

N° 291
L'Abbé GRILLET

R. P. TOBIAS LOHNER

BIBLIOTHECA

MANUALIS CONCIONATORIA

ORDINE ALPHABETICO DIGESTA.

PARIS. — IMPRIMERIE PIERRE LAROUSSE

43, RUE NOTRE-DAME-DES-CHAMPS, 43

TOBIAS LOHNER

BIBLIOTHECA

MANUALIS CONCIONATORIA,
ORDINE ALPHABETICO DIGESTA

Novis titulis adaucta; sententiis SS. Patrum et Doctorum illustrata;

Similitudinibus, Motivis, Mediis et Doctrinis Asceticis locupletata;

ingeniosis pro formanda concione in omnia themata conceptibus repleta.

ac indice concionatorio in Evangelia festorum et dominicarum, necnon indice generali adornata.

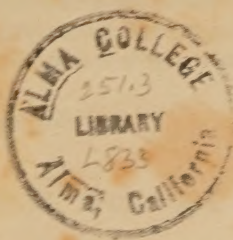
EDITIO NOVISSIMA ET ACCURATISSIME EMENDATA;

AD COMMODIOREM USUM IN QUINQUE TOMOS DISTRIBUTA,

CUI ULTIMO ACCEDIT OPUSCULUM :

INSTRUCTIO PRACTICA DE MUNERE CONCIONANDI, EXHORTANDI ET CATECHIZANDI

TOMUS TERTIUS

LUTETIÆ PARISIORUM,
APUD HIPPOLYTUM WALZER, BIBLIOPOLAM EDITOREM.

Viâ vulgo dictâ de Vaugirard, 21.

M DCCC LXXIV.

TOMAS LOMLEY

THE BIBLE

MANUAL OF THE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

THE BIBLE SOCIETY OF AMERICA
NEW YORK
1850

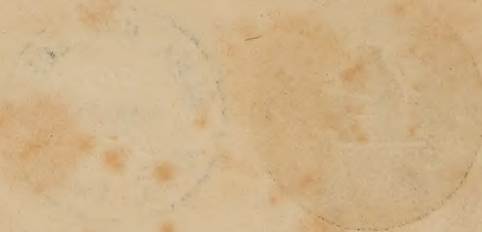
THE BIBLE SOCIETY OF AMERICA

NEW YORK

1850

THE BIBLE SOCIETY OF AMERICA

TOMAS LOMLEY

THE BIBLE SOCIETY OF AMERICA

NEW YORK
1850

THE BIBLE SOCIETY OF AMERICA

BIBLIOTHECÆ

MANUALIS

CONCIONATORIÆ

MANSUETUDO.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Mansuetudo est virtus, qua iram adversus eos, qui nos injuria afficere videntur, comprimimus, et moderamur, Seu, ut Aristoteles definit, est virtus animosæ partis, qua præditi ægre moventur ad iram. Hinc, S. Ambrosius, qui sunt mansueti, ait, nisi quos nullus stimulus dissensionis exagitat, non ira perturbat, non sævitia exasperat, non rabies crudelitatis inflamat? Differt a clementia, quia hæc est virtus inclinans ad lenitatem in poena exigenda.

DIVISIO. — Dividi potest in eam, quam *erga Deum* exercemus, quatenus ejus judicia benigno animo sustinemus, juxta illud Psalmistæ: Sustinentes autem Dominum ipsi hæreditabunt terram: Et eam, quam *erga homines* tenemus, dum vel taciturnitate, vel placida responsione, vel malorum illatorum humili tolerantia, eorum improbitatem superare contendimus. BEIRLINK. in t. III, fest. Omn. SS. Ps. xxxvi, 9.

TOMUS III.

ACTUS. — Præcipui sunt:

1. Ubi ab alio ad iram concitati sumus, silentium tenere.

2. Iram interius cohibere, et aptis mediis frænare.

3. Cor nostrum ad serenitatem et tranquillitatem inducere, et tandem ipsum inter injurias pacare.

4. Injuria nos afficientibus, blandis verbis et molli sermone respondere.

5. Injuriantibus beneficia rependere, parcere, et pro illis orare, sicque vincere in bono malum.

6. Injuriam oblivisci.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Fratres: si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu teneris. GAL. VI, 1.

Admone illos, non litigiosos esse, sed modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad homines. TIT. III, 2.

Servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem. II TIM. II, 24.

Obsecro vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis,

cum omni humilitate et mansuetudine. EPH. iv, 1.

Declina pauperi sine tristitia aurem tuam : et redde debitum tuum, et responde illi pacifice in mansuetudine. ECCL. iv, 8.

UTILITAS. — Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. MATT. v, 4.

Responsio mollis frangit iram : sermo durus suscitatur furorem. PR. xv, 5.

Ipse deludet illusores, et mansuetis dabit gratiam. PR. ii, 34.

Melius est humiliari cum mitibus, quam spolia dividere cum superbis. PR. xvi, 19.

Humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. JUDITH. ix, 16.

Propter veritatem et mansuetudinem, et justitiam, et deducet te mirabiliter dextera tua. PS. xli, 6.

Suscipiet mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usque ad terram. PS. cxlvi, 6.

Sapientia et disciplina timor Domini, et quod beneplacitum est illi, fides et mansuetudo. ECCL. i, 35.

DIGNITAS. — Beneplacitum est Domino in populo suo, et exaltavit mansuetos in salutem. PS. cxlix, 4.

Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis. ECCL. x, 7.

Fili, in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligeris. ECCL. iii, 19.

JUCUNDITAS. — Discite a me, quia mitis sum et humilis corde : et invenietis requiem animabus vestris. MATT. xi, 29.

Mansueti autem hæreditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis. PS. xxxvi, 11.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Mei semper sit in ore ; per ora mittamus nihil, nisi mellitum, nihil asperum, nihil amarum, sed omnia cœli digna. S. CHRYS.

Regat disciplinæ rigor mansuetudinem, et mansuetudo ornet rigorem : et sic alterum commendetur ab altero, ut nec rigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta. S. GREG. xix, *Mor.*

Ne dixeris : est improbus, nec ferre possum ; tunc enim maxime attendenda est mansuetudo, cum res nobis est cum sævis et agrestibus hominibus ; quando cum his,

qui sunt ab humanitate et mansuetudine longe alienissimi, tunc ejus virtus ostenditur. S. CHRYS. *super Ps. cxviii.*

Convitiis (homo mansuetus) lacerabitur, vince, convitia non regerendo ; persecutionibus affligetur ? sustinebit ; maledictis proscindetur ? exhortabitur ; calumniis agitabitur ? orabit ; probis impelletur : Christi societate honorabitur ; percutietur in dexteram maxillam : præbebit et alteram, imo tertiam, si habebit. S. GREG. NAZIANZ. *or. 6, Max.*

Malum hominem tacendo, et locum dando, melius vincis, quam respondendo, quia malitia non instruitur sermonibus, sed excitatur. S. CHRYS. *hom. xxxviii, in Matt.*

Sunt quidam mites, sed quamdiu nihil dicitur, nec agitur, nisi pro eorum arbitrio ; patebit autem, quam longe sint a vera mansuetudine, si levis oriatur occasio. BERN. *sup. Cant.*

Mitis est, quem nec rancor, nec ira afficit, sed omnia æquanimiter sustinet ; non irritat, non nocet, non nocere cogitat. HIERON. *in gloss. sup. Mat., c. v.*

Multi mansue patientes injuriam postea mansuetudinem in malitiam convertunt. GREG. *in Past.*

NECESSITAS. — Jam ex hoc ipso boni viri nomen amittat, necesse est, si nocebit : non minus enim mali est, referre injuriam, quam inferre. LACTANT. *FIRM., c. vii, l. I de Off.*

Multi sunt, qui perfectionem et sanctitatem in actibus mortificationis corporalis constituunt, non intelligentes quanto majus sit lucrum in tolerantia injuriarum. Multi sunt, qui orationibus et officiis insistentes, multas abstinentias, et afflictiones in suis corporibus faciunt, sed de solo uno verbo, quod viderint injuriam esse, scandalizantur, statim et conturbantur. Hi non sunt vere pauperes spiritu, quia qui vere pauper est spiritu, se ipsum odit, et alios diligit, qui ipsum percutiunt in maxillam. S. FRANC. *SERAPH. op. i, 14.*

Multæ sunt virtutes, inquit ille, quæ christianum virum bene decent, maxime autem omnium mansuetudo ; nam eos solos, qui hac conspicui sunt, Dei imitatores Christus nominat ; proinde congruum est, ut quando quis contumelia nos afficit, sustineamus mansue, considerantes, quod Dei imitatores lenitas facit. CHRYS. *t. V, f. 46.*

Dum foris invicti esse cupimus, intus gra-

viter ferimur; et dum parva foris defendimus, intus amittimus maxima, quia dum rem diligimus temporalem, veram amittimus dilectionem. S. GREG. ho. XXVII, in *Evang.*

Nihil est fœdus præceptore furioso, qui cum debeat esse mansuetus et humilis ad omnes, ex diverso torvo vultu, rugata fronte, trementibus labiis, effrænatis superciliis, facie inter pallorem et ruborem variata, clamorem perstrepat, et errantes non tam a bono retrahit, quam ad malum sua sævitia præcipitat. S. HIERON. *sup. epist. ad Tim.*

UTILITAS. — Nihil arduum est humilibus, nihil asperum mitibus. S. LEO V in *Epiph.*

Ideo Sauli in millibus, David in decem millibus (intellige, fit gratulatio) quia durus in paucis, mansuetus in pluribus. S. AMB. in *Ps. XLIII.*

Quid est, quod posteaquam terribilis Deus mitissimi Pastoris elegit officium, Pastoris personam induit? ut ferocientes Reges ad ovium duceret ac redderet lenitatem. S. CHRYS. t. VI.

Mansuetus homo, cordis est medicus. S. AMB. *ad Vercel. episc.*

Beatus qui severitatem et mansuetudinem tenet, ut altero disciplina servetur, altero innocentia non opprimatur. *IBID.*

Mitis reverendus pater pueris, et observandus dominus est servis. Nihil enim ita conciliat domino familiares, ut quod illum vident tranquillum se offerre, et mansuetudine jucundum: nam et talem majoris faciunt, habentque pro patre, et non pro domino, gratus et amabilis est videntibus, gratus item et his, quibus tantum nomine notus est. Neque facile ullum invenies, qui audiens laudari hominem mansuetum, illum videre et osculari non desideret, et non habeat in aliqua lucri parte, ejus amicitia diu posse frui. S. CHRYS. hom. *de Mansuet.*

Non habet in eo locum pruina vitiorum, qui calcatis odiis integrum charitatis custodit affectum. S. VALER. *ap. MANSI, tract. XXXVI, disc. 5.*

Qui et contumeliis, et injuria altior est, is et hic ab omnibus immortalibus coronabitur encomiis, quod non modo hostem, sed animos, iramque suam superaverit, et in altera vita ideo maxima obtinebit præmia. S. ISID. PELUS. l. V, c. CVI.

Dæmones, ubi viderint quempiam vel contumelia effectum, vel ignominia notatum, vel damno aliquo mulctatum, vel

quodcumque aliud damnum perpressum non affligi, quod aliquid mali sustinuerit, sed quod illud ipsum generose et fortiter pertulerit, hujus vim et conatum magnopere pertimescunt. S. CLIM. *gr. 9.*

Mansuetudine furor vincitur. CHRIST. *sup. Act. Apost., hom. XXXI.*

Mansuetus sibi et aliis utilis. *Id. ibid. hom. IV.*

DIGNITAS. — Qualis quisque apud se lateat, contumelia illata probat. S. GREG. l. II, *Idial., c. v.*

Infinita virtus est, odia vicisse beneficiis: nam ille inter cæteros palmam perfectæ virtutis obtinet, qui ad vicem veneni pocula dulci melle componit. S. VALER. hom. *de Bono pacis.*

Felix ille, qui quotidie Dei causa convitiis agitatus et contemptus, violenter seipsum per patientiam vincit; nam ille cum martyribus tripudiabit, et inter Angelos liber, ut Angelus. S. CLIM. *gr. IV, n. 52.*

Quale spectaculum, quam grave et admirandum, ac sane nonnihil etiam ipsam humanam naturam exsuperans, hominem multis conviciis jactatum, et qui etiam vulnus in facie accepit, quippe alia sexcenta perpressus est, quæ et verbis et re ipsa ad extremam infamiam tendunt, non ira incendi, nec ultionem parare, sed mansuetum pro eo, qui sibi injurias intulit, preces fundere. S. BASIL., *or. IX, de Ira.*

Quid Divinæ tranquillitati tam proximum quam illatis contumeliis non nocere, nullo supplicio, nullave persecutione terreri, unam mentis et in prosperis, et in adversis habere constantiam, inimicum, et amicum eodem oculo intueri. B. HELRED., in *Sp. car. c. VII.*

Mirabile promissum Salvatoris, quo gratiam mansuetis promisit; an iis nihil dabit gratiæ, qui jejuniis, qui castimonia, qui eleemosynis, qui virtutibus aliis suo Conditori se commendarint? imo vero dabit, sed mites erunt primi, qui optimam partem, qui totos principatus auferent in præmium. S. CHRYS. *sup. Prov. III.*

Rex David quam mitis, quam blandus, humilis spiritu, sedulus corde, facilis affatu, fortis in prælio, mansuetus in imperio, patiens in convitio, ferre magis promptus, quam referre injurias, ideo tam charus erat omnibus, ut juvenis ad regnum invitus peteretur, et resistens cogeretur: senex, ne prælio interesset, a suis rogaretur, quod

malent omnes pro ipso periclitari, quam illum pro omnibus; itaque parentes cum filiis, filii parentibus præferebant. S. AMB. in *Ps.* cxxxI.

Suscipiens mansuetos Dominus: non dixit, opem ferens mansuetis, sed quod est longe majus, «suscipiens.» Quod autem est suscipiens? recreans, fovens, bajulans, et velut mater in ulnis gestans: hoc audiant mansueti, et lætentur. S. CHRYS. *super Ps.* cxxxvi.

Non perinde minor Moysen, quod a saxo prærupto fontes eliciat aquarum, ut admiror Davidem, quod ex oculis lapideis (Saulis) fontes eduxerit lacrymarum (puta mansuetudine sua). S. CHRYS. h. *de David et Saul.*

Tantum est mansuetudinis robur, ut sola hæc virtus sufficiat, se colentem diligenter ineffabilibus efferre, imo omni hominum genere præferre. S. CHRYS. hom. xxxiii.

Maxima omnium virtutum mansuetudo, eoque in beatitudinum numerum relata est. S. BASIL. in *Ps.* xxxiii.

Hæc omni claritudine et gloria conducibilior. Quid enim beatius, quam intestino liberari bello? Sicut neque mirabilius est aliquid civitate, quæ licet præsidiiis et muris bene sit munita, intus tamen cives foveat proditores. S. CHRYS. in *Gen.* hom. xxxiv.

Magna est virtus, si non lædas a quo læsus es; magna est fortitudo, si etiam læsus remittas; magna est gloria si cui potuisti nocere parcas. ISIDORUS, in *Soliloq.*

JUCUNDITAS. — Mansuetudo homini totus mundus patria est, totque locis habet fundum quot locis reperit amantes. JANSON.

Nihil animum ira in tranquillitate et quiete esse facit, ut mansuetudo et modestia. Illa animam nostram quasi in portu constituit et omnis quietis ac recreationis nobis occasio est. S. CHRYS. h. xxxiv in *Gen.*

Beatus ac vere felicissimus vir ille est, qui mansuetus est. S. EPHR. *de Vit. et virt.*

Merito terram possident, in quibus Deus ipse requiescit, sicut divino per Isaiam resultavit oraculo dicens: Supra quem requiescam, nisi supra humilem, et quietum, et trementem verba mea? S. AMB. in *Ps.* xxxvi.

Qui pepercit, et æquo animo tulerit, lætatur post hæc, et deliciis perfruetur, præmia injuriarum oblivionis a Deo sperans. S. CHRYS. ap. MANSI, hom. xxxvi, dis. vi, n. 1.

Vellem posse ostendere, qualis sit qui vituperat, et qualis, qui philosophatur, et nudum utriusque animum in medium ducere. Videres alterum pelago fluctibus exagitato similem esse, alterum vero tranquillo portui et quiescenti. Id., h. lxxxviii. in *Matt.*

Beatos illos judico, qui verba labiorum suorum tacito ore custodiunt, et memores cœlestium mandatorum, alienæ vocis contumeliam non requirunt; cessant enim odia ubi non reputatur injuria, nec habet ullam virtutem iracundia si desit unius in contentione persona; ira duplex patientiam manet victoria hominem vicisse proprios animorum motus, et temperasse motus alienos. S. VALER. hom. cit.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Homo pacificus magis prodest, quam doctus. Bonus pacificus homo omnia ad bonum convertit. Qui bene est in pace, de nullo suspicatur. LIB. II, t. III, c. 1.

Non est magnum cum bonis et mansuetis conversari; hoc enim omnibus naturaliter placet; unusquisque libenter pacem habet, et secum sentientes magis diligit. Sed cum duris, et perversis, aut indisciplinatis, aut nobis contrariantibus pacifice, vivere, magna gratia est, et laudabile nimis virileque factum. Ib. § 5.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

Christus adhuc puerulus adeo mitis erat et suavis, ut a Judæis suavitas appellaretur, et ideo illi ad se mutuo dicerent: Eamus ad suavitatem, ut hilares fiamus. Postea grandior factus cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se injuste. Et tamquam agnus coram tondente se obmutuit, et non aperuit os suum. Hinc merito se in exemplum hujus virtutis proposuit dicens: discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Sed et S. Bernardus de eo dixit: Dulcis est Jesus in voce, dulcis in facie, dulcis in nomine, et dulcis in opere. BARRIUS, in *solit. Hag. ser.* cccvi,

De B. Virgine S. Bonaventura scribit : Maria mansuetissima fuit per patientissimam lenitatem : gladius quidem cor ejus pertransiit, sed per odium non occidit, nec per impatientiam vulneravit. Hinc S. Bernardus : Revolve, inquit, scripturæ seriem, et si quid in Maria asperum reperiis, de cætero eam suspectam habeas. Et Ecclesia canit : Virgo singularis inter omnes mitis. Imo Christus ipse S. Birgittæ revelavit, inter causas, ob quas Mater sua super omnes Angelorum choros exaltata est, fuisse ejus humilitatem. *In Speculo*, c. viii.

De Moyse testatur ipse Deus in Sacra Scriptura, quod fuerit mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Hinc eundem propter hanc virtutem, Dei apparitione et alloquio dignum effectum, S. Dionysius Areopagita testatur. NUM. xxi, 3.

David adeo mansuetus erat, ut hanc potissimum pro motivo ad exaudiendas preces allegaret : Memento, Domine, David, et omnis mansuetudinis ejus. Ps. cxxxii, 2.

S. Martinum nemo unquam miratum, nemo merentem vidit, sed unus idemque semper cœlestem quodammodo lætitiæ præ se ferens vultu, extra naturam hominis videbatur. Sulpicius *in vita*.

Florentinus Carduensis Episcopus adeo mansuetus erat, ut de eo S. Paulinus dixerit : Proculdubio per mansuetudinem ovis, et agni innocentiam, pastor esse meruisti. S. PAULIN., *in ep.* xxiii.

De Theophilo Alexandrino dicebat S. Hieronymus : blandiris ut pater, erudis ut magister, instituis ut Pontifex. S. HIERONYM. *ep.* lxii.

Theobaldus Rex de se dicebat : Mutavi cum dignitate propositum, et si antea districte defendimus, nunc clementer omnia mitigamus. CASSIOD. l. I, *var.*

Duo monachi, cum vir quidam sanctus eos explorare volens, baculo omnia olera confregisset nihil dixerunt, nec tristem vultum ostenderunt, sed cellulam ingressi vespertinas orationes compleverunt, et dixerunt : Si præcipis, Domine, ibimus, ut eum, qui remansit, caulem coquentes gustemus, quia jam hora est ut cibum sumamus. RUFFINUS, l. III, n. 22.

Joanna Portugalliæ Princeps, postquam religionem intravit in eo corio, quo colus obligatur, inscribi fecit hæc verba : Discite a me quia mitis sum, et humilis corde. HENR. ENGELG., *in Dom.* 20 post Pent.

S. Paula, si quando procacior fuisset inimicus, et usque ad verborum jurgia prosilisset, illud Psalterii decantabat : Cum consisteret peccator adversum me, obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis. S. HIERON. *epist.* xxv, *ad Eust.*

Ladislaus Ungariæ Rex victoria potitus de hoste, dum militem adhuc sævire in victos videret, receptui cecinit, et exclamavit : Parcite, milites, humano sanguini, capite potius fugientem multitudinem, et Dei populum multiplicare. BEIRL. *in fest. Omn. SS.* the. iv.

Sanctus quidam senex exagitatus ab Alexandrinis, cum rogaretur ab illis, quænam miracula Christus fecisset, respondit : hoc maxime, quod ego convitiis et injuriis vestris lacessitus ad indignationem non movear. Vit. PP. et CASSIAN.

Otho Magnus imperator, cum tota prope in ejus perniciem Europa, et inter alios etiam Henricus frater ejus conspirasset, sed plurimis tandem præliis victus, comitantibus aliquot Episcopis ad genua procidentibus, veniam peteret, respondit : Equidem venia dignus non es ; attamen non qui tua mereantur facta, sed quid fratrem, et Regem deceat, spectabo, sicque eundem amplexus, Lotharingiæ primum aliquot civitatibus præfecit, postea vero omnino Ducem Baviariæ creavit. GRANT. xix, s. xiii.

In Annalibus Ecclesiasticis in laudem Clementis VI, quia sicut nomine, ita et re clemens fuit scribitur, quod die quadam strenue contra semetipsum pugnans se vicerit, efficiendo, ut non irascendo injuriis, virtus ejus tanto magis elucesceret : priusquam vero factum Annales recenseant hoc de illo encomium præmittunt : non invenitur contra aliquem, quantumcumque inimicus sibi aut contrarius extiterit, aliquam ultionem exercuisse, aut expetiisse vindictam ; id quod magis perspicua ex facti historia elucescet, quod tale fuit. Dum enim in statu privato degeret, pessimis a certo quodam homine in propria persona affectus fuerat injuriis ; postquam vero jam longo tempore ad sublimem Papatus dignitatem evectus fuisset, injuriator credens Clementem nimia arduorum negotiorum mole obrutum, vel injuriarum factorum non posse recordari, vel illum minime agnitarum esse, quamdam ei porrexit supplicam, in qua pro semetipso eximium quemdam poscebat favorem. Clemens libellum suppli-

cem magna quidem cum benevolentia, quoad exteriorem apparentiam, in manus proprias acceptavit, verumtamen interius se ad præcedentium injuriarum vindictam per petitionis repulsam sumendam stimulari sensit, et tamen semetipsum gloriose superavit. En tibi ipsissima historiæ verba : qui licet supplicationem hujusmodi benigne in manu propria recepit, tamen in suo secreto existens, dum eam perlegisset, super vindicta de ipso assumenda per petitionis denegationem, aut alias quodammodo tentatus, ipsam projecit ad terram pedibusque conculcavit; quam demum jam sumit, et serio primo simillime fecit, et ea postremo reassumpta, sibi ipsi loquendo audientibus tamen aliquibus suis circulariis ibi astantibus, dixit : Vade diabole, quia hodie facere non poteris, quod me vindicem de quocumque; et hoc dicto supplicationem prædictam illico, ut petebatur signavit. Hinc non immerito Petrarcha de eo cecinit :

Nulli major inest clementia, nomen ab ipsis
Dignum rebus habet.

RAYNALD., *an.* 1352, *num.* 22,
MANSI, *tr.* XXXVI, *dis.* 5.

De sanctæ Lyduvinæ virginis admirabili in tolerandis injuriis lætitia et exultatione, historia vitæ ejus ita loquitur : Venit aliquando ad Lyduvinam, magnæ sanctitatis virginem, mulier quædam tremens et furens, innumeris eam injuriis, contumeliis, et convitiis proscindens, ut posset ejus commovere animum; sed cum hac ratione nihil proficeret, in faciem mitissimæ virginis fœdissime expuit. At vero nec sic eam quidquam promoveri sentiens, clamoribus et maledictis tanquam vim passa, vicinos concitare cœpit : sed sancta Virgo in patientia animam possidens, adeo mansit immota, ut mirarentur universi. Maleficium vero beneficio compensare volens, clam ei munusculum transmisit, dicebatque suis : Illis ergo debere me fateor, quia viam mandatorum Dei, quorum plenitudo dilectio est, me currere impellunt. VITA, c. 1.

S. Comes Elzearius a conjuge sua aliquando interrogatus, qualiter omnes sibi factas injurias, easque plurimas, pacato semper, serenoque animo ferre posset : mox quærenti sapientissime satisfecit, prout ex sequentibus totius rei gestæ verbis colligitur : sedate vultuque placido et jucundo, admirans tam insignem, tamque invictam

in illo patientiam, utque eo certius periculum faceret, intra conclave ita ait ad eum : Quid hominis es tu, Elzeare, qui numquam erga illos, qui te injuria afficiunt, commovearis? videris esse trunci instar, aut statuæ nihil sentientis, et tamen patibilis : Aut fortasse vel nescis, vel non potes irasci? et quid obsecro, officeret malis (qui interdum injuste te lædunt), si te quandoque illis iratum ostenderes? Ad hæc homo lenissimus respondit : Ecquid vero, Delphina, prodest irasci? nihil profecto : attamen explicabo tibi arcanum pectoris mei. Noveris me interdum sentire aliquam in anima adversus infestantes me indignationem, sed illico me converto ad meditandas injurias Christo illatas; eumque imitari cupiens, dico mihi ipsi : Etiam si famuli tui barbam tibi convellerent, et colaphos tibi infringerent, nihil esset ad Dominum tuum, qui majora perpessus est. Certumque habeas, me numquam cessare ab injuriis Salvatoris mei commemorandis, donec animus meus plane sit tranquillatus; atque hanc fateor me habere a Deo peculiarem gratiam, ut eos, qui mihi injuriosi sunt vel æque, ut ante, vel plus etiam amem : et pro eis specialiter orem, agnoscamque et confitear, me majoribus et atrocioribus injuriis dignum esse. FLORES EXC., XXII, ss. 4.

In Pio V, incredibilis fuit lenissimi animi clementia, qui damnatum majestatis reum, quod in eum probrosum vulgasset libellum, ad se jussit adduci, aperuitque interrogando viam, ut parcere posset : Hæc ut certe, non in Pontificem Christi Domini Vicarium, sed in fratrem Michaellem Gislerium dixisti. Ita factum esse annuentem dimitti jussit, monitum abstinere exinde lingua, ne maledicendi libidini vitæ compendium faceret. Jo. RHOL., l. VII, c. viii, ex. 1.

De Alberto Bojariæ Duce sic scribit Joannes Rho : Rarum nunc aliquid (et cui nihil majus, aut par viderit olim, aut certe prodiderit antiquitas, et in quo magnifice se circumspiciant clementia, et mansuetudo) de Alberto narrabimus, novum nimirum poenæ genus in homines, nobiles illos quidem, sed majestatis compertos, damnatosque, hos conjurationis reos, habitique apud externos delectus, ut civili bello omnia turbarent, quem ipse absque tumultu in potestatem redegisset, et occidere posset, satis habuit, annulorum gemmas, quibus conjurationis tabulas obsignaverant, super incudem frangere, il-

losque simul comperti sceleris, simul suæ mansuetudinis admonere. Ac, ne aliquid de hujus veniæ laude ultrix olim fama vindice apud posteros memoria decerperet, reorum nomina historiæ vetuit inferri, nam vel in ipsa nomina sævire, pars quædam videtur esse crudelitatis. Ib., ex. 6.

Domestica Philippi II, Hispaniarum Regis, mansuetudo, cum incredibili gravitate conjuncta, mores illius reddidit admirabiles. Nihil tam præposterum accidebat, ut excandesceret, infra regium fastigium iram etiam arbitratus. Vigilaverat ad multam noctem, litterasque ad Pontificem de gravissimis Christianæ reipublicæ negotiis dederat, quam absolutam epistolam aulico ab epistolis dedit, ut complicatam, obsignatamque sigillo inscriberet; ille semisomnis epistolam recentem ab atramento pulveraturus, haud satis attentus atramentarium invertit, totamque corrumpit; exanimaverat hominem casus inopinus, cui serena fronte Philippus, huc affer, inquit, aliam chartam, iterumque scribe orsus epistolam de integro composuit. Progressurus in publicum leviores ocreas, pro ætatis more, ut indueret, assederat, quum una induta, alia diutissime fuit quærenda, neque tamen, unquam administris iratus est, aut asperiori verbo quemquam læsit. Sexcenta hujusmodi narrantur regiæ argumenta mansuetudinis quæ tanto Regibus magis esse debet commendata quanto ira illis gravior, et subita atque austera verborum, mortis fulmina plerisque semper fuerunt. Sed clementia nescio quid grandius spirat. Toleti regio egredientem palatio, equo vectum, supplex femina, cujus filium quæsitores rerum capitalium damnaverant interpellare ausa, clementiæ illius fructum cepit; substitit enim Philippus, advocatisque iudicibus de causa necis cognovit, ac jure damnatum videri adolescentem pronuntiavit. Tum ad procures, qui in equis stipabant conversus, quandoquidem nemo est, qui vindictam reposcat, ut me interpellasse matri inutile non sit, illi filium dono; jussitque solvi, ac vivere. Ib. ex. 8.

In sua inauguratione, dum quis pertica multitudinem compescere volens, tres crystallinas lampades confregisset, ita ut oleum in Regis ac Reginæ vestes defluxisset, nihî aliud dixit, quam sereno vultu hæc verba: hinc se augurium capere, quod super se unctio pacis et abundantia rerum futura esset. HENR. ENGELRAMN., in Do. xx, post Pent.

Mansuetissimi virum ingenii fuisse tradunt Julianum Caesarium Cardinalem, ejusmodi utraque et divina, et humana fingere potuit sapientia. Mulam, qua Cardinalis sublimis vehi solebat, a pueri negligentia amissam nuntiaverunt familiares. Julianus accitum hominem de ea re interrogat; et ille contumacius, quam Domino decuit, respondebat. Siluit diu Cardinalis, atque ad amicos conversus: vos vero, inquit, nolite, quæso, admirari, me arrogantiam, et contumaciam hominis non castigasse; verebar enim, ne quid iræ jam acrius se incitanti liceret; itaque dandum spatium rationi fuit, ut integrum in administras perturbationes imperium recuperaret, ne, dum alios castigamus, ipsi aberremus. Jo. RHO, l. VII, c. v, ex. 12.

Cum S. Martinus Turonensis Episcopus diœceses visitaret in rhedam fiscalem per aggerem publicum venientem militibus refertam indicit. Sed ubi Martinum in veste hispida nigro, et pendulo palliolo circumtectum, contigua de latere jumenta viderunt, paululum in partem alteram pavefacta cesserunt. Deinde funibus implicatis portentosos illos, quibus misera illa animalia conglobantur, ordines miscuerunt: dumque ægre expediuntur moram fecere properantibus. Qua permoti injuria militantes præcipitatis in terram saltibus se dederunt; deinde Martinum flagris, ac fustibus urgere cœperunt, cum quidem ille mutus, et incredibili mansuetudine terga præbens cædentibus majorem insaniam infelicibus commoveret, ex hoc magis furentes, quod ille quasi non sentiens verba illata contemneret. Comites illico eum secuti aliqua enim necessitate remorati fuerunt, fœde cruentum atque universa corporis parte laniatum cum exanimis in terram procubisset, invenerunt: eum asello suo imposuerunt, ac statimque locum cædis illius execrantes, raptim abire properaverunt. Interim illi regressi ad rhedam suam furore satiati, agi, quo ire cœperant jumenta præcipiunt. Quæ cum omnia solo fixa ac si ænea fuissent tollentibus altius vocem magistris, flagris hinc atque inde personantibus, nihil penitus movebantur. Consurgunt deinde omnes pariter in verbera, consumit gallicas mularum pœna magistias, tota rapitur sylvade proximo, trabibus jumenta traduntur, sed nihil penitus sævæ manus agebant, uno eodemque loco stabant fixa simulacra. Quid

agerent infelices homines nesciebant, nec jam ultra dissimulare poterant, quin agnoscerent divino Numine se teneri. Tandem ergo in sese reversi cœperunt quærere quis ille esset, quem in eodem loco paululum ante cœdissent. Cum percunctantes cognoscunt ex viantibus, Martinum a se tam crudeliter verberatum, tum vero omnibus apparuit causa manifesta, nec ignorare jam poterant, quin ob viri illius injuriam tenerentur. Igitur omnes tum rapidis consequuntur passibus conscii audacis facti, ac merito pudore confusi flentes, et pulvere, quo se ipsi fœdaverant, capita, atque ora conspersi, ante Martini se genua provolvunt veniam precantes, et ut eos abire sineret postulantes; satis se vel conscientia dedisse pœnarum, satisque intellexisse, quod eosdem ipsos vivos absorbere terra potuisset, vel ipsi potius amissis sensibus in immobilem saxorum naturam rigescere debuissent sicut affixa locis, quibus steterant jumenta, vidissent: orare se, atque obsecrare, ut indulgeret sceleri veniam, et copiam præstaret abeundi. Senserat enim priusquam accurrent, Vir beatus illos teneri, suisque comitibus id ante jam dixerat. Veniam tamen clementer indulsit, eosdemque abire permisit, animalibus restitutis. SEV. SULPIT. *in vit. Martini*, l. II, c. iv.

Sanctus Joannes canonicus regularis in Anglia, et cœnobii sui Prior, cum a quodam monasterii sui fratre verbis valde contumeliosis diu impetitus nihil moveretur, unus ex astantibus rogaret, cur ejus petulantiam non reprimeret, cum uno verbo illud facere posset, jubens ut ad cubiculum suum redeat respondit: Si flamma vorax ædificii tecta lambens in sublime feratur, num tu consulto facturum putabis eum, qui plus etiam materiæ injicere in flammam velit. Frater iste ad præsens magno ardet furoris æstu, cui si ego comminationum faculas admovere velim, furor ejus magis magisque inflammabitur. Sed ubi hæc flamma deferbuerit, tum demum ad opportuna remedia animo placato accedemus. Atque, his dictis, nihil commotus abscessit. *In vita ejus, apud SUR. t. V, p. 787.*

UTILITAS. — Bartholomæum Martinium ordinis Minimorum, libere pro concione quondam locutum Cabræ Marchioni, qui sua vitia, idque suo in oppido ab homine semipagano denotata indignissime ferebat, eum irarum plenus cum adiisset, omni contu-

meliarum genere proscidit, addiditque minas peratroces illud sæpius ingeminans, numquid me nosti? Cui Martinius: Ego vero te nosse, mihi perhonorificum esse duco, virum scilicet nobilissimum: quidni enim, quum ego agricolæ ex pago Marmegio filius sim? ego mortalium plane ultimus, ac deterrimus; totque addit in eam sententiam, ut mollissima responsione refrigeratus homo periracundus, lacrymis obortis iram omnem exstingueret, ac sibi plane reditus, domum reverteret. *IBID. exc. 14.*

Annales Franciscanorum de fratre Junipero tractantes referunt, qualiter hic multis aliquando impetitus contumeliis, vestimentum extenderit dicens: Amice, projicias huc liberaliter, imple gremium istud lapidibus pretiosis, imple, ne timeas. WADING. *an. 1210 n. 35.*

S. Liduina virgo, prout in vita ejus legitur, postquam post triginta octo annos continuam, eamque gravissimam tolerasset infirmitatem, tandem Martyrii desiderio exardescens, in ecstasin rapta fuit, ubi coronam inæstimabilis valoris pretiosam vidit, cujus necdum terminatus erat circulus; cum igitur eam sibi in cœlis præparari audiret, facileque causam, cur nondum finita esset, intelligeret, a cœlesti sponso suo pœnas passionisque sibi inferri petiit, usque dum dictus perficeretur circulus. Sed quas putatis ejusdem fuisse gemmas? Deus post aliquantulum temporis milites ei immisit, et ab illis per injurias, impropria, aliasque similes insolentias male eam tractari permisit; quibus transactis, Angelus solem splendore suo referens ei apparuit, dicens: Salve charissima soror, ecce nunc absoluta corona quam nuper imperfectam vidisti; ludibria et verbera corpori tuo imposita fuere gemmæ, quas in illa corona adhuc vidisti deesse. *SUR. in vit.*

Abbas quidam cum monachum quemdam juxta morem ad civitatem misisset, ut necessariam monasterio provisionem compararet, in proscriptum quemdam hominem incidens, zelo quodam, non tamen secundum scientiam immoderato abreptus, eundem interrogavit dicens: Quo vadis dæmon? et ille respondit: Tu experieris me esse dæmonem, et extracto gradio occidit eum. Abbas vero, a quo prædictus monachus missus fuerat, eidem latroni obvius factus amicitialiter eundem salutavit, quem raptorem ite-

rum Abbas inveniens, dixit ei : Salve frater et ille respondit : Non frater tuus, sed frater dæmonum sum, et secutus Abbatem, factus est monachus. DIONYS. CARTHUS. *ap.* MANSI. *disc.* XIV, n. 3.

Rusticus quidam citra causam Abbatem Servium inurbane tractarat, qui, cum impropria non modo patienter toleraret, sed et insuper benigne rustico responderet, non modo impium placavit, sed et in tantum convertit, ut ad pedes Abbatis prostratus veniam petierit, monasticumque statum amplexus fuerit. *IBID.*

Quidam e fratribus monasterii hujus magno furore commotus, procaciter ingressus in aulam, ubi vir mansuetus Joannes nomine cum quibusdam familiariter conferebat, multa in eum convitia contumeliose jactitabat, minis et clamoribus in se effecturum sperans, ut ira promoveretur. At ille fellis expers ne verbum quidem ei respondit : Id cernens quidam, præ cæteris viro Dei familiarior : cur tam (inquit) atrociam hujus hominis dicta perfers, cum verbo uno edicere possis, ut redeat ad cubiculum suum ? vide, quas suis verbis rationes prætexit, utque ex latentis nequitiae fovea tumens superbia, innocentiae proculcatrice caput exerat suum ? quid ita negligis existimationem tuam, honorisque tui injuriam ? cur tantæ nequitiae administrum non reprimis ? Ei beatus vir sic respondit : si flamma vorax ædificii tecta lambens, in sublime feratur, num tu consulte facturum putabis eum qui plus etiam materiæ in flammam injicere velit ; frater iste ad præsens magno ardet furoris æstu, cui si ego comminationum faculas admovere velim, furor ejus magis, magisque inflammabitur, atque ita fiet, ut in rectam viam facile et amanter revocari non possit, sed ubi hæc flamma deserbuerit, tunc demum ad opportuna remedia animo deliberato accedemus. *IBID.*, n. 4.

Alphonsi Arrogonum regis celeberrimum erat effatum : Malo multos mansuetudine vincere, quam paucos severitate perdere. Id quod in obsidione Cajetæ urbis ostendit : cum enim obsessi ob commeatus [inopiam, imbellem turbam emisissent ex urbe, certa-que spes potiundæ urbis affulgeret, si illam turbam repelleret in civitatem, maluit tamen obsidionem solvere, quam consilium hoc arripere dicens : Pluris mihi est hominum incolumitas, quam centum Cajetæ. Unde cives tanta mansuetudine commoti

ultra urbem dederunt. BEIL., *in fest. Omn. SS. them.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius inter præcipuas laudes habebat mansuetudinem, qui licet perfervidi esset ingenii, usque adeo seipsum subegit, ut domestici et medici eum phlegmaticæ potius, quam cholicæ naturæ esse crederent. *Vita*, l. V.

S. Franciscus Xaverius tam mitis erat ac comis, ut summos æque ac infimos pelliceret, adeoque cunctorum teneret animos, ut eos, quocumque vellet, impelleret, multique sociorum nulla alia de causa illum viserent, quam ut ejus mansuetudine et cœlesti conspectu recreati ad beatæ vitæ studium accenderentur. Meaci ad circumfusam multitudinem verba faciens, licet a pueris et fæce plebis lapidibus appeteretur, nullum tamen commoti animi indicium dedit. *Vit.*, l. VI.

S. Franciscus Borgias in se semper rigidus et severus, in alios blandus et facilis erat, nihil ut sibi ignosceret, aliis omnia. Nihil aspere imperabat, sed blanditiis delinquentes sic appellabat : Fac, quæso, illud Dei causa et amore adductus : Auderesne illo, valetudine salva, proficisci ? Valesne ut in missionem evangelicam pergere queas ; commodumne tibi erit Doctoris titulum tueri, hujus vel illius artis ? in mentem mihi venit, hoc tibi munus imponere, sed animi tui sententiam explorare prius libuit. Si quis humanitus lapsus impigisset in re levi, nihil acerbius eloqui solitus, hoc tantum dicebat : Ignoscat tibi Deus, sic te sanctum videam, frater : quomodo dictum, factum ve illud abs te ? sin gravius deliquisset, ad se accersitum blande compellare, nihil tamen impunitum relinquere ? parentis optimi simul et medici functus officio, crimen itaque referre, petere, ut pœnitentia ductus resipiscat. Paratum se in pœnæ partem, licet culpæ affinis non esset, venire. Sed et illud identidem usurpabat, facilitate nihil esse homini melius atque clementia. Et, omnia prius consilio experiri, quam armis, sapientem oportere. Postea vero si mores ingeniumque mutasset in melius, qui deliquerat, summa præteritorum errorum oblivio erat. *Vita*, n. 4.

P. Bernardinus Realinus tam mitis erat

ingenii, ut omnes hac virtute in sui amorem alliceret. Dum juxta Societatis morem pœnitentia alicui injungenda erat, nusquam magis illius mansuetudo et charitas eminebat. Nescires sane, quis in hoc genere posset esse cordatior, adeo omnes amoris limites hæc tum excedere visa est. *Vita*, c. xiv.

P. Franciscus Suarez tantæ erat mansuetudinis, et in omni actione ac motu modestiæ ac moderationis, ut tanquam philtro quodam animos sibi adjungeret audientium, hoc illicio humilitatis, quo uno Ludovicum de Ponte Societati conciliavit. Nulla verborum illi inter disputandum acrimonia, nullus aculeus. Nihil, ut falsum, absurdumve, quod contra se afferebatur, condemnabat. *Biblioth. Scrip. Soc.*

Cum P. Joannem Ogibeum mulier quædam maledictis et opprobriis proscinderet, et inter alia obliquitatem oculorum exprobraret, ipseque nihil ab his commotus, blando et sereno vultu diceret : Domina, Deus tibi tam elegantem formam tuam diu conservet incolumen, illa adeo ab hac mansuetudine emollita est, ut publice mox fassa sit, pœnitere se, quod injuriam ei fecerit. *Vita.*

Leo Henricus Novitius ædem aliquando sacram ingressus cum plenam tumultu et immodestia reperisset, cathedram ascendit, superque his verbis : Domus mea domus orationis vocabitur, acriter intonuit. Movit ea res populum, et unum præcipue, qui cum frustra Leoni silentium mandasset, tandem colaphum etiam concionanti infregit; quo Leo accepto, continuo Deo gratias agens ad pedes percussoris advolvitur, illosque et dextram, qua eum percusserat, ad osculum exposcit. *Hist. Soc.* l. VI, n. 96.

Joannes Fernandius cum Amanguzii ad populum verba faceret, Japon quidam salivam in os ejus conjecit; qua tamen ille injuria minime commotus, strophilo salivam abstersit, et hac sua mansuetudine quemdam ad fidem convertit. *Hist. Soc.* lib. XI, n. 194.

P. Paschasius Broettus cum socio Lutetiæ messorum transiens, ab iisdem convitiis cum appeteretur, baculo innixus tamdiu perstitit, donec pudore alii et satietate cessarent; tum ille erigens se, suavissimeque illos intuitus, Deus, ait, benigne vobis faciat, filii, ac benedicat, simulque crucis si-

gno facto illis benedixit. Permoti illi hac viri mansuetudine ad genua accedentes, se convitatores, illum Sanctum prædicabant. *Hist. Soc.* lib. VI, n. 21.

P. Mutius Vitellescus tam rara erat mansuetudine præditus, ut ob eam ab omnibus non modo subditis, sed exteris etiam unice amaretur; nec quisquam facile ab ejus alloquio discederet, quia non abunde sibi ab eo satisfactum fateretur, raramque de ejus mansuetudine et prudentia æstimationem concepisset. *Menolog.*, 9 febr.

P. Ferdinandus Rebellus vir doctissimus, theologus excellens, Academia Eborensis cancellarius, librorum editor, licet sæpe inter disputandum asperis verbis gravius pungeretur, nunquam tamen vel licentius respondit, vel ullum irati animi signum dedit, sic ut ab Academicis externis alter Job diceretur, et laudaretur. *Ann. Eboriac.* 1608.

Romæ anno 1546, religiosus quidam eruditus, ex amico inimicus factus invidia stimulante, graviter in Ignatium Lojolam exarsit: qui etiam jactare cœpit, omnes nostræ Societatis homines, qui in Hispania essent, a Perpinniano Hispalim usque igni se traditurum, idque Ignatio, qui verbis suis renuntiaret, misit. Cui Ignatius per eundem scripto ita respondit: Tu quidem quotquot nostri in Hispania sunt cremandos te curaturum, dicis; ego vero id dico, et opto, ut et tu charitate flagres, et amici tui, ac necessarii, non solum qui in Hispania sunt, sed in universo terrarum orbe Spiritus Sancti igni inflammantur, et ardeant: ut perfectionis culmen adepti divinam gloriam augeant magis et illustrent. Quod si quid contra me, bone pater, habes, judices Romæ sunt, gubernator et vicarius, qui nunc Summi Pontificis imperio res nostras cognoscunt, ut sententiam de illis ferant: ad illos referas quæso, antequam sententiam pronuncient, ut ego, si quid debeo, solus exolvam, et corpore meo potius satisfaciam (quod mihi quidem erit jucundissimum) quam alii, qui in Hispania sunt, sine culpa, pœnas indebitas pendant. Lutetiæ conturbantem Ignatii quemdam fuisse diximus, qui commissa sibi pecunia Ignatium defraudavit, et in eas angustias hominem conjecit, ut magno studiorum suorum incommodo quotidie menditare cogeretur. Huic igitur pecuniæ fraudatori, gratiam hunc in modum Ignatius retulit. In Hispaniam ille

Lutetia decedens, dum opportunam Rhotomagi navigationem expectat, in morbum periculosum incidit, sciens autem Ignatium admodum mitem, ac singulari charitate præditum, ad eum de sua adversa valetudine amice scribit, et quasi beneficio aliquo a se affectus esset Ignatius, ejus opem auxiliumque postulat. Oblatam occasionem Ignatii charitas avidè arripuit, ut libenter se impenderet, et superimpenderetur ipse pro anima illius, et carbones ignis non vindictæ, sed divinæ caritatis in caput ejus congereret. Rhotomagum ergo quærendi juvandique hominis causa confestim ire statuit, et magna spiritus alacritate ac robore animi tridui iter nudis pedibus, atque ita jejunos percurrit, ut ne aquam quidem gustaret. Sed et Lancinius testatur his verbis : Sæpenumero sine justa causa a se data variis criminibus Barcinonæ, Compluti, Salmanticae, Parisiis, et Romæ laceratus, tranquillo ac humili animo propter Deum toleravit patienter et libenter omnia. Eos, qui impedire volebant, rogabat strenue, ne impedirent, convitiatoribus gratias agebat, et quibus poterat beneficiis eos cumulabat. LANCIN. t. II, *Opusc.*, f. 68.

Robertus Bellarminus Cardinalis, non suos tantum inter religione fratres agens mitissimo semper ingenio usus est, quod ego licet in tanta ingeniorum varietate magnum sit, non tamen adeo mirabile esse arbitror, verum etiam jam dominus familiam omnem mansuetissime continuit, et si quid a domesticis peccaretur in obsequio, aut penitus dissimulavit, aut verbis lenissimis emendavit. Capuæ hominem musici organi scientem, sed contumacius agitantem, mira clementia, ipsaque dissimulatione castigatum, quum ab ea cura dejiciendus videretur, conservavit, aliosque mores exemplo docuit; ne qui tibias illas tam numerose inflabat, ipse absonis motibus sacræ reipublicæ ordinem turbare vellet. RHOD. l. VII, c. VIII, n. 3.

Franciscus Suarius (ut supra hoc §, jam insinuatam qq. fuit) quamvis in disputando vehementissimus esset, vim tamen sapientiæ per clamores indecoros, aut (quæ illis adhuc pectus odit) jurgia, et liberius dicta ostentare, hominis esse putabat illiberalis. Itaque si concertator aberraret, mansuetissime plerumque dicebat, se minime libenter regredi, progredi posse, si videretur. Altius est sapientiæ ingenium, atque

majestas, quam ut iræ famulatio stipari velit. *Id. ib.*, n. 6.

EXEMPLA PROFANA.

Socratem aiunt colapho percutsum nihil amplius dixisse, quam molestum esse, quod nescirent homines, quando cum galea prodire deberent. SENEC. l. III, *de Ira*.

Nota est discipuli illius historia, qui per integrum triennium nonnullos jussu Magistri sui stipendiis præmiabat, ut eum injuriis assidue onerarent, ut per easdem in patientia se exercere, virtutemque mansuetudinis sibi comparare posset. Post hoc vero tempus quando Athenas veniens, a quodam Philosopho convitiatus, non solum inde non conturbatus fuit, sed gaudens et subridens easdem accepit, causam hujus sui gaudii et risus interrogatus, respondit : Tribus ab hinc annis injuriatorem stipendio conduxì, nunc vero me illum sine meo dispendio reperisse magnopere gaudeo; cui Philosophus : Ingredere in civitatem, quia dignus es. MANSI, *dis.* 10, n. 2.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut chirurgus cauterium applicaturus membro putido quam lenissime potest id peragit, ut minorem dolorem mente concipiat, aut corpore æger sentiat; ita cujusvis disciplinæ præfectus omnem aculeum deponat, cum creditum sibi gregem instruit. BEIRLINK, in *fest. S. Matt.*, *them.* IV.

Sicut debilis stomachi est, cibum duriorum non posse concoquere; ita pusillanimis est, verbum duriusculum non posse sustinere. ARISTOT. l. IV, *Eth.* c. III.

ÆQUITAS. — Sicut crucem adoramus et ligno formatam, et e vermibus exesam, quæ cæteroquin conjiceretur in ignem, ex eo solum motivo, quia patibulum Redemptoris nostri repræsentat; eodem modo, tametsi contumelia nobis ab impio quodam homine ingeratur, cujus cor plenum est veneno odii, rancoris, et invidiæ adversum nos conceptæ, attamen quia Deus idipsum ordinat et dirigit, ut bonum pro malo reddamus (siquidem nec folium moveri potest sine divina ipsius voluntate) ideo contumeliæ gratiam habere debemus, quia scit Deus contumeliam hanc,

si velimus, ad animarum nostrarum coo-
peraturam esse profectum, ac proinde virtuose
et æquanimiter a nobis est toleranda, et dis-
simulanda. MANSI *dis.* II, n. 3.

Sicut bonus medicus maniacum primo
monet, deinde etiamsi gravia ab eo patiatur
tamen ille tanquam ægrum, etsi cædatur,
sustinet, etsi maledicatur, non relinquit, et
quidquid potest medicinæ adhibere, non de-
negat, nec tanquam contumacem deserit, sed
tanquam bene de se meritum, omni studio
sanare contendit, exercens non solum artis
peritiam, sed etiam mentis benignitatem.
Ita ergo etiam justus, et dum contemnitur
a peccatore, non avertitur, et cum læditur,
furoris illud putat esse, non improbitatis,
magisque vulnere ejus medicinam afferre
desiderat, et compatitur, et dolet. S. AMBR.
in Ps. CXVIII.

Sicut dæmoniacy plerumque nos verbe-
rant, nec solum non movemur, verum etiam
eos deflemus. Ita igitur, et tu facito, mise-
reat te contumeliantis; magna enim bellua,
ira scilicet: et furore pernicioso, scilicet
dæmone detinetur: solve ipsum, qui ab
hujusmodi dæmone vexatur. S. CHRYS.,
ho. LXXXVIII. *in Matth.*

Sicut cum juste quispiam torquetur, si
magno animo patitur, injuste cruciari mul-
tis videtur: sic, qui cum injuria vexatur, si
non perfert, jure puniri putabitur, ac deri-
debitur, quasi Mancipium ab ira distractus,
et animi nobilitatem furori subiciens.
Id. 16.

NECESSITAS. — Sicut apes, dum aculeum
exerunt, mox intereunt; ita qui mansuetu-
dinis virtutem dimittit, summum sibi exitium
causat. S. BASIL. ho. 8, *Hexam.*

Sicut non potest ignis igne extingui,
repugnat enim hoc naturæ; sic nec furor
alio furore demulceri potest. S. CHRYS.
ho. LVIII, *in Gen.*

Sicut in cytharis fides rumpuntur, si ni-
mium tendantur; ita subditos frangi et cor-
rumpi primum est, si nimium exasperentur
aut inclementer tractentur. Quod idem de
ramo etiam cecinit Ovidius, dum dixit:

Frangitur obsequio curvatus ab arbore ramus.

Frangas, si vires experiere tuas.

Sicut non sit mare tranquillum, nisi ces-
saverint venti; nec ignis exstinguitur, nisi
materiam subtraxeris, aut aquam assuderis,
ita nec animus erit mitis et quietus, nisi quæ
exsuscitant et inflammant, fuerint subtracta

aut mansuetudo assumpta. DAD. in loc.
com. simil. v. *Mansuet.*

UTILITAS. — Sicut equi et canes venatici
familiaritate ciboque cecurantur potius, quam
catenis et verberibus; ita homines humani-
tate magis ac beneficiis, quam asperitate et
crudelitate conciliantur. FABIVS *in Apoph.*
Roman.

Sicut nervi in corpore dispersa et separata
membra conjungunt; sic etiam dissidentium
animos mansuetudo, quæque eam semper
comitatur humilitas unit. BEIRLINCK, *In festo*
S. Matth. them. 4.

Sicut fulmen molli thoro illapsum vires
amittit; ita mansuetudo omnem iræ impe-
tum frangit.

Sicut vitra et fictilia vasa commodissime
in stramine, vel gossipio, aliave molli ma-
teria asservantur; ita animi duriores aut
imbecilliores non melius et efficacius, quam
per mansuetum agendi modum curantur.
HUGO CARD.

Sicut rogam, cum valde accenditur, aqua
injecta exstinguit; ita animum camino ma-
gis exardescens, verbum cum mansue-
tutine prolatum mitigat. S. CHRYS. ho. LVIII
in Gen.

Sicut solis jubar, ut primum apparet, fu-
gat tenebras; ita mansuetus et benignus
sua præsentia res turbulentas componit,
quietasque ac tranquillas reddit. S. CHRYS.
in Oziam.

Sicut in aqua telum non figitur; ita si
injuriæ in mansuetum incidunt, virtutem
exerere non possunt. Id. ho. x, 4.

Sicut in obstinationibus urbium inexpu-
gnabilium obsidionibus, obsessi integras
bombardarum, aliarumque machinarum
militarium tempestates ejaculari solent, sed
qualiter hæ omnes ab arte et industria mili-
tari reprimuntur ac redduntur inutiles? ma-
teria iis obicitur mollis v. g. lana, terra,
fascies aut similis alia, quæ omnem impetus
illius destruit vigorem; sicut enim glan-
dium ictus materiam lædunt duram, et la-
pides fortissimos rumpunt; ita e contra per
materiam teneram ac mollem penitus ener-
vantur; ita quoque in præsentia; nam res-
ponsio mollis frangit iram, sermo durus sus-
citatur furorem. MANSI, *dis.* 14, n. 9.

Sicut homo cibi avidus et vorax, ex illis
saturatur epulis, quæ majoris sunt substan-
tiæ, magisque palato sapiunt; ita Spiritus
S. qui Prophetæ hujus calamum direxit,
gaudium exprimere volens, quo homo sanc-

tus perfunditur, dum contumeliis afficitur, eandem adducit hominis golosi similitudinem, inquiens : « Saturabitur opprobriis, » id est, ut Carthusianus exponit, plurima sustinebit, et in ipsis, quasi in epulis, lætus erit. Unde Hugo Cardinalis dicit : Saturabitur, id est, gaudebit opprobriis. *Id. disc. 6, n. 1.*

DIGNITAS. — Sicut non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui, quod alteri donat, sibi detrahit ; ita clementem et mansuetum vocabo, non in alieno dolore facilem, sed eum, qui cum suis stimulis agitetur, non prosilit, qui intelligit, magni animi esse, injurias in summa potentia pati, quidquam esse gloriosius principe illæso. *SENEC. l. I, de Clem., c. xx.*

Sicut tela a duro resiliunt, cum dolore cædentis solida feriuntur, ita nulla magnum animum injuria ad sensum sui adducit, fragilior eo, quod petit. Quanto pulchrius, nulli velut penetrabilem telo, omnes injurias contumeliasque respuere ? Ultio, doloris confusus est. *LIB. I. de Ira, c. I.*

JUCUNDITAS. — Sicut mons Olympus extra omnem tempestatis injuriam positus, purissima semper aura circumdatus est ; ita mens hominis mansueti, montis vertici similis est auram quidem habenti tenuem, purum vero radium, pura fontium fluentia, multasque florum amenitates. *S. CHRYS. ho. XIX, ad pop. Antioch.*

Sicut cum cælum est innube, cum sol ridet, omnia longe jucundiora sunt, quam cum fœde ruunt supernæ tempestates ; sic oris mansueti homo, dictis suis factisque omnibus incredibilem aspirat gratiam, sola mansuetudinis serenitate. *DREX., in Rosis, p. 1, 30, 2. § 3.*

MOTIVA.

Quia Deo hæc virtus gratissima est : nam, ut S. Chrysostomus testatur, Deus non ita diligit homines propter virginitatem, jejunium, contemptum divitiarum, hilarem eleemosynarum largitionem, ut propter mites beneque compositos mores. Certe Moyses, si S. Dionysio credimus, ideo Deo erat familiarissimus, quia mitissimus. Ideo Prophetis omnibus dignior, quia et mitior omnibus : nec unquam prius divinam amicitiam læsit, quam a mansuetudine nonnihil defecit. *In Ps. xxiv.*

Quia nulla fere virtus Christianum magis decet atque exornat : nam S. Chrysostomo teste, in hoc servi Dei eos qui ignorant veritatem potissimum antecellunt, si in mansuetudine conversentur. Servus Christi magis a morum lenitate, quam nomine, quod ei parentes imposuerunt, vocandus est. Et iterum : multæ quidem sunt virtutes, quæ hominem Christianum decent, maxime autem mansuetudo, quæ Dei imitatores nos facit. Quoniam cum tantas passus sit Christus et blasphemias et tormenta, et tanta miranda operatus sit, mansuetudinem tamen declaravit, quia nullum ex his, qui impie agebant, punivit. Hinc Sanctus Christophorus accepto a Sami Præfecto colapho dixit : Repercussissem, nisi essem Christianus.

Quia naturæ maxime consentanea est : nam cum nulla, ut recte discurret Seneca, sit humanior, constet, necesse est, non solum inter nos, qui hominem sociale animal communi bono genitum videri volumus, sed etiam inter illos, qui hominem voluptati donant, quorum omnia dicta factaque ad solam utilitatem spectant. Et iterum alibi : Natura nos cognatos edidit, cum ex iisdem, et in eodem gigneret. Hæc nobis amorem indidit mutuum, et sociabiles fecit. Iste versus et in pectore, et in ore sit : Homo sum, humani nihil a me alienum puto. Habeamus in commune, quod nati sumus. *SENECA, de Clem., c. III, Id. Ep. xcy.*

Quia optimum ad alios regendos instrumentum est : uti natura in apum rege docuit, qui aculeo caret, uti aliqui volunt, aut eo non utitur, ut alii contendunt ; romanus Philosphus, exemplar hoc, inquit, magnis regibus inest. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cum tanto hominum moderatior animus esse debeat, quanto vehementius nocet.

Quia efficacissimum est medium ad animos amicorum pariter ac inimicorum conciliandos : nihil enim, ut S. Chrysostomus testatur, ita conciliat domino familiares, quam si videant illum tranquillum se offerre, et mansuetudine jucundum. Hinc et ipse Christus cum dixisset : discite, quia mitis sum, mox addidit : et invenientis requiem animabus vestris : non propriis tantum, sed alienis etiam vestræ curæ aut charitati commendatis. *S. CHRYS. hom. de Mansuet.*

Quia singularem orationibus nostris efficaciam conciliat, ad quævis a Deo impetranda : nam humilium et mansuetorum semper tibi

placuit deprecatio, inquebat olim Judith.
JUDITH IX, 16.

Quia non parum etiam conducit ad tentationes carnales superandas: nam, ut sapienter Cassianus advertit, quantum quisque in lenitate ac patientia cordis profecerit, tantum in puritate corporis proficiet; quantoque longius iracundiæ propulerit passionem, tanto tenacius castitatem obtinebit; non enim æstus corporis declinabit, nisi qui motus animi ante compescuerit. CASSIAN., *Collat.* X, c. VI.

Quia plurimum promovet temporalium bonorum augmentum: juxta promissum Christi: Beati mites, quoniam possidebunt terram. In quæ verba S. Ambrosius, merito, ait, possidebunt terram, in quibus Deus ipse requiescit, sicut divino per Isaïam revelavit oraculo dicens: super quem requiescam, nisi super humilem et quietum? MATTH. V, 4.

Quia Christo similem facit: cujus mansuetudo per quatuor animalia exprimitur. Agnum, cujus mansuetudo tum maxime patet cum deberet illam excutere, cum scilicet ad mortem petitur. Unde Jeremiæ ore sic loquitur: « Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. » Columbam, quæ felle caret, nec resistit, sed lapillo aut a milvo impetita, fugam sibi consulit. Ut hunc spiritum mansuetudinis in Christo monstraret, apparuit illa super caput ejus. Messiam illum esse, probare vult Matthæus ex illo vaticiniis ante prænuntiatio: « Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam. » Super asinam, inquit S. Chrysostomus, non super equam, signum belli, et jactantiæ, sed super animal mansuetum tranquillitatis et pacis amicum, et ad aliena onera portanda paratum. Hinc et nonnulli ad Christum pertinere illud vatis Regis arbitrantur: « Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. » Sic aliquis vir sanctus asinum se inter fratres reputavit ut hac cogitatione ad mansuetæ cæterorum levanda onera animaret. Vermem denique se esse dixit Christus: « Ego vermis, et non homo. » Qui proterenti non resistit, sed se recolligit, et contrahit. O quanta in his omnibus ad imitandum leges! PETR. FENEG. *Conf.* xv, n. 8.

Quia est honestior vincendi modus, ut S. Augustinus his verbis indicavit: quando vindicari vis, sine dubio vincere vis: vide, ne dum vis hominem vincere, ab ira vincaris. Quia læsit, vis et tu lædere? quia nocuit

vis et tu nocere? quomodo vincis malum in malo? non hoc dixit Apostolus, non hoc audisti: ego nolo vinci a malo, audisti: et forsitan respondebit: hoc et ego volo, sed nemo me vincit, dixit enim Apostolus: « Vince in bono malum, » hoc est, qui te læsit sua iracundia, tu illum vince tua patientia. Idem quoque Apostoli consilium: « Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. » S. Anselmus his verbis considerat: contende non malo, sed bonitate. Ipsa est enim vera contentio, vel certamen salubre ut sit bonus contra malum, non ut sint duo mali. Si tu jam non es malus, obsta malo, ut sis bonus. Si displicet tibi malus, noli fieri malus, nam si repercutis, malo vis vincere malum. In sensibus vel motibus animorum ille dicitur vicisse, qui alterum ad suam traxerit partem: si ergo mali vicissitudinem a te receperit ille, te vicit, et passionis similitudine vitio suo subdidit: Si autem per patientiam tuam cessare eum ab ira, vel injuria feceris, tu vicisti, et de peccato ad salutem lucrando proximum, triumphasti. Porro in oculis hominum mundanorum (qui actionum virtuosarum et Christianarum nequaquam sunt competentes judices) ita quidem videtur, quod is, qui inter opprobria patiens est, nec illis refert vicissitudinem, ignavus sit, et honorati nominis sui oblitus; verumtamen alia debet esse Christi fidelium opinio, qui actiones suas per duelli legem minime regulare debent. Etenim, qui lædit, superare læsum videtur, inquit D. Chrysostomus, sed perniciosas sibi victorias sternit. Læsus autem si magno animo perfert injuriam, quamquam victus videatur, coronam tamen splendidam adeptus est. Sæpenumero ergo vinci, quam vincere, præstantius est, optimus profecto istæ victoriæ modus est. S. AUG., *In Psalm.* xciii.

Quia summam continet dignitatem: quam ingeniose indicavit Didacus Nissenus sic discurrens: plurimi interpretes volunt, quod Jacob ad Esau aiebat, « vidiſſe faciem ejus quasi vultum Dei, » id dixisse, ut quanta fuerit animi magnitudo fratris sui, quanta et generositas pectoris illius, ea occasione declaratum testatumque daret: illud ergo Jacobi: « Vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei: » tale fuit, ac si dixisset, quod in amplexus meos, mi frater, cucurristi, quod collum meum tam amanter invasisti; quod me ambabus, ut aiunt, ulnis tam suaviter strinxisti; quod præreptæ benedictionis in-

juriam oblitus, tam liberaliter omnem noxam mihi condonasti, id tam heroicum opus, tam illustre facinus est, ut mihi de facie Deum magis ignoscentem sceleribus, quam hominem remittentem injurias, referre visus fueris. Nec miror, quod Jacob talia dixerit, dum cogito, quantam vim sibi inferre homo debeat, ut validissimam illam, et vehementissimam vindictæ cupiditatem, quæ suas in penitissimo corde nostro radices easque profundas habet, coerceamus, et costringamus. Ita sentit S. Joannes Chrysostomus, qui tom. III, Hom. de decem millib. talent. sic habet: in ira nervosiore industria opus est, violentus enim affectus est, et tyrannicus, et subinde abripit non satis vigilantes, et ad barathrum ipsum perditionis affert: videte ergo, an sit vile opus, an potius præclarissimum facinus, vincere seipsum, condonando injurias, et de se ipso tam gloriosum triumphum reportare, remittendo illata incommoda. DIP. NYSS., lib. II, *Pol.*, c. III.

Quia summa quoque nobis necessitas est, quam Josephus Mansi hoc discursu ostendit: Salvator noster quondam sicut illi maledixit eo quod fructus in illa quærens, non invenerit et tamen S. Marcus inquit: « Non enim erat tempus ficorum, » cur igitur hanc arborem igni destinavit? Origenes in sensu mystico respondet: per hanc arborem denotari animam, quæ fructificare debet etiam eo tempore, quod sibi videtur esse intpestivum seu inopportunum, per fructus autem illos agnoscit, de quibus S. Paulus ait: « Fructus autem spiritus, charitas, gaudium, pax, patientia, mansuetudo, etc.; » horum fructuum preferendorum fertilis esse debet anima quælibet fidelis, quando minus inopportunum est tempus, id est, tunc vel maxime mites et benigni esse debemus, quando vel maxime injuriis oneramus, et indigni habemur, tunc fructus profert sicut in tempore non suo. Sanctus et Seraphicus D. Franciscus dicere solebat, invidere se terræ, quæ, quanto magis ligonibus et aratri proscinditur, tanto magis ad proscindentium commodum fructibus rependit injuriam, et quanto pluribus conspurcatur sordibus, et immunditiebus, tanto abundantiores et sapidiore parturit herbas et fructus, quanto etiam profundius ejus viscera excavantur, tanto pretiosiores ad nos locupletandos aperit argenti et auri venas, MANSI, c. v.

MEDIA.

Exemplum Christi assiduo ob oculos habere: quid enim est, inquit Sanctus Gregorius, Dominum mitem se in magisterio atque humilem dicere, nisi relictis exercendæ elationis difficultatibus, plana quædam bene vivendi itinera demonstrare? Idem medium suavit S. Basilius, dum dixit: si stultus et indoctus appellaberis, reminiscere eorum, quæ a Judæis in veram sapientiam jactata sunt. Nondum condemnatus es, nondum cruci affixus. Multa tibi toleranda, ut ab ejus imaginationem pervenias. Talia et horum similia tibi succurrant, mentisque tuæ impetum et iram compescant. Similes namque præparationes et animi dispositiones, motus cordis et impulsus facile delebunt, et animi cogitationes in tranquillum statum deducunt. Certe si quis Redemptorem nostrum injuriis et improperiis impinguat fuisse diceret, ut tanto acceptior ejus victima in passionis suæ holocausto fieret, ad æternum Patrem suum placandum, nihil utique a veritate alienum dicturus esset. Quia Sanctus Ambrosius textum illum S. Lucæ, « Occidisti illi vitulum saginatum, » de Christo interpretatur, inquiens: memorare, quia pro te Christus occisus est, qui ante fuit vitulus saginatus, injuriis videlicet, et opprobriis. MANSI, *Disc.*, c. VI.

Quod confirmat S. Bernardus, cum sic, inquit, amor Christi totum absorbuerit affectum hominis, ut negligens et immemor sui, non nisi Jesum Christum, et ea, quæ sunt Jesu Christi sentiat, tunc demum, ut arbitror, perfecta in eo est charitas. Iste non sentit injurias, ridet opprobria, contemnit damna. S. BERN. c. XVII, *de Int. dom.*

Sed et Sanctus Ambrosius ad stipulans, injurias passus est (Christus) ne tu injuriam tuam doleres: grande remedium, solatium habere de Christo; ille enim pro nobis hæc patientius tulit, et sumus, qui patienter hæc pro illius nomine ferre nequeamus? S. AMBR. l. II, *de Fid.*, c. ult.

Unde præclare Petrus de Domino Jesu in epistola sua posuit, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. Ad ejus ergo similitudinem atque imaginem, justus cupiens suæ vitæ institutum formare, accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat lacessitus, et non aperit os

suum, ut illum imitetur, qui sicut agnus ad victimam ductus sic non aperuit os suum, et cum possit habere quod deserat, magis vult silere, quam dicere. IS. LIII, 9.

Exempla Sanctorum animo objicere : nam ut hi (inquit S. Chrysostomus) qui laborant oculis, colorem aliquem suavem frequenter intuendo, nonnullum morbi capiunt levamen ; sic is, qui hominum mansuetorum imaginem præ oculis habet, si in ea assidue defigat oculos, etiamsi millies obtundat ira mentis oculum perturbans, perfectam sanitatem, puramque philosophiam ac tranquillitatem animi assequetur. S. CHRYS. HO. III, de David et Saul.

Idem medium suasit S. Augustinus sic loquens : tot viri, tot mulieres, clerici, pueri, tantæ et tam delicatæ puellæ flammas et ignes, et bestias æquanimiter pertulerunt et nos stultorum hominum convitia dicimus tolerare non posse, quæ nobis malorum hominum nequitia inferuntur ? Si possumus, etiam usque ad mortem illorum, nostras injurias vindicamus ; unde nescio qua fronte, vel qua conscientia cum omnibus sanctis in æterna beatitudine partem habere desideramus, quorum exempla sequi in rebus minimis non acquiescimus. S. AUG. ap MANSI, DIS. II, n. 4.

Propriorum vitiorum et defectuum et peccatorum copiam considerare : nam considerata infirmitas propria, mala nobis excusat aliena, teste S. Gregorio. Sed et S. Bernardus confirmat, dicens : ex consideratione iniquitatis propriæ, et ex dolore, qui ob culpam in Deum commissam concipitur, oritur non solum mansuetudo, cui draconis flatus non noceat, sed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. S. BERN., In Psalm. Qui habitas.

Quod medium etiam S. Thomas Villan. suasit, dicens : consideratio valde utilis est ad hoc, inquit, ut consideres, quia, licet æmulus tuus injuste te persequatur, tamen tu juste pateris propter peccata tua. Quid hominem aspicias ? attende divinam justitiam cujus est minister ille : non hunc læsisti, sed Deum maxime offendisti. Quis est, qui ad patibulum ob scelera sua juste condemnatus odio prosequatur lictores et carnificem, qui eum conducunt ad mortem ? quot nos per tot peccata mortalia Deo intulimus injurias ? igitur Deus per suam justitiam juste disponit, ut illatas ei injurias per injurias a proximis nostris nobis factas libenterque tole-

ratas diluamus, his enim Deus utitur, veluti justissimis furoris sui ministris ; cur igitur iram tuam in illos convertis ? Attende divinam justitiam, respice demerita tua. Quoties enim tu aliis fecisti injurias ? quoties contumeliatus es alios ? Considerandum est insuper, Deum ita disposuisse, ut injurias patienter et pro ejus amore tolerando, immenso satisfacere debito, quod per tot injurias Deo irrogatas apud eundem contraxisti. S. Bernard. proinde ait : dum pensamus, quales contra alios fuimus, esse contra nos tales alios minus dolemus, quia aliena justitia in nobis vindicat, quod in se nostra conscientia accusat ; et sic indulgere, efficitur delectabile. Quin et cogitatio, quod Deus vilipendia et probra in nostram ordinavit utilitatem, in divinæ justitiæ suæ satisfactionem, in voluntatis suæ adimplentionem, motiva nobis potentissima suggerit, ut opprobria non modo non sentiamus, sed et insuper avide illa optemus iisque obviamus. Hinc D. Chrysostomus ad ictus hujusmodi perferendos ita nos animat. Quod si arduum sit negotium et operosum cogita, quod ob Deum talia pateris, et plenam percipies consolationem : animamque subterfugientem, reformidantem, erubescientem, pudentem exacue, eique continuo ista accine : quid cessas ? quid subterfugis ? quid detrectas ? non de pecunia, non de illis rebus momentaneis, sed de nostra ipsorum salute agitur. Deus ista facienda præcepit. Deus namque, qui hostium nostrorum perversitate, injuriisque ad nostram utitur salutem, idem quoque ille nobis præcipit, ut injurias remittamus, earumque immemores bonum pro malo reddamus, adimplentes illud : maledicimur, et benedicimus. J. THOM. VILL., serm. in fer. 6 Cin.

Quæ omnia confirmans S. Gregorius, leve, inquit, est, quod injuria percutimur, dum in actione nostra conspicimus, quia pejus est, quod meremur, sicque fiet, ut contumeliis gratia magis, quam ira debeatur, quarum interventu, Deo judice, poena gravior declinari posse confiditur. S. GREG. I. XXX, Mor., c. IX.

Præcogitatione injuriarum mentem suam munire : qui enim improvidus ab adversitate deprehenditur, quasi ab hoste dormiens invenitur, eumque citius inimicus necat, quia non repugnantem perforat ; qui vero mala imminetia per sollicitudinem prænotat, hostiles incursus quas in insidiis vigilans ex-

poelat, et inde ad victoriam valentem accingitur, unde nesciens deprehendi putabatur. Solenter ergo animus ante actionis primordia, cuncta debet adversa meditari, ut semper hæc cogitans, semper contra hæc thorace poenitentiae munitus, et quidquid acciderit, providus superet; et quidquid accesserit, lucrum putet. S. GREG. lib. III, *Moral.*, c. xxxi.

Causam iræ et impatientiæ tollere : nam sicut ignis non extinguitur, quamdiu materia incendii non tollitur; ita nec animus erit mitis et quietus, quamdiu causæ iracundiæ in mente perslitterint. CRONOMANTIUS, s. 1, *de Octo beat.*

Injuriam factam joco eludere : ita enim jam olim majores nostri suaserunt, dicentes : cum ureris, aut tace, aut jocare. Idem Seneca suasit, dum dixit : alia differenda sunt, alia deridenda, alia donanda. Circumscribenda multis modis ira est. Pleraque in lusus jocumque vertenda sunt. DREX, in *Rosis*, c. II, III, IV.

Contemnere injurias : nam, ut bene advertit Seneca, contumelia a contemptu dicta est, quia nemo, nisi quem contempsit, tali injuria notat, nemo majorem melioremque contemnit, etiamsi facit aliquid, quod contemnentes solent. Nam et pueri os parentum feriunt, et crines matris turbavit, laceravitque infans, et spuito aspersit, aut nudavit in conspectu suorum tegenda, et verbis obscenioribus non pepercit, et nihil horum contumeliam dicimus; quare? quia qui fecit, contemnere non potest. SEN., l. III, *de Ira*, c. xxiv.

Vindictam in alios hostes licite convertere : uti S. Thomas Villan. suasit dicens : ego tibi veros inimicos ostendam quos oderis, quos destruas, dæmones, peccata tua, et vitia; hæc sunt, quæ te perdunt, quæ te destruunt, quæ tibi gehennam parant, contra hos inimicos ora, ut destruat Deus, et tu, quantum vales, destrue illos. Sed et caro ista, quam tu tantum diligis, et foves, in qua nutrienda vitam perdis, maximus inimicus tuus est : hanc castiga, subjice, doma; quid fratrem et proximum tuum odis, et persequeris? O stulte, non est ille inimicus, sed proximus; non te persequitur homo, quem fecit Deus, sed malitia quam fecit homo. Illa est inimicus tuus, illam oderis, illam persequaris, illam destruito. Tolle malitiam a fratre, non te persequetur, non tibi malefaciet; fac ergo, ut destruas illam. S. THOM. VIL. in s. vi *Cin.*

Silere, uti S. Chrysostomus hortatur, dicens : non vides in ædibus, quando ex adverso, et directe steterint duæ januæ, sitque ventus vehemens, si alteram clauseris, nihil obest ventus, sed magna pars ejus iterum præscinditur, nunc quoque duæ sunt januæ, os tuum, et os ejus, qui te contumeliis afficit, et convitiis; si tuam clauseris, extinguis totum spiritum; sin autem aperueris, non potest cohiberi. De hac quoque similitudine prius his verbis dixerat : Os est ostium, claude et obsera, ut et lucem præbeat, et externam repellant irruptionem, ut exempli causa, si te contumelia affecit, os claude; nam si aperueris, ventum excitas et ventilas. S. CHRYS., hom. II, in *I Thess.*

Idem medium alius quidam vir sapiens suasit. Cum enim mulier quædam apud virum quemdam sapientem et discretum de marito suo conquereretur, quod quasi semper ebrius quotidie cum ipsa contenderet, injuriis illam onerando, quas illa reciprocis injuriis rependens, pacem domus turbabat; vir autem ille huic mulieri de remedio providere volens, ne deinceps major in domo ejus accenderetur ignis, nec ipsa ad reciproca impropria prorumperet, aquam e vicino fonte haustam illam sumere jussit, eandemque marito domum redeunte, in toto tempore, quo vir ejus injurias evomebat, clauso ore retinere; quod consilium ipsa prompte exsecuta, virtutemque aquæ admirata fuit, utpote cui hanc attribuebat virtutem, quod iram ejus compescuisset, ne referret injurias, non se reflectens, quod easdem per taciturnitatem et silentium superasset : cui historiæ optime et apposite quadrat dictum illud sapientis : « Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum; » si enim mulier illa aquam expuisset ad reddenda impropria pro impropriis, irreconciliabiles excitasset contentiones, majorisque iræ et furoris ignem in ambobus accendisset. Unde D. Gregorius Magnus ait : aqua dimittitur, cum linguæ fluxus effunditur. MANSI *dis.* xxv, n. 6.

Astra cæli imitari : nam, ut Mansi recte advertit, homo virtuosus a luminaribus cælestibus exemplum capere debet, et ad hoc formari, ut bonum pro malo reddat, neque a benefaciendo se criminantibus desistat. Quædam de luna mentiuntur homines, subdit S. Augustinus, quando eam vident obscurari; non curat tamen ista verba hominum quæ in cælo est, sed quid est in cælo, in fir-

mamento cœli. Cujus ergo cor in firmamento Dei est, ita non curat. *Idem, dis., n. 6.*

Injuriantem ut amicum intueri; uti idem Auctor suasit, dicens: observandum est nomen, quo Spiritus Sanctus illos appellavit, qui patientissimum Jobum falsis imposturis et calumniis onerarunt: dicit enim sacer Textus: « Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, Sophar Naamathites. » At vero cur calumniatores illi, amici appellantur, cum potius partes inimici sustinuerint? Nimirum cum de viro virtuoso et patiente agitur, is talis neminem reputat inimicum, sed omnes indifferenter amicorum loco habet, et amat. Unde S. Gregorius ait: nec mirum, quod qui adversantium formam exprimunt, nominentur amici, cum ipsi quoque traditori dicatur: Amice, ad quid venisti? Sic exemplo suo docuit, de quo in vitis Patrum legitur, quem quanto plus aliquis injuriabatur, aut deridebat, tanto plus ille gaudebat, dicens: isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum; qui autem beatificant nos, non conturbant animas nostras. *Vit. PP. l. III, n. 8.*

Utilitatem mansuetudinis perpendere: quam S. Bernardus ad oculos posuit, dicens: Ego plagis conscientiae meae, nullum judico accommodatius medicamentum, probri, et contumeliis: non est proinde, quod commovear, homuncio sum omni opprobrio dignus et despectione. *S. BERN. Ep. CCXX, ad Eug.*

Lædentem, ut phreneticum considerare: nam quare fers ægri rabiem, inquit Seneca, et phrenetici verba? Puerorum protervas manus? Nempe quia videntur nescire, quid faciant. *SENECA, l. II, de Ira, c. xx.*

Cui assentiens S. Chrysostomus, cogita, inquit, quia non est in se, qui vituperat, sed insanit, et non moleste feret infamias illius. *S. CHRYS. ho. CX, in Matth.*

ASCETICA.

Tria præcipue de hac virtute ab Asceta bene discenda, aliisque inculcanda sunt. Primum est, ut naturam atque perfectionem illius bene cognoscat. De natura itaque sciat, mansuetudinem non in eo consistere, ut nunquam quis irascatur, sed, ut quemadmodum SS. PP. advertunt, sciat, pro quibus,

et quibus, quando, et quo modo irascatur. « Neque enim ferire, inquit S. Chrys., absolute atrocitatis est, nec parcere mansuetudinis, sed mitis ille est, qui ferre potest, quæ in seipsum peccata sunt: qui aliis factam injuriam propulsat. Qui autem id non facit, est deses, et somnolentus, et nihilo melius mortuo affectus, non autem mansuetus. » *S. CHRYS., in Ps. xxxi.* Quare opera danda est, inquit Granatensis, ut illud nobis ante oculos Domini statuamus: Dulcis et rectus Dominus: sicque mansuetudinem justitiæ, et rectitudinem dulcedini jungamus, ut neque rectitudo sit aspera, neque dulcedo remissa.

Porro perfectionem hujus virtutis quod attinet, recte hanc S. Climacus explicasse videtur sequentibus verbis: « Initium beatæ tolerantiae (ac mansuetudinis) est in amaritudine et dolore animæ ignominias suscipere; medium vero eas sine mœrore tolerare: finis autem et consummatio, summam illis laudem tribuere. Vidi ego, inquit ulterius idem Auctor, tres viros religiosos, et ex quibus unus mordebatur quidem injuriis, et perturbabatur, sed tamen in silentio premebat iracundiam. Alius vero gaudebat quidem ex luctu suo, sed ejus, qui se maledictis infectatus fuerat, peccato angebatur. Tertius vero proximi tantum damna secum volvens, vim ardentium lacrymarum profundebat. Eratque suave spectaculum timoris, et mercedis, et charitatis operarios aspicere. » *S. CLIMA. cap. VIII, de Mansuet.*

Alterum est, ut sciat, aptum et efficax medium, ad prædictam perfectionem hujus virtutis obtinendam, quale quidem sapienter S. Chrysostomus assignavit, dum dixit: « Hoc pacto Christi erimus discipuli, si mansueti fuerimus, et mitis ingenii. Unde autem tales fiemus? Si nostra frequenter peccata reputabimus, si lugebimus, si flebimus. Neque enim anima tanti doloris particeps irritari atque irasci patitur. Ubi fletus, ira esse non potest; ubi dolor et contritio, longe abest omnis irritatio. Mens enim dolore percussa non studet elationi, sed amare ingemiscit. » *Hom. xxxix, in Joan.*

Tertium est, ut, cum potissima mansuetudinis exercendæ occasio in regendis et corrigendis aliis reperiatur, ante omnia sciat Asceta, quomodo sua vita cum gubernatione aut correptione aliorum conjungi debeat. Quia quidem in re pro primo principio ponenda est illa S. Laurentii Justiniani sen-

tentia : « Frater, mandante Domino, corripiatur blande ac dulciter ; nam mollibus potius, quam duris sermonibus compungitur animus delinquentis. » Deinde vero bene cognoscere studeat, in quo asperitas gubernationis aut correctionis consistat ; ubi præ reliquis facem præfert P. Claudius Aquaviva Societatis Jesu Generalis, dum sic loquitur : Asper est et gravis superior, cum nimium credulus primis quibusque delationibus tenaciter adhæret, nec ab eis se abduci patitur. Asper est, cum quasi omnes transgressiones æquales sint, easdem minoribus, quas majoribus penas decernit. Asper est, cum iis quæ sola munitione corrigi possunt, acriora adhibet medicamenta. Asper est etiam, cum loci et temporis momenta, et opportunitatem expectare nescit : cum errata quæ secreta correctione emendanda fuerant ita palam facit, ut subditum confondat : cum in corrigendo iracundia magis agi, quam zelo et charitate duci se ostendit, verbis ac gestibus incompressi, ac perturbati animi signa exhibens : quæ non modo nihil conferunt ad consequendum, quod sibi proposuit, sed etiam maxime nocent. Nam cum duo sint, quæ in subditorum animis, cum castigantur, plurimum valere solent, alterum reverentia, qua erga superiorem afficiuntur, ex opinione de illius virtute ac probitate concepta ; hæc sane opinio debilitetur necesse est, cum illum vident hominem esse similem aliis, non minus, quam alios, ad passionem impetus expositum ; alterum persuasio, qua se diligere credit ; hanc certe minui necesse est cum quis viderit, superiorem neque paterne, neque amanter secum agere. Asper denique est, cum omnino non ostendit ex charitate se moveri, et desiderio perfectionis filiorum, cum reprehensionis austeritatem non temperat dulcedine spei, quam de illorum emendatione atque profecto præ se ferat. Hactenus Claudius, quibus addi possunt alia quæpiam indicia, quæ in industriarum libello consignavit ; nempe : Si res ipsa, quæ injungitur, gravis sit, et importabilis saltem respectu virium illius, cui injungitur. Si verbis asperioribus, modoque despotico injungitur. Si urgeatur executio eo tempore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur tempus et auxilia, ut se disponat ; si tam gravia, quam levia eodem ardore exigantur ; si omnes subditi rationes et excusationes, primo statim aspectu tanquam tentationes, eo benigne non audito,

rejiciantur ; si se suspiciosum ostendat superior, et ita affectum erga aliquem, ut putet subditus, nulla in re se illi posse satisfacere ; si malam de subdito opinionem præ se ferat, et omnia in deteriore partem interpretetur ; si in rebus injungendis non tanquam rationalem et volentem filium, sed tanquam inanime instrumentum movere videatur : si ira loquatur aut jubeat aliquid ut æquivoce et obscure dicat quid velit, quasi studio nolit intelligi, quo semper liberum ei sit, subditum arguere : si neget fere, quæ petuntur ; est enim habenda ratio rei, quæ petitur ; ejus, qui petit : ædificationis externorum et nostrorum : denique ejus, qui petit, utilitatis. Denique huc etiam pertinet doctrina a S. Isidoro Pelusiota tradita, dum ait : « Quemadmodum periti medici in morborum initiis remedia haud temere adhibent, verum aliquantisper expectant, dum morbus de acrimonia nonnihil remittat, ac tum demum ad medendum se conferunt ; eodem modo nec vigente mœrore, eum, qui præ ipsius magnitudine velut temulentia quadam laborat, objurgare convenit (nam alioqui sermonem non secus ac collyrium, inutilem imprudentes reddemus) verum postea, quam ad tempus mœroris socios nos præbuerimus atque hujusmodi affectum nonnihil sedari sciverimus, ita demum ad curationem proficisci. » S. ISIDOR., l. III, ep. CCLXXIX.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione sententiæ : « Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde : » ostendit potest : 4. Quam præclarus magister Christus fuerit hac in arte, afferendo potiores quosdam mansuetudinis actus ab illo exercitos ; quem in finem legi potest Franciscus Aarias de Imit. Christi tom. II, tr. 5, cap. II, III, IV, X, XII. Quale præmium sperare possimus, si hanc virtutem perfecte addiscamus, nimirum duplicem requiem, temporalem in vera animi pace et quiete consistentem, et æternam, quæ tanto utique major erit, quanto major difficultas in exercitio hujus virtutis per subjugationem iræ superanda est. MATT., II, 29.

Ex occasione sententiæ : « Beati mites, quoniam possidebunt terram, » declarari potest præmium mansuetudinis secundum quadruplicem acceptionem terræ. Et 4. qui-

dem ostendi, quomodo possideant terram hanc materialem, ut S. Chrysostomus hunc locum interpretatur, quatenus scilicet plerumque bona sua stabilius et majori tranquillitate possident, quam immites, qui multoties animam suam et hæreditatem paternam contentionibus amittunt; et quatenus homini mansueto totus mundus patria est, totque locis habet fundum, quot locis reperit amantes Evangelicæ mansuetudinis. 2. Ostendi potest, quomodo terram « corporis » sui, quod SS. Bernardus et Hieronymus nomine terræ intelligunt, possideat, dum nempe anima hominis mansueti super carnis motus regnat, et membris omnibus per mansuetudinem imperat, ut adeo, teste S. Hieronymo, prima eorum hæreditas sit, in carne non carnaliter vivere. 3. Ostendi potest quomodo terram « animæ » suæ possideat (quo sensu videtur terram Christus in citato themate accepisse) quatenus scilicet pacem et perfectam cum aliis concordiam acquirit. 4. Ostendi potest, quomodo terram cœlestem (ut alii interpretantur) possideat mansuetus, quatenus scilicet per tam insignem sui suarumque passionum victoriam, ac tolerantiam injuriarum, singulare apud Deum in altera vita præmium promeretur. De quibus omnibus videri possunt interpretes in hunc locum, maxime Cornelius a Lapide.

Ex occasione sententiæ S. Pauli: « Obsecro vos ego victus in Domino, ut ambuletis digne vocatione vestra, cum omni humilitate et mansuetudine: » ostendi potest, quantopere deceat mansuetudo christianum quemvis. 1. Quatenus « homo » est, atque adeo animal sociabile, ad quam societatem conservandam specialiter necessaria est mansuetudo. 2. Quatenus « christianus » est, atque adeo debet conformari moribus Christi, iis præcipue, in quibus ipse se in magistrum et exemplum proposuit, quales sunt Humilitas et Mansuetudo. 3. Quatenus « catholicus » est, seu verum Ecclesiæ membrum; ut sic enim sicut habet certiore spem æternæ beatitudinis ob vocationem suam ad veram fidem, ita studere quoque debet, ut, quemadmodum S. Paulus in textu cit. hortatur, digne ambulet vocatione sua cum omni humilitate et mansuetudine, ne aloqui si iratum se, et immansuetum verbis aut factis ostendat, audire cogatur illud a Tobia Seniore olim dictum: nolite ita loqui (et agere) quoniam filii Sanctorum sumus, et

vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam (per impatentiam et immansuetudinem) numquam mutant ab eo. Quæ omnia fusius rationibus et exemplis confirmari possunt. Tob. II, v. 17.

Ex occasione ejusdem aut alterius similis thematis, afferri possunt triplicis generis exempla, ad persuadendam mansuetudinem dicique: 1. Recte SS. Patres sensisse, nullam esse virtutem, quæ homini adeo connaturalis sit, ac mansuetudo; merito proinde sicut Christus ad eam a se discendam specialiter invitavit, ita concionatores quoque ad eadem exercendam frequenter excitare: cum autem longum iter sit per verba, breve et efficax per exempla, se hoc medio potissimum usurum, atque adeo triplicium exemplorum propositione, velut triplici funiculo, auditores in amorem hujus virtutis pertracturum. 2. Itaque incipiat exempla proponere, nimirum primo exemplum Christi, tam secundum Deitatem, quam humanitatem. Dein exempla hominum, tam sanctorum, quam profanorum. Deinceps exempla brutorum, qualia passim citantur ab auctoribus, maxime a P. Drexelio in Rosis p. I, c. II, § 2. Concludatur concio ardenti Epilogo, et cum affectu illud S. Aug. dictum repetatur: potuerunt isti et istæ, et tu non poteris?

Ex occasione sententiæ: « Fili in mansuetudine opera tua perface, et super hominum gloriam diligeris: » ostendi potest, quod mansuetudo omnibus quidem statibus conveniat sed tribus præcipue: 1. « Clericis et religiosi », utpote quorum potissimum officium est, Deum laudare et orare, atque adeo mansuetudo vel maxime ab illis requiritur, ut puras, et a nullo sanguine commaculatas manus ad Deum erigant: nam mansuetorum ipsi semper placuit deprecatio. 2. « Superioribus in patribus familias », quorum officium est regere et corrigere alios ut suavitatem cum severitate, rigorem cum mansuetudine misceant, temperentque eo fere modo, quo in § priore ostensum est. 3. « Habitantibus in eadem domo vel civitate », quia nisi hi unanimes et mansueti sint, numquam pacifice et feliciter convivent: id quod olim Abbas Anub fratribus suis simul cohabitantibus ostendit, dum aliquot diebus idolum saxeum mane lapidavit, noctu vero iterum veniam rogavit, causamque facti rogatus, respondit, nisi, ut statua

ista, ad injurias et offensiones immobiles, atque ad veniam concedendam faciles, aut ab omni appetitu vindictæ alieni simus, nunquam pacifice cohabitare poterimus.

Ex occasione thematis : « Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum : » dici potest varias esse explicationes, quid per hoc oleum intelligatur ; optimam videri quæ dicit, mansuetudinem per id significari, de qua ipse David dixit : Memento, Domine, David, et omnis mansuetudinis ejus. Ostendatur proin, quam recte mansuetudo oleo comparetur. 1. Quia sicut oleum condit cibos, ita mansuetudo actiones hominis gratas facit : hinc Salomon dixit : Fili, in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligeris. 2. Quia sicut oleo unguntur Athletæ, et roborantur contra adversarios ; ita mansuetudo reddit invictos contra hostes, quemadmodum David exemplo suo ostendit. 3. Quia sicut oleum mire conducit ad alligenda et curanda vulnera : ita mansuetudine nihil est aptius ad peccatorum correctionem, ubi tum Samaritanus Christum præfigurans, tum ipse Christus, tum vero etiam David facto ipso abunde comprobarunt. Excitentur ergo auditores, ut et ipsi cor suum velut lenticulam oleo hoc tam pretioso impleant, et ad similes effectus utantur.

Ex occasione sententiæ : « Ascendam ad palmam, et apprehendam fructus ejus : » potest mansuetudo palmæ huic comparari, utpote quæ ut palma per injurias se flecti et suppressi non patitur, sed semper generose vincit. Deinde possunt multiplices ejus fructus explicari, sed tres præcipue : 1. Fructus « honoris, » quem conciliat mansuetudo, innuitque Siracides illis verbis : Et super hominum gloriam diligeris. 2. Fructus « benedictionis » tam in temporalibus, quam æternis bonis, quem Christus illis verbis : Beati mites quoniam possidebunt terram : indicavit. 3. Fructus « lætitiæ, » quæ ob pacem et concordiam cum omnibus servatam percipitur, quem iterum Christus illis verbis : Et invenietis requiem animabus vestris, significavit ; ut S. David, dum dixit : « Mansueti hæreditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis. »

Possunt auditores ad scholam Christi invitari, et ostendi, quas regulas debeant ad discere et observare, ut scientiam ab ipso docendam, scilicet mansuetudinem acquirant, nimirum sequentes. 1. « Obmutui, et

non aperui os meum, cum consisteret peccator adversum me. » Id quod ipse Christus exemplo suo docuit, dum consistens coram Pilato, accusantibus eum Judæis, tacuit. 2. « Non est servus major Domino suo : si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. » 3. Stude patiens esse in tolerando aliorum defectu, quia et tu multa habes, quæ oportet ab aliis tolerari. » 4. « Nemo læditur, nisi a seipso, et ab apprehensione sua ; » nam, ut sapienter advertit Epictetus : Homines perturbantur non rebus, sed iis, quas de rebus habent opinionibus. Neque enim mors v. g. malum est, alioqui enim et Socrati ita visum esset, sed opinio de morte, quæ malam eam facit. Cum igitur impedimur, aut distrahimur, non alios culpemus, sed nos ipsos, hoc est opinioniones nostras. Quæ omnia fusius supra explicata videri possunt.

ALII CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — Inter alia veræ perfectionis documenta quæ Arnolphus Abbas Monachis suis tradidit, hoc fuit : Nos qui septem fratres sumus, si vultis ut maneamus simul, efficiamur sicut statua hæc, quæ contumeliis affecta non turbabitur. *In vit. PP.* l. V, c. xv, n. 11.

Silex quantumcumque durus, si fornaci imponatur, in calcem albam et candidam transmutatur, quæ quanto magis madefit, tanto magis bullit, et ignescit, quantoque magis exstinguitur, tanto amplius accenditur. Unde S. Augustinus inquit : Jam vero quam mirum est quod cum exstinguitur, tunc accenditur. Ecce vobis expressum hominis vero charitate præditi symbolum, qui, quanto magis improprie et injuriis percutitur, tanto magis in amore erga Deum, et dilectione accenditur versus proximos. *S. Aug.* l. XXII, *de Civ.*, c. iv.

Pro emblemate aliquando massa bituminis accensa depicta fuit, super quam dum arderet, depluebat aqua ; eique inscriptio adjuncta fuit hujusmodi : Etiam in flammis ; hanc enim proprietatem terra conservat bituminosa, ut per aquam magis magisque accendatur. Ita quoque in præsentia de anima sancta injuriarum patiente veraciter dici potest : Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. Non enim talis vel minimam amoris

divini aut charitatis amittit scintillam, quantumcumque ingens injuriarum, et contumeliarum inundet torrens; quin immo eo magis magisque in intensis amoris actibus exardescere incipit, dicente Psalmista : « Dum superbit impius, incenditur pauper. » Ubi Hugo Card. inquit : Incenditur amore Dei. Quis autem est pauper iste? idem respondet inquires : « Pauper spiritu, qui est humilis, » is, si quando impiorum, superbiorum, malorumque injuriis se gravari advertit, non modo non rejicit, retunditque opprobria, sed potius iis utitur, ut median-tibus illis magis accendatur in amore divino.

Dicitur quidem apud Matthæum (c. v, 43) : « Diliges proximum tuum; et odio habebis inimicum tuum, » sed qui sano intellectu Scripturæ divinæ sensum agnoscere cupit, sententiam istam hoc modo intelligat ut diligat omnem hominem proximum suum, odio habeat diabolum inimicum suum. Quod etiam in uno homine malo implere potest. In ipso enim uno, qui malus est, et proximum habes, et inimicum; nam quod homo est, proximus tuus est; quod malus est, non solum tuus, sed etiam suus inimicus est; dilige ergo in eo carnem et animam, hoc est proximum tuum, quem fecit Deus, et odio habe malitiam, quam, ipso consentiente, diabolus intromisit, et pio animo feceris, vices cælestis medici agis, odio habens morbum, et diligens ægrotum.

Pater quidam filium suum a serpente quodam cinctum videns, arcu apprehenso sagittam adeo sagaciter in serpentem vibravit, ut illæso filio serpentem transfixerit; idem quoque facere debet quælibet anima justa, quando injuste oneratur injuriis, nimirum, concipere debet odium adversus culpam offendentis, utpote qui eodem tempore Deum offendit, displicere illi debet invidia, malignitas, iracundia, quæ in injuratore prædominatur : ex alia vero parte illum tanquam proximum diligere, eique tanquam fratri benefacere debet, quod si etiam fortasse arcus te læserit, noli irasci contra illum, nec illum minutum confringas, culpa enim fuit brachii, quod illum tetendit, et evibravit. Eodem modo non est sumenda vindicta de proximo, qui te injuria affecit, quemque ex Dei præcepto amare debes, tanquam fratrem, sed odium tuum dirigendum est adversus malas illius qualitates, adversus perversam inimici tui inclinatio-

nem, rogando Deum, ut hanc ab illo extirpet, et eradicet. Sic David cum in sui defensionem Sauli necem inferre posset, utpote qui vitæ ipsius tot modis insidiatus fuerat, totque impropriis aggravaverat, solam tamen illi hastam sustulit. MANSI, d. xxiii, n. 7.

Etenim in ira, qui valde contumeliatus alium est, superasse videtur, cum revera ipse maxime a turpi hac perturbatione victus, non parum sibi ipsi nocuerit; qui autem magno animo tulit injuriam, hic profecto, et quidem cum laude superavit; ille namque ne suam quidem ægritudinem compressit, hic etiam alienam extinxit, et ille suo morbo superatus est, hic etiam alienum curavit, nec solum ipse inflammatus non est, verum etiam ingentem alterius flammam extinxit. S. CHRYS., ap. MANSI, d. xiii, n. 5.

Agapetus Diaconus in monitis aureis, quæ scripsit Imperatori, dixit : Venerandum jure est vestrum imperium, quia hostibus quidem suæ demonstrat pietatis aculeos : quam bene dixit Diaconus : Hostibus suæ demonstrat aculeos pietatis ; non dixit, demonstrasse aculeos iræ, odii, vindictæ, simultatis, sed liberalitatis, mansuetudinis, humanitatis. Nam ut inimicum configas, et lancines, id solertia commodiore, et astu nobiliore fieri non potest, quam si beneficiis eum ornes, et cumules. Hæc est Christiana, et honorificentissima vindicta, qua ulcisci possumus eum, qui nos persequitur, et horret. TOB. II. *Bibl. PP.*, l. VII, n. 10.

UTILITAS. — Agathon abbas dicere solebat : Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidea, quæ si injuriatur, non irascitur. *Vit. PP.*, l. VII, cap. XLII, n. 2.

S. Bernardus in quodam sermone suorum de modo bene vivendi, modum nos docet vitam agendi tranquillam et imperturbabilem, tametsi foris maledicentis et contumeliis impetamur; dicit enim : Quamvis te quisquam irriter, quamvis convitium dicat, quamvis injuriam faciat, quamvis afficiat contumeliis, tu sile, tu tace, tu dissimula, tu contemne, ut non loquaris, tu tene silentium, ad injuriam non respondeas, convitium non retorqueas. Sed dicetis forsitan hoc ipsum signum esse hominis ignavi; ast contra est, quia ut idem mox subdit: tacendo citius vinces. S. BERN. s. XLII, de *Mod. ben. viv.*

S. Paulus ad Romanos scribens, sic loqui-

tur : « Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ, scriptum est enim : mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. » Rom. XII, 19. Si de hac lege carnem et sanguinem consulas, terribile, durum, intolerabile jugum videtur. Nam injuriam passum privare jucunditate vindictæ est adimere illi voluptatem omnium maximam, quam habere potest : et hominem in eas angustias cogere, ut legem, quæ ulcisci hostes prohibet, non prætereat, videtur perinde esse, ac permolestam, ne dicam intolerabilem ei sarcinam imponere. Respondet Paulus huic objectioni : Placet, quod dicis. Et quoniam ais, non posse te facere, quin vindictam sumas, annuo, ut sumas. Itaque si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitit, potum da illi ; hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. DID. NESS. *Pol.* II, l. II, c. VIII.

Abbas Joannes portam cœli, injuriarum tolerantiam esse, astruebat inquires : Porta cœli est injuriarum permissio, et patres nostri per multas injurias in eam gratulantes ingressi sunt. Cujus veritatis tanta est infallibilitas, ut unus illorum Patrum, dum magna cum sollicitudine a superiore suo exercitium, per quod de æterna salute sua assecraretur, postularet, dicens : Da mihi Pater unam rem, quam custodiam, et per eam salver ; hoc a superiore suo, viro maxime illuminato, inque materiis spiritualibus exercitato acceperit responsum : Si potueris injuriari et affici convitiis, et portare, et tacere : magna est hæc res, et super alia mandata ; hancque Evangelicam a nobis in principio adductam ; sæpe reiterabat veritatem : « Beati estis cum maledixerint vobis homines, et dixerint omne malum : gaudeate et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. » *Vit. PP.*, l. VII, c. IV, n. 121.

Agriculturæ experientiam habentes juxta rosas allium plantare solent, ut acutior et pungens hujus odor eas exstimulet ad majorem transmittendam odoriferam fragrantiam : quo in facto obligatio exprimitur uniuscujusque animæ virtuosæ, et ad perfectionem tendentis, scilicet ut ab homine aspero et injuriante occasionem accipiant exercendæ virtutis, se mortificando, non resistendo ; quin potius bonum pro malo reddendo : quia, ut bene Lact. Firm. docet : Nisi contumeliis fuerit affectus (homo justus) quantum habeat fortitudinis in

se ipso cohibendo, ignorabitur. Neque minus efficaciter S. Bern. ad ejusdem virtutis exercitium nos inducere conatur, quando de injuriarum oblivione, et harum superioritate tractans, sequentia notatu dignissima pronuntiat verba : Est actus magni et generosi cordis, injuriæ oblivisci. MANSI, *d.* V, n. 2.

Jacob ab Esau fratre suo tamquam impostor injuria affectus, et ad mortem usque odio habitus, et persecutionem passus, furori illius cedens, et in regionem longinquam et peregrinam fugiens, cœlum supra se apertum aspexit ; unde ait : « Vere non est hic aliud nisi domus Dei, et porta cœli. » Considerat idipsum D. Chrysostomus, quando in quadam homilia hæc in verba scribit : Hic discimus, quod quando injuria nobis fit, nosque mansueti et mites, et tolerantiores fuerimus, majori et largiori divino auxilio fruemur. Deus olim Laban iratus apparuit, eique præcepit : « Cave ne quidquam aspere loqueris contra Jacob. » Eidem quoque Jacob e paradiso exercitum obviam misit Angelorum, dicente scriptura : « Fuerunt ei obviam Angeli Dei, et ait : Castra Dei sunt hæc ; » hunc autem favorem Jacob nullo alio merito a Deo comparavit, quam quia sollicitus erat, ne factas sibi injurias vindicaret, dissimularet contumelias, suosque sibi reconciliaret amicos. *IBID.*

DIGNITAS. — Isaias Propheta cum ardentius mundi Salvatorem suspiraret, his æternum Patrem inclamabat : « Emitte Agnum, Domine, Dominatorem terræ. » Is. XVI, 1. Uregas, auctor modernus, et gravis, in his verbis consideravit, quod non satis apte locutus videatur propheta, cum Patrem rogavit, ut Filium suum, tanquam agnum huc submitteret ad occupandum orbis imperium, sive, ut ille ait, dominatorem terræ, commodior enim fuisset habitus, gestusque ferocis leonis ad invadendum imperium orbis, quod vates cupiebat. Respondet tamen, cum magno mysterio rogasse prophetam, ut agnus mansuetus mitteretur, non sævus leo, qui futurus erat dominator terræ ; nam ut animos hominum occupes, ut voluntates eorum invadas, tibi que obstringas, nullus talis magnes, qualis facilitas morum, suavitas verborum, consuetudinis lenitas. DID. NYSS. § V, in *Dom. Pal.*

Transiit arca Testamenti Jordanem, qui vix arcam sensit, quando cursum aquarum suarum sistit, et suspendit : « Mare vidit

et fugit, Jordanis conversus est retrorsum.» Ps. cxiii, 3.

Quærit S. Cyrillus Hierosolimitanus, quare arcam fugerit Jordanis, qui non solum non fugit, sed et gaudenter admisit Christum, quando is illius aquis a S. Joanne fuit baptizatus. Respondit CATECH. 12. Ante carnis assumptionem mare vidit, et fugit; Jordanis conversus est retrorsum; assumpsit corpus Dominus, ut mare videns sisteret, et Jordanis sine timore illum susciperet. Ante incarnationem plurimam Deus passim præferebat majestatem, graviæque in homines decernebat supplicia: sed postquam hominem induit, suavique humanitate erga omnes uti cœpit, calcari se mare patienter ferebat, nec fugiebat Jordanis, cum ad illum homo Deus venit: mansuetudo enim fecit, ut mare illum non pertimesceret, et Jordanis nihil metuens exciperet; mitis enim ubique sibi locum parat: et qui facilis est moribus, facile admittitur ab omnibus.

S. Bernardus super illa Christi verba: « Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram » quærit, de qua terra hic locutus fuerit Christus? Respondet, de illa hoc dixisse terra, quam habitamus: nemo enim sibi parare dominium, nemo subigere corda, nemo expugnare voluntates sic potest, uti mansuetus. S. BERN., serm. xxxviii, in *Cantic.*

Hanc ob rem etiam Spiritus S. cum conciliandorum amicorum præcepta traderet, verborum suavitate ad hanc rem uti ante omnia suadet, dicens ECCLES. vi, 5: « Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos, et lingua eucharis in bono homine abundat. » NYSS.

Id vero tantam habet veritatem, ut prope affirmare possimus, majora miracula operari linguam suavem ac lenem, quam virga Moysis fecit. Plurimum celebratur illud prodigium, quo Moyses virga sua e duro saxo elicuit aquam, ad depellendam sitim populi. Relinquamus id hoc in loco, et eamus visum, quid regi David cum Saule evenierit. Persequebatur Saul Davidem crudeliter, et magno cum furore, tanquam si multa et ingentia mala ab eo accepisset, necemque illi machinabatur. Convenerunt ambo in quodam antro, ubi cum David illum trucidare potuisset, noluit, oram clamydis præsecuisse satis arbitratus. Prodit antro Saul, secutusque illum David magnis vocibus appellavit, ad quas cum ille caput

obvertisset, submisso ad reverentiam vertice humiliter David aperuit, quam injuste tantam ab eo persecutionem sustineret, quem etiam interimere, cum facile potuisset, noluerit. Denique conclusit, dicens: « Quem persequeris Rex Israel? quem persequeris? Carnem mortuum persequeris, et pulicem unum. » I *Reg.* xxiv, 15. « Audiens hæc Saul, levavit vocem suam, et flevit. »

Alius quidam Rex prudens, qui subditorum animos sibi demereri volebat, Psalterium præferebat, cum hac inscriptione: non sceptro, sed plectro. Dicere voluit, eum, qui occupare corda vellet, non debere uti virga, non asperitate, non supercilio, aut arrogante imperio, sed lenitate, et suavium verborum dulci harmonia: hæc enim sunt, quibus se facile submitunt voluntates. *IBID.*

Propheta Regius dicebat, verba sua faciles aures inventura, quod dulcia essent, et suavitate condita, dicens: « Audient verba mea, quoniam potuerunt. » Ps. cxi, 7. Obscurus locus ex eo, quod dubium, quoniam respiciat illud, quod ait, « potuerunt; » ad verbane spectet, an ad audient. Multi ad verba referunt, ut sit sensus: Audient verba mea, quoniam speciosa fuerunt. Alii: Quoniam dulcuerunt. S. Joannes Chrysost. transtulit: Quoniam munita sunt satellitibus. Ubi magno cum mysterio mella dulcium verborum vocantur satellites; nec enim aliud est, quod tam facile capiat; nulli satellites, qui tam fortiter invadant, et constringant, quam blanda verborum lenium comitas. *IBID.*

Quoniam Christo inerat a mira suavitate efficacia, idcirco Judæi arbitrabantur convire, ut ille de medio tolleretur, dicentes: « Ecce mundus totus post eum abit. » Jo. xii, 19. Mansuetudo illius omnia post se rapit; sive in desertis agat, sive ruri, sive in montibus, sive in civitatibus, aut ubi demum versetur, homines attrahit, quos mel ab ipsius labiis distillans ita sibi ipsis adimit, ut immemores cibi ac potus, nullam etiam difficillimarum viarum rationem habeant. Tanta est potestas mansuetudinis, tanta efficacia lenitatis. *IBID.*

Vocabat sponsam sponsus, utque eam facile obsequentem haberet, his tam suavis verbis demulcebat: « Surge, propera, amica mea, jam enim hyems transiit, imber abiit, et recessit. » CANT., II, 10, 11. Quæri hic potest, quamobrem plantæ ita se contra-

hunt, et abdunt per hyemem, ut vix videri se sinant; verno autem tempore ita effunduntur, et dilatantur, ut revixisse putentur. Respondet Erius (*Dom. xiv, post Pentecosten*) : « Hyeme interius radicis virtute alitur planta, et mox verni temporis provocata blanditiis, floris sui honore vestitur. Hyems aspera est, et tristis, et horrida, cujus atrocitatem dum plantæ fugiunt, ad suas se radices recipiunt, ac velut demortuæ languent, ac marcent, placido autem vere appetente foras erumpunt, verni temporis provocatæ blanditiis, quod eas sua benignitate in lucem, et vitam reducit, alit, exhilarat, sicut quæ inter hiberna frigora velut mortuæ lugebant, nunc per veris lenitatem se ipsas redivivas cum voluptate et spectent, et admirentur. Sic ergo sponsus, ut sponsam ad facile revertendum incitaret inquebat : Jam hyems transiit asperioris consuetudinis meæ, exui nuperam illam morositatem, posui supercilium, serenavi frontem, maxima est nunc, eritque deinceps conditionis meæ facilitas, appetiitque ver percomis familiaritatis meæ, quod cum dixi, illud nullo jam negotio faciam, ut ad me non venias, sed volites. »

Rex et Propheta David dum caneret, qua ratione Filius Dei factus homo totum orbem suavi dominio sibi subjugaturus esset, inquebat : « Dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Æthiopes, et inimici ejus terram lingent. » Ps. LXXI, 8 et 9. Mira animorum conversio ! prædigiola voluntatum immutatio ! dulcis tyrannus cordium libertate nativa præditorum ! quæ faciet, ut inimici ejus terram lingant, ut, quos infensissimos habuit, ii ad pedes ejus accendant, absolutum ejus dominium agnoscant, terramque millies, idque devotissime, exosculentur, quam tanta majestate Princeps plantarum suarum vestigiis insignitam reddet, sed quo illo armorum apparatu, aut quibus militum copiis, tam indomabiles cervices sub jugum coget ? « Descendet sicut pluvia in vellus, » inquit Propheta, Ib., 6, totus mansuetus, et blandus advenit, tamque lenis, quam aqua, quæ tacito lapsu in vellus defluit. Quid mirum ergo, si ad eum modum corda quantumvis dura, ac repugnantia suis fascibus subigit ? quem enim non abripiat suavitas ? cujus animum non obtineat, expugnetque lenitas et comitas ? *IBID.*

S. Chrysostomus non satiatur admirando heroicam Davidis in spelunca Odolla exhibitam virtutem, simulque rationem assignat, cur victoria quam de semetipso reportavit, condonando Sauli (quando eidem pro defensione vitæ propriæ, licite poterat eripere vitam) gloriosior fuerit, quam illa, quam de Goliath reportavit victoria; dicit enim : « Hoc gloriosius trophæum, » siquidem illic et funda, et lapidibus, et acie opus habebat, hic vero cuncta prudentia, rationeque peracta sunt, ac sine armis contigit victoria, atque incruentum trophæum evectum est, itaque rediit non barbari illius caput gestans, sed animi commotionem mortificatam, sed iram enervatam, neque hæc spolia reposuit Jerosolymæ, sed in cælo : nunc haudquaquam in choris obviam veniebant fœminæ, excipientes illum cum laudibus, sed Angelicus populus e sublimi applaudebat; egressus est e spelunca tanta cum gloria, cum quanta tres pueri egressi sunt e camino ardenti; nam quemadmodum illos non exussit ignis, ita hic non conflagravit iræ incendio. S. CHRYS. hom. II, de David et Saul.

Tullius Cicero pro Marcello ita scribit : Domuisti gentes immanitate barbaras, multitudinem innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes, sed tamen ea vicisti, quæ et naturam, et conditionem, ut vinci possent, habebant. Nulla est enim tanta vis, tanta copia, quæ non ferro aut viribus debilitari, frangique possit; verum animum vincere, iracundiam cohibere, etc., quæ qui faciat, non ego cum summis viris comparo, sed simillimum Deo judico.

Aquila generosa est, atque magnanima, unde et a veteribus in symbolum assumpta fuit hominis constantis, et ad contumelias patientis. Eam itaque depinxere, non oculis minitabundam, non terribilem rostro, non alis horridam, non unguibus fulminantem, sed sedentem efformarunt in quiete, juxtaque illa cornicem collocarunt, quæ identidem pro viribus suis eam mordere, pun gere, et irritare non cessat.

De Propheta Regio sacer textus memorat : « Cepit ille Syriam in valle Salinarum, cæsis decem et octo millibus; eoque triumpho fecit sibi nomen, » ut dicitur II Reg. VIII, 13. Hoc enim validæ dextræ ejus prestantissimum opus, hæc victoriarum illustrissima fuit. NYSS. I. II, Pol., c. v.

Habent hæc non nihil difficultatis. Nam

si anima ad quædam alia illius egregia facinora recurramus, inveniemus in eodem capite et ampliores cædes fecisse, et strages hostibus graviore intulisse. Adazer enim regem Soba percussit, cepitque ex parte ejus mille septingentos equites, et viginti millia peditum, et subnervavit omnes jugales curruum. Alibi quoque percussit de Syria viginti duo millia virorum, sic ut ex his omnibus vivus nemo evaderet. Quod cum ita sit, quid est, quod hic non vel æque dicitur sibi fecisse nomen grande, ac in valle Salinarum, ubi non tam multos, quam ibi obtruncavit? nam si ex numero devictorum æstimatur magnitudo victoriæ, ampliorem gloriam sibi videtur David parasse ex superioribus victoriis, ubi hostium copias majores fudit, quam posteriore pugna, ubi oppido pauciores cæcidit. Cur ergo hoc ultimo conflictu famam sibi constasse celebriorem, et nomen grande fecisse narratur?

Prætermitto hic aliorum sententias, Rabbi Salomonis opinio vero affinior videtur, proposito nostro certe commodior est, de qua apud Tostatum in c. viii, l. II REG. sic habes: Dicit Rabbi Salomon, quod David occidit octodecim millia de Idumæis, et fecit illos sepeliri, et ex hoc acquisivit famam magnam, et hoc propter opus misericordiæ, quod excitabat, scilicet quia sepeliebat hostem. Non scitur propheta regius fecisse aliis, quod his octodecim millibus hostibus fecit, quos trucidavit, ac deinde sepulturæ illatos magnificis exequiis, et supremis officiis honorificentissime ornavit, ac deinde inquisivit famam magnam, et nomen sibi immortale paravit. Gloriosiorem enim hic victoriam retulit, eo quod tantam devictis hostibus charitatem exhibuit, quantam intimis amicis deferre potuit, dum pari honore tradi sepulturæ eorum corpora curavit. Tanta namque pietate prosequi hostes, id victoriis ejus splendorem, id triumphis magnificentiam adjecit singularem; propterea quod perdifficile est, condonare injurias, remittere offensas, ob naturæ appetitum, ab hac re valde alienum.

Abulensis in l. II REG. c. xiii, ait: Dixit hoc admirans, viderat enim oram chlamydis suæ in manu David, ex quo cognoscebatur, quod ipse fuit in manu David, in quo stупebat, de tam gravi periculo, et de clementia David quomodo non occidit eum, ideo admirans dixit: Numquid hæc est vox tua: quasi dicat, miror, cum hæc sit vox tua, quod

mihi vitam reliqueris. Considerabat Saul quam facile sanctus gener illi vitam eripere potuisset, a veste namque ad cutem, et mortem, proximus erat transitus. Ex alia parte reputabat secum benignitatem Davidis, stupensque tam inauditam generositatem ait: Miror vehementer, quod cum tu sis, qui loqueris, me vivum reliqueris. Non possum mihi persuadere Davidem esse, qui mihi loquitur: Nam cum tu homo sis, et proxime ad manum habeas occasionem sumendæ vindictæ de illo, qui te persequitur, incredibile videtur non sumpsisse ultionem; et quamquam vox sit Davidis, magis tamen Dei, quam hominis videntur manus, quæ abstinerunt a cæde illius, quem obtruncare, aut confodere tam leviter potuerunt. Et quamquam et videam, quod video, et audiam, quod audio, dubito tamen, utrum sit David, qui mihi loquitur; ab hominis enim manu quævis actio, et victoria expectari potest; at parcere inimico, quando incommodare, et referre vices, et inferre vindictam possis, videtur tale esse, quod fieri nequeat.

S. Dorotheus insigne hoc in genere factum sic narrat: Asceta quidam erat illius ætate in eodem monasterio, in quo ille tunc degebat, plurimum addictus studio orationis, et aliorum spiritualium exercitiorum. Hunc audivit quodam die gravibus verborum injuriis onerari, et turpibus probris indigne dehonestari. Videns autem admirandam patientiam, qua hæc omnia longanimitè tolerabat, interrogabat eum, quidnam ea opprobria, et vituperia in animo ipsius efficerent? Cui ille simpliciter et candide respondit: Ego me sic habeo ad has injurias, et sic eas perfero, ut ab hominibus blandi canes, subaudi, perferri solent, si quando vel ignotum allatrant, vel domesticum mollicella lingua ad assentationem lambunt, injuriæ sunt mihi blanditiæ, decora solatia, opprobria, adulationes, convitia festivi lepores, aut honorifici plausus. His auditis, inquit B. Dorotheus, demisi aures, meque obsignans, et firmans abii, dicens: hic nihil videre admirabilius, nihil audire majus, aut rarius possum. Quando quis rem insolentem, et inauditam videt, sive audit, nescitque, quomodo illam satis admirari debeat, solet dejicere caput, crucisque cæremoniis suam admirationem, ejusque magnitudinem indicare, quando verbis pro dignitate explicare nequit. Cum

ergo S. Dorotheus vidit hominem, qui tam invincibili animo, tanta vultus æquitate ferebat injurias, ut eas blanditiarum loco haberet, et ignominias ut assentationes exciperet, demisit aures, seque obsignans, et firmans abiit, attonitus tam stupendæ rei spectaculo. Ut enim naturæ nostræ peccato vitiatæ inclinatio procliviter fertur ad ultionem injuriarum, perque arduum est eas remittere, sic admirabilium mirissimum, et præclare factorum illustrissimum, et memorabilissimum est, serenis oculis, et animo pacato, eas excipere. NYSS. lib. VI.

Abbas Pimenius, ut refert Ruffinus, interrogatus aliquando, qualiter hoc Christi dictum : « Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis » executioni mandari posset? ita respondit : « Si quis audit verbum malum a proximo suo, et cum possit similia respondere, pugnat tamen in corde suo portare laborem, et vim facit, ne respondeat malum, ut contristet illum, talis animam suam ponit pro amico suo. »

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Ferdinandus Medicæus pro gentilitia tessera Regem apum cum satellitio pinxit adjungens hoc dilemma : « Majestate tantum. » ENGEL. in *Dom. Pat.*

Græcum verbum Ἰησους per anagramma significat : τὸ ὄvis tu es ovis : ad Christi mansuetudinem significandam.

Recte Seneca dixit : Quidquid exprimitur grave est.

Ad Eliam venit Deus, primum in commotione, dein in specie auræ lenis, ut doceret, quomodo lenitas in correctione observari debeat. II REG. XIX, 12.

Archidamidas cuidam Charilaum Regem laudanti, quod erga cunctos fuisset mansuetus : qua fronte, inquiebat, laudetur aliquis, qui erga sceleratos se mitem præbuit? Perspexit vir egregius mansuetudinem cum justitia conjunctam esse oportere; alioqui Principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quam in bonos crudelitas? PLUTARCH. in *Apoph.*

Cleomenes cum e civibus quispian dice-ret, bonum Regem erga omnes mitem esse oportere, sed hactenus, inquiebat, ne sit contemptui, significans mansuetudinem ni-

miam erga improbos esse inutilem civitati. ID. in *Lacon. apoph.*

UTILITAS. — Quidam Rex Orientalium fertur hostiles civitates non alio instrumento in potestatem redigisse, quam oleo certorum vermium ad portas affuso; quanto magis si oleum mansuetudinis portis animorum affundatur, illi facile expugnabuntur. SOLIT. *Hagioph.*, 320.

Templum Salomonis erat ex cedro et laminis auri purissimi ornatum, solæ portæ, per quas ad Sancta Sanctorum introibatur, olivarum ligno constabant, ad significandum, per dulcedinem mansuetudinis aditum ad cælum potissimum referari. IB., 308.

In Flandria vir quidam homini agresti occurrens cum videret asinum sacco onustum ab eo, quantumcumque fuste verberaret, promoveri non posse, avenæ manipulum ex proximo agro acceptum baculo alligavit, itaque asinum condescendens ad exiguam distantiam ante nares fasciculum præensum gestabat, quam avenam dum asinus apprehendere conabatur, gressum alacrius movit. Simili ergo modo homines beneficiis magis quam suppliciis ad officium impelluntur. ENGEL. in *Dom. Pal.*

Cæsar cum audiisset Pompeium cæsum, illacrymatus mortii illius, dixit : Tentemus, si possumus, omnium voluntates recuperare, et diuturna victoria uti. Hæc nova fit ratio vincendi, si misericordia nos muniamus. LIPS., t. II, in *Polit.*

Alexander Severus matri nimiam mansuetudinem objicienti, dicentique; molliorem tibi potestatem imperii fecisti : respondit, sed severiorem atque diuturniorem. Id quod Roboam filius Salomonis damno suo expertus est, utpote cujus subditi severitate illius exacerbatii usque adeo gravi in eum odio exarserunt, ut et regem alium sibi quæsierint, et quæstorem illius ad placandos motus cum potestate missum, ne auditum quidem lapidibus obruerint.

S. Anselmus intelligens, quemdam durius egisse cum iis, qui se ejus obedientiæ devoverant, et ob id deteriores evadere : quam bene, inquiebat, nutrimentum expenditis, qui de hominibus bestias nutritis. Et mox : Cupitis juventutem optimis ornari moribus? necesse est, ut cum severitate disciplinæ, paternæ lenitatis et mansuetudinis levamen impendatis. BEIRL. in *Festo S. Matthiæ them.* IV.

DIGNITAS. — Tunc præcipua laus man-

suetudinis est, teste Plinio, cum iræ causa justissima. PLIN. l. IX, ep. XXI.

Themistius oratione quinta quærens, cur Lyncurgus ab Apollinis oraculo Deus vocatus sit? respondit, id ob facilitatem, justitiam, et pietatem factum, sed præcipue ob humanitatem harum omnium principem, cujus unius beneficio reges ad Dei similitudinem accedunt.

Seniores in Apocalypsi cum Christus in specie Agni apparuisset, clamarunt: *Vicit Leo de tribu Juda*; tunc nimirum in eo fortitudinem, et generositatem leonis agnoscences, cum in eo mansuetudinem agni conspexerunt. ENGELGR. in *Dom. Palm.*

Philippus Bonus Dux Burgundiæ, Ordinem Equitum aurei velleris instituit, qui certis diebus debebant portare agnum aureæ catenæ annexum cum inscriptione: *Pretium non vile laborum*. Ita Deus ordinem mansuetorum, qui Christum agnum in corde portent, instituit, ut discant exemplo illius mites esse, et inveniant requiem in cœli patria, ob abundantiam honorum, per vellus aureum significata. *Apoc. c. x.*

Pericles moriturus cum adstantes ipsius merita et victorias condignis laudibus extollerent, mirari se dixit, quod ea solum referant, quorum partem sibi fortuna vindicaret, prætereant autem excellentissimum, quod ex omnibus civibus Atheniensibus, quorum dux erat, nullus illius causa vestem pullam sumpsisset. BEIRL. in *D. Pal.*

De hac mansuetudine non male cecinit Juvenalis:

.... Separat hæc nos

A grege brutorum: atque adeo venerabile cœli
Sortiri ingenium, divinorumque capaces.

Nec minus apte Seneca:

.... Quisquis est placide potens,

Dominusque vitæ, servat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,
Animoque parcit, longa permeus diu
Felicis ævi spatia, vel cælum petit,
Vel læta felix memoris Elysii loca.

JUCUNDITAS. — Pius Antoninus in nummis habebat fulmen molli thoro impositum, ut significaret, nihil æque vires frangere furoris ac iræ, quam mansuetudinem. Hinc Hugo Card. ait: Mansuetudo est in lecto conscientiae hominis culcitra, ubi molliter et suaviter anima requiescit, quæ etiam lapides contumeliarum, detractationum, et injuriarum, quorumcumque sibi inflicta-

rum amplexatur leviter, et sine læsione recipit. Sic in Abigail furor Davidis vim amisit. I. REG.

DUBIUM ASCETICUM.

An contra mansuetudinem agatur, si quandoque injuriantibus respondeatur.

Ad hoc dubium Josephus Mansi sic respondet: Notandum nihilominus, non semper laudabile injurias dissimulare, siquidem casus dentur, in quibus debita cum correctione seu reprehensione injuriantium petulantia retundenda est. Ita namque Salvator, quando verbis illis injuriose lacerabatur: « Samaritanus es tu, et dæmonium habes, » subito respondit: « Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me! » Causam ne nostis, subjungit Cajetanus? Respondetque non ad contumeliam propriam, qua appellatus est, Samaritanus, sed ad injuriam Dei, qua dictum est: dæmonium habes, respondit. Hæc enim directe tollebat fidem credentium, tollebat veritatem doctrinæ, nocebat populo. Injurias itaque proprias tolleremus, sed Deo illatas, aut Reipublicæ perniciosas nequaquam conniveamus. Ad imitationem Jobi, qui cum ad multa amicorum et conjugis impropria semper patiens fuisset, una tamen vice, quando sibi dici audiit: « Adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, et morere, » mox cum indignatione respondit: « Quasi una de stultis mulieribus locuta es. » Et nihilominus, incarnata Sapientia protestatur inquires: « Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennæ ignis. » Job autem uxorem suam stultam nominavit, et tamen Deus illum non reprehendit, quin potius sacer textu immediate subjungit: « In his omnibus non peccavit Job labiis suis. » Quia scilicet injuriatum Dei honorem defendere statuit, quando ab uxore extimulabatur: siquidem in præsentia, benedic, idem est, quod maledic.

Ut igitur quilibet, qualiter se circa punctum hoc gerere debeat, probe intelligat, sequentem S. Basilii accipiat doctrinam, dicentis: Si quis injuria affectus ab aliquo, tenendæ animi sui lenitatis causa, patientiæque, ea de re cum nemine loquatur, atque hoc modo existimet se reddere judicium Deo, numquid hic faciat secundum

Deum? respondeo, cum Dominus dixerit modo dimitte, si quid habetis; modo: si peccaverit frater tuus, vade, et corripe; hic lenitatis quidem animi sui fructum in eo ostendere debet, ut preces Deo ex sincero animi affectu pro eo, a quo læsus sit, adhibeat, verbaque illa usurpet: « Domine, ne statuas illis hoc peccatum; » ne ut iratus fratri suo, reus efficiatur iudicio; admonitione vero leni, et castigatione adversus ipsum injuriæ auctorem uti, qua videlicet illum quoque ab ira liberet, quæ venit in filios contumaciæ. Si vero in hoc negligens fuerit, et tenendæ videlicet patientiæ suæ causa, id dissimulanter tulerit, dupliciter peccatum incurrit, et quod præcepto illi non paret: « castigatione castigabis fratrem tuum, et non sumes propter eum peccatum; » et taciturnitate illa peccantis participes efficitur; quod, quem castigationibus curare potuerat, sicut Dominus præcepit, in malo eum patitur perire. Cui simillimam Doctor Angelicus, quando de hac injuriarum materia diffuse tractat, his verbis tradit doctrinam: quandoque oportet, ut contumeliam illatam repellamus, maxime propter duo: Primo quidem propter bonum ejus, qui contumeliam infert, ut videlicet ejus audacia reprimatur, et de cætero talia non attentet secundum illud Prov. xxvii: « Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. » Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias nobis illatas. Unde Gregorius dicit, super Ezech. hom. 6: Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant, et ita in pravis remanentes, bene vivere contemnant.

S. Antonius de hac materia sic discurrit: Aliquando contumelia est sufferenda, et hoc ratione evitandæ temeritatis, juxta illud Prov., xxvi, 4. « Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne ei simili efficiaris: » Tacere quippe, et non respondere contumelianti, quando quis hoc faceret ut sic tacens magis provocaret illum ad iracundiam, peccatum esset. Sed tacere, ne et ipse respondens incurrat contumelias, vel magis illum ad iracundiam ascendat, debitum est, et virtuosum; quod idem punctum diu ante S. August. attigerat, quando ita discurrit: Ille injuriam fecit, et injuriam faciendo

gravi seipsum vulnere percussit. Tu vulnus fratris tui contemnis: tu eum vides perire, vel periisse, et negligis; pejor es tacendo, quam ille convitiando. Quando ergo in nobis aliquis peccat, habemus magnam curam non pro nobis (nam gloriosum est, injuriam oblivisci) sed obliviscere injuriam tuam, non vulnus fratris tui. Si itaque benigno responso venenum iræ et rancoris e corde fraterno extergere possimus, nonne id facere omnino ratio suadebit, et charitas christiana? siquidem responsio mollis frangit iram. S. ANTON. p. III, tit. VII, c. vi.

Aliam denique occasionem loquendi S. Joannes Climacus assignat dicens: Cum nos ipsi duntaxat contumeliosius tractamur, omnino tacendum est, tunc enim lucri comparandi est tempus: ubi vero contumelias in alterius quoque damnum redundat, tum mutuae charitatis et pacis indissolubilis vinculum exigit, ut pro altero respondeamus. S. CLIMAC. gr. iv.

AXIOMATA.

Arcus nimium intensus frangitur.

Nullum violentum perpetuum, moderata durant.

Immatura medicina, est matura ruina.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius, in *Rosis selectis*, p. I, cap. II.

Paulus Barry, in *Solitudine Hagiophilæ*, die 6, diss. I.

Joannes Busæus, in *Viridario*. V. *Mansuetudo*.

Bernardinus Rosignolius, lib. IV, *De Disciplina Christ. perfect.*, c. xxxvi.

Jacobus Alvarez de Paz, tom. II, lib. III, p. IV, c. IX, § VIII.

Franciscus Arrias, tom. II, *de Imit. Chr.* tract. V.

Henricus Engelgrave, p. I, *Lucis Ev. in Dom. Palmarum*.

Matth. Fast. in *Festo S. Matthiæ*, c. v tot.

Laurentius Beirlinek, in *festo S. Matthiæ*, them. IV, et in *festo Omnium Sanctorum* them. III.

Josephus Mansi, *Bibl. mor.*, tr. XXXVI.

MARTYRIUM.

PROŒMIUM.

Nobilis est illa Platonis sententia, quod si corporis oculis virtutis pulchritudo cernere-
tur mirabiles sui amores in nobis excitaret.
Quod si hoc in singulis virtutibus verum est
multo magis verum erit in virtutibus his,
quæ Deum ipsum spectant, et quorum offi-
cium est, eum honorare, credere, amare, et
ei confidere. Illi enim homines altissimum,
et nobilissimum objectum, in quod aspiciunt
habent, qui Deus est rerum omnium Domi-
nus. Ex quibus, quæ primum locum tenent
et maxime Deum colunt, et ita illum glori-
fificant, homines sunt, qui ut fidem servent,
et immensam Majestatem, ut debent, vene-
rantur, non solum vitam pro illa ponere vo-
lunt, sed crudelissimis et horribilissimis sup-
pliciis profundere. Quod si quælibet virtus
(ut dictum est) tam pulchra est, quanto for-
mosior erit illius virtutis pulchritudo, quæ
ad hunc summum gradum pervenisset, quod
omnium maximum sacrificium est, quod
homines offerre possint, et ultimum, ubi
gratia hominem mortalem sublimem efficere
possit? Tanta est hæc pulchritudo, ut (que-
madmodum inquit Apostolus) non solum
hominibus et Angelis, sed etiam ipsi Deo
formosissimum, et admirabile spectaculum
sit, qui gaudet quidem maxime, cum infir-
mam, et languidam carnem pugnare, et
triumphare de universis totius mundi viri-
bus, atque inferni pro sua fide, et amore
cernit. In quo gratiæ vis, atque efficientia
Christi redemptionis, per quam hæc gratia
datur, profecto cernitur. Operæ pretium vi-
sum est, hæc Sanctorum tam fortiter
morientium exempla, devoto Lectori sepa-
ratim proponere, ut dum eorum generosa
certamina intellexerit, ad similem fortitudi-
nem in suis saltem tribulationibus generose
ferendis ostendendum excitetur. 2. Porro ut,
quanta fuerit hæc Sanctorum Martyrum vir-
tus, clarius cognoscatur, eandem ex epis-
tola quadam devotissima Fidelium Lugduni,
et Viennæ Galliæ ab Eusebio lib. V *Eccl.*
Hist. relata cognoscere licebit, ubi singula-
ris Martyrum benignitas, aut modestia in
hæc verba describitur: Isti vero ipsius

Christi (qui cum forma Dei esset, non ra-
pinam arbitratus est, esse se æqualem Deo;
sed se ipsum exinanivit, formam servi acci-
piens) tam vere æmuli, et imitatores erant,
ut, quamvis in tali gloria, et splendore loca-
rentur, et non semel, et iterum, sed sæpius
ut Martyres deceat, pro fidei confessione
acerba tormenta perpessi, bestiis objecti,
ab iisdem denuo oblati, ignito ferro exusti,
vibicibus lividi, vulneribus undique inflictis
excruciati: non tamen se ipsi Martyres esse
prædicarent, neque cuiquam nostram co-
piam facerent, illos eo nomine appellandi;
sed si quisquam nostrum eos, vel per litte-
ras, vel per sermonem, ut Martyres, forte
salutavisset, graviter eum reprehenderent.
Libenter enim Martyris appellationem
Christo, fideli et vero Martyri primogenito
mortuorum, duci et auctori vitæ, quæ est
ex Deo, concesserant: Martyrum etiam, qui
jam ad Christum ex hac corporis custodia
migravissent, nos non gravatum in memo-
riam redigerunt, dixeruntque: Illi jam vere
sunt Martyres, quos Christus propter fidei
confessionem ad se recipere dignatus est, et
quorum martyrium ipso præclaro vitæ exitu
tamquam sigillo certissimo obsignavit. Nos
autem solum et abjecti Christi nominis con-
fessores, atque fratres observabant cum la-
crymis, ut preces pro illis ardentem et obnixem
Deo funderent, quo discessu e vita opus,
quod Deus tam benigne incœpisset, cumu-
late exploretur. Et quamvis non modo libera
responsa gentilibus dando, sed etiam patien-
tia, magnanimitate, fidenti animi robore,
contra omnes cruciatus, se generosos et
strenuos palam ostendendo vim, et virtutem
martyrii perspicue declarassent: tamen ti-
more Dei referti Martyrum appellationem,
qua fratres illos donare voluissent, ab se re-
pellere studebant. Humilitate tanta erant,
ut, licet Martyres essent, martyrii tamen no-
men renuebant. At cum gentilibus aliter se
habebant, quibus animi sui magnitudinem
ostendebant, cum illorum tribunal non re-
cusarent, et illorum tormenta penitus negli-
gerent: itaque inter fratres defendere omnes,
neminem accusare, omnes e vinculis eripere,
colligere neminem conabantur. Pro illis, qui
supplicia eorum corporibus inflixerant,
exemplum Stephani perfecti martyris imi-
tati benigne orare solebant dicentes: Do-
mine, ne statuas illis hoc peccatum. Gravis-
simum autem bellum ab illis propter inge-
nuam erga fratres charitatem, cum ipso dia-

bolo ideo susceptum erat, quod tantopere nitebantur, ut voracem illius, tamquam malæ bestiae gulam stringendo eos vivos denovo evomere cogerent, quos prius tanquam mortuos se penitus devorasse putaverat: atque adeo velut matris indulgentis misericordia commoti multas lacrymas pro eorum salute in conspectu Dei Patris perfundebant vitam illis flagitabant. Quod quidem factum erat. Non enim ad cœlestem patriam illo felici die soli ire volebant, nec sui martyrii coronam perfectam esse arbitrabantur, cum suorum membrorum partem in captivitate sibi relinquere videbantur, quæ quidem adversarius noster diabolus ex ecclesiæ septis subripuerat. His breviter prænotatis, in quinque partes hunc Titulum dividam; et in prima quidem virorum. In secunda mulierum. In tertia puerorum et infantium. In quarta Sociorum Jesu martyrium. In quinta SS. Martyrum numerum breviter proponam.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est testimonium veritatis fidei, vel alicujus virtutis per mortis a persequente illatæ vel intentatæ tolerantiam. Dicitur 1. *Testimonium*: hoc enim ipsum nomen Martyr, quod idem sonat ac testis, significat. Dicitur 2. *Veritatis fidei*, quia plerique Martyres ob defensionem fidei sunt mortui. Dicitur 3. *vel alicujus virtutis*: ut indicetur non requiri, ut semper explicate propter fidem quis moriatur, uti in multis martyribus videre est, licet implicite semper fidei professio concurret. Dicitur 4. *Mortis*, per quod verbum significatur, non necessario requiri, ut mors actu sequatur, sed sufficere causam talem datam v. g. vulnus aut percussione, ex qua mors naturaliter sequi debuisset, nisi divinitus fuisset impedita, uti in S. Joanne Evangelista, S. Thecla, et pluribus aliis patet, qui ab Ecclesia pro martyribus habentur, etiamsi inter ipsa tormenta non sint mortui. Dicitur 5. *A persequente illatæ*: hanc enim persecutionem communis sensus Doctorum ad verum Martyrium requirit, ut a numero martyrum excludant eos, qui ex charitate pestiferis inservientes, aut aliud simile obsequium præstantes obierunt; quos quidem veris martyribus accensendos esse fuse cit. P. Theophilus Raynaudus probare conatur,

sed contra communem sensum Doctorum, et fidelium, qui eos, qui per miraculum pestem contractam evaserunt, neutiquam pro martyribus veris in gratia confirmatis agnoscunt, sed pro illis mortuis perinde, ac pro aliis orant, quod tamen facere non deberent, si pro veris martyribus eos agnoscerent; unde et in Martyrologio Romano 28, Febr. dicitur, Alexandrinos Presbyteros, aliosque fideles, qui in obsequio pestiferorum obierunt, religiosam piorum fidem *veluti* Martyres, id est, minus proprie dictos venerari solitos et recte, cum Christus ipse beatos dicat, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, qualem dicti Alexandrini fideles non sunt passi. Dicitur 6. *Vel intentatæ*, ut indicetur, eos, qui quandoque sponte se in ignem, aut aquam conjecerunt, non quidem actu a persecutoribus occisos, sed tamen ob persecutionem præcedentem, quam videbant, evadere se non posse, Spiritus sancti instinctu mortem sibi accelerasse, adque adeo pro veris martyribus habendos esse.

DIVISIO. — Dividitur martyrium late acceptum communiter in proprie et improprie dictum. Illud est, quod priori numero definitum et explicatum est; hoc in pia quacunque et patienti perpessione consistit, ut Theophilus Raynaudus docet, variisque Sanctorum Patrum testimoniis martyrio æquiparari ostendit, quod quidem horrore mitius est sed diuturnitate frequenter longius, ut Sanctus Bernardus loquitur. Unde Sanctus Petrus Damianus ait: Quisquis amat martyrium, exhibeat se martyrio dignum, et martyrii proculdubio consequetur præmium. Non potest sanguinem fundere, potest semetipsum pœnitentiæ telo percutere et in cordis contritione mactare. Præparetur ad feriendum cingulus, non deerit remunerator, etiamsi defuerit gladius, deest carnifex, qui cervicem exterius feriat, adest Judex qui bonæ voluntatis præmium reddat. *In fer. de S. Barb.*

Martyrium proprie dictum iterum subdividitur a Beirlink in materiale, et formale. Materiale est, quod absque ullo actu voluntatis peragitur, quale fuit martyrium SS. Innocentium, quos Origenes flores et primitias martyrum vocat, eo quod testimonium, quod sermonem perhibere non poterunt, passionem reddiderint, atque adeo Deus pro formali martyrio acceptarit. Formale martyrium est, quando mors per actum vo-

luntatis acceptatur, ut in adultis fieri solet; ad quod proin requiritur, ut mors propter Christum, et odium Catholicæ Religionis, aut propter opus virtutis alicujus irrogetur. Requiritur præterea ut persecutoribus non resistatur (unde milites in bello occisi, non dicuntur Martyres), ut fide supernaturali credatur veritas, pro qua tuenda mors sustinetur (cujus defecta hæretici non sunt martyres) et legitima dispositio saltem attritionis afferatur.

GRADUS. — Quatuor gradus martyrii ab eodem Beirlinck assignantur, quorum primus est, quando suprema veritatis testificatio per mortem actu secutam completur. Secundus est, quando causa sufficiens ad mortem naturaliter inferendam data est, sed mors actualis non statim, sed post intervalum sequitur ob vulnus v. g. lethale inflictum. Tertius est, quando mors, quæ naturaliter sequi debeat, divinitus impeditur. Quartus est, quando gravia tormenta pro fide tolerantur, sed non læthalia, quos Tertullianus martyres *designatos* appellat, S. Cyprianus vero Martyres vocat, prout a Confessoribus, qui fidem sine tormentis profitentur, distingui solent.

EX S. SCRIPTURA.

Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. MATT. c. vi.

Qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. MATT. c. x.

Qui amat animam suam perdet illam: et qui perdiderit animam suam propter me, inveniet illam. *IBID.*

Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi ego sum, ibi et minister meus erit. Si quis mihi ministraverit honorificabit eum Pater meus. JO., c. xii.

In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere. I. JO. c. xii.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. I. PETR. c. ii.

Recogitate eum, qui talem sustinuit adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis deficientes. HEB. c. xi.

Quoniam servasti verbum patientiæ, et

ego servabo te in hora tentationis, quæ ventura est in orbem universum, tentare habitantes in ea. APOC. c. i.

Quod in præsentī momentaneum est, et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æterni gloriæ pondus operatur in nobis. II. COR. c. iv.

Existimo, quod non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. I. COR. c. ii.

EX SS. PATRIBUS.

Nullus athleta generosus in stadio balnea quærit, aut mensam cibis et vino redundantem. Hoc non est athletæ, sed delicati. Athleta namque pugnat in pulvere, oleo, solis ardore, sudore longo, tribulatione et angustia. Hoc est certaminis tempus et pugnae igitur et vulnere, doloris et cruoris. S. CHRYS. h. LXVII, *ad Pop.*

Nihil est æque præclarum, atque vincula pati propter Deum. Vincit esse propter Christum præclarius est, quam esse Apostolum, quam esse Doctorem, quam esse Evangelistam. Si quis amat Christum, novit quod dicitur: Si quis in Deum insanit, et ejus amore utitur, novit vim vinculorum, maluerit esse victus propter Christum, quam habitare cœlos. *Id. hom. in Ep. ad Eph.*

Si quis mihi daret totum cœlum, aut Pauli catenam, ego illam ferrem. Si quis me apud superos collocaret cum Angelis, aut cum Paulo victo, eligerem carcerem, et vincula. Nihil est melius, quam mala pati propter Christum. Non tam beatum existimo Paulum, quod raptus sit in tertium cœlum, quam eum censeo beatum propter vincula. Mihi est optabilius male pati pro Christo quam honorari pro Christo. Hæc est gloria, quæ omnia exsuperat. *IBID.*

Unde tu delicatus es miles, si putas te posse sine pugna vincere, sine certamine triumphare. Exere vires, fortiter dimica, atrociter in prælio isto concerta. Considera pactum, conditionem attende, militiam nosce, pactum quod spopondisti: conditionem, qua accessisti; militiam, cui nomen dedisti. *IDEM Ser. de Mart.*

Non respondeas, sed esto tanquam surdus. Colligit enim in sinu patientiæ contumelias (et cruciatus) quasi lapides pretiosos quibus ornabitur corona sua, de qua S. canit Eccle-

sia: Corona aurea super caput ejus, expressa signo sanctitatis, gloria honoris, et opus fortitudinis. HUGO CAR.

Numquid non est mirabile in oculis hominum, quod mentem fragilis hominis ita Deus inflammet, ut præ amoris magnitudine, quo intus erga eum aestuat, etiam propriæ vitæ obliviscatur, in tantum, ut ad gravissimos quoslibet cruciatus velut insensibilis fiat, et sine sui cura libenter omnia pro nomine ejus sustineat? S. EPHR., *or. in 40 Mart.*

Nihil ad amplificandam, et latius diffundendam Religionem aptius martyrio generosè suscepto, propter insignem vim tam ardui operis ad bonum prælucentis. Hinc Tertullianus sanguinem Martyrum vocat semen Christianorum.

Morte Martyrum Religio defensa, cumulatâ fides; Ecclesia roborata est, vicerunt mortui, victi persecutores sunt; itaque quorum vitam nescimus, horum mortem celebramus. Unde et David prophetice gloriatus in suæ mentis excessu : Pretiosa, inquit, in conspectu Domini mors sanctorum ejus; mortem maluit præferre, quam vitam. Ipsa mors martyrum præmium vitæ est. S. AMBR. *l. de Resur. fide.*

Cum omnium, dilectissimi, summa virtutum et totius plenitudo justitiæ de illo amore nascatur, quo Deus, proximusque diligitur; in nullis profecto hic amor sublimius excellere, clariusque fulgere, quam in beatissimis Martyribus invenitur, qui Domino nostro Jesu Christo pro omnibus hominibus mortuo jam propinqui sunt imitatione charitatis quam similitudine passionis. S. LEO, *in f. de S. Laur.*

Martyr quisque esse potest sine voluntate, sed non contra voluntatem. BERN. *in Nat. Dom. serm. 1.*

Martyrum fiducia fortitudo et tolerantia ex ulceribus et vulneribus Christi. IDEM *super Cant. serm. LXI.*

Martyrium sine charitate implere impossibile est. CHRYSOST. *super Ep. ad Hebr.*

Sancti Martyres præsentem vitam non despexissent, nisi certiore animarum istam subsequi scirent. GREG. *Dialog. l. IV.*

Mori a persequente, martyrium est in aperto opere : ferre vero contumelias et odientem diligere, martyrium est in occulta cogitatione. AUG. *super Ps. XX.* GREG., *in homil.*

Hoc baptismum scilicet martyrium in gratia

majus, in pietate sublimius, in honore pretiosius. CYPR. *in quadr. Epist.*

Martyrem non facit poena, sec causa. GREG. *ad Reg.*

EXEMPLA SACRA.

De illustribus virorum Martyriis.

Primum hic locum merito Christum obtinet, utpote dux et exemplar omnium Martyrum, de quo proin recte dixit S. Laurentius Justinianus : « Præcessit Gigas ingens, passionis subiit certamen, ut cæteri et militantes similia sustinere non paveant. Verecundum quippe est, ut irrumpente Duce cuneos tribulationum, reliqui imitari dedignentur. Nam est abjectum in servo, quod processit in Domino. Dolorem servi dolor lenit Domini. Passio passione vincitur, et cruciatibus cruciatus superatur. »

Christum velut Summum Ecclesiæ Pontificem merito secutus est S. Petrus velut Vicarius ejusdem, et S. Paulus, vas electum, qui portabat nomen ejus coram Gentibus, de quorum martyrio sic scribit Ribadeneira : Jamque dies imminebat Apostolorum martyrio destinata : mœrebat passim Christiana pietas, quod geminis simul oculis hisce sese sentiret orbandam, quod geminas sibi, principesque columnas cerneret auferendas. Quam ob rem vel apprime tam chari capitis periculo solliciti certatim, suis S. Petrum precibus ursere, vellet incolumitatis suæ suorumque consulere, vellet e custodia sese proripere, atque in tutum se recipere. Quid ageret Apostolus? quo se verteret? Hinc incredibili martyrii pro Christo patiendi desiderio utebatur; illinc assiduis piorum precibus ac lacrymis, ut servaret se, vinculisque erumperet urgebatur. Quid multa? viceret piorum preces : cessit Apostolus, quamvis martyrii, sitientissimus, suorum lacrymis. Custodia Romaque digressus, latebras quibus occuleretur, circumspexit. Latebras ergo meditati (quemadmodum Sanctus Ambrosius, Sanctus Gregorius et Hegesippus litteris prodidere) loco (qui Sancta Maria ad passus appellatur, et Sancti Joannis Lateranensis, ac sancti Sebastiani Basilicas inter insignis est hodieque sacello) occurrit Christus. Quem simul aspexit, agnovitque : « Domine, inquit, quo vadis? » Respondit Dominus : « Venio Ro-

mam iterum crucifigi. » Intellexit Apostolus ad suam crucem divinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui semel passione suspecta redivivus carnem mortis exuerat : « Quod enim mortuus est, mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo. » Intellexit enim Petrus quod iterum Christus crucifigendus esset in servulo. Itaque sponte remeavit, interrogantesque Christianos accepto divinitus oraculo consolatus, custodiam repetiit, mortem pro Christi gloria appetiturus. Lata denique fuit in Apostolos mortis sententia, qua S. Petrus tanquam Judæus ad crucem, S. Paulus tanquam civis Romanus ad gladium damnatus est. Ante tamen, quam ducerentur, uterque more Romano virgis cæsus. Quin et in S. Maria Transpontina (quæ religiosæ Carmelitanorum familiæ addicta est) visuntur hodieque columnæ quibus Apostoli alligati vapularunt. Hinc simul custodia producti extra portam Trigeminam (quæ Ostiensis dicitur, quod hinc Ostia eatur) ducti, postquam mutuo sese salutassent amplexu, pacisque osculo invicem valedixissent, divulsi sunt. Petrus ductus ad editiora Vaticani montis prærupta (quæ mons aureus hodie appellatur) fortasse, quod Apostolus sit ibi crucifixus, hic suo nudatus amictu, crucifixus est incredibili lætitia gestiens, quod Dominum imitari, eique suam reddere vitam liceret, qui suam sibi prior impertisset. Indignum porro sese ratus eo, quo divinus Magister, modo, crucifigi, lictores efflictim rogavit ut se pedibus in aera sursum porrectis, versoque deorsum capite in crucem agerant. Tanti fuit Apostolo Christiana submisso, ut hanc etiam moriens modestissimo plane corporis situ, quamvis maximo suo cruciatu voluerit obsignare. Ita princeps Apostolorum Petrus suæ cursum peregrinationis absolvit, et sua morte Christi mortem, suæque cruce ejusdem crucem gloriosissime imitatus, Christianam religionem plantavit, suoque eamdem sanguine irrigavit, ea in urbe, quæ tunc audiebat mundi domina; sed imposterum propter S. Petri cathedram illic defixam, continuamque successorum illius seriem, erat omnium caput Christianorum futura, quo nempe deinceps, « latius præsideret (ut S. Leo Papa loquitur) religione divina, quam dominatione terrena. » Corpus Apostoli Marcellus presbyter pie reverenterque acceptum, magnificeque aromatibus conditum, ad

quoddam Vaticani latus, haud procul eo loco quo fuerat crucifixus, humatum est. Fuit S. Petrus statura corporis procera, colore inter album et aquilinum, coma barbaque crispa densaque, non tamen promissa, nigricantibus oculis, sanguineo rubore suffusus, quod jugibus roraret lacrymis, et quidem tunc uberrime, cum gallicinium, olim negati ab se Christi memor, audiebat. Ciliis suis omnino raris, et quodammodo depilis, oblongo, incurvoque naso, quem vel imprimis certam prudentiæ notam metoposcopi existimant. S. Paulus vero deductus est ad supplicium magno strepitu, numerosoque comitatu stipatus. Sub ipsam civitatis portam Romanarum Matronarum nobilissimam, nomine Plautillam, prorsus mœstam forte conspicatus, linteum ab ea poposcit, quo, quemadmodum mos erat iis, qui capitis punirentur, faciem obnuberet, pollicitus ei, se restitutum. Illa prompte petenti linteum porrexit. Eodem in itinere tres eorum militum, a quibus stipabatur, ad Christum conversi, sunt quorum uni nomen fuit Longius, alteri Acestus, tertio Megistus, omnes Martyrii laurea coronati, quorum festam celebrat Ecclesia memoriam prid. Kal. Julii. Lobus, in quo S. Paulus obtruncatus, is est qui hodieque dicitur ad tres fontes, quem paganorum postea immanitas, macellum fecit Christianorum. Hic enim S. Zenno cum decem millibus ducentis tribusque milibus barbara plane laniena mactati. Illud autem fuit admiratu dignissimum, quod Apostoli obtruncati cervices (ut auctor est S. Chrysostomus), non sanguine, sed uberrimo lactis rivo manarint. « Quid autem mirum (inquit S. Ambrosius) si abundat lacte nutritor Ecclesiæ; sicut ipse ad Corinth. ait : lac vobis potum dedit, non escam. » Ejusdem caput Apostoli, ut traditione constat, a cervice revulsum, tribus sese saltibus quadam spiritus vi, divinitus agitavit; singuli vero saltus singulos eliciere fontes, ad quos Romæ frequens hodieque Christianorum pietas magna reverentia invisit. Atque his miraculis in Apostoli martyrio patratis, quinque et triginta gentiles (ut auctor est S. Chrysostomus) ad Christum conversi sunt. Idem etiam Apostolus postea apparuit Plautillæ (de qua paulo ante dictum) eique linteolum obnubendis oculis acceptum restituit. Corpus Apostoli illustrissima piissimaque Matronarum Lucina asportatum, suo quodam prædio honorifice reve-

reterque humavit. Fuit S. Paulus statura pusillus, dorso nonnihil gibboso, facie subpallida, pluresque annos computante, quam revera numeraret; oculis meras charitates spirantibus, ciliis modeste submissis; naso venusto, aquilino, oblongo, barba densa promissaque, nōnullis canis sicut et coma capitis, aspersa, vultu venerabili, et pietatem virtutemque spirante, miroque quasi caractere vas electionis indigitante. Existimat S. Jeannes Chrysostomus Apostolum octo de sexaginta vitæ annos explesse; decessisse anno Christiano nono et sexagesimo, imperii Neronis tertio decimo, ut auctor est Baronius; gloriosos Ecclesiæ Principes sanctorum Petrum et Paulum recentiores juxta, veteresque Doctores, tot tantisque laudum præconiis attolunt, ut omnia hoc tantillo compendio stringi nequeant. Sed et quamvis multa dicas, plura relinquo oportet. Sanctus Joannes Chrysostomus in hæc affatur Apostolos hosce verba: « Vos estis lux mundi, qui estis potentiores Regibus, fortiores militibus, ditiores divitibus, sapientiores philosophis, elegantiores oratoribus; qui nihil habetis, et omnia possidetis. Vos estis Martyrum tolerantia: Patriarcharum orthodoxa sententia: Monachorum exercitatio: Virginum honoratores: conjugum coronatores: raptorum refrænatores: tegumentum Regum: murus Christianorum: habena barbarorum: maleus hæreticorum.» RIBADEN., 29 jan.

S. Joannis Apostoli martyrium sic describit idem Ribadeneira: Vespasiano Titōque Imperatoribus omnino modestissimis, successit in imperio Domitianus, patris Vespasiani, Titique fratris dissimillimus, qui secundam movit in Christianos persecutionem, qua vel oppido afflixit, vel prorsus e medio sustulit innumeros. Degebat eos tempestate gloriosus Apostolus, et Evangelista Joannes Ephesi, indeque velut ad clavum sedens, cunctis totius Asiæ moderabatur Ecclesiis, quas ille suæ doctrinæ lumine collustrabat, omnesque impetiebat cælesti vita Christianos, a quibus haud aliter, ac homo quidam divinus, Apostolus, discipulusque, quem diligebat Jesus, orbis oraculum mundique lux suscipiebatur, ac venerabatur. Captus occasione persecutionis a Domitiano concitatæ jam grandævus, gravesque in itinere perpessus ærumnas, Romam denique ductus est. Hic, quod obedire Domitiano idololatriam imperanti detrectas-

set, ad bullientis olei lebetem damnatus est, ut non quocumque, sed prorsus atroci genere supplicii e medio tolleretur. Decreta fuit huic sacrificio dies ad pridie Non. maii Anno Christiano XCII. Designatus supplicii locus, ante portam Latinam, sic dictam, quod ad Latinos duceret. Confluxit ad hoc illustre adeo spectaculum omnis ætas, ordo, sèxus, etiam ipse Senatus, quos tanti fama, dignitas, ætasque Apostoli, et atrocis supplicii novitas exciverat. Itaque solemnī sustuario (quod apud Romanos ad mortem damnatis adhibebatur) crudeliter prætus, suis inde vestibibus exutus, in bullientis olei lebetem conjectus est. Non exhorruit bulliente jam oleo spumeum gloriosus Evangelista lebetem, sed rugatam senio frontem læta exporrexerat, memor prædicti sibi, suoque fratri a Christo oraculi illius: « Calicem quidem meum bibetis. » Memor etiam calicem cruciatuum a Christo pro se perpessorum, longe amariorē fuisse suo, avidus denique gratiam reponere pro tanto beneficio sibi collato vicem, et vitam cum sanguine profundere pro gloria illius, qui sua causa, suam prior ipse vitam profuderat, itaque beatitudinis æternæ municipium subire. Simul atque S. Joannes Evangelista lebetem subiit sua igni, oleoque vis adempta, atque in cælestis temperiem roris conversa est. Cæterum ut intelligeret impietas, cuncta creata suo servire Creatori; nosceretur etiam pios inter et impios, Christianos inter et paganos distinctio, mox ut impietatis satellites pyram succendere, fomitemque lebeti subjecere, ignis vindices crudelitatis flammæ jaculatus, eorum multos exussit, nec Apostoli vel pilum læsit. Refert Tertullianus (ut inquit S. Hieronymus adversus Jovianum) quod Romæ missus in ferventis olei dolium, purior et vegetior exiverit, quam intraverit; perinde scilicet, ut aurum camino ignis eductum, christianis miræ lætitiæ gestientibus, paganis horrore, metuque attonitis, et horrendum fremente Domitiano, a quo in Pathmos insulam relegatus; infinitis illic cælestibusque a Domino favoribus auctus, scripsit Apocalypsim, infinita (ut loquitur S. Hieronymus) « futurorum mysteria continentem, » quæ sunt adeo sublimia, atque divina, ut quamvis hæc eruditissima quæque totius Ecclesiæ ingenia scrutati sint, omnia tamen perscrutari nequierint. Subsistit in hac insula S. Apostolus usque ad obitum Domitiani,

atque hoc tempore insulanos ad Christi fidem convertit, et S. Dionysius Areopagita unas ad eum litteras dedit, quibus ipsum significat, prope diem ab exilio revocandum, mutuoque aspectu fruituros. Ita namque sibi a Domino revelatum. Prædictionis veritatem probavit eventus; interfecto namque Domitiano, et actis ejus ob nimiam crudelitatem a Senatu rescissis, ab exilio Asiam rediit, exceptus omnium plausu Christianorum, tanquam cœlo delapsus, tamquam Apostolus, et Apostolus quidem tam Domino dilectus; tamquam Propheta et Martyr, utpote cui voluptati fuerit, quosvis pro Christo cruciatus, ipsamque subire mortem, quamvis hæc secuta non sit, sed divinitus impedita, quo scilicet Evangelium scriberet, et instar aquilæ in cœlum subvolaret, fixoque mentis obtutu divinæ contemplaretur majestatem lucis et æterni generationem Verbi, quod Patre progenitum, in ejusdem sinu conquiescit, ac denique explicaret, quomodo idem Verbum humanæ mortalitatem carnis indutum pro redimendis hominibus mori dignatum sit. Atque hujus adeo illustris facti memoriam hoc die celebrat Ecclesia. IDEM 6 maii.

S. Andreas Apostolus cum varias Provincias Evangelii luce collustrasset, concessit Patras, urbem Provinciæ Achaïæ ubi radios Evangelii diffundere, et animos ab orci tyrannide cœpit vindicare. Cognovit id forte Proconsul Ægeas, qui variis technis, tormentis, et mortis generibus persuadere nitebatur Christianis (quorum jam numerus auxerat) suos ut Deos adorarent. Accessit eum S. Andreas his affatus : « Oportebat te quidem, qui Judex hominum comprobaris, summum illum, et incorruptum vivorum atque mortuorum Judicem agnoscere, et agnitum colere, colendoque animum ab impio et nefario deorum cultu revocare. » Cui Ægeas : « Tu es, inquit, ille Andreas, qui deorum templa subvertis, et novam religionis superstitionem hominibus persuades, cujus auctor Jesus vester a Judæis crucis patibulo affixus fuit? » Tum vero sanctus Apostolus Proconsuli ineffabile mysterium nostræ salutis, immensamque declarare cœpit Jesu Christi charitatem, qua nostræ mortalitatem carnis indutus, nostrorum peccatorum causa, fuit actus in crucem. Porro multis ipsam crucem laudum præconiis efferens ostendit hujusce mysterii decorum, miseræ paganorum cæcitati pror-

sus ignotum. Sed Ægeas, ut hos Apostoli sermones audiret, ait : « Ista verba iis inculcato, qui tibi fidem adhibent : mihi autem nisi deorum sacrificia suadenti obtemperes, in istam, quam tantis laudibus extollis crucem, te fustigatum affigi præcipiam. » Cui S. Andreas : « Ego, inquit, unico omnipotenti veroque Deo, omni die sacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum Agnum. Cujus carnes posteaquam credentium populus manducaverit, et sanguinem in ara crucis semel effusum biberit, Agnus qui immolatus est, integer perseverat et vivus. » Denique hic fuit sermonis cum Ægea Proconsule instituti finis, ut S. Andream captum custodiæ manciparit. Quam ob rem populus in seditionem versus, violentas haud dubie Proconsuli manus attulisse, nisi Apostolus vetuisset, cunctos e vinculis hortatus, ne tyranno rebellarent. sed imitarentur mansuetudinem Jesu Christi, qui sibi præcepisset ut ita plus mererentur. Addidit et Proconsulem esse potius honorandum, quod ab eo nil mali, sed boni multum præstolaretur. Itaque eos enixe precatus est, ne quoquo modo suum vellent martyrium impedire; cruciatuum namque brevi fore finem, sed reliquum esse præmium sempiternum. Postera die Proconsul eum vinculis productum sic affatus est : « Existimavi te nocturna cogitatione a mentis tuæ stultitia resipuisse, ut possis nobiscum deinceps hujus vitæ gaudiis secure perfrui; stultum enim est, temeraria mente ad supplicium properare, et semetipsum in exilium ante oculos positum præcipitem dare. » Cui Apostolus : « Gaudiis tecum fruar sempiternis, si execrabili deorum cultu relicto, mecum Christo credas, et animæ tuæ curam geras. Ego enim missus in hanc Provinciam a Christo Salvatore nostro ingentem populi multitudinem ab errore ad fidem, et a morte ad vitam perduxī. — Et hoc est, inquit Ægeas, quod me discruciat, atque adeo te diis sacrificare jubeo, quo scilicet omnes illi, qui tuis sermonibus dementati sunt, tuæ deserant doctrinæ vanitatem, et ad antiquam redeant suorum deorum cognitionem. Nam ullam jam cernere est Achaïæ civitatem, in qua templa, fanaque deorum tuis sermonibus non sint in solitudinem redacta; cumque tu populum seduxeris, decet ut seductum reducas. Sin, ego te variis excruciatum sup-

pliciis cruci affigam. » Ad hæc Sanctus Andreas ait : « Audi, fili mortis, et stipula æternis parata incendiis, audi me servum Domini et Apostolum Jesu Christi. Hactenus censura fidei mitius tecum egi, ut rationis capax, et veritatis defensor effectus, idola vana contemneres, qui in cœlis est, adorares; sed quia in imprudentia tua perseveras, me existimas minas tuas formidare posse, age, quidquid tibi in suppliciis majus videtur, cogita. Tanto enim Regi meo ero acceptior, quanto pro ejus nomine in tormentis certavero constantior. » Tum enim vero Proconsul indignatus eum nudatum crudeliter a septem lictoribus, aliis atque aliis invicem ter succedentibus cædi jussit : irruit adeo effusa in Apostolum verberum grando, ut omnino cruentum nil in eo nisi vulnus appareret. Denique cum vidisset et Ægeas invictam Apostoli constantiam, eum cruci non clavis affixit, sed funibus alligavit, quo nempe prolixius esset martirium. Porro cum duceretur, populus accurrit, exclamavitque : « Justus homo, et amicus Dei quid fecit, ut ad crucem ducatur? » At Andreas populum oravit, ne vellent sibi auferre tantum bonum. Tum dein totus aspectu crucis, in quam se suspendendum norat, exhilaratus, suique amore Domini, quem gestiebat imitari, succensus, alta voce magnoque fervore spiritus exclamavit : « Salve crux, quæ in corpore Christi dedicata es, et ex membrorum ejus margaritis ornata. Antequam te ascenderet Dominus timorem terrenum habuisti; nunc vero amorem cœlestem obtinens, pro voto suscipe. Securus et gaudens venio ad te, ita ut et tu exultans suscipias me discipulum ejus, qui pependit in te. O bona, quæ decorem et pulchritudinem de membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicite amata, sine intermissione quæsita, et aliquando jam concupiscenti animo preparata. Accipe me ab hominibus, et redde me magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te redemit me. » Porro cum sanctus Apostolus morti propius adesset, ipsemet vestes sibi detraxit, easque carnificibus suis donavit, a quibus in altum sublatus est, ad eumque modum, quem jussi sunt, alligarunt cruci, quam circumstabant ad viginti millia hominum, qui undique confluerant, ut contemplantur, et venerarentur Apostolum, qui consolabatur omnes, et ad similes cruciatus pro Christo sufferendos exhortaba-

tur. Hæsit biduum in cruce vivus. Quod cum populus admodum ægre ferret, exclamavit : « Virum sanctum, pudicum, ornatum moribus, bonum doctorem, pium, modestum, rationabilem, non hoc debere pati, sed debere deponi de cruce, quia jam secunda die in cruce positus veritatem prædicare non cessat. » Resciit Ægeas adversus se populum indignari. Quam ob rem seditionem concitandam sedaturus, damnumque, quod timeri poterat, aversurus, Apostolum de cruce deponere decrevit. Cumque ipsemet eodem contendisset, suisque ministris, ut eum cruce deponerent, imperasset, jamque essent ministri mandatis parere parati, non potuerunt Apostoli corpus accedere. Quod si vero etiam brachia ad parandam vim tetendissent, subite exarescebant, et vigorem viresque amittebant : nam sanctus Apostolus sublata voce dixerat ad Dominum conversus : « Ne me permittas, Domine Jesu Christe, famulum tuum, qui propter nomen tuum pendeo in cruce, solvi, et ab Ægea homine corruptibili humiliari, sed suscipe me, tu Magister mi Christe, quem dilexi, quem cognovi, quem confiteor, quem videre desidero, suscipe, Domine Jesu, spiritum meum in pace, quia jam tempus est, ut ad te veniam, desiderans te videre. Suscipe me, Domine Jesu Christe, Magister bone, et jube me de ista cruce non deponi, nisi prius spiritum meum susceperis. » Sic effatum ingens cœlo splendor instar radiorum defluens circumfulsit, eumque ab assistantium oculis abscondit, qui tantam ferre lucis nequibant claritatem media circiter hora durantem, quæ simul ac evanuit. Apostolus spiritum exhalavit prid. kalend. decemb. anno christiano LXII, imperatore Nerone. Nov. 30.

S. Jacobus Major Apostolus cum fervide peroraret Jerosolymis, et multis sacræ Scripturæ testimoniis Jesum Christum verum esse Messiam, Deique Filium confirmaret, jamque verbis ejus populus moveretur, Abiathar, summus Pontifex ex conducto signum tumultus edidit, mox quidam scribarum Josias Apostolum turbulenter aggressus, ejus collo laqueum injecit; milites autem velut ad sedandum tumultum concurrentes Apostolum comprehensum Herodi obtulere, qui populo gratificaturus, eum jussit obtruncari. Cæterum cum jam duceretur (ut auctor est S. Isidorus) quidam paralyticus ab eo sanitatem poscit, qua protin-

nus Apostolus eum in nomine Domini liberaliter impertivit, Clemens Alexandrinus (ut refert Eusebius Cæsariensis in Ecclesiastica historia) ait, Josiam, qui primus Apostolo violentas manus iniecit, ad Christum fuisse conversum, veniamque impietatis suppliciter Apostolum orasse, et Apostolum suavissimis verbis exceptum osculo pacis impertiisse. Non tulit hæc Hebræa impietas ideoque nullum non lapidem movere, quoad Josias Apostoli prece conversus, etiam ipse neci dederetur. *IBID.* 25 jul.

S. Philippus Apostolus cum Hierapolim Phrygiæ urbem ingressus, draconem ingentem ab incolis adorari solitum precibus occidisset, Sacrificuli et Magistratus illum comprehensum, vinctumque et squalentis ergastuli pædore vexatum, flagrisque concisum crucifigere lapidibusque obrutum occidere. Apostolus autem moriens meritis Deo gratias egit, quod se Dominicæ mortis imitatore facere dignatus esset. Hinc impios Apostoli sanniones idem Deus horribili terræmotu (quo pleraque tecta cum suis inquilinis, ipsisque Apostoli tortoribus in pœnam crudelitatis in innocentiam exercitæ absorpta sunt) terruit. Itaque et idololatræ inopina catastrophe hac erubere, et Christiani certatim exultare, Deoque grates egere, qui tot in gratiam Apostoli sui miracula patrasset. Quem Deo colloquentem cum Christiana pietas cruce deponere pararet, ille consummato etiam feliciter agone spiritum reddidit suo Creatori, populusque terræmotus metu liberatus. *IBID.*, 4 maii.

S. Jacobus Minor (sic dictus, quia serius quam Jacobus Major ad Apostolatam vocatus fuerat) Apostolus, cum suam de Christo sententiam dicere coram populo jussus, pinaculum templi conscendisset, et Christum Dei Filium Mundi Redemptorem et Judicem libere prædicasset, sacerdotes Judæi rugentium instar leonum circumspectantes, denique lapides sustulere, Apostolum, nisi populi vim veriti fuissent, lapidaturi. Hinc altum vociferati: Audistisne, inquit, etiam justum hallucinatum? Nec mora, furore victi virum sanctum violenter correptum, ex alto præcipitem dedere. Hoc casu quamvis totum corpus graviter affectum sensisset, injuriæ tamen omnis oblitus, memorque charitatis illius, qua Dominus in cruce pro suis hostibus æterno Patri simplex fuit, duplices in cælum palmas, ad Deum cor sustulit, et utrumque poplitem

submit, totusque hostium amore succensus his Numen verbis placare studuit: « Domine, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. » Nihil placavit immites animos tanta verborum comitas, quæ vel ipsas feras quamvis efferas cicurare potuisset. Itaque scelere scelus cumulantes plagas plagis addidere, et eorum quidam caput ejus immani vecte sic contudit ut omne cerebrum diffunderet. Adeoque fortissimo consummatus martyrio sanctissimam in Dei manus animam edidit, cum triginta totis annis suam rexisset Ecclesiam, ut memorat S. Hieronymus. Anno Imperii Neronis septimo decessit. *IBID.* 4 maii.

S. Bartholomæus Apostolus cum S. Matthæi Evangelium a se conversum in Indiam deportasset, et Indis prædicasset, non tulit orcus Christianam religionem, Deique gloriam tot incrementis augeri. Quamobrem sacrificulos idolorum concitavit ad vindictam ex S. Bartholomæo repetendam, utpote qui sana atque altaria eorum destruxisset, deorum cultum minuisset, eorum familias exhausisset, quæstumque ministeriis eorum debitum prorsus avertisset. Inflammavere sacrificuli Astygem Regis Polemonis fratrem, alterius provinciæ dominum, ut in accitum ad se Bartholomæum animadverteret. Qui familiariter aliquamdiu Bartholomæo collocutus, postea et sacrificulorum et Apostoli sermonibus, magis etiam, quod Apostolus præcipuum idolum affatus, in terram dicto dejecisset, contrivissetque, commotus exarsit, moxque ferreis excerptum virgis, excoriatumque jussit obtruncari. Christiana pietas et ipse Rex Polemon sublatum corpus ejus solemniter humarunt, et Rex Astyges, cum suis sacrificulis Apostolicæ necis auctoribus ab infessore Diabolo dire tortus vitam miserabiliter abruptit, mortemque in orco coepit sempiternam. *IBID.* 22 aug.

S. Thomas, cum Sagamum Regni Indorum dominicum cum multis aliis ad Christianam veritatem amplectendam adduxisset, Brachmanes et idolorum sacrificuli in eum crudeliter exarserunt, et e medio tollere decreverunt, rati eo vivo, nec se, nec deos suos pristinam auctoritatem retenturos; unde cum aliquando Apostolus degeret in spelæo quodam, dum ad crucem abalienato a sensibus animo, Deum pro suo solemnem precaretur, telis primum ac lapidibus appetitus, dein ab uno a Brachmanibus lancea

transfossus, occubuit. Venerandum corpus ejus inde sublatum a discipulis in templo, quod ipsemet ædificarat, conditum est, additumque Martyrii nomine et memoriæ causa, fragmentum hastæ, quæ costis inhæserat, et baculus præferratus, quo ille ad peregrinationes utebatur, et urna fictilis cespite infarto, nempe manantem ex sacris vulneribus cruorem ebiberat. *IBID.* 21 dec.

S. Matthæus cum Iphigeniæ unicæ Regis Ægypti filiæ virginitatem persuasisset, Hirtacus Ægyptis successor, qui eam in sponfam assumere volebat, ita exarsit, ut sanctum Apostolum sub ipsa Missa in altari lancea transfodi jusserit. Dein Iphigeniæ suas in nuptias ut concederet persuadere conatus, ut actum se agere, ipsamque virginem propositi tenacissimam durare sensit, jussit monasterium inflammari, sed visus in aere S. Matthæus, qui flammam extinxit, et ne latius incendium serperet, opportune cavit. Porro sacrilegus Hirtacus a Deo lepra tam deformi punitus est, ut vim sibi suis ipse manibus attulerit. *IBID.* 21 sept.

S. Simon Cananæus (sic dictus ut a S. Petro, qui similiter Simon vocatus est, distingueretur) et Judas Thaddæus sive Lebæus (sic dictus, ut a Juda Iscariote distingueretur) cum fidem plurimum propagassent, Babylone digressi, diversis in Provinciis regni Evangelium predicarunt. Ingressi quamdam principalem civitatem, Stamir, reperere Magos illos Zaroe et Arphano, qui Pontifices et deorum sacrificulos inflammaverunt adversus Apostolos, tamquam fanorum subversores. Tantumque obreptiones eorum, fraudesque valuerunt, ut ab iis sic inflammatis in vincula dati sint. Ductus est Simon ad fanum Solis, et Thaddæus ad Lunæ, quo scilicet hos adorarent. Illis Deum precantibus idola proruerunt, et in frusta conciderunt, provolantibus inde dæmonibus Maurorum specie, et horrendum vociferantibus. Ad hæc sacrificuli adeo exarserunt, ut incredibili furore invasos occiderint. Erat tum prorsus in nube cælum, quod protinus ohnubilatum, terribilibusque fulgoribus coruscum, tonitruisque metuendum, cuncta profana falsorum deorum fana fulminavit, evertitque, et paganorum quam plurimos, atque in his geminos illos magos extinxit, bustaque ipsorum in cineres dissolvit. *IBID.* 28 oct.

S. Mathias, cum Judæam, quæ ei forte obtigerat, et ex qua copiosos retulit mani-

pulos, peragrasset, et in Æthiopiam venisset, multas gravesque perpessus est ærumnas regionibus prorsus asperis, inviis, inhospitis, plures tamen et atrociores a Judæis, et idololatriæ toleravit gentibus, a quibus denique lapidibus obrutus, etiam Christi causa obtruncatus, decessit anno Christiano sexagesimo, Imperatore Nerone Augusto. Sacrum S. Mathiæ corpus postea Romam translatum ad S. Mariæ Majoris est conditum, ubi caput ejus hodieque populo spectandum venerandumque proponitur. *IBID.* 24 feb.

De S. Joannis Baptistæ martyrio sic scribit S. Matthæus : Herodes autem tenuit Joannem, et alligavit eum, et posuit in carcerem propter Herodiam uxorem fratris sui. Dicebat enim illi Joannes : « Non licet tibi habere eam. » Et volens illum occidere, timuit populum : quia sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis Herodis salta- vit filia in medio, et placuit Herodi. Unde cum juramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo. At illa præmonita a matre sua : da mihi, inquit, hic in disco caput Joannis Baptistæ. Et contristatus est Rex : propter juramentum autem, et eos, qui pariter recumbabant, jussit dari. Misitque et decollavit Joannem in carcere. Et allatum est caput ejus in disco, et datum est puellæ, et attulit matri suæ. Et accedentes discipuli ejus, tulerunt corpus ejus, et sepelierunt illud. *MATTH. c. xiv.*

De Sancti Stephani martyrio Sanctus Lucas sic scribit : Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de Synagoga, quæ appellatur Libertinorum, et Cyrenensium et Alexandrinorum, et eorum, qui erant a Cilicia et Asia disputantes cum Stephano : et non poterant resistere sapientiæ et spiritui, qui loquebatur. Tunc summiserunt viros, qui dicerent se audivisse eum dicentem verba blasphemie in Moysen, et in Deum. Commoverunt itaque plebem et Seniores, et Scribas, et concurrentes rapuerunt eum, et adduxerunt in concilium. Et statuerunt falsos testes, qui dicerent : homo iste non cessat loqui verba adversus locum Sanctum, et legem. Audivimus enim eum dicentem : Quoniam Jesus Nazarenus hic destruet locum istum, et mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses. Et intuentes eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus, tamquam fa-

ciem Angeli. Cumque ad eos ulterius dixisset : Dura cervice, et incircumcisis cordibus, et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita et vos. Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos, qui prænuntiabant de adventu justī, cujus vos nunc proditores et homicidæ fuistis; qui accepistis legem in dispositione Angelorum, et non custodistis. Audientes autem hæc dissecabantur cordibus suis, et stridebant dentibus in eum. Cum autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, et Jesum stantem a dextris Dei, et ait : Ecce video cœlos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei. Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas, et impetum fecerunt unanimiter in eum; et ejicientes eum extra civitatem lapidabant, et testes deposuerunt vestimenta sua, secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus, et lapidabant Stephanum invocantem et dicentem : « Domine Jesu, suscipe spiritum meum. » Positis autem genibus clamavit voce magna, dicens : « Domine, ne statuas illis hoc peccatum. » Et cum hoc dixisset, obdormivit in Domino.

Singulariter gloriosum fuit sancti Laurentii martyrium, quod Ribadeneira sic describit : Secundum hæc ab imperatore Valeriano ad tribunal sanctus Levita duci jussus, quod ut Hippolyto jam Christiano fuit ei significatum, vir sanctus totus hilaris ei respondit : « Eamus, et mihi enim, et tibi gloria paratur. » Tyrannus, ut in conspectum venit, martyrem et sacros Ecclesiæ thesauros poposcit, cui Laurentius divina sapientia instructus respondit : « Da mihi bidui aut tridui inducias, et proferam tibi thesauros. » Arrisit Valeriano pactum, addiditque individuum ei comitem Hippolytum. Lætus hisce tridui induciis Laurentius, congratulæque cæcis, claudis, et quoscumque habere potuit, pauperibus, iisque in camelos et cursus ab imperatore submissos (ut auctor est Metaphrastes) quo thesauros promissos adveheret impositis, accessit ad imperatorem, dixitque : « Ecce isti sunt thesauri Ecclesiæ. » Nam quemadmodum sanctus Ambrosius : « Vere thesauri, in quibus Christus est, in quibus Christi fides est; quorum manibus eleemosynæ nostræ cælum penetrant, et nos thesauris potimur æternis. » Incredibile memoratu est, quam tyrannus exarserit, ut se vidit a Laurentio

deceptum, suaque spe frustratum; jussit e vestigio suis sanctum Levitam vestibus nudatum lancinari. Quin ut et majore martyrem terrore percelleret, omnia curavit afferri instrumenta, quibus martyres torquerentur, quo scilicet intelligeret, nisi suis annueret placitis, hæc omnia ipsi experienda. Verum enimvero nihil hoc terribilium tormentorum spectaculo Martyr expavit, utpote cujus totum cor amore divino flagraret adeo, ut omnia pœnarum genera, quæcumque possent infligi, pauciora viderentur et suaviora quam cuperet ipse tolerare. Existimas, o miser, hisce me territare tormentis; sed scias velim, hæc quidem tibi tormenta, mihi delicias videri; sed neque perinde mihi quidquam fuit in votis, quam huic mensæ accumbere, atque hisce deliciis saginari. Hinc vinculis onustus in palatium ductus, a quo cum tyrannus thesauros exegisset, et idolis eum sacrificare jussisset, et ne thesauris, quos absconditos haberet (utpote quibus a tormentis jam præparatis liberari nequiret) consideret, monuisset, sanctus Levita sedatim, modestè respondit : Ego vero confido thesauris cælestibus divinæ scilicet misericordiæ et bonitati, qua dummodo liberetur anima, corpus licet sua patiatur tormenta. Itaque virgis cæsus in sublime suspensus, et secundum latera ferreis laminis ustulatus, Martyr, partim Tyrannum risit, et cruciatus illatos se sentire negavit; partim meritis Deo grates egit, dixitque : « Domine Jesu Christe, Deus de Deo, miserere mihi servo tuo, quia accusatus non te negavi, interrogatus te Dominum Jesum Christum confessus sum. » Porro quanto majorem patientiam, lætitiâque vultu Martyr exhibuit, tanto crudelius Tyrannus exarsit, divinamque gratiam magicis incantamentis tribuens, eidem dixit : « Scio illudere te tormenta arte magica, sed mihi non illudes. Testor deos; disque aut sacrificabis, aut diversis te penis interficiam. » Martyr ad hæc totus impavidus invictusque respondit : « Ego in nomine Domini nostri Jesu Christi non reformido tormenta tua, quæ sunt ad tempus. Fac, quod facis, noli cessare. » Tum vero Tyrannus immani furore percitus, eum tam dire plumbatis cædi jussit, ut velut in mortario contusus videretur. Quam ob rem Laurentius Deum precatus est, ut suscipere spiritum suum dignaretur. Audita de cælo vox hæc : « Adhuc multa certamina tibi

debentur. » Quod oraculum et ab omnibus fuit exauditum circumstantibus, et ipso quoque Judice, qui multo etiam efferrator exclamavit : « Viri Romani, audistis ut dæmones solentur sacrilegum, qui nec deos nec principes vestros timet, nec exquisita tormenta formidat? Extendite eum, et scorpionibus flagellate. » Sed hosce cruciatus Martyr invicta virtute perpessus, Deo gratias egit in hæc verba : « Benedictus es, Domine Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui nobis immerentibus impendisti misericordiam tuam. Et tu, Domine, propter pietatem tuam largire nobis gratiam tuam, ut cognoscant circumstantes, quod tu consoleris servos tuos. » Secundum hæc Angelus cœlo demissus, a quo Laurentius suis in tormentis recrearetur, corroboraretur, et sudore, suoque cruore perfusus abstergeretur. Vidit hunc cœlestem Ephebum adeo in fovendo Martyre officiosum quidam militum, qui divina luce collustratus petiit a S. Laurentio baptizari. Baptismate ablutus, etiam martyrii laurea potitus est. Tyrannus porro non contentus diris adeo cruciatibus Laurentium afflixisse, sed suam demum rabiem expleturus, eo cruciando solidam rursus noctem exigere decrevit. Quam ob rem jussit ad tribunal omne tormentorum genus, quibus Martyres cruciari solebant, afferri, quo scilicet hæc omnia in sancto Levita, qui totus jam dilaniatus erat, experiretur. Itaque cum dirus Judex tribunal occupasset, interrogavit Laurentium cujus esset? Qui Laurentius : « Quod ad genus, inquit, attinet, Hispanus sum; Romæ autem nutritus et eruditus, atque a cunabilis Christianus, doctus omnem legem sanctam et divinam. » Et Judex : « Revera divinam, inquit, quia nec deos cogitas, nec tormentia formidas. » Cui Laurentius : « In nomine Domini nostri Jesu Christi tormenta tua non timeo. » Et Judex : « Sacrifica, inquit, diis, alioquin isthæc tuis suppliciis non expendetur. » Cui Martyr : « Nox mea obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt. » Denique ferreum Tyrannus lectum craticulæ instar formatus, virique capacem afferri, lentisque ignibus jussit inflammari, quo scilicet paulatim ustularetur, et mors esset eo atrocior, quo prolixior. Nec mora, fuit apparatus a lictoribus hic lectus, deinde subjectis prunis accensus. Hinc sanctus Levita suis furiose vestibus nudatus est, expositumque omnium

oculis illud sacrum corpus, totum prioribus cruciatibus lividum, cruentumque, atque in craticulam dejectum crudeliter extendere. Astabat præsens huic spectaculo Tyrannus, ardentibus oculis, vultuque irato terribilis rugiebat, et rabidas ore spumas agebat; lictores ignium fomenta craticulæ suggeriebant; circumstantes suspensi, attonitique hærebant, cœlites hoc spectaculo gaudebant; Laurentii cor pietatis et amoris affectibus ardebat identidem Domino in hæc verba colloquentis : « Suscipe, Domine, hoc sacrificium in odorem suavitatis. » Et Deus, qui fidelis est, suum militem corroboravit, sicut violentiæ Tyranni divina virtus, et tenera Martyris caro crudeli tormento, et vita morti collectata, denique contra stygem fide Jesu Christi triumpharet. Non videbatur ferreo Laurentius lecto, sed olorina depositus pluma, deliciis omnibus circumfluere. Nam constanter ad Tyrannum conversus : « Ecce miser, inquit, assasti unam partem, versa et manduca. » Cæterum cum jam suprema vitæ meta Martyr propius adesset, et ad accipiendam cœlestis gloriæ coronam sese a Domino mox sentiret evocandum, ad eundem conversus dixit : « Gratias ago tibi, Domine Jesu Christe, quod merui januas tuas ingredi. » Ita dicere, et vivere desiit, victricemque animam digne coronandam emisit in cœlum, ubi majore cum gloriæ splendore nunc fulget, quam flammæ, quibus olim sacrum ejus corpus arsit. RIBADEN, 20 Aug.

S. Barnabas apostolici vir pectoris, postquam plurimas Provincias peragrasset, fidemque catholicam late propagasset, tandem mortalis vitæ pertæsus cœlestisque desiderio beatitudinis accensus, adiit Synagogam, ubi paratum sibi norat edictum; cumque validis omnino rationibus convicisset, Christum verissimum esse Messiam, tot vatum oraculis prædictum, omnes Hebræi rabido in illum furoræ conciti, violentas ei manus attulere, direque cruciatum lapidibus obruere. Ita vir sanctus corporeis nexibus absolutis ad Deum subvolavit, qui sacras ejus exuvias quamvis in ignes ab hebræa impietate conjectas, nec ustulari, nec ullo modo aboleri. RIBADEN. 9 jun.

S. Clementis Papæ martyrium Ribade-neira sic describit : inter ea valde christianorum numerus predicatione augebat. Quod ut Trajanus vulgante fama didicit, exarsit, et eo præsidem Aufidianum misit,

qui Christianorum stragem edidit, variisque cruciatum generibus e medio sustulit. Sed ut omnes in vera fide constantissimos sensit, magnaque in mortem lætitia ruere certatim vidit, ratus melius se facturum, si multitudini parceret, et caput omnium, magistrumque Clementem tolleretur, eum ad se protinus accivit. Quem ut veritatis tenacissimum sensit, nec ullis a Christo modis avelli posse cognovit, jussit eum in altum evectum, anchora collo ejus alligata, demergi, ne forte tanquam Deus a Christianis coleretur. Ingens exortus est Christianorum mœror et clamor, simul ut intellexerit in S. Papam mortis esse sententiam pronuntiatam. Ipse namque erat eis Pater, Magister, Frater, fidusque amicus, et in urbe adeo ærumnosa commune omnium præsidium: cum mœrentibus etiam ipse S. Pontifex mœrebat, et cum flentibus flebat, eorumque vicem miseram miseratus, quoad licuit amanter, consolatus est. Cumque jam alto demergendus esset, populus qui spectator adstabat in littore, altum vociferatus: « Salva, inquit, eum Deus Jesu Christi. » Et sanctus Clemens ait: « Suscipe, Pater æternæ, spiritum meum. » Sic alto demersus martyrii laurea potitus est. Aderant huic spectaculo duo sancti Clementis discipuli, Cornelius et Phœbus, qui ad populum conversi dixere: « Omnes oremus unanimes, ut ostendat nobis Dominus sancti Martyris sui corpus: » ita comprecantibus ad tria passuum millia sese mare pandit, ut tuto potuerint incedere vestigio, haud aliter, ac si aridam calcarent. Porro progressi (o omnipotens Deus miraculorum patrator, tuorum sanctorum honorator!) reperere sacellum manibus Angelorum constructum, in eoque arcam lapideam, qua conditum erat sancti Clementis corpus, poneque illud anchora deposita, quæ fuerat ejus alligata collo. Neque is annus solus, quo decessit, hoc miraculo fuit insignis, sed quotannis idem quoque miraculum fuit patratum, pelago, quemadmodum diximus, ad tria passuum millia recedente, sic ut diebus omnino septem numeratis ab ejus martyrio Christiani sicco plane vestigio ejus tumulum possent invisere. *Idm.*, 23 nov.

Sanctus Polycarpus episcopus Smyrnen-sis debilis, ita jam ætate, cum lictores ad eum comprehendendum jussos domum, in qua latebat, ingressos esse comperisset, licet potuisset eos postico egressus fallere, in

eodem tamen vestigio hæsit, mox oculis in cælum defixis cum dixisset: « Domine, fiat voluntas tua, » per scalas descendit, venientibus velut amicis, obviam processit, officioseque exceptos ad lautum convivium invitavit, magnaque vultus hilaritate ac majestate supplex eos oravit, uthorulam, qua se Deo commendaret, indulgerent. Illi alacres oblato accubuere convivio, nec Sanctus præsul interim sibi defuit; sed etiam ipse divino Eucharistiæ epulo ad imminentem luctam sese roboravit. Mire lictores affectit ea, quæ splendebat in venerando Polycarpi vultu serenitas, mire cepit eos non verborum tantummodo comitas, et beneficiorum, quæ percipiebant ab eo, liberalitas, eoque suæ missionis pertæsi invicem dixere: Ergone ad hunc optimum senem tam nivea venerabilem canitie capiendum nos missi? Itane pileo dignissimus duplici vetulus hic ad necem deposcitur? Siccine hujus militis Nestoris vitæ, tot, tamque anxie tenduntur insidiæ? At tamen quod imperatorum jus-
sus urgeret, arreptum sanctum Præsulem, jumentoque impositum in urbem deduxere. Ubi cum post blanditias varias adhibitas, cum proconsul varias minas, et specialiter ignis tormentum intentaret, respondit: « Equidem nihil hoc igne, quo corpus terretur, terreor, quia momento finit. Ille me terret ignis, qui sola definitur æternitate; illas ego solas horresco flammæ, quas perpetua in iis viventium, gementiumque mors pascit. Denique quid quæris? tuas ego minas flocci pendo; accerse bestias, accende flammæ, ecce me; præsto sum, vel his pabulum, vel illis præda non invita. Nullius ambige; experire me vel Androdum, vel Scævolum, hoc fortiolem, illo feliciolem. » Ista sanctus Præsul ita comiter, ita graviter dixit, ut proconsul, quamvis gravissime commotus, tamen in eo miram frontis serenitatem, temperatamque comitate gravitatem mire suspexerit. Verum enim vero, ne quid Christianæ religioni detulisse videretur, jussit illic in theatro præconem stentorea ad populum voce proclamare, Polycarpum esse Christianum. Tum vero populus insanis succlamare vocibus: « Tolle, tolle de medio hostem deorum, magistrum magorum; ardeat ignibus infamis veneficus. » Mox undique ligatum dilapsi suis humeris, vel plaustris fraxinos, pinus, ornos ac robora convectavere. Ad hæc sanctus Præsul, nihil gelida tardatus se-

necta, sed totus impiger ad martyrium se comparare, cingulum solvere, tunicam dif-
 fibulare, amictumque sibi diripere, et ad
 flammās, perinde ut ad epulas, anhelare.
 Interim lictorum sex Martyrem circumdare,
 catenas, ac nexus expedire, certatim in in-
 nocuam hostiam fremere, eamque ferratis
 velle clavis ad postem depangere, ne vide-
 licet in incendio sese commoveret, ac sub-
 duceret. Quod ut Martyr advertit : « Quæso
 vos, inquit, ne me vel nervis adstringite,
 vel clavis affigite ; nec enim flammās timeo,
 quin imo mediis in ignibus quavis statua
 immobiliorem me fore cum Deo spondeo. »
 Dictum, factum. Conjectus in ignem sanc-
 tus Præsul holocaustum sese Deo consecra-
 vit, in hæc eum verba præcatus : « Suscipe
 æternæ Pater in holocaustum, victimamque
 hanc vitam, quam dedisti, libens, volens
 reddo. Tu Dominus totius universi ; tu Pa-
 ter Domini nostri Jesu Christi, quo Doctore
 mysteria tua didicimus, quo magistro te
 nosse cœpimus, qui se tibi fecit in ara cru-
 cis. Hujus ego memor sacrificii me quotidie
 tibi victimo in confessione veræ fidei. Cadat
 hæc victima ad majorem tuam, tuique Filii
 gloriam. Equidem immortales tibi debeo
 gratias, quod me tuorum Martyrum albo
 adscribere dignatus es, eoque te, Pater, lau-
 do, te prædico, te veneror, te cernuus ado-
 ro per Jesum Christum Filium tuum, Pon-
 tificem optimum maximum, Sacerdotem
 secundum ordinem Melchisedech, qui te-
 cum et sancto Spiritu vivit et regnat in sæ-
 cula sæculorum. » Dixit, moxque pyram
 lictor subjectis ignibus inflammavit. Cæte-
 rum ut intelligeret circumstantium impie-
 tas omnia creata divino parere nutui, ingens
 incendium Martyrem præstitit illæsum.
 Quin, et cum flamma nautici instar veli
 secundus favoniis inflati ventilata circum-
 luderet, visi sunt Martyris artus (ut alias
 amant ejusmodi busta) nec olere, nec gravi
 nidore auram corrumpere, sed, ut in ar-
 denti camino aurum, miro splendore ra-
 diare, odoresque arabicos spirare. Obstupuit
 miraculo circumstantium impietas, imme-
 ritoque indignata, quem necare nequiverat
 incendio, tollere gladio decrevit. Propius
 ergo lictor accessit, ferroque sancti Marty-
 ris latus hausit. Luculenta plaga tantum
 sanguinis fudit, ut eo protinus incendium
 restingeretur. Mox reserato corporis er-
 gastulo victor in cœlum spiritus evolavit.
IBID., 23 jan.

Sanctus Vincentius Osæ in Hispania na-
 tus a prima ætate studiis deditus, sacras lit-
 teras a Valerio Cæsaragustano Episcopo di-
 dicit ; cujus etiam partes suscepit prædicandi
 Evangelium, quod Episcopus, propter lin-
 guæ impedimentum prædicationis officio
 fungi non poterat. Ea re ad Dacianum, pro-
 vincia a Diocletiano et Maximiano præposi-
 tum, delata, Vincentius Cæsar augustæ com-
 prehenditur, et vinctus ad Dacianum Va-
 lentiam adducitur. Ubi verberibus et equuleo
 tortus, multis præsentibus, cum nulla aut
 tormentorum vi, aut acerbitate, vel lenitate
 verborum a proposito deterreri posset, in
 craticula impositus, prunis ardentibus suppo-
 sitis ac ferreis unguibus excarnificatus, can-
 dentibus laminis exustus, iterum ducitur in
 carcerem stratus testaceis fragmentis, ut
 ejus nudum corpus, somno oppressum, a
 subjectis etiam testarum aculeis torqueretur.
 Verum illo in tenebricosa incluso custodia,
 clarissimus splendor obortus totum carce-
 rem illustravit, quæ lux cum summa admi-
 ratione omnes, qui aderant, affecisset, res a
 custode carceris ad Dacianum defertur. Qui
 eductum in molli culcitra collocat : et quem
 cruciatibus in suam sententiam trahere non
 poterat, deliciis perducere conatur. Sed in-
 victus Vincentii animus, Jesu Christi fide
 speque munitus vicit omnia, et ignis, ferri,
 tortorum immanitate superata, victor ad
 cælestem martyrii coronam advolavit un-
 decimo Kalendas Februarii. Cujus corpus
 cum projectum esset inhumatum, corvus et
 a volucris et a lupo, unguibus, rostro, alis
 mirabiliter defendit. Quare, re cognita,
 Dacianus illud in altum mare demergi jubet,
 sed inde etiam divinitus ejectum ad littus
 Christiani sepeliunt. 23 jan.

Sancti Joannes et Paulus fratres Romani,
 cum facultatibus a Constantia Constantini
 filia, cui pie fideliterque servierant, sibi re-
 lictis, Christi pauperes alerent, a Juliano
 Apostata in numerum familiarium suorum
 invitati, libere negaverunt se apud eum esse
 velle, qui a Jesu Christo defecisset. Quibus
 ille ad deliberandum decem dies præsin-
 nit, ut nisi ad eam diem ei adhærere, et Jovi
 sacrificare constituerint, sibi moriendum
 esse certo sciant. Illi intra hoc tempus bona
 sua distribuerunt pauperibus, quo expeditio-
 res ad Dominum migrare possent, et
 plures juvarent, a quibus in æterna taber-
 nacula reciperentur. Die decima Terentianus
 prætoriae cohortis Præfectus, ad eos missus

cum allata Jovis effigie, ut eam venerarentur, Imperatoris mandatum eis exponit, ut nisi Jovi cultum exhibeant, moriantur. Qui ut erant orantes, responderunt, se pro Christi fide, quem Deum mente et ore venerabantur, non dubitantur mortem subituros. At Terentianus veritus ne, si publice interficerentur, populus commoveretur, domi, ubi erant, abscissis eorum capitibus sexto Kalendas Julii, secreto eos sepeliendos curavit: rumoremque sparsit, Joannem et Paulum in exilium ejectos esse. Verum eorum mors a spiritibus immundis, qui multorum corpora vexabant, pervulgata est. In quibus Terentiani filius et ipse oppressus a dæmone, ad sepulchrum Martyrum perductus, liberatus et is in Christum crediderit; et ejus pater Terentianus, a quo etiam horum beatorum Martyrum vita scripta esse dicitur. *IBID.*, 22 jan.

SS. Cosmas et Damianus fratres, Arabes, in Ægea urbe nati, nobiles medici, Imperatoribus Diocletiano et Maximiano, non magis medicinæ scientia, quam Christi virtute, morbis etiam insanabilibus medebantur, Quorum religionem cum Lysias Præfectus cognovisset, adduci eos ad se jubet: ac de vivendi instituto, et de fidei professione interrogatos, cum se et Christianos esse, et Christianam fidem esse ad salutem necessariam libere prædicarent, deos venerari imperat, et si id recusent, minatur cruciatus, et necem acerbissimam. Verum ut se frustra hæc illis proponere intelligit: Colligate, inquit, manus et pedes istorum, eosque exquisitis torquete suppliciis. Quibus jussa exsequentibus, nihilominus Cosmas et Damianus in sententia persistebant. Quare, ut erant vincti, in profundum mare jaciuntur, unde cum salvi et soluti essent egressi, magicis artibus Præfectus factum assignans, in carcerem tradit, ac postridie eductos, in ardentem rogam injici jubet; ubi cum ab ipsis flamma refugeret, variæ et crudeliter tortos securi percuti voluit. Itaque in Jesu Christi confessione martyrii palmam acceperunt. *IBID.*, 27 sept.

SS. Gervasius et Protasius, Vitalis et Valeriæ filii, quorum pater Ravennæ, mater Mediolani, pro Christi Domini fide martyrium subierunt, distributo pauperibus patrimonio, domesticos servos libertate donarunt. Quo facto, Gentilium Sacerdotes immane in illos conceptum odium habebant. Quare cum Astasius Comes in bellum pro-

ficisci vellet, hanc occasionem perdendi pios fratres se nactos esse putaverunt. Itaque Astasio persuadent, se a diis admonitos esse nullo modo eum victorem futurum, nisi Gervasio et Protasio coactis Christum negare eosdem ad sacra diis facienda compelleret. Quod cum illi detestarentur, Astasius imperavit Gervasium tamdiu cædi, dum inter verbera expiraret: Protasium fustibus contusum securi percuti jubet. Quorum corpora Philippus Christi servus clam sustulit, et in suis ædibus sepelivit; quæ postea S. Ambrosius Dei monitu inventa, in loco sacro et insigni collocanda curavit. Passi sunt Mediolani decimo tertio Kalendas Julii. *IBID.*, 19 jun.

S. Hermenegildus Rex Leovigildi filius, cum pater Arianus ipsum ad eandem hæresim, qua blanditiis, qua minis perducere conatus fuisset, constantissime respondit, numquam se veram fidem posse relinquere quam semel agnovisset: iratus pater eum privavit regno, rebusque expoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum, manusque illius ferro ligavit. Cœpit itaque Hermenegildus Rex juvenis terrenum regnum despicere, et forti desiderio cæleste quærens, in ciliciis vinculatus jacens, omnipotenti Deo, ad confortandum se preces effundere; tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quanto et religatus agnoverat nihil fuisse, quod potuerit auferri. Superveniente autem Paschalis festivitatis die, intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit, quia, etsi exterius jacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reverso Episcopo, Arianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum Confessorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent: quod et factum est. Nam mox, ut ingressi sunt, securim cerebro ejus infligentes, vitam corporis abstulerunt. *IBID.*, 23 april.

S. Thomas Cantuariensis Episcopus cum Henrici octavi Regis Angliæ impiis decretis tam fortiter resisteret, ut propterea sæpius conquereretur Rex, se in suo regno cum uno

Sacerdote pacem habere non posse, ex ea Regis voce nefarii satellites sperantes gratum se Regi facturos, si Thomam e medio tollerent, clam convenientes Cantuariam, Episcopum in templo vespertinis horis operam dantem aggrediuntur. Qui clericis templi aditus praecludere conantibus accurrens ostium aperuit, illis usus verbis ad suos : Non est Dei Ecclesia custodienda more castrorum : et ego pro Ecclesia Dei libenter mortem subibo. Tum ad milites : Vos Dei jussu cavete, ne cuiquam meorum noceatis. Deinde flexis genibus, Deo, beatæ Mariæ, Sancto Dionysio, et reliquis Sanctis ejus Ecclesiæ Patronis, Ecclesiam et se ipsum commendans, sacrum caput eadem constantia, qua iniquissimi Regis legibus resistit, impio ferro præcidendum obtulit quarto Kalendas Januarii anno Domini millesimo centesimo septuagesimo primo : ejus cerebro respersum est totius templi pavementum. *IBID.*, 20 dec.

Sanctus Dionysius Areopagita Atheniensis Ecclesiæ Episcopus erat, cum a Clemente Pontifice in Galliam prædicandi Evangelii gratia missus fuit. Quem Lutetiam usque Parisiorum Rusticus presbyter, et Eleutherius diaconus persecuti sunt. Ibi a Fescennio præfecto, quod multos ad Christianam religionem convertisset, ipse cum sociis virgis cæsus est : cumque in prædicatione Christianæ fidei, constantissime perseveraret, in craticulam subjecto igne injicitur, multisque præterea suppliciis una cum sociis cruciatur. Sed ea tormentorum genera omnibus forti ac libenti animo perferentibus, Dionysius annum agens supra centesimum, cum reliquis securi percutitur septimo Idus octobris. De quo illud memoriæ proditum est, abscissum suum caput abstulisse, et progressum ad duo millia passuum in manibus gestasse. *IBID.*, 29 oct.

Sanctus Gregorius Nicomediæ natus, Diocletiani imperatoris cubicularius, Dorotheo collega suo adjutore, reliquos omnes cubiculi ministros ad Christi fidem perduxit. Uterque autem cum vidisset quodam die martyrem coram Diocletiano acerbissime cruciari, ejus exemplo martyrii amore incensus est. Itaque amborum hæc vox erupit : Quid est, imperator, quod hujus condemnata sententia, quæ nobis cum eo communis est, unum illum punis ? Istius nostra etiam fides est, idem propositum. Eos igitur vinctos imperator flagellis concidi jubet, ut

toto corpore cutis dirumperetur, et in plargas acetum infundi sale permixtum ; mox restinctis in craticula subjei imperat vim candentium carbonum ; denique varie torti, suspendio necati sunt. *IBID.* 9 sept.

SS. Processus et Martinianus cum a SS. Apostolis Petro et Paulo conversi et baptizati essent, Paulinus præfectus militum, re cognita, Processum et Martinianum a suscepto consilio revocare conatur. Qui cum frustra tempus contereret, ipsorum ora saxo contundi dentesque comminui jubet. Mox ad Jovis statuam adductos, cum eadem constantia veneraturos se idola negarent, imperat equuleo torqueri, candentibus laminis ad eorum corpus admotis, ac cædi fustibus. Quibus in cruciatibus una hæc illorum vox audiebatur : « Sit nomen Domini benedictum. » Denique coniecti in carcerem, paulo post extra urbem via Aurelia securi feriuntur. *IBID.* 2 jul.

S. Januarius Beneventi episcopus, Diocletiano et Maximiano in Christianos sævientibus, ad Timotheum Campaniæ præsidem ob Christianæ fidei professionem Nolam perducitur. Ibi ejus constantia varie tentata, in ardentem fornacem conjectus, ita illæsus evasit, ut, ne vestimentum, aut capillum quidem flamma violaverit. Hinc Præses accensus iracundia martyris corpus imperat usque eo distrahi, quoad nervorum compages artuumque solvantur. Postero die in amphitheatro feris objectus est, quæ naturalis oblitæ feritatis, ad Januarii pedes se prostravere. Cum Timotheus in Christi sententiam pronuntiasset, oculis repente captus, orante mox beato Januario, lumen recepit : quo miraculo hominum millia fere quinque Christi fidem receperunt. Verum ingratus Judex nihilo placatior factus beneficio, sed conversione tantæ multitudinis actus in rabiem, veritus maxime principum decreta, sanctum episcopum cum sociis gladio percuti jussit. *IBID.* 19 sept.

S. Eustachius postquam incredibiles calamitates mira patientia perpassus, et per varios casus jactatus, tandem a Trajano iterum conquisitus, militiæque præfectus fuisset, paulo post, quam civitatem Romam victor omnium gratulatione ingressus fuisset, inanibus diis pro parta victoria sacrificare jussus, constantissime renuit. Cumque variis artibus ad Christi fidem ejurandam frustra tentaretur, una cum uxore et liberis leonibus obijcitur. Horum mansuetudine

concitatus imperator, æneum in taurum subjectis flammis candentem eos immiti jubet, ubi divinis in laudibus consummato martyrio duodecimo kalendas octobris ad sempiternam felicitatem convolarunt; quorum illæsa corpora religiose fidelibus sepulta, postmodum ad Ecclesiam eorum nomine erectam honorifice translata sunt. *IBID.* 20 sept.

SS. Chrysanthus et Daria conjuges, nobili genere nati, fide etiam clariores, quum Daria mariti opera baptismum susceperat, Romæ innumerabilem hominum multitudinem hæc mulierum, ille virorum ad Christum converterunt. Quare Celerinus præfectus comprehensus tradidit Claudio tribuno : qui jussit a militibus Chrysanthum vinctum cruciatibus torqueri : sed vincula omnia resoluta sunt : mox compedes, in quos conjectus fuerat, confracti. Deinde bovis corio inclusum, in ardentissimo sole constituunt; tum pedibus ac manibus catena constrictis, in obscurum carcerem detrudunt, ubi solutis catenis clarissima lux locum illustravit. Daria vero in lupanar compulsa leonis tutela, dum in oratione defixa est, a contumelia divinitus defensa est. Denique in arenariam, quæ est via Salaria, uterque ductus, effossa terra, lapidibus obruti, parem martyrii coronam adepti sunt. *IBID.* 25 octob.

SS. Vitalis, et Agricola ejus dominus, in persecutione Diocletiani et Maximiani Bononiæ ob Jesu Christi prædicationem comprehensi sunt : cumque Vitalis, quo magis precibus et minis tentaretur, ut sententiam mutaret, eo magis se Christi cultorem, ac servum profiteretur, vario tormentorum genere cruciatus, constanter omnia perferens in oratione spiritum Deo reddidit. Agricola vero, cum ejus supplicium dilatum esset, si forte tormentis servi permotus, Christo vellet renuntiare, ejus exemplo magis confirmatus est. Itaque cruci affixus, Vitali servo consors et socius fuit nobilis martyrii. *IBID.* 4 nov.

S. Chrysogonus, cum Diocletianus imperator Romam scripsisset, ut reliquis Christianis qui vinculis essent, interfectis, Chrysogonus Aquileam ad se mitteretur, eo perductus est. Cui imperator : « Accersivi, inquit, te, Chrysogone, ut honoribus augeam, si modo induxeris animum Deos colere. » At ille : « Ego eum, qui vere Deus est, mente et oratione veneror : deos autem, qui nihil sunt, nisi dæmonum simulacra, odi et

execror. » Quo responso exandescens imperator, ad aquas Gradatas eum securi percuti jubet, octavo kalendas decembris : cujus corpus projectum in mare, paulo post in littore inventum, Zoilus presbyter in suis ædibus sepelivit. *IBID.* 18 oct.

S. Athenodorus inter duas columnas extensus, facibusque ac uncinis ferreis in nares infixis cruciatus, aliaque tormenta perpesus, cum ad ipsum capite plectendum nemo auderet accedere, eo quod carnifici manus cum gladio excidisset, ac ipse quoque mortuus concidisset, orans animam expiravit. *NADASI in Anno cælesti, 7 dec.*

S. Daniel levita inter ferream, et ligneam tabulam, clavis confixus est, cujus corpus ubi lateret, cæcus ostendit, et lumen recepit. *IBID.* 3 jan.

Sanctus Cæterius presbyter M. divina voce : « Ego tecum ero, » e latebris eductus, excisis novacula pedum ac manuum unguibus, talis ferro trajectis, succensa sartagine, liquato plumbo, ignita galea cruciatus, a Christo et Angelis recreatus, qui e perfosso latere aquam, tum sanguinem, denique animam edidit. *IBID.* 8 jan.

S. Gemmulus truncatum caput cervici iterum imponens ad episcopum suum tulit. *IBID.* 8 feb.

Sanctus Thelica M. unguis discerptus, ac tormentis aliis laniatus : « Deus, aiebat, miserere ! gratias tibi ago : Domine, da mihi constantiam. Ad Dei gloriam. Gratias ago Deo regnorum. Apparet regnum æternum, regnum incorruptum. Deus sanctissime, Deus altissime. Deus omnipotens, tibi laudes pro nomine tuo agimus. Pro lege Dei morior ; in ipsa consumor. Domine Jesu, tibi servimus, a te gratiam et misericordiam sempiternam expectamus. » *IBID.* 11 feb.

S. Adelbertus Pragensis episcopus, cum post alias provincias fidei lumine illustratas, etiam in Prussiam venisset, vix ibidem impulsus mox allatæ lucis radios undique diffudit, et beatitudinem, vitamque perennem, qua se per Christum aliquando potituros Christiani sperant, eis explicavit. Sed illi nocturnarum instar lucis impatientes, apostolicum sanctumque Evangelii Præconem probri affectum protinus abire jusserunt. Postea cum poenituisset eos, quod abire scivissent illæsum, secuti profectum violenter eum, comitesque ex itinere retraxerunt; atque instar furum vinctos, et in apicem montis raptos sanctum præsulem septem

confixum lanceis obtruncarunt. RIBADEN. 23 april.

S. Severianus miles cum quadraginta martyres in carcere frequens visitaret, saxo ad pedes ligato suspensus, flagris laniatus, in tormentis spiritum reddidit. Cujus corpori impositum e floribus sertum aquila abstulit, et eo loco demisit, ubi Deus voluit ipsum sepeliri : cujus corpori cum obviam irent multi, etiam quidam e mortuis resurrexit, et obviam ivit; ac per quindecim annos deinde superstes ab ipsius sepulchro non decessit. NADASI 9 sept.

S. Ferreolus Tribunus tyranno aiebat, Deum servis suis per Jesum dare fiduciam moriendi et resurgendi spem; qui fatigatis pluribus eum cædendo tortoribus, postea sponte solutis ferreis vinculis, Rhodanum, succollantibus angelis, facile tranavit; et iterum capto sibi objectum, ad terrorem incutiendum S. Juliani M. caput, amplexu et osculo honoravit; tandemque capite truncatus, et sepultus multis post annis, una cum illo S. Juliani capite integro, integer est repertus. IBID. 1 sept.

Sanctus Trophimus dirissime verberatus tormenta omnia delicias oculorum, et pro Christo fusum sanguinem divinum quoddam lavacrum esse, aiebat : discerptis deinde ad ipsa viscera lateribus, in ferreis clavatisque calceis incessit; et iterum nervis, sale ac aceto, lampadibus cruciatus, toto corpore unguibus discerptus, eruto cudentibus obeliscis utroque oculo, Deo velut sacrificii totius primitias, lætus obtulit oculos, deinde et caput. IBID. 19 sept.

Sanctus Chariton nervis cæsus, et mille pro Christo mortes subire paratus, moriens aiebat suis : « Nunc demum tempus adhuc est operandi; futura illa æterna esse. Sint vobis arma ad bellum, jejunium, oratio, lacrymæ, memoria mortis, et gehennæ, et quod est omnium validissimum, et inimicis maxime terribile, beata humilitas, cautioque ne unquam vos pravæ occupent cogitationes ac observatio sensuum. » IBID. 12 sept.

S. Colmanus e stirpe regia, pro Christo peregrinus, virgis, igne, forcipibus, ferra cruciatus, suspensus, multisque a Deo prodigiis honoratus est. IBID. 13 octob.

S. Andreas Martyr corde ad Deum aspirante aiebat : « Domine serva! Domine dirige! » et in pericula media irruit mortem quærens : sacras imagines docte et sancte propugnavit; deinde flagellatus, ac boum

nervis sæpius cæsus, gratias Deo agens, ligatis pedibus raptatus, pede altero amputato cælum ingressus est, factus posteo dæmoniacis, et infirmis refugium sanctum. IBID. 23 octob.

S. Varus mille loris cæsus, suorum precibus divinitus firmatus, unguibus discerptus, discisso nodaculis ventre, effusis visceribus, fortissime obiit. IBID. 19 oct.

S. Artemius dux Augustialis post magnos militiæ honores, post atrocissimos pro Christo cruciatus, promissa ei a Christo æternitate, ab eodem statim sanatus; antequam gladio percuteretur, orans hæc e cælo, hisque plura audivit : « Audivit Dominus tuas preces, o Artemi; festina consummare cursum : accipe bravium paratum sanctis omnibus. »

S. Maximus martyrium quærens, tentanti se tyranno aiebat : « Animam meam lucrabor : me ipsum offero sacrificium Deo meo vivo et vero. In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. » Et post equuleum ac fustes, e sublimi loco præceps dejectus, devota Deo Altissimo victima cecidit. IBID.

S. Theodorus miles tyro, succenso matris Deorum fano, deos in cinerem redegit; et atrocissime cæsus, ad carcerem famemque perpetuam damnatus est. Sed ibi Christi Jesu et Angelorum frequentia lætus, dulcissima hæc solatia corde, ac ore lætissimo occultabat; neque oblatum panem atque aquam admittens, se a Christo Jesu ali aiebat : qui ab eodem Christo Jesu sibi conspecto audivit : « Confide, Theodore, ego enim tecum sum; erit tibi vita ab interitu aliena, et æterna tecum in celis; » et postea cum candido angelorum exercitu psallere auditus est. Tandem unguibus toto corpore laniatus, dum costæ ei nudarentur, lætus canebat : « Benedicam Dominum in omni tempore; » fronteque, oculis, pectore signo crucis munitis, in igne lætum Deo spiritum tradidit. IBID. 2 nov.

S. Mennas miles diris flagellis, ferreis unguibus dilaceratus, aiebat : « Quis separabit a charitate Christi? » a Christo se didicisse, non timere eos, qui corpus occidunt, sed Deum qui etiam animam potest mittere in gehennam, postea lampadibus ustus, per ferreos murices humi tractatus, capite plexus est. IBID. 2 nov.

L. Sancti Acisculus et Victoria Germani e camino ignis ab Angelo exempti, exiverunt

psallentes; in aquam cum facto dejecti, enatarunt, iterum psallentes, et vocem audiverunt Angelicam: « Non erunt irrita clientum nostrorum vota; » rotas igneas passi, illas orando disjectas in hostes ire viderunt; denique sagittis et gladio Martyres occubuerunt. *IBID.* 17 nov.

Sanctus Gregorius Presbyter contusis maxillis, toto corpore nudus sustibus dilaceratus, quo super craticulam et ignem posito, exortus terræ motus quadragintos quinquaginta ethnicos oppressit et apparens ei postea in carcere Angelus Dei, vinculis ac tenebris dissipatis, pacem ei et constantiam precatus est; ac demum carduis ferreis in utroque genu percussus, et lampadibus totus exustus, ac decollatus, etiam post mortem feris venerationi fuit. *IBID.* 24 dec.

S. Mercurius miles custodientis ipsum Angeli visione monitus, de Persis victor, in carcere visitatus a Christo dicente: « Mercuri, quiesce, cursum consummasti, fidem servasti; accipe coronam tuæ decertationis. » Postea pro Christo decollatus, etiam post mortem cruentam Juliani Apostatæ, per eum extincti, sanguine hastam habere visus est illi, qui coram Mariæ Deiparæ ejusque imagine contra infelicem Julianum oravit. *IBID.* 25 nov.

S. Papa Martyr verberibus, unguis ferreis, clavatis calceis cruciatus; deinde arbori alligatus, illam e sterili fructuosam moriendo fecit. *IBID.* 16 mart.

S. Jonas flagris, glacie, præcisus digitis cruciatus, et capitis cute abrassa, lingua evulsa, in picem ardentem detrusus, nec læsus; in cochlea totis ossibus confractus, per medium sectus Martyr. *IBID.* 9 mart.

S. Barachisius frater, ardentibus glebis igneis, plumbo liquefacto in palpebras, et nares infuso, spinis, arundinibus laniatus, cochlea confractus, os bulliente pice repletus, fratrem ad gloriam subsecutus. *IBID.*

S. Cyrillus Diaconus Martyr, cujus jecur gustantes gentiles, dentibus amissis, putrefactis, et effluentibus linguis, ac oculis perierunt. *IBID.*

S. Amphianus pro Christo dilaniatus, ac pedibus lino in oleum intincto, et incenso obvolutis cruciatus, et in mare demersus. *IBID.* 5 april.

SS. Terentius, Africanus, Pompeius et Maximus Martyres, in idola insufflaverunt, et ea, signo crucis edito, confregerunt, ac in pulverem redegerunt: quos fame et tor-

mentis in carcere cruciatus Angelus invisit, et dixit: « Servi Dei Altissimi, consurgite, et corpora vestra curate, quiescite, et cibum capite, quem vobis Christus misit; » et cadente Angeli opera ferro, liberi mensæ bene divinitus instructæ, assederunt, refecti, atque a custodibus in splendore miro gaudentes inventi. Postridie vero unguis cruciati, tormenta nil senserunt; postea nec a feris in eos incitatis, læsi, conspecto e custodibus Angelo illas arcente, tandem gladio plexi fuerunt. *IBID.* 2 april.

S. Eleutherius Episcopus ænei, et copioso igne candentis grabati tormentum nil sensit, divina voluptate perfusus: oleo deinde ferventi infuso, et in sartagine pice ac adipe bulliente coctus, et semper integer, in carcere a columba pastus, etiam e feris honoratus, conversis hostium pluribus, una cum exultante Anthia, matre sua, jugulatus est. *IBID.* 18 april.

S. Anthimus Episcopus, plurimis ad Christum conversis, lapidibus percussus, ferreis, et igne candentibus fibulis talos transfixus, super acutas restulas volutatus, virgis cæsus cælesti voce invitabatur ad præmia æternitatis. Tum rotæ alligatus, versatus, ignitis lampadibus sensim exustus, post supplicia plura, et miracula, pluresque conversos, capite tandem plexus est exultans. *IBID.* 27 april.

S. Anderlus spinosis fustibus cæsus, demum ense ligneo, capite in quatuor partes, in modum crucis conscisso, martyrium consummavit. *IBID.* 1 maii.

Sanctus Acatius centurio verberatus, et maxillis contusis, pro constantia Deum orans, vocem e cælo audivit: « Acati, esto constans! » qui conversis plurimis, a splendide ornatis Angelis postea visitatus, solutus, sanatus, passus est. Tandem contritis dentibus, a decem hominibus virgis quernis flagellatus, cum Jesum inclamaret, iterum vocem, qua felix ei promittebatur æternitas, audivit. Accepta vero mortis sententia exultans exclamavit: « Quam multis te linguis, Christe, dux vitæ, laudare vellem, qui me tali sorte dignatus fuisti. » Ac denique, dato capite, promissam æternitatem ingressus est. *IBID.* 8 maii.

S. Victor in digitis excruciat, a fornace ardente, in qua triduo jacuit et a veneno, quod bis bibit, illæsus: per triduum, prono in terram capite, suspensus, excæcatus, cute exustus, a S. Stephana, quæ duos e

cœlo coronas ei, et sibi ferri videbat, animatus; tandem illa duabus arboribus alligata, et discerpta, ipse securi percussus, geminis illis coronis coronati sunt. *Ibid.* 24 maii.

S. Hospitius in altæ turris carcere, ferro et scaturientibus e corpore vermibus plenus, orabat semper, rigidam et obtruncaturi se barbari dexteram signo crucis sanavit, pluresque ad Christum adduxit; cui morituro vermes illi fuere solatio, et stimulo ad amorem Dei. Simul vero ut anima corpus deservit, simul evanueret etiam vermes. *Ibid.* 12 maii.

Sanctus Diaconus, quis, cujas, qualis esset, rogatus, nonnisi « Christianus sum, » respondit, et licet cruentatus totus, laminisque ignitis totus corpore tortus, pulchrior tamen apparuit, et cum S. Mauro neophyto, in ferreis, ignitisque cathedris fixus, una cum illo, caput pro Christo securi subiecit. *Ibid.* 2 jan.

Sancti Pergentinus et Laurentius semet invicem, ne præsentia, sed æterna tormenta timerent, hortabantur. Post jejunium triduanum, in carcere, pane Angelico, in cælesti luce ab Angelis refecti, aperto licet divinitus carcere, fugere noluerunt; et post prunas ignitas illæso pede calcatas, plurimis ad Christum adductis, suavissimis e cœlo vocibus, quibus ad mortem felicem invitabantur, auditis, illam læti gladio subierunt. *Ibid.* 3 jan.

S. Bonifacius Martyr post turpes cum Aglaide domina suâ, divite ac nobili, amores ab eadem caste ac religiose sapere didicît, et ab eadem, ad colligendas Martyrum reliquias, missus, illorum exemplis accensus, ideoque tentus, cum de nomine interrogaretur, respondit : « Primum mihi nomen, et quo maxime vocari gaudeo, est, Christianus. » Dum præceps suspensus, carne ad ossa usque lacerata, defixis ungues arundinibus cruciatus, oculos defigebat in cœlum. Deinde fervente plumbo in os infuso, in bullientis picis lebetes ab Angelo conservatus illæsus, aliis, qui adstant, effuso divinitus inde igne correptis, capite truncatus fudit sanguinem lacte mixtum. Cujus corpori, cum reportaretur, obviavit cum Clero Aglais, jam antea monita ab Angelo, sic loquente : « Suscipe eum, qui aliquando quidem fuit tuus famulus, nunc autem est frater noster et comminister, ac tuus Dominus, et eum pie honora, ut sit tuæ servator animæ et custos vitæ. » *Ibid.* 5 jun.

S. Primus fustibus, equuleo, lampadibus tortus, cantabat lætus : « Igne nos examinasti, sicut examinatur argentum ; » et Deo Jesu benedicens, aiebat, se nil tormentorum sentire; bulliens plumbum illæsus hausit, et una cum Feliciano, a leonibus ac ursis nil læsus, conversis plurimis gladio cæsus est. *Ibid.* 9 jun.

S. Alexander S. Antoninam Virginem, ex infami loco, ut liberaret, sua illam in veste dimisit, ejus loco ipse mansit; postea una cum illa, præcisis manuum ac pedum extremis, per horrenda supplicia, glorioso martyrio perfunctus. *Ibid.* 10 jun.

SS. Marcus et Marcellianus fratres ad stipitem alligati, ac in pedibus clavis confixi, cum Christum cantando laudare non cessarent, ac numquam se tam jucunde epulatos, ac in amore Christi fixos dicerent, lanceis per latera transfixi sunt. *Ibid.* 18 jun.

S. Athenogenes M. decem discipulis suis martyribus sibi præmissis, cum pro nobis suum, suorumque discipulorum nomina imploraturis, oraret, hanc e cœlo vocem audivit : « Gaude, mi Athleta Athenogenes, mi electe, ecce dedi tibi tuas petitiones : Quicumque me invocaverit, per nomen tuum, liberabitur ab omni afflictione et necessitate, et ejus peccatorum inducam oblivionem. » *Ibid.* 16 jul.

Sanct. Secundianus per sancta cum Sancto Marcelliano colloquia, per martyrum exempla conversus, accedente ad id quærendum, quod æternum est, Veriano amico, omnes tres baptizati, fustibus cæsi, contrito divina vi dolo, in equuleum sublatis, ungulis rasi, flammis torti, carnifice uno morte repentina occidente, aliis a dæmone correptis, eosque sanctos clamantibus, capite cæsi sunt. *Ibid.* 9 aug.

S. Hippolytus pedibus ad colla indomitum equorum alligatus, per spineta, tribulos tractus, e lacerrimo corpore animam integram exhalavit. *Ibid.* 23 aug.

Sanctus Quinctinus Romanus Ordinis Senatorii, pro flagellis gratias Deo teneras agens, ab Angelo confirmatus, conversis multis, testicis ferreis cæsus, oleo, pice, adipe ferventi perfusus, facibus cruciatus est, et amara omnia sibi dulcia esse dixit. Denique sudibus ferreis transfixus, decem clavis in decem digitorum ungues adactis, invictus, orans, capite cæsus est, et anima sua columbæ instar e collo suo exire, ad cœlum penetrare visa est, voxque simul

cœlestis insonuit : « Quintine, famule meus, veni et coronam accipe, quam tibi pro tuis meritis præparavi. » *IBID.* 31 octob.

Sanctus Cæsarius, ad cujus preces templum idolorum corruit, una cum S. Juliano sacco inclusus, mari est mersus, et Luxurius Proconsul eo die a colubro (ita ut ipse prædixerat) ad cor usque penetrante corrosus, dum animam ageret, vidit suum ac Juliani corpus a psallentibus Angelis e mari efferri. *IBID.* 2 nov.

SS. Galation et Epistemis conjuges Virgines, ad videnda cœlestia abducti, repositas capitibus duas coronas, viderunt, quas postea, conciso virgis corpore, fixis sub ungue spinis, lingua, pedibus, manibus, capite pro Christo truncati, acceperunt : S. Galation, cujus matri se parituræ apparuit crucifixus : Sancta Epistemis per quietem fœminas pennis insignes, et igne undique plenas vidit. *IBID.* 3 nov.

S. Jacobus intercisus, optimatum primus in regis Persæ gratiam a Christo defecit, et matris ac uxoris sanctis oculis, artubusque ad Christum reversus, crimen lacrymis et sanguine diluit, quando pro Christo juncturis, et articulis quibusque membra tum refectis, ejusdem regis jussu capite obtruncatus est. *IBID.* 27 nov.

S. Mennas vir dignitate præcipuus Hermogenis jussu excoxiatis pedum plantis, præcisa lingua, convulsis oculis, retrusus in carcerem, illic resplendente a cœlesti luce carcere, Christi et Angelorum præsentia sanatus Hermogenem convertit, et una cum illo capite plexus, ab Angelis Bizantium navi devectus est. *IBID.* 10 dec.

SS. Victorico et Fusciano nares, et aures sudibus ferreis cruciatæ, clavis ardentibus transfixa tempora, evulsi oculi, et tandem jaculis expositi, amputato capite Martyres una cum Gentiano suo hospite facti sunt. *IBID.*

S. Eustratius amplo officio posito repente Christianus, in aerem sublatus funibus, pectus igne, corpus reliquum virgis flagisque, aceto, acutis restis laniatus, repente sanus et miro quodam decore perfusus apparuit ; deinde crepidis acutarum fibularum plenis indutus, et tractus, doctissime e Philosophis, philosophatus, exemplo et verbo multos convertit, et condito sancto de amplissimis opibus testamento, æternitatis viatico munitus, fornacem ardentem psallens ingressus, ibi in igne ne a pilo quidem læsus, orans occubuit. *IBID.*, 13 dec.

S. Mardaris sanctæ simplicitatis vir ab Eustratio instructus, trajectis per terebratos pedum suorum calcaneos funibus, in rota suspensus, nil aliud loquebatur, quam : « Christianus sum, sum Christi servus ; » et candentibus subulis ad mortem usque cruciatus est. *IBID.*

SS. Justus et Abundius, ad quos in ignem coniectos, et illæsos gladioque cœdendos vox venit : « Ascendite, et accipite coronas. Ecce aperti sunt vobis cœli. Introite servi Dei, in habitaculum Patris vestri. Relinquitte corpora. Venite ad regnum cœlorum super terram. » Et capite cæsi sunt.

Sanctus Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolorum Episcopus Trajani persecutione ad bestias damnatus cum Romam vinctus mitteretur, et jam Smyrnam pervenisset, ad Romanos, qui fidem receperant, scribens, ait : De Syria usque Romam pugno cum bestiis in mari et in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus, qui me custodiunt ; quibus cum benefeceris pejores fiunt, iniquitas autem eorum mea doctrina est : sed non idcirco justificatus sum. Utinam fruar bestiis, quæ mihi sunt paratæ quas et oro mihi veloces esse ad interitum et ad supplicia, et allicio ad comedendum me, ne sicut aliorum, non audeant, corpus meum attingere. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram ut devorer. Ignoscite mihi filioli, quid mihi prosit ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus nihil de iis quæ videntur desiderans, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestię, confractio ossium, membrorum divisio, et totius corporis contritio, et tormenta diaboli in me veniant ; tantum Christo fruar. Cumque jam ductus esset ad bestias, et rugientes audiret leones ait : Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar ut panis mundus inveniar. Profecto non fuisset illi tam fervens pro Christo patiendi affectus, si quicquam dulcius esse potuisset quam frui Christo. *BARON. Ann. Eccl.*, t. I, p. 7, 8.

S. Eadmundus Angliæ Rex cum se ab hostibus undique vallatum cognosceret, de consilio Humberti Helmhalmensis Episcopi confugit ad Ecclesiam, ut se membrum Christi ostenderet, et armis temporalibus projectis cœlestia induit humiliter, Patrem et Filium cum Spiritu Sancto deprecans, ut sibi in passione constantiam largiretur. Igitur a ministris iniquitatis clementissimus

rex Eadmundus ab Ecclesia truculenter extrahitur, loris dirissimis coarctatus : et sicut Christus ante Pilatum præsidem, ita ducitur Eadmundus ante iniquum ducem, cupiens ejus sequi vestigia, qui pro nobis immolatus est hostia. Quo jubente, ad arborem quamdam, quæ non multum aberat, ligatus, dirissime flagellatur, modisque omnibus illuditur : sed invictus athleta Christi Eadmundus inter flagella semper Christum invocando flebilibus vocibus tortores suos compulsi in furorem et ad ipsum tunc arcubus, quasi ad signum ludendo totum corpus ejus telis confodiunt et sagittis : nec erat locus in corpore Martyris vacuus, cui novum possit imprimi vulnus. Nam sicut Erycius in cute densis armatur spinis, ita corpus invicti Regis spiculis configitur sagittarum. Cum nec sic Hinguar carnifex truculentus sanctum Martyrem Eadmundum a fide Christi et confessione Trinitatis potuisset separare, ut suis iniquis persuasionibus præberet assensum, protinus lictori mandat ut ense cruento martyr caput præcidat. At lictor sanctum de stipite truculenter avulsum inter verba orationis et confessionis Christi nominis, unico ictu ipsum decapitando 12 Kal. Decembris gratissimum Deo holocaustum igne passionis examinatum cum palma victoriæ, et corona justitiæ transmisit ad cælum. IDEM, *Annal. Eccl.*, sub ann. 42.

Anno 1576. Captus est a Malavaribus Indiscis Gangem in ora Gommorinensi puer annorum duodecim cui nomen Joannis, natione Hispanus : patria Medina campi, cumque formosa ac liberali specie foret, dono datus est cuidam Regulo, qui eximia pueri indole delectatus nihil non egit ut a Christi cultu illum deduceret : inter cætera est pollicitus se illi in matrimonio collocaturum filiam, quam pulcherrime ornatam jussit in medium procedere, ut ejus aspectu blanditiisque delineretur. Ubi vero post multa tentata se nihil proficere vidit, furore succensus atrocissimum supplicium mandat apparari. Nihil eo consternatus impubes, petito temporis spatio, quoque supplicaret Deo, intrepidus ad extremum se nihili facere omnia est professus, itaque summos primo digitos deinde manus in plura frustra paulatim secuerant, idemque brachiis ambobus fecere, mox ad pedes et crura venerunt minutatimque illa cœciderunt ; cumque sæpius ab ipso inmanissimi tortores carnificesque exige-

rent, ut Christo nuntium remitteret, invictus hilarisque respondebat se numquam id facturum, et ad adstantes conversus, in quibus multi erant captivi Christiani, ad eadem perferenda hortabatur, affirmans se numquam tantum lætitiæ cepisse, numquam gustasse tantum suavitatis ; quibus verbis animo ardentissimo vitam finiit. TH. BASSIDE, *Eccl. l. xi.*

De illustribus mulierum martyriis.

Etiam horum martyriorum cognitio non parum conducet ad gratiæ divinæ virtutem et efficaciam demonstrandam ; quanto enim debilior est hic sexus, tanto majorem necesse est esse virtutem, quæ eundem, ad tanta tormenta tam generoso et infracto animo toleranda roboravit. BREV. rom., 5 febr.

De S. Agathæ illustri martyrio sic loquitur Breviarium : Agatha Virgo Sicilia nobilibus parentibus nata, quam Panormitani et Catanenses civem suam esse dicunt, in persecutione Decii Imperatoris Catanæ gloriosi martyrii coronam consecuta est. Nam cum pari pulchritudinis et castitatis laude commendaretur, Quintianus Siciliæ Prætor, ejus amore captus est. Sed cum tentata modis omnibus ejus pudicitia, Agatham in suam sententiam perducere non posset, Christianæ superstitionis nomine comprehensam Aphroditæ cuidam mulieri depravandam tradit. Quæ Aphrodisiæ consuetudine cum de constantia colendæ Christianæ fidei et servandæ virginitatis, removeri non posset nunciat illa Quintiano, se in Agatha operam perdere. Quare ille ad se virginem adduci jubet : et, Nonne, inquit, te pudet nobili genere natam, humilem et servilem Christianorum vitam agere ? Cui Agatha : Multo præstantior est Christiana humilitas et servitus, regum opibus ac superbia. Quam ob rem iratus Prætor hanc ei optionem dat, velitne potius venerari deos, an vim tormentorum subire. At illa constans in fide, primum colaphis cæsa mittitur in carcerem : unde postridie educta, cum in sententia permaneret, admotis candentibus laminis in equuleo torquetur : tum ei mammilla abscinditur. Quo in vulnere Quintianum appellans virgo : Crudelis, inquit, tyranne, non te pudet amputare in fœmina quod ipse in matre fuxisti ? Mox conjecta in vincula, sequenti nocte a sene quodam, qui

se Christi Apostolorum esse dicebat, sanata est. Rursum evocata a Prætore, et in Christi confessione perseverans, in acutis testulis, et candentibus carbonibus ei subjectis volutatur. Quo tempore ingenti terræ motu urbs tota contremuit, ac duo parietes corruentes, Silvinum et Falconium intimos Prætoris familiares oppresserunt. Quare vehementer commota civitate, veritus populi tumultum Quintianus, Agatham semimortuam clam reduci imperat in carcerem. Quæ sic Deum precata : « Domine qui me custodisti ab infantia, qui abstulisti a me amorem sæculi, qui me carnificum tormentis superiorem præstitisti, accipe animam meam. » Ea in oratione migravit in cœlum nonis Februarii, cujus corpus a Christianis sepelitur. *BREV. Rom.*, 5 feb.

S. Dorothea Virgo ex Cæsarea Cappadociæ, propter Christi confessionem ab Apricio Præsidente comprehensa, Crystæ et Callistæ sororibus, quæ a fide defecerant tradita est, ut eam a proposito removerent. Sed contra factum est : nam eas Dorothea ad cultum Christianæ religionis reduxit, propter quam etiam martyrium susceperunt. Quare virgo equuleo diu torta, et palmis cæsa, ad extremum capitis damnata, duplicatam virginitatis et martyrii palmam accepit. *IBID.* 6 Febr.

S. Apollonia virgo Alexandrina, sub Decio Imperatore, cum ingravescente jam ætate, ad idola sisteretur, ut eis venerationem adhiberet, illis contemptis, Jesum Christum verum Deum colendum esse prædicabat. Quam ob rem ei omnes contusi sunt et evulsi dentes : ac nisi Christum detestata deos coleret, accenso rogo combusturos vivam minati sunt impii carnifices. Quibus illa se potius mortem pro Jesu Christi fide subituram respondit. Itaque comprehensa, ut combureretur, cum paulisper, quasi deliberans, quid agendum esset stetit, ex illorum manibus elapsa alacris in ignem sibi paratum, majori Spiritus Sancti flamma intus accensa, se iniecit. Unde brevi consumpto corpore, purissimus spiritus in cœlum, ad sempiternam martyrii coronam evolavit. *IBID.* 9 Febr.

Rufina et Secunda sorores, virgines Romanæ, rejecto connubio Armentarii et Verini, quibus a parentibus desponsæ fuerant, quod Jesu Christo virginitatem vovissent, Valeriano et Gallieno Imperatoribus comprehenduntur. Quas cum nec promissis nec

terrore Junius Præfectus a proposito posset abducere, Rufinam primum virgis cædi jubet : in cujus verberibus Secunda judicem sic interpellat : « Quid est, quod sororem meam honore, me afficis ignominia ? jube ambas simul cædi, quæ simul Christum Deum confitemur. » Quibus verbis incensus judex imperat utramque detrudi in tenebri-cosum et foetidum carcerem. Quo loco statim clarissima luce et suavissimo odore completo, in ardente balnei solio includuntur. Et cum inde etiam integræ evasissent, mox saxo ad colum alligato in Tiberim projectæ sunt : unde ab Angelo liberatæ, extra urbem via Aurelia, milliario decimo capite plectuntur. Quarum corpora a Plautilla matrona in ejus prædio sepulta, ac postea in urbem translata, in Basilica Constantiniana prope Baptisterium condita sunt. *IBID.* 19 Jul.

S. Christina virgo a prima pueritia mire Christianis mysteriis affecta, Christoque devota voluit ab ejus nomine Christina dici, patre quamvis invito, utpote pagano et Imperatorum crudelium Christianæ religionis hostium ministro, qui nullum non lapidem movit, ut filiam a vera religione (quam ille superstitionem rebatur) dimoveret. Sed frustra. Nam virgineum pectus omne jam Christi charitas occuparat. Quinimo sancta virgo sui parentis idola aurea argenteaque clam subrepta contrivit, et in egenos erogavit. Exarsit ea re virginis pater adeo, ut ipsemet crudelibus eam verberibus exceperit. Ad hæc vestibus nudatam jussit etiam dire suis a famulis, donec viribus deficerent vapulare. Sed nec hac crudelitate contentus, patrem exutus, hostemque et ferociam licitoris indutus, postera diei ferreis eam jussit unguulis adeo violenter lancinari, ut non tantummodo ubertim rivi sanguinis virgineo a corpore manarent, sed tenerrimæ quoque carnis frusta defluerent, nudaque ossa paterent. Martyr autem hinc admiranda patientia, illinc invicta stupendaque fortitudine armata, sese submitit, suæque carnis frusta humo sustulit, eaque patri carnifici obtulit, hisce verbis : « Accipe, crudelis tyranne, sanguinem tuum, vescere carnibus, quas genuisti. » Pater indignatus, filiam mox in ferream jussit agi rotam, nonnihil a terra elevatam, sub qua prunas oleo aspersas curavit apponi. Non tulit hanc crudelitatem Deus, qui machinam contrivit, et mille paganos spectaculo præsentis impiis illis

ignibus involutos, occidit. Hinc in ergastulum coniecta ab Angelis est visitata, et ab omni vulnere curata. Sequenti die pater immane pondus ejus collo jussit appendi, sicque oneratam medio lacu demergi. Sed iidem cōlites eam fluctibus eductam prorsus incolumem littori restituere. Tum vero pater rabire, eam reprehensam in ergastulum retrudere, deque novis, exquisitisque suppliciis, quibus Martyrem conficeret, cogitare. Sed postera luce miser extinctus in suo lecto repertus, conceptam animo rabiem in filiam expromere nequivit. Successit huic in officio quidam Dio, non minus inurbanus et ferus Martyris patre. Hic immanem jussit apparari cunam ferream, oleo, pice, resinaque plenam; in qua, cum subjectis ignibus, bullirent, Christina jussa fuit conjici. Illa tota hilaris ait, se haud aliter ac infantulum baptismo renatam libenter acceptare cunam. Moxque cum signum crucis formasset, ab omni tormento fuit liberata. Hinc capite rasam, nudamque in Apollinis fanum deduxere. Sed huc simul ventum, protinus idolum prodigiose contritum corrui. Hoc spectaculo præfectus Dio tam confusus, et attonitus est, ut e vestigio exanimis conciderit, et tria hominum millia Christo nomen dederint. Successor crudelitatis et officii fuit Julianus, qui virginem jussit in accensam conjici fornacem. Hic totos quinque dies Martyr hæsit, et medios inter flammarum globos illæsa meritas Deo laudes egit. Hinc in teterrimam retrusa custodiam quæ magicis cujusdam præstigiaticibus carminibus, aspidum, aliorumque venenatorum serpentium plena videbatur, quos S. Martyr Christi fide vicit suoque imperio subjecit. Fuit ei porro lingua crudeliter exsecta, sine qua nihilominus locuta Deum laudavit. Denique ad truncum ligata, telisque confixa, glorioso martyrio consummata, victricem animam misit in cœlum; ubi incredibili plausu cœlitum, qui fortissimi agonis spectatores fuerant, est excepta, cunctis ei gratulantibus, quod tyrannos omnino tres fortiter adeo triumphasset. Decessit, IX Cal. Sextilis, quo die celebrat Ecclesia anniversariam ejus memoriam; anno Christiano CCC. Corpus S. Christinæ conditum est Palmeri in Sicilia, ubi magna populi (tamquam Patronam hanc Martyrem venerantur) frequentia, et pietate colitur.

S. Margarita virgo Ædesimi idolorum Sacerdotis unica filia, a nutrice in fide Ca-

tholica instructa plorabat effuse, si quos colloquentes audiebat de diris Martyrum tormentis, deque eorum in his sufferendis fortitudine atque constantia, qua suam potius vitam, quam Christi fidem prodigebant. Horum fortissimis exemplis ad similiter pro Christo patiendum vehementer accendebatur. Pater virginis, quod et idololatra esset, et falsorum mysta Deorum, cum Christianis eam sacris addictam sensisset, incredibiliter exarsit, eamque pessimis omnino modis habuit. Interea cum S. Virgo in paterna quadam villa degeret, et illac Olibrius Orientis Præfes magna pompa, multaque famulorum, comitumque turba septus, forte transiret, venustissimam illius formam miratus, eamdem sibi thalami sociam adsciscere decrevit. At, ut intellexit eam Christianis initiatam sacris, a Christo blanditiis neque minis posse divelli, vel ad sua vota flecti, ex blando proco, dirum versus in hostem, vindices ab ea pœnas repetere et crudelibus eam tormentis subjicere constituit. Itaque crudeliter in pavimento distendi, flagrisque adeo concidi jussit, ut a dilaniato discerpitoque tenerrimo corpore uberes sanguinis rivi dimanarent, et populus atrocis arbiter spectaculi, pio miserationis affectu motus, ubertim fleret; sed sancta Virguncula fuit adeo cælestis amore sponsi absorpta, ut nullas sentire pœnas videretur. Porro dirus Præses jussit eam ferreis ungulis lancinari clavisque configi, tamque immaniter torqueri, ut ipsemet cruenti spectaculi pertæfusus oculos sibimet obvelaverit. Hinc abducta in carcerem, qui, cum Virgo preces ad Deum funderet, et enixe fortitudinem, perseverantiamque posceret, subito motu succussus tremuit, moxque stygius veterator terribilis, horrendique formam draconis indutus apparuit, suisque stridoribus, et intolerandis fœtoribus Martyrem territare conatus, immanem quoque rictum diduxit, quasi devotam Deo victimam devoraturus. Sed virgo simul cum frontem nostræ salutis trophæo signavit, draco crepuit. Nec mora caligantem carcerem clara, divinaque lux implevit auditaque est vox hujusmodi: « Margarita famula Dei gaude, quia hostes tuos vicisti: tyrannum pudore suffusum, et cacodæmonem pavere confusum reliquisti. Euge: constantiam persevera, ne cede tormentis adhuc sufferendis, quibus momentum durantibus gloria succedet sempiterna. » Jucundissime Martyrem vox cælestis affecit

maxime, ut a vulneribus curatam se sensit itaque meritas Deo grates egit. Postera luce Judex, ut vinculis exemptam, sibi que oblatam, totam sine vulnere, haud aliter ac si nihil passa mali fuisset, sanam vidit, vehementerque admiratus, indignatusque eam vestibus nudari, pectusque et latera ejus accensis jussit facibus ustulari. His in tormentis Martyr ad Deum per preces confugit cujus corroborata præsidio hilariter et patienter omnia pertulit. Hinc ingens allatum vas aquæ plenum, in quod manibus pedibusque vincta fuit dejecta, quo scilicet ita suffocaretur. Sed cum jam lictores eam deficerent, magno fuit terra motu succussa, miraque cælo lux, et cum luce columba descendit, capitique Martyris insedit. Nec mora, vinculis sponte solutis illæsa Martyr aquis prodiit, et cum luce columba protinus evanuit. Hoc miraculo multi circumstantium conversi sunt, quos omnes crudelis Præses immaniter jussit, sicut et Margaritam, trucidari. Cui cum lictor caput amputare, jamque stricto gladio adstaret, Sancta Martyr sublatis ad cælum oculis, fuisque ad Deum pie precibus oravit, ut quando sibi tantam tormenta superandi, proque sui Nominis gloria moriendi vim tribuisset (pro qua meritas prolixè gratias egit) misericordia quoque dignaretur omnes, qui quibuscumque ærumnis afflictis suum patrocinium venientibus sæculis essent imploraturi. Confirmavit hæc preces novus terræ motus; qui multos præsentis ira succussit, ut in terram conciderint. His interfuit ipse quoque lictor. Hinc, Dominus magna cælitum corona cinctus Martyri apparuit, dixitque se preces ejus audisse, cunctisque annuisse. Quapropter ipsamet lictori propemodum exanimi animos addidit, sicque lethale ferrum foriter excepit, et a cœlesti Sponso duplicem Virginitatis Martyriique lauream recepit. *IBID.*, 20 jul.

S. Thecla fuit civitate Ciliciæ Iconio oriunda virgo venustissima, a matre juveni sponso Tamyro desponsata cum S. Paulus Apostolus Antiochia profectus, Iconiumque appulsus, Onesiphori, viri valde studiosi domo fuit exceptus. Huc cum multi hominum, virtutis et æternæ salutis amantes confluiscent, Apostolus eis utiliter verbum Dei prædicavit. Inter hos fuit etiam S. Thecla, quæ cum audisset cælestem doctrinam ab Apostolo Paulo prædicatam, audissetque vitæ verba, quæ ille faciebat, hausissetque

divinum, ferventemque spiritum, quo loquebatur, admutata fuit, ut Christianis initiata sacris, suam Domino virginitatem consecraverit, omnibusque se corporis illecebris abdicaverit. Intellexit forte mater Theclam, mutato consilio sponsum repudiasse. Quam ob rem sic exarsit, ut non tantummodo Tamyro Virginis sponso quidquid acciderat, indicaret, sed filiam quoque quod esset Christiana, coram judice accusaret, sponsumque suum repudiaret. Itaque crudelis, impiaque mater judicem oravit, ut suam filiam vivam flammis exureret, ut ejus exemplo reliquæ mulieres terrerentur. Judex eam mox comprehendit, sibi que jussit offerri, cumque vera didicisset esse, quæ mater indicarat, ingentem mandavit accendi fornacem, Theclamque in medias flammæ jactari. Sed enim S. Virguncula non expectavit ministros ad exequenda crudelia judicis imperata paratos, quinimo læta medios in ignes insiliit, in iisque securissima, prorsusque impavida constitit. Cum ecce terribilis coorta tempestas adeo copiosos nubibus imbres expulit, ut incendium extinxerit, spectatores omnes in fugam conjecerit, S. Virgine adeo illæsa divinitus servata, ut ne pilus quidem corporis aut floccus vestimenti fuerit adustus. Secundum hæc S. Virgo totam se dedit operibus pœnitentiæ, jejuniis, vigiliis, et precibus. Unde denuo accusata, et ad Judicem adducta est. Ille virginem dilaniandam feris objici imperavit; sic in theatrum ducta coram omni populo adversus ipsam vociferante, suis sunt exactæ caveis feræ, quæ non modo sacram prædam non attingere, sed et reverenter ejusdem vestigiis advolutæ, pedes virginis linxere. Postero die leonibus et ursis objecta est; qui naturalis feritatis obliti, quasi cicures virginem obstupuere. Atque hoc miraculum S. Ambrosius in hæc verba describit: « Thecla fugiens copulam nuptialem, et sponsi furore damnati naturam fecit, ut qui impudicos detulerant oculos pudicos referrent. » Non cognovit hoc tanto miraculo admirandam Dei potentiam sic dilectam sibi sponsam propugnantis, sed ferior ipse feris, eam jussit conjici in fossam venenatorum serpentium plenam. Quod dum fieret, ecce ibi nubes ignea cælo delapsa bestias omnes occidit, et virginem salvam incolumemque servavit, tertium jam tormenti genus experta. Inde novæ præparatæ sunt in illam bestię. Duobus ferocissimis est alligata tauris, qui discernerent eam

sed ut magis etiam ferocirent, igneis sunt stimulis compuncti. Sed Dominus eam custodivit, defenditque, nihil ut ab eis Martyr acciperet nocumenti. Porro cum vidisset hæc tanta mirabilia populus. et in primis nobilis quædam matrona Tryphæna, cui Martyr tradita fuerat a Iudice custodienda, protinus exclamavit, aitque Deum, quem Thecla adoraret esse potentem, et ab omnibus adorandum. Quam ob rem Proconsul veritus furorem populi, S. Theclam ab omni pœna absolvit. Illa Tryphænæ domum petit, ipsamque dominam cum omni sua familia ad Christum convertit. Hinc Seleuciam profecta multos ibidem vixit annos, et admirabile sanctitatis exemplum cunctis præluxit, suarumque splendore virtutum gentes illas illuminavit, viamque quæ ducit ad cælos monstravit. Sic annis affecta meritisque plena, post tot pugnas et victorias in cælum subvolavit: ubi nunc perenni virginittis et martyrii laurea coronatur. Decessit IX Kal. Octob. Seleuciæ, quo die celebrat anniversariam ejus memoriam Ecclesia. *IBID.*, 22 sept.

Sancta Cæcilia virgo cum ab Almachio præfecto comprehensa et interrogata, ubi Valeriani mariti sui, et Tiburtii fratris ejus divitiæ forent, respondisset, omnes pauperibus distributas esse, eo furore ita ille concitatus est, ut eam in ipsius domum reductam, in balneo comburi jusserit. Quo in loco cum diem noctemque ita fuisset, ut ne flamma quidem illam attingeret, eo immissus est carnifex, qui ter securi ictam, cum caput abscindere non potuisset, semivivam reliquit. Illa triduo post, decimo Kalendas Decembris, Alexandro Imperatore, duplici virginittis et martyrii palma decorata evolavit in cælum. Cujus corpus ab ipso Urbano Papa in Callisti cœmeterio sepultum est, in ejus ædibus Ecclesia ipsius Cæciliæ nomine consecrata. *BREV.*, 22 nov.

S. Catharina virgo Alexandrina, cum Maximino suam crudelitatem erga Christianos libere exprobasset, ejus jussu comprehensa, verberibus affecta, plumbatisque contusa, dies undecim sine cibo ac potu in carcere detenta est; quo tempore Maximini uxor, et Porphyrius belli dux, visendæ virginis causa carcerem ingressi, et ejusdem prædicatione in Jesum Christum credentes, postea martyrio coronati sunt. Interim Catharina educitur e custodia, et rota expeditur crebris et acutis præfixa gladiis, ut vir-

ginis corpus crudelissime dilaceraretur. Quæ machina brevi Catharinæ oratione confracta est, eoque miraculo multi Christi fidem suscepunt. Ipse Maximinus in impietate, et crudelitate obstinior, Catharinam securi percuti imperat. Quæ fortiter dato capite, ad duplicatum virginittis, et Martyrii præmium evolavit, septimo Kalendas Decembris. Cujus corpus ab Angelis in Sina Arabiæ monte mirabiliter collocatum est. *IBID.*, 25 nov.

S. Bibiana virgo, cum Prætoris omnem operam et astus elusisset, is ira accensus, a lictoribus eam denudari, vinctisque manibus columnæ alligari, eamque plumbatis cœdi jubet, donec efflaret animam. Cujus sacrum corpus objectum canibus biduo jacuit in foro Tauri, illæsum tamen, et divinitus servatum. *IBID.*, 2 dec.

S. Lucia virgo Syracusana cum ad lupanar a Pascasio Præfecto duci jussa, nulla vi a loco dimoveri posset, is circum ipsam pice, resina ac ferventi oleo perfusam, ignem accendi imperavit; sed cum ne flamma quidem eam læderet, multis tormentis excruciatâ guttur gladio transfigitur: quo vulnere accepto, Lucia prædicens Ecclesiæ tranquillitatem, quæ futura erat Diocletiano et Maximiano mortuis, Idibus Decembris, spiritum Deo reddidit. Cujus corpus Syracusis sepultum, deinde Constantinopolim, postremo Venetias translatum est. *IBID.*, 11 decemb.

S. Leocadia virgo fuit orta Toleti civitate, nobili sata sanguine, Deoque admodum devota. Comprehendi eam jussit Diaconus Præsès, qui crudelis instar bestię non poterat Christianorum sanguine satiari; sibi-que adductam jussit hinc suam considerare nobilitatem, illinc Christianæ superstitionis (ut loqui solebat) ignominiam et vilitatem: quin et subinde blanditiis, subinde minis ad deserendam Christi fidem, deosque adorandos sollicitabat. Nihil apud virginem suis Præsès verbis promovit, oleum operamque omnem in suadendo perdidit; quæmobrem jussit eam in horribilem, tetrumque carcerem compingi, quo, si nihil profecisset, eam diris cruciatibus tortam denique enecaret. Miris Leocadia gaudiis incessit, ut se sensit ad carcerem raptari quod divinum hoc munus agnosceret, summasque Deo grates agere gestiret. Cæterum, ut respexit, et aliquot flentes vidit sequentes, ad eosdem conversa: « Ne flevetis, inquit,

o Christi milites, ob meos cruciatus, quimo collætamini, et congratulamini mihi, quoniam Deus aliquid pro sui confessione nominis me pati dignatus est. » Aiunt eam crudeliter omnino cœsam, priusquam in carcerem detruderetur, quod ipsum Diaconi sævitia facile persuadet. Attenta fuit in hoc tam tetro carcere dies aliquot, cumque audisset quanta Diaconus in Christianos immanitate quotidie grassaretur, quamque atrocibus Eulaliam virginem Eremitanam tormentis confecisset, pio miserationis affectu mota, Dominum oravit, ut se, si sic videretur, ad se protinus evocaret, ne suæ Ecclesiæ vastitatem, suæque sanctæ religionis diminutionem cernere coneretur. Dominus sanctæ virginis desiderio satisfecit, ejusque preces exaudivit, atque ita ut erat captiva digitis in saxo durissimo formam crucis expressam reliquit, quam cum fuisset magno pietatis affectu exosculata sanctam animam suam suo reddidit Creatori. Corpus ejus haud procul ista cruce prodigiosa extensum in terra repertum fuit a Christianis, qua solemnitate poterant, humatum. Passa est V Id. decemb. anno Christiano CCCV. Imp. Diocletiano et Maximiano. RIBADEN., 8 dec.

S. Barbara virgo Nicomediensis ob insignem corporis elegantiam, a Dioscoro patre, nobilissimo viro, in turrim inclusa, ab omnium oculis arcetur, ubi multa secum pie religioseque meditata, tanto Christianæ religionis et servandæ castitatis amore exarsit, ut non modo nuptias a patre oblatas respueret, verum etiam se Christum colere professa, nefarium idolorum cultum magna libertate perstringeret. Dioscorus vero hac filiæ constanti confessione adeo excanduit, ut eam præsi Marchiano, nisi a proposito desisteret, excruciamdam tradiderit. Is illam primum blanditiis, propositis etiam præmiis, et honoribus, ad paternæ superstitionis cultum conatus est adducere. Cum vero a fidei constantia nullis verborum illecebris abduci posset, omnis tormentorum acerbitas in eam convertitur. Nervis enim bubulis gravissime cæsa, in obscurum carcerem detruditur: ubi, etsi omni humana ope destituta, divinitus tamen curata est. Quod ubi senserunt Christianæ fidei hostes, eo furoris atque dementiæ progressi sunt, ut in eam, et carceris maceratione, et mammillarum præcisione, omnem suam crudelitatem deprompserint. Neque tamen his con-

tentus Dioscorus paternæ charitatis prorsus oblitus, propria manu filiæ caput amputare non dubitavit. Cujus anima in cœlum, ad duplicem virginitatis et martyrii palmam evolavit. *IBID.*, 4 dec.

S. Eulalia virgo quatuordecim annos nata, martyrii desiderio incensa, divinitusque instincta, suis ædibus egressa clam perrexit ad Daciani tribunal, ubi graviter omnino, sapienterque cum tyrannidis accusavit, crudelitatisque in Christianos exercitæ. Miratus est Præses virginem adeo teneræ ætatis, adeo raræ venustatis audere adeo libere invehi in se, quem nemo nesciret Imperialibus mandatis satisfacere. Quapropter ex ea scire voluit, quænam esset, et cur adeo exigua prosequeretur reverentia Romanæ Majestatem, ministrumque hanc repræsentantem. Tunc enim vero Martyr prorsus impavida respondit, esse se Christianam, famulam Jesu Christi, Regis Regum, et Domini dominantium. Exarsit iudex, iraque victus, eam cædi crudeliter imperavit. Cæsa fuit flagris horrende adeo, ut virgineum corpusculum nonnisi vulnus esse videretur. Sed enim quanto lictores crudelius cædebant, tanto Martyr constantior durabat, et exclamabat: Deus me corroborat, et ideo non sentio tormenta vestra. » Quo durum Daciani cor emolliri poterat, ac vero etiam debuerat, eo magis etiam obduruit. Quam ob rem jussit eam in equuleo suspendi, suspensam ungulis ferreis lancinari facibusque accensis ustulari, tormenta tormentis accumulando, novaque excogitando, præcepit eam in viva calce versari. Hinc bulliens oleum vertici illius effusum, ligatumque oleo plumbum commistum, vulnera ejus aceto lota, acutisque testarum fragmentis rasa, cereisque ardentibus oculi exusti. Sed ab his omnibus adeo liberam servavit Deus, ut ejus vice carnifices flammis exurerentur. Quare Dacianus sic nudam, malisque habitam modis et vulneribus ac vibicibus lividam, per totam duci jussit urbem (quo sic et Martyrem confunderet, et reliquos Christianos terreret) ac denique obtruncari, professus ita, se desperasse victoriam, seque a fœmina superatum. Obtruncata fuit Martyr prid. Id. Februarii, quo die celebrat Ecclesia ejus anniversariam, festamque memoriam. Romanum Martyrologium, et Cardinalis Baronius, aiunt eam crucifixam, animamque ejus instar niveæ columbæ, de virgineo corpusculo evolasse. *IBID.*, 2 febr.

S. Juliana octodecim annos nata a Patre Eleusio Præfecto tradita, ut eam pro libitu castigaret. Hic crudeliter eam nervis cædi jussit, verbeream hanc tempestatem cruciatuum, quos esset perpessura, quamdam quasi promulsidem esse, minatus. Cui respondit illa non ambigere se a Deo corroboratum iri ad quosvis ejus cruciatus sufferendos, certa quodammodo se suis etiam tortoribus fore fortiorem. Quare jussit eam judex per capillos appendi, et pleramque diei partem sic relinqui, donec sua pelle pilisque exueretur, donec oculorum lumina in caliginem verterentur, et in frontem supercilia adducerentur. Dein jussit eam laminis ardentibus ustulari, vinctamque ferre lancinari, et in carcerem detrudi. Ubi cum sancta virguncula suum corpus omnino confectum plagis sensisset, ad cœlestem suum conversa sponsum rogavit, ut se liberare dignaretur. Interea Eleusius pyram succendi, mediisque virgunculam flammis injici imperavit. Illa mox ad cœlestem conversa sponsum, multis irrorata lacrymis oravit, ut sibi suppeditatum venire dignaretur. Quid multa? vix precari desiit cum pyram divina vis extinxit. Ergo commotus tanto miraculo populus certatim conclamavit: Non est Deus, nisi Deus Julianæ, sicque paganorum quingenti divinitus illustrati, Christo statim nomina dedere, quos atrox Præfectus cum centum triginta fœminis itidem ad Christum conversis e vestigio in frusta concidi mandavit. Itaque Præfectus magis etiam efferatus sanctam virgunculam in bullientis lebetis aquam dejici jussit; sed hæc ei refrigerio fuit et solatio. Quin, et aqua bulliens divinitus lebete proiliit, lictoresque et circumstantes carnifices aliosque insiliit, ambussit, et occidit. Quod ut Præfectus sensit, quid præterea tentaret ignarus, eam protinus obtruncari præcepit. *IBID.*, 16 febr.

S. Theodora generosa virgo, quæ mutatis cum Didymo vestibis, ut virgo maneret, e lupanari elapsa, postea una cum illo, martyrio fuit coronata. *NADASI, in Anno cœlest.*

S. Dympha virgo cum in scelestas patris nuptias consentire nollet, ideoque in remotum locum fugisset, ab eodem tandem post longum tempus mirabiliter inventa fuit, et cum famuli id præstare renuerent, propriis manibus decollata est. *RIBAD.*, p. 3, 16 Maii.

S. Febronia virgo Martyr e cœnobio extracta, igne ad viscera ipsa admoto, pectinibus cruciata, et suspensa, fortissimo silentio, vel oratione, mirabilis perstitit. Tum ei septemdecim dentes evulsi, et abscista de toto pectore carnis loca, admotus ignis; deinde pedes ambo, ac manus, denique caput abscissum est, multis tanto spectaculo ad Christum conversis. *NADASI*, 25 jan.

SS. Maxima et Donatilla sorores virgines aceto, et felle potatæ; virgis, et calce viva cruciatæ: in equuleo et deinde in craticula, ad torrendum, extensæ: quarum plantas lambens ursus ferox eas non momordit, utraque demum gladio cœsa est. *IBID.*, 30 jul.

S. Bassa ab Angelis pasta in carcere, ignem, aquas, lapides sustinuit, feras cicuravit, idola stravivit, eam in fluctus abjectam, tres filii Martyres, e cœlo hospites, navicula deduxere in portum; tandem vero, fractis cruribus, capite truncata, abiit ad portum, in æternum coronanda. *IBID.*, 21 Aug.

SS. Menodora, Metrodora et Nymphodora sorores, virgines, genarum et ossium confractione, lampadum ustione, ferreis vectibus et ungulis cruciatæ Martyres. *IBID.*, 10 sep.

Fausta gloriosissima virgo decalvata, suspensa, torta est, quam cum secare mediam vellent carnifices, nec possent, Evilasius idolorum sacerdos conversus, ideoque tortus est: illa vero capite terebrata, clavis toto corpore confixa, et ignitæ sartagini imposita, una cum Evilasio, voce de cœlo veniente vocata, ivit ad beatitatem. *IBID.*, 20 sept.

S. Sophiam virginem Regiam in carcere invisens Christus cum Angelis dixit: « Exurge filia, et confirmare; quia ego tecum una sum, et liberabo te. » Quæ a patre suo tyranno super craticulam imposita igni psallebat, et ignis omnis evanuit; voce postea de cœlo audita: « Beata es, Sophia, quæ pro Dei amore decertasti: jam nomen tuum in libro vitæ descriptum est, » e cujus corpore capite detruncato, loco sanguinis lac profuxit: et ægri contactu ejus cadaveris sanabatur. Pater vero flens, eam inter Angelos gloriosam vidit, ac illius hortatu ad Christum conversus est. *IBID.*, 23 sept.

S. Gudelia Martyr plurimis Christo adjunctis post multa tormenta, cute capitis detracta ligno affixa est. *IBID.*, 29 sept.

S. Charitinæ virgini abrasi crines divinitus sunt restituti, cujus capiti impositæ ardentes prunæ, infusum acetum; ejus pectori obelisci ignei, lateribus lampades admotæ, lapide ad collum alligato in mare projecta, solutis ultro vinculis mari libera obambulavit, pede sicco: ei præparatam rotam igneam disjecit Angelus extincto igne; cujus manuum pedumque ungues omnes evulsi, dentes excussi, tandem orando superior tormentis omnibus, Deo purum spiritum reddidit. *IBID.*, 5 oct.

Irene virgo cum monacho eam deperienti consentire nollet, ille hanc repulsam in sui contemptum interpretatus, desperato similis, amorem vertit in odium, et vindictæ desiderium, peccatoque peccatum cumulans (quemadmodum facere amant, qui dati sunt in reprobum sensum) a diabolo instinctus modum reperit, quo virgini potionem præberet, qua venter ejus perinde tumesceret, ac si uterum ferret. Vulgata fuit hæc passim fama cum magno dedecore sed sine crimine culpaque Irenes, quæ credita est suum virgineum pudorem prostituisse; nam sic hodieque fieri amat, ut si quid mali de quocumque homine spargatur, facile credatur. Quod ut Britaldus intellexit, non rumoris tantum, sed etiam manifesto rumoris testimonio confirmatus, exarsit adeo, ut memor sibi præstiti ab Irene promissi, quo pollicita fuerat, se nullum alium, præter ipsum amaturam, decreverit eam neci dare, quod alium amasium præter se sibi delegisset. Quamobrem cuidam suo satelliti, ut eam perimeret, imperavit. Ille imperii exequendi occasionem præstolatus, advertit eam secundum matutinas præces egressam ad lietus Habani fluminis (quod cum Habanciam interluat, nomen ei suum communicat) oratum nunc, ut infamia ille sese liberare dignaretur, quando suam probe nosset innocentiam. Ita fervide attenteque orantem sicarius invasit, vitæque exuit eam Britaldi jussu, cui ipsa vitam servarat. Neque vita tantummodo eam exuit, sed etiam vestibus, et quo crimen celaret, sacrum corpus in flumen abjecit. *RIBADEN.*, 20 oct.

Sancta Theodula Martyr e capillis suspensa, subulis igneis clavisque confixa, postea combusta, idolum flatu oris sui dirupit. *NADASI*, 5 febr.

S. Pelagia ad Martyrium ultro quærendum, pede, una cum geminis filiabus, iter ingressa, ut suum ac filiarum pudorem ser-

varet, in profluentem desiliit, et illo hausta est. *IBID.*, 11 mart.

S. Augusta Virgo a patre principe, ob fidem, evulsis duobus dentibus, inter duas arbores suspendi jussa; sed cum ab igne subjecto illæsa maneret, ad rotam clavis confertam damnata; et Angeli rotam confringentis opere liberata, capite truncata est. *IBID.*, 27 mart.

S. Restituta Virgo in naviculam, pice et stupa refertam, ut in mari combureretur, imposita, immisso igne, cum in incensores flamma converteretur, ipsa Dei gloriam prædicans, cum Angelo collocuta, inter orandum abiit ad Deum, et corpus suum ad insulam ab Angelo, navi delatum est. *IBID.*, 27 maii.

S. Theonilla facie contusa, virgis cæsa, e capillis suspensa, capite novacula raso, deinde rubo cincta campestri, ad quatuor palos extensa, loro procissa, post ardentes prunas et alia supplicia, Martyr gloriosa effecta est. *IBID.*, 23 aug.

S. Wenefrida virgo ab impurissimo Regis filio, quod virginitatis jacturam facere nollet, decollata: ubi cecidit, ibi fons ægris salutaris erupit; et impurus ille juvenis repente mortuus corrui, atque totus disparuit, abreptus a dæmone, domino impurorum. Ea vero Beunoi precibus suscitata magistra Virginum facta, miraculorum ac virtutum plena, Jesum inter orandum vidit, et propediem se e corpore discessuram didicit. *IBID.*, 3 nov.

S. Anastasia, impii mariti sancta et patientissima conjux, vivorum, et mortuorum Martyrum obsequiis devotissima, Martyrii avidissima, tridua inedia macerata, manibus et pedibus ad palos alligata, conversis pluribus, in igne martyrio coronata est. *IBID.*, 23 decemb.

De illustribus adolescentum Martyriis.

Placuit et horum Martyrium seorsim enumerare, ut, sicut olim Deus S. Augustino abstinentiam a carnalibus voluptatibus impossibilem judicanti continentiam a pueris et puellis comitatam, et ista verba: «Potuerunt isti et istæ, et tu non poteris?» quasi exprobatore proferentem in visione objecit; ita et omnes, qui patientiam, et fortitudinem in tribulationibus perferendis, vires humanas excedere arbitrantur, per-

fectis teneræ hujus ætatis tam illustribus martyriis, opinionem suam corrigere, et leviores suas cruces ac dolores patienter ac fortiter sustinere discant.

S. Simon parvulus Tridentinus a ferissimis Judæis, forcibus concisus, acubus toto corpusculo punctus, distentus, variis modis excarnificatus, crucifixus, inclinato capite morientis Christi Martyr victima factus est. *IBID.*, p. 1, 24 mart.

S. Vitus admodum puer inscio patre baptizatus est; quod cum ille rescivisset, nihil prætermisit, quo filium a Christiana religione removeret. Qua in voluntate permanentem, Valeriano judici verberibus castigandum tradidit. Sed nihilominus in sententia persistens, patri redditus est. Sed dum eum pater gravius punire cogitat, Vitus Angeli monitu, comitibus Modesto, et Crescentia ejus educatoribus, migrat in alienas terras: ibique eam sanctitatis laudem adeptus est, ut ejus fama ad Diocletianum perlata, ipsum Imperator accerseret, ut filiam suam a dæmone vexatam liberaret. Qua liberata, cum ei amplissimis præmiis ingratus Imperator, ut Deos coleret, persuadere non potuisset, una cum Modesto, et Crescentia vinculis constrictum mittit in carcerem. Quos ubi constantiores esse comperit, demitti jubet in ingens vas liquato plumbo ferventi resina ac pice plenum: in quo cum trium Hebræorum puerorum more, divinos hymnos canerent, inde erepti leoni objiuntur, qui prosternens se, eorum pedes lambebat. Quare inflammatus ira Imperator, quod multitudinem videbat miraculo commoveri, eos in catasta sterni jubet, et ita cædi eorum membra, atque ossa divelli. Quo tempore tonitrua, fulgura, magnique terræmotus fuere, quibus templa Deorum corruerunt, et multi oppressi sunt. Eorum reliquias Florentia nobilis fœmina unguentis conditas honorifice sepelivit. *RIBADEN*, 15 jan.

S. Celsus a matre sua S. Nazario in manus traditus his verbis: filiulus iste meus individuus tibi comes adhærebit, donec una tecum divino conspectui afferatur. Ab eodem baptizatus, Celsusque nominatus, cum eodem a Præside Dinovao comprehensus, atrociterque casus, generosissimus doloris omnis victor, balbutiente lingua judicem in hæc verba fuit allocutus: « Deus, cui ego servio, te judicabit. » Tandem ejusdem Præsidis jussu, in mare projectus, et cum

in hoc mirabiliter obambulet, tandem cum magistro suo obtruncatus est. *IBID.*, 23 jul.

Anno Christi 924, cum Rex Abdaremenus, collatis in valle Junchera signis Christianos ingenti prælio superasset, præter quos in conflictu cecidit, multos etiam vivos cœpit, atque in his etiam Episcopum Tuy, nomine Ermoigium, qui Cordubam ductus, vinctusque in carcerem detrusus est. Hic pro se redimendo Mauros aliquot, quos habebat, obtulit, quos dum Regi remitteret, obsidis vice, decennem reliquit puerulum, nepotem suum nomine Pelagium. Contentus erat hoc vadimonio Rex, sicque Episcopo vinculis emancipato, remansit illic obses puerulus Pelagius, in quo venustas et castitas sic eminebant, et invicem certabant, ut dubiam omnino palmam facerent. Porro quoniam hunc adolescentulum sibi Dominus Martyrem delegerat, tantis in carcere favoribus eum cumulavit, ut captivitatis ille squallor et pædor, ei fieret exercitiæ virtutis ardor, et velut auro camini flammis excocto splendor. Erat admodum honestus, temperatus, pacatus, et prudens. Fundendis ad Deum precibus vacabat, sacros codices lectitabat, identidem de virtute dissertabat, a risu, facetiis ac leporibus sibi temperabat; denique non bullatus puerulus, sed maturus, togatusque jam vir esse videbatur. Ita sanctum puerulum trienni ac semestris mora tenuit, qua se martyrio præparavit. Namque aliquando cum Rex epulo accumberet, et familiares ejus, miram Pelagii pueruli venustatem mire commendarent, ille subito vinculis educi, sibiique jussit adduci. Quare vinculis educto, splendideque vestito, cum quasi fortunato, felicique gratulati fuissent, eum Regi obtulerunt. Hic ut erat impudicus, et impius, ut adolescentulum aspexit, statim pulchritudine ejus captus dilexit, eique, et omnibus ejus posteris divitias, delicias, dignitates, si Christum detestatus, Mahumetum coleret, liberalissime spondidit. S. adolescentulus aliquamdiu meditabundo similis hæsit, postea: « Quidquid, inquit, o Rex, quamvis potens, mihi spondes, nihil est. Ego sum Christianus; talis fui, talis porro semper sum futurus, nec unquam semel datam Christo fidem proditurus. Nam quidquid offers, est caducum, fragile, evanidum; sed enim Jesus Christus Deus, et Dominus meus, qui res omnes creavit, suoque subjectas imperio

tenet, æternus est, finemque nescit. » Accessit castissimum adolescentulum Rex suaviaturus, incastèque ei blanditurus. Sed Pelagius bullato dissimillimus puero, maturo togatoque simillimus viro : « Procul hinc obsiste canis, inquit, impurumque os tuum procul ab ore meo facesse. Quid? An tu meis illis effœminatis esse similem reris? » Dixit, moxque splendidam, qua fuerat ab iis opertus, vestem discerpsit et abiecit, quo scilicet expeditior esset ad agonem luctamque mortis pro Christo subeundam. Rex autem Pelagium adeo deperibat, ut nec ejus verba, nec opera curaret, sed amore cæcus suis familiaribus imperaret, suis ut blanditiis ei persuaderent, ut ejurato Christo, suæ cupiditati satisfaceret. Denique Rex ut oleum operamque se ludere sensit (Pelagius enim fortis, et constans in suo proposito durabat) amorem suum vertit in odium, blanditias in rabiem ac furorem prorsus implacabilem. Itaque totus furore præcisus, oculisque flammæ evibrantibus ardens, decrevit eum devinctum restibus extendi, et cruciari, donec aut expiraret, aut Christum Deum negaret. Factum crudeliter, quidquid Rex imperat crudelis. Sed adolescentulus ore comi, cœlitumque simili, nullum penitus timorem, nullum animi mœrorem præ se tulit, ad atrociores etiam cruciatus ac tormenta paratus. Non latuit ea Martyris fortitudo Regem, qui flagrantioribus etiam furiarum facibus accensus, jussit eum membratim concidi, concisumque in flumen Guadalchivir abjici. Hoc imperio accepto tortores magis efferati, violentas omnino Martyri manus attulere sic, ut hic eum brachiis, ille pedibus, alius aliis membris truncaret, et omnes certatim cruciarent. Interim quamvis illud sacrum corpusculum in suo sanguine nataret, tamen Pelagius, perinde ut si non fuisset ejus, sed alterius cujuspian artus, animo sereno, pacatoque perstabat, sibiique adiutorem invocabat Christum his : « Libera me, Domine, de manibus inimicorum meorum. » Cumque manus in cælum sustulisset, carnifices eas cum capite amputarunt, sicque spiritum Deo reddidit. *IBID.*, 26 jul.

S. Marinus Senatorius adolescens equuleo, et ungulis pro Christo servili more cruciatus, in sartaginem deinde conjectus, et igne in rorem converso liberatus, serra lignea secandus gaudebat, et postquam in crate super ignem jacuisset, etiam a plumbo liquato nil læsus, mansuetum divinitus ad

pedes, manus, collum, pardum, tigridem, leonem vidit; ad fornacem ardentem inter Angelos abiit, toto quoque illic biduo illæsus mansit; et gladio tandem cæsus est. *NADASI*, p. 2, dec.

S. Cononis filius duodecim annorum puer una cum patre craticulæ suppositis prunis impositus, oleo bulliente perfusus, in accensa fornace, velut in horto, una cum patre inambulavit; et cum eodem subjectis flammis, in equuleo suspensus, contrita ligneis malleis utraque utriusque manu, uterque inter canendum, accinentibus Angelis spiritum emisit. *IBID.*, p. 1, 25 maii.

S. Christophorus parvulus octo annos natus, flagellatus, spinis coronatus, et omnia Christi tormenta singillatim perpessus, cui, cruci affixo, cum latus dextrum aperire pararet carnifex, dixit : « Si cor quæris, alterum latus mihi effodias, et scruteris. » Et simul teneram animam edidit, corde avulso. *IBID.*, 24 mart.

S. Symphorianus adolescens, quem inter martyrii cruciatus morientem animans mater clamabat : « Nate, nate, memento æternæ vitæ; cælum suscipe, et ibi regnantem intueri! tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius. » His auditis æternitatem illam iniit lætus Martyr. *IBID.*, p. 2, 22 aug.

S. Prisca nobilis virgo Romana tredecim annos nata, Claudio Imperatore, Christianæ fidei accusata, ejusdem jussu ducta ad Apollinis templum, ut idolis immolaret; cum rem detestaretur, colaphis cæsa, in carcerem traditur : atque inde emissâ, cum in fidei constantia perseveraret, affecta verberibus, ferventique adipe delibuta rursus in carcerem includitur. Post triduum in amphitheatrum producta, leoni objicitur : qui suæ feritatis oblitus, humiliter se ad ejus pedes abiecit. Quæ postea in ergastulo triduum inedia afflicta, in equuleo suspenditur, et ungulis ferreis excarnificata in rogem injicitur, unde etiam mirabiliter evasit incolumis. Denique extra urbem capite absciso, virginitatis palmam martyrii corona cumulavit. *BREVIAR.*, 18 jan.

S. Basilissa virgo novem tantum annos nata, verbera, ignes, bestias, divina virtute superavit, et in oratione purum Deo spiritum reddidit. *NADASI*, 3 sep.

S. Sancta duodecim annorum parvula in tyranni faciem generose spuit; ideoque una cum sorore Pasca interfecta est.

S. Agnes tredecim annos nata virgo, cum et in lupanari posita incolumis evasisset, et filium Prætoris Symphoriani corrumpere eam volentem, ideoque subitanea morte extinctum, precibus resuscitasset; simul ac hæc duo miracula rumor vulgavit, exciti suis fanis, adytisque idololatræ Pontifices, Flamines, Aruspicesque concurrere, furere, seditiosos in populo motus ciere, Agnetemque inconditis omnino vocibus his ad mortem deposcere: Tollatur e medio venefica Circe, crudelis Medusa, tollatur sacrilega, quæ mentes magico carmine mutat, et animos alienat. Prætor vocibus hisce turbatus, et quid consilii capesseret incertus, hinc miraculi novitate attonitus, redditique filii beneficio obligatus, virginem absolvendam, illinc populi tumultum, Flaminumque seditionem veritus, damnam potius ratus, denique humano sese metu vinci passus, Aspasium pro se vicarium iudicio præfecit; vecordes scilicet imitatus arbitros, quos panicus exanimatos metus innocentiam tueri non sinit. Aspasius occupato Prætoris solio, Agnetem ad se subito acciri mandavit. A sævis igitur invasa lupis Agna comprehensa est, et oblata Prætori. Qui adductam accensæ impositam pyræ, jussit exuri. Dictum, factum. Imposita est pyræ, sed enim corpus, quod incendia libidinum superata, remedium mediis in flammis invenit, et quæ ad focos ingressa fuerat, ut arderet, coepit per sanctam virginitatem algere, ut disceret virginitas, sibi flammam et incendia dominari non posse. Nam volitantibus hinc inde flammarum globis, cum proximis quoque Ethnicorum paulo ante in Agnetem blasphemos, ultricia carperent incendia, sola mediis in ignibus virgo stetit innoxia, quæ cælestibus inundata gaudiis, cælestemque affata Sponsum: « Omnipotens, inquit, adorande, colende, tremende, Pater Domini mei Jesu Christi, benedico te, quia per Filium tuum unigenitum, evasi vim tyrannorum, et spurcitas diaboli impolluto calle transivi. Tuus enim spiritus, et prodigiosus, quem cælo destillas, ros, hujus ardorem flammæ temperat; hujusce vis incendii a me tua virtute discussus, in eis, a quibus struitur, mirabiliter vindex effunditur. Sit benedictum, Domine, nomen tuum; nunc enim, quod optaram, video; quod speraram, jam teneo; quod concupieram, amplector. Te mea lingua prædicat. In te mens mea exultat. Ecce, ad te venio, verissime Deus,

æterne Deus, fidelissime Deus, qui vivis et regnas cum Filio tuo Jesu Christo in sæcula sæculorum. » Dicit, omnisque ignis adeo totus extinctus est, ut ne quidem stipula fumare porro videretur. Tum vero Vicarius Aspasius seditionem populi veritus, guttur ejus gladio transfigi præcepit. Carnifex dum vagina liberaret ensem, et eundem in cervicem virginis vibraret, totis artubus quasi ipse addictus fuisset, tremuit, et expalluit alieno periculo, cum puella non timeret suo; namque ad exsanguem conversa lictorem: « Quid, inquit, percussor moraris? pereat corpus, quod amari potest oculis, quibus nolo. » Dixit; cervicem inflexit, scintillantis ictum mucronis impavida excepit, tantaque sanguinis copia eo vulnere prorupit, ut futuram cælestis thalami Reginam, insolita virginei cruoris purpura pulcherrime operuerit. Itaque una victima duplex omnino fecit martyrium pudoris videlicet et religionis. Et virgo permansit, et martyrium obtinuit. RIBADEN., 21 jan.

De multitudine Martyrum.

« Etiam hujus multitudinis notitia non parum conducit ad animos heroica fortitudine inflammandos; cum enim juxta commune proverbium in ore duorum vel trium testium sit omne verbum, immerito profecto, et imprudenter de veritate fidei nostræ Catholicæ dubitare quis convinceretur, si eadem a tot millibus Martyrum inter tot tantosque cruciatus, ipsamque sanguinis profusionem, crudelissimamque mortem, assertam, confirmatamque intellexerit. Etsi vero nonnulli non improbabiler putent, tantum esse sanctorum Martyrum numerum, ut, si in singulos anni dies distribui deberent, pro quovis die quindecim millia assignari possent; non parum tamen proderit, ad hanc ipsam opinionem probabiliorum reddendam, si quam multi variis temporibus martyrio sint affecti, in specie explicetur, id quod in præsentī paragrapho breviter præstabitur.

Primum inter hos merito locum obtinent septem fratres Mach. cum matre sua, quorum numerus, etsi per se non adeo magnus sit, ob circumstantias tamen fortitudinis undequaque admirandæ, merito præcipuam commendationem meretur. Horum autem historiam sic narrat scriptor (libri II, Mach.);

Contigit autem et septem fratres una cum matre sua apprehensos compelli a Rege edere, contra fas, carnes porcinas, flagris et taureis cruciatis. Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait : « Quid quæris, quid vis discere a nobis? parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges prævaricari. » Iratus itaque Rex jussit sartagine, et ollas æneas succendi : quibus statim succensis, jussit ei, qui prior fuerat locutus amputari linguam : et cute capitis abstracta, summas quoque manus et pedes præscindi, cæteris ejus fratribus et matre insipientibus. Et cum jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoventi, et adhuc spirantem torreretur in sartagine : in qua cum diu cruciaretur, cæteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, dicentes : « Dominus Deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis; » quemadmodum in protestatione Cantici declaravit Moyses : « et in servis suis consolabitur. » Mortuo itaque illo primo, hoc modo sequentem deducebant ad illudendum, et cute capitis ejus cum capillis abstracta, interrogabant, si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit : « Non faciam. » Propter quod et iste sequenti loco, primi tormenta suscepit, et in ultimo spiritu sic ait : « Tu quidem scelestissime, in præsentī vita nos perdis : sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit. » Post hunc tertius illuditur, et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit; et cum fiducia ait : « E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipse despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero. » Ita ut Rex, et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum, quod tanquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto, quantum vexabant similiter torquentes. Et cum jam esset ad mortem, sic ait : « Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a Deo, iterum ab ipso resuscitandos : tibi enim resurrectio ad vitam non erit : » Et cum admovisset quintum, vexabat eum. At ille respiciens in eum dixit : « Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis; noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine, et vide magnam potestatem ipsius, qualiter te et semen tuum torquet. » Post hunc ducebant sextum, et is

mori incipiens sic ait : « Noli frustra errare, nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum, et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes, tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris. » Supra modum autem mater mirabilis, et bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem, quam in Deum habebat : singulos eorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia, et foemineæ cogitationi masculinum animum inferens, dixit ad eos : « Nescio qualiter in utero meo apparuistis; neque enim ego spiritum et animam donavi vobis, et vitam, et singulorum membra non ego ipsa compegi, sed enim mundi Creator, hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsos despiciatis propter leges ejus. » Antiochus autem contemni se arbitratus, simul et exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et juramento affirmabat, se divitem et beatum facturum, et translatum a patriis legibus amicū habiturum, et res necessarias ei præbiturum. Sed ad hæc cum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit Rex matrem, et suadebat ei, ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait patria voce : « Fili mi, miserere mei, quæ te in utero meo novem mensibus portavi, et lac triennio dedi, et alui, et in ætatem istam perduxi. Peto, nate, ut aspicias ad cælum, et terram, et omnia quæ in eis sunt, et intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, et hominum genus. Ita fiet, ut non timeas carnificem istum : sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. » Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens : « Quem sustinetis, non obedio præcepto Regis, sed præcepto legis, quæ data est nobis per Moysen. Tu vero, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est; sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem, o sceleste, et omnium hominum flagitiosis-

sime, noli frustra extollere vanis spebus in servos ejus inflammatus. Nondum enim omnipotentis Dei, et omnia inspicientis iudicium effugisti; nam fratres mei, modico nunc dolore sustentati sub testamenti æternæ vitæ affecti sunt: tu vero iudicio Dei justas superbiae tuæ pœnas exsolves. Ego autem sicut et fratres mei, animam et corpus meum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri, quid ipse est Deus solus. In me vero, et in fratribus meis desinet omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum juste superducta est. » Tunc Rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desæviit, indigne ferens se derisum. Et hic itaque mundus obiit per omnia in Domino confidens. Septem filiis ita de medio sublatis iussa fuit a tyranno crudeliter trucidari quoque sanctissima fortissimaque viraginum, omnibusque laudum præconiis, memoriaque perenni dignissima mater, non solum quod ejusmodi filios genuisset, sed quod eosdem in timore Dei educasset, et adeo fortiter pro divinis legibus occumbentes spectasset. Atque hos ad piam mortem libenter subeundam suis ipsamet hortatibus animavit, sicut pluris ipsa divinam legem, quam materni teneritudinem affectus æstimaret, verissimam crederet esse vitam, mortem Dei causa toleratam. Quamobrem sanctissimi gravissimique quique Ecclesiæ Doctores miris hanc sanctam Matronam, filiosque illis laudibus extollunt, neque laudandi fere modum ponunt.

S. Anastasia cum ducentis viris, et septuaginta fœminis Christianis (Usuardus et Ado censent fuisse septingentos) navigio imposita est, ut omnes in altum demergerentur, et fluctibus haurirentur; sed navigium divino nutu directum in insulam Palmariam devenit, ubi Sancta Anastasia palo alligata, et aliquantulum ab humo suspensa hæsit, sic pendulæ subjectus est ignis, quo corpus ejus combustum, sed anima est defæcata, quæ magis arsit divini amoris tædis, quam corpus ejus exteriori incendii flammis. Reliqui Martyres comites ejus variis cruciati tormentis martyrium pro Christo consummarunt. RIBADEN., 23 dec.

Multa millia Christianorum, qui in nocte Natalem Christi præcedente convenientes ad Missam audiendam, cum imperator Diocletianus ante fores templi altare statui, et aut

thus Diis immolare eos, aut flammis comburi jussisset, omnes unanimiter magis per flammam sacrificium Deo fieri, quam diis offerre elegerunt. *Martyrol. Rom.* xxv dec.

Quadraginta Sebastenorum Martyrum sic describitur in Breviario Romano: Licinio Imperatore et Agricolo Præsidente, ad Sebastem Armeniæ urbem, quadraginta militum fides in Jesum Christum, et fortitudo in cruciatibus perferendis enituit. Qui sæpius in horribilem carcerem detrusi, vinculisque constricti, cum ora ipsorum lapidibus contusa fuissent, hyemis tempore frigidissimo nudi sub aperto aere supra stagnum rigens pernoctare jussi sunt, ut frigore congelati necarentur. Una autem erat omnium oratio: « Quadraginta in stadium ingressi sumus, quadraginta item, Domine, corona donemur ne una quidem huic numero desit. Est in honore hic numerus, quem tu quadraginta dierum jejunio decorasti, per quem divina lex ingressa est in orbem terrarum. Elias quadraginta dierum jejunio Deum quærens ejus visionem consecutus est. » Et hæc quidem illorum erat oratio. Cæteris autem custodibus somno deditis, solus vigilabat janitor, qui et illos orantes et luce circumfusus, et quosquam e cælo descendentes Angelos tamquam a Rege missos, qui coronas triginta novem militibus distribuerent, intuens ita secum loquebatur: Quadraginta hi: quadragesimi corona ubi est? Quæ dum cogitaret unus ex illo numero, cui animus ad frigus ferendum defecerat, in proximum tepefactum balneum desiliens, Sanctos illos summo dolore affecit. Verum Deus illorum preces irritas esse non est passus: nam rei eventum admiratus janitor, mox custodibus e somno excitatis, detractisque vestibus, ac se christianum esse, clara voce professus, Martyribus se adjunxit. Dum vero Præsidis satellites janitorem quoque Christianum esse cognovissent, bacillis comminuta omnium eorum crura fregerunt. In eo supplicio mortui sunt omnes, præter Melithonem natu minimum. Quem cum præsens Mater ejus, fractis cruribus adhuc viventem vidisset, sic cohortata est: « Fili, paulisper sustine, ecce Christus ad januam stat, adjuvans te. » Cum vero reliquorum corpora plaustris imponi cerneret, ut in rogi inferrentur, ac filium suum relinqui, quod speraret impia turba puerum, si vixisset, ad idolorum cultum revocari posse: ipso in humeros sublato, sancta Mater vehicula Martyrum corporibus

onusta strenua prosequeretur : in cuius amplexu Melithon spiritum Deo reddidit, ejusque corpus in eundem illum cæterorum Martyrum rogum pia Mater iniecit, ut, qui fide et virtute conjunctissimi fuerant, fune- ris etiam societate copulati, una in cælum pervenirent. Combustis illis, eorum reliquæ projectæ in profluentem, cum mirabiliter in unum confluiscent locum, salvæ, et integ- ræ repertæ honorifico sepulchro conditæ sunt.

SS. undecim millium virginum Ursulæ et Sociarum martyrium sic describunt varia Diœcesana Directoria : Cum Maximus tyran- nus tempore Gratiani Imperatoris Gallias invasisset, ac vicinos Armoricos sedibus ex- pulisset, vacuum provinciam, et uberes gle- bas, britannicis militibus novæ coloniæ tri- buit, ac divisit. Quo vero eorum etiam pos- teritati consuleret, ex magnæ Britanniæ insula singulis militibus, qui in duabus le- gionibus ad undecim millia erant, singulæ Virgines, ex gentilibus sunt in matrimonio postulatae. Erat autem prædictorum militum præcipuus post Maximum Dux Connanus, unus ex Britannia regulis, cui paris nobili- tatis conjux designata est filia Dionoci Regis Cornubiæ, nomine Ursula. Londini itaque cunctis coactis invite licet patrium solum, chorosque suos relinquentes imponuntur na- vigiis; dumque regionem Armoricorum cogitant nautæ, mox sæva procella naves impulit in æstuarium Germanicum : ubi dum essent, Megla Pictorum et Gaunus Hunno- rum pirate, qui comparata classe icto fœ- dere cum Gratiano Imperatore adversus Maximum, ut vel hac arte eum a cœptis de- turbarent, cum ad infestandam Britanniam tenderent, in has ad littus jactatas virginum naves incidentes sic in Britannas virgines, ut in hostes grassati sunt, ut vim inferendi illarum pudicitiae consilium caperent. Illæ vero omnes hortatu Ursulæ mortem duris- simam potius oppetere, ac gladiis obtruncari Christiana constantia decreverunt, quam ignominiosum quid pati. Cumque ea persis- terent animi firmitate, mox illorum libidine in barbaricum furorem mutata; cum alio properarent, ne longiore mora detinerentur singulas crudelissime trucidarunt anno post partum Virginis trecentesimo octogesimo tertio, indeque in Britanniam navigarunt. Posthæc sparsa in finitimis regionibus fama de religiosa Virginum morte, quod vitæ potius, quam pudicitiae dispendium

pati sustinuissent, sacra earum cadavera a vicinorum locorum incolis cum honore su- blata debito sanctis Martyribus cultu cele- brata sunt.

Ibidem SS. Mauriti et Sociorum glorio- sissimus agon in hæc verba narratur : Cum Maximianus Imperator, ducto in Galliam exercitu, in finibus Sedunorum sacrificii causa substitisset, Thebæorum legio, ne se impiorum sacrorum societate contaminaret, a reliquis copiis discessit ad octo millia pas- suum longius, ad locum dictum Agaunum. Maximianus vero ad eorum explorandam voluntatem, nuncium misit, qui eos pariter hortaretur reverti ad castra, et quod com- militones facerent, idem ipsi præstare non detrectarent. Cui Mauritius tribunus legio- nis, Exuperius vexillarius, et Candidus or- dinis Senatorii vir, nomine omnium respon- sum prudens, et quidem, ut par erat, dedere, paratos scilicet esse, in omnibus esse subjec- tos, et ad castra reverti, atque adversus barbaros, quod alias sæpe fecerant, strenue pugnuros : verum, quod Christianam religionem colerent, se numquam esse im- molaturos; ob idque nolle redire. His auditis, ira accensus Maximianus decernit in eos publicum militare supplicium; nimirum ut decimum quemque eorum gladius feriret, quem sors funesta monstraret. Cum autem legioni innotuisset ferale decretum Principis lætissime id accepit, rata nimirum sibi de- cerni triumphum, quo milites cælum cons- cenderent, martyrio laureati post Christum, cum eo perpetuo regnaturi. Porro incensos omnium martyrii amore animos, Mauritius ad eos habita concione, qua omnes corrobora- ret in fide, reddidit subeundi pro Christo mortem desiderio flagrantissimos. Quid plura? decimantur milites : reliqui vero ut redeant Octodurum Principis mandato jubentur. Renuentes illi iterum decimantur; sed nec sic, qui remanserant, illi parent, ut ad exercitum redeant, expectantes singuli eam- dem cum Christianis commilitonibus subire optatissimam sibi sortem. Quorum deside- rium magis, magisque incensum est, alia proxime habita ad eos ab Exuperio concione. Cum autem illorum immotum animum Im- perator, iterum facto periculo, satis comper- tum, exploratumque habuisset, desperans omnino quemquam illorum a Christiana fide posse deduci, omnem tandem in eos immittit exercitum, a quo singuli truciden- tur. Ferocissimum impetum sustinent illi,

protecti scuto fidei, gladio spiritus, et galea salutis armati : ac proinde novo pugnandi genere victores effecti, de prostrata impietate, ac fide servata, gloriosissimis martyrii coronis aucti, æternam in cœlo beatitudinem sunt feliciter consecuti. *IBID.* 22 sept.

Trevirensium quoque Martyrum tam gloriosus fuit exitus, quam luctuosus, qui eodem in libro sic describitur : Postquam Rictionarus Thyrsus et socios Thebææ Legionis Treverim persecutus, ibidem trucidavit, postera luce Palmatium Proconsulem aliosque Senatores propter Christi fidem capite plecti fecit, sed fuit præ cæteris tertia dies, ut beatis mentibus gratissima, ita Trevericis inquilinis læta, et in omnium sæculorum memoriam piis votis revocanda. Trevirenses enim, cum inde ab Eucharii adventu præstantium Episcoporum vigiliis curisque subacti, maturis jam frugibus, demum flavescerent ad messem, ut diuturnum laborem pensarent uberrimo Martyrii fructu, se, suaque omnia pro Christi nomine large, ac munifice profuderunt. Quare Rictionarus videns Religionem Christianam hic radices egisse firmiores, quam quæ objecto terrore vel exemplis, quæ jam statuerat, evelli posset, pridie nonas Octobris in omnem sexum, ætatemque promiscuam exercere cædem instituit. Et quos Christum colere suspicio vel proditio patefecit, aut quibus ultro profiteri religionem animus erat, hos in unum convocatos, et ad sacrificandum Diis compulsos, ubi tergiversari sensit immissa percussorum manu lacerari ferro strictisque mucronibus jugulari ceu victimas jussit. Luctuosum in Augustæ civitatis fuit oculis spectaculum : quando senes, matronas, pueros, virgines, infantes tyrannicus ensis abstulit, contacta Martyrum stragibus compita squalabant, eorumque sanguine flumen inundabat. At postquam acervis oppleri corporum, et Martyribus tumulum unda præbere cœpit, inter congestas alte truncatorum moles ægro nisu, ceu pigrior incedens Mosella, et summis vadis puniceo colore paulatim nitescens, ad passuum decem millia sanguinolentus fluxisse proditur. Horum ergo egregiam virtutem ac innocentiam pridie nonas Octobris sub innumerabilium titulo, posteritatis grata memoria prosequitur. *IBID.* 6 oct.

Idem certamen pari fortitudine et constantia subierunt SS. Gereon et Socii, uti ibidem sequentibus verbis commemoratur :

Gereon sacræ legionis Thebæorum egregius commilito cum aliis ejusdem legionis militibus, a Maximiano Imperatore in auxilium accersitus ad comprimendos tumultus, qui in Galliis contra Romanum Imperium excreverant, protinus cum suis sequacibus, quæ una cum ipso omnes jam Sacramentis veræ fidei, et salutaris baptismatis initiati erant, in illam expeditionem se contulit. Beati autem Marcellini Romani Pontificis colloquio edoctus, quemadmodum sub armis Romanæ militiæ, Christianæ religionis conservanda esset innocentia, tantum ad expugnandos publicæ pacis inimicos arma suscipere, contra religionem vero susceptæ fidei Imperatorum mandata prorsus contemnere decrevit. Quamobrem cum Maximianus Augustus ferocissimus Christiani nominis persecutor, statuto idolo, universum exercitum ad sacrificia nefaria convocasset, et legionem sanctam Thebæorum, tantam impietatem detestantem, callidis persuasionibus flectere non sufficiens, trucidari jussisset, impii satellites, plurimis e medio sublatis, tandem Gereonem cum sociis trecentis decem et octo pari fidei constantia armatis in campis Civitatis Agrippinæ commorantem, et martyrii gloriam cum iisdem præstolantem invaserunt, et gladiis colla pro vera pietate ultro patienter subicientes, interemerunt. Corpora vero sanctorum Martyrum per campi illius planitiem dispersa in unum puteum maximum projecerunt, quæ multorum miraculorum gloria a Deo illustrata claruerunt. *IBID.* 10 oct.

S. Symphorosa Tiburtina Getulii Martyris uxor, ex eo septem filios peperit, Crescentium, Julianum, Nemesium, Primitivum, Justinum, Stracteam, Eugenium : qui omnes propter Christianæ fidei professione una cum matre, Adriano Imperatore, comprehensi sunt. Quorum pietas multis variisque tentata suppliciis cum stabilis permaneret mater, quæ filiis fidei magistra fuerat, dux eisdem ad martyrium extitit. Nam saxo ad collum alligato in profluentem dejicitur : ejus corpus conquisitum a fratre ejus Eugenio sepelitur. Postridie ejus diei, qui fuit decimo quinto Kalendas Augusti, septem Fratres singuli ad palum alligati, varie sunt interfecti. Crescentio guttur ferro transfigitur : Juliano pectus confoditur : Nemesio cor transverberatur : Primitivo trajicitur umbilicus : Justinus membratim secatur : Stactus telis configitur : Eugenius a pec-

tore in duas partes dividitur. Ita octo hostiæ Deo gratissimæ sunt immolatæ. Corpora in altissimam foveam projecta sunt via Tiburtina nono ab urbe lapide: quæ postea Romam translata, condita sunt in Ecclesia sancti Angeli in Piscina. *Breviar. Rom.*, 18. jul.

S. Placidus Romæ, Tertullo patre in primis nobili natus, puer Deo oblatus, et S. Benedicto traditus, tantum ejus disciplina, et monasticæ vitæ institutis profecit, ut inter præcipuos illius discipulos numeraretur. Ab eo in Siciliam missus, monasterium, et ecclesiam in honorem Sancti Joannis Baptistæ prope Messanæ portum construxit, ubi cum monachis admirabili sanctitate vixit. Ejus visendi causa cum eo venissent Eutychius, et Victorinus illius fratres, et Flavia virgo soror, eodem tempore illuc appulit immanis quidam pirata, Manucha nomine: qui capto monasterio, cum Placidum, et cæteros nullo modo adducere potuisset, ut Christum negarent, ipsum fratresque illius, ac sororem crudeliter necari jussit, cum quibus etiam Donatus, Firmatus Diaconus, Faustus, alique triginta monachi, Martyrii agonem feliciter consummarunt tertio nonas Octobris, anno salutis quingentesimo trigesimo nono. *ib.* 6 oct.

SS. Severus, Severianus, Carpophorus, et Victorinus, fratres, in persecutione Diocletiani deorum cultum libere detestantes, plumbatis cæsi, in verberibus vitam pro Christi nomine profuderunt. Quorum corpora canibus objecta, cum ab illis intacta diu fuissent, sublata a Christianis, via Luciana tertio ab urbe lapide in arenaria sepeliuntur prope sepulchrum sanctorum Martyrum Claudii, Nicostrati, Symphoriani, Casterii et Simplicii, qui eodem Imperatore passi erant quod cum essent summi sculptores, nullo modo adduci potuerant, ut idolorum statuas facerent: et ad Solis simulacrum ducti, ut illud venerarentur, numquam commissuros se dixerunt, ut adorarent opera manuum hominum. Quamobrem in carcerem conjecti, cum ibi multos dies in eodem proposito perstitissent, primum scorpionibus cæsi, dein vivi plumbeis oculis inclusi in flumen deiciuntur. Extat in urbe Ecclesia sub nomine Sanctorum quatuor Coronatorum, quorum diu ignota nomina, divinitus postea patefacta sunt: ubi non solum illorum quatuor sed etiam horum quinque Martyrum corpora honorifice sepulta sunt, et eorum festivitas

sexto Idus Novembris celebratur. *IBID.* 8 nov.

Decimo octavo Martii coluntur decies mille Martyres gladio percussi. *NADASI, Ann. cælest.* 18 mar.

SS. Alphius, Philadelphus, et Cyrinus MM. nobiles Vascones, et S. Vitalis, et S. Benedictæ filii, cum Onesimo magistro, Erasamo sororis filio, ac tredecim discipulis, comprehensi, e capillis appensi, Romæ postmodum in carcere percussi, uncis excruciat, clavis ignitis calceati, e pedibus suspensi, pice ac plumbo sæpius perfusi, ac per biennium fame, igne, varieque vexati, tandem alius lingua exsecta, alius in craticula super prunas, alius in lebetæ ferventis plumbi et picis consumpti sunt. *IBID.* 10 maii.

Octavo julii memorantur quinquaginta S. Bonosæ exemplo ad Martyrium animati. *ib.* 8 jul.

SS. Liberatus, Bonifacius, Servus, Rusticus, Rogatus, Septimus et Maximus puer, suppliciis inauditis exagitati, super ligna, quibus coneremandi erant, clavis affixi, igne divinitus semper extincto, capite ac cerebro comminuto, Martyres. *IBID.* 17 aug.

SS. Duodecim fratres, Donatus, Arontius, Honoratus, Fortunatus, Sabinianus, Septiminus, Felices duo, Vitalis, Satyrus, Januarius, et Repositus sancte educati, litteris et virtute, multis patris miraculis, multis Christo adjunctis, fustibus pro Christo cæsi, a carcere per Angelum liberati, athletæ magni, per varia tormenta, Martyres. *ib.* 1 sept.

SS. Septuaginta quinque Martyres exemplo SS. Geminiani et Lucie conversi. *IBID.* 16 sept.

S. Marcus ovium pastor, SS. Zosimus, Alphius et Alexander, illius fratres; SS. Nicon, Neon, Heliodorus, alique triginta milites, variis tormentis, Martyres. *IBID.* 28 sept.

SS. Marcus et Marcianus fratres, et alii pene innumerabiles utriusque sexus, ac omnis ætatis, per verbera, flammas, mare, gladium, inedia, patibula, Martyres. *ib.* 4 oct.

S. Eulampius una cum Eulampia suo exemplo animata sorore virgine, in bullientis olei lebetæ illæsus, excisis pupillis, illa e capillis suspensa, non potuit a Christo avelli. Postea in ardente fornace, velut in prato amœne florido, inambulantes, trium Puero-

rum canticum, *Benedicite*, cecinerunt, una cum ducentis aliis exemplo eorum permotis martyres facti. *IBID.* 10 oct.

S. Felicitas septem filiorum corda cœlesti amore adhortando accendit, et ad martyrium prima venit; sed illis præmissis octava pervenit, decollata pro Christo. *IBID.* 23 nov.

SS. Paramon, et socii trecenti septuaginta quinque Martyres. *IBID.* 29 nov.

SS. Jason et Maurus cum filiis et septuaginta militibus, omnes capitali sententia cæsi, Martyres. *IBID.* 2 dec.

SS. Theodolus, Saturinus, Euporus, Gelasius, Eunicianus, Zeticus, Cleomenes, Agathopus, Basilides, et Evaristus crudelia passi omnes exclamabant: « Sumus Christiani, Christi hostiæ, Christi victimæ, etiamsi milles mori oporteat, libenter moriemur; » et capite cæsi sunt. *IBID.* 27 sept.

Callistratus miles inter testas, equuleos, et alia supplicia cecinit Deo lætus, una cum sociis mari mersus, et inde divinitus emergens, apparuit pulcherrime coronatus, voce simul e cœlo audita: « Esto bono animo, Callistrate, cum tuo grege; et jam venite in æternis requieturi tabernaculis. » Ita conversis centum triginta quinque militibus, cum suis quadraginta novem membratim concisus est. *IBID.* 27 sept.

SS. Saturninus, Nereus et alii, trecenti sexaginta quinque Martyres. *IB.* 10 oct.

EXEMPLA DOMESTICA.

De illustribus sociorum Jesu Martyriis.

PROŒMIUM.

Hæc in consodaliū meorum solatium placuit referre, ut, dum ea accuratius perlegunt, et contemplantur illud a Patre Francisco Godoio ad Socios sub ipso Martyrio prolatum excitamentum: Eia Fratres, non degeneremus ab excelsis cogitationibus filiorum Dei, et isti usu pares, seque ad aspera quævis pro Dei gloria, et animarum salute perpetuanda excitare, et confortare studeant. Majoris autem claritatis et ordinis causa hæc Martyria in diversa genera dividam, ita tamen, ut quoniam longum nimis, et fastidiosum foret, singula referre non nisi selectiora sim narraturus.

Genus I martyrii, fune strangulatorum.

P. Edmundus Donatus gloriosum exitum in ipso ingressu adeptus est, et primus ex omnibus veritatem catholicæ religionis, sanguinis profusione in Hibernia asseruit. Is Limerici in Hibernia natus, ut vexatos dire Catholicos erigeret, ac solaretur, voluntate Pontificis in patriam suam rediit: sed ab hostibus fidei omnia sagacissime observantibus, continuo deprehensus, ibidem Limerici in arcta custodia diu detentus fuit. Varie subinde tentata est ejus constantia, optima omnia pollicentibus impietatis ministris, si rejecta fide Romana perfidiæ reformatorum accederet, adversus quæ immobilis cum persisteret Dei confessor, Corcagiam quadragenis passuum millibus distantem ad ulteriorem hæreticæ crudelitatis quæstionem pertractus est. Raptabatur toto illo itinere, manibus latronis instar revinctis, omnia illa a crudelissimis satellitibus expertus, quæ homicidis et facinorosis patriæ proditoribus inferri solent. Donec in eorundem communem carcerem Corcagiæ retrusus, variis tormentis, et cruciatibus excarnificatus est. Sed cum infracta in his etiam duraret constantia, perduellionis scilicet accessit publico damnatur judicio, infamis supplicii a sanguinario Magistratu hisce publicatis causis, quæ invidendam Martyrii sortem ipsi non immerito asseruisse videri possunt: Quod in fidei Catholicæ confessione, sub perduellionis pœna ab Elisabetha ex Britannia proscriptæ pertinax constaret: Quod ad eandem concives suos, qua verbo, qua exemplo traducturus, et firmaturus venisset: Quod Reginæ, capitis Ecclesiæ Anglicanæ titulum impie abrogaret. Quam nefariam sibi tamen gloriosissimi triumphi decretoriam sententiam magna alacritatis et gaudii significatione excipiens, posteaquam humili capitis inclinatione judicibus gratias egisset, tamquam reus Majestatis ad communem supplicii locum raptatus est. Hic inserto in laqueum collo, cum aliquandiu de furca pependisset, vivens adhuc et spirans reflecto fune in solum præcipitatur, et ex discisso pectore evulsum cor manu carnificis populo ostentatur, mox in igne una cum aliis intestinis concremandum, reliquum corpus in quatuor partes dissectum, totidem palis affixum est, ut diversis locis, donec diffunderet, oculis om-

nium prostaret, fidelitatem scilicet in reginam et saniora ab enecto consilia spectaculo suo ingesturum. Passus est vir inclytæ memoriæ, Corcagiæ sub annum Domini 1580. TANNERUS, in *Vitis MM. Soc. Jesu*, fol. 7.

Similem mortem ex causa pari constantia et fortitudine obiere anno 1581 Edmundus Campianus, et Alexander Briantus Angli, postquam prius aliquoties equuleo crudeliter sunt torti, cujus quidem carnificinæ hic est modus : trabes quatuor in quadrum compaginatæ humi extenduntur. Extremis quadrati duobus, qua caput et pedes rei protenduntur, insertum est hinc inde ferreis annulis versatile lignum, complurium funium spiris, et voluminibus implexum, quale attrahendis ponderibus, aut situlis; in vacuo harum quatuor trabium distentus reus, ligandas manus ad lignum superius, et pedes ad alterum inferius porrigit. Ligantur autem vel quatuor funibus manuum pedumque soli pollices infra ultimum articulum, vel distinctis quinque fidiculis singuli pedum manuumque digiti, ita ut jaceat torquendus divaricatis cruribus, et manibus. Interim duo a capite, a pedibus totidem carnifices, lignis illis magna vi versatis, miserum corpus attractis funibus seu fidiculis, e pollicibus aut digitis a terra suspendunt, et omnes in eo laxant ossium commissuras cum immenso dolore, ex continua nervorum convulsione, viscerumque interdum laceratione. Quo fit, ut nonnumquam plus palmo supra nativam ex violentissima attractatione, uti de Campiano factum est, excrescat corpus staturam. In quo tamen tormento Briantus cum tertia vice id experiri cogeretur, nullum dolorem cum magna omnium admiratione sensit. Ib. f. 12 et 15.

Eadem cum Campiano, et Brianto patria Thomæ Cottamo, Anglia, et in ea Provincia Lacastrensi, idem vitæ genus, idem exitus fuit anno 1549 natus, et a Protestantium hæresi opera P. Thomæ Pondi Societatis Jesu ad Catholicam Religionem traductus, relicta Anglia, primo Duacum, ac deinde Romam, studio obtinendæ Societatis petiit. Hauserat nimirum primos ad eam ex annuis litteris spiritus, quæ ab India quotannis Romam de conversione Ethnicorum a nostris mittuntur, a quibus tandem in Christi societatem admissus, sic ille : In præsentī obedientiam promitto coram Deo, et in foro conscientiæ meæ, omnibus et singulis Præpositis, cons-

tituendis : omnibus item regulis legibusve in hac Societate receptis ; pro mea virili, et quantum me Deus adjuvet; testis dies iste, testis et hoc Chirographum manus meæ in die judicii. De corporis valetudine non est quod dubitetis, quia jam fere pristinam fortitudinem et robur Deo donante recuperavi, et in dies magis magisque convalesco. De cætero me vestris orationibus commendans, vos in Domino valere jubeo, sollicitè expectans, quæ sit vestra de me sententia. Factus itaque desideriorum a Societatis superioribus compos, cum Societati de votis religiosis post tam durum in carcere tyrocinium legitime adstrinxisset, non multo post judicio iniquissimo læsæ majestatis reus pronunciat, vimineæ crati una cum Rudolpho Sceruvino injectus, atque per Londinum extra urbem ad furcam raptatus, sublato jam Campiano et Sceruvino, plaustrum feralè animosus conscendit, ex quo pauculis prolatus, subtracto inter recitatum Psalmum 50 curru, modicum pendit ac paulo post funere scisso, uti priores duo, in quatuor partes dissectus et laniatus fuit, sed posteriori anno 1582, 30 maii. Duo solum de eo specialiter commendantur. Primum est, quod cum nullam speciem læsæ majestatis in eo hæretici invenirent, præcipuam torturæ speciem, filiam Serwingeri dictam, adhibuerint. Est ea priori torturæ equulei prorsus contraria, cum enim illa membra, alligatis extractisque in diversa manuum pedumque articulis, ab invicem distrahat : hæc e contra illa violentè in unum veluti globum colligat et constipat. Trifariam hic corpus complicatur, cruribus ad femora, femoribus ad ventrem appressis, atque ita arcubus ferreis duobus includitur, quorum extrema dum ad se invicem labore carnificum in circulum coguntur corpus interim miseri inclusum informi compressione pene eliditur, immane prorsus et dirius equuleo cruciamentum, cujus immanitate corpus totum ita aretatur, ut aliis ex eo sanguis extremis manibus et pedibus exsudet, aliis rupta pectoris crate copiosus e naribus faucibusque sanguis effundatur, prout Cottamo etiam cum hectica misere laboranti evenit, hora integra amplius annulo concluso. Alterum est, quod, dum rescisso fune ad lanienam denudatur, magno omnium stupore cilicium apparuit, intimo corpori oppressum, generosi illius animi index, qui duorum annorum perpetuis carceris ærumnis minime saturatus, saginari

adscititiis etiam proprio ingenio injuriis voluit. *Ibid.* fol. 17 et 19.

Quartus fuit P. Joannes Cornelius Hybernus anno 1594, eadem ex causa suspensus, id quod sic ab auctore describitur : Ad locum supplicii, ubi devotum est, sublati in patibulum primo latrone, quem expiatis sceleribus orthodoxe mori pater commonefecerat, ac eum fidei causa duobus suis famulis, et nobili viro Thoma Bongavio, postremus ipse scalas alacer conscendit, illud Apostoli Andreæ usurpans : O bona crux, diu desiderata, sollicitè amata ! Sociorum deinde pedes e trabe pendentium et laqueum a carnifice porrectum exosculatus, collo induit, Deoque spiritum commendans, e scalis dejectus est 3 Julii anno 1594. Et quia spirans adhuc et vividus, rescisso fune, excarnificatus est, dum pectore scisso cor et intestina diriperentur, manum fronti admove, veluti supremum cruce signaturus notatus est. Partitum quadrifariam corpus, et palis affixum est, capite ex summo patibulo ad publicum terrorem prostante. *Ibid.*, fol. 30.

Quintus P. Robertus Southuvellus Anglicus ex comitatu Suffolcia fuit, qui post animæ commendationem, subtracto curru, quod laqueus perperam gulæ applicatus esset, diutius spirans, et oculos in spectatores circumagens palpitabat, crebro interim signo crucis, ut moris erat, se munies, et pectus tendens, donec carnifex magna vi deorsum corpus pedibus protrahens, animam expressit, et rescisso fune cadaver dissectum in quatuor frusta partitus est, anno ætatis illius 34. Ad cordis vero exenterato pectore prolationem nemo de more cum carnifice proditorem proclamavit, nemo Vivat Reginæ precatus est ; triste in omnibus spectatoribus silentium, et in multis etiam lacrymæ. *Ibid.*, fol. 31.

Sextus P. Henricus Walpolus Anglicus, in Provincia Norfolciensi natus, Evoraci 1595, 17 Aprilis, idem mortis genus tanta constantia sustinuit, tanto spectantium luctu ac mœrore, ut plura eorum millia lacrymis parentasse notata sint.

Septimus P. Rogerius Filocus Anglicus 1601, 27 Februar., cum patre a S. Marco ordinis Sancti Benedicti in eadem furca, a qua socii crudelem lacerationem spectarat suspensus, mox eamdem quoque carnificinam subiit.

Octavus P. Franciscus Pagius Anglicus

1602, 29 April., de quo illud memorandum narratur, quod, ut disceret, non hæc suis viribus, sed gratuito Dei adscribere beneficio, nec quidquam ex se, sed in Deo et gratia ejus posse, omni repente illo divinatorum gustu et quiete interna destitutus cœpit incredibili quodam mœrore, et tristitia percelli, pavore simul et stupore mentis affici, sic, ut corpore obrigescens in eodem perpetuo duraret obtutu Salvatoris nostri supremam in horto agoniam expertus, qua cœpit tædere et pavere ac tristari usque ad mortem, duravitque atrocissima carnis et spiritus in eo lucta, usque dum prope horam supplicii adesset denuntiaturus carnifex, cubiculum ingrederetur ; hunc enim vero tamquam boni nuntii Angelum excipiens, eo momento delibutus est cœlitus dulcedine et ineffabilis gaudii ubertate, ut non ad supplicii, sed ad nuptiarum et festivitatis locum progredi videretur.

Nonus P. Eduardus Oldcornus Anglicus natus in Eboracensi Provincia eadem generosa morte obiit 1606, 17. Aprilis, postquam quinquies per quinque horas atrocissime tortus fuisset, post cujus obitum hoc memorandum accidit, quod cum animam summo Deo, Deiparæ Divisque commendans, corpus carnifici permisisset, qui gradu dejectum, ubi aliquamdiu pependisset vivum spirantemque ferro laceravit usitato in proditorum suppliciis more, anno 1606. Occisi innocentiam singulari prodigio ornare voluit Deus ; defossa namque humo, illius exusta vitalia ignem vivum et flammam dies 17. emisere, licet copiose cœlum plueret, et satellites affusa multa aqua extinguere illum conarentur.

Decimus P. Henricus Garnattus Anglicus simili quidem mortis genere, sed non eadem ob causam (nam propter conspirationem, quam in confessione intellexerat, non detectam damnatus est) nec in consueto Tiburni loco, sed medio in foro Londini super elato pegmate, ubi cum suspensus fuisset, parabat quidem carnifex semivivum de more discepturus, aliquoties laqueum abrumperet, sed populi clamoribus toties prohibitus est, expectare jubentis, dum animam egisset, qui etiam deinde caput cum corde exenterati proferens nequiquam solemne illud : Vivat Rex, sed mœstissimum retulit silentium consentibus viris gravissimis, plus utilitatis rei Catholicæ morte sua Garnattum attulisse, quam vita per annos 20,

quantumvis Apostolice transacta. Certatum deinde magno studio a catholicis est, ut diriperent aliquid ex iis reliquiis, cujus indusium Marchio a S. Germano extra ordinem Regis Catholici Nuncius magno pretio redemit, alii alia, quanti carnifex edixisset. Præcipuum retulit Joannes Willeinsonus, qui extraordinario penitus nec ullam animo quietem relinquire instinctu, quo ei pro certo spondebatur, fore, ut aliquid videret, in viri innocentiam mire faciens, adactus proxime pegma constitit, ubi dissecto quadratim corpore, dum occasionem aliquid tollendi opperitur, ecce sibi spica quædam ex stramento, quo theatrum ad imbibendum lanienæ cruorem constratum erat, Garnatti conspersa sanguine nec opinanti in manus incidit, quæ genuinam Garnatti effigiem, in una cruoris gutta perfectissime expressam referebat, hanc cum summi infimique certatim, etiam ex intima Regis aula magno stupore inspectam miraremur, et Rex indigne ferret, divino testimonio prodigiose absolutum videri, quem ipse majestatis reum damnarat, Inquisitionem Cantuariæ Pseudo-Episcopus instituit, in specie auctores, et portenti promulgatores, qui non minus constanter rem naturæ viribus majorem asseruerunt, quam pictores hæretici, ut miraculi pondus similis in culto imaginis expressione eluderent, acciti, ingenue pernegarunt humano rem posse perfici artificio.

Undecimus P. Thomas Garnattus Anglus natus Londini, nundum absoluto tyrocinio in Angliam a Belgio remissus, et vix regnum ingressus comprehensus, et post paucos dies ad mortem damnatus, antequam currus sub patibulo subduceretur, hæc verba protulit : « Avertat ab hoc regno iram suam Deus, nec a Rege meum sanguinem exigat ; Domine, ne statuas illis hoc peccatum : apostata Sacerdos Rovestus me prodidit, Deus illi condonet : apparitor Crassius comprehendit, Deus illi condonet : Episcopus Londinensis carceri addixit, Deus illi condonet : ejus Secretarius infensum illum mihi suis susurris reddidit, Deus illi condonet : Wadem mortem meam promovit, Deus illi condonet : Montagatius et testes falsi multa in me commentiti sunt, Deus illis condonet, detque mihi videre omnes in cælo salvos. » Orare post hæc ad extremum de genibus cum vellet, Pater, Ave, et Credo, nec brevitate laquei impeditus posset, rogavit

catholicos, ut eadem secum precarentur : quibus ipse hymnum : Veni creator Spiritus, superaddens in iis verbis : « sermone ditans guttura, » subducto carro pependit, prohibito per Cæcilium carnifice, ne laqueum priusquam animam efflavisset, succideret. Id quod factum est die 23 Junii anno 1608, ætatis 34.

Duodecimus P. Joannes Ogilbæus Scotus, post multiplex examen, et ingenua responsa damnatus, magna gratulatione sententiam excepit, eamque proferentem complexans, iudicibus omnibus, etiam Archiepiscopo dexteram junxit, ex corde se illis ignoscere, sicut a Deo sibi donari peccata optaret, protestatus, quibus ad prandium digressis, a carnifice, cui traditus fuerat, per frequentissimum populum eductus, cum et patibulum amplexatus, atque exosculatus est, procumbens statim ad orandum. Cum autem interim prædicans populo vendicaret, eum non religionis, sed perduellionis causa interfici ; neque renutu illius, aut capitis agitatione (loqui enim prohibitus erat) a maledicentia compesceretur ; tum P. Joannes : « Miror, inquit, vestrum agendi modum, me pro mea causa loqui prohibetis, et interim causam meque simul vestris mendaciis apud populum traducidatis. Nihil in Regis præjudicium dixi, aut feci. Tantum asserui Papam habere spirituales jurisdictionem in dominiis regis, et in toto mundo apud christianos, et posse regem hæreticum excommunicare. Si quid aliud dixi, populo ostendatur, nam hisce, quæ retuli, subscripsi, et pro iis mori paratus sum. Vos autem falsa de me ad Regem scripsistis, et nunc ea populo etiam persuadere vultis. » Interroganti Ministro, an mortem timeret ? Non magis, inquit, pro tam bona causa, quam tu patinas, cum ad cœnam accedis. Ligatis post hæc artissime, ut digiti contremiscerent, manibus, dum inter precationem et B. Virginis, Sanctorumque invocationem scalas conscendit, jussus est ab indignante Vicecomite sæpius e gradu dejici. Quod cum tandem multa compassione retinens carnifex exequeretur, universus populus magno clamore et tumultu crudelitatem detestans, pœnam injustæ mortis in iudices iniquos averti a se postulabat. Cujus etiam intuitu factum est, ut funis pendentis priusquam animam egisset, reffectus non fuerit, neque cadaver, ut mos et sententia ferebat, quadratim sec-

tum, sed loculo inclusum; destinato reis sepeliendis loco sepultum, id quod actum est decima martii anno 1515, ætatis 34.

Decimus tertius P. Edmundus Arousmithæus Anglus Lancastriensis in viminea crate raptatus ad furcam, postquam horæ circiter quartam partem Deum sub illa precatus esset, trina genuflexione Deum adiunctis tertio his verbis veneratur: Ultro ac liberaliter tibi dulcissime Jesu vitam hanc meam devoveo, in satisfactionem peccatorum meorum. Et nequicquam importuna ministrorum et lictorum interpellatione turbatus prosequitur: Jesu, vita et gloria mea, tota tibi anima hanc vitam restituo, quam a te accepi, et ni tu dedisses, jam ea nequaquam suppeteret, ut restitui e me posset, semper optavi, Deus animæ meæ, tibi et pro te vitam hanc meam dare, et illam exhibeo nunc et agnosco ejus pro te jacturam lucrum esse, ejus sine te incolumitatem esse detrimentum. Morior pro amore tuo, pro nostra sancta fide, pro tuenda auctoritate cathedræ Vicarii tui in terra Pontificis Romani legitimi successoris Sancti tui Apostoli Petri, veri capitis Ecclesiæ Catholicæ a te institutæ. Mea peccata, Domine, tuæ causa mortis extitere, sed in hac mea morte, te solum veram vitam expeto, non permitte, benegnissime Jesu, ut evadam tormenta, quo vitam habeam sine te: neque enim bonum est ibi vitam habere, ubi tu non es. Da mihi, bone Deus, constantiam ad ultimum usque articulum, neque me uno momento vivere sinas absque te, quia tu, cum sis vera vita, male potest hæc in me esse, si tu meo in corde non vixeris. Majorem concipio dolorem, dum recogito me offendisse te, vel posse a quoquam offendi, quam ullus esse possit, quem hac ex mea morte concepero. O vita totius vitæ meæ! quamquam, si aliquando a te alienus fui, sed tibi tamen demum devotus, toto iis corde condono, qui eam mihi student eripere. His dictis, conscensis alacriter patibuli scalis, e summo gradu Catholicos ad Religionem retinendam, hæreticos autem ad complectendam, sereno explicatoque vultu hortatus est, postque non diuturnam e deprompto libello precationem, restim collo induens, nocturnum capitis integumentum in oculos demisit, de reliquo carnificem suum munus exequi permisurus.

Decimus quartus P. Rodolphus Corbæus

Hibernus in ultimo sacrificio in carcere ante mortem peracto vehementer animo percelli, turbari, et consternari ita visus est, ut toto corpore succussus, nec verba satis proferre interdum posset, quas tamen mentis tristitia obnubilatas tenebras, in eodem adhuc sacrificio imploratum ab eo Numen cum fœnore etiam et auctario solatiorum restituit. In ipso supplicii loco patibulum osculatus consensu ferali plaustro insertaque laqueo cervice pauca de causa suæ mortis præfatus, indicium Sacerdoti in turba permixto, absolutionis impertiendæ dedit, et subducto curru animam Deo resignavit.

Decimus quintus R. Henricus Morsæus Anglus fuit, qui tertio e patria proscriptus, demum ad mortem damnatus, ultimam noctem fere insomnis duxit, hora quarta vero recitatis nonnullis pro Angliæ conversione precibus, inexplicabili pietatis teneritudine Missam de Sanctissima Trinitate, in gratiarum actionem pro beneficio mortis Christi causa oppetendæ celebravit, postquam persolutis ejus diei canonicis horis, singulorum qui eodem carcere clauderantur, circuitum ergastula, quos omnes supremum valere jubens, eam vultus amentiam retinere illis visus est, ut tantum animi non caperent magnitudinem. Ac præcipue P. Christophorus Ultanus e Sancti Francisci familia pro Christo vinctus, tanta animi lætitia et martyrii cupiditate ex ejus amplexu perfusum se expertus, ut quoties deinde ejus rei mentio incidisset, lacrymis gaudio manantibus exclamaret: Bone Jesu, qualis ille vultus erat? Adjicere simul solitus, si ad id tempus in hæresum aut gentilium errorum tenebris hæsisset, uno illo Patris cœlesti affectu et hausta ex amplexu mentis serenitate ejus, pro qua moriebatur, fidei veritatem agnitorum fuisse. Eductus subinde ad supplicii locum, magno animo plastrum conscendit et plura de veritate Catholicæ fidei locutus, tandem postquam agonem suum Deo, Divisque ardentius commendasset, sublatis altius manibus magno animi sensu pronunciavit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, percussoque dolentis ritu pectore simul ab adstante clam Sacerdote, ut convenerat, sacramentaliter absolutus, simul pedibus currus subductus est. Pependit ille quietissimus, nullo incondito motu edito, dum expirasset, in cujus deinde laniati sanguine complura sudaria, Legatorum et Comitum Egmontii rogatu, intacta sunt, et ad

venerationem partim servata, partim catholicis majestatibus transmissa. Partes dissecti corporis ad quatuor urbis portas, caput ad pontem sublime affixum est, reliqua omnia igni absumpta. Acta sunt hæc Londini, 1 Febr. anno 1645, ætatis ejus 50, Societatis circiter 20.

Decimus sextus P. Thomas Hollandus Anglus cum aliquot annis in Anglia salutem aliorum sub noctem fere semper, quia ob infirmitatem de die non poterat, procurasset, tandem captus, et sine legitima probatione damnatus ad mortem: cum jamjam perimendus esset, post fidei professionem publice factam, in genua se submittens Anglice sic precatus est: « Suscipe, o Pater misericordiarum, qualemcumque me vides. Suscipe has indignas perpressiones meas, quas sanctissimæ unigeniti tui Domini mei consociatas morti, propensissima tibi voluntate represento, earum virtute, conjunctioneque quæ passus est dulcissimus Redemptor meus Jesus, una cum meritis omnium, qui in lege naturæ, in lege Moysis, et gratiæ, Divinæ Majestati tuæ accepti fuerunt, sunt, et erunt; futuras, ut spero, gratiores. Ignosco Judici, ejus assessoribus; ignosco duodecim viris; ignosco accusatoribus meis, et qui inferendæ necis mihi quoque modo causa extiterunt. » Tum precatus pro Rege, Regno, ejusque ad fidem Catholicam reductione: « Si tot mihi suppetent, ait, vitæ, quot crines in capite, quot in oceano guttæ, quot in cælo stellæ, quot perfectiones et excellentiæ in Deo, illas ego perlibenter omnes eum in finem impenderem. » Quibus cum ingenti approbatione acclamantis populi prolatis, ubi aliquandiu clausis oculis ad eliciendam contritionem connisus est, mox eos apertos in adstantem carro Sacerdotem defixit; qui eo signo monitus postremam ei peccatorum absolutionem sic impertivit, ut extrema formulæ verba potuerit exaudire. Subducto interim carro, placidissimo ipse vultu, oculis semper in cælum intentis pependit, nulla oris contorsione, nulla brachiorum, pedumve indecora jactatione, sed manibus ante pectus (liberæ enim illi permissæ erant) surrectis, et orantis in modum conjunctis, perinde quietus, et toto corpore modeste compositus, ac si expirasset, aut optatissimo situ vivens conquiesceret. *IBID.*, fol. 117.

Decimus octavus fuit Dominicus Colinus coadjutor claro apud Hibernos ortu natus; contra sectarios centurio in Gallia militavit,

factus in Hispania postea dux classiarius per annos octo, semper et miles bonus, et vir frugi. In Societatem receptus, ex Hispania in Hiberniam proficisci jussus, ibi ab hæreticis captus, pro tribunali in veste Societatis comparuit, nil spes minasque moratus, quibus, ut a fide Catholica deficeret, urgebatur: ac illos etiam execratus, qui submissi clam suadebant, ut fidem Catholicam tantisper dissimulanter obtegeret. Ad suspendium damnatus, in carcere dira subiit tormenta, quibus in illum sævitum est, donec 31 octobris, in veste Societatis, revinctis post tergum manibus, laqueo e collo pendente, ductus sub patibulo se dimisit in genua et oravit. E scalis Catholicis auctor fuit, gravissime admonens ne se spe, metu, aliisque hæreticorum fraudibus interverti, atque a recto seduci sinerent. « Suscipite, inquebat, in cælum, et priscam fidem, quam præclari majores vestri sunt professi, non degeneres perseveranter conserveate; pro qua et ego nunc, ut videtis, mortem oppeto. » Mox deturbatus pependit, et excarnificatus est.

Genus II martyrii, Capite plexorum.

P. Nicolaus Boddeus Trajectensis Rector elatus est a quatuor bajulis gestatoria fella (nam vi tormentorum fractus ingredi non potuit) in theatrum ingenti totius Urbis ejulatu et comploratione, præsertim ubi viderunt supremam ejus petitionem, qua manus vinculis eximi postulaverat, crudeliter rejici. Collocatus in medio theatri, prælectam mortis sententiam multiplici renutu falsitatis coarguit: « Ad quid ista leguntur, inquit, quæ de verbo ad verbum, falsa et commentitia sunt? sed quando vobis sic collibuit, agite porro, ac pergite. » Tum ne prius, quæ ea, quæ constituerat, ad populum fuisset effatus, a carnifice cæderetur, eum ante se stare voluit, ac subinde præmissa totius populi salutatione, innocentem se, penitusque conspirationis ignarum, solius religionis causa occidi, multis argumentis contestatus est. Post quæ munus suum exequi carnificem sinens, altaque voce in manus Domini spiritum commendans, gladio ictus vitam gloriosa morte consummavit, anno ætatis 42. *TANN. in Soc. milit.*, f. 111.

Eodem mortis genere PP. Franciscus Macciadus, et Bernardus Pereira a Mahome-

tanis in Ethiopia Ausciagarellæ anno 1625, obtruncati obierunt. *IBID.*, fol. 191.

P. Joannes Baptista Macciadus natus in Insula Tertia Omurensem in carcerem deportatus est 29 April. anno 1617 ubi ex consortio fratris Petri de Ascensione Franciscani, ea custodia jam ante conclusi, ita exhilaratus est, ut eam sortem cum universis orbis imperiis non mutaturum ore et epistolis diceret. Pridie mortis jam uterque divinitus imminere sibi mortem intellexit, atque alteri alter revelationem explicuit. Dynasta mox per ministrum venisse denunciat a supremo senatu necis in utrumque sententiam, quam essent illa ipsa nocte excepturi. Illi æstu divino inflammati, in lacrymas gaudii testes resoluti sunt, et Hymnum *Te Deum laudamus*, una concinuerunt, ac deinceps acri se flagellatione exercuerunt ad certamen, et longa de rebus cælestibus contemplatione. P. Petrus dicebat, se per eos dies sacrificantem, vel orantem aliud nihil a Deo postulasse, et quod exauditus esset, se Domino maximo gratulari. P. Joannes Baptista respondit: « Se tribus in vita sua diebus, præ cæteris maximo gaudio delibutum, quo Societatem ingressus est; quo nuper erat comprehensus; et nunc, cum de supplicio moneretur. » Ipse tum extemplo magnitudinem voluptatis suæ brevissime ad superiorem in hæc verba præscripsit: « Hac ipsa hora concupitus ad me mortis nuncius advenit. Morior solatio plenus, quia pro bono Jesu morior. Ago illi gratias, quod me, licet indignum, tam insigni beneficio affecerit. » Inclinata jam die missi spiculatores jubent Patribus cibos parari; sed illi nullo se jam ad vitam retinendam alimento indigere professi iterato alter alterum de peccatis confidentem excepit, et simul litaniarum ritu Sanctos in auxilium omnes evocarunt. Custodia educti, et uterque manum Christi de cruce pendentis sigillo armati, alter succedens alteri, neophytos ex itinere multos, qui comitabantur, ad ea, quæ tempori erant idonea hortabantur: quæ tamen ob immodicum planctum haud satis intellecta sunt. Cum ventum ad locum est, breviter alter alterum jam tertio a peccatis expiavit; et rursus ultimum amplexati, ac salutatis elata voce Christianis, nonnihil divulsi sunt, unde se invicem intuiti, cum nescio quid essent collocuti, quod præsentis neophyti non perceperant, lætissime arriserunt. Jam hora cædis appetebat, cum Damianus quidam

neophytus, qui vinctis magno amore ministrarat geminam protulit stoream, super qua procumberent obtruncandi, ne eorum capita in solo volutarentur. Verum illi pari utique sensu, tegetem repudiarunt; « corpus e terra factum, et rediturum in terram, nusquam melius, quam in terra volutari. » Ergo nuda humo provolvuntur in genua; manibus in cælum surrectis, atque illico fatalem ictum gladio excipiunt. P. Petrus primo truncatus ictu corruit. At P. Joannes Baptista, cum primum vulnus accepisset, errante carnifice, nondum truncus assurgit atque iterum in genua ruens Jesum ac Mariam inclamat; tum altero petitis, ac tertio ictu, tandem obtruncatus est. *IBID.* fol. 270.

Augustinus Ota Nangasachi uxore mortua viduus, operam suam Societati addixit, fidelis catechista, et operarius impiger. P. Camilli Constantii comes, in carcere Ikinoscimano Societatem a Præposito Provinciali per litteras impetravit, a Camillo commendatus, atque admissus, et postridie in fidei odium cædendus, vota, de Societatis more concepit. Camillus flammis, Augustinus ac Socii securi cecidere, corpore in mare abjecto. *NADASI, in anno dier. illust. 10, aug.*

P. Gundisalvus de Tapia Hispanus, dum in sua domuncula rosarium recitat, adest cum conjuratis Nacabea, cæterisque ad fores cubiculi silentio relictis, cum duobus ingressus, quasi venerabundus ad osculum manus inclinat sese, dum interim alius exertam, quam veste occultaverat, clavam, valido ictu in caput Patris adegit. Hic sui vix compos, Jesumque inclamans, titubante gressu prosiliit e cubiculo templum petiturus: sed qui ad ostium restiterant, illi ad terram afflicto caput et brachium sinistrum securi abscindunt, secumque una cum sacro apparatu auferunt. Tentarunt et brachium dextrum, cujus digitos in crucis formam utpote ad osculandum, fidemque, pro qua moriebatur, contestandam composuerat, abscindere, securi sæpius adacta; sed vibicibus solis relictis, nequieverunt illam, crucis signum decussatis digitis pertinaciter facientem (quæ etiam in mortua cadaveris dextra sic efformata deprehensa est) resecare. *TANN., f. 53.*

P. Antonius Capetius, P. Didacus de Morales, P. Franciscus Marquez postquam novem diebus in scrobe pependissent, et aquæ tormentum centies et quinquies perpassi, in

Christi tamen confessione constantes perstarent, demum 25 Mart. 1643, capite truncati sunt. NADASI, fol. 149.

P. Jacobus Basile post munus apostolicum aliquamdiu egregie expletum, ab ethnicis arctam legis Christianæ semitam exosis, et libertatem quærentibus, eo ipso tempore, quo Christianos pœnitentiæ Sacramento expiabat, obtruncatus, et e crucis brachio in furcæ usus converso suspensus est, licet tum jam mortuus. Hispanis quoque ac Indis Christianis una deletis, inter litandum, eo ipso, quo cæsus est, die, sublata in altum ab eo pro more divina hostia, visa est palam cruento circulo circumdari; et super sacrificalem mappulam deposita, illam etiam sanguine cruentavit. Ad hæc plures Indi id a se oculis ipsis conspectum affirmavere quod e pectore, seu ore morientis P. Basilii pulcherrimus infans, comitibus duobus aliis alatis parvulis, in cœlum ferri sit visus, postea in alto ex oculis evanescens. *IB.*, f. 48.

Vincentius Alvarus cum Goam pergens ad studia, a Mahometanis piratis captus fuisset una cum alio de Societate, minati sunt Saraceni sæpius, se lytra pro duobus his non admissuros; daturus utrumque cervice præfecta in mare præcipites, quod Mahometo, ejusque legi essent adversi, et eam expugnarent. Interea feria sexta, die apud illos Mahometo dedicata, Mahometani senaculo inito diem illum celebri Christiani capitis sacrificio pro piaculari victima cædendo solemnem habere decrevere. Quocirca Vincentius in prora tunc orans delectus est, cuius Christiano capite religiones Mahometo persolverentur. Cum se occidendum audisset, lætus, quod Christiani nomen sibi in mortis obeundæ causam verteretur, totum Deo in victimam iterum et iterum dedicavit pulchro iterum gaudio delibutus: et religiose gestiens usque ad mortem, ac « Miserere mei Deus, » canens. Sub ipso ictu « Miserere, aiebat, animæ meæ, Jesu bone! » Aliqui ad ipsam Mahometi aram immolatum fuisse agunt: sed ille se in fidei odium cædi lætus, Deo se unice consecrabat. Corpus in mare abjectum est. *IB.*, f. 13.

P. Abrahamus Georgius in Æthiopiam missus, ibi proditus, tentus, et id, ad quod istuc ibat, fassus, cum juberetur Christum abjicere, vel saltem id simulare, spe libertatis, mercium, ac dignitatum oblata; id execratus, in carcerem detrusus est. Inde eductus, jussus est vel mori, vel dicere:

Alias non est Deus, quam Deus, et Mahometes ejus apostolus; mori elegit, accepitque mortis sententiam. Ad gloriosum supplicium Societatis cultu prodiit, ut Sacerdos in oppido Delec. Primus gladius in illum vibratus fractus est: alter leve illi vulnus infixit, et fractus est: tertio demum cæsus est felix. *IB.*, f. 142.

Philippus Nottin coadjutor ab hæreticis in fidei Catholicæ odium cruci ferreæ insidere jussus, manibus, pedibusque per extremos digitos ad tergum revinctis, et manicarum ac pedicarum aculeatarum tormento dire insertis. Collo innexum erat collare ferreum, trifariam aculeis consertum, quorum alii recti eminebant, alii sursum, deorsum alii vergebant; igne quoque, quo ipse lente torteretur, admoto. Ubi usta pelliis ibat in bullas, et pustulas, illis ferro apertis acetum cum sale ac pyrio pulvere infudere. Sic per decem horas cruciatus Philippus, capite deinde plexus est, obtentu prodicionis, re ipsa odio fidei orthodoxæ, ut patet e narratione a Bullonio Duce conscripta; et e calumnia ab hæreticis conflata per Lansmanum, cui ob vitæ spem mentito, vitæ promissæ loco mors illata est. Philippus in loco supplicii objecta omnia falsa esse affirmavit ac dixit se mori innoxium, et pro Catholica Apostolica Romana Ecclesia. *IB.*, f. 206.

P. Marcellus Franciscus Mastrillus e Marchionibus Italiæ, cum aquis et igne candentibus, in scrobe quatuor jam dies pependisset, nec mortuus adhuc fuisset; inde extractus, flectens sub gladio bis exclamavit: « Pater mi, S. Francisce Xaveri! » his infixit illi carnifex ensem innoxium. Tandem tertio ictu, cum Jesum et Mariam pronuntiaret, capite truncatus est. *IB.*, f. 320.

Genus III Martyrii, igne combustorum.

Leonardus Kimura primus e Japonibus a S. Francisco Xaverio baptizatus, dein captus et ad mortem damnatus, actus gratiis, testes voluit adhiberi, se Evangelii causa damnari. Stipiti alligatus, igne jam in flammas gliscente ac erumpente, nullam doloris significationem dedit; aiebatque sibi nihil dolere, suave esse, dulce illud incendium. Ambustis vinculis libera utraque manu prunas collegit, et illis caput velut rosis coronans, cecinit: « Laudate Dominum omnes gentes: »

christianis interea Jesum et Mariam clamantibus. *IBID.* f. 374.

P. Carolus Spinola Marchio Italus cum una cum P. Sebastiano Kimura, et septem aliis sociis quatuor annis in ærumnosissimo carcere innumeras calamitates sustinisset, ipse et socii demum ad supplicium vocati psalmos una cum dulcissimis lacrymis cecinerunt. In loco supplicii triginta millia christianorum, qui affluerant, sunt censa. Columnis alligati steterunt per horam, antequam ignis subderetur, et Carolo incipiente, læti cecinere : « Laudate Dominum omnes gentes. » Scintillæ quædam e rogo in pectus Caroli advolarant, eique adhærescebant. Unde ille primus corruit lento illo igne extinctus secutus reliquis. *IBID.*, f. 374.

P. Camillus Constantius Italus capite damnatus, delirus putabatur, quod diceret, se jam votorum suorum summam penitus attigisse. Tabiræ ad Firandum rogo addictus, palo fune ex arundinibus texto alligatus, ad populum de animæ immortalitate, ac felicitate fidei Christianæ dixit egregie. Incendio involutus orabat : et flamma tantisper diducta, seu aperiri visa illum orantem ostendit, canentemque : « Laudate Dominum omnes gentes : Gloria Patri, » etc. Tum tertio Japonice pronunciavit voce clare percepta : « O quam bene mihi est. » Jam flammis absumberetur corpus, cum adhuc : « Sanctus, Sanctus, Sanctus, » quinquies cantare auditus est. Dicebant barbari : tantam illam ejus viri fortitudinem supra mortales vires altius quidpiam habuisse. *IBID.*, f. 283.

P. Petrus Paulus Navarrus Italus damnatus ad rogam processit post meridiem pallio indutus, nudis pedibus, et rosario de collo suspenso. Ducebantur una Dionysius, Petrus, et Clemens, qui cum illo fuerant in via comprehensi, duoque priores jam erant in Societatem adlecti. Vultus serenitas cum inusitata quadam modestia conjuncta omnium oculos præcipue in Patrem convertentem. Ipse litanias præcinebat, cæteris respondentibus, ethnicis vehementer attonitis ad tantam euntium ad ignes tranquillitatem. Ubi ad locum reorsum supplicii infamem eventum est, palos ibi defixos Pater detracto capiti pileo veneratus est, cœpitque tam festinato ingredi, ut ægre possent alii consequi. Ut intra repagula subiit, flexis ante suum stipitem genibus, Deo de beneficio quod accipiebat, gratis egit. Paulo post cum

surrexisset, a quaternis lictoribus columnæ alligatus est. Rosarium et cingulum a lictoribus direpta, Christiani magnis denariis redemerunt. Ubi Tonus advenit, rogo injectus est ignis. Spirabat valide ventus ; ideoque correpto mox flammis pallio Patris, semiustulata vestium frustra in sublime ferri visa sunt. Deinde, serpente flamma, spectatus est Pater, qui modo socios ad constantiam hortabatur, admonebatque ut Jesum invocarent, modo lumina tollebat in cælum, quo aspirabat. Denique vinculis igne consumptis, in alterum latus prolapsus est, cum identidem clara voce repeteret : « Jesus Maria, Jesus Maria. » Pari fortitudine, benediciente ipsis secundo P. Petro Paulo, triumpharunt de igne cæteri, et Petrus eo gloriosius quo quia longius aberat ab incendio, productius tormentum habuit. *TANN.*, f. 309.

P. Hieronymus de Angelis Siculus damnatus capite, cum ad supplicium una cum aliis duceretur, causa mortis illius descripta, et palam affixa est in hæc verba : « Homines isti tam grandi supplicio maculantur, quia Christiani sunt. » Ita exustus est, post pulcherrimam ad populum allocutionem, humi flectens. Simon Jempo e Bonzii cujusdam discipulo factus ejus socius, et laborum comes, optabat in Societatem admitti, et in odium fidei Christianæ occidi : utrumque est consecutus. *NADASI*, f. 383.

P. Michael Carvallius Lusitanus ad mortem damnatus, crucem ipse portavit, cum sociis psalmos canens. Primus ipse palo alligatus, et cum illo religiosi alii plures ; atque omnes dum arderent, « Jesum et Mariam, » pronunciavere, atque vixere. *IB.*, f. 209.

P. Thomas Tzugi Japon cum pro re Orthodoxa præclare apud suos Japone satageret grata dicendi affluentia, ut disertus, ita impiger, ab ipso divino Sacrificio peracto in custodiam detrusus, multifariam a suis blande, severeque tentatus, effusa, quanta maxima poterat, felicitis facundiæ copia se ignibus pro Christo devovebat. Cum duobus suis comitibus, ad flammas damnatus, post sudores genti suæ 34 annis laudate impensos, in ignis medio de Christi patientis tormentis ac de fide Catholica magno verborum pondere peroravit : Mox voce in cantum flexa : « Laudate Dominum omnes gentes, » cantavit, et inter canendum extinctus est. Illud admirabile, ac Japonibus, et Lusitanis testibus luculentis (qui ipsi adfuere, ac rem accurate oculis lustravere) exploratum est,

pectus mortui P. Thomæ ultro apertum dissilisse; et ex illo visam egredi rubram flammam, quæ sursum in cælum sublimis volatu igneo splendens abierit, eorumque, qui hæc spectavere Christianorum corda mire accenderit. *IBID.*, f. 260.

P. Antonius Iscida Japon gravem et ipsa morte acerbiorem carcerem triennio fere sustinuit, crebris pollicitationibus, ac minis frustra sollicitatus a Præfectis, ut deserta Christi religione ad Japonica sacra transiret. Quorum uni aliquando atrocissima supplicia comminanti; « Frustra mihi, respondit, minas et verba, qui pœnas jamdudum, et cruciatus exspecto; neque tibi reor proclive fore, satis huic meæ facere cupiditati. Igitur si me diem unum torquere decretum tibi est, meo rogatu ac sententia in denos extende; si denos decretos habes, profer in centenos: proroga annum unum in denos, et ipsum porro decennium produci in omnem ætatem. Si decem cogitatæ tibi sunt formæ pœnarum, quibus me exerceas, amabo, centenas cogita: certamen, si placet, utriusque nostrum invicem sit, tibi sæviendo, mihi durando, dum victus alter defatiscat.» Ergo ad ferventes montis Ungeni aquas anno 1651, 4 decembris, varie discruciatu est, carnificibus omnem in eum jussu Gubernatoris immanitatem expertis. Plurimis horribile, et prolixum hoc supplicii inventum finem excussit, qui, cum non reformidarent pro Christo vitam semel abjicere, eam tamen ob iteratos toties cruciatus retinere minime sustinebant. Perfoscos etenim ad usque ossium adustionem fomentis identidem restaurabant, ut ubi convaluissent, iterum ex intervallo atque iterum perfusi, gravius ex renovatis vulneribus torquerentur. Igitur arreptum P. Antonium carnifices ante aquarum tormentum, manus pedesque revinctum valide distendebant, omnes corporis juncturas veluti in equuleo distrahebant, sicque luxatum sublimi demum suspendebant, postremo scapulis aquam ferventissimam infusuri: quæ tamen præter omnem consuetudinem, stupentibus ad prodigii novitatem carnificibus, nullam ei cicatricem inurebat. Post 30 dierum tormentum, revocatus in custodiam, ibique ad usque 3 sep. ann. 1632, omnibus incommodis ærumnose afflicto, demum Gubernatoris edicto vivus lento incendio combustus est Nangasachi cum quatuor aliis, Toscigunsama nuper post parentem suum

Sciogunum, et Imperii, et crudelitatis ejusdem petito 63 natus annos, actis 43 in Societate. *TANN.*, f. 32.

Thomas Nicoforus Japon sub disciplina Seminarii educatus, multum ante, ac post initam Societatem operæ industriæque attulit commoda rei Christianæ apud Japonios. Idcirco exilium, et ærumnas a suis civibus odio fidei illatas sustinuit. Postliminio redux ab exilio Nangasachi flammis addictus, et vivis illustri morte in igne contemptus est. *NADASI*, fol. 227.

P. Sebastianus Viera Lusitanus una cum quinque illis, quos in carcere in Societatem cooparat Japonibus, toto, quod super genua est, corpore in foveam e pedibus pependit per totum triduum, illis quoque supersites. Etiam antea prædixerat, se tormento fossa non moriturum. Supposito demum igne cruciatus est, et combustus, cum ei viventi prius viscera fuissent sensim extracta, ut scribit ejus socius P. Albertus Meinski. *IB.*, fol. 229.

Genus IV Martyrii, Sagittis confixorum.

P. Andreas Gualdinus Hispanus dum Mazuam petit, quæ est urbs Insulæ cognominis in Erythræo littore, qua trajectus in Indiam est, in Turcas incidit: quibus ex vestitu proditus, quod Christianus, et Sacerdos esset, una cum Lusitano itineris comite, cum ad ejurandum Christum nulla vi adduci possent, barbarum in morem telis confossus, viam, et vitam felici exitu confecit, anno 1562. *TANN.*, f. 268.

Petrus Correa cum socio Joanne Sola apud Carigios rem feliciter gerebat, sed quidam furens libidine (quem ille a devoraturorum illum Brasilorum cultro carnario liberarat) qui avulsam a se (e ritu legis Christi), pellicem dolebat, barbaris in eo concitatis effecit, ut mortem illis consciscerent. Ergo Solam primum, deinde Corream, utrumque in genua procumbentem, sagittis interimunt, Christianis eum lugentibus, et unicum veritatis interpretem, omniumque patrem, fratrem, amicum dolenter clamantibus. *NADASI*, f. 405.

P. Ludovicus Quiros dum Floridanos, qua potest, excolit, et Ludovicum quemdam perfidum neophytum a perfidia conatur ad Christi sacra reducere; ab eodem bona verba accipit, quippe qui se omnino rediturum

promitteret. Ea spe hilaris revertebatur P. Ludovicus; et ecce collecto barbarorum globo Ludovicus apostata illum per iter aggressus, ejus cor sagitta transfixit. *IBID.*, fol. 35.

P. Bernardus Reuss Hispanus ad immanem in America Meridionali Ciunciorum gentem dum tenderet, eo ipso tempore, quo Religioso Sacerdoti ejus itineris comiti, pro mortis, quam imminensem expectabant, apparatione, ultimum confitebatur, in valle Apollo, sagittis una cum illo, aliisque confixus est. Tribus jam sagittis saucius, crucifixum arripuit, et sublatis in cælum oculis expiravit. Corda illius et aliorum extracta, et una cum sagittis combusta sunt. Aiunt, illum jam antea prædixisse, futurum, ut in fidei odium a Ciunciis cæderetur. Et vero, idcirco Societati nomen dederat, ut Christum gentibus annuntians mortem cruentam gloriosus oppeteret. *IB.*, 223.

P. Julius Pasqualis Italus, et P. Emmanuel Martinez Lusitanus, dum instigat apostata collectam barbarorum manum, domus, in qua patres habitabant, incenditur. « Prodeamus in aciem, aiebat, Emmanuel, et strenue moriendo decertemus, ne mori pro Deo nostro reformidare videamur. » Tum una cum P. Julio acceptis in manus rosariis præcedit in aream, qui ut prior apparuit, tanto impetu sagitta inflicta est, ut brachium corpori, ceu clavo adacto confixerit. Ut venire in aream Patres, genua uterque humi flectere, oculos in cælum attollere, seque Deo devovere; Barbari ex adverso inconditis clamoribus et opprobriis venenata addensare spicula, ac totos imbres sagittarum immittere. Sic obruti cum toto comitatu, inter sacra Jesu et Mariæ nomina felices animas profundere. 4 Februar., anno 1632. *TANN.*, fol. 392.

P. Antonius Daniel Gallus mane divino Sacrificio operatus, cum Hiroquæos ad cædem advertantes audiret, quosdam antea jam dispositos, quos potuit, illico baptizavit, ut æternæ illorum vitæ in periculo illo prospiceret. In templo una omnes Christiani in preces effusi, ab illo certatim poenitentia expiati, et persancte incitati ad mortem pie oppetendam, cum diceret « Hodie erimus in Paradiso, fratres; » Hiroquæis ethnicis barbaris in templum se infundentibus prodiit obvius, et sagittis confossus est, Jesum clamans. Singuli barbari vulnus aliquod, etiam mortuo inflixere, ac templum, igne injecto,

una cum cadavere combussere. *NADASI*, fol. 201.

Genus V Martyrii, sclopis occisorum.

P. Joannes Batthæus Hibernus in patria una cum germano suo Sacerdote, communem hæritici furoris torrentem sensit. Etenim hæretici atrumque hunc esse Catholicum Sacerdotem certiores redditi, et quidem Joannem etiam Jesuitam magna exultatione prædam nobilem in forum abripuere, stipitibus alligavere, ac utrumque plumbeis scloporum glandibus trajecere; Catholicis Sacerdotes suos in fidei hæreticis exosæ odium sic tractari gementibus. *IBID.*, f. 245.

P. Jeremias Fischer Bohemus Rector Gloaviensis cum iter in Poloniam intenderet, humi procumbens, et Jesum ac Mariam inclamans, ab hæreticis militibus: « Jesuitas, Jesuitas, » furenter succlamantibus, pergere prohibitus, et globo plumbeo trajectus est, sociis fuga elapsis percussor fere post semestrem, globo simili et ipse in duello ictus interiit. Parcebant aliorum vitæ, spoliis contenti hi milites grassatores: at Jesuitas pessime oderant, eo quod dicerent eos Ministris hæreticis esse perinfectos; item Romanam Ecclesiam non progressus tantos habituram fuisse in Germania, et facilius ab hæreticis labefactandam, nisi hoc genus hominum pro illa tam solerter satageret. Auditi sunt iidem exprobare, quod idola Catholica (ita illi Sanctos vocant, atque imagines) suis opitulari non possint; sed Catholicos, ac etiam Jesuitas, prosterni sinant ab hostibus. His nempe imbuti in Sociorum vitas grassati sunt. *IBID.*, fol. 16.

P. Antonius Bellavia Italus in prælio, in quo ille inermis Lusitanis contra hæreticos pugnantibus sacram industriam navabat glande saucius, cum nihilominus Lusitano militi saucio contenti aures præberet, ab hæreticis in opere, quod ii detestantur, deprehensus, aliquot in capite guttureque acceptis vulneribus, mortem oppetiit. *IBID.*, fol. 234.

P. Didacus de Alfaro Hispano Indus in urbe Assumptionis Collegii rector, et S. Inquisitionis Commissarius, postea Reductio-num Præses, ac omnibus omnia factus est, insigni animarum lucro. Ad amicum scripsit, se hostili ethnicorum globo casurum. Id quod barbari cujusdam ex insidiis in eum

jaculati manufactum, cum ille (omissa quam capere poterat fuga) Indis Christianis contra ethnicos furentes, et sacris omnibus perinfectos fidelis adesset, magno solatio animarum. Ad quam ille mortem se per ascetica unus mensis exercitia secessu accuratissimo præparat. Corpus illius in summis caloribus per triginta leucas vectum citra ulius tetri odoris molestiam. *IBID.*, f. 12.

P. Hervæus Malvesius Gallus Cleracum missus, ibi urbe ab hæreticis dolo capta, dum Episcopi domesticis peccata confitentibus aures præbet, ab hæreticis agnitus, plumbeo globo in pectore trajectus, ferreo in jugulo vulneratus, tum in vertice (ubi eis corona Sacerdotalis odio erat) et alibi, decem facile vulneribus saucius, Jesum et Mariam dixit, et vixit. *IBID.*, fol. 73.

Emmanuel Niger Italus coadjutor, cum capta a Calvinistis Claudiopoli, militis SS. Sacramentum impie conculcantis insolentiam redarguisset, securi militari in capite vulneratus et globo trajectus, gloriosa morte vitam terminavit. *IBID.*, fol. 179.

P. Jacobus Salesius, et Gulielmus Saltamochius coadjutor, uterque in odium fidei Catholicæ ab hæreticis Albenaci captus, longafame, ærumnisque vexatus est. Salesio pro fide docte loquenti os luto impletum. Inde pro inimicis orantis humerus sclopo trajectus, et Jacobus Jesum clamans, ferro in pectus adacto confossus est. Amplexus illum Gulielmus coadjutor pugionibus trucidatus, cadavera per sex dies jacuere. Auctores necis aliis alia clade puniti divinitus, delirio, triremibus, infamia : quidam etiam corrosi a vermibus interiere. Cæterum Salesius Philosophiam, ac Theologiam scolasticam primum, deinde moralem docuit, linguarum sacrarum insigne peritus. Asthmate, ac immodicæ famis morbo afflictus, laborabat tamen æque ac valens. Ubi ubi esset, unum sibi e sociis monitorem deligebat fidelem, atque assiduum. Dulce illi fuit silentium, et inde facilior ars orandi usu firmata. Unde tenere ac facile abripiabatur ad Deum ab iis quæ videbat. Aiebat debere quemvis impense gratulari Deo cum Sanctis de illa jucunditate, qua ipse infinite gaudet. Cubiculi januam pulsante quopiam, curvatis genibus dicebat : « Intra Deus meus, intra animam meam. » SS. Eucharistiam fere horis singulis adorabat; sæpe etiam visitabat. Dixit superiori se a Deo singulis horis Martyrium petiisse; id ipsum petebat quotidie coram

SS. Sacramento, recitata quinquies Dominica, et Angelica oratione in honorem Regis Martyrum boni Jesu. Dixit etiam cuiquam annis aliquot ante mortem, optimum genus mortis fore, si sclopo inter orandum concideret : bene quoque illi, qua esset cædendus, manui precabatur. Totus in amore Dei erat, seu ad socios diceret, seu familiari usu colloqueretur. Affectus aliquot hisce versiculis illigavit :

Gusto Deum, cupio, zelor, gratusque revolve.
Offero, depono, atque resigno mortificorque,
Confero, magnifico, admiror, congratulor ipsi.

Anno 1622, 5 Julii Bruxellis dæmon ex energumena dixit, se libello de fide ab eo composito mire uri ; cæsum esse illum Albenaci ab iis, quos ipse suos amicos appellabat. Nocte post cædem proxima, in eo, in quo Salesius natus fuerat cubiculo, per horæ spatium, et amplius, mirus quidam splendor illuxit ejus rei mysterium postea, ejus nuntiata mors enucleavit. *IBID.*, fol. 47.

P. Joannes Sandæus Belga ad castra Cæsarea, ut Catholicos istic opera omni juvaret, missus, inde redux, ab hæreticis, fidei Catholicæ ac Societatis odio, ad Rhenum tribus globis ictus cecidit, Wepstadii honorifice tumulatus. *IBID.*, fol. 121.

P. Petrus Buzelinus Belga captus a victoribus Batavis est, cum Catholicos milites saucios confitentes audiret, ac omni ope juvaret. Præerat sociis Petrus : et de se, ac suis clare testabatur, se non Archiducis, sed Dei stipendiis militare, nec sequi castra ut militem, sed ad animas militum procurandas. At hæc ipsa exacerbare iras victoris hæretici : quare semel iterumque sclopi glande trajectus occubuit. *IBID.*, fol. 19.

P. Laurentius Passokius Silesius, cum Tribuni in Lipsiensi pugna vulnerati confessionem exciperet, ab hoste hæretico victore deprehensus, et quis esset interrogatus, ac Mariam Deiparam execrari jussus, se Sacerdotem Orthodoxum professus, Mariam vero non tantum nolens execrari, sed et summis, quibus poterat, laudibus extollens, ab exacerbato per eam audaciam hoste, gladio percussus : et glande plumbea eodem in loco peremptus est. *IBID.*, f. 338.

Genus VI Martyrii, Clava occisorum.

Franciscus Martinez Sine scholasticus Macai natus, et liberalibus disciplinis apud

nos eruditus, ac Societati adjunctus, post labores fidei causa susceptos ab apostata quodam proditus, et falso accusatus, quod proditor, et magnus esset, quodque oculis, se, cum vellet, subduceret, quæstioni subjectus est; in qua ligneis vectibus arcte constrictis pedum calcibus et verberatis, in atrocissimo tormento tenuit mirum silentium. Socios etiam Christianos innocentes quæstioni subjectos monuit, ut meminissent, mendacium christiana lege esse vetitum: caverent ergo dum minora timent, majora tormenta sibi accersere. Semel ac iterum dire verberatus, in ipso carceris, in quem reducebatur, vestibulo vi dolorum prostratus, innocentem animam fortiter expiravit, ipsa Christi morientis hora, ut perhibent: et cum ipsis manicis, atque compedibus, ita ut vinctus erat, sepultus est. *Id.*, fol. 223.

P. Ægidius de Abreu Lusitanus in India Orientis, cum in Japoniam proficisceretur, ab hæreticis Batavis tentus, biennio in carcere salutariter instruxit Catholicos ibidem vinctos, et expiavit, atque in fide firmavit, ne illam sub hæretico jugo, spe, aut metu inducti desererent. Ea propter ab hæreticis contumeliis, inedia et vario credulitatis inhumanæ ingenio cruciatus, cognomentum apud illos habebat fere « diaboli, et papistæ. » Demum plagis quoque adjectis confectus, victor animam edidit. *Id.*, f. 368.

P. Petrus Martinez Hispanus in Florida inediam perpersus, dum omnes circum terras lustrat, in illas Evangelium illaturus, e scapha extractus a barbaris, flexis genibus, elatis in cælum manibus, capite clava confracto, mortem, quam optabat, quamque prædixerat, est adeptus. *Id.*, f. 194.

P. Michael de Urrea Hispanus, quia avis versicoloris idolum dejecit, Cacicuii ligneis acinacibus illum, alter profunde in capite, alter in facie vulneravit: unde mors brevi consecuta; illo interea pro iis orante, a quibus fuerat sic concisus. *Id.*, f. 250.

Franciscus Pintus Indus ad barbaros Tapojas missus, per famem, sitim, frigora, per opera securibus, ardua, et impedita itinera ad Ibiapanos una cum Aloysio Figheria penetravit. Sed cum obstinate pervicaces illas cervices Christi jugo per nullas artes posset subigere, ac illi æterni Evangelii præcepta inviti audirent, hoc die (ut habet Index MM.) ab irruentium globo repetitis ictibus vecte ligneo est interemptus,

maxillis confractis, excussis oculis, cranio comminuto, in desertis Ibiapanæ montibus, eo ipso tempore, quo operam dabat horis Divini Officii recitandis. *Id.*, f. 3.

P. Martinus de Aranda Valdivia Hispanus ad Elicuræ populos cum P. Horatio Vecchio, et Didaco Montalbano missus, tertio die a barbaris neci est datus. Accusabantur, et odio erant Patres, « quod novæ legis seminatores essent; et quod uxores a Christianis e medio barbarorum acceptæ Christiano ritu sint expiatæ, » hisce auctoribus. Ergo genibus religiose nixos invasere sicarii, et clavas ligneas ferreis muricibus armatas, atque refertas, illorum capitibus illisere; humi jacentes hastis confixere, cervicibus quoque præcisis. *Id.*, fol. 398.

P. Ferdinandus de Santarem Hispanus aiebat: « quod velle ærumnis carere sit idem, ac velle Christo tergum obvertere atque illum solum sub cruce relinquere. » Finem ærumnarum reperit in morte, quam illi Tepeguani odio fidei, quæ latius se porrigebat, accensi intulere. Cum cæderetur humi abjectus rogabat ecurr occideretur. Respondere barbari: « Satis superque esse causæ ad cædem, quod Sacerdos Christianus esset. » Ita illi clava caput, cerebrumque dispersum est. *Id.*, fol. 368.

P. Rochus Gonzalez a S. Cruce Paraquariensis Hispanus post Sacrum celebratum, ab irruentibus conjuratis bicubitali clava lignea silice armata in P. Rochi caput vibrata peremptus est, ejus cerebrum humi dispersum est, aliis alia vulnera certatim exaggerantibus, et mox barbaro plausu orto. Inde, ita ut erat quassatum caput reffectum est. Quinquaginta tres barbari testes affirmant auditas cordis e pectore P. Rochi has voces: « Occidistis eum, qui vos diligit; occidistis corpus meum, et ossa mea contrivistis, at non animam, quæ jam inter beatos versatur in cælo. Multæ vobis calamitates evenient ob mortem meam; quia venient filii mei pœnas repetituri, ob violatam Dei Matris imaginem. » At illi: Hen præstigiator ille adhuc loquitur? Mox evulsum illi cor e pectore loqui desit. Cor in ignem una cum teli cuspe injectum, combusto telo, integrum inventum, et anno 1633 Romam perlatum est. *Id.*, fol. 348.

P. Gaspar Osorius de Valderavano Hispanus, et P. Antonius Italus in Paraquaria

uterque fœcundis pro religione sudoribus inclytus prospere laboravit; et in Ciaccorum provincia ob damnatas avitas gentis superstitiones utriusque caput ligneis clavis contusum est. Ita interfectorum rasos vertices, in odium fidei, et sacri ordinis concerpere, pectoribus etiam laceratis. Fama fuit, patres hos, jam trucidatis barbaris apparuisse, sacrificali veste, ac multa luce circumdatos, enixeque commonuisse, ut Christo sese addicerent, patribus aliis ad fidei magisterium advocatis: id quod ipsi barbari prodidere. Ib., f. 114.

P. Petrus Romerus Hispanus missus ad Itatines Indos, ibi ab irruentibus Indis aliis, macana seu clava ignea, in humero valide percussus, Jesum clamans, in quo capite demum ictus concidit. Inde illi evulsa præcordia; et præciso jugulo lingua extracta. Ib., f. 115.

Genus VII Martyrii, Aquis submersorum.

P. Ignatius Azebedius Lusitanus in pupi navis, qua in Brasiliam vehebatur cum sociis, altare erexit, illique Roma secum advectam S. Mariæ Majoris imaginem imposuit. Ad Palmam (quæ una est Canariarum, seu Fortunatarum insularum) piratæ heretici in eum et socios irruere. Ignatius arrepta Dei Matris effigie, socios cohortabatur ad vitam optimo Deo consecrandam, conclamavit Soria hæreticus piratarum antesignanus, ad suos piratas, ut Jesuitas occidant: « Hos enim ad prosemminanda prava dogmata in Brasiliam proficisci. » Ignatius in B. Virginis imaginis complexu conculcatus, capite saucius, lanceis confossus, Romanæ fidei veritatem contestatus, atque ut pro hac socii fortes occumberent, omnes unice hortatus, una cum illa Deiparæ imagine cecidit. Hanc illi e complexu cum avelere haud satis facile possent, furenter properantes hæretici, eum seminecem in mare abjicere; ubi etiam corpus ab aquis se effrens, Deiparæ imaginem, mortuis quoque brachiis adstringebat. Ib., f. 208.

Eamdem sortem obierunt P. Petrus Diaz Lusitanus cum quatuor, et P. Alphonsus Fernandez cum octo sociis omnes in itinere Brasilo aquis ab hæreticis submersi. Ib., f. 282.

P. Raphael Ferrer Hispanus, postquam Coffanes diros populos adiit; et ex iis quadrin-

gentos ad sacri fontis Sacramentum pellexit, oppida tria condidit. Barbarorum nonnulli simulata specie amicitiae illi per iter obvii, et gratulati illum, ob fidem peregrinam prædicatam, in aquam mense martio per pontem dedere præcipitem. Ib., f. 109.

P. Martinus Laterna Roxolanus in mari Baltico ab hæreticis captus, dum catholicos ad probra eorundem hæreticorum fortiter toleranda hortatur, hæreticis innotuit, eum non modo catholicum, verum et Sacerdotem esse, atque adeo Jesuitam. Jam designabatur ad necem, cum procacior quispiam intruso in eos illi pane hortabatur, ut comedit, brevi quod abunde biberet habiturus. Mox exuto, manus dire sauciant, eumque, inflictis prius vulneribus, mari mergunt. Ib., f. 298.

P. Amarus seu Maurus Moureira Lusitanus cum ab incensa ab hæreticis Lusitanorum navi in aquas desiliisset, iique alios adnantes cymbis exciperent, illum e veste Jesuitam, e corona (seu vertice illa die raso) Sacerdotem esse agnovere; ideoque non recipere cum aliis, immo contis truculenter confecere. Ib., f. 303.

Genus VIII Martyrii, Aquis gelidis cruciatorum.

P. Didacus Carvallius Lusitanus ultimo anni Japonici die (nobis 18 Febr.) defixo in fossa gelidæ aquæ plena palo alligatus cum novem sociis Christianis, ibi sine ulla veste per tres ipsas horas ad pectus usque mersus, jussus est confidere. Quo tempore, nunc sancto absorptus silentio, nunc verbis flagrantibus, præclaro fuit sociis ad constantiam hortamento. Crebra illius, et sociorum vox erat, una clamantium: « Jesus, Maria, benedictum sit venerabile Sacramentum, Deo sit semper laus et gloria; » aliis circum interea, ut Christum desereret ac socii, importuna voce hortantibus, at aure surda exceptis, eoque in Didacum, tanquam omnis, ut aiebant, mali auctorem, verba multa jactantibus, Didaco interea in sinum gaudente de tam luculentis lucris. Ex aqua educto iterum auctores fuere, suos ut socios a Christo averteret, vitæ præmio. Sed ille potius auctorem se illis fore dixit ad mortem pro fide per atrocissima omnia obeundam. Tum ignem illis minatus Gubernator in ærumnosam custo-

diam omnes trudi, ac inde quadragesimo post die educi iubet. Causa eorum, quæ patiebantur, eorum humeris affixa voce: « Christiani, » expressa est: qua tesera notati 22 Febr. educti, palis iterum in stagno gelido alligati post prandium, istic persistere usque ad noctem, ventis nivibusque perfrigidam. Cum se obrigescere jam sentirent, suavissime se invicem consalutabant pater ac socii, opemque a Matre Virgine unice flagitabant, quam a Filio illa Filii militibus impetrarent, ac cruciatus et mortem fortiter oppetendam; Didaco animos omnibus suggerente: qui demum et ipse postremus omnium ante dimidiam noctem occubuit. Omnium corpora concisa frustatim, et in profluentem abjecta. *IB.*

Anonymus Japon Coadjutor varie cruciatus, laniatus, et in aquis gelidis per 70 dies ita mersus est, ut capite tantum emereret, quod ipsum denique etiam eidem abscisum est.

Genus IX martyrii, Aquis ferventibus cruciatorum.

Machael Nacascima Japon per annos quindecim Patribus serviens multum operæ contulit ad Christianam rem bene gerendam, et ipse quoque Christianos erudit, adjuvit. Ea propter captus, fustibus non semel vapulavit; et aliquando ex alto in aquis dejectus est. Supinus, aqua in os infusa, et in sursum cum sanguine de corpore arcte compresso expressa cruciatus, soli torrendus expositus, ibi leni aura e cœlo aspirante recreatus est. In Urgenio, ad Nangasachum monte præalto, et intus igneo instar Vesuvii; atque bullientes aquas, quæ in stagnum confluunt, effundente, aquis illis perfusus est. Sunt autem aquæ illæ noxiæ, bestiis etiam, avibusque illac forte volantibus. Si vero illis tingantur humana corpora, ulceribus doloribusque misere cruciantur. Hos cruciatus expertus est persæpe Michael, etiam per bullientia illa stagna traductus: atque inter hæc tormenta, cum Christum ac fidem semper profiteretur, extinctus est. *IBID.*, f. 496.

P. Antonius Iscida Japon, de quo supra dictum est, triginta diebus crudelissimo aquarum ex monte Ungen fluentium tormento cruciatus est. *TANN.*, f. 338.

Genus X Martyrii, in scrobe pendentium.

Nicolaus Keyan Fucunanga Japon scholasticus in Seminario per triennium latina litteratura imbutus, illam plena cœlestis zeli facundia nobilitavit. Ea propter a suis civibus in scrobem, deorsum verso, et afferculis duobus incluso capite, manibus revinctis, e pedibus pendens demissus est primus. At Beatissima Dei Mater, cujus dulcissimo nomini apprimere erat devotus, illum istic non semel invisit, ad sedendum et quiescendum, e suspendiario illo supplicio tantisper deposuit, potu frigidæ indulgenter recreavit, cujus etiam cyathus cum aqua, ipso a vinculis absoluto invento, repertus. Interrogatus ecquid ægre sentiret respondit; quod Imperatorem, et omnem longe lateque Japoniam non posset, ita ut optabat, et laborabat, ad Christi cultum adducere: hoc enim vero impense sibi esse molestum; et luculenta divinæ Matris beneficentia enarrata, quarto posteaquam suspensus fuerat die in scrobe decessit, ea ipsa luce, qua S. P. Ignatii dies auguste percolitur. *NADAS.*, f. 229.

P. Emmanuel Borges Lusitanus in Japonia Nangasachi dum ab anno 1612 rem christianam procuraret, posteaquam sæpe latuit, et eos, a quibus ad mortem quærebat, barbaros evasit, post anni 1614 exilium redux, 13 augusti, depresso in foveam capite suspensus est, et 16 augusti demum gloriosum agonem confecit. Et cum illo etiam Ignatius Xindo novitius Aryensis ortus in Japonia Adriani gloriosi viri in fidei odium cæsi filius, et Josephus Reomuy, novitius, Fingensis. Hi duo e Seminarii disciplina socii Patribus, etiam in exilio, et reditione adhæsere; Societatem demum amplexi, et brevi capti, eadem cum P. Emmanuel Japonicæ fossæ, ac suspendii morte affecti sunt. *IB.*, f. 244.

P. Jacobus Giannonius Italus ab Apparitoribus post felices istic ab anno 1609 labores et cavernas clam habitatas, tentus, vinctus, circumductus, præcone præeunte, probro- rum plenus; at lætus 25 aug. foveæ suspendio addictus, e pedibus pependit, usque dum 28 august. optato agone cursum consummavit. *IB.*, f. 254.

P. Joannes Quindora seu Ridera Japon cum P. Jacobo Antonio Giannonio longis carceris incommodis maceratus, ferro in

manibus, pedibusque onustus, præcone præeunte, asino insidere jussus, et circumvectus, post ludibria in foveam capite prono suspensus, 29 aug. demum legitime certandi, ac vivendi finem fecit, fortiter moriendo. *IBID.*

P. Benedictus Fernandez Lusitanus sublimi equo seu triumpho vectus, ab invitis, at Imperatorem timentibus, ad foveam damnatus est. Depositus de patibulo deinde tamen est, ne tam cito vita decederet. At brevi postea in carcere gloriosum vitæ finem invenit. Eodem die ac eadem de causa in foveæ patibulo pendens migravit victor. *IB., f. 304.*

P. Paulus Saito, obiit athleta felix, posteaquam septem dies pendit capite deorsum prono in foveam, sine cibo, sibi tamen præsens, dicensque, se ante P. Benedictum minime moriturum. Et vero eadem hora, et fere momento, uterque decessit. Illud stupendum. Aiebant satellites, se coram istis adfuisse, attentisque auribus accepisse verba duorum illorum cadaverum ad rogam deportatorum, cum se invicem Lusitanice ac Japonice salutarerent, felicitatemque suam Benedictus Paulo, et hic illi vicissim gratularetur. *IB.*

P. Julianus Nacaura principe Japonicæ stirpe natus, Nangasachi a 18 octobr. ad 21 usque gloriosæ mortis diem pendit toto corpore in scrobem inversus. Fuerat hic unus e trium illorum numero, qui Roma inde missi fuere Legati a Rege Bungi ad celebratissimum illum Gregor. XIII Boncompagnum, Summum Pontificem. Roma redux, in societatem adscriptus est, in eaque relatus in cenum spiritualium adjutorum. Studiis ac laboribus apprime deditus, totus in Deo erat, in animarum salute quærenda totus. Cum illi aliquando vires ærumnæ variæ exhausissent, portari debuit ad succurrendum indigentibus animabus; dum iret damnatus ad mortem, dicebat suis Japonibus; illum se illum Julianum esse, missum olim Romam e Japonia mitiore: pro illa Romana, et vera fide se nunc vitam deponere. *IB., f. 328.*

S. Antonius Rubinus Italus animarum ac martyrii desiderio flagrans, agebat quid poterat, ut animas lucraretur. Loquebatur, et scribebat insigni expressione suavissimæ teneritatis. Ego, scribit, pro Christo mori non mereor; sed ipse dignus est, pro quo omnes moriamur. Si me videre, atque allo-

qui vultis, oculos in crucifixum Christum defigite, ibi me invenietis ad pedes cum Magdalena abjectum, et peccata mea grandia deplorantem. Illis sacratis pedibus me totum contradidi: in illis dormio et vivo, illos complector, et dico: Da mihi, Domine Jesu, ut sequar tua vestigia. 21 august. cum sociis appulit Nangasachum anno 1642. Captus una cum illis, cum omnes interrogarentur an velint nuncium Christo remittere, et a Rege honorari? Respondit Rubinus interpreti, suo nomine ac suorum, nec se, nec socios, ullo pacto unquam id scelus in animum admissuros: absisteret cum hisce vocibus, atque facesseret: se ac socios ad Christum prædicandum advenisse, quicquid minaretur Japoniæ Imperator. Ergo in carcerem conditi omnes; post multa, quæ istis perpassi sunt, per totos septem menses destinatis diebus ingestæ in os maxima copia, et mox acerbissima cum violentia e corpore expressæ aquæ tormento sæpius excruciat, tandem 17 martii anni 1643 palam circumvecti sunt cum adscripta causa supplicii: « Quod Christi fidem prædicatum venissent contra edictum Imperatoris. » In scrobem capite demisso, sublati in altum, alligatisque pedibus pendere suspensi: et 22 Mart. primus P. Rubinus desiit vivere, sociis in dies proximos eandem fortissimæ mortis gloriam persecutis. *IB., f. 113.*

Genus XI Martyrii, lapidibus occisorum.

In Salsettis ad Goam duo e Societate Patres lapidibus obrupti sunt ab ethnicis, et interfecti: quorum nomina nobis ignota in libro vitæ sunt, ut speramus: uti et duorum coadjutorum anonymorum in Brasilia in odium fidei preceptorum. *IB., f. 390.*

P. Brunus a S. Cruce Italus ab Alexandrinis schismaticis Romanæ fidei perinensis magna perpassus, et ad mortem damnatus, ipso, quo in odium Orthodoxæ fidei suspendi debebat die, P. Ludovico Caldeiræ ad genua supplex advolutus, enixe petiit funi suo, et sibi benedici: et suspensus, lapidibus est oppetitus. *IB., f. 131.*

Apollinaris Almeida Episcopus Nicænus, P. Hiacynthus Francisci Italus, P. Franciscus Rodriguez inter expiandum Catholicos, a schismaticis deprehensi, accusati, canum instar tractati, in exilium destinati, e singu-

lis arboribus singuli suspensi, et semivivi lapidati sunt. Cadavera belluis objecta, sed illæ ea innoxia dimisere. Ib., f. 178.

Genus XII Martyrii, Crucifixorum.

BB. Paulus Miki, Joannes de Goto scholastici, et Jacobus Gisai Japones in Societatem recepti, ac Ozacæ brevi, una cum Paulo custodia circumscripti, cum latam in se crucis sententiam acceperant, læti exclamavere: « Benedictus sit Dominus noster Jesus, qui nos elegit et tot aliis ad commoriendum sibi in sancta cruce. » Jumentis impositi, et alligati, 37 dierum itinere per summum frigus Nangasachum perducti sunt, et in crucem sublatis; tum coorta Christianorum circum in genua abjectorum comploratione, barbarorum admiratione, Jesus Maria conclamatum est, cum martyrum latera configerentur hastis, a latere altero per cor ad latus penetrantibus; Japone hinc alio per sinistrum, inde alio in dextrum latus Martyris hastam cum impetu adigente. Ib., f. 37.

P. Alphonsus de Castro Lusitanus in Maurica regione a Mahometanis nudatus, et navigio crucifixi instar alligatus, postea ad truncum vinctus, verberibus laceratus, subdio cœli injuriis, ac infestis bestiolarum aculeis toto corpore expositus, promissis et crebris et grandibus ad Mahometi perfidiam invitatus, cum fortissime id negaret, iterum cruciatus, per octo dies inedia miserabili vexatus, atque ad fidem deferendam iterum multifariam per dulcia et acerba invitamenta tentatus, admirabili semper sibi compotis animi æquitate, constantia, hilaritate, capitis sententiam et mortem ipsam ore blando ac orans accepit. Araldus ait, eum sanctæ Andreæ instar cruci alligatum, nudum soli, ac muscis expositum. Deinde sub costis securi saucio additi alii duo ictus. Ib., f. 16.

P. Joannes de Castillo Hispanus, dum divino officio recitando intendit, fustibus verberatus, jaculis confixus, ense tribus vulneribus saucius, nudus per aspera, per aquas fune raptatus, orabat Deum latine; ac vernaculo idiomate ingeminabat identidem: « Turpare, id est, sint hæc Dei amore. » Expansis deinde in crucem brachiis, arbori alligatus, percussus duobus saxis caput, ab illis interemptus est. Cadaver a tigridibus intactum, flammis abolitum. Ib., f. 357.

Genus XIII Martyrii, lancea, vel hasta transfixorum.

P. Franciscus Paliola Italus, cum apostatam quemdam sanctæ fidei reddere niteretur illum ad se sicariorum turba stipatum adventare certior factus, ad supremæ luctationis gloriam in genua sese supplex composuit, et Marianum rosarium pro moriendi tessera manu arripuit, victimæ in modum suprema expectans. Ita mortem oppetienti sicarii lato cultro, seu gladiolo, ictum primum in maxillam late, atque alte ad extrema usque colli adegere, Franciscus Jesum et Mariam dixit; et vulnere verso lancea, et aliis truculentæ mortis instrumentis per transversaria vulnera transverberatus, pretiosam animam ita reddidit, ut optarat, Deo. Ib., f. 19.

P. Gaspar Paes Lusitanus, cum in festo S. Marci Catholicis instruendis intentus esset Dynasta quispiam cum 150 lanceariis irrumpit, quorum furore Gaspar occubuit, lanceis, hastilibusque confossus. Ipsi hostes obstupere, idque diserte postea testati sunt. P. Gaspari sanguinem e vulneribus manantem non decidisse in terram, sed in cœlum, seu in aerem evanuisse. Ib., f. 139.

S. Vincentius Damianus Italus apud Jubigenses et Bacerenses barbaros heroe digna gessit pro fide, et passus est, usquedum in Crucifixi amplexu (pro quo, et cui animam devovebat) lancea confixus, vitæ finem implevit: et eam, quam ab infantia incorruptam ab omni graviore noxa servarat innocentiam, devota puri sanguinis purpura cumulatam nobilitavit; religiosorum juxta, et secularium ore dictus *magnus Evangelii vindex*, et ipsa morte assertor. Ib., f. 342.

P. Ferdinandus de Tovar Indus apud Tepeguanos dum pro re Christiana satageret, contra illum, et socios, ac Religionem denique Christianam, barbaros illos concitavit homo veneficus: cujus verbis efficacitatem addidit spectabilis palam dæmon, tristitia illis minatus omnia, ni venefico illi parent. Ergo P. Ferdinandus humi profligatus et in pectore lancea confossus est. Ib., f. 252.

P. Bernardus de Cisneros 1605, in novam Hispaniam navigavit, ubi labores, verbera, vulnera plura perpassus est, ob idolum eversum. Indus quidam illum tribus plagis

pectori inflictis prostravit : sed Bernardus curatus est ; nec auctorem prodidit. Postea lancea confixus, extremum in capite vulnus accepit, et obiit. *Id.*, f. 358.

P. Antonius Criminalis Italus Brachmanorum cum Bagodis coorta conspiratione pro restituendis idolorum honoribus, jamque sævientibus in christianos ethnicis nullam (quæ tamen haud una offerebatur) se in tutum recipiendi occasionem arripuit ; verum submissis humi genibus, ac oculis manibusque sublatis in cælum, corpus et animum ad mortis expectationem apparationemque composuit. Ita extrema opperientis latus sinistrum Saracenus hasta aperuit. Antonius vero irruentes ad spolia diripienda barbaros, in vestibus detrahendis iuvit, usque ad subuculam sanguine adhuc calentem illis haud repugnanter datam. Tum ad ædem sacram se agebat, ut poterat, quo ibi moreretur ; cum secundo vulnere hasta inflicto saucius, in genua iterum se dejecit, telum e vulnere eduxit, ad templum iterato se moliens, ut supremum sanguinem istic Deo aris vicinus offerret. At coorta Bagadarum tumultu, obviam se illis vertit Antonius, et adverso pectore hastam tertiam excepit, in genua iterum ac preces effusus. Quartum denique vulnus tulit in humero ; quo prostratus, quinto vulnere jugulum, et spiritum Deo dedit, e Societate Jesu prima victima in odium fidei cæsa. *Id.*, fol. 44.

P. Joannes Dominicus Aresius Sardus mortem honestissima in causa appetiit, inter orandum hasta confixus ab Indo, quem prehenderat, quod se certiore minime reddidisset, matrem de vita periclitari, adeoque illam sua seu negligentia, seu malitia sine Sacramentorum ope de vita migrare scivisset. *Id.*, f. 129.

P. Franciscus Riberius Lusitanus Goæ ad Societatem aggregatus Muzambico postea ad Cafres in extrema zona torrida situs profectus est, missu majorum : et cum rege non parum profecit pro Christi lege prædicanda, erigenda cruce, templis excitandis. Ea res Saracenorum pro lege Mahometi contra Christi legem satagentium odia excitavit : quare illum ad aras divino Sacrificio intentum, hastis transfixum interemere, hostiam gloriosam. *Id.*, f. 345.

P. Antonius Sociro Lusitanus captus a victoribus barbaris, vivus ad eorum Ducem adductus est. At ille indignatus est, quod

eum non trucidassent, qui suorum Pagodum (idolorum) hostis esset tam acerbis, tamque infestus ad noxius. Ergo velut signo necis dato, adactis in ejus pectus hastis, cum in genua prolaberetur, atque oraret, perfossus est, et extinctus. *Id.*, f. 412.

Genus XIV Martyrii, ferro necatorum.

P. Rudolphus Aquaviva Italus ad Salsetas Insulas superiorum missu profectus est : ubi a barbaris gladio sub genibus vulneratus cecidit in genua, et collum ad vulnus, mortemque accipiendam explicuit, ac porrexit : quo tempore collum illi gladio transfixum est ; alio illi humerum vulnerante ; alio sagittam ex arcu expediente in pectus. Moriens : « Ignosce ; aiebat, illis, Deus meus ! S. Xaveri, ora pro me ! » Tum ter adjecit : « Jesu, suscipe hanc animam meam. » *Id.*, f. 216.

Vincentius Alvarus Lusitanus scholasticus cum feria sexta apud Saracenos Mahometi consecrata senaculo inito diem illum celebri Christiani capitis sacrificio pro peculiari victima cædendo solemnem habere decrevisset ; in prora tunc orans deletus est, cujus Christiano capite religiones Mahometo persolverentur. Cum se occidendum esse audisset, lætus, quod Christiani nomen sibi in mortis obeundæ causam verteretur, Deo se totum, totum Deo in victimam iterum dedicavit, pulchro iterum gaudio delibutus, et religiose gestiens usque ad mortem, ac « Miserere mei Deus, » canens. Sub ipso ictu : « Miserere, aiebat, animæ meæ, Jesu bone ! » *Id.*, f. 141.

P. Mauritius Sergius Lusitanus dum quempiam in prælio saucium confitentem audit, ex Mauris victoribus unus ipsum conspicatus : « Ecquid tu istis, Nazaræ canis, impietatis moliris ? » per contumeliam indignabundus exclamat : et librato acinace caput illi bipartito dividit. Ipse eodem loci sancto operi immortuus concidit. TANN., f. 183.

Blasius Schelling Germanus coadjutor, cum irrumpente milite Suecico, hæreticis S. Sebastiani reliquias, ac thesaurum prodere juberetur, fronte fune contorto constricta arbori alligatus ; Jesus Maria, aiebat, thesaurum non scio. Quare funis et caput illi gladio scissum est, cerebrumque dis-

persum, cadaver fimo coniectum. NADASI, f. 171.

P. Guilielmus Boytonus Hybernus post operam in civium suorum utilitates impigre impensam, in clade Cassellensi (ubi trecentos Hybernos milites Catholicos septem hæreticorum millia obruere in templo) tunc istie una collectos Catholicos sacramento Pœnitentiæ expiabat. Ibi victor hæreticus miles dire in canos senes, in fœminas, in parvulos cœdens grassatus est, sanguine late profuso. Maxima sævitiae pars in Sacerdotes incubuit. Hos inter cecidit felix victima etiam Boytonus, cum hæretici, Sacerdotes potissimum ad necem deposcerent: si hos dederent, militem omnem impune abire permiserint. Ib., f. 230.

P. Franciscus de Mendoza Lusitanus cum in Mindanao Philippinarum Insula Mahometanis ad Christum reducendis insudaret, illorum insidiis interceptus, et per plura vulnera peremptus est: minatis id antea barbaris, ei, qui ad fidem prædicandam istuc venturus dicebatur, se clavas suas in pectus illisuros, et animam elisuros. Ib., f. 137.

Genus XV Martyrii, veneno necatorum.

P. Joannes Pelletarius Gallus Apamiis ab hæreticis datus est in vincula; sed a Catholicis exemptus, Tolosamque deductus, ibi demum a gloriosis pro fide susceptis laboribus requievit, veneno (quod ei ab hæreticis clam propinatum affirmant) sensim gliscente in venas, et omnem artis medicæ industriam superante. Ib., f. 2.

P. Ludovicus Goveanus Lusitanus Cocini, et Coulani diu parvulorum magister: postea per magna suscepta itinera excelso animo pro Evangelio multa tulit, fecitque, multis Christo adjunctis; eoque ethnicis odio fuit: propinatoque ab iis veneno, ut multi affirmant, enectus est. Ib., f. 61.

P. Arnoldus Bœcop Belga tentus in itinere ab hæreticis, et conjectus in carcerem, cum nihil esset, cujus causa plecti posset, porrectum illi venenum est, quod ille hausit ignarus, et illud brevi se prodidit Coloniae, eumque miris per quinque menses patientiæ documentis illustrem lentæ atque acerbæ morti addixit. Ib., f. 63.

P. Joannes Lelesni Ungarus Sigismundo Batori Principis Transylvaniæ filio datus est institutor. Pro fide orthodoxa istie tanta

fecit, ut stomachum moverit hæreticis, atque invidiam. Quare hæreticæ ejusdem Jezabelis, fœminæ primariæ opera, inter cœnam venenum illi porrectum est; cujus vim remediorum efficacia infregit, non sustulit. Inde nervi contracti, et apoplecticus quidam rigor in membris. Ib., f. 79.

P. Josephus Furlanettus Italus in Insula Goto laboranti sub Tono tyranno Ecclesiæ clam succurrit; et veneno a barbaris porrecto quassatus, atroci dolorum vi cruciatus, animæ tandem gloriosum finem suis doloribus atque laboribus inter summa patientiæ documenta imposuit. Ib., f. 144.

P. Georgius Carvahal Lusitanus cum Rudolpho Aquaviva, et sociis, cruentis illis fidei Christianæ heroibus, vectus in Indiam post novitios Goæ laudate institutos, in Scimo Japoniæ insula, regnoque Bungensi, postea Firandi, propagandæ fidei operam insigniter navavit. Porrectum illi a barbaris venenum, eum dolore capitis acerbato, deinde febre inflammata, mox vomitu cruento, afflixit, et octavo post die morte oppressit. Ib., f. 149.

P. Franciscus Carrion Hispanus expectatam in Bungi regno matrem Firandi tandem repetit, ubi post egregias de impietate reportatas victorias, permultis Christo lustratis, odia barbarorum in se concevit, et veneno sibi clam ab iis propinato, per triduum cruciatus, multo rejecto sanguine, Ikizuki in vico ejus insulæ, vitam immortalem, ut bona spes est, nobilissima obita morte invenit. Ib., f. 231.

P. Joannes la Gande Gallus in navi Gallicana rem animarum solerter agens, observat noctu, quod veneficus quispiam navi eadem veheretur. Ergo ne pestis illa rectæ fidei moribus, ac saluti reliquorum officeret, apud Magistratum enixe id egit, perfecitque ut veneficus pelleretur, quippe e libris, circulis, ac usitatis artis diabolicæ instrumentis deprehensus. At magus vindictæ cupiditate furens, carmen impium, noxiumque in aures Joannis pronuntiavit, et e navi excessit. Inde concepto, quod magus ei afflarat, veneno, Joannes vel nomine lætus occubuit, quod ob exactam e triremibus invisam Deo, noxiam animabus illam pestem in causa tam bona occumberet. Ib., f. 140.

P. Melchior Consalvius Lusitanus apostolicorum virorum elogio tam bonus ejus vineæ operarius fuit, ut verbis consequi perdifficile sit. Odere in illo tantum fidei, ac

animarum studium timidi juxta et rabidi idolorum cultores; quare ne porro Christianæ Religionis fines latius, ut continuatis laboribus faciebat, extenderet, veneno propinato mortem illi acceleravere, P. Caspar Barzæus illac iter tunc habens adfuit morienti. Ib. f. 307.

Genus XVI Martyrii, carceris ærumnis confectorum.

Ambrosius Fernandez coadjutor Lusitanus in carcere Omurano per annum et viginti duos dies tolerato, tandem frigore, fame, paralyti, aliisque ærumnis consumptum mors hodie occupavit. P. Carolus Spinola ærumnarum socius, ac laudator de illius capillis decerptum. quidpiam lipsanothecæ suæ ad privatam venerationem inclusit: et omnes qui una cum eo in carcere luculentæ in igne mortis gloriam opperiebantur, de socio in cœlestem libertatem sicca morte asserto læti, et collachrymantes, præeunte religioso quopiam viro, «Laudate Dominum omnes gentes,» pro gratiarum actione cecinere. Ib., f. 7.

Cubertus Priscottus Anglus coadjutor captus ab Anglis, cum Sacerdos non esset, ad furcam damnatus non est, sed in carcerem perpetuum Londini conditus, eo quod e solempni formula illud jusjurandum fidelitatis (ut vocant hæretici) præstare nollet, quod integra Sedis Apostolicæ ac fidei Catholicæ auctoritate Catholicus nemo potest. In carcere in omnes beneficis, eoque charus omnibus fuit, donec annorum plurium, quibus ibi attinebatur, ærumnæ illum sensim attrivere, ac morte optata consumpsere. Ib., f. 54.

P. Martinus Guttierus Hispanus captus ab hæreticis, percussus, illus, et in carcere ærumnis confectus est, etiam sacris reliquiis, et sacra supellectile ab hæreticis indigne tractata, quod dicerent «Hispanum Regem, et inquisitionem in sectariorum necem semper esse intentos,» idque habuit, quod olim petenti B. Virgo annuerat, ut sine ullo humano solatio moreretur. Adfuit eo mortuo Matrona spectabilis, quæ cadaver nitide composuit, et videri desiit. S. Teresia datis ad P. Hispaniæ Assistentem Romam litteris affirmavit, sibi illum a Deo in Martyrum choro ostensum. Ib., f. 65.

Franciscus Martinez Sina scholasticus

semel, iterumque dire verberatus, in ipso carceris, in quem reducebatur, vestibulo vidolorum prostratus, innocentem animam fortiter expiravit, ipsa Christi morientis hora, ut perhibent, et cum ipsis manicis, atque compedibus, ita ut vinctus erat, sepultus est. Ib., f. 124.

P. Joannes Baptista Baeza Hispanus furente Daisu persecutione, qua acerrimis per anni spatium morbi doloribus, qua paralyti prostratus, cistæ, seu arcæ includi debuit, et in exilium deportari; cum ne sic ægroto quidem quies concederetur, Nangasachi in carcere ærumnis extincti ejus corpus quæsitum est flammis a barbaris abolendum.

P. Thomas Methamus Anglus vir ob fidem orthodoxam assertam Elisabetæ Reginæ invisus, eoque carceri mancipatus, Londinensem turrin per quatuor annos incoluit. Inde in alios ex aliis carceres deportatus, demum inter paludes in Visbicensi ergastulo per annos plures ea passus est, quæ procaces hæreticorum linguæ, ac immortale in orthodoxum nomen odium suggererat. Ita vitam per annos 17, in carceribus ærumnosa longa morte clausit, cruentam semper desiderans, et expectans. Ib., f. 287.

P. Matthæus Grimes Anglus in suspicionem, quod Sacerdos catholicus esset, vocatus, per plures menses in custodia tentus, ibi ærumnis ac situ consumptus est, lætus quidem, quod in causa tam nobili, sed ad cruentam eadem de causa mortem desiderio toto impense anhelans. Ib., f. 139.

Genus XVII Martyrii, variis crudelibusque tormentis enectorum.

Crudelissimum fuit tormentum, quo Trajectenses hæretici aliquot e nostris excruciarunt, cujus hic fuit modus: reus ad pudendam usque nuditatem exutus, sedere cogitur in humili scabello. Illud autem ferrea crux decussata, instar cultri acuta, supra quam Patri insidenti manus pedesque per digitorum extrema retro post tergum colligantur, quibus injiciuntur manicæ compedesque aculeis ad intra obversi præarmatæ, ut omni ex parte, si ad evitandum dolorem commoveantur, atrociter compungant. Collare præterea triplici acutarum cuspidum ordine interne rigens e quatuor angulis funibus dependet, quod torquendo collo circumdatum, nulla in parte sine foeda

laceratione caput, aut corpus patitur, sed erectum semper considerare, ut æquabili undique ustulatione torreatur, adigit. Nam luculentus ignis circum accensus, ita corpus universum ustulat, ut flammarum vi tumefacta pellis, primum in pustulas, mox immani cruciati in hiatus divellatur, intra quos carnifices acetum sale, pyrioque mixtum pulvere immittunt. Primus dirissimum tormentum Philippus Nottin, semel per horas denas, iterum deinde quaternas, tanto cruciati, ut caro passim adusta ad pugni altitudinem ebullierit. In quo nullum omnino verbum prolocutus, nullo ejulatu dolorem testatus ad rabiem scilicet adversarios concitavit. Ex quibus centurio ictum pede tam validum dorso ejus impegit, ut spina dorsi pene confracta, collum undique aculeato circulo foedum in modum dilacerarit, cum addito : *loquere, canis mute*. Secundo loco tortus est P. Gerardus Paesman 27 martii per horas itidem denas, et post biduum per senas, cui in tormento præter costam unam diruptam, collum indique perterebratum, mamilla insuper una fœde adusta, et coxendicis pars ita laniata est, ut exscindi penitus, sicut et pars quædam e secretioribus membris debuerit. Ultimo reliquis dirius excruciatu est P. Boddens tres continenter et viginti horas; et iterum aliquanto post per quatuor, nam diutius vita superstite non potuit. Umbilicus illi vi flammarum elicitus, intestinum in secretioribus expressum, genua diffissa, sinistra manus torrefacta, pars ventris inferna semipedali plaga dirupta, corpus totum laceratum, fractum, et inutile penitus redditum, ut numquam deinde pedibus consistere posset; octiduum nequaquam supervicturus, nisi gangrænam partes illas jam invadentem, tempestivo supplicio intra quintam diem prævertissent. Cæterum nihil aliud in tam barbara laniena extorqueri ab innocentibus potuit, quam nihil se unquam de prodizione ejus urbis habuisse consilii, neque conscientie. Quo non obstante, producti sunt tamen in judicium, et supplicio capitis, tamquam rei Majestatis, damnati. Antecedit reliquos denuo Philippus, qui in ferali pegmate constitutus, dum plena falsarum criminationum sententia mortis prælegeretur, imperterritus toto capitis renutu causam inficiatus est: « Non est, inquit, ita; istud est mendacium, illud mihi afflictum est; hæc non dixi. » Constanterque se unius catholicæ fidei odio interfici

protestatus, inter illa verba : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, » ictum carnificis, et mortem excepit 14 julii anno 1638, ætatis 39. Caput confixum palo, sublime in mœnibus expositum est, corpus sub patibulo humatum. Sexto post die secutus hunc est 20 julii P. Gerardus, Wesaliæ ad Rhenum natus, qui prætesum conjurationis crimen pari ad extremum constantia inficiatus, capite uti prior imminutus est, anno ætatis 50. Corpus una cum capite collegio illatum, inque templo honorifice conditum est. Eodem die una post priorem hora, elatus est a quatuor bajulis gestatoria sella (nam vi tormentorum fractus, ingredi per sese non potuit) in theatrum P. Rector, ingenti totius urbis ejulatu et comploratione, præsertim ubi viderunt supremam ejus petitionem, qua manus vinculis eximi postulaverat, crudeliter rejici. Collocatus in medio theatri prælectam mortis sententiam multiplici renutu falsitatis coarguit : « Ad quid ista leguntur, inquit, quæ de verbo ad verbum falsa et commentitia sunt? sed quando vobis sic collibuit agite porro, ac pergite. » Tum ne prius quam ea, quæ constituerat, ad populum fuisset effatus, a carnifice cæderetur, eum ante se stare voluit, ac subinde præmissa totius populi salutatione innocentem se, penitusque conspirationis ignarum, solius religionis causa occidi, multis argumentis contestatus est. Post quæ munus suum exequi carnificem sinens, altaque voce in manus Domini spiritum commendans, gladio ictus vitam gloriosa morte consummavit, anno ætatis 42. TANN. f., 111.

P. Isaac Joques Gallus post evulsos ungues, et præmorsos duos digitos, aliaque innumerabilia tormenta (quæ fidem hominum superant) ab Hiroquæis tolerata : primo quidem liber dimissus, sed ubi denuo rediit, ferrata clava cæsus, et capite diminutus est. Ib., f. 326.

P. Joannes de Brebeuf, et Gabriel Lalle-mant Galli irruentibus in Hurones Christianos Iroquæis, fugam oblatam non admisit, una cum P. Gabriele Lalle-mant, ne oves suas desererent. Dum inter Christianos ac barbaros ethnicos arderet prælium, hi duo animas expiabant, alter baptismi alter poenitentiae Sacramento : captis ergo atque nudatis Joanni et Gabrieli evulsi sunt ungues aliquot, et inflictæ fudibus verbera per singulas corporis partes, P. Joanne ad Christianos ita dicente : « Filii, dum patimur

sursum in cœlum oculos elevemus. Videt hæc remunerator Deus. Moriamur fortes in fide. Gloria erit æterna. » Tum illi præcisæ manus, os contusum lapidibus, lingua adusta. Utrique sub alas, et ad renes, ad igne candentes secures admotæ; ignita e collo appensa collaria, e quibus candentes secures pendebant; adjectum cingulum accensum e pice et resinatis corticibus; Joanne interea fortissimo silentio stante inter flammæ immoto, velut in extasi. Tum loqui cœlestia, qua poterat, incipienti os obseptum circulo, labra concepta, truncatus nasus. In baptismi opprobrium, et imitamentum, uterque aqua bulliente perfusus totus, objectantibus barbaris debere sic eos baptizari, qui aiunt, quod sine baptismo nulla sit salus. Antequam ferali palo alligarentur, palum uterque amplexus est, et osculatus. Mox Joanni detracta superior pellis e vertice capitis, amputati pedes, caro e coxis ad ossa usque avulsa; mandibula securi diffissa, ferro ustæ plagæ, utriusque, dissectum generosum pectus, evulsum cor nobile, atque a barbaris devoratum. NADASI, f. 59.

P. Antonius Iscida Japon ad sectam Japonicam identidem invitus frustra secum agi aiebat: Christi se esse, ac fore; agerent, cruciarent, occiderent. Ad minas respondebat, se ultra minas supplicia etiam expectare, ac velle se cum illis certare, utra pars prius, illine pœnas irrogando, an ipse irrogatas ferendo deficeret. Alios ex aliis cruciatus in hebdomadas, menses, annos accerserent, et mortem lentam extenderent: hoc se in causa Christi cupere, hoc expectare, ut sentiat se mori. Nec fortius dixit, quam fecit. Anno 1631, 4 decemb., aquis sulphureis varie cruciatus, suspendebatur, juncturis undequaque vi dira extensis, et scapulis aqua bulliente perfusis. Quo rerum articulo, cum illum sui cives iterum ad defectionem lacerarent, atque ut imperatoriæ voluntati obedienter annueret, seque vere Japonem esse ostenderet, invitarent; his nihil motus, et (quod omnes stupuere) ab aqua nihil adustus est. Ita per dies triginta, novis et semper variis sævitæ artibus tortus, iterum carceri redditus, demum hoc die lento igne combustus, victima gloriosa. Ib., f. 27.

P. Stephanus Pangraz Ungarus coorto tumultu hostibus obviis e conclavi progressus rostrata clava ferrea (bozogany vulgo dicta) valido ictu in pectore percussus, prostratus

est. Mox illi caput fune circumactum, tan-taque vi compressum, ut mortuus crederetur. Tota illa nox in cruciatibus diris acta, tenerrimis quibusque corporis partibus intra bombardarum rotas contortis. Cruciatu etiam est singulis digitis, gallo sclopi, ut vocant, subjectis et pressis, cum aures negaret promittentibus libertatem atque honores, si verbulo vel edito ad Calvinii partes transiret. Iterum id, iterumque contentissimo studio cum negaret Stephanus, dixere illi, se vero eum ad id tormentorum vi compulsiuros. Mox illi ustulatum latus, usque dum prope esset exanimis. Ib., f. 263.

MATRIMONIUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est legitima viri fœminæque conjunctio, ad consuetudinem vitæ individuum inter ipsos conjuges transigendam, divinitus instituta. Dictum est Matrimonium, quasi Matris munium, id est, officium, ut ait S. Thomas, vocaturque a Matre potius, quam Patre, quia Mater principaliter facta est ad generandos et educandos liberos, estque circa illos magis officiosa. Vocatur etiam *Conjugium*, de quo sic S. Ambrosius: « Cum initiatur conjugium, tunc conjugii nomen asciscitur; non enim defloratio virginittatis facit conjugium, sed pactio conjugalis. Denique cum jungitur puella, conjugium est, non cum virili admixtione cognoscitur. »

DIVISIO. — Dividitur ab aliquibus in *Civile* et *Ecclesiasticum* seu *Sacramentale*; illud est, quod per solum contractum civilem perficitur; quale est ethnicorum et Judæorum Matrimonium; hoc est, quod per contractum habentem rationem Sacramenti contrahitur. Utrumque subdividitur in *ratum* et *consummatum*; prius est, quod valide quidem contractum est, sed nondum per copulam carnalem consummatum; posterius est, quod consensu mutuo per copulam confirmato perfectum est. BUSÆUS, de Stat. Mat., c. 1.

CÆREMONIÆ. — Quatuor sunt genera cæremoniarum, in Matrimonio adhiberi solitarum. Primum est *interrogationum prævia-rum*: quales juxta Marchantium sunt: an

castitatis votum non emiserint? an alteri fidem non dederint? an parentum consensus adsit? huc etiam trinæ denunciationes publicæ referri possunt, quibus quasi quærentur præsentibus, an nullum impedimentum sciant. MARCH., in *Cand. myst. lect.* V, tr. viii.

Secundum genus est *Cæremoniarum* in ipso contractu Matrimonii adhiberi solitarum; quales sunt dextrarum contrahentium colligatio cum stola in symbolum fidelitatis et vinculi insolubilis: annuli in sponsæ digitum insertio, ut hoc pignore sacro, mutua dilectione sic corda jungantur, ut nullus amori extraneo, accessus detur, nullusque odio locus.

Tertium est *Benedictio Sacerdotalis*, quam Sacerdos novis sponsis impertiri solet, Ps. lxxvii: Beati omnes, qui timent Dominum, etc. eum in finem recitato.

Quartum est *Convivium nuptiale*: quod jam olim etiam usitatum fuisse, passim S. Scriptura testatur; et causam illius Athenæus his verbis assignat: Moribus et legibus scitum est, ut in nuptiis epulum fiat, tum nuptiales deos ut veneremur: ut pro testimonio id sit convivis, quod nuptis placeant suæ nuptiæ. ATHEN., lib. v.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Domus et divitiæ dantur a parentibus: a Domino autem proprie uxor prudens. PROV. xix, 14.

Volo juniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. I TIM. v, 14.

Accipiens Virginem cum timore Dei, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahamæ benedictionem consequaris. TOB. vi, 22.

Unusquisque uxorem suam, sicut seipsum diligit: uxor autem timeat virum suum. EPH. iii, 33.

Viri diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam. Mulieres viris subditæ sint sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ. IB. 25 et 21.

Qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, et a sua mente excludant, et suæ libidini ita vacent, sicut equus et mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos. TOB. vi, 17.

NECESSITAS. — Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque suum virum habeat. I COR. vii, 2.

Quod si non continent se, nubant. Melius enim est nubere, quam uri. IB., 2.

UTILITAS. — Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit. Nemo enim suam carnem odio habuit, sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam. EPH. v, 28.

Unde scis mulier, si virum saluum facies? aut unde scis vir, si mulierem salvam facies? I COR. vii, 16.

INSOLUBILITAS. — Propter hoc dimittet homo patrem suum, et matrem suam, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separat. MATT. xix, 4.

Omnis qui dimittit uxorem suam, aut alteram ducit, mœchatur: et qui dimissam a viro ducit, mœchatur. LUC. xvi, 18.

Quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est a lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro, si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est a lege viri: ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. ROM. vii, 2.

Iis autem, qui Matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem suam non dimittat. I COR. vii, 10.

DIGNITAS. — Honorabile connubium in omnibus, et thorus immaculatus esto; fornicatores enim et adulteros judicabit Deus. HEB. xi, 4.

In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo et hominibus. Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. ECCL. xxv, 1.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Multi facilius se abstinere, ut non utantur nuptiis, quam temperanter et bene utantur. Ego vero facilius non utar nuptiis, quibus usus est Abraham, quam sic utar nuptiis, quemadmodum usus est Abraham. S. AUG., de *Bono Conj.*

Propterea permissum fuit Matrimonium, ne ultra proprios terminos progredieris. Vide

enim, quanto dignus eris supplicio; nam Deus tuæ quieti et honori prospexit, ut et naturæ rabiem per uxorem compescere, et hoc absque periculo faceres, et ab omni turpitudine et dedecore liberaveris. Tu autem eum, qui tantam tui curam gerit ex redundantem quadam, et exuberanti copia, injuria afficis? S. CHRYS., in *Ps. XLIII.*

In nuptiis plus valet sanctitas Sacramenti, quam fecunditas uteri. S. AUG., de *Bono conj.*, c. XXVIII.

Quæ potest capere, capiat: quæ se non continet, nubat: quæ non cœpit, deliberet: quæ aggressa est, perseveret: nulla adversario detur occasio, nulla Christo subtrahatur oblatio: in conjugali quippe vinculo si pudicitia conservatur damnatio non timetur. IB., de *Bon. vit.*, c. IX.

Quod bonum habent nuptiæ, et quod bonæ sint nuptiæ peccatum esse nunquam potest. Hoc autem tripartitum est, fides, proles, Sacramentum. In fide attenditur, ne per vinculum conjugale cum altera vel altera concumbatur. In prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educatur. In Sacramento autem, ut conjugium non separetur, et dimissus aut dimissa nec causa prolis alteri conjugatur. Hæc est tanquam regula nuptiarum, qua vel naturæ decoratur fecunditas, vel incontinentiæ regitur pravitas. IBID., lib. IX de *Genes.*

Habeant conjugia bonum suum non quia filios procreant, sed quia honeste, quia licite, quia pudice, quia socialiter procreant, et procreatos pariter, salubriter, instanter educant quia thori fidem invicem servant, quia Sacramentum connubii non violant. S. AUG., I. de *Virg.*, c. XII.

In omni conjugio conjunctio intelligitur spiritualis, quam confirmat, et perficit conjunctorum commixtio corporalis. S. AMBR. de *Patr.*

Sapiens vir debet judicio amare conjugem, non affectu: reget impetus voluptatis, ne feratur præceps ad coitum: nihil fœdus, quam amare uxorem quasi adulteram. In aliena uxore omnis amor turpis est, in sua nimius. S. HIER., ap. *Marc.*

Justitia utendi conjugii hæc est, ut non explendæ libidinis, sed substituendæ prolis affectu, conjuges sibi misceantur congruo tempore. In illis namque bonis, quæ fecit Deus invenitur justa copulatio viri et uxoris, in quibus Dei operibus libido non potest reperiri, quæ hominibus non ex dono con-

ditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ prævaricationis accessit. Sed quia sine illa in corpore mortis hujus, proles humana non feritur, non eam affectant conjugia casta, sed tolerant, eique imponit nuptialis honestas modum, sine qua non potest in carne peccati, naturalis explere fecunditatis officium. Sic ergo ex nuptiis quæri debet fructus, ut cohibendus sit lubricæ voluptatis excessus. S. FULG., ep. I, de *Conj. deb.*

Conjugatus si thori fidem non deserat, sed in uxore sua naturali dumtaxat usu aliquantum excedat, non solum generationem quærens, sed carnis libidini obediens, hoc equidem sine culpa non facit. Talis autem culpa facilius bene operanti atque oranti remittitur, quia ipsi conjugi servat maritalis charitas fidem, in qua non potest maritalis infirmitas custodire temperiem. Et si nuptialis in uxore modestia non tenetur, a nuptiali tamen fide nulla immoderatione disceditur. IBID.

Nuptiæ invitæ solent malus habere eventus. AMBROS., sup., ep. ad *Corinth.*

Nuptiæ carnales a lætitia incipiunt et in luctu terminantur.

Sine culpa ad matrimonium veniunt, si nondum meliora devoverunt. HIERON., in ep. ad *Ruffin.*

UTILITAS.—Qui tentationum procellas cum difficultate tolerant, conjugii portum petant; melius est nubere, quam uri. Sine culpa enim ad conjugium veniunt, si tamen meliora necdum devoverunt. S. GREG., lib. XXVI *Mor.*

Conjugium mihi bonum videtur, non solum propter filiorum procreationem, sed propter ipsam etiam naturalem in diverso sexu societatem. Habet etiam in bonum, quod carnalis vel juvenilis incontinentia, etiamsi vitiosa est, ad propagandæ prolis redigitur honestatem, ut ex malo libidinis aliquid boni faciat copulatio conjugalis. S. AUG., lib. XVI de *Civ. Dei.*

DIGNITAS.—Propemodum non inferioris virtutis est, abstinere conjugio, quo aliquando delectaverit, quam conjugii oblectamenta nescire. S. AMB., I. de *Vid.*

Non est impar meritorum continentia in Joanne, qui nullas expertus est nuptias, quam in Abraham, qui filios generavit; illius enim cœlibatus, et illius connubium pro temporum distributione Christo militarunt. S. AUG., de *Bono conj.* c. XXII.

Ita fiunt honorabiles nuptiæ, quando ra-

tionem conjugii non præit obscœna voluptas, sed jacto secundum leges divinas sancto fundamento, matrimonium necessario sequi voluptas ipsa concubitus, unamque carnem duos facereprehenditur. S. BASIL., *de Vera virg.*

Revera magnum mysterium est, relicto parente eo, qui genuit, eo, qui aluit, etiam, ea, quæ peperit, quæ misere et cum labore parturivit, illis videlicet desertis, qui tanta beneficia præstiterunt, quibus cum consuetudo tracta est, adhærere virum illi, quæ antea neque visa sit, neque aliquid commercii cum illo habuerit, atque hanc etiam omnibus præferre. Magnum revera mysterium, et ineffabilem quamdam sapientiam habens. S. CHRYS., h. XXI in ep. ad Eph.

Cognoscimus velut præsulem, custodemque conjugii esse Deum, qui non patiat alienum thorum pollui, et si quis fecerit, peccare eum in Deum, cujus legem violet, gratiam solvat. Et ideo quia in Deum peccat, Sacramenti cœlestis amittit consortium. S. AMB., lib. I de Abrah., c. VII.

INDISSOLUBILITAS. — Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis Parens divini Spiritus instinctu pronunciavit, cum dicit: Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea. CONC. TR., s. XXIV.

Noli uxorem dimittere, ne Deum tuæ copulæ diffitearis auctorem. Etenim si alienos, magis uxorios debes tolerare, et emendare mores. S. AMB., in c. XVI Luc.

Hoc custoditur in Christo et Ecclesia, ut vivens cum vivente in æternum nullo divortio separetur. Cujus Sacramenti tanta observatio est in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus, hoc est, in Ecclesia Christi quibusque fidelibus conjugatis, qui sine dubio sunt membra Christi, ut, cum filiorum procreandorum causa vel nubant fœminæ, vel ducantur uxores, nec sterilem conjugem fas sit relinquere, ut alia fœcunda ducatur. S. AUG., lib. I de Nupt., c. x.

INCOMMODA. — Non tantum boni est in nuptiis, quod speramus, quantum mali, quod accidere potest, et timendum est. Libido transacta semper reliquit sui poenitudinem, numquam satiatur; extincta reaccenditur, usu crescit, et deficit, nec rationi paret, quæ impetu ducitur. S. HIER. ad Geront.

Pulchra cito amatur, fœda facile concupiscit; difficile custoditur, quod plures

amant: molestum est possidere, quod nemo habere dignetur. Minori tamen miseria deformis habetur, quam formosa servatur. IDEM, *contra Jovin.*

Nihil est quod virilem animum ita ab arce virtutis dejiciat, atque complexus ille, sine quo uxor haberi non potest. S. AUG., ap. *Gran.*, f. 729.

Longe plures videas lapsos ex conjugatorum, quam monachorum ordine: neque enim tam multi ex monasteriis ad matrimonia accedunt, quam ex conjugali thoro ad scorta. S. CHRYS., l. III, *contr. Vitu. mon. vit.*

Uxorem pauperem alere difficile est, divitem ferre tormentum est. Quid prodest diligens custodia, cum uxor servari impudica non possit, pudica non debeat; infida enim custos castitatis, est necessitas, et illa vero pudica dicenda est, cui licet peccare sed noluit. HIERON., *contr. Jovin.*

Uxoris lingua, non mariti ira sibi conciliat malum. AUG., l. IX *Conf.*, c. IX.

Mulieris insolentia viro est opprobrium. ANS., *sub Ep. ad Cor.*

EXEMPLA CHRISTIANA.

QUALITAS. — Tobias junior inito cum Sara Matrimonio dixit ad Deum: Domine, tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. TOB. IX, 9.

Sara Tobiae uxor quoque ad Deum dixit: Tu scis, Domine, quia numquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me, neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea, consensi suscipere. IB. c. III, 15.

S. Cæcilia Valeriano desponsata, tribus ante nuptias diebus jejunabat, cilicium portabat, et orationi continuo vacabat, negotium hoc Deo commendans. MARC., tr. VIII *Candel. lect. iv.*

Cum quidam mercator naufragium passus esset, ideoque ob bonorum omnium jacturam carceri a creditoribus inclusus esset, dives quidam ad ipsum in carcerem ingressus, specie uxoris tunc forte præsentis captus, jussit eam ad se adduci, et satisfac-

tionem pro viro sponddit, si in nefarium scelus consentiret. Verum illa respondit : Domine, intellexi Apostolum dicere : Mulier corporis sui potestatem non habet, sed vir. Cum ergo regressa ad maritum narrasset, quid dives petiisset, ille respondit : Vade soror, dic ei, nos spem figere in Jesum, qui suos non deserit, mortemque nos potius optere paratos, quam eum offendere. Dum ergo illa renunciat responsum, deditque ad maritum latro pariter carcere detentus qui verba hæc audierat, eos ad se vocat, aitque : Ego scio, me ad mortem damnatum, audiensque pudicum vestrum consilium compunctus sum : ite ergo ad talem locum, et fodite, nam pecuniam reperietis, qua creditoribus vestris satisfacere possitis, et orate pro me, ut misericordiam inveniam. Post paucos ergo dies latro affectus supplicio est, uxor vero ad nominatum locum pergens, fodiensque pecuniam reperit, eaque paulatim creditoribus satisfacit, ut crederetur, illam mutuo accepisse. SOPHRON., in *Prato spir.* cap. CLXXXIX.

S. Gorgonia B. Gregorii Nazianzeni soror adeo fatebatur se unam esse cum marito, ut propterea ex parte tantum baptizatam se putaret, quod maritus non esset baptizatus, ideo continuis precibus a Deo petivit, ut sui spiritus eum efficeret participem per baptismum, quod et impetrare meruit. S. GREG. NAZ., in *or. de S. Gorgon.*

S. Monica mirantibus aliis uxoribus, quomodo ipsa cum marito infideli tam rigido et feroce adeo pacifice vivere posset, respondit : Meæ sorores, vos forte maritos ad rixas impellit morositate ac contumacia vestra, ego marito sæviante taceo, et dissimulo sicque iracundiam ejus frango : quin animum ejus sic inflexi, ut mecum Christum colere cœperit : ita ergo et vos agite cum maritis, si simili concordia ac pace frui vultis. S. AUG. l. IX *Conf.*, c. ix.

S. Elisabeth filia Petri Regis Aragoniæ, cum Dionysio Rege Portugalliæ luxuriæ deditissimo, tanta cum prudentia et sanctitate conversata est, ut omnes in admirationem raperet, qui maritum noverant. Hoc solum ipsam angebat, quod Deus toties offenderetur. Unde continuis precibus rogabat Deum ut lucem illi infunderet, qua e profunda et cæca abyssu tandem emergeret. Uterius præcipiebat, ut omnes ejus illegitimi filii sibi adducerentur quos nutricibus tradebat, et commendabat, de omnibus pro-

videbat, nutricesque muneribus donabat. Hac tanta charitate, patientia, prudentia sic mariti animum evicit, ut fidem conjugalem postea servavit. *Brev. Rom.* 4 jul.

Cum S. Macarii animum desiderium subiisset cognoscendi, ad quantam perfectionem pervenisset, hanc e cælo vocem audivit : Nondum, o Macari, attigisti perfectionem duarum mulierum Alexandriæ degentium. Abiens ergo Alexandriam, cum reperisset duas illas mulieres, et quem vitæ modum tenerent, indagasset, post longas preces tandem ab iis exorsit, quod undecim annis in eadem domo summa cum pace cohabitassent, et sæpius enixe petierint, ut vitam cælibem agere per maritos liceret ; id vero cum impetrare nequirent, Deo puritatem cordis obtulisse. Insuper summo semper studio invigilasse, ne verbo vel opere Deum offenderent. Hoc audiens vir sanctus exclamare cœpit : Vere in quocumque statu puritas cordis Deo placet, ita ut quandoque puritas conjugatorum puritatem virginum et monachorum excedat. *Vit. PP.* l. VI, § XVII.

Cum quidam filius patris ditissimi audivisset, sponsam sibi a patre ditissimam et pulcherrimam destinatum esse, detestans hoc consilium fuga elapsus est. In qua cum ad domum senis pauperis propter æstum divertisset, filiamque ejus unicam sedulo laborantem, Deumque assidue ob accepta beneficia laudantem vidisset, eam a patre in uxorem petiit. Quem cum senex in multis tentasset, ipseque constanter assereret, malle se cum filia ejus tam devota pauperem vitam degere, quam cum divite optata sponsa inter delicias vivere, tandem optatis nuptiis potitus, a sene in cubiculum introductus est ubi ingentes ei divitias ostendens, harum omnium ipsum se hæredem scribere dixit, eo quod sprete sponsa divite, pietatem potius in filia sua, quam alias dotes respexisset. S. DAMAS. in *vita Barlaam et Jos.*, c. CVI.

Non longe ad urbe Suessionensi degebat vir nobilis militiæ deditus, nomine Guido, cujusque uxor Ermegardis pietatis cultrix. Hi filiam genuerunt vultu decoram, quæ cum ad nubile pertigisset annos, ab illis militi cuidam natalibus non impari fuerat desponsata. At illa ut se habet puellaris lascivia, quemdam alium, rebus et genere inferiorem, plus diligens, recusabat sponsum a parentibus delectum, crebro jurans, quod seipsam interficeret, nisi cupitis am-

plexibus potiretur. Ea incommoditate parentes effecti virum Dei Arnulphum Suesionensem Episcopum consulunt, scire cupientes, quid in ea afflictione ipsis faciendum foret. Ille auditis illorum quærimoniis opportunum quidem et plane divinum eis responsum dedit. Canonum inquit, auctoritate cavetur, ne puella, cui non vult, jungatur, ideoque præcipio vobis, ut puellam ei, quem amat, collocetis matrimonio; ut enim ob vestræ religionis meritum nobis ostensum est, paulo post videbitis eam illum sponsum ardentem expetere cujus a se conjugium tam studiose jam conatur amovere. Permittatis filiæ vestræ sua hac in re uti voluntate; et ita fiet, ut res ad vestram cedat honestatem. Credunt illi verbis Sancti viri, nuptias optatas honesto apparatu celebrant, sinuntque filiam dilecti viri frui contubernio. Ille vero, cum in id valde esset intentus, ut posset miles celebris haberi, numquam voluit abesse, ubi fieret congressus cum hoste, et dum avidius fert in arma ab armatis perimitur: et sic sponsa manens vidua mox priori conjungitur. Jo. LAT. *in vita Arnulp Episc.* c. xv, apud Sur. § Aug.

In vita S. Basilii Magni habetur quod Protetii Senatoris filia, ab ejus servo per Magum decepta, et insano amore correpta instanter rogat, ut possit jungi matrimonio cum illo, qui si consentire noluerit, pro ea redditurus esset rationem in die judicii. Aut comple desiderium, inquit, aut brevi me extinctam videbis. Pater qui filiam hanc Deo consacrarat, immenso mœrore absorptus, amicorum consiliis, jussit fieri quod petebat, ne sibi ipsi exitium afferret. Cui pater, vade, inquit, misera, multum lugebis aliquando, cum facti pœnitebit, nec tamen mederi poteris. Inito igitur conjugio observatum est servum non ingredi Ecclesiam, nec esse Christianum. Quod ubi intellexit puella, humi se prosternit, suis se unguibus discerpit, pectus tundit vociferans: Nemo parentibus non obediens, salvus unquam fuit. Quis patri annuntiabit ignominiam meam? Heu me miseram, in quantam me perditionis voraginem demersi! Cur in lucem edita sum, cur non continuo rapta sum? AMPH. EPISC. *in Vita S. Basilii.*

Sueno Danorum Rex cognomento Magnus cum pro libitu suo tria regna teneret, mox succedentibus prosperis, oblitus est Regis cœlestis, et consanguineam a Suedia duxit

uxorem, quod domino Archiepiscopo Hamburgensi Adalberto valde displicuit, furentem Regem missis ad eum Legatis, de scelere terribiliter increpavit: postremo nisi resipuerit, excommunicationis gladio feriendum esse. Tunc ille conversus in furorem minabatur omnem parochiam Hamburgensem vastare et excindere. Ad quas minas imperterritus noster Archiepiscopus, arguens et obsecratus perstitit immobilis, donec tandem flexus tyrannus Danorum per litteras Papæ libellum repudii dedit consobrinæ. Nec tamen Rex Sacerdotum admonitionibus aurem præbuit, sed mox ut consobrinam a se dimisit, alias itemque uxores et consobrinas assumpsit: et suscitavit ei Dominus inimicos in circuitu multos, sicut Salomonis fecit proprios servos. BAR., t. XI *Annal. an.*, 1050.

EXEMPLA PROFANA.

Theogena uxor Agathoclis Regis Siciliæ ab ægro marito numquam divelli se passa est, dicere solita: Nubendo non solum prosperæ fortunæ, sed et adversæ societatem inivi, quare nec invita spiritus mei periculum emptura sum, ut viri spiritus extremos percipiam. SABELL., l. II *Enn.* iv.

Artemisia Mausoli Cariæ Regis conjux, tanto amore maritum prosequeretur, ut ad ejus funus viros eloquentissimos convocaret, qui laudes ejus decantarent. Sepulchrum deinde tam splendidum ei ædificari jussit, ut inter septem orbis miracula fuerit numeratum. Nec his contenta officiis, etiam ossa in cineres redacta vino miscuit exhibitque, ut sic quodammodo cum vitæ redderet. VAL. MAX., l. IV c. vi.

Panthea uxor Abradatae Regis Susorum audiens maritum suum in prælio occubuisse in mediam aciem irruit, et maritum suum amplexata, ferrum cordi infixit, sicque simul cum eodem obiit. XENOP., l. VI.

Thales roganti matri, ut Matrimonium iniret, nondum esse tempus dixit: deinde major natu iterum admonitus, non amplius esse tempus affirmavit. Idem rogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit: Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, et ejus tranquillitatem turbare. PLUR., ap. Lang. in Pol. Stob. ser. LXVI.

M. Cato Censurius uxorem nobiliorem, quam opulentiorē duxit, existimans utras-

que æque esse elatas et superstitiosas, verum turpitudinis rubore obsequentiores viris ad honesta generosas esse. *PLUT. in Lacon.*

Indorum virgines, cum nobiles esse cœperint, in publicum a parentibus producuntur. Accurrente, ut assolet, multitudine, libera illis datur optio, e juvenum turba virum sibi seligendi, quem virtute aliqua insigniter præstantem putent. *CÆLIUS, l. VIII, c. xxxi.*

Valeria a quodam rogata, quam ob rem defuncto marito nulli posthac nubere vellet? Ideo, inquit, quia Servius meus, licet aliis defunctus sit, apud me vivit, vivetque semper. *ERASM., l. VIII, Apoph.*

Portia, cum diutius lugeret maritum quæsitā quem habitura esset luctus ultimum diem, respondit: Quem et vitæ. *IDEM.*

Antisthenes adolescenti quærenti, qualem uxorem ducere deberet respondit: Si formosam duxeris, habebis communem; si deformem copulaveris, habebis pœnam. Talis ergo ducenda uxor est, quæ nec fastidium viro moveat ob deformitatem, nec ob insignem formam petatur ab adulteris. *LAERT., l. VI, c. i.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut corpus nihil potest absque animo, nec animus sine corpore; sic inter uxorem et maritum omnia oportet esse communia. *PLUT., in Mor.*

Sicut ferrum non cum argento et auro, sed cum alio ferro coheret, et se commiscet; sic non bene vilis cum nobili, dives cum paupere conjux concordat. *MATTH., tr. viii, Cand. myst., lect. iii.*

Sicut, cum navis est magna, et gubernaculum parvum, aut vicissim, navis bene dirigere non potest; ita nec maritus bene dirigere potest uxorem, si nimia sit inter utrumque disparitas. *IDEM.*

Sicut pharmaco utimur tamdiu, quamdiu morbus, aut necessitas durat; ita Matrimonialis actio tamdiu solum suscipienda est, quamdiu finis Matrimonii, scilicet generatio prolis, et concupiscentiæ remedium adest. *FAB., conc. 4, in Dom. 2 post Epiph., n. 4.*

Sicut vinum non debet bibi propter voluptatem, sed propter naturæ sustentationem et corroborationem; ita nec cohabitatio

conjugalis propter voluptatem, sed propter generationem prolis suscipienda est. *IDEM.*

Sicuti quis non tantum ex alieno, sed etiam suo vino inebriari potest, si illud immodice bibat: ita non cum aliena dumtaxat, sed etiam propria uxore continentiae limites excedi possunt. *IDEM., conc. ii, n. 6.*

INSOLUBILITAS. — Sicut si fiat ordinatio cleri ad plebem congregandam, etiamsi congregatio plebis non sequatur, manet tamen in ordinatis Sacramentum ordinationis; et si ex aliqua culpa quis removeatur ab officio, Sacramento Domini semel imposito non carebit, quamvis ad iudicium permanente; ita licet conjuges a se quoad thorum separentur, aut prolem suscipere non possint, vinculum tamen adhuc manebit. *S. AUG., de Bono conf., c. xxiv.*

Sicut duobus, pluribusve servire; sic a viro vivo in alterius transire connubium nec tunc licuit, nec nunc licet, nec unquam licebit. *IDEM., c. xviii.*

DIGNITAS. — Sicut non est impar meritum patientiæ in Petro, qui passus est, et in Joanne, qui passus non est, ita non est impar meritum continentiae in Joanne, qui nullas expertus est nuptias, et in Abrahami, qui filios generavit. *IDEM.*

INCOMMODA. — Sicut sæpe rectum, mundumque iter pergimus, et tamen ortis juxta viam vepribus per vestimenta retinemur; sic licet bonum sit conjugium, mala tamen sunt, quæ circa illud ex hujus mundi cura succrescunt. Dum ergo retinetur, quod non nocet, ex rebus juxta positis committitur plerumque, quod nocet. *S. GREG.*

Sicut facilius est rustico carere divitiis, quam iis inopinato repertis, aut oblatis, moderate uti; ita multi facilius omnino abstinent nuptiis, quam ut iis temperate et bene utantur. *S. FRANC. SALES., ap. Engelm., Dom. 2 post Ep.*

MOTIVA.

Ad Matrimonium ineundum.

Honor et gloria Dei, qui non modice glorificatur, si parentes liberos multos generent, eosque sic educant, ut tandem æternæ gloriæ facti participes, eundem Deum in omnem æternitatem perfectissime laudent, et ament. Quis enim non magnopere sibi gratularetur, si multa templa extruxisset

suis sumptibus, in quibus Deus die, noctuque devotissime laudaretur? atqui gratiora sunt templa homines Deum in cœlo laudantes.

Augmentum Reipublicæ, tam Ecclesiasticæ, quam civilis, quod sane totum pendet a generatione, et educatione liberorum; quia quales erunt liberi, tales erunt olim et Ecclesiæ Ministri, et Magistratus politici, ac cives.

Felicitas liberorum: cum enim hi, si pie et christiane educentur, ad regnum cœlorum admittantur, quod præstantius est, quam omnia regna mundi, an non ingentem felicitatem liberis suis procurasse dicentur parentes, si cooperentur ut hujus regni fiant participes eorum liberi?

Solatium parentum: quod non potest non esse maximum, si meminerint, hos ipsos, quos modo genuerunt, et pie educant liberos, fore olim regni cœlestis hæredes, idque actu quondam in cœlis sint visuri. Hinc Salomon ait: Filius sapiens lætificat patrem.

Confusio dæmonis: quem cum merito summe odisse debeant parentes, ob perpetuas insidias ipsorum. et liberorum salutem structas, non possunt hoc odium magis erga ipsum declarare, quam si et se, et liberos suos ipsius eripiant potestati, atque in filiorum Dei libertatem afferant.

MEDIA.

Ad Matrimonium fauste contrahendum.

Sincerus Dei cultus: quia, ut sapienter notavit Philo, solius Dei cultus, est amoris et benevolentiae vinculum insolubile; id quod ex ipsorum etiam Philosophorum axioma colligitur, quo dicunt: Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. PHILOL., de Mon.

Oratio humilis: tum quia, teste Salomone, domus et divitiæ dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens: tum qui, cum tribulationem carnis, prædicente Apostolo, sint habituri, oportet ad has superandas Deo humiliter subjici, ejusque opem assiduo implorare. Prov. x, 14.

Veneratio Sanctorum: eorum præcipuæ, qui aliquando matrimonio juncti cum magna sanctitate et concordia vixerunt, uti præ aliis sunt B. Virgo, et S. Josephus; ab

horum enim veneratione duplex emolumentum habebunt conjuges, nempe *patrocinium petens*, quod tanto promptius exhibebunt quanto magis ipsimet onera, et difficultates Matrimonii sunt experti; et *exemplar perfectum*: vitæ secundum leges sancti Matrimonii instituendæ.

Concordia animorum: sicut enim si duo boves eidem jugo alligati unanimes sint, leviolem sibi laborem trahendi oneris efficiunt; si vero consentire nolint, inutiliter ac frustra se fatigant, et gravius sentire onus coguntur; ita se res cum conjugibus eidem jugo Matrimonii alligatis habet.

Curiositatis devitatio: illius præcipue, qua ex zelotypiæ spiritu alterius conjugis mores et acta curiosius, quam par est, observantur. Quod medium Alphonsus Rex Aragonum indicavit, dum dixit: Tunc felix et tranquillum fore Matrimonium, si vir surdus, et uxor cæca fuerint.

Patientia in multis defectibus supportandis: juxta monitum S. Pauli dicentis: Alter alius onera portate. Deinde proinde conjugati duobus illis anseribus similes esse, qui a nativitate sic erant dorso colligati, ut, si unus ambularet, alter erectis ad cœlum pedibus portaretur, qui altero defatigato, et ipse pedibus insistere, alterumque portare debebat.

Castitas ante Matrimonium servata: quod medium Sanctus Augustinus sequentibus verbis præscripsit: Si ducturi estis uxores, quales vultis eas invenire, tales et ipsæ inveniant vos. Quis est, qui non castam velit ducere? intactam quæris? intactus esto; puram? purus esto; non enim illa potest, et tu non potes. S. AUG., s. de verb. Dom.

ASCETICA.

Quinque sunt præcipua capita, quæ asceta de Matrimonio bene cognoscere, ac ubi occasio dabit, observare debet. Primum est, ut bene cognoscat finem matrimonii, quem quidem Canisius ex SS. Patribus his verbis assignat: Cujus conjunctionis conjugalisi primarium Auctorem quæris, Deus est optimus maximus; qui primos conjuges et humani generis Parentes in ipso Paradiso conjunxit suaque benedictione cohonestavit. Sin finem institutionis spectas, est humani generis ad Dei gloriam propagatio, et conjugum inter se familiaris, fidusque convic-

tus, ac præterea fornicationis in hac naturæ corruptæ imbecillitate devitatio. CANIS.. p. II de Mat. § 2.

Alterum est, ut bene cognoscat triplex bonum Matrimonii, quod ex dicto fine consurgit, de quo Concilium Florentinum sic loquitur? Assignatur triplex bonum Matrimonii : Primum, proles suscipienda ad cultum Dei, et educanda. Secundus est fides, quam unus conjugum alteri servare debet. Tertium, indivisibilitas Matrimonii propter hoc, quod significat indivisibilem conjunctionem Christi et Ecclesiæ. CONC. FLOR. ap. Canis 1., VI, § 2.

Tertium est ut cognoscat bene impedimenta tum dirimentia tum impediencia contractum, quæ quidem passim apud Casuistas et Summulistas reperiuntur; id interea fixum, ratumque habeat, ejusmodi impedimenta gravissimas ob causas ab Ecclesia constitutas atque adeo diligenter observanda esse, uti clare indicat Concilium Trid. dum ait : Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis aut affinitatis gradus, qui Levitico exprimuntur, posse impedire Matrimonium contrahendum, et dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediunt, et dirimant, anathema sit. SESS. XXIV, c. III.

Quartum est, ut solidum ac utilem cognoscat modum contrahendi Matrimonium, juxta quem alios instituat, qui quidem in eo fere consistit, ut in Christo, cum Christo, et propter Christum Matrimonium suscipiatur. 1. *in Christo* tunc suscipitur, quando doctrina S. Pauli observatur, qua dixit : Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus Ecclesiam. Et : Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Christo. 2. *Cum Christo* contrahitur Matrimonium, si diligenter prius invocetur in electione, usurpando illa verba Apostolorum : Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem (aut quam) elegeris. Dein si in ipsa contractione prius SS. Eucharistia sumatur. Et tandem si ante consummationem pariter exemplo Tobiae junioris invocetur. 3. *Propter Christum* suscipitur Matrimonium si vocatio ad illud diligenter inquiratur, et ideo status hic assumatur, quia Deo ad eundem nos vocare placuit.

Quintum est, ut noverit potiores tentationes conjugii, modumque aptum eisdem occurrendi. Quales fere sunt, 1. Asperitas aut morositas alterius conjugis; contra quam

vix aliud efficacius est medium, quam patientia et mansuetudo; nam responsio mollis multo magis omnimoda taciturnitas et dissimulatio frangit iram. 2. Liberorum aut famulorum more discoli; qui et ipsi mansueta potius quam aspera correctione sanandi, et ubi conatus nihil profecerit cum patientia supportandi, justitiæque divinæ suo tempore castigaturæ relinquendi sunt. 3. Sollicitudo pro rebus ad se, familiamque sustinendam necessariis : contra quam optimum est medium, ut quærant sollicite prius regnum Dei, et justitiam ejus, magnamque de Dei bonitate et fidelitate fiduciam concipiant. 4. Detestatio sui status, utpote impedimenta ad bene pieque vivendum objicientis, quibus optime occurret illud Sancti Chrysostomi in memoriam revocando : Audiant viri et mulieres, et discant justi virtutem : nec putent nuptias in causa esse, quo minus quis Deo placeat, nam idcirco divina Scriptura semel et iterum id significavit, dicens : Genuit Mathusalem, et tunc placuit, ac repetit dicens, et postquam placuit, genuit, ne quis arbitraretur, obstaculum virtutis esse conjugium. S. CHRYS., hom. XXI in Gen. Et iterum alibi : Adjutrix tibi data est, non insidiatrix. An non habebat uxorem Propheta? neque tamen spiritui gratiæ obstat conjugium. Moyses nonne uxorem habuit? et tamen is petram dirupuit, aerem immutavit, cum Deo loquebatur, iram divinam cohibuit. Abraham nonne habebat uxorem? et tamen Pater factus est Gentium et Ecclesiæ. Demum omnes Prophetæ et uxores habebant, et domos, ut Isaïas, Ezechiel, et magnus Moyses, et inde nihil ad virtutem lædebantur. ID., hom. IV in Is.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Sacramentum hoc magnum est : ego autem dico in Christo et Ecclesia. » EPH. LII. ex. Potest ostendi præstantia hujus Sacramenti, et quam vere magnum dicatur 1. ab *Instituto*re, qui est ipse Deus, et Christus. 2. *Significatione* : quia significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. 3. *Duratione* : quia durat ejus vinculum usque ad vitæ finem. 3. *Obligatione* : tum ad debitum reddendum : tum ad cohabitandum, mutuumque auxilium ferendum : tum ad liberos alendos et educandos. 5. *Fructificatione* : tum ob collationem gratiæ habitua-

lis et Sacramentalis : tum ob fructum multiplicem ex bona educatione liberorum in Deum, Ecclesiam, Rempubicam ; et liberos ipsos redundantem. Unde merito magna etiam consideratione, præparatione, ac devotione suscipiendum est.

Ex occasione thematis : « Faciamus ad ei adjutorium simile sibi. » GEN. II, 18. Possunt explicari officia conjugum. Et 1. dici, quod illo verbo *simile* explicetur, quid maritus erga uxorem observare debeat, nempe quod simile habere debeat in *victu, vestitu*, et aliis necessariis : in *honore*, juxta illud S. Petri III, 7 : « Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem, tamquam et cohæredibus gratiæ vitæ, hinc etiam ex latere Adami creata est » ; et in *supportatione* ; nam cum inter omnes amicos culpæ facile condonari soleant, multo magis id fieri convenit inter conjuges, inter quos, uti summa conjunctio, ita summa quoque amicitia intercedere debet. 2. Dici potest uxoris officium per verbum *adjutorium* explicari ; hoc enim indicatur, eam marito strenue cooperari debere in generandis, educandis, et alendis liberis, et tamquam principali agenti omnem reverentiam, obedientiam, et amorem (per hunc enim maxime conjungitur) exhibere debere. Quæ omnia facile fusius explicari possunt, maxime si legatur conc. 3 et 4 Mathiæ Fabri in Dom. 2 post Epiph. ubi omnia hæc et plura alia officia late deducit.

Ex occasione thematis : « Hoc fecit initium signorum Jesus » : vel : « Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ. » Jo. II, 11. Potest dici tunc quidem Christum prima vice fecisse hoc miraculum, sed modo frequenter id renovare, dum sex hydrias tribulationum, quæ in statu matrimoniali reperiuntur, in vinum lætitiæ convertit. Enumerentur ergo singulæ hæc tribulationes per ordinem, nempe orbitas, liberi immorigeri, paupertas vel certe sollicitudo de filiis et domesticis alendis, defectus mutui, afflictiones consortis, separatio in morte ; et de singulis ostendatur, quomodo Christus per suam gratiam leves faciat, sicque in vinum quasi convertat. Qua de materia videri potest Faber conc. 2 in Dom. 2 post Epiph. et P. Forerus in I p. vitæ Christi de hoc Evang.

Ex occasione thematis : « Accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum

magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris » Tob. VI, 22 ; potest multiplex benedictio explicari, quam conjuges ex matrimonio legitime et pie suscepto sperare possunt. Quem in finem servire potest totus Psalmus 127 : Beati omnes, qui timent Dominum, etc. In illo enim pulchre triplex benedictio indicatur, nempe 1. *in temporibus bonis* : per illa verba : Labores manuum tuarum quia manducabis. 2. *In uxoris fertilitate* : uti illa verba indicant : Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. 3. *In filiorum educatione* : quæ innitur per versum : Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ. Quæ omnia fusius explicata videri possunt apud Marchantium tract. 8. Cand. Myst. lect. V, prop. 3.

Ex occasione thematis : « Cognosce cujus sit annulus » GEN. XXXVII, 21 ; potest amor conjugaliter explicari, quem sibi conjuges mutuo debent. Dicatur ergo annulum, quem sponsus sponsæ offerre debet, et ipse concionator nunc porrigit, aureum esse, et loco gemmæ effigiem sponsi inclusam habere, ut omnes amoris conjugaliter partes explicentur. Nam 1. sicut aurum omnibus aliis metallis præcellit ; ita conjuges se in amore et æstimatione omnibus præferre debent. 2. Sicut aurum per ignem probatur, et purius efficitur ; ita amor conjugaliter per tribulationes cognoscitur, et perfectior redditur. 3. Sicut annulus rotundus est, et finem non habet ; ita amor conjugaliter durare debet usque ad mortem. 4. Sicut in annulo effigies, præ aliis partibus annuli, utpote suprema conspicitur ; ita conjuges sibi semper in oculis versari debent, illudque Abimelechi dictum sibi applicare : Quocumque perrexeris, memento te deprehensam. Videatur pluribus de annulo nuptiali discurrens Faber exhort. nupt. 26.

Ex occasione thematis : « Tollite jugum meum super vos » MATT. II. Narrari potest ex Tacito, olim apud antiquos Germanos morem fuisse, ut novis nuptis par boum offerretur, quo significare volebant, perinde ut bobus suum jugum, ita conjugibus jugum Matrimonii esse portandum. Et 1. quidem conandum, ut pares sint ; alioqui enim debiliori totum onus incumbet. Hinc et Deus olim præcepit : Non arabis in bove simul et asino. DEUT. XII, 10. 2. Ut sint arctissime juncti jugo, sicut boves, de quibus Plinius ait : « Araturos boves quam arctissime jungi

oportet, ut capitibus sublati arent : sic enim minus colla contundunt. PLIN. l. XVIII, c. 19. Hoc autem in conjugibus per amoris efficitur vinculum. 3. Ut simul pergant, et onus trahant; hoc enim, teste S. Chrysostomo, vere et est conjugium, quoniam non solum in prosperitate, sed in periculis simul obambulant. CHRYS. hom. XII. Hoc germanæ charitatis indicium est. Hoc signo certissime internoscitur amicitia. Non sic diadema in capite positum Regem præclarum ornat, quam obedientia illa, quæ concilio justî (loquitur autem de Sara Abrahamæ uxore) beatam, et illustrem et claram demonstravit. GAL. VI, 2. Ut in casu alter alteri cedat, et condescendat, sicut boves uno procumbente se inclinant, et cum ipso occubant; ita enim S. Paulus monet dicens : Alter alterius onera portate. Quod si autem invicem onera ferenda sunt, multo magis uxoris, ut recte argumentatur S. Chrysostomus. S. CHRYS., h. VI. Videatur Faber exhort. 10 nup. pluribus de hac materia discurrens.

Ex occasione thematis : « Vocatus est autem et Jesus et discipuli ejus ad nuptias » COR. JOAN. II, 2. Dici potest, ideo Christum voluisse nuptiis his interesse, ut simul, quam honorabiles essent, ostenderet, et quâ ratione sancte celebrari deberent, doceret, nempe, ipso præsentem et adjuvante, et impellente; quod clarius postea S. Paulus expressit, dum dixit : Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit. Quod si obdormierit vir ejus, liberata est; cui vult, nubat, « tantum in Domino. » I. COR. VII, 39. Ostendatur ergo, quid sit in Domino nubere, nempe 1. *Cum bonâ intentione* : spectando solam Dei gloriam, et propriam ac prolis salutem, non ad opes aut voluptates respiciendo; ob hoc enim Deus ex *dormientis* Adæ latere Evam creavit, ut non ad speciem ejus aut aliud respiceret Adam. Hinc et S. Basilius: quid est, ait, in Domino nubere? Non ut vile mancipium voluptatibus carnis ad coitum protrahi, sed iudicio et commodioris vitæ ratione nuptias eligere. S. BASIL. hom. XIX, 2. *In gratia* : quo sensu dicitur in Apocalypsi : Beati mortui, qui in Domino moriuntur. APOC. XIV, 19. Hinc a Concilio Tridentino jubentur conjuges saltem triduo ante consummationem sua peccata confiteri, et S. Eucharistiam sumere. 3. *In eodem fide* : Catholica scilicet; id enim, ut S. Ambrosius et alii Patres testantur, et Paulus ad litteram per illa verba in Domino,

expetiit; quomodo enim potest congruere fides, si charitas discrepet? inquit recte Sanctus Ambrosius. S. AMB. l. X de Abr. Hinc et Plutarchus ait : Cum sit primus et maximus Deus, quem vir censet esse colendum, solum eum agnoscere uxorem decet : curiosæ religiones et peregrinæ superstitiones a vestibulo domus arcendæ sunt. 4. *Cum adjutorio Dei* : quo maxime indigent, tum ad onera Matrimonii sustinenda, tum ad liberos generandos. Unde Deus vivente Sara aliquoties apparuit Abrahamo, eumque solatus est, non autem ea mortua, quia tunc robore illo non amplius indigebat, uti Rupertus discurret. Vide Fabrum exhort. 7 nuptiali hæc omnia fusius explicantem.

Ex occasione thematis : « Nunquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? » IV REG. X, 15. Potest necessitas et utilitas concordiae conjugalis ostendi, simulque media ad eandem obtinendam proponi. 1. Ergo ostendatur, quid sit concordia conjugalîs, scilicet ut idem velint et nolint. 2. Ostendatur, quam necessaria sit hæc concordia, ex eo, quod de domo æque dici queat, ac de regno, quod Christus dixit : « Omne regnum in se divisum desolabitur; » certe discordi conjugio cum veritate convenit illa Oseæ sententia : Divisum est cor eorum, nunc interibunt : ad instar Thyraei lapidis, qui, cum integer est, natat : mergitur vero, cum divisus est. 3. Utilitas quoque concordiae ex communi proverbio demonstratur, quo dicitur : concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur; et merito, cum enim Deo singulariter placeat, teste Siracide, si vir et mulier sint bene consentientes, recte colligitur, quod illis etiam suam benedictionem large sit impertiturus. 4. Denique unum alterumve medium offeratur ad hanc concordiam obtinendam, qualia sunt si maritus honestis petitionibus uxoris facile annuat, et uxor dispositionibus mariti facile cedat : si bona inter se communia habeant, et *meum ac tuum*, quæ omnis discordiæ radix sunt penitus eliminant. Quæ omnia breviter complexus est Sanctus Chrysostomus, dum dixit : Præcipuum illud est domesticæ pacis ac bonorum omnium fundamentum, si uxor viro per omnia consentiens sit, nam ubi hoc sit, nihil triste contingere potest. Quo pacto enim, cum caput corpori connexum, conjunctumque sit, ulla ibi seditio, ulla dissensio possit exoriri? necessario profecto omnia reliqua in pace

sunt, Principibus namque pacatis, qui jam pacem dividere possit ac discindere? Quemadmodum e contra his invicem dissidentibus nihil salubre esse poterit, totaque nuntiabit familia. Videatur Fab. exhort. 16 et 17 nuptiali. S. CHR. hom. IV, in II ad Tit.

Ex occasione thematis : « Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam » EPH. V, 25. Potest ostendi, quomodo maritus ad imitationem Christi uxorem suam diligere debeat, scilicet sicut Christus dilexit Ecclesiam, ita ut 1. Sicut Christus dilexit Ecclesiam qua verbis, qua exemplis exhibuit sibi gloriosam, non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut esset sancta et immaculata; ita et ipse verbis et exemplis ad morum vitæque integritatem excitare laboret. 2. Ut sicut Christus Ecclesiam tam fortiter protegit, ut etiam portæ inferi prævalere adversus eam non possint; ita et ipse uxorem ab omnibus adversitatibus pro viribus protegat. 3. Ut sicut Christus seipsum tradidit pro Ecclesia; ita et ipse se vitamque suam pro salute conjugis exponere non cesset. 4. Sicut Christus nutrit et fovet Ecclesiam; ita et hoc respectu Ecclesiæ faciat. E contrario vero et uxor Ecclesiam imitetur; et sicut hæc reveretur, diligit, et subjecta est Christo in omnibus, ita et ipsa hæc tria respectu mariti observet. Qua de re videatur Fab. exhort 9 nuptiali.

Ex occasione thematis : « dotavit me Dominus dote bona » GEN. XXX, 20. Potest ostendi, quæ sit optima dos conjugum, videlicet virtus, et quidem ob tres causas. 1. Quia hæc dos est præstantior omni auro, argento, et gemmis; solæ enim veræ opes sunt, quæ nos virtutibus divites faciunt, teste S. Bernardo. 2. Quia dos hæc est utilissima marito et uxori; cum pietas et virtus sit ad omnia utilis, et omnia necessaria adjiciantur regnum Dei et justitiam ejus, id est, virtutem quærentibus. 3. Quia dos hæc non potest auferri, nisi sponte quis illam velit abjicere, aut dimittere. In quorum confirmationem narrari potest historia supra recensita de filio sponsam divitem fugiente, et virtuosam filiam hominis pauperis eligente, cum qua innumeræ ei divitiæ obvenerunt.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Marci Catonis filia quæsitæ, cur post amissum virum non denuo nubere?

respondit, se non invenire virum, qui se magis vellet, quam sua. HUGO DE S. VICT. in I. ad Soc.

Metellus Mario, cujus filiam dote felicem, forma nobilem, genere claram, fama celebrem ducere noluit, respondit : Malo esse meus, quam suus. Cumque Marius repone-ret : Imo ipsa tua erit ; dixit iterum Metellus : Imo virum oportet uxoris esse ; logicum enim est, talia esse prædicata, qualia subjecta esse permiserint. VAL. MAX., in ep. ad Rufin.

Lycurgus, cum certum tempus præscripsisset, quo puellæ nubere, juvenes ducere deberent, interrogatus, cur id statuisset ? respondit : ut soboles ex adultis, perfectæque ætatis parentibus nata, valida et vegeta sit ; nam coitu præpropere non solum læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. PLUT. in Lacon.

Alphonsus Rex Aragonum dicere solebat, tunc Matrimonium tranquille exigi posse, si maritus surdus, uxor cæca fiat, innuens, fœminas zelotypiæ obnoxias esse, et maritis uxorum garrulitatem molestam esse, qua molestia carebunt, si surdi fiant : sicut et uxores vitio zelotypiæ, si cæcæ efficiantur. ERASMUS, l. VIII, Ap.

Quidam, cui cum multæ Virgines opulentæ in uxorem offerrentur, uxorem sine dote elegit dicens : ne dotis fræno constrictus uxori meæ nupsisse videar, et contra Apostoli doctrina viri caput mulier efficiatur, malo dote omnino carere. BERYL., in Apoph. Christ.

Novi conjuges in regno Mogor instante nuptiarum die prius sepulchra obeunt, et reserata sedulo contemplantur, quo nimirum vitæ suæ finem expendant, antequam liberis creandis initium dent. HIER. XA., in lit. an. 1598.

S. Martinus, cum aliquando pratum transisset, cujus partem depaverant boves, partem porci suffoderant, partem denique illæsam, floribusque vernantem reliquerant ; ad sublimiora erigens animum, dicebat a prima parte conjuges, a secunda fornicarios, a tertia virgines denotari, ut quæ præ reliquis illibatam castitatis florem retineant. SULPIT. in Vit. Dial.

Uxor Phocionis civis Atheniensis cum aliæ mulieres ei mundum muliebrem ostenderent, dixit ad eas : Mihi vero mundus muliebris est Phocion. PLUT., in Vit. Phoc.

Non male Xystus Philosophus dixit : Adulter est in suam uxorem, omnis impudicus amator ardentior. FAB., *exh.* 72 *nupt.*

Apud Sacas si quis puellam uxorem ducere cupit, pugnam cum ea suscipit : et si illa superior sit, captivum abducit, atque imperium in illum obtinet ; sin inferior, regitur ab ipso. Certant autem non de vita, sed de victoria. AELIAN., l. XII, c. xxxviii.

INSOLUBILITAS. — Olim apud Romanos, cum sponsa domum duceretur, non licebat illi transcendere limen domus, sed sublata e pronubis portabatur, ut intelligeret, se a sponsi thoro, nisi mortuam separatam non iri. PLUT., in *qq. Rom. q.* xix.

Apud eosdem sponsæ ignis et aqua præferebatur, ut meminisset, se adhærere marito debere, etsi solum igne et aqua frui liceret. IB. *q.* i.

INCOMMODA. — Theodectes dicere solebat, senectutem et nuptias similes esse, eo quod utramque consequi desideremus : postquam vero consecuti sumus, tristemur. FAB., *cub. nupt.* xix.

Phoconeus Argivorum Rēx eo die, quo decessit, Leontio fratri dixit : Nihil mihi defuisset ad felicitatem, etiamsi uxor defuisset. IB. *cub.* xii.

Romanus quidam nobilis reprehensus ab amicis, quod uxorem formosam, castam, et divitem repudiasset, pedem extendit, dixitque : Hic calceus videtur quidem vobis novus et elegans, sed nemo scit, ubi me premat, præter me. S. HIER., *contr. Jovin.* c. xix.

Cum quidam Diogeni diceret cum gaudio se novam uxorem duxisse, dixit ille : Parvum solatium, et magnam sollicitudinem lucratus es. LANG., in *Pol.*

Recte dixit Petrarcha : Anceps uxoris electio : deformis facile fastiditur ; formosa difficile custoditur, ea lege, qua inter formam corporis et animi castitatem lis perpetua est. PET., *Dial.* 45.

S. Hieronymus Virgines ob puritatis candorem, liliis, conjugatus ob tribulationem carnis, spinis simillimos esse dixit. S. HIER., *de Laud. Vir.*

Socrates ab adolescente quodam interrogatus, an uxorem ducendam suaderet, an vero cœlibem vitam ducendam ? respondit, utrum eorum fecisset, acturum pœnitentiam. Hinc te solitudo, hinc orbitas, hinc gravis interitus, hinc hæres alienus excipiet, illinc perpetua sollicitudo contextus puerula-

rum, dotis exprobratio, affinium supercilium grave, garrula socrus lingua, successor alieni matrimonii, incertus liberorum eventus. VAL. MAX., in *mem. dict.*

Hippocrates dicebat, duos dies cum uxore jucundos esse, illum scilicet, quo ducitur, et alterum, quo mortua effertur. STOB. s. lxii.

Jam olim dicebatur, eum, qui navem sibi comparat, et qui uxorem ducit, grande sibi negotium comparare, quia cum mulier nunquam sibi satis ornata videatur, perpetuum facessit marito negotium. TYMPIUS, in *mensa Theol. de conjug.*, c. xiii, n. 29.

AXIOMATA.

Nec fœmina, nec panus ad candulam emendus est.

Qui capit uxorem, litem capit atque dolorem.

Qui capit uxorem, capit absque quiete laborem.

Quod Deus conjunxit, homo non separet. MATTH. xix.

AUCTORES.

Mathias Faber in *Exhortat. nuptialibus*. Item, *Dom. 2 post Epiph.*, conc. i, ii, iii, iv, viii.

Jacobus Marchantius in *Candelabro Mystico*, tract. viii.

Ludovicus Granatensis in *Loc. comm.*, f. 726.

Joannes Busæus, de *Statibus hominum* lit. M. de *statu Matrim.*

Petrus Canisius, part. II de *Matrim. Sacramento*.

Henricus Engel., in *Luce Evang.*, p. II, embl. vii.

Laurentius Beirlinck, in *Theatro vit.*, hum. V. eodem.

Josephus Langius in *Polyanth.* V. eod. et V. *Conjugium*.

Antonius Dauroltius in *Cath. histor.*, c. v, tit. de *Matrimonio*.

MENDACIUM.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est voluntaria locutio contra mentem, seu, ut Sanctus Augustinus loquitur, est falsa vocis significatio cum intentione fallendi. Unde aliqui discrimen faciunt, inter mentiri, et mendacium dicere; et *mentiri* quidem volunt idem esse, ac contra mentem dicere: *mendacium dicere* vero esse falsum dicere, sed quod verum esse credat. Hinc juxta Nigidium vir bonus præstare debet, ne mentiatur; prudens, ne mendacium dicat. S. AUG., *l. de Mend.*

S. Thomas etymologiam mendacii in hæc tradit verba: « Mendacium nominatur ex eo, quod contra mentem dicitur; » cui non absimilis est descriptio illa, quam Albertus Magnus, Doctoris Angelici præceptor, his diu ante insinuaverat verbis: « Mentitur, hoc est, vadit contra mentem; » quæ ideo mens dicitur a metiendo, quia res commensurari debet, et hoc non sit, et ideo mentitur, et fallit. S. vero Anselmus D. Augustini innixus auctoritati, mendacium ita definit: Augustinus dicit « esse mendacium, quando aliquid dicitur aliter quam animo sentitur; » unde homo mendax dicitur habere duplex cor. Duplex autem cor dicitur mentientis esse, id est, duplex cogitatio, una rei ejus, quam veram esse vel scit, vel putat, et non profert; altera ejus rei, quam pro ista profert, sciens falsam esse, vel putans; ex quo sit, ut possit dicere falsum, non mentiens, si putat ita esse, ut dicit, quamvis non ita sit; et ut possit verum dicere mentiens, si putat falsum esse, et pro vero enunciat; ex animi enim sui sententia, non ex rerum ipsarum veritate, vel falsitate mentiens aut non mentiens judicandus est. S. TH., *l. LX.* Idem Doctor tres conditiones requirit, quæ mendacii malitiam constituunt: Quod falsum sit id, quod enunciat; et quod adsit voluntas falsum enunciandi, et iterum intentio fallendi; tunc est falsitas materialiter, quando falsum dicitur: et formaliter, propter voluntatem, falsum dicendi, et effective, propter voluntatem, falsitatem imprimendi. Quin et modernus quidam scriptor mendacii

circumstantias paucis hisce insinuat verbis: Ad mendacium requiruntur voluntas dicendi falsum, locutio ipsa, et significatio mentis judicio contraria; ex quibus consequitur alterius deceptio.

DIVISIO. — Dividitur a S. Augustino et aliis in *Jocosum*, quod sit sola mentiendi libidine, vel cupiditate placendi aliis. *Officiosum*, quod nulli obest, sed tamen alicui prodest ad vitam vel aliud bonum servandum, vel malum arcendum. *Perniciosum*, quod nulli prodest, et alicui obest, vel contra fidem aut bonos mores esse deprehenditur. S. AUG., in *lib. de Mend.* S. Dorotheus alia tria genera his verbis assignat: Tria sunt mendacii genera. Primum est, cum quis animo. Secundum, cum verbo mentitur. Tertium, cum in vitam suam quis mendax est. Qui mentitur animo, is est, qui facile quascumque suspiciones admittit, utpote, cum viderit fratres colloquentes, ne de se loquantur. Sermone autem quis mendax est cum v. g. aliquis torpescens ad nocturnas vigiliis surgere, febrem, inquit, passus sum, et vertiginem, caput dolebam, stomachi tormina patiebar. Et decies mentitur ne unicam pœnitentiam agat, et humilietur. Mentitur autem in vitam suam, cum turpis et luxuriosus continentiam simulat, avarus et tenax de eleemosyna loquitur. S. DOROTH., *doctr. ix.*

Consonat cum S. Augustino S. Thomas, quando scribit: Tria sunt genera mendaciorum: quædam sunt pro salute et commodo alicujus; et hæc vocantur mendacia officiosa; est etiam aliud genus mendacii, quod sit joco et hoc jocosum mendacium dicitur. Tertium mendacii genus est, quod sit ex malignitate et hoc perniciosum mendacium appellatur, hocque ultimum magis et minus grave est juxta proportionem damni, quod operatur. Aggravat culpam mendacii, inquit S. Thomas, si aliquis per mendacium intendat alterius nocumentum, quod vocatur mendacium perniciosum: diminuitur autem culpa mendacii, si ordinetur ad aliquod bonum, vel delectabile, et sic est mendacium jocosum; vel utile, et sic est mendacium officiosum, quo intenditur juvamentum alterius, et remotio nocumenti. S. TH. *l. LX, ar. 2.* S. Bonaventura tres assignat mendacii modos. Primo quidem dicendo falsum ex certa scientia. Secundo veritatem quidem astruendo, ast interius in conscientia sua contrarium existimando. Tertio loco (verba sunt

ejusdem Seraphici) potest homo dicere falsum, non mentiendo, nec peccando, ut quando fallitur, adhibita tamen debita diligentia. Alibi vero reflectens sed ad varios modos, quibus mendacia committi possunt, sic loquitur: Est mendacium falsæ meditationis, juxta illa Psalmistæ verba: « Nec lingua mea meditabitur mendacium. » Id quod Sancti Gregorii confirmat auctoritate, dicentis: Nonnumquam pejus est mendacium meditari, quam loqui, quia istud aliquando est præcipationis, illud studiosæ gravitatis. Idem est mendacium (prosequitur Seraphicus) perversæ locutionis, juxta illum Jeremiæ textum: « Extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii. » Idem est mendacium prævaricatæ actionis, quando scilicet actio non est talis, qualis ostenditur, dicente Jeremia: « Mendacium operatus est stylus mendax. » Subjungitque Seraphicus Doctor: Majus est mendacium operis, quam locutionis. Ait Anselmus: Idem est mendacium vitæ, vel conversationis, quando vita se fingit esse talem, qualis non est: De qua mendacii specie quoddam Sanctus Ambrosius assertum in hæc citat verba: Mendacium est hypocrisis; plus enim gestus hominum alloquuntur animum, quam verba.

ACTUS. — Primus est, *mendacium excogitare*, et primo ex ore suo depromere; quos S. Job fabricatores mendacii appellat. JOB. XIII, 4.

Secundus est, *mendacio ab aliis conficto aliquid adjicere*, quo facilius credatur; uti fecerunt illi, qui Davidi nuntiabant, omnes filios ejus esse occisos, cum solus Amnon fuerit occisus. II REG. XIII, 30.

Tertius est, *mendacia spargendo alios decipere, et turbare*: uti fecerunt exploratores terræ promissæ, quando terram illam inexpugnabilem mentiti, populum ab ulteriori progressu absterruerunt. NUM. XIII.

Quartus est, *libenter et facile nimis mendacia suscipere aliisque narrare*: contra quos monet Dominus: Non suscipies vocem mendacii: seu, ut Vatablus vertit, ne assumes rumorem vanum aut falsum. EXOD. XXIII, 1.

Quintus est, *alios mendacii temere arguere*: qui, teste Fabro, non minus peccant, quam mendaces, quia errorem graviori errore corrigere conantur. FAB. CONC. VI, in Dom. 8 post Pent.

Drexelius alios tres actus, velut tres filias assignat mendacio, scilicet linguam fraudu-

lentam, fallacem, fucatam, quas inter se ex eo distinctas dicit, quod fucata sui tantum purgationem, et comptum attendat; fallax hoc unum agat, ut alios fallat; fraudulenta non tam videri velit formosa, quam arguta, et peracuta. DREX. in Phaeth. c. XXI.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Qui nititur mendaciis, pascit ventos. PROV. X.

Malus obedit linguæ iniquæ, et fallax obtemperat linguis mendacibus. PROV. XXIX, 12.

Opprobrium nequam in hominem mendacium, et in ore disciplinatorum assidue erit. ECCL. XX, 26.

Non est veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra. Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum inundaverunt. OSEÆ IV, 1 et 2.

Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere; ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: et cum mendacium loquitur, ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus. JO. IV, 44.

Posuimus mendacium spem nostram, et mendacio protecti sumus. IS. XXVIII, 13.

Fili hominem usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? PS. IV, 3.

Mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant. PS. LXI.

Veritatem non loquuntur, docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent. JER., c. IX.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. PS. XV.

Cum loquitur (Dæmon) mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus. JOAN., VI, 44.

A Propheta usque ad Sacerdotes cuncti faciunt mendacium. JER., c. VIII.

DAMNUM. — Væ duplici corde et labiis sceleratis, et manibus male facientibus, et peccatori terram ingredienti duabus viis. ECCL., c. XIV.

Non est in ore eorum veritas. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant. PS. V.

Incredulis, et execratis, et homicidis, et fornicatoribus, et veneficis, et idololatriis, et omnibus mendacibus, pars illorum erit in

stagno, ardente igne, et sulphure : quod est mors secunda. APOC. XXI, 8.

Non intrabit in illam (coelestem Jerusalem) aliquid coinquinatum, abominationem faciens, et mendacium. IB., v. ult.

Diminutæ sunt veritates a filiis hominum : vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum ; labia dolosa in corde, et corde locuti sunt : disperdat Dominus universa labia dolosa. PS. XII.

Perdes omnes, qui loquuntur mendacium. PS. V, 9.

Sex sunt, quæ odit Dominus, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem. PROV. VI, 17.

Os quod mentitur, occidit animam. SAP. I, 11.

Abominatio est Domino labia mendacia. PROV. XII, 12.

Potior fur, quam assiduitas viri mendacis ; perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. ECCL. XX, 27.

Extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis : confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt. JER. V, 3.

Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os ejus calculo. PROV. XX, 17.

FUGA. — Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. PROV. XXX, 8.

Noli velle mentiri omne mendacium : assiduitas enim illius non est bona. ECCL. VII, 14.

Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra. EPH. IV, 25.

Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. ECCL. IV, 20.

Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum, qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus, qui creavit illum. COL. III, 9.

Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo et Agno : et in ore eorum non est inventum mendacium, sine macula enim sunt. APOC. XIV, 4.

Propter quod deponentes mendacium, lo-

quimini unusquisque veritatem cum proximo suo.

Tres species odit anima mea, et aggravor valde animæ illorum. Pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum et insensatum. ECCL. XXV, 3.

Non decent stultum verba composita : nec Principem labium mentiens. PROV. VII.

Non loquuntur labia mea iniquitatem : nec lingua mea meditabitur mendacium. JOB., XXVII.

Foris canes, et venefici, et impudici, et homicidæ, et idolis servientes, et omnis, qui amat et facit mendacium. AP. XII, 15.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Interest, quemadmodum verbum procedat ex animo, quia ream linguam non facit, nisi rea mens.

Quisquis aliquod genus mendacii putaverit non esse peccatum, decipit turpiter semetipsum, cum honestum esse deceptorem aliorum arbitretur. S. BERN. SEN., l. I, de Mend. I, III.

Nullum est mendacium, quod non sit contrarium veritati : nam sicut lux et tenebræ, pietas et impietas, justitia et injustitia, peccatum et recte factum, sanitas et imbecillitas, vita et mors ; ita inter se sunt veritas, mendaciumque contraria ; unde quanto amamus istam, tanto illud odisse debemus. S. AUG. l. Conf., c. III.

Omnis qui mentitur, iniquitatem facit, et si cuiquam videtur utile aliquando esse mendacium, potest videri utilem aliquando esse iniquitatem : nemo enim mentiens in eo quod mentitur, servat fidem : nam hoc utique vult, ut cui mentitur, fidem sibi habeat, quam tamen ei mentiendo non servat ; omnis autem fidei violator iniquus est. Aut igitur iniquitas utilis est aliquando, quod fieri non potest, aut mendacium semper inutile est. Id. de Doct. Christ.

Nemo potest convincere, aliquando esse mentiendum, nisi qui potuerit ostendere, æternum aliquod bonum obtineri posse mendacio ; sed cum tanto quisque ab æternitate discedat, quantum a veritate discrepat, isque qui mentitur, a veritate discordat, absurdissimum est dicere, discedendo inde posse ad boni aliquid aliquem pervenire ; aut si est aliquod bonum æternum, quod

non complectatur veritas, non erit verum, et ideo nec bonum erit, quia falsum erit. ID. *de Med.*, c. VII.

Hujus mundi sapientia est, cor machinationibus tegere; sensum verbis velare; quæ falsa sunt, vera ostendere; quæ vera sunt, falsa demonstrare. Hæc nimirum prudentia usu a juvenibus scitur, hæc a pueris pretio discitur: hanc qui sciunt, cæteros despiciendo superbiunt; hanc qui nesciunt, subiecti et timidi in aliis mirantur: quia ab eis hæc eadem duplicitas, iniquitatis nomine palliata diligitur, dum mentis perversitas, urbanitas vocatur. S. GREG., *l. Mor.* c. XVI.

Rerum omnium potentissimum est veritas, et extrema malitiæ linea mendacium. S. BASIL. *l. de Spir.* S.

Nemo mihi cordatorum virorum existimet, mendacium esse levè peccatum; nam contra nullum vitium tam atrocem et tremendam sententiam sanctissimus Spiritus pronunciavit; « perdet omnes, qui loquuntur mendacium » ut David Deum allocutus attestatur, quid fiet iis, qui perjuriis mendacium confirmant? Notavi, nonnullos de mendacio etiam sibi placere, et applaudere, qui dum per scurrilitatem et vaniloquentiam risum captarunt, sensum pie lugentium dum illos audirent, miserabiliter extinxerunt. S. CLIMAC. *grad.* XXII.

Non est veritas in mundo, non est qui loquatur verum cum proximo suo. Quidquid hodie vulgus loquitur, fraus et adulatio est. Docuerunt enim linguas suas loqui mendacium; in hac schola exercitati sunt, in hac edocti, ut dicerent fallere, adulare, mentiri, exaltare parva, exigua attollere, ex tumulis montes facere, ex culicibus elephantem; hæc civilitas, hæc affabilitas est; et inurbanus est, quisquis fallere et mentiri non novit. S. THOM. VILL. *conc.* 3 *de Adv.*

Ille mentitur, qui illud habet in animo, et aliud verbis, vel quibuslibet significationibus enunciat; unde etiam duplex cor esse dicitur mentientis, id est, duplex cogitatio. Una rei ejus, quam veram esse scit, vel putat, et non profert: altera ejus rei, quam pro ista profert, sciens falsam esse, vel putans. S. AUG. *in l. de Mendac.*

Nec ideo ullum mendacium putandum est non esse peccatum, quia possumus aliquando alicui prodesse mentiundo; possumus enim et furando alicui prodesse, si pauper, cui datur, palam sentit commodum; nec

ideo tale furtum quisquam dixerit non esse peccatum. ID. *in Enchir. ad Laur.*

Si humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiundo efficeris, quod evitaras. S. AUG. *l. c.*

Omne mendacium iniquitas est; quia profecto ab æquitate discordat, quidquid a veritate discordat. S. GREG., *l. XVIII, Mor.*, c. IV.

Qui veritatem occultat, et qui mendacium profert, uterque reus est, ille, quia prodesse non vult, iste quia nocere desiderat. ANS. *sup. Epist. ad Corint.*

Nonnumquam pejus est mendacium meditari, quam loqui; nam loqui præcipitationis est, meditari vero studiosæ pravitatis. GREG. VIII *Mor.*

Quicquid figurate dicitur, aut sit, non est mendacium. AUG. *Ep. ad Gal.*

Mendacium dubie proferens, non mentitur, sed qui veritatem, quam nescit, affirmat. BERN. *sup. Can. ser.* 18.

Mendacium sermonibus, sicut ædificium lapidibus fabricatur. GREG. *l. XII Mor.*

Multum interest quo animo, et de quibus rebus quisque mentiatur. AUG. *in Ench.*

FUGA. — Cavete, fratres, mendacium; quia omnes qui amant mendacium, filii sunt diaboli; non solum autem in falsis verbis, sed et in simulatis operibus est mendacium; mendacium namque est, se Christianum dicere, et opera Christi non facere. S. AUG. *in s. de Abraham.*

Elucet itaque, discussis omnibus, nihil aliud testimonia illa Scripturarum monere, nisi numquam omnino esse mentiendum. Non enim cujusquam commoditas aut salus temporalis perficiendæ fidei præferenda est. Quisquis autem aliquod genus mendacii, quod peccatum non sit, putaverit, seipsum turpiter decipiet, cum honestum se deceptorum arbitratur aliorum. S. AUG. *l. XIV de Mendac.* c. XI.

Omne mendacii genus summopere fuge, et nec casu, nec studio loquaris falsum; cave mendacium in omnibus. S. ISID. *ap. Drex.* c. XXXV *Ph.*

In eo, quod non sumus mendaces, non homines sumus, sed Dei. S. REMIG. *ap. Mansi tr.* XLVII, d. 8, n. 3.

Quisquis aliud lingua promptum, aliud corde clausum habet per malitiam, hujus tota pietas et servitium divinum est inane, nec te huic tali unquam sociaveris, ne impuro illius veneno inficiaris. S. CLIM. *gr.* 12.

DAMNUM. — Constat, quod tota communicatio hominum instrumentaliter consistit in actu significationis; nullus enim potest alter communicare aliquid sui cordis, nisi per aliquod intermedium signum, in quibus signis vox obtinet principatum; ergo corruptio significationis, quæ ex mendaci lingua procedit, est corruptio totius communicationis humanæ. Unde videmus ex hoc sequi quod ex multitudine mendaciorum, et hominum, qui sunt mendaces, nullus quasi alteri credit; sine mutua autem credulitate nulla est fidei societas, nulla in aliquo fides, nulla spes et confidentia firma, nulla amicitia vera, nulla pietas, nullum fædus vel pactum nulla concordia, nulla pax, nulla denique in aliquo modo firmitas esse potest. Ergo mendacium causa est innumerabilium scelerum et malorum. **S. BERN. SEN. t. I, ser. xxxi, a. 2, c. 7.**

Timor ergo et tremor veniant super omnes, inquit Simon de Cassia, magis vero cautela, cum peccatum patratum ejus jugo servitutis colla subjiciat, et sæva perfidia patrem habeat diabolum, mendacem mendacii patrem, qui suos filios sic erudit, ut similes habeat in culpa, ut tandem consortes habere possit in pœna. **SIMON CASSIA, h. XI, c. xxxix.**

O mendacium perniciosum, et nequam! tu mutuam inter homines credulitatem extinguis, tu quoque innumerabilium scelerum, tu radix omnium « garrulitatum » (id est, legis transgressionum) tu mater omnium fraudum, tu nutrix omnium duplicitatum, tu fomentum omnium detractionum, tu causa omnium proditorum, omnium falsorum testimoniorum, omnium perjuriorum, tu fœdera frangis, hypocrisin nutris, in falsas accusationes prorumpis. O maledictum mendacium! per te nulla est fida societas, nulla in aliquo fides, nulla spes, vel confidentia firma. O mendacii pestiferum virus! o pessima lepra! Tu discordias seminas, scandala ponis, simplices conscientias turbas; tu rancores, tu jurgia, tu livores et iras, contumelias, scissurras, divisiones, partialitates, et sectas suscitare non cessas. Quid plura? Tu illius progenies, qui mendax est, et pater ejus: per te primos parentes nostros, et cum eis totum humanum genus ad temporales et æternas miseras. **LUCIFER ille mendax prostravit. S. BERN. SENENS. de Mend. t. III.**

Timeo, ne sicut antiquus serpens Evam

seduxit astutia sua, ita corrumpantur ab eodem serpente sensus vestri, id est, vestræ mentes; non enim carnis, sed cordis virginitatem serpens ille, id est, diabolus, corrumpere quærit: et sicut adulter homo lætatur nequitia sua, cum carnem corrumpit: revera enim corrumpitur mens et fides eorum, qui præponunt mendacium veritati. Qui ergo mendacium ædificant in hominibus, quid ab eis expellunt, nisi veritatem? Immittunt diabolum, excludunt Christum: immittunt adulterum, excludunt sponsum; quando enim mentem falsitas possidet, tunc serpens eam possidet.

Quis observat vanitatem? qui timendo mori, moritur; timendo enim mori, mentitur; et moritur, antequam moriatur, qui ideo mentiebatur, ut viveret. Mentiri vis, ne moriaris; et mentiris, et morieris; et cum vitas unam mortem, quam differre poteris, auferre non poteris, indicis in duas, ut prius in anima postea in corpore moriaris. **S. AUG. in Ps. xxx.**

Qui delectatur mendaciis, hic in verbis suis omnem perdet auctoritatem; odibilis enim Deo pariter et hominibus redditur; versutus, ac versipellis est homo mendax, nullum est hoc majus animi vulnus, nullumque eo dedecus gravius; homo enim mendax ab omnibus rejicitur, et ab omnibus irridetur. **S. EPHR. t. I, de Virt. et Vit.**

Potior est fur, sed est minus malus: fur enim potest restituere quod abstulit, scilicet pecuniam; mendax autem non potest restituere quod retulit, pacem cordis sui in famam proximi. **HUG. CAR. ap. Mansi d. 6, n. 7.**

Omnis fictus, mendax; laborant homines loqui mendacium, nam veritatem tota facilitate loquerentur: ille enim laborat, qui fingit, quod dicit; nam qui verum vult dicere, non laborat; ipsa enim veritas sine labore loquitur, mendacium ipsorum, labor est labiorum ipsorum. Ecce parturit injustitiam, concepit dolorem et peperit iniquitatem: in omni enim opere malo labor est, et omne opus malum cogitatum, mendacium ducem habet, non enim est veritas, nisi in opere bono. **S. AUG. in Ps. cxxxix.**

Tolle mendacium, et regnabit in mundo veritas pura, fides clara, firma spes, charitas mutua, simplicitas sancta, societas bona, amicitia vera, concordia certa, et pax atque tranquillitas inconcussa, et inter homines vita immaculata; ex quibus aperte patet,

quod mendacium facit de mundo Dei, mundum diaboli.

Communiter viri mendaces solent esse desolati, et vilipenduntur, a mundo contemnuntur; pauperes efficiuntur; a Deo dico contemnuntur, quia sicut dicitur Prov. xii : « abominabiles sunt Deo labia mendacia. » A mundo etiam abominantur. Prov. xiv : « Verbum mendax justus detestabitur : » pauperes etiam efficiuntur; unde potest dici de mendace illud Osee xii : « Tota die mendacium et vastitatem multiplicat. » S. BERN. SEN. t. I, s. xxxi, a. 2, c. 7.

Qui loquitur mendacium, diaboli figuram gerit, et imaginem : hic enim mendax est ab initio. Aliquando ergo auditurus est princeps mendax, qui denarius falsus est, verba illa : Cujus est imago hæc, et superscriptio? et cum responsum fuerit : diaboli, dicetur statim : reddite ergo, quæ sunt diaboli, diabolo. BERCH. ap. Mansi, d. 9, n. 3.

Quisquis veritatem Dei occultat, iram Dei super se provocat; quia magis hominem timet, quam Deum. S. THOM. opusc. *de Erud. Pr.*

Rerum omnium potentissima est veritas et extrema malitiæ linea mendacium. IDEM in Ps. xxx.

Antiquus sermo est : mendaces faciunt ut nec vera dicentibus credatur. S. BASIL. in proœm. l. *de Sp. S.*

Dixit Cain : Numquid ego custos sum fratris mei? et sibi ipse mentitus est. Dixit Ananias, omne se venditi ruris sui pretium pertulisse, et mentitus est sibi, qui potuit minus offerre sine fraude. Ideoque præclare ait David : Et mentita est iniquitas sibi, sibi enim ante mentitur, qui in suum mentitur exitium : sibi delinquit, qui sibi ipsi innocentiae eripit suavitatem. Quis enim simplicitate et pueritate pectoris dulcior fructus? Quis cibus suavior, quam is, quem animus bene sibi conscius, et mens innocentis epulatur? S. HIER. Ep. xxxvii. IDEM in Reg. Brev. q. lxxvi.

Mendacium bonis insidiatur.

Mentiri est animam occidere.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — S. Augustinus de se ipso fatetur : Horum ego morum puer

in limine jacebam miser : fallebam innumerabilibus mendaciis et Pædagogum, et Parentes, et Magistros, amore ludendi, studio spectandi nugatoria et imitandi ludicram inquietudinem. S. AUG. l. I *Conf.* c. xix.

Antonius Paiva interrogatus a Rege Macazarum, quid esset mendacium? potestate obtenta, quidquid vellet, libere loquendi, dixit : Ego nulla comparatione hujus vocabuli vim facilius et clarius demonstraverim, quam ista ipsa, quam vos agitis, vita; cum enim Jesum Christum Dei Filium totius veritatis Auctorem penitus ignoretis, sic fit, ut erroribus infinitis impliciti, a veritate semoti in ipso mendacio volutemini. MASEIUS, l. XII *Hist. Ind.*, f. 341.

Fratres Josephi patrem decipere volentes plura mendacia excogitarunt. Mendacium namque erat, quod vestem invenissent Josephi, siquidem ipsi ea fratrem privarunt, dicente Scriptura : « Tulerunt tunicam ejus. » Asserebant se clamydem reperiisse sanguine madidam; ast ipsimet eam in sanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt, patri imponentes, hunc filii sui sanguinem esse. Insuper vestem obtulere patri veluti dubiam et incertam : vide, utrum tunica filii tui sit, an non? et nihilominus eam ipsissimam Josephi esse, non ignorabant. Subjecerunt dicentes : « Fera pessima comedit eum, » bestia devoravit eum : et nihilominus nulla eum offenderat aut dilacerarat fera alia, quam odium et invidia fraterna. MANSI, d. 7, n. 2. GEN. xxxvii.

Eva, juxta Rupertum, depravavit verba præceptoris Domini tribus mendaciis : appositione, diminutione, tutatione. Apposuit dicendo : « Ne tangeremus illud : » Cum tamen Deus illis præcepisset, ne manducarent, nulla tactus facta mentione : diminuit vero, quia cum certa et affirmativa enunciatione dixerit Deus : « In quacumque die comederis ex eo, morte morieris; » hæc dubium vel frivolum volens esse illud, ne forte, inquit, moriamur : mutatione autem quia cum dixerit Dominus : Ex omni ligno Paradisi comede, et solummodo interdixit lignum scientiæ boni et mali : de ligno autem, inquit ipsa, quod est in medio Paradisi præcepit nobis; et mentita est, nam et lignum vitæ erat in medio Paradisi, quod Dominus Deus non interdixit. RUPERTUS ABB. l. *de Trin.* c. v.

FUGA. Puer erat novennis, qui oblitus patris in re quapiam jussa exequi, cum fleret ac

intellecta causa fletus, domestici ei mendacium obtruderent, quo se irato patri purgaret, utique enim ipsum cæsum iri, si veritatem dicat, respondit : « Præstat cædi, quam mentiri : faciat pater quid volet ; sed neque si moriendum sit, mentiar ; quid enim auderem B. Virginem quidquam deinceps rogare, si veritatem violarem ? » Jo. CORDI in *famil. Sanct.* p. 2 § 11.

Episcopus Tagastensis, Firmus nomine, firmior voluntate, cum ab eo quæreretur homo, jussu Imperatoris, per apparitores ab eo missos, quem ad se confugientem diligentia, quanta poterat, occultabat, respondit quærentibus : Nec mentiri se posse, nec hominem prodere, passusque multa tormenta corporis (nondum enim erant Imperatores Christiani) permansit in sententia : deinde ad Imperatorem ductus, usque adeo mirabilis apparuit, ut ipse homini, quem servabat, indulgentiam sine ulla difficultate impetraret. S. AUG. l. *de Mend.* c. xiii.

Isidorus Pelusiota de seipso scribit : Libens, volensque veritatem honorans, malim vinci, quam mendax vincere ; vera enim narrans, etsi vinci videar, vinco ; solo vero malo superans tamen si vicisse videar, victus ab eo. ISID. l. V, *epist.* cccci.

S. Job quoque dicebat : Donec superest halitus in me, et Spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. JOB. c. xxvii.

De B. Joanne in vitis Patrum refertur quod cuidam discipulo suo sequens tradiderit monitum : Noli, fili, negare gratiam Dei ne incurras pro bono malum, pro humilitate mendacium ; cavendum est namque omni modo mendacium, sive pro malo, sive etiam pro bono proferri videatur, quia omne mendacium non est a Deo, sed sicut Salvator dicit : « a malo est. » At vero si quis pro tuendo inæstimabilis pudicitiae suæ thesauro mentiretur, futurumne foret Deo gratum ejusmodi mendacium ? S. Augustinus ait : Facile responderi potest, nullam esse pudicitiam corporis, nisi ab integritate animi pendeat, qua dirupta, cadeat necesse est etiamsi invicta videatur. S. AUG. l. *contra Mend.* c. vii. In opusculis S. Francisci legitur, quod, cum duo religiosorum suorum ex provincia, quæ Terra Laboris appellatur, ad sanctum Patriarcham visitandum venissent, senior ex illis juniorem in rebus aliquibus scandalizarit : quod, cum vir Sera-

phicus in spiritu prævidisset, interrogavit hunc, qua ratione comes itineris sui se erga ipsum habuisset in itinere. Quo respondente utique satis bene, subjunxit : Cave, frater, ne sub humilitatis specie mentiaris, scio enim, scio, quid actum sit. S. FRANC. opusc. I, coll. xxx.

Camillus Lellius domesticis in angustiis, familiæ procuratorem ad Præsulem amicum ire jussit, argentumque eleemosynæ nomine petere : ille satis magnum, et quantum non sperasset Camillus, ab homine acceptum, ad Camillum retulit, qui admirans quæsivit de eo, qui factum id esset ? Tum Procurator : Humanissimus vir, ut magnas rei domesticæ angustias esse a me intellexit, hocce argentum dedit ; atqui, ait Camillus, necessitas quidem aliqua est, sed non magna, ideoque ne furti rei simus, tu actutum argentum refer, ne quid vel levissimo mendacio contaminatum habeamus. O hominem verissima dignum laude, qui vel levissimæ falsitati magnum argenti pondus posthabuit ! Gemma scilicet veritas est, cui nullum argentum, nullum conferri possit aurum. JO. RHO., l. IV, c. ix.

Alexander Oliva, Ordinis Eremitarum, Cardinalis, jurabat se ab ea die, qua puer admodum S. Augustini habitum induerat, verbum nullum dixisse, quod vel leviter læsam se veritas doleret. Duo sibi hominum genera odio esse (quod Rempublicam ac prudentiam proderent) mendaces, ac secretorum prodigos, quorum primi suam, secundi fidem prodant alienam ; quibus sublati, quæ potest esse hominum in Republica societas ? IB. n. 6.

S. Carolo Borromæo ad amplissimos honores apud avunculum Pium viam veritas aperuit : objicientibus enim amicis tardior, hebetioremque Caroli indolem videri quam ut in partem pontificiarum curarum accerseretur (sic enim adolescentis prodentem jam tum se sanctimoniam, et loquendi parcimoniam, homines parum ad virtutes attenti appellabant) respondit Pius : Enim vero plus inesse adolescenti prudentiæ, quam pompæ, atque adeo se illum reliquis sororum filiis anteferre, quod alii sæpius, ille vero in mendacio numquam esset deprehensus. IB. n. 8.

Joannes Vincentius Pinellus nec commercii quidquam sibi volebat esse cum mendacibus. Hic enim cum domum familiamque omnem ad virtutis atque honestatis normam

exigeret, famulos, quos vel semel mentitos deprehenderat, illico domo sua exigebat, suasque agere jubebat res. Neque solum a rotundis mendaciis alienos volebat esse, sed officiis, fallaciisque abstinere, sibi praecepit inter loquendum aut affirmare, aut negare, omnem verborum ambitum, ut mendacii haud dubie suspectum, missum facere. Rectissime ille quidem; quid enim? horologia, si minus veridico stellæ indicio temporis notas edant, ut corrupta damnamus; homines sponte contra animi sui sententiam loquentes probabimus? *Ibid.*, n. 14.

Christus tantopere detestatus est mendacium, ut, cum ex omni genere peccatorum aliquos ad meliorem frugem reduxerit, nullum tamen unquam mendacem convertisse sciatur, quia scilicet, cum ipse sit ipsa veritas, decebat ut tale erga mendacium odium ostenderet. *ENGELGR.*, in *Domin. Pass.* § 4, co. 1.

S. Job de seipso dixit: Donec superest halitus in me, et Spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. *JOB XXVII, v. 4.*

Salomon quoque suam a mendacio aversionem ostendit, dum dixit: Duo rogavi te (o Deus) ne deneges mihi, antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. *PROV. XXX, 7.*

S. Joannes in ultima sua Epistola dicere ausus est: Majorem horum non habeo gratiam (vel, ut alii vertunt, majus gaudium) quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. *S. Jo., Ep. III, 4.*

S. Lucianus incitatus ad Christum fidemque Catholicam negandum cum sociis suis constanter dixit: Mentiri non est meum. *ENGELGR.*, in *Dom. Pass.*, § 2.

S. Anthimus Nicomediensis Episcopus cum satellites se ad necem quærentes hospitio excepisset, illique tanta humanitate permoti promitterent, se dicturos Imperatori, quod ipsum reperire non potuerint, noluit hoc permittere, asserens, fas non esse Christiano pro vita cujusque mentiri; itaque ultro se illis jungens Imperatori stitit. *SURIUS 27 apr.*

S. Thomas Aquinas cum socius ipsius religiosus joco dixisset, en boves volantes! et ipsum propterea circumspicientem ob simplicem credulitatem irrisisset, severo eum supercilio correxit dicens: Facilius, o frater,

credendum boves volare, quam religiosum mentiri. *ENGELGR.*, § 1.

S. Anselmus de omnibus Christianis hanc opinionem imbiberat, ut, cum quidam monerent, ne aliquibus manifeste imponentibus fidem haberet, responderit: Numquid non Christiani sunt? Quomodo ergo mentiri possunt? *SURIUS, 2 april.*

Falco Constantin. adolescens qui in honorem S. Angeli custodis voto non mentiendi se obstrinxerat, et hoc etiam, cum homicidium a se patratum negare potuisset, observaret, quinquies ab Angelo a fatali ictu defensus, et tandem omnino libertati restitutus est. *PÆD. CHR.*, p. I, c. III, § 5.

S. Chrysostomus ex eo tempore, quo Christianorum ritu ablutus est, numquam juravit, nec alium jurare compulsi: nulli unquam male dixit: numquam mentitus est.

Anachoreta Anuph, dum aliqui morientis lectulum circumstantes doctrinam aliquam pro memoria peterent, hæc pauca verba, sed memoranda dixit: Nihil magnum me fecisse arbitror, sed in eo tamen sollicitus fui, ne ullum dicerem mendacium. *RUFF.*, c. X.

Beno Abbati hoc quoque elogium jure merito a suis concessum est, quod numquam iratus, numquam mentitus sit.

Mercatores duo Colonienses mendaciis ad vendendas merces suas uti foliti; postquam suasu Confessarii ab ejusmodi more abstinere se cœperunt, effecerunt ut plures ad eos emptores confluerent, quam prius soliti fuerant. *CÆSARIUS, l. III Mir., c. XXXVII.*

DAMNUM. — Ananias et Sapphira ob mendacium coram S. Petro prolatum, repentina morte, velut fulmine tacti, corruerunt. *ACT. V.*

Eudoxia imperatrix, quia pomum ab imperatore donatum, et ab ipsa Paulino ægro missum comedisset se mentiebatur, imperatori suspicionem adulterii movit, effecitque, ut Paulinus quidem occidi jussus ab imperatore, ipsa vero abdicata et relegata sit. *RADERUS, c. XVI.*

Mendici duo, quia convenerant, ut alter mortuum se simularet, alter a S. Epiphanio stipem pro sepultura peteret, sic Deo permittente puniti sunt, ut qui mortuum se simularet, vere mortuus sit repertus.

Mulier quædam ab adolescente adulterii secum commissi insimulata cum suam innocentiam Deo commendasset, septies licet car-

nificis gladio percussa lædi non potuit (cum tamen adolescens, qui inter tormenta sibi et illi falso crimen adulterii impeggerat, primo statim ictu caput amiserit) ideoque erepta, ac sanitati libertatique restituta est, uti fusius apud S. Hieronymum, aliosque videre est. S. HIER., ep. XLV, ad *Innocent.*

Virgo quædam in civitate Burdegalensi, ann. Domini 1596 ad mendacium suum firmandum ignem S. Antonii sibi imprecata pejeraverat, statim diro incendio omnia illius uri membra cœpta sunt, facies sacro illo igne incensa fœdabatur. Hæc propere ad nostrum templum abducta confessione expiata, aquæ benedictæ haustu, restincto incendio, pristina incolumitati restituta est. *Ex Annal. sec.*, anni 1596.

Julianus et Julius fratres ad beatum Theodosium imperatorem Christianum venerunt, petiti ut templa idolorum ubicumque invenirent, destruerent, et templa Christi ædificarent. Quod imperator libenter concedens scripsit, ut omnes debeant eis obedire, et eos in omnibus sub pœna capitis adjuvare. Cumque Julianus et Julius in loco, qui dicitur Gaudianum, ecclesiam construerent, et coacti transeuntes eos in opere ob imperatoris mandatum adjuvarent, quidam cum curru euntes dixerunt ad invicem : Quam excusationem prætere potimus ut liberi transeamus, et in illo opere non occupemur? Unum igitur ex suis in plaustrum supinum posuerunt, et eum pannis ut mortuum cooperuerunt, qui se mortuum fingeat, et oculis clausis supinus jacebat. Cum ergo ad Julianum et Julium pervenissent, dixerunt eis servi Dei : Filioli, parumper subsistite, et nos in hoc opere juvate. Qui se ibi stare non posse dixerunt, quia hominem mortuum deferebant. Quibus S. Julianus et Julius dixerunt : Quid ita mentimini, filioli mei? Et illi : Non mentimur, Domini, sed sic est ut loquimur. Tunc S. Julianus dixit : Secundum veritatem dicti vestri, ita vobis contingat : et illi boves pungentes pertransierunt. Cumque procul progressi essent, accedentes currum, collegam suum ex nomine vocant dicentes : Surge ; et boves stimulant ut celerius progrediantur. Qui cum nullatenus moveretur, eum pulsare cœperunt ; quid, inquiunt, deliras? Sed cum non responderet, eum discooperiunt, et mortuum inveniunt. Tantus inde timor ipsos et cæteros invasit ut nullus de cætero famulis Dei mentiri auderet.

Exploratores, quos miserat Moyses ad explorandam terram promissionis, reversi terruerunt populum suis mendaciis, ideoque subita morte correpti sunt. NUM. XIII et XIV.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius tantopere mendacium fugiebat, ut quo longius ab eo recederet, etiam ab exaggeratione omni, æquivocationeque sollicitè abstinere. *Vit.*, l. I, c. II.

Card. Bellarminus, dum illi narrabatur, non constare Joannem Berchmannum, unquam in vita fuisse mentitum, innocenter subiecit : Nec ego ullius per vitam mendacii mihi conscius sum. *FANCIZ., Prof. virt.*, c. I, n. 45.

Ægidius Coninck ingenue fassus est, se nullius in tota vita mendacii meminisse posse. *In præf. t. de Inc.*

P. Ludovici Medinæ lingua post duodecim annos viva, et incorrupta permansit, omni reliquo corpore corrupto ; cujus causa putatur, quod numquam constet, eum prudenter, ac scienter mentitum fuisse. *Hist. Soc.*, p. II, l. II.

Idem P. Vincentius Regius, et P. Gaspar Sanctius servarunt, teste P. Joanne Rho. P. RHO, in *Virt. ex.*, fol. 481.

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Plato dicebat, mendacio, licet re mala, utendum tamen quandoque, ut helleboro, et medicamine : atque adeo et principes urbium, et si quibus aliis hoc conceditur, oportere aliquando mentiri, vel contra hostes, vel pro patria et civibus. Quæ tamen doctrina nunc passim a Catholicis Doctoribus rejicitur. JAC. MARC., in *Horto Past.* tr. IV, lect. XVI.

Gesta Romanorum narrant, maritum, quemdam volentem experiri fidem uxoris, eidem sub sigillo narravisse, sibi post diuturnos ventris dolores, nocte præterita corvum evolasse. Quod illa statim vicinæ detegens, duos corvos fuisse asserit, quæ alteri iterum narrans, tres fuisse asserit, sicque ulterius, donec fama increvit, virum illum integrum in ventre corvorum nidum edu-

casae, et jam decem evolasse. FABER, conc. 5, in *Dom. 8 post Pent.*

Stratocles, superatis pugna navali Atheniensibus, summa celeritate lauro redimitus Athenas quasi triumphabundus ingressus est, et faustum victoriæ nuntium evulgavit, et ubique plausus et lætitiæ signa decrevit; cum vero biduo post ob contrarium nuntium populus graviter eidem indignaretur, respondit, nihil se mali illis attulisse, cum effecisset, ut saltem biduo læti hilaresque essent. FULGO., *Jus* l. IV, cap. XVIII.

FUGA. — Cleopatra et Antonio devictis, cum Augustus senem sexaginta annorum, de quo audierat, quod nunquam mentitus esset, reperisset, eum secum in triumpho circumduxit, creari Pontificem, et in Capitolio statuam illi inter heroas erigi jussit. SVETON. ap. Eng. in *Dom. Pass.* § 5.

Persæ adeo mendacium abominati sunt, ut turpissimum haberetur, et ære alieno laborare, et mentiri. DREX. in *Phaet.*, cap. XXXV, § 3.

Romani omne mendacium homine ingenuo ac libero indignum putarunt, servileque vitium esse; nec cadere posse, aut debere in generosum pectus, quod ante viam projiciat, quam illam mendacio commaculet. *IBID.*

Epaminondas tam serius veritatis cultor fuit, ut ne joco quidem unquam sit mentitus. ÆMIL. PROBUS.

Basilius Imperator filium admonens inter alia, dicebat: Maximi pendito, et veracem te esse in sermone, et veraces homines in familiaritatem admittere; ita enim firmus et constans in omnibus factis et dictis æstimaberis, et veram ac non suspectam tuorum erga te benevolentiam retinebis; si autem in vanitatis ac mendacitatis suspicionem veneris, indigna facere imperatoria majestate convinceris, efficiesque, ut semper formidolosi subditi, rerumque omnium incerti et titubantes vacillent: quantum enim veritatis oratio amabilem hominem reddit, tantum mendacii deprehensa aut etiam suspecta odiosum, qui ea utitur, facit.

Apud veteres Francos et Suevos cogebantur mendaces, impudentiæ symbolum, canem in humeros sublatus circumferre.

Indi, si quem in mendacio deprehendissent, ignominia notabant, et Magistratu

movebant, quod communem hominum societatem mentiendo fraudasset.

In insula Tenedo pone judicem semper carnifex cum securi adstabat, ut si quis falso quem accusasset, vel testatus esset, aut aliud mendacium dixisset, mox securi feriretur.

Trajanus adeo aversabatur mendaces, ut hujus criminis convictos in navem sine velo et remis detrudi, altoque mari committi jusserit. *Pæd. Chr.*, p. 1, c. v, § 7.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut Deus pater genuit Filium, ita diabolus lapsus genuit mendacium. S. AUG., *sup. Joan.*

Sicut araneæ ex seipsis telas texunt; ita quidam ex seipsis comminiscuntur fabulas et mendacia cum nihil subsit veri. FLUTARCH.

Sicut qui putres et ruinam minitantes parietes albo tectorio linunt, non tamen eos possunt erigere; ita et mendaces facile deprehenduntur, et omnis error ita imbecillis est, quamvis extrinsecus callide fulciatur. S. CHRYS., h. LXVI, *de Livor.*

Sicut fauces ferinam gustu deprehendunt; ita sagax animus verba mendacia. ECCL. XVI, 21.

Sicut non est piscis sine spinis; ita nec homo sine mendaciis. EYCOSTHENES *apud Engelgr. in Dom. Pass.*

Sicut horologium aliter sonans, et aliter signans horam vitium internum prodit; ita homo mendax malum statum animæ significat. *IBID.*

FUGA. — Sicut illi, qui nummos aureos concidunt, aut adulterant monetam, omnibus odiosi sunt, et a Republica exterminantur; ita et qui mendaciis veritatem corrumpunt, merito declinari et exturbari debent. FAB. in *Dom. 7 post Pent. conc. 7.*

Sicut diabolo nemo prudens credit, quia scit eum esse mendacii patrem; ita nec mendacibus fidem adhibere oportet, cum sint mendaciorum fabricatores.

DAMNUM. — Sicut moneta prava ab uno ad alium transit, ac multos decipit; ita mendacium ad varios pervenit, grandiaque sæpe tum Reipublicæ tum privatis personis damna creat. FAB. l. VI.

Sicut lapsus falsæ linguæ quasi in pavi-

mento cadens; sic casus malorum festinanter venient. ECCL. x, 26.

Sicut discordiarum seminatores summe Deo exosi sunt, teste Salomone; ita non minus abominabiles sunt illi, qui per mendacia societatem humanam dissolvunt. PROV. vi, 16.

Sicut, qui diminuta haberet pondera, infamis et latro censeretur; ita qui in conversatione et commercio humano mendaciis utitur, non minus indignus, dolosus et infamis erit, quam latro. MANSI, d. vi, n. 3.

Sicut ex ferro, et lapide excutitur ignis; ita ex loquacitate et scurrilitate mendacia nascuntur. S. CLIMAC. in Scala gr. 12.

MOTIVA.

Quia Christo mendacium singulariter exosum est, ut qui de seipso dixit: « Ego sum via, veritas, et vita; » atque adeo, quidquid veritati contrarium est, summe detestatur. MANSI d. i, n. 8.

Quia finis hominis contrarium est; nam, teste S. Bernardino, certum est, creaturam intellectualem ad imaginem Creatoris sui esse conditam, ut semper tendat ad primam veritatem, cujus est imago, et ut hanc semper transcribat, interiusque, et exterius in se exprimat: sed mendacium non est aliud, quam macula, infectio, et depravatio. S. BERN. SEN., f. 31 a. 2, c. v. Hinc S. Antiochus ait: « Eludunt Dominum, fiuntque prædones Domini; spiritum enim acceperunt nulla contagione mendacii, nulla depravatione obliquum; hunc si reddiderint interstinctum viriis mendaciorum coloribus, utique videri possent contaminasse depositum. » Et iterum: « Necesse est, ex hominis ore nullum effundi sermonem, qui non veritati omnino innitatur, ut spiritus ille veritatis, qui idem Deus est, intelligatur in hac carne sibi elegisse domicilium: atque ita demum glorificatur Dominus inhabitans hominem, dum in omni verbo verax est Dominus, nec ullum possit de ipso deprehendi mendacium. »

Quia diabolicum est inventum, uti Origenes insinuavit dicens: Diabolus mendacium genuit, seductus est a seipso, in hoc deterior, quod alii ab eo falluntur, ipse sibi deceptionis est auctor; quod utique Christus insinuare voluit, quando ait: « Cum loquitur

mendacium, ex propriis loquitur; » est enim mendacium venenum quoddam ab ipso genitum, postquam ex pulcherrimo Angelo in horrendum dæmonem, Dei et humani generis inimicum, degeneravit. RUPERTUS ABB. l. de Vict. Ver. Simon de Cassia pariter hæc Salvatoris verba ponderat: « Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur; » subdit enim: Non enim a Deo habuit, ut mentiretur, nec ab alio auctore accepit, ut mendacium loqueretur; mendax sibi, mendax omnibus, cum omnes decipere velit; et pater est mendacii, quia ipse primus fabricator est ejus, pater ejus: quia sicut homo prole carnis satagit, ut pater sit; sic diabolus agit, ut ex mendacio possit filios, filiasve generare. Licet ipse illud adeo turpe existimet, ut quemadmodum Robertus Holkot notavit, quando primo mentiri cogitavit, noluerit in effigie hominis, aut ei propinqua apparere, sed serpentis; quasi nobilitati suæ naturæ mendacium displiceret, sed bestię talis formam accepit, quæ naturæ hominis adversatur in signum, quod mendacium est venenum humanæ naturæ, juxta illud Sap. i: « Os quod mentitur, occidit animam. » ROBERTUS HOLKOT, in proem. in Sap.

Quia turpissimum, ideoque et infame est vitium, uti vel ipsi etiam ethnici agnoverunt; hinc Themistocles dicere solebat: Mendacium turpissimum est, et liberali homine indignum. Plutarchus etiam in detestationem mendacii ait: Mentiri servile est, dignumque apud omnes homines odio, ac ne mediocribus quidem servis ignoscendum. PLUTARCH. de Puer. educ. Hinc Aristoteles interrogatus, quonam emolumento vir mendax ex mendacio gaudeat, respondit: Quod etiam veritatem dicenti nemo credat. Quod ipsum etiam his verbis S. Hieronymus confirmavit: Antiquus sermo est: mendaces faciunt, ut nec vera dicentibus credatur. S. HIERON. l. i, ep. ii.

Quia laboriosum est vitium, uti S. Gregorius advertit, dicens: Qui relictā veritate, mentiri deliberat, ut audientium animum fallat. Sed quantus labor est sollicite custodire, ne ipsa ejus fallacia deprehendi queat:

et cum magno cogitatu pertractat, quomodo per argumenta falsitatis documenta veritatis exuperet; hinc inde se circumtegit, et contra hoc, ubi deprehendi potuerit, veritati similem responsionem quærit; qui si velit verum dicere, utique sine labore potuisset; plana quippe est veritatis via, et grave est iter mendacii. S. GREG., I. XII *Mor.*, c. xx. In quorum confirmationem citat textum Jeremiæ, c. ix, 5, dicentis: « Veritatem non loquentur, docuerunt enim linguam suam, loqui mendacium: ut iniqua agerent, laboraverunt. » Optime quidem actor de mendacio agens, inquit: Mendacium non veterascit: non inveteratur mendacium, sed semper quasi juvenescit. Item de mendace Titus Livius inquit: Mendacem memorem esse oportet. Et ecce vobis novum hominis mendacis laborem; extreme namque sollicitus est, ut, quod falsum dixit, viva semper in memoria circumferat, ne aliquando ei contradicat: veritas autem semper eadem, semper eundem habet vultum. Cogitandum est iterum, iterumque, qualiter, et per quam viam, ut mendacium sustineatur, et defendatur, grandiendum sit, ut falsitas in mentibus radicetur alienis; quodque omnium pessimum est, tandem perjuriam descenditur. Hinc S. Augustinus ait: Propterea quia omnes laborant in mendacio; veritas quid clamabit? *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.* Eadem quoque veritas, subjungit S. Augustinus, est illa, quæ in alio quodam psalmo nos reprehendit, inquit: « Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? » Veritas homini naturalis est, sicut e contra mendacium ab eodem est alienum, unde mendaces, filii alieni vocantur. Filii alieni mentiti sunt mihi. Diabolus enim mendacii auctor est, et instigator; ac proinde majorem utique facilitatem vera loquendo habebimus, quam in proferendis mendaciis.

Quia *diaboli filium* constituit; juxta Christi testimonium: Vos ex patre diabolo estis, non carnis successione ut S. Ambrosius loquitur, sed criminis; nam cum diabolus omnia bona a Deo habeat, mendacium tamen non ab illo accepit, sed per se excogitavit, filiosque suos docuit, ut recte Origenes advertit. Hinc non nemo mendacium diaboli larvam appellavit. Jo., v. 44.

Quia nihil adeo hominem *Christo dissimilem et ingratum facit*, quam mendacium,

utpote quod est recta contrarium potissimæ Christi prærogativæ ac doti, scilicet veritati.

Quia *plurimorum vitiorum est initium aut fundamentum*: nam teste S. Basilio, vix ulla est injuria, cui non mixta sint mendacia: et, ut Epænetus dixit, omnium injuriarum causa sunt homines mendaces. DREX., in *Phaet.*, c. xxx, § 4. Præcipue tamen ad perjuriam facilis est a mendacio transitus, uti sapienter Tullius advertit, dum dixit: Qui semel a veritate deflexerit, hic non majore religione ad perjurium, quam ad mendacium perducitur solet. Quid enim interest inter perjurium et mendacem? Qui mentiri solet, pejerare consuevit. CICERO, I. III *Offic.*

Quia *privat summa voluptate*, quæ ex veritatis studio percipitur; de qua S. Augustinus, amplectere, ait, veritatem, si potes, et frui illa, et delectare in Domino. Quid petis amplius, quam ut sis beatus? et quid eo beatius, qui fruitur inconcussa, incommutabili et excellentissima veritate? S. AUG., lib. II, *de Lib. arb.*

Quia *facilius est abstinere mendacio, quam illud dicere*, ut idem S. Augustinus sapienter observavit dicens: Laborant homines loqui mendacium, nam veritatem tota facilitate loquerentur. Ille enim laborat, qui fingit quod dicit; nam qui verum vult dicere, non laborat: ipsa enim veritas sine labore loquitur. ID., in *Ps. cxxxix.*

Quia vix quidam *societati humanæ et fraternæ est magis contrarium*, quam mendacium; ut merito Salomon dixerit: Abominatio est Domino labia mendacia. PROV. XII, 22, et vetus iambus:

Nil vanitate mentiendi turpius,
Odere divi, odere homines mendacium.

MEDIA.

Meminisse se *Dei esse Filium*, sic enim non parum quis ad mendacium cavendum incitabitur, cum magnos Principes ac Dominos nihil magis contristet ac offendat, quam si advertant se filios habere parum ingenuos ac mendaces. Certe jam pridem Salomon dixit: « Non decet Principem labium mentiens. » PROV. XXVII, 7. Hinc Ptolomæus ab Ægypti Rege quæsitus; qua ratione Rex

veritatem in omnibus sectari posset, respondit : Si primum statueris, magnum dedecus esse hominibus mentiri, multo magis vero Regibus, qui, cum habeant potestatem agendi quæ velint, cur mentiantur, non habent. ENGELGR. in *Dom. Pass.* § 2. Quod bene observans Carolus V Imperator, dum affirmare quid volens, non aliter, quam sub fide Viri Nobilis affirmavit, sciens nempe, quod juxta S. Bernardum Regi simpliciter dicere, jurare est : et leve mendacium, grave perjurium reputatur. *IBID.*

Meminisse, se *Christianum* esse; hinc enim sicut non parum ad Christum amandum et imitandum, ita ad veritatis quoque, quæ præcipua ipsius virtus et dos est, studium incitabitur. Hinc tot millia Martyrum maluerunt mortem oppetere, quam mendacio animam commaculare : quia scilicet bene notant, quod, S. Augustino teste, incomparabiliter pulchrior sit veritas Christianorum, quam Helena Græcorum; pro illa enim fortius Martyres nostri, quam pro ista mille heroes adversus Trojanos concertarunt. S. AUG., *ep.* ix.

Meminisse, se *hominem* esse, atque adeo sociabile animal; hinc enim iterum non modice impelletur ad omne mendacium detestandum, utpote quod vel maxime aptum est ad convictum et societatem humanam dissolvendam. Hinc S. Paulus ad fugam mendacii persuadendam hoc potissimum argumento est usus dicens : Deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra.

Meminisse, se *ingenuum ac liberum* esse, non quacumque sed spirituali et vera libertate a Christo per suam passionem donatum; hinc enim non leve in ipso odium mendacii exurget, utpote quod summe dedecet ingenuos homines, uti jam olim prisci senserunt, apud quos firmum erat axioma :

Libero cuicumque summum dedecus est mendacium.

Meminisse *famæ suæ*, quam dum sæpe quis maxime servare cupit per mendacium, negando errorem aut crimen a se commissum esse, amittit; nihil enim opertum, quod non reveletur; neque absconditum, quod non sciatur, ut Christus dixit. LUC. XII, 2. Hinc et antiqui dicere consuevere :

Meminisse *damni*, quod patimur per mendacium, non tantum apud Deum (ejus iram in nos provocando juxta illud D. Augustini : « Quisquis veritatem occultat, iram Dei super se provocat, quia magis hominem timet, quam Deum, » S. AUG. in *Phaet.* c. xxxvii, § 1, sed etiam apud homines, dum scilicet efficit, ut et vera et seria loquenti fides non habeatur, id quod suo damno quidam, nomine Planus, expertus est, qui, cum sæpe fractionem cruris simulasset, et sic aliorum auxilium obtinisset, tandem vere fracto crure, cum iterum opem peteret, neminem adjutorium habuit, sed ab omnibus hoc responsum tulit : Tollat te, qui non novit te. *IBID.* c. xxxvi, § 3.

Meminisse, uti *se commembrum esse aliorum*, S. Paulus sensit dicens : « Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra. » EPH. c. iv. Efficacissimum sane execrandi mendacii motivum; omnes namque ejusdem corporis sumus membra, eodem vivificata spiritu, subque eodem capite, quod æterna veritas est : veritatem autem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christum, ex quo totum corpus compactum est. Ubi D. Chrysost. talem format discursum : Quod pudorem magis incutit, quia sumus invicem membra. Nemo decipiat proximum; nihil est, quod æque pariat inimicitias, atque decipi et falli vides, quomodo ubique eis pudorem incutiam per corpus : Ne fallat, inquit, oculus pedem, neque pes oculum, ut sit fossa profunda. Quid si serpentem viderit oculus, aut feram, num fallit pedem, num statim renunciat? ita nos quoque ne mentiamur, nec fallamus, si sumus alter alterius membra. Sane si oculus deciperet pedem, nec de præcipitio sollicitus esset, inevitabile claudicationis aut mortis damnum, et consequenter ipsius oculi jactura toti inferretur corpori; ita et mendacium non modo mendaci, sed etiam proximo et reipublicæ toti, utpote commercio pernicioso humano, damnum infert; ideoque S. Hieronymus nos admonet, dicens : Nemo circumveniat fratrem, quia unum corpus sumus, et non possunt alterutrum membra se fallere, nec enim manus aut oculos, aut dentes lacerarent membra, nisi forte, ubi spiritus immundus inhabitat.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta discrimen inter deceptionem et mendacium; quod quidem S. Augustinus his verbis assignavit : Fallitur, qui putat verum esse quod dicit, et quia verum putat, ideo dicit; hoc autem quod dicit, qui fallitur, si verum esset, non falleretur; si non solum verum esset, sed etiam verum esse sciret, non mentiretur. Fallitur ergo, quia falsum est, et verum putat; dicit autem, nonnisi, quia verum putat. Error est in humana infirmitate, sed non est in conscientie sanitate; quisquis autem falsum putat esse, et pro vero asserit, ipse mentitur.

Nosse debet, quænam sit diversitas gravitatis in mendaciis : de qua Concilium Toletanum octavum sic loquitur : Vir sanctissimus Augustinus vestigationis acumine cautus, inveniendi arte præcipuus, afferendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat affatibus : Duo sunt omnino genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non sunt sine culpa, cum aut jocamur, aut proximis utilitatis causa mentimur : illud primum in jocando, ideo non est perniciosissimum, quia non fallit; novit enim ille, cui dicitur, joci causa esse dictum. Secundum autem ideo mitius est, quia retinet nonnullam benevolentiam; ideo ipse : non auferat, inquit, veritas misericordiam, non misericordia impediatur veritatem; unde patet perniciosum mendacium cæteris gravius esse, atque adeo et studiosius fugiendum. CONC. TOLET.

Nosse debet, cur illicitum sit mendacium; quod S. Thomas sequentibus verbis indicat : Quod est secundum se malum ex genere, nullo modo potest esse bonum et licitum, quia ad hoc, quod aliquid sit bonum, requiritur, quod omnia recte concurrant. Bonum enim est ex integra causa, malum vero ex singularibus defectibus, ut Dionysius c. iv de Divin. nominibus ait. Mendacium autem est malum ex genere, est enim actus cadens super indebitam materiam, S. TH. II. 2. q. cxx, n. 3. cui assentiens Gerson, omne mendacium, inquit, est malum et peccatum, quia fit abusus loquelæ, quæ ordinata est ad hoc manifestandum, quod est in corde, et principaliter propter hoc, quia si daretur licentia mentiendi sine pec-

cato, destrueretur tota fiducia societatis, quæ est inter homines, quia nesciretur, quando veritas diceretur, et quando non, ex quo mentiri posset licite in aliquo casu. Hinc Innocentius III dixit : Divini præcepti verbo constanter vetari, ne quis etiam pro alterius vita salvanda mentiatur. Ubi Hugo Victorinus quærens utrum pro alterius vita tutanda mentiri sit licitum, in hæc concludit verba : Nullo modo approbandum est; cujus hanc assignat rationem dicens : Male enim mentiendo vitam servat in alterius corpore, qui per mendacium veritatem extinguit in suo corde. INNOC. III, de Usur. Qua eadem in difficultate sese occupans S. Basilius in Brevioribus regulis suis, hanc movet quæstionem : Numquid utilitatis alicujus causa consulto mentiendum sit? Et absolute nequaquam id licitum esse respondet, inquit : Hoc sententia Domini non permittit, a quo sic præcise dictum est : Mendacium ex diabolo esse, neque mendacii ulla omnino distinctio est adhibita. At vero si quis propter lucrum spirituale mentiretur, offenderetne Deum, suamque coinquinaret conscientiam? Respondeo : a Spiritu veritatis, S. Paulo Apostolo dictata lex est, non esse facienda mala, ut inveniant bona : majus autem malum esse offensa Dei, plurisque æstimandam, quam quodvis ingens bonum, quod ex mendacio resultare posset. Ergo diligenter caveat ipse Asceta, aliosque absterreat ab errore, in quem nonnulli, etiam magni Ascetæ inciderunt, dum judicaverunt, mendacium saltem in casu magni mali avertendi licitum esse. Quam doctrinam fuse refutat S. Augustinus, dum ait : Quo constituto (nempe quod mendacium omne sit peccatum) quis commovebitur illis exemplis, cum dicitur : Quid si homo ad te confugiat, qui mendacio tuo a morte possit liberari? Illa enim mors, quam stulti timent homines, qui peccare non timent, non animam, sed corpus occidit, sicut Dominus in Evangelio docet; unde præcepit, ne ipse timeatur. Os autem, quod mentitur, non corpus, sed animam occidit. His enim verbis apertissime scriptum est, os, quod mentitur, occidit animam. Quomodo ergo non perversissime dicitur, ut alter corporaliter vivat, debere alterum spiritualiter mori? nam et ipsa dilectio proximi ex sua cujusque dilectione terminum accepit : Diliges, inquit, proximum, sicut teipsum. Quomodo ergo quisquis diligit tanquam seipsum, cui ut

præstet temporalem vitam, ipse amittit æternam? non est jam diligere seipsum, sed plus quam seipsum. Certe quam pernicioosa sit hæc doctrina, idem Sanctus paulo post sequentibus verbis ostendit : Ita omnis doctrina veritatis aufertur, cedens licentiosissimæ falsitati, si mendacio vel officioso aliunde penetrandi datur locus. Aut enim temporalia commoda vel propria, vel aliena, veritati præponit, quicumque mentitur, quo quid potest esse perversius? Certe injuria Deo illata gravior est omni humano malo. Quæ omnia alio argumento confirmans S. Bernardus, nullum, inquit, justum mendacium : omne mendacium in omnibus est peccatum : omne quod a veritate discordat, iniquitas est. Si mendacium apud omnes damnatur, si falsitas humano judicio puniatur, quanto magis ante Deum, qui est testis verborum et operum? ante quem etiam de verbo otioso unusquisque rationem redditurus est. S. BER. 1. *de Grat. et libero arbit.*

Nosse debet solvere argumenta eorum, qui mendacium licitum esse, variis exemplis conantur evincere. Qua in re facem præferens S. Augustinus, quando, inquit, nobis de Scripturis sacris mentiendi proponuntur exempla, aut mendacia non sunt, sed putantur esse, dum non intelliguntur; aut si mendacia sunt, imitanda non sunt, quia justa esse non possunt. Unde obstetricibus his, et Rahab meretrici benefecit Deus, non quia mentitæ, sed quia misericordes fuerunt in homines Dei, Deus uno tempore in una causa vidit factum misericordiæ, et factum fallaciæ, bonum remuneravit, et propter hoc bonum, malum illud ignoravit. Jacob, quod matre fecit auctore, ut patrem fallere videretur, si diligenter et fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium. In figuris enim, quod velut mendacium dicitur, bene intellectum verum invenitur. S. AUG. c. x.

Nosse debet, quomodo cum veritate dixerit Sanctus David : Ego dixi in excessu meo : omnis homo mendax : Si namque propter hoc asserit, ut homo fidem non meretur, utpote mendacium dicens, quandoquidem juxta ejus testimonium : omnis homo mendax, atqui ipse est homo, ergo mendax : cui nimirum responderi potest (verba sunt Petri Damiani) : si omnis, et tu : falsaque jam erit sententia, quam mendax ipse protulisti : si vero ipse non mendax, vera jam sententia non erit, quia dum tu es verax, non omnis

homo cognoscitur esse mendax. Difficultatem itaque ex iis, quæ Psaltes præmisserat, scilicet : Ego dixi in excessu meo, in hæc resolvit verba : Per excessum igitur mentis et semetipsum transiit, dum de qualitate hominis definitivit, ac si perspicue dicat : De falsitate omnium hominum inde veram sententiam protuli, unde ego ipse supra hominem fui; in tantum vero et ipse mendax, in quantum homo; in tantum autem omnino non mendax, in quantum per excessum mentis supra hominem ad summa contemplanda conscendi. S. PETRUS DAMAS. 1. III. *Epist. xiv.*) Idem quoque dubium Sanctus Hieronymus movet, eamdemque illi adhibet ponderationem : ita enim discurrit : Vel David verum dicit, aut vero mentitur : si verum est, quod omnis homo sit mendax, verumque pariter est quod dicit; ergo et ipse mendacium dicit, quia homo; est si vero mentitur et ipse, ego substitere nequit, quod asserit. Verumtamen ad hanc objectionem idem Sanctus Hieronymus aliter respondet, inquiens : Nos autem dicamus, et David vera dixisse, quod omnis homo mendax; quando enim homines sumus, mentimur; quando autem fuerimus Dii, desinimus mentiri; si quis sanctus est, Deus efficitur, et quando factus fuerit Deus, desinit esse homo, et jam non mentitur.

Nosse debet, quomodo aliqua sanctorum hominum dicta a mendacio excusari queant, ut cum S. Abraham ad radices montis subsistens dixit servis suis : « Postquam adoraverimus revertemur ad vos : » circa quæ verba idem Origenes quærit quomodo Abraham dicere potuerit, quod ipse et filius ejus ad servos essent reversuri, quandoquidem filium suum in morte jugulandum esse sciebat? unde subjungit : Dic mihi Abraham, verum dicis, aut fallis? si verum dicis, non facies filium holocaustum; si fallis, tantum Patriarcham non decet fallere. Moxque ex ore Abrahæ in hunc modum respondet : Verum dico, et holocaustum offero puerum, et cum ipso redeo ad vos, credo enim, et fides mea hæc est, quod a mortuis resuscitare eum potens est Deus. Similiter quando idem Patriarcha Saræ conjugii suæ persuasit, ut diceret se sororem suam esse, non propter hoc mendacium ei persuasit : nam ut oleaster ait : Vere etiam dixit, quod soror ipsius esset, filia scilicet patris sui; tenentur enim viri sancti de se rationem reddere, maxime quod non sunt

mendaces. Unde tametsi verissima sit illa propositio : In multis offendimus omnes ; attamen servi Dei mendacii labem specialiter semper abhorrerunt, ac proinde Abraham apud Regem illum idololatram, et in domo ejus, in qua timor Dei non erat, ostendere voluit, se non esse mentitum, neque conjugii suæ persuasisse, ut diceret mendacium, ideoque ait : « Vere soror mea est, filia patris mei, et non filia matris meæ. » Davidem quoque in tali occasione positum in scriptura invenimus, in qua sibi necessarium esse duxit, ut mendacem se faceret, seu ut melius dicamus, ut talem se esse fingeret, qui non erat, et verum occultaret, quia de vita ejus pariter et salute publica tuenda agebatur, eo quod hæc ex ejus utpote a Samuele in Regem Israël consecrati morte plurimum periclitaretur. Inprimis igitur, quia David ab aula regia fugitivus erat, eo quod Saul Rex ipsum ad necem inferendam, persequeretur, in itinere famelicus factus sacerdoti dixit : « Rex præcepit mihi sermonem, et dicit : Nemo sciat rem, propter quam missus es a me ; » quod tamen a Rege præceptum ei non fuerat ; sed notetis velim, quibus verbis David factum hoc circumscripserit, dum Psalmum xxxiii ab his verbis exorsus fuit : Psalmus David, quando mutavit faciem coram Achimelech ; ubi Theodoretus ita scribit : Quoniam fugitans sacerdoti fugam minime indicavit, sed regium quoddam negotium se perficere dixit : mutasse faciem dicitur, tamquam solita veritate minime usus ; quia enim in tam arduo casu veritatem celare et fingere licitum putabat, idipsum faciens, tali rubore vultum suum tinxit, ut faciem alteram habere videretur, unde ad perpetuam hujus facti memoriam, id Ecclesiæ annalibus hæc verba scripta reliquit, Psalmus David, quando mutavit faciem coram Achimelech ; larvam enim induit, et se Davidem esse coram aliis videri erubuit, quando in verbis suis veridicus, sincerus, et ingenuus non erat. MANSI, d. iv, n. 7.

Nosse debet, quomodo spiritus bonus et malus quoad hanc materiam discernantur ; id quod auctor Operis imperfecti sequentibus verbis indicat : Sic discernuntur, quoniam diabolus interdum verum dicit : Sanctus autem Spiritus numquam interdum mentitur, concessum est autem diabolo et interdum veritatem discere, ut mendacium suum rara veritate commendet ; si autem num-

quam diceret verum, nec ad tentationem posset proficere seductio ejus ; cur autem veritatem præmittat, causam Sanctus Isidorus indicat dicens : Sæpe vera præmittit, qui falsa dicturus est, ut cum primum acquisierit fidem, ad reliqua mendacia audientes credulos faciat, plerumque a veritate incipit, qui falsa confingit, latent sæpe venena circumlita melle verborum, et tam diu deceptor veritatem simulat, quousque fallendo decipiat. S. ISIDOR. l. II *Sent.*, c. xxx.

Nosse debet, quando liceat occultare veritatem, nam, ut S. Bonaventura ait : Numquam mendacium licet dicere, sed veritatem licet et expedit quandoque tacere : adducitque Samuelis exemplum, qui, cum missus esset, ut Davidem in Regem consecraret, interrogatus, ad quid venisset, respondit, venisse se, ut Domino sacrificium offerret : « Ad immolandum Domino veni, » inquit : ad aliud enim principaliter venerat, et nihilominus hoc facere proponebat. S. BONAV., in *Bibl. paup.* Hugo de S. Victore similiter hac de re ita scribit : Potest tamen in hujusmodi aliquando veritas sine causa celari, quando causa salutis nostræ sive utilitatis alienæ ratio id exposcit ; longe enim aliud est, quod verum est tacere, atque aliud, quod falsum est asserere. Anastasius Nicænus, quomodo ad veritatem celandam fingere liceat ostensurus, jam citatum adducit Samuelis exemplum, nec non et Moysis, quando Pharaoni dixit, quod populus itinere trium dierum egressurus esset ad offerendum Deo suo sacrificia in solitudine, tametsi populum ab Ægypto in sempiternum migraturum esse sciret. Item exemplum Aod, et Jahel cum Sisara, Judith item cum Holoferne ; hisque exemplis adductis tandem concludit, dicens : Per hos ergo dolos non sunt Sancti appellandi mendaces, sed sapientes quidem ad bonum, sinceri autem ad malum. Aliud ergo, ut recte S. Augustinus advertit, est mentiri, aliud verum occultare. Si quidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere, ut si quis forte ad istam visibilem mortem non vult hominem prodere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodat, neque mentiatur, ne occidat animam tuam pro corpore alterius. Verum autem occultavit et Dominus, cum discipulis nondum idoneis dixit : Multa habeo vobis dicere, sed nunc non potestis portare illa. Jo., xvi, 12. Et Apostolus Paulus cum ait : Non potui loqui vobis quasi spirituali-

bus, sed quasi carnalibus. I Cor. i, 1. Unde manifestum est, non esse culpandum aliquando verum tacere, falsum autem dicere non invenitur concessum etiam perfectis.

Nosse debet, cur religiosis præcipue hoc vitium fugiendum sit; nimirum ob causam, quam S. Albertus Magnus super illa verba, III Reg. c. xvii: Vir Dei es, et verbum Dei in ore tuo verum est, se reflectens, assignat, dicens: Mendacium in ore omnis hominis peccatum est: in ore autem Doctoris veritatis, sacrilegium est. S. ALBER. M. in cit. text. Quam doctrinam etiam S. Gregorius confirmans ait: Mendacij omne genus perfecti viri summopere fugiunt, ut nec vita alicujus per illorum fallaciam defendatur ne suæ animæ noceant, dum prodesse nituntur carni alienæ; quamquam hoc peccati genus facillime credamus relaxari: nam si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hoc facile abstergitur, quod mater boni operis ipsa pietas admittit. S. GREG. I. III Mor. Sed et aliam rationem affert S. Augustinus dum ait: Non enim ita peccat, qui consulendi, quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur; nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in adversum iter mittit, quantum is, qui viam vitæ mendacio fallente depravat. Unde alibi dixit: Perfectorum præceptum est, non mentiri, sed nec velle mentiri. S. AUG. in Ench.

Nosse debet specialia damna mendacii; quæ dilucide Josephus Mansi indicavit his verbis: Præterea mendacium in se ipso triplicem ex natura sua continet malitiam, et deformitatem, videlicet abusum loquendi, deceptionem proximi et amicitiae violationem, qui enim mendacium loquitur, sermone abutitur, quia usus linguæ ad hoc specialiter homini concessus est, ut ad explicandum exterius, quæ interius concepta sunt, distinctam vocem, et sermonem articulare possit; mendacium autem huic effectui opponitur, siquidem interiorum conceptum falsificat. MANSI, d. i, n. 6.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: *Noli velle mentiri omne mendacium*, ECCL. vii, 14, potest natura mendacii, et varii ejus actus, de quibus supra dictum, per comparisonem cum iis, qui vitra vendunt, explicari, uti Mathias

Faber, conc. 6. in Dom. 8 post Pent. facit, dum ait, alios esse, qui vitra ipsi fingunt: alios qui variis coloribus illustant: alios, qui coempta vendunt: alios, qui mensis apponunt: alios, qui in faciem alterius projiciunt quæ omnia postea ille in sensu morali explicat.

Ex occasione thematis: *Opprobrium nequam in homine mendacium*, ECCL. xx, 26; potest ostendi, quantopere dedeceat hominem mendacium. Sive se, ut filium Dei, et hæredem regni cœlestis, sive ut Christianum; sive ut hominem ad societatem natum; sive ut ingenuum et liberum; sive ut virum consideret. Quæ omnia fusius supra videri explicata queunt.

Ex occasione thematis: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*, Ps. v, 70, possunt explicari damna, quæ per mendacium creantur. 1. Ipsi mentienti, tum per reatum peccati et pœnæ correspondentis; tum per infamiam, quam contrahit ex iterati hujus peccati consuetudine. 2. Illis, coram quibus mentitur: dum illis falsas veritates obtrudit, atque ad easdem aliis quoque communicandas occasionem præbet. 3. Reipublicæ et hominum societati, ejus potissimum vinculum, scilicet fidelitatem, quantum est in se, dissolvere conatur. Quæ omnia vide fusius apud Fabr. conc. 5 in Dom. 7 post Pent.

Ex occasione thematis: *Vanitatem, et verba mendacia longe fac a me*, Prov. xxx, 8, possunt offerri remedia pro hoc vitio emendando, qualia sunt: 1. *Horror et detestatio seria* hujus peccati ex consideratione turpitudinis concepta. 2. *Tarda et considerata locutio*: sic enim longius aberit ab ipso etiam mendacio proferendo. 3. *Radicis sublatio*: quæ plerumque est nimium hominibus placendi desiderium, quæ proin extirpanda erit, perpendendo, quod Dei favor omnium hominum favore sit potior, et quod sufficiat Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et justitiæ. ECCL. xxii. 4. *Seria castigatio*; si enim juxta commune proverbium, mendacium colapho pensandum est, ut hac ratione absterreantur homines; quidni etiam castigatio a nobis ipsis suscepta idem efficiat?

Ex occasione thematis: *Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium?* Ps. iv, 50, possunt præstari, et refutari excusationes, quibus se defendere solent mendaciorum ama-

tores, videlicet: 1. Quod non videatur ullum piaculum, suam aut alterius famam officioso mendacio tueri. 2. Quod etiam honestissimi quique et justitiæ amantissimi viri interdum mentiti sunt; imo, teste Lycosthene, sicut non est piscis sine spinis; ita nec homo sine mendacio. 3. Quod peccatum mendacii, utope leve dumtaxat (maxime si jocosum aut officiosum sit) facile deleri possit; non autem tam facile reparari damnum quod per illius omissionem incurritur. 4. Quod cuiusvis fere a variis varia mendacia obtrudantur, atque adeo licitum sit pari moneta alios solvere. Quæ omnia et plura similia argumenta facile ex iis, quæ hactenus de mendacio dicta sunt, solvi queunt.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Lingua, ut anatomistæ aiunt, per certam quamdam venam cerebro connectitur, et per aliam venam cordi conjungitur; per hanc vero venarum distributionem natura nos docet, quod instrumentum illud humidum ab intellectu et ratione ita regulandum sit, ut lingua simul cum corde perfecte consentiat. Mendacium vero est manifesta proximorum deceptio.

Mendacium Salvatori nostro adeo exosum est, ut ipsum ne quidem in ipsiusmet infernalis inimici ore sufferre possit. Prout ex illis S. Lucae patet verbis: Exhibant dæmonia a multis, clamantia et dicentia: « quia tu es Filius Dei, » et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum; ubi merito interrogaverim, cur Dominus a dæmonibus Filius Dei appellari noluerit, numquid enim falsum asserebant? Mystrium ex illo S. Marci eruatur textu: « Scio quis sit Sanctus Dei. » Ubi Cajetanus inquit: Non sinebat ea loqui, quia dicebant mendacium: quem enim Filium Dei annuntiabant, talem esse non credebant. MANSI, d. x, n. 9.

Notanda sunt verba illa Jobi dicentis: « Prius vos ostendens fabricatores mendacii; » etenim dum fabrica aliqua erigenda est, prius formantur ideæ, mensuræ præmittuntur, jaciuntur fundamenta, et hæc quidem omnia data opera fiunt; ac proinde Job mendaces fabricatores mendaciorum appellans, per hoc insinuavit, mendacia eorum ab ipsis non inconsiderate profluxisse, sed

cum præmisso studio, cum præhabito consilio et fine certo præfixo fuisse elaborata; unde S. Gregorius ait: Qua in re quoque oportet intelligi, quod mendacii fabricatores dicuntur; sicut enim ædificium lapidibus, ita et mendacium sermonibus fabricatur. Atque hinc est, quod majorem mereatur pœnam is, qui studiose mentitur, quam qui ex lapsulinguæ mendacium effutit. S. GREG. 1. II *Mor.* c. xv.

FUGA. — Quorundam interpretum opinio est, primos, quos Salvator noster ab infirmitate curavit, leprosos fuisse. « Ecce leprosus veniens, adorabat eum dicens etc. » At vero cur hic morbus specialiter primo omnium loco sanatur? D. Chrys., super c. xv, I *ad Cor.* scribens: Leporam mendacium præfigurare existimavit; quia lepra carnem quæ exterius putrida est, interius vero sana maculat, et variat; ideoque mendacii est symbolum, quod in pronuntiatione exteriori malitiam suam habet, quia in mente verum apprehendit, licet per linguam exterius falsum dicat, merito igitur primo omnium loco sanandus fuit leprosus, quia ei, qui progressum vult facere in virtutibus, necessum est, ut prius hanc curet infirmitatem spiritualem? Unde idem Chrys. observat, quod, quando Moyses ex monte tabulas legis detulit, una ex præcipuis industriis hæc fuerit, ut scilicet leprosus separari faceret ab aliis, quia qui divina vult servare præcepta, necessario veritatem sequi, et mendacium fugere debet.

Jonas Propheta a Deo in civitatem Ninive missus fuerat, cum expresso præcepto, hanc populo illi ex parte Dei pronuntiandi sententiam: « Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur. » Propheta autem cæteroqui sanctus in hoc facto se divino præcepto rebellem monstravit, quia abscondit se, et fugit. Glossa interlinearis super illa verba: Filium Amathi, id est, veritatis, hunc Prophetam nomen Patris sui, id est, veritatem, in nomine suo prætulisse dicit, atque ideo mirum non est, quod tanto cum zelo caverit ne a majorum suorum indole degeneraret; considerabat namque, quod Deus per populi illius penitentiam facile placandus esset, prout re ipsa evenit, adeoque se in evidenti positum esse periculo, ne mendax conferetur, si non subsequeretur comminata per ipsum Ninive subversio, ac proinde ignominiam istam, quæ haud dubie in viro virtuosum multo majoris æstimatur, sustinere non va-

lens, in fugam se recepit; MANSI, d. VI, n. 4; unde Theodoretus ait : Itaque prædictionem ejus falsam videri, sibi turpe existimavit ; seque Prophetam vocari mendacem : potius igitur in medias tempestates se ingerere, et ab ingenti marino monstro devorari, Deique iræ tantisper subjectus esse maluit, quam famam præ se ferre viri mendacis.

S. Petrus cui Christus totius gregis regimen commisit, ut illum in viam dirigeret salutis æternæ, quam ad hunc finem, ob quem creati et redempti sumus, consequendum semitam ingredi debeamus, his verbis nos docet : « Christus passus est pro nobis . vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. » At vero quænam sunt hæc a Salvatore nobis relicta vestigia, quæ sequi et imitari debemus ? Nam forte eximia mansuetudinis suæ exempla, siquidem prima petitio, quam in cruce æterno Patri suo proposuit, pro venia crucifixoribus suis impetranda instituta fuit : « Pater, dimitte illis ? » aut vero profundissimam ejus nos voluit imitari humilitatem ? « Humiliavit semetipsum Dominus Jesus Christus usque ad mortem, mortem autem crucis ? » vel denique docere nos voluit, ut sectaremur exemplum ardentissimæ suæ charitatis : « In finem dilexit eos ? » Nequaquam, inquit S. Petrus, sed vestigia Christi, quæ Christiani sequi, et imitari debent, consistunt in sinceritate, et simplicitate veritatis, sequamini vestigia ejus, qui peccatum non fecit. Ut vere culpam expressius specificaret, a qua specialiter alienus fuit, subjungit : Nec inventus est dolus in ore ejus, id est in ore ejus nullum inventum est mendacium. Unde observandum est, quod, quotiescumque sibi necessarium fuit, ab hac labe immunem se esse ostendere, summum semper zelum exhibuerit, etenim tametsi omnes injurias sibi illatas æquanimiter tulerit, attamen quando de veritate læsa calumniatus fuit, strenue se defendit ; quia cum mendacium, maxime in persona religiosa, summum secum ferat præjudicium, illius calumniam dissimulare numquam voluit, ac proinde dixit : Etsi judico ego, judicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego, et qui misit me, Pater ; et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est : ego sum, qui testimonium perhibeo de me ipso, et testimonium perhibet de me, qui misit me Pater. *IBID.* d. VIII, n. 6.

S. Joannes numerosam quamdam in

cælo innumerabilium animarum beatarum, Agnum sequentium vidit processionem ; at vere quosnam illos fuisse existimatis, qui præstantioribus meritis hanc fuere consecuti gloriam ? Num forte illos, qui in præsentī vita in eremīs ab hominū consortio remoti vixerunt ? aut vero qui corpus suum flagellis et ciliciis macerarunt ? vel denique, qui pro fidei defensione sanguinem suum fundere non dubitarunt ? Nulli horum quia de nullo alio specialior fit mentio, præterquam de iis, in quorum ore non est inventum mendacium ; inde namque consequitur, quod sine macula sunt ante thronum Dei. *IBID.*, n. 7.

DAMNUM. — Serpenti, mendacii primo auctori hæc pœna imposita fuit : Terram comedes, super pectus tuum gradieris ; nimirum Deus noluit, ut cœlum versus se elevare posset, ut denotaret, quam sint cœlo indigni mendaces ; perdes omnes, qui loquuntur mendacium ; ad hæc, quisnam cibus gravior, insipidior, et perniciosior esse potest, quam terra ? suavis est homini panis mendacii, sed postea os ejus implebitur calculo, qui tandem detecto mendacio in mendacem redundat contemptus, ignominia, damnum, imo et mors ipsa. E contra de veritate Lactantius Firmianus ait : Nullus suavior est animæ cibus, quam cognitio veritatis. *IBID.*, d. VIII, n. 7.

Quam aspera vindicta Deus in mendaces homines animadvertat, perspicue videri licebit, si ex una parte consideremus, Daniele non semel, sed bis inter leones famelicos illæsum ; ex altera vero parte Prophetam illum a Deo ad Jeroboam missum, et in via a leone invasum, et horrenda morte enecatū contemlemur, non obstante, quod paulo ante tam prodigiosa operatus fuerit miracula, efficiendo ut brachium regis exaresceret, illudque ipsum suis orationibus pristinae denuo restitueretur integritati ; quodque tam ardentem in vero Dei cultu et religione defendenda exhibuisset zelum : dic enim sodes, quænam est hæc inter duos hosce Prophetas, quorum unus semper illæsus permansit, alter vero misera morte periit, differentiæ ratio ? Divus Chrysostomus respondet : Justus Daniel, et leones agnovērunt Dominum ; peccavit Propheta mentitus, et leo in via inventum morte affecit. At vero siste parum, o Chrysostome, non enim ille mendacium dixit, sed alter Propheta, qui illum seducere conatus fuit ; ita quidem

est, inquit Chrysostomus, ac proinde os ejus aureum subjungit : Quomodo mendacii fuligine atratus dici potest, si mentitus non fuit? audite, si placet; Propheta illi falsi illius Prophetæ mendacio aurem præbuit, seque ab illius mendacio circumveniri permisit, ac proinde leo illum tanquam Dei Prophetam non agnovit; si Prophetam vidisset ut Daniele eum honorasset; invenit Pseudoprophetam, et tanquam alienum invasit. Ecce quantopere divina justitia etiam illos, qui mendacio autem et fidem adhibent in hac vita puniat. *IBID.*, n. 8.

Martinus Delrius refert, in Misnia rusticum quemdam omnem suam pecuniam cui-dam bursæ ex vesica confectæ habuisse inclusam, domique suæ in scabello quodam expositam, quam dum scropha quædam deglutivisset, ipse nescius modi, quo pecunia sibi erepta fuisset, eadem a conjuge sua sublatam fuisse suspicatus est; illa autem idipsum negante, maritus mulierem quamdam veneficam, consilii causa convenit, quæ circulum quemdam faciens, eidem præcepit, ut illum ingrederetur, indeque non recederet, donec ad ipsum rediret, interea vero venefica interiora domus suæ ingrediens, dæmonem, quisnam fur ille fuisset, sciscitata est, qui respondit : Sus comedit domestica, tu tamen dicito, conjugem ejus, ut cum sacerdote amasio eam abliguriret, clam eandem sustulisse, quod responsum eo, quo a dæmone instructa fuerat, modo, venefica marito retulit, nesciens, ipsum ad illam confectandam e circulo egressum, omnia, quæ a dæmone dicta fuerant, plene percepisse : domum suam itaque reversus, rei seriem conjugi aperuit : interea vero scropham occidens, pecuniam suam omnem reinvenit, mulieremque fatidicam tanquam maleficam, et calumniatricem, apud Magistratum accusavit, quæ Vulcano consecrata, infami morte vitam inter flammæ turpiter clausit. Ecce tibi quam verum sit, quod omnis, qui mentitur, ex diaboli persuasionem mentitur. *DELR. Disq. mag.* l. IV, c. I, q. 7.

Cum Theodosio juniore Imperatori pomum quoddam miræ magnitudinis, nec minoris venustatis oblatum fuisset, hic ejus speciem admiratus illud Eudoxiæ conjugi suæ dono dedit, quæ illud Paulino donavit, qui ob sapientiam, et litteraturam suam domesticus et familiaris ejus erat, licet non sine oborta penes Imperatorem mali suspicione : hic

autem Paulinus, id quod Imperatorem inter et conjugem ejus acciderat, ignorans, ut se tanto magis in Theodosii gratiam insinuaret pomum hoc ab Imperatrice sibi datum Theodosio dono transmisit. Quo recepto is Eudoxiam, quid de pomo sibi dato factum fuisset, interrogavit, quæ se manducasse illud respondit; at vero Imperator fraude illius deprehensa eandem tanquam mendacem acriter reprehendit, atque exinde suspicio incrementa sumpsit talia, ut tandem Paulinus donum a se Imperatori transmissum, morte luere debuerit. *BARON.*, ad ann. 446, n. 25.

De Isaac Eremita legitur, quod, dum aliquando viatores nonnulli ipsum convenissent laceri, et quasi nudi, eleemosynæ loco vestimenta ab ipso postulantes; sine mora vir Dei sanctus, qui fictionem, et mendacium illorum in spiritu agnoverat, quemdam discipulorum suorum ad se accersivit, eique ad certam sylvam aliquam abiret, præcepit, assecundo eundem, quod in concavitate cujusdam arboris multas reperturus esset vestes bonas, quas proinde ad se adferret : abivit discipulus, et inventas vestes ad virum Dei attulit, qui easdem inter impostores illos divisit, dicens : Venite, quia nudi estis, et ecce tollite, et vestite vos; hæc illi intuentes recognoverunt, quæ posuerant vestimenta, magnoque pudore consternati sunt, et qui fraudulentè vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua. *MANSI, d. VI, n. 6.*

Cum Elisæus per aquas Jordannis Naamanum a lepra sanasset, Giezi ad avaritiam sua instigatus, ut ab opulenti principis illius manibus copiosam, et abundantem extorqueret remunerationem, mendacia finxit; at vera quamnam inde pœnam retulit? priusquam illam exponam, audiat primò ejus temeritatem. Propheta enim interrogante unde venis? ille respondit : Non ivit servus tuus quoquam. At vero numquid Elisæum prophetiæ spiritu præditum esse non sciebat, cui proinde a Deo revelatum fuerit, non solum id quod fecit, verum etiam, quod per imaginationem cogitavit? Nihil tale impostores a mendaciis cohibet. Idem Giezi ipsum Naaman circumvenit, dicendo : Dominus meus misit me ad te, dicens : Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim de filiis Prophetarum, da eis talentum argenti, et vestes mutatorias duplices. Propter hæc igitur mendacia juste promeruit, ut lepra, a qua Naaman sanatus fuerat, super

ipsum recideret : Lepra Naaman adhærebit tibi, et semini tuo usque in sempiternum, et egressus est ab eo leprosus, quasi nix. REG., III, c. XXII.

Polidorus de Goderino scribit, quod cum mendacium quoddam dicere statuisset, prius dixerit, si quod dicturus sum, verum non est, Dei super me vindicta cadat, et bolus panis, quem ore verso, me suffocet; quod protinus ei evenit; nam ab eodem bolo fuit suffocatus. POLIDORUS, l. VIII.

Narrat Nicephorus, quod, cum duo pauperes Epiphanium Episcopum Cypri, a longe prospexissent, unus illorum in terram procumbens, mortuum se finxerit, alter vero se præ fame mori, nec habere, unde mortuum sepulturæ tradere posset, lamentatus fuerit; cumque Episcopo transeunti negligentiam, et exigua hujus miseriæ compassionem exprobrasset, huic mortuo bene precatus fuit, dicendo *Requiem æternam, etc.* alteri vero exigua pro funeralibus erogata eleemosyna dixit : Curam hujus funeris habe, et tandem flere desine; nam hic nunc non resurget, mortem autem, quæ communis omnium, et inevitabili quadam necessitate obeunda est, animo te forti ferre oportet. Hæc Epiphanius dixit et abiit : impostor vero dato socio pedis signo, ut eum in pedes erigeret, alter id executurus accessit, eumque quod adeo naturaliter se mortuum fingere potuisset, laudavit; at vero, dum illum per quamcumque agitationem se ne quidquam movere videret, nec halitus signa in ipso deprehenderet, illum vere mortuum esse cognovit; quapropter post Episcopum velociter currens, socii confessus est mendacium et figmentum, rogando ipsum, ut mortuum in vitam revocare, et ambobus mendacii reatum condonare vellet : cui vir sanctus respondit, quod Deus eam retractatam nolle, fidem facere omnibus volens, ut equidem puto, qui tentare et facere talia in Ministris ejus audeant, illum ipsum Deum qui videat, et audiat omnia, eos falsum ire, seque adeo ipsos inscios fallere. NICEPH., l. X, *Hist.*, c. XLVIII.

Similem fere casum Petrus de Natalibus refert, videlicet, SS. Julium et Julianum fratres a Theodosio imperatore petiisse, ut illis facultatem impertiretur idolorum templa in omnibus, quæ transituri essent, locis moliendi, in eorumque locum Ecclesias in honorem veri Dei erigendi, simulque potestatem illis daret, omnes locorum illorum in-

colas ad ferendam illis ad hoc opus auxilatricem manum adstringendi. Qua facultate obtenta, cum in certo quodam loco templum erigentibus omnes opem ferrent, nonnulli cum curru transeuntes inter se dixerunt : Vix ab ope hisce Dei servis ferenda excusare nos poterimus, nisi pacta quadam inter nos conventionem illos delaudamus; quapropter unum ex suis in planstrum supinum posuerunt, et eum pannis ut mortuum cooperiunt qui se mortuum fingeat, et oculis clausis supinus jacebat. At vero Julius et Julianus mendacium, et fictionem illorum intelligentes dixerunt : Quid ita mentimini filii mei? et illi : Non mentimur Domini, sed sic est, ut loquimur. Tunc Sanctus Julianus dixit : Secundum veritatem dicti vestri ita vobis contingat : et illi boves pungentes pertransierunt; cumque a viris Dei procul semoti essent, inclamare cœperunt illum, qui se finxerat mortuum, quo non respondente, vere mortuum deprehenderunt; tantusque inde timor ipsos et cæteros invasit, ut nullus decætero famulis Dei mentiri auderet. PETRUS DE NATAL., l. VII.

Ferdinandus II aulicum alioqui gratiosum quod æmulum beneficio a Ferdinando augeri non ferens, ausus fuerat Cancellario mentiri, litteras, quibus alter ditabatur, a Cæsare scenæ datas esse, cæterum nolle vim habere : suo candori (quo longissime a simulatione abesset) injuriam factam dolens Ferdinandus, atque nobilium plenus irarum jussit aula discedere, neque sibi unquam amplius adesse. JO. RHO., l. IV, ex. 4.

Pius V pontifex Paulum Gislerium affinem suum, quem Reipublicæ admoveere constituerat, levioris errati suspectum palam fateri jussit, confesso majorem apud se gratiam fore. Verum abnuentem, mendaciisque jam manifestum, ob hoc ipsum aula submovit, ac beneficiis, quæ jam contulerat, exutum, urbe cedere, atque in exilium abire jussit, haudquaquam Pontificiæ aulæ luce dignum judicans, qui ignobiles mendacii tenebras amaret. *IBID.*, ex. 7.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Plinius docet, linguam duas venas habere, et earum una cum corde, et altera cum cerebro connecti, ut vel hinc doceamur in locutione linguam cum corde,

et cerebro consentire debere. Ap. DREX., in *Phaet.*, c. xxxv, § 1.

Veteres picturi hominem mendacem, picam finxere, a fronte albam, et a tergo nigricantem, ut per hoc significarent, mendaces in faciem albam veritatem proponere, nigram vero falsitatem in corde occultatam gerere. *IBID.*

Idem veritatem in quadrato saxo, mendacium in globo statuebant, ut indicarent illam stabilem, hoc vero inconstans et volubile esse, et hac ipsa sua inconstantia et volubilitate periturum; neque enim fraudulentus inveniet lucrum, teste Salomone.

Plinius mendaces appellat abominandas victimas Reipublicæ tranquillitati consecrandas. *PLIN.*, in *Paneg.*

Prisci Ægyptiorum Sacerdotes principi suo Saphirum veritatis Symbolum in collo appendebant, ut eum monerent quantopere veritatem amare, mendacium odisse deberet.

Veteres mendacium depinxere typo serpentis venenum eructantis, sphaeræ incubantis, ferreumque diadema in capite gestantis. Sphaera ejus inconstantiam denotat, diadema ferreum ejus tyrannidem in subditos suos, quos vinculis mancipatos tenet. *IB.*, n. 5.

Gallienus imper. uxore conquerente, quod impostor gemmas vitreas pro veris obstruisset; velut ultionem sumpturus jussit eum in theatrum produci quasi leonibus objiciendum et dum miser leones expectat, caprum prosilire. Mirante vero hoc factum populo, proclamare jussit: Imposturam fecit et passus est. *IBID.* conc. 6, in *Dom.* 8 post *Pent.*, n. 5.

Concordiam oris et cordis veteres per pommum persicum adumbrabant, hinc illud Poetæ:

Fert folium linguæ: fert poma simillima cordis.
INGELGR., in *Dom. Pas.*

Omnis homo mendax, solus Christus verax est; unde Pilato interroganti: Quid est veritas? aptum anagramma respondet: Est vir, qui adest. *IBID.*

Non male recens quidam Poeta cecinit:

Numquid in octavo mendacia plurima vulgus
Edat, an in quarto, quæris, an in folio?
In decimo sexto mentitos plurima sæclo,
Suspicio historicos quolibet in folio.
IBID.

DAMNUM. — Hebræi sapientes dicere sole-

bant: Omnis, qui falsum testimonium dicit contra proximum suum, dignus est, ut canibus projiciatur. *DREXEL.*, in *Phaet.*, c. xxxvi, § 1.

Artaxerxes militem quemdam mendacem cum deprehendisset, linguam illius tribus clavis perfodi jussit. *FAB.*, conc. 5, in *Dom.* 7 post *Pent.*

Trajanus Imper. cum filio Regis Thraciæ regnum patri juste oblatum relinquere decrevisset postquam eum in mendacio deprehendit, mutavit sententiam, dixitque illi: Tamquam mendax indignus es regno, nec decet, Romam matrem veritatis habere filium mendacem. *IBID.*

Hispanus cum solvere hospiti symbolam deberet, eidem, si sine pretio dimitteret, promisit artem traditurum, qua potest ex eodem dolio tria vini genera educere. Itaque postulans terebrum; accessit ad dolum, ac primo foramine facto, jussit hospitem appposito digito dextræ manus id tantisper obstruere, donec et in altera parte id faciat. Quo facto, jussit et sinistræ manus digitum apponere, demum in medio quoque cum fecisset foramen os jussit admove, quo facto, aufugit, et hospitem nimia sua credulitate deceptum reliquit. *LAURENT. FORER.*

Epœnatus dicere solitus est, mendaces omnium scelerum, et injuriarum auctores esse. *PLUTARCH.*, in *Lacon.*

Spartiatius refert, Claudium imperatorem præcepisse, ut corpus Pamphili mortui relinqueretur insepultum, et a canibus devoraretur, nec non omnibus facultatibus ejus confiscatis, domoque illius in terram demolita, filii et uxor ejus ab urbe Romana exularent eo quod mendaciis assuetus, verum numquam dixisset.

AXIOMATA.

Interpres animi lingua, mentiri nefas.
Quisquis timet Deum, abstinet mendacio.
VETUS IAMBUS.

Nil vanitate mentiendi turpius.

Odere divi, odere homines mendacium.

Libro cuique summum dedecus est mendacium.

Nec amat Deus, nec adjuvat mendacium.

Implicatur, explicari dum studet mendacium.

Quanto magis se ornat, tanto deformius est.

Quanto magis sese occulit, magis patet.

Perlucescit omne, si inspicio mendacium.

Plurimos læsere, pessum imo dedere mendacia.

Vel timet, vel egenus est, qui utitur mendacio.

Vase in aureo venenum est eloquens mendacium.

Mendacium malis loco virtutis est.

Argentur ut nivis globus mendacia.

Mendacem memorem esse oportet.

AUCTORES.

Joannes Busæus in *Panario*. Veodem.

Jeremias Drexen. in *Phaet.*, cap. xxxv, xxxvi, xxxvii.

Jacobus March. in *Horto Pastorum*, tr. iv, lect. xvi.

Philippus d'Outreman, in *Pædagogo Christiano*, p. I, c. v, § 7.

Mathias Faber conc. in *Dom.* 7 post *Pent.* et conc. 6 in *Dom.* 8 post *Pent.*

Henricus Engelgrave in p. I. *Lucis Evang.* in *Dom. Passionis*.

Josephus Langius in *Polyanthæa*. V. eodem.

Antonius Daurolitius in *Floribus Exemplorum*, c. iv, tit. 126.

Josephus Mansi in *Bibl. mor. tract.*

MINIMORUM CURA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est studium diligens ac providum rerum minimarum, sive declinandarum, cum perfectioni nocent, sive complectendarum, cum prosunt. Ita Julius Nigronus. Dicitur autem hæc cura ad perfectionem maxime pertinere, quia cura maximorum, peccatorum præcipue vitandorum, non tam ad perfectionem, quam ad salutem necessaria est. JULIUS NIGRONUS, *de Cur. min.*, p. 1.

DIVISIO. — Dividitur in curam minimorum declinandorum et quærendorum; quæ

utraque in varias iterum species a Nigrono subdividitur. Et cura quidem minimorum declinandorum sex habet species. 1. Curam minimarum *tentationum*: nam, ut S. Gregorius recte monet, tanto quisque debet initia tentationis fugere, quanto finem ejus intelligit citius solvi non posse. Quod ipsum confirmans Thomas Kempensis, vigilandum est, ait, præcipue circa initium tentationis; quia tunc facilius hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur. 2. Curam *periculorum* minimorum: qui enim amat periculum, in illo peribit, teste Siracide. 3. Curam *passionum* minimarum: nam enim scintilla parva contempta incendium parit. 4. Curam *peccatorum* minimorum: quibus peccatis (ut loquitur Cæsarius Arelatensis) licet occidi animam non credamus, tamen ita eam velut quibusdam pustulis, et quasi horrenda scabie repletam, deformem faciunt, ut eam ad amplexus illius cælestis Sponsi aut vix, aut cum grandi confusione venire permittant. Imo, ut S. Augustinus ait, omnia simul congregata, velut scabies, quo plura sunt, necant. 5. Curam *regularum* minimarum: nam nobis, inquit S. Bernardus, ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit; nec jam nævus est, sed grandis macula, si in actionibus nostris vel minimorum residet negligentia mandatorum. 6. Curam *vitiosorum habituum* minimorum; id est, talium, qui a laxatis ordinibus quidem non magni fiunt, sed tamen mores bonos non leviter corrumpunt, et virtutum invicem connexarum concinnitatem deformant. S. GREGOR. I. XXXII *Mor.*, c. xvi.

Cura minimorum quærendorum pariter sex species involvit. 1. Minimorum curam in victu. 2. In vestitu. 3. In habitatione. 4. In officiis. 5. In æstimatione et honore. 6. In favore et amore; quo enim ferventius minima in his sex objectis quærentur, tanto propius ad similitudinem Christi appropinquatur, ut qui in his omnibus minima semper spontanee elegit.

EX. S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Minimum pro magno placeat tibi, et improprium peregrinationis non audies.

Qui fidelis est in minimo, et in majori fi-

delis est : et qui in modico iniquus est, et in majori iniquus est. ECCL. XXIX, 30.

UTILITAS. — Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. MATT. XXV, 23.

Pro nihilo (id est, minimo opere et industria) salvos facies illos.

Id enim, quod in præsentī, est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.

Vulnerasti cor meum, Soror mea Sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui.

DAMNUM. — In pigritiis humiliabitur condignatio, et in infirmitate manuum perstilabit domus. ECCL. x, 18.

Qui spernit modica, paulatim decidet. ECCL. XIX, 1.

Qui timet Deum, nihil negligit. ECCL. VII, 19.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Nescio, an possimus leve aliud quod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur; estque ille prudentissimus, qui non tam considerat, quod justum sit, quam illum, qui iusserit: nec quantitatem imperii, sed imperantis cogitat dignitatem. S. HIER., in *ep. ad Celant.*

In minimis probandum est conflictibus, quam viriliter in majore certamine stare possimus. S. AMBR., l. I *Offic.*, c. x.

Perfectæ, et sincerissimæ sanctitatis cultores suos volens facere Salvator, jussit ab iis cautissime etiam minima vitari, scilicet, ut quam pura est pupilla oculi, tam pura esset Christiani hominis vita.

NECESSITAS. — Non minimum est contemnere minima, quæ non minimam moribus maculam eo turpius neglectu habita ingerunt, quo vitari facilius cognita potuerunt. S. BONAV., in *prol. Spec. dis.*

Si curare parva negligimus, insensibiliter seducti, etiam majora audenter perpetramus. S. GREG., l. XX *Mor.*, c. ix.

Discite, justum judicem Deum, non modo, quid fiat, sed quomodo fiat, considerare, et cavere deinceps, ne quis parva reputet, quamlibet parva, si scienter delinquere convincatur. Nemo dicat in corde suo: levissima sunt ista, non curo corrigere; non est ma-

gnum, si in his maneam venialibus, minimisque peccatis; hæc enim, dilectissimi, impenitentia est, hæc blasphemia in Spiritum Sanctum, hæc blasphemia irremissibilis. S. BERN., in *Serm. de conv. S. Paul.*

UTILITAS. — Qui diligenter ex unaquaque re fructum decerpunt, iis perinde ac magnis fluminibus multæ ex omni parte accessiones fieri consuevere. Nam modico modicum apponere, non magis in argenti, quam in cujusque alterius scientiæ additione, ad amplitudinem valere existimandum est. S. BASIL., *or. vi.*

Qui sensualitati, voluntatique propriæ propter Deum etiam in rebus minimis reluctatur ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam revocaret. BLESIIUS, c. II, *Inst. sp.*

Certissimum est, quod in multis Ecclesiis experimento didicimus, quia in monasterio, ubi minima districte custodiuntur, ibi rigor monachorum inviolabilis permanet, ibi pax inter Fratres et in Capitulo proclamationes conquiescunt. S. ANSEL. *ep. vi, ad Monac.*

Mos Dei est, dare magna pro parvis. Dominus noster non, quantum detur, consuevit attendere, sed voluntatis largitatem, et ob hoc etiam parva magni facit. S. CHRYS., h. LXII, in *Genes.*

Nihil est minutum, quo Dei causa fiat, sed grande et spirituale, et ejusmodi quod cælum nobis et cœlestia præmia conciliet. S. BASIL., *Const. mon.*, c. XXIV.

Justi parvis actionibus magis Deum placent, ac flectunt, quam nonnulli, qui multa faciunt; non enim ad actionem respicit Deus, sed ad propositum voluntatis: et non intuetur, quod fit, sed quo quid studio ac professione peragatur. S. EP., s. de *Pæn.*

Omnia Deus facit, et satagit, ut ex minimis te coronet. S. CHRYS., *hom. XXXVIII, ad Pop.*

Præstat exigua portio maximi pretii multis vilibus et periculosis opibus, parum auri multis plumbi libris. S. GREG. NAZIAN. *Orat.*

EXEMPLA CATHOLICA.

UTILITAS. — S. Eusebius, cum collum catena sic ad zonam ligasset, ut neque cælum, neque campum subiectum aspicere posset, quæsitus, quam inde utilitatem caperet? respondit, se id facere, ut hostem a majori-

bus certaminibus ad hæc parva, traduceret, in quibus, etsi vicerit, non magnum adfert detrimentum; sed si victus fuerit, evadit magis ridiculus, ut qui nec in parvis quidem evadere possit superior. THEODOR., *Hist.* c. IV.

Senex quidam rogatus a Fratribus quomodo posset sustinere voces puerorum pecora pascentium respondit: In veritate, Fratres, plurimos dies habuit cogitatio mea, volens illis aliquid dicere, sed redargui meipsum reputans mecum, si parum hoc non porto, quomodo si major mihi tentatio advenerit, portabo? et ideo illis nihil dico, ut fiat mihi consuetudo portandi. RUFIN., l. III, n. 9.

Quidam religiosus cum oblitus micas in mensa colligere, eas post mensam collegisset, et ad culpam dicendam Superiori ostendere vellet, eas subito in pretiosas uniones conversas reperit.

S. Theresia res minimas tanti momenti esse sentiebat ad inchoandum in virtutibus profectum, et ut anima pennis et alis carens volare incipiat, ut nemo id credat, nisi qui in se expertus est. *Vita*, c. XIII.

S. Maria Magdalena de Pazzis, Deo revelante, didicerat, inter quinque res petendas pro conservando quovis Ordine in primævo suæ religionis statu, hanc quoque perpetuo petendam, ut omnes religiosi perfecte cognoscant, quanti momenti sit observare quamlibet minimam res sanctæ regulæ. *Vita*, p. IV, c. XIV.

B. Alosyus Bertrandus feria sexta in Capitulo cum tanto rigore reprehendebat, et castigabat silentii violationem, somnum paulo longiorem, erratum in choro, et his similia minima, ut dies iudicii videretur, eo quod ab huiusmodi minutis disciplinam, et profectum religiosum dependere crederet. *Vita*, c. IV.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, cum Bobadilla se opponeret Oviedo, domesticam disciplinam ad minutissimarum legum normam exigenti, jussit Oviedum, suo munere cum tota libertate fungi; sentiebat enim in his violandis plus plerumque latere periculi, quam in maximis, propterea quod maximorum damnum, si violentur, apparet, facileque in promptu

est; at eorum, quæ pro minimis habentur, exitium, nisi progrediente tempore non sentitur. Hinc ipse pro ejusmodi transgressionibus pœnas non leves imponere consueverat. *Hist. Soc.*, liv. XII, n. 28.

S. Franciscus Xaverius dicere solebat: Nemo se ipsum fallat; non potest quispiam in rebus magnis excellere, qui non prius excellat in parvis; qui enim parvo oneri ferendo non sit, multo minus magnum est laturus. L. III, *ep.* v.

Aloysius, ut auctor vitæ scribit, persuasissimum sibi habebat, verum ac perfectum religiosum illum esse, qui adamussim omnes regulas sui Instituti observat, quidem omnem diligentiam adhibet in perfectam exercitationem eorum omnium munerum et exercitiorum etiam minimorum, quæ omnibus in dies singulos ordo præscribit. *Vita*, p. II, c. I.

B. Stanislaus legum erat omnium, disciplinæque domesticæ servantissimus, alacritatis ad obtemperandum moderatoribus singularis, ut nihil, quantumvis minimum videretur, contemnens. SACCHIN., *in vita*.

P. Petrus Faber dans viro cupiam docto, qui ad Societatem accesserat, monita, inter reliqua ait: Libentissime audimus, te inter Fratres infima quærere et ultima, atque minima consecrari; nam magnitudo humanæ mentis non in eo sita est, ut magna ex suo sensu amet, et amplectatur, magna, inquam, huiusmodi, sed ut ad minima se extendat. Perge itaque exerceri in iis minimis ut maxima æternæ vitæ promerearis. Non ignoras, apud arithmeticos notam, quæ Cifra vocatur, nihil per se valere, sed conjunctam numeris, incrementum iis majus afferre, quanto post plures ponatur. Quidni ergo nos omnes gaudeamus, qui novimus te, qui numero nostro accessisti, de vilibus vitæ hujus tuum colligere pretium ac valorem. Ama minimo nomine appellari ab omnibus, si nomen bonum velis tibi comparare. Idem dicere solebat, Deum, cujus est totum, quod est optimum majora sæpe homini dona differre, ut, dum comparandis minoribus invigilat, quasi quibusdam gradibus ad majora perveniat.

De Francisco Ribera scribit Ludovicus de Ponte: Leges et reliquas Superiorum ordinationes exactissime servavit, non solum tempore tyrocinii, sed etiam totius vitæ, ita ut neque studia, neque aliæ occupationes, quas habuit, potuerint ipsum ab exactione

impedire, aut ab exacta cujusvis regulæ, etiam minimæ, observatione retardare. *Vita P. Balch. Alvar. c. xxxi.*

P. Baltassar Alvarez continuo seipsum persequatur, sibi negabat, quidquid natura appeteret, non solum in rebus majoribus, sed etiam in minutissimis : dicebat enim substantiam mortificationis in eo consistere, ut in rebus omnibus etiam minimis adhibeatur, ut non solum rectus, et perfectus in suo statu esset, sed etiam in minutis ejus sponsam æmulando, cujus manus, et digiti usque ad extremitatem pleni erant myrrha probatissima, et qui eo usque pervenerit, ut dicere potuerit : Consummatum est, quidquid scilicet voluntati divinæ repugnabat. *Vita, c. iv, §2.* Observaverat enim diligenter, plurimum placere Deo, quod quis divinam ejus voluntatem plene, etiam in rebus minimis, exequatur, ut nos ad suum conspectum et familiaritatem admittat. *Id. § 1.*

EXEMPLA PROFANA.

Alexander Magnus dicebat ad suos milites, in bello nihil tuto in hoste despici posse, quantumvis minimum, nihilque parvum esse dicendum, ex quo gloriæ magnæ laus queat oriri. *CURT. l. VI, 9.*

Galenus probaturus in parvis operibus majorem admirabilitatem inesse, narrat; sculptum a se visum in annuli gemma Phaetontem quatuor equis invectum, quorum frænum, os, dentes anteriores discernebantur, et crura mirabiliter articulata crus pulicis non excedebant. *GALEN. l. XXVII de c. i, Usu part.*

Myrmecides quadrigam ex ebore, quam musca alis integeret, et navem, quam apicula pennis absconderet, fabricavit. *PLIN. VII, xxi.*

Alius quispiam, ut nomen sibi magnum ex re parva compararet, totam Homeri Iliadem charta, quæ in nuce concludi poterat, comprehendit. *NIGR. p. V. de Aur. min. hor. tom. iv.*

SIMILITUDINES.

UTILITAS. — Sicut granum sinapis, quod minimum videtur in semine, maximum tamen extat in olere; sic minimorum cura

in picas altissimarum virtutum; et altissimos manipulos cœlestium gratiarum excrescit. *S. PAULIN. ep. xx, ad Amandum.*

Sicut opes corporis accumuluntur, cum amatores illarum ne minimum quidem lucellum negligunt; sic spirituales divitiæ per minimorum sedulam curam augentur. *S. CHRYS. in Paran. priore.*

Sicut fluvius ex sui fontis origine perexiguus oritur, sed processu longiori deliciis, rivis hinc inde confluentibus dilatatur; sic interior noster homo in sanctæ conversationis itinere tenuis, et velut aridus incipit, paulatim vero per incrementa virtutum quasi rivis undique concurrentibus convalescit. *PETRUS DAM. ap. Lyr. apoc. 5.*

Sicut apud Indos testea et vitrea crepundia multo auro, gemmisque permutantur; ita minima opera apud Deum pro incomparabilibus gaudiis cœlestibus accipiuntur. *ENGELGR. Dom. Sept. § 4.*

Sicut paulatim homo a minimis vitiis in maxima proruit; ita a modicis virtutibus gradatim ad ea, quæ sunt excelsa, contendit. *S. ISID. l. II. sect. xxxvi, n. 3.*

DAMNUM. — Sicut domus numquam subitaneo ad ruinam incumbit impulsu, nisi aut antiquo vitio fundamenti, aut longa habitantium defidia, stillicidiis primum parvissimis penetrantibus corrupta fuerint sensim munimenta tectorum; sic neque ruina spiritualis subito contingit, sed primo minutissima stillicidia passionum ad animam penetrant, quæ si velut parva ac levia negligantur, corruptunt ligna virtutum, et posthæc influunt imbres largissimi vitiorum, per quos in die hyemali (ut loquitur Salomon, Prov. xxvii, juxta 70) id est, tempore tentationis, ingruente impugnatione diaboli, expellitur mens de habitatione virtutum, in qua aliquando circumspectam diligentiam retinens, velut in domus propriæ possessione requieverat. *ABBAS THEODORUS apud CASS. Collat. vi, c. ult.*

Sicut pisces deccurrente aqua vivarii moriuntur, si clausuræ ipsius minutatim ac sæpe crepant, nec reficiuntur; ita omnis Religio monastici Ordinis funditus perit, si custodia ejus per modicarum contemptum culparum, paulatim a fervore suo tepescit, attestante S. Scriptura : Qui modica spernit, paulatim decidet. *S. ANS. l. Simil., c. cxxii.*

Sicut quo nitidiores manus sunt, et gravius quoque minor in eis nævus offendit; et sicut pretiosam vestem exigua quævis

macula turpis decolorat; ita ad immunditiam minima quævis inobedientia sufficit, nec jam nævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minimorum residet negligentia mandatorum. S. BERN. *s. de Tripl. custod.*

Sicut in corporibus, quæ vulnera licet parva neglexerunt, febres gignunt et putrefactiones, ac mortem denique; ita et in animis qui pusilla dissimulant, majora invitant. S. CHRYS. in I Gal.

Sicut medici in corporibus ægris nihil, quod nociturum est, relinquunt; ita, quidquid obstat imperio (aut apud Religiosos perfectioni) nos pari studio recidamus. CURT. l. VI.

Sicut, si qua in dolio rimula existat, defluit vinum, antequam Dominus sciat si negligens est; sic quælibet res quamvis exigua, fructum excutit hominis negligentis. ISAT. ABB. orat. XII.

MOTIVA.

Liberalitas Dei erga nos: qui, teste S. Chrysostomo, sicut parturiens cupit eniti fœtum, ita effundere misericordiam suam desiderat, S. CHRYS. or. de B. Philog., et, ut S. Cyprianus loquitur, profluens largiter, nullis finibus premitur, nec coercentibus claustris intra certa spatia metarum frænatur, manat jugiter, exuberat affluenter; nostrum tantum sileat pectus, et pateat. Quantum illi fidei capacis (et liberalitatis mutuae per curam minimorum) afferimus, tantum gratiæ haurimus. Et ut sponte sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita se Spiritus cœlestis infundit. S. CYPR. l. III, ep. II, ad Donat. Imo, ut S. Magdalena de Pazzis divinitus didicit, tantopere se desiderat communicare nobis, ut, dum quis vult esse particeps communicationis illius, id ipse reputet, ac si alter magnum aliquid ipsi communicaret. Vita p. III § 5.

Utilitas propria: Sicut enim mercatores ditescere volentes, etiam minima quæque lucra non negligunt: ita neque eos spiritualibus divitiis congregandis intenti minimas lucrandi occasiones negligere debemus; ne alioqui illud S. Cypriani in nos quadret: Qua excusatione nos purgabimus, qui diaboli servis, munera pretiosa et grandia, et

nimio ac longo labore quæsitâ sumptuosissimo apparatu comparantibus, minores sumus. S. CYPR. Op. et elem.

Dei, naturæ, artium, minima æquali perfectione curaque perficientium exemplum: sic enim S. Hieronymus hortatur, dicens: Sicut Creatorem non in cœlo tantum miramur, et terra, et sole, etc. sed in minutis quoque animalibus, formica, culice, muscis, vermiculis, et ejusmodi genere, quorum magis scimus corpora, quam nomina, eandemque in cunctis veneramur solertiam; sic mens Christo dedita æque et in majoribus, et minoribus intenta est, sciens etiam pro otioso verbo reddendam esse rationem. S. HIERON. ep. III, ad Heliod.

Diaboli astutia et fallacia: qui, ut S. Franciscus dicere solebat, non vult de nobis plus quam tenuissimum capillum; ex illo enim hamum ingentem, validumque ad nostras constringendas animas, sibi vindicandas conficere solet. Et si vel semel levissimam turpem cogitationem excutere cunctemur, id arripit, et longum agmen fœdorum specierum consequentium adnectit. JOSEPH. ANCH. Vita, l. V. Sed et modica delicta, ut B. Marcus Eremita advertit, admodum elevat, et extenuat; alioquin enim hominem ad majus malum et vitium adducere non posset. B. MARCUS EREM. c. de Leg. spir. § 96. Id quod S. Chrysostomus exemplo Caini confirmat, cui prius persuasit dæmon deteriora offerre, nullum esse id dicens peccatum; deinde invidiæ veneno succendit, nihil etiam hinc mali secuturum persuadendo. Ita tandem in eum illapsus ad cædem fratris, et ad negationem sceleris impulit. Et paulo post etiam Judæ exemplum adjiciens, nisi putasset, inquit, parvum esse, pecuniam inopum surripere, in tantam protervitatem non devenisset. S. CHRYS. h. xxxi, in Matt.

Turpitude, quæ oritur ex minimorum neglectu: nam, ut sapienter advertit Cassianus, a potente elidi, licet sit in dejectione dolor, et gemitus in amissione victoriæ, tamen quodammodo de adversarii robore victis nascitur consolatio; sin vero inimicus exilis, et genus colluctationis infirmum, ultra dejectionis dolorem confusio turpior, et ignominia detrimento gravior infertur. CASSIAN. l. VII Inst., c. xx.

Periculum salutis: nam ut recte dixit Seneca, ista, quantumvis exigua sint, in majus exedunt. Numquam perniciose servant

modum : quamvis levia initia morborum serpunt, et ægra corpora minima interdum mergit accessio. *SENEC. ep. LXV.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quæ de hac materia bene nosse, observare debet Asceta. Primum est, ut certo sibi persuadeat, hanc minimorum curam esse unum ex præcipuis capitibus, a quibus vigor, et progressus religiosæ perfectionis pendet; cum, ut S. Thomas recte docuit, omnis scientia operativa tanto perfectior sit, quanto magis particularia considerat, in quibus est actus. S. TH. in *Prolog.* xxii. Hinc S. Chrysost. ait : Nostri magistri non solum opus turpe condemnant, neque tantummodo concupiscentiam prohibere contenti sunt, sed et vultum impudicum, et lasciva verba, visumque ineptum, sed et habitum inordinatum, incessum inconditum atque clamorem, et omnino usque ad humilia præcepta deducunt diligentiam disciplinæ. S. CHRYS. hom. i in *Matth.* et S. Ephrem sapienter monet : Eum qui cæteris præest, peritissimum esse convenit, et ad consulendum salutis subditorum vigilantissimum, utque singulorum observet incessum, gestum, motum, et habitum, adhibita etiam debita earum rerum correctione, quæ minus conveniunt, ut ad optimum ea statum, formamque reducantur. Magistri enim elementorum non solum figuras discipulis ostendunt, sed etiam minima quæque puncta distinctionesque proponunt. S. EPHREM., s. de *Vit. Spir.* Hinc Alphonsus Rodriguez de hac materia disserens tandem sic concludit, aitque, tanti nos debere facere ea, quæ de hac materia dicuntur ut servare pro generali regula debeant, scilicet, quamdiu quis æstimabit, magnique faciet res parvas, recte incedet, et Deus sua gratia ipsum provehet ulterius; contra si ipsas negligat, periculose incedet, quia scilicet per istam portam omnia mala in spiritualem religiosi domum incurrunt. RODR. p. 1 de *Perf.*, tr. I, c. xix.

Alterum est, ut sciat, in quibus potissimum minimorum cura occupari debeat; quæ quidem Nigronus in duo capita, scilicet declinanda et quærenda dividit, ut supra vidimus Laneizius in tria genera distinguit quorum primum continet fugienda, nempe pec-

cata et imperfectiones : secundum observanda comprehendit, nimirum leges, scripturas, viva voce traditas, consuetudines, opera superogationis, modum hæc omnia exequendi : tertium mortificanda includit, scilicet externorum sensuum et internorum affectuum compressionem ac subjugationem. LANCIZ. op. v, c. 5.

Tertium est, ut specialem affectum et amorem concipiat erga minima in omnibus rebus ad quotidianum usum spectantibus, puta victu, vestitu, officiis, honore, etc. eumque in finem privilegia ejusmodi minimis concessa bene apprehendat, nempe. 1. Quod Deo magis placeant, utpote in quibus minimum de commodo, et amore proprio reperitur. 2. Quod Christi exemplo et verbis (quibus ad novissimum locum amplectendum hortabatur) magis conformia sint. 3. Quod proximum magis ædificent. 4. Quod majorem profectus nostri promovendi occasionem offerant, cum, qui magis nos ipsos abnegamus, deprimimus, et humiliamus, tanto magis in spiritu proficiamus, et cælestium donorum capaces efficiamur. 5. Quod majorem animo quietem concilient, cum ejusmodi minima semper et ubique inveniantur, facilius obtineantur, securius et sine invidia possideantur, sine labore conserventur et sine dolore amittantur; atque adeo verum sit, quod qui separat pretiosum a vili, quasi os Dei, id est specialiter dilectus sit.

Quartum est, ut tria illa impedimenta, quæ ab electione et cura minimorum non modice impediunt, fortiter et efficaciter removeat : quorum primum est « falsa opinio, » qua sibi quis persuadet, nihil utilitatis, dignitatis aut jucunditatis inesse minimis, sed si gemmarum de gemmarum pretio judicandi creditur, cur Christo vilissima semper et minima eligenti non perinde credatur? Secundum est « erroneum aliorum judicium » nihil ejusmodi minima facientium; verum cum sapientia hujus mundi stultitia sit apud Deum, quis non videt, ejusmodi judicia ab Asceta fortiter spernenda, Christique et Sanctorum, perfectorumque judiciis postponenda esse? Tertium est « amor proprius » ad optima quæque et splendida secundum carnem appetenda inclinans; sed si commodiora corpori eligimus, cur non potius ea quæ animæ meliora sunt, inquirimus? quid autem melius et pretiosius, quam minimorum cura?

MISCELLANEA.

QUALITAS. — De muliere sapiente dicit Salomon : Manum suam misit ad fortia, et digiti ejus apprehenderunt fustum. PROV. XXXI, 10. Quia videlicet, ut explicat D. Damianus, hujus vitæ idoneus executor sic se per majora opera ex desiderii fervore dilatat, ut etiam causas, quæ sunt minimæ, non derelinquat. DAM. *op.* xv, c. i. Clarius vero S. Franciscus Salesius : Applica, inquit, tu manum ad fortia, proximo pro necessitate Christiana etiam cum vitæ periculo succurrendo, pro injuriis hostimenti loco gratias hosti referendo, frequenti Sacramentorum usu animas e piacularibus flammis liberando, etc., sed et digiti quoque fustum teneant, leves corporis afflictiones, parvas sui abnegationes ac dimissiones per idem sæpius sectando. ENGELGR. *Dom. Sept.* § 8.

NECESSITAS. — Christus Dominus S. Birgittæ dixit : Qui non bene utitur minimis, justum est, ut maximis non gloriatur. *Rev. inter.*, l. III, 13.

UTILITAS. — S. Cyrillus in illud Christi : Vestri capilli capitis omnes numerati sunt : quid capilli, inquit, et capitis pili, nisi minutissimas actiones significant, quas Deus exacte observat, ac præmiat? S. CYRILL. *ap. ENG.*, *Do. sept.* § 1.

S. Libariæ Virginis colus subito frondere, florere, ac amœnissimos flores producere cœpit, testes præmii, quod etiam pro minimis laboribus offert Deus. ROSWEID. 8 oct.

Mimus quidam, cum proximis ludis promississet se dicturum quid quisque maxime optaret, condicto die dixit : Omnes vultus vili emere, e caro vendere. Hoc autem per minimorum curam obtinetur. LESS. l. I *de Sum. bon.*, c. II.

DAMNUM. — Fr. Ægidius dicere solebat, parva negligentia, et exigua culpa posse amitti gratiam, quæ postea reparari vix queat. LIRÆUS., *Apoph.* l. I.

M. Varro, cum suasisset, ne quis rusticana prædia juxta lacunosa, palustriaque loca construeret, quæsitus, qua de causa id suaderet, respondit : Inde animalia minuta crescere, quæ oculis quidem conspici non queant, sed per aera intus in corpus per os, et nares attrahantur, et difficiles morbos

creent. VARRO, l. I. *de Agric.* c. XII. Idem contingit, qui prope mundum palustrem habitant, et minuta peccata sine horrore admittunt.

Quemadmodum, teste Poeta,

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum,

A cane non magno sæpe tenetur aper.

Ita non levius damnum a peccatis levibus timendum est.

OVID., l. II, *de Remed. amor.*

AUCTORES.

Julius Nigronus in speciali tract. *de Cura minimorum.*

Nicolaus Lancizius opusc. II, proœm., et opusc. V, c. ix, et x.

Hadrian. Lyræus in *Apoph.*, V. S. Ignatii l. I.

Henricus Engelgrave, part. I *Lucis Ev.*, embl. XII et XIII.

Paulus Barry in *Solitudine Hagiophile* dissert. I. Oct. diei.

Alph. Rodriq. *de Perf.* part. I, tr. I, c. ix et x.

MISERICORDIA ERGA VIVOS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quo dolemus, et tristamur de miseria proximi, quam, si commode possumus, a fratre depellimus, et ei per auxilium spirituale, aut temporale, subvenimus. S. GREG. in lib. *de Beat.* Aut, ut S. Greg. Nyssenus definit, est erga eos, qui ob res aliquas tristes, ac molestas se discruciant, cum dilectione conjuncta affectio. Dicta est a misero corde eo quod unusquisque intuetur quempiam miserum, et ei compatiens animus tangitur, ipse cor miserum facit, ut eum a miseria liberet, cui intendit. S. GREG. in *Mor.* Differt a miseratione, quia per misericordiam miserentis affectum intelligimus, per miserationem vero ipsam misericordiæ exhibitionem signamus juxta id, quod scriptum est : Misericors et miserator Dominus ; superfluum enim esset, utrumque ponere, nisi esset varietas in significatione. ID. in *Ps. pœn.* Unde

Hugo ait : Differunt misericordia, et miseratio, sicut fons et rivulus : misericordia enim est quasi fons affectus, miseratio quasi rivulus affectus.

DIVISIO. — Dividitur potissimum in corporalem et spirituales; illa est, per quam miseria corporalis sublevatur; ista, per quam animæ saluti consulitur.

ACTUS CORPORALIS MISERICORDIÆ. — *Esurientes pascere*, juxta illud Christi : Esurivi, et dedistis mihi manducare. MATT. XXV, 15.

Potare sitientes, juxta illud Christi : Sitiivi, et dedistis mihi bibere. IBID.

Operire nudos, juxta illud Christi : Nudus et operuistis me. IBID., 36.

Captivos redimere, juxta illud ejusdem : In carcere eram, et venistis ad me. IBID.

Ægrotos invisere, juxta illud ejusdem : Infirmus, et visitastis me. IBID., 35.

Hospitio peregrinos suscipere, juxta illud ejusdem : Hospes eram, et collegistis me. MATT. XXVI, 10.

Mortuos sepelire, juxta illud ejusdem : Opus bonum operata est in me : mittens enim unguentum hoc in corpus, meum ad sepeliendum me fecit. Et illud S. Raphaelis : Quando orabas cum lacrymis, et sepeliebas mortuos, et derelinquebas prandium tuum, et mortuos abscondebas per diem in domo tua, et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. TOB. XII, 12. Cur autem hujus actus mentionem non fecerit Christus, dum reliquos expressit, rationem S. Aug. esse putat, quod esset omnium minima, et obscurissima. S. AUG. *de Card. pro mort.* c. III. S. Chrys. vero censet, et ideo factum, quod sponte sua homines eleemosynam faciant, et in ea per abusum facile excedant, ut, dum pretiosis vestibus induuntur cadavera divitum, quæ rectius pauperibus darentur. S. CHRYS. hom. LXXXIV, in Joan. Porro hæc septem opera sequenti versu memoriæ causa sunt comprehensa :

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

ACTUS SPIRITUALIS MISERICORDIÆ. — *Pecantes corrigere*, juxta illud S. Scripturæ : Si peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum. MATT. XVIII, 19.

Ignorantes docere, juxta illud Siracidis : Qui misericordiam habet, docet, et erudit quasi pastor gregem suum. ECCL. XVIII, 13.

Dubitantibus recte consulere, juxta illud ejusdem Siracidis : Si est tibi intellectus, responde proximo. ECCL. V, 14. Id quod

etiam S. Hieronymus commendat dicens : Quos non potes opibus, consilio adjuva, solatio fove. Plus enim potes in angustia constituto præstare sapientiæ, quam quilibet maxime potestatis. Quia, ut S. Ambr. ait, facile pecunia consumitur, consilia exhaustiri nesciunt. Hæc usu augentur, pecunia minuitur, et cito deficit. Consilii collatio, quò in plures diffunditur, eo redundantior manet, et in suum fontem recurrit. In se enim refluit ubertas prudentiæ, et quod pluribus fluxerit eo abundantius fit omne quod remanet. S. AMBR. l. II *de Offic.* c. xv.

Mestos et afflictos consolari : juxta illud Siracidis : Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula, ex his enim in dilectione firmaberis. ECCL. VII, 18.

Condonare injurias, juxta illud Ecclesiastici : Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur. ECCL. XXVIII, 3. Et illud : Omnis injuriæ proximi ne memineris, et nihil agas in operibus injuriæ. ECCL. X, 6. Quod quidem opus misericordiæ S. Aug. omnibus aliis præfert, dum ait : Multa quidem sunt genera eleemosynarum, quæ, cum fecimus, adjuvamus ut nobis dimittantur peccata, sed ea nihil est majus, quam cum ex corde dimittimus peccata. S. AUG. in *Eccl.*

Patienter ferre injurias, juxta illud S. Pauli : Suscipite infirmos. Patientes estote ad omnes. Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat. AD THESS. I, c. v, n. 14.

Pro salute proximi Deum orare, juxta illud S. Jacobi : Orate pro invicem, ut salve mini. JAC. V, 16. Qui omnes actus memoriæ facilioris causa itidem hoc versu sunt comprehensi :

Consule, plecte, doce, solare, remitte, fer, ora.

GRADUS. — Primus hujus virtutis gradus est, voluntatem habere sinceram, et ardens desiderium omnibus miseris succurrendi : quemadmodum commendavit S. Aug. his verbis : Si potes dare, da : si non potes, affabilem te fac; coronat Deus bonitatem, ubi non invenit facultatem. Nemo dicat : non habeo : charitas de sacculo non erogatur. S. AUG. *sup. Psal.* cix.

Secundus est, teneram cordis compassionem vultu et lingua demonstrare : cujus gradus excellentiam more suo præclare sequentibus verbis declarabit S. GREG. : Plus esse dicimus, compati ex corde, quam dare : quia quisquis indigenti perfecte compatitur,

minus aestimat omne, quod dat : exteriora largiens, quod est extra seipsum, præbet : qui autem fletum et compassionem proximo tribuit, ei etiam aliquid de seipso dedit. S. GREG. in *Mor.* Idipsum confirmans S. Greg. Nazianz. ait : Summi muneris loco alacritatem dona : si nihil habes, collacryma : magnum est infortunato remedium miseratio ex animo collata. S. GREG. NAZ. or. de *Paup. amore.*

Tertius est, ultro dare non petentibus, et egestati occurrere : non enim satis est, teste S. Aug., perfecta misericordia, quæ precibus extorquetur. Festina, o pietas, et occurre : ne tibi vendices, quod Domino debetur. Ita Christus fecit hortans discipulos : Date illis vos manducare. MATT. XIV, 16. Ita Deus quotidie dona sua etiam non petentibus largitur. Tom. X. hom. L. hom. XLIX. Unde recte S. Aug. iterum, magnum est opus eleemosyna, inquit, ut homo faciat, quod facit Deus. Felix proinde, qui, ut Claudianus cecinit :

Nil negat, et sese vel non poscentibus offert. Quia, ut recte Seneca advertit, cum homini probo os concurrat, et suffundatur rubor, qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus suum. Non tulit gratis, qui, cum rogasset, accepit verbum molestum, onerosum, et demisso vultu dicendum *rogo* : nec res ulla carius constat, quam quæ precibus empta est. Ideo divinanda cujusque voluntas, et, cum intellecta est, necessitate gravissima rogandi liberanda est. Sero beneficium dedit, qui roganti dedit. Illud beneficium jucundum victurumque in animis scias, quod obvium venit. Lib. II, de *Bon.*, c. I.

Quartus gradus est, *etiam necessaria sibi subtrahere, et pauperi dare* : hoc enim maximum incentivum misericordiæ est, inquit S. Ambrosius, ut compatiamur alienis calamitatibus, necessitates aliorum, quantum possumus, juvemus, et plus interdum, quam possumus. S. AMBR., in orat. de *funere Patris.* Sic S. Gregorius Nazianz. de patre suo testatur, eum etiam necessaria liberali affectu erogasse ; matremque suam sæpius dixisse, se libenter seipsam et liberos vendituram, ut in pauperum usus insumerentur. Id quod reipsa S. Paulinus præstitit. S. PAULIN., *epist.* XXVII. Sed et S. Hieronymus testatur, Paulam romanam etsi opulentissimam eo usque omnia in pauperes erogasse, ut ne quidem nummum filiæ

reliquerit. S. Benedictum quoque, cum Provincia, in qua vivebat, fame laboraret, omnia Monasterii sui bona in pauperes erogasse, S. Gregorius scribit, qui et ipse, cum quondam nihil aliud, quam scutellam argenteam haberet, hanc ipsam pauperi dari jussit, dicens, malle se nihil habere, quam pauperem sine consolatione dimittere. S. GREG., l. II, *Dialog.*, c. XXVIII. S. Joannes Eleemosynarius vero etiam lectorum stragulam pauperibus dedit, iisque tantam liberalitatem mirantibus dixit : Fratres, nondum pro vobis sanguinem fudi, sicut mandavit mihi Dominus Jesus Christus. Jo. DIACONUS in *Vit.*, c. X. LEONTIUS, in *Vit.*

Omnia sua bona per Religionis ingressum pauperibus reliquere : juxta Christi consilium : Si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo ; et veni, sequere me. MATT. X, 21. Qui gradus merito perfectissimus censetur, quia, teste S. Hilarione, nemo melius erogat, quam qui nihil sibi reservat. *In vita.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem hæc est, visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc sæculo. JAC. I, 27.

Misericordiam et justitiam custodi, et spera in Domino Deo tuo semper. OSEÆ. XII, 6.

Estote misericordes, sicut Pater vester misericors est. LUC. VI, 36.

Estote invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis. EPH. IV, 32.

Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue ; si exiguum tibi fuerit, libenter impertiri stude. TOB. IV, 8.

Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ : idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri egeno et pauperi, qui tecum versatur in terra. DEUT. XV, 11.

Erue eos, qui ducuntur ad mortem : et qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses. PROV. XXIV, 11.

Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi, ne incidas. ECCL. XXIX, 27.

Hæc ait Dominus exercituum dicens : Ju-

dicium verum judicate, et misericordiam, et miserationes facite unusquisque cum fratre suo. ZACH. VII, 9.

Nonne ergo oportuit, et te misereri conservi tui, sicut ego tui misertus sum? MATT. XVIII, 33.

Ne dicas amico tuo: Vade, et revertere, et cras dabo tibi, cum statim possis dare. PROV. III, 18.

NECESSITAS. — Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te: utique facere iudicium, et misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo. MICH. VI, 8.

Judicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. JAC. II, 13.

Qui calumniatur egentem, exprobrat Factori ejus; honorat autem eum, qui misereatur pauperis. PROV. XIV, 31.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defecerit, recipiant vos in æterna tabernacula. LUC. XVI, 9.

Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? I JOAN. VIII, 17.

Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. ECCL. XXIX, 12.

Discedite a me maledicti in ignem æternum: esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, etc. MATT. XXIX, 41.

UTILITAS. — Beatus, qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. PS. XL, 1.

Misericordia et veritas te non deserant. Circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam, et disciplinam bonam coram Deo, et hominibus. PROV. III, 3.

Benefacit animæ suæ vir misericors. PROV. XI, 17.

Eleemosyna ab omni peccato, et a morte liberat, et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. TOB. IV, 11.

Conclude eleemosynam in corde pauperis, et hæc pro te exorabit ab omni malo. ECCL. XXIX, 15.

Peccata tua eleemosyna redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum. Forsitan ignoscet tibi Deus. DAN. IV, 24.

Fœneratur Domino, qui miseretur paupe-

ris, et vicissitudinem suam reddet ei. PROV. XIX, 17.

Benefac justo, et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso, certe a Domino. ECCL. XII.

Cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, et tenebræ tuæ erunt, sicut meridies, et requiem tibi dabit Dominus. Deus tuus semper, et splendoribus implebit animam tuam, et ossa tua liberabit, et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cujus non deficient aquæ. IS. XXXVII, 10.

Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. MATT. X, 42.

Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur; de panibus enim suis dedit pauperi. PROV. XXII, 9.

Qui dat pauperi, non indigebit; qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam. PROV. XXVIII, 27.

Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. MATT. III, 27.

Qui parce seminat, parce et metet: et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. II COR. IX, 6.

Date, et dabitur vobis. Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superefluentem dabunt in sinum vestrum. LUC. VI, 38.

Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri et dilectionis, quam ostendistis nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis, et ministratis. HEBR. VI, 10.

Superaxaltat misericordia iudicium: Iudicium enim sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. JAC. I, 13.

DIGNITAS. — Induite vos ergo sicut electi Dei, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, patientiam, supportantes invicem, et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam. COLOSS. III, 13.

Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi. PS. CXI, 9.

Eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum. ECCL. XXXI, 11.

Facere misericordiam et iudicium, magis placet Domino, quam victimæ. PROV. II, 3.

Illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt; cum semine eorum permanent bona; hæreditas sancta nepotes eorum; et in testamentis stetit semen eo-

rum, et filii eorum propter illos usque in æternum manent : semen eorum , et gloria eorum non derelinquetur. ECCL. XLIV, 10.

FRANGE ESURIENTI PANEM TUUM, ET EGENOS VAGOSQUE INDUC IN DOMUM TUAM : cum videris nudum , operi eum, et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te. IS. LXVIII, 7.

JUCUNDITAS. — Jucundus homo , qui miseretur et commodat : disponet sermones suos in judicio. PS. CXI, 5,

Hæc est requies mea : reficite lassum, hoc est meum refrigerium. IS. LVIII, 14.

MISERICORDIA IN SPECIE.

ESURIENTES PASCENS. — Frange esurienti panem tuum. ISAL. LVIII.

ESURIVI, ET DEDISTIS MIHI MANDUCARE. MATT. XXV.

MISERATOR ET MISERICORS DOMINUS , escam dedit timentibus se. PS. CX.

SITIENTES POTANS. — Sitivi, et dedistis mihi bibere. MATT. XXV.

QUICUMQUE POTUM DEDERIT UNI EX MINIMIS ISTIS CALICEM AQUÆ FRIGIDÆ , amen dico vobis, non perdet mercedem suam. MATT. X.

NUDOS OPERIENS. — Nudus eram, et cooperuistis me. MATT. XX.

Cum videris nudum , operi eum, et carnem tuam ne despexeris. ISALÆ LVIII.

Si despexi pereuntem, eo quod non haberet indumentum, et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera ejus, et de velleribus ovium mearum calefactus est. JOB. XXXI.

Qui habet duas tunicas, det unam non habenti. LUC. III, 9.

Si frater, et soror nudi sint , et indigeant victu quotidiano; dicat autem aliquis ex vobis : Ite in pace , calefacimini , et saturamini, et non dederitis ea , quæ necessaria sunt corpori, quid proderit? JAC. VII,

CAPTIVOS LIBERANS. — In carcere eram, et venistis ad me. MATT. XXV.

Spiritus Domini super me, et misit me, ut prædicarem captivis indulgentiam, et clausis apertionem. ISALÆ LXI.

Dimitte eos, qui confracti sunt, liberos. IBID., c. XXVIII.

Si abstuleris de medio tui catenam (In

carceratos liberando) tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et gloria Domini colliget te. IB.

INFIRMOS VISITANS. — Infirmus eram, et visitastis me. MATT. XXV.

Non te pigeat visitare infirmum; ex his enim in dilectione firmaberis. ECCL. c. VII.

CONSOLAMINI PUSILLANIMES, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. THESS. X, 50.

HOSPITES SUSCIPENS. — Hospes eram, et collegistis me. MATT. XXV.

Hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis. HEB. XIII.

Egenos vagosque induc in domum tuam. ISALÆ, LVIII.

SEPELIENS MORTUOS. — Quando mortuos per diem abscondebas in domo tua, et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. TOB. XII.

Benedicti vos a Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, et sepelistis eum. II REG. II.

MORTUO NON PROHIBEAS GRATIAM (*sepultura*) non desis plorantibus in consolatione. ECCL. VII.

Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepli, et honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus. Cum autem et ipsa compleverit tempus vitæ suæ, sepeles eam circa me. TOB. IV.

Panem tuum, et vinum tuum super sepulchrum justii constitue. IBID.

EX SS. PATRIBUS ET DOCT.

Misericordia in communi.

QUALITAS. — Eleemosynæ magnitudo non in pecuniarum multitudine indicatur, sed in dantium promptitudine. Et propterea qui calicem aquæ frigidæ dedit, factus est acceptabilis, et quæ duo minuta erogavit, ut dicamus, quod Deus ubique mentem requirit. Et apostolus : Si voluntas prompta est, secundum id, quod habet, accepta est. S. CHRYS. hom. XXXIV, *ad Popul.*

Non ad hoc accepisti, ut in delicias absumeres, sed ut in eleemosynam erogares. IBID.

Superflua diviti, necessaria sunt pauperi; aliena retinet, qui ista tenet. S. AUG., in *Psal. CXLVII.*

Tibi superflua sunt, sed Domini pauperes clamant : Nostrum est, quod effunditur. Nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditur. IDEM, in *Joan.*

Eleemosyna Redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non de illicitis rebus, et iniquitate congeritur, sed quæ de rebus concessis, et bene acquisitis impenditur. S. GREG., ep. cx.

Duo sunt, quæ continet misericordia : alterum est internus commiserationis in corde sensus : alterum externa mali propulsatio, si fieri queat. Ubi adjutrices manus porrigere non datur, non minus habendi sunt misericordes, quod omnibus competere potest ; est enim misericors, qui tantum indolescit fraterna charitate alienis calamitatibus si non possit re ipsa subvenire. Ideo Clemens Alexandr., l. IV Stromatum : Misericordes esse vult, non solum qui faciunt misericordiam, sed etiam qui misereri volunt, etsi non possint. Quibus adest, ut sponte et libera voluntate operentur.

Misericordem esse, est habere miserum cor de miseria aliorum, quando illam reputamus quasi nostram : de nostra autem dolemus, et studemus repellere. S. THOM., in *Matt.*, c. v.

In quo opere etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas ; quoniam fidelium largitas non de muneris pensatur pondere, sed de benevolentiae quantitate. S. LEO, s. 3, de *Collect.*

Misericordia est animi condolentis affectus cum additamento beneficii, ut compatiatur de proximo et largiamur de proprio. AUGUST., de *Finit.*

Misericordia verum est Sacrificium, si propter Deum fiat. AUG. de *Civit. Dei*, cap. vi.

Sic mens per compassionem doleat, ut etiam larga manus affectum doloris ostendat. GREG., xx, *Moral.*

Misereri volens proximo sibi ipsi prius debet misereri. IDEM, xix *Moral.*

NECESSITAS. — Misericordiæ virtus tanta est, ut sine illa cæteræ, etsi multæ sint, prodesse non possint. Quamvis enim aliquis fidelis sit, et castus, et sobrius, et aliis majoribus ornatus insignibus, si misericors tamen non est, misericordiam non meretur.

Quæ stultitia est, illic relinquere, unde extiturus es : et illuc non præmittere, quo iturus es ; illic ergo substantiam tuam colloca ubi patriam habes. S. CHRYS., in *Matt.* vi.

Discamus misericordes esse omnium causa, maxime quoniam et nos multa indigemus misericordia, et neque vivere nos putemus per id temporis, quo non miseremur. S. CHRYS., in xxxiii, ad *Popul.*

A gehenna vos nemo eruet, nisi a pauperibus auxilium consequamini. IBID.

Crudele est, ut, de quo habes, non des ei, quem scis non habere. Grave est, ut tua substantia non sustentens egentis inopiam. Unde semper flagellamur in frugibus, quia bene egentibus non facimus. S. AUG., hom. xlvii, ex. l.

Anima sine misericordia sterilis est. Hoc illud est, quo Deo similes nos evadere licet, misereri, inquam, et condonare. Hoc nisi habeamus, privati sumus omnibus. GRANAT, V. *miser.*, fol. 360.

Quid par virginitati ; et tamen expellitur, si eleemosynam non habeat. Si vero virgines excluduntur, eo quod hanc congrua non habuerint cum largitate, quis absque ea veniam assequi poterit ? Nemo, sed hanc non habentem omnino perire necessarium est. S. CHRYS., hom. xxxiv, ad *popul. Antioch.*

Qui sibi soli vivit, et omnes negligit, superfluous est, et nec homo, nec generis nostri. IBID.

Quasi nec alias virtutes dexteri, nec alias offensiones habeant sinistri : sed illo magno summoque judicio tanti æstimabitur, vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas ut pro plenitudine omnium virtutum, et pro summa omnium commissorum, et per unum bonum illi introducantur in regnum, et per unum malum isti mittantur in ignem æternum. S. LEO, s. 5, de *Collect.*

UTILITAS. — Nulla omnino re, perinde, ut misericordia, Deus conciliatur. Quandoquidem nec aliud quicquam Deo magis proprium est, quippe quem misericordia, et veritas præcedat. S. GREG. NAZ., or. de *Paup. mor.*

Demus usuram, sed Deo, non homini. Ei damus, qui abundat ; ei damus, qui dedit, quod demus. Et pro modicis rebus, pro frivolis, pro mortalibus, pro putribilibus, pro terrenis æterna, sine fine manentia. Quid multa dicturus sum ? se promittit, qui promittit ; si amas illum, eme illum ab illo, et ut noveris te ipsi dare, audi illum dicentem : « Esurivi, et dedistis mihi manducare. » S. AUG., hom. xxix, in *Joan.*

Quatuor temporales gratiæ promittuntur viro misericordi. Prima est gratia conservans :

secunda gratia vivificans: tertia gratia consummans: quarta gratia liberans. Prima gratia conservans nominatur, et de hac Propheta subdit: « Dominus conservet eum, » id est, cum aliis, cum tota familia sua, atque cum omnibus bonis suis servet; unde Propheta inquit ps. CXLIV: « Custodit Dominus omnes diligentes se, » scilicet in membris suis. Secunda est gratia vivificans, et de hac Propheta subdit, « et vivificet eum, » scilicet misericordem: quia « misericordia, » sicut Apostolus ait: I Tim. IV: « Promissionem habens vitæ, quæ nunc est. » Tertia est gratia consummans: et de hac subditur: « Beatum facit eum in terra, » id est, in præsentis vita. Quarta est gratia liberans, scilicet a peccatis vel pœnis, quæ insurgunt ex suggestionem diaboli: unde sequitur: « Et non tradat eum in manibus inimicorum ejus. »

Non timeatur in eis expensis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas magna substantia est, nec potest largitatis deesse materies, ubi Christus pascit, et pascitur; in omni hoc opere illa intervenit manus, quæ panem frangendo auget, et erogando multiplicat. S. LEO, f. 10, de *Quadr.*

Peccatis tuis venundatus es? redime te pecunia tua; vilis pecunia, sed pretiosa est misericordia. S. AMBR., s. de *Elia*.

Duo sunt opera misericordiæ, quæ nos liberant; quæ breviter ipse Dominus posuit in Evangelio dicens: « Dimittite, et dimittetur vobis; date, et dabitur vobis. » Dimittite, et dimittetur vobis, ad ignoscendum pertinet: Date, et dabitur vobis, ad præstandum beneficium pertinet. S. AUG. XV, de *Ver. Dom.*

Aspice, quemadmodum Deus in tuas manus misericordiam posuit, ut, si velis misericordia tua tecum uti, memineris etiam tecum proximo tuo idem debere facere, et tunc mihi crede, Deus suam misericordiam, benignitatem, mansuetudinem non denegabit tibi. DID. STELL., ap. *Mansi tr.* 57, *disc.* 3.

Christus beatitudinis amplissima proponit præmia, et ut amor ob excellentiam non plene remuneratur, neque rependitur, nisi amore, ita misericordia nostra ob sui præstantiam non pensatur, nisi Dei misericordia. SALMERON.

Mercatura, negotiatioque tua cælum est: da panem, et accipe paradysum: parva da, et magna suscipe: da mortalia, et accipe immortalia. S. CHRYS., hom. IX, de *Pœnit.*

Gravis est nobis inimici tentatio, sed longe

gravior illi oratio nostra. Lædit nos iniquitas ejus, atque versutia, sed multo amplius eum nostra misericordia torquet. S. BERN., in *Dedic. Eccl.*, f. 3.

Magis valet eleemosyna contra jacula inimici, quam arma terrena, quia hæc dubiam illa certissimam parit victoriam. GLOSS., sup. *Eccl.*

Beati illi, qui subveniunt miseris; quoniam eis rependitur, ut per misericordem Dominum de miseria liberentur; nam idipsum videtur justum, ut, qui a potentiore juvari vult, adjuvet inferiorem, in quo est ipse potentior. S. AUG., de *Serm. Dom.*

Non nemini me legisse, mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, et impossibile est, multorum preces non audiri. S. HIER., in *epist. ad Nepot.*

Misericordia est salutis præsidium, fidei ornamentum, propitiatio peccatorum, hæc est, quæ justos probat, sanctos roborat, Dei cultores ostentat. S. CHRYS., in s. sup. *Matth.*

Fœcundus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum. Via cœli est pauper, per quam venit ad Patrem. Incipe ergo erogare, si non vis errare. S. AUG., s. 25, de *Ver. Dom.*

Dicit tibi Christus: Da mihi ex eo quod dedi tibi: de meo quæro. Da, et redde. Habuisti me largitorem, fac me debitorem, habeam te fœneratorem. Temporalia mihi das, æterna restituam: te ipsum tibi reddam quando te mihi reddidero. *IBID.*

Si vis esse mercator bonus, fœnerator egregius, da quod non potes retinere, ut recipias quod non potes amittere. Da modicum ut recipias centuplum: da temporalem possessionem, ut consequaris æternam hereditatem. S. AUG., in *Epist.*

Quidquid tribuitur pauperi, si subtili consideratione pensetur, non est domum, sed mutuum: quia, quod datur, multiplicato sine dubio fructu recipitur. S. GREG., in *Reg.*

Melius servatur pecunia, quæ in dextra pauperis collocatur: hanc calumniator non extorquet, invidus non criminatur, latro non aufert, fur nocturnus non diripit, servus fugam meditans non invadit, sed semper est tuta, semper integra, semper salva. S. CHRYS., in s. sup. illud: *Nolite thesaur.*

Nulla omnino res est, quæ Dei benevolentiam perinde conciliet, ac misericordia. S. GREG. NAZ., in orat. de *Paupert. amore.*

Eia carissimi, hodie ostendamus qualiter est ars omnium artium quæstuosissima, eleemosyna. Si enim artis est proprium, ad aliquam utilitatem pervenire, eleemosyna vero nihil est utilius, clarum est profecto, quod et ars, et omnium est optima. S. CHRYS., hom. xxxix, ad popul. Antioch.

Miseri homines, qui in morte peccati aruerant : ad vitam eleemosynis reviviscunt, estque illis misericordia fons salutis, quibus avaritia fuerat mortis incendium, ut flammæ quas peccando sibi incenderant, largiendo restinguant. S. MAX., hom. I, de Eleem.

Quamvis pollutus, quamvis multis criminibus circumseptus, si eleemosynas feceris, innocens esse cepisti. Abstergit enim eleemosyna, quod avaritia polluebat : et maculam quam res alienas diripiendo contraxeras tuas erogando purificas. Vide ergo, quæ sit misericordiæ gratia, quæ una et sola virtus cunctorum est redemptio peccatorum. IDEM.

Per misericordiam pauperum, misericordiam paremus, ut possimus esse de poena liberi, de salute securi. S. CHRYS., hom. viii.

Manus pauperis est Abrahæ sinus, ubi quidquid pauper acceperit mox reponit. Thesaurus cæli est manus pauperis, quod suscipit, ne in terra pereat, reponit in cælum. Manus pauperis est gazophylacium Christi, quia quidquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo, homo, pauperi terram, ut accipias cælum : da nummum, ut accipias regnum ; da micam, ut accipias totum ; da pauperi, ut des tibi : quia quidquid pauperi dederis, tu habebis : quod pauperi non dederis, habebit alter. IDEM, hom. de Jejun. et eleem.

Misericordia Dei, est summum solatium mœstorum. GREG. II Moral.

Misericordia est salutis præsidium. S. CHRYSOST., de Misericordia.

ÆQUITAS. — Quemadmodum artificum unusquisque propriam artificii sui scientiam novit, sic divites non fabricare, nec ædificare, nec texere, nec navem extruere, nec aliud hujusmodi artificium norunt. Illam igitur artem discant, ut divitiis recte, et ut decet, utantur. Non est enim certe ars illa contemnenda, qua discunt opulenti conferendum indigentibus esse, præcipua enim est, et aliis artibus multo præstantior. Hujus artis officina in cælo est, hujus non a ferro, neque ab ære instrumenta sunt, sed voluntate sola, et benignitate mentis extracta. Hu-

jus Magister Christus est, et Pater ejus : « sitis misericordes, inquit, sicut et Pater vester, qui in cælis est. » S. CHRYS., ho. lxx in Matth.

DIGNITAS. — Omnis summa Christianæ disciplinæ in misericordia et pietate est. S. AMBR.

Misericordia largior, ubi fides promptior. Nihil tam commendat Christianum, quam miseratio charitatis. IDEM de Offic.

Nihil tam divinum homo habet, quam de aliis bene mereri. Fac calamitoso sis Deus, Dei misericordiam imitando. S. GREG. NAZ., in orat. de Paupert. mor.

Melius est, artem eleemosynam dandi scire, quam esse Regem, et diademate coronari. Hæc namque te docet, quomodo possis Deo similis fieri, quod est omnium summa bonorum. S. CHRYS. hom. xxxiii ad pop. Ant.

Eleemosyna amica Dei consistit, et semper ei propinqua est : pro quibuscumque voluerit, facile munus gratiæ impetrat, vincula peccatorum ipsa dissolvit : fugat tenebras, extinguit ignem. Huic cum multa fiducia portæ cæli aperiuntur, et veluti Reginæ intranti nullus custodum, qui assistunt, audet dicere : quæ tu es ? aut unde ? sed omnes eam a regione suscipiunt. IDEM, l. IX sup. Matt.

Si misericordis appellatio Deum decet, ad quid aliud te sermo Christi hortatur, nisi ut Deus fias tanquam insignitus propria nota Deitatis ? S. GREG. DE NYSS., l. de Pœnit.

Dominus misericordiam mavult, quam sacrificium, ac pinguium annorum myriades commiseratio superat. S. GREG. NAZ., in orat. de Paupert. amor.

Magna res homo, et pretiosa vir misericors. Hæc major est gratia, quam mortuos resuscitare. Multo namque majus est, esurientem pascere Christum, quam in nomine Jesu mortuos suscitare ; nam illic quidam tu de Christo bene mereris, hic autem ipse de te. Ac merces est in bene gerendo, non in bene patiando. His in signis ipse Deo debes, in eleemosyna vero Deum habes debitorem. S. CHRYS. hom. xxxvi ad pop. Ant.

Præclara et divina res (eleemosyna), fratres carissimi, salutaris operatio, solatium grave credentium, securitatis nostræ salutare præsidium, munimentum spei, tutela fidei. S. CYPR., l. XIX de Eleemos.

Tanto quisque perfectior est, quanto per-

fectius sentit dolores alienos. S. GREG. I. XIX *Mor.*

Eleemosyna in utraque vita claros exhibet, in ista famam comparans preclaram, in illa gloriam tribuens æternam. S. CHRYS.

Ubi Deus curam misericordiæ, ibi et imaginem suæ pietatis invenit. S. LEO. s. 10 *de Qu.*

O prægrandis eleemosynæ virtus! divites sanctificat, mortuos suscitatur, et immortalitatem mortalibus donat. Eleemosyna charitatis soror, egenorum vita, sanctimonix Antistita, virtutum Regina. S. CHRYS., t. I, *de Pæn.*

Sola misericordia est, cui omnes virtutes honorabiliter cedere non recusant. CASSIOD. *in Epist.*

Si et tu gloriam ex divitiis quæris, cognosce, quia melius est mille filiorum, quos per misericordiam acquisieris, quam mille aureorum dominum dici. Facultates namque relinquuntur hic, etiamsi nolumus, bonorum vero operum conscientia nobiscum pariter pergit ad Deum. S. AMBR. s. 81.

Quod si Magistratus in theatris mimis et athletis et gladiatoribus, aliisque hujusmodi generibus hominum totum pene patrimonium suum largitur ac prodigit, ut unius horæ favorem vulgi nimirum acquirat, nihil sibi ulterius profuturum: tu dubitas, et cunctaris munificus esse in hujusmodi largitionibus, in quibus Judex residet Deus, faventium et acclamantium vulgus sunt Angeli: ubi omnes, qui a sæculo fuerunt, sancti laudatores et prædicatores tui sunt, ubi laus et favor non simul cum die cessat, sed cum sæculis permanet: ubi corona tibi non auri, sed justitiæ dabitur: ubi honores non unius urbis, sed cælorum regna mereberis. *IBID.*

Tanto aliqua virtus est melior, quanto facit hominem Deo similiorem, quia per hoc melior est homo, quod Deo est similior; at hoc maxime facit misericordia, quia de Deo dicitur in Psalmo: « Quia miserationes ejus sunt super omnia opera ejus. » Unde et Lucæ VI, Dominus dicit: « Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est. »

Contemplari debes excellentiam misericordiæ, quæ homines similes Deo facit, et in illa re similes, quæ gratiosior, et diviniore in ipso est: nam certum est quod major perfectio, quæ reperiri potest in creatura, est similem esse Deo, et quanto magis hujus similitudinis obtinuerit, tanto per-

fecior erit: si omne animal diligit sibi simile, si misericors similis est Deo, certum est, quod a Domino magis diligetur: nam cum Dominus infinite misericors sit, omnes eos diligere debet, quos invenerit misericordia indutos, tanquam legitimos filios, qui ei assimilantur. Quid, obsecro, in mundo esse potest tanta æstimatione dignum? Si tanti æstimantur homines, cum Regum, et Principum familiares et amici sunt, quo prætio æstimari debeat ea virtus, quæ nos Deo conjungit, et illi similes facit? *IDD. STELLA in c. VI Luc.*

Misericordiæ virtus tanta est, ut sine illa cæteræ etsi sint, prodesse non possunt. LEO PAPA *in fer. de Appar.*

Misericors magnus homo et honorabilis vir S. CHRYS. *de Pæn. hom. VII.*

JUCUNDITAS. — In tali casu operarius felix vivit, et securus moritur, cum quo ambulat patrimonium in immortale horreum, in quo debitorem fecit Dominum, dum alterum pascit dando. Nullam poterit incurrere perniciem, qui eleemosynis comparaverit pietatem.

Quæ illa erit, fratres carissimi, operantium gloria, quam grandis, et summa lætitia, cum populum suum cœperit Dominus recensere, et meritis atque operibus nostris præmia promissa contribuens, pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna præstare, offerre nos Patri, cui nos sua sanctificatione restituit. S. CYPR. *de Clem.*

Quisquis copiosum in cœlis fructum desiderat, semina dum tempus est, non omittat, ut manipulos in die messis cum lætitia colligat. Nam qui seminant in lacrymis, cum exultatione et gaudio metent. Ibi desideria figite, ubi quidquid retribuitur, finem non suscipit. S. GREG., *Epist. ad Savinellam.*

FACILITAS. — Numquid grave et onerosum quidpiam a nobis requirit? necessitatem excedentia vult nos facere necessaria, et quæ inutiliter reposita, hæc vult bene distribui, ut hinc occasione sumpta nos coronet. S. CHRYS. *hom. XXXIV ad Pop.*

Quod si difficile tibi putas, o homo, magnificentiam divinæ largitionis imitari, imitare terram; si levare oculos sursum non potes, saltem ea, quæ deorsum sunt, et in pedibus tuis intueri. Affer tu fructum, sicut terra; noli esse deterior insensibili elemento. Illa enim fructus, quos affert, non suis usibus vindicat, sed tuis ministrat ob-

sequiis : tu vero fructus illius solus invadis, et tibi soli concludis. S. AMBR. XI.

Ante oculos Dei numquam est manus vacua a munere, si arca cordis plena est bona voluntate.

MISERICORDIA IN SPECIE.

ESURIENTES PASCENS. — O quid agit amor pauperis! inquit Chrysologus : gloriatur in cœlo Deus, unde pauper erubescit in terra. Et paulo post subdit : In cœlo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in cœlo. Quod Abel passus sit, quod servavit mundum Noe, quod Abraham fidem suscepit, quod Moyses Legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit, Deus tacet, et hoc clamat solum, quod comedit pauper. S. CHRYS., 14.

Quis unquam capere poterit, inquit idem Sanctus, quod fructum panis dator omnium quærat? « Esurivi, inquit, et dedistis mihi manducare. » Non dixit esurivit pauper et dedistis illi manducare : sed, Esurivi ego, et dedistis mihi manducare. Nimis est, quod sapit Deo pauperis cibus, qui totius creaturæ bona non esurit, saginatum se in esca pauperis prophetizat in Regno cœli coram omnibus Angelis, in conventis resurgentium. IDEM.

Considera, Christum se vocare pauperem, nudum, infirmum etc. Tanta est enim unio Christi cum corpore suo, ut illo ægrotante ægrotet, illo esuriente esuriat. Unde pulchre Origenes in hæc verba scribit : Sicut anima habitans in corpore, cum non esuriat, quantum ad suam substantiam spiritualem, esurit tamen unumquemque corporis cibum, quia copulata est corpori suo; sic et Salvator patitur, quæ patitur corpus ejus Ecclesia, cum sit ipse impassibilis quantum ad suam divinitatem.

SITIENTES POTANS. — Dicitur opus misericordiæ propter conditionem potus; licet enim aqua nullius valoris sit, et a quolibet inveniatur, est tamen opus misericordiæ circa potum dandum, id est, quod detur vinum, quia aqua non est potus conveniens cuilibet, sed aliquibus noxius, juxta illud I TIM. V : *Noli adhuc aquam bibere, etc.* Dare autem vinum, est facere sumptus. Potest accipi etiam quoad omnem potum, etiam de

aqua, nam quidquid aliquis det alteri, quantumcumque modicum, beneficium ei præstat, et apud Deum non manet sine retributione, si propter eum fiat. Sic dicitur Matt. X, Marc. IX : « Quicumque potum dederit, etc. » ABULENS in c. XXV Matt.

Nullus adeo pauper est, qui possit se de misericordiæ operibus excusare, cum regnum cœlorum porrectione calicis aquæ frigidæ possit mercari, imo solo affectu, si desit aqua. DIONYS. CARTH. ap. Mansi tr. 57 d. 22, n. 1.

Primus tibi calicem suum obtulit, tu vel aquam frigidam ei negas; potavit te Spiritu Sancto, quamvis indignus esses, tu nec corporalem hanc sitim suam mitigare studes. Nonne magnum ducis, quod calicem illum tenere potes, unde Christus bibiturus est? Nonne vides, quia soli Sacerdoti fas est calicem sanguinis tibi tradere? Nec tantum postulo, quantum dedit, non enim sanguinem, sed aquam frigidam flagito. Cogita, cui potum præbes. S. CHRYS. h. XLVI in Matt.

NUDOS TEGENS. — Quid miser judici respondebis? Parietes vestis, hominem non vestis? Equos phaleris ornas, fratrem tuum laceris amictum pannis aspernaris. S. AMBR. l. de Nabos. c. XXIII.

Parietes vestitis auro, homines denudatis? clamat homo nudus, et tu sollicitus es, quibus marmoribus pavimenta vestias : pecuniam pauper quærit; et non habet, et equus tuus aurum sub dentibus mandit. S. BASIL. h. LXVII.

CAPTIVOS REDIMENS. — Mementote victorum, tanquam simul vincti. Ita qui eos, vel verbis vivis, vel epistolis consolatoriis adhortantur (sicuti B. Cypriano, et Sebastiano diximus) vel qui illis, dum vincti sunt, et carcere premuntur, necessaria subministrant. Qua in re maxime commendantur in novo Test. S. Anastasia, et S. Praxedes, quæ ampla sua patrimonia in pauperum victorum usus distraxerunt, etc. BELLOT. Spec. mor., l. III, d. XXIV.

Misericordiæ opus in redimendis captivis positum est, quod præstantissimum est opus, quoniam et animam a periculo abjurandæ fidei, et corpus vilissima servitute liberamus qua una re insignem pietatem declarant suam, qui vel illis commiserentur. Unde Paulus, Hebr. X : *Nam et vinctis compassi estis, et cap. XIII : Mementote victorum tamquam simul vincti.*

INFIRMOS VISITANS. Visitare, de primaria sua significatione importat frequenter visitare; nam cum ægri multas tolerant molestias, opus est, ut alii colloquantur eis, quia per allocutionem consolantur: transmittitur enim quodammodo malum per visionem, et allocutionem, quod multipliciter sit. Primo, quia quamdiu ægri colloquantur aliis, non ita sentiunt molestias suas, sicut quando soli sunt: et ideo, ut dicit Aristoteles, 9. Ethic., valde mali non possunt apud se ipsos manere, quia cogitatio malorum prætorum affligit eos, et cum sunt cum aliis, consolantur. Secundo, quia visus assistentium, et maxime amicorum consolabilis est, et diminuit aliquid de malo. Tertio, quia illi ex colloquio dant bonam spem ægro, et faciunt illum oblivisci aliquid malorum, quæ patitur, et minus judicat esse, quod patitur, et opinio tollit multum de afflictione ægri. Quarto sit, quia malum quodammodo transmittitur, et non fit hoc realiter, quia malum unius non potest in alterum transire etiamsi sit morbus contagiosus; sed quia æger videt alios sibi condolere, judicat minus esse malum suum, quia aliquis est, qui pro eo doleat. ABULENS. in c. xxv *Matt.*

Cibum porrige, medicamentum adhibe, vulnus alliga, de calamitate aliquid percontare, de patientia orationem. habe S. GREG. NAZ. OR. 27, de *Paup. amor.*

Necesse est, quod omnia, quæ pertinent ad relevationem ægri, accipiantur nomine visitationis. Est ergo ei necessaria visio, et allocutio propter consolationem, necessaria est etiam administratio, quia infirmus non potest sibi ipsi ministrare. SALMERON tom. VII, tr. xxvii.

Duo potissimum beneficia nostra visitatione præstamus: alterum sublevando, si possimus, ab ægritudine, eorum inopiæ quacumque ratione succurrendo: alterum, quod præstantius est, commonefaciendo de his, quæ ad animæ salutem pertinent, atque suggerendo, ut patienti invictoquoque animo, et cum fructu, flagellum Domini tolerant: invitando, si res ferat, ad crebram Sacramentorum, pœnitentiæ videlicet, atque Eucharistiæ susceptionem, et ad muniendum et præparandum pectus, contra mortis ingruentis impulsus, contraque extremos mortis agones, et luctas. IDEM, tom. V, tr. xxvi.

HOSPITES COLLIGENS. — Valet hospitalitas

ad duo: ad defensionem a nocivis, sive ex parte temporis, id est frigoris, caloris, pluviarum, et ventorum, vel hominum, vel brutorum. Secundo, ad operiendum turpitudinem etc. Magnæ misericordiæ est, quia multa incommoda, et mors sequi potest, si maneat quis extra hospitium continuo per diem, et noctem. A Christo, ut magnæ misericordiæ opus positum est, maxime quia in recipiendo hospites in domum, possunt sequi incommoda suscipienti, juxta illud Ecclesiastici, 11: « Omnem hominem ne inducas in domum tuam, multa enim sunt insidia dolosi. » Sustinere autem hæc, vel exponere se eis, difficultas est. ABULENS. in c. xxv *Matt.* q. 174.

Non leguntur alia Lot benefacta, nisi quod hospitalitatis prærogativam dilexerit, quod maluit turpitudini filias exponere, quam ut in hospites aliquid turpius ageretur. Hæc illi hostia fuit, hoc sacrificium: sulphur et ignem evasit Sodomorum.

Quid nos ad hæc dicturi sumus, fratres? inquit S. Augustinus, vel quam excusationem habere poterimus, qui amplas, et spatiosas domos habentes, vix aliquando dignamur excipere peregrinum, ignorantes, imo non credentes, quod in omnibus peregrinis Christus excipitur, sicut ipse dixit: « Hospes fui, et suscepistis me; » laboriosum, et fastidiosum nobis est in pauperibus recipere Christum in patriam nostram; timeo, ne nobis ille vicem reddat in cœlo, et nos non recipiat in beatitudinem suam.

SEPELIENS MORTUOS. — Si viantes ad longiora in domum reducere solemus, quanto magis debemus operire defunctos, in illam terram profectos, unde jam non revertuntur; « Ego, inquit Job, super omnem defunctum flevi. » S. AMBR. ap. Mansi, tr. LVII, dis. xxvii, n. 4.

Nihil hoc officio præstantius, ei conferre, qui tibi jam non possit reddere, vindicare a volatilibus, vindicare a bestiis consortium naturæ. Vere hanc humanitatem defunctis corporibus detulisse homines denegabunt? *IBID.*, n. 7.

Nec ideo tamen contemnenda, et abjicienda sunt corpora defunctorum, maximeque justorum, atque fidelium, quibus tamquam organis, et vasis ad omnia bona opera Sanctus usus est Spiritus. *IBID.*, n. 2.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

Misericordia in communi.

QUALITAS. — B. Virgo quam excellens fuerit, et etiamnum sit in hac virtute, pulchre S. Bernardus sequentibus verbis declarat : Quis misericordiæ tuæ, o benedicta, longitudinem, et latitudinem, sublimitatem et profundum queat investigaret? Nam longitudo ejus usque in diem novissimum invocantibus eam subvenit universis. Latitudo ejus replet orbem terrarum, ut tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic et sublimitas ejus civitatis supernæ invenit restaurationem, et profundum ejus sedentibus in tenebris, et in umbra mortis obtinuit redemptionem. Per te enim cœlum impletum, infernus evacuatus est, instauratæ ruinæ celestis Jerusalem, expectantibus miseris vita data. Sic potentissima et piissima charitas et affectu compatiendi, et subveniendi abundat effectu, æque locuples in utroque. Sed et S. Gregorius Nicomediensis de ea scribit : Ambrosius nutrimentum de manu Angeli accipiebat, eoque reficiebatur : victum vero, quem a Pontificibus templi accipiebat, pauperibus erogavit. S. GREG. NICOM. *de Obl. Mart.*

S. Laur. Martyr hæreditatem totam a Xisto Pontifice relictam in Clericos pauperes distribuit. Jussus postea a tyranno Thesaurorum a Xisto relictos ostendere, collectos undique pauperes ostendit dicens : Ecce isti sunt thesauri æterni, qui numquam minuuntur, sed crescunt : qui in singulos disperguntur, et in omnibus inveniuntur. SURIUS t. IV, 10 aug.

S. Nicolaus, ut pudori trium virginum pauperum consuleret, tribus diversis noctibus tantum auri projecit in domum, quantum suffecit ad singulas honeste collocandas. SURIUS in vita, 6 Dec.

S. Job de seipso dixit : Ab infantia mecum crevit misratio, et de utero matris meæ egressa est mecum. Si despexi prætereuntem, eo quod non habuerit indumentum, et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera ejus : de velleribus ovium mearum calefactus est. Si negavi, quod volebant, pauperibus, et oculos viduæ expectare feci. Si comedi bucel-

lam meam solus, et non comedit pupillus ex ea. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Job. xxxi, 13 et seq.

SS. Ambrosius, Augustinus, Cæsarius, Gallus usque adeo profusi erant in pauperes, ut calices, et vasa sacra stipem facerent. S. Gallus vero etiam dicere solitus : Meus præceptor Columbanus æneo calice sacrificavit, Christus in cruce ferreum suo sacrificio adhibuit, siquidem clavis suum sanguinem propinavit. DREX in *Gazoph.* p. I, c. ix, § 1.

S. Joannes Eleemosynarius eidem pauperi ter eodem tempore eleemosynam petenti ter dedit, dicens : Ne forte Dominus meus Christus sit, periculumque misericordiæ meæ facere velit. Pauperes dominos suos appellabat, eo quod hi soli opem ferre possint, ut a Christi regno non excideret. Si quopiam die nullus eleemosynam peteret, graviter tristabatur. Multoties in exultatione invenerunt eum quidam dicentem Deo : Sicut aut tu mittendo, aut ego dispergendo videbimus, quis vincat. Quando nihil habebat, ibat ad negotiatorem, et dicebat : Da mihi unum tremissem, id est, tertiam partem solidi aurei, et tibi serviam uno mense, vel duobus, ut vis, et ubi vis, quoniam esuriunt valde qui in domo mea sunt. Et sumens dabat egenti rogans ut nemini dicat. Mauritio Imperatori pluribus ab eo talentis mutuo sumptis, syngrapham dedit, qua substantiam mutuæ pecuniæ tamquam hypothecam oppignoravit. Verum cum post mortem ejus Imperator nihil quam lectulum ligneum, et pauperem invenisset, syngrapham discerpit, et lectulo illo, remoto proprio, ad somnum usus est. Cum in civitatem Amathantem venisset, testamentum in hæc verba dictavit : Joannes humilis servus servorum Dei, propter impositam autem Pontificatus dignitatem, Christi gratia liber : Ago tibi gratias, Domine Deus meus, quod me dignum cenfueris qui tua tibi offerrem, et quod ex mundi bonis nihil aliud mihi sit relictum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam quoque jubeo dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo. Quando enim Dei permissione creatus fui Episcopus Alexandriæ, inveni in meo Episcopatu circiter octo millia librarum auri; ex oblatione autem piorum collegi denis millibus plures pecunias; quas cum cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui, cui nunc

quoque trado animam. SURIUS in *Vita* et DAURELT. c. VII, tit. I, p. 4.

S. Elisabeth Landgravii Thuringiæ uxor, et Ungariæ Regis filia, quos in plebe magis inopia pressos animadvertibat, ex his compatruos atque commatruas sibi comparabat, ut eis subveniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppetebat, vestimenta vendebat. Cernens pauperculum quemdam nudum efferri, detracto sibi capitis velamine involvi jussit cadaver. Denique neque nere, texere, fuere suis manibus dedignata, ut de laboris sui peculio eleemosynas dare posset.

S. Thomas de Villanova Episcopus amplos Ecclesiæ redditus usque adeo in egenos dispersit, ut ne lectulum sibi relinqueret; nam, eum, in quo jacebat, cum in cælum evocaretur, ab eodem commodatum habuit, cui paulo ante eleemosynæ loco donaverat. *In brev. Rom.* 18 sep.

Alexander V Pontifex tam munificus et liberalis erat in pauperes, ut per jocum dicere soleret, et jure posset se divitem Episcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem esse. SURIUS t. IV, de *Ludo et Epist.* Tolos. ann. 1309.

Andreas Fesulanus Episcopus ita fuit benignus et liberalis in pauperes, ut omnium nomina descripta teneret, nec eos sine lacrymis aspicere posset. *Spec. Episc. Tymp.* sign. LXVIII, n. 4.

Gregorius XIII, nondum Episcopus, quidquid necessariis sumptibus detraxerat, in pauperes studiosos alendos impendebat. Singulis annis septuaginta aureorum millia in Pontificatu pauperibus distribuit. Decies centena millia aureorum in virgines matrimonio elocandas, vicies centena millia in pauperes studiosos, præter sumptus in seminaria erigenda impensas expendit. Singulari vero affectu pauperes patria extorres complectebatur, ita ut nulla prope provincia fuerit, quam ejus effusa largitas non pervaserit; imo ad antipodes usque penetrarit. *IBID.*, n. 6.

S. Carolus Borromæus arcam eleemosynis pene semper exhaustam, imo quotannis etiam ad multa millia obæratam habebat; neque tamen timebat novas subire impensas in gratiam pauperum. Quin etiam cum Oirensem principatum quadraginta milibus aureorum vendidisset, intra viginti quinque dies omnes has pecunias in egenos, et pia opera distribuit. *IB.*, n. 33.

Tempore S. Joannis Chrysostomi sola

Ecclesia Constantinopolitana quotidie alebat tria millia virginum et viduarum, præter alios mendicos, ægros, leprosos, incarcerationis, advenas, quibus cibum et indumenta dabat. *IBID.*, n. 17.

Margarita Philippi III regiarum virtutum exemplis affatim dives regina, dum Hispanicæ navigationi sævum hyeme se aperit mare, Mediolani substitit, et domesticæ non immemor disciplinæ, præclara edebat exempla. Itaque cum pauperem pannosum, seminudum, ab hyberno gelu torridum, atque obrigescentem vidisset, accersito e stipulatoribus principibus uno, videri ait, misellum illum algentem? tu ex optimo panno vestem ei a sartore ad modulum scindi actutum cura, moxque ad me afferto: factum, quod imperaverat, domum reversa vesti suendæ manum admovet Regina, totamque diligentissime confuit, pauperemque lautum, ac regia stipe donatum induit, Christianæ misericordiæ gloriosissime operata. I hunc, magne Macedo, et laneas illas sororum tibi manu textas Persis objice Reginis: habet Christi pauper vestimentum, quo purpurea tanti Regis contemnet amicula: nam et quovis Regis fastigio Christi nomen decet esse gloriosus.

Adjungam magnæ Reginæ matronam, non fortuna sed virtute comparandam, Corneliam Lampugnanam Mediolanensem. Hæc enim mendicabulorum centunculos sarcire, illis affidere, atque per otium Christianæ disciplinæ rudimenta docere, cibum non prius capere, quam illos eleemosyna donare, foeminis in nosocomio capillum pectere, ac purgare, in more habuit. Verum quia non satis hoc illi videbatur, præclarissimo insuper facinore voluit se esse misericordem. Puellam enim elephantiasi corruptam, atque miserabili spectaculo in publico jacentem, sublatam in domum suo in lectulo collocavit, cum ea maternum in morem cubuit, medicas admovit manus, osculisque demulcens, tandem reddidit sanitati. Nescias, an Corneliam miseriarum illius participem, an illam hujus dicas fuisse felicitatis. *IBID.* l. VI.

Bertinorum oppidum in Æmilia est, in eo clara olim, et multis familiis dives Ducum gens, tam prona erat hospitibus recipiendis, ut sæpius patres familias, dum eos quisque domum suam trahit, non sine reprehensione altercarentur. Id porro ne fieret, placuit in foro, in quod hospites primum convenire solebant, columnellam erigere, ansulis, an-

nulise circum infixis ab unoquoque patres familias ea lege, ut ad cujus annulum hospes equum alligasset, eumve ratione alia tenuisset, illi fas esset, hospitem suo jure domum deducere, lautias præbere, omni-que officio colere, aliis præjudicio acquiescentibus hominisque fortem amico livore invidentibus; sed nullus fortunæ splendor hoc charitatis livore non vincitur. *IB.* n. 6.

Inerat Francisco Assisinati ab ineunte ætate tam ardens pauperibus benefaciendi studium, et insita quædam divinitus erga inopes et calamitosos miseratio, prorsus ut neminem pro Dei amore stipem petentem vacuum a se dimittere proponeret. Cum autem quadam vice solis negotiationis intentus tumultibus, præter insolitum morem pauperem a se repulisset, statim pœnitundine ductus, rapido cursu illum assecutus est, et eleemosyna clementer impensa, promisit Domino Deo, numquam deinceps se pauperi pro facultate stipem negaturum. Cum vero post in gravem morbum incidisset, ex eo aliquando confirmatus, cœpit ardentius colere officia misericordiæ. Qua in exercitatione tantum profecit, ut Evangelicæ perfectionis cupidus, quidquid haberet, pauperibus largiretur. Quod ferens iniquius pater, eum ad Assisinatem Episcopum duxit, ut in ipsius manibus facultatibus renuntiaret paternis. Ibi tunc Franciscus coram Episcopo continuo omnibus depositis vestimentis, ea patri restituit, et sic plane nudatus subjunxit: Usque nunc vocavi te patrem in terris, modo autem secure dicere potero: Pater noster qui es in cœlis, apud quem omnem reposui thesaurum, et omnem spei fiduciam collocavi. Quod cernens Episcopus pallio, quo erat amictus eum operuit, præcipiens suis, ut aliquid ei darent, ad membra corporis contegenda. *SURIUS*, 4 oct., t. V.

UTILITAS. — Fecerat naufragium Indico in Oceano Alphonsus Albuquerqueius, eoque in tumultu, dum unusquisque sibi consulens, amicissimorum facile obliviscitur, ipse dux, ac classis prætor puerum nauticum, qui mari hauriebatur, in humeros sustulit: clamantibusque cunctis, ut abjecta sarcina, vicinam ad navim enataret, sperare se dixit ejus infantis innocentia tutum se mediis in undis fore, donec scapha ad excipiendum expeditur, itaque factum fuit: diceret, innocentiam infantis periclitanti Duci pro subere fuisse. *JO. RHO.*, l. I, c. VII, n. 4.

Ultra omnem expectationem in amplis-

simo hoc sublevandarum miseriarum theatro Francisci a puero Jesu virtus spectata est. Nulla est tanta calamitas, nulla adversæ fortunæ injuria tanta adversus quam prompta Francisco charitas non esset, atque ne integræ ejus laudes, aut antiquæ majorum opes, aut studio congestæ opes, partem sibi aliquam audeant vindicare; homo fuit sine lare, sine tecto, sine arca, ipso Iro, aut Furio pauperior. Rursum, ne quid præterquam sibi, eloquentiæ, aut moribus elegantioribus misericordia deberet, rustico, ac sub initia propemodum stolido ingenio, sed patientiæ, sed charitatis indomitæ. His ille opibus fretus (mitto enim, quod in nosocomio per triginta annos decumbentibus laboriosissime, et nulla nisi operis ipsius mercede servavit) infantes orbos, aut pudendos parentibus, educare: adolescentibus Compluti, ut Doctores audire possent, stipem emendicare, nobiles puellas collocare, foeminis e naufragio libidinis enatantibus tutum portum aperire, pauperibus epulum singulis annis dare, vestibus nudos fovere, afflictis opera, atque gratia, qua plurimum valebat, apud Principes adesse; demum ipse seminudus, ac vili sacco tectus, algens ac numquam sibi non iratus, omnibus opem ferre, et quamquam injuriis, atque etiam non semel verberibus male mulctatus, non ideo potuit abstinere. His ille artibus tantum et vulgi, et Principum favorem collegit, ut, quum omnibus esset venerationi, ab his auferret quod in pauperes diriberet, hominesque ad pietatem pro libitu duceret: neminem facilius homines sequuntur, quam apud quem vitæ præsidia se credunt invenire. *IBID.*, n. 20.

In vita S. Philippi Neri legitur, quod cum Cardinalis Baronius, ex nostra congregatione assumptus, per novem annos continuos hospitalia frequentasset, sæpe contigerit quod, dum febris obnoxium eo se contulit, domum postea reversus fuerit incolumis et sanus. Nec mirum, quia, ut Hugo Cardinalis ait, pro eo quod viri misericordes miserias aliorum tollunt, vel mitigant, vel saltem per compassionem portant, jure vicissitudinis immunes erunt a propriis, hoc est, quod Propheta regius forsitan insinuare voluit, quando, postquam dixisset, Deum nostras misericordias liberaliter esse remuneraturum: « Qui coronat te in misericordia et miserationibus, qui replet in bonis desiderium tuum, » mox quoque subjunxit:

« Renovabitur, ut aquilæ, juvenus tua : » quia, qui operibus charitatis et compassionis jugiter se impendunt, in possessione, et jure longævæ vitæ existunt. Unde Cæsarius historiam quamdam de Ecclesiastico, pauperum subsidio vehementer dedito (quia Decanus S. Andreae Coloniae, Henricus nomine, extitit) recensens, non ne siemphasi, illum ad decrepitam usque ætatem vixisse dixit. *Vit.*, l. I, c. x, n. 5.

Cum decedente Constantino Magno Julianus successisset, legem is tulit, ne Christiani quicquam in hoc mundo possiderent. Porro Gallicanus in pago Ostiensi quatuor casas habebat, quarum pensiones in eos, quos diximus, conferebat usus, adeoque Dominum meruit habere defensorem, ut quicumque in eas ingrederetur, ad fisci titulos constituendos, ac pensiones exigendas statim a diabolo obsideretur, et quisquis actorum ejus esset exactor leprosus fieret. *SUR.* 26 jun.

Neque hoc silendum est, quod de Theophanio Ceneretensis urbis Comite, in eadem urbe positus multis astantibus agnovi. Fuit namque vir misericordiae actibus deditus, bonis operibus intentus, hospitalitati præcipue studens, exercendis quidem Comitatus curis occupatus, agebat terrena, et temporalia; sed ut post in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione; nam dum appropinquantis mortis ejus tempore gravissima aeris tempestas obsisteret, ne ad sepe-liendum duci potuisset; cumque uxor sua cum fletu vehementissimo inquireret, dicens: Quid faciam? quomodo te ad sepe-liendum ejicio, quæ ostium domus hujus egredi præ nimia tempestate non possum? Tunc ille respondit: Mulier, noli flere, quia mox, ut ego defunctus fuero, aeris serenitas redibit: cujux protinus vocem mors, et mortem serenitas secuta est, quod signum etiam alia signa sunt comitata; nam manus ejus et pedes podagræ humore tumescentes vulneribus pleni erant, et profluente sanie utebantur, sed cum corpus ejus de more ad lavandum fuisset nudatum, ita manus, pedesque ejus sani inventi sunt, ac si unquam vulneris nihil habuissent. Ductus itaque ac sepultus est, ejusque conjugii visum est, ut quarto die in sepulchro illius marmor, quod superpositum fuerat, mutari debuisset quod videlicet marmor corpori ejus superpositum cum fuisset ablatum, tanta ex corpore ipsius fragrantia odoris manavit, ac si ex putres-

cente carne illium pro vermibus aromata ferbuissent. Et tamen de bono hoc viro sæculari, et conjugato, ac terrenis negotiis jugiter occupato, nullum aliud bonum opus legitur, quam quod misericordiae operibus assidue deditus fuerat. *S. GREG.*, l. IV *Dial.*, c. xxvii.

S. Bonifacius adhuc puer cum vestimenta sæpe, quibus tegebatur, et præterea omne horrei, quo mater alebatur, frumentum in pauperes expendisset, ideoque mater valde afflicta, eique subirata esset, precibus in horreo fuis totum iterum optimo frumento replevit. *Spec. Exemp. tit. Miseric.* ex. I et *S. GREG. Dial.*, c. ix.

Deusdedit sutor opificio quia quidquid ex necessariis sumptibus supererat, sabbato semper in pauperes distribuit, visa est pro eo domus insignis in cælo ædificari, in qua tamen struenda solis sabbatinis diebus laborabatur. *S. GREG.*, l. IV, *Dial.*, c. xxxvi.

Anno Christi 195, cum dira fames Provincias vexaret, matrona quædam genere clara sed misericordia in pauperes nobilior, sine pondere et mensura, quidquid poterat, dabat; cumque omnem jam farinam etiam scopis collectam ancilla ad ejus imperium distribuisset, redire ad cistam jussa, plenam farina optima invenit: sed et horreum ab eo tempore jussu mariti pro mendicis apertum miraculo grandi ad pauperes toto illo famis tempore alendos suffecit. Ipsa vero domina septem ante mortem diebus continuis aviculam miræ pulchritudinis, insolito cantu eam recreantem, atque, ad cælestia gaudia invitantem audiebat. *THOM. CANT.*, l. II, c. xxv, p. 7 et 8.

S. Osualdus cum quondam cum S. Aridano Episcopo ad mensam sedens ministro pro eleemosynis constituto, et magnam pauperum multitudinem in plateis eleemosynam petere nuncianti, et cibos, et catinos de mensa auferri, et pauperibus distribui jussisset. S. Aridanus manum ipsius apprehendens dixit: Numquam hæc manus computrescet: quod et factum. *VEN. BED.*, p. 3, *de Gestis Angl.*, 6.

Tiberius Imperator, cum omnes suos thesauros et redditus in pauperes distribuisset, ob id increpatus ab uxore, respondit, Dominum abundanter provisurum; id quod etiam factum; nam in palatio ambulans, dum crucem eidem inscriptam videt, indignum ratus crucem pedibus calcari, jussit lapidem auferri, cumque tertium

similiter signatum invenisset, tandem ingentem thesaurum reperit. Sed et Narses Dux militiæ cum mortuus esset senex, quem unicum ille thesauro suo ingenti custodiendo præfererat, Imperatori eum revelavit cujus jussu thesaurus ille ad palatium per aliquot dies deportatus est. DREX, *Gazoph.*, p. I, c. IX, § 6.

Cum Petrus Telonarius mendico importune eleemosynam petenti invitus panem projecisset, et postea subuculam etiam alteri donasset, in judicium subinde vocatus ob tantillam eleemosynam a damnationis sententia liberatus, vitæque restitutus, seipsum tandem vendi curavit, vitamque in humili servitio sancte finivit.

S. Gregorius quia scutellam unicam, quam a matre missam habebat, Angelo sub specie pauperis mendicanti obtulit, promoveri ad dignitatem Papalem meruit. *IBID.*, d. 8, ex. 90.

Erdicius Romanus Senator cum quatuor millia pauperum tempore famis pavisset, eaque cessante ad suam quemque patriam per vehicula reportari jussisset, vocem de cœlo dicentem audivit: Erdici, tibi et semini tuo panis non deficiet in æternum, quia me famis tempore in pauperibus meis refecisti. *IBID.*, d. 9, ex. 130.

Cum quædam civitas famosissima in operibus misericordiæ tota refrixisset, in vitiis autem abundasset, justo Dei judicio tota igne cœlesti absumpta est, sola consulis (qui per Angelum sub specie pauperis in domo sua receptum ad pœnitentiam excitatus fuerat) domo, et Monasterio illæsis permanentibus. *IBID.*, d. 90, ex. 20.

Quidam Gentilis suasu uxoris pauca numismata Christo tamquam fœneratori offerens, paulo post invento in Ecclesia nummo, coempto pisce, gemmam in ventre pretiosam reperit, quam trecentis nummis vendidit, simulque tanto miraculo illuminatus Christi fidem suscepit. SOPHRON., in *Prato spir.*, 185.

Petrus Vellejus mercator Lusitanus, quia in aliena domo latrunculis ludens S. Francisco Xaverio subito intervenienti, et aliquam pecuniæ summam in pium opus petenti, clavem dederat cum facultate ex trecentis milibus aureorum dimidiam (ut postea dicebat) partem auferendi, præsagientem audivit Xaverium, non modo omnem benedictionem a Deo ipsum habiturum, sed etiam revelationem de die mortis imminente habiturum,

quod et factum. Unde exorto ultimo illo die Petrus postquam sacro funebri, quod pro se cantari jusserat, adfuisset, etsi nullo morbo tentatus in feretro se composuisset, finita Missa mortuus inventus est. PÆDAGOG. CHRIST., p. II, c. XXV, § 2.

Homo quidam flagitiosus Bononiæ degens videbatur sibi in campo ab horribili tempestate deprehensus, proximas justitiæ ædes pulsare; sed inde repulsus, ut qui justitiæ curam non haberet, ad alteras veritatis, subinde etiam pacis ædes confugiens; cum etiam hic repulsam passus esset, tandem suadente pace, ad domum misericordiæ admitti petiit, quod quidem facile obtinuit, ea tamen lege, ut mores incolarum in ea habitantium assumere, et peccata sua eleemosynis adimere studeret. DREX, *Gazoph.*, p. I, c. I, § 3.

Paterfamilias quidam cum unicum, quem adhuc reliquum habebat, sestertium pauperi dedisset, paulo post famulum obvium habuit qui viginti solidos tela involutos porrigens et a domino suo missos dictitans, paulo post evanuit. *IBID.*, c. III, § 2.

Antuerpiæ quatuor pauperum Præfecti ex more, annis singulis florenorum sexaginta; imo et septuaginta vel omnino octoginta millie aut plura collegerunt. *IBID.*, p. II, c. I, § 7.

In Haistadiensi monasterio tantus fuit adventantium pauperum accursus, ut interdum mille quingenti ad portam numerarentur. Sed et pistor sassus est, minimos panes in furnum missos grande incrementum sumpsisse. *IBID.*, p. II, c. II, § 3.

S. Pachomius miles cum in civitatem christianorum divertens miram liberalitatem, et misericordiam in egenos conspexisset, quærens, quodnam hoc hominum genus sit, in opera misericordiæ tam effusum? audiensque Christianos esse, cœlo manus attollens mox decrevit eandem fidem profiteri, idque postea reipsa præstitit. *IBID.*, p. III, c. VI, § 4.

S. Ida vidua tumbam, quam sibi præpararat, bis quotidie variis eleemosynis replebat, indeque in pauperes erogabat. NADAS., in anno *Euc.*, hebdom. XXIII, n. 9.

S. Catharina Senensis cum ad manum aliud non habens, quam argenteam e templo crucem, eam pauperi dedisset, sequenti nocte Christus apparens, et crucem illam egregie gemmis adornatam ostendens, promisit, se illam in die judicii coram omni

Angelorum, hominumque præsentia ostensurum. *IBID.*, in anno *Crucis* hebdomada XIII, n. 4.

Nobilis cujusdam viri uxor cum eo absente leprosum in lecto collocasset, maritus insperato redux, et lectum petere volens, cum ab ea alio duceretur, in suspicionem læsi thori veniens, vi in cubiculum irrupit, sed illic nonnisi fragrantissimas rosas media in hyeme invenit. *CANTIP.*, l. II, *Mirac.*, c. XXI.

Evagrius Philosophus a Synesio Episcopo ad fidem adductus, et persuasus eum, qui miseretur Domino foenerari, centuplumque in cælo recepturum, tres auri centenarios eidem in pauperes distribuendos obtulit, chirographumque, quo Christi nomine se obligaret, petiit. Quod cum post mortem in manus ipsi, ut vivus præceperat datum fuisset, tertia die post sepulturam Synesio apparuit dicens: Abi ad sepulchrum meum, et accipe chirographum manu mea subscriptum, nunc enim plene mihi satisfactum est. Cum ergo venisset Episcopus ad sepulchrum chartam in hæc verba scriptam invenit: Ego Evagrius Philosophus accepi debitum in his litteris manu tua conscriptum, et nullum habeo contra te jus propter aurum, quod per te Christo Salvatori meo dedi. *SOPHRON.*, *Orat. spir.*, c. CXCv, et *PÆDAGOG.*, *Chr.*, p. II, cap. xxv.

Cum Zeno Imperator mulieris cujusdam filiam ad libidinem exsatiandam subripuisset, hæc vacabat in templo Dominæ nostræ Dei genetricis, orans eam et deprecans, ac cum lacrymis dicens: Vindica me de Zenone Imperatore. Cum ergo diebus multis hoc faceret, apparuit ei per visum Sancta Dei Genetrix, dicens: Crede mihi, mulier, ultionem tuam sæpe facere volui, sed manus ejus prohibet me. Erat enim Imperator valde misericors et eleemosynas faciens. *BARON.*, t. VI, *Annal.*, an. Dom. 474.

Adrianus secundus, patria Romanus patre Valaro, Sergio Pontifici familiaris fuit, a quo cum aliquando denarios quadraginta dono accepisset, domum rediens dispensatori mandavit, ut eos peregrinis et pauperibus, qui in vestibulo domus suæ stabant, erogaret. Facere ille mandata conatus, cum videret ne minimæ quidem parti tantula re satisfieri posse, ad Adrianum rediens, rem ipsam exponit. Tum Adrianus accepta pecunia ad pauperes reversus et ternos denarios singulis præstitit, et totidem sibi rei familiari satisfactorius, reservavit, admirante dispen-

satore miraculum rei; cui Adrianus: Vides, inquit, quam benignus et largus sit Dominus his præsertim, qui liberales et munifici in pauperes sunt? Hæc et aliis virtutibus tanto in pretio apud omnes fuit, ut cum de Pontifice creando sermo haberetur, certatim omnes unicum Adrianum deligerent, quem etiam ab Ecclesia Sanctæ Dei Genetricis ad præsepe, ad Lateranensem Basilicam nolentem detulere, ac statim Pontificem crearunt. *PLAT.*, in *vit. Pontif.*, in *Adriano* II.

Anno Domini 399 Epiphanius Cypriorum Episcopus, ad cujus sepulchrum hactenus dæmones expelluntur, cum substantiam propriam necessitatibus sustentibus erogasset, et multis quoque offerentibus ei pecunias manu largissima dispensaret, contigit ut pecuniis deficientibus Œconomus Ecclesiæ murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo in qua habitabat Œconomus, sacculum multarum pecuniarum dedit, et ita disparuit, ut nec qui dedisset, nec qui misisset cognosceretur. Quod factum omnes divinum esse indicaverunt.

Ordo.

MISERICORDIA. — S. Augustinus omnes eleemosynas et possessiones, quas poterat de fidelibus habere, Monasteriis Religiosorum, quos sciebat communi bono spirituali utiles esse, largiebatur. *POSSIDON.*, in *Vita*.

S. Mart. Episcop. eleemosynas a se provocatas Ecclesiis et eorum ministris, nec non religiosis dividebat ratus, considerato qui inde existeret fructu, nullibi eas aptius collocari.

S. Hieron. singulariter commendat S. Paulum ex eo, quod, licet liberos et nepotes aliosque propinquos non paucos haberet, facultates tamen suas superfluas non ipsis, sed in religiosis et sacerdotibus animas lucrantibus donarit, et propinquis eam ob causam murmurantibus dixerit, meliorem se illis hæreditatem, Christi misericordiam relinquare. Certe Simeon Metaphrastes testatur, Deum singulariter ejusmodi misericordiam non in altera dumtaxat, sed etiam in hac vita remunerari. D. *HIER.*, in *Epitaph. Paulæ*.

S. Laurentius Justinianus Patriarcha Venetiarum cum aliquando a consanguineo non adeo paupere rogaretur, ut pecunia eum juvaret in filiæ dotem, in hæc verba res-

pondit : Considera, quæso, frater, si parum dederò, non est, quo opus habes : si multum dederò, defraudabo multos, ut uni satisfaciam : et propterea quidquid illud est, quod est, ad cibos pauperum potius, quam ad intortos crines, aut margaritas comparandas traditum est. Igitur ignosce, si dare non possum. FER. JUST., in *ejus Vita*.

S. Olympias vidua et diaconissa Constantinopoli, cum facultates suas ingentes petentibus, prout sors tulit, distribueret, S. Chrysostomus intentionem quidem laudavit, sed alium modum tenendum esse eidem dixit, eo quod eas pecunias per propositum pauperibus dandi, ipsi Deo donarit, atque adeo non jam juxta suam, sed Dei voluntatem distribuere debeat, quæ est, ut liberalitatem suam petentium indigentia metiatur. Ex quo tempore in solam Sanctorum curam opes suas impendere constituit, et virtutis amatores liberali manu prosecuta est. NICEPH., l. XIII, *Hist. Eccl.*, c. XXIV.

Misericordia in specie.

ESURIENTES PASCENS. — S. Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, et consolabatur eos, dividebatque unicuique, prout poterat de facultatibus suis : esurientes alebat. TOB., I.

Clemens VIII præter tredecim pauperes jam prius in aula pontificia ali solitos, aliam mensam pauperibus peregrinis juxta se parari voluit, quibus optima quæque fercula ex sua mensa submittebat, vilioribus sibi retentis. BARON., t. IV, anno 367.

Ludovicus IX Galliarum rex quotidie centum et viginti pauperes mensa regia refecit, quocumque terrarum abiisset. DREX., *Gazoph.*, p. II, c. IV, § 2.

Carolus Flandriæ Comes tempore famis gravissimæ in Gallia exortæ quotidie cuilibet petenti panem integrum dari præcepit. DAUROLT., p. IV, c. VII.

Quadam die cum Jodocus Britonum regis filius ad victum quotidianum non haberet, nisi panem modicum pro se, et discipulo suo Vulmaro, et Dominus in specie pauperis adveniret, eleemosynam petens, vir Domini panem dividi jussit in quadrantes, et petenti de quadrantibus unum erogari. Jam vir egressus erat, et ecce revertitur Dominus in forma egeni deficientis inedia, et de secundo panis quadrante satisfactum est ejus peti-

tionem : nec mora, regressus tertio, quasi esuriens ac deficiens fame, donatus est tertia panis parte, consequenter visus est advenire Dominus in altera inopis effigie, rogaturus eleemosynam, sicut jam tertio fecerat ante, nec erat, unde reficeretur, nisi de residuo panis quadrante. Eum quoque vir Domini Jodocus pauperi erogari jussit, cui ait Vulmarus : Nihil nobis vis reservare, Pater ? volo, inquit vir sanctus, totum tribui esurienti, quia potens est Dominus nostræ providere necessitati. Quæ misericordia profecto exemplo caret. Etenim verum quidem est, quod, sicut a principio in assumpto themate dicitur : Deus præcepit : « Frange esurienti panem tuum, » id est, panem tuum cum paupere divide, non tamen præcipit, ut totus illis panis detur, quia charitas incipit a semetipso ; tamen sanctus hic vir postulatus omnes quatuor panis quadrantes pauperrimo ipsimet Christo dedit, indeque copiosam remunerationem retulit, vix enim recesserat Dominus, et interim dum consolaretur verus Dei amicus discipulum de panis erogatione commotum, ecce per fenestram visæ sunt, et inventæ in alveo fluminis quatuor naviculæ victualibus onustæ, de quibus quis eas adduxerit, vel quo jam victualibus exoneratas reverterit, nescitur usque in hodiernum diem. SURIUS, tom. VI, in *Vita*, c. IV.

Gerardus certe de Farvaldo ex Ravennæ urbis primoribus fuit, quem grandævæ jam et persenilis ætatis olim puerulus vidi, de quo nimirum referri frequenter audivi, quia cum aliquando populus inopia laboraret, adeo ut nonnullos etiam valida fames extingueret, ille cum successura sibi nepotum quoque jam soboles non deesset, accisis frugibus etiam prædia nonnulla distraxit : alimenta, quæ potuit, indigentibus erogavit ; ipse quoque patentibus foribus pauperum vallatus agmine comedebat, cibisque consumptis adhuc esuriens, cum vel sibi, vel illis quid adderet, non haberet, eorum compassionibus lacrymans flebat ; cujus hodieque progenies divitiis floret, et plura quam avita fuerint, patrimonialia possidet. S. PET. DAM., op. 9.

S. Exuperius Tolosæ Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, ore pallente jejuniis, fame torquetur aliena, omnemque substantiam visceribus Christi erogavit. Nihil illo ditius, qui Christi corpus canistro vimineo, sanguinem portat in vitro. S. HIER., in *ep. ad Rust.*

In vita S. Philippi Nerii legitur, quod cum anno 1551 in quo extrema fames fuit, ad eum panes aliquot missi fuissent, ipse sciens pauperem quemdam sacerdotem alienigenam, qui in S. Hieronymo commorabatur, in famis angustiis constitutum esse, omnem hunc panem ei dederit, ipse vero pauculis olivis contentus vixerit. Resciens vero idipsum quidam suorum poenitentium eum interrogavit, cur saltem ad minus panis illius medietatem sibi non reservasset; respondit se, utpote Romæ omnibus notum faciles reperturum esse eleemosynarum suppetias, quales peregrinus ille sacerdos nequaquam habiturus esset. VITA, l. II, c. XII, n. 3.

SITIENTES POTANS. — In vita S. Lydwinae refert Laurentius Surius, quod, dum mulier quædam morbo caduco obnoxia, in publicis plateis frequenter tamquam mortua laberetur, die quadam acciderit, quod hæc deliquia patiens in domum S. hujus Virginis deportata, potum sibi dari petierit. Lydwina autem immemor vini, quod domi licet in modica quantitate habebat, aquam illi dari jussit, quam in vase quodam conservabat; hanc autem tametsi totaliter epotasset, sitim tamen suam restinguere nequivit, quin potius eadem in faucibus persensit, unde denuo potum sibi dari poposcit; sancta autem Virgo vini, quod habebat, memor facta, illud ei propinari fecit, quo exhausto, nec tamen siti extincta, potum sibi identidem dari petiit; cumque nihil potabile presto esset, pro comparando vino eleemosynam ei largita est, sicque eamdem a se dimisit. Sed audite, quid Surius in eadem historia subjungat: deinde febribus Lydwina corripientibus, orat patrem, ut pauxillum vini porrigat, quo labia arentia tingantur, non enim memini tunc, foeminam morbidam vinum omne epotasse: porrigit pater poculum filiæ, unde illa mulier biberat, et ecce plenum est optimo vino, divinitus in illud infuso. Stupet virgo, nullum se vinum bibisse melius sentiens, nec tamen patri indicat, unde sit, licet et ille stupens admiraretur, neque colorem, neque saporem ejus unquam perire. SURIUS, in *Vita*, t. VII, 14 apr.

Auctor catechismi exemplorum ex B. Petro Damiano aliud quoddam refert, priori non inferius miraculum. Cum enim Episcopus quidam sitim patiens pincernæ suo, ut potum sibi daret, præcepisset, hic vas quoddam, in quo vinum sufficiens fuerat, tota-

liter evacuavit: adeo ut præter unicum vini scyphum in illo nil superesset: in ipso vero actu, quo vinum hoc ori admovit, superveniens pauper quidam, qui se præ siti mori dicens, potum sibi dari posebat: unde pientissimus Prælatus hoc se vino privans, pauperi illud dari jussit, tametsi a pincerna suo in vase vini nihil amplius superesse intellexisset. In his ergo fortis Episcopus angustiis deprehensus, cum et hinc vim sitis sustineri non posset, illic autem alio periclitante, se bibere impium judicans avertit se a se, fratrique laboranti in necessitate succurrit. Præcepit ergo, pauperi vinum dari, sed jam quo spes bibendi defecerat omnino, eo sitis Episcopi atrocius sævierat, mandavit ministro, ut vinarium vas requireret, si forte aliquam consolationis stillam vel perexiguam reperiret, qui diutius abnegans, nihilque se reservasse constanter affirmans, tandem non spe erectus, sed imperio magis oppressus, paruit, et vas, quod vacuum reliquerat, plenum vino nimium admiratus invenit. MANSI, d. XXII, n. 4.

Refert Baronius, alique auctores indubitato testimonio historiam confirmant, quod Leoni Majorano primo hujus nominis prognosticata fuerit ejus ad imperium assumptio, idque ob merita subsidii, quod cæco cuidam sitibundo in vasta silva oberanti contulit, tum eidem in extrema siti potum ministrando, tum pariter ex magna compassione eundem instar viæ ducis in rectam viam deducendo: idem quoque Leo vocem quamdam e cælo delapsam audivit, quæ imperialem dignitatem primo quoque ei tempore adventuram certo denuntiavit, ita inquires: Leo Imperator, densum hunc et umbrosum locum ingressus turbidam aquam hauri, eaque sitim hominis ægri refice, et limum cænosum manibus cape, quo cæco oculos inungas. BARONIUS, *ann.* 457, n. 6.

Leo primus quia potum cæco sitienti, cui ducem se itineris obtulerat, procurarat, et a B. Virgine cæno oculos cæci oblinire jussus paruerat, et visum cæco illico restituit, et prædictionem de Imperii regimine sibi credendo audire meruit. BARONIUS, *ad ann.* 457.

Episcopus quidam dum gravi siti vexatus omne, quod in dolio superfuerat, exhaustum vinum jam jamque ori admoveret, nec aliud eo in loco reperire posset, pauper subi-

to interveniens, nimiaque ariditate vexatus, sibi vinum hoc dari petiit, quod quia obtulit Episcopus genium suum defraudans, famulus ad dolium exhaustum redire jussus, optimo vino repletum invenit. DAUROEE, p. IV, c. VII, tit. VI, n. 5.

NUDOS VESTIENS. — S. Martinus adhuc Catechumenus, quia mediam vestem gladio abscissam pauperi dedit, in eadem paulo post Christum videre, dicentem : Martinus Catechumenus hac veste me vestivit, audire meruit. Sulpit., in *Vit.*, c. II.

S. Catharina Senensis cum quondam Christus in forma juvenis peregrini illi apparuisset, vestemque petiisset, tunicam non manicatam interiorem, quam propter frigus induerat, exuens porrexit, nesciens esse Christum. Sequenti autem nocte Christus ei apparens in illa tunica gemmis conspicua promisit se vestem ei invisibilem, qua omne frigus arceretur, daturum, quod et factum; ex eo quippe tempore nullum amplius frigus sensit.

Theobaldus Comes Carnotensis cum in summo frigore nudum pauperem obvium habuisset, et hic cappam prius, postea reliquam etiam vestem petiisset, usque ad indusium se exuens dabat. Cum vero is etiam pileolum, quo calvum caput tegebat Theobaldus, peteret, hic per calvitium quidem se excusavit, sed quia rejecta hac petitione pauper relictis vestibus evanuit, Christum fuisse colligens, doluit et pileolum illum non se obtulisse. THOM. CANTIPR., l. II *Apum*, c. XXIV, p. 14.

Memorabile est, quod de S. Liberali nobili Altinate, et Tarvisii Protectore legimus, eum in ægros, et pauperes mire fuisse liberalem, eum ideoque multos a variis morbis curasse, adeoque una die centum viginti personis sanitatem divina virtute impertivisse. Cum vero hyemis tempore ad Ecclesiam cathedralem pergeret, pauperi nudo, et frigore trementi obvio, sibi vestem detractam tradidit, qui illi sequenti nocte apparens, Christum se esse dixit, et vestem restituit, quam ille induens, a periculis non semel servatus est. CORNEL. A LAPIDE, in c. XII *Prov.*

S. Franciscus cum vestem novam, quam pro se paraverat, pauperi militi induisset, nocte sequenti vidit Dominum vestibus illis indutum, et palatium speciosum, et magnum cum armis militaribus insignitum, cumque inquireret, cujus esset palatium, et

quid significarent arma, et cujus essent, responsum fuit, quod S. Francisci. BELLOY., l. III, d. 21.

Domina Aleidis Carnotensium ac Blesensium Comitissa mihi de avo suo retulit, dicens : Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliae Comes Carnotensium ac Blesensium pariter Theobaldus, liberalissimus omnium suo tempore extitit in donando. Iste hyeme media, quæ tunc solito magis inhorruit, per viam cum multitudine transiens, obvium habuit pauperem nudum, quo clamante, respondit : Comes, quid petis? cui pauper : Da inquit, cappam, quam habes indutam, nec mora. Comes extractam pauperi dedit, dicens : Si quid vis amplius, petas; et pauper : Da mihi supertunicale, quod habes; quo statim habito, petivit tunicam, quam ut Comes dedit, remansit in linteis : cui pauper : Vides, inquit, o Comes, quod caput rasum habeam, et nudum; da igitur et pileum : tunc Comes paululum erubescens, calvus enim erat : Nunc, inquit, charissime, nimium insistis, quia hoc ipse carere non possum : quo dicto, relictis vestibus, pauper evanuit; Comes vero de equo cadens, planctum lamentabilem fecit, et omni tempore postea tale quid cavens, Omnipotenti se tribuit. TH. CANTIPR., l. II, c. XXV, § 14.

Nudum, quem forte offenderat, pauperem indumento juvare ex Evangelica doctrina volebat Joannes a S. Facundo, Ordinis Eremitarum, cum illa incessit dubitatio, quam ex duabus, quas domi habebat, tunicas, indueret, altera cinerei coloris erat obsoletior, cœrulei altera elegantior, festis diebus destinata; expedita fuit consultatio misericordiæ : meliorem dedit, ut optime daret. Non tulit proximam noctem infrugiferam illi abire magnus ille misericordiæ Parens Deus, sed tanta divinæ voluptatis ubertate homini affuit, ut vere festam memorabili per omnem deinceps ætatem eventum illam egerit. RHO., l. I, c. VII, n. 3.

CAPTIVOS REDIMENS. — In vita B. Petri Nolasci, quanti meriti, quamque Deo accepta sit hæc misericordia, et charitas, liberare mancipia, manifeste deducitur. Deiparæ enim auspiciis, adeoque monitu, institutus est cœtus, qui in id incumberet, ut corrogata undique stipe, Christianos, qui apud Mauros in Hispania, et Africa acerbissimam serviebant servitutem, redimerent. Ipsa virgo hujus divini consilii administros legit,

mystico seorsim quemque somnio eodem tempore admonitum Jacobum Regem Arragoniæ, Ballarium, Valentiaëque expugnatorem, Raymundum a Pennafort ex Ordine Prædicatorum, et Petrum Nolascum. BOLLAND., *in Vita*.

Victor Uticensis de quodam Episcopo ita scribit : Deo gratias, Archiepiscopus Carthaginensis vasa sacra vendidit, ut Christianos a Wandalis captos redimeret. VICTOR UTIC., l. I, *Hist*.

S. Paulinus cum vidua eleemosynam pro filio redimendo petente nihil haberet aliud, quod daret, quam seipsum, se prompte obtulisset, venditusque ab ea Regi Wandalarum, hortulanum industrium sat longo tempore egisset, tandem prodere se coactus, et ipse libertatem obtinuit, et omnes reliquos suæ urbis concaptivos secum abducere permissus est. S. GREGOR., l. III *Dial.*, c. I.

S. Sanctulus quia, ut Diaconum captivum liberaret, seipsum obsidium dederat, eo fugiente, jam ad mortem capite plectendus ducebatur a Longobardis : sed quia carnifex brachium, quod ad feriendum extenderat, demittere amplius non potuit, ab iisdem liber dimissus est. S. GREG., l. III *Dial.*, c. XXXVII.

Acacius Episcopus Amidensis cum septem millia Persarum a Romanis in captivitatem abducta intellexisset, neque pecunia ad tantam multitudinem redimendam suppetere, vasa et ornamenta Ecclesiæ vendidit, pretioque redemptos captivos, et epulis prius, viaticoque refertos ad Regem suum misit. NICEPH., l. XIV, *Hist. Ecclesiast.*, c. XXII.

INFIRMOS VISITANS. — Apollonius cum ob ætatem nec litteras, nec aliam artem discere posset, suis pecuniis et laboribus tum medicamenta, tum alia ad refocillationem ægrorum pertinentia emebat, eaque ad vicina monasteria deferebat, atque in hoc exercitio ad finem usque vitæ perduravit. NICEPH., l. XI, c. XXXV.

S. Bernardinus cum anno 1400, pestis generalis grassaretur, multique infirmi, et peregrini ad Senense hospitale confugerent, assumptis secum duodecim juvenibus consilio suo persuasis, summa cum charitate ægris inserviebat ipse diu, noctuque illis adstabat, cibos et pharmaca parabat, et ministrabat, sordes efferebat, lectos sternebat, cum illis plorabat, ridebat, canebat, blan-

diebatur, Sacramentis ultimis muniebat, sepeliebat ; quo factum, ut Deus et sanitatem illius illæsam, ut pluribus servire posset, custodierit, et singularibus eum gratiis, favoribusque præmiarit. SUR., tom. III, 20 maii.

S. Radegundis Regina leprosas mulieres non modo mensæ adhibuit, sed etiam osculabatur, abluebat, ungebat ulcera, et recedentibus auri vel vestimenti donaria offerebat. SUR., tom. IV, 13 aug.

S. Catharina Senensis feminaë cancro laboranti, cui ob foetorem intolerabilem nemo servire volebat, summa cum charitate inserviit, et cum quondam horrorem sentiret, ad hunc et seipsam, ac diabolum vincendos, os et nares horrendo et foetenti vulnere immersit. *IBID.*, tom II, 29 april.

In Salisburgensi Ecclesia jam a multo tempore religiosi extiterunt Episcopi, ex quibus unus infirmorum, seu leprosorum lares studiose etiam quandoque per semetipsum visitavit. Die quodam tuguriolum quoddam intrans, et leprosum, ut ei visum est, hominem lecto decubantem ac gementem reperiens, si aliquid vellet, exquisivit. Cui cum ille responderet : Corpus Christi desidero, Episcopus festinus abiit, et attulit, orique leprosi, qui valde horridus videbatur, cum cautela, qua potuit, immisit ; ille vero ad comprobendam Antistitis fidem, antequam masticasset Eucharistiam, nauseam simulavit, et cum foedissimo vomitu, quod sumpserat, rejicit ; Episcopus vero territus, manibus mento ejus suppositis, ejectas recepit immunditias, quas statim in os mittens sumpsit, ob honorem Sacramenti. Postea cum eundem leprosum visitare vellet, et non inveniret, dictum est ei a circumstantibus, quod multo tempore in eadem domuncula nullus habitasset leprosus et cognovit vir Deo plenus, tum ex testimonio referentium, tum ex gratia, ex prædicta sumptione recepta, quia Christus esset, qui multis modis electorum suorum constantiam probare consuevit. CÆSAR., l. VIII, c. XXXIII.

Eo tempore, quo Albigenisium hæresis pullulare coepit, contigisse dicitur, quod narro. Erat in regno Francorum Episcopus quidam, ætate juvenis, sed magnæ Religionis ; nominis, sive diocesis ejus non memini. Hic tantæ fuit pietatis, ac misericordiæ, ac humilitatis, ut equitans in via neminem leprosorum sibi occurrentium sine

eleemosyna præteriret; sæpe de equo descendit, et petentes præveniens, nummis manibus illorum tamquam Christi gazophylacio immissis, atque deosculatis, iterum ascendit, et processit. Die quadam dum per viam publicam procederet, leprosus quidam secus viam stans in agro, voce raucissima, ut sui miseretur, clamavit, eratque aspectus ejus tam horridus, et quasi a lepra tam corrosus, ut oculus humanus non sine cruciatu illum suspicere posset; quem ut S. Episcopus vidit, misericordia motus, mox de equo ruens, et ad illum currens, obtulit eleemosynam, ad quem leprosus: Non sunt mihi necessarij nummi tui; cui cum Episcopus responderet: quid ergo vis ut faciam tibi? ille subjunxit: ut putredinem hujus infirmitatis meæ abstergas, digito ostendens carunculam de naribus pendentem magni fœtoris, et horroris, quam cum vir beatus, Christi amore succensus, manu tergeret, clamavit ille dicens: cessa, cessa, asperitatem digitorum tuorum tolerare non valeo; cumque adhiberet partem camisæ suæ, quæ de panno erat satis subtili, simili clamore prohibitus est; tunc Episcopus: si pati non potes manum, si non pannum delicatum, unde vis ut abstergatur? Nihil aliud patiar, reponit alter, præter linctiorem linguæ tuæ. Mox ad illud verbum lucta non modica oriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam, et naturam; illa ut fieret, volente; ista contradicente. Sed gratia Dei cooperante, et naturæ vim faciente, linguam apposuit, et proboscidem elephantinam linxit. Mira res! Mox de naribus ejus, qui leprosus videbatur, gemma pretiosissima lapsa est in os Pontificis, et ut ostenderet se esse Christum, qui ad probandam Episcopi virtutem se finxerat leprosum, in oculis ejus gloriose cœlum ascendit; et quia ejusdem gloriæ particeps futurus esset Episcopus, ascendens repromisit. D. Gerardus Abbas noster, rediens de Capitulo Generali, hæc nobis retulit, asserens, tunc recenter fuisse gesta. *IBID.*, c. xxxii.

De beata Elisabeth dicitur, Bellovacensi referente, quod cum ipsa esset de genere regio, imo Regis Hungariæ filia, viro mortuo, relicta pompa sæculi hospitale construxerit, ubi pauperes recipiebat, et infirmos omni genere infirmitatis, leprosis, et contractis, quos ancillæ et alij abominabantur tangere, et aspicere, pedes et capita abluere, et vulnere cicatrices et ulcera, et

scabiem, quasi ipsi Christo faceret hæc officia pietatis. *MANSI, dis. iv, n. 2.*

De S. Agnello Abbate et protectore urbis Neapolitanæ, in ejus vita, per Cæsarem Franciotti descripta, legitur, quod, cum ex accepta post mortem patris sui hæreditate, hospitale quoddam juxta Ecclesiam B. Virginis fabricasset, in eoque cæcos, claudos, omnesque alios desolatos benigne excepisset, eosdem in propria persona curaverit, studioseque illis inservierit. Cum vero postea se miraculose liberatam ab obsidione civitatem Neapolitanam, in solitudinem quamdam se subduxisset, ut populi effugeret applausum et venerationem, in eaque septem annis et novem mensibus perstitisset, B. Virgo tandem eidem apparuit, eique dixit, quod male fecisset, hospitale a se fabricatum deserendo, siquidem ibidem infirmis serviendo, longe excellentiora sibi comparaturus fuisset merita. *IBID.*, d. xxv, n. 3.

Similiter insignis ille Dei servus Camillus de Lellis, fundator Congregationis ministrantium infirmis, quondam Philippi Neri spiritualis filius, hospitalia auri fodinas appellare solitus erat, siquidem in iis homo opulentus evadere, et cœlum lucrari possit. In servitio infirmorum adeo excessivam habebat complacentiam, ut, dum die quadam in civitate Ortana apud Vicarium Generalem loci illius in hospitio esset, eique mensæ accubituro manutergium odoribus fragrans porrectum fuisset, illud veluti nauseans dextre socio suo dedit, qui ei dixit: Si hi boni odores vobis displicent, quid de fœtoribus hospitalium futurum erit? Cui Camillus prompte respondit: Non credo in mundo agrum reperiri floribus odoriferis plenum, qui magis me oblectare possit, quam hospitalium fœtores. *IBID.*

In vitis Patrum dicitur, ut Bellovacensis ait: quod, cum quidam solitarius pauper per triginta dies ægrotaret solus, carens humana visitatione, habuit Angelum sibi ministrantem per octo dies; cum autem venissent fratres ad eum, recessit, et clamavit infirmus: Recedite, fratres, quia administrator meus in adventu vestro recessit. *IBID.*

PEREGRINOS SUSCIPiens. — S. Gregorius sequentem, quæ suo sæculo contigit, refert historiam. Epiphanius Diaconus, Isauria Provincia ortus, in vicina factum terra Lycaoniæ solet narrare miraculum: Aitenim, quod in ea quidam Martyrius nomine, vitæ

valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritualis pater præerat. Pergens itaque, leprosum quemdam, quem densis vulneribus elephantines morbus per membra fœdaverat, invenit in via, volentem ad suum hospitium redire, sed præ lassitudine non valentem. In ipso vero itinere se habere perhibebat hospitium, quo idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei ejusdem leprosi lassitudinis misertus, pallium, quo vestiebatur, in terram protinus projecit, et expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio undique constrictum, super humerum levavit, secumque revertens detulit; cumque jam monasterii foribus propinquaret, spiritualis pater ejusdem monasterii magnis vocibus clamare cœpit: Currite, januas monasterii citius aperite, quia Martyrius venit Dominum portans: statim vero ut Martyrius ad monasterii aditum pervenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo ejus exiliens, et in ea specie apparens, qua recognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis, Deus et homo, Christus Jesus, ad cœlum, Martyrio aspiciente, rediit, eoque ascendens dixit: Martyri, tu me non erubuisti super terram, ego te non erubescam super cœlos. Qui sanctus vir, mox, ut est monasterium ingressus, ei Pater monasterii dixit: Frater Martyri, ubi est, quem portabas? qui ille respondens dixit: Ego si scivissem, quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus ejus minime sensisset. Nec mirum, quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat? qua in re pensandum est nobis, quantum fraterna compassio valeat, quantum nos omnipotenti Deo misericordiæ viscera conjungat. Inde enim ei, qui est super omnia, propinquamus, unde nos per compassionem proximi etiam sub nosmetipsos deponimus. Paulo post vero idem sanctus Doctor, id quod Redemptor noster in judicii finalis examine eventurum esse prædixit, multis in occasionibus diu ante illud tempus exequendo compleri dicit. Ait enim: Ecce Redemptori generis humani ad ædificationem nostram minime sufficit, quod in extremo judicio dicturum se esse perhibuit: Quamdiu fecistis uni, de his fratribus meis minimis, mihi fecistis, nisi et ante iudicium hoc in se, quod dixisset, demonstraret, quia

quisquis nunc bona opera indigentibus exhibet, ei hæc specialiter impendit, cujus hæc amore exhibuerit. Et tanto plus quisque majorem mercedem recipit, quanto nec eum despicit, qui amplius despiciendus videtur; quid enim in humana carne sublimius carne Christi, quæ est super Angelos exaltata? Et quid in humana carne abjectius carne leprosi, quæ tumescentibus vulneribus scinditur, et exhalantibus fœtoribus impletur? S. GREG., hom. xxxix in *Evang.*

Idem narrat, quod quidam bonus homo erat, qui libenter recipiebat, et pascebat pauperes, et quadam die venit Dominus ad domum illius in specie peregrini pauperis, quem cum ille recepisset, et vellet dare aquam manibus illius, ut pranderet, vertit se, ut acciperet aquam, et Dominus disparuit: Quo facto cum ille stupefactus esset, in sequenti nocte apparuit ei in visu Dominus, dicens: Cæteris diebus recipiebas me in membris meis, sed hodie me in persona propria recepisti. Ap. MANSI, d. III, n. 3.

In vitis Patrum legitur, quod quidam senex sanctus in eremo Ægypti habitabat; in eadem eremo erat quidam sacerdos Manichæorum, qui, cum vellet visitare quemdam suæ sectæ, et non invenisset eum, necessitate compulsus, pulsavit ad ostium cellæ senis illius, qui ei aperiens, eum cum hilaritate suscepit, refecit, et lectum ei paravit, licet ejus conditionem bene cognosceret. Manichæus autem tota nocte cogitans de ejus charitate dicebat: Vere servus Dei est iste. In mane autem, ejus provolutus pedibus dedit se conversum, nec ultra voluit ab eo recedere. IB., d. VI, n. 8.

Cum quædam mulier nobilis consueta esset recipere pauperes, et eis servire propriis manibus, et ablucere pedes eorum, invito viro, et inhibente; et invenisset ante domum suam pauperem miserabiliter, ut videbatur, afflictum, et ulcerosum, compassa duxit eum in domum suam, viro suo absente, et cum peteret balneum, paravit ei; post cum diceret, quod non posset quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in camera sua; cum autem vir ejus veniens cameram intrasset, in lecto uxoris invenit dictum infirmum, quem cum crederet adulterum et vellet eum occidere, super lectum apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua pependit in cruce, dicens: Quid me persequeris, qui pro te hic passus sum? cum autem ad terram prostratus oculos eri-

geret, nihil invenit, et conversus est ad Dominum. *Ibid.*, 1.

In vita P. Magistri Avilæ viri sanctissimæ vitæ et celeberrimi prædicatoris legitur, quod, cum aliquando pedes pauperis cujusdam lavisset, et abstersisset, volens se ad eosdem osculandos inclinare, viderit in pedibus vulnus quoddam luminosum, unde dum se erigens pauperem in facie suspiceret, eundem sibi dicentem audivit: Mihi fit, o Joannes, quod ex amore mei pauperibus præstatur. *In Vita*, l. I, c. xv.

S. Gregorius de cive quodam Antiocheno refert, eum in virtute hospitalitatis adeo fuisse ferventem, ut diem nullam, quin secum in mensa pauperem quempiam teneret, transire pateretur; die quadam vero postquam totam circumisset civitatem, nec pauperum quemquam offendisset, exiit foras extra muros, tandemque circa vesperam virum quemdam insignem candida indutum veste in medio duorum stantem reperit, quem peregrinum esse credens, in domum suam ut diverteret, instanter rogavit, quam petitionem vir ille dissimulans, his verbis civem prædictum est allocutus: Non poteras, o homo Dei, cum Simeone vestro hanc urbem salvare, ne subverteretur? vix hæc dixerat, cum super mediam urbis illius partem vir ille alba veste indutus, sudarium, quod tenebat, excutiebat et statim tota illa pars concidit. Perhorruit civis ille, reliquum urbis eversurus jam signum extulerat, cum duorum comitum, quos diximus, precibus indulgens, destitit, atque ita Antiochenum hominem jacentem ac semimortuum erigens est consolatus. Abi domum tuam, filii tui cum uxore salvi sunt, defendit enim te et assidua oratio, et elemosynæ, quas quotidie in pauperes exerces; quibus dictis, et ipse et socii evanuerunt. S. GREG. TUR., l. X, *Hist.*, c. xxii.

Quidam paterfamilias, cum quotidie peregrinos susceperet, summaque cura ministraret, et semel cuiquam aquam ministrare vellet, ille subito disparuit. Ut vero constaret, quis fuerit, Dominus per visionem ei dixit: Reliquis diebus me in membris, heri autem in meipso suscepisti. S. GREG. hom. xxiii in *Evang.*

Romæ vir quidam pius cum propter hospitalitem peregrinos excipiendi paupereffectus esset, nocte quapiam semivigilans hanc audivit vocem: Vidi charitatem tuam et misericordiam tuam; volo autem illam non

solum in futuro, sed etiam de præsentī honorare; loquere illi diviti, ut vineam suam deteriore cum vinea tua permutet (quod ille libenter faciet); in ejusmodi fodiens invenies, quo paupertatem subleves. Paruit ille tandem post tertiam monitionem, fodiensque cum filiis tandem vas marmoreum plenum aqua, et in ore vasis ollam vitream plenam balsamo, et in orificio ollæ vas parvum fictile, in eoque tres lapides pretiosos, nimirum saphirum, smaragdum, et carbunculum reperit: Et aquam quidem ignorans ejus virtutem (nam effusa, statim instrumenta ferrea, quæ tetigit, in pulcherrimam auri speciem convertit) effudit, pro reliquis autem venditis ingentem pecuniæ summam accepit. DAUROLT. p. IV, c. vii, tit. X, n. 9.

S. Hieronymus de se, sociisque scribit: Nobis in monasterio hospitalitas cordi est, omnesque ad nos venientes læta humanitatis fronte suscipimus. Imo alibi ait, nullam horam, nullumque momentum esse, in quo non fratrum turbis occurrerit, et monasterii solitudinem hospitem frequentia commutarit.

S. Sampson hospitum exceptor dictus, licet genere clarus ex urbe Romana, post Theologiæ et medicinæ studia absoluta, Constantinopolim se contulit, ædesque pro recipiendis pauperibus et peregrinis extruxit, atque in illis corporalibus et spiritualibus obsequiis juit. SURIUS, 27 jun.

S. Silvester Pontifex omnes peregrinos Romam venientes magna cum charitate excipiebat, pedes abluebat, et in lecto collocabat, ita ut cum Job dicere jure posset: foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. SURIUS, 30 dec. JOB. xxxi, 12.

SEPULTURAM MINISTRANS. — Anno Domini 1007, Otho Imperator Ratisbonæ S. Romualdum Abbatem monasterii S. Emmerani mortuum propriis humeris, cum Henrico Rege ad sepulturam portavit. BARON. an. 1007.

S. Tobias in mediis epulis inter cognatos existens, ubi audit unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea, exiliit, et corpus in domum suam portavit, ut dum sol occubisset, caute sepeliret eum. TOB. ii, 3.

In vitis Patrum legitur, quod, cum Abbas Mutius esset gentilis, et princeps latronum, et vellet spoliare domum virginis sacræ, ad visionem judicis convertitur. Hic multa cura sepeliebat Christianos, et vestibus aptabat, quos primo consueverat occidere et spoliare,

qui ex hoc factus est Princeps monachorum. Cum autem mortuum sepeliret, ait ei discipulus suus : Num Pater, cum tanta diligentia me sepelies? Cui respondit : Et hoc faciam ; cum autem eum mortuum sepeliret, diligenter clamavit, quærens a mortuo si sufficeret ei : qui respondit : Sufficit, implesti promissum. Hic summæ perfectionis ex hoc factus est ; et post multa miracula quievit in pace. MANS., d. 6, n. 7.

Ultima, quia in hoc miseriarum salo calamitatis, humana jactari potest imbecillitas, cadaverum a sepulchris proscriptio, omnium ferme gentium consensione censetur. Barbarorum est insepultos abjicere, et plusquam barbara immanitas e sepulchris eruere ; quod fieri posse ubi longinquis bellis Romano fuit persuasum, cadavera cremare instituit, materiamque subtrahere sæviendi. Verum tanta est aliquando tabescentium cadaverum deformitas, ut robustissimam etiam exerceat charitatem. Vicit nihilominus, quamquam horrore periculum ingens jungeretur, Ludovici Bargæi Ord. Min. animi ardor, majorque fuit, quam ut absterri posset : septingenta pestilentia corpora paucis mensibus, postquam viventibus sacra ministrasset, Christiano ritu composuit, suaque manu terræ infodit, magna futuræ olim segetis semina, cum quibus et hominis charitas triumphabit. Jo. RHO. l. I, c. VII, n. 16.

Joannis Baptistæ Vaccherii virtus, si non rerum numero, certe pondere est comparanda. Nicææ Provinciæ, qua in urbe nobili loco natus jus dicebat inter cives, paulatim misericordia provehi cœpit. Primus gradus fuit pauperum, viduarum, ac pupillorum causas ultro suscipere, operamque sedulam ac strenuam illis navare. Secundus, in collegium pauperum funera procurantium nomen dare, quod cum non recipere, ut hominis, quem ipsa nobilitas ab illo opere, si collega jam esset, eximium habitura videretur ; ipse sponte miselli hominis funus composuit intulitque sepulturæ, quo facto quum se collegis probasset, ita ad eam rem exinde incubuit, ut pueros haberet emissarios, qui de humilium obitu morderent, ut relicto foro, ac judiciis, eo primus accederet. Tertius gradus fuit, una cum uxore publicum in nosocomium secedere, seque totum diurna nocturnaque opera ægris juvandis addicere, ut satis virtutem suscipere non possent se despicientis, atque

pro Christo ad ultima abjicientis, qui viri nobilitatem, jurisprudentiam, et honores, ac dignitates noverant. Postremo ut sui plenissime victorem esse constaret, fugientibus omnibus, qui cadaveribus humanis pretio operam locant, unus ipse ausus est cadaver multa jam tabe fluens, atque odore longe teterrimo pestilens, quod vix unco vespillones attrectassent, per otium allevare, componere, atque in sepulchrum inferre procul spectantibus atque horrentibus : quibus minor charitas adversus hæc misericordia plusquam triplice, minime pectus munierat. *IBID.* q. 17.

Marcianus, quia in via obvium hominem quemdam recenter occisum, ex motivo pietatis sepeliisset. de scelere hujus homicidii a se patrati in suspicionem tractus, mortis quidem condemnatus fuit ; at vero reo hujus sceleris divina providentia detecto, absolutus fuit, et in progressu temporis ad sceptrum imperiale evectus, maritus factus est Pulcheriæ sororis Theodosii, variosque felicissimos deinde habuit eventus, prout legitur in annalibus Ecclesiasticis anno 450. MANSI, d. XLVII, n. 6.

In Martyrologio Romano octavo decembris S. Eutychiani Papæ natalis occurrit ; inter cujus alia merita pariter legitur, quod 342 corpora Martyrum sua manu sepelierit. *IBID.*

EXEMPLA DOMESTICA.

ERGA EGENOS. — S. Ignatius pauperibus facile tribuebat, quod poterat ; apostatas tamen, aut Religionis desertores ne obolo quidem juvandos (nisi forte ut converterentur) censebat, diaboli enim conatibus adversandum, non suffragandum. RIBAD. l. V, c. XXI.

S. Franciscus Xaverius cum Comorinenses neophyti summa egestate affligerentur, viginti naviculas onustas commeatu ad eos perduxit, omnibus modis illos consolans. *Vit.* l. II, c. x.

P. Petrus Faber magnam semper curam pauperum habuit, ita ut scrupulum aliquando senserit, quod, non pro eorum sublevatione stipem ostiatim mendicaret. Moguntiæ effecit, ut vaga mendicorum turba loco certo et tecto exciperetur. *Vit.* l. II, c. xv.

Primi Patres licet ipsimet in magna egestate constituti essent, tamen Romæ anno 1638, in suam annonæ caritate pauperes e plateis in suam ipsorum domum deportabant, et cibo, igne, veste, lecto juvabant. Sic quadringentis mendicis subvenerunt; omnes tamen prius confiteri debebant. *Hist. soc.*, p. I, l. II, n. 50.

P. Nunnii Riberii tanto in egenos afflictosque Christianos affectu ferebatur, ut cum aliud non haberet, sæpe vestes sibi detraheret, quibus eos seminudos involveret, ipseque, quo se tegeter, non haberet. *Hist. soc.*, p. II, l. IX, n. 123.

P. Hieronymus Natalis, ut pauperibus succurreret, Messanæ anno 1552, communem pietatis acervum (montem pietatis vocant) institui curavit. *IBID.*, l. XII, n. 30.

Alvarus Mendius Magostani in Arabia centum et quinquaginta ex iis, qui ex Armuzia Turcarum metu profugerant, conquisita stipe sustentavit. *IB.* l. XII, n. 123.

Cum aliquando mendicus ter P. Franciscum Lopez stipem rogasset, nihilque haberet, partem de sua toga abscidit, et dedit. Alias cum fœminam mortuam nudam reperisset, proprium indusium exuit, eamque textit. Alio tempore pallium suum pauperi dedit, et ipse se ferina pelle textit. *Litev. Ætiop.*

P. Bernardinum Realinum pauperes ut rerum suarum diligentem procuratorem, tutorem exactum, amantissimum patrem agnoscebant, rem illorum angustam domi dilatabat, ditabatque. Dum fratres misericordiæ bis in hebdomade, prandium captivis præbebant, et inserviebat, ipse, ut particeps fieret pii operis, tum in culina ministrabat aquam hauriens, ligna afferens, lances extergens. *Vita*, c. XIX.

ERGA INFIRMOS. — S. Ignatius erga infirmos tanta ferebatur charitate, ut cum aliquem in morbum incidisse audiret, totus quodammodo contremisceret: jubebat, ut ipse Rector mox, ubi in morbum quis incidisset, ad se id referret. Oblonatorem quoque bis quotidie significare jubebat, num præfecto infirmorum emisisset, quæ petiverat. Quod si pecunia non suppetebat, domesticam suppellectilem vendi jubebat, pluris sibi dicens, unius fratris esse salutem, quam mille thesauros. Cum ipse ægrota- ret, omnibus aliis curis abdicatis curam tamen infirmorum retinebat. Cumque de nocte cuidam sanguis esset missus, ad mul-

tam noctem vigilabat, et bis, terve mittebat, qui, num brachium circumligatum esse commode, exploraret: ne forte soluta vena sanguis efflueret. *LANCIZ. Opusc.* XII, n. 72.

S. Franciscus Xaverius, cum primi Patres Venetiis publica valetudinaria curanda inter se dividerent, ægrorum insanabilium curam sibi depoposcit, tantaque cura, ac charitate gessit, ut pietas ejus ex vultu, et oculis eluceret, multique ad novæ rei famam concurrerent. Ægrum nactus venerea lue infectum hoc impensius curabat, quo magis ab illo animus natura ususque delicatus abhorrebat: quinimo ad vincendum hunc horrorem sanguinem ex ulcere hauriebat, eoque consecutus est, ut morbos, quorum alii vel aspectum horrebant, ipse cum voluptate tractaret. *Vita*, lib. I, c. v.

S. Franciscus Borgias cum pestilens lues Romæ crudeliter grassaretur, mox socios ad Pontificem, et senatum romanum, qui periculum denuntiarent, ablegavit, effecitque, ut ægris egenis ex publico ærario omnia darentur, et per socios in quindecim vicos vel regiones distributos, tam animis, quam corporibus optime prospiceretur. *Vit.*, l. III, c. VI.

P. Joannes Nunnii cum socio medicinæ artem didicit non alia de causa, quam ut ægrotis captivis mederi posset, quod et fecit, et si quos periculosius ægros advertit, in suam domum transtulit. Quod si vero etiam captivi quidam servi dominis suis ob morbos laborare non possent, ipse eorum vices supplebat; sæpeque de nocte collectas captivorum sordes exportabat. *Hist. soc.*, l. X, n. 226.

P. Franciscus Februires Fuldæ tanta charitate peste afflatis ministrabat, ut ægre ferret se ad collegium revocari. *Ann. Prorhen.*, 1597.

Coclitii cum quidam ex nostris rescivisset antrum quoddam esse teterrimo fœtore afflatum, ubi homines aliquot peste correpti sine auxilio jacerent, ipse solus ingressus reperit magnum utriusque sexus numerum, alios super alios animam agentes, quos omnes tamen prius confessione expiavit. *Ann. Belg.*, 1597.

Franciscus a Villa Regali coadjutor et Angelopoli et in Mexico, pueros binos ob luem pestilentem et fœtorem intolerabilem ab omnibus relictos, cum magno charitatis fervore adiit, et tam sollicite in omnibus ministra-

vit, ut nihil desiderari amplius posset. *Ann. Mexic.* 1599.

P. Raymundus Verderius ingruente lue in Collegium Burdigalense, procumbens in faciem magno affectu rogavit Deum, ut aliorum exitium in suum caput converteret. Dixit, ægrotavit, obiit, reliquis omnibus salvis remanentibus. *Pro. Aqu.* 1544.

ALIA. — Easdem per artes animis curandis intendit Nonnius Barretus, quem apostolicæ virtutis nomine ab Ignatio commendatum, Abassinorum insulis Paulus III pontifex adornavit. Has priusquam indueret, Tituani operosissima diu exercitus misericordia vel ipsam Arabum, Maurorumque immanitatem ineluctabili virtutum vi in sui venerationem compulerat. Tituanum oppidum in Tingitania est, ad Atlantis radices, captivorum christianorum ergastulis infame. Eo captivis juvandis missus, miserorum animis corporibusque curandis constantissimam exercuit diligentiam, ergastula fœdissimis obsessa sordibus quotidie invisere, sordes verrere, atque auferre inter mancipiorum prope dixerim strues, noctes agere, consolari, fidei et christiani decoris admonere, ægris adesse, lapsos a fide cautissime sublevare, medicum, chirurgum agere, sacramentis omnibus fovere, amare, animare Nonnio solemne fuit. Quod vero veterum æquabit laudes, ne immites domini ægros cogèrent ad labores, eorum opera dominis representabat. Quis crederet unum hominem in hostico, inter immanium barbarorum odia tantis laboribus parem? fuisse et hoc vilissimorum ac despiciatissimorum capitum causa? et hilarem adeo, lætumque hæc inter egisset, ut apud Deum votis, litteris apud homines vitam, ut sibi in ea procuratione degere liceret, instantissime ageret? idque adeo sedulo, ut se in scribæ famulum ultro offerret, tantisque contentionibus instaret, quanta nonnisi captivi libertatem flagitarent? lustrum unum integrum inter barbaros egit, magno virtutum omnium incremento, ut, habito censu, Æthiopice expeditioni capessendæ parem judicaretur. *Jo. Rho.*, l. I, c. VII, n. 3, *ex nostris*.

Joannes Ledesma triginta totis annis, quibus Mexici Theologiam publice interpretatus est, hoc constantissime tenuit, ut ante prandium sportulas ad egentissimum quemque navicula vectus extra pomerium deferret, et numquam tam sedulo in opere defectus. Immo ab hominibus ut miseriarum ple-

nissimis, ita sæpe humani moris vacuis contemptum habitus, vexatusque, non ideo cessavit. Agebat Indorum patronum apud iudices, si res ferret, pharmaca, vestes conquirebat, ut in uno hoc homine adversæ fortunæ eujuscumque solatia miseri haberent. Anceps hic mihi hæret animus, an per hæc ille divinitati contemplandæ sese comparavit: an ab illa ad hæc ipsa descenderit. Utrumque factum oportuit, reciprocante se charitate. *IBID.*, n. 6.

De Petro Leone sic scribit P. Joannes Rho: vincet unius hominis industria multorum fidem, quæ nulli unquam cessit calamitati, sed præcipua illius laus circa victos damnatosque ad necem, quorum cum incolumitati, tum animorum saluti omni ope aderat, atque consilio. Et addictis quidem trecentis et novem ad supremum usque illorum spiritum, inter funesta satellitum atque carnicum ministeria intrepidus supremam attulit opem: in victorum vero viginti millia, quod vix credibile videatur, per se, perque suos (nam sodalium, cœptis promovendis, piorum civium collegerat), consilio, gratia, pecuniis e vinculis exemit. O virum bono publico natum: quæ unquam oblivionis tenebræ nomen illud obruent, quod tam multis lucem attulit libertatis? Erigi Hispali homini statua potuit, glorioso addito titulo liberatoris. *IBID.*, n. 8.

Incomparabilem Joannis Pauli Alexii charitatem, terris tum Italiæ, tum Indiæ ostendere tantummodo voluisse videtur Deus: neque enim pigra hæc abjectaque rerum pars tam promptæ, atque incitatæ virtutis sedes esse debuit. In ipsa Indica navigatione nescio quo casu excussum in vastum, agitatumque Oceanum, e nautica turba unum undis hauriri quum vidisset Alexius, rejecta tunica et ipse jam desiliebat e navi opem laturus, et quamquam natandi non omnino imperitus, manifesto nihilominus periculo, nisi ab accurrentibus prohibitus, ac reprehensus fuisset, ac nautæ projectis funibus, quos comprehenderet, latum esset auxilium. Idem dum Goa in Monomotapam renavigat, facto naufragio, et per aquam pectore tenus evadentibus, quibus tantum erat virium, ut undis eluctari possent, infelicem nescio quem adolescentem, quem ægrum hauriri undis erat necesse, miseratione captus in humeros sustulit, perque instabiles arenas summo vix pectore Oceano extans, decem et octo millia passuum constantia animi,

corporisque labore pariter incredibili detulit. Hic vere mihi Christophorus fuisse videtur, qui Christum in uno ex suis minimis bajulans per medios fluctus, giganteæ plane charitatis mensuram implevit. *IBID.*, n. 9.

EXEMPLA PROFANA.

Hominum.

Apud Valerium Maximum in libro de Somniis, de Simonide poeta legitur, quod, cum navigando inventum ad litus cadaver aliquod sepulturæ mandasset, eidem in præmium hujus pietatis, in somno manifestatum fuit ne sequenti die se mari committeret; quod cum ille exequeretur, comites vero navigationis illum deriderent, hi in ejus conspectu dum a littore solvissent, a tempestate absorpti fuerunt. *VAL. MAX.*, t. I.

Aristoteles libro de Natura animalium refert, quod cum delphini pisces maris moriuntur, alii vivi conveniunt et eos in fundo maris sepeliunt. *MANSI, disc. xxvii*, n. 9.

In vitis Patrum dicit Hieronymus de monacho captivo, quod inter alias naturales proprietates formicarum, quas mirabatur in solitudine, erat, quod cum una moreretur, aliæ conveniebant, et quasi cum celebri luctu mortua corpora deportabant, alia aliam volentem intrare non impediēbat, sed sic cadebat sub onere, aliæ cadentem suis humeris sublevabant. *IBID.*

Exempla bestiarum.

Cum Zosimus, Maria Ægyptiaca mortua, nesciret quomodo foveam ad eam sepeliendam faceret, leo venit, et faciendo foveam ad eam sepeliendam, eum juvit.

Constat de S. Vincentio martyre, dum impius mandaverat tyrannus, ut ipsius corpus ferarum, aviumque prædæ expositum relinqueretur, corvo cuidam, ut id ipsum rostro suo defenderet, præceptum fuisse. Quod ille mandatum optime executus, lupos etiam inde abegit. *IBID.*

Procopius refert, quod, dum exercitus Romanus Marcam pervageretur, incolæ per-

territi in latibulis se recondiderint, aut fuga salutem sibi quæsierint: mulier vero quædam gravida præ nimia formidine partum suum effuderit, eumque panno quidem involutum in aperto campo dereliquerit, accidit vero, quod dum pertransiens illic capra quædam infantis illius audiret vagitum, cursum sistens, ubera eidem porrexerit, eumque non solum per aliquod temporis spatium lactaverit, verum etiam a canibus aliisque animalibus defenderit, donec ab hominibus dictus infans exceptus, in securo positus esset. *PROCOPIUS*, t. II, *de bello Goth.*

Cum S. Antonius corpus S. Pauli Eremitæ sepelire vellet, nec sarculum haberet, duo leones rapido cursu accurrentes terram pedibus effodientes foveam paraverunt. Idem officium leo alius Zosimæ, S. Mariam Ægyptiacam sepelire volenti præstitit. *BREV. RO. 15 jan. SUR. tom. ix*, 9 april.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut oliva, etsi large floreat si tamen immoderata stringatur nebula, fructum omnem disperdi jubet; ita qui tunc maxime misericors est, cum spectatores habet, vel ut habeat, fructum perdit ex nebula favoris. *S. GREG.*, l. XII *Mor.*, c. xxvi.

Sicut hi, qui ad magnos principatus accersiti, regias habitaturi civitates omnem substantiam suam in pecuniam commutant, et sic illo migrant; ita plane et tunc faciebant homines illi ad cælum vocati, et ad supernam metropolim, et regnum, quod illic est. Nam persuasum habentes illic esse patriam, omni substantia sua in pecuniam mutata, pecuniam per apostolorum manus illic præmiserunt. *S. CHRYS.*, in illud: *Ap. oportet hæreses esse.*

Sicut in telis eadem vis ferri est, sed in infinitum refert, utrum excusso lacerto torqueantur, an remissa manu effluent; ita idem est, quod datur, sed interest, quomodo detur. *SENECA*, l. II, *de Bon.*, c. vi.

Sicut quando scribis epistolam ad amicum semper vides in corde tuo personam amici, propter quem scribis epistolam; sic et qui propter Deum eleemosynam facit, neminem videt in corde suo, nisi personam Dei tantummodo, propter quem facit. *S. CHRYS.*, hom. XIII, *Opor. imper.*

UTILITAS. — Sicut radix in pingui plantata solo, quæ nobis tempestivos quotannis affert fructus, sic pecunia in manibus pauperum plantata, et non solum in singulos annos, sed et in singulos dies spirituales nobis fructus affert, fiduciam scilicet in Deum peccatorum abscessum, conscientiam bonam, lætitiā spiritualem, spem jucundam, aliaque bona, quæ præparavit Deus diligentibus se. S. CHRYS., hom. in illud : *Oportet hereses esse.*

Sicut lavaacro aquæ salutari gehennæ ignis extinguitur; ita eleemosynis atque operibus justis delictorum flamma sopitur, teste Ecclesiastico : Ignem ardentem extinguit aqua, et eleemosyna resistit peccato. S. CYPR., l. de *Opera et Eleemos.*

Sicut frumentum in terra cadens lucrum projicienti parit; sic et panis in esurientem projectus multam tibi in posterum reddet utilitatem. S. BASIL., hom. in *Ditescentes.*

Sicut putei continuo exhausti copiosiores fluunt aquæ, dimissi vero et quieti facile putent; ita opes reconditæ inutiles sunt, translatae in pauperes fructum pariunt. Ib., hom. xiii, de *Eleemosyna.*

Sicut Arca Noe non permisit mergi Noe cum liberis; ita eleemosyna neminem æterno finit interire diluvio, quia, teste Tobia, « eleemosyna a morte liberat, et non patitur animam ire in tenebris. » FAB., conc. in *Dom. post Pent.* 8, n. 3.

Sicut speculum politum, et mundum tale se nobis exhibet, qualem nos ei stiterimus: ita Deus talem se nobis exhibet in munificentia, quales nos ipsi per misericordiam proximo propter ipsum exhibitam stiterimus. BEYRLINCK, them. vi, in *fest. Omn. SS.*

Sicut penula tauri ferocientis oculis obiecta furorem ipsius deludit, et vitam servat: ita largitas eleemosynæ diaboli eludit insidias, et a morte æterna liberat. STAPLET., them. iv, in *Do. 1 post Pent.*

Sicut medicamentum dum conficitur, multas quidem herbas accipit, sed unam dominantissimam; ita et in poenitentia multæ quidem concurrunt virtutes, sed eleemosyna dominantior et potentior est, et universum quasi peccatorum medicamentum, ipsa efficit. IDEM, hom. ix, super *Matth.*

Sicut si quispiam seni promitteret, se ipsum in ætatis florem reducturum, et super omnes prævalidum et speciosum redditurum, regnumque omni bonorum genere abundans possidendum daturum, libenter is om-

nes suas pecunias, et thesauros pro tali promissione offerret; ita cum hæc omnia Deus in altera vita multo perfectius se præstiturum eleemosynarum largitori promittat, minime sane tergiversabitur in iis faciendis, quisquis felicitatem suam sincere desiderat. IDEM, hom. lv.

Sicut acceptis muneribus iudices non tam cito proferunt sententiam, sed potius partes, si possunt, concordare satagunt; ita Deus facit cum his, quorum munera dantur, pauperibus. S. AUG., f. 146.

NECESSITAS. — Sicut iis, qui sanguine abundant, nisi mature partem sanguinis per phlebotomiam emittant, in manifestum vitæ periculum incidunt; ita divites, nisi partem divitiarum a se dimittant, et pauperibus largiantur, periculum æternæ mortis incurrendæ subeunt.

Sicut ad loca munitiora festinantius migrant, qui ruinam domus vident, contritis parietibus imminere; ita corda Christiana, quanto magis sentiunt ruinam hujus mundi crebescens tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere disponebant, in thesaurum cœlestem impigra celeritate transferre. S. AUG., ep. cxxxviii.

DIGNITAS. — Sicut aquila pullos suos ad radium solis explorat, eosque solos retinet ac fovet, quos fixis oculis solem intueri advertit; ita Deus homines, secundum misericordiæ merita examinat, eosque solos electis suis annumerat quos constanter in misericordiæ operibus exercitados fuisse cognoscit; nam qui sequitur justitiam, et misericordiam, inveniet vitam, justitiam, et gloriam teste Salomone. BEYRLINCK, them. iv, in *fest. Sanct. Matth.*

ÆQUITAS. — Sicut qui in hortum ea lege admissus esset, ut intra illum quidem pomis quantum placuerit, vescatur, nullum tamen secum exportet, haud dubie interdum aliquod pomum extra hortum projiceret, ut ea post exitum inveniret; ita cum in hunc mundum admissi, nihil nobiscum exportaturi simus, merito per eleemosynas in hac vita factas aliqua bona opera præmittimus. THOM. MORUS, *Vit.*, c. xii.

Sicut ii, qui in carcere positi sunt, stulte agerent, si pecuniis ad se redimendos parcerent, ut liberos ditarent; ita non minus imprudenter agunt divites, si pecunias pauperibus elargiri tergiversentur, ut filios divites efficiant. STAPLET., them. iv, *Dom. 1 post Pent.*

Sicut qui littore consistunt, et alios cum fluctibus luctari advertunt, æquum putant, ut omnem, quam possent, illis opem impendant; ita merito idipsum facit, qui proximum cum egestate colluctantem advertit. S. BASIL., hom. *de Gr. actione*.

JUCUNDITAS. — Sicut agricolæ penu suum evacuant, et semina terræ concredunt, idque cum voluntate faciunt, spe majora recipiendi se solantes; ita multo magis nos, quæ absque usu recondita sunt, dispergere in pauperum usus convenit. S. CHRYS., hom. LV, in *Gen*.

Sicut ei qui nimio gravatus est cibo, aut stomachum multis humoribus repletum habet, nihil gratius jucundiusque accidit, quam si per medicinam aut aliud remedium evacuare stomachum, malique causam tollere queat; ita qui immoderata opum coactione animam gravavit, merito cum voluptate eleemosynam arripit, si dictas divitias, velut omnis mali originem per eam a se removeat. Ibid.

Sicut ii qui ludunt aleis vel chartis, cum summa animi voluptate lusum talem peragunt, idque tanto ardentius et avidius, quanto meliorem spem lucri conceperunt; ita qui cœlestium bonorum lucro inhiant tanto alacrius jucundiusque pecunias suas exponent pauperibus, quanto certiores securioresque sunt, se ingens per hanc expositionem lucrum facturos. MATTH., XII, 40.

MOTIVA.

Quia quidquid pauperibus datur, Christo offertur, juxta propriam ipsius confessionem: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus minimis meis, mihi fecistis. Hinc recte S. Cyprianus: Quid potuit nobis majus Christus edicere? quod modo magis potuit justitiæ, ac misericordiæ nostræ opera provocare, quam quod præstari sibi dixit, quidquid egenti præstatur et pauperi? et se dixit offendi, nisi egenti præstetur et pauperi, ut qui respectu fratris in Ecclesia non movetur, vel Christi contemplatione moveatur, et qui non cogitat in labore atque egestate conservum vel Dominum, cogitet in illo ipso, quem despicit, constitutum. Misereantur itaque pauperum, inquit S. Leo, qui sibi volunt placare Christum. Faciles sint in alimenta miserorum, qui cupiunt ad

societatem pervenire fidelium. Non sit vilis homini homo, nec in quoquam despiciatur illa natura, quam rerum Conditor suam fecit. Cui enim laborantium licet negare, quod Christus sibi proficitur impendi? juvatur conservus, et gratiam refert Dominus. Cibus egeni, regni cœlestis est pretium, et largitor temporalium, hæres efficitur æternorum.

Quia Deus liberalitate sua nos provocat: nam, ut bene S. Chrysostomus advertit, ipse nec unigenito suo pepercit propter nos: nos autem et pecuniis parcimus contra nos. Ipse et legitimum pro nobis Filium tradidit, nos vero nec argentum propter eum contemnimus, sed neque propter nos. Et qualiter hæc venia fuerint digna? quid itaque differt et torpes cum jam tanta perceperis, et tot expectes? Quod ipsum confirmat egregie S. Leo dum ait: Nihil est dignius, quam ut homo sit sui Auctoris imitator, et secundum modum suæ facultatis divini sit operis executor; nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, foventur infirmi, nonne auxilium Dei manus explet ministri, et benignitas servi munus est Domini? S. CHRYS., hom. XXXII et XXXIII, ad *Pop*.

Quia natura ipsa nobis misericordiam ingeneravit: nam, ut recte dicit S. Chrysostomus, nemo natura strenuus est: nemo natura vanæ gloriæ studio caret: nemo natura zelo atque æmulatione superior est: misereri vero natura est omnibus inditum, utut crudelis quispiam sit et immittis. S. CHRYS., in *ep. ad Philipp*.

Quia ipsa qualitas bonorum nos ad misericordiam impellit: nam ut sapienter discurret S. Chrysostomus, tuarum es, o homo, pecuniarum dispensator non minus, quam qui Ecclesiæ bona dispensat. Sicut ille igitur potestatem non habet, ea, quæ propter pauperes a vobis erogantur, temere, et ut casu evenit, dispergendi, quoniam ad pauperum data sunt alimentum, ita neque tu tua. Hinc merito S. Bernardus: Ne putes, ait, gratuitum, quod impendis pauperi; velis, nolis, debitor es. S. CHRYS., hom. XXXIV, ad *pop. Ant*.

Quia ipsa natura eleemosynæ commendat misericordiam: dum quidquid per eam pauperi damus, Deus ut depositum accipit, ut pulchre Sanctus Chrysostomus indicavit, dum dixit: Quid quæris homo, ubi pecuniam deponas? Christus suscipere paratus est, et deposita tibi servare: nec tantum servare, sed etiam

multiplicare, et cum fœnore multo reddere. Pro pecuniæ tuæ custodia non repetit mercedem, sed eam ipse reddit. Qua igitur sumus excusatione digni, qua venia, quando custodire valentem, et pro custodia gratias habentem, et pro ea præmia reddentem, præterimus, et nostra tradimus custodi debili, qui gratiam se facere putat, si nihil commissorum intervertat. S. CHRYS., h. II.

Quia qualitas et conditio accipientium id suadet : sunt enim pauperes, fratres nostri, et cohæredes regni cœlestis, ut sapienter advertit Guilielmus Lincolniensis, dum ait : Dic mihi quæso, o dives, quare pauper tecum non accipiet cibum, qui tecum accepturus est regnum? quare non accipiet veterem tunicam qui tecum accepturus est immortalitatis stolam? quare pauper non meretur accipere panem tuum qui tecum meruit accipere Baptismi Sacramentum? cur indignus sit accipere reliquias ciborum, qui tecum venturus est ad convivium Angelorum? sunt præterea etiam stipendiarii nostri, ut illos vocitare solitus est Ludovicus Rex Franciæ, et propterea propria manu eleemosynarum velut stipendium illis obtulit. GUIL. LINCOLN., in *Expos. Ev.*, p. III, c. xxviii. Hinc recte Sanctus Chrysostomus, sunt, inquit, et hic castra pauperum et bellum, in quo pro te pauperes pugnent. Cum enim stipendium acceperint, orantes tibi Deum faciunt propitium, propitium autem facientes dæmonum insidias repellunt, neque sinunt vehementer infestum esse malignum, neque semper irruere, sed ipsius solvunt potestatem. Hos itaque conspiciens milites quotidie pro te cum diabolo precibus et orationibus pugnantes, a temetipso pulchrum illud tributum exige, illorum alimenta. S. CHRYS., h. xxxiii, ad *Pop.*

Quia misericordia est optimum medium ad benedictionem in temporalibus obtinendam : uti pulchre indicat Sanctus Cyprianus, dum ait : Si vereris, et metuis, ne si operari plurimum cœperis, patrimonio tuo larga operatione finito ad penuriam forte redigaris, esto in hac parte intrepidus, esto securus; finiri non potest, unde in usus Christi impenditur unde opus cœleste celebratur. Nec hoc tibi de meo spondeo, sed de S. Scripturarum fide, et divinæ pollicitationis auctoritate promitto. Loquitur per Salomonem Spiritus Sanctus, et dicit : Qui dat pauperibus, numquam egebit; qui autem avertit oculum suum, in magna penuria erit. Prov., xxviii, 27.

Imo hanc ipsam ob causam usuræ comparent SS. Patres, præcipue S. Chrysologus, dum ait : Usura mundi est, centum accipere et unum pro censu reddere. Deus unum accipit et centum reddit. Et tamen homines cum Deo volunt habere contractum. Sunt forsitan de cautione solliciti? quare? homo homini exiguæ chartulæ obligatione constringitur, Deus tot, et tantis voluminibus cavet, et debitor non tenetur? S. CHRYS., serm. xxv. Ut autem melius intelligatur qualitas hujus usuræ, præclare eam explicat Sanctus Chrysostomus, dum ait : Deo fœneratus es, ipsum reposce. Sed non in præsentī cuncta tibi restituet. Verum hoc quoque commodo tuo facit. Est quippe talis hic debitor, qui non, ut alii, festinet ipsum tantummodo mutuo datum exolvere, sed agit omnia, ut, quod datum est, maneat in tuto. Propterea hic quidem reddit ex parte maximumque autem tibi in futurum thesaurum reservat. S. CHRYS., t. II, in *cap. v Matth.*

Quia efficacissimum est medium ad peccata delenda : nam misericordia, et veritate redimitur iniquitas, teste Salomone. Prov., xvi, 6. Certe non est peccatum, inquit Sanctus Chrysostomus, quod non possit purgare eleemosyna, quodve non possit extinguere. Omne peccatum infra illam stat. Remedium est ad omne vulnus utile. Omnis injustitiæ fomes est avaritia; sed hanc omnem abluit eleemosyna Zachæus. Magna ergo (recte exclamat Sanctus Ambrosius) est eleemosyna, quæ ardentium criminum globos benevolentiae suæ fonte refrigerat, et quodam irriguo largitatis obruit incendia delictorum ut quamvis offensus Deus, quamvis criminibus provocatus, cogatur liberare eleemosynis, disposuerat punire peccatis. Cogitur quem enim a nobis quodammodo, dum compellitur pro nostris actibus mutare sententiam, et in uno eodemque homine nunc severitate Judicis permoveri, nunc Patris pietate blandiri. S. AMBR., serm. xv. Quam autem facilis, et suavis sit hæc medicina, pulchre declarat Sanctus Chrysostomus sic loquens : Neque vero medicus quisquam ferro, manu admotis sic accurate putrida vulnera secat, ut pauper egena manu porrecta stipem flagitando vulnerum cicatrices tollit. Et quod mirum, citra dolorem, citra suspirium pulcherrimam conferunt medicinam. S. CHRYS., hom. xx, in *I ad Cor.*

Quia certissimum est medium ad felicem mor-

tem obtinendam : teste sancto Hieronymo dicente : Non memini me legisse, mala morte fuisse defunctum, qui libenter opera charitatis exercuit; habet enim multos intercessores, et impossibile est, multorum preces non exaudiri. S. HIER. in *Ep. ad Nepot.* Aliam rationem assignat Sanctus Augustinus, dum ait : Misericordia ad Deum deducit hominem, et ad hominem deducit Deum; numquam vidi hominem pium mala morte finire. S. AUG. s. XLIV, ad *FF. in er.*

Quia est fortissimum scutum adversus severam judicis sententiam in die Judicii ferendam : eleemosyna quippe, teste Sancto Augustino, adstat tribunali non tantum patrocinans, sed et ipsi Judici persuadens, ut reo patrocinium præstet, et pro eo sententiam ferat. Hinc Cæsarius, eleemosynam, inquit, quantam possumus, et quamdiu vivimus, et ipsi habere, et aliis impendere festinemus, ut securi possimus in die judicii dicere : Da, Domine, quia dedimus; nos fecimus, quod jussisti : tu imple, quod promisisti. Certe tanti æstimabitur (tunc) vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas, perinde ac omnes ii, qui dextra Judicis consistent, non alia virtute ulla, quam misericordia fuissent inclyti; ii, qui sinistra stabunt, ullo alio vitio laborassent, quam immisericordia; ut recte S. Leo pronuntiavit. CÆSARIUS, hom. xv. Quapropter Sanctus Ambrosius his verbis excitat ad misericordiam : Considera, quanta tibi tunc erit gloria, cum te omnis populus, qui ex promptuariis tuis pastus est, et refectus, pro tribunali magni illius, et justissimi judicis caterva constipante circumdabit, et pastorem te suum, ac tutorem pium, et misericordem patrem, omni gratiarum voce testabitur. S. LEO apud DREX, *Gazoph.*, p. I, c. I, § 4. S. AMBR., *serm.* LXXXI.

Quia unum est ex certioribus signis prædestinationis ad vitam æternam : misericordia quippe testabitur, inquit Anselmus, vos Dei sapientia præcognitos, a massa perditorum separatos, ad vitam æternam præordinatos. S. ANSELM in illud Apost. : *Induite viscera, etc.* Idem confirmat S. Chrysostomus, dum ait : Si tanta vis est eleemosynæ, cum multa fiducia suos introducit alumnos : est enim cœli nota janitoribus, sponsalis thalami fores observantibus, quin et venerabilis, et quos sui cultores agnoverit, cum multa introducet libertate, et nemo contra-

dicet, sed omnes cedent. Hinc alibi hortatur in hæc verba : In ædificia cœlestia studeamus nostras evacuare pecunias : nec fabris, nec structoribus, nec operariis opus habemus : manus namque pauperum tales domos ædificant : claudi, cæci, vel debiles sunt isti, qui domos illas ædificant. S. CHRYS., h. xxxvi, ad *Pop. Antioch.*

Quia singularem efficaciam orationi tribuit : nam efficacissima est, teste S. Leone, ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur. Qui suum ab inope non avertit animum, facile, et cito ad se Domini convertet auditum. S. LEO, *ser. de Jejuniio decimi mensis.* Hinc Tobias senior juniori præcepit : Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere : ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini. TOB., iv, v. 7.

MEDIA.

Zelus divini honoris : qui enim honorat servum propter dominum, non illum, sed principaliter dominum honorat; omnis enim honor, obsequium, et beneficium impensum servo, indesinenter ipsi domino principaliter exhibetur, sicut ipse testatur Mat., xxv : « Quamdiu uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. » BELLOVAC, *Spec. mor.*, dist. XX, c. iv.

Exemplum Dei ob oculos habere : uti Bellovacensis suasit his verbis : Deus, qui summe misericors est, et super omnia vult de misericordia prædicari, ad misericordiam nos invitans semetipsum proponit in exemplar evidentissimum, veracissimum, et perfectissimum, per quod habeamus doctrinaliter informari : per quod habeamus deiformiter transformari. Ait enim Lucæ, ix. « Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est. » BELLOVAC., *Spec. mor.*, l. I, dist. x.

Christum in pauperibus intueri : uti S. Bonaventura suasit, sic alloquens animam : Cur anima tota die anxiaris post Christum? indicabo tibi, quem diligit anima tua. Certe in infirmaria jacet, et ibi angustiat, curre, et sibi ministra, sibi compatere infirmanti. At vero, inquires fortasse, quomodo id Seraphicus asserere poterat, quando Christus ad dextram Patris sedens, impassibilis est, nec ulli infirmitati humanæ subjectus? Et ideo respondeo, quod Evangelium nos fal-

lere non possit, in quo dicitur : « Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis : infirmus eram, et visitastis me; » hæc enim est Dei erga nos bonitas; ut in quolibet afflicto et infirmo, ipsemet agnosci velit. Et ascentiens Sanctus Augustinus : ostendam sane, inquit, quomodo Dominus possit inveniri, aut cognosci, si tamen est animus videndi. Si vis videre Dominum, require mendicum, respice ad pauperem, suscipe peregrinum, visita infirmum, curre ad carcerem; si vis videre Deum, vincula captivitatis absolve, nodos iniquitatis incide. S. AUG., *de Bon. disc.*, c. viii. Denique idipsum etiam suo calculo confirmans S. Chrysostomus super illa verba Actuum Apostolicorum xxi, 16. « Abducentes, apud quem hospitaremur, » inquit : Paulum hospitio suscepit ille : forsitan quis vestrum dicet : si quis et Paulum mihi daret hospitem, susceperem prompte, magnaue cum alacritate. Ecce Pauli Dominum licet tibi hospitio suscipere, et non vis? quia qui suscipit unum ex minimis, me suscipit. Quanto minor fuerit frater, qui suscipitur, hoc major Christus per illum advenit.

Quid ergo? Firmiter nimirum credamus, nos Deo dare, quidquid pauperibus dedimus; nam, ut recte advertit S. Ambrosius, ibi est misericordia largior, ubi est fides promptior. S. AMB., *de Offic.* Quod ipsum confirmat S. Leo, dicens : Prompta ergo, et facilis, dilectissimi, apud nos largitas esse debet, si credimus unumquemque id sibi præstare, quod indigentibus tribuit. Thesaurum enim suum condit in cælo, qui Christum pascit in paupere. S. LEO, l. I, *de Collect.*

Magnam æstimationem de hac virtute concipere, id quod non erit difficile, si motiva præcedenti paragrapho allata bene perpendantur.

Aliena damna vel commoda tua æstimare : nam ut recte S. Bonaventura notat : Misericordia est virtus, per quam animus super calamitatem afflictorum movetur. Hæc virtus nihil humanum a se alienum putat, aliorum damna, vel commoda sua æstimat. Hic namque est proprius charitatis effectus, quod aliorum miseras ut proprias reputet. Idem Seraphicus Doctor alibi misericordiam et charitatem simul conjungit, dicens : Misericordia abundanter remuneratur : unde notat, quod duæ virtutes valde copiosæ et plenæ veniunt ad iudicium, propter quod

recipiunt salarium valde copiosum, scilicet charitas et misericordia : charitas enim aliena bona facit sua, juxta illud Psalmi : Particeps ego sum omnium timentium te; misericordia facit aliena mala sua, juxta illud : Sicut socii passionum ita et consolationum. S. BONAV. S. Bernardinus Jobi exemplum adducit, qui cap. xxx, 25, ait : « Flebam quondam super eo, qui afflicto erat, » scilicet afflictione exteriori, « et compatiebar animam pauperi, » scilicet compassione interiori, quasi dicat : Non tantum ostendebam compassionem exteriorem, sed etiam interiorem, quia ex vehemente affectu compatiebar. Amor igitur non solum per compassionem internam demonstratur, verum etiam per subsidium externum, siquidem ut diximus : Probatio dilectionis exhibitio est operis. S. BERN. S. Gregorius glossando verba illa Jobi : Pater eram pauperum, inquit : Non patronum se vel proximum, vel adiutorem pauperum, sed patrem fuisse testatur, quia nimirum magno charitatis officio studium misericordiæ vertit in affectum naturæ, ut eos quasi filios cerneret per amorem, quibus quasi pater præerat per protectionem. S. GREG.

Proximum tanquam fratrem et membrum considerare : ita suasit S. Gregorius Nazianzenus, dum dixit : O Serve Dei, et Christi, atque hominum amore prædite, ne fratrem despicias, ne prætereas; ne ut scelus, ut piaculum, ut aliud quiddam fugiendum, et interdictum averseris; membrum tuum est, licet calamitate frangatur. Tibi, licet animo forti prætereas, pauper relictus est ut Deo : his enim verbis pudor te fortasse promovebo. S. GREG. NAZ., in *Orat. de Paup. amore.*

Patriæ cœlestis desiderium ardens concipere : sic enim hoc ipso et opes nostras et thesauros per pauperum manus præmittendos excitabimur. Ita S. Chrysostomus suasit, dicens : Omnia faciamus, ne alibi simus egeni. Nam quæ utilitas in aliena regione multas divitias relinquere, in patria necessariis carere? itaque, oro, festinemus, dum adhuc tempus est. Secure illuc transferimus, et in thesauro indeprædabili reponimus, quæcumque per pauperum manus præmittimus. S. CHRYS., h. XLIX, in *cap. xlix Gen.*

Quotidie aliquid sive ex pecuniis, sive ex alimentis in pauperum usum seponere, ut paulatim etiam ad largiores eleemosynas incite-

mur. Sic iterum Sanctus Chrysostomus suavit, dicens : Pareamus B. Paulo constituentes in nostris ædibus arculam pauperibus, quæ eo in loco, ubi quisque consistere et orare solitus est, reponatur ; ita ut eleemosynam primum, quoties accesseris oraturus, imponas, et deinde orationem proferas. Et profecto non minus est juxta lectum eleemosynam reponere, quam si istie Evangelium suspendas ; siquidem Evangelium hic suspensum nihil agit, nec tantillæ quidem virtutis est, in hac vero arcula adversus Diabolum armaturam habes repositam : hac orationem tuam penetrantem efficis, domum sanctam reddis, in ac conclusas habes regias dapes. Ea propter ad lectum deponetur illa, et sic absque phantasiis tranquille noctem transiges. Jam et commoditates, quibus liceat admodum facile colligere, vultis, ut recenseam ? fiet. Sic igitur abjectionem suam artifex aliquis, vel sutor, vel coriarius, vel faber ærarius, quicumque tandem is fuerit, levem reddet. Si aliquid vendiderit ille sui artificii, primitias ejus pretii offerat Deo, et huc paululum quid conficiat, exiguamque partem Domino dividat. Multum enim ut huc conferat, non posuit, sed tantum quantum vel infantes pueruli, vel miseri et egeni homines peterent, tantum nos, qui cælum speramus, demus. Neque de vendentibus tantum hæc, verum et ementibus, et aliis operantibus dicta sint. Eam regulam et agricolæ in proventibus rerum, eam semel omnes, quotquot legitimos colligunt census, observent. Facilis autem illa nobis ex consuetudine res fiet, paulatimque a parvis ad magna ascendemus, et studebimus opes contemnere, ipsam malorum radicem evellere. S. CHRYS., h. XLIII in I ad Cor.

Lucro spirituali cælestium meritorum inhære ; sic enim fiet, ut, cum ars hæc sit omnium quæstuosissima, totis viribus in eam incumbamus, S. Joannis Eleemosynari exemplo, qui usque adeo in hanc virtutem incubuit, ut nihil aliud cogitasse, aut egisse videatur.

Patronos sibi certos eligere, qui virtuti huic singulariter studuerunt (quales sunt S. Laurentius, S. Joannes Eleemosynarius, S. Thomas Villanovanus, S. Paulinus, S. Joannes de Deo, S. Thobias, S. Elisabeth) eorumque partim exemplo partim suffragiis ad imitationem se excitare.

ASCETICA.

Septem sunt potissimum capita, quæ Asceta de hac virtute bene addiscere, aliisque inculcare debet. Primum est, « ut bene cognoscat finem, propter quem Deus et pauperes esse permittit, et nos iisdem subvenire desiderat ; » id quod Sanctus Gregorius Nazianzenus sequentibus verbis præclare docet : Charitatis præcipuam partem in eo sitam esse comperio, ut pauperes amore et misericordia complectamur. Pauperes et afflictos Deus esse vult, ut nos infirmitatis nostræ submoneant, illudque nobis persuadeant, ut nulli rerum præsentium atque in oculos cadentium velut firmæ ac stabili animum adjiciamus. Cum igitur nihil sit stabile in præsentē vita, de opibus in tuto collocandis cogitandum est. Beneficentiæ in pauperes infinita sunt commoda. Nullus omnino cultus Deo perinde gratus est, ut misericordia erga pauperes. Nihil tam Deo proprium est, quam misericordia, et beneficentia. Imitandus est nobis Deus. S. GREG. NAZ., orat. de Paup. amore. Hoc ipsum etiam solide ostendit Sanctus Chrysostomus, dum ait : Sæpenumero dixit, eleemosynam non accipientium, sed potius dantium gratia introductam esse ; nam illi sunt, qui potissimum inde lucrantur. Non vides, quod omnes mutua opera indigemus ? Miles opificis, opifex negotiatoris, negotiator agricolæ, servus liberi, dominus servi, pauper divitis, dives pauperis. Etenim qui accipit eleemosynam, maxime omnium usui est. Ineffabilis sapientiæ Dei hoc opus est. Nam cum mutua opera indigeamus, et necessitas illa non conciliaret amicitias nostras, si omnia sufficerent, nonne essemus indomitæ bestię ? Ita Deus subiecit nos invicem ob hanc necessitatem, ut quotidie alter alterum requirat. Nescio, quod non tam propter pauperes eleemosynam Deus, quam propter ipsos impendentes instituit. S. CHRYS., h. XVII, in Ep. II ad Cor.

Secundum est, « ut bene cognoscat capita ad misericordiæ substantiam seu essentiam necessaria : » quæ quidem breviter, et bene indicavit S. Chrysostomus, dum dixit : Tria sunt, quæ in misericordiæ opera optanda sunt Christiano : ut possit facere, ut velit, ut compleat : ut possit, id est, ut substantia

faciendi non desit : ut velit, hoc est, voluntas adsit, qua faciat, quia substantia non deest, qua fiat. Tertium est, ut compleat, id est, quæ possit et velit, sine dilatione perficiat : his enim tribus opus tantum, tamque præclarum impletur. S. CHRYS., h. de *Misericordia et duabus viduis*.

Tertium est, « ut etiam circumstantias ad omnimodam perfectionem misericordiæ necessarias bene addiscat, » quæ quidem sequentes potissimum assignantur a SS. Patribus et Asceta.

1. Ut *mundo corde* offerat eleemosynam : ita enim Apostolus indicavit, dicens : Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. I COR., XII, 3. Nam, ut recte observavit S. Gregorius, qui indigenti proximo exteriorem substantiam præbet, sed vitam suam a nequitia non custodit, rem suam Deo tribuit, et se peccato. Hoc, quod minus est, obtulit Auctori, et hoc, quod majus est, servavit iniquitati : Mundari ergo prius debet animus, quam eleemosynam præbeat, quia omne, quod datur Deo, ex dantis mente pensatur, et ab omnipotente Deo munus ex manu non accipitur, quod corde obligato in malitia offertur. S. GREG., in *Moral.*, l. XIX. Et iterum alibi : Admonendi sunt, inquit, qui sua misericorditer largiuntur, ut sollicitè seipsos custodire studeant, ne, cum commissa peccata eleemosynis redimunt, adhuc redimenda committant, ne venalem Dei justitiam æstiment, si, cum curant pro peccatis nummos tribuere, arbitrentur se posse inulte peccare. Melior quippe est anima, quam esca, melius corpus, quam vestimentum, pauperibus largitur, sed tamen animæ, vel corporis iniquitate polluitur; quod minus est justitiæ, obtulit; et quod majus est culpæ, commisit, sua enim Deo dedit, et se diabolo. S. GREG., p. III, *Adm.* XXI.

2. Ut *cum bona intentione* fiat : sunt enim quidam, inquit S. Ambrosius, qui ad jactantiam solam, decorem largitatis affectant, ut eo se probatos vulgo velint, quod sibi nihil reliquerint : sed dum præsentis sæculi mercedem requirunt, non reconduunt in futurum : et quia hic perceperunt mercedem suam, illic sperare non possunt. S. AMBR., lib. II, de *Pæn.* Hinc super illa verba Apostoli : « Qui tribuit, in simplicitate : » bene notandus est S. Anselmi discursus, dum ait : Qui tribuit de suo aliis in simplicitate,

sit membrum eorum, id est, si nihil repetat ab illis quibus dedit, sed tantum Deo, qui remunerator est omnium bonorum; qui tribuit indigentibus, in simplicitate cordis hoc faciat, hoc est, ne videatur manibus benefacere indigentibus, et laudem corde quærat ab hominibus; unde cœlestis Magister noster MATTH., VI, monet dicens : « Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioqui mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in cœlis est; cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis et vicis, ut honorificentur ab hominibus. » S. Thomas de hac personante tuba, inquit : Tuba canere, est pompam vanæ laudis appetere. Unde Rabanus ait : Ante se tuba canit, qui ante alios vult laudari. Salmeron inquit : Nota Dei bonitatem, qui in numerato habet omnia opera nostra, et illa singillatim explicat (scilicet in finali judicio) modo nos ab illorum enumeratione avertamus oculos, nihilque nos fecisse putemus. S. Ansel. eum qui misericordiæ opera exercet, monet, dicens : Faciat hoc in simplicitate supernæ intentionis, non in duplicitate præsentis et futuræ gloriæ. Dionysius Cartusianus « in simplicitate » ita exponit : Id est, in simplici intentione, videlicet ad gloriam Dei, non propter laudem humanam : nam, ut S. August. ait, misericordia, qua homini subvenitur, si propter Deum non fit, non est sacrificium. Imo non solum proximis benefaciendum non est propter applausum, et gloriam mundanam, sed neque etiam ob alios fines, et interesse terrena. Salmeron hanc circumspectionem his verbis indicat : Neque expectemus ullam retributionem, hoc enim et gentiles abominati sunt : nam Seneca quodam loco dixit : Demus beneficia, non feneremur, dignus est recipi, qui de recipiendo non cogitavit, dum daret. Quanto ergo purior debet esse liberalitas Christianorum, ita ut neque gratitudinis quidem ullum signum expectarent a recipiente, agnoscentes Christum, qui se fidejussorem, et debitorem pro eis constituit, non secus ac si ipse reciperet. MANSI, *Disc.* XX, p. 4.

3. Ut *cum hilaritate* fiat : non ex tristitia aut necessitate, ut inquit Apostolus : hilarem enim datorem diligit Deus. I COR., IX, 7. Hinc, et Siracides suadet : In omni dato hilarem fac vultum tuum, ECCL. XXXV, nam et recte dixit S. Augustinus, si panem

dederis tristis, et panem et meritum perdisti. Ergo ex animo fac, ut ille, qui intus videt, adhuc loquente te dicat : Ecce adsum. Hæc hilaritas splendor quidam est misericordiæ, inquit Salmeron, quæ tum miserranti, tum misero necessaria est : dare enim, et abalienare a se, quod suum est, tristitiam suapte natura parit ; at hæc misericordia, virtutis nomen non obtinebit, nisi illa ægritudine expulsa exhilaretur animus. Miser vero, cum egestas semper pauperem affligat, tunc maxime recreatur, quando collatum fuerit beneficium cum alacritatis gratia, nam qui oculis adversus, aut fronte corrugata, et subductis superciliis aliquid dat, gratiam virtutis amittit. S. AUG. *in p.* 42. Idipsum confirmans Sanctus Bernardus, super Cantica scribens, ex candore liliorum hanc ad propositum nostrum elicit moralitatem, dicens : Et est candor, quem sibi induit is, qui miseretur in hilaritate ; etenim si intuearis illum, quem Propheta depingit : « jucundum hominem, qui miseretur, et commodat ; » nonne is tibi videbitur de ipsa animi jucunditate induisse candorem quemdam pietatis, vultui pariter et operi suo ? sicut e regione, si ex tristitia, et velut ex necessitate quis tribuat, non candidum plane, sed tetrum præfert manu et fronte colorem, et ideo « hilarem datorem diligit Deus. » Sanctus Anselmus hanc hilaritatem, quæ in subveniente proximo requiritur, considerans ait : In hilaritate hoc faciat, hoc est, qui misero pie compatitur, impendens illi beneficium misericordiæ, in hilaritate mentis hoc agat, quia hilarem datorem diligit Deus. Dionysius Carthusianus super præcitatum Psalmistæ versiculum : « Jucundus homo, qui miseretur, etc. » Inquit : In hilaritate cordis hoc facit, ne suo mœrore miserum magis affligat, unde de quibusdam scriptum est : Consolatores onerosi omnes vos ; quos contra ait Psalmista : « Jucundus homo qui miseretur. » S. BERN. S. LXXIII.

4. Ut *celeriter* fiat : sic enim Sapiens suavit : Cor inopis ne affligeris, et non differas, quod erogaturus sis in egenum. ECCLES. IV, 3. Et iterum : Ne dicas amico tuo : vade, et revertere, et cras dabo tibi : cum statim possis dare. PROV. III, 28. Jam ergo, inquit sanctus Basilius, quando suppetit, quid prohibet, quo minus liberaliter impertiare ? nonne inops adest ? non sunt plena horrea ? non merces a Domino parata ? non manda-

tum manifestum ! Esuriens fame absumitur, nudus frigore rigescit, et tu eleemosinam in crastinum differs ? Audi Salomonem : ne dicas : regressus revertere : ignoras enim, quid sequens pariat dies. S. BASIL. *hom. VI, in Dicesent* ; PROV. III, 28. Hoc Salmeron super illa verba « qui miseretur in hilaritate » discurrens, confirmat, dum ait : est etiam ornamentum misericordiæ, celeritas, nam qui cito dat, bis dat. S. Lucas de hydropico scribens, promotam Salvatoris misericordiam et compassionem his verbis indicat : « Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum, apprehensum sanavit illum, nec expectavit, donec ad illum sanandum rogaretur. » Sapiens quoque ad hoc propositum monet inquit : « Noli prohibere benefacere eum, qui potest, si vales, et ipse benefac. Ne dicas amico tuo : vade et revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare. » Quam primum Tobias certior factus est de cadavere publice in plateis insepulto jacente, tametsi cum aliis convivis prandio accumberet, statim exiliens de accubitu, etc. Sanctus Augustinus quoque modum indicat, quem observare debent illi, qui nunquam egene benefacere nequeunt, ne misericordiæ merito destituantur ; dicit enim : supplicem nullum spernas ; et qui dare non potes, quod petierit, non eum spernas ; si potes dare, da ; si non potes, affabilem te præsta ; coronat Deus intus volentem, ubi non invenit facultatem. Nemo dicat : non habeo ; charitas non de sacculo erogatur. MANSI, *disc. XX, n. 7.*

5. Ut *liberaliter* fiat : ita enim Tobias filio suasit : quo modo potueris, ita sis misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue : si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. TOB. IV, 9. Neque enim dare, sed cum copia dare eleemosyna est, inquit sanctus Chrysostomus, ideoque hortatur, ut ii, qui dicunt : Miserere mei Deus secundum *magnam* misericordiam tuam, etiam pauperum misereantur secundum *magnam* eleemosynam suam. Quæ tamen magnitudo, ut idem ait, non in pecuniarum multitudine judicatur, sed in dantium promptitudine. S. CHRYS., *hom. XXXVII ad Pop.* Et alibi super S. Pauli II ad Cor. IX 6. verba : « Qui parce seminat, etc. » discurret ; neque enim sufficit misereri, inquit, sed oportet id et largiter, et animo non tristis facere, imo non solum, non tristi, sed alacri et læto. Non enim par est, tris-

tari, sed gaudere; verba autem Apostoli prosequens ait : Qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. Animum vero dirigens addit : Non ex tristitia, aut ex necessitate; nam utrumque oportet miserturo adesse, et quod abunde et quod cum voluptate det. Quanam gratia cum eleemosynam das, ploras? quid dolens omnem boni operis fructum perdis? si namque doles, non misereris utique, sed crudelis es, et inhumanus: quomodo enim, eum qui in tristitia est, refocillabis, si tu doles? *IBID.*

6. Ut *constanter* fiat, neque putemus nos omnia præstitisse, inquit S. Chrysostomus, si quando semel atque iterum quidquam dederimus: per omnem quippe vitam id facere oportet; non enim semel tantum, sed indesinenter Deo placere debemus. Quod si a bonis operibus exorsi novissime defecerimus, totum perdimus, totum corrumpimus. Audi monitionem perutilem, quæ dicit: Eleemosyna ac fides non te deserant. *IDEM.*, in præf. ep. ad Philip.

7. Ut *indifferenter*, seu *sine discrimine personarum* fiat, uti præclare observat S. Chrysostomus, Apostolum Hebræos ad hospitalitatem his verbis adhortari: «Hospitalitatem nolite oblivisci: per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis.» Sanctus vero hic Doctor ita legit: Quidam insciantes hospitio exceperunt Angelos: ac recte dixit, insciantes; nam si sciens illos excepiisset tanta cum benevolentia, nihil magni, mirique fecisset. Sed hæc tota laus, quod ignorans, quinam essent, qui præteribant, nec aliud esse credens, quam homines viatores, cum tanta alacritate vocavit intro. Tu quidem igitur, si quem nobilem ac splendidum exceperis, multamque præstiteris alacritatem, nihil mirum est, nam virtus ejus, qui excipitur, etiam inhospitalem frequenter adigit, ut omnem exhibeat humanitatem. Cæterum illud maximum, et admiratione dignum, quoties et vulgares et abjectos et viles multa cum benevolentia excipimus. S. CHRYS., conc. 8 de Laz.

Quartum est, ut *sciat, quibus, et quo ordine danda sit eleemosyna*. Nimirum 1. *Sibi ipsi*: juxta illud Ecclesiastici: Miserere animæ tuæ placens Deo. ECCL. xxxi, 24. Quod ipsum etiam prudenter docuit Sanctus Augustinus, dum ait: Qui vult eleemosynam ordinate dare, a seipso debet incipere, et eam sibi primum dare. Est enim eleemosyna

opus misericordiæ, verissimeque dictum est: Miserere animæ tuæ placens Deo: propter hoc renascimur, ut Deo placeamus. Propter quem delectionis ordinem dictum est: Diliiges proximum tuum, sicut teipsum. S. AUG., in *Ench.*, c. lxxvi. 2. *Domesticis*: juxta illud Isaia: Carnem tuam (seu ut Septuaginta interpretantur) domesticos tuos ne despexeris, Is. lviii, 7, nam si quis propinquos genere ac affinitate conjunctos aspernetur, inquit Sanctus Chrysostomus, quomodo erit in alienos clemens? Quid item si illos de fide instruat, hos in errore jacere permittat, quibus benefacere jure suo facilius et commodius possit, quantæ istud immanitatis erit? et est, inquit, infideli deterior. Cur id? quia ille, etsi alienos despicit, propinquos tamen nequaquam aspernatur. Divinas plane leges violat, et jura naturæ, qui negligit suos. S. CHRYS., hom. xiv, in dicta verba Proph. Quod etiam confirmat Sanctus Augustinus, dum ait: Cum omnibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui constrictius tibi junguntur. S. AUG., de *Doct. Ch.*, l. II, c. xxviii. Et videtur, teste Theophylacto, ipse Christus exemplo suo id docuisse, dum in Galilæa cœpisset prædicare, et Nazarenis potius quam aliis se manifestavit, ut nos doceret prius proprios beneficare (ut loquitur cit. auctor) deinde et ad reliquos amicitiam spargere. THEOPHIL., in c. iv, *Luc.* 3. Sanctis et justis hominibus: quia hi et propter sanctitatem digniores sunt aliis hominibus, et tum ipsi danti, tum Reipublicæ Christianæ precibus et operibus plus prodesse possunt. 4. Pupillis et viduis: nam religio munda, teste S. Jacobo, apud Deum et patrem hæc est, visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum. JAC. i, 27. De quibus tamen omnibus hactenus enumeratis regulis servanda est prudens S. Thomæ exceptio dum ait: Intelligendum hoc est de magis subveniendo conjunctis, cæteris paribus; potest enim contingere, quod extraneis sit magis subveniendum, propter majorem indigentiam. S. TH. ii, 2, q. 11, a. 3.

Quintum est, ut *sciat, ex quibus bonis sit eleemosyna danda*, nempe 1. *ex propriis*: nam eleemosyna Redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non de illicitis rebus congeritur, sed quæ de rebus concessis, et bene acquisitis impenditur, inquit recte Sanctus Gregorius. S. GREG., ep. cx. Eleemosyna autem cum iniquitate acquisita abominatio est coram Christo, teste S. Basilio. S. BASIL., in

admon. ad Fil. spirit. 2. Ex *superfluis* : nam superflua diviti, necessaria sunt pauperi, inquit S. Augustinus : aliena retinet, qui ista tenet. S. AUG., in *orat. de Patre*. 3. Ex *necessariis* : hoc enim hominis amicissime erga pauperes affecti est argumentum, teste Sancto Gregorio Nazianzeno ; et, ut S. Ambrosius loquitur, maximum incentivum misericordiæ. S. AMBR., I. II *Offic.*, c. xxviii.

Sextum est, *ut sciat, quænam ex misericordiæ operibus ferenda sint aliis*, nimirum 1. Spiritualia corporalibus : tum quia præstantiori subjecto, tum quia ad præstantiorem finem, scilicet necessitates animæ sublevandas exhibentur : tum quia remotiores sunt a comodo proprio, scilicet retributionis mutuae ab iis, a quibus exhibentur, expectandæ. 2. Inter spiritualia præcipuam fere esse injuriarum ab inimicis factarum liberalem remissionem, ut S. Augustinus indicavit, dum dixit : Multa sunt genera eleemosynarum, sed ea nihil est majus, qua ex corde dimittimus, quod in nos quisque peccavit.

Septimum est, *ut causam cognoscat, cur Christus in processu judicii enarrando, solius misericordiæ mentionem fecerit* ; quam quidem recte assignavit S. Thomas Villanovanus, dum dixit : Non hæc opera præcipue commemorantur, quia sola bona, aut quia perfectiora sunt, sed duplici ratione hoc dicitur. Primo, ut Dominus ea commendaret, et ostenderet hominibus sæcularibus, et populo Dei, in his præcipue salutis rationem perquirendam esse, qui spiritualibus vacare minime possunt. Secundo, ut per hoc, quid de perfectioribus tunc fiet, intelligat. S. THOM. VILLANOV., *Conc. de S. Martino*.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est : » dici potest, Christum his verbis compendium omnium doctrinarum ad misericordiæ virtutem spectantium proposuisse. Nam 1. ostendit modum eandem exercendi, exhibendo ideam perfectissimam misericordiæ divinæ, seu Patris cælestis, qui omnibus tam bonis quam malis oriri facit solem suum aliaque beneficia largissime tribuit : et miseretur omnium, et dissimulat peccata hominum propter poenitentiam : in quibus

duobus actibus potissima misericordiæ substantia consistit. 2. *Motivum* perfectissimum et efficacissimum, scilicet summam dignitatem misericordiæ, quæ oritur ex eo, quod Deo nos similes faciat, inculcando. 3. *Medium* pariter efficacissimum suggerendo, quo ad misericordiam incitemur, nempe exemplum et misericordiam Patris cælestis erga nos, quo nihil potest esse efficacius ; si enim optimum medium provocandi ad amorem est amor, quidni idem de misericordia dicatur ? Excitentur proinde auditores ad misericordiam tanto alacrius exercendam, quanto præstantiorem ideam sunt nacti.

Ex occasione thematis : « Misereor super turbam : » MARC. viii, 2 : ostendi potest, quinam potissimum obligentur ad hæc verba dicenda, atque adeo misericordiam exercendam. Nimirum 1. *Judices et Consilarii* : ut non diu differant lites et causas, aut querelas subditorum ad exitum perducere ; meminerint proinde sibi dictum, quod olim Josaphat ad Judices a se constitutos dixit : Videte, quid faciatis : non enim hominis exercetis judicium, sed Dei ; et quocumque judicaveritis in vos redundabit. II PAR. xix, 6. 2. *Domini respectu servorum et mercenariorum*, ut observent illud S. Tobiae monitum : Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue ; et merces mercenarii apud te omnino non remaneat. TOB. iv, 15. 3. *Divites* : ut credant sibi dictum a S. Davide, imo et ab ipso Deo per Davidem : Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor. PS. x, 14, *juxta Heb.* Studeant proinde dispensatoris officio tanto fidelius fungi, quanto majus ob tantam fidelitatem præmium olim sperare possunt. 4. *Mediocris fortunæ homines* : ut et ipsi saltem pro tenuitate suorum bonorum observent illud S. Tobiae monitum : Quo modo poteris, ita esto misericors : si exiguum tibi fuerit, exiguum libenter imperfiri stude. TOB. iv, 8. Meminerint proinde viduæ duos obolos in gazophylacium mittentis, et omnium aliorum liberalitatem superantis. 5. *Ipsi pauperes* : ut, quanto magis sentiunt ipsi, quam gravis miseria sit paupertas, tanto magis condoleant aliis pauperibus : nec invidiant eleemosynam, aut impediunt : sed potius de suo communicent, aut communicandi desiderium ostendant, ac pro se mutuo orent, memores, nullam esse præstantiorem eleemosynam, quam quæ pauperi a paupere datur.

Ex occasione eorumdem verborum pos-

sunt explicari circumstantiæ, et a Christo in pascenda turba observatæ. Nempe 1. Quod ante, quam daret oculos ad cælum elevarit, et per purissimam *intentionem* solius divinæ gloriæ quærendæ opus misericordiæ mox exercendum Deo consecrarit. 2. Quod cum sincero *compassionis* affectu dederit, ut verba illa : Misereor super turbam, indicant. 3. Quod *statim* ac cognovit ipsorum necessitatem, succurrerit. 4. Quod *liberaliter* subvenierit, ita ut multi cophyni fragmentis onusti superfuissent. 5. Quod *prudenter* dederit, offerendo talem cibum, qui ad necessitatem sublevandam, non delicias subministrandas conducebat. 6. Quod omnibus *indifferentes* hanc misericordiam præstiterit, non respiciens personas hominum. Excitentur proinde auditores ad tam præclarum exemplum tanto studiosius imitandum, quanto nobilior in illo tradendo magistrum sunt nacti.

Ex occasione thematis : « Et cœperunt se omnes excusare : » Luc. XIV, 18 : afferantur, et refutentur variæ excusationes, et objectiones, quibus plerumque homines conantur se a præcepto eleemosynæ eximere. Quorum 1. est, quod ipsimet nihil habeant, et egeant : quibus illud S. Chrysostomi objiciatur : Nullus miser, nisi qui misereri noluerit : quia nec quisque misereri desiderans poterit non habere, quod tribuat ; non enim misericordiæ definita sunt pretia. Ostendatur proinde, quomodo possint misereri affectu, oratione, congratulatione ob eleemosynam aliis datam, etc. 2. Quod per eleemosynam census minuatur ; et ipsi depauperentur, quibus illud S. Leonis in memoriam revocetur : non timeatur in iis expensis facultatum defectio, quoniam ipsa benignitas magna substantia est : nec potest largitatis deesse materies, ubi Christus et pascit, et pascitur. Ostendatur præterea hanc esse optimam et licitam usuram juxta illud Salomonis : Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Prov. XIX, 17, 3. Est, quod effectum hujus liberalitatis non sentiant, etiamsi et ipsi eleemosynas dederint, et ab aliis datas viderint : quibus illud S. Chrysostomi opponatur : His quæris retributionem ? propter quid ? sine eleemosynam esse, et non fac negotiationem. Sane multi et hic acceperunt. Sed non sic acceperunt, quasi hæc ratione his, qui hic non acceperunt, plus habituri essent. Quemadmodum gulosi ventris mancipia ad regiam vocati mensam, non expec-

tantes congruum tempus, sicut parvi pueri suam lætitiā lædunt, prius satiantes se vilioribus cibis, ita certe et hi, qui hic inquirunt et accipiunt mercedem, alibi minuunt. Porro in usuram dans post multum quid tempus speras accipere sortem, forte autem non accipies, ut dilatione majus fœnus facias. Hic autem statim repetis, idque cum non hic, sed illic perpetuo futuris sis. S. CHRYSOST., tom. IV, h. XVI, in ep. II, ad Cor. 4. Est, quod liberis servare bona sua debeant quibus illud S. Chrysostomi iterum inculcetur : Si ipsis omnia admittas, periculosæ custodiæ commendasti. Si vero Deum illis relinquo hæredem et tutorem, innumeros reliquisti thesauros. Sicut cum nos ipsos ulciscimur, Deus non nos defendit ; cum autem hoc ipsi permittimus, plus quam expectamus, efficitur, sic et in pecuniis, si nos earum curam gerimus, ab earum ille providentia recedit ; si vero totum in eum propiciamus, et eas, et filios in omni securitate constituit. Si vis itaque multas filiis divitias relinquere, Deo relinque tutelam. Qui vult dives fieri, fiat pauper, ut dives evadat. Expendat, ut colligat : disperdat ut congreget. Proderit etiam ad hanc objectionem utpote et valde communem, et eleemosynis maxime inimicam, illud S. Augustini in memoriam revocasse : Videte, si non est confusio tota vita humana. Quidquid agunt homines, in spe vana, cum cognoverint, quid agant, erubescunt. Quare laborant ? cui laborant Filiis meis, inquirunt. Et ipsi cui ! Filiis suis. Et ipsi quibus ? suis etiam filiis. Nemo ergo sibi. Quam excusationem habebis, si neque filiorum tuorum consortem facias, qui te cœlorum participem fecit, et propter te occisus est, et hæc omnia non debitum reddens sed gratiam faciens. S. AUG., in Psalm. cxxxv, 5. Est, quod ratio familiæ ac status largiorem eleemosynam exigant : quibus illud S. Chrysostomi cum proportionem non inepte obtrudetur : Canis tuus cibo factus est, famulus tuus satietate rumpitur, at vero tuus et illius Dominus esurit, Christus tuus alimento caret necessario, fame perit. S. CHRYS., tom. IV, h. XVII, in ep. II ad Cor., Quod ipsum Drexelius pulchra similitudine arboris proceræ, sed, quia succum a terra attractum in frondes et ramos convertit, omni fructu carentis : et minoris quidem arboris, sed fructu, in quem succum convertit, abundantis, demonstrat. DREX., in Gazoph., p. III, c. III, § 4. 6. Est, quod in

morte dare velint : quibus recte cum S. Chrys. dicitur : Sparge superflua in pauperes, et quod invitus fortasse paulo post inimicis es cessurus, idipsum volens deponere, tuaque fac, quæ tua nunc non sunt. Opes custoditæ fugiunt, distributæ manent. Hæc omnia fusius digesta possunt videri apud P. Jeremiam Drexelium, p. III, Gazoph., c. iv.

Ex occasione thematis : « Date et dabitur : » Luc. vi, 33, ostendi potest, quam fructuosa sit eleemosyna utpote ob quam datur a Deo. 1. *Mensura bona*, id est, benedictio in temporalibus. 2. *Conferta*, id est, remissio peccatorum. 3. *Coagitata*, id est, augmentum gratiæ et virtutum connexarum. 4. *Superfluens*, id est, præmium vitæ æternæ : quæ omnia fusius ex iis, quæ supra dicta sunt, facile diduci, et amplificari possunt.

Ex occasione thematis : « Centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit : » MATT. XIX, 29, explicari potest primarius fructus misericordiæ, quod scilicet sit inter certiora signa prædestinationis, quod probari potest triplici argumento. 1. *Divino* : petito tum ex revelatione Dei per Psalmistam dicentis : Beatus, qui intelligit super egenum et pauperem : in die mala liberabit eum Dominus : MATH. v, 12, tum ex Christi testimonio dicentis : Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur : MATT. XXV, 34. Et iterum : Venite benedicti, et possidete regnum : esurivi enim, et dedistis mihi manducare : COLOSS. III, 12, etc. 2. *Humano* : petito tum ex Apostolico S. Pauli testimonio dicentis : Induite vos sicut Electi Dei viscera misericordiæ : tum ex sententiis SS. PP. supra citatorum. 3. *Naturali* : petito tum ab experientia negativa, cujus testimonium affert S. Hieron. supra citatus dicens : Numquam meminisse, selegisse mala morte fuisse defunctum, qui libenter opera charitatis exercuit : tum ex ratione, quæ suadet, eadem mensura mensurandum esse, qua quisque alios dimensius fuit. Excitentur proinde auditores, ut sicut electi filii Dei, hoc monile semper in collo portent, in signum electionis, illudque Salomonis sibi dictum putent : Misericordia et veritas te non deserant : circumda eos gutturi tuo. Prov. III, 3, etc.

Ex occasione thematis : « Qui parce seminat, parce et metet : et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet :

II. COR. IX, 6, fructus multiplex eleemosynæ per similitudinem cum semine explicari potest, atque adeo dici : 1. Quod sicut semen in terra abscondi debet ; ita eleemosyna, quantum fieri potest, in occulto dari cupiat. 2. Quod sicut semen non arenæ, sed fertili terræ committi debet, ut fructificet ; ita et eleemosyna non divitibus, aut cognatis necessitatem nullam patientibus, sed pauperibus dari debeat. 3. Quod sicut semen sæpius rigari debet, ita et eleemosyna lacrymis poenitentiae sæpius riganda sit, juxta dicta superius. Quod sicut semen moritur, ut multiplicatum reviviscat ; ita eleemosyna data perdat, ut cum fœnore ad dominum dantem revertatur. 5. Quod sicut semen non uno dumtaxat loco spargitur ; ita et eleemosynam pluribus offerri conveniat. 6. Quod sicut semen aliud trigesimum, aliud sexagesimum, aut centesimum fructum affert ; ita idem eleemosyna recte dicatur, si cum voluntate et intentione sincera distribuatur, uti facile ex iis quæ supra dicta sunt, probari potest. Videri etiam potest Drexel, p. III, Gazophyl., c. vi, § 4.

Ex occasione thematis : « Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis : » PROV. XVII, 17. Eleemosyna usuræ comparari potest, sed licitæ, et quæ ex omni capite longissime superet usuram corporalem. Et 1. quidem *ex parte Dei accipientis* : cujus qualitates egregie depinxit S. Chrysostomus sequentibus verbis : Deus, quibus maxime debet, hos maxime diligit. Itaque si vis eum semper amicum habere, multorum constitue debitorem. Nec enim ita fœnerator debitores habens gaudet, sicut Deus creditores habens delectatur. Et quibus quidem nihil debet, hos refugit : quibus vero debet, ad hos accurrit. Igitur omnia faciamus, ut ipsum habeamus debitorem. S. CHRYS., t. III, h. LI, ad Pop. 2. *Ex parte dantis* : qui quidem per usuram materiale sit infamis, Deoque, et hominibus invisus : per spirituale autem similis Deo efficitur, ideoque summam venerationem, et æstimationem apud Deum et homines promeretur. 3. *Ex parte ipsius usuræ* : de qua sic loquitur S. Petrus Chrysologus : Usura mundi est centum accipere et unum pro censu reddere : Deus unum accipit, et centum reddit. Et tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. S. CHRYS. serm. xxv. Da ergo, inquit S. Augustinus, modica, et accipe magna. Vide, quam late crescat fœnus

tuum. Da temporalia, et accipe æterna : da terrena, et accipe cælum. S. AUG., in *Ps. LXIII, 4. Ex parte pignoris vel assecurationis* : de qua sic discurret S. Chrysostomus : Petit creditor vel hypothecam, vel pignus, vel fidejussorem, hisque tribus velut securitatibus fretus pecunias suas credit. Quia igitur intelligit Deus pauperem his omnibus destitutum esse. medium se et quasi sequestrum præstat, pauperi quidem sponsorem, pignus autem vel hypothecam creditori. Non habes, inquit, huic fidem propter inopiam, mihi crede propter copiam. Nec time; mihi fœneraris. S. CHRYS., in *Ps. XXXVIII*. Claudatur subinde concio egregia S. Augustini sententia. Demus in usuram, sed Deo, non homini. Ei damus, qui abundat : ei damus, qui dedit, quod demus : et pro modicis rebus profert nobis pro mortalibus, pro patribilibus, pro terrenis, quæ æterna sunt, et incorruptibilia, et sine fine manentia. Quid multa dicturus sum? se promittit, qui promittit. Si amas illum, eme illum ab illò. Et tu noveris te ipsi dare, audi illum dicentem : Quidquid uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Dat de cælo, accipit in terra. Ipse dat, ipse accipit, quasi fœnus trajectitium facis, hic das, ibi recipis res sine fine mansuras. S. AUG., ho. XXIX, ex. 50.

Ex occasione thematis : « Prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus : » MATT. XXV, 4, potest misericordia huic oleo comparari. Et 1. quidem ostendi, quod, sicut virgines fatuæ, licet virginitatis dono ornatae, tamen defectu olei a nuptiis exclusæ sunt; ita et defectu misericordiæ nemo sit ad nuptias cœlestes admittendus, uti clare S. Leo indicavit, dum dixit : Misericordiæ virtus tanta est, ut sine illa cæteræ, etsi sint, prodesse non possint. E contrario vero qui hoc oleo instructus est, non dubiam spem habere poterit, se cum prudentibus virginibus ad nuptias illas admittendum, uti ex dictis supra patet. S. Leo in *s. de Apparit.*, 2. Ostendi potest, quinam mercatores sint, apud quos hoc oleum comparari debet, nimirum pauperes, qui quanto plures et promptiores sunt ad eleemosynam accipiendam, tanto copiosior est olei hujus comparandi occasio, maxime cum ab ipsis mercatoribus (aut certe Deo ipsorum loco) ementibus non ipsum dumtaxat oleum, sed amplum etiam gratiæ gloriæque præmium offeratur. 3. Ostendi potest, quo pretio

emendum sit; illo nempe, quod S. Chrysostomus indicavit dicens : Quanti emitur? quanti libuerit. Pretium non appono, ne obicias inopiam. Quanti potes, tanti eme, habes denarium, eme cælum : non quod venale sit cælum, sed quod clemens sit Dominus. Non habes denarium, da calicem aquæ frigidæ. Da panem, et accipe Paradisum : parva da, et magna suscipe. Atqui neque id habes, vel malis oppresso compattere, atque appensam mercedem habes. S. CHRYS., hom. IX, de *Pæn.*

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — S. Hieronymus super illa verba : « Cum effuderis esurienti animam tuam, » ita scribit : Ut esurienti non demus panem nostrum, sed animam nostram, ut eum in quibuscumque possumus, adjuvemus, et non quasi ex tristitia, et necessitate, sed ex animo tribuamus, accipientes magis, quam dantes beneficium : « Hilarem enim datorem diligit Deus ; » ut animam esurientem, sive afflictam non refocillemus ex parte, sed saturemus, et doleamus cum dolentibus. Tunc orietur in tenebris lux tua, ille qui dicit : « Ego lux veni in mundum, ut omnis, qui credit in me, in tenebris non maneat, sed habeat lucem vitæ. » S. HIER., c. LVIII. S. Thomas super illa verba : Erumpet quasi mane lumen tuum, ita scribit : Erumpet primo, quantum ad efficaciam meritorum, tum quantum ad opera virtutum : quasi mane lumen tuum, scilicet merita tua clare patebunt.

UTILITAS. — Regius Psalmista inter alios effectus amoris et dilectionis Dei, etiam affectum, quo Rahab prosequabatur, enumerat. « Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob : Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. » At vero in quonam hæc cælestis Jerosolymæ gloria, et magnificentia consistit? in eo nimirum, quod memoria habeatur Rahab meretricis : *Memorero Rahab*. Scimus enim ex Scriptura, quantum hæc mulier, quantumvis fornicaria esset, privilegiata fuerit; fuit enim ipsa cum tota domo sua a commune excidio Jerichuntino præservata; atque insuper cuidam ex primaria tribu Juda prognato principi desponsata fuit, atque ex ejus linea et progenie stirps Davidica fuit propagata, ex

qua postea multorum sæculorum progressu Filius Dei Altissimi sacratissimam suam assumpsit humanitatem. Scirene autem cupitis, ob quæ motiva Deus hanc animam adeo a se amatam, hoc modo magnificavit? Pulchra est hospitalitas, inquit Nazianzenus, testis inter justos Loth, inter peccatores Rahab meretrix, non tamen animi inductione meretrix, cui bene de hospitibus merendi studium, et laudi fuit, et saluti. Abulensis inter alia Deo gratæ, et ab ipso magnopere remuneratæ hospitalitatis exempla, illud quoque Rahab meretricis enumerat, inquiens: Quia exploratores domo sua recepit, habuit nomen æternum in Israel cum esset Cananæa, et in Genealogia Christi locum habuit. MANSI, d. 3, tr. 57, n. 5.

Mystica est visio illa S. Joannis in Apocalypsi exhibita, quam his verbis refert: « Et conversus vidi septem candelabra aurea, et in medio septem candelabrorum aureorum similem Filio hominis, et habebat in dextera sua septem stellas. » Etenim septem hæc candelabra aurea, et septem stellæ septem præfigurant opera misericordiæ corporalia, et septem spiritualia. Corporalia sunt ista, nempe esurientem pascere, sitientem potare, nudum vestire, hospitem colligere, infirmum visitare, vinctum liberare, et mortuum sepelire. Septem spiritualia sunt, peccata dimittere, peccantem corrigere, pro peccante orare, ignorantem instruere, hæsitanti consulere vel confirmare, lugentibus consolationem præbere, et ad omnes afflictos cordis compassionem habere. In figura horum dicitur in Apocalypsi, quod similis Filio hominis erat in medio septem candelabrorum aureorum, et habebat in dextera sua septem stellas. Candelabra aurea signant septem opera misericordiæ spiritualia, in cordis hemisphærio lucentia tamquam sidera radiosa: neque sine mysterio septem hæc stellæ in dextera sunt positæ; quia in virtute horum operum, prædestinati ad dexteram collocabuntur, et lucebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. *Ibid.*, n. 1.

Cogita apud te, quid faceres, si res in manu tua deficerent, ac perirent; in manu vero aliena conservarentur, profecto si sciperes, omnia in manu illius reponeres. In hunc fere modum, cum omnia temporalia bona in manibus nostris marcescant, ac corrumpantur, solæ manus pauperum, quæ Christi sunt, illa incorrupta atque intacta

fideliter servant, magnamque retributionem remunerantur in cœlis. Unde scitum est, et elegans mercatoris cujusdam responsum, qui, cum multa millia aureorum haberet in bonis, quærereturque ex Rege summa pecuniarum, respondit: Se præter mille aureos non habere, cumque Rex putaret sibi dare verba, admirareturque responsum, adjecit mercator: Mille aureos in pauperum usum propter Deum erogavi, et eos tantum meos esse existimo, qui extra omnem aleam fortunæ sunt positi; reliqua bona et voluntati tuæ, et direptioni furum, et fortunæ casibus exposita, pro meis non agnosco. SALMERON, t. V, tr. XVI.

Inter omnes veteris Testamenti Sanctos, nullus adeo vivam de corporis sui futura resurrectione fidem, nec tam firmam de concedenda sibi visione beatifica spem habuit, quam S. Propheta Job, qui erga pauperes munificentissimus fuit: Ait enim: « In carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem visurus sum ego ipse: reposita est hæc spes mea in sinu meo. » Scitisne vero, undenam hæc ei fides et certa de visionis fruitione futura spes subnata fuerit? « Si negavi, quod volebant, pauperibus, et oculos viduæ expectare feci; si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea (quia ab infantia crevit mecum miserratio, et de utero matris meæ egressa est mecum) si desepi pereuntem, eo quod non haberet indumentum, et absque operimento pauperem, etc. » Unde Origenes de eo ait: Certum est, quod et mensæ ejus, atque sedes ejus, et ministerium copiosum fuerit, sed plus erat ministerium copiosum quod ministrabat hospitibus, et advenientibus infirmis, et miserantibus destitutis, et peregrinis. Pro horum ergo omnium susceptione copiosum nimis habuit ministerium; puto, quod et in cœlo et in excelsis copiosum nimis habuerit ministerium. Plurimi ministraverunt ei super terram pro miserorum susceptione, sed plures ministrabant ei in cœlis cœlestes Angeli, incorruptibiles eleemosynas, atquo bona opera ejus in memoriam coram eo in cœlum deferentes. S. Leo Mag. similiter hoc viri misericordis lucrum copiosum tangit, inquiens: Juvatur conservus, et gratiam refert Dominus, largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. MANSI, d. 16, n. 7.

Nota, quod duo ostia facit pietas in cœlo, scilicet, cum homo misericors intus compa-

titur, et proximo extra subvenit, quod optime figuratur in III lib. Regum, ubi dicitur : « Quod Salomon fecit in ingressu oraculi duo ostiola de olivis, » quæ quidem sunt duplex misericordiæ scilicet corporalis et spiritualis; corporalis subveniundo, spiritualis compatiendo.

Quis est, qui nesciat, quod luctatores, ut vincere possint, corpus suum inungere soleant? Pugil cum adversario pugnaturus, inquit S. Antonius de Padua, solet inungi. Sic justus balsamo, et oleo supradicto (scilicet misericordiæ, de quo antecedenter locutus fuerat), inungitur, ut manu fortis, id est opere efficiatur, et sic dejiciat inimicum, id est, diabolum. Porro oleum, misericordiæ symbolum est, quia si quis inunctus fuerit, nullam habet inimicum timendi rationem. S. ANTON. PADU., in *Dom.* 18 post Pent. Aretas super illa verba S. Jacobi : « Superexaltat misericordia judicium, » scribit: Tale autem quiddam videtur mihi hæc misericordia efficere, quale oleum ab arboribus manans in athletis illitum; dat enim istud elabi, ne ab adversariis teneantur, et ita etiam in universali judicio misericordia nostra erga egenos dabit effigere impetus ac pericula, quæ a dæmonibus accusatoribus nostris iminebunt.

NECESSITAS. — Si quis ingentem quemdam omnium operum meritoriorum texere posset catalogum, in quibus se omnes animæ electæ a principio mundi usque ad finem illius exercuerunt, illa quidem innumera, et quasi infinita esse deprehenderet, et tamen illorum supremus Judex in novissimo Judicio nullam prorsus in conspectu cœli, et terræ faciet mentionem, sed solum magnificabuntur opera misericordiæ corporalis. At vero quonam putas in futurum esse mysterio? Respondet Dionysius Carthusianus, quoniam opera misericordiæ directe, et evidenter includunt charitatem, virtutum reginam. S. Leo quoque idem dubium his verbis resolvit : Unde autem exigua ista impendia tanta æstimari taxatione meruerunt, nisi quia pondera operum misericordiæ charitatis lance pensantur? Cum igitur hæc opera amoris sint expressiva, utpote derivantia a radice charitatis, quæ præ quavis alia virtute Deo placet, mirum non est, quod eadem opera omnibus aliis operibus quantumvis insignibus, præcellentiæ palmam diripiant. *IBID.*, d. 5, n. 1.

ÆQUITAS. — Salmeron pulchram hanc

adducit similitudinem, inquiens : Moris est ut ad Doctorati et Magisterii gradum aspirantes diligenter prius de idonea et sufficienti doctrina examinentur, quibus propterea de more assignantur capita sive theses, ad quas ad diem conductam respondeant. Quod si illi certo prænoscerent per multos menses, antequam ad disputationem descenderent, se in illis fore examinandos, profecto id esset sibi gratiosissimum, et jucundissimum, et operam diligenter navarent, ne quicquam posset in sua disputatione desiderari. Vide singularem et incomprehensam Filii Dei bonitatem et charitatem. Nam cum velit nos ad externorum bonorum possessionem promovere, ne minus instructi ac parati accederemus ad tribunal divinæ justitiæ, admonitos nos esse voluit operum misericordiæ, quod eorum rationem strictam a nobis esse exigendam intelligeremus. Ait namque : « Venite benedicti Patris mei, etc. Esurivi enim, etc. » *SALMER.*, t. V, tr. XVII.

DIGNITAS. — Observandum, quod Baptista, dum ex hac vita paulo post egressurus, certam Discipulis suis de adventu Messiae vellet dare notitiam, duos de discipulis suis ad Christum mittens, dixerit illi : « Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? » Et respondens Jesus ait illis : « Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis, et vidistis; cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, etc. » [Quasi dicere vellet : ex hoc indicio me verum Dei Filium, et promissum Messiam esse evidenter intelligetis, quia scilicet mundo leprosos, erigo claudos, illumino cæcos, ignorantes erudio etc. Ad hæc, cum priusquam in cœlos ascenderet, suam Apostolis, præcipue ad miracula patranda, delegasset omnipotentiam, specialiter hæc miracula in sanandis infirmis ab illis patrari volebat : unde sacer textus ait : « Super ægros manus imponent, et bene habebunt. » *MANSI*, d. I, n. 7.

S. Joanni Eleemosynario Patriarchæ Alexandrino repræsentata fuit misericordia in specie pulcherrimæ virginis splendide exornatæ coronam oleagini coloris in capite deferens, quæ eidem dixit : Sum prima ex filiabus Magni Regis, si tu me tibi amicum paraveris, potero te ei efficere familiarem *IBID.*, t. II, n. 2.

Nihil tam commendat Christianum, quam miseratio charitatis, cui accedit et Cicero, dicens : Nulla de virtutibus plurimis admirabilior, nec gratior misericordia : homines

enim ad deos nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando. Nihil habet fortuna majus, quam ut possit, nec natura melius, quam ut velit servare. S. Jo. DAMASC., l. II, *Fid. Orth.*, XIV.

Nota, quod misericordia est virtus quæ cuncta superat, specialiter excedit tres virtutes inter alias excellentes, scilicet pœnitentiam, quia pœnitentia immolat corpus, misericordia vero animam; superat charitatem, eo quod charitas est fluvius divinæ pietatis, et currit cum alveis suis, et non exit extra ripas, quia solum bonum diligit, et sua communicat; pietas vero et misericordia extra ripas inundat, et sua bonis et malis communicat, et ideo non solum bona proximorum, sed etiam mala libentissime portat juxta Apostolum: « Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror? » Misericordia superat justitiam, et in signum hujus de curia justitiæ, si est a peccatore suspecta, licet ad consistorium misericordiæ appellare, nam dicit Jacob: « Misericordia superexaltat judicium. » S. BONAVENTURÆ, in *Diet.*, tit. VII, c. IV.

Postquam Magdalena soror Lazari pretiosum illud Christi vertici superfundisset unguentum, Judas vero hac de re inverecunde submurmurasset, Christus ejus sibi vindicans defensionem, celeberrimum illud in ejus laudem texuit encomium, quod ad perpetuam rei memoriam Ecclesiæ annalibus remanebit infertum, dicendo: « Amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur et quod hæc fecit in memoriam ejus. » Non constat quod Christus alabastrum illud pariter unguento pretiosissimo plenum, quod in domo Simonis Pharisæi in obsequium suum effuderat tantis laudibus magnificarit, quemadmodum unguentum illud, de quo jam locuti sumus. Quonam igitur hæc differentia spectat? Num forte illud, quod ex alabastrum effundebatur, paris prætii et fragantiæ non erat? ad hoc respondetur verbis ipsiusmet Salvatoris: « Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit; » hinc enim colligitur, quod, quia unguentum hoc sub titulo operis misericordiæ, quale est sepelire mortuos, effuderat, ideo illud præ cunctis aliis devotionis, et dilectionis demonstrationibus, quas ad illud usque tempus ei exhibuerat longe gratissimum habuerit; in tot enim aliis serviitiis et obsequiis sibi præstitis, numquam ad

tam eximias laudes os suum aperuit: quia futurum erat, inquit S. Remigius, ut hæc mulier corpus Domini mortuum vellet perungere, et tamen non posset, quia resurrectione anticiparetur, idcirco, divina providentia actum est, ut vivum Domini corpus perungeret. Fuitque proinde hoc thymiana, hi odores et unguentum istud Salvatori adeo acceptum, quia illud sibi in sepulturam suam exhibitum esse reputabat: « ad sepeliendum me fecit.

Observandum, quod incarnata Sapiencia, de qua dicitur: « Omnia immensura, et numero, et pondere disposuisti, » Sacerdotibus Pontificibus, et Synagogæ inspirarit, ut ex pretio sanguinis sui, scilicet triginta argenteis pro quibus traditor vitam ejus illis vendiderat, in templum a Juda relatis, stabilis quædam emeretur possessio, scilicet ager figuli in sepulturam peregrinorum. Sed obsecro quodnam in eo latet mysterium? Nimirum ut exinde colligeremus, quando in pretio opera misericordiæ habeat. Adeo enim ei placet hoc opus, inquit Episcopus Bellovacensis, ut vendi non recusaret, et pretium venditionis suæ crederet in emptionem agri figuli, ubi peregrini sepelirentur, quorum sepulturæ cura multum Deo grata est.

In capite ultimo Deuteronomii de morte Moysis quæ in monte Nebo accidit, ita scribitur: « Mortuus est ibi Moyses servus Domini, in terra Mohab, jubente Domino, et sepelivit eum in valle, etc. » Ergone nec Deus ipse servum suum Moysem sepelire non fuit dedignatus? sed quid est, quod Moysis corpus (quærit B. Petrus Damianus) ipse per se Dominus sepelivit? quod si dixeris, ut Oecumenius super Epistolam S. Judæ Apostoli scribens declarat, Deum corpus Moysis opera S. Michaelis, tamquam synagogæ protectoris sepelisse: dicitur Michael ministerium præbuisse et sepeliendo Moyse sciendum tibi est, quod in hoc ipsum magnopere exprimat immensam æstimationem quam Deus habet de misericordiæ operibus; siquidem ad hæc exercenda ipsummet cælestis militiæ Principem adhibere non dubitet. Sic quoque Deus ad Tobiam, defunctorum sepulcris operam dantem, non quemlibet submisit Angelum, sed Raphaellem Archangelum, qui unus est ex septem, qui assistunt ante thronum, ac proinde idem Bellovacensis ait: Hoc opus specialiter coram Domino Angelus præsentat, quasi

maxime sibi gratum, sicut Angelus Tobiae c. xii, dixit: « Quando abscondebas mortuos, etc. »

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Sunt, qui possunt facere eleemosynam, sed nolunt. Sunt, qui volunt, et non possunt. Sunt qui et volunt, et possunt sed differendo, non faciunt. Cæterum qui potest facere, oret ut et velit: et qui vult facere, oret, ut et possit: et qui in utroque paratus est, det operam, ut misericordiam instanter efficiat, ne, quod vult et potest, differendo non compleat. S. CHRYS., h. *de Duabus viduis*.

S. Joanni Eleemosynario quondam misericordia specie puellæ ornatissimæ et sole splendidioris, quæ coronam de ramis olivarum in capite gestabat, apparuit, dixitque: Ego sum prima filiarum Regis: si me possederis amicam, ego te ducam in conspectum Imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum, sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri, et salvare homines. LEONTIUS, in *ejus vit.*

S. Laurentius quæsitus, ubi essent thesauri Ecclesiæ, promisit, se sequenti die ostensurum. Quo illucescente, pauperes ostendens dixit: Hi sunt thesauri Ecclesiæ, et vere thesauri, inquit S. Ambrosius, in quibus Christus est: in quibus Christi fides est: in quibus Christus videri amat. S. AMBR. lib. II, *de Offic.*, c. xxviii.

Dominus asinæ et pulli, quos Christus solvi, et ad se adduci præcepit, mox ut audiit verba illa: Dominus his opus habet, solvi illas permisit. Quidni idem faciat quivis Christianus divitias libenter dimittat, et pauperibus dividat, cum et sibi dictum sciat: Dominus his opus habet? LUC., xix, 30.

Quidam Archiepiscopus conquerente suo Œconomo, quod plures domi suæ, quam necessitas postulare, aleret, tam utilium, quam inutilium nomina scribi jussit, quæ cum legisset, hos, inquit, dicis esse necessarios, illos vero inutiles; alantur ergo hi, quia horum indigeo: illi vero, quia mei indigent. STAPL., in *Dom. Pal. them.* t.

In mendicis indignitatem non esse aspiendam, pulchre docuit S. Chrysostomus his verbis: non moribus demus, sed homini. Mendicus unum habet patrociniū,

quod eget, quodque in necessitate constitutus est, ne quid ab illo postules amplius. Sed etiamsi fuerit omnium improbissimus, et eguerit necessario victu, sedemus illius famem. Ita Christus præcepit: Portus est in necessitate constitutorum homo misericors. Portus autem omnes, qui in naufragium inciderint, excipit, liberatque. Extremæ insolentiæ est, pro uno pane totam hominis miseri vitam curiose inquirere. Nam etiamsi homicida sit, aut aliud hujusmodi fecerit, tamen Dominus tuus illi solem suum producit. Obsecro igitur ego vos, omnia in simplicitate faciamus. S. CHRYS., hom. II, conc. 3 *de Lazar.* Nam, ut recte advertit S. Gregorius Nazianzenus multo, satius est, ob eos, qui digni sunt, indignis quoque largiri, quam, dum metuimus, ne de indignis bene mereamur, dignos etiam beneficio fraudare. S. GREG. NAZ. or. xix, in *Pat. funer.* Misericordia non de meritis judicare consuevit, sed necessitatibus subvenire: juvare pauperem, non examinare, inquit sapienter S. Ambrosius. S. AMBR., in *Epist.*

Non minima etiam misericordiæ industria est, egenorum nomina annotare, uti S. Gregorius Magnus, et Joannes Eleemosynarius fecerunt. Sed et S. Sylvester I. Pontifex omnium viduarum et orphanorum nomina annotata habebat. Idem S. Clemens fecit, sed ita, ut etiam in longinquas regiones transmitteret indigentibus subsidia. Neminem ex iis, quos ab errore ad veritatem amplectendam traduxerat, mendicare passus est, ut, qui se auctore, Christo viverent, se quoque adjutore tamen non timerent. DREX., *Gazoph.*, l. II, c. I, § 2. *Spec. Eph. Tim.* c. LXVIII, n. 26 et 27.

Romani olim servos alebant, quorum hic unicus labor erat, cives Romanos nosse, et nomina eorum memoria complecti (ob quam causam Nomenclatores vocabant) ut, cum Domini eorum velut candidati Magistratum ambirent, ipsi civium, quorum benevolentia captanda erat, nomina suggererent; an non ergo candidati regni cœlestis potius pauperes ad simile officium alant? DREX., l. c.

UTILITAS. — Quidam pro epitaphio hæc pauca verba inscribi sepulchro voluit: Habeo, quod didi: perdidit, quod servavi. DREX., in *Gaz.*, l. I, c. III.

Nec male Poeta quidam cecinit:

Extra fortunam est, quidquid donatur egenis,
Quas dederis, solas semper habebis opes.
MARTIAL., l. V, *Æpig.* XLIII.

Alphonsus Aragonum Rex quæsitus quid servaret sibi, qui tam multa aliis donaret respondit : quæ dono. DREX., l. c.

S. Joannes Damascenus pulchre ait : « Certe nobilis pecunia Christus est. Ut ergo Christus pectoris tui loculum impleat, ab eo nummus abscedat. » S. JOANN. DAM. *Op.* XXIV, c. iv.

Anaxagoram patrimonium dives abdicantem allocutus quidam, nullane, aiebat, tibi patriæ cura est? cui illo intento in cælum digito : « Mihi vero, respondit, patriæ cura, et quidem summa est. » LAERT., l. III.

Bellerophon animam suam sub mortem sic allocutus est : Eas ad deos, pia, externis auxiliare, non irascebaris amicis. NADASI, in *an. Euch.* hebdom. XXIII, n. 7.

Transfer ad magnum sacrificium male peritura, suadet Lactantius. Lib. VI, c. XI.

DIGNITAS. — Fidelium calamitates, indigentiamque miseratus, facit in terris opera cælorum. SIDON., l. II, *Ep.* XII.

Prima stipendia pauperis tractantur in cælo : erogatio pauperis prima scribitur diuinis in diurnis. S. PETRUS-CHRY., s. XIV.

Misericordem te misericordia vult esse, ut in creatura sua Creator appareat, et in speculo cordis humani per lineas limitationis expressa Dei imago resplendeat. S. LEO, s. de *Comm. SS.*

Quidam mendicos non male Imperii (sed cælestis) Electores nominavit, quia ipsi suffragiis suis et precibus ad dicti Imperii possessionem promovent. CASPAR TAUSCH., in *Matre dolor.* l. XXX.

AUCTORES.

Franciscus Arias p. II, *Thesauri* tr. VI.

Hieremias Drexelius, in *Gaziophylacio*; in *Zodiaco symb.* VII, item in *Rosis Marianis*, p. II, c. IX.

Bernardinus Rosignolius, de *Disciplina Chr. Perf.*, lib. IV, c. XXVIII.

Petrus Sanchez, in *Regno Dei*, p. VI, c. IV.

Joannes Busæus, in *Viridario Virt.* V. *Eleemosyna.*

Petrus Canisius, p. IV, c. X.

Philippus d'Outreman, in *Pædagogico Christiano*, p. II, c. XXV, § 2.

Josephus Mansi, tr. LVII, in *Discursibus mor.*

MISERICORDIA ERGA DEFUNCTOS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua quis defunctorum miseras ex sincero compassionis affectu sublevare satagit.

DIVISIO. — Dividitur in corporalem, et spirituales. Illa est, per quam corporibus subvenitur, uti sit per sepulturæ officium. Hæc est, per quam animæ in Purgatorio detentæ liberantur.

ACTUS. — *Pro redemptione animarum crebro et ferventer orare* : Multum enim ad hunc finem valet deprecatio justis assidua : et quemadmodum Elias oravit, et impetravit pluviam, ita ad orationem viventium Deus dat mortuis refrigerium et gloriam.

Pro illis eleemosynas largiri : Si enim hanc ad propria peccata tollenda suasit Daniel dicens : Peccata tua eleemosynis redime : quidni etiam ad aliena sufficiat? Sic certe Judas Machabæus facta collatione, duodecim millia drachmarum argenti misit Jerusalemam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium. II MACH. XII, 23.

Jejunare, aliasque corporis afflictiones pro illis offerre : id quod plurimi Sancti hactenus fecerunt ; et etiamnum hodie non pauci faciunt. DAN. X, 12.

SS. Missæ Sacrificium, aut Communionem pro illis offerre : quo illud Tobiae referri potest : Panem tuum, et vinum tuum super sepulturam justis constitue. TOB. IV, 17. Si enim pane S. Nicolai Tolentini toties ignis hic materialis extinctus est, quidni similem, imo majorem longe efficaciam pani huic Angelico ad restinguendum Purgatorii ignem inesse credamus.

Operum suorum quotidianorum fructum satisfactorium iisdem transcribere : si enim, teste S. Scriptura, sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur : quanto validior, sanctior et salubrior erit oratio, et a fortiori ipsa operatio? LUCAS TUDENSIS, l. I, c. XXVII.

Etiam indulgentias ipsis, quæ transcribi possunt applicare : quod quidem medium duplici ex capite aliis est præferendum 1. Quia,

si plenaria sit indulgentia, omnem statim poenam, quantacumque illa sit, una vice tollit, uti Christus ipse quondam S. Birgittæ revelavit, dicens: Hi, qui habitis indulgentiis cum charitate perfecta et contritione vera decedunt de hoc mundo, solvuntur non solum a peccatis, sed etiam a poenis; quia ego Deus non solum dabo Sanctis et electis meis quæ petunt, sed etiam duplicabo et centuplicabo propter charitatem. Lib. IV, Rev., c. cii. 2. Quia, juxta probabilem multorum sententiam, non justī dumtaxat, sed etiam peccatores eam pro defunctis obtinere possunt. DAN., p. V, p. 5.

GRADUS. — Primus est, per quem tum officia ex debito præstanda, tum etiam spontanea certis temporibus pro defunctis offeruntur, uti plerumque fideles animarum illarum pia commiseratione tacti facere solent. Ethæc mensura *bona* vocari potest.

Secundus est, per quem quis omnem fructum satisfactorium ex bonis suis operibus proveniente, et alteri potiori titulo non debitum, quamdiu vivit, defunctis applicat, quemadmodum S. Gertrudis fecit et etiamnum hodie non pauci faciunt. Et hæc mensura *conferta* dici potest.

Tertius est, per quem non ille tantum fructus satisfactionis, qui ex propriis operibus totius vitæ tempore, obvenit, sed ille etiam, qui post mortem ex alienis suffragiis obtingit, singulari cum charitate transcribitur, uti Hernandus Monroy Societatis Jesu Sacerdos fecit. Et hæc mensura *coagitata* dici potest. RHO., *Virt.* lib. I, c. iv, n. 3.

Quartus est, per quem quis non contentus est, ut ipse misericordiam defunctis juxta mensuram prioribus tribus gradibus descriptam exhibeat, sed alios etiam ad idem faciendum sive sermone, sive scriptura, sive alio modo incitat, uti insigniter præstitit P. Jacobus Motfordus in tractatu de misericordia defunctis exhibenda, ubi fuse et solide probat, per hoc, quod aliquis sua opera quoad satisfactionem defunctis transcribat, non modo non agere contra ordinatam sui ipsius charitatem, sed potius præstantissimum ejusdem charitatis actum exercere, dum ejusmodi favores et gratias promeretur, quos numquam sperare potuisset, si eadem opera sibi reservasset. Et sane visus est Deus, quam gratus sibi hic zelus fuerit manifesto miraculo comprobasse. Cum enim Coloniensis typographus, qui hunc libellum imprimebat, legisset in illo, non esse facile

efficacius medium ad quidvis a Deo impetrandum, quam misericordiam defunctis præstitam, et eo ipso tempore filiolus illius lethaliter ægrotaret, promisit se centum dicti libelli exemplaria Religiosis donaturum, si animæ purgantes integram filiolo suo sanitatem obtinerent. Et ecce vix conceperat votum, cum domum e templo redux advertit filiolum cibos, quorum nauseam per quatuordecim dies sustinuerat, sumere, postero die surgere, et paulo post omnino convalescere. Eodem postea medio etiam uxori a medicis jam depositæ sospitatem impetravit. Et hæc mensura *superfluens* appellari potest. ANNUS 1650, fol. 41. *Prov. rom.*

EX S. SCRIPTURA.

UTILITAS. — Doleo super te, frater mi Jonatha, decore nimis, et amabilis super amorem mulierum. II REG. c. i, 26.

Ascenditque Angelus Domini de Galgalis ad locum flentium. JUD. ii, 1.

Tu, quia pius es, miserere nostri. JUDITH, vii, 20.

Vestra abundantia illorum inopiam suppleat: et illorum abundantia sit vestræ inopiæ supplementum. I COR. viii, 14.

Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis: ne dormitent palpebræ tuæ. PROV. vi, 7.

Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aqua cor tuum ante conspectum Domini: leva ad Deum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum. THREN. ii, 19.

Amice, accommoda mihi tres panes (nimium immolationis Sacramentalis, orationis visceralis, et oblationis liberalis, seu eleemosynæ: his enim tribus panibus animæ purgantes recreantur). LUC. ix, 5.

Exi cito in plateas et vicos civitatis (qualis est purgatorium respectu civitatis cœlestis) et pauperes (animas purgantes, quia carent mediis ad se redimendas) ac debiles (quia non possunt se juvare) et cæcos (quia lumen cœli, id est, Deum nondum vident) et claudos (quia ad cœlestem patriam pergere non possunt) introduc huc, nempe ad æternum convivium. LUC. xii, 21.

Hos quidem (id est viventes) arguite judi-

catos illos vero (nempe mortuos) salvate de igne rapientes. *JUDÆ* 22.

ÆQUITAS. — Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei : quia manus Domini tetigit me. *JOB.* XIX, 21.

Si videris asinum odientis te jacere sub onere, et non pertransibis, sed sublevabis cum eo; quanto magis animam sub tormentorum purgantium onere gementem? *EXOD.*, XXIII, 5.

Quare persequimini me, sicut Deus (relinquendo in tormentis sine ope atque solatio?) et carnibus (id est, divitiis a me relictis) saturamini? ubi Guilielmus Parisiensis interpretatur. *JOB.* 22.

Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique : tu vero homo unanimis, dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, quod male de me post mortem sentias, et loquaris, et sine ope relinquas, hoc prorsus iniquum est. *Serm.* 1, *in die defunct.*

NECESSITAS. — Cor durum male habebit in novissimo, nimirum in similes poenas incidendo. *ECCL.* III, 27.

Usquequo Domine, sanctus et verus, non judicas, et non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra, id est, amicis nostris opem negantibus? *APOC.*, VI, 10.

Oblivioni datus tanquam mortuus a corde; *PSAL.* XXX, 13; quia periit memoria (nostra) cum sonitu, scilicet campanarum et flentium in sepultura nostra.

Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes animæ illius, dum deprecaretur nos, et non audivimus. *PS.* IX, 8. *GEN.* XLII, 21.

Circumdederunt me mala, quorum non est numerus : circumdederunt me iniquitates meæ, et non potui, ut viderem (Deum). *PS.* XXXIX, 13.

Stabunt justi (defuncti) in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores (seu divitias eorum). *SAP.* I, 1.

UTILITAS. — Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut a peccatis solvantur. *II MICH.* XII, 46.

Quando orabas cum lacrymis, et sepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino. *TOB.* XII.

Oratio mea in sinu meo convertetur (quæ pro animabus facta est). *PS.* XXXIV, 13.

Facite vobis amicos de mammona iniqui-

tatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. *LUC.* VI, 16.

SEPULTURA. — Mortuo non prohibeas gratiam. *ECCL.* VII, 37.

Secundum judicium (vel, ut alii interpretantur, juxta mortem funebrem), contege corpus illius (mortui) et non despicias sepulturam illius. *ECCL.* XXXVIII, 18.

Non permanebit cadaver ejus in ligno, sed eadem die sepelietur. *DEUT.* XII, 23.

Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli, et honorem habeas matri tuæ in omnibus diebus vitæ ejus. Cum autem et ipsa compleverit tempus vitæ suæ, sepe-lias eam circa me. *TOB.* IV, 3.

Panem tuum, et vinum tuum super sepulturam constitue. *TOB.* IV, 18.

Benedicti vos a Domino, qui fecistis hanc misericordiam cum Domino vestro Saul, et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud. *II REG.* I, 5.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Dilexi, et ideo prosequor eum usque ad regionem vivorum, nec deseram, donec precibus et fletu inducam virum quo sua merita vocant, in montem Domini sanctum, ubi perennis vita. *S. AMBR.*, in *or. de obit. Theodos. imp.*

Festinate orare pro defunctis Ecclesiæ, ut et ipsi festinent procurare, ut ipsis in gloria conjungamur. *S. AUG.*, f. 44, *ad FF. in eremo.*

Ora pro defunctis, ut, dum fuerint in æterna vita, pro te orare non negligant. Expectant enim nos, ut juventur per nos. Clamant quotidie, qui jacent in tormentis. *IBID.*

Unum ex sanctoribus exercitiis, et unam ex magis piis curis, quibus homo se exercere potest in hac vita, est offerre Sacrificia et eleemosynas, et orare pro defunctis, qui sunt in Purgatorio, quorum fratres sumus. *S. AUG.*, h. XVI.

Pompa funebris, agmina exsequiarum sumptuosa, diligentia sepulturæ, monumentorum opulenta constructio, vivorum sunt qualiacumque solatia, non adjutoria mortuorum. Orationibus vero sanctæ Ecclesiæ, et sacrificio salutari, et eleemosynis, quæ

pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum, mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur a Domino, quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditum universa observat Ecclesia. IDEM, s. 34, de *Verb. Apost.*

In quocumque loco fueris, et quacumque premaris paupertate, haurire potes, et trahere ex cordis tui puteo, qui intra te est, puram aquam et mundam, ut extinguas ignem, qui in Purgatorio tuos adurit amicos. GERSON., in *serm. Def.*

Maximum credimus esse animarum juvenem, pro quibus offertur obsecratio sancti illius ac tremendi, quod in altari positum est, sacrificii.

Cum sacrificia sive altaris, sive quarumcumque eleemosynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde bonis propitiationes sunt. S. AUG., c. c, *Enchir.*

Magis acceptatur Sacrificium pro mortuo, quam pro vivo; quia magis indiget, cum non possit sibi auxiliari, sicut vivus potest. S. THOM., suppl., q. LXXI, a. 5, ad 3.

Quemadmodum natura succurrit loco debiliore, providendo illi, sicut quando incidis tibi digitum, immediate natura impellit sanguinem, succurrendo illi: sic sit animabus Purgatorii, quia eleemosyna magis confert animæ egenti, quam non egenti, quia propter connexionem membrorum, et charitatis, quam habent ad invicem, illud provenit, quia reputant bonum unius fore alterius, quemadmodum cum homo dolet pedem, vel manum, aut oculum, cætera membra languent; ita debet esse, aut fieri circa animas Purgatorii. S. BERN., tom. IV, 15, *Extrav.*

In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium, sed etsi nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotum, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. II MACH. XLIII.

ÆQUITAS. — Omnino extra viscera exultat charitatis, et omni est fraterno spoliatus amore, qui sua negligentia, aut vecordia miseras amicorum suorum animas in purgatorii flammis ardere permittit, cum dicat S. Augustinus, nulla præsentis vitæ supplicia, etiam si universa congerantur, Purga-

torii esse tormentis cœquanda. Hæc tecum sapienter pensites, velim, ut id agas ocius in anima proximi, quod tibi insimilibus pœnis cuperes impendi. CARTH., in *Epist. ad Doct. Th. Colon.*, an 47.

Transeamus per compassionem ad illos, quibus juncti fuimus per humanitatem. Vadam in istam regionem, et videbo visionem hanc grandem, quomodo pius Pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquat, non ad occasionem, sed purgationem; non ad iram, sed ad misericordiam; non ad destructionem, sed ad instructionem, ut jam non sint vasa iræ apta in interitum, sed vasa misericordiæ præparata ad regnum. S. BERN., de *Quinq. negot. et region.*

Exhibeamus animæ, quod alienæ carni exhibemus. Si uxor, aut filius, ante maritus mortui fuerint, in terram se collidunt homines, capillos trahendo, pectora tundendo, et in luctu ac lacrymis non parvo tempore perseverant.

Si multæ barbaræ gentes una cum defunctis res eorum cremare solent, quanto æquius tu defuncto filio tua tradere debes, non ut in cinerem redigantur, sed ut gloriosum magis reddas in cœlo? Putas ipsum maculis inquinatum abiisse? da ipsa sua, ut illis se a maculis detergat.

Cadit asinus, et omnes eum sublevare festinant: clamat porcus, et cum eo clamare cæteri non cessant: sed clamat inter tormenta fidelis, et non est, qui respondeat. Ecce vestra inhumanitas. S. AUG., s. 44, ad *Fr. in eremo.*

NECESSITAS. — Surgam in adjutorium illis: interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio singulari: si forte videat Dominus, et judicet, et laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam: his enim et hujusmodi officiis potest eorum miseria relevari, finiri labor, destrui poena. S. BERN., s. de *Negotiat.*

Qui in hac vita defunctos oblivioni dant, alienos in fructu omnium suffragiorum ibi in purgatorio crediderim, quamvis multa hic pro eis fiant, divina ulciscente injuria hujusmodi duritiam cordis atque injuriam. CAJET. q. 5.

O fidelem Samaritanum, qui viso homine vulnerato a latronibus et spoliato, misericordia motus est! Væ, væ pincernarum magistro, qui oblitus est Joseph sui interpretis cum de carcere esset eductus. Sic timeo, ne

multoties contingat, cum aliquis amicorum obierit, et pro se instanter petierit, ac fidei viventium se commendaverit, quod non nunquam oblivionem accipiat, aut parvam, aut tardius sentiat advenire expiationis hostiam, quam sperasset. THOM. A KEMPIS, in *Ep. de pia defunct. memoria*.

UTILITAS. — Scias, et indubitanter credas, quod, licet pro defunctis beatis vel damnatis obsecres, bona, quæ pro talibus facis, non amittis : sæpe enim prædicamus, quod nullum malum impunitum, et nullum bonum irremuneratum sit apud Deum : oratio enim tua in sinu tuo convertetur. S. AUG., s. 44, ad *FF. in eremo*.

Animæ ereptæ de purgatorio, dum adsunt cœlesti gaudio, miro modo interpellant, exorando pro his, qui eis subvenerint in hoc sæculo ; Deus enim nihil illis negat. RICHARD DE S. VICT., ser. 27, de *Mortuis*.

Cupis, o homo, ut tui misereatur Deus ? fac ut proximo miserearis in Purgatorio : nam tantum tibi miserebitur Deus, quantum tu misereberis proximo. Ora ergo pro defunctis. S. AUG., ad *FF. in eremo*.

Sustinetis accipere, quantum eleemosynæ pro defunctis exhibitæ nobis conferant ? centuplum restituent. S. BERN., de *Regr. anim.*

Omne, quod defunctis causa pietatis impenditur, in nostrum tandem meritum transmutatur, et illud post mortem centuplum recipiemus duplicatum.

Non frustra oblationes pro defunctis fiunt non frustra preces, non frustra eleemosynæ. Hæc omnia Spiritus dissolvit, volens ut nos mutuo juvemur ; inde enim utilitatem accipiet ille per te, et tu per illum. S. AMBR., de *Offic. et ap. MANSI, t. LXXX, d. 5, n. 3*.

Qui pro defunctis orat, septem misericordiæ opera eis impendit, unde et ejus miserebitur Deus. Cibamus esurientes pane Angelorum, dum eas precibus deducimus ad Regna cœlorum. Secundo potamus sitientes ; dicunt enim : Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum. Tertio vestimus nudos nuptiali veste, vestitu deaurato, enim charitatem in nos acuunt. Quarto peregrinos et exules hospitamur, dum in domum Domini lætantes precibus deducimus. Quinto captivos e carcere educimus dum infirmos illos, et amore languentes visitamus ; in terra tandem viventium in Domino beatos sepelimus. S. CHRYS., h. XXI, in *Acta. MAUBURGUS, apud MANSI, tr. LXXX, disc. 5, n. 3*.

Quoties tu facis aliquod bonum pro anima

existente in purgatorio, tibi magis prodes, et plus mereris, quam si faceres decem tantumdem pro uno existente in hoc mundo, etiamsi esset incarceratus, infirmus, nudus, et famelicus ; nam quanto magis egenti hoc facias, tanto magis est bonum. S. BERN., t. II, s. 15, p. 2.

Nunc opis ferendæ tempus est, et tempus negotiandi ; ac beatus quidem ille, qui spe minime titubarit, atque elanguerit : beatior autem, qui et sua et proximi causa laborarit. Nam hoc etiam misericordem Dominum impensius oblectat, et exhilarat, cum quisque ad proximum juvandum celeri cursu contendit. Hoc, inquam, misericors ille vult, gratumque habet, ut nos omnes tum in vita, tum post confectum vitæ circulum mutuo alii ab aliis juvemur. S. JO. DAM., or. de *Fide. Defunctis*.

Studeamus defunctis exhibere studia charitatis, et sacrificiis, orationibus, eleemosynis eorum temporalem miseriam relevemus, ut cum defecerimus morte corporis, dum illi a malis liberi, inter filios Dei fuerint computati, recipiant nos in æterna tabernacula. LUCAS TUDENSIS, c. VI.

Talis oratio semper suum habet effectum quia sit pro illo, qui est in gratia, et qui satisfactione eget, nec eam pro se ipso facere potest, etc. Talis oratio ex majori procedit fide, quam ea, quæ fit pro viventibus ; est enim necesse cogitationem elevari ad purgatorium credendum, et quasi ipsum per fidem videndum. Hæc oratio obligat aliquatim in purgatorio existentes, ad par referendum, postquam fuerint in paradiso, et oratio eorum multum accepta erit Deo, et multum valens, etc. Hæc oratio est majoris necessitatis et festinationis, etc. Meretur, quod is, qui eam facit, pariformiter post hanc vitam juvetur oratione aliorum, et Ecclesiæ. Hæc oratio majori emanat charitate, quando fit pro illis potius, qui magis elongati sunt a nobis, non expectando par, nec gratiam, quam nobis agant, etc. Hæc oratio satisfacit obligationibus magnis, quibus vivi devincti sunt mortuis, ob diversa ab eis recepta bona, sive naturæ, sive fortunæ, etc. Talis oratio consolationem dat, vel gaudium aliquo modo Angelis, qui defunctos custodiebant, et facile est creditu, revelare illis, et consolari eos, pro quibus hujusmodi fiunt orationes, et sic cognoscunt illud, quod vivi faciunt eis. Talis oratio inducit hunc, qui eam facit, cavere a peccatis,

et citius poenitentiam agere, atque considerare, ne quicquam committat, propter quod talem incurrat afflictionem, etc. Talis oratio quando sit manifeste, malius exemplum dat aliis credendi vitam futuram. Hæc oratio persolvit multo maiorem poenam, et prolixior, quam sit ea poena a qua talis fit oratio, et est, ac si asse uno redimeretur Francus, etc. Hæc oratio inducit potius illum qui orat, ad hanc vitam contemnendam et ad aliam tenendam memorando statum illorum, qui paulo ante vivebant. GERSON., s. 1, *de Defunct.*

FACILITAS. — Nullus est cujuscumque status homo, qui se excusare possit, quo minus juvet mortuos, nec est, qui vere dicere possit, plorare non possum pro defunctis : non possum poenitentiam agere, devote pro eis lamentando. In quocumque enim loco fueris, et quacumque premaris paupertate, potes, quod prædictum est, facere, haurire potes, et trahere ex cordis tui puteo (qui intra te est) puram aquam et mundam, ut extinguas ignem, qui in purgatorio tuos adurit amicos, quod verum est, quantum ad eos, te scilicet posse extinguere. *IBID.*, s. 2.

SEPULTURA. — Cum recolit animus, ubi sepultum sit carissimi corpus, et occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri commendat animam dilectam recordantis et precantis affectus. Qui cum defunctis a fidelibus carissimis exhibetur, eum prodesse non dubium est iis, qui cum in corpore vivebant, talia sibi post hanc vitam prodesse meruerant. S. AUG., l. *de Cura pro mort.* c. IV.

Sit pro viribus cura sepeliendi, et sepulchra construendi, quia et hæc inter bona opera in S. Scriptura deputata sunt : impleant hæc homines erga suos officia postremi muneris, et sua humana lenimenta mœroris, oblationes, orationes, erogationes, multo pro eis observantius, instantius, abundantius impendant, qui suos carne, non spiritu mortuos, non solum carnaliter, sed etiam spiritualiter amant. *IBID.*, *de Verbis Dom.*

EXEMPLA CATH. EXTERNA.

QUALITAS. — S. Martinus Canonicus Regularis in Legionensi S. Isidori cœnobio refert, se e defunctis cujusdam Sacerdotis relatione didicisse, hoc concedi animabus in

purgatorio igne existentibus, quod diebus Dominicis et aliis Christi Domini festis e carcere exeant. JO. NAD., in *Anno mortuor.*, heb. xxx.

B. Virgo S. Birgittæ quondam dixit : Sum etiam mater omnium, qui sunt in Purgatorio. Alias eidem dixit : Nulla est poena in purgatorio, quæ non propter me remissior erit, et lenior ad ferendum, quam esset. Hieronymo Caravalle Societatis Jesu subtristi propter purgatorium dixit : Ne ita angaris ; nam ego non tantum sum advocata peccatorum in hac vita existentium, sed etiam, dum in purgatorio detinentur. JO. NAD., in *Anno mortuorum*, heb. v, n. 3. Anno 1072 nocte festum B. Virginis Assumptæ præcedente, amicæ suæ quædam alia amica defuncta apparuit, dixitque : Illa nocte plures per B. Virginem animas e purgatorio liberatas esse, quam sint Romæ capita : cui cum ille credere tardaret, in signum veritatis, inquit : Hæc ipsa die, versante anno morieris. S. PETRUS DAM., l. III, ep. ult. Alius quidam ex purgatorio amico suo apparens affirmavit, solere B. Virginem nocte Nativitatis Domini purgatorium ingredi, multasque animas liberare in memoriam partus virginei, item in resurrectione ob memoriam descensus Filii ad inferos. DIONYS. CARTH., s. 2, *Assumpt.*

S. Oswaldo de nocte oranti defunctus ille, pro quo orabat, apparuit, et quomodo hactenus habuisset, rogatus, hactenus, inquit, valde male (repente ex alto templi, ubi laborabat ruens, absque ulla proxima ad mortem preparatione decesserat) at nunc valde bene, tuis enim meritis et precibus, poenis, quibus cruciabar, per Angelum suum me Dominus hesterno die liberavit. S. Birgitta quoque vidit regis cujusdam animam vehementer afflictam oculos in Angelum, qui poenas temperabat, obvertisse, et ipsis quasi loquentibus oculis significasse, se plurimum solatii a suo illo Angelo percipere. SUR., 15 oct.

S. Joannes Apostolus pro devoto quodam suo sic Beatissimam Virginem alloqui est auditus : Ecce anima amici nostri torquetur in poenis : venias, obsecro, et liberes eam. Descendit proinde cum illo ad purgatorium pia Virgo, et illam inde animam eduxere. THOMAS CANTIPR., l. II *Apum*, c. xxxv.

Abbas quidam quondam S. Angelum Custodem suum, cui S. Laurentius adstabat, vidit, et hæc verba dicentem audivit : Abbas

iste quem cernis Levita Laurentius est, qui martyrium ignis pro Christi nomine passus hoc privilegium accipere meruit, ut qualibet hebdomade animam unam purgatorii tormentis possit eximere. Jo. NADASI, in *Anno mor.*, heb. xv, n. 7.

S. Christina cum post mortem ab Angelo primum ad Purgatorium, inde vero visis tormentis ad conspectum Dei adducta, optionem a Christo accepisset, vel perfruenti beatitudine, vel ad corpus, ut pro animabus purgatorii satisfacere posset, redeundi, posterius elegit, et nunc in ignes, nunc in ferventes aut frigore constrictas aquas se coniecit, aut in patibulo inter latrones pependit aut in sepulcris mortuorum delituit, aut alia ejusmodi opera pœnitentiæ suscepit, summo quidem dolore, sed absque corporis læsione, ut plura perpeti posset; unde mirabilis dicta est. SUR., 23 jun.

Cum S. Lydwina post septemdecim annorum morbum Angelus apparuisset, et optionem dedisset, an cælum ingredi, an vero diutius vivere, et defunctis succurrere vellet respondit ipsa : Male se usque in diem judicii perseverare : cui mox angelus nomine Dei promisit, liberationem omnium animarum, quas novisset, et consanguineorum usque ad nonum gradum. Item quod post septemdecim annos in morbo hoc adhuc consumendos purgatorium visitatura, et quotquot peteret animas, liberatura esset. ELIAS A S. THERESIA, l. XXXV, c. XLVIII.

S. Eugardis orans pro quadam anima negabat se a lacrymis cessaturam, donec illam liberasset : unde Christus ei apparens dixit : Æquo animo esto dilecta ; ecce hæc est anima, pro qua postulas. SURIUS, in *Vita*.

B. Magdalena de Pazzis cum atrocitatem poenarum videret, et suum illis involutum fratrem, pietas, aiebat, pietas ; misericordial O sanguis descende, et libera has animas ; et ad illas conversa : O pauperculæ, dicebat, tantum patimini ! et tam lætæ ! omnes omnino Martyrum omnium pœnæ ac tormenta sunt instar amœni hortuli ad ea, quæ in purgatorio tolerantur ; et religiosi in his pœnis ! VITA, pag. 2, c. XIII.

Helena Paduana die quodam lunæ, in quem animarum dies inciderat, vidit triumphantes animas Deo liberatori, et hominibus patronis gratias agere, alias vero utpote solatio destitutas non modice tristari. CALEND. MAR., 4 nov.

S. Theresia pro defunctis orans vidit dæ-

monem libro insidentem, et prohibentem, ne eas absolveret, qui tamen, libro lustrali aqua consperso, aufugit, ipsa vero absoluta oratione animas e purgatorio exilientes vidit. VITA, c. XXXI.

Anno 1078 igniti Equites, olim milites, num juvari possent, petenti dixerunt : Juniis et orationibus, maxime vero oblatione corporis et sanguinis Christi adjuvari possumus, et rogamus. TRITHEM., *Cron.* 1078.

Anno 1300 B. Virgo clerico apparens, dixit, propter jubilæum tunc Romæ celebratum omnes animas in purgatorio liberatas esse. JA. HAUTINUS, in *opere Euch.*

Duo religiosi in cœmeterio deambulantes absque prece defunctis fusa, audierunt vocem : Hi, qui præterierunt, non dixerunt, requiescant in pace : Cum ergo rediissent, et orantes dixissent : Ecce benediximus vobis : audierunt aliam vocem : Dominus Deus illuminavit vos. ELIAS A S. THERES., lib. II, de *Purg.*, cap. XXXII.

Cum Frater Henricus de Kalstris mortuus esset per purgatorium transiens trecentas et triginta sex animas secum eduxit. *Ex Vita prædic.*

Puer quidam, dum super sepulchro matris orationem Dominicam, et Psalmum Miserere recitat, visus est ab Episcopo, hamo aureo, et linea argentea pulchram mulierem extrahere. *Spec. Ex.*, dist. IX, ex. 143.

Joannes de Alverna dum SS. Missæ sacrificium pro animabus offert æterno Patri, vidit animas ceu multitudinem scintillarum de ignita fornace prodeuntium egredi e purgatorio et ad cælum evolare. *Idem.*, dist. XXI, ex. 2.

Ancilla quædam Valencenis, cum Dominus ejus pro defuncta quapiam persona currû peregrinationem instituisset, animam currû præeuntem, et semper splendidiorem fieri vidit. An. Cap. 1607.

Monachus quidam Cisterciensis Ordinis religiosa admodum conservatione vitam suam consummans, tentationibus et ærumnis hujus miserabilis vitæ, morte interveniente, subtractus est. Quo defuncto, sacrista illius domus nocte quadam imminente in tempore vigiliarum, dum præstolaretur signum horologii, vigilans sedebat in lecto suo. Tum ecce spiritus ejusdem defuncti Fratris, tamquam solido, et palpabili corpore vestitus repente astitit coram ipso, sicque lamentabili voce allocutus est eum : Domine sacrista, ego sum ille frater nuper defunctus

sed cur ad te venerim, quæso, ut pietatis intuitu pensare digneris. Ego enim dum adhuc essem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter satis in observantiis Ordinis me ipsum exercitarem, in uno tamen graviter deliqui, quod scilicet sacrum Diaconatus Ordinem carnaliter concupivi, et ut ad hunc honoris gradum ascenderem sine respectu timoris Dei, valde inquietus fui. Quodque adhuc gravius est, absque condigna poenitentia hujus delicti de corpore exivi, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam, quanti post mortem inveni. Sed pius Dominus mihi tibi comparere concessit, quatenus qui jam per me ipsum mereri nihil possum fratrum nostrorum, qui adhuc tam sibi, quam aliis misericordiam Dei promereri possunt, orationibus debeam adjuvari. Itaque, obsecro, per pietatem Domini nostri Jesu Christi, quatenus calamitatem meam Priori exponas, ipsum roges, ut in capitulo me absolvens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus injungere dignetur. Ut autem noveris hoc, quæ vides et audis, phantasticam nequaquam esse illusionem, in augmentum veritatis, Psalterium, quod portarius, ante aliquot dies in Capitulo requisivit, et nundum invenit, in illo tali loco repositum invenies. Verum cum sacrista hæc audiret, et videret, et multum miraretur tam insolitam novitatem rei, tamen cum esset homo maturi consilii, ipso die nemini quicquam super hoc verbo locutus est, reputans, ne forte tamquam somniator, aut dæmonibus illusus derisui haberetur. Nocte vero sequenti, dum sicut prius vigilans, et sedens in lecto suo, de his, quæ sibi præterita nocte contigerant, attentius cogitaret, rursus ille defunctus sicut antea vigilanti et stupenti apparuit, dixitque ei; Non recte agis, Domine sacrista, non recte agis erga me, qui iram Domini porto, quoniam peccavi ei, in cujus manus, quam horrendum sit incidere, utinam et tu non experiaris. O si scire possis, quam gravius est etiam minima pœna animæ a carne solutæ, profecto non tam negligenter ageres, sed totis viribus succurrere satageres. Quapropter etiam contestor te propter Deum, ne ultra dissimules, sed petitionem meam effectui mandare festines, quia spero me per orationes fratrum nostrorum, apud clementissimum Judicem Deum misericordiam adepturum. Ut autem totius dubietatis scrupulus de corde tuo tollatur, et me ipsum esse, quem paulo

ante viventem in carne, bene noveras, non dubites, ecce tolle de manibus meis Psalterium, quod portarius in capitulo quæsit, et necdum invenit. Tulit itaque sacrista de manibus ejus Psalterium, super tam inauditis mirabilibus Dei vehementer obstupefactus. Porro cum jam idem ipse sacrista scire volens, utrum nam solidum, et palpabile esset corpus, quod videbat, utrumne sic subjaceret tactui, sicut visui, cum haberet prope se virgam, tulit eam, et quasi tangendo experientiæ satisfactorius, levi ictu vibravit illam, sed mox nullo penitus obstaculo resultante, quasi per vacuum aerem, sic per corpus, quod apparebat, transducta est. Mane autem facto Priori et fratribus, quæ viderat et audierat, innotuit, Psalterium etiam, quod acceperat, tamquam veritatis pignus protulit. Sicque fratris illius anima per communes orationes et Missarum celebrationes poenis (ut credimus) absoluta, beatitudinis æternæ consortium Deo miserante promeruit. *Spec. Ex.*, dist. 3, ex. LVII.

Frater quidam ad prædicandum missus villam quamdam intraverat, et ascenderat vespere solarium ad pausandum. Et ecce in opposita domo, perditii adolescentes ad funus defuncti convenerant, et obscœnis vacantes lusibus vigilabant. Hæc ut audivit frater flere cœpit uberrime, prædictorum insanias miseratus. Nec mora, ut se deposuit super lectum, quidam astitit, ut sibi visum est, dicens: Legatione fungor animarum in Purgatorio purgandarum. Hæc enim mandat suis in derelictis possessionibus constitutis: « Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. » Et ait fratri: Ex his verbis eras tibi sermonis thema accipies, et repelles ludos execrabiles, quos vidisti, et induces homines, ut defunctorum amicorum pie subveniant animabus. Nec distulit frater in crastino sepulto corpore injunctam legationem convenientibus populis indicare. Tantumque in illo sermone profecit, ut omnes a minimo usque ad majorem ad tantam lacrymarum abundantiam commoveret, ut fervor mirus excitaretur in populo defunctis proximis subvenire. Et ludos execrabiles (quos prædiximus) removerunt. *Ibid.*, dist. VII, ex. 55.

Dum quidam miles in lecto cum uxore sua esset, et luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis Creatori non pareret, cum eidem crea-

turæ irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto, qui sibi fuerat familiaris, detraheret, subito ille qui mortuus fuerat, thalamum introivit, dixitque illi : Amice, noli male suspicare de aliquo, et condona mihi, si quid in te peccavi. Cumque super statu suo interrogaretur, dixit : Variis pœnis affligor, præcipue quia tale cœmeterium violavi, et ibi quemdam vulnerans eum cappa sua expoliavi, quæ mihi superponitur, et uno monte me magis premit. Rogavitque, ut pro se orationes fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet, quod a tali, et tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri; ille ad hoc nihil respondens, caput more renuentis concussit. Deinde dixit, si vellet, quod talis eremita pro se oraret : cui ille : Utinam ille pro me oraret : quod cum se facturum promitteret, ait ille : Et ego dico tibi, quod ab hac die usque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, et miles vita sua in melius mutata, in Domino obdormivit. *Ibid., dist. vii, ex. 67.*

Legitur, quod quidam piscatores S. Thebaldi in autumnno frustum magnum glaciei pro pisce prendiderunt, de pisce gavisii sunt, maxime quia Episcopus dolore pedum laborabat, ipsam glaciem ejus pedibus supposuerunt, et magnum ei refrigerium præstabat. Quadam vero vice de glacie hominis vocem audivit. Qui ab Episcopo adjuratus quis esset, dixit : Sum quædam anima, quæ in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, et liberari possem, si triginta Missas sine intervallo 30 diebus continuis diceres. Qui cum medietatem dixisset, et se jam ad Missam aliam præparasset, diabolica suggestionem contigit, quod fere omnes homines illius civitatis inter se bella moverent. Unde vocatus Episcopus ad sedandam discordiam, sacras deponens vestes, Missam illam illa die intermisit. Iterum reincipiens, et duas partes complens, exercitus magnus (ut videbatur) civitatem illam obsedit, et compulsus Missæ officium intermisit. Deinde reincipiens cum omnes ultima excepta dixisset, et ultimam inchoare vellet, tota villa et domus Episcopi accensa est. Cui cum servi dicerent ut Missam intermitteret, ille dixit : Etsi tota villa cremari deberet, Missam non dimitterem. Qua celebrata glacies protinus resoluta est, et ignis, quem se vidisse credebant, tamquam phantasma recessit, et nullum damnum intulit. *PETRUS DE NATAL., l. X, c. viii.*

Fuit quidam monachus Cisterciensis Ordinis bene religiosus secundum datam sibi gratiam, in Beatæ Mariæ servitio valde devotus. Huic ut calore religiosi propositi eo utilius, quo humiliter desudaret, suscitavit Christus æmulum unum de conclaustrialibus suis, qui in omnibus, quæ ageret, calumniam ei statuens, verbis et factis eum insectaretur, nec in hoc solum manus Domini super eum extenta, sed adhuc in flagellis duobus, uno corporali, altero spirituali. Quoties enim tonabat, auditum tonitruum ferre non valens, fere usque ad exitum animæ turbabatur. Sed et gutta, quam roseam vocant, certis temporibus ita faciem ejus exulcerabat, ut propter aspectus fœditatem infirmatorium sæpius et diutius tenere cogeretur. Cumque hac infirmitate gravatus quadam nocte post matutinas isset cubitum, increpabat animam suam per dolorem compunctionis in lectulo corporeæ quietis. Paucis autem diebus ante evolutis, brevi temporis intervallo monasterii partem cum monachis fere quindecim e corpore Christus vocaverat. Dum ergo ille in orationibus vigilaret, in extasi factus vidit per medium infirmatorium transire exercitum monachorum, inter quos Abbatem suum, et Monachos illos, qui paulo ante obierunt, recognovit, quorum unus ad eum divertens, et ante lectum ejus subsistens, ait : Frater charissime, nos qui hic transimus, in monasterio, dum in hoc corpore viveremus, conversati sumus : omnes quidem gloriamur in spe, sed differimur adhuc a Regni introitu propter quorundam fratrum negligentiam, quorum, alii tarde, alii tepide, vel omnes ingratis solvunt psalmos et orationes, quas debent pro animabus nostris. Nec solummodo rei sunt apud nos ; sed ipse Christus multa habet adversus eos. Ipsum enim provocant et excitant ad vomitum, dum tepide votum vitæ purioris æmulantur, et sanctæ præcepta regulæ sine scrupulo conscientiae transgrediuntur. Ipsi siquidem convenientibus in unum tempore et loco orationis et psalmodiæ, jam non est spiritualem escam manducare, dum unusquisque præsumit corde vanitatem ad delectandum, et anima eorum nauseat super manna cœlesti, quasi levi cibo et contemptibili. Hoc autem iram Dei maxime provocat, quod in illa hora, in qua fratres ob reverentiam Trinitatis inclinant, aliqui cachinnant, et de otiosis occulte significant. Alii corpore et corde rigidi, vix, postquam Gloria Patri

dietum est, inclinant, sed nec dum Spiritui Sancto erecti curiosi per parietes vagantur. Alii in modum statuarum ad orandum stantes, sic somno sepulti sunt, ut nesciant, quid agant circa se, et nihilominus tamen incurvant se, et erigunt sicut cæteri, misera quædam consuetudine. Vade, et dic Abbati ex parte nostra, ut corrigere satagat has negligentias fratrum, quibus ad hoc speculator a Domino datus est, ut annuntiet eis peccata ipsorum. Sic disparente defuncto, monachus latenter surgens perrexit ad Ecclesiam, et ante quoddam Altare privatum toto affectu cordis orare coepit, statimque fuit in spiritu. Et respiciens per fenestram quæ super altare erat, vidit incandescere radium solis. Et ecce miræ pulchritudinis mulier per ipsam fenestram introivit. Quæ stans juxta eum dixit ei : Nosti, quæ sum ego? quo respondente, nescio. Ego sum, inquit, Maria Mater Jesu, quæ veni, ut consoler gemitus tuos, et lenirem dolores tuos. Vidi enim lacrymas tuas, et orationes tuas. Et factum est, cum hoc diceret, fratribus in choro, ad Gloria Patri, more suo se incurvantibus, ipsa cancellatis manibus reverenter et profunde, usque dum diceretur : sicut erat in principio, incurvavit se. Et rursum erecta dixit ei : Monachus ille mortuus, qui persequeretur te multipliciter secundum multitudinem malignitatis, qua te persecutus est, pœnas recepit. Et ut verum me dicere credas, esto sanus ab hac duplici, quam sustines, infirmitatis peste, et tergens manica vestimenti sui evanuit ab oculis ipsius. In crastino vero Abbati rem secrete referens, indicio faciei mutatæ, fidem ipsi, et cæteris fratribus fecit ad honorem Reginae Angelorum, et Dominae cœlorum. *Spec. Ex.*, dist. ix, ex. 142.

Legitur in libro de Septem Donis, quod fuit quædam devota matrona, quæ in Ecclesia quadam Cathedrali solebat orare, et in angulo secreto prostrata cum maxima devotione dicebat Pater noster, et Ave Maria, et Credo in Deum, lacrymis tota liquescens, et pavementum profundens. Episcopus autem illius loci, homo sanctæ vitæ, vidit columbam de cœlo venientem, et lacrymas illas colligentem, et deferentem in cœlum, et cum hæc vicibus multis vidisset, vocata femina illa quæsivit ab ea, quæ esset oratio ejus; quæ cum respondisset sibi, dixit Episcopus : Quam felix esses, si Psalterium scires. Quod cum didicisset et oraret, Episco-

pus deinceps non vidit lacrymas, nec columbam : Unde abstulit ei Psalterium præcipiens, ut ad orationes consuetas rediret. Quod cum fecisset, vidit Episcopus, quod devotio pristina, et lacrymæ, et columba protinus redierunt. *IBID.*, ex. 144.

Quidam filius habuit patrem qui obiit, et filius 32 annis pro anima patris quotidie specialem orationem fecit. Cui pater post hoc tempus apparuit dicens, se in magnis pœnis esse. Cui filius : Profuitne tibi oratio mea, qua 30 annis et ultra pro te oravi? Respondit pater : Non. Cui filius : Ergo damnationi (ut audio) subjaces, si nihil oratio tibi profuit? Respondit : Fili, non damnatus sum, sed purgatorio datus, ubi vehementer crucior, donec omnia peccata usque ad novissimum quadrantem exsolvantur. Et ait filius : Cur ergo non prosunt tibi orationes meæ? Respondit pater : Quia semper per illud tempus in peccato mortali fuisti. Cui filius : Quomodo hoc, pater, esse potuit, cum annis singulis confessus sum, Sacramentum Eucharistiæ suscipiens? Respondit Pater : Quamvis annis singulis confessus communicasti, indigne tamen semper Sacramentum accepisti, quia contritio tua, et confessio vera non fuit, quia non ex charitate, sed ex consuetudine quadam processit, in signum cujus confessionem distulisti usque ad ultimam septimanam quadragesimæ : quando præ confusione confessionem tuam differre ultra timuisti, et in nullo post ad emendationem te dedisti. In quo relucet, in tam longo tempore firmum propositum emendandi te non habuisse. Nullum ergo peccatum tuum Deus in eo tempore indulsit. Qui compunctus postmodum vere fuit contritus et confessus, abjiciens omnes mundi vanitates in vestibus et moribus, ac gestibus, Deoque de reliquo serviendo. Qui tunc devotius pro patre oravit, et in brevi de purgatorio liberavit. *IBID.*, ex. 144.

Petrus Cluniacensis Abbas dixit, quod quidam Sacerdos consueverat singulis diebus anni Missam pro defunctis celebrare, scilicet *Requiem æternam*. Qui cum de hoc accusatus esset apud suum Episcopum, suspendit eum ab officio. Cum autem Episcopus in quadam festivitate magna iret ad matutinas transiens per cœmeterium, visum est ei quod omnes mortui, qui erant in cœmeterio surgerent contra illum sub illo schemate, cujus officii quisque fuerat in mundo dicentes : Iste Episcopus nullas Missas nobis dat,

insuper Sacerdotem nostrum nobis abstulit, sed certe nisi emendaverit, morietur. Qui non solum Sacerdotem absolvit, imo pro mortuis libenter celebravit. *IBID.*, ex. 185.

In vita B. Gelasii Abbatis Cisterciensis scribitur : Aliquando nobilis quidam dives summam argenti sancto Abbati per modum eleemosynæ tradi curavit, orans, ut vellet animas parentum suorum Domino commendare. Abbas autem recepta hac oblatione subito genuflexus Psalmum *De Profundis* recitavit, quod cum servus, qui argentum hoc attulerat, et Abbati oranti præsens astabat, modicum nimis esse existimaret, ac proinde subridendo diceret : Non semel certe, sed millies pro tanta argenti summa Psalmum repetere ; sanctus vir Dei respondit : Credisne, frater mi, argentum, huic Psalmo præponderare ? Ne igitur a me scandalizatus recedas, curabo, ut quia lumine interno cares, saltem ad minus oculo corporis tui veritatem illius, quod dixi, clare conspicias. Hunc igitur Psalmum, *De profundis*, modicæ chartæ inscriptum, uni parti bilancis imposuit, ex alia vero parte ponderosam argenti summam collocavit ; moxque charta illa instar ferri ponderosa, cum impetu ad terram descendens, argentum, quod mole, et numero multum erat, quasi levissimam paleam elevavit, et sic omnibus videntibus, et admirantibus, remansit. *MENOLOG., CISTER., 10. mart.*

Ribadeneira refert : S. Malachiam Episcopum Hybernorum quandoque secundum nocturnam quietem monitum, audisse mortuam sororem foris in atrio Ecclesiæ consistere, totis quadraginta diebus jejunam. Recordatus postea se totis illis quadraginta diebus numquam pro sorore divinissimam hostiam in Sacris Missarum solemnibus fecisse divinissimi sacrificii suffragia, quibus eam juvare coeperat, sed tantisper omiserat, petiit, donec ei visa est in veste candida (quæ antea in pulla veste apparuerat) aggregari cœtui candidatorum. Hinc merito S. Ambrosius ait : « Dominus Deus meus, si illis hodie magnum et plenum convivium de te, pane vivo etc. de tua carne sancta et benedicta, quæ de sancto et glorioso B. V. Mariæ utero est assumpta, et de Spiritu Sancto concepta, ac de illo pietatis fonte, qui per lanceam militis et tuo sacro sanctissimo latere emanavit, ut exinde refecti et satiati, refrigerati et consolati, exultent in laude ac gloria tua. » *NAD., heb. II, n. 3.*

Ivoni Religioso viro apparuit e Purgatorio, quidam e Fratribus, et se ad 15 annorum pœnas juste a Deo projectum dicens, obtestatus est, ut sibi subveniret. Ivo lacrymarum plenus in eo, quod pro illo offerrebat Missæ Sacrificium, sibi pro suis multorum annorum obsequiis captivum illum e Purgatorio dari petiit, et impetravit. Unde qui sordidatus antea apparuerat, jam plæclare candidatus adfuit, et rogatus, quid haberet, dixit : Bene per gratiam Dei, petiisti me enim a Domino, et dedit me tibi. Et jam liberatus a Purgatorio, vado ad societatem spirituum beatorum. *IBID., n. 9*

Vigliegas Religiosum in agone certum divinitus redditum ait, in Purgatorio non diutius detinendum, quam una pro illo Missa celebretur. Ille amicissimo, amantissimoque sui Religioso rem refert, et Missam illam rogat, ac moritur. Alter promissi retinens, quamprimum licuit, Sacris pro illo est operatus. Liberatus e Purgatorio amicus adest superstiti, obliviosæ credulitatis procrastinatorem vocat, utpote qui Sacrum statim se facturum promiserit, et tamen se in Purgatorii flammis per annos 20 circiter torreret procrastinatione sua permiserit. Alter se Sacrum statim inchoasse, et corpore nedum sepulto finivisse dixit : ergo, inquit mortuus, propter horribilitatem tormentorum visa est mihi pœna tam longa, et gratiis actis, ad superos se recepit. *IBID., n. 2.*

Aiunt frequenter locum quemdam, unam e Purgatorio animam sub refectionis tempora frequentasse, ac tandem dicente quopiam cum devotione : Requiescat in pace, cum actione gratiarum videri statim desiisse. O quot tui amici, quibuscum dulces capiebas cibos, jam illic sunt, et oblitam sui tuam charitatem expectant ; quot, sunt quos jam scis obiisse ; quot, quibus forte litteras paras, negotia expedis, in quorum sanitatem propinas, et te large proluis, et illi forte ob liberalia tecum hausta pocula in Purgatorio cruciantur ! *IBID., heb. III, n. 2.*

S. Henricus Suso in horologio æternæ sapientiæ discipulos in hæc verba docet : In mensa post benedictionem, antequam incipiant comedere dicant unum Pater noster, pro eleemosyna spirituali his animabus, quæ maxime sunt indigentes in Purgatorio, attendentes, quam periculosum sit, gratis eleemosynam comedere, et per continua suffragia fideliter eam non resarcire, et quam pium sit, in nullo se juvare valen-

tes juvare, et cum quanta gratitudine gaudeant se in tanta miseria, vel minimam guttam, aut micam unam, quæ cadit de mensa dominorum suorum, percipere pro refrigerio qualicumque. Et ut hoc quoque exercitium pietatis magis gratum ac persuasibile devotis mentibus fiat, sciendum quod, dum devota quædam approbatæ Religionis persona, simul cum cæteris quibusdam has orationes faciendas de novo suscepisset, et præcipue magna devotione erga Psalmum *De profundis*, pro desolatis animabus dicendum flagrasset, apparuerunt ei in quadam visione animæ multæ locis purgabilibus deputatæ, quæ vili habitu, et gestu miserabili, quem præ se ferebant, suffragiorum se indigere beneficio deflebant, inter quas tamen singulariter una ad ipsam accessit, et flebiliter ab ea petiit, ut se permetteret esse hunc mendicum, cui quotidie in mensa *De profundis* prædictum, pro eleemosyna erat largitura. Ex qua visione postmodum ferventius erga hanc agebat eleemosynam spiritualem. *IBID.*, n. 5.

Dionysius Carthusianus narrat, sanctam quamdam animam, quæ jam migrarat e corpore, in hortum amœnissimum deductam a Christo, in quo horto multitudo animarum videbatur; mensæ assidentium: quibus apponebantur fercula suffragiorum, quæ a viventibus offerebantur. Mensam tu illis instruis, dum panem Angelorum manducas, et addis preces: hæc tu fercula coque in cordis foco, igne amoris Dei, et proximi, quo vis Deum ab illis citius videri, amari. Non dedignabuntur iidem, qui Christo in deserto post jejunium ministrabant Angeli, missa per te animabus illis suffragiorum fercula ministrare. Mitte illis plurima et optima. *DIONYSIUS CARTH., die 4 Nov.*

Philippus d'Oultreman, Hieronymo Clavallio Societatis Jesu, amantissimo Divæ Virginis clienti, cum profundiore cogitatione horrendum Purgatorii ignem altius versaret animo, totusque trepidaret, ait, adfuisse sanctum illud solatium afflictorum, et timorem ponere jussisse, se enim, aiebat illa, peccatoribus non hic solum, verum et in Purgatorio igne auxiliarem manum porrigere. Neque se pati posse, eum, cui adeo cordi fuisset, semper illis pœnis diu torqueri. Et nobilem illi ad brevius per Purgatorium ad cælum inter semitam ostendit,

quando, ut se eo pararet ardentius, toto 15 annorum spatio mortem illi, et illius tempus prædixit. *NAD., heb. v, n. 3.*

Menologium Cisterciensium 27 augusti, ait, pro Alexandri III Pontificis anima Beatissimam Virginem et Sanctos supplicasse, ut a Purgatorio libera peteret cælum, quidquid invidi dæmones contra vellent, et auditam e cælo vocem: Fiat voluntas Matris, et Sanctorum meorum, et Alexander cœlis continuo adjungatur. Sancti omnes pro gratiarum actione cecinere Alleluia. Parata est Sanctorum Regina, et omnis illa beatorum Universitas, juvare te, ut ædificentur muri Jerusalem cœlestis: quot enim animas e Purgatorio, velut a lateritia fornace, liberas, tot vivos muro illi ædificando lapides addis. *MENOLOG., 27 aug. BARLINGH. in Cal. mar., 15 feb.*

Robaldo pro Lanfranchini, Ordinis S. Dominici religiosi anima, Mediolani Sacris operanti, ut 15 februarii refert in Mariano kalendario Barlinghen, in ipsa, quæ post elevatum Christi Corpus et Sanguinem fieri consuevit, memoria fidelium defunctorum, augustissimis corusca splendoribus Beatissima Deipara se ostendit, et plene delicias geminavit, quando illi splendidam solis instar Lanfranchini animam sinu materno complexa, ostendit ibi quiescere, ubi olim quiescere dilectus parvulus Deus Jesus. Neque semel monstrasse contenta, tertio idem fecit, ac dixit: Ecce aspice, hæc est anima, pro qua sacrificas. O si felices illas animas, quas juvisti, ostenderet tibi in gloria Deus: quid ageres? hoc age nunc.

Pro Sanctio I Legionis Regem, quem Comes quidam porrecta in pomo toxicato morte necarat, orabat Guda Regina conjux Sabbatis omnibus, id quod eo fructu fecit, ut ante aram prostrata duabus catenis vincitum viderit maritum suum quondam hortantem, ut perseveraret orare, recte enim facere. Post 40, deinde lacrymarum, jejuniorum ac eleemosynarum dies, rursus Sabbato die oranti ante altare visus est, candidatus, et pelle, quam pro Sancti anima Sacerdoti in eleemosynam ipsam dederat, tectus et nonnulla de paradiso atque inferno locutus, disparuit; illa Sanctum complecti abeuntem dum vellet, nec posset, partem pellis tulit, quæ pars in Sacerdotis illius veste defuit, id quod oculati testati aiunt. *NAD., heb. i, n. 8.*

Surius e Montano narrat S. Elisabethæ

Reginæ Ungariæ, extinctæ matris umbram noctu dormienti visam obversari, lugubrique vultu ac flexis poplitibus orare, sui quam primum miseretur, ob vitam enim negligentius actam igne se poenas luere; oravit infusa lacrymis, et gratias agentem, et alias etiam juvandas animas hortantem læta vidit. Cogita, tibi sic omnes et singulas supplicare. *SURIUS, 19 nov.*

S. Theresia virgo Cordubæ a communione suspensa, in Deum, mente vidit expurgantibus incendiis animas frequentissimo cœtu et gratulatione euntes, ac receptas in cœlum. Ducebat reliquas una formosior, et hanc etiam Jesus Christus inter Angelicarum mentium Ordines factus obviam animabus, divino suo dignabatur amplexu in signum benevolentiae singularis, et amicitiae sempiternæ. Hærebat admirationem inter et exundantes gratulantis cordis delicias suspensa virgo Theresia, ausaque interpellare animam de postremis unam, et petere omnia, singulaque, responsum accepit in hæc verba: Dux noster est e Societate Jesu frater unus: nos duci gratulamur, cujus virtuti ac precibus debemus quod hodie liberemur. De Omnipotentis adventu, nil mirum, nil novum: scilicet hoc est hominum Societatis Jesu privilegium, ut mortuum jesuitam obvius Jesus excipiat. Obierat eo temporis puncto quidam e Societate coadjutor, Cordubensis templi ædituus, qui religiose tricenos plus minus annos in Societate vixit, modestia, puritate, et cauta cum fœminis conversatione laudatissimus. Quare de voce novit plurimas, de facie nullam. *NAD., heb. ix, n. 1.*

Dionysio Carthusiano religiosissimo viro quieta nocte ardentius precanti ignea quædam e Purgatorio species apparuit vehementer conquesta preces, quæ defunctis deberentur quorundam socordia differri; gravissime id olim sensuros idem illis futurum, quod nunc sibi. Percelluit ea res a Dionysio narrata publice asceterium totum, et pœnitentia tacti alii, alii vero tenera miserabilium illarum animarum miseratione commoti, juncto studio in Sanctum, illas animas non segni ope et opera juvandi exercitium exarsere. *IB., n. 4.*

Apud Blosium S. Brigitta vidit Regis cujusdam animam vehementer afflictam oculos in Angelum, qui poenas temperabat, obvertisse, et ipsis quasi loquentibus oculis significasse, se solatii plurimum a suo

illo Angelo percipere. *BLOS., Mon. VI, XIII, § 2.*

S. Petrus Damianus ait ab Eremita quodam narratum, in insula vulcana et sulphureis et ignitis illis cavernis, quas ollas vulcanias aiunt, visos dæmones, lætos alios, alios tristes prodire, causam interrogatos, respondisse lætos se esse, si animam quampiam, quam ad mortiferum facinus pertrahere nequeant, pertrahant tamen ad veniale peccatum; quam enim ad æternos inferni ignes allicere non poterant, magno totius operæ pretio ad horrendas Purgatorii poenas pertrahi per has culpas. Tristes vero se tum demum fieri, cum vident, quod plures animæ in igne illo non totum a justo Dei judicio assignatum poenæ tempus exacte impleant, quando importunis vivorum sacrificiis, precibus, jejuniis, eleemosynis, et sexcentis corporis, animique afflictionibus eximuntur. Potissimum vero male sibi cum Cluniacensi cœnobio convenire ob ea, quæ illic, et plurima, et semper pro animabus illis fiunt suffragia. *PET. DAM., in Vita.*

S. Joannes Chrysostomus ait: Toto tempore, quo durat Sacrificium, prostates circumstare Angelorum exercitus, eoque momento, quo finitur, ad Purgatorium evolare, et educere eas, pro quibus est impletum.

Ab extrema Verbanî ora prodiit Antea Lucensis generis fœmina, ingentibus virtutibus, nec usitato vivendi genere, magnorum etiam Principum aulis notissima. Hujus in accurando mortuorum negotio quanta fuerit sedulitas, quantus animi ardor, vix fando possit explicari; etenim quum perpetuo, ac durissimo jejunio, simplicissima in tunica hyemem toleraret, precibus continuis vitam ageret, et quodam divinitatis instinctu concursaret, Sabaudum, Mantuanumque Regulos, ipsumque Cæsarem adiret, quidquid auferre poterat, totum expediendis illico piarum animarum nominibus impendebant: ob eamque causam, virginum collegia, hospitales ægris domos ædificandas curavit: eo vero ardentis animi sensu, in id opus incumbere, ut omnes facile in sua vota pertraheret, cum mortuos suos, rustica quadam vocis inelegantia, sed plusquam civili diceret charitate. *JOAN. RHO.*

Oraverat Deum Catharina Riccia Ord. Præd. ut amici animam quam piacularibus flammis cruciari intellexerat, in beatam immitteret libertatem, quum res lente procederet,

seque minime audiri vidisset, ultro se paratam subeundis, quæ supererant, pœnis proficitur. Audivit Deus, indulsitque grande amoris experimentum. Invasit virginem ardor adeo sævus, ut illa totis membris miseris modis æstualet, ipsumque cubiculum, concepto calore videretur ardere. Nulla tamen audita querentis vox : nam præclari facinoris conscientiam pro allevamento habebat, crevit etiam amor ausurus majora, si res posceret, ut flammis ali possit. *IBID.*, n. 1.

Maria Longa Matrona Hispana, prima Neapoli curavit, ut sub primam noctem pulsata nola omnes certis precibus Deo pro illorum liberatione supplicare juberentur. Manavit paulatim rei fama, et passim eadem usurpari cœpta est precatio, ut jam fere nullus Christiani orbis sit angulus, in quo mos ille præclarus non vigeat, idque primis maxime tenebris fieri placuit, ne illi se in umbra mortis consepultos esse justissime conquerantur. *IB.* n. 12.

Ursula Benincasa, virgo Neapolitana, cum jus et fas esse a viris doctis intellexisset, pro earum animarum pœnis, quæ purgatorio igne torquentur, se devovere, haud diu cunctata est, piacula, quæ Bernardinæ primum, mox etiam Catharinæ sororibus supererant luenda, in se libens transtulit, summisque precibus a Deo tenuit, ut eam voluntatem haberet ratam. Ergo acerbissimis doloribus decennium integrum pro Bernardina laboravit. Catharinæ cruciatus eam ad extremum usque exercentes, prius illi vitam, quam charitatem excusserunt, cui amare, quam vivere dulcius fuit. *IBID.*

Christophorus Refrigerius C. R. nullam diem abire permisit, qua in cœmeterium ingressus, ibi attentissime, pre earum animarum æterna quiete non precaretur. Imo si quando ad sancti Silvestri in Quirinali ædes adibat Pontifex, statim aderat Refrigerius, pedibusque advolutus, grata summis principibus suavitate, indulgentias ab eo auferebat, ut illis vere ipse esset refrigerationi. *IBID.*, n. 70.

Allartus Ord. Min. qua diei hora sodalibus inter se religiose colloquendi fas est, ipse destitutorum animorum miseratione instinctus, ubicumque locorum esset sepulchra omnia, quæ in templo, vel domestica erant, inter claustra circumire instituerat, singulisque insistens solemne funeris Christiani carmen quod ab illis vocibus ortus est

Vates; *De profundis*, pie concinere, tum lustralem aquam leviores illis ignem apprecans injicere. Ad extremum, ubi privata in unumquemque charitatis officiis erat perfunctus, septenos Psalmos, quos a pœnitentia dicimus, pro universorum liberatione, quanta maxima poterat pietate concinebat. Hæc Allarto animi remissio, et quies erat jucundissima : nam tum maxime acquiescere charitas videtur, quum suis empta laboribus miseris datur quies. *IBID.*, n. 7.

S. Eltrudis virgo conjux Regia, Sacro monialium flammeo postea velata, Beatissimæ Virginis supplex facta impetravit, ut quidquid in Purgatorio luendum sibi esset, id nunc omne suo in corpore inflictis doloribus exauriret. Ergo totum illi collum, et pectus (quod illas olim partes auro ad vanitatem, et propriam complacentiam exornasset) fœditumores ad summum et doloris et fœtoris sensum implevere. Historia Anglicana sub anno 1685, sancte extinctam refert integram etiam a morte mansisse.

Anno Redemptionis 936, Christianæ Religionis decus Henricus rex Germaniæ, perdomitis circumquaque gentibus, postremo Romam proficisci statuit, sed infirmitate correptus, iter intermisit : cum jam se gravari morbo sensisset, convocato omni populo, designavit filium suum Ottonem Regem, tandemque multipliciter pietatis post se egregiis monumentis relictis, a Deo ad requiem vocatus est, relicta conjuge valde pia Mathilda nomine. Henrici corpus in Saxoniam deportatum in nobilissimarum ac religiosissimarum monasterio puellarum, quod in ipsius regis prædio situm est, et Quedlinburgum nominatur, in Ecclesia cum immensa est veneratione repositum. Ubi et venerabilis ejus conjux regnique consors ex eadem gente Mathildis nomine pro delictorum expiatione, funebre exequiarum officium celebrari, vivamque Deo Hostiam offerri curavit.

NECESSITAS. — Joannes de Via de conventu B. Virginis Palmæ purgatorium ideo tantum sustinere debuit, quia aliquorum officiorum defunctis præstandorum oblitus fuerat.

Quidam Religiosus ex Familia Franciscanorum negligenter pro defunctis orans, gravissimas in purgatorio pœnas sustinuit, dixitque, nihil hactenus sibi preces et sacrificia profuisse, eo quod Deus animabus aliis in negligentia suæ pœnam eas applicasset.

Quidam ex Ordine Cisterciensium apparebant ægro monacho, et dicebant, se in purgatorio torqueri, eo quod aliqui ex monachis, debita obsequia nonnisi perfunctorie præstitissent. Viderint proinde, quid facerent, nam sic eos non solum defunctis, sed etiam sibi nocere. *Spect. ex.*, d. ix, ex. 144.

Quidam avunculus dixit, se quidem jam e purgatorio liberatum, sed ob socordiam nepotis in iis, quæ juxta testamenti vim curanda erant, suffragiis, et oblivionem, multa passum. Tu vero, inquit ad nepotem, in pœnam oblivionis tuæ alterum tantum patieris, supra omne id, quod passus sum ego, præter ea, quæ pro tuis culpis pati alias debes. His dictis discessit, nepos vero penitens facti, riteque confessus in lectum incidit æger, et inde in mortem. Jo. NAD., in *Anno mor.*, heb. viii., n. 5.

UTILITAS. — S. Gertrudis cum omnia sua opera liberaliter animabus transcripsisset, et inde timeret, ne grave purgatorium defectu satisfactionis propriæ subire cogere-tur, Christus ei apparens: Filia, inquit, ut videas quam mihi placeat ingens charitas tua in defunctos, in compensationem tibi condono omnes pœnas, quas debes. Præterea, quid olim pro uno centuplum promisi, nunc manum dilatabo, et gloria te multo excellentiore præmiabo. Efficiam denique, ut animæ per te liberatæ tibi morienti assistant, teque in cœlum cum triumpho deducant. CASP. TAUSCH., in *Matre dol.*, p. III, c. vii.

Eusebius Dux Sardiniae cum certæ urbis reditus in animarum subsidium destinasset, eamque urbem Ostorgius Dux Siciliae occupasset, quadraginta millia Equitum candidatorum exercitum pro se pignantem, et Ostorgium ad deditionem cogentem, videre meruit. *Spec. ex.*, ix, *exem.* 184.

Cum quidam homo plebeius quoties per cœmeterium transisset, animas Deo commendaret, hæ post mortem illius summa cum solemnitate visæ sunt in templo exequias celebrasse. *Ibid.*, dist. 3, ex. 64.

Miles quidam in cœmeterio ab inimicis deprehensus, cum consuetudinem suam, quia consueverat transiens orationem Dominicam recitare, omittere nollet, coeuntibus mortuorum ossibus et obvia arma arripientibus mirabiliter liberatus est. *Ibid.*, ex. 65.

Sacerdos quidam pauper cum assidue

pro defunctis Missas diceret, postea vero apud Episcopum de defectibus quibusdam accusatus, et fidejussorem præstandæ emendationis dare jussus nullum reperiret, visæ sunt animæ quamplurimæ manibus in aere extensis pro ipso spondere. *Ib.*, ex. 118.

Quædam matrona vidit sub Sacrificio animas pauperum descendere, et secum animam illius Sacerdotis, qui earum confessiones libenter audierat, in cœlum ducere: quam ob causam etiam Deus cor illius moverat, ut ante mortem dolet de peccato mortali antea commisso.

Cum frater Henricus funus Franciscani cujusdam comitaretur, hujus anima apparens dixit: Tu diligenter orare soles pro defunctis, et ideo mecum viginti quatuor animæ cœlum ingressæ sunt, quas tu liberasti. *Vit. prædic.*

Cum Sancta Gertrudis quæreretur ex Deo quot animas ad preces cujusvis dimitteret? respondit ille, ab occulto amore urgeri se, ut ad cujusvis preces magnum numerum dimittat, et speciatim tres animas ad cujusvis Psalmi versiculum. Cumque dicta virgo Psalmum recitare inciperet, et iterum quæreretur quot ipsi animas donaret, respondit, se ab anima orationis amante permoveri, ut tot animas ipsi donet, quoties labra movet. L. V, in fine, c. xxiii.

Quidam vir pius vidit in agone decies mille Sanctos ad se venientes, qui dicebant se per ipsum liberatos fuisse, atque adeo ad illum nunc consolandum venisse. BINELLUS, c. I de *Stato anim.*

S. Birgitta audiebat vocem animarum clamantium: Domine, da charitatem illis qui habent spirituales potestatem, ut magis participes fiamus orationum; da omnibus, qui nobis succurrunt, centuplum in hac vita. L. IV, *Rev.*, c. vii.

Quidam Nobilis ad dilectam equitans cum prope patibulum transiret, jussus est a patibulario subsistere, et equo descendere, quem cum ipse conscendens perrexisset, vidit eundem a tribus Nobilibus sclopeto occisum, quæ quidem mors ipsi parata erat. HEROL. P. RAUCH., c. xviii.

Alius quidam eques nobilis Nolæ in Campania, quotidie pro animabus orare solitus, pridie mortis imminenti excitatur de nocte, et monitus, ut confiteretur; cum ad collegium accurrisset, et confessus fuisset, repentina morte extinctus est. ELIAS A THERES., l. III, c. xlv.

Religiosus quidam in Anglia anno 716 a mortuis resurgens cum explicasset, se ex una parte peccata vidisse, ex altera virtutes, et inter has præcipue misericordiam erga animas, dixit, se propter hanc in vitam remissum, addiditque, secum Abbatem in iudicio apparuisse, qui in agone propter dæmonum peccata exprobrantium aspectum desperaturus fuisset, nisi octo mille animæ ab ipso prius ex purgatorio redemptæ ei in iudicio adstitissent. BARON, t. IX, *Annal.*

Cum in Paraquaria ortum incendium a ventis undique dilataretur, incolæ novem sacra pro animabus purgantibus voverunt, et ecce mox venti cessarunt, ignisque extinctus est. *Ann. Societ.* 1635.

Sanctæ Gertrudi petenti, quam acceptus esset labor earum in Psalmo *De Profundis* recitando, respondit Christus : Tam acceptus, ac si memetipsum toties suo pretio a captivitate liberasset, quoties anima liberatur per orationes earum ; et hoc ipsis indubitanter restituum in tempore opportuno, secundum Omnipotentiam meæ liberalissimæ pietatis. L. V, in fin., c. XXI.

Cum quidam animarum liberandarum studio non modice addictus, quondam a tenebris in itinere deprehensus esset, repente duas faces post se vidit, audivitque : Vade in pace, sumus animæ purgantes, voluimus esse gratæ orationibus tuis : nec præluximus solum, sed aliud etiam infortunium impedivimus, nam fuit, qui te ex insidiis occidere voluit, sed in nostra præsentia non potuit. KISSELIUS, *conc.* 86, § 44.

S. Catharina Senensis postquam parentis animam doloribus et precibus oblati liberasset, sæpius ab illa visitata, de dæmonis insidiis instructa, de arcanis vitæ alterius edocta magnum ad vitam et mortem sanctam emolumentum sensit. NADASI, in *Anno morien.*, hebd. XII, v. 4.

B. Aleydis virgo lepra insanabile toto corpore percussa, et scabie vermibusque horrida, quotidie ter vel quater exquisitissimis cruciata doloribus, aiebat, se a Christo didicisse, ut omnia illa pro animabus offerret. Unde in morte Christus cum matre sua et cœlitibus illi apparens, et suo illam amplexu involvens dixit : Bonum certamen certasti, cursum consumasti, fidem servasti : propter hoc nunc venio, ut corona Martyris et Virginis decorata in æternam requiem introducaris. *Menolog. cister.*, 41 jun.

S. Nicolaus Tolentinus animam quamdam

ipsum vocantem et sic alloquentem audiebat : Veni pater venerande, veni, et respice utrum te deceat acquiescere tantæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuam misericordiam flagitare. Et ad locum illum duxit, ubi erat innumerabilis omnis ordinis hominum multitudo. Miserere, inquit, pater, miserere turbæ tam miseræ utile tuum auxilium expectantis. Nam si pro nobis dignatus fueris celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pœnis eruetur. Quare cum is tota hebdomade cum facultate superioris pro mortuis celebrasset, adfuit iterum anima, et gratias agens dixit, se cum magna illius multitudinis parte a pœnis esse liberatam. NADASI, in *Anno morie.*, hebd. II, n. 10.

Cerveræ in Catalaunia extat cœnobium Cisterciensis Ordinis, dictum S. Crucis, ubi quidam monachus sanctimonia floruit, cuius nomen superis notum mortales latet ; at non hæc laudabilis ejus in pias animas pietas. Consueverat, quoties per sacros Canones, legesque licebat, Missas Defunctorum facere ; propterea perennis animarum Purgatorii Capellanus appellabatur : celebris, et Patrum sermone ad hanc usque diem continuata traditio est, quondam cum cœmeterium transiret, humo elatam dexteram benedictione eum impertisse. Cum vero iter iterum istac haberet, iterum eandem manum solo extantem apparuisse ad bene illi precandum compositam : accessisse vero illum, et manum traxisse, eamque cum brachio secutam, quod brachium hodieque carne ac pelle vestitum illic visitur. HENRIO, in *eodem Menolog.*

Diva Catharina Bononiensis fassa est, plurima se beneficia defunctorum ope, quam flagitare consueverat, cœlitus accepisse ; nec raro accidisse, ut ea per illos obtineret, quæ per cœlites nequiverat obtinere. HAUTINUS, in *Patro. def.*, l. II, c. VIII.

Suaserat Beata Anna a S. Bartholomæo cuidam mercatori (jam foro cedere cogitanti, quod aliquas merces dividere non potuisset) ut aliquot Missas in solatium defunctorum Deo sponderet, hac lege, si intra spatium aliquod, quod definiebat, merces illæ, quas nemo appetebat, essent venditæ. Mirum dictu ! intra paucas hebdomadas venire omnes, nec ex iis quicquam superfuit. *IBID.*, art. 3.

F. Alphonsus de Portugallia ex eodem Ordine Seraphico, post quinque ab obitu suo dies spectandum cuipiam se præbens,

retulit se quidem propter suum servandæ virginitatis studium, ac lacrymas pie fusas de salute securum esse, attamen adhuc uri lustrica flamma, ob immoderatam bilem suam, contemptumque aliorum. Cæterum F. Stellam jaculi instar celerrime per purgatorium transiisse ob accuratam legum Religiosarum observationem. Cum autem primum cœlo donatus esset, auditam in purgatorio vocem istam : Adeste animis fratres Minores, in gratiam Religiosi illius fratris vestri recens cœlesti gloria jam potiti, tertia pars cruciatum alioqui subeundorum, ex misericordia divina vobis condonatur.

Thomas Cantipratanus refert, se a quodam Ordinis sui Religioso, qui mandum passim peragrarat, audivisse, quod magnum quemdam Dominum cognoverit, qui in vita sua gaudiis quidem mundanis deditus, sed postea ad pœnitentiam conversus, familiares suos, ad se accersivit, iisque dixit, propositum sibi esse deinceps domus suæ moderandi sumptus, et pro faciendis restitutionibus, et erogandis in expiationem peccatorum suorum eleemosynis, suam reformandi familiam, id quod postea reipsa est executus : demum vero multas instituit Capellanas pro Missis defunctorum celebrandis, quod cum dæmon ferre non posset, subditos suos adversus ipsum suscitavit, qui se cum Rege quodam prædicti domini inimico conjunxerunt, promittentes se illi auxiliaturos, ut Principem et dominum suum opprimere possent, utpote adversus quem juste essent exasperati, eo quod omnia bona sua in presbyteros expendere. Rex igitur quosdam suorum ad dictum Principem ablegavit, tempus advenisse, quo ab eo die injuriis sibi factis rationes, reddendæ essent, omnino enim sibi decretum esse, justam de ipso vindictam sumere, quem in finem diem præfixum ei determinavit. Princeps igitur postquam nobiles, et ducatus sui primates hac de re certiores fecisset, sequens ab illis retulit responsum : Hactenus nos ut servos et fatuos reputasti, solis mundi seductoribus clericis adhæcisti, nunc te juvent illi, et consulant in adversis : tibi autem succurrere nec volumus, nec valemus. Hæc ut vidit Dux, vehementer expavit, et mox se conferens ad castrum munitissimum solius Dei auxilium imploravit. Medio autem tempore conducti diei, prospectans Dux per propugnacula cum quibusdam, vidit ingentem exercitum albatorum in albis equis clypeis

Cruce rubra consignatis eminus venientem, et mox stupens dixit suis : Numquid videtis, ait, illa, quæ video? Et illi : Nihil inquirunt; et mox omnes cum Duce supplices preces dantes ad Dominum, viderunt innumerabilem exercitum albatorum. Tunc Dux cum quibusdam ex suis exiens, curvavit genua : cui unus obviusex multis millibus, elevavit eum, dicens : Ne verearis fidelissime Princeps, venturi Regis adventum. Adsunt isti divino jussu parati juvare te, quos eleemosynis, et Missarum suffragiis de Purgatorio liberasti : medio autem tempore conducti diei liberabuntur alii, qui nobiscum in tuum adjutorium sunt venturi. Et hoc dicto, omnis illa albatorum turba disparuit. Dux vero reversus in castrum cum suis omnibus Dominum benedixit. Ad diem ergo statutum Rex cum infinita multitudo suorum, et aliorum nobilium, qui contra Ducem dominum suum totum terræ populum adduxerant, quasi de victoria certus advenit, et in planitiem prope castrum cum mira multitudo se diffundit. Venit et illi obvius Dux; nimirum alacer vultu, et animo inconcussus, statimque ubi castrum cum paucis exivit, illa tanta et tam innumerabilis multitudo cœlestis exercitus ei est conjuncta, ut ex adverso castrorum cœlestium multitudo Regis turba quasi modica videretur. Quod ut vidit Rex, et omnes qui secum erant, validissimo pavore concussi sunt, et advertentes magnalia summi Dei, projectis armis, obviis manibus in terram prostrati sunt, et ad voluntatem ducis cum ipsa vita, et rebus, totaliter se dederunt. TH. CANTIPR., l. II *Apum*, c. LIII, n. 30.

Sanctus Nicolaus Tolentinus adeo felici morte decessit, ut, veluti, de illo 10 septembris refert Breviarium Romanum, sex ante obitum mensibus, singulis noctibus Angelicum concentum audiverit. Ita qui missam nocte una a Purgatorii spiritibus legationem benignus audivit, seque illis juvandis spiritibus diligenter impendit, per singulas per semestre unum noctes a beatis cœli spiritibus recreatus spiritum dedit. NAD., heb. 14, Mor., n. 3.

Beata Angelica Virgo celeberrimæ mortificationis, in mortis agone pro dulci migrantis animæ solatio, obvias habuit plures in Purgatorio animas, quæ illi gratias agebant de tot tantisque bonis operibus, quibus illas juverat apud Deum. *IBID.*, n. 3.

De Beata Achatia ita scribitur ad rem

nostram; fidelium animas commendantissimas habuit, perpetuo pro eis orabat, quare cum ad cœmeterium tumulanda deferretur, auditum fuit a sororibus murmur tamquam persolventium officium defunctorum.

Cantipratanus narrat, Bruxellis quadam Religiosam seu a morte, seu a longa exstasi revixisse, et sororibus convocatis dixisse: Virginalem exercitum Coloniensem (Sanctam Ursulam et socias) vivens quotidie venerata sum, et earum precibus nunc a Purgatorio liberata, et ad hoc ad vitam redire compulsa sum, ut omnibus earum digne memoriam habentibus ad futura in morte harum suffragia nuntiarem: dummodo de vita tales exeant, quibus oratio valere possit. In hoc testimonio nunc iterum spiritum reddo, et expiravit. *ib.*, *hebd.* xv, n. 11.

Joannes Major testatur, a mortuo quodam auditam Clerico in cœmeterio vocem: surgite fideles universi quantocius, et exite de tumulis vestris, quotquot in cœmeterio estis, ut convenientes in Ecclesia commendemus animam hujus defuncti charissimi nostri, et rependamus ei vicem beneficii sui: quoties enim per hoc cœmeterium transire solebat, toties pro nobis orationem specialem facere consueverat. Exsurrexere et facta in templo luminaribus pleno comprehensione pro mortuo ad tumulos rediere. *SPEC. V, funct., c. III.*

P. Dominicus Assensius rem quamdam difficultates habituram coram magistratu acturus, quindecim sacrificia obtulit pro animabus Purgatorii, et hac industria pietatis, adeo glaciem perfregit, ut rem plane conficeret; nam in Senatu ubi comparuit, mira quindecim pro animabus oblatores Sacrificiorum et calculorum correspondentia, quindecim in Senatu suffragiis pro ipso prononciatum est. Ita quot suffragia dedit, tot accepit. *NAD., hebd.* xxxvii, n. 2.

Fœmina cæteroquin notæ, non optimæ tamen famæ, cujusdam sub extremum vitæ agonem cum paupertate, doloribus, ac æternitate luctantis mendicabuli miserta, liberali et materna pietate ac diligentia illi adstitit usque ad vitæ metas. Æstimavit hoc quale sibi in paupere moriente ab illa impensum officii genus liberalissimum minimorum nostrorum obsequiorum æstimatorem, et remuneratorem Deus. Ergo extinctus ille Lazarus huic suæ curatrici pro actione gratiarum, non ita multis a morte diebus se spectandum præbuit, in hæc verba illi

locutus: Eleemosynas tuas in Dei conspectum tuli, ejusque elementiam exoravi, ut pro iis tibi referretur gratia. Ipsius nunc permissu ad te venio, et hortor: age pœnitentiam, confessione culpas elue. Dissimulavit visa et audita durum ad primos divini mallei ictus cor, quia peccatis in saxum obriguerat; sed cum iterum videret eadem, et audiret, ad tertiam tandem cœli vocem e diu nolente volens facta, ad spem veniæ assurrexit, et fassa est, se ad inferni prope incitas jam redactam, e flagitiosissimo dæmonum volutabro, ex iis, in quibus per quadraginta quinque annos volutabatur, turpitudinibus, devotum et juratum dæmoni caput, cum nihil plene sacrum in aures admitteret, hac tamen misericordiæ arte a Deo miserante extractam, et factam illius mortui discipulam, cui morienti ancilla servierat. *ib.*, *hebd.* xli, n. 4.

Cuidam supremo agone sollicito cœlum aperiri visum, et effusa inde plurium millium animarum corona se in vestibis candidis et splendidis armis stitit, eumque lætissimo animo esse jussit, stupente illo, neque præ lætitia se satis capiente ac petente quis esset ille exercitus: Animæ sumus, aiebant illæ animæ, quas tu e Purgatorio, ut in cœlum citius evolarent, adjuvisti; nunc qui nos juvat, juvamus, et par pari reddimus; veni, ut una fruamur Deo et gaudiis immortaliter duraturis. *ib.*, *Anno ætern., hebd.* xxxv, n. 3.

Annus Collegii aiunt pium e Scholastica Societate Jesu disciplina adolescentem, data certa eleemosyna, et sancto Missæ sacrificio suppetias tulisse avunculi animæ sui in igne illo emendatorio debita per satis passionem, ut aiunt, exsolventi, quæ per satisfactionem non plene exsolverat vivus. Ergo pio nepoti adfuit liber ab illis incendiis avunculus post sacrum et gratias, aiebat. Age tibi, fili mi, polliceorque æternam beneficii abs te accepti memoriam. An. 1612, *Colleg. Vinocisbure in Flandria.*

Gundesindus quintus Compostellanus Episcopus et Comitibus cujusdam filius, cum mundo magis quam Deo deditus esset, vitamque non satis pio fine clausisset, mater ejus, matrona pia, gravi confecta dolore, et de anima filii vehementer sollicita, ante aram beatissimi Jacobi Apostoli divinam misericordiam dies noctesque non destitit implorare, et fletibus, preceationibus, jejuniis, eleemosynis sibi demereri, interposito

Divi Jacobi patrocinio, donec quadam nocte in templo ejusdem Apostoli vocem audivit : Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuisse. Jo. VASEUS, in *Chron. Hispanico ad An. 920.*

Senex quidam, qui extra civitatem Antinonum commorabatur, magnæ virtutis vir, habebat decem discipulos, ex quibus unus erat valde negligens sui : ideo senex sæpius illum corripiebat et hortabatur dicens : Frater, sollicitudinem gere pro anima tua, habes enim mori, et nisi emendaveris te, in supplicium tendes. Frater autem ille semper seni inobediens erat, nec ea quæ ab ipso dicebantur, admittebat. Contigit autem ut post aliquantum temporis iste moreretur, contristatus vero senior super illo valde cœpit orare et dicere : Domine Jesu Christe verax Deus noster, revela mihi, quid sit circa fratris animam. Adspexit autem in excessum mentis affectus fluvium ignis, ingentemque in ipso igne multitudinem ac fratrem illum ad medium usque demersum. Tunc ait illi senior : Nonne te propter hanc poenam orabam, ut curam animæ ageres, fili? Respondit frater et ait seni : Gratias ago Deo, Pater, quod vel caput meum requiem habet. Per orationes enim tuas supra caput Episcopi sto. *Prat. spir.*, c. XLIV.

EXEMPLA DOMESTICA:

Signatius animarum purgantium juven-darum desiderio incitatus instituit in patria sua, ut quotidie sub meridiem signum daretur ad orationem pro defunctis. *Gloria s. Ign.*, c. XI.

Sanctus Franciscus Xaverius parva campanula civitatem circumibat, et incolas ad orationem pro defunctis faciendam commonebat. *Epist.*, l. II, ep. IV. Eundem in finem ejus consilio postea Malacæ homo constitutus est, qui quotidie noctu altera manu laternam, altera tintinnabulum tenens et pulsans exiret urbem, et clamaret : Orate pro animabus fidelium Christianorum, qui in purgatorio torquentur. Orate pro illis quoque, qui lethali peccato oppressi, relevari non laborant. Diligenter quoque omnes, quas poterat, indulgentias illis applicabat. Memor quoque fuit diligenter fratrum suorum defunctorum, et illis se in necessitatibus commendabat.

Sanctus Franciscus Borgias summam habebat curam animarum corporibus solutarum, ita ut etiam adhuc Dux Candiæ assidue pro illis orarit, et liturgias, remque divinam fieri curarit. Et, dum esset Prorex Gothalanæ pro singulis latronibus justitiæ a se permissis 30, sacra ære suo dici voluerit. Cujus officii nomine, sæpe illi animas reduces apparuisse, gratiasque egisse, et vicissim preces suas in cœlo promississe narrant. SS. Missæ sacrificium quando offerebat, primum id obtulit pro mortuo, pro quo destinarat : deinde pro defunctis parentibus et cognatis : tertio pro omnibus e Societate Jesu mortuis : quarto pro sibi commendatis amicis et benefactoribus : quinto pro magis egentibus ope, et quæ æternæ libertatis erant magis vicinæ : denique pro illis, quibus hoc sacrificium obtulisse magis esset e Dei gloria, et major actus charitatis. Factus postea Generalis hanc ipsam misericordiam singulariter Societati commendavit.

Jacobus Laynes secundus Generalis inter alia media ad Societatem conservandam, etiam hoc in primis commendabat, ut quotidie, quamque frequentissime animarum, quæ purgatorio igne cruciantur, studiose omnes meminissent : nam quandoquidem Societas tantum exhaurit laboris, eo dumtaxat consilio, ut homines ad consequendam felicitatem juvet, quem ad finem creati, tantoque pretio redempti sunt, consentaneum profecto est, ut eundem prosequentes charitatis spiritum, etiam ex hac vita digressis ad cursum conficiendum opitulentur, ne justa sit illis causæ Societatis charitatem quasi imperfectam et mancā accusandi : et merito liceat conqueri, se medio in itinere, eoque in loco destitutos, ubi nullam omnino sibi ipsis opem queant afferre. *Hist. Soc.*, p. II, l. II, n. 89.

Pater Petrus Faber tanto subinde sensu pro mortuis sacrificabat, ut toto sacri tempore lacrymæ ubertim ex oculis fluere. Optabat aliquando sentire vim dolorum, quos in Passione sua Christus ex tot animarum cruciatibus ante oculos jam tum propositis sensisset. Magnificiebat Ecclesiæ preces pro defunctis, illisque maxime utebatur dicens, illas præ cæteris Deo probari, valere etiam ad corporum anastasim, cujus mentio fit in ipsis precibus. Incitabatur ad hanc misericordiam, tum ex consideratione pœnarum, tum ex utilitate, quæ ex unius

animæ liberatæ patrocínio in Ecclesiam redundaret; tum ex majori Dei gloria, cum in purgatorio non ita possint Dei gloriam curare, sicut in cœlo. Sanctum Gregorium ideo præcipue coluit, quia tam luculenter de animabus illis scripsisset, illum maxime pro illis invocans. Volebat, ut nostri, si ob occupationes orare non possunt, saltem labores pro illis offerrent. Hæreticos vel eo nomine detestabatur, quod tantum animis quoque illis damnum superba eorum impietas afferret. *Vit.* l. II, c. xvii.

Pater Ferdinandus de Monnarii (alii Hernandum Monroy vocant, nisi forte diversus sit) priusquam moreretur, omnes Missas et pia opera, quæ post suum excessum per universam Provinciam pro ipso offerenda erant, animabus Purgatorii dono dedit, et hanc ipsam voluntatem suam litteris consignavit. *Syll. Prov. Peruan.*, 21 sept. 1625.

Pater Alphonsus Cortesius graviter a scrupulis exagitatus, cum hanc miseriam suam B. Virgini explicasset, auxiliumque petisset, hoc ab ea responsum tulit: Si vis liberari, libera et tu animas purgatorio igne cruciatus. *Ibid.*, 17 nov.

Nadasi rem hanc ita refert: Alphonsus Cortes Societ. Jesu Virgini Matri Deiparæ totus plene devotissimus ac familiaris, ad illam in omnibus spiritus afflictionibus fidentissime recurrebat, semper levamine apud illam reperto, et desiderii sui quiete plena fuit, cum molestis religiosissimæ conscientiae mœroribus inquietum sentiret cor, et ad quasdam peccatorum umbras pavidum atque omnia tuta timens. His ergo conscientiae scrupulis plena confidentissimi amoris querela, Dei Matri aliquando conquestus, efficacem huic malo petiit medicinam. Audivit pias clientis querelas magna Spiritus Magistra Virgo, et pro pharmaco sacrosancto dixit, ut esset magis devotus erga animas Purgatorii. Successit consilium, adeo ut postea bene se in spiritu pergere a Beatissima Virgine intellexerit: pergeret modo majorem semper ad perfectionem sua omnia erudire. Denique se et Virgini, et Virginis filio benedicto placere didicit ab eadem; qua etiam admirabilia migranti animæ solatia infundente, in beatum illius sinum, spiritum cœlestibus divitiis opulentum deposuit. *NADASI, hebdomada xxxvi, n. 1.*

P. Jacobus Remmirus erat animarum purgantium Patronus; unde hæ illi sæpis-

sime apparebant, creberrime ad januam illius pulsabant, et eo vehementius, quo magis ope illius indigebant. Sæpe cœmeterio, e cujus regione habitabat, auditæ sunt clamare: Pater Jacobe, ora pro nobis. *Ann. lit. 1618, coll. Ingolft.*

P. Dominicus Assensus rem quamdam graves difficultates habituram coram Magistratu acturus quindecim sacrificia obtulit pro animabus purgatorii, hinc et quindecim pro se suffragia obtinuit, et pro eo velut potiore, voti compos est factus. *Jo. NAD., in Ann. mor., hebdomada xxxvii, n. 2.*

Cum P. Joannes Falco Aschaffenburgi ægrotaret, anima quæpiam ipsum invisit, seque, si ipse semel sacrificium pro ipsa offerret, liberatum iri dixit, quod cum Pater alienis nixus manibus fecisset, adfuit illa iterum, gratiisque actis dixit: Non morieris hoc morbo, sed plurimas adhuc animas Deo paries, ac deinde in cœlum evocaberis. *Ib., hebdomada xviii, n. 9.*

S. Theresia, ut supra quoque jam meminimus, a communione suspensa vidit animas frequentissimo cœtu e purgatorio ad cœlos ascendere, sed unam cæteris formosiorē alias ducere, quam Christus obviam veniens blandissimo complexu dignabatur; cum ergo S. Theresia de postremis animabus ex una quæreretur, quænam esset illa anima, cui tantæ benevolentiae signa Christus exhibebat, audivit esse fratrem e Soc. Jesu, cujus virtuti debeant ipsæ, quod hodie liberentur. Hoc autem esse Societatis privilegium, ut mortuum Jesuitam obvius Jesus excipiat. Erat autem hic Coadjutor Cordubensi Collegii Aedituus.

Alphonsus Rodriguez Soc. Jesu Coadjutor, ut est in ejus vita, pro virginibus duabus sororibus suis orans intellexit, utramque sine Purgatorio ituram in cœlum: tertiam vero conjugatam nunc e Purgatorio ad Beatitatem proficisci. Pro fratre vero quodam Didaco Ruiz, qui per totos 33 annos in coci officio semper diligens totam fere illic ætatem Christi exegit, orando, si quid unquam illi otii culina concederet, Rosario mire, constanterque addictus: pro hoc, inquam, vita functo dum Rosarium Virginis oraret, jamque duas Rosarii partes absolvisset Alphonsus, pie sublatis in cœlum oculis, vidit fratrem illum felicem ad latus augustissimæ Dei Matris: et ne pro illo orare porro pergeret, utpote pro jam non indigente, monitus, jussus etiam est iræ, et

defuncti fratris gloriam omnibus palam facere, posse jam alios ab illo juvari. Volebat nimirum per Matrem suam fidelissimus Deus, præclaram, quam ille frater in corona Beatiss. Virginis oranda adhibebat, pietatam et devotissimos illos labores et sacrorum tot, quod illi per culinæ otium licebat, auditionem sanctam, et illam, quo totis 30 annis in campos numquam ad auram vel solatium captandum progressus, domi se continuerat, mortificationem ac religiosissimam paupertatem non solum coronare, sed ad aliorum incitandam æmulationem illum e cœlo ostendere gloriosum. *IBID.*, *heb.*, VI, n. 1.

Franciscus Ficarra e Soc. Jesu 15 augusti, anno 1637, beata morte assumptus est ad Mariam, ut magna spes est. Hic etiamnum parvulus singulis noctibus matrem excitabat, rogabatque, ut una secum ter coronam Partheniam decurreret: primam quidem pro defunctis omnibus: alteram pro defunctis e suo sanguine: tertiam pro seipso, et addebat officium defunctorum. *IBID.*, n. 2.

Joannes Ximenus coadjutor cum in die Omnium Sanctorum coram imagine Conceptæ Virginis oraret, et ei scrupulus incidisset ob exiguam compassionem erga purgatorii animas, audit vocem aperte dicentem: Ximene, memor esto animarum purgatorii, a quo tempore usque ad obitum, per octo scilicet annos omnia sua bona opera in suffragium illarum animarum obtulit. *Vita P. Alv.*, c. XLV, § 2.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut struthio cum ova sua ponit, foveam in arena facit, eaque sabulo operit; cumque ab eis recesserit, statim obliviscitur ubi ea posuit, et nunquam ad ea redit, nisi postquam a calore solis exclusi pulli fuerint; ita amici, postquam mortuos terra obruerunt, recedunt et obliviscuntur juxta illud Psalmi: Oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde. *MAFFERT.*, t. II, *de Anim.*

Sicut si racemus in vite maturuerit, etiam vinum in dolio agitur, et de sua natura recedit, quamvis nemo moverit; ita si viventes varias mortuorum commemorationes faciunt, et oblationes, hæc omnia per con-

sensionem etiam defunctorum animæ sentiunt. *S. EPHR.*, in *Testam.*

Sicut paucae guttæ aquæ ferventis plus prosunt ad lavandum corpus, quam copiosa aqua frigida; ita etiam paucae actiones cum fervore peractæ plus prosunt animabus purgatorii liberandis, quam si multæ frigidæ peragantur.

ÆQUITAS. — Sicut si in unum membrum corporis scintilla incidit, mox manus succurrit, eamque excutit; ita cum animæ purgantes sint membra ejusdem corporis, nempe Ecclesiæ, et nunc a tam molesto igne fuerint correptæ, tanto æquius est, ut hasce ab illis flammis depellamus, quanto præstantiora merito membra spiritualia, quam corporalia æstimantur.

Sicut si templum Salomonis aut aliud nostro tempore valde celebre incendio fuisset correptum, nemo esset tam socors, qui non, quantum in se est, opem ad flammam extinguendam conferret; ita cum animæ, quæ sunt templum Dei ex omnibus aliis gratissimum, et auro charitatis undique ornatum, flammis purgatorii sint correptæ, æquissimum sane erit, ut quivis totis viribus ad dictas flammis sopiendas cooperetur.

UTILITAS. — Sicut si patri cuipiam filius unice dilectus in ignem cecidisset, et aliquis eum ex hoc igne eriperet, haud dubie summam apud hunc patrem gratiam iniret, et egregium aliquod munus expectaret; ita non minorem gratiam a Deo expectare poterit, qui animas ejus dilectissimas ex purgatorio igne eriperit.

Sicut si aliquis filius Regis potentissimi in carcere detineretur, et eum aliquis ex hoc eductum, regno suo patrie restitueret, talis Princeps utique summe gratum assessori suo se præberet; ita non minus gratæ se exhibebunt animæ erga illum, cujus opera e Purgatorio carcere exemptæ, atque in cœleste regnum sunt introductæ. *CASPAR. TAUSCH.*, in *Matre dol.*, l. III.

Sicut servus magni Principis videns se exiguum domino suo servitium præstare posse, atque ideo captivum aliquem apud Turcam pretio oblato ea intentione redimens, ut suum defectum suppleat, insigne utique domino amoris sui testimonium exhiberet; ita non minus amorem suum erga Deum declarabit; qui suis operibus captivas animas redimit, ut, quod ipse in terris negligit in illius cultu, ab istis animabus compensetur. *IBID.*, § 5.

Sicut membra jam nutrita et roborata subveniunt aliis membris; ita animæ e purgatorio liberatæ in gloria confirmatæ precibus et orationibus suis homines in terra existentes juvant. S. BERN., ser. LXIII.

MOTIVA.

Quia hoc opus est gratissimum Deo, cum ex una parte ipsi proprium sit misereri et parcere; ex altera vero hæc misericordia ex omnibus sit præstantissima, atque adeo simillimum Deo faciat.

Quia Christus perinde gratum habet hoc obsequium, ac si ipsemet ex purgatorio fuisset ereptus: quis autem non felicem se judicaret, si occasionem habuisset, Christum semel iterumque ex purgatorio redimendi?

Quia et B. Virginis alisque Sanctis gratissimum est hoc misericordię genus, utpote per quod gloria illorum accidentalis, quam ex numero Sanctorum aucto percipiunt, non modice augetur.

Quia ipsa animarum dignitas requirit; si enim dum canis aut asinus in foveam cadit, omnes eum sublevare festinant, quidni ad animam omnium creaturarum terrestrium præstantissimam ex purgatorii fovea eripiendam ardentiori studio festinemus?

Quia ipsa cognatio fraternitatis spiritualis ad opem illis ferendam nos impellit: si enim dum frater in carcerem conjectus est, mox cognati omnem lapidem movent, ut eum e carcere eripiant; quanto magis similis charitas animabus purgantibus et arctiori vinculo cognationis spiritualis obstrictis, et graviori in carcere detentis præstanda est?

Quia pœnarum acerbitas nobis commiserationem persuadet: Si enim minima purgatorii pœna gravior est omnibus mundi hujus doloribus et tormentis, uti S. Thomas et alii docent; quis non ex consideratione tantorum tormentorum pectus ad commiserationem moveri sentiet? Hinc Anglus quidam monachus, inspectis purgatorii pœnis, dicebat: Deus mihi sit testis, quoniam si hominem, qui me meosque gravissime læsisset, vel omnino occidisset, in his pœnis jacentem viderem, libenter mille vitas pro illius redemptione impenderem; usque adeo omnem modum et limitem excedit pœnarum illarum acerbitas. DIONYS. CARTH.

Quia beneficii, quo animabus gloriam acceperamus, magnitudo dictam misericordiam non modice suadet: si enim diabolus ipse fassus est, se libenter omnes pœnas inferni usque ad extremum judicium subiturum, ut vel unico momento Deum aspicere liceat; quantum beneficium erit illius, qui efficit, ut per tot dies aut hebdomades, aut annos citius frui queat anima liberata? Certe Bellarminus et alii pronuntiarunt, majus illi beneficium conferri, quam si totius mundi divitias pauperi largiendo exhiberet.

Quia misericordia hæc omnia misericordię corporalis opera eminentissimo quodam modo in se continet; qui enim animas redimit, pascit pane Angelico: potat sanguine Christi, et cœli nectare: vestit veste glorię splendidissima: ægros, et ineffabilibus doloribus cruciatos non tantum visitat, sed etiam sanat: e gravissimo purgatorii carcere liberat: ut in cœlum recipiantur exules, facit: et ut in sinum Abrahę transferantur, et melius, quam in sepulchro quiescant, sua charitate procurat.

Quia qui unam animam juvat, aut liberat, omnibus in purgatorio existentibus solatium causat: nam omnes de solatio alteri animę præstito, velut de suo gaudent, et congratulantur, teste Richardo de S. Victore.

Quia vix aliud efficacius est remedium ad quidvis pro se et aliis impetrandum; tum quia ipsa tam excellens misericordia potenter perorat et quidvis impetrat, S. Chrysostomo teste; tum quia animæ utpote magnitudinem collati beneficii perfectissime agnoscences, ardentissimis precibus, quidquid ipsis commendaverimus, pro nobis petunt, et primis suis velut armatis precibus haud dubie obtinent.

Quia hæc misericordia est inter certiora signa prædestinationis: si enim nullus, qui etiam communia dumtaxat misericordię opera libenter exercuit, unquam male mortuus legitur; quidni hoc potiori jure speret, qui hoc præstantissimum misericordię opus constanter exercuit?

Quia ad purgatorium devitandum singulariter conducit hæc misericordia: si enim, quod animabus præstat, beneficium sibi factum putat Christus; sique hic ipse prædixit, qua mensura mensuratum fuerit, iterum remensum iri: quis non merito speret, se a Christo, quem toties in animabus redemit, vel omnino exemptum, aut certe non diu relictum fore in purgatorio.

MEDIA.

Certo sibi persuadere, quod, quidquid his animabus præstiterimus, Christus sibi præstitum reputet : quis enim in similibus tormentis constitutum videret, et non omnem lapidem moveret, ut eum, posthabito etiam quocumque suo commodo, iisdem eximeret?

Insigne in charitate proximi augmentum procurare : cum enim hæc tam ad omnia mala a proximo avertenda, quam ad omnia bona eidem procuranda conducat, quis non videt, tanto majori ad animas illas juvandas desiderio quemque exarsurum, quanto ampliores in hac charitate progressus fecerit?

Summam de virtute misericordiæ æstimationem concipere : utpote qua nihil vel ad mitigandam divini Judicis iram efficacius, vel ad ejusdem, omniumque Sanctorum benevolentiam ac favorem promerendum potentius reperitur. Quis enim hac consideratione misericordiæ animabus purgantibus præstandæ, quæ inter omnia misericordiæ opera principalem facile locum tenet, ardentissimum studium non accendetur?

Gravitatem et acerbitem pœnarum, quas animæ illæ afflictæ patiuntur, frequenter et accurate perpendere : quod quidem breviter, sed sufficienter explicavit S. Anselmus, dum dixit : Quid est purgatorius ignis? post mortem purgatio erit, aut nimius calor ignis, aut magnus rigor frigoris, aut aliud quodlibet genus pœnarum, de quibus minimum majus est, quam maximum, quod in hac vita excogitari possit. Unde recte de hoc medio Humbertus illud S. Davidis : « Surgite, postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. » Ps. cxxvi, 2. Intelligens, panis doloris, inquit, est panis pro mortuis, qui sunt in purgatorio, exhibitus. Postquam comestus fuerit, surgendum est ad subveniendum eis.

Animas illas afflictas ut membra ejusdem mystici corporis, vel etiam ut fratres nostros ac sorores intueri : si enim, teste Apostolo, si quid patitur unum membrum in corpore naturali, compatiuntur omnia membra, I Cor. xii, 26, et ad malum depellendum juvant, sique vel sola sanguinis naturalis participatio tantopere nos impellit ad mutuum invicem auxilium præstandum, ita

ut Salomon dixerit : Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma, PROV. xviii, 19, quantos stimulos ad succurrendum animabus sentiet, qui eas, ut commembra spiritalis corporis, longeque præstantiori fraternitatis ex sanguine Christi ortæ vinculo conjunctas aspexerit?

Peccatorum suorum gravitatem ac numerum frequenter animo objicere, ac inde debitorum atque pœnarum, quæ vel in hac, vel in altera vita ad novissimum usque quadrantem persolvendæ sunt, magnitudinem colligere : hinc enim non leviter impelli nos sentiemus ad S. Danielis consilium amplectendum, quod olim Nabuchodonosori dedit dicens : Peccata tua eleemosynis redime, DAN. iv, 24, et iniquitates tuas misericordiis pauperum animarum præcipue in purgatorio detentarum, ut quod misericordiæ genus sicut reliqua longissimo præcedit intervallo, ita merito præ omnibus efficax censetur ad pœnas peccatis nostris contractas exsolvendas.

ASCETICA.

Quinque potissimum sunt, quæ bene discedenda, aliisque inculcanda sunt ab Asceta. Primum est, ut bene percipiat generalia fundamenta ad hanc materiam pertinentia, quorum quidem tria sunt præcipua : 1. Esse purgatorium, animas ibi detentas Fidelium suffragiis juvari, uti novissime definivit Concilium Tridentinum; et pulchre S. Bernardus explicavit sequentibus verbis : Tria sunt loca, quæ mortuorum animæ pro diversis meritis sortiuntur, Infernum, Purgatorium, Cælum. In Inferno impii, in Purgatorio purgandi, in Cælo perfecti. Qui in inferno sunt, redimi non possunt, quia in inferno nulla est redemptio : qui in Purgatorio sunt, expectant redemptionem; qui in cælo sunt, gaudent ad visionem Dei, fratres in natura, cohæredes in gloria, similes in æternitate jucunda. Quia primi igitur redimi non possunt, tertii redemptione non indigent, restat, ut ad medios transeamus per compassionem, quibus juncti fuimus per humanitatem. S. BERN., *de Quinq. region.* 2. Pœnas hujus purgatorii gravissimas esse, et quidem triplici ex capite, nempe ob pœnam sensus (quæ omnes pœnas hujusmodi longissime superat); pœnam carentiæ visionis (quæ et ipsa tanto gravior est et

molestior, quanto affectus in illud summum bonum intensior est) diuturnitatem utriusque, quæ et ipsa non leve pondus utrique addit, quia quo termino quis est propior, tanto sit mora gravior. 3. Cognoscere animas, quidquid a nobis auxilii fuerit exhibitum, idque secundum S. Augustinum tribus modis, nempe per divinam revelationem ipsius Dei, vel per bonorum Angelorum manifestationem, vel per animarum hinc exeuntium narrationem: imo ut alii volunt, etiam ipsam revelationem pœnarum, quam experiuntur.

Ut sciat potiores modos, et media ad dictas animas e pœnis tam gravibus eximendas: quæ quidem S. Antonius non male sequentibus verbis indicavit: Suffragia quidem prosunt defunctis ad absolutionem pœnæ, a qua possunt absolvi quatuor modis: Uno modo per intercessionem ipsius capitis, scilicet Christi; et sic juvantur per oblationem Altaris. Secundo per intercessionem quasi privatorum membrorum, id est, per orationes Sanctorum. Tertio per modum redemptionis pœnæ, scilicet eleemosynarum largitionem. Quarto per modum solutionis pœnæ, scilicet per jejuniorum afflictionem; et ad dictos quatuor modos omnes alii reducuntur. S. ANTON., tit. X, § 2.

Ut præstantiam misericordiæ animabus purgantibus præstandæ bene penetret, et cognoscat: quæ quidem ex iis circumstantiis, ex quibus magnitudo eleemosynæ communiter colligitur, conjici potest: quarum prima est indigentia personæ: quo enim persona aliqua pluribus miseriis subjecta est, minusque seipsam juvare potest, tanto præstantior est eleemosyna, quæ ipsi offertur: quis autem gravioribus subjectus est miseriis? quis minus juvare se potest, quam animæ purgantes? Secunda est Sanctitas egeni: quæ autem sanctiores personæ reperientur inter mendicos, quam animæ purgatorii, utpote ab omni jam nævo et peccati macula purgata? Tertia est rei, quæ datur aut procuratur, magnitudo atque præstantia: quid autem melius aut præstantius excogitari potest, quam ipsa felicitas æterna, cujus acceleratio animabus procuratur? Quarta est propria largientis necessitas, si scilicet non tantum superflua, sed etiam necessaria quis largiatur; quis autem, et hoc perfectius præstat, quam qui fructus satisfactorius suorum operum, quem constat omnibus summe esse necessarium, sibi ipsi subtra-

hit, et animabus transcribit? Quinta est affectus dantis: nam ex hoc potissimum benignitatis mensura taxatur, teste S. Leone. Quis autem affectus major esse potest, quam ubi liberans, ipsum, ex quo alium liberat, purgatorium subire est paratus?

Ut bene occurrere discat objectionibus, quibus nonnulli ab hoc exercitio præstantissimo misericordiæ impedire alios nituntur, quarum quidem duæ sunt potissimum. Prima est, quod consultius sit pro peccatoribus orare, et alia bona agere, utpote in periculo æternæ salutis amittendæ constitutis, quemadmodum olim Bertrandus Dominicanus censuit, sed facile opinionem suam mutavit, quando ab ipsa quapiam anima apparente errorem suum dedoctus est. Certe vel hoc unum sufficere poterit ad dictam opinionem evellendam, quod is, qui animas ea intentione liberat, ut ipsæ postea in cœlis pro peccatorum conversione intercedant, efficacius longe peccatoribus auxilium præstat, quam si ipsemet pro illis orasset, aut opera sua obtulisset. Fortior, saltem in speciem, est altera objectio, utpote ex proprio amore petita, qui suadet ut charitatem ordinatam a nobis ipsis inchoemus, atque adeo nostra prius, postea primum aliorum debita expungamus: quo argumento permotus P. Rodericus Arriaga judicat, omnino facere contra charitatem ordinatam sui ipsius, quisquis omnium operum suorum fructum satisfactorium a se abdicat, et animabus purgatorii transcribit. Atque id ipsum adeo persuasum habet P. Theophylus Raynaudus, ut inter heteroclitas pietates numerare non horreat ejusmodi charitatem. Verum horum argumenta tanti non sunt, ut propter ea recedere quis debeat ab altera opinione, uti fuse, et solide probat in aureo suo tractatu de misericordia animabus præstanda P. Jacobus Montfordus, ubi postquam per aliquot capita demonstrarit, eum, qui suas actiones offert pro animabus, nihil perdere, sed plus mereri, impetrare, satisfacere, imo spem valde magnam concipere posse purgatorii omnino evitandi, tandem capite duodecimo in compendium quasi redigens prius dicta, triplici hac ratione, ostendit, per ejusmodi applicationem nihil contra ordinatam charitatem fieri. 1. Quia mille purgatoria nullius momenti reputanda sunt, si iisdem unicus gradus gloriæ altioris obtineri possit; cum ergo per ejusmodi praxim, et perfectissimam charitatem haud dubie quam plurimi

gradus gloriæ obtineantur, qui sine illa numquam obtinerentur; recte concluditur, non facere contrarium quid charitati propriæ eum, qui gradus illos gloriæ, quibus frueretur, si citius propter applicationem operum sibi factam cœlos ingrederetur, negligit, ut plures, imo infinitos illos gradus gloriæ, quos per totam æternitatem ob istam charitatem animabus exhibitam, percepturus est, hac dilatione comparet. Alioqui sane nec S. Basilius, S. Ignatius, S. Christina Mirabilis, S. Lydwina et alii sancti recte ac prudenter egissent, quando optione sibi facta, cœlos ingrediendi, aut ad salutem proximi procurandam diutius in terris permanendi, hoc posterius elegerunt.

2. Quia qui hujusmodi misericordiam exercet, multo certius sperare potest, se purgatorium evasurum, aut certe diu ibi detentum non fore, quam si sibi ejusmodi sua opera applicasset, ut jam citatus auctor efficaciter probat; ergo etiam ex hoc capite contra charitatem propriam non facit. Imo, ut docet C. Lugo, hoc ipso quod charitatem augeat, sit dignior persona, adeoque facit, ut pœna, quæ prius proportionata erat delictis, jam respectu personæ dignioris nimia sit, atque adeo minui debeat.

3. Quia cum ex una parte possit is, qui actiones suas dicto modo offert, conditionem istam apponere, ut eatenus dumtaxat intentionem suam hanc validam esse velit, quatenus talis oblatio ad majorem Dei gloriam confert, et charitati propriæ non obstat; ex altera vero parte coronet et præmiet Deus voluntatem, quando non invenit facultatem, facile apparet, per ejusmodi applicationem, utpote juxta probabilem plurium Ascetarum doctrinam susceptam, nullatenus nocere, plurimum vero ad suum, tum erga Deum tum erga animas affectum, et amorem demonstrandum conducere posse.

Ut solidam sciat praxim, ejusmodi applicationem fructuose faciendi, quæ quidem sæpius citatus Montfordus in sequentibus constituit.

1. Ut quis studeat semper esse in statu gratiæ.

2. Ut opera sua singula studiose perficiat.

3. Ut motiva ad hanc misericordiam excitantia bene ponderet.

4. Ut nonnumquam renoveantur actus, quibus ex uno alterove motivo opera sua quis transcribit.

5. Ut quotidie, si fieri possit renovetur intentio hoc vel simili modo: Ut animas fratrum meorum, aut aliorum e pœnis suis liberem, iisque possessionem æternæ felicitatis acce-

lerem: ut divinæ Majestatis honorem, e jusque gloriæ augmentum procurem: ut benefactori meo liberalissimo gratissimum gratiarum actioni genus reponam: ut honorem divinum, quam per innumera peccata læsi, meliore, quo possum, modo reparem: ut denique Christo ipsi, et SS. Matri ejus, et reliquis Sanctis obsequium acceptissimum præstem: ecce, mi Deus, animarum amator zelosissime et tenerrime, offero tibi hodie pro refrigerio animarum in purgatorio, non solum opera bona omnia, quæ hodie facturum sum, vel ab alio quovis pro me hoc die fient, sed et omnia, quæ ullo unquam tempore facturum sum bona, vel quæ unquam per vitam pro me fient, imo etiam post mortem pro me offerentur, quantum hoc ex majore tua gloria, divinæque tuæ voluntatis beneplacito fieri a me potest. Accipe, o dulcissime Jesu, exiguum hanc oblationem meam, quam pro animabus mihi dilectissimis facio, et omni possibili affectu ex corde facere desidero. JACOBUS MONTFORT., c. xvii.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei: » possunt explicari potiora motiva ad misericordiam animabus præstandam excitantia, dicique, recte de hac misericordia usurpari posse illa Thomæ Kempensis verba: Convertite te supra, convertite te infra, convertite te extra, convertite te intra, et ubique motiva succurrendi animabus reperies. Lib. II de Imit., c. xii. Nam 1. supra te, si Deum, Christum, et Sanctos spectes, reperies hanc misericordiam ipsis gratissimam esse, quia Dei cultus amplificatur, Christi merita et sanguis fructuose applicantur, Sanctorum gaudium accidentale plurimum augetur.

2. Infra te, si animas ipsas purgantes consideres, tot motiva invenies, quot titulos in illis objici videbis, nempe quod sint imago et templum Dei, membra corporis nostri mystici, fratres nostri et cohæredes æternæ vitæ, pauperes et captivi opem a nobis velut amicis postulantés.

3. Extra te, si pericula, quibus circumdatus es, attendas, tot iterum motiva, quot hostes reperies; qui cum innumeri sint, merito contra eos exercitus animarum purgantium, quas constat, suos liberatores fortissime semper defendisse,

conscribitur, atque de his dicitur, quod Lú-dovicus rex de pauperibus dicebat, quod scilicet sint optima guardia seu custodes corporis nostri. 4. Intra te, inopiam tuam et indigentiam consideres ex una parte, ex altera vero necessitatem orationis, per quam omnia, quæ cupimus, a Deo obtinenda sunt, facile apparebit, potentes, et benevolos patronos tibi necesarios esse, qui tuam in orando impotentiam et imperitiam suppleant, quales præ aliis merito animæ liberatæ plerumque censentur, imo, et ipsa, quam erga eas exercemus, misericordia, utpote quæ, S. Chrysostomo teste, absque ullo impedimento accedit ad thronum Dei, et pro clientibus suis, quæcumque vult, impetrat, spetiatim autem, ut æternam felicitatem certius, citius, et copiosius obtineamus, seu, ut alii explicant, ut bene nobis fit ante mortem, in morte, et post mortem. Quæ omnia facile fusius diduci, et exemplis illustrari possunt, quem in finem libellus germanicus Lucernæ 1668, impressus et *heilsame Kurtzweil, die Seelen zu fischen* inscriptus c. iv videri potest, ubi fuse hæc motiva explicantur.

Ex occasione ejusdem thematis possunt explicari breviter pleraque ad hanc misericordiam pertinentia, fingendo litteras ab animabus ad nos missas. In quarum prima parte breviter referant illæ, quid ipsis post suum a nobis discessum evenerit, et quomodo aut quare purgatorio sint adjudicatæ. In secunda fingantur petere opem, et pro ratione præcedentia sua in nos beneficia et merita afferre. In tertia media efficaciora ad suam liberationem enarrare. In quarta suas vicissim preces et auxilium polliceri. In quinta ad vitam bene instituendam, ne in eadem tormenta incidamus, hortari.

Ex occasione thematis : « Quæ est ista, quæ progreditur sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. » CANT. VI, 9. Potest hæc sententia animabus liberatis e purgatorio applicari, et potissimum ostendi, quam recte dicantur castrorum acies ordinata. Atque adeo in prima parte ostendatur, quod militia sit vita hominis super terram, et undique hostes ipsum circumdent. Supra se Deus, de quo S. Job dixit : Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum ? JOB. XIII, 24. Infra se dæmones. Extra se homines persequentes. Intra se proprias passiones et malos habitus, de quibus Chris-

tus dixit : « Inimici hominis domestici ejus. » MATT. X, 36. In secunda parte (nisi magis placet post singulos hostes explicatos statim id facere) ostendatur, quam potenter animæ purgantes contra hos hostes defendant; quem in finem varia exempla supra allata, maxime de Eusebiæ Sardiniae Duce, aut, quod in libello *Herold* dicto c. XXVIII de principe ab Equitibus vestes candidas et deaurata scuta habentibus adjuto legitur, narrari possunt.

Ex occasione thematis : « Vade, vende oleum, et redde creditori tuo : tu autem et filii tui vivite de reliquo. » Potest narrari historia de muliere vidua, quæ nihil habebat in domo sua, nisi parum olei, quod tamen ei ita multiplicavit Elisæus, ut suffecerit ad omnia debita extinguenda. Et inde probari, quod si nos habeamus parum olei spiritualis seu misericordiæ erga animas, per hoc simus satisfacturi triplici creditori : nempe *Deo et Sanctis*, quibus cultum debemus : *Proximo*, cui auxilium et charitatem debemus, qualem maxime exercemus, si ea conditione defunctos liberemus, ut precibus suis perquam efficacibus viventes juvent : *Nobis ipsis*, quorum salutem procurare debemus, id quod per hanc misericordiam abunde præstamus, utpote per quam certius (quia est inter certiora signa prædestinationis), citius (quia est optimum medium ad purgatorium evitandum vel abbreviandum) et copiosius (quia cum sit opus misericordiæ præstantissimum, et singulariter etiam meritum) beatitudo obtinetur. Quæ omnia fusius probata videri possunt apud Jacobum Montfordum in tractatu de misericordia animabus præstanda, c. VIII, IX, X, XI.

Ex occasione thematis : « Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. » MATT. XXV, 24. Potest probari inter certiora signa electorum ad vitam æternam, esse misericordiam animabus exhibitam; ac proinde per vasa et lampades dici potest intelligi corda hominum : per oleum vero misericordiam defunctis exhibitam; per lumen vero charitatis affectum, a quo dicta misericordia imperatur. Quam proinde esse signum valde probabile prædestinationis probatur 1. Testimoniis S. Scripturæ, præcipue sequentium sententiarum : Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. MATT. V, 7. Beatus vir, qui intelligit super egenum et pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. PSAL. XL, 1.

Eleemosyna ab omni peccato, et a morte liberat, et non patietur animam ire in tenebras. TOB. IV, 11. 2. Auctoritate SS. Patrum maxime Sancti Hieronymi fatentis, nunquam se legisse mala morte defunctum, qui libenter opera charitatis exercuit. 3. Ex natura et præstantia hujus misericordiæ, ut quæ omnia misericordiæ corporalia opera eminenter continet; unde talis facile responderit ad quæstiones in judicio a Christo proponendas. 4. Ex ipsa ratione, quæ suadet, simili mensura, qua mensus quisque est, eidem remetiendum esse. 5. Ex variis historiis, quarum supra aliquæ sunt narratæ. Pro qua materia utiliter videri potest Montfordus in tract. *de Misericor.* cap. XI.

Potest ex occasione verborum illorum; « Hominem non habeo, ut, cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam. » JOAN. V. Purgatorium piscinæ probaticæ, et animæ ibi detentæ languentibus ibidem jacentibus comparari. 1. Quia sicut illa piscina dicebatur probatica seu ovilis, quia oves mox immolandæ in ea abluebantur, ita in purgatorio animæ Deo in cælo præsentandæ purgantur; deinde sicut illa piscina erat proxima portæ urbis Jerusalem, ita purgatorium vicinum est mortis, velut portæ celestis Jerosolymæ, quatenus per mortem plerumque ad purgatorium, et hinc in cælum itur. Tandem quia sicut illa piscina habebat aquam quasi rubentem, et sanguineam, ita purgatorium continet Sanguinem et merita Christi, in quo animæ illæ a sordibus abluendæ, aut sanandæ sunt. 2. Quod et ipsæ animæ recte comparentur hominibus in piscina jacentibus, colligitur ex eo, quod sicut ibi erat multitudo languentium, cæcorum, claudorum et aridorum, ita et animæ amore langueant, careant visione Dei, non progredi possint ad cælum, et ob contracta membra seipsas juvare non queant. Deinde quod sicut illi ægri diu jacebant, donec Angelus de cælo descenderet, et per piscinæ turbationem sanaret, ita et animæ in purgatorio hæerere debeant, donec Angelus aut homo misericors per sua opera Christi sanguinem applicet. Ultimo et potissimum, quia sicut ægri illi vehementissime desiderabant hominem, a quo in piscinam mitterentur, ita animæ non minus ardentè desiderant hominem, qui subsidium efficax præstet. Quæ omnia fusius explicata apud Fabrum conc. 2 in die Animarum videri possunt.

Ex occasione verborum horum: « Magna

est velut mare contritio tua; quis medebitur tui? » THREN. II, 11. Potest explicari gravitas purgatorii, et inde ad commiserationem animarum auditores excitari. Possunt autem ad hunc finem tres maris proprietates servire: 1. Salsitas et amaritudo illius, per quam recte pœna sensus intelligetur. 2. Obscuritas et profunditas illius, per quam pœna damni, id est, separatio temporalis a visione Dei intelligi poterit. 3. Latitudo, quæ ad diuturnitatem pœnarum dictarum explicandam servire poterit. Quæ omnia melius et fusius proposita videri possunt apud Fabrum conc. 3 in die Animarum, et Montfordum c. III, IV et V.

Ex occasione thematis: « Filia mea modo defuncta est: sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet. » MATT. IX, 18. Possunt explicari motiva potiora impellendi ad animas juvandas. Nimirum 1. Æquitas. 2. Utilitas. 3. Necessitas. 4. Jucunditas, quam hæc tam præstantium piscium piscatio affert ante, in, et post mortem. 5. Facilitas. De quibus omnibus vide Fabrum conc. 5 in die Animarum.

Ex occasione thematis: « Misereor super turbam. » MATT. VIII, 2. Potest ostendi, cur et quomodo debeamus misereri animarum. Et in prima quidam parte ostendi potest, eas rationes, ob quas uni pauperi præ altero libenter eleemosynam offerimus, in iis magis reperiri. Nempe, quia sunt consanguinei, et fratres, ac sorores nostri: sunt magis miseri juvare se non potentes: sunt magis sancti et grati. In secunda dici potest, quod vel panem (Sacrificii Missæ, vel communionis) vel nummum (id est, eleemosynam, aut opera nostra, aut appreciationem auxilii (rogando Deum, ut multos ad earum commiserationem moveat) offerre possimus. De quibus vide Fabrum in Dom. 21, them. 4 et in Domin. 23, them. 6.

Ex occasione thematis: « Faciam vos pisces hominum, » comparari potest animarum liberatio piscationi, eumque in finem narrari historiola supra indicata, de puero matrem piscante. In prima parte ostendi potest, quo instrumento debeamus eas piscari, nimirum *virga intentionis* recta et oblonga, per quam esca porrigatur piscibus: *linea* seu *funiculo* triplici (qui difficile rumpitur) triplicis *charitatis* erga Deum, animas, et nos: *hamo* duplici *misericordiæ* et *justitiæ divinæ* quæ sibi obviare debent in hac animarum liberatione, uti S. David in-

dicavit, dum dixit : Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit ? Et, Quia apud Dominum misericordia, et copiosa apud eum redemptio. Ps. cxx, 3 et 7. In secunda parte ostendi potest, quas escas appendere debeamus prædicto hamo. Nimirum 1. Vermiculum, id est, Christum in Eucharistia. 2. Mortuas et famelicas muscas id est, jejunia aliasque carnis afflictiones. 3. Sanguisugas, id est, eleemosynas, quæ sanguinem, id est, divitias nostras exsugunt. 4. Globulos aromaticos, quos aliqui faciunt, mireque conducere experiuntur ad pisces capiendos, per quos globuli precatorii aut aliæ orationes intelligi possunt. 5. Pisciculos parvos, id est, operum nostrorum fructum satisfactorium. 6. Cerasa seu alios fructus, id est indulgentias. Pro majori commendatione hujus piscationis in fine insinuari potest, in ea reperiri omnes circumstantias, quæ piscationem jucundam facere possunt, nempe quod locus semper sit obvius multos et pretiosos pisces contineat, et hi quovi tempore, et facile capi queant. Quæ omnia fuse explicata videri possunt in libello *der heilsamen Kurtzweil, die Seelen zu fischen*, c. i et ii.

Ex occasione thematis : « Cujus vestrum asinus, aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum. » Luc. xiv, 5. Ostendi potest, quomodo animas ex purgatorii puteo vel fovea extrahere debeamus. Nimirum vel *scalæ*, id est, missæ, per quam Deus ad nos descendit, et animæ ad Deum, subsidio : vel per *funem* orationis porrectum : vel proiciendo, juxta mortem Elephantorum, ramos mortificationum de corpore nostro præcisos in hanc foveam, aggeremque, per quem animæ ascendant, struendo : vel *manum*, id est, eleemosynam porrigendo. De quibus videri potest fusius discurrens Faber conc. 6 in die Animarum. Et Montfordus in tract. *de Miser.*, c. xiii et seqq.

Ex occasione thematis : « In carcere eram et venistis ad me. » Matt. xxv, 36. Potest 1. explicari, quam gravis sit carcer purgatorii, tum propter tormenta in eo sustinenda seu pœnam sensus : tum propter obscuritatem, seu carentiam visionis Dei ; tum propter diuturnitatem. 2. Quomodo indeliberari debeant animæ, scilicet vel *demulcendo* Judicem per grata munera, puta sacrificium Missæ, vel per preces et libellum supplicem ; vel per lytrum seu redemptionem nummaria, id est, eleemosynas : vel per transla-

tionem pœnæ in alterum, puta in nos suscipiendo satisfactionem per jejunia, et alia mortificationis opera. Quæ fusius explicata vide apud Fabrum in Auctario them. 4, in Dom. 21 post Pent., n. 4.

Ex occasione thematis : « Sancta ergo et salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur, » II MATH., xii, 46 : dici potest, quod diabolus, sicut alia omnia, ita specialiter hoc opus misericordiæ impedire conetur (pro qua narrari potest historia de Episcopo variis modis impedito, ne Missas pro iis legeret, uti in *Spec. Exemp.* l. c. legere est) excitando quatuor ventos, seu objectiones. 1. Ab Oriente, quod Deus in justitia exercenda non sit impediendus. 2. Ab Occidente, id est, purgatorio, quod animæ cupiant ipsæ satisfacere divinæ justitiæ. 3. A Septentrione, id est, frigidis peccatoribus, quibus magis subveniendum videtur. 4. A Meridie, id est, amore proprio, nobis ipsis prius subveniendum esse, suadente. *Spec. Ex.* 3 exempl. V. *Purgatorium*. Quæ omnia fusius refutata in libello Heylsame kutzweil, die Seeln zu fischen dicto, videri possunt, aut adhuc studiosius a Montfordo, tract. de Miser. animabus præstanda, c. vii, et seqq.

Ex occasione thematis : « Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum : » explicari possunt gradus perfectionis, qua misericordia animabus præstari potest ; et in priori quidem concionis parte ostendi potest, quomodo mensuram bonam dare debeamus, scilicet interdum quædam auxilia animabus præstando : *confertam*, omnia totius vitæ opera aliis pretiosiori titulo non debita, illis transcribendo : *coagitatam*, etiam suffragia post mortem nostram pro nobis persolvenda, ipsis donando : et *superfluentem*, alios etiam ad similem misericordiam incitando, offerendo. In posteriori parte ostendi potest, quomodo ipsæ vicissim procuraturæ sint mensuram bonam, per defensionem a variis malis et hostibus ; *confertam*, per impetrationem honorum temporalium ; *coagitatam*, per virtutum, et meritorum augmentum : *superfluentem*, per gloriæ in altera vita incrementum.

Ex occasione thematis : « Ut quid perditio hæc ? potuit enim istud venundari multo, et dari pauperibus ; » Matt. xxvi, 9 ; potest inutilitas aliquorum medicorum ad defunctos juvandos ostendi, eorum

nempe, de quibus S. Augustinus dixit : Pompa funebris, agmina exequiarum, sumptuosæ diligentia sepulturæ, monumentorum opulenta constructio (adde lacrymæ amicorum) vivorum sunt qualiacumque solatia, non adjutoria mortuorum. *Ser. xxxiv, de Verb. Dom.* Offerantur itaque horum loco alia quatuor, de quibus Jacobus de Voragine ait : Quatuor sunt genera suffragiorum, quæ maxime defunctis prosunt, fidelium et amicorum oratio, eleemosynarum largitio, salutaris hostiæ oblatio, et jejuniorum observatio. De quibus videri potest libellus der Heylsamen kurtzweil, die Seelen zu fischen, cap. II, § 7, seqq.

ALII CONCEPTUS.

B. Joanna a Cruce solebat suas Sanctimonialia hortari ad contemplationem crebram intolerabilium purgatorii tormentorum, pariterque ad singularem in S. Michaelem pietatis sensum. Quippe quem in extasi vidisset de animis decretoriam ferre sententiam, ex quibus cum aliquam condemnaret, Angeli concinentes : O Deus Majestatis, inquebant, quanta cum misericordia conjuncta est justitia tua, nos te in illis adoramus. Tum vero animas damnatas diris devovebant. At quando aliæ ex animis purgatorio carceri adjudicabantur, tum custodes eas excipientes, et ad carcerem illum deducentes, hac spe consolabantur, quod brevi beatas, ac celi secum incolas denuo essent visuræ. HAUT., in *Patroc. defunct.*, I, II, a. 3, n. 728.

Cum venerabilis Mater Catharina de la Croix Ordinis S. Dominici Duaci quondam somnum nocturnum caperet, excitavit eam suus custos, et clara voce significat, aliam Sanctimonialem, quam nominabat, in Cœnobio de la Thieuloye juxta Atrebatum, recens obiisse. Quare illa stratu exiliens, diductis in crucis formam manibus, quinies Orationem Dominicam, Angelicamque Salutationem ad illius solationem pronuntiavit. Cujus mortis nuntius cum postero mane Duacum pervenisset, intellectum est, eodem tempore, quo Catharina Dominicana a tutelari expergefacta fuerat, animam exhalasse. JOANNES A S. MARIE in *vita*.

Josephus Arriaga Soc. Jesu inter cætera pietatis insignia, nostris graviter decum-

bentibus semper advigilabat per noctem, demortuos autem suis manibus componebat, et piacularibus suffragiis prosequabatur, idque tam provide ut quo citius eo illius beneficio potirentur, statim a nocte media lustricas preces exhiberet, solitus ad id Officii ab Angelo, si forte altius obdormisset, excitari. ALLEGAMKE, in *Bib. script. Societ.*

Joannes de Lugo postquam quæsiit, an suffragium, quod pro uno defuncto offertur, prosit indirecte aliis defunctis, affirmat. Quia, inquit, animæ illæ habent invicem maximam unionem charitatis, et dilectionis mutue : quare necesse est, quod omnes gaudeant de sublevatione alterius, et de remissione ei concessa : ergo habent omnes lætitiā aliquam accidentalem de illo suffragio : ergo aliquod solatium, et per consequens aliquam pœnæ diminutionem. In quo sensu non video inconveniēns, quod hoc solatium accidentale concedatur in aliis, ita ut per accidens habeant aliquod solatium, accidentale levamentum, perseverante pœna essentiali, ut ita dicam in eodem rigore; nam sicut non omnia gaudia accidentalialia, quæ beati habent in cœlo, necesse est, quod oriantur ex mensura meritum et beatitudinis essentialis, sed possunt provenire aliunde; immo et possumus nostris orationibus ea illis impetrare, ut fatetur Suarez tom. de Rel. I, de *Orat.* cap. XIV, possumus etiam eas nostra conversione lætificare, sic possumus dare occasionem alicujus solatii accidentalis animabus. LUG. disp. XX, de *Pœn.*, sect. xx.

S. Bernardinus loc. c. ait : Omnes de paradiso videntes ipsas animas purgatorii futuras eorum socias, et debere replere sedes paradisi, cum beata Virgine Matre Dei orant Dominum Jesum Christum pro eis, quia desiderant ipsas animas ascendere in paradysum. Addit idem Sanctus præterea, animas in purgantibus illis flammis, tam ab Angelis, quam a reliquis Sanctis, frequentes recipere consolationes; ait enim : Et sæpe Sancti, et Angeli vadunt in purgatorium ad confortandum animas, et maxime Angeli, qui fuerunt deputati ad custodiam illarum animarum. S. BERN. tom. VI, ser. XIV. Abulensis postquam ostendisset spiritus Angelicos nequaquam esse pœnarum illarum ministros, mox subjungit : Ipsi Angeli boni ex Dei voluntate aliquando veniunt ad eos, qui purgatorio igne affliguntur, et consolantur eos, tolerabilia cruciamina patientes,

et revelant eis aliqua de bonis, quæ fiunt in hoc sæculo pro eis, ut inde citius liberentur. Ludovicus Blosius de S. Gertrude refert, quod animam quamdam purgantem in manibus dæmonis conplexerit, id quod forte divina dispensatione factum est, cum alias dæmones ordinarii animarum illarum carnifices non sint, qui illam flagellabat, et tamen prædicta anima in illo supplicio se nullam inde sentire poenam ostendebat, quia ad quemlibet ictum assistentem sibi Angelum quemdam aspexit. En verba Blosii : Anima pro qualibet poena elevabat oculos ad Angelum, nihil dicens, sed gestu suo indicans se consolationem ab eo recipere, ac citius fore liberandam. Et quidem pro certo credi potest, quod Angelici spiritus sint illi, qui animas purgantes a flammis illis liberatas in cælum usque associant, et in conspectu Dei præsentant. Unde S. Mater Ecclesia in Offertorio Missæ defunctorum dicit : Signifer S. Michael repræsentet eas in lucem sanctam. Ubi ostenditur, inquit sanctus Antonius, quomodo animæ educuntur de purgatorio, videlicet per Angelos sanctos eas repræsentantes Archangelo Michaeli, qui cum maximo tripudio, et gaudio totius Curie cœlestis ante conspectum Dei statuit eas; quod patet per parabolam ovis ad ovile reportatæ, cum magno gaudio amicorum, et vicinorum, id est, sanctarum virtutum, seu Angelorum, et animarum de introductione ejus : Unde canit Ecclesia : Archangele Michael, constitui te principem super omnes animas suscipiendas.

Omnes adstricti tenentur ex decreto divinæ justitiæ, donec reddiderint novissimum quadrantem. Cujus ratio est, quia in supernam Jerusalem nihil inquinatum intrare potest. Impossibile est, animam intrare in regnum gloriæ, quamdiu habet aliquid purgandum. Hoc figuratum est in libris Regum, ubi dicitur : « Malleus et securis non sunt audita in ædificatione templi, » prius enim quadrabantur, et dolabantur lapides, et ligna in Libano, et postea collocabantur in templo; sic lapides vivi necessario in hac vita quadrantur, et poliuntur merito, vel post hanc vitam igne purgatorio, antequam superædificentur in cælo. S. BON., *ap. Mansi, dis. III, n. 1.*

Inter alias interpretationes, quas Hugo Cardinalis illis adhibet Psalmi septuagesimi septimi verbis : « Mandavit nubibus desuper, et januas cœli aperuit, » una, et qui-

dem nostro proposito per commoda, hæc est. Per nubes intelliguntur Ministri sacri, et Ecclesiastici, ut sensus sit : Mandavit nubibus, id est, prædicatoribus, et Doctoribus spiritualibus, qui ut plurimum sunt sacerdotes, ad quos pertinet animabus cœli portas aperire, Christi corpus offerendo; Janua enim est Corpus Christi, Joan. 10 : Ego sum ostium. S. Joan. Damascenus observat ab Apostolorum temporibus in Ecclesiis derivatum esse hunc ritum, ut fidelibus in gratia defunctis ex omnibus sacrificiis, quæ offeruntur, pars quædam attribuatur mysteriorum. Discipuli Salvatoris, inquit prædictus Damascenus, et Sacri Apostoli sanxerunt, in vivificis, et tremendis Sacrificiis et mysteriis memoriam fieri eorum, qui fideliter dormierunt. Advertendum quoque est, quod in Evangelio Missæ de Requiem, specifica Corporis Christi fiat mentio : Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi; ut videlicet intelligamus, Corpus Christi oblatum, præcipuum esse animarum purgatorii suffragium : quod quidem suffragium, ni fallor, apud Zachariam his verbis prædictum fuit : « In sanguine testamenti tui emisisti vinetos tuos de lacu. » Hujus enim sanguinis testamenti in forma consecrationis Calicis expressa fit mentio, cum dicitur : « Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti. » Lacus autem mentio fit in offertorio Missæ defunctorum, ubi purgatorium profundus lacus appellatur. Adeo ut dubitari non posse videatur, quin Propheta ad hoc Sacrificium incruentum alluserit, in virtute cujus defuncti a profundo illo lacu liberantur. IB., *disc. XII, n. 3.*

Animam quoque purgantem, in Jona in mare præcipitato delineatam invenio. Hic enim limitato trium dierum et noctium tempore, in ventre ceti, velut in obscuro carcere, sine ullo cibo delituit, quemadmodum anima purgans pariter poenam limitatam sustinet, non vero æternam. Idem Jonas in ventre ceti Deum oravit, ut de obscuro illo carcere liberaretur; ita et animæ inter illas flammæ constitutæ, Deo et hominibus se recommendant, dicentes : « Miseremini mei; et omnes fluctus tui, et gurgites tui super me transierunt; » vere enim de illis dici potest : « Magna est velut mare contritio tua. » Considerastis ne aliquando modum, quo Deus Jonam e ventre ceti liberum exire fecit? Numquid enim Deus ad hanc Jonæ liberationem forte permotus fuit per

triduanum Jonæ jejunium? Aut vero per orationis ejus efficaciam? vel propter bona proposita deinceps divinis præceptis prompte obediendi? Nequaquam hæc omnia ad liberationem Jonæ Deum permoverunt, sed tunc Deus ceto præcepit, ut ex apertis faucibus suis Jonam ad littora Ninivitana sanum et incolumem evomeret, quando Propheta se in templo sacrificium oblaturum esse promisit, quando enim dixit: Immolabo tibi, tunc dixit Dominus pisci, et evomuit Jonam in aridam: Jejunia quidem, orationes, vigiliæ, dolores patienter tolerati, interni componctionis actus, etc. bona et salutaria sunt opera, nec non ad suffragium animabus illis media convenientia. At vero sacrificium incruentum, ceti id est, purgatorii januam aperit et animam ad celi littora feliciter appellere facit. *IBID.*, n. 6.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Carolus Borromæus hanc inscriptionem voluit sepulcro suo apponi: Carolus Cardinalis tituli S. Praxedis, Archiepiscopus Mediolanensis, frequentibus Cleri, populique, ac devoti fœminei sexus commendatum precibus se cupiens, hoc loco (in medio templi, ubi cuncti pertranseunt) monumentum elegit. *HIERON. MEAZZA, in Stim. quot.*, n. 170.

Est amicus socius mensæ, et non permanebit in die necessitatis, *ECCL.*, vi, 10, qui locus recte applicatur amicis, qui in vita honorant et serviunt suis fautoribus, et benefactoribus, post mortem autem sine omni subsidio relinquunt.

Apprehendit Angelus Domini (Habacuc) in vertice ejus, et portavit eum capillo capitis sui, et posuit eum in Babylone supra lacum. *DAN.*, xiv, 33. Et per hoc significatur, Angelus Custos cujusque animæ incitans alios ad opem suo clienti ferendam. S. ANT.

Anima in purgatorio est velut Jonas in ceto, viventium destituta suffragiis, hinc de illa vere dicitur: Circumdederunt me aquæ (tribulationum) usque ad animam: abyssus vallavit me: pelagus operuit caput meum. Et, cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.

Cuidam concionatori concionem paranti anima ex purgatorio apparuit dicens: Le-

gatione fungor animarum in purgatorio; hæc enim mandant suis, in derelictis possessionibus constitutis: Misere mini mei saltem vos amici mei. Ex his verbis cras sermonis thema accipies, et repelles ludos execrabiles, quos vidisti, et induces homines, ut defunctorum amicorum subveniant animabus. *VIT. PRÆD.*, p. V, c. vii.

S. Monica in extremis constituta dicebat: Ponite ubicumque hoc corpus, nihil vos ejus cura conturbet. Tantum illud vos rogo, ut ad Domini altare mei memineritis. Idem nunc animas defunctorum dicere credibile est. *Vit.*, 4 maii ap. *SUR.*

Qui vere diligunt amicos suos, ita se erga eos post mortem gerere debent, ut de illis cum veritate dici queat, quod Ecclesia de SS. Apostolis canit: Quomodo in vita dilexerunt se, ita et in morte non sunt separati. *In Brev. Rom.*

UTILITAS. — S. Hieronymus dicebat, animas, quæ sunt in purgatorio, pro quibus Sacerdos orat, interim tormentum non sustinere, dum Missa celebratur. *BERNARD.*, de *Busto.*, s. 13.

Joannes Landspergius inter alia sic orabat: Domine Jesu, ego do illis mortem tuam, et Sanguinem tuum: quomodo enim possum aliter ipsis succurrere, aut mederi? largire tu, ut horum virtute liberentur. *MEAZZA, in Stim. quot.* 272.

Habemus lucrum incomparabile, si pro defunctis orationes assidue fundamus, vel pro illis jejunio, aliisque poenitentiae operibus satisfaciamus. *BELLAR. DE GEM.*, *Columb. Jod.*

Carolus V bis mille nummos aureos, quorum singuli habebant pondus viginti ducatorum, cudi jussit, et hos omnes Marchioni de Villareal donavit ob Sponsam Isabellam sibi e Lusitania adductam. Quid Deus infinities liberalior non dabit animas purgatorii velut Sponsas charissimas in cœlum suis impensis ducenti? *ANDRIES, de Purg.*, s. 169.

Dionysius Rex Siciliæ cum Damonem et Pythiam (quorum alteruter mori debebat, unus tamquam reus, alter tamquam obses) alterum pro altero mori contententes vidit, non modo utrique vitam donavit, sed etiam in amicitiam suam velut veros amicos recepit. Quid Deus faciet, si viventes pro mortuis pati et mori velle videat? *VALER.*, l. V, c. vii.

MEDIA AD ILLAS JUVANDAS. — Scauri pisces, cum eorum unus in nassam incidit,

posteriorem sui partem de nassa protendit, inde reliqui circumnantes eum morsu arripiunt, et foras pertrahunt : si vero captus caput de nassa porrigat, reliquorum aliquis caudam porrigit, quam captus arripiens similiter extrahitur. *ÆLIAN.*, l. I, c. v.

Elephantes quando profundam fossam transire volunt, eorum unus in illam descendit, et pontem quodam modo reliquis facit : per quem ubi transierunt, eundem postea unanimi conatu extrahunt. *IBID.*

Pantheræ cuidam cum catuli in foveam incidissent, illa in publico hominem expectabat, quem ungue leniter apprehensum ad foveam duxit, ubi cum catulos ille eduxisset, illa securum extra solitudinem duxit. *PLIN.*, l. VIII, c. XVII.

Gillardus, cum se cuidam post mortem combustum latere toto ac pectore ostendisset, rogatus, quomodo juvari posset, respondit : Si fratres *instanter* pro me orent, quantocius liberabor. *JO. NAD.*, in *Anno æter.*, heb. XXIV, n. 1.

Luxemburgensis Spiritus, Mariæ puellæ quinquies Pater et Ave pro illo recitantis brachia, suppositis manibus flectens sustentabat, quo illa facilius laborem ferret. *IBID.*, n. 3.

Bartholomæus Floridæ Vallis conditor, quotidie centies et quinquagies Psalmum Miserere pro animabus recitabat. *IBID.*, n. 2.

In Monasterio S. Hilarii Lavionensis anima quædam apparens dixit : Dominicis diebus propter gloriam Resurrectionis Dominicæ, et quando pro nobis hostia salutaris Deo immolatur, multi nostrum nulla pœna afficimur, et ad loca, in quibus corpora nostra jacent, venire permittimur; quæ si aqua benedicta invenimus aspersa, paradisiaca nobis requies videtur. *LUC. LUDENSIS*, in *Hist. mir. s. Isid.*, c. XXXI.

Solemne est Ecclesiæ feria 2 sacrificium Missæ vel orationes pro defunctis dicere, ut ipso statim hebdomadæ initio quam citissime piorum animæ piaculari prece sublevarentur : et quæ reliquos hebdomadæ dies viventibus subsidio dedicat, prius mortuorum, quam mortalium causam perorare. *MEAZZA*, in *Stim. quot.*, n. 62.

Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti in aqua, et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. *LUC.*, XVI, 24. Quid est, minimum digitum intingere, nisi aliquod pietatis opus quodcumque mini-

mum pro absolutione alicujus mortui operari?

AUCTORES.

Jacobus Montfordus in tr. *de Misericordia animabus Purgatorii præstanda*.

Martinus de Roa in libello *die Seelen Hulff* dicto.

Georgius Ravv. in libello *Herold* appellato.

Jodocus Andries in *Purgatorio Catholice asserto*, cum incitamentis et methodis suffragandi.

Elias a S. Theresia de Jesu in *Legatione animarum fusissime*.

Gasparus Tausch. in *Matre dolorosa*, p. III, c. VII, per aliquos §§.

Anonymus in libello *Heilsame hurzweil die Seelen zu fischen*, dicto.

Mathias Faber in *die Commemorationis animarum*. Item in *Concionibus funebribus*.

Joannes Nadasi in *Anno hebdomadarum celestium*, fer. 2; in *Anno Æternitatis* circa finem.

Theophylus Raynaudus, tom. XV, *Heteroclytorum spiritualium*, p. 2.

Georgius Pistorius In *dem allgemeinen Klaghaus*.

Hieronymus Meazza in *Stimulo quotidiano incitante ad defunctorum suffragia*.

Jacobus Hautinus in *Patrocinio defunctorum*.

Josephus Mansi, tr. LXVIII, in *Discursibus*.

MODESTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quæ externa hominis membra et actiones juxta status cuiusque decentiam moderatur. Vel, ut fusius definit Jacobus Alvarez : Est virtus, quæ externos motus et gestus corporis temperat : quæ ludis, et jocis moderationem adhibet : et quæ cultui et apparatusi personæ debitum modum (a quo denominationem accepit) imponit.

DIVISIO. — Dividitur a S. Thoma in quatuor species : quarum prima coercet motum

animi ab excelsis, et vocatur *Humilitas*: altera limitat desiderium cognitionis, et *Studiositas* appellatur: tertia modum, gestusque externos moderatur, et proprie *Modestiae* seu *Modérationis* nomen retinet: quarta cultum et apparatus hominis in vestibus et aliis utensilibus ordinat; et ipsa quoque ad modestiam proprie dictam pertinet.

ACTUS. — Hos generaliter bene assignavit Hugo de S. Victore, dum ait: Prima custodia disciplinæ in gestu est, ut unumquodque membrorum in eò officio, ad quod creatum est, se contineat: ut id, quod facit eo modo facit, quo faciendum est, nec plus, nec minus, nec aliter. Et ut in paucis exemplificemus, ridere debet sine aperitione dentium, videre sine deflexione oculorum, loqui sine extensione manuum, et digitorum, incedere sine ventilatione brachiorum, et sine gesticulatione scapularum, sedere sine alterutra superiectione pedum, sine extensione vel agitatione tibiarum, et sine accubatione laterum. *In novit. Instruct. c. XII.* Paulo distinctius vero singulorum membrorum officia a modestia præscripta indicat S. Ignatius in regulis, quas de modestia conscripsit, non sine multarum lacrymarum, ut ipse quondam fassus est, effusione, quas proin in Patris amantissimi memoriam placet huc apponere. Sic ergo loquitur.

In conversatione nostrorum illud in universum dici potest, ut in omnibus actionibus externis appareat in nostris modestia, et humilitas conjuncta cum religiosa maturitate; speciatim autem hæc observanda sunt.

Caput huc illud leviter non moveatur, sed cum gravitate, ubi opus erit: et si opus non sit, teneatur rectum cum moderata inflexione in anteriorem partem, ad neutrum latus deflectendo.

Oculos demissos ut plurimum teneant, nec immoderate eos elevando, nec in hanc, aut illam partem circumflectendo.

Inter loquendum cum hominibus, præsertim alicujus auctoritatis, non defigatur aspectus in eorum vultus, sed potius sub oculos.

Rugæ in fronte, ac multo magis in naso evitentur, ut serenitas exterius cernatur, quæ interioris sit indicium.

Labia nec nimis compressa, nec nimium diducta.

Tota facies hilaritem potius præ se ferat, quam tristitiam, aut alium minus moderatum affectum.

Vestes sint mundæ, et cum religiosa decentia compositæ.

Manus si non in sustinenda veste occupentur, decenter quietæ teneantur.

Incessus sit moderatus, sine notabili festinatione, nisi necessitas urgeret, in qua tamen, quantum fieri potest, decoris ratio habeatur.

Omnes denique gestus ac motus ejusmodi sint, qui apud omnes ædificationem pariant.

Si plures simul erunt, ordinem præscriptum a Superiore bini, vel terni incedendo servant.

Si loquendum fuerit, meminerint modestiæ et ædificationis tum in verbis, tum in ratione, ac modo loquendi.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete; modestia vestra nota sit omnibus hominibus. *PHILIPP., IV, 4.*

Vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. *MATT. V, 15.*

Rogamus vos, fratres, ut abundetis magis et operam detis, ut quieti sitis, et ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt. *I THESS. IV, 11.*

De cætero, fratres, quæcumque sunt vera, quæcumque justa, quæcumque pudica, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate. *PHILIPP. IV, 8.*

NECESSITAS. — Finis modestiæ timor Domini, divitiæ et gloria et vita. *PROV. XXII, 4.*

Dominum nostrum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad omnem satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe: sed cum modestia et timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo, quod detrahunt, confundantur, qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem.

UTILITAS. — Quomodo in aquis resplendet vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. *PROV. XXVII, 19.*

Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus: amictus corpo-

ris, et risus dentium, et ingressus hominis enunciat de illo. ECCL. XIX, 26.

DIGNITAS. — Induite vos sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. COLOSS. III, 12.

Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus : quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli, id est, pueriles levitates et actiones. I COR. XIII, 11.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — In omnibus moribus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem. S. AUG., in *Reg.*

Motum natura informet ; si quid sane in natura vitii est, industria emendet. S. AMBR., l. I, *Offic.*

Temperanda est etiam facies, et modificanda in gestu suo, ita ut nec proterve exasperetur, nec molliter dissolvatur, sed semper habeat rigidam dulcedinem, et dulcem rigorem, secundum illud Ecclesiastici : Ex visu cognoscitur vir, et ab occurso faciei vir sensatus. HUGO, l. *de Dis. mon.*

Vitæ genus Evangelio conveniens diligere, cuius facile est ; quod autem quis vel minutissima quæque, quæ in eo descripta sunt, consilia conservet, neque eorum quodvis neglectim transmittat, hoc vero rari quos ego quidem noverim, opere ipso præstiterunt, ut videlicet lingua usi continenti silentio obvineta, oculis etiam adhibeant moderationem, quam requirit evangelicæ perfectionis tenor, manibus insuper indigent intentum laborem ex suscepto ineundæ gratiæ Dei consilio, modum itidem præscriberent pedibus, denique reliquis totius corporis membris eo modo uterentur, quem et eorum susceptæ vitæ propositum et ipsa initio Opificis nostri fabrica ratio requireret. Quin in vestitu pro decore modestiam, in congressione cum cæteris circumspectionem, in cibis illud modo, quod natura desideraret, teneret, in rebus ad vitæ usum parandis uni tantum necessitati consulere. Hæc quidem dum simpliciter hoc modo dicuntur levia videntur, ac nullius pene difficultatis ; ejusmodi tamen sunt, in quibus servandis magna opus esse contentione, ipse nos usus docuerit. S. BASIL., in *ep. ad Canon.*

De ludo monasteriorum hujuscemodi volumus egredi milites, quorum habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est. S. HIER., *ep. ad Rust.*

Monachum oportet corpus quietum, habitum non sordentem, sed honestum, vocem moderatam, sed sermonem compositum habere : in cibo potioneque minime turbulentum esse, sed sedatum potius et gravem ; coram majoribus natu silere, non esse ad risum proclivem, oculos habere ad terram dejectos, animum ad cælum erectum, manibus laborare, Sanctorum pedes abluere, a congressu mulierum abstinere. S. BASIL., s. *de Asc.*

Modestia est, cultum et motum et omnem nostram occupationem, ultra defectum et citra excessum sistere. HUGO.

Temperantia cordis habeat anima munditiam, justitia misericordiam, prudentia pacem, fortitudo mansuetudinem. AMBR., *de Offic.*

In te consistito, non infra dejici, non supra attolli, non evadere in longius, non extendi in latius. Tene medium, si non vis perdere modum, locus medius tutus est, medium, sedes modi, et modus virtus. BERN., l. III, *de Consid.*

UTILITAS. — Speculum mentis, facies : et taciti oculi, mentis fatentur arcana. S. HIER., *epist. ad Tur.*

Intus est custodia, quæ servat exterius membra ; qui ergo statum mentis perdidit, foris in inconstantia motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quod nulla interiori radice subsistat. S. GREG., lib. III, *Past.*, c. XXIV.

Viri summa virtute præditi, etiamsi nullo verbum emittant, silentio tamen quavis voce clariore discipulos suos erudiunt, non ipsorum aures oblectantes, verum animis lumen et splendorem afferentes. S. ISID. PELUS., l. II, *epist.* II.

Sanctorum non tantum verba, sed etiam ipsi vultus spirituali gratia pleni sunt. S. CHRYS., hom. III, *ad pop.* ; *Reg. Monach.*, c. XXII.

S. Hieronymus inter cæteros modestiæ fructus hos esse præcipuos censet : ut loquacibus compunctionem ingerant, et intrandi ad societatem vestram (puta religiosorum) sancta desideria incitent, et affectus ad cœlestia moveantur. Hi sunt, qui monasteria implent, et Domum Dei ædificant.

Hoc est pulchritudinem vivendi tenere

convenientia cuique sexui et personæ red-
dere : hic ordo gestorum optimus, hic orna-
tus ad omnem actionem commodus. S. AMBR.,
l. *de Offic.*, c. XVIII.

Sobrietas mentis medicina est corporis.
IDEM., *de Noe*.

NECESSITAS. — Bona domus, in ipso vesti-
bulo debet agnosci. S. AMBR., l. I, *Offic.*,
c. XVIII.

Habitus mentis in corporis statu cernitur,
animi vox est corporis motus. *IBID.*

Mortalium Regum Ministris, et terrenis
imperatoribus famulantes, quotiescumque
se dominorum suorum aspectibus præbent
cunctas, quas vel in vestibus, vel in facie
gerunt, sordes diluere studiose conantur, ne
quid in ipsis incompositum, aut indecorum
appareat, quod oculis Principis despicabile
videatur. Dignum quippe est, ut quidquid
sordescit, quidquid deforme est, amoveant
a se, quatenus aspectus illorum alliciant,
quibus placere concupiscunt. Capitur etenim
animus ex ornatu et speciositate creatura-
rum. Hanc regulam, hunc quoque morem
solerter custodire debent omnes æterno regi
militantes. Propterea Angelicam conversa-
tionem tenere conentur, quotquot cœlesti
Domino gratissimum desiderant exhibere
famulatum. S. LAUR. JU., *de Dis. man.* cap.
XVII.

Serva corpus tuum et membra ea digni-
tate, qua decet, ne, si ea quolibet levitatis
studio injuriose tractaveris, quanto potiore
præmio coronareris, si ea digne tractasses,
tanto majori supplicio subjecieris, si iis in-
digne abusus fueris. Oculi tui, oculi Christi
sunt. Non igitur licet tibi oculos Christi ad
aliquas vanitates conspiciendas dirigere :
quia Christus est veritas, cui omnis falsitas
contraria est. Os tuum, os Christi est. Non
debes, non dico ad detractationes, non dico ad
mendacia, sed nec ad otiosos sermones ape-
rire, quod ad solas laudes Dei, et ædificatio-
nem proximi debes patulum habere. S. AN-
SEL., *in Med.*

Christi athleta ad coaptandum corpus
suum totaliter, in obsequio Christi Jesu exer-
ceat, ut omnes actus et motus corporis sint
omni morum honestate compositi, servi Re-
gularium disciplinæ : neque enim poteris
animam unquam ab inordinatis cohibere,
nisi prius studueris corpus tuum subicere
disciplinæ, ipsum restringendo non solum
ab omni actu, sed etiam ab omni motu incon-
gruo et inepto. S. VINC., *de Vit. sp.*, c. v.

DIGNITAS. — Ubi Christus, modestia quoque
est. S. GREG. NAZ., *ep.* CXCHII.

Dives ideo modestia, quia Dei potior est :
hoc est (ut quidam explicant) pars notarum
inhabitantis Dei. S. AMB., l. I, *Offic.*,
c. XVI.

Studeamus modestiæ, nam studiis et
exercitiis assimilatur anima, et qualia facit,
talis formatur et figuratur. S. BASIL., s. *de*
Humil.

EXEMPLA CATHOLICA.

QUALITAS. — Christus quantopere modes-
tiam amarit, et exercuerit testatur Sanctus
Hieronymus his verbis : Nulli dubium est,
veritatem, et modestiam, et justitiam Chris-
tus appellari, qui dicit : Ego sum via, veritas
et vita. Et, discite a me, quia mitis sum et
humilis corde. Et quia factus est nobis a Deo
justitia, et redemptio, et sanctitas. Nec au-
tem universa dicuntur in corpore, ut exigantur
in membris. S. HIER., *in Expl. Ps.* XLIV.
Hoc idem etiam ipsemet S. Birgittæ revela-
vit, dicens : Ego positus in humanitate sic
temperavi orationes, labores, et jejunia mea
ut nec scandalizarentur intuentes, nec ab-
sentes offenderentur, sed omnes, qui voluis-
sent, possent imitari verba mea, et opera, et
exempla. Hinc Sanctus Paulus Corinthios
obtestatur : Ipse autem ego Paulus obsecro
vos per mansuetudinem et modestiam Christi.
I Cor. I, 30.

B. Virgo quam modesta fuerit, testatur
Nicephorus his verbis : Erat Maria in omni-
bus honesta et gravis, pauca admodum
eque necessaria loquens, ad audiendum
facilis, et perquam affabilis, honorem suum
omnibus exhibens, sine risu, sine perturba-
tione, et sine iracundia maxime. Erat deni-
que fastus omnis expers, simplex, minime-
que vultum fingens, nihil mollitiei secum
trahens, sed humilitatem præcellentem co-
lens : et, ut paucis dicam, in rebus ejus
omnibus multa inerat gratia. NICEPH., l. II,
c. XXIII. Idem confirmans sanctus Ambro-
sius : Nihil, inquit, torvum in oculis, nihil
in verbis procax, nihil inverecundum ; non
gestus fractior, non vox petulantior, ut ipsa
corporis species simulacrum fuerit mentis,
figura probitatis. S. AMB., l. II, *de Virg.* Sed
et sanctus Damascenus addit : Honestus ves-
titus, mollitiem omnem ac luxum fugiens,

gressus sedatus, atque ab omni levitate remotus, mores severi hilaritate temperati, et quod maxime mirandum, senilis in corpore juvenili prudentia. *Orat.* 1, *de Nat. Virg.* Hinc cum Musæ virgunculæ olim cum magno virginum choro apparuisset, et ipsa associari illis petiisset, respondit, eam nequaquam adhuc ea gratia dignam esse, eo quod levicula nonnihil, et immodesta adhuc foret; redituram tamen post viginti dies, secumque adducturam, si mores emendasset. Quod et factum. S. GREG., 1. IV, c. XIII.

Gregorius Romanus Pontifex, in pontificia dignitate, sublimique humanæ pietatis arce constitutus, ita fastigium illud honoris abjectione miscuit, ut servorum Dei se servum dixerit; appellationem non modo non invidiosam, sed etiam grato duarum diversarum rerum temperamento vehementer popularem. SABEL., 1. IV.

Alaricus Gothorum Rex, Roma capta, et hostiliter direpta, in eo temperavit, quod edictum proposuit, ut capitale esset, si quis apostolorum principum templa, aut quæ in his essent, violaret: et ut in universum a cæde abstinereetur, est militibus indictum. SABEL., 1. VI.

Rudolphus Austriacus Ottocarum Bohemiæ Regem victum ad se vocavit, fidem ab eo (homagium dicitur), accepturus. Ille venit cum magno et splendido comitatu, viri et equi auro, gemmis, serico nitebant. Dicitum Rudolpho adventare, et sedulo a quibusdam additum, pararet se veste et cultu ornatiore et imperatorio, talem regem admissurus. Rudolphus ridens: Immo Rex Bohemiæ, inquit, griseam meam vestem sæpe derisit: nunc ipsum vestis mea grisea deridebit. At vos equos et arma expedite, et accincti instructique ut ad pugnam state. Decus Teutonicorum armorum non vestium advenis istis ostendite: hoc me vobisque dignum est. Dixit Rudolphus; neque aliter fecit. Ottocarus illi vili cultui se, et aurum suum submitit et ad genua accessit, non sine lubidrio, etiam cum imperator jussisset tentorium, in quo res gerebatur, subito pandi et revelari, ut ab omnibus geniculis Ottocarum conspici possit. JUST. LIPS., *Man.*, 1. II, c. v.

Ludovicus II Galliarum Rex, Caroli Septimi filius, gloria regnuoque atque in primis liberalitate, quantus ullus superiorum Regum, ingens, multis victoriis clarus, cum alii Reges auro sericoque amicirentur, lana aut bombyce induebatur, et quo pretiosiore

veste ut fulgerent alii curaverunt, ipse ut viliori amictu conspiceretur, operam dabat, fortasse ob eam causam, ut cum inter Christianos Reges omnium maximus liberalissimusque haberetur, qui viderent eum, habitus humilitatem mirarentur. TULG., 1. II, c. VI.

UTILITAS. — S. Franciscus tantæ erat modestiæ, ut plus solo suo aspectu moverit hominum corda, quam concionatores sua eloquentia. Hinc aliquando dicens socio, se ad concionandum iturum, una alterave vice modeste urbem obambulavit; quærenti vero socio, cur concionatus non esset, respondit, id se jam fecisse, dum urbem solita modestia obambulasset. Hinc suos in regulis his verbis hortatus est: Consulo, moneo et hortor fratres meos in Christo Jesu Domino nostro, ut, quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendant verbis, aut alios judicent, sed sint mites, pacifici, et modesti, et mansueti, et humiles. SURIUS, 4 octob.

S. Bernardus cum suis monachis Innocentio II, Pontifici et Cardinalibus monasterium Claræ Vallis visitantibus tanta modestia obviavit, ut Pontifex et Cardinales a lacrymis præ gaudio sibi temperare non possent. *Vit.*, 1. II, c. III.

S. Bernardinus Senensis tanta erat modestia præditus, ut ad ipsius præsentiam æquales suæ immodestiæ puderet, et vel hac sola voce: Bernardinus adest: ad gravitatem se componerent. SURIUS, *in Vit.*

S. Lucianus M. sola oris modestia etiam ferocientes homines ad cultum Religionis adducebat. Quod cum intellexisset Maximianus, qui eum martyrio affici jusserat, non est ausus ad se vocatum aspicere, ne ejus modestia caperetur, et Christianus fieret, sed velo interposito eum est allocutus. LANSIZ., *op.* 3, c. II, n. 322.

De S. Ephrem testatur S. Greg. Nysenus, quod vultus ejus Angelicus idoneus erat, ut solus sine ulla oratione ad commiserationem intuentes commoveret, tanta in eo tum simplicitas, tum mansuetudo, tum probitas cernebatur. Nullus erat tam pudens, qui non intuens eum pudore suffundebatur, seque ipso melior et modestior fiebat. *IBID.*

S. Romanus multos aspectu suo fecit rerum divinarum amatores, et quotquot ad eum ventitabant, eos et aspectu, et sermone, toto vitæ suæ tempore replevit utilitate. *IBID.*

Cum Petrus Castellæ Rex ob triumphum

de fratre Henrico reportatum insolentior factus, inter alios Utracam Gusmaniam Matronam nobilissimam vivam in celeberrima urbis platea comburi jussisset, et hæc ob ignis vehementiam ita se jactaret, ut pes nudus appareret, Isabella Ubedia ancilla ejus in ignem insiliens, eamque cooperiens, tam diu compositam vestem manu tenuit, donec et ipsa cum domina conflavit. DREX., *Ros.*, p. II, c. XII, § 5.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius adeo modestiæ curam habebat, ut nec manum, nec oculum, membrumve ullum sine causa et ratione moveret. Hinc non paucos insignes viros ad ineundam secum societatem incitavit. *Hist. Soc.*, p. I, l. XVI, n. 107. Hinc ipso initio sui in urbem ingressus hanc ordinationem fecit : Minister M. Franciscus Xaverius, et subminister M. Alphonsus Salmeron, et Syndicus Joannes Paulus Boriesius conveniant die lunæ ante cœnam certa hora ad consultandum inter se circa compositionem exteriorem, et interiorem omnium. Circa exteriorem omnibus in rebus, unde præsumi potest aliqua disædificatio, sive in verbis, sive in gestibus et motibus, vel aliis actibus. LANCIZ. *Opusc.* 5, f. 403. Præ aliis tamen suam de modestia æstimationem declaravit, quando regulas ejusdem multis cum lacrymis composuit, ideoque cum vidisset eas ab aliquibus parum observari, questus est, eas tam facile violari, cum tamen sibi tot lacrymis constitissent. MASS. l. I, *Vit.* Et vero ipse Deus approbasse hunc laborem S. Ignatii videtur, dum tectum, sub quo domestici sedebant, iis ad promulgationem dictarum regularum alium in locum abeuntibus, concidit, omnes oppressurum, nisi ob dictam causam abiissent. RIB. l. I, c. 1.

B. Aloysius usque adeo erat hac in virtute perfectus ut nihil unquam vel minimum leviter fecisse visus sit. In verbis tantam adhibebat modestiam, ut ne tenuissimo quidem dicto quemquam perstringeret. *Vita.*

P. Paschasius Broettus tam exquisitæ erat modestiæ ac simplicitatis, ut ab ipso S. P. Ignatio Angelus terrestris vocaretur. *Menol.*

P. Baltassar Alvarez singulariter semper subditis suis modestiam commendabat, ut-

pote quam Religiosis Societatis ob tres præcipue causas valde necessariam dicebat.

1. Quod ex instituto agerent cum proximis, ac proinde eos ædificare tenerentur, omniumque apud eos nomen habere, quod præcipue modestia, et compositione hominis exterioris, non tamen affectata, sed vera et religiosa obtinetur. 2. Quod alii Religiosi habitu suo et cucullo errores contra modestiam admissos tegere queant; homines Societatis autem, cum patentem habeant faciem, modestiam cuculli loco habere debeant. 3. Quod, cum Societas ex instituto suo ad magnam cum Deo in orationibus familiaritatem obligetur, atque adeo etiam exteriorem compositionem, quæ plurimum juvat devotionem, magnificere et procurare debeat. *Vit.*, c. XXII, § 2. Ipse vero tam diligenter hanc doctrinam observabat ut quidam fassus sit, se sola modestia, gravitate, et devotione, qua sacrum dictus Pater faciebat, ad Societatis ingressum permotum esse. Cap. VII, *Vit.*, § 1.

P. Mutius Vitelleschus de seipso professus est, se tantum nostrorum in scholas euntium, et redeuntium modestia fructum percepisse, ut enixe sæpius ejus pompæ aspectu frui contenderet. Sed et addidit, bene multos conspecta simili modestia ad Societatem animos adjecisse. Hinc suos ad eandem modestiam exhortans, ait, se nulla ratione vehementius hoc caput inculcare posse, quam si quisque sibi persuadeat, se totam Societatis existimationem dignitatemque in ore, externaque corporis compositione circumferre.

P. Ludovicus Consalvus S. Ignatii minister ad Joannem III, Lusitaniæ Regem, a quo ad observanda dicta, et facta S. Ignatii missus fuerat, scripsit, se nullo tempore lectionis vel orationis tantopere moveri, et ad amorem Dei accendi, quam tempore, quo S. Ignatium intuebatur. LANCIZ. *Opusc.* III, c. II, n. 322.

Joannes Berchman tantæ erat modestiæ, ut alii dicerent, scriptas a S. Ignatio modestiæ regulas, si interiissent, vel in Joanne denuo potuisse reperiri : alii aiebant Angelum humanam carne vestitum non usum majore modestia. Externi communi nomine Patrem modestum, et modestissimum vocabant, ejusque spectandi causa sæpius consistebant. Domestici ejus aspectu ad modestiam B. Virginis sibi repræsentandam incitabantur. Scripserat sibi : Si tibi cordi

est honor Societatis, sit tibi cordi modestia. *Vit.*, p. 78.

Ferdinandus Austrius Oenipontanus cum in Eucharistica processione in media turba videret P. Alexandrum Heller, ita motus fuit ejus viri modestia et vultu, nescio quam sanctitatem spirante, ut statim eum acciverit, juxta se incedere jussert, stupente urbe insolitum Principis morem. *Ann. ger.*, sup. Coll. Const., 1611.

Gerondæ cum fœmina impudice duos e nostris summa modestia et gravitate per urbem incedentes cerneret, ita permota fuit, ut mores suos levissimos detestata, confessionem multis cum lacrymis fecerit. *Ann. Ar.* 1611.

Mediolani adolescens quidam cum sæpe videret Fratres nostros ad concionem euntes, ita modesto eorum vultu, incessu, et ordine commotus est, ut vere eorum mentibus, et corporibus Deum insidere credens, ad Societatem admitti petierit, et impetravit.

Inter Jerusinos vir quidam nobilis, cum Patrum nostrorum inter sacrificandum pietatem, in templo silentium, ac religiosam in confessionali gravitatem spectasset, domum redux testamentum jam confectum rescidit, et sua collegio destinavit. An. 1630, *Prov. Ro.*, f. 12.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut natura arborem numquam sine cortice producit; ita gratia virtutem menti non inserit, nisi exteriori etiam cortice modestiæ ornatam. *RODRIQ.* p. II, tr. II, c. III.

Sicut speculum imitatur omne id, quod is facit, qui illi propinquus adstat; ita corpus quoque eo modo se componit, quo modo composita est anima, cui unita est. *Lud. Gra.*, l. II, c. XV.

NECESSITAS. — Sicut in fidibus musicorum aures vel minima sentiunt; sic nos si acres ac diligentes judices esse volumus, animadversoresque vitiorum, etiam magna intelligimus ex parvis. *Cic.*, l. X, *Of.*, c. XXII, § 2.

Sicut magistri non solum elementorum figuras discipulis ostendunt, sed etiam minima quædam puncta, distinctionesque proponunt; ita etiam magistri perfectionis minimos quosque contra modestiam defectus

vitare docent; non enim, ut recte notat S. Bonav., est minimum minima contemnere, quæ non minimam moribus maculam eo turpius neglectu habita ingerunt, quo vitari facilius cognita potuerunt. S. *EPHR.*, *de Vita spirit.* In spec. disc. prol.

Sicut eum, quem exterius tetro colore affectum videmus, consuevimus dicere sanum non esse; ita et ordinarie judicamus, quoad animam sanum non esse, quem tetrum immodestiæ colorem præferre videmus. *RODRIQ.*, p. II, c. III.

UTILITAS. — Sicut in horologio tunc rotas, et alia instrumenta bene moveri judicamus, cum ejusdem index ac sonus exterius certa via, et ratione procedunt; ita quoque non vane judicare possumus internum hominis statum rite ordinatum esse, si externa ejusdem compositio talis est qualem esse decet. *JULIUS FABIVS*, c. XX, *de Mortif.*

Sicut maturi fructus egregium de se odorem emittunt, et gustui valde bene sapiunt; ita illi homines, qui per egregiam modestiam maturuerint, optimum de se bonorum exemplorum odorem spirant, gratamque aliis suam conversationem efficiunt.

DIGNITAS. — Sicut ad exterarum regiones et gentes non mittuntur legati, nisi selecti, et optima corporis constitutione insignes, ut reverentiam sui conspectu ipso concilient; ita qui legati Christi sunt in animarum salute procuranda, nonnisi selectissimi et insigni modestia præditi sint, oportet. *NIEREMB.* in *doctr. Ascet.* l. V, c. XXXIX, *doct.* VI.

Sicut matronæ honestiores numquam aut raro per fenestras prospiciunt; dissolutæ vero indesinenter id faciunt; ita et homo perfectionis, et virtutis Christianæ studiosus ante omnia dat operam, ut honestatem semper in moribus teneat, et per sensuum immoderatam libertatem malum exemplum nemini præbeat. S. *BAS.*, tr. *de Vera virt.*, c. I.

Sicut nunc videmus, multis puerilibus delectationibus nos carere, quæ nos pueros, si denegarentur, acerrime cruciabant; ita credendum est de omni carnali delectatione futurum esse, cum perfecta sanctitas totum hominem reparaverit. S. *AUG.*, l. III, qq. q. 70.

JUCUNDITAS. — Sicut is, qui centum, vel plura templa Deo extruxisset, merito gauderet; ita multo magis gaudere debet homo quivis, si per modestiam suam ita alios edificarit, ut vitam emendent, et spiritualia Deo templa efficiantur.

Sicut palpebrarum prominentibus pilis, quasi vallo objecto, puritatem et vehementiam radiorum natura obumbrans, et frangens, temperatum ac dilutum splendorem oculis infert, quo placidus sol pro eo modo, quem visus poscit, cum umbra, quam palpebræ faciunt, contemperatus existat; ita morum gravitas, atque maturitas cum moderata animi dimissione commixta, non avertit oculos intuentium, sed jucundum efficit obtutum, ut neque gravitatis ac severitatis splendor obscuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem despiciatur, sed alterum æqualiter in utroque, tum in celsitudine, ac sublimitate comitas, et humanitas, tum in humilitate vice versa gravitas et severitas animadvertatur. S. GREG. NYSS. l. II, *Inst.*, c. XXIX.

MOTIVA.

NECESSITAS : quia a modestia bonum nostrum nomen (cujus summam curam habendam Salomon suadet, utpote quod magis permanebit, quam mille thesauri pretiosi et magni) et fama dependet; neque enim tam notaculo corporis, quam innocentiae, ac modestiae signo dignoscimur, teste Minutio Felice.

UTILITAS : quæ quidem triplex est, 1. ad majorem *Dei gloriam* promovendam juxta testimonium Christi : Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. MATTH., v, 15. Ad *salutem proximi* promovendam; quia ut lux non tantum illustrat alia objecta, sed alia etiam valde calefacit, et, si eisdem propius applicetur, omnino in se convertit; ita idem quoque modestia facit, teste S. Isidoro dicente : Viri summa virtute (modestia præsertim) præditi, etiamsi nullum verbum emittant, silentio tamen quavis voce clariores discipulos suos erudiunt, non ipsorum aures oblectantes, sed animis lumen et splendorem afferentes. L. II, *Ep.* 1, 3. Ad *salutem propriam* conservandam : cum, teste Rodriguez, communis SS. Patrum doctrina sit, in præcipuis progressus nostri spiritualis mediis modestiam esse numerandam, utpote quæ portas exteriorum sensuum (per quas mors facile ascendit, juxta testimonium S. Jeremiæ) custodit, et per hoc

cor (ex quo vita procedit) et conceptam intro devotionem conservat. RODR., p. II, tr. II, c. II.

ÆQUITAS : cum enim quisque templum Dei sit (juxta illud S. Pauli : An nescitis; quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est) merito eum glorificare, et portare debemus in corpore nostro, I Cor., vi, 20, et illud S. Anselmi consilium amplecti : Quomodo non vultis maculari domus vestras, sic nec Deus domum suam, id est, corpus vestrum. Si ergo vobis non parcitis propter vos ipsos, parcite propter Deum, qui fecit vos templum suum; graviter enim peccatis, si templum ejus, quod est in vobis, corrumpitis. Nihil ergo in corpore vestro notari possit, quod ad Dei contumeliam spectet, quod non ejus gloriam commendet. NIER., *Doct. asc.*, l. V, c. XXXIX., *Doct.* v.

DIGNITAS : ut enim ex gravitate morum plerumque indolis, flemmatisque excelsitas cognoscitur; ita et ex eadem specialiter veri filii Dei dignoscuntur; hinc merito S. Tobias immodestas linguas amicorum coercens dixit : Nolite ita loqui, quoniam filii Sanctorum sumus : et, ut S. Ambrosius ait, modestia est portio Dei, vel indicium, per quod ejus filii esse cognoscimur.

JUCUNDITAS : quid enim gratius accidere potest homini, quam si ametur ab omnibus? quemadmodum enim Christus (ut B. Virgo S. Birgittæ revelavit) tam pulcher erat (et modestus facie) quod nullus eum videbat, qui non consolabatur in aspectu ejus, etiamsi præcordialiter dolorem haberet. Unde et dolentes dicere consueverunt : Eamus, et filium Mariæ videamus, ut saltem tanto tempore relevemur; ita eundem quoque effectum merito sperare poterit, qui Christum in dicta modestia imitari studuerit.

MEDIA.

Dei et Christi præsentiam jugiter in memoria habere : si enim S. Bernardini præsentia sufficiens fuit ad sociorum petulantium mores corrigendos, quanto magis Dei et Christi præsentia animo concepta sufficiet ad omnem morum honestatem inducendam, hinc recte S. Gregorius Nazianz. dixit : Ubi Christus est, modestia quoque est.

B. Virginem ut matrem colere et amare : ut enim veræ et sollicitæ matres nihil impensius curant, quam ut filii eorum mores ad modestiam omnem compositos habeant; ita idem piissima illa Mater tanto accuratio-ri studio in filiis suis efficere conabitur, quanto ardentiori eosdem amoris affectu amplectitur. S. GREG. NAZ., *Ep. CLCV.*

Studium perfectionis augere : ut enim ipsa experientia teste, quanto alterius quisque in dignitate ascendit, Regique aut Principi sit familiarior, tanto magis necessariam si-bi majorem quamdam morum gravitatem atque decentiam esse arbitratur; ita eum-dem impulsu tanto fortius sentient per-fectionis studiosi, quanto altior digniorque est ille, cui per et propter suam virtutem facti sunt familiares.

Consortia leviculorum sociorum, velut in virtute, atque perfectione parvulorum, stu-diose declinare : Si enim corrumpunt bonos mores, teste Apostolo, colloquia prava; quanto magis id conversatio prava efficit? an non cum parvulis istis loquetur, sapiet, agetque ut parvulus? fugiat ergo horum consortia inducens virilem animam, ut eva-cuet, quæ sunt talium parvulorum.

Suæ et communitatis in qua quisque habitat, famæ et æstimationis magnam curam susci-pere : sic enim non modice impelli se sen-tiet ad singularem modestiæ amorem ac studium, utpote a qua, ut supra dictum, notissimum utraque hæc fama dependet: unde merito hoc unum prope medium vel efficacissimum adhibuit P. Mutius Vitelles-cus ad studium modestiæ suis subditis filiis-que persuadendum.

Sanctorum vel etiam hominum in terris de-gentium, et modestia conspicuorum exempla frequenter sibi objicere : ut enim P. Ludovi-cus Consalvus fassus est, se nulla oratione aut lectione tantopere ad amorem Dei, et, quod sequitur, etiam modestiam, morum-que gravitatem accendi, quam solius Igna-tii aspectu: ita merito quoque idem sperare poterit, qui aliorum sibi præclaram mo-destiam ob oculos objecerit: illudque S. Am-brosii dictum de ejusmodi Sanctis sibi ap-plicarit: Sit vobis tamquam in imagine descripta Virginitas (et modestia) vitæque Mariæ (aliorumque hominum modestiæ virtute præcellentium), in qua velut in spe-culo refulget species castitatis et forma vir-tutis. Hinc sumatis exempla vivendi, ubi tamquam in exemplari magisteria expressa

probitatis, quid corrigere, quid fugere, quid tenere debeatis ostendunt. S. AMBR., I. II., *de Virg.*

Accuratum examen particulare : ut enim ad mores adolescentis rite componendos nihil perinde est efficax, ac sedulus morum magister, qui errores contra modestiam commissos efficaciter ostendat et corrigat; ita cum idem officium examen particulare obeat, merito non dispar ex eo fructus spe-randus est.

ASCETICA.

Tria sunt præcipue, quæ de hac virtute Ascetæ bene discenda, aliisque inculcanda sunt. Primum est, ut convenientem de illa æstimationem concipiat, eumque in finem perpetuo distichon sequens in mente ac me-moria habebat :

Multum est doctrina, virtute excellere multum :
Majus opus, mores composuisse suos.

Cum enim ad hoc requiratur, ut in om-nibus nostris verbis et actibus nihil repe-riatur, quod cujusquam offendant aspectum, quemadmodum S. Augustinus monet, et hanc ipsam morum decentiam atque inte-gritatem perfectio sanctitati (quæ in chari-tate divina præcipue consistit) superaddat, facile apparet, uti difficillimum et rarissi-mum opus est vir undequaque perfectus; ita raram quoque morum ad leges mo-destiæ compositarum conformatione re-periri.

Secundum est, ut ad certa quæpiam ea-pita revocet, quæ circa hanc modestiam sunt observanda, qualia quidem quatuor præcipue assignari possunt. 1. *Hilaritas et serenitas frontis et faciei :* quæ quidem mo-derata sit, et ex conscientia bona velut na-tiva radice procedat, oportet. Unde duo ex-trema ipsius studiose cavenda: prius est nimia gravitas aut severitas vultus, quæ per frontis aut nasi corrugationem, tristi-tiam aut alium motum inordinatum indi-cet: posterius est risus immodicus et immo-destus, quia ridere solutius neutiquam iis permissum est, teste B. Antiocho, qui sunt germani Christi, omnium minime convenit monachis, qui se jam crucifixerunt istius mundi vitiis. Hinc et S. Nilus ad excessum risus fugiendum hortatur, quia enervat animam, anima vero enervata facile a fræ-

no legis exiit : juxta V. Bedam vero nullum habebit accessum cordis compunctio, ubi fuerit immoderatus risus et jocus : imo non tantum animo, sed etiam corpori nocet risus excessus, in hoc enim sanguis recidit a corde, et ex valido risu homines sæpe suffocantur. Hinc breviter et bene S. Bernardus ad Eugenium scribens ait : Fœde ad cachinnos moveris, fœdius moves. 2. *Mundities* vestium et membrorum, quæ aspectui patent : quam quidem S. Ignatius suis hac regula commendavit : Mundities, quæ et ad valetudinem, et ad ædificationem confert, omnibus curæ sit, tam circa seipsum, quam omnia alia : nam mundities arguit gravitatem morum, teste Isocrate, si tamen, ut Tullius monet, non sit odiosa, nec exquisita nimis, nec muliebris, sed virilis tantum, quæ fugiat agrestem et inhumanam negligentiam : quippe nec affectatas sordes, nec exquisitas delicias Christiano convenire, S. Hieronymus monet. S. HIER., *Ep.* II et III, *Vita*, l. III, c. II. Certe de S. Bernardo scribitur, quod in vestibus ei paupertas semper placuerit, sordes nunquam ; nimirum animi fore judices aiebat, aut negligentis, aut foris gloriam affectantis humanam. 3. *Gestus et motus membrorum*, cujus quidem defectus breviter, sed sufficienter indicavit Hugo de S. Victore his verbis : Gestus autem reprehensibilis est, si est aut mollis, aut dissolutus, aut tardus, aut citatus. Mollis significat lasciviam, dissolutus negligentiam, tardus pigritiam, citatus sive impetuusus inconstantiam. Hugo, *de Disc. monach.* 4. *Sermonis attemperatio* : ut, quemadmodum S. Clemens monet, uterque qui disserit, vocem metiatur justa proportionem, et commoderationem : elatus enim clamor pronuntiationis, res est insanissima : cum proximis autem ita loqui, ut non audiaris, ejus est, qui nullo est sensu præditus, neque enim audient : et hoc quidem est pusilli et abjecti animi indicium, illud vero arrogantiae. S. CLEM., l. II, *Pæd.*, c. VII. Aliæ circumstantiæ in sermone observandæ, distinctius alibi exponentur ; hic in genere sufficit, si regula supra citata S. Ignatii observetur, si loquendum fuerit, meminerint modestiæ et ædificationis, tum in verbis, tum in modo loquendi.

Tertium est, ut regulas quasdam generales norit, juxta quas se dirigere quisque debeat in moribus rite conformandis, quarum quidem tres potissimum assignari pos-

sunt. 1. *Natura* : quam regulam assignat Cicero his verbis : Naturam sequamur, et ab omni, quod abhorret oculorum auriumque approbatione fugiamus, Cic., l. II, *de Offic.*, nam, ut recte S. Ambrosius advertit, nihil fucatum placet, motum natura informet. Si quid in natura vitii est, industria emendet ; ut ars desit, non desit correctio. S. AMBR., l. I, *Offic.*, c. XVIII. 2. *Consuetudo patriæ* : nam, ut suum cuique homini, ita et nationi pulchrum est, quod proin quis cum ratione eligit, qui aliis convivere, suamque societatem gratam efficere desiderat. 3. *Exempla politiorum* : id est, qui urbanitatis decorum studiosius consecretantur, et sincerius : hæc enim uti oculis fidelius objiciuntur, ita vim quoque efficaciamque habent majorem ad imitationis desiderium studiumque provocandum. Porro quæ regulæ speciatim circa cultum divinum, congregationum officia, compellendi rationem cultum corporis, incessum, colloquia, refectionem corporis, et nocturnum decubitus a modestia præscribantur, copiose simul et eleganter enarrantur in aureo libello, qui ab aliis *Astrologus Christianus*, ab aliis *Decorum et Urbanitas morum* fuit inscriptus.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est : » proponi possunt effectus modestiæ. Et in prima quidem parte breviter explicari potest, quid sit modestia, et quomodo in capitibus supra citatis observari debeat. In secunda parte ostendi potest, quam convenienter luci comparetur, eo quod ut lux *illuminet* partim ipsum subjectum, cujus famam adauget, et conservat : partim alios, quibus morum recte componendorum exemplar exhibet ; ut lux *purificet* ostendendo errores, qui contra morum decentiam committuntur : et tandem ut lux *calefaciat* quatenus exemplo suo efficax desiderium imitationis in aspicientibus accendit. Quæ omnia facile fusius per ea, quæ superius dicta sunt, amplificari possunt.

Ex occasione ejusdem thematis possunt motiva ad modestiæ studium impellentia proponi. Et in prima parte iterum breviter ostendi, quomodo morum decencia in ocu-

lis, colloquiis, vestitu, et incessu servanda sit. In secunda parte ostendi, et explicari possunt tres causæ, ob quas potissimum modestiæ studere quis debeat, nimirum: 1. *Propter gloriam Dei*: hanc enim causam Christus indicavit, dum dixit: Ut glorificent Patrem vestrum; nam confusio patris est de filio indisciplinato, teste Siracide; ita filius bene moratus est honor et lætitia patris sui. ECCL. xxii, 3. 2. *Propter propriam famam*: ubi prius breviter ostendatur, quanti æstimanda sit fama: deinde probetur ad eam conservandam et augendam potissimum medium esse morum compositionem legitimam, cum facies sit speculum mentis, et taciti oculi mentis fateantur arcanum, S. Hieron. teste. 3. *Propter ædificationem proximi*: quæ sane melius et facilius procurari non potest, quam per exteriorum decentiam morum: hæc enim uti sola in oculos cadit, ita sola prope est, quæ alios ad imitationem trahit: et hæc ratio specialem vim habet in iis, qui subditos habent; hi enim cum sint veluti magistri morum, pessime sane officio suo faciunt satis, si cum summam morum honestatem subditos docere debuissent, pessimos mores non tam verbo, quam quod pejus est, exemplis doceant pessimis. Qua de re fusius videri potest Pædagogus Christian., p. I, cap. vi.

Ex occasione thematis: « Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus, » comparari potest modestia speculo. Et 1. quidem ostendi similitudo illius cum speculo, quia ut speculum plumbo debet esse a tergo, et quasi in abscondito terminatum; ita modestia pro fundamento debet habere humilitatem, qua homo non petat ab hominibus videri, aut æstimari, sed soli Deo placere juxta illud Christi: ut glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. Deinde vero sicut speculum, ut clare species repræsentet, debet constare vitro perlucido polito, et mundo; ita ad modestiam quoque requiritur *facies clara*, id est, serena et ad hilaritatem composita: *lævigatio*, id est, motuum ad leges modestiæ facta compositio: et *mundities*, quæ non leve interioris bonæ constitutionis præbet indicium. 2. Probari potest; quod in hoc speculo homo quivis ab alio facile cognoscatur, idque per triplex argumentum firmari potest, nempe per auctoritatem SS. *Scripturæ* in citato supra loco, et Prov. xxvii, 19, SS. *Patrum* maxime S. Hieronymi dicentis: Speculum men-

tis est facies, et taciti oculi mentis fatentur arcana. S. Hier., *ep. ad Fur.*, et S. Gregorii de Juliano apud Rodriq. p. II, tr. II, c. i, et quotidiana experientia, ex qua nata sunt axiomata sequenti paragrapho referenda. Excitentur proinde auditores ad hoc speculum frequenter et fructuose (scilicet cum correctione macularum in eo visarum) inspiciendum, ne alioqui similes fiant homini vultum nativitatis suæ in speculo consideranti, quia consideravit se, et abiit, et statim oblitus est, qualis fuerit. Jac. i, 24. Vide Rodriq. q. l. c.

Ex occasione sententiæ: « Omnia autem honeste et secundum ordinem fiat in vobis: » I Cor. xiv, 40: potest modestia horologio comparari, dicique quod, sicut olim Carolus V ingressus urbem quampiam horologium inspexit, et ex ejus ordinato cursu bonam constitutionem Reipublicæ collegit; ita idipsum de modestia recte sentiatur. Probetur ergo similitudo ex tribus capitibus ad horologium requisitis. Et 1. quidem dicatur *Indicem* horas signantem esse decorem externas nostras actiones per diem obiri solidas juxta cursum solis, id est, divinæ voluntatis dirigentem. 2. Internas rotulas et instrumenta esse potentias internas et habitus supernaturales virtutum, et quibus actiones externæ produci solent, quæ nisi omnes suum officium peragant, actum est de felici cursu horologii. 3. *Pondera* motum rotularum causantia esse motiva, quæ ad studium modestiæ suscipiendum impellunt. Quæ supra videri possunt.

Ex occasione thematis: « Cœli enarrant gloriam Dei: » Ps. xiii: potest homo modestus cœlo serano seu firmamento comparari. Et 1. quidem dici, quod sicut cœlum intus quodammodo stellis plenum est; ita homo modestiæ studiosus intus seu in anima omni-gena virtute (utpote a qua extrema morum compositio omnem decorem et efficaciam habet) instructus esse debeat. 2. Quod, sicut cœlum serenissimam faciem, ut ita loquamur, nobis exhibet; ita et homo modestus externam semper in fronte et facie hilaritatem præ se ferre debeat, quæ interioris sit indicium. 3. Quod, sicut sub cœlo sereno homines libenter ambulant et operantur, eodem vero nubibus obducto fugiunt, et intra ædes se continent; ita hominis sereni et modesti societatem omnes ament, fugiant vero si turbulentum et tristitiæ nubibus obductum videant. 4. Quod sicut cœlum serenum as-

pectu suo et pulchritudine omnes ad Conditorum æstimandum et laudandum atque amandum incitat; ita et modestia conspecta homines ad glorificandum Deum impellat.

Ex occasione thematis : « Qualis est dilectus tuus ex dilecto : » possunt laudes hominis modestiæ studentis explicari. Et quidem dici, quod caput illius sit aurum optimum propter gravitatem in capite movendo servatam. 2. Oculi illius sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima, eo quod non nisi ad objecta honesta et casta dirigantur. 3. Genæ illius sicut areolæ aromatum, ob hilaritatem, quam in facie ostendit. 4. Labia ejus lilia distillantia myrrham probatissimam, ob accuratam linguæ custodiam. 5. Manus illius tornatiles aureæ plenæ hyacinthis, ob decentiam, quæ in iisdem movendis adhibetur. 6. Crura illius columnæ marmoreæ ob tarditatem, et gravitatem incessus. 7. Venter ejus eburneus distinctus saphiris, ob honestatem et munditiem vestitus, quem in corpore ornando observat. Ob quæ proinde decora merito quivis homo hominem modestum amet, dicatque : Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis, et ipse est amicus meus.

Ex occasione thematis : « Quam pulchra es et quam decora charissima in deliciis. » CANT. VII : possunt pariter laudes animæ modestiam amantis prædicari. Et 1. quidem dici, quod caput illius sit ut Carmelus, ob rectitudinem. 2. Capilli sicut greges caprarum, ob ordinatam compositionem. 3. Oculi columbarum, et sicut piscinæ in Hesebon, ob puritatem objectorum, ad quæ convertuntur. 4. Labia sicut vitta coccinea, ob verecundiam sermonis. 5. Odor oris sicut odor malorum, ob decentiam in mensa servatam. 6. Collum sicut turris David, et sicut monilia, ob honestatem, quæ in eo ornando et tegendo adhibetur, et ob generositatem, qua leviculas mulieres collum denudantes contemnit, et fugit. 7. Dentes sicut greges ovium, ob temperantium, quæ in cibo potuve sumendo, famaue aliorum custodienda observatur. 8. Manus et digiti distillantes myrrham probatissimam, per abstinentiam ab omni contactu immodesto et illicito. 9. Pedes et gressus pulcherrimi in calceamentis, tamquam filiæ Principis, summam in gradiendo decentiam, gratamque tarditatem observandis. 10. Statura palme assimilata, ob victoriam difficultatis in observandis mo-

destiæ præceptis reportatam. Quæ omnia fuse explicata videri possunt apud Justinum Michoviensem in discursibus super Litanias Lauretanis, discurs. 173 et seqq.

Ex occasione thematis : « Filia mea, lavare, ungere, et induere cultioribus vestimentis : » RUTH. II, 3 : potest ornatus exterior animæ modestæ explicari, eumque in finem exemplum Judithæ adhiberi, quæ 1. *lavit se*, quo denotatur *mundities*, qua modestia specialiter observandam præcipit. 2. « Imposuit mitram super caput suum, » qua gravitas in eodem movendo insinuat. 3. « Exiit se vestimentis viduitatis suæ, et induit se vestimentis jucunditatis suæ, » qua fuga tristitiæ exterius ostensæ, et studium hilaritatis denotatur. 4. « Induit sandalia pedibus, » quibus decentia in incessu innuitur. 5. « Assumpsit dextrariola, et annulos, » quibus ordinatissimus manuum motus significatur. 6. « Omnibus ornamentis ornavit se, et unxit myrrho optimo, » quo fuga omnis levitatis muliebris, et decor in omnibus actionibus et verbis observatus deprædicatur : quibus proinde omnibus efficitur, ut animæ taliter ornata, quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute procedit, etiam Dominus augeat hanc in illa pulchritudinem, et incomparabili decore omnibus appareat.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Romæ olim Censores constituebantur, quorum primarium erat officium ad morum emendationem attendere; erantque inter alios Magistratus maximæ reverentiæ et potestatis : cumque illorum manus uno dumtaxat anno duraverit, hoc per quinquennium durabat. CICERO, *de Leg.*

Christus quondam S. Birgittæ dixit : O quam honestæ et morigerose oportet eas (animas Deo sacratas) in conspectu intuentium esse, cum verbis et moribus incedere, cum invitati ad nuptias, intuentes eas sint Virgo Maria Mater Dei cum toto cœlesti exercitu. Sponsus vero desiderans eas, est verus Deus, Rex Regum et Dominus dominantium, potensque super omnia creata.

Lycurgus Spartanorum legislator modestiam commendaturus imperavit, ut adolescentibus maxime manus in via intra pallium continerent, silentio incederent, usquam

circumspicerent, oculos humi defixos gererent. DREX., p. II, *Ros.* c. XII, § 3.

Priscorum metro dicebatur : corona virtutum omnium modestia. *IBID.*, § 5.

Publius Virgilius poetarum Princeps adeo animo, ore, et calamo verecundus fuit, ut vulgo Parthenius diceretur. *IB.*, § 5.

Agnus castus, frutex sic dictus, quia castum hominem efficit, merito hominis modesti symbolum dicitur, ut qui omnibus, a quibus videtur, integritatis insigne confert, ut S. Ambrosius loquitur. *IB.*, § 2.

S. Bernardus ad modestiam exemplo B. Virginis æmulandam sic hortatus est : Obsecro vos, filioli, æmulamini hanc virtutem. Si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini modestiam ejus : nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano. S. BERN., *sup. fig. magnum*.

AXIOMATA.

Ex abundantia cordis os loquitur.

Qualis domus, talis Dominus. FREVILEG.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriquez, tr. II, toto.

Jeremias Drexelius in *Rosis*, p. II, c. XII.

Joannes Pelecisus, l. III, *de Offic. Relig.*

S. Dorotheus, serm. 2.

Bernardus Rosign. l. IV, *de Discipl.*, c.

XXXVIII.

Julius Fabius, *de Mort.*, c. xx.

Nicolaus Lancizius, opusc. II.

Joannes Busæus, in *Panario V. Immodestia*.

MORS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est recessus animæ, secundum Aristotelem : aut caloris naturalis dissolutio, juxta eundem. ARIST., l. *de Mort.* Secundus Philosophus ab Adriano imperatore interrogatus, quid esset mors, respon-

dit : *Æternus somnus, dissolutio corporum, divitum pavor, pauperum desiderium, inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vitæ, vivorum discessio, resolutio omnium.* AP. LAERT. Juxta S. Aug. est relictio corporis, depositio sarcinæ gravis. S. AUG. Juxta S. Amb., est absolutio animæ et corporis, et quædam hominis separatio ; solvimur enim hoc nexu, cum recedimus. Unde et David ait : Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. S. AMBR., *de Bona mort.* c. III. A. S. Gregorio *Somnus* vocatur juxta illud S. Jobi : Homo, cum dormierit, non resurget. Cujus appellationis rationem hanc S. Doctor reddit, quod vehementer ab infirmis mentibus nomen mortis pertimescitur, somni autem vocabulum non timetur. Unde S. Paulus discipulos admonet, dicens : Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut et cæteri qui spem non habent. S. GREG., l. XII, *Mor.*, c. v. Dicta autem est mors a morsu, teste S. Aug., quia videlicet per morsum, quo protoparentes nostri vetitum pomum momorderunt, in orbem introducta est. S. AUG., s. CI, *de Temp.*

DIVISIO. — Dividitur 1. in *Naturalem*, et *Violentam* : illa est, quæ ab interno principio videlicet caloris naturalis extinctione, provenit, qui propter defectum humidi radicalis, perinde ut lucerna deficiente oleo extinguitur. Ista est, quæ a principio extrinseco oritur, cum videlicet, ut Cicero explicat, vel humor detrahitur, vel calor extinguitur oppressione quapiam, sive interna, ut in veneno, ingluvie, et alluvione immodica potus, quemadmodum cum nimium olei in lucernam infunditur : sive externa, ut spiritus cor refrigerantis in arteria, vel ore compressio, quale est, cum ignis lapidibus aut multo cinere de repente obruitur. CIC., l. I, *Tusc.*

Dividitur 2. in *Bonam et Malam* : illa contingit, quando homo in statu gratiæ decedit, ista est, quando in peccato mortali, per poenitentiam non deleta, moritur, et a S. Jo. mors secunda vocatur. APOC. II. De illa dicitur : Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus, Ps. cxv, 15, de hac : Mors peccatorum pessima. Ps. xxxiii, 22. Unde teste S. Greg., populum per deserta gradientem columna nubis in die, et columna ignis in nocte præibat, quia cum venerit Filius hominis in Majestate sua, omnes hunc et electi, et reprobi videbunt, ut et justi de

munere retributionis sine fine gaudeant, et iniusti in ultione supplicii in perpetuum gemant. S. GREG., h. xx, in Ev.

ADJUNCTA MORTIS. — Quatuor fere sunt magis præcipua adjuncta, quæ mortem terribilem faciunt. Primum sunt *dolores corporis*: de quibus S. David dixit: Circumdederunt me dolores mortis: Ps. xvii, 3: vere enim, ut loquitur Bessæus, circumdant dolores ægrum ut obsessam urbem vallo morborum, fossa symptomatum, excubiis medicorum, stationibus amicorum, telis medicinarum, sectionum, ultionum, balistis deliquiorum, ruina denique murorum ac evastatione. Unde, ut idem Psalmista ait, ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos, ibi dolores ut parturientis. PSAL. XLVII, 6.

Secundum sunt *dolores animæ* ob peccatorum conscientiam perturbatæ: qui quidem tanti sunt, Innocentio teste, ut anima plurimum turbata cogatur quasi seipsam odisse. Unde statim subjungitur in Psalmo supra citato: Torrentes iniquitatis conturbaverunt me: nam torrentes cum multo impetu veniunt, et videntur diruere omnia. INNOC., de Conc. mundi, c. XLII.

Tertium sunt *dolores inferni*: de quibus iterum Psalmista loc. cit. ait: Dolores inferni circumdederunt me: seu, ut alibi clarius explicat: Circumdederunt me dolores mortis, et pericula inferni invenerunt me; quando scilicet, ut loquitur Innocentius, anima jam incipit triste dijudicare, et sibi pro iniquitatibus singulis debita gehennæ tormenta timet imminere. Ps. cxiv, 3.

Quantum sunt *dolores ex aspectu dæmonum exorti*: qui, sicut feles excubant ad murium antra, præstolantur egressum animæ, ut corripiant prodeuntem. Quod jus videntur accepisse ab exordio mundi, dum iisdem dixit Deus: Tu insidiaberis calcaneo ejus. GEN. III, 15. Ubi Glossa ait: Calcaneum, finem hominis significat, ad illum semper dæmon attendit, semper insidiatur. Unde iterum cit. Ps. xiv, ait: Præoccupaverunt me laquei mortis. Quantus autem hic dolor sit, S. Bernardus explicat sequentibus verbis: Eam comprehendet tam terribiliter, quam horribiliter volent retinere. S. BERN., l. I, de Med. Hinc ad Abbatem Bonævallis in hæc verba scripsit: Orate Salvatorem, ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat. Curate munire votis calcaneum nudum meritis, ut is,

qui insidiatur, invenire non possit, unde figat dentem, et vulnus infligat. Epist. cxxx. Quæ omnia confirmantur ex visione, quam S. Antonius quondam habuit, dum elevatis ad cælum oculis gigantem quemdam terribilem vidit, caput ad cælos attollentem, et animas ad cælum volare volentes extensis manibus prohibere conantem, quarum aliquas ad terram allisit, alias autem frustra retinere contendit.

EX S. SCRIPTURA.

CERTITUDO QUOAD SUBSTANTIAM. — Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno, de quo præceperam tibi ne comederes, in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, et in pulverem reverteris. GEN. LXXXIX, 17.

Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur. II REG. XIV, 14.

Quis est homo, qui vivet, et non videbit mortem? eruet animam suam de manu inferi? Ps. LXXXVIII, 49.

A muliere factum est initium peccati, et per illam omnes morimur. ECCL. XXV, 33.

Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors; ita et in omnes homines mors pertransit in quo omnes peccaverunt. ROM. v, 12.

Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos, qui non peccaverunt. IB. XIV.

Unus est introitus omnibus ad vitam, et similis exitus. SAP. VII, 6.

Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium. HEBR. IX, 27.

Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est; constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. JOB. XIV, 5.

Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes moriemur, et in gaudium nolumus venire. ECCL. VIII, 8.

Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis. ECCL. VIII, 8.

Noli metuere iudicium mortis. Memento, quæ ante te fuerunt, et quæ superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni. ECCL. XLI, 5.

Cum dixerint, pax, et securitas; tunc repentinus eis superveniet interitus. I THESS. v, 3.

INCERTITUDO QUOAD TEMPUS. — Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur; sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. ECCL. ix, 12.

Memor esto, quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum, quia demonstratum est tibi. ECCL. xiv, 12.

Estote parati, quia, qua hora non putatis, Filius hominis veniet. LUC. xii.

Ecce nunc, qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, et faciemus ibi quidem annum, et mercabimur, et lucrum faciemus: qui ignoratis, quid erit in crastino. JAC. iv, 14.

QUALITAS. — Viventes enim sciunt, se esse morituros: mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum.

Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis.

Cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria ejus. PS. xlviii, 18.

Auferes spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur. PS. ciii, 29.

Cum morietur homo, hæreditabit serpentes, et bestias, et vermes. ECCL. x, 13.

Putredini dixi: Pater meus es, mater mea, et soror mea, vermibus. JOB. xvii, 14.

O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis: viro quieto, et cujus vitæ directæ sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. ECCL. xli, 1.

Dies mei sicut umbra declinaverunt, et ego sicut fœnum arui. PS. ci, 12.

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur, et conferitur, et fugit velut umbra: et nunquam in eodem statu permanet. JOB. xiv, 1.

Dies mei velociore fuerunt cursore, fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. JOB. ix, 25.

Ecce equus pallidus, et qui sedebat super eum, nomen illi mors; et infernus sequebatur eum, et data est illi potestas super quatuor partes terræ, interficere gladio, fame, et morte, et bestiis terræ. APOC. ix, 8.

Est, qui locupletatur parce agendo: et nescit, quod tempus prætereat, et mors appropinquet, et relinquat omnia aliis, et morietur. ECCL. xi, 18.

Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc. JOB. i, 21.

UTILITAS. — Melius est ire ad domum luctus, quam ab domo convivii; in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat, quid futurum sit. ECCL. vii, 3.

Melior est dies mortis, quam dies natiuitatis. IB., 2.

Quasi effodientes thesaurum, gaudent vehementer, cum invenerint sepulchrum. JOB. iii, 25.

Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis. II COR. v, 1.

MORS DESIDERATA. — Coactor autem e duobus, desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo. PHILIP. x, 23.

Quis det, ut veniat petitio mea, et, quod expecto, tribuat mihi Deus? et qui cœpit, ipse me conerit? JOB. vi, 9.

Scientes, quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino (per fidem enim ambulamus, et non per speciem) audemus autem, et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, et præsentem esse ad Dominum.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. PS. cxli, 8.

Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum similia. BALAAM, n. xxiii.

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini. PS. lxxxiii, 2.

MORS JUSTORUM. — Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos. APOC. xiv, 13.

Jussu si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. SAP. iv, 7.

Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suæ benedicetur. ECCL. i, 13.

Beati servi, quos, cum venerit Dominus invenerit vigilantes: amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. LUC. xii, 37.

Pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum ejus. PSAL. CXV, 16.

Consummatus in brevi, explevit tempora multa : placita enim erat Deo anima illius : propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. SAP. IV, 13.

MORS IMPIORUM. — Mors peccatorum pessima. PSAL. XV, 22.

Nationis iniquæ, diræ sunt consummationes. SAP. III, 19.

A verbis peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus stercus et vermis est. Hodie extollitur, et cras non invenitur, quia conversus est in terram suam, et cogitatio ejus periit. I MACH. II, 62.

Væ vobis viri impii, qui dereliquitis legem Domini Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini : et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. ECCL. XLI, 11.

Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes, et expectatio sollicitorum peribit. PROV. XI, 7.

Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatæ salutis, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, et præ angustia spiritus gementes : Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum. SAP. V, 2.

PREPARATIO AD MORTEM. — Ante obitum operare justitiam, quoniam non est apud inferos invenire cibum. ECCL. XIV, 17.

Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni, de quibus dicas : Non mihi placent. ECCL. XII, 1.

Dispone domi tuæ, quia morieris. IV REG. XX.

EX SS. PATRIBUS.

CERTITUDO QUOAD SUBSTANTIAM. — Quid in hac terra certum est, nisi mors? profecisti? quis tu es, hodie scis; quid facturus sis crastino, nescis. Speras pecuniam? incertum est, an proveniat. Speras uxorem? incertum est, an acquiras, vel qualem accipias. Speras filios; incertum est, an nascentur. Nati sunt? incertum, an vivant. Vivunt? incertum est, an proficiant, an deficiant. Quocumque te verteris, incerta omnia, mors certa. Natus es? certum est, quia morieris.

Mortis diem omnes affuturum scimus, et

tamen omnes, aut pene omnes differre conamur, etiam qui post mortem se beatius credunt esse victuros, tantam habet vim carnis et animæ dulce consortium. S. AUG., *de Gratia Novi Test.*

Inter eum qui decem vixit annos, et illum qui mille, postquam idem finis vitæ advenit, et irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantumdem est, nisi quod magis senex onustus peccatorum fasce proficiscitur.

INCERTITUDO QUOAD TEMPUS. — Horam ultimam ideirco Dominus voluit nobis esse incognitam, ut semper possit esse suspecta; ut, dum illam prævidere non possumus, ad illam sine intermissione properemus. S. GREG. in hom.

Tanto amplius mors timeri debet, quanto nunquam provideri valet. Cur ergo quasi de certo extollitur, cujus vita sub pœna incertitudinis tenetur? S. GREG., I. XII, c. IX.

Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies; sero parantur remedia, cum mortis imminet pericula. S. AUG., *de disc. Chr.*

Ad hoc Conditor noster latere nos voluit finem nostrum diemque nostræ mortis esse incognitum, ut, dum semper ignoratur, semper proximus esse credatur; et tanto quisque fit ferventior in operatione, quanto et incertus est de vocatione, ut, dum incertus sumus, quando moriamur, semper ad mortem parati debeamus venire. S. GREGOR., I. XII, *Mor.*

Nescis qua hora veniet : semper vigila, ut quod nescis quando veniet paratum te inveniat cum venerit, et ad hoc forte nescis, quando veniet, ut semper paratus sis. S. AUGUST.

Quid in rebus humanis certius est morte, quid incertius hora mortis invenitur? S. BERN. in serm.

QUALITAS. — Nudi omnes nascimur, nudi morimur. Nulla distinctio inter cadavera mortuorum, nisi forte, quia gravius foetent divitum corpora distenta luxuria. S. AMBR. in *Hexam.*

O durus, et durior casus! heu quid perdidit homo, et quid invenit! perdidit beatitudinem, ad quam factus est, et invenit mortem, ad quam factus non est. Hodie venimus a patria in exilium, a visione in cæcitatem, a jucunditate immortalitatis ad corruptionem mortis. Misera conditio, gravis dolor, grave damnum, grave tormentum! S. ANSEL. in *Med.*

In morte tanto timor sit acrior, quanto retributio vicinior, et quanto vicinius iudicium tangitur, vehementius formidatur; inveniet enim homo post pusillum, quod in æternum non poterit vitare? S. GREGOR. XXIV, *Mor.*, c. XVII.

Anima mea, quis erit ille pavor, cum dimissis omnibus quorum tibi præsentia jucunda erat, sola ingredieris ignitam penitus regionem, ubi occurrentia catervatim terribissima monstra videbis; quis tibi in die tantæ necessitatis succurret? quis tuebitur a rugientibus præparatis ad escam? quis consolabitur? quis deducet? S. BERN.

Ultimus dies tanti est ponderis, ut illius ratione reliqui dies merito debeant observari. S. AUG. in festo S. Joann. *Evang.*

Locus diminutive est mortui locus, in quo jacet, cui enim viventi magna palatia, et ampla domus non sufficebant pro loco, ei morienti parvum spatium sufficit pro loco; unde mortuo Alexandro dixit quidam Philosophus: Quem totus mundus non capiebat, hodie parva continet arca. RUDOLPH. CARTH. ap. Mansi tr. L, *disc.* v, n. 1.

Adveniente lapide, id est, mortis duritia, percutietur et conteretur, et tunc aurum sapientiæ, argentum eloquentiæ, æs divitiarum, ferrum potentiæ comminuetur, et in nihilum redigetur, et a vento dispergetur: quia caro vermibus, divitiæ parentibus, et anima dæmonibus tradetur. S. ANTON. PAD., s. in *Dom.* XXIII post *Trin.*

Quis non perturbetur et consternetur, cum eum, qui hesterno die, aut paucis ante diebus ambulabat, sexcenta domus negotia gerebat, uxoris, filiorum, mancipiorum, sæpe etiam integrarum civitatum curam suscipiebat, minabatur, terrebat, supplicia partim solvebat, partim inferebat, innumera tum in urbibus, tum in regionibus efficiebat, repente quovis lapide surdiorem jacentem videt? Cumque innumerabiles homines plorent, et amicissimi quique plangent, et uxor dolore distorqueatur, genas lædat, comas vellat, magnoque cum ululatu ancillarum greges circum se collocet, ipsum tamen nihil eorum sentientem; cum etiam omnia repente de medio sublata esse, rationem, ingenium, animas, oris florem et venustatem, membrorum motum, injucunda autem, et inamœna iis successisse, nimirum silientium, stuporem, corruptionem, sanie, vermes, cinerem, pulverem, foetorem, interitum integrum, corpusque totum eo pro-

perans, ut in vilia et deformia atque ignobilia ossa desinat. S. CHRYS., c. IV, ep. v.

Mortalem te, quaeso, esse recordare; terra equidem es, in terramque rursum dissolveris. Circumspice eos, qui ante te similibus sese splendoribus efferebant; ubinam sunt illi, qui civilibus dignitatibus ornati erant? ubi invicti rhetores? ubi duces? ubi dynastæ? ubi tyranni? Nonne omnia pulvis? Nonne fabula? Nonne in paucis ossibus memoria vitæ ipsorum conservatur? S. BASIL., orat. 24, *de Morte.*

Quid foetidius humano cadavere? quid horribilius homine mortuo, cujus erat in vita gravissimus amplexus, sit in morte horribilis aspectus. Quid ego prosunt divitiæ? Divitiæ non liberant a verme, honores non liberant a foetore. S. ANTON. p. IV, rit. XIV, c. VIII, § 7.

Quis resistit morti? Resistitur ignibus, undis, ferro; resistitur potestatibus; resistitur Regibus. Venit una mors, quis ei resistit? Nihil est illa fortius. S. AUG. in *Ps.* CL.

Insuperabilis est potentia, quia non unum solum, sed omnes superat, scilicet fortes et debiles, lætos et tristes, egenos et divites, incolas et advenas, juvenes et senes, viros et mulieres; et ut omnia flumina intrant in mare, id est amaritudinem mortis necessario subintrant; mors enim est, omnium poena, omnium tributum, omnium carcer, omnium domina.

Dicebat quidam, quod si habere judicem fidelem eligere, mortem præ cæteris eligeret, eo quod non est personarum acceptio apud eam, nec miseretur pupillo, nec defert seniori, nec dimittit divitem, nec veretur nobilem, nec horret pauperem et ignobilem, nec evitat fortem, nec parcit sapienti, nec condonat insipienti; sed ut dicitur: «Mors sceptrâ ligonibus æquat: est commune mori; mors nulli parcit honori; nobilis et fortis veniunt ad funera mortis.» BELLOV. p. I, l. II, *dist.* 2.

Quoties herbam fœni, floremque venustum conspexeris, fac tibi in mentem veniat humanæ nostræ naturæ fragilitas, ac recordare ejus similitudinis, quam Isaias ille magnus proponit, dicens: Omnis caro ut fœnum, et omnis gloria hominis, tamquam flos fœni. Qua sane similitudine commodissime Propheta complexus est humanæ vitæ brevitem, et fluxam commodorum ejus lætitiâ, atque voluptates: siquidem hodie

aliquis est vegeto corpore, deliciis diffluit, præstantem ac gratum ei colorem flos ætatis præbet, animo magno ac forti est præditus, cras vero is ipse miserabili apparet forma, quam vel tempus dedit, vel morbus immutavit. S. EPHREM, orat. *de Morte*.

UTILITAS. — Laudare, vel satis considerare mens humana non sufficit altitudinem hujus divini consilii, quo B. Trinitas homini mortuo morte peccati, quæ mors animæ est, necessariam providit mortem corporis, præparatum habens apud se bonæ artis instrumentum, quo posset per mortem corporis mors animæ destrui. RUP. AB., l. III *de Glo. Trin.*, c. v.

Iniquus moriens, qui imitatione sui multos ad culpam traxerat, delectatione peccati; multos a culpa revocat terrore tormenti; quod etiam Psalmista testatur dicens: « Lætabitur justus, cum viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris; » in peccatorum enim morientium sanguine justii lavant manus, quia dum eorum poena conspicitur, conspicientis vita mundatur.

Inclinemus nos ad sepulchra, et conditionis nostræ occulta prospiciamus. Ex cadaveribus permixtos ossium acervos, craniaque carnis exuta cum reliquis ossibus cernamus, et hæc considerantes, nos ipsos in illis, velut in speculo quodam contemplantur. Ubi juventutis flos, et pulchritudo? ubi venustus ille genarum decor? hæc nobiscum cogitantes, carnis desideria fugiamus. S. EPHREM., *de Vit. sp.*

Juxta lapidem, super quo lavantur corpora, te meditando compone, et diligenter excogita, quo tractentur usu sepeliendi; nunc enim in tergum, nunc in faciem versantur. Quomodo nutat caput, cadunt brachia, rigent crura, jacent tibiæ, quomodo induantur, consuantur. Summaque tibi sit philosophia, meditatio mortis assidua. Hanc ubicumque perrexeris, tecum porta, et in æternum non peccabis. S. BERN., *de Formula honest. vit.*, c. XIV.

Facit mundum contemnere cineris consideratio; nam concupiscentia oculorum contemnitur, quando quis cogitat, quod in deliciis corpus nutritum erit cibus vermium; superbia vitæ contemnitur, quando quis cogitat, quod ille, qui vult esse super alios, ponetur sub terra, quæ est infimum elementorum. S. BONAV., *Dial.*, tit. VII, c. v.

Ut contendens intrare in civitatem, quæ floret, priusquam videat, quod secum con-

cipit, videat primum quid sit, ideo ante portam sunt sepulchra, per quæ docemur, in quid desinimus tandem. S. CHRYS., *de Fid. et leg. nat.*

Mors nihil aliud, quam carceris finis, et laboris consummatio, ad portum applicationis, peregrinationis adimpletio, oneris gravissimi depositio, de equo furioso descensio, de domo ruinosâ liberatio, omnium ægritudinum terminatio, omnium periculorum evasio, omnium malorum consumptio et disruptio. IDIOTA, *de Cons. mort.*

Nihil sic revocat a peccato, quam frequens mortis meditatio. S. AUG., ap. BEYER., in *Exh.* v.

Memento mortis tuæ, et non peccabis. Qui se quotidie recordatur esse moriturum, contemnit præsentia, et ad futura festinat. S. HIER.

Qui considerat, qualis erit in morte, semper erit pavidus in operatione. S. GREG.

Nihil æquæ tibi proficit ad temperantiam omnium rerum, quam cogitatio brevis ævi et hujus incerti: quidquid facis, respice mortem. S. HIER., *ad Heliod.*

MORS JUSTORUM. — Mala mors putanda non est, quam bona vita præcessit; neque enim facit malam mortem, nisi quod sequitur ipsam mortem. S. AUG., l. I, *de Civit.*

Non potest male mori, qui bene vixerit, et vix bene moritur, qui male vixit. IDEM, *de Doct. Christ.*

Mors justorum est bonis in adjutorium, malis in testimonium, ut inde perversi sine excusatione pereant, unde electi exemplum capiunt, ut vivant. S. GREG., *sup. Matt.*, xx.

Bona mors justii propter requiem, melior propter novitatem, optima propter securitatem. S. BERN., in *Ep.*

Pretiosa mors Sanctorum, pretiosa plane tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, et perfectæ securitatis ingressus. IBID.

Justis mors est quietus portus, nocentibus naufragium putatur. Certe iis, quibus gravis est timor mortis, non est grave mori, sed grave est vivere sub metu mortis. Non ergo mors gravis, sed metus mortis. Non habemus, quod a morte metuamus, se nihil, quod timendum sit, vita commisit. S. AMBR., I, *de Bona mort.*

Timor de futura morte mentem necessario concutit, et quasi clavus carnis, omnes

motus superbiæ ligno crucis affigit. S. AUG., *l. de Doct. Chr.*

Piis mors ultra non est mors, sed nomen tantum habet mortis : imo et ipsum nomen sublatum est. S. CHRYS., *s. sup. Mat x.*

Quid est mors, nisi vitiorum sepultura, virtutum suscitatio ? S. AMB.

Volo te mortem etsi non effugere, certe vel non timere ; justus quippe mortem etsi non cavet, tamen non pavet. Denique si more præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. S. BERN., *Ep. cv.*

O quam beate moritur, qui moriendo oritur ; quam feliciter temporalem finit vitam, qui vivere perpetualiter incipit. Hinc est, quod S. Ecclesia dies migrationis Sanctorum Natales vocare consuevit, quia protinus in cælo nascuntur, cum in terra visibiliter moriuntur, et tunc vere incipiunt vivere, cum mortalem videntur vitam finire. S. PETR. DAM., *s. 1 de S. Vitali mart.*

Quod interim morimur, ad immortalitatem morte transgredimur, nec potest vita æterna succedere, nisi hinc contigerit exire ; non est exitus iste, sed transitus, et temporali itinere decurso ad æterna transgressus. S. CYPR., *de Mortal.*

Meliores dies sunt, quibus ad æternam vitam renascimur, quam illi, quibus in hæc tempora procreamur. Prima nativitate terras ingredimur, secunda cœlestibus præparamur. S. EUSEB. EMISS., *h. 1 de Pasc.*

Bona mors, et nequaquam abhorrenda, quæ vitam, etsi adimit, non perimit ; adimit quidem, sed ad tempus, restituendam in tempore, duraturam sine tempore. S. BERNAR., *Ep. XLII.*

Quis excogitare queat tuarum utilitates beatitudinum ? Nam male mori Christianorum non est. Bene autem mori cum Christo vivere est. S. AUG., *t. IX, l. I de Visit. infir., c. vi.*

Est vita segura, ubi conscientia pura : ubi mors sine formidine expectatur, cum dulcedine adesse optatur, et cum devotione acceptatur. Intellige, quod venientem mortem nullus lætus et hilaris suscipit, nisi qui se ad ipsam, dum viveret, bonis operibus præparavit. S. BONAV., *c. III.*

MORS IMPIORUM MALA. — Vere pessima est (mors peccatorum) quia sicut vivere charitati optimum, ita mori charitati pessimum est ; et ex hac morte efficitur hoc, quod etsi alia mors, id est, dissolutio eorum videtur bona stultis, quia vident funus eorum ferri

cum tanta pompa, tamen sit mala, quia cujus corpus hic collocatur et deportatur in lecto eburneo, ejus anima sepulta est in inferno. BED., *in Ps. XXXIII.*

Anima peccatoris multis doloribus et anxietatibus illo tempore subjacebit ; quia cum egredietur, occurrent ei opera, quæ fecit, sive bona fuerint, sive mala ; et illa (velit, nolit) aspiciet oculis interioribus suis, et judicabit in se mala, quæ fecit, et tormenta sibi videbit et proximo miserabiliter imminere. IDIOT., *cap. XIX de Contem. mor.*

Mors peccatorum mala in amissione mundi, a quo non possunt sine dolore separari : pejor in dissolutione carnis, a qua evelluntur eorum animæ a spiritibus malignis ; pessima in tormentis inferni, quando corpus et anima perpetuis simul abdicuntur ignibus. S. BERNAR., *s. XLI in Cor. parvos.*

Amara est, et terribilis (mors) Domine, abundantibus iniquitate, affluentibus prosperitate, carentibus adversitate, et non languentibus infirmitate.

Quærentes qui eos redimat, et nemo est, qui liberet ; requirentes socios, et nemo adest, qui eos comitetur ; requirentes advocatos et patronos, et nemo qui ausit. S. EPHR., *de Obdor. in Christ.*

Mors peccatorum pessima. Audi unde pessima. Mala siquidem est in mundi amissione, pejor in carnis separatione, pessima in vermis, ignisque duplici contritione. S. BERN., *Ep. vi.*

Percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui, dum viveret, oblitus est Dei. S. AUG., *s. III de SS. Inn.*

Vita erat in Paradiso, ubi lignum vitæ, et vita erat lux hominum ; mors igitur mala, quæ accessit, et subintravit. S. AMB., *in l. de Hom. mort., VI, 4.*

MORS DESIDERANDA. — Laudandus quidem ille est, qui mortem tanquam hodie venturam expectat ; sed ille sanctus, qui eandem semper desiderat. S. CLIMAC., *scal. Par., gr. VI.*

MORS MEMORANDA. — Mortem velut præsentem semper tibi ob oculos pone. Ita enim fiet, ut, cum ipsi occurrendum erit, superior existas. Perpetuum tibi sit hoc studium, ut mentem tuam templum Deo extruas. Hinc enim assequeris, ut eum pro spirituali statua in ultimo corde habeas. S. GREG. NAZ. *in Sentent.*

O bona mortis consideratio, quis, quanta per te acquirantur emolumenta, valet intelligere? quis potest capere? quis propagare? utilis est tui memoratio, ad fugandum vitiorum exercitum, ad fugiendum peccatorum laqueos. S. LAUR. JUST., *de Lig. Vita*, c. IV.

MORS ÆQUE ANIMO ACCEPTANDA. — Fiat voluntarium, quod futurum est necessarium: offeramus Deo pro munere, quod pro debito tenemur reddere. S. CHRYS., *sup. Matt.*, c. X.

Quis mortem temporalem metuat, cui æterna vita promittitur? quis labores carnis timeat, cum se in perpetua quiete noverit collocandum? CASSIOD., *sup. Beati immac.*

Mors non est metuenda fortibus: est desideranda sapientibus, et miseris expetenda. S. AMB., in *Luc.*, l. V.

Meminisse debemus, voluntatem nos non nostram, sed Dei facere debere, secundum quod nos Dominus quotidie iussit orare. Quam præposterum est, quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos et accersit de hoc mundo Deus, non statim voluntatis ejus imperio pareamus? S. CYPR. in l. *de Mort.*

Quid oramus et petimus, ut adveniat regnum cœlorum, si captivitas terrena delectat? quid precibus frequenter iteratis rogamus et poscimus, ut acceleret dies regni, si majora desideria et vota potiora sunt servire istic diabolo, quam regnare cum Christo? IBIDEM.

Quid tantopere vitam istam desideramus, in quanto diutius quis fuerit, tanto majori oneratur sarcina peccatorum? ipse Dominus ait: Sufficit diei malitia sua. S. AMB., in l. *de Bona mort.*, c. II.

Quod interim morimur, ad immortalitatem morte transgredimur; nec potest vita æterna succedere, nisi hinc contingeret exire: non est exitus iste, sed transitus, et temporali itinere decurso ad æterna transgressus. Quis non ad meliora festinet? quis non mutari et reformari ad Christi speciem, et ad cœlestis gratiæ dignitatem venire citius exoptet?

Ejus est in mundo diu velle remanere, quem mundus oblectat, quem sæculum blandiens atque decipiens, illecebris terrenæ voluptatis invitat. Porro cum mundus odit Christianum, quid amas eum, qui te odit, et non magis sequeris Christum, qui te redemit, et diligit?

Omnibus laborantibus dulcis est finis. Viator libenter interrogat, ubi est mansio: mercenarius frequenter computat, quando annus completur: agricola semper tempus messis expectat: negotiator die ac nocte thecæ suæ discutit rationem: mulier prægnans semper de decimo mense cogitat: sic et servi Dei libenter de consummatione sæculi requirunt, scriptum est enim: Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.

Christus Rex noster est, et ideo, quod Rex jubet, deserere non possumus, et contemnere. Quod Imperator terræ hujus in peregrinis locis aut honoris specie, aut muneris alicujus causa jubet degere, numquid hinc inconsulto Imperatore discedunt? et quanto amplius est divinis parere, quam humanis! vivere ergo sancto Christus est, et mori lucrum. S. AMBR., l. *de Bon. mort.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

CERTITUDO QUOAD SUBSTANTIAM. — Si vidisti aliquando hominem mori, cogita, quia tu per eandem transibis viam. L. I, c. XXIII, § 2.

INCERTITUDO QUOAD TEMPUS. — Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? cras est dies incerta, et qui scit, an crastinum habebis? IB., § 1.

Ah stulte, quid cogitas te diu victurum, cum nullum diem habeas hic securum? quam multi decepti sunt, et insperate de corpore extracti? Sic omnium finis mors est, et vita hominum tanquam umbra subito pertransit. IB., § 7.

UTILITAS. — Beatus, qui horam mortis suæ semper ob oculos habet, et ad moriendum quotidie se disponit. IB., § 2.

Eia charissime, de quanto periculo te poteris liberare, de quam magno timore eripere, si modo semper timoratus fueris, et suspectus de morte. IB., § 6.

Si frequentius de morte tua, quam de longitudine vitæ cogitares, non dubium, quin ferventius te emendares. L. I, c. XXI, § 5.

PREPARATIO AD MORTEM. — Melius est, nunc providere, et aliquid boni præmittere, quam super aliorum auxilio sperare. Si non es pro te sollicitus modo, quis erit pro te sollicitus in futuro? Nunc tempus est valde

pretiosum, nunc dies salutis. L. I, c. xxiii, § 5.

Stude nunc taliter vivere, ut in hora mortis valeas potius gaudere, quam timere. Ib., § 2.

Quis memorabitur tui post mortem? et quis orabit pro te? Age, age nunc charissime, quidquid agere potes, quia nescis, quando morieris : nescis etiam, quid te post mortem sequetur. Ib., § 2.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

PROCEMIUM.

Quod tota hominis felicitas a bona et felici morte pendeat, facile colligitur ex communi effato, quod dici solet : Momentum, unde pendet æternitas. Et iterum : Qualis mors, talis sors. Hinc merito S. Augustinus dixit : Ultimus dies tanti est ponderis, ut illius ratione reliqui dies merito debeant observari. S. AUGUST. apud BEIRLINCK, in *Festo S. Jo. Evang.* Et hac ipsa de causa etiam Deus, teste S. Gregorio, Conditor noster latere nos voluit finem nostrum, diemque nostræ mortis esse incognitum, ut, dum semper ignoratur, semper proximus esse credatur; et tanto quisque sit ferventior in operatione, quanto et incertus est de vocatione, ut, dum incerti sumus, quando moriamur, semper ad mortem parati debeamus venire. S. GREG., l. XI, *Mor.* Porro ad hanc præparationem rite instituendam nihil æque conducit, quam exempla pie sancteque morientium ob oculos frequenter obversantia; et si enim plurima ab Ascetis præcepta, et media præscribantur, ad mortem pie, sancteque obeundam, hic tamen, si uspiam alibi, locum habet sapientissimum illud Senecæ effatum : Longum iter per præcepta, breve et efficax per exempla; quia homines amplius auribus, quam oculis credunt. Hinc, plus viva vox et convictus, quam oratio proderit. In rem præsentem venias oportet. SENECA, l. I, ep. vi. Hanc doctrinam prudentissime observavit suavissimæ, sanctissimæque memoriæ Wilhelmus Dux LIX Baviaræ, qui postquam sancto receptui cecinisset, et corpus admirabilibus, quæ vel ipsius Lauræ Ascetis sufficere poterant, modis cruciasset, septuagesimum octavum ætatis annum assecu-

tus, de æternitatis itinere sollicitus, quæsit jam abiturus ex moderatore conscientiæ, quo se ritu Societatis Jesu Religiosi ad illud iter compararent, eundemque ut securissimum amplexus nulla re omissa, quæ juvare hinc decedentes potest, Serenissimis Filiis præsentibus, inter nostrorum Patrum vota placidissimo fine vivere desit. BRUNER., in *Excub.* Similem ergo, ut tu eoque, amice Lector, vitæ tuæ exitum sortiri queas, plura tibi, eaque illustria pie sancteque morientium exempla et quidem in diversorum statuum classes redacta velut pulcherrimas ideas mortis pie obeundæ ante oculos statuo. Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est. Neque absterri te permittas, quod hæc exempla in variis auctoribus, ex quibus excerpta sunt, reperiantur; nam præterquam quod ejusmodi libros pauci habebant, non modicus adhuc labor adhibendus esset in ejusmodi seligendis et pro præsentī scopo in ordinem redigendis; quo toto labore per præsentium exemplorum selectum et narrationem sublevaris. Quod si tamen adhuc in tua opinione persistas, lege pro libitu ipsos auctores, et hocce compendium aliis, qui aut occasionem aut voluntatem illos lustrandi non habent, relinque.

Illustria Christi, B. Virginis, et S. Joannis morientium exempla.

Dixerat quidem Christus ante mortem suam Discipulis suis : « Scitis, quid fecerim vobis? vos vocatis me Magister, et bene dicitis, sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus, et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. » Jo., c. xiii, 13. Verum hæc ipsa ultima verba potiori jure in cruce moriens ad omnes homines dicere poterat, utpote in qua perfectissimum nobis moriendi (sicut et prius vivendi) exemplum et modum reliquit. Quæ enim sanctior, quæ felicior, quæ optatior mors cuipiam obtingere potest, quam ut sanctissimam Dei voluntatem tam in agendo, quam in patiendo ita adimpleamus, ut cum eodem Christo in hora mortis cum veritate dicere possimus : Consummatum est : *In manus tuas, O Pater, commendo spiritum meum.* Quidni

ergo hic potiori jure dicamus, quod paulo ante dictum est : Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est.

De B. Virginis sanctissima morte, et gloriosa Assumptione sequentia refert Petrus Ribadeneira ex probatis auctoribus. Cum sanctissimæ vitæ cursum diu sanissimam tenuisset (Christus enim publico Ecclesiæ suæ bono Matrem singularibus omnino suæ gratiæ præditiis munitam sospitabat) sui filii doctrinam, sanctissimique Nominis ejus famam, in omnes orbis oras propagatam læta didicisset, ardentissimo videndi Filii desiderio accensa, enixis ab eodem precibus contendit omni mortalitate corporis exui, cœloque subvehi. Audiit pias Matris preces piissimus Filius, votique mox compotem fore per cœlestem Ephebum significavit. Miro Legatum hunc, legationemque gaudio Domina excepit, quam et S. Joanni dilectissimo filio mox exposuit, a quo paulatim ad omnes Christianos, qui Hierosolymis, vicinisque locis degebant, tam novæ et inexpectatæ rei famam dimanavit. Itaque maximus undique factus ad magnæ Matris exequias celebrandas concursus, certatimque itum in montem Sion, illæque ædes, quas suprema cœna sua, mysticoque Eucharistiæ epulo Christus consecrarat, quasque S. Spiritus in Pentecoste coruscantibus super Apostolos linguis igneis illustrarat. Ingens huc a piis collecta cereorum, unguentorum, aromatumque copia, quibus ex solemni gentis ritu, Dominae justa persolverentur; funebres etiam nœniæ, threnique compositi, quibus funus honestaretur. Id quoque supremum in terris solatium Dominae a Filio datum, omnes ut Apostoli varias in orbis oras Evangelii disseminandi causa divisi, subito Angelica opera Jerusalem translati, morituræ lectulo sisterentur. Affuere etiam præsentēs viri prorsus Apostolici Hierotheus, Timotheus, Dionysius Areopagita, alique qui Deum poposcerant, et impetrarant, huic ut spectaculo sibi adesse liceret. Porro Domina ut lectissimo tot piorum collegio sese vidit obvallatam, miris perfusa gaudiis, ingentes Filio grates egit pro tanto beneficio sibi collato. Tum placido vultu singulos intuita, et comiter affata dixit, hanc a Filio sibi factam gratiam, ut omnes eos præsentēs supremum cernere, et alloqui liceret; jam dudum a cœlitibus sese desideratam, eorum tandem votis non annuisse tantummodo, sed a Filio etiam

petiisse, ut aliquando sese corporis hujusce mortalitatis nexibus absolveret : Filium vero liberaliter annuisse, atque id nunc agi. Cubabat humili Domina grabatulo, accensos, ut quique circumstabant, cereos manu præferebant, quos illa ore comi, divinamque quodammodo Majestatem spirante contemplata, propius adesse jussit ad accipiendam benedictionem. Qua data Filium enixe, submissequē rogavit, vellet eam in cœlo ratam, vellet omnes præsentēs olim supernis Beatorum cœlitum choris adsciscere. Ad hæc omnes perinde ut pii adversus piissimam Matrem Filii, charum adeo funus certatim deflere, effuseque suam orbitatem deplorare. Quibus illa : Valetē, inquit, filii longe charissimi, sistite fletus, facessant lacrymæ, cedant suspiria; quin vos potius mecum gaudeatis, mihi congratulamini, quod ad Filium meum, Dominum vestrum vado. Mox ad S. Joannem conversa, geminas vestes duabus adstantibus puellis, quibus familiariter usa fuerat, jussit erogari; cum ecce sibi Jesum Filium multis cœlitum legionibus stipatum, cœloque ad se delatentem conspicata, miris delibuta deliciis in hæc preces erupit : Salve, benignissime, omnis boni fons; salve, lux omnis origo lucis. Quas ego satis dignas tibi gratias reponam, quod acceptam meo de corpore mortalitatem sis induere dignatus? Ecce me, Fili mi, tui securam promissi. Dixerat, cum toto porrecta lectulo, et decenter composita, sublatis in cœlum manibus, fixisque in Filium ad cœlestia gaudia invitantem, comiter oculis : « Ecce, inquit, ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum. » Et cum dicto similis plane dormienti suaviter, nullo dato doloris indicio, sub vesperam, ad XVIII cal. septemb. anno post Christum natum septimo et quinquagesimo, post eundem in cruce damnatum tertio et vigesimo, Domina jam duos et septuaginta annos prope (nam secundum veriorē gravissimorum virorum sententiam dies quatuor et viginti desiderabantur, quamvis alii tribuant ei nonnisi novem et quinquaginta, alii etiam sexaginta annos) nata, placidissimo consopita somno sanctissimam animam ejus in manus edidit, quem ipsa olim in hanc lucem ediderat. Unde merito S. Bernardus ad fiduciam erga ipsam concipiendam sequentibus verbis hortatur : « Advocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tamquam Judicis Mater, et Mater mi-

sericordiæ suppliciter et efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. Quidni? siquidem nec facultas ei deesse potest, nec voluntas. Regina cœlorum est, misericors est. Denique Mater est unigeniti Filii Dei; nihil enim sic potest potestatis ejus, seu pietatis magnitudinem commendare; nisi forte aut non creditur Dei Filius honorare Matrem; » aut dubitare quis possit omnino in affectum charitatis transisse Mariæ viscera, in quibus ipsa, quæ ex Deo est charitas, novem mensibus corporaliter requievit.

De S. Joannis Evangelistæ morte (hunc enim, quia solus ex Apostolis siccam mortem obiit, solum quoque hic commemorare placet) sic scribit idem Ribadeneira : Denique cum S. Joannes jam esset omnino vetulus, multis et annis, et laboribus, et meritis cumulatus, ardentissimoque sui magistri videndi desiderio accensus, ipso revelante didicit, se paulo post hinc evocandum; cumque aliquando suos discipulos admonisset, et congruis temporibus præceptis imbuisset, cum iisdem montem, in quo suas ad Deum preces effundere solitabat, ascendit, jussitque hic fossam cavari, qua suos artus componerent. Itaque signo crucis armatus cum dixisset : « Et tu mecum esto Jesu Christe; » circumstantes vero his verbis affatus esset : « Pax vobis, Fratres; » pallium in fossam primum, dein et semetipsum demisit, mox ingenti splendore circumfusus spiritum suum reddidit Creatori, discipulis ejus omnibus amare plorantibus, quod se tali patre, et pastore cernerent orbatos, solemque occubuisse, qui suis mundum radiis illuminarat. Porro etsi maxima de hoc Sancto encomia a variis referantur, præcipuum tamen merito censeri debet, quod fuerit discipulus, quem diligebat Jesus, uti ex eo colligitur, quod adoptavit illum in fratrem, et sanctissimam Virginem ei tamquam Matrem donavit, cumque illo tamquam fratre natu minore suas facultates adeo liberali manu commiserit. Nam quidquid in aliis sanctis invenitur divisum, S. Joannes accepit totum. Ipse namque est Angelus, Patriarcha, Propheta, Apostolus, Evangelista, Doctor, Virgo, Martyr. Quamobrem hortatur merito idem Ribadeneira, ut, quotquot Christiani audimus, gloriosissimo, et beatissimo huic Apostolo devotissimus. Huic optimo potentissimoque patrono nos magna pietate commendemus. Hunc advocatum nobis adsciscamus, exempla

ejus virtutesque imitemur; et vero cum non nesciamus Christianæ summam perfectionis charitate contineri sic, ut Christum diligamus, invicemque a Christo diligamur, ad hanc ille suo nos exemplo, suffragioque vel maxime promovebit. Quamvis autem decumana quodammodo porta, qua nobis ad Christum datur aditus, sit ejus benedicta Mater (quæ, ut ita loquar, mediatrix est totius humani generis, apud suum Filium, sicut et hic apud æternum Patrem) nihilominus ad ipsam Virginem optimus advocatus, et sequester erit S. Joannes, quoniam singulari prærogativa, privilegioque hanc habet tamquam Matrem, et hæc illum tamquam Filium.

Illustria Episcoporum morientium exempla.

Inter hos primum merito locum sibi vendicant Ecclesiæ Doctores. Et quidem de S. Ambrosii morte hæc habet Ribadeneira : Cum psalmi quadragesimi tertii explicacionem inchoasset, antequam illam finiret, repente lethali correptus ægitudine prolixaque, decubuit, ingemisciente tota civitate, virisque prudentibus male metuentibus Imperio Romano, si subduceretur is, qui suis et meritis et precibus illud sustentabat. Quamobrem Comes Stilicho, Polemarchus, et intimus Honorii Imperatoris amicus quosdam suos amicos ad virum sanctum misit, qui eum rogarent, ut quandoquidem facile posset, a Deo suæ dilationem mortis impetraret, ne forte mortuo ipso, mala, quæ timebantur, evenerint. Legati Stilichonis suo fungentes officio, multisque eum urgentes, nihil impetrarunt ab Ambrosio, nisi hoc tantummodo responsum, vel ab ipsomet S. Augustino laudatum : « Non ita inter vos vixi, ut vixisse me pudeat; nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. » Assistebat ex hac ægitudine decumbenti Bassianus Laudensis Episcopus, et cum aliquando invicem preces ad Deum funderent, vidit ille venientem Dominum, qui ad decumbentem invisit, eumdem læto ridenteque ore consolatus. Sabbato sancto cum sanctus Ambrosius commissis inter se decussatim manibus precaretur, submissa voce sub creperam seri vespere lucem S. Honoratus Episcopus Vercellensis, qui in suprema domus contiguatione morabatur, tertium audiit hac voce se

compellari : « Surge , festina , quia modo recessurus est : » ille mox descendit , moriturumque divino viatico refecit , quo , singulari pietate reverentiaque percepto , suum vir sanctus spiritum suo reddidit Creatori , paulo antequam sol oriretur , ipso mane Paschalis anno Christiano 397 prid. nonas april. natus annos quatuor et sexaginta. RIBAD. VII decembr.

Cum S. Augustinus duorum et septuaginta annorum senio esset fatigatus , et duos ac triginta annos Ecclesiæ fuisset moderatus , affecta fractus ætate , studiisque et gravissimis per omnem vitam negotiis confectus , mire quietis , ac otii cupidus , ut sua revidere posset opera , ac ad excipiendam mortem sese comparare , et animam suam ad veram vitam componere , totoque voluntatis affectu Deo frui , clericis et populo consentientibus (ut tunc in aliquibus Ecclesiis mox obtinebat) secundum suam mortem , qui succederet , Episcopum designavit Evodium Presbyterum , ut is esset arbiter omnium causarum et negotiorum , pollicitus in his etiam operam suam , si necessitas postulasset , et ita factum est . Secundum hæc cum quatuor adhuc annos fuisset superstes , animum precibus , divinarumque rerum commentationibus recreando , aspirandoque incredibili amoris affectu in Deum : cujus videndi desiderio sic arsit , ut his ad eum vocibus eruperit : « Eia jam , Domine ; eia appare mihi , et consolatus ero . Exhibe præsentiam tuam et consecutus ero desiderium meum . Revela gloriam tuam , et erit perfectum gaudium meum ; sitivit in te anima mea , quam multipliciter tibi caro mea . Sitivit anima ad Deum fontem vivum quando veniam et apparebo ante faciem Domini ? quando venies consolator meus , quem expecto ? O quando videbo gaudium meum , quod desidero ? O si satiabor cum apparuerit gloria mea , quam esurio ? O si inebriabor ab ubertate domus tuæ , ad quam suspiro ? O si potabis me torrente voluptatis tuæ , quem sitio ? sint mihi interim , Domine , lacrymæ meæ panes die ac nocte , donec dicatur mihi : Ecce Deus tuus , donec anima mea : Ecce Sponsus tuus : Pæce interim me singultibus meis , refocilla me doloribus meis . » Hæc sunt verba S. Augustini , de quibus colligere est , quantis affectibus , quamque ardentibus desideriis supernam patriam suspiravit . Interea dum talibus amoris ignibus arderet divino nutu , Wandalis , barbara atque atrox natio cum

Gallis Hispaniam ingressa , hinc in Africam progressa , totamque longe , lateque regionem populata , crudele bellum movit . Hæc barbara colluvies Hipponem quoque arctissima obsidione pressit , eaque virum sanctum molestissime affecit , quod gregem suum tot malis videret obvallari . Cumque obsidio hæc totum trimestre tenuisset , vir sanctus Dominum submissis omnino precibus oravit , ut se vel ea miseria liberaret , aut potentiam donaret , aut mortalitate corporis absolveret ne sui populi calamitatem cogeretur intueri . Atque huic ultimæ petitioni Dominus annuit . acutissimaque eum febris corripuit . Unde statim sensit mortem sibi proxime imminere . Porro quamvis ad hanc excipiendam adeo bene comparatus tantoque moriendi desiderio flagraret , ut dictum nihilominus septem sibi psalmos Davidicos , quos a Pœnitentia nominant , describi , et ad proximum lecto parietem jussit affigi , vetuitque quemquam se convenire , præter medicos , aliosque obsequio suo necessarios . Atque hæc lex duodecim totos dies est observata . Crebro , magnaue pietate lacrymis irroratus Psalmos legens , Sacramenta suscepit , dicere solitus : « Post perceptum Baptismum etiam laudatos Christianos et sacerdotes , absque digna et competenti pœnitentia exire de corpore non debere . » Ut horam mortis suæ sensit , suis in Christo filiis , quorum multi copiosis irrigati lacrymis circumstabant , benedictionem impertivit , et ipse animam Deo cum tanto divinæ gloriæ incremento creatam V cal. septembris reddidit , quo die S. Ecclesia agit anniversariam ejus memoriam , cum esset sex et septuaginta annorum , rexissetque Ecclesiam Hipponensem sex annis et triginta , anno Christiano 233 , teste S. Prospero S. Augustini discipulo , aut ut vult Cardinalis Baronius 330. RIBADEN. , 28 august.

De S. Gregorii magni morte sic scribit Ribadneira : Incredibile memoratu est , quam generoso tam publicas , quam privatas calamitates animo semper exceperit , nam de seipso scribit in hæc verba : « Ecce jam biennium pene expletur , quo lectulo teneor , tantisque podagræ doloribus affligor , ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam , missarumque solemnium celebrare . Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere , ut cruciatum meum possim interrumpente gemitu tolerare . Qui dolor interdum mihi lentus est ,

interdum nimius; sed neque ita lentus, ut recedat; neque ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidie in morte sum quotidie repellar a morte. Nec mirum, quia peccator gravis talis corruptionis carcere diu teneor inclusus; unde compellor exclamare: Educ de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo. » Et alibi ait: « Rogo, ut pro me peccatore enixius oretis, quia et dolor corporis ex podagricis et amaritudo cordis ex curarum afflictionibus; et immensa vastitas mortalitatis inter tot barbarorum gladios me vehementer affligit. Inter quæ omnia non temporalem, sed æternam consolationem requiro, quam per me impetrare non valeo, sed per intercessionem vestræ beatitudinis, hanc me obtinere confido. » Quin et ex aliis litteris satis intelligitur, a Deo sic afflictum, morbisque adeo confectum, ut corpus, quod prius erat succosum, prorsus exaruisse, nec ei quicquam fuisse solatio, nisi solam citæ spem mortis. Eoque sæpius amicos appellat, ut sibi Numen propitient, impetrentque a mortali corpore missionem, dolorum interea tolerantiam, invictamque patientiam, « ne nimio (ut ipse ait) quod absit, tædio in impatientiam cor erumpat, et quæ curari per plagam poterat culpa crescat ex murmure. » Piissimus ergo tot ærumnis defœcasset, precibus ejus denique annuit et ex ægri corporis mortalitate missionem petenti dedit, ac ad æternæ gloriæ brævium quod heroicis adeo virtutibus meruerat, percipiendum evocavit. Moderatus est Ecclesiæ annos duodecim, menses sex, dies novem. Obiit 4 idus Martii, quem diem anniversaria Eccl. celebrat memoria, anno Christiano sexcentesimo quarto. *IBID.*, 12 mart.

S. Hieronymus cum gloriose cursum suum consummasset, suarumque virtutum, ac doctrinæ radiis mundum collustrasset, Ecclesiam S. Scripturæ thesauris opulentasset, stygii draconis caput obtrivisset, tartareas belluas, videlicet hæreses domuisset, omnesque, qui vel his, vel suis cum vitis oppugnaverant, triumphasset, pios catholicos viam perfectionis, qua tenderetur in cælum, docuisset, jamque senio affecto, et annis, et laboribus, et studiis, et pœnitentiæ operibus esset confectus, adeo, ut neque se lecto commovere posset, nisi pensilis et lectica funiculi adminiculo attolleretur, febri correptus intellexit affulsisse diem, quo carcere mortalitatis educeretur, et ad beatam sublevaretur immortalitatem, quemadmodum ardentissi-

mis omnino votis exoptarat. Incredibile memoratu est, quibus lætitiis animus ejus incesserit, quos tunc jubilos, quos plausus dederit. Et quamvis omnis ejus vita nihil aliud fuerit, quam meditatio, et ad mortem præparatio, nihilominus denuo ad confligendum cum stygio dracone quem jam toties vicerat, sese præparavit. Inde suos consolatus est monachos, et personas sibi devotas, quæ morienti præsentibus multis lacrymis irriguæ, et certatim confluxerant, ut decedentem spectarent. Cumque omnes hortatus esset ad amorem Dei, mutuamque charitatem spiritum suum reddidit Creatori prid. cal. octobr. anno Christiano 422 secundum Prosperi Chronicum, sed secundum Cardinalem Baronium anno 420. *IBID.*, 30 sept.

Idem, Eusebio teste, morti vicinus, ad eos, qui deplorabant, se convertens ait: Me non tamquam morientem lugeatis, sed mecum tamquam portum salutis attingentem gaudeatis. Quid imbecillius miseria hujus vitæ, qua tot dolorum et passionum agminibus circumdamur? *RIBAD.*, 14 jun.

S. Basilii inerat amicitiam cum quodam Hebræo Josepho medicæ artis peritissimo, quod oppido desideraret hunc virum Christo lucrari. Sed oleum operamque perdere visus, quamdiu sanus valensque perstitit. Cæterum cum jam vitæ meta propius adesset, mortemque sibi sentiret imminere, jussit hominem acciri velut auditurus, quænam sibi spes esset super. Hebræus ut arteriæ tenui motu salienti manus admovit, protinus exclamavit, actum esse de vita ejus, sub vesperam certo decessurum. Tum vero Basilii: « Quid, ait, dicturus es, si usque in tempus matutinum supervixero? » Cui medicus: « Id quidem, inquit, mi Domine, fieri nulla ratione potest, et si id video, polliceor me fore Christianum. » Itaque vir sanctus Deum supplex oravit, ut mortalis sibi tantisper vita prorogaretur, quo scilicet Hebræus animi vita potiretur, et ad Christum converteretur. Campos factus voti sui Basilii et salutis Hebræo, qui miraculo omnes medicinæ regulas vincente victus ab ipsomet Basilio novis a Deo viribus aucto, publice in Ecclesia, cum omni sua familia baptizatus est. Secundum hæc Basilii lectulum repetiit, mortem porro præstolatus. Interea vulgante fama cum lethalem sui Præsulis ægritudinem didicissent, omnes perinde ut si natura singulorum pater esset quemadmodum in Christo revera erat, ube-

ribus irrigati lacrymis accurrere solliciti, si qua possent eum vivum retinere : eoque de suis annis ejus annos augeri desiderabant. Enim vero plus apud Deum potuere Basilii merita et desideria, quibus ille jugiter cœlestem patriam suspirabat. Quamobrem vir sanctus ad circumfusam piorum concionem conversus, gravissimis omnes verbis hortatus ad fideliter Deo serviendum. Hinc cœlites ab se cœlo sui in cœlos deducendi causa delapsos intuitus, sanctissimam animam efflavit in hæc verba : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. » Decessit Calendis Januarii anno a partu Virginis 378 cum octennium, semestre et dies sexdecim in Episcopatu exegisset. BARON., c. ix, p. 382.

De morte S. Athanasii S. Gregorius Nazianzenus in hæc verba scripsit : « In bona senectute vitam claudit, Patribusque suis, Patriarchis, et Apostolis, ac Martyribus, qui pro veritate dimicaverant, adjungitur. Atque ut epitaphium quoddam paucis complectar, excellentiori honore in discessu afficitur, quam quo in civitatis ingressibus ornatus fuerat. Sic videlicet e vita migrans ut multas lacrymas excitaret, majoremque in rebus quæ in aspectum cadunt, nominis sui gloriam in omnium animis recondere. » Mox ad sanctum virum conversus : « At tu, inquit, charum, sacrumque caput, qui præter cœteras tuas laudes, sermonis et silentii modum eximie coluisti, orationi quidem nostræ finem hic constitue, si virtutum tuarum præstantiam haudquaquam assecutæ, ac nostris certe viribus minime inferiori. Nos autem ipse benignus desuper et placibus aspicias, atque hunc populum gubernes perfectum perfectæ Trinitatis, quæ in Patris et Filii et Spiritus Sancti contemplatione intelligitur, et colitur, adoratore meque, siquidem respublica pacata futura sit, in vita teneas : sin autem Ecclesia bellis flagratura est, reducas aut assumes, tecumque et cum tui similibus colloces. Hactenus S. Gregorius Nazianzenus. » Porro decessit Athanasius anno Christi 372 sexto maii, cum totis quadraginta sex annis Ecclesiæ præfuisset, grandibus illustris laboribus, angoribus, ærumnis, præliis, victoriis, trophæis. RIBAD., 2 maii.

Memorabilis quoque est S. Chrysostomi mors in exilio sancte obita; missus enim cum esset ab Imperatrice Eudoxia miles, qui eum a priore exilio, Cucuso, ubi præter

morem ab Incolis clementer habebatur, avulsum duceret Arabisum, indeque Pytuntem extremos Euxini Ponti limites. Hoc ultimum iter ultime Chrysostomum affecit, quod miles, a quo non tam ducebatur, quam raptabatur, imperatorii favoris auceps exulem immensis itineris diuturni laboribus exhaustum porro semper urgeret, nec ulla nocturnæ etiam quietis parte impertitum respirare unquam sineret. Itaque si quod forte commodius hospitium, et a rebus viatori necessariis instructum occurrisset, inhospitalis omnino miles illud declinabat, magnisque ambagibus usus, ad avium, obscurumque aliquod gurgustium divertebat, cujus extincto foco culina algeret, cujus jejuna penus mulceret, cujus pervetusto textu tamquam peripetasmate paries undique squaleret, quod pro pluma terram, pro strato pavementum fatigatis artubus ministraret. Tot ergo fractum laboribus et ærumnis, ardentissima febris et incredibili dolore tormina exceperant; quæ quamvis eum morti jam proxime admovissent, nullam tamen ægro neque nocturnæ quietis partem crudelitas inhumana concessit. Sed enim quamvis corpus adeo esset afflictum, iis tamen animi deliciis reficiebatur, quibus sancti reficiuntur, divinitusque recreantur. Carebat quidem medico; qui salubres herbarum succos temperaret, desolatumque comiter inviseret, sed mortales Æsculapii vires egerunt immortales, cœlestesque, ut ita loquar, Phœbi, Petrus et S. Joannes Apostoli. Defecerat eum penus, sed Apostoli detulere cœlesti annonam penu, qua refectus nullo corporis alimento deinceps indiguit. Institutum porro prosecutus iter ad S. Basilii Martyris et Episcopi tumultum pervenit, qui, cum spectabili forma sese Chrysostomo obtulisset : Macte animi, inquit, frater Joannes, crastina nos lux loco sociabit. Idem S. Episcopus et Martyr pridie apparuerat Ecclesiæ suæ ædituo, his eum verbis allocutus : Vide, sit locum fratri meo Joanni, qui paulo post affuturus est, præpares. Hisce prognosticis sese super optato vitæ mortalis fine consolatus Chrysostomus rogavit milites, vellent exiguum eo loco morulam sibi concedere, sed enim : « Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur. » Minus nihilo supplex exulis moribundi pietas apud impietatem valuit. Itaque institutum quantocius iter mutare coactus, ad eundem tamen locum vel invitis, ac frementibus

militibus divinitus est relatus. Ubi perceptis Ecclesiæ Sacramentis, quidquidimenti, vestimentive inhospita militum barbaries ei reliquum fecerat, id omne cum tenui ærario liberaliter in pauperes partitus, amicosque, quos individuos viæ comites habuit, consolatus, mortalitate deposita ad beatam migravit immortalitatem 18 kalend. octobr. qui dies S. Chrysostomo festus agebatur olim, sed nunc idem S. Crucis Exaltationi sacer est, non sine singulari numinis providentia, ut tunc tantus divinæ præco Crucis ad triumphos S. Crucis in cælo celebrandos evocaretur, qui fidissimus crucifixi Christi pedissequus suam quoque Crucem fortiter adeo patienterque bajularet. Decessit Chrysostomus anno Christiano 407 imperantibus senioris Theodosii filiis Arcadio et Honorio, illo Constantinopoli, hic Romæ. *IBID.*, 27 januar.

De S. Gregorio Nazianzeno sic scribit Ribadeneira: Hic vir sanctus, quamvis divinæ semper esset paratus voluntati, continuusque suarum domitor affectionum, et omnis omnino perfectionis studiosus, tamen circa supremam suæ vitæ periodum ferventius in id studii genus incubuit, prudenter æmulatus lapidem, qui sublimi loco demissus, quo vicinior incipit esse centro suo, tanto concitator est in motu suo. Atque hoc satis æstimare licet ex eo, quod ipse de semetipso scribit, cum se verbosiores putaret (quamvis omnia ejus verba non nisi sanctitatem, proximique utilitatem, vel humanam necessitatem spirarent) nihilominus quo suæ cupiditati modum poneret, totos quadraginta dies pertinax adeo silentium tenuit, ut pisce taciturnior esse videretur. Postea autem fecit (ut monet Sapiens) ostia ori suo sic, ut hæc vel in Dei laudem deduceret, vel suo tempore obduceret. Denique cum jam gloriosus hicce Doctor sua tum vita, tum doctrina Ecclesiam mirifice illustrasset, annorum juxta, meritorumque plenus, nonagenarius ad Cœlites subvolavit æterna perceptum præmia, tot ejus laboribus et sudoribus condigna, illius nempe porrigenda manu Domini, cui sollicitè adeo, pie constanterque fuerat famulatus. Decessit 7 non. maii, anno Christiano 389, undecimo scilicet Imperii Theodosii. Ingemuit ejus occasu tota Catholica Resp. quamvis revera non occubuerit, sed mortem effugerit, ac etiamnum suis vivat in operibus, quæ posteritati reliquit, adeo consum-

mata, suisque numeris omnibus absoluta, ut innumeris ea præconiis efferant posterioris ævi Doctores. S. Basilius Gregorio amicissimus, eum vas electionis vocitat, altumque sapientiæ puteum, et os Christi. Cassiodorus autem ait, eum fuisse clarissimam scientiæ doctrinæque faciem, qui, quamvis in morte sit visus calligare, tamen hodieque vivit auctoritate sua, vivit fide sua: et quamvis multos jam annos ab Ecclesia sit secundum corpus absens, præsens tamen adest voce sua, suisque nos monitis atque præceptis, tamquam magister regit, eruditque. *IBID.*, 9 maii.

S. Laurentius Justinianus, cum jam primum et septuagesimum ageret ætatis annum, laboribus exhaustus, et meritorum plenus, arsit moriendi desiderio, sic tamen ut divinæ voluntatis arbitrio staret, a qua fuit ancipiti morbo tentatus. Neque tamen interim persuaderi potuit, ut sanitatis recuperandæ causa, sese sineret ex aspero strato transferri ad minus asperum durumque, quinimo se nimis indulgenter haberi questus ait: « En quanta ob hujus sacci vilis samitatem parantur, quanta perduntur, cum interea pauperes Christi, non panem, non stratum, non ignem habeant, unde calefiant. » Intellexit vir sanctus imminere sibi mortem, quam licet (ut erat revera modestus et humilis) subinde timere videretur, nec securitatem sibi polliceretur, continere tamen gaudium nequibat, quoties ejus meminisset. Atque ita nos docuit hujusmodi vitæ actu timendum esse cum confidentia, confidendumque cum timore. Hinc suorum manibus in templum delatus, ut Eucharistiæ viatico instructus fortius morti infernoque colluctaretur. Mox divino viatico reffectus, supremumque unctus, suavissime Christo colloquens: « Suscipe, inquit, me bone Jesu, vita et salus animæ meæ; neque enim in justificationibus meis prosterno preces meas ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Illa ego ovis amissa ad te Pastorem redeo, peto, Domine, ut ad ovile me reducas, sed neque felicem spirituum tuorum sedem affectare ausim. Portio tamen aliqua creaturæ tuæ postulat micas suavissimæ mensæ tuæ. » Postea ad circumstantes conversus ait: « Vos interea, Fratres, servate Domini præcepta. Omnis caro fœnum et omnis gloria ejus tamquam flos fœni, contemplamini me. Ecce aruit fœnum, et flos decidit, horam hanc quis poterit

evadere? sed mihi credite, filii, nihil præstantibus præstantius, quam servire Domino.» Inde reipublicæ gubernatoribus commendavit justitiam, et erga pauperes misericordiam, sacerdotibus honorem Dei, cultum Ecclesiæ, et charitatem, rogavitque eosdem, ut sui in precibus meminissent. Cæteris ea commendavit, quæ magis iis convenire videbantur, et universim cunctos admonuit, ut in primis Deum timerent, ejusque obedire mandatis niterentur. Porro suis in Christo filiis, præsentibus et absentibus impertitus benedictionem, ut suum corpus sine pompa, sump-tuque in monasterio S. Georgii in Alga humarent, imperavit. Denique in suorum cœnobarum brachiis suum Domino spiritum reddidit, quem ille pro tanta sua gloria crearat. *Ibid.*, 2 jan.

Idem S. vir, Surio referente, in agone circumstantibus dixit : Abite hinc cum vestris lacrymis, tempus lætitiæ est, non lacrymarum. Pudeat vos mortem timere, cum Dominus noster Jesus Christus, in cujus conspectu decumbo, propter nos in cruce mori voluerit. Hunc diem semper ob oculos habui, tu scis, mi Domine Jesu. *SUR.*, 8 jan.

Sanctus Paulinus Nolanus Episcopus, dum e captivitate redux, solitis se deinceps pietatis exercitiis, et Ecclesiæ suæ gubernandæ totum impendit, lethali correptus ægritudine, et a geminis Episcopis Simmacho ac Benedicto visitatus, oppido eorum officio, congressuque recreatus est. Hinc in cubili suo aram jussit erigi, ad quam collectis utcumque virium reliquiis magno pietatis affectu Missam fecit, duobus illis, quos memoravimus, Episcopis assistentibus. Absoluto Sacrificio lectulum repetiit; percontatus, ubinam sunt Fratres mei? quidam famulorum ratus, eum requirere Episcopos, qui præsentibus adstabant, respondit : Ecce illos, Pater. Cui vir sanctus : Non ego hosce fratres requiro, inquit, sed Januarium et Martinum, qui mihi præsentibus affuere, mecumque collocuti, se redituros dixerunt. Fuit Sanctus Januarius Episcopus et Martyr, et Patronus Neapolitanæ civitatis, ubi hodieque caput ejus religiose servatur cum sanguine, qui capiti appositus, quamvis antea concretus fuerit, solvitur, et ebullit usitato perpetuoque miraculo. Sanctus Martinus autem fuit Episcopus Turonensis toto terrarum orbe miraculis, ac fama sanctitatis inclytus, cui Sanct. Paulinus notus

fuerat, utpote cujus precibus adjutus unius receperit oculi incolumitatem, simul eum lampadis (quæ secundum ejus obitum ad tumulum ejus pependit) oleo, tamquam collyrio inunxit. Hi duo sancti cœlo delapsi ad moribundum invisere Paulinum, qui cyncnæum in morem, sui quodammodo funeris cantator, mox cum Regio Vate canere occupavit : « Levavi oculos meos in montes. » Adstitit morienti præsens quidam Sacerdos. Posthumus admodum afflictus, quod quadraginta denariorum (quos ipse jubente Paulino mutuos aliunde sumpserat, et in pauperes erogarat) æs alienum conflasset, eoque nondum dissoluto virum sanctum mori cerneret, neque qui creditoribus faceret satis, modum reperiret. Paulinus hunc ita mœstum forte conspicatus, cum ei comiter arisisset : « Securus, inquit, esto fili, crede mihi, quia non deerit, qui debitum pauperum solvat. » Vix ea fatus erat, cum ecce ibi bajulus adest, qui quinquaginta ei denariorum eleemosynam defert; e quibus duo bajulo reddi vice mercedis, reliquis solvi debitum, et creditoribus satisfieri præcepit cum dicto : « Gratias tibi ago, Domine, qui non derelinquis sperantes in te. » Interea diurnæ luci successit acerba viro sancto nox, utpote quam diris omnino doloribus conflictatus exegerit. Simul autem prima creperæ auroræ lux erupit, matutinas Deo preces religiose persolvit, suos inde clericos ad exhibendam Deo promptam, accuratamque servitutum, præstandumque sibi et ipsis mutuum castissimi amoris affectum, et ad servandam inter sese concordiam ac pacem diligenter exhortatus est. Secundum hæc tacitus usque ad vesperam perduravit. Hinc cum nox ingruisset, et lucernarum usus appetisset, suavi submissaque voce in hæc Regii Vatis verba erupit : « Paravi lucernam Christo meo. » Porro cum divinarum rerum commentationibus usque ad quartam noctis horam vacasset, multis mortalibus stratum ejus circumstantibus repente cellula ejus ingenti terræ motu quati cœpit. Ingens ergo cum præsentibus omnes sacerque horror invasisset, in genua provoluti suis Deum supplicationibus propitiari studuerunt. Cæterum vir sanctus cum hoc terræ motu, sacroque fragore (qui tantummodo ejus in cellula exauditus est) corporis nexibus absolutus, ad cœlites evolavit. Relictus est a morte vultus ejus omnino venustissimus, et nivis instar

candidissimus; unde facile esset aestimare, ad quantam subvecta esset gloriam illa anima, quæ tam casto, arctoque nexu fuisset illi corpori devincta. Ingemuit hujus tanti Præsulis occasu tellus, sicut contra valde gavisus cœlitum chorus. Mœrebat amisso Pastore civitas Nolana; contra jubilabat novo aucta inquillino civitas superna. Illa plangebatur orbata Episcopo; hæc plaudebat ornata socio: madebat illa lacrymis, incedebat hæc lætitiis; illa tristabatur amisso cive, hæc lætabatur recepto munice; hinc audiebantur lugubria epicedia, illinc lætissima epicinia; hinc tristia lamenta, illinc festa carmina; hinc omnia funebribus plena nœniis, illinc natalitiis plena canticis; hinc ei funereum parabatur epitaphium, illinc ei gloriosum immortalis victoriæ erigebatur trophæum. Decessit sanctus Paulinus anno Christiano 431, Theodosio juniore, et Valentiniano Imperatoribus, 10 kalend. julii, quo die celebrat Ecclesia anniversarium ejus, festamque memoriam. RIBAD., 12 jan.

Sanctus Isidorus Archiepiscopus Hispalensis Ecclesiam sibi demandatam quadraginta circiter annos sanctissime rexit, jamque sanctitate et meritis clarus, non ignarus se propius meta mortis adesse (quamvis omnis ejus vita perpetua quædam fuerit meditatio, et ad mortem præparatio) tamen eidem sibi delegit semestre præparationi. Itaque ferventius in preces, aliasque corporis afflictiones incubuit. Hinc gravissimo implicitus morbo, evocatis ad se Joanne, Eparcio, et Episcopis sibi amicissimis, discipulorum humeris in sancti Vincentii templum delatus, cinere et cilicio opertus, reverenti submissionis ac pietatis affectu, gestuque, publica peccatorum confessione expiatus, atque sacræ mensæ epulo ex more Christiano manibus Episcoporum refectus est. Mox veniam eorum, si quæ forte perperam commisisset, tum ab universo populo intermorientibus vocibus, tum a divino Numine ardentissima oratione, et humillimo totius corporis habitu precatus, mutuum eis amorem commendavit. Quin et sub ipsam mortem vaticinatus est genti, fore, si ab iis, quæ tradiderat divinis præceptis, doctrinaque recederent, ut omnibus malis implicati scelerum pœnas exsolverent, de rerum culmine deturbati, atque gravissimis ærumnis oppressi. Quod si his malis castigati ad sanitatem tandem revocarent

animos; majori quam antea gloria parta cæteris nationibus superiores fore. In utraque re non inanem fuisse vatem superioris temporis memoria, et nostræ ætatis amplitudo ostendunt, cum imperium Hispanicum olim a Mauris oppressum, nunc ab exiguis initiis profectum, atque a veteri calamitate reflorescens in eam creverit amplitudinem, quæ ipsius orbis ferme finibus terminatur. Denique cuncta pauperibus elargitus, inops æris, opulentus meritis, sanctissimam animam in Dei manus edidit, pridie Nonas aprilis, anno Christiano 636, Imperatore Heraclio. Corpus ejus Hispali conditum, cujus urbis, ut Mauri potiti sunt, Ferdinandus primus Castellæ Rex, multa prece, pretioque a Bonabetta Mauro, Hispalensi Rege redemit; indeque asportatum Legionensem in urbem transtulit, et in magnificam omnino Basilicam reposuit, ubi hodieque aurea clausum arca religiose asservatur. *IBID.*, 14 april.

Sanctus Ubaldus Perusinus Episcopus simul ad canam pervenit ætatem, multis jam laboribus, jejuniis, et voluntariis corporis afflictionibus fatigatus, cruciabili morbo dejectus, atrocissimos omnino dolores sensit. Minutissimis namque ulceribus, e quibus fœda, continuaque sanies promanabat, toto corpore ejus pallulantibus ultime sanctus senecio fuit affectus. Hosce tamen dolores non modo patienter, sed et hilariter, continuis Numen hymnis, canticisque veneratus a verno jejuniis usque ad Domini anastasin pertulit. Quo die rogatus a civibus, ut Missarum solemnia celebraret, cum negaret id a se posse præstari denique a civitatis Rectore magis sollicitus assensit. Protinus ergo nullo prorsus humano adjutus auxilio, sese strato corripuit, Missam solemniter fecit, et secundum hanc, ad frequentissimam populi concionem, testamenti vice, ultimum peroravit. Hoc defunctus officio ad lectum reversus, febriumque rigore acriter concussus, altera Pentecostes die orans et psallens ad Dominum migravit. Cujus corpus hodieque non modo integrum, incorruptumque durat, sed et miraculis claret, et ad exigendos energumenorum corporibus cacodæmones valet. *IBID.*, 16 maii.

Sanctus Martinus Turonensis Episcopus sextum jam et octogesimum affectæ ætatis annum agebat, cum vitæ mortalis pertæsus, et immortalis, beatæque cupidus, divi-

nitus intellexit se vitæ meta propius adesse, quod ipsum clare suis etiam discipulis edixit. Neque tamen etiam ideo quidquam de cura boni Pastoris remisit, sed suo gregi diligenter attendit. Nam cum sub id tempus orta fuisset inter Condatenses clericos lis, eodem concedere, discordesque sua præsentia pacare decrevit, ratus se non posse felicius vitam consummare, quam si relinqueret omnes suas Ecclesias omnino pacatas atque concordas. Ad hos clericos ergo profectus, cum litem composuisset, et omnia ex animi sententia expediisset, jamque suum monasterium repeteret, sensit se viribus deficere, coactisque ad se discipulis, dixit, luteam suam domum fatiscere ruinamque minari, sibi e corpore migrandum. Tum vero cuncti sublatis in cælum vocibus ubere lacrymarum copia madidi dixere : « Cur nos Pater deseris, aut cui nos desolatos relinquis? Invadent enim gregem tuum lupi rapaces et quis eos a morsibus percusso Pastore prohibebit? Scimus quidem desiderare te Christum; sed salva tibi sunt tua præmia, nec dilata minuentur. Nostri potius miserere, quos deseris. » Hisce flebilibus adeo, piisque suorum discipulorum vocibus motus vir sanctus non potuit non flere cum flentibus. Itaque oculis in cælum sublatis cum singulari dixit affectu : *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua.* Quibus verbis ostendit sese dubium, incertumque, utrum potius eligeret, an amore Christi terram relinqueret, an ejusdem causa diutius in terra remaneret. Itaque pulchrum nobis præbuit exemplum, quo totos nos divinæ voluntati resignemus, ut de nobis quodcumque ei libuerit, decernat. Atque hanc resignationem S. Bernardus in hæc verba commendat : « Obtulisti plane Isaac unicum illum, quem diligis, quod in te est jugulasti, immolasti singulare gaudium tuum pia devotione, paratus redire iterum in pericula, innovare certamina, denuo sustinere laborem, subire tribulationem, prolongare tentationem, dein differre adhuc ab illa tanta felicitate, et diu desiderata societate Beatorum Spirituum, atque in hujus mortalitatis ærumnas ab ipso introitu gloriæ revocari, postremo, quod maximum est, a Christo suo peregrinari diutius, si modo ipse voluisset. » Ardentissima febris torrebatur, neque tamen ab ardore precum suarum quidquam remittebat, stratusque humi, ci-

licio, cinerique, molli nempe lectulo incubabat, et vigore spiritus corporis infirmitatem fulciebat, dictitans, ita moriendum Christiano, militique, suis ut armis sit instructus. Cumque supinis oculis in cælum defixis jaceret, rogatus est, ut corpusculum lateris mutatione relevaret. At vir sanctus, « Sinite, inquit, sinite me fratres cælum potius respicere, quam terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur. » Sic effatus diabolus sibi vidit assistentem, quem magnanimiter, et fortiter his affatus est : « Quid hic adstas, cruenta bestia? nihil in me funeste reperies, Abrahæ me sinus recipiet. » Ita dixit, vixitque. Sed quis nostrum securitatem sibi spondeat, si stygia hæc bellua etiam S. Martinum moriturum fuit ausa tentare? Quem nostrum morientem non assiliet ille, qui ne quidem ei pepercit, a quo toties, tamquam gloriose fuit triumphatus? Remansit ejus sacrum corpus omnino venustum, facie clara ac splendida, membris illis mortificatis, consumptis, aridisque adeo candidis, recentibus et molli- bus, ut jam tunc induisse immortalitatem viderentur. Sub idem tempus in aere sunt auditæ cœlitum voces, non tantummodo in conclavi, in quo S. Martinus decesserat sed usque Coloniam Agrippinam cœlestis sese musica diffudit. Atque hanc Severinus Episcopus ejusque Archidiaconus suis auribus auscultavit. Et idem S. Severinus divinitus intellexit, eam musicam totum tenuisse tempus, quo cacodæmones æternæ justitiæ administri S. Martinum morari, et examinare tentarunt. *Idem., 11 nov.*

S. Fulgentius Ruspensis Episcopus cum sanctis officii sui exercitiis assiduo vacaret, vitæque ejus omnis assiduissimam quasi meditationem mortis præ se ferret, sentiretque ipse, se vitæ meta propius adesse, voluit quodammodo obviam prodire morti. Quamobrem cum nonnullis monachis suis in insulæ cujusdam vicinæ nemus, uno anno prius concessit, ut rigidioris penitentiae operibus intenderet : sed suorum filiorum lacrymis et precibus expugnatus domum repetiit, ubi lethali correptus ægritudine, quadraginta dies ita decubuit, ut gravissimis omnino doloribus extorqueretur, et subinde sublatis oculis in cælum, vocibus hisce Dominum alloqueretur : « Domine, da mihi modo hic patientiam, postea indulgentiam. » Denique ut adesse supremam sibi sensit horam, coactos ad se clericos, et mo-

nachos veniam supplex oravit, si forte re quapiam eos offendisset, Deum precatus, ut ipsis de bono Pastore provideret. Cumque hucusque fidelem plane redituum Ecclesiasticorum, dispensatorem egisset, sponte singulorum miserorum, pupillorum, peregrinorum, viduarum, aliorumque pauperum tam Ecclesiasticorum, quam sæcularium in civitate sua degentium nomina recordatus, jussit suas facultates omnes in eos erogari. Inde suaviter Deo collocutus, et benedictione singulos impertitus, sui semper compos, pacate pieque animam suo reddidit Creatori cal. jan. anno Christiano 529, Episcopatus sui 25, cum jam esset sexagenarius. Quo tempore quamvis ea provincia multas passa sit bellorum clades, utpote et incendiis vastata, Maurorum incursionibus, ac populationibus exhausta, postea tamen omnis illa Ruspensis Diocesis suffragantibus S. Episcopi sui meritis multa pace floruit. *IBID.*, 1 jan.

S. Andreas Corsinus Fesulensis Episcopus, cum jam septuagesimum unumque ageret annum, sacratissimaque nati Christi nocte, divina Missarum solemnia celebraret, denuo ei B. Virgo apparuit, et eum 8 idus jan. decessurum significavit. Incredibile memoratu est, quantum hoc nuncio vir sanctus gaudii cøperit, qui quamvis jam satis esset morti paratus, magis tamen se præparavit. Postea cum res Episcopatus sui disposuisset 8 id. jan. ipsis sacris Epiphaniæ solemnibus anno Christiano 1363 suo reddidit spiritum Creatori. Visus est in ejus morte splendor ingens, qui lectulum ejus circumdedit, et corpus ejus suavissimam odoris fragrantiam expiravit. Nec defuerunt aliquæ visiones, et revelationes de gloria illius, ac beatitudine, sed et multis eum Dominus miraculis illustravit. *IBID.*, 6 jan.

S. Joannes Eleemosynarius Alexandrinus Patriarcha omnigenis virtutibus copiosissime instructus, ad eas acquirendas oppido est adjutus mortis memoria, mane ratus, ad vesperam se non perventurum, sub vesperam vero se posteram lucem non visurum. Atque ut hanc mortis memoriam omnino vivam, recentemque conservaret, jussit construi sibi sepulchrum, sic tamen ut imperfectum relinqueretur, atque hujus præfecti quotidie ad eum ventitarent, qui palam hæc ei dicerent: « Monumentum tuum est adhuc imperfectum, Domine; jube

ergo, ut id finem accipiat. Incertum est enim, qua ora fur ingrediatur, nempe mors. » Erat igitur vita Joannis quasi continua mortis memoria, ad quam Dominus eum permovit, quo panderet veræ vitæ viam. Neque ille turbatus, sed lætatus, non nescius finito jam prælio proximam esse coronam, perennemque quietem. Porro mors ejus sic habet. Quo tempore Heraclius Imperator dimicaturus erat adversus Cosrohen Persarum Regem, qui vastarat Jerusalem, ablataque Dominica cruce, multis victoriis insolescebat, Nicetas Imperatori familiaris Joanni, venit Alexandriam multis eundem rogatum, quo secum pergere Constantinopolim dignaretur, impertitum benedictione Imperatorem prius, quam progrediretur in aciem (tanta fuit Principum pietas et reverentia, qua Joannem prosequerentur) solvit Alexandria Constantinopolim cum Niceta, qui navigio fluctuante per cœleste quoddam visum, noctu vidit Patriarcham cum pauperibus, aliquando quidem per totam navem circumcursantem, quandoque vero manus extendentem, atque e cœlis auxilia flagitantem. Rhodum appulsus S. Patriarcha, non in somnis, sed omnino vigil, virum splendidum, præferentem manu sceptrum, dicentemque audivit hæc: « Vocat te Rex Regum. » Intellexit vir sanctus a Domino, ad alteram vitam se evocari. Quamobrem a Niceta se subito expedit, et in Cyprum profectus, Amathuntem, in patriam pervenit, ubi condidit in hæc verba testamentum: « Ago tibi gratias, Deus meus, quod me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, et quod ex mundi bonis nihil aliud mihi reliquum sit, nisi tertia pars nummi, quam ipsam quoque jubeo dari pauperibus, qui mihi sunt fratres in Christo. Quando enim Dei permissione creatus fui Episcopus Alexandriae, inveni in Episcopatu meo circiter octo millia librarum auri, ex oblatione autem piorum collegi denis millibus plures; has pecunias, quas cum cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui, cui nunc quoque trado animam. » Decessit S. Patriarcha anno Christiano 620 (teste Cardinale Baronio) Imperatore Heraclio, et Summo Pontifice Bonifacio nominis hujus V. Sepultus est ad S. Tychonis in duorum tumultu Episcoporum, quorum corpora haud aliter ac si viverent adhuc, invicem secessere, mediumque S. Joannis corpus recipere. Anima visa fuit cœlum conscendere ad-

mirabili circumfusa gloria, cum innumera pupillorum, viduarum, et pauperum corona præcedente, et manibus ramos præferente, sacræ ejus reliquiæ suavissimum sudavere liquorem, morbis curandis opportunum. *IBID.*, 23 jan.

Sanctus Julianus, Cochensis Episcopus, cum cœlesti vita, doctrina, et miraculorum gloria floreret, jamque ageret 80, ætatis annum, visum Deo fuit eum gravi exercere ægritudine, qua se consummandum, atque ad cœlestem patriam evocandum cognovit. Ergo Pontificalibus indutus et pallio, SS. Sacramenta suscepit; inde sibi cilicium asperissimum stravit, seque in terram abjecit, cinere aspersit, suo capiti lapidem supposuit, ut Servatorem nostrum quadamtenus imitaretur. Cumque eum agon mortis exerceret, advenientem vidit virginem pulcherrimam, candidissimis opertam vestibus, instar solis radiantem, roseo diademate redimitam, cœlitumque et multarum virginum choris comitatam concinentium: « Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo. » Vir sanctus ut cœlestem musicam audiret, genua humi fixit magno pietatis affectu, et pro tanto beneficio sibi collato gratias egit Deo, Deiparæque, quod ad se dignata fuisset invisere, quæ his eum verbis affata est: « Accipe, serve Dei, palmam symbolum virginæ integritatis ac puritatis, quam servasti semper illibatam. » Sic effata disparuit, totumque cubile fragrantia, et odore suavissimo plenum reliquit. Quamobrem vir sanctus, cum Deo gratias egisset, inter ipsas preces, quas fudit, sanctam animam efflavit, die Dominico 5 kalendas februar., anno Christiano 1228. Simul ut expiravit, viderunt, qui morienti præsentibus aderant, ex ejus ore procedere ramum palmæ venustissimum, omnique nive candidiorem, qui sublatus in aera visus patulum subire cœlum, Angelica harmonia suaviter, clarumque concinente. *IBID.* 28 april.

S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus, fuit extremis suis in doloribus adeo patiens modestusque, ut non Manlianus imperiis extorquere, sed humilibus precibus emendicare necessaria videretur, hac subinde formula usus: « Exhibe, aut fac mihi hoc, aut illud propter Deum, ut Deus hoc tibi retribuatur in futuro. » Quod si quis eum vel levissime reprehendisset, seque in ejus famulatu, vel minimam molestiam passum

significasset, mox percusso pectore illam solemnem pœnitentis formulam recitabat, cujus initium est: *Confiteor*, etc. Cumque jam morte propius adesset, quidam Comes intimus ejus amicus eum visitatum venit. Quem vir sanctus serio monuit, ne subjectos sibi populos nimis vectigalibus, tributisque exhauriret, nisi severius a Deo puniri vellet. Quo audito Comes ostupuit, quod exigere ejusmodi tributa sibi tantum cogitando proposuisset, numquam tamen exegisset, neque deinceps exigere vellet, quod suas cogitationes ei divinitus esse revelatas agnovisset. Interea majora semper incrementa morbus suscipiebat, ægrumque graviores usque dolores excipiebant, cum denique ei felix hora mortis affulsit, qua eum Dominus ad æternæ gloriæ præmium evocavit. Itaque anno Christiano 1132, kalend. april. feria sexta ante Dominicam Palmarum sub gallicinium sanctus Præsul anno ætatis 80, episcopatus L, decessit. Sacrum corpus ejus relictum est usque ad diem martis vesperam sequentis hebdomadæ, et integrum, fœtorisque omnis expers duravit. Ad funus ejus innumera mortalium concio cum tribus Episcopis confluit. Neque tantummodo Gratianopolitanæ Diœceseos homines, sed exterorum quamplurimi concurrere, qui sacris ejus pedibus oscula libantes, eorundem contactu suos annulos, et precatoria rosaria consecrarunt. Sepultus est ad S. Mariæ, ubi fuit, et est a Christianis cultus, et a Deo multis miraculis illustratus. *IBID.*, 1 april.

Sanct. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, cum jam septuagesimum ageret ætatis annum, religionis initæ quartum et quadragesimum, et Archiepiscopatus sui tertium decimum, lenta febris consumptus est. Et quamvis ei medicorum nonnulli spem vitæ darent, ipse tamen illud Regii vatis oraculum reddidit: « Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. » Jussit omne, quod domi suæ superesset, pauperibus erogari, quod fuit adeo exiguum, ut subductis exequiarum sumptibus non nisi quatuor aurei fuerint reliqui. Sanctis ergo Sacramentis armatus, cum jam quasi vocis usu destitutus videretur, in has tamen voces erupit: « Servire Deo regnare est. » Plenam sibi prælegi jussit Indulgentiam, qua summus eum Pontifex eo tempore donarat cujus etiam se participem fecit, inde cum Religiosi commilites ejus, finitis matutinis preci-

bus, Laudes (ut vocant) orsi fuissent, et vir sanctus eo modo, quo poterat, versiculos aliquot repetisset, crucifixum ferventer amplexus, et reverenter osculatus expiravit, noctu Dominicæ Ascensionis sub auroram postridie kalendas maii, anno Christiano 1459, quo tempore sæpe beatitas ejus divinitus est revelata. Degebat Florentiæ, cum vir sanctus expiraret, Papa Pius II qui, quod mortis ejus non esset commonitus, ægre tulit, jussitque eum magna solemnitate, pompæque humari, et ab omni sua curia exequias celebrari, sicut et factum. Itaque primo sacrum funus ad Ecclesiam Cathedralē, dein ad cœnobium S. Marci Ordinis Prædicatorum delatum, quo non tantum civitas omnis, sed confines etiam populi concurrerunt, ut sacrum corpus et contemplarentur, et oscularentur et indulgentias, quas Papa Pius concesserat, consequerentur. Fuitque concursus tantus mortalium, ut nonnisi octiduo elapso potuerit sepeliri. Cæterum hoc octiduo sacrum corpus semper integrum, bella facie visendum duravit, artubus omnibus mollibus, flexilibus, suavissimamque fragrantiam spirantibus. Sepultus, ut jusserat, in Ordinis sui cœnobio, ad S. Marci pone suos religiosos Fratres, ubi Dominus eum multis miraculis illustravit. *IBID.*, 11 maii.

S. Prosper Episcopus Aquitanicus Rhegiensis Pontificatum (teste Baronio) gessit annos omnino quatuor ac viginti (quamvis aliqui nonnisi duos et viginti ei tribuant) sub quorum finem, Dominus ei gravium, prolixarumque, et perutilium ærumnarum, quas ejus unius amore sustinuerat, mercedem redditurus, eum lethali morbo dejectum lectulo affixit; unde cum se corporis ergastulo emancipatum, atque in cælum sublatum iri propediem præscisset, admodum lætus, hilarisque familiam sui Præsulis, sanctique Patris casu mœstam, convocavit, rogavitque ne suo discessu dolerent, sed sui causa potius gauderent, neque inviderent suam sibi beatitatem, maxime cum se nosset eo concedere, unde posset eis opitulari. Deinde, cum fuisset benedictionem Sacerdotibus et clericis, et multis civium ad eum videndum congregatis impertitus (comprecantibus omnibus, ejusque agonem juvantibus) facies ejus mira gratia et claritate resplenduit, et spiritum Deo reddidit, qui pro tanta sua gloria eum crearat, omni populo piissimis, et uberrimis lacrymis pro-

sequente tam sancti Pastoris mortem, quæ incidit 7 kalend. julii, anno Christiano 466, cum rerum potirentur Papa Hilarius, et Imperator Leo. Extra civitatem solemniter ad S. Apollinaris humatus, ejus honori templum hoc ipse consecravit. Multis Dominus hunc sanctum Pontificem miraculis illustravit, omnibus ad ejus tumulum impetrantibus quæcumque postulassent. *IBID.*, 15 jun.

S. Malachias Episcopus Hybernæ aliquando familiarius suos Cœnobitas allocutus, cum forte mortis mentio incidisset, et singuli, quo loco, quæve hora decedere gestirent, significassent, interrogatus etiam vir sanctus: «Si hinc migro, inquit, nusquam libentius, quam unde una cum nostro Apostolo resurgere, possim (dicebat autem ad sanctum Patritium) si peregrinari oportet, et ita permittit Deus, Claram Vallem delegi.» Interrogatus etiam de tempore: «Diem, inquit, solemnem omnium Defunctorum, propter plurima suffragia, quæ pro iis tunc ab Ecclesia offeruntur. Si simplex votum putatur, impletum est; si prophetia, ne iota præterit.» Cupiebat S. Malachias, ut Summus Pontifex Hybernæ Archiepiscopus Ardamacanum scilicet Primatem, et alterum a Celso constitutum, et ab Innocentio II confirmatum, pallio impertiretur, quo facilius commissos sibi populorum greges gubernarent. Quamobrem Concilium convocavit, ut cleri, totiusque insulæ nomine id a Papa (sic enim decretum fuerat, cum vir sanctus esset Romæ) flagitaretur. Atque hoc oneris, itinerisque ipse vir sanctus suscepit certus ire Romam, Papæ (qui tunc erat Eugenius IV, S. Bernardi discipulus, et olim monachus Claræ Vallis) supplicatum. Claram Vallem appulsus a S. Bernardo, monachisque ejus exceptus est, ut veterem amicum electumque Dei vas decebat. Quarto, aut quinto die post, cum sacra Missarum solemnia singulari pietatis affectu publice celebrasset, die quæ S. Evangelistæ Lucæ sacer est febris correptus, se decessurum propediem divinitus intellexit, prædixitque. Aucta febris vi, divinissimum Eucharistiæ viaticum, Extremamque Uncionem reverentius percepturus de sublimi sua cella, quam habitabat, ad Ecclesiam descendit, et eodem rediit semper, quamvis jam morti proximus esset, nullam supercilii nubem, nullum frontis fulcum, nullam oculorum cavitatem, nullam narium rugam, nullam

dentium ariditatem, nullum labiorum livorem, nullum vultus pallorem, nullum languorem, nullumque lethale signum præ se ferens. Illuxit interim festa Sanctis omnibus solemnitas, quam cum mira animi lætitia exegisset, et convocatis cœnobitis suo satisfactum divinitus desiderio, quo decedere illi ambierat, dixisset, pollicitus, eorum se memorem in cœlo futurum, impertitus eosdem benedictione, secundum noctis medium anno Christiano 1148, ætatis vero suæ quarto et quinquagesimo feliciter expiravit, loco, dieque, quem sibi delegit, ac prædixit. Restitit sopito, quam mortuo similior, vultuque adeo nitido, sereno, Angelico, ut morte plus formositatis accepisse videretur. *IBID.*, 3 nov.

Sanctus Carolus Borromæus, cardinalis et archiepiscopus Mediolanensis decurso augustissimo vitæ stadio, triumphatis vitiis, conquisitis ad unam omnibus masculis nobilissimisque virtutibus (eas quippe Beatus Archiepiscopus, quo satis muneri suo pastoralis faceret, prosecutus fuit) non potuit enim vero alium sibi finem, quam longæ seriei sanctissimarum actionum debitum polliceri. Quamobrem propinquante obitus hora, quasi eam præagisset, visitato primum devotionis, ac reverentiæ indicibili affectu Jesu Christi Redemptoris nostri sacrosancta syndone, montem Varallum adiit prope Novariam, Coram sepulchro, quod ibi visitur Servatoris nostri, quindecim dies insumpsit asperissimis pœnitentiæ operibus, vigiliis, oratione: et animam cœlesti gloriæ per generalem totius vitæ confessionem, testibus suspiriis, et profluvio lacrymarum aptavit. Et si vero tertiana febris correptus esset, scilicet mortis nuncia, nequaquam tamen intermisit sancta exercitia (sed tantum moderatus fuit) aut quotidianum Missæ sacrificium, quia totis præcordiis ad supremam rerum experientiam anhelabat. Hinc deinde iter flexit Aronam versus, et ingressus lacum majorem, contendit Asconiam in dominio Helvetiorum, ut ibi collegium quoddam studiorum adolescentum nutu Summi Pontificis ordiretur. Ubi vero ingravescere morbum sensit, incunctanter cœpit Mediolanum regredi, et totum perfectionis tempus exercitiis spiritualibus fefellit, utputa orando, nucleos ad portum perennis patriæ dirigendo, inflammando socios, et vectores omnes, qua pollebat ardentissima charitate, ad supremam felicitatem: idque

sermonibus de gloria Beatorum, adeo ignitis et penetrabilibus, ut ex oculis auscultantium manantes lacrymæ corda eorum intime vulnerata probarent. Mediolanum impulsus circa vesperam Commemorationis Fidelium animarum altera die quæ fuit tertia Nonas Novembris anni 1584, ubi eam colloquiis apprime salutaribus traduxisset, sub tertiam noctis horam, perceptis admiranda devotione, et profundissimo humilitatis sensus Ecclesiasticis Sacramentis, oculis in pictura sepulturæ Christi mortui defixis, coopertus cilicio, aspersus cinere, velut alter Martinus, cujus virtutes sollicite vivens sectatus fuerat, tranquillissimo omnium membrorum situ dilectam Deo animam consignavit, ultimo anno Pontificatus Gregorii decimi tertii, ætatis suæ quadragésimo septimo. Difficile dictu est, sanctissimi Pastoris inopinata mors, quem lucum, quæ lamenta, quos gemitus inter inopes pariter et opulentos pepererit. Deplorabat Ecclesia vigilantem Episcopum, tribunal incorruptum judicem, pupilli strenuum defensorem, egeni liberalissimum Mecænatem; breve faciam, universa tristabatur civitas, quia neminem in tanta hominum frequentia invenire erat, quem non Cardinalis Carolus aut reduxisset errantem, aut sustentasset debilem, aut rudum imbuisset scientia salutis, aut inopem atque afflictum more medici, et patris optimi restaurasset. *IBID.*, 4 nov.

Sanctus Franciscus Salesius Episcopus Genevensis cum in morbo extremo constitutus esset, et quæsitum ex eo fuisset, num pharmaci nescio quid haustum lubenter esset, et num ignium vim, novaculæque sentiret, quibus corpus lancinabatur? «Sento enim vero, inquit, verumtamen ægrum habete, ut lubebit.» Quod si ad ista sensus supererat, omnino confirmare possumus, illum etiam tum longe vehementius ignes persensisse divinos, quorum vis adigebat ad pia suspiria, et ex ejus ore verba eliciebat plena charitatis tum erga eos, qui opem ferebant, tum erga eos, qui officii causa alii ex aliis adventabant. Rectori Collegii Societatis Jesu, miranti, miserantique vim morbi tam inexpectatam tamque repentinam: «Expectans, inquit, expectavi Dominum, et intendit mihi.» An non vero, perrexit Rector idem, si Domino Deo visum esset te in præsentia evocare, voluntatem tuam ad ejus beneplacitum conformares? «Tam mihi

accepta, subiecit Religiosus æger, hæc hora, quam alia quævis ; Dominus est, faciat, quod bonum est in oculis ejus : de me statuatur, ut sibi placuerit, quidquid sancta ejus dextera porrexerit, æquo animo excipiam, et lubenter. » Atque hic professionem fidei emisit, eaque absoluta, addidit de suo hæc : « Si mille essent in terris religiones, ego unam, et solam approbo Catholicam, Apostolicam, Romanam : atque in ea profitenda emori volo, quascumque tandem in contrarium suggestiones adversarius immiserit. » Hortanti idem, ut illud Christi Domini usurparet : « Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste ; » subiecit : « Non sicut ego volo, sed sicut tu : » addiditque : « Ex quo tempore Salvator meus calicem cruciatuum, et mortis in passione bibere animum induxit, calix idem, ad electos quod attinet, suavitate et consolatione plenus est, nec quidquam habet amaroris. » Quæsivit idem Rector : Numnam sanctissimæ Trinitati dedicare se vellet ? Atque hic æger ardorem intendens, totusque charitate æstuans hæc firma voce pronuntiavit : « Quidquid in me est, voveo et consecro Deo, memoriam factaque Patri ; intellectum, cogitationes, verba Filio ; voluntatem, affectusque Spiritui Sancto ; cor, corpus, linguam, sensus, dolores omnes meos sacrosanctæ humanitati Christi Jesu, qui mea causa non dubitavit prodi, trahi in manus iniquorum, et crucis subire tormentum. » Interea rumor de instante morte Francisci, omnium animos incredibili mœrore opplevit : ac Vicarius quidem Generalis Illustrissimi Archiepiscopi Lugdunensis ejus causa Orationem indixit horarum quadraginta, sanctissimo Sacramento exposito : et quoniam gravissimo sopore deprimebatur æger, ad eum excitandum varii varia percontabantur, quibus ille sic satisfaciebat, ut non aptius vigil quilibet, et facultatum animi sui plane compos mirabilem quemdam in modum sui erat : neque enim ejus amorem ad æternitatem tendentem intercipiebant lethalia illa symptomata, quibus corpus atterebatur : animus in res celestes erectus, aut, ut dicamus aptius, Spiritus Dei, quo agebatur sancta quadam metamorphosi rerum omnium creaturarum voces mutabat in sonos, quos facile ardens ejus charitas intelligentia comprehendebat. Cum sacerdos quidam ex venerabili Patrum Fuliansium Ordine suggestisset, futurum forte adhuc, ut in throno Genevensi sedens cerneretur :

« Ego, inquit, numquam concupivi thronum Genovensium ; unam salutem eorum expetii. » Quærenti alteri num sic carissimas filias suas Ordinis Visitationis orphanas relinqueret ; ter illud Sancti Pauli iteravit : « Qui cœpit opus perficiat. » Famula autem quædam monialium Ordinis ejusdem, earum, quæ ultro citroque mandata, responsaque perferunt, rata exhilaraturam se officioso mendacio ægrotum, nunciavit adesse Illustrissimum Episcopum Chalcedonensem, cum Joanna Fremiorta. At his collectis in exclamationem viribus : « Neutiquam, inquit, soror mea : numquam plane mentiendum, quidquid demum inciderit. » Item ab alio quopiam invitatus, ad illud Sancti Martini usurpandum : Domine, si adhuc populo tuo sum nesessarius, non recuso laborem ; « At ego, dixit pluries, servus maxime inutilis sum. » Atque hic demum medici ipsum sensim deficere, atque adeo abesse proxime ab exitu conspicati, tempus esse pronuntiarunt Sacramentum Extremæ Unctionis, quod jam petierat, adhibendi : id vero dum sit, ipse qui inungebatur, respondens ad singula, fecit, quod in se fuit ad indulgentiam eo in articulo solitam proponi, lucrandam pie et religiose : tum illud Psalmographi adjecit : « Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me. » Sacrosancto corporis viatico incredibili suo dolore caruit, ob crebram vomitionem : quo quidem incommodo vix accidere quidquam gravius tunc potuit viro sancta dilectione æstanti. Unde voces eæ, quas tunc mittebat, dolore et amore permixtæ : « Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me ; renuit consolari anima mea, memor fui Dei, et delectatus sum. » Et Archiepiscopo Damasceño, profitenti advenisse se, ut opem ferret, illudque Salomonis afferenti : « Frater, qui juvatur a fratre, quasi civitas firma ; » subiecit æger : « et utrumque Dominus salvabit. » Perrexit Archiepiscopus : « Jacta super Dominum curam tuam. » Et confertim deinceps : Cor meum, inquit, et caro mea exultaverunt in Deum vivum. Misericordias Domini in æternum cantabo. Quando veniam, et apparebo ante faciem Domini ? indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. » Interea cum didicisset Dux Nemorosius, qui ex podagra decumbebat, Genevensem Episcopum in extremis versari, jussit se ad eum deportari :

et ubi ad lectum pervenit, provolutus continuo in genua, lacrymasque perfusus, sibi ut benediceret, itemque filio, Principi Genevensi flagitavit. Fecit Franciscus, ut potuit, brachium efferens et extendens : sciscitantibusque quibusquam, num eum Principem agnosceret? « Agnosco, inquit, Dux Nemorosius est; ego illius cliens sum. » Advenit postmodum Archiepiscopus Ebredunensis, invenitque occupatum prorsus in Deo : hæc inter cætera audivit, ingenti quodam mentis ardore ingeminantem : « Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus; Deus meus et omnia : Desiderium meum, desiderium collium æternorum. » Addidit deinde sancto quodam impetu Trisagium : « Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth; pleni sunt cæli et terra Majestatis gloriæ tuæ. » Hymnumque reliquum gratiarum actionis prosecutus est; tum adjunxit Psalmum quinquagesimum cum gratiarum actione ex imo corde proficiscente, de beneficiis omnibus, quæ Dominus Deus in se contulisset. Post amicorum cujusdam adstantis manum prehensens, stringensque, « advesperascit, inquit, et inclinata est jam dies. » Et quærenti ex ipso cuiquam, timeretne eo extremo momento dæmonum conatus : « In Domino confido, subjecit, ipse deducet de fovea laquei. Qui cœpit, perficiet; » quas voces cum ingeminaret, ad animæ usque interclusionem, vox denique eum deficit, Sacrum Nomen Jesu finientem : clausula utique tanta virtute digna : ut quo modo infans linguam primum in ea voce solvit : « Deus meus, » sic vivere desierit in Jesu Nomine : quasi voce illa priori agnoscere principium suum; posteriore Redemptorem veneraretur; mox siquidem inter Sanctorum Litanias, quæ a circumstantibus recitabantur, ubi ad illa verba ventum est, « Omnes Sancti Innocentes, » dum iterantur tertium, beata illa anima corpore soluta est, sidusque illud militantis Ecclesiæ extinctum terris, micare cœlo cœpit, ubi radii gloriæ, ad quam evectus est, nullam unquam defectionem patientur. Obiit anno sæculi hujus secundo et vigesimo exeunte, 5 kalendas junii, hora 8 vespertina, anno ætatis 56, Episcopatus 20.

Vita, p. V, c. x.

Alanus de Solmini ac Episcopus Carduncensis nulla infirmitate fuit correptus, quæ præcursor mortis esset, ex mera virium imbecillitate, roborisque defectu hunc mun-

dum deseruit, continui labores, jejunia, vigiliæ, aliæque mortificationes eum ita debilitaverunt, ut sibi ipsi vix amplius hæreret, nihilominus mutuato e sua imbecillitate robore 6 idus septembr. anno 1659, visitationem in Figea, censi tractu reassumens, magno animo munus suum peragebat, prædicabat ubique, Confirmationis Sacramentum conferebat, Congregationibus Foraneis assidebat, et reliqua non aliter perficiebat, quam si in primo vigore esset. Nemo non judicabat, eum nec diu ita perseveraturum, nec longius vitam suam protracturum; ipse solus hoc scire dissimulabat, ita nimirum ad labores incumberebat. Rogatus fuit, ut parum illud virium, quod superesset, Dei servitio dicaret, et aliquantulum a labore remitteret; verum cum vigor spiritus, carnis infirmitatem fortiter sustentaret, anima nullam ejus imbecillitatis curam habente, nihil hoc esse dictitabat : fateri tamen denique coactus fuit, haud amplius loqui se posse, eaque propter in sui locum unum e Missionariis substituit qui in Ecclesiis, quas lustrabat, concionaretur. Viribus tandem adeo defecit, ut ad aram faciens, quinquies subinde, vel sexies considerare debuerit; et qui in comitatu erant, formidarint ne porro Cadurcum visurus esset : certe reapse desiderabat ipse, visitationi immori, et centies iterabat, tali morte nihil honorabilius Episcopis accidere posse. Ut ergo animadvertit, se plane deficere, quo minus amplius gregi suo deservire queat, sub medium octobris se Mercuesium deduci curavit, quo etiam hic fortissimus athleta e medio certaminis palmis ac lauris onustus, laboribusque exhaustis translatus fuit. Cum in arce sua existeret, vires magis ac magis ipsum defecerant, quo tamen nihil prohibente eximiam vultus hilaritatem, quam alias unquam præ se ferebat, ne filios contristaret, et singulis diebus usque ad Festum Dei Parentis sine macula conceptæ Missæ Sacrificium peregit. Post hunc vero diem ob sacri Mysterii reverentiam non amplius ausus est ad aram accedere, quod pedibus insistere nequirit; interim vero non omisit, quin in dies in Sacrarium domesticum se conferret, ibidem sacra Synaxi reficiendus, quamdiu videlicet pedes promovere posset; quinimo cum eo forte pergeret, lapsus oculi dextri pupillam læsit. Difficulter admittebat, ut in suo cubiculo altare erigeretur, assensit vero denique dicens : « Episcoporum cubicula

Sanctitatis esse Sanctuaria, » et hoc quinque circiter diebus ante mortem accidit, sub quibus ad suppedaneum Altaris sacram Communionem sumpsit, nec ullum Sacrum audivit, neque SS. Sacramento in strato suo refici voluit, nisi eo die, qui ipsi supremus illuxit. 3 kal. januarii die vitæ ipsius penultimo sub vesperam plane defecerat, etsi nullum sentiret dolorem; utque impediretur Canonicum Officium recitare, quod hactenus numquam intermiserat. Breviarium ipsi subducendum fuit; institerunt deinde sui, ut lectum peteret, et quieti tantisper indulgeret, attento, in quo versaretur, statu; respondit ille: « Facite, quod vobis libet, neque enim propriam voluntatem amplius possideo. » Sustinere noluit, ut vestibus exueretur, dicens, eas ob longam consuetudinem sibi nec quicquam incommodo futuras, et certe quadraginta annis in lectum concedens vestes numquam exiit; verum a R. P. Dumas Secretario admonitus, quod, cum propria voluntate careret, æquum esset ut alterius sequeretur; obsecutus illas deposuit. Sub noctis medium animadversum est, eum ad extrema devenisse, unde significatum ipsi fuit, jamjam imminere mortem quod nuntium gaudio singulari perfusus excepit, volensque linteamine faciem sibi cooperiri, Sanctissimam Triadem invocavit, animam suam tribus Divinis Personis consignans, ut eas æternum adoraret, glorificaretque indistincte, hæc ex ejus ore verba prodierunt: « Sanctissima Trinitas, tibi animam meam commendo; Sanctissima Trinitas, miserere animæ meæ: Sanctissima Trinitas, tibi animam meam dono. » Post hæc conatus est omnia vitæ momenta, quæ adhuc supererant, bene collocare. Unum suorum Canonicorum Regularium proxime monuit, ut hora quarta matutina se confitentem audiret, et deinde Missam legeret: verum tantum temporis expectare noluit, nam una post hora, exomologesi ordinaria expiavit animam; hanc Missa subsecuta fuit, sub qua SS. Sacramentum per modum Viatici recepit; Patri illud non nisi modo ordinario ministrare volenti semel iterumque dixit: « Per modum viatici, per modum viatici, » maximum æternitatis iter mox se ingressurum probe gnarus. Facta gratiarum actione confessionem generalem de tota vita, licet cæteroquin innocentissima instituit, memor illius, quod S. P. Augustinus dicebat, ne sanctissimos quidem ex hac vita discedere

deberet, quin prius convenientem pœnitentiam egisset. Paulo post declaravit, qua ratione bona sua temporalia pro suis foundationibus perficiendis applicanda essent, et expresse voluit, ut quidquid haberet supellectilis, ad utriusque sexus orphanos pertineret: quo sic ordinato se non amplius ejusdem dominum considerans ad Matrem Superiorem puellarum orphanarum misit, linteum per eleemosynam rogaturus, in quo tamquam Christi pauper terræ mandaretur. Consignata Sanctissimæ Trinitati anima sua suisque bonis pauperibus transcriptis, non aliud ipsi superfuit, quam corpus, quod filiis suis Canonicis Regularibus Cadurci a se fundatis reliquit, et Priori injunxit, ut eum sine pompa velut simplicem Religiosum sepelirent, damnans exemplo suo plures mundanos, qui post mortem quoque fastum suum continuantes honorem quærunt in funeralibus, quæ omnes mundi honores claudunt, voluntque splendide eum in locum deportari, ubi putredine consumendi sunt. Cum ita rebus omnibus sancte providisset, non sine fervore Vatis Regii Psalmum intonuit: « Misericordias Domini in æternum cantabo, » coelestem illam Jerusalem, quo spiritus properabat, sibi ob oculos ponens, in qua uti Rex ille Sanctus dixit, æquum est, ut hymni ad Dei gloriam decantentur, nostraque illi vota persolvantur. Hæc eadem verba crebrius repetebat, non sine manifesto cordis sui jubilo, ardentissimoque desiderio quo unice ad unionem cum summo bono anhelabat. Voluit postmodum a Curione Mercuesiano oleo infirmorum ad supremam luctam fortiter cum inimico subeundam inungi sub qua inunctione ad preces omnes magna cum fide, et devotione respondit. Tum aliquantulum quietis ipsi indultum fuit, quod admodum debilis, et viribus plene destitutus esset. Post hæc ei insinuavi, Illustrissimum nostrum Antistitem, ejus dignissimum successorem mihi scripsisse, ut suo nomine benedictionem illius postularem: mox is protracta e lecto manu plane tremula, eidem suāviter renitens bene precatus est, testatus, se non absque gaudio ex hoc sæculo migrare, quod a Deo talem Successorem, qualem desideraverat, obtinuisset, quod alias sæpius nobis dixerat. Deinde instar alterius Jacobi Reverendissimo Patri Garato Cancellatæ Abbati, et universim omnibus Canonicis Regularibus sub sua Reformatione degentibus ceu filiis chariss-

mis suam benedictionem largitus est, quem ipsum favorem domino de la Serre Conques Generali Vicario, et officiali suo exhibuit, qui eundem submisso petiit, et posteaquam suum animi dolorem ex ejus e vita decessu testatus est, instanter illum rogavit, sui, suæque Diœceseos apud Deum in cœlis meminisse dignaretur, in quod sanctus Præsul ipsi pollicitus est, suaviter in eum intuens, suoque capite præbens annutum. Desideraverat etiam præsentiam dominorum Canonicorum Capituli sui Cathedralis; verum nonnisi post ejus obitum Mercuesium adventarunt. Circa nonam antemeridianam eum plurimum deficere animadvertens signum Christi e cruce pendentis sumpsi, dixique felicissimum illud momentum imminere, in quo « Sacrificium consummandum esset; » utrum non mori vellet, quemadmodum in unione Ecclesiæ vixisset, et actus exercere cum primis in hora mortis necessarios; tunc moribundus manus protrahens, jungensque, et oculos cœlum versum attollens Symbolum Apostolicum integre, et distincte recitavit. Actus deinde Fidei, Spei, Charitatis, Adorationis et Contritionis elicit tanta cum devotione, ut omnium adstantium oculi lacrymas ubertim fuderint. His actibus completis illi crucifixum deosculandum, et adorandum obtuli; noluit vero ipse nisi extremæ solum pedis crucifixi parti osculum infigere, cum manibus prehensum conatus est ad se intra lectum assumere, dato signo, ut linteum attolleretur. Cum quæsitum fuisset, utrum crucifixum supra pectus collocare vellet, secundum respondit, hunc ipsisimum illius locum esse; re ipsa pectori suo impositum tam fortiter sibi adpressit, amplexusque fuit, quasi eum cordi suo imprimere vel cum ipso cruci affigi concupisceret, ut cum S. Paulo dicere posset: « Christo confixus sum cruci: » voluit illum ceu myrrhæ fasciculum inter ubera sua collocare, et inter brachia patientis Jesu mori; vel ceu quodam epithemate adhibito, hoc pacto cordis sui corruptionem impedire; vel denique ceu tutelam contra nostros in hora mortis aggressores adhibere. Suum ergo Dilectum ita penes se retinere petiit, ut sibi linteo facies obtegeretur, sicque quieti indulgere posset, quod uni jam Deo adhærere vellet: perseveravit in hoc statu horam circiter, nullum interea verbum elocutus, sub horam decimam dixit, se in meridie consummandum, quo se moriturum innuebat, modum

videlicet loquendi priscorum Thebaidis Religiosorum secutus; hi namque se tamquam hostias considerantes mortem suam consumptionem appellabant, et si Deus aliquem advocaret, talem non mortuum, sed consummatum dicebant. Post hæc parum cum hominibus plurimum vero cum Deo egit: quando propius ad lectum accedebamus cum ipso collocuturi, non aliud quam de Sacrificii sui consummatione respondebat: « Consummo Sacrificium meum, » aiebat: » consummo Sacrificium meum; vel potius Deus est, qui illud consummat; oportet ergo, ut illud consummare permittatur. » Rogatus fuit, ut aliqua documenta suggereret; ad quod respondit: « Non possum loqui, nisi quod Dominus posuerit in ore meo; » et utcumque urgeremus, haud tamen aliud responsum retulimus: nunquam ne minimam displicentiam, vel inquietudinem præ se tulit. Fervens desiderium abeundi ad Deum, qui est unica felicitas, et perfectio Sanctorum, ei centrum eorum quietis; hæc ex ejus ore verba vitæ omnino postrema expressit: « Et quando liberabor de corpore mortis ejus? » atque mox agonem ingressus fuit, qui horæ quadrantem non excessit; sub quo oculos in cœlum continue fixos habebat: eodem tertiam tempore legi cœpta fuit Passio Dominica a S. Joanne Evangelista descripta, et eo momento, quo hæc verba prolata fuerunt: « Et inclinato capite tradidit spiritum: » suam etiam animam ipso omnino meridie Deo tradidit, nullo amplius signo alicujus motus edito, id quod ab omnibus, qui adstabant, notatum fuit. *Vita*, l. II, c. xxii.

*Illustria Religiosorum merientium
exempla.*

Sanctus Antonius Religiosorum Fundator, cum jam quintum supra centesimum annum ageret, postquam inclyta sui nominis fama, et innumerabilium miraculorum gloria et eximia sanctitatis existimatione omnes orbis terrarum oras impleisset, suisque eas domita carne, victa styge, debellataque hæresum impietate magnificis trophæis insignisset, Deo revelante didicit, adesse sibi metam laborum; suos igitur supremis allocutus verbis, ad omnigenæ studium virtutis

incitavit, monuitque cane pejus, et angue caverent familiares hæreticorum congressus esse nimirum juratos Jesu Christi hostes, et Catholicæ prædones veritatis. Hinc a duobus adstantibus, sine funebri pompa, loco nulli mortalium noto suas humari jussit exuvias, nempe veritus, ne quid eis honoris deferretur, Hinc et singulari cura cavit, ne post obitum suum, in Ægyptum referrentur, ne scilicet (quod erat Ægyptiis solemne) balsamo, et aromatibus conditæ, multis incorruptæ sæculis durarent. In hunc enim Ægypti morem vir sanctus acribus sæpe verbis fuerat invecus, non dubia spe, de resurrecturi corporis sui gloria in œcumenica illa mortalium omnium anastasi reddenda securus. Eoque, quovis loco mortuus sepeliretur, nihil angebatur. Secundum hæc testamentum condidit, id est, pauculas, easque centunculatas pannucias in pauperes erogavit. Binæ vestes de caprarum textæ villis erant adhuc super cum cilicio. Quarum alteram S. Athanasio (a quo recentem dono perceperat, quique eam pretiosissimi muneris instar asservavit) legavit: alteram Episcopo Serapioni: cilicium denique duobus discipulis. His ita compositis ad universum discipulorum cœtum conversus: Valet, inquit, viscera mea. Antonius enim migrat, etiam non erit in præsentī sæculo vobiscum. Hæc locutus, casta singulis oscula blande divisit, protensisque paululum pedibus imminentis fati punctum lætus expectavit, ut ipsa vultus hilaritate cœlitum, qui animam ejus cœlo subvecturi descenderant, præsentia facile agnosceretur. Hos comiter intuitus non quasi moriturus, sed migraturus placide in mortem consopitus, relictis mortalibus, ad cœlestia subvolavit. Corpus ejus perinde, ut si vivum foret integerrimum, pristinique tenax coloris, nihil corruptionis, nihil putoris, nihil gravis odoris spiravit. RIBAD., 17 jan.

S. Benedictus eodem anno, quo decessurus erat, et in cœlum migraturus, ipse suum monachis obitum, diemque mortis indicavit; altum tamen præsentibus silentium indixit, et absentibus nuntiavit se suum eis obitum certis indicibus tempori significaturum; cumque jam morte propius abesset, sex ante diebus recludi tumulum jussit. Hinc ardentibus cœpit æstuarē febribus. Jamque sexto die appetente suæ certus mortis, morboque contactus in Ecclesiam sese jussit deferri. Hinc sacra Synaxi refectus

humeris Monachorum acclinatus, manibus, oculisque in cœlum sublatis, una cum precibus animam benedictam Benedictus suo reddidit Creatori, quem tantum ille suæ gloriæ propagatorem crearat. Simul vir sanctus expiravit, quidam Monachorum eum in cœlum vidit evolantem. Sanctus enim Maurus ejus discipulus in Galliis vidit stratam palliis atque innumeris coruscantibus lampadibus viam, quæ recto Orientis tramite ab ejus conclavi in cœlum sese porrigebat, cui venerando clarus habitu vir assistens, cujus esset via, quam cerneret, percontatus est? Ille se nescire professus, audiit: « Hæc est via, qua dilectus Domino Benedictus cœlum ascendit. » IBID., 21 mart.

Sanctus Bernardus Abbas, cum jam esset affecta senecta fatigatus, exhaustusque voluntariis corporis afflictionibus, infirmitatibus, itineribus, et gravissimis (quibus toto vitæ decursu fuit obrutus) negotiis, cœlestis patriæ, summique boni facie ad faciem videndi desiderio inflammatus, denique periculosa stomachi debilitate fractus, nihil alimentui potuit retinere. Accessit eo dolor extremus, foedusque pedum tumor. Atque has corporis afflictiones tanta exporrectæ frontis hilaritate, tanta totius oris comitate vir sanctus excepit, similis ut esse videretur navarchi, qui multas perpersus insani maris procellas, securo destinatoque sese portu propius adesse conspiciatur, et lætatur. Ipsemet vir sanctus ad amicum Arnaldum Abbatem scribens, morbum suum significat in hæc verba: « Suscepimus charitatem vestram in charitate, et non in voluptate. Quæ enim voluptas, ubi totum sibi amaritudo vendicat. Nisi quod solum nihil comedere, utcumque delectabile est. Somnus recessit a me, ne vel beneficio sopiti sensus, dolor unquam recedat. Defectus stomachi, fere totum quod patior, est. Frequenter in die ac nocte exigit confortari modico admodum qualicumque liquore. Nam ad solidum omne inexorabiliter indignatur. Hoc parum, quod dignatur admittere, non sine gravi molestia sumit, sed timet graviolem, si se vacuum omnino dimiserit. Quod si plusculum interdum admittere acquiescat, id gravissimum. Pedes et crura intumuerunt, quemadmodum hydropicis contingere solet, et in his omnibus, ne quid lateat amicum de statu amici sollicitum, secundum interiorem hominem (ut minus sapiens dico)

spiritus promptus est in carne infirma : orate Salvatorem, qui non vult mortem peccatoris, ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat; curate munire votis calcaneum nudum meritis, ut is, qui insidiatur, invenire non possit, unde figat dentem, ut vulnus infligat. » Hactenus S. Bernardus supremam suam recensens, describensque infirmitatem, collatamque a Deo tot inter corporis ærumnas, animi fortitudinem, et æquitatem. Cum jam morte propius abesset, ad eum certatim confluerunt Episcopi provinciales, multique Abbates, quos tanti Patris sui jacturam querentes ipse comiter solatus (ut erat modestissimus) ait, inutilem se esse servum; par esse, ut aliquando arbor sterilis eradicaretur. Denique inter suorum manus lacrymasque filiorum purissimam animam suo reddidit Creatori, 13 kal. sept. anno Christiano 1153, natus annos quatuor et sexaginta. Ibid., 20 aug.

S. Dominicus celebrato Bononiæ altero Generali Conventu (qui fuit ei supremus) læthali correptus est infirmitate, qua se corporis ergastulo absolvendum, et ad cœlites evocandum cognovit. Nam haud multo ante, cum pro solempni suo precibus vacasset, apparuerat illi Dominus his eum verbis allocutus : « Veni, amice, veni vera gaudia possessurus. » Quibus ex verbis ut imminere sibi mortem perspexit, nequit conceptam animo lætitiā dissimulare, quod abesse jam propius illa se meta sentiret, qua cum vita finiuntur ærumnæ. Quamobrem jussos adesse Cœnobii illius tyrones (quos non paucos ea domus numerabat) ex aggestis illis asseribus, quibus incubabat (nam lecto non utebatur) velut quodam suggestis comiter affatus, ad amorem Dei, cœptæque religiosæ vitæ perseverantiam adhortatus est. Hinc apud ejus Cœnobii Præsidem totius vitæ peccata recensuit; dein senioribus domus in hæc verba valedixit : Filii et Fratres mei, quos animo impressos circumtuli semper, et porro quoque ferram, ne dolete discessu meo, nam fructus hic est contempti propter Deum mundi, sic posse decedere, sicut me decedere, videtis; quanto minus terræ nobis adhæserit, tanto melius fuerit, et ut æternæ vitæ potiamur, hujus est faciendæ jactura. Ultima nunc imminet mihi vitæ linea; quamobrem pro vestro solatio majoreque Dei gloria secretum quoddam vobis communicabo. Hucusque pro sua mi-

sericordia Deus virgineam integritatem, quam ex utero matris accepi, servare mihi dignatus est illibatam. Porro quemadmodum effusa fuit adversus me Dei liberalitas, ita confidite, filii, eandem vobis non defuturam. Sed qui quæstum hunc vult, sumptum faciat oportet. Opus est huic thesauro servando vigiliis, precibus, et familiaris cum mulieribus congressus fuga. Nullus integritatem suam periculo committat; quævis occasio satis esse potest ad hanc corrumpendam : nulla major est negligentia sine securitate, quæ propriæ aut alienæ virtutis confidentia fundatur. Venerabile, sanctumque castitatis nomen est instar vitæ, quæ facillime amittitur, nec ullo potest modo recuperari. Hinc eos ad amorem Dei, regularumque observantiam et Ordinis incrementum suavibus, ardentibus, et cœlestibus quodammodo verbis, tamquam verus pater a suis filiis avellendus, adhortatus, insuper precatu est, ut ad suorum fratrum jam defunctorum pedes sese sepelirent. Et vero quamvis arcanum de virgineâ integritate sua rectissimo fine, soliusque divini honoris, et filiorum suorum cautelæ causa, nullo vanæ gloriæ cupidine ductus, manifestasset, nihilominus hanc arcani sui revelationem sibi postea religioni duxit, accitoque Cœnobii Præside, culpam fassus est haud aliter, ac si gravissimo crimine se impiasset. Tanta fuit ei conscientiæ puritas, et verborum cautela. Hinc cum sibi SS. Eucharistiæ viaticum, et Unctionis extremæ Sacramentum petisset afferri, utraque singulari pietatis affectu percepit, sic ut ipsemet Sacerdoti responderet, et cum Religiosis præsentibus Psalmos pro solempni Ecclesiæ ritu morituris dici solitos distincte pronuntiaret. Porro cum præsentibus ejus filii tenere lacrymas nequirent, etiam ipse ubertim flevit, et quam suos diligeret, significavit. Itaque eos consolatus, majusque ab se mortuo quam vivo præsidium expectare jussos Domino commendavit. Porro cum fraternum amorem, submissionem voluntariam, Evangelicamque pauperiem identidem inculcasset, jussit eos incipere officium, quod agonizantibus, et morti colluctantibus recitari solet. Illis imperata Sancti Patris exsequentibus, sub illa verba : « Subvenite Sancti Dei, occurrите Angeli Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi; » animus custodia corporis absolutus, ab Angelis est in cœlum ad

æternam quietem sublatus. Decessit vir sanctus feria sexta, anno Christiano 1221, 6 augusti, anno 51 ætatis suæ. *IBID.*, 4 aug.

Sanctus Franciscus Seraphicus multo antequam decederet, suam sibi mortem a Domino revelatam, tempus quoque mortis, et diem certam suis cœnobitis edixit. In ægritudine illa, quæ fuit illi suprema, se deferri iussit ad S. Mariam de Portiuncula, jamque moriturus, tamquam verus paupertatis amator, quo similis esset Christo, qui nudus in cruce mortuus est, totum se vestibus nudavit, seque humi prostravit, et ne forte stigma lateris videndum circumstantibus exhiberet, id manu sinistra texit. Tum vero omnes ubertim flere, suamque orbitatem lugere. Ad quos ille conversus ait : « Ego, quod meum est feci; quod vestrum, Christus edoceat. » Intellexit ea verba quidam de cœnobitis, quem vir sanctus Antistitem, sive guardianum suum vocitabat, arreptamque veterem lucernulam, tortumque funem viro sancto obtulit cum dicto : « Hæc tibi tamquam pauperi commodo, et tu illa suscipias obedientiæ sanctæ mandato. » Incredibili lætitia vir sanctus gestiit; ut vidit, se mendicantem mori, mendicatoque amictu morientium involvi. Quamobrem meritis Deo grates egit, et in virtute sanctæ obedientiæ suis imperavit, ut, simul ac sese mortuum jam sensissent, se tantisper nudum reliquerent, dum mille passus conficerentur. Secundum hæc suos ad amorem divinum, sanctamque pauperiem, poenitentiam, mortemque pro fide S. Romanæ Ecclesiæ subeundam hortatus, commissis decussatim brachiis, præsentibus et absentibus suis benedixit, et valedixit in hæc verba : « Valete filii omnes in timore Domini, et permanete in eo semper. Et quoniam futura tentatio, et tribulatio appropinquat, felices, qui perseverabunt in his quæ cœperunt. Ego vero ad Deum propero, cuius gratiæ vos omnes commendo. » Sic effatus sibi prælegi iussit historiam Christi passi in Evangelio S. Joannis scriptam, cœptamque ab hisce verbis : « Ante diem festum Paschæ, etc. » Hisce prælectis ipse quoque modo potuit, illum Psalmum recitare cœpit : « Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus sum, » totumque absolvit in hæc verba : « Me expectant justī, donec retribuas mihi. » In quæ verba suum reddidit spiritum Creatori, Sab-

bato 4 non. octobr. sub occasum solis, anno Christiano 1226, conversionis suæ 20, ætatis suæ 45. *IBID.*, 4 oct.

De eodem sic scribit S. Bonaventura : S. Franciscus Seraphicus cum gravissimis arderet corporis doloribus, nullum aliud habebat fomentum eorum dolorum, quam ut et ipse divinas laudes caneret, et alios canentes audiret. In quo cum ab Elia pene objurgaretur, quod potius præstaret extremum illud tempus lacrymis, et poenitentiae impendere, respondit, non licere sibi aliter facere, cum sciret, se brevi cum Deo fore. S. BONAV., in *Vita*.

S. Thomas Aquinas cum imminere jam mortis horam tantopere sibi desideratam persentisceret, SS. Eucharistiæ Sacramentum sibi deferri rogavit, quod ille cernuus, humique prostratus adoravit, eundem præsentem sibi Dominum precatus, ut, siquidem probe scripsisset, operam suam qualemcumque propitius acceptaret; sin, suæ veniam daret ignorantiae, quod numquam sibi propositum fuisset, vel unguem latum a divina declinare voluntate, eoque omnia sua scripta divinis ejus platis subjicere, Romanæque Ecclesiæ (cui et vivens olim, et nunc moriens morigerus esset) censenda submittere. Hinc Eucharistiæ viatico instructus, extremoque ad ultimam luctam oleo inunctus, cum quædam ejus cognata percontatum misisset, ecquid opus haberet : Nunc, inquit, nihil, sed paulo post omnium rerum desiderabilium copia affluam. Denique cum religiosi illis cœnobitis pro collatis in se beneficiis, officiisque hospitalitatis grates egisset, veniamque, quod eis ægritudine suo fuisset oneri, petisset, et, ut mutuo se fraternoque amore complecterentur, rogasset, fixis in cœlum oculis, sublatisque manibus sereno prorsus ore sanctam animam exhalavit nonis martii sub auroram, anno Christiano 1274, quinquaginta natus annos. *RIBAD.*, 7 mart.

S. Antonius Paduanus, ut se laboribus exhaustum, viresque voluntariis etiam poenis jam fractas, et ægrum se denique persensit, paululum quietis sibi capturus, seque arctius Deo uniturus, et morti (quam sibi sciebat imminere) sese præparaturus assumptis duobus comitibus, viris admodum religiosi, in solitudinem, locumque procul a multis tumultibus, ac arbitris remotum secessit. Hic cum corpusculi affecti languor quotidie auxisset, perceptis

Ecclesiæ Sacramentis, et alternatim cum Sodalibus, prædictis septem Psalmis, quibus olim S. David pœnitens usus est, ipse solus Hymnum : « O gloriosa Domina, etc. » recitavit, invocavitque Deiparam Virginem, cujus favore meruit videre aspectabili, et amabili forma præsentem Christum, qui cum suaviter, semperque sui compos collocutus placidissime quasi consopitus sanctissimam animam in Dei manus edidit, qui ad tantam sui Nominis gloriam, et ad tantum totius Ecclesiæ suæ eam crearat emolumentum. Corpus velut in soporem solutum, vivo perinde colore rubuit, ejusque artus omnes adeo visi mobiles, ac flexiles, ut vivere adhuc, et spirare censeretur. Decessit anno Christiano 1221, idibus junii, anno ætatis suæ sexto et trigesimo, quorum quindecim, apud suos parentes, undecim in Ordine Canonicorum Regularium sancti Augustini, decem denique in religiosa Franciscanorum Familia sanctissime exegit. *IBID.*, 13 junii.

S. Franciscus de Paula Fundator Ordinis Minimorum cum tres regulas suis Monachis viris æque ac virginibus, et tertiariis ab Apostolica itidem sede confirmatas præscripsisset, unum et nonaginta jam natus annos, simul exilii sui metam, et laborum palmam sensit adesse, feria quinta sanctioris hebdomadæ, quam plurimis suorum religiosorum, qui ad eum supremum salutatum convenerant, præsentibus in templum descendit, multisque lacrymarum imbribus irroratus, sacro Eucharistiæ viatico refectus, suos Religiosos comiter amplexus, eosque ad mutuum amorem, concordiam, submissionem, aliasque id genus virtutes cohortatus, et benedictione impertitus, proximo statim ejusdem hebdomadis sanctioris die, piissime aliquoties crucis effigiem exosculatus, cum dixisset : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, » sublatis in cœlum manibus oculisque, sanctam animam suo reddidit Creatori, eadem hora, qua ipsemet Dominus pro nobis redimendis suam in æterni Patris manus ediderat. Obiit vir sanctus anno Christiano 1507, Turonis. Corpus ejus quamvis undecim dies inhumatum, adeo perstitit integrum, ut si adhuc animatum videretur, suavissimique odoris fragrantiam exhalavit. *IBID.*, 2 april.

S. Nicolaus Tolentinus sex mensibus, antequam moreretur, Angelicam musicam

singulis noctibus audivit sub auroram, præscivitque suæ mortis horam, quam suis etiam fratribus prædixit. Quin et ægritudine correptus, crescentibus morbi doloribus eos ad se convocavit, suorumque erratorum veniam eos oravit, rogavitque cœnobitarum, ut se suorum peccatorum venia, et Sacramentis impertiret. Atque hæc ille magno pietatis affectu multis lacrymis irroratus suscepit. Porro quoque petiit afferri sibi crucem, cui Dominicæ particula crucis erat inclusa. Hanc cum magna submissione fuisset veneratus, Dominum oravit, ut suæ virtute crucis ab omni se periculo in agone mortis salvum atque incolumen præstaret. Gestiebat animus ejus incredibili lætitia, miroque tenebatur desiderio emigrandi de corporis ergastulo, Deumque videndi. Interrogatus a suis fratribus, cur ita gaudio gestiret ait : « Dominus meus Jesus Christus suæ Matri, et nostro Patri Augustino innitens, dicit mihi : Euge serve bone, et fidelis, intra in gaudium Domini tui. » Ille vero dicens hæc : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum : » sublatis ad crucem manibus, et oculis mira tranquillitate reddidit animam suo Creatori 5 id. septemb. anno Christiano 1306. *IBID.*, 8 sept.

S. Hilario Abbas in latrones lapsus cum interrogaretur, num mortem timeret, respondit : Mori non timet, qui semper mori paratus est. Ille octogesimo ætatis suæ anno ad Hesychium discipulum suum, quo ille vehementissime delectabatur quasi testamenti vice brevem manu propria scripsit epistolam, omnes divitias ei suas derelinquens, Evangelium scilicet, et tunicam sacceam, cucullum et pallium. Venerunt ad ægrotantem multi de Papho religiosi viri, et maxime, quod eum dixisse audierant, jam se ad Deum migraturum, et corporis vinculis liberandum. Quos omnes adjuravit, ut ne puncto quidem horæ post mortem reservaretur, sed statim eum in eodem hortulo, terra operirent, sicut vestitus erat in tunica cilicina, cucullo et sago rustico. Jamque modicus calor tepebat in corpore, nec præter sensum quidquam vivi hominis supererat, et tamen apertis oculis loquebatur : « Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? septuaginta prope annis servivisti Christo, et mortem times? » In hæc verba exhalavit spiritum, statimque humo obrutum, ante urbi sepul-

tum, quam mortuum nuntiaverunt. *IBID.*, 24 oct.

Sanctus Bernardinus Senensis cum plebrasque Italiae urbes, et populos suae doctrinae radiis illustrasset, jamque laboribus exhaustus, et grandaevus esset, concionandi tamen munus non omittebat (quia charitas ei suggerebat vires, quas grandaeva senectus ac debilitas minuebant), certus in regnum Neapolitanum transire atque hic Evangelii sementem facere, sicut in aliis Provinciis fecerat, Aquiliam Aprutiorum metropolim profectus, loco praedictae civitatis propius disjuncto, ubi peramoenus erat fons, aegritudine correptus, sanctum Petrum Coelestinum (qui se summo Pontificatu abdicavit, et tamquam Patronus ejusdem civitatis colitur) aspectabili specie apparentem vidit, qui comiter eum, ut proximam suae mortis horam fortiter exciperet, hortatus est. Hoc nuncio sanctus Bernardinus oppido exhilaratus est, quia dudum nihil magis optasset, quam discedere ex hac misera mortalitate, summoque illo bono frui. Quapropter Religiosos comites suos ad perfectam suae regulae observantiam hortatus, Sacramentis Ecclesiae magno pietatis affectu perceptis, curavit humi se deponi tamquam germanum sancti Francisci filium, sublatisque oculis in caelum, laetari coepit, et subridere suaviter, tamquam qui desideratum dudum portum portamque beatitudinis aeternae prospiceret, atque ita cum risu migravit in caelum, cum Deo regnaturus aeternum, pridie Dominici Ascensus, sub vesperam 13 kal. junii anno 1444. *IBID.*, 20 maii.

S. Arsenius cum quinque, et quinquaginta annos in ea solitudine, non ut mortaliū quispiam, sed ut Angelus caelo demissus vixisset, exegissetque vigesimum, et centesimum aetatis annum, ab omnibus omnino morbis, quibus obnoxia esse grandaeva senectus amat, liber, quamvis oppido debilis, multoque senio enervis, divinitus intellexit, se propediem ad caelestem beatitudinem evocatum iri. Quod cum suis discipulis exposuisset, eosdem consolatus, et ad religiosae perfectionis studium cohortatus oravit, ne cuiquam suum corpus donarent honoris ergo, sed alligatum resti ad montem raperent. Tanta fuit ejus modestia. Porro cum jam morti propius adesset, timere coepit, tremere, ubertimque flere. Quod ut discipulos advertit, dixere : « Et tu Pater, times

mortem? » Quibus ille : « Revera, inquit, numquam hic metus, quo me oppressum cernitis, a me recessit, ex quo primum Christianae militiae ex animo nomen dedi. » Haec effatus placide expiravit. *IBID.*, 20 jul.

S. Hyacinthus Ordinis S. Dominici annis, sanctis operibus, meritisque cumulatus, miro videndi Domini, et hujus exilii adeo ærumnosi proluxique finiendi desiderio accensus, suam divinam Majestatem supplex oravit, ut sese mortalitatis hujus exilio educeret, et in patriam admitteret. Annuit oranti Dominus, eique revelavit ipso B. Virginis ad cœlites assumptae festo die (cujus solemnitati erat apprime devotus) ejus desiderio satisfactum iri. Quapropter postridie anniversariam, festamque S. Dominici memoriam ardentibus aestuare febribus coepit, a quibus non respiravit, donec expiravit. Pridie Assumptae in caelum Virginis solemnitate, ut se jam viribus defectum sensit, convocatis ad se senioribus Cracoviensis Cœnobii Religiosis commendavit eorum, quae a S. Dominico dedicerat, eosque docuerat, observationem, mutuam benevolentiam, charitatem, comitatem, mansuetudinem, sanctam paupertatem, omniumque rerum caducarum, fluxarumque oblivionem : Hoc namque est, inquiebat, aeternae vitae testamentum, tutaque semita, quae ducit ad beatitatem. Sic effatus conticuit, et postero die, cum magno pietatis affectu canonicas preces Assumptae Virgini solemnes decantari audisset, perceptis Sacramentis, et oculis in caelum sublatis, tricesimum magno fervore psalmum recitavit, cujus initium est : « In te, Domine, speravi, » et simul ad haec verba pervenit : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum : » suum Domino reddit, quem pro tanta sua gloria crearat, 17 kalend. septemb. anno Christiano 1207, aetatis suae 74. *IBID.*, 16 aug.

S. Vincentius Ferrerius Ordinis Prædicatorum, cum persentisceret, se propediem a Domino evocandum, idipsum suis sodalibus indicavit, quibus auctor fuit, ut quiescerent, neque divinae voluntati repugnarent. Sic lætus urbem lætantibus omnibus ingressus paucis post diebus graviter febricit. Quare quamvis semper morti paratus esset, et omnis ejus vita, continua mortis meditatio fuisset, tamen cuidam Ordinis sui religioso Sacerdoti, de suis peccatis, universim sigillatimque confessus, a Martino V,

Summo Pontifice, plenissima indulgentia est impertitus. Hinc Episcopo, Magistratui, Principibusque, civibus supremum vale dixit, eosque monuit, ut, quæ biennio ultimo publice docuisset, recordarentur, et exsequerentur. Sic enim cœlestibus a Domino favoribus cumulatum, suisque de cœlo precibus adjutum iri. Postea fores ocludi jussit, ne a conferta multitudine, quæ percipiendæ benedictionis illius ergo, certatim confluxerat, pietas ejus, et pax, et animi quies impediretur. Decreverat enim supremos illos ægritudinis suæ dies in sui dilecti complexibus exigere, sicut et fecit. Nam velut extasin passus, in summi boni contemplatione defixus hæsit; illam suspirans Patriam, ad quam gigantæis adeo passibus festinarat. Denique fuis ubertim lacrymis, eximium pietatis affectum præferens, Sacramenta percepit, Christique passi historiam ab Evangelistis conscriptam sibi prælegi, septem Psalmos Davidicos ad pœnitentiam pertinentes, itemque Litanias recitari curavit; postea incredibili corporis animæque lætitia, manibus oculisque in cœlum sublatis, animam Deo reddidit, qui pro tanta sua gloria eam crearat, feria quarta, ante Dominicam Palmarum, anno P. C. N. clo. 468. *IBID.*, 5 april.

*Illustria Clericorum sæcularium pie
morientium exempla.*

S. Ephrem virtutum, magnorumque plenus meritorum simul ac sensit a Domino evocandum sese ex hoc mortalitatis exilio, ad beatam perennemque immortalitatem mirabilem illam scripsit exhortationem, quæ quia ab eo jam moriente composita fuit, dicitur testamentum Ephrem, in quo signate vetuit se pretiosis vestibus indui, seque lacernis jussit indutum sepeliri; quod si vero funeri suo pretiosas jam vestes aliquas præparatas haberent, jussit eas vendi, partumque pretium in pauperes erogari. Cum vero nobilis quidam potensque vir suæ pietati erga virum sanctum satisfactorius, pretiosum stragulum, quo corpus ejus involve-retur, emisset, ratus facturum se Deo gratius obsequium, si stragulo hoc viri sancti exuvias veneraretur, quam si pretium illius pauperibus impertiretur, obluctatus hac in re desiderio, extremæque voluntati illius, mox eum cacodæmon invasit, vexavit, dila-

navitque, donec adnitam culpam fassus, pedibusque ejus advolutus veniam poposecit. Unde vir sanctus miseri vices miseratus, ei manus imposuit monito, ut servaret, quæ erat pollicitus. Similiter vetuit honoratione suum corpus conditorio inferri, vel in Ecclesia, templove humari, sed in communi cum aliis peregrinis, pauperibusque cœmeterio sepeliri. Deinde circumstantes exhortatus ad amorem, sanctumque Domini timorem, omneque virtutis genus, animam suam reddidit Creatori, quam ad tantam gloriam procrearat. Decessit Imperatore Valente, et (teste Baronio) anno Christ. 378. Martyrologium Romanum meminit S. Ephrem kal. feb. Græci Menologio 3 kal. feb. Fuit Ephrem vir admirandus, divinus, a Deo singulariter illuminatus, et a sanctis Patribus admodum laudatus. S. Gregorius Nyssænus, qui res ab eo gestas condidit, eum comparat Abeli, Noemo, Abrahamo, Moysi, Samueli, aliisque Prophetis, et Veteris Testamenti Sanctis. Eum quoque S. Basiliius allegat, et ait, tanto remotiorem fuisse a sapientia mundi, quanto propior fuit cœlesti, S. Joannes Chrysostomus vocat magnum Ephremum desolatorum consolatorem, Ducemque pœnitentium. Theodoretus eum appellat virum mirabilem, et excellentissimum. S. Hieronymus ait, eum complura scripsisse opera idiomate suo Syriaco, tantæque existimationis fuisse, ut in aliquibus Ecclesiis post sacram Scripturam, ejus etiam scripta legerentur. Metaphrastes, Sosomenus, Necophorus, Callistus, aliique historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, inter quos S. Athanasius Synaita, Photius Patriarca, Gregorius Cedrenus, et Theodorus Prodromus, de Sancto Ephremo disserunt, tamquam de viro sublimi, imo excellentissimo, et divino. Opera illius admodum spiritualia sunt, et in ipsis velut in clarissimo speculo S. Ephremi virtus, eloquentia singularis, alta præcepta, maximeque quidam spiritus cœlestis, supernus, suavis, et efficax (quo Dominus eum singulariter impertiverat) mirabiliter elucet. Hæc ejus opera sancti Patres, Græcique Sapientes adeo admirati sunt, ut illa ex idiomate Syriaco in Græcum converterint, et per divinam bonitatem ad nostra quoque sæcula sint propagata beneficio Gerardi Vossii Germani, qui hæc eadem opera collegit, et in idioma Latinum transtulit, doctissimisque illustrata notis Romæ typis excudit. *RIBADEN.*, 1 febr.

Venerabilis Beda cum feliciter vitæ suæ cursum consummasset, paulo ante anniversariam festamque Dominicæ Anastasis solemnitatem, cœpit laborari omnis esculenti nausea respirandique difficultate, quæ tenuit usque ad Ascensionem Domini, quamvis, ut erat fervidus, otiique hostis, nec suas in choro canendi, nec suas in schola docendi vices omiserit, suis discipulis, cum dictaret, subinde dicere solitus illa S. Pauli verba : Horrendum est incidere in manus Dei viventis, quo scilicet eos excitaret ad Dei timorem; sed et alias iisdem dictitabat : « Discite, quam potestis ocyssime, quia nescio, quam diu sim vobiscum mansurus. » Cum gravissime eum morbus urgeret, illud divini codicis oraculum crebris sermonibus usurpabat : « Flagellat Deus omnem filium, quem recipit. » Et illud S. Ambrosii : « Non ita inter vos vixi, ut pudeat me vivere; nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus. » Similiter eum vaticinatum tradunt de suprema, quæ imminabat, orbis Christiani calamitate, nisi flamma sopiretur, quæ cœperat accendi, quamque quibusdam Principibus sibi familiaribus indicavit. Ita paulo post ingruit horribilis illa tempestas a Saracenis, a quibus eversa, vastataque est Europa. Atque hoc suum vaticinium complexus esse fertur hoc versiculo : Regna ruent Romæ, ferro, flammaque, fameque. Denique cum supremam sibi mortis horam sensisset imminere, videndique sui Domini in gloria, eoque, qui vera est vita fruendi percupidus, dum caneret : Gloria Patri et Filio, etc., spiritum Deo reddidit in anniversaria festaque Dominicæ Ascensionis sollemnitate. *Ibid.*, 25 maii.

S. Philippus Neri post varia medicamenta in morbo adhibita ad suos conversus, si alia, inquit, vobis medicamenta non suppetunt, manete, quippe quia cum morte jam luctari incipio; quibus dictis, ut sibi ipsi vacaret, conticuit. Verum quo plus supremis appropinquabat, hoc magis se mortem contemnere palam indicabat astantibus; super lectulum enim, ubi jacebat, quasi eum ad pugnam provocaret, sedentis instar allevat sese : duravit tamdiu in eo habitu corporis, in quem se tum composuerat, donec spiritum exhalavit. Aderat jam Philippo suprema hora, cum Patres omnes accurrunt, et quem paulo ante vivum, atque incolumem reliquerant, pene mortuum præter opinionem offendunt : hinc lacrymæ

illico cunctis cadere incipiunt præ dolore, quasi pueris. Tanti viri jacturam, nullus erat, qui non lugeret; et quis morientem Philippum intuitus lacrymas tenere potuisset? qui sui ipsius oblitus, nihil amavit magis, quam aliis prodesse. Interea Patribus communem parentem insolabiliter plorantibus, ejus animam Cæsar Baronius lacrymas precibus miscens, Deo Sanctisque de more commendat : quo peracto admonitus a medico, Philippo mortem instare, ad illum mox conversus : Heu tu, Pater mi? clamare cœpit : Quid causæ est, quod nobis nullum verbum dicis? Alloquatur, quæso, Pater filios, quos Christo tanto labore genuit : eripiat, rogo, filiis tantum dolorem, aut minuat saltem : ubi benedictionem filiis tribuerit Pater, tum eorum minuet dolorem. His Philippus auditis, oculos confestim in cælum tollens, aliquantulum oravit pro filiis : supplicatione completa, astantes intuitus quasi sua eos benedictione muniret, nullam passus vel minimam membrorum distorsionem, sine ullo molestiæ signo, ipsa jam morte, cujus cæteri vel nomen horrent, fortior, placidissime efflavit animam, octavo kalendas junias : erat eo anno dies sacri Corporis Christi sollemnitate celebris, intra horam sextam, ut prædictioni responderet eventus, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quinto. *Vita*, fol. 413.

Illustria Sæcularium SS. Laicorum pie morientium exempla.

Philippus II, Hispaniæ rex, magnum Regem in vita, Christianum insignem in morte repræsentavit. Multis morbis ac doloribus singulari cum patientia per vitam exantlatis, atque hos inter longævis podagræ cruciatibus exercitatus fuit. Totum illa corpus perrepsit, ea cum carnis ac nervorum convulsione, ut neque admoventi tenuissimos pannos sit sæpe passa, nec non singulariter affici delicatam complexionem oportuerit. Non fuit tamen audire lamentantem, non impatientem, non molestum inservientibus : quinimo solari eorumdem de sua molestia afflictionem, Deum identidem laudare, et divinæ se voluntati conformare. Erat sane istud agere gloriosius aliquid reportatis e bello victoriis, ditionibus in potestatem redactis, regnis Monarchiæ additis,

aut pari cum Alexandro fortuna mundo sibi subjugato. Quis dicendo pro dignitate exequatur fortitudinem, ac constantiam, qua vultu immoto, ne suspirans quidem, incisionem alterius genu admisit, et toleravit? Ægritudine confectus et fractus languoribus, non lacrymam misit, non significationem edidit sensus percussi; leniendo dumtaxat dolori postulavit, ut Confessarius elevata voce Dominicæ Passionis ex Evangelista Matthæo historiam legeret, signanterque verbis insisteret, quibus in horto Getsemani usus erat Salvator: « Non mea, sed tua voluntas fiat. » Expertus ab hoc consilio, et facto cœleste præmium et conversus mox ad Confessarium profunda cum demissione monuit, ut gratias Deo referret: suppressa lætitiæ causa, ne in animis circumstantium aliqua sui existimatio proveniret; ita gloriam qua apud Deum fuerat illustis, Christianæ demissionis velo obtegens, ex ea virtute cæterarum basi, imo coronamento impulsus, animi magnitudinem, ac robur singulare moriens explicuit. Pluribus ante mortem diebus de imminente obitu factus certior nullo metu, aut tristitia, sed festivo, ac gaudenti abtuta nuntium accepit. Mox ad complectendum amicum hospitem pro dignitate se comparaturus, expiationem conscientiæ, quam diligentissimam, et frequentem præmisit. Diebus quinquagenis eodem situ supinus strato incubuit, virium lapsu, ac vi dolorum mutationem, et innovationem loci prohibentibus. Unum tunc Regis desiderium audiebatur, ut fiat Dei voluntas; una hæc cogitatio, ad bonam mortem comparatio. Accidit, ut e cubiculariis quidam lætior nuntiaret, iudicio medicorum ex eo morbo Philippum adhuc biennio superstitem fore. At Rex nihil ad ista animadvertens; cum mortuus, inquit, fuero, imaginem Deiparæ, quam videtis, quondam meæ matris donum, quam ego quinquaginta sex annis mecum de collo circumtulī, filiæ meæ date. Intentus in finem vitæ pie decurrendum, quæ ad eum facerent, quidque deinde suo corpori præstandum, sapienter ac provide præordinavit. Collo meo, inquebat, cruculam ligneam a filo appendite, ut pectori insistat. Mori volo, crucifixum tenens manu, quo cum mortem obiit Carolus imperator progenitor meus. Adsunt ibi binæ candelæ ad aram divæ Virginis de Monte Serrato benedictæ, unam de iis habete in promptu præsentandam, cum opus fuerit;

sarcophagum; et sepulturam ratione, quam edico, instruetis. Agens super negotiis animæ cum Confessario; Pater, aiebat, Dei apud me vices agis: promitto tibi, præstiturum me singula, quæ suggereris, salutis meæ opportuna; per te stabit, si quidquam necessariorum abs me omittetur; ad universa paratum habes. Voluit ut Philippus filius adesset, cum Extrema Unctione erat inungendus. Hac expedita subdidit: Petii, ut interesses præsens huic functioni, ut inspicias, quo res humanæ fine terminentur. Tum sollicitè inculcavit, et iterato commouit, ut cordi unice haberet Religionem Christianam, defensionem fidei, et curam justitiæ: ut conatus omnes per tempus vivendi, ac regnandi eo dirigeret, ut, cum ipse quoque mortis articulo appropinquaret, securum in conscientia se experiat. Mandavit subinde, ut vulnera nudarentur, quæ ex morbi et curationum tractu acceperat. Ea filio commonstrans: Ecce, inquit, fili, quomodo a mundo et tempore Reges tractentur; ecce quam pariformiter ad cæteros homines mundi capita miseriis subiaceant! Vide, quam severe, sed juste defectus meos, per quos minus, ut oportuit, Deo servivi, ipse in me nunc vindicet: nec adhuc scio, quid in futurum mecum disponat. Hinc velim ut concludas quid futurum sit iis, qui Deo negligentius parent. Tum Christi de cruce pendentis effigiem, et flagellum sanguine cruentatum protulit; et hoc signo, inquit, manus obarmatus diem obiit Carolus Imperator avus tuus, ut nunc ego Rex Catholicus; hoc idem in pignus salutis assumo, dum morior; non aliter ages fili, et reverenter, ut decet, semper habebis imaginem Christi Salvoris. Ita exemplo tibi Carolus, et ego prævivimus; meritum tibi nobiscum commune exinde spera. Sanguis huic flagello aspersus, non est meus, sed Caroli Imperatoris, ac Domini mei. Tibi hunc asservavi, ut memineris nos præ cæteris indigere, ut simili modo sanguinem fundamus. Accipe donum, et pretiosarum Reliquiarum loco conserva, atque in pretio habe. Deo conjunctus vive, a quo tibi benedictionem opto, quam paterne et ego impertior. Simul benedictione amanter impertita Philippum dimisit, nec ultra vidit. Moriens, cereum benedictum Deiparæ Monseratensis dextera tenuit, tam arcte complexum, ut mortuo vix potuerit eripi. Diebus, quibus quinquagenus decubuit, decies

et quater Sacro epulo refectus fuit. Conversatio sub id tempus omnis de morte. Capi mensuram jussit feretri, quos elatus fuit Carolus; quo item amictu involutum sarco-phagum intulerint explorari, ut non dissimili apparatu concederetur. Funebria sibi alia instrui vetuit, quam quæ Religiosis Conventus S. Laurentii impenduntur. Mortem Regis omnis Christianitas luxit. EUS. NIERENBERG., *Virg. Coronata*, c. IV, § 1.

Fere consonant his, quæ de eodem Joann. Rho scripsit, quod scilicet approximante mortis hora, filio suo Philippo III ad se accersito, rejecta stragula veste, pectus reginarum olim curarum hospitium nobile tunc ebullientibus, ac stabulantibus pediculis horridum, ostendens, dixerit: Vide Princeps, quo tandem recidant utriusque solis divitiæ, et territo concussoque bellis veteri, novus orbis sub jugum missus. Morimur. Jo. RHO, l. V, c. III, n. 6

S. Stephanus Hungariæ Rex post filium amissum, ægritudine correptus, eaque paulatim fractus est adeo, ut insistere pedibus nequirit. Atque hinc sicarii aliquot arripuerunt ansam sese vindicandi, quod ab eo sese severius habitos existimarent. Itaque quatuor in ejus conspiravere Palatini, qui prius eum perimere decreverunt, quam naturali morte defungeretur. Quapropter unus eorum vel maxime audax, sub primas ingruentis vesperæ tenebras, antequam cubili Regio lumen inferretur, stricto ferro, quod pallio absconderat, parricidii certus, irrupit. Sed Dei, qui suos tuetur, nutu, simul pedem cubiculo intulit, gladius manibus ejus excidit. Rex tinnitu ferri cadentis excitus, percontatus est, quid sibi tinnitus ille portenderet. Tum vero sicarius metu propemodum exanimatus, Regisque vestigiis advolutus, et cur advenisset fassus, destinati parricidii veniam poposcit. Ille supplici veniam impertitus, in reliquos conjuratos repente comprehensos capitalem tulit sententiam. Crescebat in dies infirmitas, unde prudenter vir sanctus colligebat ex hac valle mortalitatis ac mœroris se propediem ad Regnum gloriosius evocatum iri. Quare cum magno pietatis affectu omnia SS. Sacramenta percepisset, ad se coactos Episcopos, Regnique Dynastas, ut fidem Catholicam tuerentur, et justitiam moderarentur cohortatus, designato sibi successore, cum suos omnes singulari pietatis affectu Sacratissimæ Virgini Mariæ commendasset,

eamque supplex orasset, ut suum spiritum suo Filio offerre dignaretur, expiravit 18 kalend. septembris qui dies ut est Assumptæ B. Virginis in cœlum festus, sic et eodem defungi summis ab ea precibus contendit, et impetravit. RIBAD., 20 aug.

Homobonus fuit in fundendis ad Deum precibus pius adeo, ut iis non tantummodo diei, sed pleramque etiam partem noctis impenderet. Semper matutinas preces adibat, tamque diligens quavis nocte ad Sancti Ægidii ventitabat ad eas audiendas, ut Parochus nomine Hubertus, simul Campanulam insonuisset, subito ad reserandas Ecclesiæ valvas se proriperet, ut Homobonum admitteret. Idem virum sanctum reperit in templo sæpius orantem, quamvis ipse fores ei non reserasset. Nam cum maturius adveniens portam sensisset oclusam, Deus eam miraculo pandebat. His atque id genus miraculis, et sua sanctitate multos convertit, etiam pertinacissimos hæreticos, quos admodum docti religiosique viri variis argumentis, ac rationibus incassum tentarant. Denique anno Christiano 1197 cum pro suo solemnī matutinis precibus interfuisset sanus et incolumis, secundum has fixis humi coram crucifixi Domini icone genibus in preces sese dedit, eoque corporis situ duravit usque ad Missæ Sacrificium, in quo cum Sacerdos hymnum, cujus initium est: « Gloria in excelsis, etc. » recitaret, ipse protensis et invicem commissis decussatim brachiis nulla prævia ægritudine tentatus, nullo strepitu edito placidissime animam exhalavit id. novembr. In hunc modum mortuus est inventus, editaque per urbem mortis ejus fama, mox innumera concio ad eum videndum, venerandum, tangendum, pretiosarumque reliquiarum ejus quidpiam referendum confluit. Porro multis lacrymis, et magno pietatis affectu fuit ad S. Ægidii humatus, ubi Dominus eum multis miraculis illustravit, claudis pedes, cæcis oculos, linguam mutis, aures surdis, salutemque ægris impertitus. IBID., 13 novembr.

S. Hubertus cum multa Monasteria, in quibus etiam ipse propriis manibus laborarat, fundasset, tandem optata dies affuit, quo Dominus eum exilio mortalitatis educere, et in patriam evocare destinarat. Cujus divini consilii præsciis, misit rogatum S. Antistitam Aldegundem, quo sibi lin-teum, quod suis ipsa manibus concinnarat,

concederet suo funeri accommodatum. Antequam tabellarius eodem destinatus fuisset appulsus, jam S. virgo cœlesti viso didicerat, qui S. Huberto esset futurum, moxque funebria ei lintea destinavit, quibus exanime corpus ejus involveretur. Hæc vir sanctus vix accepit, cum spiritum in Dei manus edidit. Itaque his linteis involutus, perhonorifice a suis discipulis ubertim collacrymantibus in sacello, quod ipse construxerat, humatus est. Centum quinquaginta annis ab ejus obitu, Abbas divinitus admonitus corpus ejus transtulit adeo recens, et integrum, ut eo primum die videretur expirasse, quod arabicos odores, et postana rosaria redolebat. Eadem lintea, quibus exuviæ sacræ fuerant involutæ, nihil tabis, nihil vetustatis contraxerant. Flores etiam herbæque, quibus sacrum funus fuerat aspersum, pristinum odorem, viroremque retinuerant haud aliter, ac si tunc primum decerpta fuissent. *IBID.*, 6 dec.

S. Elzearius ultima ægritudine correptus, dehinc nihil ulterius cum mortalibus fabulatus, gravissimos inter et continuos dolores, animum ad æquitatem et spem debitæ sibi mercedis exstimulabat. Oblectabatur continua Christi Domini cruciatuum recitatione; quorum memoriæ assiduos interpretes adesse sibi voluit. Multa etiam ex Davidicis carminibus memoriter decantans, illud in primis ex Psalm. XL: « Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, etc. » Cum ad extremum certamen sacrosancto ceromate inungeretur, ad Divinæ Crucis mentionem dixit: « Hæc est sola spes mea; in hac emori certum est. » At cum jam ad duellum accessit, oris habitu terroris, horrorisque pleno esse cœpit, quasi perquam difficili gravique sibi labore obiecto. Perstitit in hoc aspectu aliquantisper; cum derepente exclamavit: « Magna est vis orci, sed eam Christi Jesu vis ex adverso longe valentior fregit, et obrivit. » Neque diu postea: « Plane vici. » Et denique: « Me totum æquitatis Divinæ judicio submitto. » Ac statim color, et suavitas oris ejus rediit, addita venustate, et splendore quodam. Atque sic exhausta animam anno salutis 1323, 5 Kalend., octobr. cum ageret ann. 28 neque ulla postea mortalis species, aut pallor vultum ejus deformavit. *Vita*, c. XXXIV.

Audiamus Surium, his egregie concinentem, quando ita scribit: S. Elzearius

Comes illustris, sed vir sanctissimus, et qui cum uxore nobili perpetuam virginitatem coluit, in mortis articulo positus, jubebat, sibi Christi Domini passionem legi; lingua ejus a divinis non cessabat laudibus, crebro repetens illum versum: Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus. Sumpto autem Dominico Sacramento, cum sacro oleo ungeretur, et versum illum dicerent: « Per crucem et passionem tuam libera eum Domine; » ipse eundem tertio repetivit, et addidit: Hæc est spes mea, in hac volo mori. Ad extremum jam in agone positus, vultum præ se tulit valde terribilem, unde colligi liceret, eum in magno versari labore ob quædam illi objecta; atque sub ejusmodi conflictu exclamavit: Magna est dæmonum vis, sed eam penitus enervarunt virtus et merita sacrosanctæ Incarnationis et passionis Jesu Christi. Et post paululum rursum exclamans: Plane, inquit, vici. Post aliquantulum temporis spatium cum ingenti clamore dixit: Totum me divino judicio committo. Atque his dictis reparatus est vultus ejus, et quodam rubore atque splendore, multaue elegantia perfusus, atque ita reddidit spiritum. *SUR.*, 17 dec.

Erat quidam sanctus Eremita, qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem ivit ad proximam civitatem, et dum venisset ad portam, vidit quemadmodum horribilem infirmum, et foetidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cum sanctus Eremita inservire cœpisset, eum in Domino confortans, respondit infirmus: « Sit Deus altissimus benedictus, qui hanc mihi donavit infirmitatem. Sed timeo, ne Deus minuat mihi præmium in cœlis propter tuum servitium humile. » Et ille: « Non est ita, sed pro mea mercede jussus sum huc venire. » Sic sancta lis quotidie inter eos oriebatur, et quanto plus Eremita serviebat, tanto plus servire affectabat, et infirmus eum servire non sinebat, ut plus sustinendo, plus præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum, ut ostendere dignaretur, qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur. Et ostensum est. Cum enim ad horam novissimam devenisset, au-

divit vocem dicentem. « Veni dilecte mi. » Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat : « Vobis regrator, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupivistis ; aures vanitatem non audistis ; manus in deliciis delectatæ non fuistis : pedes ad vana non ecurrastis ; olfactus delicias contempsisti ; gustus aliquid delicate non edisti. Tu igitur, o corpus mecum in pace quiesce, ut tempore opportuno recipias pro labore æternam remunerationem. » Et hoc dicto, cum conventu Angelorum sancta anima evolavit ad cælum. *Spe. ex., Infirmas*, ex 19.

In ea porticu, quæ euntibus ad Ecclesiam B. Clementis est pervia, fuit, quidam Servulus nomine, quem multi vestrum mecum noverunt, ait sanctus Gregorius, rebus pauper, meritis dives, quem longa ægritudo dissolverat. Nam a primæva ætate usque ad finem vitæ paralyticus jacebat. Quid dicam, quia stare non potuerat, qui numquam in lecto suo surgere, vel ad sedendum valebat, numquam manum suam ad os ducere, numquam se potuit in latus aliud declinare. Huic ad serviendum mater cum fratre aderat, et quidquid ex eleemosyna potuisset accipere, hoc eorum manibus, pauperibus erogabat. Nequaquam litteras noverat, sed scripturæ sacræ sibi codices emerat, et Religiosos quosque in hospitalitatem suscipiens, hos coram se legere sine intermissione faciebat. Factumque est, ut, quantum ad mensuram propriam attinet, plene sacram Scripturam disceret, cum sicut dixi, litteras funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere hymnis Deo, ac laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum jam tempus esset, ut tanta ejus patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia rediit. Cumque se jam morti proximum agnovit, peregrinos viros, atque in hospitalitate susceptos admonuit, ut surgerent, et pro expectatione exitus sui cum eo psalmos decantarent. Cumque cum eis et ipse moriens psalleret, voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris dicens : « Tacete, numquid non auditis, quante resonent laudes in cælo ? » Cumque ad easdem laudes, quas intus audierat, aures cordis intenderet, sancta illa anima a carne soluta est. Sed exeunte illa tanta illic odoris fragrantia aspersa est, ut omnes illi, quia derant, inæstimabili suavitate repleantur, ita ut per hoc patenter

agnoscerent, quod eam laudes, quas audierat, in cælo suscepissent. RIBADEN., 23 decembr.

Dom. Joannes de Vilela majorum in Aragona Sancti Jacobi Equitum Commendator, post plurima et maxima magnificæ pietatis officia, hoc etiam perfusus lumine, ut morientes præcipuo juvaret studio, in lectulo mortuali statuit ut pro Biscaia patria sua tota, suis impensis quasi pro testamento morientibus omnibus a se moriente relicto, imprimeretur praxis quædam juvandi ægrôs ad bene moriendum, et per omnem Biscaiam ad suas rationes distraheretur, ut omnibus ad manum esset. At videamus, qui adeo sollicitus de moribundis fuit, qualis ipse fuerit in agone, quale pretium tulerit operæ adeo pretiosæ. Primum generali vitam omnem exomologesi ad exemplum Sancti Dominici expiavit, et quod illa testatur, et nos ipsius praxis verbis latius referemus, frequentissima se confessione parabat ultimo tribunali Dei. Deinde cœlesti quadam exundantis lætitiæ suavitate delibutus, in illa conscientiæ serenitate, quasi sudo cælo in aprico exultabat, quod per dolores venientem mortem persentisceret. Absorptus est in illis mille lætitiis dolorum sensus ; neque sapiebat audire quidquam, quod cælum non saperet. In sacrosancto Viatico, et suprema sacri ceromatis unctione spem ultimam reponebat : ideoque non ultimo expectato illo, et conclamato animæ se e mundo jam propipientis articulo, mature particeps esse voluit utriusque : hoc tantum, sed brevi tunc mœrore nonnihil subveritus, ne quia melius sibi et in corpore, et in animo esse susceptis illis Sacramentis manifeste sentiebat, iterum convalesceret, et invitus desereretur in vita. Evidentibus æternæ salutis pignoribus cumulatam aiunt, qui morienti adfuere. Quo a morte propius aberat, eo magis liquida mortem exoptantis animi dulcedine ibat in jubilum. Ultimum illi vitæ triduum totum in exquisitis altis et sanctis mori desiderantium Sanctorum suspiriis atque lætitiis fluxit. Hausta e Christo fiducia non timere se, aiebat, agonem mortis : imo ex omnium jucundissimarum quas unquam habuisset, horarum cumulo sibi esse unam eamque jucundissimam eam, quæ ultima esset vitæ, seu mortis, horarum. Regio Confessario et alteri cuidam, e Primoribus viro, interrogantibus, qui valeret : « Expecto, inquit, alacer, donec veniat immutatio

mea. » Vitæ spem oggerentibus respondit, se mortem electurum, tametsi anni adhuc sibi offerrentur, et publicis officiorum, et a privatis morborum perturbationibus liberi, et omnibus, quæ quidem excogitari possent deliciarum ac recreationum commoditatibus affluentes. Solebat dicere, nunc demum se penetrasset ad suavem fundum cœlestis illius dicti : « Melior est misericordia tua super vitas ! » Quotquot vitas haberet mundus, meliorem esse plenam vitæ æternitate misericordiam Dei super omnes vitas. His effusæ in Deum mentis affectibus intermicabant selecta quædam ad cœlitum Reginam, et omnem beatorum regiam, Angelosque suspiria, pretiosa cordis contriti, et Deo plene immolati sacrificia, et holocausta, indulgentiarum usus diligens, et quidquid demum utile esse videret ad optime consecutus est anno 1630, 3 januarii, magno spei precipue argumento illos demum felicissime emori, qui morientium auxilio sese omni, qua possunt, opes operaque impendunt. NADASI, *Hebr.*, XL.

Rogierius in Annalibus Anglorum de Henrico II Rege insigniter pœnitente ait : Qui cum sensisset mortem sibi imminere, convocatis Episcopis, et viris religiosis primum secreto, dein coram omnibus sua peccata confessus est, et suorum peccatorum absolutionem accepit. Deinde depositis mollioribus indumentis cilicium induit, et ligato fune in collo suo, dixit Episcopis, ac cœteris Religiosis : « Trado me peccatorem indignum, culpabilem, per funem istum vobis Ministris Dei, postulans ut Dominus noster, qui latroni in cruce confitenti peccata dimisit, per preces vestras, et suam ineffabilem misericordiam misereatur infelicissimæ animæ meæ ; » et responderunt omnes : « Amen. » Et ipse ait illis : Trahite me e lecto isto, per hunc funem, et imponite lecto illi cinereo : et fecerunt sicut præcepit illis ; et apposuerunt capiti et pedibus ejus duos lapides magnos quadratos. Et omnibus rite peractis præcepit suum corpus deferri in Nortmanniam Rothomagum usque. Et his dictis ipse SS. Viatico munitus in timore Domini emisit spiritum.

Ferdinandus Rex Castellæ advertens diem mortis adesse, die S. Nativitatis Domini Missam cantari præcepit, sub qua et communicavit. Sequenti die vocans ad se Episcopos et Abbates, in templum se deferri jussit, regio cultu et ornatu indutum, ibique fixis

genibus, Deum universi Dominum confessus, regnum suum, quod administraverat, reddidit : tum chlamidem regalem exuens, et coronam deponens, cilicio indui, cinereque conspergi voluit, et sic post duos dies inter manus Episcoporum spiritum Deo reddidit. BARON., tom. XI, ad an. 1605.

Joannes Rex Aragonum ex hac vita migraturus, cum mortis metu lacrymas solveret, fuse ad aulicos perorans ostendit, nihil sibi regnum, nihil honores profuisse, sanctiusque se victurum fuisse, si non Rex, sed agricola fuisset. Demum ad Christum Crucifixum conversus, inter pia suspiria expiravit.

Juvenis quidam Dux Lotharingiæ cum esset in extremis, respiciens domos suas et castra dicebat : O Domine Deus, quantum contemnendus est iste mundus, quando ego qui tot habeo castra et palatia, et tot potui hospitare, nescio quo adhuc in nocte ista debeo ire, aut apud quos hospitari ! BELLOV., *Spec. mor.*, p. I, l. II, dist. IV.

Rex Franciæ laborans ad mortem, et desperatus a medicis, et positus in cinerem, vocavit omnes adstantes, dicens : Ecce ego, quia ditissimus eram, nobilissimus de mundo pro omnibus divitiis meis, et potentia, et amicis non possum extorquere e morte inducias ab infirmitate per unicam horam. Quid ergo valent ista omnia ? Et hoc dicens, omnes audientes concitavit ad fletum. BELLOV., *Spec. moral.*, dist. III.

Ludovicus Quintus Gallorum Rex cum ingentibus copiis ad recuperandam Jerusalem profectus, parte jam regionis illius occupata, febris morbo interceptus, nequivit præstare quod promiserat ; dum autem ægrotaret, non in fericis, sed in cinere jacere voluit, et extensis ad instar Crucifixi manibus animam efflavit. Sic humiliatus regnum deseruit terrenum, et cum Christo regnare cœpit in cœlo. MARULB., lib. V.

De Gerardo fratre suo testatur D. Bernardus, quod media nocte moribundus in illam ex psalmo vocem eruperit : Laudate Dominum de cœlis : laudate eum in excelsis. Ps. CXLVIII. Jam tibi, inquit, frater mi, nocte adhuc media diescebat : nox sicut dies illuminabatur : Accitus ego sum ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, insultantem morti. Ubi est mors, victoria tua ? Ubi est mors, stimulus tuus ? jam non est stimulus sed jubilus. Jam cantando moritur homo, et moriendo cantat. BERN., s. 26, in *Cant.*

Illustria mulierum pie morientium exempla.

S. Magdalena post expletos triginta annos ipsamet quemdam Sacerdotem rogavit, ut adiret S. Maximinum, suoque ei nomine diceret, ut sequenti Dominica sub auroram solus in templo compareret. Paruit sanctus Episcopus, et Magdalenam in aere pendulam sublatis in cœlum manibus precibus intentam reperit. Hæc magno pietatis affectu fusis ubertim lacrymis S. Synaxin percepit, et haud multo post suum spiritum in amantissimi Sponsi, suique Magistri manus edidit quem suorum peccatorum causa senserat olim suum in cruce cœlesti Patri commendasse. Sanctissimam ejus animam cœlites in cœlum festivis plausibus et jubilis sustulere; corpus eodem loco conditum, et honorifice semper fuit habitum. RIBAD., 22 jul.

De S. Marthæ morte sic scribit citatus auctor : Simul illud tempus advenit, quo Dominus hinc evocatam cœlesti præmio donare decrevit, uno anno prius, quam decederet, felicem vitæ finem ei prænunciavit voluitque anno toto prius eam febribus decoqui. Sed octo diebus antequam moreretur suavissimam in cœlo musicam, cantantesque audivit Angelos, a quibus anima Magdalenæ sororis ejus in cœlum fuit sublata, quæ etiam ipsa ad Martham cum Christo apparens, invisit, et ab hoc audiit : Veni hospita mea dilectissima, quemadmodum tu quondam tua me domo recepisti, sic ego te recipiam in cœlestem domum meam. Hinc in pavementum cineribus aspersum, impluviumque, e quo cœlum contemplari posset, voluit deponi. Sic depositæ petenti, manuque crucem præferenti, sacra Domini passi historia, quam S. Lucas conscripsit, est prælecta. Simul ad verba ventum : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum : » ipsa quoque suum Domino reddidit. Ait præterea S. Antonius S. Frontino Petragoricensi Episcopo (quem Petrus Apostolus Petragoricum Antistitem præfecerat) sacra Missarum solemnia operanti Angelum apparuisse, et ut ad exequias S. Marthæ properaret, imperasse. Itaque Tarasium cœlesti vi translatum, morienti affuisse, ipsumque Christum funebres ejus exequias celebrasse. Sic Deus honorat honorantes se ; sic invicem sibi præstita obsequia reponit. *IBID.*, 29 jul.

De S. Petronillæ singulari pulchritudine cum quidam Flaccus homo nobilis, ac potens forte rescisset, tanto ejus in matrimonium accipiendæ certus, eandem magno militum præsidio obvallatus, convenerit, suique adventus causam recensuerit. Cui illa : Ecquid opus armis, Flacce, ad imbellem mulierculam debellandam? Animi puellarum non expugnantur armis, sed donis ; non terrore subjunguntur, sed amore. Quod si me vis uxorem, tridui inducias concede, ut ad nuptias me comparem. Elapso triduo nobiles mihi mitte matronas ac virgines, quæ me solemnī pompa (quemadmodum tuam decet nobilitatem) tuas in ædes deducant. Placatus hisce Flaccus, ita se facturum recepit. Verumenimvero S. Virgo, quæ perpetuam Christo virginitatem dedicarat, tridui inducias precibus, jejuniisque impendit cœlestem enixe precata Sponsum, ne suam periclitari sineret integritatem, solius ejus amorī dicatam tamque sollicitè hucusque sibi conservatam. Jam induciarum dies abierat, cum sanctus quidam Sacerdos Nicomedes ejus in ædes forte delatus, ibidem Missam fecit, et S. Virginem sacra synaxi refecit. Hoc igitur cœlesti viatico præmunita, suo sese lectulo composuit, puramque animam in sui manus Creatoris edidit. Affuere præstituta die virgines ac matronæ a Flacco submissæ, ejusque in ædes virginem deducturæ : sed cum eam reperissent extinctam, vice nuptiarum funebres solemniter exequias celebrarunt. Decessit pridie kal. junii, quo die anniversariam ejus Ecclesia memoriam agit. Corpus ejus via Ardeatina conditum postea solemnī pompa in Basilicam Principis Apostolorum Petri translatum, Paulo hujusce nominis primo Ecclesiam moderante. *IBID.*, 30 maii.

S. Maria Ægyptiaca cum a Zosimo, qui eam in solitudine SS. Eucharistiæ epulo refecerat petiisset, ut sequenti anno iterum rediret, ille constituto tempore revertens, et ad locum, ubi prius eam viderat, progressus, nonnullos inde radios solis instar splendidos emicare sensit ; quos, ut propius accessit, sanctam jam defunctam, corpus ejus humistratum, modesteque versus orientem compositum vidit, cum verbis his in arena exaratis : « Sepeli, Abba Zosime, miseræ Mariæ corpusculum. Redde terræ, quod suum est, et pulveri adjice pulverem. Ora tamen Dominum pro me transeunte 5 id. aprilis, nocte salutiferæ potionis post divinæ et

sacræ cœnæ communionem. » Ex his caracteribus Zosimus collegit nomen sanctæ fuisse Maria, eamque anno præterito, una hora post acceptam Eucharistiam, eo loci devenisse, quem ipse diebus omnino viginti vix adisset. Dein accessit sacrum corpus, pedesque ejus reverenter osculatus, Officium Defunctorum, ut vocant, pone recitavit, eique solemnibus Ecclesiæ Psalmis et hymnis parentavit. Cumque nesciret, quemadmodum sacrum corpus humaret, mox accurrentem ferocissimum leonem sanctæ pedes lambentem vidit, quem sibi tamquam pollinctorem submissum divinitus intellexit, ut effodiendo tumulo operam navaret. Itaque signo crucis armatus leoni præcepit humum pedibus eruere, fossamque effodere humani corporis capacem. Getula bellua sancti viri jussibus obsecuta cavum satis capax effodit, in quod Zosimus sacrum thesaurum deposuit, eique vetus illud pallium, quod olim ei præbuerat quo suam tegeret nuditatem, abstulit, sibi-que tamquam sacras illius Sanctæ poenitentis reliquias asservavit. Cæterum leo sacrum corpus humo obruit, suoque perfunctus officio mitis instar agni discessit, et suum ad monasterium Zosimus reversus miracula divina prædicavit, suisque cœnobitis quid sibi contigisset, enarravit. Illi rebus enarratis obstupefacti, Deo, qui suis in Sanctis mirabilia operatur, grates et S. Mariæ Ægyptiace anniversariam, festamque memoriam egerunt. *IBID.*, 2 april.

S. Clara vixit in suo monasterio duos et quadraginta totos annos, idque admirabili vitæ sanctimonia rexit, sed eximiam omnino suis virtutibus quasi coronidem adjunxit patientiam atque lætitiā, mediis et atrocibus in doloribus ægritudinis, quæ Sanctam virginem octo et viginti annis exercuit. Nam quamvis extremos plane cruciatus perpessa sit, tamen ejus serenitatem vultus nulla tristitia obnubilavit, nullus querulas voces ullas, aut ulla suspiria dolor expressit. Nimirum Dominus eam tamquam sponsam probabat, et cœlestibus solatiis cumulabat. Aliquando cum septem, decemque totos dies omnino jejuna durasset, omnes sese invisentes animavit, et iis invicem, Spiritum, quo illa abundabat communicavit. Auxerat interea morbi vis adeo, ut imminere sibi supremum non dubitaret diem totis sibi votis exoptatum; quo nempe corporeis expediri vinculis, et in cœlestis Sponsi complexus subvolare gestiebat. Ac-

cepit de Provincialis Ministri manu Dominum, Sacramenti specie velatum, quem videre desiderabat in patria revelatum. Eodem die Innocentius Papa nominis hujusce quartus fama sanctitatis ejus excitus eamdem visitavit, suaque benedictione plenaque indulgentia impertivit. Quamobrem miris illa gaudiis in Domino gestire visa, convocatas ad se Religiosas filias suas oravit, ut in agendis Deo gratias sociam sibi navarent operam, quod et Sacrosancto Domini sui corpore refecta fuisset, et ejusdem Domini sui supremus in terris Vicarius ad se invisere fuisset dignatus. Erat inter alias Monachas Agnes, S. Claræ germana soror, quæ cum sorori, suæque in Christo matri morturæ præsens adesset, multis lacrymis oravit, ne se relinqueret in terris, sed in cœlum profectura se comitem assumeret, quando adeo inanimes in communis Domini obsequio convixissent. Sic orantem consolata negavit esse Domini voluntatem, ut jam se comitaretur, neque tamen ambigeret præeuntem brevi subsecuturam. Vaticinium id subsecuta haud multo post Agnetis mors comprobavit. Interea circumfusæ filiæ ejus omnes jam jamque morienti suæ parenti fuis ubertim lacrymis parentabant, et illa desolatas blando sermone consolata ad omnium virtutum, in primis studium humilitatis, sanctæque paupertatis animabat. Hinc ad suammet animam conversa, is eam verbis affata est: « Vade secunda, quia bonum habes itineris conductum: vade quoniam, qui te creavit, sanctificavit, et custodiens te semper, velut mater filiam, tenero amore dilexit. » Mox ad Dominum conversa: « Tu, inquit, Domine benedictus sis, qui me creasti. » Interrogata, cuinam colloqueretur, comiter ait: « Colloquor animæ meæ, quam prævenit Dominus in benedictionibus dulcedinis suæ. » Ad emorientem Dominus, et Deipara Maria multis candidatarum, auroque coronatarum Virginum choris circumdata invisit. Atque hisce cœlestibus inunda favoribus cum Dominicæ passionis historiam prælegi sibi jussisset, sanctam animam edidit in manus sui Creatoris, et cilicium, cinerem poenitentiam, labores, lacerulamque mortalitatis cum stola immortalitatis, et paupertatis ærumnas cum sempiterna beatitudine commutavit. *IBID.*, 12 august.

Sancta Catharina Senensis, cum tres et triginta complisset annos, vitamque duxis-

set virtute plenissimam, et Christianæ reipublicæ utilissimam, incredibili succensa videndi cœlestis Sponsi desiderio defecit, in lectulum viribus defecta decedit, singulari pietatis affectu Sacramenta percepit, coactas ad se spirituales filias, sociasque suas monuit, ut toto amoris affectu in solum Christum ferrentur, nullis rerum mortalium tricis intricarentur, nihil de proximis unquam mali suspicarentur; itaque veniam socias, si forte quampiam offendisset, precatâ, plenam suscepit indulgentiam a Summis Pontificibus Grëgorio XI et Urbano VI, sibi liberaliter impertitam. Cæterum diu morti colluctata, generosissime stygi conflictit, quam non modo vivens, sed et moriens gloriosissime triumphavit. Hoc in agone mortis, eam quoque stygius accusator arguit vanæ gloriæ. Cui Virgo: « Quid? vana gloria? Apage sis. Nunquam hæc obrepsit, semper curæ mihi fuit sola, veraque Dei gloria. » Hoc agone perfunctâ, mox ad preces conversa, cœlestemque Sponsum suum suaviter allocuta, simul dixit: « In manus tuas, Domine, commendo Spiritum meum; » ad cœlestes evolavit tertio kalend. maii, anno a partu Virginis 1380. *IBID.*, 30 april.

De S. Paulæ morte piissima sic scribit S. Hieronymus: Sentiebat prudentissima fœminarum adesse mortem, et frigente aliqua parte corporis, atque membrorum, solum animæ teporem in sacro pectore palpitare, et nihilominus quasi ad suos pergeret, alienosque desereret, illos versiculos usurpabat: « Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ. » Et: « Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. » Et: « Elegi abjecta esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. » Cumque interrogaretur a S. Hieronymo, cur taceret, cur nollet repondere, an doleret aliquid? græco sermone respondit, nihil se habere molestiæ, sed omnia quiete et tranquille perspicere. Post hæc obmutuit, et clausis oculis quasi mortalia despiceret, usque ad expirationem animæ eosdem depetebat versiculos, ut, quod dicebat, vix audiri posset, digitumque ad os tenens, crucis signum pingebat in labiis. Defecerat spiritus, et anhelabat in mortem, animaque erumpere gestiens ipsum stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes Domini convertebat. Aderant

Hierosolymarum, et aliarum urbium Episcopi, et Sacerdotum inferioris gradus, ac Levitarum innumerabilis multitudo. Omne Monasterium Virginum, et Monachorum chori repleverant. Statimque ut audivit Sponsum vocantem: « Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea; quoniam ecce hyems transiit, et recessit, pluvia abiit. » Læta respondit: « Credo videre bona Domini in terra viventium. » Ex hinc non ululatus, non planctus, ut inter sæculi homines fieri solet, sed Psalmorum linguis diversis examina concrepabant. Cæterum illa implevit cursum suum, fidemque servavit, et nunc fruitur corona iustitiæ, sequiturque Agnum, quocumque vadit. Saturatur, queis esurivit, et læta decantat: « Sicut audivimus, ita vidimus in civitate Domini virtutum in civitate Dei nostri. » O beata rerum commutatio! flevit, ut semper rideret, despexit lacus contritos, ut frontem Domini reperiret; vestita cilicio est, ut nunc albis vestimentis uteretur, et diceret: « Scidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitia. Cinerem sicut panem manducabat; et potionem suam cum fletu miscebat, » dicens: « Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte; » ut in æternum pane vesceretur Angelorum, et caneret: « Gustate, et videte, quoniam suavis est Dominus. » *IBID.*, 26 jun.

Sancta Lyduvina mortem suam divinitus intellexit, ad quam quo melius se compararet, ab omnibus notis veniam demisse flagitavit; si qua forte eis offensiculo fuisset. Ita cum solemnibus Paschæ dies illuxisset, Christum, Christiparamque, Apostolis aliisque cœlitibus cinctos, in suo cubili vidit. Hic eam Dominus consolatus, adeo pretiosis et fragrantibus unguentis unxit, ut etiam postridie odoribus omnino cœlestibus fragraret. Tertio secundum Pascha die circumstantes, ut secederent, seque solam cum puerulo cognato relinquerent, oravit; sicque cum totam se cœlestium rerum commendationi dedisset, Christo piissime allocuta, vehementissimos omnino dolores persensit, in primis a luculenta pectoris plaga, qui sic eam affecit, ut cum vomitu fellis particulas ejectarit. Secundum hæc aliquæ personæ, quibus illa singulariter erat curæ, cum Presbytero, qui erat ei a sacris Confessionibus, a puerulo advocatæ, conclaves subeuntes, eam jam defunctam, asperoque cilicio (quod nunc energumenis liberandis

adhibetur) cinctam reperere. Porro secundum animam gloriose beato cœlitum domicilio exceptam fuisse, variis in locis divinitus est revelatum. Corpus ejus, quod dum viveret, fuerat informe, totumque ulceribus obsitum, postea visum fuit integerrimum pulcherrimumque, facie adeo serena et nitida, nec Apelles ei plus elegantiae, aut nitoris addere posse videretur. *IBID.*, 14 april.

Sancta Clara de monte Falconis ante mortem toto septennio diu noctuque horrendis est exercita cacodæmonum spectris. Sed illa stabilis omnino petra fuit in Christo fundata, semper invicta, fraudumque stygiarum extitit triumphatrix; quantoque duriores fuerint ejus pugnae, tanto gloriosiores etiam fuerunt victoriae et coronae. Interea affulsit hora, qua suorum præmia laborum a cœlesti sponso reciperet, quam divinitus etiam intellexit. Unde quo se melius compararet ad hoc adeo felix iter lætitiæ cœlestis exordium, convocatis ad se sacris virginibus se commendavit, eas hortata, quod meminissent, quantas earum causa sustinuisset ærumnas, patientiæ ac modestiæ mutuae studerent, superioribus obedientiam deferrent, sese arctissima invicem charitate complecterentur, ne forte redemptionis opus, quod tanto suæ vitæ pretio ac lytro Christus in eis operatus fuisset, earum culpa destrueretur. Deinde perceptis Ecclesiæ Sacramentis divinitus intellexit, impetrata peccatorum venia, se gloriam manere sempiternam, hoc cœlesti viso fuit incredibilibus inundata gaudiis, ruptoque, quod usque huc servarat, silentio, his amantissimum suum Sponsum fuit affata: « O dulcissime Jesu, quanto dignaris præmio tibi servientes, quorum sunt ærumnæ leves! » Inde cum magno fervore subjecit: « Magnum, magnum, magnum, Domine, pretium est mihi paradisus. » Subinde veluti Angelis, cœlitibusque collocuta dicebat: « Abducite me. » Putarant adstantes, eam expirasse; quapropter eam humatam abstulere, sed illico redanimata recluserat oculos. Cumque collætales ei dicerent, videri rectius eam valere, Christi sponsa non nescia horam suæ mortis imminere dixit: « Dilectæ mihi discipulæ meæque sorores, mundum relinquo, ad Christum me vocantem vado, cui me vosque commendo. » Sic effata (nullo edito doloris indicio) sanctam animam suo reddidit Creatori, quæ pristino imbutum

colore, candoreque corpus reliquit, haud aliter ac si spiraret, oculis in cœlum sublatis, vultu splendido et roseo, qui repente subiit, visendum. *IBID.*, 17 august.

S. Macrina virgo Sancti Basilii soror, matre defuncta, in dies perfectionis apicem anhelavit, et quamvis degeret in terris, sæpe tamen cœlestis beatudinis cupedias libabat, suoque exemplo et hortatu reliquis virginibus Domino devotis, desponsisque, quibus convivebat, tamquam mater earum, magistraque animos addebat, donec germanus ejus frater, Gregorius Nyssenus Imperatoris Valentis hæretici Ariani imperio ab Ecclesia sua exul, et ab Antiocheno Concilio redux, divinitus instinctus ad eam, quam toto octennio non viderat, invisere decrevit. Igitur eam convenit, venitque morti proximam. Unde cognovit eodem se divinitus esse destinatum, qui morientem juvaret, mortuamque suis manibus humaret, eique tamquam sorori natu majori, imo matri, suæque spiritali magistræ parentaret. Cubabat sancta fœmina humi non innixa lectulo, sed duræ tabulæ rudi sacco stratae, vicemque cervicalis asser consimilis subibat. Cæterum ut germanum fratrem vidit, Deo grates egit quod pro sui desiderii causa suscipere id iter esset dignatus. Cumque invicem aliquandiu divinis de rebus disseruisset, ut adesse mortis agonem S. Virgo sensit, pie proluxeque Deum precata pro collatis in se beneficiis grates egit, quod a mundi laqueis animum suum dilaqueasset, et omnium rerum creaturarum pedicis expeditisset, rogans, ne suas noxas, ac peccata respiceret, sed animam suam velut incensam divinæ charitatis igne liquatam suscipere dignaretur. Secundum hæc cum signum sanctæ crucis suis oculis, ori, cordique impressisset, medias inter preces illa sancta anima suo corpore evolavit, quod perinde compositum, venustumque reliquit, ut erat vivum. Tum vero cunctæ Parthenonis illius virgines ubertim flere, flebilibusque aera questibus implere ac dicere: « Extinctum jacet, oculorum, animarumque nostrorum lumen, duxque, comesque fidelissima a nostro latere evulsa, abstractum nobis vitæ præsidium, abolita vivissima puritatis icon, solutum concordiae mutuae vinculum, eversum, quod reliquerat nobis religiosæ perfectionis columen. » Omnis defunctæ thesaurus, omneque ærarium fuerat, pallium unum, velumque unum, duoque annosi

detritique calcei. Neque mirum videri possit, ei nil præterea thesauri fuisse reliquum, quæ suum cor uni Deo devovisset, atque in eo suos thesauros omnes reposuisset. Appensam collo gessit crucem ferream, digitoque similis materiæ annulum, cui quoddam Dominicæ crucis particula erat inclusa. Corpus ejus exanime tanta charitate luceque splenduit, ut meros evibrare radios videretur. *IBID.*, 19 julii.

S. Melania vidua, ut sese vitæ meta propius adesse divinitus intellexit seque prope diem a Domino evocatum, coronatumque iri sensit, singulari affectu pietatis, profusis ubertim lacrymis Jerosolymis ad omnia sacra loca prius invisit. Simul ergo gloriosa Dominicæ Nativitatis dies illuxit, S. Specum præsepîi ingressa, nepti suæ significavit, se cum eis nullum porro Pascha celebraturam. Mox congregatis sacris virginibus migraturam se dixit, sic esse Domino visum, cujus ut se voluntati resignarent, et accommodarent, oravit. Dein monuit, ut cælestem Sponsum diligenter, colerent, viverent ut vivere amant, qui Deum cordium intima prospicientem sibi semper ob oculos ponunt. Dein proluxe piissimeque Deo collocuta, supplex oravit, ut se suscipere dignaretur. Sic precantem, ubertimque lacrymatam morbus invasit, animamque absolvit nexibus corporis, quod adeo prudenter ac fortiter rationi subjungarat, ac triumpharat. *IBID.*, 31 dec.

S. Cunegundis olim Imperatrix, et uxor illibata Henrici Imperatoris, postea vero Monialis, cum totos quindecim annos in sancto proposito exegisset, reliquis virginibus Deo devotis rara religiosæ perfectionis exempla præluxisset, admiratione mundum defixisset, S. Imperatrix gravi dejecta morbo, supremum sibi sensit imminere diem. Cumque extremos halitus duceret, ac funebri promeretur apparatus, ut suo feretro aureum insterni peristroma vidit, ad circumstantes conversa : « Tollite, inquit, illud velamen non meum, quia nuda matris utero egressa, nuda revertar in sinum matris meæ, terræ. Operite meum corpus paupere, vilique lacernula, illudque communi tumulo condite juxta dominum fratremque meum Henricum, qui me vocat. » Ita dixit, vixitque. Corpus ejus eo loco conditum, quo mandavit, multis urbibus ad ejus exequias confluentibus, quo sacras, virgineasque exuvias aspicere, et contingere feretrum

ejus possent. Tantus fuit mortalium concursus, ut toto triduo sacrum funus inhumatum reliqui debuerit, quod tot, et tantis miraculis Dominus illustravit, ut innumeri languentes ad ejus monumentum supplices pristinae restituti sint sanitati. *IB.*, mart. 3.

S. Lutgardam virginem Ordinis Cisterciensis, undecim annis antequam moreretur, Deus corporeo oculorum lumine orbavit, ut patientiam magis exerceret, et clausis corporis oculis, animi magis aperiret, et purius divina luce frueretur. Quinquennio ante mortis suæ diem dixit, unoque anno ante, ei cælestis Sponsus apparens ait : « Imminet jam dies, quo laborum dolorumque tuorum tibi merces reponatur, æternumque mihi socieris. Quare tria volo facias hoc anno. Primum, ut multas mihi crebrasque grates agas pro collatis in te beneficiis, rogesque cœlites, ut idem facitent. Alterum est, ut pro mortalibus peccati mortalis reis, magno pietatis affectu æternum Patrem preceris. Tertium, ut omissis omnibus omnino curis magnum concipias desiderium ad me veniendi. » Alias etiam alios certosque mortis suæ nuncios habuit, et quindecim diebus antequam decederet, apparuit illi SS. Christi Mater et S. Joannes Baptista, cui fuit devotissima, a quibus suæ mortis horam didicit. Denique lethali ægitudine correpta febriens, omnibus Ecclesiæ Sacramentis armata, a cœlitibus, inter quos erant multæ monachæ Monasterii illius jam Deo fruentes visitata, spiritum suo reddidit Creatori 16 kalend. julii, anno Christiano 1346, ætatis suæ 64. *IBID.*, 16 jun.

S. Heduvigis Ducissa Poloniæ annis meritisque cumulata, se morte propius adesse divinitus intellexit. Quamobrem valde læta desiderio cælestem Sponsum suum videndi, sese, quemadmodum tota vita fecerat, ad iter æternitatis comparavit, Sanctis Sacramentis armavit, seque sacro ad supremam luctam oleo inungi curavit citius, ut id Sacramentum majore pietatis affectu susceperet. Cumque magis in horas auxisset ægritudo, filia ejus Gertrudis, Parthenonis Antistita interrogavit eam, quonam loco vellet humari ; cui illa ut erat submississima, et paupertatis amantissima, respondit: in communi reliquarum sacrarum virginum cœmeterio. Sed inferente filia, rectius fore si in templo, eodemque cum Duce Henrico, mausolæo conderetur, rogavit, ne fieret, atque se nullo modo velle suum corpus quamvis

emortuum, uniri conjugis sui corpori, quod ab hoc jam dudum, dum viveret, et valeret, fuisset castitatis amore separatum. In hac ægritudine suprema multis fuit a Domino solatiis inundata, et a Cœlitibus visitata, præsertim die Nativitatis B. Mariæ sacro, cum sacræ virgines in templo vespertinas preces persolverent, ad eam comiter invisere SS. Maria Magdalena, Catharina, Thelcla, Ursula, aliæque sacræ virgines, quas illa latine resalutavit. Sed et alia cœlesti visione, huic simili recreata fuit, festo Apostolo Mathæo die, et idibus octobris, spiritum reddidit ei, qui pro sua tanta gloria eum crearat, et gloriæ coronam, quam Dei gratia meruerat, recepit. *IBID.*, 15 oct.

S. Theresia ingravescente ad interitum morbo, ita ut se in lecto loco movere nequirit, sanctissimum viaticum diu desideratum dum adferretur, commissis manibus, dulcissimis ac postremis verbis sic virgines allocuta est, et rogavit: « Filiæ meæ ac Domine per Dei amorem obsecro, in regulæ et constitutionum observationem, et obedientiam Superioribus debitam impense admodum incumbant: quod vobis iterum atque iterum testamento relinquo; neque culpas hujus indignæ monialis pensitent, sed mihi potius ignoscant, » confestimque sine ullius adminiculo se valide erigens summa cum veneratione et reverentia divinum Sacramentum miro splendore perfusa suscepit; et in præsentia dilecti sui, junctis manibus, animi fervore, ac lætitia summa, amore languens dicebat: « O Domine, o Sponse mi, accessit tandem tempus exoptatum: æquum est, ut videam. Tempus est, mi Domine, ut ex hac vita discedam. Fiat, obsecro, juxta placitum tuum. Venit demum hora, quæ hoc exilio eripiar, teque fruar, quod tam ardentem concupivi. » Et immensas gratias agens, quod eam in Ecclesiæ, ut aiebat, filiam adoptasset et in tantæ Matris sinu animam efflaret, miro cum sensu repetebat dicens: « Sum certe, Domine, Ecclesiæ filia. » Peccatorum veniam impensissime precabatur, et ob Redemptoris nostri Jesu Christi merita salutem se sperare asseverabat et ut id obtineret, adstantium Fratrum, et Sororum preces postulabat. Frequenter habens in ore (donec animam efflavit) versus illos: « Ne projicias me a facie tua, etc. cor contritum et humiliatum Deus non despicies. » Et tandem Sacramento Extremæ Unctionis, quod eadem reverentia

petierat, et respondens precibus suscepit; dum liniretur, easdem gratias Deo agebat, quod illam in Ecclesiæ filiam admisisset, tandem sequenti die 4 scilicet octobris anni 1582, in latus incubuit eo modo, quo imago B. Mariæ Magdalenæ exprimi consuevit, et Christi effigiem manu tenens, nec usque ad obitum deponens, vultu flagranti orans cum maxima quiete, et immota qua in extasim rapta permansit usque ad noctem, in qua meritis onusta die 5 sanctissime vitam claudens evolavit ad coronam. In cujus felicissimo transitu cœlum et terra exultarunt, et suæ lætitiæ varia signa dederunt, plures enim sanctitate, ac virtute conspicuæ virgines ea nocte, et proximis aliis obitum illius præcedentibus, varia cœlestia lumina supra templi tectum, et in choro, et in cella ejusdem Beatæ per fenestram transeuntia conspexerunt. Alia spectatissimæ virtutis, et Beatæ familiaris socia, antequam virgo animam efflaret, vidit Christum Dominum magno splendore præfulgentem, et Angelis comitatum prope lectum dilectæ ancillæ suæ assistentem. Alia in puncto obitus ingentem strepitum plurimorum audivit, quos et amictos vestimentis candidis ingredientiæ cellam S. Virginis, et lectum ambientes vidit, et statim ipsa Beata ad cœlum migravit. Hos decem mille Martyres fuisse, quorum festum Theresia religiosissime celebrare consuevit, qui et ei polliciti fuerant hora sui obitus se accursuros, et eam in cœlestem Aulam comitatuuros, omnes crediderunt. Alia similiter mortis ipso momento quasi columbam nive candidiorem ex ore ipsius prodeuntem; alia lucem crystallo persimilem; alia ipsam eandem nocte gloriosam sibi apparentem viderunt. Quibus illud manifestavit, se non vi morbi, sed ex intolerabili Divini amoris incendio vita excessisse. Terra etiam in honorem Theresiæ exultavit; dum mortem ipsa obeunte arbor sicca in campo respondens ad cellam ejus per autumnum repente summo mane, et referta floribus albis visa est. Demortuæ corpus, ut Spiritus Sancti sacramentum, et sapientiæ arcam decebat, candidum et formosissimum remansit, ac cute tensa, cum jam senectus illam contraxisset; membra omnia flexibilia, et tractabilia, odoremque mirificum aliis odoramentis absimilem, quem adhuc vivens beata effundebat, non modo corpus, sed vestes, et panniculi, quibus ægra utebatur, spirabant. *IBID.*, 15 oct.

Salaberga apud Lugdunum Abbatissa, cum diem clausura esset extremum jucundissima visione, ne mortem timeret roboratur. Vidit enim se ad locum immensi fulgoris adductam, et in eo pratum multiplici florum pictura decoratum, mirabilique odoris suavitate fragrans, et id sibi præparatum audivit, dormienti quoque zona, qua cingebatur soluta, neque usquam compars, ipsam a corpore solvendam portendit. Nam et vox audita est quæ diceret die tandem ducentesima hoc eventurum. Dehinc sancta et prudens fœmina, ut veniens Dominus vigilantem inveniret, Psalmos legere non cessavit, nisi cum etiam vivere cessasset, ea quidem visione confidentior facta; neque enim tale quid apparet ut certiore præmii expectatione operationis ardor in nobis languescat, sed ut accendatur.

Trasillæ beati Doctoris ac Pontificis sorori in visu Sanctus Felix Pontifex apparuit, qui sedem illi ostendens multa luce nitentem: Veni, inquit, te enim hæc sedes manet. Postera die Trasilla febri implicata ægrotavit, jamque in ipsius morbi accessione vehementer anxiabatur, cum Christum vidit, atque ad eos qui aderant: Facessite hinc, ait, abite, ecce Dominus Jesus venit. Itaque ad eum, quem videbat, toto animi affectu anhelans expiravit. Odoris insecuta suavitas fidem fecit, vere ibi affuisse Christum et illa una cum ipso abiisse.

Musa tenella adhuc et nondum adultæ ætatis virgo, Virginem Deiparam cum multarum virginum glorioso comitatu ad se venisse conspexit, et admonita est, ne quid ultra puellari more leviter sive inconsiderate ageret, die trigesimo inter ipsas, quas videbat virgines, ad eadem coeli regna feliciter admittenda. His visis vitam mutavit, quintoque et vigesimo die in febrim incidit, trigesimo vero eandem Beatam Virginem cernens dicere cœpit: Venio Domina mea, venio; et in hæc verba de corporis carcere exiit.

Accidentia mortis.

QUALITAS. — Sanctus Augustinus de se ipso sic scribit: Ductus sum cum cæteris ad videndum cadaver Cæsaris in sepulchro: et vidi, quod omnino esset livido colore ornatum, putredine circumdatum, ventrem ejus disruptum, et vermium per illum ca-

tervas transeuntes prospexi. Duo quoque famelici in foveis oculorum pascabantur; crines ejus non adhærebant capiti, dentes ejus apparebant labiis consumptis, et intuens matrem Christianissimam, dixi: Ubi nam est Cæsaris corpus præclarum? ubi magnitudo divitiarum? ubi apparatus deliciarum? ubi multitudo Dominorum? ubi caterva Baronum? ubi acies militum? ubi lectus eburneus? ubi thronus regalis? ubi thronus imperialis? te verebantur homines, te timebant Principes, te colebant urbes, te timebant omnes. Quo ivit tua magnificentia? Respondit mater pietate plena: Fili, omnia pariter defecerunt, quando defecit spiritus ejus, et reliquerunt eum captivatum in sepulchro trium brachiorum, plenum fœtore et putredine. S. AUG., s. xxxviii, ad *Frates*.

Josephus Mansi narrat, se a persona quædam fide dignissima audivisse, quod, cum sub Pontificatu Clementis VIII, infirmus quidam hic Romæ in Ecclesia S. Mariæ de Monticelli sepultus fuisset eo quod mortuus esse credebatur, cum tamen solum ex accidenti quodam deliquium passus fuisset, tandem ad se reversus, in lecto suo se positum esse credens, cum altum clamasset, nec esset, qui responderet, in obscuritate illa palpando circuiverit, ossaque mortuorum inveniens, se in sepulchro positum esse agnovit; cumque qua egrederetur ignoraret, bona ejus fortuna accidit, ut sepe liendo alio mortuo, idem sepulchrum apertum fuerit, moxque, qui mortuus credebatur, vivus agnitus inde ereptus fuit. Interrogatus autem, quid eo tempore, quo velut mortuus jacuerat, somniasset, aut qualia in mente habuisset phantasmata, respondit: quod quia in juventute sua certum quemdam hominem occiderat, visum ei fuerit, hoc homicidium sibi incessanter improperari, dicique: O traditor, jam tempus est poenam exsolvendi. Unde colligitur, quod in extrema mortis hora omnes scelerum nostrorum lineæ ad centrum sint terminandæ, id est, quod ante faciem miserabilis animæ præsentabuntur, ut in ejusdem perniciem, quæ facta sunt, testificentur. MANSI tr. I, disc. xxvii, n. 6.

B. Catharina Adorni dulcibus et suavis verbis morti blandiri solebat, frequenter dicendo: O mors dulcis, gratiosa, suavis, opulenta, digna, fortis et speciosa; unicum dumtaxat in te invenio defectum, scilicet

quod te fugientibus præsentiam tuam nimis benigne exhibeas, te vero sequentibus et desiderantibus nimis avara existas. *MANSI, disc. xxxiv, n. 4.*

Cum aliquando B. Felix Capucinus morti vicinus interrogaretur, num aliquas a dæmone pateretur tentationes ex humilitate, respondit: Dæmon tentat homines sanctos, me autem non aggreditur, qui sum hujus mundi quoddam peripsema. *IBID., dis. lxxxvii, n. 7.*

MORS BONA. — S. Dionysius Areopagita capitis jam damnatus, feralem sententiam Christiana generositate excepit, et adstantium probra contemnens dixit: Ultimum verbum Domini mei in cruce, sit et mihi ultimum in hac luce: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. *DREX. in Prodr., c. iii, § 46.*

Quidam senex cum in agone risisset, causam quæsitus respondit: Primo risi, quia omnes timetis mortem. Secundo risi, quia non estis parati. Tertio risi, quia de labore vado ad requiem. *Vita PP., l. XXXI, c. lxx.*

Moriens quidam Fratre perfectionis valde studioso, Abbas in somnis vidit duos speciosissimos juvenes pavementum rosis, et liliis sternentes, quos, cum causam hujus sacri quæreret, responderunt illi: sequenti die magnam solemnitatem celebratum iri, scilicet translationem moribundi ad cœlos, uti ex morte postero die secuta intellectum est. *Sp. Ex. infirmit., ex. 13.*

Moriturus cujusdam hominis patientissimi anima post triginta annos in infirmitate exactos gratias egit omnibus membris et sensibus, quod delicias nullas concupierint, sed fideliter ei in omnibus acquieverint. *Sp. Ex. infirmit., ex. 12.*

Quidam Frater cum a S. Bernardo ad mortem fortiter obeundam animatus, dixisset, se certo confidere, quod ad cœlum esset transportandus, prædictus sanctus, eum ad pœnitentiam potius, et humilitatem animavit. Verum quia is respondit, se propterea tantopere lætari ac confidere, quod a S. Patre regnum cœlorum obedientiæ virtute potissimum obtineri audivisset, huic autem ipse singulariter semper studuisset, dixit S. Bernardus ad illum: Vere beatus es, fili carissime, quia caro et sanguis non revelavit tibi sapientiam hanc, sed Pater cœlestis ipse te docuit. Jam ergo securus egredere, quoniam patefacta est tibi janua. Defuncto itaque Fratre venerabilis Pater sermonem

ad Fratres habuit, dixitque, magis se super ejus obedientia lætatum fuisse, quam si miracula fecisset. *IBID., tit. Mors, ex. 12.*

Quidam de spiritualibus filiis Reverendissimi Patris Roberti, cum vitam angustam et arduam, quæ ducit ad vitam, declinabili studio cucurrisset, tandem placuit Domino laboribus ejus finem imponere, ut in pace in idipsum dormiens requiesceret, unde numquam esset recessurus; cumque jam instaret bona hora, in qua de hujus mundi stadio evocandus, et ad cœleste bravium esset invitandus, Dominus Abbas cum cæteris fratribus gratia quietis in lectulo suo se collocaverat, et ecce sopor Domini irruit super eum, viditque in somnis duos pulcherrimos adolescentes vultu et habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas et violas, ac diversi generis flores in choro Clarevallensi copiose spargebant, ita ut pavementum omne pictum ac variis coloribus venustatum esse videretur: quo viso miratus est, et quasi simplicitatem Ordinis zelans dixit ad eos: Quid vobis visum est (o boni juvenes) contra consuetudinem nostram pavementum hoc floribus sternere et Monasterio hujusmodi novitatem inducere? Illi vero dixerunt ad eum: Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in executione hac officii nostri, quoniam modo jam in choro isto celebrabitur nova cujusdam novi sancti festivitas, de cujus solemnitate gaudebunt Angeli, et hymnus Domino decantabitur in Sion. Adhuc loquebantur illi, et animum videntis et audientis hæc in admirationem rapiebant. Tunc ecce, concitatus tabulæ strepitus excitat dormientem, et ut festivitatem, quam celebrandam intus in spiritu cognoverat, foris secundum dignitatem officii sui exequeretur, signo consuetudinario invitatur. Accurrens ergo cum cæteris fratribus, properanter venit ad eum, et cum magna devotione commendavit animam ejus, certissime credens atque confidens, quia hic erat novus ille sanctus, de quo in requiem assumendo, Angeli sancti novam festivitatem, et novum gaudium essent illico celebraturi. *Sp. Ex., distin. iii, ex. 22.*

In gravi infirmitate constituto S. Bernardo supervenit sibi tentatio desperationis de sua salute, considerans se in multa negligentia Deo servisse, et se nihil quasi boni fecisse, unde tantum præmium gloriæ recipere deberet; sed illustratus a Deo, respondit tentatori: Fateor, me nihil fecisse dignum

tanto præmio, sed Christus Dei Filius duplici ratione illud obtinet, scilicet merito passionis, et ratione hæreditariæ successionis, quia naturalis Filius Dei; ipse una ratione possidere contentus est, scilicet quatenus Filius; merito autem passionis spero mihi certitudinaliter ipsum velle largiri, sicque confusus est inimicus, et non prævaluit. S. ANTON., tit. V, p. I, c. II, § 1.

MORS MALA. — Fuit quidam vir temporibus Conradi, qui post Edilredum regnavit, in laico habitu, atque officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulo, ut confiteretur, et emendaret, ac relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis interventu tempus omne pœnitendi et emendandi perderet. Verum ille licet frequenter admonitus spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti pœnitentiam acturum esse promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum atque acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus Rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, ut vel tunc, antequam moreretur, pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondebat, non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi consodales, quod timore mortis faceret ea, quæ sospes facere noluerat; fortiter quidem (ut sibi videbatur) locutus, sed miserabiliter, ut postea patuit, dæmoniaca fraude seductus est: cumque morbo ingravescente denuo ad eum visitandum ac docendum Rex intraret, clamavit statim miserabili voce: Quid vis modo? quid huc venisti? Non enim mihi aliquid utilitatis aut salutis potes ultra conferre. At ille, noli, inquit, ita loqui; vide, ut sanum sapias. Non, inquit, insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus præ oculis habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulo ante, inquit, intraverunt domum hanc duo juvenes pulcherrimi, et resederunt circa me, unus ad caput, et unus ad pedes, protulitque unus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit in quo omnia quæ unquam bona fecerim intuens scripta reperi, et hæc erant nimium pauca et modica. Receperunt codicem, neque mihi aliquid dicebant. Tunc subito supervenit multitudo malignorum, et horridorum vultu spirituum, domumque hanc mox et exterius obsedit, et intus

maxima ex parte replevit. Tunc ille, qui et obscuritate tenebrosæ faciei, et primatu sedis major videbatur esse eorum, proferens codicem horrendæ visionis, et magnitudinis enormis, et ponderis pene importabilis, jussit uni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inveni omnia scelera, non solum, quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccavi, manifestissime in eo tetrus esse literis scripta. Dicebatque ad illos, qui mihi assederant, viros albatos, et præclaros: Quid hic sedetis, scientes certissime, quia noster est iste? Responderunt: Verum dicis: accipite, et in cumulum damnationis vestræ ducite; quo dicto statim disparuerunt. Surgentes vero nequissimi spiritus, habentes in manibus candens ferrum, percusserunt me, unus in capite, et alius in pede, qui videlicet magno tormento irrepunt in interiora corporis mei; moxque ut ad se invicem perveniant, moriar, et paratis ad rapiendum dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sicque loquebatur miser desperans, et non multo post defunctus, pœnitentiam, quam ad breve tempus cum fructu veniæ facere supersedit, in æternum sine fructu pœnis addictus facit.

Cuidam Parochiæ præerat Presbyter in sæculo potens et gloriosus, sed non minus vitiis, quam divitiis plenus; huic sub cura sua habebat divitem nobilem, et pauperculam viduam: qui uno tempore decumbentes, responsum mortis acceperunt in semet ipsis. Vocatus est Presbyter, ut morientem divitem visitaret, et accepta Confessione, data Communione, exituram animam Deo commendaret; qui de rapienda solummodo lana, non de ove curanda sollicitus, ut divitis nuntium vidit, ire festinavit. Intravit palatium, penetravit cubiculum, ubi jacebat dives, purpura et serico circumdatus, auro et gemmis ornatus, super plumarum molitiem resupinatus. Ibi invenit circumstantium multitudinem, seductoria adulatione diviti solatia persolventem; conjux, et filii, atque omnis familia lamentabatur dominum, sed et quam plures ex ipsis ad rapiendam hæreditatem suspensi, licet verbo tenus mortem audaciæ, et præsumptionis damnaret, eam tamen tacito cogitationum æstu precabantur citius venire, et hominem de medio tollere. Itaque Presbyter secretum petit, et qualemcumque Confessionem extorsit; deinde sessione firmata, nummi cap-

tator charitatis affectum simulans, compati cœpit, et condolere, quærere, quid vellet, quæ pars corporis gravius se haberet. Inter ancipites gladios securitatem, et pacem falsus Propheta pollicebatur, verbisque mendacibus linebat parietem, cui Dominus ruinam minabatur. Interim supervenit quidam ex parte viduæ, qui diceret, eam in extremis agere, et Christianæ salutis remedia postulare. Sed Presbyter cum se totum daret ad lactandum peccatorem, nihil respondit. At Diaconus prope assistens, pro muliere desolata ad cor ejus loquens ait: Grande nobis piaculum est fœminæ periculum, si nostra negligentia sine Confessionis, et sacri Mysterii participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim a manibus nostris sanguis ovium nostrarum, quæ nobis a justo Deo judice creditæ sunt: nec minus pauperum, quam divitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quam de his rationem sumus reddituri. Properemus ergo, ne nostra culpa sine viatico hinc paupercula illa recedere compellatur. Cui felle commoto Presbyter ait: O sani capitis consilium, pro vili vidua nobilem relinquere Patronum! Ne turberis, inquit Diaconus, ego si jubes, infirmam visitabo. His favente Presbytero, Diaconus discessit cito, sumptaque salubri Hostia ad viduæ tugurium pervenit, quæ rebus quidem vacua, sed bonis operibus plena, super humum duram, et parvo stramine constrictam collidebat membra exesa jejuniis. Ille itaque interno lumine oculos levans, famulæ Christi in ceno jacenti vidit existere excubias de cœlo. Mater enim Jesu Maria assistebat cum choro virginali, quæ præferebat linteolùm, et vultum ægrotantis a sudoribus mundans, satagebat circa frequens ministerium. His visis Diaconus stupens, stetit eminus. Sed cœli Regina suo Filio toto corpore in terram prostrata, adoravit eum cum suis Virginibus. Quibus erectis, data fiducia, vir Dei intravit, Maria etiam sedem parante, ac, ne timeret, hortante. Sedit, Confessionem viduæ accepit, Communionem dedit, et Psalmis obitum ejus præmunivit. Deinde cum gaudio ad domum divitis properavit, astanteque in limine vidit nigros cattos circumvallantes lectum divitis. Quos miser ille videns, et nimis infestos sentiens, rugiebat, clamans: Tollite cattos, tollite, misero subvenite. Unus tandem Æthiops voce minax, vultu terribilis, uncum, quem in manibus gesta-

bat, faucibus immersit peccatoris. Infelix anima nullum in tota conversatione sua refrigerium conscientiæ reperiens, pavet, et trepidat, miserum mors paulatim occupat. Denique Æthiops ille furens uncum violenter de palpitantibus faucibus extrahit, et ille horribilem dans vocem, infelicem spiritum dedit. Irruerunt cæteri complices, et peccatricem animam flagris et vulneribus afficientes, immergunt in locum tenebrarum, et lacum mortis æternæ. Cum hoc aspiceret Diaconus, tremor tenuit eum, et cadens factus est in mentis excessu. Sed mox ei apparens Mater Regis gloriæ, ne timeas, inquit, charissime, non tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata est Beatitudo cœlestis. His blanditiis recreatus, postquam ad se rediit, consolatrici suæ gratias rependit, et ex his revelationibus non parum profecit. BELLOV., l. VII, c. xcvi.

Refert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quod in civitate Spoletana puella quædam formosa fuit, quæ vanitatibus semper intenta, nil de futura vita cogitabat. Hæc infirmitate percussa monitiones, et hortamenta salutis abhorrebat, sicut mihi retulerunt, qui audierunt illam. Tandem invalescente morbo, cum cerneret infelix juvencula, de proximo sibi imminere mortem, rogavit instanter matrem, ut eam vestiret pretiosis vestimentis, quæ ferre consueverat, ornaret, poliretque illam tamquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater, fecitque quod filia volebat. O terribile judicium! O stupendum et admirabile dictu! sic ornata clamare suspirando cœpit juvencula: Heu! moriar ego sic pulchra! moriar ego sic decora! moriar ego in ætate tam tenera! Dicebant illi circumstantes: Committe te Deo, filia, quia benignus, et clemens est. At illa magis lamentabiliter respondebat: Et quid mihi cum Deo? veni, o diabolus, suscipe animam meam. Inter quæ verba expiravit damnata, et desperata. *Sp. Ex., dist. ix, ex. 112.*

Crisorius avaritiæ, aliisque vitiis nimium deditus cum ad extrema venisset, a nigris spectris usque adeo territus est, ut toto corpore ac artubus tremens, miserandum in modum clamaret: Inducias usque mane, sed mox ab iis avulsa anima in infernum deportata est. *Sp. Ex., tit. Mors, ex. 3.*

Hunericus Vandalorum Rex cum jam de Christianis, quos extreme persequer-

batur, triumphum agere pararet, subito a Deo immissis in corpus vermibus tam graviter tortus et corrosus est, ut præ fœtore, et dolore ipsemet membra sua dentibus laniaret, et tandem inter hos cruciatus animam infelicem evomeret. BARON., t. VI, ann. 476 et 484.

Antiochus Rex ob nimiam in Judæos exercitæ crudelitatem tam gravi infirmitate a Deo punitus est, ut ex corpore impii vermes scaturirent, ac viventes in doloribus carnes ejus affluerent, ipseque fœtorem tolerare non posset; quousque tandem homicida et blasphemus pessime percussus, ut ait Sacer textus, in montibus peregre miserabili obitu vita functus est. II MACH., cap. ix.

Nantius Comes Engolismensis cum sanctos Dei Ministros graviter vexasset, paulo post ardentissima febris correptus exclamare cœpit : Heu heu ! ab Heraclio Antistite exuror, ab illo crucior, ab illo ad iudicium vocor : atque inter hæc verba misere expiravit : corpus vero usque adeo denigratum est, ut a prunis superpositis combustum videretur. BARON., t. VII, ann. 583.

Hermanus e Monacho lutheranus præco effectus cum annis triginta eo munere functus esset, ac ingentes divitias, et prædia comparasset, tandem morbo gravi correptus, horrendum exclamare cœpit, se damnatum esse, secumque omnes sectæ suæ assecclas eidem damnationi obnoxios esse. Quibus dictis, torvo aspectu, oculisque flammæ instar lucentibus, desperabundus infelicem animam efflavit.

MORS DESIDERATA. — S. Paulus ipse de se scribit : Coarctor autem a duobus, desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo. PHIL., I, 23. Hinc et alibi exclamat : Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? ROM. VII, 24.

S. Cyprianus audita mortis sententia dixit : Deo gratias, qui me a vinculis hujus corporis dignatur absolvere. FAB., conc. iv, in festo S. Jacob.

Domina quædam subito fœdissima lepra correpta, cum alios fortem ipsius deplorantes audiret, in risum effusa, aliis causam risus quærentibus dixit : Si quis in carcere detineretur ea conditione, ut non eriperetur donec muri carceris undique corruissent, nonne si videret muros ad ruinam inclinatorum, imo paulatim jam ruentes, gauderet potius, quam fleret? Quare, cum anima in

corpore velut carcere sit constricta, merito gaudere debet, si corporis parietes concidere et dissolvi, mortemque fores carceris effringere videt. IB., n. 1.

S. Gregorius Nazianzenus assiduo clamabat ad Deum : Domine, solve hanc tunicam adeo mihi gravem et ponderosam (nempe centonem corporis) et da mihi leviolem (scilicet gloriæ vestem). IB., n. 5.

Ursinus Sacerdos in morbo cœlestibus visis recreatus, sæpius exclamavit : Venio, venio, gratias ago. Cumque adstantibus, quod cœlites videret, exposuisset, easdem voces iteravit : Ecce venio, ecce venio. Inter quæ verba abiit e vita. S. GREG., l. IV. Dial. c. xi.

Pater Alphonsus Rodriguez de quodam tradit venatore, quod, cum prædam suam insequeretur, humanam quamdam audierit suavissime resonantem vocem : curiosior itaque accedens, ut, quis esset, inspiceret, leprosum reperit, cujus caro putrefacta membratim diffuebat. Quo miserabili obstupefactus spectaculo, præsertim ob associatam cantus harmoniam, miserum, quare cantasset, interrogavit. Cui ille : Deum inter et me nihil mediat, præterquam luteus iste murus, scilicet hoc corpus meum, quod mox ut corruerit, me altera in vita semper gavisurum spero; nonne igitur lætandi causam habeo, dum murum hunc ruinam proximam minari video? Penetrarat utique leprosus iste in abditissimo solitudinis suæ recessu, illius Apostoli textum : Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cœlis. RODRIG., p. II, tr. viii, c. xxi.

Cardinalis Baronius cum admoneretur a medico, ut ab assidua ille meditatione mortis temperaret, ne scilicet ea ratione illam accerseret, aut acceleraret. Quidni ego, inquit, de morte cogitem? Numne timere me putas illam, cum qua quotidie familiariter ago et loquor? Apagesis, haud equidem timere illam possum, quam, ut sororem charissimam diligo. VIT., l. II, c. ix.

Cardinalis Reginaldus Polus, cum ei annuntiaretur, Henricum VIII, Angliæ Regem Ecclesiæ rebellem, vitæ ipsius insidiari, et mortem machinari, respondit : Jam dudum hujus vitæ tædio affectus mortem optavi, tanto eam studio afficere cum contendat, nihil aliud facit, quam si eunti dormitum

vestimentum detrahere conetur. SANDERUS, l. I. *Schif. Anglic.*

MORS METUENDA. — Christus ardentissimo redemptionem nostram cupiebat desiderio, quam per mortem suam operaturus erat; ac proinde discipulo suo illius vitam pro triginta denariis vendere volenti dixit: Quod facis fac citius. Ideo Apostolis suis sic dixit: « Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum. » Denique ob eamdem rationem, Petrum passionem suam sibi dissuadentem acriter reprehendit, dicens: « Calicem quem dedit mihi Pater non vis ut bibam illum? » Et tamen quando in horto Gethsemani mortem sibi ante faciem observari vidit, adeo contristatus et commotus est, ut agonizans sanguinem sudarit. MAN-SI, *dis.* XXV, n. 1.

Elias Propheta ob mortis metum solas libidinosæ ac nefariæ mulieris minas veritus, in fugam se contulit; et qui cælum clauserat, et tot miras res effecerat, sermonis terrorem minime tulit; verum excelsum illum, atque ad cælos usque sublimem animum pavor ita perculit, ut post illam fiduciam, post tantam in loquendo libertatem, post tantum virtutis speciem editum, et patriam, et tantum populum, cujus causa tot pericula audax adierat, repente linqueret, et quadraginta dierum iter solus obiret, et in desertum locum migraret. S. CHRYS., *Epist.* I.

Ezechias quamvis sanctitate polleret, nihilominus in mortis discrimine, propter infirmitatem periculosam constitutus, et ab Isaia ex Dei præcepto admonitus: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives: in amarum prorupit planctum, dicente Scriptura: Flevit Ezechias fletu magno. IV REG., XX, 3. Sicque per ferventissimas preces, et copiosas lacrymas, ut vitæ suæ dies prolongarentur, divinæ instantanter supplicavit Majestati. ISAIA XXXVIII.

In vita servæ Dei Joannæ Franciscæ de Chantal, quæ primogenita fuit S. Francisci Salesii filia spiritualis, et prima foundationis institutæ Visitationis petra, narratur, quod morti vicina circumstantes, ut sibi per absentiam eorum tantisper quiescere liceret, rogavit; omnibus itaque egressis monialibus, et ipso Jesuitarum Rectore, qui ei assistebat in extremis, subito hunc ipsum revocavit infirma, præsentemque affari cœpit: O Pater mi, formidabilia judicia Dei. Cui Pater: Idne te affligit? Ad quem illa: Ne-

quaquam, sed te assecuro, quod formidabilia valde sint judicia Dei. Huic servæ Dei sanctus Præsul et Episcopus in hora mortis se obviaturum sponderat, quemadmodum et in re contigit, sicuti ex ejus vitæ historia liquet; et nihilominus tremendam esse dicebat mortem. *Vit.*, l. II, fol. 162.

Cum Cuno Castri Malburgensis Dominus, triennio ante mortem habitum religiosum suscepisset, adeo in perfectionis studio profecit, ut cœlesti præmio dignus visus Deo fuerit. Cum ergo mortem, quam triduo ante prædixerat, sancte obiisset, eo tempore dæmon mulierem obsessam relinquens, et post reversionem suam quæsitus ubi fuisset respondit, se cum quindecim mille aliis dæmonibus ad Cunonem oppugnandum accurrisset, sed Monachorum circumstantium precibus impenditos nihil efficere potuisse. *Sp. ex., tit. Mor.*, ex. 18.

Venerabilis Pater Eusebius duabus horis ante mortem tam horrendos actus exercuit ut circumstantes præ timore in terram conciderent; nam quandoque transversis oculis, junctis manibus, facie terribili, diraque voce clamabat: Non faciam. Mox: Adjuvate me, Fratres, ne peream. Interrogatus, cur ita clamaret? Dæmones terribili aspectu ad blasphemiam invitantes adstare dixit. Quare iterum priores clamores repetens, tandem a Sancto Hieronymo adveniente liberatus est, ad quem cum dixisset: Cur tam diu moratus es, Pater? Respondit ipse intelligibili voce: Ne formides, Fili, non te deseram, quem tantum diligo. Qua voce recreatus paulo post expiravit, et cæco cadaver tangenti visum restituit. *Id.*, ex. 19.

Religiosus quidam cum ad extrema deductus, horribili voce primum clamasset: Maledicta hora, in qua Religionem intravi. Sed paulo post iterum dixit: Imo benedicta hora, qua Religiosus sum factus, et benedicta Mater Dei, quam semper dilexi. Interrogatus cur ita clamasset? Respondit, ab initio dæmones tam terribili forma sibi apparuisse, ut mallet ignem usque ad finem mundi extensum transire, quam iterum eos aspicere: et hos primas a se voces expressisse, sed postea sanctissimam Dei Matrem advenisse, dæmonesque fugasse, quam proinde merito benedixerit. Quibus dictis feliciter expiravit. *IBID.*, tit. *Facies dæmonum.*

MORTIS MEMORIA. — S. Joannes Eleemosynarius adhuc sanus monumentum sibi extrui, sed non absolvi ideo jussit, ut diebus

solemnioribus, præsente Clero, rem sacram facturum ab aliquo moneretur : Domine, sepulchrum tuum imperfectum est : jube igitur inchoatum absolvi, nescis enim, qua hora fur veniat. LEONTIUS EPISC., in *Vit.*, c. XVIII.

S. Basilius quoque, quoties Episcopali habitu prodibat in pompam, ne aliqua gloriæ titillatio subiret animum, a certa persona ad id constituta sibi in aurem dici jubebat : Pater sepulchrum perfici jube. BESSÆUS, in *Conc. de mort.*, p. I.

Majolus Episcopus Vultuariensis cum vix ex ephebis excessisset, adeo mortem meditari cœpit, ut pro memoria hac refricanda ad omnia conclavis latera calvariæ seu larvam mortis appenderit. GALAMAS, in *Silva concept.*, tit. Mors.

Carolus V diu ante Imperium abdicatum Sarcophagum sibi cum funebri supellectile construi jussit, et, quocumque peregrinatus est, secum deportavit. Admirantibus vero aliis, et thesaurum latere suspicantibus, ipse subridendo dicere solebat, in rei charissimæ usum, eam sibi arcam deferri. DREX., in *Prodrom.*, cap. I, § 29.

Idem Maximilianus primus Imperator fecit, qui et moriens præcepit, ut cadaver suum post mortem omni hominum forti conspiciendum proponeretur, ut vel suo exemplo discerent omnes, nulla diademata, nullas opes, nec ulla imperia a morte eripere possidentem. FAB., conc. 2, in *Dom.* 3 *Adv.*

Quidam Monachus sat negligens cum ad horæ spatium migrasset a corpore, rediens ad se, duodecim annis cellæ se inclusit, cum nemine locutus, solo pane, et aqua vivere solitus, et in agone accurrentibus Fratribus dixit : Nemo, qui mortem serio cogitat, peccare poterit. *Sp. ex.* et S. CL., gr. VI.

Adolescenti cuidam vanissimo nullam rei piæ mentionem admittenti cum vir quidam Religiosus hanc sententiam ingessisset : Subter te sternetur tineæ, et operimentum tuum erunt vermes : adeo permotus est, ut sequenti die ad Religionis portum confugerit. PLATUS, l. III, de *Hom. stat. ret.*, cap. XXXVIII.

Similem effectum experta est Domicella, quæ nullam aliam poenitentiam in confessione admittere volens, tandem hanc suscepit, ut quoties manus lavaret, sibi ipsi tacita diceret : Hæc caro vermium esca erit ; nam ubi eam semel, iterumque explevit, sic im-

mutata est, ut, quam antea fuerat mali exempli, tam fuerit postmodum boni.

Alius quidam adolescens jussus a Confessario lectum conscendere, ac per horæ quadrantem sibi imaginari, quod aliquando sic in lecto forte agonizans decubiturus sit, miram vitæ emendationem instituit. BALDESAN., l. II, *Stim. virt.*, 19.

Liffardus Monachus et Janitor Monasterii, cum tædio religiosæ vitæ suboriente, reverti in mundum cogitaret, a sene quodam ad cœmeterium de nocte ductus, et aperto sepulchro cadaver inspicere jussus, in proposito firmissime confirmatus est. CÆSAR, l. IV, cap. IV.

B. Margarita de Cordona, ut Annales tradunt Ecclesiastici, lascivam et carnalem longo tempore in concubinato traduxerat vitam, nobili cuidam deserviens populari suo. Qualiter autem eam ad poenitentiam divinitus perductam, et tandem ad sublimem sanctitatis gradum sublimatam fuisse arbitramini ? Ipsamet auscultate Annalium verba : Carnis illecebris dedita nobili cuidam serviens adhæsit. Cum is domo sedens catellam secum duxisset, illa sola domum post aliquot dies rediens, ac gemens, Margaritam veste apprehensam extra domum protrahere conabatur ; quæ admirans catellam sequitur donec ad quamdam lignorum congeriem veniens catella subsistit, ligna respiciens, et attingens, quasi dominam, ut ea amoveret, admonens Margarita itaque cum aliquot ligna amovisset, dominum suum mortuum, jamque vermibus scatentem videt, quo spectaculo adeo commota, ut anteactæ vitæ poenitens, domum paternam repetierit, et vitam aggressa valde asperam, assiduis vigiliis, orationibus, jejuniis, cilicio induta, humi cubans, etc. Postque viginti in austeritatibus, et perfectione traductos annos, obiit sanctitate, ac miraculis clara, postquam decem defunctis vitam, sex cæcis oculorum lumen, tribusque mutis loquelam restituisset. MANSI, *disc.* 4, n. 3. BOLLANDUS, jan.

S. Ambrosius sic precatus est. Illud etiam magnopere peto, ut diem obitus, diem extremi judicii, damnationem æterni supplicii, beatitudinemque regni futuri semper meminerim, quod nemo indesinenter potest nisi qui ad vitam præordinatus est æternam ; indesinenter, Domine, recolenda est dies illa, in qua lux cum tenebris pugnat, misericordia cum crudelitate desudat, in qua adver-

sarius noster, mala, quæ fecimus, locuti sumus, vel cogitavimus, violentissimus accusator retextet, justitiam suam ad hæc punienda deposcet.

S. Arsenius priusquam monachum indueret, in humanarum felicitatum deliciabatur exuberantia, apud principes et imperatores in honore habitus, postmodum maxime austeram exorsus vitam sancto fine quievit; mortem meditabatur quotidie, ideoque ad eum agonizantem veniens Theophilus Patriarcha Alexandrinus ait: Beatus es, Abbas Arseni, qui semper hanc horam ante oculos habuisti.

Duo aliquando Philosophi venerunt ad senem, et rogabant eum, ut eis verbum ædificationis diceret. Senex vero tacebat. Rursum Philosophi dicebant: Nihil nobis respondes, Pater? Tunc senex dixit eis: Quod studiosi quidem sitis eloquentiæ, scio; quod autem non veri sitis philosophi, affirmo. Quāmdiu enim loqui discitis, quasi loqui nesciatis? sit ergo philosophiæ vestræ opus, semper meditari mortem.

Cardinalis Baronius nihil unquam habuit antiquius, quam ut de tabernaculi sui depositione aut edisseret, aut cogitaret, et quod alii fere exhorrescunt, hoc ille maxime delectabatur. Itaque et in sigillo, quo litteras ante Cardinalatum obsignabat, non aliam, quam mortis effigiem incidi jussit, et ubi cum viris religiosis privatim agebat, absolutis negotiis, hæc statim subiciebat: Nunc vero, quæso, illum de morte sermonem instituamus. Ut propterea Augustinus Cardinalis Valerius Veronensis Episcopus, vir doctrina, et pietate spectabilis, non immerito dixerit, usquam alibi Baronium, nisi in contemplandis feretris, sepulchrisque oblectari. Hinc etiam quotidie antequam lectulo se componeret, animam Deo commendare consuevit iis precibus, quibus Ecclesia moribundos rite commendat. *Vit.*, l. III, c. II.

Neque minus hoc in praxi zelosum se præbuit, atque indefessum S. Ludovicus Episcopus Tolosanus, qui, cum filius Regis esset monasticam amplexus, in ordine S. Francisci rigorosissimam traduxerat vitam, numquam mortis immemorem; de eo namque Annales Ecclesiastici sequens perhibent testimonium: Anniversarium suum vivus, et sanus plus quam ad quatuordecim annos ante mortem suam instituit, et ejusdem celebrationi cum candelarum accensione, et campanarum pulsatione, quæ consuevit funere Episcopi, vi-

giliis et Missis, annis singulis interfuit. Trucam etiam, in qua sepeliri debuit, cum vestibus funeralibus ibidem impositis, in memoriam continuam mortis suæ, per eosdem annos habuit locatam a laterè lecti sui. *MANSI*, n. 7.

Bellovacensis divitis cujusdam adducit exemplum, qui confessus, dum pœnitentiam acceptare juberetur, se illi imparem asseruit imo numquam pœnitentiam a se adimpleri, et fieri solitam. Tandemque post longam pugnam tantum effecit Confessarius, ut quotidie summo mane dum surgeret, et omni nocte, dum ad quietem se componeret, hæc altis suorum domesticorum vocibus faceret intonari verba: Domine, vos moriemini. Cui præcepto postquam aliquandiu paruisset tandem conversus, resipuit, prout ipse auctor in hæc commemorat verba: Tandem divino nutu compunctus expavit, advertens quod indubitanter decederet; sed ignorabat quando, vel quomodo ex hac vita migraret; hoc autem constabat ei, quod nisi vitam suam corrigeret, sine fine periret. Confestim igitur confessus, omnibus se mandatis Confessoris exposuit, vitamque suam in melius commutavit.

In vita S. Philippi Nerii sequentia leguntur verba: Quemdam dissolutum convertit juvenem rogando, ut quotidie septies diceret: Salve regina, posteaque terram oscularetur, dicendo: cras mori possem. Quod adolescens iste acceptans, et perficiens, tandem ad optimam conversus in melius est vitam. *Vit.*, l. II, c. VI, n. 3.

Novi fratrem in Christo, qui districtam hanc mentis suæ regulam jugi ac pervigili servat intuitu; ut quotiescumque libidinis suggestio subrepat, mox cogitationi suæ, velut expeditus ad proficiscendum, dicat: Eamus ad circum. Illico omnia cœmeteria, ac sepulturas imaginando perlustrans, putrescentium virus, saniemque cadaverum, scatentes quoque vermes, et foetentium jus carnum curioso rimatur intuitu, cumque considerat, quia olim carnes illæ in sua viriditate florentes, his subjacere molestiis; corpus etiam suum paulo post futurum esse non ambigit, quod illas esse jam cernit; compendium dat luxuriæ, qui præbet oculum corruptelæ, nec est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulchrum. *S. PETR. DAM.*, l. VI, *Ep.* xxvi.

Vita B. Jacoponi Tudertini actionem nobis quidem prima facie ridiculam, sed in

substantia admodum mysteriosam, atque proficuum commemorat in hunc sensum. Civis quidam aliquot sibi comparaverat pullos, dicto Dei servo obviis, confidenter obnotitiam, quæ mutua inter ipsos vigeat, ut eos pullos, in ædes suas deferre dignetur, rogat, votis prompte annuit Jacoponus; moxque emptor tradit pullos rogato bajulo, sed in ipso consignationis actu, ne sibi in quopiam supplantet, obtestatur. Fidem itaque spondet, et recedit Jacoponus, recta Ecclesiam petens S. Fortunati, ubi dictus emptor suam habebat sepulturam, inque hanc projicit pullos. Domum redux emptor, num quippiam nomine suo tulisset Jacoponus, interrogat, responsoque negativo accepto, conqueritur adversum infidelem bajulum, qui indignationem hanc injustam penitus esse respondit, siquidem ordinem sibi commissum adamussim exsecutus fuerit; utque verbis fidem daret, principalem suum ad Ecclesiam deducit S. Fortunati, ubi aperto sepulcro stridor insonuit latitantium pullorum, et strepitus; tuncque Jacoponus in suam subiecit defensionem, dicens: Nonne mihi, ut eos in domum tuam deportarem, jussisti: ecce domum tuam; sepulchra eorum domus illorum. *MANSI, d. I, n. 3.*

De Innocentio IX scribitur: Nundum hoc nomine Pontifex erat, cum vitæ innocentiam mortis contemplationi commisit custodiendam, quæ, ut facilius esset, excitat pictis argumentis animo, geminas pictas tabellas habuit, invicem commissas, plicatilesque, in quarum altera nuda humani capitis calvaria, in altera funeris pompa videbatur. Has ille in interiori cubiculo pretiosa cum supellectile collocatas habebat, ad quas in quacumque deliberatione oculos, animumque converteret, ac salutaria æternitatis ab ipsa morte caperet consilia. *Jo. RHO., l. V, c. III, n. 8.*

Paulo etiam accuratior Alexandrini Olivæ Cardinalis Ord. Eremit. diligentia fuit, qui veritus, ne purpura, quam Pii III beneficio induerat, animo obesset, eam sepulchro addixit. Etenim scrinii instar sepulchri modulum sibi affabre fieri voluit, qui levi manu apertus tumuli ostenderet interiora, inibique seipsum in purpura jacentem ad vivum exprimeret, circumposito Ecclesiastici saluberrimo illo carmine: « In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis. » Hoc ille, quum in preces incumberet, aperiebat, ea

mente, ut dejecti per ea simulacra animi oratio, obstantibus nequicquam nubibus, in cælum evaderet, quod divinis Oraculis traditum est. Verum ne popularis auræ favor pulverem hunc plusquam mathematicum, in quo cœlestia describimus, importune confunderet, eam rem clam omnibus habuit, pictore, qui sibi operam locaverat, ad silentium jurejurandi religione adacto. Et vero, nescio quo pacto; sepulchrali etiam e pulvere fœdus gloriolæ vermis enascitur, semper ridivivæ, et numquam satis mortuæ hæres superbiæ. *IBID., n. 9.*

Solitarius quidam Thoribiticus in Choreb nullam animæ suæ curam penitus gerens in omni negligentia semper degebat. Extreme igitur aliquando infirmatus corpore, quasi unius horæ spatio perfecte migravit a corpore. Et in semetipsum iterum rediens deprecabatur quidem nos omnes confestim recedere, portam vero cellæ obstruens, intus, annis duodecim mansit, cum nullo colloquium nec parvum, nec magnum habens, nil aliud præter panem, et aquam gustans, tantummodo sedens, et ea, quæ viderat in exstasi, stupens, sic mœrens intendebat, ut nunquam deinceps proprium morem commutaret, attentus, intendens, existens, et excedens, calidas lacrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominum, portam destruentes intravimus, et multum deprecantes hoc solum ab eo audivimus: Indulgete mihi: nemo memoriam mortis noscens, poterit aliquando peccare. Nos vero stupebamus, ita prius negligentem videntes beata mutatione, et transformatione sic repente mutatum, et transformatum; sepelientes vero eum sancte in propinquo castri monasterio post diem sanctas illius reliquias quærentes non invenimus. *S. CLIMAC., gr. 6.*

MORS REPENTINA. — Eremita quidam Turonensis in Vivarais quadam die monitus, ut ad Comitem Turonensem excipiendum se pararet, qui postero die ad eum visendi causa venturus esset, dic Comiti, inquebat nuntio, hodie, si quid a me velit, jubeat, nullus enim mihi crastinus dies. Hæc sanus dixit, et vegetus, sed postea a Comite adventante mortuus repertus est. *PÆDAG., Christ., p. I, c. II, § 5.*

Cheremon Abbas, dum opus facit, dum sedet, dum omnia pro fano agit, moritur, atque ita sedens, ac opus manibus tenens repertus est. *PALLAD., Hist., c. XCII.*

EXEMPLA DOMESTICA.

Placuit hæc exempla pro solatio Sodalium meorum in separato paragrapho enarrare, dum tam pretiosas eorum mortes sub uno aspectu propositas considerant, ad imitationem efficacius excitentur, dicantque cum Balaam: *Moriatur anima mea morte Justorum, et fiant novissima mea horum similia.* NUM., XXVIII, 10.

De S. P. Ignatii morte sic scribit P. Joannes Nadasi in pretiosis cogitationibus morientium: Sciebat Ignatius, ut patuit variis argumentis brevi se e vita discessurum. Poterat absque ulla gloriolæ colligendæ suspitione dicere suis id, quod in charo suo Apostolo, et Medico Petro legerat: « *Iustum autem arbitror, quamdiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commonitione: certus, quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod D. N. Jesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam, et frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* » Leonoræ Mascaregnæ ita scripserat: « *Hæc est postrema epistola, quam ad te scribam. Rogabo Dominum pro te in cælo brevi (ut spero) ardentius.* » Polanus etiam testatur se ab Ignatio reliqua omnia moderate affirmante, nihil adeo affirmat asseveranterque dictum audivisse, quam quæ de futuris collegii Romani, quos videmus, successibus, et de sua morte, uno ante illam obitam anno dixit. Atque ac ille scientia non ad aliud, quam ad felicem obitus optimi apparatus uti voluit, humilis vere in finem usque Ignatius. Poterat aut veterum, aut etiam novi Testamenti Patriarcharum exemplo, inter convocatorum, qui ab Urbe vicini aberant, et eorum, qui Romæ aderant, filiorum coronam, et complexum emoriens illa docere, quæ nos avidi legissemus; poterat suo suorumque solatio, *salve illis ac vale* supremum dicere, paternaque illos benedictione prosequi, sed vincente intum paternæ charitatis impulsu studio modestiæ singularis, maluit quasi occulte emori potius, quam diu animam agere, in sacra illa pompa eorum, qui circumadesse poterant, filiorum, geminæ uno in actu virtutis palma nobilis, et quod de solatio illo fraudaret, et quod omnem a

se gloriæ fumum averteret. Atque hæc illi virtus jam inde a prima melioris vitæ ætate ad mortem præparatio fuit. Maresæ enim aliquando ab extremo vitæ periculo respirans, eos, a quibus officii causa visitabatur, sublato etiam clamore obtestari non desiit, ut sibi, si forte iterum in extremis laboranti adessent, illa identidem in aures valde serio inculcarent: « *O miser peccator! O infelix! etiam atque etiam cogita, quibus te sceleribus obstrinxeris, quibus Dei in te iram provocaveris.* » Neque tamen eorum, quæ necessaria fuere, negligens, aut improvida fuit ista humilitas. Parebat ille medicorum dicto: migraturum tamen animum ad æternitatis itinera componebat. Anno 1556, 13 julii, ut se adventanti jam decretorio suo diei pararet, circumspectare cœpit de iis, quæ occupationem illam omnium occupationum maximam, quoquo modo interpellare posset. Primum ergo ab omnibus mortalis vitæ occupationibus ita se absolvit, ut rerum administrationem in Polancum, et Madridium inclinaret: ipse vero vel omnino nihil, aut summa tantum ac breviter expediret, absque jactura temporis curis jam cœlestibus transcribendi: « *ut quod supererat usuræ lucis mortalis, Deo, sibi que vacans, in adorando ad lucem immortalem transitu collocaret.* » Quo circa turbidis ea tempestate inter belli strepitum Romæ rebus, sancto receptui cavere constituit ad Sanctam Balbinam: ita illius valetudini jam amplius immunitæ expedire judicante medico. Illuc ergo secessit Ignatius, ut quem locum recreandis Collegii Romani sociis paulo ante construxerat, et in quo sæpe (id quod me a senioribus audisse non semel commemini) labentibus per genas tranquillis lacrymis cœlum aspiciens, identidem exclamaverat: « *Heu! quam sordet terra, dum cœlum aspicio!* » ibi se ad supremam solus secum, et cum Deo componeret. Eo in loco, sive ab æstu cœli, sive ab ædificii insalubritate, sive inclinata jam, et morbis fracta ætate, subrescente Ignatii morbo domum est relatus: ubi medici securos Ignatii esse jussere domesticos, languorem esse citra periculum. Solebat æger Ignatius, quoties ipse pro aris hostia cœlesti litare haud posset, litationis loco, conscientiam expiare, atque Sacrificii loco, Sacramenti illius communionem sese reficere. Ita pane recreatus Angelico, horam sibi a Deo indictam appetiens, in medicorum se

potestate reliquit, obediens usque ad mortem. 30 julii die jam exeunte, Joanni Polanco ad se accersito, sine arbitris aperte affirmat, adesse jam sibi propinquum diem, qui morbis ac diebus vitæ suæ supremam imponat manum. Adiret Summum Christi Vicarium, peteretque supplex, ut Ignatio, ac alteri cuidam in domo ex hac vita jam ad profectionem accinctis bene precatus, e Christi ac Ecclesiæ totius thesauro plenam indulgentiam largiatur. Distulit in crastinum, non valde abnuente, ne importunus esset, Ignatio Polancus inter spem a medicis, et metum ex Ignatii verbis conceptum ambiguus. Imo consultis iterum, et spei, quam timori propiora respondentibus medicis, intendente se nocte, etiam de Romano Collegio, supremam negotiorum lineam, aliquid cum Ignatio peregit, medicos periculum non videre dicens : « Ego vero, aiebat Ignatius, adeo ad ultima sum redactus, ut jam nihil sit super, nisi ut animam exhallem. » Quare faceret ille quidem arbitrato suo id, quod videretur, sibi tamen impetratam a Sanctitate sua benedictionem atque Indulgentiam, quo magis tempestiva futura sit, eo magis opportunam, et gratam fore. Qua in re non Polanci tantum, ut modeste dicam, inconsiderantiam, verum etiam Ignatii patientiam, et hanc præ illa magis admiror, quod non porrexerit urgere hominem procrastinatorem iudicio medicorum plus nimio affixum. Interea fluebat Ignatio suprema nox, quæ illi summo mane in diem æternum diluxit. Tota illi ea nox inter exageratos divini amoris actus per jaculatorias precum ignitarum faculas, et crebra suspiria explicatos facta est illuminatio in deliciis vicini jam Paradisi. Audiebantur ab iis, qui in proximo habitabant, inflammata supra quam alias consueverat, susperantis, seque in Deum vibrantis vocis. At illum non animam agere, verum divina pati existimabatur : adeoque ante noctem fere exeuntem adfuit nemo. Sexta hebdomadæ feria erat, et ultimus julii, atque adeo vitæ Ignatii dies, cum Polancus atque Madridius tempestive matutini adfuere, ut ægrum inviserent sub solis exortum. At jam Ignatius morti propior, quasi in aurora erat illuscescentis æterni diei. Tum propere quædam reficiendis viribus opportuna illi oblata sunt. Sed horum tempus jam esse negans, interea dum Polancus cum impetrata a Summo Pontifice benedictione atque

indulgentia revertitur, postulato emortuali cereo (cujus ceram Bruxellis religiose postea asservatam fama est) sublati in cælum placide oculis. manibusque, supremis suspiriis « Jesum, » iterumque, « Jesum, » et « Jesum » ingerminans, altera necdum expleta a solis ortu hora, explevit supremum, et prævisum, quem semper in oculis ac desiderio habebat, mortalitatis diem Ignatius, grande vitæ ad mortis senatusconsultum comparatæ, pulchrum mortis cum insigni plane animi demissione, providentia, et pietatis ardore obitæ documentum.

In Insula Sanciano, ubi in omnes regnum Chinarum ingrediendi occasiones intentus opperiebatur, posteaquam religiosissime ultimum Sacrum Xaverius operatus fuisset, idque pro quopiam vita functo; febris vehementer repente increvit, et Xaverium prostravit. Quæ duo autem ægris maximo solent esse solatio loci hominumque opportunitas, illud utrumque defuit Xaverio morienti. Locus erat insula sterilis, et neglecta, ideoque pauperrima, cum nihil ab ipsa terra, nihil ab hominum industria illi provisum esset. Nulla ibi domus, stabiles cives nulli. Talem ergo locum elegit Deus exercendo suo Xaverio morienti. Homines vero, qui cum Xaverio erant, non animo, non corpori levando, et juvando erant idonei. Nemo, qui Sacramentis et sacris officiis ægrum recrearet, Sacerdos; nemo, qui corporis, quoquo modo curandi curam haberet medicus; nemo, qui fidelem, et peritam illi operam suam in extrema rerum omnium penuria præstare posset. Adde, quod eo temporis articulo mortifera illum febris invasit, quo ille totus in Chinarum salutem, et proxima regni limina desiderio hians delutus est, et nobilem spei, quam de ingressu illo conceperat, ramum, seu palmam, sibi in manibus velut infringi vidit. In hoc animi desiderio tanto, spe tanta repente frustrati, et destituti statione, tametsi Deo se jungeret, intimo tamen quodam igne, velut a gravi plaga accepta, urebatur Xaverius : ut jam videas illum in eo rerum articulo a morbo, et morte fuisse deprehensum, in quo vulgari rudium æstimatione, mors judicari posset infelix. At conscius venientis horæ, serenus animo, ac ore toto Xaverius, jam antea se brevi e vita discessurum prædixerat : et alias fassus est, sibi in locum desiderii animarum, desiderium videndi Dei sensim in animo succedere, atque illam

flammam ab hoc igne absumi. Ergo in navi paupere (nam opulentæ jam abierant) sese inter ægros, illis levamento futurus, æger ipse collocatur Xaverius. Verum ubi morbus jam gravior vires exeruit, in terra, in publico jacere maluit, quam in navi. Lusitanus quispiam Georgius forte viri tanti a morte proxima æstuantis miseratus, illum domo sua, seu mapali potius recepit. E samentis, et arborum ramis tentam casulam facile perflabant rigidi venti; neque lectulus alius, aut pulvinar fuit morienti, quam terra modico stramine cooperta. Ferebat morbum nihil his turbatus Xaverius, ea gratæ erga paternam Dei providentiam mentis tranquillitate, qua decebat sanctum, et jam in cœli limine constitutum. Ipse etiam desiderii morsus, quo non piam tantum in Domino, sed cruentam pro Domino mortem oppetere appetebat, divinæ voluntati subjugatus, ab illo in holocaustum martyris, sive occisæ in Dei obsequium voluntatis Deo est oblatas a desiderante martyrium, sed præ illo se divinæ voluntati addicente Xaverio. Post septimum morbi diem triduo jacuit absque facultate loquendi. Supremum vero vitæ biduum inter ardentia cum Deo colloquia fluxit Xaverio. Etiam cum mente non nihil aberraret, cœlestia loquebatur. Nihil ad venam bis ab homine rudi, et infeliciter apertam, nihil ad alia perturbatus, jacebat projectus in sinum providentiæ Dei, quanto destitutus magis Sacramentorum ope, fratrum comprecantium corona, et aliis, quæ domi morientibus adesse solent, solatiis, tanto magis exaggerate affixus Deo: « Jesu, Jesu, Fili David, miserere mei, » aiebat. Et eum, quem e collo ad cor gestabat Crucifixum exosculatus dicebat: « Tu, peccatorum meorum miserere. » Inde familiarem sibi precem ingeminans inquiebat: « O Sanctissima Trinitas! » Ad magnam vero, cujus maternam opem expertus frequenter fuerit, Dei Matrem conversus suspirabat: « Monstra te esse Matrem: Mater Dei, memento mei! » contentus illam uno, sed summo, et augustissimo titulorum omnium Matris Dei titulo compellare. Denique moriens, ultima suspiria in hæc ad Crucifixum verba effudit: « Jesu; Deus cordis mei: » et lacrymis aspersit. Deinde ultimos morientium oculorum obtutus, vires ultimas cruci affixo Jesu consecravit, et Jesum, Mariam primo integris, ac postea intermortuis vocibus ingeminans 55. ætatis anno, Indica-

rum ærumnarum 40, et mense 7 post dulces lacrymas, et sereno vultu pronunciata illa verba: « In te, Domine, speravi, non confundar in æternum: » altera post meridiem hora, feria sexta magnam animam a corpore multa gloriöse perpersso, cœlo coronandam dedit: ac ostendit, etiam eos, qui omni humana ope, atque adeo ipso desiderato Sacramentorum præsidio, destituti sunt, a Deo, nisi velint deseri, deseri non solere, ac sancte mori posse; et tum ligneum Christi Crucifixi simulacrum, quod paterna in domo Xaverii ultimo ejus vitæ anno sexta quavis feria, et alias, si quid præter solitum pateretur Xaverius, largo sudore perfluebat, a sudore cessavit: quasi diceret, jam post mortualem sudorem in domo quietis æternæ non sudare, verum coronari, ob sudores suos, Xaverium. NADASI, c. XIX, n. 20.

S. Franciscus Borgia sentiens sibi finem vitæ instare, Ludovicum Mendozium Societatis Presbyterum ad Pontificem remittit, qui benedictionem supplex postularet. Ille vero ac libenter indulsit, et ex thesauris Ecclesiæ liberaliter, hoc addito elogio, misereri se Ecclesiæ Catholicæ vicem. Magnam enim morte Francisci jacturam facere, quæ tali, tantoque ministro orbaretur. Cardinales aliquot, et Regum, Principumque Legati salutatum officii gratia gratulatumque de adventu accesserant. At modestus ille: In tempestivum non videri: darent itaque hanc veniam; uni enim Deo, vitæ mortisque arbitro, dandam esse operam. Sacramentis Ecclesiæ omnibus rite munitus, dum oleo sacro de more migraturus inungitur, Litaniæque recitantur, ad singula ipse respondit pietate singulari. Patres e consiliis assistere soliti, illud postremum rogavere, unum e corpore Societatis, qui vices, interregni tempore, digne sustineret, ex animi sententia pronunciaret. Is renuit, quod neutrum eorum, qui antecesserant Ignatium et Laynem morti vicinum nominare voluisse meminisset. Mox quietis avidus, orationi se dedit, ac meditationi: ductisque imo e pectore suspiriis, spiritum Deo reddidit pridie kalend. Octobris, qui dies B. Hieronymo anniversario ritu sacer est, anno 1572, paulo ante tertiam noctis vigiliam: annos natus cum esset duos fere, et sexaginta. *Vita*, l. III, c. xv.

B. Aloysius uno, et amplius ante felicem hinc migrationem anno intellexit in ora-

tione matutina Mediolani suggerentem sibi Deum, ut se ad mortem ardentius hoc deum anno componeret. Jam enim ultima sibi tempora instare; nec annos victurum, Mediolano Romam redux, pro primo ad mortem instantem apparatu, se scriptis plane spoliavit, et quidquid Asceticorum, quidquid Theologicorum in S. Thomam, etiam quæ suo ingenio deprompserat, scriptorum habuit, ad Collegii Rectorem detulit; eo ad oppetendam mortem expeditus magis.

Prima ergo, et remota ad mortem se a longe ostendentem apparatus fuit *nuditas paupertatis*, in deponendis etiam minimis, quibus affici videbatur. *Secunda* fuit, *moriendi desiderium*; moriente quodam e fratribus, qui tabem e Nosocomio inter ministrandum contraxerat, suspirans Aloysius, Patri cuidam: O quam libens, inquit, cum fratre Tiberio commutarem, si hac Deus gratia dignaretur! quia nunc indicia quædam suppetunt, quibus me Dei gratia præditum esse confidam; incertus, qualis posthac sim futurus. Obtinuit, ut et ipse lue communi oppressis ægris in Nosocomio serviret. Serviebat vero iis, qui omnium teterrimi, et horridiores erant, morbo, fædore, etc., quidquid ad corporis, et spiritus solatium pertinebat, faciebat Aloysius una cum sociis, totus in illorum obsequia effusus. Et vero humilitatis, et charitatis actus obedientiæ ductu suscepti pulchra ad mortem præparatio sunt, communi jam illo sancti Hieronymi proverbio, qui aiebat, se non vidisse mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Martii tertio die, morbo jam vires superante, decubuit Aloysius, et ipse malo illo contactus. Morbum lætus, et quasi postremum accepit, seque in illo ita gessit, atque si illi vere succubitura esset vita. Sacramenta petiit, et ne quam ulli scandali ansam relinqueret, cum recordaretur sibi a nonnullis dictum, fore ut corporis afflictiones, quas quidam nimias putabant, sibi morienti scrupulo forent, ita ut S. Bernardo fuisse aiunt, post sacrum Viaticum acceptum, Rectorem rogavit, ut præsentem Patrum, et Fratrum coronæ suo nomine diceret, se in ea re nulla religione, nullo scrupulo tangi, quod excessisset. Molestius sibi esse, quod potius defecisset in iis, quæ in hoc genere per obedientiam facere licuisset. Deinde se, consulto, in nullam unquam legem, quod quidem sciret, peccasse. Denique nihil afflictationis, nisi Superioribus

annuentibus suscepisse. A præsentem P. Provinciali petiit, et institit primum, ut sibi potestas ab eo fieret, sese flagello cædendi, seu disciplina. Illi vires ad id faciendum non sufficere dicenti Patri, ostendit, sufficere sibi ad id patiendum vires; petivitque ut saltem ab alio quopiam fortiore a capite usque ad calcem flagellaretur: idque valde serio. At nec ibi auditus, repulsam etiam in tertio tulit, cum humi stratus mortem oppetiri voluit. Ergo dolorum loco, succedaneæ instar hostiæ, suam obedientiam, et voluntatis ad id, si liceret, paratæ obsequium Deo sacrificavit. Ut sese quibus posset modis seu ultro venientibus, seu quæsitis affligeret, sine ullis contra nauseam condimentis potionem nauseæ valde obnoxiam, sine ullo molestiæ signo non repente glutivit, sed ad vexandum palatum, et guttur, sensim et cum sensu, quasi optatissimum gulæ irritamentum demisit. Et si duo essent, quorum alterutro uti deberet, id, quod minoris erat pretii, medicamentum elegit. Petenti autem, quid ita non alterum potius, quod præstantius esset, eligeret, quia hoc, inquit, pauperi magis convenit. Pro aliis in agone constitutis Deum ardentem precari, bona pro agonis nostri felicitate præparatio est. Aloysio certe præclaram, id agendi, occasionem obtulit Deus, in morte P. Corbinelli, de quo alias. Nostro agoni consulimus cum adeo insigni charitatis actu in ultima, et maxima necessitatum omnium necessitate omni ope, qua possumus, alios in difficili illo agone sudantes, in duello illo pro vita æterna contra omnem dæmonum, et peccatorum turbam confligentes, singultibusque ultimis migrantem animam agentes adjuvamus. Longus, et molestus Aloysii morbus: nihil tamen sibi displicere unquam ostendit, non personam, non ullum personæ ullius factum, aut verbum, non cibum, non lectum, non quicquam. Gratias pro omnibus composito semper animo quietus agebat. Præparatio est pretiosa, in quietâ usque ad finem patientia migrantem animam possidere. Nullos nisi de Deo, de vita beata sermones admisit, etiam cum a Cardinalibus visitaretur, quos dulcissime afficiebat illa Juvenis cœlestium adeo gnari sapientia. Si quid aliud diceretur, animum avertibat: si sancta, verbo et signis id sibi valde placere ostendebat. Aiebat non *formale* solum, sed et *materiale*, ut dicimus debere esse sanctum, quidquid agitur, vel di-

citur apud ægrum. Cor in cœlum præmittit æger, dum ait cœlestia. Audiebat periculum subesse Aloysius, ne in urbe lues in pestem erumperet. Cum ergo videret, se necdum mori, sese obtulit ad serviendum peste insectis, si forte a morbo respirare liceret, idque adeo solide, ut a P. Generali, qui ad eum visitandum advenerat, sibi obtinuerit potestatem voto concepto sese ad infectorum obsequia devovendi. Et votum illud magno animi sensu, magna eorum, qui rei conscii aderant, voluptate nuncupavit. Desideriis tunc agendum : et porrigendum cor ultra, quam vires possint. Inde accensa non in lecto, sed in cruce, vel gladio, aut aliter pro Christo moriendi desideria sunt seminarium triumphorum. Pretiosissima æstimabat singula momenta residui sibi adhuc temporis : eaque ita sibi a Deo concessa accipiebat, ut nonnisi rebus pretiosissimis impenderentur. Videndum ergo, quæ sint omnium pretiosissimæ occupationes, quibus tempus illud impleri possit. Nunc illæ præparandæ, ut nos tunc paratos expectent. Ita nulla ultimi, et optimi illius temporis particula nos præteribit sine lucro. Nonnumquam veste postulata, sensim ad mensam, in qua erat crucifixus, adrepebat : illum amplexabatur, osculabatur magna reverentiæ ac pii sensus significatione. Tum ad amplexus, et oscula, et salutationes Sanctæ Catharinæ Senensis admirabilis Virginis, cujus ibi imago erat, procedebat; tum ad alias Sanctorum, quæ circum in cubiculo erant imagines. Non esse necesse lectulo consurgere, dicente valetudinario, et se crucifixum, atque imagines ad lectum apportaturum promittente, perrexit tamen idem agere quotidie usque dum per vires id licuit. Frater, aiebat, hæ sunt meæ stationes. Cum Patre spirituali tractare sæpius, res est necessaria morienti. Loquebatur sæpe de rebus Dei, et animi sui Aloysius cum Patre Bellarmino Confessario suo, qui interroganti aliquando Aloysio, num putaret aliquos a morte statim cœlo recipi, absque ulla in purgatorio mora, respondit, omnino esse quosdam, et magnis argumentis in ea spe se esse, fore illum etiam unum ex illis, utpole magnis divinæ beneficentiæ donis ornatum, et a lethali labe semper immunem conservatum; quæ res Aloysium tantis gaudiis perfudit, ut, abscedente Bellarmino, sibi relictus, intraverit gaudium Domini sui quodam mentis excessu gustan-

dum, sensu tanto dulcedinis impletus in illa cœlestis Jerusalem gloria quasi per rimam spectata, ut tota prope illi mox instar brevissimæ morulæ visa fuerit, absorbente noctis longitudinem cogitato æterno illo die. Putatur etiam in pleno illo dulcedinis cœlestis deliquio suæ mortis tempus distincte didicisse : nam id quod hactenus adeo expresse non fecerat, dixit pluribus et sæpius, se octavo a Christi corporis festo die diem ultimum obiturum; et fidem dicti morte implevit. Accepto mortis nuntio, lætus fratrem, ut se in dicendo SS. Ambrosii, et Augustini Hymno juvaret, rogavit, in gratiarum actionem. Et una *Te Deum laudamus* dixere. Alteri Patri intranti ad se; « Pater mi, inquit latine, lætantes imus, lætantes imus! » Tum ad tres Patres *vale* illis dicturus, ac eorum preces expetiturus, litteras aliena manu dedit; et nominis loco, cruce sua manu, sed aliena ope subscripsit. Amicum quemdam Patrem oravit, ut supremis illis octo diebus vitæ suæ, quotidie tertia ante solis occasum hora in cubiculo apud se adesset, ad recitandos septem Psalmos Penitentiales. Veniebat condicta hora Pater : et Aloysius solus sibi tunc cum Patre illo relictus, clauso ostio, petebat sibi super lectulum poni crucifixum. Pater vero lecto proximus, nixus genibus, septem Psalmos lenta pronuntiatione legebat. Subsistebat nonnumquam tantisper in versibus quibusdam, et Aloysius affixis crucifixo oculis hærebat in illo aspectu semper attentus, et hians, ita ut ipso sui aspectu eos, qui eum observabant, ad lacrymas promoveret. Ipse vero immotus quieto vultu oculisque tacebat, una illi alterave nonnumquam ex oculis lacrymula placide delabente. Orationi miscebat lectionem, et huic rursus orationem. Aliis diei horis legi sibi petebat, et attente, quæ ipsemet designaret, audiebat. Ultima suæ vitæ hebdomada, perpetuæ fere contemplationi se dabat; modicum nonnumquam de divinis rebus interloquens, et sæpe jaculatoriis, quasi faculis, animo in cœlum emicans. Ultimo vitæ triduo æreum crucifixum indulgentiis nobilem pectori tenebat admotum. Veræ ac sanctæ fidei protestationem fecit sæpius, eo ordine, quo in Romano Rituali præscribitur. Magnum sæpe desiderium ostendebat ad Deum festinandi, sequæ illi penitus conjungendi, sæpius ingeminando : « Cupio dissolvi, et esse cum Christo : » et plura hisce similia. Ipso

jam octavæ Corporis Christi, id est, ultimo vitæ suæ die, cum plures dicerent, adesse octavum diem, et tamen illum, contra quam toties affirmarat, vivere, Patri cuidam respondit : Necdum præterit hodiernus dies. Alteri teneram erga Aloysium a longo situ altero latere misere affectum commiserationem monstranti, Aloysius respondit : Hac nocte moriar. Negante altero, ita morti proximum videri, bis repetiit : Hac nocte moriar : et matutinum tempus omne variis fidei, et adorationis actibus, aliisque precibus impendit. O quam pretiosa præparatio, ita diem occupare, quasi sint diei ultimæ occupationes ! Sub meridiem diei ultimi precibus acius institit petere viaticum, quod ac ipso diei principio postulaverat. Neganti valetudinario id illi jam dari posse, cum bis eodem in morbo viaticum dari non debeat; id quidem de extrema Unctione, non vero de viatico verum esse, dixit Aloysius. Interea Gregorius XIV Pontifex illi benedictionem pro felici morte misit, quam ille multa cum submississimæ modestiæ significatione accepit. Tandem viaticum impetravit; et cum Patre quodam Litanias de sanctissimo Sacramento dixit, voce clara præeunti respondens. Accepto e P. Rectoris manu Viatico, more eorum, qui peregre veniunt, vel discedunt, amplexu singulis, qui aderant, valedixit, datis pretiosis ad ea, quæ dicebantur, responsis. Patri Provinciali mox ingresso, et dicenti : Quid fit, Frater Aloysi? « Imus, » inquit Aloysius. Et quorsum petente Patre, respondit : « Ad cælum. « Quomodo ad cælum? » inquit Pater. Et Aloysius : « Nisi mea me peccata impedian, spero in Dei misericordia fore, ut illuc vadam. » Una ante solis occasum hora, detracta e capite vita, cum eandem, ut sibi reponi pateretur, diceret nonnemo; respondit, oculis in Christum, quem tenebat, conversis : Christus cum moreretur, caput opertum non habuit. Vale omnibus dixit, promissa omnium in cælo recordatione : et precatus est omnes, ut se in difficili, et supremo illo puncto precibus adjuvant. Quædam etiam nonnullis suggessit, quæ ab iis pro se statim a morte fieri desiderabat. Commendationem animæ mox adjecit. Cum duobus Patribus relictus Aloysius, selecta quædam e sacra Scriptura interdum promebat, ut : « In manus tuas, Domine etc. » nunc aqua lustrali aspergebatur, nunc orantes audiebat, nunc porrectum ad os

crucifixum exosculabatur; et actus, qui suggerebantur, eliciebat. Tum livida facie mortuales illi guttulæ defluebant, et moveri petens e latere, in quo triduo toto jacuerat, in latus alterum, crucifixi mentioni factæ acquievit, oculis in illum defixis. Mox loqui jam non potentem cereo benedicto, et ardente in crucis formam super eum ducto, signavere, et cereum in manum dedere : quem ille manu strinxit; et post paululum, dulcissimum Jesu Nomen exprimere conatus, motis ad ultimam labiis instar plura dicere mollientis, inter secundam, et tertiam a nocte inchoata horam octavæ Corporis Christi in feriam sextam euntis noctis, quæ inter 20 et 21 Junii diem intercedebat, tres et viginti annos, tres menses, et 11 dies natus morte placida in Domino requievit. Beatæ Magdalenæ Florentiæ postea in sublimi gloriæ gradu conspectus est, eo quod internis actibus frequentandis fuisset impense addictus. NADASI., c. xxxiii, *Pret. cog.*

De morte beati Stanislai Kostkæ sequentia habet Ribadeneira in Floribus sanctorum : Ipsa porro ex hac vita migratio duo habuit singularia. Primum non vi naturali, sed divino præter ordinem jussu existimata est contigisse. Deinde et præsensit eam, et prædixit Stanislaus, imo etiam impetrasse conjectura est. Dies appetebat sancto Laurentio sacer, qui inclytus ex more Societatis nostræ in menstrua sortitione Stanislao patronus obvenerat : quamobrem celeberrimum optans agere eum diem tamquam ad stolam pretiosam, et vario distinctam ornatu parandam pridie institit a Rectore, multa sibi ut liceret effectus pia, perpessus aspera suscipere : Ex quibus levissima quædam concessa; inter cætera ut publice sese in cœnaculo verberaret. Ipso mox die festo post obita rite divina, omne matutinum tempus, coquo administer exegit, sancto humilitatis charitatisque negotio religiosum diei otium colens : quæ sunt feriæ Beatis in primis acceptæ. Secundum prandium interrogatus publice a Novitorum Magistro, quid interim mente agitasset; respondit, ex ignis præsentia succurrisse sibi ignem infernum, quem se aiebat commeritum, et ignem, quo Beatus Laurentius tostus fuerat. Paulo post male incipit habere, jubeturque collocari in lectulo. Commotiuncula erat non febris, aut quicquam cura dignum, tamen Stanislaus lectulum inscensurus, cum super eum

benedicens salutare signum crucis manu figurasset, solemnī sua hilaritate adjecit : Si Deo cordi est, ut hinc numquam exurgam, fiat ejus voluntas. Subinde febri corripitur, quasi Laurentii Patroni sui flammæ participes factus. Cæterum perlevis fuit febris tertiana, tertioque ejus accessu mors consecuta. Itaque cum altero ante obitum die ad cubiculum superioris contignationis deduceretur, post gratias Deo, et Societati de cura, quæ ipsi adhibebatur, actas, affirmans ibi decessurum, aliquam admirationem iis, qui aderant, movit. Ideoque subjecit : Si tamen Deo placitum fuerit. At postridie cum affirmaret, ea se nocte obitum, suscepere Fratres veluti joco, non esse id verosimile, nisi forte cœli Regina, cui assumptæ sacer instabat dies, secum assumeret. Post meridiem langore, ac sudore gelido occupatus, Patre Facio nihil id esse, ut assolet, dictante, affirmavit diserte adesse jam haud dubie clausulam vitæ suæ mortalis. Fecereque tandem fidem tum adeo constantia dicta, tum vires statim collabi vehementer cœptæ, atque deficere. Inde institit, uti sinerent humi sese abjectum ultimum exhalare spiritum. Quod cum primo Rector negasset, iterum instanti ex parte indulgendum ratus, hactenus concessit, ut humi cum culcitra sterneretur. Ita humi jacens divinissima mysteria, et sua, et circumstantium consolatione magna suscepit, ad preces, quæ adhibebantur, attente, pieque respondens. Sed illud fuit spectaculum fratribus perjucundum. Cuncti animadvertere, ubi primum in cubiculo sacrosanctum Domini corpus apparuit, tanquam gestiente ad dilecti sui conspectum animo, dulcissima quadam amœnitate, et pulchriore solito hilaritatis flore virgineum ejus os explicatum. Sub hæc ad Rectorem conversus : Tempus breve est, inquit; et Patre prosequente illud Apostoli : Reliquum est, ipse subjecit : Præparemus nos. Ac velut de integro ad momentum illud æternitatis arbitrum se comparere exorsus, bis repurgavit confessione animum, veniamque ex Fratribus cœpit rogare, quod minus recta eis præbuisset exempla, ita ex animo, ac si vere exempla talia, non optima præbuisset. Cæterum quanto brevior usura vitæ restabat, tanto eam occupabat intentius. Multas preces a sanctis Viris compositas ei tempore accommodas ultro exsecutus, sacram Crucifixi effigiem petit, eam statim porre-

ctam manu tenens, ac peramenter intuens ore, uti semper erat, lætissimo, plenum pietate ex cordis sui sinu colloquium instituit : de beneficiis acceptis gratias benignissimo Domino agens, qui se procreasset, qui proprio sanguine redemisset, qui ad Religionem vocasset, ac cætera ejus generis, rogans peccatorum veniam; spiritumque suum in manus illius commendans. Tum exorsus a pedibus sigillatim sacras plagas summo cum sensu exosculatur, similique affectu oblatam, qua valens utebatur, sanctis. Virginis Matris suæ imaginem complexus, atque osculatus est. Inde ad alios cœlites versus, quoniam tempus aderat, quo patrocinia maxime conquirenda, atque usurpanda sunt, voluit sibi Patronorum suorum e beatis cœlis incolis nomina recitari, quos una cum iis, qui per singulos menses in Societate illi forte obtigerant, ex ordine in libellum retulerat. Postremo de more interrogatus, numquid molesti resideret in animo? nihil respondit : ac rursus, num esset paratus Deum avocantem sequi, jucundissime item respondit : « Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. » Atque ita sancto oleo jam inunctus, altera manu Rosarium, et quædam piacularia grana, altera sacrum cereum sustinens inter sanctissima Jesu, et Mariæ ingeminanda nomina vivere Deo cœpit, adeoque leniter felix ille animus ab suo corpuseculo, quod fidelissimum socium, atque administrum habuerat, segregatus est, eique tam vividum colorem, oculos usque eo nitidos reliquit, ut adstantes migratio fefellerit, mansitque deinceps venustissima in ore demortui species, quasi leniter ac dulces renitentis. RIBADEN., *Flor. SS., in fin.*

P. Jacobus Laynes, secundus Soc. Jesu Generalis, fractus tandem magnis, variisque laboribus, et ætate fessus, in morbum gravem, lentumque incidit, recrudescens malis, quæ tot itineribus, studiorum, concionumque pertinaci labore, cujus sollicitudine administrandæ Societatis, publicisque negotiis obeundis pridem contraxerat. Recreatus post meliuscule habere cœperat, cum iterum concionari, superioremque locum ascendere tentat : adeo juvandæ Ecclesiæ Catholicæ desiderio flagrabat, ut tamquam gnavum militem mors pugnantemque opprimere. Invaluit iterum vis morbi gravior. Inaudierat tum forte pro incolumitate sua, vitæque producenda, non domi-

solum, sed publice etiam vota concepta, supplicationesque ad templa Sanctorum dictas, peregrinationes etiam religionis gratia ab iis susceptas, qui illius studiosissimi, saluum superstitemque vellent. Indoluit hoc nuntio Laynes, quod dissolvi cum Paulo corporis vinculis, eque custodia abire vehementer optaret; ut quem mortali in vita in speculo tantum et ænigmate vidisset, facie ad faciem aliquando cerneret, ubi beati ævo fruuntur sempiterno. Quare identidem illud usurpabat: « Ut quid ego adhuc terram occupo? » Societati enim se jam inutilem, minusque frugi servum appellans, alteri locum, qui munus id obiret, felicius concedendum. Postquam in dies dolores, febremque sine spe salutis augeri videt, nihilque reliquum factum ad sanandum corpusculum; summam ad hæc curam, diligentiamque socios in validudine sua tuenda adhibuisse, consulendum sibi ratus, ante diem sextum decimum kalend. febr. de antea vitæ erratis puriter confessus, cœlestem Angelorum panem Viatici nomine serio postulans, summa pietate ac religione sumit. Postridie ejus diei missi sociis Societatem Pio IV Pontif. Max. qui ejus in patrocinium, ut dixi, libens, nolensque vita decedens, diligenter, pieque commendat: veniam quoque ex animo peccatorum postulat simul, et Apostolicam benedictionem. Dein oleo sacro inungi voluit, ut illo munitus Sacramento cum dæmone postremum luctaretur. Hinc immortalitatis spe, æternæque beatitudinis desiderio plenus, Deum vitæ auctorem precatur, et amice compellat fuis etiam ubertim lacrymis, ut exulem se tandem aliquando in patriam revocaret. Patientiæ tunc ea documenta ægrotus dedit, ut quæ sanus, valensque vitæ præcepta dedisset, ea ad extremum usque vitæ diem tenuisse satis ostenderit. Seniores Societatis Patres, qui assistere in quotidianis deliberationibus soliti essent, orant, atque obsecrant, ut extrema voluntate, ex omni numero vicariam Societati operam dare vellet, nominarent. Renuit vero, facturumque se negat, sive modestia, qua virtute enituit, sive quod Ignatium Loyolam idem recusasse meminisset, seu utroque adductus. Rogatus ab iisdem, ut Societati, sibi benediceret, tendens in cœlum oculos, et manus, patrem luminum, ut qui Societatis auctor esset, eamque stirpem, et vineam recens ortam in Ecclesiæ horto plantasset, simul et rigasset,

perque terrarum orbem longe, lateque propagasset, idem etiam misericordiæ bono divinitus hodierno die benediceret, tueretur in adversis, et proveheret ad majora. Hinc sereno vultu ac placido, crucis signo bene precatus cunctis, Patres, qui assistere de more solerent, sic appellat: « Vobis quoque Patres, hanc ipsam Societatem commendatam habetote. Ambitionem in primis fugiendam censeo, ut et discordiam, animarumque dissensionem. Conjunctionis enim civilis pestes hæ maximæ sunt, eruntque semper. Cavenda deinde nationum inter ipsas dissidia, et secessiones. Item itaque omnes, nullo habito in Societate gentium diversarum discrimine, sapiant in Domino. » His ferre verbis sui quemque officii admonens, voce intercepta, respirandique vi impedita, silentium tenuit. Notarunt curiosi ab illo Franciscum Borgiam, qui animam agenti adstabat fixis continenter oculis, adeo spectatum blande atque hilariter ut vel ea re Societatem illi satis commendasse munerique Præpositi Generalis successorum illum augurari videretur. Biduum fere amissa voce Laynes jacuit: animo tamen in res divinas intentus. Hora tandem noctis secunda, decimo quarto kalend. februarii, anni 1565, vita hac mortali decessit tertio et quinquagesimo ætatis anno: egregio Sociis dato morum, vitæque innocenter exactæ exemplo, quod non mirentur solum, sed et imitentur posterius: romanis vero civibus luctum, suique ingens desiderium reliquit. *Vita*, l. III, c. xiii.

P. Vincentius Caraffa octavus Societ. Generalis, tanta cura pauperum ægrorumque obsequio se addixit (nominatim in valetudinario S. Joannis Lateranensis) ut lethalem morbum contraxerit, quem præsentiscere cœpit 27 maii 1649, nec tamen aperuit vel postridie, etsi ingravesceret, dolorem de more suo silentio tegens. Quippe necessitate coactus domesticum nosodochium ad sui curationem non subibat. Quod tempus vocare solebat, « extremum pœnitentiæ naturalis, » quando ex debilitate, dolore non valebat amplius incidere. Et duplex erat hujus consilii ratio: partim quod febricula sæpiuscule tentaretur, orta ex veteri humorum intemperie, quæ nativam ejus constitutionem vitiaverat: partim quod sibi metueret non insuetam nonnullis infirmitatem non tam corporis, quam animi, morbos ferre, prout timet, aut male constitutus est,

corpori affligentis; quos virtus potius quam medica, aut delicata curatio sanavit. Ejusdem mensis 29 quæ in Sabbatum Virgini sacrum incidit, non omisit dicatum eidem Immaculatæ Virgini obire culinæ ministerium; ac deinde de genibus triclinii medio prandit; at ægre et parce. Vesperi vix in pedes stare, aut se sufferre poterat. Quare tum demum eatenus morbo cessit, ut iis, quibus intererat, illum indicaret. Exinde deterius in dies se habuit, usque dum malignitas febris certis indiciiis manifesto deprehensa est. Lætissimus inter nos agebat, sane mœstos tam præstantis viri periculo pariter, ac universæ Societatis: neque ullum dabat unquam argumentum vel inærentis animi, vel vim morbi non fortissime ferentis. Id tantummodo petiit, ut quo ad ejus fieri poterat, solus esse sineretur, quo scilicet vitæ residuum omnino cum Deo exigeret. Præ-sagiebat enim hanc invaletudinem supremam sibi fore, prout ex oraculo acceperat Neapoli Romam sibi migrandum, atque inde brevi in cœlum. Quod augurium mortis, sermo illius cum quodam e Patribus confirmavit. Cum enim hic arbitratus Vincentium æquo crebriores litteras publicas, legesque Provinciis Societatis præscribere, objiceret illi antecessores Generales in eo genere moderatius egisse, sapienter illi subjecit Vincentius: « At mihi, qui citius hoc munere defuncturus sum, brevi, quod cogito, faciendum, ne numquam faciam. » Porro e lectulo semper oculos in signum Christi cruci affixi, vel B. Mariæ Virginis intentos ac defixos habebat. Quoniam autem suspirabat identidem, percontatus est nonnemo, ecquid male haberet: num quare indigeret. « Nulla, respondit, neque suspiria ista dolor, sed consolatio exprimit. » Nec vero causa fuit ambigendi: nam alias cum ad mortem laboraret, amico per familiari asseruit, sese ex conscientia tantillæ operæ, quam adhuc Deo impenderat, tantam haurire voluptatem, ut vix animo capere posset: « Quanta, subjunxit, futura est, quando post alios ejusdem Numinis gloriæ exantlatos, optimus Pater ac munerator noster morbum, quo extinguendus sum, servulo suo immiserit? » Quoniam vero nihil petebat, iis, quæ circa illum, aut ipsi fierent contentissimus, quondam familiariter illi diximus, fieri non posse, quin aliqua re, officiove quandoque opus haberet, cum tamen nihil unquam posceret; ad quæ ipse: « Quid velle, inquit,

potest, aut petere, qui adsunt omnia? » Deum innuens, qui unus est omnia illi, qui ipsum possidet, et possidetur ab ipso. Quod responsum dedit vultu et ore cœlestem hilaritatem ita spirante, ut nos intimo pietatis sensu affecti, et in lacrymas effusi, nihil ultra responderet, aut fari possumus. Medico morem gerebat ad nutum, et quamquam non sine gravissimo labore surrigere sese e strato valeret, ad nonnihil cibi, potusve sumendum, quamdiu tamen collectis viribus potuit, quidquid præbebatur, sumpsit. Cum quis aliquando medicis suggestisset hæc et ista illius gustui magis arridere, ipse homine placide et sine interruptione audito, conversus ad medicos: « Domini, ait, quidquid lubet, præscribite, nullius rei habito respectu; siquidem Numine propitio, quidquid nomine vestro mihi porrigetur, hauriam. » Et observatum est, si quis per immodicum amoris affectum, aut ignorantiam importunior illi foret, nullum molestiæ signum ab eo præbitum fuisse, tametsi, qui præsentibus aderant, nonnisi gravate intempestiva illa officia spectarent. Sub vitæ finem cum mente aberraret, quod B. Xaverio contigisse ferunt, illud quoque Vincentio usuvenit, ut sermo illi omnis de rebus divinis, atque ad regimen spectantibus esset. Nimirum insitæ sanctimonici radii, ut sæpe nolenti, atque invito, ita et mente destituto foras erumpunt, virtutis habitu, quem piæ cogitationes, probæque actiones peperere, natura agente, atque ad similes impellente, Cæterum proxime ante aberrationem, quotidie SS. Eucharistiam exceperat, ac postremo in Viaticum: quo postremo tempore, qui aderamus, omnes mirifice ad pietatem, amoremque sui permovit. Præfatus enim est, antequam divino pane se reficeret, sed de sacro Viatico sumendo magna sua voluptate monitum maxima participaturum; quando sanctissimum Encharistiæ epulum vitæ quidem tempore ejus amaritudinem mitigat, sub mortem vero in Viaticum acceptum, vere viaticum est, viaque ad beatam æternitatem. Deinde habere se, agereque bono Deo gratias, æternasque acturum, quod eo loci ac temporis eum adduxisset. Præterea semper destinasse quæsiisseque illud impense, ut omnes solaretur, quantum ei fas esset. Denique ne post mortem quidem quidquam adeo cordi habiturum, ut secundas, adversasque res Societatis. Hæc cum pronuntiaret, satis apparebat, illum

loquendo non parum laborare. Et certe peregre sensa sua exprimebat propter summam imbecillitatem. Itaque rogatus est ab aliquo assistentium, ne ultra se torqueret. Cui Vincentius : « Non molestiæ, ait, sed magno solatio mihi illud est. » Tum iis, qui aderant, universæque Societati bene est precatus. Quod ut rite faceret, brachium illi attolli oportuit : vel enim nec ad hoc sat supererat virium. Simul missus, qui a Summo Pontifice indulgentiam, bonamque precationem postulare : quam ipse cum singularis in Vincentium benevolentiae significatione illico concessit, ut qui ab ipso morbi primordio corporis illius valetudinem medico suo sedulo commendarat, abituram animam votis, et quo licebat favore prosequeretur. Cum igitur a Pontifice rediisset Italiæ Assistens, ægrum eo nuntio recreavit; qui et grates sanctissimo. Patri maximas habuit, confirmavitque precaturum se Numen, ut eum, ejusque regimen prosperis rebus ad universæ Ecclesiæ bonum cumlaret. Et quia idem Italiæ Assistens per absentiam suam faustis Vincentii precibus impertitus non fuerat, petiit, ut ne iis frustraretur : quare et illi, et nobis, qui in conclavi reliqui eramus, majore etiam quam prius vigore prospera comprecatus est. Demum morbo in dies invalescente post elusa omnia remedia humana, die 8 junii, qui in feriam tertiam incurrebat, ad dimidiatam octavam matutinam, quarto, et sexagesimo ætatis anno, Christi 1640, inter suorum lacrymas, precesque totius domus, et Societatis Romæ degentis, mortem tandiu, totque votis expetitam placidissime oppetiit, ut vitam immortalem nævi omnes exortem Deo viveret. *Vitæ*, l. I, c. XII.

P. Franciscus Piccolominius nonus Societatis Jesu Generalis erat, cujus dolores cotis instar erant ad illius ingenium, cor, verba mirifice acuenda, et inflammanda, cum admirabili virtutum solidarum exaggeratione suam patientiam cumlaret suspiriis gratiarum et amoris plenis : « Non meum, aiebat, Domine, sed tuum est dicere : sufficit. Domine, sis benedictus ! Hæc mea viscera debent liquefieri, dissolvi, sis benedictus ! » Commendationem animæ recitari petens dicebat : « Eia, ponite animam meam in manum Angelorum. Veni, Domine, noli tardare. » Convenit etiam cum uno et altero, ut ad signa, quæ daturus erat, absolveretur cum loqui non posset, id in agone fecit.

Petebat postea lætior dolores sibi alios aliis addi, ad illos exantlandos paratus in miliones annorum. Jo. Card. de Lugo illi a Pontifice benedictionem attulit. Preces pro se fieri non aliter voluit, nisi ut moreretur benedicens Deum. Inter dolores, qui tota illi viscera exurebant, dicebat lætus cuidam Patri : Morimur, et ridemus. Aquam, quæ illi recreando illata fuerat, ut biberet, aliquando totam effundebat, et dicebat : « Libemus Deo : hoc enim esset quærere delicias in cruce, in qua me posuit Deus. Serva mihi aliquem angulum in tua cruce, crucifixe mi Jesu : Ecce me ad patiendum amplius, etiam per totam æternitatem, si tibi sic placeat, Deus. » Dixit cuidam hilariore quadam spe undequaque perfusus, quod, cum Deus incipit auferre timorem quemdam (uti ipse tunc experiebatur) pati sit res longe dulcissima. Animabus etiam, quæ in Purgatorio patiuntur, se crebro ardentemque inter dolores, ac æternæ felicitatis desideria commendans dixit, se omnia ea Sacra, quæ ad intentionem Generalis fiunt quod hebdomadis, illis transcripsisse : nempe ut illæ apud Deum optime omnia expedirent negotia, pro quibus illa Sacrificia destinari possunt : quæ ars felici successu solet a Deo coronari. Cum actus fidei faceret, rogabat Beatissimam Virginem, ut, in quo ille deficeret, e suæ fidei plenitudine illa suppleret. Post communionem auditus est aliquando dicere : « Domina, patere, quæso, ut merita tua offeram Deo meo ; cum enim propria non habeam, nisi tua offerrem, vacuus in conspectu Domini apparerem. » Cum id per vires adhuc posset, per quartam horæ partem nudis humi genibus perstitit petens, ut B. Virgini dedicato die Sabbati mori posset. Obtinuit, 17 junii anno 1651 extinctus. Desiderabat per morbum aliquando videre cælum e fenestra, et dicebat : « Heu, quam sordes terra, dum cælum aspicio ! » Tum Deum cœli coram tota ejus curia adorabat, sæpe illi in ore illa : « Paradisus ! Brevi ; brevi ! spero istic erimus. » Magnificat sæpe, ac tenere secum repetebat, illa potissimum : Et exultavit spiritus meus, etc. « Dolores, aiebat, pro amore Dei cum patientia tolerati sunt mensura itineris sursum. Quare oportet mensuram istam habere bonam, conferatam et coagitatam. » Voluit Sacrum in S. P. Ignatii cubiculo celebrari et per illud petiit animam suam immergi in sanguine Salvatoris. Quo plus patiebatur diros illos, et

longissimos calculi cruciatus, eo se magis ad reddendas Deo, quasi pro novis beneficiis, gratias effundebat confessione quotidie sæpius instituta; quousque denique expiravit. NADASI, c. XXII, *Pret. cogit.*, n. 11.

P. Alphonsus Salmeron unus ex primis S. Ignatii Sociis, sentiens vitæ finem imminere, libris clausis, rebusque aliis omnibus valere jussis, hoc agebat unum, quasi jam universæ carnis viam ingressurus, medicis, ut solent, animum blandis verbis ægroto addentibus, bono ut animo esset, non adeo cito interituum. Constanter ille, quod evenit, fore, ut vivorum e numero brevi eriperetur, affirmabat. Dicente altero: « Confide, Pater, equidem dabo operam, quo adlicebit, ut convalescas. » Ad hæc ille: « Da potius operam bene ut moriar, cælumque petam: id enim mea permagni refert; quoniam melior est misericordia Domini super vitas. » Interrogatus a Socio Sacerdote, ut haberet, hilari vultu respondit: « Oblatum est de præterito, præsentis, et futuro. » Alio quærente libenterne mortem obiret, dictum illud Episcopi cujusdam apud Augustinum intulit: « Si aliquando, cur non modo? » His per similia mentem animi testabatur, quidque illo fieri vellet Deus. Igitur licet rite confessus ægrotans sacra divinæ hostiæ mysteria sumpsisset, iterare tamen Sacramenta, totiusque anteactæ vitæ errata, in tutis Sacerdotis auribus deponere voluit: allato itaque pane Angelorum viatici nomine « Expectate, inquit, venit Deus: » cumque virium imbecillitate membris uti non posset, in cubitum tamen nixus, admirantibus, qui aderant, sociis assurrexit, pique est epulatus. Socii obnixe rogant, ut vita migrans, bene illis dicendo crucis signo precaretur; recusarat enim, qua erat animi modestia, usque ad eum diem; victus tandem precibus, sublatisque in cælum oculis Deum venerans bene precatur Sociis. Latine locutus hisce verbis, ut, qui aderant affirmarunt: « Patres, inquit, mei optimi, et Fratres in Christo charissimi, semper ego vos dilexi, et nunc maxime diligo; etsi non habuerim intimam conversationem cum omnibus vobis tamen ego semper vos dilexi, et desideravi vos pervenire ad eam vitæ perfectionem, ad quam vocati estis in hac sancta Societate Jesu. Ego jam meæ conversationis, et vitæ rationem redditurus, decrevi novo modo vos alloqui. Propterea quando Deus pro infinita sua bonitate voluit me vocare, decrevi vos

benedicere nova benedictione. Precor igitur Dominum nostrum Jesum Christum, ut dignetur vos protegere, manu tenere, et benedicere, ut possitis respondere huic beneficio vestræ vocationis, et pervenire in regnum cælorum. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen. » Gratiā quoque implo rat, qua ratam Dei vocationem habentes, salvi fiant. Mox sese colligens, et blande suaviterque cum Deo colloquens, versus aliquot e Psalmis usurpabat, ut illum: « Satiabor, cum apparuerit gloria tua. » Et: « Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. » Et id genus complura. Crucis signo sese frequenter muniebat, aqua item lustrali aspergens: Nihil vero cruciari, animique tranquillitatem labefactare, ita vixerat, videbatur. Rogante Socio, meminerisne rogare pro Sociis? « Dubitare mihi videris, inquit, quasi vero tam ingratus sim futurus. » Oleo jam sacro cum inungeretur, sedato animo ad singula respondit; rogavitque, « Ecquando octavus esset a B. Agathæ festo dies? » Cras, inquit socius; tum ille: « Hic vitæ nostræ terminus est. » Nocte, quæ subsequuta est, identidem illud balbutiens iteravit: « In vitam æternam. » Et: « Hodie vitæ ærumnis tandem eripiar. » Usurpabat et illud: « Lætabitur anima mea in Deo meo. » Quid ita hilaris esset interrogatus: « Quod, inquit, misericordiæ vias patefacere incoeperit Deus. » Sanctorum Litanias frequentius recitari jussit, quodque attentissime auscultavit, de Christi cruciatibus Evangelium: in quo repetere quædam loca anagnosten recitando jussit. Cum vox jam defecisset, labia agitare crucisque signum manu effingere, deficientibus tandem membris, oculos in Christi de cruce pendentis, Deiparæque Virginis effigiem defigens acquievit: quibus tandem oculis fractis clausisque placide in Domino obdormivit, ut somno captus videretur, juxta illud Prophetæ: « In pace in idipsum dormiam; et requiescam. » Erat is dies Iduum februarii anni 1585, ætatis vero septuagesimi. *Vita*, f. 246.

Petrus Faber itidem unus ex primis S. Ignatii Sociis vel eo ex capite morte pretiosa defunctus dici potest, quod cum Christo humiliaverit semetipsum factus obediens usque ad mortem. Postquam Gandiæ primum pro Collegio ædificando lapidem potuisset; inde profectus, Barcinonem ubi attigit, æstuarie febribus cœpit. Dumque ne

ipse quidem in confessionibus, ac concionibus parcat sibi, sed honestæ quoque piget quietis, et otii, cui satis exhibebat tertiana negotii, serius convalescit, seriusque in urbem intrat. Fervebant jam caloribus omnia, infesto caniculæ signo. Nec probabat Ignatius eo articulo in urbem ingressum. Sed cum adhibiti in consilium patres contra censerent, vimque elevent discriminis, uti his Ignatius, ita Faber utrique, pio ac cæco quoquam obtemperandi studio cessit. Romam, quo non raro vel valentibus, mordente sidere pestifer est accessus, imbecillus, ac prope æger accedit. Exhilaravit omnes tanti Patris aspectus, de quo, dum octavam jam prope annum tam longe, lateque peregrinatur, tam multa audierant. Exhilarabant inde magis spirantes Deum voces, et exempla vitæ consentanea famæ. Gestiebat vero gaudio, et ipse tum Ignatii adeo sibi chari, venerandique Patris usu fruens, tum gratias Deo agens de Societatis incremento, quod sancta in urbe reperit, deque pietatis disciplina, quæ in illa, quasi totius Societatis parente, domo florebat. Sed gratulatio brevi vertit in luctum: octavo die tertiana corripitur duplici, ex eaque octavo item die, qui Dominicus fuit, cum sacrosancto Viatico eodem die mane, postea sacro Oleo rite munitus esset, sub meridiem multa quæ vitæ antea sanctitatem, et ineuntis beatam æternitatem declarabant, argumenta relinquens, ad Dominum emigravit. Alibi de eodem memoriæ proditum leges, quod post mortem visus est in cælo cum magno splendore conspicuus, eo quod ex obedientia mortuus fuisset, in summis caloribus Romam intrare jussus. *Vita*, l. I, c. xxii.

P. Petrus Canisius quam pie sancteque obierit, vitæ illius sequentibus verbis testatur. Pedes quarto ante supremum ejus diem mense, suffusa intercute unda, intumescere cœperunt, qui et sensim reliquum corpus in eandem labem traxere: stomachus aversionibus laborare, et crebros ciere ructus, ut etiam fauces exulceraret. Crebrius tamen sedebat per diem, quam lecto decumbebat, quo maxime urebatur, nec morbi genus sine gravi labore lectum admittebat, quod in hydropse non ignotum, quando humoris copia jacentis cor petit, et meatus pulmonum liberos intercludit. Viserat illum paulo ante Joannes Comes Turrianus, Episcopus Viglianus, quocum multa familiariter tractarat: a cujus digressu mox fatali ægitudine con-

tactus, et sacras ex ritu Ecclesiæ preces recitare prohibitus; quod unum ægro relinquerebatur, animum cœlesti contemplatione pascere, seseque Numinis curæ totum permittebat, cum subinde dictitaret, magnas se Deo gratias debere, quod extremos vitæ dies more Majorum et SS. Patrum exemplo, non sine magno corporis cruciatu transigeret: singulis mortalium æterna lege præscriptum quibus initiis vitam ordiantur, qua forte spatium ævi decurrant; quo denique lethi genere ad metam perveniat. Triente anni in hoc morborum conflictu jactatus, cum, qui medicinam illi faceret, desideraretur (quod anno superiore Petrus Quintius disciplinæ medendi in paucis gnarus, et Canisii studiosissimus satis concessisset) nihil, inquit, opus silicernio medicamentis, ad plures eo. Pridie ergo ejus diei, qui S. Thomæ sollemnis est, Martino Lycio Collegio Moderatori animadvertenti Canisium collapsis viribus etiam linguæ usu ex distillationibus prope destitutum (quod ægre loquentis vox ægrius a circumstantibus acciperetur) admonenti de animo ad extremam mortis luctam confirmando, videri ultimum illi vitæ discrimen imminere, promptus annuit, imo ultro petiit; et postridie, qui Dominicus erat cœlesti Synaxeos epulo pastus jacuit supinus in rerum divinarum meditatione usque ad meridiem assidue defixus. An cœlesti aliquo Virginis ac Matris Dei (cujus laudes ingenti volumine celebrarat) viso exhilaratus, incertum; oculis certe in eam gratulantibus intentus, renitente vultu, cœpit illam Angeli verbis salutare, et coronam legere. Intervenientem postea virum clarum, et Canisio familiarissimum Joannem Wildium hodie Prætozem, seu Duumvirum, et secundum hunc, Sebastianum etiam Veronium prope lectum assistentem preces ad Deum pro se vivo mortuoque fundendas poscit, nec verbum amplius adjecit; sed ex libello precationum usu diuturno prope attrito, vota ad Deum ultima admodum attentus præ se misit inter quæ cum et manus fluerent, et sensus omnis extingui videretur, rogatus, an sacro oleo, quod supremum depositis est præsidium, vellet inungi, nutu affirmavit. Sodalibus ergo in decumbentis conclave coactis lectumque certatim ambientibus inter vota precesque Patrum, duorumque e S. Francisci Sodalitate Capuccinorum, et Christophori Reiffii Viri Senatorii, Antonii Montenachii Archigrammatei, e fesso vic-

toque laboribus ac morbis corpore, spiritum velut e vinculis expeditum auctori vitæ, ante quartam pomeridianam commendavit, ipso die S. Thomæ anno partæ salutis 1597 cum vixisset annos 76, menses 7, dies 13. Postridie funus in ædícula Collegii expositum totam fere urbem ad spectaculum adduxit, quæ velut communem gentis, et singularem civitatis patronum, ac parentem deploravit. *Vita*, l. II, c. x.

Robertus Bellarminus e Societate assumptus Cardinalis, ex Congregatione domum reversus, illico cœpit ex morbo periculose decumbere, et febris defatigari continua, quæ duplicis tertianæ, ut dicunt, proportionem habens vigesimo die ad extremum illum perduxit. At quo magis Roberti debilitaretur corpus, eo magis videbatur spiritus roborari, et inusitato ac maximo gaudie delibutus, quod ultimam sibi instare censeret horam commigrandi ad æternam vitam, quam domum ipse suam appellabat, ut cum Domino æternum requiesceret; adeo ejus ferebatur desiderio, ut terrenarum rerum nauseam habere, se satis diu vixisse, et domum suam frequentissime repeteret; neque ab isto sermone cessare unquam audiretur, sive febris incederet, sive dolor affligeret, sive lassitudo dissolveret, sive æstu caloreque febris a mente aliquando aberraret, sive illius sanitate integra uteretur. Rogavit igitur, et efflagitavit enixis precibus, ne sibi occultaretur periculum decessus ex hac vita, qua maxime oneratus molestiam excipiebat, et ideo a Rev. Mutio Vitellesco Societatis suæ Præposito generali, quem semper speciali observaverat amore, fidem dari ultro sibi voluit, ne sibi ejus certitudo differretur. Ab iis vero, qui hostias et preces pro se offerrent, illud unum requirebat, ne vitæ suæ a Deo peterent inducias; imo Summum ipsum Pontificem, qui invisere illum accesserat, cum audisset Deum inter aras et Sacra pro se precari, rogavit humili illo concilio in posterum facturum, ut a Deo gratiam obtineret, non ut a mortis periculo liberaretur, sed ut citius ab hujus mortalis vitæ vinculis posset dissolvi, et ad Christum ac patriam proficisci. Cum autem ministrantium circa se studium videret: En quanta, dicebat ille, ob hujus vermis et vilis pauperis sanitatem patrantur, deturbantur quanta? Quare graves prohibuit sumptus, ne in se perderentur ea, dum Christi pauperes non panem, non stratum haberent. Adver-

sus morbi contumaciam industriam in se non deberi, utpote qui jam nihilo inservire posset. Medicos ideo alloquebatur simul, quod ad suam progredi domum sinerent, neque impedire quærent ne homo mortalis, jam expleto vitæ suæ tempore, moretur. Minime tamen recusabat ipsorum acquiescere præceptis, cum se omnino divinæ crederet voluntati, et redderet e vestigio paratissimum non modo illorum, sed cujuscumque etiam ministrantium edicta exequi. At quam alte in se virtutes has defixas haberet, et innatas, illo præsertim apparuit tempore, quo sui morbi initio per aliquot horas ex gravioris febris infestatione delirans, inter sacras collocutiones et humilitatis, ac obedientiæ actus se continuo exerceret. Monuerunt interea medici illum melius se habere, ac communi gratulatione gestiebant, dum solus ipse altissima cordis mœstitia correptus, querebatur, quod a spe proxime commigrandi ad domum retraheretur. Quare lacrymosis sæpe singultibus cœlestem Patrem exorabat, ut ad se illum juberet venire. Nescio, aiebat ille, me adhuc ulli malum per Dei gratiam dedisse exemplum: at quid in posterum mihi sit futurum, ignoro; plurimos enim scio, et perhorresco ad hanc pervenisse ætatem Deo gratissimos, qui, cum diutius vixerint, salutis suæ dubium reliquerunt. Nec premi dolore, et intimis affligari ejulatibus cessavit, quin prius in die B. Virginis Nativitatis dicata intellexerit tempus tam exoptatum appropinquasse. Quo contineri minime potuit, quin præ festinatione alta claraque voce ter repeteret hæc verba: O bonum nuntium! Sacratissimo igitur viatico pro sequenti die indicto, eadem enim mane et altera ex præcedentibus, venerabili cibo cum veræ pietatis significatione se recreaverat; S. Caroli Borromæi mortis lectionem audire voluit: et quia jam per decem annos antea testamentum de humanis sapientissime condiderat cœlestibus, ideo tantum incumbens meditationibus et colloquiis, etiam de spiritalibus testaturus, medietatem unam animæ suæ dulcissimo suo Christo Jesu, alteram vero Sanctissimæ Virgini Mariæ legare, ipsemet ego audiui. Sequenti vero mane cum Dominum et Creatorem suum venire cognovit, summa cum devotione et humilitate e lecto surgens humi stratus, et genibus flexis (vires subministrante charitate) percipere voluit, illique ex toto corde ago-

nem suum commendare. Gratiarum autem actione persoluta duo sibi promitti curavit, quæ testamento suo conscribebantur. Unum nimirum, quod sine ullo apparatu sepeliretur. Alterum quod efferretur in sepulchro Patrum suæ Societatis. Neque sex horæ elapsæ erant, quod Sacramentum Unctionis porrigi instantissime postulaverit, ut in prælium cum morte descensurus, dum validis uteretur sensibus iis etiam armis muniri diutius minime protraheretur. Reverendum deinde Patrem Andream Eudemojoannem ejusdem Societatis, cujus doctas Scriptiones Robertus semper, summa veneratione suspexerat, rogavit, ut litteris testaretur se per misericordiam Dei in Ecclesia Catholica, et a fide decedere, quam semper animo et scriptis suis professus fuerat, ac ne de ea aliter morientem sentire, vel sensisse unquam, quam operibus docuerat suis. Dissolvebantur interea piissima illa vincula carnis et spiritus, dum ipse in cubiculo cordis sui, et intra se tacitus cælestia lætabatur mira cum pace meditari, et beatos affari spiritus, ac felicissimas audire voces videbatur, cum ministrantes observaverunt, quod aliquando plenus animi, et ardore quodam spiritus gestiebat ferri in cælum, et Deum obsecrabat, ut carnem (aiebat ipse) putidam et verminosam divelleret, quæ sibi ad ipsum commigrandi erat impedimento. Imo ipsammet etiam proprii brachii carnem altera manu desumens sic loquebatur: Quid non disrumperis caro proditrix? quid agis? quid differs? Ad Deum vero reversus dicebat: Non mea, sed tua voluntas fiat. Aliquando vero in imum se humilitatis abiciens videbatur pertimescere divinum iudicium, et iis, qui in suprema Patria Deum pro se precari exorabant, respondebat: Nimis magna est res ita, non tam facilis est via, quæ ducit ad vitam: magnum Dei beneficium in me futurum existimabo, Purgatorium etiam per multos annos obtinere. Addebat tamen, quod si salutis sedem fuisset adeptus, pro omnibus, ac pro Patronis, ac benefactoribus suis præsertim, minime orando defuturum. Suscepit postremam, et saluberrimam Pontificis benedictionem, ac ut majori perciperet veneratione et fructu, confessioni illam, aliisque orationum piis precibus voluit antevertere. Tandem Creatori suo spiritum redditurus, sacratissimam Christi e cruce pendentis effigiem per iteratos amplexus pluries

exosculatus, labentibus brachiis capiti suo imposuit in supremæ devotionis signum; deinde vero ad pectus illa dulciter stricta, brachiis in ipsiusmet crucis figuram cancellatis, Apostolico Symbolo, Psalmo quinquagesimo, Orationi Dominicali, et Salutatione Angelica clare distincteque pronuntiatis, semimortuis postremo vocibus Jesum trigesies invocavit. Et jam destitutus voce clauserat oculos, et membra cœperat explicare, cum in ultima conflictatione specie vultus hilariori in Redemptorem suum iterum defixis oculis et ore ad loquendum composito placidissime tradidit animam hora secunda post solis ortum, feria sexta, quinto decimo kal. octob. anno post Christum natum 1621. *Vita, c. XLII.*

P. Balthassar Alvarez post magnos in officio Visitatoris labores superatos, cœpit Villarcii diligentias præscriptas adhibere, ad obtinendum magnum Jubilæum a Gregorio XIII, pro felici rerum Ecclesiæ progressu concessum. Jejunavit ergo cum magna severitate utraque septimana a Jubilæo præscripta, nemine potente illum impedire, quamvis ob suam debilitatem satis esset excusatus. Jejuniis illo debilitatum est valde corpus, quamvis sensim spiritus ad id, quod illi imminebat, disponeretur. Accessit temporis illius magnus æstus, et quem in ipso itinere mense Julio sustinuerat. Quare cum ad Collegium Belmontense pervenisset, incidit in febrim: quam nec medici, nec domestici magni faciebant. At sanctus Pater intellexit horam suam advenisse et ita se ad mortem cœpit præparare. Confessus est generaliter Socio suo P. Alphonso Mentojo: communicavit magna cum devotione, petiitque valde tempestive, et accepit Extremam Unctionem, editis magnis indicibus reverentiæ, amoris, et æstimationis Sanctorum horum Sacramentorum, et gratiarum, quæ per illa sibi communicabantur, ac beneficii, quod accipiebat a Deo, volente ipsum ad se vocare. Nolebat visitationes admittere, ut eo esset expeditior ad orandum, et agendum cum Deo suo. Et cum ei socius diceret, ut aliquem constitueret suo loco, respondit: Ne, quæso, de negotiis mecum agas; non est enim tempus. Medicus volebat ei periculum indicare, et quam prope finem ejus esset vita, cœpitque aliquid per ambages quasdam insinuare, nolens aperte id dicere: quem cum Sanctus Pater bene intelligeret, dixit valde expedite,

et sine ulla hæsitazione : Non est, cur timeas, aperte mihi dicere imminere mihi mortem ; quia nihili facio vivere, nec doleo, quod moriar. Quidam alius Pater videns pacatum animum, quem ostendebat, ad exeundum de carcere hujus corporis, interrogavit, an gauderet, et libenter moreretur ? cui respondit : Si in aliquo tempore, cur non jam ? quo responso bonæ suæ conscientiae testimonium, et salutis suæ fiduciam indicavit. Sed quid mirum, quod eam habuerit in fine tam sanctæ vitæ revelationem, se esse ex numero Electorum ad cælum. Accesserunt omnes, qui in Collegio erant, ad hunc ejus transitum, multis profusus lacrymis. Et quamvis omnes optaret, in ea hora aliquid ædificationis ex ejus ore audire, vir tamen sanctus, noluit eorum orationem interrompere, nec suum internum cum Deo colloquium, in cujus præsentia cum magno silentio et quiete finem imposuit vitæ suæ, reddens spiritum suum Deo, septimo die suæ ægritudinis, hora quinta vespertina, die 25 julii, S. Jacobo Apostolo sacro, cui ipse erat valde pie addictus, anno 1580, ætatis suæ 47, et Societatis 25. De qua morte testatur P. Ludovicus de Ponte, quod quædam Dei ancilla insignis pœnitentiæ, et magnæ orationis, cum die quodam orationi vacaret, audierit sibi dici : Veni, ut intersis morti cujusdam fidelis mei servi. Et tunc rapta fuit in spiritu ad quemdam ægrotum, ubi vidit circa ejus lectum multos viros Ecclesiasticos, magnum splendorem ex se ipsis emittentes, et cum illis magnam multitudinem Angelorum. Postea ingressi sunt quinque alii in habitu Ecclesiastico, sed cum majori gloria et splendore, quam priores, quorum unus claram adeo et splendentem habebat lucem, ut ipsa cogitaret, eum esse Christum Dominum nostrum : sed monita est, non esse. Hic ægrotum per manum dextram accepit, et erexit ; alii vero quatuor ad ejus latera, et reliqui circum circa, qui simul cum Angelis animam ejus in cælum magno cum gaudio, et musica deduxerunt, duo vero ex Angelis apud corpus remanserunt, ungentes et thurificantes illud. Quæ Beata cum solemnes adeo exequias vidisset, animæque adeo gloriosum accensum, existimavit esse quemdam Episcopum in Italia, magnum Dei servum, quem illa valde reverebatur, ac diligebat : sed revelationem eidem est, non illum esse, sed Provincialem Societatis Jesu Provinciæ Toletanæ.

Statim autem post hanc visionem (quam ut diximus eodem die habuit, quo B. Balthasar obiit Belmontii) venit illa, ut eam suo Confessario referret, Patri scilicet Christophoro Riverio viro vere sancto, prudenti, magnique spiritus, qui et postea fuit hujus Provinciæ Præpositus Provincialis, qui sollicite examinavit, quæ illa retulerat ; et quando nuntius venit de morte P. Balthasar, facta omnium circumstantiarum collatione, invenit de eodem esse accipiendam hanc revelationem. *Vita*, c. LII.

P. Ludovicus de Ponte processerat ad septuagesimum annum vitæ tam exhaustis viribus, ut miraculo videretur spirare, cum sæpe mentionem fecit sui diei, quasi jam de illo certior factus a Deo, quocum integras fere noctes agebat, vix horæ dimidio concessa quieti, modo gaudio exultans appropinquantis, quam sperabat, beatitudinis, modo timore percussus imminentis judicii. Et gaudium quidem, cum a quodam Regio Ministro nomine suæ Majestatis invisere, dissimulare non potuit, sed dixit, idem sibi nunc evenire, quod leproso illi, qui a quodam, venationis causa nemus oberrante, repertus suaviter cantans dixit, se canere præ gaudio, quod videat parietem ex limbo constructum, qui solus a Deo se diviserat hactenus, jam caducum rimas, et ruinam promittere. Timorem autem judicii multis modis ostendit, sive cum diffuens lacrymis ad pedes Crucifixi oravit veniam delictorum, sive cum ingeminavit sæpius illa verba : « Domine, cum veneris judicare, noli me condemnare : » sive denique cum quinto decimo die ante ultimum, generali confessione omnium totius vitæ noxarum in tuto se collocare studuit, et cum Petro de Sandoval Confessario egit de transitu suo paucis post diebus futuro asseverate dicendo, tempus resolutionis suæ instare. Ultimo vero die, dum adhuc aliqua dictaret voce minime moribunda, sæpius interrogavit, quænam sit hora, quasi præsciens ultimæ, petiitque, nisi tali hora, quam nominabat, venerit medicus, eo non expectato, sacro oleo inungi ad luctam supremam, nemine credente morituro tam cito, cum etiam non laboraret pro aliorum salute, neque fere debiliior videretur, quam fuerit a multis annis. Quod autem præsciverit horam sui discessus, multi conjecerunt ex iis, quæ dixit, egitque. Nam cum, nescio quid eliquatum pro se inferri videret, dixit se

citius vitam eliquaturum, quam illud absumat. Ultimo die, consumptis quinque circiter horis in componendis suis chartis, opera Francisci Pellizeri, sub vesperam sollicitus de suprema Unctione, cum interrogasset, quota sit hora, et cognovisset esse quartam, respondit, superesse adhuc satis temporis : cum autem sexta esset, dixit Didaco Sosa Rectori, jam non amplius expectandum ; et commodum superveniente medico, nihil de medicamentis agi voluit, sed ab illo petiit, curaret, ne differatur sacra Unctura. Is tametsi nihil admodum in ejus valetudine variasse notaret, nisi quod videatur paulo debiliior, quam alias, magis ejus consolandi causa, quam quod crederet necessarium esse, censuit inungendum. Ludovico de Valdivia ultimo mane dixit : « Tempus resolutionis meæ instat, ora pro me. » Francisco Cachupino pro veteri confidentia quærenti, quid hic, de quo audiat, apparatus ad mortem sibi velit, oculis ad crucifixum conversis, aliquoties repetivit eadem verba : Apostoli, addendo, ut se Deo commendet. Alias quærenti, ut valeat, dixit se tres aut quatuor horas extra se fuisse. At ille præ reverentia non ausus est interrogare, ubinam fuerit, et quid viderit. Eidem dixerat, se illo die sacrosancto Sacramento jejunum refici velle, ut altero die post cibatum, possit eo frui pro viatico, Sexta igitur, qua diximus, hora cum ungeretur, animo præsentem respondit ad omnia, ac postea voce submissa repetivit identidem illa Christi morientis verba : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum : » neque alias preces fudit, quam quibus imploraret misericordiam Dei ; et post consuetam commendationem animæ, cum jam sacris omnibus munitus desiderasset relinquere solus, non est auditus alia dicere, quam illa : « Domine, cum veneris judicare, noli me condemnare. » Et pro consuetâ sua humilitate, imitatione S. Patris nostri Ignatii, nulla ad circumstantes adhortatione facta, satis habuit relinquere illis exemplum modestiæ. Cumque alias fere insomnes ageret noctes, ac dormiens quovis levissimo strepitu expergisceretur, tunc in somno (seu raptus mentis fuerit) tam alto jacuit, per duas fere horas, ut nullius ingressu vel colloquio excitaretur ; donec hora decima velut e dulci quiete reversus ad se, cum aliquid ad restaurandas vires præbere vellent, negavit earum rerum tempus jam esse ; sed

petita et accepta in manus candela ardente, quales in monte Serrato consecrari solent, conversus ad crucem, submissa voce dixit iterum : « Domine, cum veneris judicare, noli me condemnare : » ac post ultima verba Christi spiritum exhalantis, capite inclinato ad crucem, vultuque in pulvinum cadente, quasi dormire vellet, sine omni convulsione membrorum, paulo post placidissime felicem animam reddidit Conditori, decima sexta februarii millesimi, sexcentissimi vicesimi quarti, dimidia hora post decimam. *Vita*, l. III, c. I.

P. Bernardus Colnagus non nescius Sacrum Missæ Sacrificium, cui se accingebat, sibi ultimum, adeoque pro viatico in cælum abeunti futurum, animam ex omologesi apud conscientiam suam, et simul Collegii Rectorem (P. Demetricus Licander is erat) de more expiare statuit : qui tamen, cui scilicet perspecta erat Bernardi anima, nitorque eximius, sine cura esse jussit. Iret modo, Sacrisque sine metu operaretur, expiatione nihil opus esse. At Bernardus contra modeste obniti, instare non levibus rationum momentis, ac supplicibus votis rogare, se cætera semper dicto audientem fuisse : nunc vero, quo minus ad nutum pro more acquiescat, majorem Dei gloriam, et animæ suæ commodum postulare. Gratificaretur ergo hanc sibi operam, ac de noxis sese accusantem lubens audiret. Id ubi impetravit, sine arbitris magna accuratione ad Sacrificium augustissimum supra consuetam comparandi sui rationem semet accendit, idque inter suavissimos amati Dei amplexus eo usque produxit, ut solitos duarum horarum fines multum etiam excederet, exarsitque adeo manifestis in pectore flammis, ut ob sparsum toto vultu et corpore incendium chara Deo victima in cineres redigenda timeri posset. Exinde totum se gratiis agendis impendit, donec in concionem fuit prodeundum, de bono Pastore, ut verba faceret. Vix tamen ingressus erat ad dicendum, vix thematicis verba paulo fusius explanaverat, cum Deo sic moderante, repentina capitis defluxio cor dicentis oppressit, simulque respirandi ac perorandi facultatem prope omnem abstulit. At ille nequicquam territus, animos sibi sumere viribus majores, vim naturæ non modicam inferre, verba quidem ægre moliri, coeptam tamen dictionem, quoad licet, proseguere non destitit, donec novo irruente fluxu prostratus, pronus in

suggestum incubuit. Tum exortus clamor auditorum, mœror et sollicitudo concionis, commiseratio et pius in Patrem charitatis ardor. Accurritur, levatur, et alienis fultus brachiis ad valetudinarium a Patribus deportatur, ac ducitur; sequitur effusa populi multitudo, precesque ut impertiatur, jam non concionatorem, sed vatem obsecrat. Ille ut primum redeunte spiritu formare verba potuit, denuo exorsus prolixam de æternis gaudiis et cæli gloria, præmiisque Beatorum sermocinationem, duas ipsas horas perorando, præsentibus flammis adhibuit, nec ante dolore et amore saucios a se dimisit quam tertium infesta capitis non jam destillatione, sed nimbo obrueretur; ita quidem ferebat opinio. Compertum autem postea fuit, extra se raptum esse, uti in tempore dicemus. Certe momento citius omnem sentiendi vim perdidit, neque aliud potuit, quam ut nutu extremum inungi postularet: quod ubi factum, erumpentibus extremæ febris indicis sine voce, sine sensu a medicis pro deposito est habitus. A quo tempore sine cibo, clausis plerumque oculis, dies adeo quinque velut in mortuum jacuit, nisi quod affluentem turbam, et sive manus ad osculum expetentem, sive aspectu tam feliciter occumbentis defixam, ipse quoque paternis interdum oculis serenitate frontis oppido exhilararit, alta potius contemplatione defixus, quam violentia morbi a sensu alienatus: qui enim attentius eum e vicino observabant, divinis occupatum colloquiis, psalmisque recitandis audiebant intentum. Appetebat interea dies, qua cum moriente Dei Filio se moriturum ante gestiens non raro cantillaverat, cum propior morti, dato æris campani signo inter consuetas Ecclesiæ preces, quas circumfusa Patrum Fratrumque corona recitabat, velut e gravi sommo excitatus, ad se sensuumque officia revertit; et dum inter cœlites, ut in extrema lucta certanti adesse dignentur, ex ordine compellatos, S. Agatha quoque, ceu Bernardi studiosissima ad nomen vocabatur, oculis in cœlum sustulit, vultum omnem serenavit, et blande subridens inclinato capite, divinam Martyrem, velut matrem, quam sexaginta amplius annis tenere dilexerat, salutaturus, puram in manus Conditoris animam exhalavit, idque tam celeriter, ut qui preces Litaneuticas fundebant, iterato: « S. Agatha, ora pro eo, » ingeminare, aut præeunti respondere non possent. *Vita*, l. I, c. xvii.

P. Leonardus Lessius tolerantiae, quam doctrinae, aut cujuscumque dotis laude certe non minor in sublimi patientiæ palestra non ultimum nomen, eos, quos in diversorii lecto jam olim acceperat, corporis totius humores, et foedam scabiem exesarum tibiæ, intestinorum ac stomachi tormine, herniæ geminæ, tibiæ curru everso confractæ, duorum calculorum ovo gallinaceo parium, diuturnos, acutissimos, acerbissimosque dolores, ita genere tulit, ut gratias ageret. Aliquando æger inter tot, adeoque acerba tormenta respirans, conversus ad Deum: « Omnia, inquit, excelsa tua, et fluctus tui super me transierunt, Domine. » Pleni dolorum dies, plenæ noctes: situs omnis absque requie illa corpus miserum cruciabat, idque totis ultimis vitæ quatuor annis. Quis ego sum, inquiebat amanter, inter atroces dolores, quem Deus ad patiendum sibi elegerit? Miror non raro, ad tantum certamen a Deo me tam imbellem athletam designatum esse. Sed: « Benedictus Dominus in æternum. » Ad alium: « Accipio totum, inquit, de manu Dei, qui memor erit in die visitationis hujus afflictionculæ. » Sæpe illi in ore: « Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? » Dicebat, dulcissimi Nominis Jesu vi mellea sibi doloris amaritudinem, et acerbitatem temperari. Aiebat ergo sæpe: « Jesu dulcis memoria, dans vera cordis gaudia! O bone Jesu, adjuva me! Amplius lava me, amplius, amplius lava me Jesu! » Et sæpe cum dolore crescebat illi sensus pulcherrimæ, ac non nisi a Deo dari solitæ voluptatis. Dicebat de suo corpore, jam inde a quadraginta annis incommodum animæ suæ lectum obvenisse, in quo numquam molliter quievisset. Gratias pro doloribus continuas, tenerrimas, effusissimas, tanquam pro paterni amoris benignissimis argumentis et beneficiis, quibus vere nec accipiendis dignus, nec pro acceptis gratus esse posse, agebat. Hinc illa illi e corde nata, et ore hilari dulciter pronuntiata e Psalmis: « Benedic, anima mea, Dominum, et omnia quæ intra me sunt, Nomini sancto ejus. Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Misericordias Domini in æternum cantabo. Benedictus Deus meus: qui docet manus meas ad prælium, et digitos meos ad bellum. » Dicenti, quid si Deus illum ad hoc colicæ, herniæ, impetiginis, stomachi, calculi dolores, atque tristes cruciatus ad mille

annos lecto damnaret? respondit: Agerem gratias, et pro patientia postularem. Res hæc finem caperet. Quam lætus nuntius damnatis foret, si post centum annorum millia liberarentur, dixit, et suavissime lacrymatus est. Neque unquam se vel vitam petere, vel dolores recusare velle, adjecit. Lætam patientiam esse unicum, quod suis, quod cælitum, quod amicorum precibus a Deo unice flagitaret. Perpetuæ illi ex ore hæc voces: « Jesu! Jesu me dulcissime! Sancta Maria, ora pro me! » Sanctissimo Angelorum epulo quotidie reficiebatur, et illius desiderio diem desiderabat oriri citius, aiebatque: « Mi Jesu, quando venies me? lætum quando facies? » Demum dum requiescere putaretur, requievit in pace. NADASI, *Pret. cog.*, c. x.

P. Franciscus Costerus (qui dicebat se nolle morosum senem mori) anno 1619, ætatis 88, moriens, inter ultimâ Sacramenta dicebat: O quanta consolatio? Libenterne moreretur roganti respondit illud S. Ambrosii: « Ita vixi, ut me vixisse non pudeat; mori autem non timeo, quia bonum Dominum habeo. » Psalmum *Qui habitat*, cum mediate audiret, singulorum versuum sensum in divina beneficentia aiebat se cum bono Deo expertum. Tandem ubi lectum illud: « Ostendam illi salutare meum, » adjecit, hoc adhuc superesse, hoc se sperare. Hoc a Domino expectare illum debere, aiebat quispiam: et ille hilari fiducia: « Nihil, inquit, dubito nihil dubito; » Et: « quantum erit gaudium cum Domino esse? » quæ illi suprema fuere, mox animam expiravit. *IBID.*, c. xxv.

De P. Edmundi Augerii morte, Nicolina Orsolina magnæ pietatis ac patientiæ fœmina suo Confessario P. Bernardo Solabello, et hic P. Ludovico Richeomo Assistenti sic indicavit: Imminente illius mortis hora videbar nihil illum audire de rebus altissimis, ac mysteriis divinissimis alterius vitæ disserentem. Hora circiter noctis altera duos Angelos animadverti hinc inde Patris lectum circumstantes, explicare mappam candoris eximii, dum tertius vestem pulcherrimam, ac splendidam tenebat eo fere modo, quasi ad induendum Patrem illius e vita exitum expectaret. Paulo post magnam Beatorum multitudinem aspexi cubiculum pulchro ordine, et admirabili pompa ingredientium. Circa septimam noctis horam tota illa sanctorum divina cohors moveri cœpit, et

incedere via lata, spatiosa, divite, et a terris ad cælum usque pertingente. Quod cum mihi stuporem attulisset, interrogavi nescio quem mihi tum ignotum de tam magnifico, festoque apparatu, et quid tam lætæ ac solemnis pompæ scena significaret. Tum ille: Statim intelliges, inquit; et protinus P. Edmundum vidi pleno majestatis gradu, et specie hominem superante venientem veste duplici magnifice coopertum, quarum interior altera nivem æquabat candore, altera superior omnium colorum pellucida varietate fulgurabat. Tumque cogitare subiit, candore puritatem illius, cæteris coloribus ardentem charitatem in Deum et proximum repræsentari. Præcedebant ordine pereleganti, diversæ puerorum turmæ Patris laudes suavissime canentium: et sæpius in eum oculos, hortantium more, reflectendo ad maturandum festinandumque invitabant. Præterea in cælo sese meis obtutibus obtulit mensa exquisitissimi operis, et pretii, in qua expectabatur ab omnibus Societatis Jesu Patribus, qui tum æterna beatitudine fruebantur. Accidit postea, ut huic revelationi non omnino fidem adhibens, quoties, pro ejus anima preces fundere vellem, et Psalmum in Ecclesia recitari solitum pro defunctis pronuntiare, cum ad verbum « Requiem æternam dona eis Domine, » ventum erat, numquam, etiam adhibito conatu, illum pronuntiare possem: sed illius loco in animum linguamque, recurreret: « Gloria Patri et Filio, etc. » *IBID.*, n. 17.

P. Martinus Stredonius Brunæ Præpositi Provincialis munere, et vita defunctus est. Unum mensem ad obeunda S. Patris nostri exercitia petebat, pro præparatione ad mortem. Alterum præparationis adjumentum illi fuere preces, lectio, colloquia de gloria cælesti. Singulis noctibus per quinque ultimos vitæ suæ annos e lecto sese ad B. Virginis imaginem conferebat. Ibi per B. Virginem pro felici morte supplex abjectus in genu se in eo statu collocabat, juxta S. P. Ignatii consilium, in quo ii esse solent, qui ultimo vitam inter mortemque singultu migrantem jam animam trahunt, et jacent ad fores æternitatis infinitæ: « Rex meus, aiebat, et Deus meus! dona mihi animam meam, pro qua oro, et beatam ex hac vita migrationem, pro qua obsecro. » Quatuordecim sui morbi diebus offerebat quidquid sibi non sapere advertebat, ad dandum

Deo gustum, quod aiunt, seu ad delectandum Deum; peccata, morbum, ut peccati stipendium mortem ipsam sacrificabat Deo ad exhibendam plenam divinæ illius justitiæ satisfactionem. Pro doloribus gratus, ac lætus gratias agebat. Altero morbi die, sancto migrantium viatico munitus, nullam postea diem sine illo epulo duxit. Sacro Missæ officio etiam quotidie audito, vel totum officium, vel aliquam ejus partem religiosissime recitabat. Meditationes, Litanias coelitum omnium, æque ac sanus fecerat, habuit quotidianas. Pro spirituali lectione quotidie sibi legi voluit aliquid de Imitatione Christi, et e piis Hagiophilæ affectibus, quos ille tenere ruminabat. Omnium se precibus enixe voluit commendari: id quod etiam per pulpita factum a Concinatoribus. Ad Christi crucifixi effigiem consuetis S. Bernardi rhythmis ad singula Christi membra pronuntiandis prolixa exundantis animi suavitate horam pulcherrimam pretiose impendit. Jaculatoriæ admirabiles. Humi in lectulo stratus, in horas prope singulas agebat gratias, conceptis ad interpretes cordis sensus verbis pro beneficio nobilis creationis, pretiosæ redemptionis, et sanctæ vocationis. Orabat centies, per amarissimas morientis dulcissimi Jesu amaritudines, ut illæ amaritudines mortis suæ omnia amarissima dulcorarent. Maximæ misericordiarum Matri, et per hanc misericordiarum æterno Patri, suum hinc exitum commendabat. Invitabat ad agonem suum felices Angelos, et Ignatium Parentem optimum, ac primos illos decem Societatis nascentis primores, ut agoni suo auxiliores adessent. Gratiam in hac vita, gratiam consummatam flagitabat, et in æternitate visionem Dei Beatam. Extremam Uctionem sæpius petiit; atque ubi demum impetravit, fessa jam et fracta voce: « Deo gratias » pro Matre Ecclesia et Societate egit, utpote qui ab illa vasis misericordiæ Sacramentalis fuisset munitus, ab hac sinu amantissimo semper et ubique portatus. Dictavit Socio schedam verbis valde prægnantibus, sensu magno, ex qua se mortuo, venia pro erratis palam in triclinio peteretur. Vigesimo quarto Augusti vesperi ubi se jam mortis frigore occupari advertit, cereum accensum accepit, animæ commendationi recitatæ pie respondit; preces a domesticis pro se in templo et sacello fieri postulavit, idque ardentem, et amanter ma-

xime tunc fieri petiit, cum jam ultimum singultientem visuri essent. Id quod cumulate præstitum. Ultimis quinque vitæ suæ horis in singultiente illo mortis vicinæ silentio, signa, de quibus ante, quid indicatura essent, convenerat, edebat; quibus absolutionem, indulgentias, pias aspirationes legi petebat, et impetrabat, ita ut ante providerat. Incipiente vicesimo sexto die Augusti, post mediam noctem inter ultimos mortis anhelitus facie desiderio anhelante, erexit caput, manuum alteram cereum, altera coronam B. V. tenens, et utramque decussatam demisit in pectus, obversus cruci, quasi illi obviaret cum Andrea: et ivit obviis bono Jesu in amplexus æternos. *IBID.*, c. XXXII, n. 1.

M. Franciscus Cajetanus advertens sibi agonem ultimum imminere, convertit omnes cogitationes ad Deum, frequentando actus contritionis, fidei, spei, et charitatis. Testis est valetudinarii administer, a se, dum feria quarta excubaret præ foribus cubiculi, in quo æger decumbebat, sub horam sextam auditum fuisse suave quoddam colloquium, quod integris etiamnum sensibus habuit cum sacratissima Virgine, dicens: « Ad quid venisti Dei Mater? fac obsecro, ut animam reddam tuo Filio. » Dum ipsum post dimidiam deinde horam advisset valetudinarius, porrecturus illi modicum carnis in liquorem decoctæ, quæsivissetque ex eo, quale nam fuisset colloquium, quod audiverat, respondit: Cum vigilarem, fallendi temporis gratia, alloquebar iconem Deiparæ, dissimulato his ambiguis verbis favore Virginis, quam affectu singulari collebat post Filium. Feria quinta mane gratias acturus Christo Domino pro Institutione Augustissimi Sacramenti, denuo se eo refici petiit, quia arbitrabatur se non posse aliter respondere tantæ charitati, quam si eodemmet Domino animam suam cibaret. Priusquam autem illum susciperet, rogavit obnixè valetudinarium, ne ulli indicaret suum colloquium præterlapsæ noctis cum Beatissima Dei parente. Diem illum impendit contemplandis vulneribus Christi, cupiens mori et sepeliri in ejus pectore, indeque resurgere ad vitam immortalem, canens cum sancto Jobo: « In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. » Nocte obsecuta ipsum infirmarius per quasdam rimas spectabat, non minori contentione, quam pietate, multis agentem cum Christo

crucifixo, genua flectebat in lecto, licet esset debillimus, et quasi moribundus, atque sumpta crucifixi Christi effigie in manus petebat ab illo celerem vitæ finem in hæc verba : « Tolle me jam Domine ex hac vita mortali, et deduc me, pro tua clementia, eo ubi te fruar, tuaque sancta Matre. » Dum autem pectus vellet una manu pulsare, altera stringens crucifixum, destituebatur viribus ad eam sustinendam, ac attollendam. FERIA sexta sciens ipsum medicus lætari, quod in propinquo esset hora suæ mortis, illi dixit : Eia, mi Pater hac nocte liberaberis a corporis doloribus. Franciscus novam præstulit lætitiā, actisque ipsi magnis gratiis pro felici hoc nuntio, promisit se pro illo oraturum, si Deo propitio potiretur cælesti requie. Sub exitum diei, majori gestiebat gaudio, sentiens non longe extremam horam abesse, et rejecta cura corporis, securus de divina protectione, conversus ad valetudinarium, cujus dolebat vices ob toleratos sui causa labores : « Abi, inquit, cubitum, jam sum sanctis Sacramentis armatus, et omni metu liber. » Respondit Frater : « Vis me fallere, et me absente decedere. » — « Quid refert? respondit Franciscus, opitulabitur mihi Deus, qui animam meam commendavi. » Adsunt mihi Regina cælorum cum Angelis, et sanctis meis tutelaribus. Verum animadvertens Frater illum sensim appropinquare cælo, accivit Patrem Ministrum cum alio Sacerdote, ut ipsum adjuvarent precibus Ecclesiæ, quas, ne ei essent molesti, legebant submissa voce. At Franciscus illas petiit legi voce clariore, eo quod vellet capere solatium ex ruminatione mysteriorum, et affectum contentorum in Ecclesiæ verbis : mansitque semper firmis sensibus, jam auscultans, jam alloquens Christum Crucifixum, et B. Matrem. Dicente postea Patre Litanias, voluit, ut subsisteret, ad invocationem S. Francisci, non solum quod illius gereret nomen, sed quod fuerit amantissimus Christi Crucifixi, deditque nonnihil temporis referendis ipsi gratiis pro beneficiis ab eo acceptis, et exorando ejus præsidio, in hac extrema necessitate. Convertit se deinde ad S. Patrem Ignatium, cui gratias egit, quod vixerit in ipsius Societate, et in ea moriatur : petiit quoque veniam ob non servatas regulas ab ipso scriptas, tot inter fusas ad Deum preces, et lacrymas. « Obliviscere, aiebat, mi Pater, errorum

meorum, et recordare me tuum esse filium, nunc tua mihi tutela est opus, intercede pro me, ut ad videndum tecum meum Jesum pertingam. » Meminit præterea nostri S. Patris Xaverii, cujus ut meritis, Dei fruere-tur conspectu, ardentè precabatur. Demum complexus manibus crucifixum, amanter Christum in effigie, pariterque intemeratam Virginem compellans, et magno affectu invocans, animam Conditori suo reddidit anno Christi 1601, 20. Aprilis, sub exitum sacratoris feriæ sextæ, et initium Sabbati sancti. *Vita*, c. xxn.

Joannes Berchmannus Scolasticus Societatis dicenti valetudinario, videri sibi, e re fore, si mane sacra Eucharistia reficeretur; an Eucharistiam pro viatico sumendam suaderet, interrogavit Joannes : et illo affirmante, cum se tenuem de vita producenda spem superesse videre diceret, Joannes experto cordis gaudio, explicatissima tenerimæ hilaritatis ex intimo se superfundentis ubertate, valetudinarii mortem nuntiantis collo sese exultabundus circumdedit, et arcissimo suavissimoque amplexu, quanta poterat, lætitiæ dulcioris significatione testatus est, quam charum, quam expectatum, quam plenum delicatum nuntium acceperat. Quæ sancta et simplex, ac sincera Joannis exultatio, et gestus præter solitum tener, valetudinario altas et uberes lacrymas excivit, adeo ut singultientem, et superfusus lacrymis repente impeditam vocem, in verba formare non posset. Quem suaviter solatus Joannes : Eia, hilariter ait, frater mi; præparemus nos : hoc enim nuntio nihil mihi melius, lætius nihil potuit accidere. Tum prehensio manu avida crucifixo, dicebat : « Domine mi! Tu scis, quod tu sis mihi, quidquid possedi, quidquid possideo in hac vita. Quare, Domine mi Jesu, ne me deseras. » Et plura dixit, quibus cor Jesu tenerum pulcherrime lacescebat, et suum in erumpentes ignes prope ultimos explicabat. Aduit postea cum viatico Rector, et recentiores Collegiales, ac alii comites Sacramenti. Joannes vero sublatus in genua, inter brachia Sociorum, ubi confessionis formula pronunciata est, stante jam, etiam viaticum porrecturo Patre, latine ex improvviso : « Protestor, inquit, hunc esse verum Filium Dei Patris omnipotentis, et Beatissimæ semper Virginis. Protestor, me velle vivere et mori verum filium sanctæ Matris Ecclesiæ Catholicæ Apostolicæ Ro-

manæ. Protestor, velle me vivere, et mori verum filium B. Mariæ Virginis. Protestor, me velle vivere et mori verum filium Societatis. » Tum Eucharistiam illi Angelica quadam compositione Deum suum expectanti porrigens Pater dixit : « Accipe, Frater, viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducatur in vitam æternam. Amen. » Ibi dolorem aliorum non narro, in Joannem solum intentus, ut ex eo legam præcepta feliciter moriendi. Extremæ Unctionis Sacramentum ministranti Sacerdoti, cum alii præ lacrymis non integre responderent ad preces, Joannes junctis manibus, fixis cælo oculis, ex integro respondit. Inde potestate accepta, communi Societatis sese accusandi modo, suam, ut recepta phrasis ait, culpam dixit. Ita domestici quotannis non semel ita fere in locum alium profecturi facere solent. Num vero quid pro solatio suo velle, interrogatus, in aurem Rectori dixit, in illius se potestate relinquere, ut id diceret, vel taceret ? cæterum sibi morienti hoc summo esse, solidissimoque solatio, quod toto eo, quo in Societate vixisset tempore, numquam se nullo, etiam veniali peccato, voluntate (ut aiunt) deliberata conscientiam contemnerasse meminerit; neque ullam regularum, vel datorum a Superioribus decretorum, quod quidem sciret, fuisse transgressum. Visum ita Rectori perspectam Joannis virtutem habenti, pertinere ad exemplum, foreque citra vanæ gloriæ periculum, si id præsentibus ediceret. Eos, qui aderant, amplexu ultimo accipere illi concessum. Inter amplexus, innocenter ac simpliciter plura multis suggessit documenta virtutis; et quasi legatus ad cælum, supplices illorum preces, velut libellos, se eo, quo destinarentur, perlaturum recipiebat. Rogatus, num sibi aliquid legi vellet, respondit : « Caput de morte B. Aloysii. » Legente petitum illud caput Patre, cum illud legeretur, quod B. Aloysius in longo illo suo morbo nullum tamen unquam impatientiæ signum dederit; ad crucifixum vultu, et oratione conversa Joannes, Domine, inquebat, si in hoc deliqui, id quod quidem non scio, ignosce mihi. Lectum deinde. Aloysium, audito mortis nuntio, dixisse : « Te Deum laudamus : » Imitari Beatum etiam in hoc voluit, et reliquos, ut : « Te Deum laudamus. » Una secum dicerent, precatus est; id quod factum. Deficiente in die vitæ pulsu; et valetudinarii

curatore, qui illum exploraverat, dicente : Jam imus, et fini propinquiore simus; crucifixum poposcit, illique Rosarium (quo nocturni monilis instar torquatus jacere consueverat, cum somnum caperet) circumdedit : tum Regularum librum petiit, et crucifixo, rosarioque adjunxit. Atque hoc veluti fasciculo pretiose instructus, nobile illud acroama dixit : « Hæc tria mihi charissima : cum his libenter moriar. » Dixit » osculatus est, et pectori, veluti thesaurum imposuit, ut ibi thesaurus esset, ubi erat cor mortem expectans. His pietatis meditationis, et suspiriis ad quartam usque noctis intentus, cum quiescere velle videretur, et se ad partem alteram convertere, repente se in lectuli medium convertit; et sublati in cælum oculis cœpit turbato vultu, et labiis trementibus clamare ac dicere latine : « Hoc non faciam, ut ego offendam te, Domine ? Maria, ego numquam offendam filium tuum. Absit a me hoc, non faciam. Malo milies mori, decies millies, centies, millies, millies, millies, » idque repetitis vicibus ingeminabat : « Millies, millies, millies, millies. » Accurere Patres, et Joannem brachia perturbate hinc atque inde Jactantem repetere : cum ille, quasi finita jam pugna : « Abi, inquit, Satana, non timeo te. » Projecti nostri circa lectum in genua, et in preces effusi, lustrali aqua illum lectum, circa omnia, et cubiculum aspersere. Joannes vero crucifixum cum Rosario et Regularum libello, ac lipsanoteca manu tenens, aiebat : « Hæc sunt arma mea. » Et singula singillatim contemplatus laudavit singula. Mox rosario in collum reposito, in Regularum libello, ubi formulam votorum simplicium reperit, grandi sensu. « Omnipotens, inquit, sempiternus Deus, ego Joannes Berchmannus, etc. » Et reliquam formulam, veluti ultimo Sacramento se Deo in holocaustum devovens (illis tantum verbis prætermisissis, « ut vitam in ea perpetuo degam, » cum jam se in meta vitæ videret) ita legit totam, prout bis quotannis coram augustissimo Sacramento illa in spiritus et votorum renovatione repeti solet. A renovatis ultimis votis, Patrum nonnemo, quasi cantantis instar Litanias dixit; cui Joannes, vocem etiam in cantum flectens respondit. Et crucifixum in omnes partes versans, prout in missionibus per plateas urbis facere consueverat, ubi demum dici audiit : « Agnus Dei : Parce ei Domine, etc. » Subsistere tantisper

jussit, oculis in crucifixum suavissima intima demissionis significatione conversis, magno et incitato sensu facile tricies repetivit : « Parce Domine, Parce Domine ! » Vocatus cum aliis ad Joannem Rector voluit, ut repeteret actus contritionis, fidei, spei et charitatis. Aiebat ergo Joannes : « Doleo, Domine ! Spero, Domine ! Amo, Domine ! Paratum cor meum : Deus ! Paratum cor meum. » Inter hos actus affixis crucifixo oculis. « Jesus Maria, » Verba ultima dixit : et ad utrumque abiit feriae sextae hora duodecima et dimidia ab hesterno solis occasu, ætatis supra annum 22, mense quinto : et impressam animi quasi imaginem, etiam in amabili quadam cadaveris venustate reliquit.

P. Claudius Aquaviva de morte admonitus, non timeo, inquit, mortem ; bonum Dominum habemus. *Vit.*, n. v.

Anima Hosii, dum S. P. Ignatius in missa confessionem dixit, visa est inter cælites præcipue radiare ; simili modo etiam animam Joannis Codurii coruscantem in cælum evolare vidit. *Hist. sec.*, l. II, n. 30 et l. III, n. 20.

Joannes Baptista Martinus Panormi rogatus a Sacerdote in extremo morbo, num B. Virginem agnosceret ? sepæ, respondit, se mihi spectandam præbuit ; dein illis verbis : Maria Mater gratiæ, etc., prolatis sanctissime expiravit. *Ann. Sic.* 1598.

P. Joannes Ponces Ducis ad Aris filius, Rector Novitianus Villaregiensis, cum in ultimo morbo phrenesim timeret, rogavit Deum, ne permetteret, ut quoad viveret, cognitione Dei privaretur. Rogavit, et impetravit, tam exigua enim phrenesis fuit, ut rationem non minueret. Prædixit obitus diem et post mortem adhuc singularem in facie suavitatem retinuit. Ultima ejus verba erant : elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. *Ann. Tol.* 1606.

P. Joannes Gerardinus in agone dixit : Non timeo mori, habens a Christo syngrapham ad cælum duplicem ejus sigillo munitam. Intelligebat per hoc sigillum verba illa. Amen, amen dico vobis : per syngrapham autem verba illa : Qui reliquerit, etc. Dein ad B. Virginem conversus. O Maria, inquietabat, tribularer certe nimium, si nescirem tuum Patrocinium. Quæso pia Mater, clemens Patrona dulcis virgo, in hora mortis tuo dulci præsidio fulciar, tu quasi tereben-

bynthus extende ramos, et me lassum refice. Denique animam propriam sic alloquebatur : O anima mea, jam hic male tractaris, male pelleris, jam non nosceris, en domicilium tuum jam quassatur, bases nutant, fundamenta diruuntur, parietes finduntur, et per rimas et fissuras jam spiculis dolorum infirmitas te pellit ; quid igitur moraris ? exi ocius, exi læta instar columbæ e cavea missæ, reditura cum virenti ramo olivæ. *Ann. Lith.*, 1606.

MORS DESIDERATA. — P. Andreas Frusius cum graviter ægrotans, sub sacro verba illa audivisset, omne debitum dimisi tibi : tantum desiderium ob factam quasi de æterna vita promissionem concepit, ut sequenti mox die sanctissime fuerit mortuus. *Hist. Soc.*, l. XVI, n. 61.

Hieronymus Gualdio tantam sensit dulcedinem mentis, cum ad mortem ægrotare se vidit, quantam vix unquam tota vita sentiebat. Idem incredibiliter recreabatur, cum videbat lintea suo cruore infecta, quod diceret, ea esse mortis vexilla. *Anno Rom.* 1594.

Joannes Rodericus Grammaticæ Magister interrogatus a Rectore, an nihil conscientiam torqueret ? respondit, hoc unum se timere, ne forte vita prorogaretur. *Hist. Soc.* p. II, l. I.

Vincentius de Rocha Scholasticus, eum, qui mortem illi annuntiavit, amplexus est, proque tam optato nuntio cilicium e pulvinari extractum, quod nunquam alias a se dimiserat donavit. *An. Lusi.* 1610.

Panormi cum medicus Matthæo Gerardo mortem annuntiaret, præ lætitia is exclamavit : Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.

P. Franciscus Suarez in agone plenus gaudio cœlesti, non putabam, inquiebat, tam suavē esse, et tam dulce mori. *Vic t. de Ang. præfixa.*

P. Henricus de Habspruck in ultimo morbo rogatus, non in Societate mori jucundum esset ? respondit : superat hoc omnem cogitationem. Beneficium est beneficiorum. Nemo credit, nemo credit. *Ann. Bel. Duac.* 1611.

Novitius annorum octodecim extremum inunctus ad fratres, quos Angelos rebatur, conversus, non possum, inquit, vobis explicare, quam solida voluptas, quam segura et tranquilla quies, quam profusum atque ad sensum pertingens gaudium sit animo co-

gitare, se mori in Societate, qua una cogitatione dolores omnes et mortem suavem duceret.

P. Ludovicus Poncius Ducis Archiobrigensis filius, cum illi mors denuntiata est, nuntii manum artissime complectens præ gaudio osculatus est. Inde tantis suavitatibus perfundi cœpit, tum ex coelestium gaudiorum desiderio, tum quod inter nostros moreretur, ut timendum sibi disceret, ne laborem in vita pro Deo assumptum, Deus jam totum in hac vita compensasse videatur. *Ann. Boc. 1611.*

MORS REPENTINA. — Montellæ Antonius de Valentia Coadjutor septuagenario major, cum præsentem medico pleuritici alicujus Fratris sanguinem emissum videret, una cum alis sanus totus, ita depravati sanguinis aspectu territus fuit, ut ter Jesu nomen ingeminans mortuus considerit, sicque compos sit factis petitionis, quia petiit a Deo, ut liceret sibi sine molestia domesticorum decedere.

P. Ludovicus Gagliardus Provincialis olim et Rector, cum Successoris sui sermoni eum socio interesset, finita concione, sine sensu et motu repertus et mortuus. *Anno 1604, fol. 822.*

Quidam, cum sciret, plerosque cognatorum suorum subitanea morte mortuos fuisse, dissidens sibi, quotidie confessus est, cumque aliquando in recreatione manum pro stropholio in saccum immitteret, mortuus concidit. *Ex relat. priv.*

P. Juvenalis Boterus noctu sanus cubitum iens mane mortuus repertus est, tam compositus, ac si dormiret. *Hist. Soc., p. II, l. III, n. 162.*

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Aristoteles moriens dixisse fertur : Dubius vixi, anxius morior : nescio quo vado, Ens Entium miserere mei. *FAB., conc. II, in Do. 1 Adv.*

Seneca de seipso dixit : non me vixisse pœnitet, ut non frustra me natum existimem et ex vita sic discedo, tamquam ex hospitio, non tamquam domo ; commorandi enim natura diversorium nobis non habitandi dedit. *SEN., l. de Senect.*

Socrates Critoni suadenti, ut, si vitam ipse suam negligeret, saltem liberis parce-

ret et amicis ab ejus incolumitate pendentibus, respondit : Liberi, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt : amicos hinc discedens vobis similes aut meliores inveniam, ne vestra quidem consuetudine diu cariturus, quandoquidem vos brevi eodem estis migraturi. *ERASMUS, l. III, Apoph.*

Idem advertens amicos ipsum in carcærem sequentes lugere, dixit ad illos : Quid hoc est ? nonne me jam, ex quo genitus sum, morti adjudicatum scitis ? si bona mihi advenirent vitaque præriperetur, enim vero mihi benevolisque meis, lugendum foret ; at malis impendentibus cum diem obeam, an non potius lætari mecum, gratularique mihi convenit ? *XENOP., in Apol.*

Idem Platoni quærenti, an libenter moretur) respondit : In juventute bene vivere, in senectute bene mori laboravi, atque ita interiore dolore seu cruciatu non afficio, nec mori recuso : nam vita honesta fuit : mortem cum hilaritate exspecto.

Hadrianus Imperator in morte his versibus lusit :

Animula, vagula, blandula,
Hospes, comesque corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigidula, udula,
Nec, ut soles, dabis jocos.

JOS, LANG., in Pol. V mort.

Thrassi, Causiani ac Getæ exequias cum hilaritate, natales cum fletu celebraverunt.

Ludovicus Cortusius Jureconsultus Patavinus lamentationes, et lacrymas in funere suo fieri testamento suo vetuit, sed potius Aulædos, Citharædos, et omnis generis musicos numero quinquaginta, qui cum Clero candidati incederent, constitui voluit. Fere trum autem a duodecim innuptis puellis prasina veste indutis et læta carmina canentibus portari. Pro comitatu vero omnes etiam Religiosos assumi præcepit, exceptis iis, qui nigro habitu uterentur. *DRETEL., in Prod., c. I, § 15.*

In libro de septem donis legitur, quod Saladinus magnus Princeps Saracenorum fecit sibi portari sudarium suum, dum videret se propinquum morti, et fecit illud clamando per præconem deportari per civitatem, tantum deportabit secum Princeps Magnus de omnibus rebus suis. *MANSI, disc. 5, n. 10.*

Mortuo Alexandro Magno, qui tam brevi tempore dominium orbis acquisivit, conveniunt Philosophi, et dixit unus : Iste, qui

terram heri totam conculcabat, hodie ab ea conculcatur. Heri dominabatur ei, et possidebat eam, nunc possidetur ab ea. Heri non sufficiebat ei totus mundus, nunc sufficiunt ei quatuor ulnæ terræ. Heri premebat eam nunc premitur ab ea; ducebat heri exercitum super eam, hodie ab exercitu ducitur sub terra. S. ANTON., p. IV, tit. 14, c. VIII, § 5.

Severus Imperator, qui suam sibi præparari fecerat mortualem urnam, intra quam cineres suos recludendos statuerat, frequenter eam attingens dicebat: Tu virum capies, quem totus mundus capere non potuit. DIO. NIC., in *Vita Severi*.

Antonius de quodam Siciliæ Rege refert, quod, dum cuidam amico suo, qui ipsum felicissimum esse existimabat, suam vellet representare infelicitatem, eundem ad regiam mensam suam invitarit, superque caput ejus ensem acutissimum ex tenuissimo filo pendentem suspenderit; qui exinde nimio metu percussus, vix bolum ex propositis sibi cibus deglutire potuit; cumque Rex id se admirari simulans, abstinentiæ suæ ab eo poposcisset causam, respondit, omnem cibi manducandi sibi evanuisse appetitum, utpote qui ob imminentem sibi gladium e tenui filo pendulum quovis momento vicinam sibi mortem expectaret; cui Rex opportune respondit, dicens: Si tu unum gladium qui tamen erat affixus, licet tenuiter, ita timuisti, ut putares te infelicem et miserum quæ felicitas potest esse mea, et quæ lætitia, qui tot pericula mortis habeo super me, veneni, gladium, persecutorum, et hujusmodi.

S. Petrus Damianus quamdam Imperatorum Græcorum consuetudinem in hæc recenset verba: Apud græcos hæc teneri consuetudo perhibetur, ut, cum Imperator quis in dignitate creatur, mox ut imperialibus fuerit infulis redimitus, coronæ simul ac sceptri gloria decoratus, cum denique procerum vallatur obsequiis, cum excipitur modulantibus psallentium choris, quidam sibi præsto sit obviis, qui videlicet una manu vasculum plenum mortuorum ossibus ac pulveribus offerat, in alia vero stupam lini subtiliter pexam, ac pilis pensilibus mollior demolitam, cui protinus ignis adhibetur, et repente in ictu oculi flamma subito vorante consumitur, ut in altero debeat considerare, quod est, in altero valeat videre, quod habet; in cineribus siquidem se cine-

rem recognoscit, in stupæ igne colligat, in die iudicii quam subito mundus ardebit; quatenus, dum se simul ac sua tam vana, tam flocci pendenda considerat, de imperiali culminis ascenso fastigio nullatenus insolescat, et dum possessor atque possessio subiacere communi omnium casui non ambigitur, jam quasi de singulari dignitatis apice, qui ad summa proventus est, non insitetur. S. PETR. DAM., l. I, ep. XVII.

De Epaminonda Thebanorum Generali Duce refertur, quod cum in prælio lethaliter fauciatus fuisset, sequentia interrogavit. Primum an clypeus suus salvus esset: Deinde an fusi hostes penitus forent? quæ postquam ex animi sententia comperit, non finis, inquit, commitiones, vitæ meæ, sed melius et altius initium advenit, nunc enim vester Espaminondas nascitur, quia sic moritur. VAL. MAX., l. III, c. II.

MEMORIA MORTIS. — De Peruvianis sequens traditur laudabilissimus usus: Itatini fera alioqui gens, et soli ac disciplinæ vitio ab humanitate abhorrent, hanc tamen partem sapientiæ, in qua impotenter gloriantur Philosophi, natura duce sunt consecuti. Qua die propagandæ soboli, regendæque familiæ in manus conveniunt, eadem sepulchralem vestem, et reliquum funeris apparatus, vel in mariti domum inferunt sponsæ, vel a sponso traditum accipiunt, in quo egregie memores esse videntur, ideo sufficiendo generi se comparari, quod fluxam plus æquo mortalitatem inopinato occupat mors. RHO., l. V, c. III, ex. 1.

Regibus Æthiopum Abyssinorum hæc lex olim fuit, aut etiam nunc est, ut, cum regię opulentię fercula inferuntur, vas vitreum cinere plenum in mensa non desideretur; quasi vero ea cinerum præsentia condiri possint dapes, aut convivæ admoneri, tantum cibi esse sumendum, quantum brevi morituris sit satis. IBID., n. 2.

In historiis Indicis regni Mogor talis scribitur vigere usus; cum dies nuptiarum instat, nupturi cœmeteria et sepulchra obeunt, ac tandem reserant, ut sic recordentur mortis, antequam aliis dent vitæ principium, ad conjugalem namque fovendam continentiam priusquam ad copulam maritalem procedant, menti suæ cœmeteria et sepulturas imprimēbant. MANSI, disc. IV, n. 8.

Brachmani pariter, ut Card. Bellarminus scribit pro continentia tutanda sepulturas ante domus suas erigere, et conservare so-

lent apertas, ut hoc fruenter spectaculo majori cum honestate vitam traducant, profitentes unanimiter, mortis memoriam efficacissimum contra carnalem concupiscentiam frænum esse. BELLARM., conc. de Morte.

Plato discipulis suis hanc legem dedit, ut iter ingressi numquam pedes operirent; quo ritu voluit extremum vitæ semper cogitandum, eo quod tanto quemque sapientiores fore crederet, quanto vivacius mortem consideraret. S. HIER., in c. v *Matth.*

Ægyptii prudentiores semper solebant oblonga ossa mortuorum sive vera, sive ex ebore ficta secum portare, et, ubi sibi occurrebant, eorum ostensione ad meditandum obitum exhortari. RADZIV., ep. 1, pag. 134.

Imperatorem Orientis recens creatum nemo prius alloqui audebat, quam latomus diversi coloris marmora ei exhibuisset, quæcivissetque, ex quo genere sibi sua Majestas monumentum fieri vellet? DREX., in *podr.*, c. 1, § 26.

Philippus Rex Macedonum negotium dedit puero, ut quotidie e lecto surgenti diceret: Rex, homo es, vive memor lethi. ÆLIAN., l. III.

Ptolomæus Rex Ægypti semper calvariam pone se, vel in mediis etiam epulis habuit, ne mortis ipsi excideret memoria. Quin et ministrum sibi identidem occinere voluit: Rex, inspicere, talis eris. PLUT., in *Conviv.*

Agathocles Siciliæ Rex vasis figulinis æque ac aureis in mensam omnia inferri constituit, quo se ex figulo et limo natum, et Regem factum meminisset. BESS., c. 1, de Morte.

Romanis de hoste triumphantibus semper servus a tergo inclamare debebat: Hominem te mortalem memineris. S. HIER. *Epist.*

MORS INCERTA. — Tarquinius pisciculi spina: Fabius spina cum lacte hausta: Aristides mustellæ morsu obiit: Anacreontem et Sophoclem uvæ acinus: Luciam Marci Aurelli filiam punctiuncula acus subito extingit. DREX., in *Podr.*, c. 1, § 20.

Manlius Torquatus, dum in cœna placentam appetit: Quintius Scapula, dum apud Aquilium Gallum cœnat: Saufejus, cum ovum sorbet: Æmilius Lepidus, dum egrediens liminis cubiculi pedem allidit: C. Ansidius, dum pedem in Comitio offendit: Bebius Pamphilus, dum a puero horas quærit: Juventius Talva, dum sacrificat: Bebius

Judex, dum vadimonium differri jubet, repente extincti sunt. PLIN., l. VIII, c. vii et lIII.

Philemon Comicus jam comœdiæ partem in scena repræsentarat, sed quia pluvia interveniens abrumpere tertium actum coegit ad spectatorum preces promisit, se illum postero die absoluturum. Cum autem tempore destinato omnes jam convenissent, Philemon frustra expectatus, in lectulo mortuus inventus est. DREX., in *Podr.*, c. 1, § 45.

Messadavus jam senex, cum ab amico in crastinum invitaretur convivium: cur me in crastinum vocas, inquiebat, qui a multis annis crastinum non habui, sed mortis adventum in singulos dies expectavi: quæ nobis nonnunquam insidiatur, donec nos incaustos tandem etiam opprimat. GUIDO BERTIC., ex. *hist. Eccl.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut is, qui castrum vult expugnare, primo ruinam majoribus tormentis sternit, inde oppugnat, invadit, et occupat; sic ante mortem gravis infirmitas præmittitur, quia ita impugnat naturalem fortitudinem, ut nullam vel diurnam, vel nocturnam homini quietem permittat, sed ita concutiat singula membra, ut anima desperans de corporis castro amplius defendendo tandem fugiat, et in alterum mundum pergat. LUD. GRA., in *Duce pec.*, l. 1, p. 1.

Sicut vas liquore plenum non extrema gutta cadens exhaurit, sed quidquid ante decerptum est; sic ultima vitæ hora non sola mortem facit, sed sola consummat. SENECA., de *Brev. vit.*, c. IX.

Sicut is, qui eminus aliquid videt, confuse videt, nesciens, homone, an arbor sit; sic qui longam sibi vitam promittens, mortem quasi eminus et longe distantem respicit, eam, qualis sit, quam terribilis nempe et acerba, non videt. STAPL., th. II, in *Dom.* 23 post *Pent.*

Sicut vasa fictilia æque sunt obnoxia periculo, sive sint nova, sive diuturna; sic homines æqualiter sunt mortales, et interitus periculo expositi, sive sint adolescentes, sive juvenes, sive viri, sive senes. IDEM., th. II, in *Dom.* 23 post *Pent.*

Sicut hydria juxta fontem contrita, aqua

non perit, sed in fontem suum revertitur, eamque rursus, qui voluerit ex fonte haurire potest; ita corpus, quod in elementa velut fontem suum resolvitur, iterum resuscitari potest, quandocumque Deo placuerit. OLYMP., c. XII, in *Ec.*

Sicut torrens pluvialibus aquis colligitur, redundat, perstrepat, currit, et currendo cursum finit; sic nascuntur homines, et moriuntur; et aliis morientibus, alii nascuntur, succedunt, accedunt, decedunt, nec manebunt. S. AUG., in *Ps.* cix.

Sicut stellæ, quæ ab Oriente veniunt, quamvis sint magnæ celeritatis et virtutis, tendunt tamen ad occasum, et ibi secundum diversos circulos tardius aut citius se a nostris aspectibus abscondunt; sic homines universi ab oriente, id est, nativitate in mundum veniunt, sed omnes iterum, ubi aliquamdiu fulserint, per mortem ad occidentem tendunt. IDIOTA, de *Contempl. mors*, § 1.

Sicut aqua dilabens in terram ita absorbetur, ut amplius non appareat; ita homo in terram per mortem cadens ita absumitur, ut nulla ejus memoria exstet, sed sicut ex oculis, ita et ex animo evanescat. ID., ix, 10.

Sicut poma ex arboribus, si cruda sint, vi avelluntur; si matura et cocta, decidunt; sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas. CIT., in *Caton maj.*

Sicut is, qui e carcere ad mortem ducitur, non minus angitur etsi longiore via quam alius ducatur; ita cum nos omnes ad mortem damnati simus, parum solamur, etiamsi tardius eo perveniamus. DREX., in *Prodr.*, c. i, § 99.

Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, et nil auferet secum de labore suo homo. ECCL. v. 14.

Sicut hyems hortos et vireta frondibus spoliât et foliis, nudamque humum reddit; ita mors importuna omne sacrum profanat; et quidquid in mundo admiratione dignum est, in momento dejicit, nudataque reddit regum sceptrâ, dum illos æquali falce, ac inopes ferit. BEIRL. in *festo S. Cath.*

Sicut in ludo Schaccorum omnia lusus hujus instrumenta suum in tabula locum obtinent, habet enim Regina locum suum, Rex alium, et alium pedester, et ita de singulis. Ludo vero terminato omnia simul in unam bursam mittuntur confusim, sine ullo ordine, adeo, ut nullius ibidem pro altero habeatur ratio. Ita quoque in hac præ-

senti vita contingit, in qua Deus ludit in orbe terrarum; unusquisque enim pro ratione dignitatis locum suum obtinet, Princeps videlicet hunc, subditus vero alium sibi proprium; at vero terminato hoc spatio, in quo iniquique vivendum est, secundum divinæ providentiæ periodos, omnes in sepulchro, vel ut melius dicam, in momento mortis omnes ex æquo habentur, nec habetur major unius, quam alterius ratio. MANSI, disc. XII, n. 7.

Sicut si intrares domum, et scires quod aliquis in domo accederet, et occideret, procul dubio ad te omnes accedentes timeres, et suspectos haberes: sic tu intrans in mundum hunc, certus esse debes, quod aliqua hora te occidet, et nescis, quæ sit illa, et ita omnes suspectas debes habere. BELLOV., *Sp. mor.*, p. 4, l. II, dist. 4.

Sicut aqua congelata propter fervorem solis liquefieri solet, et in terram et lutum dilabi; sic utique nostra fragilis et aquea conditio, quæ nihil aliud est, quam carnea quædam moles aliquantulum congelata, quando fervore mortis percutitur et urgetur, necessario diffluit, et in terram decedit, et mutatur, ut dicere queat unusquisque: sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea.

Sicut qui tenentur in carcere, semper quidem dejecti, mœrentesque sunt, maxime tamen sub diem illum, quo sunt educendi, et ad ipsas judicis fores protrahendi, ac pro cancellis foris stantes judicis vocem intus audiunt, exanimantur metu, nihiloque melius efficiuntur, quam mortui; sic anima maxime quidem in ipso peccati tempore cruciatur, et angitur, multo tamen magis cum hinc avulsa abducenda est. S. CHRYS., conc. i, de *Laz. to. L.*

Sicut ex captivis nonnulli longiori tempore vinculorum ærumnas sustinent, nonnulli citius e vinculis emittuntur; sic et animæ nostræ affectæ sunt, quorum aliæ multum satis temporis in hac vita permanent, aliæ vero citius ex hac vita migrant. S. EPHR., orat. de *Morte.*

Sicut vir fortis, cum vicino jam belli certamine armis accingitur, palpitât et festinat, tremit ac sævit, quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur: Ita vir sanctus cum passioni propinquare se conspiciat, et naturæ suæ infirmitate contunditur, et spei suæ soliditate roboratur, et de vicina morte trepidat, et tamen

quod moriendo verius vivat, exultat, ad Regnum quippe non potest nisi interposita morte transire, et idcirco confidendo quasi ambigit, et quasi ambigendo confidit, et gaudens metuit, et metuens gaudet; quia scit, quod ad bravium quietis non perveniat, nisi hoc, quod interjacet, cum labore transcendat. Sic nos cum morbos a corpore repellere cupimus, tristes quidem amarum purgationis poculum sumimus, certe autem de subsequente salute gaudemus. RABANUS, ap. Mansi, d. 33, n. 3.

UTILITAS. — Sicut, quod ex viperinis carnibus potentissima contra venenum conficiatur Theriacæ medicina ipsa nos docet experientia; ita quoque peccati venenum, nobis mortem inferens, sanatur, atque extinguitur, nec non mortiferi hujus serpentis morsus sopitur per feriam mortis meditationem. *IBID.*, d. 2, n. 2.

Sicut perdidit dum aucupum patitur insidias, teste Plinio. insulco resupina, gleba se terræ pedibus apprehensa operit; idem omnino anima Christiana, dum a dæmone in via voluptatum, aliarumque illecebrarum carnis, mundive tentatur, insidiasque patitur, præstare deberet, se nimirum infra terram abscondendo, id est pulverem, ultimumque hujus corporis nostri et mortalis vitæ finem meditando. *PLIN.*, l. X, c. xxxiii.

Sicut aspis, ne incantetur, suas obturat aures, ubi S. Augustinus inquit: Recusans audire illas voces, quibus se cogi sentit, allidit unam aurem terræ, et cauda obturat alteram, atque ita voces illas, quantum potest evitans, non exit ad incantandum; ita et Christianus, dum a dæmonio ad voluptatum, deliciarumque carnalium et terrenarum, trahitur incantationes, aures ad terram applicet, id est, discursus audiat de morte, cinere; et terra; Pulvis est etc. *S. AUG., in Ps. LVII.*

Sicut uno osse arido plurimos Philistinos occidit Sampson, ita per nostra quoque in tumultu resoluta ossa, modo illa, dum vivimus, meditamur, omnes spirituum malignorum atteremus exercitus. *MANSI*, d. 3, n. 8.

Sicut leonis quamvis famelici constans est instinctus, ut non oppugnet eos, qui veluti mortui prostrati jacent in terra; unde Poeta cecinit: « Corpore magnanimo satis es prostrasse leoni; ita dæmon circa illos, qui se mortuos exhibent, omnem suum deponit vigorem. » *IBID.*

Sicut damnati ad mortem quantumvis late habeantur, priusquam ad furcam abstrahantur, nihilominus propter justitiæ et condemnationis suæ apprehensionem, ne minimum cum gustu deglutire possunt holum; ito quoque qui mortem serio considerat, eamque vicinam (quemadmodum veraciter est) apprehendit, nullam in carnalibus deliciis satisfactionem habere potest, certus, hanc carnem suam vermium pastum futurum esse, hacque cum consideratione omnem carnalem fastidit voluptatem. Non est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulchrum. *IBID.*, d. 4, n. 7.

Sicut pavo, etsi visis pennis suis pulchris eas extendit, et hinc inde se gyrat, de eadem pulchritudine superbiens, tamen ad pedes turpes aspiciens, eas continuo deponit, quasi se humilians; sic homo attendens, ad finem vitæ, humiliabitur. *S. ANT.*, p. iv, tit. XIV, c. 8, § 7.

Sicut ad abstergendas linteorum, vel cujuslibet alterius materiæ immundæ sordes, lixivium adhiberi solet, quod ex aqua et cineribus auxilio ignis componitur: eodem modo quisquis cor et animam suam a contractis culparum maculis purificare, eamque in conspectu Dei immaculatam redderet desiderat, memoriam mortis aquam veræ compunctionis, divinique amoris ignem adhibere debet. *MANSI*, d. viii, n. 4.

Sicut effodientes thesaurum multum laborant, ut inveniant ipsum, quem summe desiderant, et quia antiqui in sepulchris suis faciebant thesauros abscondere, ideo tales effodientes, cum inveniunt sepulchrum, gaudent, nihil curantes de labore, sperantes quam citius ad thesaurum, quem optabant pervenire viso sepulchro. Sic desiderantes thesaurum supernæ vitæ, cum considerant, quod per mortem cito ipsum consequantur, fortiores redeunt ad labores, intelligentes illud Apostoli: « Non sunt condignæ passionibus hujus temporis, etc. »

Sicut quando in lecto concutiuntur, tunduntur, moventur plumæ, quæ in lecto sunt, susque deque motæ molliores, et delicatiores evadunt, præbentque somnum suaviorem, quia corpus mollius, et delicatius in eo conquiescit; idem quoque animabus electis in infirmitatibus mortalibus contingit, per has namque mors illis præparatur, quæ est lectus quidam floridus et plumeus, ut in eo suaviter conquiescant, juxta illud ejusdem Psalmitæ oraculum: « Exultabunt Sancti

in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.»

Sicut statua, quæ in fornace confringitur, haud deletur, sed renovatur; sic cum corpus nostrum moritur, non perit, sed instauratur. Cum igitur videris carnem nostram, tamquam in fornace liquescentem, ne committe, ut in hujus rei inspectione conquiescas, sed tantisper expecta, dum ea rursus conflata fuerit. S. CHRYS., t. V, s. XXIX.

Sicut infans in utero matris constitutus, quamdiu imperfectus est, inde egredi non curat; mox vero ut ad perfectionem pervenit, ibidem amplius subsistere nequit, quin potius vim adhibet, ut egrediatur, utpote locum desiderans capaciorē, copiosiorē cibum, aerem haurire liberiorē, clarioresque lucem: ita quoque qui amore Dei ardent, et in ordine ad vitam futuram opera bona sibi accumularunt, hic in terris ingenti cum impatientia vivunt, dicentes cum Psalmista: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! vel cum Apostolo: Cupio dissolvi, et esse cum Christo. MANSI, c. XXXV, n. 9.

Sicut matres volentes ablactare infantes, aliquid absinthii aut aloes mammillis apponunt; sic Deus a voluptatibus mundi abstrahere nos desiderans, amarā mortis memoriam proponit. BEIRL., t. III, in fest. S. Jo. Ev.

Sicut navarchus, ut navim bene dirigat, in puppi ad clavum sedet; ita ut homo seipsum bene dirigat, non tam ortus sui vitæque initium et progressum, quam finem et exitum considerare debet. BESS., con. I, de Morte, p. 5.

Sicut corvus numquam redit ad nidum, si cineres aut contriti pulveres in eo conspexerit; sic neque dæmones ad animam redeunt, si cinere, id est, mortis memoria conspersam advertant.

Sicut hirundines, si corpori pertinacius adhærescant, cinere superjecto decidunt; ita, ut homines a voluptatum et divitiarum concupiscentia abstrahantur, non aliud æque efficax remedium est, quam mortis memoria. BESS., l. VI, p. 5.

Sicut illi, qui migrare cupiunt, omnia, quæ minus transferre possunt, in pecuniam redigunt: ita, qui mortis iter sibi propinquum credunt, omne studium in bonis operibus coacervandis impendant. IBID., p. 4.

Sicut nemo prudens inter Oceani fluctus in tabula ludit: nemo ab ingenti præcipitio pendulus scelera meditatur: nemo inter

medios armatos hostes internis hilarescit; ita, quin in perpetuo mortis metu versatur, numquam audebit ea perpetrare, quæ æternum infelicem afferunt mortem. DREX., in Prod., c. I, § 3.

Sicut apes, cum vehementes inter se tumultuantur, jactu pulveris componuntur; sic homines turbulentis passionibus agitati mortis recordatione sedantur. STAPL., t. II, in Dom. post Pent.

Sicut cinis ignem sibi superpositum conservat; ita mortis recordatio ignem divini amoris fovet, ac nutrit. BEIRL. th. 3, in festo S. Jo. Ev.

NECESSITAS. — Sicut panis necessarius est homini præ cæteris alimentis; ita intenta meditatio mortis necessaria est homini præ aliis donis et exercitiis bonis. JOS. CLIM.

Sicut omnia flumina tendunt ad mare; ita omnes homines ad amarā mortem properant; mors enim est omnium pœna, omnium tributum, omnium carcer, omnium domina, omnium receptaculum.

MORS LIBENTER ACCEPTANDA. — Sicut mutuata pecunia æquo animo reddenda est; sic vitæ munus, quod a Deo accepimus, sine querimonia est restituendum.

Sicut nemo miratur, liquefactum esse, quod potuit liquifieri, aut exustum esse, quod est exustibile; ita nec mirandum, aut ægre ferendum est mortuum esse, quod mortale est.

Sicut is, qui se in conductā domo habitare, minus moleste fert, si exire jubeatur; ita qui intelligit domicilium corporis ad breve tempus sibi commodatum esse, non ægre id deseret, si Deus, qui illud concessit, jubeat. LONGIUS, Pol.

Sicut nemo est, qui non gaudeat, si longa maris pericula emensus, ad terram ac portum, feliciter appellat; ita nec tristandum, si post superatā vitæ hujus periculā per mortem in Patria appellamus. IBID.

Sicut felicior est, quem ventus acrior cito ad portum deportavit, quam is quem venti segnes, et longa tranquillitas lentissimo tædio delassarunt; ita fortunatior est, quem festinata mors cito his malis eximit. IBID.

Sicut, qui debitum contraxit, de quo magnum censum solvere cogitur, gaudet, si solutione capitis liberare se a censu possit; ita cum propter debitum mortis plurimis incommodis, puta famis, sitis, morborum etc. obnoxii simus, lætari merito debemus, si

aliquando hoc debitum mortis naturæ solvere, et per hoc nos a miseriis istis absolvere possimus. *INCHIN.*, p. I, c. xvi.

Sicut Apostoli navigantes viso Domino timuerunt omnes, et putabant phantasma esse; ita nos in hoc mari appropinquantem mortem, quæ adjuvet nos, arbitramur inimicam esse; cum vero ad littus Patriæ cœlestis appulsi fuerimus, agnoscemus, vel maxime salutarem fuisse. *BESSÆUS*, conc. vii, de *Mort.*, p. 2.

Sicut si duo sint in carcere, unus ob leve, alter ob capitale delictum; ille, quoties panditur carcer, gaudebit, quia se libertati restituendum putat: alter vero terrebatur, quia ad mortem eductum se iri timet; ita justus quisque gaudet morte adveniente, impius vero tremante animo eamdem excipiet.

MOTIVA.

AD EXPETENDAM MORTEM. — Quia a peccatis liberat; uti Salomon indicavit: Justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit: raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus: inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum. Placita erat Deo anima illius, propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. *SAP.*, c. iv, 7. Hinc *S. Ambrosius*: Raptus est, inquit, justus, ne malitia mutaret cor ejus. Mors ego ista magis peccati fuga, quam morientis est detrimentum. Et in capite ii, de Bono mortis hanc instituit interrogationem: quid tanto pere vitam istam desideramus, in qua quanto diutius quis fuerit, tanto majori oneratur sarcina peccatorum? nullus dies sine peccato nostro præterit. *S. AMB.*, in *Ps. LX*. Et idipsum confirmans *Idiota*, lucrum, inquit, est mori homini qui bona morte moritur; nam per bonam mortem commutat homo timorem in securitatem, et ideo scribitur: Melius est mihi mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Gloria cujuslibet hominis, Domine, est sanctitas vitæ, quæ gloria cito in hac vita fragili perdi potest, utpote per unum consensum peccati mortalis. Quamdiu igitur homo vivit, quantumcumque sit sanctus, in periculo est ut evacuetur gloria sua, id est, ut perdat sanctitatem suam; sed per bonam mortem evadit omne periculum amittendi gratiam suam.

« Quia portus est malorum ac diuturnæ

et molestæ navigationis; » perfugium ærumnosæ vitæ, effugium miseriarum. *Cic.*, l. I, *Tusc.* Seu, ut clarius dixit *S. Chrysostomus*, est somnus, migratio, translatio, et requies, et tranquillitas portus, et perturbationis liberatio, et a vitæ curis absolutio. *S. CHRYS.*, h. ad *Pop.* Hinc *Idiota* ait: Homo moriturus non magis contristari, aut conqueri debet, si ad mortem pervenit, quam navigans, si ad portum, ad quem navigabat, celerius quam credit, pertingit. Est enim mors portus ad quem continuo navigamus, et ideo si ventus, et casus fortuitus subito, et ex insperato ad illum portum perducit, dolere non debet homo. Et idipsum confirmans *Bellovacensis*: Nonne mors, inquit, humani generis terminus, non scopulus, in quem impingas, sed portus, quem libenter attingas, ad quem si quis intra primos annos applicuerit, non querimoniam agat, quod minus vixerit, sed gaudeat, quia citius navigavit. *BELLOV.*, p. I, *Spec.*, l. II, *dist.* 24.

« Quia immunitatem a tentationibus præstat; » hinc *S. senex Simeon* suo vicinus termino cantabat: « Nunc dimittis servum tuum etc. » Ubi *S. Ambrosius* talem format discursum: Quasi necessitate quadam teneretur in hac vita, non voluntate, ita dimitti petit, quam a vinculis quibusdam ad libertatem festinaret; sunt enim vincula quædam corporis hujus, et quod est gravius, vincula tentationum, quæ nos alligant, et ad injuriam captivitatis adstringunt quadam lege peccati. Qui idem *Sanctus* postquam illa *Apostoli*: « Mihi vivere Christus est et mori lucrum, » considerasset verba, eadem ad nostrum interpretans propositum ita discurret: Lucrum est evasisse incrementa peccati, lucrum fugisse deteriora, et ad meliora transiisse. Deinde capitulo sequenti hanc vitam nobis velut laqueis plenam ob oculos ponit, dum ait: Quid est aliud hæc vita, nisi plena laqueorum? Inter laqueos ambulamus, inter plurimas versamur tentationes. *S. AMB.*, in c. i *Luc.*

« Quia a visione multorum malorum liberat, » uti *Bellovac.* notavit dicens: Tertium, propter quod justus mori desiderant, est fervor æmulationis; considerantes namque omnia mala, quæ sub sole geruntur, videlicet quod multiplicantur peccata, regnat injustitia, veritas conculcatur, dehonoriatur Deus, animæ damnantur, pauperes

opprimuntur, iusti despiciuntur, et impii dominantur, dolent, gemunt, et dolore tabescunt, mori quam vivere præoptantes : unde unus eorum Mathathias dixit, I MACHAB., II : « Væ mihi, ut quid natus sum videri contritionem populi mei, et contritionem civitatis sanctæ. » Hinc de S. Praxede scribit S. Gregorius, quod, cum tantam Christianorum stragem videre non posset, Deum precata sit ut, si mori expediret, eam a tot malis eriperet.

« Quia vincula dissolvit. » Hinc sanctus Paulus dicebat : « Infelix ego homo, quis liberabit me de mortis huius corpore? » ROM., VII, 24. Et iterum : « Coarctor autem a duobus, desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo ; multo magis melius permanere in carne, necessarium propter vos. » I PHILIP., II, 23. Super quæ verba S. Gregorius ait : Adhuc corruptionis suæ sarcinam portans vinctus clamat : « Cupio dissolvi, et esse cum Christo, » dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vinctum videret. Propheta veri Dei religionem tam indigne ab Achab et Jezabel tractari videns, petivit animæ suæ, ut moreretur : Et ait : « Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam. » Alter ille Machabæus protestabatur dicens : « Melius est mori in bello, quam videre mala gentis nostræ, et Sanctorum. » S. GREG., I. IV, *Mor.*, c. XII. »

« Quia est quies laboribus ; » uti S. Amb. notavit, dicens : Sapiens quisque intelligit, quod hæc vita homini non ad quietem data sit, sed ad laborem, hoc est, ut hic laboret, et in posterum quiescat, hic autem requies nulla ; tantis enim malis repleta hæc vita est, ut comparatione ejus, mors remedium putetur esse, non poena ; nam ideo brevem istam vitam Deus fecit, ut molestiæ ejus, quia prosperitate non poterant, temporis exiguitate finirentur. S. AMB., ser. XLII. Hinc Tertullianus, non timendum est, inquit, quod nos liberet ab omni timore : longum Deus adimit tormentum homini, cum vitam ei concedit brevem. TERTULL. Quod etiam Henricus de Hassia confirmans ait : O homo, quid est tuum diu vivere hic quam diuturnis ærumnis et tædiis in mortem ire ? Quid tibi de hac vita, quam intrasti cum dolore, contrivisti cum labore, exibis cum tremore ? HENR. DE HASSIA, *de Solitud. animæ*. Unde S. Bernardus in exequiis unice sibi dilecti charique fratris sui Gerardi adeo constans, intrepidusque pers-

titit, ut omnibus flentibus, ipse sibi solus fletum interdixit, et coercuerit ; ita enim in quodam sermone discurret : Plorantibus aliis ego siccis oculis secutus sum invisum funus ; qui me intuebantur, flebant, et mirabantur, quod non flerem ipse. S. BERN., ser. XXXVI, in *Cant.* Videmus mortuos quotidie plangere mortuos suos, fletum multum, et fructum nullum ; non culpamus affectum, sed causam ; plorantur damna gloriæ carnis, vitæque præsentis incommoda juxta S. Bernardum, nam quisquis mortem plangit proximi, aliud non facit quam dolere quod defunctus ab hac miseriæ, lacrymarumque valle ereptus sit, et turbidi homo maris delusis tempestatibus pertigerit ad portum : plorantur vitæ præsentis incommoda. At, inquires, mortuus putrescit, corrumpitur, pulvisque et cinis fit. Quid tum inde, amice ? Hoc nimirum illud est, ob quod maxime est lætandum ; etenim si quis veterem domum, ac conquassatam ædificaturus est, primum ejus incolas ex illa ejicit, deinde domum ipsam diruit, et eam magnificentius reædificat, quod quidem lætandum potius, quam dolendum ei est, qui ex veteri habitatione ejectus est ; non enim præsentem ædium demolitionem spectat, sed domum, antequam videatur, animo concipit, ac comprehendit. At eundem modum facturum Deus, corpus nostrum demolitur, et animam in eo habitantem ante, ut ex domo aliqua ejicit, ut, cum aliam magnificentiorē, et præclariorem opere exædificarit, illum majori cum gloria in eam introducat. S. CHRYS., t. III, s. XXI.

« Quia nos aperit viam ad Patriam, et amicos, » uti Cyprianus indicavit, dum dixit : Quid non properamus, et currimus ut Patriam nostram videre, et Parentes salutare possimus ? Ad horum autem aspectum et complexum venire, quanta, et illis, et nobis in commune lætitia est ? S. CYPR.

« Quia ad meliorem vitam est transitus. » Transitus, inquam, a corruptione ad incorruptionem, a mortalitate ad immortalitatem, a perturbatione ad tranquillitatem, teste S. Ambrosio. S. AMB., *de Conc. mort.* Hinc Plutarchus, nemo bonus, ait, lamentis, sed hymnis dignus, et laudationibus, non luctu ; sed honorifica recordatione, neque lacrymis a dolore extortis ; si quidem is, qui inter mortales esse desiit, diviniore ejusdem vitæ factus est consors, liberatus

servitute corporis, ærumnosis istis sollicitudinibus, atque casibus, quos necesse est, ut perferant, quibus mortalis hæc vita obtigit, donec conficiant fato destinatum ipsis vitæ curriculum. PLUTAR., *de Consal. ad Apoll.* Quod ipsum etiam asserens S. Bernardus ait : Si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Moritur quidem et justus, sed secure, quippe cujus mors, ut præsentis est exitus vitæ, ita introitus melioris. Bona mors si peccato moriaris, ut justitiæ vivas. Hæc mors necesse est, ut præcurrat, ut sequatur illa secura. In hac vita, quamdiu durat, compara tibi illam, quæ semper durat. S. BERN., *Ep. cv.* Unde quando ad mortis adventum trepidamus, non mortis hoc est vitium, ut S. Ambrosius recte advertit, sed nostræ infirmitatis, qui voluptate corporis, et delectatione vitæ istius capimur, et cursum hunc consummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quam voluptatis est. S. AMBR., *de Bono mort.*, c. II.

« Quia mors est debitum omnium solvendum : » atque adeo stultum est metuere, quod vitari nequit.

« Quia mors est exitus animæ e carcere : » quis autem e carcere, in quo summas est molestias perpersus, non liberari desideret ?

AD TIMENDAM MORTEM. — « Quia est certissima quoad substantiam : » hinc Seneca, certum est, inquit, mortem vitamque per vices ire, et composita dissolvi, et dissoluta componi. Omne humanum genus, quodcumque est, quodcumque erit, morte damnatum est. Quotidie morimur, quotidie etiam demitur aliqua pars vitæ, et tunc quoque, cum crescimus, vita excrescit. Infantiam amissimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam, usque ad hesternum, quidquid transit corporis, perit : hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte dividimus.

Et magnos, parvosque terit, cum fortibus æquat
Imbelles, populisque Duces, seniumque juventæ,

ut non male canit poeta quidam.

« Quia est incertissima quoad horam : » nam, ut Poeta Tragicus canit :

Certo veniunt ordine Parcæ,
Nulli jusso cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.
Sed nemo tam divos habuit faventes,
Crastinum ut posset sibi polliceri.

Intellige de ordinaria lege. Hinc Isaac ad

Esau : Vides, inquit, quod senuerim, et ignorem diem mortis meæ. GEN. XXVII, n. 2.

« Qui est acerbissima quoad præsentiam : » cum, teste Aristotele, sit omnium terribilium terribilissimum.

« Quia est periculosissima quoad exitum : » ubi gravissimas tentationes dæmonum, qui, licet semper sint execrabiles, tunc etiam omnino sunt intolerabiles; quia tunc sciunt fluere illud momentum magnum, a quo tota æternitas pendet; æternitas enim a morte, mors a vita, hæc a momento pendet; nam periisse semel, æternum est.

« Quia est contra naturam, » ut Theophilactus recte advertit, dum de Christo agonizante dixit : *cæpit tædere etc.* ut credatur verus homo; humanæ enim naturæ est, timere mortem, eo quod præter naturam ingressa est mors, et propterea illam fugit natura. THEOPH., *in Matt.*

« Quia judicii secuturi eventus incertus est : » hinc sanctus Gregorius ait : Redemptor noster solutioni carnis appropinquans, et membrorum suorum servans speciem, factus in agonia cæpit prolixius orare. Quid enim pro se ille, cum in agonia esset, peteret, qui in terra positus cœlestia cum potestate tribuebat? sed appropinquante morte nostræ mentis in se certamen expressit, qui vim quamdam terroris atque formidinis patimur, cum per solutionem carnis æterno propinquamus iudicio. Neque enim tunc cujuslibet anima immerito teneretur, quando post pusillum hoc invenit, quod in æternum mutare non possit. S. GREG., c. XXIV, *Mor.*, l. VII.

« Quia omnes sensus in morte destruuntur ; » uti sanctus Bernardus præter experientiam confirmat, dicens : Hic dolor tantus est, quod aufert, et occupat omnes sensus. In pedibus aufert potestatem gradiendi, a manibus et a corpore potestatem tangendi, ab oculis videndi, olfactum a naribus, auditum ab auribus, gustum a palato. Ideoque merito in persona moribundi ingemiscebant regius vates : « Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebræ. » S. BERN., s. XIV, art. I, c. IX. Et iterum alibi : Vide quomodo mors te crucifigit. Crura distenduntur, manus et brachia decidunt, pectus anhelat, cervix languescit, labia spumant, oculi stupefcunt, vultus horrescit, facies exsudat, et morte tacta pallescit. Et utique, quæ videmus de foris, et quæ sentimus, levia sunt ad ea, quæ intus

anima miserabilis jam prægustat; nam sensus a corpore cito recedit, animam sua mors comitatur euntem. S. BERN., *de Vill.*

« Quia morbi perturbant; » uti Bellovacensis indicavit, dicens : In morte solent concurrere varia morborum genera, et membra sic occupare singula, ut plures quandoque sint morbi, quam membra. Dolores irruunt tam vehementer intensi, ut vires corporis enervent, somnum auferant, quietem impediunt, animum inquietent, sensus omnes perturbent, appetitum destituant, obstundant memoriam, obnubilent intellectum, et sic animam totam occupent et distrahant, ut nihil aliud ei cogitare liceat, quam dolores. BELLOV., *Spec. mor.*, p. I, l. III, dist. 3.

« Quia separationem ab amicis inducit » : hinc S. Ephrem exclamat : Quam tremenda erit mortis hora! tunc non comitabitur filium pater, non filiam mater, non uxor maritum, non fratrem frater, sed solum opera, quæ quisque egit, sive bona, sive mala. Præmittamus igitur nobis ipsi opera bona, ut, cum hinc abierimus, admittant nos in civitatem sanctorum. S. EPHR., *Patren.* xli. Et sanctus Antoninus, aliud, inquit, genus bellantium inimicorum est multitudo consanguineorum; de quibus dicitur Mich. 7 : Inimici hominis domestici ejus. Durum est sibi, deserere filios et uxores, et alios quos inordinate diligit. S. ANT. p. I, tit. v, c. II, § 2. Unde Augustinus de sero pœnitente ait : Quem morbus urget, et pœna terret, ad veram vix veniet satisfactionem, maxime cum filii, quos illicite dilexit, sint præsentes, et uxor, et mundus ad se vocet, frequenter ex inordinato amore filiorum, potius volunt perdere animam, quam aliena restituere, ne pauperes remaneant. Coangustant tales inimici domestici morientem, in quantum unus quærit sibi legari tantum, alius tantum, et tota eorum sollicitudo est de lana, non de anima; aliquando etiam incipient evacuare capsas, quod videns infirmus non parum angustatur.

« Quia bona temporalia deferenda sunt; » hinc Siracides; « O mors, inquit, quam amara est memoria tua homini habenti pacem in substantiis suis; viro quieto, cujus viæ directæ sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. » ECCL., xli, v. 1. Quod confirmans S. Bernardinus : O quantus, inquit, mœror, cum conspicit se pri-

vari divitiis mundi, quas tanto labore acquisivit, tanto timore servavit, et nunc tanto dolore relinquit, quas tanto amore dilexit. Videt enim, quod nihil secum portare potest, nisi peccata sua, quibus ea indebite congregavit, juxta illud Job 27 : « Dives cum dormierit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, et nihil inveniet, » id est, peccatum quod vere est nihil. S. BERN., *Sen. to. I, ser. xiv, a. 1, c. ix.*

« Quia difficilis est eo tempore pœnitentia; » quia in mortis deprehensi articulo, inquit S. Laurentius Justinianus, atque languoris nimietate afflicti, pene nihil aliud, quam de se cogitare sufficiunt, revolventes animo sedulo, quibus remediis suis valeant mederi doloribus, protelare exitum, recuperare vires, atque optatæ restitui sanitati. Fit autem persæpe, ut circa talia occupati, interitus salutis propriæ minime recorderentur, et absque ulla veræ compunctionis dispositione deficiant. S. LAUR. JUST., *de Contempl. mundi*, c. xv. Hinc et S. Augustinus monet : Agite pœnitentiam, antequam mors inimica naturæ vos aggrediatur; nam cum in extrema ægitudine fueritis, fratres, o quam forte, o quam durum et lacrymabile erit vobis penitere, et dolere de malis commissis, et de bonis omissis! Quare hoc erit, nisi quia illic capitur tota intentio mentis, ubi est vis doloris? Nam corpus dolet, pœna affligit, quia mors appropinquat : intrare filios, quos patres summe dilexerunt, pro quibus etiam se damnatos existimant, tenebroso oculo aspiciunt, uxores jam lacrymantes considerant. Mundus adhuc eis fiduciam præstat, diabolus, ne de peccatis doleant, fidem tribuit, chyrographum infirmatibus præbet; caro non deficere adhuc satis sperat; medici adhuc, ut lucrentur, ipsum confortant, parentes applaudunt, Sacerdotes alliciunt, et sic divites moriuntur in inferno. S. AUG., s. XLVIII, *ad fratres*. Sed, et S. Ambr., illa verba : Orate autem, ne fuga vestra fiat in hyeme, explicans hyemem intelligit non temporis, sed infirmitatis. Est hyems non terreni solis, sed hyems mentis, quando animo frigus illabitur, quando vapor animi evanescit, quando solvitur vigor sensus, quando nimius humor exundat, et mentem gravat, quando interior caligat aspectus, et ideo ait Dominus : Videte, ne fiat fuga vestra in hyeme, vel Sabbato. Bonum enim, ut tunc dies iudicii vel mortis adveniat, cum viget animi

blanda temperies, cum cæleste mysterium serena luce resplendet, cum cor nostrum ardet in nobis. Accedit quod, ut S. Bernardus notat, vix invenitur aliquis, qui de salute animæ suæ audeat sibi loqui. Executores sollicitantur circa divitias, medici circa corporis medicinas, uxor, filii, amici consolantur infirmum, et sic miser non permittitur de peccatis suis cogitare, nec statum, et finem vitæ salubriter ordinare. S. BERN. SEN., f. XIII, ar. 3, c. III.

« Quia diabolus tunc maxime furit; » hinc S. Gregorius monet : Curandum nobis est, et cum magnis quotidie fletibus cogitandum, quam rabidus, quam terribilis sua in nobis opera requirens, in die nostri exitus princeps mundi hujus veniat, si etiam ad Deum carne morientem venit, et in illo illud quæsivit, in quo suum invenire nihil potuit. Quid itaque nos miseri dicturi, quid acturi sumus, qui innumera mala commisimus? Quid requirenti adversario, et multa sua in nobis inveniendi dicemus, nisi solum, quod nobis est certum refugium, et solida spes, quia unum cum illo facti sumus, in quo princeps hujus mundi, et suum aliquid requisivit, et invenire minime potuit? quoniam solus est inter mortuos liber. S. GREG., HO. XXXIX, in *Evang.* Rationem autem dat S. Antoninus dicens : Quia novit, se plus temporis non habere ad tentandum, ideo plus acuit malitiam suam ad decipiendum, vel per desperationem, vel per infidelitatem, vel per taciturnitatem alicujus peccati. S. ANT., p. IV, tit. XIV, c. VIII, § 9. Et præterea teste S. Cypriano : Adversarius vetus est, et hostis antiquus, cum quo prælium gerimus; sex millia annorum jam plane complentur (ut suo jam sæculo Cyprianus computabat) ex quo hominem diabolus impugnat, omnia genera tentandi, et artes atque insidias dejiciendi, usu ipso vetustatis edidicit. Et tandem aspectus dæmonum est nimis terribilis, quod notatur, cum dicit : Præoccupaverunt me laquei mortis. Dæmones vocantur laquei mortis, quia infelicem animam illaqueant ne poenitere possit; dicit autem : Præoccupaverunt me laquei mortis, videlicet ante prolationem damnationis a Judice, et ante separationem a corpore : dæmones nempe sunt tantæ præsumptionis, et proterviæ, ut non expectent miserum peccatorem sibi tradi a Judice per sententiam definitivam, sed in eo dominium, et potestatem quasi de

jure acquisitam usurpant. S. CYPR., ad *Fortunat.* Unde merito S. Bernardus exclamat : Quis ille pavor erit, o anima mea, cum dimissis omnibus, quorum tibi est tam jucunda præsentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam familiaris, sola ingrediens incognitam regionem, occursantia tibi catervatim ruere illa teterrima monstra videbis?

« Quia semel tantum statutum est hominibus mori, post hoc autem judicium, » inquit S. Paulus, Heb. 9, 27. Postquam uno semel momento naturæ concedere, eodemque, Deo vitæ actæ rationes dare concessum est, consulte ac prudenter factum fuerit, si crebro nobis moriamur, si morte quotidiana ad unam extremam nos præparemus, subductasque ad calculum rationes ita digeramus, et componamus, ut sub expirantis vitæ tempus tales dare possimus, quales optabimus. Quod enim semel tantum faciendum, id sæpe, ac sæpius ante exercitandum, ut recte fiat.

MORS COMMÉMORANDA ET CONSIDERANDA. —

« Quia facit perfecte vivere, » ut S. Bonaventura indicavit, dicens : Facit seipsum despiciere et propter resolutionem in terra, in sui ipsius cognitionem venire. Facit vitam præsentem perfecte regere; sicut enim gubernator navis se ponit in cauda, ut rectius gubernet navim; sic qui in mari hujus mundi vult recte, et secure navigare, novissima sua debet recordari. S. BON., in *Diet.*, tit. VII, c. I.

« Quia humilem facit, » ut S. Laurent. Justinianus indicavit, dicens : Considera frequenter, o homo, te jam mortuum, quem scis te de necessitate moriturum. Dispice qualiter oculi vertentur in capite, vena rumpeatur in corpore, et cor scindetur dolore. Talis exercitatio cogitationis fomitem magnum pariet humilitatis. S. LAUR. JUST., c. IV, de *ign. vit.*

« Quia, juxta S. Climacum, mortis consideratio illos, qui sub religiosa disciplina vivunt, reddit laborum patientes, efficitque, ut magis ignominiis delectentur. » S. CLIM., gr. v.

« Quia peccata vitare facit, » uti innuit S. Laurentius Justinianus, dicens : Perfecta vita est mortis recordatio, quam dum justi sedula mente pertractant, culparum laqueos valenter evadunt. Hinc S. Paschasius ait : Filiorum debet esse ista perfectio, ut sic vivant quotidie, quasi mox morituri. S. PASCH., IV, in *Mat.*

« Quia hæc memoria facit, ut suo tempore libenter moriamur : » sicut enim equus, ut non horreat statum in hippodromo feriendam, prius sæpius per illud stadium ducitur; ita, ut mortem non horreamus, frequenter prius per cogitationem animus ad eam considerandam impellendus est. Hinc Seneca monet : Effice mortem tibi cogitatione familiarem, ut, si ita sors tulerit, possis illi obviam exire. *SENEC., de Nat. qq.*

« Quia facit etiam, ut bene moriamur : » quia, teste S. Augustino, mors omnium vitionum est peremptoria, atque adeo, sicut bene vivere, ita et mori facit bene.

« Quia fastidium rerum terrenarum parit, » ut in exemplo S. Francisci Borgiæ, et S. Elisabethæ, Hungariæ Regis filiæ patet, quæ audiens maritum vita functum esse, dixit : si mortem frater meus obiit, et mihi posthac mundo, ejusque vanitatibus defunctæ morietur mundus ipse. *FAB., conc. 8 in Com. anim.*

« Quia curas et sollicitudines terrenas excludit : » sicut enim, qui leonem aut monocerontem, se insequentem adverteret, non esset multum de pallio retinendo sollicitus sed de sola vita; ita, qui mortem sibi singulis momentis imminuentem videt, parum de bonis temporalibus coacervandis, aut retinendis sollicitus erit, sed id unice aget, ut mortis æternæ insidias evadat. *IBID.*

« Quia a tentationibus diaboli protegit : » ut enim perdices, ut aucupis insidias evadant, gleba se cooperiunt; ita qui dæmonum insidias effugere cupiunt, mortis memoria se communiunt.

« Quia ad gaudium et solatium in mortem disponit : » ut enim, teste S. Cypriano, non est dignus in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum; ita nullus hoc solatium plus sperare posset, quam qui frequenter ejusdem memoriam renovavit. *S. CYP., l. IV ad Anton.*

MEDIA.

Cum a bona morte totius hominis felicitas dependeat (tunc enim de summa rerum agitur, quando mors vocat) merito variæ industriæ ad mortem pie feliciterque obeundam a variis personis excogitatæ sunt, et adhibitæ quas proin, ut quivis seligere sibi magis

convenientes posset, placet hoc loco paulo fusius referre.

Aliud Proœmium.

Quantum intersit mortem felicem ac beatam nancisci, jam pridem indicavit Antisthenes Philosophus, dum interrogatus, quid apud homines foret beatissimum, respondit felicem esse mortem; cujus ne aliquando oblivisceretur Fridericus Imperator, id ipsum pro symbolo usurpavit : Morte beata nihil est beatius : quod item Fridericus tertius crebris solebat amplificare sermonibus, dicens : nihil esse felicius felice exitu. Unde Seneca recte monet : Vivere tota vita descendum est, et quod magis fortasse miraberis tota descendum est mori. Tot maximi viri relictis omnibus impedimentis, cum divitiis, officiis, voluptatibus renuntiassent, hoc unum in extremam usque ætatem egerunt, ut scirent; plures tamen ex his nondum se scire confessi, e vita abierunt. Recte ab hac siquidem una scientia totius vitæ felicitas dependet. De summa rerum agitur, quando mors vocat. Nullum in omni vita graviorem, nullum magis serium laborem habemus, quam hoc unum, mori. Merito ergo variæ a variis sanctis industriæ ad similem mortem obeundam sunt adhibitæ, quarum aliquas placet in hoc § enarrare.

Sæpe cogitare et loqui de morte.

Industriam hanc non parum proficuum esse ad mortem felicem obtinendam, jam olim sapienter advertit S. Gregorius dicens : Sic mors ipsa, cum venerit, vincitur, si priusquam veniat, semper timeatur. *S. GREG., in h. sint lumbi.* Habet se enim ut Gregor. Nyssenus ait, sicut basiliscus, qui perimitur, si prius videatur, secus ipse perimit. *S. GREG. NAZ., s. in Dom. 15 post Pent., § 2.* Hinc monachus quidam, teste S. Maximo, sciscitanti, quid maximum ad beate moriendum haberet momentum, respondit : Cogitare ultimum sibi hunc diem fore. Unde merito hæc industria a pluribus sanctis sedulo est usurpata. *S. MAX., s. xxxvi.*

Et primo quidem S. Eligius Noviodunensis Episcopus, et S. Vincentius Ferrerius, qui de nulla re alia frequentius, quam de

morte loquebantur. *LYRÆUS, de Imit. Christi, l. VII, c. 1.*

S. Guilielmus Bituricentium Antistes exequias, funerumque comitatus diligenter obibat, in quibus crebriora de morte solent esse colloquia. *IBID.*

S. Joannes Alexandrinus Archiepiscopus, ne unquam de morte disserendi abesset occasio, sepulchralem molem, quam sibi pridem vivo adhuc, spirantique extrui jusserat, imperfectam relinqui voluit, ita tamen, ut quaque festa luce, dum inter summates, amicosque infulatus assideret, a machinario in hæc verba admoneretur: Monumentum tuum in hodiernum usque diem est imperfectum. Domine, jube ergo ut id finem accipiat; incertum est enim, qua hora fur ingrediatur, nempe mors. *LEONTIUS, in Vita.*

Eminentissimus Cardinalis Robertus Bellarminus, moriendi cupidus, tantum non formidabat mortem, ut etiam ultro accerseret. Quare dum remotis arbitris solus esse sibi videretur, pellem manu prehensens, ac vellicans, cum bile ac stomacho aiebat: Quid agis caro putrida, ac vermium esca, cur adhuc hæres? quidni divelleris? cur me impedis, quominus abeam ad domum meam, heu tandem aliquando abrumpere: Domine, non possum diutius morari in terra, trahe me ad te, da mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam. Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Denique quando Cardinalem domestici consolari volebant, de morte cum ipso sermonem habebant. *Vit., c. XL.*

Margarita Austriaca Philippi III Hispaniarum Regis conjux florentissimam suam fortunam, omnibusque blandimentis adulantem hac eadem plusquam regia meditatione, in qua non segniter, sed seriose se exercebat, modestiæ sæpius admonebat: utque altius in animum ea descenderet cogitatio, illatis crebro sermonibus, quasi incusso malleo adigebat, quin Regum sepulchra invisere ac subire non dubitabat, non sibi horrore, aut timori mortem esse arbitrata, sed ex ea potius animo suo præcepta desiderium, solatiumque creari. *LYRÆUS, l. c.*

Mortem desiderare.

Sapienter quoque dixit S. Franciscus Salesius: Ut bene moriaris, officiosa mortem pensatione ante concilies, necesse est. Nam,

ut S. Augustinus ait, qui cupit dissolvi et esse cum Christo, non patienter moritur, sed patienter vivit et delectabiliter moritur. *S. AUG., in Joann.* Et S. Climacus: Laude dignissimus est is, qui omnibus diebus mortem expectat; sed ille sanctus, qui nulla non hora eandem desiderat, uti plurimi fecerunt. *S. CLIM., grad. 6.*

S. Ignatius Loyola Christum Dominum ac liberatorem videndi, sicut est, tanta cupiditate flagrabat, ut eam ipsam ob rem solvi corporis vinculis vehementius in dies optaret. Itaque si quando graviolem incidisset in morbum, concepta migrandi spe abstrahatur illico a sensibus non sine magno valetudinis detrimento: quocirca mentem a cælestibus rebus interim avocare, etiam atque etiam a medicis jubebatur. *MASS., l. VIII.*

De S. Philippo Nerio vitæ auctor tradit, die Festo Pentecostes tanto videndi Deum desiderio æstuasce, ut corde se movente, duas illi costulas perfregerit crediderim, captivum imitari voluisse, qui ferreos carceris clathros diffregisse gaudet, ut in libertatem se vindicet, tanto siquidem fervore sancta hæc anima ad Deum suum rapiebatur, ut ejus potiendi affectu, quæcumque impedimento forent perrumpere non dubitaret, identidem exclamare solitus: Animæ Deum amanti vita hæc mortalis fastidio; mors autem in desiderio sit.

Raymundus Lullus, in nemorum, silvarumque recessus abdebat sese frequenter, ubi gemendi prolongationem incolatus sui, plangendi molestias carceris sui, quo detinebatur, finem nullum inveniebat. Cum ecce die quadam consueti stadii curriculum ingressus, atque amante hac pereitus impatientia commotior, in Eremitam incidit, qui forte silvæ in medio juxta fontis crepidinem de via fessus somno obdormiverat, a quo, posteaquam evigilare hominem jussisset, expetiit, qua demum ratione, modoque se carcere eximere posset? alter qui Deum juxta atque ipse pridem dilexerat, ejusque delicias penitus sectabatur, statim intelligens, quo ille tenderet, eadem se cum illo, sive dormiat sive vigilet, respondit custodia teneri, sed amoris carcerem esse, non vero timoris, invento homine, qui amoris linguam, sermonem calleret factus hilarior, una cum eo coepit inter amoris lacrymas ad horam illam suspirare ferventius, qua de corporis hujus educti custodia dulcissimo

nōmini ejus plenissima possent voce confiteri. Tanto autem immodicæ hujus cupidinis æstu torrebatur Raymundus, ut dum sese corporis hujus nexibus ab amati præsentia adverteret detineri, ab se alienatus, palpitantis cordis concitatione motu tantum non expiraret. CAROLUS BOVILLUS, *in Vita*.

S. Theresia, quoties horæ signum dabatur, interna quadam voluptatē eam demulcebat sonus, quod hoc sibi pacto Deum crederet propiorem reddi. Imo vero retinere se ipsam non poterat, quin mortem ab Altissimo ardentem expeteret; accidit autem Salmanticæ, cum in aliarum monialium ageret contubernio, carmen quoddam spirituale ab aliqua concini, ejus hoc erat exordium: Videant te oculi mei, suavissime atque optime Jesu; cur hic statim non morior? Quo illico tantis affici cœpit excessibus, ut velut exanimis efferenda cubiculo esset, atque in lectulum reclinanda; fuitque hæc piæ mentis alienatio tanta, ac diuturna, ut etiam die postera sui quodammodo impos manserit, et tota mente absorpta. Alias ipsa amoris quoddam canticum composuit, ejus versus intercalaris hic erat:

Vivo, non vivendo in me,
Et tam sublimem vitam spero,
Ut moriar, quia non morior.

RIBERA, l. IV, c. x, *Vita*.

De B. Maria Ogniacensi scribit Laurentius Surius, vitæ exitu imminente tanto cordis júbilo eam exultasse, ut præ animi sui lætitiis, trium dierum spatium, ac noctium, canendi finem nullum inveniret, usque eo, ut fauces ravim contraherent, nec cantui jam sufficere possent. SURIUS, *in Vita*.

Stephaniam Soncitatem tradit Joannes a S. Maria paribus ad mortem votis anhelasse, non tam amore videndi Deum Deorum in Sion, ejus dies una in atriis ejus super millia, quam omni se metu liberandi, quo offendere timebat eum, quem tantopere diligebat; unde fieri amabat, quoties de morte alicujus nuntium acciperet, sacra quadam torqueretur invidia, doloreque tabesceret, quod se privatam eo bono conspicaretur, quo alium morte obita affectum inaudisset.

S. Catharina Genuensis totius vitæ decursu, maxime autem supremo biennio, tanta hinc emigrandi cupiditate exarsit, ut animus sæpe a sensibus alienata videretur; mortem velut rem aliquam ratione præditam nunc alloquebatur dulcius, nunc ques-

tus suos coram exponebat acerbius, nunc crudelem vocitans, numquid aiebat: O mors quavis tigride crudelior es, quæ tui me desiderio tantum affligi permittis? Nunc iterum amice blandiens varios honorum titulos comminiscebatur, quibus velut aureis quibusdam officiis amasiam demereri gestiebat: Quam pulchra es, inquiebat, amica mea, quam pulchra es, quam decora charissima, tota, tota es desiderabilis: unum est unum, inquam, quod te deficit:

Heu quod surda cupidos averteris aure,
Et flentes oculos claudere sæva negas.

Dicebatque, si rei cujuspian in hoc mundo libera sibi relinqueretur electio, mortem sibi primam et ultimam futuram, quam eligeret, cum ea sola atque unica foret, quæ cœli aditum aperiret: neque hoc se falli sensus existimabat, qui captivam animam suam in corpore vero ergastulo, languentem cruciaret.

B. Godefridus olim Comes Campergensis, consobrinus Henrici IV, Imperatoris, conjugis salutaribus adhortationibus permota, ut sacrum et ipsa velamen acciperet, Præmonstratensium Ordinem ingressus fuit, ac paulo post tanto moriendi desiderio affici cœpit, ut præter cœlestis illius fontis aquas sitire nihil aut desiderare quidpiam videretur, adeo ut sæpe sociis ejus in itinere quiescentibus, supinus ipse jacens, manus et brachia componeret, uti solet fumus componi, dum exequiæ celebrantur, et magno cordis suspirio exclamaret: O! si veniat hora illa nostri transitus! O! si ad hanc horam aptare ac præparare me, Domine, digneris! Cumque in ætatis flore ad exitum vi morbi raperetur, dolentibus et ubertim flentibus, qui adstabant, quamobrem, inquit, penitentiae habitum induimus, nisi ad spectantes, ut quam primum liceat, evolemus ad Christum: optandum profecto mihi est, ut breviori, qua possim via, ad cœlum conscendam. PET. CARAPROCIUS, *in SS. German*.

SS. Eucharistiæ Viatico muniri.

Hæc industria singulariter a Concilio Nicæno est commendata dicente: De his, qui recedunt de corpore, antiquæ legis regula observetur, ut si forte quis recedat ex corpore, ultimo, et maxime necessario vitæ suæ viatico

non defraudetur. Et S. Cyprianus, quos excipiamus, ait, et hortamur ad prælium, non inermes, et nudos relinquamus, sed protectione corporis, et sanguinis Christi muniamus, et cum ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela, quos tutos contra adversarium volumus, munimento Dominicæ saturitatis armemus; hinc plurimi specialiter hac industria, nec sine miraculo sunt usi.

S. Hieronymum scribit Eusebius sub vitæ finem, dum viaticum sumeret, se in terram abjecisse, tonsoque pectore, lacrymisque ubertim fluentibus, vivifico Sacramento refectum fuisse. EUSEBIUS, in *Vita*.

S. Augustinus viaticum sumpturus sic illud salutavit : Ave principium nostræ creationis, et reparationis : Ave sacrificium nostræ reconciliationis : Ave antidotum nostræ curationis : Ave viaticum nostræ peregrinationis : Ave solatium nostri laboris : Ave refugium nostræ tribulationis : Ave præmium nostræ expectationis.

Hos imitatus S. Thomas Aquinas illustrem nobis suæ pietatis memoriam reliquit, qui cum ingravescente morbo sentiret paulatim se viribus destitui, pie admodum sacrosanctam sibi petiit Eucharistiam exhiberi; ut autem allata fuit, tametsi fractis jam viribus langueret, humi se prostravit, cum lacrymis et admirabili pietate Dominum adorans, atque ita viatico refectus est. CANISIUS, l. II, de *Deip.*, c. XVII.

David quoque primus Scotorum Rex, cum vitæ terminum adesse sentiret, indignum se reputans, ad quem Christi corpus deferretur, duobus innixus sacerdotibus in templum venit, mox in genua procidens Christi corpus fide integra suscepit. BOET., l. XII, *Scot. hist.*

Accedit Joannes Hunniades Hungariæ Rex, ingens ille Turcarum, hostiumque terror, quem Æneas Silvius scribit tanta religione animique demissione ad sacrum hoc sumendum viaticum se præparasse, ut cum sentiret extremum vitæ terminum imminere, nequaquam passus sit Dominicum ad se corpus afferri, indignum ratus servum a Domino visitari, sed ipse Dominum adire voluit; cum autem deficientibus viribus suis insistere pedibus non posset, vehi se in ædem sacram jussit, ubi post Sacramenta suscepta, placide vitam exhalavit. SILVIUS, l. V.

Ad Laurentium Mediceum Florention-

rum Ducem cum Sacerdos sacrosanctum viaticum deferret, jamque palatio imminere nuntiaretur, ille confestim exclamans, procul, inquit, a me hoc absit, ut patiar Jesum meum, qui me finxit, me redemit, ad usque cubiculum hoc venire. Tollite hinc, obsecro, me quamprimum, tollite, ut Domino occurrerem, et cum dicto sublevans ipse se, quantum poterat, atque animo corporis imbecillitatem sustentans, inter familiarium manus obviam Domino ad aulam usque processit, cujus ad genua prorepens, supplexque, ac lacrymans : Tunc, inquit, mitissime Jesu, tu nequissimum hunc servum dignaris invisere; ac mox summa animi pietate eundem suscepit. ANGELUS POLIT., l. IV, *Epist.* II.

De beatissima Virgine ac Martyre Syracusana Lucia tradit Ado in Martyrologio, quæ ignibus jam facta superior, ac gladio percussa in gutture, tantas martyrii sui impetravit indulgentias, donec Dominici corporis sumpto viatico robustior ad sponsum migraret. LYREUS, c. I.

S. Maria Magdalena vitam agens in deserto, cum sibi vitæ finem imminere cognovisset, Maximum Episcopum accersivit, perceptoque ab eo sacrosancto corporis Christi viatico ad cælum migravit. RIBAD., in *Vita*.

Ad mortem accedebat Hugo de S. Victore Regularis Canonicus, cum stomachi nauseam non levem patiens, sacratissimi corporis Domini nostri Jesu Christi viatico instrui vebatur; offertur simulata hostia a Sacerdote minime consecrata, sed Spiritu sancto mentem ægri illustrante, fraudem dignoscit, nec illud corpus esse Domini sui, cui verus ac Catholicus Christianus Sacramentali unione jungatur, exclamat : Ergo vera afferatur; quam cum neque propter stomachi indignationem posse tuto sumere videretur : Ascendat, inquit, filius ad Patrem, et servus ad Dominum suum. Quibus dictis, et S. Eucharistia disparuit, et ipse vir sanctus Deo spiritum suum resignavit. GARZON., in *Vita*.

Fuit juxta Massiliam vir quidam nobilis, ac singulari quadam in SS. Sacramentum præditus religione, qui, dum gravi detinebatur invaletudine, ac sacro muniri viatico unice desideraret, verum propter crebros vomitus ab eodem prohiberetur, adorare suppliciter petiit, quod sumere vetabatur. Paruit Sacerdos, adestque cum sacra hostia, qua dum eum consignare pergit, videt illico

pectus ægroti aperiri, sanctamque hostiam e manibus suis evolare in cor ægroti, ac mox in oculis adstantium omnium regredi, comitante anima decumbentis ejus conspectu in æternum beanda.

Auctor præterea est Thomas Walsinghamus in Hypodigmate Neustriæ, militem quemdam Anglum nomine Philippum de Bona Villa, qui sub Ottone Imperatore multis annis militavit, sequentia magno animi sui sensu referre consuevisse: cum instaret Ottoni dies ultima, morsque præ foribus immineret, unice petiit Imperator, sacro viatico muniri; quod cum ob vehementes vomitiones fieri nequiret, saltem corpus Domini ad se deferri, et adorare optavit; factum id ex voto; et en, cum brachia deduceret, Christum velut amplexurus, pars ea pectoris, quæ cor obtegit, aperiri visa est, hostiaque e manibus Sacerdotis elabi, et in apertum, patensque cor, tamquam in paratam sibi sedem devolare, ac deinde rursum absque ullo cicatricis vestigio occludi.

Mira quoque benevolentia, ac singularis illa Dei erga S. Bonaventuram sub mortem extitit dignatio; subito namque viribus destitutus in tantum vomitu fatigabatur ut nihil sumptum retinere posset. Nihilominus ex Christiano more desiderabat enixius sacro viatico recreari: abstinuit tamen præ reverentia et periculi causa, jussit tamen corpus Domini adferri, cujus saltem præsentia, cum sumere vetaretur confirmatus, lætius, constantiusque excederet; pixidem quod ciborium vocant, in quo corpus Domini portabatur, lateri admoveri voluit, sumendi desiderium protestatus. Cum ecce sub pixide lateri apposita, in formam rosæ rubentis latus aperitur, qua Christi corpus e pixide in ejus cordis intimum se immisit, nullo post aperituræ relicto vestigio.

Juliana ex nobili Falconeritorum familia Florentiæ oriunda cum assidua jejunandi consuetudine, assiduisque vigiliis difficillimum stomachi morbum contraxisset, adeo ut jam cibum nullum retinere posset, læta nihilominus, atque omnibus benigna, unum tamen quam maxime deplorabat, quod cœlesti viatico, refici non permitteretur; quapropter morti jam facta vicinior, deferri saltem ad se ciborium petivit: quo adorato, rogavit sibi pectus lavari, dein munda sindone insterni, super quam sanctissimum tantisper Sacramentum quiescere posset: quod simul ac factum est, radiare

facies decumbentis, animaque corporeis vinculis excedere visa est, Sacramento nusquam comparente, creditus Sponsus in cœlum voluisse comitari sponsam suam. ANNAL. Ord. Servitorum.

Ut autem horum exemplum, quoad licet imitemur, merito movere potest notatus dignissima S. Chrysostomi sententia sic loquentis: Quidam mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, sed dignus habitus, qui id et vidisset ipse, et audisset, quod, qui de hac vita emigraturi sunt, si mysteriorum hujusmodi, cum pura, ac munda conscientia participes fuerint spiritum efflaturi, ab Angelis eorum animas satellitum more stipantibus propter assumptum illud sacrum hinc recta in cœlum adducuntur. S. CHRYS., lib. III.

*Suprema Unctione mature se ad exitum
comparare.*

Quanta in hoc Sacramento eluceat benignitas ac liberalitas Dei, ac Domini nostri, facile intelliget, qui expenderit, quanta hominis infirmitas sit, quantave oblivio, quantæ hostium insidiæ, quantus furor, quibus ea potissimum hora miser homo expositus est, quæ sane causa fuit, cur a Suario Sacramentum spei fuerit appellatum, quod a Concilio Tridentino hauserat, ubi magnam divinæ misericordiæ fiduciam dicitur excitare. Unde S. Thoma teste, manifestum sit hoc Sacramentum ultimum esse, et quodammodo consummativum totius spiritualis curationis, quo homo quasi ad participandam gloriam præparatur. Unde factum, ut quicumque animæ, corporisque salutem dilexerint, sollicitè hoc Sacramentum sub mortem postularint, ac susceperint.

Singulari id religione suscepit Wazo Leodiensis Episcopus, qui morbo ingravescente, cum duobus tantum secreti hujus arbitris corpus lavit, ob reverentiam sanctæ unctionis, ac deinde solemniter inunctus est.

De S. Adelardo scribit Surius, cum vitæ termino instante rogaretur, num vellet oleo sancto perungi, erectis in cœlum oculis obsecrasse, ut fieret, eoque munitum extendisse manus in cœlum, dicendo: Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace, quia percepi omnia tui mysterii sacramenta, et nunc quid superest, nisi ut ad te veniam? SURIUS, in *Vita*.

Lanfrancus Episcopus infirmitate correptus, convocatis ad se fratribus, cum omni pietate extremæ Unctionis Sacramentum postulavit, cumque officium perageretur, sedulus ipse cum aliis respondebat. *LYREUS. de Imit. Ch., l. VII, c. 1.*

Otho Bambergensis laudatissimus præsul, vitæ præsentis cursu ad exitum tendente, tanta virtute artus fatiscences spiritui servire cogebat, ut oleo sacro infirmorum ungendus, non jacenti, sed sedenti id sibi voverit administrari.

B. Maria Ogniacensis, dum B. V. præmonente, extremam unctionem acciperet, omnes præcipue affluere Apostoli, et eorum coryphæus Petrus, claves illi ostendens, pollicebatur se venienti celi januam patefacturum. Porro Christus signum crucis, vexillum victoriæ suæ ad ejus pedes defixit, cumque in diversis locis ungeretur, in ipsa Sacramenti perceptione, Sancti Spiritus operationem cum ingenti singulorum locorum illustratione persensit. Alias dum ea præsentem, Unctionis Extremæ Sacramentum ægroti susceperent, illa Christum cum Sanctorum multitudine adesse sentiebat, ægrotumque illum misericorditer corroborantem, dæmones expellentem, animam purgantem, sequē dum membra ejus ungerentur, quasi in lumine, per totum corpus diffundentem videbat.

Post diurnam corporis ægritudinem tenebat ad finem B. Lyduvina virgo, cum vidit Dominum Jesum, non sine sanctissima Matre, ac duodecim Apostolis, et plurimis Angelis ad se ingredientem. Vidit mensulam instructam, et in ea, ceu sacri olei vasculum elegantissimum; crucem quoque pulcherrimam, et cereum valde luculentum, totum cubiculum mirifice collustrantem. Erat tum corpus virginis innumeris doloribus a vertice usque ad pedes oppressum, et ecce sentit ab ipso Salvatore sacerdotalibus induto vestibus, loca corporis sui omnia perungi, quæ in morituris sacro oleo inungi solent: utique cœlesti Magistro reapse discipulam docente, quid eo potissimum tempore et fieri conveniat, et factum conducat. *Vita, l. III, c. XI.*

S. Theresia tanto mentis ardore poposcit, tanta reverentia accepit, ac denique ipsa ad orationes singulas rite respondit, susceptoque denique Sacramento iterum supremo Numini gratias maximas egit, quod in Ecclesia emori concessisset, identidem illud

repetens. Tandem, Domine, Ecclesiæ sum filia. *RIBERA, l. I, c. xv.*

Margarita de Arbonse ex Ordine S. Benedicti religiosissima Abbatissa, quæ sub ultimum vitæ tempus interrogata, an vellet sacro oleo inungi? ita, inquit, quam maxime, atque ex imo corde flagito; verum ad conscientiae suæ arbitrum conversa: effectus unctionis hujus, quæso paucis edoce; quibus intellectis, adstantium precibus se commendans, uncta fuit, ad singulas sensuum uncturas, de peccatis, quæ aliquando per eos irrepserant, veniam quam demississime postulans.

Quantopere vero noceat neglectus hujus Sacramenti, colligitur ex sequenti facto in vita S. Joannis Dei narrato. Decumbebat in Granatensi nosocomio, cujus curam Joannes gerebat, æger aliquis, cui Sanctus extremam dari unctionem volebat: deprecabatur autem eam infirmus, necdum affrens tempus venisse; valde enim mortem horrebat; Joannes ne afflicto adderet afflictionem, annuit. Interim absente Joanne moritur, dumque eum cum suis religiosis sociis terræ mandaret, levavit se, et dixit clare, propter neglectam extremam unctionem ad annos se omnino viginti piacularibus flammis addictum esse.

Animo ad mortem prompto vita excedere.

Quantopere hæc industria conducat ad mortem pie oppetendam, dilucide ostendit Taulerus ita loquens: Nullum exercitium in extremis utilius esse potest, quam ut quis Christi exemplo seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: fieri enim nequit, quin is qui ejusmodi vera perfectaue resignatione, cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce discedit, confestim ad cœlestia regna pertingat. Nam sicut omnino nihil pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem, amoremque Deo unitus est, dicens assidue cum Vate regio: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, *Psal. lvi, 8*, hoc est, explanante Bernardo: Paratum ad secunda, paratum ad adversa, paratum ad sublimia, paratum ad humilia: addo ego paratum ad vitam, non alio fine, quam ut perfectior evadam, ut pro peccatis faciam satis: paratum ad mortem, ut finem peccandi inveniam, et fe

lix amandi te initium ducam. Et fundamenti quidem loco, cui præcellens hæc, excessaque virtutis machina innitatur, nostra, inquam, cum divina voluntate conformitas exurgat, requirunt Doctores, mortis nuntium imminantis, ea animi æquabilitate, et sensu a denuntiante suscipere, qua solet res maxima, longeque gratissima inter homines acceptari, cum certum sit, nullum in terris majus atque excellentius ab amico posse beneficium expectari. TAULER.

Grande hoc mysterium non ita pridem, persona quædam pia ac prudens, quæ morti jam ex gravissimo quodam lapsu facta vicinior, dum multorum precibus ad concipiendum pro impetranda sanitate votum, instantius urgeretur, nullam, inquit, divinæ voluntati vim fecero. Dominus est, quod hominum videtur in oculis suis faciat. Aureum dictum ! B., *Lyr.*

S. Bernardus de fratre suo Gerardo, sic scribit : Accitus sum ego ad id miraculi, videre scilicet, exultantem in morte hominem et insultantem morti. Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? jam non est stimulus, sed júbilus. Jam cantando moritur homo, et moriendo cantat, usurpatis ad lætitiā mater mœroris, usurpatis ad gloriā gloriæ inimica, usurpatis ad introitum regni porta inferi, et fovea perditionis ad inventionem salutis, idque ad hominem peccatorem. Juste nimirum, quia tu inique, in hominem innocentem, et justum potestatem temerariam usurpasti : Mortua es, o mors, et perforata hamo quem incaute deglutisti, cujus illa, vox est in Prophetis : O mors, ero mors tua, morsus tuus ero, inferne ; illo, inquam, hamo perforata transeuntibus per medium tui fidelibus latum, lætumque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat, larvalis effigies, Gerardus per medias fauces tuas transit ad patriam, non modo securus, sed et lætabundus et laudans. S. BERN., s. DXXVI, in *Cant.*

Decumbere cœperat ex gravi morbo Stanislaus Hosius Cardinalis Varmiensis, cum ad audiendum Episcopum, publicas pro salute ejus preces, supplicationesque instituisse, magnas, inquit, gratias ago Episcopo, et virginibus istis, atque omnibus qui pro me miserrimo peccatore sollicitudinem istam cœperunt, scioque magnum pondus habere apud Dominum castarum Virginum, et innocentium puerorum orationes : sed

nihil aliud ego volo, quam quod tu vis, Domine, fiat voluntas tua : ne momento quidem temporis vivere cupio, ultra quod constituit mihi Dominus. Paratum cor meum, paratum cor meum. RESCIUS, in *Vita.*

Philippus II, Hispaniarum Rex, in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba, pene infinities repetiit : Pater, non mea sed tua voluntas fiat : cumque ex sacro Evangelista Christi Domini passio ad apostema ferro secandum, prælegeretur, jussit Rex, ad illa ipsa Domini verba : Pater non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil subsistere. Tanti Regum iste maximus hanc mentem tam sanus, quam æger ac moribundus æstimavit.

Paulus le Jeune, in historica sua relatione sic loquitur plures in Kebecana residentia Neophytos ægros jam, et gravi affectos valetudine vidimus, quibus persuaderi non poterat, ut suam a Deo deposcerent sanitatem : hoc unum pro omni ratione causati : Is noster pater est, cui non segnis cura de nobis est, ac melius, quid nobis expediat novit : fiat voluntas ejus. Cumque nostrorum aliquis uni eorum forte suggereret, votum S. Josepho faceret, cujus provincia tutelæ commissa est, ut meritis suis apud Dominum vitam illi ac sanitatem obtineat, responsum sane non jam Neophyto, sed vetere Christiano dignissimum retulit : Morem tibi lubens gesserō, sed si meæ relinquere me volueris libertati, unum id confestim postulati, ut eam mihi S. Josephus gratiam impetrasse velit, qua sanctissimam Dei mei in omnibus adimpleam voluntatem. Alias cum vegetus quidam ac robustus adolescens nosocomium perambulans, ad vicinos decumbentes sermonem converteret, peteretque quo pretio similem suæ valetudinem mercari vellent, eorum unus illico, nec procul accersito responso inquit : Nolle ego profecto vel caput de uno in alterum latus contorsisse, pro universa totius mundi sanitate, bene autem pro absoluta mea ad divinam voluntatis compositionem.

S. Gertrudis ex firma confidentia, quam erga Dei bonitatem habebat, sæpenumero mori desiderabat, et rursum divinæ voluntati ita erat unita, ut æque parata esset adhuc vivere, sicuti juxta Dei beneplacitum mori. Ipsa itaque aliquando iter faciens, dum consensu monte quadam ad declivio-

ra loca decidisset, exhilarata spiritu, dixit ad Dominum : O bone Jesu, quam bene mecum ageretur, si casus iste mihi dedisset occasionem celerius ad te perveniendi ! Et his qui aderant percunctantibus an non formidaret mori, non munita sacramentis, respondit : Ego quidem toto corde opto salutiferis sacramentis muniri, antequam moriar ; verumtamen ipsis confidenter præfero Domini mei providentiam ac voluntatem ; et sive subita, sive proluxa morte ille me hinc exire voluerit, voluntas ejus mihi grata erit ; nam qualicumque obitu ex hac luce migravero, spero Dei misericordiam nunquam mihi defuturam, sine qua consequi nequeo salutem. Hinc eadem Gertrudis ante mortem suam, Dominum allocuta legitur his verbis : Quamvis, Domine mi, præ omnibus deliciis mihi optabile, et jucundum sit, ut e carcere carniseducta tibi adjungar ; si tamen velles me hic manere, eligerem usque ad diem judicii in extrema miseria ad laudem nominis tui degere. Quam voluntatis resignationem Dominus gratissimam habuit.

S. Lyduvina omnigenis exercitata doloribus miserandum sui spectaculum dedit, ac velut omnium fere morborum conducta domus, cui mors ipsa imminabat, habebatur ab omnibus, adeo tamen in Domino voluntatem suam defixerat, ut nihil interim neque cogitare neque dicere, neque facere, meditato liberet, quod cum divino minus congrueret arbitrato, fertur cum Hussitarum regulo frequenter suspirasse : Hoc mihi, Domine, acceptissimum erit, ut affligens me, dolori non parcas, cum tuæ voluntatis executio summa mihi futura sit consolatio.

Faustina virgo, quæ posteaquam longis valetudinibus ac perpetua tæbe ita esset exhausta, ut vix pelle ossa continerentur roganti Patri spirituali, an satis adhuc dolorum esset ? minime gentium, inquit, addiditque, si vel efformato leviter crucis signo febrim, sanguinisque excreationem, qua conficiebatur, abigere posset, se manum, digitosque non esse moturam. CACCIavera, in *Vit.*

Maria Princeps Parmensis, quæ cum ad eam felicitatem maturesceret, quæ foeminam beare potest, longa primum tæbe acerrime conflictata, mox a medicis conclamata fuit. Suprema itaque incumbente necessitate, admonentibus, qui excedenti Principi

aderant, ut a Christo Domino, cujus in cruce suffixi, atque trajecti sigillum ad complexum et oscula Christiano ritu postulatum acceperat, pro veteris pietatis familiaritate ampliationem postularet, egone, inquit, ab hoc Deo meis sceleribus tam indigne habitato, ut ullam a supremis hisce doloribus vacationem audeam postulare ; non faciam, hic enim morientis Salvatoris habitu me patientiæ admonet, atque imitationis. Recte ergo concludit S. Hieronymus dicens : Amplectamur diem, qui assignat singulos domicilio suo, et laqueis sæcularibus exsolutos, Paradiso restituit et regno cœlesti.

Imminente morte totum agere cum Deo.

Hanc ob causam Christus eclypsis trium horarum fieri curavit, ut ante mortem cum cœlesti Patre accuratius ageret, nosque omnes suprema illa hora et solos esse, et soli omnium servare nos ipsos, quem ex omnibus nobis elegimus, edoceret, ut S. Bernardus notavit. Nec desunt plura hujus industriæ exempla.

S. Augustinus, ut supra dictum, morbo lethali correptus, ante dies ferme decem, quam exiret e corpore, ne quis ad eum ingrederetur, nisi iis tantum horis, quibus medici ad eum inspiciendum intrarent, vel ei refectio inferretur, postulavit. Possid., in *Vita.*

Grimaldus Abbas Wintoniensis sacrosanto viatico jam instructus, a fratribus petiit, ut solus per triduum ad iter suum parandum relinqueretur, quo tempore in contritione cordis et lacrymarum imbre se Deo immolavit. Quarto autem die fratribus ad se revocatis, iisque bene precatus excessit. Jo. MOLANUS, in *Vita.*

Ambrosius Sansedonius infirmitate ultima correptus, ne a contemplatione divinorum impediretur, medici tantummodo visitationem admittebat, eademque de causa sæpius ad parietem se convertens, quietus orabat. Morti proximus, advocatis patribus ac fratribus vale ultimum dixit, magnaque admodum pietate spiritum dedit. JULIUS SANSED., in *Vita.*

Dominicus de Sancto Severino in Picenis magnæ virtutis Ascetes triduo ante obitum noluit a quoquam visitari, sed dictum omnibus voluit, se in animæ suæ negotio occupatum esse ; toto autem illo tempore ad mor-

tem feliciter obeundam se expediens, tandem in Domini sui manus spiritum resignavit. MARIAN., in *Chron.*

Camillus de Lellis vir in ægrotorum subsidium factus, postquam sacro esset viatico refectus, noluit postmodum ullos in conclave viros nobiles admitti, dictitans, cum mors dumtaxat semel appetatur, ut bene oppetatur, in primis curandum esse.

S. Elisabeth Thuringiæ Principis vidua correpta infirmitate, ultimum ante diem sui obitus tertium jussit omnes cubiculo excedere, qui ad ipsam visendam convenerant, nullosque in posterum admitti volens, cupio, inquiebat, tumultus externi vacua meminisse judicis mei, terribilisque censuræ, quam per brevi habeo subire. S. ANT., p. III, tom. XIX, s. II.

B. Lydwina Schedamensis virgo Thaumaturga morti proxima Dominum rogavit, ut sola sine ullius mortalis solatio spiritum reddere posset. Et voti compos facta fuit. Quando igitur migrandi tempus advenisse intellexit, obnixè amicos omnes, uti recederent, obsecravit, si inveni, inquiens, ullam apud vos gratiam, quæso, ut hac die patiamini me solam manere, unico apud me relicto nepotulo meo, per quem indicabo, si quid a vobis mihi præstari velim. Illis itaque abeuntibus cœpit virgo exitum suum Domino commendare, cumque subinde gravibus calculi doloribus urgeretur, neque jam loqui amplius posset, accersivit puer sacerdotem, et alios; sed accedentes in agone constitutam invenere, de quo illo mors victrix ad palmam feliciter evolavit. BRUGM., in *Vita*.

Venerabilis Joanna Annunciarum virginum fundatrix, vitæ suæ mortalis exitu appropinquante claudi jussit cortinas suas, quasi lucem mundi hujus vitæque excludens, ad aliam maxime aspiraret, hoc præcavens, ne illius tenebræ hujus radios offuscarent. Nec opinione sua Princeps optima falli, fraudarique visa fuit; mox enim in sua hac solitudine ad Deum conversa, vidit lucem quamdam de cœlo in pectus suum descendere, ac substare, qua suavissime expiravit.

Psalmis, et hymnis concinendis diem ultimum obire.

Quamvis id, quod suos olim docuisset Salvator auditus est: Oportet semper orare,

et non deficere, universum vitæ nostræ curriculum complecti debeat, præcipue tamen ejusdem terminum spectare mihi semper visum est, quando et ejusdem necessitas præsentior, et utilitas solet esse præclarior; quod Siracides Eccl. 18 his verbis testatus est, dicens: « Non impediarius orare semper, et ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in æternum, q. d. nec timor, nec pudor te abstrahant ab orando, quousque vita comite id poteris præstare; ut idem tibi, et vivendi finis sit, et orandi; quamdiu namque halitus tibi supererit, tamdiu ex oratione fructum capies immortalem, quem denegare ille non poterit, qui se invocatum adfore promisit in tempore opportuno. »

Præbuit in hoc exemplum clarissimum Christus, qui teste Apostolo in diebus carnis suæ preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido, et lacrymis obtulit. Et homo per ignaviam id negliget, quod Deus tanto affectu præeundo monstravit? HEB., c. III.

S. Nicolaus Myrensiū Antistes, cum intelligeret suæ migrationis horam adesse, in hymnos, et orationes diffusus, in cœlum suspexit, et cum Angelos sibi occurrentes intueretur, Psalmo illo pronuntiato: « In te Domine speravi » usque ad eum locum, « in manus tuas commendo spiritum meum, » lætitiæ significatione adstantibus vale dicto, in cœlum abiit. BAR., c. I.

S. Franciscus Seraph. appropinquante mortis hora, ipse, uti potuit Psal. CXLII pronuncians, nempe: « Voce mea ad Dominum clamavi, » in eo versiculo, « me expectant justi, donec retribuas mihi » ad æternam retributionem in societate justorum percipiendam, commigravit. S. BON., in *Vita*.

Sanctus Augustinus, ut supra dictum, mortem sibi sentiens imminere, septem sibi Davidicos Psalmos, quos a pœnitentia nominant, describit, et ad proximum lecto parietem jussit affigi, quos magna pietate lacrymis diffuens legebat.

S. Petrus Cælestinus morte appropinquante Psal. CL instar cycni decantans, ultimis ejus verbis: « Omnis spiritus laudet Dominum, » mortuus est.

B. Albertus Carmelita, qui prope adesse cernens extremum suæ vitæ diem Psalmum exorsus est LIII: « Deus in nomine tuo salvum me fac, » cui adjunxit trigesimum:

« In te Domine speravi, » quibus dictis anima ejus instar columbæ candidissimæ visa est in cœlum tendere.

S. Archiepiscopus Antoninus febris correptus ultima, crebro audiebatur iterare postremum Psalmum : « Laudate Dominum de cœlis, » quo in omni vita plurimum oblectari consueverat ; si quid vero a psallendo cessasset, complexus crucifixi imaginem tanto ardore osculabatur, ut, qui aderant, a lacrymis se continere non possent. VINCENT. MAINARD, in *Vita*.

Sub extremam vitæ suæ horam, S. Hubertus Leodiensium Præsul viso dæmone sibi terribilibus minis illudente, Psal. xc : « Qui habitat, » concinere cœpit, quo stygius nebulo depulsus procul abscessit. MOLAN., de *gestis Pontif. Leod.*

Adversa, eaque ultima valetudine correptus Sanctus Buchardus Herbipolensium Episcopus, tardantem, et migrare formidantem animam hortabatur psalmographi canticis nempe Ps. xl et xli : « Quemadmodum desiderat, » et Ps. lxxxiii : « Quam dilecta tabernacula tua. » Atque ita alacritate maxima spiritum exhalavit. SURIUS, *An.* 5.

Carilephus Abbas Madoalensis morti proximus, expansis in cœlum manibus, hilari facie concinere cœpit illud Ps. lxxxviii : « Miserericordias Domini in æternum cantabo, » et illud Psal. xxx : « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, » sacratissimoque viatico munitus adjecit, ex Annæ cantico : « Confirmatum est cor meum in Deo meo, » inter quæ verba gaudens emisit spiritum. BARON., tom. VII.

Margarita Virgo Hungarica Ecclesiasticis jam munita sacramentis, ubi extremam diei horam, qua se morituram prædixerat, venisse cognovit, Psal. trigesimum concinere cœpit : « In te Domine speravi, » cumque dixisset : « In manus tuas commendo spiritum meum, » felicem animam in cœlum transmisit. SUR., t. III.

Verdiana virgo ex ordine Vallis umbrosæ, dum in eremo triginta annos vixisset, diem supremum sibi instare cognoscens, Psalmos a penitentia vocitatos, genibus nixa recitare cœpit, ac tandem anima Deo reddita eo situ genibus flexis, et manibus ad cœlum elevatis permansit. SILVAN. RAZIUS.

S. Francisca Romana febris correpta dissolutionem corporis sui in horas singulas expectabat, cum videns sibi aliquid etiam vi-

rium superesse, vespertinas Deiparæ preces voluit recitare, movebantur labia piæ matronæ, sed verba distincte audiri nequibant, quare dum sacerdos, quid ageret, inquit, illa spiritum, qui minimus certe supererat, magno nisu colligens, respondit, se numquam, ex quacumque infirmitate decumberet, officium B. V. intermisisse, cumque tunc foret vespertinarum hora, eandem in ultima vitæ periodo recitandis precibus, uti par erat, transigere voluisse. JULIUS, in *Vita*.

Sui ante discessum bene precari, et salutaria monita dare.

Magno hic omnibus exemplo Salvator fuit, qui paulo antequam in agonem descenderet : « Filioli, inquit, adhuc modicum vobiscum sum : quo ego vado, vos non potestis venire, et vobis dico modo mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. » JOAN. xiii, 32. Mox sublevatis oculis in cœlum : « Pater sancte, inquit, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi ; ut sint unum sicut et nos : non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo, sanctifica eos in veritate. » Quem non pauci ex sanctis hominibus sunt secuti.

S. Bernardus moriens : « Hæc tria vobis commendo, quæ in stadio, quo cucurri, quantum potui, observavi. I. Minus sensui meo, quam alterius credidi. II. Læsus de lædente vindictam non expertus sum. III. Scandalum nemini facere volui ; si quando incidit, sedavi, ut potui. » LYRÆUS, l. I, doc. 7.

S. Honoratus Arelatensium Episcopus, ultima correptus infirmitate, cum a Præfecto cæterisque magistratibus visitaretur, benedictionem, et monita omnibus imperavit : « Videtis, inquiebat, quam fragile habemus hospitium, et post multa hanc vobis Honoratus vester hæreditatem relinquit, supremo halitu suo ad hæreditatem vos regni cælestis invitat, nullus mundi hujus amore nimium teneatur, optimum est, ut voluntate quisque id fastidiat, quo se videt necessario cariturum. » S. HILAR., in *Vita*.

B. Paulus Leonensis in Britannia minore Episcopus, per Angelum vitæ suæ die intellecto, congregatis discipulis : « Filioli mei, inquit, novissima exitus mei hora appropinquat, scitis, quæ ostenderim vobis exempla

vitæ, et quæ tradiderim dogmata cælestis disciplinæ, hæc facite, et Deus pacis erit vobiscum; » quibus dictis elevata manu benedixit omnibus, dicens : « Benedictio Dei Patris omnipotentis, Filii, et Spiritus Sancti super vos descendat; » cumque respondissent omnes, Amen, in conspectu eorum vitam centenariam cum æterna commutavit.

Amasius Episcopus Theanensis humanæ peregrinationis suæ adesse finem intelligens, civium primoribus ad se congregatis cum monita multa dedisset, suam impertivit benedictionem, dicens : « Senui, et incanui, filii mei, conservatus coram vobis, ab hora, quæ Deo placuit, usque ad hanc diem pro animabus vestris nequaquam laborem recusavi; nunc vero Dominus vocat me, cui præsto sum, estote ergo fideles, et, operamini in dilectione Dei et proximi usque ad mortem, et regnabitis in æternum. Benedicat itaque vobis Deus, et opus omne manuumstrarum de excelso solio fortunet, et crescere vos faciat de charitate in charitatem, ut sitis ante faciem ejus in fine sæculi mundi, et immaculati. » REGIUS, l. II, de Nea.

S. Dunstanus, adveniente obitus sui die, congregatis circa se filiis, de corpore exire properabat, et ecce cum lecto, in quo jacebat usque ad superiora domus elevatus est, sed trabibus obsistentibus, ne ultra veheretur, in terram leviter demissus fuit, idque tertio factum est, cum ad suos conversus : « vos, inquit, oculis vestris, quo vocor, intuiti estis, et quo vadam. Nostis viam, qua incessi; nostis opera, quibus insudavi, dum vixi; quapropter breviter mos moneo, si quo vado, vultis venire; qua incessi, non pigeat vos ire; ipse benignus Deus, qui direxit iter meum ad se, dirigat ad omnem voluntatem suam corda, et corpora vestra in pace. » Respondentibus cunctis, Amen, in pace quievit. BAR., t. X.

S. Dominicus postquam sibi mortem imminere conspexit, advocatis fratribus, et disciplinæ suæ alumnis, in hæc verba valedixit : « Filii, et fratres mei, quos animo impressos circumtuli semper, et porro quoque feram, ecce nunc ultima mihi vitæ linea imminere videtur, quamobrem pro vestro solatio, majoreque Dei gloria secretum quoddam vobis explicabo : hucusque pro sua misericordia Deus virgineam integritatem, quam ex utero matris accepi, servare mihi dignatus est illibatam. Porro que-

madmodum effusa fuit adversus me Dei liberalitas, ita confidite filii eamdem vobis non defuturam, sed qui quæstum hunc desiderat, sumptum facere non recuset. Opus est huic thesauro servando vigiliis, precibus et familiaris cum mulieribus congressus fuga. Nullus integritatem suam periculo committat, quævis occasio satis esse potest ad hanc corrumpendam, nulla major negligentia est, quam quæ propriæ aut alienæ virtutis confidentia fundatur : venerabile, sanctumque castitatis nomen instar vitæ est, quæ facillime amittitur, nec ullo potest modo resarciri. » Hinc eos ad amorem Dei, humilitatem ac paupertatem adhortatus, sublati sursum manibus, dixit : « Pater sancte, tu scis, quia libenter perstiti in voluntate tua, et illos, quos mihi dedisti, custodivi, ut nunc commendo eos tibi, tu illos serva, et custodi; ego ad te venio Pater cælestis. » *Annales.*

S. Romualdus, diuturno jam langore ad extrema perductus, erigens se de lectulo, fratres suos magno istic numero circumstantes potenti sermone est allocutus. Tum summa humilitate inter eum, et fratres, alterna facta confessione, nec non precata peccatorum indulgentia, intimis suspiriis primum summo Pastori commendavit gregem sibi commissum, deinde fratribus valedicens ait : « Abite fratres charissimi, et hoc ultimum senis memoriale pro benedictione habetote : In nomine Domini, salus omnium nostri. » CANIS., in *Antiq. lect.* t. II.

S. Theresa moritura sic suas sorores adhortata est : « Obsecro vos in Domino, inquebat, filiæ meæ charissimæ ac Dominae, ut primævas instituti leges, simul et constitutiones, quam accuratissime integerrimeque observetis; simul etiam pravum, quod hæc parum diligens vobis monialis exemplum dedit, neutiquam respiciatis, sed quidquid hocipso deliquit, benigne condonetis. » Orantibus his vicissim matrem, supremum se ut compellaret, aliud dicere noluit, quam ut regularum statuta, et constitutionum decreta ad unguem servarent, superioribusque suis numquam non obedientiam sinceram præstarent, quod ipsa monitum aliquoties inculcando repetebat.

B. Angela de Fulginio morti propinqua adstantes conversa : « Filioli mei, inquebat, quæ dico vobis, propter amorem Dei dico, quia non libenter porto sub terram aliquid, quod vobis possit prodesse, placuit

divinæ bonitati, dare mihi curam, et sollicitudinem omnium vestri, qui sunt in hoc mundo, et ultra, et circa mare : ego autem custodi vi vos, ut potui. O Deus meus, amodo resigno eos tibi, et rogo, ut conserves eos in omni bono, in amore paupertatis, despectus, et doloris, in transformatione, et imitatione vitæ tuæ, et perfectionis, quam nobis verbo, et facto ostendere voluisti. Vos autem, o filioli mei, hortor exhortatione hac ultima, ut studeatis esse parvi, vere humiles, et mansueti, discipuli ejus, qui dixit: Discite a me quia mitis sum, et humilis corde. Habete charitatem, sine qua non est salus, nec meritum; neminem judicetis, et si videritis hominem peccare mortaliter, non dico, quod non displiceat vobis peccatum, et quod non debeatis illud abhorre re, sed dico nolite judicare, nec contemnere peccantes, quia judicia Dei nescitis. » His dictis, imposuit manum suam supra caput singulorum, et ait : « Benedicti sitis a Domino, et a me filioli mei, vos et omnes alii, qui hic præsent es non sunt, et sicut significatum est mihi, et demonstratum a Domino, ita istam æternum benedictionem vobis concedo præsentibus et absentibus : idem Christus det eam vobis cum illa manu, quæ fuit in cruce clavata. » ARNALD., in *Vita*.

SS. Jesu nomen ante mortem pronuntiare.

A militibus excubias agentibus vigiliarum verbum tesserarium exigitur, quod si reddant, salvi evadunt, Symbolum tesseraque Christianorum Dei nomen est, quo omnia fidei mysteria, spei fulcra, charitatis incentiva continentur. Felix, qui, cum venerit Dominus, hanc tesseram reddiderit, salvus profecto evadet, et tamquam verus Christi miles agnoscetur, attestante Joële cap. II, 3 : « et erit : Omnis qui invocaverit » (quem admodum oportet) « nomen Domini salvus erit. » Hinc articulo huic supremo præcipue quadrat sequens S. Bernardi admonitio : « Tristatur aliquis nostrum? Veniat, inquit, in cor Jesus, et inde saliat in os, et ecce ad exortum Nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum; cui enim in adversis diffidenti, jam jamque deficienti, si nomen adjutoris sonuit, defuit? » Id quod non pauci observarunt.

S. Ignatius Loyola cum instare sensisset

ex hac vita suæ migrationis diem, compositis omnibus, ac manibus junctis, oculis in cælum defixis, Jesum corde, Jesum ore implorans, placido vultu sanctissime ad Dominum migravit. RIB., l. IV, c. XVI.

Card. Bellarminus ætatis suæ anno 79, cum morte colluctans trigesies summo pietatis affectu sacratissimum Jesu nomen pronuntiavit.

Jacobus a monte Brandonò e religiosissima Minorum familia, gravissima, qua corripiebatur, infirmitate ad extrema perductus, sanctissimo Jesu nomine religiose invocato, quos patiebatur, lenire studebat, dolores, unum hoc fratres suos obtestans, ut sibi in auribus istud, quando per se amplius invocare non posset, assidue insonarent. *Histor. Seraph.*, l. I.

Joannes Dei ut in cætera vita sanctissimum hoc Nomen præcipua veneratione est prosecutus, ita quoque in extremo ejusdem margine positus, id ipsum est contestatus, dum in genua provolutus voce magna exclamavit : « Jesu, Jesu, in manus tuas commendo spiritum meum, » et expiravit; corpus vero, ut erat flexis genibus innixum, ita et remansit.

De S. Hugone a S. Victore scriptum invenitur, tria hæc in votis habuisse, I. Ut cibus ultimus esset SS. Eucharistia. II. Ut ultima ejus cogitatio, seu meditatio esset de passione Domini. III. Ut ultimum ejus verbum esset dulcissimum nomen Jesu. LYRÆUS, l. IV, *Vita*, 27.

Catharina Bononiensis, paulatim deficientibus viribus, vultu pulchriore, ac lucidiore apparente, adstantes omnes aspexit, deinde sanctissimum Jesu nomen tertio invocans, brevi suspirio spiritum reddidit.

S. Mechtildis in mortis agone constituta, nihil dicebat aliud, quam Jesu bone, Jesu bone; quæ verba sæpius replicabat, cum ecce instante morte apparuit illi Jesus, invitans eam suavissime : Veni benedicta patris mei, posside regnum.

Theodoricus Canisius Petri frater, merito Pater a Jesu Maria nuncupari potest, a singulari cum his beatissimis nominibus conjunctione, ultimisque divitiis. Hunc ad se visendum Friburgum venientem Petrus ita est allocutus : « Vide, Theodorice, quid mortis meæ nuntius sit tibi allaturus. » Lucernæ mensæ assidente cum aliis Theodorico Petri Canisii mors, uti solet, legitur. Tum Theodoricus apoplectitus repente factus, omnium-

que omnino oblitus est, etiam legendi, et sui nominis atque loquendi : Hoc tamen occasu memoriæ, ne tota illi memorandi facultas occidisse videretur Theodorico, Jesus, Maria semper in mente, et lingua, fidelis, et ultima salutis tessera ita hæsit, ut qui nec suum, nec aliena nomina tenebat, teneret nomen Jesu, et Mariæ, quique alia pronuntiare non poterat, hæc duo ex integro pronuntiaret, reliqua turbate omnia, et confuse, ista sancte. Litteras ex integro se iterum velle discere innuebat : sed frustra erat. Libello ergo precum grandi characterē Jesus Maria inscribi sibi voluit, atque hæc duo tantum legere, et voce exprimere poterat. Legentes tamen audiendi avidus fuit, usque dum ultimo vitæ biennio ne id quidem assequeretur, quod legi audiebat. Manus illi ad omnia vel errans, vel prorsus inutilis : formando tamen crucis signo frequens, et apta erat; ita septem, et amplius annos vixit semimortuus, piæ certe memoriæ a fidelitate retenti Jesu, et Mariæ nominis, cæterum eorum omnium, quæ retro hæc sunt oblitæ. Extremo demum oleo expiatus vocem Jesus tantum, et Mariæ hactenus addictam in hæc verba conatu magno adnissus expetivit : Ad cælum ! ad cælum ! Tum linguam suis iterum Jesus, et Mariæ repetendis nominibus aptam reddidit. Manus illi in formando crucis signo elanguere, lingua ad balbutiē usque hebes, jam Jesum, jam Mariam simul, nunc singulos tantum referebat. Jesum dixerat ultimum, cum os, et linguam ad Mariam edicendam componenti, dicto jam Ma, vires ad reliqua defuere. Ita ille in ipso illius nominis medio elinguis toto viginti, et amplius horarum spatio animam duxit. Angelum vocabant ii, qui candidos illius mores longo usu experti amabant : Jesum dixit, Mariam dicebat, cum conticuit, reliquum perfecturus in coelo, ubi Dei æternum memor delectabitur, et in memoria æterna erit justus. In fronte aiunt, post mortem signum crucis, quod antea visum non fuerat, observatum. Obiit Ingolstadii anno ætat. LXXIV, Societatis sub ipso S. P. N. Ignatio initæ LII.

Coram SS. Dei Matre, ejusque dulcissimo Nomine invocato, supremum Spiritum exhalare.

Quantopere etiam hæc industria conducatur ad felicem mortem impetrandam sat clare

indicat Pius V, dum in Salutatione Angelica, in qua prius tantum dicebatur : Ora pro nobis peccatoribus, addi jussit : Nunc, et in hora mortis nostræ, Amen. Et merito, nam ut S. Bonaventura Virginem hanc allocutus dixit : « Gloriosum, et admirabile est nomen tuum. Maria, qui illud retinent, non expavescent in hora mortis; ab invocatione nominis tui intrepidat spiritus malignus, pax multa observantibus nomen tuum. » Quod inde magis confirmatur, quod ipsa S. Mechtildi quondam dixerit : « Ego omnibus, qui mihi pie, et sancte deserviunt, volo in morte fidelissime tamquam Mater piissima adesse, eosque protegere ac consolari, et sane non pauci sunt experti. »

Rex Stephanus, qui Christo Hungaros subdidit, tutelam sibi, regnoque suam æternam castrorum aciem ordinatam Virginem matrem elegit, qui sentiens suæ adesse migrationis tempus, oculos in cælum erigens, ait : « Regina cœli, mundi inclyta reparatrix, tuo patrocinio sanctam Ecclesiam cum Clero, et Episcopis, regnumque cum primatibus, et populorum precibus commendo, quibus ego nunc ultimum valeicens, animam quoque meam tuis manibus committo. » BONFIN., l. I, dec. II.

Fuit et Ano Coloniensis Episcopus, qui de obitu suo imminente per visum edoctus, sublatiis manibus exclamavit : « Sancta Maria succurre miseris, succurre Colonia; » deinde gloriosæ Virgini, quam videre præferebat, plurimum se commendans migravit ad Dominum. LAMB., *Chronic.*

Richardus quoque Cisterciensis Episcopus in Anglia, mortis suæ hora appropinquante, ad beatissimam Christi matrem, allata ad se ejusdem effigie, corde et voce se convertens ait : « Maria Mater gratiæ, materque misericordiæ, tu nos ab hoste protege, et mortis hora suscipe; » suisque mandavit Capellanis, ut eadem verba ad ejus aures pronuntiare non cessarent, atque ita inter suspiria, et Marianæ invocationis verba animam tradidit Creatori. SUR., *in Vita.*

Ludovicus Seguratus adolescens Religiosus e Soc. Jesu morbi tempore, qui illi supremus fuit, circum lecticam suam varias Beatiss. Virginis imagines affigi voluit, ut, quam in partem ipse forte fortuna oculos converteret, dilectæ matris effigiem inveniret, nec animam suam, alibi melius tutiusve, quam in sinu Virginis deponeret, aut supremum oculorum conjectum alibi

felicius, quam in ejus imagine sisteret, cujus præsentiâ æternum frui desiderabat. *Annales.*

Fuit in sacra PP. Prædicatorum familia religiosissimus concionator, qui conciones omnes suas narratione aliqua de Virgine Matre claudere solebat. Hic, morte imminente, amaris diffuens lacrymis, tristitia magna cor invadente solatium nullum admittere posse videbatur, sed encomiastem suum nequaquam deseruit Maria, ei se visendam præbuit, mœrorem omnem abstersit, et in jubilum suavissimæ voluptatis commutavit, protractisque cum eo colloquiis sub finem animam de corpore egredientem tuta statione collocavit. *Chronic. ord.*

S. Carolus Borromæus tria hæc per eam a filio ejus, petivit : I. Lacrymosum aspectum, et dolorosum suspirium Christi morientis. II. Unum ex dolorosis suspiriis, et lacrymosis aspectibus ac gemitibus cordis Mariæ, sub cruce Filii adstantis. III. Ut sibi Virgo succurreret eo mortis articulo, quando cor ejus rumpendum, et anima a corpore separanda foret. Et horum compos factus Carolus fuit. *GUIFFAR., in Vit.*

S. Opportuna Virgo, cum diu orasset, ut dissolvi posset, et esse cum Christo, intelligens tandem, se a Domino exauditam, et diem vocationis imminere, dæmonem in cubili angulo adstantem imperterrita aspexit ac deinde ad ostium domus oculis conversis, « ecce, inquit, advenit Domina mea B. Virgo Maria, » et extendens brachia, quasi eam amplexari vellet, sancta ejus anima carne soluta est.

Decumbebat vidua paupercula; jam pene cum morte collectans, rogabatur Parochus, ut supremis sacramentis ægram communire ne gravaretur; impeditus, ille Vicarium misit: et ecce rem miram, videt sanctam viduam super vile stramen humi decumbentem, angustissimam vero Dei matrem, cum splendido virginum cœtu viduæ adsistentem ac sudorem mortualem sudariolo extergentem. Quid magis matrum? quæ major benevolentia fingi potest? sed, et sacerdoti viduæ confitenti aures datur, sellam Regina cœli obtulit, et allatum in venerabili Sacramento Dei Filium, mater cum omni virginum choro adoravit. Ita vidua pie sumpto viatico inter Deiparæ sanctissima brachia expiravit.

P. Joannes a campis beatæ Virginis Rosarium manibus tenebat assidue. Nullum diem

Sabbati vacuum habere sinebat, quin aliquam de B. V. historiam narraret, sub mortem ad quemdam conversus: « O si nosset, inquit, mi Pater, quantum in mortem afferrat animo solatium, Deiparam singulari studio coluisse! » Similis huic est illa vox P. Francisci de la Hamajade Dionanti morientis: Incredibile est quomodo ista misericordiæ mater suos clientulos juvet in isto transitu. Ego certe sic ab illa me animatum sentio, ut, licet corpore deficiam, animo tamen potentier fiam. *NADASI.*

*Cum piis ad Christum Crucifixum suspiriis,
et osculis obire.*

Mirum est, ac fidem transcendere videtur, quod Monardes in historia Indica f. 74 recenset, in Peruvia ramum cujusdam arbusculæ, seu plantæ inveniri, qui certo indicio homini ægrotanti, vel mortem, vel salutem prænuntiet. Si enim superstes homo futurus sit, hunc ramum alacrem, et lætum esse prehensurum; contra, si mœsto animo eum stringat, mortem imminere constat. Adeoque id an. 1562 in domestico Comitibus de Nieva mancipio re ipsa comprobatur. Quicquid de rei veritate sit, hoc certum, Ramum crucis, qui lætus arripit, æternæ salutis omen habet; qui respuit, mortis periculum subit.

B. Didacus Complutensis ex S. Francisci familia de proxima jam lætus morte, crucem ligneam, quæ ad caput ejus reposita erat, arte complexus, et ore sæpissime osculatus, cum ingenti quadam pietate exclamavit: « Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera. » Quibus dictis animam reddidit. *ANT. COL., in Velat.*

S. Nicolaus Tolentinus paulo ante mortem crucem sibi offerri voluit, ut, inquiens, ejus virtute ceu baculo altissimæ potestatis fultus, Jordanem hujus mundi libere transmittere, et ad paradisi gaudia feliciter pervenire possim. Allata cruce, in genua, ut potuit, lecto incumbens, et flens largiter dixit: « Salve crux pretiosa, quæ digna fuisti portare mundi pretium, quod in te quievit, et sedit, latroni misericordiam imploranti perpercit, Matrem Virginem, virgini discipulo commendavit, Deumque pro crucifigentibus se rogavit, ille me per te defendet in hac hora ab hoste maligno. » *MOMBR., tom. II.*

S. Comes Elzearius, cum sacro perunctus oleo, varias inter preces, quas coram se

fundi jusserat, audiret : Per crucem, et passionem tuam, libera eum Domine ; ipse tertio eundem versum repetiit, addens : Hæc est spes mea, in hac volo mori. SUR., in *Vita*.

B. Alphonsus Rodriguez e Soc. Jesu sacro inunctus oleo, alienatus jam a sensibus, cum in eo statu fere per triduum hæsisset, simul atque a sacerdote crucifixi imaginem accepisset, quasi profundo quodam somno excitus, oculos aperuit, et facie, quæ ante palluerat, in ruborem versa, Christi pedes religiose osculatus est, et placidissime expiravit.

S. Antonius Crucifixi imaginem, morte appropinquante, tanto fuisse ardore complexum scribitur, ut a dulcibus osculis dissuavianda non ante finem fecerit, quam vendi. VINCENT. MAX., in *Vita*.

S. Edmundus Cantuariensium Antistes sacro jam oleo delibutus crucem non sine lacrymis complexus, mira pietate Christi vulnera, sed lateris præsertim, crebro, et prolixius deosculabatur, illud repetens Isaïæ 42 : « Haurietis nunc aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. » VINCENT., in *Spec.*, l. XXXI.

Joannes Aragonum Rex piissimus ad extrema devenerat, cum subito exclamat : « O me miserum, et infelicem, qui tam sero fallacem mundum cognosco : » conversus autem ad Christi crucifixi imaginem : « Miserere mei, mei, inquit, clementissime Jesu et a peccatis meis faciem averte, illa motus misericordia, qua hominem a morte per crucem tuam redemisti ; » atque hæc inter verba crucifixum sæpius exosculans, extinctus est. LUCIUS MAXIM., l. XVIII.

Raingrada Mater B. Petri Venerabilis post viri obitum monialis facta, dum graviter decumberet, crucem cum Domini imagine sibi deferri rogavit. Qua allata, adhibuit ori suo Dominicam effigiem, et pedes ejus lingua allambens, vultui suo tota virtute corporis impressit, nullam sibi gloriam, nullam spem superesse salutis asserens, nisi in cruce Domini sui. Cumque expleta oratione circumstantes a vultu ejus imaginem Domini amovere conarentur ; quid vultis, inquit, auferre Dominum meum ? permittite eum mihi, quamdiu vixero, ad quem statim sum moriens transitura. Ita Christum in cruce illa videre se reputans, ab amplexu ejus divelli non potuit, donec suam in manus illius animam consignaret. PET. VEN., l. IV, p. 17.

Joanna de Cespes ex Ordine S. Dominici, dum agonem suum ingredienti crucifixi effigies pro more præsentaretur, fixis eum Joanna luminibus intuens, te Christe, inquit, obtestor medullitus, ut divini sanguinis tui guttam, vel unicam exsolvendis mihi debitis largiaris, qua cœlesti tuæ justitiæ faciam satis. Vix finierat, cum luce palam visa, et sanguinis gutta, ex vulnere lateris Christi, recto cursu in pectus Joannæ delabi. In cujus rei memoriam, eadem illa Christi patientis effigies, etiamnum in loco isto honorifice conservatur. LOPEZ, t. IV, lib. I, c. LI.

Antonius Ubaldinus ex Ordine Jesuitarum videns benedictam inter mulieres Virginem Angelorum cohortibus stipatam ad se descendere : Ecce, clamabat, dilectam Dei Matrem, ut animam meam in cœlum evehat ; et quia surgere per infirmitatem non poterat, super lectulo se erigens brachia in crucem componit, ac post suavissima cum sancta parente colloquia, hilari vultu spiritum ab ipsa in sinu collectum emisit. Venæ vero ita firmiter invicem adhæsere, ut distrahi nullo conatu potuerint, nimirum signaculum, quod super brachium vivens posuerat, mortuus constanter retinuit, et crucem, quam vivens tulerat, ne quidem in morte deponere voluit ; mansit autem per dies tres in defuncti cubiculo talis, ac tam suavis odoris fragrantia, qualem nulla aromata, floresque in nostra mortalitate referre, nedum valent exæquare. JO. BAPT. ROSSI, in *Triumpho div. grat.*, p. LIV, c. XVIII.

Maria Maldonata alias de Purificatione dicta, hora mortis suæ imminente, crucifixi iconem manu accipiens, Christum enixius orare instituit, ut gutta una pretiosi sanguinis sui tanta copia e confosso latere profusi os suum, labiaque reficeret ; siti namque ardenti torrebatur, cum ecce in conspectu omnium Christus avulsis de cruce manibus virginem amplexus perfossum latus ori illis applicuit, sic unde expleturus, quod ipsa ante guttam fieri desiderarat : quo divinæ benignitatis habito testimonio, læta expiravit, subsecuta cœli musica, suavissimoque per totum cubiculum odore diffuso. LOPEZ, t. IV, l. I, c. IV.

Coloniæ Nicolaus Luillerius S. J. Novitius dimittendi sui, ac ad nutum obedienter omnia faciendi virtute præcellens, æger tandem ad mortem, a qua ad vitam translatus est, cum doloribus eximie exerceretur a Deo, ab eodem ad illos ferendos, etiam robur ac-

cepit, notabili plane ad crucem ferendam invitamento. Visus est, inquit, Sachinus, sibi videre Christum Dominum prægrandi cruce oneratum, cujus ille vestigia minori cruce, majori tamen molestia sectaretur. Verum cum aliquando vidisset Dominum gravi sub pondere labentem, et commiseratus vellet in oneris ejus partem succedere, severo ad eum vultu conversus Jesu: Qui, inquit, magna, et aliena feras, qui tua eaque leviora non potes? Hac voce miro amore succensus quam plurima tolerandi, relicto sociis illustri excelsi pectoris exemplo, ad Idus Julias brevem cruciatum cum æterna jucunditate mutavit. NADASI, in *Pret. cog. mor.*, c. ix, p. 1.

S. Joannes Cardim physicæ studiosus 30 ætatis anno vitam cum æterna commutavit, Bracharæ in Lusitania. Huic ægro, et morienti pulcherrima fuit occupatio crucifixus. Dissolvi cum desideraret facilesque sibi cum Deo fore rationes audiret: Ah duram, aiebat, sententiam, reddere Deo rationem; verumtamen misericors est, et cruciatuum mea causa susceptorum recordabitur. Mox extremis migrantium sacris rite munitus, inter inundantes lacrymis pietatis æstus, etiam eos, qui aderant spectaculo ad lacrymas permovit, et a Rectore serio petiit, nudus humi abjectus emori, et mortuus in fimetum abjici ad sepulturam. Mirum illud et prodigio par visum, quod narrat ejus vita: Ægro supremum divina vulnera suavitate, ipsi Christi Domini signum refixis manibus ac pedibus, ita se Joanni morienti ultro iniecit, ut famulum amplecti suum, et ejus colligere velle inter postremos anhelitus animam videretur, et ad mirabilitatem intendit, quod immotis in ipsa cruce claviculis, vix ægre quiverit, iis rursum inseri sacrum simulacrum. In ipso ergo crucifixi osculo placidam animam, quasi e corpore in Jesu vulnera immigrantem, et ab obvio Jesu amplexu exceptam, reliquit. NADASI, n. 2.

Martino Tuo suavissimæ ac promptissimæ obedientiæ juveni, in Alenconiensi collegio in acerrima morbi vi, seu a mente aberraret seu sibi constaret. ultimum solatium fuit crucifixus osculis honoratus. Neque muta fuere oscula, sed plena Deo, hæc verba repeteret: Meus triumphus! et iterum osculabatur: Meus triumphus! iterum oscula, et verba eadem repetebat, et inter hæc felix mors. *IB.*, n. 13.

P. Joannes Comblet Hesdinii feria sexta,

et fere qua Christus hora moriens, illud in ore frequenter habuit: Cum crucifixo vixi, cum crucifixo moriar.

Spiritum suum ante mortem Deo commendare.

Ita Christus exemplo prævit, dicens: « Pater in manus tuas commendo spiritum meum. »

Imitatus Christum est S. Stephanus sub ipsius vitæ exitum dicens: « Domine Jesu suscipe spiritum meum. » *LUC.* xxiii, 46. Quasi diceret, ait S. Augustinus: « Fecisti me victorem, recipe me in triumphum; illi persequuntur, tu suscipe; illi ejiciunt, tu intromitte: dic spiritu meo: intra in gaudium Domini tui. »

S. Dionysius Areopagita jam senior ac grandævus annos numerans, decem supra centum post vincula, verbera, flammæ, Christiana fortitudine toleratas in crucem actus, dum cruce gravius sensisset deponi de cruce, tandem ad gladium damnatus, jamjam ictum excepturus hæc protulit: Ultimum verbum Domini mei in cruce sit, et mihi ultimum in hac luce: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. *SEGERUS* in *Chron.*

S. Basilius, cum vitam suam per regiam crucis viam ad terminum perductam cernebat, ut extremis illam crucifixi verbis signaret, præclaris monitis ad omnem pietatem hortatus esset, magno affectu illud Christi ad Christum subjunxit: « In manus tuas commendo spiritum meum. » Et una cum verbis animam lætus ad crucifixum Dominum transmisit. *S. GREG. NAZ.*, or. 20.

Paulus Justinianus Camaldulensis, cum ad extremam vitæ suæ horam devenisset: « Adesto jam, inquit, mihi, o bone Jesu, unica spes mea, cui soli vixi, cui uni morior, et suscipe in misericordia tua spiritum meum, quem in manus tuas commendo. quia tu redemisti me, Domine Deus veritatis; » quibus dictis, requievit in pace. *Hist. Eremitica*, l. III, c. xvi.

Petrus Urseolus, cum Venetiarum Dux esset, relicto Ducatu ad S. Romualdum confugiens, monachi habitum ab eo accepit, sub quo dum Creatori sui fideliter deservisset, tandem hora nona, qua Dominus expiravit ejusdem verba ingeminans: « In manus tuas Domine commendo spiritum meum, » ad eundem migravit. *IBID.*

Ferdinandus laudatissimæ ille Castellæ, et Legionis Rex, morti cœperat esse vicinior, cum præsentibus, lectumque Regium circumstantibus Regni Proceribus, ad Dominum conversus : « Tua est, inquit, potestas, Domine, tuum est regnum, tu es supra omnes Reges, imperio tuo regna cœlestia ac terrestria subduntur. Regnum, quod a te accepi, quamdiu placuit voluntati tuæ, rexi, nunc ecce id reddo tibi, tantum animam meam de voragine interitus ereptam, ut ad te suspicias, rogo; in manus tuas, Domine commendo spiritum meum. » LUCAS TUDENSIS.

S. Martha simul ac tempus illud advenisse cognovit, quod vicissim ab illo in cœlestem domum excipienda erat, in pavimento cineribus adpersum, impluviumque e quo cœlum contemplari posset, voluit deponi, atque hic sibi manu crucem tenenti sacram passi Domini historiam prælegi jusserit, quam S. Lucas conscripsit. Ventum erat ad ea verba, quæ Christo postrema fuerunt : Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, nec plura expectavit, sed ipsa suum Domino resignavit. *Vita.*

B. Kunegundis Virgo Veromatiensis in agone posita, jam sacro Dominici corporis percepto viatico, ex cilicio ac cinere caput erigens : En adsum, inquiebat, Christe, ancilla tua, veni obsecro, Rex piissime, et me benigne suscipe; inter quæ odore suavissimo illic diffuso, et clarissimo lumine superveniente, sancta anima in cœlum evolavit. SURIUS, t. IV.

Margarita virgo Hungarica sanctissimis munita sacramentis, ubi ad extremam diem, qua se morituram prædixerat, horam pervenisset, Psalm. trigesimum decantare cœpit : In te Domine speravi, etc., cumque ad eum versum devenisset : « In manus tuas commendo spiritum meum, » felicem in cœlum animam transmisit. Id., t. I.

Fuit Valentiniani anno hujus sæculi vigesimo octavo mulier pia, in obeundis Christi patientis stationibus, dum per valetudinem licebat, plurimum exercitata, quæ cum lecto jam affixa paulatim ad mortem tenderet, quod pedibus nequibat, mente explere studebat : contigit autem die illa, quæ ei suprema fuit, dum solitum urgeret officium, jamque ad Calvariæ montem cogitatione constitisset, in hæc verba linguam laxasse : « Huc ergo pervenimus, ubi Servator meus vitam pro me in cruce posuit,

adoremus hanc crucem, et si fas est, in ea Domino commoriamur; tibi ergo Domine Jesu commendo spiritum meum. » In quibus verbis pie obdormivit in Domino.

Derelictum a suis vita excedere.

Ita Christus obiit, ut verba illa indicant : Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? MATT., c. XXVII, 46. Hinc S. Bernardus dicebat : « Habemus Christum a patre nascentem, in patre cubantem, cum patre sedentem, pro patre stantem, sub patre pendentem, sine patre quodammodo morientem. »

Alexius ipsa nuptiarum nocte elapsus Edessam aufugit, ibique inter mendicabula tamdiu latuit, dum ab effigie Deiparæ proditus, Romam rediit, in patria domo inops, desertusque moriturus, ubi cum e tanta hæreditate vix ultimum angelum impetrasset, ac septemdecim ipsos annos gravia multa a servis patiens, jam pugnis contusus, jam sordidus perfusus, transegisset, mors tandem siparium reduxit; mortuum domestici ignorabant, et vos humana major, Romanum Pontificem, et Imperatorem ad mortuum excivit : Ita qui deseri in morte sustinet, a morte ab omnibus celebratur. METAPHOR.

Alexio nec vitæ ratione, nec mortis genere Joannes absimilis fuit, quem Græci Calybitam a tugurio, quod illi vocant appellare consueverunt. Hic ille est, qui sub mendici specie ad parentes ignotus divertit, tantæque filius familiæ, vix male sartam, tectamque in vestibulo ædium suarum casulam impetravit, in qua cum tres ille annos latuisset, ad superum palatia invitatus accersiri fecit familiæ præfectum, rogans eum, ut dominam vel tantillo tempore ad se dignetur accersere. Abiit ille, et : nuntiavit dominæ suæ, quod a Joanne accepterat, sed abnuvit illa ad eum accedere, quæ nec aspicere se posse affirmabat; institit Joannes, et ante mortem, quam imminenti e proximo expectabat, rogat, ni sero pœnituisse velit, accedat. Præcepit tandem pueris suis pauperem illum ad se adferrent. Contectus igitur, adeo ut vix agnosci posset ad dominam latus est, tum ille : Merces tua, inquit, domina, completa est : pensabit Deus, quod minimo fecisti : mox præsentem jurejurando adigit, velit, jubeat, in pannuceis suis se tu-

mulari, dein sanctum Evangelii librum, quem puer ab ea dono acceperat, in manus tradit, atque ita oculos illi aperit, et ipse suos claudit. FERRAR., in *Catal.*

B. Juniperus die quadam cum fratribus colloquens, dum inter se de morte confabulantur, quid super hac re sentiret ipse, non obscure monstravit. Dicebat eorum aliquis: Frequenter a Domino flagito, ut hanc mihi gratiam præstare dignetur, ne extra claustra moriar, sed Christiano ritu sepeliar cum fratribus, qui morienti consilio, et precibus assistant: tunc statim subjunxit Juniperus: Ego cuperem, ut multi essent fratres qui pro me orarent, attamen ita despicabiliter mori vellem, ut non esset, qui mortuo parentaret, imo ita foetere mallet, quod nullus prope accedere auderet, nec funus pararet, sed tanquam rem abominabilem, et immundam in sterquilinum projicerent, volucris coeli escam futurum, neque enim in vita, sed neque post mortem homini vili, et indigno honorem ullum vellem attribui.

Maria Aurillotia restauratrix Ordinis Carmelitarum, dum forte Parthenonis Antistita in eum sermonem venisset, quo de certo mortis genere præoptando disceptabatur, cum statim pro ea, qua plurimum excelebat animi sui demissione, nihil se in morte singulare aut petere aut desiderare velle affirmavit; si quid tamen sperari possit, optare se eo modo ex hac vita decedere, quo B. P. Franciscus Xaverius scribitur decessisse, videlicet desertus ab omnibus, ac cunctis rebus destitutus, quæ vel solatio, vel subsidio morienti esse possent. Utinam, inquebat, magno huic Orientis Apostolo, qui Ducis sui ac Domini vestigia proprius est imitatus, vel in morte queam assimilari! ad ultimas devenerat terrarum oras, certus progredi, donec eum vel terra ipsa, vel vita deficeret: sed hæc prior deficere visa est, in deserto peregrini maris littore, in quod ægrotum epibatæ exposuerant, rerum omnium egenus jacebat, nullus, qui dolori medicinam faceret, qui animo solatium adderet, inveniebatur, solo numinis auxilio fretus, sola ejus ope sustentabatur, hoc ego mortis genus omnibus prætulim, pluris omnibus æstimarim. Antistita hæc audiens, stupere vehementer, nec satis intelligere, quomodo ea potissimum hora, qua vel maxime juvandus est homo, humano quis solatio, auxilioque destitui velit. Sed alio

collustrabatur lumine. Maria, quo clare ac dilucide perspiciebat, quantum in pura illa sufferentia bonum consisteret, unde fiebat, ut sine ulla relaxatione, quæ ex humano subsidio oriri solet, pati, idque non corpore solum deserto, sed, et spiritu vehementissime desideraret, illis etiam in rebus, quibus bonæ subinde animæ, quam maxime sibi cupiunt esse consultum. Nec minus quam desideraverat, consecuta fuit; nam eodem illo tempore supra mala plurima, quibus valetudo ejus tentabatur magna quadam ariditate mentis ac spiritus affligi cœpit, qua præcipue ab actuali unione cum Deo se præpediri sentiebat. Solent plurimi, etiam in virtutum palæstra exercitissimi hoc rei eventu non parum turbari; non tamen Maria, quæ tanta animi sui libertate, atque indifferente habitu hæc omnia sufferabat, ut a laude Dei non cessaret unquam, benedicens Dominum omni tempore cum Propheta, ac præludens illi, quam tantopere flagitabat Christi exemplo, ejusque servi Xaverii, supremo vitæ tempore, omnium destitutione.

Fuit et in hac disciplina non male quondam versata B. Virgo Aleydis, ex Cisterciensium familia sanctimonialis, quam ubi tristissima quædam elephantiasis invasisset, necesse fuit, a cæterarum convictu ac societate separare; sequestrata igitur atque in angulum quemdam cœnobii migrare jussa, ubi sola deinceps viveret, aut lenta potius morte consumeretur, gravissima tristitia affligi visa est: se mox Christi Sponsi ducis sui præsidio animos resumens, derelictionem hanc amare eamque præ suavissima mundi totius societate, etiam cum pari salutis suæ profectu, æstimare cœpit. Et placuisse Numini visa pietas fuit, Christum suum in cruce pendulum ab omnibus similiter desertum videre, ac conspiciere velle cœperat Aleydis, cum ecce, qui amantium atque imitantium se facere voluntates solet, visendum se illi offerre dignatus est, atque explicate ostendere, quid ejus causa olim esset perpessus, quo illa tantopere recreata fuit, ut ad extremum usque constantissime perseverarit. *Historia Ord.*

Testamento legitime, pieque condito decedere.

Etiam hic exemplo prævisse Christum (saltem hic de testamento minus stricte ac-

cepto sit sermo) testatus est S. Ambrosius dicens : Auctor pietatis Christus testamentum condidit, singulis pietatis opera distribuens : Apostolis persecutionem, Judæis corpus, Patri Spiritum, Virgini paranymphum, latroni paradisum, peccatori infernum, Christianis pœnitentibus crucem. Hinc S. Augustinus prudenter : Fac, ait, testamentum, dum sanus es, nam si expectaveris infirmitatem, omnino minis, vel blandimentis duceris, quo tu non vis. S. AUG., s. 45. Nam, ut S. Gregorius asserit, tutior est via, ut bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse dum vivit per se : beatius quippe est liberum exire, quam per vincula libertatem expectare. Unde non pauci hoc consilium sunt secuti. S. GREG., l. IV, *Dial.*, c. LVIII.

Dagobertus Francorum Rex salutis animæ suæ invigilans, sana mente, sanoque consilio convocatis filiis, et turba amicorum, generale indixit placitum, in quo per testamentum filios suos Reges constituit, sed primo loco pro remedio animæ suæ, omnes regni sui Basilicas Sanctorum famosas villarum donatione hæredes fecit, rogans, et obtestans per terribile Christi Nomen, memoriam sui in illis Ecclesiis, tribus in hebdomade diebus fieri, et pro animæ suæ remedio sacrificium offerri salutare. AMMONIUS, l. IV, c. XXX.

S. Carolus Borromæus, cum se anno 1576, ad succurrendum peste contractis accingeret, testamentum condere voluit, quo Missæ sacrificia mille ad animæ suæ salutem offerri, tria mortuorum officia a Clero persolvi, et annum sacrum unum fieri mandavit. Cereos circa funus accendi sex, nec plures, corpus suum loco humili ante gradus summi chori sepeliri jussit. Ecclesiæ suæ argenteam supellectilem, et vestiaria altaris ornamenta, collegio autem Canoniorum Bibliothecam legavit. Amicis ac propinquis, quorum neminem indigentem habebat, præter imagines quasdam pias, nihil. De cætero, præter legata quædam pia hæredes suos Christi pauperes scripsit, quos Mediolani in magno nosocomio degere, aliisque sciebat. LYREUS, *Doct.*, v.

Civis quidam Arelatensis, cum hærede necessario careret, ad extrema deveniens testamentum condidit, quo mobilium, et immobilium suorum hæredem statuebat animam suam. Proximi amici testamentum hoc inofficiosum proclamarunt, et irritum,

sibique omnia vindicare conabantur. Ad judices devoluta res est, dataque sententia, valere testamentum, ac recte hominem egisse, animamque ejus per manus pauperum adire posse ac debere possessionem legatorum; omnibus itaque divitiis fundatum est hospitale, quod modo in urbe superest, atque animæ illius censum precum suarum persolvit. IBIDEM.

B. Elisabeth Hungariæ Regis filia, Turingiæ Princeps, cum pridie, quam decederet, culpas integerrime confessa, Christum in pauperibus hæredem testamento reliquit, vilem dumtaxat excipiens tunicam, in qua sepeliri corpus suum mandavit. MARC ULYSIP., in *Chron.*

MISCELLANEA.

Unctio extrema Spiritualis.

P. Wolffgangus Gravenegg, quotidie cubitum concessurus, vespertina die totius expiatione, veluti sacro quodam extremæ unctionis imitamento usus, in mortuali expirantium situ tantisper supinus, crucem fronti, oculis, auribus aliisque de more illius Sacramenti sensibus impressit, additis accommodatis ad singulos sensus verbis. Verum ne tantum externorum sensuum expiatione suam circumscriberet pietatem, frontem cruce muniens internos sensus expiavit in hæc verba : Per istam sanctam crucem, et suam piissimam misericordiam indulgeat mihi Dominus, quicquid memoria intellectu, voluntate, cogitatione deliqui. Tum ad sensus reliquos accommodata cuivis verborum formula expiandos progrediebatur quotidie providus æternitatis, quam per magna ingentis, ac pretiosis hæroicarum virtutum actibus conditæ patientiæ documenta est ingressus. NADASI, *Pret. cognit.*, c. IV, n. 3.

Confessio frequens in morbo.

Orepesæ moriens P. Alphonsus Guillelmus narrabat beneficia Dei Matris, cujus opere servatus esset in mari, ne in Anglos piratas incideret, solatio illi fuit, quod moretur ipso Dei Matris die. De illo sic annuæ : Magna lætitia mortis nuntium excepit, Deo

grates agens, quod in Societate moreretur. Peracta igitur totius vitæ confessione, ipse die purificationi Virginis sacro decessit, cum, et in morbo, et antequam in morbum indiceret, quotidie his confiteri ei solemne esset. Ib., c. x, n. 25.

SS. Angelorum præsidium expetitur.

P. Recupitus refert, se cum aliis multis Religiosis adfuisse morti cujusdam, ut ille loquitur, boni servi Dei (an de Societate ille fuerit non explicat) qui porrectum sibi ad osculum crucifixum osculari noluit, et aliis, Jesu ac Maria sacra nomina suggerentibus turbato vultu diabolus nominavit. Quæ res merito terrore concussit omnes, donec manifeste e signis certis collegere, illum dæmone nominato indicare voluisse, quod a dæmone prohiberetur, ne posset crucifixum osculari, et Jesum ac Mariam pronunciare. Quocirca omnis illa religiosa corona in genua procumbens his petiit: S. Michael ora pro eo; S. Michael ora pro eo; ad quæ dæmon confestim evanuit, et æger facie serena crucifixum sæpius osculatus, sancta Jesu et Maria nomina in ore habens, felicem spiritum dedit. Fere simile huic est, id quod ii retulere, qui adfuere cuidam ægro nostro crucifixum, ut sibi admoveretur, annuenti, sed eundem ori admotum postea non semel conspuenti. Hic nostris, ob rem inexpectatam, admiratione, terroreque suspensis, ac ex ægro petentibus, ecquid hoc esset? respondit voce, qua potuit, cupere se crucifixum osculo venerari, sed ait, quoties mihi illum ori admovetis, toties dæmon manum suam crucifixum inter ac os meum interjicit, ut imprimendum crucifixo a me osculum ipse accipiat. Atque illam ego manum conspuo, quam ille mihi præbet, invitatque ad osculum: non vero crucifixum meum Jesum, quem vos mihi optato porrigitis. Quocirca nostris flagranter omnibus pro ægro in preces effusis, discessit ille animarum hostis: et æger crucifixi sacram imaginem, citra impedimentum est osculatus. En quam insidiosus tunc adest Angelus tenebrarum! Contra hunc ergo Angeli lucis ab ægro, atque a sanis pro ægro advocandi. In gaudio, inquit, laudatus initio Simeon, et exultatione cum sanctis proficiscitur anima (quando cedit a

corpore) et Angelis victoriæ hymnos concinentibus Deo, nec non eam Servatori Christo, et gloriæ Regi offerentibus, ipsumque cum ea simul adorantibus, cum universo cœlesti exercitu in quietis locum perducitur, in gaudium ineffabile, in lumen perpetuum, ubi non est mœror, nec gemitus, neque fletus, neque anxietas, sed vita immortalis, et perennis lætitia cum omnibus Sanctis acceptissimis Deo in regno cœlorum. Ib., c. xiii, n. 9.

P. Emmanuelis de Lis mortem fuisse mortem hominis virtutis plane admirandæ, aiunt Goanæ annuæ. Hic in ipso mortis agone ea signa dedit, quæ, et acre cum inferno hoste certamen, et ingentem animi fiduciam indicarent. Nam, et S. Michael sibi contenta voce advocavit, et quod de S. Martino legitur, intrepido animo, et constanti voce, humani generis hostem increpitum ab se abegit: « Quid, inquit, quæris phantasma infernale? Non habes potestatem in me, mediante sanguine Jesu Christi. » Ad memoriam vero B. P. Ignatii intermortuis vocibus significavit, se mirifice recreari aspectu, quo mox fruiturus erat beatissimæ illius animæ. Quærunt nos, et operam tunc intendunt, quam maxime rebelles ne fidelem fidelium Angelorum manum opponat animus. Possunt isti, et volunt nos juvare, Deum vident, et nos in Deo, ac propter Deum amant: nec minus periti, et accurati sunt in nobis quærendis, quam dæmones in perdendis. Imo plus possunt voluntque pro nobis Angeli, quam dæmones contra nos. Ib., n. 4.

Omnium Sanctorum invocatio.

Alphonsus Rodriquez notum, et sacrum coadjutorum Christo militantium legioni exemplum, Deiparæ, ac Sanctorum omnium cultor fuit quam maximus. In 24 horas Sanctos distribute collocarat, certosque ex omnibus selegerat, in quorum custodiam diei totius omnes et singulas 24 horas daret: atque impetrandam in singulas horas illorum opem, certis precibus utebatur, in beatum cœlitum cœtum aliquando inter orandum avocatus, ibique cum illis adeo familiariter versatus est, ut illos nosset, quasi ea in urbe Sanctorum natus, aut a primis annis fuisset educatus. Sub mortem,

peractis omnibus, qui itineri illi sacratissime adorando rite usurpantur, post accerimos corporis cruciatus, et animi turbamenta, triduo ultimo suavissima in malacia quiete pacis jacuit, animo jam in cœlum absconditus, qui animæ migraturæ quasi locum parabat. Totus in amabili silentio, vultu venerationis pleno, in pace in idipsum quiescebat, ultimo octobris, et vitæ, die cruciatibus iterum reducibus solo Jesu nomine obviam ibat, solatiis plenus. Ita dolorum ac vitæ finem invenit, quasi in cœli limine constitutus, in vigilia diem Sanctorum omnium. Alphonsum sibi jam olim devotum, ac notum excipientium præcedente, festum ipsum cum ipsa civium Beatorum Societate triumphante celebraturus. *IB.*, c. xxxiv, n. 4.

P. Cosmas Alemanus, ut apud universam cœli Rempublicam se redderet gratiosum, ac suavi precum impendio, sibi opem illorum pro morte quasi emeret, collecto ex omni vetustatis bibliothecarumque memoria Sanctorum omnium, quot essent catalogo, innumerabilem illum numerum, quo potuit, numero secutus certe, non assecutus, effecit, ut neminem, quoad sciret, ex universa cœlitum panegyri præterierit, cujus honori non unam ut minimum Dominicam, et Angelicam orationem dixisset, ut supremæ necessitati suæ auxiliarem manum a S. P. Q. cœlesti contra inferos pararet. Morbus illi omni virtute varie cumulatus, utpote, quem ille e Deo multis precibus poposcerit, ad eminentissimos virtutum actus animum surrigens continenter illud veluti dolorum laxamentum ore hilari versabat: Benedictus Deus; laudetur Deus; idque usque ad mortem, quam oppetiit Mediolani. *IB.*, n. 5.

P. Nicolaus Gaudanus magna, et spectabili virtute vir, ad consideratam tremendi judicis justitiam sub morte tremens, P. Costero, et aliis, qui aderant, solatia suggerentibus in hæc verba erupit: Traiectus quidem nobis restat terribilis: sed vos, o Apostoli Domini, vos, o Martyrum agmina, vos Confessorum, ac Virginum candidatarum turmæ, poteritis vestris precibus imbecillem animam ex mari tam turbulento in cœlestem portum transvehere, poteritis sane Dei clementia. Mox mysteriorum munimentis exhilaratus, blanda morte, ac veluti subridens, in vitam immortalem solutus est Lovanii.

Cerei, et Reliquiarum sacrarum usus.

P. Lucas Crasovius primus et Polonis PP. in Societatem admissus, primus eorumdem, cessit e vita. Hic accepto imminentis mortis nuntio, conscientia expiata, reliquisque præmissis, morti jam proximus, eas, quæ Romano in collegio typis datæ sunt, patientis Christi imagines, accenso sacro morientium cereo sibi præ oculis collocavit, illius instar cerei in divinis obsequiis arden- do consumi desiderans, et illis aspiciendis alto cum silentio per quartam horæ partem attente, ac gemens, atque suspirans est immoratus. Mox migrantium preces e Breviario ipse indicans, eas recitari jussit, singulisque respondit, in mortem lenem deinde suaviter resolutus. *IB.*, c. xii, n. 3.

P. Gonzalus de Medretos morti proximum ubi advertit se, advocatis Patribus, et cereo sacro accendi jusso, Credo in Deum Patrem, et reliqua Symboli dixit, fidem professus. Tum, in hac, inquiebat, fide institutus sum, in hac vixi, in hac morior, testorque, si forte aliud in extremo agone excidat mihi, jam nunc indictum, et irritum velle; et prehensio generose ardente cereo: et lumen hoc, inquit, oculos illuminat corporis, sic ego credo a Domino Jesu illuminari omnem venientem in hunc mundum, quia ipse lumen verum, et æternum est. Dixit hæc: et plura inflammato sensu addidit, ac demum Sacramentis, acceptis, animam dedit, Sanctorum Reliquiæ deliciæ pietatis.

Formulam sodalium aut votorum renovare.

P. Adrianus Pleunius Brugis moriens, optavit ut sibi in extremis posito formula votorum, et formula qua se B. V. sodales dedicant, legeretur. *IB.*, c. x, n. 27.

Voluntatis resignatio.

Hoc fecit morti se accingens Dux noster Jesus, tertio in terram, et in hæc verba effusus: Pater, non sicut ego volo, sed sicut tu; Pater mi, fiat voluntas tua: Non quod ego volo, sed quod tu; Non mea voluntas, sed tua fiat. Fecit id vitæ ac mortis immaculatæ adolescens Carolus Casarius Bono-

niensis, qui innocentiam suam morte innocentium coronavit. Totus ille a Deo, et Dei vices gerente conscientia suæ arbitro pendebat, sanguinem cum spueret, febri etiam urebatur, usque dum sensim iret in cineres. Quicquid fractæ a tot sanguinis egesti libris vires, quicquid sitis acerrima, quicquid medicina, atque alia morbo circumstare solent, affligerent, Carolus in Dei corde, velut in Olympo voluntatis Dei sedebat quietus, nil petens, nil recusans. Indicatam sibi Dei voluntatem adeo adorabat, ut, si forte in lecto sese verteret, si quies imperaretur, eo se modo relinqueret, in quo a voce imperantis reperiebatur. Ad vicina mortis nuntiata nomen adeo se in Dei ita volentis amplexum projecit, ut Patri mortis nuntio cum singulari tenerrimæ hilaritatis significatione dixerit, ut Hymnum : « Veni sancte Spiritus, et emitte cœlitus lucis tuæ radium, etc. » inciperet; incipientem, ei præeuntem secutus Carolus, finitum cum Patre Hymnum a capite ipse iterum ex integro repetiit, effusa quadam animi corpori vale dulcissimum facientis exultatione. Ubi crucifixum amplexu stringebat, ibat nunc in oscula, ut abeunti morientis Jesu voluntati, et animæ abeuntem animam alligaret : jam illum pectori, jam cordi, nunc humero, nunc vero capiti imponebat, inter verba ignea, et gestus illos, quales illorum esse solent, qui aguntur a Deo. Pauculis ante mortem horis affirmavit semel, atque iterum, et meditata bene sententia, magno plane auxilio sibi fuisse in via Spiritus, hoc propositum ardentem, et crebrius innovasse, cordique penitus insculptum semper circumtulisse : « Volo, volo, divinam voluntatem semper in me perfectissime adimpleri. » Spiritum, aiebat, omnem obedientiam, devotionem, omnia denique virtutis nomina, et res ipsas collectas reperiri in una, unicaque Dei voluntate quam exactissime, et perfectissime adimplenda. Addebat se, ut faceret quod vult Deus, libenter in purgantibus flammis usque ad supremum iudicii diem, et si ita lubeat in æternum, quam lubentissime passurum, si Deus ita vellet, id quod iterum affirmate repetiit, facturum se amore Dei et voluntatis illius adimplendæ gratia libentissime, seque aiebat probe advertere, quid, quantumve dixisset. De illius virtute, quam e voluntatis suæ cum divina consensione hausit 140, personæ atque has inter Sacerdotes quadragenis plures, eximium plane

testimonium dedere, seque nonnulli divinitus monitos ac permotos affirmavere, ad eximiam de Caroli meritis, gratia, gloria opinionem concipiendam, aut conservandam. *IBID.*, cap. VII, n. 1.

Joannis Ximenii, Coadjutoris, sub mortem interrogati, num abire vellet in cœlum, hæc vox fuit : Nihil volo, nisi quod Domino pridie spocondi, ut sanctissima ejus voluntas perfecte fiat. Bene dixit : « nam melior est misericordia tua super vitas. » Et : Vita in voluntate ejus. » *IB.*, n. 2.

ALIÆ INDUSTRIÆ.

« Cultus sincerus et constans Passionis Christi, » quod medium singulariter efficax expertus est Conversus ille, de quo Cæsarius in hunc modum scribit : Ante hoc quadriennium, cum Prior quidam de Ordine Regularium in quadam corte Monasterii sui hospites collegisset, et jam mensa esset præparata, ipse tanto sopore cœpit affici, ut nisi ocus dormiret, moreretur. Qui cum in lecto se reclinasset, mox quidam ejus Conversus, qui alteri grangiæ præerat, dormitanti adfuit, dicens : Domine, cum licentia vestra vado. Et ille : Quo vadis? Respondit Conversus; ad Deum vado, quia mortuus sum in hac hora. Et Prior : cum multi perfecti viri transeant per purgatorium, quid est, quia tu tam absolute dicis, te statim iturum ad Deum? Ad quod ille respondit : Habebam consuetudinem, ut quoties transirem coram Crucifixo, hanc dicerem orationem : Domine per illam amaritudinem, quam sustinuisti propter me in cruce, maxime quando anima tua egressa est de corpore tuo, miserere animæ meæ in egressu suo. Et exaudivit Dominus orationem meam, meique misertus est. Et dixit Prior : Quomodo fuit tibi morienti? Respondit : Videbatur mihi in agonia, quod totius mundus esset lapis unus, et premeret pectus meum. *CÆSARIUS*, l. XII, c. XI.

« Cultus sanctorum vulnerum, » quod medium adhibuit Alquirinus, de quo Annales Cistercienses sic loquuntur : Fuit in Cœnobio Clarevallensi Monachus quidam, professioni suæ morum integritate concordans, Alquirinus nomine, vir Religiosus atque spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestitu, et durus admodum castigator

corporis. Ita namque circumcisis, ac temperatus erat in his, quæ ad usum corporis pertinere videbantur, ut omni voluptate, et vanitate depulsa, ipsis necessariis, etiam parcissime uteretur, licet occasio certum limitem excedendi se ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicinæ. Et quamvis Magnates, et nobiles terræ operam ejus incessanter expectarent, et invitum, et renitentem per diversa loca distraherent, ipse tamen super egenos, et pauperes intelligens, magis omnimodam eorum curationi sollicitudinem impendebat. Nec modo ipsorum ægritudines, livoresque curabat; sed, et languentium putridas carnes, et sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter propriis manibus contrectabat, ut Christi vulnera fovere putaretur. Et vere sic erat. Unde et ipse Dominus famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, et ad opus Monasterii hujus mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice vidit hujusmodi visionem Clarevalle. In primis audivit quemdam præcursorem cœlestem preconia voce clamantem, et dicentem : Ecce Jesus Christus venit, surgite, occurrите cito obviam Salvatori. Cumque omnes certatim ad videndum Dominum properarent, tunc, et ipse occurrit, et stetit in ostio claustrī, per quod venturus esse sperabatur. Itaque, ingrediente Domino accessit, et adoravit eum, flagitans, ut acciperet benedictionem, et misericordiam a Deo salutari suo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, et miro pietatis affectu compatiebatur ei. Siquidem apparebat ei, tamquam dolens atque infirmus, confixus clavis, et lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita ut sanguis ubertim de plagis recentibus emanaret. Porro ipse Dominus linteolos mundos, quasi corporalia tenens, eisdem vulneribus imprimebat, et cruore detergo, in terram projiciebat, quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa devotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ, in sinu suo repositos conservabat. His, et hujusmodi revelationibus frequenter a Domino recreatus, non cessavit usque in finem operari bonum ad omnes, maxime autem ad peregrinos, et pauperes ægrotantes. Quam vero rigidus in pœnitentia servanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparebat, quod, cum indigentibus cunctis cum fervore charitatis operam impenderet,

se solum in hujusmodi cura excipiebat; licet enim valetudinarius esset, et debilis corpore, numquam tamen acquievit carnalem sibi impendere medicinam, et totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec posse Monachum spirituales a Domino consolationes percipere, qui circa consolatunculas carnis suæ tenere sollicitus, gustare, et videre negligit, quam suavis est Dominus. Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cum jam tempus instaret, quo pro laboribus, et sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet, infirmitate correptus ad extrema pervenit. Cumque venerabilis Abbas ad eum gratia visitationis venisset, quæsivit ab eo quid ageret, vel quomodo se haberet. Ille vero respondit : Bene, charissime Pater, bene omnino mecum agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quid ergo (inquit) corporalem molestiam ægre non toleras et mortis angustias non formidas? Ego, inquit, omnia tranquilla, omnia læta considero, quia jam præventus sum a Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem a corde, et omnem pene dolorem a corpore tulit. Respondens itaque Abbas, dixit ei : Obsecro te, dilecte mi frater, ut propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostram, si tibi divinitus est aliquid revelatum. Tunc ait ille : Modo antequam huc intrastis, apparuit mihi misero, et indigno Dominus Jesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuens, ac signa beatissimæ passionis suæ ostendens, ait : « Ecce peccata tua deleta sunt a facie mea, veni ergo securus, veni, et vide, et deosculare vulnera mea, quæ tantum dilexisti, et toties confovisti. Tali ergo promissione firmatus mori non timeo, quia posita est hæc spes mea in sinu meo. Et scitote, quia proxima nocte, ante vigiliam B. Martini migraturus sum, dum opus Dei celebrabitur in Ecclesia; » et tali hora defunctus est. Jo. MAGIOR., *spec. ixem.*, dist. iv, ex. 33.

« Cultum cœlitum, » uti de Eusebio Cyrillus scribit in hæc verba : « Adveniente die, quo venerabilis Eusebius migraturum se sciret, tertio die præeunte languore febrium concussus valide, super terram nudam, Magistri sui Hieronymi non immemor, se nudum fecit deferri a fratribus, admonens, fratres singulos in proposito permanere.

Demum saccum, quo gloriosus induebatur Hieronymus, deferri fecit, et super se poni; ordinavitque se nudum, instar gloriosi Magistri, extra Ecclesiam (in quæ jacebat S. Hieronymi cadaver) sepeliri. Post hæc, Communionem accepta, se Domino et glorioso Hieronymo commendavit, et sic per triduum locutione, corporalique visione privatus, circumstantibus fratribus Psalterium Passiones Domini, et alia legentibus, jacuit. Die autem mortis, duabus fere horis ante beatæ animæ exitum, cœpit venerabilis Eusebius tam horribiles actus agere, ut circumstantes Monachi velut amentes jacerent in terra; nam quandoque, transversis oculis, junctis manibus, facie terribili, diraque voce clamabat : Non faciam, non faciam, mentiris. Post hoc, faciem in terram, quantum poterat firmans, clamabat : Adjuvate me, fratres, ne peream; Monachi autem flentes, ac tremantes interrogabant eum : Quid habes, Pater? Quibus ille : Non videtis dæmonum agmina, quæ me debellare cupiunt? At illi : Quid te facturum volebant, cum diceres : Non faciam, non faciam? Et ille : Conantur, ait, ut blasphemus inveniar, et ideo sic clamabam. Tunc illi : Quare faciem abscondebas in terra? Ne, ait, aspectum eorum viderem tam terribilem, quod omnes pœnæ nihil sunt respectu illius. Inter hæc verba actus priores reiterans, sic ad extrema devenit. Fratres autem pavidi et stupentes stabant veluti mortui, nescientes, quid facerent. Ad extremam autem horam venienti gloriosus eidem Hieronymus apparuit confortans eum; ad cujus adventum perterrita dæmonum turba illa evanuit. Et viderunt Hieronymum Monachi quidam. Alii autem has voces ab Eusebio audiebant : Unde venis Pater, quare tantum moratus es? cui vox, audientibus fratribus, dixit : Expecta, fili, ne formides, quia te non deseram, quem tantum diligo. Qua voce audita, brevi discusso tempore, venerabilis Eusebius expiravit. » Ad cujus corpus fiebant miracula præteritæ vitæ sanctitatem insinuantia. Inter quæ quidam Monachus sui monasterii præ lacrymis, et vigiliis lumine oculorum privatus, statim ut ejus corpus venerandum facie tetigit, oculorum lumen recepit. Quidam dæmoniacus etiam obviis sepeliendo corpori, liberatus est. S. CYRILL., in ep. ad Ap.

Obedientia perfecta : cujus medii pulchrum experimentum reliquit Conversus ille, cujus

historiam Joannes Major in speculo Exemplorum fuse describit, et etiam hoc in libro tit. Obedientia. Ex. 17 narratur. Hinc Frater Innocentius a sene ad sepulchrum ejus accedente, et dicente : Frater Innocenti, mortuus es? Respondit : Pater quomodo est possibile, operatorem obedientiæ mori? Ib., dist. II, ex. 245.

Patientia in morbis : cujus egregium specimen præbuit infirmus ille, de quo Joannes Major sequentem refert historiam : « Erat quidam sanctus Eremita, qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem ivit ad proximam civitatem, et dum venisset ad portam, vidit quemdam horribilem infirmum, et foetidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cum S. Eremita servire cœpisset, eum in Domino confortans, respondit infirmus : Sit Deus altissimus benedictus, qui mihi hanc donavit infirmitatem. Sed timeo, ne Deus mihi minuat præmium in cœlis propter tuum humile servitium. Et ille : Non est ita, sed pro mea mercede jussus sum huc venire. Sic sancta lis quotidie inter illos oriebatur, et quanto plus eremita serviebat, tanto plus servire affectabat, et infirmus eum servire non sinebat, ut plus sustinendo plus præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum ut ostendere dignaretur, qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur; et ostensum est. Cum enim ad horam novissimam devenisset, audivit vocem dicentem : Veni dilecte mi. Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat : Vobis regratior, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupivistis, aures vanitatem non audistis, manus in deliciis delectatæ non fuistis, pedes ad vana non cucurristis, olfactus delicias contempsistis, gustus aliquid delicate non edistis : Tu igitur, o corpus meum, in pace quiesce, ut tempore opportuno recipias pro labore æternam remunerationem. Et hoc dicto cum concentu Angelorum sancta anima evolavit ad cælum. Ib., dist. IX, ex. 136.

Quemlibet diem ultimum reputare : uti S. Laurentius Justinianus suasit dicens : « Tanto quisque fit ferventior in operatione, quanto incertior est in vocatione. Propterea omnis dies velut ultimus ordinandus est, quia qualem invenerit unumquemque suus

novissimus dies, cum de hoc seculo egredietur, talis in die novissimo judicatur. » Et paulo post subdit : « Venientem nemo hilaris mortem suscipit, nisi qui se ad illam composuerit. S. LAUR. JUST., *de Lig. vit.*, c. IV. Hinc et Seneca admonet dicens : « Incertum est, quo loco mors te expectat ; egregia res est, mortem paratum præstolari. Qui mori constanter didicerit, supra omnem potentiam, et extra omnem virtutem est. » SENECA, *ep.* xxvi.

Præparatio quotidiana : sic enim suasit Seneca dicens : « Nemo scit nostrum, quam prope versetur Deus. Sic itaque formemus animum, tamquam ad extrema ventum sit. Venientem nemo hilaris mortem excipit, nisi qui ad illam diu sese composuerit. » SENECA, *ep.* xxxii.

Vita bona : nam, teste S. Augustino, non potest male, mori, qui bene vixerit. Hinc non immerito mors echo vitæ vocatur. Unde et Poeta :

Ut tibi mors felix contingat, vivere disce :

Ut felix possis vivere, disce mori.

S. AUG., in l. *de Disc. Christ.*, c. II.

Misericordiæ exercitium : ut S. Hieronymus suasit dicens : « Non memini me legisse mala morte fuisse defunctum, qui libenter opera charitatis exercuit. MARC., XIII, 33.

Oratio propria, et aliena : sic enim Christus suasit dicens : « Vigilate, et orate ; necitis enim, quando tempus sit. » Sic Cancellarius Gerson exemplo suo docuit, dum paulo ante obitum pauperes ad templum B. Virginis dicatum duxit, omnesque post largam eleemosynam in genua procidere, et orare jussit : Miserere Domine Jesu Gersonis servi tui. BALTH. CHAVASS., l. IV, c. IV, *de Perf. prud.*

Spes in Christo : nam ut S. Athanasius ait : Quemadmodum vespa, cum impetit petram, non eam lædit incursu, sed potius perdit stimulum ; sic et mors incurrens vitam, quæ est Christus, non potuit eum tenere sed ipsa potius aculeum perdidit, adeo ut, quos prius terrebat aculeo, nunc insultent, ac dicant : ibi est tuus, mors, aculeus ? S. ATHAN., in *tr. de Pass.*

Religionis ingressus : nam, ut S. Chrysostomus ait, « Religio hoc habet, ut, qui eam secuti sunt, primum in hac vita bonis multis repleat : deinde post vitæ exitum

hilaris et ludibundos ad Dei tribunal perducat. S. CHRYS., h. *de Comp. Reg. et Mon.* Hinc S. Bernardus quoque ait : « Spiritui a corpore exeunti a cella in cælum non longa, nec difficilis via invenitur : moriens enim aut vix, aut numquam aliquis a cella ad infernum descendit, quia vix unquam aliquis, nisi cælo prædestinatus in ea usque ad mortem persistit. »

Sibi ipsi prius mori spiritualiter : uti jam olim etiam Ethnicus Seneca agnovit, et suasit dicens : « Optimum est, antequam optes mori. Incertum est, quo loco mors te expectet ; tu illam in omni loco expecta. Egregia res est, mortem morte condiscere ; quid ad illam carcer et custodia, et claustra ? liberum habet ostium. SENECA, in *Ep.* Hinc suadent nonnulli, ut cum Jobo dicat : « In nidulo meo moriar, et sicut Phœnix (sic enim aliqui legunt, ubi vulgata verbum *Palma* habet) multiplicabo dies. Id est, sicut Phœnix nidum sibi de odoriferis lignis facit, et se versus solem vertens, alis ventilatis ignem accendit, seque ipsam comburit, ut ex ejus cineribus vermis prodeat, ac in Phœnicem novum vertatur ; ita justis sibi moriuntur, ut rectius in Deo olim vivant.

Amor B. Virginis : maxime si per salutationem Angelicam sæpe rogetur, ut in hora mortis non deserat ; sic enim ipsa non semel promisit, se fideliter adfuturam ; nec minus fideliter præstitit, quam promisit.

Rosarium mortis recitare : uti P. Didacus Martinez Societatis Jesu, cujus, adhuc circumfertur Beatissimæ Virginis Rosarium orandi modus, quod ille ipse rosarium mortis vocabat, docebatque alios idem pro quemque orare. Ad quinque majora grana, seu spherulas, intercalare suspirium illi erat :

Maria Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre et Sancto Spiritu,
In sempiterna sæcula. Amen.

Ad minora vero : Domine Jesu Christe, concedat mihi Majestas tua bonam mortem, per sanctissimam mortem tuam. Quod in fine postea illis versiculis absolvebat : Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine. JO. NADASI, in *An. crucifixi*, p. 2, *heb.* xxvi.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, legem mortis omnibus rebus communem, atque adeo indispensabilem esse : ut pulchre Petrus Blessensis sequentibus verbis ostendit : « A præsentis mundi exordio rerum Creator omnium, licet rebus ipsis naturas indidit varias, in hac tamen conditione concludi voluit universas, ut et mobilitati, et corruptioni subsisterent, et tandem defectui subjacerent, sicque reducerentur cuncta in nihilum, quæ de nihilo primordialiter processerunt. » Hinc est, quod amœnæ dici luci noctis succedat tenebrositas, prosperitati annexa est tribulatio, stabilitatem variat mutabilitas, illudit felicitatem adversitas, gaudium doloris aculeus vulnerat, et mors demum de præsentis reportat vita triumphum. Hæc quippe est regula, quæ nullam admittit exceptionem; hæc est summi Conditoris voluntas immobilis; hæc est, quæ nec summas dignitates, nec immensos potentatus excipit, sed sceptrâ ligonibus æquans, omnibus æqua, omnes in hoc efficit coæquales. Ferenda est igitur æquanimiter lex communis, et illius dispositioni parendum humiliter, cujus consiliarius nemo fuit. PETR. BLES., ep. CXVI.

Nosse debet cur Deus mortem incertam esse voluerit : nimirum quia, ut ipse Christus S. Birgittæ dixit : « Si homo sciret tempus mortis suæ, serviret mihi ex timore, et præ dolore deficeret. Ideo ut ex charitate serviat mihi, et ut semper de se ipso sit sollicitus, et de me securus, ideo incerta est hora exitus omnium. » Et merito, quando enim homo deseruit, quod erat certum et verum, necesse fuit et dignum, ut ab incerto affligeretur. S. Athanasius ait : « Est et alia ratio, cur inutile sit, finem, aut finis diem præsciri; ne, si is mature prænoscat, et tempora intermedia neglectim habeantur, et cum perendinationibus utantur usque ad dies fini conterminos. » Et paulo post subjungit : « Ideo finem cujusque, qui per mortem obvenit, silentio textit, ne occasione istius scientiæ inflati pro majori parte temporis sese negligentes habeant. S. Antoninus quoque ait : « Propterea incertam nobis quia, ut dicit Cyprianus, qualem te invenit Dominus, cum vocat, talem pariter te judi-

cat; » de Pœn. dist. 4, c. Numquid. S. ANTON., p. 1, tit. v, c. 1, § 9. Stultum autem est, vivere in illo statu, in quo quis non vellet mori, et cum de momento in momentum hoc possit accidere, ratio debet urgere ad pure vivendum, propter hujusmodi incertitudinem.

Nosse debet solidum modum sese ad mortem præparandi : nam sancti viri, teste S. Gregorio, qui brevitatem vitæ in desinenter aspiciunt, et tanto se sollicitius mansuris præparant, quanto nulla esse transitoria, ex fine semper pensant. S. GREG., in Mor. Sed et horam ultimam Dominus noster idcirco nobis esse incognitam voluit, ut dum illam prævidere non possumus, ad illam sine intermissione præparemur. Porro in quo consistat præparatio ista, clare videtur Servator apud S. Marcum indicasse, dum dixit : « Videte, vigilate, et orate; nescitis enim, quando tempus sit. » MAR. XIII, 33. Ubi per verbum *Videte*, commendat assiduum memoriam mortis; nam, uti S. Gregorius loco citato dicit, « sic mors ipsa cum venerit, vincetur, si priusquam veniat, semper timeatur. » Per verbum *Vigilate* autem quid indicare voluerit, pulchre idem S. Gregorius l. c. significavit dicens : « Proinde, Fratres mei, in conditione mortalitatis vestræ oculos figite, venienti vos Judici per fletus quotidie lamenta præparate. » Et cum certa mors maneat omnes, nolite de temporalis vitæ providentia incerta cogitare. Audite, quid sapiens Salomon dicat : « Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec scientia, nec ratio, nec sapientia, erunt apud inferos, quo tu properas. Quia ergo et venturæ mortis tempus ignoramus, et post mortem operari non possumus, superest, ut ante mortem tempora indulta rapiamus. » Unde recte nonnulli suadent sanctæ fœminæ, Ida nomine, exemplum sequendum, ei sicut illa feretrum, quod construi ante mortem jusserat, bis quotidie panibus et aliis alimentis in pauperes distribuendis implevit; ita nos quoque tumbam nostram detestatione seria peccatorum commissorum, et bonorum operum sedulo exercitio impleamus. Per verbum *Orate* denique indicavit Christus, quod cum tempore mortis præcipue tentationes nobis graves ex dæmonum calcaneo nostro insidiantium furore immineant : ad has autem superandas semper quidem, sed tunc præcipue ob majorem corporis animique debili-

tatem sufficientes non simus, oculos nostros ad cœlum convertamus, et inde auxilium, roburque ad luctam hanc fortiter, feliciterque obeundam cum humilitate et fiducia expetamus. *Id., h. xiii, in Evan.* Aliqui ad hanc præparationem etiam requirunt, est ad illa accidentia quæ in omni vere periculoso morbo plerumque accidunt nempe mortis metum, dolorem corporis, et amissionem voluptatum, sollicite nos præparemus, et timorem quidem mortis amore divino, dolorem corporis conscientiæ tranquillitate, intermissionem voluptatum generoso earum contemptu vincere, aut lenire saltem studeamus. S. Antonius hunc ipsum modum sequentibus verbis docet : « Expectatur debite mors, si pia præparatio fiat secundum Domini hortamen dicentis, Lucæ 2 : Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ, etc. » Ubi tria possunt notari. Primum est, a vitiis delectationibus abstractio : Sint lumbi vestri præcincti : in lumbis enim est motus delectionis venereæ, cinctura autem est quædam restrictio lumborum, significans mortificationem delectationis. Secundum est, in operibus fervens dilectio : Lucernæ ardentes in manibus vestris. Lucerna significat mentem, sive conscientiam : Ignis ardens, fervens est charitas, juxta illud Lucæ 12 : Ignem veni mittere in terram. Manus sunt opera. Tertium est, viva vigilatio : Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum. Vigilant enim tales, non solum in prima vigilia, sed in secunda et tertia, et quousque veniat Dominus. Est enim prima vigilia ætas juventutis ; secunda virilitatis ; tertia senectutis, in iis quilibet vigilare debet, coherendo bonis operibus. *DREX., in Prod., c. II, § 10.*

Nosse debet, ob quam præcipue causam mors formidanda existat : quæ quidem juxta Josephum Mansi alia esse non potest, quam peccatum, quod nos ad æternam condemnat mortem. *MANSI, d. I, n. 7.* Ast qui semper continueque mortem meditabitur, quasi impossibile est, ut mortalis culpæ maculetur nævo, dicente S. Ephrem : Qui semper mortis recordatur, raro aut numquam peccabit. Hinc et interrogatus aliquando Musonius : Quis bono vitam suam esset terminaturus exitu ? in hæc memorabilia respondit verba : Qui postremum vitæ diem sibi instare præposuerit. *S. EPHR., de Com. ord.*

Nosse debet praxim, et causam, quotidie

sibi ipsi moriendi et causam quidem assignavit S. Chrysostomus dicens : « Quandoquidem enim fieri minime poterat, ut, qui homines essent ii infinitas mortes tolerarent, ostendit, ne hac quidem ratione præmia esse imminuta ; nam ut natura sortiti id simus, semel tantum ut moriamur ; tamen voluntate id quotidie perpeti, si id in animum induxerimus, dedit Deus. » Unde liquet, fore, ut cum tot hinc coronis discedamus, quot dies hic vixerimus, imo vero multo pluribus : licet enim die uno, et semel, et bis, et sæpe mori. Hoc et Propheta significans dixit, *Ps. xliii* : « Tota die propter te mortificamur, æstimati sumus sicut oves occisionis. » S. CHRYS. apud *Mansi, dis. I, n. 8.* Praxim vero ostendit Mansi his verbis : Ut autem ad mortem frequentius considerandam, inducamur, meditari non abs re fuerit, quot, quantique stimuli nos ad hanc praxim impellant per omnes vitæ nostræ actiones, et in primis quidem, dum mensæ ad vitam sustentandam et prolongandam accumbimus, ut notat Seneca, aliena vivimus morte, scilicet piscium, avium, aut aliorum animalium, quæ in nostris sepelimus ventribus. Dum ad plumas, ingredimur dormituri, somnum mortis imaginem esse, maximamque hominum partem in lecto a mortis falce rescissam fuisse, considerare possumus. Solis occasus, Occidentem ultimi termini nostri repræsentat. Ecclesiam adeuntes, et intrantes, cœmeteria pertransimus, aut ad sepulchra offendimus ; et ita de aliis totius nostræ per diem vitæ actionibus resolvendum, ut semper in iis foveatur memoria mortis. » Ad quam, ut S. Carolus Borromæus, inquit, respicit, institutusque est ritus aspersionis cinerum super fidelium capita ; nec non cœmeteria sepulturæ monumenta (prout ipsum hoc significat nomen) aliæque docent defunctorum memoriæ. Ideoque Nazianzenus nos admonet dicens : « Mortem velut præsentem semper tibi ob oculos pone. Ita enim fiet, ut cum ipsi occurrendum erit, superior existas. Perpetuum tibi sit hoc studium, ut mentem tuam templum Deo extruas. Hinc enim assequeris, ut eam pro spirituali statua in ultimo corde habeas. » *Id., n. 9.*

Nosse debet, cur memoria mortis apud plerosque homines tam sit inefficax ; nimium quia, ut Idiota recte notavit : « Etsi memoriam illius quandoque habeam in mente, et me moriturum veraciter credam ;

quia tamen eam tamquam fatuus, imo tamquam demens, quasi procul sit, considero, vitam meam miseram emendare negligo, et conversionem meam differo, ac in voluptatibus et delectationibus corporalibus, peccatisque variis ac diversis tempus meum miserabiliter expendo ac consumo.» *Idiot. l. de Contempl. mor., c. 1.*

Nosse debet, cur mors somnus dicatur; nimirum quia, juxta S. Carolum Borromæum, mors et somnus in tribus assimilantur; eo quod sicut dormientes dormiunt eum speresurgendi; ita et fidelis moritur cum spe resurrectionis; unde dicebat Psalmista: «Numquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat?» Iterum sicut dormientis vigilat anima, dicente illa fidei anima: «Ego dormio, et cor meum vigilat;» ita et morientis viva permanet anima. Post somnum homo resurgit vegetior et robustior; ita et post mortem tandem resurgent Sancti cum corporibus gloriosis et impassibilibus, aliasque gloriosas illis habentibus dotes, de quibus Apostolus in hæc verba ad Cor. scribit: «Seminatur in corruptione; seminatur ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute; seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. S. CAROL. BORR., in *Or. fun. reg. Hisp.*

Nosse debet solidum modum consolandi eos, qui ob mortem propinquorum tristantur: quem in finem conducent sequentes SS. Patrum sententiæ. In primis S. Hieronymus sic loquitur: «Destitutos se a morientibus conqueruntur, et vivos filios, aut propter honores, aut propter negotia, peregrinis regionibus credunt, et gaudent tota vita sine affectibus commorari, dummodo capiant, quo cupiunt de suis pignoribus adipisci; et ut ad palatia pergant, peregrinantur; ad studia dignitatis navigant acquirenda; vel ad causas patrimonii aliquas explicandas; cum labore et periculo proficiscentes, omnes impellunt, nec secum vacare, quos diligunt, patiuntur: Et ut ad palatia cœli, ad studia Christi, ad honorem vitæ perpetuæ, et patrimonium possessionis æternæ cum securitate valeant pervenire, nemo filios suos a se libenter gratuletur abscedere.» S. Hieron. in *ep. ad Thyras*. Deinde S. Cyprianus: «Quantum prosit, inquit, exire de sæculo, Christus ipse salutis atque utilitatis nostræ Magister ostendit, qui, dum discipuli ejus contristarentur, quod se jam dicere recessurum, locutus est

ad eos dicens: Si me dilexissetis, gauderetis, quoniam vado ad Patrem; docens videlicet et ostendens, cum chari, quos diligimus, de sæculo exeunt, gaudendum potius, quam dolendum.» S. Cyprianus, *de Mort.* Tertullianus: «Cur enim doleas, ait, si periisse non credas? cur impatienter feras subductum interim, quem credis reversurum? Protectio est, quam putas mortem.» Et iterum: «Cur immoderate feras obesse, quem mox subsequeris?» Cæterum impatientia in hujusmodi, et spei nostræ male ominatur, et finem prævaricatur, et Christum lædimus, cum evocatos quosque ab illo, quasi miserandos non æquanimiter accipiamus: «Cupio, inquit Apostolus, recipi jam, et esse cum Christo,» *Phil. 1, v. 23*. Quanto melius ostendit votum Christianorum! Ergo votum, si alios consecutos impatienter dolemus, ipsi consequi nolumus. TERTUL. *l. de Patient., c. viii.*

Nosse debet causas, ob quas mors in mundo a Deo permissa est: nimirum 1. Ut peccatum in partu suo monstruoso tanto clarius cognosceremus, et detestaremur. 2. Ut mundi vanitates, et carnis illecebras tanto facilius aspernaremur. FAB., conc. II, in *Dom. 15 post Pent.*; hinc S. Gregorius suasisit: «Caro, cum concupiscitur, pensetur, quid sit exanimis; intelligetur, quid ametur.» Tunc enim quodammodo dici potest cum Daniele: «Ecce numina vestra! ecce quem colebatis!» S. GREG. I. XIII, *Mor.* 3. Ut effrænata peccandi licentia coerceatur; quem ad finem mors perinde, ac patibula publice erecta, plurimum conducit. 4. Ut divites humilientur, si videant mortem omnia æquare, nec specialem se præ pauperibus ab hoc tributo exemptionem habere. 5. Ut pauperes solatium habeant, si meminerint, per mortem quotidie sibi finem maiorum imminere. 6. Ut occasionem habeamus, varias in mortis lucta virtutes exercendi. Ut major Deo gloria exsurgat, si a morte nos resuscitet.

Nosse debet, et curare, ut ardens dissolutionis suæ, Deique videndi desiderium in se, aliisque excitare studeat: hoc enim vel maxime Deum ab amicis suis requirere, ex variis historiis patet, ex quibus habetur, aliquos id circa dumtaxat a cœli ingressu fuisse suspensos quod ejusmodi in se excitare desiderium neglexerint. Ut autem tale desiderium tanto facilius eliciatur, proderit ponderare ea, quæ Franciscus Petrarcha

pro hoc fine in quodam suorum Dialogorum suppeditat his fere verbis : « Dolor. En Morior. Ratio. En te Dominus præstolatur. Accelera, ne titubes, neu cuncteris, pone suspicionem, neu tu tibi carior es, quam illi? quis vocatus ab amante diffidit? adhuc forte miraberis timuisse, quod optandum est. Multa enim solutus sciet, quæ vinctus nullo unquam studio didicisset, usque adeo, ut arcana rerum nosse volentibus, ad quæ mortali velo obsita acies vestra non penetrat, quæ profecto cupiditas naturalis est homini, sed vehementior studioso, nil morte melius putem, nihilque quod brevius, adoptatum fuerat. Dolor. Morior. Ratio. Imo obdormis, fessusque vitæ, ut arbitror, requiescis. Dolor. Morior. Ratio. Vade in æternam requiem. Nunc primum vivere incipis. Bona mors initium est vitæ.

Nosse debet utilem modum, eos, qui mortii viciniore sunt, ad eandem pie ac Christiane obeundam disponendi. Quia quidem in re proderit instructionem Concilii Nannensis observare, quod sic loquitur : « Cum Sacerdos audierit, aliquem infirmati in sua plebe; quam citius ad eum pergat et ingressus cubiculum, aquam benedictam super eum, et per omne cubiculum aspergat cum Antiphona : Asperges me, Domine et versu : Exurgat Deus : Deinde dicat orationem : Deus qui Sacerdotibus tuis totam præ cæteris gratiam contulisti, etc. Deinde cantet septem psalmos poenitentiales cum precibus pro infirmis. Post hæc omnes jubeat extra cubiculum secedere, et appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande leniterque alloquatur, ut omnem spem suam in Deo ponat : ut flagellum Dei patienter toleret : ut hoc ad purgationem, et castigationem suam provenire credat : ut peccata sua confiteantur, ut emendationem promittat, si Dominus vitam concesserit : poenitentiam pro culpis missis spondeat : ut substantiam suam dum adhuc sensus et ratio in eo vigent, disponat : ut peccata sua elemosynis redimat : ut his, qui in se peccaverunt, indulgeat : ut rectam fidem et credulitatem teneat : ut de Dei misericordia numquam desperet. Cum his et ejusmodi allocutionibus fuerit mens infirmi relevata, data benedictione recedat Sacerdos, non post multum reversurus, detque locum, ut ægrotus de peccatis suis possit cogitare. » Circa quam quidem Concilii instructionem duo specialiter adhuc sunt notanda et observanda.

1. Ut, si quidem disponere de substantia sua in salutem animæ suæ voluerit, id per seipsum potius, quam per alios faciat; nam ut sapienter S. Gregorius advertit, tutior est via, ut bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum vivit; per se beatius quippe est, liberum exire, quam post vincula libertatem quaerere. 2. Ut quandoquidem, teste S. Joanne Climaco, diabolus homini sano persuadet, Deum esse infinite pium, ac primum ad indulgendum, quatenus homo parvi pendat peccata, atque audentius peccet; agonizanti autem persuadet interdum, Deum esse rigorosissimum, et peccata sua esse plurima et gravissima, ut hac ratione diffidat, ac desperet. S. GREG. I. IV, *Dial.* c. LVIII; idcirco arripiendum tunc S. Gregorii sciatur esse consilium, in hæc fere verba datum : sicut, dum vivimus, debemus bona nostra a memoria repellere, ne extollant; ita appropinquante exitu, ea plerumque juste ad memoriam revocemus, ut fiduciam præbeant, et desperatum timorem premant. IDEM, I. XXIII, *Mor.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, *Rom.* V, 14, potest mors Reginæ comparari, et potestas ejus in omnes homines explicari. Ut autem hoc aptius fiat, potest imago mortis utpote plena mysteriis exponi, dicique, quod : 1. Pingatur sine oculis; quia neminem respicit, « sed æquo pulsat pede pauperum tabernas, regumque turres, » ut Horatius canit. 2. Sine auribus; quia est inexorabilis, et ut Boetius cecinit :

Heu, heu, quam surda miseris avertitur aure,
Et flentes oculos claudere sæva negat.
BOETIUS, I. I, *de Consol.*

3. Sine naso; quia nec odores, nec fœteres curat. 4. Sine cute et sanguine; quia pulchritudine non capit. 5. Sine veste; quia non miseretur inopiæ, nec veretur divitiis. 6. Sine judicio sexus; quia maribus æque ac fœminis dominatur. 7. cum falce; quia nemini parcat, et triticum æque ac zizania demetit. Unde merito quisque eam veretur, et ad illius adventum se præparat, ut velut

tela prævisa minus feriant. Vide Fabrum in conc. Funebr. exh. 31.

Ex occasione thematis : « Venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo. » Luc., xix, 43. Possunt terribiles circumstantiæ mortis explicari, et 1 ostendi, quomodo « circumdabunt inimici vallo, » nempe dæmones, peccata, curæ sæculares. 2. Quomodo « coangustabunt undique, » quia supra se videbit severum Judicem ; infra se infernum ; intra se vermem conscientiæ ; extra se amicos deserendos cum bonis ; ante se mortem appropinquantem ; retro se iudicium incertum. 3. Quomodo « ad terram prosternent, » tum projiciendo in sepulchrum, tum terrenis cogitationibus et sollicitudinibus involvendo. 4. Quomodo « non relinquent lapidem super lapidem, » quia bonis corporis et fortunæ, imo et fructu suorum operum et laborum privabunt ; et ipsa etiam peccatoris proposita ac vota concident, quæ omnia fusius apud Fabr. conc. 1 in Dom. 9 post Pent. explicata videri possunt.

Ex occasione thematis : « Erunt signa in sole, et luna, et in stellis, et in terris pressura gentium : » possunt explicari tribulationes morientium, et earundem remedia. Et 1. quidem ostendi, qualia signa in sole sint futura, id est, in ipsa vita, quæ ut sol vivificat omnes hominis partes ; sed tunc clara signa per morbos accipiet, quod occidere debeat. Sed quia nutu Dei evenit, patienter ferendus hic est occasus, quia Deus faciet, ut cum majori gaudio hic sol iterum oria-
tur 2. *In luna* : id est, in rebus terrenis, seu fortunæ bonis, quæ perinde ut luna mutationi sunt obnoxia, quæ tunc incipient non dare lumen suum, hoc est, nullum morienti solatium præstare poterunt ; unde merito prius spernenda, et in cælum præmittenda sunt, ut vel sic solatio esse possint. 3. *In stellis* : Id est, propinquis et amicis, quæ et ipsæ cadent, et retrahent splendorem suum ; unde rectius cœlestium amicorum patrocinium, quod tunc stabile erit, quæritur. 4. *In terris*, id est, corpore, ubi dolores, aliæque miseriæ prævalebunt ; ad quos merito per patientiam nos præstare debemus. Quæ omnia fusius explicata videri possunt apud Fabrum conc. II, in Dom. 1 Advent.

Ex occasione thematis : « Laudavi magis mortuos, quam viventes, » Ec., iv, 2, possunt commoda mortis explicari, quia scilicet, ut

S. Bernardus ait, triplex in morte congratulatio est, homines ab omni labore, peccato, et periculo liberari. Hinc et cygnus, ut est in Fabulis quæsitus, cur in morte caneret, respondit : Quia neque cibi quærendi cura amplius cruciabor, neque Aucupum laqueos mortuus extimescam. Quæ omnia vide fusius apud Fabr., in conc. funebr. exh. 23. S. BERN., in *Trans. Malach.*

Ex occasione thematis « Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, » Ps. cxv, 15. Potest differentia inter mortem justorum et impiorum explicari ; quia videlicet. 1. Mors Justorum est *matura*, impiorum *immatura*, cum illi inferantur in cœleste horreum, ut triticum electum ; hi vero, zizania, in faveam inferni adjiciantur. 2. Quia illorum mors est *pacata*, horum *turbulenta* ; de illa enim dicitur : In pace in idipsum dormiam ; de hac : Morietur in tempestate anima eorum. 3. Quia illorum mors est *hilaris* (quia ut S. Bernardus ait, sit ibi quies a laboribus, sit jucunditas de novitate, sit securitas de æternitate) horum vero *tristis*, quia mors peccatorum est mala in amissione mundi, pejor in dissolutione carnis, pessima in tormentis inferni. 4. Quia illorum mors *bene olens*, et *gloriosa*, horum vero *fetida* et *infamis* ; ut jam olim Salomon prædixit, dicens : Memoria Justi cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. S. BERN., s. xli, 5. Quia illorum mors tantum temporalis, horum autem æterna est ; nam illi ibunt in vitam, hi in supplicium æternum, quod, teste S. Augustino, mors potius dicenda est, quam vita, nulla quippe major et pejor mors est, quam ubi non moritur mors. S. AUG., de *Civ. Dei*. Vide hæc apud Fabrum exh. funebr. 27.

Ex occasione thematis : « Quo vadis ? » Job., xvi, 5, potest ostendi, quomodo et cum quo fructu mortem præmeditari debeant auditores, nempe si 1 Cogitent se per mortem tendere ad locum supplicii nobis destinatum, videlicet ad sepulchrum ; hinc enim ut eductis ad mortem omnia fastidia erunt. 2. « Ad desertum et locum vastæ solitudinis : » ubi nihil invenient, nisi quod præmiserint : hinc enim ad opera bona et elemosynas præmittendas incitabuntur. 3. « Per lacum congelatum et lubricum : » propter periculum ex subsequenti iudicio et sententia subeundum ; hinc enim armare pedes affectuum firmo timore Dei et amore oportet. 4. « Ad perpetuam mansionem : »

quia in quocumque loco ceciderit lignum, ibi erit. Ergo conandum potius ut ad Austrum, quam ad Aquilonem cadat. 5. « Ad eum, qui misit nos in vineam, » ut fructum operaremur; hinc enim salutaris stimulus ad bene operandum haurietur; si enim, ut S. Hieronymus discurret, tanta curra pertimescitur iudicium pulveris, qua intentione cogitandum est, qua formidine prævidendum tantæ iudicium majestatis. S. Hier., in *Epist.* Vide hæc fusius apud Fabr. conc. 5 in Dom. 4 post Pascha.

Ex occasione thematis : « « Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives : » Is., xxxviii, l. I, potest ostendi, quomodo quilibet se ad bonam mortem disponere debeat, videlicet. 1. Disponendo de *domo spirituali* seu conscientia, per Sacramentorum susceptionem, seriam pœnitentiam, piosque actus illi articulo convenientes. 2. Disponendo de « domo materiali seu familia, » reddendo, quæ ad alios pertinent; testamentum condendo; et si quæ dubia vel arcana, enodanda, vel revelanda, ad cavendas lites vel alia incommoda videbuntur, non negligendo. 3. Disponendo de « domo cœlesti : » hoc est, ea media eligendo, quæ ad cœlestem gloriam obtinendam præ cæteris efficacia videbuntur, prout fusius Faber exh. funebr. 29. ostendit.

Ex occasione thematis : « Modicum plora super mortuum, quoniam requievit : » Ecc., xxii, 10, potest ostendi, quomodo mortui plorandi sint; nimirum. 1. *Moderate*, uti Siracides in textu citato innuit, et confirmat S. Augustinus, dum ait : « Permittantur pia corda carorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili, et consolabiles lacrymas fundant conditione mortali, quas cito reprimat fidei gaudium, qua credunt fideles, quando moriuntur, paululum a nobis abire, et ad meliora transire. » Hinc et Christus pro Lazaro plorans, infremuit spiritu in semetipso, nempe natura motum reprimens, ne in has lacrymas indecoras prorumperet. S. Aug., s. xxxiv, de *D. post* 2. *Prudenter* : non inani dumtaxat fletu, sed potius mediis ipsi proficuis adhibitis commiserationem ostendendo : nam ut recte advertit S. Chrysostomus : « honor mortuo non fletus, non ejulatus est, sed hymni et psalmi, et vita optima. Vis honorare mortuum? fac eleemosynas. » S. CHRYS., h. lxi. 3. *Religiose* : Sic enim Apostolus monuit dicens : « Nolumus vos ignorare, Fratres, de

dormientibus, ut non contristemini, sicut et cæteri, qui spem non habent : » JOAN., i. *Thess.* Sed certo credentes, quod, si bene vixerunt, in altera vita felices extituti, pro nobis oraturi, et avide nos expectaturi sint, ut adeo potius occasionem sumere debeamus, ipsorum exemplo bene vivendi, ut eos in cœlis videre, et ipsis in æternum cohabitare possimus.

Ex occasione thematis : « Justus Dominus in omnibus viis suis : et Sanctus in omnibus operibus suis. » Ps. cxliv, 7. Aut, « judicia tua abyssus multa : » Ps. xxxv, 4. Possunt variæ quæstiones circa diversa genera mortis proponi, et resolvi. Cur tam multi ante maturam ætatem moriantur? Ad quam quæstionem respondet S. Augustinus dicens : Vocantur ante tempus boni, ne diutius vexentur a noxiis : mali vero et impii tolluntur, ne diutius bonos persequantur. Plures rationes affert, et fuse explicat Mathias Faber exh. funebr. 32. 2. Cur quandoque justī tam acerba morte occumbant? nempe ob expiationem peccatorum, augmentum gloriæ, exemplum bonorum, malorum terrorem, et ne tam de via, quam de viæ termino solliciti esse discamus, ut pluribus deducit Faber exh. funebr. 33. 3. Cur vita humana modo tam brevis sit? Nempe quia nunc lex gratiæ est, atque adeo convenit, ut vita nostra, quæ nihil aliud, quam exilium, cursus in stadio, et labor est, citius absolvatur, id quod fusius Baber conc. 7 in festo S. Catharinæ ostendit, ubi alias etiam rationes hujus brevitatis affert. 4. Cur mortem incertam esse voluerit Deus? nimirum quia alioqui multa peccata committerentur, et multa bona omitterentur, ut idem Faber exh. 37 funebri fusius iterum diducit, ubi alias etiam rationes affert.

ALII CONCEPTUS.

Cum Alexander navigaret per quemdem fluvium Paradisi, ut veniret ad hortum ejus, quidam senex de rupe apparens, ei suasit regressum, et dedit lapidem pretiosum pulcherrimum, dicens ei, quod in ejus pondere agnosceret valorem suum. Lapis ergo ille positus in statera nudus omnia ponderabat quæcumque in alia lance ponebantur; coopertus autem pulvere, nihil ponderabat, sed ei præponderabat festu-

ca una. Quale autem sapiens hic senecio Alexandro, ad totius Universi dominium anhelanti, per hoc tradere voluerit documentum, facile conjici potest, declaratque Bellovacensis dicens : « In hoc dabatur ei, quod vivus omnibus aliis præponderabat, mortuus autem, et oportus sepulcro, nihil. » Quoad usque mundi hujus Reges et Monarchæ vivunt, Provincias et Regna, imo universum mundum per armorum suorum potentiam contremiscere et suspirare faciunt, qui tamen, mox ut mortis necessitati succumbunt, ventorum fiunt ludibrium et jocus. BELLOV., p. I, l. II, d. 4.

Propheta Regius ait : « Exhibet spiritus ejus, et revertetur in terram suam ; » ubi mox subjungitur : « In illa die peribunt omnes cogitationes eorum, » in quibus porro verbis singulariter observanda sunt illa ; « In terram suam. » Numquid enim Regio Psalt. sufficiebat dicere : Principes, haud secus ac alios in terram ac pulverem redigendos esse, absque eo, quod diceret, illos convertendos esse in terram suam ? Modus hic loquendi Regii vatis suo non caret mysterio ; quia Principes et Magnates multas quidem possident terras suas, multis imperant Provinciis ; at vero in hora mortis easdem deserentes, in sinum terræ suæ reconduntur. Philippus Imperator in hippodromo ab equo delapsus, et resurgens, locum, quo in arena jacuerat, cernens dixit : Ecce quam exigua arena nos capiat, qui totius orbis dominium stulte affectamus. Porro, terra propria Principum est proprii corporis cinis et pulvis, in quem, sicut et omnes alii, in hora mortis convertuntur, et ideo revertuntur in terram suam. At vero quid sequitur ? In illa die peribunt omnes cogitationes eorum, in illa ipsa die, qua animam exhalant, demoliuntur omnes, quas in capite formant, machinæ, evanescent omnia consilia, quæ tumidi et elati de subjuganda sibi terra in corde suo conceperant. Henricus IV Rex Franciæ validissimum armaverat exercitum, per quem suspensum tenebat universum mundum Christianum, consiliorum suorum nescium. At vero mox ut ex improvviso occisus fuit, dissipatus est universus ille exercitus, prostratæ sunt omnium consiliorum suorum machinæ, quia in illo die peribunt omnes cogitationes eorum. MANSI, d. VI, n. 9.

Refert S. Hieronymus, quod Xerxes Rex potentissimus, qui montes æquavit, et ex-

siccavit maria, dum die quadam ex eminenti loco innumerabilem exercitus sui in acie collocati vidisset multitudinem, amare fleverit, considerando, quod intra centum annorum spatium nullus eorum inter vivos superstes esset. « O si possemus in talem ascendere speculam, inquit Hieronymus, de qua universam terram sub nostris pedibus cereremus, jam tibi ostenderem totius orbis ruinas, gentes gentibus, et regna regnis collisa, alios torqueri, alios necari, alios absorberi fluctibus, alios in servitutem trahi, illos nasci, illos mori, et non Xerxis tantum exercitum, sed totius mundi homines, qui nunc vivunt, in brevi spatio defuturos. » S. HIER., l. II, Ep. II.

Quærent nonnulli, cur in manibus mortis potius videamus depictam falcem, quam ense, vel sagittam, sive fulmen, aut aliud simile stragis faciendæ instrumentum ? Certe non est hoc minis inventum, sed in simili forma visa est mors a S. Joanne, Apocalypsi, c. XIV, ubi falcis frequens sit mentio. Observandum proinde est, proprium falcis esse quod in agro vel prato ex æquo secet herbas, et spicas, tam altas, quam humiles, omnes pariter prosternando ; ita quoque mors in hora prædestinata adveniens nullum habet moribundorum respectum, sive sunt Principes, sive sunt subditi, sani vel infirmi, robusti vel debiles, armati vel nudi, sed omnes ex æquo prescindit. MANSI, d. X, n. 6.

Neminem latet illud receptissimum assertum : « Amyclas silentium perdidit. » Erat autem hæc civitas inter Cajetam et Tarra-cinam juxta mare situata, quæ falso piratarum sæpius excita rumore ad arma concurrerat ; unde cum cives quietam numquam possent transigere noctem, remedium adhibitori discordiæ, legem promulgarunt, ne quis sub pœna vitæ ad arma provocare, aut conclamare multitudinem auderet tempore nocturno. Ex improvise igitur, quadam nocte, inimicus de mari in terram conscendens, manu salva, omnibus dormientibus urbem invasit, flammis combussit, spoliis exhaustis, ideoque in proverbium abiit : « Amyclas silentium perdidit. » Ita quoque quam plurimi mortales quandoque patiuntur infirmitates, aut in diversa incidunt pericula, in quibus per prævias confessiones generales, conscientiaque munditiem ad mortem excipiendam præparati essent ; sed ubi vix discrimen evasere, mortis imme-

mores, laxam aggrediuntur vitam, quos tamen ex improvviso repentina mors irruens opprimit. *IBID.*, d. XIV, n. 9.

Orator quidam nostri temporis celebris de navigantibus disserens observat, eosdem non magis a morte distare, quam distet subtile lignum ab undis; hoc enim si non intercederet, mori cogerentur. Eodem modo si quis me interroget, quantum ab unoquoque mors distet homine, vere respondere potero, quod unico tantum flatu et respiratione a morte separetur, quia quamprimum homo respirare desinit, pariter vivere desinit. *IBID.*, d. XV, n. 4.

Seneca moralis Philosophus inquit: Tam debet esse mors ante oculos juvenis, quam senis. Non enim citamur ex sensu, sed ex deposito. Quænam vero est inter censum et depositum differentia? nimirum fructus ex censu provenientes non recipiuntur nisi post annum evolutum; at vero depositum ad quamvis domini postulationem restituere tenemur, et ideo illud semper in promptu esse debet. Merito igitur Philosophus ait: « Citamur ex deposito, quia mors super vitam jus et potestatem habet similem illi, quam habet depositarius super rem depositam. » Unde superveniente morte non valet dicere: Ego sum juvenis, nondum sum maturus ad mortem: quia mors idem jus habet in juvenes, quod in senes, cum tam juvenis quam senis vita unice dumtaxat respirationi et halitui adhærescat. *SENECA*, ap. *MANSI*, d. XVII, n. 10.

Diabolus gravissime hominem aggreditur in fine, sciens plus temporis non sibi remanere. In hujus figuram dixit Dominus antiquo serpenti *Gen. 3*: « Tu insidiaberis calcaneo ejus, » scilicet creaturæ rationali, cujus calcaneus corporalis est extremitas corporis, finem vitæ designans: et sicut serpens in cauda dicitur habere venenum, ita in fine hominis tentationes omnis malitiæ suggerit. De hoc *Ps. XVI*: « Inimici animam meam circumdederunt, etc. » Inimici nostri maximi sunt dæmones, et hi animam vallo circumdant, cum peccata ante mentem ponunt, et diversa tentamenta suggerunt hinc inde: « Adipem suum concluserunt, » quia abundantem malitiam suam in animam includere quærunt. « Os eorum locutum est superbiam, » dum videlicet vel de infidelitate, vel de desperatione, vel de taciturnitate confessionis morientem tentant. *S. ANTON.*, p. I, tit. V, § 5.

In vita *S. Anselmi* legitur, leporem quemdam a canibus infectatum, per fugam sub equo, cui *S. Episcopus* insidebat, suum sibi quæsisse refugium, cumque ex instinctu reverentiæ erga *Episcopum*, dictum leporem aggredi, vel attingere non ausderent, aëra nihilominus latratibus suis implebant, quod circumstantes, hocque spectaculum videntes sine risu dissimulare non poterant; unde *S. Episcopus* occasionem sumpsit saluberrimam illis suggerendi sequentem doctrinam, ita enim illos alloquebatur: « Ridetis? At vero infelici huic lepusculo nullus risus, nulla lætitia est. Hostes ejus circa ipsum sunt et ipse de vita sollicitus confugit ad nos, præsidium flagitans. Hoc plane est et animæ, nam cum de corpore exit, mox inimici sui, scilicet maligni spiritus, qui eam in corpore degentem per anfractus vitiorum multis modis persecuti sunt crudeliter, adsunt parati eam rapere, et in mortem æternam præcipitare. At ipsa nimis anxia huc illucque circumspicit, et qua se tueatur, defensionis et auxilii manum sibi porrigi ineffabili desiderio concupiscit; dæmones autem e contrario rident, et magno gaudio gaudent, si illam nullo fultam adminiculo inveniant. » *Vita*, c. II.

Consideravit *S. Gregorius* verba illa ab Angelo devotis Mariis dicta: Nolite expavescere: ac si aperte dicat: Paveant illi, qui non amant adventum supernorum civium; pertimescant, qui carnalibus desideriis pressi ad eorum se societatem pertingere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis, quæ vestro concives videtis? Unde et *Matthæus* Angelum apparuisse describens, ait: Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix; in fulgure enim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus, et terribilis peccatoribus, et blandus est justis, recte testis resurrectionis ejus Angelus, et in fulgure vultus, et in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie et terret reprobos, et mulceret pios. *S. GREG.*, hom. XXI, in *Ev.*

Postquam *Samson* leonem dilaniavit, post aliquantum temporis ad locum, ubi cadaver jacebat, reversus, favum mellis in ejus faucibus deprehendit, de quo illud proposuit problema: « De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo. » Porro mors est leo ille ferox et horribilis, de qua proinde in *Offertorio* defunctorum dicitur: Salva me

ex ore leonis; et in Psalm. vii : « Ne quando rapiat ut leo animam meam, » huncque leonem natura summopere abhorret, quia in medio vitæ nostræ cursu leo iste hominem frequenter aggreditur, et prosternit. Quisnam vero ita fortis erit, qui de hoc leone victoriam reportare, in ejusque faucibus mellis suavitatem invenire, eique libenter occurrere possit? Is nimirum, qui velut alter Samson, spiritum Dei secum habebit, id est qui vitam aget innocentiae Christianæ conformem, totumque spiritualis vitæ perfectioni se tradet, is enim mortem nequaquam expavescet. MANSI, d. xxxv, n. 1.

Ingeniosa est Ambrosii super illa a Christo dicta verba ponderatio : Sunt aliqui de hic stantibus, qui non gustabunt mortem. Ita enim scribit : Non satis est stare, nisi, ubi Christus est, stetur. Soli enim non potuerunt gustare mortem, qui possunt stare cum Christo. Hi enim, qui, quamdiu in terris vixerunt, cum inimico infernali foedus pepigerunt, timent, et merito, ne in ejus societate post hanc vitam æternaliter crucientur, ac proinde, quando ab hac vita separandi sunt toto corde contremiscunt. S. AMB., l. VII, c. ix, in *Luc.*

Merito aliqui faciunt reflexionem super diversum exitum, quem sortiti sunt magister Pistorum, et pincerna Pharaonis. Ambo Regis sibi indignationem contraxerunt, in eundem carcerem, in quo Joseph vinctus detinebatur, conjecti erant, ejusdem erant aulæ collegæ aulici, ejusdem Regis subditi et servi, rei ambo erant, qui Regem suis contra se exasperaverunt excessibus; ac proinde videri poterat, eos parem sortituros esse exitum, sive proprium, sive funestum; et tamen illorum unus in gratiam Regiam restitutus, alter vero ad patibulum suspensus fuit. Quis mihi diversitatis hujus edisserat causam? omnia in figura contingebant illis. Nimirum ambo Regi Ægypti mundum præfiguranti inserviebant, cum hac tamen differentia, quod pincerna, qui e carcere ad gratiam pristinam readmissus fuit, denotaverit illum, qui in hujus vitæ Ægypto vivit, sed absque ulla ad hunc mundum affectione vel adhærescentia; Regi potum propinabat, ita tamen ut ejus manus nequaquam tangeret; ideoque symbolum erat illorum, qui mundo quidem utuntur, sed absque ullo ergo mundum hunc affectu, juxta illud Apostoli : « Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti sumus, » Magister vero

Pistorum sive coquorum, illum repræsentabat, qui rebus mundi hujus toto affectu immergitur; qui enim farinam et panes aliis præparat, manus semper farina et siliquis inquinatas habet. Hi igitur sunt, quos illa manet terribilis sententia, ut scilicet in patibulo inferni perpetuo suspendantur, quia manus numquam puras habent. MANSI, d. xxxvi, n. 9.

Interrogatus aliquando quidam non minus dives, quam potens, quidnam sibi de vita pœnitente et austera quorundam Religiosorum, et de vita deliciosa et commoda quorundam secundum sensualitatem, et præsentis sæculi usum viventium, videretur? Respondit : « Cum his vellem vivere; cum illis vero mori optarem. » At vero magis Christiane ne responsurus fuisset, ut Drexilius inquit : « Cum iisdem opto vivere, quibuscum mori gratum esset, siquidem timent Deum bene erit in extremis, etc. » S. Bernardus primus S. Francisci socius in hora mortis suæ dixisse fertur : « Nunc sentio, quid sit in Dei timore vixisse, nunc enim pro toto mundo nollem me aliam vitam instituisse. » *IBID.*

S. Gregorius Nazianzenus caducam vitam nostram descripsit, cum orat. 10 sic ait : « Ejusmodi vita nostra est, fratres, qui vitam fluxam ducimus, ejusmodi in terra ludus, ut cum non simus, nascamur, cum nati sumus, rursum dissolvimur. » Insomnium sumus minime consistens, spectrum quoddam, quod teneri non potest, avis prætereuntis volatus, navis in mari vestigium non habens, pulvis, vapor, ros matutinus, flos suo tempore nascentis, et suo tempore marcescens. Hæc ille, sæculorum, et temporum ludibrium est vita nostra. Propudiosam ex re obscœnissima trahimus originem, et vix ex illa fœditate emersimus, quando in eandem magno impetu redimus. Somnium sumus hominis miseri, quem sua noctu imaginatio ludificat, ut se regem sublimem in magnifico throno secundum quietem videat qui, cum sub dio, atque in trivio noctem exegit, fractus ex duro solo, rigidus ex frigore, nudus ex egestate, famelicus ex longa esurie evigilat. Umbra sumus, quam si tentare manu velis, non potes. Nos aves, nos naves sumus, quarum illæ pennarum remigio ventos, hæ carbasorum alis pelagus sulcant, sed sola vestigia quædam earum, quæ in transitu relinquunt, sed talia ut nullius sint tam radiantibus oculorum obtutus, ut

ea legere possint. Pulvis sumus, qui gravio-rem sibi ruinam parat, quo sublimiusse a ventorum spiritu ferri permittit. Ros sumus, qui vix solem conspicatur, quando vel pro reverentia cedit de loco, vel præ timore, et admiratione tam splendidæ Majestatis consumitur. Flos sumus, quem sol unus videt apricum, odoratum, mortuum. Cum ergo tam multa simus et nos, et vita nostra, dico, quod ea propter nihil sumus. S. GREG. NAZ., *Or.* XVI.

In primulo sacrarum litterarum vestibulo atque in ipsis primi et secundi libri titulis magnum mysterium S. Gregorius Nyssenus non absque singulari acumine notavit. Primus scripturæ liber dicitur Genesis et latine Generatio, sive principium. Secundus liber Exodus, quod Latinis exitus, finis, terminus dicitur. Solemne est Hebræis nomina libris ab eorum primordiis indere, et quoniam primo libro ortum mundi Moyses exequitur, propterea Geneseos, sive generationis nomine donatus fuit. Secundo autem libro textit historiam excessus filiorum Israel a servitute Ægyptiaca, et finem tam duri, atque intolerabilis mancipatus, inde exitum appellandum putaverunt. At nunc quærit sacer Nyssæ Episcopus, quid causæ, quod librum Geneseos sive generationis, et principii statim ille e vestigio sequitur, qui ab exitu, et a fine nomen accepit, sicut inter utrumque non alius intercedat medius. Factum id haud dubie, ut vitæ nostræ brevis indicaretur, et quam angustis circumscribimur cancellis, ut quorum principium inter et finem nihil videatur reperiri medium. Hæc tacite philosophatur in primis librorum suorum inscriptionibus Dei amicus Moyses, inquit ille hom. 6 in Eccl. qui statim cum Genesi, quod est generatio, simul quoque scripsit Exodum, id est, excessum, ut qui ea legerent, quæ scripta sunt, etiam per ipsum ordinem librorum ea discerent, quæ ad ipsos pertinent. Neque enim fieri potest, ut, qui Genesim, generationem, inquam, audierit, non Exodum, id est, excessum protinus cogitet. Juxta hæc quis tam vanus sit, ut vitæ tam vanæ fidat? Et quis secum reputabit, quod vitæ exordium tam vicinus est finis, ut nulli ejus initium occurrat, quin terminum simul obvium habeat, qui non fructuose eam locare curet, et ad horam mortis studiose diligenterque se præparet, quæ tam cito advenit, tamque inopinato nos hinc abripit? S. GREG. NYSS., ap. DID. NYSS., § 4, *Dom.* 3 *post Pasc.*

Diligentia et industria mali dæmonis factum multi arbitrantur, quod sepulchra extra civitates olim fuerunt constituta, ut ne homines ab oculis haberent memoriam mortis, sed procul abesset, quicquid illam refricare posset: quod stygius ille veterator probe sciret, quam sit hoc validum ad continendos in officio homines, emolliendosque peccatores remedium. Confirmatur id ex eo, quod alterius vitæ homines, qui ad nos redeunt, tanquam a vitæ nostra sibi timeant, fragilitatis suæ monumentum, quo tueantur, secum ferant, neque veniant, nisi bene tecti funebri linteo, quo involuti fuerunt, quando mortui. Revexit Samuel, visusque est pythionissæ, quæ, cum a Saule interrogaretur, qualis formæ vir esset, qui visus, respondit: « Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. » I REG. 28, 14. Quæsitum a multis, quale hoc pallium fuerit Samuelis, Rabbi Salomon respondet: Fuit pallium, cum quo sepultus est. » Sed quorsum funebri illo amictu indutus advenit, qui paulo post ab hac vita iterum abiturus erat? Tam vilia, aut non ornatoria, præclarioraque sunt alterius vitæ vestimenta? Habet illud ævum vestes tum elegantiores, tum pretiosiores; sed venit cum ferali suo amiculo Samuel, ut ejus, quam jam oppetierat, mortis insigne aliquod secum ferret, continuoque ob oculos haberet, quasi nemo in hac vita vel momento securus degere possit, nisi in consideratione fragilitatis propriæ positus. Propterea etiam Samuel, tanquam præsidio tali opus habuisset, pallio suo capulari se textit, et velut obarmavit. Atque ille quidem istud in littore, et portu; quid ergo nos inter tempestatum procellas in medio mari, et præsentaneis periculis agamus.

Utilitas memoriæ mortis.

Solent apes, cum toto semel agmine ab alveari eruperunt, dissipari, et ægre sub tecta priora reverti. Sed quo remedio fieri possit, ut iterum coeant, et in priores cellulas se recipiant? Plinius lib. xxxvi, c. ult., hac arte revocari posse docet: Pulvere e vestigio anguium collecto, sparsæ apes in alvearia revertuntur. Quam facile ad peccandum erumpunt homines? quam leviter ab æquo et bono recedunt? ut vero semitam redeant, quid agas? Sume pulverem, sume

cinerem, sume pauxillum terræ, in quam primævi anguis dolo rediimus, atque ea frontem memoriamque homini perfrica; ita facies, ut ad meliorem frugem se recipiat, et intra legum cancellos se studiose contineat, et morum emendationi sollicitè invigilet: Pulvere e vestigio anguium collecto, sparsæ apes in alvearia revertuntur. Diabolus certe in unam nostram perniciem maxime semper intentus, cum sciat, quæ nobis ex mortis recordatione emolumenta proveniant, ut illius quam minime meminerimus, magnis modis laborat.

Ingrediebatur S. David quondam castra Saulis, comites habens Abisai, et nonnullos fortissimorum robustissimos alios, invenitque tum regem, tum exercitum illius omnem alto somno sopitum. Vidit Abisai promptam, securamque trucidandi hostis opportunitatem, simulque suasit Davidi, ut ne tam præclaram occasionem elabi sineret, vitamque adimeret homini, perquem vix sibi vivere liceret. Respondit pius Rex: « Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit, ut moriatur, aut in prælium descendens perierit, propitius sit mihi Dominus, ne extendam manum meam in Christum Domini. » I REG., 26, 40, 44. Quid hic refrænavit Davidem, ut nullis suavis in cædem infensissimi hostis adduci posset? Respondet S. Joannes Chrysostomus Homil. de David et Saul: Conspiciebat Saulem dormientem, ac de morte communi omnibus philosophatur; somnium enim nihil aliud, quam mors temporaria, et unius diei interitus. Hoc ergo Davidem ab inferenda nece abstinuit, quod vivam in dormiente Saule imaginem mortis videns, sibi etiam paratam, nec diu post forte si non ab alio, a Deo saltem inferenda cogitavit. At si mors picta tantum valuit, mors ipsa quid non poterit?

Celebris illa Davidis neminem latet actio, quando Philisthæis urbem Bethlehemiticam obsidentibus, aquam cisternæ Bethlehemiticæ sitire cœpit; quo intellecto desiderio, tres milites cum manifesto vitæ periculo inimicas penetrando phalanges, aquam attulere, Regique præsentarunt; at ille noluit bibere, sed libavit eam Domino, dicens: « Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt; et animarum periculum bibam? » Ubi S. Ambrosius, cur David aquam illam bibere recusarit, hanc assignat cau-

sam: Eo quod suavitatem bibendi habere non posset, quæ propositæ mortis horrore constaret.

Antiqui Idololatræ cadavera in cineres ac pulverem reducere solebant per ignem; forsitan ex astuti serpentis consilio, ut ita simul cum cadaverum dispersione, simul mortis progenitorum evanesceret memoria; sciebat namque, quantum sibi libellum ciceret memoria mortis. MANSI, d. III, n. 8.

S. Antonius sequentem ex Joanne Damasceno affert discursum: Quidam dum a facie Unicornis, ne ab eo devoraretur, velocius fugeret, in quoddam barathrum magnum cecidit; cum autem cederet, manibus arbusculam apprehendit, et in basi quadam lubrica et instabili pedes fixit; respiciens vero vidit duos mures unum album, et alterum nigrum incessanter radicem arbusculæ, quam apprehenderat, rodentes, et jam prope erant, ut ipsum abscinderent; in fundo autem barathri vidit draconem terribilem spirantem ignem, et aperto ore ipsum devorare cupientem, super basim vero, ubi se substantantem tenebat, vidit quatuor aspidum capita inde prodeuntium; elevans autem oculos vidit exiguum mellis de ramis illius arbusculæ exire, oblitusque periculi, in quo undique positus erat, se ipsum dulcedini illius modici mellis totum dedit. Quis igitur hominem istum non judicaret insanum, qui ita attendit ad illud modicum delectationis habendum, quod tam multiplicis periculi obliviscitur, tanquam cæcus esset, ac ipsum non videret; ideo orabat Psalmista: « Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte, » id est, in consideratione mortis, « ne quando dicat inimicus meus, » scilicet diabolus, « prævalui adversus eum, » scilicet per peccatum. Unicornis mortis tenet figuram, quod homines semper persequitur, et apprehendere cupit. Unde dicitur Job., xxxiv: « Numquid volet rhinoceros servire tibi? » Rhinoceros est unicornis, et iste non vult alicui servire, quia mors nemini vult subjici, aut parcere, ita ut elephantem etiam cornu et ventrem figens interimat, quia scilicet mors quemcumque virtute, vel scientia, aut potestate magnum interimit. Barathrum mundus est omnibus malis plenum; arbuscula uniuscujusque est vita, quæ per horas diei et noctis, quasi per murem nigrum et album, incessanter consumitur et incisioni appropinquat. Basis quatuor aspidum, corpus et ex

quatuor elementis compositum, quibus inordinatis, corporis compago dissolvitur. Draco terribilis, est infernus cunctos devorare cupiens. Dulcedo ramusculi mellea, est delectatio fallax mundi, per quam homo seducitur, ne suum periculum intueatur, et sic dum mundi delectationibus vacat, et se moriturum non considerat, consumpta radice arbusculæ, et base destructa, in fossa tum cadit, et ibi desiderium peccatorum peribit; sed dum mortem bene recogitat propinquam, mel dimittit delectationis mundanæ, et peccatorum et periculum evadit. S. ANT. p. I, tit. v, c. I, § 10.

Eadem stultitia nonnullorum, mortem minime considerantium, sed ad radices in hoc mundo agendas contententium, sequenti similitudine exprimi potest. Si quis ædificium exstructum haberet juxta impetuosum torrentem, qui contiguam identidem roderet et absumeret terram, illius autem fabrica non nisi ad tres vel quatuor ad summum distaret palmos, num quis adeo ab omnimode alienus foret, ut inibi curiosa extrueret æstiva ambulacra aut cubicula auro distincta, pretiosisque incrustata lapidibus, ut statuas inibi erigeret, aut picturas celebrioris? Si namque fabricam suam vel unico instanti pertimescit abripiendam fluminis impetu, nullos unquam singulares adhibebit sumptus, aut suam circa hujusmodi ædificium applicabit mentem. Quorsum igitur et quandiu nos insaniemus in exstruendis vanitatum turribus, qui omnes morimur, et quasi aquæ delabimur in terram? Veritas indubitata et practica est, quoniam aquæ illæ vicinæ sunt, nostrisque inhiant faucibus, et nihilominus quis est, qui hoc ipsum consideret ex omnibus? Omnibus mors imminet, et nihilominus indefinenter suum quilibet ingenium, peculium, tempus, et quicquid possidet, in domus hujus fabricam expendit, atque dilapidat, nullo mortis, quæ identidem humeris imminet, habito respectu. MANSI, d. 7, n. VII.

Cum Dominus vineæ ficulneam infructuosam amputari jussisset, vinitor se interposuit, rogavitque, ut saltem unius anni spacio eamdem toleraret, promittens omnem ex parte sua diligentiam et industriam, ad hoc requisitam, ut fructificaret. Sed quomodo id se obtenturum sperabat? « Usque dum fodiam circa illam, et mittam stercore. » Fossa autem et stercora illa mortem præfigurant, quia memoria putredinis, ver-

mum, et sepulturæ optimum est remedium: ut anima aliqua antea sterilis bonorum et virtuosorum operum referat fructus. IBID., Disc. I, n. 5.

Si tam potens et efficax est mortis recordatio, non sim nimius, si illius potentiam cum virtute Nominis Jesu quodammodo contendere posse dicam. Quæ alia tam valida et invicta arx, ac dulcissimum Domini nostri nomen! De illo inquit Salomon, Prov. XVIII, 10: « Turris fortissima nomen Domini. » Ad ipsum currit justus, et exaltabitur. Salazar, insignis harum paræmiarum interpretis ait, quod ea verba multi Hebræorum de ineffabili nomine Jehovah accipiunt, ad sanctissimum autem nomen Jesu alii consequenter trahere contendunt, propter affinitatem litterarum utriusque nominis. Sacrosanctum ergo hoc Domini nostri nomen munitissima turris est, qui in eam sese recipit, is exaltabitur, et gloriose de hoste triumphos refert. SALAZAR, ap. NYS. Dom. 15 post Pent. § 2.

Quotiescumque Summus Pontifex aliquis in Basilica S. Joannis Lateranensis solemniter possessionem capit sui Pontificatus, levis quædam stupa virgæ summitati affixa accenditur, quæ post editam luminosam quamdam flammulam, in fumum et cinerem in momento redigitur, ut per hanc cæremoniæ omnium humanarum dignitatum, quæ cito in cinerem convertuntur, fugacitas electo Pontifici insinuetur. Unde præco quidam clara voce clamat: « Beatissime Pater, sic transit gloria mundi. » Quibus verbis addi merito posset: « Neque descendet tecum, vel cum eo gloria ejus. MANSI, d. 6, n. v.

De consuetudine aliquando fuit Imperatorum, quod, cum essent electi, prima die coronationis eorum veniebat ad eum Lapidarius, deferens in manu sua tres vel quatuor petras marmorum diversorum colorum dicens: Jubeat Dominus Imperator, de quo genere marmoris velit sibi fieri sepulchrum, quia homo mortalis est; in hoc fiebat ad dandam sibi occasionem humiliationis ex memoria mortis. Illæ namque manus, quæ sceptris moderabantur, quæ unico dumtaxat nutu validissimo, quocumque volebant, dirigebant, et destinabant exercitus, coram quibus totus contremiscebat mundus, tandem a validissimis devorantur vermicibus; caput illud, quod innumeris populis atque Provinciis leges decernebat, unico

ictu susque deque versum in sepulchrum reconditur; corpus, quod regio splendebat paludamento, tineis coopertum conspicitur, juxta illud Isaïæ: « Subter te sternetur tinea, et operimentum tuum est vermis. » S. ANTON., p. 4, tit. XIV, c. VI, § 7.

Joannes de S. Geminiano, Vincentius Bellovacensis, Berchorius, et plures alii de Basilisco aiunt, quod S. Ambrosius in Psalm. 118. Oct. 10, his verbis affirmat: Basiliscus si quodcumque prior viderit animal, fertur occidere, et allegatur, statim necari, qui potuerit a serpente hujusmodi prævideri; ipse quoque serpens mori dicitur, si fuerit hominis præventus aspectu. Visu perdit, ac perit, cædit, eaditque Basiliscus. Quæro, cur mors malis est tam exitialis? « Mors peccatorum pessima. » Psalm. 33, 22. Cur justo tam salutaris? « Nam pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus. » Psalm. 115, 15. Qui fit, quod justus morti vitam adimit, et peccatori mors mortem deteriorem adfert? Respondeo, mors Basiliscus quidam est. Qui mortem præmeditatur, ac diu ante quam adveniat, prævidet, nihil huic ab illa incommodi venit. At quem illa præoccupat, et prior videt, eundem intoxicat, et necat. Et quoniam justus eam aspectu suo prævenit, propterea etiam vincit, et veneno suo exonerat. Mori dicitur, si fuerit hominis præventus aspectu; peccatorem vero, qui se videri priorem patitur, occidit. Allegatur statim occidi, qui potuerit a serpente hujusmodi prævideri. Hinc intelligetis id, quod de venerabili illo sene Simeone S. Lucas ait: « Responsum acceperat Simeon a Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi videret Christum Dominum. » Luc. 2, 26. Non dicit, quod sit mors illum visura, sed ille mortem. Hoc enim justus a peccatore differt, quod ille mortem prior videt, adeo etiam superat; hic prior a morte videtur, atque idcirco mactatur. Ergo vigilemus, ut mortem diuturna meditatione præoccupemus, et visu venenatum hunc Basiliscum præveniamus; sic enim omne ab illo toxicum auferemus, atque in voluptatem, et vitam nostram convertemus. NYSS., l. c.

De militiæ Romanæ Tyronibus ait Vegetius lib. I, c. XVIII. Equi lignei hyeme sub tecto, æstate ponebantur in campo. Super hos juniores primo inermes, dum consuetudine proficerent, demum armati coge-
bantur ascendere: hoc enim assidua medi-

tatione faciebant, scilicet ut in tumultibus prælii sine mora ascenderent, qui tam studiose exercebantur in pace. O quam prudenter dictum: In tumultu prælii sine mora ascenderent, qui studiose exercebantur in pace! Quam ardua res, inter confusæ multitudines concurrentium militum, et omnia miscentium strepitu, dextre quidquam agere, si inter otia pacis non crebra exercitatione assueveris! Nullus tam confusus, ac tumultuarius, quam supremus vitæ cum morte conflictus, ubi et mortis timor, et Judicis multo gravior metus, et conscientiæ anxietas, et vitæ amor, et morbi acerbitas, et plura alia sunt, quæ omnia miscent, ut anima adspicere non possit, quomodo recte tunc agere possit, quæ non diuturna, frequentique meditatione ante ad hanc se pugnam studiose compararit. IB., *Dom. 8 post Pent.*, § 2.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Mors falcata pingitur, qualem olim S. Joannes vidit, similem Filio hominis, habentem in capite coronam auream, et in manu sua falcem acutam; nam ut Christus omnium Judex, sic mors omnium est carnifex, et falx utriusque est index. APOC., XIV, 14.

Diogenes Cynicus inter bustuaria obambulans seiscitanti Alexandro, quid ibi ageret? Patris tui Philippi, respondit, calvariam quæro, sed internoscere nequeo: tu, si potes, ostende. BES., *conc. 2, de Mor.*, p. III.

Idem rogatus, num quid mali esset mors? respondit: Quo pacto malum, cum præsentem non sentiamus? quod autem abest, nulli malum est. Dum sentit homo, vivit; nondum igitur adest mors, quæ, si adsit, abest sensus. Malum autem non est, quod non sentitur. LAERT., l. VI.

Tres sunt nuntii mortis, Casus, Infirmitas, Senectus; Casus dubia, Infirmitas gravia, Senectus certa denuntiat. Casus nuntiat mortem latentem, Infirmitas apparentem, Senectus præsentem. Ex hac incertitudine mortis timor, ex gravitate dolor, ex certitudine Senectutis non obstinatio, sed humilitas et afflictio sequi debet. HUGO, *de Claustro animæ*, l. II.

Gorgias jam vicinus morti, et sènsim in somnum delapsus, cum quæsitus fuisset,

quid ageret? jam somnus, respondit, me fratri suo tradere incipit. LAER., l. VI.

Mors non est gloriosa, sed fortiter mori gloriosum est. Nemo mortem suam laudat, sed eum, cujus mors abstulit animum : interest, utrum malitia illi, an virtus manum admoverit. Mors enim, quæ in Catone gloriosa est, in Bruto turpis et erubescenda. Cato illa honestissime usus est, turpissime Brutus. SEN., *epist.* LXVIII.

Guilielmus Dux Bavarie in sommo vidit cervum eminentis staturæ in altero cornu campanulas, in altero accensos cereos seren-tem, qui a venatoribus canibusque agitatus, cum omnes effugiendi vias interclusas cerneret, in apertum cœmeterii D. Virginis sepulchrum fugit, ibique captus et occisus est. Ex quo somnio evigilans Princeps, ego, inquebat, sum ille cervus, quare et in dicto cœmeterio sepeliri volo. Quod et factum, morte brevi secuta. DREX., *in prodr.*, c. I, § 35.

Olim paravit Deus vermem ascensu dilu- culi, et percussit hederam, et exaruit. Hedera talis homo est, vermis mors. JO- ANN., IV.

Militia est vita hominis super terram : tessera nostra pulvis est; hinc hominem agnoscas. Memento ergo homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris. BRES., *conc.* IV, p. I.

Recte cecinit quidam Poeta :

Nudus ut in terram veni, sic nudus abibo.
Quid frustra sudo, funera nuda videns.

Barlaamus mortem Unicorni ferocienti et hominem insequenti comparat, vitam arbori, in qua homo se aliquandiu sustentat, donec a duobus muribus, albo, et atro (puta die ac nocte) radice absumpta, cum arbore cadat. Infra ipsum scrobem apertam (orbem miseriis refertum) et in ea Draconem horrendum (infernas fauces) ex quatuor vero lateribus, quatuor aspides (elementa) fingit. An non ergo merito homo timeat? an non stulte agit, si fui securus guttam mellis ex arbore decerpat?

Senex quidam cum mors raptura hominem adesset, illeque quereretur, se monitum numquam fuisse, respondit illa, sat monitum esse, dum tot infantum, juvenum, senumque funera, et præterea suos etiam canos aspexisset; hos enim fidissimos mortis nuntios esse. DREX., *in prodr.*, c. II, § 2.

Numa Romanus Rex in cubiculo suo speculum appendit, calvis mortuorum circumcinctum, quos inter hoc lemma legebatur : Speculum hoc non fallit. ENGELGR., *in Fes- to V. S. Francisc. Berg.*

Sed et Seneca ait, inventa esse specula, ut homo seipsum nosceret; ut juvenis ætatis flore admoneretur, tempus illud esse discendi; senex ut in decora canis deponeret, et de morte aliquid cogitaret. SENEC., l. I, *Nat. qq.*, c. XII.

Viderat in reductione S. Mariæ Majoris parvulus, necdum rationis compos frequen-tes in templo exequias, a quibus domum reversus in defuncti modum corpusculum humi componebat; patremque suum roga- bat, ut moriendi sibi potestatem faceret. Usurpavit id sequenter puerulus, donec pater repetitis toties precibus commotus : Si te, ait, fili mi, evocare Deus voluerit, non inficior, ut qui illius nutum observare in omnibus studeam. Morere, fili mi, morere, si Deus te mori voluerit. Hoc patris accepto responso exurgit puer valens, ac vegetus; atque ubi se morientis in morem in lectulo composuit continuo moritur. *In ann. Fara- quar.* 46, 35, c. xxx.

Reverendi P. Petri Fourier, qui anno 1565. Miracuriæ, Gallice Metaincour, prid. kalend. Decemb. in Lotharingia natus est, Pater, Dominicus Fourier moriturus, collectis viribus pileolum capiti detraxit, ac junctis manibus oculisque in cœlum fixis mortem expectabat. Consanguineis monen- tibus, ne nudato capite malum augeret, respondit : « Nemo vestrum Principi donum, aut litteras offert, nisi detecto capite. Ego quoque animam a Deo mihi tot annis com- modatam, ut qua par est, reverentia offer- ram maximi momenti donum, permittite. » Ita hoc situ mortuus est. *Vita*, l. I, c. I.

Carolus VIII. Gallie Rex 7 Aprilis 1498. cum conjuge sua Britannica iturus ad spe- ctandos nobiles in fossa arcis Ambianensis pila luseros, ambulacrum adiit, in cujus male sartis limine et postibus, capite, staturæ licet ipse non altæ, offendit; inde spe- ctans ludos hilariter cum Regina, subito catarrho opprimitur, amisso omni sensu, et sensuum functione. Ita sui impos decedit in cloacam, quæ illi proxima erat; neque ulli e regiis ministris, qui adstabant, in men- tem venit, Regem in regium lectum depor- tare, qui inde non nisi viginii passibus distabat. Jacuit in loco tam foetido novem

horas, et inibi mortuus est. Ita Rex florentissimus, et liliorum, nuper adeo post obtentas geminas insignes victorias, et occupatum regnum Neapolitanum, totamque Calabriam et Apuliam, non alium mortis locum habuit. LUD. GNY. t. 1, l. IV, c. x.

Cleopatra varia genera collegit venenorum lethalium, quorum singula ut periclitaretur, quod minimum doloris sensum afferret, obtulit rerum capitalium custodiis; ubi animadvertit, ea quæ mortem accelerarent, cum dolore maturare, leniora autem defici celeritate, transiit ad bestias. Aspiciebat cum alia aliis admoverentur. Tractabat id quotidie, atque in omnibus pene unicum invenit aspidis morsum citra contractionem membrorum vel gemitum, gravem soporem et torporem inducere cum faciei molli sudore, et sensuum stupore facile elanguescerentium, et ægre ferentium, sicut qui alto somno mersi sunt, expergefieri, aut excitari. Hinc eidem paranti sibi clam necem inferre eo ipso die, quo etiam post balneum splendide epulata est, cista rure veniens allata est a quodam, qui a satellitibus rogatus, quid ferret, depositis foliis, ait se ficos ferre Cleopatraz. Laudantibus ficos, arridens invitavit, ut sumerent, sed abstinere. Tum referata janua in lectum se condidit, in aureo jacens lecto, regio cultu exornata: aiunt aspidem inter ficos illatam, foliisque fuisse obtectam. Ita enim jussisse Cleopatram, ut ignorantis corpus bestia invaderet; ut igitur de ficis tollens eam conspexit, brachium nudatum morsui ejus præbuit. PLUTARCH., in *Antonio*.

UTILITAS. — Nil melius æterna Lex fecit, quam quod unum introitum nobis ad vitam dedit, multos exitus. SEN., *ep.* DCLXXX.

Ægyptii olim in divitum epulis cadaver ligneum ostendebant dicentes. « In hunc intuens pota, et oblecta te, talis post mortem futurus, ut hoc fræno intemperantiam coercerent. » HEROD., XVIII.

Agis interrogatus, quo pacto quis libertatem tueri posset? si mortem, inquit, contemperit. Cum vero injuste ad laqueum damnato lictor quidam flendo condoleret, desine, dixit illi, vicem meam flere; nam sic moriens, melior sum iis, qui me occidunt. PLUTARCH., in *Lacon*.

Mors et exilium, et omnia, quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur, omnium vero maxime mors; sic nihil unquam humile cogitabis, nec impense

cupies quicquam, inquit, sapienter Epictetus. EPICT., in *Enchir.* c. XXVIII.

Aquila cervum expugnatura, multum pulverem excutit in oculos, et pennis ora verberat, donec præcipitet in rupes; sic Ecclesia in die Cinerum cineres capiti inspergit, ut nos hoc pacto per mortis memoriam sibi, et Deo subjectos efficiat. PLIN., l. X, c. iv.

Simonides Philosophus poscenti a se Pausaniæ Regi Lacedæmoniorum, ut memnosymon e Philosophia promeret, e quo melior evadere posset: Hominem, aiebat, te, et mortalem memineris. PLUT., in *Consol*.

Solon ad elatos spiritus Græcorum retundendos, Delphici templi valvis inscripsit: Nosce teipsum: quis, unde, quo tendas, nam vivendo moreris, et moriendo vivis. BESSÆUS, *conc.* 1, *de Mort*.

Saladinus domitor Asiæ indusium suum post mortem in pertica suspendi, simulque clamari jussit: Hoc spoliū Orientis terror, et domitor Asiæ Saladinus ex tot triumphis secum abstulit. *Fulg.*, l. I.

Pavo cum oculatæ iridis sinuosa volumina pandit, ubi nigredinem pedum conspiciat, mox cristam cadere sinit; idem eveniet homini ob sua dona et talenta elato, si pedes suos, id est, vitæ exitum, et quid post mortem futurus sit, consideret.

Cum Agamedes et Thriphonius Architecti pro constructo Apollini fano mercedem ab eo, quam optimam haberet, postulassent, respondit ille: Post octiduum voti compotes eritis. Unde die septimo ambo mortui sunt, quasi a Deo nec dari, nec peti melius quid morte possit. PLUT., ap. BES., c. 7, *de Mort*.

Plato relicta Atheniensium civitate, cum quibusdam suis discipulis in villa quadam antiqua et ruinosa commoratus est, ut timore periculorum, ex frequenti terræ motu ortorum, in se vitia carnis et inordinatas alias concupiscentias refrænaret. S. HIER., l. II, *contr. Jovin*.

Cum de Thespesio scelerato homine oraculum fuisset consultum, num quæ spes foret ipsum emendandi? responsum est: Melior erit postquam mortuus fuerit. Paulo post itaque gravi casu collisus ad terram per triduum exanimis jacuit; reversus tandem ad se, retulit quemdam e suis cognatis ad se accessisse, dixisseque: Salve Thespesi, cumque ille diceret, se Aridæum vocari, subjecit cognatus: Aridæus fuisti, sed deinceps Thespesius, id est, divinus

eris. Et sic factum vita post acta probavit. PLUT., *de Sera Num. vind.*

Memorare novissima, ait Siracides, et non peccabis; et non ait memorare primordia aut media: validior enim et vehementior est Spiritus timoris ad resistendum peccato, quam pudor, et dolor; quia pudor de similitudine, et dolor de qualicumque hujus mundi consolatione capit solatium; timor vero non invenit, ubi consoletur. S. BERN., *s. de Prim. medit. et noviss.*

Inter sancta et desiderabilia loca sepulchrum tenet quodammodo principatum, et devotionis plus nescio quid sentitur, ubi mortuus requiescit, quam ubi vivus conversatus est. ID., *s. ad Milit. de temp.*, c. 11.

S. Joannes post alios tres equos vidit quantum pallidum; et qui sedebat super eum nomen illi mors.

Rex Evangelicus solos illos admisit ad nuptias, qui vocati sunt apud exitus viarum: illi autem juxta S. Albertum Magnum, sunt in exitibus viarum, qui mortem suam jugiter prospiciunt, et qui se credunt quotidie morituros. Et certe tales dignos se efficiunt, ut ad Christi nuptias introire mereantur; quicumque enim mortis suae efficaciter recordantur, student esse patientes, continentes, et obsequentes. S. ALBER., *in c. XXII. Matth.*

Etsi Christus illos, quos a morbis curaverat, exhortatus sit, ne deinceps amplius peccarent; nulli tamen a morte resuscitato similem adhortationem fecit, eo quod mors ipsa utpote optimus magister, eos imbuedos susceperit, ut Nyssenius discurit. NYSS., *s. in die Cin.*, § 4.

Cum Christus regionem Gerasenorum intrasset, occurrerunt ei duo daemonia habentes de monumentis exeuntes: super quae verba S. Petrus Chrisologus dicit: « Exeunt de monumentis, et versa vice captivos ferunt, a quibus fuerant captivati; sistunt poenis, quorum cruciatibus torquebantur, nimirum ex repraesentatione mortis roborati. » S. PETRUS CHRYSOLOG., fol. 16.

Licet poena inferni reipsa sit gravior, quam mors corporis, comminatio tamen corporalis mortis acrior, et vehementior est ad commovendum hominem; hinc Deus Adamo mortem, non infernum minatus est, si vetitum pomum comesturus esset. NYSS., *in fer. 5 post Dom. 4 Quad.*, § 3.

S. Ambrosius quaerit, cur S. David ab aquae, quam tres robustissimi per mediam

Philistinorum aciem cum periculo vitae penetrantes attulerant, potu abstinerit? et respondet: Suavitatem bibendi habere non poterat, quae propositae mortis horrore constabat. S. AMBR. *in apol. David.* Nempe, ut addit Nyssenius, ob oculos mortis, licet solum cogitatae, nulla est sine multo felle voluptas, nulla sine amarore dulcedo, nullae sine anxiiis curis deliciae. NYSS., l. cit.

Deus primis parentibus post offensam tunicas pelliceas ex pellibus mortuorum animalium injecit, ut expressam suae fragilitatis imaginem cernerent, ex iisque, quid paulo post futuri essent, perdiscerent; de quibus tunicis sic loquitur Theodorus: « Tunicas pelliceas dedit illis Deus ex ineffabilibus thesauris, quare minime quaerendum est, unde eas attulerit. » Nam, ut Isidorus advertit, tunica appellata est, quia in metu incedentis sonum facit; tonus enim sonus est, unde primis parentibus tunicae pelliceae post lapsum sunt factae, ut perpetuum suae fragilitatis et instabilitatis monitorem haberent. ISID., l. XIX, *Erym.*, c. XXII.

S. Chrysostomus quaerit, cur paterfamilias novissimis vineae operariis eandem ac primis mercedem dederit? et respondet: primos operarios fuisse ex justis primi saeculi, qui, quia aetatem suam prolixiorem cogitabant, quodammodo negligentes eos faciebat circa justitiam, et refrigescere faciebat animas eorum expectatio saeculi longioris, et illis infrigidatio erat cognoscere mundi spatia esse longiora; at postremi, quia brevitatem vitae ob oculos habebant, seipsos incitabant, et accendebantur amore Dei, ut, quanto brevius habebant spatium temporis, tanto ferventius in vinea Domini laborarent. S. CHRYS., ap. NYSS., loc. cit.

De Sponsa olim dixerunt Superi: Quae est ista, quae ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii; CANTIC. s. 6. Ubi eam omnigenis virtutibus per pulverem universum intellectis repletam fuisse ex eo colligunt, quod myrrham et thus, id est, studium orationis, et considerationem mortis, velut radices et causas omnium virtutum habuerint; nam, ut bene S. Albertus Magnus advertit, quicumque mortis suae efficaciter recordantur, student esse continentes et obsequentes: nituntur semetipsos per veram contritionem, et peccatorum confessionem a peccatorum maculis

expiare, non negligunt eleemosynas suas. Pauperibus erogare, non cessant orationibus ac aliis bonis operibus invigilare. S. ALBERT., fol. 6.

Plinius de apibus scribit, quod pulvere ex vestigio anguium collecto sparsæ in alvearia revertantur; idem hominibus accidit, qui, si a justitia et bonorum operum studio discedunt, cinere, qui ex primævi anguis dolo collectus est, conspersi ad alveare suum, idest, vitæ melioris statum revertuntur. PLIN., l. xxxvi, cap. ult.

Observat acute Cajetanus, quod Deus olim serpenti dixerit: « Inimicitias ponam inter te, et mulierem. » Et numerum pluralem propterea usurpavit, quia non sufficit inimicum esse diabolo quoad ea, quæ sunt fidei aut spei, sed oportet inimicum esse secundum omnes partes, secundum ea, quæ sunt castitatis, abstinentiæ, misericordiæ et reliquorum sanctorum officiorum. CAJET., in c. iii, *Gen.* Has autem inimicitias quomodo procurare debeamus, docet S. Climacus, sic gulam loquentem introducens: « Inimicitias per omnia contra me gerit mortis intentio cogitatio. » Unde aliqui virtutem et efficaciam hujus considerationis, efficaciam nominis Jesu comparant, aiuntque illi suo modo applicari illud elogium posse: « Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum currit justus. et exaltabitur. S. CLIM., *gr.* xiv. Hinc Evagrius ait: « Ad omnem anhelitum nomen Jesu et mortis meditationem adunget; ingentem enim ambæ utilitatem afferre consueverunt. » EVAG., *ep. ad Anas.*

Card. Reginaldus Polus eum audivisset Henricum Regem quinquaginta millia aureorum promisisse illi, qui ipsum occisurus esset, miratus Regis amentiam dicit jam dudum se hujus vitæ tædio affectum, mortem desiderasse, nec Henricum aliud agere, quam si quis ire dormitum cupienti, vestem velit detrahare. SAND., l. I, *Schis. Angl.*

NECESSITAS. — Veteres, ut S. Fulgentius notat, mortem non immerito Atropos, id est, sine ordine vocarunt; quia mortis conditio sine lege venit.

Illa verba Apostoli: « Statutum est hominibus semel mori; » varii varie explicant; nam Theophylactus legit destinatum est, seu electum, et certo fini assignatum. Alii destinatum, id est adstrictum, alligatumque mortis legi ac imperio. S. Chrysostomus legit institutum, ac si diceret: Hæc est professio hominis, ut suo tempore moriatur.

Illud Psalmistæ: Cinerem tamquam panem manducabam: Venerabilis Beda sic exponit: « Cinerem tamquam panem manducabam, id est, memoria infirmitatis et conditionis meæ, qua memini me pulverem, et cinerem esse, panis mihi est, refectio mea. Hinc et Christus docuit, panem quotidianum hodie petere, ut incertitudinem horæ ultimæ semper ob oculos haberemus. « Unde exclamans S. Augustinus ait: « O Sapientia vera, et divina providentia, quæ docuit et panem suum petere, et hodie nominare! hoc enim dicto et aviditas cum avaritia tollitur, et humanæ vitæ insinuat incertum, etc. » Competenter ergo oramus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, quia crastinus dies, quid pariat, ignoramus. PS., ci, 11. BEDA, l. *de Trad.*

Etiā in illa sententia: Nisi conversi fueritis, et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum: MATT. xviii, 3. mortem nobis Christus in memoriam revocare voluit; nam, ut Nyssenus ait: « dicere quodammodo voluit, neminem potiturum æterna beatitudine, nisi existimatione sua mortuo similis fiat, ut per omnia similimus puer est. » Hinc Artemidorus aiebat: « Si quis somniaret se puerum esse, ægro tanti mortem prænuntiari, quandoquidem et mortui laceris involvuntur pannis, et linteolis, quemadmodum infantes, et humi deponuntur. NYSS., s. 1, in *die Cin.*, § 2.

Mundi conditio similis est illis locis, quæ Castellani Behetria vocant; ut enim in his, quantumcumque sit aliquis nobilis, tributum pendere debet; ita et in mundo nemo eximitur a mortis tributo pendendo. NYSS., § 1, in *Fer.* 5 post Dom. 4 Quad.

Rupertus Abbas quærit, cur Abrahæ post mortem uxoris Saræ, Deus non amplius apparuerit? et respondet, quod prius ob varias insidias et tentationes robore, et consolatione egebat; post mortem vero Saræ, mors ipsa hoc robur conferebat; nec enim ars est tam munita, nec murus tam validus, qui adeo suos tueatur incolas, quemadmodum seria mortis cogitatio omuem ab animo tentationem prohibet, atque adversus insidias diaboli, mundi vanitates, et blanditias carnis defendit. RUPEB., in c. xxxv *Gen.*

CERTITUDO MORTIS. — De hac recte Poeta: Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam. Omnia sub leges mors vocat atra suas.

OID., ad *Liviam.*

Et alius :

Omnibus est eadem lethi via : non tamen unus
Est vitæ cunctis, exitiique modus.

CORNEL. GALLUS.

Et iterum alius :

Quidquid habet ortus, finem timet : ibimus omnes,
Ibimus, immensis urnam quatit Æacus umbris.

STATIUS.

Cui nasci contingit, mori restat : inter-
vallisque distinguimur, cætera æquamur.

CORNEL. GALLUS.

Sed, et alius :

Est commune mori : mors nulli parcit honori;
Dives, et fortis veniunt ad funera mortis.

AP. BESS., *concl.* II.

INCERTITUDO QUOAD TEMPUS.

Fleres si scires, unum tua tempora mensem.
Rides, cum non sit forsitan una dies.

INCHINUS, p. 4, c. XXIII.

Quis, scit, an adiciant hodiernæ crastina vitæ
Tempora Di superi?

Iphicrates semper in armis stare exerci-
tum volebat, etsi in solo amicorum consis-
teret; causam rogatus respondit: « Ne ex
improvisò obrutus dicere cogar: Non pu-
taram: quanto magis idem in militia
Christiana faciendum est. » PLUTARC., *in*
Apoph.

Annibal, quamdiu Scipionem sibi instare
sciebat, arma numquam exuit, nec dormi-
vit, nisi vigilantibus Ducibus; quid Scipio
ad mortem? merito ergo Cicero: Morien-
dum, inquit, certo est, sed incertum, an
eo ipso die. Mortem igitur omnibus ho-
ris impendentem timeas » CICERO, *in Ca-*
ton.

MORS DESIDERANDA. — Quid fles miser?
quid trepidas? omnes hac necessitate du-
cuntur: eo ibis, quo omnia eunt. Ad hanc
legem natus es. Hoc patri tuo accidit, hoc
matri, hoc omnibus ante te, hoc omnibus
post te. Quantus te populus moriturum se-
quetur? quantus concomitabitur? Fortior,
ut opinor, esses, si multi tibi commoreren-
tur, multa millia hominum hoc ipso mo-
mento, quo tu mori dubitas, animum variis
generibus emittunt; an non putabis, te ad
id aliquando perventurum, ad quod semper
ibas? nullum sine exitu iter est. SEN.,
Epist., LXXVIII.

Proh Dii immortales! quam iter illud ju-

cundum esse debet, quo confecto, nulla reli-
qua cura; nulla sollicitudo futura sit! CICE-
RO, c. i *Tusc.*

Nemo censet fugiendam esse mortem,
quam immortalitas sequatur. Jam sensus
moriendi, si aliquis esse potest, is ad exi-
guum tempus durat, præsertim seni: post
mortem autem aut sensus nullus est, aut
optantus. IDEM, l. III.

Stultum est timere, quod non possis vita-
re. Mortem non effugit, qui etiam distulit.
Moriar nec primus, nec ultimus, omnes me
anteceperunt, omnes sequentur: hac con-
ditione intravi, ut exirem. SENEC., *Ep.*
LXXXVIII.

Nullum malum, quod extremum est.
Mors ad te venit; timenda erat, si tecum
esse posset. ID., *de Con. mort.*

Stultum est, somno delectari, mortem
horrere, cum somnus assiduus sit mortis
imitatio. ID., *in l. de Morib.*

MORS BONORUM. — Callicratides percontan-
ti, quam ob causam viri fortes gloriosam
mortem ignominiae anteponerent? respon-
dit, quoniam alterum naturæ proprium, al-
terum suum esse ducunt; nam naturæ be-
neficio vivunt et ignavissimi, at mori fortiter
non contingit, nisi virtute præditis. PLUT.,
in Lacon.

Cygnus interrogatus a Ciconia, cur ante
mortem canere liberet? respondit, id ob
spem vitæ melioris, et futuræ felicitatis
præsagium provenire, quæ in eo consiste-
ret, quod et a quærendi victus cura, et insi-
diarum metu absolveretur. LANGIUS, *in Po-*
lyant.

Quomodo fabula, sic vita: non quam diu,
sed quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem
pertinet, quo loco desinas. Quocumque vo-
les, desine; tantum bonam clausulam im-
pone. SENEC., *Ep.* LXXVII.

MORS IMPIORUM. — Illi mors gravis incu-
bat, qui notus nimis omnibus, ignotus mori-
tur sibi. SENEC., *in Trag.*

Bias percontatus, quod genus mortis ma-
lum esset? « quod legibus constitutum est,
respondit. » Hoc enim solum propudiosum
est, utpote ex delictis ortum. MAXIM., s.
XXXVI.

Fridericus Imperator iis Principibus, qui
crudeles fuissent, merito mortem dicebat
extimescendam, quia, quales se aliis presti-
tere, tales in se iudices inventuri sunt.

Aristoteles quærens cur Olores in morte
canant, Sirentes plorent? respondet, cau-

sam esse, quia in Cygnis purissimus, in Sirenibus vero impurus sanguis ad cor fluit. Rectius tamen hoc de justis, et injustis dicitur, ex quibus hi merito gement in morte, ob impura opera ad cor, et memoriam, fluentia; illi autem propter conscientiam recte factorum merito gaudebunt, et canent.

AXIOMATA.

Mors servat legem, tollit cum paupere Regem.

Ad lectum, ad lethum, dicebat Lipsius, dum morbo correptus decumbere cœpit.

Qualis vita, finis ita.

Qualis mors, talis sors.

AUCTORES.

Jeremias Drex., in *Prodromo æternitatis*.

Gabriel Inchinus, de *Quatuor novissimis* part. I.

Dionysius Carthusianus, de *Quatuor novissimis*, a c. II usque ad XVI.

Petrus Canisius, t. IV, de *Noviss.*

Joannes Busæus, in t. de *Statibus hominum*, p. II, de *Statu morientium*.

P. Mathias Faber, in *Concionibus funebribus*, et in conc. 3, de *Quatuor Domini Adventus*.

Ludovicus Granatensis, in *Locis comm.*, fol. 803.

Philippus D'Outremam, in *Pædagogo Christiano*, p. I, c. VIII, § 4.

Henricus Engelgr., *Embl.*, III, p. II.

Joannes Major, in *Speculo Magno Exemplorum*, V. eodem.

Josephus Langius, in *Polyanthæa*, V. eodem.

Antonius Dauroltius, in *Catechismo historiali*, c. VIII, a tit. I usque ad XIV.

Thomas Stapletonus, t. VII, in *Dom.* 7, et t. III, *Dom.* 1, et t. II, in *Dom.* 23 et 24 post *Pent.*

Laurentius Beirlynch, in *Theatro vitæ humanæ*, V. eodem, et in *Promptuario Evang.*, t. III, in *festo S. Joan. Evang.*

MORTIFICATIO.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est spontanea, liberaque animæ a vita carnali separatio, et virium tam externarum, quam internarum ab illicitis operibus dissolutio, ut Jacobus Alvarez eam definit. Exprimatur in S. Scriptura variis nominibus. 1. Et principaliter *Mortificatio* vocatur juxta illud S. Pauli: Semper mortificationem Jesu Christi in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. II Cor., IV, 40. Vocatur autem mortificatio potius, quam mors, qui non tam in ipsa sejunctione animæ a vita carnali, quam in luctu et conatu ad illam consequendam est posita: unde mors spiritualis est potius effectus mortificationis. 2. Vocatur *Abnegatio*, juxta illud Christi: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me. MATT., XVI, 24. 3. *Renunciatio*, juxta illud ejusdem Christi: Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. LUC., XIV, 33. 4. *Circumcisio*, juxta illud S. Pauli: Circumcisi estis Circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed in Circumcisione Christi. COLOSS., II, 11. 5. *Jejunium*, juxta illud Isaïæ: Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes. IS., LVIII, 6. 6. *Odium sui*, juxta illud Christi: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit illam. JO., XII, 25. 7. *Violentia*, juxta illud Salvatoris: Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. MATT., XI. 8. *Crux*, juxta illud ejusdem Christi: « Qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. » MATT., X, 38. 9. Denique etiam *Mors*, juxta illud S. Pauli: « Mortui enim estis: et vita vestra abscondita est cum Christo. » COLOSS., III, 3. Sumendo scilicet effectum pro ipsa causa, quo sensu Nierembergus dixit: « Quid est mortificatio, nisi mors anticipata? mors hominis vivi, mors ante mortem, mors spontanea, mors voluntatis, mors diffi-

cilior : » cui potiori jure conveniunt proprietates morti corporali a Seneca assignatæ, dum ait : Mors est naturæ lex, tributum officiumque mortalium, malorumque omnium remedium, ut fusius, Alvarez, et Nierembergii ostendunt. EUS. NIEREMB., l. III, *Doct. asc.*, c. xxvii, dis. III.

DIVISIO. — Dividitur 1. in *Corporalem*, et *Spiritualem* : illa corpus exercet, et nomen pœnitentiæ exterioris sortitur, cujusmodi sunt cilicia, disciplinæ, durus lectus, vilis cibus, asper corporis habitus, et similia, quæ suis carnem oblectamentis privant : ista in mortificatione passionum, propriæque amoris inordinati abdicatione consistit, et nomen interioris mortificationis accepit. S. AUG., s. xx, *de Ss.*

Dividitur 2. in *Activam*, et *Passivam* : illa est, per quam ipsi voluntarie eligimus aut acceptamus occasiones aliquid amori nostro proprio contrarium patiendi : ista est, per quam occasiones mortificationis ab obedientia, vel a proximo, aut alia quacumque via nobis obvenientes amplectimur. RODR., p. II, tr. I, c. vii.

Dividitur 3. in *Necessariam*, et *Liberam* : illa est, per quam appetitum nostrum ab illicitis desideriis, et actionibus cohibemus, et propterea absolute necessaria est ad salutem : ita est, per quam a licitis voluptatibus aut operibus abstinemus, atque adeo iis, qui ad perfectionem tendere cupiunt, specialiter convenit. IB., c. xiii.

ACTUS. — Sensus suos, et potentias externas, puta oculos, aures, gustum, et odoratum, tactum non modo ab illicita operatione, et delectatione cohibere, sed ultro etiam objecta illis adversantia, et ingrata amplecti.

Linguam ab omni noxia inutili, aut frequenti locutione coercere.

Memoriam a vanis, importunis, et illicitis cogitationibus, aut phantasiis avertere.

Intellectum a rebus inutilibus, aut a noxiis addicendis, aut discutiendis cohibere, atque judicium suum aliis submittendum adigere.

Voluntatem ab omni amore proprio inordinato coercere, eandemque Deo et hominibus, quandocumque honeste fieri potest conformare.

Passiones animi, amorem præcipue, et odium, gaudium, et timorem, et iram, ne extra rationis, et voluntatis divinæ semi-

tam evagentur et abripiant, studiose refrænare.

GRADUS. — Primus est, ut *peregrini* more, habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus, omnia alia velut impedimenta rejiciamus, aliorumque facta et dicta surda aure prætereuntes, recto itinere ad Patriam tendamus, juxta illud Apostoli : Charissimi, obsecro vos, tanquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam. S. BERN., s. vii *Quad.* RODR. p. II, tr. I, c. ult. I PET., ii, 1.

Secundus est, ut velut *mortui* nihil aut sentiamus aut agamus, nisi quod ad Dei gloriam, Christi imitationem, nostramque et proximi salutem conducit ; hoc enim est, quod Apostolus Colossensibus dixit : Mortui estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. COLOSS., iii, 3. Hoc idem suavit Bernardus, dum dixit : Nemo ergo deinceps sibi vivat, sed ei, qui pro se mortuus est. Cui enim justius vivam, quam ei, qui, si non moreretur, ego non viverem ? S. BERN., s. *de Dilig. Deo.*

Tertius est, ut non simpliciter mortui, sed cum Christi *cruci confixi* simus, atque adeo jure cum S. Paulo dicere possimus : Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesus Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. GAL., vi, 24. Quem quidem gradum merito S. Bernardus tertium cælum ob summam perfectionem indigitat.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. LUC. ix, 23.

Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. II COR. iv, 10.

Circumcidite igitur præputium cordis vestri, et cervicem vestram ne induretis amplius. DEUT., x, 16.

Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, et concupiscentiis suis. GAL. v, 24.

Subter te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. GEN., iv, 7.

Propter te mortificamur tota die : æstimati sumus velut oves occisionis. PSAL. xliii, 22.

Hoc scientes, quia vêtus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. ROM. VI, 6.

Fac tibi cultros lapideos, et circumcide secundo filios Israel. JOS. V, 2.

NECESSITAS. — Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere, si enim præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis suis. ECCL. XVIII, 30.

Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte, dum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar. I COR., IX, 27.

A diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. MATT. XI, 12.

Qui delicate a pueritia nutrit servum, postea sentiet eum contumacem. PROV. XXIX, 21.

UTILITAS. — Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. JO., XII, 24.

Spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis. GAL., V, 16.

Sic loquimini ad David: non habet Rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philistinorum, ut fiat ultio de inimicis Regis. I REG., XVIII, 25.

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. JO., XII, 25.

Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. MATT. XXVI, 25.

Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris? CANT. III, 6.

Quem enim docebit sapientiam; et quem intelligere faciet auditum; ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus, IS., XXVIII, 9.

Qui expectant mortem, et non venit, quasi effodientes thesaurum. JOB., III, 21.

DIGNITAS. — Fidelis sermo; nam si comortui sumus, et convivemus; si sustinebimus, et conregnabimus. II TIM., II, 11.

Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. PROV., XVI, 32.

Qui autem sunt Christi, carnem suam

crucifixerunt cum concupiscentiis suis, GAL. V, 24.

Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus et ego mundo. GAL., VI, 14.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Docendus est homo sic habere corpus suum, sicut ægrotum, cui etiam multum volenti inutilia sunt neganda, utilia vero etiam nolenti ingerenda. S. BERN., *Epist. ad FF. de Monte Dei*.

Bellum militum breve, sed Monachi pugna, quoad usque migret ad Dominum, durat. S. EPHR., *Exhor. ad pietat.*

Servorum Dei proprium est, non solum carnales sensus per disciplinam restringere, sed etiam per mortificationem extinguere. RICHARD, *super Gen.*

Monachus est perpetua naturæ violentia, sensuumque vigilantissima, et indefessa custodia. S. CLIM., grad. 1.

Noli extrinsecus pecus, quod mactes, inquirere; habes in te, quod occidas. Macta elatum superbiæ Taurum: macta gibbosum avaritiæ Camelum: jugula olentem luxuriæ Hircum: sacrificia saginatum gulæ Vitulum: obtrunca mordacem invidiæ Molossum: dilacera pugnacem iracundiæ Arietem: concrema ignavum pigritiæ Asellum: has pecudes occide, et rite litasti Deo. CORNEL. DE LAP., in c. XII. *Epist. ad Rom.*

Cultellus hic, quo Puer Jesus circumcisisus est, habendus est super femur delectationum, et voluptatum contra timores nocturnos: Sponsus enim iste Sponsus sanguinum est. RICH. DE S. VICT.

Sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse putetur, dicaturque ei in Domino: Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est. Amet Adam Evam suam, sed non sic amet, ut voci ejus plus obediat, quam Divinæ. S. BERN., s. XIX, in *Psalm.*

Servi Christi laborant, ut neque opera vitiorum faciant, neque concupiscentiis carnalibus vel in corde consentiant. Et reprimendo carnis voluptates, crucem sibi ipsis faciunt, ac præceptiis justitiæ, quasi quibusdam clavis se configunt, ut pravam ac-

tionem, et perversam voluntatem in seipsis refrænent. S. ANSEL., in II *Cor.* vi, 14.

Quid differt, crucifigere sibi ipsi mundum; et crucifigi mundo? Mundus homini crucifigitur, cum mundo abrenuntiat homo, et exinde solitarius fit, relictis parentibus, possessionibus, agris, negotiationibus, rerum copia. Crucifigitur enim illi mundus, quia deserit eum. Quo pacto crucifigitur homo mundo? cum scilicet, ubi ex mundi rebus excesserit, certat adversus rerum concupiscentias, adversus voluptates, adversus propriam voluntatem, subigitque innatas passionēs, et vitia. S. DOROT., *Doct.* I.

In Templo a Salomone ædificato legimus, duo altaria fuisse constituta, unum foris, alterum intus. In illo, quod foris erat, animalium cædebat Sacrificium; in illo vero altari, quod intus erat, thymiamatis offerebatur incensum. Videamus ergo, Fratres, ne forte in nobis duo altaria non sint constituta, corporis scilicet et cordis nostri. Denique duplex a nobis Sacrificium quærit Deus; unum ut simus casto corpore; aliud, ut mundo corde esse debeamus. Ergo in exteriore altari, id est, in corpore nostro offerantur opera bona; in corde odorem suavitatis redoleat cogitatio sancta. S. AUG., fol. 255 *de Temp.*

Corpus offertur in Sacrificium per macerationem, spiritus in holocaustum per contributionem. De sacrificio portio erat ipsius offerentis, quia corpus non debet omnino per macerationem annihilari, sed ei debent necessaria dari. De holocausto nihil retinebatur, sed totum offerebatur, et sic totum cor, et spiritus. HUGO CARD., ap. MANSI, *d.* VII, n. 4.

Omni cautione, atque solertia, jugis circumspecti cordis servetur intentio, ne quo modo iudicio nostræ discretionis errante, aut inconsideratæ continentiæ cupiditate succensi, aut desiderio nimiae remissionis illecti, substantiam virium nostrarum iniquæ trutinæ examinatione libremus. Sed in altera quidem lance animæ puritatem, in altera vires corporis collocantes, ita vero conscientiae iudicio utraque pendamus, ut in neutram partem, unius rei affectu præponderante, perversi, vel ad immodicam distractionem, vel ad nimiam remissionem, æqualitatis libram propensius inclinemus, et illud dicatur nobis: Nonne si recte offeras, recte autem non divides; peccasti. CASS., *Col.* XXVI, c. XXII.

NECESSITAS. — Non potest virtus cum vitiis pariter crescere, inquit S. Bernardus: ergo ut illa vigeat, ista crescere non sinatur. Tolle superflua, et salubria surgant, utilitati accedit, quicquid cupiditati demis. Demus operam putationi: putetur cupiditas, ut virtus roboretur. S. BERN., s. LVIII, in *Cant.*

Qui dominari nescit cupiditatibus, is quasi equus raptatur indomitus, volvitur, obteritur, laniatur, affligitur. S. AMBR., l. III *de Virg.*

Exurgat Deus, cadat armatus iste, cadat, et conteretur inimicus homo, contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certe si recte sentis, mecum dices: Reus est mortis, crucifigatur.

Qualis est in oculis hominum, qui inversis pedibus ambulare videtur, talis est in oculis Angelorum, qui caro propria dominatur. S. AUG., s. 56, *ad FF. in erem.*

Jussisti, Domine, et sic est, ut poena sua sibi sit omnis animus inordinatus. ID., l. I, *Conf.*, c. II.

Credite mihi, et putata repullulant, et effugata redeunt, et reaccenduntur extincta, sopita denuo excitantur. Parum ergo est, semel putasse; sæpe putandum est: imo si fieri potest, semper, quia semper, quod putari oportet, si non dissimulas, invenies. S. BERN., *Super canon.* 358.

Hoc est opus nostrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare quotidie, affligere, minuere, frænare, interimere: hæc est actio nostra, hæc militia nostra. S. CLIM., c. XIII, *de Verb. Dom.*

Carnales concupiscentiæ naturalem hominis mansuetudinem exterminant. BERN., *Super cantic.*, *serm.* 37.

Caro semper propositum peccandi habet. CHRYSOST..

Hi frequenter majores tribulationes ex carne suscipiunt, qui carnis voluptatibus delectantur.

Hostes hominis Christiani sunt facta carnis. GREG., x, *Moral.*

Cur carnem tam pretiosis rebus impinguas, et adornas, quam post paucos dies vermes devoraturi sunt in sepulchro, et animam tuam bonis operibus non adornas, quæ Deo et Angelis ejus præsentanda est in iudicio: cur ergo animam tuam vilipendis et ei carnem præponis? dominam ancillari, et ancillam dominari, magna abusio est.

UTILITAS. — Cervus serpentes necat, et post serpentium interemptionem majori siti inardescit, peremptis serpentibus acrius ad fontes currit; serpentes vitia tua sunt, consume serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem veritatis. S. AUG., in *Psalm.* CCLI.

Augmentum charitatis diminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas. S. AUG.

Mortificatione voluptatum vitia extirpantur, et marcescunt universa: expulsiōne vitiorum virtutes fructificent atque succrescunt: pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur, puritate cordis Apostolicæ charitatis perfectio possidetur. CASSIAN., l. IV, *Inst.*, c. XLIII.

Castiga corpus tuum, et Diabolum vinces; hoc enim modo Paulus adversus illum docuit nos esse pugnandum. S. AUG., in *I Cor.* c. IX.

Hoc est salvationis nostræ principium, cum incipimus respuere, quod diligebamus: dolere, unde gaudebamus: amplecti, quod timebamus: sequi, quod fugiebamus: optare, quod contemnebamus. S. BERN., s. 3 *de Circum.*

Exercitio me plane, ut ille parcat; de me poenas, ut ille subveniat, ut placeam oculis ejus, ut delectem suavitatem ejus: nam et victima exerceatur, ut in aram imponatur. S. AUG., *de Util. jejun.*

Quis mihi dabit, ut venias in cor meum et inebries illud, ut obliviscar mala mea, et unum bonum meum amplectar te! Noli abscondere faciem tuam. Moriar ne moriar, ut eam videam. S. AUG., l. I, *Conf.*, c. v.

Cum aliquis oppugnatur, aut affligitur ab aliqua vitiosa passione et cogitatione, si ad actum illam perducit, et opere complet, sciat passionem illam validiorem fieri ac robustiorem adversus eum; ipse enim invalescere eam facit contra se, et veluti vires quasdam illi suggerit, ut magis eum oppugnet, et affligat. Rursus vero si ille contra certaverit, ei sese illi cogitationi et passioni vitiosæ opposuerit, debilitatur vitium illud, et cogitatio, atque ad oppugnandum, et affligendum eum deinceps impotens sit, et invalida. Tanti scilicet valet principiis obstitisse. Docent Sancti Patres, tractandum esse corpus nostrum, quemadmodum furiosum aliquem, præcipitemque equum peritus eques tractat, quem arte, et industria sua, facile assuefacit, ut ad imperantis nutum, quocumque ille voluerit, gressum flectat.

Ad eundem modum effræni, impotentique equo corporis nostri frænum perpetuo adducendum, subjiciendaque calcaria sunt: quo pacto quicquid ipsi imperaveris, facile obtinebis, quod compendium si neglexeris, ipse tui paulatim dominari incipiet, tandemque elidet te, excussumque in mille præcipitia dabit. S. DOROT., s. 15.

DIGNITAS. — Nemo dicat, quod temporibus nostris Martyrum certamina esse non possint: habet enim et pax nostra Martyres suos. Nam sicut frequenter suggestimus, iracundiam mitigare, libidinem fugere, justitiam custodire, avaritiam contemnere, superbiam humiliare, pars magna Martyrii est. S. AUG., s. CCL, *de Tem.*

Quod, Martyrium gravius est, quam inter epulas esurire, inter vestes multas et pretiosas algere, paupertate premi inter divitias quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster appetitus? S. BERN., in *Fest. SS.*

Abnegatio ac resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Acceptius obsequium homo præstat Deo, quando a vano, et non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discrete abstinet, voluntatem suam in hujusmodi rebus pure propter Deum mortificans, quam si mortuos ad vitam temporariam revocaret. BLOS., in *Sacell. anim.*, § 5, n. 1.

Excedente anima, ait S. Bernardus, et non vita, certe vitæ sensu, necesse est etiam ut nec vitæ tentatio sentiatur: quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo et requiescam? Utinam hac morte ego frequenter cadam, ut evadam laqueos mortis, ut non sentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta: ut non obstupescam ad sensum libidinis, ad æstum avaritiæ, ad iracundiæ et impatientiæ stimulos, ad angores sollicitudinum, et molestias curarum. Moriatur anima mea morte justorum, ut nulla illam illaque et fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors, quæ vitam non auferit, sed transfert in melius. S. BERN., s. xxv, in *Can.*

Vir erat in terra Hus, nomine Job. Egregius sane vir Job; non enim terra carnis ejus, animum ipsius superabat, sed imperantis animi consilio cuncta faciebat. S. HIER., in c. I *Job.*

Ascendamus etiam post illum per vitia, et passiones nostras. De vitiis nostris sealam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus: attol-

lent enim ipsa nos, si fuerint infra nos. S. AUG., l. III, *de Ascens.*

Genus Martyrii est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. S. BERN., s. xxx, *sup. Cant.*

Habent quippe Sancti viri hoc proprium, ut, quo semper ad illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita abscindant. S. GREG., l. IV, *Dial.*, c. XI.

Quare ratione nostri officii et propositi, non tantum debemus res, sed etiam cupiditatem relinquere, et vincere desideria carnis, sanguinis, et quidquid secundum naturam est, non secundum spiritum et gratiam. Hæc vocatio nostra, hæc professio, et hoc officium, et nihil hac vocatione sublimius, nihil hac professione dignius, nihil hoc officio honoratius, nihil felicius. S. AUG., s. XIII, *de Ver. Dom.*

Soli enim in tranquillo portu, et securitate summa residentes velut ex cælo ipso cæterorum naufragia prospectant. Namque conversationem plane cœlestem elegerunt, nihilque deterius Angelis effecti sunt, et quidem tum propter innocentiam cordisque puritatem, tum propter quamdam impossibilitatem, sensuumque et affectuum abstractionem Angeli dici merentur.

Quid de ejus factis ad aliis sentiatur, ignoro. Ego plus David saltantem stupeo, quam pugnantem: pugnando quippe hostes subdidit saltando autem coram Domino, seipsum vicit. S. GREG., in II *Reg.*, c. VI.

Scimus, quia in oculis Dei, majoris meriti est, sæpe mortificari, quam mori. Nonne mors Martyrum tanto erat pretiosior, quanto mortem præcedens poena productior? quibus volentibus mori, non dabatur occidi? Nonne prædestinatis ad vitam, hoc ipsum ad gloriæ cumulum proficit, quod sine acri pugna, sine acerba poena, carnalis in eis vita non deficit? RICH. VICTOR., in *Ps.* CXVIII.

Qui in seipso, quantum fieri potest, naturæ divinæ liberrimam affectuum tranquillitatem imitatus fuerit, hic defœdatam prius in animo suo Dei imaginem restituit pristino nitori. Unde nulla omnino hic metuenda temeraria fidentia, ubi præclarum in tali anima habitantis Dei fulget vestigium, qui, quod hic fieri cernitur, ipse pro sua benignitate facit. S. BASIL., s. I, *Instit. monast.*

Victoria nostra, gloria nostra intus est, non foris est: foris despecti, intus electi:

quomodo vicit Christus, vincere appetat Christianus.

Sane in hoc creatus es Princeps, ut imperites affectibus, ut dominere bestiis, reptilibus, et præsis simul et volatilibus. Tuis fac imperes cogitationibus, Imperator ut sis, quæ sunt, omnium. Ad hanc doctrinæ formulam collatus nobis principatus per animalia mores nostros concinno ordine moderatur, et dirigit, ut nostri ipsorum discamus esse domini.

JUCUNDITAS. — Nihil unicuique tam expetendum, quam ut animi pace fruatur, affectibusque imperet. S. GREG. NAZ., in *or. de Pace.*

Gustato spiritu, necesse est desipere carnem: affectanti cœlestia, terrestria non sapiunt: cœternis inhianti, fastidiunt transitoria. S. BERN., ep. II.

Initium quidem mortificationis vel membrorum corporis, vel animæ voluntatis, labor est, medium vero interdum labor, interdum requies: finis autem jam omni motus perturbatione, omnique laboris sensu caret. S. CLIM., grad. 4, *coll. I.*

Voluptatem vicisse, voluptas est maxima, nec ulla major est victoria, quam ea, quæ a cupiditatibus refertur. Magna sane victoria, et nullo non sanguine ac sudore emenda. S. CYP., apud LYREUM, l. II, *Apop.* 1.

Vis, ut intret mel, unde acetum non fundisti? funde, quod habes, ut capias, quod non habes. Disce non diligere, ut discas diligere: avertere, ut advertaris: funde ut implearis. S. AUG., hom. XVII.

Quamvis navis Gubernatori concessum non sit tranquillitatem mari pro arbitrio et voluntate imponere, nobis tamen integrum est vitam quietam, omnique vacantem perturbatione constituere, si nimirum internos tumultus, qui ab affectionibus externis proficisci solent, sedaverimus, et mentem iis, quæ extrinsecus accidunt, altiore constituerimus. S. BASIL., or. 21 *de Felic.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Hoc deberet esse negotium nostrum, vincere videlicet seipsum, et quotidie se ipso fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere.

Habitus, et tonsura modicum conferunt,

sed mutatio morum, et integra mortificatio passionum verum faciunt Religiosum.

NECESSITAS. — Quis te magis impedit, et molestat, quam tua immortificata affectio cordis? quis habet fortius certamen, quam qui nititur vincere se ipsum? Lib. I, c. III, § 3.

Est magnum impedimentum, quia in signis, et sensibilibus rebus statur, et parum de perfecta mortificatione habetur. Lib. III, c. XXXI, § 3.

Fili, non potes perfectam possidere libertatem, nisi totaliter abneges temetipsum. Lib. III, c. XXXII, § 1.

Si vere velis esse spiritualis, oportet te renuntiare tam remotis, quam propinquis, a nemine magis cavere, quam a te ipso. Lib. III, c. XXXIII, § 3.

Qui libere mecum ambulare desiderat, necesse est, ut omnes pravas, et inordinatas affectiones suas mortificet, atque nulli creaturæ privato amore concupiscenter inhæreat. *IBID.*

UTILITAS. — Quare quidam Sancti tam contemplativi, et perfecti fuerunt? quia omnino seipsos mortificare ab omnibus desideriis terrenis studuerunt, et ideo totis medullis cordis Deo inhærere, et libere vacare potuerunt. Lib. I, c. XI, § 2.

Ibi homo plus proficit, et gratiam meretur ampliorem, ubi magis seipsum vincit, et in spiritu mortificat. Lib. I, c. XXV, § 5.

Quanto caro per afflictionem magis atteritur, tanto spiritus amplius roboratur. Lib. II, c. XII, § 8.

Stude mortificationi vitiorum, quia hoc amplius tibi proderit, quam notitia multarum difficilium quæstionum. Lib. III, c. XLIII, § 1.

Verus profectus hominis est abnegatio sui ipsius, et homo abnegatus valde liber est, et securus. Lib. III, c. XXX, § 3.

Qui te per contemptum mundanorum, et carnis mortificationem sequuntur, vere sapientes esse cognoscuntur; quia de vanitate ad veritatem, de carne ad spiritum transferuntur. Lib. III, c. XXXIV, § 2.

DIGNITAS. — Si temetipsum perfecte viceris, cœtera facilius subjugabis. Perfecta victoria est de semetipso triumphare. Qui enim semetipsum subjectum tenet, ut sensualitas rationi, et ratio in cunctis obediat mihi, hic vere victor est sui, et dominus mundi. Lib. III, c. LIII, § 2.

JUCUNDITAS. — Oportet te ergo viriliter

omnia pertransire, et potenti manu uti adversus objecta; nam vincenti datur manna, et torpenti relinquitur miseria. Lib. III, c. XXXV.

Resistendo passionibus invenitur pax vera cordis; non autem eis serviendo. Lib. I, c. III, § 3.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — S. David, cum valde desiderasset aquam de cisterna Bethlehem, postquam ea allata est, noluit bibere, sed Domino eam libavit. I *PARAL.* XI, 17 et 18.

S. Macarius Alexandrinus mortificandi sui causa toto septennio nihil, præter cruda olera, vel legumina humectata sumpsit; totis viginti diebus ac noctibus tectum non ingressus est, ut somnum vineeret, cum interdiu quidem æstu arderet, noctu vero algore rigeret. Ad humiliandum se solitus est duorum modiorum sportam arena plenam humeris impositam per totam solitudinem portare. *PALLADIUS, in Hist. Laus., c. XX.*

S. Polichronius mortificabat se aspero cilicio, vilique et nullius pretii vestitu, tamque inopem ducebat vitam, ut nec necessarium quidem semper haberet nutrimentum, ac noctem totam vigil in precibus stans consumeret. Ad augendam mortificationem habebat in cella truncum ingentem e quercu (quem Theodoretus vitæ scriptor fatetur, se duabus manibus vix potuisse tollere) eumque noctu diuque humeris imponebat, et sic in oratione persistebat. *THEODOR., in hist. Relig., c. XXIV.*

Sanctus Edmundus Canduariensis Episcopus non tantum zona, sed etiam caligis utebatur cilicinis: solo pane vilique cibo contentus, nec pisces, nec carnes comedebat: sitim eo usque tolerabat, ut labra dirumperentur: ad quietem nocturnam capiendam, nec lodicibus, nec stragulo, nec pulvino utebatur, sed propriis tantum vestibus tectus considebat, idque per triginta annos etiam ad Archiepiscopi dignitatem evectus continuabat. *SURIUS, in Nov.*

S. Antonius cum in adolescentia maximas poenitentias fecisset, multisque annis incredibiles pugnas cum dæmonibus sustinuisset, quando ad extremam senectam, in qua aliquot quieti dandum videbatur, pervenit,

renovare cœpit omnia pristina pœnitentiæ exercitia ad dandum bonum exemplum aliis quibuscum tunc versabatur. Idemque S. Franciscus Seraphicus faciebat. S. ATH., in *ejus Vit.*

S. Domna ubi ad fidem Catholicam ex lectione Epistolarum S. Pauli conversa est tanto mortificandi sui spiritu accensa fuit, ut omnibus vestibis pretiosis, et thesauris in pauperes erogatis, solido arido pane deinceps vitam sustentarit, semel in die comedere, storea lecti loco usa fuerit, omnesque opes in una cruce constitueret. SURIUS, in Dec.

S. Bernardus de seipso fassus : Omnia, quæ mundus amat, crux mihi sunt, delectatio carnis, honores, divitiæ, vanæ hominum laudes; quæ vero mundus reputat crucem, illis affixus sum, illis adhæreo, illa toto amplector affectu. § 7, de *Quadr.*

S. Dorotheus cum corpus suum gravissimis pœnitentiis affligeret, rogatus, quorsum illud pene occideret? respondit : Quia et ipsum occidit me. *Hist. Eccl.*, p. II, l. VI, § 1.

Monachus quidam spiritu superbiæ vexatus, accepto canistro, terraque impleto, humeris illud imposuit, et ab uno loco in alium portavit; rogatus, cur id faceret? respondit : Vexo vexantem me. PALLAD.

B. Simeon viginti maximos cimices intra tibiale alebat, nec occidebat, ut in parvis ad majora se exerceret. LANCIZ., op. II, n. 178.

B. Catharina Bononiensis ut se mortificaret in contemptu sui, et ab omnibus vilipenderetur, non solum coram confessorio sed etiam publice peccata sua confitebatur et manu sua conscripta relinquebat. Diu in oratione brachiis in formam crucis protensis persistebat. Aliarum religiosarum virtutes omnes imitabatur, et licet plus omnibus se in iis exerceret, tamen omnium vilissimam se reputabat. Voluntatem suam frangebat obsequendo summa promptitudine in omnibus, lætabatur injuriis, optabatque asperum et dure se a superiore tractari, et graviora quæque sibi imponi. Experta enim utilitates quæ inde manabant, dicebat, omnem quidem obedientiam in rebus licitis esse bonam et fructuosam, sed optimam saluberrimamque esse, quando aliquid arduum moroso vultu a superiore imperatur. Hoc genere mortificationis tantam voluntatis rectitudinem consecuta est, et tantum amoris divini robur, ut ad obtemperandum di-

vinæ voluntati parata esset, non solum omnes mundi, sed etiam ipsius inferni cruciatus perferre si fieri posset. Atque ut desiderabat, sic etiam a Deo toto pectore efflagitabat, si inde major Deo gloria suæque animæ profectus resultaret, etiam horribiliores pœnas sustinere, non quoad culpam, quam maxime oderat et horrebat, sed quoad acerbiter cruciatus. In *vita ejus.*

Ludovica Taurella Vastallæ domina, matrona nobilissima Mediolanensis, ac religiosissima, ut in ejus vita traditur, dicebat sese quibusdam publicis mortificationibus confundere, quod in juventute choreis, jocis et aliis mulieribus vanitatibus fuisset delectata. Mortificationes autem tales fuerunt : in veste vilissima, capillo in formam crucis attonso, per urbem incedere ad puerorum plebisque ludibrium, ad Gubernatoris aulam accedere habitu eodem, ut aulicis esset irrisui; ferrea catena collo injecta, solutis crinibus, prælatis manu cineribus psalmum quinquagesimum pronunciantem ab ædibus ad ecclesiam trahi, nentem aut aliquid simile abjectæ operæ molientem, excipere domi summos dignitate viros, ad se invisendam salutandamque adventantes. PAUL MERIG., in *vita Lud. Taurellæ.*

Radigundis Regis in Gallia uxor, tulit sub regali vestium cultu, vile et asperum cilicium, documento haud obscuro, mente et iis, quæ non cernuntur oculis, rectius pietatem cœli, quam vittis et tunica. SABEL., l. II.

Thomas Cantuariensis Archiepiscopus tunicam et femoralia poplitum tenuis cilicina sub vestimentis gestavit : quippe indignum se qui Ecclesiæ præesset, arbitratus est, nisi et membris suis præesse posset, membra igitur tegminis asperitate contrita sibi subicere studuit, ne quando ipse illis subjectus appetitum illorum sequi cogeretur, non suum. MARRUL., lib. III.

NECESSITAS. — Cum Monachus quidam graviter in re quapiam, cujus nullam culpam habebat, reprehensus fuisset, et sanctus Climacus ejus patrocinium suscepisset, respondit ejus Superior : Non me latet, illum esse culpæ expertem, sed facti mei scopus fuit, illi hac increpatione, et mortificatione præbere merendi materiam. Sicut enim crudeliter agit parens, qui panem infantis ori subtrahit; sic Prælatus, qui subditis suis, quando capaces sunt, reprehensionibus et aliis mortificationis generibus

subtrahit promerendi materiam. S. CLIM., cap. iv.

Justinus minorita cum opulenta Satrapia, et Regis Ungariæ favoribus spretis, institutum Minorum amplexus fuisset, et in eo usque adeo in contemplationis dono profecisset, ut frequentes extases pateretur, et semel prudentibus illis ad imaginem B. Virginis supra Fratrum capita in muro depictæ elevatus coram ea flecti videretur; et ob factum Eugenius IV, eum citasset, et pedes osculari volentem ulnis, et osculo excepisset, et sibi assidere jusso post longum sermonem munuscula, et indulgentias copiosas dedisset, adeo tanto favore elatus est, ut quotidie insolentior factus, demum ob Fratrem quemdam cultro vulneratum carceri fuerit mancipatus. In quo cum poenitentiam explesset, profugiens in regnum Neapolitanum ea perpetravit crimina, ob quæ in urbem relegatus in vinculis misere decessit. LUC. WADINGUS, l. III. *Ann. Ordin. M.*, ad ann. 1445, n. 15.

UTILITAS. — Cum quidam ex antiquis Patribus nullum corporis affligendi modum teneret, ideoque ab aliis de rigore temperando moneretur, respondit ille: Mihi credite, filii, si et locus, et status, conditioque Beatorum in cœlis dolorem aliquem admitteret, displicentiæve alicujus capax esset, profecto hoc unum maxime dolerent, quod plures, et graviores affligendi se mortificandique occasiones non quæsivissent.

Senex quidam cum ad molestiam vitandam in aqua portanda, cellam fonti propiorum extruere decrevisset, ubi Angelum se sequentem, et gressus, ut pro eis mercedem a Deo clienti suo peteret, numerantem audivit, eandem remotiorem facere decrevit.

Cum juvenis quidam prisci cujusdam Patris discipulus, sene suo obdormiscente septies ad somnum pariter capiendum incitatus, septies vicisset, et perstitisset, senex in extasim raptus vidit thronum pulcherrimum pro discipulo paratum, et septem coronas pensiles, multoque auro interlineatas supra thronum pendere. *In Vita PP.* p. III, f. 237.

DIGNITAS. — Juvenem Monachum apud senem solitarium prædicabant aliqui, quasi jam longius in virtutum stadio provectum, id experiri, et reipsa probare voluit senex: et assumptis comitibus juvenis cellulam adit, hortum intrat, et bene cultum aspicit, ac olera hinc inde adulta; suspicatus ille,

heriles esse delicias, baculo, quo innitebatur, quasi ludibundum ea demetit, et prosternit, unum dumtaxat intactum relinquens; inde ut moris est, simul Psalmos recitant; quibus finitis, juvenis Monachus vultu modesto, et hilari senem rogat, velintne olus, quod restabat, in collatiunculam apparari. Ad quam petitionem attonito similis insilit in ejus collum senex, dixitque: Video, fili mi, te, ut audieram, vere mortuum appetitionibus tuis, quandoquidem ad tantam a me factam in hortulo labem, atque vastitatem, tam parum commoveris. PENEQ., in *Isag.*, p. II, c. iv, n. 7.

Perlustrabat suæ Diœcesis Monasteria sanctus Basilius, et in eorum aliquo Abbatem rogavit, an ex suis quemquam e prædestinatorum numero præ cæteris esse censeret. Ad talem quæstionem parum hæsitans Abbas, accersitum unum e simplicioribus Basilio sistit. Ad quem continuo vir sanctus: Adfer mihi aquam in pelvi, ut pedes lavem; currit ille, aquam defert; sedere illum jubet Basilius, et ipsemet ad pedes Monachi inclinatus ejus pedes non se moventis, nec reluctantis abluit: mandat, deinde, ut die sequenti cum sacristiam ingrederetur, compareret, moneretque, ut sacerdotio initiaretur. Facit ille adamussim omnia: atque hinc Basilius illum proprio judicio voluntatique mortuum dijudicans, vera habere argumenta judicavit, quibus inter prædestinatos censi merito posset, eumque sibi deinceps in suis functionibus comitem adlegit. *Ibid.*, n. 8.

Narrat Caesarius, fuisse in suo monasterio Ordinis Cisterciensis insignem quemdam Dei servum Rodolphum nomine, Monachum laicum divinis revelationibus illustrem: qui quadam nocte secundum matutinum orationis extrahendæ gratia in Ecclesia remanens, viderit Christum Dominum, gloriosum quidem illum, fixum tamen in cruce, cum quindecim aliis suæ familiæ religiosis sua itidem unumquemque cruce tam splendida fulgentem, ut fulgor ex crucibus egrediens, ipsas etiam cæcæ noctis tenebras facile dissiparat; hos omnes Rodolphus probe cognoverat; in vivis quippe adhuc erant singuli, ex illis quini laici, sacerdotes reliqui deni. Stupore defixus frater, ex tam insolita visione, audit Christum e cruce hac voce se alloquentem: Nosti hos, Rodulphe, cruci mecum affixos? Novi equidem, ait, at rei novitatem, hoc est, visum tam admi-

randum non novi. Audi ergo, et intellige, quæ loquor, subjungit Christus : Hi soli ex tota familiæ hujus religione sunt isti, qui confixi mecum in cruce, vitam suam omnem conversationemque sacræ meæ passioni mortique ignominiosissimæ, pro ipsis obitæ, conformant.

FACILITAS. — Cum aliquando in templo caneretur : *Qui vult venire post me*, vidit S. Gertrudis Christum via quidem florida, et vernante incedentem, sed tamen spinis obsita, et horrescente : crucem vero præcedere, spinas hinc inde amoventem, et dissipantem, quibus significatum volebat Christus, asperam quidem esse virtutis viam, sed crucis, et passionis suæ meritis mirum in modum asperitatem mitigari, et se continuo adesse, ubi suæ voluntatis auspiciu, homo sacrificium, gratia cooperante, inchoarit. **PENNEQ.**, p. II, c. VII, n. 5.

Abbatem Theodosium cum vitam solitariam esset auspicatus, ductum in Theatrum ingentis magnitudinis, monuit Angelus, pugnandum esse cum Æthiope tam vastæ molis, ut capite nubes tangere videretur. Ad hæc verba exhorruit Theodosius, sed institit Angelus, addiditque : Ingredere cum omni alacritate, et fiducia; mox enim ut tu illum adorsus fueris, ego adjutor adero, tibi que victoriam reponam; atque ita factum : ubi enim luctari invicem cepere, continuo Angelus adfuit et coronam capiti ejus imposuit. Aliud luculentius subministrat exemplum, ad Macarium scribens : S. Paulinus, qui senem, oborta tempestate, cæteris per lembum delapsis, solum in navi relictum mirabiliter a Christo adjutum memorat, ita tamen, ut primum conatum semper ab illo Christus exigeret. Jubetur a Christo malum excidere, quem eo tempore excidi pro navis remedio oportebat; id multi homines, iique validissimi, sine suo et navis periculo facere non potuissent, ille tamen verbo Dei nixus, ad id se accingit, et ecce malus leviter bis senili manu tactus magis, quam securi ictus, in mare sine periculo prosilit : ita ad alia omnia nautica munia, tantum specie agendi, manum porrigere jubebatur ad singula : cætera Christi virtus, et potentia supplebat, atque hoc modo portum, quem petebat, feliciter attigit. **IBID.**, n. 4.

JUCUNDITAS. — S. Antonius quondam rogatus, quomodo totas noctes orando transigere posset? respondit : Scias, mi Frater,

tamdiu me latuisse, in quo vera contemplatio sita sit, quamdiu ullam mei ipsius habui rationem; ubi vero inquietis motibus mentem purgavi, et ab omni terrena concretionem segregatum cor ad superiora transtuli, mox degustare cœpi mirificum illum divinæ voluntatis fructum, qui cælestium rerum contemplatione a perpurgatis animis percipi solet. **Vit. P. GONZAL. SYL.**, t. XXX, c. v.

S. Dorotheus cum mox ab initio sui in Religionem ingressus, totus in abnegationem voluntatis, aliarumque affectionum inordinatarum incubuisset; ideoque ob summam, quam exinde percipiebat, animi tranquillitatem, dubitans, num recta via incederet, a Patre spiritali consilium peteret, respondit, sine metu eum esse posse; tranquillitatem quippe illam ex mortificandi studio natam, ejusdem mortificationis præclarum esse fructum. **ARRIAS, de Mort.**, c. xv.

PENÆ NEGLECTÆ MORTIFICATIONIS. — Refert S. Augustinus, virum quemdam Catholicum, a certis quibusdam muscis gravissime aliquando molestatum, invisisse hominem quemdam hæresi Manichæorum infectum, eique importunitatem animalculorum horum exposuisse : ratus hæreticus, non incommodam sibi oblatam ex hoc occasionem defendendi erroris sui (erat is, duo esse rerum principia : invisibilium unum, et hoc esse Deum; visibilium alterum, quod Manichæi dæmonem constituebant : cui errori opposuit Ecclesia Catholica in symbolo illas voces : Visibilium omnium et invisibilium; quibus verbis confitemur, creasse Deum omnia, non spiritalia solum, et invisibilia, sed corporalia etiam et visibilia) ratus inquam, ille, nactum sese erroris sui confirmandi occasionem, eumque orthodoxo instillandi, dixit illi : Quis creavit has muscas? et quoniam hæ summam illi afferrentes molestiam, ob idque viderentur malæ, non ausus est asserere, ipsas creatas fuisse a Deo : unde stringendo illum magis Manichæus, intulit : Si ergo a Deo non sunt, unde sunt? ad quod hic : Credo, quod dæmon illas creavit. Insistit ille : Si ergo dæmon muscas fecit, ut affirmas, quis igitur apes fecerit, muscis non multo grandiores? In has ille conjectus pedicas, nec, quod satis apte responderet inveniens, eo tandem amentię deductus est, ut confiteretur, et muscarum, et apum conditorem esse diabolum. Convictus in his Catholicus ad peri-

culosiorem scopulum allisus est, deducente eum Manichæo ab apibus ad locustas, ab his ad lacertas, inde ad aves, ab his ad ovem, ab ove ad bovem, mox ad elephantem, et ad extremum ad hominem : et persuasit homini, quod non a Deo factus est homo. Ecce tibi in quod infelicitatis pelagus prolapsus sit miser iste, ex eo solo capite, quod in perferendis pauculis muscarum morsibus defecerit. Subjungit igitur Augustinus : Claudite, fratres, aures cordis vestri adversus dolos inimici, ne molestati a muscis, in par miseriarum barathrum, cum stolidissimo isto Catholico, agamini præcipientes : solent enim (pergit S. Doctor) aucupes ponere in muscipulam muscas, ut esurientes aves decipiant : fecit idipsum hic dæmon, qui huic evertendo laqueum tetendit, muscasque ad illecebram opposuit. Et sane hic veteratoris infernalis genius est, irretire hominem in minoribus, ut facilius postea ipsum in majoribus transversum agat.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius per continuam mortificationem eo devenit, ut vel carere perturbationibus videretur, vel sicubi usus posceret, iis uteretur tamquam modestis famulis non audentibus se ante rationis præscriptum Domini commovere. *Hist. soc.*, p. II, l. XVI, n. 107. Idem licet natura biliosus esset, ita tamen animi motus moderabatur, ut ob summam lenitatem medicis frigidus lentusque videretur. Cum quidam ex nostris Religiosum quemdam virum laudaret, et diceret, eum esse virum multæ orationis, Ignatius voce mutata dixit : Vir est multæ mortificationis. Profectum suorum spirituales non ex facilitate naturæ, aut vultu, sed ex contentione et victoria metiebatur. Unde fratrem quemdam vehementis naturæ alloquens, vince, aiebat, vince te; si enim te viceris, splendidiorem quam alii, qui mitiori sunt ingenio, habebis in cælo coronam. Et cum hunc ipsum adolescentem Minister Romani Collegii quasi minus tractabilem graviter accusaret, S. Pater eidem dixit : Mitius, quæso, et blandius. Equidem istum ego in via Dei plus profecisse paucis mensibus puto, quam duos illos (nominabat autem morum lenitate, et suavitate maxime amabiles) integro anno. *RIBAD.*, l. V, c. III.

Parisiis adhuc degens cum pestiferum quemdam invisisset, et ex ejusdem contracta manu imaginationem pestis afflatæ concepisset, nec ejicere posset, tandem sumpto animo, digitos ori insertos diu in eo versans dixit : Si habes pestem in manu, habes et in ore : quo facto omnis imaginatio evanuit. *POLANCUS*, in *Vita M. S.*

S. Franciscus Xaverius ut seipsum, et nauseam, quam ex ægri ulcerosi servitio sentiebat, vinceret, saniem ex illius ulceribus exsuxit. *Vit.*, l. I, c. v. Idem sociis identidem ingerebat illud S. Patris Ignatii familiare monitum : *Vince teipsum*, causamque rogatus tam frequentis repetitionis, respondit : Quia hoc a S. Patre meo Ignatio didici. *LYRÆUS*, in *Apotheg.*, l. II, f. 193. Ad socios quondam in hæc verba scripsit : Quam beatum est vivere quotidie moriendo, nostrasque frangendo voluntates, ut quæramus, non quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi. Quæ enim crux acerbior esse potest, quam sine Christo, ubi semel eum gustaveris, vivere, eumque non deserere, ut tuas cupiditates sequare? *Lib. I, ep. I.*

S. Franciscus Borgia cum adhuc sæcularis miram et falconum aucupio voluptatem caperet, ut se mortificaret, ipso, quo falco herodium insectabatur, et occidere parabat, tempore, oculos claudebat. Postea Religiosus factus dicere solebat unum illum diem sine ulla dubitatione amarissimum futurum, quem sine aliqua carnis afflictatione meminisset exactum. Consueverat impense rogare Deum, ut eum singulari hac gratia dignaretur, et vitæ hujus commoditates omnes in supplicium ipsi verterentur. In vigiliis erat perpetuus, noctesque non paucas insomnes duxit. Qui illi mortificationis cujuspiam auctores extitissent, suos adjutores, et amicos vocabat. Scrupulos calceis ad dilacerandos pedes inserebat. In gravissimo solis ardore lente incedebat. Pharmaca quoque licet amarissima tarde sorbillabat, pilulasque in ore dentibus comminutas diu in ore versabat. *Lib. I, c. v.*

P. Petrus Faber studebat ipse diligenter ei, quam tantopere Sanctorum commendabat usus, animi permolestæ compunctioni, et iter ad eam dicebat esse voluntariam corporis afflictationem. Multos enim sæpe angere, quod numquam animo compungantur, cum tamen compungi raro corpore velint : et multos expetere tormenta animæ suæ, qui numquam velint torquere carnem suam.

Vita, l. II, c. XI. Cum sua ægrotis præberet obsequia, ad vincendum, inter eorum pœdores atque contagia, naturæ repugnantis horrorem, animadvertit nihil tam valere, quam inductionem quamdam animi, ultima quæque perpeti cupientis, et in eo ipso munere, si usus esset, se offerentis ad mortem. *IB.*, c. XXXV.

J. Jacobus Laynes corpus spiritui, rectæque rationi ita subjecerat, domitasque animi perturbationes habebat, ut pene de ipso dici potuerit, quod de S. Bonaventura Alexander Alensis dixisse fertur, scilicet eum in Adam minime peccasse. *Vita*, l. III, c. XVI.

P. Thomas Sanchez, quotiescumque cubiculo exibat, petiit a Deo ut aliquam sibi mortificationem mitteret; quoties vero a superioribus aliquid petiit, rogavit Deum, ut illi contrarium facerent. Inter comedendum sæpe pedem in altum elevabat: salem, piper, acorem, et cætera ciborum condimenta omnino respuebat: nec ipsa quidem elixa olera, satis ex se insipida, oleo aut aceto condiebat.

P. Franciscus Villanova ita curiositatem domuerat, ut diceret, si nuntiaretur sibi, Angelum e cœlo lapsum in via ante aedes Collegii concionari, se minime ad audiendum accessurum, si studio duci se non pio adverteret. Coquo adjutor datus cum gravissime ob id tentaretur, ante Christi Crucifixi imaginem vovit se, quandiu vixerit, si per moderatores liceat, eo in opere perman-surum; qua similibusque victoriis ita profecit, ut diceret, nihil sibi objectum in actione virtutis, a quo sensus abhorreret, quod Deo juvante non subiisset. *Hist. Soc.*, p. II, l. I, p. 131.

P. Leonardus Lessius adeo rerum magnarum aviditatem in se extinxerat, ut diceret, universi mundi desiderium e corde suo esse ablatum; hinc cum Romæ aut alibi subinde occasione haberet multas res curiosas videnti, constanter eas negligebat. Mentis animositatem, quam bilis commota sæpe in iram excitabat, adeo compressit, ut columbina eum modestia sine felle diceret. Aiebat carnem blande vulpeculari, proinde dolos ejus sedula indagatione retegendos, petulantiamque constanti fræno compescendam, id quod ipse assiduus faciebat; hinc quotidiana flagella, complura jejunia, et cilicia usurpabat, adulta hyeme ignem vitabat, oblata solatia morborum respuebat, aut si

assumere necessarium foret, dulcedinem prius pia cogitatione aut alia simili ratione temperabat. Rogatus, cur adeo in se servus esset? Respondit: Ego quod, dum mortificationes fugimus, ultro nos ipsæ divina dispositione insequantur. *Vita*, c. XII.

P. Bonaventura Barradinas Rector Landspergensis, numquam, quamdiu in Societate vixit, scilicet viginti novem annis, quidquam sui commodi causa a Superioribus petivit; quam mortificationem, suam virginitatem appellabat. *Annal. Landisp.*, 1595.

P. Joannes Paulus Navarola ex jugi divinæ præsentiae memoria eo devenerat, ut nemo in eo unquam commoti animi signum adverteret. *An. Rom.*, 1597.

P. Petrus de Anasco crebro e foetidissimis Indorum ulceribus pus, et vermes radebat, ulcera sanie scatentia osculabatur, et non semel patellam pure plenam, sui vincendi causa, exhauriebat. *An. Peret.*, 1607, in *Miss. Tuc.*

P. Joannes de la Placa Hispanus suos non alio modo, quam mortificatione, et poenitentia ad orationem ducebat, aversans illos qui soli Dei familiaritati inhiabant, non studentes interim animi corporisque mortificationi. Roganti cuidam e nostris adolescenti summæ spei, sed fervido, qui fieret, quod non proficeret? quia, respondit, vivo ingenio cum sis, parum tibi imperas; illud proin apud te statue, ideo tam paucos esse viros spirituales, quia pauci suis moriuntur cupiditatibus, dicente Deo: Non videbit me homo, et vivet. *An. Mex.*, 1602.

Quidam magnus Pater dicere solebat, omnes de Societate sibi persuadere debere, omnia nostra munera esse intra montem Oliveti, et Calvariae sita.

S. Bernardinus Realinus culices fronti vel faciei insidentes non abigebat, quod idem etiam Alphonsus Rodriguez faciebat, uti de utroque testatur Lancizius, addens, novisse se homines in Societate, quibus post non impeditos per plures hebdomades morsus culicum, admiranda virtutum heroicarum munera concesserit Deus, per multos annos frustra expetita. *LANCIZ.*, *Ep.* II, n. 69.

P. Joannes Trexus ne a mortificatione cessaret, totam buccam, linguam, et palatum abluebat felle, tanquam rosacea aqua, ipsumque masticabat, ut interdiu amaror

ille perduraret. NIEREMB., l. III, *Doctr. ascet.*, c. XXVIII, *Doctr.*, III.

Joannes Berchmannus sic se ipsum compellabat : Vis videre, an ames vocationem tuam ? vide, an ames mortificationem tuam. Vocatio tua est, esse Socium Jesu. Quomodo autem vis esse Socius Jesu, nisi sis crucifixus cum Jesu ? Ejus axioma erat : Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris. *Vita*, p. IV, p. 250.

Alphonsus Rodriguez dicere solitus erat, duos esse pedes, quibus ad perfectionem fiat progressus, mortificationem scilicet, et amorem Dei, illam sinistram, hunc dextrum esse. LANCIZ., *Ep.* II, n. 6.

Joannes Ximenes fassus est, Deum sibi, quotiescumque mortificationem intermitteret, statim deesse, et solitam portionem detrudere. *Vita P. Alv.*, c. XLIV.

Bartholomæus Alvarus Coadjutor, quæ ægrotus post S. Eucharistiam acceptam evomerat, nixis genibus exhaustit. *Annal.*, *Lusi Dom. prof. Olysse*, 1614.

Tarracone quidam Novitius vas plenum puris cum feret, summeque nausearet, vincendi sui studio totum epotavit. *An. Arra.*, 1597.

EXEMPLA PROFANA.

Socrates immotus cœlo immitis, ab uno solis ortu ad alterum, eodem in loco persistebat ; vestitu utebatur vili, lacero et pervertusto ; injurias et contumelias uxoris, quæ lotio illum etiam perfundebat, æquissimo ferebat animo. PLAUT., in *Phædone*.

Plato tam sobrie vivebat, ut sæpe semel tantum de die cibum sumeret ; patrimonium suum fratribus relinquebat ; honores in republica numquam ambiebat, injurias a Dionysio Syracusano illatas placidissime ferebat. DIOG. LAERTIUS, in *Vita*.

Diogenes herbis, et crudis carnibus vescebatur, veste abjecta utebatur, dolio pro domo utebatur, hyeme nudis pedibus nives calcabat, et statuas nive coopertas amplectebatur, pluvio cœlo imbres maximos excipiebat. LAERT., in *Vita*.

Cato major, dictus Censorius, numquam pro cœna cibos coctos inferri patiebatur, vestitu utebatur vulgari, nam sua prædia colebat : uno apparitore contentus, licet Prætor, in publicum pedes processit, cum alii non

nisi rheda vecti, et cum magno comitatu exiissent. PLUTARCH., in *Vita*.

Cato minor, Uticensis dictus, nunquam purpura, uti alii Magistratus ; utebatur ; sæpe domo sine calceis exibat, nonnumquam etiam sine tunica : quando aliquo proficisceretur, socio æquitante pedes incedebat ; cœlo perfrigido, nudo capite prodibat. *IBID.*

Theodosius Arcadii filius per Bithyniam, fervente cœlo iter faciens, cum miles phialam frigida plenam obtulisset, eundem remuneratus, vas reddidit, sitimque cum sociis tolerare maluit. SOZOMEN.

Alexander Magnus per loca arida exercitum ducens oblatam aquam ante pedes effudit. CURTIUS, l. VII.

Solimannus Turcarum Imperator, cum ex monte Salahia urbem Damascenam situ loci, palatiorum amœnitate, et omni deliciarum genere abundantem conspexisset : salve, inquebat, terrestris Paradise, alteque ingemiscens subjungebat : Cum mihi pulchra hæc civitas cœlesti munere donata sit, non ingrediar eam, veritus, ne cor animumque mihi surripiat, quo cœli cœlestiumque obliviscar ; quibus dictis recessit, et numquam eam vidit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut periti equitis est frænum inhibere, quando equus ad ima tendit : si vero in altum, laxare ; ita et nos, cum ad virtutum culmina ascendimus, potentiis nostris, quam maxime possumus, fræna laxare, tendendo autem ad ima, id est, mundi voluptates, maximo conatu inhibere debemus, nisi in abyssum stultitiæ, et erroris gravissimi præcipientes agi velimus. JUL. FATI, de *Mortif.*, § 2.

Sicut miles domi latitans facile infirmitatem suam dissimulat, non autem perinde, si manus cum hoste conserendæ sint ; ita Religiosus intra cellæ angustias latitans, facile defectus suos occultat ; cum vero cum mundo, et proximo agendum est, excellentis sit virtutis mortificationisque necesse est. RODRIQ., p. II, tr. I, c. V.

Sicut infirmus licet brachium suum propter bonum totius corporis ustulari permittat non tamen odisse illud, sed amare censetur, ita et nemo animam suam odisse dicendus

est, licet ferro mortificationis eam propter bonum totius hominis aduri permittat. *IBID.*, c. VIII.

Sicut crucifixus quis jam non pro animi sui motu membra sua quoquam movendi habet potestatem; ita et nos voluntates nostras ac desideria non secundum id, quod nobis suave est, ac delectat in præsens, sed secundum legem Domini, quo nos illa constrinxerit, applicare debemus. *CASS.*, l. IV, *Inst.*, c. XXXIV.

Sicut per ciborum abundantiam lasciviens equus noster aurigam quandoque excutit, quacumque vult, pessime præcipitem fert; ita et per nimiam abstinenciam propositum virtutis impedit iter. *S. BASIL.*, de *Virgin.*, col. VII.

Sicut in organo vel cithara folles vel chordæ præ nimia laxitate non sonant, vel nimia intensione vel inflatione rumpuntur; ita et vires nostræ temperiem si non habeant nimio rigore, et conniventia franguntur. *S. GREGOR.*

Sicut herbæ noxiæ in plena sunt hortulani potestate, ut illas recidat, evellat, vel pro suo arbitrio eradicet; ita quoque nos per mortificationem plenum in passiones nostras habere debemus dominium, ut illas eradicemus, corrigamus, et moderemur, prout necessum esse judicaverimus. *MANSI.*, tr. 51, *disc.* I, n. 6.

NECESSITAS. — Sicut id, quod seminaverimus, non vivificatur, nisi moriatur prius; sic qui mundo et concupiscentiis ejus non moritur, in fructu bonorum operum non multiplicatur; superest ergo, ut mortificemus membra nostra, quæ sunt super terram, quatenus vivificet nos auctor vitæ. *S. GREG.*, in *ps.* CXLII.

Sicut prudens vinitor viti nequaquam permittit, ut pro sua libidine multum dilatetur et germinet; hac enim ratione aliud nihil produceret, præterquam sarmenta, et palmites, in quos omnis humor magis substantiosus inutiliter diffunderetur in præjudicium vitium fertiliorum. Eodem modo in præsentem discurrere licet; si enim permitteremus, ut totus cordis amor divideretur in appetitus, affectus, et passiones inordinatas, quæ nobis prædominantur, nihil profecto pro Deo reliquum esset, qui tamen totum amorem nostrum sibi vendicat. Mortificatio igitur est ferrum quod hæc superflua, et infructuosa sarmenta rescindit; ac proinde hoc ferro utendum est, ut voluntas afficia-

tur virtutibus, omnesque portionis inferioris motus, et appetitus superiori animæ portioni subjecti maneant. *MANSI.*, d, v, n. 4.

Sicut in aqua turbida impossibile est hominem vel suam intueri faciem, vel aliud quidvis; ita et impossibile est, cor hominis a terrenis affectam fœcibus non secretum ac purificatum, Dei faciem vel videre, vel videri ab ipsa; soli quippe Beati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt. *RODRIG.*, p. II, tr. I.

Sicut non satis est, ferrum virtute ignis mollefacere, nisi et malleorum ictibus, debita ei forma figuraque imprimatur; ita nec satis est, ut cor nostrum orationis beneficio resolutum veluti liquescat, nisi porro, et mortificationis malleo exerceatur, contundaturque, ut exclusis ab anima vitiosis carnis cupiditatibus, omnium ei virtutum forma inculpatur. Et ad hunc effectum, orationis dulcedinem, suavitatemque deservire parert, ut videlicet ea, quodam quasi saccaro, labor, difficultas, atque mortificationis horror condiatur, atque mitigetur. Ea propter ab oratione numquam est discedendum, donec gratia Servatoris nostri Jesu, perfectæ mortificationis passionum nostrarum apicem feliciter contingamus, cujus equidem tanta nobis incumbit necessitas, quanto studio affectuque eam nobis, cum a Scripturis, tum a Patribus videbimus ubique commendari. *IBID.*, l. c.

Sicut panis confici non potest, nisi prius granum a palea excutias, et separe; ita nec animus ad cœlestes aptari delicias, nisi abducatur a corpore. *PENNEQ.*, p. II, c. VIII, n. 12.

Sicut, cum aqua ignis sit contraria, difficulter ligna vel candelæ ignem suscipiunt, quæ habent aquam: aqua enim resistit: ita ubi malitia primo mentem hominis occupavit, non est verisimile Deum adeo libenter ponere balsamum gratiæ in vase sordido, et immundo, etsi illud a sordibus emundaveris ac deteriseris, ac poneret in eo vase, in quo immunditia numquam fuit; ita sane oportet vel præcedat, impediaturque sordes mortificatio, vel succedat, si irruperint, easque diluat, et abstergat, priusquam amoris divini balsamum in animum infundatur. *S. THOM.*, *opusc. de Erud.*

Sicut avis novis plumis contegi non potest, nisi veteribus exutis; ita nemo veris virtutum plumis vestiri potest, nisi prius veteres inordinatorum suorum affectuum, et passio-

num habitus exuat. JUL. FAST., c. v, § 2.

Sicut navis littori multis funibus alligata numquam in portum progredi poterit, quantumvis vela pandantur, et remis impellatur; ita homo, licet in cœpto virtutis itinere laboret, bonaque desideria velut vela explicet, numquam tamen ad perfectionem perveniet, nisi mortificatione pravorum habituum vincula rumpat, quæ ipsum terrenis rebus alligatum tenent. *IBIDEM*, § 4.

Sicut chirurgus scindere membrum volens prius carnem mortificat, ne nimium ex sectione dolorem concipiat; ita qui difficultatem in Dei servitio occurrentem parum aut nihil sentire cupit, prius spiritum mortificare debet. *IBID.*, § 10.

Sicut si quis large cœnavit, inquietam experitur noctem, cruditate stomachi et crassis vaporibus in caput ascendentibus; ita cor nimiis affectionibus gravatum, mentem a somno spirituali orationis impedit, facitque ut huc illuc se verset. RODRIG., p. II, tr. I, c. I.

Sicut terra sibi relicta non nisi carduos, spinas, et tribulos profert; ita neque a terra animæ nostræ sperari aliud poterit, si aratro mortificationis exculta non fuerit. *IB.*, c. v.

Sicut ii, qui aliqua parte corporis fauciati sunt, semper timent ne quis ad illos accedat, et afflictam illam partem lædat; ita male mortificatus in continuis versatur angoribus, ne quod honori ipsius non respondet, ipsi imponatur aut accidat. *IB.*, c. x.

Sicut muscæ, dum succo dulcissimo pascuntur, jam saturæ tenaci liquore adhærent et intereunt; ita qui dulcedinem voluptatum terrestrium avidius sectantur, manifestum animabus suis exitium creant. BEIRLINK., in festo S. Laur., th. II.

Sicut is, qui divitias congregare cupit, etiam parva despiciere lucra non debet; ita qui virtute dives esse desiderat, etiam minimas mortificandi se occasiones negligere non debet. JAC. ALV., t. II, l. II, c. IV.

Sicut modica sementis detractio non modicum affert messis detrimentum; sic modica propriæ abnegationis prætermissio, quæ seminis vicem obtinet, non parvam affert spiritualis profectus jacturam. *IBID.*

Sicut Respublica a Rege suo deficiens infelici pace struitur, quamdiu a Rege ad obedientiam non adigitur; ita animus per peccatum a Deo desciscens nullam habet pacis imaginem, dum armis et vi ad sui Creatoris

obedientiam minime revocatur. *IBID.*, l. II, c. IV.

Sicut ligna prius siccanda sunt, quam igne splendente flammescant; sic mens a pravis humoribus liberanda est, ut lucem cœlestem accipere mereatur. *IBID.*, l. II, c. VI.

Sicut animal immolandum prius ad gladium, quam ad ignem veniebat, et prius in fructa concidi, et excoriari, quam in holocaustum accendi debebat; ita et homo Dei se offerre cupiens, prius per mortificationis gladium interimi, quam eidem Deo offerri debet. *IBID.*

UTILITAS. — Sicut exsiccatum lutum jam non porcis usui esse potest, ut ibi se volunt; ita et caro per abstinentiam marcida effecta, dæmonibus ultra non præbebit in se quiescendi locum. S. CLIMAC., de Discr., gr. XXXVI.

Sicut lignum bene arefactum momento quasi ignem concipit; ita anima ab humoribus noxiis inordinatarum affectionum liberata facile orationis, et fervoris flamma concipiet. RODR., p. II, tr. I, c. x.

Sicut penna humore gravata difficulter ad alta sustollitur, libera vero ab illo tenuissimo flatu adjuta in aera subvolat; ita mens vitiis gravata, et affectibus inordinata suo pondere ad terram tendet, quæ tamen si per mortificationem purgata fuerit, sine difficultate ad cœlum sublevatur. CASSIAN., Coll. IX, c. IV.

Sicut aurum, quo magis liquatur, et a scoria secernitur, ac veluti consumitur, tanto purius efficitur; ita amor Dei tanto consummator perfectiorque evadit, quanto rerum creaturarum cupiditas amplius contrahitur, quæ si demum tota consumatur, pura erit perfectaque Dei charitas. RODRIG., p. II, tr. I, c. v.

Sicut si saxum aliquod debite levigatum est, magna facilitate murarius illud, quo vult, collocat; ita homo per mortificationem bene positus, ad omnem Dei ac Superiorum dispositionem paratissimus existit. *IB.*, c. VII.

Sicut lapis in sublimi pendens, remotis impedimentis, supote ingenio centrum, velut naturaliter sibi debitum petit; ita anima nostra, sublatis appetituum inordinatorum obstaculis, mox ad Deum, velut centrum suum subvolat, eumque artissimis amoris brachiis stringit. *IBID.*, c. v.

Sicut mater si infans desiderans ubera, suum desiderium tantum signis, et nutibus

declarat, renuit ac differt certe porrigere; at vero quando cum lacrymis postulat, non potest se continere, quin confestim ea tradat; sic homo, quando in oratione verbis tantum rem desideratam a Deo postulat, non tam facile impetrat, ac si etiam mortificationis opera jungat. ARRIAS., tr. *de Mort.*, c. XII.

Sicut vitis putanda est, ut suavissimos fructus ferat; ita homo mortificari per varias afflictiones debet, ut abunde fructificet. JA. ALVA., t. II, l. II, par. I, c. v.

DIGNITAS. — Sicut si parvulus filiulus ob infirmitatem, cibum salutarem aversetur, pater primogenito imperat, ut ipse prægustans cibum, exemplo suo fraterculum alliciat ad gustandum; ita Deus videns aversionem, quam homines habent erga tribulationes, Filio suo unigenito prælibandas obtulit, ut vel illius exemplo moti homines reliqui, pariter illas amare, et desiderare discerent. IBID.

Sicut ad templum Deo ædificandum olim ligna in monte Libano cædebantur et Ierosolymam comportabatur; ita quos Deus olim pro templo sibi in cælis inhabitando elegit, prius in hac vita per mortificationem cedere et præparare solet. IBID., c. XIII.

Sicut Salomon dum mulæ regiæ insidebat, omnis eum Judæa Regem agnoscebat, et honorabat; ita quicumque carnem, et sensus suos subegerit, illico Rex, et Dominus sui ipsius evadit, meritoque ab aliis honoratur. JUL. FATIUS, c. v, § 2.

JUCUNDITAS. — Sicut elementa non citius quiescunt, quam ubi centrum attigerunt; ita homo non citius pacem obtinebit, quam si remotis per mortificationem creaturis in solo Deo, velut centro quiescat. RODR., p. II, tr. I, c. x.

Sicut quamdiu venti mare agitant, tranquillum hoc esse non potest; ita nec cor hominis quiescere potest, quamdiu inordinata aliqua affectio in eodem reperitur. IBID.

Sicut manna non prius Israelitis datum est, quam panis Ægypti defecit; ita non citius cœlestibus consolationibus homo reficitur, quam per mortificationem terrena solatia abjecerit. JAC. ALV., t. II, l. II, c. VI.

Sicut Sara, non citius concepit Isaac, seu risum et lætitiā, quam muliebria illi fieri desierunt; ita nec homo prius ad lætitiā

spiritualem perveniet, quam carnalia desideria removerit. IBID.

Sicut oleæ per se sumptæ, amaræ ac gustatu insuaves sunt, at salsugine conditæ gratissimæ, et acceptæ palatio officiuntur, ita animæ parum gratæ sunt Deo, secus vero, si mortificationis condimentum accedat. IBID., c. x.

ÆQUITAS. — Sicut si quis cordato viro diceret, esse quempiam in domo ipsius, qui ex summo odio insidias vitæ ipsius strueret, talis utique summe, in hunc hominem excandesceret; ita erga corpus suum et passionem suas merito quis affici deberet, cum sciat ab his tantum damni, quin et ipsam mortem æternam parari. RODRIG., p. 2, tr. I, 4.

Sicut equus etiam mansuetissimus nunquam facile sine fræno relinquitur a sesso-re; ita nec animus noster ab homine sine fræno mortificationis relinquendus est, quantumcumque in virtutis studio profecerit. RODRIG., p. II, c. XVII, tr. 1.

Sicut qui artem aliquam exerciturus est, ante omnia quærit instrumenta apta ad illam exercendam; ita qui Religionem et perfectionem profiteri cupit, mortificationi specialiter studeat, oportet; ad quid enim omnes res relinqueret, si desideria retinere liceret. S. AUG., s. 13, *de Verb. Dom.*

MOTIVA.

NECESSITAS. — Quia sine mortificatione neque officio hominis, neque Christiani, neque Religiosi satisfacere quis potest, sed contingit, quod in horto imaginibus ex myrto aut alio herbarum genere efformatis evenire videmus, ut scilicet, nisi assiduo luxuriantes herbæ amputentur, hominis aut alterius rei figura amittant. Hinc recte S. Bernardus dixit: Parum est, semel putasse, sæpe putandum est, imo si fieri potest, semper quia semper, quod putari oportet, si non dissimules, invenies. RODR., p. II, tr. I, c. XVIII.

ÆQUITAS. — Quid enim æquius quam ut ancilla dominari non sinatur? quid æquius, quam ut equo frænum semper applicetur? quid æquius, quam ut hostem vitæ, et quidem æternæ, insidiantem assiduo persequamur? quid æquius, quam ut is, qui toties Dei Filium occidit, ad mortem saltem

spiritualem damnetur. S. LVIII, *super Cant.*

UTILITAS. — Sive ad peccatorum remissionem obtinendam, nam per hoc, quod a licitis abstinemus, ea nobis, quæ prius commisimus illicita, condonantur, inquit recte S. Bernardus. S. BERN., sess. 4, *de Quadr.* 1. Et adstipulatur S. Chrysost. dicens: Non vis a Deo castigari, nec in hac, nec in altera vita? sis Judex tui ipsius, rationes a te exige, te reprehende, et corrige, S. CHRYS., in I COR. II. Sive ad « virtutes producendas, » nam arbores ad vites præcipue, numquam plus fructificant, quam si diligenter suo tempore putentur: sive ad « orationem efficacem ac facilem reddendam; » nam teste S. Gregorio, mens ad contemplanda interna non perducitur, nisi ab his, quæ exterius implicant, subtrahatur, S. GREG., I. V, *Mor.*, c. xxii. Hinc Sponsus ait: « Vadam ad montem myrrhæ et thuris. » CANT., v. 6. quia eos familiariter visitat, quos per mortificationem vitiorum ad alta proficere, et per mundas et humiles orationes suaviter redolere perspicit. Ideo S. Danieli dictum ab Angelo: Noli metuere Daniel, quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum, ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua. » DANIEL. x, 12. Sive ad proximum ædificandum, cum enim plerique homines addicti voluptatibus afflictiones fugiant, vehementer admirantur, si quem cernant ejusmodi blandimenta contemnere, et mortificationem amare. Hinc S. Petrus dixit: in quo admirantur, non concurrentibus vobis in eandem luxuriæ confusionem. I PETR., iv, 4. Certe exemplum S. Dominici Loricati virgis se, donec psalterium Davidis integrum recitasset, cædentis tam efficax fuit, ut disciplinæ usus in ditione primum illa, postea in orbe propemodum toto invaluerit; sive ad crucem alleviandam, nam caro mortificata facile suffert incisionem, aut adustionem chirurgi. B. PETRUS DAM., *in ejus Vit.*

DIGNITAS. — Melior quippe est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium, PROV. xvi, 32, quia graviores inimici sunt pravi mores, quam hostes infesti, teste S. Ambrosio. S. AMBR., s. 87 *de SS.*

JUCUNDITAS. — Nam quando quis propter Deum sensualitati, voluntatique propriæ etiam in rebus minimis reluctatur, ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam revoca-

ret. BLOSSIUS, *de Inst. Spir.*, c. II. Neque minoris faciendum testimonium Avilæ sic loquentis: Pone in bilancis unâ parte labores, et cruces hominis seipsum sponte sua mortificantis; in altera vero tormenta, quæ tepidus, remissus, negligensque Religiosus intra se persentiscit, invenies profecto mortificationes hujus, prioris illius non exequare modo, sed et mille partibus superare. JO. AVILA., *in Op.* Nam ut bene notavit Franciscus Arrias, tales incipiunt gustum serenissimæ pacis, quæ erit in cœlis, prægustare quia ut Richardus de S. Victore notavit, duabus in rebus consistit beatitudo ut scilicet careat quis iis rebus quas habere non cupit, et ut possideat omnia, quæ habere desiderat. Utrumque autem consequitur mortificationis amator; nam cum ex amore Dei abborreat a voluptatibus sæculi, et corporis afflictiones diligit, ubicumque tandem fuerit, inveniet; quod desiderat, nec adversitatem aliquam patietur, quam non optarit; qui status hominis non est aliud, quam principium et delibatio quædam æternæ felicitatis. ARRIAS, *de Malef.*, c. xv.

MEDIA.

Christi exemplum: si enim Elephantes viso sanguine ad bellum acrius inardescunt: quidni Christianus posito ante oculos Christi tam pretioso, et quidem ob amorem et salutem illius profuso sanguine, ad seipsum et passionem suas debellandas accendatur. RODRIQ., p. 2, tr. 1, c. xxii. Hinc recte S. Cyprianus: Quis, inquit, non libenter et prompte calicem salutis accipiat? quis non appetat gaudibundus et lætus, in quo aliquid et ipse Domino suo retribuatur? quis non pretiosam in conspectu Dei, et fortiter, et constanter mortem excipiat, complaciturus ejus oculis, qui nos in congressione nominis sui desuper spectans volentes comprobatur, adjuvat dimicantes, vincentes coronat, retributione paternæ pietatis remunerans in nobis, quidquid ipse præstitit, et honorans, quod ipse perfecit. S. CYP., I. III. ep. ul. *ad Menes.*

Oratio: sic suasit S. Bernardus, dicens: Id quidem (nempe contra se ipsum indefatigabiliter præliari) durum. Si tuis attemperaveris viribus, tale erit, ac si in uno digitorum tuorum torrentis impetum sistere,

aut ipsum denuo coneris Jordanem convertere retrorsum. Qui facies? Quære verbum, cui consentias, ipso faciente, ut consentias. Fuge ad illum, qui adversatur, per quem talis fias, cum jam non adversetur, ut blandiatur, qui minabatur, et sit ad immutandum efficacior infusa gratia, quam incensa ira. S. BERN., s. 85 in *Cant.* Hinc merito Sanctus Paulus dixit: Omnia possum in eo qui me confortat. Non ego autem, sed gratia Dei mecum. I COR., XIII, 40.

Seria resolutio: Hoc medium senex quidam suasit, dum quærenti cuipiam, unde fieret, quod, cum tantum perfectionis consequendæ desiderium sentiat, tam parum tamen in eo studio proficiat? respondit, id unice ex defectu seriæ, et cordatæ resolutionis contingere. RODRIQ., p. II, tr. x, c. XII.

Exercitatio assidua: Ut enim qui in arte militandi vel digladiandi excellere cupiunt, prius privatim se per ludicra certamina exercent; ita idem faciendum ei, qui in arte mortificandi sese perfectus evadere cupit. IBID., c. XIII.

Amor Dei: Fortis enim est ut mors dilectio; quia sicut mors corpus interimit, sic ab amore rerum corporalium æternæ vitæ charitas occidit; nam quem perfecte absorbuerit, ad terrena foris desideria velut insensibilem reddit. Hinc Apostolus exclamat: « Quis nos separabit a charitate Christi? »

Spes præmii: Nam omne opus, teste Sancto Augustino, leve fieri solet, cum ejus pretium cogitatur: et spes præmii solatium est laboris. S. AUGUST., *Epist.* 143, ad *Demetr.* Virg. Hinc merito Sanctus Paulus: Omnis, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. I COR. IX, 23. Sed et Basilius: Semper cor tuum promissa cælestia meditetur, ut ipsa te ad virtutis viam provocent? S. BASIL. in *Admon. ad Fil. spi.*

Exempla sæcularium considerare: Illudque S. Augustini sibi de his dictum applicare: Potuerunt isti, et istæ (milites, mercatores, agricolæ, aulici, pauperes, ægri) et tu non poteris? ARRIAS, de *Mortif.*, p. III, c. X.

Victoria frequens in minoribus rebus: uti Eusebius, teste Theodoro, faciebat, causamque hujus studii rogatus, respondit, quod hac ratione, et graviores tentationes in leviores convertantur, et in his, si quis succumbat, parum deperdat, si vero vincat,

diabolus magnopere confusus recedere cogatur, utpote videns, se ne in parvis quidem de tali homine triumphare posse.

Opinionis correctio: Toties mihi occurrunt isti, qui non putant fieri posse, quidquid facere non possunt, et aiunt nos loqui majora, quam quæ natura humana sustineat; at quanto ego de illis melius existimo! ipsi quoque hæc possunt facere, sed nolunt. Denique quem unquam ista destituere tentantem? Cui non faciliora apparuere in actu? non quia difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt. Vere notavit idem Philosophus, nos umbris nostris terri, quæ luce experientiæ dissipantur: « Multa, » inquit, « per noctem habita terrore dies vertit in risum. » SENEC., *Ep.* CIV.

S. Anselmus quoque ex istis verbis: *Si quis vult, etc.* recte colligit, Christum uti gratia excitante prævenit voluntatem, ita ubi illa consensum præbuit, ejusdem gratiæ subsidio operantem comitari, et laborantem sublevare. Arsenii celebratur pronuntiatum, teste S. Dorotheo, eum, qui se vincere conatur, experturum Domini auxilium, quo facile id efficiat, quod sibi difficultatibus implexum videbatur. Hinc sanctus Gregorius Nazianzenus Dei bonitatem admirans exclamat: « O faustam contrahendi cum Deo rationem! hoc bonum solo voluntatis pretio emendum tibi proponitur. » S. ANSEL., de *Mensur. crucis.*

ASCETICA.

Octo potissimum sunt capita, quæ de hac virtute bene addiscere, aliisque inculcare debet Asceta: « Primum est, ut bene addiscat naturam, et substantiam mortificationis, » quæ quidem in eo fere consistit, ut inferior animæ pars seu appetitus sensitivus, superiori ejusdem animæ parti, id est, rationi perfectæ subjiçatur, et sicut homo per peccatum spoliatus est gratuitis (id est, donis supernaturalibus) et vulneratus in naturalibus (id est, imaginationem nactus inconstantem, memoriam dispersam, intellectum obscuratum, voluntatem ad malum proclivem, et ad bonum languidam) ita mortificationis beneficio duplex hoc malum a se removeat, seque in antiquum justitiæ originalis statum, quoad cum divino auxilio fieri potest, reducat, ne alioqui sensualem

suum appetitum secutus, in se verificet illud Propheta: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis. RODR., p. II, t. I, c. II. Ps. XLVIII, 13.

« Secundum est, ut bene apprehendat axioma illud a Christo propositum, cui tota mortificationis praxis innititur: Qui amat animam suam, perdet eam: et qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam, » quod scilicet odium sui quoad inferiorem partem sit verus amor sui quoad superiorem partem, quatenus per hoc odium procuratur animæ verum ac summum bonum, quod est beatitudo, cujus etiam corpus olim suo modo fiet particeps. Unde qui sic se odit, perinde censebitur agere, ac is, qui ut vitam salvet corporis, illud incidi, et uri patitur, multaque ab eo desiderata objecta negat; cum e contrario alius omnia appetitui suo vitioso concedens, et per hoc sanitatem magis destruens, verius se odisse dicatur. MATT., XVI, 25. RODR., p. II, tr. I, c. VIII.

« Tertium est, ut sciat, quem ordinem in mortificationis exercitio observare debeat, » nimirum ut 1. in rebus ultro obvenientibus, sive ex rigore Superiorum, sive imperfectione Fratrum, sive difficultate officiorum id contingat, mortificare nos discamus. 2. Ut inde gradum ad res necessarias, id est, ab observatione mandatorum aut regularum impediētes, faciamus. 3. Ut etiam in licitis nos superare assuescamus. 4. Ut opera ex obligatione obeunda, non ex necessitate, aut consuetudine, sed unico voluntatis et beneplaciti divini implendi desiderio, peragere studeamus. IB., c. XII et XIII.

« Quartum est, ut solitam discat praxim, hoc mortificationis exercitium fructuose instituendi, » quæ quidem in tribus fere præceptis consistit. 1. Ut non conjunctim, sed per partes hoc studium arripiat: nam, ut bene advertit S. Macarius, quemadmodum in utero imperfectus infans non quam primum crescit in hominem, sed paulatim formatur, ac gignitur; ita in rebus quoque spiritualibus paulatim augetur homo, evaditque in virum perfectum, et plenitudinem ætatis. Certe ipse Deus mundum non uno (ut tamen æque facile potuisset) sed sex diebus produxit, ut vel suo exemplo prudentem in studio perfectionis maturationem doceret. S. MACAR., *Hom.* XV. 2. Ut initium fiat ab iis, quæ validius nos occupant, et

graviora mala accersunt. Ita Cassianus suasit his verbis: Ita adversus vitia arripienda sunt prælia, ut unusquisque vitium, quo maxime infestetur, explorans, adversus illud arripiat principale certamen, omnem mentis curam ac sollicitudinem erga illius impugnationem observationemque defigens. Cumque ab eo se senserit absolutum, rursum latebras sui cordis simili intentione perlustret, atque exploret, quam sibi inter reliquas passiones perspexerit diuorem, atque adversus eam specialius omnia Spiritus arma commoveat. COLL., v, n. 74. 3. Ut discrete hoc negotium assumat: nam, ut sapienter advertit S. Gregorius, sic necesse est, ut artem continentiae teneat quatenus non carnem, sed vitia carnis occidat, nam plerumque dum plus nimio caro restringitur, etiam ab exercitatione boni operis enervatur, ut ad orationem quoque, vel prædicationem non sufficiat, dum incentiva vitiorum in se funditus suffocare festinat. S. GREG., I. XXX, *Mor.*, c. XXVIII. Optimus est in omni re modus, et laudabilis ubique mensura (inquit recte S. Hieronymus) corpus non frangendum sed regendum est. S. HIER., *ad Demetriad.* Regulam autem pro hac discretionem optimam assignat sanctus Augustinus, dum enarratis gravibus sanctorum sui ævi poenitentis subjungit: Charitas præcipue custoditur, charitati victus, charitati sermo, charitati habitus, charitati vultus aptatur: hanc si quis offendit, uno die durare non sinitur. Sciunt hanc ita commendatam esse a Christo et Apostolis, ut si hæc una absit, inania; si hæc adsit, plena sint omnia. S. AUG., in I. *de Morib. eccl.*, c. XXXV.

« Quintum est, ut fraudes diaboli in hoc studio occurrentes bene intelligat, et prudenter declinare studeat. » Pro quibus dignoscendis noverit triplex esse hominum genus ejusmodi fraudibus obnoxium. Primi sunt, qui natura difficili præditi, gravem ad virtutes exercendas repugnantiam sentiunt; ideoque ruinæ se proximos arbitrantur. Quibus proinde sæpe illa Doctorum et SS. PP. regula: « Non nocet sensus, si absit consensus, » obijcienda est. Alii sunt, qui, quia naturaliter sortiti sunt animam bonam, nullam in ulla prope re difficultatem sentiunt: qui proinde monendi, ne propterea altum sapiant, aliosve despiciant, aut socordiae occasionem arripiant, sed potius infirmitati suæ atque fragilitati

adscribant, quod in graves tentationes cadere non sinantur. Ultimi sunt, qui altissima pace, non propter virtutis studium, nec per naturæ bonitatem obtenta fruuntur, sed quia omnia indulgent appetitui, quibus proinde id, quod senior quidam similis genii Monacho dixit, exprobrandum est : Similis es portæ, per quam quisquis vult, ingreditur, et egreditur absque eo, quod sciat quid intus geratur; unde quia hostibus omnia patent, in perpetuo versantur animæ periculo, quod tunc primum intelligent, quando, ut avis laqueis irretita, avolare voluerint. RODRIG., p. II, tr. I, c. XVII.

« Sextum est, ut bene cognoscat necessitatem hujus mortificationis, maxime respectu illarum personarum, quæ salutem proximi curandam susceperunt : » hos enim multiplex ratio ad hoc studium jure merito impellere debet. 1. Quia in medio nationis praviæ versantur, atque adeo majorem delinquendi exorbitandique occasionem habeant. 2. Quia cum omnibus omnia fieri debeant, ut omnes lucrifaciant, merito magnum requiritur passionum dominium, ut cum gaudentibus gaudere, et cum tristibus tristiari quis innoxie possit. 3. Quia cum summa inter operarios ejusmodi unio requiratur, necesse est, ut non quod sibi utile est, sed quod multis, considerent, quærantque id, quod nequiquam sine mortificationis exercitio obtineri potest. 4. Quia etiam orationis exercitium ejusmodi personis apprime necessarium est, ut manentes in Christo tamquam vite, faciant fructum multum; hoc autem sine mortificationis studio obtineri non posse, tum ex supradictis, tum ex quotidiana experientia patet. RODR., p. II, tr. I, c. VII.

« Septimum est, ut bene cognoscat quid sit mors spiritualis : » a quo mortificatio nomen accepit, nempe quod tunc aliquis mortuus mundo dicatur, quando ab omnibus, quæ mundus amat, animus cohibet, nulla blanditiarum ejus et voluptatum cupiditate tangitur, eumque ad illas degustandas sollicitare, cruciare est : quia, ut ait S. Bernardus, crux illi est omne, cui mundus inhæret. Magnum est inter mortem corporis, et hanc, quam mortem spiritus vocamus, discrimen. Illa in instanti conficitur, hæc paulatim, et totam fere vitam occupat : illa omni sensu, et actione hominem privat, hæc sensum non tollit, sed consensum : nec operandi facultatem extinguit,

sed in meliorem partem eam detorquet, impeditque, quo minus aliquid contra Deum, vel amorem sanctum audeat : illa hominem truncum reddit, ad omne bonum, omnemque cum hominibus consuetudinem inutilem : hæc alacriorem efficit, et ad omnia publicæ rei, hominumque commoda procuranda expeditum, sibi que et multis proficuum, quia quod corruptionis ab Adamo contractum est, instaurat, omnesque animi, corporisque facultates in meliorem statum restituit : quod ex parte significare voluisse videtur Apostolus dum dicit : Vivo, ego, jam non ego; vivit vero in me Christus.

« Octavum est, ut post victoriam, per mortificationem obtentam meminerit, debitas Deo gratias referre : » nam, ut sapienter Origenes advertit, moris est sanctorum ubi adversarius vincitur, tamquam qui sciant non sua virtute, sed gratia Dei victoriam factam, hymnum Deo gratulationis offerre, accipiunt hymnum canentes, etiam tympanum in manibus suis, sicut de Maria sorore Moysis et Aaron refertur. Et tu ergo si mare Rubrum transieris, si Ægyptios in mari submergi videris, et extingui Pharaonem, atque in abyssi profundum præcipitari, potes hymnum canere Deo, potes vocem gratulationis emittere, et dicere : Cantemus Domino etc. Melius autem et dignius hæc dices, si habueris tympanum in manu tua, id est, si carnem tuam crucifixeris cum vitiis, et concupiscentiis, si mortificaveris membra tua, quæ sunt super terram : hæc enim via est, quæ ad veram promissionis terram, id est, ad cælum nos secure perducit. ORIG., hom. 6, in Exod.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet : si autem mortuum fuerit, multum fructum affert; » in prima parte ostendi potest, quomodo homo mortificatus sit verum granum frumenti; quia per multiplices afflictiones flagellatus, ventilatus, cribratus, et a paleis imperfectionum liberatus est. In secunda ostendatur, quomodo in terram projici, et mori debeat, omnem vitam sensualem amittendo; ita ut non jam per potentias suas quærat, quæ sua

sunt, sed quæ Jesu Christi. In tertia tandem explicetur multiplex fructus, quem tale granum affert, dum scilicet Deo singulare beneplacitum, sibi grande meritum, proximo pulcherrimum exemplum, et defunctis non leve solatium causat. De qua materia videri potest Faber, conc. 4 pro festo S. Laurentii.

Ex occasione thematis : « Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam : » ostendi potest, quomodo odisse debeamus nos, et nostra (hæc enim intelliguntur etiam per animam) ut ea pro altera vita custodiamus. 1. Ergo ostendatur, quomodo amicos. 2. divitias. 3. gloriam et honorem. 4. formam et venustatem corporis. 5. corpus. 6. vitam corporalem odisse debeamus, atque ad singula demonstretur, quomodo per tale odium melius, quam per amorem conserventur. Qua de materia iterum videri potest Faber, conc. 7 in festo S. Laurentii. Jo., 12, 25.

Ex occasione thematis : « Eamus et nos, et moriamur eum illo; » comparari potest mortificatio mortis, idque probari ex quatuor conditionibus a Seneca morti attributis, dum dixit : Mors est naturæ lex, tributum, officiumque mortalium, malorumque omnium remedium. 1. Itaque ostendatur, quod etiam mortificatio sit lex ab ipso Christo lata, dum dixit : Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. MATT., XVI, 24. Quam quidem legem verbo et exemplo Christus promulgavit, hinc tanta ejus vis est, ut ipse Christus dixerit : Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. 2. Probetur, quod sit tributum, juxta illud Apostoli : Ergo, Fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus; si enim secundum carnem vixeritis, moriemini : si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. ROM., VIII, 12. 3. Quod sit officium hominum; Job., VII, 1, quia militia est vita hominis super terram; et quia regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. MATT., XI, 12. Hinc S. Augustinus ait : Hoc est opus vestrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare quotidie, affligere, minuere, frænare, interimere. S. AUG., s. XIII, de Dom. 4. Quod sit malorum omnium remedium : quia tollit concupiscentiam, quæ omnium malorum radix est, juxta illud S. Jacobi : Unde

bella et lites in vobis? nonne hinc, ex concupiscentiis vestris? JAC., IV, 1. Concludatur ejusdem Senecæ verbis? Omnibus omissis hoc unum, Lucili, meditare, ne mortis (et mortificationis) nomen reformides. Quæ omnia fusius explicata videri possunt apud Nieremberg, lib. III *Doctrin. ascet.*, 3, cap. XXVII et seq.

Ex occasione sententiæ : « Propter te mortificamur tota die » : explicari potest necessitas, æquitas, utilitas, dignitas, et jucunditas mortificationis, juxta ea, quæ jam fusius sunt dicta. PS. XLIII, 22.

Ex occasione thematis : « Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo : » GAL. VI, 1, ostendatur : 1. Quid sit esse crucifixum mundo, scilicet ea, quæ mundus æstimat, et amat, fugere, et odisse; et quæ ille fugit et odit, amare, et æstimare, quemadmodum S. Ignatius socios suos hortatus est. 2. Ostendatur, quam pretiosa sit hæc mors in conspectu Dei, quamque merito sperare possit talis, quod sicut socius Christi fuit in cruce, sic socius quoque in gloria sit futurus. Vide Rodr., p. II, tr. I, c. ult.

Ex occasione thematis : « Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me : » MATT. XVI, 24; dicatur, Christum in cathedra crucis docuisse veram Philosophiam, quam, ut olim Philosophi, in duabus tantum voculis constituerunt, scilicet, abstinere et sustinere, quarum primum indicaverit vocibus illis : abneget semetipsum : alteram vocibus : tollat crucem suam. Ostendatur dein, quam æquum sit, ut omnes Christiani ad hanc scholam veniant, et Philosophiam hanc avidè addiscant, tum ob præstantiam Magistri, tum ob excellentiam ipsius scientiæ, utpote quæ sola veram animæ tranquillitatem, verosque honores et gloriam in hac et altera vita afferat.

Ex occasione thematis : « Regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud : » ostendatur, quam vere dixerit Thomas Kempensis : Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris. Quia qui vere mortificatus est : 1. Proficit in virtute charitatis, quæ radix est aliarum virtutum, cum augmentum charitatis sit imminutio cupiditatis. In gratia, quæ tanto major datur, quanto difficilius, et præstantius opus patratum est. 3. In divitiis, et meritis cælestibus : quæ gra-

tiæ correspondent. 4. In honore, et gloria, quæ propter tam excellentem victoriam obtinentur. 5. In pace, et animi jucunditate, quia vicenti dabitur, manna absconditum, hinc, et Israelitæ prius hostes vincere debebant, quam in terram lacte, et melle manantem fuerint introducti. Videri potest Arrias, de Mortif. l. I, c. 3, 14, 15 et 17. Item Jac. Alvarez tom. II, lib. II, part. 1, tota.

Ex occasione thematis : « Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo : » Apoc. III, v. 21, ostendatur victoriam omnium præstantissimam esse victoriam sui ipsius. 1. Quia difficilis ob hostis potentiam; quis enim habet fortius certamen, quam qui nititur vincere seipsum? inquit recte Thomas Kempensis; non enim est molestior, et pejor animæ hostis, quam tu ipse non bene concordans spiritui. L. I, c. III. L. III, c. XIII, 2. Quia longissima; nam bellum militum breve, sed monachi (imo cujusvis etiam hominis) pugna, quoad vixerit, durat, teste S. Ephrem. 3. Quia generosissima cum aperto semper Marte, et campo sit obtinenda. 4. Quia efficacissima : qui enim seipsum vicerit, cætera facilius subjugabit. Perfecta ergo victoria est, de semetipso triumphare. Hoc itaque sit negotium nostrum, vincere seipsum, et quotidie seipso fortiolem fieri, atque in melius proficere.

Ex occasione thematis : « Quid dabitur viro, qui percusserit Philistæum : » I Reg. XVII, 20, ostendi possunt fructus mortificationis, et probari, quod idem præmium, quod Saul olim percussori Philisthæi promisit, daturus sit Deus illi, qui seipsum, velut robustissimum Philisthæum, et carneam turrin vicerit. Nam 1. Dabitur divitiis multis : iisque veris, scilicet virtutibus, et meritis cælestibus, ita ut vere de tali dici possit : Multæ filiæ (et duces) congregaverunt divitias (per varias victorias contra hostes carnales), tu supergressa es universas. Prov. XXXI, 29. Filiam suam dabit illi uxorem, et per hoc ad summos honores, et dignitates elevabit, dando calculum candidum, et in eo scriptum nomen novum, quod nemo scit, nisi qui accipit. 3. Et « domum Patris ejus faciet absque tributo scilicet miseriæ, et tristitiæ, quibus vita humana subjecta est, quia dabit manna lætitiæ absconditum, et pacem animi perfectissimam. Excitentur igitur Auditores ad hunc

hostem fortiter aggrediendum, et generose debellandum.

Ex occasione thematis : « Accipe sanctum gladium munus a Deo, in quo dejicies adversarios populi mei Israël : » 2. Mach., c. xv, 26, proponi potest medium efficacissimum ad concupiscentiam, velut hostem fortissimum vincendum, scilicet gladius S. Michaelis : quis ut Deus. Ostendatur ergo, quomodo per hunc gladium facili negotio vincatur concupiscentia divitiarum, qui Deum habet, auctorem omnium divitiarum habet, ut adeo intrepide dicere possit : Dominus regit me, et nihil mihi deerit, si enim non est inopia timentibus eum, quanto minus erit amantibus illum? 2. Ostendatur, quam efficaciter per hunc gladium superetur concupiscentia carnis, cum, gustato spiritu, et Deo, desipiat omnis caro : hinc S. David dixit : Renuit consolari anima mea, memor sui Dei, et delectatus sum. Ps. LXXIII, 6. 3. Pariter ostendatur, quam potenter quoque superbia vitæ, seu concupiscentia honorum, hoc gladio superetur, cum Deum amare sit summus honor, et dignitas, juxta illud S. Augustini : Si terram amas, terra es : si Deum amas, quidvis, ut dicam? Deus es. Ut adeo vere dixerit S. David : Nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Ps. CXXXVIII, 17. Excitentur proinde Auditores, ut petant hunc gladium a S. Michaeli, dicantque cum Davide : Non est huic alter similis.

Ex occasione thematis : « Vivo autem jam non ego; vivit vero in me Christus : » I. Reg. XXI, 9, dici potest omnibus nobis Christum propositum esse tamquam exemplar, cui vitam nostram tamquam imaginem conformemus. Itaque 1. Ostendatur, quomodo per asciam mortificationis superfluas partes in capite, oculis, labiis, manibus, et pedibus abscindere, et abjicere debeamus, ut prodeant membra Christo conformia. 2. Ostendatur, quantus hinc fructus, et gloria speranda sit, nempe quod, ut imago Christi magno in honore habendi, et plurima beneficia corporalia, et spiritualia per nos, ut imagines Christi, Deus hominibus collaturus; et tandem omnino in cæleste templum suæ gloriæ translaturus sit. Excitentur proinde Auditores, ut sæpe quærant : cujus est imago hæc? et si necdum Christi imaginem esse advertant, reformare, Christo-que conformare studeant.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Philippus Neri dicere consueverat, veram sanctitatem in quatuor digitis consistere, quod dicens, frontem tangebatur, insinuare volens rationalis partis mortificationem. MANSI, d. VIII, n. 8.

S. Anselmus in illa verba Pauli : « Exhibens hostiam viventem, » sic loquitur : Hostia quippe immolatur, et viva est, quando, et ab hac vita homo non deficit, et tamen se a carnalibus desideriis occidit. Hostia enim occiditur, ut offeratur, sed hostia vivens est corpus pro Domino afflictum, quod, et hostia dicitur, et vivens, quia vivit in virtutibus, et est a vitiis occisum. Hostia videlicet, quia jam huic mundo est a pravis actibus mortuum : vivens autem, quia cuncta quæ prævalet, bona operatur. S. ANSEL., in c. XII *Rom.*

Notandum est Apostolum non de una solum corporis nostri parte loqui, sed absolute dicere : Corpora nostra : quia non unus dumtaxat sensus mortificari debet, sed omnes : debent enim esse holocaustum, quod est perfectissimum sacrificium, quo omnia in Dei honorem consumuntur. Unde interpretes quidam ait : Diminutam oblationem Deo offerunt, qui membrum aliquod mortificant, non omnia. Et Sanctus Hieronymus ad Celantiam ita scribit : Quid autem prodest extenuari abstinentia corpus, si animus intumescat superbia? Quam laudem merebimur de pallorum jejuniis, si invidia lividus? quid virtutis habet, vinum non bibere, et ira atque odio inebriari? MANSI, d. VII, n. 7.

Olim a primis mundi natalibus, ut S. Irenæus observat, inventum est cilicium? ut in natura corrupta caro per hoc reprimetur. Idem quoque Sanctus indagat, quodnam in eo lateat mysterium, quod, mox, ut primi Parentes nostri divinum prævaricati sunt præceptum, carnisque suæ experti sunt rebellionem, eandem carnem foliis ficus, non vero aliis frondibus delicatioribus contexerint; dicitque, ipsos ideo hoc fecisse, quia folia ficus aspera sunt, et pungitiva, ut hac ratione aliqua ex parte corpus suum rebelle macerarent. S. IRENEUS, l. III, *cont. Hæres.*, c. III.

Sanctus Martinus aliquando circa vesperam quemdam Parisiis offendens aurigam, ab eodem, ut currum conscenderet, rogatus fuit; cui Sanctus : Si modeste, et discrete rotas promovêris conscendam; sin minus, numquam : quibus verbis se illum ratus auriga, equos agitare cœpit, in quo proinde violento cursu ruptæ fuerunt rotæ, dum quæ iis resarciendis insudaret, tantam fecit temporis jacturam, ut ad urbem accedere prohiberetur, præventus a tenebris. Ita quoque quamplurimi in perfectionis quadriga gradientes, magnos meditantur facere progressus, eoque fine multas sine obedientia, et discretionem aggrediuntur austeritates suis superiores viribus, laborant, debilitantur, et tandem perseverare non volentes retro respiciunt, nausea replentur, aut certe complexionem suam penitus debilitant. MANSI, d. X, n. 7.

NECESSITAS. — Deus a principio mundi hominem vitam impertiens, ut sacer Chronista scribit, inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. At vero si hujus scire vultis mysterium, Sanctum Ambrosium auscultate dicentem : Nunc intelligo, qua de causa Deus insufflaverit in faciem hominis : ibi enim sunt sensus omnes, ibi sedes atque illecebræ delectationis in oculis, auribus, naribus, atque ore, ut sensus nostros adversus delectationes fortiores faceret, atque eos sanctificaret, ne aliquid profanum aut falsum deferrent in animum. S. AMBR., *ad Sabin.*

Sanctus Bernardus hanc virtutem parvis durationis esse debere dicit, cujus est vitæ nostræ respiratio : sicut enim pro conservatione vitæ necessum est, ut hæc numquam deficiat, ne quidem pro brevissimo temporis spatio, quia alias homo ipse esse desineret, et moreretur : ita quoque desinente in nobis mortificatione, vita quoque spiritus, et gratia in nobis deficiet. Quæris, in quo sit respiratio ista? inquit sanctus Bernardus, in eo si incipiat spiritus vicissim concupiscere adversus carnem : huic si repugnas, respiras; si spiritu facta carnis mortificas, respirasti; si hanc cum vitiis, et concupiscentiis, suis crucifigis, respirasti. « Castigo, » inquit Paulus, « corpus meum et in servitutem redigo, » vox est respirantis : imo qui jam respirat; vade, et tu fac similiter. S. BERN., s. 37, in *Cant.*

ÆQUITAS. — Ingeniosa est illa S. Bernardi ponderatio, qua illos perstringit, qui

primo Parenti nostro ideo indignantur, quia obtemperando conjugis suæ beneplacito nos omnes in profundum adeo barathrum protrahit; at vero audite, quamobrem illos hac de re reprehendat: ita enim scribit: Indignantur adversus Adam, quod obedierit voci uxoris suæ plus quam Dei, et ipsi quotidie Evam suam, carnem videlicet, audiunt plus, quam Deum. *Id., ser. de Om. SS.*

Si quis cordato alicui viro diceret: Scias, velim, esse quempiam ex hac ipsa domo tua, et ex familiaribus tuis, qui struit insidias vitæ tuæ; quam (Deus bone!) expavesceret! quod si adderet his: Odium, quod adversus te gerit domesticus ille tuus, tam atrox est, ut ipse vel suam etiam mortem contemnat, dum videat tuam: quin etiam scit, et vincula ipsum manere, et carceres, et mortem crudelissimam, et quidem mox post patratum scelus: et tamen hæc omnia lusum ducit, dummodo lanienæ te tradat. Quid, obsecro, animi huic foret? quo odio in cædis hujus machinatorem exardesceret, si eum nosset? quam vindictam in eum non excogitaret? En tibi, hostis hic noster, corpus est nostrum: nobiscum bibens, et comedens, ingrediens, et egrediens: minime etiam ignarum, malum animæ nostræ esse, et suum; inferorum incendia ex æquo utrique suo tempore cessura. Quo tamen non impediente, ut gustet modicum quid voluptatulæ sensualis (quod citius sæpe præterit, et terminatur, quam sentiatur) supplicia contemnat omnia, ipsum etiam vae æternitatis. *RODR., p. II, tr. I, c. iv.*

Raphael Archangelus Tobiae peregrinanti præcepit, ingentem illum a se captum piscem exenteraret, reservando sibi illius interiora fel scilicet, et cor: Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum: fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, et sanabuntur. Ecce igitur tibi potentissimum quoddam remedium ad superandum universum infernum, omneque genus dæmoniorum; sive sint spiritus fornicationis, sive odii, sive invidiæ, sive ejuscumque alterius. Ecce tibi pariter ad acquirendum verum lumen, et Dei notitiam exquisitum remedium: solum curate, ut cor vestrum conjugatur cum felle virtuosæ ejusdam mortificationis, et super ignem amoris Dei collocetur. Sic enim extricabit omne genus dæmoniorum, vosque in omni

tentatione victores remanebitis. *MANSI, dis. XII, n. 6.*

DIGNITAS. — Richardus de sancto Victore ait, sponsum per illa verba: « Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham, etc., animam electam monere voluisse, ipsam, postquam se in actibus mortificationis exercuit, ad culmen virtutum feliciter pertigisse; quasi diceret: Afflictionem pœnitentiæ tolerasti, pugnam tentationum, laborem correctionis morum, et venisti ad messem perfectionis virtutum. Messui itaque in te myrrham cum aromatibus; quia simul cum amaritudine laborum confecta sunt, et perfecta in te virtutum aromata. » *RICARD., in c. v Cant.*

Sanctus Hieronymus curiosum quoddam movet dubium, quænam causa sit, quod Deus per altissimam suam sapientiam disposuerit, ut in templo Hierosolymitano tam celebri, et famoso, supellectileque valoris inestimabilis locupletato, in ejus honorem non cerei, sed lampades oleo instructæ arderent, cum tamen cera mundior sit, nobilius quoque nutrimentum lumini præbeat, lumenque clarius, magisque perspicuum pariat quam oleum. Respondet vero, ceram ab apibus elaborari, quæ mel conficiunt, quod in cellulis ex cera fabricatis reconditur: e contra vero oleum ex olivis exprimitur, quæ amaræ sunt. Voluit igitur non cereos in templo ardere, sed lampades oleo instructas, ut per hoc innuat, quantum sibi mortificatio præ quavis alia virtute placeat. In Domini sacrificiis mel non offerunt, inquit sanctus Hieronymus, ceraque contempta, quæ mellis hospitium est, oleum accenditur in templo Dei, quod de amaritudine exprimitur olivarum. Pascha quoque cum amaritudinibus comedi in azymis sinceritatis, et veritatis jubetur. Unde colligitur, quod, ubi aliqua, quantumvis distans, hujus virtutis umbra reperitur, ab illa se Deus honorari censeat. *S. HIER., l. II, ep. xvi.*

Quam grata, et amabilis Christo mortificatio fuerit, suo nos ipsemet exemplo docuit; siquidem de illo sanctus Paulus ait: « Proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione, contempta. » Biblia Regia legunt: « pro gaudio, quod habebat, sustinuit crucem. » Quibus verbis Apostolus, ex mente Ruperti Abbatis, dicere voluit: « æternum Patrem in primo instanti conceptionis Filii sui, eidem proposuisse hanc optionem; an in hasce terras ei venire pla-

ceret, ut mundum redimeret per gaudia, non vero per passiones; an vero per passiones hominem vellet redimere, non vero per gaudia; ipsum vero crucem gaudio prætulisse; » ideo dicit Apostolus: « sustinuit, » seu, ut melius dicam, elegit crucem, « confusione contempta; » id est, non obstantibus opprobriis, et contumeliarum confusionibus, quas passurus erat; imo hasce unice volebat, et ardentem desiderabat. Ac proinde Apostolus ad mortificationem amplectendam nos animare volens, subiungit: « Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes; nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes. » RUPERTUS ABB., in c. II *Heb.*

Dum pro sacrificio incruento offerendo altare accedimus, ut illud Deo tanto reddamus acceptius, illa Psalmi XLII, recitare solemus: « Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus: » per hoc autem instrumentum musicum, citharam videlicet, mortificationem intelligere possumus; chordæ enim, quæ in hoc instrumento plectro tanguntur ex mortuorum animalium sunt confectæ nervis; per quos sensus, et appetitus nostros, si non mortuos, saltem mortificatos intelligere possumus. Chordæ citharæ alicujus extenduntur, ut sonum edant; si enim laxatæ fuerint, gratum sonum resonare nequibunt. Idem quoque circa sensus nostros contingit: nisi enim hi mortificati fuerint, gratum Deo sonum edere non poterunt. Cithara fit ex sicco, subtili, maturo, et artificiose polito ligno; ita pariter quanto corpus nostrum magis extenuatum, et ab omni inordinato affectu mundatum fuerit, tanto gratiorem Deo harmoniam edet. MAN- SI, *dis.* I, n. 7.

D. Chrysologus in illud Apostoli: Obsecro vos, Fratres, ut exhibeatis, etc. sic ait: Apostolus rogando sic omnes homines, ad sacerdotale fastigium provexit, ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam. O inauditum Christiani Pontificatus officium! quando homo sibi ipsi est et hostia, et sacerdos; quando homo non extrinsecus, quod Deo est immolaturus, inquit; quando homo secum, et in se, et quod pro se est, Deo sacrificaturus apportat; quando, et eadem manet hostia, idem permanet, et sacerdos; quando hostia mactatur, et vivit sacrificium, ubi corpus sine corpore, sine

sanguine sanguis offertur. S. CHRYS., *ser.* X.

FACILITAS. — Novit Deus suæ gratiæ subsidium nobis esse perquam necessarium, illamque libentius elargitur, quam ad eam flagitandam prompti simus; quod triplici similitudine declarat S. Macharius: Si aliquis filium suum vellet ad instar avis volare et sursum ferri, ei alas subministraret: item si in regionem longinquam emitteret, ubi sciret illi cum venenatis serpentibus negotium fore, illum pharmacis, et antidotis communiret: denique si juberet illum mare trajicere, instrueret navim, qua vehi posset, ne, si nando id agere tentaret, fluctibus obrutus submergeretur. Vult Deus nos in perfectionis montem quasi volando evadere: vult cum dæmone, mundo, et carne, virulentis bestiis, collectari: vult per hujus vitæ tempestuosum fretum, ad æternitatis portum cursum dirigere: quis est paternorum viscerum, quibus Deus plenus est, tam ignarus, ut putet, de rebus ad hæc necessariis non continuo nobis provisorum? PANNEQ., in *Isag.*, p. II, c. VII, n. 6.

Quintilianus ait: res inter initia utere, sed consuetudine mollescere: quod medicinæ similitudine enucleatius ostendit S. Ansemus: hæc enim accepta, et in stomachum transmissa convulsiones, et vomitus provocat, ac ægrum ad querelas, et in medicum convicia jacenda compellit; ubi vero aliquot horarum lapsu malignos humores hinc inde collectos expulit, ubi caput, et stomachum, aliasque corporis partes sublevavit, tum demum, et medicus, et medicina laudatur. Ad hunc modum divina gratia in animum a Deo immissa, primo cum vitiis, et malis affectionibus congressu, omnia interiora tumultu et seditione complere videtur: postea vero ad instar apsis in alveolo, et ita illa in corde hominis, suum mel, ab aspectu hominum abscondita, et reclusa, suaviter operatur, ut notat S. Macarius; aut, ut ait S. Diadocus, ad instar pictoris in officina sua conclusi, qui paulatim imaginem suam efformat, ac primo crassiores colores subternendo tum alios pulchriores apponendo, denique præstantissimos cum subtilibus lineamentis ex arte deducendo picturam effingit, spectantium oculis acceptissimam: ita cum anima nostra divina agit gratia. *IBID.*

PERSEVERANTIA. — S. Chrysostomus super illa verba: « Propter te mortificamur

tota die, » ita scribit : Quandoquidem fieri minime poterat, ut, qui homines essent, ii, infinitas mortes tolerarent, ostendit, ne hac quidem ratione præmia esse imminuta; nam ut natura sortiti id simus, semel tantum ut moriamur, tamen voluntate id quotidie perpeti, si id in animum induxerimus, dedit Deus. Unde liquet fore, ut cum tot hinc coronis discedamus, quot dies hic vixerimus, imo vero multo pluribus: licet enim die uno, et semel, et bis, et sæpe mori. Qui igitur ad id comparatus fuerit, is semper mercedem absolutam recipit. Hoc igitur, et Propheta significans, dixit: « Propter te mortificamur tota die. » S. CHRYS. h. xv, *ad Rom.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Augustinus docet, sicut in templo Salomonis duo fuerunt altaria, unum exterius, ubi victimæ sacrificii deputatæ cedebantur, alterum interius intra Sancta Sanctorum, ubi diversa generis incensa offerebantur; ita et in nobis debere esse duo altaria, unum intra penetralia cordis, in quo incensum orationis adoleatur, alterum exterius in corpore, quod est sancta mortificatio. S. AUG., s. 255, *de Temp.*

Quidam Frater dixit ad senem: doce me Pater: et respondit senex: vade, ama tibi ipse vim facere. Evagina gladium tuum, et exi in bellum. Cumque diceret Frater: non permittunt meæ cogitationes, dixit iterum senex: scriptum est: Invoca me in die tribulationis tuæ: eripiam te, et glorificabis me. *Vita PP.*

S. Bernardus dicere solebat religionem ingredi cupientibus: Attendite filii, ut solus in monasterium vestrum spiritus ingrediat, corpus autem foris remaneat. *In Vita. Blosius, Inst. spir.*, c. ii.

Ludovicus Blosius virum vere mortificatum pulcherrimo uvæ botro, maturo, excocto, dulci ac sapido comparabat; male vero mortificatum botro acido, duro, amaro, gustuique ingrato, conformiter illi prophetico: Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruscas. Is., vii, 4. SUTON., c. viii, *in Tit.*

Cæsar, quando dies elapsus est, quo non meminisset, se beneficium alicui contulisse, dicere solitus erat: Amici, diem perdi,

quasi diceret: Hodie Imperator non fui, non enim minus proprium est homini passionibus dominari, quam Cæsarem benefacere. SUTONIUS, c. viii.

Abraham immolaturus Isaac, gladium et ignem portavit. Idem faciat, qui se immolare cupit, ignem portet orationis, et gladium mortificationis. LYRÆUS, l. II, *Apop.* 3.

NECESSITAS. — Mens est charta virginea in qua non scribitur, nisi bene sit lævigata: est lignum, quod non accenditur, nisi bene sit arefactum: est pluma, quæ non attollitur, nisi ab omni humore liberata. RODRIQ., p. II, tr. i.

Abbas Nilus dicebat: Si Moyses prohibitus fuit accedere ad rubum, donec calceamenta de pedibus detraxit, qua fronte nos ad videndum per orationem Deum accedere audebimus, terrenarum rerum affectu nondum exuto? T. 3, *Bib. SS. PP.*, c. iii.

Moysi Deus in rubo apparuit, ut significaret, populo Israelitico, eum nonnisi per difficultatum spinas ad promissam terram evasurum, rosasque felicitatis capturum. L. I, *de Cain*, c. vii.

Ideo juxta S. Ambrosium Ægyptii abominati sunt pastores, quoniam, qui passionibus serviunt, et voluptatibus indulgent, doctorem virtutis quadam detestatione declinant.

Pythagoras cum cognovisset quemdam ex familiaribus se eduliis probe saginare, dicebat illi: Non desines graviorem tibi ipsi carcerem parare. S. BASIL., h. xxiv, *ex var.*

UTILITAS. — Socrates a medico incontinens et ebriosus judicatus, dixit: Omnino talis fuissem, nisi me Philosophia, et continuum vincendi studium cohibuisset. *Vita.*

Christus S. Catharinæ Senensi dicebat: Quanto magis morieris in te, tanto magis vives in me: et quo purgatius ejicies, quod tuum est, tanto abundantius ipse reponam, quod meum est. *In Dial.*

Idem Christus S. Francisco dicebat: me desideras; amara tibi dulcia, dulcia amara sunt.

DIGNITAS. — S. Chrysostomus ait plus præstitisse Davidem, non sumendo vindictam de Saule, cum potuisset, quam Goliathum sternendo: nec tam multas in ipsius occursum egressas mulieres cantantes, quam in cælis Angelorum turmæ magnitudini ejus applauserint. ROD., p. II, tr. i, c. ult.

Plutarchus Alexandrum Magnum supra

alios omnes mundi Monarchas extollit, quando alii Monarchæ nati sunt, hic vero regna, et imperia suis lacertis, et armis comparavit. S. CHRYS., h., *de David et Saule*.

O quam magnis homines erroribus tenentur, qui jus dominandi trans maria cupiunt mittere, felicissimosque se judicant, si multas per milites provincias obtinent, et novas veteribus adjungunt, ignari, quod sit illud ingens paratumque regnum. RODR., p. II, tr. I, c. XVII. Imperare sibi, maximum imperium est. SENECA, ap. 113.

JUCUNDITAS. — S. Abraham convivium fecit, non in die Nativitatis, sed ablactationis; quo indicare voluit Deus, tunc demum solidæ veræque lætitiæ locum esse quando homo in virum perfectum crescit, et desinit esse inter eos, de quibus Apostolus ait: Tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi. S. AUG., *sup. Gen.* 21, q. 50.

Hoc commentemur, mihi crede, disjungam usque nos a corporibus, id est, consuecamus mori (nobis ipsis). Hoc, et dum erimus in terris, erit illi cœlesti vitæ simile. Et cum illac emissi feremur e vinculis, minus tardabitur cursus amicorum. CIC., l. I, *Tusc.* 1.

AXIOMATA.

Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris. THOM. KEMP., l. I, c. XXV.

Major sum, et ad majora genitus, quam ut mancipium sim mei corporis. SENECA, *ap. Rod.* 2, p. II, tr. I, c. XIX.

Si vis perfectam bene discere Philosophiam,

Omnibus abstineas, omnia sustineas.

Si vis perfectam condiscere Theologiam,

Sit tibi mors mundus: sit tibi vita Deus,

Imperare sibi maximum est imperium. SEN., ep. CXIII, juv.

Tunc omnia jure tenebis, si poteris Rex esse tui. WIDO, *de Tranquil. anim.*, in *Dial.*

Tantum virtuti adjicies, quantum voluptati detraxeris. S. CATH. SEN.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi.

Maxima, quæ minimo victoria sanguine parta est.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriquez, p. II, tr. I, toto.

Franciscus Arrias, in 3 *Tractatibus spiritualibus*, tr. III.

Julius Fatius *de Mortificatione*.

Jacobus Alvarez, tom. II, lib. II, toto.

Jeremias Drexel, in *Rosis Marianis*, p. II, c. X.

Lucas Pinellus, *de Perfect.*, l. III, c. VII.

Bernardinus Rosignolius, *de Disciplina Christ. Perfectionis*, l. II, c. IX et seqq.

Joannes Busæus, in *Panario*. V *Immortificatio Passionum*.

Hugo Rott., in *via Regia*, p. I, c. VII, s. 6, et p. II, c. XIX.

Cassianus, collat. 24, *Instit spirit.*

Josephus Mansi, *Bibl. mor.*, tr. LI.

MULIER.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est homo ad liberos passive procreandos a Deo creatus; per hanc enim passivam generationem (saltem in actu primo) distinguitur mulier a viro, quod a fortiori locum habet in ea medicorum sententia, qui solum virile semen ad generationem necessarium esse contendunt.

DIVISIO. — Dividitur in *Cœlibem* seu *solutam*, quæ nulli unquam viro nupta fuit: *Conjugatam*, quæ vinculo Matrimonii actu illigata est: et *Viduam*, quæ per mortem mariti a conjugii vinculo soluta est.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Virum de mille unum reperi (perfectum intellige, et præditum) mulierem ex omnibus non inveni. ECCLES., VII, 29.

Fallax gratia, et vana est pulchritudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur. PROV., XXXI, 30.

Mulieres in habitu ornato, cum verecun-

dia et sobrietate ornantes se, et non in tortis crinibus, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. I TIM., II, 9.

Mulier sensata, et tacita non est immutatio eruditæ animæ (id est, non est ullo pretio comparabilis). ECCL., XXVI, 18.

Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata. IB., XIX.

Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium ejus. PROV., XXXI, 10.

Mulieres subjectæ sint viris suis, sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris. EPHES., V, 22.

Mulieri non permitto dominari in virum, sed esse in silentio. I TIM., II, 12.

Sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui. GEN., III, 17.

Non induetur mulier veste virili, abominabilis enim est apud Deum, qui hæc facit. DEUT., XXII, 5.

UTILITAS. — Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet jucunditatem a Domino. PROV., XVIII, 22.

Mulieris bonæ beatus vir, nam numerus dierum ipsius conducitur. Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitæ illius in pace implebit. ECCL., XXVI, 1.

Pars bona mulier bona: in parte bona timentium Dominum dabitur viro pro factis suis.

Noli discedere a muliere sensata, et bona, quam sortitus es in timore Domini; gratia enim verecundiæ illius super aurum. IB., VII, 12.

Sapiens mulier ædificat domum suam: insipiens extructam quoque manibus destruet. PROV., XIV, 1.

DAMNUM. — Inveni amariorem morte mulierem; quæ laqueus venatorum est, et sagena cor ejus, vincula sunt manus illius. Qui placet Deo, effugiet illam; qui autem peccator est capietur ab illa. ECCL., VII, 25.

Brevis omnis malitia super malitiam mulieris. Sors peccatorum cadat super illam. IB., XXV, 16.

De vestimentis procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. IB., XLII, 13.

A muliere factum est initium peccati, et per illam omnes morimur. IB., XXV, 33.

Vinum, et mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent sensatos. IB., XIX, 8.

Melior est iniquitas viri, quam mulier

benefaciens et mulier confundens in opprobrium. IB., XLII, 41.

FUGA. — Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus; sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cum tetigerit eam. PROV., I, 27.

In medio mulierum noli commorari, de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. ECCL., XLII, 12.

Commorari leoni, et draconi placebit magis, quam habitare cum muliere nequam. IB., XXV, 23.

Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. ECCL., IX, 8.

Ne attendas fallaciæ mulieris, favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus; novissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps. PROV., V, 3.

Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris. ECCL., IX, 2.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Quid est speciosa mulier? sepulchrum dealbatum, nisi fuerit casta, et pudica. Pulchritudo autem sine his virtutibus, est præcipitum patens, venenum insipientibus compositum. S. CHRYS., *sup.*, *ps. l.*

Habitare cum fœmina, et non cognoscere fœminam plus est, quam mortuum ad vitam suscitare. Quod minus est, non potes: quod majus est, vis, credam tibi? S. BER., s. 65, *in Can.*

Est ordo naturalis in hominibus, ut serviant fœminæ viris: quia et illic justitia est hæc, ut infirmior ratio serviat fortiori? et hæc in dominationibus et servitutibus clara justitia est, ut, qui excellunt ratione, excellent dominatione. S. AUG., c. CLIII, *in Genes.*

Mulier pulchra cito adamatur, facile concupiscitur, difficile custoditur, quod plures amant. Molestum est possidere, quod nemo habere dignetur, minore tamen miseria deformis habetur, quam formosa servatur. S. AUG., *in Epist.*

Audax est ad omnia, quæcumque amat vel odit femina, et artificiosa est nocere cum vult. VALER., in *ep. ad Ruf.*

Mulierem constat subjectam dominio viri esse, et nullam auctoritatem habere: nec docere potest, nec testis esse, nec fidem dare nec judicare. AMBR., IX, 1. *Nov. et Vet. Test.*

Fœminæ dum maritantur, ut se noverint semper maritis suis subdictas esse et humiles. ISIDOR.

Fœmina viri portio est. CYPR., *de hab. Virg.*

Muliere bona, nihil potentius. CHRYS., *sup. Joan.*, h. LX.

DAMNUM. — Cum fœmina dominatur in virum, perversa et misera domus est. IDEM, *de Cat. rud.*

Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiciat animum virilem, quam blandimenta fœminæ, cordiumque ille contractus, sine quo uxor haberi non potest. IDEM., l. VIII, *Soliloq.*

Quid aliud est mala mulier, nisi amicitiae inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura boni colore depicta. S. CHRYS., *sup. Matt.* XIX.

Experto crede, coram Deo non mentior: cedros Libani, Duces gregum, sub hac peste concidisse reperi, de quorum casu non magis suspicabar, quam Hieronymi, vel Ambrosii.

Post confessionem, victoriarumque calcata certamina, post magnalia et signa mirabilia, noscuntur in his omnibus naufragasse, cum volunt in navi fragili navigare. Quantos Leones domuit una infirmitas delicata. S. CYPR., *de Sign. cler.*

Ante ignem consistens, etsi ferreus sis, aliquando dissolveris: proximus periculo, diu tutus non erit. S. ISIDOR., l. II, *Solil.*

Animum ferit, et commovet non impudicæ tantum, sed pudicæ quoque mulieris oculus. S. CHRYS., l. de *Sacerd.*, c. VIII.

FUGA. — Hospitium tuum aut raro, aut numquam mulierum pedes tereant: omnes puellas, aut virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Vide, ne sub eodem tecto manseris, ne præteritæ castitati confidas. Non es Sampson fortior, nec Davide sanctior, nec Salomone sapientior, memento semper, quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecit. S. HIER., in *ep. ad Nep.*

Matrem tuam ita vide, ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo hæreant, et tacitum vivat sub pectore vultus. Ancillulas, quæ illi in obsequio sunt, tibi scias esse in insidiis; et quanto vilior est earum conditio, tanto facilior est ruina. IBID.

De carbonibus scintillæ dissiliunt, de ferro rubigo nutritur, de vestimentis procedit tenebra, de muliere peccati aculeus, sibilus concupiscentiæ, fomes pestilentiae. S. CYPR., *de fing. Cler.*

EXEMPLA.

FUGA. — S. Augustinus ne germanam quidem sororem, aut filiam fratris sui in domo sua habitare permisit, causamque rogatus dixit: Quia licet de sorore aut nepte non sit suspicio, tamen illæ, quæ ad eas ventitant, suspicionem possunt movere, et inde infirmioribus scandalum nasci. *Vita*, c. XXVI.

S. Hieronymus, ut ab hac pugna se expediret, inter feras et lustra vitam egit; cumque Vigilantius illi objiceret, hoc non esse pugnare, sed fugere, respondit: Fateor imbecillitatem meam, nolo spe pugnare victoriæ, ne perdam aliquando victoriam. S. HIER., *Ep.* XLVII.

S. Simeon Stylita nullam unquam mulierem post conversionem oculis intentis aspexit: postquam vero columnæ editori se sanctitate fervens invexit, non modo extraneæ mulieri, verum etiam nec propriæ matri se videndum præbuit. S. GREG. TUR., l. de *Glor. Conf.*, n. 26.

S. Franciscus Seraph. adeo averterat oculos, ne ullam mulierem videret, ut, sicut ipso socio fassus est, nullam de facie nosset; non enim securum putabat, earum formarum introrsus haurire imagines, quæ possunt aut indomitæ carnis excitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. *Vita*, c. v.

Idem B. Rugerius Franciscanus fecerat, cumque Confessarius ejus rogasset, cur ita fugeret aspectum fœminarum, cum puritatis dono a Deo donatum se sciret, respondit: Dum homo facit, quod in se est, Deum quoque, facere quod in ipso est, et hominem custodire a lapsu: sed dum homo permittit naturam libere ferri in ea, ad quæ propendet,

tunc Deum permittere, ut homo, sufficienti tantum auxilio adjutus cadat facile. *CHRON. FRANCISC.*, p. II, l. IV, c. LII.

S. Ludovicus Episcopus Tolosanus colloquia fœminarum prorsus abhorrebat, præcipue secreta, adversabatur aspectus absque probò teste et arbitro, solus non loquebatur ulli mulieri, nisi forsàn matri aut sororibus. In testimonium illibatæ pudicitiae, semper cum illo duo fratres minores in cubiculo dormiebant. Cavebat omnes suspiciones, quidquid probabiliter fingi poterat, ante, ne fingeretur, devitans. *Vita*, c. XIV.

S. Andreas Corsinus, adeo castimoniae deditus fuit, ut ne matris quidem, et sororum colloquia sene rubore sustineret: aliarum vero muliorem aspectus rejiceret prorsus, aut si necessitas urgeret, non nisi defixis in terram oculis eas colloqueretur ob quam severam oculorum, sensuumque custodiam, dum Parisiis ageret, frater cæcus, surdus, mutusque appellabatur. *LANCIZ.*, op. 2, n. 276.

S. Sabbas Abbas cum advertisset multos aliquam mulierem comitatos esse, socium suum probare volens dixit: Compator huic mulieri, quod unum dumtaxat oculum habeat; cui cum socius responderet, utroque, et quidem eleganti esse præditam, ergone eam, inquit, vidisti? discede, nolo talem socium, qui sit tam curiosus. *IBID.*

Reverendissimus Antistes Gropperus, cum Bonnæ per diem comperisset ancillam in cubili suo lectum sternentem, ancillam cubiculo, et simul lectum per fenestram in plateam deturbavit. *ENGELGR.*, *Embl.* 42, § 3.

Joseph Patriarcha formosus adolescens, ab uxore Putipharis ad turpitudinem allectus, fuga relicto in ejus manibus pallio, tentationem fortiter repellit et vincit. *GEN.*, xxxix.

D. Bernardo, eleganti corpore adolecenti et jam sæculum ingrediendi plures se viæ sæculi ipsi offerre coeperunt, et omni assurgere prosperitati vitæ hujus et magnæ spes undique arridere. Obsidebant autem benignum juvenis animum sodalium dissimiles mores, et amicitiae procellosæ, similem sibi facere gestientes: quæ si ei dulcescere perstitissent, necesse erat amarescere illi, quod in hac vita dulcius cordi ejus insederat, castitatis amorem. Cui præcipue invidens tortuosus coluber, spargebat

laqueos tentationum, hac variis occursibus calcaneo ejus insidiabatur, Unde cum aliquando matrona quædam pulchritudine, divitiis, cultu et aliis hujusmodi irritamentis concupiscentiæ et peccati præcellens, in secretiori domus cubiculo eum aggressa pertraheret ad peccatum, ille eam lenibus verbis demuscens, donec et manibus ejus et amplexibus elaberetur, fugit et evasit. *GULL. ABB.*, l. I, de *Vit. S. Bernar.*

DAMNUM. — Canonicus quidam cum canonicatum præpinguem in curam animarum convertisset, ut eas Deo lucri faceret, septuagenariam virginem, quæ cilicium ejus lavare solebat, deperire cœpit, et opportunitate pellectus vitiavit. Quo scelere admisso, illa quidem pœnitens resipuit, at ille infixus limo profundi, misere periit. *CANTIPR.* l. II, *Apum.*, c. xxx, § 47.

EXEMPLA DOMESTICA.

Sanctus Ignatius omnium mulierum familiaritatem, etiam earum, quæ spirituales aut sunt, aut videri volunt, vitandam esse dicebat: sed earum maxime, quæ ætate, conditione, statu periculosiores sunt. Quarum ex consuetudine plerumque, aut fumus sequitur, aut flamma. *RIBAD.*, l. X, c. XI.

S. Franciscus Xaverius Gaspari Vicario dans monita, inter reliqua dicebat: « Cum mulieribus cujusvis conditionis non nisi luce palam atque in publico, hoc est, in æde sacra colloquere. Nec unquam domum ad eas ibis, nisi forte graviore aliquo casu cogente veluti agræ cujuspian confessionem excepturus ac tum curandum erit, ut illius maritus adsit, aut cognatus aliquis, aut certe vicinus idoneus. Si forte virginem aut viduam convenire oportebit, ad ejus domum accedes, viris spectatæ vitæ comitantibus, quorum scilicet comitatus non solum offensionem, sed etiam suspicionem hominum excludat. Talia vero officia conveniendarum mulierum, et rara sint, et necessaria. Quippe lubricum est negotium, ubi minimum lucri sit maximo periculo.

Beatus Aloysius adeo mulieres fugiebat, ut ei nativam cum his discordiam intercedere diceres; nullam certe etiam consanguinitate conjunctam aspicere sustinebat. *Vita.*

P. Baltassar Alvarez, ne sôlus esset cum fœmina numquam sedebat, priusquam socio sedes afferretur. Majorem verò dicebat cum fœminis spiritualibus cautelam adhibendam, eo quod spiritualis amor soleat transgredi limites suos, et fieri carnalis. Sicut optimum vinum in fortissimum acetum convertitur, quod tamen non advertitur, donec voluntates ita agglutinatæ sint, ut potius a Christo, quam a se mutuo discedant, et separentur. *Vita*, c. v.

Alphonsus Rodriquez, etsi per quadraginta annos janitor fuerit, nullam tamen fœminam de facie noverat. *Vit.*, l. I, c. xviii.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut circulus aureus in naribus suis, sic mulier pulchra, et fatua; perinde enim pulchritudine sua abutetur, eaque in luto luxuriæ se volutabit. *PROV. XI, 22.*

Sicut nemo sentit, qua parte calceus stringat, nisi qui eo indutus est; ita nemo novit ingenium mulieris, nisi qui cohabitat illi. *PLUTARCH., in Mor.*

Sicut magnes trahit ferrum; ita mulier terrea licet virorum corda ad communionem voluptatis trahit. *S. BASIL., hom. de Virg.*

DAMNUM. — Sicut flores spinarum admodum suaviter spirant, sed pungunt eos qui negligenter carpunt; ita mulierum pulchritudo alacriter redolet, sed fere offenditur, qui illis imprudenter utitur. *TRIVER., in Apoph. 113.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quæ circa hanc materiam præcipue observare debet Asceta. Primum est, ut, quantum fieri potest, omnem cum hoc sexu consuetudinem, et familiaritatem penitus abscindat? eumque in finem, memorabilem S. Hieronymi sententiam ob oculos semper habeat: Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habeas quotidie, aut perire, aut vincere? quis unquam apud viperam securus somnum capit? quæ etsi non percutiat, certe sollicitat. *S. HIER., Ep. XLVII.*

Alterum est, ut, ubi charitas aut necessitas ejusmodi conversationem aut cohabitationem suaserit, cum magna cautela eam suscipiat; nimium enim præceps est, qui transire contendit, ubi alium conspexit cecidisse. Neque fidat sibi, si cum vetulis agendum erit, nam etiam ab his periculum imminere, pulchre quondam Abbas quidam Monachis suis ostendit, dum omnes ancillas et lotrices a Monasterio removit, et Monachis propterea, quod vetulæ essent, murmurantibus, cœnam probe salitam cum modico potu apposuit. Qui cum ingenti siti accensi, defectu frigidæ, aquam e limoso stagno biberent, Abbas id advertens, dixit, eodem modo rem cum concupiscentia se habere, quæ, ubi cum virginibus satiari non potest, in vetulis quærît satietatem. *Vita PP.*

Tertium est, ut non timeat inordinate spirituale damnum, si tria hæc concurrent. 1. Superiorum voluntates id jubentium. 2. Pura intentio; nullum ex conversatione solatium aliud, quam Dei gloriam, et animarum salutem quærens. 3. Si omnis levitas, et nimia libertas agendi absit. Ob quas causas P. Baltassar Alvarez dicebat, securitatem in agendo cum proximis, cum ex obedientia fit, esse valde magnam, adeo ut, si quis obediendi causa infames fœminas accederet, ut illas Christo lucraretur, cum iis agens mundissimas haberet cogitationes, quasi Angelus Dei; at si ex propria voluntate in cubiculo suo maneret, fœdis ibi cogitationibus uteretur. *Vita*, c. iii.

Quartum est, ut non facile committat alicui mulieri secretum, quod aliis divulgari nolle; ita enim jam olim Propheta Micheas monuit, dicens: Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Hinc jam olim Censorius Cato dicebat: trium se pœnitundine tangi. 1. Quod iter fecisset mari, cum terra potuisset. 2. Quod idem non condito testamento transegisset. 3. Quod secretum fœminæ commisisset. *MICH. VII, 5, Plut. in Caton.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quod mulieres debeant esse subditæ viris, vel ipsa etiam natura docuit, dum in ipsis quoque brutis masculum prætulit, et draconem ac gallum gallinaceum crista, cervum cornibus, leonem jubis, et

cicadam marem canora voce instruxit. ALIEN., l. XI, c. xxvi.

Turpe semper existimatum est, regi a fœmina; hinc Cato dedecus hoc exprimere volens in Romanis, dixit: mulieres regunt nos, nos Senatum, Senatus Romam, Roma orbem; ergo mulieres orbi dominantur. ANTON., in *Meliss.*, t. II, f. 34.

Majores nostri nullam ne privatam quidem rem agere fœminas sine auctore voluerunt, sed in manu esse virorum.

Mulier Hebræa, fœdati conjugii suspicione apud maritum laborabat. Nec vana erat suspicio: nam revera inquinarat se mulier eo scelere, cujus sola suspicio ad maritum pervaserat. Is igitur justo dolore saucius postulat uxorem ex lege Domini ad præstandum coram Synagogæ Præsidente juramentum, de servata thori fide, simulque poculum aqua zelotypiæ refertum hauriendam, quas mystes ex lege imprecatum uxori fœdifragæ. Mulier sibi male conscia, actu et arte fœminea excogitat devitandi perjurii dolum. Componit se in cunis, ibique se ab ancillula herilis ædificii nescia, agitari aliquandiu mandat. Ubi satis visa sibi infantem finxisse, maritum de concepta suspicione blande arguens, constantiam animi, et æternam erga eum benevolentiam fide præferens, irruit in ejus collum palam omnibus, et osculum figit, innocentiam infeliciter appetitam contestata. Inde ad judicii Præsidentem advolat, et juramentum rite concipit, omni se viro, præterquam suo; intactam, ex quo e cunis excessisset. Credita est simpliciter agere, ac dicere, et pro innoxia pronunciatum; præsertim ex quo vires poculi, jam emortuæ, una cum lege veteri, nihil in mulierem valuisse sunt deprehensæ. Sed Deus fraudulenta æquivocatione non est delusus, sicut homo judex, et corniger maritus. Mox enim mulier rem totam non absque tutelæ per audientes detestatione patefecit. THEOPH., in *Prat. spir.*, § 97.

In urbe monasterio mulier falso rumore de viri obitu disseminato, secundas nuptias celebravit præproperis votis. Nam vir haud ita multo post inexpectatus revenit. Mulier et prioris viri regressum pertesa, et posteriores nuptias discusso cœstro, ex quo celebratæ fuerant, jam fastidians, consilium suscepit, et atrox, et nequitia refertum. Monet maritum secundum (reverera procum) ut una secum ad tollendum de medio im-

portunum gaudiorum utriusque interpellatorem, accingatur. Sic nuptias initas ratas fore. Pellectus scrophæ illius monitis alieni thori conspurcator, consensit in iniquitatem, et scelus patravit administra, et urgente muliere, a qua veri mariti cadaver, sacco inclusum, sub noctem cruenta sarcina humeris viri suffecti, imo proci, est imposita; sed ita, ut extrema sacci ora cum miseri vectoris extimo indumento consue retur. Quare ille dum in præterfluentem Isaram, e loco edito sarcinam excutit, magna totius corporis successione ac nisu, una cum sacco valide excusso, devolvitur in profluentem, et perit lena decreto Senatus Sabaudiensis ante paucos menses, quam hæc scribimus, una cæde, quia pluribus non poterat, utramque expiavit. LB., § 34.

Haud procul Lugduno mulier, quæ mariti superstitis insigni amore flagrarat, eo vita functo, inconsolabiliter mœrens, captavit sibi orbitatis solamen ex demortui capite, quod tumulo educi, appensa pro statu suo haud exigua pecunia impetravit, exacto jam semestri a tumulatione. Caput sic a trunco avulsum, mulier scrinio diligenter obserato inclusit, et per singulos dies quam frequenter recluso, prehensum affabatur, ac suaviabatur. Postea vero inflammatioe per satanam foco, idem caput impuri amoris ignitabulum, in lecto simul cubiturum collocavit. Hæc per aliquod tempus sic gesta sunt; sed non ita multo post, pro capite, corpus hominis integrum sibi accubare deprehendit; quod illecebrosis cum ea affatibus agens, maritum se quondam ejus esse, fasque sibi esse tamquam viro, ab ea, quæ juris mariti sunt, exigere, significavit. Annuit mulier, et per tempus satis diuturnum perrexit in scelere, rata sibi fas esse, propudiosum commercium cum reduce quondam viro exercere, qui fuit error admodum crassus. Nam præterquam quod nonnisi vana species viri quondam sui erat, cui illa faciebat sui copiam, etiamsi verus quondam vir revixisset, tamen conjugii vinculo per mortem disrupto, nefas mulieri fuisset, redivivum excipere tamquam virum, nulla facta de novo conjugii celebratione, iis adhibitis, quæ ad conjugium legitimum ineundum desiderantur. Itaque nefaria omni ex parte fuit ea viduæ commistio. Tandem vero conscientia miseram fodicante, accessit ad ævi nostri in his oris Holdam, eique sincere totum negotium re-

textit : hæc ut est cum Deo conjunctissima, et malignitatum satanæ bene intelligens, dedocuit viduam, a qua consulebatur, et prætersum conjugem diabolum esse, sub demortui mariti specie, confirmavit; gravissime contestans, non esse ultra ei consuescendum, vel si mors oppetenda esset, et quantivis cruciatus subeundi; præteritam vero noxam sincera confessione expiandam esse. Excepit bono animo vidua salubre monitum; itaque domum regressa, revenientem satanam, et criminosum commercium continuare tentantem generose abjecit. Quare exacerbatu fœminæ obfirmatione diabolus, blanditias in furorem vertens, misellam dire excruciauit. Rediit illa ad Holdam suam, et quam male cessisset, auscultare sano consilio, exposuit. Confirmante Holda, perstandum esse in sancta obfirmatione, spiritus nequam crudelius, et acerbius miseram mulierem excepit; ita ut ejus constantia pene flecteretur, et statueret reverti in id ipsum potius quam diræ flagellationi obnoxia esse. Quin etiam agens cum Holda, ab inconspicua manu alapam excepit, adeo vehementer impactam, ut conquereretur miserrime. Holda ad vacillationem mulieris ad repetendum scelus inclinantis, interpellavit Deum, ut loco viduæ consultricis, dæmon furorem in ipsius Holdæ corpus vertere sineretur. Exinde, vidua consultrix immunis a satanæ vexatione fuit. Sed Holda impacto gravi colapho, mulctata primum est: tum per undecim consequentes dies ac noctes, vix ulla interposita quiete dire vexata, exactis autem iis, quos dixi diebus ac noctibus, Holda quoque indemnus fuit a dæmoniaca infestatione. *IB.*, § 6.

Cum Kemethus Rex Scotorum Eruthlinitum Fenellæ filium simul etiam Malconum Druffum Regem, et affinem Fenellæ occidisset; illa statuam mira arte fabricari jussit, in cujus manu aureum pomum gemmis refertum erat, quod quicumque tetigisset, statim multis jaculis confodiebatur: eo Regem nil tale suspicantem invitatum in Festicarii oppido, versipellis fœmina interimit. *CARD.*, de *Rerum variet.*, l. XII, c. LVI.

Non procul a Beneventana Hispaniæ urbe uxor rustici cujusdam pertæsa malæ tractationis, quod sterilis esset, nocte quadam aufugit, et in veste virili, ceu famulus domesticus variis locis servivit: donec sexum in se mutatum sentiens, uxorem duxit, clam priori viro, tandem a quodam, qui

illam prius noverat, agnita et rogata rem omnem enarravit. *DELRIO.*, l. III, *disq.* q. 2.

Olaus Wormius in Museo Wormerario l. IV, c. XII. ait fuisse Coppenhagii in Dania fœminam Anglam gente, Elisabetham nomine, quæ anno 1620, calamo, cum brachiis careret, ore sumpto nomen suum chartæ inscripsit; ore præterea nevit eleganter, filum lingua acui intrusit, et alia multa munia manibus propria executæ ore. *OLAUS.*, *Wormius*, l. c.

DAMNUM. — B. Gualterus e Fratrum Minorum Ordine sæpius a nobili virgine Maria Garcia rogatus, ut veniret ad suas ædes, renuit; tandem venit toties fatigatus precibus; sed ut una manu gestans ignem, altera siccam paleam, quam ut propius admovit, igne concepto in cineres abiit. Tunc vir sanctus, « scias velim, ait virgini, quod paleis ignis est, hoc Religiosis esse mulierum alloquia. » Dixit, et rubore suffusa mulier se subduxit, et Gualterus discessit. *WADING.*, t. I, *ann. Minor.*, an. 10.

Juvenis Eremita, qui in eremo a pueritia nutritus fuit, ivit cum Abbate suo ad civitatem. Et cum vidisset mulieres in chorea; et quid essent, ab Abbate quæsivit sollicite. Cui Abbas: Anseres sunt. Et reversus puer ad claustrum flere cœpit. Cui Abbas: Fili, quid vis? Pater, volo comedere de illis anseribus, quos in civitate vidi. Tunc Abbas convocatis fratribus dixit: Considerate, fratres, mente sollicite quam periculosus est mulieris aspectus. Nam hic innocens puer, qui prius mulierem non viderat, in eremo nutritus fuerat; et solo visu mulieris igne carnalis concupiscentiæ est accensus, et inflammatus. Unde nihil tam damnosum bonis moribus, quam in aliquo spectaculo residere, et mulieres sollicite inspicere. David enim oculos suos iniecit in mulierem, et illicito appetitu ductus homicidium et adulterium perpetravit: et nisi incaute mulierem respexisset, in tantam tentationem carnis minime incidisset.

Senex quidam dicebat juveni Religioso: Charissime, attende, quia sal ex aqua est, et si appropinquat aquæ, continuo solvitur, et deficit. Et Monachus similiter ex muliere est, et si appropinquat mulieri, solvitur et ipse. *SOPHRON.*, l. X, *Vit. PP.*, c. CCXVII.

Non male cecinit quidam:

Adam, Sampsonem, Petrum, Davidem, Salomonem,
Decepit mulier: quis modo tutus erit?

S. HIER., in *Ep. ad Nep.*

Aristippus mulierem parvam conspicatus, sed pulchram : Parvum quidem pulchrum, inquit, sed magnum malum. ANTON., *s. de Mul. fortit.*

Democritus interrogatus, cur magnus ipse parvam uxorem duxisset? respondit : In malo eligendo minimum elegi. ID., *s. de Mul. imp.*

Protagoras quæsitus, cur inimico suo filiam uxorem dedisset? respondit : Quia nihil ei deterius dare poteram. IBID.

Secundus interrogatus, quid esset mulier mala? respondit : Viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captivitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, bellua conviva, sollicitudo confidens, læna complectens, exornata scylla, animal malitiosum, malum necessarium. MAX., s. 9.

Quibus gradibus mulier trahat in ruinam, non male quidam explicavit sequentibus versibus :

Post visum, risum : post risum venit ad usum :
Post usum ad tactum : post tactum venit ad actum.
Post actum, factum : post factum pœnitet actum.
ENGELGR., *Embl.* XLI, § 1.

Nec imperite quidam de Sampsonē :

Lenam non potuit, potuit superare Lænam :
Quem fera non potuit vincere, vincit hera.
IBID.

AUCTORES.

Nicolaus Lancizius, opusc. II, c. iv, et opusc. XIII, l. III, c. viii.

Henricus Engelgrave, part. I *Lucis Evangelicæ*, *Embl.* XLI.

Mathias Faber, conc. III, in *Festo SS. Simeonis et Judæ*.

Joannes Busæus, *de statibus Hominum*, tit. *Virginitatis et Viduitatis status*.

Jacobus Marcantius, in *Horto Past. Virga Aaronis*, tr. iv, lect. viii.

Laurentius Beyrlinck, in *Theatro vitæ humanæ*. V. eodem.

Josephus Langius, in *Polyant.* V. eod.

MUNDUS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, prout hic accipitur, vitiosa, et misera naturæ humanæ conditio, ex peccato primi hominis et parentis contracta. Unde S. Joannes dicit : Scimus quoniam ex Deo nati sumus, et mundus totus in maligno positus est. JOAN., v, 19.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Mundus transit, et concupiscentia ejus. Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ, quæ non est de Patre, sed ex mundo est. I JOAN., II, 17.

FUGA. — Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. IB., XV.

Nolite confirmari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. ROM., II, 2.

Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, qui se probavit. II TIM., II, 4.

Adulteri, nescitis, quia amicitia hujus mundi inimica est Dei? quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur. JAC., IV, 4.

Unusquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum : si autem Baal, (id est, mundus) sequimini illum. III REG., XVIII, 23.

Tempus breve est, reliquum est ut sint, qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur; præterit enim figura hujus mundi. I COR., VII, 29.

Recedite, recedite, exite hinc, pollutum nolite tangere; exite de medio ejus, mundamini, qui fertis vasa Domini. IS., LII, 11.

Exite de illa, popule meus, ut ne participes sitis delictorum ejus, et de plagis ejus non accipiatis. APOC., XVIII, 4.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Mundus transit, et concupiscentia ejus. Quid vis? utrum amare temporalia, et transire cum tempore? an Christum amare, et in æternum vivere? S. AUG., *sup. Ep. Joan.*

Fallax est hic mundus, finis dubius, exitus horribilis, judex terribilis, pœna infinita. PETR. BLES.

In hoc mundo non timere, non dolere, non laborare, non periclitari impossibile: sed plurimum interest, qua causa, qua expectatione, quo animo quisque patiat. AUG., *ad Dioscor.*

FUGA. — Discite in hoc mundo supra mundum esse, et si corpus geritis, volitet in vobis ales interior. S. AMB., *l. de Virg.*

Sancti viri, qui nihil hujus mundi appetunt, procul dubio nullis tumultibus in corde premuntur. S. GREG., *l. VI Mor.*

Si Christus pro te cœlesti sede descendit, tu propter ipsum fuge terrena. Si dulcis est mundus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia pro te sustinuit Christus. S. AUG., *de Mund. contempt.*

O amatores mundi, cujus rei gratia militatis? major non poterit esse spes vestra in mundo, quam ut amici mundi sitis. Ibi quid nisi fragile, plenum periculis? et per quot pericula pervenitur ad majus periculum? pereant hæc omnia, et dimittamus hæc vana et inania, conferamus nos ad solam inquisitionem eorum, quæ finem non habent. ID., *l. Confess.*

Mundus clamat: ego deficiam. Caro clamat: ego inficiam. Diabolus clamat: ego decipiam. Christus vero dicit: ego reficiam: et tamen superba mens magis sequi vult deficientem, quam reficientem. S. BERN., *in Ep.*

Mundus iste periculosior est blandus, quam molestus: magis cavendus, cum se allicit diligi, quam cum admonet, exigitque contemni. S. AUG., *ad Diosc.*

Primus Adam pelliceis vestitur tunicis; pannis secundus involvitur. Non est tale judicium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat. Sed divinam falli impossibile est Sapientiam. Et paulo post: Christus utique, qui non fallitur, elegit, quod molestius est; id ergo melius, id utilius id potius eligen-

dum. Et quisquis aliud doceat, vel suadeat, ab eo tamquam seductore cavendum. S. BERN., *s. v, de Nat.*

Cui Christus incipit dulcescere, necesse est amarescere mundum. BERNARD, *de Serm.*

Mundi amor et Dei pariter in uno corde habitare non possunt, quemadmodum oculi pariter cœlum et terram nequaquam conspiciunt. CYPR., *xii, de Abus.*

DAMNUM. — Vincula hujus mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem. S. AUG., *ap. LANG., in Polian.*

Ecce jam in seipso mundus aruit, et adhuc in nostris cordibus floret, ubique mors, ubique luctus, ubique desolatio, ubique percutimur, ubique amaritudine replemur, et tamen cæca mente carnalis concupiscentiæ ejus amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus, et quia labentem retinere non possumus, cum ipso labimur, quem cadentem tenemus. S. GREG., *in Hom.*

Mundus est, ubi malitiæ plurimum, ubi sapientiæ modicum, ubi omnia viscosa, omnia lubrica sunt, omnia operta tenebris, et obsessa laqueis, ubi periclitantur animæ, et affliguntur corpora, ubi omnia vanitas et afflictio spiritus. S. BERN., *in Serm.*

Mari juste comparatus hic mundus, quia falsitatibus amarus est fluctibus diabolicis quatitur, vitiorum tempestatibus commoveatur. CASSIO., *sup. Ps. XLIV.*

Qui transeuntia amplectitur, eo ipso ad decursum ducitur, quo decurrentibus implicatur. S. GREG., *in Mor.*

Despiciendus a nobis hic mundus foret, etiamsi blandiretur, et rebus prosperis demulceret animum; at postquam tot flagellis premitur, tanta adversitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat, quid nobis aliud, quam ne diligatur, clamat? IDEM, *in Dial.*

EXEMPLA.

FUGA. — Paulus, quantopere mundum oderit, ipsemet testatur dum ait: Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. GAL., *vi, 14.*

Petrus Consalvus, dum quadam die equo superbe vectus per urbem cum sodalibus incederet, subito ab equo in subjectum lutum excussus est, ex quo extractus cum a pueris et plebe circumstante affatim ridetur, rubore suffusus, sibique iratus dixit: Quandoquidem o munde, cui tam graviter servivi, sic a te tractor, ego quoque te, ut mereris, tractabo. Itaque eo momento decrevit, se Deo in Religione aliqua famulaturum, quod paulo post in Ordinem S. Dominici receptus præstitit. PLAT., l. III, c. xxxviii.

S. Arsenius cum ex aula Theodosii, conspecta mundi vanitate, in solitudinem secessisset, ab Arcadio humanissimis litteris, et totius Ægypti vectigalibus promissis ad aulam invitatus est. Sed is nec rescribere dignatus, hoc solum renuntiari jussit: Det veniam Deus nostris erroribus: ego quidem mundo mortuus sum, pecuniam construere mei muneris non est; neque enim mortui nummos tractant, æterna cogitare, id unum ad me spectat. Cum vero postea Magistratus e paterna domo testamentum illi afferret, quo hæres ex asse scribebatur, respondit: Ego prius mortuus sum, quam Pater meus: qua ergo ratione mortuum mortuus hæredem scribit? tolle quidquid hoc scripti est, et abi. ZACHAR. LIPELOUS, 19 julii.

S. Alexius ipsa nuptiarum suarum die a paterna domo profugus, et post aliquot annos rediens, sub specie mendici usque ad mortem delituit, raroque, sed pulcherrimo exemplo, mundo illusit. IDEM, 17 julii.

Idem S. Joannes Calybita fecit, qui ut mundum, diabolumque reditum ad parentes et patriam assiduo suadentes generose vinceret, rediit quidem, sed mendicorum assumptis vestibus, sicque incognitus in paterna domo usque ad mortem latuit. Id., jan.

S. Gallicanus Romani Dux exercitus, post Sauromatas, Gothos, et plures alios populos domitos, Constantiam Constantini Augusti filiam matrimonio sibi locatam, cum immensis opibus reliquit, et ex urbe ad ostia Tiberina secedens, hominum infirmorum servitiis se totum addixit. Cujus rei fama divulgata, undique multi illuc confluerunt, ut viderent Patricium, Consularem, Triumphalem, Imperatoris generum ad infirma ministeria abjectum. Quod mundi contemptu Gallicanus effecit, ut postea pal-

lam Martyrii Alexandria sit confectus. BARON., ann. 330 et 332.

Cunigundis Augusta Henrici II, Imperatoris conjux, et virgo sanctissima, Conrado sibi succedente in Regno, curis sæcularibus, sicut jam diu desideraverat, exonerata, jam in ipso anniversario die transitus S. Henrici, Archiepiscopos ad dedicationem Confugien-sis Ecclesiæ convocavit, ubi inter Missarum solemniam Imperiali decentissime omni ornatu culta, ante principale altare Virgo Deo devota processit: ibique thesaurum incomparabilem ligni videlicet Dominici crucem, parvam quidem in materia, sed maxima in virtute Domini obtulit. At ubi lectio Evangelii (quod dici consuevit ex præscripto sacerorum rituum in dedicatione alicujus Ecclesiæ) in qua super arborem Sycomorum ascendens, conspiciendum se Jesum suscipere, et ab eo benedictionem Zachæus pusillus meruit accipere, lecta fuit, regalem purpuram exuens, tunicam fusciolem, quam ipsa sibi manibus suis operata fuerat, Sacerdotali benedictione data, vestem religionis induit, et multis quidem pro se flentibus, pro illa autem gaudentibus, quæ jam sæculum damnasset in vestibus, capillis, qui huc usque in eodem monasterio pro veneratione servantur, præcisis, imposito sibi ab Episcopo velo, annulo fidei subarrhata gratulabunda concinnuit: Posuit signum in faciem meam, etc. Et annulo suo subarrhavit me Dominus Jesus Christus. Ita sponso Christo consecrata, dum filiarum suarum se sanctissimo contubernio applicuisset, non ut mater filiabus se præferebat, sed omnibus inserviens servilem personam se ostendebat; ita tamen ut cum omnia faceret ostentationem fugeret singulorum, ne reciperet in præsentis sæculo mercedem suam. *In Vita ejus apud* SURIUS, 3 mart.

Anno Christi Domini 855, Lotharius Imperator relicto Imperio, atque Regno diviso, Ludovico Italiam, Lothario Regnum quod in Francia possidebat, præterquam Provinciam, quam Carolo tradidit, dedit, cæterisque rebus cunctis bene dispositis, abdicans se ab omnibus mundanis curis, Primiacen-se ingressus est monasterium, ubi coma deposita habitans, sanctæ religionis accepto habitu fit monachus, in eoque spiritum Deo reddidit IV kalend. octobris. Sive ut alii tradunt VI kalend. ejusdem. BARON., h. x. Ann.

Anno Domini 920, Ugo, qui simul Provinciae Rex, idemque Imperator, multis rebus bello præclare gestis, multis cumulatus victoriis, amplissimo denique cœnobio ædificato, ipse quoque in eo Christi humilitatem complexus, mundum reliquit, et imperatorias opes ac purpuram cum vili tunica et solitaria cella libentissime comutavit. PLAUT., l. II, *de Bono stat. relig.*, c. xxvi.

INCONSTANTIA. — Carolus Tertius Imperator dictus Crassius, Francofordiæ dejectus ab Imperio, dejectus ab omnibus etiam famulis triduo integro, fame periisset, nisi Luitbertus Moguntinus Archiepiscopus hominis fortunam miseratus, aliquot diebus illum pavisset. Is postea ab Arnulpho successore suo saltem victum postulans, pagum aliquem in Suevia, Neyding dictum, pro se alendo obtinuit. AVENT., in l. IV BOLL., *Annal.*

Boleslaus III Rex Poloniae ob interemptum S. Stanislaum conscientiae stimulis exagitatus, et omnibus exosus, ex regno profugit, tandem in Monasterio Carinthiae, Osiach dicto, occultus ministeria culinæ obisse scribitur. MICHOV., l. IV *Rer. Polon.* c. xx.

EXEMPLA PROFANA.

INCONSTANTIA. — Sejanus Consul sub Tiberio Imperatore tantæ fuerat auctoritatis, ut illo absente Romæ Imperatorem ageret, aureoque in curru veheretur. Sed subito ad illum litteræ sunt allatæ, quibus cum speraret dignitatem suam tribunitia potestate auctum iri, jussus est in vincula conjici, capite plecti, unco trahi, et in Tiberim præcipitari. DIONYS., l. LVIII.

Pertinax Imperator (sic dictus, quod imperium oblatum pertinaciter recusasset), primum Grammaticam professus, postea alimentorum Procurator, inde Consul designatus, demum Africae Proconsul, et ex hoc Imperator a militibus electus, vix octoginta dies imperium tenuit, et ab iisdem militibus occisus est. FAB., conc. ix in *Dom.* 3 *Advent.*, n. 1.

Belisarius post ingentes de Barbaris victorias reportatas, demum a Justiniano Imperatore oculis orbatus, e tuguriolo a prætereuntibus stipem rogavit, dicens: Viator,

obsecro, da obolum Belisario, quem invidia cæcavit, non culpa. DREX., p. I *Ros.*, c. xii, § 5.

Plautianus Antonini Cæsaris socer, opulentissimus ac potentissimus, filiae dotem dedit, quæ Reginis quinquaginta suffecisset. Sed et populo magis, quam ipse Imperator erat formidabilis. Vox omnium una erat, cælum prius ruiturum, quam socero Imperator noceret. Sed vices, ut fit, verterunt; nam Plautianum cædis structæ insimulatum Antoninus in palatio occidit, nomenque illius ex omnibus monumentis ac tabulis eradi jussit. Sed et filium ejus Plautum ac Plautillam filiam in Lypariam exulare, et paulo post occidi jussit. BARON., *an.* 203.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut parvuli nutricem magis amant matre; secus vero, ubi adoleverint, et matris atque Nutricis discrimen agnoscunt; ita qui sensu ac judicio parvuli sunt, mundum magis, quam Deum diligunt; secus vero, qui sensu et ratione in spirituales viros evaserunt. GRAN. in *loc. comm.* f. 636.

Sicut aulea ex lana, serico et auro contexta intus deformia, exterius vero formosa ac pulchra sunt; ita felicitas Principum exterius nitet, et fulget; interius autem mille curarum ac miseriarum aculeis laceratur, quas nemo sentit, nisi qui patitur. IB., f. 637.

Sicut pueri ranas piscantes pellem ranæ filo alligatam escam objiciunt, et, ubi eam aliqua cum hamo deglutierit, occidit, et escam ex ore detractam aliis objicit, pluresque capit; ita mundus divitias et dignitates aliis ereptas, aliis objicit, sicque unum post alterum hamo suo in mortem trahit. BELLARM., conc. xvii.

Sicut caupones hospitem divertentem peramanter et humane excipiunt, et optima quæque promittunt, sed in discessu caram symbolam severo vultu rigoroze exigunt; ita mundus ab initio quidem amatoribus suis blanditur, sed in fine gravissimis suppliciis luere gustatas delicias cogit. ID., c. xi.

Sicut nuces paucae leviter commotæ multum edunt strepitum, sed triplicem habent

corticem amarum, qui detrahi debet, antequam comedantur; ita mundi deliciæ quidem a multis laudantur, sed triplices habent dolores ac sollicitudines in acquirendo, conservando, ac perdendo. FAB., conc. II, in *Dom. 1 Quadr. n. 2.*

Sicut is, qui thesauro in arca clauso ostenso, clavibusque diversis, quarum aliqua ferrea, et ad aperiendum apta, altera aurea, et ad reserandum inepta foret, oblatis, auream eligeret, merito insipiens crederetur; ita qui voluptates hujus mundi velut clavem auream, sed ad reserandum cœli thesaurum ineptam præferunt crucibus et tribulationibus, quæ ferreæ quidem clavi, sed ad cœlum aperiendum aptæ comparantur, merito decipere dicuntur. STAPLET., t. II, in *Dom. 9 post Pent.*

Sicut deficientibus lignis deficit ignis; sic quia mundus transit, et concupiscentia ejus, haud dubium, quin et lætitia quoque transeat. S. BERN., s. IV, in *Oct. Epip.*

FUGA. — Sicut turpe est, virum ætate provectum in pulvere consistentem puerilia opera facere; ita non minus turpe est, eos, qui de rebus alterius sæculi perfruendis deberent esse solliciti, in rerum terrenarum pulvere volutari, et studiorum turpitudine, possessionis suæ fœdare perfectionem. S. NILUS, in l. *Aset.*

Sicut nemo non aversatur Judam falso Christum osculo prodentem; ita nemo quoque non fugere deberet mundum, falsis amatores suos deliciis decipientem, et diabolo prodentem. FAB., conc. VII, in *fer. Cæn. Dom. n. 2.*

DAMNUM. — Sicut sanguis veneno infectus ad cor velut præsidium confluit, et propterea, unde remedium sperabat, exitium parat; ita mundi amatores, dum ex falsis voluptatibus summam sibi felicitatem pollicentur, perpetuum sibi interitum conciliant. STAPLET., the. II, in *Domin. 9 post Pent.*

Sicut ii, qui in aquis merguntur, quidquid in manu tenent, nullo modo dimittunt, sed secum submergi cogunt; ita qui rebus mundanis immersi sunt, ea, quæ tenent, nunquam dimittere volunt, sicque nunquam ad Christum vocati veniunt. IB., th. V, in *Dom. 19 post Pent.*

Sicut, qui picem aut viscum vel leviter tangit, inquinatur, et difficulter iterum a se amovere potest; sic vix possibile videtur, ut, qui semel mundo adhæsit, ab eo non in-

quinetur, iterumque ab eo liberetur. JOS. LANG., in *Polia. v. eod.*

Sicut David indutus armis Saulis incedere non poterat, nec contra Goliathum pugnare; sic armis mundi indutus, id est, negotiis sæcularibus se implicans Deo militare contra dæmonem non potest. STAPL., l. c.

Sicut nemo, qui Patriam nimis diligit, peregrinæ regionis studio tenetur; ita nemo ad cœlum aspirat, qui hujus mundi illecebris delectatur. TRIVET., *apoph. 50.*

MOTIVA.

AD FUGIENDUM MUNDUM. — Exemplum Christi: quia omnia mundo contraria elegit. Aut ergo mundus errat, aut Christus fallitur? atqui hunc, cum sit infinita sapientia, falli impossibile est; ergo mundum errare necesse est. S. BERN., ser. 3, de *Nativ.*

Exemplum sanctorum: quos Mundus constanter odio habuit; unde illud Christi eisdem convenit: Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret. Quia vero de mundo non estis; sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. JOANN., XV, 19.

Fallacia Mundi: imitatur enim factum Joabi, qui, dum Amasam amice salutavit, et manu dextra mentum ejus, quasi osculans tenuit, sinistra gladium ejus lateri infixit. Unde et ob eandem fallaciam a nonnecumine mundus anteriori parte pulcher admodum, a tergo vero turpissimus conspectus est. II REG., XX.

Vanitas mundi: quam, si ullus, et cognovit, et explicavit Salomon, dum dixit: Omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur, et oblectaret se in his, quæ paraveram. Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem, et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole. ECCLES., II, 10.

Inconstantia mundi: transit enim mundus, et concupiscentia ejus, unde non male mari ab aliquibus comparatur, quod modo tranquillum est, et ad navigandum invitat; modo a ventis concitatum, fluctibus omnia involvit. I JOAN., II, 17.

MEDIA.

Christi amor : nam, ut S. Bernardus ait, cui Christus incipit dulcescere, necesse est amarescere mundum, S. BERN., in *serm.*

Cœlestium bonorum amor : uti S. Gregorius suasit his verbis : Si consideramus, Fratres charissimi, quæ et quanta sint, quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescent animo omnia, quæ habentur in terris. S. GREG. in *Registro*.

Vanitatis mundanæ consideratio : nam, ut sapienter S. Bernardus advertit, ad imaginem Dei facta anima rationalis, cæteris rebus occupari potest, repleti non potest. Hinc et alibi ait : Dic mihi, ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt? nihil ex eis remansit, nisi cineres et vermes. S. BERN., in *serm. Ecce nos reliq.* IDEM, in *Medit.* Ideo, teste Stapletono, Jacob, cum nasceretur, tenuit fratrem Esau in planta pedis, quia justus et electus Dei considerat peccatum, et mundi vanitatem in fine suo. STAPLET., cap. II, in *Domin.* 9 post *Pent.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quæ de hac materia considerare debet Asceta. Primum est, ut firmiter sibi, aliisque persuadeat id, quod unanimiter SS. Patres et Ascetæ docent, et cum illis S. Cyprianus dicens : mundi amor et Dei pariter in uno corde habitare non possunt, quemadmodum oculi pariter cœlum et terram nequaquam conspiciunt. S. CYPR. de 12 ab. Quod idem confirmat S. Hieronymus : Difficile, ait, imo impossibile est, ut præsentibus quis et futuris fruatur bonis, ut hic ventrem, et ibi mentem impleat, ut de deliciis transeat ad delicias : ut in utroque sæculo primus sit, et in cœlo ac in terra appareat gloriosus. S. HIER., in *epist.*

Alterum est, ut certo sibi persuadeat, non posse se Christi discipulum esse, nisi et mundum odisse, et ab ipso haberi velit; sic enim ipse Christus prædixit : Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego ele-

gi vos, propterea odit vos mundus. JOAN., xv, 9.

Tertium est, ut sciat, quid sit relinquere mundum, nempe relinquere ea, quæ quærunt mundani, puta voluptates, divitias, et honores et similia. Deinde relinquere modum imperfectum, quo mundani opera ad cultum Dei et proximorum spectantia peragunt. Et tandem relinquere finem, propter quem mundani plerumque sua opera peragunt, scilicet proprium commodum et amorem. Hoc modo enim impletur concilium Apostoli suadentis, ut mundo tamquam non utentes utamur. LANCIZ., *opusc.* 21.

Quartum est, ut studeat non quocumque modo recedere a mundo, sed ita, ut eodem, aut majori fervore quo prius mundo serviebat, deinceps Deo serviat, juxta consilium S. Augustini dicentis : Amorem vestrum purgate, et quales impetus habebatis ad mundum, tales habeatis ad Artificem mundi. S. AUG., in *Ps.* xxxi. Quod ipsum etiam suadens S. Chrysostomus : Vivamus, inquit, Deo paululum, qui sæculo viximus toti : dedimus corpori annum, demus animæ paucos dies. Tempus est, ut aliquando tibi, domuique tuæ provideas. S. CHRYS., s. 12.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Cor humanum mundi illecebris deditum, et carnalibus desideriis æstuans, a diabolo succensum et fervens per consensum, ollæ succensæ simile est, quia, licet tot undas quasi fervescendo projiciat, quot nequitiæ desideriorum ad opera exteriora extendit, tamen exundat, dumtaxat non abundat. S. GREG., xviii, *Mor.* c. II.

Cynicus Philosophus testamenti sui tabulis cavit, ne se supinum, sed dorso cœlum versus tumularent, eo quod censeret, universam orbis machinam inversam esse consideret tamen, rursus aliquando convertendam, et tum se oculos ad cœlum erectos habiturum. ENGELGR., p. I, *Luc. Ev. Embl.* 12.

In Ægypto nemo aratorum cœlum aspici, eo quod terra non a cœlo per pluvias, sed a Nilo fluvio exundante irrigetur; idem faciunt mundi amatores, quia omnia bona sua a mundo habere se putant. *IBID.*

Non male mundi vanitatem declarans Seneca : Punctum est, inquit, in quo navi-

gatis, in quo bellatis, in quo regna disponitis : hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro et igni dividitur. O quam ridiculi sunt mortalium termini, cum te in illa vere magna sustuleris, videbis exercitus ire subjectis vexillis, et licebit dicere : it nigrum campis agmen : formicarum iste discursus est in angusto laborantium. SEN., *Præf. Nat. qu.*

Nihil est in rebus humanis, inquit Philo, ac negotiis præter umbram, auramque levissimam, sine mora prætervolantem. PHILO, *de Deo.*

Bobus triturantibus similes sunt mundani; quia pro mundi gloria cuncti sudoribus libenter inserviunt, et gravium laborum jugo colla devotissime submittunt. S. GREG., *ap. DREX. in Amus., l. I, c. ult.*

DAMNUM: — Persæ Saccorum solempne hoc modo celebrant. Vincitorum, qui ad supplicium duci debent, aliquem in sella Regis collocant, et veste regia ornant, faciuntque ei potestatem delicate et molliter vivendi, regiisque pellicibus per eos dies utendi, nec quisquam impedit, quo minus, quod vult faciat; completo vero tempore flagellatum suspendunt : idem fere mundus cum amatoribus suis facit. FAB., *conc. 2. in Dom. 1 Quadr.*

Stapletonus recte mundo illud Apocalypsis : Vidi in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile crystallo, accomodatum; est enim mundus mare tumidum per superbiam, lividum per invidiam, fervidum per iracundiam, profundum per avaritiam, inquietum per acediam, spumosum per luxuriam, absorbens per ventris curam, ubi etiam major piscis minorem devorat. Sed dicitur vitreum propter fragilitatem, nam transit mundus et concupiscentia ejus.

AUCTORES.

Didacus Stella, *de Contemptu mundi.*

Ludovicus Granatensis, *in Locis communibus*, fol. 636.

Mathias Faber, *conc. 5., in Festo SS. Simeonis et Judæ et conc. 2. in Dom. 1 Quadr.*

Hieremias Drex, *in Rosis*, p. I, c. XII.

Henricus Engelgrave, *part. II, Lucis Evangelicæ embl.* 36.

TOMUS III.

Thomas Staplet., *the. v, in Dom. 19 post Pent., et the. II, in Dom. 9 post Pent.*

Josephus Langius *in Polyant., v. eod.*

Laurentius Beyrlinck, *in Theatro vitæ humanæ*, v. eodem.

Joannes Major, *in Magno speculo exemptorum*, v. eodem.

NOBILITAS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est quædam a progenitoribus accepta claritas juxta Aristotelem. Quia tamen interdum per propria merita aut divitias acquiritur Nobilitas, ideo, ut etiam hæc comprehendatur in definitione, latius forte sic describi posset : Est quædam status eminentia seu dignitas, certis quibusdam privilegiis gaudens. ARIST., *l. II, Rhet.*

DIVISIO. — Dividitur a S. Gregorio Nazianzeno in tres species; quarum prima suam originem superne trahit, quatenus scilicet omnes ad imaginem Dei conditi sumus; et de hac recte cecinit quidam Poeta :

Si Pater est Adam cunctorum, Mater et Eva,
Omnes nonne sumus nobilitate pares?

Altera priscum sanguinem et claros natales præfert; et hæc uti suum ortum habet, ita suum interitum ignorare non potest. Tertia est, quam propria virtus et eruditio parit. S. GREG. NAZ., *ap. DREX., l. in Tob., p. I, c. I, § 2.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Generositatem (id est, Nobilitatem) illius glorificat, contubernium habens Dei, sed et Dominus omnium dilexit illam. SAP., III.

Videte vocationem vestram, Fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles. COR., I, 26.

Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus (id est, qui se jactat ob nobilitatem) indigens pane. PROV., XII, 9.

Beata terra, cujus Rex nobilis est. *ECCL.*, x, 17.

Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum Senatoribus terræ. *PROV.*, xxxi, 23.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Ille apud Deum est potior, non quem nobilitas generis, nec dignitas sæculi, sed quem devotio fidei et sancta vita commendat. *S. HIER.*, in *Quadam epist.*

Nulli te unquam de generis nobilitate præponas, nec obscuras quasque et humiliori loco natas te inferiores putes. Nescit Religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos respicit singulorum, servum et nobilem de moribus pronuntiat. Summa apud Deum libertas est, non servire peccatis. Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. *S. HIER.*, *ep.* xiv.

Nihil aliud video in nobilitate appetendum, nisi quod nobiles quadam necessitate constringantur, ne ab antiquorum probitate degenerent. Non enim datur nobili equo palma, sed cursui : et plerumque nobilitas carnis ignobilitatem parit mentis. *IBID.*

Vacuum se ostendit in bonis, qui gloria tur in patribus. *S. CHRYS.*, in *Matt.*

Quid prodest ei, quem sordidant mores, generatio clara? aut quid nocet ei generatio vilis, quem mores adornant? *IBID.*

Licet longam progenitorum seriem, et quidem clarissimam numeremus, in his gloriandum non est, nisi eorum virtutes superare contendamus, scientes, aliorum opera nihil nobis in judicio profutura; verum graviter nos condemnatura, cum optimorum parentum filii, et domesticis exemplis eruditi nihil profecerimus. *IDEM*, *hom.* xx, in *Joan.*

Cunctis unam atque eandem nobilitatem donavit Deus, cum dignatus est omnium Pater vocari. *IBID.*

Admonentur hic divites; vel genere nobiles secundum sæculum, cum Christiani facti fuerint, non superbire adversus pauperes et ignobiles, quoniam simul dicunt Deo : Pater noster, quod non possunt vere ac pie dicere, nisi se Fratres esse cognoscant. *S. AUG.*, tr. de l. *Dom.* in monte.

Ille clarus, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam putet, cum dedignatur

servire vitiis et ab eis non superari. *S. CHRYS.*, *sup. Matt.*

Melius est, ut in te glorientur parentes, quam tu in parentibus. *IBID.*

Ingenia generosa doceri cupiunt, cogi non ferunt. *ID.*, m. in *Ep.*

Nonnullis solet generis nobilitas parere ignominiam. *S. GREG.*, in *Dial.*

Omnino iniquum est, nobiliora ingenia studiis dehonestari minoribus, et eos, quos gravia expectant officia, voluptatis ac vanitatis occupationibus agitari. *S. CHRYS.*, de *Curial. nug.*

Animus ingenuus nil magis, quam rogari erubescit.

EXEMPLA.

QUALITAS. — Romanus Martyr vir nobilissimus Asclepiadi Præfecto in os dixit : Absit a me, ut nobilem me præstet parentum sanguis, aut lex curiæ; generosa Christi sequela nobilitat viros. Non cupio, ut mihi, meoque generi quidquam parcas. Christi Sanguis pro me fusus me nobilitat. *DREX.*, in *Tob.*, p. I, c. 1, § 2.

S. Agatha, cum Quintilianus Prætor ei dixisset : Non te pudet nobili genere natam humilem et servilem Christianorum vitam agere? respondit : Multo præstantior est Christiana humilitas, et servitus, Regum opibus et superbia. *SUR.*, 5 febr.

Maximilianus Imperator cuidam nobilitatem mille ducatorum pretio affectanti : Ditare te possum, respondit, at nobilitare non nisi propria virtus poterit. *BEYRLINCK*, *text.* 4, in *Festo S. Joan. Bapt.*

Alphonsus Aragonum Rex, cum aliquis ipsum a nobilitate maxime laudare; quod scilicet esset Rex, Regius filius, Regis nepos, Regis frater, hominem interpellans dixit, nihil esse, quod in vita minoris ipse duceret, quam quod ille tanti facere videretur; laudem enim illam non suam, sed majorum suorum esse, quippe qui justitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus vero non nisi onera regni cedere, et ita demum honori fore, si virtute potius, quam testamento illa suscipiant. A se itaque, si qua modo extent, eliceret ornamenta, non a patribus mortuis extorqueret. *PANORM.*, l. II, de *gestis Alph.*

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Cicero, cum ob cognomen dieteris incesceretur, monitus ab aliis, ut aliud cognomen assumeret, negavit, se id facturum, sed potius Ciceronis nomen factis illustrius effecturum, quam illustrissima Catonum, Catulorum et similium nomina fuerint. PLUT., in *Apopht.*

Socrates sciscitanti, quid esset nobilitas? respondit : Animæ et corporis bona temperies. STOB., f. 84.

Democritus quæsitus, in quo consisteret nobilitas? Pecudum nobilitas, ait, in bono, validoque corporis habitu, hominum autem nobilitas in bonitate morum sita est.

Diogenes interrogatus, quinam homines nobilissimi essent? respondit : Contemptores opum, gloriæ, voluptatis, vitæ, contrariis autem, paupertate, obscuritate, fame, labore ac morte superiores. *IBID.*

Theocritus audiens quemdam ob parentum nobilitatem gloriari : Heus, aiebat, vir bone, generosos arbitreris esse non eos, qui ex bonorum et illustrium stirpe prognati sunt, sed qui honestatem omnibus rebus præposuerunt. *IBID.*

Lycurgus studens cives suos ad morum emendationem traducere; Non nobis, inquit, nobilitas et ductum ab Hercule genus proderit, nisi ea opera gesserimus, per quæ ille mortalium clarissimus effectus est, ac per omnem vitam, quæ honesta sunt, et discamus, et exerceamus. PLUT., in *Laron.*

Iphicrates, cum Hermodius illi objiceret, quod patre sutore natus esset; meum inquit, genus a me sumit originem, tuum vero in te desiit. BEYR., t. I, in *Festo Nat. B. V.*

DAMNUM. — Socrates opes et generis nobilitatem non solum nihil in se habere nobilitatis dicebat, verum etiam omne malum ex illis oriri dicebat. LART., l. II, c. v.

Sed et Diogenes nobilitatem, aliaque fortunæ bona, nihil aliud esse, quam velamina malitiæ dicebat, cum enim nobiles nihilo sint aliis meliores, tamen aliis licentius peccant. *IBID.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut, sum sagittarii eligun-

tur, non genus eorum, sed sagittandi dexteritas inquiritur; sic in amicorum electione, non unde nati, sed quales sint; inquirendum, uti recte Bion Antigono Regi dixit. STOB., f. 84.

Sicut lateres figulis ex luto tantum originem ducunt; sic nobilitas obscuris ex parentibus quoque nascitur. S. GREG. NYSS., ap. *Lang. in Polyant.*

Sicut neminem nutrit fumus obsoniorum, sed nares tantum provocat; ita neminem beat stemmatis antiquitas, sed virtutis dumtaxat admonet. THREVER., in *Apopht.*

Sicut luna, quo remotior est a sole, magis splendet : ita nobilitas, quo magis se deprimit, et elongat a Deo, eo magis fulget, FAB., conc. 9, in *Fest.*

Sicut longe præstantius, majorique dignum laude est, domum ædificare, quam inhabitare, aut ornare ædificatam; ita excellentius longe est, ab se partam nobilitatem possidere, quam servare ab aliis acceptam. NAT., B. V. BEYRL., t. I, in *festo Nat.*

Sicut canum et equorum origo nihil ad cursum expeditiorem facit, neque illis palma datur, sed cursui; ita non nobilitas, sed virtus expeditum facit ad viam salutis decurrendam. *IB., ex 5 AMBR.*

Sicut Phydias inclytus ille sculptor Minervæ effigiem suam ita insculpsit, ut non nisi confracto clypeo eximi posset; ita Deus nobilium indoli et sanguini sic appetitum honoris impressit, ut nisi prava educatione corrumpantur, aut morte frangantur, eripi non possit. ARIST., l. de *Mund.*

MISCELLANEA.

Non male stemmatum vanitatem exprimit Juvenalis, dum cecinit :

Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice longo.
Sanguine censeri? pictosque ostendere vultus
Majorum, et stantes in curribus Æmilianos?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.

JUV. SAT. I.

Sapienter etiam Seneca, bona mens, inquit omnibus patet. Omnes ad hoc nati sumus nobiles. Nec ejicit quemquam Philosophia, nec eligit, omnibus licet. Patritius Socrates non fuit, Cleanthes aquam traxit,

et rigando hortulo locavit manus. Platonem non accepit nobilem Philosophia, sed fecit. SENECA., l. I, *Controv.*

Quid aliud est nobilitas, inquit Ludovicus Vives, quam nascendi sors et opinio a populi stultitia indicta? aut quæ sæpenumero latrociniiis quæritur. LUD. VIVIS, in *introd. ad Sapient.*, c. III.

UTILITAS. — Omnes boni, inquit Cicero, nobilitati favemus, quia Reipubl. utile est, nobiles esse homines, dignos majoribus suis. CICERO, *pro Sestio*.

Pontifex in Veteri Testamento, ut majori cum auctoritate docere legem et Principes posset, non aliam, quam nobilem virginem ducere audebat, uti Lev. 21 dicatur.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius, in *Tob.*, p. I, c. I.

Mathias Faber, them. IV, in *Auctar. et conc.* IX, in *Festo Nat.*, n. 3.

Laurentius Beyrlinck, in *Theatro vitæ humanæ*, V eod et text. I, in *Festo Nativ. B. Virg.*

Ludovicus Granatensis, in *Locis communibus*, fol. 196.

Josephus Langius, in *Polyant.* V eod.

L. Annæus Seneca, lib III, *de Benef.*, lib. I *Controvers.*

OBEDIENTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua exequimur jussa, et præcepta majorum, quia præcepta sunt. S. Thomas eam sic definit: Est virtus, quæ promptam reddit hominis voluntatem ad implendam voluntatem præcipientis. JAC. ALV., *de Adopt. virt.*, l. III. Vel ut S. Bonaventura ait: Est spontaneum et rationale voluntatis propriæ sacrificium. In *Centil.*, p. III, sect. 44.

DIVISIO. — Dividitur communiter obedientia in divinam, et humanam, spectando personam, cui immediate præstat. Divina est per quam præcepta ab ipsomet Deo posita

implentur. *Humana* est, per quam hominis mandata executioni mandantur. Aliam quoque divisionem indicavit S. Ignatius sic loquens: Quemadmodum in hominum vita, duæ sunt hominibus propositæ ad beatitudinem viæ, altera pervulgata et communis, quæ divinis præceptis servandis continetur, altera illorum tantum, qui Christi consilia toto corda complectuntur; sic in ipsa Religione duo esse obedientiæ genera, quorum alterum est imperfectum, alterum perfectum et omnibus absolutum numeris, in quo vis obedientiæ elucet, hominisque religiosi virtus maxime apparet. Imperfectam obedientiam male oculatam esse, perfectam sapienter cœcam; illam judicium sibi de imperatis rebus servare, hanc judicium proprium non habere: illam in alteram propendere partem hanc in neutram potius moveri: illam mandatis parere judicio repugnante, neque ad eo obedientiæ nomen mereri: hanc judicium judicio, voluntatem suorum superiorum subjicere voluntati, rectum credendo, quodcumque sit a superioribus præscriptum, neque rationes præscripti requirere aut sequi sed imperata avide arripere nulla alia de causa, nisi quia obedientia est. LUD. DE PONT., t. I de *Perf. tr.* VI, c. XI, l. V, *Vitæ*, c. IV.

ACTUS. — Magnam de suis superioribus æstimationem concipere: quod obtinebitur, si iidem non ut homines fragilitatibus et imperfectionibus humanis obnoxii, sed ut Dei et Christi Vicarii considerentur, quemadmodum S. Paulus suos Ephesios monuit, et S. Bernardus clare sequentibus verbis confirmavit: Obedientia, quæ exhibetur Majoribus, Deo exhibetur, ipse enim dixit: « Qui vos audit, me audit. » Unde quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit certum displicere Deo, haud aliter accipiendum est, quam si præciperet Deus; quid enim interest utrum ipse per se, aut per suos Ministros, sive homines, sive Angelos hominibus patefaciat suum beneplacitum? S. BERN., l. I, de *Disc. et præc.*

De iisdem reverenter loqui, neque eorum defectus aliis manifestare: (hoc enim foret cum Cam nudationem Patris sui fratribus nuntiare) sed potius ea silentio suppressere, exemplo Sem et Japhet, qui pallium imposuerunt humeris suis, et incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui, ideoque benedictionem et amorem singularem patris meruerunt. GEN., IX, 22.

Etiam exterioribus signis honorem et re-

verentiam illis exhibere : exemplo S. Francisci Borgiæ, qui non tantum, dum actu fungebantur superioris officio, sed etiam, postquam eam personam deposuerant, peculiari reverentia eos prosequabatur. LANCIZ., *Opusc.* 2, c. viii.

Eorum dispositiones, quæ manifestum peccatum non continent, tam circa se, quam circa alios approbare, iisque placide acquiescere, atque eum in finem illud S. Davidis in similibus casibus usurpare : Obmutui, et non aperui os meum : quoniam tu fecisti. Ps., xxxviii, 10.

Eorum voluntatem sive verbis manifestatam, sive undecumque tandem cognitam, non aliter ac mandatum Dei, cum omni diligentia atque perfectione juxta gradus mox referendos implere : quemadmodum S. Paulus suasit, dicens : Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus, scientes, quod a Domino accipietis retributionem. COL., iii, 25.

GRADUS. — Quemadmodum, teste Ludovico de Ponte, quatuor sunt radices, ex quibus diversitas et perfectio obedientiæ oritur, ita varii quoque in quavis gradus assignari possunt. Prima radix sunt, ipsæ personæ, quibus obedientia præstatur, in qua sequentes gradus assignari queunt. 1. Ut ipsi Deo velut supremo Domino et universali gubernatori obediantur. 2. Ut aliis sive Angelis, sive hominibus propter Deum obedientia præstetur. 3. Ut dominis et superioribus, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis subditi simus, quemadmodum. S. Petrus monet. I PET., ii, 18. 4. Ut etiam invicem superiores nos arbitremur, et subiecti simus in timore Christi, ut S. Paulus hortatur. PHIL., ii, 3, EPH., v, 21. 5. Ut subiecti simus omni humanæ creaturæ propter Deum, juxta S. Petri consilium, atque adeo etiam ab inferioribus voluntatem Dei cognoscere non horreamus juxta exemplum Heli per Samuelem consilia Dei intelligentis, I REG., iii, 38, et Sancti Augustini, qui de se ipso fassus est, paratum se esse, alterius etiam inferioris judicium in omnibus sequi. T. III, *de Perf.*, tr. vi, c. xiii.

Secunda radix sunt res ipsæ in quibus obediendum est ; circa quas sequentes gradus assignantur. 1. Ut mandata legis naturalis et Evangelicæ accurate observemus. 2. Ut etiam consilia, a Deo sive per occultas inspirationes, sive per creaturas manifestata, prompte exequamur. 3. Ut Regulas ab Or-

dine vel Superioribus præscriptas studiose servemus. 4. Ut in rebus maxime arduis, et quæ vires nostras quodammodo excedere videntur, prompte pareamus, uti Abraham filium immolare jussus, et multi alii Sancti fecerunt. LUDOV. DE PONTE, l. c. c. xiv.

Tertia radix sunt ipsi subditi, qui obedientiam præstare debent, pro quibus tres gradus idem Ludovicus de Ponte assignat. 1. Potentiarum externarum in ipso operum præcepto exequendo necessaria mortificatio. 2. Voluntatis propriæ abnegatio, et cum Superioris voluntate conformatio. 3. Proprii judicii subjectio. Quos quidem tres gradus fuse et sapienter explicat S. Ignatius in aurea epistola, quam ad socios suos in Lusitaniam scripsit, quam tanti fecit zelosus quidam ex Ordine S. Augustini Religiosus, ut dicere non sit veritus, se nescivisse, quid sit vera obedientia, donec id ex hac epistola sæpius studiose perlecta didicit. IB., c. xv.

Quarta radix est ipse modus obediendi, seu circumstantiæ, quæ in obedientia præstanda sunt observandæ, quæque ad sequentes potissimum revocantur. 1. Ut obediat *libenter et hilariter*, non ex tristitia aut necessitate ; nam serenitas in vultu, dulcedo in sermonibus, multum colorant obedientiam obsequentis, teste S. Bernardo : difficile quippe est, ut vultum non mutant, qui voluntatem mutant. S. BERN., s. *de Virt. obed.* 2. Ut quis *simpliciter* obediat, ut S. Hieronymus suasit his verbis : Credas tibi salutare, quidquid monasterii Præpositus præceperit, nec de Majorum sententia judices cujus officii est, obedire et implere, quæ jussa sunt, dicente Moyse : Audi Israel et tace. EP. iv, *ad Rustic.* Sic certe, teste Cassiano, Ægyptii monachi universa complere, quæcumque fuerant a Præposito suo præcepta, tamquam si a Deo coelitus edita forent sine ulla discussione festinabant. CASSIAN., coll. x, l. IV, *instit.* 3. Ut *velociter* obediat ; fidelis quippe obediens, teste S. Bernardo, nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes ; totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. S. BERN., s. *de Virt. obed.* 4. Ut *humiliter* obediat ; Christi exemplo, qui humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. PHIL., ii, 8. Ut *perseveranter* obediat usque ad mortem, quanto magis aliæ difficultates minores fortiter superandæ erunt ?

EX SS. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Et facies, quodcumque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, et docuerint te juxta legem ejus, sequerisque sententiam eorum. DEUT., XVII, 10.

Super cathedram Moysis sederunt Scribæ et Pharisei, omnia ergo, quaecumque dixerint vobis, servate et facite: secundum opera vero eorum nolite facere. MATTH., XXV, 2.

Subjecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum. I PETR., II, 13.

Timeo, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate, quæ est in Christo. II COR., XI, 3.

Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti. PS. XXXVIII, 10.

Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut Domino, et non hominibus, scientes, quod a Domino accipietis retributionem. COLL., I, 10.

Servi, obedite dominis vestris carnalibus cum timore et tremore, et in simplicitate cordis vestri sicut Christo. EPH., VI, 5.

NECESSITAS. — En propono in conspectu vestro hodie benedictionem, et maledictionem. Benedictionem, si obedieritis mandatis Dei vestri, maledictionem, si non audieritis. DEUT., XI, 26.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi a Deo. Quæ autem sunt potestates, a Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistunt potestati, Dei ordinationi resistunt. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. ROM., XII, 1.

Vis non timere potestatem? bonum fac et habebis laudem ex illa, Dei enim minister est tibi in bonum: si autem male feceris, time, non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est; vindex in iram ei qui male agit. IBID.

Numquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius, ut obediatur nomini Domini? I REG., XV, 22.

Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, et decreto Judicis, morietur homo ille. DEUT., XVII, 22.

ÆQUITAS. — Obedite Præpositis vestris, et subjacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes, hoc enim non expedit vobis. HÆBR., XIII, 17.

Prævaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum: et non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto Patris sui: ego autem locutus sum ad vos mane consurgens, et loquens et non obedistis mihi. JER., XXXV, 14.

Et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites, et dico huic, vade, et vadit: et alii, veni, et venit: et servo meo, fac hoc, et facit. MAT., VIII, 9.

UTILITAS. — Qui me audierit, absque terrore erit, et abundantia perfruetur, timore malorum sublato. PR., I, 33.

Custodi legem meam, atque consilium meum, et erit vita animæ tuæ. PR., III, 22.

Si volueritis, et audieritis me, bona terræ comedetis. IS., I, 19.

Vir obediens loquetur victorias. PR., XXI, 23.

Omnis, qui audit verba mea hæc, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram. MAT., VII, 24.

DIGNITAS. — Melior est obedientia, quam victimæ, et auscultare magis, quam offerre adipem arietum. I REG., XV, 23.

Humiliavit seipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen. PHIL., II, 8.

JUCUNDITAS. — Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me et custodiant universa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis, et filiis eorum in æternum? DEUT., V, 29.

Audite audientes me, et comedite bonum; et delectabitur in crassitudine anima vestra. IS., LV, 2.

Utinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua, et justitia tua sicut gurgites maris.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Verus obediens non attendit, quale præcipitur, hoc solo contentus, quia præcipitur. S. BERN., *de Præc. et disp.*

Imponitur nomen obedientiæ præcepto, facto, et loco, ut designet, quod præcipitur: monstret, quod agitur: nomet locum, in quo quis moratur. Prima facilis, secunda gravis, tertia ad utramque se habet. Leve enim est præcipere, sed grave est adimplere. Locus vero aliquando placet, aliquando displicet: placet quibusdam, non quia abundat fratribus, sed quia abundat piscibus; placet, quia solus cuncta possidet; et sic fit, ut doceatur obedientia, cum non sit. Hanc obedientiam multi desiderant, ut extra obedientiam esse queant. Hugo, *de XII Abus.*

Vera obedientia nec Præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit; nescit judicare, quisquis perfecte didicerit obedire. S. GREG., l. II, in I *Reg.*, c. II.

Bonus obediens verbum non expectat, ubi de voluntate Superioris constiterit. Illum ego optimum obedientiæ gradum dixerim, cum eo animo opus recipitur, quo iungitur adeoque ex voluntate iubentis, intentio pendet exequentis. S. BONAV., c. IV, *Spec.*

Quisquis vel aperte, vel occulte satagit, ut, quod habet in voluntate, hoc ei Pater spiritualis iungat, ipse se seducit, si forte sibi de obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit. S. BERN., *s. de Tribus ord. Eccl.*

Perfecta obedientia est maxime in obediēte indiscreta, hoc est, non discernere, quid vel quare præcipiatur, sed ad hoc tantum niti, ut fideliter et humiliter fiat, quod a majore præcipitur. S. BERN., *de Vit. sol. ad FF. de Monte Dei.*

Novi prudentem, incipientem sapientem in cella diu posse consistere, in congregatione durare (moraliter loquendo) impossibile esse. Stultus ergo fiat, ut sit sapiens. Et hæc omnis sit ejus discretio; et hæc omnis ejus sapientia sit, ut in hac parte nulla ei sit. Discernere Superioris est, subditorum est obedire. *IBID.*

Saulem David ferire metuit, quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrecationis abstinentes, Præpositorum vitam

nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehenduntur; qui etsi quando pro infirmate abstinere vix possunt, ut extrema quædam atque exteriora mala Præpositorum, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram clamydis silenter incidunt; quia videlicet, dum prælatae dignitati saltem innoxie et latenter derogant, quasi Regis superpositi vestem fœdant. Sed tamen ad semetipsos redeunt, seque vehementissime vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. NICOLAUS, I, *Epist. ad Mich. imp.*

Prælati cum magna reverentia tractandi sunt, nec eorum sunt mores, aut vita taxanda, quia cum Dei locum teneant, ejusque personam referant, ipse sibi injuriam irrogatam deputat, quam in Prælatos factam considerat. Diis non detrahes, inquit, et Principi populi tui non maledices. Deos vocat Prælatos, ac principes populi, ut in illis Deum consideremus, et injuriam illorum, Dei esse injuriam sciamus. *IBID.*

Notandum vero est, quod hoc loco (Jobi c. XLII, v. 11, ubi dicitur, venerunt ad eum amici ejus, et obtulerunt ei singuli ovem unam, et inaurem auream unam) cum in aure ovis, cum ove inauris offertur; quia nimirum innocuis mentibus ornamentum semper obedientiæ jungitur, Domino testante, qui ait: Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me. Beato igitur Job nemo inaurem sine ove, nemo ovem sine inaure obtulit, quia profecto Redemptori suo non obedit, qui innocens non est, et innocens non est, qui obedire contemnit. Quia vero ipsa obedientia non servili metu, sed charitatis affectu servanda est; non terrore pœnæ, sed amore justitiæ, cuncti, qui ad convivium veniunt, auream inaurem obtulisse perhibentur, ut videlicet in ea quæ exhibetur, obedientia, charitas fulgeat, quæ virtutes omnes quasi auri amore cætera metalla transcendat. S. GREG., XXXI. *Mor.*, c. CIV.

Prima voti gratia est celeritas solutionis. Hinc Abraham filium suum jussus offerre ad holocaustum, non post dies, ut Cain obtulit, sed exurgens mane stravit asinam. S. AMB., l. II, *de Cain.*, c. VII.

Magni prorsus obedientia virtus apud Deum meriti est, dommodo sub ipsa sponte, ac viriliter militetur. Nemo ab illa secluditur, nullusque eorum, qui animæ suæ salutem desiderant, ab ejus servitute efficitur

alienus. Omnes recipit, omnes fovet, omnibus se diligentibus materno congratulatur affectu, personam non respicit, æternam non spernit, conditionem non secernit. S. LAUR. JUST., *de Grad. perf.* c. II.

Ut obedientia Religiosi Deo sit acceptabilis, debet esse prompta sine dilatione : devota sine dedignatione : voluntaria sine contradictione : ordinata sine deviatione : jucunda sine turbatione : strenua sine pusillanimitate : et universalis sine exceptione. S. BON., t. VII, *Collat.*

Hilaritas in vultu, dulcedo in sermone, multum decorant obedientiam subsequenti. S. BERN., s. XLVIII, c. IX.

Perfectus in obedientia ille censendus est, qui in nullo prorsus resistit majoribus, aut invidet paribus, vel contra minores per superbiam se extollit : sed Prælati est obediens, socii congruens, subditis utiliter condescendens, Deo devotus, Magistro subditus, Senioribus obtemperans, et minoribus placens ; verbo utilis, corde humilis, et omnibus mansuetus, atque eo animo opus injunctum recipit, quo præcipitur. S. LAUR. JUSTIN., *de Ligno vit.* c. V.

Verus obediens nescit moram, mandatum non procrastinat, sed statim parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, pedes itineri, et totum se interius colligit, ut imperantis faciat voluntatem. S. BERN., s. *de Virt. obed.*

Obedientia non servili metu, sed charitatis affectu servanda est : non timore pœnæ sed amore justitiæ. GREG., XII, *Moral.*

Inobedientia non tam pensanda est, quam intentio inobedientis. BERN., *de Præcep. et dispen.*

NECESSITAS. — Magistratum, ducemque et rectorem non habere, malum est, et est argumentum multarum calamitatum, et principium defectus ordinis, et perturbationis, ac confusionis. Nam sicut si chori coryphæum et ducem sustuleris, non erit amplius chorus modo congruus et ordinatus ; et si a phalange exercitus amoveris Imperatorem, non erit amplius ordinata acies ; et si navigio ademeris gubernatorem, navem demerges ; ita etiam si a grege pastorem abstuleris, omnia avertisti. S. CHRYS., h. XXXIV, *ad Heb.*

Manifestum est, neminem posse sine obedientia spiritualiter vivere, nam summa spiritualis vitæ non est alia quam divinæ executio voluntatis, et idem prorsus est spi-

ritualiter conversari, et divinam voluntatem sequi. JAC. ALV., c. III.

Melius est obedire Deo, quam hominibus, et magistris melius, quam discipulis : porro magistris melius nostris, quam externis. Quibus autem melius constat obedire, ipsis proculdubio non obedire est detestabilius. S. BERN., *de Præc. et disp.*

Nulla alio vitio tam præcipientem diabolus monachum pertrahit et perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis consiliis seniorum, suo judicio persuaserit definitionique considerare. CASSIAN., *in coll. Ab. Moysi.*

Qui se sibi Magistrum constituit, stulto se discipulum subdit. S. BERN., *Ep.* LVII.

Qui sibi dux esse vult, spreto duce proprio, non jam indiget dæmone tentante, quia factus est sibi ipse dæmon. GERSON.

Te Prælato dedisti propter Dominum et regnum cælorum ; et jam non es tuus, sed ejus, cui te vendidisti, et ideo nihil tibi licet agere de te sine ejus voluntate : ipse enim est Dominus voluntatis tuæ, et contrectatio rei alienæ invito Domino, furtum est, fur autem cælo non appropriat.

ÆQUITAS. — Pro omnibus mihi rationibus sufficit, quod ille Dominus est, et ego servus ; ille sapiens corde, et fortis robore, ego rudis et imbecillis ignoro egressum et introitum meum. Illi contradicere impium est : quis enim restitit ei, et pacem habuit ? ego autem idcirco ordinem ingressus sum, ut subsim, et in me Domini voluntas impleatur. S. AUG., *sup. Gen.*, III.

Ridiculum plane est, cum, ut vilium et mechanicarum artium magistros nanciscamur, huc atque illuc oberremus, divinam tamen philosophiam tamquam vile aliquid, ac despiciendum nobis ipsis committamus. S. ISID., l. I, *Ep.* CCX.

Deponere aurum, incipientium est, non perfectorum ; fecit hoc Crates Thebanus ; fecit Antisthenes : se ipsum offerre Deo proprium Christianorum est atque Apostolorum. S. HIER., *ep. ad Lic. Hisp.*

Quid dicent monachi inobedientes, et suas voluntates facientes, ac per hoc Deo non placentes cum tota monachorum Religio obedientia sit, cum viderint non solum rationales creaturas, sicut Angelos et homines, sed etiam quæ sensu et ratione carent, jubentis Domini obedire voluntati ? inde enim est, quod cæli enarrant gloriam Dei : inde est, quod mare et venti obediunt ei : inde est, quod terra nostra dedit fruc-

tum suum : inde est, quod omne lignum dat fructum in tempore suo. Denique, quod virga in serpentem, et aqua mutatur in sanguinem, quod mare aperitur, quod petra fundit aquas, quod manna pluit, quod asina loquitur, quod Jordanis convertitur retrorsum, quod jubente homine, sol non movetur. Totum hoc obedientia facit. S. BRUNO, I tr., *de Ortu Eccl.*, c. x.

Prima vox Dei, quæ post creationem hominis in auribus ejus insonuit, præceptum fuit, cujus impletionem ad obedientiam pertinere certum est; facto enim homine, et in paradiso voluptatis collocato, præcepit ei Dominus, de omni ligno, etc. JAC. ALV., f. 2, l. V, p. III, c. 1.

Voluit Deus rationalem creaturam voluntarii boni munere, et liberi arbitrii potestate dotare, ut boni et mali capax utrumque naturaliter posset; licet quippe illi eligere et respuere, probare et reprobare. Nec est, quo magis rationalis creatura cæteris præferatur, nisi quod cum alia omnia conditionis et necessitatis tantum habeant bonum, hæc sola etiam voluntatis; ideo dignum est, ut munus a Deo collatum ipsius largitoris famuletur obsequio. S. LAUR. JUSTIN.

Liquefiat omnis superbia, defluat omnis contumacia, humiliet se omnis inobedientia, cum audit, quod Jesus erat subditus illis; quis nam est subditus illis? qui solo verbo creavit omnia ex nihilo; qui, ut dicit Isaias, Mensus est pugillo aquas, et cælos palma ponderavit, qui appendit tribus digitis terram! Iste talis ac tantus erat subditus illis; quibus illis? fabro, et pauperculæ virgini. O primus! O novissimus! O Angelorum Prælati, et hominibus subditi! Cæli creator subditur fabro: Deus æternæ gloriæ subditur virgini pauperculæ. Quis audivit unquam tale? et quis vidit huic simile? non ergo dedignetur obedire et subdi philosophus piscatori, sapiens simplici, litteratus idiotæ, filius Principis ignobili. S. ANT. DE PADUA, in *Dom. Ep.*

UTILITAS. — Obedientia concordiam servat in Angelis, unitatem tribuit Ecclesiis, pacem constituit in cœnobiis, tranquillitatem facit in Regnis, in rebus publicis et familiis; et quicumque excessus, quæcumque exorbitatio a lege in istis conspicitur, ex obedientiæ defectu progreditur. Hanc brutis vis naturæ inseruit, inanimatis præbuit. Hæc terrenis cœlestia, et humana divina religavit, sine qua nihil omnino

pacatum, ordinatumque consistit. JAC. ALV., l. c.

A diluvio servatus Noe, constitutus pater multarum gentium Abraham, ditatus Jacob, Josph Egypto Præfectus, electus dux populi Moyses: David unctus in Regem, eruditi Prophetæ, clarificatus Christus, honorati Apostoli, Martyres coronati, universique glorificati fideles, eo excellentius quo perfectius impiam peragunt. S. LAUR. JUSTIN., *de Contemp. mundi*, c. ix.

Elias deserti vasta penetrans, et apud se libere commorans, ab Angelo admonitus surrexit, et comedit, et dum implet verbum Angeli, ambulavit in fortitudine cibi illius usque ad montem Dei: ducit enim vera obedientia per brevem laborem ad perfectionis culmen, et ad montem quietis æternæ. TH. KEM., *Conc.* 19, c. v.

Utilissimum est, viam, regiam qua itur ad urbem, scire; at utilius et amabilius esse solet, viam compendiarum agnoscere, si per eam brevius et tutius ad civitatem acceditur, et viator a multis laboribus et periculis liberatur. Hoc igitur vitæ spiritualis perfectionisque compendium est, obedientia, qua una retenta miro modo universas virtutes possidemus, et cunctas vitæ vias brevi conficimus, et ad vitam æternam, ad finem nimirum omnis desiderii nostri, et omnis perfectionis festinamus. JAC. ALV., l. c.

Obedientia maxima est virtus, et, ut sic dixerim, omnium origo, materque virtutum. S. AUG.

Obedientia est fidei opus, probatio veræ spei, argumentum charitatis, mater humilitatis, et genitrix pacis Dei, quæ exsuperat omnem sensum. PROV. xiv.

Obedientia sanctorum omnibus cibis est: ex hac enim ablactati sunt, et per hanc ad perfectionem venerunt. S. FRANC. ASSIS., ora. 27 *Vit. PP.*

Hæc virtus hominem ditat, lætificat Ecclesiam, pacem tribuit, mentem ornat, animam castificat, cælum aperit, vitam felicem homini tribuit, omnes virtutes custodit. S. LAUR. JUST., *de Lign.*, vit. c. III.

Obedientia unicum bonum est ad recuperationem vitæ, sicut inobedientiæ culpa malum sufficiens fuit ad perpetrandam mortem. Si ergo malo inobedientiæ mors prævaluit, toties vitæ reddimur, quoties obedi-mus. S. GREG., l. II, in *Reg.* c. xiv.

Movere nos debent multa, et magna bona, quæ perdimus, et quibus per inobe-

dientiam privamur, quæ sunt duodecim, sicut sunt fructus duodecim ligni vitæ, quibus licitum fuisset homini vesci, si se his per inobedientiam non privasset. Obedientia quippe est lignum vitæ, cujus fructus ducit ad vitam perpetuam: inobedientia vero lignum mortis, cujus fructus ducit ad mortem: fructus autem duodecim sunt, immortalitas corporis, vita æterna, ornamenta virtutum, merita bonorum operum, benefaciendi facultas, pronitas virium, animæ puritas et perspicacitas, sanctorum associatio, bonorum Ecclesiæ communicatio, pax et concordia superiorum, obedientia inferiorum, abundantia terrenorum et temporalium bonorum. BELLOV., l. II, sp. *Mor. dist.* xxv, p. III.

Vereor, ne et inter nos aliqui sint, quorum non acceptet munera sponsus, eo quod non redoleant lilia. Etenim si in die jejunii mei inveniatur voluntas mea, non tale jejunium elegit sponsus, nec sapit illi jejunium meum; quod non lilium obedientiæ, sed vitium propriæ voluntatis sapit. Ego autem non solum de jejuniis, sed de silentio, de vigiliis, de oratione, de lectione, de opere manuum, postremo de omni observatione monachi, ubi invenitur voluntas sua in ea, et non obedientia magistri sui, id ipsum sentio. S. BERN., s. 71 in *Cant.*

Quanto quis altius in obedientiæ virtute profecerit, tanto ei Deus erit exorabilior, et omnis creatura ad obediendum homini creata subjectior, et obsequiosior. S. BON., l. II, de *Profect. rel.* c. XLI.

Qualiter nos audimus nostros superiores, taliter nostras exaudit Deus orationes. *IBID.*, t. VII, *Collat.* III.

Si obedierimus Præpositis nostris, obedit Deus orationibus nostris. S. GREG.

Citius exauditur una oratio peccatoris obedientis, quam decem mille contemptoris. S. BONAV., in *Reg. nov.* c. XIII.

Ad hoc ordinatum est mysterium tam sanctum (Eucharistiæ) ut frequentaretur. Non enim ex sola indignitatis æstimatione a communione se quisque subducere debet, nam peccato amoto, eo quisque fit dignior, quo indigniorem se putat; nemo enim ad hoc suscipiendum per se dignus est, quamvis multa sit præditus sanctitate; obedientia quemque dignum facit non vita. Obedientia enim puritatem impertitur, quæ est optima ad hoc sacramentum dispositio; unde B. Humbertus ait: Obedientia a libidine vitio-

rum mentem purgat; et l. Petr. I, dicitur: « Animas vestras castificantes in obedientia charitatis. » S. LAUR. JUST., de *Casto, connub.* c. XXIV.

Obedientia sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit. Melior est obedientia quam victimæ; obedientia victimis jure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. S. GREG., V. *Moral.*

Nec magna lucra jejunii, nec asperæ vitæ studia, devotis Christi militibus in Majorum præcepta pensanda sunt, majoris enim meriti est charitatis injuncta refectio, jejuniis propria deliberatione perfecto. Qui enim jussus carnem reficit, invitus jejunii præmium devotione promeruit, et ampliorem mercedem obedientiæ manducando acquisivit. S. GREG., l. II, in I *Reg.* c. III.

Intendite, filii, virtutis hujus aliquod ex parte vestigium. Obedientia salus est omnium fidelium. Obedientia genitrix est omnium virtutum. Obedientia regni cælorum inventrix est. Obedientia cælos aperiens, et homines de terra elevans est. Obedientia cohabitatrix Angelorum est. Obedientia Sanctorum cibus est; ex hac enim ablactati sunt, et per hanc ad perfectionem venerunt. QUIDAM SENEX, in *Vit. PP.*, l. III, libell. XIV, n. 19.

O Felix et abundans gratia! in obedientia summa virtus clausa est, nam simplici ingressu hominem ducit ad Christum. S. HIER., *Reg. Mon.*, c. VI.

O summa libertas, qua obtenta vix possit homo peccare. *IBID.*

Magna vis est voluntatis, quæ nos efficit posse, quod volumus, et non posse illa, quæ nolumus. S. CHRYS., s. de *Zachæo*.

Hæc est quadriga, qua Elias est a mortaliu cœtu sublatus, et ad superas sedes evectus. Hæc paupertatem fovet, castitatem perficit, virtutes reliquas urget, ne segnes vacent, et in suorum operum labore torpescant. Hæc denique est, quæ ut fidelissima comes, et solertissima adiutrix viro justo adstat, ut viam salutis currere incipiat, ut in ea progressus faciat, et ut feliciter ad finem optatum sanctitatis perveniat. JAC. ALV., t. II, l. V, p. III, c. I.

Obedientia est spontanea mors, vita curiositate carens, securum periculum, immediata ad Deum excusatio, metus mortis contemptio, tuta navigatio, confectum dor-

miendo iter. Obedientia est sepulchrum voluntatis, et excitatio humilitatis : nihil resistit, nihil discernit mortuus in omnibus bonis, aut in his quæ videntur mala. Nam qui pie animam suam mortificaverit, securus pro omnibus rationem reddet. Obedientia est discretionis depositio inter divitias discretionis. S. CLIM., *Grad.* iv.

Obedientia sola est, quæ Deo hominem conciliat. S. ANSEL., sup. *Epist. ad Hebr.*

Obedientia vincimus dæmones, cæteris virtutibus impugnamus, S. GREG., in II *Reg.*

DIGNITAS. — Vere beatus est, qui obedientiæ fruitur possessione, quia, cum Domini sit imitator, etiam cohæres efficitur illius. S. EPHR., de *Vita*, c. de *Obed.*

Quid est adeps arietum, nisi pinguis et interna devotio electoris; adipem ergo arietum offert, qui in studio secretæ conversationis devote orationis affectum habet. Melior tamen est obedientia, quam victimæ, et quam offerre adipem arietum. Quia qui perfecte voluntatem sui præceptoris implere didicit, in cœlesti regno et abstinentibus et flentibus excellit. S. GREG., in *Reg.* c. xxxv.

Hæc in nobis summa et sola virtus est obedientiæ. Si jejunaveris diebus ad noctibus orationemque feceris, si in sacco fueris, vel in cinere, si nihil aliud feceris, nisi quodcumque præceptum est in lege, et tibi visus fueris quasi sapiens, et obediens Patri non fueris, omnes virtutes perdidisti. Una obedientia plus valet, quam omnes virtutes. S. AUG., tr. 11, de *Obed. et humil.*

Quid expedit tibi, nisi esse sub Domino? quomodo eris sub Domino, nisi fueris sub præcepto? sola obedientia tenet palmam, sola inobedientia invenit pœnam. *IBID.*, tom. VIII in *Psalm.* LXX.

Victimæ sunt obsequia obedientium quia cum hominibus pro Deo subijcitur, superbos spiritus superamus. Cæteris quidem virtutibus dæmones impugnamus, per obedientiam vincimus. Victores ergo sunt, qui obediunt; qui dum voluntatem suam aliis perfecte subijciunt, ipsi lapsis per obedientiam Angelis dominantur. S. GREG., in I. IV, *Reg.* c. iv.

Pulchritudo animæ pendet ab obedientia erga Deum, anima enim quamlibet deformis, siquidem obtemperaverit, deponit peccatum, speciosa redditur : « Saule, quid me persequeris? » ille vero : « Quis es Domine? » — « Ego sum Jesus. » Obedivit, et obedientia ipsa

deformem prius animam apprime formosam reddidit. Rursum Publicano dicit : « Veni sequere me; » et surrexit Publicanus, et factus est Apostolus. Utique anima deformis prius, venustatem recepit formæ. Unde? Ab obedientia. S. CHRYS., in *Psalm.* XLIV.

Nullum in hac vita charius, digniusque sacrificium Deo omnipotenti offerri potest, quam cor humile et obediens; unde posset aliquis sub uno momento, tam humiliter ac pure propter Deum obedire, propriamque abnegare voluntatem, ut amplius, veriusque in Deum sine medio duceretur, quam si toto decennio in propriis conceptibus, atque institutis magna cum devotione vixisset. TAULER., l. I, in *Dom.* 3 post. *Pent.*

Obedientia est holocaustum, quod nihil non Deo consecratum reliquit. Paupertas opes immolat; temperantia carnem mactat, at obedientia corpus hominis, et appetitiones ejus, et voluntatem, et iudicium et breviter Deo omnia hominis bona submittit, quapropter verissime Anselmus bonum sæcularem homini comparat, Domino fructus cujusdam arboris offerenti, Religiosum vero, non tantum fructus, sed et arborem ipsam donanti. Ille dicit : « En, Domine, fructus vitæ meæ tibi trado : » hic vero ait : « Et ego non tantum opera, sed me ipsum totum committo. » JAC. ALV., p. III, c. iv.

Ut non esset nobis obedientia laboriosa, exitum præsentis vitæ Salvator per obedientiam terminavit. Jure ergo obedientia omni sacrificio præponitur, quia de potestate diaboli nos eripuit, quod nullum legale sacrificium facere potuit. S. AUG., s. V, ad *Frat.*

Per alias virtutes nostra ei impendimus, per obedientiam nosmetipsos exhibemus : quid enim sunt bona electorum opera, nisi victimæ et holocausta? cum ergo holocausta, et victimas per legem offerri Dominus præcepisset, et quid est, quod Dominus holocausta et victimas nolle dicitur, velle autem ut ei obediatur, nisi, quæ propter obedientiam fiunt, holocausta et victimæ non sunt; quasi dicat : tunc bona sunt opera, quando a præpositorum conscientia non discordant. S. GREG., l. XXXV, *Mor.* c. xi,

Si est aliquid genus supplicii, quod Martyres facit, tunc maxime illi Martyres fiunt, qui toties verbo Dei tamquam gladio submissi plectuntur, quoties sibi ipsis per obedientiam moriuntur. O quam sublimiter de talibus filiis gloriari potest sponsa Christi Ecclesia dicens : « Manus meæ distillaverunt

myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima. » TH. KEM., *Opusc.* 7, c. III, § 2.

Per obedientiam nobilissimus triumphus acquiritur : nobilissimum enim genus triumphi est, vincere seipsum, quod facit obediens. Multi urbes et regna subjugaverunt sibi, qui tamen ad hunc nobilissimum triumphum non pervenerunt; hic triumphus proprius est hominis. S. HUMBERT, p. I, c. x.

Neque sumus minus felices Apostolis, quia illis Christus per seipsum præcepit, nobis per homines, imo quodammodo feliciores. Quid enim magnum est, si homo Deo immediate sibi præcipienti obediat? At magnæ fidei indicium est, hominem homini propter Deum humiliter obedire et in homine abjecto, et sibi simili, Deum præcipientem agnoscere. Certe Thomæ Christum resuscitatum videnti, ipsumque Deum esse credenti, dixit ipse Dominus : « Quia vidisti me, Thoma, credidisti : beati, qui non viderunt, et crediderunt. » Idem omnino sibi obedientibus, quia immediate præcipiebat, posset dicere : quia vidistis me, obedistis mihi; beati qui me non viderunt, et in suis Prælatiis mihi obedierunt, JAC. ALVAR., p. III, c. II.

Obedientiæ majus bonum quam continentiae. AUG., *de Bon. conjug.*

JUCUNDITAS. — Vivere in obedientia nihil aliud est, quam suum onus aliorum humeris imponere, natare super aliorum ulnas, et sustentari in aquis, ne mergamur, sed sine periculo, hoc grande pelagus hujus vitæ transeamus, et quidem brevissima navigatione. CLIMAC., gr. IV.

Præcepta Dei nolentibus gravia, volentibus sunt levia, sicut ipse ait : « Jugum enim meum suave est, et onus meum leve. » Audiamus Dominum et Salvatorem nostrum, præcipientem nobis, et suo exemplo nos admonentem : « Tollite, inquit, jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum » Quid est jugum Dei super se tollere, nisi sanctæ obedientiæ præcepto seipsum propter Deum subicere? Quantus sit obedientiæ fructus, ostenditur, cum subinfertur : « Et invenietis requiem animabus vestris. » Obedientiæ quidem disciplina modo in labore est, sed in futuro fructum habet pacatissimum. S. AUG., *ser.* LXI, *ad Frat.*

Si quis erga Patris subjectionem, suam conscientiam ad summum possedit mundam, iste de cætero per singulos dies mortem quasi somnum, magis vero vitam ex-

pectans, non conturbatur, cognoscens in solido, quia non ipse in tempore separationis, sed qui præest, reddet rationem. S. BONAV., t. VII, *coll.* 3.

Nihil arduum humilibus, nihil asperum mitibus et facile omnia pæcepta veniunt in affectum, quando et gratiæ præcedit auxilium, et obedientia mollit imperium; nec dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur, quod jubetur. S. LEO, *in Apparit. Dom.*

Quanto sapor divinus excedit omnem naturalem gustum vel saporem, tanto etiam obedientia omni proprietate melius sapit. RUSBROCH, *de Præst. virt.* c. III.

Quamvis supra actiones omnes jucundum sit laudare Deum, multo tamen jucundius est, esse proprium Dei. IDEM, c. II.

Obedientia mortis securitatem parit, et obedientibus licet esse imperterritis. THEOD. STUDITA.

Si liberari perfecte volumus, et ab hoc sæculo discedere, oderimus in primis voluntatem nostram, et sic brevi divino præsidio ad impassibilitatem animi (qualis in hac vita haberi potest) pervenimus. Nihil enim adjuvat hominem ad hoc, quam sensus suos odisse. Atque ita se habet hæc ratio ad omnem virtutem, ut si viator iter ingressus scipione invento, cui innitatur, iter magis acceleret, et præoccupet viam : hic enim qui viam hanc incedit, si propriam voluntatem abscindat, abscindit, et pristinas affectiones, quibus abscissis fit Dei opere, certa quadam ratione impassibilis. S. DOR., *Doctr.*, I.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Disce obtemperare pulvis : disce te humiliare terra et limus : et sub omnium pedibus incurvari : disce voluntates tuas frangere : et ad omnem subjectionem te dare.

Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te vivere, sed ita subjectum et parvulum te exhibe, ut omnes super te ambulare possint, et sicut lutum platearum conculcare.

Quia adhuc nimis inordinate te diligis, ideo plene te resignare aliorum voluntati trepidas.

NECESSITAS. — Multi sunt sub obedientia magis ex necessitate, quam ex charitate, et illi pœnam habent, et leniter murmurant,

nec libertatem mentis acquirerent, nisi ex toto corde propter Deum se subjiciant. L. I, c. IX, § 1.

Curre huc vel illuc, non invenies quietem, nisi in humili subjectione sub Prælati regimine. *IBID.*

Fili, qui se subtrahere nititur ab obedientia, ipse se subtrahit a gratia: et qui quærit habere privata, amittit communia. L. III, c. XIII, § 1.

ÆQUITAS. — Quis est ita sapiens, ut omnia scire possit? ergo noli nimis in tuo sensu confidere, sed velis etiam libenter aliorum sensum audire. L. I, c. IX, § 2.

Quid magnum! si tu, qui pulvis es et nihil, propter Deum te homini subdis, quando ego Omnipotens, et Altissimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te subjeci. Factus sum omnium humillimus, et infimus, ut tuam superbiam mea humilitate vinceret. L. III, c. XIII, § 2.

Quid habes homo inanis conqueri? quid sordide peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendisti, et infernum multoties meruisti? sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo: ut cognosceres dilectionem meam, et gratus semper pro beneficiis existeres, et ut ad veram subjectionem, et humilitatem te jugiter dares. *IBID.*, § 3.

UTILITAS. — Si bonum est tuum sentire, et hoc ipsum propter Deum dimittis, et alium sequeris, magis exinde proficies. L. I, c. IX, § 2.

Valde magnum est in obedientia stare, sub Prælato vivere, et sui juris non esse: multo tutius est stare in subjectione, quam in Prælatura. *IBID.*, § 7.

Disce ergo celeriter Superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subjungere; citius namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit devastatus. L. III, c. XIII, § 1.

JUCUNDITAS. — Utinam sic tecum esset, et ad hoc pervenisses, ut tui ipsius amator non esses, sed ad nutum meum pure stares, et ejus, quem tibi præposui Patris, tunc mihi valde placeres, et tota vita tua in gaudio, et pace transiret. L. III, c. XII, § 2.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Christus humiliavit seme-

tipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. *PHILIP.*, II.

B. Virgo tam perfectam parentibus obedientiam exhibuit, ut ne in minima quidem re unquam illos contristarit. Inter alia specialem gratiam quotidie petiit a Deo, ut omnibus mandatis Pontificis parere posset. Sed, et Josepho marito summam semper reverentiam, et obedientiam præstitit. *S. MERTIL*, I. II, c. v.

Samuel ab Heli vocatum se putans, mox e lecto surrexit, et occurrens dixit: Ecce ego, quia vocasti me. *I REG.*, III, 6.

Cassianus de monachis sui ævi sic scribit: Confidentes intra cubilia sua, et operi ac meditationi pariter intendentes, cum sonitum pulsantis ostium ac diversorum cellulas percutientis audierint, ad orationem scilicet eos, seu ad opus aliquod invitantis, certatim e cubilibus suis prorumpunt, ita ut is, qui opus scriptoris exercet, quam reperi- tus fuerit inchoasse litteram, finire non audeat, sed in eodem puncto, quoad aures ejus sonitus pulsantis advenerit summa velocitate prosiliens, ne tantum quidem moræ interponat, quantum cæpti apicis consummet effigiem: sed imperfectam lineam litteræ relinquens, non tam operis compendia, lucrare sectetur, quam obedientiæ virtutem exequi toto studio atque æmulatione festinet. Quam non solum operi manuum, seu lectioni, vel silentio, et quieti cellæ, verum etiam cunctis virtutibus ita præferunt, ut huic judicent omnia postponenda, et universa dispendia subire contenti sint, dummodo hoc bonum in nullo violare videantur. L. IV, *de Instit.*

S. Franciscus Seraphicus de se ita dicere solebat: Inter alias gratias, quas divina bonitas in me plena congegessit manu, etiam hac me dignata est, ut animo tam libenti unius horæ novitio, quam cuivis veterano quamlibet prudenti obtemperarem. L. I, *Chr.* p. I, c. XXVIII.

S. Theresia adeo fundata erat, in obedientia, ut dicere solita sit: «Si omnes Angeli dicerent aliquid, et Superior contrarium præciperet, se tamen hujus imperium prælaturam;» Superiorum enim obedientiam in S. Scriptura a Deo commendatam esse, atque adeo esse de fide, in qua non possit esse deceptio; at revelationes Angelorum illusionibus obnoxias esse. *Vit.* I. IV, c. XX.

S. Francisca Romana etiam illas res, quas sciebat divinitus se debere exequi non

exequatur sine Confessarii consensu, idque Deus in illa probabat. Eidem S. Birgitta apparens dixit : « Ut ad imitationem sui numquam discederet ab obedientia, cum sit vera via operandi mirabilia ; » et addidit, « ut si forte evocaretur ab obedientia, dum cum magna suavitate loquitur cum dilecto Domino, sine ulla mora relinqueret illam conversationem propter obedientiam. » L. I, *Vit.* c. xxvii et l. III, c. xvii.

Obedientissimi duo adolescentes mori mauerunt, quam ficos, quos ad alium deferri jussi erant, attingere. *SPEC., dist.* 2, ex. 230.

S. Bernardus cum mortuus tot miracula faceret, ut propterea concursus hominum divina officia impediret, ideoque Abbas ei præciperet, ut cessaret ab iis patrandis, ab illo momento nullum amplius patrauit. Idem S. Antonius de monacho quodam defuncto, ad imperium Jancellini Prioris Generalis Carthusianorum, et Lyræus de Petro Cajetano ad S. Francisci mandatum testatur. *LYRÆUS*, l. I, *Apoph.* S. IGN. 12.

Cum quædam Abbatissa simplicior a suis, quam vitæ ratio exigeret, crederetur, ideoque nullam audientiam impetrare posset, ad mortuorum sororum sepulchra se conferens, illis præcepit, ut surgerent, et sua mandata perficerent, quod istæ statim fecerunt. *IBID.*

B. Genebaldus Laudunensis Episcopus in cœnobii cellulam a S. Remigio conclusus, ut septennio toto expiabilem duceret vitam, cum ante completum septennium Angeli voce moneretur egredi, in formam Crucis prostratus respondit : « Etiam ipse Dominus Jesus ad me indignissimum venire dignaretur, pedem tamen hinc prius foras non efferrem, donec ille, qui me illius nomine hoc ergastulo conclusit, advenerit. » *IBID., ex Lippeloo, 1 octob.*

Euphrosina virgo Alexandrina, cum virili habitu, et Smaragdi nomine assumpto, in monasterium admissa, ob vultus decorem, ne aliis periculum crearet, in cellula inclusa, et humanis æque ac divinis officiis abstinere jussa esset, toties triginta octo annis in ea constantissime, et cum magna quiete perseveravit. *DREX., in Rosis*, p. II, c. xiii, § 8.

De Venerabili Patre Joanne a Cruce Carmelita discalceato legitur, quod, postquam in religionem ingressus absolutis Salmanticæ studiis suis (ubi, velut flos ingeniorum, omnibus admirationi fuerat), ad vitam con-

ventualem reverteretur, director ipsius ad ejus probandum spiritum, obedientiam, velut exploratricem adhibuerit : nam quia scientiæ suæ opinione tumidum advertit, obedientia ei medicinam facere decrevit; libellum igitur, in quo prima elementa Christianæ fidei continebantur, homini ab aliis abstinere jusso in manus tradit, imperatque ut puerorum more stylum per singulas litterarum notas ducat easque ut legendi ignarus componat, hoc illi studium convenire. Paruit strenue adolescens, diuque id fecit, tanto animi sensu, ut per eam exercitationem, non unius modo obedientiæ, quæ prima petebatur, sed reliquarum virtutum, quæ comites adesse solent, ingentibusse auctum incrementis fateretur. *MANSI, tr. LIV, disc. VII, n. 8.*

Duo fratres carnales venerunt habitare in monasterio quodam; ex quibus unus erat præclaræ continentiæ, alter obedientiæ magnæ, cui dicebat Pater : Fac hoc, et faciebat, manduca manebat; de qua re magnam opinionem in Monasterio habebat, qui ita obediens existeret. Punctus autem invidiæ mucrone frater ejus, ille continens, adversus eum dixit in seipso : Ego probo eum, si habeat obedientiam; et accedens ad Patrem monasterii, dixit ei : « Mittite mecum fratrem meum, ut eamus alicubi, » et dimisit eos Abbas abire; et assumens eum ille frater abstinens, voluit eum tentare, et cum venissent ad flumen, ubi erat multitudo crocodilorum, dixit ei : « Descende in flumen, et transi. » Quanam vero navi illum Nilum trajecisse existimatis? Utique non alia, quam ea, de qua paulo ante diximus, scilicet obedientiæ navi, nam, statim subditur : Et ille mox descendit. Cumque obediens fuisset, nullum inter procellas ab invidia fraterna sibi commotas sustinuit periculum, quin potius venerunt crocodili, et lingebant corpus ejus, in nullo lædentes eum. Quod cum vidisset frater ejus, dixit ei : « Ascende de flumine etc. » *Vitæ Patrum*, l. V.

S. Hieronymus refert, quod monachos in eremo visitando quemdam viderit, cui Superior præceperat, ut quotidie saxum ingens per trium milliarum spatium humeris suis portaret, tametsi illius nec utilitas nec necessitas ulla esset. Octo jam anni præterierant, quibus præceptum istud punctaliter adimplerat. Et quia, inquit S. Doctor, jussio hæc puerilis quidam lusus videri poterat

illis, qui meritum obedientiæ non agnoscebant, eundem sciscitatus sum, an libenter præcepto huic paruisset, qui respondit : Adeo id libenter, et prompte feci, quando ingens hoc pondus ad tantum spatium detuli, ut idipsum velut rem sublimem maximique ponderis interpretatus fuero. Scribit vero sanctus Hieronymus, se ab hoc responso adeo fuisse permotum, ut ab eo tempore, et deinceps monachi vitam agere cæperit. S. HIER., in *Reg. Monach.*, c. XII. Huc digitum intendit Rodriguez, quando alicubi scribit : Monachus quidam octo annis per tria millia iussus ingentis ponderis lapidem bis quotidie ad Monasterium deferre, dicebat, se tam lætum ac contentum illo tempore fuisse, ac si rem omnium, quæ injungi poterant, honorificentissimam fecisset. RODR., p. III, tr. v.

Cum Augustinus Mannius Ordinis Clericorum Regularium S. Philippi eleganter ad concionem dixisset, eadem, quæ dixerat, summa fide, ne verbo quidem mutato, sex consequentibus diebus, quibus ei dicendi sors obtigerat, repetere a Philippo jubetur arduum plane imperatum, et humana spectantibus ineptum. Verum Mannius obedientiam populari anteferebat judicio, ac sibilorum securus, constanter executus est, quamquam ridente corona, quumque in suggestum ascenderet ad dicendum, claro susurro obmurmurante : « En hominem unius orationis, sed ea multorum olim erat sermonibus prædicanda. » JO. RHO., l. IV, c. VIII, ex. 2.

Parem consuetudinis, ac naturæ vim esse, detrito sapientum proverbio, quum scitum sit, validissimam illam oportet esse obedientiam, quæ centum annorum mores valeat immutare; facilius aliquando naturæ ingenium, quam mores exuimus, sed nihil virtuti est inaccessum. Gratia Ordinis Minorum virgo ab ultima infantia ad senectam usque centum et amplius annorum ætatem, durissimo vitæ genere usa, post abdicatam paternam hæreditatem, atque in pauperes distributam, sine lare ac tecto, aspera veste, cibo, ac lectulo prope nullo transegerat, eique vitæ generi veluti inoleverat. In eo ne obiret, visum est sacerdoti, quo ad arcana animi arbitro utebatur, molliendum esse, et parcendum tam exactæ senectuti. Ne verbo quidem imperium deprecata tam prope metam abjunxit, lacrymis modo obortis testata, difficilius esse,

mollius ex alieno, quam durius ex animi sui sensu vivere, adeoque virtutis amplioris. IB., ex. 11.

Tertio post S. Viti mortem die, cum consuetas pro illo preces, et exequias celebraremus, repente totus locus, in quo funus jacebat, gratissimo odore perfusus completur. Itaque Præses Cœnobiæ jubet aperiri feretrum; tum vero præsentibus omnes cernimus ex venerandis ejus plantis geminos quasi fontes fragrantis unguenti scaturire : quare Præfectus Monasterii : « Videtis, inquit, omnes miraculum? en laborum, et fatigationum de pedibus ipsius expressi sudores, tam gratum Deo odorem unguenti per obedientiæ sacrificium obtulerunt. » MANSI., tr. LIV, § 54, n. 6.

Paulus monachus cognomento Simplex, Antonii discipulus, cum primitus Mysteriorum ignarus quæsisset, essetne Prophetis prior Christus, ineptam interrogationem silentio diluere jussus, triennio tacuit. Post hæc cum multa illi absurda et supervacua experiundæ tantum obedientiæ causa imperarentur, veluti necessaria, perficere nunquam distulit : sicuti aquam haurire, et haustam effundere, vestes dissuere et easdem dissutas iterum consuere, et alia hujusmodi : quæ ille non quod frivola essent, sed quod jussa perpendens, libenter exequiebatur et diligenter implebat. MARUL., l. II.

Joanni cuidam apud Lyeum Thebaidis oppidum commoranti Abbas ejus obsequii experiundi causa præcepit, ut palum aridum in terra defixum, aqua, quæ duo millia passuum a monasterio distabat, bis per diem advecta, totidem vicibus irrigaret; cum vidisset neque labore illum defatigari, neque ligni numquam ad viriditatem redituri desperatione commoveri, post annum in tali opere consumptum interrogat, an lignum illud jam radices egisset, et se nescire respondentem, everso ligno ab irrigatione desistere jussit. IBIDEM.

Lambertus Trajectensis Episcopus, cum invidorum malignitate motus ad monasterium Scabolanense confugisset, monachalem servans vitæ modum a lectulo desiliens percusso pedibus pavimento, strepitum fecisset, Abbas eo quod silentii ea hora erat, quasi subindigne ferens, voce sublata ait, ut quisque illud culpæ commisisset, continuo ad crucem exiret, non antequam diei crepusculum esset, reversurus, crux autem ipsa extra monasterii septa diu erecta sta-

bat : repente itaque Lambertus, sicut nudis pedibus adhuc et cilicio tantum indutus erat, abiit, et hoc quidem brumæ tempore, ut multi mirarentur, quomodo algore contractus non exirasset, mane semivivum reduxerunt, et Abbas veniam petiit, affirmans numquam se putasse hoc monachorum aliquem facturum, nedum Episcopum. Ideoque joco magis quam serio verbum protulisse, hac tamen obedientiæ subjectione Lambertus meruit, in Episcopatus sui sedem restitui, et tandem martyrio coronari. *IBID.*

Frater quidam non obscuro loco natus cum relictis mundanæ conversationis rebus religioni sese tradidisset, sportulas venales Abbatis jussu publice circumtulit, unamquamque singulatim distrahendo, ea tantum de causa, ut diutius in foro esset, et an illum tam abjectæ negotiationis puderet, vel longiore experientia plenius nosceretur; omnia summa animi constantia curaue pereggit, postposita generis nobilitate sanctæ obedientiæ humilitati, ne stivam manu tenens et aspiciens retro, ineptum se faceret regno Dei. *IBID.*

UTILITAS. — Plantaverat quidam senex lignum aridum in eremo, et volens obedientiam Fratris probare, dixit ei : « Per singulos dies riga lignum illud, donec fructum faciat. » Erat autem longe ab eis aqua, ita ut vespere pergeret, et mane veniret. Quod cum fecisset per tres annos Frater, illud lignum viride factum est, et fructum attulit; sumens autem ex fructu ejus senex attulit ad cellam, et dixit Fratribus : « Accipite, et manducate obedientiæ fructum. » Dicebat senex, quia nihil sic quærit Deus ad initium conversionis, quam obedientiæ laborem. » *SMARAGD. ABBAS, c. v, de Obed.*

De Guilielmo quondam Aquitaniæ Duce referunt Scriptores, quod monachus existens, jussus panes coquere, cum jam cœnæ tempus instaret, confestim succendit fornacem, rutabulo ignem circumvertit, sed scopam, qua prunas everreret, et locum ponendis panibus aptaret, non habuit. Insi-liens ergo in fornacem, melote pro scopâ est usus. Tum demum coctos panes Fratribus nihilo tardius, quam reposebat, attulit, nulla corporis aut indumentorum parte læsa, ut propensæ obedientiæ alacritatem intelligas, et inter pericula securam, et inter infirma nobilem. Factus erat quidem de Aquitaniæ Provinciæque Domino mona-

chorum furnarius, sed de monachorum furnario factus est Regni cœlestis perpetuus possessor, terræ Regibus major, Angelis par. *M. MARUL., l. IV, c. III.*

Sanctus Antonius sanctum Paulum simplicem in dictaminibus veri spiritus erudiens, ad ejus probandam obedientiam valde peregrina, et paradoxa eidem præcepit, quæ, dum ipse sine contradictione exequeretur, virtutem ejus magnopere est admiratus. Multa tamen eum docere volens, de obedientia præcipere ei solitus erat, etiam quæ ratio, et causa non posceret, in quibus ejus animus erga obedientiam probaretur. Haurire enim aliquando eum aquam jussit ex puteo, et in terram tota die effundere, et contextas sportellas resolvere, ac denuo contexere, et vestimentum dissuere, atque iterum resuere, et sursum resolvere. Demum vero historia, ad nostrum propositum in hæc verba concludit : Ita per hæc informatus, brevi ad perfectionem venit : ex cujus exemplo docebat B. Antonius, quod si quis velit ad perfectionem velociter pervenire, non sibi ipsi fieret Magister, nec propriis voluntatibus obediret, etiamsi rectum videatur esse, quod vellet, sed secundum mandatum Salvatoris observandum esse, ut ante omnia unusquisque abneget semetipsum sibi, et renuntiet propriis voluntatibus, quia, et Salvator ipse dixit : « Ego veni, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus, qui misit me. » Ea utique voluntas Christi non erat contraria voluntati Patris, sed qui venerat obedientiam docere, non inveniretur obediens, si propriam faceret voluntatem.

De Sancto Francisco Assisinate legitur, quod, cum mortuo Beato Petro Cataneo propter ejus sanctitatem, et crebra miracula catervatim in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Angelis ad ejus sepulchrum non sine fratrum incommodo, et quietis, silentiique monastici detrimento, undique populi confluerent, ad ejus tumulum accedens Beatus Pater, et super illum stans ait : « Frater Petre, qui mihi in vita propensissimam præstitisti obedientiam, in morte humile non denegabis obsequium. Propter te fratrum tuorum religiosa quies perturbatur, dum a tot tantisque populis debitus honor tuo corpori exhibetur. Per sanctam tibi injungo obedientiam, ne plura deinceps perpetres miracula, ne quod in Dei, et Sanctorum ordinatur honorem, in hujus religiosæ ædiculæ manifestius vergat detrimentum. » Mirabile dictu ! Nullum

postea fecit miraculum, nec populi tumultus amplius venit ad sepulchrum. S. FRANC., *Apoph.* 45.

In revelationibus Sanctæ Birgittæ legitur cum ob interruptas de mandato Prælati asperitates corporis, mirum in modum fristaretur, apparuit Beata Virgo, eique meritum obedientiæ aperuit; qui enim, dixit, efficacem voluntatem jejunii, aut pii operis habens, ob Prælati mandatum omittit, meritum ejusdem operis omissi non perdit, et meritum aliud obedientiæ conquirit. REVEL., l. IV, c. xxvi.

Cardinalis Baronius dum in nostra etiamnum congregatione moraretur, utpote unus ex primis Sancti Philippi Neri discipulis, cui directionem suam totaliter commendaverat, stomachum adeo languentem habebat ut modicus quisque cibus magnum ei fastidium, capitisque causaret dolorem, adeo ut vir sanctus ei orationi, et cuivis alteri mentis applicationi insistere prohibuerit. Et tamen cum Sanctus Philippus die quodam post meridiem illum conveniens, panem satis magnum, et limonem; sive malum Massilicum in ejus camera vidisset, eidem, ut utrumque in sua præsentia manducaret, mandavit, quod tametsi secundum discursum humanum timorem ingerere potuisset, ne talis obedientiæ executio mortem ei conciliaret, siquidem malum Massilicum ejus infirmitati natura sua plurimum nocere debuisset: ipse tamen non discurrendo; sed obediendo, et intellectum suum captivando viro Dei promptissime obedivit. Unde Dei dispositione factum est; ut propter tam heroicæ virtutis merita a capitis dolore, et languore stomachi plane liber evaderet. *Vit. S. Phil. Neri*, l. I, c. xx, n. 5.

Instabat aliquando Sacratissima Solemnitas Assumptionis (si rite memini) intemperatæ, et Immaculatæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, et fratres Grangiarum Clarævallis ob reverentiam tantæ diei ad Abbatem festinabant, verum in una ex his Grangiis, quæ viciniores erant, fuit conversus quidam Religiosus, ac timens Deum, qui etsi pro simplicitate sua, perfectiora quæque sacre Religionis apprehendere nequibat, bonæ tamen voluntatis, et devotionis existens, piissimam Dei Genitricem Dominam nostram sincero venerabatur affectu. Cum Magister Grangiæ ordinaret, quisnam ad Abbatiam ire deberet, vel qui ob tutelam domi remanerent, inter cæteros, qui remansuri

erant, eidem fratri cura custodiendarum ovium commissæ est. Quam commissionem licet ægerrime ferret, quoniam sperabat, et multum desiderabat divinis hymnis, et cantilenis spiritualibus interesse, quas in honorem Reginæ cœli a sancto illo conventu, devotissime persolvendas fore sciebat, nihil tamen ausus contradicere, obedientissime paruit imperanti. Unde accidit, ut devotio sancta, quam mente conceperat, quamque per inquietudinem terrenæ occupationis, quam obedientia injunxerat, perdere timebat, eadem obedientia promptam voluntatem ipsius remunerante, velut ignis scintillans, et æstuans in præcordiis ejus, magis ac magis dilatata, ferventior efficeretur. Nocte itaque sacratissimæ celebritatis, dum sollicitas excubias, super gregem suum in pascuis quiescentem servaret, factum est, ut sonitus signi matutinalis, quo fratres ad divinas laudes persolvendas in cœnobio excitabantur, quodque ob conticinii silentium procul audire poterat, aures ipsius reverberaret. Tum vero concaluit cor ejus in ipso, et in meditatione ipsius exarsit ignis, cogitantis sanctæ illius multitudinis frequentiam qualiter sincero affectu piissimæ Matri misericordiæ cœlestis harmoniæ laudes in commune persolverent, seu qualiter singuli quique apud se in secreto suo ejusdem Beatæ Virginis patrociniū, votis, et suspiriis implorarent. Protinus ergo exurgens, tantæque devotionis pro modulo suo particeps effici cupiens, versus illam plagam cœli, qua monasterium situm erat, vultu, et animo intentus stabat; dehinc consuetudinariis precibus, quæ conversis vice matutinarum statutæ sunt, quanto potuit devotius expletis cum in paupere oratoriolo cordis sui enixius quæreretur, quid precis, seu quid laudis Dominæ nostræ offerret, unde protelatas, et in longum valde productas fratrum vigiliis aliquo modo recompensare potuisset, nihil aliud præter salutationem ejusdem piæ Dominæ, quam utcuque didicerat, se scire invenit. Hinc itaque tamquam verbum consummans, et abbreviatum, in quo plenitudo totius devotionis invenire posset, assumens, et oculos ad cœlum dirigens, venias veniis, suspiriis, salutationes salutationibus superaddidit, in tam religioso negotio reliquam noctis, et diluculi partem sine tædio transegit. Denique quod non frustra in gemitu suo laboraverit, nec in cassum misericordiam a Matre misericordiæ quæsierit, Dominus Re-

verendissimo Abbati Bernardo per spiritum revelare dignatus est. Qui divinis hymnis expletis, cum in conventu Fratrum ob tantæ Solemnitatis prærogativam commendandam, sermonem faceret, Spiritus sancti gratia vehementer ignitum, inter cætera sic ait : « Et quidem, Fratres mei dulcissimi, dubitare fas non est, vos Domino Jesu Christo vero Regi, nec non gloriosæ Virgini Matri ipsius sanctum, beneplacens, et acceptabile devotionis nostræ sacrificium hac nocte obtulisse, ideoque fructum laboris vestri mercedem æternam apud Dominum, et eandem benignissimam Protecricem nostram vobis repositam esse, certissima fide tenere debetis. Veruntamen scire vos volo, unum ex minoribus, et simplicioribus nostris conversis quem obedientia hac nocte in montibus, et sylvis istis sub diu tantæ festivitatis gaudia celebrare coegerat, tam jucundum, tam devotum, tam festivum Domine nostræ Matutinarum exsolvisse servitium, ut nullius quantacumque suspensa contemplatio, seu intensa devotio, ipsius devotioni (quam non alta contemplationis sublimitas, sed submissa sanctæ simplicitatis humilitas efficit) præferri potuerit » Quo audito mirati sunt universi, præcipue non solum mirati, sed et gratulati sunt, et vehementer ædificati fratres laici, quos obedientia tam festivis, quam privatis diebus frequenter in diversa opera trahebat, certissime scientes, quoniam sicut septa claustrum, et parietes templi sanctum non faciunt timorem Domini negligentem, sic etiam negotia, quæ causa terrenæ necessitatis obedientia injunxerit, nihil obesse poterunt, puras manus in oratione levanti. SPEC., *ex.*, dist. III, n. 37.

De Beato fratre Nicolao de Tolentino fertur, quod, cum semel graviter infirmatus esset, ita ut fratres de vita ejus dubitarent, vocatus medicus jussit eum carnes comedere quod ipse recusavit, donec Prior, qui erat in loco hoc, sibi præcepit. Tunc angustius vir sanctus, vocato Priore loci dicit ei : « Generali omnino est obediendum, hoc est, quod promisi, hoc est, quod Salvatori meo, suæ sanctissimæ Genitrici, et Beato Augustino primo obtuli, et usque ad mortem servare cupivi. » Cum ergo Prior, et infirmarius carnes sibi offerrent comedendas, ipse omnino obedire volens, acceptas parva particula semel tantum gustavit de carnibus, dicens : Ecce obedivi. Nolite me amplius de vitio gulæ molestare quia melioris medici

adhæsi consilio. Et tunc celeriter est sanatus quod certe non esui tantillæ carnis, sed cælestis medici medicamini, et merito obedientiæ adscribebatur. Item fertur de eodem, quod, cum quadam vice in infirmitate sua una perdix assata, ad manducandum sibi fuisset apposita, et ipse de ea comedere recusasset, præceptum fuit sibi a Priore per obedientiam, ut manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, et elevatis oculis in cælum, facto crucis signo manum ad perdicem posuit, et ecce perdix reviviscens protinus avolavit. *Id.*, dist. 7, *exempl.*, c. II.

Legitur in vita Sancti Arnulphi de Bruxella monachi Cisterciensis, quod, cum ætatis tempore fratres Grangiae regulam imitantes monachorum, post prandium pausarent in lectis suis Dominicis diebus, et festivitibus Sanctorum, vir Domini quærens sibi aliquod diversorium, ubi orationes suas secretius ad Dominum funderet, et inter ulnas sancti amoris interius in spiritu suo suaviter obdormiret, dormire exterius corpore recusabat. Factum est autem, ut quidam frater pro hac re reprehenderet eum coram Magistro Conversorum. Qui statim præcepit ei, ut aliis ea hora dormientibus ipse quoque dormiret, ne, si forte vigilaret, cæteri fratres, qui compatiiebantur corpori ejus magnis fatigato cruciatibus, id moleste ferrent. Paruit ille præcepto Magistri sui, sicut ad omnia paratus, et obediens erat. Cum autem post prandium intrasset dormitorium, et calcamenta sua extraheret, et in lectulo suo se collocare deberet, astitit ei subito dæmon qui ridendo et irridendo eum, in hæc verba prorupit : « Eia frater, eia quid est, quod agis? ubi est nunc sancta Religio tua? et ubi sunt vigiliæ tuæ, quas hora ista observare consuevisti? Certe fervor tuus pro nihilo reputandus est, quoniam membra tua torpore sinens perseverare negligis in opere quod cœpisti. Surge ergo velociter, et vigiliis atque orationibus intende, sicut jam pridem fecisti. » Cumque vir beatus dæmonem sibi astare conspiceret, verba ejus seductoria contemnens, quia eum contra præceptum Magistri sui ad vigilandum provocabat, cum indignatione ait : « Recede a me miser, recede a me, modo enim velis, nolis, dormiam, ut confundaris, et somno meo torquearis. » Et cum hæc dixisset, antiquus hostis in fugam conversus est. *Id.*, dist. 8, *exempl.* 156.

Senex quidam erat in Thebaida sedens in

spelunca, et habuit quemdam discipulum probatum. Consuetudo autem erat, ut senex vespere doceret discipulum, et commoneret eum, quæ essent animæ profutura. Post admonitionem faciebat orationem, et admittebat eum dormire. Contingit autem laicos quosdam religiosos scientes multam abstinentiam senis venire ad eum, et cum consolatus fuisset eos, discesserunt. Et postquam discesserunt, sedit iterum senex vespere post Missas, secundum consuetudinem admonens illum fratrem, et instruens eum, et cum loqueretur, gravatus est somno. Frater eum sustinebat, donec excitaretur senex, et faceret ei secundum consuetudinem orationem. Cum ergo non evigilante sene diu sederet, discipulus illius compulsus est cogitationum suarum molestia, ut recederet, et dormiret. Qui extorquens sibi, restitit cogitationi, et resedit. Iterum autem compellebatur somno et non abiit. Similiter factum est usque septies, et restitit semper animo suo. Post hoc jam media nocte transacta, evigilavit senex, et invenit eum assistentem sibi, et dixit ei : « Usque modo non discessisti ? » Et ille respondit : « Non, quia non dimiseras me, Pater. » Ex senex dixit : « Et quare non me excitasti ? » et respondit : « Non præsumpsi pulsare ne te contribularem. » Surgentes autem cœperunt facere matutinas, et post matutinarum finem dimisit senex discipulum. Qui cum sederet solus, factus est in excessu mentis, et ecce quidam ostendebat ei locum glosiosum, et sedem in eo ; et super sedem septem coronas. Interrogabat autem illum, qui ei hoc ostendebat, dicens : Cujus sunt hæc ? et ille dicebat : « Discipuli tui, et locum quidem et sedem pro conversatione sua donavit ei Deus, has autem septem coronas nocte ista promeruit. » Hæc audiens senex miratus est, et tremefactus vocavit discipulum, et dixit ei : « Dic mihi, quid fecisti nocte ista ? » At ille : Ignosce mihi Pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se non confiteretur, dixit ei : « Crede, non quiesco, nisi dixeris mihi, quid fecisti, vel quid cogitasti hac nocte. » Frater autem nihil sibi conscius, quid egisset, non inveniebat, quid diceret. Dicebat autem seni : « Ignosce mihi, Pater, quia nihil feci, nisi tantum hoc, quod compulsus motu cogitationum mearum ut discederem, et dormirem, septies, sed quia a te dimissus secundum consuetudinem non fueram, non recessi. » Audiens autem hoc senex, statim

intellexit, quia quoties quis resistit cogitationi suæ, toties coronatur a Deo. Et fratri quidem huic nihil horum dixit causa utilitatis suæ, sed aliis narravit hoc spiritualibus fratribus, ut discamus, quia, et pro parvis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum est ergo, ut extorqueat sibi ipsi homo in omni re propter Deum. Etenim scriptum est : « Regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud. » *IB., dist. II, exempl. 117.*

Cum Frater quidam obedientiæ causa micæ post mensam coligeret, et Abbati ostenderet, in uniones conversæ apparuerunt. *Spec. Ex., dist. III, ex. 10.*

Cum quondam Fratres ad Innocentii monachi sepulchrum se conferentes dicerent : Ergone, o Innocentii, mortuus es ? respondit ille ex sepulchro : Obediens mori non potest. *IBID., dist., II, ex. 244.*

S. Dositheus cum ob delicatam indolem graves pœnitentias suscipere non posset, coronam S. Antonio parem per quinque annorum exactam obedientiam promeruit. *RODRIG., p. III, tr. V, c. I.*

Virgo quædam cum a Christo parvulo visitata, eam ad opus commune vocata deservisset, in cellam reversa velut adultum juvenem invenit, dicentemque audivit : « Tam magnum me tua obedientia fecit. » *Spec. ex., in appen., ex. 91.*

Rogierius monachus moriturus Arsenium Abbatem sic collocutus est : « Quæso te, Pater, ex obedientia me mori jube, ut etiam moriendo merear, siquidem 60 jam anni sunt, quibus hanc gratiam a Deo petii, ne Patris mei injussu morerer. » Ergo ut Arsenius : « Morere, mi frater ; » quo dicto statim mortuus est, et eadem nocte se spectandum Arsenio præbuit, dixitque, mortem sic obitam pluris a Christo æstimatam esse, quam ullam totius vitæ actionem.

Discipulus quidam senis ad aquam hauriendam missus, cum funis oblitus esset, dixit puteo : « Putee, servus Christi Abbas meus, misit me, ut hauriam aquam. » Et mox aqua ascendit. *Vita PP., l. III, n. 28.*

Cum quidam frater ad mandatum senis in locum periculosum profectus, a meretrice ad opus impudicum sollicitaretur, mirabiliter per vim occultam ad monasterium translatus est. *IB., n. 144.*

S. Francisca Romana cum a marito ter evocata ante, quam unicam antiphonam recitaret, statim paruisset, ultima vice aureis

litteris exaratam invenit. *Vita*, l. I, c. xx. Id quod etiam monacho cuidam imperfectam litteram ex obedientia relinquenti contigisse scribitur. *RODRIG.*, p. III, tit. V, c. III.

Cum duo Religiosi in Cœna Domini eo ipso quo communicandum erat tempore, ad eleemosynam colligendam missi, redeuntes in sacello, ubi S. Eucharistia asservabatur, suam infelicitatem quod eo die sacro epulo abstinere deberent, deplorarent, pulcherrimus juvenis ex arca Eucharistica prosiliit, seque Jesum esse asserens, utrique corpus suum porrexit. *JO. NAD.*, in *An. Hebd. cæl.*, fer. 4, hebd. 5.

S. Gertrudi ostendebatur via animarum ad cœlum in similitudine asseris valde proclivis, qui difficulter poterat ascendi; unde ascendentes se juvabant ambabus manibus, et ex utraque parte erant dæmones impediētes. Religiosorum tamen asser habebat ex utraque parte perticas, et præterea etiam Angeli in assensu juvabant.

Quidam senex cum Fratres noctu psallerent, Angelum prodeuntem, et calicem cum hostia portantem vidit, in quem intingens signabat frontem præsentium, imo et aliquorum absentium sedes, quia ex obedientia aberant, et, licet somno vacarent, commune tamen cum aliis meritum reportabant. *S. DOROT.*, *Doct.*, XI.

Cum Anna de S. Augustino ex Theres. familia juberetur improvise absentis vices in choro supplere, et lectionem legere, ad pulpitu accedens, et partem Breviarii, in qua lectio non erat, ex errore arripiens dum aperit, totam lectionem aureis scriptam litteris vidit, legitque. *LYREUS*, l. I, *Apoph.*, XII.

JUCUNDITAS. — Joannes Abbas cum post annos triginta in monasterio exactos, alios viginti in solitudine cum summa sanctitate transegit, ad monasterium rediit, asserens, familiaritatis cum Deo jucunditatem, quæ in solitudine percipitur, in monasterio per jucunditatem libertatis, et pacis, qua Religiosi ob sollicitudinum carentiam perfuuntur, compensari. *RODRIG.*, p. III; tr. v, c. x.

In Villanovana domo Carmelitana cum monialem quampiam Christum sæpius de nocte visitasset, verita Priorissa, ne illusio esset, illam dormire jussit, et non dare audientiam apparitioni, quod cum fecisset illa, et apud Christum redeuntem se excusans

dormire cœpisset, eundem juxta caput repperit, et hæc dicentem audivit: Quia obedisti, te custodivi, et disparsens consolatione plenam reliquit. *LYREUS*, l. I, *Apop.*, II.

S. Dorotheus de seipso fassus est, obedientia factum esse, ut in tanta quiete viveret, ut plerumque pœniteret ipsum tantæ tranquillitatis; quousque hac sua tentatione Patri spiritali exposita, intellexit, hunc proprium obedientiæ fructum esse. *S. DOROT.*, *Doct.*, v.

B. Ægydius cum data ei a S. Francisco facultas esset, locum, quem vellet, eligendi, post tres dies ad antiquum locum rediens enixe S. Patrem rogavit, ut sibi et locum, et occupationem præscriberet, alias enim quiete se vivere non posse. *JAC. ALV.*, t. II, l. V, p. III, c. XIII.

Conversus quidam de Fratribus Clarævallis innocentis vitæ, et conversationis honestæ, cum graviter aliquamdiu ægrotasset, tandem ad extrema devenit. Intravit ad eum gratia visitationis Beatus Bernardus, et confortans eum, ait: « Confide fili, quia migraturus es jam nunc de morte ad vitam, de labore temporali ad requiem æternam. » Ille vero cum ingenti fiducia respondit: « Quidni pergam ad Dominum, et Creatorem meum? vere confido, et quantum de misericordia Domini mei Jesu Christi præsumere audeo, certus sum, quia cito visurus sum bona Domini in terra viventium. » Porro Beatus Bernardus, ut erat medicus sapiens, pastorque sollicitus, timens homini rusticano, ne tam fida responsio de præsumptionis magis temeritate, quam conscientiae puritate procederet, ait: « Signa cor tuum, frater, signa cor tuum, quid est, quod locutus es? Unde tibi suprepere potuit tantæ præsumptionis audacia? Enim vero tu es ille pauperculus, et miserabilis homo, qui cum nihil, aut prope nil haberes in sæculo, necessitate forsitam magis, quam timore Dei cogente, ad nos confugisti, multis precibus tandem aditum impetrando. Nos vero causa Dei collegimus inopem, et parem te fecimus victu, atque vestitu, cæterisque communitatibus his, qui nobiscum sunt sapientibus, atque nobilibus viris, et factus es quasi unus ex illis. Quid igitur tribuisti Domino pro omnibus istis? et ecce non sufficit ingratitude tuæ, gratis accepisse tot beneficia de manu Domini, nisi, et regnum ipsius hæreditario vindices tibi. » Ad hæc ille respondens blando vultu, et tranquillo

animo dixit : « Bene, Pater charissime, bene utique perorasti, et vera sunt omnia, quæ dixisti, verumtamen si jubes, loquar ad te dominum, et Patrem meum, et paucis aperiam, unde mihi pauperi, et misero suggeri potuit tantæ non præsumptionis, sed (ut ego spero) devotionis occasio, si tamen vera est illa prædicatio vestra, quam nobis sæpius inculcastis, qua scilicet Regnum Dei, non carnis nobilitate, non terrenis divitiis possidetur, sed sola obedientiæ virtute acquiritur. Hanc, inquam, sententiam, tanquam verbum abbreviatum a Domino, sedula commemoratione apud me continui, ponens illud quasi signaculum supra cor meum, assidue meditando, et super brachium meum, sollicite operando. Quærite, si placet ob omnibus magistris, et sociis, quibus me obsequi, ac servire jussistis, si cuiquam illorum aliquando inobediens fui, si de fratribus nostris quempiam verbo, aut signo, vel alio quolibet modo, quantum in me fuit, contristavi. Quia si operam dedi omnibus in Christo obedire, omnibus servire, cunctosque per Dei gratiam diligere, quis prohibere me potest, ut de misericordia ejus non confidam? » Beatus itaque Pater cum tale responsum ab homine rusticano accepisset, gavisus est gaudio magno, et ait : « Vere beatus es, charissime fili, quia caro, et sanguis non revelavit tibi sapientiam hanc, sed Pater cœlestis ipse te docuit, ipse posuit animam tuam ad vitam, rectissimoque tramite perduxit ad patriam. Jam ergo securus egredere, quoniam patefacta est tibi janua vitæ. » Defuncto itaque fratre, et exequiis celebratis, venerabilis Pater de conversatione, et consummatione ejus sermonem in Capitulo luculentum sua illa devotione, et facundia peroravit, omnesque illius exemplo, ad amorem obedientiæ mirabiliter accendit; vehementer namque affectus fuit in responsione illius, et magis congratulabatur ei super obedientiæ virtute, et super ipsius animæ puritate, quam si vidisset eum signis, et prodigiis coruscantem. *Spec., ex., dist., III, ex. 39.*

DIGNITAS. — Cæsarius Heisterbacensis refert, quod, cum prædicator quidam peccatoribus poenam, comminatus fuisset inferni, lasciva quædam mulier in oratorio compuncta sermonem prædicatoris interrupperit, interrogando, quonam modo concubinæ prædicatorum penas evasuræ essent infernales? Cui prædicator sive delicti exagge-

randi causa, sive quia interius ad hoc motus fuisset, respondit : Delictum hoc alio modo dilui non posse, quam ut ejusmodi concubinæ clibanum ingrederentur ardentem. Hæc igitur ad litteram obedire volens, quia talis concubinatus se ream agnoscebat, ut de vitæ æternæ securitate sibi prospiceret, die quadam expectavit, quo fornax accendebatur, cumque omnes domestici egressi fuissent, ipsa fornacem ingressa ibidem mortua fuit. Deus autem insinuare volens, quam sibi accepta fuisset obedientia illa, in ipsa hora, ut præfatus Auctor scribit, effecit, ut qui circa domum fuerant, contemplati sint columbam candidissimam de ore fornacis exire, et cum multa claritate cœli secreta penetrare. Stupefacti de visione, effractis foribus ingressi, fœminam semiustam extrahentes, ad verbum prædicti Sacerdotis, tamquam proprii corporis interfectricem, in campo sepelierunt. Ut autem Deus ostenderet, mortem tam simpliciter illatam non fuisse ex malitia, sed ex obedientia, noctibus candelis ardentibus multis tumulum ejus illustravit. CÆSAR., l. VI, c. xxxv.

Quidam sæcularis renuntiavit sæculo, ut venit in monasterium, adducens secum filium suum parvulum, quem Abbas tenens infantulum osculabatur, et dixit patri ejus : « Amas hunc? » et ille respondit : « etiam. » Et iterum dixit illi : « Diligis me? » et respondit : « etiam. » Post dixit illi Abbas : « Tolle ergo, si amas eum et mitte illum in furnum ardentem, » et tenens eum pater suus jactavit in fornacem ardentem, et statim facta est fornax velut ros, ipseque filium illæsum recepit. Ex quo facto acquisivit sibi gloriam in tempore illo, quemadmodum Abraham Patriarcha. SMARAG. AB-BAS, c. XIII, *de Heb.*

S. Joannes Climacus historiam quamdam memorabilem in hæc verba recenset : Joannes Sabaites vir mihi in paucis charus, res mihi auditu dignissimas retulit. Hic mihi sic narrationem exorsus est : « Erat, inquit, in eo Asiæ cœnobio, in quo degebam (inde enim vir hic sanctus venerat) e senibus quidam Religiosus admodum solutus, et male sane moratus, testor hoc veri causa, non hominis judicandi. Nactus hic erat discipulum, nescio quando, admodum juvenem, cui nomen Acacius, ingenio simplici, sed animo cætera minime imprudenti. Hic ab illo tetrico silicernio tanta, ac tam indigna

sæpe tulit, ut multis fortasse res supra fidem videri possit. Quippe qui non convitiis tantum, ei contumeliis illum exagitarit, sed quotidie verberibus, et plagis male mulctarit, et Acacius omnia prudenter, et patienter perferebat. Hunc ego cum in singulos dies, velut emptitium mancipium, pessime tractari cernerem, sæpenumero occurrentem allocutus : Quid est, inquam, frater Acaci, quomodo habes hodie? tunc ille mihi mox nunc liventes oculos, nunc læsum collum, nunc caput plagis contusum ostendit. Atego, quod germanum patientiæ alumnum scirem, bene se res habet, bene habet, inquam; sustine, fructum patientiæ feres. Hoc pacto cum novennium totum apud immitem illum senem Acacius egesset, ad cælum profectus est. Post quintum inde diem, magister ille sævus Acacii mortui abiit ad quemdam e senioribus magni nominis virum, quem affatus : Pater, inquit, frater Acacius mortuus est. At senior hoc audito, crede mihi, inquit, Pater, non credo mortuum. Tum magister Acacii, veni, inquit, et vide. Ubi ad sepulchrum constitit, exclamat Pater, et velut viventem (nam vere in quiete sanctorum vivebat) compellans : « frater Acaci, inquit, es mortuus? » Hic ille præclarus obedientiæ filius, etiam a morte spicimen obedientiæ præbiturus : « Quomodo, inquit, mi Pater, fieri potest, ut vetus obedientiæ alumnus moriatur? » CLIMAC., *Grad.* IV, n. 8.

Devotissima Francisca a Jesu Ordinis Minorum Joannis Borgiæ soror, virginitati nuptias, et Christianæ paupertati Principum auleas posthabuit, brevi tantum profecit, ut virginibus sodalibus moderaretur. Manebat inter virgines Franciscae mater, anus grandæva, exæquato viduitatis labore, tam facili ad omnem religiosi moris legem consuetudine, ut in illa ætate, filiæ obtemperaret, ac pro miraculo haberetur. Optaverat aliquando pridie, quam communicaret, divinæ Eucharistiæ vigilem ante aram noctem agere, idque sibi a filia indulgeri volebat, quod Angelos adesse diceret vigilantibus. Cui Francisca : « Abi, inquit, domina mater, nam quod ad Angelos pertinet, assistunt etiam ex obedientia dormientibus. » RHO., *Hist. virt.*, l. IV, c. VI, n. 4.

Christus propter obedientiam accepit nomen super omne nomen, ut in nomine ejus genuflectatur cœlestium, terrestrium, et infernorum. PHILIP., II.

B. Virgo unica illa obedientia per verbum « fiat » expressa, plus merita est, quam omnes Sancti suis actibus, teste S. Bernardino : Elevata quippe est, ut ipse ait, ad infinitatem perfectionum, et gratiarum, ad imperscrutabilem abyssum charismatum Spiritus sancti. S. BERN., s. XV, de *Festiv. B. Virg.*

Cum aliquando quatuor fratres de Scythi ad Abbatem Pambonem venissent, et unusquisque virtutem alterius explicaret; nimirum quod unus jejunaret multum, alter nihil possideret, tertius plurimam charitatem haberet, quartus vero viginti duobus annis in obedientia vixisset, dixit Abbas Pambo : « Dico vobis, quia istius virtus major est, quam reliquorum, quia unusquisque horum virtutem, quam possidet, voluntate propria retinuit; hic autem voluntatem suam abscindens, alienæ se voluntatis servum fecit. » *Vit. PP.* I. XV, de *Ob.*

Quidam Patrum narravit, se vidisse quatuor ordines in cœlo, infirmorum, hospitalitatem Sectantium, Eremitarum, Obedientium, hos vero torque, et corona aurea fuisse exornatos. IB., l. XIV, n. XIX.

EXEMPLA DOMESTICA.

QUALITAS. — S. Ignatius quanti fecerit obedientiam primario ex ejus epistola colligi potest. Item cum Patrem quemdam insignem, sed in rebus agendis suæ sententiæ tenaciorem post, multa media frustra adhibita e Societate ejecit, advocatoque ad se P. Joanne Philippo Viro Socio Secretarii, ades, dixit, excipe : testatum volo Societati, quid de obedientia sentiam, simulque undecim dictavit capita, quæ P. Ribadeneira testamentum S. Ignatii appellabat, et ab eo l. c. referuntur. Dicere quoque solebat, eos, qui in obediendo voluntatem tantum, et non judicium pariter cum superioris iudicio conformarent, altero tantum pede in Religione esse, et plerumque in magna incommoda incidere, ac gravissimis perturbatione conscientiæ stimulis ac molestiis implicari. MAFF., l. III, c. VII. Hinc cum P. Jacobo Lostio in Siciliam abeunti mandasset, ut singulis octiduis ad se scriberet, et ille diligenter singulis octiduis id præstitisset, sæpius scribens hoc ipsum, quod nihil scriptu dignum illa hebdomade contigisset, legens tales litteras affirmabat confessionem

illam longe gratiorem sibi fuisse, quam si multa, et præclara gessisset. *Hist. Soc.*, p. I, l. VIII, n. 27.

S. Franciscus Xavierius tam erat obedientiæ studiosus, ut vix indicata S. Ignatii voluntate, qua volebat, ut Indiam peteret, mox omnes difficultates, et discrimina contemnens ad iter se pararet, nec minori alacritate suscipere. *Vit.* l. II, c. VIII: S. Ignatium velut Superiorem suum adeo aestimabat, et venerabatur, ut nomen illius a litteris præcisum in reliquiaria theca inclusum collo circumferret. Sed et ipse S. Ignatius adeo ejus obedientiæ confidebat, ut litteris, quibus eum ex India Romam revocabat, solam litteram I in calce adscripserit, non dubitans, quin ea sufficeret, ad iter illud pari velocitate, et alacritate, qua ingressus Indiam fuerat, suscipiendum. Episcopos eorumque Vicarios adeo venerabatur, et tam perfecte obediebat, ut nihil sine eorum auctoritate tentare præsumeret. *Ib.*, l. VI, c. VIII.

S. Franciscus Borgia Superiores usque eo vereri solebat, ut, licet jam eo munere defuncti essent, eadem, qua antea, reverentia coleret. Non tantum S. Ignatii jussa ad unguem expediebat, sed etiam fratri coadjutori Michaeli Marco, qui ei comes a S. Ignatio additus fuerat, in iis, quæ valetudinem concernebat, exactissime obediebat. In OEGnatensi secessu lapides, calcem, et ligna ad ædes construendas portare jussus, tam libenter, et expedite paruit, ac si Angeli vocem audivisset. *Vit.*, l. IV, c. III.

B. Aloysius nullum unquam vel levissimum imperium præterivit. Mandata Superiorum non aliter, ac si ab ipso Christo data essent, accipiebat. Erga manu ductoris socium tantam reverentiam, et observantiam exhibebat, ut ipsum P. Generalem majore colere vix posset. Jussus a meditando abstinere, Deo interius consolationes, et illustrationes multiplicanti dicebat: « Recede, Domine, a me ut obedire possim. » Si ab aliis ob Superiorum mandata vexaretur, id unum respondebat: « Quid vis, faciam tibi? Prophetæ dictum est: Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. » *Vita.*

P. Petrus Faber ad nutum parebat S. Ignatio, licet sciret, ex suo ad locum imperatum discessu spem fructus, ut valetudinem primum recuperatam læsum iri; neque enim nos, aiebat, voto obstringi, ut ad sa-

lutem multos arbitrato nostro vocemus, sed ut filii simus obedientes. Unde licet sciret, pro se retinendo scribere Principes, Republicas, Procures, etc., tamen ad nutum S. Ignatii abibat. Volebat subditos non considerare mala in Superioribus, sed sola bona, ut sic eos ex animo possent honorare. Imo si viderent, Superiores longe a virtute abesse, eo acrius ipsis enitendum esse, ut ipsi se divini amoris, timorisque respectu, in statu suo persisterent diligentia, fidelitate, alacritate obsequii; nam ita demum ubi se gratos ipsi Deo efficerent, dignos per obedientiam fore, quibus etiam boni Præsides concederentur. *Vita*, l. II, c. XXVII.

P. Joannes Nuncius Barretus ex morbo ad mortem decumbens aiebat, se, modo S. Ignatius annueret, nequaquam recusaturum, ita animam agentem, ac vel postridie expiraturum, in navim inferri, cum tamen ita alioqui a mari abhorreret, ut tritum illud: At tu, sæve Aquilo, numquam mea vela videbis: identidem sibi occineret. *Hist. soc.*, p. I, l. XIV, n. 116.

Emmanuel Alvarius Conimbricæ 1546, jussus scribere, affectum suum ad gradum in Societate, nihil, aiebat, mihi melius est, majusque eligere, quam obedientiam parentem felicitatis. Antonius vero Quadrius paratissimus, aiebat, sum, summis, et infirmis de hac Societate Dei mei, et Domini Jesu Christi inservire. Id unum cupio, nihil ut mihi unquam mandent, vel mandare omittant, vel concedant, quo mihi indulgeant, sed me severe ac libere ad suam voluntatem regant. *Ib.*, l. VI, n. 97.

Quidam Pater dicebat, homines Societatis esse debere, sicut materia prima, patientes scilicet se e Superiore quavis forma informari. *INGOLST.*, c. XIII, § 47.

P. Valentinus Carvalius cum duodecim jam annis eximia cum laude superiores scholas docuisset, et theses doctissimas pro defensione imprimi curasset, vocatus repente ad navim, ut in Japoniam navigaret, relictis omnibus, nec verbulo addito itineri se commisit. *Annal. Lusit.*, an. 1595.

Joannes Berchman censebat, in rebus minimis studio maximo obediri debere, quo intelligerent Superiores, quanto in pretio mandata sua haberentur. Si Ignatium eo etiam nomine magis diligebat, quod tam præstantem de obedientia epistolam scripsisset. Semel in summo æstu ter quaterque uno die foras ex obedientia egressus cum a

cubiculi socio moneretur, ut attenderet, ne per imprudentiam peccet, et in morbum incidat, respondit: « Mi frater, prudentiam ego moderatoribus relinquo, obedire mea solius cautio est. » *Vita*, p. I, p. 30.

Septimanea quidam ex S. Francisci Familia apud nos exercitia faciebat, cumque sacrum legeret, casu intererant Novitiorum aliqui. Jam in sacro ad tremendi Mysteriorum elevationem ventum erat, cum ecce pulsatur Novitiis campanula, et repente, audito signo, omnes consurgunt, et abeunt. Post sacrum obstupefactus Pater, et conversus ad nostrum, tanta, inquit, de Societatis obedientia audiui, quanta numquam credidi: nunc tanta vidi quanta audiui. *Hist. Soc.*, l. XV, n. 87.

Joannes Antonius Apulus Novitius sæpe a Magistro Novitiorum rogatus in morbo, quando mori vellet? semper, respondit: « Cum tu, Pater, veniam dederis. » Cui Pater, ergo, inquebat, cras, hora secunda, morere; ita factum. *Ibid.*, l. XI, n. 49.

Ildephonsus Lopez cum prius ipse fuisset medicus, et in Societate Coadjutor factus, gravi denique dolore laterum pressus, videret medicum ab ea curandi arte recedere, quam ipse longo usu expertus fuisset salutarem, magna cum animi tranquillitate ad ejus præscriptum sumpsit medicinas, et sic obiit. *Ann.* 1596, f. 557.

Pater Gonzalez Cardosus quamquam divinitus fuisset admonitus in eo, quod imperabatur itinere, sibi sceleratorum hominum insidiis esse occumbendum, non ideo tamen abeundo se continuit, sed jubenti dixit: « Ego vero iter ingrediar, sed scito, me neque eo, quo mittor, perventurum, neque huc porro reversurum. » Cumque ea dicta joco elevarentur, iter illud sibi supremum intrepide ingressus est, in eoque, monito prius socio, ut fuga se periculo jamjam instanti subduceret, paulo post ab impiis cæsus, obedientiæ laudem ab ipsa morte decerpit. *Jo. Rho., Hist. virt.*, l. IV, c. vi.

Difficilius adhuc pietatis ardoribus, quam ingenio moderamur, quia honestius ejus retinendæ causa obluctari videmur; sed hujus etiam luxuriam veluti quamdam, obedientia depascit, ut ipsa validior injuria frugem ferat. Rodolphus Societatis ineundæ certus fuga se paterna e domo in nostram receperat, et repetitus parentis precibus, jubente Pontifice, tantisper apud suos esse jubebatur, simul explorandi constantiæ gra-

tia, simul ut aliquid justo patris dolori daretur; sed nec parentis lacrymæ, nec virorum Principum, qui domum reducturi aderant, preces, nec Pontificis imperia, quæ subrepta esse dicebat, apud adolescentem tanti erant, ut quidquam illis concedendum sibi putaret; aditurum se ad Pontificem, et causam suam apud æquissimum Principem Christi Vicarium feliciter peroraturum; illos vero inimicorum, non affinium partes sustinere, qui se e salutis portu abreptum, iterum furentibus rerum humanarum fluctibus vellent exponere. Talia dicentem ardenti ore, oculisque ubertim flentibus, quum flectere se posse desperarent, qui adveniant, Proceres, Franciscus Borgia præpositus Generalis, qui adolescentis ardore fuerat delectatus, objecto obedientiæ nomine, monitumque, ne, dum contra legitima imperia acrius tendit, Societatem ipsam amitteret, cui obsequii cura esset prima; ita momento refrigeravit ut ne verbulo quidem mutire ausus, sed lacrymarum plenus abierit, currumque fratris conscenderit. Valuit obedientia egregiæ indolis index, et post aliquantos dies victor, ac tyronibus redditus, ejus sanctimoniam locavit fundamenta, cui Salsetanæ palmæ coronam imposuerunt. *IBID.*, ex. x.

Violentius adhuc blanditur Evangelii propagandi affulgens e propinquo spes, viris præsertim, quos hujusce operis amor extra patriam, Europamque, ultra Oceanum traxit, et nihilominus in hac tanta generosæ mentis illecebra obsequium Xaverii Caspari Barzæo potius fuit. Bis exemplum dedit. Ormuzii agitantem evocarunt, missis legatis Arabiæ vicini accolæ, ad quos viri fama pervaserat, et pollicebantur se, monita ac scita Christiana secuturos, si ad ipsos iret. Sollicitabant Persidis Regiones, quæ albam ac metenti opportunam messem ostentabant ex propinquo ipse ardens animi et longinqua aggredi paratus, et Xaverius ad Orientis fines, ignotamque Japoniam abierat, ut facile consuli non posset. His quamquam blandientibus, quia insula excedere Xaverius vetuerat, major fuit Barzæus, obsequii laudem tot Gentium conversioni præhabens, ne ducis injuria pugnaret. Idem Goæ subsistere jussus, nulla rerum gerendarum spe, ab illo, quod obtinebat, præsidio, elici potuit; sed ardorem animi in vicina vertens, tanto validius ad Evangelicum opus incubuit, quanto longinquis excursionibus pro-

hibebatur, nempe arctioribus finibus inclusum ignem, acrioribus flammis, in proxima grassari videmus. *ib.*, ex. 12.

P. Joannes Baptista Piscator, B. Aloysii Gonzagæ olim Tyrocinii Magister fuit, quod ad præcipiendam viri sanctimoniam prædicendum fuit, et Neapolitani Collegii Rector diem clausit extremum, ad illum usque obedientiæ summus. Ægro ac tenuiter spiritum reciprocanti cibum (id erat ex cocto olere acetarium) obtulit valetudinarii minister, quem, ut alacrius sumeret, medentis prætendit imperium. Ad eam vocem nihil effatus Piscator, conniti, et quamvis stomacho reluctante, esse cœpit, tanta vi, ut tumente ac rubente facie, oculi ipsi orbibus jam extantes, multo sanguine suffunderentur, ac spiritu intercepto pene suffocaretur: nec tamen desinebat, donec reversus administer propere inde inimicum naturæ cibum amolitus est, hominis virtutem sine fine admirans, qui debitam nostris ex legibus medicantis obedientiam in tanto vitæ discrimine, vel verbo violare, religioni sibi duxerit; ut qui optime sciret, nobis quidem obedientiam votum esse, vivere opus non esse. *ib.*, ex. 14.

Judicent viri sapientes, paremne, an majorem laudem meritis sit in eo, quod subijciam, Hieronymus natalis; ego enim, qui utriusque factum arduæ plenum virtutis esse video, rem in medio relinquam. Missus ab Ignatio Natalis, ut per Hispaniam constitutiones a se longa meditatione descriptas evulgaret, atque interpretaretur, quamquam tantus esset, tamen modestiæ usurpandæ causa Pintiae, quum a Borgia Collegii fundatore religiosi epulis exciperentur, easdem super mensam legere non dubitavit. Id maxime agebat, ad novum illud Ignatianæ prudentiæ atque sapientiæ lumen omnium animis suspensis, et ecce ibi a Borgia, qui aliorum quidem moderator, nullum tamen in Natalem imperii jus haberet, aliquid extemplo his, qui recitabat, explicandis, ornandisque dicere jubetur. Res erat paulo durior, et humana sapientibus etiam iniquior, juberi ab eo, qui imperium in se non haberet, et personæ, quam sustinebat, auctoritatem extemporaneæ orationis periculo exponi. Sed potior Natali obsequendi cura fuit, et victo egregie animo constitutionum legumque nostrarum celsitudinem facto ipso, cui paria verba non inveniret, luculenter approbavit. *ib.*, ex. 15.

Invidendum veteranis apud Lugdunenses, celebri Joannis laudatissimi olim monachi exemplo revocato, obedientiæ tyrocinium Sebastianus Davinus deposuit. Jacentem enim temere in horto aridum ramum, ut depangeret, atque affunderet tamdiu quotidie aquam, donec viresceret, jussus, nulla præ absurdi imperii interpretatione usus, parere ut subito cœpit; ita diutissime summa quadam alacritate perseveravit. Risum movere poterat vanissimus labor, nisi admodum comprobasset eventus, uberem esse obedientiæ fructum, illique ipsam parere naturam. Sive ea ignoti ligni conditio fuit, ut etiam aridum longa irrigatione iterum viveret, sive, quod vero propius, adolescentis obedientiam commendare voluit Deus, longos post menses rediit paulatim viror, et ramus jam arbuscula in novas se frondes, ignotique generis induit, auctaque ad justam magnitudinem tyronibus, qui eam obedientiæ arborem appellavere, diu exemplo fuit, atque admirationi. Nollem equidem novarum ædium substructione, in hortum progrediente excisam fuisse, potuit transferri, ut nobile virtutis monumentum; ideoque ne omnium oblivione exarescat, in hos virtutum hortos libenter intulimus. *ib.*, ex. 30.

NECESSITAS. — P. Melchior Nunnus Indiæ Provincialis in Japoniam primum, postea ad Sinas Evangelii promulgandi causa profectus, nullum fere aut exiguum fructum fecit; causam satis clare indicat historia Societatis, qui scilicet illud iter non suscepit Superiorum nutu, sed suæ pietatis, Sociorum et Proregis impulsu. *Hist. Soc.*, p. I, l. XIV, n. 131.

Cum anno 1552, omnia inter nostros Conimbricæ turbarentur, jussit S. Ignatius P. Michaellem Turrianum, et P. Borgiam ex Hispania eo se conferre; sed cum res per se viderentur jam compositæ, necesse non duxerunt illi, loco se movere. Verum dein graviores turbæ exortæ sunt, quæ ex omnium sententia eventuræ non fuissent, si dicti duo Patres in Lusitaniam se, ut Ignatius jusserat, contulissent; nimirum, ait Orlandinus, summa potissimum capita Deus movet, docetque, ac multa in rebus gerendis per imprudentiam prudentium nimis Administratorum peccantur.

Scripserat P. Laynes Provincialis Italiæ ad S. Patrem Ignatium, leniter expostulans, quod omnes Patres Romam vocaret. Respondit S. Pater, dolere se vicem Laynis, quod,

licet admonitus, nondum tamen communia privatis anteponeret, rescriberet proinde, quid pœnitentiæ ob hanc culpam subire vellet; cui respondit Laynes, se has litteras non semel multis cum lacrymis legisse, ac angi vehementer, quod Parentem suum hac in re offenderit, quodque viginti annis nondum perfecte iudicium suum deponere didicerit. Dolore se summopere, agnoscere culpam, ac petere, ut se quamprimum Provincialato, concionibus, aliisque litteris æternum exueret, Romam vocaret, et vel ad culinam, vel ad hortos, aut domum purgandam, aut Grammaticam docendam æternum, si vellet, et quamdiu vellet, manciparet, vel si menstruas disciplinas aut jejunia imponeret, omnia se facturum pro culpa hac expianda. Satis id fuit S. Ignatio voluisse. *Hist. Soc.*, l. XII, n. 22.

UTILITAS. — S. Franciscus Xaverius scribens ad P. Paulum Camertem, credas mihi, inquit, tibi que persuadeas velim, nihil esse tutius atque ab omni errore remotius, quam semper optare sibi ab aliis imperari, et imperantibus ex animo obtemperare. Hinc sæpe, licet de subditorum obedientia non dubitaret, tamen sub obedientia imperare solebat pro majori, ut aiebat, ipsorum merito. Lib. II, *epist.* 1.

P. Caspar Barzæus Goæ in morbum lapsus a P. Antonio Gomio Rectore per jocum jussus est convalescere quamprimum, quod imponendam humeris ejus crucem domi paratam haberet. Postridie P. Caspar de cubili surgit, Gomio se sistit ad omnia expeditus et alacer. Idem ex tempore jussus concionari in refectorio, tam expedite id fecit, ut numquam meminerit, se solutus dixisse, et cum majori fructu. Alio tempore a Comio Rectore jussus Andreæ Carvalli Ducis Alcacesii filium ad Societatem adducere, fecit, adduxit. *Hist. Soc.*, p. I, l. VIII, v. 120.

P. Baltassar Alvarez aiebat, securitatem in agendo cum proximo, cum ex obedientia sit, esse valde magnam, adeo ut si quis obediendi causa infames fœminas accederet, ut illas Christo lucraretur, cum eis agens mundissimas cogitationes haberet, quasi esset aliquis Angelus; et si ex propria voluntate in cubiculo suo maneret, fœdis ibi cogitationibus uteretur. Ipse numquam animum abiciebat in arduis, in quibus obedientia illum collocabat, etsi adverteret se talentis destitutum ad eas sustinendas. Di-

cebat enim, ex quo Deus religiosum posuit, ipse eundem deducet, etiam cum profectu; quod si illum plus oneret, quam ferre possit, seipsum onerat, quia in se recepit supplere, quod illi deest. *Vit.*, c. ix.

Neapoli Magister quidam ob culpam jussus a Bobadilla cibum humi sumere, et frigida levare sitim, cum apud Oviedum quæreretur, se pœnitentiam talem sine valetudinis detrimento peragere non posse, hortatus est ipsum Oviedo, ut alacriter pareret, nam frigida poculum medicinæ calicem fore; paruit ille, atque ex eo potu, et sessione convaluit, firmiorque est factus. *Hist. Soc.*, l. XII, n. 25.

JUCUNDITAS. — B. Aloysius dicere solebat, se magnopere recreari, quod sciret, Religionem navi esse similem, in qua propter obedientiam non minores facerent progressus, qui jussu Gubernatoris otiosi sedent, quam qui in remigando desudant. *Vita.*

P. Joannes Gerardinus Belga quatuor votorum Professus in agone rogatus, quid de obedientia sentiret, respondit: Qui vult lætus esse in agone sit obediens Superioribus, et resignatus ad omnia officia. *Annal. Lithuan., Coll. Bulton.*, 1606.

P. Nicolaus Denotarius olim Provincialis Romæ moriturus cum rogaretur a domesticis, quid vellet eos meminisse? respondit, studium obedientiæ se commendare; id enim sibi in hoc articulo mortis summam securitatem afferre. *Annue* 1586, p. xxix.

P. Ignatius Martinus dicebat, id sibi solatii, et spei ad immortalitatem consequendam præsertim esse, quod numquam meminisset, egisse se, ut ad suam voluntatem flecteret iudicium Superioris. Unde obtemperavit illis summa semper fide, numquam de præsidio et statione decessit, in qua obedientia illum collocavit. *Annue* 1598, f. 158.

EXEMPLA PROFANA.

Agésilæus celeberrimus Lacedæmoniorum Dux cum ei rem non minus feliciter, quam fortiter gerendi mandata ab Senatu allata essent, quibus domum revocabatur, e medio scilicet honorum cursu, ommissa rei prospere conficiendæ maxima opportunitate, domum illico se recepit; quod quidem majori laudi, quam universa reliqua illius facta, ducebatur. *PLUT. ap. RODR. p. III, tr. v, c. vii.*

- Chysantha miles cum elata jam ac vibrata bipenni hostem esset percussurus, ut tubam receptui canentem audivit, actutum ab hoste illæso, placide ac composite recessit. XENOPH., l. IV, de *Lyri dis*.

Pausanias Græci agminis Imperator cum inter sacrificandum Mardonius Dux Persarum inexpectatus irrueret, suos omnes abjectis ad pedes clypeis jussit quiescere, nec prius hostem repellere, quam pugnae signum daretur. Quod illi tam obedienter præstiterunt, ut, licet plures eorum ab hoste jam cæsi fuissent, nemo tamen inventus sit, qui ante signum pugnae hostem repellere tentaret. PLUT., t. I, in *Marc*.

Duo Turcarum Principes, Mustapha, qui Cyprum expugnavit, et Mahometes, in colloquio cum oratoribus Christianis habito dixisse feruntur, mirari se, in Europa non severius in rebelles, et seditiosos cives animadverti; suum quidem Dominum uti pro symbolo his verbis: Aut moriendum aut obediendum. Et hanc legem ab omni Principe inviolatam esse servandam. FLORIM. REMOND., l. IV, de *Ortu hæc*., c. ix.

Scipio Africanus cum in Africa bellum gereret, ostendit viros armatos, quos secum habebat, et turrin præterea excelsam in mari, et dixit: Nullus horum omnium est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitatus sit, si ego jussero. BEIRLINK., in *Theatr. V. Obed.*, n. 10.

Fulgosus de quodam Assyriorum Principe refert, quod dum in præsentia exteri cujusdam legati de militum suorum gloriaretur obedientia, ipseque ex multis, qui in turris cacumine vigilas agebant, unum ex illis nomine ad se accersivisset, is confestim ex eadem se turri deorsum egerit præcipitem. FULGOS., l. II, c. iv, *Rerum memorab.*

EXEMPLA BESTIARUM.

Gallus Columbani Abbatis discipulus, et Hildeboldus diaconus pisciculos, quos de flumine retiaculo traxerant, in solitudine assaturi ignem concinnabant, cum interim ursus miræ magnitudinis proprius accedens diaconum quidem terruit, sed Gallo jubente ut lingua igni inferret, obedivit. Hoc ideo sane hic referendum duximus, ut qui præpositis suis reniti audent, tali exemplo magis confundantur, quando et sylvestres feræ

jussa Sanctorum reveantur, et observent. Sic et D. Hieronymo ursis etiam bellua ferocior leo obsequium præstitisse dicitur; asellum monasterii ad pascua educere, pascen-temque comitari assuetus, agasonis fungebatur officio. Sed asello amisso jussus ipse ligna dorso deferre, oderari se multa cum mansuetudine patiebatur, donec postea inventum ante se ad monasterium agens reduxit. Ecce bruta animalium seniorum jussis obsequuntur, et homo rationis capax audet refragari. M. MÆR., c. iv, c. iii.

Legitur in vita S. Arnulphi de Bruxella monachi Cisterciensis, quod quodam tempore, cum in Grangia (cui certum nomen est) moraretur, id officium impositum fuit ei ut famulo sibi adjuncto, quotiescumque necesse esset, fruges saccis impositas, ad monasterium carrucaret. Iterumque in iisdem saccis panes, qui fratribus Grangiae certisper hebdomadam diebus sufficere possent, reportaret. Contigit autem die quadam eum curru frugibus onerato ad monasterium devenisse. Cumque ante molendinum saccis ac frugibus evacuatis currum suum exoneras- set, cum eodem curru ad proximam Grangiam (quæ nova curia dicitur) profectus est. Ubi cum negotium, pro quo illuc ierat, explesset, etiam duos porcos, quos a Prælato suo licentiatu dare pauperibus proposuerat, in duobus saccis includens ora saccorum ligavit, eisque in curru locatis ad monasterium remeavit. Cumque jam portæ monasterii appropinquaret, eidemque porci tamquam animalia inquieta importune grunnirent, timens vir Dei, ne forte quisquam hujusmodi occasione in suspicionem laberetur, brutis animalibus tamquam ratione utentibus locutus est dicens: « Audite, porci, audite verba mea, si displicet in oculis Dei, ne sicut proposui in usus pauperum vos expendam, licentiam habete gruniendi, sicut et facitis. Si vero gratum est, et acceptabile Deo meo, ut per me de carnibus vestris avide pauperum reficiatur esuries, præcipio vobis in nomine Domini, ut penitus ab hoc importuno grunnitu cessetis. » Res mira! Continuo porci illi, qui diu multumque intra saccos clamitaverant, præcipientis obedientes adjurationi, atque imperio, grunnire cessaverunt. Tunc vir Dei silentibus porcis monasterium ingressus, ad pistinum usque perrexit, ubi saccos suos panibus implevit. Quod dum factum fuisset, et iidem sacci super porcos jactarentur, qui in duobus saccis

inclusi habebantur, miro modo, ac si mortui essent, incitari ad grunnitum minime potuerunt : quoniam Dominus noster omnipotens, qui precibus famuli sui eos quodammodo obmutescere fecit, non nisi permissione ejusdem naturalem ejus grunnitum reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam suam profectus est. Cumque jam longe remotus esset a muro monasterii, porcis suis licentiam grunniendi (sicut antea consueverant) verbo reddidit, qui statim inquietudine solita clamorem emittentes, donec ad Grangiam ventum est, grunnire, et clamoribus insanire non cessaverunt. Eosdem autem porcos, sicut proposuerat, pauperibus dedit. *Specul., ex., dist. 8 exemp., 155.*

Erat in Dicecesi Monasteriensi, sed et nunc est insigne quoddam monasterium Ordinis Cruciferorum, cujus nomen ob certas causas subitico, habens in circumjacentibus sibi locis sylvas amplissimas, ad quas non suos modo, verum etiam aliorum porcellos sumpto condigno pretio idecirco minare soliti sunt, ut autumnali tempore rapidis flatibus dejectas glandes infra transeuntes porci colligerent, et sic dulci pabulo incrasati esibus hominum fierent aptiores. Cum igitur quodam tempore dives quercubus sylva, delapsis glandibus ultra solitum copiose respersa jaceret, et monasterium prædictum non facilem nummum de alienis saginandis porcellis in pretium caperet (quia solet invidis supplicium esse aliena felicitas) villani circum commorantes, qui et ipsi in proximis sylvis simili spe porcos alebant, monachis de suo lucro diffidentes, communicato invicem consilio statuerunt diligentius se observare velle, ne forte porci monachorum, exorbatis metis, in suas sylvas improvidos pedes defigerent, quatenus vel sic in monachorum damna sumpta occasione sævirent. Percepit ista secretius Prior, et rusticam plebem fraterna invidia laborantem ingemuit. Ne tamen infausti desiderii sui male speratos consequerentur effectus, advocatum ad se laicum fratrem in sylvam ire præcepit, atque sollicite agere, ne porcelli illic demorati, aut proprias transcenderent metas aut alienam glandem in sua damna manducarent. Abiit frater læta fronte et libentissimo animo, quia obediens erat, jussa facturum in sylvam processit. Sed cum multi transissent dies, et post tempus fugaces vices perageret, prædictus frater, quippe qui devotus esset, graviter ferre cœpit, se divinis

exemptum mysteriis, nec Missarum celebrationibus, nec excessuum capitulis cum reliquis fratribus posse interesse. Unde pio quodam zelo accensus omnes porcellos in unum congestos, his similibusque verbis affatur : « Ecce, inquit, fratres porci, quoniam his diebus sollicitus custos interfui, satis abunde docui, instruxi, informavi, ubi, et ubi non liceat vobis pascentia ora porrigere, peto, ne has amplissimas metas excedentes, vel Conventui lites, vel vicinis damna lascivis discursibus excitetis, præsertim quia nec spatia licita concessa, que vobis arcta sunt, nec glandium copiam, quibus pascendi estis, parciori hic manu jacent dispersæ. Ego jam ad Conventum pergo, ubi torpentem jam, et languentem animum paululum refocillabo, atque sic vos revisurus revertor. His igitur verbis porcellos divinæ custodiæ commendavit, et abiit. « Verum cum iniqui vicini rescivissent, porcos custodem non habere, et liberis, quo vellent discursibus agi (quippe cum nullus adesset, qui prohiberet) ceu jam nunc ad sua vota prata virent, gavisii sunt, clam in insidiis positi sunt, curiosissimo oculo intuiti sunt, utrumne præscriptas sibi metas improvidum pecus transvaderet. Sed cum diu desiderassent, et spei suæ frustrarentur effectum, porcis impositas leges devoti custodis stricte servantibus vi eos ad prævaricationem impellere statuerunt. Unde arreptis fustibus, flagris, tridentibus versus prohibitas sylvas invitas bestias minaverunt. Sed, o res nimium admiranda ! cum porcelli vi, ut dictum est, acti usque ad punctum præfixi termini devenissent, putavissent actores, jam jamque se infausti voti finem visuros, memores facti præcepti, quod frater imposuit, rejecit cum impetu vultibus, terrentis se armis contemptis, pede quoque in transversum girato, trans divaricata impellentium crura rapidis cursibus agebantur. Stabant attoniti hoc videntes hostes fraternæ felicitatis, et ad rem nimis insolitam invidi obstupere bubblei. Demum tamen non minus suam invidiam, quam bruti animalis obedientiam admirantes, projectis armis, depositaque invidia, concito ad Priorem monasterii gressu abierunt, cui recenter orta prodigia enarrantes, reparata charitate veniam de invidia petierunt. De quo sit Deus benedictus in sæcula. Amen. *Id., dist. x, ex. 12.*

Accidit quoddam mirabile, et celebri memoria dignum, apud civitatem Eugubii.

Nam cum adhuc viveret Sanctus Pater Franciscus, erat in territorio ejusdem quidam lupus terribilis magnitudine corporis, et ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia, sed homines, et fœminas devorabat : ita quod omnes cives in tanto terrore tenebat, quod omnes ibant muniti, cum egrediebantur terram, ac si deberent ad bella funesta procedere : nec tamen sic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem evadere, quia eidem per infortunium obviabant. Unde tantus terror omnes invasit, quod vix aliquis extra portam civitatis audebat securus exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem beati Francisci civibus supra dictis, cum ipse beatus Pater tunc temporis esset ibidem compatiens illis, disposuit exire obviam dicto lupo, cui cives dicebant : Cave, Pater Francisce, ne portam exeas ; quia lupus, qui jam multos devoravit, penitus te occidet. Sanctus autem Franciscus sperans in Domino Jesu Christo, qui universæ carnis spiritibus dominatur, non clypeo protectus, vel galea, sed signo S. Crucis se muniens, exivit portam cum socio, totam fiduciam suam jactans in Domino. Et sic fidelissimus Pater Franciscus intrepidus exivit ad lupum : et ecce multis cernentibus de locis, in quibus ad spectandum ascenderant, lupus ille terribilis contra Sanctum Franciscum, et socium aperto ore currit, contra quem S. Pater opposuit signum crucis, et tam a se quam a socio, virtute divina, lupum compescuit, et cursum retinuit, et os truculenter apertum conclusit et demum advocans eum, ait : « Veni ad me, frater lupe, et ex parte Christi tibi præcipio quod nec mihi, nec alteri noceas. » Mirabile dictu ! statim, facta cruce, conclusit os illud terribile : et facto mandato, statim se ad pedes Sancti, jam factus quasi agnus ex lupo capite inclinato prostravit. Sic autem prostrato ante se dixit Sanctus Franciscus : « Frater lupe, tu facis multa damna in partibus istis, et horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruendo ; non solum autem irrationalia animalia destruis, sed, quod detestationis audaciæ est, occidis et devoras homines ad imaginem Dei factos, unde tu es dignus horrenda morte mutilari, tamquam prædator, et pessimus homicida : propter quod omnes contra te juste clamant et murmurant, et tota ista civitas est inimica. Sed, frater lupe, ego volo inter te, et istos facere pacem, ita quod a te ipsi non lædan-

tur amplius ; et ipsi tibi omnem offensam præteritam dimittentes, nec homines, nec canes te amplius persequentur. » Et lupus gestibus corporis, et caudæ, et aurium ac capitis inclinatione monstrabat illa, quæ Sanctus dicebat, omnimode acceptare ; et ait iterum Sanctus Franciscus : « Frater lupe, ex quo tibi placet facere pacem istam, ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expensas quotidie, donec vixeris, per homines istius civitatis, ita quod numquam famem amplius patieris : quia ego scio, quod, quidquid male facis propter rabiem famis facis. Sed, frater mi lupe, ex quo acquiram tibi talem gratiam volo, quod tu promittas mihi, quod numquam aliquod animal, vel hominem lædas : promittis mihi ista ? » Et lupus signum evidens inclinato capite fecit, quod permittebat facere illa, quæ sibi imponebantur a Sancto. Et S. Franciscus ait : « Frater lupe, ego volo, quod tu des mihi fidem, ut possim evidenter credere, quod promittis. » Et cum extendisset S. Franciscus manum pro recipienda fide, lupus etiam levavit pedem anteriorem dexterum : et blande, et leniter posuit super manum S. Francisci, signo, quo poterat, fidem dando. Tunc Sanctus Franciscus ait : « Frater lupe, præcipio tibi in nomine Domini nostri Jesu Christi, quod venias amodo mecum nil dubitans in civitatem, ad faciendam pacem istam. » Et lupus obediens statim cepit iter cum S. Francisco, tamquam mansuetissimus agnus : quod videntes illi de civitate, coeperunt vehementer mirari, et novitas hæc statim per civitatem totam insonuit : ita quod omnes tam viri, quam mulieres, magni, et parvi, ad plateam simul convenerunt, quia Sanctus Franciscus ibi erat cum lupo. Congregata igitur populi maxima multitudine, surgens Sanctus Franciscus, fecit illis mirabilem prædicationem dicens, inter alia, quomodo propter peccata tales pestilentie permittuntur, et quanto sit periculosior vorax flamma gehennæ, quæ habet in æternum devorare damnatos, quam rabies lupi, quæ non potest occidere, nisi corpus, et quam sit pavendum in barathrum infernale demergi, quando tantam multitudinem unum parvum animal in tanto pavore, et periculo detinebat. Revertamini ergo, charissimi, ad Dominum, et facite poenitentiam dignam ; a lupo liberavit vos Deus in præsentem, et in futuro ab ignis barathro devorantis, et his dictis, ait : « Audite, charissimi, frater lupus

qui hic coram vobis astat, promisit mihi, et de promissione fidem exhibuit, facere pacem vobiscum, et numquam vos lædere in aliquo, si tamen vos promittitis sibi quotidie expensas dare, et ego pro fratre lupo fide jubebo, quod pactum pacis firmiter observabit: » tunc omnes ibi congregati cum clamore valido, promiserunt lupum nutrire continue. Et Sanctus Franciscus coram omnibus dixit lupo: « Et tu, frater lupe, promittis servare pactum istis, scilicet, quod nec animal aliquod, nec personam alicujus lædas? » Et lupo se ingeniculans, cum inclinatione capitis, et gestibus corporis, et caudæ, et aurium blandimentis, se servaturum pacta promissa omnibus evidenter ostendit. Et sanctus Franciscus ait: « Frater lupe, ego volo, quod, sicut tu de hoc dedisti fidem, cum essemus extra portam, ita et hic coram toto populo isto des mihi fidem, quod ista observabis, et in fidejussione pro te facta minime delinques. » Tunc lupo levato pede dextero dedit fidem in manu S. Francisci fidejussoris sui, coram cunctis astantibus, et facta est tanta admiratio, et gaudium omnium tam pro devotione Sancti, quam pro novitate miraculi, quam insuper pro pace lupi, et populi, ut omnes clamarent ad sidera, laudantes, et benedicentes Dominum Jesum Christum, qui eos meritis illius Sancti de ore feræ pessimæ liberavit, et de tam horrenda peste, in pace posuit, et quiete. Ex illo igitur die lupo populo, et populus lupo pacta per Sanctum Franciscum ordinata servavit, et lupo per duos annos vivens, et per civitatem ostiatim victitans neminem lædens, nec ipse læsus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirum est valde, quod numquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem lupo seniens, mortuus est, de cujus morte cives plurimum doluerunt, quia dicti lupi pacifica, et benigna patientia quandocumque per civitatem pergebat, miram S. Francisci virtutem, et sanctitatem mirificam in memoriam revocabat. *Id.*, *dist.* VII, *ex.* 25.

SIMILITUDINES.

QUALITAS.—Sicut apis quocumque vadit, mel operatur; ita et monachus (et quivis alius obedientiæ amator) quocumque pergit, si propter Deum perrexerit, dulcedinem bonorum actuum semper potest perficere. *Vit. PP.*, *de Pat. et hum.*

Sicut pastori suo oves obtemperant, et viam, quamcumque ille vult, ingrediuntur; sic qui ex Deo pietatis cultores sunt moderatoribus suis obsequi debent, nihil omnino illorum jussa curiosus perscrutantes. *S. BASIL.*, in *Const. Monast.*, c. XXIII.

Sicut cadaver quoquo versus, et quacumque ratione tractare se sinit; ita obediens totius in Superiorum suorum esse potestate cupit. *S. IGN.*, *Const.*, § 1.

Sicut baculus, scipiove non movet se, nisi ab alio moveatur; sic neque obediens quidquam aggreditur, nisi Superioris voluntate permotus. *Id.*, l. c.

Sicut discipulus Magistrum super dubio consulens ejus concilio acquiescit, quia Magister est; ita subditus Superioris acquiescit imperio, quia superior est. *RODR.*, p. III, tr. v, c. xv.

Sicut non stat penes chordam soni bonitas, vel suavitas, quin potius penes peritiam fidicinis, qui illam debito modo contemperare novit; ita quoque virtus poenitentiae non consistit in hac vel illa disciplina, in tam hispido cilicio vel in jejunio adeo rigido, sed potius in obedientia, per quam illi hæc omnia e patre spirituali præscribuntur. Unde Sanctus Philippus Nerius inter alia de hac virtute tradita documenta, hoc quoque suis post se reliquit, videlicet, obedientiam compendiosam quamdam esse viam, per quam subito ad perfectionem pervenitur, multoque majoris se aestimare illum, qui sub obedientia vitam quamdam agit ordinariam, quam alium, qui ex propria voluntate rigidissimam agit poenitentiam. *MANSI*, tr. LIV, *dis.* xv, n. 3.

Sicut nullus est, quantumvis impius, qui eundem vultum, et venerationem deferre recuset cruci alicui lignæ, vel fictili, quam argenteæ, vel aureæ, quia non honorat materiam, sed patibulum, quod in ea repræsentatur Christi Crucifixi. Eodem modo tametsi Superior sit homo imperfectus, vilis, et importunus, nihilominus illum venerari, eique obedire debet, qui imaginem Dei in se portat. *Id.*, *dis.* XVIII, n. 8.

Quemadmodum faber, ædicatorve singulis artis instrumentis pro arbitrio utitur suo, neque unquam ullum inventum est instrumentum, quod ad quemcumque ille usum voluisset, non se facile tractandum præbuerit ac moderationis manui cesserit; ita quoque convenit rerum pietatis cultorem, perinde ut instrumentum quoddam

utile opifici, ad complendam spiritualem fabricam omnibus in rebus parere, in quibus, ut operam suam navet, rectum esse Antistes judicaverit, ne si id facere recusaverit, impedimento sit, quo minus spirituale opus compleatur. Et ut instrumentum non sibi ipsi deligit, quo de facto usus sit ad artem juvandam, eodem modo pietatis cultorem quoque nequaquam convenit, ipsum esse, qui sibi iudicio suo opus deligat, sub gubernatione sui artificis prudentiæ debet, consilioque concedere. Brevius ita proponitur : Sicut instrumentum a fabro quocumque modo, et ad quæcumque opera applicari se sinit : ita verum obedientiæ cultorem ad complendam spiritualiter fabricam perfectionem omnibus in rebus parere convenit. S. BASIL., *Cons. mon.*, c. III et XXVIII.

NECESSITAS. — Sicut cibus sine sale est insipidus, potiusque nauseam, quam nutrimentum causat, ita quoque nullum opus, quantumvis sit virtuosum, et perfectum sine condimento hujus salis mystici obedientiæ Deo placet. Unde B. Petrus Damianus inquit : « Ut ergo nostra sit devotio, vel affectio fructuosa, salutiferæ sit semper obedientiæ sale condita, et quoscumque boni operis vita nostra ramos expandat, in radice semper obedientiæ necesse est coalescat. MANSI, tr. XLV, *disc.* v, n. 5.

Sicut servus in palatium Regis admissus, grandi periculo obnoxius est, si non ex ordine, et voluntate Regis ipsi ministret; ita homo quoque servitio Dei deputatus non minorem reprehensionem pœnamque timere merito potest, si voluntatem Dei per Superiores declaratam exequi differat, aut omnino transgredi præsumat. S. MACAR., *hom.* XIII.

Sicut sine duce non confiditur de victoria, et sine gubernatore non pervenitur ad portum; ita et absque obedientia impossibile est in hujus vitæ pelago non periclitari. S. LAUR. JUST., in *Ligno vit.*, c. III, de *Obed.*

UTILITAS. — Sicut cibus corporis in omnia ejus membra distribuitur, ut cuique det nutrimentum necessarium; ita obedientia alimentum est potentiarum, et sensuum boni Religiosi, omniumque virtutum, quæ in ejus anima sedem habent. LUD. DE PONTE, t. III, de *Perf.* tr. VI, c. XI.

Sicut qui equos refractarios domare cupiunt, nunc incitant, nunc inibent, nunc in gyrum, nunc retro agunt, nunc adductis repente habenis sistunt, quo sic lupatis pa-

rere, neque suos impetus sequi, consuecant; ita experti spiritus magistri faciunt, ut discipulos suos in obedientiæ virtute perficiant, et tractabiles reddant. RID., p. III, tr. v, c. IX.

Sicut viator iter aggressus, scipione invento, cui innitatur, magis illud accelerat, et præoccupat viam; ita qui propriam voluntatem abscindit, et voluntati Superioris acquiescit, celerius in perfectione progreditur. S. DOROTH., *Doctr.* I.

Sicut arbores agrestes inseri duobus solent ramusculis alicujus arboris nobilis, et ex hoc arbor, quæ erat prius agrestis, producit flores, fructus, et folia secundum naturam arboris nobilis, de qua ramusculi sunt assumpti; sic obedientia alienam voluntatem, et sensum consumit, atque cordi ejus, qui obedientiam promittit, inserit, et jam cor illud, si in obedientia perseverat, secundum voluntatem, et sensum sui Superioris jam operatur : unde dicitur obedire id est, contra proprium sensum, et voluntatem ire. S. BERN., s. *de Ob.*, c. XII.

Sicut ex inobedientia primæ nostræ parentis sumus condemnati, ita per obedientiam Mariæ Virginis sumus a morte peremptoria liberati; ideo hæc obedientia ab Eva rejecta, a Maria gratanter recepta, continue suadebat optare salutem mundi. Ideo divinæ voluntati subdi, et omnino sub divino imperio ejus voluntatem annihilari; unde audita Domini voluntate de conceptu Filii sui, valenter atque lætanter, etiam velociter Angelo ait : « Ecce ancilla, » quasi dicat, ecce volenti corde, lætanti facie, atque veloci opera adimpleo, quidquid divinæ fuerit beneplacitum voluntati. ID., t. II, s. XLVI, c. IX.

Sicut navis, quæ bonum habet navarchum seu gubernatorem, Deo adjuvante, sine periculo in portum defertur; ita anima, quæ bonum habet pastorem, facile cælum conscendit, quamvis antea mala multa patrarit. S. CLIM., grad. XXVI.

Sicut qui in navi est, semper procedit, et tamen ipsum quiescit; sic qui est in navi obedientiæ, semper proficit in mundo, dormiendo, vigilando, comedendo, abstinendo, ambulando, quiescendo, quia instar nautæ non movetur motu proprio, sed alieno. S. BON., t. VI, *Diet. salut.*, tit. III, c. II.

Sicut terra a semetipsa magna cum facilitate, teste experientia, herbas, flores, arbores, plantas, aliaque germina producit;

quando vero aratro, et ligonibus colitur, idipsum quidem facit, sed cum labore : requiruntur enim agricolæ sudores ad illam irrigandam, magna quoque industria opus est ad eam stercoreandam, et fodiendam. Eodem quoque modo videmus, quod aliquis ex proprio cerebro facilis sit in abstinentiis, disciplinis, orationibus; et jejuniis faciendis; at vero si hæc omnia facienda sint ex præcepto, et per obedientiam alteri debitam, magnam in iis omnibus sentiat repugnantiam; ideoque consiliis opus est, exhortationibus, adductis motivis, et præceptis. Verumtamen magna quædam observanda est differentia, inter terram a semetipsa fructum proferentem, et inter eandem terram proferentem fructum post cultivationem, et labores eidem adhibitos; terra enim ex seipsa non producit, nisi lentes, utricas, lolla, aut arbores silvestres; at vero terra, bene culta herbas edit, flores, et fructus domesticos, ac salutiferos, arboresque ab ea productæ dulcissimos proferunt fructus. Eodem igitur modo hi, qui ex proprio cerebro se gubernare volunt, nequaquam virtuose operari possunt, quia deest illis meritum obedientiæ; qua propria voluntas abnegatur; et ideo tales, ut plurimum deprehenduntur esse superbi, indiscreti, et præsumptuosi, plusque in illis reperietur emendatione, quam commendatione dignum, aut vero in bene cœptis minime perseverabunt. Hoc autem nequaquam accidit illis, qui dependenter ab alterius directione operantur; horum enim actiones talis sunt meriti, ut quævis earum etiam minima, hoc obedientiæ caractere consignata, Deo sit acceptissima, ab eoque liberaliter compensetur. Unde S. Bernardus ait : Qui se sibi Magistrum constituit, stulto se discipulum subdit. MANSI, tr. LIV, disc. XXIV, n. 2.

Sicut si quis Alchymista esset tam excellens, ut plumbum, et lapides in perfectissimum transmutaret aurum, nemo non magni eum faceret; sic manducatio, dormito, ambulatio, actiones sunt in seipsis omni carentes merito, obedientia autem illas exaltat, et ad æternæ vitæ sublevat meritum, Deo gratas acceptasque constituit, nec non æternæ efficit meritorias remunerationis, ideoque magni facienda est. Ib., n. 6.

DIGNITAS. — Sicut impressum Principis insignem valorem confert monetæ, de se quantumvis vili; ita et voluntatis divinæ

executio maximum recipit valorem, quantumvis in exilis momenti materia exerceatur. JAC. ALV., t. II, l. V, p. III, c. IV.

Sicut plus suum amorem erga amicum testatum facit, qui etiam servum ejus magna cum reverentia excipit, eique servit, quam si ipso solum domino ea præstaret; ita sublimior quoque gradus est obedientiæ, quæ hominibus, quam quæ ipso Deo exhibetur, si quidem cætera sint paria. S. BON., de Grad. virt.

Sicut illum equum præ cæteris æstimamus, et laudamus, qui sine ulla vi habernarum pro nutu compescitur; ita is tandem perfectionem obedientiæ, laudemque consecutus censetur, qui etiam sine imperio obedire, et vel præsumptam Superiorum voluntatem exequi didicit. S. CHRYS., h. IV, de Paen.

JUCUNDITAS. — Sicut qui navi probe instructæ, et bonum nautam habenti impositus, cum magna securitate, et tranquillitate ad portum destinatum pertingit; ita obediens aliorum se committens directioni, cum magna animi libertate, et jucunditate iter hujus vitæ atque perfectionis absolvit. RODR., p. III, tr. V, c. VI.

Sicut is, qui iter molestum aut difficile sarcinis gravatus facere cogitur, felicem se putat, si sarcinas suas alterius tergo portandas committere queat; ita cum obediens gravissimam rationis reddendæ coram Deo sarcinam in humeros Superiorum conjicere queat, merito se beatum æstimare debet. ANONYM.

Sicut qui in rheda aut lectica iter faciunt, omnibus notum est, quantis molestiis itineris liberentur. Neque solis ardoribus æstuant, nec hyemis rigore rigent, nec nive, aut grandine feriuntur, nec pluvia made fiunt; ita veri obedientes, in lectica sanctæ obedientiæ vecti, a mille tentationibus, et a multis animæ periculis liberantur. Sol indiscreti fervoris eos non urit, quem nubes obedientiæ temperat; nix ignaviæ, et trepiditatis non impedit, quam indumentum obedientiæ arcet. JAC. ALV., t. II, l. V, p. III, c. XVIII.

ÆQUITAS. — Sicut aqua e lagena superne obstructa deorsum non fluit; interdum vero etiam contra naturam sursum ascendit, ad continuationem, et honum universi; ita obediens propter gloriam Dei, et bonum communitatis, cui aggregatus est, etiam actiones naturali suæ inclinationi contra-

rias suscipere non reformat. RODR., p. III, tr. v, c. ix.

Sicut membra corporis quidem omnia ab anima informantur, capiti tamen parent, quia in eo solo quinque sensus vigent; ita cum in Superioribus potissimum auctoritas Dei potestas ac prudentia reperiantur, merito his debita a subditis obedientia præstatur. S. AUG., ap. RODR., l. c.

Sicut præposterum, et simile monstro foret, si caput hominis reperet, et pedes sursum tollerentur, et capiti imperare vellet; ita non minus absurdum est, si inferior nollet parere, sed potius ipse sibi gubernationis officium assumeret. JAC. ALV., t. II, l. V, p. III, c. v.

Sicut pro salute corporis ad medicum spectat vim morbi cognoscere, et medicinam præscribere: ægrum vero obedire decet; ita ad Superiorem, velut medicum spirituales, curatio subditi pertinet; hic vero tanto promptius exactiusque obsequi debet, quanto amplius salus animæ sanitatem corporalem dignitate, præstantiaque sua antecedit. S. BASIL., c. xx, *Const. Monast.*

MOTIVA.

Breviter, et in compendio hæc explicavit, qui dixit, Obedientiam « similem esse arbori seu ligno vitæ, » quod S. Joannes olim in cœlesti Jerusalem vidit, de quo audivit, quod afferat fructus duodecim, cum hoc solo discrimine, quod hoc lignum per menses duntaxat singulos fructum suum dederit, obedientia vero toties fere, quoties exercetur, duodecim suos fructus afferat, qui proin merito pro totidem motivis servire possunt ad studium hujus virtutis, et amorem persuadendum. APOC., xxii, 2.

Primus itaque fructus est, quod obedientia « hominem Deo carissimum efficiat » cum, teste S. Thoma, nihil Deo sit gratius, quam si propriam voluntatem quis propter ipsum relinquat; et merito, si enim Abraham tantopere placuit Deo, qui voluit tantum sacrificare filium suum, et per hoc Deo obedire; quanto magis eidem placebit, qui actu non alium, sed seipsum per veram obedientiam immolaverit. S. TH., II, 2, q. 186, a. v.

Secundus fructus est, quod « Christo similium » atque adeo etiam « gratissimum »

faciat; ut qui in tota vita nullam perinde virtutem, atque obedientiam, verbo et exemplo commendasse scitur, ut merito tandem dixerit, cibum suum esse facere voluntatem Patris sui, qui in cœlis est. JOAN., iv, 34.

Tertius fructus est, quod etiam B. Virgini, aliisque Sanctis nullum obsequium perinde gratum sit, atque obedientia; per hanc enim vere cultus « purissimus » (quia ubi voluntas Dei impletur, peccatum intervenire non potest) « amplissimus » (utpote ad omnia totius diei, imo vitæ opera se extendens, et « perpetuus » utpote diu noctuque durans, et per hoc Sanctorum in cœlis degentium, Deumque sine fine laudantium similis præstatur; ut merito quidam dixerit :

Sanctorum est cultus gratissimus, optima vita.

Quæ autem melior vita esse potest, quam quæ perfectissimæ regulæ, ipsi nempe voluntati Divinæ conformis est?

Quartus est, quod « Superioribus, et sociis cohabitantibus valde amabilem, et acceptum faciat, » utpote per quam, et gravissimum onus quod sentiunt Superiores, si inobedientes, et immorigeros nacti sunt subditos: quodque experiuntur boni Religiosi, se reliqui omnia onera in ipsos exonerare, seque velut membra dissociare velint, non modice imminuatur, ut clare S. Paulus indicavit, dum Hæbreos ab obedientiam Superioribus exhibendam, ideo exhortatus est, ut cum gaudio, et non gementes onus Superioris portent. HÆB., xiii, 17. Idque confirmavit etiam S. Franciscus Borgia, dum inter ea, quæ ad conversationem Societatis necessaria duxit, tertio loco « Obedientiam » posuit, eo quod hæc membra Societatis, quæ « Oratio » cum Deo conjungit et « Persecutio » a mundo abstrahit, inter se per charitatem copulet; vere enim quæ eadem sunt per obedientiam uni tertio nempe Superiori, etiam inter se eadem esse necesse est, ut adeo merito exclamare cum Davide liceat: O quam bonum, et quam jucundum est, habitare fratres in unum, id est, omnes ab uno capite dirigi. PS. cxxxii, 2.

Quintus fructus est, quod sit « aptissimum instrumentum ad victoriam de vitiis, et cupidatibus obtinendam: » cum radicem ejusmodi vitiorum, et motuum tollat, propriam scilicet voluntatem, id quod sapienter advertit Abbas Achilles, dum quæ-

situs, quomodo dæmones superandi sint, dixit, id unice per voluntatis propriæ abdicationem, sine qua nullum omnino vitium superari posse, etiam reliqui antiquiores Patres persuasissimum habebant; unde recte S. Augustinus dicebat: « Expedi inferius subijci Superiori, ut ille qui sibi subijci vult, quod est inferius, se subiciat Superiori suo. Agnosce ordinem, quære pacem. Tu Deo, tibi caro, quid justius? quid pulchrius? Tu majori, tibi minor. Servi tu ei, qui te fecit, ut tibi serviat, quod propter te factum est. Si autem tu contemnis servire, et obedire Deo, nunquam efficies, ut tibi caro obtemperet. Quid non obtemperas Domino, torqueris a servo. » Sic S. Augustinus. S. AUG., in *Ps.* ciii. Ut adeo vere dixerit Salomon obedientem loqui (atque adeo et prius obtinere victorias). *Prov.*, xxi, 28.

Sextus fructus est, quod « efficacissimum sit medium ad virtutes acquirendas: » cum, teste S. Augustino, obedientia sit mater aliarum virtutum: et juxta S. Gregorium, sit illa virtus, quæ reliquas virtutes menti inserit, insertasque custodit; id quod inductione singularum virtutum facile constabit. L. I, *Contr. advers. leg.*, c. xiv. S. GREG., l. XXXV, *Mor.*

Septimus fructus est, quod « ad media supernaturalia augenda sit optimum medium; » nam obedientia, teste Rusbrochio, tam eximia virtus est, ut vel minimum opus ejus imperio factum, multo melius, Deoque acceptius sit, alio quolibet magno opere sine ipsa perpetrato. *Rusbrok*, l. *de Virt.*, c. xiii. Hinc S. Dorotheus, ut supra vidimus, quinque annorum spatium gloriam S. Antonii meritis parem est nactus, sed et ipse Deus quondam voce de cœlo lapsa testatus est, Monialem, quæ, omissa propter obedientiam communionem in culina ministraverat, plus meriti acquisivisse, quam quæ communicasset.

Octavus fructus est, quod sit « utilissimum instrumentum ad proximi salutem procurandam, » cum enim perfectissime hominem cum Christo, propter quem obedientia præstatur, conjungat, necesse est, ut verificetur, quod idem Christus apud S. Joannem dixit: Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum. *Joan.*, xv, 5. De tali quippe cum veritate dicere iterum potest Deus, quod olim de S. Davide dixit: Inveni virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas; hinc oleo sancto unxi

eum, et manus mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum, ut omnia quaecumque facturus est, properentur. *Psalm.* lxxxviii, 21. *Ps.* i, 30.

Nonus est, quod « unum sit ex certioribus signis prædestinationis: » Quia hæc sola via, sicut a voluntate propria est remotissima, ita nullis ambagibus, aut erroribus est obnoxia. Hinc Christus intrepide dixit: « Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. » *Matth.*, xix. Hinc et S. Joannes Climacus dixit: « Si quis conscientiam suam mundissimam in Patris spiritualis subiectione servavit, hic jam mortem ut somnum, imo vero ut vitam quotidie intrepidus expectat; certissime sciens, obitus tempore, sui ipsius non a se, sed a Patre rationem esse requirendam. » S. CLIM., *Grad.* iv. Id quod ipse æternus Pater quandam S. Catharinæ revelavit dicens: « Verus obediens non obligatur mihi reddere rationem de se, sed solummodo Prælatus, cui subditus extitit. » *Dial.*, c. clxiii. Et iterum: « Religio est velut navicula secunda pro recipiendis animabus, quæ currere volunt ad perfectionem, ut eas tutissime perducant ad portum æternæ salutis. » Obedientia est clavis, qua Christus cœlum aperuit, quam in manu vicarii sui reliquit. Hinc S. Bernardus dicere ausus est: Dignus ero, qui Deum videam, si prius, quam videam, obdisse inveniat: Securus videbo, ad quem meæ obedientiæ munus præcesserit. S. BER., s. cxxviii, in *Cant.* Sed, et frater ejus Gerardus morti vicinus, cum in Spiritu raptus esset, post triduum ad se reversus dixit: Bona est obedientia: ad tribunal Christi sui, animas Sanctorum vidi, ipsumque mihi dicentem audivi: Ecce locus tuus, inter fratres tuos: nullus tui Ordinis peribit, si Ordinem amaverit: aut in morte purgabitur, aut in brevi post mortem. Nec minus memorabile est, quod alteri cuiquam Religioso ex Ordine S. Hieronymi evenisse scribitur, quod videlicet post visitationem a Sanctis, quos singulariter colebat, factam, dixerit: Doleo, me tam parum in Religione laborasse; sed propter passionem, et crucem Christi, et Religionis obedientiam, quam observavi, vado ad regnum cœlorum: et hoc mihi Dominus manifestavit, ad consolationem, et ædificationem Religiosorum, utpote tepidi ac negligentes vitam mutant. Quibus dictis paulo post ingenti gaudio repletus est; sed et facies ejus velut Angeli res

plenduit, sicque inter pias aspirationes animam Deo reddidit. PETR. DE VERGA, in *Hist. sui Ordin.*

Decimus fractus est, quod sit « fons, et radix spitalis, et solidæ lætitiæ : » quem quidem S. David indicavit, dum dixit : Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem : propterea unxit te Deus oleo lætitiæ præ consortibus tuis; ubi recte lætitiæ hanc oleo comparat, ut significet, sicut oleum omnibus reliquis humoribus supernatat, ita lætitiæ quoque ac pacem, quæ ex obedientia sequitur, omnem sensum ac gaudium corporale longissime excellere; et merito, cum talis homo per obedientiam semper habeat, quod desiderat, sicque gustare incipiat manna absconditum, quod Deus in Apocalypsi vincentibus (qualis utique est obediens, loquens victorias de seipso reportatas) promisit. Apoc., II, 17.

Undecimus fructus est, quod sit « scutum impenetrabile adversus omnia mala corporis, et animæ : » illud videlicet, de quo S. David dixit : Scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos, Domine. Ps. v, 13. Cum vere obediens neque in prosperis elevetur (utpote qui nihil aliud, quam Dei voluntatem desiderat, et quærit) neque in adversis dejiciatur, cum memor sit doctrinæ a S. Petro datæ : et quis est, qui noceat vobis, si boni (id est, solius beneplaciti divini) æmulatores fueritis? atque adeo rectius de hoc scuto, qua olim miles Myrtilus dicere queat :

Effugi geminum clypeo discrimen in uno,

Dum premererque salo, dum premererque solo.

Qui scilicet in terra pugnando, victor evaserat : in mari vero cum naufragium fecisset, inverso clypeo velut navicula usus enatavit.

Duodecimus fructus est, quod sit « vera causa honoris, et dignitatis maximæ, » quæ in terris haberi potest; uti clare patet in Christo, qui, quia fuit obediens usque ad mortem, propterea accepit nomen super omne nomen, ita ut in nomine ejus omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, et infernorum; id quod si in ullo, certe inobediente, vel maxime etiam adimpletum cernitur, utpote qui et cœlestibus specialiter charus per obedientiam efficitur, ut in primis tribus motivis vidimus : et a terrestribus, id est, hominibus præcipue honoratur; utpote qui pulcherrimum, et summum imperium sui ipsius nactus est : et ab inferna-

libus maxime timetur, et æstimatur, utpote quem victorem ipsorum fortissimum, et potentissimum non semel sunt experti.

MEDIA.

« Christi exemplum ob oculos habere : » quod efficax medium suasit S. Bernardus dicens : Obedientiam ostendit in mundum veniens, in mundo manens, et de mundo transiens. In mundo veniens, unde JOAN. 6. ipse ait : « Descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. » Secundo in mundo manens : « Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. » Tertio de mundo transiens, unde JOAN. 14. « Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio; » Et de hoc Bernardus ait : Mementote fratres, ne perderet obedientiam, perdidit vitam, et in signum, quod obediendo mandato Patris mortem sustinuit, inclinato capite emisit spiritum. S. BERN., t. III, serm. de Obedi., n. 3. Unde S. Bernardus alibi monet : « Disce homo obedire : disce terra subdi, disce pulvis obtemperare. De auctore tuo loquens Evangelista : et erat, inquit subditus illis, haud dubium, quin Mariæ, et Joseph. Erubescere superbe cinis : Deus se humiliat, et tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, et tu dominari gestiens hominibus tuo te præponis auctori? » S. BERN., s. sup. *Missus est.*

« Angelorum exemplum considerare. » Sic S. August. suasit dicens : Estote non pro sua, sed pro vestra utilitate, et salute in omnibus sibi obedientes. Ecce enim fratres, Angelus in omnibus obedit Deo, et tu, qui cinis es, et vermis, contradicis Deo? Insensibilia obediunt Deo, et tu rationalis resistis Deo? S. AUG., s. 7, ad *fratr.* Quod ipsum etiam confirmans S. Bernard. sic loquitur : Sed ipsos Spiritus tam sublimes audi omnes administratorios esse, et in ministerium mitti dignantissimum, ut ne indignum dicam, minime tamen puto reperies in scripturis aliquando, quemquam illorum vel contradixisse mittenti, vel erga ipsos tam inferiores se, propter quos in ministerium mittebantur, saltem tenuiter fuisse commotum. Exempla sunt obedientiæ, si diligenter attendas, eo sane acceptabiliora, quo in materia digniori.

« Militum exemplum ob oculos habere : »

uti S. Laurentius Justinianus monet dicens : « Qui militat terrenam militiam, non sunt sine duce, et solus Christi miles erit sine directione? Ubi validior, et sagacior est hostis, ibi diligentior custodia adhibenda est. Et alibi pariter, inquit : « Sicut sine duce non confiditur de victoria, et sine gubernatore non pervenitur ad portum, ita et absque obedientia impossibile est, in hujus vitæ pelago non periclitari. Quævis enim minima inobedientia in bello subvertere potest, quamvis ingentem victoriam, hostique fores aperit ad faciendam stragem. Unde Centurio exactam militum suorum deprædicat obedientiam, dum ait : « Dico huic : vade, et vadit, et alii : veni, et venit, et servo meo : fac hoc, et facit. » S. LAURENTIUS JUST., *de Discipl. Monastic.* c. vii.

« Irrationabilium creaturarum exemplum intueri ; » uti paterne consultit S. Bruno, quid dicent, inquiens, suas voluntates facientes, cum viderint non solum rationales creaturas, sicut Angeli, et homines, verum etiam quæ sensu et ratione carent, jubentis Domini obedire voluntati? Inde est enim, quod cæli enarrant gloriam Dei; inde est, quod venti, et mare obediunt ei; inde est, quod terra nostra dedit fructum suum; inde est, quod omne lignum dat fructum in tempore suo. Idemque post allata diversarum creaturarum insensatarum Creatori suo obedientium exempla, in hæc verba exclamat : Sed o miseria semper lugenda, et magis lacrymis, quam verbis exponenda! Omnis creatura est obediens Deo præter illam quæ facta est ad imaginem Dei. S. BRUNO, *de Ornato Eccles.*, c. x. Et id ipsum confirmans S. Laurentius Justinianus : « Non mediocris, inquit, est pudor generi humano, imperio Dei insensibilia, irrationabiliaque parere, et homines non obedire, quibus sensus ab ipso tributus est auctore. Servaverunt cuncta animalia legem et ordinem sibi impositum, et ideo perstiterunt in natura, qua creata sunt; inobediens autem homo idcirco corrui, quia non obtemperavit, et qui per gratiam futurus erat Angelorum collega, ex neglecto imperio effectus est ministrator jumentorum. S. LAUR. JUST., c. ii, *de Lign. vitæ*. De hac creaturæ irrationabilium obedientia plura in Sacris prostant testimonia. Sol, et luna obedierunt Josue : cælum, terra, et mare Moysi, cum illud tenebras offunderet, hæc Dathan, et Abiron, istud Pharaonem hauriret. Aer, et

grando Samueli paruerunt : pluvia et ignis Eliæ : venti et procellæ, diaboli et morbi, ac ipsa mors Christo. Serpentes, et colubri Apostolis; B. Antonio, et pluribus aliis feræ : S. Francisco Assisiati aves : P. Josepho Anchiætæ pisces, et aliæ animantes : S. Sergius Abbas Leone, S. Gallus Urso, S. Norbertus Lupo, ad obsequium est usus : B. Theodora Crocodilo velut navigio est usa.

« Non intueri in persona Superioris hominem » obnoxium erroribus atque miseriis, sed Christum ipsum, qui est Sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec nos vult ipse decipere. Quibus verbis S. Ignatius hoc medium suasit, adducens pro illius confirmatione etiam S. Bernardum dicentem : « Sive Deus, sive homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reverentia deferendum, modo tamen Deo contraria non præcipiat homo. » *In epist. de Obed.*

« Firmissime credere, eum Superiorem, quem quis habet, a Deo ipsi prædestinatum esse, et quidquid ipse præceperit, Dei præceptum esse : » sic enim perinde ut ad credenda, quæ fides Catholica proponit, toto animo, assensuque nostro statim incumbimus, sic ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ, sine ulla disquisitione feremur; quemadmodum S. Abraham filium immolaturus fecisse credendus est. Ita iterum ejusdem fere verbis hoc remedium S. Ignatius commendavit. *In dictis PP.*, c. viii. Quod etiam pius quidam Pater apud Blossium his valde bene notandis verbis suasit : « Certo tibi persuade, ipsum Dominum Deum tuum sua æterna sapientia ac bonitate illos Prælatos, quos habes in eo, quem aggressus es, statu tibi prædestinasse, et providisse, ac per eos potius, quam per alios suam gratiam tibi præstare velle. » *In Ep. cit.*

« Bene animatum affectumque esse ad id, quod Superior mandat, vel sentit; » sic enim fiet, inquit iterum S. Ignatius, non solum ut sine molestia sed etiam cum voluptate lætitiæque pareatur; nam, ut est apud S. Leonem, non dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur, quod jubetur. S. LEO., s. 4, *de Jejun.*, *Sep. Mens.* Pro quo medio facilius practicando suadet P. Jacobus Alvarez, ut Superiores suos quis tamquam de

se bene meritos Patres, et qui non tam esse, quam bene esse, dare soleant, aspiciat, diligatque.

« Omnem affectum inordinatum exuere, » præcipue amoris, et timoris immoderati, quod medium Richardus de S. Victore sequentibus verbis prudenter suasit : Duo sunt, quæ solent perfectionem obedientiæ præpedire, id est, ne cogamur vel amata deserere, vel aspera tolerare. Sed si semel animus vel amore abstinentiæ, vel patientiæ perfecte incaluerit, protinus Ruben, id est, timor Dei ad omnem obedientiam absque ulla contradictione se subdit. Qui enim tam adversa perpeti, quam prosperis non delectari, apud semetipsum statuit, quæ difficultas ejus obedientiam minuere poterit? Si enim dura, et aspera quæque pro Dei amore etiam per memetipsum appeto, cur non magis hæc ex adjuncta obedientia, ad majoris meriti gloriam tolero? RICH., *ap. Alv.*, t. II, l. V, p. III, c. XVII.

« Assuefacere se, ut etiam minoribus se subdat, et obediat : » Sic enim non difficulter Majoribus obedientiam præstabit. Quod medium S. Bernardus his verbis suggessit : « Parum est, subjectum esse Deo, nisi sis, et humanæ creaturæ propter Deum, sive Abbati tamquam præcellenti, sive Prioribus tamquam ab eo constitutis. Ego plus dico : subdere paribus, subdere et minoribus; sic enim nos decet implere omnem justitiam, et perfectionem obedientiæ. » S. SERN., s. XI, in *Can.*

ASCETICA.

Quatuor sunt potissimum, quæ Asceta de hac virtute præcipue scire, aliisque inculcare debet. Primum est substantia, et perfectio illius, quam quidem cognitionem haud difficulter consequetur, si eandem secundum quatuor dimensiones consideravit : Et 1. quidem « Altitudinem » sciat in eo consistere, ut non tantum in primo, et secundo gradu quis hæreat, id est, potentias exteriores, et voluntatem ad id, quod imperatum est, exequendum applicet, sed etiam judicium suum cum Superioris iudicio conformet; quo sensu illud S. Apostoli intelligi potest : Omnis, id est, tota anima secundum omnes potentias, potestatibus sublimioribus subdita sit. ROM., 13, 1. 2. « Profunditatem, » sciat in eo sitam esse,

ut non tantum majoribus, sed etiam minoribus se subiciat, quemadmodum S. Ignatius suis sociis commendavit dicens : Valde necessarium est, ut omnes non solum Superiori Societatis vel domus, sed etiam subordinatis officialibus, qui ex illo auctoritatem acceperunt, obediant, et assuescant non intueri, quis ille sit, cui obediunt, sed potius, quis ille sit, propter quem, et cui in omnibus obediunt, cui est Christus Dominus. P. III, *Const.*, c. 1, § 24. Ita sane B. Aloysius fecisse scribitur, qui licet genere natus illustrissimo, minimis tamen Coadjutoribus cum tanta humilitate ac reverentia obediabat, ut majore vix ipsi P. Generali obedire posset. 3 « Latitudinem » sciat in eo positam, ut non tantum in illis, quæ sub peccato a Superioribus præcepta sunt; sed etiam, quæ sine tali obligatione imperantur, imo, et in iis, in quibus nullum expressum præceptum, sed solum signum voluntatis Superioris cernitur, in spiritu amoris, et non perturbatione timoris, ut S. Ignatius loquitur, obediat. P. VI, *Const.*, c. 1, § 1. 4. « Longitudinem » denique in eo consistere sciat, ut, juxta exemplum sui Servatoris supradictam obedientiam exerceat usque ad mortem, ut cum veritate olim in ultimo vitæ articulo dicere queat : Consummatum est : sibi quoque ejusdem Christi cum magno suo solatio adjicere queat : In manus tuas commendo spiritum meum.

Secundum est, ut bene cognoscat circumstantias ad perfectionem obedientiæ requisitas; quæ quidem fusius supra § 1, sunt explicatæ, breviter vero a Sancto Bonaventura indicatæ, dum ait : Obedientia debet esse prompta sine dilatione, devota sine indignatione, voluntaria sine contradictione, simplex sine discussione, et perseverans sine cessatione, ordinata sine devictione, jucunda sine turbatione, strenua sine pusillanimitate, et universalis sine exceptione. Qualiter nos audivimus nostros Superiores, taliter nostras exaudit Deus orationes.

Tertium est, ut non tantum summam de virtute hac æstimationem concipiat, sed etiam radices norit, ex quibus dignitas perfectioque illius oritur, quarum quidem quinque possunt assignari. 1. Quia per votum obedientiæ non tantum corpus proprium, quod per castitatem offertur, nec tantum res exteriores quæ per votum paupertatis Deo consecrantur; sed ipsa volun-

tas, quæ omnibus potior est, dedicatur. 2. Quia votum obedientiæ continet sub se alia vota, cum ad votum illud spectet, servare omnia, quæ sub præceptum cadunt, sub vel peccato obligant, qualia utique etiam castitas, et paupertas censentur. 3. Quia votum obedientiæ proprie se extendit ad actus Religionis, quanto autem aliquid propinquius fini est, tanto melius censetur. Atque hæ tres rationes a S. Thoma afferuntur, ex quibus ille deducit, hoc magis esse essenziale votum quam reliqua, cum illa duò sine obedientia neutiquam constituent Religiosum; obedientia vero secundum regulam sola a quibusquam Religionibus, ut Carthusiensi, et Benedictina voveatur. 4. Quia virtus obedientiæ est origo materque omnium virtutum, ut supra ex S. Augustino videmus. 5. Quia summam cum charitate conjunctionem habet, cum utraque secundum beneplacitum divinum actiones suas dirigat: utraque sit virtus generalis ad mandatorum custodiam impellens: utraque sit virtutum reliquarum forma, et parens: utraque idem cum Deo velle, et nolle habeat, licet diversa ratione, nempe charitas per modum amici, obedientia per modum subditi. Ex quibus omnibus tandem colligitur, obedientiam afferre triplicem homini perfectionem, juxta triplicem scilicet titulum, secundum quem considerari potest. Nam quatenus « Simpli- citer ut homo » spectatur, eum in naturalem suum statum reducit, omnesque inferiores potentias rationi, velut parti superiori, subjicit: deinde quatenus « politice » consideratur, ut « membrum communitatis, » vel reipublicæ, eundem perficit; dum eum suo capiti subordinat, et per hoc ipsam politici corporis incolumitatem conservat: denique quatenus ut « Religiosus » perfectionis studiosus spectatur, ipsum perficit, dum eum Deo ipse perfectissime conjungit, et subjicit, secumque charitatem et reliquarum virtutum supernaturalium apparatus adducit.

Quartum est, ut bene cognoscat potiora impedimenta, quæ ab hoc tam necessario, ac salutari obedientiæ exercitio impediunt, simulque apta sciat media pro iisdem removendis. Sunt autem ejusmodi impedimenta quatuor præcipue, et ea fere, quæ auditum quo minus vocem ab alio prolatam exaudiat, impediunt. 1. Est, « si organum auditus sit destructum, » id est, si in Superiore non Deum, sed hominem duntaxat specte-

mus; hoc enim errore perseverante, mirum non est, si Superioris mandata temere negligantur. Unde facile patet, quod sit remedium huic impedimento admovendum, illud scilicet, quod S. Ignatius præscripsit dicens: Versari debet ob oculos Deus Creator ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur, 2. Est « si digiti auri inferantur, » id est, carnalis amor cor occupet; nam, ut recte Thomas de Kempis dixit, Part. V, c. 1, § 1. Quia adhuc nimis inordinate te diligis, ideo plene te aliorum voluntati resignare trepidas. Hinc remedium ab eodem dictatum arripiendum: Juvat non quælibet res adepta vel multiplicata exterius sed potius contempta, et decisa ex corde radicitus. Noli ergo concupiscere, quod non licet habere. Noli habere, quod te potest impedire, et libertate interiori privare, lib. III, c. xiii, § 2, lib. III, c. xiii, § 3. 3. Est, « tumultus hominum » id est, respectus, et timor iisdem displicendi; pro quo proin removendo adhibendum iterum est medium a Thoma Kempensi suppeditatum dum ait: Quis es tu, ut timeas a mortali homine? hodie est, et cras non comparet. Deum time, et hominum terrores non expavescas. 4. Est « strepitus aquæ aut alterius rei: » id est, curæ, et sollicitudines animum vellicantes; vere enim frequenter frustra conturbatur homo: thesaurizat, et ignorat cui congregabit ea. Unde sequendum S. Pauli consilium dicentis: Nolite conformari huic sæculo (inutilibus vos curis gravantes) sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, et perfecta.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione sententiæ: « Et erat subditus illis, » Luc., ii, 51, ostendi possunt fructus obedientiæ, quod scilicet obediens, 1. Crescat ætate, quæ annos non simpliciter, sed bene, id est, juxta Dei voluntatem transactos numerat. 2. « Sapientia, » id est, sapida scientia, omnes suas actiones velut media ad divinum beneplacitum velut ultimum finem ordinante. » 3. Gratia apud Deum, » et meritis supernaturalibus. uti ex § 10, n. 8, patet. 4. « Gratia apud homines, » uti ex n. 5, ejusdem § patet, item et ex variis historiis § 5, n. 30, 31, citatis.

Ex occasione thematis : « Hæc est via, ambulate in ea, » Is., xxx, probari potest, quod obedientia sit optima via ad cælum, quia habet omnes proprietates ad optatam viam requisitas. Nam 1. est via « certa, » enim sit inter signa certiore prædestinationis, uti § 10, n. 10, demonstratum est. 2. Via « recta et brevissima : » quia de eo, qui ipsam ingreditur, vere dici potest : Consummatus in brevi explevit tempora multa, » SAP., IV, 23, uti exemplo Dosithei sæpius citati patet. 3. Via « segura, » quia non suo, sed aliorum innititur iudicio, atque adeo nullis erroribus aut insidiis est obnoxia. 4. Via « jucunda » et « plana : » cum de hac ipse Christus dixerit : Jugum meum (id est, obedientia) suave est, et onus leve. Adde quod plerique homines Sancti hanc viam calcare soliti non leve exemplo suo atque consortio levamentum, atque solatium afferant.

Ex occasione thematis : « Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra et luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata, » CAN., VI, 9, potest ostendi, quomodo hæc prædicata, obedientiæ studiosæ animæ convenient. Et 1. quidem quomodo, ut aurora consurgens per viam purgativam dum progrediatur, dum devicta omnium vitiorum radice, nempe voluntate propria, plenam de omnibus vitiis victoriam refert. 2. Quomodo per viam illuminativam progressa, appareat plena ut luna, eo quod obedientia omnes virtutes menti inserat, insertasque custodiat; id quod per inductionem potiorum virtutum ostendi potest. 3. Quomodo per viam unitivam progressa, splendeat electa ut sol, quatenus proprium est obedientiæ, charitatem Dei velut sociam adducere, et per hanc Deo perfectissime unire. 4. Quomodo sit terribilis ut castrorum acies ordinata dæmonibus, ut qui neminem sic timent, ac eum, qui voluntatem propriam abdicavit, utpote sine qua impossibilem sibi de quoquam victoriam esse sciunt.

Ex occasione thematis : « Obediens loquitur victorias, » Ps. xxi, 28. Ostendi potest, quomodo multiplicem hostem, sed quadruplicem præcipue vincat obediens. 1. « Diabolum, » juxta illud S. Gregorii : cum hominibus pro Deo subjicimur, superbos spiritus superamus. Cæteris quidem virtutibus dæmones impugnamus, per obedientiam vincimus. S. GREG., I. IV in I Reg. c. v. 2. « Mundum, » quia teste S. Chrysostomo,

nihil aliud est mundum vincere, quam pessimorum hominum (et sui ipsius maxime) voluntati conversatione contradicere, et Dei voluntatem amplecti; hæc autem ille solus facit, qui fideliter ejus mandatis obedit. S. CHRYS., hom. XVIII, in Joan. III. « Carnem propriam, » id quod eleganter S. Bernardus super illa verba : Beati mites, quoniam possidebunt terram : ostendit, dicens : « Hanc ego terram corpus nostrum intelligo. Quod si possidere vult anima, si regnare desiderat supra membra sua, necesse est, ut sit ipsa mitis, et Superiori suo subjecta, quoniam tale inveniet inferius suum, qualem se exhibuerit Superiori; armatur enim creatura ad ulciscendam sui injuriam Creatoris. Et ideo noverit anima, quæ rebellem sibi invenit carnem suam, se quoque minus, quam oporteat, superioribus potestatibus esse subjectam. Mansuescat ipsa, et humilietur sub potenti manu Dei Altissimi, subjecta sit Deo, et his pariter, quibus vice ejus habet obedire Prælati, et continuo corpus suum inveniet obediens, et subjectum. S. BERN., s. de Omn. Sanctis Certe si homo in eo, quod factus est, perdurasset, non esset potestas inimico ad carnem ejus accedere, et animæ contraria susurrare, ait recte Sanctus Ambrosius. S. AMBR., apud JAC ALV., t. II, l. V, p. III, c. XVI, 4. « Seipsum : » quia, ut Sanctus Gregorius ait, dum alienæ voci humiliter subdimur, nosmetipsos in corde superamus. Et hæc est præcipua obedientiæ victoria; quia homo vincens semetipsum, qui vicit reliqua omnia, fortior ostenditur, et majorem ex hoc facinore, quam ex aliis gloriam assequitur. Vincit seipsum, quia suis desideriis vim infert, et libens propter amorem Domini alterius voluntati subjecit. Vincit seipsum, quoniam quidquid ipse est, et potest, fervore obedientiæ superat, ut non propria judicium sequatur, aut propriam voluntatem faciat, sed Dei ac Prælatorum mandata custodiat. Quæ omnia fusius apud Jacobum Alvarum loco paulo ante citato explicata videri possunt. S. GREG., XXXV, Mor. c. x.

Ex occasione ejusdem thematis posset explicari multiplex præmium obedientiæ, eumque in finem assumi sententia Sancti Hieronymi sic loquentis : Quia dum per obedientiam sua desideria vincere satagit, per justitiam judicis postmodum victoriæ palmam præripit, S. HIER., in V. 28, Prov., xxi. Is est ille, cui victoriam de se consecuto, tam

illustria præmia in Apocalypsi promittuntur. 1. Ut Christum vitæ lignum in suavitate manducet, juxta illud : Vincenti dabo edere de ligno vitæ. 2. Ut æternam damnationem ignoret, juxta id : Qui vicerit, non lædetur a morte secunda. 3. Ut puritate dilatus, arcana divina cognoscat juxta illud : Vincenti dabo manna absconditum, et caliculum candidum. 4. Ut suis appetitionibus dominetur juxta illud : Qui vicerit, et custodierit in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, et reget eos in virga ferrea. 5. Ut in hac vita, et futura virtutum præmiis cum honore vestiatur, juxta illud : qui vicerit, sic vestiatur, vestimentis albis, et non delebo nomen ejus de libro vitæ, et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram Angelis ejus. 6. Ut alios instar columnæ verbo, et exemplo sustentet, juxta illud : Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei. 7. Ut cum Christo, obedientium capite, in æternum regnet juxta illud : Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo. Quæ omnia facile dilatari, aut etiam alio modo explicari possunt. APOC., II, v. 7, n. 11.

Ex occasione thematis : « Melior est obedientia, quam victimæ : » explicari potest, quomodo obedientia omnes victimas antiqui testamenti eminenter contineat. Et 1. quidem sit pinguissimum « holocaustum » cum per illam totus homo in sacrificium cædat. 2. Sit sacrificium « laudis, et gratiarum actionis : » juxta illud Sancti Augustini : Vis semper laudare Deum? bene fac omnia (quod fit per perfectam obedientiam) et laudasti Deum. *In Psalm. cXLVII.* 3. Sacrificium « propitiatorium » seu « pro peccatis » quia est efficacissimum medium ad peccatorum remissionem impetrandam juxta illud S. Greg. Tanto quisque Deum citius placat, quanto ante oculos ejus repressa arbitrii sui superbia gladio præcepti se immolat. S. GREG., I. XXXV, *Mor.*, c. x. 4. Sacrificium « pacificum » quia miram habet virtutem ad varia dona a Deo impetranda. 5. Sacrificium « Eucharisticum : » quia revocat in memoriam cruentum sacrificium, quo Christus seipsum Patri æterno obtulit, dum obediens usque ad mortem crucis factus est. Quæ omnia longe perfectiori modo convenire obedientiæ, quam veteribus sacrificiis facile probari potest, ut adeo merito Christus per Davidem dixerit : « Sacrificium, et oblationem noluisti : aures autem perfecisti mihi. Holo-

caustum, et pro peccato non postulasti : tunc dixi, ecce venio : in capite libri scriptum est de me, ut facerem, Deus, voluntatem tuam. Ps. XXXIX, 7.

Ex occasione thematis : « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra : » Ps., xciv, 8 : potest ostendi, cur vocem Superioris libenter audire debeant Subditi, nempe quia habet omnes proprietates vocis illius, quæ a seculi filiis libenter et prompte auditur. Est enim 1. vox *potentis* : nempe ipsius Dei, de quo S. David dixit : « Dedit vocem suam, et mota est terra ; » Ps., xlv, 6 ; si ergo Regum, et Dominorum hujus mundi vox tam celeriter auditur, quanto promptius vox Regis Regum et Domini dominantium audienda erit? 2. Est vox *sapientis* : imo ipsius Sapientiæ increatæ, quæ per Superiorem loquitur? quidni ergo sibi quisvis a Patre æterno de Superiore dictum credat : « Hic est Filius meus dilectus, in quo tamquam vicario meo, mihi complacui : ipsum audite? » LUC., ix, 35. Quidni dicamus cum Regina Saba : Beati viri tui, et beati servi tui hi, qui assistunt coram te omni tempore, et audiunt sapientiam tuam. II PARAL., c. ix, 7. 3. Est vox *amantis*, miram amoris dulcedinem spirans, uti sponsa experta est, dum anima illius liquefacta est, ut dilecta ejus locutus est. Quidni ergo dicatur cum eadem sponsa : sonet vox tua in auribus meis : vox enim tua dulcis, et facies tua decora. CANT., II, 14. 4. Est vox *præmiantis*, cum hoc ipso, quod aliquid per Superiores imperare dignetur Deus, ad præmium vocet promissum illi, qui sermonem suum servaverit ; adeoque illi quodammodo verba ad Sponsam olim dicta occulte insurret : « Veni de Libano, sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis. » CANT., IV, 8.

Ex occasione thematis : « Invidia diaboli introivit mors in orbem terrarum. » SAP. II, 24. Explicari possunt impedimenta, quæ communiter objicere solet dæmon, ne vox Superiorum exaudiat : quæ quidem supra § 12, n. 4, explicata videri possunt.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Observandum, quod Moyses de aliarum creaturarum irrationabilium productione dixerit : « Et vidit Deus, quod esset bonum, » scilicet immediate postquam illas

creavit; non vero idem de homine dixit, licet is velut parvus quidam mundus creatus fuerit. Scitisne quidnam in eo lateat mysterii? nimirum bonitas hominis ex ejus obedientia judicare debet, quia homo in tantum bonus erit, in quantum præcepto Creatoris sui fuerit obediens, et subiectus. Eamdem quoque observationem Bellovacensis super prædicta verba expressit dicens: Licet dicatur homo relictus esse in manu consilii sui, sicut dicitur *Ecclesiastici* xv. « Deus ab initio, etc., » non est tamen intelligendum, quod ei licitum sit facere, quod velit: sed quia id, quod faciendum est, non cogatur de necessitate naturæ facere, sicut creaturæ irrationales, sed libera electione ex proprio consilio procedente. MANSI, tr. LIV, d. I, n. 3.

Eliae Prophetæ a Deo olim, prout in c. XIX, l. III, *Reg.* legitur, mandatum fuit: « Egredere, et sta in monte coram Domino, et ecce Dominus transit, et spiritus grandis, et fortis, subvertens montes, et convertens petras ante Dominum. Non in spiritu Dominus; et post spiritum commotio. Non in commotione Dominus; et post commotionem ignis. Non in igne Dominus; et post ignem sibilus auræ tenuis. Et in hoc tenuis auræ sibilo, Deus coram Propheta transiens, videndum se exhibuit; » omnia autem in figura contingebant illis; etenim ex hoc verus obediens infallibiliter agnoscitur, quando non solum obedit ad promulgationem legum, vel ad intimationem, seu comminationem poenarum transgressoribus infligendarum, vel ad solam vocem præcipientis obtemperat; verum etiam ad quemlibet nutum, et sibilum obedit, et voluntati Superioris occurrit; quisquis enim hoc facit, Deum in se esse manifeste ostendit. Ib., d. XVIII, n. 5.

Refert Herodotus de Amasi, qui ex vili plebecula ad Regnum Ægypti assumptus fuit, quod, dum populus eum ob infimam illius conditionem venerari dedignaretur, hoc fuerit usus consilio. Simulacrum quoddam Dei illius, quem adorabant, ex materia vasis ænei, in quo pedes lavabantur, fundi fecit, illudque publicæ adorationi exposuit. Cumque vidisset illud ab omnibus reverenter coli, dixit illis: Ob eandem igitur causam, et me tanquam Regem vestrum agnoscere, mihi que obedire debetis, non tam meos considerando natales, quam personam illius quem repræsentato. Ita quoque iidem Ægyptii Josepho Ægypti Vice-Regi debitos exhi-

bere honores, et reverentiam minime renuebant, tametsi illum pastorum ovium filium et fratrem esse scirent, quorum professio Ægyptiis abominabilis erat; imo tametsi scirent, eum tot annis cujusdam Ministri Aulæ, id est, Putipharis, fuisse mancipium et servum, cui manus ejus in cophino servierunt. Ib., d. XVIII, n. 8.

Celebris est illa Ezechielis Prophetæ exhibita visio, quam his verbis describit: « Facies una, facies Cherubim; et facies secunda, facies hominis; et in tertio facies leonis, et in quarto facies aquilæ. » In omnibus aliis ejusdem Prophetæ locis, ubi hæc visio recensetur, pariter facies bovis exprimitur loco faciei Cherubinicæ; unde colligitur hoc loco bovem in Cherubim transmutatum fuisse. Porro bos, qui adeo piger, et stolidus est, nequit æquiparari generositati leonis, nec velocitati aquilæ, nec hominis scientiæ; et tamen hic bos in Cherubim transmutatus, primo loco positus, omnes præcedit, adeo ut aquila, leo, et homo, bovi in Cherubim transmutato venerabundam videantur exhibere reverentiam; tametsi ob ignorantiam, negligentiam, et stoliditatem bos quidam esset. Hæc autem omnia in figura contingebant; voluit enim Deus per hoc innuere, quod tametsi Prælatus intractabilis sit, et instar bovis stolidus, nihilominus tamen honorari debeat, veluti quidam e cælo dilapsus Cherubim, id est, ac si altissima esset scientia et sapientia dotatus, quia Deum repræsentat. Notandum vero, quod Ezechiel dicat: « Ibi erat impetus Spiritus, » quia Deus iis, qui locum suum tenent, specialiter divinum suum spiritum imprimit. Ib.

Sponsa in sacris Canticis se, audita voce celestis amatoris sui, intus in anima, et corde liquefactam fuisse dicit: « Anima mea liquefacta est, ut locutus est. » Quo loquendi modo, ni fallor, perfectissimam quamdam innuere voluit obedientiam. Etenim si aurifex in manu sua ampullam quamdam auro liquefacto plenam habens, aurum illud interrogaret, in quidnam sibi magis charum ornamentum, aut vas, se adhiberi vellet, an scilicet ex se annulos, an catenam aut torquem auream, an vero coronam regiam fieri mallet? utique si sensu, usuque rationis præditum esset, responsurum esset, ad omnes aurifici collibitas figuras subeundas, perinde se æque promptum, et dispositum esse: eodem quoque sensu, et modo sponsa id est, anima electa locuta fuisse videtur,

scilicet ad vocem, et præceptum Dei indifferenter, et ad omnia, quæ sibi placeret imponere; exactissime exequenda se esse promptissimam: Anima mea liquefacta est per incendium charitatis (ita prædicta sponsæ verba Richardus de S. Victore exponit) parata videlicet instar metalli liquefacti decurrere in omnes modulos divinæ voluntatis. Eundem quoque sensum Gillibertus Abbas his verbis indicat: Magna in liquefactis ad sequendum mobilitas, et prompta voluntas. Intelligitis jam, ut arbitror, in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animæ affectum tractabilem. *Ib., d. xxii, n. 1.*

Apud Jobum scribitur: « Numquid mittes fulgura, et ibunt, et reverentia dicent tibi, adsumus? » Ubi Cajetanus advertit, quod in Hebræo non habeantur hæc verba: « Et reverentia, » sed solum: « Et dicente tibi, ecce nos; » Pineda tamen ait: « Eo ordine, quo scripta est, accipienda est sententia, ut postquam reversa fuerint, dicant, Adsumus ecce nos: obsequii nimirum vox non solum præstandi, sed, et præstiti; quasi dicant: Ecce jam absque ulla mora imperata confecimus. » Etenim vero, ut experientia docet, fulguri proprium est, prius oculis nostris apparere per fulgorem evibratum, quam tonitru strepitus ad aures perstringat; ac proinde fulgur; apta est veri ac perfecti obedientis figura, utpote cui similiter proprium est, quod priusquam præcepti Superioris tonitru audiat, jam de facto illud ipsum resplendeat, per exactam ejusdem præcepti executionem, et adimpletionem. Tales erant monachi tempore S. Hieronymi, de quibus idem Doctor in hæc verba scripsit: Subditi ante conabantur jussa implere, quam forent emissa, et quibusdam quodammodo indiciis nitebantur prophetare de voluntate mandantis. *Ib. d. xxiii, n. 8.*

Dionysius Carthusianus subdit: In hoc patet suæ obedientiæ promptitudo, et devotionis alacritas, siquidem Dominus dixerat ei: Esto paratus mane et ipse surrexit nocte. Cum Abraham dormiens a Deo jussus fuisset filium Isaac sacrificium immolare, dicit sacer Textus: « De nocte consurgens; » non expectavit auroram, quantumvis credibile sit, quod affectus paternus eum extimulaverit ad differendam præcepti adeo ardui, et legi naturali repugnantis executionem, quantum poterat. Attamen ipse de nocte consurgens, adoriri voluit præcepti executionem:

Verebatur enim, ne votum mora offenderet, inquit D. Chrysostomus, aut jussionem tarditas impediret. *Ib., n. 3.*

Propheta Regius se per suam erga Deum obedientiam, ut jumentum factum fuisse asserit: Et quidem quod id ipsum huic obedientiæ virtuti attribuerit, ex verbis sequentibus clare deducitur, quia ait: « Tenuisti manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me, » quasi diceret omnes actiones meas juxta divinæ voluntatis tuæ voluntatem ordinasti. At vero cur se jumento potius assimilavit, quam alteri cuiquam animali, videbatur enim, quod, ut perfectam quamdam exprimeret obedientiam, melius dicturus fuisset: Ut mancipium factus sum apud te: Pro resolutione observandum, hanc inter mancipium, et jumentum intercedere differentiam, quod, quando mancipium aliquod, vel servus emptitius ad pondus aliquod portandum vires suas insufficientes esse censet, vel honeste se excuset, vel certe oneris experientiam facere tentet; non vero sic jumentum; hoc enim os suum non aperit, nec recalcitrat, sed onus sibi impositum sine excusatione recipit, quod agitur, graditur, nec unquam conqueritur, neque discurret. Talem se David apud Deum fuisse asserit, quando de præstanda ei obedientia agebatur. Nam sine discursu, aut examine, sine excusatione vel contradictione, quicquid ei impositum esset, vel Dei voluntati conformare judicare poterat, prompte exequabatur, hacque ratione gratiam Dei sibi comparavit, dicentis: « Inveni virum secundum cor meum, quia fecit omnes voluntates meas. » *Ib., d. xxiv, n. 1.*

Saulus mox ut in Paulum mutatus, et ex persecutore Apostolus factus fuit, sine dilatione voluntatem suam in manus Dei consignavit, dicendo: « Domine, quid me vis facere? » Ut vero Deo cæcam obedientiam quam maxime placere intelligeret, sacer Textus de Paulo ait: « Nihil videbat. » Demum vero eundem ad Ananiam misit, quia obedientia fertur ad audita exequenda, verus enim obediens solas aures habet ad audiendum, non autem oculos apertos ad videndum. *IBID., n. 50.*

ÆQUITAS. — Quod Deus in creatione hominis nullum alium sibi scopum habuerit præfixum, quam ut illum sibi obedientem efficeret, ex hominis formatione sufficienter colligitur; nam ut sacer textus ait: « Formavit igitur Dominus Deus hominem de

limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ.» Voluit igitur Deus hominem ex terra non solida, sed aqua humectata producere; ut esset flexibilior ad omnes Psalmatoris collibitas formas recipiendas. Nam ut S. Paulus ad Romanos ait: «Voluntati ejus, quis resistit? Numquid dicit figmentum ei, qui finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti, ex eodem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?»
 IB., d. I, n. 3.

S. Anselmus non solum ad lutum, e quo plasmati sumus, verum etiam ad flatum et aspirationem, qua Deus nobis animam infudit, se reflectit inquiens: «Nonne obtemperabimus Deo, qui formavit hominem de limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ?» Non enim de materia fecit spiritum hominis, sicut corpus, sed de nihilo per insufflationem suam creavit, et ita se Patrem spiritus esse quodammodo demonstravit. Ideo etiam Pater spirituum dicitur, quia nos in Baptisma secundum spiritum generavit. Unde hanc deducit consequentiam, quod videlicet ideo Deo magis debeamus esse obediētes, magisque subjecti, quam simus erga patres nostros carnalēs: Et huic magis, inquit Anselmus, quam carnalibus parentibus obtemperare debemus. S. ANSELM., *ad Heb.*, c. XII.

Omnes creaturæ ab omnipotenti Creatoris manu tali cum sapientia, et dispositione esse suum acceperunt ut omnes exemplo suo nos obedientiam doceant. Nam ut S. Bonav. in capite, cui titulus est: Cur sit obediendum aliis? inquit: «Omnis creatura ita est ordinata a Deo quod licet ipse Deus omnibus, et singulis ita præsint, ut ab ipso solo accipiant, quod sunt, et habent, et possunt, tamen propinquiora sibi, non loco, sed similitudine plenius accipiunt ab ipso, quod ferioribus, et sibi propinquantioribus influant, et illa iterum suis inferioribus usque ad infimum, et inferiora superioribus subdita sint e superiora inferioribus præsint, et ea regant, ut summa mediis, et media præsint imis. Sic Angeli superiores inferioribus præsunt, et cœlestia terrenis, et irrationalibus rationabilia.» S. BONAV., t. VII, l. II, *de Profectu relig.*, c. XXIX.

Quantum Christus obedientiam amarit, priusquam in cœlos ascenderet, ostendere voluit, siquidem, ut ex monte Oliveti in cœlum ascenderet, prius Bethaniam transire

voluit, quæ, ut paulo ante diximus, idem significat, quod domus obedientiæ; nam Lucæ ultimo dicitur: «Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis.» Ubi S. Bonav. ait: Bethania quippe domus obedientiæ dicitur; in figura hujus Deus ascendit in cœlum de Bethania. IDEM., t. VI, *Diat. sal.*, tit. III, c. II.

Obscurus est sensus verborum illorum, quæ Ecclesia in festo Ascensionis Christi canere solet, videlicet: «Ascendens Christus in altum, captivam duxit captivitatem.» Quid enim per captivam captivitatem hoc loco intelligendum venit? Num forte Ecclesia vult dicere, quod Christus in cœlum ascendens, secum duxerit animas illas, quæ velut in deposito in sinu Abrahæ captivæ detinebantur, ut easdem cœlestis gloriæ faceret participes? At vero si hic verborum illorum sensus est, potius dicendum fuisse videbatur, liberam duxit captivitatem, quia easdem secum ducebat, ut vera filiorum Dei libertate gauderent. Necessum igitur est dicere, Filium Dei tanto fuisse obedientiæ amore captum, ut etiam impassibilis, et immortalis ad dexteram Patris residens, continuo, et sine ulla intermissione in hac se virtute exercere voluerit. Ac proinde malum invenit, quo in Sacramento Eucharistiæ a se instituto in species Sacramentales, quotiescumque verba consecrationis a Sacerdotibus pronunciantur, obedientissimus descenderet: Obediente Deo voci hominis; captivam ergo duxit captivitatem, id est, humanitatem, quam in terris assumpserat, veluti mancipium et servam, soli modicorum verborum expressioni ad descendendum sub species panis et vini subjectam in cœlos deduxit. Quisnam excogitari potest efficacior stimulus hoc, ut obediētes efficeremur? Quis unquam inventus est, qui adeo expedite et exacte majoribus suis obediāt, quemadmodum quotidie Christus, Rex gloriæ, suis obedit ministris et servis, Creator creaturæ? Circa hanc obedientiæ suæ imitationem Blossius sequentem refert Salvatoris nostri revelationem, inquiens: Christus sæpius revelare dignatus est, quod quilibet Christianus imitari debeat humilem suam obedientiam, quia ipse obedivit Patri suo cœlesti, et hominibus non solum bonis, verum etiam impiis. Neque enim hæc virtus præclarissima a solis Monachis, vel Monialibus, sed prorsus ab omnibus eximie coli, et servari potest. MANSI, tr. LIV, *disc.* n. 8.

NECESSITAS. — S. Hieronymus nimia, quæ ex virtutis hujus transgressionem, et omissionem promanant damna, in tractatu de regula monachali exprimit his verbis : « Monstraretur portentum navigatoribus, et pro certo numquam veniretur ad portum, si de directione et gubernatione navigii quicumque remigator ordinaret ad volum. Non civitas, non regnum, non minima domuncula diu maneret in rure, si cujus voluntati pareretur, deesset. » Propter quod ipse Papa Petrus, qui Religionis Apostolicæ vitam volebat instruere, sicut a Magistro didicerat, ut magis intelligatur, qualiter anima perficiatur in obedientia charitatis, ac fraternitatis amore, exponit apertius : « Omnes, inquit, honorificate, fraternitatem diligite, Deum timete, Regem honorificate. » Et ne excusationis arripiatur scutum, sub particulari nomine præeminentis dignitatis generaliter infert omnibus : « Servi subditi esolote in omni timore Dominis; » et ne Prælati in medium producat pravitatem, quæ plerumque subditis præstat causam magni casus. Non tantum inquit, bonis et modestis, sed etiam discipulis. S. HIER., t. VIII, in *Reg. monast.*, c. VI.

UTILITAS. — Ad nostram quoque doctrinam disposuit, ut, cum a Lucifero in deserto tentaretur, certamen circa hujusce virtutis meritum institueretur; ait enim Evangelista : « Tunc Jesus ductus est in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo. » Circa quæ verba sacer quidam interpres ait : Dominus Jesus omnia agit, aut missus aut ductus, aut vocatus, aut spontaneus : missus venit in mundum, ductus vadit in desertum, vocatus surrexit a mortuis. Eundem quoque Dei Filium sæpius in Bethania hospitio exceptum reperietis, tametsi castellum hoc procul a Jerosolyma remotum esset, idque, ut reor, ex hac causa, quia Bethania idem significat, quod domus obedientiæ : ipsum quoque sæpius reperietis mensæ accumbentem, sive in domo Simonis Pharisei, sive in domo S. Petri, idque quia utriusque domus paterfamilias Simonis nomine appellabatur : Simon enim idem est, quod obediens. Utrumque hoc S. Antonius observat, dum ait : « Hospitabatur sæpe in Bethania, quæ interpretatur domus obedientiæ, et Simonis quæ interpretatur obediens. » (Quod si in domum Zachæi ultro se ingesserit, mirum non est, cum hic Zachæus in virtute obedientiæ insignis fuerit, siquidem vix Christus ei hæc

verba dixerat : « Hodie in domo tua oportet me manere, » cum ecce confestim obediit; nam ille « festinans descendit, et excepit illum gaudens in domum suam. MANSI, tr. LIV, disc. IV, n. 7.

S. Bernardinus multas adducit rationes, cur Deus domum voluntatis nostræ, dum eam obedientiæ subijcimus, adeo gratum et acceptum habeat; inter cætera vero ait : « Cum nullius rei possessores, aut domini simus, nisi per facultatem et usum libertatis nostræ, istam abdicare a se, quantum nobis possibile et licitum est, abdicare prout est possibile, omnia, quorum esse possumus possessores : « Cum in nobis nihil sit charius, intimius, altius et majus, propria libertate, ac facultate usus ejus, abdicare hanc a se, prout est possibile, tanto est perfectius et altius, quanto ista præponderat omnibus aliis abdicabilibus nostris. » S. BERN., de *Perfect. obed.*, c. I.

Scriptor quidam historicus, qui ritus et mores omnium nationum describit, de Orientalibus hæc habet : « Orientales victimas non jugulant, sed præcluso spiritu necant, ne quid mancum Deo offeratur, sed integrum. » Simili modo acceptissimum Deo sacrificium erat, si hoc ei ex toto spiritu, corde, affectu et voluntate nostrâ obtulerimus mortificando, reprimendo, et suffocando desideria nostra, affectus et appetitus nostros, ut terra mortificationis et obedientiæ jugulati, Deo consecrari possint. JO. BOHEMUS, l. de Asia, ap. MANSI, tr. XLV, disc. VII, 24.

S. Joannes Climacus ait : « Numquam ponas in omni vita memoriam illius ingentis athletæ, qui totis decem et octo annis numquam auribus suis, a Præsidente suo, cui inservit, illam vocem accepit : Salvus esto; sed ille tandem idem interiori animi sensu quotidie audit a Domino, non quidem salvus sis, quod optantis est, et incertum, sed salvus es, quod affirmantis est, certum, et definitum. » CLIMACUS, *grad.* IV, n. 83.

Humilitas et obedientia, ut similitudine Dorothei doctrina prima utar, sunt velut duo agiles equi, vitæ nostræ currum trahentes, et in cœlestes mansiones sine ullo labore portantes. Sanctus Vincentius Ferrerius pariter obedientiam nobis ad cœlum aditum aperire dicit : « Non existimet, inquit, aliquis hominum, quod aliter possit intrare paradysum, nec per dominium, vel potestatem, vel spiritualem, sed per humi-

lem obedientiam. » VINC. FERRER., *ser. IV, in Dom. 2 post Ep.*

S. Antonius de Padua circa locum, in quo Magdalena plenariam accepit omnium peccatorum suorum absolutionem, id est, circa domum Simonis Pharisæi, sequentem instituit ingeniosam ponderationem, inquiens : Moraliter bene hic datur forma, quomodo anima peccatoris converti debeat, ut possit indulgentiam percipere de peccatis. Ubi primo occurrit videre, ubi ipsum veniæ largitorem valeas invenire. Respondeo, in domo Simonis, qui obediens interpretatur, intra domum obedientiæ, ibi ipsum invenies, quia obedientia ipsum ad suum hospitium trahit semper. Mulier peccatrix anima, quæ bene vocatur Maria a mari. Mare propter multitudinem amaritudinis peccatorum. Si vult a culpa sanari, oportet, quod vadat ad domum Simonis, id est, ad obedientiam. S. ANTON. DE PAD., *s. in fer. 5 Pass.*

Christus Redemptor noster Apostolis suis olim præcepit, dicens : « Neminem per viam salutaveritis. » At vero cum ita sit, ut certus quidam Dei servus illuminatus, S. Philippi Nerii discipulus, dicere solitus erat : Qui urbanitate morum caret, spiritum Dei nunquam habebit; cur igitur Filius Dei scholæ suæ discipulis hanc præcepit inurbanitatem, ne scilicet in via obvios salutarent? Hujus rei mysterium S. Ambrosius nobis pandit inquiens : « Ergo et hic non salutationis officium aufertur, sed obstaculum impediendæ devotionis aboletur, ut, quando divina mandantur, paulisper sequestrentur humana : pulchra est salutatio, sed eo pulchrior, quo præceptorum maturior executio divinatorum, quæ per moram sæpe trahit offensam. » S. AMBR., l. VII, in Luc., c. x. Ubi notanda sunt verba illa : Pulchra est salutatio, sed pulchrior, etc. Etenim oratio mentalis, cilicia, jejunia et aliæ similes austeritates bona quidem et laudabilia sunt opera. At vero longe majoris est meriti et profectus, si quis per obedientiam ab eisdem absteat. In vita S. Philippi Nerii de Francisco Maria Tarugio, qui postea ad Cardinalitiam assumptus dignitatem fuit, unusque ex primis S. Philippi Nerii discipulis, nostræque Congregationis Pater fuit, legitur, quod dum nocturno tempore ad orationem faciendam surgere volens, a S. Philippo id faciendi postulasset licentiam, is complexionis ejus probe noscens debilitatem,

hanc ei denegarit. Tarugius autem ideo a proposito suo minime destitit, quin potius proprii hujus operis permissionem solito ardentius sollicitavit : cum vero tandem suum executus fuisset desiderium, contingit, quod prima nocte, qua surrexerit, caput suum adeo debilitarit, ut deinceps per undecim menses orationis exercitio nequicquam vacare potuerit.

In libris Regum legitur, quod, cum Naaman Syrus ad Elisæum accessisset, ut a lepra sua ab eo curaretur, a Propheta septies in aquis Jordanis se abluere jussus fuerit. At vero num forte aquæ Jordani hac erant virtute præditæ, ut lepram curarent? et posito, quod ad malum hoc pellendum natura sua servirent, quoniam spectabat numerus ille septenarius? Abulensis ait : « Dicendum, quod ita poterat sanari Naaman lavando se unica vice in aqua, quam si lavaret septies, et tamen jussit, quod lavaret septies propter meritum obedientiæ; sicut interdum jubentur aliqua quibusdam, quæ non sunt necessaria, et tamen jubentur, ut obediant, et mereantur obediendo. » Observandum tamen est, Naaman sanitatem non recepisse, nisi postquam discursum, et intellectum suum captivando mortificavit, quia ab initio in aquis illis se abluere enuit, dicendo : Aquas Syriæ longe meliores esse. At vero quando a prudenti servo suo monitus, partem suam rationalem vicit, ei arbitrio Prophetæ substravit, desideratum sanitatis fructum protinus obtinuit. MANSI, d. xxiv, n. 5.

Gravi edicto Redemptor mundi apud Matthæum divites mundanos perculit, dicens, « facilius posse camelum transire per foramen acus, quam opulentes intrare in Regnum cælorum. » Audierunt hæc cum stupore Discipuli, conterritique dixerunt : « Quis ergo poterit salvus esse? » MATTH., xix, 25. Respondit Dominus, « apud homines hoc impossibile esse, apud Deum autem omnia possibilia. » Tunc dixit Simon Petrus ad illum : « Ecce nos relinquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis? » S. Hieronymus in commentatione horum beati Petri verborum positus exclamat : « Grandis fiducia! Quando cæteris Apostolis erigit comas mentemque et omnes artus tremor concutit, natus de terribili sententia, quam Christus contra divites pronuntiavit, ita ut dicerent : « Quis ergo poterit salvus esse? » Solus Simon Petrus audacter,

animoseque vel intrepide ait ad Christum, non solum de se bene fisus, sed etiam de aliis securus, sibi videri edictum illud ad se, collegasque suos non pertinere, eo quod pauperes essent, et omnibus renuntiassent, adeoque certam sperarent salvationem. Qui factum, quod, cum alii Apostoli contremiscebant, solus Petrus fidenter Christo loquebatur, dicebatque, certam sibi, sociisque suis promittere beatitudinem. Respondet S. Petrus Damianus, monetque advertere, quis ille sit, qui loquitur; Dixit Simon Petrus. Simon ex interpretatione S. Hieronymi, Venerabilis Bedæ, Nicolai Lyrani et Pagnini, idem est, quod obediens. At si obediens loquebatur, quid mirum, quod confidenter præsumebat, et humiliter gloriabatur, quando alii angebantur animis, et trepidabant? qui enim perfecte obediens est, ille tuto cum Jesu, sive Salvatore loqui potest, nemo enim certius, quam verus obediens, posse sperare salutem videtur. DIDAC. NYSSENUS, in *Vit. Abrah.*, c. v.

Pugnabat Jacob pertinaciter in Palæstra sacra, inclinabatque in illius partes victoria. Cum inter productionem conflictum aurora proximum diem nuntiaret, dicebat ad Jacobum ille, quocum luctabatur: « Dimitte me, jam enim ascendit aurora. » GEN. xxxii, 26. At quid impedimenti adferre intermissioni pugnae dies poterat? cur ille finem luctæ ante fieri voluit, quam dies appeteret? etsi concertatio illa et corporalis et spiritualis erat, sicut Jacob spiritu etiam pugnaret, ardentibusque precibus Deum appeteret, et plurimas illi ab oculis lacrymas affunderet, quare orandi studium propter ingruentem diem relinquere, aut seponere debuit? cum Deus amet audire orationes, et nulla illis impedimenta sol cum die per se adferat, quid erat, quo minus Jacob per diem tam sancto operi operam recte daret? Satisfaciunt huic dubitationi, saluberrimumque simul monitum suggerunt glossa Angelica, et Pererius, quia aiunt, illud: « Dimitte me, jam enim ascendit aurora, » perinde fuisset, ac si dixisset: Tempus est, ut ab invisibilibus ad temporalia tractanda descendas. Habebat Jacob uxores non minus quatuor, sobolem multam ex pluribus matribus, familiam copiosam. Quando ergo dilulescere cœpit, jussus est intermittere studium orationis spirituale, et vacare gubernationi domus, disponere necessaria, et rem curare familiarem. Non enim est grata

Deo oratio, quæ tunc sit, cum faciendum aliud. Multo autem magis probat, cum justa habetur ratio necessitatum, et illi primum occurritur, quæ maxima est; et quoniam magis congruebat, studere curæ domus, quam orationi tunc, cum dies appeteat, idcirco ille glorioso colluctatori dicebat: « Dimitte me, et vade procuratum res tuas familiares, et ordinatum operas domesticorum tuorum, hæc enim Deo acceptissima fuerit oratio. » Deum enim pro Deo, ut aiunt, relinquere, non est illum deserere, sed potius majora apud illum lucra facere, amplioremque apud illum gratiam inire. Sanctum enim adagium docet, illum optime orare, qui officii sui partes recte curat, probeque exequitur. Ille verus quærendi, et inveniendi Deum est modus. IDEM, p. II, l. VI, c. VII.

Suavissimum fragrantiam, quam sponsæ vestimenta exhalabant, sponsus sentiens aiebat, thuri, quod carbonibus impositum supremo Numini votivo cultu adoletur, similem sibi eorum odorem videri, inquiens: « Odor vestimentorum tuorum, sicut odor thuris: » CANT., IV, 11. Notorium est, quidquid rei materialis ad sponsæ commendationem assumitur, id allegoricum esse, et mysticum, nam sub cortice materialium latet spirituale, quod sponso maxime est propositum. Videamus itaque nunc, quid vestimenta sponsæ significant. Richardus de S. Victore cum omnibus aliis expositoribus ait, vestimenta esse symbola virtutum, et operum meritoriorum, quibus fovetur et contegitur anima, et omnium exercitationum piarum, quibus illa ornatur, et venustatur. Richardi verba sint ejusmodi: Vestimenta animæ sunt opera, quæ in charitate sunt, vel fiunt, quibus vestiti, et non nudi inveniuntur ante Deum electi. Cultus ergo animæ sunt opera misericordiæ ut visitatio infirmorum, consolatio in carcere detentorum, erogatio eleemosynarum in pauperes, vestitio nudorum, et alia id genus opera sacra. Notandum vero, quod odor thuris erat, quem illa vestimenta spirabant. Cujusnam rei hieroglyphicum est thus? Non puto esse aliquem, qui nesciat, thus esse typum orationis. Nihil magis tritum, pervulgatumque, quam illud Psalm. cxl, 2. « Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. » Secundum hæc, quod sponsæ vestimenta, quæ erat virtutes, et opera charitatis etc. thus, ut sponsus aiebat, sive incensum olebant, perinde fuit,

ac si dixisset, olere orationem. Verum cum visitare captivos, consolari lugentes, vestire nudos, sepelire mortuos, ferre opem egentibus sint opera plurimum distincta ab actu et exercitio orationis, quomodo omnia illa olebant thus, sive orationem? voluit Spiritus Sanctus ea re facite insinuare doctrinam, quam hic tradimus, et significare, illam esse optimam orationem, cum quis officium suum recte curant, Deumque, qui videtur esse in oratione relinquendum pro Deo, quando magis convenit, et res ita postulat, quia tunc Deo magis placent alia opera magis necessaria, quam oratio. Melius hæc dicet Richardus, quam ego. Vestimenta sunt sicut odor thuris, quia sic bonum odorem de se mittit bona operatio, sicut devota oratio. Sic enim propter occupationem utilem orationem aliquis intermittat, ipsa occupatio vice orationis reputabitur, juxta Apostolum : « Sine intermissione oret, qui semper operatur. » Itaque intermittere orationem, contemplationem, aut aliud quodlibet spirituale exercitium, ut rebus aliis magis utilibus, et necessariis opera detur, etiam est orare, et contemplari, et secundum Pauli dictum, perpetuo precari. Ille namque legitime orat, qui, quod suæ obligationis est, facit; ille scit Deum quærere, qui novit ipsum pro illo relinquere, quando magis expedit, et majoris refert. *IBID.*

Tam vehementer flagrabat spiritus Prophetæ, ut non contentus, quod ipse pietissimo Domino suo laudum cantica pangeret, et concineret, etiam Angelos ad concelebrandas alternatim ejusdem Domini laudes ardentibus votis, et magis vocibus invitaret, inquiens : « Benedicite Domino omnes Angeli ejus : benedicite Domino omnes virtutes ejus. » *Ps. cii, 21.* Non dissimulavit autem Propheta modum laudum, et orationum, quibus vacaturi erant Angeli dicens : « Facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum ejus, ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus; » velut dixisset : Facite quæcumque illum velle nostis, quicquid voce imperat, aut annuit oculis, explete, est famuli ejus promptissimi et expeditissimi ad exequenda omnia jussa illius. Notandum hic quod S. Propheta non satis consequenter locutus, et hortatus Angelos videatur. Invitabat illos, ut communibus laudibus communem Dominum celebrarent, benedicerent, magnificarent, statimque dicebat, ut voluntatem

ejus facerent, præcepta ejus opere perficerent, et verbis ejus citum obtemperantissime morem gererent, facientes verbum illius. Quid hic uni cum altero convenit? Quid connexionis inter invitationem ad orandum, et exhortationem ad faciendum, quæ juberentur? Quomodo qui vacare a laudibus suaserat, mox dare operam explendis mandatis consuluit? Occurrit dubitationi S. Augustinus inquiens, non fuisse ita abreptum a fervore Spiritus Sancti Davidem, ut imprudenter verba effutiret : sed valde consequenter potius locutum, quando primum ita inclamavit Angelicos spiritus, « Benedicite Domino omnes Angeli ejus, » statimque subjunxit, « facite verbum illius. » Hoccine vero sit benedicere Domino, facere verbum illius? Isne laudet, et oret Deum, qui operatur quæ illi grata putat, et jussa illius exequitur? Imo vero, inquit Augustinus : Si vis benedicere Dominum, fac verbum ejus, voluntatem ejus, si vis vacare orationi, quæ Dei pergrata sit oculis, sepone orationem, intermitte contemplationem, cessa tantisper ab ipsius laudibus, quando aliæ status sui occupationes necessariae alio te vocant, quando ex officio tuo facere aliud teneris, cui dum operam navas diligentem, acceptissimam Deo laudem offers. Optimum genus orandi est, Deum pro Deo relinquere, quod cum facis, devotissimum illi obsequium, et cultum religiosissimum offers. Si vis benedicere Dominum, fac verbum ejus, voluntatem ejus. *IBID.*

Accipiamus hanc a cœlesti Magistro doctrinam. Attentissimam ille ardentissimamque in horto Gethsemani ad Patrem suum æternum fundebat orationem, inquiens : « Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste. » *MATTH., xxvi, 39.* At si non ita expedit, fiat tua per omnia voluntas, cui subjectissime obtemperare sum paratus. Habebat tunc apud se tres charissimos Apostolos, et monet S. Matthæus, quod intermissa ad tempus oratione, venit illos invisum, invenitque somno oppressos, et objurgavit unum, maxime Petrum, qui tantam constantiæ firmitudinem tam jactanter pollicitus esset, et nec ad horulam cum Domino suo pro communi salute vigilante, et tribunal Patris sui appellante vigilare potuisset, postquam in mortem cum illo velle ire spopondisset. *MATTH., xxvi, 40,* sic ait : « Venit ad Discipulos suos, et invenit

eos dormientes. » Recepit se denuo ad orationem anxie afflictus Dominus, sive, ut illud, *IBID.*, *XLII.* habet : iterum secundo abiit, et oravit. Aliquandiu precatus, etiam hanc tantisper seposuit orationem, et venit iterum sollicitus Magister ad somniculosos discipulos. Confugit etiam tertio ad orationem, et tertio inde ad gregem suum impiger, ac pervigil pastor recurrit. Sed quid est, quod, cum Patre æterno Filius ejus coæternus loquens, toties ab illo recessit, ut abiret ad Discipulos? Siccine Creatorem reliquit, ut creaturas visitaret? Parum urbane factum videtur, quod susceptum cum tali Patre colloquium, iterum, atque iterum interrupit, ab illo ad tales creaturas secessit. Respondet Simon de Cassia, inquiens, magno consilio hoc fecisse Dominum et Magistrum, ut nobis inculcaret doctrinam, quam hic versamus, crebroque illo accessu ad orationem, et recessu ad Discipulos nos doceret, propter majorem quamdam necessitatem nonnunquam intermittendam orationem, et seponendas preces, quando res postulat, ut vel dormientem excitemus, vel negligentem stimulemus. Bona enim oratio fuerit, et qualis illa Christi, si orationem deseras, ut objurges somnum aliquorum Discipulorum, et socordiam Apostolorum corrigas, et castiges, qui tunc vigilare, et inservire suo Magistro, et insomnes illum sequi deberent. Simonis de Cassia verba lib. III, in *Evang.* talia sunt : « Nullo responso suscepto, interpolavit orare per modicum, reversus tamen ad piam, et utilem actionem, nam venit confortaturus Discipulos. » Oportet si quidem orationem intermittere pro utilitatibus proximorum, maxime ubi bella spiritualia timentur, et discretionis insignis est virtus, actum virtutis præ alio actu virtutis intermittere. Quod orationem Dominus intermisit, hoc fecit, ut alteri operi pietatis, hoc est, Discipulorum exhortationi, emendationi, corroborationi studeret. Convenit enim aliquando seponere orationem, quando aliorum salus curam, opemque nostram efflagitat; in primis cum anima cujuspian periculo proxima per nos sospitari potest, tunc enim rem magis gratam Deo feceris, si illo etiam relicto, ad avertendum a periclitabundo exitium te converteris. Magnæ enim prudentiæ est, minus lucrum deserere, et majorem quæstum consecrari. Omnibus ergo danda opera, et orationi præ omnibus,

nisi quando gravior necessitas, et debita officii, vel status proprii officia nos ab ea alio vocant. Discretionis insignis est virtus, actum virtutis pro alio actu virtutis intermittere. *IBID.*

DIGNITAS. — Videns coelestis Præcursor propius ad se accedere solem, cujus ipse aurora erat, plenus gaudio, et lætitia, succlamabat : « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi, *JOAN.*, *I.*, *29.* Non exiguum difficultatem habet » statuere, de quo peccato S. Joannes loquatur. Nam cum in mundo tot sint peccata, quæ auferri debeant tot maculæ, quæ postulent eradi, nimis parce de Agno Dei locutus Joannes videtur, cum de illo ait, quod tollit peccatum mundi, in quo affluentissima est scelerum colluvies, quæ exhauriri petat, et aboleri. Sed quoniam de uno tantum per Agnum Dei auferendo peccato loquitur, qualenam illud esse, dicemus? Magnus Bulgarorum Archiepiscopus Theophylactus in capit. *I JOAN.* de hac re sic ait : Fortassis autem, quia inobediens fuit homo Deo, et in varias affectiones incidit, peccatum mundi inobedientia fuit, quam e medio abstulit Dominus, factus obediens usque ad mortem, et contrarium contrario sanans. Nonne videtis unam inobedientiam a S. Joanne vocari peccatum mundi? Tale autem hoc videtur, quale si dixisset, præter inobedientiam nullum esse vitium in mundo, nec virtutem aliquam præter obedientiam. Cum quis est obediens, illum omnibus contaminatum esse flagitiis, præsupponere possumus. In solo inobedientiæ peccato peccata omnia videntur inclusa; unde et Joannes, cum indicare vellet, quod Christus auferret omnia peccata, ait, tollere inobedientiam : « Ecce qui tollit peccata mundi, » Ergo e contrario de illo, qui est vere obediens, affirmare, ut videtur, possumus, omnibus ornatum esse gratiis, et virtutibus. De obediante namque omnia bona credere, et cogitare, quidquid de integerrimo et sanctissimo possumus. *IDEM, in Vita Abrah.*, *I. I.*, *c. I.*

Non inepta videtur ratio jam dicta, ob quam unicum Sacrificium, quo Abraham filium suum offerre volebat, multorum nomine est donatum, cum ille ait : « Abraham pater noster nonne ex operibus justificatus est offerens Isaac filium super altare? » Sed ut sententiæ eruditi illius, quem dixi, Interpretis inhæream, dico, obedientiam Abraham fuisse appellatam multa opera, ad indican-

dum etiam, quam sublimis, quam excellens, quam Deo gratia sit obedientiæ virtus, ut in qua virtutes omnes videantur inclusæ. Cujus dubii (nempe cur de una obedientia, tamquam de multis operibus locutus sit Sanctus Jacobus) solutio in eo videtur consistere, quod obedientia perfecta multiplex est, et instar multorum actuum apud Deum reputatur. Nescio, quid habeat illa tam accepta Dei oculis, et heroica obedientiæ virtus, ut qui unam illam possidet, multis affluere videatur virtutibus, totumque confecisse perfectionis curriculum, qui illa sola perfecte est excultus. *IBID.*, l. XI, c. II.

S. Joannes Chrysostomus homil. 1, de laudibus S. Pauli quærit tale quippiam: Quid in Angelis magnificum prædicamus? A quo illos commendare amplissime, et extollere plurimum possumus? Ut respondeat quæsito, jubet nos sacer Doctor ad Regem cantorem pergere, ut qui hanc facile diluat dubitationem. Ille de Angelis sic ait: « Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonem ejus. » *Ps. cii, 20.* Ecce promptam Prophetæ responsionem, inquit, Chrysostomus, cum plurima essent, a quibus prædicare beatos illos spiritus posset; postquam generatim dixisset, esse illos potentes virtute, omnibus gratiis cumulatos, cunctis prærogativis ornatos, et perfectionibus insignes, mox ad obedientiam eorum speciatim efferendam convertebatur, inquiens: « Facientes verbum illius. » Ut enim probes, quam virtutibus omnibus circumfluere, et sanctum esse, et omnium gratiarum cimeliarchium, et omnibus spiritualis perfectionis ornamentis insigniter excultum, unus testis sufficere, idque solum satis esse videtur, quod esse vere obedientem dicas, quod sibi persuaseris, nihil ad absolutissimam sanctitatem, consummatissimamque virtutem deesse. Quid ergo in Angelis magnificum prædicamus? Profecto, quia cum omni cura obediunt Deo. Hoc maxime in illis commendamus, quod tam expediti prosiliunt, tam celeres advolant ad omnia, quæcumque Dominus imperat, quod David quoque admirando dicebat: « Potentes virtute, facientes verbum illius. » Huic enim bono æquale est nihil, prorsus etiamsi sint millies incorporei: hoc est enim, quod maxime præstat esse beatos, quia obediunt præceptis Dei. De quo nobis persuasum habemus, quod si perfectus obediens, si eum-

dem omni sanctitate, et perfectione ornatum credamus, nihil temere egerimus, extraque omne præcipitis judicii, aut erroneæ sententiæ periculum erimus. *IBID.*

Ad hoc propositum spectat illa Theophylacti observatio, quod in Evangeliiis, cum Princeps Apostolorum de suo nomine Simon appellatur, illud plerumque nomen adjungitur, quod illum Christus donavit, quando Petrum vocavit *MATT.*, x, 2. in recensione Apostolorum, primus « Simon, qui dicitur Petrus. » Iterum *MATT.* xvi, 46. « Respondens Simon Petrus dixit. *LUC.*, v, 8. « Cum videret Simon Petrus. » *JOAN.*, vi, 8. « Andreas frater Simonis Petri; » et *IBIDEM*, 69. « Respondit ei Simon Petrus, » et apud autem eundem Joannem alibi sæpe. Cur tantæ curæ fuit Evangelistis, ut hæc duo nomina conjungerent? Simon (quod alibi quoque diximus) idem est, quod obediens, et Petri nomen a Petra, qui firmitatis symbolum est, venit. Quod ergo obedientia cum petra copulatur, perinde est, ac si dicatur, obedientiam esse lapidem fundamentalem, cui virtutes aliæ omnes innitantur; nam ut quempiam firmiter inhærere virtutibus credas, firmiter illud solum facere potest, si verum, perfectumque obediens esse scias. Qui habet obedientiam ipse Petrus efficitur, per obedientiam proficiens, ut firmetur in bono, inquit Theophylactus in cap. i *Joann.* *IBID.*

Cum extollere virtutem alicujus volumus, dicere solemus: « Io troca ra mi alma por la suya, » Hoc est, cum ipsius anima meam commutarem. Nam ut homines ode-runt jacturam in suis permutationibus, et anima valde pretiosum monile est, sic numquam suam cum alia permutare vellent, nisi lucrum alterius multo sanctioris, et opulentioris ex mutatione sperarent. Interrogemus nunc S. Ignatium Martyrem, quam ille animam pro sua arriperet, si deligendi optio, et commutandi facultas concederetur. Respondet ille *Epist.* xi, t. III. *Bibliothec. Vet. PP.* Meam animam cum animabus eorum, qui episcopo parent, libens commutavero, faxit Deus, ut cum illis mihi portio contingat a Deo. Ex toto ergo sacrosancto pulcherrimarum virtutum choro nulla inclyti Martyris ad se oculos rapuit, nisi obedientia; neque cum alio animæ suæ commutationem fecisset, nisi cum eo, quem obedientiæ perstudiosum et observantem scivisset. Maximæ dignitatis, et incompara-

bilis pretii est obedientia, quæ sola pretium virtutum cunctarum includere videtur. Qui ergo perfecte obediens fuerit, hunc statim, ut videtur, virtutibus divitem, et prorsus sanctum censere possumus, et habere. *IBID.*

S. Vincentius Ferrerius de illo, quod Beatissima Virgo ministris Nuptiarum in Cana Galileæ dedit, monito tractans, ita discurret : « Quodcumque dixerit vobis, facite. Sciendum, quod inter omnia opera, et utiliora, quæ possumus facere pro salute nostra, principalius et majus est, obedere mandatis Dei. » Quam ob causam Patres antiqui, vero ditati spiritu, virtutem obedientiæ nulli non præferebant operi bono. Prout in hæc verba scriptum reliquit Cassianus : non solum operi manuum, seu lectioni, vel silentio, et quieti cellæ, verum etiam cunctis virtutibus ita præferunt, ut huic judicent omnia postponenda, et universa dispendia subire contenti sint, dummodo hoc bonum in nullo violasse videantur.

Acceptissimus Abrahæ servus Eliezer ab eodem domino suo, ut dignam Isaac filio suo sponsam adduceret, ablegatus fuerat : de hac autem sponsa per singularia divinæ providentiæ indicia certificatus, eamque, præsentem nactus pretiosas indilate eidem donavit in aures dicente Scriptura : « Protulit in aures aureas et armillas. » Circa quod factum non vulgaris moveri potest difficultas ; cum enim servus ille ædes domini sui egressus fuerit ex omnibus bonis ejus portans secum, cur obsecro, sola monilium, et inaurium istarum sit mentio? Mysterium revelat S. Ambrosius dicens : Veniebat jam coelestibus dotata Mysteriorum, veniebat magna secum ornamenta et aurium, et manuum ferens, eo quod auditu et operibus emineat Ecclesiæ pulchritudo. Rebecca enim Ecclesiam præfigurabat, quæ, ut digna Christi sponsa esse possit, inter omnes alias virtutes, primo omnium loco exactam quamdam profiteri debet obedientiam. Inauris aurea, et margaritum fulgens, inquit Sapiens, qui arguit sapientem, et aurem obedientem ; sicut enim gemmæ animam exornantes sunt virtutes Christianæ, ita, teste S. Ambrosio, omnium virtutum fundamentum, et coelestium obedientia mandatorum. S. AMBR., l. de Isaac, c. iii.

Dicere quoque possumus, Filium Dei, licet in utero virginali opera Spiritus Sancti fuerit conceptus, nihilominus verum quem-

dam obedientiæ extitisse partum. Enim vero Jacob Patriarcha gregem suum multiplicare satagens, maxime quoad illum, qui ad se spectabat, sequentem observasse legitur sagacem id faciendi modum : « Tollens virgas populeas virides, et amygdalinas, et ex platanis, ex parte decorticavit eas, detractisque corticibus, in his, quæ spoliata fuerant, candor apparuit : illa vero, quæ integra fuerant, viridia permanserunt, atque in hunc modum color effectus est varius. Posuit eas in canalibus, ubi effundebatur aqua ; ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, et in aspectu earum conciperent, factumque est, ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas, et parerent maculosa, et varia et diverso colore respersa. » Porro de Incarnatione Verbi olim in hæc verba prophetatum fuit : « Ingredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini. » Virgo igitur concipiendo Filium, oculos suos, magis vero cor, et mentem suam, in obedientiam defixam habebat, ac proinde in ipso actu Incarnationis, in hæc verba prorupit : « Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. » Quis igitur mirari poterit eandem Beatissimam Virginem verum obedientiæ partum enixam fuisse? S. Antonius ait : Maria obediens voci Angeli Dei, Filius uterum ejus intravit ; ac proinde S. Augustinus id ipsum considerans exclamat dicens : O felix obedientia, quæ cœli in se opificem corporavit. MANSI., tr. LIV, disc. 4, n. 6.

Regius Psalter ait : « Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, et concupiscet Rex decorem tuum. » Ex hoc autem loquendi modo deducitur, quod pulchritudo animæ alicujus, qua cor coelestis Sponsi rapitur, potius in auribus consistat, quam in aliis membris. Audi, inclina aurem tuam, et concupiscet decorem tuum. Ut scias, inquit, D. Chrysostomus, eum non loqui de pulchritudine corporis, eam dicit constitui ex ejus obedientia. Audi, enim significat, quod obedi. Subdit vero idem Chrysostomus : Obedientia non constituit pulchritudinem corporis, sed animæ. S. CHRYS., in Ps. XLIV, 11.

Inter omnes Adami posteros unicus tantum dignus fuit, qui cruci Redemptoris ad montem Calvarium ascendentis humeros suos submitteret. At vero numquid is time-

re poterat, divinum illum Atlantem, qui tribus dumtaxat digitis totum sustinet mundum, onus illud crucis, quantumvis grave regere nequaquam solum posse? Omnia in figura contingebant. At vero quem putatis hanc Christo exhibuisse benevolentiam, ut crucem portare juvaret? Quisnam sublimi hoc dignus factus est honore? Num forte S. Petrus? aut vero Princeps Synagogæ Nicodemus? vel S. Michael Archangelus? Nullus horum. Sed solum quidam de villa ad civitatem Jerosolymitanam transiens. At vero quibus meritis hunc sibi honorem comparavit? Nullo prorsus quantum ex S. Scriptura colligere licet, hoc solum constat, eum Simonis nomine appellatum fuisse: Simonem quemdam, etc. Simon autem idem est, quod obediens; et ideo per hoc innuitur, illos vel maxime Deo placere, atque ad portandam crucem ejus habiles et idoneos esse, qui obedientes existunt. MANSI, *ib. disc. VI, n. 7.*

S. Franciscus Salesius de hac materia discurrens in libris de amore Dei, sequentem adducit similitudinem: Omnes quasi herbæ, quæ flavos producunt flores, specialiter vero cicoria sylvestris, quæ flores cæruleos progignit, ad partem, ubi sol est, semper flectuntur, illiusque sequuntur perpetuo gyrum. At vero Heliotropium, quod solisequum appellare solemus, non solum flores solem versus flectit et inclinatur, sed et omnia folia sua ad eundem, ubicumque est, dirigit, luminareque hoc majus semper et ubique sectatur. Ita pariter viri spirituales florem cordis sui, id est, obedientiam, inclinant ad ea, quæ ex parte divinæ voluntatis præcepta sunt, imo animæ ipsorum sancto quodam amore succensæ, non solum divinam voluntatem hanc respiciunt per obedientiam præceptorum, verum etiam per omnimodam affectus sui unionem, divini hujus Solis cursum sequuntur in omnibus præceptis, consiliis, inspirationibus, sine ulla prorsus exceptione aut differentia, adeo ut cum Psalmista dicere possint: «Tenuisti, Domine, manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me.» S. FRANC. SALES, p. II, t. II, c. III, *de Div. amor.*

Subditi Prophetæ Job aliquando ad ipsum convenientes, auream illi obtulere inaurem, et oviculam, dicente Scriptura: «Dederunt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam.» Quæ munera me-

rito quisque obstupescat. Quæ enim inter ovem, et inaurem viget unio? Mystrium nobis patefacit S. Gregorius, dum inquit: «Notandum vero est, quod hoc loco cum inaure ovis cum ove inauris offertur, quia nimirum innocuis mentibus ornamentum semper obedientiæ jungitur, Domino attestante, qui ait: Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me.» Beato igitur Job nemo inaurem sine ove, nemo ovem sine inaure obtulit, quia profecto Redemptori suo non obedit, quia innocens non est; et innocens esse non potest, qui obedire contemnit. S. GREG., l. XXV, *Mor.*, c. x.

Quamnam existimas esse rationem, cur Salvator noster Petrum præ cunctis Apostolis elegit, qui consignaret claves regni cælorum: «Tibi dabo claves regni cælorum?» cur non illa S. Andreæ assignavit, qui primus se ejus sequelæ adjunxit? aut vero S. Joanni dilecto Discipulo suo? Respondet S. Bonaventura: Christus dedit Simoni, qui interpretatur obediens, claves Regni cælorum, obedientia enim est clavis aperiens cælum. S. BONAV., *in Diæt. sal. tit. VIII, c. II.*

Duodennis Filius Dei, postquam in templo a Parentibus inventus fuit, descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis. LUC, II, 51. Abiit ergo cum vera Matre sua Maria et putativo Patre Joseph Redemptor mundi, omnisque illius occupatio erat vivere ex illorum voluntate, et arbitrio, et erat subditus illis. Beatissimus Papa S. Gregorius in catena aurea Doctoris Angelici in Evangelistæ verba sic disserit: Totam intermediam Christi vitam, quæ est inter ostensionem ætatis, et tempus Baptismatis, velut immunem alicujus famosi, et publici miraculi, et doctrinæ, Evangelista sub uno verbo colligit dicens: Et erat subditus illis. Cum vero Dominus interea plurima egerit digna memoratu, cur sacer Historicus eorum narrationem prætermisit? Non omnino prætermisit, sed mystico compendio usus, plurima paucis complexus est, cum ait: Et erat subditus illis; quod perinde fuit, ac si dixisset: sub uno verbo omnia, quæcumque de nostro Redemptore dici possunt, collegi, cum subditum fuisse affirmavi. Nam qui alium a prompta perfecta que obedientia commendavit, omnia dixit, quæcumque dici possunt, ut omnibus aliis affluere virtutibus credatur. DID. NYS., *in Vit. Abraham*, l. II, c. v.

Venit quondam fugitivus David in Nobe ad Abimelec Sacerdotem, qui simul ac illum vidit, admirabundus ait : « Quid ego te ita solum, incomitatum qui video? Rex præcepit mihi sermonem, I Reg., XXI, 2, negotiumque commisit, quod ut est admodum grave, ita vult esse tectum et secretum; illud vero te scire velim, quod valde famelicus huc venio, quare si vel quinque panes, vel aliud quidpiam esculentorum in promptu habes, necessitati meæ fac subvenias. Respondit Sacerdos, nihil ad manum se habere, nisi panes sanctos, quos dare non possit, nisi eorum, qui sumpturi illum erant, puritatem ante examinasset. Itaque aiebat : Si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus? » *IBID.*, 4. Abulensis sciscitatur : Quamobrem Abimelech Sacerdos deditit David panes propositionis sanctos, cum facile posset illum alio mittere, ubi profanos, ad levandam suam esuriem proficiendamque reliquam viam, acciperet panes? Respondet q. 8 in I Reg., XXI, vidit ejus magnam velocitatem ex mandato Regis, ideo non misit ad aliam domum pro pane, sed credidit observationem præcepti regalis sufficientem esse causam ad hoc, quod posset dare David de cibis sanctificatis. *IBID.*

JUCUNDITAS. — Jacob Patriarcha, deserta domo paterna, in Mesopotamiam se contulit, ad locum ubi omnis exularat timor Dei, imo ubi idolis sacrificabatur; et ut paucis absolvam, domum subiit perfidi Laban; sed dum hæc omnia ex materno dumtaxat imperio, præceptoque aggressus est, Deo protegente, perque hoc ipsum obedientiæ securitatem nobis indigitante, omne corporis animæque declinavit periculum. Quin et prima nocte discessus sui Angelos habuit custodes, sibi obsequentes, quos per scalam ascendere, et descendere vidit. Redeunti pariter occurrerunt Angeli, dicente Scriptura : « Fuerunt ei obviam Angeli Dei. » Quam prærogativam Rupertus Abbas promptissimæ ejus obedientiæ incunctanter adscribit, inquiens : Jacob postquam præceptum matris peregit, revertenti obviam fuerunt Angeli Dei, ut sciamus, quia post obedientiæ laborem cuique viro fidei superest, supernis illum revelationibus glorificari, et cœlestium spirituum crebra visione etiam in hac vita remunerari. Quemadmodum in jamjam memorato vidimus Patriarcha, cujus universam felicitatem ejusdem obedientiæ etiam attribuit Porrec-

ta, quando illis Rebecæ verbis (in me sit ista maledictio) sequens adjicit commentarium : Hic habes, quod nulla via pro salute nostra securior est, quam obedientiæ. *MAN- SI, tr. LVI, Dis. XIV.*

Auctor operis imperfecti illud in Christi Genealogia expressum vocabulum, Obed, interpretans, idem significare ait, quod subditus. Quo supposito commentario, ita discurret ad præsens intentum : Iste autem Obed, qui subditus dicebatur, quid genuit? Jesse, id est, refrigerium, Jesse enim in latino refrigerium appellatur, nam vere quicumque subditus est Deo, et parentibus suis, tales filios generat, Deo præstante, a quibus refrigeretur. Quia nimirum, ut Bellovacensis in speculo suo morali scriptum reliquit : Sane divina voluntas est multum delectabilis in corde devoto, sicut dicit Augustinus : Mihi adhærere Deo bonum est, etc. et alibi : Cum tibi adhæsero ex omnire, numquam mihi labor, numquam dolor, sed vita mea tota vivet in te, tota plena te, Talis adhæsiō facit hominem pacificum, imperturbabilem, et quietum, et in præsentia quasi Deum facit, *Luc, II. Et terra pax hominibus bonæ voluntatis. Imper. Op., hom., I.*

Venientibus de Civitate Discipulis, cum ad manducandum hortarentur Jesum, ipse obedientiæ panem, qui animam Deo subjectam gratiosissime pascit, ostendit omni corporali cibo esse præferendum. Nec sapidiior ullus gustatus cibus nec pinguior mensa amantis oculis præponitur, quam impletio mandati cœlestis, sicut ipse obedientissimus Jesus effatur : « Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. *Th. KEM., in conc., de Samar. mul.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Birgittæ a Christo dictum est : Quid times? etiamsi decies comederes in die propter obedientiam, non tibi imputabitur in peccatum. Non virginitas meretur coronam, viduitas appropinquat Deo, sed obedientia omnes introducit in cœlum. *L. VI, Rev., c. III.*

S. Gregorius naturam obedientiæ describens dicebat : Debet obedientia in adversis ex suo aliquid habere (magnam animi alacritatem, amoremque parendi) et in pros-

peris ex suo omnino nihil habere (quia non propter delectationem propriam, sed solam Dei voluntatem admittenda et amanda sunt.) S. GREG., lib. XXXV, *Mor.*, c. XXXIII.

S. Hieronymo Monacho cuiusdam suadebat, ut numquam de Majorum suorum sententia iudicaret, sed illud a Moyse dictum sibi applicet: Audi Israel, et tace. *Ep.* iv, ad *Rustic.*

Lacedæmone legibus cautum erat, ne juvenibus, qui ad capessendam rempublicam venissent, fas esset, de legum æquitate disputare. EUSEB. CÆSAR, de *Præparat. Evang.*

Pythagoras discipulis suis vebat, ne rem quam enunciasset, rationem exigerent. Quod ipsis adeo sanctum erat, ut hæc vox: « Ipse dixit: » cunctis silentium imponeret. RODRIQ., p. III, tr. v, c. v.

Abbas Nestero in ipso Religionis ingressu dicebat: « Ego et asinus unum sumus. Quidquid imponitur, hoc portat, et sine mora. » *Vit. PP.*, l. de *Humil.*

In *Exodo* scriptum est: « Si dixerit servus: diligo dominum meum, et uxorem, et liberos, non egrediar liber: offeret eum dominus diis, et applicabitur ad ostium, et postes, perforabitque aurem ejus subula, et erit ei servus in sæculum. » Hoc dictum altiori sensu viri Religiosi est, cui auris perforanda, ut per obedientiam Majorum præcepta suscipiat. *Ex.* xxii, 5.

Abbas Binusius apud Cassianum sic loquitur: « Sed forte dicas: quomodo potest homo crucem jugiter portare: vel quemadmodum vivens quis potest esse crucifixus? » Audi rationem breviter: Crux nostra, timor Domini est: sicut ergo crucifixus jam non pro animi sui motu, membra sua quoque movendi vel convertendi habet potestatem: ita et nos voluntates nostras ac desideria, non secundum id, quod nobis suave est, ac delectat ad præsens, sed secundum legem Domini, qua nos illa constrinxerit, applicare debemus. ALVAREZ, t. II, p. III, l. V, c. v, lib. IV. *Instit.* xxxviii.

Crassus Mucianus cum in Asia consulum, et Provinciam obtineret, et pro urbe Levea oppugnanda proceram trabem ad arietem fabricandum afferri jussisset, Meleathensium vero Architectus minorem, utpote quam aptiorem fini præfixo censebat, misisset, vestes eidem detraxi, graviterque virgis cædi imperavit. Et ne hoc ulli videretur sævum: omne, inquebat, imperan-

tis officium corrumpitur atque dissolvitur, si quis, ad id, quod facere jubetur, non obsequio debito, sed consilio non desiderato respondeat. GELL., l. I, *Noct. Att.*, c. XIII.

In Monasterio Villa Comite, Braccarensis Lusitanie oppido, cum Abbatisa eligenda esset, et ambitiosæ aliquæ, ut in se calculi conferrentur, Sorori simplici in culina occupatæ sua suffragia conferrent, plures in eam calculi conspirarunt, et Abbatisa hæc Soror electa est a nolentibus: sua spe delusæ sorores illæ parere ei volebant: nec pro more in capitulo ei obsequium præstituræ. Tum illa spiritu commota, magno fervore: « Quandoquidem, inquit, vos mihi obedire recusastis viventes, ac me pro legitima agnoscere, vos, quæ hic dormitis mortuæ surgite, et uti deceat obedire, has, docete. » Ecce repente prodeunt e suis « oculis moniales septem ibidem sepultæ, genuflexæ, » dimissis capitibus obedientiam, et reverentiam, ut veræ Abbatisæ exhiberent, nec recesserunt, donec ipsa, quæ vocavit, jussit ad sepulcra redire. Tunc se cæteræ illi submisere. *Biblioth.*, *Paup.*, littera E, de *Elect.*

Cum mulier prostituta in concione audisset de Inferorum suppliciis dici, tacta scelestorum dolore, interpellato Sacerdote, quærit quibus modis expiari possint noxæ earum, quæ cum sacris hominibus consueverunt. Tum Sacerdos animadversa fœminæ simplicitate, per jocum ait: Si in medium se flammantis camini incendium immiserit; at illa serio hæc dici rata, capta occasione in accensos fornacium ignes se dedit, et exusta animam cælo transmisit; quod vicini ex eo cognovere, quod alitem ex igne candicantem egressam videre cælum petere. Recluso loco examine corpus extraxere, et incertum rerum, quasi nocentem, ut se ipsam peremisset desperabunda, exclusam communi Christianorum cœmeterio in profano campo abjecere, terraque obruere. Sed Deo placuisse eam simplicitatem celestibus signis, et flammulis circa tumulum jacentis velut stellis eminentibus ostendit. RADERUS., p. II, *Virid.*

S. Franciscus fratrem refractarium jussit detractis vestibus, vivum humi defodi in altam foveam a fratribus, quod fecerunt mentotenus. Tunc Franciscus eum allocutus: « Es ne mortuus frater? » quo humiliter respondente: « Ita Frater; vel saltem propter meum peccatum mori debueram. »

Tunc jussit illum iterum erui, dicens : « Surge, et si vere mortuus es, obedito Prælati ad nutum. » Sicut homo mortuus in nullo potuit repugnare. *Biblioth. paup.*, lit. *O de observ. præcepti Dei*.

UTILITAS. — Theopompus interrogatus, quæ disciplina potissimum exerceretur Spartæ? peritia, inquit, jubendi, et obediendi. Cumque aliquis diceret, omnem Spartano- rum salutem in eo consistere, quod Reges ad imperandum haberent, non sola hæc causa est, inquit, sed quod cives obedire norint. DREXEL., in *Rosis*, p. II, c. XIII, § 3.

Dixit S. Syncletica: Ideo in congregatione cuilibet conversanti magis obedientiam, quam continentiam proponimus, quoniam continentiam arrogantiam habet, obedientia autem humilitatem congruam pollicetur. *Vit. PP.*, l. XV, de *Observ.*

B. Gertrudis de Antistitis suæ asperitate conquesta apud Deum, desistere jussa est, eo quod sibi, et Antistiti maxime consulere- tur. Eidem pro defectu cujusdam personæ oranti dixit apparens Deus: Ejus ex abundantia pietatis dulcedinis, et dilectionis meæ divinæ, qua congregationem hanc elegi, permitto inhærere aliquos defectus etiam illis, qui præsumunt, ut inde meritum congregationis augeatur. Nam multo majoris virtutis est subjici ei, cujus defectus cognoscitur, quam alteri, cujus opera per omnia probata videntur. Ego sino Superiores habere aliquos defectus, et ex diversitate curarum quandoque maculari, ut magis humilientur. Subditorum meritum crescit tam ex defectibus, quam profectibus earum, quæ præsumunt, et similiter meritum illarum, quæ bene præsumunt, crescit tam ex profectibus, quam ex defectibus subditorum. RODRIG., p. III, tr. 5, cap. VIII.

B. Catharina Bononiensis dicebat: « Obedientia magis sine dubio est meritoria, quam ulla pœnitentia, quæ fieri potest. » Si enim Abraham fuit justificatus, et tantopere placuit, quia Deo solum obedivit, quanto magis justificabitur creatura, quæ pro amore Dei se submittit ad obedientiam servo ipsius Dei? Eadem dicit: « Quis dubitare potest de sua salute, si vitam finiat in obedientia, quæ suo Domino similiorem facit, quam ulla alia virtus? » Itaque qui vult erigere bonum ædificium, accipiat illam pro suo fundamento, et credat firmiter, se melius salvandum per illam, quam per ullam pœnitentiam, jejunium, et quamvis contemplationem.

S. Philippus Neri dicebat, Sanctitatem in tribus digitis sitam esse, quod pronuncians frontem tangebatur, addebatque totum esse situm in abnegatione rationalis facultatis. LANCIZ., op. 8, fol. 639.

Testatur Climacus, vidisse se in quodam monasterio senes canitie, orisque habitu venerabiles, instar puerorum agiles, et ad minimum Superioris nutum promptissimos, quorum nonnulli totos quinquaginta annos sub obedientiæ signis meruissent. Eisdem rogatos, ecquid solatii, aut quod præmium tam diuturnæ obedientiæ tulissent? alios respondisse, se ad ipsum humilitatis fundum descendisse, ubi jam extra inimici tela securi agerent; alios id se commodi consecutos, ut jam quaslibet injurias, ignominiasque riderent. *De Obed.*

Joannes Avila, Jacobo Gusmano, et Caspari Loarti inter reliqua monita etiam hoc dabat: Nihil commoveat vos qua tandem in re opera vestra adhibeatur. Etenim cum ex conservatione, et incrementis hujus familiæ (Societatis) magnopere pendeat utilitas animarum, quidquid ei conservandæ ac promovendæ conducit, vel ipsum lanes, patinasque purgare, id demum est animas convertere, et summa voluntate est peragendum. Cogitatione igitur a propriis ac cæteris abducta operibus id curate dumtaxat, ut pareatis, quodque vobis præcipitur, non tam propter ipsam rem agatis, quam quia præcipitur, permagni æstimantes, quod ejus corporis membra vobis Deus det esse, in quo suæ Majestatis obsequium exhibeatur.

Abbas Ypericus dicere solebat, quia ministerium Monachi est obedientia, quam qui possidet, quidquid poposcerit, a Deo impetrabit, et cum fiducia Christo adstabit. Etenim Dominus sic venit ad crucem, factus scilicet obediens usque ad mortem. *Vit. PP.*, l. XV, de *Obedien.*

DIGNITAS. — Quidam Frater requisivit senem: « Quid faciam Pater, quoniam nulla opera Monachi facio; sed in negligentia constitutus comedo, et bibo, et dormio, et de hora in horam transgredior; de cogitatione in cogitationem, et propterea contristor, et deficio? cui senex ait: « Tu sede in cella tua, et fac, quod potes, sine perturbatione animi, et confide in Deum; quia qui sedit in cella propter Deum, invenitur in loco illo, ubi est Abbas Antonius. » *IBID.*, de *Patient et Hum.*

JUCUNDITAS. — S. Catharina Senensis di-

cebat, Religionem esse veluti naviculam securam pro recipiendis animabus, quæ currere volunt ad perfectionem, ut eas tutissime ducat ad portum Salutis æternæ. *Dialog.*, cap. CLVIII.

Eidem alibi Christus dixit : « Verus obediens non obligatur mihi reddere rationem de se, sed solummodo Prælatum, cui obediit. » C. CLXIII.

S. Bernardus dicebat, subditos transire copiosum hujusmodi fluvium, non pedibus videntes, sicut sæculares, qui ob voluntatem propriam submersionis periculo sunt expositi; neque navi, sicut Prælati, qui cum majori laxitate per quancumque fluminis partem trajiciunt, sed trajiciunt per pontem, quæ via plana est, et segura, custodientes suas regulas et obediens suis Superioribus. LUD. DE PONT., t. III, tr. VI, c. XII.

Tempore Simonis (qui idem significat ac obediens) dicitur terra Juda quievisse omnibus diebus ejus; idem sperare potest, quisque obedientiæ sincere studuerit.

AXIOMATA.

Felicitatis mater obedientia est.
Obediens loquetur victorias.

AUCTORES

Alphonsus Rodriguez, p. III, tr. v.

Theophilus Bernardinus, *de Perseverantia*, l. XI et l. II, c. XII.

Bernardinus Rosignolius, *de Disciplina Christ. perf.*, l. IV, c. XXIV.

Jeremias Drexelius, in *Rosis Marianis*, p. II, c. XIII.

Ludovicus de Ponte, t. III, tr. VI, c. XI, et seq.

Eusebius Nierembergii, l. V, *doct. Asc.* XLVII, et seqq., *doct.* 8.

Franciscus Arias, *de Imit. Christi*, t. III, tr. III.

Jacobus Alvarez, t. II, l. V, p. III.

Nicolaus Lancizius, t. I, opusc. 2, cap. VIII, et opusc. v, cap. II.

Dorotheus, *serm.* 1.

Joannes Busæus in *Viridario*, V. *Obedientia*.

Hugo Rott., p. I, cap. VII, v, IV, et p. II,

cap. XIX, et *serm.* IV et p. V, cap. XXVII, *serm.* 2.

Lucas Pinellus, l. II, *de Perf.*, a c. XX, usque ad fin.

Joseph. Mans., *Biblioth. moralis*, t. LIV.

OCULORUM CUSTODIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua oculos ab omni aspectu non necessario propter Deum continemus. Ex qua definitione patet, eam ad mortificationem velut speciem partialem pertinere.

DIVISIO. — Dividi potest in custodiam « necessariam et spontaneam : » Prior est, qua oculos ab aspectu illicito, seu divina lege prohibito cohibemus : posterior est, qua eosdem a licitorum objectorum intuitionem continemus.

ACTUS. — « Oculos cohibere ab aspectu partium corporis, quas pudor vetat, in quovis sexu et ætate. » Spectare enim, si quid hujusmodi fortuito accadat, quanti horroris est? quod ergo in aliis displicet, numquid in seipso placere potest? inquit recte S. Ambrosius. Ideo Demetrius Phalerius monebat inter alia adolescentes, ut in solitudine seipsos revererentur, juxta quemadmodum P. Balthassar Alvarez et Societas Jesu faciebat, qui valde cautus erat, ne inter surgendum aut vestes exuendas ullam corporis partem nudam aspiceret. S. AMBR., ap. LANCIZ., opus. 2, cap. IV, n. 95.

« Tempore orationis, aut aliarum functionum spiritualium ab omni non necessario aspectu oculos continere; » certe Eusebius ob unicam oculorum in operarios proximo in agro laborantes sub auditione legis Evangelicæ factam emissionem, ita se punivit, ut per quadraginta, quibus supervixit, annos, nec in cælum, nec astra oculos attolleret, sed semper injecto in collum collari ferreo inclinatus incederet. THEODOR., in *Histor. Sacra*, in EUS., IV.

« Ab omni fœminarum aspectu sedulo abstinere, » juxta monitum Sapientis : Virginem ne aspicias, ne forte scandalizeris in decore illius, ECCL., IX, vers. 5; nam facies

mulieris, teste B. Macario, sagitta est truculenta, vulnus infligens in animam. S. MACAR., in *ep. ad Monast.* Et, ut S. Chrysostomus ait, animum ferit et commovet non impudicæ tantum, sed pudicæ quoque mulieris oculus. Imo S. Augustinus dicere ausus est, Basilisci aspectum tolerabiliorem esse cantu et aspectu fœminæ, eo quod ille suo aspectu corpus, hæc vero animam occidat. S. CHRYS., lib. VI, de *Sacerd.*, cap. VII.

« Etiam a puerorum formosiorum aspectu sese studiose cohibere; » nam aspectus formosorum, teste S. Prospero, est adeo potens, ut ferrum virtutemque emolliat. S. PROSP., lib. II, de *Promiss.*, cap. XII. Et ut S. Hieronymus ait, semel species formæ cordi per oculos alligata, vix magni luctaminis manu solvitur. S. HIER., in cap. III, *Thren.* Hinc B. Virgo S. Birgittæ dixit, inter res detestandas etiam hoc esse, si quis concupiscat videre facies pulchras; quia videlicet, ut S. Basilius dixit, oculi sunt incorporeæ manus. Hinc etiam B. Isaac Syrus dicebat, a fiducia juvenum, et allocutione, sicut ab amicitia diaboli abstinendum. Certe non frustra cupidines pinguntur sagittarii, quia nimirum pulchri etiam a longinquo vulnerant, ut Socrates testatur, quod usque adeo verum esse censuit Aristoteles, ut quæsitus, cur pulchri homines amarentur, stultam hanc esse quæstionem responderit.

« A splendido, et ornato vestitu oculos avertere: » nam, ut Tertullianus ait, in omni spectaculo nullum majus scandalum occurrit, quam ille ipse virorum, et mulierem accuratior cultus; quem proin merito alibi, fictam et elaboratam libidinem vocat. TERTULL., de *Spect.*, c. XXV.

« Ab imaginibus nudis, vel lectione librorum non satis honestorum oculos cohibere; » nam, etsi fieri possit, ut, qui videt talia, fortiter se gerat; verumtamen ne cadat, cavendum est: fieri enim potest, qui viderit, concupiscat, inquit recte S. Clemens Alexandrinus. S. CLEM., l. III, *Pæda*, c. XXI.

« Etiam ab aliis objectis non necessariis oculos vertere: » cum præpositi tui seu Magistri, vel amici cujusdam cellam ingrederis, cave, ne quicquam eorum, quæ ibi fuerint, curiose scruteris, aut intuearis. Quicumque enim impudenter, et curiose in his se gesserit, habitum, et professionem monasticam mentitur, et Christum, qui eam instituit. Hinc et ipsa B. Virgo Fratri

Alphonso Rodriguez Soc. Jesu hæc tria monita dedit: Quando incedis per viam, non attollas magis oculos, quam sit necesse ad videndum ubi pedes figas: ad neutrum latus convertas oculos: nec caput attollas, sicut hodie fecisti, quando vidisti mulierem. Lib. I, *Vit.*, cap. XXXVIII.

« Comcedias, saltus, larvas, taurorum certamina, et similia, nisi admodum pia sint, ultro vitare: » nam S. Aug. inter peccata, et occasiones eorum numerat spectaculorum frequentiam. Sed et Romani olim, cum inviolata etiamnum staret morum integritas, theatrum a Cornelio Nasica extructum everti curarunt, existimantes indignam esse perpetuo ædificio spectaculorum vanitatem. In *Psal.* CXIX. VOLATERR., l. XX.

EX SCRIPTURA.

QUALITAS. — Averte oculos meos ne videant vanitatem. Ps. CXVIII, 37.

Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. JOB., XXXI, 4.

Unusquisque offensiones oculorum abjiciet, et in dolis Ægypti nolite pollui. EXOD., XX, 7.

Oculi tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. PROV., IV, 25.

Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. ECCL., IX, 8.

NECESSITAS. — Nequius oculo quid creatum est? ECCL., XXXI, 16.

Oculus meus depredatus est animam meam. THREN., III, 54.

Qui annuit oculo, dabit dolorem. PROV., X, 20.

Ne respicias mulierem multivolum, ne incidas in laqueos illius. Virginem ne conspicias, ne scandalizeris in decore illius. ECCL., IX, 8.

Infernus, et perditio numquam implentur: similiter et oculi hominum insatiabiles. PROV., XXVII, 20.

UTILITAS. — Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam. MATTH., VI, 22.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum cor-

pus tuum lucidum erit. MATTH., VI, v. 12.

DIGNITAS. — Qui claudit oculos suos, ne videant malum, iste in excelsis habitabit. Regem in decore suo videbunt oculi ejus. Is., XXIII, 15.

EX SS. PATRIBUS, ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Non est reprehendendus aspectus oculorum, sed voluntatis negligentia, et effrænata concupiscentia. Nam oculus propterea factus est, ut dum videt creaturas Dei, ipsorum conditor glorificetur. Itaque oculis opus est videre; male autem videre a mente est, quæ intrinsecus gubernat. S. CHRYS., hom. XXII, in *Genes*.

Oculorum acies non ad omnia passim visibilia pandenda est, ne omnem quoque figuram atque formarum speciem sine examine hauriens ad earum postea turbetur imagines. L., de *Vera virg*.

Si locum, causam, et tempus considerans, tua vel fratris necessitate oculos levas, non solum non culpo, sed plurimum laudo, hoc enim excusat miseria, illud commendat misericordia. Sin alias, non Prophetæ, non Domini, sed Dinæ, vel Evæ, immo ipsius Satanae te imitatore dixerim.

Bruta spectant, ad quæ nata sunt. Ad pastum genita sunt pecora, itaque pronam deorsumque vergentem formam habent, ut ventrem, et quæ ventri subjecta sunt, videant. Homo vero non ventrem respicit, sed superiora contuetur, caput illi sublime est, ut genus cœleste suscipiat. Oculi non tendunt in terram, quocirca non vim inferas naturæ tuæ. Terrena ne spectes, sed cœlestia, ubi Christus est. Sic formatus es, et forma tua te monet, ad quem natus sis finem. Genitus es, ut Deum videas, et contempleris, non ut humi dejecta serpat vita tua: idcirco sapientis oculi in capite sunt ipsius. Cur autem non ad caput, sed in capite, nempe ut quæ excelsa sunt et sublimia intueantur, et spectentur. Qui autem ea non aspicit, sed terrena, is oculos humi defixos, ac sepultos habet. S. GREG. NYSENSUS, *Orat.* 2.

Natura collocavit oculos in summo capite nostro, per quod nobis significatur, quod eos figere debemus in Christo capite nostro. Juxta illud Ps. « Oculi mei semper ad Dominum: » et quod naturam divinam in

cœlo contemplari debemus, ut ad eam semper dirigamus oculos interiores intentionum nostrarum, et affectionum nostrarum, ut B. Martinus faciebat, qui oculis ac manibus in cœlum semper erat intentus. Et B. Stephenus, qui intendens in cœlum, vidit gloriam Dei *Act. Apostol.*, VII, et Beatus Joannes, qui per aquilam figuratur, qui intuitus est solem in rota, idest Deum in sua Deitate. BELLOV., *Spec. mor.*, l. III, dist. 5.

Oculos tuos, rogo, ut tantum aspiciant recta, idest, coram, sive ante te, ad hoc ut pedes et gressus, nec ubi offendat, vel erret; ad hoc enim dati sunt oculi, ut viam prælustrent, per eamque dirigant iter totius corporis, quare ulterius non sunt jacendi. CORNEL. A LAP., c. IV, *Prov*.

Perfectæ ac sincerissimæ sanctitatis volens cultores suos, facere Salvator, jussit ab his cautissime etiam minima vitari, ut quam pura est pupilla oculi, tam pura sit Christiani hominis vita; et sicut salva intuitus incolumitate, pulveris labem in se oculus non reciperet; sic vita nostra labem in se penitus impudicitiae non haberet. SALVIAN., ap. MANSI., tract., LVI, *disc.* v, n. 8.

Audientes salubriter in casu fortes, metiuntur infirmitatem suam, et quod damnat Deus, evitare cupientes, ab aspectu securo abstinere oculos. Non eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ, nec se ipsos faciunt de perversa simplicitate securos. Proponunt sibi casum David, et ad hoc illum magnum vident cecidisse, ut parvi nolint videre, unde possint cadere: reprimunt enim oculos a petulantia, non se facile adjungunt, non miscentes se mulieribus alienis, non levant oculos faciles ad aliena mœnia, ad aliena solaria. De longe enim vidit David illam, in qua captus est. Mulier longe, libido prope; alibi erat, quod videret; in illo unde caderet. S. AUGUST., in *Ps.* L.

Oro te, sive mater, sive soror, sive filia virgo, secundum annorum nomina dixerim, vela caput, si mater, propter filios, si soror, propter fratres, si filia, propter patres; omnes in te ætates periclitantur. Indue armaturam pudoris, circumduc vallum verecundiæ, murum sexui tuo strue, qui nec tuos emittat oculos, nec admittat alienos.

Quamvis homo in fronte duos habeat oculos, tamen ab uno eos officio disjungere non valet, ut altero cœlum, altero terram

contueatur; coangustatum est pallium, utrumque operire, imo utrumque operari non valet; sic nisi clausero, ne dicam, nisi eruero oculum, qui me scandalizat, revelata facie gloriam Domini non contemplantur. PETRUS CELTENSIS, l. I, ep. LI.

NECESSITAS. — Non igitur vaga oculorum acies ad omnia passim respicienda visibilia, pandenda est, ne omnem quoque figuram, atque figurarum speciem sine discretionis examine hauriens, ad earum postea turbetur imagines. S. BASIL., *de Virg.*

Hæc tria instrumenta sunt excolendis virtutibus, ac cœlesti puritati perquam accommoda; temperantia ventris, moderatio linguæ, et oculorum frænum. Si ergo duo servaveris, oculos vero non custodiveris, sed distrahantur, firmam castitatem tenere nequis; quemadmodum enim aquæductus confractus perdit aquas, ita et oculorum distractio mentem castam distruxit. S. EPHR., *de Humil.*

Nulla in vobis concupiscentia oculorum cujuscumque viri, diabolo instigante, consurgat. Nec dicatis, vos animos habere pudicos, si oculos impudicos habeatis, quia impudicus oculus, impudici cordis est nuncius. Nec putare debet, quæ in virum non simpliciter convertit aspectum, ab aliis se non videri, cum hæc facit. Videtur omnino, a quibus se videri non arbitratur. Sed ecce lateat, ut a nemine hominum videatur, quid facit de illo Superinspectore, quem omnino latere non potest? BOLAN., 12, JANSEN., *in Regul. S. Cæsarea vir.*

Oculi vestri, etsi jaciuntur in aliquam fœminarum, figantur in nulla, neque enim quando proceditis, fœminas videre prohibemini, sed appetere, aut ab ipsis appeti velle, criminosa est. Nec solo tactu et affectu sed aspectu quoque appetitur, et appetit concupiscentia fœminarum. Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius; et cum se invicem sibi met, etiam tacente lingua, conspectu mutuo corda nunciant impudica, et secundum concupiscentiam carnis alterutro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus, fugit castitas ipsa de moribus. Nec putare debet, qui in fœminam figit oculum, et ipsius in se ipse dirigit fixum, ab aliis se non videri, dum hoc fecerit; videtur omnino, et a quibus se videri non arbitratur. S. AUG., *in Reg.*

Neque enim Eva lignum vetitum contigisset, nisi hoc incaute respiceret, scriptum quippe est: « Vidit mulier etc. » Hinc ergo pensandum est quanto debemus moderamine erga illicita visum restringere nos, qui moraliter vivimus, si et mater viventium per oculos ad mortem venit. Hinc etiam modo sub Evæ voce, quæ exteriora videndo concupiscens, bona interiora perdiderat, Propheta dicit: « Oculus meus deprædatus est animam meam; » concupiscendo enim visibilia, invisibiles virtutes amisit. Quæ ergo interiorum fructum per exteriorum visum perdidit, per oculum corporis pertulit prædam cordis. MANSI., tr. LVI, *dis.* XIV, n. 2.

Averte oculos meos (quia ipsi me avolare fecerunt: vel ut ex Hebræo legitur: quia ipsi abstulerunt robur meum, quia ipsi me superaverunt) id est, cor. Hoc petit propter multas causas, quæ tales possunt assignari. Prima est, quia ex aspectu vanitatis provocatur concupiscentia, Secunda, qui ex hoc imprimatur turpis machinatio. Tertia, quia ex hoc generatur prava cogitatio: PROVERB., XXIII. « Oculitui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. » Quarta, quia ex hoc dilaceratur cor, et deprædatur, THREN., III. « Oculus meus deprædatus est animam meam. » Quinta, quia ex hoc sensus, et ratio amittitur. DAN. IV. « Levavi oculos meos in cælum, sensus meus redditus est mihi; » ergo a contrariis, qui ad vanitates inferiores respicit, amittit sensum. Unde bene dicitur in Ps. XXXIX. « Et non respexit in vanitates, et in insanias falsas. » Sexta est, quia ex hoc nascitur abortivum, id est, bonum propositum extinguitur. Sicut ad litteram contingit, quod, cum mulieres prægnantes aliquid vident, et concupiscunt, si non possint habere faciunt abortivum; sic qui videt vanitates, aliquando perdidit bonum propositum MAT., XLII. « Væ prægnantibus etc. » Septima, quia ex hoc propositum malum concipitur. GEN., III. « Ad aspectum virgarum ex parte decorticatarum oves, etc. » HUGO CARDIN., ap. MANSI, *dis.* XII, n. 2.

Est sane iniquum, et indignum, præterquam quod ad vitium per oculos vehitur, virginem, quam manu contrectare non audent, eam jactu oculorum indifferenter attingere. Quæ igitur non evitabit luminum jactum, quantum in se est, ne manus quidem tactum vitabit; sicut enim cum ignem

tangimus, ignis indicia per impressas nobis adustiones excipimus, ita impossibile est, eum, quem ignis amoris attigerit, ejusmodi tactum innocuum, inviolatumque perferre. S. BASIL., l. de *Virg.*

Quisquis per has corporis fenestras incaute exterius respicit, plerumque in delectationem peccati, etiam nolens cadit, atque obligatus desideriis incipit velle, quod nolebat. Princeps quippe anima, dum ante non providet, ne incaute videat, quod concupiscat, cæca post incipit desiderare, quod videt. S. GREG., l. XXI, *Moral.*, c. II.

Non generaliter Christus, dum dixit: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, etc., concupiscentiam interimit, sed illam, quæ ex formæ decore concipitur; qui enim studet elegantes facies aspicere, ipse præcipue fornacem sibi istius passionis accendit, et captivam faciens animam, ad opus quoque celeriter adducit. S. CHRYS., h. XVII, *Matth.*

Omne peccatum ex quodam maligno visu oritur, unde superbia non est aliud, quam se cernere per conspicillia, quæ rem spectatam majorem reddunt, quam sit in se ipsa. Avaritia etiam creaturas adhibitæ specillis, tamquam pretiosiores res, quam sint, respicit, sicut et invidia, quæ cruciat visa magnitudine alterius; luxuria et ira quæ lumen rationis perturbant ob insitum affectum. Rursum per contrarium omne bonum nostrum, immo et Angelorum in bona, et recta visione consistit, ut ita videndo vitam habeant, et abundantius habeant. SAL. t. VI, tr. XLVI.

Magna est vis oculorum, ad cor, et mentem vulnerandum. Species enim visa per oculos transit ad cor, et mentem illique suam formam, et consequenter amorem vel odium imprimit, quæ species hæret in corde, etiam postquam res visa abierit. CORNEL. A LAPID., in *Ecc.*

O quantis concupiscentiarum sagittis ex inordinato oculorum aspectu imprudentis transfigitur cor! Transmittunt utique effrænati intuitus ad animam corporearum formas rerum atque concupiscibilium qualitatium imagines, suaque importunitate internam dividunt unitatem, sanctos dissipant cogitatus, animi vigorem debilitant, tepefaciunt charitatem, compunctionem minuunt, devotionem foedant, pacis tranquillitatem turbant, et terreni pulveris insuffla-

tione rationalem caligant obtutum. S. LAUR., JUST., c. VII, de *Vit. solitar.*

Gravis ac vehemens est proditor oculus vagus, atque distractus. Nam cæteræ aspectiones, atque perturbationes animi recentem habent tentationis ardorem. Bellum autem oculorum, et præsens, et absens dolore affligit animam, prava concupiscentia inflammans mentem. Ex. gr. audivit quis suavem musicorum concentum, et præteriiit; postea luctus vocem audivit, et planctus, dulcem musicorum concentum depulit. Similiter gustavit quis mel, postea vero aliquid etiam degustavit, acerbissimarum specierum, et acerbitas dulcedinem mellis ex gutture rejecit. Idem odoratus est quis savissimum aliquid; deinde malum aliquem olfecit odorem, et gravis odor suavitatem odoratus extinxit. Et rursum tetigit quis aquam frigidam, et postea ebullientem attigit, et fervor calidæ frigiditatem aquæ repressit. Cæterum vagi atque distracti oculi bellum, et præsentem, et absentem materiam comburit mentem per concupiscentiam. Quin etiam in somnis corda simplicium imaginationibus illudit. Nam dæmones tentationem in mentem atque cogitationem inducunt, in animo describunt efformantes tentationem in oculis hominis, pro quo, et Propheta obsecrans, dixit: «Averte oculos meos, ne videant vanitatem.» S. EPHR., *Paræm.* 37.

Etsi corpus ab immunda violatione non tangitur, ipsa tamen immunda violatio visu, affectu, cogitatione, delectatione perpetratur; visus inordinatus parit malam cogitationem, cogitatio delectationem, delectatio consensum, consensus operationem, operatio consuetudinem, consuetudo necessitatem, et ita paulatim sic corrumpitur anima, ut jam dicat, se non posse a peccato abstinere. HUGO DE S. VICTOR., ap MANSI, *disp.* XIX, n. 5.

Quis oculorum, sine prohibitione vane, et curiose conspicientium, valet humano sermone narrare concupiscentias, quas hauriunt ab exterioribus, et lethaliter transmittunt ad cor? quis tanta pollet providentia, et tantæ custodiæ sui munitus est clypeo, ut a telis concupiscentiarum oculorum liber existat? ab ipsis enim dominandi amor, indumentorum fastus, morum elatio, divitiarum cupiditas, domorum agrorumque, et habendi inordinatus procreatur affectus, adulteria, fornicationes, furta, homicidia, vitæ hujus illecebrosus amor, et quamplurima

alia vitiorum genera ab his fomentum accipiunt. S. LAUR. JUSTIN., *de dis.*

Oculi est videre, male autem videre a mente est. Postquam autem hæc negligens esse, et habenas laxare cœperit, quemadmodum auriga nesciens indomitum equum ferociam compescere, et equos currum trahentes, et se ipsum in præceps ire facit, sic et voluntas nostra. S. CHRYS., hom. XXII, in *Genes.*

Quam facile potest in puncto corporis evagari velocitas oculi, tam sollicitè præcavenda est irruentis noxa delicti. S. BUSBE. EMISSEN., hom. IV.

Prima adulterii tela sunt oculorum, secunda verborum. S. AUG. S. LXXXIII, *de Temp.*

Illecebrosa visus transeuntis affectio. S. AMBR., in *Matt.*, cap. IV.

Ex inordinato oculorum aspectu imprudentis transfigitur cor. Transmittunt utique effrænati intuitus ad animam corporearum formas rerum, atque concupiscibilium qualitates imaginum, suaque importunitate internam dividunt unitatem, sanctos dissipant cogitatus, animi rigorem debilitant. S. LAUR., JUST., c. VII, *de Vita solit.*

Ejusdem libidinis est, videre et videri. Tam sancti viri est suffundi, si virginem viderint, quam sanctæ virginis, si a viro visa sit. TERTULL., ap. *Lanciz.*, op. II, n. 276.

Deprimendi sunt oculi quasi raptores ad culpam. Quisquis enim per has corporis fenestras incaute exterius respicit, plerumque in delectationem peccati etiam nolens cadit, atque obligatus, desideriis incipit velle, quod noluit. S. GREG., I. LXXI, *Mor.*, cap. II.

Versatilibus, et tamquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quam oculis mœchari. Cum per oculos cupiditas ineat prima pugnae præludia. S. CLEM. ALEX., I. III, *Pædag.*

Cum haustæ luminibus formæ obtutus passive defixerint, atque in anima mollitæ ceræ instar voluptate conspectæ speciei imagines presserint, quamvis illæ abeant, seorsumque sit, quæ hujusmodi formas impresserit, insignita animo conspecta species, quod suum est, semper operatur, animamque imaginibus ludit. S. BASIL., in *Instit. Virg.*

Consuesce non circumferre oculos ad aliena, et vana; hæc enim deperire faciunt omnes labores monasticos. S. DOROT., doct. XXI, *interr.* II.

Custodiendi sunt oculi, sunt enim principes ad nocendum in sensibus. S. AUGUST., *Confess.*, I. X.

Impudicus oculus impudici cordis est nuntius. HIERON.

Non debet intueri, quod non licet concupisci. GREGOR., *Mor.*, XXXI.

DIGNITAS. — Multum verecundia placet, multum gratiæ conciliat apud Deum. Nonne hæc prætulit Publicanum, et commendavit illum, qui nec oculos audebat ad cælum elevare? S. AMBR., I. I, *offic.*, c. XVIII.

JUCUNDITAS. — Pulchra ac bona contemplans oculus cor lætitia afficit, hoc est, qui recte contemplari didicit, lætitia afficitur. CLEMENT. ALEXAND., *Pæd.* III.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Quid vis videre, quod non licet habere? Transit mundus, et concupiscentia ejus. Quid potes alibi videre, quod hic non vides? ecce cælum et terra, et omnia elementa, nam ex his omnia sunt facta. L. I, c. XX, § 7.

Quid potes alicubi videre, quod diu potest sub sole permanere: credis te forsitan satiari? sed non poteris pertingere. Si cuncta videres præsentia, quid esset, nisi visio vana? leva oculos tuos ad Deum in excelsis, et ora pro peccatis tuis et negligentibus; dimitte vana vanis. IBID.

Quid hic circumspicis, cum iste non sit locus tuæ requietionis? in cœlestibus debet esse habitatio tua, et sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda. L. II, c. I, § 4.

Utilius est oculos a rebus displicentibus avertere, et unicuique suum sentire relinquere, quam contentiosis sermonibus deservire. L. III, c. XLIV, § 1.

Fili, noli esse curiosus, nec vacuas gere sollicitudines. Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere. Quid enim ad te, utrum ille sit talis vel talis, aut iste sic et sic agit, vel loquitur. L. III, c. XXIV, § 1.

Beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti. Lib. III, c. 1, § 1.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Christus volens benedicere panem sublevat oculos, quod, teste Vener.

Beda, ideo tam specialiter Evangelista commemoravit, ut significaret, eum non fuisse solitum oculos huc aut illuc convertere.

JOANN., VI, 5.

De B. Virgine sic scribit S. Vincentius Ferrarius : Depingitur cum majori oculo, quam ore : et quidem sic proprie depingitur, ad innuendum, quod habebat oculum cordis magnum ad cogitandum, et contemplandum, sed os parvum ad pauca loquendum; patet in imagine sua, quam depinxit B. Lucas, quæ est Romæ. Et paulo post subjungit. Semper habebat suos oculos ad terram, cum gestu sanctitatis, oculis demissis ibat, ideo de ipsa dicit Scriptura : Quam pulchra es! oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. Nota, oculi tui columbarum, non dicit Falconum. In vita S. Franciscæ Romanæ legitur, quod B. Virgo se illi in extasi existenti in ea specie spectandam præbuerit, qua visa fuit a tribus Regibus Orientalibus, quando hi cum illa de Incarnatione Unigeniti sui ejusque Nativitate ratiocinabantur, viderunt enim illam oculos suos in divinum suum infantem habere defixos, ex qua oculorum modestia sancti illi Reges supra modum manserunt attoniti, et ædificati. Unde prædicta S. Matrona, postquam ab extasi ad se rediit, hanc deduxit consequentiam : Quod si illa, quæ gratia plena, et superplena erat, in præsentia tam illustrium, et nobilium virorum, tantam exhibuit modestiam, et timorem, ut oculos suos a divino conspectu numquam divterit quanto igitur magis mulieres fragiles ingenti cum timore stare debent coram viris, cavereque, ne illos aspiciant? Alius quidam auctor de eadem B. Virgine ita scribit : « Numquam oculos elevavit, sicut cæteri homines facere solent, sed semper humi defixos tenuit, nisi Deum oraret. » Adeo inter cæteras perfectiones spiritu prophetiæ donata est, ut si forte aliquid illicitum visura esset, illico ejus oculi clauderentur. Quando S. Gabriel Archangelus in Annunciatione ad eam ingressus fuit, inquit S. Lucas : « Turbata est in sermone ejus ; » idque quia in specie virili apparuit; Et quidem nec tunc oculos ad eum vivendum elevavit. Non enim dicit Evangelista : Turbata est in aspectu, sed in sermone ejus. Unde S. Eucherius ait : Turbata est, non in vultu ejus, sed in sermone ejus, non enim Angelum, sed verbum Angeli attendebat. S. VINC., in s. de *Nat. Dom.*

S. Joannes Baptista, teste S. Hieronymo, sanctam matrem habuit, Pontificisque filius erat, et tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur, ut in domo parentum cum periculo viveret castitatis. Vivebat in eremo, et oculis desiderantibus Christum, nihil aliud dignabatur aspicere. Sanctus igitur Joannes Baptista ne quidem oculos suos in S. Elisabetham matrem suam defigere voluit. Idem S. Doctor in eadem epistola ad Rusticum subjungit : Matrem ita vide ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo hæreat, et tacitum vivat sub pectore vulnus. Ancillas, quæ illi in obsequio sunt, scias esse tibi in insidiis; quia quanto vilior earum conditio, tanto facilius est ruina. S. HIER., ep. iv, ad *Rust.*

S. Cajetanus Thienæus visum suum non solum circa objecta periculosa refrænavit, et mortificavit, verum etiam circa objecta indifferentia, in quibus difficulter offendiculum aliquod solet occurrere. Etenim in ejus vita hæc verba leguntur : Postquam Carolus V, Imperator, Rege et Tyranno Algieriensi devicto, Muleassem in ejus locum ibidem dominatorem constituisset, Neapolim adveniens, totius urbis excitavit populum, qui furmatim accurrit, ut triumphum Cæsaris spectaret. B. Cajetanus ea occasione usus est, ut de se ipso devicto triumphum ageret : cum enim e fenestra cameræ suæ pompam illam, ad quam spectandam a multis rogatus, et persuasus fuerat, videre posset, nullo modo ad eam videndam moveri potuit; quin potius ad pedes crucifixi cujusdam illo tempore genuflexus in cœlestium rerum contemplatione perseveravit. Ad hæc auctor vitæ ejusdem servi Dei in capite sequenti, sequentia verba de eo subnectit : Profunda oculorum B. Cajetani mortificatio omnem prorsus superat æstimationem; siquidem hos sibi eo tantum fine servire volebat, ut gradienti ducatum præberent, Sacrificiis, aliisque sacris orationibus peragendis cooperarentur. Immo per urbem gradientis adeo erat quoad sensus recollectus, ut corpus ejus nihil aliud vitalitatis, quam motum localem habere videretur. Unde Neapolitanis usque in præsentem diem illud natum est proverbium, ut, dum aliquem modestissime in plateis compositum ambulare vident, dicere consueverint : Theatini passu ambulat. *Vit.*, l. II, c. XIII.

Cum S. Franciscus in quodam domicilio prope Assisium valde stricto cum fratribus

suis moram traheret, accidit, ut Romæ coronandus Imperator Otto cum magna pompa illac transiret. At vir sanctus cum secus viam maneret, nec ipse, nec aliquis fratrum saltem aspicere de tugurio voluit, præter unum ex ipsis, cui gloriam hujusmodi modicum duraturam, Imperatori constanter nuntiari præcepit. MANSI, p. Ex. v, *Visus*.

In Vitis Patrum sequens refertur exemplum : Sedente aliquando Abbate Sylvano in monte Sina, volens discipulus ejus abire ad quoddam Monasterium suum, dixit seni : Dimitte aquam, et riga hortum. Ille autem exiens ad dimittendam aquam tegebat faciem suam cucullo suo, tantum ad pedes suos intendens. Contingit autem ipsa hora, ut quidam superveniret ad eum, et videns eum a longe; consideravit, quid faceret, et cum pervenisset ad eum, dixit ei : Dic mihi, Abbas, ut quid tegebas cuculla faciem tuam, et sic adaquabas hortum? et dixit ei senex : « Ne viderent oculi mei arbores, et occuparetur mens mea ab opere suo in consideratione earum. » *Spec. ex. v, ocul. ex. iv.*

P. Hieronymus Monteflorianus Capuccinorum Generalis uni tantum cœlo, liberisque campis intuendis oculorum ministerio utebatur, cæterum non fœminam, non virum, non puerum, non jumenta, non feras, non artis aut naturæ admiranda, unquam destinato aut fortuito intuitu tradidit; quin cum illa camporum libertate uteretur, sic vidisse, ut nescio quid sublimius ageret, totusque animo in Deum emicaret, ac levissima illa oculorum veluti eventilatione interiores contemplationis flammæ excitaret. In reliquis dubitari poterat, an ullum oculorum usum esse homini necessarium arbitraretur, quibus tam raro uteretur. Jo. Rho., l. VII. *Hist.*, c. IV, n. 10.

M. Joannes Avila severissime et ipse imperavit, nulla oculis ne quidem florum intuendorum data venia; invitanti enim Cordubæ socio, ut amœnissimi, ac floridissimi horti, per quem dejectis luminibus ibat, aspectu frui vellet, posse per eam vernantis naturæ versicolore hilaritatem, animum in divina subrigere, immotus, ac severitati propior : hoc mea non interest, nam animo ad divina subvehendo, satis mihi Domini Jesu Christi florent mysteria. MANSI, d. VIII, n. 6.

Admirabilis quoque est continentia S. Petri de Alcantara, de qua sic scribit P. Joannes Rho : In ipsa, quam assiduus incolebat,

cella, oculos severissime continuit : namque ex materia ne, an ex calce lapidibusque starent parietes, et quæ descriptio esset sacelli, in quod sæpius ad orationem conveniebat, ignoravit; arborem prægrandem in medio impluvio non vidit per quatuor annos. Tres integros annos prope continuo dejectis omnino palpebris clausos oculos habuit. Hanc ille exercitationem adeo homine religioso dignam esse censebat, ut tyronibus solemne hoc carmem occineret, oculos deicerent, et si quos in domesticorum circulis minus cœcos videret, iis suis ipse digitis oculos, ut defunctis moris est, claudere consueverat. Jo. Rho., l. c. n. 3.

Celebris quoque est castigatio, quam de se ipso in pœnam cujusdam non malitiosi, sed indifferentis aspectus sumpsit Eusebius. Sedebat super quamdam petram ipse, et Ammianus ille admirabilis, et divinorum Evangeliorum historiam alter quidem legebat, alter vero eorum, quæ erant obscuriora, explicabat sententiam. Cum autem quidam agricolæ in subjecto campo terram foderent, ad hanc contemplationem Magnus tractus est Eusebius; cum autem divinus Ammianus legisset locum Evangelicum, sciscitaretur autem interpretationem, jussit Eusebius, ut repeteret lectionem. Cum is autem dixisset : « Iis, qui arant, forte delectatus, minime exaudisti, ut est verisimile, suis deinceps oculis legem tulit, ut neque campum illum ultra contemplarentur, neque cœlesti pulchritudine, et chori astrorum aspectu fruerentur, sed angustissima utens semita, cujus mensuram ajunt fuisse unius palmi, ferente ad oratorium, extra eam deinceps egredi non est passus. Dicunt autem eum plus, quam quadraginta annos vixisse post hanc legem. Ut autem cum animi sui sententia ad hæc quoque eum traheret aliqua necessitas, cum lumbos zona ferrea alligasset, et gravissimum collare collo imposuisset, aliquo alio ferro conjungi zonam collari, quod erat collo impositum, ut hoc modo inclinatus cogeretur assidue in terram respicere. *Vit. PP.*, l. IX.

S. Philippus Neri, licet in dono virginis eximius esset, oculos suos tamen adeo constanter custodivit, ut una ex venustioribus, quæ suo tempore Romæ erant, mulieribus, quæque per triginta annos continuos, suas apud ipsum confessiones sacramentales deposuerat, affirmarit, eundem

S. Philippum toto illo tempore numquam ab ipsa visum fuisse, aut ipsum fixo oculorum obtutu eam fuisse intuitum. *Vita*, l. II, c. xv, n. 3.

In Vitis Patrum legitur, quod Monachus occurrit ancillis Dei in itinere quodam, quibus visis divertit extra viam, cui dixit Abbatissa : Tu, si perfectus Monachus esses, non respiceres nos sic, ut cognosceres, quia fœminæ eramus. *Vita PP.*, l. V, Libelli, iv, n. 62.

Ladovici Blosii modestia tam singulariter emicuit, ut oculorum ac vultus compositione, totoque corporis habitu passim influentes ad castitatis amorem accenderet; non ignorabat videlicet oculis male custoditis lædi castitatem. Hanc ob causam, cum ante oculos religiosorum virorum mulieres apparere periculosum judicaret, studuit, quantum fas esset, earum conspectum a suis remove. Ea propter, cum antea in horto Conventuali, in quem Monachis certis horis pomeridianis patet accessus, mulieres feno spargendo, cumulando, plaustrum imponendo, operam ponerent, cavit in antedictis codicillis, ne deinceps fieret, his verbis : « Herba horti Conventualis ex mea ordinatione demeti, verti, exsiccari, atque in plastro poni, per viros vel juvenes, non autem per mulieres, aut puellas debet, maxime illis horis, quibus fratres spatium possunt in horto, etiamsi pluribus constet, per masculos hoc facere, quam per fœminas. Præstat enim parti damnum aliquod in crumena, quam in anima. » BOLLAND., vi. *Lan.*, c. xxiii.

In vita S. Martini Episcopi virgo quædam prædicatur, quæ ita se penitus ab omnium virorum oculis removisset, ut ne ipsum quidem ad se Martinum, cum eam ille officii causa visitare vellet, admiserit. Nam cum prope agellum illius præteriret, in quo se jam ante complures annos pudica cohibebat, audita fide illius atque virtute divertit, ut tam illustris meriti puellam religioso officio Episcopus honoraret. Nos consequenter gavisuram illam virginem putabamus, siquidem hoc in testimonium virtutis suæ esse habituram, ad quam tanti nominis Sacerdos, deposito propositi rigore veniret. Verum illa fortissimi vincula propositi, ne Martini quidem contemplatione laxavit. Ita vir beatus accepta per aliam fœminam excusatione laudabili, ex illius foribus, quæ videndam se salutandamque

non dederat, non læsus abscessit. O virginem gloriosam, quæ nec a Martino quidem passa est se videri ! Sulpit., l. II, c. xv.

S. Job pepigit fœdus cum oculis suis, ut ne cogitaret quidem de virgine. Job, xxxi, 1.

S. Ephrem Edessam tendens, cum Deum precatus esset, ut primo urbis ingressu in virum indiceret, quocum differeret de iis, quæ excolendo animo odessent, sub ipsam portam mulier levicula ei sit obvia, quæ cum fixis oculis Ephremum aspiceret : Non erubescis, inquit, ille, me tam fixe aspicere ? cui mulier : Non erubesco, inquit, nam mihi licere reor te aspicere, quia ex te, latereque tuo desumpta sum. Tibi vero convenit non fœminas, sed terram, matrem tuam, ex qua sumptus es, aspicere, cum et in illam reversurus sis. Audit Epem, et se voti a Deo compotem factum gavisus est. Sozom., l. III. *Hist. Boc.*, c. xvi et Sur., 1. feb.

S. Bernardus ante, quam Religioni se addiderat, cum semel fœminam fixioribus oculis intuitus fuisset, rigente cœlo, in gelidissimæ aquæ stagnum collo tenus se immersit. Idem toto anno in cella sua habitans, nescivit, an cellæ pavementum ex ligno, an ex alia materia esset. Drex., in *Nicet.*, l. I, c. vii, § 7. *Vit.*, l. I, c. iv.

Sara virginum sacrarum Antistita in monasterio Scrythiotico sexaginta annis prope aquam limpidissimam habitavit, et numquam eam aspexit. Drex., l. § 6.

S. Carolus Borromæus licet ad forum frequentissimo populo refertum habitaret, numquam tamen prospexit. Sed et in villis et hortis amœnissimis tempore sat longo commoratus ne quidem leviter oculorum oblectamenta ibi præparata aspicere voluit. *Vita*.

S. Laurentius Justinianus dicere solitus erat, nullam rem Monachum aspicere debere in hoc sæculo, quæ desiderium illius teneret : hinc ille numquam animi remittendi causa in hortum secessit. *Vita*, c. ii.

S. Franciscus Seraphicus adeo avertere solebat oculos a feminis, ut, sicut ipse socio dixit, quasi nullam de facie nosset ; non enim securum putabat, earum formarum introrsus admittere imagines, quæ possunt aut indomitæ carnis excitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem. *Vita*, c. v.

S. Clara in tota vita nullius masculi fa-

ciem aspexit; immo dicebat, se etiam eum, qui in fluvium eam projiceret, non aspec-turum. Hinc grandem putabat negligenti-am a se commissam, cum semel ad hos-tiam elevatam oculos convertens virum contra voluntatem aspexisset. Quando do-mo exibat, ita pallio oculos tegebat, ut non potuerit ejus facies ab aliis videri, nec alii ab illa. *Vita*, p. I, c. II.

Veteres Monachi sic oculos continebant, ut nemo alterum aspicere operantem, sed defixis luminibus unusquisque suo dum-taxat operi esset intentus. *Vita*, part. I, c. XI.

Hugo Episcopus Gratianopolitanus, quam-vis omnino a tentationibus carnis liberrimus erat, tamen per quinquaginta annos, qui-bus Episcopatus præfuit, nullam unquam mulierem aspexit. S. Hier., in *Præf. reg. S. Pach.*

De eodem refert Mansi: Mulierum con-fessiones non minus caute, quam benigne suscipiebat; non enim in angulis, aut obs-curis, aut secretis locis eas exaudire solitus erat, sed potius ubi a pluribus conspici pos-set. Et aurem quidem satis familiariter ap-plicabat, oculorum autem in alteram par-tem vertebat aspectum, auditum solum, propter insidias diaboli, hujusmodi nego-tiis asserens esse applicandum; quam viden-tur oculorum custodiam incredibili semper, et ubique circumspectione servabat, ita ut cum potentes, et nobiles mulieres (juxta il-lud Apostoli: Cui honorem honorem) ad colloquium honorifice, hilariterque frequen-ter susciperet multa coram se, diuque trac-tantium facies penitus non videret. *LANCIZ.*, op. II, n. 213.

S. Andreas Corsinus adeo mulierum as-pectum, et colloquia fugiebat, ut ne matri quidem et sororis colloquia sustineret, et propterea frater cæcus, surdus, mutusque appellaretur. *LANC.*, op. II, n. 276.

Sanctus Thomas Aquinas etsi divinitus ab omni sensu carnis liberatus, perinde ta-men formosorum vultuum aspectum vita-bat, atque alii vipers, et scorpiones vitare solent. *SURIUS*, VII, *Matt.*

Carolus Magnus imperator sæpe fenes-tram clausit, ne formosiores mulieres præ-tereuntes aspicere. *DAU.*, c. VI, t. 44, n. 5.

Rogerius tam sollicite oculos custodiebat, ut licet in medio populi versans intra tres annos nullius mulieris faciem videret: ro-gatus causam respondit: Quando homo fa-

cit, quod est in se, et occasiones peccandi fugit, tum vicissim facit Deus, quod est in se et hominem custodit; at quando se te-mere conjicit in periculum, tum etiam juste a Deo deseritur, et in peccatum labi sinitur. *DAU.*, c. VI, t. 44, n. 6.

Ferdinandus II, Imperator nunquam fœ-minæ locutus est solus, sed aula spectante; quod si decoris causa fuit soli loquendum, Imperatricem adesse arbitram colloqui vo-luit. Agebat ea modestia, ut in colloquentis tunc vultum numquam intueretur, aiunt-que in omni vita nullius fœminæ vultum ac venustatem considerasse. *In Cent. illust.*, c. III, n. 1.

In historiis Fratrum Minorum D. Fran-cisci narratur, quemdam purissimæ vitæ Fratrem nomine Rutgerum, diligentissi-mum oculorum suorum custodem fuisse, sic ut nunquam in fœminas, etiam cognatas, quas alloqui necesse habeat, eas conjecerit. Unde Pater Spiritualis, qui perspectam ejus conscientiam habebat, eum aliquando percon-tatus est, quid causæ esset, cur cum tanto pietatis dono præditus esset, tamen vultum averteret a conspectu mulierum honesta-rum? Et respondit homo Sanctus, et a Deo illuminatus: Pater, inquit, quando homo facit quod in se est, et occasiones peccandi fugit, tum vicissim Deus facit, quod in se est hominem tueri ac custodit. At quando homo se temere conjicit in discrimen, tum etiam juste a Deo deseritur: ac ita fit, ut fa-cile ob naturæ corruptionem in peccatum aliquod grave dilabatur. *Ex l. 2, Conformi-tatum S. Franc.*, p. II.

Oculis recte utendum esse hoc exemplo D. Franciscus sedulo suis fratribus inculca-bat. Rex quidam præpotens, sed pius suc-cessive duos ad Reginam legavit nuncios: quorum prior reversus, et verbis tantum propositis verba reddidit, et de Reginæ per-sona plane retulit nihil: siquidem oculos caute tenuerat, ne in Reginæ faciem prosili-rent. Rediit alter, et post pauca quæ ad le-gationem pertinebant; « Vere, inquit, Do-mine Rex, vidi pulcherrimam mulierem, felicem te reputo, cui illa conjux obtigerit. » Serve nequam, inquit Rex, vere impudici-tiam tuam prodis; quid superest, nisi ut concludam, te prospectam impudicis oculis opprimere animo cogitasse. » Priori vero nuncio ascito; « Quid, ait: de Reginæ tibi persona videtur? » « optime » respondit, « nam et patienter me audivit, et sapienter respon-

dit. » « Sed qui de forma et pulchritudine ejus censes ? » « Tuum id esto, ait, Rex et videre et judicare, mei muneris fuit, verba ejus audire ac referre. » Tum Rex de utroque ferens sententiam, illum palatio expulit, hunc vero a cubiculis constituit. « Ne, inquit, ille thalamum meum polluat, tu vero illum custodias. » Quibus S. Franciscus subjiciebat : « Quis non deberet vereri, in Christi sponsam profanos oculos conjicere. *Ex Chron. Fr. Min. Gallice, Fr. I. II, c. XIV.*

NECESSITAS. — Vidit Eva, et comedit, si-bique et nobis exitium creavit. GEN., III, 6.

Videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchræ, in tantam postea luxuriam sunt prolapsi. GEN., VI, 2.

Videns Cham verenda patris sui, maledictionem incurrit. GEN., IX, 25.

Volens Dina videre mulieres alterius regionis, a Sichem conspecta, rapta et corrupta est. GEN., XXXIV, 1.

Vidit David de solarario mulierem lavantem, et advocari jubens peccavit cum ea. Aperuit, ut inquit Sanctus Chrysostomus, in vano oculos, et suscepit sagittæ ictum. II Reg., XI. Vel ut S. Augustinus dixit, de longe vidit eam, in qua captus est. Mulier longe, libido prope. Alibi erat, quod videret, in illo erat unde caderet. S. AUG., in Ps. LVI.

S. Benedictus in sæculo semel vidit mulierem, et gravissime in eremo postmodum tentatus est, ideoque in spinas nudum se abjicit. SPEC. EX., dist. 1, ex. 20.

Abbas Pastor per quadraginta annos gravem carnis tentationem sustinuit, quia puellam spicas colligentem curiosus conspexerat. IBID., Dist., II, ex. LXVII.

Alipius quia oculos, quos in theatro fortiter continere statuerat, et vero etiam aliquamdiu continuerat, clamore populi motus aperuit, spectavit, clamavit, exarsit, abstulitque insaniam, qua stimulabatur, non tantum redire cum illis, a quibus ante trahabatur, sed etiam præ illis, et alios secum trahere. S. AUG., I. Conf., c. 1.

S. Editha virgo regia post mortem in sepulcro tota incorrupta reperta est, exceptis oculis, pedibus ac manibus, cujus rei ipsamet causam esse dixit, quod illis, cum esset parvula, nonnihil ad levitatem abusa sit. NADASI., in Ann. heb. cel. ann. æt. heb. 52, n. 1.

Cornelius a Lapide in illud Prov., VI, « Ne capiaris nutibus illius. » Audivi in Belgio,

inquit, Matrona sapientem et sanctam, momentem Confessarios etiam religiosos et sanctos, ut caveant sibi ab aspectu, et colloquiis foeminarum poenitentium : « Quia, » inquiebat, « adeo illices sunt oculi earum, ut si in virum quempiam illos defigant, illum plane irretiant. Addebat : « Certa sum non esse virum adeo gravem et constantem, cui, si fixe eum reciproce per quadrantem intuita fuero, non persuaserim, quidquid volero. » ENG., dom. 4. Quadr., § 5.

Ægyptii videntes Saram uxorem Abrahamæ, quod esset pulchra nimis, nunciaverunt Pharaoni, et sublata est mulier. GEN., XII.

Samson videns mulierem Dalilam de Philisthæis, eam adamavit, quæ tandem fuit causa mortis suæ. JUDIC., XIV.

Senes illi, judices populi, videntes Susannam, exarserunt in concupiscentiam ejus. DANIEL., c. XIII.

UTILITAS. — Oculi casti S. Ludovici Episcopi etiam post quadringentos, et decem annos quasi crystallum lucidissimi reperti sunt, eo quod illis mulierem ad scelus sollicitantem torve aspexisset. Spec. ex pist. v, ex 79.

PENÆ, NEGLECTE OCULORUM CUSTODIÆ. — In vita B. Mariæ de Oëgnies legitur, quod, cum quædam mulier moreretur, revelatum fuit ei, et vidit maximum multitudinem dæmonum occurrentem, et volentem eam capere, et pugnātem contra bonos Angelos, pro qua impetravit, ut a dæmonibus liberaretur, et in purgatorio torqueretur, et ostendit ei oranti B. Petrus, quomodo in purgatorio dicta mulier torquebatur, transiens ab aquis nivium ad calorem nimium, propter hoc, quod nimis ardens fuit in muqdi vanitatibus conspiciendis. BELLOV., in Spec., I. III, s. v, p. 2.

Cæsarius in Dialogis suis de quodam antiquorum Monachorum, cui juniorum cura commissa erat, sequens enarrat factum, ad juniorum in ordine custodiendos oculos per opportunum, ita enim scribit : cum unum ex adolescentibus secum adduxisset, et simul equitantes, nescio quid, vel unde, conferrent, obviam habuerunt juvenculam formosam, quam, cum ex industria equum suum retrahendo Præpositus salutasset officiosissime, stetit illa, et resalutavit eum; cum paululum processissent, volens Præpositus tentare juvenem, ait : « Puella illa videbatur mihi multum formosa fuisse, » cui cum ille diceret : « Credite mihi Domine, et hoc

ipsum visum est mihi, » respondit Præpositus : « Unum tamen deformat eam, quod monocula est. » Respondit juvenis : « Vere Domine utrumque oculum habet, » ego enim satis diligenter consideravi eam. » Tunc motus Præpositus ait : « Et ego considerabo dorsum tuum, tantæ debueras esse simplicitatis, ut utrum esset mas, vel fœmina, scire non posses. » Reversus vero ad Monasterium dixit Senioribus : « Vos, Domini, quandoque arguitis me, quod non educam mecum juniores; » et exponens eis causam, prædictum juvenem durius arguit atque castigavit. CÆSAR., l. IV, c. LXII.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius P. Olivero Manaræo, qui ipsi valedicens, oculos fixe in illum, utpote numquam forte amplius visurus direxerat, per P. Polancum præcepit, ut quotidie de hoc defectu se examinaret, et quoties ad se ut Rector officii causa scriberet, adderet, num poenitentiam hanc persolvisset. LANC., Ob. 2, n. 304.

S. Franciscus Xaverius sublimissimos, et quantum potuit, in cœlum fixos ferebat oculos, ea totius oris suavissimi hilaritate, ut illius aspectus animos intuentium serenaret : viros enim Xaverianæ virtutis, quibusque longo ac prompto servitio oculi dudum sunt edomiti, eos in cœlum figere fas est. Sive humum, sive sidera intueantur, innocenter agunt, periculum addeunt, et creant, cum mœdia evolant via. Humus propriæ admonet imbecillitatis ac sordium; sidera recuperandæ patriæ spem admonent, ac supra plagas, quibus capiuntur, felicius attollunt, verum minus experti, tutius terræ affigunt, ne capiantur, dum volant. RHO., l. VII, c. IV n. 2, ex *Nostris*.

De Francisco Borgia in ejus vita legitur : Medio in aucupio, quod unicum ei adhuc Duci erat curarum diverticulum, sentire videbatur, qui enim Hierofalcos, ejus venationis totius scientissimus, educaret diligenter, ac peritissime uteretur, non modo pulcherrimis inde documentis, facili ad mores tractione, animum informabat assidue, verum dum maxime ferveret ea voluptas, oculis severissime imperabat. Illud in omni Hierofalcorum venatione longe accidere solet jucundissimum, cum multis gyris sub-

vectus, supremoque volatu in nubes prope modum elatus prædo, ibi jam est, ut in inferius volantem, et nequicquam defensionem se componentem ardeam fulminis instar invadat, dejectamque conficiat. Id, cum fieret, atque sublimes oculi alitum volatum ac pugnam sequerentur, Franciscus eos dejiciens, innocenti voluptate privare consueverat, ut per eam exercitationem serio discerent avertere se illico ad nutum, ubi vel levis esset noxæ suspicio, ne illice voluptate animi arcem desertis ultro præsiidiis proderent adversariis. *IBID.*, l. c.

De B. Aloysio sic idem scribit : Itum est aliquando a sociis alios in hortos, quam consueverant, aderatque Aloysius, verum animo adeo incurioso, oculisque adeo in humum dejectis, ut cum sub vesperam domi audisset aliquos utriusque villæ opportunitates invicem conferre, miratus, quam dicerent villam, serio interrogaverit, an alio præter morem itum esset, nimirum oculos cœlo et sideribus integros servabat. Alias adolescentem Aloysium jusserat Ferdinandus parens adesse, cum Cataphractorum turmas, quas ipse ducebat, Mediolani amplissimo ante arcem in campo lustraret : res erat spectaculi longe jucundissimi, et fama vicinis ex urbibus spectatum evocaverat promiscuæ turbæ multitudinem infinitam, quæ spectaculum, dum quærit, auget. Equi generosissimi, arma auro illita, chlamydes versicolores sagula auro ubique, aut etiam gemmis fulgentia, prompta nec ulli periculo obnoxiam oculis ostentabant voluptatem; illos tamen habuit in postestate Aloysius, ocllusisque palpebris illius pompæ nihil per oculos passus inferri, animum nulla rerum oneratum varietate, atque inconcussum coelestibus felicius intulit. Idem confirmat, quod alibi in vita ejus legitur. B. Aloysius tam severe oculos custodiebat, ut plurimas fœminas etiam consanguinitate arctissima conjunctas nunquam aspexerit. Oculis humi defixis per publicum incedebat, et ab iis, quæ maxime oculos ad se alliciunt, studiose illos continebat. *IDEM.*, n. 4.

P. Joannes Fuldensis tam diligens fuit sensuum suorum, atque oculorum in primis custos, ut totis viginti septem annis, quibus Treviris habitavit, numquam de Odæo in templum inferne despexerit. *Bibl. Soc.*, 510:

P. Pater Faber hanc oculis suis legem indixit, ut non tantum ab ætate grandiore,

verum etiam a pusionibus ac puellulis aspectum omnem, tametsi mens spectandi esset optima, cohiberet, gnarus nempe illius præcepti, sententiæque Gregorii, unum illum in turpes pravasque actiones non labi, qui sibi et in rectis, honestisque didicerit temperare. *LANC.*, op. II, n. 299.

P. Thomas Sanchez defixis semper humi oculis incessit, aut sedit in mensa, ita ut nec assidentem, nec ministrantem cognosceret. Ductus semel a PP. Dominicanis per monasterium laudabat quidem omnia, ne adverterent, oculos tamen semper clausos habebat. *Annal.* 1610 et *LANC.*, l. c., n. 315.

P. Balthassar Alvarez Romam profectus, dum alii ad res curiosas videndas excurrebant, ipse interea ad SS. corpora in oratione manebat. Cum esset Rector Martinensis Collegii, tota Processionis die corporis Christi institutæ tempore oculos ita SS. Sacramento affixos habuit, ut numquam eos ad spectacula averterit. Vallisoleti cum publico inquisitionis actu interesset, septem horis oculi in imaginem B. V. quam secum tulerat, defixus hærebat tantum ne cogeretur mulieres aspicere, sine quorum aspectu non poterat in theatrum oculos figere. *Vita*, c. XLI.

P. Jacobus Rhem maximus erat oculorum custos: hinc paucissimos noscebat. Scenicas actiones numquam, nisi cum aut de morte iudicio, cœlove essent habitæ, spectabat. *Annuae* 1618, col. *Ingolst.*

Ludovicus de Ponte, nec infirmus, nec sanus, aspectu camporum se recreabat. *Vit.*, l. II, c. vi.

P. Antonius Pinas per quemdam a Germano fratre salutatus respondit: Ejus ego epistolam ab hinc tres annos accepi, quam etiam nunc obsignatam asservo, et eo pro atramentarii operculo commode utor. *LANC.*, op. II, n. 321.

Joannes Berchman nunquam oculos a terra attollebat nisi ratione aut necessitate cogeretur. Numquam nisi ad internoscendum aspiciebat eos, quibuscum loquebatur. Ad nullum strepitum movebat oculos, quos tam depressos habebat semper, ut a nullo dignosci possent, cujus coloris essent. Scripserat: « Mulierum aspectum instar Basilisci vitandum. » Et alibi: « Quid vis videre, quod non licet habere? » a multis tentationibus liberat custodia oculorum, quæ est mater devotionis. Rogatus, quomodo animum perpetuo ad se revocaret, respondit: « Fida oculorum custodia, sine qua cor cus-

todiri nequit. » Nova nunquam vidit. Coactus aliquando interesse Dramati, nunquam oculos sustulit, ita ut nobilis quispiam id advertens focio in aurem diceret: Profecto hic Pater sanctus est. Nunquam adduci potuit, ut hortos, vineas, solemnes equitationes Romæ aspiceret. *Vit.*, p. II, f. 74 et 77.

Alphonsus Rodriquez per annos quadraginta septem, quos in Religione traduxit, numquam petiit licentiam pro sua recreatione ad campos eundi, vel hortos. Nullam mulierem, etsi per quadraginta annos januam curaverat, de facie cognoscebat. *Vit.*, c. I, l. II, c. vi.

Novitius quidem Neapoli moriens fassus est se ob oculos a jucundo maris vicini aspectu custoditos hoc habere præmii, ut in morte Angelorum fuerit aspectu recreatus. *NADASI, in Ann. Angel. hebdom.*

EXEMPLA PROFANA.

Alexander Magnus de muliere quadam admodum formosa capta monitus, suis licet suadentibus noluit videre, sed sponso restitui jussit. Sed et de Darii uxore ad Parmenionem scripsit: Ego non solum non vidisse inveniar uxorem Darii, aut videre cogitasse sed nec verba facientes de ejus forma audire sustinuisse. *LANCIZ.*, op. II, f. 289.

Scipio Africanus expugnata Carthagine cum audisset multas formosas mulieres ibidem reperiri, nullam ad suum conspectum duci permisit, ne, ut Florus loquitur, quid de virginitatis flore delibasse, saltem oculis videretur. *IBID.*

Rex Antiochus inspecta Ephesi in sua urbe Dianæ Sacerdote valde formosa, continuo illinc solvit, ne aspectu paulatim audacior eo impelleretur, unde captus non rediret. *IBID.*

Pericles Prætor Atheniensium Collegam suum Sophoclem corripuit, quod prætereuntem puerum formosum intuitus esset, ei formam ejus laudasset, decere quippe, prætorum non solas manus, sed oculos etiam continentes habere. *IBID.*

Apulejus, et Hermes Platonis Discipuli oculos sibi eruisse dicuntur, ne illorum usu a studio virtutis avocarentur. *BERLINCK, in festo S. Martini, them. 3.*

Isæus Assyrius Sophista dum a quodam, qui decentis formæ mulierem ei exhibebat.

interrogaretur, non formosa esset, respondit : « Desii laborare ab oculis. » *IBID.*

Cajus Sulpitius Gallus uxorem suam repudiavit, quod aperto capite foras exisset, inquit : « Tibi meos unius præfinit oculos lex nostra, quibus formam tuam approbes : his ornamenta comparato, his esto speciosa : aliis velle videri formosam, in suspicione et crimine hæreat, necesse est. » *ERASMUS, l. Apoph.*

Panthea Astradati Scytharum Regis conjux raræque pulchritudinis mulier, cum a Cyro Rege captiva teneretur, ab eodem Cyro oculis numquam conspicata fuit; dicebat enim : « Forsitan pulchritudinem ejus videndi desiderium mihi quoque labem aliquando inuret. » Quam continentiam Antiochus Abbas ponderans, in hæc verba nobis improperat : Quod si talia sua asseverant testimonio a fide exotici, et a salutari unctione alieni, quid non conveniat præ illis tanta efficere, qui Christi ex professo discipuli sumus? *MANSI, d. VIII, n. 7.*

Xenophon de Lycurgo Reipublicæ Lacedæmoniorum legislatore, sequens perhibet testimonium : Cum animis adolescentum pudorem inserere cuperet, instituit, ut in via manum utramque intra vestem continerent incederent tacite, numquam circumspicerent ea tantum intuerentur, quæ ante pedes essent. *Liv., l. IX, c. vi.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut venatores non sinunt canes suos quidvis olfacere vel mordere, sed integros feræ servant; ita oportet oculos et aures non sinere quocumque ad libitum vagari, sed rebus necessariis servare. *PLUTARC., in Moral.*

Sicut natura principatam in corpore dedit capiti, ideoque ei summum locum tribuit, ita inter ceteros sensus imperium penes oculos esse voluit, et propterea in præcipuo loco constituit. *PHI. JUD.*

Sicut impossibile est, ut quis nudis pedibus super arduos carbonem ambulans non lædatur; ita quoque impossibile est, ut quis amore impuro non accendatur, qui oculos suos a mulierum aspectu non avertit. Unde S. Bonaventura in prædicta vita ita scribit : Harum contagionem evadere conversantem cum eis, nisi probatissimum virum, tam

difficile dicit (scilicet S. Franciscus) quam juxta scriptum c. vi, Prov., « in igne ambulare, et non comburere plantas. » Siquidem ipse adeo averterat oculos suos, ne hujusmodi vanitatem viderent, quod sicut aliquando socio dixit, quasi nullam recognoscebat in facie. Hugo Cardinalis jam adductum ex Proverbiis textum : « Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus? sic qui ingreditur ad mulierem hunc, inquam, textum in sensu morali ita exponit : Ignem in sinu abscondit, qui mulieri libenter loquitur : super prunas ambulat, qui affectus suos in speciem mulieris figit, ad has prunas multi se calefaciunt cum Petro Christum negantes. Quis unquam dicturus esset, quod oculus etiam ab ipsis nivibus ad instar sulphuris excitaturus esset impuri incendium amoris? et tamen revera ita est, nam a candore, et a nivibus venusti vultus flamma accenditur concupiscentiæ carnalis. » *S. FRANC., in Vit., c. III.*

Sicut homo in tenebris sequitur lucernam præeuntem, quocumque illa ducit; sic cor sequitur oculum et visum. Hinc oculus, quia celer, subtilis, et versabilis est, quocumque se vertit, et versat, eodem trahit et cor. Vice versa cor per oculum suos affectus pandit, et enunciat, atque per oculum velut nuncium, alios ad se allicit, et invitat. *MANSI, d. XIII, n. 2.*

Sicut visus, inter alios sensus prior est in situ, et in ordine in capite, ita in animæ no-cumento obtinet principatum. *IB., dis. XIX, n. 6.*

NECESSITAS. — Sicut, qui morbum devitare cupit, morbi causam, quam potest studiosissime declinat; sic, qui cogitationem ab amoris turpitudine puram conservare voluerit, incumbit diligenter, ne per oculos ad cogitationem, et animam, feminarum imagines admitat. *SANCTIUS, in c. XXXI, Job.*

Sicut basiliscus unico sæpe aspectu perimit corpus; ita unicus sæpe oculi jactus sagittam plane exitialem emittit. *S. BAS., in c. II, Isa.*

Sicut ignis, ubi fœnum contigit, statim accendit flammam; ita ignis concupiscentiæ simul atque per oculum attigerit formam, protinus exurit animum. *S. CHRYS., hom. III, de Verb. Isa.*

Sicut cerva confixa jaculo in vitali corporis parte, etsi venatorum effugiat manus

tamen exitio proxima est; ita animus, ubi per aspectum jaculo concupiscentiæ vulneratus est, etsi abire sinatur, tamen periculum mortis spiritualis difficulter evadet. *ib.*, hom. c. v.

Sicut pestis tempore portas civitatis, et domum diligenter custodire necesse est; ita cum oculi sint cordis janua, merito singularem in iis diligenter suo tempore claudendis curam habere convenit. *LANCIZ.*, op. II, n. 312.

Sicut si fenestræ domus effractæ nec pluvias, nec nives arceant, putredini ac ruinæ domum exponunt; ita si oculi ad omnem curiositatem pateant, mens sordibus impletur, et cogitationum pessimarum fit desidiabulum. *DREX.*, in *Noemo*, c. II, § 2.

ÆQUITAS. — Sicut insanus esset, qui oculos eruendos præberet, ea tamen lege, ut gladiolo aureo eruantur; sic insipiens quoque merito censendus est, qui virginea forma tamquam gladiolo aureo oculos perdere gestit. *DREX.*, in *Nicet.*, l. I, c. VII, § 1.

Sicut ille paterfamilias, qui servum in domo rebellem haberet, et ad scelus cum sua sponsa committendum allicientem, utique severissime eum coaceret, et carcere concluderet; ita id ipsum oculis nostris facere debemus, cum omnes sensus nostros ab illis ad concupiscentiam inordinatam creaturam inflammari advertamus. *Anonym.*

Sicut ille homo stultus judicaretur, qui peregrinum aliquem in domum admitteret, quem sciret pacem domesticam perturbaturum, et ipsum dominum sauciaturum; ita insipiens merito videri debet, qui per oculos nescio quæ curiosa objecta in animum admittit, sciat inde pacem animæ turbendam, mentemque graviter sauciandam. *ib.*

Sicut ii, qui male affectos habent oculos, linteamen aliquod obtendunt, ne lucis splendor illis officiat; ita qui oculos suos aspectu aliorum læsos sentiunt, palpebras oculorum obtendere debent, ne splendor et pulchritudo creaturarum illis damnum creet.

Sicut is, qui sciret, se ob alicujus rei aspectum in febrem aut alium morbum gravem lapsurum, diligenter et facile a tali re videnda abstinere; ita et a rerum creaturarum illicito aspectu cavendum, utpote ex quo in febrem concupiscentiæ incidimus, et difficultatem aspirandi ad coelestia sentimus.

UTILITAS. — Sicut cum gladium a puero teneri videmus, etiamsi nondum vulneratus

sit, tamen ne vulneretur, verberamus, minasque, si sæpius eum contingat, intentamus; ita Deus sæpe inverecundum coerces aspectum, ne quandoque in ipsam incidat actionem. *S. CHRYS.*, h. 17, in *Matt.*

Sicut ei, qui carbonem vivos apprehendit, hi parum nocebunt, si cito abjiciat illos, secus vero, si diutius retinere illos voluerit; ita oculorum jactus parum nocebit, si mox, ubi res aliqua illicita aut perniciosa fuerit conspecta, avertantur: secus si fixe defigantur. *S. AUGUST.* l. *de Hon. mulier.*

Sicut quando leoni hominem aggredienti velum aliquod, vel aliud quippiam super oculos projicitur, unde visus obfuscetur, omnem protinus amittit ferociam et vigorem; ita quoque in præsentia asserere possumus, quod, dum nos per oculorum custodiam communimus et defendimus, omnes vires dæmonis protinus debilitentur; e contra vero si oculus noster lubricus et vagus fuerit, pessima contra nos molitur, et in perniciem nostram nobis prævalet. *MANN.*, *disc.* xxv, n. 2.

Sicut granum tritici intra terram absconditur, sed extra terram, et in aere supstante fructum emittit: ita incautus aspectus in oculo quidem efficitur, sed in superiori animæ vi, nempe in cogitatione phantasmata castitati adversantia fructificat. *JAC. ALV.*, l. II, p. II.

MOTIVA.

« Voluntas Christi, » qui ut olim *S. Birgittæ*, ita nunc omnibus dicit: Quia oculi mei erant sanguinolenti et pleni lacrymis, ideo oculi tui debent abstinere ab omni delectabili visu. *L. I, Rev.*, c. xi.

« Quia Deus habitat in corde nostro: » si ergo olim exigebat, ut nihil appareat fœditatis in castris, qui ambulabat in medio eorum; quidni magis exigere id credat in animo, ubi libentius habitat, quam in castris? *DEUT.*, c. xxiii, n. 13.

« Quia Deus os homini sublime dedit, cælum intueri jussit, et erectos ad sidera tollere vultus: » ergo non decet oculos contaminare rerum terrestrium non necessariarum intuitu, ne Deus repetat exprobrationem *S. Catharinæ* olim his verbis factam: O misera, contemnis, quod gratiose exhibui tibi, scilicet, ut pro gloria mea aspiceres cælum, et alia pulcherrima, quæ videre potes

in creaturis meis; et ut aspicias alia ministeria mea, et ne lutum atque miseriam aspiendo, mortem adipiscaris. *DIAL.*, c. CXLIV.

« Quia cum vagi oculi sint merum virtutis periculum, » teste Celada, virginitatis fascinum, libidinis minæ, venenum castitatis, voluptatis illecebræ, gehennæ scintilla, pietatis funus, et sepulcrum castitatis; merito ob tantum periculum evagari non sinuntur, ne cum S. Augustino sero queramur dicentes. Per quales formas ire solebant oculi mei, per tales imagines ibat et cor meum. In c. IX *JUDITH.* § 26, n. 141.

« Quia oculorum custodia est mater devotionis; » ut recte dicebat Joannes Berchmannus, et vero ipsa etiam experientia confirmat, quia experimur, quanto magis exterior oculus clauditur, tanto magis interiorem aperiri. S. AUG. l. VI *Confess.*

« Quia ipsi ethnici, » ut Socrates et alii, teste Xenophonte, « pulchrorum obtutus penitus vitare jubebant: » si ergo a fide exotici (ut Antiochus Abbas loquitur) et a salutari unctione alieni talia suadent, quid nos conveniet facere, qui Christi ex professo discipuli sumus? *LANCIZ.*, op. II, n. 292.

« Quia ipsa natura, tamquam sollicita mater, tot operimenta posuit; » dicunt enim Philosophi, quod natura virtutem visivam operuit septem tunicis, quarum altera deficiente læditur, et maxime passibilis fit ab intrinseco tangente. *BELLOVAC.*, *spec.*, p. I, disc. v, l. III.

« Quia falsa et deceptoría sunt objecta, quæ oculis jucunda apparent: » ut sapienter S. Ambrosius advertit dicens: Si volumus post mortem corporis hujus in bonis esse, caveamus, ne agglutinetur anima nostra huic corpori; ne commisceatur, ne inhæreat, ne trahatur a corpore, et tamquam ebria perturbationibus ejus vacillet, et fluitet, nec se ei credat atque ejus delectationibus, ut committat se ejus sensibus. Nam et oculus ejus error et fraus est; quia fallitur visus, et auris ejus deceptio est, quia et auditus illuditur, et sapor ejus deceptio est. Denique non otiose dictum est: Oculi tui recta videant, quod non esset dictum, nisi frequenter errarent. Vidisti meretricem, captus es vultu ejus, et formam decoram putasti. Erraverunt oculi tui, perversa viderunt, alia nunciaverunt. Nam si vera vidissent, vidissent deformem meretricis affectum, inhærentem procaciam, indecentem impudiciam, marcentes libidines,

terræ colluvionem, animæ vulnera, conscientiae cicatrices; qui viderit, inquit, mulierem ad concupiscendum eam. Vides, quod iste falsum quæsit, qui non veritatem, sed adulterium requisivit, qui non veritatem, sed adulterium requisivit; videre enim quæsit, ut concupisceret, non ut verum cognosceret. Errat igitur oculus, ubi errat affectus, affectus ergo deceptio, est deceptio visus. S. AMBR., l. *de Bono mor.*, c. IX.

« Quia specialiter conducit ad quietem animi: » uti vel ipse Ethnicus Seneca agnovit dicens: Qui deponere vult desideria rerum omnium, quarum cupiditate flagravit, et oculos, et aures ab his, quæ reliquit, avertat; nihil enim facilius, quam amor recrudescit. Ap MANSI, *disc.* XIII, n. 4.

MEDIA.

« Dei et cœlestium rerum pulchritudinem sæpius considerare: » sic enim exclamabimus cum S. Ignatio: O quam sordet mihi terra, cum cœlum intueor! Ita sane ipse etiam Ethnicus Seneca faciebat, dum exclamavit: Quam juvat inter sidera ipsa vagantem, divitum pavimenta ridere, et totam cum auro suo terram!

« Christi erga nos amorem ponderare; » si enim uxor Tygranis Regis fassa est, se ab eo tempore, quo audivit maritum pro ipsa redimenda e captivitate vitam obtulisse, in nullum alium quam ipsum oculos conjecisse; quid Christianum facere conveniet, si meminerit, Christum tam pretiosam vitam non obtulisse tantum pro illo, sed etiam reipsa per mortem tam crudelem et ignominiosam perdidisse?

« Omnia, cum S. Paulo, ut stercora arbitrari: » sic enim ultro ab iis oculos avertimus, nec nisi necessitate coacti, illos ad res creatas convertemus.

« Gaudium ex visione beatifica æternum duratura, animo frequenter objicere, » sic enim facile claudemus oculos cum S. Silvano, et dicemus: Claudamini, oculi mei, claudamini, et ad futura vos gaudia reservate.

« Curiositatem interiorem compescere: » per hanc enim oculi incitantur ad res terrenas curiosius contemplandas.

« Oculorum suorum infirmitatem, et damna sæpius per illos causata perpendere: » sic enim non modice incitabimur, ad palpebras velut velamen contra splendorem creaturarum obducendas.

« Peccata sua præ oculis habere : » sic enim ad salubrem erubescantiam commoti, oculos cum publicano elevare vix sustinebimus. De hoc medio sic discurret S. Antonius Paduanus : Nota, quod ex nimio fletu oculus obscuratur, caput conturbatur, facies attenuatur : sic vere pœnitentis oculus, quia deprædatur animam ejus, obscuratur, ne videat mulierem ad concupiscendum eam, et clauditur, ne mors intret per fenestras ejus. Vel etiam dicere possumus, quod oculi peccatoris lacrymis stagent ad faciendam pœnitentiam, et castigandum peccata, quorum incentiva fuerunt. Unde Regius vates inquit : « Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. » Tametsi enim divinæ legis observantia ad cor, non vero ad oculos pertineat, attamen oculos flumen quoddam lacrymarum profudisse dicit, eo quod divinam legem non custodierint; quia cum oculi cordis transgressionem causaverint, merito lacrymis manant, ad abstergendum maculas, oculorum occasione a corde legem transgrediente contractas. S. ANTON., *Dom.* 22 *post Trin.*

« Fuga muliebris aspectus » de quo sic S. Chrysostomus locutus est : Job diabolum quidem videns accedentem non fugit, sed mansit sicut leo, viribus fidens; virginem autem videns, non stetit, neque meratus est in contuenda pulchritudine, sed statim secessit; censebat nimirum in prælio contra dæmones, virili, et audaci animo opus esse; in continentiae autem præparatione victoriam concedi, non ex virginum consuetudine, sed secessu. S. CHRYS., *s. de Continent Joseph.* Quod monitum præclare Martius Eremita in montem Massico implevit, qui muliebrem aspectum omnino refugiebat; procax autem, ac petulans quædam, ut se spectaret, nolentem compellere conata est, sed quod eam procul accedentem videret, in cellam confugiens, ac humi inter palmarum folia strato vultu pro sua castitate Deum precatus, non ante oculos sustulit, quam ista moræ impatiens discessisset. De F. Rugero, et S. Francisci discipulo legitur, quod nullam mulierem in faciem unquam directe aspexerit, adeo ut, ne quidem matrem suam, tametsi et mulier sancta, ætateque matura esset, aspicere voluerit. Subdit vero historiæ hujus auctor : Mirum valde, tum quia pluries videram eum loquentem cum multis, et pluries prædicantem eis.

Tum etiam, quia sciebam, eum adeo in illo periculo securum, quod non credo aliquem in mundo ei similem suo tempore fuisse, tum, quia sicut ipse dixerat mihi, stando cum mulieribus castior efficiebatur; adeo enim abominabatur eas, quod nullo modo poterat cum eis diu stare. In duodecim annis, quibus in Ordine steterat, non potui perpendere per confessionem unum motum mentis inordinatum de facto mulierum. Dixi ergo illi : Cum sciatis, vos esse in facto mulierum sic securum, unde est, quod tantum timetis eas inspicere? Et ipse respondit : In potestate hominis est, vitare occasionem peccati, et ideo quamdiu facit homo quod in se est, tuendo nomen. DAUROLT., c. VI, tit. X, n. 2.

« Æternam retributionem ponderare : » de qua sic loquitur Bellovacensis : Movere nos debet æterna retributio, quæ est Dei visio; nam, ut Isaias ait : « Qui claudit oculos suos, ne videat malum, iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus. » S. Job quoque postquam dixisset : « Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine, » mox asserti sui subnectit rationes dicens : « Quam enim partem haberet in me Deus? A contrario igitur deduci posse videtur, quod si quis oculos suos bene custodire noverit, magnam sit cum Deo partem habiturus. Et quia visio est tota merces, ex hac oculorum custodia visionem nobis beatificam lucrabimur. Ac proinde S. Job hanc oculorum custodiam velut securi pignoris loco habebat, unde æternam suam poterat sperare salutem, quando dicebat : « Et in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem, visurus sum ego ipse, et non alius, et oculi mei conspecturi sunt. » BELLOV., l. III, dist. 5, p. I.

ASCETICA.

Quinque sunt quæ de hac materia Asceta bene apprehendere, aliisque inculcare debet, « Primum est, ut magnam de hac custodia æstimationem concipiat, certoque sibi persuadeat, eam esse ex potioribus mediis ad perfectionem consequendam; » nemo certe hanc facile assequetur, nisi per internam mentis collectionem, animique solitudinem; quis autem hanc solitudinem speret absque oculorum accurata custodia?

« Alterum est ut solidam, brevemque norit viam ac modum oculorum curiositatem compescendi : » quæ quidem optima ac brevissima merito censetur, ampla et grandis rerum cœlestium æstimatio, et cum Superis communicatio; ut enim Cœlites ob perfectissimam Dei, rerumque ad beatitudinem spectantium cognitionem, non dignantur aspicere res terrenas, nullumque illarum desiderium concipiunt; ita quo magis quis ad Beatorum statum cognitione et æstimatione rerum divinarum accesserit, hoc magis ad oculos a rebus terrenis avertendos incitabitur.

« Tertium est, ut quoniam in hac vita, maxime si quis inter homines vivere cogatur, fieri vix potest, ut non frequenter in oculos incidant, quæ vel ad concupiscentiam illicitam impellant, vel ad displicentiæ, indignationis, aut alios similes motus concitent, studiose se assuefaciat, ex rebus visis mentem ad cœlestia transferre, aut alium quempiam spirituales fructum elicere : » sic enim ex ipso rerum conspectuum veneno antidotum faciet, quo facile sese contra omnem rerum visibilium tentationem defendat, atque innoxium servet. Ita sane Deus ipse per Salomonem suavitè dicens : Quorum si specie delectati, Deos putaverunt, sciant, quanto his Dominator eorum speciosior est; speciei enim Generator hæc omnia constituit. *Sap.*, xiii, 3.

« Quartum est, ut competentem de vilitate visionis corporalis æstimationem concipiat : » quam sequentibus verbis Richardus de S. Victore declarat : Visio corporalis est, quando oculos ad exteriora, et visibilia aperimus, et cælum et terram, figuras et colores rerum visibilium videmus; sed hæc visio infima, et infirma est quia angusta est, maxima non comprehendit; et quia hebes est, minima non discernit; et quia pigra est, non attingit remota; et quia perspicax est, non penetrat occulta. Quæ nihil denique mysticæ significationis continet, et tantummodo corporei sensus motum et actionem habet. *RICHARD. DE S. VICT.*, l. c. in *Apoc.*, c. I.

« Quintum est, ut bene apprehendat, majus quandoque periculum viris sanctis ab hujus custodiæ neglectu imminere : » uti recte Paulus de Palatio advertit dicens : Multi perierunt ex aspectu fœminarum, imo fere quis periit, nisi ex hoc aspectu? Adeo viris piis hoc unicum est paratum pericu-

lum. Aspicit Sol speculum positum; surgit flamma in speculo. Et quidem quanto speculum lucidius est, ac purius, tanto ignis in ipso per reflexum magis inardescit : quod idem sæpenumero contingere solet in quibusdam conscientiis, et animabus cæteroque puris, in quibus, eo quod nimia cum fiducia objecta temere conspiciant lubrica et lasciva, carnalis concupiscentiæ ignis subito accenditur. *PAULUS DE PALAT.*, in c. viii *Ecc.*

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematis : « Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projicie abs te : » *MATT.*, v, 28 possunt in primis explicari scandala seu damna, quæ ab oculo parum caute custodito proveniunt, præcipue vero hæc tria : tentationes et lapsus carnis, inquietudo animi per varios affectus, ex rebus conspectis oriri solitos, et distractio atque impedimentum in oratione, et devotione : quæ proinde damna paulo fusius describantur. Deinde ostendatur, quale remedium sit adhibendum ad hæc scandala avertenda, scilicet eruum oculum, non quidem corporaliter, ut S. Lucia fecit, dum audiens quemdam oculis suis ad turpem concupiscentiam inflammatum, utrumque eruit et ipsi transmisit; sed spiritualiter, claudendo eosdem, et non nisi ad usus licitos, et necessarios, eosdem dirigens.

Ex occasione thematis : « Oculus deprædatus est animam meam : » *THREN.*, iii, 57, ostendi potest, quam crudeles sint prædones oculi. 1. Quia spoliant omnibus divitiis et meritis cœlestibus. 2. Quia spoliant etiam vestibus pretiosissimis, scilicet, gratia, et aliis habitibus supernaturalibus. 3. Quia spoliant ipsa etiam vita spirituali, mortemque æternam inferunt : quæ omnia facile exemplo Sampsonis, Davidis, Ammonis, Holofernis, Salomonis et similium probari possunt. Ostendatur deinde, quomodo hi prædones coerceri, et perpetuo carceri includi, aut certe omnino ad mortem seu mortificationem spirituales condemnari debeant, id quod per actus aliquos supra § 1 enumeratos doceri potest.

Ex occasione thematis : « Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit : » *LUC.*, ii, 34, ostendi potest, quomodo

homo quivis simplicitatem in citata sententia a Christo requisitam in gemino oculo observare aut procurare debeat. Et 1. quidem in externo seu corporali oculo per simplicem usum, id est, non dirigendo aut aperiendo illos, nisi ubi necessitas, vel utilitas vel charitas requirit, ad modum Monachi, qui januæ suæ cellæ hæc verba inscripsit, ut meminisset, non aliter januam illam pro egressu esse aperiendam, quam cum una ex tribus illis causis impelleret. 2. Idem etiam in interno oculo rationis ostendi potest, quomodo scilicet ille quoque simplicitate retinere, aut procurare debeat, tum per « fidem » simplicem nihil credendo, nisi omne et solum id, quod suprema veritas manifestavit : per « intentionem » simplicem, solam Dei majorem gloriam et beneplacitum quærendo : « per scientiam » simplicem, ea sola per illam scrutanda et addiscendo, quæ vel ad salutem propriam, vel ad proximi ædificationem conducunt; quem in finem afferri et dilatari potest celebris illa S. Bernardi sententia : Sunt, qui scire volunt eo fine tantum, ut sciant, et turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, et turpis quæstus est. Et sunt, qui volunt, ut sciantur ipsi, et turpis vanitas est. Et sunt, qui scire volunt, ut ardentius ædificent, et charitas est et sunt qui scire volunt ut ædificentur et prudentia est. Videri potest de hac materia Faber conc. 2 in festo S. Martini, S. BERN., s. xxxvi super *Cantic.*

Ex occasione thematis : « Si autem nequam (oculus tuus) fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit : » Luc., II, 35, ostendi potest 1. qui sit nequam oculus, nempe is, qui creaturas tantum aspicit, ut vel Deo suum honorem furetur, ipseque oculis humanis placeat : vel ut divitias acquirat, augeatque : vel ut vane ex objectis visis delectetur : vel ut aliorum observans errores et vitia vanam de propria innocentia ac virtute complacentiam capiat. 2. Ostendi potest quomodo per hunc oculum nequam totum corpus (id est, homo) tenebrosus seu vanus, efficiatur, dum hoc ipso Deo, Sanctis, et hominibus justis displicet, et perinde ut objectum luce carens nec æstimatur, nec laudatur. 3. Ostendi potest, quomodo curari possit hic oculus nequam, scilicet tollendo quadruplicem causam hujus obscurationis et nequitiae, nempe superbiam, luxuriam, invidiam, facundiam; quæ proin vel omnes

breviter, vel una alterave fusius explicetur? pro quo scopo videri potest Faber conc. 3 in festo S. Martini.

Ex occasione thematis : « Averte oculos meos, ne videant vanitatem : » Ps. cxviii, 73 ostendi potest, quam vere omnia vana sint, quæ per oculos videntur in hac terra : quem in finem afferri potest exemplum Salomonis de seipso fatentis : Omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis : et per partes ostendi ex eodem capite, quantas divitias, voluptates et honores sibi coacervavit, videritque, et fruitus sit, et tamen de illis omnibus fassus tandem sit : Et vidi in his omnibus vanitatem et afflictionem, et nihil permanere sub sole. *Eccl.* vii, 10. 2. Ostendi potest, quomodo per aversionem a talibus objectis, et conversionem ad Deum et cælestia, illa omnia, quæ in creaturis quærebantur, perfectiori longe modo a Deo reperiantur, atque adeo rectius cum S. Davide dicatur : Ad te, Domine, levavi oculos meos, qui habitas in cælis. Ps. cxxii, v. 1.

Ex occasione thematis : « Oculi ejus sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima : » *Cant.*, v, 12, explicetur, quomodo oculi et potentia visiva usurpari debeant, et ad quæ objecta dirigi ac applicari, nimirum ad fluentia purissima; qualia sunt Deus, B. Virgo, et Cælestia; item objecta ea, quæ animam puriorem faciunt, et ad Deum ac virtutem ardentius amandam, et confectandam conducunt, qualia sunt exempla bona personarum virtute conspicuarum.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Lucifer per oblationem omnium regnorum totius universi ad sui adorationem Christum inducere volens, Christum in montem altissimum extulit, ut inde omnia mundi regna conspiciere posset (ostendit ei omnia regna mundi) at vero quænam illum urgebat necessitas, ut illum super altissimum montem collocaret? Ex quo enim perfectissimam habebat sapientiam dæmon, bene scire poterat, scriptum esse? « Domini est terra, et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo. » Respondeo, hæc quidem omnia vera esse, verumtamen probe quoque sciebat, quod oculus incantet voluntatem, quodque cor

facile seducatur ex præsenti, et actuali aspectu; hic enim est incantatio chara, propter illicientem, et delinientem voluptatem. Porro modum, quo Lucifer Christo omnia mundi regna ostendit, Jansenius his verbis declarat: Omnium imagines novo quodam modo repræsentavit humanis ejus obtutibus, faciens per eas imagines omnia apparere oculis ejus. MANSI, *dis.* XXI.

Huc spectat verbum illud S. Pauli ad Galatas dicentis: « Quis vos fascinavit? » S. Anselmus legit: Incantavit; Cornelius a Lapide dicit: Fascinari significat perstringere oculos, ut putes te videre, quod revera non vides. Sic igitur dæmon nos incantat, efficiendo, ut nobis una res alia esse videatur. S. Hieronymus inquit: Dicitur fascinum proprie infantibus nocere, et ætati parvulæ, et his, qui firmo nec dum vestigio figunt gradum. Eheu! quot sunt quibus dæmon per unius obtutus incantationem timorem Dei aufert, et devotionem, eo quod etiamnum in via spirituali novitii sint, et nondum bene radicati? S. Augustinus violentiam, qua oculus valet ad seducendam mentem, in Confessionibus suis ad vivum his verbis expressit: Resisto seductionibus oculorum meorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam. Certum quidem est, quod, qui tensos sibi laqueos vult declinare, necessario oculos apertos habere debeat; at vero ubi, et quomodo illos aperiat, caute illi videndum est. Imitandus ei est S. Augustinus, qui eodem in loco dicit: Et erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos.

NECESSITAS. — Ingeniosum est illud a Salviano oculis attributum epithetum, quo illi ab eo naturales animi cuniculi appellantur. Cuniculi enim non subito ab igne accenduntur, non evertunt in aera muros, turres, fortalitia recens exstructa, sed tempus et occasionem opportunam expectant, donec ignis sensim, et paulatim serpendo ad massam pulveris pertingat, et impetum faciat. Idipsum quoque multis contingit animabus, quæ veluti fortalitia inexpugnabilia, per virtutum, et meritorum suorum soliditatem optime munita erant, quæ tandem susque deque unius dumtaxat obtutus occasione evertuntur. Quis unquam fortior fuit Sampson? quis Davide in sanctitate, et perfectione fuit stabilior? et tamen inimicus sagax opportunum expectavit tempus, in quo se ab exercitu suo in campis existente ab-

sentans, post autem et delicate nutritum corpus, captumque in meridie somnum, ad carnalem voluptatem, magis erat dispositus; tuncque cuniculus conceptum ignem evomit, « viditque mulierem lavantem se, etc. » Cujus objecti species tot annis in mente ejus reservatæ, et adeo implacabile ei bellum moverunt, ut lamentari coactus fuerit dicendo: « Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea; » Etenim hæc plantasmata nobis invitis non infestant, turpesque foveant cogitatus, atque tentationes, atque ad motus obscenos nos exstimulant. SALV., l. III, de *Prov.*

B. Petrus Damianus quorundam lapidum hanc esse proprietatem scribit, quod instar lignorum ignem concipiant, et ardeant: ita enim scribit: Orientis lapides sunt igniferi, qui masculus et femina nuncupantur, et dicuntur Pyroboli, qui nimirum, cum a se invicem procul sunt, non accenduntur; si vero femina appropinquaverit masculo, protinus ex eis ignis egreditur; ita ut omnia, quæ circa montem sunt, flammis voracibus exurantur. Hoc idem multis accidere quotidie videmus, qui ut plurimum non acceduntur ad lasciviam, nisi solum ad aspectum objecti illecebrosi, ad hujus enim præsentiam, et obtutum continere se nequeunt, quin sibi mutuo complaceant, seque invicem desiderent, et concupiscant. Qui merito illud Canticorum usurpare deberent: « Averte oculos tuos, quia ipsi me avolare fecerunt; » vel, ut ex Hebræo legitur: Quia ipsi abstulerunt robur meum, quia ipsi me superaverunt. S. PETRUS DAM., in op. de *Bon. relig.*

Ut quis per fenestras domum ingrediatur, necessario scalæ requiruntur, per quas summa cum difficultate et periculo ascenditur. Atque ideo, dum ait: « Mors ascendit per fenestras, » insinuare volebat, adeo prædæ cupidus futuros esse inimicos, ut illius potiundæ desiderio, omnes superaturi sint difficultates. Eodem igitur modo mors peccati, et inimicus infernalis omne separat obstaculum, ut animas nostras deprædari possit, ideoque omni cum industria se per fenestras insinuat, id est, per oculos. At vero quibusnam utitur scalis, ut per fenestras has ingredi possit? scalæ ejusmodi sunt rerum visibilium et delectabilium species, quæ tametsi bene consideratæ scalæ sint, quibus ad Creatorem illarum ascendere possumus,

nihilominus dum per malitiam nostram illis abutimur, in iisdem nobis complacendo, nostrumque affectum in fruitione illarum firmando, scalæ fiunt ad deprædandum animam, per quas potissimum est ascensus ad fenestras, id est, oculos : « Oculus meus deprædatus est animam meam, » unicus enim illicitus oculorum obtutus abunde sufficit, ut anima, quantumvis sancta et perfecta sit, thesauris meritorum, donorum, et gratiarum expolietur. MANSI., *dis.* IV, n. 2.

UTILITAS. — Regius Vates, postquam divinam legem summa, qua fieri posset, cum punctualitate adimplere secum statuisset, hisce Deum est verbis precatus : « Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum, et exquiram eam semper. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam, et custodiam illam in toto corde meo. Inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam : » Observandum vero est quod ad hunc finem assequendum, nihil aliud a Deo petierit, præterquam exactam oculorum custodiam : nam immediate subjungit : « Averte oculos meos, ne videant vanitatem. » Unde Albertus Magnus ait : Postquam petiit gratiam ad proficiendum in bono, hic petit ad cavendum mala oculorum custodiam : et merito, quia nisi aliquando ab oculo misere seductus fuisset, jugiter in vita sua immaculatus mansisset. Nam in lib. III *Regum* de ipso dicitur : « Eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, et non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei, cunctis diebus vitæ suæ, excepto sermone Uriæ Hethæi. » Hoc autem cum Bethsabea commissum adulterium, indeque secutum Uriæ homicidium, et ex utroque dilecto causatum in populo grave scandalum, ex hoc solum, quod vidit mulierem lavantem se, suam traxerunt originem. Unde merito ait : « Averte oculos meos ne videant vanitates, in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum in timore tuo. » Ubi specialiter notandum est verbum illud : « Statue » quod cum verbis illis Sapientis optime consonat. « Omnes viæ tuæ stabilientur quia quando oculi diligenter custodiuntur, Evangelicorum præceptorum observantia firmiter stabilitur, ipsaque innocentia illæsa conservatur : « In via tua vivifica me. » MANSI., *disc.* V, n. 3.

Sozomenus de S. Ephrem refert, quod, dum aliquando in civitatem Edessæ abiret, intra se meditando dixerit : « Domine, tu

meum hoc iter sic dirige, ut primo urbis ingressu in eum incidam, qui mecum disserat super his, quæ sint juvando et excolendo animo. » Accidit autem, quod, dum portæ urbis vicinus esset, cogitans, quisnam illi primum obviaturus esset, coram se viderit mulierem quamdam vanam et lascivam, quam cum vir Dei fixis oculis intuitus fuisset, mulier pariter irretortis oculis eum aspexit. Quod videns S. Ephrem turbari cœpit, timens, ne forte vota ejus Deus non exaudisset, cumque torvos in mulierem oculos conjecisset, illaque pariter torvis illum oculis intueretur, post breve silentium his ei verbis impropertavit : « Non erubescis, procax, tam fixis oculis me petere ? » Cui ipsa protinus respondit : « Non erubesco, licere mihi reor te aspicere, ex te, tuoque latere sumpta sum, tibi vero convenit, non fœminas, sed matrem tuam terram aspicere, de qua sumptus es, et in quam reversurus es. » Quo responso percepto, vir Dei confestim agnovit Dei circa se dispositionem, quantum ad animæ suæ culturam meliorem, tum ad extimulandum eum ad perfectionem, et sanctitatem, exactam quamdam circa oculos cautelam, et circumspectionem menti ejus imprimere voluit. Sozom., I. III, *Hist. Eccl.*

Mysteriis turgent verba illa in sacris Canticis ad animam amantem, quæ virum spiritualem et perfectum repræsentat, directa, videlicet : « Oculi ejus sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ. » At vero dicet aliquis, quo fine ad hujus columbæ oculos ablucendos lac adhibetur, dum illa super limpidissimos aquarum fontes hoc fine evolare consuevit ? Pro hujus quæsitæ solutione sciendum est, indubitatum esse, quod per hasce columbas animæ summo innocentiae et puritatis candore conspicuæ significantur, quibus necessum est, oculos adeo circumspecte custodiant, ut nulla illis objecti alicujus lascivi, et lubrici, aut periculosi imago, aut species, imprimi possit. Audiatis velim S. Gregorium Nysenum lactis proprietates in hæc verba exponentem : Conveniens laus hujusmodi oculis tribuitur, cum lacte columba talis ablui, venustaque reddi commemoratur. Nam vere hoc in lacte observatum est, solum inter humida proprietatem hanc habere, quod in eo nullius rei simulacrum ac similitudo conspiciatur; et enim res omnes, quæ humidæ naturæ sunt, ad similitudinem speculorum

ob lævitatem superficiiei faciunt, ut insipientium in eas vicissim ex ipsis imagines reluceant; in solo autem lacte huiusmodi simulacrorum expressio locum non habet. MANSI., *disc.* I, n. 7.

In opusculis sancti Francisci sequentia leguntur : Multoties Beatus Pater fratres suos hortabatur, ut sensus, omni qua possent, sollicitudine custodirent, et refrænerent, sed præcipue oculos docebat habere pudicos, et honestos, hanc illis proponens sæpius parabolam : Rex quidam pius et castus, duos misit successive nuncios ad Reginam qui ei quædam de regis mente significaret. Revestitur primus, et pro verbis quæ ad Reginam detulit, tantum verba Regi reportat, sed de Regina nihil loquitur, quia oculos sapienter tenebat in capite, nec ullatenus prosilierant in Reginam ; redit et secundus sed post pauca verba, quæ pro nuncii responsione refert, longam de Reginæ pulchritudine texuit historiam. Vere, inquit, Domine, pulcherrima, et speciosissima fœmina est Regina, felix et beatus reputari potest, qui fruitur illa. Cui turbatus Rex : « Tu, serve nequam, in sponsam meam oculos tuos impudicos coniecisti? Credo, quod tibi emere voluisti rem, quam ita curiose prospexisti. » Iratus jubet ad se alterum revocari, et ait illi : « Quid tibi de Regina videtur? optime, inquit, domine, libenter, et modeste audivit verba Regis, » et prudenter respondit. Cui ulterius Rex : « Quid de pulchritudine illius judicas? Nonne speciosa, et pulchra tibi visa est? cæteris estne præstantior mulieribus? » Respondit servus : « Domine, de pulchritudine illius nihil scio; venustane an speciosa sit, tuum solummodo est discernere et judicare; meum autem, tua illi verba proferre. » Bene, et cordate, inquit Rex, respondisti. « Tu, qui oculos habes castos, et verecundos, meus esto cubicularius; ex oculorum pudicitia, corporis conjicio castitatem et te dignum, cui cubiculi, et regiæ cameræ custodiam committam. Tu vero e regione, qui infrænes et impudicos habes oculos, palatium egredere, in domo mea nullatenus remanebis; qui enim serio et subtiliter Reginæ contemplatus es venustatem, timeo, ne illius etiam violare velis honestatem. » Hæc Rex : « Parabolam, fratres, audistis; sensum intellexistis : oculos in aliquam coniecisti? Mulierem vidistis? pœniteat? Ab oculis imposterum cavete, mors latet in visu. *Idem.*, *dis.* x, n. 6.

Xenophontis milites cœci oculis fuerunt, quod per multam nivem iter fecerint. Qui igitur nives puritatis intactas, et incontaminatas conservare volunt, cœcorum more se habent, nec oculos, quamdiu inter ejusmodi nives ambulant, aperiunt, ideoque tamquam generosi milites impugnant, et vincunt se ipsos, voluptate oculorum se privando, ne propriam coinquent innocentiam; virtute enim ad hoc opus est, cui proprium est omnem superare difficultatem. *Idem.*, *dis.* XII, n. 8.

Accidit vero illustri, quod adstaret alteri non inferioris dignitatis in templo, cumque ingressa esset adolescentula genere, et forma nobilis, oculos illico in ejus aspectum reflexit, quod cum alteri illi displicuisse animadverteret, ejus severitatem comprimere ausus illo Psalmi versiculo se excusavit : « Delectasti me, Domine, in factura tua. » Sed ille ex tempore, suaviter sane : Perge, ait, et vide, quæ eodem in Psalmo sequantur, et invenies : « Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget hæc. » GUL. BAL., l. III, *Stim. virt.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Christus S. Birgittæ modum gubernandi corporis tradens, inter alia dixit : Datum est homini visum, tamquam bonum speculatorem, qui discernat inter hostes venientes et amicos. Tunc autem, inquit, veniunt hostes, quando oculi desiderant videre pulchras facies. LUC., VI, c. 6.

Si nescis, oculi sunt in amore duces, canebat olim Propertius. L. I, *Eleg.* 5.

S. Basilus ait, oculos pronubos esse, cujus tactus minister est. L. de *Vera Virg.*

Plinius testatur, oculos moriente homine primo interire, et ultimo nasci, ut serius exponatur homo telis diaboli et citius subducatur. LANCIZ., op. II, n. 291.

Salvianus oculos appellat naturales quosdam animi caniculos. Lib. de *Prov.*

Inter duodecim meditationes, quibus duodecim Anachoretæ se quotidie exercuisse dixerunt, primus et senior eorum dixit : Ego, Fratres, ex quo cœpi quiescere, totum fixi meipsum, his, quæ sunt, visionibus. Et velut murum faciens inter animum, et corporales actus, dixi in mente mea : Quemad-

modum is, qui intra murum præstantem non videt, sic nec tu velis exteriores actus aspicere, sed teipsum intueri, sustinens quotidie spem Dei. *Vit. PP.*, ap. LANCIZ., l. c. n. 301.

S. Basilius rogatus a Libano Sophista scholæ Magistro quem adierat, ut ad ejus discipulos verba faceret, illos inter alia serio monendos censuit, pudore armari, demissos habere oculos, sursum animum. AMPHILOC., in ejus *Vit.*

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

HOR., de *Arte poetica*.

Oculi membra sunt carnis, sed mentis fenestræ; dicebat S. Augustinus. *Ps. xli.*

NECESSITAS. — Dæmon offert oculis formas illices, et faciles voluptates, ut visu destruat castitatem. LANCIZ., op. II, n. 259.

Tunc ego te vidi, tunc cæpi scire, quid esses,
Illa fuit mentis prima ruina meæ!

Canit Ovidius, et utinam non cum illo plurimi canere id possent. *Ep. MEDEÆ ad JASON.*

Ignis tangentes, inquiebat Xenophon, propeque astantes urit, pulchri et formosi non item; procul enim astantes inflammant. STOBÆUS, s. LXIV.

S. Bernardus dicebat, oculos esse occasionem peccati, indicium commissæ culpæ, causam committendæ. De *Grad. humil.*

UTILITAS. — Cum aliquando S. Ephrem paupercula cœna occuparetur, mulier procax, accessit ad demissam cellæ fenestram, quæ, dum rogat, numquid ad apparatus desideraret, hoc responsum accepit: Nihil equidem nisi tres lateres, et paululum luti ad hanc fenestram ocludendam. BEIR., III, in *Fest. Mar.*

Qui deponere vult desideria rerum omnium, quarum cupiditate flagravat, et oculos, et aures ab his, quæ reliquit, avertat, cito rebellat affectus, quocumque se convertit. Ita Seneca. SEN., ep. LXX.

AXIOMATA.

Oculi sunt in amore duces.

AUCTORES.

Nicolaus Lanc., opusc. II, c. IV et XIV.

Jacobus Alvarez, t. II, l. II, p. II, c. II.

Jeremias Drex., in *Niceta*, l. I, c. VII.

Franciscus Arrias, in *Tribus tract. spir.*, tr. III, p. II, c. XV, XVI et XVII.

Joannes Peleceyus, de *Offic. relig.*, l. III, c. VIII.

Laurentius Beirlinek, them. 3, in *festo S. Martini*.

Julius Fatius, de *Mortif.*, c. VI, consid. VII.

Josephus Mansi.

Joannes Rho, l. VII, *Var. virt.*, c. IV.

ODIUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta D. Augustinum, vetus ira, ex pluribus causis collecta, diuturno tempore perseverans. S. AUG., l. *definit.* Vel juxta S. Thomam, est dissonantia appetitus rationalis ad apprehensum ut disconveniens. S. TH., l. II, q. 29, ar. 1.

DIVISIO. — Dividitur a Cajetano, et aliis in Odiū *Abominationis* et Odiū *Inimicitiae*. Illud est, quo rem aliquam aversamur; hoc pro personam abominamur, illique malum optamus. Unde Azor hæc duo *Odia Rei, et personæ* appellat. CAJET., I, II, q. 29.

ACTUS. — Primus est, « animo solo aversari alterum: » de quo actu memoranda est Cassiani sententia dicentis: Illud vero quale est, quod interdum patientes nos esse credimus, quasi respondere contemnimus lacesciti, vel gestu, motuque irrisorio fratrem subsannamus. Quasi vero apud Deum verba tantummodo, et non præcipue voluntas vocetur in culpam, et opus solum peccati, et non etiam votum ac propositum habeamus in crimine? Quid enim differt, utrum quis gladio peremerit fratrem, an aliqua ad mortem fraude compulerit, cum ipsius eum dolo vel crimine constet extinctum? Et infra: Sæpe autem ficta patientia etiam acrius

ad iracundiam, quam sermo succendit, et atrocissimas verberum transcendit injurias maligna taciturnitas : leviusque tolerantur inimicorum vulnera, quam irradientium subdola blandimenta. *Cass., coll. 16, c. xvii et xviii.*

Secundus est, « odium suum verbis : » pnta contumeliis aut imprecationibus mali contestari.

Tertius est, « ipso opere gravi alteri malum, odio impellente, machinari : » quomodo Cain, Abelem, et fratres Josephi hunc suum fraterculum oderunt.

Quartus est, « optare, ut alii quoque inimicis suis malum inferant. »

Quintus est, gaudere si inimicis malum aliquod, aut infortunium eveniat : » de quo actu locutus est Job, quando dixit : Si gavisus sum ad ruinam ejus, qui me oderat : et exultavi, quod invenisset eum malum. *Job., iii, 29.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Qui operit odium fraudulentem, revelabitur malitia ejus in consilio. *Prov., xxvi, 26.*

Qui odit fratrem suum, in tenebris est et in tenebris ambulat, et nescit, quo eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus. I *Joan., ii, 11.*

Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est. I *Job., iv, 20.*

Nemo potest perfecte diligere quo vocamur, nisi oderit quo revocamur. *Aug., de Verit. relig.*

Sicut rex in imagine sua honoratur, sic Deus in homine diligitur et oditur ; non potest hominem odisse, qui Deum amat, nec potest Deum amare, qui hominem odit. *Chrysost., super Matt., xxii.*

Odientes nos debemus diligere et quantum in nobis est, pacem cum eis habere. *Greg., in Regist.*

FUGA. — Non oderis fratrem in corde tuo sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. *Lev., xix, 17.*

Si offer munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum. *Matt., v, 24.*

DAMNUM. — Odium suscitatur rixas, et universa delicta operit charitas. *Pr., x, 12; Joan., iii, 10.*

Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. *Greg., l. V, Moral.*

Odium tenebrat conscientiam. *Chrysost., sup., Matth., hom. xiii.*

Odium spiritus est tenebrarum.

Odium omne malum suggerit. *Id. Ibid., hom. xliii.*

Odium proximi impedit orationis fructus. *Greg., X, Moral.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Quemadmodum omnium virtutum excellentissima est charitas, ita universorum vitiorum gravissimum est, odisse proximum. Nam qui fratrem suum odit, homicida est, sicut ait Apostolus : Qui odit fratrem suum, Deum ipsum odit. *S. Eph., in interr., t. I.*

Non est hoc spectandum, ut non habeamus inimicos, sed ne juste et cum causa, et ut, licet millies odio habeamur, non habeamus odio, neque aversemur. *S. Chrys., in Ps. vii.*

Qui scit se vel unum hominem odio habere nescio, si ad altare Domini possit securus accedere, cum præcipue Joannes Evangelista terribiliter clamet, et dicat : Qui fratrem suum odit, homicida est. Nam vestrum est judicare, utrum homicida, antequam pœnitentiam agat, præsumere debet Eucharistiam accipere. *S. Aug., s. I, de Temp.*

Hæc est pugna periculosa, et hæc gloriosa victoria, qui poterit odisse, quod amat, et amare, quod odit. *S. Chrys., sup. Matt.*

In comparatione odii ira festuca est ; sed festucam si nutrias, trabs erit : si evellas et projicias, nihil erit. *S. Aug., in Serm.*

Gravissimum inimicitiae genus est, corde esse adversarium, et lingua simulare devotum. *Cassiod., in Ps. liv.*

DAMNUM. — Irascimini, inquit David, et nolite peccare. Hoc quid velit intelligi, plenius Apostolus interpretatur : Sol non occidat super iracundiam vestram. Quid agemus nos in die judicii, super quorum iram, non unius diei, sed tantorum annorum sol testis occubuit ? *S. Hier., ep. xxxvi.*

Qui invidet vel odit, non alium prius quam seipsum occidit. Qui exultat in adversis proximi, et affigitur in prosperis ejus, alieno proximum se petit gladio. S. AMBR., *prec.* II, ad miss.

Vitam animæ quælibet culpa polluit, servatus vero contra proximum dolor occidit. Menti namque ut gladius infigitur, et mucrone illius ipsa viscerum occulta perfodiuntur. S. GREG., I. X, *Mor.*

EXEMPLA CATHOLICA.

QUALITAS. — Esau semper oderat Jacob pro benedictione, qua benedixerat ei Pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctus Patris mei, et occidam Jacob fratrem meum. GEN., XXVII, 41.

Fratres Joseph videntes, quod a Patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui. GEN., XXXVII, 4.

Ægyptii Filios Israel summopere oderunt, et afflixerunt illudentes, atque ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum operibus duris luti et lateris, omnique famulatu, quo in terræ operibus premebantur. EX., I, 12.

FUGA. — David, quantopere hoc odium fugerit, testatur ipse dicens: Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circumdederunt me, et expugnaverunt me gratis. Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam. PS. CVIII, 4. Unde admirans S. Bernardus exclamat: O vere hominem secundum cor Dei, qui se ulciscenti potius, quam exprobranti succensendum putavit, quæstum existimans maledicta: at ille intendebat, quid in occulto ageret Deus. S. BER., s. XXXIV, in *Cant.*

Job quoque de se ipso confitetur, se in ruinam inimici gavisum non fuisse, nec exultasse, quando malum illi occurrit. JOB., XXXI, 29.

Abbas Agathon dicebat de se: Secundum voluntatem meam nunquam dormivi, retinens in corde meo adversus quemquam dolores; neque dimisi alium dormire habentem adversum me aliquid. *Vit. PP.*, I. V. *libell.* 1, n. 6.

Joseph Patriarcha non solum non odit fratres suos a quibus venditus est, sed oscu-

latus est eos, et ploravit super singulos. Odium fratrum, inquit S. Augustinus, lacrymis charitatis abluebat. Non cogitavit addictam pretio germanitatem, sed pro malis bona restituens, jam tunc necdum data Apostolica præcepta complevit. GEN., XLV, 15.

DAMNUM. — Amnon sororem suam Thamar post oppressionem exosam habuit odio magno nimis, ita ut majus esset odium quo oderat eam, amore, quo ante dilexerat, unde et ejici eam extra domum jussit. Sed et ipse simile odium ab Absalone, ipsamque denique mortem ex justa Numinis vindicta tulit. II REG., XV, 15.

Aman cum ex odio erga Mardocheum pro ipso jussisset patibulum erigi, interitumque toti genti Judaicæ machinatus esset, conversa fortuna, ipse primus cum familia sua in eo pependit, et interiit. ESTHER, c. VIII.

Burgensis quidam cum odium erga quosdam usque ad mortem fovisset, post mortem illius, dum in templo preces pro eo persolvuntur, Christus crucifixus manus suas retrahens auribusque inferens clare dixit: Non pepercit, nec parcam. SPEC., EX. V, *dimittere*, ex 4.

Mulier quædam cum odium semel conceptum nunquam amplius dimittere consuesset, in ultimo morbo; dum ei Sacerdos Viaticum porrigere voluit, avertit se ad parietem, et dixit: Sicut me averti ab hominibus, sic Deus avertet se a me, nec unquam misericorditer aspiciet. Quibus dictis paulo post expiravit. IB. ex. 9.

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Timon Atheniensis usque adeo odium erga omnes homines imbiberat, ut ab omni eorum consortio se abstrahens, semper solus vivere consueverit. Quæsitus autem, quæ esset causa tanti odii? respondit: Improbos odi, quia improbi sunt: reliquos autem, quia improbos non oderunt. SABELL., I. II, c. III, ap. JOS. LANG., in *Polyant.*

Annibal adhuc puer interrogatus, quando odium inter Carthaginem, et Romam finientum esset? pedem solo infixit, et suscitato pulvere, tunc finiendum dixit, quando altera pars in pulverem redacta fuerit. PLUTAR., in *Vita.*

Vatinianus adeo Romanos oderat, ut in proverbium abierit illius odium, idemque esset Vatinianum ac summum odium. *TEXTOR.*, in *Officin.*, l. V, c. xxvi.

Quam vehemens Amilcaris odium adversus populum Romanum? Quatuor enim puerilis ætatis filios intuens, ejusdem numeri catulos leoninos in perniciem imperii nostri alere se prædicabat. Digna nutrimenta quæ in exitium patriæ suæ, ut evenit, converterentur. *VAL. MAX.*, l. IX.

Idem Annibal mature adeo patris Amilcaris vestigia subsequutus est, ut eo exercitum in Hispaniam trajecturo et ob id sacrificante octo annorum natus, altaria tenens juraret se cum primum per ætatem potuisset, acerrimum hostem populo Romano futurum, ut pertinacissimis precibus instantis belli commilitium exprimeret. *IBID.*

Cum Paulus Romanus a Senatu videret Appium Claudium juniorem Consulem cum Tullio Quintio Capitolino creati, ingenti odio commotus, quo Appiam gentem prosequeretur, ac simul indignatus, comitio excessit, ne ad honores evehi quemquam ex ea gente conspiceret. *BAPT. TULGOS.*, lib. XIX.

FUGA. — Theodoricus Rex Venantium inimicum summis honoribus cum auxisset, rationem hujus reddens dixit: Unde sic factum est, ut ei libenter daremus præmium, qui nostrum sic juvit inimicum, quia casu patrocinate contrario, tanto nobis reddebatur acceptus, quanto tunc cognosci sui poterat indevotus, idest, inimicus. *CASSIOD.*, l. I. *Var.*, ep. I.

Cum Lucius Cinna Augusto Imperatori insidias parasset, Livia conjux Augusti eadem suasit, clementia retraheret ab odio, exemplo Medici, qui extraordinaria media adhibet, quando ordinaria non prosunt. Quare Augustus consilium uxoris secutus, Cinna ad se vocato dixit: « Cinna, iterum tibi vitam do, prius hosti, nunc insidiatori ac Parricidæ, eique consolatum obtulit, perpetuoque amicissimum habuit, ac solum hæredem reliquit. » *SENEC.*, de *Clem.*, l. IX.

Phocion Imperator licet innocentissimus, cum Atheniensium jussu lictore ei poculum venenatum porrigente, propinqui rogassent, quid filio mandaret? « hoc unum, inquit, ut obliviscatur potus hujus, quem nunc ab Atheniensibus oblatum bibo. » *ÆLIAN.*, l. XII.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut inter animantes quædam sunt occulta dissidia, licet nulla appareat dissidii ratio, ut inter araneas, et serpentes, formicas et sorices, trochilum, et aquilam; ita sunt, qui certam gentem aut homines oderunt, cum nesciant, quare oderint. *PLINIUS*, l. X, c. LXXIV.

Sicut carboni semel exusto, suffocatoque, si denuo flagret, major est vis; ita semel sopitum odium, si rursus excandescat, acrius est. *ERASMUS*, in *Simil.*

Sicut, qui ex balneo calent, vehementius frigescunt; ita acrius se oderunt, qui prius fuerunt amici. *IBID.*

Sicut flamma alacris, fumus vero intolerabilis est; ita sæpe tolerabilior est manifesta injuria, quam occultum odium. *IDEM*, in *Apoph.*

Sicut facile est, ignem injicere, sed difficile injectum extinguere; ita longe facilius est, inimicitias excitare quam componere. *IBID.*

Sicut vultures ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt; ita, qui odio habent alios, ad delicta aliorum accurrunt, ac carpunt, ad recte facta autem sunt stupidi. *PLUTARCH.*, in *Moral.*

Sicut ea, quæ rupta sunt, eo difficilius coalescunt, quo magis prius conjuncta sunt, sic amicorum et propinquorum odia tanto sunt vehementiora, quanto arctiori prius amicitia aut necessitudinis vinculo fuerunt constricti. *THRIVERUS*, *Apopt.*, 179.

FUGA. — Sicut si infles in scintillam, excitas incendium; contra si inspuas, extinguis; et utrumque tibi in manu est, sic odia inflatis, et acerbis sermonibus magis excitantur, mansuetis sopiuntur, juxta illud Salomonis: « Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem. » *PROV.*, xv, t. I.

Sicut cupimus cloacas quam longissime ab ædibus nostris abesse; ita odio velut vitiorum purgamenta foetida, quam longe possumus, a nobis removeere oportet. *PLUTARCH.*, in *Moral.*

Sicut Rex in imagine sua honoratur; sic Deus in homine amatur, vel odio habetur. *S. GREG.*, in *Mor.*

DAMNUM. — Sicut nullum in vulnere va-

let medicamentum, si intus sit ferrum; ita nihil proficit illius oratio, in cujus pectore mortiferum versatur odium. S. AUG., de *recta Conversat. Cathol.*

Sicut ex ellychnio diffuso, et nondum extincto nascitur plurimum fœtor, et aliquando etiam maximum incendium; ita ex odiis dissimulatis gravissimus sæpe oritur tumultus. LANGIUS, in *Pol. V. Odium.*

Sicut si flamma in domo exorta foras non prodit, perniciosior est, quia nemine prohibente grassatur; ita odium occultum gravissime nocet, quia aliorum auxilio sopiri, et corrigi non potest.

MOTIVA.

« Quia Deo summe injuriosum est : » ut qui ex toto corde amari se præcepit, et merito, quia dignus est, per odium autem proximi tanquam imaginis suæ contemnitur, et odio habetur.

« Quia homine Christiano indignum est : » utpote cui a Christo specialiter mandatum est, ut proximum diligat, et ex hoc indicio verus Discipulus ac Christianus dici studeat. Hinc jam olim de primis Christianis cum admiratione Ethnici dicebant : En quomodo amant se !

« Quia ipsi naturali inclinationi contrarium est hoc vitium : » hæc enim impellit nos ad proximos nostros velut fratres, et membra diligendos, cujus contrarium odio perficitur.

« Quia omnes labores nostros, et opera infructuosa facit : » Si enim orationem repellit Deus, quamdiu odium fovetur, quanto magis de aliis operibus id sentiendum erit ?

Quia teste S. Basilio, sicut is, qui charitatem habet, is Deum habet; sic qui odium habet, « diabolus nutrit. »

Quia in manifestum beatitudinis amittendæ « periculum præcipitat : » cum Deus lege talionis uti erga nos, si non dimittimus debita; ita nec ipse dimissurus sit, atque adeo haud dubie in infernum detrusurus sit.

MEDIA.

« Christum in proximo aspicere : » et quasi dicentem sibi imaginari : Quod uni
Tomus III.

ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ita S. Bernardus suasit dicens : Proinde, dilectissimi, pacem habete ad vos, et nolite lædere invicem, non facto, non verbo, non signo qualicumque; sic enim peccantes, in Christum peccatis, qui ait : Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. S. BERN., l. XIX, in *Cant.*

« Materiam odii subducere : » uti Plutarchus suasit : Subduc materiam, et extinguetur ignis; subduc occasionem, conquiescet odium sive invidia. PLUTARC., ap. *Lang. in Polian.*

« Sua peccata considerare : » sic enim odium quisque in se convertet. Ita S. Augustinus monuit his verbis : O quicumque ille es, attendis quod tibi fecerit homo, et non consideras quid tu feceris Deo, cum enim tu multum graviora in Deum peccata commiseris, quare non dimittis homini parum, ut tibi Deus dignetur remittere multum ? S. AUG., s. de *S. Steph.*

« Charismata meliora æmulari : » juxta consilium S. Petri dicentis : Et quis est, qui noceat vobis, si boni æmulatores fueritis. I PETR., III, 13.

« Duplicem personam intueri in iis, qui nos injuria affecisse videntur; » unam, quam nobis male volunt propria voluntate; alteram, quam velut instrumentum a Deo assumptum id exequantur, quod Deus per providentiam suam ad majus nostrum bonum fieri decrevit, quo modo Joseph fratres suos aspexit, dum dixit : Nolite timere : num Dei possumus resistere voluntati ? vos cogitastis de me malum (propria voluntate inferendum) sed Deus vertit illud in bonum per suam singularem providentiam. GEN., L, 29.

ASCETICA.

Quatuor præcipue sunt, quæ ab Asceta specialiter circa hoc vitium notanda sunt. Primum est, ut bene addiscat, et distinguat, quid in proximo sit odio habendum. Qua in re Cassiodorus facem præfert dicens : « Perfectum odium est, homines diligere, et eorum vitia semper horrere; nam in illa parte, qua creatura Dei sunt, amandos esse non dubium est : in illa iniquitate horrendi sunt, in quâ se polluerunt. » CASSIOD., super. *Ps.*

Alterum est, ut sciat, quomodo se defen-

dere debeat contra activum odium, nimium observando doctrinam ultimam prioris § datam; sic enim apprehensionem injuriæ vel offensæ, ex qua omne odium nascitur, facile tollet, et cum ea tanquam radice ipsum etiam odii vitium exterminabit.

Quartum est, ut sciat, quomodo se gerere debeat, si ipse forte causam odii dedit alteri, videlicet se æqualis est, sequendo consilium S. Augustini dicentis: « Ipsos in primis admoneo; quicumque habetis discordiam cum fratribus vestris, et revocatis ad vos, et consideratis vos, et justum judicium fertis in vobis intus in cordibus vestris, et invenietis vos non debuisse facere, quod fecistis, non debuistis dicere, quod dixistis. Petite veniam fratres a fratribus vestris, facite fratribus, quod ait Apostolus: Donantes vobis ipsis, sicut, et Deus in Christo donavit vobis. Nolite erubescere veniam petere. S. AUG., *hom. XL*, ex. 50. Si autem Superior sit, qui offendit, aliud ejusdem Sancti consilium audiat, dum ait: Ante oculos Dei pœniteat eum, ante oculos Dei puniat cor suum, et si non potest dicere servo suo, quia non opertet: da mihi veniam, blande illum alloquatur; blanda enim appellatio veniæ est postulatio. *IBID.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Non oderis fratrem tuum in corde tuo: » explicari possunt causæ, cur Proximus odio non sit habendus, nimirum 1. quia « imago Dei » est, atque adeo, qui ipsum odit, Deum odisse censendus est. 2. Quia « instrumentum Dei » est paterne nos corrigere volentis. 3. Quia « phrenesi » interiore animi captus est, atque adeo commiseratione potius, quam odio dignus est. 4. Quia « membrum » est ejusdem corporis, cujus nos membrum sumus, atque adeo iterum amorem potius quam odium meretur, cum nemo carnem suam odio habeat. *LEV., XIX, 17.*

Ex occasione thematis: « Qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis: » ostendantur damna, quæ incurruntur per odium scilicet par aut majus odium. 1. Apud Deum, qui sicut diligentes se diligit, ita se odio habentes in sua imagine pariter odisse solet. 2. Apud Proximos: quia sicut hi diligunt optant ab aliis, ita vel maxime detes-

tantur eos, qui ejusmodi dilectioni officium prætermittunt, atque ad odium proni sunt. 3. Apud seipsos; cum enim odium, et rancor omnem cordi lætitiā surripiant, necessario fieri solet, ut ejusmodi homines ob internam tristitiā, et melancholiā etiam sibi ipsis odiosi, et graves sint, atque adeo infernum quemdam experiri incipiant.

Ex occasione thematis: « Omnis qui odit fratrem suum, homicida est: » ostendi potest, quam recte S. Joannes odium homicidio compararit. 1. Quia, quantum ex se, is, qui odit, occidit Deum, quatenus est causa Passionis Christi. 2. Quia occidit Proximum, imprecando ei, machinando, aut etiam actu inferendo mortem vel corporalem, vel certe spiritualem peccati aut infamiæ. 3. Quia seipsum occidit, tum abbreviando vitam corporis per tristitiā, et rurem; tum animam occidendo per tristitiā, et rancorem; tum animam occidendo per peccatum ipsum odii.

Vide plures conceptus in titulis Ira, et Dilectio inimici.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Recte dixit Seneca: Non est prudentis, errantes odisse; alioqui ipse sibi odio erit. *SENEC., de Ira.*

Fabius Maximus dicebat, absurdum sibi videri, sic cum equos, et canes venaticos familiaritate, ciboque cicuremus potius, quam catenis ac verberibus, homines feroces animo, non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus; sed asperiores in illos simus, quam agricolæ sunt in caprificos ac malos silvestres, et oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. *PLUTARCH., in Apoph.*

Sigismundus Imp. cum ei Laurentius Ungariæ Palatinus diceret, imprudenter eum facere, quod victos hostes in amicos reciperet, respondit: Tibi quidem videtur utile inimicum occidere, quia mortuus bellum non excitat; atqui ego inimicum occido, dum parco; et amicum facio, dum extollo. *ÆNEAS SYLVIUS, l. III, Comm.*

Cum duobus inimicis in navi, et quidem altero in puppi, altero in prora sedentibus, gravis tempestas interitum minaretur, interrogavit is, qui in puppi sedebat, qua parte Navarchus putaret navim prius hau-

riendam; cumque intellexisset, in prora citius mergendam, jam, inquit, mihi mors mea multo levior evadet, quando inimicum meum prius morientem videbo. LANGIUS, in *Polyant. inimicit.*

Ariston cum ex quodam audivisset, amicis bene, inimicis male faciendum, quinimo, respondit, præstantius est amicis benefacere, et ex inimicis etiam reddere amicos.

PLUTARC. l. c.

DAMNUM. — Plutarchus dicere solebat, inimicos venenis similes esse, quæ alexipharmaca constituunt; nam et ipsi, licet mali, aliena mala tollunt et corrigunt.

Boetius indicavit, nullam pestem esse efficaciorum ad nocendum, quam familiarem inimicum. BOET., 63, de *Cons.*

Effectus odii pulchre descripsit Seneca sequentibus :

Si æterna semper odia mortales agant,
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret,
Nihil relinquent bella, tum vastis ager
Squalebit arvis, subdita tectis face
Alius sepultas obruet Gentes cinis.

SENEC., in *Herc. sur.*

AXIOMATA.

Figulus figulum odit.

Ex grandi amicitia nascuntur grandia odia.

Odia occulta pariunt incommoda multa.

Inclusa odia pariunt grandes tempestates.

Oderint dum metuant.

Odia inveterata, raro sanata.

AUCTORES.

Joannes Busæus in *Panario* V. eodem.

Jacobus Marchantius in *Tuba sacerdot.* tr. iv, lect. iv.

Josephus Langius in *Polyanthæa* V. eodem.

Thomas Stapletonus text. II, in *Dom.* 5 post *Pent.*

OPUS BONUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est opus, vitæ æternæ meritorium. Sic enim hic accipitur, et non prout est opus laudabile, seu rationis dictamini conforme, quale etiam ab Ethnicis patrari potest.

DIVISIO. — Dividitur in opus « necessarium, et super rogatorium; » illud est, quod omnino impleri necesse est ab iis, qui vitam æternam obtinere desiderant; illud est, quod libere ab operante suscipitur.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, et veritate. I JOAN., III, 8.

Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est. MATTH., v, 26.

Me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est: venit nox, quando nemo potest operari. JOAN., IX, 4.

Erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. PS. I, 4.

Bonum opus operata est in me. MARC., XIV, 6.

Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. JOAN., VI, 27.

Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino. I COR., XV, 58.

Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant. JOAN., XII, 35.

Posui vos, ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat. JOAN., XV, 26.

Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem domesticos fidei. GAL., VI, 10.

Satagite, ut per bona opera certam voca-

tionem vestram, et electionem faciatis.
II PETR., I, 10.

NECESSITAS. — Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittitur. MATTH., III, 10.

Non omnis, qui dicit mihi : Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. MATTH., VII, 12.

Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum : et omnem, qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. IBID., XV, 2.

Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? numquid poterit fides salvare eum? JAC., II, 24.

UTILITAS. — Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirit a te : utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo. MICH., VI, 6.

Dicite justo, quoniam bene; quoniam fructum adinventionum suarum comedit. IS., III, 10.

Reddet unicuique secundum opera ejus. ROM., II, 6.

Gloria autem et honor, et pax omni operanti bonum. IB., 10.

Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo meremus non deficientes. GAL., VI, 9.

De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et juxta opera manuum suarum retribuetur ei. PROV., XII, 14.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Habent opera linguam suam, habent facundiam suam etiam tacente lingua; facta namque præ dictis amantem probant. S. CYRILL. ap. LYRÆUM, apop. XIV, I. I.

Manus datæ sunt homini, ut melius loqueretur; tunc enim melius quis loquitur, cum manuum actiones vocem comitantur, et pronunciationem adjuvant; illarum quippe motus, rei, de qua agitur, et vocis sono conveniens, nescio quid spiritus, et vitæ habet. Quisquis igitur diligere se alium asserit, et in verbis sistit, sine manibus

loquitur, verba ejus quodammodo mortua sunt; accedit operatio, quæ manuum similitudine significatur, et fiet ut melius loquatur. S. GREG. NYSS., I. de Opif. Mundi.

Non absque sacramenti quadam significatione hoc mihi videtur scriptum (scilicet historia de militibus Gedeonis aquam manu lambentibus) nempe quod et manu, et lingua operari debeant milites Christi, hoc est, opere et verbo. ORIG., hom. IX, in Judicis.

Qui Christum profitentur se amare, non modo ex iis, quæ dicunt sed ex iis quæ faciunt, cognoscuntur; ex fructibus enim arbor dignoscitur; præstat enim amicum esse, et tacere, quam loqui, et non esse : non in sermone regnum Dei, sed in virtute est. S. IGN. M. in ep. ad Ephes.

Ille syllogismus certissime concludit, qui per opera efficitur. S. CHRYS. ap. LYR., apoph. IX, I. I.

Spiritualis homo omne opus suum trina consideratione præveniat. Primo, an liceat : deinde, an deceat : postremo, an expediât; nam etiamsi constet in Christiana Philosophia non decere, quod non licet, non expedire, quod non decet, et non licet, non continuo tamen omne, quod licet decere aut expedire consequens erit. S. BER., I. III, de Confid., c. IV.

Potest juxta Apostolicam adhortationem vir quivis bonarum artium studiosus cuncta facere ad gloriam Dei, ita ut facta, dictaque ipsius omnia, omnisque spiritualis operatio vim laudis habeant. Sive enim bibat justus, sive edat, omnia ad Dei gloriam facit. Talis etiam, cum dormit, convigilat, juxta verbum dicentis in Cantico Canticorum : « Ego dormio, et cor meum vigilat. » S. BASIL., in Ps. XXXIII.

Vigilanti cura per cuncta opera intentio nobis nostra pensanda est, ut nihil temporale in his, quæ agit, appetat, sed totam se in soliditate æternitatis figat. S. GREG., I. XI, in Job.

Bonorum opus fiat non timore, sed amore, non formidine pœnæ, sed dilectione justitiæ, et ipsa enim vera et summa libertas est. AUG. sup. Psalm.

Bonum et rectum est omne quod agimus, sic nec memoriam decipat oblivio, nec error intelligentiam, nec iniquitas voluntatem; ab his tribus est omne quod agimus. IDEM in Joan.

In opere perfectus non est, cui adhuc linguæ pravitas contradicit, nec in sermone

laudabilis, qui hoc quod loquitur, opere non ostendit. GREG., in *Moral.*

Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Non sibi aliquid credat quicquid sibi animus sine testatione operis respondet, de dilectione conditoris, mens, lingua et vita requiruntur. Nunquam est amor Dei otiosus, operatur enim magna, si est; si vero operari renuit, amor non est. IDEM, in *Homil.*

NECESSITAS. — Nec sibi aliquis credat, quidquid sibi animus sine operis attestatione respondeat. De dilectione Conditoris lingua, mens, et vita requiruntur. IDEM, hom. III, in *Ev.*

UTILITAS. — Non transeunt opera nostra, ut videntur, sed temporalia quæque, velut æternitatis semina jaciuntur. Stupebit insipiens, cum ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, sive bonam, sive malam pro qualitate sementis. S. BER., s. xv, ad *Clerc.*

Ad quid opera illorum sequuntur, ut laudent eos in portis? ad quid sequuntur, nisi ut multiplicentur a fructu eorum, et accipientes de fructu manuum suarum saginentur vituli, quos ex testimonio Prophetico, cum reædificabuntur muri Jerusalem, super altare Domini novimus imponendos. IDEM, s. de *Omn. SS.*

EXEMPLA.

Christus usque adeo perfecte sua opera elaboravit, ut publicum a turba testimonium tulerit, dicente: Bene omnia fecit. Sed et S. Mariæ Magdalenæ quondam dixit: « Sint omnia opera tua facta cum tanta mansuetudine, et cum actu seu gestu adeo humili, ut repræsentent magnetem ad trahendas creaturas ad Deum; et cum tanta prudentia, ut sint regula membris meis, id est animabus religiosis, et tuis proximis. » *Vita*, p. I, c. x.

Abel, teste Josepho, justitiam colebat, et omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat. JOSEPH., l. I, *Antiq.*, c. III.

De Noe testatur S. Scriptura, quod fuerit vir justus, atque perfectus in operibus suis, et cum Deo ambulaverit. GEN., IX, 9.

David erat vir secundum cor Dei, et faciebat omnes voluntates ejus, et quod erat

rectum in oculis Domini, et non declinavit ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, excepto sermone Uriæ Hethæi. Act. XIII, 12. III *Reg.* xv, 5.

Ezechias operatus est bonum, et rectum, et verum coram Domino Deo suo in universa cultura Ministerii domus Domini, juxta legem, et cæremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo. Hinc etiam ausus est ad Deum dicere: « Obsecro, Domine, memento quæso, quomodo ambulaverim coram te, in veritate, et in corde perfecto, et quod placitum est coram te, fecerim. IV *Reg.*, xx, 3.

De Job quoque dixit Deus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo rectus, et simplex, ac timens Deum, et recedens a malo? JOB., I, 8.

S. Clara de monte Falco cum tanta cautela ac diligentia omnia sua peragebat, ac si quavis hora vocanda foret ad rationem Deo reddendam. P. I, *Vit.*, c. v.

Senex quidam ex antiquis Patribus, ad se venientibus dicere solebat: « Non opus est verborum tantum: sunt enim verba plurima in hominibus tempore hoc, sed opera necessaria sunt; hæc enim Deus quærit, non verba, quæ fructum non habent. » LYRÆUS, l. V, *Apoph.* 14.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut arbor, si virescat foliis, flores redoleat, etsi immaturis fructibus fecunda, et amœna in se esse videatur, infructuosa censenda est; ita et opus quodlibet, si interna virtutis ac charitatis directione informatum non est, æternæ vitæ merito prorsus caret. S. LAUR. JUST., *Proœm.*

Sicut qui sepem aut aggerem construunt, quodvis congerunt lignum, saxum, aut columnam e sepulcro delapsam; at qui Regiam ædificat, nihil temere componit; sic vir bonus nullam vitæ partem negligit in-composite. PLUTARC., de *Cognit. profect.*

Sicut in templo Salomonis nihil erat, quod non auro tegetetur; sic in templo animæ nullum opus relinqui debet, quod non auro charitatis divinæ, seu purissimæ intentionis vestiatur. DREX., in *Amussi*, l. II, c. x.

Sicut homines avari nec minima lucra contemnunt, sed semper cumulo addunt; ita

homo nec minimas benefaciendi occasiones prætermittere debet. STAPL., t. 3, in *Dom. 7 post Pent.*

Sicut in eo, qui recte valet, calor naturalis omne alimentum in sanguinem convertit sic in Deo radicans, omnia quæ facit, et quæ ei accidunt, materiam virtutis et boni operis facit. *IBID.*

Sicut domini honoratiores famulos suos, qui eos comitantur ad magnum Principem aut imperatorem ituros, quam possunt, optime, et decentissime vestire solent, ita, cum opera nostra nos olim ad Deum Judicem ituros committatur sint, æquum est, ut quam possumus, perfectissime eadem peragamus. *BYRL., tex. IV, in festo S. Cath.*

Sicut ii, qui ad nuptias invitati sunt, omnem operam adhibent, ut honestissime vestiti accedant; ita qui ad cœlestes nuptias invitatos se credunt, non minorem diligentiam adhibent, ut pulcherrimis virtutibus, optimisque operibus ornati compareant. *IBID.*

UTILITAS. — Sicut malis operibus, quasi quibusdam vectibus ac seris vitæ nobis janua clauditur; ita absque dubio bonis operibus aperitur.

MOTIVA.

NECESSITAS. — Quia ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum, teste S. Jacobo. *JAC., II, 24.* Et hæc sunt, ex quibus in altera vita vivere debemus, unde merito hortatur Salomon: « Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. » *ECCLES., IX, 10.*

UTILITAS. — Quia opera bona sunt veræ divitiæ spirituales ad omnia utiles, teste S. Paulo dicente: « Corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem (quam Interpretes volunt in bonorum operum exercitio consistere) ad omnia utilis est. *I TIM., IV, 8.* » Unde et Christus tam sollicitè ad hos thesauros, quos nec fures effodiunt, et furantur, nec ærugo, et tinea consumit, congregandos hortatur. *MATTH., VI, 20.*

JUCUNDITAS. — Si enim tam jucundus est operariis, artificibus, mercatoribus, et militibus labor ac certamen, quia per eos se divitias temporales, et perituras obtenturos sperant; quanto magis jucunda accidere

debet operum bonorum exercitatio, per quam veræ, et æternum mansuræ divitiæ spirituales comparantur.

DIGNITAS. — Si enim in hac vita tanto quisque dignior censetur, quanto propius dignitate sua ad Regem vel Imperatorem accedit, quantoque major horum amicus creditur: quantam bonis operibus dignitatem inesse necesse est, per quæ sola homo proxime ad Deum accedit, et amicus ejus charissimus efficitur.

FACILITAS. — Cum enim Deus, teste pio Auctore, magis penset, ex quanto quis agat, quam opus, quod facit, facile patet, facillimum cuique esse, bonis operibus vacare; quam ob causam Christus onus suum leve, et jugum suave esse dixit. *MATTH., XI, 30.*

MEDIA.

AMOR DEI. — Nam, ut S. Gregorius ait, nunquam Dei amor est otiosus: operatur enim magna, si est: si vero operari renuit, amor non est. *S. GREG., h. III, in Ev. Bredeimb., l. VIII, collat.*

AMOR SUI ORDINATUS. — Si enim temporalibus divitiis tantopere inhiamus, ut per eas nobis bene sit in hac vita, quanto magis operibus bonis studiose vacandum est, quæ efficiunt, ut nobis in hac, et altera bene sit? Hinc merito B. Mechtildem, cum quondam a Christo visitaretur, has Beatorum in cœlis voces audivisse dicitur: « O felices vos, qui in terris adhuc degitis, meritum enim majores cumulos vobis potestis comparare! Si enim quantum quotidie meritum mortalis sibi acquirere potest, probe intelligeret quo temporis articulo mane expergiscitur, summo perfunderetur gaudio, advertens diem sibi illucescere, qua Deo vivere, et tantis se divitiis, meritisque locupletare se posset. »

AMOR, ET ZELUS ERGA PROXIMUM. — Cum enim hujus salus maxime per gratiam Dei efficacem procuretur (nam homo rigat, et plantat dumtaxat, Deus autem dat incrementum teste D. Paulo), *I COR., III, 6,* hæc autem gratia tanto certius et copiosus obtineatur, quanto gravior est is, qui eam petit, tanto autem Deo quisque sit gravior, quanto copiosius amorem suum operibus Deo gratis testatur; recte infertur, optimum esse proximo subveniendi medium, bonorum, id est, statui

suo ac vocationi conformium operum exercitium.

VITÆ BREVITAS. — Quis enim mendicus, si Rex ei thesaurum aperiret, ac facultatem concederet, per unum diem auferendi ex illo thesauro, quantum vellet, et posset, vel unicum momentum abire sineret, quem non pecuniis ex thesauro exportandis impenderet? quanto magis, ergo cessare non debet manus nostra spatio tam brevi vitæ ad divitias cœlestes comparandas concesso. Hinc merito monet Apostolus : « Videte, Fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, redimentes tempus : quoniam dies mali sunt. » EPH., v, 15.

SÆCULARIUM FERVOR, ET EXEMPLUM. — Si enim illi die noctuque a laboribus non cessant, ut honores et opes, et voluptates perituras acquirere, fruique illis possent, quid facere non deberet homo, ut æternas opes, ac voluptates gloriamque consequatur? O utinam non cum veritate dici posset : « Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. » LUC., xvi, 8.

ASCETICA.

Tria sunt præcipua, quæ Asceta de bonis operibus nosse, aliisque bene inculcare debet. Primum est, ut bene cognoscat, quænam conditiones ad opus bonum requirantur scilicet, ut quoad *substantiam* sit saltem indifferens, quoad *modum* fiat cum debita diligentia, et circumstantiis, et quoad *finem* fiat propter finem supernaturalem. Quod nonnulli brevius expresserunt, dum dixerunt :

Omne tulit punctum, patitur qui semper, agitque,
Quæ vult, quove modo vult Deus, et quia vult.

De primo quidem testatur Theodoretus his verbis : « Qui Deum amat, omnia alia despiciens, et eum solum, qui amatur, respiciens, illius curam, et suam in eum servitutem cæteris præfert omnibus, illa solum dicens, et faciens, quæ ei, quem amat, placent, et grata sunt, et abhorret omnia, quæcumque ille prohibet. » THEODOR., orat. de Charit.

Quod ipsum etiam sentiens B. Petrus Damianus, ait : « Unum est, quod mens cujusque fidelis debet solerter attendere, et intra semetipsum sollicita semper inquisitione versare, scilicet utrum placeat Deo, quod

agit, et an ejus vita vel operibus Deus delectetur; quid enim prodest, quidquid homo faciat, si hoc non placet Deo? » Sicut enim, inquit Stapletonus : qui aliquem invitat parat studiose cibos, non suo, sed hospitis palato gratos; sic si Deo per opera nostra placere volumus, ea oportet facere, quæ ipsi grata, non quæ nostris cupiditatibus accepta sunt. S. PETRUS DAM., l. V, ep. III. Porro ut cognoscamus, quæ ipsi grata sunt, tres habemus Superiores, qui id indicent (ut bene notavit Joannes Ximenez Societatis Jesu coadjutor) Deum in cœlo, Superiorem in Capitulo, rationem in capite; Vita P., Balt. Alvar., c. XXI et XLV; nam, ut S. Laurentius Justinianus ait : Hominis ratio, cum splendore illustratur sapientiæ, et divino appropinquat lumini, est quædam spiritualis regula, et magistra virtutum, per quam, quid rectum, quidve obliquum versetur in corpore, quid agendum, et quid omittendum sit, sufficienter intelligit. Ideo Christi legitimus servus, et perfectionis amator numquam cesset, rationis judicio virtutum actus examinare, ne incuria discretionis, vitium sub virtutis velamine ad opus exeat. S. LAUT. JUST., c. XXIV, de disc. et perf. mon. const. Sed, et S. Basilius testatur, Deum per naturæ legem, boni malique rationem nobis indidisse, sui dominam, aurigandi gnaram, et rectricem optimam. S. BASIL., c. VII, de Præscript.

Quod vero etiam eo modo, qui Deo placet, facere nostra debeamus, sat clare indicavit Apostolus, dum hortatus est, ut essemus abundantes in bono opere semper, id est, ut S. Basilius explicat, majore studio persequamur opus Domini, quam ea, quæ vulgo sunt in studio apud homines; si enim idem Apostolus dominis carnalibus voluit serviri non ad oculum, sed ex animo cum timore, et tremore, simplicitate, et bona voluntate, quanto magis ab homine Deus in suo servitio similem diligentiam requiret? S. BASIL., in Reg., brev., 190. Hinc per Siracidem hortatur : « In omnibus operibus tuis præcellens esto. » ECCL., xxiii, 23.

Quod denique etiam facienda sint opera, « quia Deo placent, » pulchre in primis indicavit S. Bernardus, dum ait, ex intentione rectitudinem operis, velut ex facie pulchritudinem corporis æstimari. Duo autem in intentione (quam faciem animæ esse diximus) necessaria requiruntur tanquam duæ genæ res, et causa, id est quid intendas et propter

quid. Et ex his sane duobus animæ vel decor, vel deformitas judicatur. Illud porro opus, teste Granatensi, est Deo gratissimum quod solis ejus oculis conspicuum, ei, qui operatur, nec utilitati, nec honori, sed nec voluptati est, nisi hoc solo nomine, quod Dei causa sit factum. LUD. GRA., ap. DREX., in *Amuss.*, l. II, c. VI, q. 1. E contrario vero, juxta S. Bernardum, insipida Deo, et quodammodo insulsa est nostra obedientia vel patientia, nisi omnium quæ vel agimus, vel patimur, ipse sit causa. S. BERN., *s. de Obed. et pat.* Quam autem sublimis sit hic gradus, testatur aperte Sanctus Laurentius Justinianus, dum ait : Rarus profecto reperitur, qui solo testimonio contentus sit divino. Hoc probatissimorum virorum proprium est, qui in luce veritatis gradientes introrsus, Deo tantum placere concupiscunt. S. LAUR. JUSTIN., *de Compl. CHERY., Perf.*, col. 49.

Alterum est, ut magna de ejusmodi bonis operibus æstimationem concipiat, quam quidem haud difficulter hauriet, si certo sibi persuadet, optimam vitam (qualis est, quæ optimis operibus abundat) esse « summum, » quem Deo exhibere possumus « cultum : summum, » quod nobis ipsis hac in vita procurare possumus, « gaudium : et summum » denique, quod defunctis æque ac viventibus præstare possumus auxilium.

Tertium est, ut medium idoneum, et efficax norit, quo in ejusmodi bonorum operum exercitio juvetur, quale quidem præ reliquis æstimatur, si ita hoc exercitium aggregiatur, ac si dies quilibet aut primus conversionis, aut ultimus vitæ esset; quorum mediorum primum S. Antonius suasit dicens : Hoc sit primum cunctis in commune mandatum, ullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem debere semper augere, quod coeperit. SURIUS, t. II, p. 386. Alterum S. Basilus suggessit dicens : Semper ante oculos tuos versetur ultimus dies. Cum enim diluculo surrexeris, ad vesperum te ambigas pervenire; et cum in lectulum ad quiescendum membra tua posueris, noli confidere de lucis adventu, facilius te possis refrænare ab omnibus vitiis. S. BASIL., in *Instruct. ad Fil. spir.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Thesaurizate vobis thesauros in cælo : » possunt bona

opera thesauro comparari. 1. « Propter veritatem » « operum : » sicut enim in thesauro res valde variæ reperiuntur; ita vita quoque nostra variis operibus, ab obedientia, ac Dei voluntate præscriptis, abundare debet. 2. « Propter antiquitatem : » quia sicut thesaurus est pecunia, vel aliæ similes res absconditæ a longo tempore; ita ab antiquis Patribus ac Majoribus bona opera jam sunt exercita, et nobis pro thesauro, id est, ad imitationem relicta. 3. « Propter præstantiam et valorem : » quia sicut thesaurus divitem, et beatum, omnibusque bonis affluentem facit hominem; ita ad ipsum multo copiosius, et sublimius bona opera faciunt, uti facile fusius ostendi potest. Excitentur proinde Auditores, ut nulli labori parcant in hoc thesauro comparando, et offodiendo. MATTH., VI, 20.

Ex occasione thematis : « Opera enim illorum sequuntur illos : » potest narrari, et explicari Parabola Barlaami de amico, qui ad judicem citatus, tres, quos habebat amicos rogavit, ut secum irent, et apud judicem defenderent; quorum primus (per quem divitias intelligebat) nonnisi indusium aut vestem, qua honeste tegeretur, obtulit : alter (per quem consanguinei significantur) nonnisi ad domum usque iudicis, seu sepulcrum, comitabatur : tertius, quem minime sibi conciliare studebat (opera puta) usque ad iudicium secutus est, fortiterque defendit. Excitentur proinde Auditores, ut hunc velut sincerissimum Amicum pluris æstiment, et ante omnes fovere per frequens exercitium studeant. *Apoc.*, XIV, 13.

Ex occasione thematis : « Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus : » Possunt bona opera oleo comparari, lampas vero anima dici. Et 1. quidem necessitas bonorum operum ostendi, quod scilicet, quam parum lumen sine oleo aut simili materia nutriri, tam parum lumen gloriæ, et visio beatifica sine bonis operibus conservari possit. 2. Ostendi potest gaudium, quod ex lumine gloriæ per oleum bonorum operum accenso, vel obtento oritur, ubi fusius nuptiarum coelestium, et beatitudinis æternæ jucunditas explicari potest. 3. Ostendi possunt mercatores, qui ejusmodi oleum vendunt, id est, occasiones variæ bonorum operum exercendorum proponi possunt, atque ad illas sollicitate apprehendendas Auditores excitari.

salutem, quia sua intentione hoc primitus Domino libavit. L. IV, in *Fin.*, c. XIII.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Ecclesia, dum Epistolam recitari in Missa jubet, non frustra manus libro applicari præcipit, ut significet non sufficere audire verbum Dei, sed etiam manum applicandam esse, id est, opere complendum, quod lectum est. LYRÆUS, l. I. *Apoph.*, XIV.

Olim in Veteri Testamento non offerebantur pulli, nisi retorto ad collum capite, circa quem ritum S. Gregorius ait: Caput ad pennulas retorqueri præcipitur, ut ea, quæ dicis, facias, et os ad opera conjungas: quid enim ait S. Prosper, agat domum dilectionis, si benevolentiae sollicitudo non vigilet? S. GREG., h. VII, *Eze.*, S. *Prosp.*, apud. LYR., l. c.

Maximum hoc est, et officium sapientiæ, et iudicium, ut verbis opera concordent, ut et ipse par tibi ubique, ibidemque sis. Quis hoc præstabit? pauci aliqui tamen. SENECA, ep. XX. ENGELGR., in *Luce. Ev.*

NECESSITAS. — Cato Romanus neminem in civem Romanum admittebat, nisi qui callosas, et labore induratas manus haberet; sic neque Deus alios in cælum admittit, nisi qui in bonis operibus strenue se exercuerunt.

UTILITAS. — Chiromantæ ex manibus hominis prosperam ei vel adversam fortunam annunciant; verius tamen ex operibus bonis manuum vel mentis, felix ei status æternitatis prædicatur. LYRÆUS, l. c.

Aristodemus, cum uxor ei geminos filios peperisset, ut de hærede regni Lacedæmonici judicare posset, atque adeo quis primogenitus esset, intelligere, ex insidiis arbitros observare jussit, quem ex geminis mater primum uberibus admoveret, ulnis exciperet, osculis disuaviaret, sicque ex hisce indicibus primogenitus innotuit. Simili modo etiam noster erga Deum amor, et primi amici ex operibus cognoscuntur. *Ibid.*

S. Gertrudis divinitus edocta est, quod quandocumque aliquis scribit, vel alios doceat ea intentione, ut laus Dei per hoc promoveatur, et profectus animarum, tunc omnis profectus, quem unquam aliquis ex illa doctrina vel Scriptura etiam post mille annorum millia consequatur, cedit in illius

AUCTORES.

Nicolaus Lancizius, opusc. III, cap. III et IX, et opusc. V, c. III et opusc. X, cap. VIII. Item opusc. XI, cap. XXXII et cap. XVII.

Adrianus Lyreus, in *Apoph. Sancti Ignatii*, l. I, *Apoph.* XIV.

Thomas Stapletonus, text. III et V, in *Dom. 7 post Pent.*, et text. VII, in *Dom. 12 post Pent.* Item, text. II, in *Dom. Septuag.*

Hieremias Drexelius, in *Amussi*, seu *Recta intentione*, l. II, c. X.

Henricus Engelgrave, p. I, *Lucis Evang.*, embl. 39.

Mathias Faber, conc. III, in *Dom. 7 post Pentecost.* et conc. V, in *Dom.*, 11 *post Pent.*, et conc. I, *Dom. Septuag.*

ORATIO.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est elevatio mentis ad Deum, ut eam S. Damascenus definit. S. DAMAS. l. III, *de Fide*. Vel, ut S. Augustinus, est locutio ad Deum: S. AUG., in *Ps. LXXXV*, quando enim legis, tibi loquitur Deus: quando oras, cum Deo loqueris. Fusius B. Baltas. Alvarez Soc. Jesu, orare, inquit, est spiritum suum ad Deum elevare, eique res suas omnes familiariter, magnaque cum reverentia communicare, sicut solet amicus cum amico, cui fidit. Ex quibus definitionibus Ludovicus Granatensis sequentia colligit præconia orationis: Oratio est « Elevatio » animæ supra se, et super omnia, quæ creata sunt: « Unio » cum Deo, et in profundum immensæ suavitatis, et amoris Divini pelagus immersio. Oratio est « Exitus » animi ad recipiendum Deum, cum venit ad illum: trahit eum ad se tanquam vicinum: hospitio excipit in se tanquam in suo templo: ibi possidet eum, amat eum, et fruitur eo. Oratio est « Statio » animæ in præsentia

Dei, et Dei in præsentia animæ, dum aspicit ille animam oculis suæ misericordiæ, et hæc Deum oculis humilitatis, qui aspectus est majoris fecunditatis, et virtutis, quam ille omnium stellarum, et planetarum cœli. Oratio est « Cathedra » spiritualis, in qua anima sedet ad pedes Domini, audiens doctrinam ejus, et recipiens influentias misericordiæ ejus, dicens cum Sponsa in Canticis : Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Ibi accendit eam Deus suo amore, et ungit sua gratia, quæ sic uncta, et elevata in spiritu contemplatur, et contemplando amat, et amando gustat, et gustando quiescit, et in ista quiete omni fruitur gloria, quæ in hoc mundo haberi potest. Oratio est « Cibus animæ, » Deliciæ et Amplexus » Dei, « Osculum » pacis inter Sponsam, et Sponsam : « Sabbatum » spirituale, in quo Deus dulciter requiescit : « Domus » saltus Libani, in qua verus Salomon suis fruitur deliciis cum filiis hominum. Oratio est « Speculum » clarissimum, in quo Deus cognoscitur, cognoscitur et homo cum omnibus suis nævis, imperfectionibus et miseriis. Oratio est « Exercitium » quotidianum multarum virtutum, « Mortificatio » appetituum sensualium, « Fonsque » omnis boni propositi, et desiderii. Oratio est « Lac » incipientium « Cibus » proficientium, « Viaticum » peregrinantium, « Portus » periclitantium, « Adminiculum » triumphantium. Oratio est « Medicina » infirmorum, « Gaudium » afflictorum, « Fortitudo » debilium, « Remedium » peccatorum, « Delectatio » justorum, « Auxilium » vivorum, « Suffragium » mortuorum, et « Commune » totius Ecclesiæ, « Subsidium. » Oratio est « Porta » regalis per quam ad cor Dei ingredimur, « Primitiæ » futuræ gloriæ : « Manna » in se habens omnis dulcedinis suavitatem : et « Scala » Jacob, per quam Angeli ascendunt portantes supplices nostros libellos ad Deum, et descendunt reportantes ad nos negotiorum nostrorum expeditiones. LUD. GRA., l. III, *de Or.*, c. I.

Divisio. — Dividitur potissimum in « Vocalem » et « Mentalem. » Vocalis dicitur, quæ non animum tantum, sed et linguam occupat, quando scilicet animus, et lingua velut gemini legati se Deo sistunt, et causam suam juncta opera perorant. Mentalis est, quæ lingua silente cor evocat ad secretum cum Deo colloquium. DREX, in *Rosis mar.*, p. I, c. IX, § 1.

Vocalis subdividitur in « Publicam, » quæ nomine totius populi in Ecclesia a Sacerdotibus peragitur, quod fit, dum Horas Canonicas recitant. Et « Privatam, » quam singuli privatim quocumque loco peragunt, juxta monitum S. Pauli : Volo ergo viros orare in omni loco. I TIM., II, 8.

Mentalis subdividitur in simplicem « Cogitationem » quæ est momentanea cujuspian rei consideratio : « Meditationem, » quæ est sedula, et affectuosa rerum rimatio : et « Contemplationem, » quæ est inspectio rei sine discursu. De quibus sic loquitur Hugo de S. Victore : Cogitatio vaga incessu semper hoc, et illud divertit, sed meditatio destinata promotione semper in ulteriora tendit. Contemplatio autem est libera mentis perspicacia in Sapientiæ speculo cum admiratione suspensa. Meditationis est perscrutari occulta, Contemplationis admirari perspicua. RICH. DE S. VICT., l. I, de *Contemp.*, p. III. HUGO, l. III, de *Anim.*

ACTUS. — « Magnam de Deo ejusque perfectione, ac dignitate æstimationem concipere. »

« Ob easdem perfectiones eum laudare, et benedicere ; » ad imitationem Seraphinorum clamentium : Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus. ISA., VI, 3.

« Per cantica spiritualia gaudium suum de ejus gloria, ac bonitate conceptum profiteri, » ad modum Sanctorum dicentium : Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens. Gaudeamus, et exultemus, et demus gloriam ei. APOC., XIX, 6.

« Eundem adorare, » seu Auctorem omnium honorum voce, et exteriori corporis submissione confiteri ad imitationem viginti quatuor Saniorum cadentium, et adorantium Deum sedentem super thronum, et dicentium Alleluia. IB., 4.

« Gratias illi pro beneficiis acceptis agere, » et propterea benedicere, ac dicere cum iisdem Senioribus : Benedictio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, honor, et virtus, et fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. APOC., VII, 12.

« Ad similem benedictionem creaturas, invitare, » juxta exemplum trium puerorum Caldæorum in fornace existentium, et dicentium : Benedicite omnia opera Domini Domino : laudate, et superexaltate eum in secula. DAN., III, 57.

« Deum in sanctis suis laudare, » juxta

illud Davidis : Laudate Dominum in Sanctis ejus. Ps. CL, 1.

« Varias ab eo gratias, et dona petere, » juxta illud Christi : « Petite, et accipietis : quærite, et invenietis : pulsate, et aperietur vobis. LUC., XI, 9.

« Divinas ejus perfectiones, aut mysteria vitæ Christi et Sanctorum cum convenientibus afflictibus, et imitationis proposito meditari, » juxta exemplum Isaac deambulantis per viam, quæ ducit ad Puteum, cujus nomen est viventis, et videntis, et egredientis ad meditandum in agro. GEN., XXIV, 68.

« Eisdem perfectiones aut mysteria cum admiratione, et spiritus suavitate absque discursu contemplati, juxta illud Davidis : » Gustare, et videte, quoniam suavis est Dominus. Ps. XXXIII, 3.

GRADUS. — Primus est cum labore, et difficultate mentem ad Deum elevare, et precari.

Secundus est, magna cum felicitate, et delectione mentem etiam inter ipsas occupationes ad Deum attollere, sicque implere illud Christi : Oportet semper orare, et non deficere. LUC., XVI, 1.

Tertius est in tali elevatione passive se magis, quam active habere, quemadmodum de S. Ignatio Ribadeneira testatur. *Vit.*, l. V, c. II.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS PRÆPARATIONIS. — Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum. ECCLES., XVIII, 23.

Hominis est animam præparare, et Domini gubernare linguam. PROV. XVI, 1.

Desiderium pauperum exaudivit Dominus : præparationem cordis ejus audivit auris tua. Ps. x, 17.

FIDEL. — Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et non impropert, et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur, et circumfertur. Non ergo existimet homo ille, quod accipiet aliquid a Domino. JAC., I, 5.

Omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis. MATT., XI, 24.

SPEI. — Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra : Deus adjutor noster in æternum. Ps. LXI, 9.

Bonus est Dominus sperantibus in illum, animæ quærenti illum. THR., III, 23.

Charissimi, in cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et quidquid petierimus, accipiemus ab eo. I JOAN., III, 21.

CHARITATIS. — Subditus esto Domino, et ora eum. Ps. XXXVI, 7.

Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat : neque aggravata est auris ejus, ut non exaudiat : sed iniquitates vestræ diviserunt inter vos, et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis, ne audiret. Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, et digiti vestri iniquitate. Is., LIX, 1.

Opposuisti nubem (peccatorum) tibi, ne transeat oratio. THR., III, 44.

Scimus, quia peccatores Deus non audit ; et si quis cultor est, et voluntatem ejus facit, hunc exaudit. Jo., IX, 31.

Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, et fiet vobis. JOAN., XIII, 7.

HUMILITATIS. — Humilium, et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. JUD., HOM. IV, 16.

Oratio humiliantis se penetrabit nubes, et donec propinquet, non consolabitur, et non discedet, donec Altissimus aspiciat. ECCLES., XXXV, 21.

Respexit in orationem humilium, et non sprexit preces eorum. Ps. CI, 18.

Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, et cinis. GEN., XVIII, 27.

ATTENTIONIS. — Orabo spiritu, orabo et mente. I COR., XIV, 15.

Spiritus est Deus, et eos, qui adorant eum, in spiritu, et veritate oportet adorare. JOB., IV, 24.

Invenit servus tuus cor suum, ut oraret te oratione hac.

Descenderuntque volucres super cadavera (in sacrificium oblata) et abigebat eas Abraham. II REG., 27.

FERVORIS. — Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. GEN., XV, 1.

Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Ps. CXL, 2.

PERSEVERANTIE. — Oportet semper orare, et non deficere. LUC., XVIII, 1.

Hi omnes Discipuli erant perseverantes

inanimiter in oratione cum mulieribus, et Matre Jesu. ACT., I, 14.

Et si ille perseveraverit pulsans, dico vobis, etsi non dabit illi surgens, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi, quotquot habet necessarios. LUC., XI, 8.

ASSIDUITATIS. — Non impediari orare semper. ECCL., XVIII, 22.

Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, et stare ante Filium hominis. LUC., XXI, 36.

Omni tempore benedic Deum, et pete ab eo, ut vias tuas dirigat, et omnia consilia tua in ipso permaneant. TOB., IV, 20.

Orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione. COL., IV, 2.

TEMPORIS. — Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur. ECCL., XXXIX, 6.

Oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, et ad orientem lucis te adorare. SAP., XVI, 2.

Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritu meo in præcordiis meis vigilabo ad te. IS., XXVI.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi super judicia justificationis tuæ. PS. CXVIII, 26.

AFFLICTIONIS. — Bona est oratio cum jejuniis. TOB., XI, 8.

Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes perseveraveritis in jejuniis, et orationibus in conspectu Domini. JUD., IV, 11.

Operiantur saccis homines, et jumenta; et clament ad Dominum in fortitudine, et convertatur vir a via sua mala. Quis scit, si convertatur, et ignoscat Deus? JOAN., III, 8.

Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum, ut te affligeres in conspectu Dei, exaudita sunt verba tua. DAN., X, 12.

PRO QUIBUS. — Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, et omnibus, qui in sublimitate sunt constituti. I TIM., II, 1.

Ego dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos, et orate pro persequentibus, et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est. LUC., VI, 28.

Orate pro invicem, ut salvemini: multum enim valet deprecatio justis assidua. JAC., V, 16.

IN CHRISTI NOMINE. — Quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam, et glorificetur Pater in Filio. JOAN., XIV, 23.

Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. JOAN., XVI, 23.

NECESSITAS. — Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. JOAN., XVI, 24.

Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi per orationem, et jejuniū. MATTH., I, 22.

Vigilate, et orate, ne intretis in tentationem. MATT., XXVI, 41.

UTILITAS. — Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cœlis est, dabit Spiritum bonum petentibus se. LUC., XI, 13.

Plorans nequaquam plorabis: miserans miserebitur tui, ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit. IS. XXX, 19.

Tu si diluculo consurrexeris ad Deum, et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus, et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ. JOB., VIII, 5.

DIGNITAS. — Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos, appropinquantibus sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. DEUT., IV, 7.

Ergone putandum est, quod vere Deus, habitat super terram? si enim cœlum, et cœli cœlorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc. III REG., VIII, 27.

JUCUNDITAS. — Intrans in domum meam conquiescam cum illa (Deitate) non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiā, et gaudium. SAP., VIII, 16.

MEDITATIO. — Beatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui in justitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei. ECCL., IV, 22.

Quoniam ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi, et videbo. PS. V, 5.

Consurge, lauda in nocte, principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas.

Sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se. TREN., III, 28.

In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos. Ps. cxviii, 15.

Testimonia tua meditatio mea est, et consilium meum justificationes tuæ. Ib., 24.

Meditabor in mandatis tuis, quæ dilexi. IBID., 42.

Concaluit cor meum intra me, et in meditatione me exardescet ignis. Ps. xxxviii, 4.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS.—«Oratio,» si ipsius naturam seu quidditatem spectes, «est familiaris conversatio, et conjunctio hominis cum Deo.» S. CLEM., *Grad.* 38.

Humilitas, et Charitas, spirituales orationis sunt alæ, quarum remigio usque ad interiora ingreditur velaminis, ubi Verbum in sinu residens paterno æterna virtute generatur. S. LAUR. JUST., *de Casto connub.*, c. xxii.

Ille veram Deo orationem exhibet, qui semeptisum, quia pulvis sit, humiliter videt. S. GREG., in c. i *Joan.*

Orare oportet reverenter, tam mente, quam corpore, id est, humilem debet reverentiam servare interiori et exteriori; parum quippe prodest orare, et caput inclinare, atque pectus exterius tundere, nisi orans inclinet, et humiliet interiori mentem. S. BERN., s. in *Regul.*

Magna prorsus est orationis virtus, divino conspectui oblata per Angelos, si tamen sit charitate ignita, fide plena, intentioni rectæ subnixa, humilitate sociata, a delictorum sordibus impolluta; bonisque operibus decorata. S. LAUR. JUST., *de Perf. Gra.*, c. xii.

Perfecta est oratio, cum preces justitia commendat. AGELLII, in s. xvi.

Omnipotens Deus orationem illius in tribulatione non audit, qui illius præcepta in operatione adimplere contemnit; dignum quippe est, ut ab ejus beneficiis quisque sit extraneus, cujus jussionibus non vult esse subjectus. S. LAUR. JUST., *de Or.*, c. iv.

Omnes male viventes, etsi lingua taceant, vita Domino maledicunt; quid prodest, quia hymnum cantat lingua tua, si sacrilegium exhalat vita tua? S. AUG., in l. vii.

Si vis benedicere Domino fac verbum ejus, dicit enim David: «Benedicite Do-

mino omnes virtutes ejus, qui facitis voluntatem ejus.» IDEM.

Bene odor vestimentorum tuorum, sicut thuris, esse perhibetur, quia in omnibus operibus suis orat, dum perveniendi intentione ea, quæ potest, bona operatur. S. GREG. in c. iv *Cant.*

Si Deum ferventer orare volumus, illi tripliciter adhærere debemus, videlicet per fidem, spem, charitatem: fides enim orationem dirigit, spes erigit, charitas porrigit. S. BONAV., in Ps. cxviii.

Oratio tua locutio est ad Deum: quando legis, Deus tibi loquitur: quando oras, cum Deo loqueris. AUG., super Ps. lxxxv.

Talis requirendus est ad orandum, qui sit idoneus ad placandum, quia si is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. GREG., in *Gast.*

Oratio ad eos sanctos præcipue fiat, quibus orans magis afficitur. BERNARD., super *Cant.*, serm. xxxv.

ATTENTIO, ET EJUS QUALITAS. — Non plus delectatur Deus in oratione vocali sine attentione mentali, quam in garritu avium, vel in grunnitu porcorum: orans Psalmista dicit Domino: «Intende voci orationis meæ, Rex meus, et Deus meus.» Et alibi. «Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ:» sed si tu ipse non attendis tibi, quomodo speras Deum intendere tibi? BELLOV., p. *Spec. mor.*, 13, dist. xxiii.

Quomodo probabitur congregatus, si a semetipso cogitationum evagatione dispersus est? aut quomodo erit Deus in medio tui, si tecum ipse non fueris? si deest ille, qui poscit, quomodo aderit ille, qui poscitur? quomodo suscitabitur Judex, si dormitaverit Advocatus. EUS. EMY., s. in *Luc.*

Cum amico colloquens cum attentione illud facis, cum Deo autem de peccatis tuis agens, et condonationem postulans, et veniam orans, subinde torpescis, genibusque humi positus, sæpe per forum, sæpe per ædes mentem tuam divagari finis, ore tuo interim temere, inaniterque garriente. S. CHRYS., t. I, tr. ix, c. xxii.

Unguentum est oratio, quo sanantur pestes, et ulcera animæ, quæ in se suavis est. Muscæ sunt importunæ cogitationes volatiles, quæ menti occurrunt, quæ tunc moriuntur, cum permanent, et odorem perdunt, id est, destruunt suavitatem, et con-

solutionem orationis. S. ANT., p. IV, *Sum*, c. VIII, § 8.

Sæpe in ipso orationis sacrificio importunæ se cogitationes ingerunt, quæ hoc rapere vel maculare contendunt, quod in nobis Deo flentes immolamus : unde Abraham cum ad occasum solis sacrificium offerret, insistentes aves pertulit, quas studiose, ne oblatum sacrificium raperent, abegit; sic nos cum in ara cordis holocaustum Deo offerimus, ab immundis hoc volucris custodiamus, ne maligni spiritus, et perversæ cogitationes rapiant, quod mens nostra offerre se Domino utiliter sperat. S. GR., l. XVI, *Mor.*, c. XIX.

Orantes de membris sui corporis faciant, quod supplicantibus congruit, cum genua figunt, cum extendunt manus, vel etiam prosternunt solo, et si quid aliud visibiliter faciant : quamvis eorum invisibilis voluntas, et cordis intentio Deo nota sit, nec ille indigeat his indiciis, ut ei humanus pandatur animus; sed his magis seipsum excitat homo ad orandum gemendumque humiliter atque ferventius; et nescio quomodo, cum hi motus corporis fieri, nisi motu animi præcedente non possint, eisdemque rursus exterius visibiliter factis, ille interior invisibilis, qui eos fecit, augetur : ac per hoc cordis affectus, qui, ut fierent ista, præcessit, quia facta sunt, crescit. S. AUG., l. *de Curæ pro mort.*, c. I.

Tunc in toto corde clamatur, quando aliunde non cogitur; tales orationes raræ sunt multis, crebræ paucis utrum nec cuiquam nescio. S. AUG., super *Ps. LXV*.

Si quis intendat ita animam suam in singula verba Psalmorum, sicut gustus est ad discretionem saporis ciborum, iste est, qui complet, quod dicitur : « Psallite sapienter. » IDEM.

Mens nostra cœlestis est, et tunc orando Deum bene contemplatur, quando nullis terrenis curis aut erroribus impeditur. S. ISID., l. III, *de Summ. bono*.

Vis loqui cum Deo? attende sis. Vis audiri? te ipsum prius, quid loquaris, audi. Nec sic properes, ne frustra ores. S. EPHR., t. II.

Magnam injuriam Deo facio, cum illum precor, ut meam precem audiat, quam ego, qui fundo, non audio. Deprecor illum, ut mihi intendat, ego vero nec mihi, nec illi intendo : quod deterius est, inutilia, et immunda in corde versando, foetorem horri-

bilem ejus aspectibus ingero. S. BERN., l. *de Anim.*, c. VIII.

Unde vos moneo, dilectissimi, pure, semper, et strenue divinis interesse laudibus. Strenue quidem, ut, sicut reverenter, ita et alacriter Domino assistatis, non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis, et remissis vocibus muliebri quiddam balba de nare sonantes, sed virili, ut dignum est, et sonitu, et affectu voces sancti Spiritus depromentes. Pure vero, ut nihil aliud, dum psallitis, quam quod psallitis, cogitetis. Spiritus Sanctus illa ora gratiarum non recipit, quicquid aliud, quam debes, neglecto eo, quod debes, obtuleris. IDEM, s. XLV, in *Cons*.

Omnes homines sunt ita affecti, ut illis studeant, et opitulari, et attendere, quos viderint nequaquam dormientes, neque ignaviæ deditos, sed qui ipsi se præparant, et instruunt, et prompti sunt ad officii partes peragendas. Qua igitur fronte tu postulare audes, ut dum ipse dormis, nullaque salutis tuæ cura tangeris, insuperabile auxilium celeste ad te advolet? cumque voto frustratus fueris, egre fers? Præcedant itaque ea, quæ a te exiguntur, et tunc demum, quæ sunt auxilii divini subsequenter. S. ISID., l. IV, *epist. XII*.

NECESSITAS. — Instabilis est bonorum operum structura, quæ devota orationis frequentia non compaginatur. S. BONAV., *de Sex. alis*.

Cum videro quempiam non amantem orandi studium, nec hujus rei fervida vehementique cura teneri, continuo mihi palam est, eum nihil egregiæ dotis possidere. Et quisquis non orat Deum, nec divino colloquio cupit assidue frui, is mortuus est, et vita carens, expersque sanæ mentis; nam hoc ipsum est evidentissimum argumentum amentię, non intelligere magnitudinem hujus honoris, nec amare deprecandi studium. S. CHRYS., l. I, *de Or. Deo*.

Munus suum ut præstet, magis opus est orationum, quam Oratoris facultate, ut orando pro se, et pro illis, quos est allocutus, sit Orator ante, quam dictor. S. AUG., l. IV, *de Doct. Chris.* c. xv.

Arbitror, cunctis esse manifestum, quod simpliciter impossibile sit absque precationis præsidio cum virtute degere, cumque hac vitæ hujus cursum peragere. Etenim

qui fiat, ut virtutem quis exerceat, nisi continenter supplex ad genua accidat ei, qui virtutem omnem largitur homini. S. CHRYS., l. I, *de Or. Deo*.

Sceleratissimi spiritus continenter obambulant observantes nos, ut si quem deprehenderint nudatum deprecationis præsidio, protinus abripiant. *IBID.*

Cesset oratio, quoties deest necessitas, quoties tibi nullum imminet periculum ipsa etiam morte gravius. Sed si nescis : Militia est vita hominis super terram, et continua colluctatio adversus nequitias spirituales. Neque aliud forte discrimen gravius potest, aut periculosius inveniri, quam dissimulatio ipsa periculi. Numquam deest igitur orandi necessitas, ubi numquam est vera securitas. GALFRIDUS ap. NIER., l. I, *Doct. as. c. LXXIV, Doct. asc.*

Nullo alio modo Deus ad misericordiam flectitur, quam si animus deprecantis ad eum toto devotionis affectu convertatur. S. BENAR., *de Inter. dom.*, c. XLVIII.

Inter alia, quæ Sapientia Dei, Christus Dominus noster, in toto sancti Evangelii decursu, summa cum sollicitudine nobis commendavit, oratio præcipuum locum habet, cujus usus, et exercitium homini christiano adeo est proprium, ut Deus propter ipsam eos ab omnibus mundi nationibus dissimiles facere voluerit. Domus mea, inquit Redemptor, domus orationis vocabitur. S. CAROL. BORROM.

Quando dæmones vident Religiosum externis corporis ministeriis distractum, non posse precibus operam dare, invadunt ipsum gravissime, et turpissimas cogitationes obijciunt, quibus illum ad ruinam compellant. S. CLIMAC., *Grad.* xv.

Sciendum, quod inter omnia opera, quæ possumus in hoc mundo facere, necessaria est devota oratio ad Deum. Ratio, quia certum est, quod omnia bona tam temporalia, seu corporalia quam etiam spiritualia, habemus a Deo : Nam « omne datum optimum, » scilicet bonorum temporalium, et corporali-um, « et omne donum perfectum » scilicet (ut glossa ait) bonorum spiritualium, « decursum est, descendens a Patre luminum » id est Angelorum. Si ergo vis rigare hortum tuum de alio fonte, oportet ponere canalem, per quem aqua venit ad hortum ; ita etiam si vultis, quod aqua gratiarum Dei veniat ad vestrum campum, hortum, vineam, domum, corpus, et animam, de fonte ab

alto spiritus sapientiæ, verbum Dei in excelsis, ponatis canalem, scilicet orationem devotam : mediante ista veniunt ad vos bona temporalia, corporalia, et spiritualia. S. VIN-CEN. FERR., s. VI, *Dom. 5 post Trin.*

Nihil tam validum reperitur ad hostium nostrorum conterendam rabiem, quam orationis perseverans opus : sed quia alia negotia hoc minime permittunt, non prætermittenda, sed intermiscenda est nostris oratio actionibus, quamvis magna voce ipse clamet ad Dominum, qui etsi lingua taceat, bonis tamen operibus perseverat ; connitendum tamen est, ut in primordio saltem cujusque operis dirigatur oratio : quia, sicut militem procedere ad conflictum non congruit sine armorum protectione, ita et homini christiano absque orationis munimine aliquid agere non licet. Egredientem igitur de hospitio armet oratio, regredientem de platea comitetur, cum ambulante ambulet, cum operante collaboret, nec prius corpusculum requiescat in strato, quam anima precibus reficiatur. S. LAUR. JUSTIN., *de Orat.*, c. VI.

Magnum negotium habet homo tractare in curia summi Regis : anima vero in corporis carcere detenta non potest illuc ascendere, nec coram eo sua negotia procurare ; ideo opus est, quod ad illam nuncium suum, id est, orationem dirigat, quæ vicem ejus gerat, et ejus negotia procuret : unde Psalmista ait : « Intret oratio mea in conspectu tuo : » ubi Glossa Augustini dicit : Magna virtus puræ orationis, quæ quasi quidam nuntius intrat, et ibi negotia peragit, quo caro pervenire nequit. BELLOVAC., *Spec. mor.*, p. X, lib. III, dist. xxxiv.

Qui sumus nos, aut quæ fortitudo nostra, ut tam multis tentationibus resistere valeamus ? Hoc erat certe, quod quærebat Deus, hoc erat, ad quod nos perducere satagebat, ut videntes defectum nostrum, et quod non est nobis auxilium aliud, ad ejus misericordiam tota humilitate curramus. Propterea rogo vos, fratres, ut semper ad manum habeatis tutissimum orationis refugium. S. BERNAR. ser. v, *de Quadrag.*

Quod si te ipsum destitueris precatione, perinde feceris, ac si piscem ex aqua extraxeris ; ut enim pisci vita est ex aqua, ita tibi deprecatio. S. CHRYS., l. II, *de Or. Deo*.

UTILITAS. — Multiplex est orationis utilitas, quibus etiam alias bonas actiones ipsa excellit. Prima, quia facilius, et citius per

eam impetramus, quæ a Deo desideramus, ita ut quandoque citius brevi oratione aliquis obtineat, quod diutinis jejuniis vel aliis laboribus, et piis operibus vix obtineret, licet et alia bona opera ad hoc aliquatenus suffragentur; unde in omni casu, in omni periculo, pro omni desiderio desiderato semper inveniemus Sanctos principaliter ad orationis subsidium refugisse, quasi ibi promptius, quod petebant, consecuturos. S. BONAV., *de Prof. rel.*, l. II, c. LXVIII.

Orationis virtus hominem illuminat; nam, et oratione melius solvuntur dubia, quam inquisitione alia, citiusque panduntur secreta precibus, quam studio. S. LAUR. JUST., *de Or.*, c. II.

Orationis arte (Judith) arma victricia fabricavit, quibus adversa confligeret, ut pavescentes viros foemina vindicaret, ubi enim assiduis orationibus pulsatur Cælum, potentia semper calcatur armorum. S. AUG., s. XXVIII *de Tem.*

Oratio Ecclesiæ murus est, qui rumpi non potest, munimentum inconcussum, dæmonibus quidem formidabile, piis vero, nimium nobis, tutum ac salutiferum. S. CHRYS., l. II *de Or.*

Oratio longius vulnerat, quam sagitta: sagitta enim non nisi proxime conspectum vulnerat adversarium; oratio autem etiam longius positum vulnerat inimicum; sic namque Elisæus Propheta, cum eum vellet Rex Syriæ captivare, ac suæ subdere potestati, multisque eum armatorum cinxisset agminibus: non est territus, sed annuncianti puero ait: «Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.» S. AMBR., s. I, *de Elisæo.*

Cuncta revera cœlestium armorum genera divinis precibus continentur. quæ vel sola possunt eos tueri, qui se Deo tradiderunt; nam peditum quidem robur, atque peritiam, sagittariorum experientiam, in prodendo hoste calliditatem, sæpe vel hostilis obtutus, atque adversariorum ardor animi, aliaque præterea inanem reddunt: at precatio telum est insuperabile, tutumque præsidium, quod æque militem unum, ac multa millia profligat. S. CHRYS., h. LXVII.

Est oratio similis scuto, quod divinæ indignationi debemus opponere; nam sicut scrutum prohibet ictum lanceæ vel sagittæ, sic oratio servat a lancea, vel sagitta sententiæ iræ Dei: unde dicitur de Aaron, quod

proferens scutum orationis restitit iræ. S. BONAV., *diet. Salsit.* 8, c. v.

Oratio placat Deum, lætificat Angelos, recreat Sanctos, penetrat cælos, postulata reportat, terret dæmones, adversarios superat, immutat homines, vires reparat, roborat mentem. S. LAUR. JUSTIN., *de Perf. gr.* c. XII.

Diabolus, cum nequam sit, et noverit, quod orationis tempore res magnas conficiamus, tunc nos aggreditur (sæpe enim in lecto supini jacemus, et nihil cogitamus; venimus ad orandum, et mox infinitæ cogitationes sese ingerunt) ut nos fructu illius vacuos, et penitus in irritum laborare faciat. S. CHRYS., IV, h. *de Or.*

Quando quisque orat, Sanctum ad se Spiritum advocat, at ubi venerit. confestim tentamenta dæmoniorum, quæ se mentibus humanis immergunt, præsentiam ejus ferre non sustinentes, effugiunt. S. ISID., l. III, *Sent.*, c. III.

Non est mirum, si tentationibus succumbat frequenter, et miserabiliter, qui studium orationis non frequentat. Unde B. Isidorus dicit: Hoc est remedium ejus qui vitiorum incitamenti æstuat, ut quoties quolibet vitio tangitur, toties ad orationem fugiat, quia frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit. *IBID.*

Sæpe contingit, ut, quæ studio nostro corrigere non possumus, ea per preces efficere valeamus. S. CHRYS., in *Ps.* v.

Oratio est animæ sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, diabolo supplicium, gratum Deo obsequium. Vid. et ejus Gloss. in *Ps.* LXVIII, supra n. 36, cit. S. AUGUST., in *Serm.*

Quisquis pro aliis intercedere nititur, sibi potius ex charitate suffragatur, et pro semetipso tanto citius exaudiri meretur, quanto magis devote pro aliis intercedit. S. GREGOR., in *Moral.*

Nihil potentius homine orante. Qui orat cum jejunio, duplices alas habet, nam neque aberrat, neque torquet. S. CHRYS., sup. *Mat.* XVIII.

Psalmus est tutela pueris, juvenibus ornamentum, solamen senibus, mulieribus aptissimus decor. Incipientibus primum efficitur elementum, proficientibus incrementum, perfectis stabile firmamentum. V. BEDA., in *Hexam.* l. IX.

Recte novit vivere, qui recte novit orare. S. AUGUST., hom. 40.

Nunc autem manent tria hæc, verbum, exemplum, oratio; major autem horum oratio, ea namque operi, et voci gratiam, et efficaciam promeretur. S. BERN., *ep. cl.*

Cum videris non a te amotam deprecationem, securus esto, quia non est a te amota misericordia ejus. Hinc Psalmista ait: Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, et misericordiam suam a me. S. AUG., in *Ps. LXV*, v. 16.

Nemo repente fit summus: ascendendo non volando summitas scalæ obtinetur. Ascendamus duobus veluti pedibus, meditatione, et oratione; illa docet, quid desit; hæc, ne desit, obtinet; illa viam ostendit, hæc deducit; illa imminetia nobis pericula agnoscimus, ista evadimus. S. BERN., in *Scala claustrali* s. 1, de S. Andr.

Quid possit inveniri sanctius his, qui cum Deo commercium habent? quid porro justius? quid ornatus? quid sapientius? Etenim si qui cum sapientibus viri colloqui solent, propter assiduam consuetudinem brevi sic transmutantur, ut illorum prudentiam referant, quid dicere convenit de his, qui divina consuetudine fruuntur et cum Deo sua colloquia miscent, ei sua vota deferentes? quanta sapientia, virtute, prudentia, bonitate, sobrietate, morum æquitate replet illos precatio, et obsecratio. S. CHRYS., l. VIII, de *Deo*.

Age jam, et illud exponamus vobis, quam multis Sanctis datum sit, deprecationis præsidio servare non solum gentes ad civitates, verum etiam orbem universum. In mentione vero deprecationis primus occurrit Paulus, ille insatiabilis Dei cultor, ille custos orbis terrarum, qui per deprecationem ac assiduam obsecrationem omnes gentes salvas fecit, semper illud dicens nobis: Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini mei Jesu Christi. S. CHRYS., l. c.

Oratio justis clavis est cœli. Ascendit precatio, et descendit Dei miseratio. Licet alta sit terra, altum cœlum, audit tamen Deus hominis linguam, si mundam habeat conscientiam. S. AUG., s. CCXXVI.

Aptissima arma oratio est, thesaurus certe perpetuus, divitiæ inexhaustæ, portus quietus, occasio tranquillitatis, denique auctor, parens, fons, et radix honorum omnium, et innumerabilium oratio est, atque etiam regia facultate potior, et superior. S. CHRYS., hom. v, de *Nat. Dei*.

TOMUS III.

Petitio Deo facta magnus est fructus: et qui petit a Deo, dum petit, accipit; ipsum namque petere est accipere. S. AMBR., *ep. LXXXIV*, ad *Demetr.*

DIGNITAS. — Quantæ dignitatis sit, hominem cum Deo miscere sermonem, neminem latet. Cæterum eam dignitatem ratione consequi, nemo prorsus valet: quandoquidem hic honos etiam Angelorum superat majestatem, quod ipsi probe intelligentes, apud Prophetas describuntur omnes multo cum tremore, laudes et cultum Domino offerentes, facies quidem ac pedes ob ingentem reverentiam tegentes, volatu vero dum non valent quieti manere, magnum tremorem declarantes, nimirum, et nos interim docentes, ut tantisper dum oramus, humanæ naturæ obliviscamur, et occupati mentis alacritate, simul et tremore, nihil respiciamus rerum præsentium, sed existimemus nos in Angelorum medio consistere, idemque sacrificium cum illis peragere. S. CHRYS., l. II, de *Or. Deo*.

Orare, commune est opus Angelorum pariter, et hominum; neque quidquam interest inter nostram naturam, et illorum, quod attinet ad deprecationem. Hæc te separat a mutis animantibus, hæc te sociat Angelis, quin facile flet, ut quis in illorum vitam, et consortium, ad illorum honorem, nobilitatem, sapientiam, et intelligentiam, qui per omnem vitam precibus, et divino cultui vacare studuerit. *IBID.*

Quis non obstupescat, et admiretur tantam benevolentiam Dei erga nos, ut mortalibus tantum honoris largiatur, et dignos habuerit, qui cum ipso colloquamur nostraque vota apud ipsum deponamus? Nam vere profecto cum Deo fabulamur quoties vacamus deprecationi. S. CHRYS., l. I, de *Or. Deo*.

In æstimationis meæ lancibus gravius pensat sanctæ orationis obolus, quam auri talentum vel copiosam micantium multitudo gemmarum. S. DOM., l. VI, *ep. II*.

Non est alia, in tota vita humana, pretiosior oratione possessio. S. EPHREM., de *Or. Deo*.

Magna quippe dignitas orationis; mox ut ab ore processit, suscipiunt eam Angeli manibus suis, et offerunt Deo. S. CHRYS.

Hac segregaris a pecoribus: hæc te Angelis jungit, hac brevi sane illorum reipublicæ, illorum vitæ, vivendique rationi, dignitati, nobilitati, sapientiæ, intelligentiæ

adjungetur, qui omnem sibi vitam in precibus ponendam putavit. S. CHRYS., h. LXVIII.

In oratione Deum alloquimur, et audimus, et quasi Angelicam vitam agentes inter Angelos conversamur. S. FRANC., *opus*. t. III, coll. xiv.

Honorable est officium orandi, quia, qui orat, cum Deo loquitur; magnus honor est loqui frequenter cum magno aliquo Principe, major cum Rege, multo fortius cum Rege Regum. Magna est orationis dignitas, quia ipse Deus, et tota curia celestis intenta est audire orationes nostras, et delectantur in eis. BELLOVAC., in *Spec.*, dist. XXXII.

Ad orandum movere nos debet cultus ejus nobilitas, quia non est officium rusticorum, ut fodere, arare, putare, etc. Sed est officium Filii Dei, et Matris ejus et officium Sanctorum, et Angelorum; Filius enim Dei, et Mater ejus hoc officium habuerunt, et exercuerunt et Sancti ejus specialiter in terris idipsum exercent, et retinent in cœlis, ut orent ibi incessanter pro nobis. *IBID.*

JUCUNDITAS. — Oratio, mœroris omnis refugium, hilaritatis argumentum, occasio perpetuæ voluptatis: oratio, portus tempestate jactatis, fluctuantibus anchora, scipio titubantibus, pauperum thesaurus, divitum securitas, morborum curatio, custodia sanitatis. S. CHRYS., hom. x.

Orando bibitur vinum spirituale, lætificans cor hominis, vinum scilicet Spiritus Sancti, quod inebriat mentem, et carnalium voluptatum infundit oblivionem: humectans interiora arentis conscientiae, escas bonorum actuum digerit, et deducit per quædam animæ membra, fidem roborans, spem confortans, vegetans ordinansque charitatem, et mores impinguans. S. BERNAR., ap. LUDOV. GRAN., l. III, de *Or.*, c. VIII.

Nihil est, quod dulcius in hac vita sentitur, majore cum gaudio percipitur, corda hominum fortius ab amore disjungit: nihil animum munit potentius, nihil hominem ad quævis bona opera facienda, et quasvis tribulationes perferendas reddit alacriorem studio contemplationis vel orationis. S. BERNAR., ap. eumd.

ASSIDUITAS. — Si non vis intermittere orare, noli intermittere desiderare. Continuum desiderium tuum continua vox tua est. Tacebis, si amare destiteris. Frigus charitatis silentium cordis est. Si semper manet charitas, semper clamas. Si semper

clamas, semper desideras: si desideras, requiem recordatis. Semper orat, qui semper vitam beatam, æternam desiderat. S. AUG., in *Ps.* XXXVI.

Dicuntur Fratres in Ægypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, et raptim quodammodo jaculatas, ne illa vigilanter erecta intentio per productiones moras evanescat. S. AUG., ad *Prob.*, c. x.

Egredientes de hospitio armet oratio, regredientibus de platea occurrat ante, quam sessio, nec prius corpusculum requiescat, quam animam pascat. S. HIERON., in *Epist.*

Utilius censent (Patres antiqui) breves quidem, sed creberrimas orationes fieri, ut frequentius Dominum deprecantes jugiter eidem cohærere possimus. CASS., l. II, *Inst.*, c. x.

Ait Propheta: « Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum; » quo fit, ut Patres hominis cum Deo conjunctionem orationem esse definiant, eamque Angelorum opus, ac futuræ lætitiæ præludium appellent; siquidem in hoc potius, quam in ullis aliis rebus situm esse cœlorum regnum censent, ut ad sanctam Trinitatem appropinquet, eamque contempletur; quam quidem ad rem cum precandi assiduitas mentem velut manu ducat, non abs re beatitudinis illius præludium, ac veluti effigies quædam appellata est. S. JOAN. DAMASC., cap. x, *Hist. Josaphat.*

Ait Apostolus: « Volo viros orare in omni loco levantes puras manus: » et Dominus dicit in Evangelio: « Tu autem cum oras, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio ora Patrem tuum; » non tibi videtur esse contrarium, ut dicat Apostolus: In omni loco ora: et Dominus dicat: Intra in cubiculum tuum, et ora: sed non est contrarium, etsi aliud Paulus videtur dicere, aliud Dominus. Numquid potuit Paulus contra Christi docere præcepta? non utique: qua ratione? quia non contrarius, sed interpret est Christi; quid ergo? potes utique orare, et in cubiculo tuo semper orare; habes ubique cubiculum tuum. Et si inter Gentes, inter Judæos positus sis, habes tamen ubique secretum cubiculum tuum: mens tua est, in populo licet positus, tamen in interiori homine arcanum tuum, secretumque conservas. Tu autem cum oras, intra in cubiculum tuum: bene addit, intra, nec sic ores, quomodo Judæus, cui dicitur: « Populus

hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me : » non ergo de labiis tantummodo tua procedat oratio : animo totus intende, intra in recessum pectoris tui. S. AMBR., lib. VI, de *Sacr.*, c. III.

Quando aliquem cerno, qui, non precari assidue, in magnis numeret detrimentis, omnium illum virtutum accerrimum cultorem, Deique templum esse conjicio. S. CHRYS., hom. LXVII.

PERSEVERANTIA. — Oratio debet esse continua, ut sicut numquam deficit pugna, sic numquam cessemus petere misericordiam ; numquam miles existens in pugna deponit arma ante obtentam victoriam : arma nostra sunt orationes. S. BONAV., ser. XXVII, de *Confess.*

Pertinax oratio pertingit ad finem. Et si tibi in initiis sicca et velut saxeae videatur, oleum tamen gratiarum de hoc durissimo saxo, modo perseveres, modo te longior mora non dissolvat, modo tua vota dilatione non lentescant. Cave, ne illud tibi de Evangelio impropere : Sic non potuisti una hora vigilare mecum ? Quod si torpor abest, vide, ne dilationis tedium te fatiget, et desiderium tuum infringat. Utrobique reatus est, si sit anima vel in postulatione remissa, vel deficiens in expectatione. GILBERT., ser. VI, in *Cant.*

Munificentissimus est et augustissimus Rex noster, et indigne fert, quandocumque qui exiguum aliquid a se petit, quandocumque aliquis de rebus ipsum minime ipsi convenientibus rogat. Noli igitur illum oratione tua iratum facere, sed ea petito tibi, quæ digna sunt Rege, et Deo : hæc autem petens ab eo, ne prius recesseris, quam quod petis, impetraveris. S. BASIL., c. II, *Monast. constit.*

Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci. Ideo tibi dicitur : « Regnum Dei vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Esto igitur sedulus in oratione : esto in precibus importunus : cave, ne ab oratione deficias. Si dissimulat audire, quem rogas, esto raptor, ut regnum cælorum accipias : esto violentus, ut vim etiam ipsis inferas cælis. Bona violentia, qua Deus non offenditur, sed placatur, proximus non læditur, sed juvatur, peccatum minuitur, non multiplicatur. Bona, inquam, violentia, qua non quæritur lucrum cito perituum, sed regnum acquiritur sine fine mansurum. S. GREG., hom. I, in *Evang.*

Ne deficias in oratione : Deus, quod concessurus est, etsi differt, non aufert. Non levitate utitur, qui promisit : non facile de sententia movetur : quod promisit, est fixum : fallere non potest : habet, unde faciat. S. AUG., super *Ps. LXV.*

Ecce stat, qui ante transibat : quia dum adhuc turbas phantasmatum in oratione patimur, Jesum aliquatenus transeuntem sentimus. Cum vero orationi vehementer insistimus, stat Jesus, ut lumen restituat, quia Deus in corde figitur, et lux amissa reparatur. S. GREG., in *homil.*, sup. *Ev.*

Ne iam nostrum parvipendat orationem suam ; dico enim vobis, quod ipse, ad quem oramus, non parvipendit eam : postquam egressa est ab ore nostro, ipse scribit eam in libro suo et unum ex duobus indubitanter sperare possumus, quoniam aut dabit, quod petimus, aut quod novit utilius. S. BERN., ser. V, de *Quad.*

Orandum est semper, etiam cum acceperimus postulata. HIER., adv. *Pel.*

Oratio fidelis, humilis, fervens si fuerit, cælum sine dubio penetrabit ; tunc est, quod vacua non redibit. BERNAN., de *Quad.*, lib. IV.

Persistentibus in oratione infunditur gratia, quamvis forte in initio aridi sint. IB., super *Cant.*, ser. LXXXIX.

FACILITAS. — Movere debet ad orationem orandi facilitas, et inexcusabilitas ; quia opus de facili potest fieri, et ita inexcusabile est, secundum quod in Psalmo dicitur : « Apud me oratio Deo vitæ meæ. » Ubi Glossa ait : Apud justum semper est, quod dare potest, scilicet oratio, quam si non potest dare voce, potest eam semper dare mente, ut semper oret, bonum desiderando, et volendo. BELLOV., dist. XXXII.

Non infirmitate aut paupertate se potest excusare homo, cui si diceretur : jejuna, posset respondere : non possum, quia infirmus sum. Si dicatur ei : fac eleemosynam, posset respondere : non possum, quia pauper sum : si dicatur, ora, non potest, hoc dicere : quia si non potest orare voce, potest orare corde, ipsa bona voluntas, et desiderium orandi, oratio est. IBID.

In orandis hominibus, et sumptu opus est et servili adulatione, multoquæ et molesto ambitu : non enim solum recta ipsos Dominos adire licet, et appellare de munere, sed frequenter necessum, ministros, dispensatores, curatores eorum, pecuniis, et verbis,

et omni denique pacto demulcere, quo vel ita tandem postulata accipiant. Nihil istiusmodi in orando Deo; non ibi opus est interpretibus, neque tam ab intercessoribus, quam nostris ipsorum precibus, pro impetrandis muneribus exoratur. S. CHRYS., in Ps. CXLV.

DE ORATIONE DOMINICA. — Quæ vera magis apud Deum Patrem precatio, quam quæ a Filio, qui est veritas, de cuius ore prolata est? S. CHRYS., *de Orat. Dom.*

Oratio Dominica perfectissima est; quia, sicut Augustinus dicit ad Probam: Si recte et congruenter oramus, nihil aliud dicere possumus, quam quod in ista Oratione Dominica positum est. S. TH., II, 2. q. LXXXIII, art. 9.

Neque enim propria tantum orationis officia complexa est, sed omnem pene sermonem Domini, omnem orationem disciplinæ, ut revera in oratione hac Evangelii brevium comprehendatur. TERTULL., lib. *de Or.*

Si per omnia precationum sanctarum verba discurras, quantum existimo, nihil invenies, quod non ista Dominica contineat, et concludat oratio. S. AUG., *epist.* CXXI.

Tanta est hujus orationis profunditas in sensu, fecunditas in mysteriis, efficacia in effectu et artificiositas in ordine, ut nemo capere queat, vel eloqui. DIONYS. CARTHUS., in c. VI, *Matth.*

DE ORATIONE PUBLICA. — Congregate illi Sanctos ejus, ut illi simul pro nobis intercedant: quod enim Dominus uni Sancto forsitan negaret, omnibus congregatis, et orantibus non negaret: sicut in claustris, quando Conventus totus petit ab Abbate, non est consuetudinis, ut patiantur repulsam. HUGO CAR.

Persæpe Deus quasi pudore commovetur, cum multitudinem ad precationem concordem, atque conspirantem cernit. S. CHRYS., h. II, in c. I, *Cor.*, II.

Deprecatio consonantes non habens, multo est invalidior. S. BASIL.

Multi nimirum, dum congregantur unanimem, magni flunt, et multorum preces impossibile est non audiri. S. AMBR.

Ideo congregamur in solemnitatibus, vel processionibus, ut ab invicem inflammemur et oratio ascendat ad Deum. S. VINC. FERR., c. VI, in *Dom. 4 post. Pent.*

Hæc vis Deo grata est. Coimus in cœtum,

et congregationem, ut ad Deum quasi facta manu precationibus ambiamus. TERTULL., in *Apolog.*, c. LIX.

MEDITATIO.

QUALITAS. — Quicumque esse Dei fidelis servus et prudens desiderat, Salvatoris gesta et præcipue ipsius Passionem ruminare non negligat. S. LAUR. JUSTIN., *de Discipl. mon.*, c. VIII.

UTILITAS. — Maxima viarum ad veri investigationem ferentium meditatio est SS. Scripturarum. Quandoquidem in his cum rerum agendarum præcepta inveniuntur, tum beatorum hominum vitæ memoriæ proditæ, ac præscriptæ, tanquam simulacra quædam animata proposita sunt vitæ ad normam divinam instituendæ, iis quidem, qui bonorum operum exemplaria cupiunt imitari. Proinde in qua re quisque nostrum senserit, se eo, quod oportet, defici, in illud assidue incumbens, tanquam ab officina quadam medicinæ, appositum suæ infirmitati medicamentum invenire poterit. S. BASIL., ep. I, *ad Gr. Th.*

Sedula meditatio non remanet extra, non hæret in superficie, sed ulterius pedem figit, interiora penetrat, singula rimatur, et masticando ac rimando succum elicit, et transglutiendo usque ad cordis intima transmittit. S. BERN., in *Scalæ claustr.*, c. III.

Consideratio rerum particularium mentem, de qua oritur, purificat, regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat, agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat incorrectum, aut correctione egens. Hæc est, quæ in prosperis adversa præsentit in adversis quasi non sensit. IDEM., l. I, *de Consid.*, c. VII.

Nihil aptus Deum possidere facit, et mentem refrænât, quam attenta meditatio, quæ in oratione proponitur. Hæc siquidem cor amovet ab exterioribus, et ad se redire compellit. Hæc est disciplina mentis, spiritualis Pædagogus, orationis funiculus, incipientium eruditio, et intentionis mentis provida gubernatrix. Ex ipsius assiduitate stabilitur mens, purgantur cogitationes, solitudo facit, delecta Deus, ingenium acuitur, castificatur sensus, illustratur ratio, loquela res-

tringitur, et animus ad alta suspenditur. Ipsa est spiritualis janua orationis, per quam verbum ab ingredientibus agnoscitur, et puris manibus honoratur. Quamdiu mentis oratio veraciter possidetur, tamquam oculi pupilla custodienda est, velut quoddam spirituale depositum servanda. S. LAUR. JUSTIN., *de Casto connub.*, c. XII.

Vera postulatio non est in vocibus, sed in cogitationibus cordis, valentiores namque voces apud secretissimas aures Dei non faciunt verba nostra, sed desideria. Unde recte per Psalmistam dicitur : Desiderium pauperum exaudivit Dominus : præparationem cordis eorum audivit auris tua. S. GREG., l. XXII, *Mor.*

Meditatio docet, quid, et qualiter sit orandum, disponit et ordinat animum, et regulat mentem, et elevat cor in Deum. BELLOV., l. III, *Spec.*, p. X, dist. XII.

Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio perficit orationem : meditatio est frequens cogitatio, curiosa, et sagax obscura investigare, et occulta ad notitiam trahere. Scientia est, quando homo ad notitiam sui assidua meditatione illustratur : Compunctio est, quando ex consideratione malorum suorum cor interno dolore tangitur. S. AUG., l. *de Spir. et anim.*, c. L.

Ascendamus velut duobus quibusdam pedibus, meditatione et oratione : meditatio si quidem docet, quid desit : oratio, ne desit obtinet : meditatione agnoscimus imminentia nobis pericula, et oratione evadimus. S. BERN., s. I, *de S. Andrea.*

Lectio quasi solidum cibum ori apponit, meditatio masticat, et frangit, oratio saporem acquirit. Contemplatio est ipsa dulcedo quæ jucundat, et reficit, lectio in cortice, meditatio in adipe, oratio in desiderii postulatione, contemplatio in acceptæ dulcedinis delectatione. IB., c. I, *Sch. clau.*

NECESSITAS. — Ad orandi studium meditatio provocat et informat. Hugo ait : Sic orationi sancta meditatio necessaria est, ut omnino perfecta esse oratio nequeat, si eam meditatio non comitetur, aut præcedat. Nam et hi, qui mala sua considerare negligunt, aut nihil petendo facile per ignorantiam falluntur, aut certe minus, quam oportet, digne petendo per desidiam tepescunt. Quanto homo magis mala sua intelligit, tanto amplius suspirat, et gemit. S. BONAV., *Spec. disc.*, p. I, c. XII.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

O quantus fervor omnium Religiosorum in principio suæ sanctæ institutionis fuit! O quanta devotio orationis! quanta æmulatio virtutis. Lib. I, *de Im.*, c. XVIII, § 5.

Leva oculos tuos ad Deum in exelsis, et ora pro peccatis tuis et negligentis : mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem.

Apud Altissimum sit cogitatio tua, et deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur. Lib. II, c. I, § 4.

Semper cum timore Dei et cordis humilitate desiderandum est, et petendum, quidquid desiderabile menti occurrit, maximeque cum propria resignatione mihi totum committendum est, atque dicendum : Domine, tu scis qualiter melius est : fac hoc vel illud, sicut volueris. Da quod vis et quantum vis, et quando scis. L. II, c. XV, § 2.

MEDITATIO. — Quære aptum tempus vacandi tibi, et de beneficiis Dei frequenter cogita. L. I, c. XX, § 1.

Si te subtraxeris a superfluis locutionibus et otiosis circumfutionibus, nec non a novitatibus et rumoribus audiendis, invenies tempus sufficiens, et aptum pro bonis meditationibus instituendis. IBID.

Si nescis speculari alta et cœlestia, requiesce in passione Christi, et in sacris vulneribus libenter habita. L. II, c. I, § 4.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Christus elevatis sursum oculis dixit : Pater gratias ago tibi, quia audisti me. Sed et in horto progressus pusillum, procidit in faciem suam orans et dicens : Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste. JOAN., XI, MATT., XXVI.

Appropinquante exercitu Timothei Judas Machabæus, et qui cum illo erant, deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti, ad altaris crepidinem provoluti, ut eis esset propitius, et inimicis eorum inimicus. II MAC., c. X, v. 15.

Idem Judas quondam vidit in somnio

Oniam, qui fuerat summus Sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum et qui a puero in virtutibus exercitatus erat, manus protendentem orare pro omni populo Judæorum. Post hoc apparuisse et alium virum ætate et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum : respondentem vero Oniam dixisse : Hic est fratrū amator, et populi Israel : hic est, qui multum orat pro populo et universa sancta civitate, Jeremias Propheta Dei. II MAC., c. xv, v. 12.

S. Jacobus Minor usque adeo flexis genibus Deum pro populo deprecabatur, ut callum durissimum obduceret. S. HIER., de *V. illustr.* Quod ipsum etiam de S. Edmundo Episcopo Cantuariensi Surius testatur, additque, sæpe etiam sanguinem ex genibus erupisse. SUR., 16 nov.

S. Paulus Eremita genibus complicatis, erecta cervice, extensisque in cælum manibus, cum repertus esset a S. Antonio, hic eum primo vivere credens pariter orabat; sed postquam nulla, ut solebat, suspiria precantis audivit, in flebile osculum ruens intellexit, quod etiam post mortem Deum, cui omnia vivunt, officio gestu precaretur. S. HIER., in *Vit. S. Pauli*.

S. Arsenius quovis sabbato, submissis genibus, a vespere usque ad matutinum tempus orationem facie semper ad Orientem versa continuabat, illum adorans, de quo per Prophetam dicitur : Ecce vir oriens nomen ejus. MARUL., l. II, c. I.

S. Servatio Trajectensi Episcopo igneus supra verticem radius apparuit, qui mox in sublime evolans cælum, specie testatus, ut videtur, in ignis specie orationum ejus fervorem, in splendore vitæ puritatem, in ascensu meritorum altitudinem. IBD.

S. Bernardus nocturnis vigiliis assistens vidit Angelos diligentissime singulorum orationem notantes, et illorum quidem, qui cum fervore eam peragebant, aureis : eorum, qui minus ferventer orabant, argenteis : qui voluntatem bene orandi absque effectu habebant, atramento : qui somnolenter et pigre, ac oscitanter Deum laudabant, aqua scribebant : de illis qui vel peccato mortali obnoxii, vel voluntarie distracti erant, nihil notabant. SPEC., ex. v. AUG.

Dormienti sub oratione Monacho Christus obversis humeris apparuit, afferens servum tam pigrum non mereri videre faciem

suam. Alteri sub choro dormienti imago Christi descendens tantum colaphum inflixit, ut tribus post diebus fuerit extinctus. RODR., p. I, tr. v, c. xxiv.

Cum quadam nocte duo fratres sedendo in lectis suis pariter dicerent matutinum, diabolus subito adfuit et foetorem intolerabilem producens dixit : Tali orationi tale incensum convenit. SPEC., ex. v. or., ex. xiv.

Quodam tempore nocte in specie Monachi dæmon ad ostium cellulæ S. Macharii pulsaverat dicens : Surge, Abbas Machari, et eamus ad Collectam, ubi fratres ad vigiliis congregantur; sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, et ait : « O mendax veritatis inimice, quid tibi societatis est cum Collecta et Congregatione sanctorum? » at ille ait : « Latet ergo te, Machari, quod sine nobis nulla Collecta agitur, nulla Congregatio Monachorum? Veni tu denique, et videbis opera nostra : » dixit autem Macharius : « Imperet tibi Dominus, dæmon immunde : » et conversus ad orationem petiit a Domino, ut sibi ostenderet, si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abiit ergo ad Collectam, ubi a fratribus Vigiliæ celebrabantur, et iterum in oratione Dominum deprecabatur, ut ei veritatem verbi hujus ostenderet : et ecce vidit per totam Ecclesiam quasi parvulos quosdam pueros Æthiopes nigros discurrere huc atque illuc, et velut volitando deferri : discurrentes autem illi Æthiopes pueri singulis quibusque fratribus in oratione positis, atque psallentibus illudebant : et si cui de eis oculos duobus digitis compressissent, statim dormitabat : si cui vero in os misissent digitum, oscitare eum faciebant : item cum post Psalmum ad orandum se projecissent fratres, percurrerant iterum singulos, et ante alium quidem jacentem in oratione, quasi in mulierum speciem vertebantur : ante alium quasi ædificantes aut apportantes aliquid, aut diversa quæque agentes apparebant, et quæcumque dæmones quasi ludentes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant; ab aliquibus tamen fratribus, ubi aliquid horum cœpissent, quasi violenter repulsi præcipientes deiciebantur ita ut nec stare ante eos, aut transire auderent, aliis etiam juxta cervices et dorsa ludebant; hæc cum vidisset S. Macharius graviter ingemuit, et lacrymas

profundens, ad Dominum dixit : « Respice, Domine, et ne sileas : neque mitigeris, Deus : sed exsurge et dispergantur inimici tui, et fugiant a facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus. » Post orationem autem, examinandæ veritatis gratia, seorsum evocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diverso habitu, et variis imaginibus ludentes, requirit ab eis, si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerit, vel iter agendi, vel alia diversa, quæ unicuique per dæmones imaginata viderat : et singuli eorum ita confitebantur, in corde suo fuisse cogitationes, sicut ille arguebat. Et tunc vere intellectum est, quod omnes malæ et superflue ac vanæ cogitationes, quæ vel psallentibus, vel somniorum aut orationum tempore occurrunt, quasque unusquisque in corde conceperit illusionem et instinctu dæmonum fiant. Nam ab aliis, qui omni custodia servant in timore et amore Dei cor suum, illi tenebrosi Æthiopes, et hæc, quas immittunt, cogitationes repelluntur : Christo enim mens conjuncta, et præcipue tempore orationis intenta, nihil malum, nihilque superfluum recipit. SPEC., ex. v. 1, *dærs.*, ex. iv.

Venerunt aliquando ad Abbatem Lucium in Hennato Monachi quidam, qui dicebantur Euchitæ, hoc est oratores, et interrogavit eos senex dicens : quod est opus manuum vestrarum ? et illi dixerunt : nos non contingimus aliquando opus manuum, sed, sicut dicit Apostolus, sine intermissione oramus : dicit eis senex : et non manducatis ? illi autem dixerunt : etiam manducamus. Et dicit eis : quando ergo comeditis, quis pro vobis orat ? et iterum interrogavit eos dicens ; non dormitis ? et illi dixerunt : dormimus. Et dicit eis senex : cum dormitis, quis pro vobis orat ? et non invenerunt, quid ad hæc responderent ei. Et dixit eis : ignoscite mihi, Fratres, quia ecce non facitis, sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis, quia operans manibus meis, sine intermissione oro, sedeo enim juvante Deo infundens paucas palmulas, et facio ex eis plectam, et dico : « Miserere mei, Deus, secundum magnam, etc. » et dicit eis : oratio est an non ? et dicunt ei : etiam. Et ille dixit : quando permansero tota die laborans, et orans corde, vel ore, facio plus minus sexdecim nummos, et pono ex eis ad ostium duos nummos, et residuos manduco,

et qui accipit illos duos denarios, orat pro me tempore, quo ego manduco, vel dormio, atque ita per gratiam Dei implebitur in me, quod scriptum est : « Sine intermissione orate. » IB. V. or. ex. vii.

Virgo quædam religiosa secundum numerum Psalmorum centum quinquaginta salutationes Angelicas, cum totidem veniis, Reginae cœli singulis diebus offerebat, sed quoniam propter ipsam multipliciter minus digna devotione, quam oporteret, eas recitabat, admonita est ab eadem Domina nostra, quatenus rescissis duobus partibus, quinquaginta sibi quotidie salutationes cum convenientibus orationibus Dominicis intente et amore persolveret, patenter insinuans, Deo et sibi acceptius fore, si parum cum devotione recitet, quam multum negligeret et sine devotione exhibitum. IB., V. *Sal. Ang.*, ex. 7.

Dæmon quidam adolescentis venusti speciem induens, ad quemdam militem venit, obsequium suum illi offerens. Cui cum multum placeret, tam in decore, quam in sermone, gratanter ab eo susceptus est. Qui mox militi servire cœpit diligenter, et tam timide, tam fideliter, et tam jucunde, ut satis ille miraretur : nunquam equum suum ascendit, numquam descendit, quin ille esset præparatus, et genuflexo strepam teneret, disertum, providum, hilarem semper se exhibuit. Die quadam dum simul equitarent, et venissent ad fluvium quemdam magnum, miles respiciens, et plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait servo : « Mortui sumus, ecce inimici mei post me festinant : fluvius ex opposito est, nullus superest locus refugii : aut occident me, aut capient. » Tunc ille : « Ne timeas, Domine, vadum fluminis hujus bene novi, sequere tantum me, bene evademus. » Respondente milite : nunquam homo fluvium istum in hoc loco transvadavit ; spe tamen evasionis suum ducem secutus, sine periculo venit ad litus : et ecce eis transpositis, hostes ex opposito littore consistentes mirati sunt, dicentes : « quis unquam adivit vadum in flumine isto ? non alius nisi diabolus illum transvexit, timentesque reversi sunt. » Processu vero temporis accidit, ut militis uxor infirmaretur usque ad mortem, in qua dum omnes medicorum artes defecissent, ait iterum dæmon domino suo : Si domina mea inungeretur lacte leonino, statim sanare-

tur; dicente milite, unde haberetur lactale? respondit ille: ego afferam; qui vadens, et post spatium unius horæ rediens, vas plenum secum attulit, a quo cum fuisset peruncta, mox meliorata pristinum recuperavit vigorem. Cui cum diceret miles: « Unde habuisti tam cito illud? » respondit: « De montibus attuli Arabiæ: recedens a te, in Arabiam ivi, lænæ speluncam intravi, catulos abegi, et ipsam mulsi, sicque reversus sum ad te. » Stupente milite ad verba ista, et dicente: « Quis ergo es tu? » Respondit ille: « Non solliciteris de hoc, servus enim tuus suum. » Ergo instante milite, tandem confessus est, dicens: « Dæmon ego sum, unus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. » Tunc magis miles stupens subjunxit: « Si natura diabolus es, quid est, quod tam fideliter servis homini? » Respondit dæmon: « Magna est mihi consolatio, esse cum filiis hominum: » dicente milite, « Non audeo de cætero uti servitio tuo. » Iterum ille respondit: « Hoc pro certo scias; quia si me tenueris, numquam a me vel propter me aliquid mali evenit. Non audeo, inquit, sed quidquid pro mercede tua postulaveris, licet dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi. Numquam homo homini servivit tam fideliter, et tam utiliter: per tuam providentiam juxta fluvium mortem evasi, per te uxor mea recepit sanitatem. » Tunc dæmon: « Ex quo tecum esse non potero, nil pro servitio meo, nisi quinque solidos requiro, » quos cum recepisset, militi illi reddidit dicens: « Peto, ut ex eis nolam compares, et super tectum pauperis illius Ecclesiæ ac desolatæ suspendas, ut per eam saltem Dominicis diebus fideles ad divinum convocentur Officium; sicque oculis ejus disparuit. » Et hoc idcirco dæmon petiit, ut hi, qui hactenus debitam horam officii prævenientes, cum summa devotione expectabant, eo quod timerent tardius ad divina mysteria concurrere, de cætero non nisi post auditum nolæ sonum convenirent. *IB., V. or. ex. XIII.*

Celebrabantur aliquando solemnes vigiliæ, et S. Bernardus cum cæteris fratribus aderat, eumque hymnus, « Te Deum laudamus, » cantaretur, vidit S. Angelos multa claritate fulgentes, mira etiam vultus alacritate devotos, qui utrumque chorum percurrentes modo hunc, modo illum excitabant, cantantibus aderant, et quasi congratulantes astabant, et ut diutius ille hymnus

cum devotione præcineretur, modis omnibus elaborare satagebant. Intellexit quoque Vir sanctus, hymnum illum vere esse familiarem ipsis, quos tanta instantia vidit operam dare, quatenus a fratribus ad honorem Dei cum fervore devotionis cantetur. Cui-dam etiam fratri spirituali videre concessum est, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magni splendoris erumpebat, et sursum conscendebat. *IB., V, ANG., ex 12.*

De Dominico Anadono Ordinis Prædicatorum, sit scribit Joannes Rho: Gemina in hoc, quod sequitur, laus, publica et privata, continetur. Altera Valentini Cœnobii Patrum est, qui centum ipsas aras, sacrum intra ædem, et domestica claustra, Deo excitarunt: ut mihi, unius familiæ Religio urbem tueri posse, et cœnobium illud gloriosiori elogio, quam a centum portis olim Thebæ, a centum altaribus cognomentum posse desumere videatur. Altera Anadono debetur: nam quum tuendæ alterum religionis satis esse videri posset, domesticorum aliquem singulas ad aras Deo quotidie supplicare; nec leve id, quamquam frequenti in familia, vel ad pietatis augmentum, vel ad publicæ salutis tutelam, momentum alaturum esset; quid de Anadoni orandi studio dicere nos convenit? qui unus si aliorum cessasset industria, omnium obivit partes, et centum altaria quotidie circumiens, singulisque advolutus, vir minime alioqui otiosus, præpotenti Deo laudis hostias centum, novo atque admirabili hecatombes genere immolavit. Abundamus nimirum tempore, si attendamus, neque illius spatia summa vitæ jactura, per negligentiam elabi sinamus. *JOAN. RHO, l. III, c. VIII, n. 4.*

Non minor in Joanne Dei orationis contentio, quem non in lectulo afflictum jacentemque, sed genibus nixum, ardentissimas ad Deum preces fundentem, renovata Pauli Anachoretorum Principis memoria mortalitatis extrema necessitas occupavit, ac vel uti Religiosum illum corporis habitum reverita, humi affligere cadaver non est ausa, ut clarissima esset testificatio, quam assidue orare consuesset ille, cujus exuviæ, ad quam longo se usu composuerant, frigida in morte pietatis retinebant imaginem: abstulit illi mors animam et orationem, orantis gestum non abstulit. *IB., n. 7.*

Non unius hæc Joanni laus fuit, additur

illi comes Marcus Angelus Gambaranus C. Sommascus, clarum inter socios Hieronymi Æmiliani nomen; ea enim nocte, quæ illi suprema fuit, quum instare sibi mortem sentiret, vires animo addente, vestes induit, et quamvis ægre se moliens, ad Ecclesiam adiit, quam cum clausam, ut id temporis, reperisset, domesticum ad oratorium perreptavit; ibique flexo poplite, scamnoque innixus, cum oratione, cui assueverat, aliquantulum temporis extraxisset, scamnum manu pulsans, absolvendæ simul vitæ, simul orationis veluti dato signo, ad meliores emigravit. *IB.*, n. 8.

De Angelo Pacio Ordinis Minorum refert idem auctor. Nocte manus ad Deum non frustra tolli, verbis, exemploque docuit Propheta, quem omnes plerique sequuntur. Cæterum meridiem huic operi destinare institerat Pacius et qua maxime diei tempestate mortales otia sectantur, ipse, qui precum continuus esset, tum ipsas, quantum poterat, intendebat, suique facti non unam reddebat rationem: et primo quidem, imitari se Apostolos, qui ex veteri disciplina ad horam orationis nonam templum adire consueverant, deinde nullam sidi opportuniorē Deo exorando ea videri, qua perfecto magno Christi sacrificio totius hominum generis salus condita est: Quid enim precibus aliud poscimus, quam quod ea nobis obveniat. *IB.*, n. 12.

Clerici, qui Minores dici voluerunt, eam suscipere provinciam, ut semper domi aliquos in Dei oratione habeant occupatos, quodque singulis non possunt, ut vicaria invicem opera præstent universi, cœloque assimilēs sint domus illæ in quibus a Dei laudibus numquam cessatur. *IB.*, n. 17.

Seraphinum Cavallum Ordinis Prædicatorum Generalem Magistrum, constantissimæ pietatis fuisse, tradunt annales: illud ex nominis augurio memorabile, tres ipsas horas late dispansis brachiis quondam orando perseverasse; quem corporis habitum vix per semihoram a paucissimis tolerari posse crediderim; sed ut beata illa Seraphim perpetuo alis librata, Deum circumstant, sic iste ne nomine videretur indignus, immoto corpore animum altissimo volatu explicabat. *IB.*, n. 20.

ASSIDUITAS. — B. Virgo cum tanta assiduitate orationi vacabat, ut omnis ejus vita et operatio, teste S. Alberto Magno, fuerit sedula precatio; et ideo S. Ephrem eam

Thoribulum aureum, in quo sine intermissione thus orationis suavissimum offerebatur, appellavit. *DREX., in Ros., Mar., p. I, c. IX.*

S. Bartholomæus centies de die, et centies de nocte, flexis genibus, orationi vacavit. *MAR., l. II. c. I.*

S. Antonius sæpe per totam noctem orans, exorto sole, dixit: Ah quid me impedis, o sol, qui oriris, ab amœniore me sole abstrahens! S. *ACHAN., in ejus Vita, c. IV.*

Paulus in finibus Africæ quingentorum monachorum Pater, nullo vitæ suæ die quidquam prius egit, quin trecentas orationes genibus provolutus Domino obtulisset. *IBID.*

S. Martinus Turonensis Episcopus ne tunc quidem cum laboraret manibus linguam ab oratione cohibuit; imo in agone, frigescentibus jam membris labia adhuc movebat, nec prius orare destitit, quam subito lumine circumfusus spiritum reddidit. *IBID.*

Anna vidua, teste S. Luca, non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens die ac nocte. *LUC., II, 37.*

S. Martha centies per diem, et centies per noctem submittere genua solita fuit, dum illum in cœlis adoraret regnantem, quem in terris morantem hospitio exceperat, non jam minus in supplicando sollicita, quam olim fuerat in ministrando. *MAR., l. c.*

De Trasilla virgine Amita sua testatur S. Gregorius, quod, cum ipsam post mortem levare vellent, genibus cubitisque concretam callorum duritiem invenerint ex assiduo precandi studio creatam. *IBID.*

Thais meretrix S. Paphnutii opera ad frugem revocata, tanta tenebatur anteactæ vitæ verecundia, tam se ex animo abiciebat, ut Dei nomen proferre non ausa, hoc solum frequens repeteret: « Qui plasmasti me, miserere mei: » qua demissione ad illum virtutis gradum intra annum pervenit, ut illustrem gloriæ locum, quem S. Paulus Simplex in cœlo viderat, et Patri suo Antonio paratum credebatur, vox de cœlo lapsa Thaidis esse diceret, quemque esset intra quindecim dies felici morte consecutura. *PED. CHR., t. II, c. xxv, § 6, Hist. III.*

Pius V, quam privata in disciplina orandi consuetudinem hauserat, eam, non inter Pontificatus ardua, negotiorumque tempestatem unquam interruptit; ita nox modo statis horis divinarum laudum pensum diligentissime persolvebat, verum et certas

noctis horas et quidquid otii alienis temporibus poterat suffurari, totum in agendo cum Domino, quæ plurima pro ejusdem gloriam susceperat peregrina, expediendis diligentissime impendebat : et profitebatur palam, sine orandi studio neque Pontificatus, neque interiores sibi animæ rationes consistere. Quanta autem ejus esset in orando Numine vis, quam secundo in precibus uteretur Deo, novit Christiana Respublica, quam celeberrima de Turcarum classe impetrata victoria ab imminente discrimine liberavit. JOAN. RHO., l. III, c. VIII, n. 2.

Joanni Baptistæ Vitellio quindecim ut minimum horas diebus singulis absumebat oratio, quantula parte, (si reliqua pietatis demus officia) curando corpori relictæ, sed si opus esset, vehementius multo agebat : fuit enim, quum in gravibus Christianæ Reipublicæ temporibus totidem sæpe dies perdius ac pernox ante aram et divinissimam Eucharistiam perseveraret immotus, si duas modo horas sub auroram excipias, quas naturæ usibus concedebat. Quid non a Deo auferret, quem de petendi ac precandi constantia nulla temporis dimoveret vicissitudo ? fortissimus Ducum Josue, qui ardore animi cælo novas dedit leges, elatæ manus perseverantia hostium urbes delevit. IB., n. 28.

Thomas Sirietus sacerdotale precum brevium quotidie ex formula percurrit ad annum quintum supra centesimum, qui vitæ illi supremus fuit. Meruit æternos inter Dei laudatores enumerari, qui victis temporum legibus, spretisque vicissitudinibus hic laudare perseveravit. IBID., c. x, n. 9.

Pastumius Abbas adeo orandi studio ducebatur, ut nulla corporis debilitas animi sedulitatem coerceret; adversa valetudine pressus, cum de lectulo surgere non valeret, jacens orabat : jam languor vehemens expeditius loquendi ademerat facultatem, et tacitus labiorum motus, etiam tum illum orare testabatur; denique discedens anima non prius orationem quam corpus reliquit. Orantem adhuc Angeli exceperunt, et ad cælum tollentes Domino obtulerunt, ut semper lætari possit, eam se beatitudinem impetrasset, quam semper petierat. SAB., l. II.

Sisinius Elpidii Abbatis discipulus cum annos septem sub illius institutionibus fuisset conversatus, tandem discedens, quodam

satis grandi monumento lapideo se occludens per triennium semper recte orasse dicitur, neque interim aut sedisse aut jacuisse, aut inde pedem extulisse. Quid prius mirer nescio, an anguste habitantem, an immobiliter stantem, an continenter orantem ? cuncta quidem dura factuque difficilia, nisi quod corporis lassitudinem animus Deo intentus minus sentire potuit. Qui enim tam perseveranter oravit, is in cælo magis quam in sepulcro fuit. IBID.

Elisabetha Landgravii Thuringiæ Principis uxor impetrata a viro noctis continentia, ad orationem secedebat, super pavimento distento tapetulo cubitans, ne mollius jacenti altior somnus horas interciperet orandi. Vir quoque sanctitudine illius delectatus, ad ea quæ Dei sunt magis magisque inflammabatur, id quod petitum erat facilius concedere, et ipsemet impensius, orare. IB.

De Zebinæ viri sanctissimi oratione sic scribit Theodoretus in historia religiosa : Stupebant omnes sui temporis homines assiduitate orationis. In ea enim noctu diuque versans non solum non satiebatur, sed etiam desiderium efficiebat vehementius. Quin etiam cum iis qui ad ipsum veniebant, paucis disserens, non poterat in animum inducere, ut cogitationem a cælis deduceret, sed statim ab illis liberatus et nec tantillum quidem ab eis quæ divina sunt separatus, offerebat rursus deprecationem. THEODOR., in *Hist. SS. Patr.*, c. XXIV.

Mira fuit Saræ junioris Tobiae uxoris in oratione perseverantia et assiduitas, quæ acerbo convitio ab ancilla sua extimulata tribus diebus ac noctibus sine cibo et potu in oratione perseveravit. TOB.

UTILITAS. — Moyses quamdiu in vertice collis manus elevabat, populus Israeliticus contra Amalec vincebat; sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. EX., XVII, 11. Anna per orationem sterilitatis malum avertit. I REG., I. Elias pluviam impetravit. III REG., XVIII. Ezechias vitæ prolongationem. IV REG., XX. Sara in cubiculo domus suæ tribus diebus orans, ab improprio ancillæ liberata est : postea vero etiam eodem medio cum Tobia, a dæmonio protecta. TOB., III, etc. Judith contra Holofernem pugnatura, oratorium suum ingressa, cilicio induta, cinereque conspersa, et in terram prostrata, Domino prius supplicavit : sed et Oniæ et civibus

dixit : Nihil aliud fiat pro me, nisi oratio ad Dominum. JUD., VIII. Esther quoque Mardochæo dixit : Congrega omnes Judæos, quos reperies, et orate pro me; sicque salutem illis peperit, malumque paratum in hostium caput convertit. ESTH., IV. Tres pueri in fornace Babylonica benedicientes et orantes Deum, ab incendio liberati sunt. DAN., III. Daniel quia etiam contra Regis decretum ter de die orationem continuavit, a leonibus est custoditus. DAN., IX. Susanna quia stens suspexit in coelum, fiduciamque habebat in Domino, ab adulterii crimine, et morte, libera declarata est. DAN., I. Jonas in ventre ceti clamans ad Dominum, ab eodem ceto incolumis in terram ejectus est. JON., II. Judas Machabæus quoties oravit Dominum, vicisse legitur, bis vero victus ab Antiocho et Bacchide, orasse non legitur. I MACH., C. IX ET XI.

Quia pro S. Petro in carcere detento, oratio sine intermissione fiebat a populo, ab Angelo cœlitus ei submisso mirabiliter liberatus est. ACT., XII.

S. Thomas fatebatur, se doctrinam suam magis oratione, quam labore obtinuisse : dicere quoque solitus, Religiosum sine oratione esse militem sine armis. SUR., in Vit., 8 mart.

S. Jacobus Episcopus Nisibensis civitatem suam a gravissima Saporis Regis obsidione liberavit, dum ciniphum et culicum agmina ingentia in hostilem exercitum immitti impetravit. SPEC., EX. V, Or. ex XI.

Oratione Publii Monachi dæmon a Juliano Imperatore in Persidem missus pro certo responso afferendo, per decem dies detentus, ad Julianum sine effectu redire coactus est. IB., EX VIII.

Bertholdus juvenis dissolutus cum se pro conversione impetranda B. Elizabethæ Thuringiæ Ducissæ commendasset, ea orante usque adeo arsit et sudavit, ut ne omnino a nimio æstu consumeretur, clamare, petereque, ut ab oratione desistat, debuerit. IB., EX. XVI.

Orationibus fratrum Cuno Monachus adeo in morte roboratus est, ut licet quindecim millia dæmonum ad eum oppugnandum convenerint, nihil ei nocere potuerint. IB., V. Mori, EX. XVIII.

S. Climacus refert, unum ex priscis Anachoretis dicere solitum fuisse, se in oratione matutina cursum totius diei conspiceri, quali enim tenore ac modo prima illo ora-

tio præcederet, tali reliqua omnia eo die solere sequi. S. CLIM., Grad., XVIII.

Cum Joannes Alarionius Aloysio Bertrando Ordinis Prædicatorum, velut sodali suo in Albaide de hyemis ac frigoris penetrabili vi conquereretur, nec jam se esse ferendo affirmaret : quin te igitur, ait Aloysius, ad orandum recipis? neque enim fieri potest, ut rite Deum orantes non incalescant. JOAN. RHO, C. VIII, N. 5.

De Bonaventura Seraphina sic scribit Joannes Rho : singulari hujus Virginis innocentia puerilibus etiam in annis mirum, quam delectaretur Deus. Educabatur illa cum socia apud Moniales Gandienses, quibus persuasum erat, quidquid a Deo hæc flagitassent, absque dubio impetraturas; itaque Magistra morum quoties sive agris pluvia, sive annona sororibus opus erat accitas ad se puellas jubebat actutum se in preces dare, ni Deum exorarent, ne ad se reverterentur, neve jentaculum sperarent; parebant illæ atque in secretum horti domesticum locum secedentes flagellis tantilla in corpora desævientes, atque precibus incumbentes, quod imperabatur, impetrabant. Mira Numinis indulgentia, quasi testari vellet, illius vocis nequaquam se pœnitere : Sinite parvulos venire ad me IB., XVI.

Sapor Rex Persarum truculentissimus Ecclesiæ persecutor, quique non tam pro regnis acquirendis, quam ut fidem Catholicam penitus extirparet, bella gerebat, cum Nisibim civitatem per validissimum exercitum arcta cinxisset obsidione, illiusque mœnia et propugnacula, perlaboriose derivatum et deductum in eadem vicini fluminis impetum, dejecisset, et solo æquasset, S. Jacobus ejusdem loci Episcopus hoc usus est consilio : videns murum corruisse, vocavit populum urbis et Clerum et milites ad orationem : facto mane invenerunt muros urbis cum omnibus propugnaculis reparatos post orationem : quod videns Sapor timuit, quia vidit super murum quemdam imperiali schemate ornatum; quem cum crederet esse Romanorum Imperatorem, mortem minitabatur exploratoribus suis, qui ei dixerunt, quod Romanus Imperator in illis partibus non adesset. Quem cum cognosceret, non esse hominem, aiebat, Deum agere bella Christianorum; ad quem cum præcepisset multas dirigi sagittas, nec ipsum læderent, nec Sapor cessaret ab obsidione, Episcopus abductus est super turrim

eminentiorem ut Sapor et exercitui malediceret, qui oravit, ut Dominus superbiam eorum muscis et cyniphibus domaret: et statim nebula exivit, de fluvio, quæ emisit muscas et cyniphes et culices, quæ intrantes per proboscides elephantorum, et nares et aures equorum, faciebant eos discurrere et fugere ab exercitu infinitis sessoribus, qui in eis sedebant, interfectis; et ita Sapor non sine multa confusione discedit ab obsidione. BAR., ad an. 457, n. 48.

Cum olim totus quasi mundus Arriana peste esset contaminatus (ut proinde in lectionibus sancti Damasi Papæ dicatur: « Ingemiscens orbis terrarum, se Arrianum esse miratus est ») quonam putatis modo Deum sacrilegum hunc prostravisse? Bellovacensis ait: Legitur in Ecclesiastica Historia, quod cum Constantinus Imperator factus Arrianus defenderet Arrium, convocavit Concilium apud Constantinopolim in quo secta Arrii confirmaretur; cum autem Alexander Patriarcha Alexandrinus, omnibus dictæ sectæ se opponeret, comminatur ei exilium Arriani, nisi eis in mane consentiret; ipse autem tota nocte pernoctans in oratione, provolutus sub altari, causam suam et Ecclesiæ Domino commendavit; facto mane cum Arrius cum suis constipatus duceretur cum maxima gloria ad Concilium, necessitate compulsus declinavit ad publicum locum. Ubi cum sederet, omni ab intestina sua, et viscera emisit in secessum. BELLOV., l. VI, *Dist.*, xxxiv.

In fine Historiæ Ecclesiasticæ legitur, quod, cum Valentinianus Arrianus vitam finiisset laqueo, substituitur ei Eugenius, similiter Arrianus. Theodosius autem vir Catholicus contra eum arma movit, præmunens se jejuniis et orationibus, vigilans in oratione ante thecas Martyrum prostratus. Cui quidam sanctus Eremita promisit victoriam. Cum transiret Alpes cum suis, et viderent infinitam multitudinem undique confluentem, et eos ad pedes montis ad pugnas expectantes, sui territi terga vertebant et fugam parabant, descendit Theodosius, et projectis armis ad terram se prostravit in oratione; qua completa, Dominus animavit suos, ita ut reversi more leonum irruerent in hostes gentiles et Arrianos, et subito insurgens ventus vehemens tela, quæ hostes projiciebant, intorquebat in ipsos, Dei virtute. Eugenius adducitur ante pedes Theodosii, ubi vitam finivit. *Ibid.*

De belli Duce quodam natione Gallo multum in bello fortunato, orationibus proinde addictissimo, Blasio Monluco nomine, scripta reperio sequentia: Hominis hic ego pugnacissimi, quem vere Matris pullum dicere possis, libenter nomen interfero, ut doceam, neque ipsa inter arma, quod nonnulli tamen habent pro explorato, cessare pietatem. Tradit ipse de seipso in libris, quos de rebus suis stylo edidit militari, nullum sibi diem abiisse non adorato Christianis precibus Numine; cum vero arma essent expedienda, atque in hostem pugnandum, tum concepto a se carmine, tum ex sacris formulis, magno animi sensu semper orasse. Nam qui ad præsentis mortis periculum toto corpore perhorresceret, ubi preces ac vota conceperat, addi sibi animos, novumque per ossa vigorem currere, atque incallescere in venis sanguinem sentiebat, ut unus omnium maxime in media exinde rueret pericula, temeritati propior, quam fortitudini, videretur. JOAN. RHO, l. III, cap. VIII, n. 18.

In vita S. Thomæ de Aquino legitur, quod, cum aliquando multo tempore studisset, ut textum aliquem difficilimum Isaiaæ Prophetæ, super quem tunc commentabatur, interpretari posset, solito ferventius ad orationem confugerit pro illius intelligentia. Cumque in majori orationis fervore positus esset, apparuerunt coram eo S. Petrus et S. Paulus, qui difficultatem plane declararunt, unde vere dicere potuit: Petrus Apostolus et Paulus Doctor gentium ipsi me docuerunt, et quidem frater Reginaldus socius ejus vocem Apostolorum distincte audivit, licet, quinam essent, scire non potuerit; abeuntibus vero Apostolis, Reginaldo ad se accersito dixit: « Illas resume paginas, in quibus, me dictante super Isaiaam, proximis diebus scribebas, et quæ dictabo, diligenter excipe. » Cœpi ego statim scribere, illo non aliter dictante, quam si legeret illa, quæ dictabat; cumque scripseram, dixit: Redi jam ad quiescendum, quia adhuc multum noctis superest. Reginaldus autem summa cum instantia imo et cum lacrymis S. Doctorem interrogavit, quinam illi fuissent, qui in obscuro et silentio noctis cum illo miscuissent discursus; tandem post multam factam reluctantiam, et acceptam a Reginaldo promissionem, quod ea, quæ dicturus esset, quoad usque viveret, manifestare nolle, dixit ei: Vidisti

me hisce diebus valde anxium super difficultate loci Prophetiæ hujus, quem nunc exposui; cujus cum sensum percipere non possem, et ea me res mirifice angeret, non prius a precibus et lacrymis destiti, quam a Deo impetravi, ut mihi liceret scire, quod ut scirem, tantopere laboraveram: quare pius Dominus servi sui misertus, Beatos ad me Apostolos Petrum et Paulum hac nocte misit, qui mihi, sicut vides, rem planam et apertam fecere. *Hist. sel., c. CLXXI.*

In Chronicis Capucinorum sequens recensetur historia: Frater Matthæus de Bascio unus ex primis Religionis illius Fundatoribus et sæculi sui Apostolus, atque in dono miraculorum insignis, utpote qui sæpius siccis pedibus mare inambulavit, cum die quadam venetiis Hebræis prædicaret, unus illorum sic te se compunctum esse simulavit, dictumque Dei servum, ut pro se intercederet, rogavit, ut hac ratione ad veræ fidei perduceretur notitiam. Cui vir Dei se pro eo oraturum esse, firmiter promisit; at vero Hebræus ille vix ab eo recesserat, cum protinus cum aliis suis sodalibus et sectæ consortibus, datam sibi promissionem, vanamque et fictam illam fiduciam, effuso cachinno derisit: post aliquot dies huic viro Dei obviam factus, eidem dixit: Nescio quid sibi velit, quod, postquam me tuis orationibus commendavi, Christus vester, ne vel semel mihi in mentem venerit, aut minimum mihi lucis radium communicavit: ita quidem est, respondet vir sanctus, sed post paucos dies hujus tibi edicam rationem: interea vero te obsecro, ut ad me venias, qua opera tua indigeo. Paulo post igitur Judæus illum conveniens, ab eo ad palatium quoddam uno miliari ab urbe distans perductus fuit, ubi in limine ejus bajulum quemdam invenit, nec non saccum frumento refertum, et scapham in mari positam. Conversus igitur ad Hebræum vir Dei, eidem dixit: Frumentum hoc naviculæ huic imponere vellem, ut per mare ad domum nostram deportaretur: adjuva me igitur, ut saccum hunc præsentis bajuli humeris imponere possim. Judæus igitur perlibenter manus orî sacci applicavit, F. Matthæus autem eundem saccum ex alia parte apprehendit. Cumque Hebræus saccum levaret, vir Dei ex industria eundem cadere permisit. Quod cum sæpius ab eo factum fuisset, Hebræus viro Dei irascens dixit: Oportet, ut et tu ex ea parte

onus sustineas, quia ego idipsum solus portare non possum: tunc Dei servus ait: Dimitte saccum: nunc te paucis verbis affabor: nuper me rogasti, ut pro salute tua Dominum precarer pro tui illuminatione, ut veram fidem amplecteris: ego quidem omni cum diligentia partibus meis satisfeci, tu vero defecisti, et mihi, et tibi ipsi: conjunge cum sinceritate cordis orationem tuam cum mea, moxque super te descendere videbis divinam misericordiam: quo dicto, mox palatium, frumentum, bajulus, et navicula simul ab oculis eorum disparuerunt. Ex quo miraculo stupefactus, et domi suæ domesticis idipsum enarrans occasionem sumpsit, ut gremio Ecclesiæ se cum omnibus familiæ suæ domesticis aggregaret. Optime igitur D. Chrysostomus ait: « Si nos in virtutis studio seduli fuerimus, efficaces erunt et preces aliorum pro nobis; si vero desides fuerimus, nemo nos juvare poterit. » *Chron. Capucin., t. I, p. I, an. 1552, n. 26.*

Eximiam meretur laudem incredibilis illa Caroli V orationi incumbentis attentio: de qua P. Rho in hæc verba scribit: Quam intento animo ibi esset, tunc maxime patuit, cum magni Regis legato per internuncium urgenti, ut admitteretur, rem magni momenti afferre se se, respondit: « Nec ego quidem nunc leviter sum occupatus, qui cum Deo ago. » *JOAN. RHO., l. III, c. VIII, ex. I.*

Cuno magnus Dominus de Walpurg, vir potens et dives in sæculo, tam valens in militia, ne dicam malitia, quam vicens in prudentia sæculari, ante finem vitæ in Claustro habitum suscepit regularem, et quia temporis longinquitate non poterat, morum prohibitate dies suos dimidiare satagebat. Ubi adeo profecit, quod « consummatus in brevi explevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius; » unde et qui vocaverat eum ad suum servitium, non solum præstitit ei veniam delictorum, sed et in tali ordine præcognitum ei fecit finem suum. Habebat Conventus proletarium pulcherrimum, quem equaritiæ suæ propter foetum nobilem deputaverat, quem cum vir nobilis Henricus de Isenburg concupisceret, neque pretio habere posset, hoc actum est, ut absconse subtractus, ei transmitteretur, quem cum minime redderet, missus est prædictus Cuno, qui eidem Henrico fuerat in sæculo amicissimus, et cum nihil proficeret, videns

hominem obstinatum irruente in se, ut post patuit, Spiritu Dei, ad divinum iudicium appellavit, diem ei præfigens. Quid plura? Henricus appellationem contempsit, et Cuno domum rediens, omnibus modis, quibus potuit, ad eundem diem se præparavit; dicebat igitur Abbati: Domine, sexta feria crucem accepi: sexta feria transfretavi: sexta feria in Capella mea me vobis tradidi: sexta feria habitum indui regularem: Deus sexta feria laborum meorum mihi restituet mercedem; expletis vero jam tribus annis in sancta conversatione febre correptus est, visitatus ab amicis se dixit tertia die moriturum: illi autem recedere volebant, eo quod levis esset ejus infirmitas, et nulla adhuc signa mortis apparerent: sed ipse rogabat, ne solemnitati suæ deessent; et factum est ut moreretur die tertio, hoc est in vigilia Sancti Jacobi, sicut ipse prædixerat: eo sane tempore erat mulier obsessa in villa proxima, quæ hora mortis ejusdem Cunonis liberata est, et venit ad Sacerdotem suum, dicens, dæmonem exisse. Post paulum vero rediens diabolus, gravius vexare miseram cœpit: adducta est igitur ad Sacerdotem, qui quasi concionando cum diabolo cœpit interrogare eum, et dicere: « Miser tu exieras? ita est, inquit. » Et ubi, ait, fuisti infelix? ad quod diabolus: « Cuno ibi super maritam jacebat, et debebat mori, ad cujus transitum festinantes, pene quindecim millia sociorum meorum, cum maximo tripudio illuc transibant, et videbar mihi nunquam gaudium aliquod habiturus, nisi ivissem cum eis; sciens autem vas istud mihi traditum amittere non posse, reliqui illud ad tempus, et ivi cum eis; » dixitque Sacerdos: « Quid actum est ibi? Respondit diabolus: « Supervenerunt maledicti tonsurati illi, et circumstantes cadaver, atque, orantes ita valide propugnare cœperunt, quod nullus nostrum propius accedere ausus fuit. » Dixit iterum Sacerdos: et ubi devenit anima? Respondit diabolus: « ad pedes Altissimi. Et videte boni homines, quanta nobis injuria sit allata. Homo iste nobis servierat plus quam quadraginta annis ad omnem voluntatem nostram nocte ac die paratissimus, et modo tribus annis tantum alteri servivit Domino, ut ille nobis abstulit eum. Cum igitur nobis anima auferretur, furore commoti in nos invicem tota debacchatione grassati sumus, et ego modo non habeo, ubi me vindicem, nisi hoc vasculo, quod mihi

traditum est. Ex cujus occupatione doloris remedium aliquantulum recipio. » SPEC., EX. V. Mors., ex. 18.

Bernardinus Pallius Capucc. Generalis longo ipse usu doctus magnifice de toto orationis negotio loquebatur; si quis enim a se peteret, quisnam bonus esset? responsurum illico dicebat: » Qui orat: urgenti quis melius? non mutaturum se, sed additurum: Qui melius orat: prementis adhuc instantique: quis omnium optimus mortaliū esset? idem repositurum commutata vocula tantummodo: Qui omnium optime orat. Oraculum hoc si cum Demostheno, aut Augustiniano conferas, ut illo multo sublimius, ita huic suppar judicabis. Nam ut actionem Oratoris, cum Christianis precibus non componamus, Modestiam animi, cui Augustinus primas, et secundas, et tertias tribuit, ita bene cum Oratione convenit, ut dissociatæ nusquam inveniantur. » JOAN. RHO., l. III, c. VIII, 25.

DIGNITAS. — S. Chrysostomus ait, apud Angelos in honore et æstimatione esse eos, quos Deo per frequentem orationem vident magis familiares esse, et tunc adstare ipsos magno cum silentio, et postquam cessaverint, applaudere, laudare, admirari. L. de Ora. Deo.

S. Bernardus vidit noctu Angelum thuribulo, thymiamate cœlesti referto, chorum lustrare, et divina illa thymiamatis in intimis ferventium præcordiis odores ac fervores cientem, somnolentos autem cum nausea negligentem. NADASI, in Anno Aug., heb. 18, n. 8.

Dioraticus vir S. teste S. Dorotheo, vidit noctu in principio Psalmodiæ e Sacrario ingredientem Angelum veste splendida indutum, qui omnes Religiosos præsentibus ambulando signabat, uti et subsellia legitime absentium; pertransisse vero loca eorum, qui per desidiam aberant. S. DOROT., Doctr. XI.

MEDITATIO. — B. Virgo, teste D. Bernardino Senensi, tanto lumine illustrata fuit, ut, etiamnum in utero materno existens perfectius Deum contemplata sit, quam alii homines in ætate perfecta, magisque excesserit in contemplatione dormiendo, quam alii vigilando. T. I, s. LXI.

Isaac egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die, et deambulabat per viam, quæ ducit ad puteum viventis et viventis. GEN. XXIV, 62.

S. Franciscus perdius et pernox in illa oratione : Deus meus et omnia : hærebat, sæpeque visus est corpore sublevatus a terra, et nubecula quadam fulgente circumdatus. D. BON., *in Vit.*, c. x.

S. Aquillinus Episcopus Ebroicensis ut liberius meditationi vacare posset, non longe ab Ecclesia distantem elegit cellam, ibique secretum quærens, animarum causas et negotia tanto curabat melius, quanto plus corporum declinabat præsentiam. SUR., xix, Oct.

Joannes de Firmo septennis etiamnum puer clam se a puerorum consortio subducebat, ut attentissima mente in agro paterno Christum passum meditaretur; id quod tam serio faciebat, ut præ lacrymis cor parvulum deficere, et in amore Crucifixi tabescere videretur. NAD., in *Anno crucif.*, hebdom. 32, n. 3.

Frater Ægidius tam sæpe et tam ardentem de Deo, ejusque beneficiis et operibus meditabatur, ut non potuerit postea de Deo sine exstasi cogitare; unde fratres ejus colloquio frui cupientes studiose cavere debebant, ne de Deo, vel SS. Trinitate mentionem facerent. SUR., t. VII.

S. Bernardus Eugenio Pontifici scribens, inter cætera dicebat : Quod vivis et sapis, totum das actioni, considerationi nihil, laudo te, in hoc non laudo. Hinc quinque libros de consideratione ad eundem scripsit, et in iis sic eum colloquitur : Si totus vis esse omnium per actionem instar illius, qui dicit : Omnibus omnia factus sum, estò et tuus, nam et tu homo es, in sinu tuo, quo omnes recipis, te ipsum etiam collige. Omnes habent te, esto, et tu ex habentibus unus; ut quid solus fraudaris munere tui? quid prodesset, si universos lucreris, te ipsum perdas? sapientibus, et insipientibus debitorem, et soli negas te tibi : omnes de fonte bibunt, de pectore tuo, et tu seorsum sitiens stabis? Si maledictus, qui suam partem facit deteriorem, quid ille, qui se penitus reddit expertem? S. BER., l. I, *de Consid.*

EXEMPLA DOMESTICA.

QUALITAS. — S. Ignatius in horas singulas se colligebat, animumque in Deum elevabat. Tam frequenter autem orabat, ut ex intentione animi morbum contraheret. In

rebus gravioribus nihil statuebat prius, quam rem Domino in oratione commendasset. Sperabat se præsidio orationis quamcumque molestiam, etiamsi Societas dissolveretur, æquo animo laturum. Hinc inter vias et rationes ad suos custodiendos adhibitas, primum precandi et commentandi studium persuasit, quo se velut quotidiana esca reficerent. RUB., l. I, *Vit.*, c. i.

S. Franciscus Xavierius pro attentione comparanda ante singulas Horas Officii divini hymnum Veni, Sancte Spiritus, recitabat tanto fervore, ut ei cor e pectore exilire, animusque deficere videretur. Hinc ejus oratio ardens semper et accensa, ac plerumque cœlestibus deliciis affluens erat. Libentius autem in sacris ædibus, quam aliis in locis orabat, eo quod crederet, in illis Deum benignius audire orantes. ORL., l. I, *hist.*, n. 92, *Vit.*, l. VI, t. V.

S. Franciscus Borgia omne tempus perire existimabat, quod non cum Deo, aut ad Deum pertinentibus transigeretur. In Missa lacrymas ubertim fundebat, gratiasque postea diutissime egit, ut nonnisi ægre et cum suspiriis ad prandium duceretur. Extra se non raro positus videbatur : corpore quidem præsens, animo vero in cœlis versebatur. Negotiis diurnis, quoad fieri poterat, se subducebat, ut in orationis montem secederet. Altari summo imminentem cellam frequenter adibat Romæ, talemque etiam in cæteris Societatis collegiis extruendam curabat. Orandi et in se inquirendi studiosos amabat et consuetudine illorum diu delectatus. Collegiorum ipsis curam mandabat, ut eam ipsam socios fidei suæ creditos virtutem docerent. *Vit.*, l. IV, c. iv.

B. Aloysius tantum studii in oratione ponebat, ac si in ea virtutum summa omnium posita esset. Hinc dicebat Religionum tam miseras facies ex una oratione neglecta provenire; illam esse compendiosam viam ad perfectionem; sine illa neminem se perfecte vincere posse. Maximas reputabat delicias, cum orationis tempus appropinquabat, dicebatque, se putare, eum, qui has delicias semel gustasset, non facile ab oratione avelli se passurum. Omnem in præparatione diligentiam adhibebat, dicens, animum non præparatum tam parum posse divinam similitudinem in se recipere, quam parum aqua turbida humanam faciem repræsentat. Ne distraheretur, ab expuendo etiam abstinerebat. Nihil erat ei facilius, quam mentem

cum Deo conjunctam habere, tantumque sentiebat ipse difficultatis in cogitationibus a Deo avellendis, quantum alii, mente in Deo unienda. *Vit.*, l. II, c. III.

P. Petrus Faber tam incenso in orationem studio ferebatur, ut præter quotidianæ Psalmodiæ pensum, contemplationisque nocturnæ, quocumque ingredetur, ansas ubique quæreret, et captaret orandi. In itineribus optatissima nactus otia, totum prope tempus piis cogitationibus et sanctis precibus consumebat. In conducendis novis ædibus ac permutandis hospitibus mos ei erat, primo suo ingressu singulis in cubiculis preces flexo genu fundere, tum ad abigendos impuros spiritus, qui aerem obsident, tum ad arcendam acris inclementiam; memineratque inter has preces etiam eorum, qui vel habitassent olim in tali domicilio, vel imposterum essent habitaturi, ne quid eorum animis illa habitatio noceret. Triplex potissimum orandi genus adhibebat, nempe ex Litaniis, quas assidue et ad omnem adhibebat usum; ex mysteriis vitæ, et passionis Christi, per quæ tum singulas S. Triados Personas, tum omnes cœlites obtestabatur: ex præceptis Dei et Ecclesiæ, nec non peccatis et virtutibus, animæque internis pariter atque externis potentiis. Aiebat orantis amorem et charitatem ex orationis attentione perpendi. Quocirca ad continendam in ea mentem, præsertim in imperata Psalmodia vias omnes, indagabat, præcipue vero sequentes industrias adhibebat. *Vit.*, l. II, c. IV. 1. Tempus orationis sæpe in memoriam sibi revocabat, et paulo ante omnia negotia disponebat. 2. In ipsa oratione post singulos Psalmos dicebat: Pater cœlestis, da mihi spiritum bonum. 3. Imaginabatur sibi utrumque Angelum bonum et malum, illum quidem omnia verba pia pronuntiantem, hunc vero omnes evagationes scribentem. 4. Imperabat animo, ut vel in uno Psalmo sine evagatione persisteret: id si acquisivit, ad alium dein simili cum pacto progressus est. Perfecto Psalmodiæ munere, nisi ex sententia votoque succederet, concipiendum esse dolorem aiebat, sed quietum, qui perpetuus sit, et ad novum usque tempus Psalmodiæ duret. Ex quibus industriis illæ suavitates ac dulcedines, quibus tamquam jucundo pabulo se recreabat, ortum habebant; negabat enim citra Dei miraculum fieri posse, ut qui nulla precandi cupiditate ac fame, nisi

tum, cum constitutum precationi tempus advenerit, incitatur, is solidiorem ex ea gustum voluptatemque percipiat. *Hist.*, soc. l. III, n. 35.

P. Franciscus Suarez studiis licet occupatissimus, tamen, cum se orationi dabat, omnes penitus curas usque adeo deponebat, ut affirmaret, quoties Breviarium in manus sumeret, ita omnes mox alias cogitationes evanescere, ut nulla res quantumvis magni momenti eum distraheret, quam collectionem temporis distributioni (quam ille matrem spiritus vocabat) adscripsit. *Vit. t. de Ang. Præs.*

P. Sebastianus Barradius jam senex duodecim horas in exercitiis spiritualibus quotidie insumebat et tanta cum attentione, ut strepitus introeuntium in cubiculum vel sacellum non audiret. Hic quanta mentis animique contentione Deum sacerdotali ex formula quotidie, extremam præsertim laudaret ætatem, vel ex eo discere possumus, quod lentissime faceret, sex solidas horas huic ille operi destinabat, et ne amicus senectuti somnus obreperet, vel diloricato ad fenestram pectore frigidissimæ auræ morsu illum vellicabat, vel frigida manus ac faciem aspersu prorsus abigebat. Idem medicis per valetudines abstinere jubentibus, alto cum suspirio, quantum poterat, obluctabatur: Quid, inquiebat, cum hominibus famulari permittis, Dei laudibus interdicis? ac ne præsidum accederet auctoritas, illis ad se adeuntibus, vires, quantum quidem poterat, excitans, se vegetum animoque erecto ostendere conabatur, ut dulcissimo sibi labori parem crederent, nec abstinere; nam gravior illi ipsa morte videbatur vita, quæ Dei laude non viveret. *Vit. t. pr.*

P. Baltassar Alvarez septem suas horas Canonicas cum magna quiete et reverentia, suis temporibus, et in recollecto loco, ut cordis effundendi occasiones fugeret, recitabat; numquam est visus in aliquo transitu orare, nec deambulans, sed per multos annos in medio sui cubiculi flexis genibus orabat. Ordinarie orabat solus, ut diutius orare, atque in sensis, quæ Deus communicabat, hædere ac frui posset. Ex frequenti usu Psalmorum in suis exhortationibus, et spiritu, quem ex eis hauriebat, advertebatur horum internorum sensuum ejus magnitudo: perpendebat enim valde quodlibet eorum verbum. *Vit. c. VI.*

In Ludovico de Ponte ea fuit reverentia

erga SS. Eucharistiam, ut, cum cernuus eam adoraret (adorabat autem sæpissime) videretur infra terram et fines rerum, ad nihilum usque velle dimittere. Solebat horas Canonicas, si poterat, coram venerabili Sacramento a genibus, aut certe si egredi non potuit, versus illud recitare. Si ob difficultatem respirandi pronunciare preces non poterat, intus eas non minori sensu atque ardore dicebat. Neque pro Romano Breviario prolixo voluit unquam privilegium brevioris admittere. *Vit.* l. II, c. VIII, n. 2. Consueverat, etiam raptim interspirare, cum Psalmi suggererent affectum. Ubi ad illa verba pervenisset : « Procidamus ante Deum : » tum vero totum corpus prosternebat humi, non minori animi sensu ac reverentia, quam si præsentem Dominum intueretur. Reliquum vero sacerdotalium laudum ita persolvebat attentus, immotusque, ut interpellatores non admitteret, quicumque illi demum essent; nec cuiquam roganti ante absolutas preces verbum redderet : ut mirum non sit divinis voluptatibus fuisse delibutum, qui cælestem rorem tam attente colligeret. *JOAN. RHO.*, l. III, c. x, n. 6.

P. Leonardus Lessius mirabatur officium canonicum ab aliquibus desultorie percurri, ut spontaneis se precibus impendant, cum non has, sed illud primæ curæ esse oporteat. Ad id a negotiis non secus, quam ad laborum solamen placidamque quietem se conferebat; singulorum Psalmorum litterales, anagogicas, et allegoricas intelligentias callebat, et præterea quo quisque Psalmus fine, affectu, et modo fuit conceptus, quibus omnibus assequeretur, ut singulari cum facilitate et oblectatione compositam mentem in divino isto officio contineret. *Vit.*, c. x, n. 48.

Joannes Berchman nihil aggrediebatur, nisi Deo per orationem consulto. Affirmabat omnium imperfectionum remedium esse orationem. Ejus axioma erat : « Si non habuerō orationis habitum, non vivam in societate cum pace. » Ad orandum se componebat oculis clausis, manibus ante pectus adductis, genibus perpetuo flexis, corpore ad stuporem immoto, ore quasi subridente, eo ardore, ut aliqui juxta ipsum flecterent tantum ideo, ut aliquid ardoris ex ejus propinquitate haurirent. *Vit.* f. 137, 28, 215.

Bernardus Japon a S. Francisco Xaverio Romam missus doceri quidem cœpit, sed

ob infirmam valetudinem, cum sola ei Dominica oratio exposita fuisset, postea etiam valentior factus nihil præterea sibi addiscendum putaret, quidquid enim scire oportet, ea in oratione contineri, illam sibi, et obedientiam, omnium loco studiorum esse; et tamen erat ingenii peracuti. *Hist. soc.*, p. I, l. XIV, n. 1.

P. Antonius Criminalis quotidie trigesies prolixius orare consueverat. *Id.*, l. XII, n. 66.

P. Franciscus Villanova tantam ex orationis studio familiaritatem cum Deo est nactus, ut Deum semper præsentem, lacrymas quoque de Deo ad placitum haberet. *Hist. soc.*, p. II, l. I, n. 127.

Auferebant tantum diei, ac virium Petro Cottono Henrici Magni, cui a Confessionibus et concionibus erat, Aula, et Christianæ rei commoda, ut vix quidquam illi otii superesset ad contemplationem, ac de legitimis somni spatiis quicquam decerpere, sine periculo valetudinis, non posset. Ergo qua erat in Deum spe, petere ausus, ut liceret vel in somno divina contemplari, feliciter impetravit : quamquam ille, quantum conñiti poterat, in tanto negotiorum æstu, descripta quotidianæ commentationi, Sacrificio, et divinis laudibus tempora, ita sibi seposita volebat, ut viros etiam utriusque ordinis Principes a limine severissime id temporis excluderet, securus offensionum. Quod quum de quiritantibus audisset Henricus, hominis institutum laudavit eumque chariorem habuit. Multum interest, utrum humanis volens libensque, an coactus impliceris; qui ultro sequuntur, vix ulla sublimioris quietis superest spes, coactis multa indulget Deus. *JOAN. RHO.*, c. v, n. 8, *ex nostris*.

Sancta Bellarmino fuit ea horarum partitio, qua divina carmina a sacerdotibus decantari veteri Ecclesiæ mos fuit. Adiverat ad invisendum hominem Petrus Aldobrandinus Cardinalis, qui ut admissus in cubiculum, vidit eum de genu horarias preces recitantem, neque sibi assurgentem, cum nec interpellare esset ausus; nec porro quidquam interrogaret, audivit ab eo, sua Deo tempora sarta esse servanda; jamque vulgatum id erat in aula, ut quieto, quicumque in loco, vel Principum conventu suas preces peragere liceret. Idem, cum in cubiculo inambulante offendisset socius, et quod toto ex ore se prodebat, medicabun-

dum, rogavissetque, num forte sacerdotale pensum persolveret, admirans respondit : « Adeone me Dei negligentem putas, ut obambulans eum solemniter precari sustineam? » Digna Viro vox; obiter Deo supplicat, qui obambulando precatur. *Ib.*, c. x, n. 3, *ex nostris*.

Benedictus Herbestus extrema valetudine vestes numquam exuit, nec se lectulo credidit celsi animi vir, qui necessariam illam quietem segnitiam interpretabatur; verum extremæ jam proximus luctæ, ministro decumbentium abscedere jussu, nec nisi post horam ad se redire medio in conclavi genibus nixus, solemnes Sacerdotibus preces auspicatus eo abiit, ubi dulcissime nullo labore æternum persolveret. *Ib.*, n. 4.

Eluxit in Claudio Aquaviva adhuc puero, quæ in sene miraculo propemodum fuit, singularis divinas inter preces animi pietas. Vix decimum supergressus annum, eas persolvere orsus est, usurpabatque quæ tunc magna erat in celebritate Sanctæ Crucis Cardinalis descriptionem. Jam vero vir, et Reipublicæ admotus, obrutusque negotiorum mole, ac temporibus durissimis exercitus, adeo, dum recitaret, ibi totus erat, ac si extra hominum consuetudinem ageret in solitudine: tantis incenebat lætitiis, ut crebro gemitu ac suspiriis se proderet. Rapiabatur maxime Psalmorum sublimitate, ac latenti, sed viris magnis non ignota in illis Divinitatis vi, ut divino lumine superfusus abdito ibi thesauros videret: quorum indicem in aliquot eorum subsecivas commentationes homo occupatissimus ad posteros etiam transmisit. Addebat etiam quotidie plerasque privatæ hujus pietatis exercitationes, adeoque inter induendas vestes, compositis ad sacerdotium imitationem carminibus precabatur. *Ib.*, n. 7.

MEDITATIO. — Sanctus Ignatius P. Jacobo Layni suadenti, ut longius tempus pro meditatione præscriberet, dixit, sufficere etiam unicum quadrantem ad vitam religiose instituendam. *Lanc. op.* II, n. 182.

S. Franciscus Xaverius ne in summis quidem Commorini occupationibus horam meditationis intermisit, quippe meditandi occupationem præcipuam dicebat; hinc nocturnæ quieti aliquot horas detrahebat, quas orationi dabat. Maxime vero in Christi vitæ mortisque meditatione acquiescebat, satis gnarus ibi eximia omnis exempli documenta in illustri posita monumento intueri, at-

que imitari licere. Hoc meditationis genus maxime salubre, ac frugiferum, præcipuum utique exemplar Christianæ vitæ, et ingens invitamentum divinæ charitatis impense complectebatur ipse, et aliis commendabat. *Vit.* l. VI, c. v.

S. Franciscus Borgias post noctem maxime meditati vacabat, quo tempore ita extra se rapi videbatur ut quinque vel sex horas momenti instar judicaret, surgeretque ignibus quasi inflammatus. *Vit.* l. IV, c. iv.

P. Jacobus Laynes, etsi multis et præclarissimis a Deo donis, et doctrina præsertim rara et excellenti, societatem perinde, ut S. Ignatius pietate illustraret, tamen precationi et meditationi pleraque accepta referebat. Hinc sive privata, sive publica, sive sua, sive aliena res gereretur, sive adversa, sive secunda inciderent, precibus ad Deum tamquam portum, sic ab Ignatio edoctus confugiebat. *Vita*, l. III, c. xvi.

P. Franciscus Suarez, qui omnem Theologiam cum pluribus tomis egregie illustravit, ingenue fassus est, malle se, quidquid scientiæ acquisivisset, perdere, quam unicam solitæ meditationis horulam intermittere. *Vita t. præfina*, et *Bibl. scrip. soc.*

P. Baltassar Alvarez ex dono Contemplationis, post sexdecim annos in ordinario modo meditandi adhibitos, fassus est, se sequentes fructus percepisse. 1. Subsidiū ad vivendum in cruce, in labore, et probatione, quādiu voluerit Deus. 2. Veram opinionem et appretiationem pretiosi, scientiamque illud a vili separandi. 3. Media satis apta, nec difficilia ad cælum perveniendi. 4. Novam notitiam et intelligentiam veritatum, quibus ad pectus usque ipsius Dei penetraret, ex quo veritates illæ fluebant. 5. Vitam et spiritum interiorem, et per hunc remotionem omnium impedimentorum perfectionis. 6. Solatium et levamen in gubernatione, ut inter multas curas, quasi sine cura transire. 7. Evanescentiam anxietatum et tentationum habendi plus temporis ad orandum. 8. Compassionem cum alienis defectibus. 9. Humiliationem prudentem in propriis peccatis. 10. Summam animi tranquillitatem ac pacem. *Vit.*, c. xiii.

P. Franciscus Villanova ante, quam alii surgerent, jam ordinarie per horam meditatus fuerat tantamque et familiaritate hac cum Deo fiduciam est consecutus, ut licet

pauperrimi Collegii esset Rector, numquam tamen penuriam pateretur. *Hist. soc.*, p. II, l. I, n. 127.

Bertrandus Coadjutor et infirmarius circumgestata clepsydra orationis horam mensurabat, ne vel particulam doni hujus boni per officii sui distractiones ammitteret. *Anal.*, 1602. Pr. *Belg.* col. Lovan.

P. Petrus Faber fatebatur, plus se jucunditatis, et solidi gaudii succique sentire in meditationibus, quas ad salutem proximorum dirigebat, agendo hominum causas cum Deo, quam ex altissimarum rerum consideratione, si ab omni eam vel vivorum vel mortuorum utilitate sejungeret. Erat autem quotidiana meditationis ejus materia vita Christi, licet præter illam interdum etiam alias adhiberet. *Vita*, l. II. c. iv.

P. Ignatius Martinius diebus singulis ac noctibus horas quinas meditationi flexis genibus immobili firmitate impendebat. *Annæ* 1598, f. 158.

P. Georgius Colibrand quotidie ab hora nona ad decimam noctis de novissimis meditabatur. *Annæ* 1609, f. 230.

P. Gonsalvus Sylveria dum in Judæa Provincialis esset, constituit, ut socii omnes tempore pomeridiano etiam integram horam de Deo et divinis rebus contemplationi darent, quo ad bene vivendum, atque ad conversionis officium cum fructu peragendum ab eo vires acciperent. *Vit.*, l. III, c. I.

Joannes Berchman quamdiu bene valuit, non solum non intermisit, sed neque trajecit quidem statim meditationis horam, ut plus virium haberet suam cum aliorum precibus conjuncta oratio. Audito signo ex meditatione statim surgebat, factoque examine, calamo excipiebat illustrationes, proposita. *Vit.*, p. I, s. xxviii, f. 151.

Conimbricæ olim instar criminis habebatur, si quis e Collegio pedem efferret, et non prius coram SS. Sacramento meditationis materiam pararet. Unde fiebat, ut nonnumquam in itinere æstus contemplationis abrepti in obvia quæque seu homines, seu jumenta, seu lapides, velut oculis et sensu capti incurrerent, occurrentium ludibrium. Durabat oratio etiam in mensa, unde tantus in vultu pallor exorsus erat, ut externi joco dicerent, palearum illos fuligine eum sibi colorem accersere. *Hist. soc.*, p. I, l. V, n. 35.

Petrus Vellon Coadjutor Lapicida pro Fes-

tis quatuor, in ipsis vero Festis octo horas vel in cubiculo, vel ante Venerabile Sacramentum genibus nixus impendit.

EXEMPLA PROFANA.

Scipio Africanus numquam rem aliquam arduam auspicatus est, quin prius a Jove consilium et auxilium pro felici successu petierit. *BEIRL. the.* 2, in festo S. Bart.

Cræsus Lydorum Rex a Coyr victus, et rogo, ut cremaretur, impositus, Appolinem invocavit, ut rogam extingueret. Quod mox coacta cælo sereno nubes copioso imbre effecit. *IBID.*

Numam Pompilium Jovem e cælo precibus suis deducere potuisse, superstitiosa credidit antiquas. *IBID.*

Lacedæmones, teste Platone, orante solum pulchra et bona petere solebant, nec unquam aliud quid precari auditi sunt. *DREX., v. Or. in loc. simil.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut ii, qui ad audientiam magni Domini admittuntur, famulos suos extra conclave reliquunt; ita qui ad Deum oraturi accedunt, creaturas et negotia (quæ ad famulandum homini datæ sunt) extra cordis conclave, vel templum relinquere debent.

Sicut sponsa cum sponso solo amicum habens colloquium, indignatur, si quis januam pulset, eamque a tam grato colloquio abstrahere velit, ideoque expectare eum jubet; ita et anima cum Deo colloquens, siquidem eum amet, cum indignatione repellere debet omnes cogitationes, quæ januam cordis pulsant, eamque ab oratione impedire satagunt. *IBID.*

Sicut is, qui allium comedit, ob foetorem oris ad Regis colloquium non admittitur; ita qui cor terrenis desideriis plenum habet, merito ab oratione excludendus est. *IDEM.*

Sicut, qui caponem comederet, et alicui domino sola de illo ossa trasmitteret, merito gravem illius indignationem incurreret; ita non parum offendet Deum is, qui in oratione distractus, sola verba, velut ossa Deo transmittit, affectus vero pios, et devotio-

nem (quæ sunt potissima orationis pars) eidem non offert. FULVIUS ANDR., *de Confess.*

Sicut si frater et soror simul coram Principe audientiam haberent, fratre perorante, deceret, ut soror modeste, oculis demissis, et quieta adstaret; ita cum anima et corpus cum Deo loquuntur, decet, ut corpus ad modestiam atque quietem religiosam se componat.

Sicut si quis supplex tibi advolvatur ad genua, sed manibus attrahat sordidissimis, quas paulo ante luto meriserit, non modo non eum exaudires, sed calcibus etiam expelleres; ita nec Deus exaudiet orationem, quæ sordida mente peracta est. S. CHRYS., hom. LII, in c. xv, *Mat.*

Sicut ad Imperatorem nemo pro veste discissa, nec pro decem obolis ereptis audent accedere; ita etiam tu, atque longe adeo amplius cave, ne ad Deum accedas pro rebus vilibus, contemptis, et nihili, ut verbi gratia, si quis in pecunia tibi fecerit injuriam, aut si quis affecerit te contumelia. S. CHRYS., in *Ps. XLII.*

Sicut si quis tenebrosum subit cubiculum, principio quasi nihil videt, sed si istie moretur, perspicit, quæ in eo sunt, omnia; ita idem sperare potest, qui in oratione primo parum videns, tamen in ea perseverat. RODR., P. II, tr. v, c. XVII.

Sicut arbor, cum plantata est, non protinus grandescit, aut fructus parit, ita nec oratio supervacanea est, quia non est illico fecunda. FR. ÆGID.

Sicut fumus ex modica flamma suscitatus cito evanescit, nec alte ascendere valet; sic oratio ex medico fervore spiritus profecta statim remittit, ad Deum difficulter ascendit, et impetrandi viribus caret. STAPL., in *Dom. 20, post Pent.*, th. 6.

Sicut, qui absque ullo merito in Rempublicam, peteret magnam pecuniæ summam a Rege, mirari non deberet, si repulsam pateretur; ita nec mirum videri debet, si homines tam male de Deo meriti, nihil per preces obtinebunt. Id. *Dom.*, *infr.*, *Oct. Fat.* th. VI.

Sicut si quis filium Regis occidisset, et manus adhuc sanguine ejus cruentas pro re aliqua obtinenda extenderet, indignationem potius, quam liberalitatem Regis provocaret; ita qui in peccato gravi constitutus Deum orat, iram potius, quam misericordiam conciliabit. S. BASIL., in c. I *Is.*

Sicut si ferrum in vulnere manet, medi-

camentum non proficit; ita nec oratio proderit, quamdiu dolor, vel odium hæret in pectore. S. BERN., s. de *Mod. ben. viv.* et Ven. BEDA., in *Festo Inn.*

Sicut ignis, quanto magis in unum colligitur, tanto amplius nutritur, et flammæ evaporans sursum impetuosius erumpit; ita et mens cum diutius intra se commorata fuerit, et ardentius per amoris incendium urit in se, et per desiderium elevatur in Deum. IDEM., de *Perf. monast.*, c. xv.

Sicut qui terram colit, solerter sentes debet eradicare, ut uberiores valeat colligere fructus; ita qui dulcedinem devotionis in oratione gestare cupit, summopere impedimenta declinare debet. S. LAUR., JUST., c. IV, de *Orat.*

Sicut qui mendicant ante fores Ecclesiarum, omnem dolorem et deformitatem, quam habent in corpore, ostendunt; sic et tu Domino, et Angelis ejus infirmitatem animæ tuæ ostendas in oratione. S. BON., s. v de *Confes.*

Sicut aqua, dum per plana et ampla spatia fertur, non in altum exsurgit, sed tenuem sese late quaquaversus expandit: cum autem manu artificum subtus colligente, stringenteque coacta fuerit in angustum, jam inde sollicita omni telo velocius se in excelsum jaculatur, petitque regionem supernam; sic mens humana dum otiosa, et liberior, quam expediat, degit, diffunditur, lateque defluit. Ut igitur mens nostra in Deum elevetur, intentiusque bona contempletur cœlestia, oportet illam restringere, atque ab affectu et amore horum terrenorum et mundanorum sequestrare; nam ut S. Greg. ait, quanto cor hominum terrena desideria dilatant, tanto sinus cordis ad susceptionem S. Spiritus angustatur. S. CHRYS., hom. v de *Nat. Dom.*

Sicut est quoddam genus serpentis, quod, cum vadit ad bibendum aquam, antequam accedat ad fontem, evomit venenum. Imitare ergo hujus serpentis astutiam, et omne venenum amarissimum projice ab anima tua. S. BASIL., ad *Mon. ad Fil. Spir.*

Sicut lignum aridum, omnique humore liberum, aptum est, ut ab igne consumatur; sic mens ab amore temporalium mortificatione purgata, disposita est, ut cœlesti illustratione et calore formetur. ORIG., hom. I, in *Gen.*

Sicut ad elaborandum ferrum non sufficit, quod ignis calore emolliatur, nisi insu-

per mallei ictibus contundatur ad imprimendam ei, quam volumus, figuram; ita quoque cor nostrum per orationis calorem mollificari non sufficit, nisi etiam adhibeatur martellus mortificationis ad animam nostram elaborandam, tollendo ab ea qualitates noxias, quas habet, et ad figurandum in ipso virtutes, quibus indiget; et hoc sine servire debet dulcedo orationis, et amoris divini suavis, ut facilitetur labor, et tædium, quæ mortificationi conjuncta esse noscuntur. RODR., ap. *Mansi, dis. xxix.*

Sicut gustus corporis singulas alimenti particulas discernit, sapit, ac diglutit; ita interior animæ gustus singula verba Spiritus S. attendat, gustet, atque revolvat: hoc modo psallere, est vere sapienter psallere, quoniam sapientia dicitur quasi sapida scientia. DION. CART., xvi, *Disc. xxxi.*

Sicut vox sine modulatione auribus hominum inoperosa existit; sic oratio absque devotione auribus Dei inexaudibilis est. S. LAUR. JUST., c. vi, de *Lig. vit.*

Sicut, si quis coram Rege astans et cum eo colloquens, a conservo autem suo vocatus, Rege relicto, cum illo sermones miscet; ita Monachus, qui in sua Psalmodia cum Deo colloquitur, intentione interim mentis suæ alio reflexa. S. EPHREM., part. L.

NECESSITAS. — Sicut venti sæpenumero ex adverso ingruentes accensum ignem lucernæ statu diventilato extinguunt, sic et diabolus cum accensam in nobis orationis flammam viderit, innumeris nos sollicitudinibus hinc inde perflatos, non prius sinit quiescere, quam lucem extinxerit. S. CHRYS., tom. V, hom. LVII.

Sicut, si quis litem aliqui intentat, coram iudice, is, cui lis infertur, omni studio laborat, ne contra ipsum sententia feratur; ita et dæmon facit, nam quando pius homo Deum orat pro sua aliorumve salute, litem intendit dæmoni, tanquam animarum prædoni. B. ÆGID., ap. *Sur.*, 23. Apr.

Sicut radix necessaria, ut vigor, viror, sapor, et quicquid est aliorum bonorum, ad arborem transmittatur; et sicut fundamentum necessarium est ad universam fabricam sustentandam; ita etiam oratio necessaria est ad vigorem spiritus, ad florem virtutum, nec non ad corroborandam perfectionem in anima. S. CHRYS., t. II, hom., LVIII.

Sicut corpus nervorum beneficio constat,

currit, stat, vivit compactumque est, iisque incisus omnes corporis articuli dissolvuntur; sic animi per sanctas preces conglomerantur, et constant, cursumque habent pietatis facilem et secundum. *IBID.*

Sicut homo, qui per brevissimum spatium temporis respirare desinit, moritur; ita anima, quæ ab oratione desistit, quovis momento in mortis æternæ est periculo. *MAN- SI, Dis., xiv, tr. xxxviii.*

Sicut corpus nostrum cum animus abest mortuum est, et foetidum; ita nisi se animus ad preces excitet, mortuus est, miser et foetidus; atqui quavis morte acerbius putandum esse precatione spoliari, vates ille nos Daniel docet, qui mori maluit, quam tribus diebus a precibus retardari. S. CHRYS., h. vi, 7.

Sicut Holofernes aquæductum incidit, ne in oppidum Bethuliæ influeret; ita hostis animarum incidi curat orationem, ne divinum in nos auxilium fluat. *BEIRL., t. II, in Festo S. Barth.*

Sicut ægrotus, qui vix pedibus consistere valet, assiduo eget alimento: et cæcus, qui pariter difficile graditur, continuo eget ductore, qui eum in via dirigat: et arbor in arido plantata solo frequentibus eget aquis, quibus, irrigatur, ut fructum proferat: et locus sordidus ac malos foetores exhalans, bonis odoribus implendus est, ne noceat: et ulcus ardore suo finitimam carnem incendens, frigidis assidue liquoribus refrigerandum est; ita et homo quivis per naturæ conditionem infirmus, per cupiditatem cæcus, in arido hoc mundo plantatus, fomitem peccati foetidum circumferens, assiduus ad Deum orationibus, velut optimo et præsentissimo medicamento opus habet. *STAPL., t. V, in Dom. inf. Nat. Dom.*

Sicut piscis sine aqua vivere non potest, atque adeo ex illa extractus, mox deficit ac moritur; ita nec anima potest sine oratione vivere, eaque deficiente etiam ipsa mox deficit. S. CHRYS., h. II, de *Orando Deo.*

Sicut qui nervos corporis incidit, universam corporis harmoniam dissolvit; ita qui orationem impedit, omnem virtutum structuram penitus corrumpit. *IBID.*

Sicut tota olitoris cura in fodiendis irrigandisque plantarum radicibus versatur, utpote ex quibus terræ succus in alimentum arboris attrahitur; ita maxima piorum cura in eo versari debet, ut cogitationum

et affectuum suorum radices in cœlo figant, ut inde cœlestis gratiæ succum trahant, quo virtutum germina in terra proferant.

Sicut pullus recenter exclusus necesse habet pipire, atque ope parentum gemitu suo implorare; ita homini gratia nudato, et ex omnibus auxiliis destituto oratio ante omnia est necessaria. GRAN., l. III, *de Orat.*, c. XI.

Sicut qui domum periculo incendii expositam habent, aquam semper paratam in propinquo habere quoque debent; ita cum quivis homo concupiscentiæ flammis obnoxium esse se sciat, merito orationis medium semper in promptu habeat, necesse est. VIT. PP., l. III, n. 209.

Sicut sine calore naturali impossibile est vitam hominis corporalem conservari, alimentaque prodesse, et bonam concoctionem fieri; ita sine oratione vita animæ consistere nequit: per illam autem spiritus vires acquirit ad operationes vitales exercendas. S. TH. DE VILL., c. XI.

Sicut miles sine armis ludibrium est hostibus, utpote quibus nequiquam nocere, facile autem ab iis superari potest; ita homo sine oratione, cum se contra insultus dæmonum tueri non valeat, haud difficulter ab iis vincetur, et subjugabitur. S. THOM. AQUIN., l. p. *Hist. S. Dom.*, l. III, c. xxxvii.

Sicut ad agros fœcundandos non sufficit una pluvia, sed frequentiori imbre opus est; ita ut homo potatos virtutum fructus ferat, non semel, sed sæpius pluvia gratiarum per orationem petenda est. S. CHRYS., ap. *Rod.*, p. I, tr. v, c. xv.

Sicut oculos corporis etiam plenissime sanus non potest cernere, nisi candore lucis adjutus; sic homo etiam perfectissime iustificatus, nisi æternæ justitiæ luce divinitus per orationem adjuvetur, recte vivere non potest. S. HILAR., l. *de Ha. et Grat.*

Sicut faber ferrarius, quando opus juxta votum non succedit, illud in ignem denuo injicit, et recudit; ita ad orationis ignem sæpius redeundum, et desideria bona recudenda sunt. RODR., p. I, tr. v, c. xvi.

Sicut qui cum triremibus contrario vento navigant remis fortius navem impellunt; ita in oratione, deficiente prospero vento internarum illustrationum, vires ac potentias nostras tanto amplius applicare necesse est. ID., c. xviii.

Sicut hortulanus in eo omnem curam

ponit, ut terram semper humidam et tenebram conservet, quo aptior sit ad fructus producendos; ita servus Dei ante omnia operam dat, ut cor suum semper sit plenum humilitate et fœcunditate gratiæ, quam ab oratione recipit. *IBID.*

Sicut radii solares semper cum sole conjungi necesse habent, ut conserventur; ita ut anima in devotione et splendore supernaturali vitæ perfectæ conservetur, perpetua cum Deo conjunctione opus habet. *IBID.*

Sicut arbor in loco, in quo a sole lunæque irradiari non potest, nec crescit, nec fructus producit; ita qui per orationem cœlestis solis lunæque influxus recipere non studet, numquam in virtute et perfectione proficiet. *IBID.*

UNITAS. — Sicut in medicina corporali quædam sunt alexipharmaca, pluribus morbis curandis utilia; ita omnibus animæ infirmitatibus unica est medicina, oratio: inclinatur quippe et ad se trahit Deum velut medicum animarum nostrarum, qui solo nutu quæcumque perditæ restaurat. BEIR., t. II, in *Festo. S. Barth.*

Sicut, ubi Regina ingreditur aliquam civitatem, necesse est, ut omnis opulencia pariter consequatur; sic postquam deprecatio venerit in animam, omnes virtutes simul ingrediuntur. S. CHRYS., l. II, *de S. Orando. Deo.*

Sicut luna pro vario accessu solis magis vel minus crescit in lumine; ita anima tanto magis in virtute proficiet, et irradiatur, quanto propius divinitatis soli per orationem conjungitur. GRAN., l. III, *de Orat.*, c. xiii.

Sicut cera ad solem purgatur, et quotidie candidior efficitur; sic anima soli justitiæ per orationem exposita, quotidie purior sanctiorque evadit. *IBID.*

Sicut ii, qui cum Rege collocuti sunt, ab eoque honorem consecuti, non dignantur in contubernium venire mendicorum, et abjectorum hominum; ita qui ad familiaritatem Dei admissus est, nequaquam dignabitur in mundi, carnis et dæmonis contubernium venire. S. CHRYS., *de Prec.*, l. II.

Sicut si quis unguentariæ tabernæ assidet, etiam invitatus accipit illum odorem; ita multo magis, qui Ecclesiam et orationem frequentant, etsi duri et asperi sint, incipient tamen aliquando ea, quæ audierint,

et intellexerint, opere complere. *Id.*, h. II, in *Joan.*

Sicut lapis, quo altius ruit, tanto fortius cadit, et tundit terram : et aquæ, quæ paulatim de cœlo cadunt, magis prosunt arvis quam quæ magno impetu ea perfundunt ; ita et doctrinæ, quæ ex oratione cœlitus hauriuntur, magis prosunt, quam quæ propria experientia et labore hauriuntur. *NIER.*, in *l. de Ador. in spir.*

Sicut ferrum in igne mollescit, ut ad omnem nutum artificis tractari et formari possit ; ita per orationem homo emollitur, ut flecti sine labore in Dei voluntatem possit. *RODR.*, p. I, t. V, c. XIV.

Sicut fons in horto positus, omnibus plantis vigorem et virtutem per aquas suas communicat ; ita orationis efficacia omnes virtutum plantæ vividæ, floridæque conservantur. *Id.*, c. xv.

Sicut, qui incantant serpentes, non intelligunt vim verborum, et tamen illos fugant ; ita sæpe meditantes divinas scripturas, et orantes, licet non intelligant, quid dicant, tamen fugant dæmones. *Vit. PP.*, l. VIII, n. 40.

Sicut quando carbonibus vivis thus incitur, optimus odor spargitur ; ita cum amoris prunæ thus orationis accipiunt, Deo gratissimus odor incenditur. *DREX.*, in *Rhes. cœl.*, l. I, c. xv, § 3.

Sicut respiratio non solum est causa, sed etiam signum vitæ ; ita oratio vitalis plane ac salutaris est, etiamsi non impetret, quod postulat. Atque ideo David dixit : Os meum aperui, et attraxi spiritum. *IBID.*

Sicut si qui Regem familiariter alloquuntur, et apud illum locum obtinent dignitatis, fieri non potest, ut inopia laborent ; ita fieri omnino longe difficilius potest, ut, qui supplices ad Deum accedunt, et cum eo colloquuntur, mortales animos nanciscantur. *S. CHRYS.*, h. LXVIII.

Sicut corporis virtus exercitatione augeatur frequenti, at in exercitata minuitur, et labitur ; plurimi enim exercitii dissuetudo etiam naturalem consuevit dissolvere virtutem ; similiter animæ fortitudo exercitationis assiduitate solidatur, et labor ipse disciplina sit non oneri futurus sed usui. Hunc cibum menti nostræ deferamus, qui multa attritus meditatione, ac politus, cor hominis, sicut illud cœleste manna confirmat.

Sicut carnalibus cibis alitur homo ex-

terior, sic devotis orationibus homo interior pascitur, ac nutritur. *S. BON.*, p. I, *Spec.*, dist. II, 22.

Sicut aqua ignis extinguitur ; ita concupiscentiarum vitiosarum impetus oratione superatur.

Sicut speculum facit hominem seipsum cognoscere ; ita oratio clarius facit homines agnoscere defectus suos, vel profectus ; quia lucidius conscientia ibi se sibi repræsentat, et vel ex profectus consideratione in fiduciam spei læta erigitur, vel ex defectus consideratione confunditur. *S. BON.*, lib. II, *de Per. Relig.*, c. LXVI.

Sicut corpus solis lumine, sic animus precationum radiis illustratur. Si ergo cæci calamitas est, solem non posse aspicere, quanta tandem est Christiani viri jactura, non assidue Deum precari, Christique splendorem in animum precibus inferre. *S. CHRYS.* h. LXVII.

Sicut ille, qui tenet castrum Regis in obsidione, si obsideretur ab inimicis, reputaretur infidelis, nisi castrum Regis denunciaret obsessum, vel peteret succursum, vel nisi expectaret a Rege auxilium, vel si post auxilium redderet hostibus castrum ; sic cum hostes visibiles et invisibiles obsident animam tentationibus, statim debemus Regi Regum nuncium orationis mittere, et obsidionem denunciare, sicut faciebat Propheta, qui dicebat : « Concilium malignantium obsedit me. » Deus enim non differt auxilium mittere. *S. BON.*, in *Diet. sal.*, tit. II, c. v.

Sicut urbs mœnibus minime septa, facile in hostium potestatem venit, ideo, quod nemo illos propulsare possit ; sic precatione animum non communitum facile diabolus in suam redigit potestatem, facileque contaminat omnium turpitudine flagitiorum. Sed enim cum animam precibus viderit circumseptam, veritus robur ac vim, quam preces illi suppeditant (quæ animum magis alunt, quam cibus corpora) propius non audet accedere. *S. CHRYS.*, h. LXVIII.

DIGNITAS. — Sicut ii aulici quibus liber ad Principem aut Regem accessus conceditur, beatissimi et summo honore affecti censentur ; ita qui per orationem familiarius cum Deo loqui aut conversari consuevit, merito tanto beatior honoratiorque æstimatur, quanto altior digniorque ipse est Deus. *ISID.*, t. V, *de Fruct. orat.*

Sicut si rusticus aut mendicus in aulam

admitteretur, et cum ipsis primariis aulicis Regi servitium commune præstare sineretur, summam, nec immerito, dignitatem facilitatemque consecutus videretur; ita cum homo per orationem Angelis se sociare et cum iisdem Deum laudare permittatur, merito ob tantam gratiam perbeatus, et magno honore affectus censi debet.

FACILITAS. — Sicut neque charitatis vis, ita neque precationis efficacia, loci intervallo coercetur; sed quemadmodum illa longe conjunctos copulat, sic et hæc eos, qui qui procul absunt, admodum juvare potest. S. CHRYS., hom. XXI.

JUCUNDITAS. — Sicut si mendico daretur facultas mendicandi per aliquam urbem, et is sciret, in quavis domo se liberalissimam stipem obtenturum, utique jucundissima ei mendicatio brevissimaque accideret; ita merito tempus orationis cum tanto majori alacritate lætitiæque impendere debemus, quanto certiores sumus, nos tum a Deo, tum a sanctis amplissima dona gratiasque obtenturos.

Sicut viator sarcina gravatus, flando, et respirando, oneris et viæ laborem imminuit ita homo per orationem laborem hujus vitæ levat. *Vitæ, PP.*, l. V, libell. 7, n. 20.

Sicut fabri ferrarii ut lacertis suis nonnihil parcant, ex industria subinde a candenti massa aberrant, obiter ac molli brachio incudem tundentes; ita a negotiis publicis orando respirandum, uti S. Martinus fecisse se dixit. L. Sulpit. Sever., in *Vita S. Martini*.

Sicut primi homines dicuntur glandes reliquisse, postquam frumenti usum invenerunt; ita anima nullo negotio respuit voluptates carnis, quando semel cœlestes per orationem degustavit. GRANAT., l. III, de *A. Or.* c. VIII.

Sicut Mater videns noxium cibum arripuisse infantem, ut illum relinquat, dulces ei cupedias offert; ita Deus cœlestes in oratione prægustare delicias facit hominem, ut terrestres et noxias dimittat. *IBID.*

Sicut parentes, ægrotante filio, si forte somnum salutare cupit, observare studiose solent, ne ab aliquo domesticorum somnus talis strepitu intercidatur; ita cœlestis sponsus anima in illo quiescente, et per orationem obdormiente, diligenter curat, ne salutaris iste, ac vitalis somnus impediatur.

PERSEVERANTIA. — Sicut certaminis bra-

vium non assequitur, qui antequam metas attingit, deficit; sic orationis fructu privatur quisquis in illa non extiterit importunus. S. LAUR. JUST., c. IV, *Lign. Vit.*

PRO ORATIONE DOMINICA. — Sicut Breviarium compendiose in se includit, quidquid in tota Sacra Scriptura tam Veteris, quam Novi Testamenti continetur, imo multo plura scilicet sermones et homilias a SS. Patribus scriptas; ita dici posse videtur, quod increata et incarnata Sapientia, Verbum Patris abbreviatum, in hac oratione velut Breviario quodam gesserit, quidquid boni aut pulchri est in Sacris Litteris. TERTULL., l. I, de *Or.*, ap. MANS., *disc.* XL.

MEDITATIO. — Sicut chalybis affricu ignis copiose ex lapide exilit; ita dum mens discursu meditationeque quasi percutitur, ignis amoris divini, et desiderium perfectionis excitatur. S. CYRILL. ALEX., ap. *Rod.*, p. I, tr. V, c. XI.

Sicut sol non omnes, quos illuminat, etiam calefacit, sed eos tantum, quos ad calorem recipiendum bene dispositos advertit, ita meditatio multos quidem illuminat, non tamen perinde omnes ad operandum movet et excitat, sed eos dumtaxat, qui per generosam resolutionem se capaces faciunt. S. BERN., serm. II, *sup. Cant.*

Sicut stulle ageret, qui totum diem in transmittenda acu sine fine consumeret, numquam vero fueret; ita non minus inepte agere censendus est, qui totum meditationis tempus in discursu insumit, nihil autem affectui tribuit. *RODR.*, l. c.

Sicut sol vapores e terra attollit, ex quibus pluvia gignitur; ita meditatio ex peccatis consideratis varios effectus producit, ut ex illis pluvia voluntaria lacrymarum oriatur. POLET., l. II, de *Officiis Relig.*, c. XXVIII.

Sicut infans ab uberibus matris pendens, modo in hanc, modo in alteram uberum partem gyrat se, papillamque ori tandiu inserit, donec optato lacte fruatur; ita idipsum per meditationem facere quemque convenit ut cœlestium consolationum lacte, dulcedineque recreari mereatur. S. CHRYS., ap. *Rodr.*, p. I, tr. V, c. XI.

MOTIVA.

NECESSITAS. — Nam non propter hoc oramus, inquit D. Thomas, ut divinam disposi-

tionem immutemus, sed ut impetremus, quod Deus disposuit per orationes esse implendum. S. THOM., II, 2, q. 85, art. 2. Non enim, teste D. Gregorio, obtineri possunt, quæ prædestinata non fuerunt, sed ea, quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, ut precibus obtineantur, quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare. S. GREG., I, I, *Dial.*, c. VIII.

UTILITAS. — Quæ quidem multiplex est : 1. « Ad vitia extirpanda : » Nam teste S. Chrys., impossibile est hominem congruo precantem studio, Deoque continuo supplicantem, unquam peccare. S. CHRYS., hom. LXXIX, *ad Popul. Antioch.* Hinc S. Climacus orationem vocat speculum perfectionis, et curiam ac iudicium, et tribunal Domini ante futurum tribunal, plagis nostris adferens medicinam : quemadmodum enim obscurum juxta clarum, et curvum juxta rectum positum, magis elucescit ; sic anima posita juxta præsentiam Dei, quæ lux est, et regula omnium rerum, confestim omnes defectus conspicit, et remedia petit ab eo, qui uti caput est omnis rectitudinis, et pulchritudinis, sic remedium est contra omnes miseras et calamitates. 2. *Ad virtutes comparandas.* Est enim inter virtutes et orationem reciproca quædam et inseparabilis conjunctio, ut Abbas Isaac apud Cassianum loquitur ; nam sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi hujus culmine omnia fuerint colligata, nullo modo firma poterunt vel stabilia perdurare. CASSIAN., col., I, IX, c. I. Hinc S. Climacus vocat orationem Matrem et Reginam, et cibum, et fontem virtutum, et gratiarum Ministram, et profectum invisibilem. S. CLIM., *grad.* 28. Id quod ipse etiam Deus S. Catharinæ Senensi confirmavit, dicens : Noveris, filia charissima, quod in oratione humili, continua et fideli, cum vera perseverantia, lucratur anima perfectionem et omnem virtutem. 3. « Ad lucrum spirituale meritorum augendum ; » Nam, teste S. Bonaventura, quacumque hora lucratur homo oratione devota plus quam valeat totus mundum : « Firma quippe est Servatoris promissio : Omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis. » S. BON., *de Præf. Vit.*, c. v. Quod confirmans S. Chrysostomus : « Oratio, inquit, thesaurus perpetuus, divitiæ inexhaustæ, portus quietus, occasio tranquillitatis, parens, fons et radix

bonorum omnium, et innumerabilium. » S. CHRYS., ho. v, *de incompr. Dei.* Quibus ultimis verbis aliud quoddam nobis insinuat potentissimum motivum, ad imprimendam nobis firmiter orationis necessitatem : « utpote per quam omnia bona recipimus, cunctaque mala declinamus : » Unde S. Bonaventura ait : « In hoc innuit oratio multum nobis amanda, quia per ipsam impetratur obtentio omnis boni et amotio omnis mali. » Quapropter citatus S. Chrysostomus merito monet : « Vitam nostram in precibus, Deique cultu traducamus, atque in ea re vitam, valetudinem, divitias, bonorum finem positum esse censeamus. » *IBID.*, t. I, hom. LXVII, 4. « Ad dæmonis insidias evitandas. » Nam, ut S. Chrysostomus ait, si dæmones nos conspexerint deprecatione munitos, illico resiliunt, non aliter ac prædones, ac facinorosi, ubi conspiciunt militis gladium in caput suum vibrari. S. CHRYS., I, I, *de Or. Deo.* Quod ipsum etiam S. Bernardus confirmat, dicens : « Oratio frequens, diaboli jacula submonet. Oratio quotidiana diaboli tela exsuperat : Oratio est prima virtus adversus tentationum incursus : Oratio superat tentamenta inimicorum ; vincit dæmones, superat immundos spiritus, per Orationem vincuntur dæmonia, Oratio dæmonibus et omnibus malis prævalet. » S. BERN., s. LIX, *de Mod. ben. viv.* Et S. Laurentius Justinianus inquit : « Nihil profecto sic terret Leviathan, sicut orationum crebra instantia, atque deprecantium devota suspiria : æque orationis, quam gehennæ crematur incendio. » S. LAUR. JUST., c. v, *de Inter. Constit.* 5. « Ad veram devotionem et appetitum rerum spiritualium obtinendum. » Quod nullo efficaciore argumento, ait Granatensis quam ipsa experientia probari potest, quæ quisque experiri potest, se, si una alterave nocte sedeat ante altare, et cum Deo conversetur, totum alium quam accesserat, discessurum.

ÆQUITAS. — Quid enim æquius, quam ut homo ex se pauperrimus a Patre suo cœlesti panem aliaque necessaria petat ? quid æquius quam ut artem, quam per totam æternitatem exerciturus est, in hac vita perfecte ad discere et exercere incipiat ? Nam ut bene advertit S. Augustinus, meditatio præsentis vitæ nostræ in laude Dei esse debet, quia exultatio sempiterna futuræ nostræ vitæ laus Dei erit. Et nemo potest idoneus fieri

futuræ, qui se ad illam modo non exercuerit. S. AUG., in *Ps. CXLVIII*. Bellovacensis hunc in finem exemplum omnium creaturarum ob oculos ponit, dicens : Debent nos vere ad orationem exempla rerum sensibilibus. Terra enim nimis sicca, quasi petens a Deo pluviam, hiat superius diversis scissuris, quasi innuens rationali creaturæ, ut os aperiat ad superna fluentia obtinenda, dicens Patri pluviarum : « Anima mea, sicut terra sine aqua, tibi. Item terræ nascentia, ut herbæ, et arbores et earum flores, quot habent folia, tot linguas suo Creatori erigunt, quasi augeri et perfici postulant, et quasi clamant : « Imperfectum nostrum viderunt oculi tui, Domine. » Item creaturæ irrationales, ut jumenta et aves ; bos enim indigens pabulo aut potu, caput sursum, quasi ad Deum elevans, et quasi sibi quod necessarium est, a Deo postulans mugit, asinus rudit, equus hinnit : JOEL., I, 18 : « Ingemuit animal, mugierunt greges armenti, quia non sunt pascua eis. JOB., XII, 7. « Interroga jumenta, et docebunt te, et volatilia cœli et indicabunt tibi : loquere terræ, etc. » Item quædam volucres, ut columba, et turtur quod desiderant, gemendo indicant : « Sicut pullus hirundinis sic clamabo. » ISAA., XXXVIII, 14. *Spec. Mor.*, p. X, l. VIII.

DIGNITAS. — Quid enim magis honorificum quam intimam cum Deo, Summo Domino, cœlique Principibus familiaritatem habere.

JUCUNDITAS. — Quid enim jucundius, quam mendicum posse a Deo Cœlitibusque, quandocumque placuerit, non mendicare solum stipem liberalissimam, sed etiam expectare ægrum posse medico peritissimo miseras suas secundum voluntatem exponere, præsensque remedium expectare ? reum posse cum judice suo loqui pro libitu et veniam impetrare ? discipulum indoctum cum sapientissimo Magistro ? sponsum cum dilectissimo sponso ad votum colloqui posse.

FACILITAS. — Nam si hominem rogare volueris, inquit S. Chrysostomus, interrogas, quid facit ? et dicit tibi, prandet, cœnat, dormit, cum amicis agit, non vacat : aut certe Minister respondere tibi non dignabitur, ad Deum autem nihil horum opus est, sed ubicumque fueris, aut invocaveris, audit te. Non enim quæritur locus, sed devotio mentis. S. CHRYS., hom. XVII, de *Muliere Chanaan*. Sed neque assistit miles, qui expellat ; non

satelles, qui dicat : non est nunc tempus accedendi. Nec opus est janitoribus, qui te introducant, non dispensatoribus, procuratoribus, custodibus, aut amicis. Sed quando ipse per te ipsum accesseris, et tunc maxime exaudiet. Adde, quod ipse quoque modus sit admodum facilis, quid enim facilius mendico, quam suas miseras aperire et exaggerare ? quid facilius læso, quam de injuriis judicem interpellare ? quid facilius amanti, quam in amati laudes se effundere, aut alios amantibus proprios affectus elicere ? IDEM., in *Ps. IV*. Sed et ipsa quoque impetratio ex parte Dei non est difficilis, cum, ut ait S. Chrysostomus, quemadmodum parturiens cupit emitti fœtum, ita Deus cupiat misericordiam effundere, et ut. S. Birgittæ revelavit, paratior sit dare, quam aliquis petere. S. CHRYS., *orat.*, de *B. Philog.* Nec enim, teste S. Cypriano, ullis finibus premitur, nec coercentibus claustris intra certa metam spatia frænatur, manat jugiter exuberat affluenter ; nostrum tantum sileat pectus, et pateat. Quantum illic fidei asserimus tantum gratiæ haurimus. Et ut sponte sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita se Spiritus cœlestis infundit. S. CYPR., l. II, ep. II, de *Donat*. Imo, quod admirabilius est, creaturam suam (quemadmodum B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis revelavit) tamquam benefactricem recognoscit, dum recipit illa dona, quæ illi donat, quamvis ille beneficium conferat, et illa recipiat, quæ ex se est mendica, et ab eo ditata. Adeoque complacet sibi Deus, dum benefacit, ut pro beneficio in se collato æstimet, dum ejus beneficia et dona a nobis recipiuntur. Hinc recte S. Augustinus parabolam de Amico ob importunitatem pulsantis panes dante discurrens ait : « Ille qui nolebat dare, quod petebatur, fecit, quia alter in petendo non deficit, quanto magis dabit Deus bonus, qui hortatur nos, ut petamus : cui displicet, si non petamus ? » S. AUG., ser. V, de *Ver. Dom.*

MEDIA.

« Præsentia Dei, Angelorum aliorumque cœlitum cogitata : » uti suasit Eusebius Emissenus his verbis : Intueamur, qua disciplina cordis et corporis nos oporteat in conspectu Angelorum psallere et orare. Ne vacui dimissi vacuos dimittant nos, qui

venerant ut vota deferent : qui venerant amici, quin imo sponsus ipse, qui stat ad ostium, et pulsat, si nulla ei digna devotio de intus respondens aperiat, recederet conquerens, et dicens : Attendi, auscultavi : nemo, quod bonum est, loquitur. EUSEB., s. I, *ad Excit. devot.* Idem medium etiam V. Beda suasit, dum quæsitus, quomodo quis obtinere possit, ut sensus in oratione non vagentur? Respondit : Si certus sit, se ante oculos Domini assistere. VEN., BED., l. *Hexam.*, l. IX. Idem S. Bernardus suasit sequentibus verbis : Veniens ad Ecclesiam pone manum tuam super os tuum, et dic : Expectate hic cogitationes pessimæ, intentiones et affectus cordis, et appetitus carnis : tu autem anima mea intra in gaudium Domini tui, et videas voluntatem Domini, et visites templum Sanctum ejus. S. BERN. ap. *Rodr.*, p. I, tr. v, c. XXII. Ib. Hujus medii efficaciam expertus est Monachus ille, qui cum immotus et totus ardens in templo oraret, rogatus, quod medium adhiberet? Respondit, se ad initium orationis cor suum colligere, et cogitationibus suis dicere : Venite adoremus, et procidamus, et ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster. Sed et S. Chrysostomus hoc medium commendat, dicens : Imaginare tibi, quando ad orationem pergis, intrare te curiam illam beatam, in qua Rex gloriæ sedet, stellis coronatus, innumerabilibusque Angelis et sanctis ipsi ministrantibus circumdatus, qui in te unum omnes oculos mentemque convertant, ut dicere orantes possint : Spectaculum facti sumus mundo, Angelis et hominibus. S. CHRYS., in *Ps.* XVIII. Nullus ergo fit Citharædus, nullus Lyricen, qui ita se exerceat scenam ingressurus, timens, ne aliquid insuave et inconcinnum canat, ut nos ingressuri theatrum Angelorum, non usurpemus modo officium, quorum sortimur consortium. IDEM, in *Ps.* IV. S. BERN., s. XII, in *Cant.*

« Vita bona : » Multum enim, teste V. Beda, juvat orationis puritatem, si in omni loco vel tempore nos ab actibus tempere-mus illicitis; VEN. BED., *de Templo Salom.* quidquid enim ante orationis horam (inquit Cassianus) anima nostra conceperit, necesse est, ut orantibus nobis per ingestionem recordationis recurat. Quamobrem quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus; ex

præcedente enim statu mens atque animus in supplicatione formatur. Et ideo quidquid orantes nolumus, ut nobis irrepât, ante orationem de abditis pectoris nostri extrudere studeamus. CASSIAN., coll. 9, c. III.

« Studiosa præparatio : » juxta Siracidis monitum : Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum. DECL., XI, v. 23. Hinc Numæ consilium : Adoraturi sedeant : quod observavit S. David sedens coram Domino : II REG., VII, 39, qui et fructum exposuit, dum dixit : Præparationem cordis eorum audivit auris tua, Domine. *Ps.* X, v. 17, ex. c. XXIV, 2 et 16. In quo autem præparatio ista consistat, indicasse videtur Deus, dum Moysen secum collocaturum « solum, » sine sociis montem ascendere jussit, et ubi id fecit, nube sex diebus textit; nam, ut sapienter advertit S. Gregorius, intentioni animæ si exterior evagatio clauditur, interior secessus aperitur : et qui extra se spargi propter disciplinam mens non potest, eo se supra se intendere per profectum potest, quia et in altum crescere arbor cogitur, quæ per ramos distendi prohibetur. S. GREG., in *Moral.* Hinc S. Bernardus oraturus dicebat : Intentiones, cogitationes, voluntates, affectiones, et omnia interiora mea, venite ascendamus in montem, ubi Dominus videt, vel videtur. Curæ, sollicitudines, anxietates, pœnæ, servitutes, expectate me hic cum asino (corpore isto) donec ego cum puero, intelligentia scilicet et oratione usque illuc properantes revertamur ad vos : revertemur enim, et heu! revertemur quam cito. S. BER., in *Medit.* Hanc ob causam Machetes senex apud Cassianum, ejusque exemplum secutus S. Ignatius fasciculum litterarum sibi orationis tempore oblatum, in ignem non legentes projecerunt. CASSI., l. V, *Inst.*, c. XXXII. RUB., l. V, c. I, *vit.*

« Sensuum exteriorum, et præcipue oculorum custodia : » hoc enim Christus suasit, dum clauso ostio cubiculi orare nos voluit. MATT., VI, 6. Et prisca Patres dum amantem orationis, cæcum, et surdum fieri volebant. DREX. in *Rhet. col.*, l. I, c. v, § 2. Quid est autem claudere ostium, inquit S. Aug.? hoc ostium tamquam duas habet valvas, cupiditatis, et timoris. Aut cupis aliquid terrenum, et hac intrat. Timoris ergo et cupiditatis januam claude contra diabolum, aperi ad Christum. Quomodo

ipsas valvas aperis ad Christum? cupiendo regnum cœlorum, timendo ignem gehennarum. Per cupiditatem sæculi diabolus intrat, per desiderium vitæ æternæ Christus intrat. Per timorem pœnarum temporalium diabolus intrat. S. AUG., in Ps. cxli. Recte ergo et breviter S. Bernardus dixit; iuge silentium, et ab omni stepitu sæcularium perpetua quies cogit cœlestia meditari. S. BERN., in *Epist.*

« Curarum sepositio, et affectuum inordinatorum derelictio: » nam et hæc duo inter potiora, impedimenta orationis S. Bernardus posuit, « curam » scilicet « pungentem et affectum vigentem; » id quod super illa verba Isaïæ : Et vocaberis Sabbatum delicatum, discurrens Granatensis, pulchre ostendit, dum ait : « Dictum mirum est, quam arduum; ac difficile sit piis etiam hominibus, mentem a terrenis ad cœlestia perfecte elevare; non enim a peccatis solum vel levissimis, quæ fervorem charitatis tepefaciant; sed a multis etiam aliis, quæ, quamvis peccata non sint, mentem tamen distrahunt, et ab interna illa vocatione, vel avocant, vel impediunt, abstinendum est. Ideo non mirum, si Sabbatum delicatum a nobis exigit, quod videlicet, « delicate, » hoc est, non segniter aut oscitanter, sed magna cura et attentione, quod in eo percipitur, agendum sit. » LUD. GRANATENS., in *Sylva loc. com. V. præparat ad orat.*

« Temporis apti electio : » ita S. Bernardus insinuavit dicens : « Non modo locum, sed et tempus observare oportet eum, qui sibi orare voluerit. Tempus feriatum commodius aptiusque, maxime autem, cum profundum nocturnus sopor silentium indicit, tunc plane liberior puriorque exit oratio. » S. BERN., s. lxxxvi, in *Cant.* Hoc Christus observavit pernoctans in oratione. Hoc Isaïas de se ipso dicens : « Anima mea desideravit te in nocte. » Is., xx, v. 9. Hoc David : « Memor fui nocte nominis tui. » Ps. cxviii, 55. Hinc et alios hortatur : « In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum. » Ps. cxxxiii, l. c. Et merito; quam enim secreta (inquit S. Bernardus) ascendit de nocte oratio, solo arbitrio Dei, sanctoque Angelo, qui illum superno altari suscipit præsentandam! Quam serena et placida, nullo inturbata clamore vel strepitu! Quam denique munda et sincera, nulla respersa pulvere terrenæ solitudinis, nulla aspicientis laude seu

adulatione tentata! Tunc plantæ, inquit S. Chrysostomus, respirant, in nocte dico, tunc et anima maxime rorem, et plus illis suscipit; quæ per diem sol excussit hæc nocte refrigerantur. S. CHRYS., h. xlii, *ad pop.*

« Solitudinem mentis procurare; » quid enim prodest solitudo corporis, inquit S. Gregorius, si solitudo defuerit mentis? qui enim corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanæ, terrenorum desideriorum cogitationibus se ingerit, non est in solitudine. Si vero prematur aliquis corporaliter popularibus turbis, et tamen nullos curarum sæcularium tumultus in corde patiatur, non est in urbe. Itaque bene conversantibus primum solitudo mentis tribuitur, ut exurgentem intrinsecus strepitum terrenorum desideriorum premant, ut ebullientes ab infimis curas cordis per superni gratiam restringant amoris, omnesque motus importune se offerentium levium cogitationum, quasi quasdam circumvolantes muscas, ab oculis mentis abigant manu gravitatis, et quoddam sibi cum Domino intra se secretum quærant, ubi cum illo, exteriori cessante strepitu, per interna desideria silenter loquatur. S. GREG., lib. xxx, *Mor.*, c. xii.

« Exemplum servorum mundanorum attendere; » uti S. Chrys. suasit dicens : Nam si Deus nostrum in orationibus toporem et negligentiam exquirat, et quod in ejus conspectu positi, et orantes, neque tantum ei præbemus honorem, quantum dominis servi, quantum ducibus milites, quantum amicis amici. S. CHRYS., h. lxxix, *ad Pop.*

« Considerare naturam et præstantiam orationis : » uti S. Anselmus monet, dum ait : Oratio est quasi quoddam familiare colloquium cum Deo; et subdit : Orationis tempore Christianus homo cum Deo loquitur : consideret igitur fidelis anima, quam reverenter, humiliter, et attente debet loqui cum summo Principe : quam timorate, cum summo Judice : quam familiariter cum amico : quam dulciter cum sponso dulcissimo. Tota igitur attentione et toto affectu, et mentis adnису loquatur homo cum Deo, sine interruptione et sine mentis evagatione. S. ANS. *ap Bellov.*, l. c.

« Assiduitas orationis : » nam, ut bene advertit S. Bonaventura, quanto frequentius quis orat, tanto fiet oratio et delecta-

bilior et efficacior; et quanto rarius, tanto insipidior et tædiosior. S. BONAV., lib. II, de prof., c. v.

ASCETICA.

ORATIO IN GENERE. — De hac sequentia præcipue Asceta bene cognoscere, aliosque docere debet. « Quid et quanti facienda sit oratio : » namque quod sit reverens et amica conversatio cum Deo. Et ideo tum ob summam dignitatem, tum ob necessitatem et utilitatem suam prorsus singularem maximi facienda, cum vere juxta dictum S. Augustini, recte norit vivere qui recte novit orare.

« Nosse debet triplicem fidei articulum velut fundamentum, ad orationem cum debita alacritate et dispositione faciendam : » quorum primus est, quod oratio nostra vere cognoscatur a Deo, id quod Deus ipse per Isaiam Ezechiae indicari jussit dicens : Vade, et dic Ezechiae : Hæc dicit Dominus Deus David Patris tui : Audivi orationem tuam, et vidi lacrymas tuas. Is., c. xxxviii, 5. Alter est, quod nihil dare velit, nisi per orationem, quemadmodum ipse iterum indicavit dicens : « Petite et accipietis : » JOAN., xviii, 24. et S. Thomas cum communi sensu Theologorum tradit. S. THOM., 2, 2, h. lxxxiii, a. ii. Tertius, quod oratio semper fructuosa sit futura, si debito modo fiat; ita enim ipse promisit : Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis; eo scilicet modo, quem S. Bernardus indicavit, dum dixit : Unum ex duobus indubitanter sperare possumus; quoniam aut dabit, quod petimus; aut quod novit utilius. JOAN., xvi, 23.

« Nosse debet, quæ de præparatione ad orationem scienda sunt, » iterumque ad tria capita revocari possunt. 1. Omnino necessariam esse præparationem juxta illud Siracidis : Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum. ECCL., xviii. 2. Diligentiae hujus præparationis plerumque successum orationis respondere, juxta illud Davidis : Præparationem cordis eorum audivit auris tua. Ps. x, v. 17. 3. Duplicem esse præparationem adhibendam, remotam scilicet, et proximam. Et remotam quidem in tribus

consistere, videlicet « ardenti desiderio orandi, » quia desiderium pauperum exaudivit Dominus, ut David. loc. cit. ait : « Curarum, et affectuum impertinentium remotionem, » juxta consilium Thomæ Kempensis. Oportet te esse nudum (id est, ut ibidem explicat, sine alicujus creaturæ implica verbo) et purum cor gerere, si vis vacare et videre, quam suavis sit Dominus. TH. KEM., l. II, c. viii, § 5. Vere enim, ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum, inquit Christus. MATT., vi, 21. « Amicitiae cum Deo et proximo restauratione; » nam, ut recte S. Clemens advertit, cum precatio sit conversatio et collocutio cum Deo, inter familiares et amicos fieri debet, atque adeo supponit deletam offensam. Fixum quippe est, quia peccatores Deus non audit. Hinc et cum proximo amicitia, si quidem dissoluta sit, restauranda est; ita enim Christus clare indicavit, dum dixit : « Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo; et tunc veniens offeres munus tuum. MATT., v, 23. Hinc recte S. Augustinus infert : « Si non oraveritis, spem non habebitis; si aliter, quam Magister docuerit, oraveritis, non exaudiemini; aut si in oratione mentiti fueritis, non impetrabitis. » Ergo et orandum, et verum dicendum est : et sic orandum est, quomodo ille voluit. Velis, nolis, quotidie dicturus es : dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Vis securus dicere? fac, quod dicis. Proximam vero præparationem pariter in tribus consistere, nempe in « firmo proposito » distractiones et causas earum cavendi ad exemplum Christi discipulis dicentis : Sedete hic, donec vadam illuc, et orem; et ipse avulsus est ab eis. MATT. xxvi, 26. « divinæ gratiæ petitione, » ad exemplum S. Matris Ecclesiæ, singulis horis Canonicis versum illum : Deus in adjutorium etc. præmittentis; « præsentiae Dei imaginationem : » ita enim iterum Ecclesia nos monet, dum in Laudibus feriæ quintæ nobis occinit : Speculator adstat desuper, qui nos diebus omnibus actusque nostros prospicit a luce prima in vespere.

« Nosse debet, quæ conditiones in ipsa orationis serie sint observandæ, » nempe tres præcipue. 1. « Reverentia » tam exterior (quæ in humili ac decenti corporis com-

positione consistit) quam interior debitam attentionem ad ea, quæ oramus, requirens; vere enim magnam injuriam Deo facio, teste S. Bernardo, cum illum precor ut meam precem audiat, quam ego, qui fundo, non audio. S. BERN., l. de An. c. VIII. 2. «Fiducia firma: «juxta ipsius Servatoris promissum: Omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, et evenient vobis. MATT., XI, 24. Hinc commune Theologorum dogma est, mensuram credendi esse mensuram impetrandi, juxta quam Sanctus David dixit: «Fiat misericordia tua super nos, quemadmodum speravimus in te. Ps. XXXII, 22. «Perseverantia, » quia teste sancto Gregorio, virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseverantia continuis amoris tenet. Veraciter orare est amoris in compunctione gemitus et non composita verba resonare. S. GREG., in Mor. Quod etiam confirmat sanctus Bonaventura dicens: «Non propterea a prece cessandum est, quia Deus probat hoc orantis constantiam, expurgat humiliati conscientiam, et remunerat afflicti patientiam. » S. BON., t. VII. l. II, de Prof. rel. c. LXVII. Unde et Gilbertus Abbas, pertinax, inquit oratio pergit ad finem: «etsi ab initio sicca et velut saxea videbatur, oleum tamen elicies gratiarum de hoc lapide durissimo tantum si perseveres, si te longior mora non dissolvat, si non dilatione tua vota lentescant; molesta plane amanti dilatio, sed solent protracta desideria amplius crescere.» GUILH. AB., VIII, t. in Cant. Rationem vero hujus ulteriorem reddit S. Bernardus, dum ait: «Ad Dei beneficentiam obtinendam, retinendam, et observandam necessaria sunt præsidia sedulæ et longanimis orationis. Ubi nota, quod præmittat perseverantiam, et longanimitatem, et postea ad alios transeat actus virtutum, quibus cum oratio conjungi debet, in qua tanta sit fides, ut speret anima, tanta devotio, ut Deum cogere videatur, tantus amor, ut omnia, quæ petit in oratione se sentiat obtinere, tam benigna humilitas, ut in omnibus, non suam, sed Dei præoptet fieri voluntatem, habet cordis puritatem. «Cum quo consentiens sanctus Gregorius: Vult Deus orari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci. Ideo tibi dicitur: «Regnum Dei vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Quid hac rapina locupletius? bona violentia, qua Deus non offenditur, sed placatur; proximus non læditur,

sed juvatur; peccatum minuitur, non multiplicatur. S. Ambrosius similiter ait: O beata violentia, quæ vim patientis bonitatem elicit, et utilitatem tribuit inferendi! quisquis enim violentior Christo fuerit, reliqisior habebitur a Christo. S. GREG., in Ps. VI, Pæn.

«Nosse debet causas et remedia distractionum in oratione; » quarum quidem tres præcipue assignat Rodriquez. Prima est: «Propria nostra incuria, » quam in eo admittimus, quod rerum vanarum et affectionum terrenarum species et simulacra amandare ex corde non studeamus; quale enim frumentum molendino affundimus, hoc molit et conterit lapis; qualem liquorem vasi infundimus, hunc redolet: quales herbas plantavimus in corde, tales seminabit. Hinc merito antiqui Patres monebant: Quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationes tempus præparare debemus: ex præcedenti enim statu mens atque animus in supplicatione formatur. Altera causa est «dæmonis conatus » ad orationem impediendam, veluti aquæductum, per quem in corda nostra cœlestes gratiæ derivantur, ad quem proinde conatum elidendum tanto acriori studio ad orationem incumbendum, atque in ea persistendum est, quanto ei inferiorem esse dæmonem novimus. Tertia causa est «Humana debilitas et infirmitas » per peccatum adeo vitiata, ut, teste D. Bernardo, vix semel Orationem Dominicam sine distractione recitare possimus. Contra quam potissimum humiliatio et vilipensio sui ex his ipsis distractionibus desumpta serviet. P. I, tr. v, c. XXI.

«Nosse debet potiores tentationes, quæ circa hoc saluberrimum orationis exercitium occurrere solent, modumque solidum eisdem occurrendi: » quarum quidem potiores hæc ferre esse solent. Prima est «consolationum defectus, » pro qua vincenda ostendat. 1. Veram devotionem non in sensibili sapore, sed in bona et prompta voluntate Deo serviendi consistere. 2. Revocet in memoriam, uti nihil in orbe ita neque has desolationes sine voluntate Dei obvenisse, utpote qui eas vel ad negligentiam nostram in præparatione aut alio genere commissam, castigandam, vel ad humilitatem conservandam, vel virtutem ac patientiam probandam, vel majorem suam et nostram gloriam promovendam immisit; unde oportet dicere cum pio Asceta: «Adesto mihi

Domine Jesu, in omni loco et tempore. Hæc mihi sit consolatio, velle carere omni solatio. Etsi tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas et justa probatio pro summo solatio. Luc., III, de *Im.* c. XVI, § 2. 3. « Jubeat legere ipsum ejusdem auctoris caput nonum ex secundo libro, qui plenam de modo se in simili casu gerendi instructione inveniet; speciatim vero illa verba jubeat bene ponderare : Numquam inveni aliquem tam religiosum et devotum, qui non interdum habuerit gratiæ subtractionem, aut non senserit fervoris diminutionem; non enim est dignus alta Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim sequentis consolationis tentatio præcedens esse signum. » Luc., III, c. VI § 3. Secunda tentatio est, « Mentis instabilitas, et distractionum multitudo : » circa quam salubriter iterum illi sequentem Thomæ Kempensis doctrinam in memoriam revocet : « Nec est illusio, quod aliquando in excelsum subito raperis, et statim ad solitas ineptias cordis reverteris. Illas enim invite magis pateris, quam agis, et quandiu displicent, et reniteris, meritum est, et non perditio. Non ergo te conturbent alienæ phantasie de quacumque materia ingestæ. Forte serva propositum, et intentionem rectam ad Deum. Invoca divinam gratiam, abige cum Abrahamo aves sacrificium orationis consumere volentes; et si filum orationis abruptum, connecte iterum cum priori parte. Nec dubita pergratum, imo gratiorem fore hunc conatum, quam si absque omni distractione orasses. » Tertia est : « Defectus temporis ad orandum ob varia negotia : » cui occurrat ostendendo. 1. Non requiri longas orationes, sed breves sufficere, quas antiqui Patres frequenter, imo assidue usurpasse dicuntur, ne illa vigilanter erecta intentio per productiores moras evanescat. Ostendat 2. varios modos, quibus hunc defectum compensare possit, nempe vel per « Pia desideria, » nam, teste Galfardo, vir desideriorum vir orationum est; bene semper orat, qui bene semper optat sine intermissione; efficacius enim apud Deum vota, quam verba clamant. Galfardus, ap. *Nier.*, asc. *doct.*, t. X, *doct.*, VIII, c. LXXIV. Sic, ut sanctus Anselmus testatur, orabat Moyses, cui tacenti Dominus dixit : Quid clamas ad me? clamabat enim corde, quamvis nihil diceret ore. Ita jure desiderium et incessabilis amor assidua est oratio Sanctorum.

S. Ans., in c. V, ep. 1 ad *The.* Aliter idem defectus per : « Bonam vitam, » legisque et obedientiæ accurratam impletionem compensatur, nam ita Siracides docuit dicens : « Qui conservat legem, multiplicat orationem : Sacrificium salutare est, attendere mandatis. *Eccl.* xxxv, 1 et 2. « Huic sapienter sanctus Augustinus adstipulans dixit : « Vis semper laudare Deum? bene fac omnia, et laudasti Deum. » S. Aug., in *Ps.* cxlviii Denique potest, et per illum motum suppleri, quem vir quidam sancto Ignatio et sociis sarcinas portans adhibuisse dicitur, dum illis in hospitio orantibus, in angulo latens dixit : « Domine Deus, viri hi Sancti sunt, et ego jumentum ipsorum, quod ipsi volunt, et quærunt, hoc et ego. » Qua oratione altissimæ tandem et extraordinariæ orationis donum consecutus scribitur, uti fusius refert Rodriguez. Quarta tentatio est, quod nihil efficiant et impetrent sua oratione : cui occurrat ostendendo causas, ob quas id eveniat. 1. Quia opponunt nubem peccati, ne transeat oratio et manus sanguine Christi pollutas ad Deum extendunt : hinc quia is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur, ut recte dixit sanctus Gregorius (vide fusius num. 10.) S. Greg., in *Past.* 2. Quia petunt male, hinc audire coguntur illud sancti Jacobi : Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Jac., iv, 3. Juste ergo non exaudiuntur ad votum, ut exaudiantur ad sanitem, quemadmodum loquitur sanctus Isidorus, qui et addit : Multi orantes non exaudiuntur, quia Deus meliora illis providendo, quam petunt, reservat; sicut contingere solet parvulis, qui, ne in schola vapulent, Deum exorant; sed non datur illis postulationis effectus, quia impeditur auditio ad profectum. S. Isidor., l. III, de *Sommo bono* 3. Quia dona sua tardius dando commendat; non negat, ut testatur S. Augustinus : Desiderata diu, dulcius obtinentur : cito autem data vilescent. Pete, quære, insta : petendo et quærendo crescas, ut capias. Servat tibi Deus, quod non vult cito dare, ut et tu discas magna magis desiderare. S. 1 de *Verb. Dom.*

« Nosse debet illusiones et fraudes dæmonis, quibus hoc saluberrimum orationis exercitium, aut fructum certe illius impedire conatur : « Quorum plurimas enumerat Ludovicus Granatensis, ex quibus tamen

hæ fere sunt potiores et usitatiores. 1. Quod impellat ad cæremonias sacras et situm corporis decentem in oratione contemnendas, quasi incipientibus magis, quam perfectis convenientes. Cui occurratur ostendendo cæremoniarum istarum utilitatem, utpote quæ perinde conducunt ad virtutes conservandas et acquirendas, sicut accidentia ad substantiæ productionem et conservationem, et præterea faciunt, ut homo non secundum animam dumtaxat, sed corpus etiam servitio Creatoris impendatur, scique perfectum fiat holocaustum, quæ ratio sane persuadet, ab ipsis etiam perfectis tanto accuratius esse observandas, quanto magis ab iis, quam ab imperfectis ejusmodi holocaustum expectatur. 2. Quod instiget ad Magistros spirituales contemnendos, eo quod per orationem ab ipso Deo velut nobiliori Magistro instituantur: cui occurratur ostendendo, quam constanter Deus hunc morem tenuerit, ut homines pro instructione ad homines miserit, ita ut ipsum sanctum Paulum ad sanctum Ananiam pro simili instructione ablegarit; atque ideo multos, qui ejusmodi morem et humilitatem neglexerunt, et dono orationis privarit, et gravissime errare permiserit, uti ex Hæresiarcharum aliorumque virorum spiritualium ruina patet. 3. Quod semini bono piorum desideriorum, etiam zizania malorum immisceat, sicque in Angelum lucis se transformet: cui occurrendum commendando consilium S. Joannis: Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint. Quomodo autem probandi sint, mox ostendit, dum ait: In hoc cognoscitur Spiritus Dei: Omnis spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse (ejusque exemplo se conformare studet) ex Deo est: et omnis spiritus, qui solvit Jesum Christum, ex Deo non est. 4. Quod inducat eos, qui orationis dono præditi sunt, ad alios contemnendos, utpote simili gratia non donatos: cui occurrendum ostendendo, sicut a circuli peripheria variæ lineæ tendunt ad centrum; ita varias quoque in hoc orbe vias esse ad Deum, qui centrum nostrum est, perveniendi, unde insipienter alii contemnerentur, qui per alias vias et virtutes, quam per orationem ad Deum tendunt. 5. Quod suadeat, ut vel revelationem petant a Deo, vel certe gratias a Deo oratione acceptas obviis quibusque, puerorum more, manifestent: cui occurrendum, ostendendo, quod, cum ejusmodi revelationes sint extra-

ordinarius favor Dei, qui nec magis sanctum facit, si adsit: nec minus sanctum, si absit, merito non petendæ a Deo, sed potius, si dentur, cum magna reverentia et humilitate acceptandæ sunt, et quantum fieri potest, occultandæ, exemplo Christi sæpius prohibentis, ne miracula a se patrata manifestarent. Hinc S. Bernardus recte monet illam Prophetæ sententiam: Secretum meum mihi: in parietibus cubiculi, aut certe in ipso corde esse scribendam, semperque ob oculos habendam. 6. Quod incitet ad devotionis exercitium tanti æstimandum, ut præ illo aliarum virtutum, obediendiæ præsertim, et mortificationis studium negligatur; qui error, teste Granatensi, est unus ex primariis, qui in hac vita solent occurrere; immo et ex universalioribus, quia in omnibus, et per omnia destruit vitam spiritualem, quæ est divinæ legis adimpletio, ad quam oratio, velut medium ordinatur, quem tamen ordinem hic error pervertit, dum ex medio finem, et ex sine medium facit. Quare ut huic illusioni solide occurratur, ante omnia verba Christi præ oculis habenda sunt: Qui vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me. Quare ita expectat, et recipiat donum orationis, ut tamen semper meminerit, sibi non tantum in colle thuris, sed etiam myrrhæ commorandum esse. Sequatur item morem viatoris, qui ita intrat, hospitium et jentaculum sumit, ut tamen simul etiam sollicitus sit de eo, quod restat, itinere peragendo: similiter ergo et ipse ita fruatur divina dulcedine inter orandum hausta, ut tamen se resolvat, ac paratus sit, ad reliquum vitæ iter par asperas vias tribulationum, amore illius, a quo tam suaviter recreatur, sustinendarum conficiendum. L. II, c. XLII, de *Orat.*

« Nosse debet potiores circumstantias, vel industrias, quibus oratio Deo gratior efficaciorque fieri solet; » quales quidem sequentes esse videntur. 1. Si preces cum Christi orationibus, per humilem utrarumque oblationem æterno Patri factam, uniantur; sic enim per orationem Christi et tegentur imperfectiones nostræ orationis, et quasi una oratio facta non poterunt non placere æterno Patri. 2. Si cum aliis hominibus jungantur, multique simul orent; nam, ut recte sanctus Ambrosius dixit, multi minimi, dum congregantur unanimes, sunt magni, et multorum preces impossibile est non audi-

ri; S. AMBR., l. de *Pæn.*, quia, teste Tertuliano, coimus in cœtum et Congregationem, ut ad Deum quasi facta manu precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est. TERTULL. *Apol.*, c. xxxix. Et, ut sanctus Chrysostomus ait: Deus frequenter reverteretur multitudinem unaninem et consentientem in precando, ut velut pudore victus, non audeat illis negare. S. CHRYS., hom. in *Ep. ad Cor.* Hinc pulchre alibi: Vis, inquit, discere, quanta sit orationis in Ecclesia factæ potentia? vinctus erat Petrus, multisque catenis circumdatus; oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, et statim eum a carcere liberavit. Quid hæc igitur oratione sit potentius, quæ columnam et Ecclesiæ turrim adjuvit? ut intelligas primum eam pollere orationem, quæ cum consensu agitur, et jugi concordia plurimorum hominum. IDEM, hom., xcix ad *Pop.* 3. Si ex vero et humili corde procedat; nam, teste Judith, et humilium et mansuetorum semper ei placuit deprecatio, et sacrificium Deo gratissimum est spiritus contribulatus, et cor contritum et humiliatum non despiciet. JUDITH., ix, 16, Ps. l, 19. 4. Si attentata sit; quam attentionem qualis esse debeat; Sanctus Bernardinus sequentibus verbis indicavit: Triplex est in oratione attentio procuranda: prima ad verbum: secunda ad sensum: tertia ad objectum. Prima attentio procuranda est ad verbum, id est, vocalem prolationem, et formationem verborum, scilicet ne in eis homo aliquo modo erret, maxime corrupte proferendo sanctissima verba Scripturæ Sacræ. Secunda attentio debet esse ad verborum sensum, quæ in oratione proferimus. Tertia attentio debet esse ad objectum, id est, ad Deum, quem oramus, et etiam ad rem, ob quam oramus. Bona quidem est attentio prima: melior est secunda: tertia optima reputatur. S. BERN. ap. MANSI, *dis. xxviii*, n. 1.

« Nosse debet, diabolus nullo tempore magisquam tempore orationis, nobis insidiari: » nam ut S. Chrysostomus notat, cum sciat, quod eo tempore obtinere possumus remissionem peccatorum, optans nos in ipso portu orationis impingere, tempus illud adoritur, mentemque ab intellectu verborum avertit, quo auctiores damno, quam lucro, ex precibus abeamus. S. CHRYS., in *Ps. cxlvi*.

« Nosse debet causas, ob quas preces nos-

træ non exaudiuntur: » nimirum primo, « quia nubem peccati opponimus; » nam ut recte notavit Philippus Abbas: « Non est speciosa laus in ore peccatoris, » dum inspector intimus non labrum exterius, sed internam attendit conscientiam: PHIL. ABB., de *Silent.*, c. ix. « Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat; neque aggravata est manus ejus, ut non exaudiat, ut Isaias inquit, sed iniquitates vestræ dividerunt inter vos, et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis, ne exaudiret; manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, et digiti vestri iniquitate; non est, qui invocet justitiam. » Cujus genuinam rationem assignat S. Clemens Alexandrinus dicens: Precatio, cum Deo conversatio, et collocutio est, proindeque inter familiares et amicos fieri debet, et supponere deletam offensam. S. CLEM., vii, *Strom.* Unde recte S. Gregorius concludit: Si id, quod præcipit, facimus, id quod petimus, obtinebimus; valde namque apud Deum utraque hæc sibi necessario congruunt, ut et oratione operatio, et operatione fulciatur oratio; paulo post vero in hæc verba concludit: Juxta ergo Joannis vocem, tunc cor fiducia in oratione accipit, cum sibi vitæ pravitas nulla contradicit. S. GREG., l. XVIII, *Mor.*, c. i. Hinc admodum bene subjungit Rupertus Abbas: Cum igitur invocamus, et Dominus non exaudit dum clamamus, et non dicit: Ecce adsum, scire debemus Sanctis Angelis invocationes atque clamores nostro Deo offerentibus, resistere, et contradicere malos, habentes in manibus accusationes, et jacula quæ, sunt peccata nostra. RUP. ABB., l. IX, de *Vict. verbi Dei*, c. viii. Secundo: « quia sic expedit ad profectum nostrum, » uti præclare S. August. super verba Ps. lxxvi. « Voce mea ad Dominum clamavi, » ita scribens advertit: Sed multi clamant ad Dominum pro divitiis acquirendis, damnisque evitandis, pro suorum salute, pro stabilitate domus suæ, pro felicitate temporali, pro dignitate sæculari, postremo etiam pro ipsa salute corporis; pro his atque hujusmodi rebus multi clamant ad Dominum, vix quisquam propter ipsum Dominum, facile quippe homini est, quodlibet desiderare a Domino, et ipsum Dominum non desiderare, quasi vero suavius esse possit, quod dat, quam ipse qui dat; quisquis ergo pro alia re qualibet clamat ad Dominum, nondum est transiliens hic

vero transiliens, propter quod dicit : « Voce mea ad Dominum clamavi. » Et rursus idem alio loco memorat : Quidquid aliud petitur, quam quod ad vitam æternam cedit, nihil petitur : non quia nulla res est, sed quia in tantæ rei comparatione, quidquid aliud concupiscitur, nihil est. S. AUG., in *Ps. LXXVI.* 3. « Quia tardius dando, sua dona magis commendat, et desiderari facit. » Agit igitur divina providentia nobiscum, ait B. Laurentius Justinianus, ut differat utiliter, quæ liberaliter donare disponit ; ut discamus magna magne desiderare, quia quo diutius abest, quod ardentius diligitur, eo robustius, et expectantis desideria cumulantur, tantoque dulcius sapit, et cautius conservatur, quod percipitur, quanto diutius in prece suspensus extitit petentis affectus. S. LAUR. JUST., c. IV, de *Orat.* 4. « Quia utilius quid dare decrevit, » uti S. Augustinus indicavit dicens : Sive consequamur quod petimus, sive non consequamur, perseveremus semper in oratione, et non solum gratias agamus, si consequamur, sed et si repulsam passi fuerimus, nam cum Deus nobis aliquid negat, non minus est, quam si concessisset; nescimus enim nos, quæ nobis conducunt, sicut ipse novit. S. AUG., ap. *cxx*, ad *Honorat.* Et confirmans idipsum S. Chrysostomus : Aliquando dat, inquit, aliquando non dat, ac utrumque quidem utiliter, adeoque ut, sive accipias, sive non accipias, acceperis, tamen, dum non accepisti; et sive impetres, sive non impetres impetraveris tamen, dum non impetrasti; nonnumquam enim non accepisse, utilius est. S. CHRYS., t. VI, h. de *Or.* Hinc recte suadet Blosius : « Omnino dabit id, quod petis, si expedit ut accipias; si vero illud non conducit, dabit aliud, quod conducat. Novit quando, novit quatenus tuæ petitioni satisfacere debeat, dum ex infirmitate humana postulas, quæ utilia non sunt. Absit, ut donet, quæ petis, quando tale aliquid desideras, quod utrum illi placeat, ignoras. Hoc aut consimili modo orare discis : Domine, si tibi placet, si expedit, ut id fiat, fiat : si vero non tibi placet si non expedit, non fiat. Blos., in *Parad. an.*, c. XVII. 5. « Quia vult, ut instantius petatur, et sic plus mereamur; » uti S. Antonius Paduanus indicavit dicens : Alio consilio Omnipotens Deus, cum Sancti ejus adversariorum persecutionibus comprimuntur, cumque assiduus, ut liberentur, interpellationibus clamant, differret solet

voces, seu vota petentium, ut merita patientium crescant, quatenus eo magis exaudiantur ad meritum, quo citius non exaudiantur ad votum. S. ANTON. PAD., s. in f. 3, post. 1, *Dom. Quad.* Cum quo consentiens S. Chrysostomus : « An non præstare potest, inquit prius quam petamus ? potest utique, verum propter hoc differt, et expectat, ut occasionem accipiat, qua juste nos sua cura dignos efficiat. Multi enim sunt omnis meriti expertes, et gratiarum, quas postulant, impetrandarum indigni, quorum preces Deus ideo exaudire differt, ut per virtutum exercitium, vivæ scilicet spei, veræ fidei, humilitatis profundæ, ardentis charitatis, et venerebundæ confidentiæ acquirant sibi meritum ut exaudiri possint. » CHR. XXX, in *Gen.* Quam doctrinam pulchra similitudine confirmat S. Isidorus dicens : « Tardius exaudiantur quorundam orationes, ut dum differuntur, fortius excitatæ majoribus præmiis cumulentur, exemplo pruinarum, et repressione messium, in quibus quanto tardius sata semina exeunt, tanto ad frugem cumulatus crescent. » S. ISID., l. III, *Sen.* c. VII. 6. « Quia vult nos secum diutius retinere, » uti S. Chrysostomus indicavit his verbis : « Si differt aliquando Dominus, non odio facit, nec te aversatur, sed differendo, diutius apud se conservare vult; sicut et patres filios indulgentius amantes, quo illos diutius apud se detineant, quos desides videt, dedita opera morantur aliquid daturi. » S. CHRYS., h. de *prof. Evang.* 7. « Quia vult patientiam et fiduciam probare, quam habemus in eo, et an amore puro propter seipsum magis, quam propter dona, diligamus eum. » uti S. Thomas Villan. notavit : S. THOM. VILL., in *Dom.* 2 *Quadr.* cui consentiens S. Basilus, ex hoc inquit, et fides nostra et charitas erga Deum declaratur, quandocumque quod petitur, non celeriter auferimus. S. BAS., c. II, *Const. Monast.*

« Nosse debet causas, ob quas communis multorum oratio citius exauditur, » quas quidem bene assignat Cornelius a Lapide sequentibus verbis : « Prima Prærogativa est, » quia Oratio in Ecclesia est proluxa quædam Dei invocatio, et adoratio ejusdem in præsentia omnium facta, unde major ei laus et honor, quam a privatim orantibus. « Secunda Prærogativa est, » quod tametsi Deus in omni loco præsens sit, specialius tamen in Ecclesiis, utpote locis cultui suo

consecratis, adsit, juxta illud Psal. x. « Dominus in templo sancto tuo, » Ibi quoque in gratiis suis dispensandis liberalior existit, majorique cum fructu homo divinam ejus recolere potest præsentiam, quippe qui in SS. Sacramento vere et realiter adest; unde de Ecclesia Christianorum longe magis verificatur, quam de templo Jerosolymitano, quod III, Reg., ix, dicitur : « Exaudi orationem tuam, et deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc, quam ædificavi, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei, et cor meum ibi cunctis diebus. Tertia Prærogativa est, » quod propter societatem aliorum majorem recipiant fervorem, et efficaciam, propter bonum aliorum exemplum, et ob sanctam quamdam æmulationem, et maxime propter unionem orationum, quas Sacerdotes fundunt, ad eum fere modum, quo moneta aliqua defectuosa, cum multis bonis conjuncta facilius expenditur. « Quarta denique Prærogativa est, » quod Oratio facta in Ecclesia adjuvetur et corroboretur a Sanctis, quorum corpora et reliquiæ ibidem in veneratione sunt. CORNEL. a LAP., in c. III, Act. Ap.

« Nosse debet, quomodo juxta Apostoli monitum, sine intermissione orare possimus : » id quod egregie explicat S. Antoninus sic loquens : non sunt hæc intelligenda superficialiter, quantum ad ipsum actum orationis pro continuo tempore, quia illud esset impossibile, cum oportet dormire, comedere, et in aliis occupari. Sed secundum quod exponit S. Th. Primo quantum ad desiderium charitatis, quod est causa et motivum ad orationem, hoc debet esse in nobis continue in actu vel virtute; virtus autem hujusmodi desiderii manet in nobis in his, quæ facimus in charitate, et ad gloriam Dei, omnia enim debemus facere in gloriam Dei, et sic semper oramus. Secundo quantum ad effectum, vel in ipso orante; nam ex ipsa oratione facta, sæpe etsi non continue, remanet magis devotus, et pro tunc etiam dicitur orare, respectu illius orationis effectus vel in aliis, puta, cum suis beneficiis provocat aliquem ad orandum pro se, etiam cum ab oratione quiescit. S. ANTONINUS, p. IV, c. VIII, § 6. Hoc ipsum etiam indicavit Deus, dum ad virginem Catharinam dixit : Sanctum desiderium, animæ scilicet bona voluntas, continua oratio est, quia virtutem habet orationis. Et quidquid homo in Dei, proxi-

mique charitate facit, potest vocari oratio, cum charitatis affectus pro oratione reputetur. Blosius, in *Conclavi*, c. III. Unde recte S. Petrus Damianus ad Cinthium illius temporis Urbis Romæ Gubernatorem, virum timoratæ conscientiæ, et orationis exercitio summopere deditum ita scribit : Cave ergo, ne propter peculiare orationis studium, cui insistere forte contendis, disciplinam tam innumerabilis populi, qui tibi commissus est, negligas, et propter proprium commodum, communem salutem plebis, quæ justitiam a te præstolatur, amittas; scriptum quippe est : « Qui conservat legem multiplicat orationem, et sacrificium salutare, attendere mandatis : » justitiam ergo facere quid est aliud, quam orare? S. PETR. DAM., l. VIII, ep. XI.

« Nosse debet, quid a Deo petendum sit. » Qua in re facem præfert Hugo Cardinalis, explicans illa verba Christi : « Si quid petieritis : » et sic loquens : « Si quid petieritis, » id est, aliquid, in quo ostenditur, quid sit petendum, scilicet vita æterna, quæ est quid, non temporalia, quæ nihil sunt. HUGO CARD. Clarius vero Sanctus Bonaventura idipsum indicat dicens : « Digna, et congrua debes petere; quæcumque petierimus, secundum voluntatem ejus, audiet nos : salutem animæ tuæ, et quæ ad salutem fiunt, petere debes, talia enim secundum voluntatem Dei sunt. » Cujus rationem assignans Abbas Isaac : « Nihil caducum, inquit, vult a se, nihil vile, nihil temporale æternitatum Conditor implorari; itaque illius magnificentiæ maximam irrogabit injuriam, quisquis sempiternis petitionibus prætermisissis, transitorium aliquid et caducum ab eo maluerit postulare, et offensam potius, quam propitiationem Judicis sui, vilitate orationis incurrit. APUD CASSIAN., col. IX, 23. Hinc recte concludit Blosius dicens : « Nulla præstantior oratio est, quam, ut quis petat gratissimam Dei voluntatem in se et in omnibus aliis fieri. »

« Nosse debet, quo sensu Deus peccatores exaudire, et non exaudire dicatur; » id quod bene ostendit S. Bernardus de cæco illuminato disserens, et hanc distinctionem asserens : Orationem peccatoris ex bono desiderio naturæ procedentem exaudit Deus, non quasi ex justitia, quia hoc meretur peccator, sed ex pura misericordia : observatis tamen quatuor conditionibus, quæ communiter requiruntur ad orationem, scilicet, ut pro se

petat, necessaria ad salutem, pie, et perseveranter; et hæc quatuor noscuntur in uno versu Prophetæ, cum ait: «Apud me oratio Deo vitæ meæ, dicam Deo: susceptor meus es:» per hoc enim, quod dicit: *Deo*, involvitur, pie, per *vitæ*, ad salutem; per *meæ* pro se, per hoc, quod dicit, «dicam,» perseverantia denotatur, propter propositum de futuro. De hoc patet exemplum de Publicano, qui ait: «Deus, propitius esto mihi peccatori:» et ex hac oratione meruit justificationem: et sic debet intelligi verbum cæci nati, dum JOAN., IX, ait: «Peccatores Deus non audit;» nam peccatores, in quantum peccatores sunt, Deus non exaudit, sed solum in quantum sunt boni, et bono adhærent et detestantur mala: nam peccatores de peccatis pœnitentes magis connumerandi sunt in numero pœnitentium. S. BER., in *Rogat.*, c. VII. Quam doctrinam etiam Sanctus Antoninus confirmat sequentibus verbis: «Convenit orare viatoribus omnibus, non solum justis, sed etiam peccatoribus; licet enim dicatur JACOBI V, c. XVI. «Multum valet deprecatio Justī assidua;» valet tamen, et exauditur oratio peccatoris, ut patet de oratione Publicani; et hoc non merito sui, sicut justī audiuntur, sed ex pura misericordia, si tamen debite oret; nec est contra illud; JOAN., IX. «Peccatores Deus non exaudit:» quia intelligitur secundum desiderium peccati, id est, committendo aliquod iniquum: vel potest dici secundum Augustinum, quod illud dixit Chelidonius nondum perfecte illuminatus sic enim putabat, sed sic non erat. S. ANTONINUS, p. IV, c. VIII, q. 4.

«Nosse debet modum discendi orationis exercitium,» quem quidem S. Climacus sequentibus verbis indicavit: Habebis præceptorem Deum in oratione tua: facultatem dicendi non possumus per sermonem discere; naturam enim ipsam sequitur; ita nec orationis præstantiam, per doctrinam alterius assequimur; ipsam enim per seipsam doctorem habet Deum, qui docet hominem scientiam, et suggerit precanti orationem: «Non est, qui se abscondat a calore ejus,» unusquisque enim Magistrum intra se habet qui eum docet, quomodo orare debeat, adeoque nemo excusare se potest, et discere, non posse se orare. S. CLIM., *grad.* XXVIII, n. 26. Quam doctrinam apte confirmat Alphonsus Rodriguez sequentibus verbis: «Sicut pater qui filium habet phreneticum, eidem com-

patitur, et ingentem in animo suo sentit dolorem, dum filium suum mox, ut loqui incipit, delirare in sermonibus suis audit; ita quoque pientissimus Pater Coelestis, ad pietatem, et compassionem erga nos movetur, quando videt, tantam esse naturæ nostræ debilitatem, et infirmitatem, ut, dum cum ipso sensate loqui volunt, subito in mille deliras incidant cogitationes, ac proinde tametsi quis nullam sentiat in oratione devotionem et succum, sed e contra ingentem ariditatem, cogitationum, et imaginationum conflictum, in eoque toto tempore orationis perseveret, propter hoc orationem non deferat, utpote quæ Deo gratissima est, magnique in divino ejus conspectu valoris et meriti, imo certo credat, talem orationem sæpe Deo magis esse gratam, magisque meritoriam, quam si illam magna cum devotione, et consolatione perfecisset, eo quod in illa ex amore Dei majorem sustinuerit difficultatem.»

DE MEDITATIONE IN SPECIE. — «Nosse debet
1. Quis sit scopus illius, nempe cultus Dei et sanctorum,» cum sit verus actus Religionis: «Illustratio intellectus» in rebus propriam ejusque vocationem ac statum concernentibus: «Excitatio voluntatis» ad ea, quæ intellectus facienda dictaverit, executioni mandanda: «Petitio gratiæ» cum congruis affectibus. 2. «Quomodo materia et forma optima eligi debeat.» Et materia quidem optima erit, si vocationi ejusque et statui accomodata doctrina, non quæ eleve, sed pascat, discutienda assumatur, qualis quidem vel ex perfectionibus divinis vel ex vita Christi et Sanctorum, vel ex præceptis et regulis, vel ex natura virtutum et vitiorum desumi potest. Forma erit optima: si «dispositio» sit optima, id est, præludia aliæque industriæ ad meliorem successum meditationis ab Ascetis, et præcipue S. Ignatio in Additionibus præscriptæ, studiose observentur: si «consideratio» sit optima: id est, si bene cujuslibet actionis, aut virtutis, aut vitii natura perpendatur: motivaque apta ad ea fugienda vel exercenda excogitentur, et media pauca, sed efficacia ad eundem finem indagentur, cum firmo proposito, deinceps illa serio adhibendi: «si colloquia» sint optima, id est, variis affectibus, maxime gratulationis, doloris, humilitatis, oblationis, desiderii, propositi, spei, invocationis, etc., eliciantur, maxime circa virtutem aut mysterium, quæ sunt materia meditationis:

si « *Examen* » quoque sit optimum, id est gratiæ de bono successu agantur, dolor de malo concipiatur, radices quoque mali successus indagentur, si proposita per diem recolantur, et renoventur. 3. « Quanta cum diligentia et accurratione ea instituenda sit, » utpote quæ, teste S. Theresia, omnium virtutum comparandarum principium est, et in qua omnium Christianorum vita sit constituta; *In Itin. perf.* c. xxvi; cujus vel unus quadrans legitime insumptus, teste S. Ignatio, sufficit ad hominem brevi tempore ad apicem perfectionis perducendum. 4. « Quæ industriæ aut dispositiones sint ex nostra parte adhibendæ ad solidum ex hoc exercitio fructum referendum, » quales sunt: si insignis et excellens in Deum amor, atque ad res spirituales affectum atque propensio procuretur; si cum sincero fine, scilicet non consolationis hauriendæ, sed divinæ gloriæ, suæque ac alienæ perfectionis promovendæ gratia meditatio suscipiatur; si non puncta dumtaxat, sed ipse etiam fructus meditationis prævideatur; si quis se ante Deum velut cœcum, nudum, mendicum, famelicum, ab omnibus derelictum constituat; si affectibus potius voluntatis quam discursibus intellectus insistatur: si non in generalibus dumtaxat terminis consistendo, sed ad particularia descendendo, virtutis cujuscumque exercitium, aut vitii fuga proponatur; sic circa eandem materiam magis necessariam, per plures dies meditatio continuetur. Quæ omnia fusius explicata apud Rodriquez videri possunt. P. i, tr. v, a c. xi, usque ad 21.

DE ORATIONE VOCALI IN SPECIE. — « Nosse debet, 1. Quis sit scopus illius, » videlicet « Laudare » Deum et Sanctos illius « Varias gratias » a Deo et Sanctis « petere; Varios virtutum actus exercere, » aut certe earumdem eliciendarum propositum concipere. 2. « Quis modus solidus et optimus sit, hanc orationem peragendi, » videlicet is, quem S. David suasit, dum dixit: Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite: quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter. Ps. xlvii, 7. Ubi quinquies repetito verbo « psallite, » insinuare videtur voluisse, quoad « habitum et situm corporis » reverenter: quoad vocem distincte, et non præcipitanter: quod « memoriam » attente, quoad « intellectum » intelligentè: quoad « voluntatem » ardentem et devote esse orandum, quod præstabitur, si affectus in ipsa oratione contenti, præcipue gratulationis,

doloris, timoris, fiduciæ, desiderii, amoris eliciantur, et interna quædam ac singularis reverentia SS. Jesu et Mariæ nominibus, et ad verum « Gloria Patri, etc., » exhibeatur. 3. « Quanti facienda sit hæc oratio, quantaque adeo diligentia ac reverentia peragenda, » cum vere homines nos, quid oremus, sicut oportet, nesciamus; qui autem scrutatur corda, sciat, quid desideret Spiritus, qui secundum Deum postulat; atque adeo Breviarium et alii similes libelli sint quasi orationes a S. Spiritu compositæ, et dictatæ; si ergo Præceptor summopere dolet, si oratio ab ipso magno labore composita, non ea, qua decet membrorum et vocis moderatione decentiaque recitetur; quanto magis displicebit Spiritui Sancto, si orationes, ab ipso dictatæ, oscitanter, et parum decore persolvantur.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — Ex occasione thematis: « Dirigatur oratio mea sicut incessum in conspectu tuo: » Ps. cxi, 2. Potest natura orationis per comparisonem cum Thymiamate explicari. Et 1. quidem quia sicut ad Thymiamam quinque res requirebantur, videlicet thus, galbanum, onyx, stacte, mastiche; ita ad orationem fructuosam requiruntur quinque virtutes, nempe Fides, Spes, Charitas, Humilitas, Perseverantia. 2. Sicut Thymiamam non nisi in templo et Sancto Sanctorum incendi debebat; ita oratio non nisi in ipso pectore aut anima, quæ est verum templum Dei peragi. 3. Quia sicut Thymiamam a Summo Sacerdote offerri debebat; ita orationes nostræ non nisi per Christum Dominum vel Summum Sacerdotem Deo sunt representandæ, uti ipsa Ecclesia suo exemplo docet. 4. Sicut Thymiamam per ignem animari debebat; ita orationes nostræ per ignem cœlestem Spiritus Sancti, et charitatem ab eo infusam, sunt accendendæ. 5. Sicut Thymiamam recte sursum ferebatur, neque ullo vento ad latus trahebatur; ita oratio recta ad Deum tum per intentionem purissimam, tum per attentionem sedulam dirigi debet, Excitentur proinde Auditores, ut S. Gerardi Pannoniensis Episcopi pietatem æmulentur, qui in æde D. Gregorii a se extracta aram B. Virginis posuit, cui thuribulum argen-

teum et duos senes assignavit, qui singulis horis Catholico ritu thus adolerent.

Ex occasione thematis : « Jace sagittam : sagitta salutis Domini : » IV REG., XIII, 17. Potest dici, Deum imitari matres quorundam populorum in novo orbe, qui ut filios suos assuefaciant ad sagittas jaciendas, nihil dant, nisi quod sagitta petierint, et obtinuerint : similiter enim et ipsum, ut oratione assuescamus, nihil dare velle, nisi per orationem id obtinuerimus. Quare mature discendam artem utendi hac sagitta, adeoque tria ostensum iri hac concione. 1. Quantos fructus sperare possimus ex hac sagitta; illos ipsos nimirum, quos fabulosus ille sagittarius, de quo P. Jacobus Bidermannus in Utopia scribit, unica sagitta in altum jacta est consecutus, dum scilicet ramum, cui tres collumbæ insidebant, ita diviserat, ut illæ unguibus in illa fissura hæserint : postea ulterius progressa sagitta accipitrem columbis insidiantem transfoderi : tum, quia adhuc impetus eam altius evehebat, etiam ciconiam casu prætervolentem interemerit : postea vero pondere suo depressa in aquas inciderit, et grandis lupi casu ibi natantis tergo inhæserit : cumque eam in alto hærentem sagittarius conspexisset, et extractam cum lupo post tergum projecerit, lupus sagittæ infixus leporem tunc fortuito prætercurrentem pondere suo oppresserit, et mactarit. Hæc quinque, inquam, verius per sagittam orationis obteneri, nempe Spiritum Sanctum per columbam significatum, accipitrem diabolum animabus nostris insidiantem, ciconias, id est, malos socios, et inimicos, qui in æstate prosperitatis ad nos accedunt, in hyeme tribulationis abeunt : lupum in aquis, id est, auxilium in adversitatibus; et leporem, id est, benedictionem in temporalibus bonis. 2. Ostensum iri, quomodo sagitta hæc constituta esse debeat, nempe facta esse ex « arundine humilitatis, » ut sit levis, et nubes penetrans : « binas habere pennas » charitatis, et fiduciæ : et tandem « cuspide ferrea » perseverantiæ armata esse, ut efficacius feriat. 3. Ostensum iri, quomodo se gerere debeat ipse sagittarius in hac sagitta jacienda, nempe ut habeat « pharetram » sagittis refertam, id est, memoriam aut libellos precationibus variis impletos : « arcum » eumque intendat, id est, potentias suas applicet ad orationem debita cum attentione faciendam : ut « unum ocu-

lum, » nempe « externum » claudat, altero, scilicet « interno » ad metam collineet, id est, intentionem pro orationibus faciat : ut « genuflectat, » quo certius collimet, et obtineat, quod petit, id quod per humiliationem externam præstabit. Quæ omnia facile fusius deduci, imo per tres conciones in tribus feriis Rogationum, aut tribus Dominicis antecedentibus, demonstrari possunt.

Ex occasione thematis : « Legationem mittens, rogat ea, quæ pacis sunt : » LUC., XIV, 32. Dici potest, Christum I. c. per parabolum monere, quid faciendum sit Regi, qui venienti contra se fortiori resistere non valet, scilicet legationem mittendam, pacemque rogandam; atque adeo cum et nos propter nostra peccata Deum offensum habeamus, et graves pœnas ac calamitates minitantem aut inferentem, merito hoc ipsum consilium arripere, legationemque, id est orationem mittere; ut autem fructuose hoc faciamus, operam dandam, ut oratio observet Legati proprietates; et 1. quidem sicut Legatus debet esse « gratus » ei, ad quem mittitur (cum enim is, qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur) et habitu decenti comparere; ita et oratio per charitatem Deo gratia, et decenter vestita esse debeat. 2. Sicut Legatus debet habere litteras « Credientiæ, » ut vocant, quibus doceat fidem sibi habendam, seque sperare a Rege audientem; ita et oratio fiduciam similem habere debeat juxta illud Christi : Omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis. MARC., XI, 24. 3. Sicut Legatus debet esse instructus pretiosis donariis Regi offerendis; ita oratio debeat cor contritum, et humiliatum, quo Deo nihil est gratius, offerre. 4. Sicut Legatus debet cum magna reverentia, et attentione suum negotium proponere Regi; ita et oratio cum simili diligentia causam suam explicare. 5. Sicut Legatus non statim debet desperare, et cedere, si statim non obtineat, quod petit, sed sæpius urgere; ita et oratio perseverans, et importuna esse debeat. Quæ omnia fusius explicata apud Fabrum, Conc. I, in *Feriis Rogationum* videri possunt.

Ex occasione ejusdem thematis dici potest, cavendum summo opere, ne imitemur Romanos, qui pro pace facienda inter patrem et filium, tres Legatos, quorum unus caput vulneratum, alter animum vecordia

laborantem, tertius podagram habebat, atque adeo audire coacti sunt a Catone Censore : Populi Romani legatio nec caput, nec cor, nec pedes habet. PLUTARCH., in *Catone*. Itaque 1. curandum, ut legatio nostra habeat « caput, » id est, « attentionem, » quæ per varias distractiones quodam modo descenditur, et defœdatur, ut facies per vulnera : ac « prudentiam, » ne stultum aliquid, et puerile petat. 2. Ut habeat « cor, » id est, « fiduciam charitati junctam, » juxta illud S. Joannis : Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et, quidquid petierimus, accipiemus ab eo. JOAN., I, c. v, 21. 3. Ut habeat « pedes » id est, « fervorem, et perseverantiam » quos indicavit Christus illis verbis : Petite, et accipietis : quærite, et invenietis : pulsate, et aperietur vobis. LUC., XI, 9. Quæ omnia fusius apud Fabrum in Auctario explicata videri queunt them. 2. in *Feriis Rogationum*.

Ex occasione thematis : « Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum. » *Eccl.*, XVIII, 23. Potest oratio cytharæ comparari, juxta illud Davidis : Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus. *Psal.* XLII, 4. Et 1. ostendi, quod sicut in cythara sunt variæ fidelis ; ita oratio contineat varias virtutes, fidem, spem, charitatem, humilitatem, religionem, perseverantiam. Aut si magis placet, explicari possunt hæ fides per potentias exteriores, et interiores. 2. Quod sicut fides hæ debent esse concordēs, atque intensæ ; ita et orantis animus, et potentiæ, ut concordent, et totæ se applicent ad laudandum Deum, intendi, id est, ad id, quod faciendum est, excitari debeant. 3. Offendatur modus id faciendi, si scilicet juxta monitum S. Chrysostomi videat oraturus, quis roget ? nempe homo : quem roget ? nempe Deum : quid roget ? nempe indulgentiam. De quibus vide Fabrum in Auctario th. 1, in *Feriis Rogationum*.

Ex occasione thematis : « Ecce melior Chananæa a finibus illis aggressa clamavit dicens ei : Miserere mei, Domine, Fili David : » MATT., XV, 22. Possunt conditiones bonæ orationis explicari. Nam 1. Sicut illa « aggressa » est a finibus Tyri, et Sidonis, gente impia ; ita et orans debet secedere a peccatorum statu, et a turbis impediētibz orationem. 2. Sicut illa cum magna « fide, et fiducia » oravit, credens ipsum posse, et

sperans velle eum juvare ; ita similem fidem, et fiduciam oraturus habere debet. 3. Sicut illa « devote. » id est ferventer, et attente clamando ; oravit, nihil aliud nisi filiæ miseriam, et Christi benignitatem ac potentiam considerando ; ita et oraturus pari cum devotione orare debet. 4. Sicut illa « humiliter, et modeste » rogavit, catellum se vocans ; ita pariter ab orante talis humilitas, et modestia afferenda est. 5. Sicut illa oravit « perseveranter, » non desistens, etsi repulsam jam passa fuerit ; ita et oraturus constanter in oratione perseverare debet, uti fusius Faber in Auct. them. 5 in *Feriis Rogationum* ostendit.

Ex occasione thematis : « Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum : » LUC., XVIII, 13. Possunt ritus, et cæremoniæ externæ in oratione adhibendæ explicari, nimirum 1. Quod « clara voce » recte invocatur « Deus, tum ad excitandam devotionem interiorem, tum ad obsequium corpore æque ac animo Deo præstandum, tum ob redundantiam ex animo in corpus se exonerantem. 2. Quod « caput denudetur ; » tum ob virilis sexus præcellentiam, tum ob divinæ Majestatis reverentiam ; tum ob orationis, quæ aperta esse debet, conditionem. 3. Quod « manus recte jungantur, et extollantur : » cum ut veniam suppliciter nos petere, opem a cælo expectare, cor nostrum Deo offerre ostendamus ; tum ut opera orationi nos jungere velle significemus. 4. Quod « genua recte flectantur, » tum in signum humilitatis ; tum in signum miseris humanæ, quam incurrimus ; tum in signum obedientiæ, quam exhibere Deo sive ob peccata plectenti, sive varia præcepta injungenti parati sumus. 5. Quod « oculi » recte « demittantur, » tum indignitatem suam ostendendam ; tum ad divinitatis excellentiam protestandam ; tum ad varias gratias ac dona cœlitus per hanc humilitatem obtinenda. Videantur hæc fusius a Fabro conc 4. in *Dom.* 10. *post. Pent. explicata*.

Ex occasione thematis : « Bona est oratio cum jejuniis, eleemosynis : » TOB., II, 8. Afferi possunt causæ, cur hæc tria jugenda sint. 1. Quia necessaria sunt ad dæmonem expugnandum ; nam sicut militi ad se defendendum tria sunt necessaria, gladius, lorica, et scutum, ita militi Christiano oratio pro gladio : jejunium, quo anima operitur, pro thorace : eleemosyna, quæ, teste

Siracide, super scutum potentis, et super lanceam adversus inimicum pugnabit, pro clypeo serviet. *Eccl.*, x, 18. 2. Quia necessaria sunt ad satisfactionem peccatorum; nam per orationem satisfacimus Deo, puniendo nos in bonis animi, quibus ipsum ostendimus, et obviamus superbiæ vitæ: per jejunium satisfacimus nobis, puniendo nos in bonis corporis, et concupiscentiæ carnis obviamus, per eleemosynam satisfacimus proximo, puniendo nos in fortunæ bonis, et concupiscentiæ oculorum obviamdo. 3. Quia juvant ad faciliorem impetrationem; tum quia ut mendici præces, centones, et vulnera repræsentant; tum quia aurum, thus, et myrrham offerunt; tum quia impedimenta, scilicet, gravationem mentis per cibos factam, et distractionem curarum per divitias causatam, tollunt jejunium, et eleemosyna, sicque oratio facilius, et attentius peragitur. 4. Quia juvant summopore ad vitam æternam promerendam, oratio quidem per modum misericordiæ, eleemosyna per modum amicitiae, jejunium per modum mercedis, prout fusius explicat Faber conc. 3. in *Feriis Rogationum*.

Ex occasione thematis: « Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham; » *MATTH.*, II, 11. Ostendi potest, quomodo Magi in templorum frequentatione sint imitandi, et 1. Quidem « ante ingressum, » videntes stellam gavisii sunt gaudio magno valde, quos imitari oportet, alacriter ad templum properando, quod non difficulter præstabitur, si stella fidei oriatur, et demonstret, qualem Deum adorare, et colere velimus, et quid ab eo sperare possimus. 2. « In ingressu » duo præstiterunt, adorarunt, et munera obtulerunt: idem ergo in templis quoque nostris præstandum, dicendumque cum Davide: In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum. *Ps.* cxxxvii. Sed et aurum charitatis, thus orationis, et myrrha mortificationis in superandis impedimentis, et molestiis offerenda. 3. « Post egressum » per aliam viam reversi sunt in regionem suam, quod tanto diligentius in templo faciendum, quanto magis genuimus, et proprius hic templorum frequentatorum fructus est, utpote quæ per festum ipsum, per altare, et ibi absconditum sanguinem Christi, et per confessionale ac cathedram, hujus emendationis nos admonet.

Ex occasione thematis: « Orantes autem nolite multum loqui: » *MATTH.*, VI, 7. proponi possunt, et corrigi varii errores circa orationem committi soliti. Quorum primus est eorum, qui nimis parum orant, eo quod non æstiment, quibus proinde necessitas, utilitas, et dignitas breviter ostendenda. Secundus eorum, qui nimis multum orant cum negotiorum domesticorum detrimento, quibus ostendendum, orationis efficaciam non in multitudine, sed bonitate precum consistere, posseque etiam per bona opera ex obedientia suscepta, Deum laudari. Tertius eorum, qui nimium anguntur ob distractiones; qui docendi, non nocere distractionem, si voluntaria non sit; jubeantur proinde bonam intentionem præmittere, et agere, quod possunt, abigendo cum Abrahamo volucres a Sacrificio, sicque quieti sint. Quartus eorum est, qui animum abjiciunt, si non statim exaudiantur, quibus proinde causæ, cur Deus non exaudiat statim, sed differat, exponendæ, uti fusius priori § n. 6, sub fin et n. 10 ostensæ sunt.

Ex occasione ejusdem thematis potest oratio « clavi aureæ, » *IBID.* qualis solet a Principibus dari Camerariis, comparari. 1. Quia sicut illa est aurea, ita oratio debet esse formata charitate, seu ex auro charitatis composita. 2. Sicut illa debet esse cava; ut in feram intrare possit; ita oratio debet esse humilis per exinanitionem, et vilipensionem, qua orans se ipsum nihil esse, et posse judicat. 3. Sicut clavis habet « barbam » crucibus plerumque instructam; ita oratio quoque debet habere fiduciam non in ullo orantis merito, sed sola Christi passionem, et intercessionem confidentem. 4. Sicut clavis habet « manubrium »; ita et oratio cooperari debet Deo dona sua offerenti, tum per attentionem sedulam, tum per bonam operationem. 5. Sicut clavis debet esse « robusta » ut facilius repagulum januæ removere possit; ita et orationem constantem, et perseverantem esse oportet, ut facilius impetret, quod petit. Explicetur subinde utilitas, et dignitas hujus clavis; quem in finem conc. 1. Fabri in *Dom.*, 5 post *Pascha*, num. 1 et 4, servire potest.

Ex occasione thematis: « Præparate scutum, et clypeum » vel « apprehende arma, et scutum: » *JER.*, XLVI, 3. potest oratio scuto comparari, idque probari. 1. Auctoritate Salomonis dicentis: Proferens servitutis suæ scutum, orationem. *PSAL.*, xxxiv, 2.

2. Auctoritate SS. Patrum, præcipue S. Ambrosii dicentis : Bonum scutum oratio, quo omnia adversarii ignita spicula repelluntur. S. AMBR. in *Or. funer. de obitu Val.* Et S. Hieronymi : Semper in manibus tuis sit divina lectio, et tam crebræ orationes, ut omnes cogitationum sagittæ, quibus adolescentia percuti solet, hujusmodi clypeo repellantur. D. HIER., epist. ad *Salvian.* 3. Experientia, et inductione, sic enim Josue urbem Hai, dum clypeum in altum levavit, expugnavit. Jos. VIII, 19. Sic David, teste S. Chrysostomo, multos ac sævos inimicos effugit precationis ope, non aliis armis exercitum muniens, sic alii carnem, alii diabolum vicerunt orationis præsidio, ut pluribus exemplis ostendit Faber in *Auctar.*, them. IV, in *Domin. 5 post Pascha* num. 3.

Ex occasione thematis : « Confitebor tibi in cithara Deus : » PSAL. XLII, 5, postest illa S. Ambrosii explicatio afferri, qua dicit : Habet citharam suam anima nostra. Neque enim diceret Paulus : Orabo spiritu, orabo et mente : psallam Spiritu, psallam et mente, nisi citharam haberet, quæ plectro Spiritus Sancti resultaret. Itaque explicetur, quos effectus habebat hæc cithara. 1. Quam apta sit ad « laudandum Deum, » utpote cum qua etiam viginti quatuor seniores canticum cecinisse, a Joanne sunt auditi. APOC., V, 8. 2. Ad « Dæmonem, » et Spiritum malum pellendum, ut olim David Saulis spiritum malum recedere coegit ; sic enim Christus testatus est dicens : Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi per orationem, et jejunium. MATH., XVII, 21. 3. Ad « feras » id est, « peccatores attrahendos » et « convertendos, » uti Orpheus fecisse olim fingitur, sed verius de oratione dicitur, uti exemplo S. Pauli per preces S. Stephani, Sancti Augustini per preces matris, et plurium aliorum per aliorum preces conversorum probari potest. 4. Ad « animas ex orco aut purgatorio educendas » ut Orpheus Eurydicen eduxisse fertur, et vere factum, plurimis exemplis alibi monstratum est. 5. Ad « saxa pro urbe cœlesti ædificanda, » uti olim Amphion fecisse, et cithara sua lapides ad urbem Thebarum ædificandam attraxisse fingitur, quatenus scilicet viatico sacro sumpto mox se movent, et cum gaudio inter orationes ad cœlestem urbem se conferunt, futuri ibi angulares lapides. Vide Faber., them. IV, in *Dom. post Pascha,*

num. 5, item in *Opere tripart.*, c. III, in *eamdem Domin.*

Ex occasione thematis : « Petite, et accipietis : » JOAN., XVI, 24, potest narrari factum mendici, qui omnibus suis liberis statim post nativitatem crura fregit, ut semper miseri essent, et mendicare cogerentur, causamque quæsitus respondit, se nullam artem faciliorem, et magis quæstuosam scire, quam artem mendicandi, idque proprio exemplo didicisse. Applicetur ergo hoc ad artem orandi, et 1. Ostendatur, quid ad hanc artem requiratur, ut scilicet mendicorum more inopiam, et miseriam agnoscamus, et aliis etiam demonstramus ; ideo enim Deus quoque crura nobis, et manus fregit, ut ad omnia impotentes mendicare ab ipso opem cogeremur : ut affectuose ferventer opem petamus, et importuni simus in petendo eorundem mendicorum more. 2. Ostendatur hanc artem facillimam esse, et quæstuosissimam, cum, et ipsa inopia nostra nos impellat, et Deus paratissimus sit ad audiendum, et dandum, quod petimus, aut, quod melius est. Quem in finem conc. I, Fabri in *Dom. 5 post Pascha*, n. 3 et 4 serviet.

Ex occasione thematis : « Sine intermissione orate : » I. *Thess.* XVII potest dici, merito mirum videri, cur Deus ad orationem sine intermissione faciendam hortetur, cum tribus de causis homines rogare soleant, vel quia nesciunt alii eorum indigentiam : vel quia nos non amant : vel quia non pertinet ad ipsos nobis providere, quarum causarum nulla in Deo militat : de ipso enim dixit Christus : Scit enim Pater vester, quid opus sit vobis, antequam petatis. Et iterum : Non dico vobis, quia ego rogabo Patrem pro vobis ; ipse enim Pater amat vos ; atque adeo ad ipsum etiam spectat vobis providere. Afferantur ergo causæ, cur nihilominus velit rogari, scilicet. 1. Ut per orationem disponamur ad accipiendum ; fiducia quippe est vasculum, quod quo capacius est, eo plus accipimus. 2. Ut sic donum, quod petimus, promereamur, sicque gaudium nostrum plenius sit. 3. Ut, dum Dei bonitatem velut aquam fontanam magis constringimus, et urgemus, largius illam effluere faciamus. 4. Ut debitum Deo cultum per exercitium tot tamque præstantium virtutum, puta fidei, spei, charitatis, humilitatis, religionis, longanimitatis, perseverantiæ, etc., exhibeamus, sicque ipsos quoque habitus

harum virtutum augeamus. 5. Ut familiares magis Deo efficiamur, atque ingentia quæ talis familiaritas secum affert, bona participemus. 6. Ut Dei dona magis æstimemus, si diu, et importunis precibus fuerint obtenta. Quæ omnia fusius explicata vide apud Fabr., c. II, in *Dom. 5 post Pasch.*

Ex occasione thematis : « Accedite ad eum, et illuminamini : » PSAL. XXXIII, 6, potest ostendi necessitas orationis per comparisonem animæ nostræ cum luna, et Dei cum sole. Nam 1. sicut luna nullam habet lucem, nisi a sole ; sic, et nos omne donum perfectum a Patre luminum accipimus. 2. Sicut luna lumen accipit secundum aspectum solis, et tota illuminatur, cum recte, et totaliter illi obvertitur ; minus vero accipit, cum oblique eum respicit ; sic anima nostra secundum dispositionem quam in oratione affert, plus vel minus lucis cœlestis recipit. 3. Sicut luna operatur in inferioribus juxta formam luminis a sole accepti ; ita anima sibi, et aliis prodest juxta mensuram gratiæ in oratione acceptæ. 4. Sicut terra inter solem, et lunam interposita omnem communicationem luminis, et influxus impedit ; ita terrestria desideria, et curæ potissimum fructibus ex oratione percipiendis impedimentum obijciunt.

Ex occasione thematis : « Sic ergo orabit : Pater noster, qui es in cœlis, etc. » MATT. IV, 9, potest ostendi septemplex necessitas ex septem necessitatibus ; nempe 1. Necessitas Ecclesiæ, ratione cujus petitur, ut sanctificetur nomen Dei. 2. Necessitas constantiæ ob fragilitatem, ratione cujus petimus, ut adveniat Regnum ejus, ne excidamus ab eo. 3. Necessitas cæcitatatis, ratione cujus petimus, ut fiat voluntas tua, quia illa optime scit, quid prosit nobis. 4. Necessitas sustentationis, ratione cujus petimus panem quotidianum. 5. Necessitas auxilii ad vitanda peccata et remittenda, ratione cujus dicimus : Et dimitte nobis debita nostra. 6. Necessitas roboris contra tentationes, ratione cujus oramus : Et ne nos inducas in tentationem. 7. Necessitas protectionis contra pericula, et mala corporalia, ratione cujus dicimus : Sed libera nos a malo. Quæ omnia fusius apud Fabrum conc. V, in *Fer. Rog.* et conc. I in *Dom. v post Pentec.* n. 2, explicata vide.

Ex occasione thematis ejusdem potest orationis Dominicæ præstantia, et excellen-

tia super alias orationes demonstrari, simulque petitiones in ea contentæ explicari, specialiter vero ostendi, quomodo septem petitiones contra septem vitia capitalia præsens offerant remedium. Quæ omnia videri possunt apud Fabr. conc. II, in *Fer. Rogat.* et concl. XII. Item in auct. them. III, in eisdem Feriis.

ACCIDENTIA ORATIONIS. — Ex occasione thematis : « Quid oremus, sicut oportet nescimus » ROM., VIII, 26 vel, « nescitis, quid petatis : » MARC., X, v. 38. dici potest, Christum recte hoc dixisse. 1. Quia plerumque « noxia » petimus, uti experientia ostendit, quia scilicet in rebus supernaturalibus cognoscendis plerumque adhuc infantes sumus. 2. Quia non « legitimo modo » petimus, uti, proh dolor ! iterum experientia quotidiana clare nimis ostendit. 3. Quia « tempore importuno » petimus, scilicet, ut statim, quando petimus, concedatur. Vide hæc fusius explicata a Fabro in Auctario them. II, in *festo S. Jacobi.*

Ex occasionem ejusdem thematis narrari potest, quod Gilimer Rex Wandalorum in monte præruptissimo juxta Hipponem a duce Phara inclusus, misso ad hunc Tabellario tria petierit, scilicet, « panem » quia diu nullum vidisset : « spongiam, » qua lacrymas abstergeret : « citharam » ad miseras suas deplorandas, Ostendatur eadem nobis petenda a Deo : scilicet « panem » quotidianum, id est, necessariam sustentationem : « spongiam, » id est, veram pœnitentiam ad peccata delenda : et « citharam » vitæ honestæ, et sanctæ, quæ ex variis virtutibus velut fidibus componitur, et plus quam quidquam aliud animam in hac, et altera vita lætificat. Videri possunt hæc tria aliter explicata apud Fabrum in Auctar., them. I, in *Fer. Rogat.*, n. 3.

Ex occasione thematis : « In illo die in nomine meo petetis. » JOAN. XVI, moveri potest quæstio, cur Christus dixerit : « in illo die : » respondendumque hoc factum, ut significaret, semper quidem orandum esse, sed specialiter in certis quibusdam temporibus, nempe. 1. In rebus dubiis. 2. In electionibus faciendis. 3. Cum iter agendum. 4. Quando matrimonium contrahendum. 5. Quando cibus sumendus. 6. Quando res difficiles aggrediendæ. 7. Ad alia negotia. Quæ omnia fuse diducta videri possunt apud Fabrum in Auctario, them. III, in *Dom. 5 post Pascha.*

Ex occasione thematis : « Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis : » explicari potest quid sit in nomine Christi petere, scilicet. 1. In nomine meo, id est, jussu, et imperio meo. 2. Propter me, et merita mea. 3. In persona mea, ut fratres Josephum in nomine Patris. 4. In nomine Jesu : ad salutem vestram. 5. Ad gloriam nominis mei. Quæ omnia fusius explicata videri queunt apud Fabrum them. II, in *Dom. 5 post Pascha*. JOAN., XVI, 14.

Ex occasione thematis : « Noli mihi molestus esse, jam ostium clausum est : » LUC., XI : possunt pariter enumerari causæ, cur Deus differat audire orationes, videlicet. 1. Ut miseriam nostram cognoscamus. 2. Ut dona illius magis æstimemus. 3. Ut rectius petamus. 4. Ut melius probetur virtus, et patientia nostra. 5. Ut fervor in nobis major excitetur. 7. Ut nos secum diutius in oratione retineat. 7. Ut talione nos puniat. Quæ copiosius probata videri possunt apud Fabrum conc. IV, in *Feriis Rogationum*.

Ex occasione thematis : « Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me : » MATT., XV, 8 : explicari possunt causæ, et remedia distractionum, simulque ostendi, orationem esse omnium rerum difficillimam, et facillimam. Possunt autem prædictæ causæ, et remedia fusius explicata videri apud Fabrum conclus. VII, in *Dom. 5 post Pascha*.

Ex occasione thematis : « Alleluia, Alleluia, Alleluia : » APOC., XIX, 6 : explicari potest, quid sibi velit ista vox Alleluia, quod nimirum. 1. Hortetur ad gaudium spirituale. 2. Ad Dei laudem, et gratiarum actionem. 3. Ad pugnam spirituales. 4. Ad vitæ renovationem ac puritatem. De quibus vide Fabrum concl. VII, in *Dom. Resurrect.*

Ex occasione thematis : « Quis vestrum habebit amicum, et ibit ad illum media nocte ? » possunt explicari ritus in supplicatione adhiberi soliti, dicique 1. Cur Vexillum præferatur. 2. Cur Litanie cantentur. 3. Cur reliquæ gestentur. 4. Cur faces, et lumina adhibeantur. 5. Cur ordine procedatur. 6. Cur mortificatio adhibeatur. De quibus videatur Faber conc. X, in *Fer. Rogat.*

Ex occasione thematis : « Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta, et neminem per vitam salutaveritis. » LUC., X, 4. Ostendi potest, quæ cavenda sint in processione : nempe 1. Non portandus sac-

cus negotiationum. 2. Non pera commensationum. 3. Non calceamenta superbi vestitus. 4. Nemo in via salutandus per confabulationem. 5. Eundem, sicut oves eunt, quæ videntur apud Fabrum them. IV, in *Festo S. Marci*.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Habebat olim populus Hebræus erga Arcam valde magnam fiduciam et tamen cum aliquando eandem contra Philisthæos eduxissent, cruentam ab illis passi sunt stragem : factique sunt præda inimicorum suorum ; et merito, inquit Theodoretus, cur enim Legem transgredientes, Arcam ad auxilium traherent, quæ Legem intus habeat sitam ? quot sunt, qui ab Area mystica, Beatissima inquam Virgine Maria ejusque patrocinio tutelam, et protectionem expectant, cum tamen ipsi impurissimam vitam ducant ? Numquid magna est temeritas, ejus implorare auxilium, ut impudicitie sordibus, quarum ipsa est inimica, vivere possint. MANSI, dis. XXVIII, n. 6.

S. Leo Magnus Attilam coercuit, qui victoriosus, et insolens, per potentissimum exercitum universæ Italiæ servitutis jugum imponere minabatur : idem vero Sanctus Romæ per orationum suarum efficaciam a Deo obtinere nequivit, ne Genserius Romam cum exercitu suo intraret : undenam oritur hæc utriusque eventus diversitas ; maxime cum credibile sit, quod S. Leo, sicuti in annis profecerat, ita quoque in majori merito apud Deum pariter accreverit ? Sciendum igitur est, hunc eundem S. Pontificem Urbi Romæ in poenam ingratitude suæ hanc calamitatem prædixisse, siquidem non solum ob gratiam, per repulsum Attilam receptam nullam erga Deum exhibuit gratitudinem, verum etiam deinceps magis, quam ante, theatris, spectaculis, aliisque profanis gaudiis se dare cœpit, quibus iram Dei vehementer exasperavit. IB., n. 7.

Cœlestis sponsus non sine mysterio prius ad montem myrrhæ iturum se esse dicit, priusquam collem thuris ascendit : quia cum thuris nomine oratio symbolice intelligatur anima orans ad sanctum hoc exercitium quam maxime disponitur, si mortificationem, quæ per myrrham denotatur, sibi faciat familiarem : eos namque familiariter

visitat, inquit Sanctus Gregorius, quos per mortificationem vitiorum ad alta proficere, et per mundas, et utiles orationes suaviter redolere perspicit. *Id.*, *disc.* xxix, n. 1.

Pater Ribadeneira postquam in vita S. Francisci Borgiæ de Spiritu orationis, et contemplationis, in quo excellebat, fusius egisset, et tandem in capite sequenti de ejus mortificatione disserere vellet, sequens præmisit effatum: Recte in Asceticis judicant homines pii, suspectum videri orandi studium, nisi, et sui victoria comes accedat; sic enim appello, quam vulgo Mortificationem dicunt: quæ demandas esse animi perturbationes affectionesque doceat. Non fugit cœlestis hæc Philosophia Franciscum, diu, multumque in ea exercitatum, ideo orandi studio, mortificationis exercitium adjunxit. *Vita*, lib. IV, cap. i.

S. Nilus ait: quod si Moyses monitus fuit, ne ad rubum accederet, nisi depositis calceis multo minus convenit, ut præsumamus per orationem cum Deo nos unire, nisi calceos affectum carnalium, et terrenorum deposuerimus. *Mansi*, *disc.* xxix, n. 5.

Hieronymus Cardanus curiose inquit, cur rosæ spinis armentur, hancque illius assignat rationem: Quia si rosa spinifera non sit, nec etiam erit odorifera. Idem quoque in præsentī dicere possumus; siquidem orationis nostræ incensum suam cœlum versus non exalabit fragrantiam, nisi prius contritum, et super prunas ardentes concrematum fuerit. *Id.*, n. vii.

Idem Auctor sequens movet dubium, videlicet, undenam fiat, quod, cum oratio adeo sit grata, et suavis (siquidem per hanc cum ipsomet Deo loquimur, et conversamur, et in hoc colloquio anima magnam lætitiā experitur, « non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiā, et gaudium: » cumque adeo sit utilis, et necessaria eadem oratio, nihilominus adeo illam difficilem, et tædiosam esse experiamur, ut, sicut Sanctus Bonaventura de profectu Religiosorum disserens notat, quasi ligati catuli ad stipitem, renitente animo cogamur esse in divinis? Porro ratio, quam ad dubium solvendum adfert, hæc est: quia licet oratio natura sua non sit difficilis, molesta tamen est mortificatio, quæ est dispositio ad illam necessaria; sic enim in rebus naturalibus videmus, quod difficultas in forma introducenda non consistat, sed in disponendo subjecto ad illam recipien-

dam; quot enim conatus non facit ignis, ut in ligno viridi prius humiditatem absorbeat priusquam ardere incipit? quantus inde nascitur fumus? quot strepitus, et rumores trunci illius viror excitat? at vero, quando lignum dispositum est, flamma sine difficultate flagrare, et lignum consumere incipit; eodem modo difficultas, quam in oratione experimur, in eo consistit, quod scilicet viror, et vigor passionum nostrarum difficulter tollatur, quod effrænes appetitus nostri habenis refrænentur, et coerceantur: hoc autem semel obtento, mens nostra per viam orationis facillime ad cœlestia elevatur divinoque inflammatur amore. *Id.*, n. 8.

NECESSITAS. — In vitis Patrum legitur, quod fratres Abbatem Agathonem interrogaverint dicentes: « Pater, quæ virtus in conversatione plus habet laboris? » et dixit eis: « Ignoscite mihi; quia puto non esse alium laborē talem, qualis est orare Deum dum enim voluerit homo orare Deum suum semper inimici dæmones festinant interrumpere orationem fusam ad Deum. » *Lib.*, v, l. XI, n. 8.

Holofernes ut civitatem Bethuliæ armis suis subiceret, eamque juris sui faceret, aquæductus, per quos aqua in civitatem manabat, incidi, et alio diverti præcepit, suamque sine dubio assecutus fuisset intentionem, nisi divina providentia heroinam illam Judith ad notum illud heroicum facinus patrandum permovissent: idem quoque est Holofernus infernalis stratagema, et artificium, qui ut animam nostram sibi subiciat, mysticos incidere nititur aquæductus, idest, remove a nobis satagit Sancti Spiritus impulsus, et inspirationes cœlestes, lumina item, et virtutes, quæ oratione mediante in animas nostras transmittuntur. *Mansi*, *disc.* xii, n. 5.

Observastisne aliquando, quam differenter se Christus habuerit in trium illorum mortuorum resurrectione, scilicet, filii viduæ Naimiticæ, et filiæ Archisynagogi, necnon, et Lazari fratris Marthæ, et Magdalenæ: porro in duabus primis resurrectionibus Evangelistæ nullam orationis Christi mentionem faciunt ad æternum Patrem suum directæ, sicut in hac tertia, qua Lazarus resuscitatus fuit. Nam Sanctus Joannes hanc resurrectionem describens, ait: « Jesus autem elevatis sursum oculis dixit: Pater, et infremuit Spiritu: Rursum fremens in semetipso. » Et quid vero ad hujus difficulta-

tis solutionem responderi posse existimas? Nimirum Lazarus peccatorem repræsentabat in peccatis habituatam, et inveteratum: unde Rupertus Abbas ait: Typum gerit peccatoris, jam consuetudine nequitiae inveterati, jamque mala consuetudine foetentis, ut autem talis peccator in vitam, idest, in statum gratiæ revocetur, opus est efficacia orationis; oratio enim est officium fructuosum, ait Bellovacensis: magnum est lucrum hujus officii, quia semper, omni hora, et omni loco potest homo orando lucrari rem maximam, scilicet veniam peccatorum, gratiam meritorum, et ipsum Deum, et ejus gloriam. *IB.*, disc. xvi, n. 5.

P. Rho de P. Magistro Joanne Avila ita scribit: Adolescentibus, quos litterarum labor exercebat, identidem affirmabat, malle se illorum genua callis obdurescere ob orandi contentionem, quam oculos laborare ob studia litterarum; harum enim sæpe inanem esse laborem, illius nunquam non frugiferam occupationem. Idem Stephanum Centenaresium, cujus ingens erat concionandi studium, et laus, cum ab eo partitionem diurnarum, ac nocturnarum horarum inter orationis, ac litterarum studia audisset, horas aliquot litteris ademptas, precationi jussit contribuere, quod ista Christiane dicendi optima esset Magistra. *RHO.*, l. III, c. viii, n. 1.

Regius Psaltes ait: « Os justi meditabitur sapientiam, et lingua ejus loquetur judicium. » Qui loquendi modus prima facie quidem improprius videtur, quia meditari ad mentem, non vero ad os pertinet: et tamen optime dicit, quia per hæc verba alludere voluit ad orationem vocalem, cujus lingua est instrumentum; nec non ad mentalem orationem, quæ interior sit in corde; quando igitur ambo hæc uniuntur, tunc Prædicator loquitur, et prædicat cum judicio cum prudentia, cum fructu: tunc « lingua ejus loquetur judicium. » *MANSI, disc. viii, n. 8.*

Sanctus Carolus Borromæus summa cum sollicitudine sanctum hoc exercitium populo suo Mediolanensi recommendavit, siquidem in illius littera quadam pastorali sequentia leguntur: Inter alia, quæ Sapientia Dei, Christus Dominus noster, in toto Sancti Evangelii decursu summa cum sollicitudine nobis commendavit, oratio præcipuum locum habet, cujus usus, et exercitium homini Christiano adeo est proprium, ut Deus

propter ipsam eos ab omnibus mundi nationibus dissimiles facere voluerit: « Domus mea, » inquit Redemptor, « domus orationis vocabitur; » quibus verbis evidentem demonstrat, orationem populi Christiani peculiarem tesseram esse debere, qui, sicut (tamquam Domus Dei familiares, e cælo vivunt, idest, ex auxilio Dei, a quo omnia bona sperant; ita quoque per sanctum, et continuum orationis exercitium cum Deo, et Cœlitibus commercium habere debent. Et paulo post orationi attribuit encomium, quod sit omnium virtutum principium, progressus, et complementum. Card. Baronius ex Epistola Theodolphi Abbatis Floriacensis, qui postea ad Episcopatum Aurelianensem assumptus fuit, verba quædam refert, quibus Clerum suum, ad quem prædictam Epistolam direxerat, ad legendum libros sacros, et orandum, his verbis invitat: His armis vitia comprimuntur: his alimentis virtutes nutriuntur. *ACTA. MED.*, f. 100.

Unum ex præcipuis mediis, quibus S. Philippus Neri ad tantam perfectionem devenit, fuit oratio, cui per affectum adeo excessivum addictus fuit, ut omnia exercitia, quæ in Congregatione nostra instituit, et ordinavit, ad hunc præcipue finem directa fuerint: unde ob eandem causam institutum nostrum « Congregationem Oratorii. » appellari voluit. Præterea ex libris, quos frequentius legere solitus fuit, specialis erat Joannis Cassiani lectio, in quo inter cæteras ejus Collationes sine dubio sequentia verba legit: Omnis Monachi finis (et consequenter cujuscumque alterius ad perfectionem aspirantis) cordisque perfectio, ad jugem atque indisruptam orationis perseverantiam tendit, et quantum humanæ fragilitati conceditur, ad immobilem tranquillitatem mentis, ac perpetuam nititur puritatem; qui idem Cassianus paulo post subdit: Sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi hujus culmini fuerint colligata, atque compacta, nullo modo firma poterunt vel stabilia perdurare. Unde S. Nilus monet inquit: Omne, quod agis, oratione obsignato. Si enim cor nostrum hoc orationis sigillo obsignatum fuerit, nullum erit periculum, ut dona gratiæ, merita, virtutes, quas in se recludit, ei eripiantur. Et ideo pariter S. Ephrem ait: Sigillo muniamur orationis. *VITA S. PHILIP. I. VII, c. i.*

Archangelus Raphael de cælo missus, ut

Tobiæ in itinere ducis loco serviret, cum juxta flumen Tigris immensum illum cepisset piscem, eum exenterari, et excerptum ex eo jecur assari, et conservari præcepit subdens : « Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum. » At vero, inquires, quidnam fumus sicci hujus piscis super carbones positi cooperari poterit ad spirituum rebellium fugam, et dissipationem? respondet Lyranus per fumum hunc orationem symbolice intelligi, uti ex illis verbis *Apo-calyptis* colligitur : « Ascendit fumus incensorum. » Quod si igitur sola orationis umbra, et figura, quamvis remota, ad dissipandum universum infernum sufficit, quid ipsa oratio non præstabit? utique extricat omne genus dæmoniorum. Ad hæc quamvis dæmon omnibus aliis Saræ sponsis necem intulerit, attamen mox ut Sara et Tobias ad orationem se prostrarunt, superatus, et confusus remansit; unde Lyranus ait : Fumus ille ex igne procedens significavit orationis virtutem Tobiae et Saræ, cujus merito Angelus Raphael expulit dæmonem a Sara. *MANSI., dis. XI, n. 1.*

Sanctus Bernardinus rationem assignat, cur oratio tempore matutino facta, opportunior sit, quam quavis alia diei hora ad Deum effusa; ait enim : Merito mane oratio optima est, propter mysterium suum; nam signat gratiæ infusionem, quæ maxime in illa hora a fidelibus per orationem acquiri potest; quia sicut in aurora fugiunt latrones, sic tunc per orationem infusione gratiæ fugiunt dæmones, sicut in aurora lupi, vulpes, et aliæ feræ se abscondunt, nam in tempore noctis hinc inde ad pastum vagantur, unde *PSALM. CIII*, dicitur : « Posuisti tenebras, et facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię sylvæ; » de mane vero idem ait : « Ortus est sol, et congregatę sunt, et in cubilibus suis collocabuntur. » Sic in nocte tentationes multiplicantur, in aurora tunc per gratiam in oratione infusionem discedunt. *S. in RAG., a. II, c. v.*

Sponsus cœlestis, teste Blosio, sanctę Catharinę dixit : Scito, filia, quod anima perseverans in humili fidelique oratione, adipiscitur omnem virtutem; unde nullo modo orationis studium negligendum, aut omit-tendum est ob aliqua adversantia, sive ea procedant ab illusionē Satanę, sive a fragilitate propria, sive a cogitationibus im-mundis, sive ab inordinatis stimulis, et

carnali motu corporis : frequenter enim diabolus orationis tempore anima variis imaginibus, et phanstatismatibus magis infestare conatur, quam extra tempus orationis. Tunc callide suggerit oranti, quod talis oratio nihil illi prosit, cum alia cogitare non debeat, quam illa, quę orat; malignus hostis hoc persuadere nititur, ut is, qui orat, tedium, confusionemque mentis incurrat, atque ita omittat exercitium orationis, quę est armatura fortissima adversus omnes inimici insultus. In *Concl., c. III.*

Sanctus Bonaventura alium quemdam recenset orationis effectum, scilicet reparationem virtutis naturę, juxta illud Jacobi. 5. « Oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum; » unde *ECCLESIASTICUS c. XXXVIII*, merito nos monet, ne, dum infirmi sumus, nos ipsos negligamus : « Fili, in tua infirmitate ne despicias te ipsum; » at vero quoniam id modo practicandum erit, ut ab infirmitate resurgamus? sapiens subdit : « Ora Dominum, et ipse curabit te, » potestisne meliorem hoc medicum desiderare, est hic medicus tibi semper vicinus, et promptus, qui pro restituenda sanitate aliud non requirit stipendium, quam orationem, de qua B. Laurentius Justinianus ait : Infirmitatem orationis virtus sanat, omnes medici pecuniis, Deus autem noster para oratione ad conferendam sanitatem placatur. *S. BON., in c. XVIII, Luc.*

Salvianus explicans illud *Psalm. XXXIII* : « Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum : » sic loquitur : id quod dicit, divinas aures in precibus semper esse justorum, non audientia tantum Dei, sed quędam quasi obedientia designatur; quomodo enim in precibus justorum divinę aures sunt, quomodo, nisi ut semper audiant, nisi ut semper exaudiant, nisi ut prompte audita tribuant, nisi ut illico exaudita concedant. *SALVIAN., lib. II de Jub. Dei.*

In aulis regiis sæpe fit, quod, postquam quis est admissus ad proxima regio conclavi penetralia, ab hoc tamen non statim ad audientiam admittatur, sed sæpe longo tempore expectando hærerē debeat; at vero non sic res orationis cum Deo habet, sed oratio recta ingreditur, nec diu præstolatur audientiam; quin potius Deus expectat nos magnaque cum anxietate preces nostras præstolatur, atque audientiam a nobis habere desiderat; unde David dicebat : « Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus. »

Et in Apoc. dicitur : « Ecce ego sto ad ostium, et pulso; » vix oratio Dei throno appropinquavit, cum ecce subito ingreditur, nec est, qui illam impediatur : « Intret in conspectu tuo oratio mea. » Prius dixerat : « Appropinquet deprecatio. » Inquit Hugo Cardinalis, nunc dicit : « Intret postulatio, » quod plus est. Oratio enim non tam supplicat, quam imperat. Ly enim « intret, imperium sonat, sicut, et sequentia verba : « Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ. MANSI., *dis.* XIX, n. 4.

D. Chrysostomus eorum, qui ab oratione facienda exemptos sese autumant, eo quod sacris in locis eam, ob negotia sua impediti, fundere nequeant, nequaquam admittit excusationes; ne excusationem quæramus, inquit, dicendo, non esse propinquam precessionis ædem; nos enim ipsos, si sobrii fuerimus, templa faciet Divini gratia Spiritus, ut magna utique nobis precandi facultas affluat; neque enim talis est apud nos Divinus cultus, qualis quondam apud Judæos erat, multum habens sensibilibus caeremoniarum. Illic peccatum oportebat ad templum ascendere, thus emere, ligna, et ignem ad manus habere, arrepto cultro altari assistere, aliaque multa præcepta perficere; hic nihil tale, sed ubicumque fueris, presto est tibi altare, et culter, et victima : tu ipse altare, et sacerdos, et victima es, Sacrificia illa in limitato loco, et templo offerebantur; ad nostram autem orationem, quæ grata est Deo, loco holocausti, uti B. Laurentius Justinianus ait, non locus, sed affectus ad orandum est eligendus. HOM., IV, *de Ann.*

Etiamsi nec genua flectas, nec pectus pulses, nec manus ad cælum tendas, si mentem solum afferas fervidam, nihil tibi ad absolutam precessionem deerit; licet enim mulieri colum tenenti, aut telam textenti suspicere in cælum, ac ardenti pectore Deum invocare : licet etiam viro in foro versanti, aut iter facienti ardentem precari. Alteri itidem in officina sedenti, ac coria suenti, animam ad Deum erigere : licet servo sursum, et deorsum cursitanti, vel in culina ministranti, si non adire Ecclesiam, precessionem intentam ex imo pectore ciere : non pudet loci Deum. *IBID.*

Silentes audit Deus : non locus, sed propositi initium quæritur. Jeremias enim in luto erat, et Deum attraxit. Daniel in leonum lacu Deum placavit. Tres pueri in ca-

mino Deum promeruerunt. Latro non cruce prohibitus, quin Paradisum assecutus fuerit. Job in stercore Deum ad misericordiam provocavit; igitur ubicumque fueris ora. S. BASIL., *hom.* XIII, in *Ex. ad Bap.*

PERSEVERANTIA. — Fortasse differt, quæ daturus est, inquit S. Basilius, ut hoc modo magis te ad assiduitatem vocet, et ut intelligas, quod sit donum Dei, et ut datum diligenter custodias, siquidem nititur unusquisque, quod magno labore invenit, id majori etiam quadam diligentia custodire, ne eo amisso, labores etiam cum eo suos multos amittat, neque neglecto Dei munere æterna vita indignus efficiatur. Proinde noli unquam animum despondere, nisi celeriter invenias, quod rogas : si enim intellexisset Dominus, te, si munus celeriter impetras, id nequaquam esse amissurum, sine dubio, quæ ejus est bonitas, ultro ipse tibi, nullo tuo rogatu, detulisset. S. BASIL., c. II, *Const. monast.*

Cornelius Jansenius ponderans verba illa : Petite, quærite, pulsate, inquit : « Tribus istis sententiis unum, et idem significatur, nisi quod congeries sententiarum commendat fidentem, instantem, et ardentem precessionem; nam ipsum petere, fiduciam in oratione necessariam significat; quærere vero, diligentiam, pulsare, ardorem et perseverantiam. MANSI., *dis.* XXXVII, n. 4.

S. Doctor Bonaventura super consilium illud Evangelicum in principio capituli XVIII. *S. Lucæ* relatum : « Dicebat autem et parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare, » et non deficere ita scribit : Hoc intelligitur, ut oratio semper, vel sit in ore per postulationem; vel sit in corde per desiderium, vel sit in opere per præparationem; qui autem bona agit, ad hoc se disponit, ut ejus oratio debeat audiri, et secundum hoc dicitur : « Sine intermissione orate, » ubi Glossa ait : Semper orat, qui bene agit semper; ipsum enim desiderium bonum, oratio est; et si continuum est desiderium, continua est oratio; et hoc est, quod dicit Beda in *Glossa* : Semper orat, qui semper agit bona, nec desinit orare, nisi cum desinit justus esse. S. BON., in *Luc.*, c. XVIII.

S. Hieron., super illa verba : Laudate eum sol, et luna, inquit : In eo, quod a suo officio, et servitio non recedant, servitium ipsorum laus Dei est : quod enim proposito præsentī applicare possumus. In Ps. CXLVIII.

S. Chrysostomus objectionem cuiusdam a

sæcularibus fieri solitæ in hæc verba respondet. Dices : qui fieri potest, ut homo sæcularis forentibus negotiis affixus, tribus horis diei precetur, et ad Ecclesiam currat Respondet S. Doctor : Potest, et facile est, licet enim ad Ecclesiam currere non sit commodum, potest inibi, foro, curiæque vestibulo inhærens precari; ad hoc enim mente magis opus est, quam voce; animi contentione magis, quam manuum extensione; nec tam refert, quo corporis habitu id facias, quamquo animæ affectu. HOM. IV, *de Ann.*

S. Bonaventura observat, quod Christus nos in oratione instruens, nullam fecerit temporis mentionem : tempus, inquit, taceatur, ut ostendatur, quod omni tempore indifferenter est orandum secundum quod dicit infra : « Oportet semper orare, et non deficere : » et ECCLESIASTICI 15. « Non impediaris orare semper. » S. BON., *Luc.*, c. XI.

B. Laurentius Justinianus hujus sancti exercitii multos enumerat effectus, inquiens : Terret dæmones, adversarios superat, immutat homines, vires reparat, roborat mentem, inter quos ultimus hic effectus consideratione est dignus; siquidem, ut experientia docet, multi quidem sunt in operibus bonis producendis fœcundi, at vero spiritus eorum sæpe similis est igni ex stramine vel paleis excitato; sicut enim hic magnam flammam parit, sed subito evanescit; ita quoque multi in primis vitæ fervoribus multis quidem vacant virtutum heroicarum operibus, at vero mox fatigati, minime in iis perseverant. DE PERF. GRAT., c. XII.

DE OBJECTO ORATIONIS, SEU QUID PETENDUM. — Psalmista PSALM. LIV, ab his verbis exorditur : « Exaudi, Deus, orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam, intende mihi, et exaudi me. » At vero unde nam Davidi tanta nata est confidentia de se exaudiendo? Audite expositionem Bedæ dicentis : « Multorum exauditur oratio, cum pro temporalibus rogant, et conceditur eis quod postulant, quorum postea despiciuntur deprecatio, quia terrena orant, non æterna, et ideo iste utrumque ponit, scilicet ut orationem exaudiat, et deprecationem non despiciat, id est, terrena eum orare permittat. » MANSI., *disc.* XXXVIII, n. 2.

Idem Regius Propheta PSALM. LXXVI, ita incipit : « Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Deum, et intendit mihi. » At vero quis unquam repertus est, qui voce alterius clamaret? Cur igitur « voce mea? »

Audiamus eundem Bedam dicentem : « Hac voce clamat, qui corde clauso ab omni affectione terrena, tota mentis affectione non ad aliquid terrenum, sed ad Deum aspirat, ut ipsum præmium recipiat; ille vero non hac voce clamat, qui magis terrena, quam Deum desiderat, et ideo non pro se, ut ipsum præmium habeat, sed pro ipsis terrenis postulat, qui infeliciores est, cum exauditur, quam si non exaudiretur. » IBER.

S. Ambrosius circa populum Hebræum ad Deum clamantem, nec exauditum, et circa Moysen, qui licet os suum non aperuisset, auditus tamen, et exauditus fuit, sequentem instituit ingeniosam observationem : Dicit ad eum Dominus : « Quid clamas ad me? » Sonum ejus non audio, vocem ejus agnosco, silentium ejus lego, clamorem ejus in operibus deprehendo. Clamabat populus, et non audiebatur, tacebat Moyses, et exaudiebatur. Non populo dictum est, « quid clamas ad me? » Non enim ad Deum clamabat populus, qui injusta, et viris indigna clamabat, sed Moysi dictum est, « quid clamas ad me? » Hoc est, tu solus ad me clamas, qui de me speras. S. AMBR., in *Ps.* CXVIII. Scire ne cupitis, quonam desideria illius, quem inter omnes homines Deus secundum cor suum esse agnovit, directa fuerint? Ipse ait : « Unam petii a Domino, hanc requiram, » sed quænam est res hæc una, quam petiit? Num forte, ut cessaret Saulis persecutio? vel ut ad solium regium, pro quo possidendo a Samuele consecratus fuerat, intronizaretur? Aut vero numerosam a Deo prolem sibi dari petiit? Nequaquam, sed hoc solum : « Ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. » Nimirum priusquam Christus illam annuntiaret Evangelii magnam veritatem, jam eam perfecte intellexerat, scilicet : « Primum quærite Regnum Dei, et justitiam ejus. » Et ideo dixit : « Unam petii, » idest, ut Hugo Cardinalis exponit, vitam æternam. MANSI., l. c., n. 3.

DE PUBLICA, ET COMMUNI ORATIONE. — In Actibus Apostolorum terribilis illa legitur Herodis contra Ecclesiam tunc nascentem persecutio, occidit enim Jacobum fratrem Joannis gladio, videns autem quia placeret Judæis, apposuit, ut apprehenderet, et Petrum. Imo S. Petrus paulo post incarceratus, et duabus catenis vinctus, multisque militum custodiis summa cum diligentia custodiebatur; et tamen in eodem carcere

ceiderunt catenæ de manibus ejus, descenditque Angelus quidam de cœlo, qui carcerem illum aperiens, eum liberavit. Quare hoc? Quia, dum Petrus servabatur in carcere, oratio flebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. MANSI., *dis.* XVIII, n. 5.

In *Exodo* legitur : « Moyses, et Aaron, et Hur ascenderunt super verticem collis. » *Exod.*, VI, XVII. Ubi Lippoman ait : « Ascenderunt ad orationis locum; ubicumque enim duo vel tres Dominum fuerint deprecati, in fide exaudiuntur. Quod si vero tantum valent duo vel tres, quanto plus mille, decies mille, et centum millia, imo integer quidam populus valebunt? Multorum oratio frequentior fit, et exaudibilior, ideo orationes agendæ etiam in Ecclesia. »

D. Chrysostomus eos, qui dicunt : « Orare domi possumus, his verbis perstringit : » Te homo decipis, et magno in errore versaris. Nam etsi domi quoque detur orandi facultas, tamen fieri non potest, ut domi tam bene ores, quam in Ecclesia, ubi tot Patres, ubi clamor felici societate excitus ad Deum immortalem refertur. Non pariter exoras, cum solus Dominum obsecras, neque tuis cum fratribus; est enim in hoc plus aliquid, videlicet concordia, conspiratio, copula amoris, et charitatis, sacerdotum preces. Præsunt enim ob eam rem sacerdotes, ut populi orationes, quæ infirmiores per se sunt, validiores illas complexæ simul in cœlum evehantur. S. CHRYS., n. 3.

S. Chrysolog. super illa verba : « Quod si duo ex vobis consenserint, » etc., inquit : Audistis quantum possit, et prævaleat sanctæ petitionis assensus? Non dixit illud aut illud, sed totum se promisit, quicquid unitas postulationis concupierit præstiturum. Et paulo post subdit : Ubi sunt, qui præsumunt, Ecclesiæ conventum posse contemni, et solitarias preces venerandæ congregationi autumant anteferri, si duobus vel tribus simul positis medium se futurum, et omnia se promittit, quæ postulatus fuerit, præstaturum? Qui nil negat tam paucis, quid in congregatione Sanctorum poscentibus denegabit? Sic credens Propheta, hoc adeptum se gloriatur, cum dicit : « Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, in consilio justorum, et congregatione. » SER. CXXXVII.

DE ORATIONE DOMINICA. — Omnia, quæ desiderantur, inquit S. Bernardinus, sive

TOMUS III.

ad finem acquirendi aliquod bonum, sive removendi a nobis quodcumque malum, vel conservandi bona, quæ habemus, vel denique liberandi nos a malis, in quæ incidimus, aut quæ imminet, in hac oratione petuntur. Et quidem bona, quæ petuntur, vel sunt naturæ, vel gratiæ, vel gloriæ : Primo autem loco postulamus bona gloriæ, dicendo : « Adveniat regnum tuum. » Secundo bona gratiæ dicendo; « Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, et in terra. » Tertio bona naturæ, quæ in illa continentur petitione : « Panem nostrum, etc. » Postea petimus, ut nobis remittantur mala, sive illa sint præterita, sive præsentia, sive futura, sive culpæ, sive pœnæ, sive etiam tentationis. A malis culpæ liberari petimus, cum dicimus : « Dimitte nobis debita nostra. » A tentationibus, cum dicimus : « Et ne nos inducas in tentationem. » A malis pœnæ, dicendo : « Libera nos a malo. » S. BERN. ap. MANSI., *disc.* XL, n. 7.

Ipsamet Filius Dei apud S. JOAN., c. XVI, ait : « Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. » Quanto igitur major spes nobis esse poterit, si non solum in ejus nomine, verum etiam per supplicationem a Filio Dei compositam desideratas ab ipso gratias postulemus? quod idem S. Cyprianus his verbis tangit, dicens : « Quanto efficacius impetramus, quod petimus in Christi nomine, si petamus ipsius oratione? » Maxime cum, ut S. Cyprianus ait : Hoc fine Christus illam composuerit, ut dum prece, et oratione, quam Filius docuit, apud Patrem loquimur, facilius audiamur, et agnoscat Pater Filii sui verba, cum precem facimus. Gratiore enim accentus in auribus æterni Patris resonare nequeunt, quam Filii illius, de quo sæpius e cœlo testimonium perhibuit, dicens : « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. » Quasi dicere vellet : Audite ejus instructiones, et estote certi, quod si mihi supplicationes vestras ab ipso formatas porrexeritis, mihi futuræ sint gratissimæ. MANSI., *d.* XL, n. 2.

S. Bernardinus hanc rationem insinuat, cur cœlestis Magister hanc orationem componere voluerit, dum ait : Propterea ne vagemur incerti, omnium petendorum nobis in hac oratione formam dedit. Unde videtur mihi, quod æterna, et prima veritas, quæ errare non novit, nec se decipi

permittit, nobis Christianis dicat illud Joelis Prophetæ II, 23. « Filii Sion, lætaminī in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem. » Sic orabitur : « Pater noster etc. » S. Aug. ad Proham nos ab hujus petitionis limitibus nequaquam egredi posse dicit : Liberum est aliis, inquit, atque aliis verbis, eadem tamen in orando dicere, sed non debet esse liberum, alia dicere. Porro de hujus orationis securitate S. Cyprianus testatur, inquiens : Quæ vera magis apud Deum Patrem precatio, quam quæ a Filio, qui est veritas, de ejus ore prolata est? S. BERN., I. VI, c. I.

Deus in *Exodo* præcepit, ut ad illuminandam domum suam, quam domum orationis esse dixit, magnum quoddam fundetur candelabrum, totaliter aureum, in septem lucernas, a septem ramis in formam liliorum fabricatis, sustentatas distinctum. Omnia autem hæc in figura contingebant illis. Candelabrum enim hoc orationem Dominicam præfigurabat, quæ septem continet petitiones, velut totidem lucernas, mysticum animarum fidelium templum illuminantes. MANSI., *dis.* XL, n. 3.

Nescio an vos ad hoc aliquando reflexeritis, quod quando Verbum hoc abbreviatum e sinu Patris in terram descendit, tribus præcipue rebus manum suam apposuerit, illisque omnibus ad salutem nostram spectantibus. Abbreviavit enim, et compendiauit sacrificia, præcepta, et orationes. Porro sacrificia, et oblationes legis Mosaicæ non habebant numerum, et hæc omnia restrinxit, et compendiauit in incruento Missæ sacrificio. Unde in Collecta quadam ita orat Ecclesia : « Deus qui legalium differentiam hostiarum in unius sacrificii perfectione sanxisti, etc. » Præcepta vero cærimonialia, judicialia, et legalia, omnia in unum solum restrinxit, videlicet in præceptum dilectionis proximi : « Plenitudo legis est dilectio; qui diligit proximum, legem implevit. » Orationes pariter, quarum multæ, et variæ erant, prout ex sacris litteris deducitur, in unam solum compendiauit, scilicet in hanc Orationem Dominicam, siquidem hæc virtualiter, et eminenter omnes alias preces complectitur. Adeo ut, sicut ab increata Sapientia homo vocatur omnis creatura, ita quoque oratio. De qua proinde multo melius, quam de *Apocalypsi* dici potest : « Tot sacramenta, quot apices. » IB., n. 3.

Inter alias orationes Oratio Dominica principaliter invenitur; habet enim quinque excellentias, quæ in oratione requiruntur. Debet enim oratio esse segura, recta, ordinata, devota, humilis. Omnes autem hæc prærogativæ in hac oratione recluduntur. Nam primo est securissima; est enim ab Advocato nostro formata, qui est sapientissimus Petitor, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ; securior apparet ex hoc, quod ipse, qui orationem exaudit cum Patre, docuit nos orare secundum illud PSALMI XC. « Clamabit ad me, et ego exaudiam eum. » Etenim, si quando vobis memoriale aliquod ad certam quamdam gratiam implorandam Principi porrigere volentibus, ipsemet Princeps, cui illud porrigendum est, ipsum propria manu formaret, aut dictaret, numquid vos omnimodam per illud memoriale quidvis impetrandi securitatem, et fiduciam habere existimatis? Tale quid autem nobis contingit in præsentī; nam ut D. Chrysologus ait, orandi thema, materiam petendi, supplicandi normam, paucissimis in verbis ipse tibi, qui tibi exorandus, indulsit, ut ex hoc petendi tu sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuras colligas impetrandi, et brevissimo magisterio orandi latissimam capias disciplinam; simul quia ad amoris indicium Rex ipse officio functus est Advocati, ut preces, quibus responsurus erat, ipse dictaret; cunctatio ablata est impetrandi omnis: immo fiducia collata est tota promerendi, quando ipsum se legit in precibus, qui rogatur. Secundo est certa; nam ipse Christus doctor est; nam ipsius est docere, quod nos orare oporteat; ea quippe, quæ ipse orare docuit, rectissime postulantur. Tertio est ordinata; est autem hic debitus ordo, ut spiritualia carnalibus, cœlestia terrenis, desiderando, et orando præferamus, secundum illud MATTH. VI. « Primum quærite Regnum Dei. » Hoc Dominus in hac oratione servare docuit; in qua primo petuntur cœlestia, postea terrena. Primo enim loco docemur mentem, et vocem elevare ad cœlum, invocando Deum, tamquam Patrem : « Pater noster qui es in cœlis. » Postea ad sanctificandum ejus nomen, et ad regnum ejus postulandum, necnon ad implendam divinam ejus voluntatem. Quo facto, docemur petere res alias, ad nostrum commodum, et utilitatem spectantes : « Panem nostrum, etc. » Quarto est devota, quia pinguedo devotionis facit,

sacrificium orationis esse Deo acceptum. Devotio plerumque propter prolixitatem orationis obtunditur; unde superfluam orationis prolixitatem docuit vitare MATTH. VI. « Orantes nolite multum loqui; » et S. Augustinus dicit ad Probam : Absit ab oratione multa locutio, sed non desit multa precatio, si fervens perseveret intentio : unde Dominus hanc orationem brevem instituit. Consurgit autem devotio ex charitate, quæ est amor Dei, et proximi, quorum utrumque in hac oratione ostenditur. Nam ad insinuandum divinum amorem vocamus eum Patrem. Ad insinuandum autem amorem proximi, communiter pro omnibus oramus, dicentes : « Pater noster, et dimitte nobis etc. : » ad quod proximorum dilectio nos inducit. 5. Est humilis; nam vera humilitas est, quando aliquis nihil ex suis viribus præsumit, sed totum ex divina virtute impetrandum expectat. Hoc autem in præsentī adimpletur, quia gratias, quas postulamus, ex liberalitate Dei proficisci agnoscimus, de nullo merito proprio præsumentes. S. TH., *Op.*, c. VII.

MEDITATIO.

Inter alias Regni cœlorum similitudines cœlestis Magister hanc quoque adduxit a sinapi desumptam, inquiens : « Simile est Regnum cœlorum grano sinapis. » Quis vero non admiretur, quod cœlum adeo vastum, grano tam minuto ab illo comparetur, qui dixit : « Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur ? » Sciendum vero est, hanc esse seminis hujus proprietatem, ut Glossa interlinearis ait, et ipsamet confirmat experientia, scilicet quod quanto plus teritur, tanto plus redolet ejus fragrantia, acrimonia, et virtus, quam in se continet. Ecce tibi igitur mysterium, ob quod huic semini Regnum beatum assimilatur, nimirum quia, qui illud sibi vult acquirere, huic necessum est, ut per attentam meditationem mysteria fidei nostræ, ut ita dicam, masticet, et comminuat. Quoniam putatis modo Davidem Legis Dei amore, et affectione captum fuisse ? Ipsemet idipsum dicat ; nam postquam dixisset : « Quomodo dilexi legem tuam, Domine ? » protinus respondit : « Tota die meditatio mea est ; » nimirum perfectionem, et profectum, quem ob obser-

vantia hujus legis anima fidelis percipit, attente meditabatur ; unde dicebat : « Lex Domini immaculata, convertens animas, testimonium, etc. » MANSI, *d.* xxxvi, n. 6.

Jeremias causam, propter quam innumerales animæ perduntur, hīs verbis assignat : « Desolatione desolata est omnis terra, quæ nullus est, qui recogitet corde ; » ubi ponderandum est verbum illud, « recogitet ; » non enim sufficiebat Prophetæ dicere, « cogitet ; » sed dixit, « recogitet. » Unde, et Ezechias in cantico suo ita canit : « Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Domine, si sic vivitur, etc. fructus autem, quem inde percipit, hic fuit : « Te autem eruisti animam meam, ut non periret. » JEREM., c. XII.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Gertrudis e cœlo didicit, orationis veræ, et devotæ verba nobilissimis gemmis aut floribus vernantissimis esse similia, aut organi instar suavissimam edere harmoniam ; si autem oratio negligentior sit, et sine cura, tum verba floribus marcidis, gemmis obscuris, et insuavi musicæ similia esse. DREXEL., *Rhe. cœl.*, l. I, c. IX, § 2.

Orator coram Turcarum Imperatore causam acturus per plurima conclavia deducitur : in singulis gestu supplicis, submissis humi genibus, reverentiam, tanquam adversus Imperatorem præsentem exhibere cogitur, siquidem ad aures Imperatoris admitti velit. DREXEL., *Rhe. cœl.*, l. I, c. VI, § 1.

S. Hieronymus, quærens, cur Jeremias dixerit : Neque taceat pupilla oculi tui : respondit ; quando coram Deo lacrymæ funduntur, tunc dici pupillas oculorum transmitti Deo voces. S. HIER., ap. *Rodr.*, p. I, t. V, c. XII.

P. Drexelius ait, quosdam auctores illum Davidis versum : Respexit Dominus in orationem humilium : interpretari « in orationem cicadæ. » Quod cum aliæ aviculæ primo vere canere incipiant, et in summis caloribus sileant, hæc toto æstivo tempore, incredibili constantia strideat, atque adeo moneat, etiam tempore adversitatis orare. LIBR., II, *Rhe. cœl.*, c. V, § 4.

S. Climacus modum orandi docens, ante

omnia, ait : In orationis nostræ chirographo gratiarum actionem sinceram statuamus : in secundo autem versu confessionem, et contritionem animi, ex intimo affectu prodeuntem. Atque ita demum Regi nostro postulationem indicemus nostram. GRAD., xxviii, p. 293.

In Regno Bao cum nocte quadam Christiani in templo orarent alta voce, repente silvestris bubalus oppidum ingressus, templi atrium intrat, ubi bubalus domesticus erat, in quem silvestri facto impetu, cum ab eo aberraret, eodem furore in columnam impegit, quæ erat una e templi fulcris (ædes enim inferne ob tigrium metum non incolunt) tanto impetu, ut totum templum concuteretur. Interim orantium intus nemo se omnino movit, sed omnes precibus erant intenti, velut nihil accidisset; ipse etiam domestici bubali dominus orare non destitit, sed monitus, ut eum tumultum sedaret, respondit, non videri sibi conveniens, ut Deum relinquat, ad bubalum servandum : ejus loco siquidem interiret, alium se empturum. P. JOAN. PHILIP., *de Mart.*, in *Miss. Jap.*, l. II, c. xi.

S. Sanctus quidam cœnobii Antistes assidue Deum precabatur, ne pateretur unquam cætum suum a se separari, nec in hac, nec altera vita, sed ut et in cœlo sint simul. Hunc Christus post tot preces ita erudiit. Appetebat in remoto Asceterio festus Sanctorum dies, ad quem invitatus, per quietem vocem audiit : « Ito, sed præmitte Fratres tuos; tu postremus sequere. » Christus igitur ægri mendici specie media se in via abiecit. Discipuli præeuntes ægrum rogant causam ejulatus, qui respondit : « Æger insidebam jumento, quod excusso me fugit, etiam desertus non habeo, qui me ad urbem deportet. » Cui Monachi se excusabant, quod et ipsi pedites irent, et eo relicto abierunt. Secutus Abbas eundem offendit, cognitoque illius statu quæsit, nonne paulo ante transiere quidam Monachi, et te hic etiam relictum invenire. « Sane, » inquit æger, « sed audita conditione mea abiere, quod dicerent : Se pedibus incedere, non posse opem ferre. » Et Abbas : « Potesne paululum ingredi, ut simul sensim progrediamur? Non possum, » inquit. Ergo Abbas eum in humeros suscipit, dicens : « Deus nos sublevabit : Abeamus. » Et æger : « Quomodo me per tantum spatium itineris feres? Abi modo, et precare pro

me. » Et Abbas : « Non dimittam, en saxum, cui te impositum subibo, et gestabo. » Passus est igitur id fieri miser; et primum quidem sensit onus ad hominis modum grave; mox levius, iterumque facilius; tandem cum vix sentiret amplius sarcinam, cœpit mirari, quid hoc rei esset, cum e vestigio, qui gerebatur, nullus fuit, et nusquam apparuit; sed vocem audiit se compellantem : « Quando assiduo oras pro tuis discipulis, ut vivi, et mortui una sitis, et illi honore cœli, et beatitate juxta tecum perfruantur, videas ut longe diversa illorum, ac tua sint studia virtutum? Conare ergo illos ad sui emendationem incitare, uti se tecum exerceant, ut possim tuæ petitioni satisfacere. » Alienæ preces tum demum prosunt, cum per eas tibi non obes, sed opere adjuvas precantem. RODERUS, in *Virid.*, p. III.

S. Bernardus fere contemplationi sedendo vacavit, ut et Apostoli in Adventu Spiritus S. erant sedentes; et secundum Aristotelem : « Anima sedendo fit sapiens. » CORNEL. A LAPIDE, *Ap.*, c. II, in *Actor.*, 2.

NECESSITAS. — S. Thomas Aquinas aiebat, Religiosum sine oratione, militem esse sine armis, imbellem scilicet, imo nudum. ROSTR. p. I, tr. v, c. II.

S. Thomas de Villanova dicebat, præstare orationem, quod calor naturalis in stomacho solet, nempe vitam hominis conservare, alimenta concoquere, membra vegetare, totumque hominem restaurare. CAP. XI, *Vit.*

Theodoretus refert, Monachum quemdam dixisse orationem esse medicinam universalissimam, efficacissimamque, omnibus animi affectibus perdomandis atque curandis, omnibus hostibus sternendis, omnibus denique virtutibus comparandis sufficientem, quod nimirum applicet animæ bonum infinitum, quod est Deus, atque hoc sensu orationem omnipotentem vocari, quia una cum sit omnia potest. AP. RODR., p. I, tr. v, c. XIV.

S. Augustinus medium assignans ad cor conservandum, non putrescit, inquit, cor, si levetur ad cœlum. Frumentum tuum si haberes in inferioribus, ne putresceret, levares illud a superiora. Frumento tuo quæris mutare locum, et cor permittis in terra putrescere; frumentum levares ad superiora, cor leva in cœlum. Et unde, inquis, possum? qui funes, quæ machinæ, quæ scalæ

opus sunt? gradus affectus est, iter tuum voluntas tua est, amando ascendis, et orando. S. AUG., in *Ps.* LXXXV.

UTILITAS. — Cum Carolus V, Imperator Provinciam Peruanam sibi reconciliatam cuperet, nobilem illum Gascam huic officio destinavit, eique complures chartas puras, et a scriptura vacuas, solo nomine suo notatas dedit, eo consilio, ut, quisquis privilegium aut munus peteret hoc ipso, si in charta illa scriptum fuisset, impetraret. Ita Christus fecit, dum dixit : Amen, amen dico vobis; si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. DREX, l. I, *Rhet. cœl.* c. II, § 4.

Lucianus fingit Deum Supremum Jovem ad ingentem cœli fenestram quotidie per unam horam sedere, suique copiam facere, dicturis patribus, aut aliquid rogaturis. Quisquis autem illam horam aucupari norit, omnia impetrare; extra illam nihil. Hinc quia paucis illa nota est, paucos etiam esse, qui impetrent quod petunt. DREX, c. v.

Constantius Hæreticus dicebat quondam de Religiosis Soc. Jesu : « Si Jesuitæ orationi dediti sint, et a mulieribus caveant, perseveraturos ne dubita. » H. S., p. II, l. II, n. 128.

Hebræi de cultu divino per sacrificia maxime ab ipsis peracto, decem miracula commemorant. 1. Quod, licet innumera hominum multitudo confluerit, nullus tamen unquam se exclusum sit quæstus. 2. Quod, cum starent, se compresserint : cum vero confessionem peccatorum facerent, et in terram procumberent, quatuor cubitorum spatium nemini sit negatum. 3. Quod, licet sacrificia sub diu fuerint peracta, numquam tamen ignis per pluvias fuerit extinctus. 4. Quod sacrificiorum fumus nunquam fuerit a vento impeditus, quo minus recta pergeret. 5. Quod ipsum etiam Sacerdotem summum eo die, quo sacrificandum erat, nullus unquam sinister eventus impedierit. 6. Quod in panibus propositionis nullum unquam vitium fuerit deprehensum. 7. Quod nulla fœmina, quæ uterum ferret, carnis sanctificatæ nauseam senserit. 8. Quod caro sanctificata numquam fœtoris aliquid contraxerit. 9. Quod in eo, quo victimæ mactabantur loco, nullæ unquam muscæ fuerint conspectæ. 10. Quod nemo sacrificantium a serpente aut scorpione sit læsus. DREX, l. I, *Rhet. cœl.*, c. VII.

Cum Noe columbam ex arca misisset, ut

videret, num aquæ cessassent, illa primo die quidem vacua, sed octavo die cum ramo olivæ rediit; simili modo oratio e corde dimissa, licet non statim prima vice exaudiat, suo tempore tamen fructum refert, ramumque divinæ misericordiæ afferet. GRAN., l. III, de *Or.* c. XI.

Abbas Nilus apud Cassianum dixit, orationem esse campum floribus pulcherrimis refertum, juxta illud Scripturæ : « Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. COL., IX, c. VII.

Cardinalis Bourbonius cum aliquando in Italiam proficisceretur, ad alpium pedem ob nives densissimas plures dies coactus est in hospitio subsistere cum omni, et quidem magno comitatu; aperta demum aliquantum via, abiturus voluit, ut erat, humanus Cardinalis hospiti loqui : id fiebat sub mensæ finem; cum ejus eleemosynarius, gratiis de more Deo actis, consuetum etiam « Retribuere, » subjungeret. Interim Cardinalis œconomus seu moderator rogat diu quæsitum hospitem, quantum pro hospitio debeant. Ille negat, se quidquam acceptare idque tam constanter, ut cardinalis ratus, arcanam causam latere, hospitem ad se evocarit, qui varias initio, et officiosas causas prætexebat. Tandem cum urgeretur, sic ait : « Ante annos aliquos duo PP. Cappucini diverteabant, qui altero mane discessuri conjugii meæ dixere, se pro sua symbola ei dare suum consuetum illud : « Retribuere dignare. » Et uxor quidem acquiescebat; ego vero superveniens, indignabundus eos insequor, et eis pallium aufero; vix domum attigi, cum in mania incido, instar furiis acti, nulla mali remissione. Uxor conjiciens mali causam, equitem versus Patres illos expedit, rogatque, ut revertantur. Redeunt, ac precibus suis me restituunt mihi : ego ad eorum pedes supplex accido, ac veniam errati postulo : voveoque nunquam accipere pretium ab illo hospite, qui in domo mea ad gratiarum actionem post mensam diceret : « Retribuere. » quod quia etiam Eleemosynarius iste fecit, voti teneor. Laudavit Cardinalis pietatem hospitis, et ejus liberalitatem acceptavit, quia ex voto erat : sed hospes nihil perdidit. Postquam enim numerum, et ætatem liberorum ejus intellexit, ac inter eos esse filium melioris ingenii ad studia nati, assignavit eidem quingenta scuta annua, et usumfructum unius e suis beneficiis, ut in collegio aleretur, pol-

licitus insuper ei plura præstiturum, si se habilem ad ea faceret. GEN., xxvii, 27, *Rho.*, l. III, c. xi, n. 4.

DIGNITAS. — Diogenes Oratores ter homines vocabat, quia, sicut eum, qui nec facundus, nec humanus, nec doctus est, hominem esse negamus; ita is, qui disertus, affabilis, et doctus est, ter homo merito potest vocari. DREX., l. I, *Rhe. cœl.*, c. II, § 5.

Moyses ex divino colloquio in monte, cum tanta claritate, et vultus sui splendore descendit, ut filii Israel faciem ejus intueri non potuerint. EXOD., xxxvi, 24.

JUCUNDITAS. — Oratio manna quoddam est cœlestis, inquit Rodriquez, quod unicuique saporem offert, et affert, quem vult, et desiderat. Quæris humilitatem? dabit tibi saporem humilitatis, exercitium quodlibet de peccatis, de morte, de Christi cruciatibus, de Resurrectione, de beneficiis Dei. Quæris, et desideras dolorem, et confusionem tui, patientiam, mansuetudinem? dabunt affatim ea, quæ diximus. P. I et., c. xiv.

Jonathas olim dicebat: Paululum gustavi mellis, et ecce morior: sed qui orationis dulcedinem fructumque degustat, rectius dicit: Paululum gustavi mellis in oratione, et ecce vivo, id est, totus resurgo, et alium hominem induo. L. II *Reg.*, xiv, 43.

Favus mellis, verba composita, inquit Salomon, dulcedo animæ, sanitas ossium, quæ autem verba magis composita existere possunt, quam quæ ab ipso Spiritu S. dictata, et ab Ecclesia approbata sunt? PROV., xvi, 24.

Orationi recte applicari potest illud Siraclidis: Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, et a generationibus meis adimplemini: Spiritus enim meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel, et favum. ECCL., xxiv, 26.

Oranti evenit, quod olim Ezechieli evenisse S. Scriptura testatur, dum volumen oblatum est, quod ubi comedit, factum est in ore ejus, sicut mel dulce; idem enim operantur doctrinæ cœlitus in oratione haustæ. EZECH., iii, 3.

MEDITATIO. — Gerson quæsitus, quodnam exercitium fructuosius censeret Religioso? optimum sibi videri meditationem respondit, eo quod fructus ex lectione aut oratione vocali haustus plerumque cum illis impressus, etiam in futurum serviat. PART. II, *Alph.*, xxxiv.

S. Scriptura dicit, splendorem, qui in facie

Moysis post congressum cum Deo apparuit, fuisse cornu similem, in quo robur animalium solet consistere, ad significandum egrediendum esse ab oratione cum robore, et fortitudine ad laborandum. EXOD., xxxiv, 29.

Eadem S. Scriptura testatur, Patriarcham Josephum fratres suos duriuscule quidem allocutum esse, jussisse tamen interea, œconomum saccos ipsorum frumento, et pecuniis impleri; ita facere solet et Deus, dum durius quidem in meditatione per ariditatem suos filios habet; sed tamen interea mentem cœlestibus donis replet. GEN., xlviii, 22.

S. Theresia dixit, neminem quantumvis perditum meditationis exercitium, si a Deo ad id excitetur, negligere debere, eo quod ipsa omnium virtutum comparandarum principium, et omnium Christianorum vita in ea sit sita. IN ITINER. PERF., c. xviii.

AXIOMATA.

Qui nescit orare, adeat mare.

Qui nescit tribulari, nescit precari.

Non clamor, sed amor clangit in aure Dei.

Carius est multo precibus quodcumque paratur.

Quam quod opes, et quod copia larga parant.

Multò constat, quod precibus emptum.

Preces Principum armatæ sunt: cogit rogando, qui rogat potentior.

Recte novit vivere, qui recte novit orare.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriquez, p. I, tr. v.

Jacobus Alvarez, t. III.

Eusebius Nierembergii, *de Adoratione in spiritu, et veritate.*

Theophilus Bernardinus, lib. VI toto.

Joannes Busæus, in *Viridario*, V. *Oratio.*

Jeremias Drexelius, in *Rhetorica cœlesti.*

Item in *Rosis Marianis*, part. I, cap. ix.

Bernardinus Rosignolius, lib. IV *de Discipl.* a c. i usque ad xxiii.

Nicolaus Lancizius, *opusc.* vi, vii et xi.

Ignatius Balsamon, tract. *de Modo recte orandi.*

Ludovicus Granatensis, *de Oratione et Meditatione*, lib. tres.

Petrus Sanchez, in *Regno Dei*, pag. 7, c. III.

Franciscus Arias, tom. II, tr. VII.

Josephus Mansi, *Biblioth. moral.*, tract. LVIII.

OTIUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est vocatio, seu cessatio ab utili negotio; hinc negotium, quod est oppositum otio, sic dictum est, quia negat otium; et penitus excludit.

DIVISIO. — Dividi potest in « Physicum et Morale » seu « Actuale et Interpretativum. » Illud est, quando aliquis necessaria corporis quiete accepta ab omni negotio corporali vel spirituali abstinere, ut faciebant illi, quos Christus in Evangelio allocutus est dicens: Quid hic statis tota die otiosi? *MATT.*, XX, 6. Istud est, quando quis varia quidem negotia suscipit, sed inutilia et nociva; quod Stapletonus apta similitudine declarat, dum ait: Sicut pueri in luteis casulis erigendis occupati, aut in arundine equitantes, occupatissimi sibi videntur, cum tamen nostro iudicio non nisi nugas tractent; sic omnes occupationes terrenæ, in quibus vel Dei gloria, vel salus proximi, vel nostra non quaeritur, etsi nobis feria, ac gravis videatur, Deo tamen et Angelis, et Sapienti cuique nugæ, et inane otium videntur. Hinc Christus dixit: Martha, Martha sollicita es et turbaris erga plurima: porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea; dum scilicet solum divinæ gloriæ, et salutis suæ negotium curandum suscepit. *STAPLET.*, text. II, in *Dom. Sept.*

ACTUS. — Primus est, « somno plus temporis tribuere, » quam recta ratio postulet, idque temporis dumtaxat fallendi gratia.

Secundus est, « otiosis et inutilibus cogitationibus se occupare: » uti fecerunt illi, de quibus Salomon ait: Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quæstionibus. *Eccl.* VII, 30.

Tertius est, « otiosis et inutilibus verbis tempus terere: » de quibus Christus in Evangelio dixit: Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. *MATT.*, XII, 36.

Quartus est, « operibus inutilibus se occupare: » quemadmodum faciunt illi, qui non nisi honores, divitias, ac voluptates inordinate sectantur, atque adeo experientur olim quod David dixit: Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum (et voluptatum ac honorum) in manibus suis. *PSAL.* LXXV, 6.

Quintus est, « tempus male agendo consumere: » ut omnes peccatores, maxime consuetudinarii faciunt. Unde recte concludit Seneca, totam fere hominum vitam otiosam esse, dum ait: Si volueris attendere, magna vitæ pars elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. *SEN.*, Ep. I, *ad Lucil.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est. *PROV.* XII, 11.

FUGA. — Non oderis laboriosa opera, et rusticationem creatam ab Altissimo. *ECCL.* VII, 16.

Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te prætereat. *ECCL.*, XIV, 14.

Videte, fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. *EPHES.*, V, 15.

Rogamus vos, fratres, ut operimini manibus vestris, sicut præcepimus vobis. *I. THESS.* IV, 11.

Denuntiamus vobis, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, et non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis. *II THESS.*, III, 7.

DAMNUM. — Desideria occidunt pigrum; noluerunt enim manus ejus quidquam operari: tota die concupiscit, et desiderat. *ECC.*, XL, 32.

Servo malevolo tortura, et compedes; mitte illum in operationem, nec vacet; multa enim malitiam docuit otiositas. *ECCL.*, XXXV, 28.

Qui operatur terram, satiabitur panibus; qui sectatur otium, replebitur egestate. PROV. XXVIII, 19.

Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius, et filiarum ejus. MATT., v, 49.

Per agrum pigri hominis transivi, per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urticæ, et operuerant superficiem ejus spinæ, et materia lapidum destructa erat. PROV., XII, 30.

Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem sterit in æstate, filius confusionis. PROV., x, 5.

Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat. IB., IV.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Quid est, quod cum labore meminimus, cum labore discimus, cum labore nescimus, cum labore strenui, cum labore inertes sumus? nonne hinc apparet, in quo velut pondere suo proclivis, et prona sit vitiosa natura, et quanta ope, ut hinc liberetur, indigeat? S. AUG., I. XXII, c. XXII.

Nihil boni facere nihil aliud est, quam facere aliquid mali. Exempli causa: Si servum habes, non rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem, idem tamen si totos dies domi sedeat otiosus, omittatque ea, quæ ad munus suum attineant, nonne graviter vapulabit? atqui nihil mali fecit; sed maleficii est, munus suum officiumque neglexisse. Si manus ita affecta sit, ut non linguam illa quidem præscindat, non oculos eruat, nihil denique detrimenti afferat, sed seditiosa cesset, nihil reliqua corpori inserviat, quis non istiusmodi manum inutilem, et ut paralyticam rescindendam potius, quam retinendam putat? S. CHRYS., in hom. XVIII, in *Ep. ad Ephes.*

Deus posuit hominem ad laborandum, artusque ejus ad hoc effinxit; ideoque otiosus ab ordine suo, et creatione deficit. *Id.* in 2, ad *Thess.*, c. III.

Non otiosis aut dormientibus provenit regnum cælorum, non otio et desidia torpentibus æterna beatitudo ingeritur. S. PR., I. de conc. 1 temp.

Mens otiosa nihil aliud cogitari novit, quam de escis, aut quam de ventre. LEO., papa, in *Serm.*

In otio vivens res aliorum concupiscit. ANS. sup. *Epist. ad Thessal.*

FUGA. — Quomodo non odio prosequendum otium, quod formica et ape pejorem efficit hominem, qui utique initio conditionis suæ positus est in Paradiso, ut operaretur, et custodiret eum? Primum igitur, et maxime proprium humanæ conditionis studium est, ut operetur; ita ut iners otium sit propemodum præter naturam hominis, id quod afferit, se Dominus odisse. S. BASIL., in c. I, *Is.*

Nulla sine labore virtus, quia labor processus virtutis est. S. AMB., I. II, de *Cain*, c. II.

Facito aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat occupatum. Sic Apostoli habentes potestatem de Evangelio vivendi, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, et aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu in usus tuos cessura non præpares? S. HIER., *ep.* IV.

DAMNUM. — Otium malitiæ pars est, imo vero non pars, sed causa et mala radix. Omnem quippe malitiam docuit otium. S. CHRYS., hom. XVI.

Per hanc (otiositatem) accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasti, per hanc suffocamur pretiose vestiti, per hanc ad verba sæcularia ducimur. Numquam quis civis cælorum erit, si otiositatem amaverit. S. AUG., s. XVI.

Mens otiosi nihil aliud cogitaret novit, quam de escis, et ventre, donec inventa quandoque sodalitate cujusdam viri aut femina æquali tepore torpentis, rebus eorum ac necessitatibus involvatur, et ita paulatim reddatur noxiis occupationibus irretitus, ut tamquam serpentinis spiris obstrictus, nunquam deinceps ad perfectionem professionis suæ se valeat enodare. CASSIAN., I. X, *Inst.*, v. 6.

Cum arguantur otiositatis ipsi etiam, quos nemo conduxit; qui jam conducti sunt, si otiosi inventi fuerint, quid merentur? fides quippe sine operibus mortua est. S. BER., s. VIII, in *Pur. B. V.*

Omnium tentationum, et cogitationum malarum colluvies est otium, summa men-

tis malitia, malorum omnium sentina, mors animæ. *Id., s. de PP., de mont.*

Otium est naturæ pudor, sentina familiæ, hostis artium, magister ignorantiae, pater inopiæ, curarum prodromus, memoriæ situs, nox ingenii, pestis voluntatis, morborum fomes, leno pudicitiae, virtutis exilium, vitiorum, hospitium, Angelorum labor, dæmonum præsidium, animæ proditor, terræ probrum, cæli dolor, Numinis odium, Hominiis vivi sepulcrum, mortui barathrum. *QUIDAM., ap Eng., tom. II, in Dom. Sept., § 1.*

Otio velut juana utitur dæmon, ut illicitas cogitationum illecebras etiam in purissimas mentes instillet. *S. BER., l. I, de Consid.*

Quis utilior est, is, qui in deliciis est, an qui exercetur? quæ navis? ea, quæ navigat, vel ea, quæ in littore manet? quæ aqua? ea, quæ fluit, vel quæ stat? quod ferrum? an quod movetur, vel quo nemo utitur? nam illud quidem splendet, ac argento simile est, hoc autem rubigine consumitur, et ubique inutile est. Tale quid sit etiam in otiosa anima; rubigo enim quædam apprehendit illam, et consumit splendorem, ac alia omnia. *S. CHRYS., hom. III, in Acta Ap.*

Otiosa vita mater est nugarum et noverca omnium virtutum; ipsa enim est, quæ virum fortem fortissime præcipitat in reatum facit ei suffocare virtutem et viam construere ad gehennam. *BER. in s.*

Otio periit Roma, deleta Carthagine. *AUG., l. II, de Civit. Dei, c. xxx.*

Nihil in sancto proposito otio deterius est, quod non solummodo non acquirit nova, sed etiam peracta consumit, sanctæ vitæ ratio processu gaudet et crescit, cessatione torpescit ac deficit, quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est et vivendi hoc iter, non de transacto, sed de reliquo metiendum. *HIER., ad Demet.*

EXEMPLA CATHOLICA.

QUALITAS. — Gandavi cum plures Senatores ante portam domus senatoriæ sederent, et mendicus quidam asserens, se morbum occultum, quem prodere pudor vetaret, habere, eleemosynam petiisset, omnesque dedissent, quidam illorum famulum suum

post illum misit, percontaturum, quis esset tandem, morbus ille, quo laboraret? cui mendicus, cum omnia membra sana, et robusta apparerent, confessus est tandem, morbum pessimum, quo tantopere singula sua membra affligantur pigritiam et otium esse. *ENGEL., in Dom. Sept., § 2.*

FUGA. — *S. Paulus* de se ipso ad Thess. scripsit: Scitis quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore, et fatione die ac nocte operantes, ne quem vestrum graveremus. *II THESS., III, 7.*

S. Hier. de Ægyptiorum Monasteriis testatur, quod nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne mens perniciosus cogitationibus vagetur. *S. HIER., ep. IV.*

Abbas Paulus singulis annis folia palmarum intra annum collecta supposito igne cremabat, in tantum probans, sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere, ut cum hoc fieri nequaquam necessitas victus exigeret, pro sola purgatione cordis, et cogitationum soliditate, ac perseverantia cellæ, vel acediæ ipsius victoria et expurgatione perficeret. *CASS., l. X, Inst., c. xxiv.*

S. Franciscus et sua ipse manu sæpe laborabat, et otiosum quemdam, laboribusque fugitantem, fratrem Muscam appellavit, atque ab ordine suo removit. *BON., in ejus Vit.*

S. Bernardus, cum alios suos fratres diligenter in labore corporali exercendos suscepisset, ne se quidem excipi voluit; et si quidem communem laborem sustinere non valebat, alio sibi commensurato labore compensabat. *SUR., 20, aug.*

D. Antonius Monachorum pater cupiens otiositatem fugere clamavit ad Dominum in eremo: Domine Deus, o animarum et corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, infunde servo tuo misericordiam, ut in eremo collocatus in conspectu tuo otiosus non maneam. Et audivit Antonius: Antoni, cupis Deo placere? ora, et dum orare non poteris, manibus labora, semper aliquid facito, fac quod in te est. Age quod potes et non deficiet tibi auxilium de sancto. *D. ANTON. in Vita ejus.*

Ferunt Beatam Virginem Dei matrem, dum adhuc in templo serviret, a summo

mane usque ad horam tertiam preces extensisse, a tertia ad nonam lanificio sese occupasse; inde demum sumpto cibo usque ad occubitum solis lectitasse Scripturas, et in earum meditatione pernoctasse. Hac itaque vitæ institutione ad tantam morum sanctitatem devenit, ut sola præ omnibus eligi meruerit, quæ et Salvatorem mundi pareret, et post partum Virgo permaneret. Quod si hæc quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati expers semper fuerit, id temporis, quod lectioni orationique supererat manuum labore sibi transigendum duxit, quomodo te in ignavia, otii mollitudine, quandoque desidentem, securam arbitraris, o virgo! quam in peccatis genuit mater, quam quotidie interius cogitationes, exterius proni ad vitia sensus impugnant. Crede mihi, non effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. MAR., l. II. *Ex.*, c. IX.

DAMNUM. — David, quamdiu se exercitavit in militia, non insultavit ei luxuria; sed postquam in domo otiosus remansit laboravit adulterio, et homicidium commisit; ut loquitur S. Aug. S. AUG., s. XVI, *ad PP.*

Sampson, dum cum Philistæis pugnavit, non potuit capi ab hostibus, sed postquam dormivit in sinu Dalilæ, et otiose cum ea remansit, mox capitur, et excæcatur ab hostibus.

Salomon, quamdiu occupatus erat in ædificatione templi, non sensit luxuriam; sed mox recedens ab opere persensit insultum luxuriæ, et deficiens fœmina instigante adoravit in thalamo vitulum aureum. Unde merito concludit idem S. Aug. Vigilate itaque, Fratres mei, et nolite deficere, quia nec sanctorum Davide, nec fortiores Sampson, nec sapientiores Salomone vos esse cognosco.

Quidam Patrum cum dæmonem e fratris cujusdam cella modo ingredientem, modo egredientem vidisset, et ex fratre quævisset, quid ageret? deprehendit, tum ingressum esse dæmonem, quando otiosus fuerat; iterumque exiisse, quando laboribus honestis, et utilibus sese occupabat. SALUT., p. I, *Spec.*, c. XVII.

Vide plura tit. Acedia.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius cum duos, tresve rei familia-

ris adjutores ad januam alieno tempore conversantes aspexisset, illico jussit acervum lapidum in proximo situm, in summam ædium contignationem sine cunctatione transferre; cumque post tres menses iterum confabulantes reperisset, eundem acervum in priorem locum referre eos jussit, simulque admonuit nihil in Dei servitio periculosius esse, quam otium. Hinc etiam in regulis præscripsit, ut omnes, quamdiu, sani sunt, semper occupati esse studeant, ne otium malorum omnium origo domi nostræ locum habeat. PS. III, *Const.*, c. I, § 6.

Paulus Vergius tam sedulo labori vacavit, ut varias quotidie laborandi rationes excogitaverit, dicere solitus, quo quis diutius in Religione vixisset, tanto minus ei de quiete et otio cogitandum esse. Et qui perseverare ac mori bene in Societate velit, illi laboribus immoriendum esse. ANNUE 1603. *Coll.*, *Crumblou*, f. 575.

Joannes Baptista Gentilis otium adeo exercebatur, ut non modo imperatos sibi labores peraccurate expleret, sed alios etiam studiosissime juvaret, ideoque pes et manus omnium diceretur. ANNUE 1659, *pro Med. Coll. Taur.*, n. 23.

Hubertus Vagemberg summus osor otii extiterat, ideoque laborem non minus, quam alii quietem amabat; unde cum per semestre ob morbum lecto affixus esse cogeretur, nihil gravius ei accidebat, quam quod consuetis laboribus vacare non posset. ANNUE 1595, f. 120.

Joannes de Mendoza licet honestissimis ortus natalibus tanta tamen cum sedulitate ministerium ac labores Marthæ obibat, ut etiam, cum debilitatus vix se sustentaret, ab iisdem cessare noluerit, ne mors, ut dicere solebat cessantem et imperatum occuparet. ANNUE 1612, f. 34.

Joannes Farinæus etsi toto jam corpore exhaustus fuisset, nihilominus tamen nec momentum elabi sibi passus fuerat, quod non vel corporalibus, vel spiritualibus exercitiis impenderet. ANNUE.

EXEMPLA PROFANA.

FUGA. — C. Farius Ctesinus, cum ex parvo agello multo copiosiores fructus, quam alii ex amplioribus fundis perciperet, ideoque apud Senatum ut de veneficio suspectus

accusatus fuisset, comparuit quidem, sed omnia sua instrumenta, bovesque, ac filiam validam in forum adducens, dicensque : Hæc sunt, Quirites, veneficia mea, quibus tam copiosos fructus obtinui : nec possum vobis ostendere, aut in forum adducere lucubrationes, vigilias, et sudores meos. Quo audito omnium calculo absolutus est. PLIN., l. XVIII, c. vi.

Pisistratus Rex Atheniensis in forum accersiri iussit otiosos in foro deambulantes, edixitque, si boves et sementem non haberent, de suo acciperent, ut terram excolerent, veritus, ne istorum hominum otium sibi insidias strueret, aut ad furta ac rapinas provocaret. ÆLIANUS, *ap. Eng.*, in *Dom. Sept.*, p. 2.

M. Aurelius eam regionem felicem pronuntiavit, ubi nulli otiosi forent, sed omnes proprio labore fruerentur, nec quisquam sudore alieno viveret. *IBID.*

Sinenses neminem otuari permittunt, quod usque adeo observant, ut cæcos etiam in pistrino laborare, elaudos vero aut aliter pedibus male affectos, manibus laborare cogant. JARRICUS, t. II, *Ser. in d. l. IV*, c. CCHII.

Romanus Cato neminem in civem Romanum admittebat, qui non prius manum suam inspiciendam didisset, eamque per labores, induratum, ac callosam ostendisset. *ENG.*, l. c.

Draco Rex Bithyniæ lapidari iussit eos, qui in otio deprehensi fuerant, præter pueros, et senes. *FAB.*, conc. II, in *Sept.*

Sed et Romæ olim nemini in publicum prodire licebat, nisi insigne officii vel artis, qua aleret, aut occuparet sese, secum portaret. Quod si quis secus fecisse comperitus fuit, non solum puerorum insequentium clamoribus ut fatuus incessebatur, sed etiam a Censore condemnatus cum aliis ergastulis operi publico faciendo addicebatur. *IBID.*

Amasis Rex apud Ægyptios legem condidit, ut singuli singulis annis apud provinciarum Præsides demonstrarent, unde viverent. Et qui hoc non faceret, aut, unde legitime viveret, non demonstraret, velut inutile pondus terræ vita mulctaretur. PLIN., l. XXXVI, c. XII.

Athenienses otiosos homines non aliter puniebant, ac si magnum aliquod delictum perpetrassent. VAL. MAX., l. II, *de Inst. antiq.*

QUALITAS. — Varia vir Prætorius nulla

alia re, quam otio notus consenuit, propterea a transeuntibus dici solebat : Varia hic situs est. *SENEC.*, in *Epist.*

Domitianus Imperator quotidie per horas aliquot se in cubiculo abscondebat, et muscas stilo configebat. Hinc percunctantibus, quis cum Imperatore esset? responsum : Ne musca quidem. *ENG.*, *Dom. 9 post Pent.*, p. I.

Hartabus Hircaniæ Rex talpas capiebat : Eropus Macedoniæ Rex Lydiæ filo ranas colligebat : Ptolomæus omnium artificum tabernas obambulabat. *IBID.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut inter ignem, et aquam tenenda est via, ut nec exuratur homo, nec demergatur; sic inter apicem superbiæ, et voraginem desidiæ iter nostrum temperare debemus, sicut scriptum est : Non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram. *S. AUG.*, *Ep. LXXXI.*

Sicut in Magnatum culinis, cum ignis segnior est, butyrum affundunt, ut ad flammam irriterent; ita diabolus utitur otio ad corda hominum accendenda. *DREX.*, c. III, § 1.

DAMNUM. — Sicut ex temperato labore carnis incendia cohibentur; sic ex otio foventur et crescunt. *S. BERN.*, *de Lig. vit.*, c. v.

Sicut aqua, quæ caret decursu, ac jacet in foveis, putrescit; ita et corpus otii tabe confectum, concupiscentiarum, et voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. *Id. de Gr. perf.*, c. ix.

Sicut terra non occupata semente aut consitione quamlibet herbam producit; sic et anima, quoties non habet, quod agat rerum necessariorum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus semet tradit. *S. CHRYS.*, h. IV, in II *ad Cor.*

Sicut oculus non desinit cernere, atque ob hoc cernit mala, si bona non potest habere, objecta; ita et cogitatio, quoties se abducit a seriis vel necessariis, circa inutilia versatur. *MAR. TUB.*, *fac.*, tr. II, lect. VI.

Sicut per rimam sentinæ aqua latenter intrat, et excrescit, donec navis per nautarum incuriam demergitur; ita ex otio atque ignavia concupiscentiæ, et cogitationes pravæ multiplicantur, donec navis cordis

ei succumbens in pectore periclitetur. S. BERN., *S. de S. Andr.*

Sicut auceps sagittam in aves volantes dirigere non consuevit, sed, ubi consederint, ac quieverint, in eas collimat ac ferit; ita dæmon non nisi otiosos telo cupidinis inflammare solet. ENGEL., in *Sept.*, t. II.

Sicut rubigo ferrum; ita vires otium emollit. LANG., in *Polyant*, v. eod.

MOTIVA.

Quia hoc vitium dissuadent exemplo suo « Deus et Christus; » cum de Deo dictum sit : In ipso vivimus, movemur, et sumus. ACT. XVII, 18. Et iterum : Pater meus usque modo operatur, et ego operor. JOAN., V, 8. De Christo vero, quod in laboribus fuerit a juventute sua. PS. LXXXVII, 6.

Quia dissuadent « omnes res creatæ; » uti pulchre S. Augustinus ostendit his verbis : Ecce sol cursum anni perficit. Luna etiam mensibus et vicissitudinibus discurrit, et cæteræ stellæ. Omnia enim deputata sibi officia sine quiete exercent. Numquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam otium fugiunt, numquid etiam laborant, ut conserventur inesse? numquid suis necessitatibus defigere et pigrescere ea advertimus? absit. Omnia enim sub obedientia sunt, omnia agunt, quod agere debent. Quæ ergo dementia est, ut solus homo de ignavo otio agendo cogitet? S. AUG., s. XVI, ad *FF. in er.*

Quia dissuade « ipsa natura » finem creationis impropere : neque eo consilio, inquit S. Basilius, Dominus hominem finxit, ut segnis ac languens desideret, sed potius ut esset, qui se in laboribus honestis exerceat : quandoquidem et primo Adæ in Paradiso præcepit, ut laboraret, et paradisum custodiret; et tum deinde, postquam ex illo ejectus exulavit, sententiam tulit, ut pane suo in sudore vultus sui vesceretur. S. BASIL., in *Const. monast.*, c. v.

Quia ipsa « Otii malignitas » dissuadet : cum otium maleficii principium esse, nemo est, qui ignoret, teste S. Basilio. S. BASIL., h. VII. Hinc et S. Chrysost. suos admonens, valde, inquit, desidero, vos bonis operibus esse occupatos, omnium enim vitiorum quasi magistra quædam atque origo est otiositas. Et sicut cognata sunt vitia men-

tiri et furari, ita et proximi sunt nihil et male agere : tempus perdere, et castitatem non retinere : otiosi et luxuriari. S. CHRYS., hom. XXXVI, in *Matt.*, DREX., in *Nic.*, c. III.

Quia « Præmii » laboribus promissi magnitudo dissuadet : de quo sic S. Augustinus : Dicam Deo meo : Propter verba labiorum tuorum custodi vias duras, ad quam ego mercedem? Audi, et noli deficere. Si deficiet in laboribus, promissa mercede fortis esto. Homo promisit, qui te potest fallere, quanto fortior esse debes in agro Dei, quando promisit veritas, cui nec succedi potest, nec mori, nec fallere potest eum, qui promissum est. Et quid est? aurum est, quod hic multum amant homines, an argentum an possessiones, ob quas homines fundunt aurum? an amœna prædia, amplæ domus, multa mancipia, animalia numerosa? non est hæc merces quædam, ad quam nos hortatur, ut in labore duremus. Quid dicitur merces ista? vitæ æterna. Audistis, et gravi exclamatione : amate, quod audistis, et liberamini a laboribus vestris in requiem vitæ æternæ. S. AUG., tr. IX, in *Joan.*

Quia dissuadet « Periculum » salutis amittendæ, quod otiosus incurrit, cum is, qui laborat, ab uno tantum, otiosus vero ab innumeris dæmonibus infestetur : atque adeo facile vincatur, uti jam olim antiqui Patres senserunt.

MEDIA.

« Amorem Dei ardentem procurare : » nam amor, teste S. Gregorio, numquam est otiosus ; operatur enim magna si est ; aut si operari renuit, amor non est. S. GREG., in *Hom.*

« Christi et sanctorum labores frequenter ponderare ; » sic enim nollet quis sub capite, reliquisque membris laboriosis membrum esse delicatum.

« Mundanorum exemplum ob oculos habere, » qui pro tam exiguis bonis tam magnos labores exantlant, atque adeo illam pii Ascetæ admonitionem sibi applicare. Erubescere, serve piger et querulose, quod illi paratiores inveniuntur ad vanitatem, quam tu ad veritatem. Pro vana re et parva promissione die noctuque fatigari non timetur, sed pro dolor ! pro bono incommutabili, pro summo honore et gloria interminabili, vel

ad modicum fatigari pigritatur. TH. K., l. III, c. III, § 3.

« Præmii laborantibus promissi magnitudinem frequenter meditari : » certe S. Mechtildis, cum semel a Christo visitaretur, has voces Beatorum audivit : O felices vos, qui in terris adhuc degitis, meritorum enim cumulos majores potestis vobis comparare; si enim, quantum quotidie meritorum mortalis sibi acquirere potest, probe intelligeret, quo temporis articulo mane expergiscitur, summo perfunderetur gaudio, advertens diem sibi illucescere, qua Deo vivere, et tantis se divitiis locupletare posset. BRODENB., l. VIII, coll. c. XXX.

« Timor supplicii otiosis in altero orbe parati, velut flagello, sese ad laborem extimulare : » Servus enim sciens voluntatem Domini sui, et non faciens, vapulabit « multis. » LUC., XVIII, 47.

Vide plura in Verbo Acedia.

ASCETICA.

Tria præcipue de hoc vitio bene observare debet Asceta. Primum est, ut firmiter sibi et aliis persuadeat, quod Cassianus sequentibus verbis tradidit : Hæc apud Ægyptum ab antiquis Patribus sancita est sententia, operantem Monachum dæmone uno pulsari, otiosum vero innumeris spiritibus devastari. CASSIAN., l. X, *Ins. mon.*, c. XXIII.

Alterum est, ut pariter æstimare norit, quod S. Hieronymus pronuntiavit dicens : Nihil in sancto proposito deterius est otio, quod non solummodo non acquirit nova, sed etiam peracta consumit. Sanctæ vitæ ratio processu gaudet, et crescit, cessatione torpescit et deficit; quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est, et vivendi hoc iter non de transacto, sed de reliquo metiendum. S. HIER., *ad Dem.*

Tertium est, ut, si forsán ipse aut alius præteritum tempus minus fructuose impendit, noverit, quomodo hæc jactura reparari queat. Id quod eleganter S. Augustinus in hæc verba docuit : Expectatis a me forte scire, quid est tempus redimere? dicturus sum, quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt :

tamen dicam, quoniam ipsi pauci, qui me audituri sunt, inter malos vivunt. Redimere tempus hoc est, quando aliquis tibi infert litem, perde aliquid, ut Deo vaces, non litem perde. Ergo ex eo, quod perdes pretium est temporis. Certe quando pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, et emis tibi panem, aut vinum, aut oleum aut aliquam suppellectilem, das, et accipis; aliquid amittis, et aliquid acquiris, hoc est emere; nam si nihil amittas, et habeas, quod non habeas, aut invenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisivisti. Quando autem aliquid mittis, ut aliquid habeas, tunc emis : quod habes emptum est : quod amittis, pretium est : quomodo ergo perdis nummos, ut emas tibi aliquid, sic perdes nummos, ut emas tibi quietem. Ecce hoc et tempus redimere. S. AUG., s. XXI, de *ver. Apost.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Domine, puer meus jacet paralyticus, et male torquetur : » potest otium paralysi comparari propter triplicem causam. 1. Quia omnia membra impedit a labore, atque adeo etiam lucro, sicut paralysis, qui effectus in otio tanto magis est æstimandus, quanto præstantius est lucrum, quod per laborem Dei causa susceptum superari poterat. 2. Quia gravem valde dolorem creat, ut paralysis; nam vere otioso applicari potest illud pii Ascetæ dictum : Tepidus habet tribulationem super tribulationem, quia interiori consolatione caret, exteriorem quærere prohibetur. L. I, de *Milit.*, c. XXV. 3. Quia admodum gravem molestiam creat domesticis, et aliis, quibuscum versatur otiosus, sicut paralysis; quando scilicet alii ipsum alere, portare, sublevare, ejusque labores, et officia in se suscipere debent, idque non per modicum tempus, sed per totam quasi vitam. Ostendatur subinde, quomodo ab hoc morbo curari possint, scilicet ad Christum confugiendo, ejusque vel exemplum ponderando, vel præsentiam cogitando, vel auxilium, in Eucharistia maxime, invocando.

Ex occasione thematis : « Qui sectatur otium, replebitur egestate » PR., XXVIII, 19. potest explicari quadraplex egestas, quam patiuntur otiosi, nimirum. 1. « In bonis

temporalibus, » juxta testimonium Salomonis : Propter frigus piger arare noluit : mendicabit ergo æstate, et non dabitur illi. PR. XX, 4. Et S. Pauli : Si quis non vult operari, non manducet. II THESS., III, 10. 2. « In bonis famæ : » quia qui congregat in messe, filius sapiens est : qui autem stertit in æstate, filius confusionis, ut ait Salomon. PR. X, 5. 3 « In bonis gratiæ ; » nam hic vel maxime verificabitur Proverbium illud Salomonis : Egestatem operata est manus remissa : manus autem fortium divitias parat. IB., 4. 4. « In bonis gloriæ ; » quia qui parce seminavit, parce et metet, et unusquisque mercedem recipiet secundum suum laborem. II COR., IX, 6.

Ex occasione thematis : « Multam malitiam docuit otiositas, » I COR., III, 8. demonstrari potest, quomodo otium vere sit radix omnis malitiæ idque ex triplici capite. 1. Quia denudat et spoliat hominem otiosum auxilio, et præsidio divino; neque enim Deus juvare solet hominem, qui cooperari non cupit. 2. Quia a pluribus, imo, ut S. Hieronymus ait, immuneris demonibus infestari facit. 3. Quia homini ipsi etiam quodammodo manus ligat, ut defendere se contra hostes non possit. Quæ omnia facile fusius diduci possunt.

Ex occasione thematis : « Per agrum pigri hominis transivi, et ecce totum repleverant urticæ, et operuerant superficiem ejus spinæ : » PR., XXIV, 30. possunt explicari damna otii, spinisque hoc comparari. 1. Quia sterile et infructuosum est, ut spina. Hinc Siracides ait : Desideria occidunt pigrum : noluerunt enim manus ejus quidquam operari, tota die concupiscit, et desiderat. ECCL., XL, 32. 2. Quia impediunt etiam fructum seu semen bonorum operum, ut spinæ. 3. Quia fodicant et pungunt conscientiam, ut spinæ. 4. Quia sub eo se abscondunt venenatæ bestię, id est, peccata, sicut sub spinis. Excitentur proinde Auditores ad has spinas toto animi conatu evellendas.

Ex occasione thematis : « Dicit piger : Leo est in via; et læna in itineribus. » PR. XXVI, 13. Potest explicari radix, et causa potissima odii, scilicet « timor difficultatis, » et molestiæ, quæ in operando solet intervenire, et ob horribilem speciem merito leoni potest comparari? Et « concupiscentia inordinata bonorum sensibilium, » quæ ob vim alliciendi, et nocendi non incongrue lænæ assimilari potest. Unde merito jam olim

Philosophi totam Philosophiæ summam in geminis illis verbis : « Abstine, et sustine, » collocarunt. Ostendatur proinde, quomodo gemina hæc causa seu radix evelli, sicque ipsum etiam otium eradicari debeat.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Recte de otio dixit Seneca : Otium sine litteris mors est et vivi hominis sepultura. SEN., *ep.* XXXII.

Alexander Magnus dicere solebat, regium esse laborare, servile otio et luxui vacare. ENGELGR., in *Dom. Sept.* § 2.

Caji Marii apud Salustium imperatoria vox erat : Nemo ignavia immortalis factus est. IBID.

Gerrardas Spartanus a quodam hospite rogatus, qua poena mulctarentur adulteri, cum nihil super hac re sancitum a Lyeurgo sit? Nullus apud nos adulter hospes est, respondit. LANCZ., *op.* I, n. 162.

Theophrates interrogatus, quid esset amor? respondit : Animæ otiosæ affectus. IBID.

Demetrius vitam otiosam, et sine ullis fortunæ incursionibus mare mortuum reputabat. SENECA., *epist.* LXVIII.

DAMNUM. — Recte cecinit Ovidius :

Otia si tollas, periire cupidinis arcus,
Contemptaque jacent, et sine luce, faces.
OVID., de *Rem. Amor.*

Fridericus Marchio Brandenburgensis extremis tabulis Fridericum secundo gentium Joanni primogenito prætulit, ac Marchionatum eum Electoratu Imperii hac una de causa transcripsit, quod natu major utpote otii ac quietis amantior non bene administraturus hanc dignitatem videretur. ÆNEAS SYLV., in *Comm.*

Otium et Reges simul ac beatas perdidit urbes, ut recte jam olim Catullus cecinit. CATULLUS, *ad Less.*

Appius Claudius sæpe dicere solebat, negotium populo Romano melius, quam otium committi, quod adverteret, nimia quiete imperia in desidiam resolvi; et negotium nomine quidem horrendum civitatis mores in statu suo continuisse, blandæ appellationis quietem vero plurimis vitiis respersisse. SENECA, l. VII, tit. *Sapienter dict.*

Non male damna otii Ovidius descripsit
his versibus :

Cernis, ut ignavum corrumpant otia corpus?
Ut capiant vitium, ni moveantur aquæ?
Et mihi, si quis erat dicendi carminis usus,
Deficit, estque minor factus inerte situ.
OVID., I, *Pont. eleg.* VI.

Breviter etiam Lucanus :

Variam dant otia mentem.
LUCAN., I.

S. Bernardus aliud damnum insinuavit
dicens. Agnoscant homines, quod, qui in
laboribus non sunt, visitari ab Angelis non
merentur. Agnoscant, quam placeat Super-
ris civibus labor, cujus spiritualis intentio
est. S. BERN., s. *de Nat.* III.

AUCTORES.

Joannes Bufæus, in *Panario*. V. *eodem*.
Jeremias Drexelius, in *Niceta*, c. III.
Jacobus Marchanthius, in *Tuba Sacerdot*.
tr. IV, lect. VI.
Henricus Engelgrave, in *Luce Ev.*,
tom. III.
Mathias Faber, conc. II in *Dom. Sept*.
Thomas Stapletonus, text. III, in *Sept*.
Josephus Langius, in *Polyanth*. V. *eodem*.
Didacus Stella, lib. III de *Contemptu mun-*
di, p. 20.
Philippus d'Outreman, in *Pædagogo Chris-*
tiano, p. I, c. VII, § 8.

PASSIO CHRISTI.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Sunt cruciatus, et mors a
Christo per generis humani redemptione to-
lerati; de quibus jam olim Isaïas prædixit
vere languores nostros ipse portavit: et nos
putavimus eum quasi leprosum et percus-
sum a Deo, et humiliatum. Ipse autem vul-
neratus est propter iniquitates nostras, at-
tritus est propter scelera nostra. ISAÏA.,
LIII, 4.

DIVISIO. — Dividitur in Passionem « Inter-
nam et Externam, » seu « Corporis et Ani-
mi, » de quibus Christus ipse olim duobus
filiis Zebedæi dixit: Potestis bibere « cali-
cem » quo animi cruciatus indicantur quem
ego bibo aut « baptismo » per hunc intelli-
gendo corporis cruciatus, quo ego baptizor,
baptizari? MARCH., x, 38.

PARTICULARES CORPORIS CRUCIATUS. — Fue-
runt quinque præcipui in recitatione Rosa-
rii dolorosi usurpari soliti. Quorum primus
fuit *agonia sanguinea* Christi: quæ ex quatuor
causis profluxit. 1. Ex conflictu interno, quo
ex una parte horror tormentorum, et mor-
tis, ex altera zelus honoris Dei et fructus
Redemptionis hominum certabant inter se.
2. Ex apprehensione peccatorum omnium ab
hominibus commissorum et committendo-
rum, quorum multitudinem, enormitatem,
et effectus ponderabat. 3. Ex consideratione
exigui fructus ex Passione sua orti, et perdi-
tionis tot animarum, de quibus jam olim
per Isaïam conquestus est dicens: In vanum
laboravi, sine causa, et vane consumpsi for-
titudinem meam. Ergo iudicium meum cum
Domino, et opus meum cum Deo meo.
ISA., XLIX, 4. Ex consideratione dolorum, et
tormentorum, atque afflictionum, quas Mar-
tyres, et Confessores passuri essent. Hinc
S. Laurentius Justianus dixit, quod tunc
fuerit lapidatus cum Stephano, crucifixus
cum Petro, excoxiatus cum Bartholomæo,
assatus cum Laurentio, etc.

Secundus fuit *flagellatio*: quam ipse indi-
cavit per Psalmistam dicens: « Congregata
sunt super me flagella. » PS. XVII, 18. Et
iterum: « Supra dorsum meum fabricave-
runt peccatores, » vel, ut alii legunt, « ara-
verunt aratores. » PS. XVIII, 3. Fuit autem
hæc flagellatio crudelissima, multis ex capi-
tibus. 1. Ex parte instrumentorum, quæ
juxta S. Chrysostomum, Eusebium, et alios
fuerunt virgæ, funes, et catenæ ferreæ, qui-
bus totum corpus adeo laceratum est, ut a
planta pedis usque ad verticem non fuerit
in eo sanitas, ut dixit Isaïas. ISAÏA, I, 6.
2. Ex parte corporis Christi, quod erat te-
nerrimæ, et sensibilissimæ complexionis,
multumque debilitatum agonia et tormentis
præcedentis noctis. 3. Ex multitudine ictuum
qui ex revelationibus comperti sunt exces-
sisse quinque millia. 4. Ex odio Pontificum
aliorumque Judæorum instigantium milites
ad acerbam flagellationem.

Tertius fuit « coronatio: » quæ et ipsa

crudelissima fuit, tum ob spinas acutissimas maxima violentia capiti impactas, tum ob illusionem militum turpissimam concomitantem.

Quartus fuit *Crucis bajulatio* : quæ onerosissima et molestissima fuit, tum ob ipsum pondus ligni, tum ob debilitatem exhausti corporis, tum ob peccata nostra idipsum vehementissime aggravantia.

Quintus fuit *ipsa crucifixio* : quæ dolorisima fuit tum ob manuum, pedumque perforationem, tum ob eorundem violentissimam extensionem, tum ob sanguinis universi, ex quo sitis inexplicabilis orta est, effusionem.

PARTICULARES CRUCIATUS ANIMÆ. — Etiam hi quinque sunt præcipui, quorum primus est *Derelictio* : qua tum ipse derelinquere debuit Matrem, aliasque charissimas personas : tum ipse derelictus est a Patre, ut illa verba indicant : Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me ; et a Discipulis partim eum tradentibus, et negantibus, partim turpiter fugientibus.

Secundus est *Contemptus* : quem jam pridem Isaias prædixerat, dum dixit : « Vidi-mus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum ; despectum, et novissimum virorum. » ISAIA, LIII, 2 : Quæ Prophetia impleta est, cum et Barabbæ latroni pessimo postpositus, et inter sceleratos duos latrones crucifixus est.

Tertius est *Ignominia* : quæ multiplex illi obtigit, tum per denudationem in flagellatione, et crucifixione, tum per tot falsas accusationes, et contumelias, tum per publicam, latronis instar, factam captivitatem, condemnationem, eductionem, crucifixionem.

Quartus erat *Illusio* : quæ tum ab Herode et illius aula, vestem albam in stultitiæ signum ei injiciente, tum a militibus coronam spineam ei imponentibus, et arundinem in manus, et purpuram in humeros dantibus, faciemque conspuentibus facta est.

Quintus est *Injuria* gravissima : quæ ei per tot falsas accusationes, per injustam flagellationem, condemnationem et mortem ipsam illata est.

FIGURÆ PASSIONIS ILLUSTRIORES. — Prima fuit ostium in latere arcæ Noe factum, GEN., VI, quod sanctissimum lateris Christi vulnus repræsentat, uti S. Augustinus his verbis indicavit : « Ostium, quod in latere accepit arca, profecto illud est vulnus, quando latus

Crucifixi lancea perforatum est ; hac quippe ad illum venientes ingrediuntur, quia inde Sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur. » S. AUG., I. XV, de Civ., c. XXVI.

Secunda fuit Isaacus fasciculum ligni portans, et per hoc Christum Crucem bajulantem præfigurans ; ut enim Abraham fasciculum ligni a dorso jumenti in humeros Isaaci transtulit, ita Deus Pater onus Crucis in humeros Christi a peccatoribus transportavit.

Tertia fuit Noe ; quemadmodum enim hic fuit justus, et invenit gratiam coram Deo, ideoque electus est ad genus humanum ab interitu servandum ; postea vero a vino inebriatus, nudatus, et a proprio filio Cham irrisus est, GEN., IX, ita Christus tamquam Filius dilectus, in quo sibi Pater æternus complacuit, ab eodem electus est ad totum genus humanum ab æterno interitu servandum ; sed et vino charitatis inebriatus, in cruce nudatus est, et a Judæis, quos filiorum loco habuerat, et in populum acceptabilem elegerat, turpiter irrisus est.

Quarta fuit *Josephus* : quia sicut hic a Juda fratre Ismaelitis, et Madianitis viginti argenteis ex invidia venditus est, ita Christus a Juda Discipulo triginta argenteis venditus est Judæis et Gentilibus, et ab illis ex invidia ad Pilatum ductus.

Quinta fuit *Caper* : expiatorius pro peccato, fortibus jactis morti adjudicatus, altero emissario dimisso, LEVIT. IV, hic enim significat Christum pro peccato humani generis per Judæorum petitionem fuisse ad mortem damnatum, Barabba scelerato latrone dimisso.

Sexta fuit *Aries* cornibus inter vepres hærens, et loto Isaaci oblatus, GEN., XXII, sic enim et Christus pro humano genere est immolatus, et inter spinas, quibus a Judæis coronatus est, hæsit.

Septima fuit *Serpens æneus* in hastili exaltatus ; NUM., XXI, ut enim illius aspectu Israelitæ a morsu serpentium vivorum sunt sanati ; ita et qui in Christum crucifixum aspiciunt, suamque in eo fiduciam ponunt, a morsu serpentis infernalis liberantur, ac sanantur.

Octava fuit *Botrus* a duobus viris terram Sanctam explorantibus allatus, NUM., XIII, hic enim significat Christum Crucifixum in medio duorum latronum pendentem, quorum sinister terga illi vertit, solus dexter

vero illum aspexit et ut meminisse in regno suo velit, rogavit.

Nona fuit *David* a Rege Achis pro stulto habitus, et ab aula sua universa illusus, I REG., XXI, sic enim et Christus ab Herode et tota illius aula spretus, et irrisus fuit.

Decima fuit *Samson* duas columnas geminis brachiis apprehendens, et omnes inimicos suos perdens, JUD., XVI; hic enim Christum brachia in cruce extendentem, ac de hostibus sua morte triumphantem, apte repræsentat.

Undecima fuit *Jonas* in mare ejectus, et tribus diebus in ventre ceti delitescens, JOAN., II; sic enim et Christus in mare tribulationum præcipitatus, tribus diebus in mortis faucibus hæsit.

Duodecima fuit *Agnus Paschalis* olim a Judæis tempore Paschatis immolatus, hic enim proprie agnum innocentissimum Christum, peccata mundi tollentem repræsentabat; uti fusius tam de hac, quam præcedentibus figuris Mathias Faber conc. VII, in *Fer. 3, Pasch. I* et in them. I, in *Feria Parasc.* in Auctario ostendit.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Abominantur me, et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. JOB., XXX.

Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus. ISAIA, LIII.

Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam. Ps. CXXVIII, 3.

Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. JOAN., I, 27.

Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet. ISAIA, LIII, 7.

Dabo clavem domus David super humerum ejus. Ps. XXII, 22.

Factus est principatus super humerum ejus. Is., IX, 6.

Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea. Ps. CXXI, 18.

Ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitiendi, non est ei species, neque decor, vidimus eum despectum, et novissimum virorum, virum dolorum. Is., LIII, 2.

TOMUS III.

Et post hebdomas sexaginta duas occidetur Christus, et non erit ejus populus, qui eum negaturus est. DAN., IX, 26.

Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam in manum inimicorum ejus. JER., XII, 7.

Interrogate Gentes: Quis audivit talia horribilia quæ fecit nimis virgo Israel. IB., XVIII, 13.

Ego quasi Agnus mansuetus, qui portatur ad victimam, non cognovi, quia cogitaverunt super me consilia dicentes: Mittamus lignum in panem ejus, et eradamus eum de terra viventium, et nomen ejus, non memoretur amplius.

Omnes nos quasi oves erravimus, unusque in viam suam declinavit, et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Is., LIII, 7.

Dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me acceto. Ps. LXVIII, 22.

UTILITAS. — Si sanguis hircorum et taurorum, et cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto magis Sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi. HEBR., IX, 13.

Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. II COR., VIII, 9.

Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus. II COR., V, 15.

Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes. HEBR., XII, 3.

MEDITATIO. — O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus. THREN., I, 2.

Christo in carne passo, et vos eadem cogitatione armamini. I PETR., IV, 1.

Terra, ne operias sanguinem meum (per oblivionem) neque inveniat in te locum latendi clamor meus. JOB., XVI, 19.

Veni in hortum meum (per meditationem) soror mea sponsa; messui myrrham (dolorum) cum aromatibus meis, id est, virtutibus in passione exercitis. CANT., V, 1.

Egredimini filiæ Sion, et videte Regem

vestrum in diademate, quo coronavit illum Mater sua in die dispensationis suæ. CANT., III, 11.

IMITATIO. — Per patientiam curramus ad propositum certamen aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextra Dei sedet. HEB., XII, 1.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. I PETR., II, 21.

Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel, et dispersos Juda colliget a quatuor plagis terræ. IS., XI, 12.

Vivit Dominus, quoniam in quocumque loco fueris, Domine mi Rex, sive in vita, sive in morte, ibi erit servus tuus. II REG., XV, 21.

EX SS. PATRIBUS, ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — O Bone Jesu, quid tibi est? mori nos debuimus, et tu solvis? nos peccavimus, et tu luis? opus sine exemplo, gratia sine merito, charitas sine modo.

O homo vide, quæ pro te patior : non est dolor, sicut quo crucior : ad te clamo, qui pro te morior. Vide poenas, quibus afficio, vide clavos, quibus confodior : cum sit dolor tantus exterior, interior est planctus gravior, cum te tam ingratum experior.

Si totum debeo pro me facto, quid addam jam pro me refecto, et refecto hoc modo? nec enim tam facile refectus, quam factus, nam qui me semel, et tantum dicendo fecit, in reficiendo profecto et gessit mira, et pertulit dura, nec tantum dura, sed et indigna. In primo opere me mihi dedit, in secundo se, et, ubi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergo et redditus me pro me debeo, et bis debeo. Quid Deo retribuam pro se? nam etiam si milies me rependere possem, quid sum ego ad Deum. S. BERN., *de Dilig. Deo*.

Domine, qui tibi non servit, quia creatus est, infernum meruit; sed qui non servit tibi, quia redemptus est, meretur ut novus pro ipso infernus fiat. S. AUG.

Cruz Christi non tantum est lectus morientis, sed etiam cathedra docentis. IDEM, tr. CXIX, *in Joan*.

Cum posset nobis etiam non moriendo succurrere, voluit tamen hominibus moriendo subvenire; quia nos videlicet minus amasset, nec vim dilectionis suæ nobis ostenderet, nisi hoc, quod a nobis tolleretur, ad tempus ipse sustineret. S. GREG., *Moral*.

Sitio, inquit Dominus : Domine, quid sitis? Ergone te plus cruciat sitis, quam crux? de cruce siles, et de siti clamas, sitio! Quid? vestram fidem, vestram salutem, vestrum gaudium : plus animarum vestrarum, quam corporis mei cruciatus me tenet. S. BERN., *in Flor*.

O amoris vim! ita ne summus omnium vilissimus factus est omnium? quis hoc facit? amor dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, suasu efficax. Quid violentius? triumphat de Deo amor. Quid tamen jam non violentum? amor est. Quæ est ista vis, quæso, tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam? S. BERN., s. LXVI, *in Cant*.

Ex consideratione remedii, periculi mei aestimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi videbar, et ecce mittitur Virginis Filius, Filius Dei Altissimi, et jubetur occidi, ut vulneribus meis pretioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce, o homo, quam gravia sint vulnera tua, pro quibus necesse est Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, et ad mortem sempiternam, numquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. S. BERN., s. III, *de Nativ*.

Ecce pro impio pietas flagellatur; pro stulto sapientia illuditur; pro mendace veritas necatur; damnatur justitia pro iniquo; misericordia afficitur pro crudeli; inebriatur felle dulcedo; abjicitur innocentia pro reo; moritur vita pro mortuo. S. AUG., ap. MANSI, tr. LIX, *Dis.*, XVII, n. 8.

Cum magnum sit, gratis sua aliquem alicui conferre, multo majus certe est, semetipsum impendere; et cum magnæ charitatis sit, animam pro amicis ponere, multo majoris charitatis indicium est, pro inimicis ponere, quod filius Dei pro nobis fecit; nam cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii ejus. IDEM, c. XVI, *Med*.

Audi rogantem Dominum : « Tota die expandi ad te manus meas : » Nonne qui expandit manus, ipso habitu rogat? « Expandi manus meas. » Ad quem? ad popu-

lum. Et ad quem populum? Non tantum non credentem; sed, et contradicentem. « Expandi manus meas: » Distendit membra, dilatât viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, ut patrem se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi et aliter rogantem Deum: « Populus meus, quid feci tibi: aut in quo contristavi te. » Nonne dicit? Si divinitas ignota est, vel caro sit nota. Vide, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem, et, si quod est Dei, tenete. Quare vel quod vestrum est, non amatis? Si Dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? sed forte vos Passionis meæ quam fecistis, magnitudo confundit. Nolite. Crux hæc non meus, sed mortis est aculeus. Clavi isti non mihi infigunt dolorem, sed vestram mihi infigunt altius charitatem. Vulnere hæc non educunt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introducunt. Extensio corporis mei vos dilatât in præmium, non meam crescit in pœnam. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum prorogatur in pretium. Venite ergo, redite, et vel sic probate Patrem, quem videtis pro malis bona, pro injuriis amorem, pro vulneribus tantis tantam charitatem reddere. S. CHRYS., *Ser.*, CVIII.

Magna et multa sunt, quæ mihi, Domine Deus, contulisti beneficia, pro quibus mihi diligendus, semper es laudandus. Unum autem est, quod me plus omnibus accendit, urget, movet, et promovet, ad te diligendum super omnia, amara mors, quam sustinuisti, opus nostræ Redemptionis. Hoc solum, vel hoc omnino totam vitam nostram, totum laborem nostrum, totum obsequium nostrum, amorem denique nostrum facile sibi vendicat. Totum hoc est, quod devotionem nostram et excitat melius, et quærit suavis, et auget amplius. Multum quidem in hoc opere laboravit Auctor mundi, nec in omni fabrica mundi tantam fabricationem sustinuit; de mundo enim, et de his, quæ in mundo sunt, « dixit et facta sunt; » at vero pro reparatione generis humani, magnos, et multos, et diuturnos labores, et dolores sustinuit. S. AUG., c. x. *Med.*

Magnum quidem mihi est de Deo, quod esse me sentio opus suum, sed multo plus est, quod transisse ipsum video in pretium meum, quandoquidem tam pretioso mune-

re ipsa redemptio agitur, ut homo Deum valere videatur. IDEM, *de Dilig. Deo.*

Quanto ferventius diliges eum, tanto magis suæ compatieris Passioni; et quanto plus ei compatieris, tanto plus erga eum tuus accendetur affectus. S. BON., c. II, *Scim. Amor.*

Poterat omnipotentiae Majestas aliter, quam se exinaniendo, perditum reparare hominem; sed ut sciret, quantum deliquerat, quantum diligeretur, quantique se aestimare deberet, id agere voluit; sciret quoque, quid Deo deberet, qui pro peccatore, pro perduto, pro ingrato, tantis se dignatus est exponere passionibus. S. LAUR. JUST., *de Triumph. Christi.*

Suffecisset ad Redemptionem humani generis, minutissima gutta sanguinis Christi, sed data est copia, ut ex inundatione beneficii virtus innotesceret diligentis; unde grave est, quod tantum diligens, tantum oditur. S. BON., ser VI, in *Paradiso.*

UTILITAS. — Inestimabilis plane thesaurus invenitur in Passione Christi, cui si te convenienter adjunxeris, mirum in modum locupletaberis. BLOSIUS, c. XII, *Sacell. anim.*

Frequens Passionis memoria indoctum reddit doctissimum, imperitos et idiotas facit proficere in magistros, magistros, inquam, non scientiæ, quæ inflat, sed charitatis quæ ædificat. Ipsa est velut quidam liber vitæ, in quo omnia salutis necessaria inveniuntur; felix qui ejus studio seriose intendit, quia in contemptu mundi, et in amore Dei proficiet, cunctarumque virtutum ac gratiarum incrementum sumet. LUDOLPHI CARTH., n. 2, c. LVIII.

Vita Christi liber ad modum præclarus est, doctis et indoctis, perfectis atque imperfectis (qui Deo placere cupiunt) communis. Qui bene terit hunc librum, efficitur eximie sapiens, facileque adipiscitur peccatorum veniam, pravorum affectuum mortificationem, mentis illuminationem, conscientiæ pacem et tranquillitatem, firmamque erga Deum sincera dilectione fiduciam. Etiam si codices omnes, qui toto orbe habentur, intercedissent, Vita et Passio Christi Christianis omnibus sufficeret ad virtutem omnem, et veritatem perdiscendam. BLOSIUS, in *Conclavi*, c. x, § 7.

Quotiescumque aliquid pie meditaris, aut legis de Passione Domini Jesu, sanctificaris inde, et ingentem fructum reportas, etiam-

si parvo admodum affectu, et sine ullo sapore sensibili mediteris, ac legas. Fieri nulla ratione potest, ut vel aspicias tantum piis oculis imaginem Crucifixi sine grandi utilitate, cum ibi salutis tuæ summam invenias. IDEM, in *Sacell.*, c. XXI.

Line oculos tuos sanguine illius, suoque livore tuis medere vulneribus. Nulla esse valet ægritudo tam valida, nullus mœror, nullaque tentatio, quæ non hujusmodi medicamento curetur : est quippe in eo redemptionis cruor, et purgationis lavacrum. S. LAUR. JUST.

Crux Christi clavis est Paradisi, hæc infirmorum baculus, pastorum virga, convertentium manuductio, proficientium perfectio, animæ salus et corporis, omnium malorum aversio, bonorum omnium datrix. S. DAMAS., l. IV.

Passio tua, Domine Jesu, ultimum est refugium, singulare remedium : deficiente sapientia, justitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis, illa succurrit. Cum enim defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido. Scio, quid faciam. Calicem salutaris accipiam ; scio quod merita mea non sufficiant, ego vero fideliter, quando ex me mihi deest, usurpo ex visceribus Domini, quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina, per quæ effluunt : foderunt manus meas, et pedes meos, et latus lancea foraverunt. Et per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleum de saxo, et videre, et gustare, quam suavis est Dominus. S. BER., s. XXII, *sup. Cant.*

Fusus est sanguis medici, et factus est medicamentum phrenetici. S. AUGUST., l. V, *contra Hæres.*

Passio Christi cælum sustentat, mundum regit, tartarum perfodit : in ea confirmantur Angeli, redimuntur populi, convertuntur inimici, stabiliuntur subsistentia, animantur viventia, consentiunt sentientia, illustrantur intelligentia. RABANUS, de *Laude cruc.*

Effusio sanguinis justii pro injustis tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut, si universitas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent. S. LEO, in s. VII, *mens.*

Nobis assumpsit, quæ pro nobis sustinuit, nasci, lactari, mori, sepeliri : mea est mortalitas nati, mea infirmitas parvuli, mea

expiratio crucifixi, mea dormitio sepulti. S. BER., s. LXXVI.

Audite ac percipite subtilissimum divinæ misericordiæ Sacramentum ; nam certa atque secunda est expectatio promissæ beatitudinis, ubi est participatio Dominicæ passionis. S. LEO, s. IX, de *Quadr.*

Nulla salubrior ad mentis construendum habitaculum cogitatio reperitur, quam Passionis Christi : per ipsam quippe humanæ salutis restauratio, et ineffabilis Dei ad homines agnoscitur summa dilectio. Nemo aliunde divinæ charitatis æternum fontem degustat melius, quam in hujusmodi attentata, sedulaque meditatione. S. LAUR. JUST.

Certum est, quia, ubi mors Christi animo circumferitur, non potest regnare peccatum. Est enim tanta vis Crucis, ut, si ante oculos ponatur, et in mente fideliter retineatur, ita ut in ipsam mortem Christi intentis mentis oculis inspicatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare possit invidia, sed continue ad ejus præsentiam totus ille peccati, et carnis fugatur exercitus. ORIGEN., ap. FABR., *con.* VI, *Dom. Pass.*

Multos Dei filios unicus fecit Dei Filius : sibi acquisivit Fratres suo sanguine : approbavit illos, cum ipse reprobareretur : redemit eos, cum ipse caperetur : manumisit eos, cum ipse venderetur : condecoravit illos, dum ipse dedecoraretur : resuscitavit eos, dum ipse moreretur. S. AUG., ap. *eund.* *conc.* VI, in *Par.*

Quis tam irreligiosus, qui non compungatur : quis tam insolens, ut non humilietur ? quis tam iracundus ut non indulgeat ? quis tam deliciosus ? ut non abstineat ? quis tam flagitiosus, ut non contineat ? quis tam malitiosus ut non pœnitat his diebus ? merito quidem, nempe adest Passio Domini, usque hodie terram movens, petras scindens. S. BER., s. IV, *hebd. sacr.*

Ante Crucem scala carebat cælum, nec Abraham, nec Jacob, nec David ascendere valebant, nec ullus hominum : apposita est scala, erecta est Crux, in cælum ascensus patet, scalam vides e terra in cælum usque pertingentem, dum Crucem intueris. Scala coelos attingens Crucis figuram habet ; Dominus innixus scalæ, Christus crucifixus ostenditur. S. AUG., s. LXXIX, de *Temp.*

Certe et Crux speciosa est, et Crux amari potest, et Crux habet exultationem. Ita est, fratres mei, si fuerit, qui colligat, semper

lignum Crucis vitam germinat, fructificat jucunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamum sudat spiritualium charismatum. Non est silvestris arbor, lignum vitæ est, apprehendentibus eam arbor frugifera, arbor salutifera est aliqui quomodo Domini-
cam occuparet terram? S. BER., s. de S. Andrea.

Crux facta est statera corporis Christi, quod est Ecclesia. Cum enim ipse crucifigeretur, appensa sunt cum ipso peccata, quæ commisimus, calamitas, quam incurrimus. Ipse erat innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior cælis conversatio illius; non enim peccatum fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Et quoniam talis ac tantus tam indigna dignatus in cruce pati, præponderare cœpit calamitas, et crimina levigari. Cum adhuc tamen in cruce erectus staret, vacillare videbatur statera, nec plane cognoscebatur, quo cadere deberet; inclinato tamen capite emisit spiritum, ut calamitas præponderando caderet, et quasi arena maris gravior appareret. S. BER., s. II, Pasch., de duob. dis.

JUCUNDITAS. — Quis non exultet in immensum, cum cernit Deum ipsum in tantum diligere, ut tantæ vilitati et pœnalitati subjecerit semetipsum pro eo? quis Princeps in regno vel imperio alicujus Imperatoris, vel Regis, cernens se tantum a Rege vel Imperatore diligi, ut paratus esset mori pro ipso, non gauderet? Quanto magis nos vilissimi, et servi gaudere debemus, et exultare, cum videmus Regem Regum, et Dominum dominantium et Creatorem nostrum Jesum, nos ita continuo diligere, ut immolaverit seipsum pro nobis, in tam turpi, et vilissima morte? S. BON., ap. MANSI, dis. XX, n. 5.

MEDITATIO. — Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimeutis, cicatrices resurgentis. Caput habet inclinaturn ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc quanta sunt, cogitate: hæc in statera vestri cordis appendite, ut totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce. S. AUG., in lib. de Virg.

In Passione Domini tria specialiter convenit intueri, opus, modum, causam; nam in opere quidem patientia, in modo humilitas, in causa charitas commendatur. Patientia singularis, humilitas admirabilis, sed cha-

ritas inæstimabilis. S. BER., in f. 4 Heb. Sacr.

Si vis, o homo, de virtute in virtutem, de gratia in gratiam, de bono in melius proficere, quotidie, quanta potes devotione, mediteris Dominicam passionem; nihil enim in anima ita operatur universalem sanctificationem, sicut meditatio Passionis Christi. S. BON., de Pass.

Simplex recordatio vel meditatio Passionis Christi plus valet, quam si quis per annum jejunaret in pane et aqua, qualibet sexta feria, vel disciplinaret se qualibet hebdomade usque ad effusionem sanguinis, vel quotidie legeret Psalterium, S. ALBERT. MAGN., tr. de Miss.

Passiones Christi meditari sapientia est, et sublimis Philosophia. BERN., sup. Cant., s. XLVII.

Recordatio vulnerum Christi medicamentum est efficax. IBID., s. LI.

Si Passio Redemptoris ad memoriam reducit, nihil tam durum est, quod non æquo animo toleretur. Parva enim toleramus, si recordemur quid hiberit ad patibulum, qui nos invitat ad cælum; ille enim opprobria, irrisiones, contumelias, alapas, sputa, flagella, spineam coronam crucemque sustinuit, et nos miseri ad nostram confusionem uno sermone fatigamur, et uno verbo dejicimur. ISIDOR., de sum. Bon.

Fratres, ut a peccato sanemur, Christum crucifixum intuemur; quomodo qui intuebantur serpentem æneum in deserto non peribant morsibus serpentum, sic qui intuentur fide Christi mortem, sanantur a morsibus peccatorum. ORIG. JOHAN.

COMPASSIO. — Magis meretur vel unam solum lacrymam emittens, ob memoriam Passionis Christi, quam si usque ad terram promissionis peregrinaretur. BER. DE BUSTO, s. xv, infer.

Omnis creatura compatitur Christo morienti. Sol obscuratur, terra movetur, petræ scinduntur, velum templi dividitur, sepulcra aperiuntur; solus homo miser non compatitur, pro quo solo Christus patitur. S. HIER., sup. Mat.

IMITATIO. — Per passiones Passionem imitemur: crucem alacres conscendamus; dulces sunt clavi, tametsi valde acerbi: præstat cum Christo, et pro Christo pati, quam cum aliis in deliciis versari. S. GREG. NAZ., Or. XLII.

Et ut cætera taceam, hoc solo non imme-

rito sibi vindicat vitam nostram, quia pro ea posuit suam. Nemo igitur sibi vivat, sed ei qui pro se mortuus est; cui enim iustius vivam, quam ei, qui, si non moreretur, ego non viverem? S. BER., de *Dilig. Deo*.

Congruit nostræ devotioni, ut, qui Domini crucifixi Passionem celebraturi sumus, reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis ipsis etiam faciamus. S. AUG., in *s. Quad.*

Nolo, Domine, vivere sine vulnere, quia te video vulneratum. S. BON.

Non pauci sunt, qui cœlestes delicias consequi volunt, cum tamen ad te pervenire nemo sit, qui nolit, hoc scientibus cunctis, quia delectationes a dextera tua usque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita et imitari. Conregnare cupiunt, sed non pati. Non curant quærere, quem tamen desiderant invenire, cupientes consequi, sed non et sequi. Non sic illi quibus aiebat: Vos estis, qui permansistis mecum in tribulationibus. S. BER., s. de *Dilig. Deo*.

O Regem! o diadema! pudeat sectari gloriam membra, quibus caput suum tam inglorium exhibetur. Pudeat sub spinato capite membrum fieri delicatum. S. BER., s. v, in *festo omnium SS.*

Dicit Christus homini ægro: Bibe calicem tentationum et tribulationum, ut saneris, et vivas. Et ne responderet ei languidus: non possum, non fero, non bibo, prior bibit Medicus sanus, ut bibere non dubitaret ægrotus. Quid enim amarum est in tali poculo, quod ille non biberit? S. AUG., s. xviii, in *Matth.*

Super omnia te mihi amabilem reddit, o bone Jesu, calix quem bibisti, opus nostræ redemptionis; hoc enim omnino amorem nostrum sibi vindicat, hoc, inquam, devotionem nostram blandius allicit, iustius exigit, arctius stringit, et vehementius afficit. S. BER.

Cujus saxeum pectus non emolliant vulnera Salvatoris? quis pati renuet patiente Domino? Crucifixus siquidem reliquit exemplum, ut sequamur ipsius vestigia. Proinde nullus a doloribus Christi debet fieri alienus, nemo extraneus sit a communione sponsi, si gaudii illius cupit esse gustator. Præcessit Gigas ingens, et passionibus subiit certamen, ut cæteri ei militantes similia sustinere non paveant. Verecundum quippe est, ut irrupente Duce cuneos tribulationum, reliqui imitari dedignentur. Non est

abjectum in servo, quod præcessit in Domino. Dolorem servi dolor lenit Domini. Passio passione vincitur, et cruciatibus cruciatu superatur. S. LAUR. JUST., de *Cast.*

Passio Christi et resurrectio vitæ nostræ figuræ sunt. AUG., de *Spir.*

ÆQUITAS. — Extendit homo inobediens præsumptuosas manus suas ad arborem vititam: extendi ego manus meas innocentes ad arborem crucis. Per lignum commissum est peccatum: per aliud lignum ablatum est peccatum. Peccavit homo gustans suavitatem arboris prohibiti; satisfactum est pro illo peccato felle et aceto, quod propter illud ebibi. Homo condemnatus est propter superbiam, affectans Deo similitudinem; humiliata est mea divinitas propter culpam illius superbiæ, et oblata est Majestas pro delicto in ipsam Majestatem commisso. Præter hæc omnia homo debitor erat mortis, et oportuit illud debitum exsolvi: ideo mortalem naturam assumpsit, et mortem meam pro morte illa obtuli. EUS. EMIS., in hom. de *Pascha*.

Par erat, ut Dominus hoc modo mortem sustineret, manusque ejus extenderentur, ut hac quidem veterem populum, illa vero Gentiles attraheret, et ambos in se conjungeret. Id enim ipse dixit, indicans, qua morte omnes redempturus esse: Cum exaltatus fuero, inquit, omnes ad me traham. S. ATHAN., l. d. *Incarn.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

UTILITAS. — Religiosus, qui se intente et devote in Passione Domini exercet, omnia utilia, et necessaria sibi abundanter ibi inveniet: nec opus est, ut extra Jesum aliquid melius quærat. L. I, c. xxv, § 6.

O si Jesus crucifixus in cor nostrum veniret, quam cito et sufficienter docti essemus. IBIDEM.

Si nescis speculati alta, et cœlestia, requiesce in Passione Christi, et in sacris ejus vulneribus libenter habita. Si enim ad vulnera et pretiosa stigmata Jesu devote confugis, magnam in tribulatione confortationem senties; nec multum curabis hominum despectiones, facilliterque verba detrahentia perferes. L. II, c. i, § 4.

Quid est, quod loqueris, Fili? Cessa con-
queri, considerata mea et aliorum Sancto-

rum Passione. Nondum usque ad sanguinem restitisti. L. III, c. XIX, § 11.

IMITATIO. — Tota vita Christi crux fuit, et martyrium, et tu quæris requiem et gaudium. L. II, c. XII, § 7.

Nemo ita cordialiter sentit Passionem Christi, sicut is, qui contigerit similia pati? L. II, c. XII, § 4.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

MEDITATIO PASSIONIS. — B. Virgo de seipsa olim dixit : In sepulcro Filii mei semper cogitatio et cor meum versabatur. In REVEL. S. BIRG., l. II, c. XXI.

S. Catharina, filia S. Brigittæ ante dormitionem per quatuor horas continuas, in genuflexionibus, et pectoris tusionibus, cum lacrymis multis, ob recordationem amarissimæ passionis Christi, omni vespere in holocaustum Domini offerebat. *IBID.*, l. II, c. 10.

De S. Laurentio M. B. Virgo S. Brigittæ dixit : Imprime tibi monile Passionis Filii mei, sicut S. Laurentius impressit; ipse enim cogitabat quotidie in mente sua sic : Dominus ipse est Deus meus, ego vero servus. Ipse Dominus Jesus Christus fuit nudatus et derisus, quomodo ergo decet, ut ego servus vestiar delicatioribus vestibus? ipse fuit flagellatus et affixus ligno, non decet ergo, ut ego, qui servus sum, sim absque dolore et tribulatione. *IB.*, c. XXVI.

S. Paulus tam assiduus erat in meditanda et prædicanda Christi Passione, ut dicere auderet, se nihil scire, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum. I COR., II, 2.

Cum S. Maria Magdalena postquam se in eremum contulerat, supplex a Deo petisset, ut, qua in re potissimum se occuparet, ostendere dignaretur, S. Michael Archangelus ei crucem pulcherrimam in aditu speluncæ sic constituit, ut oculos Magdalenæ semper incurreret, neque illam unquam mysteriorum patrum oblivisci pateretur. SYLVEST., in *Ros. aut.* I.

S. Franciscus Seraphicus cum aliquando prope Portiunculam singultibus, suspiriisque indulgeret, causam hujus rogatus respondit : Quidni tam diris cruciatibus Domino meo Jesu immerentissimo culpa nostra illatis, quos videam in tanta omnium nostrum oblivione jacere, illacrymem? CHRON. S. FRANC., p. VI, l. I, c. LXXVI.

Quidam Eremita certior fieri cupiens, quibus maxime obsequiis divinum Numen demereri posset, semel Christum nudum, plagis lividum, et cruce onustum conspicium habuit, qui ei dixit, rem sibi gratissimam fore, si ejus cultores in cruce ferenda eum adjuvarent : hoc autem facturos, si recordatione suorum cruciatuum eum persecuti, partem eorum in suis cordis sensum derivarint. LUDOLPH., DE SEX., in *Vit. Christ.*

Captivus quidam semper tristis, cum tyranno tristitiæ causam quærenti respondisset, se Passionis Christi stigmata in pectore ferre, quæ lætum esse non sinerent, tyrannus hoc experiri volens cor evelli jussit, et in altera quidem post divisionem, crucifixi Christi imaginem, in altera quasi sigillum ejus reperit. Unde credens et ipse in Christum, cum omnibus suis baptizatus est. TH. CANTIPR., l. II de *Apidus*.

Quidam peregrinus cum sacra loca Jerusalem visitaret, ubi ad montem Oliveti venit, tanto desiderio patiendi cum Christo, et propter ipsum moriendi, incensus est, ut rupto corde expiravit. SPEC., ex *Dist.* v, ex. XXVIII.

S. Edmundus cum adhuc puerulus Christum Puerum vidisset, legissetque in ejus fronte titulum crucis ejus : Jesus Nazarenus Rex Judæorum : ab eo tempore, nocte et die Passionem Christi animo versare, in eaque meditanda medullitus delectari cœpit. SURIUS, in *Vit.*, c. XXXIX, 15 nov.

S. Theresia de seipsa sic scripsit : Conabar mihi sæpius repræsentare Jesum, et optime habebam in meditatione mysteriorum, ubi solus erat; videbaturque mihi, quod sic afflictus non posset me rejicere accedentem, ut solatio ei forem. Specialiter ejus consortium quærebam in oratione in horto, ibi frequenter considerabam ejus afflictionem, et sudorem, cupiebamque, si possibile foret, ejus faciem et sudorem molestum abstergere, sed memini, me nunquam id ausam, utpote peccatorum multitudinem deterritam; interim stabam diu cum eo multis afflictis cogitationibus. Jam a pluribus annis maxima parte noctium postquam decubissem, solebam de hoc mysterio cogitare, etiam ante quam statum Religiosum assumerem, et existimo, plurimum inde profectus spiritualis me consecutam. RIBER., in *Vita*.

B. Clara de Monte Falco in Jesu cruci ' xo

sive vigilans, sive dormiens hærebat. Cum semel in hoc exercitio graviter confixa fuisset, apparuit ei juvenis humeris crucem ferens, et dicens : Filia mea Clara, quæsi locum solidum, in quo hanc crucem plantarem, et inveni cor tuum, ibi eam figere volo : oportet ergo, ut moriaris in hac cruce, si filia mea et hæres vis esse. Exinde adeo impressum cordi habuit Passionis mysterium, ut quidquid comederet, vel biberet, ei amarum foret in memoria Passionis, et quidquid videret, intelligeret, et diceret, felle crucis Christi respersum crederetur. Unde post mortem omnia instrumenta Passionis cum ipso crucifixo, cordi impressa cernebantur. SURIUS, in *Vita*.

B. Didacus Ordinis Minimorum laicus Passionem Domini brachiis expansis meditabatur, semperque in manibus ligneam crucem habebat, omni hora in se et aliis excitans memoriam Passionis Christi. Quam et morti vicinus amplexus, et deosculatus dixit : Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera, etc., et inter hæc verba animam exhalavit. MARCH., tr. III, lect. 30.

S. Edmundus in agone crucifixi imaginem amplectens, lacrymis eam rigabat, et velut sugens ex latere, magno spiritu dicebat : Amodo haurietis aquas cum gaudio de fonte Salvatoris; et post hæc verba mortuus est. RIBAD., in *Vita*.

S. Bernardus de seipso dicebat ad Fratres : Ego ab ineunte mea conversatione pro acervo meritorum, quæ mihi deesse sciebam, fasciculum hunc colligare curavi collectum ex omnibus anxietatibus, et amaritudinibus Domini mei. Primum scilicet infantilium illarum necessitatum : deinde laborum, quos pertulit in prædicando : fagationum in discurrendo : vigiliarum in orando : tentationum in jejunando : lacrymarum in compatiendo : insidiarum in colloquendo : postremo periculorum in falsis fratribus : convitiarum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumque similium. S. BERN., sup. *Cant*.

Tres senes ad Stephanum Abbatem accedentes, loquebantur de salute animæ, illo autem tacente, dixerunt, cur nihil respondes, cum utilitatis gratia ad te venerimus? Respondens Stephanus, dixit : Ignoscite mihi, usque modo non animadverti, quid locuti sitis, verumtamen quod habeo, hoc dico vobis; Ego die nocteque nihil aliud

aspicio, nisi Dominum nostrum Jesum Christum, in ligno pendentem. Quod cum audissent, multum ædificati recesserunt.

Hedwigis Ducissa Poloniae, mulier pietissima adeo meditatione, et devotione Passionis Christi delectabatur, ut etiam res minimas, quæ mysterium crucifixionis Christi repræsentarent, veneratione afficiebat. Nam ubicumque humi conspexit jacentes stipulas crucis imaginem referentes, genibus flexis adorabat, tollensque eas et exosculans, tali eas loco reposuit, ubi non possent pedibus conculcari. APUD. SUP., in *Vita ejus*, tom. V, octob. 15, cap. v.

Religiosus quidam verba Christi in cruce pendentis : Ecce mater tua, mente volvens, totus in lacrymas dissolvebatur, ita ut annos fere viginti lacrymis perpetuis consumeret, quæ sæpe in potum ei serviebant; unde quoties memoriam Passio Christi subibat, et pervenerat ad hæc verba obrutus lamentis, has matri dabat voces : Ecce Mater qualiter pendet Filius tuus; tum Filio : Ecce Mater tua lacrymosa et dolorosa, vide Fili, quomodo stat tota derelicta Mater tua. LUDOLPH. A SAXONIA, II p. de *Vita Christi*, cap. xxiii.

Frequentissime Jesus Dominus noster revelavit charissimis suis sponsis Gertrudi, Birgittæ, Mechitildi, Catharinæ, quam sit et sibi acceptum, et homini fructuosum, recolorè Passionem Christi, pia ac humili, et sincera attentione et devotione; quod et ipsæ devotissime fecerunt. Nam et eandem Domini Passionem, (quæ licet amarissima ac acerbissima fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena est), adeo profunde visceribus animarum suarum infixarant, et tam ardenti suavique affectu ruminare solebant, ut illa esset eis mel in ore, mel in aure, jubilus in corde. BLOS., cap. II, *Mon. spir*.

CULTUS. — De S. Francisca Romana in ejus vita legitur, quod dolores Christi patientis adeo vivaciter animo suo impresserit, ut, quotiescumque crucifixionem pedum vel manuum Christi meditaretur, ipsa quoque in pedibus vel manibus suis accutissimos experiretur dolores; similiter coronam meditando spineam, circa tempora sua puncturas sentiebat intolerabiles, hæcque intima illius compassio ad tantam usque vivacitatem pertigit, ut sanguinem sæpius spueret, manus quoque et pedes vivo tingerentur sanguine; sicut et ob eandem causam et pectore suo diuturno tempore humor san-

guineus scaturivit, ut proinde de ipsa dici queat, quod de seraphico Francisco S. Bonaventura his verbis scribit : Memoria Passionis Christi visceribus cordis ipsius impressa fuit medullitus. MANSI., *dis.* II, n. 4.

De B. Henrico Susone Bollandus sic scribit : Præ aliis quibuslibet exercitiis cupide admodum trahebatur, ut aliquod suo in corpore gestaret signum sensibile condolentiae erga acerbissimam crucifixi Domini Passionem. Effecit ergo sibi crucem ligneam longitudine palmi virilis, et congrua latitudine, eique infixit clavos triginta in honorem vel memoriam omnium vulnerum Christi, quibus in nos suum est testatus amorem. Hanc crucem dorso inter scapulas extendit in ipsa carne, et annis octo, dies atque noctes jugiter eam tulit, in laudem crucifixi Domini sui. Deinde extremo anno etiam acus septem eidem impressit, quarum acies per mediam adegit crucem, cui firmiter cohærebant, reliquam partem acuum superius resecebat. Harum cruentationem acuum pertulit ob honorem acutissimi doloris, quo Virginis Matris cor et anima in Filii morte confixa fuere. Quando hanc crucem primo suo corporis adstrinxit, tenera ejus natura exhorruit; quamobrem ad saxum aciem clavorum paxillum reudit, sed illico hac neutiquam virili mollitie victum se dolens, denique eos omnes lima exacuit, et ad corpus applicavit. BOLLANDUS, 25 janv., f. 662.

Idem quoque Bollandus, tenerrinos matris beati Henrici erga Passionem Domini affectus refert, dicens : Consuetudinem sibi fecerat omnes suas perpeſsiones in Christi Passionem demergendis, atque ita eas superabat : narravit filio suo ante obitum suum triginta annis numquam se Missæ Sacrificio interfuisse, quin ex intima compassione erga Christi cruciatus, et Matrem ejus condolentissimam, acerbe fleret. Aliquando subineuntem Quadragesimam ad templum quoddam abiit, ubi Christi de Cruce depositio exsculptis figuris in altari quodam expressa erat; coram his imaginibus sensibili quodammodo nonnihil percepit acerbissimi doloris illius, quem pertulit Virgo Mater sub Cruce : atque ex hac angustia pia hæc mulier præ condolentia tantos sensit dolores, ut cor illius propemodum creparet, adeoque ut præ defectu in terram collabens nec videret quicquam, nec diceret. Sic igitur in domum relata, usque in sanctam Parasceven, qua

die cum Passio in Templo caneretur, circa horam nonam expiravit. In eadem igitur hora ex hac vita transiit, in qua Redemptor noster æterno Patri spiritum consignavit, filioque suo apparens, se in cœlum abire, jucundo vultu affirmavit. Ib., f. 687.

Alexander Cardinalis Ursinus sigillum Christi e Cruce pendentis in sinu ita gestavit, ut obversis in pectus clavis, cum liberet apprimere (libebat autem sæpissime) quinis illud compungeret vulnusculis, et amori, ne incommitatus aut erubesceret, aut dilaberetur dolorem comitem adjungeret, cujus in sinu pulcherrime, ac molliter illum didicerat conquiescere. JOAN. RHO., l. III, c. II, n. 6.

Pater Mendoza in concione quadam de Nativitate Christi, in Lusitania præcellentem quamdam raræque virtutis Principissam fuisse refert, quæ, cum in Monasterio Jesus appellato viveret, hanc habebat consuetudinem, quod vespers, priusquam ad quietem concederet, Crucifixi imaginem manibus apprehensam fixis oculis intueretur adeo ut eos minime clauderet, donec a somno victa crucem dimisisset. Nimirum Crucifixum totius diei terminum, et finem esse cupiebat; mane pariter subito apertos oculos in eadem dirigebat Crucifixi imaginem, ut per ejus in mente sua impressionem, diei daret principium et finem. MANSI., *dis.* IV, n. 11.

Apud Surium de S. Francisco de Paula leguntur sequentia : Feria sexta cum tempus migrationis adesse cognosceret, circa horam, qua Christus Dominus passus est, ligno sanctæ Crucis devote consignatus, Passione Dominica coram eo perfecta, junctis manibus erectisque oculis in cœlum Crucis trophæum amplectens, et osculans, ac sæpius, « in manus tuas commendo spiritum meum, » iterans, absque doloris et mortis signo, feliciter migravit ad Dominum. SURIUS, in *Vit.*, 2 ap.

In chronicis Eremitarum Ordinis S. Augustini scribitur de Hermanno de Allis, quod, dum mortis suæ horam imminere sentiret, a convocatis ad assistendum morti ipsius Patribus, Passionis Dominicæ seriem sibi prælegi petierit, et primo quidem, prout illa a S. Matthæo, ac demum prout a S. Marco conscripta fuit, semperque lectorem monuerit, quando vel facienda pausa, sacer textus repetendus esset; cumque lector ad hæc pervenisset verba : « Jesus emissa magna voce expiravit, » ipse quoque ani-

mam suam Creatori reddidit. CHR. AUG., l. II, c. XIII.

B. Joannes de S. Maria oblatas (ut vocant) Ordinis S. Francisci de Paula, peculiariter afficiebatur erga *Ecce Homo*. Is per totum suum Oratorium nihil habuit, nisi hanc unam imaginem Christi, a Pilato populo ostensi: singulis annis Dominica Passionis peculiariter hoc festum coluit publiceque exponens suam imaginem portæ Ecclesiæ affixit, ut populus coram eo oraret: fuitque causa, ut sensim illud festum fuerit solemniter cultum, cum infinita multitudo accurreret ex pluribus locis ad honorandum hoc eo die mysterium; ipse vero semper hanc suam pietatem continuavit, ut nihil ei frequentius in ore esset, quam hæc duo verba: *Ecce Homo*. BARRI, p. I, c. VIII, *devot.* XX, ex. l. IV, *Hist. Minim.*

Eleonora a Spiritu S. Ordinis Minorum, cum audisset, imbrem illum sanguinis, quo Christus Dominus totam hanc nostram adimplevit mortalitatem, guttarum omnino similibus quadraginta, et octies centum fuisse, id illa persuasum certo habebat; itaque non ante destitit, quam totidem egregias de animo suo, deque corpusculo, et has non incruentas victorias rependit. RHO., l. III, c. II, n. 8.

Henricus Rex Lusitaniæ, cum ignis Almerinas Lusitanorum Regum ædes vasto depasceretur incendio, et fuga Henricus, qui tum illas incolebat, cum domesticis omnibus sibi consuleret, subiit animum, domestico in sacello Crucifixi signum vetustissimæ venerationis asservari, quod nisi periculo subtraheretur, flamma corrumpere, ac devoraret. Ergo quamquam domesticorum fidissimi non deessent, ratus, Regium sanguinem pietatem illam decere, per medias furentesque flammas irrumpens, sacrum secum extulit signum, illæsum; ut intelligamus, Religionis causa præclare audentibus, nihil esse formidandum. *IBID.*, n. 24.

UTILITAS. — In vita Beatæ Angelæ Fulginiensis sequentia leguntur, prædictæ Virginis ore tradita: Dum sic stare absorpta ab illo dolore, et quasi in dolores Crucifixi transformata, audiui, Crucifixum super devotis ad suam Passionem, et imitantibus ipsam, et super sibi compatientibus dulcissimas benedictiones ingeminantem, et dicentem: Benedicti vos a Patre meo, qui mihi compassi, et mecum similiter contribulati, et viam meam secuti, stolas vestras in meo

sanguine lavare meruistis. BOLLAND., 4, jan. s. CCII.

Sanctus Philippus Neri in sacrarum litterarum studio dum apud Patres Augustinianos Theologiæ operam daret, magnos et insignes faciebat progressus; nec mirum, quia cum ibidem imago quædam Crucifixi valde devota prostaret, quotiescumque eamdem aspiciebat, et suspiriis se continere non poterat; ac proinde in capite sequenti ejusdem vitæ omnia ex hoc libro didicisse, sibi que comparasse dicitur, relictis omnibus aliis libris, quos vendidit, ut illorum pretio pauperibus subveniret, orationique, et quibus aliis exercitiis spiritualibus majori cum fervore applicare se posset. *Vit.*, l. I, c. IV, n. 4.

De S. Lidwina Surius sic scribit: «Ejus vulnera, et dolores acutissimi (de Crucifixi doloribus loquitur) animam Virginis adeo penetrarant, ut, quamvis ipsa in singulis membris suis omnis generis cruciatus vehementissimos pateretur, ita ut omnes, qui eam cernerent, non possent non multa commiseratione affici, eos tamen cruciatus quasi pro nihilo putaret.» Tota vita ejus in Christi rebus gestis, tamquam in viridario amœnissimo versabatur, iis meditandis trahebat ardentissima ab imo pectore suspiria, et ab oculis lacrymarum fundebat imbres, iisque deficientibus guttas sanguineas; illas autem lacrymas Crucifixi amore fusas, apud familiares appellabat rosas suas. SURIUS, 14, april.

Idem de S. Elisabetha in hæc verba scribit: Cum Elisabeth pretiosis ornata vestibus auream capite gestans coronam, ac familia frequenti stipata, rebus divinis interfutura templum intrasset, primo intuitu Crux Dominica occurrens, et ex ea pendens imago Salvatoris eam compunxit, compunctæ lacrymas excussit, lacrymanti talia suggessit: En Creator, et Redemptor meus, nudo corpore, brevi dumtaxat præcinctus tegmine, mea causa ignominiosam in cruce mortem oppetiit; at ego misera gemmis, auro, bysso et purpura contexta, vitam cœlestibus indignam beneficiis perdo magis quam ago. Illius caput intra Pilati ædes spinea corona dispunxit, meum vero aurea venustat, illum ab amicis, et discipulis desertum Judæorum vallarunt opprobria, me numerosa circumdatam familia cuncti mirantur, suspiciunt, et honorant. Cumque hæc meditaretur, effervescens in spiritu, in terram velut mor-

tua corrui, adeo ut domestici ejus, mysterium ignorantes, eam aliquo accidente lethifero correptam fuisse existimarint. Hocque sanctitatis illius fuit exordium : nam immediate post mundi vanitatibus et deliciis regalibus spretis, hirsuto se induit cilicio, ac semetipsam contemnens, corpus suum austerissimis pœnitentiis maceravit. IDEM, in *Vit.*

De S. Margarita pariter Ungariæ Regis filia, idem Surius refert, quod cum quadriennis esset, Crucifixum quemdam conspiciens, sororem suam interrogarit, quidnam imago illa significaret? ipsaque respondente, quod Filium Dei repræsentaret, qui pro salute, et redemptione nostra in Crucem suffixus fuit, confestim ipsa expansis tenellis brachiis suis accurrit, ut illum pectori suo firmiter adstringeret, et coram Crucifixo prostrata, eundem adorans, et osculans exclamavit, dicendo : Domine mi, me tibi committo. Et ab inde fervor, quo mundi deliciis valedicens, vitam aggressa est pœnitentem, perfectam suam traxit originem. IDEM, 18, jan.

Cum Alexander Alensis Religionem sancti Francisci ingressus, austeram illam vitam continuare non posset, priusquam probationis annum finiret, Religionem deserere statuit. Quia vero Patres Ordinis propositum ipsius intelligentes magnopere de illo dolerent, non solum propter salutem spiritualement Novitii, verum etiam ob jacturam viri adeo scientifici, incessantes ad Deum orationes effundebant, ut huic viro, cœpto Religionis instituto concederet constantem perseverantiam. Neque irritæ fuerunt hæc preces ; siquidem nocte quadam in somno scala quædam ei repræsentata fuit, quæ pedibus terram, vertice autem cœlos tangebatur ; hunc autem senex quidam sanguine madens, ponderosaque cruce onustus, ac S. Franciscus fuisset, ascendere parabat ; unde et ipse repetitis quidem vicibus ascensum illum meditabatur ; at vero Sanctus Franciscus ad illum cum indignatione quadam se convertens, repulit ipsum, dicendo : non posses hanc magnam crucem portare mecum, qui non potes hanc levem cappam pro nomine meo portare, Et his dictis confestim visio disparuit. Alensis autem desuper se reflectens, erubuit, quod per gravem illam crucem deterritus, ad sæculum redire statuisset, ac proinde deinceps in Ordine perseverare firmiter statuit, quemadmodum ad

extremum usque vitæ suæ spiritum fecit. S. ANTON., p. III, *Hist. c. VIII*, § 1, tit. XXIV.

In vita S. Philippi Neri de sanctimoniali quadam legitur, quod, cum se damnatam esse reputans, magnis angeretur desperationis tentationibus, multique suam in hoc collocassent operam, ut eam in statum salutis denuo perducerent, licet casso et irritò eventu tandem Sanctus Philippus eamdem quoque conveniens, ut conceptam desperationem penitus deponeret, hoc eam convincit argumento, dicendo : Dic obsecro proquo Filius Dei in cruce mortem oppetit ? Cui ipsa respondit : Pro peccatoribus. Et tu quænam es ? subjunxit Philippus. Cui Religiosa respondit : Gravis sum peccatrix. Ergo, subintulit Sanctus Philippus : Paradisus tuus est. Hæcque verba, Paradisus tuus est, tuus est, adeo tenaciter cordi ejus remanserunt impressa, ut non solum omnis deinceps cessaverit tentatio, verum insuper ad ultimum usque spiritum, vivacissimam æternæ salutis suæ conceperit fiduciam. MANSI, *dis. VII*, n. 4.

In speculo Exemplorum de juvene quodam, et divite rustico legitur, quod exercitium se quotidie Crucifixo recommendandi adeo sibi familiare reddiderit, ut quotiescumque ad lectum concederet, vel inde resurgeret, signo Crucis in fronte, et pectore se communiendo, hæc verba proferre solitum fuerit : « Jesu Nazarene, miserere mei, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, » simulque Christum Crucifixum rogarit, ne sine Confessione moreretur. Accidit autem, quod morte repentina diem suum clauserit extremum : cumque dæmones advolantes animam ipsius secum ad infernum raptare niterentur, splendidus quidam juvenis eosdem abigens, prædictam animam in locum quemdam tenebrosum eduxit, deductam ibidem dereliquit ; cumque anima more suo consueto Cruce se signaret, et prædicta verba sæpius repeteret, quidam lucis radii hinc inde scintillantes obscuritatem loci illius nonnihil illustrarunt ; unde redeuntes dæmones, ut animam ejus sibi prædam facerent, a luce illa perterriti ad eamdem appropinquare haud præsumpserunt ; comparuit autem de novo juvenis ille, qui Angelus cælitus missus fuisse creditur, eique dixit, quod, tametsi ad inferni pœnas condemnari mereretur, Judex tamen propter merita devotionis erga Passionem suam, et crucis

suaë titulum exhibitaë, hanc ei largiretur gratiam, ut in vitam denuo redire, suaque peccata per Confessionem Sacramentalem expiare posset; qua peracta, demum in pace quievit. IDEM, n. 8.

Cum Monialis quædam a spiritu fornicationis diuturno tempore erga juvenem quemdam Clericum vehementer tentata, ardenti, quo eum deperibat, amoris resistere non potuisset, tandem illicitis lascivi illius Clerici desideriis consentire parata, eundem ut certa quadam noctis hora in destinato loco adesset, requisivit: cum enim utpote Sacristana claves Ecclesiæ penes se haberet, eousque donec aliæ sanctimoniales obdormissent, præstolata, demum ad fores Ecclesiæ aperiendas se recepit, ut bestiali appetitui suo satisfaceret; cumque ad primam portam accessisset, Christum brachiis in cruce expansis hærentem invenit, qui eam ne ulterius progredi posset, impediabat; verumtamen quia nihil aliud meditabatur, quam ut carnalem satiare posset concupiscentiam, ad aliam se portam recepit, ubi pariter Redemptorem in specie Crucifixi sibi occurrentem, et exitum quaquam verum prohibentem invenit; vehemens autem amor, quo agitabatur adeo eam excæcaverat, ut oculis mentis aperire nequiret, ab iterata vice sibi recurrens tam manifestum divinæ pietatis miraculum: tandem verum cum omnes tentando Monasterii portas in cunctis obvium habuisset grande hoc Crucifixi apparentis spectaculum, ad pedes statuæ cujusdam Beatæ Virginis prostrata, quod nusquam exitum invenire posset, coram eadem lamentata fuit. A qua imagine alampam adeo fortiter sibi impactam recepit, ut velut mortua in terram corruerit, ibidemque ad horam usque Matutini celebrandi permanserit, vocibus autem reliquarum sororum cantium expergefacta, ac de errore suo resipiscens, suum amaris cum lacrymis confessa est peccatum, atque immensum agnovit Christi beneficium, qui per aspectum crucifixionis suæ eidem objectum, ab hac carnalitatis abyssu, in quam se precipitare decreverat, misericorditer retraxit, et eripuit. PRATUM SPIR., *Ex.* IX, l. I.

Neapoli non ante multos annos contigisse memorant Annales nostri, quod puella nobilis, et prædives ab adolescente paris nobilitatis in conjugem petebatur, et jam in id consenserant utrinque parentes, et pro connubialibus pactis communiter stabilien-

dis in aliquod conclave convenerant; cum puella in suo cubiculo ante pendentem e Cruce Christum prostrata, altioribus cogitationibus agitari cœpit, et diviniorebus flammis accendi: Quid, aiebat, quid ago, Jesu Flii Dei, et hominum amator? siccine, dum tu carnem tuam innocentissimam tam atrociter tractas, ego voluptates, licet in conjugio licitas confectabor? siccine, dum tu vulneribus, et sanguine deformaris, ego formæ excolendæ, et ego gemmis, et monilibus ornando corpori operam dabo? non ficit; et continuo sibi comam rescindit, eaque ad pedes Crucifixi appensa, illam ipsam effigiem manu gerens, e cubiculo egreditur, et ad conclave, in quod omnes convenerant, se confert, ibi ad matrem conversa: Non est, inquit, domina, quod de conjugio meo ulterius agatis: ecce sponsus iste meus est, quem elegi, et cujus pedibus crines meos, ut arrhas appendi. Mira hic inter omnes turbatio! admiratur aliqui, fremunt, et indignantur alii; sed tamen penes Christum novamque ejus sponsam stetit victoria. PANGNEAU, *Isag.*, p. II, c. XVI.

Vivebat Romæ anno ducentesimo vigesimo primo supra millesimum, puella, quam ob speciei præstantiam, vulgo pulchram Catharinam appellabant. Hæc tametsi Romanæ juventutis esset non leve offendiculum, eo tamen S. Dominici, pro concione, exhortationibus, boni moris adducta est, ut Rosario de manu S. Viri accepto uteretur, sæpe illud in templo, ad Dei Matris imaginem, precando evolvens. Huic ergo tali mulieri, nescio quo eunti, in platea se offert obviam Christus juvenili habitu, forma elegantissima, beneque illi precatus quonam pergeret, ubinam habitaret, sciscitatus est? Non defuerunt Catharinæ urbanitatis officia, resalutatum, hac domum suam invitatum adolescentem excepit perhumaniter, et ad mensam haud vulgariter instructam adhibuit. Hic, cum quidquid ille edutiorum tangeret, ista infici cruore videret, mirata quærit, an fors læsus, vel an esset ea oculorum fasciatio? neutrum, respondit ille; sed heus! nescis, hominis Christiani cibum potumque, Christi sanguine tinctum esse debere! Proh! inquit ista, quam tu mihi serius es! quam superstitiosus! Equidem subicit adolescens, et experiere tu quidem brevi: age modo ad cubile pergamus: nihil moratur, provolat, lectum subit, amicum invitat blande. Sed, o Dei

bonitatem! ecce tibi juvenis ille in alterum mutatus, coccinea se veste talari indutum, ac gravi onustum Cruce exhibet meretriculæ, adque perforatum latus, manus, pedes, totumque adeo vulneribus concisum corpus; tum ex singulis plagis emicantem lucem stellis rutiliorem ostentans, sic amice querens, affatur: Eia! nostin, me jam Catharina? agnoscis eundem illum, qui pro te olim passus sum? quousque in sordidus volutari juvat, ac me iterum cruci affigere, et sanguinem meum reddere inutilem? ergo peccandi finem nullum facies? Ad hæc Catharina immenso pudore suffusa, in lacrymas abit, ad Christi pedes toto corpore prosternitur, veniam postulat, meliora in futurum pollicetur; quod deinceps ita præstitit, ut cum afflictandi sui modum non servaret, fuerit ab ipsa Dei Matre, quam in singularem sibi Patronam adsciverat, corripienda, et præscribenda pœnitendi moderatio. PÆDAG. CHRIST., t. II, p. I.

Dum S. Joannes Evangelista adhuc in terris existens arderet videre Deiparam gloriosam, illa ipsi apparens bene longum cum eo de cruciatibus Christi sermonem texuit, et inter alia dixit, Filium suum ei, qui jugiter Passionem ejus recoleret, tres prærogativas concessurum. 1. Ut ante mortem ferventis contritionis actum exercere possit. 2. Ut Deipara in agone ipsum specialiter defendat. 3. Ut per ipsam quidvis impetrari possit. ENGELGR., in *Dom. Quinq.*, § 3.

S. Gertrudis divinitus dicebat, quoties quis Christi Crucifixi imaginem animo pie commoto aspexerit, toties divinæ pietatis oculum ei adverti. BLOSIUS, c. II, *Monil.*

S. Edmundo adhuc puerulo Christus apparens suasit, ut quotidie aliquod mysterium vitæ aut Passionis suæ meditaretur; id enim ei contra quasvis tentationes, ad comparandas etiam conservandasque virtutes, et tandem ad mortem feliciter obeundam, singulare præsidium fore. VINCENT., in *Spec. hist.*, SURIUS, in *Vit.*

Passionis Christi merito, Frater quidam sine purgatorio ad cœlos transivit, quia, quoties prope Crucifixum transierat rogavit Christum, ut propter amaritudinem in cruce toleratam, in egressu animæ suæ misereatur. *Spect. Ex. disc.*, VI, ex. 101.

Cuidam juveni Religioso apostatare volenti apparens Christus, latusque discooperiens, et sanguinem effluentem ostendens,

jussit reverti ad Monasterium, et omnia rigorosa Ordinis sui intingere in latus istud, et mox in dulcedinem vertenda dixit. Quod ille audiens rediit, sancteque vixit. *IB.*, *dist.* IX, ex. 159.

Cum quidam Religiosus initio suæ conversionis aliquando gravissima desperatione oppressus, in cellula sua tristic sederet, audivit vocem dicentem: Surge, et meam passionem devote pertracta, et in amaritudine mea tuum dolorem vinces. Surrexit, et liberatus est. LUDOLPH., DE SAXON., p. II, c. LVIII.

S. Elzearius Comes consideratione Passionis Dominicæ ad tantam in omnibus adversis patientiam pervenit, ut licet gravissimis affectus injuriis fuisset, numquam impatienter aliquid dixisse vel egisse sciretur. Unde, et eandem in agone sibi prælegi jubeat: et licet terribilem ab initio vultum tunc ostenderit, paulo post tamen dixit: Magna est dæmonum vis, sed eam penitus enervarunt virtus, et merita SS. Passionis. *SUR.*, 27 sept., c. XXIII.

Godefridus Bullonius, cum electus esset primus Rex Jerosolymæ, numquam voluit usurpare titulum Regis, nec coronam sibi imponi permisit, indignum existimans, ut servus coronaretur auro in eo loco, ubi summi Regis caput spinis coronatum est. *MART.*, t. III, *lect.* XVIII. *Prop.* I.

S. Hieronymus de se dixit: Cum gravissimis urgerer tentationibus, sedebam ad pectus Jesu, et pectus percutiens sæpe ibi multos dies, et noctes transegi, donec rediret animæ tranquillitas. Ibi quoque sapientes animæ sederunt, ut sapientiam haurirent. *IB.*, *Lect.*, II.

S. Bonaventura rogatus a S. Thoma Aquinate, ut bibliothecam ostenderet, ex qua tam sublimem scientiam hausisset, Crucifixi imaginem oculis, et lacrymis detritam ostendit. *IBID.*

JUCUNDITAS. — Thomas Cantipratanus de quodam milite, qui factus Monachus Cisterciensis, a memoria voluptatum, et deliciarum, quibus in sæculo gavisus fuerat, seductus, in vita religiosa continuanda vacillabat, refert sequentia: Cum gravissime a diabolo ad exitum tentaretur, et de nocte in noctem meditaretur, apostatare per fugam, semel parato ad exitum, et quasi commodiorem horam noctis in lectulo præstolanti, et semivigilanti, Christus apparuit in forma personatissimi viri, et cum ex illo quæreretur,

quid sic jacens haberet mali, respondit ille : Dolorem cordis habeo, et magnum defectum debilitatis in membris; cui Dominus grossum panem hordeaceum offerens, dixit : Surge, et comede panem istum, quem ille turbatus intuitus, Quomodo, inquit, grossum panem istum comederem, qui panem monasterii similagineum manducare non possum? Tum Dominus detecto latere, vulnere pectoris sanguinem profluenti hordaceum panem admovit, et tali profluvio madefactum jubet comedere languentem, mox ille cum horrore membris dissiliens : « Heu, inquit, Domine, quomodo taliter pollutum comederem, qui prius saltem mundum, sed asperum comedere recusabam? » Et Dominus, quasi minaci vultu eum intuens, refutanti inquit : Oportet ut gustu saltem attentes, quid sapiat panis iste. Cumque ille diffugium non haberet, et susceptum panem tremebundus summis vix labiis attigisset, sensit in pane super omnem suavitatem dulcorem mirabilem, quem hianti quidem ore contrectans, totum subito cum mira aviditate comedit. Nec mora, Domino disparente, tentatus ille ad se reversus est, et qui vidisset, sensissetque, sincero corde retractans, ab omni dolore mentis, et carnis tentatione convaluit, et in magna tranquillitate spiritus usque in finem permansit. Quid mirum! hordeaceus panis austeri Ordinis mellea Christi lateris perfusione linitus est. THOMAS CANT., l. II, *Aptum.*, c. LVII, § 26.

S. Lugardis quoties corpore aut spiritu afflictam se videbat, toties ad Crucifixi imaginem sese conferens, illum aliquando cum magna animi intentione contemplabatur, donec toto corpore viribus destituta, spiritu extra illud raperetur, in quo quidem raptu Christum præsentem cernebat, et ore proprio ad cruentum latus ejus applicito, tantum inde dulcedinis, tantum consolationis hauriebat, ut nulla postmodum adversitate concuti posset. SURIUS, 16 jun.

IMITATIO. — S. Franciscus petens a Deo, quo exercitio maxime Deo placere posset, ter Missale aperuit, semperque Passionem reperit. CHR. MIN., l. I, cap. cv.

Florentiæ cum virgo quædam ad puteum se præcipitatura pergeret, ne Sodalis suæ asperitatem diutius ferre cogeretur, Christus ei apparens dixit : Redi ad te mulier parvi animi, et cogitans, quos ego, quan-

tosque cruciatus amore tui pertulerim, sororis tuæ vuculas insuper habere disce. ANNUÆ, Soc. 1589, f. 21.

S. Catharina Senensis cum Christus ei cum corona aurea in dextra, et spinea in sinistra apparuisset optionemque alterutrius reliquisset, illa magno fervore spineam elegit, capitique suo tam firmiter impressit, ut longo tempore gravem inde dolorem senserit. SURIUS, 30 apr.

S. Eulalia cum toto corpore ferreis pectinibus dilacerata fuisset, exultans ad Christum dixit : Nunc, o mi Sponse, et Redemptor, quam bene resplendet in me per vulnera ista viva tui imago : et characteres isti in corpore meo per sanguinem meum exarati, quam ad vivum mihi exprimunt, et repræsentant ipsam passionem tuam. SURIUS, 10 dec.

S. Agapitus per quindecim annorum virgis, nervis, igne, fumo, aqua bulliente, et aliis tormentis exercruciat, cum in capite ejus carbones congererentur, gratias agens Deo dixit : Parva res est, si caput coronandum in cælo, prunis coronetur in terris. O quam decorabit corona gloriæ plagas, et vulnera excepta pro Christo. SURIUS, 18 aug.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius tanto recolendæ Passionis ardore succensus fuit, ut ordinarie in Missa, quam in conversionis suæ primordio audiebat, Passionem legeret. Eundem in finem palmarem Crucifixi effigiem circumgestare in pectore solebat. Cumque postea ab amicis nulla ratione persuaderi potuisset, ut paternam domum inviseret, per Passionem Domini tandem rogatus consensit. Sed et in Gallia Cisalpina ab Hispanis pro exploratore habitus cum insignibus contumeliis exciperetur, Christum ab Herode illum sibi proponens, summa cum patientia tulit injuriam. LYRÆUS, l. I, *Apoph.* 17.

S. Franciscus Xaverius ad omnem sanctitatem incitabatur præcipue crebra vitæ mortisque Domini nostri meditatione, ex qua exardescibat in illo humanæ salutis, et Martyrii cupido, totumque se ad illius imitationem pro illius gloria, et salute hominum devovendi. Tanto vero affectu Japonensibus adhuc Ethnicis Christi Passionem

explicabat, ut lacrymas illis excuteret. *Vita*, l. I, c. III. L. IV, c. v.

P. Petrus Faber in inchoandis horis Canonicis, in acerbissimos Christi cruciatus fugebat aspectum, et ut in psallendo progrediebatur, ita in reputandis acrioribus ejus poenis atque doloribus procedebat. Vallisoleti cuidam viro primario modum orandi, et meditandi petenti, hæc quatuor puncta præscripsit. 1. Christus Dominus noster fuit omnium rerum egenus, et ego omnium dives. 2. Christus esuriit, et ego laute vivo. 3. Christus Servator meus in cruce nudus pendet, et ego splendide vestibus incedo. 4. Jesus doloribus, et laboribus oppressus faticit, et ego delicatus pati nihil valeo. Quæ quidem capita vir ille ab initio non magni fecit, sed postea inter convivium versanti adeo inhæserunt, ut, quo lacrymis et affectibus liberius indulgeret, e mensa surgere, et in conclave secedere fuerit coactus. *ORLAUD*. l. III, n. 37, et *LYREUS*, l. c.

P. Simon Rodericius, ne Crucis oblivisceretur, ejusdem imaginem palmarem pectori insculpsit. Quem ipsum in finem etiam prægrandem e ligno crucem in cubiculo habebat, ad quam, lucente ante eam lampade noctu evigilans animum oculosque elevabat. *HIST. SOC.*, p. IV, l. VII, n. 246.

P. Claudius Inius quotidie unum e sacris Christi cruciatibus retractabat. *H. S.*, p. I, l. XII, n. 36.

P. Franciscus Villanova in suis meditationibus non aliam sumebat materiam, quam vitam, et Passionem Christi, dictitans, sublimiores materias se in cælum servare. *IB.* p. II.

P. Thomas Sanchez feria sexta ad honorem S. Passionis flagello se cæcidit, cilicium tulit, et toto pene die illam cogitavit. *ANNUE* 1610.

P. Baltassar Alvarez rogatus, quem modum in orando teneret, cum adhuc junior esset, respondit, sibi statim in ipso ingressu offerri sanctissimos Christi crucifixi pedes, quos ipse primum adorabat, et ad eos constitutum, se meditari altissimam omnium virtutum lectionem, quam ex Cathedra supremus ille Magister docuit; ex quo valde accendebatur ad se mortificandum, crucique affigendum, ad juvandos quoque proximos, pro quorum amore tantus Magister tot labores sustinuit. Hortabatur vero omnes incipientes ad meditantam Christi passionem tamquam spiritualis eorum profectus fon-

tem, et in ordinariis suis exortationibus frequenter hoc repetebat : Ne existimemus, nos aliquid fecisse, donec eo perveniamus, ut semper Christum crucifixum in corde habeamus. Semper Christi crucifixi imaginem in cubiculo habebat, in quem frequenter aspiciebat. Præcipuo tamen studio in Christo crucifixo tres ejus comites, scilicet paupertatem, et contemptum, et dolores considerabat, et in se transferre studebat. *Vita*, c. III, § 2.

P. Gaspar Paranympus ad memoriam Passionis inter populares suos in Sicilia excitandum effecit, ut Feria sexta sub meridiem ære campano signum daretur; sed et passim ædiculæ parvæ excitarentur. *LYREUS*. l. I, *Aphoph.* 17.

P. Didacus Martinus, ut memoriam Passionis Christi, quam interdiu semper fovebat, etiam de nocte conservaret, caput asperrimo cilicio obvolvebat. *IBID.*

P. Joseph Anchieta fideli amico suo narravit, se cum in secessu annuo de cruciatibus Christi meditaretur, magnam eorum partem cum acerbissimo dolore sensisse. *IBID.*

P. Ferdinandus Suarez totum cubiculum suum crucibus instruxit, quas perpetuo amplecteretur. *IBID.*

P. Joannem Gondinum quacumque noctis hora convenisses, coram crucifixi Servatoris imagine deprecantem invenisses. *IBID.*

Joannes Berchmannus dicere solebat, in rebus adversis non esse tutius asyllum, quam sinum, plagasque Christi, et pallium *Vita*, p. II, f. 158.

EXEMPLA PROFANA.

Pilato sedente ad tribunal, misit ad eum uxor dicens : Nihil tibi, et justo illi : multa enim sum passa hodie per visum propter eum. Cujus rei S. Ignatius Episcopus causam assignat his verbis : Cum paranda esset crux, diabolus tumultuabatur, et poenitentiam immisit proditori, et laqueum illi monstravit, et suspendium, quo strangularetur, edocuit; et mulierculam turbans eandem in somniis, ut a crucifigendo cessarent, inducere moliebatur, qui prius omnem lapidem moverat, ut eadem

Crux pararetur, non quod pœnitundine duceretur, ob tantum malum (hac enim parte fuisset minus sceleratus) sed quia propriam suam perniciem sentiebat. S. IGN., *Ep. ad Polyc.*

Pilatus, qui sententiam damnationis in Christum dixerat, et ipse Viennæ perpetuum in exilium relegatus est, tantisque (irrogante Caio) languoribus coarctatus, ut sua se manum transverberans, multorum malorum compendium mortis celeritate quæsierit. DAUROLT., c. 1, tit. XXXI, § 3.

Ad Proceres Francos in bello captivos olim Saracenus accessit, quæsitque, num in Christum pro ipsis crucifixum, et resurgentem crederent; quibus ita se credere affirmantibus, addidit, eos nec fracto, nec mæsto animo esse debere, si tantulam calamitatem subirent ejus nomine, qui extrema supplicia pro ipsis exantlasset, nondum enim ad mortem usque ipsos decertasse. Quod si tantæ sit potestatis, ut propria virtute a mortuis resurgere potuerit, dubitandum non esse, quin ipsos etiam brevi ex suis calamitatibus eximeret; id quod eventus probavit. *IBID.* tit. XLV, § 5.

Cum quidam peregrinus cum Saraceno in die Parasceves, per silvam iter faciens, omnes aves quasi mortuas in arboribus suspensas hæreere vidisset, postea vero in festo Paschatis rediens iterum redivivas, et suaviter canentes audivisset, quærens causam ex Saraceno, intellexit, singulis annis eo tempore id accidere, atque adeo illas patienti Christo condolere collegit. *SPEC. EX., dist. ix, ex. 161.*

Dum Christus emisit Spiritum, velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum, terra mota est, et petra scissæ sunt, et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt; et exeuntes de monumentis venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis. *MATT. xxvii.*

Regulus quidam Gentilis, Obo nomine, cum audisset Dei Filium tam indigna morte mulctatum fuisse, ita accensus dixit: Equis tam immane facinus perpetrare ausus est? quæ gens? quæ natio? quibus in terris habitat? quo nomine vocatur? Cumque aliqui placare eum conarentur, dicentes, Deum ultro se morti obtulisse, subiecit ille: an vero Deum, vera prædicantem, occidere debuerunt? *FAB., conc. iii, in Parasceve.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut viator non bibit de flumine aut torrente, nisi magno æstu calens; sic Christus non bibisset de torrente passionis, nisi ipsum accensa erga nos charitas impulsisset. *FAB., l. c., conc. ii, R. 1.*

Sicut patrefamilias moriente, tota ejus domus turbatur, omnis familia plangit, et nigris se vestibus operiunt; sic humano genere, propter quod omnia fuerant creata, circa exitum constituto, et moriente capite illius Christo, totus contristatur mundus, universa coeli ministeria lugent, et candore deposito, tenebrosis nubibus velut vestibus vestiuntur. S. CHRYS., hom. xl, in *Matt.*

Sicut vespa, cum impetit petram, non eam lædit incursu, sed proprium perdit aculeum; ita mors incurrendo Christum, non hunc, sed se ipsam læsit; unde insultans illi dicit: Ubi est, mors, victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? *I Cor., xvi, 55.*

Sicut leo non solum vigilans, sed etiam dormiens terribilis est; sic Christus non ante crucem tantum, sed etiam in cruce terribilis erat, magnaue designabat miracula. *PROCOPI., in Gen., c. XLIX.*

Sicut hamum esca conseptum si piscis rapiat, non solum escam cum hamo non removet, sed et ipse de profundo, esca aliis futurus educitur; ita is, qui habuit mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Jesu, non sentiens in eo hamum divinitatis inclusum, sed ubi devoravit, hæsit continuo, et disruptis inferni claustris, velut de profundo tractus traditur, ut esca cæteris fiat. S. CYPR., *de singul. Cleric.*

UTILITAS. — Sicut medicus non habens necessitatem cibi, qui ægroto paratus est, prægustat, ut et ægroto sumptionem persuadeat; sic et Dominus, quoniam omnes homines mortem timebant, persuasit illis, ut fiducialiter ad mortem accederent, ideoque ipse illam gustavit, licet nullam ejus necessitatem haberet. S. CHRYS., hom. iv, in c. i. *Hebr.*

Sicut per unius hominis delictum, transit in omnes homines condemnatio; ita per unius justitiam in omnes justificatio derivata est; sicut enim per unius inobedien-

tiam peccatores constituti sunt multi, ita etiam per obedientiam unius justii constituentur multi. THEODOR., *Dial.* III.

Sicut olim, qui intuebantur serpentem æneum in deserto, non peribant morsibus serpentum; sic qui fide intuentur Christi mortem, sanantur morsibus peccatorum. S. AUG., in *Joan.*

Sicut impossibile est, ut aliquis farinam tractet, et inde pulverem non contrahat; sic fieri non potest, ut aliquis cum devotione etiam parva, Dominicæ intendat Passioni, et nullum inde fructum percipiat. S. GERTR., l. III, in *fin.*, c. XLI.

Sicut aquæ amaræ factæ sunt dulces, postquam Moyses lignum a Domino ostensum in eas misit; sic lignum Crucis in aquas tribulationum missum, easdem suaves, et gratas facit. EXOD., xv.

Sicut panis durus, si aqua maceretur, facile, et cum voluptate sumitur; ita dolores nostri, et labores, licet duri sint, leves, et suaves efficiuntur, si per meditationem sanguini, et passioni Christi immergantur. S. CATH. SEN.

Sicut purpura suum pretium non a lana sed a tinctura habet; sic opera nostra suum valorem non ex seipsis, et sua bonitate, sed a tinctura sanguinis Christi accipiunt. S. FRANC. SALES., l. XI, de *Amor.*

Sicut virga Aaronis prius tota arida, ubi Summi Sacerdotis nomen ei inscriptum fuit, florere, et germinare cœpit; ita et anima nostra ex se sterilis, quam primum Summi Sacerdotis Christi nomen ac Passio inscripta fuerit, uberes fructus producet. S. FRANC. SALES., l. XI, de *Amor.*

Sicut si quis redemptionis suæ pretium in sua haberet potestate positum, illud autem in scrinio suo teneret reclusum, eique a quo captivus tenetur, non extraheret, aut numeraret, ad nihilum utique eidem redimendo profuturum esset; Christus gratis nobis sanguinem suum dedit, ut inde a servitute peccati, et inferni redimamur; at vero pretium hoc inutile nobis erit, nisi illud pro redemptione nostra adhibeamus; ac proinde sanctus Apostolus subdit, inquit: «Glorificate, et portate Deum in corpore vestro.» MANSI, d. XII, n. 3.

Sicut regię statuæ quamvis inanimatæ sint, eos tamen, qui ad se confugiunt, servare solent, non quia statuæ sunt, sed quia regem repræsentant; similiter, et Agnisanguis, homines salvos faciebat, non quia

sanguis erat, sed quia Sanguinem Christi referebat. S. CHRYS., in *Exod.*

Sicut ille, qui opobalsamum vel leviter contingit, necessario suavem odorem retinet, ita is, qui Passionem Dominicam pie recolit licet permodico affectu id faciat, non poterit non reserre augmentum gratiæ divini, sed nec effigiem quidem crucifixi Redemptoris homo Christianus orthodoxæ fidei unquam reverenter aspexit, aut aspiciet, sine grandi utilitate. BLOSIUS, in *Instruct. Vit. ascet.*, f. 1690.

MEDITATIO. — Sicut matri diviti plus placeret, si filius peregre profectus assiduo de ipsa cogitaret, et materna beneficia, et amorem erga se consideraret, quam si nescio quas divitias ei submitteret; ita Christo præ aliis operibus placet, si sanctissimam ejus Passionem, et beneficia per hanc collata animo sæpe volvamus, et apud alios commemoremus. RODRIQ., p. II, tr. VII, c. II.

Sicut insanus haberetur, qui accepto a Rege litterarum fasciculo, in quo certo sciret inclusum deferri regium chirographum de ingenti aliquo reditu, differret illum resignare, et legere usque ad mortem; ita seipsos mirabiliter fallunt, qui circa mortis articulum de Domini pro ipsis passi morte devote se cogitaturos existimant. STAPLET., t. I, in *Dom. Quinq.*

APPLICATIO. — Sicut, si amicus aliquis, te pro meritis ad supplicium quæsito, vestes tuas indueret, et teipsum pro te capi, damnari, et in crucem agi sineret, tu vero vicem ejus non dolores, sed contra post illum vociferareris, quin carnifices in ipsum concitares et teipsum pro tali offerres, mille mortes promeritus censereris; ita, cum hoc ipsum faciat peccator gravis, merito etiam gravi pœna dignus videbitur.

Sicut sigillum non exprimit in certa sui similitudinem, nisi ceræ cum impetu impressum; sic non potest in nobis efformari Christus, ejusque meritum, nisi adhibito aliquo voluntatis, et operum conatu. Et ideo sponsus se velut sigillum super cor, et brachium poni jubet. FAB., conc. VI, in *Dom. Pass.*

Sicut paterfamilias jubet in domo sua ad omnes januas appendi vasculum aquæ benedictæ, ut egredientes moneamur, ea se munire; ita Ecclesia ubique cruces, aliaque instrumenta Passionis proponit, ut ea venerando nobis applicemus. *IBID.*

Sicut fons aquarum hauriri, et bibi debet

ut effectus suos exerat; ita Christi merita nihil nobis proderunt, nisi per fidem vivam et Sacramentorum religiosam usurpationem applicetur. *Ibid.*

MOTIVA.

« Utilitas ad peccata vitanda, » nam, ut recte S. Augustinus dixit, non possum terri multitudine peccatorum meorum, si mors Domini in mentem venerit, quoniam peccata mea illum vincere non possunt. Clavi, et lancea clamant mihi, quod vere reconciliatus sum Christo, si eum amavero. Longinus aperuit mihi latus Christi lancea, et ego intravi, et ibi requiesco securus. S. Aug., *Man.* c. xiii. Quod ipsum etiam Christus S. Gertrudi revelavit, dicens: Quilibet poterit respirare in spem veniæ (quamlibet etiam gravi pondere peccatorum se senserit depressum) offerendo Deo Patri meam innocentissimam passionem, et mortem. Credat peccator, se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ, quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, sicut devota memoria meæ passionis. *Blos.*, in *Conclav.*, c. 1, n. 1.

« Utilitas ad carnem subjugandam, » uti Origenes indicavit, dicens: Certum est, quia ubi mors Christi animo circumfertur non potest regnare peccatum; est enim tanta vis crucis Christi, ut si illa ante oculos ponatur nulla concupiscentia, nulla libido superare possit, sed continuo ad ejus præsentiam totus ille peccati, et carnis fugatur exercitus. Quod confirmans Mansi, sic ait: Nulli ignotum est, quod in hæmorrhœissa contigit miraculum, quæ post perpersum duodecim annis continuis acerbum sanguinis fluxum qui multis medicinarum, et medicorum dispendiis haudquaquam curari potuit; tandem ad vestem Redemptoris accessit, et tetigit fimbriam vestimenti ejus. Hujus autem infirmitatis mysterium Sanctus Thomas Aquinas exponit, dicens: Patitur fluxum sanguinis, propter fluxum carnalium delectationum. Ad hunc vero fluxum sistendum, et exsiccandum, unicum, et potens est remedium, si quis per feriam meditationem mortem, et passionem Christi tangat, et ruminet siquidem ut Sanctus Antonius de Padua exponit: Vestimentum Christi ipsius est caro, de qua Isaias cap. lxi. « Quare ru-

brum est indumentum tuum? » Jesus torcular, id est, pressuram Crucis solus sustinuit, in quo vestimentum sanguine rubricavit. Hujus vestimenti fimbria est ipsa passio, quæ animam liberat a sanguinis profluvio; contra enim carnis vitia sumne valet memoria Passionis Christi. *MANSI*, l. X, n. 8.

« Utilitas ad dæmonem vincendum; » id quod Deus ipse judicasse videtur, dum olim Moysi serpentem quemdam æneum in palo quodam erigere, et suspendere præcepit, ut quisquis ab ignitorum deferti serpentum morsibus sauciatus fuisset, serpentem illum firmiter respiciens a veneno contracto liberaretur. Sed omnia in figura contingebant illis. Hic namque serpens Christum in Cruce hoc fine suspansum, ut infernalis serpentis venenum aboleret, præfigurabat. Christus enim serpens erat, quia omnia peccata nostra, quorum dæmon auctor fuerat, in se assumpserat. At vero quid tandem evenit? Christus resurrexit; at vero serpens infernalis diabolus, ibidem confixus remansit, atque insuper increata Sapientia effecit, ut, quisquis deinceps mentis suæ oculos in mysticum hunc serpentem, Christum scilicet crucifixum, elevaret, ab omni tentationis, et suggestionis pravæ veneno liber evaderet. Unde Sanctus Bernardus in epistola quadam ad quemdam Novitiorum suorum exarata, scribit: Si tentationum sentis aculeos, exaltatum serpentem æneum intueri, et fuge non tam ad ubera, quam vulnera Crucifixi. *S. BERN.*, cccli. Apud *Blosium* quoque legitur, quod diabolus aliquando volens decipere et ad nimiam pusillanimitatem, sive ad desperationem adducere Sanctam Virginem Catharinam, nitebatur ei persuadere, quod vita ipsius falsa, inutilis, at perversa esset. Illa igitur a Dei bonitate (quæ vere pœnitenti numquam se negat) edocta, humiliter elevavit mentem suam ad misericordiam divinam, dicens: Ego aperte confiteor Creatori meo, me quotidie in tenebris fuisse, maleque vixisse, verumtamen fiducialiter latitabo in plagis Domini mei Jesu Christi, et omnium iniquitatum mearum maculas pretioso sanguine ejus ablui. Post hæc verba diabolus in fugam versus est. *Blosius*, in *Conclav.*, c. 1, n. 19. Sed et *Surius de S. Elizæario Ariani Comite*, in hæc verba scribit: Sumpta Eucharistia, et sancto perunctus oleo, cum diceretur postea: « Per sanctam crucem, et passionem tuam, libera

eum Domine, » ipse eundem versum tertio repetivit, addens : Hæc est spes mea, in hac volo mori. Ad extremum jam in agone positus, vultum præ se tulit valde terribilem, unde colligi potuit, in magno eum tunc versari labore, ob aliqua sibi objecta, exclamavit autem, dicens : Magna est dæmonum vis, sed eam penitus enervarunt virtus, et merita sacrosanctæ Passionis Christi. Post paululum exclamavit, dicens : Plane vici. De Sancta Birgitta in tenera etiamnum ætate constituta, refert idem Surius, quod viderit diabolum, tamquam centimanum, aut centipedem, horrenda specie deformem; perterritaque cucurrerit ad lectulum suum, humiliter se Christo commendans, ubi rursus ille teter spiritus ei apparens dixit : Nihil possum, nisi permittat Crucifixus. SURIUS, in *Vit.* Unde merito dixit S. Augustinus : Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi; cum me reprimat caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo; cum diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiæ Domini mei, et recedit a me. Quin et S. Edmundo diabolus fassus est, passione Christi ad istius insidias, et vires infringendas nihil dari efficiacius. S. AUG., c. xxii, *Man.*

« Utilitas ad adversitates fortiter tolerandas; » nam si Passio Christi ad memoriam revocatur, ait S. Gregorius, nihil adeo durum est, quod non æquanimiter toleretur. S. GREG., in *Epist.* et ap. *Mansi, d. vi, n. 1.* Unde Beatus Laurentius Justinianus salubriter monet, dicens : Erigamus omnes nos, qui Domino Jesu elegimus militare, mentis oculos in Crucem Domini, cum tentamur, et leve existimabimus, quod toleramus, in comparatione illius. S. LAUR. JUST., c. xi, de *Monast. dis.* Sic martyres confortabantur inquit S. Augustinus (qui, et idipsum sua experientia testatus est) ad omnia, quæ persecutores libuisset facere, perferenda. Sic paulisper occultata tremenda potentia, commendabatur prius imitanda patientia. Sic regnum, quod de hoc mundo non erat, superbum mundum, non atrocitate pugnandi, sed patiendi humilitate, vincebat. Sic illud granum multiplicandum seminabatur horribili contumelia, ut mirabili pullularet in gloria. S. AUG., tr. cxvi, *Joan.*

« Utilitas ad virtutes addiscendas, et vitia extirpanda; » uti auctor a Mansi citatus indicavit, dicens : Horrebant homines, quicquid asperum, quicquid humile, et abjectum

erat; colebant, suscipiebant, et laudabant solum gloriam, divitias, voluptates : et ecce dum Dei Filius Crucem ascendit, dum contemptum, paupertatem, et dolores amplexus est, vanissima illa Gentium dogmata omnia corruerunt. Effecit Christus, ut mundus coleret humilitatem, et contemptum vitæ, paupertatem, obedientiam, patientiam, castitatem. MANSI, d. v, n. 2. Et Sanctus Laurentius Justinianus ait : Munitissima sunt hic præsidia, et inimicis inaccessibilia, ubi reparantur vires, recalescit animus, reviviscit spiritus, renovatur mens, redintegratur quod dissipatum fuerat, quod amissum, quod debilitatum, quod fuerat perituum. S. LAUR. JUST., de *Cast. conn.*, c. viii. De virtutibus adhuc clarius id indicans S. Bonaventura : Si vis, inquit, o homo, de virtute in virtutem, de gratia in gratiam, de bono in melius proficere, quotidie, quanta potes, devotione mediteris Domini Passionem, quia hæc mentem alienat, et non solum reddit Angelicum, sed Divinum. S. BON., apud *Lyr.*, l. I, *Apoph.* 17.

« Utilitas ad mortem feliciter obeundam, » uti facto ipso S. Bernardinus declaravit, dum in extremo mortis articulo inimico infernali, eum graviter tentanti, ejusque vitam nihil aliud, quam meram hypocrisim fuisse affirmanti, respondit ; Probe idipsum cognosco; scio enim, quod nihil unquam boni præstiterim; verumtamen in Redemptoris mei sanguinem securus confido, in eoque omnem spem meam collocatam habeo. Unde idem mellifluus Doctor in sermone quodam hosce pariter exprimit affectus : Peccavi peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. S. BERN., ser. lxi, in *Cant.* S. Catharina Senensis, quæ Passioni Dominicæ meditandæ devotissima fuit, omnes a se exaratas epistolas, a Sanguinis Jesu Christi commemoratione exordiebatur; cumque morti proxima esset, vocem suam, quanta potuit cum animi contentione, extulit, dicendo : Sanguis, Sanguis Jesu. *Vita S. Cathar.*, l. III, c. iii. De eximio quodam Dei servo legisse me memini, quod dum morti vicinus esset, visum ei fuerit, se coram tremendo Judicis tribunali assistere, in cujus conspectu libra adducta fuit, in cujus una lance ejus ponebantur opera; cumque eorum conspiceret modicitatem, siquidem demerita, et ad ipso commissa peccata ex altera parte longe magis præponderabant,

hoc usus est consilio, ut scilicet in alteram libræ lancem collocaret merita, Passionem, et Sanguinem, a Salvatore in cruce effusum nec non amorem, quo tempore vitæ suæ eamdem Dominicam Passionem meditatus fuerat. Quo facto, lanx illa in qua merita sua simul cum Sanguinem Christi trutinabantur, longe prævalens præponderavit, ipseque æternæ perditionis evasit periculum.

« Utilitas ad purgatorium evitandum. » Uti Christus ipse B. Henrico Susoni revelavit, dicens : Animam, quæ se multis obstrinxit peccatis, poterit ipsius passionis meæ thesaurum adeo ad se adjungere, sibique applicare, ut etiam, si vel mille annis puniendi sit in purgatorii locis, brevi tempore, et culpam, et pœnam omnem dissolvat, ita ut absque purgatorio libera commigret in cœlum. Blosius, in *Conclab.*, c. II.

« Utilitas ad beatitudinem certius procurandum. » De qua sic discurrens Mansi : Quisnam, obsecro, primus fuit fructus, qui in conspectu totius populi Hebræi, ad acquisitionem Palæstinæ, quæ typus erat terræ promissionis cœlestis, properantis apparuit? Botrus quidem uvæ et vecte dependens. Hæc autem omnia in figura contingebant; nam, ut Taulerus de Passione Redemptoris differens ait : Botrus in vectem appensus est, ut nos de promissionis terra certos redderet, et securos. Unde, et Apostolus ad Hebræos ait : « Habentes, fratres, fiduciam in introitu Sanctorum, in Sanguine Christi. » In libro Josue legitur, quod, licet adversus civitatem Jericho irrevocabilis ultimi exterminii sententia a divina Justitia fulminata fuisset, ab hac tamen universali ruina Rahab, ejusque familiam in præmium hospitalitatis, qua populi sui electi emissos exploratores, gravi cum periculo, hospitio exceperat, eximere voluerit. Sed quonam signo Rahab notari voluit, ut eo viso a devastatoribus illi parceretur? signum fuit funiculus coccineus. Hic autem funiculus coccineus, ut glossa interlinearis exponit, Sanguis est Christi; ubi enim hic sanguis Agni immaculati, pro nobis in monte Golgotha sacrificati rutilat, ubi indubitatum et pignus æternæ salvationis. Unde Leo Magnus ex infallibili cathedra Petri stupulatam nobis offert promissionem, dicens : Secura est expectatio promissæ beatitudinis, ubi est participatio Dominicæ Passionis. MANSI., *Disc.* VIII, n. 4. Quod ipsum etiam cœlestis Sponsus

confirmavit, dum Beatæ Angelæ de Fulgino dixit : O vos vere beati, et omnino benedicti ! Si enim in cruce pro meis crucifixoribus, cum lacrimis, et fletu rogavi Patrem meum, et excusavi, dicens ; « Pater, dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt ; » quid pro vobis, qui mihi compassi, devoti, et consocii fuistis, dicturus sum, cum non in cruce, sed in gloria felicissimus orbem judicabo ? BOLLANDUS, 4 jan., f. 202. Quos omnes hactenus recensitos fructus idem dulcis Sponsus quidam amico suo revelavit, dicens : Quisquis bona voluntate præditus Passionis meæ lectioni aut meditationi humiliter, et studiose, ut oportet, insistit, novem inde utilitates consequitur. « Prima est, » quod de peccatis omnibus emundatur, et quidquid neglexit, ex meritis meis restituitur. « Secunda, » quod ad resistendum hostibus suis ita confortatur, ut nullum ex eo triumphum referre queant; nam tametsi ipse ex infirmitate nonnunquam labitur, dexteram tamen meam suppono, ne collidatur, et pereat. « Tertia, » Quod ad bona quæque opera, diversasque virtutes peragendas vires accipit. « Quarta, » Quamlibet brevi cogitatione eandem Passionem meam revolvat, semper anima ejus in gratia mea renovatur. « Quinta, » Quod devote illam commemoranti libenter ipse commoror. « Sexta, » Quod arcana mihi a Deo Patre manifestata, illi similiter aliquando pandam. « Septima, » Quod eum ante mortem mihi placentem reddam, et defunctum eum cum charis amicis meis remunerabor. « Octava » Quod nihil eorum, quæ serio, et rationabiliter, convenienterque petit, illi negabo. « Nona, » Quod in morte illi adversus hostes ejus assistam, et de vita æterna illum faciam certum atque securum. Blosius, in *Sacell. amin.*, c. XXI, n. 4.

« Utilitas ad meritum augendum. » Nam, ut B. Albertus ait, simplex recordatio vel meditatio Passionis Christi, plus valet, quam si quis per annum jejunaret in pane, et aqua, qualibet sexta feria, vel se usque ad sanguinem cæderet, vel quotidie Psalterium legeret. B. ALB. MAGN., tr. de *Sacris. Miss.* Cujus rationem addit Ludovicus de Ponte his verbis : Quia prædicta opera, etsi bona valde, et utilia, non habent tantam vim ad purificandum cor a suis vitiis, illudque veritatibus, et virtutibus illustrandum, et inflammatis amoris divini affectibus perficiendum, atque attentam, et profunda Passionis

Christi meditatio; quæ omnia hæc efficit, additque etiam spiritum, et vitam pœnitentiis ipsis, et operibus externis, permovendo efficaciter ad ferventem eorumdem exercitationem. LUD. DE PONT., IV, p. *Introd. ad Med.*

Quia « Christo » nihil « gratius, » et « jucundius » est, quam si sanctissimæ suæ Passionis frequenter memores simus, uti ex variis revelationibus ab eo factis patet.

Quia nihil « æquius » est, quam ut, unde omne salutis nostræ pretium fluxit, eo totum amorem, et cogitationes convertamus, fluminum instar, quæ ad locum, unde exeunt, revertuntur.

MEDIA.

AD FRUCTUM EX PASSIONE CHRISTI REFERENDUM. — « Frequenter meditari » de SS. Passione; ex hac enim meditatione exardescet ignis, seu desiderium compatiendi, et condolendi.

« Exempla rerum inanimatarum Christo in morte condolentium perpendere; » sic enim vel pudore victus quis ad similem compassionem movebitur.

« Peccati gravitatem, statum Peccatoris cœlestis præmii magnitudinem ponderare; » ex his enim discet animus, magnitudinem beneficii, per passionem collati, æstimare.

« Patiendi occasiones prompte, avidè que arripere; » nam, teste Thoma Kempensi, nemo tam cordialiter sentit Passionem Christi, sicut is, cui contigerit similia pati.

« Crescere in amore, et familiaritate Christi; » sic enim ultro nobis suos dolores tamquam ingentis favoris indicia communicabit, et imprimet, uti non paucis sanctis præstitit.

« B. Virginem rogare, ut tenerum affectum erga Passionem impetret; » quem in finem illa S. Bonaventuræ verba servire possunt: Eia, Mater, fons amoris, me sentire vim doloris fac, ut tecum lugeam.

ASCETICA.

« In primis nosce debet Asceta, quæ fuerit præcipua causa Passionis; » quam breviter S. Chrysostomus indicavit, dicens:

Hæc prima causa est Dominicæ Passionis, quia sciri voluit, quantum amaret hominem Deus. In vita Sanctæ Catharinæ Senensis legitur, ipsam dicere solitam fuisse, quod, sicut Filii Dei nos sine mensura amavit; ita quoque dolores Passionis ipsius sine nulla mensura, aut modo fuerint. Eadem sancta virgo Divo Petro Mediolanensi Carthusiano dixisse legitur, meliorem de Passione Christi institui non posse meditationem, qua si quis serio se ad amorem reflexerit, cum quo Christus pro nobis est passus. Id quod ipsemet Salvator eandem virginem docuerat. Cum enim ipsa die quodam Sponsum suum more sibi consueto amabiliter interrogasset, quamobrem sibi post mortem latus suum aperiri, tantamque sanguinis copiam effundere voverit, Christus eidem respondit, multas quidem hujus fuisse rationes, hanc vero esse præcipuam, ut per lateris aperturam secretum cordis sui homini manifestaretur, indeque ediscescet, amorem suum erga homines majorem esse illo, quem forinsecus demonstrabat; siquidem poena, quam deforis sustinebat, finita sit, amor vero, quo hominem diligit, sit infinitus. S. CHRYS., s. VI, in *Fer. 5 Pasch.*

« Nosse debet convenientiam Passionis, » quæ quidem ex quintuplici respectu colligi potest; Nam 1. fuit convenientissima « respectu » Dei, cujus justitiæ satisfieri non poterat, nisi per Passionem Filii, sanguinisque illius effusionem. 2. « Respectu Christi » qui condignum pretium pro sua et hominum gratia offerre debebat; hinc Isaia Dei nomine prædixerat: Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, et voluntas Domini in manu ejus dirigetur, idest, quidquid circa homines in vitam æternam supernaturaliter perducendo fieri constituit Deus, meritis Christi executioni mandabitur, ut interpretatur Ludovicus Molina. Is. LIII, 10. « Respectu Adami, » ut ipsius peccatum, quod fuit fons et origo cæterorum, debita proportionem plecteretur; id quod præclare Eusebius Emyssinus per sententiam § 3. num. 38, citatam ostendit. 4. « Respectu diaboli: » qui meliori modo confundi ac vinci non poterat, quam si propriis armis Christus eum vinceret, et, sicut ipse per lignum et mulierem in mundum invexit mortem, aliasque miseras; ita Christus per lignum Crucis et Mariam Matrem suam, mundum iterum redimeret, et salvaret.

5. « Respectu hominum : » quod efficacius non poterat a vitiis abstrahere, atque ad virtutes exercendas excitare, quam si tali modo pateretur, et moreretur. Quæ omnia fusius a P. Fabro conc. v, in *Dom. Pass.* explicantur.

« Nosse debet fontes, ex quibus gravitas dolorum ac cruciatuum Christi tam externorum, quam internorum profluxit, » quorum quatuor assignat Faber, conc. II, in *Parasceve*. Primus est « Charitas Christi, » tum erga Deum, tum erga homines, quæ sicut fuit infinita, ita copiosissime satisfacere volebat. Secundus est « Puritas dolorum; » jam olim in veteri lege præfigurata, ubi vetatur quidquam mellis adoleri in sacrificio, quia in sacrificio crucis omnis suavitas defutura erat. LEVIT., II, 11. Tertius est, « Tenerrima complexio corporis Christi, » cum enim anima nobilissima præditus fuerit, merito debebat etiam sensus longe vivaciores habere, atque adeo et sentire magis dolores. Quartus « duratio et continuatio Passionis, tamque variorum et multiplicium tormentorum; » decretum quippe erat dæmoni, omnibus eum viribus invadere, ut, quem ista non poterat vincere, gravitate tormentorum superaret.

« Nosse debet utilem modum colendi debite SS. Christi Passionem, » qui quidem in tribus præcipue capitibus constitit, nempe 1. « In assidua memoria. 2. In cordiali et firma fiducia. 3. In liberali et amorosa compassione, » quæ non in affectu dumtaxat sistat, sed ad effectum etiam progrediatur, idest, ad crucem cum Christo ferendam incitet. Qua ratione autem hanc ferre debeamus, pulchre ostendit S. Gregorius, dum ait : Crux a cruciatu dicitur, et duobus modis crucem bajulamus, cum aut per abstinentiam carnem affligimus, aut per compassionem proximi, necessitatem illius nostram putamus. S. GREG., in *Homil.* Hunc modum etiam breviter indicavit Sanctus Bonaventura, dum verba illa, « Attendite et videte » sic exponit : « Attendite, » diligenter considerando, et « videte » compatiendo. S. BONAV., in c. I. THREN. Hinc valide, teste Sancto Bernardo, clamoribus lacrymas addidit ut homo compateretur. S. BERN., et S. BONAVENT., c. I, 2 *Parasceve*.

« Nosse debet modum applicandi sibi Passionem Christi : » Id quod Drogo Hostiensis sic declarat : « O vos omnes, qui

transitis per viam, attendite, et videte, si est dolor similis, sicut dolor meus ! » Attendite dolorem meum, ut in dolore meo videatis dolorem vestrum : dolor meus imago doloris vestri est. Quod attenditis in corpore meo, attendite et vos ; si similis dolor non est in corde vestro, transitis a vobis ad me ; transite a me in vos, et videte, si similis dolor in vobis sit, sicut dolor meus : « Nolite flere super me : sed super vos ipsas flete, filiæ Jerusalem ; » nam ille dolor, quem transitis, et non attenditis, magis est flendus, quam dolor meus : « Propter scelus » enim « Vestrum percussus sum, » Drogo, *de Sac. Dom. Pas.* Quod confirmans S. Augustinus : Agnosce, inquit, homo, quantum valeas, et quantum debeas ; et dum tantam redemptionis tuæ perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorem. Id quod in alio quodam sermone magna cum sollicitudine repetit, dum ait : Agnoscat homo, quantum ab illo expectet Deus, et quem tanta dignatione habuit charum, quam velit esse in conversatione pretiosum, agnoscat homo, quantum valeat, et quantum debeat, et dum pretium suum cogitat, vilis sibi esse desinat. Profecto si quis ad curandum infirmum quemdam, pro remediis inæstimabilis valoris comparandis, integrum expenderet auri millionem, facile utique foret inde comprehendere morbi enormitatem, et periculum. S. AUG., s. XLV, in *Apend.* Et ideo S. Bernardus ait : Ex consideratione remedii, periculi mei æstimo quantitatem : nesciebam, sanus mihi videbar, et ecce mittitur virginis Filius, Filius Dei Altissimi, et jubetur occidi, ut vulneribus meis pretioso sanguinis illius balsamo medeatur. Ideo signantur, juxta S. Isidorum, signo Dominicæ Passionis in fronte fideles populi, ad tutelam salutis, ut hi soli ab interitu liberentur, qui cruore Dominicæ Passionis corde et fronte signati sunt, qui etiam opere loquuntur. S. ISIDOR., in *Cat. Lippom.* S. Gregorius similiter ait : Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur ; in utroque enim poste sanguis agni est positus. Quando Sacramentum Passionis illius ore ad Redemptionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. S. GREG., apud MANSI, *disc.* XII, n, 2. P. Bollandus in Vita B. Angelæ de Fulgino, sponsum cœlestem ab ea dem sic relatum, hunc cum prædicta sponsa refert miscuisse

sermonem : Dictum est mihi a Christo crucifixo mihi apparente, ut in cruce fuit pro nobis appensus : nullus homo, nulla persona poterit habere excusationem suæ salutis, quia ad suam salutem procurandam non oportet plus facere, nisi sicut facit infirmus medico, qui volens salutem, ostendit ei infirmitatem, et se disponit ad faciendum, quæ medicus dicit. Ita nunc non oportet, quod aliquis plus faciat, nec aliquod in medicinis expendat, nisi quod ostendat se medico per peccati recognitionem et confessionem, et disponat se ad alia, quæ sibi dicit medicus, et caveat a contrariis. Comprehendebat autem anima mea, quod medicina erat Sanguis Christi, et ipse sine pretio hanc dat medicinam, et non constat plus infirmo peccatori, nisi quod disponat se, et medicus Christus dat sibi salutem, et sanat infirmitatem. Enim vero non sufficit, quod quis amarum Passionis calicem desideret, laudet, ejusdem virtutem sibi perspectam habeat; sed qui infirmitates suas spirituales curari desiderat, illum ut labiis suis admoveat, et exhauriat, necessum est. Observandum quoque, quod postquam cœlestis sponsus cruci suæ mentionem fecisset dicendo : « Sub arbore malo suscitavi te, ibi corrupta est mater tua; ibi violata est genitrix tua, » immediate subjunxerit : « Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum : » ubi, ut videtis, signaculum hoc non solum cordi, sed etiam brachio imprimi desiderat; per brachium autem opera designantur. Unde S. Ambrosius ait : Signaculum Christus in fronte est, signaculum in corde; in fronte, ut semper confiteamur; in corde, ut semper diligamus; signaculum in brachio, ut semper operemur. S. Augustinus super illa verba *Psalmi* LXII. « In nomine tuo levabo manus meas; » Ita scribit : Leva manus tuas in oratione. Levavit pro nobis Dominus Deus noster manus in cruce, et extensæ sunt manus ejus pro nobis.

« Nosse debet utilem modum meditandi passionem Christi : » qui quidem duplex assignatur a Ludovico de Ponte. Primus est, ut singula mysteria seorsum considerentur, perpendendo, quod sive in personis, sive verbis, sive operibus consideratione dignum est. Secundus est, ut dolor aut virtus aliqua particularis pro materia meditationis assumatur, et perpendatur, quid circa illos in omnibus Passionis partibus

contineatur. LUD. DE PONTE. Uterque autem, ut efficax et fructuosus sit, curandum est ut sequentibus fere affectibus conditur : 1. « Gratitude. 2. Doloris. 3. Fidei. 4. Amoris. 5. Patientiæ; » de quorum potioribus sic loquitur Thomas Kemp. In Christi Passione quatuor cogitanda sunt, scilicet dilectio ejus redamando : amaritudo ejus compatiendo : fortitudo ejus adversa patienter sustinendo : et utilitas ejus gratias agendo. THOM. KEMP., in *Opusc. de venerab. Sacram.*

« Nosse debet finem, qui in ejusmodi consideratione præfigendus est : » qui itidem juxta diversitatem statuum varius est; nam tyrones quidem efficacissima reperient media, ad suas passiones mortificandas : proficientes, ad crescendo in omni genere virtutum : perfecti, ad consequendam ardentem amorem unionem cum Deo; cum teste S. Laurentio Justiniano, hoc sit summum beneficium, in quo divinæ miserationis reseratur abyssus, cœlorum aperitur janua, charitatis latitudo ostenditur, et quantus sit homo, apertissime monstratur; vile enim esse non potest, quod Filii Dei sanguine comparatur. S. LAUR. JUST., de *Triumphali agone Christi*, c. xx.

« Nosse debet, quomodo quisque totam Christi Passionem sibitribuere debeat; » uti sat clare Blossius indicavit, dicens : Singula, quæ pertulit Jesus, ita considera, et recipe, quasi pro te solo illa pertulisset; neque enim ea tibi minus prosunt, quam si tu solus per Christum redimendus fuisses; sed et si solus redimi debuisses, ille pro te uno promptissime, et incarnari, et pati, et mori voluisset. BLOSSIUS, in *Conclav.*, c. x, § 7, n. 1 : et confirmavit S. Chrysostomus, dicens : Declarat hoc par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Deo, quam si ob ipsum solum advenisset; neque enim recusaturus erat, vel ob unum tantam exhibere dispensationem, adeo singulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum. S. CHRYS., in cap. II *Gal.* Sed et Salvianus : Totum, ait, se dedit universis, et singulis totum, ac per hoc quicquid passionem sua Salvator præstitit, totum ei debent universi, sicut totum singuli. SALVIAN., l. I, ad *Ecc.*

« Nosse debet, cur Christus tam cito mori, et non diutius in hoc mundo vivere voluerit : quod honorificentius illi futurum

fuisse creditur; ad quod dubium respondet Salmeron : Christum Dominum in cruce, in tam supremo atque heroico gradu virtutum se omnium exhibuisse exemplar, ut major inde in Deum gloria, et ad nos meriti, et exempli redundarit beneficium, quam si semper una nobiscum vixisset, et nos vitæ exemplo, verboque docuisset; præterea Christi charitatem morte tam acerba detectam atque manifestatam, tanti esse splendoris, et efficacis, ut nulla vitæ etiam longissimæ merita illam æquare possint; denique mortem Crucis tanta patientia a Christo toleratam, ad vitii fugam, virtutisque amorem in nobis excitandum, plus attulisse stimuli, atque momenti, quam vita illius innocentissima, et variis virtutum luminibus, et documentis referta, et multis annorum millibus nobiscum traducta, adferre potuisset. Qui doctissimi hominis sensus, ad posteros etiam litteris commendatus, quantum ad patientiæ cum charitate conjunctæ supra cæteras virtutes præstantiam faciat, nemo est, qui non videt. PERNEQ., *Isag.*, p. I.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Duxerunt eum, ut crucifigerent : » MATTH., XXXVII, 31. Potest ostendi, quomodo Auditores professionem spiritualem instituere debeant. Et 1. quomodo « flagellantis » persona suscipienda, emittendo inordinatum amorem per generosam sui victoriam, sicut per flagella sanguinem elicimus. 2. Quomodo « crux bajulanda sit » per impletionem propriæ ejusque vocationis : nam, ut S. Maximus ait, tota vita Christiani, si secundum Evangelium (et propriam vocationem vivat) crux est ac Martyrium. S. MAXIM., in ser. 3. Quomodo « expansis brachiis » eundum, se ipsum cum Christo crucifigendo, et patienter sustinendo inopiam, dolores, contemptus, velut tres comites Christi. 4. Quomodo, ut hæc omnia facilius executioni mandentur, Crucifixi, vel flagellati Christi imago præferenda, idest, Christi patientis exemplum ob oculos statuendum sit, uti S. Paulus monuit, dicens : Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, et

consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. HEBR., XII, 1.

Ex occasione thematis : « Per patientiam curramus ad propositum certamen, aspicientes in auctorem Fidei, et consummatorem Jesum. » IBID. Potest Passio Christi myrothecio spirituali (« einem geistlichen Balsam Bulchsslein ») comparari. Et 1. ostendi, ex quibus rebus conficiatur, scilicet divinitate, humanitate, cruciatibus, virtutibus, meritis sanguine, morte Christi. 2. Quantopere hoc balsamum sit commendatum a Deo, Christo ipso, Angelis, Apostolis, SS. Patribus, etc. quorum testimonia supra citata videri possunt. 3. Quam diversa balsama pro diversis personis, et morbis spiritualibus reperiantur in hoc myrothecio, præcipue pro tristibus peccatoribus, falso judicatis vel accusatis, contemptis, pauperibus, labore gravi oppressus, inimicitias gerentibus, mori timentibus, etc. Qui omnes, quomodo variis Passionis mysteriis solari se debeant, fusius ostendendum erit, uti facit libellus Germanicus, *das geistliche Balsam Buchsslein* vocatus, et Lucernæ impressus.

Ex occasione thematis : « Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi; inter ubera commorabitur, CANT., I, 12. vel, jam hyems transiit, imber abiit, et recessit : flores apparuerunt in terra nostra. » CANT., II, 11. Potest Passio Christi horto comparari, et inde flores variis colligi, qui per modum verni fasciculi Auditoribus offerantur. Primus itaque flosculus esse dicatur Trissago, per quem intelligitur affectus gratitudinis ob passionem specialiter debitæ. Secundus viola, per quam dolor peccati indicatur, utpote ad quem eliciendum specialiter conducit Passio. Tertius est Origanum, vel Euphrosynon, per quem spes et fiducia, quam Passio singulariter excitare solet, innuitur. Quartus est rosa, per quam patientia significatur, cui præ aliis Passio Christi copiosam materiam, et motiva subministrat. Quintus est flores Echii, per quem amor ab amore Christi patientis singulariter provocatus indicatur. Videantur hic affectus fusius explicati in Auctorio Fabri in *Feria Parasceves*, them. v.

Ex occasione thematis : « Respice in testamentum tuum, » PSAL. LXXIII, v. 20. potest testamentum a Christo in Cruce factum, recitari, et explicari. Et 1. quidem dicatur, quomodo « corpus » terræ vel Josepho et

Nicodemo legarit. 2. Quomodo « animam Deo Patri. » 3. Quomodo dolores suos ægris. 4. Quomodo injurias suas iis, qui similes patiuntur. 5. Quomodo imagines virtutum filiis suis, in cordis cubiculo suspendendas. 6. Quomodo bibliothecam suam, idest, crucifixum, S. Bonavent. pro bibliotheca habitum, in doctis. 7. Quomodo suum pharmacopolium, peccatoribus. 8. Quomodo coronam spineam obedientibus. 9. Quomodo linteum renes circumdans, et sanguine purpuratum, luxuriosis. 10. Sacrosancta quinque vulnera afflictis. 11. Thesaurum meritorum Ecclesiæ. 12. Arma crucis militibus, sub auspicio suo, militantibus. Quæ omnia facile fusius proponi, commendari, et apto Epilogo claudi possunt.

Ex occasione thematis : « Dilectus meus candidus, et rubicundus, » CANT., 5, 9, potest ostendi, quomodo colores Christo conveniant, scilicet quomodo fuerit. 1. Candidus ob puritatem et innocentiam; rubicundus ob effusum ex charitate sanguinem. 2. Candidus in nativitate, utpote virginea carne circumdatus; rubicundus in circumcissione, utpote cruore suo aspersus. 3. Candidus in transfiguratione in nivea veste; rubicundus in monte Oliveti, sudore sanguineo perfusus. 4. Candidus in Herodis aula, veste alba circumdatus; rubicundus in atrio Pilati, veste purpurea cinctus. 5. Candidus in Cruce ob aquam a latere fluentem; rubicundus in sanguine effuso. 6. Candidus in Sacramento ob panis species; rubicundus ob species vini, et sanguinem sub iis latentem. 7. Candidus ob misericordiam; rubicundus ob justitiam. 8. Candidus in corpore mystico ob virgines; rubicundus propter martyres. Excitentur proinde Auditores, ut et ipsi conentur esse candidi per vitæ innocentiam, rubicondi propter patienti desiderium et studium.

Ex occasione thematis : « Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum, » ostendi potest, quomodo Christus omnia ad se traxerit. Nempe 1. res inanimatas, solem, lunam, petras, quæ extraordinaria signa tristitiæ dederunt. 2. Peccatores, præcipue latronem, aliosque percutientes pectora sua. 3. Mortuos ex sepulchris prodeuntes. Deinde ostendatur, quibus instrumentis traxerit, nempe funiculis Adæ, idest, charitate, qua erga Adamum et omnes posteros ejus ferebatur, quæque ipsum tantopere ad talia patienda, et agenda im-

pellebat. Excitentur proin Auditores, ut et ipsi clament cum sponsa : Trahe me post te : curremus in odore unguentorum tuorum, idest, exemplorum in Cruce relictorum, quorum aliqua proponi, et ad praxim explicari possunt. JOAN., XII, 32.

Ex occasione thematis : « Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis. » GENES., VI, 9. Potest Christus cum Noe comparari. 1. Quia significatio nominis, qua Noe idem significat, ac cessatio, vel requies, specialiter Christo convenit, ut qui vere cessare fecit miseriam humanam, et requiem æternam sua Passione mundo præparavit. 2. Quia ipse ad humanum genus ab interitu vindicandum, propter innocentiam, et justitiam suam electus est. 3. Quia arcam, idest, Ecclesiam, ædificavit, optimeque contra aquas diluvii, idest, peccata et hæreses, instruxit, ac munivit. 4. Quia per charitatem inebriatus, et in Cruce nudatus est. 5. Quia sicut Cham Noe patrem irrisit, ideoque maledictionem ab eo obtinuit, Sem et Japhet vero nuditatem operuerunt, ac propterea benedici meruerunt; ita Christus ab infidelibus, et malis Christianis irridetur et contemnitur, a bonis autem honoratur, et amatur, unde illi quidem audient : Ite maledicti, hi autem : Venite benedicti. Ostendatur proin fusius, quomodo eum in praxi colore et honorare possint, ac debeant, et quas benedictiones ab eo sperare queant.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Quidnam, obsecro, Passioni Salvatoris nostri (de qua Psalmista ait : « Copiosa apud eum redemptio. ») quidnam, inquam, huic deesse poterat, ut S. Paulus se hunc defectum supplere, his verbis dicere non dubitarit : « Adimpleo ea, quæ desunt Passioni Christi? » COLOSS., I, 24. Theophylactus ait : Videtur ostentatoris atque arrogantis hic sermo esse, atqui non est. Idipsum quoque Doctor Angelicus confirmat dicens : Hæc verba secundum superficiem malum possunt habere intellectum, scil. quod Christi Passio non esset sufficiens ad Redemptionem, sed addendæ sint ad completum Passiones Sanctorum : sed hoc est hæreticum, quia Sanguis Christi est sufficiens ad Redemptionem etiam multorum

mundorum. Ac proinde hujus textus interpretationes variæ adducuntur : in quibus nostro proposito quam maxime sequens deservit, scilicet quod Passioni Christi sola desit nostra cooperatio. Unde idem S. Thomas ait : Hoc deerat, quod sicut Christus passus erat in corpore suo, ita pateretur in Paulo membro suo, et similiter in aliis. Porro expositio ista ex eodem Sancto Thoma (ut existimo) desumpta fuit, ait enim : Sentit igitur Apostolus, se patiendo afflictiones in carne sua, quadam parte supplere ea, quæ Christo adhuc patienda supersunt, non quidem in ipso, sed in membris. S. THOM., *lect. v.*

S. Gregorius ex actione Samuelis Prophetæ, Saulem speciali Dei jussu ad regnum Israeliticum eligenti, sequentem ad propositum nostrum deducit aliam moralitatem, super illa namque verba : « Dixit Samuel coquo : Da partem, quam dedi tibi, et præcepi, ut reponeres seorsim apud te; levavit autem coquus armum, et posuit ante Saul, dixitque Samuel : Ecce quod remansit, pone ante te, et comede, quia de industria servatum est tibi. » Super hæc, inquam, verba ita scribit : Remansit quidem, quia non omnia Christus nostra explevit : per Crucem quidem suam omnes redemit, sed remansit, ut qui redimi et regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profecto residuum viderat, qui dicebat, « si compatimur, et conregnabimus; » quasi dicat, quod explevit Christus, non valet, nisi et qui id, quod remansit, adimpleat. Hinc B. Petrus Apostolus dicit : « Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. » Hinc Paulus ait : Adimpleo ea, quæ desunt, etc. » S. GREGOR., in lib. I *Reg.*, c. vi.

Christus Redemptor noster Passionem suam exorsurus primo in hortum Gethsemani egressus fuisse legitur. Unde Hugo Cardinalis sequentem deducit moralitatem, inquiens : Interpretatur Gethsemani torcular, quia sicut in torculari ex compressis uvis vinum exprimitur; ita in pœnitentia compressis peccatis, intus in corde per veram contritionem, vinum compunctionis exterius per oculos eliquatur. Unde Redemptor noster, uti existimo, per hunc in hortum Gethsemani ingressum docere nos voluit, quod, ut Christo Crucifixo compatiatur, suæque Passionis reddamur particeps, necessum sit, ut exemplo ipsius, si non

sanguinem e venis, saltem lacrymas ab oculis in veræ pœnitentiæ signum dimanare faciamus. HUGO CARDIN. ap. MANSI., *disc. xii, h. vii.*

Narrat Servius de Hercule illo tot monstrorum domitore, quod adeo adamarit Jolen, ut ea jubente clavam, et leonis exuvium deponeret, et neret, et scuticas sibi infligi ab ea pateretur. Fœdus amor mirabilis! Mirabilior Dei amor, qui, cum verberum capax non esset, talem induit naturam, ut verberari posset. Deposuit clavam, et exuvium leonis, idest, divinæ Majestatis et impassibilitatis amictum, et ideo in dorso suo pertulit innumera verbera. IBID., *disc. ix, n. 2.*

Quod si inter nos homo aliquis reperiretur tanta ardens charitate, ut, si quando latro aliquis in flagranti crimine, cum furto in manibus deprehensus duceretur ad furcam, hic se rei vestimentis clam induens, factumque latrocinium sibi vendicans, honoris et propriæ vitæ suæ prodigus, pro eo liberando properaret ad patibulum, quid obsecro de tam heroica charitate, diceres? Hæc autem charitas, quæ in puro homine vix est imaginabilis, in Filio Dei excellentissime emicuit. At vero in cujus beneficium eximiam hanc charitatem impendit? nimirum ad salvandam alicujus propudiosi, ingrati, sibique inobedientis, et rebellis hominis, non solum formam servi accepit, verum insuper furtum primi hominis, idest, peccatum originale, et simul cum illo omnia alia ab humano genere commissa; et deinceps ad finem usque sæculorum committenda peccata sibi vindicavit, suisque humeris imposuit, ut pro illis per probrosam mortem suam ex toto rigore justitiæ satisfaceret. IB., n. 3.

An unquam reperibilis esset medicus quispiam adeo charitativus, qui, ut eidem ad subeundas medicinas animum adderet pro salute talis infirmi semetipsum omnibus ferri incisionibus, adustionibus, regidis diætis, potionumque amaritudinibus, immo et ipsimet morti, cum acerbissimis doloribus conjunctæ subiceret. Hoc autem præstitit Proto-Medicus cœlestis, qui de se ipso ait : « Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. » S. Bernardus salutarem unicuique Christiano tradit doctrinam, quæ tamquam potens peccati frænum seriam meretur considerationem; ait enim : Agnosce, o homo, quam gravia sunt vulnera,

pro quibus necesse est Christum Dominum vulnerari. *IB.*, n. 4.

Dilectam animam alloquitur cœlestis Sponsus, *CANT.*, VIII, 6. «Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum.» In Chaldaeo verba prædicta sic habent: Obsecro te: «Pone nos sicut sculpturam annuli super brachium tuum.» En quantum divini amoris sit desiderium, ut perpetuo nobis versetur in memoria, et signaculum seu sculptura vulnere ejus, in cogitatione, et opere nostro elucescat. *PHIL. HARTUNCK.*, *Domin.* 1 *Quadrag.*, § 8.

Vidit Apocalyptica Aquila ante thronum Regis gloriæ quatuor animalia, plena oculis ante, et retro. *APOCAL.*, IV, 6. quæ animalia cum sint eadem, quæ Ezechiel vidit c. I, v. 6. merito quæritur, quare apud Ezechielem videatur sine oculis, apud Joannem vero oculis plena? Nimirum Ezechieli apparuit Christus in gloria, et majestate, Joanni vero exhibuit se crucifixum, Agnum stantem tamquam occisum, et ideo animalia hic plena oculis; desiderat enim quam maxime Christus Passionem suam omnium observari oculis, et in vegeta semper memoria conservari. Nec unus sufficit oculus, una, inquam, de Passione cogitatio atque recordatio, ut copiosior ex Passione illius in nos fructus redundet: «Super lapidem unum septem oculi sunt: ego celabo sculpturam ejus,» inquit Dominus *ZACHAR.*, III, v. 9. Cælatus iste lapis Christus est, quem Pater flagris, spinis, clavis, lancea cælavit: «Ego cælabo sculpturam ejus,» sive, ut in Syto et Arabico legitur: «Ego aperiam portas ejus.» Portæ corporis, et cordis fuerunt plagæ, et vulnera, quæ ideo aperiuntur, ut quam oculatissime inspiciamus, et cum dolorum multitudinem, tum amoris magnitudinem penitissime contemplemur. Per oculos septem, oculi omnium intelliguntur, ex mente Chrysostomi qui utilius occupari non possunt, quam accurata Passionis Dominicæ inspectione. *IBID.*

ÆQUITAS. — Rogavit aliquando Cyrius Rex Persarum virum Principem, quem cum conjugē captivum tenebat, quid pro conjugis libertate daturus esset: vitam, inquit ille. Hanc deinde captivitate exemptam liber etiam Maritus rogavit, quid ipsi de Cyri pulchritudine videretur: Ego, inquit, in Cyrum oculos non conjeci, sed in illum, qui pro me in libertatem afferenda vitam se

daturum est protestatus. Si tantum potuit, ad animum mulieris captivæ devinciendum, unica, et quidem verbo facta de morte pro ipsius libertate subeunda protestatio, quid non faciet mors ipsa, a Deo pro hominibus sceleratis amantissime obita? *PENNEQU.*, p. II, *Isag.*, cap. XVI, n. 13.

UTILITAS. — Nota est omnibus illa Sirenarum fabula, quæ dulcibus, et blandis cantibus suis, navigantes in cantando efficiebant, ut iidem dulci quodam somno absorpti, voracitatis earum prædam efficerentur; Ulysses autem obturatis cera auriculis ad navis malum ligari se fecit, ut periculum istud evadaret. Ex qua fabula S. Maximus opportunam proposito nostro moralitatem deducit, inquit: Si ergo de Ulysses illo refert fabula, quod eum arboris religatio de periculo liberavit, quanto magis prædicandum est, quod vere factum est, hoc est, quod hodie omne genus hominum de mortis periculo Crucis arbor eripuit? Ex quo enim Christus Dominus religatus in Cruce est, ex eo non mundi illecebrosa discrimina, velut clausa aure transimus, nec cursum melioris vitæ deflectimus in scopulos voluptatis. *MANSI.*, *disc.* IX, n. 7.

In libris Machabæorum dicitur: «Elephantis ostenderunt sanguinem uvæ, et mori ad accendendos eos in prælium.» Ratio autem, cur feris illis sanguineum hunc colorem ob oculos posuerit, ab insigni quodam auctore his verbis tangitur: Multarum gentium opinione constat, pugnaces feras intuitu rerum rubrarum irritari. S. Antoninus, postquam supradictum Epistolæ S. Petri textum citasset, subjungit: In hujus figuram mandavit Antiochus Rex elephantibus, qui erant in bello, ut ostenderetur sanguis uvæ, et mori, ut acrius accenderetur ad prælium. Similiter ad aspectum, et considerationem sanguinis Christi, qui ad modum uvæ dicitur calcatus in torculari Crucis, bellantes contra adversitates, et mundi tentationes, carnis, et diaboli, accenduntur ad resistendum, et bellandum. S. *ANTON.*, p. IV, tit. III, c. VII, § 4.

Cum demeteretur ager Booz (qui symbolum est carnificinæ Martyrum, qui, ut granarium cæleste adimpleretur, persecutionis ferro rescissi fuerunt) Ruth, Ecclesiam præfiguranti, sequens datum fuit salutare consilium: «Intinge bucellam tuam in aceto.» Per hoc autem acetum præfiguratur acetum felle mixtum, quod in monte Calvario Chris-

to propinatum fuit; hoc enim innumeros fideles in cunctis sæculis suis in adversitatibus, vel persecutionibus confortavit, restauravit, erexit. Quis enim non ad humilitatem, ad patientiam, ad amorem accendatur (verba sunt exhortatoria Joannis Tauleri) ubi advertit, quam humiliter Dominus Dominorum, qui judicaturus est vivos et mortuos, coram vili astiterit homuncione, condemnandus ab eodem tantaque cum patientia omnem illam injuriam, probra, confusionem, contemptum, et ignominiam perpessus sit? Et tamen nos miseri vix verbulum amore Dei ferre valemus. Tu doles, te ab amicis, parentibus, filiis, cunctisque aliis esse derelictum, ac desolatum? Ipsemet Salvator ab ipsis quoque Apostolis derelictus fuit « omnes relicto eo fugerunt : » imo Christus de proprio suo Patre æterno lamentatur, dicens : « Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me? Consolantem me quæsi : et non inveni. » Unde merito S. Antoninus in hæc verba scribit : Qui intra se ipsum fluctuat, adversitate pressus, ut ad meliora consurgat, et boni operis gressum in veritate figat, Christum passum ante mentis oculos ponat. TAULERUS, de *Vit. et pass.*, c. xx.

In lib. IV *Reg.* c. iv, sequens exprimitur figura; dicunt enim sacer Textus : « Erat autem fames in terra, et filii Prophetarum habitabant coram Eliseo, dixitque uni de pueris suis : Pone ollam grandem, et coque pulmentum filiis Prophetarum : et egressus est unus in agrum, ut colligeret herbas agrestes, et collegit colocynthidas agri, et reversus concidit in ollam pulmenti : nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo socii ut comoderent, cumque gustassent de coctione, clamaverunt, dicentes : Mors in olla, vir Dei; et non potuerunt comedere. Tunc Eliseus farinam sibi afferri jussit, quæ ollæ immixta, non solum amaritudinem a pulmento sustulit, sed eximio illud sapore imbuit. » Lyranus per hosce Prophetarum filios Religiosos intelligit austere viventes; hi enim non solum in mensa, verum etiam in vestitu, in habitatione, et in conversatione magnam sensualitatis amaritudinem experiuntur. Ut igitur hæc omnia libenter, imo et hilariter sufferant, hoc opus est farina, idest, frumento electorum ab ipsis per seriam quamdam meditationem contrito : unde Dionysius Carthusianus ait : Studeamus dulcorare amiscendo farinam,

id est, dominicæ Passionis acerbiteriam, quæ si recte pensetur, omnis afflictio mitigatur. LYRAN, in loc. cit.

In Parabolis Salomonis Deus ita loquitur : « Beatus homo, qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei. » Et quidem certissimum est, per hasce fores aliud intelligi non posse, præterquam Christi sacratissima vulnera; ac proinde advertendum, S. Joannem non sine mysterio in Evangelio suo in hæc verba scripsisse : « Unus militum lancea latus ejus aperuit. » Non dicit, vulneravit, percussit, sed aperuit, quasi enim latus ejus sauciando, quaadam aperuit cœlestis Paradisi portam, intra quam beatitudinem, et vitam immortalem invenit, teste Sapiente, qui ait : « Qui me invenerit, inveniet vitam et hauriet salutem a Domino. » Merito igitur Doctor Seraphicus exclamabat, dicens : O cæcitas filiorum Adæ, qui per hæc vulnera in Christum nesciunt introire ! supra suas vires laborant in vanum, et aperta sunt ostia ad quietem. An ignoratis, quod Christus est gaudium beatorum ? Cur tardatis per sui corporis foramina in illud gaudium introire. Beatitudo Angelorum patet, paries ejus contractus est, et vos introire negligitis. S. BONAV., c. i, *Stim. amor.*

Paulus de Palatio opportune quærit, cur eo tempore, quo Salvator in transfiguratione sua in monte Thabor peracta, quoddam mundo gloriæ suæ specimen, et præludium exhibuit, et Pater cœlestis eum dilectum suum Filium esse declaravit, Moyses et Elias apparentes, de acerbissimis Passionis suæ tormentis, in monte Calvariæ sustinendis inter se differere cœperint ? Et respondet, id hoc præcipue factum fuisse mysterio, ut omnibus fidelibus hoc perhiberetur documentum, scilicet quod nemo poterit in gloria esse, nisi de Christi morte fuerit locutus ; in fide enim sanguinis Christi, saltem implicita, omnes salvantur, qui cœlo fruuntur. MANSI, *dis.* VIII, n. 11.

Quæstio est, quamnam diem incarnata, et increata sapientia inter omnes totius septimanæ dies pro consummanda amara Passione sua specialiter selegerit ? Nimirum inter omnes septem dies, qui sua a variis Planetis sortiuntur nomina, solum sibi elegit diem Veneris, qui a Venere sortitus est nomen, quæ, ut poetæ fabulantur, lascivi amoris dea et præses existit. Hoc autem eo præcipue mysterio fecit, ut per excessivam

cruciatuum suorum pœnalitatem, veneream specialiter in humano genere aboleret concupiscentiam. Unde S. Bernardus alio in loco de Christo crucifixo ait : Et hæc intuens, qui dicitur Christianus, propriis nihilominus voluptatibus indulgere nullatenus erubescit? S. BERN., in *Declam.*

S. Paschasius ingeniose inquit. Cur corona spinea e vertice capitis Christi numquam fuerit sublata, cum tamen vestimenta ejus, et arundo, sæpius ab ipso ablata fuerint? Et respondet : Idcirco ab Evangelista corona spinea non retracta, neque deposita dicitur, quia consumpta a capite Jesu peccata, ut jam non sint spinæ recte creduntur. Sustulit enim ea super venerabile caput suum, et astulit a nobis, ut non sint, ac consumpsit. S. PASCHAS., in *Mat.*

Deus olim Hebræis præcepit, ut occisi Agni sanguine portarum suarum limina fingerent, ut hanc futuram videns exterminator Angelus, domus illas, omnibus incolis illæsis manentibus, pertransiret. At vero quid opus erat, ut postes domorum hoc fingerentur sanguine? Num forte sine hoc signo Angelus domus reas ab innocentibus discernere non potuisset? Respondeo, potuisset utique; at vero Deus in hoc præcepto certum quoddam innuere volebat mysterium, videlicet, quod signati sanguine Unigeniti Filii Dei, in monte Calvariæ sacrificati, evasuri simus omnem divinæ indignationis rigorem, Deoque plenarie reconciliandi. Unde D. Chrysostomus super illa verba Exodi : Videbo sanguinem, et transibo, nec erit in vobis plaga disperdens, ita scribit : Vides, quod sine sanguine salus esse non poterat, neque iis, qui per id tempus, neque iis qui in novissimis temporibus extiterunt. Quanto igitur magis et efficacius hunc effectum operabitur, non jam figura, sed ipsummet figuratum, quod continuo sine ulla intermissione in quotidiano Missæ sacrificio sanguinem suum in emolumentum nostrum effundere non cessat? Unde S. Leo ait : Nunc carnalium sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum, una Corporis, et Sanguinis sui implet oblatio; quoniam tu es verus « Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. » Confiteamur igitur, quod beatus Magister gentium Paulus Apostolus gloriosa voce confessus est, dicens : « Fidelis sermo, et omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in hunc mundum, peccatores

salvos facere. » Hinc enim mirabilior est erga nos misericordia Dei, quod non pro justis, neque pro sanctis, sed pro iniquis et impiis Christus mortuus est. S. CHRYS., in *cat. Disp. v.*, LEO, s. VIII, de *Pass.*

Deus olim in expugnatione urbis Hai Josue præcepit dicens : « Leva clypeum, qui in manu tua est, contra urbem Hai. » At vero quid opus erat dicere : « Qui in manu tua est? » Quis unquam scutum in alia corporis parte; quam in manu portari vidit? sufficebat igitur dixisse : « Leva clypeum, » absque eo, quod adderetur : « Qui in manu tua est. Lyranus in moralitate hujus loci dubium hoc resolvit inquit : Clypeus iste est memoria dominicæ Passionis : si vero clypeus iste constanter teneatur in manu bonæ operationis, debellatur insultus carnis, vel fomitis, ideo dicit postea : « Josue vero non contraxit, etc. » MANSI, *disc.* XII, n. 8.

Porro ad exprimendum nobis vivaciter immensum erga nos Redemptoris amorem in Passione sua exhibitum, nihil adeo opportune in medium adduci potest, quam Pelicani exemplum, quamvis nec hoc, ut audietis, integram cum amore Christi habeat proportionem, licet Christus per os Psalmistæ prædixerit : « Similis factus sum Pelicano solitudinis. » Etenim quia Pelicanus in terra nidum suum construit, frequenter pullos ejus a serpentibus lethaliter morderi contingit. Quo facto Pelicanus, velut expertus quidam medicus, rostri sui cuspidem venas pullorum, a malignitate veneni illius infectas, aperit et postquam mortui sunt, sua quoque eadem cupisde aperit viscera, suumque super illos sanguinem copiose effundens, eosdem revivificat, cum tamen ipse ex indicto sibi vulnere moriatur. Et quidem tametsi hic dilectionis affectus in Pelicano magnopere sit æstimandus, cum charitate tamen Christi adæquate comparari nequit, quia Pelicanus moriens sanguinis sui balsamo pullos vivificat, vitamque illorum quasi reduplicat; quia semper filii ejus manserunt. At vero Filius Dei post donatam nobis vitam corporalem, et æternam, nos jam non filios suos, sed filios iræ factos, et inimicos suos, proprio suo nos sanguine revivificat. Eramus natura filii iræ, Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo « cujus gratia estis

salvati » et conresuscitavit, et consedere fecit in cœlestibus in Christo Jesu. Cum enim antiquus ille coluber per evomitum super nos peccati venenum nos irreparabiliter æternæ mortis constituisset reos, ipse suum pro nobis effundens copiosissimum sanguinem, nos revivificavit, licet jam non filii ejus, sed inimici et persecutores ipsius essemus. Quis autem reperiri poterit, tam superexcessivo amoris affectu dementatus aut fasciatus, ut sponte mori eligat, ad hoc, ut morte sua illis ipsis vitam donet, qui sine causa, incredibili cum impietate, et ingratitude detestabili ipsum actualiter trucidarunt, ipsoque sint redempti sanguine, quem fuderunt. *IBID., disc. XVIII, n. 2.*

COOPERATIO. — Clemens IV ad Jacobum Aragoniæ Regem sequens monitum transmisit, quando hic se itineri ad terram sanctam recuperandam accinxit, nihil faciens, quod Berengarium, quocum scandalosum et impudicum habebat commercium, nequaquam desereret : ita enim dictus Pontifex loquitur : « Tuæ serenitatis litteras recepimus, inter alia continentes, quod ad transfretandum in terræ sanctæ subsidium pro vindicanda Crucifixi injuria te disponere proponebas, etc. Quod licet cum gaudio receperimus, scire tamen te volumus, quod illius obsequium Crucifixus non recipit, qui incestuoso contubernio se commaculans, in seipso eum iterum crucifigit. » Et in progressu ejusdem responsi subnectit : « Complacere non poteris Crucifixo, nec injurias ejus redimere, si alterius injuriis ipse nolueris abstinere. » *RAYNAL., an. 1162, n. 33.*

Quo in pretio Heraclius imperator sanctam Crucem habuerit, ex stipulatis cum Rege Persarum Capitulationibus facile colligitur. Etenim harum prima hæc fuit, ut inæstimabilis ille restitueretur Crucis thesaurus, tametsi idem ab eodem barbaro Rege summo quoque in pretio et honore haberetur. Et tamen, quia sacram hanc reliquiam in montem Calvariæ portaturus, Crucifixi humilitatem et abjectionem minime fuit imitatus, utpote chlamyde imperiali pretiosissima amictus, ideo hoc accidit miraculum, quod scil. dictus Imperator ne pedem quidem movere potuerit, donec simplicibus et pauperculis pannis indutus, pedibus discalceatis, ad dictum Calvariæ montem procederet. *MANSI., disc. XII, n. 6.*

IMITATIO. — Vana est compassio, si desit patientis imitatio. Passus pro nobis Deus Homo est, non ut corde solo recogitemus dolores ejus, et vulnera, sed ut sequamur ejus vestigia. Acriter sensit David, quod in fuga sua, cum nudis pedibus ascenderet clivum Olivarum, secutus non fuerit Miphiboseth Regis commensalis ; quare acerbis eum verbis Rex perstrinxit : « Quare non venisti mecum Miphiboseth ? *REG. XIX,* quasi dicat : Fidelis ad mensam comes es, cur non et umbra convivii ? si consors felicitatis, cur non et contribulis in tribulatione ? « Quare non venisti mecum Miphiboseth ? » Claudus erat Miphiboseth, et sequi Regem commode non poterat, quod tamen secutus vel claudopede non fuerit, fortunissus excidit. Quanto ægrius sentiet filius David ter benedictus Jesus, si imitari patientem nolumus, qui socii mensæ, et gloriæ ejus fieri participes affectamus. *HARTUNCK, Conc. civil. in Dominic. Quadr.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Majolus scribit, quondam duos homines eodem in carcere fuisse, reum alterum, alterum innocentem ; cum autem reus a lictoribus ad mortem vocaretur, egressus innocens, ut qui idem cum reo nomen habebat, ad mortem ductus et occisus est ; nec apparuit error, donec de alterius judicio actum est. Applicatio facilis ad Christum. *MAJOL., l. I, Canic. col. IV.*

Christus S. Gertrudem docuit, quod homo aspiciens Crucifixi imaginem existimare debeat, ipsum similibus verbis eum alloqui : En vides, quomodo tui amoris causa nudus in Cruce pependerim, despectus quoque, totoque corpore vulneratus, ac per singula membra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, ut si saluti tuæ expediret, aliterque æternam felicitatem consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ sustinui pro toto mundo. *BLOSIUS, in Monil. spir., c. I.*

S. Birgittæ quoque quondam dixit : Dilectio mea erga hominem modo æque grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore Passionis meæ. Etsi fieri posset, ut toties morerer, quot sunt animæ in inferno, promptissima voluntate et perfectissima charitate corpus meum traderem, eamdemque

Passionem et mortem pro qualibet anima sustinerem, quam sustinui pro omnibus. *IBID.*

Recte Christus arbori myrrhæ a sponsa comparatur, *myrrham primam* distillant, quia sicut myrrha solet succum quemdam amarum per corticem emittere, qui liquor myrrha prima seu electa vocatur, ad distinctionem illius, quæ cortice discisso fluit; ita Christus in horto sanguinem velut myrrham primam sudavit, non expectatis, qui eum elicerent. *CANT.*, II, 43.

Egesippus ait, hortum Oliveti, postquam sudore Christi sanguineo immaduit, flores produxisse, in quorum foliis scriptum erat: O mors, quam amare est memoria tua! *MARCHANT.*, tr. III, lib. XVI, prop. 3.

UTILITAS. — Tygranes Rex cum sua conjugē a Cyro Rege Persarum captus, cum interrogaretur, qui pro uxoris liberatione dare vellet: respondit, se libenter vitam pro uxoris redemptione oblaturum. Quæ responsio adeo Cyro placuit, ut mox ipsum cum uxore liberum dimiserit. Cum vero in reditu Tygranes conjugem quæreretur, quomodo ipsi vultus Cyri placuisset, respondit illa, se id nescire; ab eo enim tempore, quo ipse pro ea vitam obtulit, se in nemine alium oculos coniecisse, quam in eum, a quo se tantopere amari advertisset. Quidni magis in Christum oculos assiduo conijciamus, qui actu vitam, et quidem tali modo dedit? *XENOPH.*

Clotildis Regina cum pessime a marito tractaretur, sanguinem strophilo exceptum fratri misit, et ex hoc sanguine colligere jussit, quomodo a marito tractetur; quo accepto adeo frater commotus est, ut mox conscripto exercitu Maritum oppugnarit. Quidni ergo et nos visis Christi vestibus sanguine cruentatis bellum contra peccata quæ taliter Christum tractarunt, assumemus? *ENGELGR.*

S. Magdalena de Pazzis divinitus edocta est, quod, quoties creatura offert sanguinem Christi, quo redempta est, æterno Patri, tale donum offerat, ut ille quasi non habeat pretium, quo solvat. Hoc donum esse tam magnum aiebat, ut Pater æternus se reputet obligatum creaturæ suæ. *LANCIZ.*, *opusc.* XI, n. 56.

Christus quondam S. Gertrudi dixit: Quicumque quamlibet gravi pondere peccatorum oppressus respirare poterit in spem veniæ, offerendo Deo Patri innocentissimam

meam Passionem et mortem. Et credat, se per hoc saluberrimum fructum indulgentiæ obtinere, quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit in terris haberi, quam devota memoria meæ Passionis, cum vera poenitentia, et fide recta. *S. GERTR.*, lib. IV, *insin. div. piet.*

Idem Christus B. Angelæ de Fulgino dixit: Quicumque vult invenire gratiam meam non levet oculos a cruce; sive concedam, sive permittam eum in tristitia, vel lætitia esse vel vivere. *LANCIZ.*, *opusc.* XI, cap. x, n. 64.

Annuæ a S. Bartholomæo ad choreas eunti Christus se ostendit, dixitque: Perge te vanitati dare, dum ego in tormentis hæreo. Sicque disprensus ita percussam reliquit ut mox in Monasterium Carmelitarum se conferret. *Vita.*

Cum quidam Religiosus pertæsus disciplinæ ex monasterio fugeret, in via obvius quispiam austero vultu, minacibus oculis, et acri voce dixit: Quo tu vadis? cumque is diceret: Quid tibi mecum? ille aperta veste ostendens vulnera recenti sanguine conspersa dixit: Poteris his testibus cognoscere, quam mea intersit de hoc tuo itinere interrogare, quæ, ut te ab itinere æternæ damnationis abducerem, in cruce pertuli. *CHRONIC. S. FRANC.*

S. Gertrudis in raptu quondam vidit Christum in mensa sedentem, et S. Joannem assidentem, et scribentem alia atramento, alia coloribus, sed in peculiari libro scripsit calamo in sanguinem et vulnera intincto characteres, qui ut stellæ radiabant, et, ut Christus eidem revelavit, significabant opera SS. Passionis illius unita, et ab iis splendorem et efficaciam haurientia. *KISSEL.*, t. I, *Ex.* v, § 2.

Urias a Rege David invitatus, ut lavaret pedes, et in domum suam se reciperet, respondit: Arca Dei, et Israel, et Juda habitant in papilionibus, et dominus meus Joad, et servi domini mei super faciem terræ manent et ego ingrediar domum meam, ut comedam, et bibam, et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam, et per salutem animæ tuæ, non faciam rem hanc. Quanto magis Christianus recolens, quanta pro se passus Christus, a superfluis deliciis et peccato abstinebit. *II REG.*, XI.

Veteranus miles Cæsaris in jus vocatus, cum Cæsarem rogasset, ut sibi adesse vellet Cæsar autem mox e suo comitatu aliquem

assignasset, vociferans dixit illi : « At non ego te, o Cæsar, periclitante Actiaco bello, vicarium quæsi, sed pro te ipse pugnavi, simulque aperta veste cicatrices ostendit : « quibus visis erubuit Cæsar, et in advotionem ipse descendit. Quanto magis vulnera Christi ab homine, pro quo accepta sunt, conspecta, quidvis ab eo impetrabunt? SÆTON., in *Aug.*

Christus S. Mariæ Magdalænæ de Pazzis dixit : Dico tibi, si qualibet feria sexta attendas horæ, qua expiravi in Cruce, continuo recipies particulares gratias a Spiritu, quem reddidi Patri æterno ; et quamvis illas non senties, nihilominus semper requiescet in te. *Vita*, p. III, § 1.

Qui diligenter et pie in humanitatis Dominicæ Mysteriis contemplandis versantur, iidem Divinitatis quoque ejus deliciis mire pascuntur. Via enim et veluti scala ad Divinitatis gloriam contemplandam humanitas Christi est, ipso dicente : Ego sum via, veritas, et vita. Hoc autem innuere sponsa in Canticis videtur, cum ait : Læva ejus sub capite meo, et dextra illius amplexabitur me. Læva enim humanitatis, dextera Divinitatis Christi est. Eum enim, qui in humanitatis læva capite superposito requiescit (dum omnia sacræ humanitatis mysteria pia cogitatione revolvit), illum divinitatis dextera molli sinu fovet, et amplectitur, et coelestibus deliciis pascit. LUDOVIC., *Gran. in loc. com.*, § 58.

Nyssenus illud : Vidimus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum despectum, et novissimum virorum, ait ex Hebræo verti *cessatio virorum* : quia sicut duellantes servi cessant litigare conspecto Rege, sic homines cessabunt irasci, vindicare, conspecto Christo. NYSSEN., *Dom.*, ex. § 1.

Christus, dum adhuc viveret, suavis verbis invitavit ad se homines dicens : Si quis vult venire post me, etc., at de se morituro dicit : Et ego si a terra exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum ; innuens mortem sola consideratione sufficere ad movendum. *Id.*, *Dom. Quinquæ*, § 1.

Sol eclipsin patiens, omnia decolorat. Sic verus Sol Christus, qui cognovit occasum suum, eclipsin mortis in cruce patiens, omnes colores, omnes vanitates, omnes glorias fallaces, omnes honores debet decolorare. Ideo dicit anima pœnitentis : Nigra sum, sed formosa, quia decoloravit me sol, dum enim oculo fidei Deum meum, Sponsum meum

Jesum Christum in cruce pendentem, clavis confixum, felle et aceto potatum, corona spinea coronatum video, omnis decor, omnis gloria, omnis honor, omnis potentia transitoria in pallorem vertitur, et a me nihili æstimatur. *IBID.* S. ANTON. DE PAD., *Dom.* 3 *Quadr.*

IMITATIO. — Sicut duces erecto vexillo trahunt post se milites ; ita sponsus sponsam immensa sua charitate in cruce potissimum ostensa trahit ; cæteris namque beneficiis ad sui amorem invitavit, at mortis beneficio compulit. *GRAN.*, *loc. com.*, f. 58.

Cum D. Petrum Martyrem tres e cœlo lapsæ virgines visitassent, et ille ideo accusatus ac ad Esinum Cœnobium relegatus, Christo crucifixo suam injuriam quereretur, Christus eidem de cruce respondit : Et ego quid feci, ut tot ac tantis onerarer opprobriis, et morte turpissima condemnarer ? ex me disce ignominias et opprobria patienter ferre. *RIBAD.*, 29 ap.

Christus quondam S. Gertrudi dixit : Qui circa meam afficiuntur imaginem, et passionis meæ exempla non sequuntur per imitationem, hos respicio, sicut juvenula a matre sua posset acceptare, quod eam diversimode vestibus ornaret, secundum placentiam suam et honorem ; nec tamen hoc, quod filia maxime desideraret, perficeret, imo etiam quandoque durius negaret. S. GER. I. III, in *fin.*, c. XLII.

Virgines Annunciatæ, dum novitiam suscipiunt, Priorissa, quæ apud eas Mater Ancilla nominatur, ei cum filiabus occurrens genuflexæ grandem crucem floribus ornata, brachiis amplexandam offert, et offerendo canit : Veni, soror nostra, ascendamus in palmam Christi, et apprehendamus fructus ejus. *MARCANT.*, *lect.* xx, prop. 2.

MEDITATIO. — Rosendus Episcopus pro in signi speculum cum circino habebat cruci appensum, significare volens sæpius nobis Christi passionem velut speculum contemplandam, et juxta illam omnes actiones nostras ordinandas, et velut circino mensurandas. *Amor. crucifix.*

Christus S. Birgittæ quondam dixit : Consulo tibi, cogitare duo continuo in corde tuo. Primo, quæ feci pro te, patiendo et moriendo pro te ; hæc cogitatio excitat charitatem ad Deum. Secundo considera justitiam meam, et futurum judicium ; hæc incutit timorem in animo. L. II, *Revel.*, c. XIX.

COMPASSIO. — Christus B. Veronicæ vir-

gini Augustianæ dixit: Opto omnes homines satagere, ut corde affligantur ob passionis meæ venerationem velut mihi compatientes. Quod si vel sola lacrymula egerint, magnum aliquid se egisse arbitrentur; nulla etenim lingua mortalium exploratum efficere potest, quantum jucunditatis mihi, et quantum commodi illi afferat illa lacrymula. *Vita.* l. VI, c. IX.

B. Joannæ ab Angelis revelatum est, divinam Majestatem cum tanto affectu amoris accipere planctum ob passionem, et illum adeo gratum esse sacrificium, ac si spargeretur sanguis, et afflictiones magnæ pro eo tolerarentur. *Vit.*, c. XIV.

B. Angela de Fulgino inter alias benedictiones, quas Christus pronuntiavit super devotos suæ Passionis, etiam hanc audivit: Benedicti vos a Patre meo et Spiritus S., et vere benedicti benedictione, quam dabo in extremo judicio, quia me in propria mea venientem, sicut mei persecutores, non repulistis, sed me desolatum in cordis mei hospitio per compassionem hospitem recipere voluistis. Qui mihi in cruce nudo existenti, sitiienti, famescenti, infirmo, clavis affixo, et morienti compati, et consocii mei esse voluistis, in hoc vere misericordiæ opera complevistis. *Vit.*, c. VI, n. 102.

S. Birgitta in suis Revelationibus testatur, tempore passionis omnes, qui in orbe erant, homines interno dolore, ac pavore tactos fuisse, tametsi nescirent, unde is proveniret. *FAB.*, conc. VII, in *Dom. Pass.*

In Ezechiele jubentur omnes occidi, qui signum T. in frontibus expressum non habebant, quo docuit Propheta, eos omnes perire, qui in cordibus et ante oculos Passionis Dominicæ memoriam non circumferrent.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriq., p. II, tr. VII, toto.

C. Robertus Bellarminus *de Septem verbis*.

Eusebius Nierembergii, l. II, *de Adorat.*, c. VII, VI et XI.

Gasparus Tusch, in *Matre dolorosa*.

Hieremias Drexelius, in *Christo patiente*.

Philippus D. Outreman, in *Pædagogico Christiano*, p. I, c. VIII, § 3.

Jacobus Marchantius, *Horto Pastorum*, tr. III, lect. XVI, usque ad XXII.

TOMUS III.

Nicolaus Lancizius, opusc. XI, c. VI.

Ludovicus Granat, in *Loc. comm.*, f. 54.

Mathias Faber, in *Feria Parasceve*; et *Dom. Pass.*, per aliquot Conc.

Hadrianus Lyræus, in *Apoph.* S. Ignatii, *Apoph.* XVII, l. I.

Thomas Stapletonus in *Dom. Quinq.*, tex. I. et. II.

Joan. Major in *Magno spec. Exemp.*

Antonius Dauroltius in *Catechismo Historiali*, c. I, tit. XXXI, et seqq.

Josephus Langius in *Polyanthæa* V, eodem, et V. *Cruz Christi*.

Leopoldus Mancinus, *de Passione Dominica*.

Ludovicus de Pont., p. IV, *suarum Medit.*

Laurentius Forer., p. IV, *Vitæ Christi*.

PATIENTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua mala hujus sæculi æquo animo sustinemus, ita ut propter illa nec interius immoderate turbemur, aut tristemur, nec exterius aliquid minus honestum aut decorum admittamus. *JAC. ALVAR.*, t. II, l. III, p. II, c. VIII, § 5. Id quod brevius Cicero expressit, dicens, esse virtutem, qua contumeliarum et omnis adversitatis impetus æquanimiter toleramus. II RHETOR.

Materia ejus « proxima » sunt tristitia et afflictio animi, ex malis oriri solitæ: « remota » materia sunt verba, actiones, et gestus externi, quos ita regit, ut interna moderatio in eis eluceat: « remotissima » materia sunt ipsa mala, quæ sunt objectum et causa tristitiæ. *BEIRLINK*, in *Theat.* V. *patient.*

Tertullianus sic eam describit, et imaginem ejus depingit: « Vultus » illi tranquillus et placidus: « Frons » pura, nulla mœroris aut iræ rugositate contracta: « Supercilia » in lætum modum remissa: « Oculi » humilitate, non infelicitate, dejecti: « Os » taciturnitatis rubore signatum: « Color, » qualis securis et innoxiiis: Motus frequens

« capitis » in diabolum, et minax risus : « Amictus » circa pectora candidus, et corpori impressus, ut qui nec inflatur, nec inquietatur : « Sedet » in throno Spiritus ejus mitissimi, qui non turbine glomeratur, non nubilo livet, sed est teneræ serenitatis, apertus et simplex, quem tertio vidit Elias : nam ubi Deus, ibi alumna ejus patientia : cum ergo Spiritus Dei descendit, individua patientia comitatur eum. Cap. xv, *de Pat.*

DIVISIO. — Dividitur ratione materiæ varie a variis : commodissime in quinque species, quæ fere respondent quinque fontibus, ex quibus P. Balthasar Alvarez materiam patientiæ et meritorum oriri dicebat. 1. Patientia « in damnis fortunæ, » puta divitiis, peccoribus, fundis, aliisve similibus possessionibus, in quibus, undecumque oriantur, illud S. Jobi effatum repeti oportet : Dominus dedit, Dominus abstulit : Sicut Domino placuit, ita factum est : Sit nomen Domini benedictum. Jobi, I, 21. 2. Patientia « in malis corporis : » qualia sunt fames et sitis, frigus et æstus, morbi aut tormenta, sive a seipso per voluntarias castigationes et defatigationes, sive ab aliis juste illata : quæ omnia velut a divina providentia sive ad paternam castigationem, sive ad amorosam probationem, sive ad copiosiore præmiationem immissa cum summa promptitudine et æquanimirate accipi debent, ne alloqui, si queramur, illud audire cogamur, quod Deus olim B. Mariæ Diazæ ob nimium frigus querenti dixit : Ego sum causa hujus frigoris, et tu quæris ? 3. Patientia « in malis famæ » qualia sunt, quæ vel fiunt « cogitatione » tantum, ut contemptus, suspiciones, judicia temeraria, aversiones, odia : vel « verbo » dumtaxat, ut reprehensiones, vituperationes, detractationes, convitia, contumeliæ, susurationes, accusationes, delationes, informationes : vel ipso « opere, » ut irrisiones, illusiones, castigationes, humiliationes, negationes favorum, honorum, petitionum, persecutiones, prælationes aliorum. 4. Patientia « in malis animi : » ut sunt ariditates et desolationes spiritus, scrupuli et anxietates, distractiones, obscuritates, dejectiones, imperfectiones, tentationes, lapsus in peccata, exiguus perfectus in spiritu, negatio favorum et donorum cœlestium, probationes Confessariorum et Patrum spiritualium. 5. Patientia « in malis proximi : »

quæ vel oriuntur ex aliorum pravis moribus et factis, nec emendari aut averti a nobis possunt : vel certe ex casibus sinistris amicorum, puta infortuniis, infamationibus, depressionibus, morbis, mortibus, aliisve similibus afflictionibus. P. BALTH. ALVAR., c. x.

ACTUS. — « Suis peccatis imputare, quæ quis patitur. » Ita Christus S. Birgittam docuit, dicens : Si quis vituperatur, non contristetur, sed respondeat sic : Dignum est, quia toties in conspectu Domini peccavi, et non pœnitui, majoribus enim afflictionibus digna sum. Ideo rogate pro me, ut tolerando opprobria temporalia, fugiam sempiterna. Hinc recte S. Laurentius Justinianus, humilis, ait, semper arbitratur, se deteriora mereri, quam patiatur ; quamobrem patienter aspera sustinet, gratias in tentationibus agit. Nec valet quis humano explicare ingenio, quantæ sit utilitatis, quanti meriti, et quam sit Deo gratum, non altum sapere, tribulationes irruentes perferre fortiter, illatas contumelias tranquilla mente pati, et humiliter adversantia quæque adversa propriis peccatis adscribere. L. VI, *Rev.*, c. LXV.

« Silere, cum aliquod vel a Deo, vel proximo malum inferitur : » ita S. David suo exemplo docuit, dicens : Obmutui, et non aperui os meum, quia tu fecisti. PSAL., XXXVIII, 10. Plena certe, teste S. Laurentio Justiniano, victoria est, ad contumeliam acclamanti non respondere, et tacere eo provocante. Nam sicut nihil est deformius, quam respondere furiosis, ita nihil utilius, quam tacere nobis provocatis. S. LAUR. JUST., c. IV, *de Pat.* Imo, ut quidam antiquorum Patrum dixit, omnis labor, quicumque e venerit tibi, taciturnitate superabitur. Hinc sapiens erat paradoxum Fr. Ægidii : Quando quis contendit tecum, si vis vincere, perde : si vincis teipsum, vincis omnes inimicos tuos. Magna virtus est, si quis permittat se vinci ab omnibus hominibus, quia talis est dominus totius mundi. *Vit PP.*, v, libell. XVI, n. 9. Idcirco enim te quis lædit, teste Tertulliano, ut doleas, quia fructus lædentis in dolore læsi est : ergo cum fructum ejus averteris, non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructus sui. Et alibi : Omnis injuria, inquit, seu lingua, seu manu incussa, cum patientiam offenderit, eodem exitu dispengetur, quo telum aliquod in petra constantissimæ du-

ritiæ libratum et obtusum. Concidit enim ibidem irrita opera et infructuosa, et nunquam percussus in eum, qui emisit, reciproco impetu sæviet. LANCIZ., *Opusc.*, ix, n. 169, l. de Pat., c. v.

Ita Christus, teste S. Ambrosio, calumniis appetitus, silentium detulit triumphale. LANCIZ., *Opusc.*, ix, c. CLXIII.

« Non se excusare : » magnum enim, ut S. Theresia aiebat, humilitatis argumentum est, videre immerito et innocente nos damnari, et silere. Quod qui faciat, nec ille Dominum Deum egregie imitatur. Licet enim id nobis peccatum non sit, ejus insimulamur, nunquam tamen ita omnis culpæ expertes sumus, sicut bonus Deus erat. Numquam ullum aliquod malum de me loquentem audiui, quia liquido perspicerem, minus illum dicere, quam revera id erat. Unde plus quam satis mihi favere videbantur, quod de aliis nihil dicerent. In *Itiner. Perfect.*, c. xv. Hinc S. Augustinus, tacuit, inquit, Salvator, quia taceat lingua, necesse est, ubi veritas adest. Taceat lingua in bono negotio, quæ et in malis causis obticere consuevit. Nolo sic defendi justitiam, sicut iniquitas solet excusare. Scivit enim Salvator, quomodo tacendo vinceret, quomodo non respondendo superaret; atque adeo causam suam mavult comprobare, quam dicere. S. AUGUST., serm. CVIII., de Temp.

« A lacrymis abstinere : » ita Christus Susonem docuit, dum ipsum propter dicteria et irrisiones aliorum flentem corripuit his verbis : « Proh pudor ! visne in fœminæ morem lacrymari ? certe tibi ipsi apud omnes cœli cives ignominiae notam inures. Terge oculos, et hilarem vultum exhibe, ut neque dæmones, neque homines animadvertant, afflictionis causa te plorare. » *Vita*, c. XLVII.

« Non discedere a locis et personis, a quibus qui patitur : » ita olim antiqui Patres suadebant dicentes. Si tibi contigerit tentatio in loco, in quo habitas, non deferas locum in tempore tentationis, quia si deserueris, quocumque perrexeris, ante te invenies, quod fugiebas : sed patiens esto, donec tentatio transeat, ne discessio tua aliis scandalum faciat, et ne forte aliis, qui circa ipsum locum habitant, tribulationem ingerat discessio tua. Quam doctrinam studiose secuti S. Francisci observabant, utpote quos amor Evangelii adeo patientes fecerat, ut

quærerent potius ibi esse, ubi persecutio nem paterentur in corpore, quam ubi cognita eorum sanctitate, mundano possent gaudere favore. *Chron.*, p. I, c. iv.

« Non petere, ut auferatur tribulatio : » sic S. Catharina Senensis, cum esset inique accusata, et infamata quasi impura virginitatis jacturam fecisset, et hanc ipsam suam infamiam Christo offerret, non petiit, ut innocentiam suam declaret, sed tantum, ne a dæmone superaretur, et a divino obsequio abstraheretur. L. II, *Vit.*, c. xi. Quem in finem Epitectus saluberrimam doctrinam offert his verbis : Quemadmodum viator ex obvio sciscitatur¹, quamam via sit incedendum, eam, quæ ad dextram est, non magis appetens, quam eam, quæ ad lævam dirigitur, utpote cum non velit alterutra istarum ingredi, sed ea tantum, qua possit pervenire ad destinatum locum; ita sane conveniebat nos quoque accedere ad Deum, ut solent facere viatores. At nunc tremebundi moramur aviculam, et Deum implorantes, rogamus ipsum supplices : Miserere mei Domine; da ut possim evadere. Ignavissime homo, aliunde expetis, quam id, quod melius est, quam quod visum Deo fuerit ? Quare, quantum in te est, corruptis judicem ? seducis consiliarium ? Lib. II, *Ench.*, c. vii.

« Desiderare afflictiones. » S. Job exemplo dicentis : Quis det, ut veniat petitio mea, et quod exspecto, tribuat mihi Deus ? et qui cœpit, ipse me conterat, solvat manum suam et succidat me, et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat ? Job., x, 24. Porro utilitatem hujus desiderii egregie declaravit S. Laurentius Justinianus dicens : Quis hujus sancti desiderii valet profectum explicare ? Animo quippe vires subministrat, et pœnam exhibet leviolem, perseverantiam præbet, sanctitatem adducit, coæquat Martyribus, et cœlesti patria dignum suum efficit possessorem. S. LAUR. JUST., de *Discipl. monast.*, c. vi.

GRADUS. — « Patienter » tolerare, quod ferendum est : nam impudicæ et frigida mentis experimentum est, nolle pati ; reprobæ vero, murmurare de verberare. Quid vero deformius, quam adversus corrigentem et amantem irasci patrem ? IDEM, de *Cast. conn.* Atque hic gradus incipientium proprius in hoc situs est, ut dum aliquid molesti accidat non offendatur Deus affectu, verbo, aut facto, signove, sed patienter, licet pœnaliter,

afflictio toleretur. S. LAUR. JUST., c. VI, de *Pat.*

« Libenter » omnia sufferre, seu ita, ut, si optio daretur, mallet quis pati, quam carere afflictione, qui gradus proficientium est. Utpote qui dicunt cum S. Davide : Bonum mihi, quia humiliasti me, Ps. CXVIII, 71, et cum S. Paulo : Placeo mihi in infirmitatibus meis. COL., I, 4.

« Hilariter » pati afflictiones, juxta S. Pauli exemplum dicentis : Gaudeo in passionibus meis : et iterum : Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. II COR., VII, 4. Nam sic agunt, teste S. Chrysostomo, qui amant, cum pro iis, quos amant, aliquid patiuntur; cum gaudio enim hoc faciunt, tuncque videntur sibi optatis perfrui, cum ea, quæ perferunt, sint gravissima. Hinc, ut alibi ait, flagellabantur Apostoli, et gaudebant : vincebantur, et gratias agebant, Lapidabantur et prædicabant. S. CHRYS., ep. IV, ad *Episc. in carc. hom. XLV, ad Pop. Antioch.*

« Gratias agere pro tribulationibus immis- sis : » nam, ut recte S. Hieronym. dixit, pro beneficiis gratias agere vel Idololatræ ac Judæi norunt; pro calamitatibus, ac miseriis soli Christiani. S. HIER., in c. V, Eph. XX. Hinc S. Chrysost. : Hæc est voluntas Dei, gratias agere : hoc est animæ sapienter institutæ. Passus es aliquid mali? si velis, non est malum : gratias age Deo, et malum in bonum commutasti. Certe, ut idem alibi ait, nihil est anima illa sanctius, quæ in malis gratias agit. Revera illa nihil distat ab anima Martyris : similiter et ipse, et illa coronatur. Nam eam quoque urget licitor, qui Deum per blasphemiam negare instat, et diabolus cogitationum urgens carnificinis et tenebras offundens animi ægritudinibus. S. CHRYS., t. V, h. VIII, in c. III, ad *Col.* Verius ergo talis dicere potest, quod Seneca, qui quæsitus, quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, respondit : Injurias ferendo, et gratias agendo. SEN., l. III, de *Ira*, c. XXXIII.

« Adversarium, qui videtur causa mali, velut singularem benefactorem agnoscere, » ideoque 1. « Excusare, » juxta illud S. Bernardi monitum : Excusa intentionem, si opus non potes : puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. S. BERN., s. XL. Ita sane S. Ignatius fecit, qui omnia, quæ fiebat, usque adeo bene interpretabatur, ut natum domi proverbium fuerit : « Interpre-

tatione Patris. 2. Laudare » illum, juxta exemplum SS. Apostolorum; maledicimur, et benedicimus. I COR., IV, 12. Item S. Moyses, de quo S. Ambrosius : Quantas, ait, Moyses a populo Dei absorbebat contumelias, et cum Dominus insolentes vindicare vellet se tamen pro populo offerebat frequenter, ut indignationi divinæ plebem subduceret : quam miti sermone post injurias appellabat populum, solabatur in laboribus, deliniebat oraculis, fovebat operibus. Et quamvis cum Deo constanter loqueretur, homines tamen humili et grata appellatione affari solebat. Merito æstimatus est supra homines ut vul-tui ejus non possent intendere. S. AMBR., l. II, *offic.* c. VII. 3. « Orare : » nihil enim, ut S. Agnes S. Birgittæ olim dixit, est pulchrius aut acceptius Deo, quam lædentem se diligere, et pro persequentibus orare. L. IV, *Revel.* c. CXXIV. Hinc S. Chrysost. hortatur : Læsit te quispiam, aut contumelia insectatus est, Deum precare, ut mox illi reconcilietur, et parcat. Frater enim est, tuum membrum est, eodem, quo tu, patre genitus ad eandem vocatus est mensam. Dicet aliquis : At si id egero, majorem mihi in modum insultabit. Ergo et majora te, et plurima manebunt præmia. S. CHRYS., s. de *Laude Dei.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius. ECCL., II, 21.

Obsecro vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate. EPH., IV, 1.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis. II COR., VI, 4.

Non cessamus orantes pro vobis, et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus : ut ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia Dei, in omni virtute confortati secundum potentiam charitatis ejus : in omni patientia et longanimitate, cum gaudio gratias agentes Deo et Patri, qui

dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum. COLOSS., I, 3.

Nos ergo non ulciscamur nos pro his, quæ patimur, sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, et non ad perditionem nostram evenisse credamus. JUDITH., VIII, 26.

QUALITAS PATIENTIÆ IN DAMNIS FORTUNÆ. — Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit. Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. JOB., I, 21.

Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes, vos habere meliorem et manentem substantiam. HEBR., X, 34.

Ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. LUC., VI, 29.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORBIS. — Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt. PSAL., XV, 9.

Infirmitas gravis sobriam facit animam. ECCLES., XXXI, 2.

Fili, in tua infirmitate ne despicias temetipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te. IBID., XXXVIII, 9.

Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. II COR., V, 1.

Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. IBID., XII, 9.

Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. Cum enim infirmor, tunc potens sum. IB., 10.

Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei: ut glorificetur Filius Dei per eam. JOAN., XI, 4.

QUALITAS PATIENTIÆ IN CONTEMPTU. — Beati estis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Sic enim persecuti fuerunt Prophetas, qui fuerunt ante vos. MATT., V, 11.

Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam, quod est honoris, gloriæ et virtutis Dei, et qui est ejus Spiritus, super vos requiescit. I PET., IV, 14.

QUALITAS PATIENTIÆ IN AFFLICTIONIBUS ANI-

MÆ. — Tristitia implevit cor vestrum; sed tristitia vestra vertetur in gaudium. JOAN., XVI, 6 et 20.

Vos igitur nunc quidem tristitiam habetis iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. IB., 22.

Hæc est enim gratia, si propter Dei scientiam sustinet quis tristitias patiens injuste. I PET., II, 19.

Posuit me desolatam, tota die mœrore confectam. Idecirco ego plorans, et oculus meus deducens aquas. Justus est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi. THREN., I, 13.

Recordare paupertatis et transgressionis meæ, absynthii et fellis: memoria memor ero, et tabescet in me anima mea. Hoc recollens in corde meo ideo sperabo. Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus. IBID., III, 19.

Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? MARC., XV, 34.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORTE CARORUM. — Modicum plora super mortuum, quoniam requievit. ECCLES., XXII, 11.

Fili, in mortuum produc lacrymas, et quasi dira passus incipe plorare, et fac luctum secundum meritum ejus uno die vel duobus propter detractionem, id est, ne alii calumnientur te propter mortem lætari. ECCLES., XXXVIII, 16.

Nolumus autem vos ignorare, fratres, ut non contristemini, sicut et cæteri, qui spem non habent. Si enim credimus, quod Jesus mortuus est, et resurrexit, ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo. THESSAL., V, 13.

NECESSITAS. — Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. HEBR., X, 35.

Quos præscivit, hos et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit Primogenitus in multis fratribus, ROM., VIII, 29, (id est, ut Vasquez et Cornelius a Lapide interpretantur; quos Deus præscivit sibi amicos et dilectos per gratiam suam futuros), hos etiam prædestinavit ad hoc, ut paterentur, et fierent conformes Filio suo in patientia, utpote qui pro nobis tot labores et ærumnas sustinuit. VASQ., I, I, p. 22.

Nemo moveatur in tribulationibus istis;

ipsi enim scitis, quod in hoc positi sumus. I THESS., III, 3.

Omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. I TIM., III, 12.

ÆQUITAS. — Patientes igitur estote, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum et serotinum. JAC., V, 7.

Ecce Juxda ante januam assistit. Exemplum accipite, fratres, exitus mali, et longanimitatis, et patientiæ, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Job auditis, et finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus, et miserator. IB., 10.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. I PETR., II, 21.

Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. JOAN., XV, 18.

Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum, et argentum, homines vero receptibiles (id est, acceptabiles) in camino humiliationis. ECCL., II, 4.

Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes. HEBR., XII, 3.

Nos quidem juste, nam digna factis, recipimus; hic vero nihil mali gessit. LUC., XXIII, 41.

Non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur. JOAN., XV, 20.

UTILITAS. — Quoniam servasti verbum patientiæ, et ego servabo te ab hora temptationis, quæ ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. APOC., III, 10.

In patientia vestra possidebitis animas vestras. LUC., XXI, 19.

Gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur: patientia vero probationem: probatio vero spem: spes autem non confundit. ROM., V, 4.

Vir iracundus provocat rixas: qui patientis est, mitigat suscitatas. PROV., XV, 18.

Quod in præsentī momentaneum est et leve tribulationis nostræ, supra modum in

sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. II COR., II, 17.

Existimo, quod non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. I COR., II, 2.

DIGNITAS. — Fili mi, noli negligere disciplinam Domini; neque fatigeris, cum ab eo corripieris. Quem enim diligit Dominus, castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. HEBR., XII, 5.

Ego, quos amo, arguo, et castigo. APOC., III, 19.

Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias: nec deficias, cum ab eo corripieris; quem enim diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. PROV., III, 12.

Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. TOB., XII, 13.

Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. PROV., XVI, 32.

Si benefacientes patienter suffertis, hæc est gratia apud Deum. I PET., II, 20.

Vobis donatum est pro Christo, non solum ut credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. PHILIP., I.

JUCUNDITAS. — Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in temptationes varias incideritis, scientes, quod probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. JAC., I, 4.

Communicantes Christi passionibus gaudete, ut et in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes. I PET., IV, 13.

Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio jucunditatis. ECCL., I, 29.

Sicut abundant passionēs Christi in nobis; ita et per Christum abundat consolatio nostra. II COR., I, 5.

Secundum multitudinem dolorum, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. PSAL. XXXIX, 19.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Non bona patientia est, cum possis esse liber, servum te peccati permittere fieri. Vera patientia est, pati vel agere contra, quod libeat, sed non præter quod liceat. S. BERN., I. I, de *Consid.*

Patientia vera est, quæ et ipsum amat, quem portat; nam tolerare, sed odisse, non

est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris. S. GREG., hom. VII, *sup. Ezech.*

Numquam est patientiæ virtus in prosperis. Ille autem vere patiens est, qui et adversis conteritur, et tamen a spei rectitudie non curvatur. IDEM, l. II, *Mor.*

Tribus modis virtus patientiæ exerceri solet. Alia namque sunt, quæ a Deo; alia, quæ ab antiquo adversario; alia, quæ in proximo sustinemus. A proximo namque persecutiones, damna, et contumelias sustinemus, ab antiquo vero adversario tentamenta, a Deo flagella toleramus. Sed in his omnibus modis vigilantem oculo semetipsam debet mens circumspicere, ne contra mala proximi pertrahatur ad retributionem mali: ne contra tentamenta adversarii seducatur ad delectationem: ne contra flagella Opificis proruat ad excessum murmurationis. IDEM, hom. VI, *sup. Evang.*

Triplicem hic considerare licet gradem; incipientium, proficientium, perfectorum. Qui initiatur a timore, crucem Christi sustinet « patienter: » qui proficit in spe, portat « libenter: » qui vero consummatur in charitate, amplectitur jam « ardenter. » Solus etenim iste est, qui dicere possit: Amator tuus semper fui, et desideravi amplecti te. Felix anima, quæ ad hunc pervenerit gradum. S. BERN., ser. I, de *S. Andr.*

Igitur quando bene est, lauda misericordiam: quando male est, lauda justitiam. Tu, qualis filius es? Quando pater te emendat, tunc tibi displicet. Non emendaret, nisi tu illi displiceret. At si sic displiceret, ut te odisset, non ille te emendaret. Gratias age ergo emendatori, ut accipias hæreditatem a Deo, qui te emendat. S. AUG., in *Ps.* XLVIII.

Christianorum propria virtus, etiam in his, quæ adversa putantur, gratias agere Creatori. Juxta Apostolum, hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis, atque miseriis gratiæ Deo referantur, et semper dicamus: Benedictus Deus, minora me scio sustinere, quam merear: hic animus Christiani est. S. HIER., in c. V, *Eph.*

Si vis probare, qui sunt in Ecclesia Dei granum, vel palea, adhibe oris indicem, id est, perfla aliqua convitia; si steterit, granum est; si palea, recedit in altum; et quanto minor et levior, tanto magis in altum ascendit, id est, magis movetur, et superbe respondet. MANSI., d. XIX, tr. LXVIII, n. 6.

Manet dissimilitudo passorum, etiam in similitudine passionum; et licet sub eodem tormento, non est tamen idem virtus et vitium. Nam sicut sub uno igne aurum rutilat, et palea fumat, et sub eadem tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur; nec ideo oleum cum amurea confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur. Ita una eademque vis irruens bonos probat, purificat, obliquat: malos vastat, damnat, et exterminat; unde in eadem afflictione mali Deum detestantur, atque blasphemant: boni autem precantur, et laudant; tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiat. Nam pari motu exagitatum, et exhalat horribiliter cœnum, et fragrat suaviter unguentum. S. AUG., l. I, de *Civit.*

Sanctis et electis tribulatio operatur patientiam, patientia probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit. Sic damnandis et reprobis tribulatio parit e contrario pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem, et illa interimit. Ne ergo hæc te tam horrenda, quod Deus avertat, demergat tempestas aquæ, etc. S. BERN., *epist.* XXXII.

Non esset laudabilis, nec admiranda patientia, si nullis inimicorum jaculis impetita, tranquillitatis propositum retineret, sed in eo est præclara, atque gloriosior, quod irruentibus in se tentationum procellis, immobilis perseverat; nam in quo vexari, frangique adversitatibus creditur, in eo potius roboratur, et in eo magis acuitur, in quo putatur obtundi; a passionibus enim et sustentatione patientiam dici, nullus ignorat; ideoque constat, patientem neminem pronunciari posse, nisi eum, qui universa, quæ sibi fuerint irrogata, absque indignatione toleravit. CASSIAN., *collat.* XVIII, c. XIII.

Plerumque ideo patientes videmur quia retribuere mala non possumus; sed qui idcirco malum non retribuit, quia nequaquam valet, procul dubio patiens non est, quia patientia non in ostensione inquiritur, sed in corde. GREG., in hom. *super Evang.*

QUALITAS PATIENTIÆ IN DAMNIS FORTUNÆ. — Faciamus de necessitate virtutem seu voluntatem: exempli gratia, proprium quis amisit filium, substantiam alius omnem et fortunæ bona; si noveris, quod pactum est semel, nec deberi amplius, nec solvi posse, licebat insanabili calamitate utilitatis aliquid comparare, si magno ac virili animo adver-

sos toleraris fortunæ casus, proque maledictis Domino laudem referas? hoc pacto, quæ præter spem obvenerint mala, in voluntatis officium commutabis. S. CHRYS., s. x.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORBIS. — Infirmitas corporis, sobrietas mentis est: infirmitas, virtutum officina est. S. AMBR., s. LXXIV.

Divina dispensatione agitur, ut prolixiora vitia ægritudo prolixior exurat. S. GREG., hom. XIX, in *Ev.*

Admonendi sunt ægri, ut considerent, quanti sit muneris ægritudo corporalis, quæ et admissa peccata diluit, et ea, quæ admitti poterant, compescit. S. GREG., p. III, *past. admo.*, III.

Tussi laboras, pulmone deficiis, cibum stomachus respuit, phthisi decoqueris, vinum fastidis, dysenteria sauciaris, multimodo morborum genere afficeris? Sed et hæc si oculum habes, si cordatus es, Dei tota sunt, disciplinam ne abjicias, fili. S. AUG., l. de *Vis. infirm.*, c. III.

Podagræ doloribus torqueor, qui et mihi, et vobis non dispariliter nocivi, dum apud nos vehementer excrescunt, nos decrescere a vita fecerunt. Inter quos quid aliud debemus nisi semper delicta nostra ad memoriam revocare, atque omnipotenti Deo gratias agere. Quoniam qui ex carnis blandimento multa peccavimus, ex carnis afflictione purgamur. Curandum igitur nobis est, et in fletibus tota mentis conversione vigilandum, ut ne de tormento ad tormenta transeamus. S. GREG., l. IX, *ep.* XXIII.

Morbi sæpe peccatorum flagella sunt, quibus nihil aliud agitur, nisi ut vitam in melius commutemus. Quare qui ejusmodi sunt, hi omissis medicorum auxiliis, invectas sibi acerbitates ferre silentio debent, quandocumque se peccasse animadverterint, atque illum imitari, qui dixit: Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei; nec non vitæ suæ prava studia emendare, et dignos poenitentiae fructus edere. S. BASIL., in *Reg. interr.*, LV.

QUALITAS PATIENTIÆ IN INJURIIS. — Inter verba laudantium, sive vituperantium ad mentem semper recurrendum est; et si in ea non invenitur bonum, quod de nobis dicitur, magna tristitia generari debet. Et rursum si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in ma-

gnam debemus lætitiā prosilire. Quid enim si homines laudant, et conscientia accuset? aut quæ debet esse tristitia, si omnes accusent, et sola conscientia nos liberos demonstret? S. GREG., l. VIII, *ep.* XLV.

Insidiis et calumniis injuriam non patimur, sed illi, qui faciunt. S. CHRYS., hom. LXVIII, *ad Pop.*

Qui vere cupit esse homo Christi, paupertatem divitias cum gaudio existimare, debet, asperitatem victus delicias, improprium honorem, et contumelias gloriam ducere. Hæc enim vera servorum Dei gloria est. S. EPH., t. II, de *Fide*.

Tunc omne fidei robur expenditur, tunc credulitas comprobatur, cum in sermones vulgi, atque in opprobrium veneris: cumque te contra illos populares infamias firmaveris, convincens scilicet, ac repugnans, quidquid super persona tua in injuriam Christi profanus sermo jactaverit. S. CYPR., l. de *Laud. Mart.*

Perfacile est vestem contemptam habere, inclinato capite incedere, velum super humeros dimittere; sed verum humilem patientia ostendit injuriæ. AUG., *ad Probam*.

Vere magni animi est, quasdam injurias negligere, nec ad quorundam convitia aures vel linguam habere. CHRYS., sup. *Ep. ad Heb.*, s. xxx.

Pulchrius est alienam petulantiam ferre, quam referre. IBID.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MALIS ANIMI. — Grata mens, et vere charitatis jaculo vulnerata, nihil quod ad se pertineat, percipere negligit. Eadem virtutum exercitia, idem orationis studium peragit, cum spiritualis penuriam lætitiæ patitur, sicut cum divino calore repletur, licet id non eodem agat gustu. Scit namque sapientiæ erudita magisterio, quod majorum donorum dignior efficitur post labores et certamina. S. LAUR. JUST., de *Discipl.*, l. c. XVIII.

Revocationis verbum « Reverte » est. Et forte ideo subtraxit se, quo avidius revocaretur, teneretur fortius. Nam et aliquando simulabat se longius ire, non quia hoc volebat sed volebat audire: Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit. Præteriens teneri vult, abiens revocari. It, et redit pro beneplacito, quasi visitans diluculo, et subito probans. Et sicut ait: Vado, et venio ad vos. Habes utrumque in Propheta: Si moram fecerit, inquit, expecto eum, quia veniens veniet, et non tardabit. Quomodo

non tardabit, si moram fecerit, nisi quia ad meritum satis est, sed non satis ad votum. Porro anima amans votis fertur, trahitur desideriis, et cum fiducia repetit delicias suas, solita libertate vocans non Dominum sed dilectum : Revertere dilecte mi. S. BERN., s. LXXIV, in *Cant.*

Hæc vicissitudo amantibus est, quidem laboriosa, sed exercitatis perutilis. Parit enim humilitatem, custodit innocentiam, offensam mundat, accendit spiritum, dolorem inducit, prudentiam perficit, commendat perseverantiam, custodiæ adhibet diligentiam, torporem excutit, concupiscentiarum flammam extinguit, ad inquisitionem provocat, qualiterque reperiri valeat, sufficienter edocet. S. LAUR. JUST., de *Casto*, con., c. XIII.

Charitatem militis ad Imperatorem cum indicat bellum; Monachi vere charitas ad Deum, maxime eo tempore, quo astat orationi, reprehenditur, si scilicet in ea ariditates et desolationes patiatur. CLM., *Grad.* XXVIII.

QUALITAS PATIENTIE IN MORTE, ET AFFLICTIO-
TIONE CHARORUM. — Neque mulieribus, neque viris permittit decoris et honestatis oratio, ut vel luctum studio affectent, vel immodicis se conficiant lacrymis, tantum sinuntur rebus minus lætis esse quadantenus mæsti, lenesque fundare lacrymas, idque cum silentio, citra ullum ejulatum, vestitum lacerationem, nec pulvere caput aspergant, nec alio quovis pacto indecore se gerant, eorum exemplum imitati, qui humanarum rerum prorsus sunt rudes. Nonne Job adamantino erat corde, cum momento temporis plaga una eademque obtriti sunt liberi decem? S. BASIL., hom. IV, de *Grat. act.*

Depone mœrorem, si potes. Si non potes, include. Aut Absorbendus omnis, aut pre-mendus est dolor. Cum enim mœstitiam tuam non ratio potius, quam dies leniat? nam quod obliteratura est temporis series, prudentia melius mitigabit. Quin etiam hoc ipsum irreligiosum puto, erga ipsorum memoriam, quos dolemus amissos ut oblivisci eorum maluimus, quam consolatione mulceri, aut cum horrore reminisci, quam meminisse cum gratia : recordationem timere, quorum imago debeat esse voluptati. S. AMBR., r. II, de *Mort. fratris.*

Detestandæ sunt lacrymæ, plenæ sacrilegio, incredulitate plenissimæ, quæ non ha-

bent modum, quæ usque ad viciniam mortis accedunt. Ululas, et exclamitas, et quasi quibusdam facibus accensa, quantum in te est, tui semper homicida es. Sed ad talem clemens ingreditur Jesus, et dicit : Quid ploras? non est mortua puella, sed dormit. Irrideant circumstantes. Infidelitas Judæorum est. Te quoque si volueris ad sepulcrum filiæ volutari, Angelus increpabit : Quid quæris viventem cum mortuis? S. HIER., epist. II ad *Paulam.*

Migrantes lugeamus, non prohibeo. Lugeamus, sed non indecenter. Amare plorā domi, ubi nemo te spectet : hoc est misericordiæ : hoc et tibi prodesse potest. S. CHRYS., hom. LXIX ad *Pop. Antioch.*

Christus certe ad tumulum Lazari, nec flentes arguit, nec a fletu prohibuit, insuper et flevit cum flentibus. Fuerunt lacrymæ illæ testes profecto naturæ, non indices dissidentiae. Denique et prodiit mox ad vocem ejus qui erat mortuus, ne continuo putes fidei præjudicium dolentis affectum. Sic nec fletus noster utique infidelitatis est signum, sed conditionis indicium. Nec quia percussus ploro, arguo ferientem, sed provoco pietatem, severitatem flectere satago. Unde et verba mea dolore sunt plena, non tamen et murmure. S. BERN., s. XVI, in *Cant.*

At consuetudinem defuncti desideras, et propterea lamentaris, sed hoc vehementer absurdum est. Si enim sponso aliam filiam in matrimonium copulaveris, deinde ille eam abducens in longinquam discesserit regionem, atque ibi in omnium rerum abundantia vivat, nequaquam hoc moleste feres, sed dolorem, quem ex absentiae ejus diuturnitate capis, prosperitatis illius communi fama mitigas. Nunc autem non homine, non servo aliquo accipiente, sed Domino requirente, quem debet, mœres ac lamentaris. S. CHRYS., *Super dict. Ap. Nolo vox*, etc.

Bonus est Deus, et omnia, quæ bonus facit, bona sint, necesse est. Mariti orbitas irrogatur, plango, quod accidit. Sed quia sic placet Domino, æquo animo sustinebo. Unicus raptus est filius, durum quidem sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat : S. HYER., in *Ep. ad Paul.*

Quamobrem luges maritum? quod sperabas forte, te securiorem in hac vita futuram? at hoc ipsum quantæ est incredulitatis, te de illo id sperare, et non de Deo.

Quomodo putas Deum non irritari? nam plerumque ob id ipsum eos aufert, ne spem in iis colles. Æmulator enim est Deus, et vult a nobis omnium potissimum adamari, idque ea ratione, quod eos vehemente amet. Nam cujus gratia, dic, quæso, olim non ita immaturæ fiebant viduitates et orbitates. Quamobrem Abraham, et Isaac multum temporis vivere permisit? Eo quod ille vivo etiam filio Deum prætulit. Nunc vero quoniam adeo ad libidinem intemperanter ferimur, et mariti uxores plus amamus, quam Deum, et uxores maritos suos Deo præferunt, horum gratia nos invitos quoque ad amorem suum trahit. Ne virum plus ames, quam Deum, et viduitatem non senties unquam. Imo, si acciderit viduitas, nullum tamen ejus sensum capies. Quare? quia habes, qui te magis amet; tutorem immortalē. S. CHRYS., hom. vi in *Ep. ad Thess.*

Cum cognoveris aliquem tibi conjunctum ex hac vita discessisse, ne moleste feras, sed cum dolore punctus fueris, te collige, in conscientiam tuam inquire, considera, quod idem paulo post manebit exitus. Moderare tibi, et ex alterius morte timorem cape, sociordiam omnem præcide, facta tua animo repete, errata corrige, quam optimam facito mutationem. Hoc enim discamus ab infidelibus, quod judicia de rebus alia, quam illi habeamus. Videt cadaver ille et cadaver putat esse. Video cadaver ego, et puto somnum esse, et partem mortis. Cogita anima ad quem obiit, et cape consolationem. Ubi Petrus et Paulus, ubi Sanctorum cœtus omnis est. Cogita, corpus quomodo resurget, quanta cum gloria et splendore? Cogita, quod lugendo et lamentando, quod lacrymis nihil proficies, et ad extremum te ipsum lædes. S. CHRYS., in Verba Ap. *Nolo vos ignorare.*

QUALITAS PATIENTIÆ IN MARTYRIO. — Christianus extra carcerem sæculo renuntiavit, in carcere autem etiam carceri. TERT. I. ad *Marc.* c. II.

Beatus est igitur sapiens in tormentis, sed cum torquetur pro fide, pro justitia, pro Deo: illa patientia doloris beatissimum faciet. LACT. FIR., I. III de *Instit.*

Sine ferro et sanguine Martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo custodimus. Mori a persequente, martyrium est in aperto opere; ferre vero contumelias, odientes diligere, martyrium est in occulta cogitatione. S. GREG., hom. xxxv in *Evang.*

Beatus, qui propter Deum quotidie maledictis et convitiis lacessitus, sibi vim fecerit: hic enim Martyribus tripudiantibus, et Angelis parem confidentiam, et gloriam merebitur. S. CLIM., *Grad.* IV.

Credite mihi, pejora sunt, quæ nunc patiamur, his, quæ Paulus passus est. Eum illi lapidibus cædebant, sed nunc accidit, ut verbis, lapidibus durioribus feriamur. S. CHRYS., hom. IV ad *Pop.*

NECESSITAS. — Ea est Christianæ Religionis via, ut, ubi est Spiritus Sanctus, ibi statim sequatur conflictus et persecutio. S. MAGAR., hom. xv.

Intelligamus, quanto studiosiores, pro nostra salute fuerimus, tanto vehementius ab adversariis impetendos. Hinc Psalmo tertio dicitur: Detrahebant mihi quoniam sequebar bonitatem. S. LAUR. JUST.

Ego fidenter dico, quia minus pie vivis, si minus persecutionem pateris. S. GREG., I. VI, ep. xxvii.

Cogita, quod sive velis, sive nolis, calamitatem patieris: quod si grate, maxime lucraberis; si vero ægre et impatienter feres, neque illam ita minorem facies, sed majorem reddes procellam. Cogitantes erga quod necessitatis est, hoc nostræ voluntatis esse faciamus. S. CHRYS., hom. lxxiv, ad *Popul.*

Tolle charitati patientiam, et desolata non durat. Tolle patiendi et tolerandi substantiam, et nullis radicibus et viribus perseverat. S. CYPR., de *Perfec. Vit. Christ.* c. xx.

Nemo sibi promittat, quod Evangelium non promittit. Fratres mei, obsecro vos, attendite Scripturas nostras, si aliquid se fefellerunt, et si aliquid dixerunt, et aliter accidit, quam dixerunt. Non promittunt nobis Scripturæ nostræ in hoc sæculo, nisi tribulationes, pressuras, angustias, tormenta, dolores, abundantiam tentationum. Ad ista nos præcipue paremus, nec imparati deficiamus. S. AUG., in *Ps.* xx.

Universum vitæ nostræ tempus quædam est vigilia solemnitatis æternæ. Vigilia utique non est tempus deliciarum, sed fletus. S. LAUR. JUST., in *Ligno Vit.* I. III.

Nullus athleta generosus in stadio balnea quærit, aut mensam cibis et vino redundantem. Hoc non est athletæ, sed delicati: athleta namque pugnat pulvere, oleo, solis, ardore, sudore longo, tribulatione, et angustia. Hoc est certaminis tempus et pugnæ,

igitur, et vulnerum, et cruoris, et doloris. S. CHRYS., hom. LXVII, ad *Pop.*

Nullus reperitur ab ipso mundi exordio palmes verus, qui non tribulatione purgatus sit. Purgari non valet, nisi mundetur prius. Mundatur aqua baptismatis, tribulatione purgatur. S. LAUR., JUST., *Fasc. am.* c. VIII.

Quid dicis, o homo, quid agis? cœlum paras ascendere, et regnum cœli invadere et interrogas, ne quæ tibi difficultas occurrat in itinere, ne quid asperum tibi in via accidat aut laboriosum, et non erubescis? non pudore oppressus sub terra temetipsum defodis? quidquid agas, ad cœlum non evades, nisi probe contusus. S. CHRYS., in *Ps.* XXV.

Nemo sibi dicat: fuerunt tribulationes apud Patros nostros, apud nos non sunt. Si putas te nondum habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus. Et ubi est vox Apostoli: Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Si ergo non pateris pro Christo ullam tribulationem, vide, ne nondum cœperis in Christo pie vivere. S. AUG., in *Ps.* LV.

Nullus perfectus est, qui inter proximorum mala patiens non est; qui enim aliena mala æquanimiter non tolerat, ipse sibi per impatientiam testis est, quia a boni plenitudine longe distat. S. GREG., l. XX, *Mor.* c. XI.

Idcirco possessio animæ in virtute patientiæ ponitur, quia radix omnium, custosque virtutum, patientia est. Per patientiam vero possidemus animas nostras, qui cum nobis ipsis dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere, quod sumus. Sic enim conditi mirabiliter sumus, ut ratio animam, et anima possideat corpus; jus vero animæ a corporis possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Custodem igitur conditionis vestræ patientiam Dominus monstravit, qui in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. VEN. REDA, t. VII, hom. II.

Terra bona fructum per patientiam reddit, quia scilicet nulla sunt bona, quæ agimus, si non æquanimiter proximorum mala toleramus. Quanto enim quisque altius profecerit, tanto in mundo invenit, quod durius portet, quia cum præsentis sæculi mentis nostræ dilectio deficit, ejusdem sæculi adversitas crescit. Hinc est enim, quod plerosque cernimus bona agere, et tamen sed gravi tribulationum fasce desudare;

terrena namque desideria fugiunt, et tamen flagellis gravioribus fatigantur; sed juxta vocem Domini, fructus per patientiam reddunt, quia nimis humiliter flagella suscipiunt; sic uva calcibus tunditur, et in vini saporem liquatur; sic oliva contritionibus expressa, amaritudinem suam deserit, et in olei liquorem pinguescit; sic per trituram aræ a paleis grana separantur, et ad horreum purgata perveniunt. S. BERNARDINUS, t. III, f. 6, art. 3, c. IV.

ÆQUITAS. — Patientia tolerabiliora reddit præsentis vitæ incommoda, quia adversitas, quando cum impatientia est, triplex incommodum dat. Extrinsecus homo affligitur, et intrinsecus per impatientiam amaricatur, et insuper mala conscientia rodit mentem pro reatu culpæ. S. BONAV., l. II, de *Perf. rel.*, c. XXXVI.

Dominus ait: « In patientia vestra possidebitis animas vestras: » non ait, villas vestras, laudes vestras, luxurias vestras, sed animas vestras. Si ergo tanta suffert anima, ut possideat, unde pereat, quanta debet sufferre, ne pereat? Deinde ut illud dicam, quod culpabile non est; si tanta suffert pro salute carnis suæ, inter manus secantium sive urentium medicorum, quanta debet sufferre inter furores quorumlibet inimicorum, cum medici, ne corpus moriatur, per pœnas corpori consulant, inimici autem pœnas et mortem corporis comminando, ut anima et corpus in gehenna excidatur, impellant, quamquam et ipsi corpori tunc providentius consulatur, si temporalis salus pro justitia contemnatur, et pœna vel mors ejus patientissime pro justitia sufferatur. S. AUG., l. de *Patient.*

Ordinata est Dei providentia, quæ prius per flagella homines hic emendat, et post eos ab æterno supplicio liberat, nequaquam enim delinquentibus parcit Deus, quoniam peccatorem aut hic ad emendationem ferit, aut in æterno judicio æternaliter puniendum relinquit. S. ISIDOR., lib. de *Synonym.*

Inveniemus Patriarchas et Prophetas, et justos omnes, qui figuram Christi imagine præeuntem portabant, nihil magis custodisse in laude virtutum suarum, quam quod patientiam forti et stabili æquanimitate tenerunt. Tot Prophetæ interfecti, tot Martyres gloriosis mortibus honorati, omnes ad cœlestes coronas patientiæ laude venerunt. S. CYPR., in lib. de *Bono patient.*

UTILITAS. — Nihil unquam quantumvis

parvum pro Dei honore patimur, quin longe nobis sit utilius, quam si totius mundi dominio potiremur. Quamlibet enim exiguum sit, ad Dei perpetimur gloriam, pro illo tamen non minus Deus retribuet nobis, restituetque quam seipsum. BLOSIUS, in *Sacel. animæ*, c. XII.

Patientia est mercatrix prudentissima, quæ mirabiliter, et copiose magnis meritis animam locupletat, nec mirum; quia multam et magnam invenit in mundo materiam spirituales divitias acquirendi, omnes adversitates, tribulationes, desolationes, injurias et contumelias. Item fames, sitis, æstus, frigora, infirmitates, et mors, sunt nobis materia merendi, et merita cumulandi. BELLOV., *Spe. mor.*, lib. I, dist. 38.

Hanc naturam habet patientia, ut eam nec arma mota, nec arma mota, nec instructi exercitus, nec adhibita tormenta, nec arcus, nec lanceæ emissæ, nec ipsum dæmonum agmen, nec terrificæ adversariarum potestatum phalanges, nec denique diabolus ipse cum omnibus copiis suis, machinisque in aciem prodiens, detrimentum ullo afficere possit. S. CHRYS., ep. VII.

B. Job quot voces patientiæ in laudem Dei percussus reddidit, quasi tot in adversarii pectore jacula intorsit, et aciora multo, quam sustinuit, inflexit. S. GREGOR., in *Mor.*

Est patientia scutum inexpugnabile, turris firma, magna omnia repellens: et quemadmodum in abyssum maris scintilla delata huic quidem nihil obest, ipsa vero extinguitur, sic in animum tolerantem, quidquid incidere maximarum etiam rerum potest, facile quidem absumitur ipsum, ille conturbabitur prorsus nihil. Quanto rebus omnibus solidior patientia est. S. CHRYS., h. xxxiv, in *I ad Cor.*

Ipsa tibi vox plebeia persuadet, probrum et contumeliam lavacrum esse vitiorum animæ. Solent enim sæculares, cum aliquem in faciem ignominiis et contumeliis resperserint, gloriantes ad alios dicere: Lavi illum quod profecto verum est. S. CLIM., *Gr.* VIII.

Non enim virtutes possunt esse virtutes, nisi rerum disciplinarumque conversionem quasi quædam sollicita mater patientia custodiret. ZENO VER., hom. xxvi, de *Patient.*

Semper lignum crucis vitam germinat, balsamum sudat spiritualium charismatum. Non est sylvestris arbor, lignum vitæ est apprehendentibus eam. Arbor frugifera,

arbor salutifera est. S. BERN., s. I, de *S. And.*

Non invenio, Fratres, inter cœlestis disciplinæ vias, quibus ad consequenda divinitus spei ac fidei nostræ sarta dirigitur, quid sit utilius, quam ut patientiam tota observatione tueamur. S. CYPR., de *Bono patient.*

Quanto graviora mala intulerit inimicus, tanto majoribus afficit beneficiis. Quod enim alii jejunio, planctibus, precibus, sacco, cinere, ac diversis pœnitentiæ austeritatibus vix perficiunt, ut nimirum sua peccata deleant, hoc nobis sine sacco, et cinere, ac jejunio facile licet præstare, si modo ex animo iram deleamus, eisque, qui nos læserint sincere dimittamus. S. CHRYS., s. in Verba, *Si esurierit.*

Certa atque segura est expectatio futuræ beatitudinis, ubi est participatio dominicæ passionis. S. LEO., LIX, de *Quadr.*

En deses equus scutica excitatur: en vestis a pulveribus inter verbera purgatur: en arbor percussa copiosiorum nucum segetem proferre solet: haud sane dissimili modo, et nos ad frugem erudimur verberibus. Plagæ jubent sapere, et quæ nocent, docent, Gaudeat ergo Christianus in adversis, quia aut probatur, si justus est aut si peccator est, emendatur. Timeat, quem Deus corrigere non vult in sæculo, quia eum supplicio destinavit post sæculum. S. AUG., s. xx, in *appendic.*

DIGNITAS. — Magna virtus est, si non lædas, a quo læsus es: magna gloria, si cui nocere potuisti, parcas. Nobile vindictæ genus est, ignoscere victis. HUGO, l. III, de *Anim.*

Virtus animi, quæ patientia dicitur, tam magnum Dei donum est, ut etiam ipsius, qui nobis eam largitur, patientia prædicetur. S. AUG., in l. de *Pat.*

Nullus perfectus est, qui inter mala proximorum patiens non est. Qui enim æquanimiter aliena mala non tolerat, ipse sibi per impatientiam testis est, quia omni plenitudine longe distat. Abel quippe renuit esse, quem Cain malitia non exercet. S. GREG., in *Moral.*

Quando Deus dat alicui, ut mortuos suscitet, minus dat quam cum dat donum patiendi. Pro miraculis enim debitor sum Deo, at pro patientia debitorem habeo Christum. O rem admirandam! et donat mihi, et super hoc debet ipse mihi. S. CHRYS., in *Ep. ad Philip.*

Gloriatio Ecclesiæ Catholicæ est omnis Christi actio : Gloriatio vero gloriationum est crux. S. CYRIL., *Catech.* 13.

Tentationis et probationis causa aliquid pati, rarorum admodum hominum est, et Abrahæ similium. S. BASIL., *Mon.* c. xxxv.

Examina diligentius eos, qui fuerunt nominatissimi, videbis omnes primo adversitatibus probatos, ita demum divina familiaritate dignos habitos fuisse, maximamque ad eum habuisse confidentiam. S. CHRYS., l. II, *de Prov.*

Eos, qui sibi intentius ac devotius obtemperant, veluti fortissimos athletas, huiusmodi laboribus exercet. IDEM, l. I, *de Prov.*

Nihil est æque præclarum, atque vincula propter Deum. Vinctum esse propter Christum, præclarius est, quam esse apostolum, quam esse Doctorem, quam esse Evangelistam. Si quis amat Christum, novit, quod dicitur. Si quis Deum insanit, et ejus amore uritur, novit vim vinculorum. Maluerit esse vinctus propter Christum, quam habitare cælos. IDEM, hom. viii, in *Epist. ad Ephes.*

Etiamsi res (pati) nullam aliam haberet mercedem, hoc solum est magna merces, et sufficiens remuneratio, gravia pati propter Deum, qui amatur. Sciunt, quod dicitur, qui amant. IBID.

Si quis mihi daret totum cælum, aut Pauli catenam, ego illam præferrem. Si quis me apud Superos collocaret cum Angelis aut cum Paulo vincto, eligerem carcerem, et vincula. Nihil est melius, quam mala pati propter Christum. Non tam beatum existimo Paulum, quod raptus sit in tertium cælum, quam eum censeo beatum propter vincula. Mihi est optabilius, male pati pro Christo, quam honorari pro Christo. Hoc est gloria, quæ omnia exuperat. IBID.

Qui putantur crucem portare, sic portant, ut plus habeant in crucis nomine dignitatis, quam in passione supplicii. S. LAUR. JUST., l. III, *de Guber. Dei.*

Perfectæ charitatis est argumentum notissimum, in adversis fiduciam non amittere : et virtutes uniformiter semper operari, atque sub Dei disciplina eodem animo eodemque vultu perseverare. IDEM., *de Discipl.*, c. xviii.

Duplex patientiam manet victoria, hominem vicisse proprios animorum motus, et temperasse motus alienos. S. VALER., l. *de Bono cons. pac.*

Homo patiens Rex dicitur, quia habet re-

gale dominium in omnibus, nam patienti serviunt omnia, quæ aliis sunt nociva, ut sterilitas agrorum, quæ implet sibi cellarium hostes fabricant sibi coronam; vepres parant ei medicinam; mors aperit sibi carcerem ad evadendum miseras; ignis, qui domos incendit aliis, sibi confert pabulum, vel constituit in cælis palatium : et sic verificatur illud Apostoli : « Scimus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. » S. BONAV., in *Diæt.*, tit. VII, c. VII.

Joannes nequaquam martyrio vitam finivit, sed tamen Martyr extitit, quia passionem, quam non suscepit in corpore; servavit in mente; et nos ergo, hoc exemplo, sine ferro esse possumus martyres, si patientiam veraciter in animo custodimus. S. GREG., hom. xxxv, in *Ev.*

Hæc nostræ christianitatis summa est, ut amantibus vicissitudinem, lædentibus patientiam rependamus; qui ergo fuerit patientior ad injuriam, potentior constituetur in regno. S. MAX., hom. *de S. Mich. rel.*

Non respondeas, tamquam surdus; colligit enim in sinu patientiæ contumelias quasi lapides pretiosos, quibus ornabitur corona sua, de qua sancta canit Ecclesia : « Corona aurea super caput ejus, expressa signo sanctitatis, gloria honoris, et opus fortitudinis. » HUGO CAR.

Etsi miracula facias, et mortuos excites, et quidvis agas; numquam te adeo admirabuntur gentes, ut, quando te viderint moribus mitibus, placidis, et jucundis. S. CHRYS., hom. xxxiii, in *Ep. I ad Corinth.*

Rerum omnium regina patientia, Scio, quia libentius in tuis moribus, tuis fundamentis, tuisque consiliis, quam in alienis, nudisque sermonibus conquiescis, neque tantam in multiplicandis virtutibus laudem ponis, quantam in finiendis. Tu virginitati præstas, ne flos ejus ullo morbo, ullo tempore deflorescat. Tu variarum semper in tempestatum crebris turbinibus constituta, fidissimus miserandæ viduitatis es portus. Tu sanctissimo conjugali jugo rudi cervice subeuntis innisum laboris, vel amoris æqualem retiaculis blandis, quasi quidam peritus auriga componis. Tu amicitiam, idem velle, atque idem nolle docuisti. Tu servituti unica ac fortissima consolatio sæpe libertatem paris. Tu paupertati præstas ut habeat totum sui contenta, cum sustinet totum. Tu Prophetas provexisti; Christo tu Apostolos glu-

tinasti; Tu quotidiana martyrum mater es, et corona. Tu murus fidei, fructus spei, amica charitatis. ZENO, *s. de Pat.*

Patientia sola est omnium virtutum probativa, quia dicit Gregorius: Qualis unusquisque apud se lateat, illata contumelia probat. S. BON., *s. III, de Ap.*

JUCUNDITAS. — Nec sudantibus, et laborantibus possunt alia magis, quam patientiæ subvenire solatia. S. CYPR., *de Bono pat.*

Prorsus ei, qui se Deo perfecte resignavit afflictio dulcis est, quia in Deo, per quem illa ipsi evenit, conditur, et divina fit, et deiformis. Cum talis nihil quærat, nihil diligat, nec quicquam illi sapiat, nisi Deus, ita hunc in amaris atque contrariis capit, sicut in summa dulcedine; neque enim fieri potest, ut aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo saporem quemdam Divinitatis percipiat. Blosius, in *Sacello an.*, c. XI, n. 4.

Amara facit dulcia, aspera suavia, gravia levia; patientes enim ad modum piscium marinorum inundationes maris quasi lac sugunt, ut legitur Deuter. BELLOV., *Spec, mor.*, l. I, dist. 88.

Si jejunamus, perinde exultemus, ac si in luxu versaremur; si contumelias accipimus, non secus tripudiemus, ac si laudes nostræ prædicarentur. Si corpus abstinentia emaciamus, si carnem cilicio cicuramus, abstinentiam, et cilicium tanta voluntate ferre debemus, quanta voluptate perfunderemur, si gratissimis lautitiis vesceremur, aut vestiremur bysso, et indueremur purpura. Si famæ nostræ macula inuritur, si existimatio nostra probrorum vel convitiolorum tenebris obnubilatur, ea tam avidis auribus excipere debemus, quam admitteremus verba Ciceronis, nos in publico theatro pro frequenti concione magnifice dilaudantis, et in cælum efferentis. Hæc enim est sincerissima tolerantia, hæc integerrima patientia, si non æquanimiter tantum, sed etiam lætanter, et summa cum voluntate feramus ærumnas omnes, et adversitates, et sic gaudeamus pœnis in inculta ignominiarum eremo, ac si essent gloriæ in amœno, et delicioso applausus horto. DID. NISS., in *Phœn.*, l. VII, c. IV.

Si sponsam dulcis sponsus invitat ad pœnas, ad amaritudines, ac gelidam persecutionum hyemem, quomodo dicit, ut ad amœnam horti stationem, et suavem ejus temperiem apricamque mansionem veniat?

« Veni in hortum meum: » Respondet Gilbertus: Quod sponsa invitata fuit ad hortum, et quod vocat ad tolerandas passiones, hæc idem sunt. Quod illi propinatus calix pœnarum, perinde est, ac si ad gloriam vocata fuisset. Quod illi persecutiones oblatae, tantumdem est, quantum quod invitata fuit ad hortum. Nam qui sunt maxime sinceri servi Dei, qui illius patiendi veram, integerrimamque cupiditatem imitari prorsum student, non solum magna voluntate excipiunt labores, et ferunt persecutiones, sed etiam inter virentia horti amœna versari æstimant, cum adversa tolerant, eodemque loco habent subjaceret infirmitatibus, et morari in gratis viridarii deliciis. Itaque sponsa, dum in craticula erat, et inter aculeatas probrorum spinas, non secus ac intra viridantes arbores degebat, amaraque myrrha illi nectare, vel saccharo dulcior erat. IBID.

Hoc absque dubio docere voluit cælestis Magister, quando nos exhortatus fuit ad excipiendam humeris nostris Crucem Evangelicam, ita inquit: « Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me; » LUC., IX, 32. Doctus Pater Didacus Stella pressit ista, « Tollat crucem suam, » et sic dicit: Expende, quod non dicit: ferat, sed tollat. Ponit differentiam Basilii inter ferre crucem, et tollere, quia ferre crucem, est labores a Deo delatos vel æquo, vel iniquo animo ferre; sed tollere, est animo læto, et avido non solum accipere, sed rapere crucem libenter et gratanter. Qui ergo monuit crucem tollere, voluit, ut eam amanter et benevolenter amplecteremur, et avidis manibus cupide raperemus, promptisque humeris, et sereno vultu exciperemus; hoc enim est inclytissimum, insignitissimumque, et maxime heroicum patientiæ facinus, rapere crucem libenter et gratanter. Id nobis consulit acerrimus noster defensor, et illustris pugil in sua Catholica Epistola dicens: « Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in varias tentationes incideritis. » JACOBI, I, 2, velut dixisset: Hanc supremam animi voluptatem reputate, cum tentationibus vexari contigerit, cum ærumnarum pro Dei honore tolerandarum occasiones sese obtulerint. Gilbertus, serm. XXXII in *Cant* monet advertere, quod Apostolus non dixit: omnem: omnem patientiam existimate: sed omne gaudium. Quamobrem istud?

quia minus est, quod dolore excluditur, quam quod lætitia suadetur, inquit venerabilis ille Pater. Patientia in adversis, fugat ex animo Christiani, et excludit dolorem et cruciatum, quem tormenta, persecutiones, calumniæ illi adferre possunt. Verum ad eum modum non videtur homo pervenire in illam celsitudinem gaudii et exultationis inter ærumnarum tolerantiam. Dicit ergo nunc Apostolus, cum in plures diversasque miseras prolapsi fueritis, omne gaudium existimate, quia non solum volo vos patientes, sed etiam hilares et lætabundos, quia opto vobis, quod præcipuum, quod præstantissimum patientia habere potest, ut non solum volentes, verum etiam gaudentes feratis ærumnas. *IBID.*

Si ignominia affectus fueris, gaude : si injuste, merces tua copiosa erit : si vero juste, et resipueris, jam liberatus es a flagello. *S. NILUS PARAN., n. 122.*

Utriusque lætitiæ ingens est causa, et persecutus esse pro Christo, et conformari Christo. De persecutione quidem merces, et de conformitate provenit honor. Mollescet utique dolor, et amaritudo dulcescet, si mediatoris passionibus coaptetur. *S. LAUR. JUST., Fas. am., c. XI.*

Una dumtaxat res molesta est, nempe peccatum : reliqua omnia pulveris instar et fumi sunt. Quæ molestia, calamitatibus premi, cum calamitas tantarum opum causa sit? Quæ molestia, bonorum proscriptio? Mera verba hæc sunt, rerum acerbitate vacua, verba mœroris expertia. Nam sive mortem dixeris, naturæ debitum dicis, quod quidem omnibus subeundum est, etsi a nemine inferatur. Sive exilium dixeris, nihil aliud dicis, quam regionum ac multarum civitatum prospectum : sive bonorum proscriptionem dixeris, libertatem dicis, ac solutum et expeditum esse. *S. CHRYS., ep. xiv, ad Olymp.*

Si lætitiæ cupis, non pecunias, non corporis sanitatem, non gloriam, non potentiam, non delicias, non lautas mensas, non fericarum vestium amictum quæris; noli pretiosos agros, domosve splendoris et illustres, aut aliud hujusmodi quidquam sectari, sed Philosophiam, quæ est secundum Deum, tracta, et apprehende virtutem, et nihil eorum, quæ sunt, aut expectantur, te poterit contristare. Quid dico contristare? additio nempe tibi fient voluptates, quæ alios contristant. Etenim flagella, et mortes, et mul-

ctæ, et accusationes, et male pati, et omnia talia, quando propter Deum inferuntur, et hanc habent radicem, multam nobis afferunt voluptatem. Nos miseros facere poterit nemo, nisi nosmetipsos faciamus, sicut scilicet nec beatos, nisi nos efficiamus cum Dei gratia. *IB., hom. xviii, ad Popul. Antioch.*

In Domino gaudens hac voluptate numquam excidere poterit; alia quippe cunctatim quibus gaudemus, mutabilia sunt, et transitu facilia; nec hoc solum, sed etiam apud nos manentia, nascentem ex aliis rebus tristitiam repellere non possunt. *IBID.*

Anima, quæ semel se modis omnibus, desiderio sui astrinxerit Conditoris, jamque insuevit oblectare se tantæ illius pulchritudinis contemplatione, prorsus non sinet vehemens illud gaudium, animique sui jucundissimam effusionem intercipi aut immutari per multiplicem et succedaneam carnalium affectuum mutationem. Quia ea potius, quæ aliis mœrorem afferunt et tristitiam, in cumulum, sibi vertet, et accessionem lætitiæ. *S. BASIL., ap. STAPL., them. 1, in Dom. 4 post. Pasc.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Non est verus patiens, qui non pati vult, nisi quantum sibi visum fuerit, et a quo sibi placuerit. Verus autem patiens non attendit, a quo homine, utrum a Prælato suo, an ab aliquo æquali, aut inferiori; utrum a bono et sancto Viro, vel a perverso et indigno exerceatur. *L. III, c. xix, § 2.*

Qui autem Jesum propter Jesum, et non propter suam consolationem aliquam diligunt, ipsum in omni tribulatione et angustia cordis, sicut in summa consolatione benedicunt. *L. II, c. ii, § 2.*

O quam multas et graves tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines, et reliqui omnes, qui Christi vestigia sunt secuti; nam animas suas in hoc mundo oderunt, ut æternam vitam possiderent. *L. I, c. ii, § 2.*

NECESSITAS. — Necesse est, te ubique habere patientiam, si internam vis habere pacem, et perpetuam promereri coronam. *L. II, c. xii, § 4.*

Dispone et ordina omnia secundum tuum velle et videre, et non invenies, nisi semper

aliquid pati debere aut sponte, aut invite, et ita crucem semper invenies. Aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis. Interdum a Deo relinqueris, et interdum a proximo exercitaberis, et quod amplius est, sæpe tibi metipsi gravis eris, nec tamen aliquo remedio vel solatio liberari, seu alleviari poteris, sed donec Deus voluerit, oportet, ut sustineas. *Id.*, § 3.

Crux semper parata est, et semper te expectat: non potes effugere, quocumque curreris, quia quocumque ieris, te ipsum tecum portas, et semper te ipsum invenies. Converte te supra, converte te infra, converte te extra, converte te intra, et in his omnibus invenies crucem. *Id.*, § 4.

Nemo aptus est ad comprehendendum cœlestia, nisi se submiserit ad portandum pro Christo adversa. *Id.*, § 14.

Ecce in cruce totum constat, et in moriendo totum jacet, et non est alia via ad vitam et ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis et quotidianæ mortificationis. *Id.*, § 3.

Esto itaque expeditor ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine non potes pervenire ad patientiæ coronam. Si pati non vis, recusas coronari. Si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non pervenitur ad requiem, nec sine pugna pervenitur ad victoriam. *L. III, c. XIX, § 4.*

ÆQUITAS. — Credis tu evadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis Sanctorum in mundo sine cruce et tribulatione fuit? Nec enim Deus Christus Dominus noster una hora sine dolore passionis fuit, quandiu vixit. Et quomodo tu aliam viam quæris, quam hanc regiam viam, quæ est via sanctæ crucis. *L. II, c. XVII, § 6.*

Intuere SS. Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulsit, et religio, et videbis, quam modicum sit, et pene nihil, quod nos agimus. Heu quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti et amici Christi Domino servierunt in fame et siti, in frigore et nuditate, in labore et fatigatione, in vigiliis et jejuniis, in orationibus et meditationibus, in persecutionibus et opprobriis multis. Cessa conqueri considerata mea et aliorum Sanctorum passione. Non dum usque ad sanguinem restitisti. Parum est, quod tu pateris in comparatione eorum, qui tam multa passi sunt, tam fortiter ten-

tati, tam graviter tribulati et exercitati. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius feras tua minima. *L. I, c. XVIII, § 1.*

Merito deberes libenter modicum pati pro Christo, cum multi majora patiantur pro mundo. *L. II, c. XIII, § 13.*

Si dixeris, te non posse multa pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorii? de duobus malis minus est eligendum. Ut ergo æterna futura supplicia possis evadere, mala præsentia studeas pro Deo æquanimiter tolerare. *L. III, c. XII, § 2.*

UTILITAS. — Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Si quidem aliquid melius et utilius saluti hominum fuisset, Christus utique verbo et exemplo docuisset. *L. III, c. XII, §§ 14, 15.*

Quamdiu pati tibi grave est, et fugere quæris, tamdiu male habebis, et sequetur te ubique fuga tribulationis. Si ponis te, ad quod esse debes, videlicet ad moriendum et patiendum, fiet cito melius, et pacem invenies. *Id.*, §§ 11, 12.

Qui modo libenter audiunt et sequuntur verbum crucis, tunc non timebunt ab auditione æternæ damnationis. Hoc signum crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes servi crucis, qui se Christo conformaverunt in vita, accedent ad Christum cum magna fiducia. *Id.*, § 1.

Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce infusio supernæ suavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus, in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, et sequere Jesum, et ibis in vitam æternam. *Id.*, § 2.

DIGNITAS. — Utinam dignus esses aliquid pro nomine Jesu pati, quam magna gloria remaneret tibi! Quanta exultatio omnibus Sanctis Dei! Quanta quoque ædificatio esset proximi! Nam patientiam omnes commendant, quamvis pauci tamen pati velint. *Id.*, § 13.

Si eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo adversa pati, quam multis consolationibus recreari, quia Christo similior esses, et omnibus Sanctis conformior; non enim stat meritum nostrum, et profectus status nostri in suavitatibus et

consolationibus, sed potius in magnis gravitatibus et tribulationibus perferendis.

Qui melius scit pati, majorem tenebit pacem. Iste est victor sui, et Dominus mundi, amicus Christi, et hæres cœli. L. I, c. III, § 3.

JUCUNDITAS. — Quis est, qui melius habet? Utique qui pro Deo aliquid pati valet. L. II, c. XXII, § 1.

Quanto altius quis in spiritu profecerit, tanto graviores sæpe cruces invenit, quia exilii sui pœna magis ex amore crescit. Sed tamen iste sic multipliciter affectus non est sine levamine consolationis, quia fructum maximum sentit accrescere ex sufferentia suæ crucis. Nam dum sponte se illi subjeicit, omne onus tribulationis in fiduciam divinæ consolationis convertitur. L. II, c. XII, § 8.

Quando ad hoc veneris, quod tibi tribulatio dulcis est, et sapit pro Christo, tunc bene tecum esse existima, quia invenisti Paradisum in terra. Ib., 11.

Fili, non te frangant labores, quos assumpsisti propter me, nec tribulationes te dejiciant usquequaque, sed mea promissio te in omni eventu roborat et consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum et mensuram. L. III, c. XLVII, § 1.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA:

QUALITAS. — Christus quondam viro sancto apparens dixit, se tantum patiendi desiderium habere, ut etiamnum ad dexteram Patris residens, animas quærat pias atque benevolas, quæ sua ei corpora velut commodo donent, ut ipse in eis multa pati, et desiderium glorificandi Patrem suum per crucem amore plenam continuare possit.

Sanctus Job petebat a Deo: Quis det, ut veniat, petitio mea, et quod expecto, tribuat mihi Deus? et qui cœpit, ipse me contrahat, solvat manum suam, et succidat me. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat. Job. x. 24.

Sanctus Paulus de se ipso fatetur: Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis in Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Libenter igitur

gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.

S. Andreas conspecta cruce, cui affligendus erat, exclamavit: O bona crux, diu considera, sollicitè amata, sine intermissione quæsita, et jam concupiscenti animo præparata, securus et gaudens venio ad te; suscipe me ab hominibus, et redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. SURIUS, in *Vita*, 30 nov.

S. Chrysostomus tanto ardebat patiendi desiderio, ut diceret: Si quis mihi dixisset: elige, utrum velis: Vis esse Angelus Petrum stimulans ac solvens, an Petrus servatus in vinculis? Petrus utique maluissem, propter quem Angelus descendit. Vinculis istis potiri licuisset. LIREUS, in *Axiom.*, III, l. I.

S. Catharina Senensis, oblata a Christo corona aurea et spinea, hanc elegit, atque ab eo tempore adeo delectata est afflictionibus, ut nihil ei in hac vita tantum solatii et refrigerii afferret, quantum afflictiones et cruces; sine quibus, ut ipsa aiebat, vita hæc ei molesta foret; propter eas autem libenter ferret beatitudinis dilationem, non ignorans, illam afflictionibus non parum augeri. SUR., 29 apr., c. XXIV, *Vit.* Hinc fœminam canero laborantem, et horridam sui infamtricem, numquam domo, etsi ad id urgeretur a matre, expellere voluit, sed omnia ei obsequia instar ancillæ promptissime exhibuit. L. I, *Vit.*, c. VII.

De S. Gertrudis patientia, Christus ipse testimonium tulit, dum virgini cuidam devotæ dixit: Tanta hujus animæ delectatione afficior, ut sæpenumero, dum ab iis hominibus offendor, me ipsum in ea quieturus insinuem, atque pressuram cordis, aliamve molestiam eidem tunc temporis destinem, quam dum tanta, ut solet gratiarum actione suscipit, tanta suffert humilitate ac patientia, tanta denique devotione, in unione passionis meæ mihi offert, omnino me reddit placatum, facitque, ut innumeris sæpe hominibus ejus amore parcam. *Vit.*, l. I, c. IV.

S. Theresiæ quondam Christus apparuit, dicens: Ille Patri meo cœlesti omnium est gratissimus, qui quam plurimis, maximisque afflictionibus exercetur. Et vide, filia mea, vide, et animo tuo perpende vulnera mea, et fatere, quam nulli tui dolores cum meis vel conferri possint. A quo tempore tantum illa desiderium patiendi concepit,

ut semper dicere soleret : « Aut pati, aut mori, » fatereturque, se afflictiones cum omnibus mundi thesauris non commutaturam. *Vit.*, l. IV, c. XVII. Hinc octodecim sibi spinas eligebat, quibus assiduo amore sponsi vellicaretur; nempe sex exteriores, puta dolores et fatigationes corporis, famem et situm, frigus et calorem, paupertatem sive inopiam, injurias et decora, persecutiones et minas. Sex interiores, scilicet tristitiam, timorem, scrupulos, tentationes, passiones vehementes, spiritus blasphemias. Sex divinas, videlicet impetum amoris, deliquium amoris, ignem accendentem cor, horrorem et nauseam rerum creaturarum, zelum sanimarum atque honoris Dei. Ob quæ omnia post mortem visa est, quasi de sepulcro exire cum cruce pulchra, et elegantissime arte facta, velut symbolo patientiæ. *LYRÆUS, Axiom., S. Ign.* Alias vero non nemini conspecta dicebat, se in cælo pro nulla alia re tantum præmii accipere, quantum pro molestiis, quas perpessa fuerat, dum inter mortales degeret, et si quid esset causæ, ob quam desideraret in terras redire, id se non alia causa desideraturam, quam pati posset. *NADASI, in Hebd. æter. XLV.* Hinc prædiviti mercatori, qui petierat illius precibus commendari, in terris adhuc existens rescripsit : Domine, cum intellexerim, quantopere meas sorores juves, desideresque meis vicissim precibus juvari, quanta potui, animi mei contentione id feci. Quare scire te velim, cœlitus cognovisse me, nomen tuum scriptum esse in libro vitæ. In signum autem, quod tibi vera scribam, scias ab hac hora, qua litteras has accipies, nihil in hac vita prospere tibi successurum. Et ita evenit, nam exiguo post tempore ob navium jacturam foro cedere coactus fuit. Quod cum amici rescivissent, fortem ejus miserati, suis cum pecuniis juverunt, ut de novo fortunam tentaret; sed cum altera vice res ei male successisset, acceptis secum rationum libris, carcerem sponte ingressus est, et vinculis se tradidit, quod mercatores intelligentes, cognita viri probitate, noluerunt illi molestiam ciere. Pauper itaque et rebus suis exutus, solo Deo contentus finivit vitam. *LYRÆUS, l. c.*

B. Maria Magdalena de Pazzis dicere solebat, non desiderare se brevem vitam aut celerem mortem, cum in cœlis nulla sit cruciatuum perpessio; desidero, inquiebat, vivere diu, quia desidero, amore sponsi ac

Domini mei diu pati, non tantum breve aliquod martyrium, sed et morborum examina, calumnias, infortunia, et quæcumque in me assurgere possunt adversa. *LYRÆUS, l. c.*

S. Catharina Genuensis inter extremos et acerbissimos dolores dicebat : Sunt anni sex supra trigenta, ex quo amor me illuminasti : ab illo tempore nihil desideravi, nisi pati intus et foris. *Vita, c. L.*

S. Philippus Neri per triginta annos multa in domicilio S. Hieronymi a quibusdam domesticis perpessus, nunquam adduci potuit, ut ad domicilium Patrum Congregationis Oratorii a se fundati transiret, donec auctoritate summi Pontificis ad hoc coactus est. *Vit., l. I, c. XVIII.*

Quidam senex in morte apprehendens manum fratris, victum sibi furantis dixit : Gratias ago manibus istis, quia per illas arbitror me, nunc in regnum celorum intraturum. *Vita PP., l. III, n. 74.*

B. Elisabetha Regia stirpe oriunda, Thuringiæ Principis uxor, defuncto conjuge, cognatis Provinciam occupantibus, cum liberis ejecta, inops, vaga, exul, ærumnis omnibus pressa, ab iis etiam, in quos olim benefica fuerat, deserta et contempta, tam constanti animo omnia sustinuit, ut eo ipso tempore, et in hac mendicitate hymnum ambrosianum cantari a Franciscanis voluerit. *DREXEL., in Rosis, p. II, c. v, § 6.*

Religiosa quædam fœmina cum patientiæ exercendæ causa viduam alendam a S. Athanasio petiisset, eamque mitem admodum, ac tractabilem obtinuisset, aliam sibi asperiores assignari petiit, a qua cum pessime tractata, mille molestias perpessa fuisset, hanc tandem sibi optatam dixit, ideoque S. Athanasio pro ejus assignatione summas gratias egit. *Prat. Sp., c. CCVI.*

QUALITAS PATIENTIÆ IN DAMNIS RERUM TEMPORALIUM. — S. Job cum omnibus suis fortunis spoliatus liberorum etiam subita et miserabili morte oppressorum nuntium accepisset, nihil his commotus, in has, credo, dignissimas voces erupit : Dominus dedit, Dominus abstulit : sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum. *Job, c. I, 21.*

Sanctus Eustachius Dux exercitus Trajani Imperatoris, per pestem quidem omnibus servis et ancillis, per serpentem vero gregibus suis universis spoliatus, dum in Ægyptum abire parat cum uxore et liberis,

etiam hanc in portu amisit; postea dum fluvium cum filiorum altero trajicere parat, alterum a leone abreptum, et dum huic quoque succurrere conatur etiam priorem a lupo dentibus ablatum videns, omnia cum summa animi æquitate ac constantia tolerans, diu manuum labore victitavit, donec post aliquot annos omnia recuperare meruit. SUR., 21 nov.

S. Joannes Eleemosynarius cum tredecim nautes mille et tercentas auri libras continentes naufragio periissent, nihil aliud dixit nisi aliud Jobi : Dominus dedit, Dominus abstulit : causamque infortunii suis peccatis adscripsit. SUR., 28 jan.

S. Stephanus cum quidam ex odio omnem messem in arca pro se et fratribus collectam igne subjecto destruxisset, nuntianti sibi tam tristem casum, placida mente respondit, sibi nihil mali accidisse, sed ei potius, qui id fecisset, se condolere, veniamque et gratiam a Deo ex animo precari. S. GREG., l. IV, *Dial.*, c. XIX.

S. Remigius, cum secuturam annonæ charitatem prævidens, ingentem frumenti copiam in pauperum subsidium collegisset, eamque malevoli aliquot igne absumpsissent, audito nuntio equum conscendit, et ut inimicorum insaniam compesceret, accurrit. Sed cum omnia jam ardere videret, de equo descendit, et quia tum ob ætatem, tum ob frigus vespertinum frigeat non-nihil, ad ignem se calefaciens tranquillo corde et ore dixit : Semper bonus est focus. SUR., t. I, ap. *Dauiol.*, c. VII, tit. V.

S. Bernardus Claravallensis Abbas cum ducenta argenti pondo sibi ad impensas construendi Monasterii missa, a grassatoribus intercepta fuissent, gratias Deo egit, quod magno se onere liberarint. M. MARUL., l. V.

QUALITAS PATIENTIE IN CONTEMPTU. — S. David a Michol uxore sua irrisus et contemptus, quia quasi in modum scurræ coram arca Dei saltasset, patientissime id ferens dixit : Ludam, et vilior flam plusquam factus sum, et ero humilis in oculis meis : et cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo. II REG., VI, 22. Convitiis vero a Semei appetitus, cum servi eum vindicare vellent, dixit : Dimitte eum, ut maledicat; Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David, et quis est, qui audeat licere, quare sic fecerit? II REG., XVI, 10.

Apostoli cæsi a Judæis, vetitique, ne lo-

querentur in nomine Jesu, ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. ACT. VI, 4.

Quidam Frater erat, qui, quanto plus eum aliquis injuriabat, tanto magis ad eum reccurrebat dicens : Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram; qui autem beatificant nos, decipiunt nos, et semitam pedum nostrorum subvertunt. *Vit.*, PP., l. VII, c. VII, p. 4.

Beatus Jacoponus vir nobilis et litteratus rogatus a Christo apparente, cur stultitiam sic amaret, pia simplicitate respondit : Quia tu stultior me fuisti, Domine. CORN., in *epist. ad Cor.*, ser. CCXXIV.

Joannes Crucius primus Carmelitarum excalceatorum parens, dum multis exhaustis laboribus, et ærumnis Segobiæ cum Deo familiaris loqueretur, seque ab eo interrogari persentisceret, quod præmium pro his laboribus peteret respondit : Domine, pati et contemni pro te. LYREUS in *apoph.*, II, l. I.

S. Joannes Chrysostomus a Theophilo Alexandrino Episcopo adjuto ab aliis triginta ex Episcopis ad Concilium Chalcedone coactum citatus ob falsas accusationes, inter quas erat, quod adversus clerum librum edidisset sycophantiis et calumniis plenum, quod mulieres reciperet, solusque cum illis ageret, vitam cyclopis turpiter ac voluptuose duceret, redditus Ecclesiæ in malos usus impenderet, blasphemias varias commiserit in Christum, populum seduxerit, et adversum Synodum concitarit, alienas Ecclesias invaserit, et similes, ob quas etiam S. Cyrillus eum Judæ Christi traditori compararat, et post mortem in Episcoporum Catholicorum album referri vetuerat, donec ab hac mente visione cœlesti abductus est, non semel damnatus et in exilium pulsus, et in eodem denique omnino mortuus, omnia admiranda constantia tulit. LANCIZ., *opusc.* IX, n. 97.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus a Synodo quadraginta trium Episcoporum publico decreto, ut insignis iniquitatis auctor, et ecclesiasticarum sanctionum contemptu hæreticum se plenissime professus, Episcopatu abdicatus, æquissimo animo sententiam accepit. *IBID.*

S. Athanasius usque adeo contumeliis et persecutionibus fuit obnoxius, ut de eo scribat Russinus in ejus persecutiones, uni-

versum orbem conjurasse, et commotos Principes terræ, gentes, regna, exercitus adversus ipsum coivisse, sed et Metaphras-tes ait, omnem ei locum fugam factum esse, quia usque adeo quærebatur, ut præmia propenerentur, iis, qui ubicumque terrarum eum inventum indicassent; accusabatur autem de hæresi, magia, seditione concitata adulterio, ob quæ tandem omnino damnatus et in exilium pulsus est. *IBID.*

S. Basilus Episcopus factus, a multis tamquam Hæreticus, et Hæreticorum consortio pollutus vitabatur, ideoque coactus fuit, nemini propemodum se crederet, omnesque pariter vereri. Imo et apud S. Damasum Papam ob ejusmodi accusationes parum gratus effectus est, ita ut ne respondere quidem ad ejus epistolas dignaretur. *IBID.*

S. Hieronymus de seipso scribit: Me scelestum quidam putant, et omnibus flagitiis obrutum. Ego probrosus, versipellis, et lubricus. Ego mendax et Satanæ arte decipiens. Alius incestum meum calumniabatur, et risum. *IBID.* Imo, teste Baronio, adeo frequens fuit turba in Hieronymum obloquentium et obtrectantium, ut vix ediderit scriptum aliquod, in quo non opus fuerit prætexere apologiam, et in alios invectivam, quod ipse variis in locis, præcipue vero in præfatione in Michæam testatur. *An. 395.*

S. Franciscus a proprio Generali Fratre Elia tanquam turbator et destructor Ordinis habitus, maleque tractatus, immo et libris impressis infamatus est, quasi in adolescentia lasciviæ juvenilis ardoribus deditus multorum gravium peccatorum sordibus corpus animumque maculasset. *S. ANTON., Spec., l. XXIX, c. xcvi.*

S. Romualdus Fundator sui Ordinis accusatus ab impuro juvene, disciplinam ejus non ferente, quasi nefandum scelus secum perpetrasset, a suis subditis in publico Conventu damnatus est tanquam laqueo et igne dignus, adeoque et sacra celebrare Mystera prohibitus est, quæ omnia, licet jam centenarius, æquissimo tulit animo. *PET. DAM., c. XLIX, Vit.*

S. Theresia incredibilia passa est ab omni genere hominum etiam bonorum et valde spiritualium. Habebatur enim a multis pro illusa a diabolo: ejus oratio et revelationes irridebantur: aliqui tamquam obsessam a dæmone exorcismis curare volebant: alii

eam ad tribunal Inquisitionis detulerunt, præter illas adversitates, quas passa est a propriis Superioribus in propriorum Monasteriorum fundatione. *Vit., lib. IV, c. xvii.*

S. Petrus Martyr cum tres eum de cælo virgines visitassent, accusatus, quod puellas in cellam admississet, in publico Conventu damnatus, in exilium est ablegatus ad remotum aliquod Monasterium, forti animo ferens tantam ignominiam. *Vit. p. IV, post.*

Marina virgo cum vestibus virilibus induta, et in virorum Monasterium recepta fuisset, ibidem accusata a muliere quapiam, quod eam imprægnasset, patientissime pœnam et infamiam exclusionis a Monasterio tulit, donec post mortem ejus innocentia detecta est. *SUR., febr.*

Lyduvina a furente muliere convitiis primum et contumeliis proscissa, dein etiam fœdissime consputa, non modo immota perstitit, sed etiam munusculum clam ei submisit, dicens, illis se multum debere, qui ad viam mandatorum Dei currendam compellunt. Alias a quatuor militibus invasa in lecto, nudata, turpiter contrectata, non modo indignata non est, sed etiam accusare eos volentes cohibuit, ne facerent. *DAURALT., c. VII, tit. xxv, p. III.*

Constantinus M. licet reportarit in tot bellis et præliis diversos et gloriosos triumphos, D. Chrysostomus tamen majoris facit aliam quamdam per ipsum obtentam victoriam longe celebriorem, magisque gloriosam; nam in homilia quadam ad populum suum Antiochenum de præfato Imperatore ita scribit: Fertur Beat. Constantinus, effigie sua quandoque lapidata, multis ipsum instantibus, ad supplicium de auctoribus contumeliæ sumendum, et dicentibus, quod omnes ipsius faciem saxis convulnerarint, manu faciem palpan, et leniter ridens dixisse: Ego vero nusquam vulnus in fronte factum video, sed sanum quidem caput, sana vero et facies tota. Illi vero reveriti, et confusi ab hoc iniquo destitit consilio, et hoc verbum hactenus canunt omnes, nec tantum temporis labefecit, aut hujus sapientiæ memoriam extinxit. Queis non sit hoc trophæus splendidus? Multas urbes ille condidit, et multos barbaros superavit, sed ne minimus illorum nihil, hoc autem verbum usque in præsentem diem canitur, et posterius nostri, et posterius illorum, omnes idipsum audient. *S. CHRYS., hom. xx, ad Popul.*

De Joanne Sanctio, supra citatus Rho sic scribit : Hominem, quem Avilæ disciplina lucris animarum maxime intentum reddiderat, quum, quod illi proprium erat, e lupanari ad poenitentiae castra mulierculam eo transfugio servandam perduceret, obviam factus amator impurus, rabieque, quam libidinis asse clam esse scimus, percitus, convitiis oneratum in ipso foro luce palam colapho verberat. Sed stetit immota Sacerdoti patientia, quæ senio robustior humi posito genu, genam alteram verberanti obtulit. Nulla re magis frangitur ira, quam patientia; accidit, qui injuriam fecerat, Sanctio ad genua, et verissimis perfusus lacrymis, veniam, pacemque precatus; geminæ perturbationi, libidini, atque iræ, quarum utraque est impotentissima, ab una venerandi senis patientia sensit sibi factam esse medicinam. Rho., l. VI, t. III, n. 17.

Quadam die Abbas Monasterii Fundensis contra venerabilem virum libertinum exarsit gravi iracundia, ita ut eum manibus cæderet. Et quia virgam, qua eum ferire posset, minime invenit, comprehenso scabello faciem ei, ac caput tutudit, totumque illius vultum tumentem lividum reddidit. Qui vehementer cæsus ad stratum proprium tacitus recessit. Die vero altera erat pro utilitate Monasterii causa constituta. Expletis igitur hymnis Matutinalibus, Libertinus ad lectum Abbatis venit, orationem sibi humiliter petiit. Sciens vero ille, quantum a cunctis honoraretur, quantumque diligeretur, pro injuria, quam ei ingesserat, recedere eum a Monasterio velle putabat atque requisivit, dicens : Ubi vis ire? cui ille respondit : Monasterii constituta est causa, Pater, quam declinare nequeo, quia hesterno die me hodie iturum promisi, illuc ire disposui. Tunc ille a fundo cordis considerans asperitatem et duritiem suam, humilitatem atque mansuetudinem Libertini, ex lecto prosiliit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, seque reum esse testatus, qui tanto talique viro tam crudelem facere contumeliam præsumpsisset. At contra Libertinus sese in terram prosternens, ejusque pedibus provolutus suæ culpæ, non illius sævitiae fuisse referebat, quod pertulerat. Sicque actum est, ut ad magnam mansuetudinem perduceretur Pater, et humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumque pro utilitate Monasterii ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri

noti, ac nobiles, qui eum valde honorabant, vehementer admirati, solliciti requirebant, quidnam hoc esset, quod tam tumentem ac luridam haberet faciem. Quibus ille dicebat : Hesterno die sero, peccatis meis exigentibus, in scabello suppedaneo impeggi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus servans in pectore honorem veritatis, et Magistri, nec Patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum. S. GREG., l. I, *Dial.*, c. II.

Cassianus de juvenis cujusdam patientia sic scribit : Post dies admodum paucos, majoris doctrinæ desiderio pertrahente, rursus ad Abbatis Pauli cœnobium summa spiritus alacritate perreximus : ubi licet plusquam ducentorum fratrum numerus moraretur, in honore tamen solemnitis, quæ id temporis agebatur, infinita quoque de aliis cœnobiis Monachorum turba confluerat. Nam prioris Abbatis, qui eidem cœnobio præfuerat, anniversaria depositio solemniter curabatur. Cujus conventus idcirco facimus mentionem, ut patientiam cujusdam fratris, quæ sub præsentia totius Congregationis hujus immobili ejus claruit lenitate breviter perstringamus. Nam licet alio ejus operis tentat intentio, ut scil. Abbatis Joannis, qui derelicta eremo, illi se cœnobio summa humilitate subdiderat, proferamus eloquia, nequaquam tamen putamus absurdum, si absque ulla circuitione verborum, magna, ut credimus, studiosis virtutum quibusque ædificatio conferatur. In ingenti itaque atrio subdiali, illa multitudinem Monachorum per duodenarium numerum distinctis orbibus considente, cum quidam fratrum susceptum ferculum paulo tardius intulisset, occasione istius tarditatis, prædictus Abbas Paulus, qui inter turbas ministrantium fratrum discurrebat, exerta manus palma eum sub omnium percussit intuitu, ita ut sonitus etiam adversorum vel longiusconsidentium auribus resultaret. Hoc autem ab eo factum est idcirco, ut cunctis, qui aderant, patientiam juvenis patefaceret, et omnes, qui interfuisent tali spectaculo, modestiæ erudirentur exemplo. Quam maturo autem senior fecerit consilio, res probavit. Nam memorabilis patientiæ juvenis tanta id animi benignitate suscepit, ut non modo nullus fuerit ex ejus in ore sermo prolapsus, vel tenuissimum murmur tacita labiorum agitatione signatum, sed ne ipsa quidem oris modestia, atque tranquil-

litas, aut color saltem quantulumcumque mutatus. JOAN. CASSIAN., *coll.* XIX, c. I.

Cum S. Spiridion ad Imperatorem, a quo evocatus erat profectus, admodum vili habitu regiam ingrederetur, quidam indecorum ratus tam abjecta specie virum intrare palatium regium sacræ ejus maxillæ colaphum infregit. Tulit in non modo patienter vir Sanctus, sed et alteram prompto patiendi animo percussori exhibuit. Quæ res insolentem, illum tanto pudore affecit, ut repente ei supplex fieret, et inconsideratæ audaciæ veniam peteret: quam libens concessit, et hominem paterne introduxit, ut ab inferenda injuria se contineret. Quo factum est ut a viris principibus honore haberetur, qui eum summa reverentia ad Imperatorem deduxerunt. SURIUS, 24 dec.

Alexius Patricius Romanus sicut paupertatis voluntariæ perpetuus observator, ita ad tolerandas injurias patientiæ extitit assiduus cultor. Mendicus, ut Christum lucraretur, sponte factus, cum in Syria de elemosynis vixisset. Romam rediit, et in paterna domo pro inope susceptus, annos decem et septem nulli cognitus mansit, eo tempore a servis patris indigna passus, dureque acceptus, non se prodidit, neque de aliquo conquestus est. Rideri, verberari, fœda colluvione perfundi a mancipiis patienter sustinuit, ut Christum suum (cujus paupertatem secutus fuerat) tolerantia quoque humilitate exprimeret. MARUL., lib. V.

Euphraxia virgo coram illa a qua contumeliam indigne acceperat, ad genua procidens, veluti quæ offenderisset, veniam petiit. Abbatissæ etiam in illam animam vertere volenti, ut missam faceret, supplicavit, nihil ei mali referre cupiens, a qua passa injuriam fuerat, ut patientiæ remunerationem a Deo sperare posset. *IBID.*

Elisabetha Pannoniæ Regis filia, postquam, amisso viso distractisque fortunis, Deo in paupertate servire cœpisset, forte per semitam pergens hinc inde laciniosis in silicibus voraginosam, notæ cuidam fœminæ et in quam non pauca quondam beneficia contulerat, facta est obviam. Quæ contempnim admodum superbeque incurrens ipsam, quam antea coluerat, tunc per injuriam adverso impulsam latere evertit in lutum, atque præteriiit. Multo ergo deturbata cœno Christi ancilla, nihil indignationis præ se tulit, sed tacita tantum subrisit, gaudens se ab hominibus despici ut placeret Deo. *IBID.*

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORBIS. — Servulus mendicus toto vitæ suæ tempore paralyti laboravit, ita in movere se non posset, semper in novis morbi accessionibus gratias Deo agebat, unde et Angelorum cantus in morte audivit, et odore suavissimo fragavit. MARUL., l. V, c. IV.

S. Clara per viginti octo annos afflicta gravissimis morbis, nullum sibi dolorem gravem esse confessa est, postquam Christi gratiam cognovit. SUR., in *Vit.*, 12 jul.

S. Lyduvina continuus, triginta octo annis extraordinariis morbis et doloribus lecto sic affixa, ut nec surgere, nec pede terram tangere potuerit, maximos eo tempore favores a Deo accepit. *IB.*, t. VII, f. 277.

S. Bona Monialis cancro laborans, cum ubera vermibus scaterent illorum unum, licet ægre, S. Dominico petenti porrectum in gemmam primo, deinde vero, ubi redditus est, in vermem iterum conversum vidit. RODR., p. I, *Trac.* VIII, c. XVIII.

S. Gertrudis cum Christus ei apperens, et una manu infirmitatem, altera sanitatem portans, opinionem eligendi fecisset, respondit: Unicum cordis mei desiderium est, ut non mea, sed tua voluntas fiat. *IBID.*

Abbas Benjamin etsi solo tactu alios curabat, se tamen numquam a gravissimo hydropis morbo curare voluit, id unicum accedentibus dicere solitus: Orate Deum pro anima mea, de corpore nihil solliciti, quando illud et sano mihi in re nulla unquam commodavit. *IBID.*

Barnabas Monachus cum iter faciens præcuti ligni particulam pedi infixisset, numquam eam extrahere voluit, visitantibus dicere solitus, quod, quanto plus mortificaretur homo exterior, tanto amplius interior, qui secundum Deum formatus est, vivificaretur. *Prat. spir.*, c. x.

Senex quidam frequenter ægrotare solitus, cum quodam anno liber ab omni morbo fuisset, graviter affligebatur, et dicebat: Dereliquit me Deus, et non visitavit me. *Vit. PP.*, l. V, c. VII, n. 41.

S. Dominicus cum graviter ægrotans a Socio moneretur, ut solatium a Deo posceret, primo ipsum increpuit dicens: Nisi de tua simplicitate mihi constaret, te protinus hinc expellerem, quod hæc dicere non sis veritus; dein in humum se abiciens gratias, inquit, tibi ago mi amantissime Deus, pro iis, quæ mihi dedisti preferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus, da cen-

tum morbos; dabis etiam, sat scio. simul patientiam. *Chron. f. dom.*, c. II, § 45.

Simili modo Margarita Austriaca Philippi tertii Hispaniarum Regis olim conjux, cum gravibus afflicta morbis ostensa Christi crucifixi effigie moneretur, ut ab eo mali remissionem flagitaret, apage, inquebat, neque enim decet Christum plagis et ærumnis confectum in Cruce pendere, et me a minoribus malis liberari velle: ac mox ad Christum oculos convertens, auge, dicebat, Domine, dolores, et da patientiam. *LYREUS*, l. I, *Apoph.* III.

Nicolaa virgo in Picardia omnes Christi cruciatus, sola morte excepta, et Matris dolorum Reginæ dolores volebat sentire, Et videtur partem non infimam impetrasse. Quinquaginta annis jacuit inter dolores, quasi jubilæum doloris et mortis. Intumescibat, detumescibatque quotidie, flammæque videbatur spirare tenerum corpus. Cancer illi pectus omne, ac lingua depastus est. Accessere pertinaces stomachi lapidisque dolores. Et quidem Festis majoribus, ut in Ecclesia duplex officium, ita ipsi duplex dolor. Videbatur in solemnitatibus Festorum totis viginti quatuor horis, quasi in hora mortis, fuisse in agone posita. Et tamen quasi cœlesti quodam dolorum hydropse plena, petebat avidissima insatiabilitate febrium genera, et dolores omnes, puncturas, tumores, etc. At vires ad hæc ab altari sumebat, nam et Sacris intererat, et cœlesti pane reficiebatur quotidie devotione admirabili. Ita post quinquaginta dolorum annos pulla corporis laceri ac mortalitatis veste exuta, quadraginta totis horis, clausis oculis, jacuit, et passionem sibi legi postulavit, flens acerbissime, quod durum haberet Deum, qui illi non plures, nec majores dedisset dolores; nihil enim se hucusque passam fuisse. *NADASI*, in anno *Eucher.*, Hebd. XXXVII, n. 7.

In *Prato spirituali* de quadam nobilissimæ prosapiæ raræque pulchritudinis femina legitur, quod, cum adeo facta fuisset leprosa, ut omnibus eam aspicientibus horrore esset, cunctis de familia sua aliisque cognatis ipsam deplorantibus, sola ipsa hilaris et jucunda manebat; cumque Episcopus quidam oculis lacrymas ex compassione manantibus, ipsam consolationis causa accessisset, mulier hæc per evidentia internæ hilaritatis signa omnem a Prælato illo novit depellere tristitiam, dicendo: Cur hoc in

me donum et specialem gratiam, quam dilectus meus Christus Jesus mihi præstitit, admiraris? Dic sodes, si aliquis tali cum conditione carceri esset inclusus, uti inde egredi numquam posset, donec carceris muri et parietes e fundamentis corruerent: in hunc vero carcerem condemnatus videret, quod prædicti muri paulatim corruerent, et totalem minarentur ruinam pro ejus liberatione, numquid merito talis lætificaretur? Ita quoque anima christiana in mortalis corporis carcere constituta videns corporis sui vitam et salutem paulatim terminari, seque ex captivitate carnis mortalis brevi liberandam esse, justam habet causam lætandi. *MANSI*, d. XII, n. 4.

P. Joannes Rho de inelyta Dei ancilla Ursula Benincasa virgine Neapolitana sequentia scribit: Quam acres et vehementes sint calculi dolores, ut neminem experimento scire velim, ita unum aliquem esse, qui non aliquando audierit, non opinor; itemque neminem tam duræ atque horridæ virtutis, qui laborantibus, sin minus clamores atque ejulatus, quales plerumque viris etiam fortibus expressit doloris immanitas, gemitum tamen aliquem, aut saltem levem vocis significationem, non permittat. Vix igitur credi posset, nisi post mortem secto corpore id factum fuisset palam, prægrandem calculum eam tamdiu cruciasse, quamdiu quotidianis dolorum incrementis, ad eam evaserit magnitudinem; quos illa dolores adeo dissimulavit, ut nemo quærentem, nemo leviter ingemiscentem audierit, nemo, ut verbo dicam, sciverit. Quantum hic licuit patientiæ, quæ sibi ex illo calculo super Erythæras gemmas illustriorem coronam efformavit? *JOAN. RHO*, l. VIII, c. IV, n. 5.

QUALITAS PATIENTIÆ IN AFFLICTIONIBUS ANIMI. — Christus in Cruce pendens magna voce clamavit: Deus meus, ut quid dereliquisti me. *MARC.*, xv, 34.

S. Catharina Senensis per multos dies omni consolatione spirituali destituta, et fœdissimis insuper cogitationibus impugnata, majori cum fervore orabat, seque ipsam sic colloquebatur: « Tu vilissima peccatrix non mereris ullam consolationem. Quid? non esses tu contenta, si damnationis æternæ sententiam evaderes, etiamsi tenebras has atque tormenta, tota vita tua pati cogereris? certa es, nec velle, nec debere te servire Deo pro recipiendis consolationibus hujus vitæ, sed ut eo gaudeas in æterna vita. Erige

teipsum igitur, et orationem proseguere, in fidelitate Domini Dei tui perseverando. *ROD.*, p. I, tract. VIII, c. XXIX.

Quidam eximius Dei servus cum extraordinariis, quas a Deo acceperat, illustrationibus indignum se ratus, eas a Deo auferri petisset, et ideo, integro quinquennio in summis desolationibus relictus fuisset, tandem duobus Angelis eum consolari volentibus dixit, non petere se ullam consolationem, sed sufficere, quod Dei voluntas in ipso adimpleatur. *IB.*, c. XXIX.

Cum S. Birgitta quondam Christo questa esset, se a vanis et inutilibus cogitationibus, timoreque iudicii tantopere vexari, respondit ille : « Hæc est consummata perfectaue justitia, ut, sicut tu olim in sæculo contra voluntatem meam talibus vanitatibus te delectabas, nunc contra voluntatem tuam vanis et mundanis cogitationibus vexeris. » *BLOSIUS*, in *Monili*, c. x.

Quidam eximius Dei servus dicebat : « Quadraginta jam annis servio Deo in multa oratione, sine ullo gustu et consolatione, eo tamen die, quo eam facio, suave mihi experior et expeditum virtutum exercitium ; at quando ipsa in hoc desum, sentio meipsum totum flavidum ac pœne exarescentem. » *RODR.*, p. I, tract. VIII, c. XXIX.

Joannes Taulerus refert, multos ad se venisse dicentes, male sibi esse, multisque et gravibus tribulationibus se agitari, quibus ipse responderit : « Imo bene tibi est, et belle procedit negotium, gratiaque est, quam tu pœnam arbitraris ; » cumque instarent ipsi ; sed hoc culpa mea accidit : ipse iterum dixerit : Demus ita esse. Tu tamen Crucem quam Deus tibi imponit, libenter amplectere, ipsique te plene resigna. « Cumque illi rursus replicarent, se ariditate spirituali, ac tenebris vexari atque consummi : ipse rursus quoque dixerit : Et hoc ipsum æquanimitas feras, majorem enim tibi accerset gratiam, quam si multa sensibili devotione perfundereris. » *BLOSIUS* in *Consol. pusil.*

QUALITAS PATIENTIÆ IN JACTURA CHARORUM. — De S. Job dicit S. Basilius : « Nonne Job adamantino corde erat ? non impacta ipsi erant ex lapide viscera ? momento temporis una et eadem plaga obtriti liberi decem concenterunt in perquam amœna domo. Non ejulavit, non sibi divulsit comam, vocem ingenerosam nullam emisit, magis vero celebrem illam, et omnium ore decantatam

gratiarum actionem deprompsit ? Dominus dedit, Dominus abstulit. *S. BASIL.*, hom. IV, de *Grat. act.*

Abraham cum unicum haberet filium, cumque manu sua interficere juberetur, non restitit imperanti, non rationem facti poposcit, sed tanta cum alacritate paruit, ut plura quoque si imperata fuissent, factururus fuisset. *IBID.*

S. David, teste S. Ambrosio, moriturum filium flebat, mortuum non dolebat. Flebat ne sibi eriperetur ; sed flere desiit ereptum, quem sciebat esse cum Deo. Et ut scias, verum esse, quod assero, incautum Ammon filium flevit occisum : parricidam Absalon doluit interemptum, dicens : « Filius meus Absalon, filius meus Absalon. » Innocentem filium non putavit esse lugendum, quia illos sibi periisse lugebat pro scelere, hunc pro innocentia credidit esse victurum. *S. AMBR.*, in *Or. de obitu Valent. Imp.*

Mater Machabæorum spectabat læta filiorum, quot funera, tot trophæa, et morientium vocibus tamquam psallentium cantibus delectabatur, pulcherrimam ventris sui citharam in filiis cernens, et pietatis harmoniam omni lyræ numero dulciorem. *IDEM.*, l. I, *offic.*, c. XLI.

S. Melania calente adhuc mariti corpusculo, et necdum humato, duos amisit filios. Et tamen lacrymæ gutta non fluxit, stetit immobilis, et ad pedes Christi advoluta quasi ipsum teneret, arrisit. Expeditius, inquit, tunc tibi servitura sum, Domine, quia tanto me onere liberasti. *S. HIER.*, ep. XXV.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MARTYRIO. — S. Ignatius Martyr ad bestias damnatus dicebat : « Utinam fruar bestiis, quæ mihi paratæ sunt, quas et opto veloces esse ad interitum. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram. Ignoscite, filioli, quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio esse Christi discipulis, nihil de iis, quæ videntur, desiderans, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestię, confractio ossium, membrorum divisio, et totius corporis contritio, et tormenta diaboli in me veniant, ut tantum Christo fruar. » *BARON.*, t. II, *Annal. sub an.* 169.

S. Dionysius M. jubente Diocletiano fustibus plumbatis, dein equuleo suspensus, et virgis cæsus, admotis etiam lampadibus miserabiliter ustulatus, pro ejulatu clamorem edebat, quo se Christianum esse asseveraret. Etsi millies, inquit, occidi possem, Dominum

meum Jesum confiteri non cessarem. MARULUS, l. V, c. v.

S. Martinus Martyr tenellus Martiani Præfecti jussu bubulis loris flagellatus, in equuleo unguis laceratus, ad machinam applicitus, arbori ad medium usque scissæ insertus, in ferrea crate tostus, plumbo liquato perfusus, in frixorio coctus, in cacubum pice bullientem conjectus, feris immanibus objectus, in fornacem missus, ubique salvus evasit, donec tandem capite truncatus obiit. *IBID.*

S. Vincentius Martyr cum in equuleo subblatus a Daciano Præsidente per ludibrium quæreretur, ubinam esset? « in sublimi, inquit, unde te potestate terrena tumentem aliter despicio. Graviora minitanti, non minari mihi videris, inquit, sed, quod votis omnibus concupieram, offerre. Igitur cum ungulas, faces, prunas, toto corpore dilacerato constanter exciperet, dixit: Frustra flagitaris, Daciane; non potes tam horrenda excogitare tormenta, quam ipse paratus sum sustinere. Carcer, ungulæ, candentes laminæ, morsque ipsa ludus, jocusque Christianis sunt, non tormentum. » *IBID.*

Duo adolescentes cum ad immolandum cogerentur, petierunt ad altare duci quo ubi pervenerunt, super prunas manus imposuerunt, quæ in altaribus erant, et dixerunt: « Si manus hinc amovebimus, sacrificasse nos existimate: » et ita perseverarunt, quoad omnis caro consumpta est. GRANAT., in *Symb. fid.*, l. II, c. XVIII.

S. Ladmundus Rex Angliæ cum se ad hostibus undique vallatum cognosceret, de consilio Humberti Episcopi ad Ecclesiam fugit, ubi a Ministris impiis extractus, et ad arborem ligatus diutissime flagellatur, dein sagittis tam multis velut meta transfoditur, ut vulnere jam non locus superesset, quousque denique et caput ei avulsum est. BARON., t. X, an. 870, n. 42.

UTILITAS. — S. Jacobus, cum ei dæmon minaretur, se eum infamia obruturum, ut nemo illum aspiciat, respondit ille: Agam tibi gratias, invitus enim tuum inimicum beneficio afficies, ut qui efficies, ut magis versetur in Deo reoordatione. THEODORETUS, *Hist. rel.*, c. XXI.

S. Cyprianus audita mortis sententia, Deo gratias, et spiculatori viginti quinque aureos numerari jussit, significans se beneficium ab eo accipere, non interitum. PELEC., l. III, de *Off. rel.*, c. IV.

B. Gulielmus Rolchildensis in Dania Abbas nonagesimum agens annum, vidit per noctis quietem Angelos coronam auro gemmisque distinctam affabre texentes, cumque obstupescens quæreret, cui eam appararent respondentes audivit, sibi parari, et tunc perficiendam esse, cum satis passus esset. LYREUS, in *Apopht. S. Ign.*, l. III, c. I.

Patientissimus Libertinus scabello suppedaneo percussus, dum humiliter sustinet, et quæsitus, quis eum in facie tam fœde deformasset, se in scabellum incurrisse respondit, sævitiam sui Abbatis, quo percussus fuerat, mitigavit. SPEC., exc., d. I, ex. 5.

S. Magdalena de Pazzis cum adverteret, se sine cruce esse, suaviter cum Sponso suo expostulabat dicens: « Heu, mi Domine, ut quid a pactis inter nos conventis discedis? pepigi nullum mihi mel aut dulcedinem dari nisi fel tuum et acetum, nullas delicias, nisi tua supplicia, nullant aliam vitam nisi in perfectissima conformitate cum tua vita. » KISSEL., t. I, conc. X, § 17.

Quidam frater quæsit ab Abbate Isaac, quare dæmones eum tantum timerent? Respondit: « Ex quo factus sum Monachus, statui apud me, ne impatientiæ, vel iracundiæ verbum extra guttur meum exiret. » MANSI, d. XIV, n. 5.

Evocatus est aliquando P. Balthassar Alvarez ad Monialem Carmelitanam cum suprema ægritudine collectantem, ivit ipse, licet febris tertiana laboraret, et cum ægra agens, vires illi defecere, vel potius, ut astantium Sanctimonialium quædam opinatæ sunt, mens illi in arcanorum cognitionem, quasi a sensibus abalienata, rapta fuit, quod facies ejus, ad instar Seraphini ardore cœlesti succensa, testari videbatur. Is ergo ad se reversus dixit, Deum illi Moniali magnam in cœlo apparasse gloriam, qua paulo post potiretur, et octo mensibus, quos cum morbo conflictans patienter exegerat, plus accumulasse meriti, quam nonnullæ aliæ bene sanæ pluribus annis congregassent; ita patientia amoris conjuncta, et in hac vita cæteris virtutibus quæstuosior est, et in altera apud Judicem ad coronam et præmium illustrior et fructuosior. PENTQUIN, in *Isagog.* p. I, c. v.

Joannes Avila Sacerdoti morbo laboranti per litteras respondit, ne inspiciat, quid agere posset, si sanus esset, sed quomodo in illa sua ægritudine plurimum placere possit Deo: in quo bonorum nostrorum summa

consistit : utque jumentum molam versatilem oculis clausis circumagens, et a molæ centro nunquam sejunctum, per diem integrum bonæ farinæ plurimum molit, ita patiens animus voluntati divinæ, tamquam centro suo per amorem semper inhærens, mirum, quantos faciat in virtute progressus quantumque mercedis pro altera vita exagget. Unde satis mirari non possum querulas animas, quæ quasi per morbi occasionem ab omni spe promovendæ Dei gloriæ deciderint, non tam de ægritudine, ejusque incommodis conqueruntur, quam istam jacturam sentire sibi videntur, quasi Deis earum egeret opera, et de utilioribus operariis providere sibi non posset; vel potius quasi ipsæ pro operariis preces fundendo et in eum finem molestias doloresque Deo offerendo, plus ad lucrum animarum, divinæque gloriæ augmentum momenti adferre non possent, quam dum in similes querelas abeunt, et a pacifica morbi tolerantia, per inutilia desideria, non sine amoris divini dispendio, miserabiliter divagantur. *IBID.*

P. Rho de Duce Giojosa, qui religionem Capucinatorum professus fuit, aliud æterna memoria dignum narrat exemplum, quod verissimum esse confirmat, patientiæ virtutem ejus esse energiæ, ut fidem nostram Christiano-Catholicam, verissimam, et a Deo esse, firmiter omnibus persuadeat. Ait enim: « Franciscus Giojosæus ex Duce tota Gallia celeberrimi nominis, jam Christi pauper Capucinatorum disciplinam secutus, pedes de more cum peregrinaretur, divertit ad pagi dominum, clientem olim suum. » Homo hæreticus, ut adesse Capucinos intellexit, jussit internuncio famulo, ut abirent in malam crucem, atque illico facerent, vix ab eodem famulo summis precibus impetratum est, ut clam domino, quietis atque incenatis in stabulo nocte illa esse liceret, et jucundissime illi quidem noctem traduxere, illius charitate et recordatione, quæ Christum Deum in stabulo nasci voluit, moxque alben- te cœlo abiere. Haud multum confecerant viæ, cum Franciscus idoneum nactus hominem Dynastæ denunciare jubet. Giojosæum Ducem pro hospitio gratias agere. Perculit hominem inopina denuntiatio, admissoque equo Dei servum assecutus, ad pedes desiliens et genua amplexens, dum officii atque humanitatis excusat errorem, fidei exuit, nam ab Giojosæo leniter increpitus, admonitusque, ut Christi Domini humilitatem, ac

paupertatem in illius servis agnosceret, meliorem mentem induit, pro omnibus disputationibus, omnibusque argumentis incredibilis illa sui despicientia. *RHO., l. VI, c. III, n. 4.*

Vir quidam probus per integrum laboraverat triennium simul cum sene quodam, qui totum laboris lucrum pro vino in potum suum exgendebat; hic autem tametsi vix haberet, unde famem suam sicco pane compesceret, semper laborabat; cumque quasi nudus factus esset, eidem discedere volenti Angelus Domini apparuit, eique dixit: « Patientiam habe, quia die sequenti in cœlum tecum conscendes, » de qua promissione vir ille patiens assecuratus, seniori dixit: « Non discedas hinc alicubi, quoniam advenient hodie mei tollere me; cum hora facta fuisset, qua solebat desiderare ad vicum dixit fratri; Non venient hodie filii, jam enim tarde est. » Et ille dixit ei modis omnibus, quia venient, et cum loqueretur cum eo, dormivit in pace. Senex autem flebat dicens: « Heu me fili, quia multis annis sub negligentia vivo, tu autem parvo tempore salvasti animam tuam per patientiam, et ex illo die factus est senex sobrius et probatus. » *Vit. SS. PP., l. V, lib., l. VI, n. 14.*

Idem auctor ulterius progreditur, aliud narrando exemplum de quodam, qui sancto cuidam Eremitæ inserviebat; hic enim quicquid invenire poterat, maxime de rebus comestilibus, hoc totum clam et abscondite rapiabat: dissimulabat idipsum servus Dei, at vero longo tempore magnam coactus est pati famem. Cum autem mori cœpisset senex ille, circumsteterunt eum fratres, et respiciens in eum, qui furabatur, dixit ei: « Junge te huc ad me, et tenuit, et osculatus est manus dicens: « Gratias ago istis manibus, quia propter istas vado in regnum cœlorum. Unde vides, quod pro cœlesti gloria, quæ Protomartyri crudelem adeo lapidationem constitit, Laurentio ignitam craticulam, Ignatio leones, et tot aliis sanctis Martyribus horrenda supplicia, bonus hic senex aliud nihil expendit, quam solum patientiæ continuum exercitium. » Hic ei sola fuit, per quam conscendit in paradisum, potuitque post adeo penosam famem vere dicere: « Satiabor, cum apparuerit gloria tua. » *IBID.*

Annales Ecclesiastici ex responso quodam S. Ludovici Regis Franciæ evidenter osten-

dunt, quanto majus sit lucrum, quod per patientiam acquiritur, omni eo, quod ex omnibus aliis actionibus heroicis comparatur. Cum enim hic Rex ex Ægypto et Asia, ubi belli illius, quod ad Dei gloriam, et totius Christianismi commune beneficium adorsus fuerat, infaustum sortitus fuerat exitum, innumerasque ærumnas sustinuerat, reversus fuisset, in familiari sermone cum Henrico Rege Anglorum de initis a se periculis, ac de toleratis ad proferendam divinam gloriam in Asia et Ægypto laboribus loquebatur, dicens : Si omnia mihi evenerunt adversa, grates tibi refero Altissime : reversus ad me ipsum, et ad cor meum regressus, et ingressus, plus gaudeo de patientia, quam mihi Dominus per sui gratiam concessit, quam si totus mundus subderetur. MANSI, *d.* VII, n. 2.

Caupo quidam civitatis Alexandriæ multis injuriis et contumeliis affecerat juvenem quemdam, Joanni Eleemosynario Patriarchæ Alexandrino sanguine conjunctum. Juvenis apud Episcopum graviter conqueritur. Episcopus juvenem etiam se commoveri, ut juvenis animum mitigaret : « Itane, inquit, ausus fuit te vel verbo violare? Faciam in eo rem, quam tota Alexandria mirabitur. » Moxque vocato ad se vectigalium Magistro, jubet, ut nihil amplius vectigalis, aut aliquod aliud Ecclesiæ debitum ab illo caupone exigat, sed immunem illum ab omni solutione, quæ quidem ipsi, vel Ecclesiæ ejus deberetur, relinquat. Hoc videlicet ejus factum tota Alexandria mirata est; caupoque non solum a maledictis cessavit, sed omni Episcopum et juvenem cognatum officio coluit. SURIUS., in *Vit.*, tom. I.

Cum S. Martinus Turonensis Episcopus Diöceses vitaret, in rhedam fiscalem per aggerem publicum venientem, militantibusque viris incidit. Sed ubi Martinum in veste hispida, nigro et pendulo palliolo circumtectum, contigua de latere jumenta viderunt, paululum in partem alteram pavefacta cesserunt. Deinde funibus implicatis, protensos illos, quibus misera illa animalia conglobantur, ordines miscuerunt : dumque ægre expediuntur, moram fecere properantibus. Qua permoti injuria militantes, præcipitatis in terram saltibus se dederunt. deinde Martinum flagris ac fustibus urgere cœperunt : cum quidem ille mutus, et incredibili patientia terga præbens cædenti-

bus, majorem insaniam infelicibus commoveret, ex hoc magis furentes, quod ille quasi non sentiens verbera illata contemneret, comites illico eum consecuti (aliqua enim necessitate remorati fuerunt) fæde cruentum, atque universa corporis parte laniatum, cum exanimis in terram procubisset, invenerunt : statimque eum asello suo imposuerunt, ac locum cædis illius execrantes, raptim abire properaverunt. Interea illi regressi ad rhedam suam, furore satiati, agi, quo ire cœperant, jumenta præcipiunt. Quæ cum omnia solo fixa, ac si ænea riguissent, tollentibus altius vocem magistri, flagris hinc atque inde resonantibus, nihil penitus movebantur. Consurgunt deinde omnes pariter in verbera, consumit gallicas multorum pœna mastigias : tota rapitur sylva de proximo, trabibus jumenta trudentur : sel nihil penitus sævæ manus agebant, uno eodemque loco stabant fixa simulacra. Quid agerent infelices homines, nesciebant; nec jam ultra dissimulare poterant, quin quamlibet brutis pecoribus, agnoscerent, divino numine se teneri. Tandem ergo in sese reversi, cœperunt querere, quis ille esset, quem in eodem loco paululum ante cæcidissent. Cum percunctantes cognoscunt ex viantibus Martinum a se tam crudeliter verberatum, tum vero apparere omnibus causa manifesta nec ignorare jam poterant, quin ob viri illius injuriam tenerentur. Igitur omnes eum rapidis consequuntur passibus, conscii audacis facti, ac merito pudore confusi, flentes, et pulvere, quo se ipsi fœdaverant, capita, atque ora conspersi, ante Martini se genua provolunt, veniam precantes, et ut eos abire sineret, postulantes : satis se vel sola conscientia dedisse pœnarum, satisque intellexisse quod eosdem ipsos vivos absorbere terra potuisset, vel ipsi potius, amissis sensibus, in immobilem saxorum naturam rigescere debuissent, sicut affixa locis quibus steterant, jumenta vidissent : orare se, atque obsecrare, ut indulgeret sceleri veniam, et copiam præstaret abeundi. Senserat enim, priusquam accurrerent, vir beatus, illos teneri, suisque comitibus id ante jam dixerat. Veruntamen clementer indulisit, eosdemque abire permisit, animalibus restitutis. SULPITIUS, in *Vita*, l. II, c. IV.

Duo senes Monachi cum uno fratre iter agente, et errantes de via, inter fata inventi

sunt, et aliqua de satis volentes nolentesque pedibus conculcaverant. Quod cum vidisset agricola, (erat enim in agro operans) cœpit contra illos multa maledicta proferre, cum iracundia dicens : Vos Monachi estis? vos Deum timetis? Si timorem Dei ante oculos vestros habuissetis, profecto hoc non fecissetis. Tunc ait unus senior sociis suis : Per Dominum, nullus ei respondeat. Conversusque ad illum dixit : Recte dixisti, fili mi. Ille rursum furens, contumeliis impetebat eos. Rursumque dixit senior ad illum : Vera prosequeris, fili; nam si veri Monachi essemus, istud non fecissemus : sed per Dominum indulge nobis, quoniam peccavimus. Stupefactus ille ad tantam senis humilitatem, accessit propius, prostravitque se ad pedes senis, dicens : Peccavi, indulge mihi, et per Dominum assume me vobiscum. Rusticus ergo secutus illos, accepit habitum. *Pratum, spir., c. ii.*

Accidit eo tempore, ut disputatio solemnibus deberet cum Hæreticis ventilari, ad quam cum Episcopus loci cum multa se pompa præpararet iturum, dixit ad eum Præco Christi : Non sic, mi Domine Pater, non sic est contra filios superbiam procedendum, humilitatis ac patientiæ, Religionis, aliisque virtutum exemplis convincendi sunt veritatis adversarii, non fastu elationis, et ostentatione gloriæ sæcularis. Discalceati contra Goliath procedamus. Assentit Episcopus, discalceati sunt omnes; cumque de via dubitarent, obviam habuerunt Hæreticum, quem Catholicum existimabant, qui eos ad locum recto itinere, ut spoponderat, non perduxit, sed ad nemus quoddam perfidus malitiose seduxit, ubi inter vepres et spinas pedes eorum vulnerati sunt, et crura sanguine respersa. Tum pugil Dei, cum omni patientia sustinens, et in jucundam Dei laudem prorumpens, ad collaudandum, et sustinendum cum patientia omnes hortatus est dicens : Confidite in Domino, charissimi, quia de cœlo vos manet triumphus, jam enim peccata vestra sanguine expiantur. Cernens malignus ille miram eorum, et lætam patientiam, optimisque sermonibus sancti compunctus, malitiam confessus, hæresim abjuravit; venientibus autem ad locum rectis corde orta est lætitia perversis vero confusio et tristitia. *Mansi., d. ix, n. 9.*

Contigit, ut quidam puerulus in schola, Fulbertus nomine, a socio suo tabula percussus ad mortem usque perductus sit. Ap-

propinquante exitu istius, vir Domini forte sopori deditus lectulo incubabat, cum ecce vidit in somnis ipsius animam a corpore sublatam angelico ministerio ad cœlum deferri, se quoque miro et ineffabili ministerio, Deo disponente, pariter comitari; cumque cœli secreta penetrassent, pueri præfati animam in quamdam perpetuam mansionem conspexit introduci, et inter agmina Martyrum collocari : ibique ei datum est agnovisse, quod, quia ipse puer vulnus sibi illatum satis patienter, et animam fratris usque ad mortem diligens, pro percussore suo nimium benigne intercessit, patientiam et benignitatem ejus Deus divina remunerante pietate, inter Martyrum choros deputatus sit. *Id., disc. x, n. 3.*

Dominico Anadono Ord. Prædic. ad Valentini cœnobii fores excubanti de more, mendicabuli habitu pannosus lacera in veste Satanas se obtulit, ac stipem infimis precibus institit eblandiri. Anadonus et suoapte ingenio in pauperes facilis, et importunis precibus impulsus, quamquam consuetæ liberalitatis hora jam abierat, jusculi patinam tamen dedit. Hic vero proprius bonorum hostis, patinam ipsam in os benefici senis adeo violenter est jaculatus, ut annis ac laboribus imbecillum humi affligeret quidem, sed tamen victoriam, quam ea petebat injuria, non reportaret; nam Anadoni patientia contumeliam dissimulantis, superbissimam belluam in fugam egit. Beate cum religiosis domibus ageretur, si ea præforibus virtus pervigil excubaret. *Rhol., VI, iii, n. 3.*

Bellovacensis de S. Antonio refert, quod, cum dæmones verberassent B. Antonium usque ad mortem, et ipse immobilis perseveraret in bono proposito suo, Deum invocans, lux emissa a Deo dæmones fugavit, Antonium sanavit, Jesum Christum sibi assistentem ei demonstravit. Cui Antonius : « Ubi eras, bone Jesu, cum dæmones ita male me tractarent? » Ego, ait Deus, eram juxta te, cernens, et « gaudens de victoria patientiæ tuæ : juxta est enim Deus his qui tribulato sunt corde. » *Mansi., d. xliii, n. 7.*

NECESSITAS. — Frater quidam erat in Congregatione ne inquietus et frequenter movebatur ad iram. Dicit ergo in semetipso : Vado, et solus alibi habitabo, et cum non habeam, in quo dicam, vel audiam, ero quietus, et quiescet a me passio iræ. Egrediens ergo manebat in spelunca solus. Una

autem die implens sibi surisculam aquæ, posuit illam in terra. Contigit autem, ut subito versaretur, ille vero implevit secundo, et iterum versata est, deinde tertio implens posuit eam, et rursum versata est, qui commotus furore, tenuit vasculum illud, et fregit. In se autem reversus cognovit, quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illus, et dixit : « Ecce ego, et solus sum, et vicit me : » Revertar ergo in Congregationem, quia ubique labore et patientia opus est. *Vit. PP.*, l. V, libell. VII, n. 33.

DIGNITAS. — S. Antoninus factum quoddam mirabile refert fœminæ cujusdam magni spiritus, Bona nomine, quæ poenitens S. Dominici existens in turri quadam juxta portam S. Joannis Lateranensis solitaria agebat : cum enim hæc per infirmitatem quamdam a Deo visitata fuisset, quæ totum pectus in continuum quasi vulnus redegerat, indeque scaturirent vermes, eosdem tanto cum cordis jubilo excipiebat, adeoque charos et gratos habebat, ut si fortuito aliquis horum vermium in terra cecidisset, ipsa subito magna cum diligentia illum recolligere, et in vulnus pectoris cum aliis reponere solita fuerit. Accidit autem, quod cum ad illam accedens S. Dominicus vermes illos videret, unum ex illis sibi donari magna cum instantia petierit; at vero postquam id sæpius denegasset, tandem repetitis instantiis superata, unum ex vermibus ei consignavit cum hoc tamen pacto, ut mox sibi restitueret, quem cum S. Dominicus vix manibus attigisset, in lapidem pretiosum conversum vidit; cumque sancti viri comites eum multa cum efficacia obtestarentur, ne illum ei restitueret, eamque ob causam V. Bona amare plangens, promissionis adimpletionem exigeret, tandem gemma illa præfatæ mulieri restituta, in speciem vermis denuo rediit, sicut prius fuerat. S. ANTONINUS, in III, *p. Chr.*, tit. XXIII, c. IV.

Senex quidam habens probatum discipulum, quem aliquando contristatus expulit foras, ille vero discipulus expectabat sedens foris, et aperiens senex invenit eum, et poenitentiam egit senex apud eum dicens : Tu pater meus es, quia humilitas et patientia tua vicit pusillanimitatem animi mei. Veni intus, amodo enim tu senex et pater, ego autem invenis et discipulus, quoniam opere tuo superasti meam senectutem. *Vit. PP.*, l. V, libell. XVI, n. 15.

Quidam Martyr sub Juliano Apostata, toto corpore lacerato, ubi aliquam corporis partem illæsam spectavit, carnifices ut contumeliosos accusavit, nec totum corpus decoriantes, hortans ut ne illi quidem parcerent. S. NAT., *Orat. in Jul.*

S. Secunda, cum Ruffina soror virgis cæderetur, et non ipsa, ad judicem dixit : Cur sororem meam honore, me ignominia afficis? *In Vit.*

Cum S. Gertrudis peteret a Deo, cui rei intendere deberet respondit Dominus : Volo ut addiscas patientiam. Cumque illa iterum peteret, quomodo eam addiscere deberet, sequentia tria ei proposuit, quæ deberent ad patientiam animare. 1. Perpende, quanta familiaritate notetur a Rege, qui sibi in omnibus præ aliis maxime assimilatur. Et inde æstima, quantum affectus meus crescat erga te ex eo, quod propter similem mihi contumeliam pateris. 2. Perpende, quid familiarissimus Regis, et in omnibus sibi simillimus, reverentiæ obtineat a familia; et inde æstima, quid tibi gloriæ in cœlis pro patientia præparetur. 3. Considera, quid amico conferat solatii, fidelissimi amici blandiens compassio; et inde æstima, quam suavissima blanditate ego ipse te sim leniturus in cœlo pro minimis etiam cogitationibus, quæ te hic gravant. Alias eidem dixit : Singula detrahentium verba sume tibi loco virtutum, quibus exornata pervenias ad me, et ego compassiva pietate mea compulsus benigne suscipiam te. Et quanto plus conversatio tua sine culpa reprobat, eo amplius cor meum amatoria blanditate tibi condescendit; quia per hoc sufficeris mihi simillima, qui in operibus meis semper habui perversores. L. III, *Infin.*, c. xxx.

B. Baptistæ Veronæ dixit Christus : Recordare, magis me tibi ostendisse signum amoris, dum te afflixi, quam dum te tenebam arcte in dulcissimis brachiis meis. Magnum beneficium est, non peccare : majus, posse facere bene : maximum est in superlativo gradu, pati malum. LANCIZ., *Opusc.*, IX, c. VIII, n. 265.

B. Angela de Fulginio dixit : Scio, filioli mei, quod nobilitas et valor, qui exit de tribulatione, non est nobis cognitus, alioquin enim esset de ea magna rapina, et quilibet raperet ab alio, de quo tribulari posset. *Vit.*, c. xx.

S. Henrico Susoni quidam juvenis a Deo

missus ocreas, scutum, et hastam offerebat, dicens; Noveris, hactenus te inter pedites meruisse, modo vero ad Equestrem Ordinem vocari; prius enim, ut lubuit, te castigasti, nunc flagello iniquæ linguæ cæderis: hactenus uberibus Christi lactatus, tunc felle potaberis, hactenus hominibus gratus eras, licet tibi inimicus, nunc homines contra te calcaneum levabunt. Cumque hæc postridie a Sacrificio Missæ secum tacitus ruminaret, jubetur per fenestras prospicere; paret, et videt canem per aream cœnobii lacerum panni segmentum ore spumeo raptantem, et lacerantem. Tum vox eadem cœlitus missa ei prædixit, fore, ut deinceps instar illius sordidi panniculi aliorum dentibus lacèretur. Assensus est statim Suso, et mox e cubiculo descendit, et segmentum illud velut crucis suæ tesseram tulit, ac diu secum servavit. Et initio quidem præ infirmitate humana titubare visus est; verum die purificatæ Virgini sacro propter Christum Infantem edoctus, non tantum ferendam crucem fortiter, sed aliam atque aliam expectandam esse didicit. Persistit ergo, et deinceps inter mille cruces constans perseveravit. *LYRÆUS*, l. I, *Apoph.*, III.

EXEMPLA DOMINICA.

QUALITAS. — S. Ignatius tanti aestimabat persecutiones et vincula, quibus pro Christo fuerat vexatus, atque constrictus, eoque numero ponebat, ut aperte diceret, si, quæ a Deo creata sunt, omnia altera in parte stateræ collocarentur, in altera carcer, catenæ, probra, vix illa omnia præ istis momentum ullum habitura apud se; neque vero creatam ullam naturam posse talem in animo lætitiā creare, quæ æquare, possit gaudium illud spiritus, et purissimum alacritatem, quam eorum mentibus infundit Dominus, qui multa pro illius amore, magnaque pertulerunt. *Vit.*, l. V, c. X.

S. Franciscus Xaverius tantum habebat pro Christo patiendi desiderium, ut, sicut abundabat: « Satis est, satis est: ita in adversis non minori contentione: « Amplius, amplius, » clamaret. Sed et illud frequenter repeteret: Domine, ne auferas a me hanc crucem, nisi des majorem. Hinc dicere so-

lebat, videri sibi nostros nequaquam fideliter militare, si diu nullis tentationibus exerceantur. *NADASI*, *Anno Crucif.* hebdomada xxxv.

P. Andreas Oviedus prope Coloniam a latronibus viatico et vestibis spoliatus, convitiis etiam, et quinque vulneribus affectus, semivivus relictus est. Coloniam nihilominus debilitata membra trahens ad Fabrum pervenit, ore lætus, animoque jucundus, quod totidem et ipse suo corpore plagas quot Christus, obedientiæ causa exceperisset. *Hist. Soc.* p. I, l. IV, n. 36.

P. Joannes Nunnus cum Socio Pituani in Africa a Saracenis sputis, lapidibus, verberibus crebro petitus, tanta patientia omnia exceperit, ut vel ipsi Ethnici admirationem raperentur. *Hist. Soc.*, l. X, n. 118.

In Brassilia vivebant nostrorum viginti in domuncula luto et lignis contexta, paleis cooperta, quatuordecim passus longa, decem lata. Ibi schola, valetudinarium, dormitorium, culina, cœnaculum erat. Vivebant tamen lætissimi. *Id.*, l. XIV, n. 115.

Brunæ cum Novitii ad Catechismum irent, ab Hæreticis gravissima quæque sunt passi. Minus erat contumeliis, probris, injuriis affici. Sæpe impudicas protervasque mulierculas ad itinera intercipiendi submiserunt, sæpe ipsis sclopeta ad latera, mucrones strictos ad pectora admovent; lapidibus petere, commune erat. Vincere tamen licet veterani milites, tyrones non potuerunt. *Id.*, l. XV, n. 94.

P. Antonius Monsarrate, et P. Petrus Paes, cum Æthiopiam navigarent, a Turcis capti septem annis in catenis hæserunt, tanta cum suavitate, ut sæpe alter alterius compedes oscularetur. *Lit. Æth.*

P. Baltassar Alvarez in tribulationibus animabat seipsum, et dicebat: Erras si cogitas, te integrum, et non bene contusum perventurum ad cœlum. Cœlorum enim regnum est regnum detruncatorum, tentatorum, afflictorum, contempturum, et qui has et similes ærumnas experti sunt. Quomodo igitur auderes inter tot celebres ac decantatos Duces ac Capitaneos comparare adeo timidus? Ut si Deus causam et litem tuam tibi ipsam decidendam committeret, eam contra teipsum decideres. Alias dicebat, arboris sanctæ crucis nec folium permittere nos debere in terram decidere. *Vit.*, c. XL.

Hieronymus Platus, cui luculento opere religiosi status bona complexus, effecit, ut sua si bona nosse velint viri religiosi, felicitibus esse liceat. Eodem ingenio, atque eruditione, de perfectione Christiani Officii libros plures elaboraverat, jamque ad umbilicum perductos, ac typis paratos habebat, non sine magna eorum, qui viderant, approbatione, quum tyronis unius incogitantia perierunt; jusserat Hieronymus chartas, quas in mensa offendisset, concerpere, atque auferre: ille obedientiæ properus, ac parum attentus, ut ea ætas solet, libros in eadem forte mensa jacentas invadit, ac temere conceptos, fœdius etiam dispergit. Quam gravi petitione Hieronymi animum ea percusserit jactura, non est, opinor, interrogandum: sed nihilominus suæ mentis fuit, vocis ac vultus, ut etiam renidens examinati adolescentis pudorem timoremque discusserit. Quam profunde de virtutibus, illis chartis disputaret, uno loco palam factum est experimento. RHO, l. VI, c. III, n. 12.

Franciscus Lupius ter in exilium actus, inter feras, et (quod dirius est) inter latrones subterraneo in specu vitam traduxit: qui ab hostibus captus, infinita, et cruenta in gladiatorum licentia duram servitutem: qui corpus ipse suum flagello, ac ciliciis excruciatum in spectri formam extenuavit: qui vitam cibo propemodum nullo sustentabat: qui inter acerbissimos Romanæ fidei hostes vitam ærumnosissimam ita transegit, ut, quibus mortalitas potest exerceri omnibus ærumnarum modis toleratis, moreretur demum nudus, omnique solatio humano destitutus, quippe cui ad pauciores abeunti, præter cadaver, ac triti cordi frustulum, superfuit nihil. O præclaram ad nos devolutam patientiæ hæreditatem! dignam profecto, cui adeundæ, oceani sævitiam, ac barbarorum immanitatem, (quod et strenuissime factum est) socii experiantur. IBID., n. 19.

Qui primi de Societate Brassiliam sunt ingressi, feracissimam dulcium arundinum regionem, tot sunt ærumnis excepti, ut, quibus non decorum modo, verum etiam dulce pro Jesu Christo est pati, invidiam moveant. Hi viginti numero quum essent, casulam e luto, ac levi palea a se ipsis constructam, quatuordecim in longum, decem in latum pedibus incoluerunt: hi vestem ex navalium velorum frustis, quæ natuæ

donabant, attramento utcumque infectis, sibi met ipsi suebant; hi ligneam Mandiocæ farinam, et oluscula, in esculenta, in potum decoctam ex milio frigidam habuere. Hi cæsa in sylvis, atque humeris, quantum conñiti poterant, convecta materia templum construxerunt, cui quantum defuit elegantiae, tantum superfuit pietatis. Et hæc illis veluti domi nascebantur decora, quæ quamquam ad patientiæ laudem amplissima essent, nullis tamen partibus cum iis, quæ pro animarum salute peregrinantibus obveniebant, posset comparari. Hujusmodi enim olim fuere, aut etiam nunc alicubi sunt, eæ peregrinationes, ut qui eas ingrediuntur, triumphalia mereri posse credam. Itur ad dissitos, et silvestres barbaros per alia nemora, feris atque serpentibus infesta, et ab orbe condito mortalibus inaccessa. Itur autem? erravi, etenim securibus cæduntur antiquissime sylvæ ab ævo intactæ, atque in transversum enatis truncis, aut casu, atque ætate procumbentibus implicatissimæ; quumque vix post ferrum pateat aditus, nivibus sæpæ glacie, aut ineluctabili camporum ac paludum uligine excipiuntur, Itaque non semel factum est, ut integro anno labore maximo itineris rationem sideribus metientes quum apertæ silvestris viæ passuum millia 300, perfecissent socii, omni rerum necessitate vexati, tum demum sparsos in montibus barbaros indispicerentur, ipsis, quas in silvis evascerant, feris immaniores. Ad hæc, quicumque militiæ nomen dedimus, erudiri fas est; patriam enim dubio procul sic peregrinantes obtinebimus. IBID., n. 12.

Henricus Henriquez aiebat, neminem sibi videri Religiosum, qui non aliquid lucri quotidie in patientiæ rationes referat. Ille olim, qui nihil dederat, diem sibi periisse dixit, et gentium plausu beneficia hominum generi excepta vox est. Iste diem se perdisse credebat, in quo nihil tulisset adversi; nam quia contraria cœli terrarumque est disciplina, quæ nobis hic dextera sunt, illic sinistra accidunt, et cum intonuit lævum, sospitatur. IBID., n. 23.

Leo Henricus ibat longissima in supplicatione prior homini parum attento, qui, ut erat corpore procerus, elatum supra Henrici pusilli, et calvi hominis vertice, funale cereum præferebat, ex quo perpetuum ferventis ceræ in ejus caput stillicidium caderet, quod septem ipsas horas, quot nimi-

rum ea duravit supplicatio, patientissime dissimulavit Henricus, domumque reversus, hactenus questus est, ut diceret per jocum : Enim vero me, ut mancipium, egregie cereo mactasti stillicidio. Qui hujus patientiæ magnitudinem voluerit æstimare; is aliquot stillis experiatur; vereor, ne ad illas tota defluat patientia. *IBID.*, 36.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORBIS. — Ignatium, quem natura præferocis, ardentisque ingenii formaverat, longa virtutum exercitatio contrarium in habitum reformavit; nam patientiæ, indolentiæque quotidiana edens documenta, lentioris genii fidem medici propemodum fecerat. *RHO*, l. VI, c. III, *Nostra*. n. 1. Et paulo post scribit idem : Crebris Ignatii virtus exercita est valetudinibus, ne quid in illo ad perfectum virtutis magisterium posset requiri. Constans enim semper, et tranquilla homini patientia fuit, non modo morbis, sed improbis curationibus inexpugnabilis : quod difficilius esse arbitror, quasi, qui morbos aut Dei jussu, aut naturæ labe, aut proprio errore contractos modeste ferunt, hominum aut ignorantiae, aut improbitati legitime irascantur. Adolescente medico utebantur socii parum docto, nec multum attento : hic interno calore languenti Ignatio, adeo calida omnia medicamenta adhibuit, ut exiguo ac generosissimo mero ad potum dato hepar incenderet, corruptaque stomachi temperie dire cruciaret, multaque injecta veste ad continendum calorem, haud dubie enecaret, Quo in periculo Ignatius, quamquam inscitiam adolescentis sentiret, seque ea curatione periclitari videret, nullum tamen verbum ea de re fecit, nec minimum questus est, præclaram sibi patientiæ segetem oblatam tacite secum gaudens. Verum frementibus domesticis, atque indignantibus, unius nec optimi medici negligentia communem parentem perdi, Alexander Petronius evocatur, qui vociferans, hominem calidis fomentis suffocari, data affatim frigida, apertoque auræ cubiculo, quum salutem reddidisset, interrogare ausus, inepta imperia, atque in non dubiam perniciem urgentia, exequi cur sustinisset, nobilem illum, et patientiæ tuendæ ab obedientia commodatum laconismum elicit : Obediendum est, nec in ea causa verbum amplius addidit Ignatius. *IB.*, c. IV, n. 1.

S. Franciscus Borgia dolores morborum non tantum constanter ferebat, sed etiam

augere studebat, quo meriti uberior seges colligeretur. Hinc pharmaca ægrotans, quamvis amara, sorbendo hauriebat, ut amaritiae diutius cruciaretur. Catapotia quoque dentibus eamdem de causa mandere solitus, ut qui ministri voluptatis olim fuerant, iidem poena torquerentur. Causam aliquando rogatus modeste respondit : « Beluam istam (id est, corpus) plorare jubeo, ut, quam deliciis voluptatem cepit palatum, eamdem abstinendo amittat, expietque. Meminerim et ego, Christum Salvatorem fel in cruce gustasse. *Vit.* l. IV, c. v, n. 3.

P. Joannes de la Placa tot tantisque morbis excruciabatur ultimis annis, ut dicerent Patres, Deum voluisse alterum Job Societati dare. Præter alios morbos postremis sexdecim annis chiragra gravissime laborabat, ultimis vero tribus annis tantum in tergo supinus jacere cogebatur, quæ omnia ille invicto ferebat animo, ut nihil unquam dari sibi permisserit, ferens insuper Socii sui quotidianos in morbo tanto errores circa se patientissime. Inter summos dolores mentem ad Deum elevabat dicens : « Tu, Domine, verberaingere, ego miserere percurram. Aiebat, plus alique in morbis mereri, quam cum sponte mortificationem aliquam quis suscepit, ob propriam ibi voluntatem, et periculum inanis gloriæ. » Rogatus in tantis doloribus, num mori tandem cuperet, respondit, « se cupere quidem Deum videre, sed a dolorum impatientia tantum abesse, ut majores cuperet. » *Annuæ Prov. Mexic.*

Cæsar de Novellis Novitius cum hepar frustratim excrearet, inter summos tamen dolores subridebat. Causam rogatus hujus risus, subrideo, ait, et quia me pati gaudeo, et quia spem habeo cœlestis patriæ, et quia dæmon hilaritate torquetur. *An. Prov. Neap.* nov. 1605.

P. Jacobus Laynes usque adeo non frangebatur morborum vehementia, ut etiam mortis vicinus se ad suggestum concionandi gratia ferri juberet, affirmans, Christi militem in vita otium ignaviamque pestes animorum fugere, pugnantem vero et armatum occumbere debere. *Vit.*, c. XII, 16.

P. Ludovicus de Ponte cum feria sexta vehementius exarsisset in cupiditate experiendi dolores Christi, articulari morbo, qui per totam vitam eum non deseruit, correptus, tam serena ac læta fronte eum exceperat, ut intentiores semper optaret. Unde quæ-

renti, quomodo valeret, ipsemet morbum suum descripsit dicens : « O mi Pater, quomodo Deus hunc peccatorem castigat; præter, caput, nullum habeo membrum expers mali proprii. Nam oculi sunt quasi tela obducti, dentes mihi dolent, sive calido, sive frigido utar potu ac cibo, dolent maxillæ, stomachus lien et latus, e quo movere me non audeo, ne respiratio mihi difficillima fiat: humores adhuc minus: jecur et renes exuerunt me, humeri stringuntur arctissime, manus ac pedes ardens gutta insedit. Deo sint laudes. » Fecit autem votum, nulli alteri votem manifestandi suos dolores, nisi quem celare fas non esset. Nihil admisit, quod dolores et mala levaret, ne domesticorum quidem alloquia. Plures errores ministrantium æquissimo tulit animo, multos eorum labores excusando, et quantum posset, imminuendo. Nec delectamenta ab amicis submissa accepit, nec commiseratione aliorum delectatus est. Lectus etsi ob carnis defectum ei cruciatus non leves causabat, ipsi tamen pro roseo et florido lecto fuit. Imo nec oleum ex lampades S. Ignatii oblatum aliter accepit, nisi cum aperta protestatione, quod nolit sanari, nisi majoris id gloriæ fuerit Domino nostro. *Vit.* l. II, c. iv, § 2 et 3.

P. Leonardus Lessius totos quadraginta quinque annos numquam sine dolore fuit, et ita quidem, ut semper posterior priore fuerit deterior. Ex lue, quam in diversorio contraxerat, maculosa scabies usque adeo affecit certas partes, ut inde molestissima impetigo utramque tibiam assiduo pruritu, ceu edaci morsu corroserit. Inde etiam natus stomachi languor, frigus, pituita, intestinorum tormina, ventorum ex ore flatus, prædura alvus, colicæ aculeus, hepatis vicinarumque partium afflictio; ad hæc hernia utrinque hinc pugnæ, inde pilæ magnitudine extuberans. Proximo ante mortem quadriennio duo calculi, ovo gallinaceo pares, nullo ante indicio cogniti, quasi cælo lapsi, vesicam cruentarunt, et exulcerarunt usque adeo, ut omnia mala præterita huic composita lusus viderentur. Et tamen eadem mala simul cum hoc eodem plerumque tempore sæviebant, ita ut bonus Pater subinde queritans exclamaret: Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt, Domine, Solemne illi erat sexagesies quotidie a binis illis lapidibus, interdum etiam centies cruciari. Quibus tamen in cruciatibus om-

nibus laudabat Deum, gratias agebat, gaudebat, amplius petebat. *Vit.* c. xviii.

P. Theodorus Ottonius Rector Collegii Luxemburgensis, asthmate, podagra, calculo, vertigine, chiragra afflictus, ne minimum quidem unquam impatientiæ signum dedit. *Annua prov. belg.*, 1608.

P. Ambrosius Gerardus totus fere ulcus evaserat, ex quo vermes maxima copia scaturiebant, maximo cum illius dolore; numquam tamen impatiens visus est, quin ipse visitantes tranquillissimo vultu solabatur. Mortuus tandem in julio cum summus æstus est, nullum de se fœtorem emisit, sed suavissime olere cœpit. *Pr. Neap. Coll. Nol.*, 1615.

P. Joannes Busæus in gravissimis calculi doloribus etiam religiose jocari consueverat, *Menolg. Ann. Belg.*, coll. Lev. 1610.

P. Joannes Thenensis Coadjutor cum ob enormia ulcera omnis ei corpulentia vivo videntique difflueret, crebroque semimortuæ carnes resecarentur, inter acerbissimos dolores semper sibi constans, rosarium percurrerebat, ac dicebat: Nunc demum sentio, quam suave sit pati.

Gulielmum Fauchelium adolescentem logicæ præceptis operam dantem invasit, et plures per annos exercuit dira valetudo, quæ medicis ignora, nullo ab his nomine insignita est: concutiebatur violentissime totis artubus, et manus bis terque validissime complodebat, tunc pectus pugnæ, quanta poterat, vi incussis plangebatur, totumque se ita evibrabat, atque veluti tormento excusso ejaculabatur, ut binos ei perpetuo adesse, ac manibus exceptum, ne ad solum affligeretur impetu ipso, sequi necesse esset: ibi in lectulum erat repositus, ingenti cum suspirio animam trahebat. Hoc illi prope continuum erat: subinde vero contractus in globum, informem in modum ita torquebatur, ut vel ad volantes, insidentesque muscæ accerrimum ipso levissimo tactu dolorem afferrent. Accessit castaneæ instar, sed magis exasperatus acuminibus calculus, quo renes continenter configerentur, quem fecto corpore videntes inhorruerunt medici, dolorum immanitatem conjectantes. At nulla fuit tanta atrocitas, quæ adolescentis patientiam vinceret, animo semper supra valetudinis mala eminente, ac sibi præclare constante, seque omni virtutum cultu diligentissime exercente. *Rhoc.*, c. IV, n. 3, *ex nostr.*

Immensis angoribus æstuare Stephanum Tuccium fuit necesse, cui enormis in cervice tumor (nattam vocant) continuo actu excressens, lentissima in morte ad extremum, compressis faucibus, spiritum interclusit. Nulla illi quies, nisi corpore genibus excepto, et in lectuli spondam acclinato; demum, quum nihil per angusta faucium, sine præsentis suffocatione, transmitteret, pingui assæ, ac fumantis adhuc e forno panis odore, vitam ultimis diebus, omnibus mactam doloribus, ægerrime traxit. Hic diuturna maximarum virtutum exercitatione calidus, patientiam, pacemque animi nulla hostili turbatam impressione retinuit, atque amicis subinde rogantibus, qui tantam dolorum ferret acerbitem, cum vix spiritum angustissime meantem posset in verba formare; libenter, libenter respondebat, et magnitudinem animi morbi immanitate majorem, vultu oculisque præferabat.

QUALITAS. — « Patientia in injuriis. » S. Ignatius dum loca sacra visitans a Saraceno qua injuriis, qua minis pessime tractatur, Christi a Judæis contempti exemplo proposito, summa cum patientia ac alacritate id tulit. Peregrinabatur per avia Lainio socio, quum accurrens vicino a grege adolescentulus, sive novo advenarum habitu, sive qua alia causa effusus in cachinnos irridebat: substitit Ignatius, seque procaci puero affatim irridendum præbuit Lainium, qui ut gradum faceret monebat, docens non esse puero eam subtrahendam voluptatem. Habibat Romæ modico in cubiculo, ex quo in vicini atrium erat despectus; id non ferens homo inurbanus, ut Ignatio ægre faceret, gallinas, anseres, pavones in eam veluti cavernam conjecit, quorum irrequieto cantu, atque clangore commentanti atque meditati obstreperetur. Hanc molestiam non jurgio, mutisque clamoribus, sed perpetuo silentio ita demum vicit Ignatius, ut in scola patientiæ, quam silentii matrem dixere sapientes, prodisse nemo dubitaret. *Vit.* l. I, c. i, et *Hist. soc.*, l. I, n. 39. *Rho.*, l. vi, c. iii.

Leo Henricus Novitius ædem sacram ingressus, cum plenam tumultu, et immodestia reperisset, cathedram ascendit, et super verbis illis: Domus mea, domus orationis est: acriter, intonuit. Movit ea res populum, et unum præcipue, qui, cum frustra Leoni silentium mandasset, tandem colaphum etiam concionanti impegit. Quo

accepto Leo Deo gratias agens, et ad percussoris genua provolutus, manum, qua eum percusserat, ad osculum petiit. *Nostr.*, t. I, *Hist. soc.*, p. I, l. VI, n. 96.

Joannes Fernandus cum Amanguzii verba ad populum faceret, et Japon prægrandem salivam in os illius expuisset, nihil tali injuria commotus, sed strophio extracto solivam abstergens, concionari perrexit, effecitque, ut tam præclaro patientiæ exemplo quidam permotus Christianam fidem susceperet. *IBD.*, l. XI, n. 104.

P. Ferdinandus Crendelius verus per omnia Societatis filius, si quando verbo eum quis læsisset, altero die sacrum pro illo offerebat. *JAC. CANIS.*, in *Vit.*

P. Paschasius Proetus Lutetiæ juxta messores transiens, cum ab iisdem ut simulator illuderetur, aliisque convitiis appetere, baculo innixus tamdiu substitit, donec illi pudore victi cessarunt; tum erigens se, suavissimeque illos intuitus, Deus, ait benigne vobis faciat, filii, et benedicat, simulque crucis signo facto benedixit. Permoti illi viri sanctitate, atque ad genua accedentes, se convitatores, illum sanctum prædicabant. *Hist. soc.*, p. II, l. VI, n. 95.

P. Baltassar Alvarez cum in congregatione provinciali grave aliquid, licet falso dictum de eo fuisset, ideoque graviter ibi in publico confesso reprobaretur, nec publice, nec privatim se defendit, et ob id tam heroicum silentium magnos a Deo favores est consecutus. *Vit.*, c. xl, § 1. Alias cum in Hispania et Romæ graviter fuisset infamatus, et quidam hoc ei retulisset, subrisit editis singularis lætitiæ signis. Cujus rei causam quæsitus respondit: Quia nunc video, Deum mihi bene velle, quoniam per amicorum suorum viam me deducit; nam diu sollicitus fui, quod videretur mei Dominus oblitus. *IBD.*, § 2.

Claudius Aquaviva in media Urbe, plusquam Japoniam invenit, ut se patientiæ alumnum comprobaret. Juraverat homo furiosus, atque iræ dementissimæ, quem primum posset, Jesuitam se fuste dedolaturum egregie; quam essent iniquæ causæ, quamquam ego satis novi, rei quam agimus, parum interest. Ibat ergo Claudius sub meridiem cum socio oculis humi dejectis, totoque corporis habitu ad modestiam compositus, quum in eum involat importunus, et fustuario cedere aggreditur. Dum se inde Claudius proripere tentat, ortus præte-

reuntium clamor domesticos Aquavivii Cardinalis e vicina exitavit, qui prope accurrentes, ut, quod ageretur, viderunt, strictis illico gladiis in sceleratum invasorem irruebant, de illata Cardinalis patruo tam luculenta injuria vindictam reposcentes. Verum Claudius quiescere jussit, hominemque dimittere, ipse atrocem contumeliam, quasi ad alium spectaret, silentio, atque dissimulatione transmisit. RHO, l. VI, c. III, n. 4.

Simillima in Ægidio Gonzalio est laus; efferaverat in ultimam rabiem adversa alea hominem de vulgi fæce nescio quem. Is a ludo amenti similis digrediens, Gonzalo homini gravissimo, ac tum totius Ordinis Assistenti, qui primus furenti occurrit, colaphum insolentissime infregit, quod Ægidius, Christianæ memor disciplinæ, adeo dissimulanter habuit, tamque composito gradu, quo cæperat, ire perrexit, comes ut dubitaret, vere ne depalmaris fuisset, an ipse falsus videndo. Verum clare id intellectum est, quum altera die, domum nostram jam sibi redditus percussor venit, crebroque gemitu, ac singultu expiatus est. Ib., n. 5.

Jacobus Miro, quem rerum gestarum nobilitas Indicæ Xaverii famæ in Lusitania exequabat, aliam Evangelicæ ultionis viam ingressus est; interfuerat Miro concioni, ad quam qui dicebat, nec bonus civis, nec bonus orator, contumeliarum plaustra, mirum, quam ingenti stomacho in Societatem effuderat; luculentior erat injuria, quam ut dissimulari posset. Nec distulit vindictam Miro; descendentem e suggestu obviam factus, totus ad modestiam compositus, manum ad oscula sibi dari rogat; quod cum ille facere sustinisset, magna cum reverentia, et quodam animi sensu dimississime osculatur. Meruit egregia virtus spectantis concionis plausum, quid lacrymæ fuerunt, quibus si quid importune dictis nostro nomini maculæ adhæsisset, id totum potuit abstergi. Id quod alibi sic relatum lego: P. Jacobus Miro cum in Lusitania concioni interesset, in qua tota Societas mire exagitabatur, aliis indignitate rei permotis abeuntibus, ad finem usque substitit, et ubi Concionator de cathedra descendit, manum illius accipiens demisse osculatus est. *Hist. soc.*, p. I, l. XII, n. 65.

Nicolaus Arnaja, gravissimis calumniis, inimicorum arte, longe lateque Mexicana regione vulgo vexatus, tanta egit patientia, ut rem totam Deo committeret, et tempesta-

tis violentissimæ finem, domestico tranquillæ conscientiæ, in portu, nihil exostulans, nihil quærens, neminique succensens, securus expectaret. Juvat sæpius non timere, nam plerumque quamvis magno se murmure cælum misceat, sine fulmine detonuit. RHO., l. VI, c. III, n. 10.

Eadem patientia Baltassar Alvarez calumnias noverat refutare; moverant quosdam eximia, quæ ad divina contemplanda, dona accepisse ferebatur, et ea erant tunc in Hispania tempora, ut ostentantibus se per inscitissimam superbiam novæ illuminatorum sectæ magistris, extraordinaria hæc munera non immerito viderentur formidolosa. Itaque cum suspicionibus haud dubiæ audiebantur calumniæ, ac viri fama undique carpebatur. Ad hæc in Patrum Conventu Provinciali accusatus, parem se virtutum quod profitebatur, ostendit magisterio. Nam et accusationem, amici usus consilio, silentio dissimulatam disjecit, et interiori animi rationem libello comprehensam ad eos, quibus jus erat inquirere, ita transmisit, ut omnia patientiæ libra expensa videri possint, de re agens, nemine ne leviter quidem læso. Quas ipsa virtus falsitatis arguit calumnias, oblocutionesque patienter ferre, magnum esse non equidem negaverim! At ubi virtus ipsa læditur, longe difficilius vincimus; nam virtutem nobis detrahi, quam vitia affingi, impotentius dolemus; quia facilius est extra vitia vivere, quam cum virtutibus. Ib., n. 11.

UTILITAS. — S. Ignatius cuidam adversa ægre ferenti dicebat: Si Deus te faciat multa pati, est signum, quod velit te facere magnum Sanctum. Si vero tu cupias fieri magnus Sanctus, roga eum, ut magnam tibi patiendi materiam donet; neque enim lignum aptius est excitando foco amoris Dei, quam lignum S. Crucis, quo usus est Christus ad Sacrificium charitatis immensæ. BART., l. IV, *Vit. S. Ign.* Alias interrogatus, quæ omnium expeditissima via esset ad perfectionem, respondit: « Qua Christi causa adversis delectamur. Et stude tu, hanc ab eo gratiam inire, quam ubi acceperis, non sane solam habebis, sed multis aliis comitatam. » LYR., l. I, *Ap.* 3.

P. Petrus Faber magis alienis angoribusangebatur, et dolentibus condolebat, quod bonum sui mali pauci perpenderent, nec calamitatem sentirent a Deo esse invectam boni sui causa. Totam autem lugentium

fraudem atque metum in eo solo versari, quod Christi sortem reformidant ac pavent, veriti, ne statum illum, quem illi sortitus est in cruce sortiantur et ipsi, aut certe ne latronis boni, aut beatæ Dei parentis, aut S. Joannis Evangelistæ similes fiant. Verumtamen quæ est cæcitas mortalium, illud potissimum vitari omnibus modis, ne quando ad statum redigantur similem, ad quem Christus in cruce redactus est. *Vit.*, l. II, c. XVI.

P. Balthassar Alvarez dicere solebat : « Quando Deus alicui oculos aperit ad discernendum, quantum bonum in ipso habeat, aperit etiam, ut eodem lumine videat, quantum valeant, et æstimari debeant omnia pœnalia et adversa, et agnoscat ea esse instar velocium postarum, quibus ingentia, quæ inter animas, et ipsum interjacent, spatia velocissime percurruntur, et eum, qui dicat, esse impedimentum, ac progressum retardare, injuria afficere divinam potentiam. Si quis enim proficere cupit, eique placere, quoniam merito eum debet plus quam seipsum amare, merito etiam occasiones amabit, in quibus ei placere possit. Quæ occasiones cum sint eventus illi, quos cæcus mundus infelicitates, infortunia, et onera appellat, et ipse talia non judicabit, sed Dei studia, favores in se reputabit, et quidem eo majores, quo graviores illi erunt. » *Vit.*, s. xv. Alias se hoc discursu ad patientiam animabat : « Si cupidus sump-tuum in sua vinea colenda multas pecunias et tempus expendisset, et post magna indicia copiosi fructus, videret eam grandine confringi ac destrui, quid is animo sentiret? Quod si grandines illæ aureæ essent, quantam acciperet consolationem, multo siquidem magis esset illi lucrum, quam jactura vineæ. Aurei sunt lapides, valdeque pretiosi contemptus; vehementer locupletant eos, qui noverunt esse patientes. » *Vit.*, c. XL, § 1.

P. Cosmus Stella in Collegio Mediolanensi Professor Theologiæ raræ virtutis, rogatus in agone, ut diceret aliquid quod prodesset, et præcipue quam judicaret compendiarium viam ad perfectionem, collectis animi corporisque viribus, via crucis inquit, via mortificationis, via Instituti Societatis : et cum hæc dixisset, quievit. *Annæ* 1588.

JUCUNDITAS. — S. Ignatius dicebat, universum mel orbis tantam non habere dul-

cedinem, quanta habeat Domini Jesu fel, et acetum. *LYRÆUS*, l. I, *Apoph.*

P. Joannes Baptista de Machado tres sibi dies in vita jucundissimos fluxisse asserebat, quo receptus est in Societatem, quo captus pro fide, quo denique moreretur pro eadem. Ad hunc præcedentem titulum spectare etiam possunt pleraque exempla præ-sente § narrata. *Menolog.*

PATIENTIA IN MARTYRIO. — P. Carolus Spinola, quatuor annos in carcere Omurano magnas misérias, famem, frigus et alia passus, tandem columnæ alligatus magno spiritu concionem habuit, ad concionem spectatorum plusquam triginta millium, et magna cum lætitia psalmos cantans spiritum Deo reddidit. Præparaverat sibi vexillum, quo cum ad rogum volebat procedere, sed ministri e manibus eripuerunt. *Ann.* 1622. *In vita Mastill.*, c. XXVIII, n. 22.

P. Sebastianus Chimura Japon primus ex ea gente Sacerdos, post quadraginta annos illi vineæ excolendæ impensos, easdem cum P. Spinola ærumnas carceris, et rogi tormentum, eodem modo inter psalmos cantatos sustinuit. *Ibid.*, 25.

P. Camillus Constantius Italus vitam cainendo, et concionando inter flammas finivit 15 septemb. anno 1622. *Ibid.*, n. 31.

P. Petrus Paulus Navarrus Italus post triginta sex annos inter innumeros labores, molestia, et pericula exactos, tandem et ipse magna cum constantia et jucunditate vivus crematus est. 1 nov. 1622.

P. Didacus Caravallis Lusitanus aquæ glacialis tormentum tribus primum horis, postea iterum aliis duodecim summa constantia, ad quad etiam socios excitavit, toleravit 24 febr. 1642. *Ibid.*, n. 32.

P. Antonius Iscida Japon., a quibusdam Pintus vocatus, raræ virtutis, humilitatis ac charitatis, quadraginta tribus annis, quibus in Societate vixit, multa millia Gentilium convertit : tandem captus Nangasachii, post triennalem carcerem arctissimum, per triginta dies bullientes aquas sulphureas sustinuit, vivusque assatus est 3 sept. 1622. *Ibid.*, n. 3.

Nicolaus Keyan Fucunanga post quadraginta sex annos culturæ Japonicæ impensos, et primus suspensus pedibus, et medio corpori immissus in foveam arctam, clausamque duabus tabulis excisis ad captum corporis, omni luce et sustentatione adempta, qua triduo hoc tormentum est passus

fortissime, et interea Gentilibus Christum prædicabat, asserens, Dominam nostram secum in scrobe fuisse, aquamque et alia oblectamenta præbuisse. Et vero custodes scyphum cum aqua in illa invenere, manusque Nicolai solutas : noctu quoque aliquoties supra tabulas sedentem viderunt ; cumque eum interrogarent, num dolorem aliquem sentiret, non alium, aiebat, quam quod Xogonum et totam Japoniam ad Christum perducere non posset. Mortuus est anno 1633 31. jul. *IBID.*, n. 60.

P. Paulus Saitus Japon. septem diebus tormentum fossæ sine omni cibo et potu sustinuit, tamque diuturnum cruciatum non aliter ac blanditias risit, mirantibus ministris, et carnificibus. Cum ejus et socii P. Benedicti Fernandez corpus suum cremaretur, colloqui, et quasi adhuc spirarent, gratulare sibi mutuo sunt visi, imo manifeste auditi. Anno 1633, a. oct. *IBID.*, n. 67.

P. Rochus Gonzalez cum ab impio præstigiatore, ne molitionibus ejus nefariis obstaret, occisus esset, cadaver illius vulneratum, dilaceratum ; et circum Ecclesiam, quam excitarat, ignominiose raptatum, voce e pectore formata sicarios increpuit, suisque sceleris attonitos admonuit. Anno 1628, 15 nov. *BIBL. SOC., Indice Martyr.*, n. 211.

P. Joannes de Castillo Hispanus jaculis confossus, et per aspera montium fune raptatus, arborique expansis brachiis illigatus, et post multa repetita vulnera, validiore saxo vertici impacto occisus est, tertio ac trigesimo ætatis anno, sexta feria, hora post meridiem tertia. Anno 1628, 15 nov. *IB.*, n. 213.

P. Gasparus Paez cum Socio P. Joanne Pereira in silva, ubi latebat, deprehensus, mox ibi per multa vulnera Deo immolatus est, sed ita ut sanguis P. Gaspari non defluerit in terram, sed tenues in auras illico evanuerit. Anno 1634. *BIBL. SOC., Indice Martyr.*, n. 249 et 250.

P. Christophorus de Mendoza Hispanus a Paraquariensisbus veneficis primum sagittis eminus confossus, mox cominus gladiis appetitus, altera aure recisa, labro superiore cum dentibus revulso, tum aure altera, naribusque recisis, lingua a radice, et continente ductu, toto thorace, ventre, virilibus convulsis atque abstractis confectus est, Christum illis ad extremum usque prædicans.

Anno 1636, 24 mart. *BIBL. SOC., Ind. Mart.*, n. 257.

P. Marcellus Mastrillus a S. Francisco Xaverio mirabiliter ex vulnere sanatus, et in Japoniam missus, ibidem primo diductis cruribus per contortum funem suspensus, capite in aquam demerso, retexente se fune violenter rotatus est. Dein scalis supina facie alligatus, infusa in faciem magna vi aquæ pœne suffocatus est. Tum candente ferro virilia ustulatus, cum inverecundam barbariem detestatus esset, atque cruciamento rursum admotus est. Demum prælata mortis causa, quia fidem exteram venisset prædicatum, jumento eductus, catenatus, os dentato constrictus lupato, capitis partem dextram rasmus, lævam minio probrose infectus, capite in scrobem genuum tenus depresso pedibus suspensus in quartum usque diem, post illa depositus, tertio acinace obtruncatus est. Anno 1637, 17 octobris. *IB.*, n. 258.

P. Gerardus Paesmam, et P. Joan. Baptist. Boddens Rector Trajectensis Collegii, et Philippus Nottin, a Batavis hoc genere tormentorum ex cruciati sunt. Humile scabellum vel potius ferrea crux ducussata erat, nec omnino acuta, nec adeo obtusa, quin reus nudus insidens, apte eam, mole corporis gravantes admitteret. Manus pedesque revinctus per extremos digitos ad tergum, manicis et compedibus aculeatis onustus sedebat : collo injectum collare ferreum triplici aculeorum ordine, sursum deorsum, et directe obversorumque, ne quo se miser sine dira lincinatione posset convertere : nam collare pendebat ab quatuor ergastulis illigatum. Tum vero ignis struebatur luculentus, quo homo immotus torreretur. Pellis flammæ vi divulsa, ubi in pustulas evaserat, ferro secabatur, et acetum sale et pyrio pulvere mixtum infundebatur. Sic nostri ustulati foedissime, collum laceratum, pudenda semiambusta, hiantia late vulnera. Omnes tandem gladio interempti, P. Joannes Baptista tamen non prius, quam viginti duabus horis primo dein ad quaternas altaras dirissime tortus, ita ut stare nequirit, post verenda abrasa, umbilicum virgis prolicitum, et intestinum secretius, genua difflisa, lævam manum emortuam, totumque corpus laceratum, demum ad supplicii locum portatus, et sedens collo securim excepit. *IB.*, n. 261 et seqq.

EXEMPLA PROFANA.

De Socrate sic scribit Seneca : « Si exemplum desideratis, accipite Socratem per omnia aspera jactatum : invictum fame et paupertate, quam graviores illi domestica onera faciebant, et laboribus, quos militares quoque pertulit, et quibus ille, domi exercitus. Sive uxorem ejus spectes moribus feram, lingua petulantem, sive liberos indociles, et matri, quam patri similiores. Sic fere in bello fuit, aut in tyrannide, aut in libertate bellis et tyrannis sæviore. Viginti septem annis pugnatum est : post finita arma triginta tyrannis noxæ dedita est civitas, ex quibus plerique inimici erant ; post carcer et venenum. Hæc usque eo animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverit. Non hilarem quisquam, non tristiores vidit Socratem, æqualis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. » EP. CIV.

De Catone idem ait : « Vis alterum exemplum ? accipe hunc M. Catonem recentiorum, cum quo, et inferius fortuna egit, et pertinacius. Enarratis postea variis calamitatibus addit : Nemo mutatum Catonem, toties mutata Republica, vidit : Eundem se in omni statu præstitit, semper idem existit. » IBID.

M. Attilius Regulus primi Punici belli gloria, suis se hostibus stitit ex data fide. Illi regulum in arcam ligneam infixis undique præacutis clavis exstantibus conjecerunt, palbebris prius reffectis. Fixerunt autem clavi, et quocumque fatigatum corpus reclinasset, vulnere incumbibat, et in perpetuam vigiliam suspensa sunt lumina. Ita virum fortissimum vigilantia pariter, et continuo doloris tractu necaverunt. GELLII, l. I, noct. Att., c. IV, VALER., l. IX, c. II.

Pericles ab homine improbo magnam diei partem convitiis laceratus siluit, et sustinuit. Ubi vero sub vesperam domum se recepit, secutus est impudentissimus convitiator, et velut molossus non dimissurus eum, quem faucibus semel prehensisset. Cum uterque ad januam domus pervenit, præcipitante jam nocte, Pericles unum e domesticis accersens : « Heus tu, inquit, facem mox expedito, et huic usque in suam domum præferito. » DREX., in *Rosis*, p. II, c. v, § 4, n. 5.

Cum Constantini Imper. statua a furiosis hominibus saxis fuisset impetita, et aulici eum ad vindictam incitarent, ipse manu faciem oberrans, nihil, inquit, in vultu vulneris deprehendo, non ergo vindicta opus est. IB., § 1.

Theodorus rogatus, cur neminem eorum a quibus injuriam acceperat, securi addiceret ? O utinam, inquit, vel mortuos ad vitam revocare possim ; cur vivos ob injurias mulctem ? IBID.

Hanc rationem, inquit Seneca, sequitur Deus in bonis viris, quam in discipulis suis Præceptores, qui plus laboris ad his exigunt in quibus certior est spes ; quam in militibus Duces, qui optimos milites ad durissimam mittunt. Sic ignem experitur in Mutio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio tormentum in Regulo, venenum in Socrate, mortem in Catone. Ut severi parentes filios educant durius, ita Deus suos, ut ex doloribus, et damnis colligant robur. Dicant hi ergo, digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura pati possit. Ecce par Deo dignum, vir fortis, cum mala fortuna compositus. Ecce spectaculum Deo dignum. L. de Const. sap.

Pueri apud Lacedæmonios in ara Dianæ, cui ab indicibili virtute cognomen Orthiæ, flagellis quotannis stato sexto ex more totum diem cædebantur, itaque frequenter durabant ad mortem usque hilares ac læti, concertantes inter se de victoria, quis ipsorum diutissime fortissimeque toleraret verbera. Unde nec gemitum, nec vocem dabant nec scapulas aut corpus contrahebant, tantum ut victoriæ hujus nomen, et decus obtinerent. PLUT., in *Lacon*.

Agasilas cum arderet podagræ doloribus eumque Carneades invisisset, atque exiret tristis ; mane, inquit, Carneades, nihil enim illinc huc pervenit, ostensis pedibus et pectore, significans, pedes quidem dolore, sed animum dolore vacuum esse. IBID.

Possidonius cum interdum gravissimis morbi doloribus cruciaretur, dixisse fertur : « Nihil agis dolor, quamvis sis molestus, numquam te confitebor esse malum. » POLYANT. LANG., f. 857.

S. Bonaventura sequens de quodam Alexandri M. Ephebo recenset exemplum : Legitur, inquit, quod Alexandro Macedoni Regi immolanti puer nobilis cum incenso astabat, super ejus brachium ardens carbo de lapsus est. Licet ergo ignis carnes adure-

ret ita, ut dolor exustionis ad nares omnium adstantium perveniret, puer tamen adeo patiens fuit, propter reverentiam domini sui Regis, quod non solum dolorem silentio pressit, sed brachium omnino immobile tenuit, tamquam vilipenderet pœnam ignis. Ergo si tanta fuit patientia ob reverentiam Regis dæmonibus immolantis, quanta deberet esse in hominibus Christianis ad suum Regem, qui ad hoc propter nos pati voluit, ut nos patientes esse doceret? S. BON, s. III, de S. And.

Cujusdam Philosophi discipulus peccavit, dum sibi peteret dimitti, dixit ei Philosophus: Nec indulgeo tibi, nisi tribus annis aliis dederis mercedem his, qui te injuriis et convitiis affecerunt. Quo facto dixit ei Philosophus: « Veni modo, et ingrediare civitatem Atheniensium, ut illic sapientiam addiscas. » Ad portam autem urbis erat quidam senex sapientiæ studiosus, qui omnes ingredientes experiendi causa convitiis afficiebat et injuriis, quod cum dicto juveni faceret, ipsi risit; cui senex: « Quomodo, inquit cum ego injuriam tibi faciam, tu rides? » Respondit juvenis, « quod tribus annis mercedem dedi pro hoc, quod tu gratis impendis. » Tunc senex ait: « Ingredere civitatem, quia dignus es. » BELLOVAC., *Spec. Mor.*, l. II, dist. LXXXVIII.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut nautæ non mox propter contrarium ventum exonerant, aut deserunt navem, sed paulum sustinentes, aut pugnantes adversus procellam, iterum rectum cursum inveniunt; ita et nos in contrarium spiritum incurrentes, crucem pro velo erigamus, et sine periculo sæculi hujus navigium explicamus. *Vit. PP.*, l. V, libell. VII, n. 18.

Sicut solis et lux et vis est integra, etiam inter opposita, nec, quoties inter nubila luxit, est sereno minor, nec tardior quidem, ita opposita virtuti nihil detrahunt, non est minor, nec minus fulget. Nobis forsitan non æque apparet, ac nitet, si eadem est, et more solis obscuri in occulto vim suam exercet. Hoc itaque adversus virtutum possunt calamitates et damna, quod adversus solem potest nebula. *SENEC.*, ep. XCII.

Sicut pelles acceptas abstringunt, exten-

dunt, percutiunt, ac parietibus ac saxis allidunt coriarii, et aliis innumeris artificibus ad suscipiendam tincturam reddunt idoneas, ac deinde pretiosum colorem inducunt; ita quoque facit in hac vita Deus, dum animam ad virtutem aptam vult reddere, adstringit, et affligit, ut idoneam magis ad bona suscipienda reddat. *CASSIAN.*, coll. VI, n. 10.

Sicut debilis stomachi signum est, durior cibum non posse concoquere; ita parum robustæ virtutis indicium est, adversitates non posse æquanimiter sustinere. *ARIST.* l. IV, *Eth.*, c. III.

Sicut tritatur terra, et vomere scinditur, ut germinet: universæ putantur arbores ut fecunditate sua alimoniam hominibus subministrent; in vite utiles purgantur racemi, ut uberiores fructum exhibeant, ita ab adversariis Justi opprimuntur, et tacent: damna temporalium patiuntur, et diligunt: calumniantur, et obsequia impendunt: benefaciunt odientibus, pro persecutoribus orant se corporis Christi membra esse fatentur, consortesque Sanctorum, qui mala perferendo gloriæ coronam percipiunt. S. LAUR. *Just.*, de *Int. confl.*, c. II.

Sicut oculus cæcitiens, etiam clarissimo meridie tenebras intuetur, atque alia pro aliis objectis aspicit, sanus autem etiam vesperare poterit corpus sine offensione manuducere; ita si oculus mentis sanus fuerit, non nisi materiam tenebris tristitiæ, et perturbationis obnoxiam videbit. *CHR.*, *Or.* I de *Prov.*

Sicut si pinguis capio aut anser assandus varui affigitur, non opus est multa pinguedine, sed suo se succo illi perfundunt, aridus autem et exsuccus nec affusa pinguedine bonus et sapidus efficitur; ita qui in sagina spiritus fuerint, suo se succo perficiunt, et colorant in adversis, secus vero ii, quibus pinguedo devotionis et spiritus interni deest. *DREX.*, in *Gymn. patient.*, p. III, c. IV, § 4.

Sicut qui pilulas deglutire volunt, eas crustula, vulgo hostia involvunt, ut amaritiam minus sentiant; ita quivis tribulatus adversitates suas exemplo Christi, qui pro nobis hostia factus est, proposito levius foret. *IBID.*

Sicut equi, quando sunt timidi, subditis calcaribus ad ea loca, quæ fugiunt, accedenda impelluntur, ut sic videant nihil periculi subesse, et timere desinant; ita quivis homo in mentem suam, si cruciatus et cor

est, etiamsi flumina ventique non urgeant, ipsa tamen paulatim æstuens instabilis arena, ædificii crepidinem subruit, et evertit, adamas vero nec malleis cæsus infringitur; ita qui a semetipso non læditur, ab aliis lædi non potest, qui vero animi sui ignavia proditur, etiam nullo perurgente defluit, et resolvitur. S. CHRYS., hom. XVI, *quod nemo læditur nisi seipso*.

UTILITAS. — Sicut ignis auro admotus probius efficit; ita calamitas aureos animos subiens, puriores ac præstantiores reddit. Hinc, ut alibi ait, quemadmodum cum in conflatoriam fornacem aurum aurifex iniecerit, tamdiu illud ab igne examinari sinit, quousque purius viderit evasisse; ita quoque Deus tamdiu hominum animas probari malis permittit, quousque puræ fiant ac splendidæ, multamque ex illa exploratione utilitatem perceperint. S. CHRYS., LXVI. S. in *Paral.*

Sicut matres fricant in balneo ad salutem filios, et licet vociferantibus non parent; ita Deus plenus charitate ideo clamantes in tribulationibus non exaudit, ut sanet et parcat in sempiternum. S. AUG., in *Ps.* XXXIII.

Sicut optime lotrix ponens pannum inter procellas, ut ex motione aquæ fiat purior et candidior, diligenter cavet ictus undarum ne submergatur pannus; ita Deus ponit in præsentī amicos suos inter procellas paupertatis, et tribulationis, quibus ad æternam vitam purgantur, custodiens eos diligenter, nec vel nimia tristitia, vel tribulatione intolerabili demergantur, uti B. Virgo S. Birgittæ dixit. L. III, *Revel.*, c. xxx.

Sicut arbores, quæ in umbris aluntur, majorem mollitiem contrahunt, atque ad fructum procreationem minus commodæ redduntur; quæ autem aeris inconstantiam experiuntur, ac ventorum impetus, ardentisque solis radios excipiunt, plus roboris hinc colligunt, et foliis abundant, ac fructuum copia curvantur; ea est afflictionis natura, ut eos, qui eam strenuo, ac placido animo ferunt, rebus acerbis superiores, ac diaboli telis sublimiores reddat, insidiasque aspernari doceat. S. CHRYS., ep. v.

Sicut ignis, quo plus agitur, plus serpit; ita virtus, nisi exerceatur, languescit, lacessita autem crescit. S. LAUR. JUST., de *Casto con.*, c. vi.

Sicut in cera, nisi multum tepefacta et

mollita sit, non potest sigillum imprimi; ita animus virtutes recipere non poterit, nisi adversitatibus, laboribus, et infirmitatibus probetur; idcirco Dominus B. Paulo dixit: Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur. S. DIADOC., c. xciv.

Sicut mater habens puerulum tenerissime sibi dilectum, quem semper sibi desiderat adesse, cum puer ad contubernale, gratia colludendi vult discurrere, circa quælibet loca vicina larvas vel aliqua apponit horrenda, unde puer territus currat in sinum suum; sic ego desiderans te lateri meo numquam deesse, permitto, ut amici tibi in aliquo contrariantur, ut dum in nulla creatura fidelitatem reperis, eo ardentius ad me recurras, quanto apud me omnium delectationum et fidelitatum abundantiam stabiliorem recognoscas. Ita Christus S. Gertrudem allocutus est. L. III, in fin., c. lxxiii.

Sicut uva, quamdiu pressuram non sentit, sterilis manet, et nihil emanat; ita animus humanus, nisi in torculari adversitatum positus, vinum præstantium actionum, quo Deus non modice recreatur, non destillat. S. AUG., in *Ps.* LIX.

Sicut rosa eminens suaviter redolet, pulchra est visu, lenis tactu, et tamen non crescit nisi inter spinas, quæ sunt asperæ tactu, deformes visu, nihil redolentes; sic etiam boni et justi homines licet lenes sint patientia, pulchri moribus, suaves exemplo bono, non tamen probantur neque proficiunt, nisi inter malos, uti B. Virgo S. Birgittæ dixit. L. I, *Revel.*, c. xxii.

Sicut, qui avem servare cupit, ei abscondit alas, ne avolare possit; ita Deus sæpe iis, quos prædestinavit, alas divitiarum, voluptatum, et honorum præscindit, ne ab illo recedant, et ad pristina pericula mundi revertantur. GRANAC., in *Duce peccat.*, f. 793.

Sicut arbores firmas ventorum impetus irruens, et undique jactans, non evellit, sed et solidiores, firmioresque his incursibus reddit; sic et animam sanctam, et hic viventem, tentationum incursus et tribulationum non supplantant, atque etiam ad majorem patientiam præparant. S. CHR., h. iv, ad *Pop.*

Sicut qui male agit, bona sibi convertit in malum; ita qui bene patitur, mala ea sibi vertit in bonum, nempe in perferendis

malis bonus evadit. MARSIL. FICIN., l. V, ep. ad Bapt. Salvin.

Sicut qui in litteris formandis tyrocinium ponit, plus proficit, dum solus ipse magno labore et contentione litteras utcumque hinc inde lituris efformat, quam dum magistro manum ejus ducente eleganter, et nullo propemodum studio eas depingit; ita fit, dum in virtutum exercitatione quodammodo destituti, supremos conatus adhibemus. PENN., p. II, c. xx.

DIGNITAS. — Sicut gubernatorem navis tempestas, athletam stadium, militem acies, magnanimum calamitas, sic Christianum hominem tentatio probat; et quemadmodum athletas certaminum labores coronis ad se alliciunt, ita etiam homines Christianos probatio, quæ ex tentationibus descendit, ad perfectionem ducit, si modo cum decenti tolerantia, et omni gratiarum actione, quæ a Domino ordinantur, susceperimus. S. BASIL., *Orat.* XI.

Sicut lilium effundit odorem acutum, qui non placet omnibus, sed debilibus vehementem odore capitibus dolorem affert; ita boni bonitate ordinaria placent omnibus, qui vero excellunt sanctitate, non sanctis etsi bonis, non placent. VINC. JUST., c. xv, in *Vit. S. Lud. Bertrandi*.

Sicut aqua angustis conclusa in altitudinem tumoris erigitur; ita sæpe anima angusta periculis exaltatur. S. CLIM., s. xxvi.

Sicut palma inferius tactu aspera est, et quasi aridis corticibus involuta, superius vero, et visu et fructibus pulchra: inferius corticum suorum involutionibus angustatur, sed superius amplitudine pulchræ viriditatis expanditur; sic vita electorum despecta inferius, superius pulchra; in imo quasi multis corticibus involvitur dum innumeris tribulationibus angustatur: in summo vero illa quasi pulchræ viriditatis foliis, amplitudine retributionis expanditur. S. GREG., XIX *Mor.*, xvi.

Sicut annulus est signum desponsationis; sic adversitas tam corporalis, quam spiritualis, verissimum signum est electionis divinæ, et quasi desponsatio animæ cum Deo, in tantum, ut gravatus quisque veraciter, imo confidenter dicere possit illud: Annulo suo subarrhavit me Dominus Jesus Christus. S. GERT., l. II, in fin., c. x.

Sicut unguenta, nisi commota, redolere latius nesciunt, et sicut aromata fragran-

tiam suam non nisi, cum incenduntur, expandunt; ita viri sancti, qui virtutibus redolent, in tribulatione innotescunt. S. GREG., præfat. in *Mor.*, c. II.

Sicut non laudatur gubernator, qui nulas procellas expertus est, sed qui adversus ventos renititur, insurgit adversus fluctus, non timet, vel cum elevatur undis navigium, vel cum ad profundi ima deprimitur; ita, et ille laudandus est gubernator sui, qui ea, quæ adversa sunt, vincit sapientia, virtute superat, secundis non extollitur, adversis non frangitur. Rege ergo teipsum, quando turbatur animus, mens fluctuat. S. AMBR., s. VIII.

Sicut non est arbor solida, et fortis, nisi in quam frequens ventus incursat, ipsa enim vexatione constringitur, et radices certius figit: fragiles sunt, quæ id aprica valle creverunt; sic ad ferenda adversa fragiles sunt, qui non fuerint exercitati usu malorum. SENECA., l. *de Provid.*

Sicut apibus mel præbet thymus, acerrima, et aridissima herba; ita homines cordati e rebus advertissimis convenies aliquid, et commodum decerpunt. PLUT., l. I, *de Tranq.*

Sicut Pancratiastes admirandus est, et illustris, etiam cum artem intra se habet: sed cum artem, et vires exerit, cum ictus tolerat, cum ferit adversarium, tum vero maxime est clarus, et illustris; sic vestra salus tum maxime exeritur, augescit, cum tolerat, cum patitur, cum fortiter omnia sustinet. S. CHRYS., hom. II in *Cor.*

JUCUNDITAS. — Sicut delicatæ foeminæ magis delectantur penes se habere olfactoriola delectabilia, quam alia xenia, quod in eorum fragrantia delectentur; sic ego (dixit Christus S. Birgittæ) valde delector in cordibus eorum, qui gravamina sua cum humilitate, patientia, ex gratitudine fiducialiter committunt meæ propriæ pietati, quæ diligentibus se universa commutat in bonum. L. IV in fin., c. XII.

Sicut amicus dum manus ejus ab amico in signum amoris arctius stringitur, jucundum sibi potius, quam molestum, quem pressio talis generat, dolorem esse fatetur; ita et tribulatio quævis lætitiā potius, quam, mœstitiam parit, si a Deo in signum sui erga nos amoris immissa credatur. NIER., l. I, *de Ador.*

Sicut is, qui ad mortem crudelem damnatus esset, gauderet, si tale supplicium in

unicum colaphum mutatum audiret; ita merito gaudere debet qui tribulatur, si meminere, æternam pœnam sibi in temporalem fuisse commutatam. NIER., l. c.

Sicut si Princeps cuiusdam crucem ligneam sed auro repletam ostenderet, eamque donare se diceret, si in domum suam asporteret, omnis labor in ea ferenda subeundus, utique jucundus potius, quam ingratus accideret; ita pari lætitia, et alacritate crucem spiritualem suscipere debemus, utpote quam simul auro nobilissimo cœlestium meritorum plenam, nobisque promissam, si eam in domum nostram, id est, cœlestem patriam feramus. ANONYM.

ÆQUITAS. — Sicut æquum est, qui aliquot millia florenorum debet, libenter centum offerat, si hos pro toto debito acceptare velit creditor; ita non minus æquum, ut in hac vita libenter per patientiam temporarium, et transeuntium adversitatum solvamus, quod in altera vita per æternarum pœnarum tolerantiam fuisset persolvendum. ANONYM.

Sicut si quis molem gravem, aut cancrum in pectore serpentem, graviterque affligentem, sine opera et sensu et somno abstulisset, utique magnum beneficium reputares, æquoque animo sustineres; ita etiam si creaturas quascumque Deus auferat, gaudere potius, quam tristari oportet. NIEREM., in *L. de Ador.*

Sicut si quis ob Martyrium consequendum detineretur carcere, et per hoc impediretur a juvando proximo, non multum angeretur, sed facile divinæ voluntatis se resignaret; et ita sollicitus esse non debet, qui per morbum a consuetis officiis impeditur, cum ab eadem Dei voluntate, a qua tormenta permittuntur, morbus etiam infligatur. CASP. TASCH., in *Matth. dol.*

Sicut Urinatores proposito præmio totos se in mare projiciunt, idque magna cum celeritate, et alacritate; ita et quivis homo considerans præmium a Deo propositum, magno cum gaudio in mare tribulationis conjicere se debet. ANONYM.

Sicut viator secum portans quamdam litteram cambialem in pera sua, virtute cuius v. g. Antuerpiæ triginta scutorum millia recepturus est, tametsi innumeris cum periculis, molestiis, sudoribus, et anxietatibus, iter illud prolixum et laboriosum Roma Antuerpiam usque faciat, propter certitudinem tamen, qua se Antuerpiæ di-

vitem futurum esse novit, itineris molestiam æquanimiter sustinet; eodem prorsus modo omnes nos, qui viatores sumus, et ad cœlestem patriam peregrinamur, omnes misere hujus vitæ labores, et angustias libenter sustinere debemus, confortati spe viva æternæ retributionis. MANSI., d. XVIII, n. 5.

MOTIVA.

NECESSITAS. — Quia sic requirit « status Christiani, » juxta illud S. Lucæ : Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. ACT., XIV, 21.

« Status peccatoris : » peccata enim a nobis separant Deum, cruciatus vero illum nobis reconciliat, præparatque proprium ac propinquum. Hinc S. Gertrudi revelavit Christus : Quo universalior, et gravior est passio, eo puriorem clarificationem animæ præstat. Et specialibus afflictio, vel exercitatio cordis in humilitate, patientia, et similibus, tanto magis animæ candorem conferunt, quanto eam vicinius, efficacius, et proprius tangunt. L. III *de Pro gra.*, 8.

« Satus Religionis : » quia, ut bene advertit P. Baltassar Alvarez, Religio est scola mortificationis, et ad eam venimus, ut scientiam discamus faciendi Crucifixos. L. III *in fin.*, c. XIV, *Vit.* 634 f. Vel ut S. Thomas dicebat, est, et status pœnitentiæ. S. THOM., *Opusc. Clim.* Vel ut Climacus assererebat, perpetua naturæ violentia. *Grad.* I. Hinc memorato P. Baltassari Alvarez Christus ipse quondam dicebat : « Si Religioni hujusmodi fel deesset, quid tibi mei causa perferendum superesset ? » et tunc mihi occurrebat, inquit idem P. Baltassar, quod si ego essem qualis deberem, debuisssem potius similes fellis haustus, imo etiam amariore optare, et si hujusmodi difficilia, et ingrata vitæ justi deessent, idem esset, atque si coronæ Christi spinæ deessent, aut auri cuspidēs vesti pretiosæ.

« Status vitæ humanæ : » qui nihil aliud est, quam militia super terram, et lucta cum dæmone : quem quidem, teste S. Laurentio Justiniano, nihil æque confundit, quam si in carne passibili hominem intueatur inter tot mundi discrimina Conditoris obedientiam custodire, quam in cœlo positus servare ipse neglexit. Implacabili etiam

livore tabescit, quoties illuc ascendere homines conspiciat, unde turpiter ipse superbiendo descendit. Justorum igitur profectibus invidens, eorum ascensus ad gloriam impedire conatur. Hinc recte pius Asceta, fili, ait, inter hostes versaris, et a dextris, et a sinistris impugnaris; si ergo non uteris undique scuto patientiæ, non eris diu sine vulnere.

UTILITAS. — « Ad vitia curanda : » Nam, ut recte S. Chrysostomus advertit, peccatum est veluti sanies, pœna vero vel tribulatio est sicut ferramentum medici. Hom. vi, *ad Pop.* Hinc recte S. August. intelligat, inquit, homo, medicum esse Deum, et tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem; sub medicamento positus, ureris, secaris, clamas; non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. In *Ps.* xxi. Et ideo viri sancti, teste S. Gregorio, mentis suæ corruptionis vulnus sine putredine non esse considerant, libenter se sub manu medici ad sectiones parant.

« Ad Purgatorium evitandum : » Idcirco enim, ut ait S. Gaudentius Episcopus Brixiae, pudice conversantem Dominus nunc tribulationum, et ægritudinum flagello castigat, ne in illo sordium aliquid futuris ignis inveniatur : sed ut per exiguas plagas brevissimi temporis, ab omnibus purgatus masculis securior ad æternam migrare requiem mereatur. In *præf. ad suos tract.* Patienti itaque, ut bene advertit S. Laurentius Justin. sapienter agit, ut debita sua solvat. Nihil enim de suo in solvendo expendit, sed facit, ut hostes sui pro se solvant. Illatis enim ab iis injuriis ditatur abunde, sicque fit, ut contumeliis magis gratia, quam ira debeatur, cum earum interventu, Deo Iudice, et pœna gravior declinari posse confidatur, et ingentes thesauri in conscientia per patientiam recondantur. Patientia hominem Martyrem facit. L. *de Par.* c. ii. Hinc S. Eudosius (quem alii S. Basilium fuisse credunt) veluti exultans ex morbo exclamabat : Gratias ago tibi, o Conditor hominum tuorum, quod nos etiam invitos recte affligis, et per externum purgas, per adversa ad beatum nos finem perducis, BARON., t. IV *Ann. ep. Arian.*, p. II, tr. ix, c. vii. Et B. Baptistæ Veranæ Ordinis S. Francisci Christus dixit : Cognosce te magis obligatam esse illi, qui tibi malum fecit, quam ei qui bonum; illæ enim personæ sunt, quæ purgant

animam tuam, et pulchram faciunt, gratiosam, acceptam in conspectu meo. CHRON. FRAN., t. II, l. VII, c. xxiv.

« Ad virtutes acquirendas, et augendas; » nam, teste S. Augustino, ignis non est diversus, at diversa agit : paleam in cinerem vertit, auro fæces tollit. In quibus autem habita Deus, utique in tribulatione meliores fiunt, tamquam aurum probat. In *Ps.* xxi. Hinc S. Jacobus, omne gaudium, ait, existimate, « Fratres mei cum in tentationes varias incideritis, scientes, quod probatio fidei patientiam operatur, patientia autem perfectum habet. » JAC., i, 2. Non enim possunt virtutes esse virtutes, nisi rerum disciplinam conversionemque, quasi quædam sollicita mater patientia custodiret, teste S. Zenone Veronensi. Ad virtutis quippe perfectionem via tentatio est, ut S. Laurent. Justinianus recte dixit, quæ non solum hominem perficit, sed etiam divinæ Providentiæ thesauros patefacit. ZENO., s. *de Pat.* S. LAUR., *de Cast. connub.*, c. vi.

« Ad salutem assecurandam : » Neque enim, ut recte Blossius dixit, ullum certius signum electionis divinæ habetur, quam si quis tribulationem humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat : illa enim est pretiosus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. BLOSSIUS, *Instit. spirit.* c. viii. Hinc S. Chrysostomus, si flagellat, inquit, omnem filium, quem recipit, qui non flagellatur, sine dubio non est in numero filiorum. Ideo Deus minatur populo suo : dimittam vineam meam, et non putabitur, nec fodietur. S. CHRYS., *hom.* xxxix, in *ep. Hebr.* Ut adeo non immerito Sanctus Ambrosius dixerit : Fortasse cum persecutionem non patimur, tamquam condemnati habemur. ISA., v, 6.

« Ad justam, et honestam vindictam de lædente capiendam : » Id quod breviter, et nervose S. Isidorus Pelusiota sequentibus verbis indicavit : Eos, qui acceptas injurias philosophico ac patienti animo ferre minime volunt, hæc duo ad patientiam hortari debent. Alterum, quod eos, qui contumeliam inferunt, nihil æque discruciat, ut eorum, qui contumelia afficiuntur, patientia. Alterum, quod nulla ratione ipsos æque ulcisci queamus, quam virtutem colendo. Quod si minus fidei habendum putas, quidnam de hac re veterum quidam pronuntiavit, audi. Rogatus enim a quodam qua ratione hostem ulcisceretur, respondit : Si ipse probum

atque honestum virum te præbueris. S. ISIDOR.. l. III, epist. CLXXXI.

DIGNITAS. — Qui « Martyribus similes : » facit, ut S. Petrus, teste S. Clemente, dixit, triplex est homicidium, cædis, odii, detractationis. Hinc de S. Martino canit Ecclesia : O Sanctissima anima, quam, etsi gladius persecutionis non abstulit, palmam tamen Martyrii non amisit. JAC. ep. ix. Sed et S. Chrysostomus, S. Job infinitis Martyribus comparandum esse, et multiplici ac gratiore Martyrio per uxorem, et amicos ejus vitam carpentes, quam fuerint multi Martyres cruenti. Quia alia mala tolerantem multorum præconia consolantur, in maledictionibus vero etiam consolatio subducitur. Hom. xxv, *ad Pop.* et hom. xv in *Matt.* Sed, et alibi ait : Credite, mihi, pejora sunt, quæ nunc patimur his, quæ Paulus passus est. Eum illi lapidibus cædebant, sed nunc accidit, ut verbis, lapide durioribus feriamur. Hom. xxxi, *ad Popul.* Vere ergo S. Climacus concludit : « Beatus qui propter Deum quotidie maledictis, et convitiis lacessitus sibi vim fecerit : hic enim Martyribus tripudiantibus, Angelis parem confidentiam, et gloriam merebitur. »

Quia « Deo magis appropinquare facit : » nam, ut bene notavit Gregorius, afflictionibus fit Deo tanto proximus, quanto est a gratia favoris humani alienus, qui, dum compunctus sese in precibus accingit, inde intra se supernæ exauditioni jungitur, unde extra se ab humana laude separatur. Lib. X, *Mor.*, c. xxvi.

Quia « Christo assimilatur : » uti Sanctus Laurentius Justinianus testatur, dicens : Assimilatur Christo patiens, quod est gloriosissimum : Sicut enim gloriosum militi est deferre arma Regis, sic est Christiano, portare stigmata Christi. Quanta est gloria sponsæ, assimilari sponso ? nihil gloriosus reputat, quam Chisti portaret opprobrium. *De Pat.*, c. II. Hinc, ut B. Angela de Fulgino dixit, quod Deus Pater dilexit, et elegit, et dedit suo charissimo unigenito, hoc unigenitus diligit, et infigit, et dat charissimis filiis suis. Elegit autem Deus Pater suo Filio paupertatem, despectum, dolorem, persecutiones, afflictiones exterius, et interius tædium, pavorem, timorem, angustiam, agoniam,, quæ sustinuit Dei Filii innumerabilia. Studeamus ergo sustinere tribulationes temporales cum patientia, et gaudio. VII., c. xx. Id quod D. Bonaventura observavit,

dicens : « Nolo esse sine vulnere, o bone Jesu, cum te sic vulneratum videam. « Non convenit, Domine, ut ego gregarius miles cuticula non saucia, et bene curata triumphem, tu vero Dux in oculis meis pene unum, sed grande ac lacrymabile vulnus pendeas, et expires. » DREX., in *Ros.*, p. II, c. v, § 1.

Quia « Deo similes facit : » nam, teste S. Chrysostomo, nihil est, quod sic similes Deo faciat, ut malignis atque lædentibus esse placabilem. Hom. xx, in *Matt.*

JUCUNDITAS. — Quia est « signum amoris divini erga nos : » ut Christus ipse quondam B. Baptistæ Veranæ dixit : Recordare, magis me tibi ostendisse signum amoris, dum te affligi, quam dum te tenerem arcte in dulcissimis brachiis. Cui autem jucundum non accidat in brachiis Christi, et multo magis in pectore per amorem quiescere ? 4. p. CHRO. S. FRANC., l. VII, t. II, c. IV.

Quia est « exercitium potissimum nostri ergo Deum amoris : » nam, ut ipse Deus olim S. Catharinæ Senensi dixit, quanto sustinetur amplius, tanto magis dilectionis meæ signum ostenditur. Nihil autem tam præclarum ad gloriæ rationem, et fiduciæ, teste Sancto Chrysostomo, quam a Deo diligere, et ipsum diligentem tamquam Deum diligentem tamquam Deum diligere. S. CHR., h. LXXIV, *ad Popul.*

Quia « insensibiles ac beatitudinis suo modo participes etiam in hac vita facit : » nam qui patientes sunt, et mites, et contumeliis affecti ac percussi, æquo animo ferunt, et taliter facientibus benedicunt, cælestibus sunt virtutibus similes, multam habentibus impassibilitatem. S. CHR., h. XLVII, *ad Popul.*

Quia « Deo summum gustum, et voluptatem creat : » atque adeo, et nobis, quibus, si Deum sincere amamus, potior, et jucundior debet esse Dei, quam proprius gustus : ita enim S. Gertrudi revelavit dicens : « Hæc, pro qua tu oras, est mihi lilium electum, quod manibus meis portare affecto, suprema namque mihi est voluptas, deliciosaque, in anima hujusmodi casta ac pura morari. Ipsa rosa denique est mea suavitate olens ; patientia namque illius, et in cunctis adversis gratiarum actio suavissimum mihi inferunt odorem. » L. I, *Insin.*, c. XII. Alia vice eidem dixit : « Ille mihi offert simplicem nummum aureum sine gemma, qui sine adversitate est, et tamen de voluntate divi-

na in omnibus operibus suis Deo intendit; sed ille, qui in singulis operibus suis pressus adversitate, et tamen de divina voluntate non discordat, et ille offert Deo aureum nummum cum probatissima gemma.» L. III, c. XII.

ÆQUITAS. — Quia tribulatio, qualiscumque illa sit, «peccatis nostris» tamquam justissima «pœna» debetur; nam, ut recte dixit S. Theresia, si omnia bene, et accurate expendantur, numquam sine omni prorsus culpa, et plane immerito accusamur. Semper quippe culpis scatemus, et mentiremur haud dubiæ, si nullum nos habere peccatum diceremus. *Itin. perf.*, c. XIII. Unde omnes cum tribus Pueris Babylonicis dicere possumus et debemus: «In veritate et iudicio induxisti omnia hæc propter peccata nostra.» DAN., III, 28.

Quia tribulatio velut «medicina» a medico peritissimo Deo submissa est; si ergo corporum medicinam exercentem, inquit Simplicius, urentem, membra resecantem, et plane sævos carnifices imitantem, malum non dicimus, sed bonum: si medicis cum gratiam habemus, tum mercedem numeramus, cur in medicina Dei non acquiescimus? SIMPLICIUS, ad c. XIII, *Episc.*

Quia Deus noster, ut ait P. Baltassar Alvarez, qui non bis puniri in idipsum: cum semel id facit, «expurgat desolatione temporali,» quod fuisset æterno igne puniendum, et abluit aqua rosacea, quod fuisset sanguine crudelibus cruciatibus affundendo purgandum. *Vit.*, c. LII.

Quia «pro Dei consilia,» teste S. Gregorio, agitur, ubi hujus peregrinationis Electorum vita turbetur. Via est vita præsens, qua ad patriam tendimus; et idcirco hic occulto iudicio, frequenti perturbatione conterimus, ne viam pro patria diligamus. S. GREG., l. XXV, *Mor.*, c. xv. Nam, ut bene S. Augustinus discurret, si, dum amarus est mundus, diligitur, putas, si dulcis esset, qualiter amaretur. S. AUG., s. III, *de Temp.*

Quia pro certo tenendum est, ut ait S. Basilius, et confitendum etiam, dilationem cujuscumque boni, atque adeo ipsam etiam eorum, quæ Christi causa patimur, incommodorum tolerantiam, «a Deo nobis proficisci.» S. BASIL., in *Mor. reg.* LV, c. I. Unde recte concludit S. Augustinus: «Si Deum diligis, quod facit Deus, diligis. Et si quod facit Deus diligis, disciplinam Dei fla-

gellantem te diligis. O quam jucundo pectore, quam læto corde visitationem divinam debes præoptare! Si sanitatem infirmis optabilem tibi concessisset Deus, nonne cum omni gaudio illud donum Dei susciperes? certe majori exultatione, et affectuosiori voluntate, cum gratiarum etiam actione, hanc Dei animadversionem debes tibi unicam habere, quia et hoc utilissimum Dei donum est. S. AUG., s. *de Visit. infir.* Certe talis Justorum mos est, teste S. Joanne Chrysost., ut, quando aliquid propter Deum ferunt, non res ipsas, quæ fiunt, spectent, sed causam secum expendentes, facile omnia ferunt. Amor quippe Dei gravitatem molestiarum imminuit, neque sentiri sinit, dum nos invaserint. S. CHRYS., hom. XXV, in *Gen.*

ALIA MOTIVA.

«Quia per patientiam rependimus passionem Christi,» ut S. Bonav. indicavit dicens: Patientia singularis est retributrix Passionis Christi: «talìa enim studet rependere, qualia ab eo accepit, qui dolores nostros portavit, et hæc est singularis lætitia Sanctorum, in tribulatione patientium, et gaudentium, quod sic occasionem habent, et opportunitatem aliquo modo retribuendi Domino, pro illa magna charitate, qua pro nobis animam suam posuit, saltem aliquid sustinendo.» S. BON., l. II, *de Perf. Rel.*, c. XXXVI.

«Quia Deus plura patitur a nobis,» uti Idiota sapienter advertit, dicens: «Ideo dum tribulamur, fortitudinem et firmitatem virtutis habere debemus, quia non tanta a te toleramus, quanta a te ex nobis miseris tolerantur. Et ideo sine dubio levius tolerare debemus minora. quæ patimur, quando cernimus oculo puræ mentis illa, quæ tibi inferimus. Idem paulo ante dixerat: Tu es Deus, Judex justus, fortis et patiens, nec irasceris per singulos dies. O misericordissime Domine Deus meus, si tu patiens est erga nos miserabiles peccatores, super iniquitatibus nostris, quanto magis patientes esse debemus in tribulationibus, et adversitatibus nostris, quas propter scelera, et peccata nostra quotidie sustinemus.» DICTA, l. *Devit. patient.*

«Quia patientibus omnia convertuntur in

bonum : » Quanti lapis sille aestimandus foret, qui ex congenita sibi proprietate plumbum in aurum commutare posset? Jam vero S. Bernardus inquit : Cum dicat Apostolus *ad Rom.*, c. viii « Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum : » hoc est, quod iusti omnia adversa per supportationem, et patientiam convertuntur in bonum; propterea non oramus : Libera nos a tribulatione et penis, sed a malo, quia adversitates convertuntur iustis ad gloriam, et coronam. Cæteræ nempe virtutes utuntur hominis bonis, sed patientia utitur ejus malis. Idem alibi postquam hominem in hac vita tribulationem nequaquam declinare posse ostendisset, mox, quæ inter hominem perfectum et impium est differentiam, in hæc verba considerat : « Tribulatio patientiam operatur, scilicet in sapiente, qui per tribulationem lucratur talem virtutem, sed stultus in tribulationibus nesciens esse patiens, angustias et flagella portat, et nullum lucrum inde scit habere. Ad hoc nempe pertinet exemplum de duobus, qui sub pœna mille ducatorum, vel mortis in carcerem missi erant, quibus a devoto viro duræ bursæ, cum totidem florenis, projectæ sunt per fenestram, quibus carcerati percussi sunt, quorum unus ægre ferens percussione bursæ, ipsa extra fenestram projecit, alter vero suam pro evadenda morte dedit debitoribus suis. Spiritualiter nos omnes sumus debitores non carni, sed divinæ justitiæ pro peccatis; Deus autem nobis projicit bursam patientiæ cum flagello, quam qui ejicit, meritum perdit, et tamen pœnam flagelli non evadit; imo sibi tanto gravior fit, quanto minus voluntarie flagella suscepit. Hoc autem est sciendum de divina misericordia, quod tribulationes ultra vires non permittit, sed, ut inquit Apostolus : « Fidelis est Deus, qui non patitur vos tentari supra id quod potestis : sed facit etiam cum tentatione proventum. » S. BERN., t. I, s. vi, ar. iii, c. xviii.

« Quia per patientiam tribulationes levius tolerantur; » uti præclare ostendit Isidorus Pelusiota dicens : « Considera, si quis illam sibi injuriam ulcisci velit, quasnam acerbitates perferat. Primo, furore perfunditur; deinde, ab ira interruptitur; primo enim ebullit affectus, deinde ad vindictæ cupiditatem existimatur; tertio infinitos fluctus excitat : quarto mille cogitationum vias ingreditur; quinto metus subit, ac tre-

mor, animique angor, iracundia nimirum eum interrumpente, ac metu concutiente, dum illud secum agitat, quonam pacto, quod cupit, assequatur, acceptamque injuriam vindicet. An non videtur tibi hujusmodi homo, ante eum, qui pœnas daturus est, ipsemet pœnas dare? At qui patientiam adhibet, ab his omnibus rebus exemptus est. Ac sane merito, nam hoc in ipsius arbitrio situm est, atque ipse totum absolvit. Ille autem alter, non item. Verum et temporis commoditate opus est, et loco, et fraude, et versuta improbitate, et armis, et machinis, et adulatione, et servitute, et hypocrisi. Videsne, quemadmodum difficilis res sit, vitium; facilis autem virtus? Atque illud quidem tumultibus scateat, hæc autem ab omnibus perturbationibus remota sit. Qui ulciscendæ injuriæ studet, infinitam inimicitiam reddit; qui autem patientia utitur, eam quam ocyssime opprimit, et extinguit; unde importunum etiam ac sævum hominem mitigat, atque ad amicitiam allicit. S. Bernardus inquit : Quomodo natus sibi videtur homo, si labores fugitat et dolores : aut quomodo scit, se esse hominem, qui ad id paratus non est, ad quod natus? Homo, inquit, natus ad laborem. Cum igitur homini necessario patiendum sit, numquid melius faciet, si cum merito patiat, quam ex desperatione? Hoc enim faciens ex necessitate facit virtutem. Confirmat hoc ipsum Bellovac. inquiens : Infirmus necesse habet corporaliter sustinere dolores, velit, nolit; quos si non patienter sustinet, gravatur dolor, quia cum afflictione corporis est etiam desolatio cordis; et suæ facit animæ detrimentum, si autem haberet patientiam levius sustineret, et citius et facilius curaretur; et infirmitas sibi fieret in meritum, et salutem; et sic in his quæ patimur, faciamus de necessitate virtutem. ut quæ nobis essent damnationis, occasio fiant nobis et materia exercendæ virtutis, et acquirendæ salutis. » S. ISIDOR. PELUS., l. II, ep. LXVIII.

« Quia sine patientia graviores efficiuntur tribulatione, » uti recte advertit Fullo-nius, dicens : Non modo non exeunt malis suis, qui oblectantur, sed ea per ipsam oblectationem augent : et impatientiam, quæ tristitiæ genus est, cordique dolorem imprimit, aliis doloribus superadjiciunt. Febricitans, quantumlibet sese in lecto convolvat, febrim non excutiet, imo agitatione

magis accendat. Latro a satellitibus comprehensus, si obsistit, manicas præterea patietur, et pedibus pulsabitur, et nodosos stipites sentiet. Laqueos inquit Seneca Lib. *de Consol. ad Helviam*, fera, dum jactat, attingit. Aves viscum dum trepidantes excutiunt plumis omnibus illinunt. Nullum tam arcum jugum est, quod non minus lædat ducentem, quam repugnantem. Aiunt medici, cum venenum ab animali epotum est, cor quod illo maxime petitur, intumescere, agitari, poros calore distendere, ut se defendat, et ea ipsa defensione venenum citius ad se trahere, atque intra suscipere. Ita impatientes nimia adversus dolores repugnantia et commotione, plus doloris concipiunt, aditumque illi ad cordis intima aperiunt. Narrant, Agesilao Spartanorum Regi arthritide vexato, Carneadem Philosophum affuisse : et, ne moletus esset, sermonem abrumpere, et abire voluisse : at illum, ostensis manibus ac pedibus primum, dein cordis sede, dixisse malum illic esse, huc autem nondum penetrasse ; itaque assideret, et confabularetur. Longe aliter cum impatientibus agitur, quibus majus malum a mali odio, quam ab ipso malo est ; et qui optime dicere de se possint, quod alia sententia Tobias : « Quale mihi gaudium erit, qui in tenebris sedeo, et lumen cœli non video ? » quid lætitiæ illis erit, qui Dei providentiam per calamitates ad æternam ducentem non aspiciunt ? FULLON., in *Bona vol.*, p. III, sect. 3, n. 4.

« Quia jactura præmii per patientiam obtinendi, est inæstimabilis ; » ita idem insinuat his verbis : « Crescit infortunium ex eo, quod ingentem thesaurum meritorum impatientia sua misere prodigi perdant. Quantum miles inter vulnera, aulicus inter dignitates quotidianas, ancillæ et servi inter dura imperia, artifices in laboribus, quilibet hominum in suis calamitatibus, lucrum cum Deo facere potuerant, si toleranter ferre incommoda ingruentia voluisset ! Sed heu ! viri divitiarum dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt in manibus suis. Struthio, crassum et stupidum animal, alas habet, sed non subvolat. Habuere isti alas, quibus in cœlum evolarent : in sabulo ac cœno hædere maluerunt. Hoc infidelibus exprobrabat Aug. I. I, *de Civitate* : Perdidistis utilitatem calamitatis et misserrimi facti estis, et pessimi permansistis. Salvianus I. VII, *de Providentiâ*, idem de ætatis suæ

hominibus conquerebatur : Quid hoc mali est ? jumenta et pecudes sectione curantur : nos nec cauterii adustione, nec ferri desecatione curamur : imo, quod pejus est, cura ipsa deteriores sumus. » Id., n. 5.

MEDIA.

Plurima a variis Ascetis, et SS. Patribus assignantur, sed quæ fere ad tria genera revocari possunt. Nam 1. aliqua positive desponunt animum ad adversa fortiter toleranda, ut sunt variæ considerationes et illustrationes intellectus, quibus necessitas, utilitas et dignitas patientiæ cognoscitur, et ex æquo æstimatur. 2. Alia sunt, quæ varia impedimenta et obstacula patientiæ remonent, qualia sunt, quæ sinistram de adversis opinionem, aut inordinatum ad res aliquas creatas affectum tollunt. 3. Alia roborant voluntatem, ut firmiter sibi constet in variis adversitatibus ingruentium occasionibus, qualia sunt, quæ ad solidum virtutis fundamentum ponendum, gratiamque divinam copiosius obtinendam juvant. Quæ omnia proin nunc singillatim explicanda, et Sanctorum Patrum aut aliorum auctoritate confirmanda sunt.

MEDIA DISPONENTIA. — « Considerare Christi exemplum : » nam in eo, ut Tertullianus testatur, Deus Spiritum suum cum tota patientia collocavit. TERTUL., I. *de Patient.* Hinc ipsemet per Prophetam hortatur : O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte, si est dolor, sicut dolor meus. THREN., I, 12. Multum profecto confert, teste S. Chrysostomo, ad incitamenta virtutum, Magistrum luctantem aspicere, nec cedentem. S. CHRYS., h. IV, in IV, *ad Tim.*, I. Ideo Sanctus Petrus, communicantes, ait, Christi passionibus gaudete, ut in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes : et iterum : Si exprobramini in nomine Christi, beati estis, quoniam, quod est honoris, gloriæ et virtutis Dei, et qui est Spiritus ejus, super vos requiescit. PETR., IV, 13 et 14. Super quæ verba S. Laurentius Justinianus ait : Utriusque lætitiæ ingens est causa, et persecutionem pati pro Christo et conformari Christo : de persecutione quidem merces, et de conformitate provenit honor. Et subdit : « Se propterea Christus voluit transformare in singulos, ut charita-

tis compagine singulos reformaret in se, conformaretque sibi. Fecit se sicut te, ut te faceret sicut se. » S. LAUR. JUST., *Fasc. am.*, c. xi. Quæ omnia pulchre confirmans S. Bernardus : « Sponsus animæ, inquit, non putat quidquam persuasibilius fore ad ineundum certamen, quam si seipsum certaminis aut exemplum proponat, aut præmium. Utrumque es mihi, Domine Jesu, et speculum patiendi, et premium patientis. Utrumque fortiter provocat, et vehementer accendit. Tu doces manus meas ad prælium exemplo virtutis tuæ : tu caput meum post victoriam tuæ coronas præsentia majestatis, sive quia pugnantes te specto, sive quia te expecto, non solum coronantem, sed et coronam : in utroque mirabiliter me tibi allieis, uterque funis violentissimus ad trahendum. » Hinc ipse S. Job in Spiritu elevatus exemplum sibi proposuit dicens ; Vestigia ejus secutus est pes meus. JOB, xxxiii, 4. Ut qui occulte dispositionis ejus sublimia videre non poterat, quasi in terra conspiciens ad imitationem, ejus vestigia teneret, ut loquitur S. Greg., c. i. Sed et ipse Christus : Cum in cruce pendulus hæsero, inquit, omnia ad me traham, hoc est, omnes homines ad me rapiam, ut ex receptissima sententia Hugo Cardinalis id hac sua paraphrasi exponit : « Omnia traham ad me ipsum, omnia genera hominum, sive in linguis omnibus, sive in ætatibus omnibus, sive in gradibus honorum omnibus, sive in aliis omnibus. Quando avidus venator per abrupta, perque densa sylvarum timidulum infectando fatigat cuniculum, solet is, ut paratam effugiat necem, intra concava saxorum se recipere, ut venatorem, mortemque adeo effugiat, juxta illud Psalmistæ Psal. ciii, 18, ex translatione LXX. Petra refugium cuniculis ; atque ea ratione omnis diligentia, industriaque venatoris frustratur. Verum ubi nulla sunt saxa, nulla antra, nulla spelæa, ibi obtinet venator, prædamque non tam difficile assequitur. » Dicit nunc Ambrosius : Antequam Christus dux noster, et antesignanus esset, videntur homines, cum ad patienter ferendum molesta piis exhortationibus urgebantur, qualicumque titulo tergiversari, et refutare onus potuisse, ac dicere : Nolo pati Christo Duce suo ac Magistro nondum in carne passo, nullum habentes ejus exemplum, quo ad tolerandum libenter gravia permoverentur. Poterant meticulosi illi cuniculi

ad saxa confugere, et intra specus talium excusationum sese abdere, sed Christo jam passo ac mortuo, petræ scissæ sunt, omnes fictæ excusationes sublatae, ob quas passionem defugere posse videbantur ; nec habet deinceps homo, quo se purget, non habet, qua evadat, quando Ecclesiæ venatores, prædicatores dico, illum insequuntur, hortantur, obstringunt, ut magno et æquo animo adversa omnia ferat. Postquam enim caput, Rex et Dominus tam multa ac dura passus est, quid excusationis obtendere possunt membra, subditi, mancipia, ut non libenter quidvis tolerant ? Circumcisionis jugum quam molestum, et terribile fuerit, scimus, de quo S. Petrus Actor, xv, 10, dixit : « Quid tentatis Deum, imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus ? » voluit Deus hanc tam gravem legem invehere, et populo suo servandam dare, atque ob id præcepit Moysi Duci populi sui, ut is quemdam filium suum circumcideret, cui jussioni ut obtemperaret, Sephora uxor ejus circumcidit præputium filii sui. *Exodi*, iv, 25. Quæri potest, cur ad introducendam hanc tam duram legem primus Moysis filius eam subere debuit ? Quare hoc gravissimi mandati onus ante omnes alios excipere debuit filius Ducis ? Respondet acute Tertull. l. *Advers. Jud.*, cap. ii. Idcirco filium Moysis futuri Ducis instigat Angelus circumcidi, ut cum cœpisset per eum populo dare præceptum circumcisionis, non aspernaretur populus, videns exemplum istud in filio jam Ducis celebratum. Aptissime dictum : caro et sanguis omnem vehementer defugiunt passionem ; perdere charam ac dulcem vitam, ut ne prodas fidem, perdurum accidit ; verum ut facile reddatur, neque excusare quisquam a passionum, mortisque lubente tolerantia se possit, Filium suum unigenitum Pater in cruce suspendit, ut, dum creatura suum Creatorem, et reus innoxium tam indigna tolerare cernit, ob oculos tanti amoris invicem debiti officii, tamque eximiæ charitatis, libentissime, ac liberalissime impedit facultates, voluptates, honores, vitam, et quæ illa cumque habet. DID. NYLL., p. 1, *Sabb. post 5 Dom. quadr.* § 5. Joannes Servilius hoc prodigiosum refert, quod Ægyptii Reges, ut erant in sumptuosa ædificia, et superbas pyramides excitandas effuse propensi, quas regionum cinerum suorum fatalia monumenta volebant ;

ita quemdam eorum, cum hac re majoribus suis antecellere vellet pyramidem adornare voluisse eo artificio, elegantia, sublimitate, ut cæteris splendorem, existimationemque detraheret, hominibus vero stuporem adferret. In tantam autem altitudinem fastigiatam eam voluit, ut sculptores, cœlatores, fabri, et quicumque operam huc suam conferebant, prosequi opus non auderent, quos ut ad perficiendam rem cœptam incitaret, in culmine ædificii figi præaltam trabem, et affigi trabi filium quemdam suum jussit. Moti, animatique eo spectaculo opifices adjecerunt pectus, manusque ad opus, nec submoverunt, donec ad culmen educerent, quamvis præsentaneo cum vitæ periculo conjunctum esset. Ita enim secum reputabant : Si Rex non pepercit filio suo, tantum ut tantam molem excitaret, cur nos tantam vitæ nostræ rationem habeamus, qui sumus subditi ? Quod ille superbus Rex a vanitate sua incitatus fecit, hoc æternus Pater sui infiniti amoris, et charitatis erga homines immensæ impulsus egit. Salvatoris moles, quæ excitanda erat, tam est vasta, et sublimis, ut ad eam erigendam homo (si id res postulet) facultates, honorem, vitam, et quæcumque sua periculo exponere, et huc vertere debeat : quoniam vero id arduum est, et grave homini accidit, omnia illa a se abicere ; ut facile tamen iis homo renunciaret, quid fecit æternus Pater ? Tullit, ut Filius suus in summo Calvariæ montis vertice celsam in crucem ageretur, ut non solum per illum redimeret homines (quod primum, præcipuumque tunc agebatur) verum etiam tali exemplo doceret, quod ille ipse Filius suus vitam, et honorem, et sanguinem, et sanguinem totum vertere, et convertere in usus hominum, salutemque sciret, tametsi nulla huc eum necessitas adduceret, uti hi etiam, cum Dominum, ac Deum suum tanta pericula, et incommoda adire cernerent, pro ejusdem amore honorem, gloriam, omniaque sua volentes, lubentesque profunderent. Hoc est, quod ait Christus : « Et ego si exaltatus fuere a terra, omnia traham ad me ipsum. » Omnia, hoc est, corpus et animam, inquit S. Augustinus, omnes sensus, affectus, cogitatus, voluntatem, memoriam, intellectum, vitam et cætera, quibus illa constat, ad me rapiam. JOAN. SERVIL., tit. *de Prodig. Pyramid.* Jeremias dicebat : « Non sum turbatus ; » sive ut habent LXX, « non la-

boravi, te pastorem sequens, *Jerem.*, XVII, 16, hoc est : cum te a tergo, « O pastor, sequens, video illud tam crudeliter sulcatum, et excarnificatum flagris, non modo non moleste accipio, cum vapulo, verum etiam nihil me pati existimo, nam et dolor nitescit : et omne pus suum mea exemplo vulnera exspuunt, quoties te sine causa passum considero, et me atrociora magnis modis promeritum cogito. Admirabilem sponsæ suæ venustatem, et formæ decantissimam speciem cum ingenti voluptate apud se reputabat sponsus, quando hæc dicebat : « Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias ; » *Cant.*, II, 2. S. Bernardus ait, hoc loco non solum commendari pulchritudinem, sed etiam formidari pericula ; itaque exclamat : « O candens lilium : O tener : O delicatule flos, increduli et subversores sunt tecum. Vide, quomodo caute ambules inter spinas, plenus est mundus spinis, in terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt spinæ, quæ te e proximo petunt, velut in tuam perniciem conjurarent. Sed quid egit sponsa in medio fœderatorum, et infensissimorum tot hostium posita, ut inter eas angustias respirare posset, neque prorsum deficeret animo ? » Mox subjunxit : « Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios, » *Ibid.* v. III, videamus quo consilio hæc sponsa dixerit. Sed mellifluus Bernardus id nobis aperiet, cujus sunt iterum ista : Hoc loco non prædicatur magnus Dominus, et laudabilis nimis, sed parvus Dominus, et amabilis nimis, parvus utique, qui natus est nobis, non majestas hic attollitur, sed commendatur humilitas. Videte nunc verborum sponsi et sponsæ mutuam consonantiam. Ut graves sponsæ persecutiones, quibus exposita vexabatur, sponsus indicaret, lactei, et molliculi lilii eam similem dixit, quod præacutis spinis incinctum punctum, cæsimque ab eis, velut in perniciem ejus conjuratis, certatim appetatur. Unde vero inter has angustias solatium sibi sponsa accersit ? Id a verbis ipsius superioribus accipias, quæ talia sunt, ac si dixisset : Quid nimirum, quod ego sim, quale lilium inter hamatas spinas, sic dilectus meus sicut malus inter arbores sylvestres ? mihi hoc inter meas spinas et erumnas incredibile adfert levamen, quod video summam Dei majestatem inter homines humilem, in carne mortali abbreviatam ; et

angustatam, probrisque, et ludibrio expositam. At si sponsum meum, eundemque Deum, ac Dominum meum sic angustatum doloribus, sic attritum cruciatibus video, parum est, quod ego calamitates quas-cumque meas vultu hilari, et æquo animo feram. NYSS. DO., *Infra oct. Ascenc.*, §. 2.

« Considerare exempla Sanctorum ; » ita Thomas Kempensis suasit : « Oportet te aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius feras tua minima. L. III, s. XIX, § 1. Nam mœrentium Societas gravem tristitiæ vehementiam auferre consuevit. Sicut enim in onere, si quis partem ponderis suscepit, soli ferenti sarcinam levavit, sic et in omnibus aliis, ait S. Chrysostomus. S. CHRYS., h. LXVII, *ad Pop.* Quod a fortiori locum habet, si socius etiam affectu condo-leat, nam, teste S. Gregorio Nazianz. magnus est infortunato remedium miseratio ex animo collata, ac sincere condolescere calamitatem maxime juvat. Cujus effectus duplicem rationem assignat S. Thomas cum Aristotele, nempe tum, quia talis putat alios partem oneris in se velle suscipere, tum quia per hoc advertit se diligi, quod est per se delectabile ; unde, cum omnis delectatio mitiget tristitiam, idem de amico condolente concedatur necesse est. S. TH., l. II, q. 38, n. 3.

Considerare exempla hominum malorum ob oculos ponere, uti S. Augustinus sequentibus verbis monet : « Pro apertis sceleribus non ut ea puniantur, sed ut perpetrent multa homines gravissima perferunt. Nonne de quodam nobilissimo patriæ parricida (de Catilina loquitur) sæcularium litterarum loquuntur auctores, quod famem, sitim, frigus ferre poterat, ejusque erat corpus patiens inediæ, algoris, vigiliæ, supra quam unicuique credibile est ? Quid de latronibus dicam, quorum omnes, cum insidiantur viatoribus, noctes perpetiuntur insomnes, atque ut transeuntes excipiant innocentes, sub qualibet cœli asperitate nocentem animum corpusque defigunt ? In his miranda potius quam laudanda patientia. Nihil autem illic jure laudandum ; nihil utiliter imitandum. Tantoque rectius majori supplicio dignum judicaveris animum, quanto magis vitiiis subdit instrumenta virtutum. Patientia comes est sapientiæ, non famula concupiscentiæ, patientia amica est bonæ conscientiæ, non inimica innocentiae. S. AUG., *de Bono patienti.*, c. v.

« Considerare voluntatem Dei, » tribulationes ob altissimos fines mittentis ; ita Christus ipse Sanctam Catharinam Senen- eem docuit dicens : In injuriis tibi factis judica, quod voluntas mea ita permittit, vel ordinat ad experientiam virtutis in te pariter, et in aliis amicis meis, judicando, quod ille facit ita, velut instrumenta a me positum et ad hoc electum. DIAL., c. c. Hinc Mariæ Diazæ olim de nimio frigore querenti dixit : « Ego feci hoc frigus, et tu quereris ? » Hoc medio salubriter usus est Sanctus David dicens : « Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti. » Sed et Sanctus Jacobus, dum diabolo verbera minitanti dixit : « Si tibi est permissum a Deo universorum, per-cute, et plagam libenter accipiam, ut qui ab illo feriar. » THEODOR., *Hist.* c. XXI. Hoc ipsum medium Christus ipse Sanctæ Catha-rinæ Senensi suasit dicens : « Volo te nosse, quod omnes pœnæ, quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt, quia si voluntas esset ordinata, et concors cum voluntate mea, careret quodammodo pœnâ. Quamvis enim, qui hac sancta ordi-nataque voluntate præditus est, sentiat la-borem, et dolorem, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quasi sine pœna portat, libentissime enim illud sustinet, considerans et sciens, meam esse voluntatem, atque per-missionem, ut patiat. » BLOSIUS., in *Con-clavi animæ*, c. Hoc medio S. Lupus Episco-pus usus est, de quo Cardinalis Baronius scribit, quod cum atila formidabili exercitu instructus ad destructionem Troiæ in Fran-cia accinctus esset, Sanctus Lupus civitatis illius Episcopus pontificaliter vestitus, toto Clero comitante obviam ei processerit, eique dixerit : Tu quis es, qui tot devictos Reges, desolatas tot Provincias tuo subjicis imperio ? Cui ille respondit : Ego sum Attila Hunno-rum Rex, flagellum Dei. Moxque Dei Episco-pus subjecit : Equis flagello Dei resistet ? Veni igitur, o flagellum Dei mei, utereque libere omni eo, quod is tibi est concessurus quibus verbis Rex barbarus mitigatus, a facta resolutione civitatem illam exterminandi remisit, sanctumque Episcopum benigne amplectens, ejusque se orationibus re-comendans dicens. Ex qua historia clare deducitur, quod dum flagella a Deo prove-nire agnoscimus, cum eadem æquanimitate recipere debeamus, utpote ad majus nos-trum, majoremque Dei gloriam ordinata. Tertull. in lib. *de Patientia* ait : Quod si a

Domino nonnulla credimus incuti, cui magis patientiam, quam Domino præbeamus? quin insuper gratulari, et gaudere nos decet dignatione divinæ castigationis. Ego, inquit, quos diligo, castigo. BARON., anno 451, n. 40.

« Considerare Dei iudicium » de nobis, et innocentia nostra : id quod sapienter suasit Sanctus Gregorius Nazianz. dicens : Si Deus nobiscum, quis contra nos? atqui plerisque secus videtur, inquires : Quid mea interest, qui rei veritatem magis curo, imo solum curo? hoc enim me condemnaverit, vel absolverit, hoc miserum vel bonum reddiderit. At quid aliis videatur, nihil ad nos, quemadmodum nec alienum somnium. Non ita multis videor, ait? at Deo ita. Imo non videor, sed perspicuus atque manifestus sum ei, qui omnia prius, quam oriantur, novit, qui corda nostra sigillatim fingit, qui omnia opera nostra, omnes motus, et cogitationes, ex quibus res a nobis geruntur intelligit : quem nihil eorum, quæ sunt, latet, nec latere potest : qui aliter res nostras intuetur atque mortales solent : (Homo enim videt faciem, Deus autem intuetur cor : audisti Scripturam hoc dicentem, et fidem adhibe) cujus iudicium cordatis hominibus pluris faciendum, magisque curandum est, quam omnium aliorum in unum coactorum. S. GREG., *Orat.* XXVII.

« Considerare præmium » patientiæ : sic enim et Christus, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. *Hebr.*, XII, 2. Nam, ut bene advertit S. Bernardus, guttatim poena bibitur, aliquando sumitur, per minutias transit ; at in remunerationem torrens voluptatis, et fluvii impetus, flumen gloriæ, et flumen pacis. Flumen plane est, non quod transeat, vel pertranseat, sed quod abundet. S. BERN., *s. de Fallac. prof. Vit.* Quod ipsum etiam egregie confirmans Sanctus Augustinus ait : « Si te aliquis homo dives in hoc sæculo vellet adoptivum filium facere, quomodo servires? quas ei dignitates impenderes, et servorum, ejusque sævitia durissima, et aliquando etiam turpissima sustineres convitia, ut ad caducam, et fragilem ejus hæreditatem pervenires? quod ergo ille sustineret propter substantiam terrenam, tu sustine propter vitam æternam. » S. AUG., *ap. Lanc. op.* III, n. 161. Certe B. Bonifacius in Natali Domini visitatus a B. Virgine, cum Christus in lecto depositus, faciem remotis fasciis videndam illi præbuis-

set, dicere ausus est : « Si nihil aliud esse, in Paradiso, nisi facies ista benedicta, dignum esset pati omnes tribulationes, ut possemus videre faciam hanc gloriosam. » S. BONIF., *Menol Cister.*, 19 feb. Id ipsum medium suasit Sanctus Gregorius dum dixit : « Mala præsentis vitæ tanto durius animus sentit, quando pensare bonum, quod sequitur, negligit, et quia non vult præmia considerare, quæ restant, graviora æstimat esse, quæ tolerat. Unde et contra flagelli ictum cogitatio cæca conqueritur, et quasi infinita calamitas creditur, quæ diebus cursu labentibus quotidie finitur. At si semel quisque ad æterna se erigat, atque in his, quæ immutabiliter permanent? oculum cordis figat proprium nihil esse hoc conspicit, quidquid ad finem currit, præsentis vitæ adversa tolerat, sed quasi esse omne, quod labitur, pensat quo enim internis gaudiis robustius se inserit, eo minus exterius dolores sentit. » S. GREG., I. X, *Mor.*, c. XII. Quod confirmans Sanctus Augustinus : « Cum attenderis, inquit, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris, nec digna æstimabis, pro quibus illud accipias ; miraberis, tantum dari pro tanto labore ; nam utique, fratres, pro æterna requie labor æternus subeundus erat ; æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes ; sed si æternum sustineres laborem, quando venires ad æternam fecilitatem? » S. AUG., in *Ps.* XXXVI. Hinc de Sancto Francisco Seraphico legitur, quod interrogatus, quomodo vestitu tam tenui posset se ab hyemalis algoris asperitate tueri, responderit : « Si supernæ patriæ flamma contereremur interiorius, frigus illud exterius facile portaremus. » Idem confirmavit mater S. Symphoriani adolescentuli, quæ ob tenellam filii ætatem valde metuebat, ne ob carnificum violentiam adeo terreretur, ut periculum esset, ne a corona recederet Martyrii. In hac igitur perplexitate constituta sapiens mater quid fecit? Filium suum intra manus carnificum constitutum hisce verbis inclamavit : « Nate, nate, memento æternæ vitæ, cælum suspice, et ibi regnantem intueri, tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius. » Quæ verba sanctus adolescentulus audiens, fortiter Jesu Christi causa carnifici collum præbuit.

« Considerare injurantem ut amicum » potius, quam « inimicum » : ita B. Baptista Verana suasit dicens : « Quando anima crescit

in gratia, non cognoscit amplius inimicos, imo quamlibet personam, quæ adjuvat ad salutem, cognoscit pro amico. Totus mundus et infernus sunt ei amici, tantum se pro inimico habet; et non invenit illam personam, quæ impediatur ejus salutem, nisi suos inordinatos affectus: et postquam pacem secum fecerit, non habet, de quo doleat. Beatus, qui pervenit ad hunc gradum tunc est reconditum principium futuræ impassibilitatis; hic est occultus thesaurus cordialis pacis mentalis, et qui huc non intrat, non scit, quid si bonum in hac vita mortali. Hic anima jubilat cum Deo, Deus pacem vult, quia Rex pacificus est, et cum hominibus pacificis in domo quieta vult habitare. » 4. p. *Chr. S. Franc.*, t. II, l. VII, c. xxvi. In eundem sensum recte Sanctus Chrysostomus ait: « in insidiis et calumniis injuriam non patimur, sed illi, qui faciunt: ait enim anima, quæ peccat, ipsa morietur. Peccavit autem, non qui male passus est, sed qui male facit. Certe si mansuetudinem exhiberemus, essemus omnibus insuperabiles, nec ulla ad nos injuria pertineret, eodem Sancto teste. » S. CHRYS., hom. LXVIII, *ad Pop.* *IBID.*, hom. XIV, in *Epist. ad Rom.*

« Considerare peccata sua: » tunc enim, teste S. Gregorio, illata convitia bene toleramus, cum in secreto mentis ad mala recurrimus; bene quippe videtur, quod injuria percutimur, dum conspiciamus, quia pejus est, quod mereamur. Imo quasi aqua ignis extinguitur, cum exurgente fervore animi, sua cuique ad mentem culpa revocatur. S. GREG., l. XX, *Mor.*, c. XVII. Et iterum: Dolor flagelli temperatur, cum culpa cognoscitur; quia tanto quisque ferramentum medici patientius tolerat, quanto magis putridum conspiciat, quod secat. L. XX, *Mor.*, c. XVII. Vere enim non sunt condignæ passionēs hujus temporis, ad præteritam culpam, quæ remittitur, inquit recte S. Bernardus. L. X, *Mor.*, c. v. Vapulem sane, ait idem alibi, vapulem, ut male operans, si forte verbera in merita reputentur; fortassis miserebatur flagellato, qui bonum in me non invenit, quod remuneret Sponsus Ecclesiæ Jesus. S. BER., *de Convers. ad Cleric.*, c. xxx, Facit totidem fere verbis cum S. Gregorio S. Laurentius Justin. inquit: Tunc patienter illata flagella toleramus, cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus, quia per hoc, quod culpæ pondus agnoscitur, afflictionis pœna levigatur. Pa-

tienter unusquisque adversa portat, cum pie meminit, quod in se habeat fortasse, in quo ipse debeat tolerari, et quasi aqua ignis extinguitur, cum surgente furore animi, cuique ad mentem culpa revocatur, quia erubescit peccatis alienis non parcere, qui proximo, vel Domino sæpe se recolit parcenda perpetrasset. S. LAUR. JUST., *de Lig. Vit.*, c. v.

« Considerare objecta quædam exhilarantia: » sicut enim (ait S. Basilus) qui minus acri sunt oculorum acie, eos avocant ab intuitu rerum splendorum, defigunt vero in flores, et quæque viridantia, ut refocillentur, haud secus anima obtutum avertere debet a rebus molestis, et mœroris plenis, obvertere vero ad eorum contemplationem, quæ bona et jucunda sunt. Tum autem assequeris, ut semper gaudeas, si vitæ quidem tuæ institutum, ratiove omnis Deum collineet, ac spectet; spes vero retributionis, quæ permolesta sunt vitæ hujus, et tristitia leviora efficit. S. BASIL., hom. IV, *de Grat. act.*

« Considerare, et prævidere imminentes adversitates ante quam eveniant: » minus enim, teste S. Gregorio, jacula feriunt, quæ prævidentur, et nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc per præscientiæ clypeum munimur. S. GREG., hom. xxxv, in *Ev.* E contrario vero, ut Seneca recte advertit, sero animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur. Hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, quæ nunquam nos pati posse providemus. Aufert vim præsentibus malis, qui futura prospexerit. SENECA, l. *de Tranq.*, c. xi, *de Consol. ad Martiam.*, c. ix. Cujus rationem assignans Sanctus Gregorius ait: Quia qui improvidus ab adversis deprehenditur, quasi ab hoste dormiens invenitur, eumque citius inimicus necat, quia non repugnantem perforat. Qui vero mala imminetia per sollicitudinem prænotat, hostiles incursus quasi in insidiis vigilans expectat, et inde ad victoriam valentior accingitur, unde nesciens deprehendi putatur. Solerter ergo animus ante actionis suæ primordia, cuncta debet adversantia præmeditari, ut semper hæc cogitans, semper contra hoc, thorace patientiæ munitus, et quidquid acciderit, providus superet, et quidquid accesserit, lucrum putet. S. GREG., l. XXXI, *Mor.*, c. XVII.

« Considerare non hominem lædentem, sed dæmonem infligantem: » ita S. Chrysostomus suavitatis dicens: Cum te aliquis in-

festat, ipsum ne respicias, sed dæmonem instigantem, et omnem in illum iram affunde ipsius autem miserere, qui movetur ab eo. Nam si mendacium a diabolo, etiam irasci temere multo magis ad ipso. Cum morden-tem videris, considera, quod est [diabolus; non enim Christianorum sunt scommata. S. CHRYS., hom. I., ad Pop.

MEDIA OBSTACULUM REMOVENTIA. — « Opin-
ionem falsam de tribulatione, qua eandem
non nisi ut malum nobis imaginamur, tol-
lere : » nam, teste Didaco de Celdada, gra-
vissimum genus tormenti est metus tor-
menti; plus aliquando torquet opinione,
quam re. Nam res semel toleratur, metus
calamitatem amplificat, et multiplicat, et
ferit anticipato vulnere, toties repetito, quo-
ties subit ejus memoria. In, c. v, JUDIT.,
§ 12, n. 46. Sapienter etiam circa hanc ma-
teriam Epictetus dixit : Homines perturban-
tur non rebus, sed iis, quas de rebus habent
opinionibus. Verbi causa : Mors non est
malum, alioqui enim et Socrati sic visum
esset, sed opinio de morte, quæ malam eam
facit. ENCHIR., c. x. Cum igitur impedimur,
aut distrahimur, non alios culpemus, sed
nosmetipsos, hoc est, nostras opiniones. Alios
accusare in calamitate sua, hominis est ine-
ruditi : seipsum, ejus, qui erudiri cœpit :
nec se, nec alium eruditi. THOM., I, in Dom.
4 post Pasch. Sicut ergo (ut recte suadet
Stapletonus) pueris larvas formidantibus,
eas in manus tradimus et invertimus, et
tractari ab eis facimus : quo re ipsa bene
perspecta vanos terrores contemnant. Equos
phantasticos, qui ad nescio quos in via cu-
mulus, aut candidioris coloris objecta subito
restitare, et retrocedere solent, statim contra
hujusmodi objecta calcaribus admotis im-
pellimus, ut eadem sæpius pedibus concul-
cent, et sic pavere desinant; ita quivis in
adversis sinistram suam de rebus adversis
opinionem corrigere debemus, ut pulchre
quondam Socrates Alcibiadem non auden-
tem in concionem prodire docuit, dum sic
allocutus est : « An non sutorem illum (ad-
jiciebat nomen) nihil pendis ? an non etiam
circorum illorum præconem aut etiam co-
riarium illum ? » fatente Alcibiade intulit
Socrates : « An non nisi ex hujusmodi con-
cio constat ? »

« Exuere inordinatum affectum erga res
creatas ; » nam, teste Sancto Gregorio, sine
dolore amittitur, quidquid sine amore pos-
sidentur. Quæ vero ardentem diligimus habita-

graviter suspiramus ablata. S. GREG.,
I. XXXI, Mor. Et, ut Sanctus Augustinus
ait, non est in carendo difficultas, nisi cum
fuerit in habendo cupiditas. S. AUG., Con-
fess.

MEDIA ROBORANTIA. — « Solidum virtutis,
et perfectionis fundamentum ponere : » nam,
ut sapienter advertit S. Chrysostomus, non
in illarum rerum (adversantium) eventu
perturbatio ac tumultus est, sed in nobis
atque animis nostris, qui si bene constituti
fuerunt, quamvis sexcentæ undique orian-
tur tempestates, in tranquillo ac portu per-
petuo requiescemus. Licet hoc et in corpo-
ribus cernere, qui enim confirmato est cor-
pore ad valetudinem, quamvis inæquabili
cœli varietate oppugnatur, non modo nihil
mali accipit, sed accessionem roboris exer-
citatione, et intemperiei consuetudinem facit.
Sin imbecillum corpus habeat, quam
optima fruatur cœli temperatione, nullus
tamen illi fructus ex hac cœli æquabilitate
erit, cum hæc intestina imbecillitas cœli
etiam bonitate lædatur. Itaque omnibus iis,
quasi pulvis essent, excussis, assumptoque
generoso, et sublimi spiritu, magnum per
omnia fortitudinis specimen exhibeamus.
S. CHRYS., Orat. I de Provid.

« Amorem erga Deum augere ; » perfec-
tæ enim charitatis argumentum notissimum
est, teste S. Laurentio Justiniano, in adver-
sis fiduciam non amittere, et virtutes uni-
formiter semper operari, atque sub Dei dis-
ciplina eodem animo, eodemque vultu per-
severare. Negligentibus hoc impossibile
videtur, amantibus nihil. S. LAUR. JUST., de
Dis. Mon., c. xviii, Experta id sponsa, dum
ait : « Fasciculus myrrhæ dilectus meus
mihi inter ubera mea commorabitur : » eo
quod leve, inquit S. Bernardus, ducat, quid-
quid laboris immineat, et doloris. Bene fas-
ciculus, quia non sunt condignæ passionis
hujus temporis ad futuram gloriam, quæ
revelabitur in nobis ; id enim, quod in præ-
senti est momentaneum, et leve tribulationis
nostræ, supra modum in sublimitate æter-
num gloriæ pondus operatur in nobis. Erit
ergo quandoque nobis ingens cumulus glo-
riæ, qui modo est fasciculus myrrhæ. An
non fasciculus, cujus jugum suave est, et
onus leve ? non quia in se leve (nec enim
levis passionis asperitas, mortis amaritudo)
sed levis tamen amanti. Et ideo et dilectum
nominat monstrans dilectionis vim omnium
amaritudinum superare molestiam. S. BER.,

s. XLIII, in *Cant.* Recte ergo P. Baltassar Alvarez, e Societate Jesu dicebat, ei qui Dei amorem habet, et per eum sentit divinam Majestatem mittere hujusmodi excitatores (cruces) non esse alias considerationes necessarias, ut eosdem amet, et adoret. Omnes enim illos reputat gratias, omnes nuntios celerrimos, ignitos carbones, ingentia lumina ipsius Dei in se benevolentiae: omnes accipit tamquam amoris ejus sagittas, quae quantumvis ipse sit durus, non tamen sinunt esse saxum. Quousque hoc intelligas, Deus te faciet vacillare: donec hoc tibi sapiat Deus te amaricabit; donec magni hoc facias. *Vita*, c. LI, § 2. Idipsum pulchre confirmans S. Basilii ait: Anima, quae semel se modis omnibus desiderio sui adstrinxit Conditoris, jamque insuevit oblectare se tantae illius pulchritudinis contemplatione, prorsus non sinet vehemens illud gaudium, animique sui jucundissimam effusionem intercipi aut mutavi per multiplicem, et succedaneam carnalium affectionum mutationem. Quin ea potius, quae aliis mœrorem afferunt, et tristitiam, in cumulum sibi vertet, et accessionem lætitiæ. *Ap. STAPLET., th. 4, in Dom. I post. Pasch.* Hinc Tertullianus causam inquirens, cur S. Joannes Evangelista Romæ ante portam Latinam ab igne manserit illæsus, ita scribit: « Flamma pectus ejus comburens, ignis actionem, qui lebetem agebat suspendit, ibique duos ignes inter se prælio dimicantes, tandem ignis amoris superior evasit, victoriam reportans. » TERTULL., l. de Præsc.

« Spem firmam de Dei auxilio concipere: » nam ibi plus est exitii, teste S. Ambrosio, ubi plus est periculi. S. AMBR., de Joseph. S. EPHR., s. I, de Pat. Si enim, ut optime discurrebat S. Ephrem, homines probare et discernere norunt, quantum pondus singula ferre queant animalia, tantumque addunt oneris, quantum vires animalis tolerant. Si item figulus vasa de luto formans novit, quanto ea tempore oporteat in igne relinquere, donec utilia efficiantur, neque ultra, quam sit opus, ea in fornace relinquit, ne adusta corrumpantur; neque minus ea in fornace relinquit, quam necesse sit, ne dissolvantur, neminique sint usui; quanto magis Deus, qui incomprehensibilis est ineffabilis scientia et intellectu, totusque sapientia plenus, novit, quantis probationibus atque tribulationibus, tentationibusque indigeant animæ ipsi placere volentes, vitamque æter-

nam consequi desiderantes; sicque fortiter, prompte omnem in spe tribulationem perfecerunt usque ad finem, tuncque probati, et apti regno cœlorum redduntur. Recte ergo concludit Sanctus Augustinus. Noli timere inimicum; tantum facit, quantum acceperit potestatem. Eum time, qui quantum vult, tantum facit, et qui injuste nihil facit, et, quidquid fecerit, justum est. Sæviant, quantum voluerint, et quantum permissi fuerint peccatores, confirmat Justos Dominus. S. AUG., in Ps. LXI. Porro fructum hujus spei clara ostendit Sanctus Chrysostomus dicens: Deum, sicut oportet, timens et in ipso confidens, voluptatis radicem lucratus est, et omnem habet lætitiæ fontem. Et sicut in mare decedens immensum scintilla brevis facile deletur; sic quantumcumque Deum timenti illidantur, velut in vastum lætitiæ pelagus incidentia extinguuntur ac perduntur. S. CHRYS., hom. XVIII, ad Pop.

« Frequenter SS. Eucharistiam sumere: » nam de hac dixit David: Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me. Et si panis subcinericius Eliam tantopere confirmavit, ut per quadraginta dies noctesque continenter iter faciens, omnes in conscendendo monte Horeb difficultates occurrentes facile superaret; quanto magis Eucharistia, utpote ipsum figuratum, hunc effectum præstabit ad cœlum tendentibus; hinc recte Sanctus Cyprianus dixit: Idoneus esse non potest ad Martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium; mens deficit, quam non Eucharistia erigit, atque accendit. L. I, epist. II.

« Aminorum perpessione inchoare: » uti senex quidam verbo et exemplo docuit, de quo Bellovacensis sic scribit: Venerunt quidam fratres ad S. quemdam senem in solitudine, juxta quem pascebant pueri pecora clamose, et inhoneste aliquando loquentes; qui dicebat ei: « Quomodo potes, Abbas, portare verba puerorum istorum, et non præcipis eis, ut taceant? Qui respondit: « Volui, tam diu est, sed vici cogitationem meam dicens: Si hoc modicum non potes portare, quomodo, si venerit tibi majus, portabis? » JOB., IV. « Ubi est fortitudo tua? » Glossa: « Qui se vincit, contra omnia fortis est. » MANSI, dis. XIV, n. 5.

ASCETICA.

Tota Ascetæ cura in eo fere consistere

debet, ut bene addiscat, doceatque artem patientiæ, utpote tum ob necessitatem, tum ob eximiam et rarem utilitatem omnibus aliis artibus jure merito præferendam. Hac autem in tribus fere capitibus consistere videtur.

Et primo quidem generalia quædam fundamenta bene apprehendenda sunt, quorum primum est : Ut firmissime sibi persuadeat, neminem sine tribulatione esse, id quod pulchre S. Augustinus super illud Apostoli : Flagellat Deus omnem, quem recipit : indicavit dicens : Itane omnem ? Ubi te volebas abscondere ? Omnem. Et nullus exceptus, nullus sine flagello erit ? Quid est omnem ? Vis, vis audire, quem omnem ? Etiam unicuique sine peccato, non absque flagello.

Secundum fundamentum est, ut pari firmitate sibi persuadeat, Deum esse summe « Potentem, » ut adeo non sit malum in civitate et orbe, quod non fecit Dominus : « Summe Sapientem, » atque adeo posse malum omne in bonum convertere, uti Joseph Patriarcha olim confessus est dicens suis fratribus : Nolite timere, num Dei resistere possumus voluntati ? Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me : « Summe quoque Bonum, » ut adeo quidquid facit, vel permittit, ad nostram utilitatem ordinet, nisi ipsimet velimus in damnum nostrum detorquer. Unde eleganter S. Augustinus : Quid timet, inquit, homo in sinu Dei positus ? Tu de sinu illius noli cadere, et quidquid tibi evenierit, in bonum, et non in malum cedit. Tertium est, ut firmiter credat, nullum proprie dictum « malum esse, » nisi peccatum, eo quod hoc solum separet, aut certe conjunctionem minuatur cum vero bono, id est Deo ; unde recte deducitur commune axioma, quod « nemo lædatur, nisi a seipso, » cum nemo ad peccatum cogere possit. Quartum est, ut etiam certo sibi persuadeat, quod S. Paulus dixit, nempe fidelem esse Deum, qui non patietur nos tentari supra id, quod possumus sustinere. I. Cor. x ; 13, I. II, ep. LXVI. Atque adeo at bene dixit S. Isidorus Pelusiota, in tentationem non incidere, forte impossibile esse, ei autem minime succumbere possibile, cum omnia possumus in eo, qui nos confirmat. *Phillipp.*, iv, 13.

Secundo bene pariter apprehendenda sunt præcepta seu regulæ ab arte patiendi præscribi solitæ. Prima est : « Quod pateris juste, patienter ferre memento. » Quem enim dili-

git Deus, castigat ; flagellat autem omnem filium, quem recipit : *Hebr.* xii ; 6, quem in finem sapienter discurrens Seneca ait : Affecti sumus poena, succurat non tantum, quid patiamur, sed quid fecerimus. In consilium de vita nostra mittamur. Si verum ipsi nobis dicere potuerimus, pluris litem nostram æstimabimus. Si volumus æqui omnium rerum judices esse, hoc primum nobis suadeamus, neminem nostrum esse sine culpa. Hinc enim maxima indignatio oritur ; nihil peccavi, nihil feci, imo nihil fateris. Quis est iste, qui se profitetur omnibus innocentem ? Recte ergo S. Augustinus ait : Vulgus hominum injuste se putat tolerare, quæ patitur : at vero vir justus qui seipsum statim in principio sermonis accusat, justitiam Domini prædicat, quod digna meritis suis patientur. Dicat proinde quivis cum Michæa : Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei. *MICH.* ix, *LUC.* ix, 23. Secunda est : « Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. » Et hæc regula respondet secundo fini, quem Deus in tribulationibus mittendis sibi præfigit, scilicet « probationi » (quemadmodum prima primo fini, scilicet « purgationi » seu « castigationi » respondet) de qua Apostolus dixit : Gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem. *Rom.*, v, 4. Sicut ergo discipulus Philosophiæ aut Theologiæ operam navans, et cupiens speciem hausti sui profectus exhibere, pro magno beneficio agnoscit, et accipit, si quis acriter ejus doctrinam impugnando, occasionem præbeat suæ scientiæ et diligentiae demonstrandæ, ita non minus beneficium reputare quisque debet, si per varias tribulationes submissas examinet ipsum Deus, an et quantum profectum in virtute fecerit. Tertia est : « Omnes gaudium existimate, Fratres mei, cum in varias tentationes incideritis. » Scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti. *JOB.* i, ii. Atque hæc regula tertio fini, ob quem Deus tentationes ac tribulationes immittit, scilicet amoris respondet, juxta illud Apocalypseos : Ego, quo amo, arguo, et castigo. *Apoc.* iii, 29. Porro hoc gaudium tanto erit perfectius, quanto graviores fuerint tribulationes, de quibus illud concipitur. Possunt autem graviores esse tribulationes multiplices ex capite. 1. Ex

« genere » suo seu « objecto : » sic graviore merito reputantur linguæ persecutiones ; nam , teste S. Chrysostomo, nihil æque mordet animam ac improprium : nihil æque tabefacit mentem ac disteria et convitia : nam multi viri per convitia sæpe sunt subversi. S. CHRYS., s. in *habentibus eund. Spir. fidei*, ser. xxix. 2 A « multitudine persequentium ; » majorem enim calamitatem et acerbiorum dolorem vulnus a pluribus acceptum excitat, inquit idem Sanctus. 3. Si ab « amicis » vel « domesticis » vel aliis , quibus « benefecimus, » oriantur ejusmodi persecutiones ; nam ut Cassiodorus recte advertit, graviter dolet injuria, quæ contingit inseperata ; et si inde proveniat dolus, unde sperabatur auxilium. CASSIAD. l. v. *epist.* xxxv. Imo, teste S. Chrysostomo, plerique ab amicis convitiis affici, aut in suspicionem adduci, videtur omnibus mortibus intolerabilius ; S. CHRYS., *h. spec. et DAVID.* cujus rationem reddit S. Gregorius, quia cum damno corporis mala nos cruciant amissæ libertatis : Hinc David in persona Christi dixit : Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Tu vero homo unanimis, dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulcescapiebas cibos. S. GREG. h. xxxv, in *Ev.* 4. Ex « diuturnitate : ut enim brevitat minuit, ita diuturnitas non modice auget tribulationem, maxime si etiam liberatio merito sperata, nec tamen impetrata fuerit, tum enim spēs dilata non parum cruciat. 5. Ex « circumstantiis quibusdam aggravantibus crucem, et dolorem , quales Lancizius affert septuaginta, ex quibus sequentes sunt potiores, et magis usitatæ : nolle inquirere auctorem, si non sit cognitus : non se excusare apud ullum : non resistere convitanti (nam suppressus dolor, ut bene advertit S. Bernardus, altius introrsum radicavit, eo acerbior factus, quo non est exire permissus) S. BERN., s. xxii, in *Cant.* non quærere defensores non accusare ; nec coram Deo suas cruces commemorare (hoc enim magnum foret crucis levamen) : non emendicare aut procurare ab hominibus compassionem : nulli unquam, nisi obedientia, vel charitas suadeat, suam crucem revellare ; etiam lacrymarum silentium servare : memoriam injuriarum delere.

Tertio comparandum est aliquid myrothecium spirituale continens varia balsama seculumina ac motiva roborantia contra deliquia pusillanimitatis, abjectionis, despera-

tionis, impatientiæ, etc. occasione adversitatum oriri solita. Talia autem balsama esse possunt omnia fere motiva supra paragrapho nono indicata, præcipue autem sequentia quatuor , quæ omni statui hominum sunt magis accommodata. *Chron.* 1. Exemplum Christi ; ita enim ipse suasit adolescenti, dum inter adversa jam prope fatiscienti dixit : Omnes tuas tribulationes intinge in sanguinem lateris mei, et quantumcumque duræ sint et graves, mox molles et leves efficientur. 2. Exemplum Sanctorum : si enim solatium est miseris socios etiam homines duntaxat infirmos et imperfectos habere, quantum erit solatium tot coelites in societatem tribulationum adscitos videre ? Utpote de quibus merito canat Ecclesia : Omnes Sancti, quanta passi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palman Martyrii. 3. Exemplum filiorum sæculi, tam graves labores ac tribulationes pro vili lucro paucorum numerorum, momentaneæ voluptatis, vanissimæ gloriæ aut honoris tam generose, alacriter, atque constanter perferentium, de quibus merito sibi quisque illud olim S. Augustino dictum applicare poterit : Potuerunt isti, et istæ, et tu non poteris ? 4. Exemplum damnatorum, aut certe in purgatorio existentium animarum, cum, quibus pares aut etiam graviore poenas sustinere millies fuisset promeriti, an non enim sic gaudebimus per obolum solvere nos posse in hac vita, quod innumeris cruciatibus, ac dolorum talentis in altera fuisset persolvendum ? Vere enim quæcumque dura et molesta, quæcumque gravia et horribilia, quæ quisque patitur in hac vita, in comparatione æterni ignis non tantum parva, sed nulla sunt, inquit recte Sanctus Augustinus. S. AUG., s. cxc. *de Temp.*

Quarto instructus esse studeat ad quæstiones aliquas asceticas hac in materia proponi solitas, ex solidis asceseos fundamentis resolvendas ; ejusmodi sunt. 1. Cur Deus famulos suos, quo fidelius ei serviunt, quoque plura pro ipsius gloria agunt et patiuntur, eo pluribus persecutionibus et tribulationibus obnoxios esse sinat ? Sic enim plerumque fieri testatus est in primis sanctus Gregorius his verbis : Ego fidenter dico, quia minus pie vivis, si minus persecutionibus pateris. S. GREG., l. VI, *epist.* xxvii. Testatus est. 2. Sanctus Macarius dicens : Viri divini præparare se debent ad certamen, et prælium. Ea enim est Christianæ

Religionis via, ut, ubi est Spiritus Sanctus, ibi statim sequatur conflictus, et persecutio. Vides Prophetas, quoniam pacto a contribulibus suis persecutionem passi sunt, in quibus tamen Spiritus operabatur. Vides, quomodo Dominus non ab alia gente, sed a suis persecutione affectus est, nempe a propria tribu Israël, a qua etiam cruci est affixus. Itidem et Apostoli. Itaque statim a cruce transivit Spiritus Paraclitus, et migravit ad Christianos. S. MACARIUS, hom. xv. Testatus est 3. Sanctus Ignatius, qui Parisiis operam dans, et a quodam quæsitus, cur omnia ei tunc prospere fluerent, respondit : Me tacente tacent alii : quiescente quiescunt. Ubi me commovero, invida continuo tempestas exorietur, ejusque fluctibus exagitabor. RIBAD., in *Vit.*, l. II, c. I. Testatus est 4. Sanctus Franciscus Xaverius dicere solitus, videri sibi nostros nequaquam fideliter militare, si diu nullis insectatoribus exercerentur. MANSI, VII, c. IV, *Ep.* Testata est 5. Sancta Theresia dicens : Semper observatum est, eos, qui Christo Domino vinciniores et propiores fuere, plus aliis, laboribus et adversis lancinatos et divexatos esse. LANCIZ., op. VI, c. I, n. 13. Ad hanc ergo quæstionem respondeat, geminas hujus rei esse causas. Prima est « Amor Dei » erga hujusmodi personas : ita 1. testatus est ipse Christus sanctæ Birgittæ dicens : Amici mei tribulantur in hoc mundo aut ad minus supplicium in futuro, aut ad majorem coronam in cælo. Nam Petrus, et Paulus pro justitia mortui sunt, sed Petrus amarius Paulo, quia plus dilexit carnem Paulo : et quia Ecclesiæ meæ accepit primatum, debuit et se mihi majore morte conformare. Paulus vero quia plus dilexit continentiam, quia plus laboravit, tamquam miles egregius gladium obtinuit. L. III, *Rev.*, c. XIX, in *add.* Sed et alias eidem de quodam Episcopo dixit : Propterea quia amicus meus est, et eum intime diligo, ideo quasi amico laboriosius onus impono. L. IV, *Rev.*, c. XCII. 2. Idem testatus est Angelus eidem Sanctæ Birgittæ de B. Virgine dicens : Congrue hæc Virgo nuncupari potest florens rosa, nam sicut rosa crescere solet inter spinas, ita hæc venerabilis Virgo in hoc mundo crevit inter tribulationes. Et quemadmodum quanto rosa se in crescendo plus dilatata, tanto fortior, et acutior spina efficitur, ita et hæc electissima rosa Maria, quanto plus ætate crescebat, tanto fortiorum tribu-

lationum spinis pungebatur. Cum autem ad illam ætatem ipsa pervenit, qua Filius Dei factus est Filius suus, tunc plenissima illa rosa in sua pulchritudine magis dilatari ac crescere videbatur; ac tribulationum spinæ ipsam acriter stimulantes fortiores et acutiores quotidie efficiebantur. S. 16, *Angelico*. 3. Testata idipsum est B. Maria Magdalena de Pazzis, dum Christum allocuta dixit : Permittis, o Verbum, dæmones configere cum servis tuis, eos ut facias gloriosiores; et quanto majorem gratiam dare vis, et majus lumen ad te cognoscendum, tanto magis fabricas fornaces, et ignes, in quibus purgentur corda ad instar auri, et appareant illorum virtutes tamquam lapides digni, et pretiosi. VIR., p. IV, c. XXIV. Hinc jam olim Ethnici idem de suis diis quoque senserunt, ut Seneca his verbis testatur : Hanc rationem dii sequuntur in bonis viris, quam in discipulis suis Præceptores, qui plus laboris exigunt ab his, in quibus certior spes est. Dicant ergo ipsi : Digni visum sumus Deo, in quibus experiretur, quantum natura humana posset pati; optimi milites ad durissima mittuntur. SENEC., l. *de Prov.* Secunda causa est « odium diaboli » erga eosdem justos, quod tribus ex causis concipit. 1. Quia per illos magis glorificatur Deus, cujus proinde gloriam in ipsis dæmones imminuere cupiunt. Ita Sanctus Laurentius Justinianus indicavit dicens : Præmonebat milites suos Christus ad persecutionum tolerantiam, ne imparati ad certamen accederent : sciebat quippe, semper justis bella ab humani generis Adversario commoveri, quæ non tantum adversus homines, qui invisibiliter infestantur, verum etiam contra hominum Conditorem concitare noscuntur, non tamen ut invincibilis debelletur, sed ut ipsius gloria in hominibus denigretur. Bacchatur itaque adversum justos, per quos utcumque divina proficiscitur laus, quatenus ex laudantium perditione, magnificentiam diminuat laudati. FAS., a *Mor.*, c. XI. 2. Quia hos meritis, et virtutibus abundare videns invidet, ideoque spoliare conatur. Quam causam sanctus Chrysostomus indicavit his verbis : In tempore virtutis perfectæ tunc diabolus spirat vehementius. Et quemadmodum piratæ, qui mare navigiis infestant, non tunc, ubi conspexerint navim de portu exeuntem invadunt (quid enim hinc fructus caperint, si scapham inanem demergerent?) sed ubi

redierit onusta, plenaque sarcinis, tunc demum omnes experiuntur artes; ita sceleratus ille dæmon simul atque viderit aliquos multa collegisse v. g. jejunia, preces, elemosynam, castitatem, reliquasque virtutes omnes, ubi videt navigium plenum esse pretiosis lapidibus, tunc irrumpit undique, thesaurum perfodiens, ut in ipsis portus ostiis scapham demergat, jamque nudos ad eum portum ejiciat. S. CHRYS., n. 3, in c. III, *Isaïæ*. 3. Quia per justos regnum et potestas Satanæ maxime imminuitur; nam ut recte idem sanctus Chrysostomus ait; numquam magis furit ac sævit scelestus ille dæmon, quam cum ex suis vasis et instrumentis multa videt diripi. Non est ejus qui parva gessit et mala, malam illam bestiam irritare. Quamobrem quando videt virum justum magna et præclara gerere, et mala pati innumerabilia, ne mireris. Nam contra mirari oporteret, si diabolus multas accipiens plagas esset quieturus, et vulnera placide toleraturus. IDEM, h. XLIII, in I *Corinth.* Recte ergo concludit S. Leo: Intelligamus, quanto studiosiores pro nostra salute fuerimus, tanto nos vehementius ab adversariis impetendos. S. LEO, s. I *Quadragesimæ*.

Altera quæstio est, an perfectionis studium admittat defensionem sui contra calumnias, falsas accusationes, et testimonia? contrarium quippe suadere videntur tum Christi, et Sanctorum exempla, neutiquam se, etiam in periculo gravissimorum malorum incurrendorum, defendentium; tum SS. Patrum passim id dissuadentium consilium. Excitabit, inquit S. Theresia, divina Majestas aliquem, qui verum Patronum vobis tacentibus aget, sed vos hujus rei recordari nollem, sed gaudere, quod culpe mini. Quod si vos non defenderit, certum est, id minime opus esse. *Itin. Perf.*, c. xv. Ad hanc quæstionem respondeat per duas resolutiones. Prior est, esse omnino licitam, imo et sub præcepto adhibendam defensionem sui, vel informationem, vel excusationem, quando silentium vel in infamiam tertii cederet, vel in scandalum aut ruinam aliorum, aut Superior rei veritatem exquireret; nam libertas loquendi, qua justii viri, pro justitia sua usi sunt, teste S. Isidoro Pelusiota, non ex fastu et arrogantia, sed a necessitate nata est. Hæc enim ne juste incommodis affici viderentur, hujus modi voces expressit: « Ut tamen secu-

rius transfigatur hæc defensio, et ne amor proprius, et cupiditas excellentiæ (quæ, ut docent Sancti, origine et peccato prima, in conflictu ultima nos decipiat), recte quis faciet, si se præmissa precatione in æquilibrio constituat, et tum vel a Superiore vel Confessario, vel alio prudente viro consilium petat. » S. ISID., l. II, *Ep.* CCLXXIX. Posterior resolutio est, extra dictos casus plerumque esse omittendam sui defensionem, maxime cum, teste Lancizio, experientia probet, multis non profuisse excusationem; et multis, etiam gravissimas infamationes, nec officiorum publice obeundorum cursum, et successum, nec animarum lucra impeditisse. *Opusc.* IX, c. VII, n. 264.

Tertia quæstio est, an saltem sine perfectionis præjudicio licitum sit, a Deo defensionem, et auxilium petere, uti Ecclesiæ et magnorum virorum exempla suadere videntur? Ad quam respondeat cum Lancizio, triplicis generis esse tribulationes, et crucces. 1. Communes, quæ concernunt totam Ecclesiam vel aliam communitatem. 2. Aliæ privatæ quidem sed tamen, nisi avertantur, in damnum communitatis cessuræ. 3. Privatæ et personales, quæ nulli alteri, quam ipsi patienti præjudicium aut damnum afferunt: et in prioribus quidem duabus tribulationibus recte a Deo auxilium peti, uti allata exempla probant; secus vero in posterioribus, in his enim perfectio suadet, non petere a Deo levamentum, ut plus patientiæ exerceatur, si minus levaminis extrinsecus offeratur. Quam ob causam S. Theresiam commendans unam ex Monialibus suis, Beatricem Dignesiam, dicere solitam, insignem quamdam rusticitatem fore, in doloribus, quos Dominus ei immitteret, alleviamentum quærere. L. FUND., c. XI.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem: » *Hebr.*, x, 35, ostendi potest necessitas patientiæ. Et in priori quidem parte illud Thomæ Kempensis dictum per inductionem probari: Convertite te supra (scilicet ad Superiores) convertite te infra (ad subditos, aut alios te

inferiores) converte extra (ad æquales, domesticos, amicos) converte te intra (ad teipsum, et passiones tuas et ubique crucem invenies. L. II, c. 1, § 4. In posteriori vero parte ostendi potest iterum per inductionem, quomodo is, qui vere patientiam didicit, omnes difficultates ex quadruplici illo capite proveniente facile vincat. Pro quo scopo Nicolai Lancizii, opusc. ix, c. et ex p. I. Fabri conc. v, in *Festo inventionis S. Crucis* servire potest.

Ex occasione thematis : « Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei : » *Actor.*, xiv, 24, potest referri mos quarundam Academiarum in quibus studiosi antequam in Matriculam seu Album Studiosorum referantur, variis sanguinis verberibus, et ludibriis (quæ communi nomine « Deposito » vocatur) exerceri solent, dicique similem morem Deum observare, ut qui nullum in cœlum velut cœlestem Academiam admittere velit, nisi variis prius tribulationibus exercitum, idque ob easdem fere causas, ob quas Academiæ dicte depositionem instituerunt. Scilicet. 1. Ut ad virtutem disponantur. 2. Ut probentur. 3. Ut sanctis conformentur. 4. Ut digni fiant privilegiis. 5. Ne extollantur super alios. Adhortandi proinde Auditores, ut patienter ferant hanc depositionem, sperentque sibi quondam cum magno solatio dicendum, quod senex ad portam constitutus, et studiosos intrare volentes variis ludibriis exercere jussus, iis, qui patienter eas excipiebant, dixisse fertur : ingredi Athenas, quia dignus es. Pro qua materia fusius deducenda servire potest concio quarta Fabri in *Festo SS. Simonis et Judæ*.

Ex occasione thematis : « Dilectus quemadmodum filius unicornium : » Ps. xxviii, 6, dici potest Deum ex mente SS. Patrum recte unicorni, non tauro comparari, eo quod hic oculos infra cornu habens non videat, quo feriat : unicornis autem oculos supra cornu habeat, ideoque cum destinatione ferire soleat. Ostendatur ergo quam prudenter Deus feriat, seu tribulationes immittat, scilicet ob triplicem finem, castigationem peccati, probationem virtutis, et amoris demonstrationem; indeque auditores ad easdem patienter, libenter, et alacriter ferendas excitentur. Pro qua materia servire potest totum, c. 1, vel etiam ii et iii, p. III. Gymnasii patientiæ P. Hieremiæ

Drexellii. Item pro priori parte conc. i, Fabr. in *Dom.* 20 post Pent.

Ex occasione thematis : « Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. I Petr. ii, 21, potest doceri ars patiendi, et primo quidem explicari regulæ ab hac arte præscribi solitæ, uti §, proxime præcedente num. 3 factum est. Deinde ut excitentur auditores ad hanc artem studiose addiscendam, ostendatur, eam esse præ omnibus aliis artibus summe necessariam, utilem, et honestam, idque argumentis tum ex S. Scriptura, tum ex SS. Patribus, tum exemplis et similitudinibus petitis, quæ § 2, et sequentibus plurima offeruntur, probari potest; quem in finem etiam concio 5 Fabri in *Festo Inventionis S. Crucis* servire potest. Item in Auctario in *Festo S. Nicol.*, themat. iii.

Ex occasione thematis : « Non est discipulus super Magistrum, perfectus autem omnis erit, si sit, sicut Magister ejus. » Luc., vi, 40, potest desiderium ad artem patientiæ addiscendam excitari, ostendendo, in ea repereri tria potissima motiva, quæ ad artem aliquam alacriter addiscendam movere solent. Quorum primum est « Nobilitas Magistri » qui et artem bene calleat, et efficacem modum tradendi illam, et promptam voluntatem instruendi habeat, quæ omnia haud dubie Christo in summo gradu conveniunt. Alterum est « Condiscipulorum multitudo, præstantia, et alacritas, » quæ tria in Sanctis, et hominibus justis hujus vitæ pariter in gradu excellenti reperiuntur. Tertium est « Artis, » quæ traditur, utilitas et excellentia, qualis ubique præ aliis reperitur in arte patiendi, utpote quæ conducat ad summum præmium, et dignitatem in cœlis obtinendam; pro qua materia videri potest Fab. cap. viii, in *Sexag.*

Ex occasione thematis : « Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam ? » Luc., xxiv, 26, potest ostendi viam crucis seu tribulationis, esse viam « certissimam » (juxta illud Christi : Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum,) Matt., v, 10, « brevissimam » (quia per hanc cito adimpletur mensura meritorum a Deo definita, ita ut dici queat : Consummatus in brevi explevit tempora multa,) Sap., iv, 10, « tutissimam » (quia

nihil æque fugiunt hostes, atque hanc viam, cum ibi vel maxime Christus reperiatur, atque adeo merito dicere quivis in ea via constitutus queat : Si Deus pro me, quis contra me) : « tristissimam » (utpote quam omnes Sancti calcarunt ; omnes enim, qui pie volunt vivere in Christo Jesu persecutionem patientur) *Tim.*, III, 12 : « jucundissimam » (tum ob gratissimam societatem termini, ad quem ducit). Excitentur proinde auditores ad eam alaeriter currendam, illis Thomæ Kempensis verbis : Eia, fratres, pergamus simul, Jesus erit nobiscum. Erit adjutor noster qui est Dux noster, et præcessor. En Rex noster ingreditur ante nos qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores. Simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimem gloriæ nostræ, ut fugiamus a Cruce. Lib. VII, *de Imit.*, c. LVII, § 5. Vide Fabrum conc. IV, in *Dom.* 2, *Quadrag.*

Ex occasione thematis : « Si dixero puer : Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas : tu veni ad me, quia pax tibi est, et nihil est mali : I *Reg.*, x, 25. ostendi potest patientiam in tribulationibus esse signum prædestinationis : quem in finem P. Drexelius in *Zodiaco* cap. v serviet. In prima ergo parte probetur tribulationes merito sagittis comparari, tum quia subito ut sagittæ advolant : tum quia profunde penetrant, ut S. David testatus est dicens : Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi : Ps. xxxvii, 3. tum quia graviter vulnerant, ut in exemplo Jobi cernere est. In secunda ostendatur, quam vere dicatur : Sagittæ intra te sunt, veni ad me, quia pax est tibi cum Deo. In tertia excitentur auditores ad exemplum cervorum, et caprarum imitandum : dum sagittis confossæ per dictamnum herbam vulneri medentur ; sic ergo et illi considerando illud Davidis : Sagittæ tuæ (id est, tribulationes hujus mundi transeunt vox tonitru tui qua dices : Ite maledicti in ignem æternum) in rota. Ps. xvi, 19. Videri potest Drexelius in *Gymnas. patient.* part. I, cap. IV, § 2.

Ex occasione thematis : « Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis : » I *Cor.*, II, 2. potest ostendi utilitas tribulationum, et probari cum sancto Bernardo, quod passiones hujus temporis non sint condignæ : 1. « Ad præteritam culpam, » quæ remittitur. 2. « Ad præsentem conso-

lationis gratiam, » quæ immittitur, juxta illud Davidis : « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificarunt animam meam : » Ps. xcvi, n. 10. et S. Pauli testimonium : « repletus sum » consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. 3. « Ad futuram gloriam, » quæ nobis promittitur. Qua de materia videri potest Faber. cap. IV, in *Festo SS. Simonis et Judæ.* Item in Auctario, them. I, in *Festo SS. Inno-centium.*

Ex occasione themathis : « Virtus de illo exhibat, et sanabat omnes, » Luc. VI, n. 19. potest ostendi, qualis virtus exeat a Christo ad debilitatem nostram et impatientiam in adversis sanandam. Et 1. quidem per « oculos, » quatenus providit nostras tribulationes, atque in bonum nostrum ordinat ; imo et videt, quomodo eas toleremus, ut suo tempore præmiare possit. 2. Per « os suum, » quatenus nos toties ad patientiam inter adversa retinendam excitavit : præcipue dum dixit : Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. JOAN., XV, 18. Et : « Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. » MATT., VIII, 35. Et iterum : Beati estis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me : gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. MATT., V, 11. 3. Per « manus : » quatenus ipse manum suam extendit, et tribulationem hanc aut ipsemet misit, aut ab aliis creari permisit, quemadmodum Job indicavit dicens : Miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. JOB., XIX, 21. 4. per « SS. Vulnera : » quatenus tam benenevola, et generosa eorum receptione, et quotidiana repræsentatione facit, ut nolumus esse sine vulnere quando ipsum Dominum ac Redemptorem nostrum videmus tam graviter, et multipliciter vulneratum. 5. Per « fimbriam vestimenti, » reducendo in memoriam exitum felicem, et gloriosum tribulationum, ut vel sic ad eas fortiter tolerandas excitemur. Quæ omnia fusiùs apud Fabrum cap. VI, in *Festo S. Bartholomæi* videri explicata possunt.

Ex occasione thematis : « Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias : » CANT. II, 3. potest homo patiens tali lilio comparari. Et 1. quidem ostendi, quo-

modo inter spinas versetur; quem in finem servire potest, quod S. Bernardus supra citatum locum dicit : Donec in carne est anima, inter spinas profecto versatur, et necesse est, ut patiatur inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos. Quod si lilium est, juxta sponsi verbum, videat, quam vigilem sollicitamque esse oporteat super custodia sui, septa undique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel levissimam spinæ sustinet punctionem floris teneritudo, sed mox ut modice premitur, perforatur. Spina culpa est, spina pœna est, spina falsus frater, spina vicinus est malus. O candens lilium, o tener et delicatus flos, increduli et subversores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. Versari in his, et minime lædi, divinæ potentiæ est, non virtutis tuæ. Sed confidite, inquit, quia ego vici mundum. Etsi igitur undique tibi intendi perspicias tribulationes, tamquam tribulorum aculei, non turbetur cor tuum, neque formidet, sciens, quia tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri, quomodo inter spinas vigent, et nitent. Si fœnum, quod hodie est, cras in clibanum mittitur, Deus sic custodit, quanto magis amicum, et spon-sam suam charissimam : denique custodit Deus omnes diligentes se. S. viii, in *Cant.*

2. Ostendi potest, quomodo gerere se debeat anima inter spinas tribulationum constituta, id quod idem Sanctus l. c. egregie docet, sic pergens : Non mediocris profecto titulus virtutis inter pravos vivere bonum, et inter malignantes innocentiae retinere candorem et morum lenitatem. Magis autem si his, qui oderunt pacem, pacificum et amicum te exhibeas inimicis. Id plane similitudinem datam de lilio, jure quodam proprietatis specialiter vindicabit, quod ipsas utique spinas se pungentes candore proprio illustrare, et venustare non cessat. An non proinde lilium tibi videtur implere quodammodo perfectionem Evangelii, qua orare jubemur pro calumniantibus, et prosequentibus nos? Benefacere his, qui oderunt nos? Ergo et tu fac similiter, et erit anima tua amica Domini, et laudabit te de te dicens : Quia sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

Ex occasione thematis : « Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera

mea commorabitur : » *CANT.* 1, 12. Dici potest, varias a variis cruculas collo suspensas in pectore circumferri, videlicet Hispanicas, Turribianas, Ignatianas (id est, ex lectica aut janua cubiculi S. Ignatii factas) Udalricianas, verum suo judicio optime facere, qui particulam de cruce Christi non materiali, sed spirituali, id est, tribulationibus patienter, et alacriter amore Dei toleratis in pectore suo circumferunt; hanc enim omnes effectus, quos a prioribus speramus, excellentissimo modo in se continere; id quod per partes ostendi potest. Et 1. quidem, quod multo efficacius juvet, quam Hispanica Crux, contra tempestatem illam maxime terribilem extremi judicii, patet ex illo pii Ascetæ testimonio : Hoc signum crucis erit in coelo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes servi crucis, qui se Crucifixo conformaverunt in vita, accedent ad Christum Judicem cum magna fiducia. L. II, de *Imit.*, c. xii, § 1. 2. Quod multo majorem virtutem habeat contra febres aliosque morbos, quam S. Turribii, patet ex eo, quod ipsa lignea crux agnita fuerit olim per hoc, quod mulieri ægræ imposita statim eam a morbo curaverit; quanto magis hæc virtus spirituali cruci ad curandos animi morbos, ob quos potissimum a Christo suscepta est, conveniet? 3. Quod multo majorem vim habeat ad dæmones et spectra fuganda, quam Ignatiana crux, patet ex Ecclesiæ testimonio canentis in officio S. Crucis : Ecce Crucem Domini, fugite partes adversæ : et iterum : Per signum crucis de inimicis nostris libera nos Deus noster. 4. Quod etiam pro peste avertenda aliisque malis arcendis majorem vim habeat, quam S. Udalrici, et aliæ similes Cruces, vel ex ipsa totius generis humani liberatione ab universali et gravissima peccati originalis et actualis peste, satis liquet. Quæ omnia facile amplius dilatari, et exemplis confirmari possunt.

Ex occasione thematis : « Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in coelis : » *MATTH.*, v, 12. narrari potest, quid Jacobo Patriarchæ eveniret, dum ante, quam Rachele dilecta potiretur, prius lippientem Liam in uxorem assumere debuit. *GEN.*, xxix, 26. Inferatur deinde, idem omnibus evenire, dum nempe prius « gratiam » per multas lacrymas obtinendam et retinendam, atque adeo merito Liæ comparabilem, nobis desponsare; et tum

demum in altera vita pulcherrimam Rachelem, id est, « gloriam » obtinere debemus. Pergatur proin tam in tribulationibus hujus vitæ, per comparisonem cum laboribus Jacobi explicandis, tum in pulchritudine et magnitudine gloriæ, per comparisonem cum Rachele depingendas : et concludatur, quanto æquius nobis, ac Jacobo, omnes anni in hac laboriosa et misera vita consumpti, videri debeant dies pauci, præ amoris magnitudine.

Ex occasione thematis : « Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. » MATT., XX, 25. Possunt afferri, et refutati excusationes, quibus aliqui se excusant a calice bibendo, id est, tribulationibus tolerandis. 1. Quia non meriti sunt tantas afflictiones. 2. Quia existimant, sibi solis exhauriendum calicem. 3. Quia nimis fortis vel amarus eis calix videtur. 4. Quia nimis capax, et fundo carere videtur. 5. Quia propinatur ab ingrata persona. Quæ omnia videri possunt fuse diducta a Fabro conc. v, in *Festo S. Jacobi*.

Ex occasione ejusdem thematis possunt motiva afferri, cur calicem tribulationis libenter bibere debeamus. Nempe, 1. propter « offerentem, » scilicet Deum, quam rationem Christus attulit dicens : Calicem, quem dedit mihi Pater, vis ut non bibam illum. LUC., XXII, 19. 2. Propter memoriam augustissimi Imperatoris ac Redemptoris nostri Christi : quam rationem iterum ipse indicavit dicens : Hoc facite in meam commemorationem. 3. Propter conformitatem cum sanctis, qui prius illum ebiberunt. 4. Propter sanitatem eorum, qui bene affecti sunt dicto nostro amantissimo Redemptori, scilicet propter animas purgantes liberandas. 5. Propter sanitatem propriam, quæ tanto pluris facienda est, quanto dignior est anima quam corpus. Hæc autem sanitas tam efficaciter et copiose procuratur per hunc calicem, ut non jam sicut de calice reali canebat quispiam.

Quo tibi potarum plus est in ventre salutum,
Hoc minus e potis hisce salutis habes.

dici cum veritate queat, sed potius :

Quo tibi potarum plus est in mente salutum,
Hoc plus e potis hisce salutis habes.

Ex occasione thematis : « Gloriamur in tribulationibus scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia vero probatio-

nem, probatio vero spem, spes autem non confundit : » ROM., v, 4. dicatur, his verbis breve compendium contineri omnium doctrinarum ad patientiam pertinentium. Et 1. quidem per primas duas partes significari finem remotum (qui est patientia) et proximum (qui est probatio) ob quos Deus immittit tribulationes, quique adeo non leviter nos impellere debet ad eas magno et constanti animo tolerandas. 2. Per illa verba : « Probatio vero spem, » significatur medium ad easdem fortiter sustinendas scilicet spes præmii, de qua dixit Propheta : In silentio et spe erit fortitudo vestra. ISAIE XXX, v. 35. 3. Per ultima verba significatur fructus, et complementum patientiæ, scilicet, securitas, et perpetuitas præmii olim conferendi, de quo proin recte Apostolus dixit : Id, quod in præsentem « momentaneum » est, et « leve » tribulationis nostræ, « supra modum, in sublimitate, æternum » gloriæ « pondus » operatur in nobis. I COR., II, 7. Quæ omnia facile ex §§ prioribus amplius probari possunt.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Jussus fuit Abraham immolare filium suum, cumque in cervicem ejus suspensum jam libaret acinacem, promptum in cædem brachium vox Angeli detinuit; ne tamen omnino illius propensa frustraretur voluntas, in jugulum arietis demisit gladium, de quo GEN., XXII, 13, dicitur : « Levavit Abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. » S. Zeno Veronensis cum in horum consideratione versaretur, dicebat hæc per difficilia verba fer. 1. de Abraham : « Nec mutatus est vultus ejus, cum esset victima commutata : » cum tanta lætitia arietem obtulit, cum quanta obtulerat et filium. In quibus hæc postrema mihi equidem difficultatem non qualemcumque ingerunt : cum tanta lætitia arietem, cum quanta obtulerat et filium. Nam si exacte rem perpendas, videtur dicere debuisse, majorem cum lætitia obtulisse arietem, quam filium, in ariete enim sola pecudis animula occumbebat, in Isaaco vita hominis, et filii primogeniti occidebat. Quid ergo, ait S. Zeno, tam magnanimum fuisse

Abraham, ut æque gaudenter arietem ac filium obtulerit, paratus tanta cum alacritate immolare filium, quanta brutum animal mactaret victimam; dicam, postquam Abrahæ certum erat demetere filio caput, eumque quod ad animi illius promptitudinem spectat, jam obtruncarat, pati cœperat quantum maxime poterat: quid enim acerbius, et intolerabilius homini accidere possit, quam ut sua ipsius viscera laniet? quam ut violentas manus pius pater unico, eique optimo filio inferat, sanguinemque ejus, qui dedit, verset? Postquam ergo hæc animo Abrahæ semel pertinaciter sententia insedit, neque eam in opus potuit, ingens valentissimi pectoris fortitudo fuit, summamque constantia, quod ne vultum quidem immutavit, quando tantæ gloriæ sibi ereptam de manibus occasionem, sortemque proximæ felicitatis sic permutatam vidit, ut pro Isaaco arietem immolare debuerit, cui, si concessum fuisset filium mactare, summum pro Deo dolorem passus, summam simul gloriam illius passionis tolerantia sibi conflasset. Et hoc est, quod sanctus Zeno voluisse videtur, cum ait: cum tanta lætitia arietem obtulit, cum quanta obtulerat et filium. Hinc æstimate, quam gloriosum, ac magnificum sit pro Deo pati. Niss. *Dom.*, 20 *post. Pent.*, § 23.

Refert Blossius, quod, cum virgo Gertrudis commiseratione mota oraret pro quadam persona, quam audierat impatienter conquerentem, quod Deus gravamina sibi immitteret salutis suæ minus convenientia, responderit ei Dominus; Dices illi, pro qua oras, ut, quia sine aliqua saltem tribulatione vel molestia Regnum obtineri non potest, eligat, atque indicet, quænam gravamina sibi utilia putet, et cum hæc ipsi evenierint, servet patientiam. In quibus verbis Domini Gertrudis intellexit, periculosissimum genus impatientiæ esse, quando homo perverse ac superbe eligere vult, quæ ferat, dicens salutis suæ minus congruere, seque non posse sustinere ea gravamina, quæ sibi a Deo immittuntur. BLOSSIUS, in *Conclavi anim.*, c. x.

In vita S. Perpetuæ legitur, quod Sancta quadam cum impatientia martyrium una cum Sodalibus suis subire desiderans, gratiam a Deo obtinuerit octavo mense anticipandi partum, idque cum perfecta natæ prolis salute. Acciderit autem, quod dum acerbissimos, quos inter parturiendum pa-

tiebatur dolores, supra modum lacrymaretur, persecutoris ministri eam interrogarent, qua ratione acerbissima martyrii tormenta, quæ pro sequenti die præparabantur, passura esset? Quibus sapiens mulier respondit, inquires: Naturæ debitas pœnas naturali tantum virtute ægre sustineo; quæ autem quantumvis immania pietatis causa subire cogar, divina gratia superabit. NYSSEN. *Sabatho. post. 1 Do. Quadr. ag.* § 5.

«Hic est Filius meus,» dicebat illi Pater æternus, cum in cacumine gloriosi montis Thabor illustres gloriæ suæ splendores charis servis suis festivus ostentabat, qui in proboso Calvariæ mote Patrem suum illum agnoscebat, et porro appellabat, dicens: «Pater, in manus tuas commendo spiritum meum;» Luc. xxiii, 46. Non minus se Filium illius ostendit in mediis probris Calvariæ montis, quam inter glorias Thaboris. Ut nobis documento esset, ei, qui se Filium Dei, et filii illius naturalis æmulatorem gloriatur, premenda ejusdem vestigia, exprimendos mores, ut sit idem inter supplicia, qui inter delicias; idem inter pœnas, qui inter glorias; eisdemque oculis amarum et asperum spectet, quibus suave et dulce fuit arbitratus. *IBID.*

Fuit Elcana, ut sacrae habent Litteræ, vir religiosus, ac devotus, duarum simul uxorum maritum, quarum una Anna, Phenenna altera vocabatur. Ex his Annam, quod virtus ejus, et morum honestas, et publici fuga merebantur, impensius amabat. Improbris sancta hæc mulier, et sterilis, ut sæcunda Phenenna, et fructu benedictionis cumulata. Sterilitatem Annæ permolestie ferebat Elcana, quod eam occultius amaret. Hoc ita constituto adoriamur mysterium, quocum sacer textus hæc memoraturus orditur narrationem historiæ: «Fuit vir unus de Ramathaim-sophin de monte Ephraim, et nomen ejus Elcana;» inquit primi libri Regum primis statim verbis. Origenes adamantius notat loquendi formulam, qua sacer Scriptor usus, non ait: Fuit quidam, sed: Fuit «vir unus.» Dicit porro, videri non satis attente sic dictum, aut supervacaneum esse, quod Religiosus hic Elcana, vir unus pronuntiatur, postquam duo non erant, nec adeo necessarium, ut ille vir unus diceretur. Sed exploratissimum est, nec apicem esse absque Sacramento, nec sine mysterio litterulam aliquam in litteris sacris,

die nobis, magne Origenes, quid occulti huic sententiæ insit, qua Elcana Annæ conjunx «vir unus» pronunciat. Placet, inquit Origenes : vos ex me illud accipite. Vide, si hoc non pertinet ad laudem justī, quod dicitur de eo : «Erat vir unus.» Nos, qui adhuc peccatores sumus, non possumus hunc titulum laudis acquirere, quia unusquisque nostrum non est unus, sed est multi. Intuere autem alicujus vultum nunc irati, nunc iterum tristici, paulo post rursum gaudientis, et iterum turbati, et rursum lenis, hæc ille. Non absque mysterio Elcana vir unus dicitur, qui sanctus et justus erat, eoque peccatoribus distabat, qui multiplices sunt. Susceperat Elcana ex Phenenna liberos, ex pietissima Anna nullos habebat. Poterat horum alterum illi immodicam parere tristitiam, alterum abundans gaudium. Qualis vero Elcana, fecunditatem Phenennæ inter, et sterilitatem Annæ, fuit? Forte an elatus ex liberis istius aut desperabundus ex sterilitate hujus? Non sane. Fuit vir unus in utroque fortunæ statu, eademque fronte excepit alterius sterilitatem, fecunditatem alterius, neque ob illam animo lapsus, neque ob hanc elatus : habet hoc justus, et habere debet, quisquis Deo Patre gloriatur, ut sit perpetuo unus idemque, neque varius, aut multiplex, ut sunt miseri peccatores, qui pro statu rerum, in quibus versantur, vel nimium præsidunt inter felicitates, vel plus satis impatientes sunt inter adversa. *IBID.*

Quam accurate Paulus observabat leges filiorum Dei, quando Philippensibus scribens, aiebat c. iv, 12. «Scio humiliari, scio et abundare (ubique et in omnibus institutus sum) et satiari, et esurire, et abundare, et penuriam pati.» Sed qualis in statibus Doctor gentium perseverat? Respondet Theophilactus : Neque ob hanc laxabatur, neque ob inopiam comprimebatur. Non illum rerum copia extollebat, neque ob inopiam comprimebatur. Non illum rerum copia extollebat, non inopia dejiciebat, non illum penuria tristem, non effluentia arrogantem, non esuries pusillanimum reddebat. *IBID.*

Invitabat olim Sponsa Aquilonem, et Austrum, ut suo spiritu odoriferos flores amoeni horti sui blande afflarent, sic inquit; «Surge Aquilo, et veni Auster, perfla hortum meum et fluent aromata» illius, *Cant.* iv, 16 S. Justus Orgelitanus

expressit in hac verborum formula, quod sacra sponsa quamquam duos simul ventos compellaret, non, «perflata», tamen, sed «perfla» dixit. Sed quomodo duobus ventis, quorum sunt tam diversæ, et adversæ conditiones, tamquam uni loquitur? Auster nimirum, ut est auctor Aristoteles in *Problem.* sect. 4 blandus, serenus, suavis est : Aquilo e contra rigidus, durus, asper. Secundum hæc, qui factum, quod cum duo essent venti, et venti tam contrarii, tamen velut uni loqueretur, dixerit : «Perfla hortum meum.» Respondet Justus juste in rem præsentem : Quoniam in duobus unus advertitur, non ait, perflata, sed perfla; tamquam dixisse : Quod sponsa uno duorum tam adversorum ventorum a spiritu perflari horti sui aromata petiit, ea causa est, quoniam in duobus unus advertitur, et ventus uterque unus est. Seu Aquilonis furor omnia miscens, tentationes, tribulationes, persecutiones moveat, et ærumnas excitet, seu blandus Zephyrus consolationum, quietis, felicitatis, ac prosperitatis, aspiret, uterque illi unus flatus est, nec enim emarcent ejus flores, quamquam Aquilo fluat; nec evanidi fiunt, vel si suavis Auster blande aspiret. Quoniam in duobus unus advertitur. Justus enim Dei filius, et servus est, semper unus, constanti inter omnia vultu et fronte. *IBID.*

Improvidus miles est, inquit Bellovacensis, qui se fortem in pace gloriatur; Nemo quippe quantum proficit, nisi inter adversa cognoscit. Unde in *Vitis Patrum* sequens doctrina legitur : Hæc est magna virtus, quando in infirmitatibus tolerantia fuerit, et gratiarum actio mittitur ad Deum. Si admittimus oculos, graviter non feramus, extollentiæ enim instrumentum amisimus, sed interioribus oculis gloriam Domini speculemur. Surdi facti sumus? Non contristemur, quia auditum vanum amisimus. Manus nostræ ex aliqua passione debilitatæ sunt? Sed interiores paratas habeamus adversus inimici tentationes. Infirmitas totum corpus nostrum tenet? sed nostro interiori homini sanitas crescit. *BELLOV.*, l. I, *Spec. mor., dist.* LXXXIX.

Quando quis qualitatem agri alicujus explorare cupit, an scilicet sterilis sit, an fertilis, communiter illum ligone, vel aratro proscissum, ac foetido sterquilinio contectum, deinceps seminat, videtque qualem sequenti anno fructum producat; si enim ur-

ticas, lolia, stirpes, fruteta proferat, mox agrum illum maledictum et pessimum esse dicit. Sicut e contra optimum pronuntiabit, si laboribus, sudoribus, et culturæ agricolæ per fructum abundanter illatum corresponderit. Eodem prorsus modo, si homo per injurias, contemptus, et nonnumquam percussionibus ad livorem exceptus, in honore et existimatione diffamatus, sanniis et derisionibus expositus, confestim irascatur, ac in vindictam, odium, et inimicitias prorumpat, pessimum vobis licebit de illo formare conceptum. At vero, si patiens fuerit, si dissimulaverit, tacuerit, bonum pro malo reddiderit, tunc talem verum virtutis specimen edidisse libere afferetis, quia doctrina viri per patientiam noscitur. Et ideo talis per agrum illum significatur, in quo divinum semen ex uno grano in centuplicatum fructum excrevit : « Quod autem in terram bonam, hi sunt, qui corde bono et optimo audientes, verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. MANSI, *d.* ix, n. 3.

ÆQUITAS. — Athletas videmus, quibus virium cura est, cum fortissimis quibusque configere et exigere ab his, per quos certamini præparantur, ut totis contra ipsos viribus utantur; cædi se, vulnerarique patiuntur, et si non inveniunt singulos pares, pluribus simul obiciuntur : marcet enim sine adverso virtus, tunc autem apparet quanta sit, quantum valeat, polleatque, cum, quid possit, patientia ostendit. Non vides, quanto aliter patres, aliter matres indulgeant? illi excitari liberos ad studia jubent obeunda mature, feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, et sudorem illis, et interdum lacrymas excutunt; at matres fovere in sinu, continere in umbra volunt, numquam flere, numquam tristari, numquam laborare. Patrium habet Deus adversus bonos viros animum, et illos fortiter amat, et operibus, inquit, laboribus, ac damnis exagitantur, ut verum colligant robur. SENECA, cap. ii, *de Provid.*

Pono primam omnium innocentiam, et si huic jungere continentiam quivero, divitem me putabo in possessione liliorum. Rex sum autem, si tertiam his adjungere potero patientiam. Et quidem possunt sufficere illæ, sed quia et deficere in tentationibus possunt, siquidem tentatio est vita hominis super terram, opus profecto patientia est, quæ utrique quasi fit tutrix quædam et custos. S. BERN., in ser. LXX, in *Cant.*

In paradisum terrestrem, qui cœlestis viridarii repræsentativus erat, nemo intrare poterat, nisi prius per flammeum Cherubini gladium pertransiret, id quod ex mente S. Bernardini denotabat, quod cœlum non recipit nisi probatum, idest, nisi transeat per flammeum gladium atque versalitem, qui *Genes.* iii. positus est ad custodiendum lignum vitæ; sed hoc nullus facere potest, nisi qui patientiam habet in sua tribulatione. Gladius quippe flammeus atque versatilis tribulatio est affligens, et crucians animam et corpus. Exemplum patet in tritico, quod in terram projicitur et sepelitur, quod moritur in hyeme, congelatur grandine, et pluvia maceratur, hominibus et bestiis conculcandum exponitur, et depascendum; in æstate calore siccatur, verberatur flagellis, et de palea excutitur, et conteritur, inter molas, et post alias ejus vexationes in clibano decoquitur et in his omnibus virtutem suam semper retinet, et vigorem; ideo in fine in cibum ante Regem honorifice portatur. Sic etiam vir patiens, in tribulationibus perseverans, præsentabitur coram æterno Rege Deo, scilicet glorioso. S. BERN., t. II, s. LXVI, *ar.* 4, c. ii.

Quodnam in eo latuisse putas mysterium, quod S. Petrus egressurus e carcere Herodis in mundum ad convertendos populos, ab Angelo jussus fuerit se calceare maxime, cum Christus apud S. Matth., c. x, contrarium præceperit, ne scilicet Apostoli sui calceos in pedibus haberent, neque calceamenta? Responderi quidem posset, nequaquam convenisse, ut calcei S. Petri apud Hebræos, ut multo minus apud impium ac sacrilegum illum Regem permanerent, siquidem coram illis in omnibus sæculis futuris omnes et singuli, etiam formidabiles totius mundi Monarchæ, se in signum subjectionis prosternere debebant, iisque cum reverentia devotissima oscula imprimere; verumtamen melius ad nostrum propositum in sensu morali respondet S. Antonius de Padua, S. Petrum ab Angelo jussum fuisse, ut calceis se indueret, ne in via a lapide læderentur pedes; calcei autem hi patientiam denotant, quæ est necessaria in adversis hujus mundi, quia cum in hac vita, quandiu sumus viatores, dum sumus in corpore, peregrinamur, ne ad quemlibet gressum impingamus ad offendiculum, allidamusque ad lapidem pedem nostrum, hanc nobis necessariam patientiæ virtutem subministra-

vit. Hæc autem offendicula B. Laurentius Justinianus his verbis innuit : « Peregrinanti homini in hac valle miseræ multa occurrunt adversa, aliqua ex innata infirmitate, aliqua ex insolita consuetudine, quædam ex iustitia divina, nonnulla vero ex malorum hominum malignitate. Ideo ne offendamus et lædamus pedem, mystico hoc calceo nobis opus erat. MANSI., *dis.* 1, n. 2.

NECESSITAS. — In *Genesi* de Isaac legitur, quod Jacob filio suo dixerit : « Accede ad me, et da mihi osculum, fili mi, » Hoc tamen paternæ dilectionis signum in eum non contulit, nisi postquam manuum suarum contractu, quis sit, exploravisset; id quod Hugo Cardinalis considerans ait : « Post tactum demum sit osculum, idest, post patientiam flagellorum. » MANSI., *d.* XXIX, n. 5.

UTILITAS. — De viro Apostolico Joanne de Avila, qui superiori sæculo sacrum in Hispaniis fuit oraculum, P. Rho refert sequentia : Hujus tantæ in hominibus patientiæ vim omnem, atque ortum, præclara usus imagine, suis olim discipulis Avila explicabat. Videsne fabros ferrarios, ut candentis ferri massam validis ictibus tundant, et qualibet induant figura? Unde tanta metallo ferendi constantia? Resiliret profecto nisi grandi forcepe prehensum, idem qui tundit, ac fingit, sub ictu valde contineret faber, tantumque firmando metallo, quantum tundendo virium adhiberet, ne validiore ictu excussum artem eludat : quæ in hac nostra imbecillitate naturæ tanta esse potest animi firmitas, ut morbis veluti malleatoribus, corpus objiciat immotum præstet, nulla victum querela? Nimirum idem, qui affligit, allevat Deus, et quos durius figit, validius firmat. Idem ipse quondam nocturnis doloribus victus, cum levissimo gemitu inducias impretrasset ad somnum, mane ubi evigilavit, postulati pœnitens, auditumque se dolens, a Deo egregie vapulasse, ac colapho cæsum fuisse professus est; quod patientiæ per ea cruciamenta operandi materiam sibi subtraxisset. JOAN. RHO, l. IV, c. IV, n. 3.

Apud Plinium hanc experientiam descriptam reperio, quod flammæ, quæ ex monte, qui Chymæra dicitur, erumpunt, solo compescuntur fœno; eæ vero, quæ ex monte Hecla in Hybernia exsurgant, sola extinguantur stuppa; PLINIUS, lib. II, c. 1, 106. unde sequens validum formari argumentum

posse existimo, videlicet : Si admirabiles hosce effectus operatur natura, multo magis idem concedendum erit gratiæ, quod nimirum per æquanimitem, et invictam patientiam, aliorum iracundia excitatum incendium possit extinguere. Quas enim et quantas furoris sui flammæ infernus in Jobi perniciem non evomuit? Et tamen nulla inopia, fames, morbus, cruciatus, liberorum neces, amicis, inamicis, uxore, et servis irruentibus, nulla demum humanæ miseriæ fuit ærumna, quæ non sit in ejus corpore exhausta. Quonam vero modo, ut D. Chrysostomus notat, magnum hoc patientiæ speculum ingens hoc incendium extinxit, et compescuit. Clarus hic et insignis victor impetum omnem mira virtute sustinuit; sola patientia fuit fœnum, et stuppa, quæ ingentem illam flammam sine ulla sui læsione suppressit.

Cum Philisthæi arcam Domini in prælio cum Israelitis habito, in prædam accepissent, Deus illos punire volens, præter immissam inter illos ingentem murium multitudinem, eosdem pariter in secretioribus corporis partibus per pœnosam valde et fœtidam infirmitatem castigavit; quod flagellum a se removebat satagentes, satrapas suos consuluerunt de adhibendo remedio, a quibus fuere persuasi, ut mures aliasque effigies aureas funderent, iisque Deo Israel oblatis, Arcam fœderis Hebræis denuo restituerent. Quo adimpleto satraparum consilio, protinus inter illos omne flagellum cessavit, omnia autem hæc in figura contingebant illis; sic quidem Deus per hæc nos erudire voluit, ut flagella ferrea et chalybea, quibus castigamur, et cædimur, per veram, virtuosam, et voluntariam patientiam, aurea redderemur tunc enim futurum fore, ut a flagellis liberemur æternis, efficiamurque ex Philisthæis Israelitæ, idest, videntes Deum. MANSI., *d.* XVII, n. 2.

Si Principi alicui integram deberes auri millionem, quæ summa quædam est, cujus solutio tibi utpote viro pauperi et egeno, esset omnino impossibilis, numquid magnam tibi censeris fieri gratiam, si idem Princeps creditor tuus suum tibi panderet ærarium, ut acceptis exinde thesauris suis posses illi satisfacere? Utique gratiam illam omnino velut immensam ubique deprædicares. Simile vero quid sit in præsentia; nam patientia ingens quoddam Dei domum est, maximusque thesaurus, hæc enim moneta

quædam est tanti valoris atque pretii, ut per illam summam quantumvis grosissimam peccatorum tuorum diluere possis. Cogita igitur, quod, quando Deus aliquas tibi adversitates, aut sinistros eventus immittit, ipse tunc ærarium suum tibi ad solutionem debitorum tuorum faciendam aperiat. *Idem.*

Dixit aliquando S. Birgittæ B. Agnes Martyr; « Veni filia, et impone tibi coronam factam ex septem lapidibus pretiosis. Primus lapis est Jaspis, quem tibi imposuit contumeliosus ille, qui tibi dixit, nescire se, quo spiritu loquereris, utiliusque tibi esse, si more aliarum mulierum fila duceres, quam descripturis disputares. Secundus lapis est Saphyrus, ab illo tibi impositus, qui coram tibi faventia verba dicebat, a tergo vero detrahebat. Tertius Smaragdus, quem apposuit, ille qui falsa tibi imposuit, imposuit, dixitque, te protulisse ea, quæ nec cogitaras, nec dixeras. Quartus est Margarita, quam tibi imposuit ille, qui, te præsentem, amicum Dei vituperavit, ex cujus vituperio plus turbaris, quam de tuo. Quintus est Topazius, ab illo tibi impositus, qui amara tibi loquebatur, cui e contra benedixisti. Septus est Adamas, ab illo tibi appositus qui corporale damnum tibi intulit, quod patienter tulisti, nec eum dehonestare voluisti. Septimus est Carbunculus, hujus occasionem dedit tibi ille, qui filium tuum Carolum vita functum falso denuntiavit, quod, committens Deo voluntatem tuam, tulisti patienter. Constans esto, filia, et cum tuæ coronæ alii præterea lapides desint, pro illa amplianda sanctos imitare, qui ex probatione illustriores facti sunt. *PENN., Dissert. VII, n. 12.*

S. Mechtildi Christus dixit: « Qui gravamen aliquod, vel dolorem etiam per modicum tali intentione præfert, ut proponat pro amore et laude nominis mei, libenter majorem dolorem, vel laborem sustinere, si id mihi placeret, is, quantumcumque aridum et peccatorum rubigine obductum cor habeat, in ipsa hora revirescit, et gratiæ meæ capax efficitur. *Blosius, in Concl. an. c. x.*

Memoranda hoc loco est porta illa ferrea, quæ ad urbem Hierosolymitanam ducebat, quæ Angelo S. Petro ultro aperta est, quando, ruptis et solutis catenis, e carcere egrediebatur; S. Petrus autem, eo in loco, hominem patientem tunc præfigurabat, qui solutis vinculis, quæ eum in hujus corporis carcere vinctum tenent, cœlestem Hieroso-

lymam portis ultro apertis ingreditur. Venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ ultro aperta est eis. Ubi S. Bernardus ait: « Porta cœli humilis patientia, quæ est porta ferrea, ducens ad civitatem. *Act. Apost., XII, 10.*

Apud Jobum dicitur: « Ab Aquilone aurum venit, » At vero scire percuperem, cur potius in gelido Septentrione, quam ab aliis mundi partibus auri venæ reperiantur? S. Bonaventura hac de re ita scribit: Prudens facit solvere omnia debita sua de his, quæ nihil videntur valere, scilicet de malis pœnæ, quæ sustinet, ut Deus remittat sibi debitum culpæ, et solvendo nihil expendit de suo, imo his, quæ accepit ab initio, sicut de opprobriis et contumeliis, solvit quæcumque, et quidquid debet Deo; et cum alienis se retinendo, scit acquirere gratiam in præsentem, et gloriam in futuro; et ideo dicitur: « Ab Aquilone aurum venit, » quod patiens acquirit in tribulatione. *S. BON., in Diet. sal. tit. c. VII.*

DIGNITAS. — In honorem quidem Prophetæ regii in libri Regum dicitur: « Sedens in cathedra sapientissimus. » Et tamen ex altera parte jumentum se appellat, inquiens: « Ut jumentum factus sum apud te. » Quæ duo, scilicet sapientiâ, et jumentum, cui ignorantia, et stoliditas attribuitur, inter se contraria esse videntur: et tamen S. Bernardus utrumque inter se conciliat inquiens: Puto, immo non puto sed scio similitudinem aliquam jumentorum homini commendari, sed plane non eam, quæ in non intelligendo, sed in sapientiæ imitatione consistat. Neque enim succensentis similiter, sed ne plangentis quidem videretur vox si dixisset: Homo cum sub honore Dei esset, non recalcitravit, ut jumentum factus est apud eum, etc., ut jumentum esto, minime tamen jumentum, patienter quidem sustinens onus, sed honorem intelligens. At vero quisnam est honor ille, de quo S. Doctor loquitur? Ille nimirum, quem Apostolus indicat, dum suadens inquit: « Glorificate, et portate Deum in corpore vestro. » Etenim inter omnia animalia nullum a Filio Dei magis honoratum fuit, quam jumentum, hoc enim in nativitate sua juxta præsepe positum habere voluit, ut halitu suo ejus calefaceret corpusculum. Similiter in triumpho Palmarum asinum elegit, cui insideret, non equum: « Sedens super asinam, » idque ob illam præcipuam causam, quia asinus pa-

tientiæ typus est; Deus enim in animabus hac virtute dotatis, libenter quiescit. S. BERNARD., s. VII, super Ps. *Qui habit.*

Bonum etiam, qui cæce vivunt, summæ virtutis appellatione honorant; Philosophi quidem, qui alicujus sapientiæ animalia reputantur, tantum illi subsignant, ut cum inter sese variis sectarum libidinibus, et sententiarum æmulationibus discordent, solius tamen patientiæ in communi memores huic uni studiorum suorum commisserint pacem. TERTUL., *de Pat.*, c. I.

David a Saule ad mortem quæsitus, poterat in spelunca Odolla, ad sui defensionem, injustæ Saulis persecutioni ponere terminum per unicum solum lanceæ ictum cordi Saulis impactum, simulque diadema regium a Regis vertice sublatum capiti suo imponere; verumtamen, per heroicam patientiam, non solum appetitum vindictivum interius extimulantem devicit, verum insuper omnibus se opposuit, quos secum habebat, militibus, qui omni cum conatu eam indigere conabantur, ut, manu ferro apposita se, et illos per mortem Saulis ab imminenti periculis eximeret. Quæ omnia cum impius Rex intellexisset, tantæ patientiæ et mansuetudinis actum admiratus, Davidem filii titulo honoravit, atque amare flens, illiusque sanctitatem in conspectu omnium deprædicas, in hæc verba prorupit: « Nunc scio, quia certissime regnatus sis, et habiturus in manu tua Regnum Israel. » Et quidem argumentum, quod formabat, infallibile erat; intelligebat namque, quod tot virtuosos patientiæ actus exercendo, colligebat in sinu patientiæ lapides pretiosos. MANSI, *d.* VI, n. 4.

Dixit olim Deus ad Moysen: « Constitui te Deum Pharaonis. » At vero quam præcipue in re se obstinati hujus Regis Deum esse monstravit? Scio quidem, quod hanc divinæ omnipotentiae delegationem super creaturis ostenderit. Elementa v. g. obedire faciendo; transmutando aquas in sanguinem, cælum grandinibus, turbinibus, fulminibus armando; verumtamen Pharaon in propria persona ab omnibus illis decem plagis exemptus fuit. Verumtamen dubium hoc facile solvitur, dicendo, quod Moyses Dei patientiam æmulari volens, patientiam et ipse diuturnam cum Pharaon habuerit, expectando eum ad pœnitentiam. Unde Oleaster ait: Expende quæso, quanta sit dignitas S. Moysis, quem Deus sic evexit,

ut Deum Pharaonis constituerit, et similiter; quanta sit misericordia ejus, ut non illum statim occideret, sed patientia quasi Dei, tulerit et monuerit. ID., *dis.* IV, n. 7.

S. Ambrosius Moysen a Spiritu S. commendatum, velut virum totius generis humani mansuetissimum: (« Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines ») admirans, ait: Quantas a populo illatas Moyses absorbebat contumelias cum miti sermone post injurias appellabat, quomodo consolabatur in laboribus, oraculis deliniebat, fovebat oneribus? Merito æstimatus, et super homines, ut et vultui ejus non possent intendere. S. AMBR., *lib.* II. *de Offic.* c. VII.

Diu ante illum Joseph Patriarcha divinam æmulatus fuerat patientiam, de quo proinde S. Zeno, ita scribit: Joseph patiens invenitur e pascuo, cum a fratribus capitur, patiens, cum in puteum demittitur, patiens, dura cum hasta distrahitur, patiens in carcere; in regno patientior, patientissimus desideratos cum fratres agnosceret, et ubi jactantia se non potest continere, positus in honore continuit. Cœlestis profecto est ipsa patientia, quam a suo statu, non ærumna, non felicitas, non affectus potuit commovere. S. ZENO., *serm. de Patient.*

Minor est victoria urbes expugnare, quia extra sunt, qui vincuntur; majus autem est, quod per patientiam vincitur, quia ipse a se animus superatur. Unde Bracmanni scripserunt Alexandro, quod pugnabat contra hostes exteriores, quos vincebat, ut nutriti hostes interiores, a quibus vincebatur, quos dicebant animi sui impetus, et cupiditates. Aristoteles contra Alexandrum, cum nollet cuidam iracundiam remittere, probavit ei, quod nobiliorem triumphum acquireret, vincendo seipsum, quam in eo, quod vicerat, et sibi subjecerat totum mundum; quod si se, vel animum suum non vinceret, non erat victor, sed victus. S. GREG., *ap Bellov.* I. I, *dist.* XXVIII.

S. Gregorius magnopere celebrat factum illud Davidis, quando se a Michol conjugis sua per adeo vituperosum ludibrium patientissime audivit contemni, eo quod saltasset coram Arca Domini. Ita enim S. hic Pontifex loquitur: Quid de ejus factis ab aliis sentiat, ignoro; Ego David plus saltantem stupeo, quam pignantem. Quæ sententia prima facie paradoxa esse videtur, an non enim S. Gregorius memoria sua tenet illam contra Goliath reportatam a Davide victoriam? Au

oblitus est tot stragum, quas inter Philisthæos armis suis ad immortalem gloriam paravit? An illa memoriam ipsius effugiunt facinora, quibus generositatem suam omnibus retro sæculis probavit? Quam habent modici saltus proportionem, cum mortificatione prædictorum facinorum patienter tolerata? Verumtamen causam asserti pontificii ex ejus velim ore auscultetis. Dicit igitur: Pugnando quippe hostes subdidit, saltando autem et patiando, insultus semetipsum vicit. B. Laurentius Justinianus de viro patiente ait: Vincit seipsum, quod genus vincendi rarissimum, et nobilissimum est; « Melior est, » inquit scriptura, « vir patiens viro forti, et qui dominatur animæ suæ, expugnatore urbium. » Innumrabiles sunt, qui populos, qui urbes in potestate habuerunt, paucissimi qui se. MANSI, *d.* XIV, n. 4.

Magnum mysterium habet, quod Christus, antequam in crucem tolleretur, permisit, ut sibi albæ vestis irrisorio amictu Herodes illuderet. Quare concesserit, ut vestimentum illi album injicerent? Ut significaret id, quod dicere cœpimus. Plutarchus Problem. 46, ait: Eos, qui Romæ Magistratum petebant, candida veste indutos fuisse, atque ex illa dictos candidatos. Christus ergo priusquam crucis copiam nactus est, candide vestiit, ut significaret suæ se crucis fuisse ambitiosum, res nimirum, tam præstans ac divina, qualis est pro Deo pati, serio admodum expeti, et ardentissime prensari debet. Faxit Deus, ut tantum bonum, felicitatemque tam sublimem obtineamus, ut æquanimiter tolerantes præsentis ærumnas, perveniamus ad lauream gloriæ futuræ. NVSS. c. VII, ser. 4 *Dom Quad.*

Magdalena Christum frequenter, ac tam familiariter attrectavit, ut ipse, cum eam adversus Pharisæi murmura defensaret, diceret: Ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. » LUC., VII, 45. Et Lucas ipse VI, 19. ait: « Omnis turba quærebat eum tangere » tangique ab omnibus promiscue Christus patiebatur. Revixit, cumque Magdalena rem in pristino statu versari arbitrata, pro nupero more libare pedes ejus vellet, audivit: « Noli me tangere; » JOAN. XX, 17. qui tamen Thomæ manibus palpari permisit, inquiens. « Infer digitum tuum huc, et affer manum tuam. » IB., V, 27. Quæstio nunc est, cur se antea tangi passim ab omnibus permisit, post resurrectionem vero etiam suam Magdalenam a suo tactu prohibuit.

et Thomæ tamen ad palpandum obtulit? Cur hoc jam Magdalena demeruit? quo se facinore attaminavit, ut tractari ab illa sacrum corpus suum Christus noluerit? voluit sine dubio Dominus indicare, quantum distet corpus, dolores, cruciatus, mortem expertum, ab inexperto. Nam ut corpus passione sacrum manet, consecratumque, ita ille ante suam passionem ab omnibus palpari permisit, at post mortem toleratam dicit Magdalene: « Noli me tangere, » tractari deinceps a te corpus meum non debet, quod cruce, et reliquis tormentis, quæ pertulit, sacratum fuit, religiose illud posthac coli, magnaue in veneratione esse debet. Dicas mihi: Quomodo ergo Thomas illud palpavit? Immo id rei nostræ robur addit. Vides calicem, et patenam a viris, mulieribus, denique ab omnibus sine discrimine attrectari, moxque dicis: Res istæ non sunt consecratæ, at quando soli ministri contingunt, qui tractandi usum potestatemque habent, inquis, consecratæ sunt. Christus ergo antequam passus, cum omnis turba quærebat eum tangere, non prohibuit, post passionem vero a Thoma, tamquam Sacerdote, qui hoc ex officio posset, palpari permisit. Quod totum Redemptor noster fecit, tu in se ipso nobis indicaret, quam magnificum sit pati, cum ille post passionem corpus suum, quamquam idem ipsius esset, reverentius haberi, et religiosius quam ante coli voluit. IDEM., serm., § 2, *post. VI. Dom Quad.*

Postquam S. Job ab omnibus ærumnis suis respirarat, et in statum pristinum redierat, « venerunt ad eum omnes fratres sui, et universæ sorores suæ, et cuncti, qui noverant eum prius, et comederunt cum eo panem in domo ejus, et consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum, » JOB., XLII., 11. Quod non fecerunt, quando ille in mediis angustiis positus, magis eorum consolationem requirere videbatur. Jam mala illius omnia præterierant, jam calamitatum illius mare deferbuerat; quid ergo nunc eum consolabantur? nam ubi nihil ærumnarum sit, non videtur esse locus consolationi, et compassioni, inquit insignis Historiæ hujus interpres Pineda. Respondeo: « Consolabantur illum non de adversitatibus jam exantlatis, sed quia viderant tam incommodam fortunam tam æquanimiter, tantaque cum voluntate tolerasse, ut vermes, qui ex vivo illius cadavere scaturierant, gemmarum loco, et

sterquilinum velut thronum Regium, et juxta pœnas pro summa gloria habuerit; itaque consolati sunt eum non de alio, quam quod jam pati cessasset. Nam ut vir justus quisque præsentes ærumnas pro summa felicitate habet, felicitatem autem ærumnarum loco: sic, dum bene cum illo agitur, solatio opus habet, dum autem exercetur incommodis, et afflicatur adversis, nullius compassionem, aut commiserationem requirit; quod enim optabilius animæ refrigerium quam pro Deo pati? IDEM. s. III. *Dom* 20, *post Pent.*

Vide, quam veraciter dictum, pro Deo pati gloriosum esse. « Intonuit des cœlo Dominus, et Altissimus dedit vocem suam, inquit David *Ps. XVII. 14.* De quo cœlo David loquitur et quando Dominus dedit vocem suam, qui singulari mysterio hic Altissimus audit? S. Ambrosius l. III, *de Fide*, c. I, ait: Dubitari non potest, quod altissimus Christus sit, cum David dixerit de mysterio suæ passionis; « Altissimus dedit vocem suam. » Unde vocem suam dedit? E cœlo crucis, quando pro hominibus duos ac diros ferebat cruciatus, et loquebatur verba, quæ illum Evangelistæ pronuntiasse affirmant. Itane vero regius Propheta nomine Altissimi donat cœlorum Regem, quando illum probris dehonestatum, crucis ignominiosissimo ligno, flagitiosissimi, sceleratissimique instar, fixum, tam ferali passioni expositum prophetis oculis inde arbitratur? immo hoc agit, ut tali nos exemplo doceret, tam sublimem rem esse pro Deo pati, ut fastigium suum supra omnia mundana, quamvis excelsa, attollat. Ergo bene dixi, felicem hanc navem numquam magis altam fuisset, quam cum alto in mari tempestatibus exposita fuit. Nimirum tanta est sublimitas, pro Deo pati. IDEM., s. III, *Sabb. post. Cin.*

Altissimus fuit hac de re sancti Cypriani cogitatus, qui, ut consolatoriis litteris sanctum Lucium Papam propter fidei defensionem exilio mulctatum confirmaret, rogabat, ut cogitaret Roma se pulsum, non ut pastor urbem destitueret, sed ut dignitate auctus aliquando reverteretur; non ut Episcopus relegatus, et pulsus Ecclesiæ deesset, sed ut ad Ecclesiam major rediret, inquit D. Cyprianus, Ep. LVIII. Ubi ad verba hæc extrema, ut major rediret, vos attentissimos velim. Sciscitari hic lubet, quomodo Cyprianus dicere potuit, Lucium relatum, et exultare coactum esse, ut ma-

jor dediret, qui Ecclesiæ Episcopus universalis erat, et Vicarius Christi, et quidam in terris Vice-Deus? Si tantum simplex Sacerdos, aut etiam Episcopus qualiscumque emigrasset, atque in ipso exilio summi Pontificatus honorem adeptus fuisset, recte dixisse Cyprianum videretur: sed quod major redire potuerit, qui Pontifex summus exierat, id difficile intelligitur. Quid ergo est, quod dixit Cyprianus? Præclara quædam auxesis, et exaggeratio fuit, qua D. Cyprianus exprimere voluit, quam sublimis res sit, pro Deo exilium, sive aliud quidpiam pati, et indicare, si quis Pontifice summo altior esse posse, eum non alium fore, quam qui pro Dei honore sive asserendo, adversa in hoc mundo tolerat. *IBID.*

Tertullianus tantam ait fuisse olim Martyrum existimationem, ut, qui ab Ecclesia, et fide, seu fragilitate, seu necessitate defecerant, tum vero errorum et reatum suorum poenitentes redire ad Orthodoxiam vellent, non prius admitterentur, quam Martyrum suffragiis et calculis, ex animo profectam respicientiam certam facerent. Pacem quidam in Ecclesia non habentes, a Martyribus in carcere exorare consueverunt, inquit ille: et Pamelius in illorum verborum commentario: Vide quanta fuerit olim Martyrum auctoritas, quæ sola facere fidem iis poterat, qui fidem deseruerant, ut fidelium cœtui denuo insererentur. TERTUL. l. *adversus Mar.*, c. II.

JUCUNDITAS. — Dignum consideratu est, quod amanti Sponso cum sua chara Sponsa evenit: « Messui myrrham meam cum aromatibus meis, aiebat » ille *Cantic. v, v. 1.* Indubitatum est, hoc loco nomine myrrhæ significari omnes afflictiones, persecutiones, calumnias, injurias, labores, et quæcumque pro Deo adversa tolerantur. Quid opus dicere quod ita sentiant uterque Gregorius, Nysenus scilicet et Magnus, Apponius, Philo, Isidorus, Beda, et alii plures, eum res sit tam nota, et vulgata? Quod ergo Sponsus Sponsæ ait, messuisse myrrham suam amarā, perinde fuit, ac si jussisset venire, et pati persecutiones, probra, ærumnas; ad myrrham, ad labores, et persecutiones sponsam invitat, inquiunt isti Patres. Sed quem in locum eam vocat, cum ad amarā persecutionum myrrham, et diram laborum, tolerantiam invitat? « Veni in hortum meum, soror mea Sponsa, » dicit. Ad horti mei gratas amœnitates te voco. Gilbertus,

ser. XL in *Cant.*, dicit: De craticula vocatur ad hortum, et dum in craticula erat, ab horto non aberat. Ab ardente laborum et persecutionum craticula (quæ est myrrha) vocata fuit Sponsa ad jucundum hortum, ut de ærumna transiret ad aliam et de cruciatu hoc ad illum, et quamdiu in his miseriis versata fuit, non excessit horto: De craticula vocatur ad hortum, et dum in craticula erat, ab horto non aberat. NISSEN., in *Phœn.*, l. VII, c. iv.

Quid est præcipuum. inquit Seneca, in tolerantia ærumnarum? Posse læto animo adversa tolerare, quidquid acciderit, si ferre quasi tibi volueris accidere. Flere, queri, ingemere, desciscere est. Ita Seneca in Præfat. ad lib. natural. qq. Quod excellentissimum patientia habet, illud est, ut hoc a se obtineat, qui in ærumnis miseram degit vitam, ut hilari animo adversa ferat, lætoque vultu, cum risu ea excipiat, et omnem infelicitatem et calamitatem, tam gratanter admittat, ac si ipse sibi eam expetiisset, et accersisset. Hoc est præcipuum patientiæ insigne; nam qui sub onere ingemiscit, qui plorat, et querulus est, ille supremæ Philosophiæ partibus, et scholæ, quæ recte et genere patiendi disciplinam tradit, obligationi minime satisfacit. *Ibid.*

S. Franciscus, qui talem fundavit Religionem, quæ veræ perfectionis, et sanctitatis basis est et fundamentum, patientiam in suis primis discipulis permagni aestimavit, eo vel maxime, ut qualis singuli spiritus essent, exinde experiri valeret: unde in *Opusculis* suis ita scribit: Quamvis Fratres Minores in omni terra dent bonum exemplum magnæ sanctitatis et ædificationis, ibi tamen non est perfecta lætitia; et quamvis Frater Minor illuminet cæcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, mutis verbum restituat, et quod majus est, quadriduanum resuscitet mortuum, ibi non est perfecta lætitia. Etsi Frater Minor sciret omnium gentium linguas, et omnes scientias, et scripturas, ita ut sciret prophetare et revelare non solum futura, sed etiam conscientias aliorum, ibi non est perfecta lætitia. Si Frater Minor loquatur lingua angelica, et sciat stellarum cursus, et virtutes herbarum, et sintei revelati omnes thesauri terrarum, et si cognosceret virtutes, et proprietates avium, piscium, animalium, hominum, radicum, lapidum,

arborum, et aquarum, ibi non est perfecta lætitia. Etsi Frater minor sciret tam sollemniter prædicare, quod converteret omnes infideles ad fidem, ibi non est perfecta lætitia. Sed quando venimus ad locum S. Mariæ de Angelis sic balneati pluvia, et frigore congelati, luto etiam deturpati, et fame afflicti, et ad portam loci pulsabimus, et veniet Portarius iratus dicens: Qui estis vos? Et nos dicemus: Sumus duo ex fratribus vestris; et ille e contrario diceret: Imo estis duo ribaldi, qui itis circumquaque per mundum, pauperum eleemosynam rapiendo, et non aperiret nobis, sed faceret nos stare ad nivem et aquas, in frigore, et fame usque ad mortem, tunc si nos tot injurias, et repulsas sine turbatione et murmuratione toleraverimus patienter, et cogitaverimus humiliter, et charitative, quod ille Portarius veraciter nos cognoscit, et quod Deus excitat linguam illius contra nos, scribe, quia ibi est perfecta lætitia; etsi nos in pulsando perseveraverimus, et ille tamquam importunus exeat contra nos, et durissime nos afficiat alapis dicens: Recedite hinc, vilissimi pultrones, et ite ad hospitale qui enim estis vos? Hic penitus non manducabitis; et si nos patienter hæc portabimus, et injuriati cum amore pepercerimus ex toto corde, scribe, quia ibi est perfecta lætitia; etsi nos undique afflicti, fame urgente, frigore affligente, nocte insuper appropinquante pulsabimus, clamabimus, et fletu instabimus, ut aperiat nobis, et inde ille stimulatus dixerit: Isti sunt homines procacissimi et protervi, et exiens cum uno fuste nodoso, capiens nos per caputium, ad terram super nives et lutum projiciet, et nos verberabit cum fuste, et nos plagis implebit. sit tot mala, tot injurias, et verbera cum gaudio tolerabimus, considerantes, quod poenas Christi benedicti tolerare, et portare debemus, scribe, et nota diligenter, quod ibi est perfecta lætitia, et audi conclusionem. Inter omnia charismata Spiritu S., quæ Christus servis suis concessit, et concedet, præcipuum est, vincere seipsum, et libenter propter Deum, et charitatem Dei opprobria sustinere. Ex qua tam sancti et illuminati viri doctrinam evidenter colligitur veri spiritus, perfectæque sanctitatis specimen, a patientia longe clarius, quam a quocumque alio dono, aut virtute desumi, et colligi. *Opusc. S. Franc.*, t. II, c. XVIII.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Abbas Nestor interrogatus quomodo eo venisset, ut, si aliquid adversi eveniret, non quereretur respondit: Quando intravi Ordinem, dixi animo meo; tu et asinus unum estote: sicut enim asinus vapulat, et non loquitur, injuriam patitur, et non respondet, sic et tu; sicut in Psalmo legitur: Ut jumentum factus sum apud te. *Vit. PP.*, c. v, l. XVIII, n. 30.

Abbas Nub, ut doceret patientiam practico exemplo, idolum aliquo mane lapidavit, noctu veniam ab eo petiit, causamque facti rogatus respondit: Sic injurias nos tolerare deberemus, ut hoc idolum, quod neque ob injuriam commotum, nec ob veniæ petitionem elatum est. *L. III*, n. 88.

Magnus Præses Rhodiorum Equitum Franciscus Villadunius solum in Symbolo habebat cum inscriptione: Ubique similis. Nam ut recte Seneca advertit, solis vis et lux integra est; etiam inter opposita; quoties inter nubila luxit, non est sereno minor, nec tardior quidem. Sic virtus sibi eadem est, et more solis obscuri in occulto vim suam exercet. Hoc itaque adversus virtutem possunt calamitates, et damna, et injuriæ, quod adversus solem potest nebula. *ENGELGR.*, *Dom. 2 Quadr. in exord.*, ep. xci.

S. Nicolaus Staurophorus a portata cruce sic dictus, cum sæpius audivisset, suam post Christum crucem cuique portandum, ingentem sibi crucem formavit, eaque onustus totam Italiam percurrit: quacumque vero incederet, puerorum post se agmen trahebat, quos ad templum deductos ad preces Deo persolvendos inducebat. Solo pane et aqua circa vesperum tantum victitabat. Vestis ex centonibus confecta: nudis pedibus incedebat. Crucem perpetuo aut in humeris, aut pedibus gestabat, quam et pueris legavit, inter quos ad se evocatus, et orantes pie obiit.

B. Magdalena de Pazzis dicere solebat, nos debere semper aliquid occultatum a creaturis, scilicet aliquam mortificationem vel materiam patientiæ aliis ignotam, et soli Deo notam habere, propter quam quotidie nos debeamus mortificare. Et hac via acquisivit animum imperturbabilem, et continuam Dei presentiam. *Vit. 26*.

Christus S. Birgittæ dixit: Justitia mea est, ut unusquisque justus obtineat, quod petit. Sed non est justus, qui pro obedientia et perfectione non appetit contraria. Ideo amici mei considerantes, quæ ego Dominus et Redemptor eorum feci et promisi eis, simul attendentes, quæ in mundo est, malitiam, ad honorem meum, et salutem propriam, et peccatum cavendum, petunt magis contraria mundi propter cautelam, quam prospera. *L. V, Rev. interr. 6*.

Servi mei fideles lætantur se tribulari, et vestiri pœnis et opprobriis Jesu Christi crucifixi (dicebat æternus Pater S. Catharinæ Senensi). Unde si possibile foret eis, habere virtutes absque laboriosa pœna, non acciperent. Potius enim eligunt in cruce cum Jesu Christo delectari, et cum pœna virtutem acquirere, quam alio modo vitam æternam habere, quia sunt in sanguine suffocati et immersi, ubi reperiunt ignitam charitatem meam, quæ charitas est velut ignis succensus a me procedens, qui rapit mentem eorum. *Dial.*, c. xxxiv.

Male de te loquuntur homines, inquietabat Seneca, sed mali. Moverer, si de me Cato, si Lælius sapiens, si alter Cato, si duo Scipiones ista loquerentur. Nunc malis displicere, laudari est. Non potest ullam auctoritatem habere sententia, ubi, qui damnandus est, damnat. *L. II, de Provid.*

Magnus quidam Princeps jusserat sibi pro Symbolo pingi cucurbitam aquis innatantem cum hac inscriptione: Luctor, non mergor. Admirallus Chabotius vero ventosam pilam seu follem habebat, addito epiphonemate: Concussus surgo. *DREXEL.*, in *Gymn. Patient.*, p. I, c. iv. § 4.

Bion Philosophus dicere solebat: Non malum est, malum pati: at nescire malum pati, hoc malum est. *LART.*, l. IV, c. vii.

Persis, ut Stobæus refert, mos erat, ut, si quem civium Rex citari, et quantumvis innocentem flagellari jussisset, ille sic cæsus amplissimas ageret gratias, quod Rex sui tam benevole meminisset. *DREXEL.*, in *Gymn. Patient.*, p. III, c. iv.

Diogenes interrogatus, quid in Philosophia didicisset, respondit: Prævidere adversa, et, cum advenerint, patienter pati. *IB.*, c. vi, § 4.

Anaxagoras audiens mortem sibi decretam, dixit: Jampridem sententiam tulit natura tam in me, quam in eos, qui me damnant. Superveniente deinde alio nun-

tiantii filios interesse, scivi equidem, respondit, me mortales genuisse. *IBID.*

Marcel sine adversario virtus, inquit Seneca. Tunc apparet, quanta sit, quantum valeat, polleatque, cum quid possit, patientia ostendit. *SENEC., l. de Provid., c. II.*

Et iterum: Ego non miror, si quando voluptatem capiunt dii, dum spectant magnos viros colluctantes cum aliqua calamitate. Nobis interdum voluptati est, si adolescens constantis animi feram venabulo excepit, si leonis incursum imperterritus pertulit, tantoque spectaculum est gratius, quanto honestior id fecit. *IB., infra.*

Inter multa magnifica Demetrii nostri, et hæc vox est: Nihil mihi videtur infelicius eo, cui nihil unquam evenit adversi; non enim licuit illi se experiri: indignus visus est a quo vinceretur aliquando fortuna, quæ ignavissimum quemque refugit. *IB., c. III.*

Inter fortes Davidis quidam numeratur, qui leonem interfecit tempore nivis. Nivis autem tempus est, cum nos fervor charitatis deserit; quo tempore rugientem leonis instar dæmonem superare, et bona edere opera, excelsi et constantis animi indicium est. *GRANAT., loco cit. 527.*

Heliotropium cum sole se circumagit etiam nubilo die: tantus sideris amor. Quidni idem potius faciat Dei amator; nam omni tempore diligit, teste Salomone, qui amicus est, et frater angustiis comprobatur. *Prov., XII, 17.*

Qui bene vult probare dispositionem cordis, inquit Petrus Berchorius, tangat pulsum in sinistra, quia medici certius in hac, quam dextra eum explorari docent; simili modo, qui vult probare dispositionem dilectionis, tangat et probet hominem in adversitate, quia certior est probatio; nam, teste sancto Chrysologo, verus amor nonnisi passionibus probatur. *L. II, red., c. XXXIV, n. 2.*

In noctibus extollite manus vestras, et benedicite Dominum, inquit S. David; *Ps. cxxxiii, 2.* facile enim est, ut bene advertit S. Augustinus, benedicere in diebus. Quid est in diebus? in rebus prosperis: nox enim res tristis est, dies res est læta. Quando ubi bene est, benedicis Dominum, itaque et in noctibus benedicito. Quando benedixit Job? Quando tristis nox erat. Ablata sunt omnia, quæ possidebantur, ablatis filiis, quibus servabantur, quam tristis nox. Sed videamus, si non in noctibus benedixit: Dominus dedit,

Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

Miserum te judico, quod numquam fuisti miser: transisti sine adversario vitam. Nemo sciet, quid potueris, ne tu quidem ipse. Opus est enim ad notitiam sui experimento. Militares viri gloriantur vulneribus, gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas. Calamitas virtutis occasio est. Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggrediantur insidiis. Nemo eorum, qui exeunt, dicit: Male de me Imperator meruit, sed bene judicavit. *SENEC., l. de Prov., c. IV.*

Trina commendatione non indiget, inquit Ausonius, Sapiens oratio, cum profertur: Bonum vinum, cum bibitur: Vir bonus in calamitatibus. *FAB., con. v, in Dom. 23. post Pent., l. c. n. 4.*

Cum S. Clemens Papa a S. Barnaba conversus, et ad S. Petrum missus, ab hoc jussus esset postero die ad disputationem cum Simone Mago instituendam comparere, Simon autem tridui dilationem petiisset, dolente ob dilationem hanc S. Clemente. dixit eidem S. Petrus: Gentiles turbantur, cum res non accidunt ex voluntate, uti desiderant: at nos Christiani qui scimus Deum gubernare et moderari res omnes, in quolibet rerum eventu in pace consistimus, et consolatione. *IB., con. VIII, in Sexag.*

Quod Æneas olim sociis accinit, id sibi quisque merito applicet.

O socii (neque enim ignari sumus ante malorum);
O passi graviores! dabit Deus his quoque finem.
Forsam et hæc olim meminisse juvabit.
Durate, et vosmet rebus servate secundis.

VIRGIL., Æneid.

Sed et memoria dignum, quod Ovidius cecinit:

Dura aliquis præcepta vocet mea, dura fatemur.

Esse: sed ut valeas multa dolenda feres.

Sæpe bibi succos quamvis invitus amaros

Æger, et oranti mensa negata mihi est.

Ut corpus redimas, ferrum patiaris et ignes;

Arida nec sitiens ora levabis aqua.

Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?

At pretium pars hæc corpore majus habet.

OID., l. I, de Remed. amor.

Leniter, ex merito, quidquid patiari, ferendum est.

Quæ venit indigne poena, dolenda venit.

QUALITAS-PATIENTIÆ IN MORBO. — S. Mech-

tildis ait, visum a se Christum periculum in medio devotarum animarum a B. Virgine elevari, quo tempore ex ipso velut fonte pretiosissimi balsami odoratus liquor in omnes exundabat, quem proinde ægri petere, atque imaginari debent, quod B. Virgo ipsis cordi Filii sui applicatis dicat : In hoc fonte omnem amaritudinem vestram dulcificate, et omnia tentamenta vestra devinctis. NADASI. id *Anno pueri Jesu*, hebdom. 32, n. 8.

Joannes Anachoreta, cum quidam ab eo peteret, ut a febris tertiana eum liberaret, respondit : Rem tibi necessariam cupis abjicere, ut enim sapone panni lavantur, sic mentem morbi eluunt. Corporis morbus, animæ salus. Virtus in infirmitate perficitur. RUFFINUS, in *Vita Joan.*

Egregie ad hunc finem Seneca ait : Dolor imminet. Si exiguus est, feramus : levis est patientia. Si gravis est, feramus : non levis est gloria. Dolor clamorem exprimat, dum secreta non exprimat. Non potest homo par esse dolori, nec rationi dolor. Dura res est dolor, immo tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt. Simus ex paucis. In *Excer.*

S. Joannes dicit Reguli filium in Capharnaum (quod idem significat, ac villam consolationis) fuisse infirmatum, ut significaret, semper Deum suis consolationibus adversitates miscere, ut medicus post amarum poculum dulces cupedias solet offerre. NYSSEN., in *Dom.* 20, post *Pent.*, perioch. 3.

Ægrum corpus cogitationes sanas parit, secundum commune proverbium. Hinc Zacharias dixit : Ad dandam scientiam salutis plebi ejus in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos, oriens ex alto. LUC., I, 77.

Si duellum tibi esset cum altero, gauderes utique hostem ab amico tuo debilitari; cur ergo non pariter gaudes, corpus, cui perpetuus cum anima conflictus est, per morbos infirmari? ANONYM.

Si infirmitas alas addit, quibus ad Deum citius pervenitur, juxta illud Davidis : Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt : cur tristetur æger, si occasio offeratur, citius ad finem optatum perveniendi? Id., Ps. xv, 4.

Petrarcha infirmum gravi morbo afflictum sic solatur : Adversa valetudo est inquis. At est valida hortatrix parsimoniæ, dehortatrixque libidinum, et magistra mo-

destiæ. Comes injucunda, sed fidelis, quæ te crebro vellicet, iter signet, et conditionis admoneat, optimum in periculis monitor fidus. L. II, *Dialog.* III. Febribus æstuo, ait : omnes hi contra naturam motus plus habent impetus, quam diuturnitatis, et sæpe duorum facit alterum, aut corpus expurgat, aut animam absolvit. Felix incendium breve quod æterni refrigerii causa est. Eris jam valetudinis bonæ æstimator idoneus. Vos enim homines Dei dona nisi amissa vel intermissa non poscitis, ingratum genus. Valetudo extrema sine remedio est. Sile et gaude ruinoso carcere vinctum te, egrediendi facilius ac citius. L. II, *Dialog.* CXII.

QUALITAS PATIENTIÆ IN CONTEMPTU. — Nondum felix es, si te turba nondum deriserit, inquit recte Seneca. SENECA.

Si beatus esse vis, hoc primum cogita, contemnere, et ab aliis contemni. IDEM.

Qualis quisque apud se lateat, illata contumelia probat, teste S. Gregorio. S. GREG.

Si Doctorem, qui te promovit ad gradum in aliqua scientia, ames et honores, quidni et contemptum, qui te promovit ad gradum in scientia Christi. ANONYM.

Si gaudes debitum tibi ab aliis persolvi, cur non etiam de contemptu lætaris, qui tibi vel maxime est debitus? IDEM.

Qui se vilem esse agnoscit, vituperationes, tamquam suas sententias, quietus suscipit : laudes vero, tamquam non suas respuit. IDEM.

In omni cura, quam pro te ipso geris, non est ullum officium vel medicamentum tibi utilius, quam teipsum vituperare et contemnere. Quicumque ergo hoc facit, adjutor est tuus; hoc enim agit, quod tu agebas, aut agere debuisti, ut salvus fieres. IDEM.

QUALITAS PATIENTIÆ IN MORTE CHARORUM. — Aspice mutorum animalium quam sint concitata desideria, et tamen quam brevita. Vaccarum uno die, alterove mugitus auditur. Nec diutius equorum vagus ille, amensque discursus est, Feræ cum vestigia catulorum consecratæ sunt, et silvas pervagatæ, cum sæpe ad cubilia expilata redierint, rabiem intra exiguum tempus extinguunt. Aves cum stridore magno inanes nidos circumfremuerunt, intra momentum tamen quietæ, volatus suos repetunt. Nec ulli animalium foetus sui longum desiderium est, nisi homini qui adest dolori suo, nec tantum, quantum sentit, sed quantum cons-

tituit afficitur? *SENEC.*, in *Consol. ad Polyb.*, c. VII.

Movet lugentem desiderium ejus, quem dilexit? Id per se tolerabile apparet; absentes enim abfuturosque dum viverent, non flemus, quamvis omnis usus illorum nobis, et conspectus ereptus sit. Opinio ergo est, quæ nos cruciat, et tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus. In nostra potestate remedium habemus. Judicemus illos abesse, et nosmetipsi fallamus. Dimisimus illos, imo consecuturi præmisimus. *IDEM*, in *consol. ad Marciam*, c. xv.

S. Sebastianus amicos Marci et Marceliani sic solabatur : Nolite timere, non separabuntur a vobis, sed vadunt vobis præparare sidereas remissiones, in quibus una nobiscum, et cum filiis vestris in perpetuo gaudio maneat. Nolite, o amici, revocare, quos diligitis, a vita ad mortem, a gaudio ad luctum, a lumine ad tenebras. *Vita.*

S. Ambrosius sic se solabatur in morte fratris : Quid te, mi frater amantissime, lugeam? non enim perdiidi usum tuum, sed commutavi : ante in corpore inseparabilis, nunc individuus affectu; manes enim mecum, et semper manebis. Numquam te patria mihi eripuit, nec mihi Patriam prætulisti, et nunc alteram præstitisti. Cœpi enim jam non esse ibi, pergimus, ubi melior mei portio est. Numquam si quidem in me totus fui, sed in altero nostri pars major amborum. Uterque autem eram in Christo, in quo et summa universitas, et portio singulorum est. in *Orat. funeb.*

Si flosculum ex horto decerptum non doles, ubi vides Deo in altari consecrari, cur doles recentes flosculos superiorum in cœleste templum translato? Si thesaurum tuum gaudes in tuto loco collocatum, cur liberos (de quibus forte dicas cum Anna Tobiae conjuge : omnia in te habentes, non debebamus dimittere te) in cœlesti tutissimaque arca collocatos tristaris? Si eosdem e periculo vitæ, v. g. incendio liberatos grataris, cur a periculo inferni ereptos luges? Si gaudes e bello reducem, gloriose in patria receptum, cur vitæ, quæ militia est, teste Job, finem imposuisse, et in cœlesti patria, æterna pace frui doles? Si liberis quietem somni quotidianam non neges, cur somnum mortis, quem felix adeo resurrectio sequetur, negare audes. *ANONYM.*

Recte quidam suasit, ut amicos mortuos

illud Christi nobis dicentes imaginemur : « Expedi vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. » Quia scilicet, in nobis solatium quærentes, illius solatio indignos vos redderetis. *IDEM.*

Franciscus Petrarcha lugentem mortem conjugis sic solatur : « Uxorem, inquis, perdiidi : O clemens, hymeneum care : Nunc est tempus coronarum, vinctum vidimus, dignioribus jam sertis accingere. Magno prælio vicisti, et longa obsidione liberatus es. Numquam tibi fortassis opimiorum questum una lux attulit. Quantis compedibus colapsus es : quanto nafragio enatasti. Vacuo nihil mollius cubili est, nihil durius occupato, animis dulces somnos, et vigilias honestas amantibus, honestum aliquid altumque versantibus, nihil egregiis cœptis infestius muliebri consortio. Perdidisti uxorem, invenisti libertatem, coelibatum, pacem, somnum, requiem. Jam tranquillam sine litigio noctem ages, et sine adversario jam tui, rerumque tuarum dominus esse incipies. Ante lucem licuto matutinus domo egredi, vespertinus regredi, solus cum quibus voles totos dies agere, nullo rationum exactore permitteris. Stulti est, compedes suas, quamvis aureas amare. » *JOAN.*, xvi, 7. L. II, *Dialog.* xviii.

Idem tristitiam ex morte amici dilecti obitu conceptum sic mitigat : « Amicus fidelissimus obiit : In memoria tibi sepeliendus est tua, ubi clam sæpe tecum sit, et numquam totus obierit : qui si tibi forte aliter, quam morte perierit, non tu amicum, sed opinionem falsam amicitiae perdiidisti. Amici corpus eripere mors potest, non amicitiam, nec amicum. Non esset tanti pretii amicus, si tam facile perdi posset. Si rite colis amicitias, nec tibi veteres desunt, nec novi defuerint amici, quin ex hostibus tibi amicos ea quidem reddet opinio. » L. II, *Dialog.* xxxii.

QUALITAS PATIENTIÆ IN DAMNO RERUM TEMPORALIUM. — Omnia mea mecum porto, inquebat olim Bias; neque enim sunt bona, teste S. Ambrosio, quæ secum quis ferre non potest, cur ergo aliquid ereptum queris? Omnia perdidisse debueras, cur partem amissam doles? nihil perdidit, qui seipsum possidet. *ANONYM.* Cogitas quid perdidideris, non quid evaseris. Eris nunc in vita expeditior, domi tutior. Exoneravit te fortuna, si intelligis, et tutiore posuit loco. Damnum putas? remedium est : non tam

moleste ferres, si tamquam perditurus habuisses. SENECA.

Arenam si ex vesica amisisses, gauderes; cur non potius, si aurum ex animo et manibus ereptum advertis, quæ majus tibi tormentum et damnum causant? ANONYM.

Palmes, si saperet, gauderet abscindi partes superfluas; cur non et tu res temporales, quæ impediunt, ne vinum grata et spiritalis lætitiæ cor tuum progerminet. IDEM.

Teste Sacra Scriptura, magna gloria est, sequi Dominum; quid ergo erit consequi? Cur ergo non gaudes, te exoneratum rebus temporalibus, ut facilius Christum consequaris? de quo S. Hieronymus: Christus est omnia, ut qui propter Christum omnia dimiserit, unum inveniat præ omnibus, et libere possit clamare: Pars mea Dominus. IDEM.

Quis sub magna mole pressus, pondus subtrahi queritur? Quis Domino depositum repetente non prompte dimittit? quis cancro laborans, non ultro offert infectam partem, ut præscindatur? quæ mulier in adulterio deprehensa dolet, si solus adulter auferatur? NIEREMB., in l. de *Ador.*, l. V, c. xv.

Petrarcha ex pecuniæ jactura dolentem sic solatur: Pecuniam amisi, inquis? Et laborem custodiæ, et perdendi metum amisisti. Sic perdendo pecuniam, duo bona; unumquodque præstantius amisso, securitatem et requiem invenisti. Quid cœlesti animo cum terrestribus purgamentis? qui virilius philosophantur, argentum atque aurum inter bona non numerant; qui molius, bona dicunt, sed non animi: horum quidquid elegeris, sive non bonum, sive non tuum fuit, æque nulla tibi est materia querelarum. Si tamen te adeo non tuæ quoque cruciant jacturæ, tibi que vel alienum aliquid demi doleas, disce illa conquirere, quæ tua sint propria, atque perpetua, quorum et acquisitio faciliior, et possessio nobilior, certiorque. Virtutem si acquisieris, non amittes. Clamant ab adverso doctissimorum voces hominum: clamat experientia et veritas: clamat vetus et recens exemplorum turba, magnam pecuniam nulli utilem, multis fuisse pestiferam, cum peccato ac labore quærendam, cum labore ac sollicitudine servandam, cum querelis ac mœrore perdendam. Dicant pecuniæ amatores, quid vel in his verbis falsi, vel suis opibus boni sit. L. II, c. XIII.

NECESSITAS. — Solon legislator Athenien-

sium dicebat, urbes atque oppida, nihil aliud esse, quam humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus, mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis includantur. LANCIZ., *Op.* IX, c. I, n. 7.

Nulla domus, inquit Seneca, in toto orbe terrarum aut est, aut fuit, sine comploratione. L. de *Consol.*, c. xxxv.

Mortalis nemo est, quem non attingat dolor, dixit recte Euripides apud Ciceronem. Tusc., 3.

Natura hominem natali die abjicit ad vagitus statim, et ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrymas, et has protinus in vitæ principio. Causam reddit S. Cyprianus: Ut vitæ mortalis calamitates et labores, quos ingreditur in exordio suo, rudis anima testetur. Hinc S. Augustinus hominem in nativitate plorantem, vocat Prophetam calamitatis. PLIN., *ap. Lanciz.*, *Opusc.* II, c. VI, n. 189.

Seneca ait, offendi istis rebus, tam ridiculum esse, quam queri, quod spargaris in publico aut inquineris. Eadem vitæ conditio est, quæ balnei, tubæ, itineris. Per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter: præparetur animus contra omnia, sciat venisse, ubi luctus et ultrices posuere cubilia curæ. In hoc contubernio vita degenda est: effugere ista non potes, contemnere potes; contemnes autem, si sæpe cogitaveris, et futura præsumpseris. Nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit. CYP., de *Bono patientiæ*, ep. CVII.

Quercus arundinem rogans, quid facere debeat, ut et ipsa, sicut arundo, a ventis incolumis existat, audivit non aliud superesse medium, quam ut ipsa quoque ventis ad ejus exemplum cedat, pronoque corpore eos adoret. DREXEL., in *Gymn. pat.*

Dicuntur, Jove iudice, litigasse voluptas et dolor, neque alter alteri cessurus videbatur. Ad quos Jupiter, «bene est, inquit, ita componam vos, ut dirimi nequeatis.» Hinc:

Semper odoriferis proxima spina rosis.

IB., § 2.

«Nulla dies sine nubecula,» dicebant olim majores nostri. IBID.

UTILITAS. — Rex quispiam suis in mari convivium instruens, finita mensa omnia vasa et mappas in mare projici jussit; cumque convivæ omnia haud dubie perdita putarent gementque, subito contractis, quæ occulte expensa fuerant, retibus, cum ma-

gnō piscium multorum fœnore recuperata viderunt. Idem contingit illis, qui rerum suarum jacturam propter Deum libenter faciunt, aut patiuntur. DREXEL., *Ros.* I, c. XIV, n. 4.

Amicum ægrum et inopem quis invisens, cum jam abitum pararet, cervicali velut ægrum levaturus, manus, sed etiam aureos aliquot supposuit, ut rubori simul et necessitati infirmi consuleret. IDEM.

Quidam ad significandam patientiam in emblemate carduelem inter spinas pinxit cum hoc lemmate : Alios pungunt, me pascent. Alius facem, quam nonnemo agitatione extinguere connatur, cum inscriptione : Agitata revivo. Alius rupem repercutientem fluctus, cum lemmate : Conantia frangere frango. ANONYM.

Cum S. Gertrudis turbata esset, dicebat ei Christus : Ne contristare, delector enim tua cohabitatione; ideo, ut mecum maneat, mitto tibi amicos contrarios, ut, dum in nulla creatura fidelitatem reperis, ad me plenius recurras. L. III, in fin., c. LXIII.

S. Chrysostomus vocat eos, qui persequuntur bonos, eorum agricolas, eo quod illos suis persecutionibus velut aratro proscindant, et fertiles faciant. Hom. IV, ad Pop.

DIGNITAS. — Idem S. Gertrudi dixit, se ideo præ cæteris creaturis, quæ in humanitate ipsi deservierant ad commoda corporalia (ut sunt vasa, quibus in infantia balneatus est) multo maiorem honorem spinæ coronæ, lanceæ, cruci, etc., contulisse, ut et ipsi dilecti adversariis maiorem amorem, quam benefactoribus impenderent. L. IV, in fin., c. LIV.

S. Franciscus Salesius quæsitus, quæ optima foret patiendi materia resp. Quæ tota a Deo sit, nihilque contineat nostri : qui enim se voluntariis afflictionibus castigat, ille sub Christi vexillo pedester miles est : qui autem a Deo immissa patienter tolerat, eques est. Id quod per visionem S. Henrico Susoni factam, et supra § 5, n. 5, narratam, confirmatum est. LYRÆUS, l. I, *Apopht.* II.

B. Baptistæ Veranæ alias dixit Christus : Cognosce et gratias age Deo, quod non merearis, ut tibi faciat tantum bonum, facere te conformem mihi per viam passionis. Quia hæc est vestis nuptialis, qua ego verus sponsus tuus sui semper vestitus. Scias etiam post bonam voluntatem, hanc esse rem pretiosiores, quæ tibi a Deo dari pos-

sit, mala pati. 4 p. *Chr. S. Franc.*, l. VII, c. XXIV.

Christus quando oravit Patrem pro te in Cruce, non appellavit Patrem, dicendo : Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quando autem pro inimicis oravit, Patrem vocavit, quia hoc actu se verum Dei Filium ostendit. Unde et Centurio non prius eum agnovit Dei Filium, quam orantem pro inimicis audivit, tunc enim dixit : Vere Filius Dei erat hic homo. LANCIZ., *Opusc.*, IX, n. 56.

Dum S. Gertrudis offerret Domino omnem tolerantiam, quam in corpore et spiritu sustinebat, et omnem delectationem, qua tam spiritu, quam carne fruebatur, apparuit illi Dominus, illa duo, quæ sibi obtulerat, scil. delectationem, et tolerantiam, in specie gemmatorum annulorum, quasi pro ornamento utrisque manibus ferens. Unde collegit, quod sicut annulus signum est dispensationis, sic adversitas tam corporalis quam spiritualis verissimum signum est electionis divinæ, et quasi desponsatio animæ cum Deo. L. III, in fin., c. XXIV.

Eidem alias dixit Christus : Omnis, qui voluntatem suam ad aliquod gravamen causa mei perferendum sponte mihi offert, ille veraciter potest gloriari, et gloriando nunciare, quod amore mei langueat, dum in gravamine patiens, et mihi intendens perseverat. Tunc ista, et quid, inquit, tu amantissime, ex tali nuntio lucrari poteris? Respondit Dominus : Talis nuntius est delectatio meæ divinitatis, honor humanitatis, amœnitas oculorum, et laus aurium mearum. L. III, in fin., c. LV.

Nobile vincendi studium patientia : vincit.

Qui patitur; si vis vincere, discere pati

LYRÆUS, l. II, *Apopht.* I.

Brevem tibi formulam dabo, qua te metiaris, qua te perfectam esse jam senties : Bonum tunc habebis tuum, cum intelliges, infelicissimos, esse felices. SENECA, l. de Prov., c. III.

Pharao Rex Ægypti masculos interfici jussit; diabolus autem eos, quos masculo ac generoso animo vitia fugere, virtutem et perfectionem sectari videt. EXOD., I, 16.

S. Henricus Suso dixit : Si centum annis et flexis genibus oremus Deum, non sumus digni, ut crucem unicam accipiamus. L. *Dial.*, c. x.

S. Catharinæ Senensi dixit Deus : Arbo-

ris medulla, videlicet affectus veræ charitatis existentis in anima, est invicta patientia. Quæ signum est evidens, ac apertissime demonstrans, animam in me pariter consistere, et in ea me per gratiam esse. In *Bulla Canoniz.*

Invulnerabile est, non quod non feritur, sed quod non læditur. Et ex hac tibi nota sapientiam exhibeo. Quid igitur? Non erit aliquis, qui sapienti facere injuriam tentet? Tentabit, sed non perventuram ad eum : majore enim intervallo a contactu inferiorum abductus est, quam ut ulla vis noxia usque ad illum vires suas perferat. SENECA, l. de *Consol.*, c. III.

S. Chrysostomus fimum, in quo sedebat B. Job omni tribunali regio esse venerabilius ait : et multi nunc longam transmari- nam peregrinationem a terræ finibus suscipientes in Arabiam abeunt, ut fimum illum cernant, et conspicati terram deosculentur, quæ illius victoris certamina, et cruorem omni auro pretiosiores excepit. HOM., v, ad *Popul. Antioch.*

Vilissima res est purpura, ex conchyliorum genere ; postquam tamen Imperatores ejus sanguine vestes suas tingere cœperunt, nemo non veneratur illam, et maximo sibi honori ducit purpura donari. Pari modo etsi tribulationes per se sint viles, et abominabiles, postquam tamen eas Christus sua patientia condecoravit, merito omni veneratione, et amore dignæ esse cœperunt. FAB., CONC. VI, in *Festo S. Barthel.*

In genealogia Christi solus David, et quidem bis, Rex appellatur, ut intelligeremus, quantum antecellat is qui pro Deo patitur, illis, qui in domo Dei sine tolerantia calamitatum versantur. NYSSEN., in *Sab. post. Cin.*, 5.

S. Ephrem dicit : Immanes feræ in medio sui videntes Prophetam Danielelem, inclinantes se « adorabant » illum : quia ut nemo Deo magis similis est, quam qui patitur pro illo, sic leones, cum Danielelem afflictum viderunt pro Deo, ac si Deum quemdam viderent, venerabantur. IDEM, *Period.* 5, in *Dom. Sexag.*

Rudolphus Austriacus jam coronatus cum sceptrum deesset, quo fidelitatis Sacramentum a subditis exciperet, crucem ardenti manu arripuit, et dixit : Ecce signum, in quo nos, et totus mundus redemptus est : et hoc signo utamur loco sceptri : simulque osculo fixo Principibus contingendum

obtulit. ANN. ECCLES., t. XII, an. 1274, n. 12.

JUCUNDITAS. — Stephanus Eduensis Antistes illud Deuteronomii : Inundationem maris quasi lac fugent : sic explicat. Inundatio maris abundantia tribulationis, quæ tunc fugitur, cum dulcis a justis reputatur. Lac nutrimentum parvulorum, tribulatio pabulum fit electorum. Eluvium hanc maris utique fuxit, qui dixit : Sed et gloriamur in tribulationibus. AP. DREXELIUS, in *Gymnas. patient.*, p. III, c. II, § 5.

Ludovicus Granatensis de viro quodam religiosissimo refert, quod undequaque tribulationibus septum se videns dixerit : Bonum, quod expecto, tam immensum est, ut omne supplicium omneque tormentum mihi sit voluptas. IDEM.

Christus olim B. Mariæ Magdalenæ ecstasi positæ dixit : Nihil scias, nihil velis, nihil possis, nihil sis, et omnia possidebis. Dura est portatu nuda crux absque crucifixo : sed verum est etiam, quod præmium sit majus. VITA, p. IV, c. XVII.

AXIOMATA.

Persecutorem, qui provocat, facit : corrigit, qui declinat. S. CHRYS., LI.

Non quid feras, sed quemadmodum feras, interest. DREXEL., in *Rosis*, p. II, c. v, § 9, in fin.

Speremus, quod volumus ; sed quod acciderit, feramus.

Feras, non culpes, quod vitari non potest.

Cuivis dolori remedium est patientia. S. GREG.

Agere et pati fortia, Romanum (aut potius Christianum) est. MUTIUS SCAPULO.

Bene facere, et mala pati, Christianum est. *Philo Carpat.*

Tanto quisque ostenditur minus doctus, quanto convincitur minus patiens (*sive* : Tanto minus quisque, est doctus, quanto minus patiens). S. GREG., h. XXXV, in *Ev.*

Doctrina viri per patientiam noscitur. DREX., *ib.*

Nil crus sentit in nervo, cum animus fuerit in Cælo. PROV., XIX.

Non sentire mala sua, non est hominis : non ferre, non est viri. TERTULL., cap. II, ad *Matth.*

Non minor est victoria, hostem tolerare, quam vincere. SENEC., *de Confid. ad Polyb.*

Melior est conditio patientis injuste, quam agentis. IBID.

Sapientiæ comes patientia. EPICET.

Si veram cupias addiscere Philosophiam, plurima sustineas, pluribus abstineas.

Patientia vincit omnia.

AUCTORES.

Nicolas Lancizius, *Opusc. ix, toto, et Opusc. iii, a c. v, usque ad viii.*

Franciscus Arrias, t. II, tr. ix.

Antonius Gaudier, *de Natura Perf.*, p. II, c. III; p. IV, c. XXI.

Jeremias Drexelius, in *Gymnasio Patientiæ.*

IDEM, in *Rosis*, p. III, c. v.

Alphonsus Rodriguez, p. I, tr. viii, a cap. xvi usque ad xxx.

Eusebius Nierembergii, in *Doctrinis Asceticis*, lib. VI, doct. vii. IDEM, *de Adoratione in spiritu et veritate*, l. I, c. xv, xviii, et l. II, c. vii et xi.

Petrus Sanchez, in *Regno Dei*, p. VI, c. viii.

Hadrianus Lyræus, in *Apophthegmatis S. Ignatis*, apophth. viii.

Bernardinus Rosignolius, *de Discipl.*, l. IV, c. xxxi et *Actibus virtutum*, l. II, c. xii.

Lucas Pinellus, l. III, *de Perfect.*, c. v.

Josephus Mansi, *Bibl. mor.*, tract. lxxviii.

Jacobus Corenus, in *Clypeo patientiæ.*

PAUPERTAS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua moderamur appetitum possidendi res naturales, et solis necessariis secundum rationem status contenti sumus. JAC. ALV., t. II, l. III, p. II, c. ix, § 11. Vel, est omnium rerum temporalium, ob amorem Dei et desiderium perfectionis, voluntaria abdicatio; IDEM, l. V, p. I, c. i; ita, ut, quemadmodum S. P. Ignatius dicere solebat: Instar statuæ se gerens,

nec resistat, nec recuset, quo minus omniquamvis pretioso amictu et ornatu confestim exuatur. S. IGN., l. II, *de bono*. Vel, ut Theologi, teste Hieronymo Plato explicant, jumentum instar, utatur quidem stabulo, frumento, fæno, tegumentis, non tamen hæc possideat sed potius possideatur ab alio. Quo modo Cassianus Monachos suæ ætatis constitutos fuisse dicebat, ut ne verbo quidem quispiam auderet suum aliquid dicere, magnumque esset crimen, ex ore Monachi processisse: Codicem meum, tabulas meas, tunicam meam. STAT. RELIG., c. III, l. V, c. xv.

DIVISIO. — Dividitur in tres species, teste Laurentio Beyrlink. Prima est eorum, qui incidentem paupertatem propter Deum suscipiunt, eamque divitiis spe regni præferunt. Secunda eorum, qui facultates multas ita possident, ut tamen parati sint, eas, quandoque ratio pietatis exigerit, abjicere, vel dimittere. Tertia eorum, qui sponte propter Christum omnia sua reliquerunt; et hæc iterum in duas classes subdividitur, illam scilicet qua nihil omnino nec communiter, nec privatim possidetur, qualem S. Franciscus, et plures alii ejus exemplo permoti, tenent; alteram, qua in commune tantum necessarij redditus possidentur, qua forma, inquit Platus, veteres omnes Patres usos esse constat, ut SS. Bernardum, Brunonem, Basilium, Benedictum, quorum postremus hic tam amplas in suis Monasteriis facultates possidebat, teste Trithemio, ut si omnes ei mansissent, tertiam Orbis partem possessurus fuisset. L. VI, fol 113.

ACTUS. — *Paupertatis religiosæ.* « Nihil accipere aut dare sine facultate: » Quia Religioso nihil penitus juris in temporalia aut eorum usum remanet; nec quidquam definite debetur, sed solum necessaria indeterminate, hoc est, ad arbitrium Superioris. Hinc teste Hugone Rott, antiquum est verbum: Quidquid Regularis acquirit, non sibi sed ordine seu monasterio acquirit, et quidquid eidem a Præsidibus porrigitur, gratuitum est donum, non debitum. In *Vita reg.*, p. I.

« Nulla re tanquam propria, aut sine facultate uti: » cum Religiosus paupertatem professus perinde nullius rei habeat dominium, ac peregrinus in hospitio divertens, cui utique nihil usurpare licet, sine generali vel particulari cauponæ aut hospitis facultate.

« Nihil superfluum retinere : » melius est enim, teste S. Augustino, minus egere, quam plus habere. S. AUGUST., ap LANZ., *opus*. I, n. 122, p. III. Et, ut bene P. Hugo Rott advertit, superfluum congeries, et provisionum apparatus institorem indicant, similem ei, qui quadragesimalium copia, ad comedendum, non ad jejunandum instructus est. *Vita reg.*, c. XXVII, s. IV, n. 4.

« Vilissima in iis, quæ ad usum conceduntur eligere : » Certe S. Franciscus dictare solebat, spiritum mortui signum esse perspicuum, si quis curiosa multa, eaque non necessaria apud se habeat; qua enim alia re, inquit Rodriquez, spiritus tepidus et in quo gratiæ vigor elanguerit, operiri, fove-rique queat, quam in genus titivillitiis, rebusque nihili? Ad has videlicet, ubi palatum ad spirituales exundatum est, suo-pte nutu deflectitur. P. II, tr. III, c. VIII.

« Etiam necessariorum carentiam æquo animo supportare : » nam ut recte P. Baltassar Alvarez dicere solebat, nemo sibi de illustrationibus sensus, et spiritualibus consolationibus blandiatur, nisi hilari vultu hunc bolum Evangelicæ paupertatis deglutierit. Tunc autem deprehendet, an illam amet, si ejus etiam comites diligat, famem, sitim, frigus, ac contemptum. Qui enim in vestibus quærit honorem, ne vilis habeatur, non diligit paupertatem; qui, dum sitit, non potest sitim aliquandiu perferre, is non studet paupertati; qui nihil vult sibi deesse et tamen vult Religiosus haberi, decipitur. *Vit.*, c. v. Porro necessariorum nomine, ut bene advertit P. Hugo Rott, non illa intelliguntur, quæ ad hoc solum appetuntur, et usurpantur, ut commodius quis jucundius, celerius, plenius officio suo vel indigentiae per eam consulat (hanc enim necessitatem fictam ait appellari) sed ea, sine quibus cum omni industria vincere impedimenta operis aut valetudinis non possit. Certe parum digne, inquit idem, paupertatem Christi Regularis imitatur, qui, leviori ciborum, librorum, instrumentorum, ac reliquæ suppellectilis apparatu contentus vivere nescit. P. III, *Vita reg.* XVII, s. IV, fol. 578. Hinc recte S. Albertus Magnus ex hac carentia perfectionem paupertatis colligi debere existimavit, dum dixit: Vera et perfecta paupertas est, omnia propter Deum sponte et libenter dimittere, nihil præter solam necessitatem possidere, eadem necessitate indignum se sentire, et etiam ipsa

necessitate quandoque propter Deum carere. Ubi enim est plena necessitas, perpendi non potest paupertas. S. ALBER., in *Para. ani.*, c. v.

« Libenter suo tempore, ea quæ necessaria sunt, vel a Superioribus, vel ab Officialibus, vel ab externis mendicare : » hic enim est proprius effectus paupertatis, nec ipsum etiam usum nisi ex aliorum arbitrio et facultate, arrogantis.

« Munera, » præsertim si adulationem aut corruptelam, aut remunerationem vel minimum sapiant, « non tantum non ambire, sed etiam oblata respuere : » hoc quippe est potius libertatem vendere, quam paupertatis titulo eleemosynam ab aliis accipere. DREXEL., in *Rosis. mar.*, p. II, c. IX, § 10, n. 8.

GRADUS. — Tres, teste Rodriquez, a SS. Patribus et Directoribus spiritus assignantur, P. III, tr. III, c. VI, quorum primus est eorum, qui exterius quidem res mundi reliquerunt, sed voluntate et affectu adhuc inhærent, adeoque « loculos mentis, » uti loquitur S. Bonaventura, retinent. Qui tamen gradus paupertatis nomen proprie non meretur.

Secundus gradus est eorum, qui res quidem mundanas affectu et effectum reliquerunt quin etiam superflua nihil morantur, tamen necessariis valde afficiuntur, angunturque ne quidquam illis desit : quæ tamen ipsa etiam paupertatis encomium ac privilegia vix meretur, sed potius opulentia vocari debet, et quidem apud ditissimos reperitur.

Tertius gradus est necessariorum carentia voluntaria. Et hæc tandem vera paupertas est; nam, ut recte quidam Sanctus apud Rodriquez ait: Pauperem esse: nihil habet laudis, nisi cum pauperrimus suam paupertatem in amoribus habet, et quæcumque ipsi incommoda sese offerunt, lætus propter Christum sustineat. Id quod ipsi etiam Ethnici agnoverunt, suoque calculo approbarunt: hinc Seneca, non est autem, inquit, quod te nimium laudes, si contempseris aureos lectos, et gemmeam suppellectilem, quæ est enim virtus, supervacanea contemnere? Tunc te admirare, si non contempseris necessaria. Tunc te admirabor, si non contempseris panem etiam sordidum, si tibi persuaseris, herbas, ubi necesse est, non pecori tantum, sed homini nasci. EP., CX.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Memento paupertatis in tempore abundantiae et inopiae ac penuriae, in die divitiarum. *ECCL.*, xviii, 25.

Nolite possidere aurum, neque argentum neque pecuniam in zonis vestris : non peram in via, neque calceamenta, neque virgam : dignus est enim operarius cibo suo. *MATTH.*, x, 9.

Nolite sperare in iniquitate, rapinas nolite concupiscere : divitiæ si affluant, nolite cor apponere. *PSAL.*, lxi, 11.

Nihil intulimus in hunc mundum ; haud dubium, quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta, et quibus tegamur, hic contenti simus. *TIM.*, vi, 8.

Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. *PHILIPP.*, iii, 8.

NECESSITAS. — Qui non renunciat omnibus, non potest meus esse discipulus. *LUC.*, xiv, 18.

Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere : et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. *I COR.*, ix, 25.

UTILITAS. — Noli timere, fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bene. *TOM.*, iv, 23.

Edent pauperes, et saturabuntur, et laudabuntur, et laudabunt Dominum. *PSAL.*, xxi, 27.

Est homo marcidus, egens recuperatione. plus deficiens virtute, et abundans paupertate, et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate illius, et exaltavit caput ejus, et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum. *ECCL.*, xi, 12.

Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit. *MATT.*, xix, 29.

Et populum pauperem salvum facies. *PS.* xxii, 28.

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. *MATT.*, v, 3.

Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor. *PS.* xi, 24.

Ego autem mendicus sum et pauper : Dominus sollicitus est mei. *PS.* xxxix, 18.

Sicut egentes, multos autem locupletantes ; tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. *II COR.*, vi, 10.

Scio tribulationem et paupertatem tuam, sed dives es. *APOC.*, ii, 9.

Factus est autem, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahamæ ; mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. *LUC.*, xvi, 22.

Non in finem oblivio erit pauperis : patientia pauperum non peribit in finem. *PS.* ix, 19.

Factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes a turbine, umbraculum ab æstu. *IS.*, xxv, 45.

Melius et modicum justo, super divitias peccatorum multas. *PS.* xxxvi, 30.

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni et insatiabiles. *PS.* xv, 16.

Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate. *PS.* xvi, 8.

DIGNITAS. — Confide, et mane in loco tuo : facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem. *ECCL.*, xi, 22.

Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, et hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se. *JAC.*, ii, 5.

Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus. *PS.* xi, 6.

JUCUNDITAS. — Parasti in dulcedine tua pauperi Deus. *PS.* lxxvii, 11.

Et pascentur primogeniti pauperem : et pauperes fiducialiter requiescent. Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi ejus. *IS.*, xiv, 30.

Beatus vir, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecuniæ thesauris ; quis, est hic, et laudabimus eum ? fecit enim mirabilia in vita sua. *ECCL.*, xxxi, 8.

Anima saturata calcabit favum : et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. *PR.*, xxvii, 7.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Paupertas in inopia mentis est, non in quantitate possessionis ; nam

cui cum paupertate bene convenit, dives est. S. GREG., h. VI, sup. *Ezech.*

Hac in re, Fratres charissimi, affectum potius debemus pensare, quam sensum. Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit: multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit. Multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renuntiavit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt, quanta a non sequentibus concupisci potuerunt. S. GREG., hom. V, in *Evan.*

Piscatores, vocante Domino, quod naviculas et retia dimiserunt, omnia se dimississe, et Dominum secutos esse, etiam commemorando lætati sunt. Et revera omnia contemnit, qui non solum, quantum potuit, sed etiam, quantum voluit, habere contemnit. Sed in eo, quod cupiebatur, oculi Dei testes sunt; in eo, quod habebatur, et hominum. S. AUG., ep. XXXIV, ad *Paulin.*

Quod autem afferis, eos melius facere, qui utuntur rebus suis, et paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, non a me eis, sed a Deo respondebitur: Si vis perfectus esse, vende quæ habes, et da pauperibus, et veni sequere me. Ad eum loquitur, qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, naviculam et rete dimittit. Iste, quem tu laudas, secundus et tertius gradus est, quem et nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis et tertiis præferenda. S. HIER., in ep. ad *Vilig.*

Ad ædificium temporale sumptus facimus, si non habita colligamus: ad spirituale sumptus facimus, si et habita relinquamus. VEN. BEN., l. IV in *Luc.*

Nihil interdum possidere necessitatis est; nihil per avaritiam cupere, virtutis. Et ideo hunc ille specialiter modum ponere religiosus jubet, ut tantum habeat, quantum necessitas poscit. Habendi enim amor, nisi ad integrum resecetur, ardentior est in parvis, et plus torquetur in minimis. Et nisi ex toto corde et affectu pauper es, paupertas ipsa non virtus, sed miseria judicanda est. CÆSARIUS AREBAT., hom. XXV.

Proh dolor! multi de paupertatis solo nomine gloriantur, sed quo pacto? ut nihil eis desit. Dicunt se amicos paupertatis, sed paupertatis amicos et sodales fugiunt pro suo posse, famem, sitim, contemptum, etc. S. VINC., tr. de *Vit. Spir.* c. I.

Hi sunt mendici spiritu, qui non aliam ullam ob causam ad mendicitatem deveniunt, quam ob doctrinam Domini, qui dixit:

« Vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus. » S. BAS. in *Reg. brev. interrog.* 205.

Ne quis autem putaret paupertatem, quæ nonnumquam necessitate portatur, a Domino prædicari, adjunxit: « Spiritu; » ut humilitatem intelligeres, non penuriam. Unde pauperes spiritu sunt, qui propter Spiritum Sanctum voluntate sunt pauperes. S. HIER., ap. *Mansi*, tr. LXIX, disc. I, n. 4.

Errat, qui sublimia palatia quærenda esse arbitratur, ubi cum gloria Rex gloriæ susciperetur, sed non propter hoc a regalibus sedibus venit, nam « in sinistra ejus gloria, et in dextra longiturnitas vitæ. » Horum omnium affluentia in cælis suppetebat, sed paupertas non inveniebatur in eis, in terris autem abundabat, et superabundabat hæc species, et nesciebat homo pretium ejus, Hanc itaque Dei Filius concupiscens descendit, ut eam eligat sibi, et nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam. Reclinavit eum in præsepio, et pannis eum involvit. S. BER., l. I, in *Vig. Nativit.*

NECESSITAS. — Evangelica hæc paupertas nostri Ordinis est fundamentum, qui subtracto primarie sic omnis structura Religionis innititur, ut ipsius firmitate firmetur, et eversione funditus evertatur. S. FRANC., opusc. I, coll. 5.

Nihil maligni Spiritus in hoc mundo proprium possident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. Si enim vestitus quispiam cum nudo luctatur, citius in terram dejicitur, quod habebat, unde teneatur. Quid autem sunt terrena omnia, nisi quædam corporis indumenta? qui ergo cum diabolo ad certamen properat, vestimenta abjiciat, ne succumbat. D. GREG., hom. XXXII, in *Ev.*

Non magnopere proderit, majores opes ac substantias contempsisse, si affectus earum ob quas illæ contemptæ sunt, in res parvas, atque exiguas transtulerunt. Non vitium cupiditatis et avaritiæ quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscidisse, sed commutasse se probam pristinam passionem: eadem, qua antea, libidine detinentur. Quasi vero differentia tantummodo metallorum, et non ipsa passio cupiditatis habeatur innoxia, et pro rebus quidem magnis irasci non liceat, pro vilioribus vel hoc ipsum fecisse, sine culpa sit, et non idcirco pretiosiores abjecerimus materias, ut faci-

lius disceremus viliora contemnere. D. GREGOR., h. xxxii, in *Ev.*

Miserabiliores sumus omnibus hominibus nos Monachi, si pro tam exiguis tanta patimur detrimenta. Quid enim insipientiæ, immo quid insanix est, ut, qui majora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus. Si mundum contempsimus universum, si abrenunciavimus affectibus propinquorum, si monasteriorum carceri mancipavimus nosmeptisos, si denique non oportet fieri, ne forte hæc omnia contigat nobis in insipientia et negligentia nostra perire? S. BERN., *ad Monach.*

Augustus admodum trames est, per quem justitia hominem deducit ad cælum : hunc tenere non potest, nisi qui fuerit expeditus et nudus : nam isti locupletes multis et ingentibus sarcinis onerati per viam mortis incedunt, quæ latissima est, quoniam late perditio dominatur. LACTANT., l. VII, *Jus- tit.*, c. 1.

Cum mundorenunciavimus, proprietatem nostram cælum esse constituimus, et nos illius proprietas consequenter effecti sumus, ut illud esset portio nostra, et nos peculiari- ter hæreditas sua. Quapropter, o Monache, vis in tuo loco condere Christum, excute prius nummum, neque enim in uno receptaculo congrue sociantur. Nam si utroque simul incluseris, alterum sine altero vacuus possessor invenies. Quanto quippe in egenis mundi lucris copiosior fueris, tanto a veris divitiis ærumnosius inanescis. Nummus ergo si est, in aliena protinus jura concedat, ut vacuum tui pectoris arcam Christus inveniat. Magnus quippe hospes in diversorii sui quærit angusta descendere, atque idcirco solus vult, et sine cohortibus habitare : Cedat, cedat terrena pecunia, ubi thesaurus cœlestis admittitur. S. PETRUS DAM., *ep.* XII, c. IV.

UTILITAS. — Non tibi displiceat paupertas tua, nihile a potes ditius invenire. Vis nosse, quam locuples sit? cælum emit, qui thesaurus conferri possit, quod pauperibus videmus indultum? ut ad regnum cœlorum veniret dives, possessione sua obtinere non potuit, nunc obtinet, ut contemptum perveniat. S. AUG., *Verb. Apost.*, s. xxviii.

Omnis Philosophiæ magistra nobis est inopia; non ita laudamus Joseph, cum frumentum distribuebat, sicut cum carcerem habitabat. IDEM, super *Ps.* LXXVI.

Paupertas est manuductrix quædam in via quæ ducit ad cælum. unctio athletica, exercitatio quædam magna et admirabilis, portus tranquillus. Nihil opulentiùs eo, qui paupertatem sponte diligit, et cum alacritate suscipit. S. CHRYS., s. xviii, sup. *Epist. ad Hebr.*

Semper dives est Christiana paupertas, nec pavet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum Domino omnia possidere. S. LEO., s. iv, *de Quadr.*

Nos eos æstimamus, sola cœlestia possidere, quia ea sola audiunt in promissione. Possident et terrena, et quidem tamquam nihil habentes, et omnia possidentes, eo pro certo magis domini, quo minus cupidi. Denique fidei homini totus mundus divitiarum est. Totus plane, quia tam adversa, quam prospera ipsius æque omnia serviunt ei, et cooperantur in bonum. Ergo avarus terrena esurit ut amicus, fidelis contemnit ut dominus : ille possidendo mendicat, iste contemnendo servat. S. BERN., s. xxi, sup. *Cant.*

Ut rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, ita harum abnegatio generatrix est, nutrixque omnium virtutum. S. AMBR.

Pauper innumerabiles divitias possidens, est pauper Evangelicus, qui, cum Deum ipsum bonorum omnium fontem gestet in corde, bonis indigere non potest. Si ergo hic nullo eget, et multas divitias hebet, dives est. Vere dives, qui paupertatem spiritus habens, virtutes veras animæ opes ad se transtulit possidendas. S. BEDA., tom. II, in *Prov.* c. xiii.

Vis inopiæ divitias addiscere : non subjacet dæmonibus, non assistit Regibus, quia militat Deo, et cum Angelis ipsis cœlorum Regi famulatur. Non habet horrea, ubi grana reponat, sed talem abundantiam, ut habere mundum universum, nihil existimet. Non habet, quod thesaurizet in terra, quoniam cuncta, quæ possidet, recondit cœlo : non indiget servis, magis autem servos, possessiones, et cogitationes, quæ Regum corda dilatant, regnum, aurum, et omnia talia, quemadmodum puerorum lubidria deridet, et sicut præteriens umbra, cuncta quæ omnibus cara videntur, existimat fore contemptibilia. S. LAUR. JUST., in *Lig. vit. de paup.*, c. vi.

Parva dimisimus, et grandia posside-

mus : centuplicato fœnore promissa Christi redduntur. S. HIER., *ad Pammac.*

O quanta beatitudo pro parvis magna recipere, æterna pro brevibus, pro morituris semper viventia, et habere Dominum debitorem. Servit Isaac in terra illa, inquit Scriptura, et invenit in ipso anno centuplum, benedixitque ei Dominus. Et locupletatus est homo, et ibat proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est. ID., ep. CL, *ad Henriq. I.*

Qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritualia recipiet, quæ comparatione et merito sui ita erunt, quasi si pro parvo numero centenarius numerus comparetur. Hæc est mensura coagitata, quæ ita meritorum copiam excedit, ut excessum istum nec lingua eloqui, nec mens cogitare sufficiat. IDEM.

Centuplum namque fratrum, patrumque recipiet quantitatem, quisquis patris unius, vel matris, seu filii, pro Christi nomine, charitate contempta, omnium, quæ Christo deserviunt, delectationem sincerissimam transit, pro uno scilicet tot inveniens patres, fratresque ferventiore ac præstantiore sibi affectione devinctos. Multiplicata etiam domorum atque agrorum possessione ditabitur, quisquis una domo pro Christi dilectione rejecta, innumera monasteriorum habitacula tamquam propria possidebit, in quacumque orbis parte velut in suæ domus jure succedens. Quomodo enim non centuplum et si Domini nostri sententiæ supradici aliquid fas est, plus, quam centuplum recipit, qui decem vel viginti servorum ministeria infida et coactitia derelinquens, tot ingenuorum ac nobiliorum spontaneo fulcitur obsequio. CAS., coll. XIV, c. XX.

Mala Lazari purgavit ignis inopiæ, et bona divitis remuneravit felicitas vitæ præsentis. Illum paupertas afflixit et tersit : istum abundantia remuneravit et repulit. Quidcumque ergo in hac vita bene habetis, cum vos bona egisse recolitis, valde in eis pertimescite, ne concessa vobis prosperitas eorundem remuneratio sit bonorum; et cum quoslibet pauperes nonnulla reprehensibilia perpetrare conspiciatis, nolite despiciere, nolite desperare, quia fortassis, quos superfluitas tenuissimæ pravitatis inquinat, caminus paupertatis purgat. D. GREG., h. XL, in *Ev.*

Simul ut tradiderit bona sua pauperibus, dicimus eum quasi receptaculum Dei fac-

tum, suscipere omnes virtutes, et malitiam universam ponere. ORIG., tr. VIII, in *Matth.*

O Domine Jesu Christe, ostende mihi semitas tuæ dilectissimæ paupertatis : scio enim, quod est Tamentum Vetus, novi fuit figura. Illis promisisti, quia omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit; calcare est contemnere : paupertas omnia calcavit; ergo est omnium Regina. S. FRANC., *épist. VIII.*

Primam hanc beatitudinem uterque Evangelista posuit : ordine enim prima est, et parens, generatioque virtutum. S. AMBR., l. V, in *Luc.*

Nutrix est confidentiæ, orationis adjutorium, peregrinationis exhortatio, et perfectionis porta, sine qua nemo coram Deo in spiritu diu perdurare poterit. S. LAUR. JUST., *de Lig.*, c. I.

Exterminat paupertas iniquitates per subtractionem occasionis peccandi, quia sicut cum affluentia divitiarum crescunt, sic voluntaria paupertate minuntur. IDEM, c. II.

Paupertatem scitote fratres specialem viam esse salutis, tamquam humilitatis fomentum, perfectionisque radicem, cujus est fructus multiplex, sed occultus. Hæc enim est Evangelici agri thesaurus absconditus. S. BERN., s. I, in *festo. OO. SS.*

Pauperes spiritu etiam in hac vita jam re ipsa regnant, regno plane cœlesti, longe felicius, quam Reges et Principes terræ. Hi enim, ut plurimum, verius gravissimam serviunt servitutem, quam regnant, multos enim patiuntur tyrannos, discruciat ab avaritia, ira, livore, cupiditate bonorum, ac vindictæ. At homo humilis terrenarum facultatum ac bonorum inops, liber est ab hujusmodi curis, tranquillo semper existens pectore, secure expectans dona cœlestia. CORNEL. JANSENIUS, *ap. Mansi.*, tr. LXIX, d. V.

Pauperibus claves regni cœlorum non tantum promissive, sed possessive conceduntur; hujusmodi ratio est, quia Evangelica paupertas nihil habet, quod mundi sit; sed quia prudentissimus Creator et gubernator, nullam creaturam sine loco fecit : cum paupertas locum in mundo non habeat, ideo ei possessive ex nunc cœlicas sedes dedit. S. BERN., t. III, s. II, *de Multip. paup.*, ar. III, c. III.

Hæc est illa celsitudo altissimæ pauper-

tatis, quæ vos charissimos fratres meos hæredes, et reges cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit; hæc sit portio vestra, quæ deducit in terram viventium. S. FRANC., ep. viii, c. vi.

Fœcundus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum; via cœli est pauper per quem venit ad patrem: incipe erogare si non vis errare. AUG., de verbo Domini.

Paupertas penna magna, qua cito in regnum volatur. BERN., de Adventu Dom., s. 4.

DIGNITAS. — De illis, qui, expeditis aut omnibus, aut pene omnibus sarcinis, Salvatoris viam sequuntur, et Dominum Jesum Christum, non sanctitate tantum, sed etiam paupertate imitantur, nihil est, quod dici possit, nisi illud tantum quod etiam Propheta dixit: « Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus. SALVIAN., l. II, ad Eccl. Cath.

Hos ego non aliter, quam imitatores Christi honoro; non aliter, quam Christi imagines colo; non aliter, quam membra Christi suscipio. IDEM.

Cœlestem monstravit (Christus) esse paupertatem, cum non habere, neque velle terrena, gerat similitudinem Angelorum, qui terrena concupiscere, neque possidere noverunt, Angeli sunt terrestres. S. BERN., l. c.

Recte itaque Dominus beatitudinem prædicans pauperum, non ait: « Ipsorum erit Regnum cœlorum, » sed « est: » non solum propter Jus firmissimum, non solum quia paratum est eis ab origine mundi, sed etiam, quia in quamdam ejus possessionem cœperunt introduci, jam habentes thesaurum cœlestem in vasis fictilibus, jam portantes Deum in corporibus suis, et cordibus. Quam beata gens, cujus est Dominus Deus ejus! quam vicini sunt Dei Regno, qui Regem ipsum, cui servire regnare est, jam possident, et gestant in corde suo. GUERIC. ABBAS., in festo. OO. SS.

Si intueri volueris animam hominis aurum amantis, invenies eam ut vestimentum a decem millibus vermium corrosum, ita eam perforatam undique a sollicitudinibus, et a peccatis putrefactam, et ærugine plenam. Verum haud talis est anima pauperis voluntarii, sed potius fulget ut aurum, splendet ut gemma, efflorescit ut rosa. Non est illic tineæ, neque sollicitudo negotiorum

hujus vitæ, sed sicut Angelus, ita conversatur. At non habet equos, et currum; quid vero his opus est ei, qui super nubes vehi debet, et esse cum Christo? S. CHRYS., hom. lxxiv, in Matth.

Qui Deum cognoscet, ei assimilabitur, et quam paucissimis fieri poterit indigens, solus autem Deus nulla re indiget. S. CLEM. ALEX., l. III, Pædag., c. II.

Horum omnium æterna in cœlis affluentia suppetebat, sed paupertas non inveniebatur in eis. Porro in terris abundabat, et superabundabat hæc species, et nesciebat homo pretium ejus. Hanc itaque Dei Filius concupiscens descendit, ut eam eligat sibi, et vobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam. S. BERN., l. I, in Vig. Nat.

Beatus qui post illa non abiit, quæ possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant; an non satius cum honore ea spernes, quæ cum dolore perdis? S. BERN., in epist.

Nudus Monachus mundi totius est dominus: Deo enim curam suam credidit, et per fidem omnes possidet servos: non dicet homini necessitatem suam, sed, quæ offeruntur, quasi de manu Domini suscipiet. S. CLIM., grad. xvi.

Pura et numeris omnibus absoluta libertas est nulla omnino re indigere, quod quidem, ut humanæ naturæ conditione sublimius ac præstantius, divino Numini tribuatur. Secunda autem ab ea, paucis opus habere; quod quidem homines consequi, atque ad id pervenire possunt. Hanc igitur amplectamur, quoniam prima captum nostrum excedit. S. ISM., l. II, ep. xxiii.

Paupertas nobilis titulus est.

Videamus quam sit gloriosa ista paupertas, quam felix probetur inopia, quæ Dominum et tacita laudat et de patientiæ suæ virtute concelebrat; mutus est si psallat superbus, pauper et inops laudat Deum, etiam cum videtur habere silentium.

JUCUNDITAS. — Paupertas est abdicatio sollicitudinum sæculi, iter ad Deum sine impedimento, expulsio omnis tristitiæ, fundamentum pacis, munditia vitæ, quæ nos liberas curis omnibus vitæ traseuntis, et facit ut Dei mandata perfecte exequamur. S. CLIM., grad. xvii.

Pauper in cella, dives in conscientia, securior dormit in terra, quam auro dives in purpura. VEN. BED., in II, ad Cor.

Deliciæ et epularum varietates fomenta

avaritiæ sunt. Grandis exultatio animæ est, cum parvo contentus fueris, mundum habere sub pedibus, et omnem ejus potentiam, epulas, libidines propter quæ divitiæ comparantur, vilibus mutare cibis, et cras-
sioe tunica compensare. Tolle epularum et libidinis luxuriam, nemo quæret divitias. S. HIER., l. VIII, *contra Jovin.*

Quid paupertate melius? quid securius, quid jucundius? tristentur omnes, cuncti gemant, formident universi, hæc semper hilaris, semper eodem vultu, eodem animo perseverat. Bonum cœleste præstolatur possidere in cœlo, ideo nihil habet, quod amittere possit in terra. Frequenter evolat ad supernam patriam, ubi suum remuneratorem esse cognoscit. S. LAUR. JUST., in *Lig. vit. de paup.*, c. iv.

Quid est centuplum istud, nisi consolationes, visitationesque, et primitiæ spiritus, qui super mel dulcis est? nisi testimonium conscientiæ nostræ? nisi læta et jucundissima expectatio justorum? nisi memoriæ abundantiae suavitatis Dei, et magna vere multitudo dulcedinis ejus, quam nec expertis necesse est dicere, nec inexpertis ullis verbis exprimere quispiam potest. S. PETRUS DAM., apud *Alv.* t. II, p. I, l. V, c. XIII.

Paupertas est tuum asylum, portus tranquillus, perpetua securitas, deliciæ periculorum expertes, voluptas sincera, vitaurbationum nescia, vita fluctuum ignara. S. CHRYS., *ap. Beir.*, t. VI, f. 112.

Quo pretio quies hujus temporis aptius comparatur, quam ut ipsi mundo omnes divitiæ, omnes dignitates, et universarum cupiditatum materiæ refundantur, et sancto beatoque commercio ematur Christiana libertas, fiantque filii Dei, de paupertate divites, de patientia fortes, de humilitate sublimes. D. PROSP., in *ep. ad Demetr.*

Instruantur mense duæ; una pauperibus omnis generis repleatur, divitibus altera. Illic argenti nihil nec vini multum, sed quod tamen ad hilaritatem sufficiat; hic vasa aurea et argentea, ministri multi atque splendidi, et sumptuosa fercula. In utra estis accubituri? in hac vestrum, opinor, plurimi: ego ad illam propero. Hæc homines, illa Christum; servos hæc, illa Dominum habet recumbentem. Itaque sic etiam major illius, quam hujus voluptas, quanto jucundius cum Rege, quam cum famulis accumbere. In illa ego, quique mecum jam elege-

rint, multa cum libertate, animique delectatione et loquemur, et audiemus omnia: vos autem in hac tremantes et timidi simulque discumbentes, subveritique, manum quidem protendere audebitis, quasi ad pedagogum, non ad prandium ingressi, et coram molestis ac sævis dominis tremantes, et servorum more eadem cum heris mensa communicantium abjecte loquimini: vos vero non ita. Duplici ergo nomine vos superamus, libertate scilicet et honore, quibus, quod ad voluptatem attinet, nihil conferendum. Ego quippe malim cum libertate, amicitia, gratia, panem et olera, quam cum servitute et inimicitia, vitulum saginatum, et mille fercula. S. CHRYS., in *ep. 1 ad Coloss.*

Vere dives, qui in conspectu Dei potest dives videri, in cujus conspectu terra exigua, mundus ipse angustus est, sed solum illum Deus divitem novit, qui sit dives æternitati, qui non opum, sed virtutum fructus recondat. Quis autem ante Deum dives, nisi quietus et modestus spiritus, qui numquam corrumpitur? Nonne tibi videtur dives, qui habet pacem animi, tranquillitatem quietis ut nihil concupiscat, nullis exagitetur cupiditatum procellis, nec vetera fastidiat, et nova quærat, et semper desiderando fiat in summis divitiis inops! Ea est pax vere dives, quæ superat omnem mentem. S. AMBR., l. III, *ep. 1.*

Quod pauperes spiritu jam quodammodo in præsentī sint beati, clarescere etiam potest, si considerentur quatuor, quæ paupertas spiritus conformia facit statui Beatorum. Facit enim impassibiles, agiles, subtiles et divites. Primo facit impassibiles, quia non dolent de temporalium amissione, immo de hoc gaudent. Secundo facit agiles, scilicet ad faciliter sequendum Christum: « Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. » Tertio facit subtiles, seu graciles ad intrandum in paradysum, sicut et contra divitibus scilicet avaris difficile est. Quarto facit divites ad emendum Regnum cœlorum; proinde Augustinus in persona Domini ait: Venale habeo; quid? regnum cœlorum. Quo emitur? Paupertate regnum, utilitate gloria, labore requies. S. BERN., *ap. MANSI*, tr. LXIX, *disc. v*, n. 5.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Intuere SS. Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulsit, et Religio. Omnibus divitiis, dignitatibus, honoribus, amicis, et cognatis renuntiabant: nil de mundo habere cupiebant, vix necessaria vitæ sumebant, corpori servire, etiam in necessitate dolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed divites valde in gratia et virtutibus. Foris egebant, sed intus gratia et consolatione reficiebantur. L. I, c. xviii, § 1 et 3.

Dicunt multi imbecilles et infirmi: Ecce quam bonam vitam ille homo habet, quam dives, quam magnus, quam potens et excelsus? sed attende ad cœlestia bona, et videbis, quod omnia ista temporalia nulla sunt, sed valde incerta et magis gravantia, qui nunquam sine sollicitudine et timore possidentur. Non est hominis felicitas, habere temporalia ad abundantiam, sed sufficit in mediocritas. L. I, c. xxii, § 2.

Quid hic circumspicis, cum iste locus non sit tuæ requietionis? In cœlestibus debet esse habitatio tua et sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda. Transeunt omnia, et tu cum eis pariter. Vide, ut non inhæreas, ne capiaris et pereas. L. II, c. 1, § 4.

Quod si omnia solatia mundi solus haberem, et omnibus deliciis frui possem, certum est, quod diu durare non possent. Unde non poteris, anima mea, plene consolari, nec perfecte recreari, nisi in Deo consolatore pauperum, et susceptore humilium. Expecta modicum, anima mea, expecta divinum promissum, et habebis abundantiam omnium honorum in cœlo. L. IV, c. xvi, § 1.

Juvat non quælibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta et decisa ex corde radicitus. Quod non tantum decensa æris et devitiarum intelligas, sed de honoris etiam ambitu et vanæ laudationis desiderio, quæ omnia transeunt cum mundo. L. III, c. lxxvii, § 3.

Fili, tene breve et consummatum verbum: dimitte omnia, et invenies omnia. Relinque cupidinem, et invenies requiem. Hoc mente pertracta, et cum impleveris, intelliges omnia. L. IV, c. xxxii, § 1.

Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera, ut

ab omni proprietate possis expoliari, et nudum Jesum sequi, tibi mori, et mihi æternaliter vivere. Tunc deficient omnes vanæ phanthasiæ, conturbationes iniquæ, et curæ superfluae. Tandem etiam recedet immoderatus amor, et inordinatus amor morietur. L. III, c. xxxvii, § 3.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Christus de seipsa dixit: Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet, unde caput reclinet. MATT., viii, 20. Sed et Zacharias Propheta de eo dixit: Ecce Rex tuus veniet tibi justus et Salvator; ipse pauper et ascendens super asinum. ZACH., ix, 9. Hinc cum esset dives in omnibus, factus est in hoc mundo omnium pauperissimus, ut quam magnum esset bonum paupertatis, virtus, prius ostenderet exemplo, quam verbo. Sed et S. Bonaventura id confirmans: Christum, inquit, paupercula Mater pauperem peperit, ut nos ad paupertatem invitaret, ex sua inopia ditaret, secundum illud: « Scitis gratiam Domini Jesu Christi, quoniam propter nos, etc. S. LAUR. JUST., de Lig. Vit. de Paup.

B. Virgo quantopere fuerit paupertatis studiosa, patet ex partu, purificatione, et reliqua vita, quam pauperum more transegit; unde merito S. Birgitta eam sic loquentem introducit: Omnia, quæ habere potui, dedi indigentibus, nihilque nisi victum tenuem et vestitum reservavi. Nulla mihi, nisi Deus placuerunt. Ego semper in corde meo optavi, ut viverem ad tempus Nativitatis ejus, si forte fieri mererer ancilla indigna Matris Dei. Vovi etiam in corde meo, si esset ei acceptabile, observare virginitatem, et nihil unquam possidere in mundo. L. I, Revel., c. x.

De se et aliis Apostolis dixit S. Paulus: Usque in hanc horam esurimus, et sitimus, nudi sumus, et colaphis cœdimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris. I COR., xi, MATT., xix, 27. Sed et ad Christum audacter dixerunt: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. MATT., xii, 1. Alias cœperunt vellere spicas, et manducare.

De primis Christianis testatur S. Lucas in *Actis Apostolorum*: Omnes, qui crede-

bant, erant pariter, et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat. *Act.*, II, 44. Immo SS. Hieronymus, Cyprianus, Basilius putant, fideles jam tum votum paupertatis emisisse, idque colligunt ex pœnis ab Anania et Saphira datis. Apud. *RODRIG.*, p. III, tr. III, c. I.

Cum S. Hilarion ex Orione integram legionem malorum spirituum fugasset, ideoque Orion magnam pecuniarum summam ei obtulisset, respondit S. Hilarion : Num vis, ut me invadant fugati dæmones (an nescis, lepram Naamani Giezi servo Elisæi adhæsisse? Cumque Orion urgeret, ut saltem pauperibus distribueret datam pecuniam, iterum respondit Sanctus : Quin tu potius, qui melius nosti pauperes, ipsemet distribue. Scias quippe velim, multos per eleemosynarum divisionem in avaritiæ vitium incidisse. *PETRUS SANCH.*, in *Reg. Dei*, p. V, c. IX, f. 440.

S. Arsenius cum mortui fratris testamentum, quo hæres declarabatur, ei oblatum fuisset, lacerato illo dixit : « Ego prius, quam frater meus mortuus fui ; nihil ergo de relictis ab ipso bonis ad me pertinet. *IBID.*

S. Nicolaus cum in templo verba illa Evangelii : Qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus, audivisset, sibi soli a Deo dicta credens, mox templo exiit, et omnibus possessionibus renuntiavit. *IB.*, f. 536.

S. Richardus, et duo ejus socii tam pauperes erant, ut, quoniam unum tantum pallium habebant, mutatis vicibus, unus tantum scholas et templum adire posset. Cumque, oblata ab amicis divite sponsa, fratrem suum eandem sibi invidere advertisset, ultro ad eum, accipe, inquit, tu illam, nam ego quidem paupertati et sapientiæ me desponsabo. *IBID.*, ex *Surio*.

Cum Episcopus quidam S. Abbati Amato liberalem eleemosynam dedisset, respondit ille : « Cur das, quo non indigeo? da potius pauperibus, nam ego quidem nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus in terram revertar. » Cum vero Episcopus coegisset illam accipere, abjecit illam, et dixit : « Deus pars mea est : vobis autem non indigeo. » *IBID.*, ex *Surio*.

S. Joannes Eleemosynarius (qui pauperes dominos suos appellabat) : hâc vita mi-

graturus, gratias Deo agebat, quod non nisi unicus nummus ipsi superesset, quem ipsum proin etiam pauperus erogari jussit. Annuos redditus sui Patriarchatus in pauperes distribui jubebat, asserens, ideo Sacerdotibus, neque possessionem, neque partem, neque hæreditatem inter reliquas tribus datam, quoniam pars et possessio eorum erat ipse Dominus. *JOAN. DIDAC.*, in *Vita*.

S. Gregorius Thaumaturgus hoc posteris de se narrari voluit, quod vivus, nullius loci possessor fuerit, et mortuus, alieni sepulcri inhabitator sit. *LIPPELOUS*, 17 nov.

S. Franciscus Seraphicus rogatus a Fratribus, quæ virtus maxime gratos Christo nos faceret, respondit, paupertatem esse. Hanc in omni sermone, Matrem, Sponsam, Dominam, Reginam appellabat. Cum mendicum quemdam pauperiorem se aspiceret, quam ipse esset, ita sancta quadam invidia commoveri solebat, ac si in re magna, multumque expetenda vinci se videret. Cum ad Principum mensas invitabatur, non ante eas adibat, quam aliquot panis frusta per viciniam mendicasset, quæ deinde in mensam cum gaudio exponebat. Cum Guardianus quidam cellam ei ex tabulis obiter dolatis præparasset, non prius illam inhabitare voluit, quam parietes ramis viminibusque contexti paupertatis speciem exhiberent. *S. BONAV.*, in *Vita*. *CHRON.*, p. I, l. II, c. x.

S. Clara usque adeo paupertatem amabat, ut privilegium paupertatis ab Innocentio IV, petere ausa fuerit; qua petitione mirifice delectatus Pontifex non solum concessit, quod petatum fuit, sed cum incredibili voluptate totum manu propria conscripsit. *S. ANTONIUS*, ap *Platum*, l. II, c. III.

Abbas Isaac eum cum discipuli crebro monerent, ut pro usu Monasterii possessiones, quæ offerebantur, acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos, fortem sententiam tenebat. dicens; Monachus, qui in terra possessionem quærit, Monachus non est; sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem amittere, sicut avari divites solent perituras divitias custodire. *Spec.*, ex. d. I, ex. 35.

S. Bessarion præter tunicam, palli laciniam, et Novum Testamentum, quod semper infra brachia gestabat, nihil sibi ex omnibus reservavit. Imo cum in demortui et inhumati cadaver incidisset, etiam huic dimidium pallium superinjecit. Inde ultra progressus, et a mendicabulo stipem roga-

tus, cum nihil haberet, tunicam exuit, et egenti dedit. Post hæc cum decori ratio vetaret eum in publico comparere, ab honesto viro in angulo nudus deprehensus, segmento sagi sui tectus est; a quo cum interrogaretur, equis ita eum spoliasset, librum ostendens, hic, inquit eo me redegit. Tandem neque librum retinuit, ut eo vendito, pretium pauperibus elargiretur, sicque ipsius libri monitum impleret, quo dicebat: Vade, vende omnia, quæ habes, et da pauperibus. *Ex Vit PP.*

S. Elisabetha Pannoniæ Regis filia, et Landgravii Thuringiæ uxor, usque adeo paupertatem diligebat, ut et vilissimum sæpe domi amictum indueret, et in Ecclesia audiendæ concionis gratia, non nisi inter infimæ sortis mulieres consideret. Post mortem, mariti omnia quæ habuit, pauperibus distribuit, constructoque diversorio, seipsam ægrorum et pauperum ministram fecit, numquam lætior visa, quam cum inter mendicos se accensam videns, panem et hospitium quæsiuit. *MARUL., l. I, c. VIII.*

Buchardus Wormatiensis Episcopus ex hac vita migraturus, ita suos alloquebatur: Hesterno die fui unus ex ditissimis, sed jam expecto, quod mox futurus sim, ut stercus et cinis. Talis est gloriatio nostra, talis est dominatio mundana. Nudus quippe egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc, nihil præter peccata mea reportans, nisi Dei misericordia exhortante, aliquod bonum facerim aliquando, hoc apud Deum inventurum me esse spero. Tum ministri præsentés thesauriam cameram aperientes, præter Ecclesiasticum thesaurum, tantum tres denarios, quos in vantage, dum alias pecunias pauperibus distribuit, reliquerat, invenerunt. Sed et soror, aperto, quod illi soli donaverat in memoriam sui, scrinio non nisi hispidum cilicium et catenam ferream usu attritam reperit. *BARON., t. II, Ann. 1026.*

S. Philippus Neri dicere solebat: Vellem, quod ad tantam redigerer paupertatem, ut unico Julio opus haberem, nec esset, qui illum mihi daret. *MANSI, d. I. n. 2.*

P. Gijosa Capuccinus, qui unus ex primis Franciæ, multorumque statuum et territoriorum dominus fuit, saccum suum, nec non et habitum sæpe indicibili cum lætitia osculari solebat, in hæc prorumpens verba: O mi habitus parum agnitus, paucisque notus! inaccessibilis enim pariter, et inexplica-

bilis est quies et tranquillitas interior illius, qui paupertatem ex toto corde amplexatur. *MANSI, d. III, n. 2.*

Philippus Balearium Regis filius multorum sacerdotiorum, quæ possidebat, cura deposita, eo se volens redegit, ut uno adiutore contentus viveret, atque ex inopia eam voluptatem capiens, quam alii ex magnarum opum usu consequuntur, ab eo tempore victum mendicavit.

Antonius Ægyptius a patre in magnis opibus relictus, bona quæ receperat, pro Christi nomine dispersit, monachorumque multorum Rector in tanta rerum inopia decessit, ut testamento nihil præter melotem palliumque Athanasio Serapioni, alteram melotem et discipulis, qui eum sepeliverunt, cilicium reliquerit.

Abraham Ægyptius vasta in solitudine, clausa etiam cellula, cum nihil omnino suppellectilis præter catinum vestemque cilicium et rusticum sagum haberet, usque ad quinquagesimum ætatis suæ annum (qui vitæ ultimus fuit) dicitur perdurasse, ita ut nihil unquam amplius concupisset. Bona enim et ea non modica, in quibus hæreditario jure absens successerat, egenis dilargiri mandavit, ne obolum quidem passus ex his ad se deferri. In summa igitur inopia tam dives fuit, ut nihil appeteret: in summis opibus tam largus, ut omnia donaret, semper divitiis præferens paupertatem.

UTILITAS. — Cum S. Aurelius et S. Natalia, appropinquante jam Martyrio, ex SS. Flora et Maria Virginibus Martyribus sibi apparentibus quæsiissent, cui facultates suas relinquere deberent responderunt illæ: Date pauperibus, ut pauperes moriamini, sicut Christus, et ex hoc mundo exeatis, sicut intrastis. *PETRUS. SANCH., p. III, c. IX f. 337.*

S. Andreas, cum filiam Regis Polemii sanasset, illique pater magnam pecuniæ summam offerret, intrepide respondit, se non propter aurum et argentum venisse, sed ut viam vitæ Regi subditisque monstraret. Quod dictum admiratus Rex, se suosque in gremium S. Matris Ecclesiæ recepit. *IBID., f. 540.*

S. Stephanus Ordinis Gradimotensis Fundator, cum a suis quæreretur, commodo post obitum ipsius se alere deberent respondit, se divinæ providentiæ eos commisisse, quæ passura non foret, ut necessaria alimenta desint, si paupertatem amaverint, secus vero si, abjecto Dei timore, ad spes

humanas confugerint. PETRUS SANCH., p. V, c. ix, f. 538.

S. Clara suis sororibus dicere solebat, tum demum suum Collegium stabile ac firmum futurum, si propugnaculis et mœnibus paupertatis quam maxime muniretur. PLATUS, l. II. c. 2.

S. Lydavina triginta annis pauperrimam vivens vitam miserantibus dicebat : Satis abundat, qui eo, quod habet, contentus est. Etsi mihi communes cum hominibus non sunt divitiæ et deliciæ, sunt tamen cum multis communes paupertates et miseriæ, quibus egos abundans Deo gratias ago et quiesco. LIPPELOUS, t. II, 14 april.

Obtulit quidam Frater seni pecuniam dicens ei : Habe hanc pecuniam ad expensas tuas, quia senuisti, et infirmus es (erat enim leprosus). Cui senex respondit : Tu post sexaginta annos venisti auferre a me nutritorem meum : ecce enim tempus habens in infirmitate mea, nihil indigui, Deo tribuente et pascente me. *Vitæ PP.* l. c.

S. Franciscus Seraphicus ante omnia suis paupertatem commendabat, dicens, eam esse viam salutis, humilitatis fomentum, perfectionis radicem, et ab ea multiplices fructus existere, quamquam occultos et paucissimis cognitos. S. BON., in *ejus Vita*.

DIGNITAS. — S. Gregorius Nazianzenus de seipso ita scripsit : Sed paupertatem et inopiam exprobrabant : at istæ sunt divitiæ meæ. Hæc me non solum gloriantem, sed etiam arrogantem fecit. Videntur enim mihi inimici mei, dum hoc objiciunt, id objicere, quod in vestigiis illius incedam, qui propter nos inops factus est, cum esset dives. Atque utinam exuere me possem panniculis istis, quibus circumdari videor, ut nudus effugerem spinas sæculi, quæ retinent, et revocant pergentes ad Deum. In. *Apolog.*

S. Franciscus Seraphicus cum aliquando vidit Fratrem Masseum plura frusta panis, quam se habere, valde gavisus dixit eidem : Frater mi, thesaurus beatificæ paupertatis tam divinus est, ut nos digni non simus illam in vasis nostris tam vilibus possidere, cum paupertas sit illa virtus, per quam cuncta terrena et transitoria calcantur, per quam omnes obices tolluntur e medio, et libere Domino Deo mens æterna jungitur. *Spec.*, *Ex. d.* vii. ex. 28.

JUCUNDITAS. — Cum faber quidam ferrarius in magna paupertate constitutus, nihilominus inter labores canere fuisset audi-

tus, dives illi vicinus utpote continuis sollicitudinibus gravatus ei jucunditatem hanc invidens, eo absente, loculos pecuniis plenos in officinam ejus coniecit, quibus inventis, cum Faber canere desiisset, idem dives causa silentii cognita, pecunias suas esse dictitans repetiit, simulque antiquam ei mentis lætitiā restituit. *Ex. Spec.*, d. v. ex. 60.

Cum S. Hilarionem latrones infestantes quærerent, an non timeret, ille sicut intrepide eos suscepit, ita pari confidentia respondit : Nudus latrones non timet. BEIRLINCK. t. VI, f. 112.

PAUPERTATIS VIOLATÆ PŒNÆ. — Frater Bernardinus Genuensis Sacerdos moriturus, a dæmone violatæ paupertatis accusatus fuit, quod plus lini cerati, quam necessitas postulare, noctu consumpsisset, ideoque Fratribus Litanias recitantibus assiduo, dicebat tam modicum, tam modicum Paulo post, rediens ad se et interrogatus, quid verbis illis significare voluisset, respondit, dæmonem ex omnibus rustulis lini cerati volumen ingens composuisse, et de hoc ante Judicem accusasse. ANNAL. CAPUC., 1581., n. 72.

In Conventu Armariensi in Belgio Clericus ægrotus de salute desperare coeperat, et Guardiano causam roganti dixit, dæmonem adfuisse, et ob scopas inconsulto Superiore occultas damnatum dixisse; sed Guardianus, reindicata, quietum esse jussit. Ib., 1589. n. 84.

Frater Joannes a Castro in agone acerbe flens dicebat, dæmonem astantem se cernere, paratum accipere in infernum, ob purpuream imaginem, quam alteri clam furatus esset; ea in regulis inventa et restituta, successit B. Virgo cum S. Francisco, et is quiete est mortuus. Ib., 1589, n. 63.

S. Franciscus cum Frater Elias Generalis Ordinis vestem sibi oblongam, undantem, et manicis follicantibus instructam, ipsaque materia pretiosam parasset, eam sibi parum concedi postulans, coram Fratribus induit, et omnia concinne disponens, et throni more se circumspiciens dixit ad Fratres : « Salvete, magnifici viri, tandem, factum illis stupentibus, abiciens vestem cum indignatione dixit : Ita quidem spurii nostri Ordinis vestiti incedunt. Deinde, resumpta humili veste, vultu ad lætitiā et suavitatem composito, paupertatem, humilitatem iis denuo commendavit. » CHRON. FRANC., p. II, l. II, c. xxxix.

Cum Abbas quidam a Saxonia patrio pan-
no non contentus, pretiosum e Belgio affer-
ri curasset, eo mortuo tam Prior, quam reli-
qui Fratres, qui eas vestes induerant, scin-
tillas in morem candentis ferri emicantes
viderunt, et tamquam laminis candentibus
se aduri existimabant. *L. de Vir. illust. Ord.
Cisterc.*

Cum alius quidam Cisterciensis Abbas
Philippo Regi Romanorum angustias sui
Conventus cum dolore exponeret, Philippus
calceos Oratoris intuens, satis quidem, in-
quit, domus vestræ angustias vel tacentis
calcei loquuntur, ut, quæ ne solvendo qui-
dem, quod pro corio debet, esse videatur.

Iustus Monachus quia tres aureos a fratre
suo sæculari pro tunica paranda, inscio
Superiore, accepisset, S. Gregorius eum in
morbum lapsum omni communione privari,
et extra septa Monasterii sepeliri voluit, cum
publica hac imprecatione : Pecunia tua te-
cum sit in peditionem. Quo facto, Fratres
commoti, omnia sua in medium attulerunt.
L. IV. Dial.

Cum Eremita quidam magnæ virtutis a
Deo ostendi petiisset, quantam olum remu-
nerationem ab eo sperare posset et quon-
dam, per revelationem cognovisset eandem
sibi cum S. Gregorio Magno gloriam præ-
paratam esse, comparans suam paupertatem
cum S. Gregorii divitiis et dignitate, dolens-
que, se sua paupertate et pœnitentiis non
majus præmium meruisse, audit Domi-
num in somnis dicentem : Quando divitem
non facit possessio divitiarum, sed cupido,
cur audes paupertatem tuam divitiis Grego-
rii comparare, qui magis illam felem, quam
habes, quotidie palpando et fovendo diligere
comprobaris, quam ille, qui tantas divitias
non amando, sed contemnendo, cunctisque
liberaliter dispergendo largitur? *JOAN. DIAC.
in Vit. S. Greg., t. XL.*

Frater quidam laicus, cum Psalterium,
inscio Superiore, retinisset, et eo sæpius
id exigente, tradere nolisset, in pertinacia
tanta mortuus, post sepulturam, incondita
voce in choro ejulare cœpit, adjuratusque a
Guardiano, et quis esset, edicere jussus,
respondit, se esse Fratrem heri sepultum, et
ob Psalterium non traditum æternum dam-
natum. *CHRON. S. FRANC., p. II, l. I, c. 18.*

Alius quidam Frater diabolum, circa
agonis tempus, segmento laceræ vesti re-
sarciendæ occulte ab eo sublecto, insidere
ac lambere vidit; quare accersito Superiori

peccatum suum cum dolore confessus, in
gratiam cum Deo rediit, dæmonemque fu-
gavit.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius paupertatem ut matrem et co-
lebat ipse singulari studio, et ab aliis coli
volebat : hinc, ne quid contra eam permit-
teret, quadraginta diebus deliberabat, an
pro templo Professorum redditus admittere
deberet. Sed et ægre ac raro permittebat,
ut e professa domo aliquis in Germanico
Collegio vel Romano versaretur, ne quid ex
Collegiorum fructibus ad domum professam
perveniret. Cuidam efflictim paupertatem
exhorrenti dixit, magis metuendum esse
timorem paupertatis, quam ipsam pauper-
tatem. *MAFF, l. III, c. VIII; BARTOLUS, l. IV.*

P. Sebastianus Barrada vix persuaderi
poterat, ut patienter in Collegio tamquam
Professus viveret, non credens laborem suum
in sufficientem utilitatem aliorum cedere.
Quocirca perpetuo apud Superiores instabat,
ut vel apud externos, vel apud nostros ex-
hortati sibi liceret, ne ignavo otio velut fucus
alienomelle frueretur. *Narratio in Itinerario
Fil. Isr.*

PAUPERTAS IN NECESSARIORUM CARENTIA. —
P. Andreas Oviedo etiam dum Episcopi mu-
nere fungebatur, tantæ erat paupertatis, ut,
cum Sebastiano Regi Lusitaniæ scriberet,
folium illud, quod initio Breviarii erat,
usurpare debuerit. Et cum Pio V. scriberet,
extremas foliorum Breviarii partes abscin-
dere, et ne difflicerent, filo connectere de-
buerit : quas litteras Pius V numquam
sine lacrymis legit, et aspexit. *Hist. Soc.,
l. III, c. XII.*

Salmanticæ Patres tanta urgebantur ino-
pia, ut cum e conclavi sacellum adornas-
sent, picta tabella non suppeteret. Quam
paupertatem conspicatus civium unus, eam
chartam suis manibus revulsit, aliamque
pictam, et quidem elegantem tabulam subs-
tituit. *IBID.*

Compluti anno 1549, cum Petrus de Silva
defunctus esset, sacerdotalem funeris cul-
tum ob paupertatem nostri non habebant,
quod admiratus Franciscanus quidam pius
sponte necessaria obtulit. *IB., l. IX, n. 117.*

In Brasilia in urbe Salvatoris anno 1554,
nostri, in tanta vivebant paupertate, ut

fractis viribus, colore exhausto, spirantium mortuorum viderentur effigies, quæ tamen omnia ob dulcem Christi charitatem gaudenti animo tolerabant. *Ib.*, l. XIV, n. 117.

Initio Collegii Senensis anno 1556 quatuor primi Patres in domum inanem ducti, nec mensam, nec sellam, nec scrinium, nec scabellum habebant. Unde libellos et vestes pauculas in pavimento collocare, et ad scribendum lecto pro mensa uti cogeantur. *Ibid.*, l. XIV, n. 6,

PAUPERTAS IN SUPERFLUORUM REJECTIONE.

— S. Franciscus Xaverius Roma in Indiam proficiscens nihil secum præter communes vestes et Breviarium tulit : et ad Lusitania nihil nisi vulgarem lacernam et paucos libellos, obtrudente Comite Castanerio servum mihi vero, inquit Xaverius, harum manuum usus dum erit, alio ministro opus non erit. *Vit.*, l. I, c. ix.

B. Aloysius in paupertate magis requiescebat, quam in divitiis. Numquam librum in usu habuit, quem secum ferre liceret. Communibus in cubiculo utebatur imaginibus. Nullum librum, nisi quo uteretur, ut cubiculo sustinebat. *Vita.*

S. Franciscus Borgia instar boni negotiatoris, inventa hac pretiosa margarita, dedit omnia sua, et comparavit eam. Didicerat, persuasumque habebat, verum esse illud oraculum, pauperes spiritu beatos fore. S. Franciscum Assisium ut nomine, sic est moribus referre cœpit. Propiam illius familiæ inopiam admirabundus adamavit, et simul atque se Societati votis obstrinxit, pecuniam exinde non contrectavit. Itinera ingressus adduci numquam potuit, ut vel syndonem mundam valetudinis causa, circumferre comite pateretur, ne quid in paupertatis jura peccaret. Sago in itinere aut chlamyde non alia usus, sive hiberni, sive æstivi temporis hora esset, quam pallio quotidiano, quod invertere, duplicareque solebat, ne luto inquinatum deterius fieret. Petasum unum satis aiebat esse, arcendis cœli injuriis, sive sol arderet, sive imber cecideret, ventique flarent. Ocreas pedibus ut induceret, impetrari ab eo non poterat. De lectulo nihil laborabat, nullum velum aut peripetasmata appendi in hospitio permittebat, id genus commoda fugienda prædicans, quod mortis germanus somnus appellaretur; sitot vero in sepulchro brevis urna caperet, minimeque sumptuosa. *Vita*, l. IV, c. ii.

P. Petrus Faber cum ei aliquando repentina quædam in animo cogitatio futuræ suis in ædibus egestatis occurreret, statim deiecit, quotannis se omnibus rebus, quæ præsentem ad victum et cultum pertinerent, penitus exuere, nihil ut se spoliatus, nihil egentius esset. *Hist. soc.*, p. I, tom. III, n. 34.

P. Baltassar Alvarez horrebat res curiosas etiam pias secum gestare, eo quod hujusmodi rebus cor Religiosi nimium adhærescat. Exhortationes suas non in munda charta sed in operculis litterarum scribebat. Maluit aliquot passus impendere eundo in Bibliothecam, quam apud se Concordantiam habere, ut paupertatem magis coleret. *Vit.*, c. i, § 2.

P. Sebastianus Barrada diu nullum habuit librum ad manum, nisi S. Scripturam et Concordantias, ita ut P. Suarez miraculi loco esse dixerit, tales ab ipso libros in tanta librorum penuria, et studiorum incommoditate editos esse. Commentationes multas tantum in tergo Epistolarum scripsit.

PAUPERTAS IN VESTITU. — S. Ignatius initio suæ conversationis talarem ex canabina tela aspera et aculeata in modum sacci tunicam tulit, fune pro cingulo usus, calceos ex sparto contextos, et ad aquæ usum cucurbitam habuit. *Vit.*, l. I, c.

S. Franciscus Xaverius tunica canabina, more pauperum Sacerdotum, rejecta undulata, quæ offerebatur, se induit. Adduci non potuit, ut calceos novos lacerorum et detriorum loco substitueret. *Vit.*, l. X. c. iii.

S. Franciscus Borgia calceos novos induere detrectabat, biennio vix atterens. Callegas item licet pannosas ruptasque haberet, non mutabat. Montellano in Collegio versanti foemoralia nova muneri oblata cum socius noctu lectulo apposuisset, experrectus Franciscus, notata fraude, vetera repetiit, novaque reddi jussit. *Vit.*, l. X. c. ii.

P. Claudius Jaius in usu Magnatum detrito semper vilique cultu utebatur. *Hist. soc.*, l. XII, n. 36.

P. Sebastianus Barrada vilem vestitum suas delicias vocabat. *Vit., itin. præfix.*

P. Thomas Sanchez numquam nisi in ex obedientia vestibus novis induebatur. Galerius ejus tam detritus erat, ut prope albu effectus sit. *Anno 1670, Col. Gran.*

P. Everardus Mercurianus quartus Generalis, tantus erat paupertatis amator, ut aliquando lacrymari propemodum visus sit,

quod novum amictum induere jubebatur. *Bibloth. script. Soc.*

PAUPERTAS IN VICTU. — P. Josephus Anchieta cum suis non nisi potione ex aqua et millio cocta, et pro esca leguminibus et ole-ribus vescabatur. *Hist. soc.*, p. I, l. XIV, n. 115.

P. Franciscus Villanova pauculis sæpe fructillis e mensa sociorum relictis vivebat: eximium si quid offerebatur rejecit, addens, ne contumeliam sibi facerent, religioso quippe probrum ingens esse, in bona valetudine non vesci cibus communibus. In hospitiiis nihil ad panem, nisi subinde parum casei addebat. *Ib.*, p. II, l. I, n. 123.

S. Franciscus Borgia adhuc sæcularis cœnam sibi perpetuo interdixit. In prandio ita parce victitabat, ut herbis et leguminibus coctis tantum uteretur, pane solum et frigida contentus. Lautilias et edulorum fercula respuebat. *Vit.*, l. X, c. 1.

P. Leonardus Lessius pluribus annis in diurnam suam refectionem solum par ovorum, et pultem ex aqua et pane (panetellam vocant) admisit, et ne Superiorum liberalis charitas delicatiores cibos edentulo jam seni offerret, intercessit. *Vit.*, c. XIX, n. 3.

PAUPERTAS IN HABITATIONE. — S. Ignatius jam Generalis, in cubiculo tenebricoso et perangusto habitabat. quod viginti novem palmis longum, latum quatuordecim, altum decem erat, et simpliciter elaboratum. *Vit.*, l. I, c. III.

S. Franciscus Xaverius ægrotans Mozambici ex febris, licet multæ domus offerrentur, in valetudinario tamen communi inter ægrotorum turbam semper jacuit. *Vit.*, l. I, c. XXXV.

S. Franciscus Borgia jussit nostris Septimaniæ domicilium exstrui ex rudi materia et cæmento, quæ suis humeris una cum Tyronibus comportabat; parietum vero loco storæ fragiles perexigua loca distinguebant. *Hist. soc.*, p. I, l. XIV. Idem Hispali conspicatus domum in nostros usus a P. Joanne Suaro paratam ornatam, tam luculentam, graviter et commotus, et cum P. Snario conquestus. Unde paulo post in alias ruinosas angustasque migravit, quæ, cum ubique rimas agerent, et imbribus essent perviæ, crebro fiebat, ut non modo cubile, verum etiam caput ipsum summa hominis cum voluptate perplueret. *Ibid.*, n. 38.

P. Josephus Anchieta ad S. Ignatium

scripsit, se cum aliis viginti in pauperula domo, luto et lignis contexta, paleis cooperta, quatuordecim passus longa, decem lata habitare, ibique scholam, valetudinarium, dormitorium, cœnaculum, coquinam, pœnum esse. Nec tamen ampliarum habitationum, quibus alibi Fratres nostri utuntur, desiderio illos ardere, si quidem Christus in arctiori longe loco, nempe S. Cruce habitavit. *Hist. soc.*, p. I, l. XIV, n. 115.

P. Alexander Hunneus enixe a Superioribus contendit, ut sibi in incommodissimo totius Collegii loco et cubiculo habitare liceret, quod tandem obtinuit, in eoque mortuus est.

Tilmannus Landismam per annos duodecim cubiculum ad gradus habebat, in quo interdiu sutoriam exercebat, noctu vero stratiæ culcitriæ indormiebat. Anno 1632, *Prov. the coll. dissedorpiense.*

Joannes Ruiz paupertatis adeo erat studiosus, ut semper cubiculo caruerit, et in nescio quem angulum se abdiderit, ut mira cum paupertate cubabat. Anno 1607, *Prov. Pervan. Coll. Linquiabense.*

PAUPERTAS IN MUNERIBUS RECUSANDIS. — S. Franciscus Xaverius cum Amanguicii rex magnum auri argentique pondus obtulisset, remissis illis, hoc unum Regem precabatur, ut facultatem seminandi Evangelii concederet. Unde admiratus Rex tantam abstinentiam aspernantis, quod alii per ingentia fretorum terrarum pericula peterent, non dubitavit ejus Religioni favere, cujus virtutem suscipiebat. Hinc etiam Concionatores hortabatur, ut, ubicumque eis res ad victum necessariæ suppeterent, nihil ab aliis accipiant, quod dona libertatem eripiant. Cæterum, si parva quædam mitterentur, indicia benevolentiae verius, quam munera, non esse respuenda, ne amicitiam respuere videaris. Si quando magna vis cibarium missa fuerat, ea valetudinario, carceri, cæterisque egentibus dividebat, ut omnes intelligerent, istarum etiam rerum maxima partem dispertiri pauperibus. *Vit.*, l. IV, c. 9.

P. Petrus Faber, nondum conditis constitutionibus, proprio voto se obligavit, numquam se pro Evangelio Missæve Sacrificio, vel Confessionibus excipiendis quidquam accepturum, ac ne annuis quidem fructibus liberaliter usurum, nisi ad potestatem habente cogeretur, quod ille votum inter magna Dei dona numerabat. Idem Moguntia

discedens, cum ei Cardinalis speciosa munera, vas præsertim argenteum magni ponderis obtulisset, remisit, dicens, se non ex iis esse, qui argenteam suppellectilem, sed qui bona sua secum portarent. Altero tamen die cum ei Cardinalis ipse in Breviarii thecam centum florenos iniecisset, ne contemnere Antistitem videretur, accepit quidem, sed statim vel Lovaniensibus Sociis in summa paupertate constitutis, vel aliis pauperibus distribuit. *Hist. soc.*, p. I, l. III. 33. Idem rogatus ab eodem Præsule, quid pro tantis laboribus peteret, respondit: Stipendium, amplissime Præsul, jam pridem accepimus, quod nullis unquam meritis adæquare liceat, cum dignatus est Deus vocatione sua sancta vocare in opus Evangelii, ut gratis daremus, quod gratis accepimus. *Vit.*, l. II, c. 11.

P. Jacobus Laynes in expeditione Africana nihil unquam de conquisitis a se pro ægrotis subsidiis pro se usurpabat: nihil unquam ab aliis toties ingratae memoriae monumentum oblatum accepit, quod eum in magna veneratione apud omnes posuit. *Hist. soc.*, p. I, l. X, n. 94.

P. Aroz cum aliquando in Hispania concionaretur, finita concione, pro consuetudine loci magnam ei pecuniæ vim obtulere, in qua repudianda ita certandum fuit, ut populus ad strepitum altercantium accurrerit, qui, re cognita, non sine secunda admurmuratione discessit. Cum dein celebris quidam Concionator diceret Dominicano cuidam docto. Patres Societatis magnum facturos fructum si universi in hoc concionandi modo convenirent, subiecit Dominicanus: Non in hoc summa rei vertitur, sed in eo, ut universi conveniant in factis, Deique verbo gratis ubique evulgando: facile dein, quantum ad pietatem opus erit, in dictionis forma convenient. *Ibid.*, l. III, n. 78.

PAUPERTAS IN MENDICATIONE. — S. Ignatius initio suæ conversionis Manresæ quotidie cogebat stipem. Idem studiorum tempore quotannis in Belgium abiit, et ab Hispanis mercatoribus pecuniam ad studia necessariam erogabat. *Vit.*, l. I et V, l. II, c. v.

S. Franciscus Xaverius, cum in Indiam veheretur, licet ei omnia necessaria a Præfatore offerrentur, ipse tamen, rejectis omnibus, non nisi mendicamento vivebat. *Vit.*, l. I, c. XIV.

P. Petrus Faber, ubicumque erat, cona-

batur ostiatim alimenta perquirere, aut si id non posset, certe voluntatem accendebat, ita, si posset, mendicandi. *Vit.*, l. II, c. XXV.

PAUPERTAS IN NON DANDO ET ACCIPIENDO ABSQUE FACULTATE. — Anno 1556. ultimo maii in festo SS. Trinitatis iussit S. Ignatius P. Sebastianum Romæum Rectorem publicam disciplinam facere in medio Refectorio per unum Miserere, et præterea in parva mensa comedere cum solo pane et vino, sequenti vero die etiam nihil comedere, priusquam quosdam Orbiculos sacros (Agnus Dei vocant) ad ipsum tulisset, eo quod absque expressa licentia Superioris, quibusdam e nostris similia munuscula distribuisset. *M. S. Ingolst. f. 32, lit. F.*

B. Aloysius papyrum rogatus, non prius id dedit, quam a Superiore dandi facultatem obtinuisset. *Vita.*

P. Thomas Sanchez absque facultate nihil dabat aut accipiebat, licet minutissimum, et, ut ipse scribit, nec filum, *Vita itin. præfixa.*

P. Leonardus Lessius pro omni usu vel abdicatione facultatem petebat, usque adeo, ut, cum externus quispiam imaginem aliquam pro memnosyno peteret, eo ad portam relicto, tota domo diu multumque P. Ministrum quæreret, cumque P. Minister in extremis finibus inventus, miraretur illum, tantillam ob causam, pedibus tam male affectis, vastissima in domo discursisse, diceretque, Epicikejæ hic locum esse, respondit Lessius: Pater, præstat ante seculum esse. *Vita*, c. XIV, n. 80.

Joannes Berckman per totam vitam deploravit, quod aliquando Fratri cuidam imaginem dedisset, non impetrata a Superiore (quem tamen quæsierat, faciliq; consensurum putarat) facultate. *Vit.* p. II. n. 139.

EXEMPLA PROFANA.

Crates Thebanus, cum se Philosophiæ ac virtuti Athenis mancipare vellet, lautissimum patrimonium vendit, et magnam inde confectam auri vim in mare projecit dicens; Abite pessum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis. S. Hier., *Ep. ad. Jul., diac.*

Photion paupertatis retinentissimus, cum ei Alexander Magnus centum auri talenta (quæ sexagies mille aureorum summam con-

ficiunt) dono misisset, fertur ex Portitoribus quævisisset : Cur hanc mihi pecuniam Alexander? cumque illi dicerent : Ob solam virtutem tuam, et quia te omnium Atheniensium optimum iudicat, respondisse : Sinaat igitur me esse talem, et cum dicto aurum remisisse. RODR., p. III. tr. III. c. IV.

Diogenes Cynicus, cum Rex Alexander inopiam ejus cernens, diceret illi : Multis rebus egere videris : pete igitur, et dabo : generoso animo respondit : Utri vera, o Rex, plura deesse autumas, mihine, qui præter hanc tunicam et manticam meam aliud plane nihil quæro, an tibi qui ut regno Macedoniae alia adjicias, tot discriminibus caput tuum objicis, et cujus cupiditati explendæ vix totus sufficit orbis? ne ego te multo ditior opulentiorque sum. S. BASIL., hom. XXIV.

Socrates si quando forum transiens rerum venalium copiam intuebatur, dicere solebat : Quam multis rebus non egeo! Judicabat eum esse diis simillimum, qui quam paucissimis egeret, cum dii omnino nullius egeant rei. LAERT., t. XX.

Aristides Atheniensis publice dixit posse se honestius veriusque sua inopia gloriari, quam Calliam Atheniensium ditissimum immensis obibus, quas possideret. Complures inveniri, qui fortunas suas in turpes usus collocarent : qui paupertatem genere ferrent, perquam paucos esse, nec paupertatem cuiquam, nisi invito esse indecorum. Cum dives quidam ei paupertatem objiceret, dixit : « Mihi quidem nihil mali adfert mea paupertas, tibi vero divitiæ non paucas perturbationes. BEIRLINCK., t. VI. f. 119.

Thebanus Epaminondas tot victoriis clarus Imperator, divitiarum abstinentissimus, unica veste contentus fuit, quam si quando vetustate obtritam resarcire opus foret, domi clausum se tenebat. PLUTAR., in *Epam.* Eum Thebani publica impensa et ære colato ob inopiam extulerunt. Cum Jason ei, quinquaginta talenta auri misisset : « Injuriam mihi facis, inquit, simulque remisso auro, quinquaginta drachmas a cive pro viatico mutuatus est. Cum vero comperisset satellitem suum a captivis pecuniam accepisse, ei ad se vocato dixit : Mihi da scutum, tu vero cauponam eme, in qua vivas; non enim ulterius pericula adibis, cum dives factus sis. ÆLIANUS., l. XI.

Scipio quinquaginta quator annorum spatio nec emit, nec vendidit quidquam,

adeo paucis fuerat contentus. Cum autem ei quidam scutum eleganter apparatus ostenderet, dixisse fertur : Atqui Romanum civem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. BEIRLINCK., t. VI. f. 118.

Demonax Philosophus nullum unquam sibi viaticum præparavit, sed cum esuriret, proximam domum, quam apertam videbat, ingrediebatur, ei victum ibi quæritabat. Centenarius decessit, alitus publico sumptu. BERLINCK., *Ib.* f. 114.

Elianus de sapientibus Græcis testatur, eosdem bonorum temporalium inopes virtuosissime vixisse, dicereque solitos, paupertatem subsidium esse ad Philosophiam, quia quæ Philosophia verbis persuadere conatur, ad ea cogit paupertas. MANSI, *dis.* II. n. 2.

Anaxagoras Clazomenius insigne paupertatis reliquit exemplum. Is etenim amplum patrimonium suis sponte concessit, pauperque studiis adhæsit. B. TULGOS., lib. IV.

Levinus quem Romani Consulem habuerunt, et qui Corintho urbe armis potitus est, cujus spoliis non urbs Roma solum, sed pene tota Italia exornata fuit, tam pauca de Corinthi atque aliarum urbium, quas devicit præda sibi retinuit, ut a Senatu, cum ipse non haberet, filia ejus de publico dotem acceperit. *IBID.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut jumenta uti quidem possunt stabulo, stramento, fœno et tegumentis quibusdam, nec tamen hæc possident ob incapacitatem dominii : ita veri pauperes spiritus, uti quidem se bonis posse, non tamen eorum esse dominos credunt. PLATUS, l. II, f. 3.

Sicut pueri, simul ac pomum aut alia recula illis eripitur, flere et conturbari incipiunt, non item viri graves; ita qui in studio virtutis adhuc parvuli existunt, non item viri perfecti, bonis istis creatis per amorem adhærent. RODR., p. III, tr. III, c. V.

Sicut statuæ perinde est, quidquid vestitum aut ornamentorum adjicias vel demas, ita verus paupertatis amator contentus est, quidquid ad simplicem usum ei concedatur, vel negetur. S. IGN., p. III, *Const.* §. 7.

Sicut qui domum struit, non hoc spectat,

ne pluvia super ipsam descendat, aut radius ei incumbat, quando istud nulla ope caveri potest; sed qui domus hæc sustinere facile possit: et navim fabricans non hoc agit, ut ne fluctus obturbet et undæ tollantur, sed ut navis compages et latera ad omnia idonea fiant; sic paupertatem fugere non oportet, sed potius studere, ut missa omni sollicitudine, ferendæ paupertati mentem idoneam reddamus. S. CHRYS., hom. LV, in I *ad Corinth.*

Sicut natura in corpore humano, imo et in plantis, tantum duntaxat accipit ex alimento, quantum sufficit ad conservationem et augmentationem viventis; ita gratia quoque, et paupertas tantum præcise de bonis creatis fruuntur, quantum requiritur ad vitam spiritualem animæ conservandam et perficiendam. ANONYM.

Sicut is, qui cæstuat, vestimenta exuit, ut refrigerationem quamdam percipiat; ita qui æstu Divinæ charitatis accensus est, abjicit a se, quidquid ad honestatem necessitatemque vitæ tam corporalis quam spiritualis necessarium non apparet. IDEM.

Sicut genuinum se filium minime probat, qui matrem non modo publice confiteri erubescit, sed etiam passim ostendere nostra vetetur; ita paupertatis quoque amator censeri non meretur, qui contra eam frequenter peccare audet, et ejusdem suo tempore effectus experiri non studet. IDEM.

Sicut qui personam Pauperis in Comœdia sustineret, inepte ageret, si optimas quasque vestes corporis circumdaret, et marsupium pecuniis refertum collo suspenderet; ita parum sapienter agit, qui paupertatem professus, omnium rerum, et quidem optimarum abundantiam quærens, nullum defectum aut inopiam vult pati. IDEM.

NECESSITAS. — Sicut ad solium Salomonis non nisi per sex gradus aureos calcatos fuit accessus; ita ad solium in cælo paratum per aureos divitiarum gradus calcatos ascendendum est. DREX., p. II, R., c. IX, § 3.

Sicut merito rideretur pater, qui filio amenti proprietatem et dominium cultri adimeret, usum vero relinqueret; ita merito quoque risu dignus est Religiosus, qui alienæ pecuniæ dominium abdicaret vel renueret, usum tamen perinde ac dominus retineret. RODR., p. V, tr. II, c. XV.

Sicut malorum omnium radix est inordinata divitiarum cupiditas, atque adeo ante omnia excindenda est; ita omnium bono-

rum fundamentum est paupertas, atque ante omnes virtutes reliquas exercenda. PLATUS, l. I, c. IX.

Sicut nemo gravem habens sarcinam per angustam portam intrare potest, nisi deponat illam; ita nemo per angustam portam regni cælorum intrare poterit, nisi qui inordinatæ affectionis erga divitias sarcinam deposuerit. MATT., VII. 14.

UTILITAS. — Sicut nudus athleta fortius dimicat; natator exuitur, ut fluvium transeat; viator, rejectis sarcinulis, bene cursitat; ita paupertatis amator omnia relinquens facilius diabolum sternit; mare hujus mundi felicius transit; et promptius ad patriam cœlestem currit. RODR., p. III, tr. VIII, c. I.

Sicut tres juvenes Hebræi non adorantes statuam auream Nabuchodonosoris, in flammis tuti fuerunt; ita et qui auream monetæ statuam non adorant, in flammis afflictionum securi erunt. S. CRYST., hom. XXII, *ad Pop.* Id quod S. Laurentius Justin., ita exprimit: Sicut pueros Babylonicos non incendit ignis, sed dissolvit eorum vincula; sic eorum, qui in camino, paupertatis gratias agunt, solvuntur vincula peccatorum, et incenduntur paupertatis igne juxta illud Isaïæ « Elegi te in camino paupertatis. » S. LAUR. JUST., c. III *de Lig. vit.*

Sicut si Trapezitæ pro vase aureo aut lapide pretioso centum Philippeos offeras, quem is domi suæ adhuc habet, jam tum vas illud aud lapis tuus est, etiamsi nec dum sit traditus, quippe jam tuo ære coemptus; ita regnum cælorum est pauperis spiritu, qui pro eo, quidquid habet, exposuit. RODR., p. III, tr. III, c. II.

Sicut is, qui prædium aliquod aut oppidum, ex quo copiosos proventus sperat, emere decrevit, libenter majorem partem, aut totam etiam pecuniam pro eo offert; ita qui novit, quantos ex regno cælorum olim possidendo fructus sperare queat, merito omnia sua bona pro eo comparando offert, et Christo in pauperibus distribuit, MATT., XIX, 29.

Sicut Mater Machabæorum adstitit in morte filio, eique, ut fortiter mortem et cruciatus toleraret, mox offerendum præmium in memoriam revocavit; ita paupertas, ut amatores et filii sui ipsos mortis dolores generose sustineant, promissum centuplum et vitam æternam ipsos ante oculos ponit. ANONYM.

ÆQUITAS. — Sicut milites, quando sciunt

hostem brevi eorum castra aut stationem invasurum, mox omnia corrumpunt, vel alio transportant, ne hostis superveniens opimis spoliis gaudeat; ita et homines morti tamquam hosti certo superventuro per paupertatem subtrahere debent, ne ullum præter vilissimum corpusculum, de nobis spoliū referat. NIEREMB., in l. *de Ador.*

Sicut, si Rex promitteret, quotidianum victum e cellario suo se præbiturum, jam in futuro confideres, et amplius sollicitus non esses; ita multo magis cum Deus omnia daturum se tibi promiserit, convenit, te ab omni cura et sollicitudine liberum esse; si enim pascit omnem carnem, multo magis sibi dicatos. S. CHRYS., hom. LVII, *ad Pop.*

Sicut pro brevi itinere neutiquam longum viaticum conquiratur; ita nec pro vita brevi duratura multas divitias colligere, sed victu et amictu contentum esse oportet. SENECA., in *Ep.*

DIGNITAS. — Sicut ii, qui ad sublimes dignitates ascendere cupiunt, liberaliter opes suas effundunt, modo optatum honorem consequantur; ita qui Deo simillimus esse cupit (quæ summa hominis est dignitas) libenter omnia sua bona pauperibus distribuit. ANONYM.

Sicut Rex verus est, qui non tam hominum aut opum dominium possidet, sed sui ipsius dominus et Rex est; ita is tandem merito supremam dignitatem consecutus dici debet, qui omnia creata bona generoso animo contemnit, sicque facto ipso implet, quod Seneca dixit: Rex est, qui metuit nihil: Rex est, quique cupit nihil: hoc regnum sibi quisque dat.

JUCUNDITAS. — Sicut is qui neque siti gravi, neque bibendi ulla cupiditate tenetur, haud dubie felicior est eo, qui tanta æstuat siti, ut unum poculum post alterum exposceret, nec tamem sitim satiare; ita non is, qui multas opes possidet et plures semper optat, sed qui omni earum cupidine caret, beatus dicendus est. S. CHRYS., *ap. Rodr.*, p. III, tr. III, c. v.

Sicut, qui viam terit, eo felicior; quo levior incedit; ita beator in hoc itinere vivendi erit, qui paupertate se sublevat, non sub divitiarum onere respirat. MINUTIUS FELIX, in *Octavio*.

Sicut qui jucunde et suaviter dormire cupit, omnibus se aut plerisque vestimentis exuit; ita qui vera animi quiete frui desiderat, omni rerum conditarum usu, quous-

que fieri, salva necessitatis et honestatis lege, potest, spoliatur. ANONYM.

Sicut infans numquam securius suaviusque, quam in matris dormit sinu; ita homini veram tranquillitatem amanti numquam melius est, quam cum se in tutissimum paupertatis gremium projecerit. IDEM.

MOTIVA.

« Æquitas: » an non enim æquum est, ut initio et fini vitæ, medium respondeat? atqui nudi ingressi sumus hunc mundum, et nudi egrediemur, quidni ergo nudi quoque, quoad fieri potest, habitemus in eo? An non æquum, ut pro brevi itinere parvum viaticum præparetur? an non æquum ut membrum capiti Christo, qui propter nos egenus factus est conformetur? an non æquum, ut temporalia brevique peritura bona, pro cœlestibus æternisque bonis infinities melioribus expendantur et commutentur.

« Utilitas: » quas septem enumerat Platon. l. I, *de Bono status relig.*, c. IX. 1. Quod omnium scelerum ac vitiorum instrumentum tollat, et oppositas virtutes animo inferat, uti testatur S. Chrysostomus, dum ait: Christianus in paupertate magis irradiat, quam in divitiis. Quomodo? quia excludit a se superbiam typum, non erit arrogans, sed potius obediens, pudicus, mitis et sapiens. Hom. II, in *Ep. ad Hebr.* 2. Quod ad præterita peccata expianda mire conducat, juxta illud Isaia: Ecce excoxi te, sed non quasi argentum: elegi te in camino paupertatis. C. XLVIII, 10. Hinc S. Gregorius, mala, inquit, Lazari purgavit ignis inopiæ, et bona divitis remuneravit felicitas vitæ præsentis. Illum paupertas afflixit et tersit, istum abundantia remuneravit, et repolit. Hom. IV, in *Evan.* 3. Quod hominem rerum caducarum occupatione liberet; hinc Zeno, teste S. Gregorio Naz. cum in maris tempestate omnia sua projecisset in mare, dixit: Gratias tibi fortuna habeo, quæ me ad Philosophiæ pallium redigis. *Orat.* XLVII. 4. Quod non sinat animum bonis creatis adhærere: hinc S. Gregorius ait, morem Dei esse, ut Electis suis ad se pergentibus hujus mundi iter asperum faciat, ne, dum quisque præsentis vitæ requie quasi amoenitate

paseitur, magis eum diu pergere, quam citius pervenire delectet : ne, dum oblectatur in via, obliviscatur quod desiderabat in patria. L. XXIII, *Mor.* 1, c. xiv. 5. Quod a Deo admodum gratos atque dilectos, atque adeo variis beneficiis dignos efficiat. Uti S. Bernardus pulchre demonstrat, dum ait : Quam multi nobiles secundum carnem, quam multi potentes, quam multi sapientes hujus sæculi, hora illa in stratis molliibus quiescebant, et nemo eorum dignus habitus est (tempore Nativitatis Christi) novam videre lucem, scire magnum illud gaudium, Angelos audire cantantes. Unde concludit : Si pauperes illos involuntarios tantopere amavit Deus, quanto propensorem amorem voluntariis ostendit. 6. Quod per victus, cultusque tenuitatem, summam vim habeat ad animæ salutem procurandam : cum, teste S. Chrysostomo, sobrietas sit alarum instar, quibus anima facile ad cœlestia affertur, eaque per contemplationem attingit. 7. Quod sit optimum medium ad Regnum cœlorum obtinendum, utpote cui etiam in hac vita promittitur : MATTH. v, 3. hinc S. Augustinus, magna inquit felicitas Christianorum, quibus datum est, ut paupertatem faciant pretium Regni cœlestis. S. xxviii, *de Verb. Apost. super.* S. Thomas paulo aliter septem utilitates, veluti septemplex ostia Nili, assignat, scilicet peccatorum recognitionem, virtutum conservationem, cordis quietem, desiderii impletionem, spiritualium honorum dulcedinem, meritum exaltationem, et cœlestem hæreditatem. ISAIAH, XLVIII, in fin.

« Dignitas : » quam quidem breviter, sed solide Platus ex regni promissi conditione deducit, dum ait : Quæ enim divitiæ, aut regna ei comparantur? nam regna, ut grandia sint, certa orbis parte definiuntur, paupertatis autem regnum nullis terminis clauditur, et eo ipso, quod nihil habet, omnia possidet. Totum enim positum est in animo, qui possidere non potest, nisi dominetur; non potest autem dominari, nisi sit superior. Itaque quanto superior, tanto prior dominus ac possessor. L. II, *de bono stat Relig.* Accedit, quod nihil adeo similem Christo, et ipsi Deo efficiat, ac paupertas; hinc merito a S. Paulo « Altissima » vocatur, dum ait : Altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum. II COR., VIII. Et S. Gregorius pauperibus applicat illud S. Davidis : Nimis honorifi-

cati sunt amici tui Deus : nimis confortatus est principatus eorum. Ps. cxxxviii, 7.

« Jucunditas : » quæ quidem ex triplici capite oritur. 1. Ex « sanitatis » conservatione, quam uti abundantia ciborum ac potus plurimum destruit, ita frugalitas mire conservat ac proficit, ipsa experientia teste; quid autem jucundius sanitate, sine qua omnis deliciarum dulcedo amara est? 2. Ex delectatione « victus : » nam, ut sapienter S. Chrysostomus advertit, delectationem in conviviiis, non ciborum natura, sed ipsorum hominum dispositio facit : quia cum quispiam esuriens ad mensam accedit, quicumque sit cibus, etiamsi vulgaris, jucundior videbitur, quam quodvis obsonium innumeris illecebris conditum. At vero, qui necessitatem et famem præveniunt, ut solent divites, etiamsi nobiles epulas viderint appositas, nullam sentient suavitatem, languente videlicet appetitu. Hom. II, *ad Pop.* Nimirum, ut ipse Solomon recte agnovit, anima saturata calcavit favum, et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet, *Prov.*, xxvii, 7. Hinc David dixit : Et ex petra melle saturavit eos, *Psal.* lxxx, 17, quia scilicet tunc sitientibus Judæis aquæ ex petra eductæ, melle dulciores videbantur. 3. « Ex animi » tranquillitate, ac gaudio : quod enim divitiæ per tot anfractus, totque labores, tanta rerum varietate inquirunt, nempe animi fructum et gaudium, hoc paupertas sine molestiis, quasi fructum sine cortice obtinet, utpote quæ tam contenta est nihil habendo, quam divites multa possidendo. Quamobrem, egregie S. Chrysostomus paupertatem caminum vocat, in quo miraculum trium puerorum, quos in fornace non modo flamma non contingit, sed etiam aura quædam mediis in ignibus refrigerabat; nam per se quidem paupertatem ignem esse acrem et molestum, sed tamen, si quis in eam se voluntarie coniciat, et in ea Deo gratias agat, ejus vincula dissolvi, flammam extingui, aut si non extinguatur, quod multo mirabilius est, pro flamma rorem sentiri; maximum enim rorem, et ad animam recreandam aptissimum esse, non teneri divitiarum concupiscentia. Hom. iv, in *Matth.* Neque enim, ut recte Beotius dixit, felicitas et beatitudo in possessione magnarum opum, sed in desideriorum satietate consistit. Hinc merito exclamat S. Laurentius Justinianus : Q beata paupertas voluntaria nihil in hoc sæculo

possidens, nihil formidans, quoniam omnem thesaurum suum recondit in cœlo, semper hilaris, semper abundans est, et, cum nihil habeat, omnia sibi facit communia, omne incommodum suo facit profectui deservire. Nemo recte ni expertus percipere sufficit, quam amabilia, quam dulcia, quamve pretiosa sint, quæ largitur Deus in iis, qui ipsius amore suis sibi que renuntiant. *Opus. de Monast. conversat.*

« Securitas : » quam quidem eloquenter S. Chrysostomus depinxit, dicens : Quemadmodum inter animantia cervus et lepus ob innatam sibi timiditatem maxime cæteris sunt obnoxia, suis autem, et taurus, et leo, haud facile in potestatem insidiatoris cadit, tale videre quiddam in divitum et pauperum gente licet. Hic leoni, et tauro similis est : ille lepori et cervo. Quid enim non metuit dives? an non latrones, an non potentes, an non invidos, an non calumniatores : et quid latrones aut calumniatores dico? familiares suos suspectos habet; aut quidem vivens dico, quando ne mortuus quidem grassantium improbitate liber est, et ne mors quidem ipsa tutari prorsus divitiis cadaver potest, quin scelesti homines expillent? E contrario cantat securus coram latrone (quidni etiam quovis alio?) viator. Et quemadmodum avicula cavæ grandiori inclusa, securus est ab accipitris, id est, insidiantium inimicorum impetu ac violentia. Hom. xxxv, in I *Corinth.*

MEDIA.

« Amor Dei : » ut enim, qui æstuant, ultro vestimenta abjiciunt; ita et ii, qui amoris divini æstu correpti sunt, ultro exuunt se amore omnium rerum creatarum, et cum S. Paulo ea, quæ ante hæc fuerunt lucra, detrimentum faciunt et arbitrantur ut stercora, ut Christum lucrifaciant. PHILIP., III, 8.

« Desiderium bonorum cœlestium : » hoc enim faciet exclamare cum S. Augustino : Servas tu mihi in cœlo, o Domine, divitias immortales, nimirum teipsum, et ego volui a te in terra, quod habent et impii, quod habent et mali, quod habent et facinorosi, pecuniam, aurum et argentum, gemmas, familias, quod habent et scelerati multi,

quod habent multæ fœminæ turpes, multi viri turpes. Hæc pro magno desideravi a Deo meo supra terram, cum serves te mihi in cœlo, Deus meus. S. AUG., in *Ps. lxxv.*

« Firma in Deum fiducia : » nam, ut recte Jacobus Alvarez advertit, homo supra communem modum Deo fidens, rerum temporalium meminisse, aut de illis curare erubescit. Et sicut B. Agatha medicinam carnalem suo corpori numquam adhibuit, spem suam in illo collocans, qui solo sermone restaurat universa; ita et perfecte pauper vix temporalia respicit, ab eo solo pendere volens, quem sæpissime expertus est Patrem, et in necessitatibus fidelissimum provisorem. JAC. ALV., tom. II, l. V, p. I, c. 1. Hinc recte S. Ephrem : « Si credis ait, te accepturum æterna illa, omnisque corruptionis expertia bona, quanto magis fugacia ista, atque terrena accipies, quæ Deus etiam feris concessit, atque volucris, et impiis hominibus. S. EPHREM, de *Fide.*

« Sui ipsius perfecta oblatio : » quo medio Cassianus monachos sui temporis usos fuisse testatur, utpote qui non solum seipsos non esse suos, sed etiam omnia, quæ sua essent, credebant Domino consecrata : propter quod, si quid fuisset monasterio semel illatum, ut sacrosanctum, cum omni decernebant reverentia, quantumvis parvum ac vile, debere tractari. L. IV, de *Inst. con.*

« Certis temporibus ad Superiorem deferre » reculas suas, iisque penitus, se spoliare : uti P. Petrum Fabrum fecisse supradictum est, et in Ordine S. Hieronymi olim religiose factitatum fuisse, ejusdem Annales testantur, dum, si quis rei superflue aut curiosæ minusve religiosæ possessor comperiret, omnes conveniebant, pyraque excitata, rem illam quasi anathema exurebant. *Chron. S. Hier.*, c. XLIII.

« Rationem finis semper ob oculos habere : » ita S. Ignatius suasit, et S. Basilius, qui semper illa verba Apostoli : Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus : ait : Alimenta, non oblectamenta, quibus tegamur, non quibus honoremur, petenda sunt. S. BASIL., apud *Rodr.*, p. III, tr. III, c. VI.

« Præmii consideratio : » nam, ut S. Gregorius recte dixit : Si consideremus, quæ et quanta sint, quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescunt omnia animo, quæ habentur in terris. Terrena namque substantia, supernæ felicitati comparata pondus est, non

subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata mors est potius dicenda, quam vita. S. GREG., hom. xxvii, *Evang.*

ASCETICA.

Octo fere sunt capita, quæ a Religioso circa paupertatem specialiter sunt observanda, aliisque inculcanda. Primum est, ut norit bene discrimen inter paupertatem « involuntarium, » seu non libere assumptam, quamvis vel casus, vel necessitas affert: et « voluntariam, » quæ libere asciscitur, ultroque ac libenter sustinetur, atque etiam oblatas divitias, et ipsos auri montes quasi stercora arbitratur, et abominatur: quæ quidem triplici ex titulo priorem longe antecedit. PLATUS, l. II, c. III. 1. Quia prior, cum voluntarie non suscipiatur, atque externis prematur incommodis, nullis vero commodis recreatur, vulgo ignobilis, sordida, odiosa, nullaque laude digna nabetur; posterior vero eo ipso, quod omnia libere et generose contemnit, omnibus eminet, et quæ pedibus spernendo conterit, eisdem eminendo, copiosius possidet. 2. Quia cum priore conjunctum est habendi desiderium ex quo nascitur, tum studium quærendi, tum si non suppetat, quod quæritur, angor, mœror, et sollicitudo; a posteriore vero non modo absunt dictæ perturbationes, sed ne sentitur quidem inopia, quoniam amatur, et expetitur, atque adeo in ea animus quasi in omni rerum abundantia ac copia acquiescit. 3. Quia prior caret præsidio illo singulari, quo posterior gaudet, scilicet singulari fiducia de Dei cura, ac providentia, ob singularem ejus promissionem, ex quo summam jucunditatem oriri necesse est; nam qui se summo illi Regi Regum tantæ curæ esse intelligit, ejusque curæ quotidiana judicia accipit, cur non ei hoc dulcius, quam omnes divitiæ, accadat. IDEM., l. III, c. VIII.

Alterum est, ut bene cognoscat naturam paupertatis voluntariæ, seu « spiritus, ut vocant, quod nempe tria ad illam capita requirantur. 1. « Affectus » seu voluntas relinquendi, qui quidem, ut S. Ambrosius recte advertit, divitem collationem aut pauperem facit, et pretium rebus imponit. I *Offic.*, c. xxx. 2. « Effectus, » seu actualis relictio, quam Christus illis verbis requisivit: Si vis

perfectus esse, vade, vende, quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo, et veni, sequere me. MATTH., XIX, 12. 3. « Intentio, » qua ejusmodi bona propter Dei et virtutis amorem relinquuntur; nam, ut recte S. Basilius ait: Hi sunt mendici spiritu, qui non aliam ullam ob causam ad mendicitatem devenerunt, quam ob doctrinam Domini, qui dixit: Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus. REG. BREV., 295. Quod ipsum egregie S. Bernardus confirmavit, dicens: Nec voluntaria quidem paupertas omnis habet laudem apud Deum, nam et Philosophi omnia sua reliquisse leguntur, ut expediti mundialibus curis studio vanitatis possent vacare liberius, et nolebant censu abundare terreno, ut abundarent magis in suo. Hoc discernit, quod dictum est, « in Spiritu, » id est, spirituali intentione, desiderio spirituali propter solum beneplacitum Dei, et animarum salutem. S. I, in *Festo OO. SS.*

Tertium est, ut convenientem de hac virtute æstimationem concipiat, commodaque ab ea oriri solita bene percipiat, quam quidem æstimationem vix facilius obtinebit, quam si paupertatem ut matrem sibi imaginetur. Vere enim omnia matris officia perfectissimo modo erga Religiosum illa exaravit, et exercet. Nam 1. Illa vere eum Christo et Religioni genuit cum propter Christi consilium, de paupertate arripienda datum, Religionem potissimum ingressus sit. 2. Vere alit illum et majori cum sollicitudine et charitate, quam ulla mater filium suum lactet, et nutriat. 3. Etiam honestissime educat ut mater, ut jam olim ipsi etiam Ethnici agnoverunt, dum paupertatem magistram morum, et consanguineam virtutum appellarunt. Hinc et Seneca dixit: « Si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. » 4. Ut mater in sinum suum nos recipit, atque ob omnibus insidiis hostium defendit, dum *meum*, ac *tuum*, radicem omnium vitiorum et quidquid est malorum in orbem invehens, tollit. Hinc S. Ignatius paupertatem pro firmissimo Religionis muro habendam dixit. Sed et S. Clara dicere suis est solita: tum demum suum monasterium firmum, ac stabile futurum, si propugnaculis, ac mœnibus paupertatis quam maxime munietur. 5. Ut mater hæreditatem Regni cœlestis procurat: quæ enim major aut optatior hæreditas expectari potest, quam centuplum in hac vita, et post hanc ipsa vita

æterna; atqui hanc pauperibus spiritu Christus sæpius promisit, ut adeo merito quivis paupertatis amator dicere cum S. Davide queat: Funes (charitatis, quibus paupertas me sibi devinxit) ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi. 6. Ut mater, in ipsa morte fideliter assistit, et multo efficacius filios suos, quam olim mater Machabæorum, alloquitur, animatque dicens: Fili mi, miserere mei, quæ te novem mensibus (imo pluribus annis) in utero portavi, et lac triennio, et amplius, dedi, et in ætatem istam perduxisti. Peto, nate, ut aspicias ad cælum, et ad terram, et ad omnia, quæ in eis sunt, sic fiet, ut non timeas carnificem istum (mortem, vel dæmones in morte tentantes) sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Ita sane expertus est P. Joannes Gerardinus, qui in agone dixit: Non timeo mortem, quia syngrapham habeo a Christo duplici sigillo munitam, qua cælum mihi promittitur. *Annus dicr. mem. soc.*, 12 jan. 1606. Amen dico vobis quam voculam per sihillum intelligebat quod vos, qui secuti estis me; et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit. *MATT.*, c. XIX, 28.

Quantum est, ut bene intelligat, doceatque præcipua officia et actus paupertatis, qui quidem convenientissime per officium filii explicantur. Itaque 1. Ut filius diligenter caveat, ne matrem suam ulla ratione lædat id est, ne quidquam accipiat, det, mutuet, aut alio quovis modo disponat, sine consensu tacito, vel expresso Superiorum. 2. Ut filius suam matrem suam magnopere veneretur, nec ipsam confiteri talem erubescat, quod fiet, si omnia superflua studiose abiciat, vilissima quæque eligat, et suo tempore per meditationem necessaria petere, aut alios similes paupertatis effectus experiri non horreat, aut erubescat. 3. Ut filius magna cum fiducia in periculis et necessitatibus ad matrem suam confugiat, id est, recordatione paupertatis voluntarie susceptæ se soletur, et tentationes vel ex inordinata concupiscentia, aut inordinato timore exortas superare conetur. Certe eam esse efficacissimum medium ad ejusmodi tentationes superandas, pulchre pius Asceta sequentibus verbis os-

tendit: Ad hoc conare, hoc orâ, hoc desiderâ, ut ab omni proprietate possis expoliari et nudus, nudum Jesum sequi, tibi mori, et mihi æternaliter vivere. Tunc deficient omnes vanaphantasie, conturbationes iniquæ, et curæ superfluæ. Tunc etiam recedit immoderatus timor, et inordinatus homo morietur. *L. II, de Imit., c. xxxvii, § 3.* 4. Ut filius lac maternum, omnibus aliis alimentis præferat, id est, eo victu aliisque rebus, quas ad quotidianas necessitates paupertas suæ domus, aut monasterii offert, contentissimus vivat magisque his delactetur, quam ullus dives pretiosis suis rebus, quas possidet, quemadmodum supra dictum est, S. Franciscum fecisse, dum frustula panis emendicati ad divitum mensas invitatus promebat, omnibusque aliis mensæ deliciis præferebat. 6. Ut filius abjecta omni sollicitudine totum se providentiæ curæque matris suæ commendet, certoque sibi persuadeat, melius sibi ab ipsa, quam per quamcumque suam industriam prospectum iri. Dicat proinde ad hanc matrem suam, quod pius Asceta ad Deum dixit: Domina mater mea, major est sollicitudo tua pro me, quam omnis cura, quam ego gerere possum pro me. Nimis enim casualiter stat, qui non projicit omnem suam sollicitudinem in te: dummodo voluntas mea firma et recta ad te permaneat, fac de me, quidquid tibi placuerit. Non enim potest esse, nisi bonum quidquid de me feceris. *L. III, de Imit., c. xxxvii, § 1.* Hunc certe ob finem S. Franciscus suos filios abeuntes non alio viatico instruxit: Jacta cogitatum tuum in Domino (et matre paupertate) et ipse te enutriet: nam matrem quidem paupertatem habemus, sed patrem admodum divitem.

Quintum est, ut bene norit præcipua « impedimenta » paupertatis, modumque solidum eadem removendi, quorum quidem tria sunt potissima. Primum est metus doloris orituri ex divitiarum nimis amatarum stricteque nimis adhærentium separatione; contra quem proinde se armet meliorum divitiarum, quas paupertas promittit, recordatione, ad exemplum primorum Christianorum, de quibus S. Paulus dixit: Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. *HEB.*, x, 34. Meminerit item quanto melius et tranquillius finem quem alii per divitiarum possessionem quærunt, scilicet ut bene et jucunde vivant, ipse

per contemptum divitiarum, et amorem paupertatis obtineat. Quam facile item eadem divitiæ, aut per violentiam, aut fraudem hominum, aut casum infortunatum, aut ipsam mortem adimantur; an non ergo præstat nunc cum modico dolore, non tamen modico fructu dimittere, quod olim summo dolore, minimoque emolumento dimittendum esset. Secundum impedimentum est timor incommodorum, et defectus rerum pro vita conservanda necessariorum: quod tamen facile removebitur, si meminerit, se per electionem paupertatis Deo omnem curam sui commisisse; de quo merito illa sibi Kempensis Thomæ verba applicare poterit: Cum Christum habueris, dives es, et sufficit tibi. Ipse erit provisor tuus et fidelis procurator in omnibus, ut non sit opus in hominibus sperare. L. II, c. 1, § 2. Certe non minus cuivis paupertatis amatori, quam olim Apostolis dixit idem Christus: « Quando misi vos sine sacco et pera, et calceamentis, numquid aliquid defuit vobis. » Luc., xxii, 35. Tertium impedimentum est metus confusionis, ex nuditate hac spirituali, seu paupertatis exercitio orituri, sed et hoc non difficulter removebit, qui meminisse voluerit, quantopere per hanc nuditatem placeat Deo, Sanctis, et omnibus justis, ob generosum adeo divitiarum contemptum, quorum proinde iudicium et commendatio merito omnes calumniantium, aut murmurantium contemptus, aut irrationes elidet. Adde, quod et ipsi, qui exterius contemnunt, non possint non interius approbare et æstimare tam nobilem animum, generose adeo hæc infima spernentem et conculcantem; imo et publice quoque suo tempore collaudabunt.

Sextum est, ut pariter bene addiscat, præcipua adjumenta ad virtutis hujus perfectionem obtinendam, quæ quidem fere coincidunt cum iis, quibus ad nuditatem corporalem procurandam impellimur. Quinque enim casus potissimum reperiuntur, in quibus homines vestimenta sua exuunt, atque adeo seipsos aut sponte denudant, aut ab aliis denudantur. Primus est, quando vestes novas aut meliores quis assumit; quidni ergo libenter quoque amorem et possessionem temporalium bonorum exuat, abdicetque, ut meliorem cælestium bonorum amorem possessionemque pro eo accipiat? Secundus est, quando calore solis accensi æstuant. Id quod ingeniose antiqui per fictitium certamen Solis, et Aquilonis, et quo

contendebant, quis eorum majoribus esset viribus præditus, expresserunt; cum enim communi consensu conventum esset, ut is tandem viribus superior censendus, qui viatori tunc casu transeunti pallium citius eriperet: Aquilo autem toto quidem impetu flare, furereque inciperet, sed aliud nihil efficeret, quam ut viator pallium strictius sibi applicaret: Sol paulatim radios suos, suaviterque in tergum ejusdem viatoris immittens haud difficulter obtinuit, ut pallium caloris declinandi gratia ultro abjiceret, sicque eadem opera victor declararetur. Quanto magis ergo hæc vis multo efficacioribus Divinæ charitatis radiis in pectus hominis evibratis concedenda erit! Tertius casus est, quando quiescere aut dormire in lecto volunt; quis autem nescit, veram et unicam animi quietem, per paupertatem, et addictionem temporalium bonorum haberi? Quartus casus est, quando balneum adire volunt, quod autem balneum salubrius et optatius homini offerri potest quam vulnere et sanguinis Christi, hoc autem quisquis intraverit, considerando immensam liberalitatem qua Christus ipsum etiam sanctissimum sanguinem suum amore nostri dimisit, an non plurimum excitabitur ad temporalia saltem bona amore Christi relinquenda. Quintus casus est, quando quis cruci affigendus est; cum ergo religiosus quoque amore Christi crucifixus sit, ejusque discipulis ac imitator esse cupiat, an non vel hoc titulo etiam se sponte denudabit, atque omnem rerum creaturarum amorem et affectum exuet ut Christo similior efficiatur?

Ut bene norit obligationes, quas contrahit quis ratione voti paupertatis, quales quidem sequentes numerantur a Rodriguez et aliis. 1. Ut nullam rem temporalem possideat, aut de ea ullo modo disponat. 2. Ut neque ab externis, puta parentibus, vel amicis, quidquam, Superiore inconsulto, accipere, aut disponere possit. 3. Ut de viatico accepto nihil pro se, aut aliis emat. 4. Ut, si quid vestium aut similium rerum offeratur, in commune vestiarium inferri curet, nisi Superior aliter disponat. 5. Ut, si quod depositum apud Superiorem pro certo usu habeat, nihil pro se aut alio in alios usus accipiat. 6. Ut nihil commodet, aut mutuet sine facultate. 7. Ut sine Superioris consensu nullum ullius externi depositum servet. 8. Ut nihil secum auferat, si alio migrat, Superiore non consentiente.

9. Ut nihil in res superfluas, vanas, illicitas, etiam cum consensu Superioris eroget. 10. Ut nihil absconditum habeat. 11. Ut ea, quæ ipsius dispositioni commissa sunt, non suo, sed Superiori arbitrio nutuque distribuat. 12. Ut res sibi ad usum vel dispositionem concessas diligenter custodiat, nec sua culpa quiquam interire sinat. 13. Ut in morbo extraordinarias medicinas aut refocillationes non expetat, vel adhibeat.

Octava est, ut dubia quædam in materia occurrentia, recte solvere queat. Quorum primum est, an tacitus Superioris consensus sufficiat ad aliquid dandum, vel accipiendum? ad quod dubium respondebit, sufficere quidem illum ex communi Theologorum sententia, sed rectius facturum Religiosum, si, quam rarissime potest, eo utatur, sed potius tum propter exercitium humilitatis, tum propter alias graves rationes, expressum consensum petere assuescat. Secundum dubium est, quando tacitus consensus Superiorum præsumi possit? ad quod dubium respondebit cum Ferdinando de Castro Palao et aliis, sequentia signa tacitæ licentiæ a probatis Theologis agnosc.

1. Si Superior det licentiam peregrinandi nec prohibeat aliquid recipere, et recepta expendere, hoc ipso censetur dare facultatem tacitam accipiendi, et expendendi ea, quæ in itinere dantur. 2. Si consuetudo aliqua introducta sit, quam Superior conscius non tollit; aut si ipse Superior videat acceptionem vel dationem, et non contradicat, cum facile possit. 3. Si Superior sit vir valde dulcis, et non rigidus, aut difficilis. Aut si subditus sit Superiori valde dilectus, vel vir magnæ auctoritatis; aut si res, qui accipiuntur, sint levioris momenti: aut si dispensatio alicujus rei seu licentia in bonum monasterii notabile cedat. Tertium dubium est, an religiosus contra perfectionem paupertatis faciat, si munuscula sacra eo nomine titulove retineat, ut vel benemeritos præmiare, vel aliorum voluntatem adjungere, vel devotionem in aliis promovere queat? ad quod dubium respondebit cum P. Alphonso Rodriguez, id omnino etiam dissuaderi a S. Bonaventura, tum quia cor hominis varie afficiunt, et distrahunt: tum quia materiam sermonum præbent: tum quia facile sine licentia accipiuntur, et dantur, atque adeo scrupulos generant: tum quia privatas amicitias et familiaritates nutriunt: nihilominus tamen

si interdum ob ministeria, quibus quis fungitur, iisdem opus habeat, posse cum Superiorum præscitu retineri, modo nec nimia, nec pretiosa sint. Quartum dubium est, an licitum sit, a parentibus vel amicis stipem aut eleemosynam petere pro Breviario vel veste paranda aut emenda? ad quod dubium respondebit, hac in re attendendam esse Religionis, cui quis adscriptus est, consuetudinem; si enim in ea passim fiat, nec Superiores scientes contradicant, ut in Societate Jesu et aliis quibusdam Ordinibus contingit. Quintum dubium est, an liceat ab alio pecuniam vel simile quid accipere, quod vel in pauperes ipsius nomine distribuat, vel satisfactionis nomine restituat? ad quod dubium respondebit; si ita detur talis pecunia, ut certe personæ detur, non peccaturum quem contra votum paupertatis, quia nihil distribuit proprio arbitrio; si vero ita accipiat, ut liberum ei sit, his vel illis dare, tum omnino contra votum facturum, si accipiat sine facultate, cum neque proprietas, nec usus illius rei independens a Superiore, cuiquam paupertatis voto obstricto conveniat. Et præterea, gravia ex tali distributione incommoda oriri soleant. Sextum dubium est, an contra votum paupertatis peccet, qui, Superiore inscio, pecuniam, aliamve stipem in gratiam et subsidium alicujus propinqui aut alterius hominis rogat offerri? ad quod dubium respondit cum eodem Rodriguez, si ipse quoque accipiat eam stipem, et illius dominus fiat, et amico porrigat, omnino eum peccare, secus si non accipiat, sed tantum roget, ut alter in ipsius gratiam, talem ei pecuniam vel stipem offerat. Recte tamen monet idem Rodriguez, multa, nec contemnenda incommoda fere ejusmodi petitionem comitari, et plerumque subesse aliquid periculi, ne si alieno nomine distribuamus, potius nostro offeramus. Rod., l. I, c. xiv.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: «Ecce Mater tua:» JOAN., XIX, 27, potest ostendi, quam perfecte paupertas matris officium erga suos amatores exerceat, quam tenero proinde affectu diligenda sit. Quem in finem ea, quæ § proxime præced. n. 3, dicta sunt servire possunt.

Ex occasione thematis : « Honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus : » *Tob.*, iv, 4, potest ostendi, quomodo filiorum proprietates implere debeat verus amator paupertatis, juxta ea, quæ § proxime præced., n. 4, sunt. dicta.

Ex occasione thematis : « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum : » potest ostendi, statum horum pauperum esse felicissimum in orbe, ob tres rationes. 1. Quia sunt jucundissimi « ante mortem, » tum propter delicias corporales, quas ex sanitate, somno, et victu copiosiores, percipiunt ; tum propter bonam conscientiam (quæ est juge convivium) et nihil habendi voluntatem quæ est mater internæ lætitiæ ac quietis. 2. « In morte, » quia carent tribus potissimum causis, ex quibus timor mortis, et acerbitas oritur, scilicet amor bonorum temporalium, quæ tunc sunt relinquenda : metus reddendæ rationis, præcipue de administratione bonorum : diabolorum impugnantium multitudo ac ferocia, a quibus omnibus vel maxime liberum esse verum paupertatis amatorem, haud difficile ex dictis hactenus probari potest. 3. « Post mortem, » quia gloria cœlesti fruetur citius, (dum Martyris instar liberabitur a purgatorio) et copiosius ob liberalitatem insignem ; quia omnia sua propter Deum dereliquit.

Ex occasione thematis : « Centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit : » *Matt.*, i, 29, potest ostendi præmium paupertatis per variam interpretationem centupli, sed triplicem potissimum, quarum prima est S. Petri Damiani per centuplum consolationes spirituales, et visitationes intelligentis, uti ex § 3. n. 53, videre est. Secunda S. Hieronymi per centuplum spiritualia bona intelligentis, qua comparatione et merito sui ita erunt quasi si parvo numero numerus centenarius comparatur. *Jac.*, *Alv.* t. II, l. V, p. I, c. xii. Tertia est Cassiani, qui etiam de rebus ipsis temporalibus relictis, et centies iterum recuperatis explicat, ut videre est apud Jacobum Alvarez loco citato, et apud Rodriguez, p. III, tr. iii, c. iii.

Ex occasione thematis : « Ego murus, ubera mea sicut turris, ex quo facta sum et coram eo quasi pacem reperiens. *Cant.*, viii, 10. Potest ostendi, quam firmus et solidus sit murus ipsa paupertas. 1. Quia primus est inter tres muros votorum religio-

rum, atque adeo fortissimus esse debet ad impetus adversariorum sustinendos. 2. Quia solidissimus est, utpote omnia adversarium tela, quæ potissimum ex meo et tuo seu inordinata concupiscentia rerum temporalium oriuntur, obtundens et repellens. 3. Quia ipsi defensoribus aptissimus est, et facillimus ad defendendum, ob plurima eaque valde efficacia media, ad paupertatem conservandam, a Religione quavis offerri solita.

Ex occasione thematis : « Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus revertar illuc » potest 1. Natura paupertatis per nuditatem spiritualem, id est, abdicationem omnis affectus inordinati erga divitias, aliaque bona temporalia explicari. 2. Proponi motiva, ob quæ hanc nuditatem spiritualement libenter assumere et procurare debeamus, quæ quidem, jam breviter indicata et explicata sunt.

Ex occasione thematis : « Quis, putas est fidelis dispensator et prudens : *Luc.*, xii, 43. potest verus paupertatis amator tali dispensatori comparari. Et 1. quidem ostendi, quod vere sit « fidelis » dispensator, eo quod nihil accipiat, det, aut ullo modo disponat, sine Superioris (et consequenter Dei, quem in illo agnoscit, et reveretur, et consensu et voluntate) imo in omni horum bonorum commissorum usu et dispositione solam Domini sui utilitatem extrinsecam id est, gloriam et honorem quærat. 2. Ostendi potest, quam vere etiam sit prudens dispensator, quia meminit diligenter finis, propter quem ei talia bona a Deo commissa sunt, atque adeo ad eundem ipsam etiam dispensationem et usum sapienter ordinat, secus ac plerique mortalium, qui ejusmodi bonis cum grandi injuria et displicentia domini sui abutuntur. 3. Ostendi pariter potest, quam liberalem proin a domino suo mercedem merito sperare possit, dum scilicet eum super omnia sua bona constituet, id est, seipsum possidendum, ac fruendum dabit, in quo omnia bona in summo gradu conjuncta reperiet.

Ex occasione thematis : « Si separaverit pretiosum a vili, quasi os meum eris. » *Jer.*, xv, 19, excitari possunt auditores ad vilissimam ubique eligenda. Et in prima quidem parte ostendi, quomodo debet vilissima eligere in victu, vestitu, habitatione, officiis, talentis naturalibus, æstimatione et venera-

tionem hominum. 2. Ostendi potest, quam grande præmium ob talem electionem sperari possit, ut scilicet sit quasi « os Christi, » id est, illi undequaque similis, ita ut qui talem hominem intuetur, ipsum os Christi intueri se credat, cum vero hæc vilissima in omnibus ante enumeratis capitibus elegerit. Quod autem præmium grandius expectari vel optari possit, quam Christo similem fieri? 3. Ostendatur, quæ potissimum sit causa, cur tantopere vilia horreant, fugiantque mortales, nimirum quia pretium eorum et ingentia comoda non perpendunt: explicetur proin hoc pretium, tum ab auctoritate Christi et Sanctorum, tum ex privilegiis, quæ vilissimæ res habent præ pretiosis, quia scilicet facilius obtinentur, securius et sine invidia possidentur, sine labore conservantur, sine dolore amittuntur, et copiosius a Deo præmiantur.

Ex occasione thematis: « Nolite vobis thesaurizare thesauros in terra » MATTH., VI, 19, ostendi potest per paupertatem thesaurum omnium thesaurorum pretiosissimum possideri, quia quidquid alii per divitias suas quærunt, per eam longe præstantius et copiosius invenitur, id quod per partes probandum est. 1. Ergo ostendatur, quod per paupertatem « necessaria » ad vitam conservandam melius obtineantur, cum pauperes spiritu vere Deum ipsum provisorem habeant, atque adeo non sit inopia timentibus atque amantibus ipsum futura, juxta certum S. Davidis oraculum: Divites eguerunt, et esurierunt, inquirentes autem Dominum non deficient omni bono. 2. Quod etiam delectatio per paupertatem longe copiosius obtineatur, uti fuse ostendit Hieronymus Platus de bono statu Religiosi, et ex eodem supra §9, n. 3. indicatum est. 4. Quod etiam æterna mansio, eaque omni bonorum genere effluens comparetur per paupertatem, quod per divitias temporales obtineri non potest, nisi ad imitationem paupertatis spernantur, et pro Deo expendantur.

Ex occasione thematis: « Ecce jam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent: » proponi et explicari possunt solatia pauperum involuntariorum, eaque si videantur, ad pauperes voluntarios applicari. Primum est exemplum Christi, qui de seipso per Prophetam dixit: Ego vero egenus et pauper sum. Secundum est voluntas Dei, qui dividit omnibus prout vult, et prout cuique utilius videtur. Tertium est expecta-

tio futuræ felicitatis, quam ipsi plus quam alii sperare possunt. Quartum securitas in morte, ob facilitatem reddendæ rationis. Quæ omnia fusius apud Fabrum *Dom.* 6, *post Pent.*, c. VI, n. 1 explicata videri possunt.

Ex occasione ejusdem thematis ostendi potest, quomodo pauperes si ali velint a Christo, ipsum per triduum sequi debeant scilicet. 1. Per « fidem, » credendo firmiter, Deum « posse » juvare, et alere, ut Israelitas, Eremitas, imo et tot animantes hactenus aluit. 2. Per « spem, » persuadendo sibi certo, quod « velit » etiam juvare, ut qui ipse toties ad sollicitudinem in ipso ponendam est hortatus. 3. Per « charitatem, » reddendo se capaces, et in filiorum aut etiam amicorum et sponsarum fidelium statu constituendo; quis enim credat, Deum fidelibus suis amicis, sponsis, filiis necessaria non concessurum?

Ex occasione thematis: « Pauperes semper habebitis vobiscum: » potest ostendi, cur Deus tot pauperes in hoc mundo vivere permittat, nempe. 1. Ad suam gloriam, quæ non parum crescit ex eo, quod tot pauperes tam liberaliter alat. 2. Ad humani generis conservationem: quod ingens detrimentum tam in ordine ad corporis, quam animæ vitam conservandam detrimentum pateretur, si omnes divites essent, et nemo alteri subesse vellet. 3. Ad remedium divitum: ut vulnera per spinas divitiarum contracta per eleemosynas curare possint. 4. Ad bonum ipsorummet pauperum; ut fusius ostendit Fab. conc. IV, in *Dom.* 2 *Adventus*.

ALII CONCEPTUS.

UTILITAS. — Nescio, an aliquando adverteritis, quod, quando S. Petrus coram Christo solemniter protestabatur, dicens: « Ecce nos reliquimus omnia » ab eodem Redemptore nostro appellatus fuerit « Barjona, » quod idem est, ac filius columbæ. Enim vero columba animæ puræ est symbolum, non solum propter candorem suum, verum etiam propter perniciosissimum volatum, quo modo anima viri pauperis perniciosissimo volatu in cælum contendit. S. Hieron. ad Exuperantium de S. Petro Barjona appellato ita scribit: Quasi diceret, quia omnibus jam nudus, velocior columba vo-

lare poteris ad me, nudus, et levis ad cœlum evola, ne alas virtutum tuarum auri deprimant pondera; elementa enim, quæ natura sua gravia sunt, deorsum semper tendunt. S. Humbertus de *Utilitate paupertatis* c. xx, ita scribit: Elementa levissima sursum tendunt, sic et fratres, qui se omnibus perfecte nudant, libere cœlos petunt. MANSI, c. v, n. 3.

Ex libro quarto Regum constat, quod, dum Elias in curru igneo raperetur in cœlum, deorsum cadere suum permiserit pallium. Sed cur id factum esse arbitraris? Num forte timebat, ne ab igne combureretur? Nequaquam, idem namque periculum aliis suis metuere poterat vestimentis. Pallium igitur Eliæ onus designat bonorum terræ hujus, quod non solum in effectum, verum etiam in affectu deponendum est illi, qui in cœlum evolare cogitat. Unde S. Hieronymus ait: «Elias ad cœlorum regna festinans, non potest ire cum pallio, sed mundo immundum vestimentum demittit.» S. Hier., ep. xxiv. B. Laurentius Justinianus hactenus adducta confirmat, inquit: «Qui nihil habet in mundo, quod diligat, nihil est, quod eum ab æternorum desiderio impediatur, teste namque sacro eloquio, frustra jacitur rete ante oculos pauperum pennatorum, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.» S. LAUR. JUST., de *Leg. vit.*, c. i.

S. Bernardinus in præmio Sermonis secundi in paupertate, sequentem adducit parabola: Rex quidam duas filias habuit, unam pulcherrimam, aliam turpissimam. Pulchra appetebatur ab omnibus, et honorabatur; turpem vero nullus nedum amare, sed nec videre volebat. Hæc autem amarissime flebat in conspectu Regis; cui Rex: Noli flere, inquit, dilectissima filia mea, nam qui in sponsam duxerit fororem tuam, nihil secum accipiet, nisi pulchritudinem ejus; Qui vero sponsam acceperit te, dabo illi Regnum meum. Mystice autem filia pulchra est gloriosa sæculi vita, divitiis, et magnificentis plena; filia vero turpis, paupertas voluntaria est, plena penuriis, plena cruciatibus, plena despectionibus. Tamen voluntariis pauperibus solatium est, penuriam pati, cruciatibus fatigari, et ab insensato mundo despici, et contemni. Hanc turpem filiam, qui acceperit in uxorem, permittit ei Domini regnum suum, dicens: «Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum Cœlorum.» S. BERN., s. i, in *Proæn.*

DIGNITAS. — Panem et aquam natura desiderat, nemo ad hæc pauper est, intra quæ quisque desiderium suum clausit, et cum ipso Jove de felicitate contendet. SENECA, ep. xxv.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Abbas Marcus sic cum anima sua quondam collocutus est: Et nos, inquit, anima chara, nec aurum cumulamur, nec prædia possidemus, et ego respondebo tibi, nec aurum nec prædia per se detrimentum afferre, sed præposterum illorum usum. Quidam enim divites, cum divitiarum amore minime tenerentur, Deo placuerunt, ut S. Abraham, Job et David. Nos vero sine divitiis avaritiæ vitium in materia abjectissima nutrimus. Non cumulamur aurum, sed res vilissimas congerimus. Principatus et dignitates non accipimus, sed omni ratione laudem et gloriam aucupamur.

Cum Dositheus cultum, qui ei arriserat, in usum valetudinarii sibi concedi a Magistro peteret, hic ansam accipiens, placetne, inquit, tibi, Dosithee? visne fieri hujus gladioli servus, an servus Christi? non erubescis appetere et velle, ut gladiolus hic dominetur tibi?

Non illud præcipio, inquit Seneca, ut aliquid naturæ neques: contumax est, non potest vinci, suum poscit. Sed ut quidquid naturam excedit, scias precarium esse, non necessarium. Esurio, edendum est. Utrum hic panis sit plebejus, an filigineus, ad naturam nihil pertinet, illa ventrem non delectari vult, sed impleri. Sitio, utrum hæc aqua sit, quam ex lacu proximo accepero, an ea, quam multa nive eliserem, ut frigore refrigeretur alieno, ad naturam nihil pertinet, illa hoc unum jubet, sitim extinguit. Utrum sit aureum poculum, an crystallinum, an vitreum, an manus concava, nihil refert. Fames me appellat, ad proxima quæque porrigatur manus. En ipsa mihi commendavit, quocumque comprehendero. Nihil contemnit esuriens. SENT., ep. cxx.

Discedant aliquando, inquit idem, ista insidiosa bona et sperantibus meliora, quam assecutis. Si quid in illis esset solidi, aliquando et impleant, nec haurientium sitim concitarent. Quare potius e fortuna impetrem ut det, quam a me, ne petam, quare

autem petam oblitus frugalitatis humanæ : congeram laborem. *Epist.* xv.

NECESSITAS. — Virtutis via non capit magna opera portantes, multa siquidem oneri, mediocria usui sunt. LACTANT FIRMIAN.

Nemo virtuti facit, nisi qui sequi potest : sequi autem non est facile omnibus : ii posunt quos paupertas exercuit ; et virtutis capaces effecit. *IDEM.*, l. VII, *Inst.*, c. i.

UTILITAS. — Honesta res est læta paupertas ; illa vero paupertas non est, si læta non est. Cui cum paupertate bene convenit, dives est : non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est. *SEN.*, *Ep.* x.

Ne imparatos nos fortuna deprehendat, fiat nobis paupertas familiaris. Securius divites erimus, si experti fuerimus, quam non sit grave, esse pauperes. Ad paupertatem suam sponte descendere, præoccupare est tela fortunæ. *IDEM.*, *Ep.* xix.

Abbas Pastor dixit : « Paupertas, tribulatio, discretio, hæ sunt operationes solitariae vitæ, scriptum est, quia si fuerint hi tres viri, Noe, Job, et Daniel, Noe personam habet nihil possidentium, Job tribulatorum, Daniel discernentium. Si ergo hæ tres actiones sunt in homine, Deus habitat in eo. » *Vit. PP.*, l. V, *hbel.* v, n. 10.

Democritus audiens quemdam de paupertate conquerentem dixit ei : « Si non multa desideras, pauca tibi multa videbuntur ; desiderium enim contractum, paupertatem divitiis æquipollentem reddit. » Alias dicebat pauperis conditionem multo meliorem esse, quam divitis, eo quod a maximis malis, quibus divites infectantur, scilicet insidiis, odio, invidia, ille sit liber. *BEIR.*, t. VI, f. cxii.

Ariston dicebat, paupertatem esse lucram, quæ omnia mala demonstrat.

Archesilaus dicere solebat, paupertatem quidem asperam esse, sed bonam prolis nutricem, ut quæ assuefaciat frugalitati et abstinentiæ, et in universum efficax virtutum gymnasium sit. *IDEM.*, f. cxiii.

DIGNITAS. — Incipe cum paupertate habere commercium ; aude hospes contemnere opes, et te quoque dignum finge Deo. Nemo alius est Deo dignus, quam qui opes contemnit. *SEN.*, *ad Lucill.*

S, Franciscus in regula S. Claræ dicebat : Obligamur ad dominam nostram sanctissimam paupertatem.

JUCUNDITAS. — Redige ad parva, ex quibus cadere non possis ; in est paupertati, sine

qua nihil est jucundum, securitas. *IDEM.*, *Ep.* xx.

Seneca cecinit, Bene paupertas :

Humili tecto contexta latet.
Quatiunt altæ sæpe procellæ,
Aut evertit fortuna domos.

Juvenalis quoque non male jucunditatem paupertatis explicat, dum canit :

Pauca licet portes agenti vascula puri.
Nocte iter aggressus gladium, contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram :
Cantabit vacuus coram latrone viator.

SATYR. X.

Quidam Imperatorem incusavit, quod illius insidiis, et otio, et somno fuisset, privatus, videlicet quod illius benignitate e paupere factus esse dives. *PLUT.*, in *Sym.*, l. II.

AXIOMATA.

Omnia mea mecum porto, dicebat olim Bias Philosophus.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriquez, p. III, tract. III, toto.

Franciscus Arrias, t. III, tr. VII, toto.

Ludovicus de Ponte, t. III, de *Perf.*, tr. VI, c. III et sequentibus.

Jacobus Alvarez, t. II, l. V, p. II, toto.

Jeremias Drexellius, in *Rosis Marianis*, p. II, c. IX.

Lucas Pinellus, l. II, de *Perf.*, a c. VII usque ad XIII.

Hieronymus Platus, de *Bono statut Religiosi*, l. I, c. IX, et l. II, c. III, et l. III, c. VIII.

Hugo Rott., in *Via regia*, p. I, c. VII, s. I, II, et p. II, c. XIX, s. I, et p. III, c. XXVII, s. IV.

Humbertus, in *Exhortatione ad tria vota*, c. XIV. usque ad XX.

Eusebius Nierembergius in *Doctrinis asceticis*, l. V. doct. II, c. VI. et l. II, de *Adorat.* c. X.

Josephus Mans., *Bibl. moralis*, tr. LXIX.

PAX.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Juxta Cassiodorum, est concordantium in bono animorum ordinata tranquillitas. Vel universalius, ut etiam animi pacem includat, est plurium partium tranquilluss consensus. *CASSIDOR., in Psal.*

DIVISIO. — Dividitur pacem cum Deo, proximo, et seipso. « Pax cum Deo » consistit in perfecta voluntatis humanæ cum divina consensione, de qua Christo nato Angeli cecinerunt: Et in terra pax, hominibus bonæ voluntatis. « Pax cum proximo » in tranquilla hominum inter se conversatione vel cohabitatione, quam Christus optari ab Apostolis domum intransibis voluit: Pax huic domui. « Pax cum seipso » consistit in omnimoda vitiorum ac passionum subjugatione, de qua Apostolus locutus est dicens: Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda et intelligentias vestras.

EX S. SCRIPTURA.

PAX CUM DEO. — Orietur in diebus ejus justitia, et abundantia pacis. *PSAL. LXXI, 7.*

Gratia vobis, et pax ab eo, qui est. *APOC., I, IV.*

Quis restitit ei, et pacem habuit? *JOB., IX.*

Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. *JOAN., XIV, 27.*

Non est pax impiis, dicit Dominus. *IS., XLVIII 22.*

Et sedebit populus meus in multitudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta. *IS., XXXII, 17.*

PAX CUM PROXIMO. — Pacem sequimini cum omnibus, et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. *HEB., XII, 14.*

Quærite pacem civitatis, ad quam trans-migrare vos feci, et orate pro ea ad Deum, quia in pace illius erit pax nobis. *JER., XXVI, 7.*

Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, et non erit, qui exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit terminos vestros. *LEV., XXVI, 6.*

Quæ pacis sunt, sectemur: est quæ ædificationis sunt, invicem custodiamus. *ROM., XIV, 19.*

Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia. *I COR., I, 10.*

In quamcumque domum intraveritis, dicite: Pax huic domui: et si fuerit ibi filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin autem, ad vos revertitur. *LUC., X, 5.*

PAX CUM SEIPSO. — Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, et intelligentias vestras in Christo Jesu. *PHIL., IV, 7.*

Non est regnum Dei esca et potus: sed justitia et pax, et gaudium in Spiritu Sancto. *ROM., CXVIII, 17.*

Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. *PSAL. CXVI, 163.*

UTILITAS. — Acquiesce igitur ei, et habeto pacem; et per hæc habebis fructus optimos. *JOB., XXII, 21.*

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. *MATTH., V, 9.*

Quis homo, qui vult vitam diligere, et dies videre bonos? declinet a malo, et faciat bonum, inquiret pacem, et sequatur eam. *I PETR., III, 10.*

Pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. *II COR., XIII, 11.*

JUCUNDITAS. — Secura mens quasi juche convivium. *PROV., XVII 15.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Tunc est vera pax hominis, et vera libertas, quando et caro animo iudice regitur, et animus Deo præside gubernatur. *S. LEO., in s.*

Hæc est vera pax, a Dei voluntate non dividi, et in his, quæ solius Dei sunt, delectari; quando enim sensualitas, nulla parte resistit voluntati, et voluntas nulla parte contradicit rationi, tunc est serenitas mentis, et tunc est regnum Dei. *IBID.*

Numquid Deus de uno pisce fecit omnes? de uno equo equos omnes? de una bestia

omnes bestias? numquid non multas plantas simul terra producit? ventum est ad hominem faciendum, et factus est unus, de uno genus humanum. Nec duos facere voluit separatim masculum et foeminam, sed de uno unam. Quare sic et quare ab uno genus humanum inchoatum, nisi quia generi humano unitas commendatur. S. AUG., s. xx.

Pax vera est concordiam habere cum moribus probis, et litigare cum vitiis. CASSIOD., super *Ps.*

Concordia malorum, contraria est bonorum, et sicut optandum est, ut boni pacem habeant invicem. ISID., lib. III, de *Summo bono*.

Sic obtandum quoque est, ut mali sint discordes: impeditur enim iter bonorum, si unitas non dividatur malorum.

NECESSITAS. — Qui pacem cordis, oris, et operis non habet, Christianus dici non debet. Qui in hac non sperat, in lubrico vitam et pedem ponit, in tempestate navigat in præcipitio ambulat, in arena seminat. S. AUG., s. III, ad *FF.*, in *Erem.*

Meritum Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si unitatem non habet pacis: nec pervenit ad vocabulum filii, si nomen non habet pacifici. ID., s. CLXIX, de *Temp.*

Si totus hic mundus musica quædam consonans est, cujus opifex et effector Deus; parvus vero mundus homo est, simulque similitudo et imitatio quædam ejus, qui mundum concinnavit, necesse est, ut quod ratio in magno illo et spatioso mundo reperit, hoc, ut par est, in parvo itidem conspiciatur. S. GREG. NYSS., tr. I, in *Ps.*

Castrorum acies ordinata tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit constipata, et densata, ut in nullo loco interrupta videatur; nam si locus vacuus, per quem hostis potuit ingredi, dimittatur, profecto jam suis terribilis non est. Et nos ergo cum contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summopere necesse est, ut per charitatem semper uniti atque constricti, et numquam interrupti per discordiam inveniamur, quia, quamvis quælibet bona in nobis fuerint, si charitas desit, per malum discordiæ locus aperitur in acie, unde ad fuerint, si charitas desit, per malum discordiæ locus aperitur in acie, unde ad feriendos nos valeat hostis intrare. RUPERT., in VI *Cant.*

Quamvis plurima pace, et cura externa fruamur, si intra nos cogitationum nasci-

tur tempestas, tumultus et seditio, nihil externa pax nobis proderit: sicut et neque miserabilius est aliquid civitate, quæ licet prædiis et muris bene munita sit, intus tamen cives foveat proditores. S. CHRYS., hom. XXXIV, in *Gen.*

UTILITAS. — Revera, fratres, si essemus unum et humanum corpus, eos, qui pereunt, nostra viscera crederemus, afflictione jejuni, precum gemitu, effusione gemituum jugiter clamaremus: Domine, salva nos, perimus: et studeremus nobis in fratribus subvenire: nec tanta corporum, sed nec animorum naufragia sentiremus. S. CHRYS., s. XX.

Pax est, quæ hominem expoliât servitute, dat nomen ingenuum, mutat cum conditione personam, ex famulo liberum facit, filium ex servo, amicum facit ex Deo, Patrem dedit ex Domino. S. AUG., s. XVI, de *Temp.*

Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Hæc est, quæ similitates tollit, bella compescit, iram comprimit, superbos calcât, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari: hanc, qui acceperit, teneat, qui perdirerit, repetat, qui amiserit exquirat. IDEM, de *Verb. Dom.*

Tale bonum est bonum pacis, ut in rebus creatis nihil gratiosius concupisci nihil utilius possideri possit. S. AUG., de *Civit. Dei.*

Diabolus vos inveniat munitos, et concordia armatos, quia pax vestra bellum est illi. TERONIL., ad *Mart.*

Concorda cum adversario tuo: nescis, quando vita finiatur. Cum vita finita fuerit, iudex restat, et minister, et carcer. At si servaveris adversario tuo bonam voluntatem, et cum eo consenseris, pro iudice invenies Patrem, pro ministro sævo Angelum tollentem te in sinum Abrahamæ, pro carcere Paradisum. S. AUG., de *Verb. Dom.*

Dicamus, fratres, his, qui nos odio habent: Parcam tibi in re aliqua parva, ut majus aliquid nempe concordiam accipiamus: vincamur, quo vincamus. S. GREG. NAZ., s. III, de *Pace.*

Pax transitoria est quoddam vestigium pacis æternæ. GREG. in *Pace.*

Pacis fulgor Ecclesiam illuminat. CHRYS., s. de *Patien.*

JUCUNDITAS. — Si uxor, maritus, et filii atque domestici in concordia sunt, quid est domus, nisi cælum? si autem discordia est

inter illos, quid est, nisi infernus? S. THOM. VILLAN., in *Conc. ad Relig.*

O quam bonum et jucundum habitare fratres in unum. Id est, qui sic vivunt in unum (ut S. Augustinus explicat) ut unum hominem faciunt, ut sit illis vere, quod scriptum est, una anima, et unum cor, multa quidem corpora, sed non multa corda. S. AUG., in *Psal.* cxxxii.

Præcipuum illud est domesticæ pacis ac bonorum omnium fundamentum, si uxor viro per omnia consentiens sit: nam, ubi hoc fit, nihil triste contingere potest. Quo pacto enim, cum caput corpori connexum, conjunctumque sit, ulla ibi seditio, ulla dissensio possit exoriri. S. CHRYS., hom. iv, in II *ad Tit.*

DIGNITAS. — Angelicis et cœlestibus copiis nihil tam proprium est, quam pax et concordia. Proinde, qui pacis bonum amplexantur dissensionemque oderunt, ad divinas mentes accedunt. S. GREG. NAZ., ora. i, *de Pace.*

Pax plebis in Ecclesia est gloria ministrorum. AUGUST., s. CLXIX.

Pax Dei omnem superat pacem. IDEM, c. II, *de Civ. Dei.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Non est pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, sed in fervido et spirituali. L. I, c. VI, § 2.

Non sit pax tua in ore hominum, sive enim bene, sive male interpretati fuerint, non es ideo alter homo. L. III, c. xxxviii, § 2.

Ubi est vera pax, nonne in me? IBID.

Qui non appetit hominibus placere, nec timet displicere, multa perfruetur pace. IBID.

Pacem omnes desiderant, sed quæ ad veram pacem pertinent, non omnes curant. Pax mea cum hominibus et mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. L. III, c. xxv, § 1.

In omni re attende tibi, quid facias et quid dicas, et omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi soli placeas, et extra me nihil cupias, vel quæras. Sed de aliorum dictis vel factis nil temere iudices: nec cum rebus tibi non commissis te implices, et po-

terit fieri, ut parum vel raro turberis. IBID.

Quod si ad plenum tui ipsius contemptum perveneris, scito, quod tunc abundantia pacis perfrueris, secundum possibilitatem tui incolatus. IBID., § 9.

EXEMPLA.

QUALITAS. — Christus, teste V. Beda, pacatissimo sæculi tempore procreatus est, quia quod pacem magnopere quæreret, et amaret, edocuit; quia quod pacis, charitatisque sectatores semper invisere dignaretur, indicavit. V. BEDA., in *Luc.*, c. II. Sed et S. Ambrosius ait: « Perfecta virtus habet quietis tranquillitatem et stabilitatem, ideo Dominus domum ejus perfectioribus reseravit, dicens: Pacem meam do vobis: pacem meam relinquo vobis. Perfectorum enim est, non facile mundanis moveri, non turbari metu, non exagitari suspicione, non terrore concuti, non dolore vexari, sed quasi in littore tutissimo adversus insurgentes fluctus sæcularium procellarum mentem immobilem fida statione placare. Hoc firmamentum Christianis mentibus Christus invexit. » S. AMBR., c. VI, lib. *de Jacob.* Imo et de Deo idipsum affirmans S. Chrysostomus, auctor ipse rerum Deus, ait, jam olim a principio sexcenta commentus est; quibus in unum nos conciliaret.

Julius II Pontifex cum Cæsare et Gallo apud Camerarium fœdus iniens, Hostiam in tres partes divisit, singulis distribuens, addito hoc Christiano voto, ut, sicut sacrosancta Trinitas unus est Deus, ita ipsi deinceps unanimes in hac confœderatione permaneant. S. CHRYS., hom. xxiv, in I *Cor.* GERARDUS RHO., l. X, *hist. Aust.* p. XCV.

S. Augustinus de seipso dixit: Nolo habere, cum quo litigem. Multo est mihi optabilius, inimicum non habere, quam vincere. S. AUG., s. XII, *de Verb. Ap.*

SS. Marcus et Marcellianus stipitibus affixi, Psalmum illum cantabant: Ecce quam bonum, et quam jucundum, habitare fratres in unum: cumque irriderent tormenta, erubuit Diocletianus, et lanceis eos confodi jussit. FAB., conc. VI, in *Fest.* III. *Pasch.*

In aula Clodovæi Regis cum S. Remigius

Episcopus præparaturus Regem ad baptismum coram Aulicis, exorsus esset verba salutis, repente lux copiosa totam replevit Ecclesiam, et vox audita est dicens: Pax vobis: ego sum, nolite timere: manete in dilectione mea. *Id.*, in *Auctar.*, th. v, in *Fer.* II *Pasc.*, n. 3.

Fridericus III, Saxoniae Dux, pacis amans, arces ac munitiones ab aliis conditas solo æquavit: nec pecunias collegit, sed in usus pios et utiles expendit. Causam rogatus dixit: Ne ego leviter offensus aliquando, arcibus et pecuniis meis confusus, nimis facile vicinos meos inferiores lacessam, et pacem cum eis violem. *Idem*, in conc. VII, *Fer.* III, *Pasc.*, n. 2.

Rudolphus Habsburgensis Comes cum Abbate Sangallensi lites gerens ultro se ad convivium invitans, pacem cum eo fecit, et discedens hoc præclarum monitum dedit: Cui tres sunt lites, meo iudicio recte fecerit, si duabus compositis tertiam tanto diligentius persequatur. *Id.*, n. 5.

Bernagasus Præfectus exercitus Regis Abyssinorum, cum Prætores Lusitano fœdus initurus, apprehensa Cruce genibus nixus: quam, inquit, pacem Jesus Christus generis humani Redemptor discipulis reliquit, eadem esto inter nos qui ejusdem profite-mur cultum et fidem. *MAFFEUS*, I. VII, *Hist.* *Ind.*

Ubalduſ Euginæ urbis Episcopus, cum cives suos in seditionem versos placare non potuisset et jam ad arma esset concursus, inermis inter tela strictosque mucrones irrumpens, humi prono corpore sese prostravit nec exurrexit, donec illi saucium jacere rati, mutua odia in unius miserationem convertissent; tacens diremit pugnam, quam stans nequiverat inhibere: audacem autem et periculi impavidum fecerat ipse pacis amor. *MARUL.*, I. III.

Agathon Abbas gloriatuſ est se numquam cepisse somnum, nisi prius et suam adversum se indignationem placando sopiret, implens illud breve quidem sed multæ perfectionis præceptum: Diverte a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam. *Idem*.

Edgaro Britannici Regni diadema suscipiente, Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus sibi divinitus prædictum audit, pacem Britanniae futuram, quamdiu ille viveret; igitur annos sexdecim quibus regnavit, omnia in summa quiete tranquillitateque

fuere. Perpetuo quippe amicitiae fœdere vicinos Reges sibi devinxerat, piratas mari, prædones terra submoverat, in feras etiam proinde avidas severus, a Guidaldo Guandensium Rege tributum exegit, annis singulis, lupos triginta venatione captos: id servatum, donec illud bestiarum genus assiduſ cædibus defecit. Nihil esse in regni finibus passus est, quod a pacis quiete foret alienum. Tantus ergo pacifici status amor ipsum usque ad quietem evexit sempiternam, et in cœlestis regni gloriam sublatum inter sanctos collocavit. *Idem*.

Tanta pax in Apostolis, in Discipulis, in Martyribus et in Confessoribus Christi fuit, ut eam Tyrannorum sævitia discindere non potuerit, non voluptatum illecebra subvertere, non perpetuum diabolus odium, supplantare, omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superavit: haud illi pacem nunc haberent in cœlo, si eam habere desiissent in terra: idem velle et idem nolle supernæ beatitudinis dignos fecit. *Idem*.

NECESSITAS. — S. Wolffstanus Episcopus Wihormensis, cum, in Dedicatione, de pace sermonem fecisset, et pluribus reconciliatis inter se, unus cum occisore fratris sui reconciliari nollet, dixit eidem in medium deducto: Dominus dixit in Evangelio: « Beati pacifici, quoniam filii Dei, vocabuntur: » constat ergo, quod si pacifici sunt beati et filii Dei, discordantes sint miseri et filii diaboli. Quibus dictis eum diabolo torquendum dedit, nec liberavit, donec pacem cum inimico iniret. *FAB.*, I. c., n. 4.

UTILITAS. — Saul contra hostes pugnaturus, cum mississet in omnes terminos Israel, ut convenirent ad prælium, illi egressi sunt « quasi vir unus, » licet fuerint trecenta millia virorum, ex Juda autem triginta millia. Hinc adeo hostes profligaverunt, ut non relinquerentur in eis duo pariter. *I REG.*, II.

Sed et in libro Judith legitur, quod Assyrii, quia adunati non erant, in fugam iverint præcipientes; filii autem Israel uno agmine persequentes debilitaverint omnes, quos invenire potuissent. *JUDIT.*, XV, 4.

S. Paphnutio olim revelatum est, quemdam Heracleæ sibi meritis parem esse, quem cum ille quæsisisset, invenit uxortum quidem, sed cum conjuge castitatem servasse, justitiæ et pietati studuisse, et

præsertim ad conciliandam inter discordes pacem incubuisse. PALLADIUS, c. LXIV.

S. Macario quoque revelatum est, ipsum in meritis "duabus mulieribus uxoris Alexandriæ parem esse, in quibus quæsitis et inventis, nihil aliud speciale reperit, nisi quod in eadem domo per viginti annos inter se et cum maritis concordēs pacifice semper vixissent. ROSUVEID., in *Vita*.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius cum Provincias institueret, et nova Collegia fundaret, solitus erat in ea cogere collegas e diversis nationibus. Hinc Rector Romano Collegio Gallus, Hispanus Parisiensi, Perusiano Belga, Patavino Gallus imponebatur. Ut vel sic tam exoptatam inter diversas nationes concordiam obtineret. Quid enim mirabilis, inquit S. Basilus, quam diversis ex nationibus ac regionibus profectos homines, per exactam morum ac disciplinæ similitudinem adeo in unum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus unus tantum animus esse videatur, vicissimque plura corpora unius animi instrumenta cernantur. ENGELGR., in *Cæl. emp. fest. Pent.*, § 2.

S. Franciscus Xaverius adeo proprium Societati pacis ac concordiae studium dicebat, ut assereret, Societatem Jesu nihil aliud esse, quam Societatem amoris et concordiae. L. VII, *Epist.*

P. Petrus Ribadneira dicebat de se et sociis suis in Collegio Panormitano existentibus, qui omnes erant diversæ nationis : Erat enim vero videre Flandros, Italos, Hispanos, et Gallos, tempore tantorum bellorum inter Hispaniam et Galliam, vivere nihilominus inter se cum tanto amore, ac si non haberemus nisi unum cor. ENGELG., l. c.

Gregorius XIII, Pontifex, tria potissimum in Societate admirari se dicebat, nempe tantam in tam varia excellentique doctrina demissionem animi : deinde tantam in tam viridi, vividaque juventute continentiam : denique tantam in nationum, ingeniorumque diversitate unionem atque concordiam. *IBID.*, § 1.

EXEMPLA PROFANA.

Legatus Turcicus, cum Francofurti in
TOMUS III.

electione Maximiliani II. Cæsaris tres Electores Saxo, Bavarus, et Judiacensis Cæsarem antecedentes monstrarentur, dicereturque, quemvis ex his tam potentem esse, ut propriis opibus exercitum contra Turcam educere possit, risisse fertur, et dixisse, Germaniam sibi videri belluam magnis viribus quidem, sed diversis etiam capitibus et caudis constantem ; Imperatorem vero suum belluæ unicipiti similem esse, ob quam causam vires utpote unitas fortiores habeat. *IBID.*, § 2.

Alius quidam Legatus Turcicus, cum apud Regem Catholicum musicus quidam eum delectare jussus, multum et diu laboraret in fidibus concordandis, morione suo accito, cum arcu utero inserto, e vestigio una fide ludere jussit, abjecto hoc cavillo : Turcicum imperium una fide et corda constare, ad quam omnes salire deberent ; nostram vero variis fidibus contineri ac distrahi. *IBID.*

Cyneas Thessalus Legatus Pyrrhi Regis Epirotarum, cum adverteret Regem cupidine Romanum imperium invadendi ardere, quæsivit, quid quæreret per illud bellum ? cui cum Pyrrhus responderet, se Italiam, Siciliam, Macedoniam, et Græciam occupaturum, et his regionibus subactis in otio victurum, et mutuis cum Cynea et aliis computationibus, et colloquiis jucunde fruturum, subjecit Cyneas : Cur his ipsis, quæ per multum laborem, sudorem et sanguinem parare intendis, non potius jam fruimur ? ad quod responsum iratus Rex bellum tamen suscepit, et a vetula saxo in obsidione petitus interiit. *FAB.*, c. I, in *Dom.* 1 post *Pasch.*

Tyresius quæsitus, qua de causa, Numanitia prius invita, postea eversa fuisset ? respondit : Concordia victoriam discordia exitium peperit. *PLUTARCH.*, in *Græc. apoph.*

Silurus Rex Scytharum moriturus octoginta suis filiis fasciculum ex totidem sagittis colligatum perrexit, et frangere jussit ; quod cum singuli recusassent, eo quod id possibile non foret, ipse fasciculum solvit, et cuilibet singularem sagittam fangendam dedit, quod cum facili negotio præstitissent, eidem dixit : Sic invecti et vos stabitis, si concordēs manseritis : imbecilles vero, et expugnati faciles efficiemini, si dissidiis et discordiis ab invicem distrahemini. *STOBÆUS*, *serm.* LXXXII.

Mysipsa Rex moriturus filios suos paterno

affectu monebat, ut concordēs manerent, et aureis litteris cordi hanc sententiam inscriberent : concordia res parvæ crescunt discordia maximæ dilabuntur. SALUST., *de Bello Jugurth.*, apud *Berlingk*, tr. VIII, in *festo Omnium Sanct.*

Agēsilaus Rex percontanti, cur Spartana civitas muris careret, cives exhibuit armatos et unanimes.

Isæus Sophista, cum Lacedemonii de civitate sua mœnibus cingenda consultarent, Homericum versum recitavit : Scutum hæsit scuto, galeæ galea, atque viro vir : et adjecit : Sic Lacedemonii state, et muris cincti sumus. *IBID.*

Antonius Pius dicere post Scipionem solebat, malle se unum civem servare, quam mille hostes occidere, usque adeo pacem bello præferebat. *LING.* in *Polyanth.* eod.

Otho Imperator, cum videret, aut depouendum imperium, aut magna strage tuendum, statuit sponte mori : cumque amici hortarentur, ne tam cito de belli eventu desperaret, negavit sibi vitam suam esse tanti, ut hac de causa bellum civile nasceretur. *IBID.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut ignis juxta materiam subjectam aut diu, aut multum, parumve ac parvo tempore ardet; sic pax animi juxta ea, in quibus quiescit, aut firma est, solidaque, fluxa ac inanis. *STAPET.*, *dom. Alb.* t. II.

Sicut musica in cantu et organis argute quidem concors est, ex acutis et mediis, et gravis modis, quamquam sint dissimiles; ita firma amicitia non aliter atque una anima in multis corporibus æquabili ratione consistens. *PLUTARCH.*, *de Amic.*

Sicut unitas Trinitatis non confundit ordinem, sed unus est Pater, alius est Filius, alius Spiritus Sanctus; ita unio charitatis non confundit ordinem Fratrum. *TOLETUS*, in *Joan.*

Sicut longa malacia propinquam tempestatem navigantibus plerumque minatur; sic diuturna pax Ecclesiæ novarum sæpe turbarum index est. *FAB.*, c. I, in *Dom. 1 post. Pasch.*

Sicut in horologio plures sunt rotæ, sed omnes conspirant, et juvant ad horas indicandas; ita in fide Catholica conspirant or-

dines et status, tametsi quoad aliqua inter se discrepantes. *IBID.*

NECESSITAS. — Sicut nullum ædificium diu stare et sustentari potest, si vincula infringantur; ita nec communitas aliqua subsistere potest, si pax et concordia tollatur. *IBID.*

Sicut si princeps in longinquas regiones abiturus, sponsæ suæ munus in signum amoris relinqueret, magnum esset et turpe ingrati animi vitium, si, eo terga vertente, sponsa illud in sterquilinum projiceret; sic graviter quoque Christum offendit, qui pacem ab eo in cœlos abluente relictam et commendatum non servat. *STAPLET.*, in *Dom. 3 Quadr. 3.*

Sicut, ut navis perite dirigatur navitarum concordia requiritur; sic, ut communitas aliqua recte regatur, membrorum unio necessaria est. *BEYRL.*, in *Festo OO. SS.*, te. VIII.

Sicut ex diversis fistulis quidem construitur organum, uno tamen spiritu instante opus habet; ita licet communitas, ex multis membris compaginetur, concordia tamen sensu opus habet, ut recte gubernetur. *S. THOM.*, in *I Cor.*, xxii.

Sicut anima non vivificat membra corporis, nisi unita sint; sic neque membra communitatis recte reguntur a Superioribus, nisi per pacem, et concordiam sunt adunata. *S. AUG.*, *de Civ. Dei.*

UTILITAS. — Sicut interdum duo canes semper alioqui inter se discordes, viso lupo, unanimiter ipsum sequuntur, et ab illo tempore concordēs manent; ita carne et spiritu (quæ sibi invicem naturaliter adversantur) per Christi gratiam conciliatis, et communem hostem diabolum impugnantibus, arciori inter se fœdere conjunguntur. *STAPL.*, te. II, in *Dom. in Albis.*

Sicut nervi corporis membra aduniunt, et unum corpus efficiunt; sic pacis vinculum civitates, familias, adeoque totam generis humani sobolem ligat et connectit. *BEYR.*, t. VIII, in *Festo omnium Sanct.*

DIGNITAS. — Sicut Rex plurimum Regnorum, melioris Regni Rex denominatur, ut Hispaniæ Rex, tacito Neapolitano, Siciliano, Lusitanico, etc., sic Deus tanti pacem æstimat, ut Deus pacis velit appellari. *STAPLET.*, tex. IV, in *Dom. Pent.*

JUCUNDITAS. — Sicut nemo, qui gaudere nolit; ita nemo, est qui nolit habere pacem. *BEYR.*, l. c.

MEDIA.

« Mandatorum observatio : » si enim Deus ipse per Isaiam suasit dicens : Utinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut fumen pax tua. Is. XLVIII, 18. Hinc et S. Augustinus, duæ, inquit, sunt amicæ, Justicia et Pax, tu forte unam vis, et alteram non facies. S. AUG., in *Psalm. LXXXIV*. Nemo enim est, qui non velit pacem, sed non omnes operari volunt justitiam. Interroga omnes homines, vis pacem? uno ore respondedit tibi genus humanum : opto, cupio, amo, volo.. Ama justitiam, quia duæ amicæ sunt, Justitia et Pax, et ipsæ se osculantur. Si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Hinc et S. Paulus in omnibus fere Epistolis pro salute ponit : Gratia et Pax.

« Radicis sublatio : » de qua Seneca, quietissimam, inquit, vitam agerent homines in terra, si hæc duo verba, a natura omnium tollerent, meum, ac tuum. Petrarcha vero quatuor, ait, vobiscum habitant pacis hostes, avaritia, invidia, superbia, ira. Has in æternum pellite, pax æterna erit. SENEC., de *Benef.*

« Amor Dei » nam quo lineæ centro propinquiore sunt, hoc magis inter se coeunt, et propinquiore fiunt. Hinc S. Gregorius illud Jobi : Nunc enim dormiens silerem et somno meo requiescerem cum Regibus et Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines : huc applicat dicens : Recte dicitur, quia ædificant sibi solitudines. Solitudines quippe ædificare est, a secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere, et intentionem æternæ patriæ in amorem intimæ quietis anhelare. An non cunctos a se cogitationum tumultus expulerat, qui dicebat : Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ? a frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, et ad magnam solitudinem semetipsum contulerat. A tumultu rerum corporalium magnum quemdam secessum petierat, hoc est, quietam mentem, in qua tanto prius Deum cerneret, quanto hunc cum se solo inveniret. Job, III, 14; S. GREG., in lib. IV *Mor.*

« Crebra Eucharistiæ sumptio ; » nam, teste divo Dionysio, divinissima unius, ejus-

demque panis atque poculi communis, pacificaque communicatio, divinam illis velut convictoribus morum conjunctionem sanctit. S. DIONYS., c. III, *Hier.* Et, ut S. Chrysostomus ait, propterea semetipsum nobis immiscuit, et corpus suum in nos contemperavit, ut unum quid simus tamquam corpus capiti coaptatum. Ardens enim amantium hoc est. S. CHRYS., hom. LXI ad *Pop.* Hinc et S. Cyprianus monet: Quibus unus est panis, unum est corpus, sit omnium cor, et anima una uni Christo adhærens. S. CYPR., s. de *Cæn. Dom.*

ASCETICA.

Quatuor sunt præcipue, quæ de pace interna maxime nosse et observare debet Asceta. Primum est, ut bene cognoscat, quid sit veram animi pacem habere. Nempe ut animus hominis nullo inordinato affectu aut passione, qui sunt gravissimi hostes animæ, turbetur. Perfecta namque victoria (et per consequens etiam pax) est de semetipso triumphare; qui enim semetipsum subiectum tenet, ut sensualitas rationi, et ratio in cunctis obediat Deo, hic vere victor est sui, et dominus mundi, inquit recte Thomas Kempensis, l. III, c. xxxv, § 2. In quem sensum etiam S. Augustinus, pacifici, inquit, in seipsis sunt, qui omnes animi motus componentes, et subicientes rationi, et spiritui, carnalesque concupiscentias habentes edomitas fiunt regnum Dei, in quo ita ordinata sunt omnia, ut id, quod est in homine præcipuum et excellens hoc imperet, cæteris non reluctantibus, quæ sunt nobis, bestiisque communia. Atque idipsum, quod excellit in homine, id est mens et ratio, subjiçiat potiori, Deo scilicet. Et hæc est pax, quæ datur in terra hominibus bonæ voluntatis, hæc vita consummati perfectique sapientis. S. AUG., l. I, de *Ser. Dom. in monte.*

Alterum est, ut digne æstimet, et ardentius quærat hanc pacem : quod obtinebit, si bene consideret. quod S. Hieronymus dixit : Omne secundum Philosophos tantum habet bonitatis, quantum habet unitatis : propterea in exordio mundi vidit Deus cuncta, quæ fecerat, et erant valde bona. S. HIER., in *reg. Mon.* Imo, ut S. Augustinus ait : Tanta vis et potentia unitatis est, ut quæ bona

sunt, tunc multum etiam placeant, cum in universum aliquid conveniunt, atque concurrunt. Universum autem ab unitate nomen accepit. Et vero, fructus hujus pacis ex ipsa similitudine cum pace externa satis colligi potest : ut enim concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur; ita id ipsum de pace interna cum divitiis, et opibus spiritualibus comparata dici potest. S. AUG., l. I, de *Genes. contra Manich.*, c. XXI.

Tertium est, ut fortiter rejicere norit potissima impedimenta pacis, quorum quatuor quidem assignat S. Bernardus, scilicet culpam mordentem, curam pungentem, affectum vigentem, et tribulationem cruciantem; sed forte omnia ad inordinatam concupiscentiam reduci possunt juxta illud S. Jacobi : Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris. JAC., IV, 4. Et hoc est, quod pius Auctor indicare voluit, dicens : « Juvat igitur non quælibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta, et decisa ex corde radicitus. Nec diu stabit pax illa quæsitæ forinsecus, si vacat a vero fundamento status cordis. L. III, c. XXVII, § 3.

Quartum est, ut etiam adjumenta ad dictam pacem conducentia noverit, quæ quidem pariter ad quatuor capita revocabit pius Asceta, dum dixit : Fili, nunc docebo te viam pacis, et veræ libertatis. Stude alterius potius facere voluntatem, quam tuam. Elige semper minus, quam plus habere. Quære semper inferiorem locum, et omnibus subesse. Opta semper, et ora ut voluntas Dei integre in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis, et quietis. L. III, c. XXIII, § 4.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Sapienter pronuntiavit Seneca : « Omne hoc, quod vides, quo divina atque humana conclusa sunt, unum est : membra sumus corporis magni » Natura nos cognatos edidit, cum ex iisdem et in eadem gigneret. Hæc nobis amorem indidit mutuum, et sociabiles fecit. SENEC., ep. LXXIII.

D. Anselmus concordiam perapposite Or-

gano comparavit, cui hoc lemma superne inscripsit : In uno spiritu omnes nos, infra vero : Conspirat amice. S. ANSEL., l. *Simil.*

Melchisedech Rex justitiæ, et Rex pacis vocatus est, quia quisquis justitiam habet, comite ejus pace carere non potest. GRAMM., *Loc. com.*, f. 344.

Philo dicebat, pacem maximum, et divinum esse bonum, quod nullus mortalium præstare potest. ANTON., s. de *Char.*

In Æthiopia tanta copia anguium reperitur, ut, quoniam in gyrum convolvuntur, montium speciem referant; quæ causa forte fuit, ut caduceum in pacis, et concordie argumentum effigie anguium exteræ gentes cingant. VAL., l. XV, pag. 145.

NECESSITAS. — Animalia in Arca Noe, etiamsi natura sua fera, et indomita fuerint, quamdiu tamen in Arca manserunt, mansueta et pacifica fuere; idem faciendum Christianis, si in Ecclesiæ arca manere volunt. STAPLET., tom. IV, in *Fest. Pen.*

UTILITAS. — Ut circumspeciamus omnia, quæ populo grata sunt atque jucunda, nihil tam populare, quam pacem, quam concordiam, quam otium reperiemus. CICERO, *Pro lege.*

Nihil perniciosius civitati, quam divisio, ut nihil melius, quam unio. AGRARIA.

Nomen pacis dulce est, et ipsa res salutaris. Pax est tranquilla libertas. PLATO, de *Republ.*

Pacem, si sine vitiis veniret, et cœleste munus, et secundum nulli bonum fateor. Raro autem sine vitiis venit. CICERO, in *Philipp.*

Romæ olim templum magnificentissimum Pacis exstructum fuit, in quo sacellum Deæ Vitiplacæ erat, ad quod vir, et uxor, exorto jurgio, conveniebant, et quæ voluerant locuti, contentione deposita, concordēs revertebantur. PETRARC., *Dial.* CVI.

Vespasianus, ut significaret, pacem esse matrem abundantie, nummis duas spicas e duabus manibus conjunctis egredientes insculpi jussit. VAL. MAX., l. II, c. I.

Sertorius Dux Romanus, ut doceret exercitum Romanum per partes convelli posse, duos equos, validissimum unum, alterum debilissimum proposuit, et hujus caudam a fortissimo juvene evelli, illius vero a senibus paulatim per partes auferri jussit, quod isti facile, non autem juvenis potuit. FAB., concio. VI, in *Fer. 3 Pasch.*; VAL. MAX., l. VII, c. III.

AUCTORES.

Henricus Engelgrave, in *Cælo Empireo in Festo Pentecost.*

Mathias Faber, conc. I, in *Dom. 1 post Pascha*, et fer. 3 *Pasch.*, conc. VI.

Thomas Stapletonus, them. III, *Dom. 3 Quadr.* et them. III, *Dom. 3 Pent.* Item *Dom. 1 post Pascha*, them. II, et *Dom. Pent.*, them. IV.

Laurentius Beyrlinek, in *Promptuar*, them. VIII, in *Festo Omnium Sanctorum.* Item, in *Theatro vitæ humanæ.* Vide eodem.

Josephus Langius, in *Polyanth.* V. eod.

Ludovicus Granatensis, in *Locis communib.* fol. 339.

PECCATUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est juxta S. Thomam, actus devians ab ordine debiti finis, contra regulam naturæ, rationis, vel legis æternæ. S. TH., II, 2, qu. 163, ar. 1 et 1, 2, q. XXI, ar. 1. Vel aversio ab incommutabili bono, et conversio indebita ad commutabile bonum, juxta Sanctum Augustinum. S. AUG., I. de *Lib. arbitr.* Aut juxta eundem: Est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam. IB., lib. XXII, cont. *Fan.* Aut cum Jacobo Alvarez, ac Theologis, est actio libera debita rectitudine carens, qua quis legem se obligantem transgreditur. JAC. ALVAR., I. I, p. c. I. Quemadmodum enim effigies peccatum artis est, si regulis artis ac exemplari non consentiat; ita et humana actio peccatum moris est, si a dictamine rectæ rationis et legis divinæ, quæ sunt exemplar, et regula recte vivendi, discedat. Unde S. Dionysius Areopagita sic illud describit: Peccatum est malum, privatio et defectio, infirmitas, inconvenientia, atque frustratio, et destinatione, pulchritudine, vita, sensu, ratione, perfectione ac sede, et causa privatim, indefinitum, infœcundum, otiosum, imbecillum, inordinatum, dissimile, infinitum,

tenebrosus, carensque substantia, et ipsum nullo modo, nusquam et nihil existens. S. DIONYS., de *Divin. nom.*, c. IV, p. IV.

Distinguitur peccatum a « crimine, » sicut excedens ab excessu; eo quod « crimen » peccatum aliquod grande significet, peccatum autem, et gravia et levia peccata involvat. Hinc S. Augustinus ait: Neque enim quia peccatum est omne crimen, ideo crimen etiam est omne peccatum. Itaque sanctorum hominum vitam, quamdiu in hac morte vivitur, inveniri posse dicimur sine crimine: peccatum autem si dixerimus, quia non habemus, ut ait S. Apostolus, nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non est.

Distinguitur quoque peccatum a « vitio, » quia peccatum significat operationem, et actum malum: « vitium » vero habitum, qui ad actum vitiosum inclinatur, significat; quod quidem vitium sanctus Bernardus sequentibus verbis optime depinxit. Vitium est privatio virtutis cujus vastitas et enormitas tanta est, ut obruat, et opprimat: fœditas tanta, ut inquinet et inficiat: adhæsiō tam pertinax consuetudinis, ut vix a se eam natura excutiat. Vitium est quasi corruptus humor, qui non in corpore, sed in anima morbos peccatorum procreat, plagas et fœda vulnera generat et spiritualem salutem dominari non sinit. Vitium est radix mortis, omnium malorum origo, quia est origo peccati, in quo omnium malorum cumulus invenitur. Vitium est indicium infamiæ, et signum ignominiae, quod illo affectos a nobilibus, idest studiosorum, ac perfectorum hominum consortio repellit. Vitium est sordidum indumentum, quod nos ad nuptias agni vocatos, illius convivio et mensa reddit indignos. Vitium est catena et vinculum, animam in carcere rerum terrenarum ritinens. Vitium est laqueus, de quo dictum est: In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi, quod nos fervos Adversarii humani generis ac mancipia constituit. Vitium est dirus tyrannus, juxta S. Chrysostomum, qui nostram libertatem eripit, et operibus luti ac lateris satis laboriosis addicit. Vitia hostes nostri sunt, et gentes nobis infestæ atque inimicæ, de quibus in *Deuteronomio* dictum est: Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum, neque sociabis cum eis conjugia. S. BERN., ad *Frat. de Monte Dei.*

DIVISIO. — Dividitur quinque potissimum modis. 1. « Ab objectis: » et sic dividitur in

« carnalia, » et « spiritualia, » juxta illud Apostoli : Emundemus nos ab omni inquinamento carnis, et spiritus. Carnalia sunt, quæ circa bona sensibus apprehensibilia, puta cibum, potum, luxuriam versantur. Spiritualia sunt, quæ circa bona insensibilia v. g. honorem, potestatem occupantur.

Secundo dividitur « ratione originis, » in « habituale, actuale, originale. » « Habituale » est, quod nullam amplius physicam, sed moralem tantum existentiam habet, et ratione hujus existentiae perinde hominem afficit ac denominat, ac si actu existeret. « Actuale » est, quod a propria voluntate committitur, et actu etiamnum existit. « Originale » est, quod a primo parente Adamo per carnalem propagationem hæreditatur.

Tertio dividitur « ratione legis » in peccatum « omissionis, » et « commissionis. » Illud est, quod contra legem aliquid affirmantem aut imperantem committitur, ut cum quis parentibus debitum honorem non exhibet. Hoc est, quod cum lege aliquid prohibente pugnat, ut cum quis homicidium aut adulterium committit.

Quarto dividitur « ratione eorum, » qui per illud offenduntur, in peccatum contra Deum, proximum, et seipsum ; quam divisionem S. Paulus indicasse videtur, dum dixit : Sobrie, et pie et juste vivamus in hoc sæculo : sobrie scilicet quoad nos : juste quoad proximum : pie quoad Deum.

Quinto dividitur ratione « reatus » in « mortale et veniale. » Illud est, quod mortem animæ infert, et æternam damnationem annexam habet : atque adeo, teste Richardo non sine grandi corruptione sui, sine gravi læsione proximi, et sine magno contemptu Dei committi potest. Istud est, quod, quantum est in se, amicitiam Dei minuit quidem non tamen omnino tollit, nec vitam spiritualem gratiæ aufert ; unde morbo decorem auferenti, aliosque effectus similes producenti comparatur ; mortale vero peccatum ipsi mortis, a quo nomen hausit, æquiparatur.

Pleraque hæc peccata in alias species subdividuntur, nimirum. 1. In « proprium, » quod nos ipsi committimus : et « alienum » quod ab alio quidem perpetratur, sed a nobis sive propter approbationem, sive propter consilium, aut conniventiam, aut aliam similem causam participatur. 2. In peccatum « per se, » quod « ex genere suo aut natura » mortale vel veniale est ; et per « accidens, »

quod propter circumstantiam aliquam, aut finem superadditum speciem suam mutat, et ex mortali veniale, aut vicissim evadit. 3. In « internum, » quod sola interiori voluntate peragitur : et « externum, » quod etiam actionem quamdam exteriorem secum trahit ; et in peccatum « oris, et operis » subdividi potest. 4. In affectatum, » quod pura, plena, et deliberata voluntate committitur ; et « non affectatum, » quod cum ignorantia, inadvertentia, aut metu culpabili patratur. RICHARD., *de Disser. mor. et ven. pecc.*

In specie vero peccati venialis, (quod definitur : « Actio libera, dictamini quidem rationis, et jussioni legis adversa, ac ob id Deo invisā ; sed quæ ob sui parvitatem, nec vitam spiritualem animæ auferat, neque hominem a regno cœlesti excludat, nec æternis cruciatibus destinet, licet juxta suæ malitiæ quantitatem temporalem pœnam subbeat) tria assignantur genera, de quibus dicit Apostolus : « Si quis ædificaverit super fundamentum hoc, » scilicet fidei, « ligna, fœnum, stipulam, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit ; sicut tamen quasi per ignem. » Nota, lignum, fœnum, stipulam : Hæc tria significant, tria peccata venialia. Lignum, quod difficilius comburitur, quam fœnum, significat peccata venialia majora, quia pro talibus multum sudat in purgatorio, fœnum quod citius comburitur, venialia peccata mediocria. Stipula idest palea significat peccata venialia minima, de quibus statim purgantur, et purificantur, transeundo per purgatorium. JAC. ALV., t. II, l. I, p. I, c. I, fol. 15 ; S. VINCENT. FERR., *Dominic. 2 post Pent.*

S. Augustinus longum culparum venialium in specie textit catalogum, dum in sermone quodam ita scribit : Quæ sunt minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longum est, ut omnia replicentur, opus est, ut ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo aut potu plus accipit, quam necesse sit, ad minuta peccata noveris pertinere. Quoties plus loquitur, quam oportet, aut plus tacet, quam expedit. Quoties pauperem importune petentem exasperat. Quoties, cum corpore sit sanus, aliis jejnantibus, prandere voluerit, aut somno deditus tardius ad Ecclesiam surgit. Quoties excepto desiderio filiorum, uxorem suam cognoverit. Quoties in carcere clausos, et in vinculis positos, tardius requisierit. Quoties

infirmos tardius visitaverit. Si discordes ad concordiam revocare neglexerit, si plus aut proximum, aut uxorem, aut filium, aut servum exasperavit, quam oportet : si amplius fuerit blanditus, quam expedit ; si cuicumque majori personæ, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari voluerit ; si pauperibus esurientibus cibum non dederit, aut nimium sumptuosa, aut deliciosa sibi convivium præparaverit ; si se in Ecclesia, aut extra Ecclesiam fabulis otiosis, de quibus in die iudicii ratio reddenda est, occupaverit. Si dum incaute juramus, et cum hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, utique pejeramus. Et cum omni facilitate vel temeritate maledicimus : (leviter intellige) cum aliquid suspicamur temere quod tamen plerumque non ita, ut credimus comprobatur ; hæc et his similia ad minuta peccata pertinere non dubium est, quibus licet occidi animam non credamus, tamen eam, velut quibusdam pustulis, et quasi horrenda scabie replentia, deformem faciunt.

ACTUS. — Primus est : « illicitam objecti alicujus concupiscentiam concipere. » De quo actu S. Jacobus locutus est, cum dixit : Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur : Deus enim intentator malorum est : ipse autem neminem tentat. Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua, abstractus, et illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. JAC., I. XIV.

Secundus est : « delectari in objecto aliquo illicito : » veluti cum quis voluntarie et cum gustu, concupiscentiæ objecti illiciti immoratur.

Tertius est : « consensum præbere » ad persecutionem objecti illiciti, vel fugam alicujus rei præceptæ, de quo consensu locutus est S. Gregorius, dum dixit, in suggestionem semen, in delectatione nutrimentum, in consensu perfectionem inesse peccati. S. GREG., ad *inter. S. Aug.*

« Ipsum opus externum adicere consensui : » id quod prioribus octo præceptis Dealogi fere prohibetur.

« Consuetudinem ex actibus frequentatis contrahere : » de qua S. Isidorus sic loquitur : Istis fomitis quasi quibusdam gradibus coalescit omne peccatum. Cogitatio namque prava delectationem parit, delectatio consensionem, consensio actionem, actio

consuetudinem, consuetudo necessitatem, sicque his vinculis homo implicatus, quadam catena vitiorum adstrictus tenetur, S. ISIDOR., lib. II, de *Sum bon.*, c. xxiii, uti de seipso fassus est S. Augustinus, dum dixit : Cui rei ego suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido, et, dum servitur libidini, facta est consuetudo, et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas, quibus quasi ansulis quibusdam sibimet innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dira servitus. S. AUG., I. VIII, *Conf.*, c. v.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Error, et tenebræ peccatoribus concreatæ sunt : qui autem exultant in malis, consenescent in malo. ECCL., xviii, 16.

Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus ; si autem in Deum peccaverit vir, quis orabit pro eo ? I REG., II, 25.

Duo genera abundant in peccatis. Anima callida, quasi ignis ardens non extinguetur, donec aliquid glutiat ; et homo scortator, qui corpore carnis suæ non conquiescit, donec ignem succenderit. ECCL., xxiii, 24.

Non est homo justus in terra, qui faciat bonum (semper) et non peccet (aliquando.) ECCL., vii, 24.

Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, et non potest peccare, quoniam ex Deo natus. I JOAN., III, 8 et 4.

Sensus, et cogitatio hominis in malum prona sunt ab adolescentia sua. GENES., viii, 21.

Egressus est a filia Sion omnis decor ejus. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus ? Filii Sion inclinati, et amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli ? Nazaraei candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores : denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis. Abalienati sunt in confusionem, et facti sunt

abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt. THREN., I, 6 et c. IV, 1, OSEÆ, IX, 10.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. PSAL. L, 7.

Facti sumus omnes nos ut immundus, et quasi pannus menstruatae universae justitiæ nostræ: et cecidimus quasi folium universi, et iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos. ISAL., LXIV, 6.

Qui faciunt peccatum et iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. TOB., XI, 10.

QUALITAS PECCATI MORTALIS. — Lucerna impiorum peccatum. PROV., XXI, 4.

Eccē vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis. ISAL., L, 11.

Quasi rhomphæa bis acuta omnis iniquitas: plagæ illius non est sanitas. ECCL., XXI, 4.

QUALITAS PECCATI VENIALIS. — Septies cadet justus, et resurget. PROV., XXIV, 16.

Qui in modico iniquus est, et in majori iniquus est. LUC., XVI, 10.

Qui timet Deum, nihil negligit. ECCL., VII, 19.

Non est homo, qui non peccet. III REG., VIII, 46.

In multo offendimus omnes videlicet etiamnum. JAC., III, 2.

DAMNUM PECCATI. — Scito, et vide quia malum, et amarum est relinquisse Dominum Deum tuum, et non esse timorem ejus apud te. JER., II, 19.

Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat: sed iniquitates et peccata vestra absconderunt vultum ejus a vobis, ne exaudiat. IS., LIX, 1 et 2.

Si averterit se justus a justitia sua, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur. EZECH., XVIII.

Justitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum. PROV., XIV, 34.

Per quæ quis peccat, per hæc et punitur. SAP., II, 17.

Super quo percutiam vos ultra, addentes prævaricationem? omne caput languidum, et omne cor moerens. Terra vestra deserta, civitates vestrae succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant. IS., I, 5.

Pluet super peccatores laqueos, ignis et sulphur, pars calicis eorum. PSAL., X, 6.

Per unum hominem peccatum in hunc

mundum intravit, et per peccatum mors. ROM., V, 12.

Longe a peccatoribus salus, quia justificationes tuas non exquisierunt. PSAL., CXVIII, 155.

Similiter odio sunt Deo impius, et impietas ejus. SAP., XIV, 9.

Propter quod in ira Dei ad iracundiam provocastis Dominum, traditi estis adversariis. BARUCH., IV, 6.

Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: justitia justis super eum erit, et impietas impiorum erit super eum. EZECH., XVIII, 20.

Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea: si spreveritis leges meas, et judicia mea contempseritis, ut non faciatis ea, quæ a me constituta sunt, et ad irritum perducetis pactum meum, ego quocumque hæc faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate, et ardore, qui conficiat oculos vestros, et consumat animas vestras. Frustra feretis, quæ ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos, et corruetis coram hostibus vestris, et subjiciemini his, qui oderunt vos: fugietis, nemine persequente. Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra. LEVIT., XXVI, 14.

Quotiescumque præter ipsum Deum suum alterum coluerunt, dati sunt in prædam, et in gladium, et in opprobrium. JUDITH., V, 18.

DAMNUM PECCATI MORTALIS. — Polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, et dabo te in cinerem. EZECH., XXVIII, 19.

Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium, Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. PSAL., LXXII, XIX, 20.

Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest. IS., LVII, 20.

Parturiit injustitiam, concepit dolorem, et peperit iniquitatem. PS., VII, 15.

Vidit eos, qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos. JOB., IV, 8.

Contritio, et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt; non est timor Dei ante oculos eorum. PS., XIII, 3.

Orientur in domibus ejus spinæ, et urticae: et erit cubile draconum, et pascua struthionum, et occurrent dæmonia. IS., XXXIV, 13.

Pavor his, qui operantur malum. *Prov.*, x, 29.

Abscondisti faciem tuam a nobis, et assisti nos in manu iniquitatis nostræ. *Isa.*, *LXIV*, 7.

DAMNUM PECCATI VENIALIS. — Si quis superædificat super fundamentum hoc (*Christum*) aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus quale manifestum erit. Dies enim declarabit, quia in igne revelabitur, et unius cujusque opus quale sit, ignis probabit. *I Cor.*, *III*, 11.

A scintilla una augetur ignis. *Eccl.*, *II*, 34.

Ecce quantus ignis quam magnam silvam accendit. *Jac.*, c. *III*, 5.

Qui spernit modica, paulatim decidet. *Eccl.*, *XIX*, 1.

Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. *Eccl.*, *CI*.

Peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis (in Purgatorio) manus vestræ pollutæ sunt sanguinæ (peccati mortalis) et digiti vestri iniquitate, seu peccato veniali. *Is.*, *LIX*, 2.

Pro mensura peccati erit et plagarum modus. *Deut.*, *XXV*, 2.

Nescistis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? *I Cor.* v, 6.

Nihil coinquinatum introibit in regnum Dei. *Apoç.*, *XXI*, 27.

RELAPSUS IN PECCATUM. — Ecce, sanus factus es : jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. *Joan.*, v, 14.

Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœlestis, et participes facti sunt Spiritus S. gustaverunt nihilominus bonum verbum Dei, virtutesque sæculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes. *Heb.*, *VI*, 4.

Terra sæpe venientem super se bibens imbrem, et generans herbam opportunam, illis, a quibus colitur, accipit benedictionem a Deo, proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, et maledicto proxima, cujus consummatio in combustionem. *Ib.*

Melius erat illis, cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato; contingit enim eis illud veri proverbii : Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti. *II Pet.*, *II*, 21.

Iniquitates suæ capiunt impium, et fu-

nibus peccatorum suorum constringitur. *Prov.*, v, 23.

Fili peccati, ne adjicias iterum. Sed et de pristinis deprecare, ut dimittantur tibi. *Eccl.*, *XXI*, 1.

Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas. *Jer.*, *II*, 36.

Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccato hostia, terribilis autem quædam expectatio judicii, et ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios. *Hebr.*, x, 27.

Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, etc. vadit et assumit alios spiritus nequiores se, et intrantes habitant ibi, et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. *Matt.*, *XII*, 43.

Si quæ destruxi, hæc iterum ædifico, prævaricatorem me constituo. *Galat.*, *II*, 18.

FUGA. — De propitiato peccato noli esse sine metu : neque abjicias peccatum super peccatum; misericordia enim et ira ab illo cito proximant. *Eccl.*, v, 5.

Noli facere mala, et non te apprehendent. *Eccl.*, *VII*, 1.

Tamquam a conspectu serpentis fuge peccatum; nam si accesseris mordebit te. Dentes leonini sunt dentes ipsius, interficientes animas hominum. *Eccl.*, *XXI*, 2.

Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus; peccatum enim vobis dominabitur. *Rom.*, *VI*, 12.

Cave, ne aliquando peccato consentias, et prætermittas præcepta Domini Dei nostri. *Tob.*, *IV*, 6.

Qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo. *Rom.*, *VI*, 2.

EX SS. PATRIBUS, ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Peccatum nihil est, et nihil fiunt homines cum peccant. *S. August.*, super *Ps.* xxx.

Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dicit : Non sit, sed : Non regnet; inest peccatum, cum delectaris : regnat, cum consenseris. *Idem*, super *Ps.* v.

Quicumque vitia habemus, et quotcumque peccata, tot recentes habemus deos. Iratus sum, ira mihi deus est. Vidi mulierem, et concupivi, libido mihi Deus est.

Unusquisque enim, quod cupit, et veneratur, hoc illi deus est. S. HIER., super *Ps. LXXX.*

Tanto majus peccatum esse cognoscitur, quanto major, qui peccat, habetur; crescit enim delicti cumulus juxta ordinem meritum, et sæpe, quod minoribus ignoscitur, majoribus imputatur. S. ISID., *de Sum. bono. l. II, c. XVIII.*

Majoris est culpæ manifeste peccare, quam occulte: dupliciter enim reus est, qui aperte delinquit, quia agit, et docet. IDEM, *c. XX.*

Non pertinet ad te, Domine, nec de tuis est, qui non diligit te; nec te diligit, qui te scienter offendit. S. AUG., in *Explic. ep. ad Rom.*

Bonus, etiamsi serviat, liber est; malus autem, etiamsi regnet, servus est, nec unius hominis, sed quod est gravius, tot dominorum, quot vitiorum; de quibus vitiiis cum ageret divina Scriptura, a quo enim quis, inquit, devictus est, huic et servus addictus est. S. AUG., *l. II, de Civ. Dei, c. III.*

In rebus humanis nihil malum est dicendum, nisi peccatum solum, quod a bono Deo nos separans, malo facit diabolo comparari. AB. THEO., apud *Cass. coll. VI, c. III.*

Excepta S. Virgine Maria, si omnes illos sanctos, cum hic viverent, congregare possemus, et interrogare, utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus, nisi quod Joannes Apostolus: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est. S. AUG., *l. de Nat. et Grat., c. XXXVI.*

Singuli motus animi mei sunt, quædam in te, Domine Deus, convitia, ut puta iracundiæ motus in mansuetudinem tuam, invidiæ in charitatem, turpitudinis in castitatem, et innumera his similia, quæ de cœnoso lacu prurientis pectoris mei etiam nunc incessanter ebulliunt, inundantes, et impingentes in serenitatem præfulgentis vultus tui. S. BERN., *ep. XLII.*

Talis est peccantium consuetudo, omnia suspecta habent, umbras tremunt, omnem strepitum timent, et quemque putant contra se venire, et aliis inter se dissidentibus, peccati sibi ipsi conscii, putant illos de se sermocinari. Talis res peccatum est, nullo prodi arguente, nullo condemnat accusante, pavidum facit et timidum peccatorem, sicut justitiam contrarium. Fugit, inquit Scrip-

tura, impius, nemine persequente. Quomodo, persequente nemine, fugit? Intus habet agentem conscientiæ accusatorem, et hunc ubique circumfert: et sicut seipsum non potest fugere, sic nec intrinsecus ipsum agitantem, sed quocumque abeat, flagellatur, et vulnus habet immedicabile. At non talis justus. Sed qualis? audi: Justus tamquam leo, inquit, confidit. S. CHRYS., *hom. VIII, ad Pop.*

Omne malum aut timore, aut pudore natura perfudit. TERTUL., *Apoc., c. I.*

Etsi multi gehennam omnium malorum supremum atque ultimum putant, ego tamen sic censeo, sic assidue prædicabo, multo acerbius esse, Christum offendere, quam gehennæ malis vexari. S. CHRYS., *hom. XVII, in Matt.*

Dicere possumus, omne peccatum esse mendacium, non enim peccamus, nisi voluntate, ut bene sit nobis, et tamen hinc male est nobis. S. AUG., *l. XIV, de Civ.*

Quisquis timore pœnæ adhuc bona agit, nondum penitus a malo recessit, quia eo ipso peccat, quod peccare vellet, si inulte posset. GREGOR.

Peccatum, quod ex peccato oritur, non jam peccatum tantummodo est, sed peccatum est, et pœna peccati. ID., *l. XXIV, Moral.*

Nonnunquam in parvo deterius quam in majore peccatur; major enim, quo citius culpa cognoscitur, eo etiam celerius emendatur; minor dum quasi nulla creditur, eo pejus, quo securius, in usu venit. IDEM, in *serm. LIII.*

Peccare levius est, quam post peccatum non pudere. CRYSTOST.

FUGA PECCATI MORTALIS. — Peccatum dæmone pejus ejiciamus. Dæmon siquidem nos omnino spoliât regno cœlorum, sed subinde fit, ut prosit modesto ac vigilantia. Peccatum vero omnino excludit. Voluntarius quippe dæmon est peccatum, spontanea insania. S. CHRYS., *hom. XXVIII, in Epist. ad Rom.*

Fugiamus peccata, et a via mala recedamus; si enim hæc fugerimus, etiamsi inter innumeros hostes fuerimus, nemo nos lædere poterit; si hæc non fugerimus, etiamsi ad ipsum verticem montium ascenderimus, hostes etiam illic innumerabiles reperiemus. ID., *hom. VI, ad Pop.*

FUGA PECCATI VENIALIS. — Minima neglecta eo turpius moribus maculam inge-

runt, quo vitari facilius cognita potuerunt. S. BONAV., in *Prol. spec. disc.*

Frontem meretricis habet, qui post divinam Majestatem intime cognitam, post amplissima ejus dona suscepta, post gustatam cœlestium contemplationum suavitatem, audet, sciens et advertens aliquid Domino displicere, illud, licet levissimum, coram oculis sui Domini et Creatoris patrare. ALVAREZ, l. VI, c. IX, f. 61.

Divina vindicta ipsam (uxorem Lot) in salis materiam transmutavit, ut ex hoc appareat, non qualitatem delicti debere quemquam intendere, sed divina jussa tota veneratione servare; nec debere hominem, quid jubeatur, expendere, sed magis, quis jussurit, cogitare. S. CHRYS., de *Lev. pecc. peri.*

Quid prodest, quod nos pretiosis vigiliis, laboribusque conficimus, et ea, quæ maxime Deus noster desiderat, non habemus? Hoc est, cor mundum, et liberum ab istis minutiis negligentiarum? EUSEB. EMISSEN., hom. VI, ad *Mona.*

Signum est amoris satis tepidi, velle amatum in solis rebus gravibus, et magni momenti non offendere, et in aliis, quæ non tanta severitate præcepit, ejus placitum ac voluntatem procaciter violare. ALVAREZ, l. c., c. XII.

DAMNUM PECCATI MORTALIS. — Qui semel in sinu mentis flagitii flammam ferventis adoleverit, cito vestimenta comburet. Et ut in stipulam ignis exiliens inhæret, ac permanet, ut omne, quod corripuit, absumat; ita vel exigua scintilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit excitata, incendium grande excitat. S. AMBR., in *Ps. I.*

Omnes sibi ignem succendunt, flammamque corroborant, habent enim in se fenenum, ligna, stipulam, spinas, et tribulos ac lolium, quæ æterno tradentur incendio, unde et in *Proverbiis* scriptum est: « In multis lignis viget ignis. S. HIERON., in c. I *Isaie.*

Fortia nimis sunt incendia peccatorum, quæ comparantur incendio calcis, quod lapides ipsos ita comburit, ut, licet integri videantur, intus tamen dissoluti sunt, aut proximi dissolutioni. OLEASTER., ap. *Mansi, dis. II, n. 7.*

Usitatum est unicuique, ut in propria parochia sepeliatur: jus suum diabolus districe sibi defendit, nec patitur eum, qui suæ debetur parochiæ, alio loco sepeliri. DID. STELLA, in cap. XVI, *Luc.*

Reus peccati plus de conscientia, quam de gehennæ cruciatur incendio. S. CHRYS., ser. CXV.

Etiamsi (peccatores) videantur vivere, miseres tamen sunt omnibus mortuis, carnem suam sicut tumulum circumferentes, cui infelicem infoderunt animam suam. S. AMBR., II, de *Jac.*

Si quem de tuis charis mortalitatis exitu perdidisses, ingemisceres dolenter et fleres, facie inculta, vultu nubilo, ore dejecto, indicia mœroris ostenderes. Animam tuam miseram perdidisti, spiritualiter mortuam; supervivere hic tibi videris, et ipse ambulans funus tuum portare cœpisti, et non acriter plangis, non jugiter ingemiscis? CYPRIAN., de *Lapsis*, n. 104.

Prima mors animæ, quam sibi homo intulit, secundæ mortis est causa; et secunda mors, quam Deus homini reddit, primæ mortis est pœna. Et quia istam sibi homo injustus injuste intulit, illam a justo judice juste percepit, ut, qui in ista volens semen iniquitatis seminat peccator improvidus, in illa metat fructum punitionis invitus. S. FULG., ap. *Mansi, dis. VII, n. 6.*

Cum Deus sit fons totius salutis, omnique nobilitatis, ac suavitatis origo causalis, constat, quod mens creata ab ipso aversa, vera beatitudine spoliatur, spirituali gratuita nobilitate privetur, et omni sincera dulcedine denudetur. DIONYS. CARTHUS., de *pecc. Enor.*, a. III.

Dona spiritus in peccatore reperiri non possunt; nam sapientia per insipientiam dejicitur, ut divina non gustet; intellectus per hebetudinem obscuratur; consilium per præcipationem perit, ut sine examinatione cuncta faciat; fortitudo per pusillanimitatem, et impatientiam prosternitur; scientia per ignorantiam conculcatur, non sufficienter discernens verum a falso, circa mores et fidem; pietas, quæ est Dei cultus, vel proximo subveniens, ab impietate dejicitur; et timor per superbiam absorbetur. S. ANTON., hom. XXXI.

Scito, et vide, quia durum, et asperum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, duplicem infelicitatem ipsam significans incurrisse. Quia enim per malitiam creaturæ inferiori inverecunde adhæsit, propter momentaneam delectationem, justo Dei judicio non oblectationem, sed amaritudinem potius reportabit, ut qui satiari voluit in ipsis delectationibus creaturarum, infi-

nitit amaritudinibus repleatur. S. BONAV., in *Theol. myst.*, c. II.

Tale est peccatum, ut priusquam factum sit suam velet turpitudinem, ebrietate voluptatis suam prætexens abominationem; sed postquam factum fuerit, et libidinis quidem voluptas parumper cessaverit, conscientiae autem accusatio invaserit, nudam ac solam rationem flagellans, tum maxime cernitur, quam sit perniciosum. S. CHRYS., in *Ps.* XLVIII.

Accusator erit proprium scelus, tunc loquentur simul opera nostra, et dicent: Tu nos egisti, opera tua sumus, non te desermus, tecum erimus, et tecum ad iudicium pergemus. S. LAUR. JUST., c. IV., *Lig. vit.*

Peccator ad se ipsum male se habet, quoniam plus vult se esse malum, quam bonum, diaboli servum, quam Dei filium, in statu latronis, quam in statu Regis; qui in mortali est, in statu latronis est, infernali patibulo adjudicatus. S. THOM., lib. III, de *Erud. pr.*, c. v.

Mali non vere diligunt seipsos, quia non volunt conservare integritatem interioris hominis, neque appetunt bona spiritualia ejus, neque operantur ad hoc, neque est eis delectabile convivere sibi ipsis, redeundo ad proprium cor; quia non inveniunt ibi nisi mala, quæ abhorrent; præsentia, quæ cogitant; præterita, quæ egerunt; futura quæ timent se facturos, et passuros; et est dissensio, neque concordant sibi ipsis propter conscientiam remordentem. ABULENS., tom. VI, in *Matth.* IV.

Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, accepta tamquam pretio dulcedine temporalis voluptatis. S. AUG., in *Expos. Ep. ad Rom.*

Malorum omnium causam constat esse peccatum. Ex peccato tristitia, ex peccato tumultus, ex peccato bella, morbi, atque omnes, quotquot nos premunt, passionem. S. CHRYS., hom. V, ad *Pæn.*

Nostri peccatis Barbari fortes sunt, nostris peccatis Romanus superatur exercitus, et quasi non hæc sufficerent cladibus, plus pene bella civilia, quam hostilis mucro consumpsit. Non amputamus causas morbi, ut morbus pariter auferatur, statimque cernamus pilis sagittas, tiaras galeis, caballos equis cedere. S. HIER., ep. II.

Unico peccati consensu immensas corporis ac animæ homo spirituales amisit divitias, sibi que cum dolore vendicat, quod

gratis, et sine labore perceperat. Innocentiae quidem candorem, immortalitatis stolam, carnis incorruptibilitatem, animæ puritatem, Angelorum contubernium, amicitiam Dei perdidit, ad quæ maxima cum fatigatione assurgit. S. LAUR. JUSTIN., de *S. Joann.*

Hoc sunt peccata lapsis, quod grandis frugibus, quod turbidum sidus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod navigiis sæva tempestas. Omnes scilicet bonorum operum fruges destruit, animi facultates corrumpit, totum hominem ad interitum ducit. S. CYPR., ser. V, de *Lapsis.*

DAMNUM PECCATI VENIALIS.—Nonnumquam in parvis deterius, quam in majori peccatur. Major enim, quo citius culpa cognoscitur, eo etiam celerius emandatur; minor vero, dum quasi nulla creditur, eo pejus, quo etiam securius in usu retinetur. S. GREG. hom. LII.

Qui ut filius, et non ut servus obedit Deo, etiam in minimis timet offendere. S. BASIL., in *Regul. fuse disp. præm.*

Cæterum ab istis munitis peccatis, in quibus septies cadit justus, ut scriptum est, et resurgit, numquam deerit pœnitudo; aut enim per ignorantiam aut per oblivionem, aut per cogitationem, aut per sermonem, aut per obreptionem, aut per necessitatem, aut per fragilitatem carnis singulis diebus vel inviti, vel volentes frequenter incurrimus, pro quibus et David orans Dominum purificationem atque indulgentiam deprecatur dicens: Ab occultis meis munda me. CASSIAN., coll. XX, c. II.

Mens Christo dedita æque, et in majoribus, et in minoribus intenta est, sciens, etiam pro verbo otioso reddendam esse rationem. S. HIERON., ep. III.

Peccata levia, quæ ab incipientibus quotidiana satisfactione purgantur, a perfectis viris velut magna crimina evitantur. S. ISIDOR., II. *Sent.* 10.

Discite, Fratres, justum iudicem Deum non modo, quid fiat, sed, quomodo fiat, considerare, et cavete deinceps, ne quis parva reputet, quamlibet parva, si scienter delinquere vincatur. Nemo dicat in corde suo: Levia sunt ista, non curo corrigere: non est magnum, si in his maneam venialibus, minimisque peccatis. Hæc enim, dilectissimi, impenitentia, hæc blasphemia in Spiritum Sanctum, hæc blasphemia irremissibilis. S. BERN., ser. I, in *Convers. S. Pauli.*

Admonendi sunt, qui, quamvis in minimis, sed tamen frequenter excedunt, ut nequaquam considerent, qualia, sed quata committunt. Facta enim sua, si despiciunt timere, dum pensant, debent formidare, dum numerant. S. GREG., p. VII, *Post.* c. XXXIV.

Nescio, an possimus leve aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur; estque ille prudentissimus, qui non tam considerat, quod jussum est, quam quis jusserit: neque quantitatem imperii, sed imperantis cogitat dignitatem. S. PAUL., in *ep.* XIV.

Fugiamus modica mala, magna siquidem ab illis nascuntur. Quisquis enim ad quodlibet delictum dicere didicit consuetum illud: Nihil erit ab hoc damni; paulatim omnia perdet. Istud quippe malitiam induxit, istud latroni portas aperuit, istud civitatis muros dejecit. Hoc et corporibus magni morbi contrahuntur, quando modici contemnuntur. S. CHRYS., in c. VII, in *Rom.*

Est peccatum veniale, inquit Alvarez, si attente ipsum inspiciamus, non quidem mors animæ, quod tantum crimini, seu peccato lethali competit; sed est adversa valetudo, et infirmitas animæ, quæ et ipsam animam fœdat, atque deformat, et a debita dispositione bene et fervide operandi disjungit, citatque S. Bernardum in sermone *de triplici Genere bonorum*, ita scribentem: Sicut corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas, quia turbato oculo non videbitur Deus, et cor humanum ad hoc factum est, ut suum videat Creatorem. Si vero sanitati corporis sollicita est providenda custodia, puritati cordis tanta sollicitior est impendenda, quanto pars ista dignior illa esse convincitur. Subditque idem P. Alvarez hanc similitudinem, inquiens: Sunt peccata ista levia, sicut pestilentes morbi, quos si diligentissima medicina non comprimamus, certissimam, et incitissimam mortem intentant. ALVAREZ., c. X.

Sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere: esus quippe, potusque ad ludum impulit, ludus ad idololatriam traxit, quia si vanitatis culpa nequaquam caute compescitur, ad iniquitatem protinus meus incauta devolvitur, Salomone attestante, qui ait: « Qui modica spernit, paulatim decidet. » Si enim curare parva negligimus, insensibiliter seducti, audenter etiam

majora perpetramus. S. GREG., l. X, *Moral.* c. IX.

Dum moderari lingua otiosa verba negligit, more inolitæ remissionis capta, audax, ad noxia prorumpit. Dum gulæ incumbitur, ad levitatis protinus insaniam prodibitur; Cumque mens subigere delectationem carnis renuit, plerumque et ad perfidiæ voraginem ruit. Unde bene Paulus plebis Israeliticæ domna conspiciens, ut imminetia ab auditoribus mala compesceret, curavit ex ordine transacta narrare, dicens: « Neque idolatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, etc. » *IBID.*

Leviorum culparum nec affectus extinguere, nec occasiones vitare laborant, libertatem largioris vitæ desiderant, a divinis officiis, cæterisque actionibus conventualibus abesse gaudent, delicatum superfluumque cibum, ac potum percipere gestiunt, opportunitates nugandi exquirunt, inordinati risus solatia affectant, sæcularia audire, vana videre, curiosa in suos particulares usus accipere audent, propriam complacentiam, ineptam lætitiā, otium, vaniloquia, fabulas, gestus incompositos, cæteraque hujusmodi vitia, aut non esse vitia, aut vix esse vitia indicant, et ideo sine scrupulo conscientiæ ea admittunt. Nimirum insensibiles effecti, vulneribus acceptis se sanos existimant, ob idque nec mala sua plangere, nec vitam corrigere student; sed quid dicunt? Non sunt, inquiunt, vulnera, aut si sunt, vulnera admodum parva, fere nulla sunt. O Monachos infelices! o Monachos dementes! o Monachos non Monachos! nam quantumlibet parva vulnera videantur, quia tamen non cavent, ne ea suscipiant, nec postquam susceperunt, debitam curam adhibent, omnia mortifera redduntur. Ut interim omittam, quod etiam ex tali negligentia, frequenter ipsi in superbiam, rebellionem, inobedientiam, murmurationem, furorem, detractionem, odium, invidiam, contemptum, gulam, et alia enormia peccata corruant. BLOSIUS, *instr. vit. Asc. div.*

Vere culpæ leves, et imperfectiones, vulpes parvulæ sunt, in quibus nihil nimis noxium aspicimus, sed hæ vineam, id est, animam demoliantur, quia eam sterilem faciunt, dum cælum ei aeneum esse faciunt, et pluviam cœlestis auxilii impediunt. ALV., t. I, p. II, l. I, c. XVI.

Qui spernit modica, id est, qui non curat vitare parva peccata, successive corrumpit ad

majora; venialia namque minora disponunt ad venialia crassiora, et omnia simul ad mortalia; adducitque testimonium *Ecclesiasticis* dicentis: « Qui timet Deum, nihil negligit » nempe quo quis magis illuminatur a Deo, tanto amplius ponderat, et abhorret etiam minimas culpas. DIONYS. CARTH., in c. XIX, *Eccl.*

« Culpa venialis majus est malum, quam sint omnia mala poenæ in unum collecta, quia malum superioris ordinis est, quod gravitatem sumit, a persona offensa, quæ est infinitæ dignitatis. Hinc qui ingenui sunt animi, metuunt Deum offendere etiam in minimis, quia non respiciunt ad peccatum, quod parvum reputatur, sed ad ipsum Deum, qui magnus est, et de minimis etiam rationem exigit, sicut e contra, qui hoc non curant, abjectos et ignobiles se produnt servos, qui nolunt parere Domino nisi grandia imperet, aut stricto gladio, minisve eos terreat. AUTH., in *Noct. ap. Mansi, d. xv, n. 6.*

Qui hinc præsumptionis spiritus, qui tantam in animo nostro operatur audaciam, ut cum sancto homines de levibus etiam, culpis videamus punitos esse, et nos quotidie in majoribus, et pluribus delinquentes, intactos in media damnatione fore credamus? Quamquam nusquam leve sit, Deum etiam in exiguo contemnere, qui non tantum ad qualitatem respicit peccati, sed etiam ad personæ contemptum, propter quod non solum homini intendendum, quale fit, quod jubetur, sed quantus sit ille, qui jubet. S. HER., in *Reg. mon.*

« FACILITAS INCURRENDI IN PECCATUM VENIALE. — Necesse est de mundano pulvere etiam corda religiosa sordescere; nec enim facile provenit cuiquam tam incruenta victoria, ut inter multos hostes, frequentesque conflictus, etiam si sit liber a morte, sit quoque immunis a vulnere. S. LEO., ser. IV, in *Quadr.*

Peccata illa, quæ stipulis designantur, et non ex vitiis nostræ menti insidentibus, neque ex malitia et inverecundia scienter peccantis, sed ex infirmitate carnis, et ex humanæ naturæ imbecillitate procedunt, difficillime caventur, adeo ut nullus Sanctorum præter Christum Salvatorem, qui Deus est, et peccare non potuit, et præter B. Virginem, quæ Mater Dei est, et singulari privilegio omni caruit peccati nævo, ab illi inveniatur immunis. IB. c. XVIII.

Qui numerat capillos capitis sui? multo minus peccata, quæ excedunt numerum capillorum; minuta videntur, sed multa sunt, Præcavisti magna, jam non facis adulterium, jam non facis homicidium, non rapis res alienas, non blasphemias, non dicis falsum testimonium; moles istæ sunt peccatorum. Magna præcavisti, de minutis quid agis? Annon times minuta? Projecisti molem; vide ne arena obruaris. S. AUG., in *Ps. XLIX.*

RELAPSUS IN PECCATUM. — Usitata culpa obligat mentem, ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem. Conatur, et labitur, quia ubi sponte diu persistit, ibi et cum noluerit, cadit. S. GREG., in *hom.*

Cogita, o homo, graviolem esse culpam post veniam, renovatum vulnus pejus dolere post curam: molestius hominem sordidari post gratiam. Quare indulgentiæ ingratus est, qui post veniam peccat. Sanctitate indignus est, qui semetipsum, postquam sanatus est, vulnerat; nec mundari mereatur, qui semetipsum post gratiam sordidat. S. CHRYS., hom. II, sup. *Matth.*

Inanis est poenitentia, quam sequens culpa coinquinat. Nihil prosunt lamenta, si replentur peccata. Nihil valet a malis veniam petere, et mala de novo iterare. S. AUG., in *Solit.*

In peccato nil magis est impium, quam in eo stare, et in casu nihil pejus est, quam in eo jacere. CASS., l. IV, de *Casti.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Materia justî doloris, et internæ compunctionis sunt peccata, et vitia nostra, quibus ita involuti jacemus, ut raro cælestia contemplari valeamus. L. I, c. XXXI, § 4.

O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia! Hodie confiteris peccata, et cras iterum perpetras confessa. Nunc proponis cavere, et post horam agis, quasi nihil proposuisses. L. I, c. XXII, § 6.

Quid aliud ignis ille devorat, nisi peccata? Quem autem adhuc peccata delectant, non mirum, si mortem et judicium timeat. L. I, c. XXIX, § 3.

Major labor est resistere vitiis, et passionibus, quam corporalibus insudare labori-

bus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores. L. I, c. II, § 11.

Nil sic timeas, sic vituperes, et fugias, sicut vitia, et peccata tua, quæ magis displicere debent, quam quælibet rerum damna. L. III, c. IV, § 3.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — S. Arsenio quondam ostensum est, quomodo homines a salute impediuntur, dum, 1. vidit Æthiopem ligna secantem, et cumulum semper augentem, quo indicabatur consuetudo peccandi. 2. Hominem aquam in cisternam pertusam fundentem, quo significabantur homines, qui, quod bonis operibus lucrantur, malis admixtis perdunt. 3. Duos lignum transversum portantes, et cum eo templum ingredi volentes sed non valentes, eo quod neuter alteri cedere voluerit, et alterum subsequi, ut aditus illis ad templum fieret, quo superbia figurabatur. *Spec. Ex.*, distin. 2. ex. 181.

Alias eadem historia in hunc modum narratur : Sedebat quidam de senioribus Monachis in cellula sua, et subito venit ad eum vox dicens : Egredere foras, et ostendam tibi opera hominum ; et surrexit, et egressus est foras : duxit autem eum, et ostendit ei Æthiopem nigrum cum securi cædentem ligna, et facientem grande sarcinam, et tentabat sublevare sarcinam illam, et non poterat præ magnitudine portare eam, sed redibat, et cædebat iterum alia ligna, et addebatur super sarcinam illam. Iterum autem ostendit ei alterum hominem stantem super lacum et haurientem aquam de lacu, et mittentem eam in collectaculum, et de alia parte defluebat aqua desubter in eodem loco. Quid vero hæc visio significarit, declarat idem Arsenius dicens : Ille, qui aquam de lacu hauriebat, homo est, qui aliqua bona operatur, sed quia mala etiam amplius per peccata operatur ea ideo pereunt, et delentur etiam opera bona, quæ facit. *Vit. PP.*, l. III, n. 38.

Miles quidam ob adulterium humana facie spoliatus est, ut omnes eum tam homines, quam bestię fugerent, qui tamen per confessionem, pristinæ formæ restitutus est. *Spec. Ex.*, distin. 5, ex. 81.

Angelus quidam, cum Eremita peregrinatus, transeunte juvene eleganter vestito, sed peccatis immerso, nares cohibuit, cum

tamen ante cadaver transiens id non fecisset monuit scilicet coram Deo peccatorem turpius quocumque cadavere foetere. *IB.*, dist. IX, ex. 162.

Abbas Paulus cum in templo orationi vacaret, vidit peccatorem a dæmone naribus tractum intrare in templum, et totum denigratum, sed eundem, post peccata sua sinceris lacrymis deplorata, a vinculis liberum facieque clarissima exeuntem. *Vit. PP.*, l. de Pat. et Humi.

Mulier quædam cum per intercessionem S. Dominici a dæmone, a quo obsessa fuerat liberata, advertisset se postea in varia peccata labi, maluit iterum a dæmone obsideri, quam peccati turpitudine foedari. *Spec. Ex.*, tit. *Infr.*, ex. 13.

FUGA PECCATI MORTALIS. — Christus cum omnes alias injurias, et etiam suspicionem dæmonii inhabitantis patientissime tulisset, in peccati tamen suspicione tollenda accerrimus fuit, ideoque dixit : Quis ex vobis me arguet de peccato ? Cujus rationem reddens Beza, ait : « Quia non sic horribile est viro justo dæmonium habere ac peccatum ; hoc omni dæmonio horribilius est, et multo magis vitandum. BEZA, t. III, in *Ev.* XVIII, c. VIII, § 37.

B. Virgo ipsamet quondam S. Birgittæ revelavit, et dixit : « Tam affluenter me totum replevit Spiritus Sanctus quod nihil in me vacuum reliquit, ad peccati alicujus introitum. Et ideo ego illa sum, quæ nunquam commisi peccatum veniale, vel mortale. Ego quippe in charitate Dei tam ardens eram, quod mihi nihil placuit, nisi perfectio divinæ voluntatis. Fervebat enim in corde meo ignis divinæ charitatis. » S. BIRG., l. III, *Revel.*, c. VIII.

Susanna Hebræa castissima ad adulterium a duobus senibus sollicitata dixit : « Melius mihi est, absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. DAN., XIII.

Eleazarus Judæus nonagenarius, Scriptorum Princeps, ad carnes porcinas contra legem comedendas compulsus, respondit, malle se præmitti in infernum, quam Regis mandato obedire. II MACH., VI.

S. Chrysostomus nihil præter peccatum timebat ; unde Eudoxiæ Reginæ insidias adversus ipsum molienti quidam ex aulicis illius dixit : Frustra tentas omnia, Chrysostomus enim nihil præter peccatum timet. SURIUS, in *Vita*.

De sancto Ambrosio, Theodosius Imperator dixit : Novi constantiam Ambrosii, et quod nullo Regiæ majestatis terrore divinam legem transgredietur. THEODOR., l. V, *Hist.*, c. XVIII.

Sanctus Anselmus Episcopus Cantuariensis dicere solebat : Si hinc peccati horrorem inde inferni dolorem corporaliter cernerem, et necessario uni immergi deberem, prius infernum, quam peccatum appeterem. SURRIUS.

S. Edmundus Cantuariensis Episcopus dicere solēbat : « Malo insilire in rogum ardentissimum, quam in peccatum lethale consentire » *IBID.*

B. Catharina Genuensis non valens ullo pacto Dei offensam videre, dixit Domino : Non detrecto, quin omnia dæmonia, cum universis illorum terroribus, et suppliciis mihi morienti demonstres, nihil enim illa facio cum intuitu offensæ tuæ, licet minimæ comparata : quæ tamen non potest esse minima, eo quod tua celsissima Majestas offendatur. *Vita*, c. xx.

S. Ludovicus Rex Galliæ cum ex Seneschalco Campaniæ quæsiuisset, malletne lepra infici, an peccato, isque peccato se infici malle, respondisset, acriter eum objurgans Sanctus Ludovicus dixit : « Toto cælo erras. Ecquæ enim lepra peccato fœdior, quod etiam post mortem affligit? Tu itaque, si me amas, eam mentem muta. JOUVIL., in ejus *vit.*

FUGA PECCATI VENIALIS. — Florentiæ in Monasterio S. Marci, quod est Ordinis Prædicatorum, duo erant hujus ejusdem Ordinis Sacerdotes, quorum unus F. Zenobius Mediceus, alter vero F. Servantius Minus vocabatur. Convenerant isti inter se, ut singulis quibusque noctibus, priusquam ad Matutinas accederent, mutuo peccata confiterentur. At humani generis hostis tanti boni invidus nocte quadam duas circiter horas, antequam consuetum daretur signum, Zenobii cubiculum pulsat, inclamatque : Heus tu, surge imminet hora. Hac voce experrectus ille, statim lecto exisiliens, ad Ecclesiam se confert, ibique ementitum Servantium reperit, prope sedem deambulantem. Quamobrem Zenobius ratus, ipsum vere esse Servantium supplex genuflectit, ut peccata confiteatur. Assidet dæmon, et confessionem excipit, ad singulas tamen culpas, quas poenitens confitebatur : Nil istud, nil culpæ, aiebat. Imo cum culpam sibi graviolem vi-

sam Zenobius subjungeret, aiebat itidem : Futilia sunt ista. Hæc audiens Zenobius, Satanae laqueos veritus, crucis signo se munens, mendacii parentem ita compellat : Num tu dæmon infernalis? Ad hæc is spe lucri frustratus, ignominia plenus evanuit. Nullus igitur, inquit Chrysostomus se frivola illa ratione consoletur, qua universa protervitas in animam introducit; illa, inquam, ratione nullus utatur, dicens : Quid hoc est, aut illud? Mille certe hinc mala oriuntur. Veterator enim malorum diabolus cum sit, magna malitia, multa opera, ingenti studio, condescensioneque nonnulla ad perditionem hominum utitur. A minimis enim plerumque incipit, quod intueri hoc modo licet. Studebat in Pythonissæ nugas, ac deliramenta Saul regem detrudere, sed id si ab initio suasisset, mentem ille non adhibuisset, quando enim id fecisset, qui Pythonissas expellebat? Propterea sensim, et paulatim illum inducit; nam quoniam Samueli non obtemperavit, et holocausta, illo absente, offerri præparavit, accusatus ait : « Necessitas hostium facta est major. » Cumque flere oportuisset, quasi nihil mali fecisset, lætabatur. Jussit rursus nonnulla de Amalecitis Deus, hæc quoque transgressus fuit. Hinc adversus David insanivit, et sic paulatim labens, ad ipsum perditionis barathrum seipsum immisit. Idque pariter in primo reprobo, Cain videlicet, exemplificat, quem astutus ille serpens sensim paulatim in magnum illud præcipitium deturbavit; subdit enim similiter etiam de Cain factum esse, videmus; non enim confestim cædem fratris ille suggessit, ne magnitudine rei commotus, tam scelestum facinus abominaretur, sed prius persuasit deteriora offerre, nullum esse id, dicens, peccatum; deinde invidia veneno succendit, nihil enim hinc mali secuturum, persuadendo. Ita sensim in eum illapsus, ad cædem fratris, et ad negationem sceleris impulit, nec prius cessavit, quam malorum omnium verticem imposuit. MANSI, d. III, n. 3.

Quædam monastici Ordinis Virgo, quæ pie admodum vixerat, veniens ad mortis horam, gravibus mentis angustiis, Deo permittente, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quod quandoque gratiam Sacramentalis Confessionis neglexerat; nonnumquam enim, cum aliæ sociæ virgines ad Confessionem coram sacerdote faciendam sese præpararent, illa nullum in conscientia

sua gravioris culpæ sentiens remorsum, minime satagebat per verba Sacerdotis absolvi, saltem a pulvere venalium culparum sine quibus humana vita non dicitur, sed simulabat se interdum dormire, quando Sacerdos confessiones excepturus aderat. BLOSIUS, *Concl. anim.*, c. v, n. 2.

Refert S. Augustinus de matre sua S. Monica, quod, cum tenellæ etiamnum esset ætatis, surrepserat ei vinolentia. Nam cum de more, tamquam puella sobria, juberetur a parentibus, de cuppa vinum depromere, submisso poculo, qua desuper patet, priusquam in lagunculam funderet merum, primoribus labris sorbebat exiguum, quia non poterat amplius, sensu recusante; non enim ulla temulenta cupidine faciebat hoc, sed quibusdam superfluentibus ætatis excessibus, qui ludicris motibus ebulliunt, et in puerilibus animis majorum pondere premi solent. Itaque ad illud modicum quotidiana modica addendo (quoniam qui modica spernit, paulatim decedit) in eam consuetudinem lapsa erat, ut prope jam plenos mero caliculos inhians hauriret. S. Aug., l. IV, *Conf.* c. xvi.

In vita S. Pachomii scribitur, sanctum hunc spiritus malignos in hisce actionibus conspexisse occupatos. Videbantur multo consensu concutere multa folia arboris, allatisque funibus, ea fortiter colligabant, utrinque autem stantes se invicem hortabantur trahere folia, tamquam maximum aliquem lapidem. Quonam vero fine ridiculam hanc actionem exercuerint, historia his verbis manifestat: Hoc vero faciebant, sic existimantes, cor sancti ad risum dissolvere, ut vel in hoc possent de eo gloriari. SURIUS, 14 maii.

Clericus Coloniensis Ecclesiæ vadum fluminis transibat, et ecce B. Severinus, ejusdem Ecclesiæ nuper Episcopus, equi ejus habenas apprehendit eumque relinens sistit, cumque ille in stuporem versus, et graviter admiratus, cur illic tam clarus, et tam celebris fame vir moratur, inquireret: Da mihi ait, manum tuam, et quæ circa me sunt, non auditu disce, sed tactu: cumque datam manum fluctibus Episcopus impresisset, tantus eam ardor absorbuît, ut indique carnes ejus resolutæ diffuerent, et ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus: Nomen, inquit, tuum in tanta benedictione est apud nos, et fama tua consonis totius Ecclesiæ præconiis cum celebretur

cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque, proh dolor! incendio cruciaris? Ad quem sanctus Episcopus: Nihil, ait, aliud in me remansit ultione plectendum, præter hoc tantum, quia, cum in aula regia constitutus, Impèrialibus me consiliis vehementer implicui, Canonicæ Synaxis officia, per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe simul omnia coacervans, tota die negotiis ingruentibus secunda libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium. PETRUS. DAM., l. II, ep. xv.

Surius in vita Hugonis Abbatis Cluniacensis refert de Durando Archiepiscopo Toletano (qui olim ejusdem Ordinis Religiosus fuerat) quod, quia is sibi mire in facietis complacuerat; ideoque ab eodem Hugone multoties fuerat correctus et monitus, quod nisi a similibus se facietis averteret, pro illis condignas post mortem pœnas esset daturus, ideo idipsum ei post mortem revera acciderit? Siquidem defunctus Durandus post aliquod tempus, cuidam monacho, cui Siguvinus nomen erat, apparuit præ se ferens in facie os inflatum, et labia ulceribus plena, eundemque rogavit, ut nomine suo Abbatem requireret, pro faciendis, pro salute animæ ipsius acceleranda, orationibus. Quare dictus Abbas septem præcepit Novitiis, ut septem diebus continuis sese per rigorosum et indispensabile mortificarent silentium, illudque in subsidium et favorem animæ dicti defuncti, Deo offerrent. Quia vero unus illorum septem impositum sibi mandatum transgressus fuerat, ideo Archiepiscopus eidem apparuit, lamentando vehementer de Novitii illius inobedientia, utpote ob quam liberatio ejus etiamnum retardabatur; mox vero, ut præfata pœnitentia alteri imposita, et ab eodem executioni mandata fuit, anima Archiepiscopi in cœlum feliciter evolavit. SURIUS, in *Vit.*, Hug.

Abbas Paulus in tantum cordis puritate, quiete solitudinis, silentioque profecerat, ut ne dicam vultum fœmineum, sed ne vestimenta quidem sexus illius conspectui suo pateretur offerri; nam cum eidem pergenti, ac cujusdam senioris cellam una cum Abbate Archenio, ejusdem solitudinis accola, casu mulier obviasset, offensus occursum ejus tanta fuga ad suum Monasterium (prætermisso, quod arripuerat piæ visitationis officio) recurrit, quanta nullus a facie leonis,

vel immanissimi draconis aufugeret, ita ut ne memorati quidem Abbatis Archenii revocantis eum clamore ac precibus fleteretur, ut ad requirendum senem, quemadmodum proposuerat, cœpto itinere tenderent. Quod licet zelo castitatis et puritatis ardore sit factum, tamen, quia non secundum scientiam præsumptum est, sed in observantia disciplinæ jussæque districtionis excessus est modus (non enim solam familiaritatem, quæ vere est noxia, sceminarum, sed ipsam quoque figuram sexus illius credidit execrandum) tali confestim correptione percussus est ut ejus universum corpus paralyseos valetudine solveretur, nullumque in eo membrum penitus explere suum prævaleret officium; siquidem non solum pedes ac manus, sed etiam linguæ motus quo elocutio vocis exprimitur, ipsæque aures ita auditus proprii amiserant sensum, ut in eo nihil amplius ex homine, quam immobilis atque insensibilis figura remaneret. Eo autem redactus est, ut infirmitati ejus nullo modo virorum diligentia deservire sufficeret, nisi sola ei mulieris sedulitas ministrasset, per annos ferme quatuor, idest, usque ad vitæ suæ terminum. CASSIAN., *Collat.*, VII, c. XXXVI.

Abbas Moyses, qui in deserto commorabatur, cum ipse singularis, et incomparabilis esset, ob reprehensionem unius sermonis, quem contra Abbatem Macharium disputans paulo durius protulit, quadam scilicet opinione præventus, tam diro confestim traditus est dæmoni, ut humanas egestionem ore suo suppletas ingereret. Quod flagellum purificationis gratia se Dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, velocitate curationis ejus, atque auctore remedii demonstravit. Nam continuo Abbate Machario in oratione submisso, dicto citius nequam spiritus ab eo fugatus abscessit. *Id.*, c. XXVII.

S. Dorotheus illis, qui animam suam secure salvare serio contendunt, sequens dedit saluberrimum documentum, videlicet illis valde cavenda esse prima peccati semina; quod si tamen illis aliquis incaute, et inconsiderate patefactus esset aditus, subito extirpanda esse, ob ingens, quod ex iisdem eis immineret alias, periculum; hic statim, nisi se revocet et respiscat, sensim labitur. Idem quoque lapsus refert cujusdam Monachi, qui Religiosum aliquem lau-

dari audiens, eum deridendo contemnens, dicere solebat, neminem laude dignum esse præterquam Zosimum, et Monasterii ipsius fratres. Postea nec illos alicujus æstimavit, asserendo neminem laudem mereri, præter Macharium. Paulo post vero dicebat: Et quis est Macharius? Nemo in pretio haberi meretur, quam solus Basilius, et Gregorius. Nec multum præteribat temporis, cum ecce et hosce contemnebat, dicendo, solos Apostolos Petrum et Paulum, passim ab omnibus in veneratione esse habendos. Cui ego prædixi, inquit sanctus Dorotheus, quod et evenit, fore, ut hos quoque suo tempore contemneret, quod sane factum est; nam eos quoque sprexit, et nullo habendos esse in pretio, præter Trinitatem asserere cœpit, statimque in Deum quoque, factus insolentior, exarsit, intumuit. Demum vero idem sanctus Pater in hæc verba concludit: Nobis igitur luctandum est cum prima, ne in secundam paulatim labamur superbiam. S. DOROTH., *Doct.* II.

In vita S. Macarii Romani legitur, quod, cum in nuptiis suis, ad imitationem S. Alexii, eadem nocte, priusquam conjugii frueretur fructibus, relicta post se sponsa, secreto se Angelo suo sancto duce, in desertum quoddam horridum contulisset, ad faciendam ibidem austerissimam penitentiam, acciderit post aliquod tempus, quod gravissime tentaretur a diabolo, idque sequenti adhibito stratagemate: Die quadam, hora quasi septima (verba sunt ipsiusmet S. Macarii), e spelunca foras egressus, sole fervescens, resedi, tunc subito subtile fasciolum, et oculis delectabile, juxta me in terra positum aspexi. Ego vero in memetipso cogitans, dixi? Unde in hac solitudine fasciolum; Æstimans tamen, quia in veritate esset fasciolum, oblitusque ego miserimus me signo Crucis munire, (quoniam quidem sacrosanctæ Crucis signaculum omnem inimici enervat phantasiam) misi manum, et levans fasciolum, reportavi in speluncam. Ecce qualiter in hoc facto transgressum fuerit, licet ignoranter, illud S. Pauli consilium: «Nolite locum dare diabolo.» Hoc autem modicum lucratum pignus ei sufficiebat, ad audenda circa ipsum majora, progrediendumque ulterius ad validiores ei tentationes inferendas; subdit enim idem S. Macarius: Altera nihilominus die egressus, calceos fœmineos repere jacentes in terra, sed nec tunc miser ego

insidias diaboli advertens, nec Crucis vexillo me muniens, calceos levavi, et in speluncam portans, fasciolo junxi. Tertia autem jam die iterum exiens, diabolus in decore, vel specie mulieris, vestibus pretiosis indutæ, statim inveni : ego vero miserabilis, nec sic quidem laqueos inimici recordans, nec aliquo modo me signans, sed credens in veritate, quia mulier esset, aio ad illam : Unde huc advenisti? aut quis te in hanc adducit solitudinem? Illa continuo flere amarissime cœpit. Tunc ego misellus simul cum illa veluti compatiendo, valde ploravi. Post hæc respondens dixit : Ego miserrima, o Pater sanctissime, filia sum viri Romani, qui cum me invitam ac nolentem desponsasset juveni cuidam nobilissimo Romano, ac dies nuptiarum venirent, et thalamum ac convivium ordinarent, inter nuptias ipsas sponsus meus disparuit. Cumque turbati omnes huc illucque eum inquirendo vagarentur, ego gavisa effecta clam exivi, et noctu eadem iter arripiens, nec itineris ducem aliquo modo habens, per angusta montium et vallium errando, huc usque perveni. Hæc ego cum audissem, et omnia ita esse credidissem, simul et sponsam meam fore sperans, per manus apprehendi illam, et in hanc introduxi speluncam : lacrymæ vero ab ejus oculis nullatenus cessabant. Tunc ego miseriis, et lacrymis ejus compatiens, et valde super eam dolens, sedere eam juxta me feci, similiter, et glandes illi ad manducandum præbui; non enim insidias diaboli intellexi, neque ullatenus Crucis me signo munivi, sed similiter sedentes diutius colloquia simul habuimus. *Vit. PP.*, l. I, c. xx.

S. Paula Romana levia peccata ita planxit et detestata est, ut etiam gravissimorum criminum ream diceres.

Eusebius quia sub lectione sacra oculos in campum conjecerat, lumbos zona ferrea constrinxit, et gravissimum collare collo imposuit, ut hoc modo inclinatus, cogere-tur semper terram aspicere; sicque per quadraginta annos mansit.

De B. Maria Oegniacensi Joannes de Vitriaco scripsit : Testem Deum invoco, me unquam in tota ejus vita vel conversatione, vel unum peccatum mortiferum potuisse deprehendere. Si quod autem veniale admisisse videretur, cum tanto cordis dolore, cum tanta verecundia et rubore, cum tanta contritione id confitebatur, ut præ nimio

angore, instar parturientis, exclamare cogeretur. *SURIUS*, 23 jun.

DAMNUM PECCATI MORTALIS. — Primi nostri parentes, quia peccarunt, et ipsi Paradiso ejecti, gratiaque originali privati sunt, et omnes posteros in eandem miseriam traxerunt. *GEN.*, iii.

Filii Israel, quia fecerunt malum in conspectu Domini, iratus est Dominus, et tradidit eos in manus diripientium, qui cœperunt eos, et vendiderunt hostibus. *JUDIC.*, ii.

Videns Deus, quod multa malitia esset in terra, et cuncta cogitatio hominis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra, et præcavens in futurum, et tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terræ, ab homine usque ad animantia. *GENES.*, vi.

Quia clamor Sodomorum, et Gomorrhœorum multiplicatus est, peccatum eorum aggravatum est nimis, pluit Dominus super Sodomam, et Gomorrhæam sulphur et ignem a Domino de cœlo, et subvertit civitates has, et omnem circa regionem, et universos habitatores urbium, et cuncta terræ videntia. *GEN.*, xix, 24.

Anno 1506, Guntherus, Henrici II cancellarius, vidit in solio Majestatis suæ residere Deum, et elevato in altum brachio, districtum gladium magno conatu vibrare et circumstantibus dicere : Reddam ultionem hostibus meis, et his, qui oderunt me, retribuam. Quam visionem protinus mors Principum regni secuta est. *BEIRLYN.*, in *Theat. Vit.*

Cum olim Metensis urbs a Cunis incendio vastata esset, Prior quidam S. Stephanum cum S. Petro et Paulo colloquentem, et talia dicentem audivit : Oro, Domini mei, ut non permittatis Metensem urbem ab inimicis exuri; aut certe si aliter fieri non queat saltem Oratorio, in quo reliquiæ meæ asservantur, parcatur. Cui illi responderunt : Vade in pace, Frater dilectissime, Oratorium tuum liberabitur ab incendio, pro urbe vero non obtinemus, quia Dominicæ sanctionis super eam sententia jam processit; invaluit enim peccatum populi et clamor malitiæ eorum ascendit coram Deo; ideoque incendio cremabitur. *GREGOR. TUR.*, l. II, *Hist. Fr.*, c. vi.

S. Simeon Stylita Edessenus solitus erat videre homines Angelis stipatos, sed non

eodem modo; nam in gratia constitutis pone astabant, et tamquam fidi viarum duces lætabundi facem prælucebant: mortali vero peccato obstrictos circumstantium dæmonum constrictos vinculis, eminens sequebantur illacrymantes. RADERUS, in *Virid. sanct.*, p. II, c. v.

S. Birgittæ Svecæ quondam apparuit Christus totus sanguine perfusus, et ea specie, qua olim crucifixus fuerat, dixitque: Intuere vulnera mea. Cumque illa illacrymans diceret: Heu, Domine mi, unde tibi hoc modo vulnera? respondit ille: Ita me etiamnum vulnerant charitatis mea contemptores. SURIUS, in *Vit.*, 23 jul.

S. Coleta cum aliquando S. Dei Genitricem pro peccatoribus rogaret, ista cum lance carnis, quasi instantis recens occisi frustis plena sibi adstantem vidit, et dicentem audivit: Qui vis, ut pro illis intercedam, qui peccatis Filium meum, quantum quidem ipsi possunt, ita, ut hic vides, in frustra discernunt? SURIUS, in *Vit.* t. VII.

P. Franciscus Siacca Siculus Capuccinus Borcherii ditionis Siracusanæ oppido, ad concionem in peccatum lethale invecus, fœtorem illius, extinctæ recens lampadis nidori comparans, digitum in ardentem ante summum altare lampadem intendebat, quando illa subito, nulla cujusdam opera interveniente, extincta, tanto fœtore, tam putrido totum templum implevit, ut nemo eum ferre posset, omnes obturatas tenerent nares. Contra eodem mox hominis divina præditi gratia pulchritudinem ac suaveolentiam laudante, ac lampadi plenæ balsamo accensæ comparante, eadem lucerna, ut ante sua sponte fuerat extincta, ita iterum sponte accensa, ex se gratissimum toti concioni odorem aspiravit. Credo, ut intelligerent homines, quam grata esset virtus Deo, tam esse illi peccatum abominabile. BOVERIC., t. I, *Hist. ord.*, ann. 1515.

S. Catharina Senensis, impudicæ secum loquentis mulieris fœtorem non tolerans, nares obturavit: Patri vero Raymundo, qui illi a Confessionibus erat, gestum hunc admiranti, dixit, se, ni hoc fecisset, præ animæ illius fœtore, fuisse vomituram. SURIUS, in *Vit.*

Venerabilis Beda sequentem refert visionem de B. Fursco. Cum in altum esset elatus, jussus est ab Angelis, qui eum ducebant, respicere in mundum. At ille oculos in inferiora deflectens, vidit quasi vallem

tenebrosam subtus se in imo positam. Vidit et quatuor ignes in aere non multum ab invicem distantes, et interrogans Angelos, qui essent hi ignes, audivit hos esse ignes, qui mundum succedentes essent consumpturi. Primum scilicet esse mendacii, cum hoc, quod in Baptismo renuntiare nos Satanæ, et omnibus operibus ejus promissimus, minime implemus. Secundum, cupiditatis, cum mundi divitias amoris cœlestium præponimus. Tertium, dissensionis, cum animas proximorum etiam in supervacuis rebus offendere non formidamus. Quartum, impietatis, cum infirmiores spoliare, et eis fraudem facere pro nihilo ducimus. Crescentes vero paulatim ignes usque ad invicem sese extenderunt, atque in immensam adunati sunt flammam; cumque appropinquassent, pertimescens ille dixit Angelo: Domine, ecce ignis mihi appropinquat! At ille: quod non incendisti, non ardebit te; nam etsi terribilis et grandis rogos ille videatur, tamen juxta merita operum singulos examinat, quia uniuscujusque cupiditas in hoc igne ardebit; sicut enim quis ardet in corpore per illicitam voluptatem, ita solutus corpore ardebit per debitam pœnam. V. BEDA., l. III, *Hist. Angli.*

Decem Hæretici in urbe Argentina, quæ est Strasburg, comprehensi sunt, qui cum negarent, per judicium candentis ferri convicti, sententia incendii sunt damnati. Die statuto, cum ducerentur ad ignem, quidam ex comitantibus uni illorum dicebat: Miser, damnatus es, age vel nunc pœnitentiam, ne post incendia corporis, quæ momentanea sunt, animam tuam ignis gehennalis æternaliter comburat. Cui cum ille diceret: Considero quidem me errasse, sed timeo, pœnitentiam tantæ necessitatis minus acceptam esse Deo. Respondit alter: Ex corde tantum confitere: Deus est misericors, et pœnitentem suscipiet. Mira res; mox enim, ut homo confessus est perfidiam, manus ejus plenam recepit sanitatem. Tardante in confessione, cum a iudice vocaretur ad pœnam, Confessor ejus judici respondit: Non justum est, ut homo innocens damnetur injuste. In ejus manu, cum nullum vestigium combustionis reperiretur, dimissus est. Habebat idem homo uxorem itidem hæreticam, non longe a civitate manentem, horum, quæ dicta sunt, prorsus ignaram, ad quam, cum venisset gaudens, dixissetque: Benedictus Deus, qui me liberavit hodie ab interitu

corporis et animæ, causam ei exponens, respondit illa : Quid fecisti, o miserrime ! quid existit ? ut quid propter momentaneum dolorem recessisti a fide tua sana et sancta ? Immemor ille beneficii sibi divinitus collati, immemor tam evidentis miraculi, consilio uxoris acquievit et erorem pristinum resumpsit. Deus vero non immemor vindictæ, pro tanta ingratitude, manum plagavit utriusque. Renovatum est incendium in manu hæretici, et quia conjux auctrix extitit resumpti erroris, consors facta est redivivi doloris. Tam vehemens erat incendium, ut ossa manuum penetraret, et cum uti non auderent clamoribus in villa, quos vis extorsit doloris, fugerunt in nemus vicinum, illic, ut lupi ululantes. Quid verbis immorer ? Prodi sunt, in civitatem reducti sunt, simulque in igne nondum plane extinctum missi, et in cinerem redacti. CÆSARIUS, l. III, c. XVII.

Legitur de quadam virgine, quæ diu caste vixerat, et cum instigaretur a diabolo de luxuria ad experiendam delectationem ejus maximam, et quidem etiam vivens honeste, nimis familiariter cum ea conversaretur, etiam tentatus est ipse ad experiendam ejusmodi delectationem. Demum victi a diabolo, commixti sunt simul. Qua delectatione experta, ad tantam amaritudinem devenit, quod virginitatem amisisset, propter vilem, et turpem, et momentaneam delectationem, quod pie amaritudine mortua est. S. ANT., p. IV, tit. XIV, n. 6, § 7.

Cum Angelus transiret per eremum in forma hominis cum quodam sancto Eremita, obviam habuerunt quodam cadaver hominis, et quia valde foetebat, Eremita nares obturavit cum chlamyde ne foetorem sentiret ; Angelus autem nihil tale egit. Postea obviam habentibus quemdam pulchrum juvenem vestibis ornatum redolentibus, Angelus clausit fortiter nares, Eremita autem minime. Sed miratus de actu, quare nares obturasset juxta juvenem transiens, cum ita esset pulcher et redolens, non autem juxta illud cadaver ita marcidum et foetidum, respondit : Tu cum sis caro, sentis foetorem carnis : nos autem quia spiritus sumus, sentimus foetorem spirituum qui procedit ex peccatis quorum juvenis ille lascivus erat plenus, et ideo mihi foetebat. Cum ergo Angeli boni sint nobis amicissimi et socii, debemus peccata timere et cavere,

ne iis abominabiles fiamus. D. ANT., II, p. *Sursum*, tit. XXIV, c. VI, § 1.

Filii Israel in Ægypto vix allia et cepas degustarunt, cum statim lacrymæ per oculos defluerunt ; adhuc cibus erat in ore ipsorum, et ira Dei ascendit super eos. NUM., XXV.

Quomodo populus Constantinopolitanus ; incendii cladem, peccatis id exigentibus, e manibus Dei extorserit, audiamus Marcellinum ita loquentem ex actis S. Danielis. Jampridem (inquit Auctor), principium habebat anni ambitus et mensis instabat, quem vocant Romani septembrem, in quo magni martyris Mamantis festum pii celebrant ; vespere ergo, quando festum a piis præparatur, et tota nocte agitur vigilia, finem accepit magni Danielis Prophetæ, et repente in maxima atque regia civitate incipit incendium : quod usque adeo est exercitatum, et adeo invaluit, ut vere universam contriverit civitatem. Nam cœpit quidem a muro, qui est prope mare, quem etiam nominant navale ; pervenit autem usque ad forum Constantini, et pertigit ad portum Juliani, quasi mediam cinxisset civitatem. Quo in loco et universa comprehensa sunt corpora, et quæcunque fuere comprehensa facile perierunt. Et sic pastus ignis in maximam crevit flammam : eratque malum inexpugnabile : quippe cum quicquid ac opem feredam afferebatur, argueretur nihil proficere. Quapropter multas quidem domos, multa autem templa, virorumque et mulierum proserpit depascens multitudinem, multi vero partibus et membris corporis, quæ invaserat ignis statim mutilabantur, erantque semiustulati, et media parte cæsi miserabiliores iis, qui omnino cum suis perierant. *Ex Actis*, DAN. ST.

DAMNUM PECCATI VENIALIS. — Moyses, quia cum modica dubitatione percussit petram, audivit a Deo : Quia non credidisti mihi, ut sanctificares me coram filiis Israel, non introduces hos populos in terram, quam dabo eis. N. 20, 7 et 12.

David quia populum suum numerari jussit (in quo eum non nisi venialiter peccasse, plerique auctores putant) pestilentia, quæ septem millia hominum abstulit, castigatus est. II REG., XXIV, 15.

Ezechias quia legatis Regis Babyloniorum thesauros suos ostendit (quia in actione iterum veniale duntaxat culpam agnoscunt probati auctores) audivit ab

Isaia : Audi sermonem Domini : Ecce dies venient, et auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, et quæ condiderunt patres tui usque in diem hanc in Babylonem : non remanebit quicquam, ait Dominus. Sed et filiis tuis, qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, et erunt enuchi in palatio Regis Babylonis. IV REG., xx.

Pueri, qui transeuntem Elisæum irriserunt, dicentes : Ascende calve : egressi sunt duo ursi de saltu, et omnes quadraginta duos lacerarunt, licet venialiter tantum ob imperfectum rationis usum peccarint. IV REG., II, 23.

Ananias et Sapphira, ob mendacium (quod docti viri, teste Lancizio, veniale tantum fuisse putant) subitanea morte puniti sunt. Unde S. Augustinus ibidem citatus ait, eorum peccatum per mortem corporalem extinctum fuisse. ACTOR., 5; LANCIZ., Op. xvi, c. x, n. 195.

Cellarius quidam ex Monasterio S. Rufi prope Valentiam post mortem quæsitus, cur sic in Monasterio tumultuaretur respondit, se integro anno gravissimas in Purgatorio pœnas fuisse, quod aliquoties ob nimias occupationes Psalmum « Laudate » loco Psalmi « Miserere » in gratiarum actione post mensam faciendâ dixisset. Vide plura in tit. Purgatorium. Ib., c. xi, n. 197.

Laurentius Surius in *Vita S. Macarii Alexandrini* refert, quod eidem nocte quadam in cella sua quiescenti, vespa quædam ejus momorderit pedem, propter quod ipse iratus vesperam occidit. Ad se vero reversus, ut errorem emendaret commissum, semetipsum hac pena mulctavit, ut scilicet per sex menses continuos, in agris Scythicis, in quibus circumvagantium vesparum non est numerus, nudus persistens ab iisdem eoque transfigeretur aculeis, morsibusque infestaretur, donec quis esset, dignosci, nisi ex sola voce, non posset. SURIUS, in *Vita*, x.

In *Vita S. Antonini Archiepiscopi Florentini* refertur, quod aliquando temporis injuriis et molestiis aliquamdiu infestatus, tandem in verba impatientiæ proruperit, dicendo : Quousque igitur hoc triste et molestum tempus durabit ? Postea vero considerans, quod hac in re voluntatem suam divino non conformasset beneplacito, primo quidem erroris se commissi, a Deo humiliter postularit veniam, postea vero ad culpam hanc in seipsum castigandam, gravi quadam corpus suum accinxerit catena,

eamque sera aliqua clauserit, clavem vero seræ illius, ne eam aperire posset, in Arnum Florentiam perludentem fluvium conjecerit. Tandem vero post integrum elapsam septennium, dum in culina ejus piscis quidam exenteraretur, clavicula prædicta in piscis hujus visceribus inventa, sancto Archiepiscopo allata fuerit; qui cum claviculam hanc, illam ipsam esse agnosceret, quam ipse ante septem annos in Arnum fluvium conjecerat, exinde conjecit, Deum hanc clavem ei remisisse, ut illa mediante catenam suam dissolveret, ac proinde illam aperuit, et licet invitatus a se abjecit; videbatur enim ei, quod pro culpa hac, licet veniali, nondum sufficientem sustinuisset pœnitentiam. *In Vit.*

Cum S. Pachomius in loco quodam sui Monasterii una cum multis aliis Monachis consideret, quidam ejusdem Monasterii sui religiosus, parvulas quasdam floreas, quas ea die contexuerat, ante cellam ex opposito loci illius, ubi Pachomius sedebat, situatam collocarit, ut ab illis storeas illas videntibus, tamquam assiduus, sollicitus, et industrius laborator laudem reportaret; siquidem regula Pachomii unicam solummodo per diem stoream confici præcipiebat. Cognovit igitur vir sanctus laborem Mopachi illius non alio sine ab eo factum fuisse, quam ut vanam ab aliis gloriam aucuparetur, ad circumstantes itaque se vertens gemebundus dixit; Monachus ille in suo peracto labore mundi potius, quam Dei gloriam quæsit : cui proinde ad se accersito, post asperam reprehensionem, hanc injunxit pœnitentiam videlicet ut coram aliis Monachis, ad orationem faciendam congregatis, ipse in medium illorum prodiret, et duas in humeris suis storeas serens, alta voce clamaret dicens : Patres, fratresque mei charissimi, propter amorem Dei, enixe vos obtestor, ut pro me Deum exoretis, qui duas hasce storeas pluris aestimavi, quam regnum cœlorum. Neque hic terminabatur injuncta ei pœnitentia, verum insuper in angusta quadam cella quinque mensium spatio recludi fecit, non permittendo, ut a quopiam hominum visitaretur, et præterquam quod solo pane, et aqua illum sustentarent, insuper eum ad faciendas quotidie duas storeas, nemini ad ostentationem exhibendas, serio obstrinxit. SUR., in *vit. S. Pach. com.*

Cum S. Aicardus Abbas in negotiis Monasterii sui occupatus, inadvertenter in die

festo accito tonsore capillos capitis forcipe sibi æquari jussisset, vidit, cum hoc ageretur, humanæ salutis adversarium, quam promptus sit ad nocendum, quomodo de nostris offensionibus exultet. Nam ecce diabolus intra tenebrosam cellæ angulum se continebat, nefandam cautionem in manibus tenens, et semper, ut attonsa coma deorsum influebat, ipse colligere, et in numerum capillaturam omnem redigere videbatur. Res tremenda et sollicite pensanda, (subjungit historia) : Cum enim sanctus vir Dei dæmonem reprehendisset, eique temerarium ausum suum impropèrasset, respondit dæmon : Meum est officium, servorum Dei habitacula revisere; et offensas singulorum Breviario meo adnotare, et sic Principi nostro referre, ne ad concilium ipsius revertentem vacuum, suppliciis durioribus jubeat excruciarì. Nam hujus ministerii sors mihi de te singularem hodie palmam ad Principem meum obtinebit, dum te Dominicæ noctis festivum tempus illicito opere transgredi renuntio. Minime a tonsione, minime (inquam) cessa, ut de numero capillorum nostræ cautionis abacus accumuletur. *Id.*, xv, sept. 13.

RELAPSUS IN PECCATUM. — Pharaon, qui post tot acceptas plagas non resipuit, sed in antiqua obstinatione permansit, cum toto suo exercitu in mari Rubro submersus est. *Exod.*, xv.

Canonicus quidam lubricus cum per S. Franciscum a gravi infirmitate signo crucis curatus esset, admonitus tamen, ut ad vomitum non rediret, paulo post repens antiquam libidinem, in domo alterius Canonici, domo tota corruente, omnibus aliis illæsis, solus oppressus est. *S. Bon.*, in *Vit. S. Franc.*, c. xi.

Thomas Cantipratanus scribit, quod, cum quemdam ad se cum Sacerdote venientem, et consuetudini malæ obnoxium, sæpiusque a se absolutum, ad Episcopum mittere vellet, Sacerdos eum rogarit, ut eum hac conditione adhuc absolveret, ut ipse pœnitens flexis genibus rogaret Deum, ut, si denuo in antiquum scelus recideret, eum mox divina vindicta sequeretur. Absolutus ergo eum tali pacto recessit, sed paulo post iterum lapsus horrenda voce clamavit : Vindicta Dei super me, amarissimaque morte mulctatus expiravit. *THOMAS CANTIPR.*, l. II, c. xxx.

Cum S. Anselmus puerum cum avicula

ludentem, et mox cum vinculo dimittentem, mox retrahentem vidisset, ad socios conversus, sic inquebat : Cum peccatoribus diabolus ludit; modo enim eos ad confessionem quasi liberos dimittit, modo per consuetudinis vinculum in antiquam captivitatem retrahit, ac reducit. *SUR.*, 21 april.

EXEMPLA DOMESTICA.

FUGA. — S. Ignatius rogatus a P. Brandano Lusitano, quomodo Scholastici Societatis peccata venialia confiteri deberent, respondit, hominem etiam de minimis peccatis confundi debere in præsentia divina, si pura conscientia gaudere velit; eo quod objectum contra quod sunt peccata venialia, sit infinitum, atque adeo etiam in infinitum aggravet. *LANCIZ.*, *op.* xvi, n. 8.

De B. Aloysio P. Ferdinandus Paterno testatus est, dum ejus confessarius esset in curia Regis Hispaniæ, per quinque, aut sex annos sæpe nec materiam absolutionis invenisse, idque non ex defectu solertiæ aut judicii accidisse, quia etiam ab ea ætate elucebat in eo prudentia, et maturitas senilis in moribus. *Id.*, n. 266, *ex processu Can.* Idem postea de eodem etiam in Societate existente P. Hieronymus Natalis testatus est, cum dixit, se in confessione generali sex mensium materiam capacem absolutionis non reperisse. *Id.*, n. 164, i.

De S. Francisco Xaverio Vicarius S. Thomæ jurejurando testatus est, se, dum confessiones illius per hyemen exceperat, non invenisse peccatum veniale, quo Deus offendi potuisset.

De B. Stanislaw Kostka P. Alphonsus Ruiz, qui totius vitæ confessionem exceperat, post mortem publice edixit, eum tota vita, quæ fuit novendecim annorum, peccatum mortale nullum, et venialia valde pauca commississe.

Cardinalis Bellarminus paulo ante mortem sincere fassus est, se tota vita sua, quæ fuit septuaginta novem annorum, numquam deliberate peccasse. Sed et P. Fuligatus in ejus vita scribit, se interdum per octo dies non invenisse in ejus confessione ullum peccatum. *LANCIZ.*, *op.* iii, n. 32.

P. Ludovicus de Ponte voto se obligavit, numquam deliberate offendendi Deum, hoc autem perfecte ab eo servatum fuisse jura-

tus asseruit P. Petrus de Sandoval, qui per viginti annos confessiones ejus exceperat. *Vit.*, c. xxxiv; *Id.*, n. 32.

P. Jacobus Alvarez vinginti sex annis ante mortem voto se astrinxit, se nullum peccatum veniale scienter admissurum, idque servatum litteræ Peruanæ testantur. *LITT. PERVAN, de Viris illustr.*

P. Edmundus Campianus tam teneræ erat conscientiæ, ut sæpe a suo Confessario ad sacrum faciendum sine absolutione dimissus fuerit. *Vit.*, c. xi.

De P. Bernardino Realino P. Annibal Vitalis juratus edixit, se per quindecim annos in ejus confessionibus, ne unum quidem peccatum voluntarium reperisse. *LANCIZ.*, op. xvi, n. 267.

P. Martinus Polorius operarius indefessus, toto anno, quo Sanctus Nicolaus Lancizius ejus confessiones exceperat, ne unicum quidem veniale minimum attulerat, etiamsi conscientiam suam accuratissime discutere consueverit. *IDEM, opusc.* iii, n. 51.

Alphonsus Rodriquez, et si per quadraginta annos janitoris fungebatur officio, ordinarie tamen in confessionibus materiam absolutionis non afferebat. Eundem cum S. Franciscus cum Christo apparens quæreretur, cur fleret, respondit ille : Cur non fleam, perspectam habens gravitatem meorum peccatorum, quandoquidem unum peccatum veniale contra Deum commissum meretur, ut tota vita defleatur. *Id.*, op. xxvi, n. 269.

Cum S. Ignatio quondam objiceretur, operam in curandis meretricibus frustraneam esse, eo quod illæ mox ad vomitum redituræ essent, respondit ille : Minime sane. Sed si omnibus vitæ meæ curis atque laboribus id possim efficere, ut vel unam noctem aliqua istarum peccato abstinere velit, omnes ego quidem nervos contendam, ut vel exiguo illo tempore Deus non offendatur. *Vit.*, l. III, c. ix.

DAMNUM. — P. Christophorus Ortizius vir Apostolicus, quia Superior Residentiæ designatus non prompte obedivit, fulmine ictus interiit, licet Deus gloriam servi sui multis prodigiis illustraverit. *NIEREMB. DOCT. ASC.*, f. 199.

P. Jacobo Rhem quondam unus e Societate in sordida veste, et forma apparens, causamque pugatorii rogatus respondit, non aliam esse, quam quod sæpius sine fa-

cultate se ipsum flagris castigasset. *Ann. Ingolst.* 1618.

Quidam Theologiæ studiosus prope Neapolim mortuus cuidam socio suo apparens dixit, se in purgatorio graviter cruciatum esse, quod aliquando sub sacro aliquantum confabulati, nec confessi essent, ipse proin adhuc istud peccatum confiteretur. *Ann. neapol.* 1605.

EXEMPLA PROFANA.

Papinianus Jureconsultus, cum ab Antoino Caracalla Imperatore parricidium fratris sui Gethæ approbare jussus est, tam constanter id recusavit, ut etiam mortem ea de causa oppetere non dubitavit. *ÆLIUS SPARTAN.*, in *Caracalla*.

Democles puer formosus cum lavandi corporis causa balneum fuisset ingressus, idque Rex Demetrius, eum secutus abuti vellet, præcluso omni effugio in ahenum aqua fervente plenum insiluit, mori malens, quam peccato tali contaminari. *PLUTARCH.*, in *Vita Demet.*

Philosophus quidam dixisse fertur, se, si sciret, Deum sibi peccatum admissurum, et illud homines ignoraturos, nihilominus ob solam peccati turpitudinem istud studiosissime declinaturum. *PLATO*.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut elementum in loco suo naturali non gravat, secus vero si extra illum reperiatur; sic peccatum adhuc in voluntate, et affectu manens non gravat, aut angit; secus vero, si affectus fuerit depositus. *SLAPL.*, text. vi, in *Dom. 11 post. Pent.*

Sicut lignum, fœnum, et stipula congregantur in domo, et non pertinent ad substantiam ædificii, et possunt comburi, ædificio manente; ita etiam peccata venialia multiplicantur in homine, manente spirituali ædificio, et pro istis patitur ignem vel temporalis tribulationis in hac vita, vel purgatorii post hanc vitam, et tamen consequitur vitam æternam. *S. TH.*, p. ii, q. lxxxix.

Sicut in humana republica sunt aliquæ leges, sine quorum observatione omnino stare non potest, quas præterire gravissi-

mum esse cognoscitur; aliæ vero optimæ gubernationi conducibiles, quas transgredi leve, et non magni momenti judicatur; ita in regno Dei quædam sunt leges, ex quarum custodia charitas, et animæ vita dependent; aliæ vero sine quarum observatione charitas, et spiritualis vita adhuc stare potest; et illarum transgressio, peccata mortalia; istarum vero, peccata levia et venialia constituit. Et sicut inter homines, licet quælibet offensa amicitiam aliquo modo lædat, non tamen offensa levis amicitiam dissolvit, nec amicum a participatione bonorum amici omnino rejicit, sed aliqua levi satisfactione remittitur; eodem prorsus modo leves offensæ adversus Deum, quas homines ex humana fragilitate committunt, contractæ, per charitatem, et gratiam, amicitiam non auferunt, atque ideo nec animam interficiunt, nec regnum illi cæleste claudunt. Distinctiones porro, quas inter transgressionem mortiferam, et levem, assignat, sunt hæ sequentes: Peccatum mortale charitatem et gratiam tollit: veniale, servata charitate, ejus fervorem extinguit. Illud præfert creaturam Deo, quia ob amorem creaturæ, Deum deserit: istud non præfert, quia licet se ad creaturam inclinet, non tamen Deum propter illam derelinquit. Illud constituit ultimum finem in creatura, quia ab ultimo, propter quem creati sumus, fine recedit: istud non ponit finem in creatura, quia gratiæ decorem, et charitatis pulchritudinem, qua homo, tamquam in finem, tendit in Deum, non amittit. ALVA., t. II, l. p. 1, c. 1. Illud animam interficit; istud foëdat. Quare Gregorius dixit: In peccatorum et criminum distinctione pensandum est, quia nonnulla peccata animam polluunt, quam crimina extinguunt. S. GREG., l. II, *Mor.*, c. IX.

Sicut in corpore est duplex nitor, unus quidem ex intrinseca dispositione membrorum, et coloris, alius autem ex exteriori claritate superveniente: ita etiam in anima est duplex nitor: unus quidem habitualis, quasi intrinsecus: alius autem actualis, quasi exterior fulgor. Peccatum autem veniale impedit quidem nitorem actualem, non tamen habitualem, quia non excludit neque diminuit habitum charitatis et aliarum virtutum, sed solum impedit earum actum. S. TH., l. c.

Sicut corporis natura est sanitas; ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo

non videbitur Deus, et cor humanum ad hoc factum est, ut suum videat Creatorem. Si vero sanitatis corporis sollicita est providenda custodia, puritati cordi tanto sollicitior est impendenda quanto pars ista dignior illa esse convincitur. S. BER., *de Tripl. bono*.

Non est verus amicus, qui deliberate vellet amico infligere vulnus leve, etsi non lethale; imo, si quis non vellet adhibere curam, ne offendat Deum venialiter, hoc ipso convinceretur, non esse amicus Dei. MANSI, *dis. xv, n. d.*

FUGA. — Sicut si septem latrones domum tuam ingressi fuissent, et sex ejecisses, non quiesceres, donec etiam septimum ejiceret: ita non contenti esse debemus, ut unum dumtaxat alterumve peccatum animo ejiciamus, sed omnia extirpanda sunt. STAPL., *tex. v. in Dom. 3 Quad.*

Sicut si mercator haberet famulum, quem adverteret fuisse causam, ne quotidie centum millia ducatorum lucratus fuerit, eum utique domo expelleret, nec unquam amplius admitteret; ita cum sciamus, quod per peccatum ab inexplicabili lucro gratiæ, et gloriæ cælestis impediti fuerimus, merito id a nobis expellere, et numquam amplius admittere deberemus. LANCIZ., *opusc. xvi, n. 75*.

DAMNUM ET QUALITAS PECCATI MORTALIS. — Sicut pisces in lacubus seu vivariis gelu rigidissimo obductis, nihil patiuntur, sed sunt veluti insensibiles, qui tamen tunc vel maxime moveri, et agitari incipiunt, quando torrendi super prunis ardentibus in craticulis hærent; ita quoque multis accidit reprobis, in piscibus præsignatis (quos Deus a sacrificiis suis proscripsit:) dum enim in hac mortali vita degunt in terris insensati, ac proinde in libro Sapientiæ ipsimet dicent: « Nos insensati » etc. ad minas, ad correctiones, denique ad flagella et supplicia iræ Dei nequicquam moventur, solum quando jam in limine inferni se positos esse conspiciunt, ad Deum se convertere nituntur, sed serius, et sine ullo fructu. MANSI, *dis. II, n. 9*.

Sicut qui carcerem inhabitant, semper quidem in anxietate ac doloribus sunt, sed maxime eo die quo sunt educendi, et ad ipsas fores judicantis ducendi, et ante cancellos stantes, judicantisque vocem intus audientes, metu suffocantur, et nihilo meliori sunt specie, quam mortui; sic et anima ipso

quidem peccati tempore maxime affligitur et premitur, sed multo magis, quando hinc avulsa, ad rationes illic reddendas, et ad terribile illud iudicium adduci debet. S. ANTON. l. c. a. ix, § 6.

Sicut si liber homo ambulans per viam, justa quam est fovea profundissima, projiceret se in eam, non est liber ad exeundum nisi alterius adjutorio; ita et in foveam peccati, quod ad infernum ducit, liber est quilibet per se ad intrandum, sed non ad exeundum, nisi Deus porrigat ei magnum gratiæ, quod agnoscens David *Psal. cxliii*, dicebat: « Emitte manum tuam de alto libera me et eripe me de aquis multis, » scilicet vitiorum, « quia scilicet per me non valeo. » *Id.*, p. viii, tit. viii, c. viii.

Sicut si miles aliquis ex omni parte bene sit munitus, si tamen ex una fuerit nudus, et in ea parte lethaliter saucietur, sic cadit, quemadmodum si totus fuisset nudus; sic et Christianus, si iustitiam fecerit; et in uno peccaverit, similiter peccator statuitur, quemadmodum si semper peccasset. MANSI, *dis. xii*, n. 4.

Sicut in inferno sunt ignis, et frigus, fœtor, caligo, vermis, confusio, sitis etc. ita in peccatore est ignis iræ, impatientiæ; avaritiæ, frigus invidiæ, fœtor luxuriæ, vermis conscientiæ, sitis concupiscentiæ, inordinatio, atque perversitas animi, detestatioque virtutum. DIONYS. CART., a. xviii, de *Enorm. pecc.*

Sicut si quis veniens ad portam istam, videret unum scholarem, sedentem in porta, similiter cras, similiter multis diebus, non ne de facili cogitaret: Iste scholaris intrabit Ordinem? Quomodo ergo non credibile, quod illi intrent in infernum, qui tamdiu sedent ad portam infernis. B. JORD., apud *Bolland*, 13 febr.

Sicut multi adversus viduam insurgere solent, quia neminem habet, qui suas partes possit defendere; ita omnes dæmones, et omnes creaturæ insurgunt adversus animam, Dei præsidio et auxilio destitutam; unde Regius vates: « Qui quærebant animam meam, consilium fecerunt in unum, dicentes: Deus dereliquit eum; comprehendite, quia non est, qui eripiat. » DIADACUS STELLA, in c. xi, *Luc.*; S. BASIL., ap. *Beirl. in Theat. V. pecc.*, fol. 151.

Sicut in discessu Regis omnes, qui sunt in curia, abeunt; ita cum Deus discedi ab anima, omnia bona opera, quæ peccator in

statu gratiæ est operatus, amittit, et nullius sunt valoris. Ps. lxx, 11. *idem.*

Sicut virtutes, ac dona Spiritus Sancti, vires animæ reddunt ad bene agendum expeditas ac faciles, a ratione quoque et Spiritu Sancto bene promptequè mobiles; sic peccata et habitus vitiosi vires præfatas a bonis retardant, ad bona agenda infirmas efficiunt, ad mala pronas constituunt, ad diabolicum instinctum, passionumque impetum assequendum, faciles reddunt. DION. CARTH., a. xviii, de *Enorm. pec.*

Sicut corpus mortuum non potest aliquem juvare, nec ab aliquo juvari; ita mortuus per peccatum in anima, non est capax operis boni, quod sit pro eo, in quantum est ipsum satisfactivum; nec per se satisfacere potest per opera, quantumcumque pœnalia, ut jejunia, peregrinationes, et eleemosynas, et hujusmodi; peccator enim inimicus, Dei constituitur propter offensam commissam. Durante ergo inimicitia, non acceptat Deus aliquam satisfactionem, cum deficiat amicitia, qua acceptatur. S. ANT., p. i, t. vii, c. iii.

Sicut ægrotus cibos dulcissimos, et opiparos aversatur, non quia illi amari sint, sed quia ejus palato humoribus noxiis infecto, amari videntur; ita homo peccati tabe corruptus, et prope examinis effectus, virtutem ori non admovet, non quia illa sit injucunda, sed quia palatum animæ, perditis moribus, quasi malis humoribus vitiatum, ejus suavitatem non valet percipere. JAC. ALV., t. i, *Proæ.*

Sicut si quis in aliqua domo haberet perpetuum census, qui illam irreparabiliter destrueret domum, non solum unius anni census, sed infinitorum annorum census eidem auferret; sic et qui se ipsum irreparabiliter destruit, non unius diei servitium solum sibi aufert, sed totius futuræ perpetuitatis innumerabilia, infinitaque servitia; non enim sola præsentis temporis servitia Deo debentur, sed etiam futura, quæ tanto præstantiora sunt præsentibus, quantum gratiam gloria antecellit. S. BERN., t. ii, ser. xii, a. i, c. iv.

Sicut, qui suscipiunt jugum Christi, Christus eos delectat in spiritu, ne fatigentur in bonis operibus; sic et qui jugum suscipiunt diaboli, diabolus, eos delectat, et decipit, ne discedant a malo impii usque ad mortem suam. AUTHOR., *oper. imp.*, hom. xxiv.

Sicut mare fervens quiescere non potest, sed redundant fluctus ejus, et revolvuntur

ad littora, atque iterum resorbentur, et in se fracti lutum efficiunt, quod pedibus conculcatur; sic impii æternæ conculcationi subjacebunt, quorum nullum est gaudium, qui et nulla pace requiescunt, in eo quod impii perseverant. S. HIERON., *ap. Mansi, dis. xv, n. 6.*

Sicut videmus oculos corporis, cum in fumo forte remorantur, lacrymas semper effundere; si vero potiantur aere purgato, et florentibus pratis, et hortis virentibus, et fontibus inter amœna fluentibus, et saniores esse, multoque majori aciei fulgore rutilare; talis profecto est, et mentis oculus, si in pratis spiritualis pascatur eloquii, erit totus sine dubio purus, ac lucidus, et acutius cuncta perlustrans; si vero in fumum sæcularium negotiorum fuerit ingressus, ad innumera prorsus mala lacrymabitur, et flebit, et in hoc quidem sæculo, sed multo amarius in futuro; fumo enim sunt humana negotia comparanda: propterea et ille ait: « Defecerunt sicut fumus dies mei. » S. CHRYS. hom. II, in *Matt.*

Sicut scorpion facie lampit, et cauda pungit; sic peccatum in principio per tentationem allicit, et ultimo per mortem æternam officit. Ideo dicebat David: « Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. » BERCHOR., v. *peccat.*

Sicut qui congereret guttulam mellis in magnum vas fellis et absynthii injectam ad potandum, non dulcedinem, sed amarorem sentiret; ita qui modicam, et umbratilem peccati dulcedinem, tot angoribus et conscientiae accusationibus circumdata bibit, concupitam suavitatem experiri non valet. JAC. ALV., t. II, l. p. I, c. IV.

Sicut is, qui bibit in auctuali intemperantia sua, nihil aliud sentit præterquam gustum vini et saporem illius, postea vero peregrinos ebrietatis experitur effectus, propter damnum, quod animæ et corpori adfert; eodem modo quoad peccatum accidere solet, dum enim committitur, magnam sensualitati, et inordinato appetitui præbet satisfactionem, mox vero ut patratum est peccatum, acerbissimum peccator experitur remorsum; quia peccatum nostrum contra nos est semper. MANSI, *dis. xx.*

Sicut mulier ad tempus quidem dissimulare potest, sed tandem perturiendo, doloribus attestantibus, occulta prodit; sic quisquis ejusmodi est, peccatum suum utcumque dissimulare ad tempus, et abscondere po-

test; sed in tempore suo cuncta cordis ejus occulta cum dolore manifestabuntur, juxta illud: « Nihil opertum, quod non reveletur, neque occultum, quod non sciatur. » RUPERT. ABB., l. VI, in *Osee.*

Sicut esca in hamo decipit piscem; sic peccatum fallit peccantem, quia dum vane impieque delectat, ad tristitiam sempiternam perducit. DION, CARTH., de *Enorm. pecc.* c. XVIII,

Sicut fumus apes fugat, et fœdus odor columbas expellit; ita Angelum vitæ nostræ custodem abigit, multa lacrymarum aspergine dignum, ac graveolens peccatum. S. BASIL., in *Ps. xxxiii.*

Sicut columba accipitrem fugiens mutat semper locum, ipsisque etiam vebribus ac spinis se immergit, nec tamen sic evadit, sed fatigata hosti in prædam cedit; sic peccatores undique urget conscientiae, et gehennæ metus, nec tamen illum evadunt. Unde dicere coguntur cum David: « Cor meum conturbatum est in me, et formido mortis cecidit super me. » STAPL., tex. III, in *Dom. 9 post. Pent.*

Sicut pater familias furem sua diligentia jam non valentem fugere, sinit plura furari, ut comprehensum evidentius de furto convincat, et severius puniat; ita Deus peccatorem sinit in plura peccata labi, et gravius postea castigetur. JAC. ALV., t. II, l. I, p. I, c. IV.

Sicut si homo aliquis per terram extensus gestaret pondus ingentis turris aut rupis, etiamsi omnes ei voluptates offerrentur, nihil solatii inde perciperet, donec pondus amotum esse; ita nec homo, cui immensum pondus peccati incumbit, solidam consolationem percipere poterit, donec pondus hoc ablatum fuerit. ARRIAS, de *Gravitate pec.* c. XXXVIII.

DAMNUM PECCATI VENIALIS. — Sicut hortus, licet quoad omnia bene excultus sit, si tamen vel a modica aqua illidentis fluminis alluatur, paulatim consumitur; ita et animus hominis tandem collabitur, si frequenter a peccatis venialibus infestetur. S. MACAR. h. XLIII.

Sicut in stipulam ignis exiliens inhæret, donec omne, quod corripuit, absumat; ita vel exigua scintilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit excitata, grande incendium excitat, S. AMBR., in *Ps. I.*

Sicut in corporibus, quæ vulnera neglexerant, febres gignunt, et putrefactiones,

ac mortem denique; itidem in animis, qui pusilla dissimulant, majora invitant. S. CHRYS., in cap. 1 *Gal.*

Sicut pisces decurrente aqua vivarii moriuntur, si clausuræ ipsius minutatim ac sæpe crepant, nec reficiuntur; ita omnis Religio (Monastici Ordinis præprimis) funditus perit, si custodia ejus per modicarum contemptum culparum paulatim a fervore suo tepescit, attestante Scriptura: Qui spernit modica, paulatim decidet. S. ANS., l. *de Simil.*, c. XII.

Sicut juxta præcipitium vadens, quamvis non decadat, tremit tamen, et sæpenumero ab ipso subversus timore decedit; ita et non procul peccata fugiens, sed secus ipsa vadens, cum timore vivit, et in ipsa labitur sæpius. Tertullianus eosdem funambuloni-bus in aere super funes saltitantibus assimilat: hi enim quovis momento in evidenti sunt præcipitii periculo, et communiter talis esse solet infelix ipsorum exitus. S. CHRYS., hom. v, *ad Pop.*

Sicut vulnera modica non curata infistulantur, et sanam carnem corrumpunt: eodem modo culpæ, licet leves, si non curantur, sed negliguntur, gangrænam spiritua-lem inducunt. MANSI, *dis.* IV, n. 4.

Sicut qui assuetus est loco infimo cadere, facile cadet, et nesciet subsistere in loco sublimi positus; ita qui modicis peccatorum levium tentationibus vincitur, gravi tentatione pulsatus, difficulter a gratia in mentis stabilitate retinetur. ALVAR., t. II, l. I, p. I, c. XII.

Sicut nemo habitat libenter in domo plena muscis, imo fugit et abominatur eam; sic Deus mentes muscosas declinat, nec habitat in animabus peccatorum venialium sordibus contaminatis, id est, per gratiarum coelestium, et specialium auxiliorum abundantiam non assistit, sicut facturus fuisset, si quantum humana fert fragilitas, immaculatam se conservasset. HUG. CAR.

Sicut adamas magnetem sua præsentia impedit, quo minus ferrum sibi attrahat, nec tamen magnetem ideo naturali sua virtute, et proprietate privat, sed solum pro tunc eandem suspendit; videmus enim per experientiam, quod, quam primum adamas a magnete recedit, subito hic ferrum ad se trahat. Eodem modo, licet peccatum veniale amorem Dei ab anima non auferat, ejus tamen æstum refrigerat, ejusque fervorem adeo retardat, ut illas virtutum actiones non

operetur, quibus alias incubitura fuisset. S. FRANC. SALES., l. IV, c. II, *de Amor.*

Sicut quando calor naturalis nimium se in exteriores corporis nostri partes extendit stomachum magno ad bonam digestionem subsidio privat, ac proinde generantur cruditates, et pravi humores, qui febres, aliasque infirmitates mortales causant. Eodem modo si cor hominis Christiani, quod ad Creatorem suum diligendum omnino intentum esse deberet, per inordinatas affectiones ad amorem diffundatur creaturarum, amor ille, quem Creatori nostro debemus, tanto magis intepescit, et diminuitur. MANSI, *dist.* IV, n. 4. Unde Alvarez tale format argumentum: Si magna perfectio, magna charitas est, et magna charitas est magnus amor, et magnus ac ardens amor eum, quem amamus, nec leviter contristare permittit, quomodo eximie amabimus Deum, et perfectam erga illum charitatem habebimus, quem quotidianis imperfectionibus lædere non veremur? Idem quoque alio in loco sequentem adducit similitudinem. ALV., t. I, l. V, p. I, c. XVI, f. 1073.

Cinis carbonibus superinjectus, ipsorum tum splendorem fuscatur, tum ardorem impedit, adeo ut juxta eos positi nullum sentiamus calorem. Peccata hæc pulvis et cinis sunt: pulvis, quia splendorem charitatis obnubilant; cinis, quia debilitant conceptum ex charitate fervorem. Videbis aliquos justos in meditatione frigidos, in oratione segnes, in divinis laudibus tepidos, qui nunquam lacrymis irrigantur, nunquam interna suavitate irrorantur, vix compunctionis sensu tanguntur; et, si causam hujus insensibilitatis scruteris, non aliam, quam defectum multitudinem, et in vitandis modicis peccatis insignem oscitantiam invenies. IB., t. II, l. I, p. I, c. XI, f. 69.

Sicut modici sumptus imprudenter iterati magnam etiam substantiam exhauriuntur, et dum minus putamus, divitem pecuniis vacuum et egenum relinquunt: sic per levia peccata passionibus crebrescentibus, et insolentius se ostentantibus, virtutes subruuntur; et ingruente gravi tentatione, dum ei quis assensum præbet, manifeste deficit. Sunt velut iremissæ ægrotatiunculæ, quæ vitam quidem non dissolvunt, sed ita corpus extenuant, ut accedente aliquo gravi morbo corpus vires non habeat resistendi. IBID.

Sicut balista quænam, globo suæ vastitati proportionato onusta, habilis, et idonea,

ut repetitis explosionibus turrin quamdam optime munitam in terram prosternere, et demoliri possit, et tamen parvulus quidam clavus digiti longitudinem duntaxat habens, ad eandem militarem machinam inutilem reddendam abunde sufficit : idem quoque in hac spiritali militia, quæ ab animo contra infernum geritur, contingit : etenim unica culpa venialis, unica inordinata affectio, unica demum non penitus refrenata passio satis superque sufficit, ut, dum cum adversario pugnam inire paramus, omnem nostrum vigorem, et fortitudinem plane enervet. Pharaon Moysi indulgebat licentiam, ut omnes Israelitas ex Ægypto sacrificii offerendi causa educeret, cum hac tamen conditione, ut greges, et armenta sua post se in Ægypto relinquerent. Idem quoque est astuti serpentis gehennalis artificium ; permittit enim, ut in multis his bonis operibus exerceamur, ita tamen, ut peccato alicui veniali, per affectum adhærescamus. Porro Moyses, cui latentem sub hac a Pharaone data licentia dolum suboluit, eidem Pharaoni protestatus est dicens : « Non remanebit ex eis ungula. » MANSI, *dis.* VIII, n. 5.

Sicut ad lucem solis minimi conspiciuntur atomi, qui, sole absente, oculis etiam lynceis invisibiles sunt : ita culpæ etiam levisimæ, quas nos nihili ducimus, vel non advertimus, aut minime agnoscimus, coram oculis Dei graves sunt, quæ proinde a nobis ex ejusdem Dei ordinatione per ignem diluendæ sunt. S. GREG., I. IV, *Dial.*, c. XL.

Sicut quælibet ex modicis plagis modicum potest saluti corporali inferre periculum, verumtamen omnes simul junctæ vires corporales adeo extenuare possent, ut deinceps alteri superventuro malo nequaquam possent resistere. Eodem igitur modo, licet singula peccata venialia animam necare nequeant, attamen quia, quodlibet peccatum veniale spirituales animæ vigorem debilitat, tentatorisque vires et temeritatem valde adauget, contingere posset, quod a tam impetuoso infestare insultu, ut inermes, ac aliunde usquequaque haud bene provisi cederemus turpiter, et laberemur. S. AUG., s. CXLIV, *de Temp.*

Sicut compedes, quæ affectus tenent infirmis rebus obstrictos, ne ad cœlestia et superiora ferantur, sunt catenæ, quæ manus animæ ligant, ne nostram perfectionem operentur ; ita retardant hæc levia peccata hinc migrantes ad gloriam, Quantum damnum

hoc sit, norunt illi, qui sciunt, quam intolerabile malum est animæ hinc discedenti, vel od momentum Dei conspectu ac fruitione privari. ALVAR., l. c. f. 70.

Sicut ferculum pretiosum, si multis contegatur muscis, propter hoc suam quidem non amittit substantiam, et saporem, verum tamen is, qui inde gustaturus est, fastidium illius propter hoc facile concipit, et nauseam eodem quoque modo in præsentis proposito nostro dicere possumus, quod tametsi culpæ veniales nos Dei amicitia, bonorumque operum meritis hactenus comparatis non privent, Deo tamen aliqualem displicentiam, et nausam afferant : Quia tepidus es, incipiam te evomere. MANSI, *dis.* XVIII, n. 13.

Sicut, licet ex decem illis chordis novem aptæ sint ad harmoniam faciendam dispositæ, si tamen una ex illis discordet, hæc unica totam confundit, et destruit aliarum consonantiam ; ita quoque observantia novem præceptorum prorsus est ad salutem inutilis, si vel unius duntaxat præcepti obedientia deficiat. Omne enim instrumentum musicum, ut Philo Hebræus, ait deficit, etiamsi unum tantum discrepet. IB., *dis.* XVII, n. 2.

Sicut sæpius domos ædificantes homines, et tectum imponentes, unius tegulæ excusæ curam non gerentes, totam domum perdidit, et in vestimentis hoc ipsum evenire, quis cernere possit ; etenim parva in illis facta scissura magnam fecit disruptionem. Hoc et in torrentibus multoties evenit, etenim et illi, si vel minimum ceperint ingressum, totum introducunt fluentem. Ita et tu, licet te undique munieris, si tamen aliqua pars immunita dimissa est, etiam hanc diabolo obstrue, ut sis ab omni parte firmatus. S. CHRYS., hom. XIX, *ad Pop.*

Sicut filia Pharaonis numquam sibi persuadere potuisset, eundem illum puerum progressu temporis, regnum illud decem severissimis flagellis percussurum, ab eodemque patrem suum in maris Erythræi undis submergendum esse ; sic quoque peccata venialia in primis principis, eo quod exilia sint, nobisque satisfactionem, et complacentiam pariant, non repelluntur, aut fugantur a nobis, imo fovemus et nutrimus ea, non considerantes, quam nobis in progressu temporis caro sint pretio diluenda. MANSI, *dis.* XX, n. 2.

RELAPSUS IN PECCATUM. — Sicut is, qui in eandem febrim incidit, graviosem semper

experitur, ita ut denique omnino a medicis desperetur; ita cum anima ab æstu concupiscentiæ ad pristina peccata frequenter revocatur, denique omnino a Christo velut vero animarum medico deseritur. ROSIGNOL., l. I, *Disc. rel. c. XIX.*

Sicut ii, qui in luto se versant, quo magis volutantur, eo amplius inquinantur; ita qui se semel luto improbitatis asperserit, nisi ab eo velociter exiliat, gravius sibi dedecoris sui cœnum per singulos dies lutulentæ conversationis obducit. S. AMBR., in *Ps. I.*

Sicut qui cerasa manducat, ab initio non nisi duo aut tria manducare proponunt, sed illa tria sua dulcedine ad viginti, imo ad centum trahunt, et graviter valetudinem lædunt; ita unum peccatum repetitum ad frequentiore repetitionem allicit. STAPLET; ex. II, in *Dom. 1 post Pent.*

Sicut animalia, quæ angustas venas habent, ex veneno non facile pereunt, quoniam virus ad cor facile penetrare nequit; quæ autem venas amplas fortita sunt, celerius veneno extinguuntur; sic qui conscientiam angustam ex timore Dei et iustitiæ ejus habent, difficulter venenum peccati in cor admittunt; quibus vero larga conscientia est, nullo timore constricta, facile cuilibet peccato consensum præbent. IB., tex. II, in *Dom. 21 post Pent.*

Sicut qui sæpius in carcerem conjicitur, tandem verecundiam, et pudorem carceris exuit, nec detentionem magnopere curat, sic peccator sæpius recidivus implet illud Jeremiæ: Frons meretricis est tibi, nescis erubescere. IB., tex. VI, in *Dom. 3 Quadr.*; JEREM., III.

Sicut vestis ex nimio usu tandem sic destruitur, ut reparari nequeat; sic peccata in consuetudinem deducta ita debilem animam efficiunt, ut nec inspirationes Dei, nec hominum admonitiones, quidquam proficiant in ea restauranda. IBID.

Sicut ii, qui juxta rapidissima flumina commorantur, auribus usu obsurdescentibus, molestissimum aquarum fragorem sine ulla molestia perferunt; sic consuetudo delinquentium diminuit admirationem delicti facitque, ut parum de eo emendando cogitetur. IBID.

Sicut, qui vicinium habet fabrum, ejus malleus die nocteque incudem ferit principio quidem moleste fert, et somnum inquietum ducit; tandem tamen diu assuefactus

nihil molestiæ percipit, sed inter ipsos ictus altum sterit; sic peccator ab initio quidem suos remorsus sentit, sed consuetudine et usu peccati ita induratur, ut nullo conscientiae quantumvis valido ictu excitetur. IBID.

Sicut cum intus in domo omnia plena sunt tumultu et strepitu, audiri non potest, qui foris pulsatur, nisi fortissime, et crebro id faciat; sic a corde insanis cupiditatibus pleno audiri verbum Dei non potest, nisi fortius intonet. STAPL., in *Sewag.*, tex. II.

Sicut ignis scintilla, facile ascendit ligna arida, difficulter vero viridia, et humentia absumit; ita auxilium Dei recenter lapsos facile, difficulter autem aut omnino numquam diuturna peccandi consuetudine obduratos convertit. IBID.

Sicut soporiferis febribus soporatos si vellices, et magnis clamoribus a somno excites, attollunt quidem oculos, sed mox humoris abundantia supressi iterum obdormiunt; sic peccatorum somno, consuetudine, ac voluptate consopitis accidit, ut, si pro concione excites, vigilare et emergere quidem nonnihil conentur, consuetudinis tamen pondere oppressi in pristinum somnum et mores delabantur. STAPLET., in *Text.*

Sicut Sampson primo duobus funibus lineis, deinde nerviceis, et demum septem funibus novis alligatus fuit, et quanto magis in Dalilæ consuetudine perseverabat, tanto fortioribus eum vinculis alligabat; ipsosque tandem oculos eruit, ac Philistæis illudendum, ac occidendum tradidit; ita peccator Dalilæ suæ, id est, carnis blanditiis obsequens, ex parvis malis in majora pertrahitur, et tandem crinibus (id est, verecundia) et oculis rationis privatus, diaboli potestati traditur. STAPLET., *text. VI*, in *Dom. 3 Quadr.*

MOTIVA.

PRO PECCATI MORTALIS FUGA. — Quia « Dei gravissima offensa est: » uti colligi potest ex triplici capite. 1. Ex eo, quod Deo cultum debitum, imo et ipsam Deitatem auferat, et idololatriam inducat, de qua Isaias dixit: Repleta est terra idolis: opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis. IS., II, 8. Nam, ut recte S. Hieronymus discurrit, ri-

diculum est, quod aliquis judicetur idololatra, qui duo grana thuris offert creaturæ, quæ debuit Deo offerre; et ille non judicetur idololatra, qui totum servitium vitæ, quod Deo debuit offerre, offert creaturæ. S. HIER., in *Ep. ad Rust.* Imo ut S. Bernardus ait, in ipsum desævire Auctorem, et, quantum in ipso est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quia, quantum in ipso est, vult eum esse aut impotentem, ac injustum, aut insipientem. S. BERN., s. III, de *Resur.* 2. Ex eo, quod Deus fecit in vindictam peccati; nam, teste S. Bonaventura, nihil posset cogitari, quin Deus fecerit propter odium peccati; ipse enim propter peccatum semel dissipavit fere omnia opera sua, scilicet totum mundum per diluvium. Alii Reges, et potentes in præjudicium, odiumque suorum inimicorum depopulantur terras eorum: Deus autem dissipavit terram propriam, quia peccatum intraverat terram suam. Alii homines propter vinum corruptum non projiciunt in mare vasa aurea, vel argentea, sed servant vasa, et vinum effundunt: Deus autem non solum peccatum, sed etiam vasa peccati, id est, creaturas rationales ad imaginem suam factas, et suo pretioso sanguine redemptas in odium peccati projicit in oceano infernali. S. BON., in *Diet. sal.*, c. I. 3. Ex eo, quod ordinavit, ut pœnitentia peccatoribus pœnitentibus semper valeat; nam, ut recte sanctus Augustinus colligit, constat ei peccata multum displicere qui semper præsto est, ea per pœnitentiam destruere. Si enim amaret, non ita semper destrueret. Sed semper destruit peccata, quæ invenit, ne solvatur, quod creavit, ne corrumpatur, quod amavit. S. AUG., de *Vera et fals. pœn.*, c. V.

Quia « ipsius etiam Christi gravissima offensa est: » id quod præclare S. Bernardus ostendit, dicens: Ex consideratione remedii periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, et ecce mittitur Virginis Filius, Filius Altissimi Dei, et jubetur occidi, ut vulneribus meis pretioso sanguine illius balsamo medeatur. Agnosce, o homo, quam gravia sunt vulnera, pro quibus secundum divinæ sapientiæ ordinem necesse est, Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, et mortem sempiternam, numquam pro eorum remedio Dei Filius

moreretur. S. BERN., s. in *Nativ. Dom.* Hinc merito S. Bonaventura dicit: Apparebit Dominus Deus cum vulneribus suis, et clamabit dicens: Videtis quanta a vobis, in vobis, et pro vobis passus sum: et tamen ingrati omnia contempsistis, et pro nihilo duxistis: Ite maledicti in ignem æternum. S. BON., p. I, *Stim.*, c. I.

« Quia gravissimum pœnæ æternæ reatum adducit: » Si ergo nemo vel integrum etiam regnum acciperet, ut per unicum diem in fornace ardenti jaceret, et torqueretur; quanta insania erit, æternum sævissimis et inexplicabilibus inferni tormentis velle cruciari, ut levissima et momentanea voluptate quis fruatur?

« Quia summum animi cruciatum etiam in hac vita affert: » juxta illud Jeremiæ: Arguet te malitia tua; et aversio tua increpabit te. JER., II, 45. Id quod Caino dixit Deus: Nonne si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum aderit. GEN., IV, 5. Hinc S. Augustinus: « Peccatoribus, ait, non est locus in his, quæ foris sunt, quia ibi patiuntur tribulationes, ubi conscientia illos consolatur. Non est illis bene secum, quia bene esse cum malo non potest. Quisquis autem malus est male secum est. Torqueatur, necesse est, sibi, seipso tormento. Ipse enim est pœna sua, quem torquet conscientia sua. Fugit ab inimico, quo posuerit, a se quo fugiet? S. AUG., sup. *Ps.* xxxvi. Sequitur se ipse, inquit Seneca, et urget gravissimus comes, animi morbus, et conscientiae mastix. Tuta enim scelera esse, securæ non possunt. Multos fortuna liberat pœna, metu neminem. Quare? quia infixæ nobis ejus rei adversatio, quam natura damnavit. Potest ergo nocenti contingere, ut lateat: latenti fiducia non potest. SEN., epist. xcvi. Hinc Job: Sonitus terroris semper in auribus illius, et, cum pax sit, ille insidias suspicatur. JOB., xv, 21. Et ipse Deus: Ponam faciem meam contra vos, et fugietis nemine persequente. LEVIT., xxvi, 17.

« Quia turpissimæ servituti subicit: » nam, teste S. Ambrosio, qui facit peccatum, servus est peccati, et quod pejus est, multorum servus est; qui subjectus est vitiis, multis se dominis adduxit, ut servitio ei exire vix liceat. S. AMBR., I, II, de *Jacæ.*, c. III. Et juxta S. Chrysostomum, barbarum est peccatum, tyrannidem excercens in animam semel captam, sed in perni-

ciem eorum, qui ipsum suscipiunt. S. CHRYS., hom. ix, in II. *Eph. ad Corin.* Imo ipsius etiam diaboli servituti subicitur, ut recte S. Augustinus dixit : « Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, accepto tamquam pretio dulcedine temporalis voluptatis; sic ergo Esau stultum judicamus, dum pro vili esca primogenituram vendidit, quanto magis insipientem censebimus hominem, qui pro vilissima voluptate non jus dumtaxat suum, sed seipsum vendit? » S. AUG., in *Expos. ep. ad Rom.*

« Quia summe decet Christianum : » nam S. Cyprianus Martyr, non pertinet, inquit, ad te, Domine, qui te non diligit; nec diligit te, qui scienter offendit. S. CYP., de *Card. oper.* Indignum enim prorsus, et a ratione alienum est, ut anima voluntarie delinquens copuletur Verbo Dei, et cœlesti sponso, ut recte dixit S. Laurentius Justinianus. S. LAUR. JUST.

« Quia est mors animæ; » ut S. Eucherius indicavit dicens : « In quocumque die comederis, » etc. GEN., II, 17. Mortem dicit animæ, non corporis, quia non eo tempore mortui sunt, quando comederunt; ergo hanc, quam tunc Deus comminatus est mortem, non eam debemus accipere, qua caro separatur ab anima, sed hanc, qua hæc alienatur a Deo, qui est vita sua, tamquam si diceret : Qua die me deserueritis per inobedientiam, deseram vos per justitiam, sicut enim corpus vivit ex anima, ita anima, ut beate vivat, vivit ex Deo. Ergo deserta a Deo anima, jure dicitur mortua, ex qua tres pòstea secutæ sunt mortes : prima in anima : secunda in carne : tertia in damnatione. S. EUCHER., in *Caten.* Et idipsum confirmans S. Augustinus, quid est, inquit, mori ipsius (animæ) quid est mori carni tuæ? est, amittere vitam tuam. vita carnis tuæ anima tua, vita animæ tuæ Deus tuus. Quomodo moritur caro, amissa anima, quæ vita est ejus, sic moritur anima, amisso Deo, qui vita est ejus. S. AUG., tr. XLVII, in *Joan.* Unde merito S. Isidorus Pelusiota ait : Vehementer miror, ac stupore defigor, qui flat, ut iis, quos peccata delectant, cum semper moriantur, numquam tamen mortuos se esse existiment. unde etiam, quemadmodum scripsisti, in quæstionem illud venire potest, quod ad primos fictos homines dictum est : « In quacumque die de ligno comederitis, morte moriemini. » Facinorosus enim, ac sicarius

tum demum proprie moritur, cum leges violat, ac scelus admittit, quantum libet alioqui vitæ usura frui videatur. S. ISIDOR. PELUS. epist. CCLII. Et Cæsarius Arelatensis, carnem, inquit, quam non possumus resuscitare, plangimus; et animam mortuam non plangimus, quam possumus ad statum pristinum revocare.

« Quia per peccatum mortale homo a Deo deseritur; » quod sic explicat Didacus Stella : Peccatum, Deum in anima per gratiam existentem, ab ipsa rejicit, non eo modo, quo alter te fortior et excellentior a loco aliquo expellit; nam peccatum non est fortius Deo; ejicit tamen illum per propria demerita : nam cum peccator Deum existentem in anima, vitiis turpitudinibusque inhonorat, tunc dicitur Deus ejici et expelli a peccatore. Videt Deus pluris æstimare nos stercora, glandes hujus mundi, quam ipsum, et ideo hospitium deserit, et abit, tot convitiis et injuriis affectus. Nam si tu in domo tua in capite mensæ Æthiopissam accumbere faceres immundam, incomptam, et inhonestam, et ipsa tamquam domina sederet; uxori vero præciperes, quæ illustris et Princeps est, ut mensæ ministraret, nonne gravem injuriam dominæ huic inferres? Hoc modo peccator cum Deo agit, suos appetitus, et libidines pluris habet, quam illum, et creaturas Creatori anteponit, propter quod moleste ferens hæc omnia, domum et hospitium Deus deserit. DID. STELLA., in c. XI. *Luc.* Unde Dionysius Alexandrinus concludit : « Nihil extiosius est, quam a Deo ita deferi, ut nulla nostri cura, et providentia tangatur; nec ullum ob gravissima crimina gravius supplicium irrogari potest quam ut quispiam a Deo destituatur : qui enim Servatoris Dei ope ac præsidio caret, hic sub hostium ac prædonum potestate est. » DIONYS. ALF. apud Mansi, *dis. VIII*, n. 4. Quia, ut S. Chrysostomus notat, discedente Deo, confestim venit in animam peccatorum fœtor, corruptio criminum, vitiorum putredo, conscientiae vermis, et fit in corporis sepulchro vivo funus, anima jam sepulta. S. CHRYS., s. XIX. Hinc merito S. Bonaventura queritur : Perdit homo bovem, et sollicitè eum querit, equum, et non quiescit, perdit ovem, et post eam vadit; sed perdit homo peccando Christum, et quiescit, et comedit, et bibit et non quærit. S. BON., s. de *S. Maria Mag.*

« Quia omnia merita auferuntur per tale

peccatum; » hinc S. Basilii exclamat : « Miserandum sane spectaculum, post jejunium, post asperam degendæ vitæ rationem, post assiduas preces, post uberes lacrymas, post continentiam annorum fortasse viginti, aut triginta, propter animæ negligentiam, et incuriam, omnibus orbari, ac similem esse eum, qui mandatorum divinorum operatione ac quæstu affluebat, locupletissimo cuidam negociatori, qui amplissimas merces secum afferens, ac secundo vento periculosa maria emensus, in ipso littore, fracta navi, omnibus opibus repente privatur, siquidem hic quoque ea, quæ innumeris laboribus, et sudoribus quæsiverat, unico dæmonis impetu perdit, peccato nimirum, non secus ac sævo quodam turbine pressus, ac submersus. Hinc sane, qui virtutes omnes tamquam naufragio amiserit, vox hæc convenit; « Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me. » S. Bas., hom., in *princ. Prov.* Et confirmans idipsum S. Vincentius Ferr. super verba Lucæ : « Dissipavit substantiam suam, » discurrens; Existo textu, inquit, habetur, quod quilibet, qui peccat mortaliter perdit omnia bona, et merita, quæ congregavit. Unde si quis haberet omnia merita Prophetarum, et Apostolorum, si peccaret mortaliter, statim perderet omnia illa, et nihil remaneret sibi. Peccatum mortale ad instar mortis omnia mortificat. In morte homo omnia dimittit, etiamsi esset dominus totius mundi; sic peccatum mortale aufert homini omnia merita. Non solum perduntur virtutes contrariæ, sed etiam omnia alia v. g. si peccas per superbiam, non credas te solum perdere merita, quæ acquisisti per humilitatem, sed etiam omnia alia. Ratio est, quia omnia merita in gratia Dei fundantur, qua perdita, omnia merita perduntur, quia destructo fundamento, cadit omne ædificium. S. VINC. FERR., s. II, in *Sabb. post Remin.*

« Quia fœdissimam maculam affert animæ; » uti Dionysius Carthus. indicat his verbis : « Maculat animam, quæ maculatio gratuitorum spoliationem concomitatur; estque amissio spiritualis pulchritudinis et nitoris; nam sicut in corporalibus macula est perditio propriæ pulchritudinis ac nitoris, ex contactu alicujus immundi, ita in spiritualibus, ponitur macula pro amissione spiritualis nitoris. Anima autem duplicem sortitur nitorem ; unus est luminis natura-

lis, seu rationis : alius est Divinæ illuminationis per gratiam. Porro dum anima inferioribus, terrenis, atque carnalibus rebus inhæret, agit utique contra lumen naturalis rationis, et gratiam divinæ illustrationis, sicque spiritualis nitor, quantum ad lumen naturale, minoratur, et obfuscatur, sed quoad lumen gratiæ omnino aufertur. Quod si nunc tanto turpior est macula, quanto pretiosior est et pulchrior res maculata, quid anima, pretiosius? nil ergo peccato sordidius, nil immundius, ait recte Chrysostomus. DIONYS. CARTHUS., a XVIII, de *Enorm. pec.*

« Quia impotentiam ad bene operandum facit animam; » uti sat clare indicat Sanctus Augustinus, dicens : « Idoneus est homo ad vulnerandum se, numquid idoneus est ad sanandum se? Quando vult ægrotat; non quando vult, surgit; ut jaceret ægrotus, intemperantiam suam habuit necessariam; ut surgat autem, necessariam habet artificis medicinam. Sic ergo, ut peccet homo, ipse sibi sufficit ad peccandum; ut justificetur, non sibi sufficit, nisi ab illo justificetur, qui solus est justus. » S. AUGUST., in *Ps. xcii.* Et iterum : Quid boni operari potest perditus, nisi quantum fuerit a perditione liberatus? numquid libero voluntatis arbitrio? Et hoc absit. Nam libero arbitrio male utens homo, et se perdidit, et ipsum : sicut enim qui se occidit, utique vivendo se occidit, sed se occidendo non vivit, nec, seipsum potest resuscitare, cum occiderit; ita cum libero peccaret arbitrio, victore peccato, amissum est et liberum arbitrium, a quo enim quis devictus est, huic et servus addictus est. Id., in *Enchir.*, c. xxx. Unde merito alibi hortatur : Implorat auxilium qui sic positus est, et noverit suum esse, quod cecidit, non suum esse, quod surgit. Jam enim liberatus agnoscens gratiam liberatoris sui dicit : « Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. » Clarus etenim est sequens Oseæ textus : « Perditio tua, Israel, tantummodo in me auxilium tuum. Id., l. LXXXIII, qq. LXXXVI, 9.

« Quia opera omnia mortificat; » uti Abulensis indicat dicens : « Opera facta in peccato mortali sunt mortua : id est, tunc quando fiunt, non sunt meritoria vitæ æternæ : sed quod res non habuit in sua origine, si sit de substantialibus, numquam po-

test postea habere : ergo non fuerit prædictum opus a principio meritorum, numquam poterit postea effici meritorium ; atque ideo mirum non est, quod anima peccatrix, et quæ ab illa, dum in statu peccati est, fiunt opera, Deo sint abominabilia. » ABUL., in c. XXIII, *Matt.*, q. 341. Cujus fundamentalem rationem afferens S. Antonius sic discurret : Quia charitas est radix merendi, secundum Thomam in 4. Quolibet autem mortale contrariatur charitati, ideo existens in mortali, nullo modo potest mereri, nec pro se, nec pro alio aliquod bonum gloriæ, seu gradum præmii æterni. Nec etiam reverso tali ad veram pœnitentiam, illa bona reviviscunt ad præmium gloriæ. S. AN., tit. VII, c. VIII.

« Quia asperum jugum imponit homini, » uti S. Gregorius testatur his verbis : Asperum jugum et durum servitutis pondus est, subesse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle stare in non stantibus, appetere quidem transeuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Dum enim contra votum cuncta fugiunt, quæ prius mentem ex desiderio adeptionis affligerant, postea pavore amissionis premunt. S. GREG., in *Cant. S. Thom.*

« Quia vehementer torquet peccatorem ; » S. Augustinus indicat sic loquens : « Peccatoribus non est locus in his, quæ foris sunt, quia ibi patiuntur tribulationes, ubi conscientia illos non consolatur. Non est bene illis secum, quia bene esse cum malo non potest ; quisquis autem malus est, male secum est ; torqueatur, necesse est, sibi se ipso tormento : ipse est enim pœna sua, quem torquet conscientia sua. Fugit ab inimico, quo potuerit ; a se quo fugiet ? Unde S. Petrus Damianus ait : Diaboli figuram etiam herinacius repræsentat, qui nimirum cum toto corpore spinis sit obsitus, vindemiarum tempore ingreditur vineam, et quam meliorem viderit, occupat uvam, quam mox tam violenter exagitat, ut omnia ejus humum grana prosternat, indeque discedens, tamdiu super eadem grana provolvitur, donec spinarum ejus aculeis omnia transfigantur. S. AUG., in *Ps.* xxxvi. Unde S. Ambrosius : adversarius nobis omnis vitiorum est usus, adversaria est nobis libido, adversaria avaritia, adversaria omnis improbitas, adversaria omnis iniqua cogitatio, omnis denique mala conscientia, quæ nos et hic efficit, et in futuro accusabit, et

prodet. S. AMB., in c. XII, *Luc.* Et iterum alibi : Quæ enim pœna gravior, quam interioris vulnus conscientiæ ? quod severius judicium, quam domesticum, quo unusquisque sibi est reus. IDEM, l. III, *Offic.*, c. IV.

« Quia omne lucrum spirituale impedit ; » unde S. Antonius ait : Fatuissimus est operarius ille, qui difficillimis laboribus se fatigat, et tamen nihil stipendii, vel mercedis in fine reportat : Quot laboribus et periculis difficillimis se exponunt homines pro peccato, isti pro voluptatibus, illi pro cupiditatibus, isti pro vanitatibus, inexplicabile est dicere. Et quod erit stipendium ? Certe mortis supplicium, et infernale dispendium. *Rom.* 6. « Stipendium peccati mors. » Et ideo postquam Salomon præmisit *Sap.*, I, 12 : Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, signanter adjunxit : « Neque acquisitionis positionem in operibus manuum vestrarum ; » quasi dicat, nullum aliud lucrum habebitis propter peccatum. S. ANT., p. I, tr. V, c. II, § 12.

« Quia occultari nequit, » nam ut S. Bernardus recte advertit, est turpium pœna Deus, lux est enim ; et quid tam invisum obscenis, flagitiosisque mentibus ? profecto omnis, qui male agit, odit lucem. Sed dico : « Numquid non poterunt declinare ? minime, lucet ubique, etsi non omnibus. Denique in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehendunt. Videt tenebras lux, cui hoc est videre, quod lucere, sed vicissim a tenebris ipsa non videtur, quia tenebræ eam non comprehendunt. S. BERN., l. I, *de Consid.*, c. XII.

FUGA PECCATI VENIALIS. — « Quia peccata venialia sunt magnum impedimentum ad perfectionem ; » uti Dionysius Carthusianus indicavit, dicens ; Veniale perfectionis adeptionem tanto plus impedit, quanto minus vigilanter vitatur, ac deploratur. Ideirco et multi Religiosi ad veram religionem parum propinquant, vel numquam attingunt, quoniam venialia cum incessabili diligentia non declinant, nec mentem suam in divinæ æternæque lucis præsentia semper timorata constituunt ; imo facilius ad inania resolvuntur. DIONYS. CARTH., c. XIX, op. *de Enorm. pec.* Nam perfectæ et sincerissimæ sanctitatis volens cultores suos facere Salvator, jussit ab eis cautissime etiam minima servari, scilicet, ut quam pura est pupilla hominis, tam pura esset

Christiani hominis vita. SALVIAN., l. III, *de Prov.*

« Quia impediunt devotionem, » teste eodem Carthusiano, dicente : Familiaritatem mentis cum Deo, spiritualeque illam secretam consolationem Spiritus Sancti, et gustum bonitatis divinæ non modice impedit, nisi quis quotidiano fervore venialia ista deploret, castiget, extirpet. *IBID.*

« Quia retardant a gloria; » nam homo, qui decedens alioqui posset statim evolare ad coelum, post mortem cogitur per venialia ad tempus in purgatorio expectare; numquam enim ab aliquo facies ejus videbitur, donec solvat minimum quadrantem venialium peccatorum, scilicet per penam. S. BERN., l. I, c. XIII, *Comp. Th. Ver.* Quod confirmans S. Basilius exemplo Moysis dicit : Illum magnum, et qui tanto honore a Deo dignus habitus est, ut illud audiret : « Novi te, præter cæteros omnes, et invenisti gratiam in conspectu meo, » hic, cum de aqua contentio esset, nec ullius alterius rei gratia, nisi quod solum populo murmuranti, ob penuriam aquæ dixisset : « Num ex hac petra educam vobis aquam? » hujus solius rei causa, statim ei Deus minitatus est dicendo : « In terram, quam recepi me vobis daturum, non intrabis, » quæ erat tum ex his promissionibus, quæ factæ erant Judæis, princeps, et primaria.

« Quia actiones hominis inficiunt; » nec enim dubium est, inquit Alvarez, peccata levia studiosas actiones inficere. Cibus quidem, quamvis de se salubris, ac suavis, duabus de causis minus gratus invenitur, aut quia ipse infulsus est, et male præparatus, aut quia in vase immundo nobis offertur. Quare igitur non erunt minus gratae Domino, quas offerimus, virtutis actiones, si cor nostrum, in quo, velut in catino offerunt, peccatis immundum invenitur? Ubi Organum vitiosum est, inquit Ambrosius in Ps. xxxv, in principio quomodo potest cautus non esse vitiosus. ALVAREZ, ap. Mansi, *dis.* xvii, n. 8.

« Quia fontem divinæ largitatis obscurant; » videbis aliquem semper in oratione aridum, in divinis laudibus desolatum, in Eucharistiæ susceptione durum, et in omni tempore nullo fere gustu cœlestis consolationis affectum, nulla rerum divinarum cognitione compunctum : et tantæ paupertatis nullam aliam causam, nisi vendi negligentiam, et incuriam quotidiana-

rum defectuum vitandorum invenies. *IBID.*

« Quia per accidens æterna pœna puniuntur; » Deus enim, ut ait Abulensis, nihil inordinatum reliquit, sed non potest ordinari culpa sine pœna. In illis autem, qui damnantur, non potest aliqua culpa dimitti, neque aliquis reatus tolli, cum sine charitate maneat, per quam culpa purgatur, et remittitur reatus. Et ideo in morientibus in mortali, semper remanebit culpa venialis, si erat, quando decesserunt; aut manebit reatus pœnæ, si erant obligati ad aliquam pœnam pro venialibus, dato quod culpa venialis dimissa fuisset; et illa pœna manebit in æternum, quæ sit eis æterna per accidens, scilicet, qui est sine charitate. ABUL., c. xv, in Mansi, q. 704.

« Quia fuga illorum juvat ad magna peccata vitanda; » nam virtus, quæ in parvis promitur, facilius in maximis exhibetur; sic dum consuescimus minora vincere, majora discimus devitare. Quod confirmans Alvarez : « Cura, inquit, fugiendi minora peccata, quodammodo a casu majorum liberat, et ad ea declinanda facilem viam nobis ostendit; quo enim pacto in detractiōnem incidit, qui verbum otiosum timet? aut in rei minus honestæ consensum impinget, qui levissimam cogitationem virtuti adversam fugit. » S. VALER., hom. xvi. Et D. Chrysostomus : Si levium peccatorum magnitudo noscatur, et majorum facillime perniciēs noscitur; unde fit, ut pensata diversitate culparum, declinentur levia, detestentur enormia, atque omnia ob hæc omnino damnentur peccata. S. CHRYS., *de Peric. lev. pec.*; ALV., t. II, l. I, p. I, c. xvii.

« Quia severa de illis ratio reddenda; » quis autem litigator in re minima judicis sui filium offenderet, si posset ob illam levem offensam expeditioni causæ suæ aliquam afferre jacturam? at vero, ut S. Gregorius ait : « Sic Dominus uniuscujusque considerat vias, sic dinumerat gressus, ut ne minutissimæ quidem cogitationes ejus judicio, ne verba tenuissima, quæ apud nos usu viluerunt, indiscussa remaneant. » Et in progressu ejusdem capituli, in hæc verba concludit : Sancti viri tanto se subtilius in cogitatione constringunt, quanto se a superno Iudice districtius considerari conspiciunt. S. GREG., l. XXIV, *Mor.*, c. iv.

« Quia si non solam mortem corporis, et ea quæ mortem important, sed quæcumque

etiam adversa corpori fugimus, cur solam mortem animæ, et quæ ad illam disponunt, et non quoque mala alia fugiamus? » Maxime quod ista mala, seu damna leviorum peccatorum non levia sunt, sed magni momenti. ALV., *loc. c.*, cap. I.

« Quia deformitas minimi peccati excedit omnem deformitatem corporalem, » etiam possibile, cum pretiosioris rei pretiosior sit corruptio. EUSEB. NIER., *de Adorat.* l. I, cap. XIII.

« Quia peccatum veniale est summum malum, » post peccatum mortale, nocetque magis animæ, quam omnes morbi simul sumpti corpori nocere solent.

« Quia pœna omnibus pœnis et doloribus hujus mundi simul etiam sumptis graviore punitur, » quis autem, si videret jussu Regis Sponsam et Reginam charissimam in ardentem fornacem conjectam, judicaret leve ab illa crimen commissum.

« Quia suspendit munificentiam Dei, et amorem nostrum erga illum in hac vita, et ejus visionem in altera, » quomodo ergo parvum dicetur? an parvum videbitur, quod ingens saxum de cœlo cadens in aere suspenderet.

« Quia tantum malum est, ut prius omittere illum debeat homo, quam millies mori, quam cœlum et terram permittere in nihilum redigi, quam totum genus humanum damnari. » Unde B. Virgo maluisset, filium suum sine peccato propriis manibus occidere, quam in peccatum etiam minimum consentire.

« Quia multitudo eorum periculum facit, » nam multæ arenulæ opprimunt navim, multæ locustæ agros destruant, guttæ magnam inundationem faciunt, multa parva vulnera mortem afferunt; ita si parva hæc peccata vitare negligimus, insensibiliter seducti, audenter etiam majora perpetramus, teste S. Gregorio.

« Quia veniale peccatum vitando majus B. Virgini et Christo obsequium præstatur, » quam si in monte Calvariæ quis se in loco Christi substituisset, ut pro illo crucem portaret, et in ea penitus affligeretur. S. GREG., l. X, *Mor.*, cap. XIV.

PRO RELAPSU. — « Quia per relapsum, summum ingrati animi vitium committitur, » dum pro summo bono, scilicet animæ nostræ salute, summum malum rependimus unde merito Deum summe offendi necesse est; nihil enim perinde Deo displicet, præ-

sertim in filiis gratiæ, quam ingratitude teste S. Bernardo.

« Quia impedit ab oratione, et fractu SS. Sacramentorum percipiendo; » si enim ii, qui morbo caduco laborant ad Sacrificium in altari offerendum non admittuntur, quanto magis, qui morbo caduco spirituali laborant, pro Sacrificio orationis offerendo indigni censebuntur?

« Quia in manifestum salutis periculum » præcipitat: non minus, quam febris calida si frequentius in illam labi contingat, et plerumque vulnera recrudescencia periculosiora sunt.

« Quia turpissima homini notam inurit, » si enim cibos, quos semel sumpsimus, resumere turpissimum censemus, quanto magis turpe erit peccatum semel e corde ejectum sponte resumere.

« Quia difficiliorem emendationem reddit, » quo enim frequentius vas aliquod liquore imbuatur, tanto difficilius ab eodem liberatur.

MEDIA.

In genere, « quot media nobis offerat Deus ad peccata vindicanda, » indicavit S. Thomas Villan. dicens: « Per varia media nos dirigit Deus in finem, nonnumquam minis, et terroribus nos concutit, objiciens nobis pœnas damnatorum, infortunia, et miserias peccatorum, assidua flagella, et frequentes molestias inimicorum, et importabile tormentum iniquorum: malum enim et amarum nimis est, Deum habere inimicum; quod si minæ non sufficiunt, flagellis et infortuniis affligit nos, in camo et fræno maxillas nostras constringens, ut revertamur ad ipsum; et si hac via magis induratur cor nostrum, mille blanditiis, et favoribus nos mulcet, augens dona, subsidia multiplicans, accumulans beneficia, si forte vel sic ad amorem largitoris provocemur. Quod si hæc parva videntur, multo majora promittit, ingerens nobis futuram gloriam, quam præparavit diligentibus se, et innumerabiles gratias, quas hic confert custodientibus præcepta ejus. His itaque et aliis modis exhortando, monendo, corripiendo, terrendo, muleendo, favendo, promittendo, largiendo, diligendo, ut Pater piissimus ac munificentissimus, vitam salutemque nos-

tram inquit, nihil omittens omnino eorum quæ nobis prodesse poterunt ad salutem; unde per Prophetam ait: « Quid faciam tibi Juda? quid debui facere vineæ meæ, et non feci? » Sed, o duritiam! O pertinaciam cordis nostri! Hæc omnia Dei incitamenta et blandimenta quasi nihil contemnimus, et flocci pendimus, neque dignamur vel a longe ea inspicere, et considerare, quasi ex debito redderentur, neque terroribus flectimur, neque flagellis emolimur, neque beneficiis allicimur, neque promissionibus provocamur. S. THOM. VILLAN., in *Conc. de S. Ægid.*, *Abb.*

« Consideratio gravitatis peccati hujus, » uti Didacus Stella suasit sequentibus verbis: « Tu, quisquis es, qui Deum audes offendere fac illud, quod Angelus Raphael consuluit Tobiae, exentera piscem, et tolle fel; bonum enim est ad visum; sic tu exentera peccatum, ut videre possis ipsius amaritudinem, quo facto expelles ignorantiam, et oculos aperies, et videbis quanta sit peccati malitia et feritas. » DIDAC. STEL., in c. II, *Luc.*

« Consideratio præsentiae Dei: nam, ut bene discurret Didacus Nyssenus, si potens quispiam offendatur, id reliquum est solatii, quod scelus in ipsum commissum scientiam illius fugiat, notitiamque prætereat. Apud potentes terræ id accidere, et ratio ista valere nonnumquam solet, nec enim semper ii vel vident, vel audiunt, quæ contra ipsos aguntur, sicque offensæ illorum, et injuriæ impune transeunt. Sed hoc locum non habet apud nostrum supremum Conditorum, et Judicem, nam, ut Philosophus noster Seneca loquitur ep. LXXXIII, et fides præclarius docet; nihil Deo occlusum est, interest animis nostris, et cogitationibus mediis intervenit, nullæ fores lynceis illius oculis imperviae, in abstrusissima cordium nostrorum suam habent oculi ejus jurisdictionem, nihil tam reconditum in penitissimis animis nostris, quod non studiose advertat, non attente notet, non perspicaciter arbitretur, et expendat. Juxta hæc, quis illum offendere etiam in abditissima animæ suæ parte possit, vel ausit, cum nulla tam sit remota ab oculis, nulla tam absita, et occulta, quam ille non velut in medio sole luculentissime pervideat? Unde merito ulterius sic infert: Nihil est, quod æque perhorrescamus, ac rugitum leonis. Itaque Salomon, ut præferocis alicujus Regis furiosam iram expressam daret, non alia comparatione id commodius facere posse

putavit, quam rugitus, quem hæc immanis fera edere solet, inquiens: « Sicut rugitus leonis, ita terror regis; » *Proverb.*, xx, 2. Et propheta Amos, cap. III, 8, ait: « Leo rugiet, quis non timebit? » cujus non cor intra corpus emoriatur? cujus non contabescat metu animus? Huc spectavit Innocentius III cum ait: « Quis non timeat judicem potentissimum, sapientissimum, justissimum: potentissimum, quem nemo potest effugere; sapientissimum, quem nemo potest latere; justissimum, quem nemo potest corrumpere? Juxta hæc, quis est, qui videns talem potentiam, tam magnum Dominum offendat? qui cognoscens talem sapientiam exasperet talem Deum, talem judicem irritet non ignorans talem justitiam. » INNOC. III, l. III, de *Contemp. Mund.*, c. XIV. Quod confirmans S. Joannes Damasc.: « Turbæ vitiatorum, ait, universæ resisti poterit, si semper et assidue cogitaverit Deum operum suorum inspectorem, Angelum Custodem, virtutis nobilitatem, voluptatem momentaneam, peccati spurcitiem, vitam labilem, mortem incertam, gaudium, seu cruciatum sempiternum, puræ conscientiae pacem, hominis dignitatem, Dei beneficium, et super omnia Christi vitam, mortem, et crucem. Quæ enim, et qualis vita, si vix homo ex sepulcro progressus, rursum ad sepulcrum pergat, et demum in perpetua gehennæ flamma se sepeliat? » Utique magna pars peccatorum (juxta Senecam) tollitur, si peccatoris testis assistat; S. JOAN. DAMASC., de *Octo pass.*; quanto magis si assistentem Deum cogitemus. Certe hic cum veritate quivis peccator illa S. Marthæ verba usurpare potest; Domine, si fuisses hic (per memoriam præsentiae tuæ) frater meus non fuisset mortuus. JOAN., XI, 21.

« Consideratio infernalium tormentorum, » uti S. Augustinus suasit dicens: Supplicia terreant, quem præmia non invitant: vile tibi est, quod Deus pollicetur, contremisce, quod minatur. S. AUG., in *Ps.* XLIX. Et confirmans idipsum S. Bernardus, primum, ait: « Consideret peccata sua, qualia et quanta perpetravit, quæ considerare non multum prodesset, si non pro illis in gehenna punire metueret: et ideo considerationi peccatorum, recte adjungitur consideratio gehennæ. Item, si considerentur, quæ et quanta sint tormenta gehennæ, et nulla peccatorum memoria haberetur, securamens forsitam gehennam consideraret, cum

nulla eam recordatio peccatorum perterret. « Hac de causa in mente contemplatoris utrumque, et peccata, et gehenna coniungitur, ut ex utroque terror incutiat et timor, utpote qui securissimum est peccati frænum unde Poeta canit : Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Chrysostomus ad populum suum Antiochenum prædicans, dicens ait : « Nihil tantum peccata quidem consumit, virtutem vero crescere facit, et germinare, quantum continui timoris natura : propterea, qui non vivit in timore, recte illum agere non est possibile ; sicut vicissim cum timore viventem, est impossibile peccare. » S. BERN., IV, in *Parab. de nuptiis Filii Regis*.

« Consideratio aliorum damnorum, » ea præcipue, de quibus S. Antonius Pad. locutus est, dum super illa verba Prophetæ « Meditatus sum nocte cum corde meo, et exercitabar, et scopebam spiritum meum » ita scribit : « Nota ista tria : meditari, exercitari, scopare. Peccator in nocte peccati existens, debet meditari corde suo, quid amisit, quid sibi acquisivit. Commisit animæ suæ mortem, amisit gloriam, acquisivit gehennam. Et pro his debet se exercitare in contritione et amaritudine cordis peccati, et scopare, id est, mundare fœtorem cordis peccati, in confessione oris. » S. ANTON. PAD., *Dom. 16 post Pent.* Tempestive etiam S. Chrysostomus monuit, dicens : « Quando parvam animæ perturbationem susceperis, ne eam neglexeris, quod parva sit, sed consideres, quod id, quod ex ea alitur, maxima mala parit. Etenim postquam in domo aliqua parum stuppæ accensum viderimus, conturbamur, et tumultum movemus ; non enim attendimus initium, sed ex initio finem considerantes, movemur, et concurrimus, ut totum caninum extinguamus ; hoc igne vehementius animam exedit vitium. Oportet itaque prævenire, nam si fuerimus negligentes, id correctæ evadet difficilior. Et iterum : Noli aspicere, quod unum hoc verbum sit, sed quantum periculi habeat, expende : an ignoras inimitiarum tempore, incandescente ira, animoque prorsus ardente, etiam minimum videri aliquid magnum ? Hæc parvula, et homicida sæpe pepererunt, et urbes sæpe integras subruerunt. » S. CHRYS., in *Ps. vi*.

« Radicis evulsio, » de qua S. Hieronymus sic discurret : « Donec recens est, parvam radicem e pectore tuo evelle, ne alio-

qui, cum pullularit, et radices suas alte infixit, postea non nisi longo tempore ac magno cum labore extirpari possit. Ob id enim majora peccata quotidie ad nos aditum habent, atque in animas nostras imperium obtinent, quoniam iis, quæ minora esse videntur hoc est, improbis cogitationibus, inhonestis sermonibus, malisque colloquiis, consentanea correctio minime adhibetur ; ut enim in corporibus, qui parva vulnera negligunt. saniem plerumque, ac mortem sibi ipsis accersunt, ad eundem modum etiam in animis hoc usu venit, ut, qui minima vitia ac peccata nihili pendunt, graviora sibi invehant. » S. HIER., in *Vita Josaphat.*, l. I. Aliam radicem assignavit V. Beda, dum dixit : « Oriuntur cuncta peccata ex carnali concupiscentia. Quicquid est peccatorum in dictis, in cogitationibus, in factis, non exoriuntur, nisi ex illicita cogitatione. Huic ergo illicitæ cogitationi resistimus, si non consentiamus, si non velut arma ministremus. Non regnet peccatum in nostro mortali corpore, peccatum enim ante regnum perdit, et sic perit ; regnum perdit, quando potest concupiscentias nostras nos imus. » V. BEDA, apud Mansi, *disc. III, tract. LXXIX*, n. 3.

Hanc doctrinam confirmat Abbas Prinusius apud Cassianum, dicens : « Nullus obtinere se posse credat, ut motus atque affectus, per quos pœnitenda commisimus, de nostris cordibus amputentur, qui non prius ipsas causas atque materias, pro quibus in illa collapsus est crimina, omnis spiritus fervore succiderit. » CASSIANUS, coll. XX, c. X. Quænam autem sit radix illa clare indicavit sanctus Bonaventura, dum dixit : « Peccatum omne originem ducit ex inordinata conversione ad triplex illud commutabile bonum, divitias, honores, et carnis voluptates. Ex quo manifestum est, summam omnem salutis nostræ in hoc consistere, ut offensiones et lapsus in triplici hac materia evitentur. S. BONAV., in *Apolog. paup.* Quæ ratione autem hæc radix tolli debeat, docuit sanctus Ambrosius, dicens : Si a radice vitia vis evellere, charitatis ignem applica, quo passiones universæ ac vitia superantur. » Nam, ut S. Prosper recte dixit, si Deum ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati desiderii serviamus. S. AMB., apud Beir., c. V, in *Festo S. Magd.*

« Novissimorum memoria : » sic enim Siracides suasit, dum dixit : In omnibus

operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis. ECCL., c. vii.

« Usus frequens Eucharistiæ ; » nam, teste S. Bernardo, duo præstat in nobis, ut scilicet sensum tollat in minimis, et in gravioribus tollat omnino consensum. S. BERNARD., in *serm. de Cæn. Dom.*

« Passio Christi in memoriam revocata, » hæc enim est Angelica contra pestem ; hæc est fel piscis, quo S. Raphael dæmonium fugavit : maxime si ob oculos Christus ponatur et fingatur illis S. Augustini verbis alloqui : Cur me graviore tuorum criminum cruce, quam illa, in qua pependeram, affixisti ? gravior apud me peccatorum tuorum crux, in qua invictus pendeo, quam illa, in quam tui misertus ascendi. S. AUG., S. CLXXXI de *Temp.*

« Oratio crebra : » nam, ut recte S. Innocentius scripsit, nisi magnis precibus gratia in nos implorata descendat, nequicquam terrenæ labis et mundani corporis vincere conamur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium. S. INNOC., *ad Conc. Chartag.* E contrario vero, impossibile est hominem congruo precantem studio, et assidue Deum orantem, Deoque continue supplicantem, unquam peccare, unquam in peccatum incidere. Id quod fuse probat, ac demonstrat sanctus Chrysostomus loc. cit. S. CHRYS., hom. LXXIX *ad Pop.*

« Occasionum fuga : » sic enim hortatus est Gregorius, dicens : non erubescamus fugere ; gloriosa enim fuga est, fugere a facie peccati. S. PROSP., l. de *Vit. cont.*, c. xv.

« Præmunire se contra unum peccatum specialiter : » Sic enim quondam senex quidam fratri quærenti, quomodo vitii resistere posset, respondit : « Non repugnes contra omnes, sed contra unum ; omnes enim cogitationes Monachorum habent unum caput ; necessarium ergo est, quæ et qualis sit, considerare, et adversus illam reniti ; ita enim et residuæ cogitationes humiliantur. » Vit. PP., l. V, lib. X, n. 88.

« Præparare se ad certamen, et prævidere hostis insidias et artes : » Nam, ut sapienter Theodorus Studita dixit : « Expedit constituta habere, quæ formides, ante terrorem, ut egregie bello commisso prodeamus in aciem. Facilis est enim animus vinci imparatus, qui haud procinctus de repente ineat certamen. » TH. S. U., s. CXVI.

« Mature occurrere cogitationibus malis occurrentibus : » Ita S. Bernardus monuit, dicens : « Oportet, si mundas conservare volumus animas nostras, adhuc longe agentibus cogitationibus, huiusmodi multa cum indignatione occurrere, et exsufflare a nobis, ut nullus eis detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum otiosarum, scilicet ad rem non pertinentium, lutum est, sed lutum simplex, id est, non inhærens sed foetens, nisi forte diutius immoretur in nobis, et per incuriam et negligentiam nostram in alterum genus cogitationum vertatur, quod quotidie experimur ; dum enim otiosa tamquam minima spernimus, ad turpia, atque inhonesta dilabimur. » S. BERN., apud Mansi, *dis. xxii*, num 4.

« Humilis agnitio : » « Scito, inquit Blossius, quia ipsa levia peccata efficacius in te delebuntur, si culpam agnoscens, humiliter, et amanter te ad Deum converteris, quam si ea morosius apud te pertractare, et in eorum consideratione diutius cum pusillanimitate occupare volueris. » BLOSSIUS, in *Parad.* in num. 5.

« Crebra confessio, » uti Christus ipse S. Birgittæ revelavit, dicens : « Qui spiritum et gratiam meam adipisci ac retinere desiderat, utile est, crebro peccata, et negligentias suas coram sacerdote confiteri, ut expurgetur. » Et cum ipsa Birgitta videret animam mariti sui Ulfonis in purgatorio, dixit : O felix anima, quid præcipue tibi profuit ad salutem ? Ille respondit : Confessio mea, quam feriis sextis, dum sacerdotis copiam habebam, facere suum solitus, cum firmo me emendandi proposito. IDEM., in *Conclv. anim.* c. v, num. 5.

« Periculorum, quæ inde oriuntur prospectio, » Quam sequentibus verbis S. Cyrillus commendat : Ad aquarum plenitudinem cum columba properandum est ; in his enim sponsæ describitur pulchritudo. Ferunt hoc genus avis, cum ad aquas venerit, quia ibi solet accipitris insidias pati, venientem desuper inimicum, volitantis umbra in aqua conspecta, deprehendere, et oculorum perspicacia fraudem periculi imminentis evadere ; quod si in tu prospicere potueris insidias diaboli, et cavere, in sacrificium Deo columbas obtuleris. S. CYRILL., ap. Mansi, *dis. xvii*, n. 4. Quod confirmans Alvarez : Quemodmodum, inquit, cum aliis pugnans, qui nec permittit ad se hostem

accredere, nunquam ab eo dejicietur, neque illidetur in terram; sic, qui primum adversarii fugit accessum, difficile in peccatum alicujus momenti deturbabitur. Sciebat hoc optime Eusebius sanctissimus apud Theodoretum, qui zona ferea in collum injecta, curvus inclinatus incedens, cum interrogaretur, quamnam utilitatem ex illa mortificatione susciperet, ista memorabili sententia respondit: Ne malignus dæmon de magnis bellum gerat, conans auferre temperantiam et justitiam, et iram armans, et cupiditatem accendens, et ut fastu efferar, et superbia intumescam, efficiens, et quæcumque adversus meam machinatur animam, conor hostem ad hæc parva traducere.

ASCETICA.

DE PECCATO MORTALI. — « In primis nosse debet Asceta, quod nullum in terris detur verum malum, præter peccatum, præsertim mortale. » Id quod Didacus Nyssenus bene declarat sequenti discursu: Nocte cœnæ, cum orationem ad æternum Patrem suum, pro salute discipulorum Christus funderet, sic ad illum aiebat: « Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. » JOAN., XVII, 15. De hoc malo communiter affirmant omnes esse peccatum. DID. NYS., in *Vita Abrah.* l. II, c. VIII. Ita SS. Augustinus, Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus. At si Christus optavit discipulos suos servari a peccato, cur hoc perspicuis verbis non petiit? Cur dixit: Rogo, ut serves eos a peccato? Fecit hoc, ut intelligeremus, nullum esse malum, nisi peccatum, sicut nullum est bonum nisi gratia. Ærumnæ, adversitates, persecutiones, infirmitates, sitis, fames, tam non sunt in gratia Dei, ut potius sint bona, et occasio incrementi gratiæ. Propterea dicebat S. Joannes Chrysostomus in hom. *de Abraham*, tom. I. In rem nostram sunt tentationes. Quantum afflictionum, cruciatuum, calamitatum hujus vitæ habet justus, tantum habet auri, argenti, et gloriæ cœlestis. Omnia in illius utilitatem, et honorem cedunt; majestas autem, et potentia, bona valetudo, venustas, opulentia, et cætera fortunæ bona conjuncta cum peccato, tam non sunt bona, ut etiam majorem damnationem adferant illi, qui ea habet. Ergo non est aliud bonum, præter

gratiam, nec aliud malum, præter peccatum. Audiamus hanc in rem etiam Cajetanum, qui in superiora Domini verba sic diserit: Non dicit, ut serves eos a tribulationibus, ab odiis, a persecutionibus sed a malo, hoc est, ut serves eos, ne aliquid proveniat eis in malum; quod est æternæ separationis a Deo. Ea propter S. Paulus omnes creaturas provocabat, illasque, et omnes vitæ hujus ærumnas, glorianter appellabat. dicens: « Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? ROM., VIII, 35. Nihil horum, certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. » *IBID.*, v, 38, 39, Joan. Cluniacensis, serm. LXVII, tom. II, ait: Omnia provocavit, et de solo peccato tacuit. Cum pro animi sui magnitudine omnia provocare Paulus ausus fuerit, solum peccatum lacessere timuit. Alia enim omnia non habent eas vires, ut avellere quamquam ab amicitia Dei queant, unum, solumque peccatum obliterare, abolere, extinguere eam momento potest; itaque solum etiam peccatum est malum, cætera bona esse possunt, si cum gratia Dei sint conjuncta. Hinc etiam Ecclesia ait: « Tunc nulla nobis nocebit adversitas, si pulla dominetur iniquitas. » Mala cætera, quæcumque hoc nomine censentur, non habent quidquam contagionis, ærumnæ non habent virus, non habent toxicum dolores, quo inficiant, et interficiant, nisi peccatum illis suum venenum affundat.

« Nosse pariter debet, quod solum peccatum mortale sit causa ignis et damnationis æternæ, » Uti S. Salvianus præclare sequentibus verbis ostendit: Propheticum hoc (Producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te). EZECH., XXVIII, n. 18. Ad nos dicitur: ecce omnes vos ignem accendistis, et vires præbuestis flammæ, ingredimini in lucem ignis vestri, et flammæ, quam accendistis; totum namque humanum genus hoc ordine in poenam æternam ruit, quo scriptura memoravit. Primum enim ignem accendit, postea vero vires ignibus præbet, postremo flammam ingreditur, quam paravit. Quando igitur sibi primum homo æternum accendit ignem? scilicet

cum primum peccare incipit. Quando autem vires ignibus præbet? Cum utique peccata peccatis cumulavit. Quando vero ignem æternum introibit? Quando irremediabilem jam malorum omnium summam, crescentium delictorum iniquitate complevit.

« Nosse etiam debet, quomodo peccatum hominem ad bona opera facienda inhabilem reddat. » Id quod egregie S. Antoninus sic ostendit : « Voluntas multum est remissa ad bonum propter peccatum, adeo quod bonum, quod intelligit, et in generali proponit, agere non valeat. Figuratur per claudum, qui videt quidem, quo pergere debeat, sed recto gressu incedere non valet : quibus claudis per Eliam dicitur. III REG., XVIII. Usquequo claudicatis in duas partes? claudicat ex parte dextra, qui præcepta ad Deum nos ordinantia non servat; claudicat ad sinistram, qui mandata erga proximum nos dirigentia non custodit, nec talis diu in peccatis permanere potest, quin labatur in alia. Pergit idem Antoninus ostendere, qualiter pars inferior et sensitiva, ratione culpæ rebellet; ait enim : Potentia sensitiva multipliciter vexatur passionibus propter peccatum; sic enim Deus instituit hominem, ut ratio subjiceret sibi, et inde sensualitas omnino erat subdita rationi, sed propter peccatum inobedientiæ rebellis ratio Deo immediate, et caro recalcitravit spiritui; in cuius signum, signum secundum Augustinum, primi parentes senserunt stimulum carnis, propter quod erubescerent ad invicem, fecerunt sibi perizomata, id est, cooperimenta : et potentia quidem concupiscibilis non appetit nisi delectabilia sensibus, etsi contraria spiritui : « Caro enim concupiscit adversus spiritum, » ut dicitur, GAL., V, in cuius figuram ancilla Agar concepisse se videns ex Abraham, despiciebat proterva dominam suam Sarai, et cum verberibus angeretur, ab ea fugam arripuit, ad designandum, quod sensualitas, quæ est ancilla rationis, postquam per concupiscentiam conceperit peccatum, ex viro, ex appetitu rationali, despicit postea rationem, nec vult ei obedire; sed etsi aliquando cogatur quibusdam pœnis, ut jejuniis, et disciplinis, ipsa sensualitas fugit a ratione, nec propter hoc ei obedit, sed ut libera vagatur, tantum excrescit concupiscentia, ut nec deferat naturali fœderi, seu propinquis; ut pater in Amnon primogenito David, qui amore concupiscentiæ insaniens in Thamar sororem

suam, violenter constupravit eam : et in Ruben, qui ascendit cubile patris sui : et in Semiramide bellicosissima Regina Ninive, quæ duxit in maritum filium suum, sed ab ipso interfecta est. Irascibilis potentia plena est perturbationibus et vindictis illicitis : Unde Saul, qui prius erat pacatissimus, adeo quod despicientes dominium ejus, sibi a Domino traditum, patienter toleravit, nec in aliquo molestari voluit; post victoriam autem magnam habitam contra Ammonitas, postquam a Domino recessit per peccatum, ita turbulentus, et furiosus effectus est, ut per se et per alios mortem quæsierit generi sui David, ei fidelissimi, et octoginta quinque sacerdotes occidi fecerit, quia Abimelech Princeps eorum favorem præstaverat Davidi, concedendo panes et gladium Goliath, et consulendo pro eo Dominum. S. ANTON., p. I, tr. VII, c. III, § 1. Quod etiam confirmans S. Bernardinus, advertendum est, ait secundum Thom. XXII, q. 86, quod triplex est bonum : primum naturæ, secundum gratiæ, tertium habilitatis ad actum, seu aptitudinis ad beneficiendum. Primum et bonum naturæ, ut puta intellectus, atque voluntas; et hoc bonum per quodcumque peccatum nec tollitur, (sicut nec per tenebras aer tollitur) nec substantia aeris minuitur. Secundum est bonum gratiæ, et hoc per peccatum omnino ab anima removetur : unde sicut lumen per tenebras et per cœcitatem, sic per culpam gratia amovetur. Tertium est bonum habilitatis ad actum, et hoc non tollitur, sed per peccatum diminuitur. S. BERN., t. III, serm. *de Calamit. senect.*, ar. I, c. IV. Paulo aliter eamdem doctrinam declarat S. Bonaventura sequentibus verbis : « Per peccatum corrumpitur potestas liberi arbitrii dupliciter, scilicet in agendo, et suscipiendo; in agendo quidem, quia non potest semper facere, quod oportet, nec vitare, quod nocet. In suscipiendo autem, quia gratiam stabilem non potest suscipere in hac vita. Item corrumpitur ratio in hac vita dupliciter, scilicet quantum ad discretionem iudicii inter bonum, et malum, et quantum ad deliberationem consilii, inter expediens, et in expediens. Item corrumpitur affectus dupliciter, scilicet in ordine, et in modo, quia nec semper est moderatus. S. BONAV., l. III, c. VIII, *com. Theb.*

« Nosse debet, quam multa, gravique damna afferat peccatum mortale, » quæ quidem clarissime Dionysus Carthusianus enu-

merat dicens : Peccatum semper pluribus nocet : primo ei, qui peccat; secundo proximis et toti Ecclesiæ, quia interim proximus scandalizatur, et ipsa Ecclesiæ acies ad standum contra diabolum quodammodo minoratur, ac infirmatur in eo, qui impie conversatur. Nocet in Purgatorio constitutis, quia non juvantur tam efficaciter ab injustis, sicut a bonis. Nocet damnatis, quia, quo plures in infernum descendunt, tanto est illic major horror, ululatus, ac cruciatus, siquidem ibi locum non habet, quod dicitur : Solatium est miseris socios habere miseriæ. Nocet quodammodo beatis in Patria, per modum subtractionis; quo etenim copiosior est numerus beatorum, et præmium accidentale fit majus ex societate felici, uno de felicitate alterius gloriante. DIONYS, *de Enorm. pecc.*, art. 18.

« Nosse debet, quod non prosint opera in peccato mortali facta; » quod quidem egregie S. Laurentius Justinianus ostendit, dicens : Ex sola charitate singulorum merita causantur; suffragantur tamen (sed non ad æternæ vitæ meritum) cætera bona opera sine charitate, et non bene consummata, valent ad mitigandam pœnam, quæ juste ex omissione et præcepti transgressionem debetur, si non fierent : præstant temporalia bona, honores videlicet, divitias, incolumitatem corporis, longevitatem vitæ, terrenam felicitatem, propagationem filiorum, successusque prosperos. Occupant hominem, nec permittunt operantem ad exteriora labi. Assuefaciunt ad bene operandum, delectant mentem, restringunt fomitem, arcunt peccati fluxum, atque ad susceptionem gratiæ gratum facientis habilitant cor. Exigua vero universa sunt in comparatione retributionis æternæ. S. LAUR. JUST., l. *de Spir. ani. interit.* Quod etiam confirmans Gerson : « Fac interim, ait, dum es in peccato mortali, quidquid boni potes, ut Deus illustret cor tuum; nam bonum opus de genere, et morale, etiam factum extra charitatem, utilitatem affert multam, quoniam propter tale opus disponitur homo ad opera virtutum, et ad facilius resurgendum trahitur. » GERSON. l. II, prol. *Reg. mor.*

DE PECCATO VENIALI. — « De hoc primo nosse debet, cur vitandum sit; » nempe quia qui spernit modica, paulatim in majora decidet. ECCLES., XIX, 2. Hinc, teste S. Marco Eremita, diabolus modica delicta elevat, et extenuat; alioqui enim ad majus malum aut

vitium hominem adducere non posset. S. MARCO, l. I, de *Leg. spir.* n. 90.

« Nosse secundo debet, cur ejusmodi peccata ab Ascetis et virtutis asseclis specialiter vitanda sint; » nimirum quia, ut S. Gregorius Nazianzenus recte dixit, his ruga una turpior est, quam maxima vulnera iis, qui in mundo vivunt; nec enim tam notabilem et conspicuam in sordidis, quam in puris unius coloris vestibus labes aliqua foeditatem habet. S. GREG., *de Fuco*. Quo nitidiores manus, inquit S. Bernardus, eo gravius quivis nævus in eis ostenditur : et sicut pretiosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat, nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit; nec jam nævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum. S. BERN., l. *de Trip. cust.* Quis enim ferat filium, inquit Claudius Aquaviva Soc. Jesu, Generalis, dicentem : Revera diligo patrem, sed citra lethalia vulnera et mortem, quidquid illi injuriarum et molestiarum inferre potero, faciam omnia sine respectu ullo et liberrime : nec tantillum curo, magis an minus ei placeam, modo hæreditate me non privet, vel morte puniat. CLAUDIUS AQUAV., *Ind.* c. XI, n. 6.

« Tertio nosse debet, quæ peccata venialia specialiter ab Asceta vitanda sint. » Pro quo sciendum, triplicis generis peccata venialia reperiri. Videlicet 1. « Majora, » quæ quidem ex se mortalia sunt, sed ob carentiam pleni et deliberati consensu, aut ob materiæ exiguitatem venialia redduntur. Qualia sunt, cogitatio impudica, et appetitus vindictæ, cui negligenter, sed sine consensu, resistitur : detractio in materia levi : violatio paupertatis in exigua quantitate, et similia, quæ ligno comparantur, quia crassiora sunt, et graviori ac longiori igni in Purgatorio materiam subministrant, nisi hic expiuntur. 2. « Media, » quæ ex genere quidem venialia sunt sed cum deliberata voluntate committuntur, ut sunt officiosa mendacia, otiosi sermones, scurilitates, cachinnationes curiositates audiendi, aut legendi vana, adulationes prælatorum, aut majorum, ambitiones, et similia, quæ fœno similia dicuntur, quia ut fœnum sunt pabulum jumentorum, id est, imperfectorum, et igni quidem satis grandi, sed brevius duraturo materiam suppeditant. 3. « Minima, » quæ ex fragilitate et semiplena advertentia originem ducunt, ut sunt modica distractio in

oratione, motus vanitatis, affectus complacentiæ, immoderatus rigor ex bono zelo procedens, nimia mansuetudo in corrigendo, nonnulla tristitia et anxietas in operibus perficiendis, modicus excessus in cibo et potu sumendo, indiscretus fervor, et similia, quæ stipulis assimilantur, quoniam sicut palea citissime a vento rapitur, et tenui flamma consumitur, ita et ipsa, quia multum infirmitatis, parum autem voluntatis habent, citius igne purgatorio absumentur. Ex his ergo cum omnia collective accepta vitari non possint absque specialis Dei gratia, ea saltem; quæ sub secundo et primo genere continentur, studiose sunt ab Ascetis vitanda, utpote quæ a perfectione assequenda specialiter impediunt.

« Quarto nosse debet, cur Deus etiam a perfectis viris ejusmodi peccata venialia, et quidem sæpe illis occulta, committi permittat; » nimirum quod, ut Sanct. Climacus ait, sint apud viros spirituales quædam vitia plerumque vilissima, mira Dei dispensatione relictæ, ut per illa, quæ sine peccato sunt, seipso semper valde accusantes, humilitatis opes inviolabiles acquirant. S. CLIM., *grad.* 26. Occulta vero juxta Sanct. Augustinum (id est, talia, de quibus periculosissimum si definire) permittat, ut studium perficiendi ad omnia peccata cavenda pigrescat quoniam si scirentur, quæ vel qualia sint delicta, pro quibus etiam permanentibus, nec profectu melioris vitæ absumptis intercessio si inquirenda et speranda justorum, eis secuta se obvolveret humana segnities, nec evolvi talibus implicamentis ullius virtutis expeditione curaret. S. AUG., t. II, l. *de Civ.*, c. XXVII.

« Quinto nosse debet, cur nonnulla peccata Deus in hac vita puniat, at alia inulta relinquat; » nimirum quia, ut S. Gregorius ait, si nulla resecaret, quis Deum res humanas curare credet? Et rursus si hic cuncta percuteret, extremum judicium unde restaret? Quædam igitur feriuntur, ut Rectoris nostri super nos sollicitudinem formidemus; quædam vero inulta servantur ut adhuc Judicem restare sentiamus. S. GREG., c. XXVI, *Mor.* c. XVIII.

« Sexto nosse debet, quousque possit homo omnia peccata venialia vitare, » nimirum quod a nemo justorum viribus propriis, sine divina gratia ab omnibus venialibus peccatis abstinere possit; ita enim clare S. Joannes pronuntiavit, dum dixit: Si dixerim

mus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est. I JOAN. VIII, 10. Impossibile namque est, quemlibet Sanctorum non istis minimis, quæ per sermonem, per cogitationem, per ignorantiam, per oblivionem, per necessitatem, per voluntatem, per obreptionem, per somnium admittuntur, incurrere, ut notat Cassianus. CASSIAN., coll. XI, c. X. Nec facile, teste S. Leone, provenit cuiquam tam incruenta victoria, ut inter multos hostes, frequentesque conflictus, etiamsi sit liber a morte, sit quoque immunis a vulnere. S. LEO., s. IV, *de Jejun. dec. mens.* 2. Possit tamen cum auxilio divinæ gratiæ vitare singula, et omnia peccata divisim sumpta, uti communis sensus SS. PP. et Theologorum contra Hæreticos docet. Unde recte S. Chrysostomus ait: « Non potes dicere: non possum, neque accusare Condito rem. Si enim impotentes nos fecit, et deinde imperat, culpa ejus est; quomodo ergo, inquis, multi non possunt? quomodo ergo multi nolunt? » enim voluerint, omnes poterunt, habemus quippe cooperatorem et adiutorem Deum; tantum velimus, tantum opere accedamus ad rem ipsam. S. CHRYS., hom. XVI, in *Ep. ad Hebræos*. Deus enim, ut ait Sanct. Hieronymus, ita concessit liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non negare. Quocirca juste instat præcepto, ait S. Leo, qui præcurrit auxilio. S. HIER., *Epist. ad Cypr.* 3. Possit cum divina gratia per totam vitam vivere sine peccatis cum plena deliberatione commissis, ita enim manifeste docet S. Clemens Alexandrinus, dum ait: Optimum est nullo modo peccare, quod est solius Dei; secundum nullum ex voluntariis attingere maleficiis, quod est proprium sapientis et multorum exemplis sumpta. §§ 5 et 6. ostensum est. S. CLEM. l. I, *Ped.* c. I. 4. Possit etiam per longum tempus abstinere ab omnibus indeliberatis peccatis, uti fuse tum auctoritate Conciliorum et SS. PP. tum exemplis plurimis probat Lancizius. Eamdem doctrinam confirmat S. Bonaventura sic discurrens: Nota, quod homo potest esse sine peccato mortali, sed non sine veniali; et ratio hujus est, quia homo dum unum veniale vitat, aliud incurrit. Unde dicunt Doctores, quod homo potest vitare quodlibet veniale in particulari, sed non in generali: et est exemplum de navi, in qua sunt multa foramina, quorum quodlibet in particulari nauta oppilare potest, sed non

omnia simul, et ideo sine veniali vix homo esse potest, dicente Joanne; « Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est » LANC., op. XVI, a. n. 261; S. BONAV. ap. Mansi, *dis.* XXVII, n. 4. Unde Blosius prudenter monet, quod ad veniales quotidianasque culpas attinet (a quibus, dum hic vivimus, omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne nimis solliciti sitis, neque conturbemini si non omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter ac serio Deo confitebimini, et contrito, devotoque corde vos reos coram eo accusabitis; sic enim iis, qui Confessionibus audiendis adhibentur, nimis multum temporis non auferetur: sane tales culpa generaliter exposuisse satis est. Peccata venialia multis modis delentur, puta contritione, Dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione. (vid. n. 13.) Blosius, *l. de Consol. pusil.* § 4.

« Septimo nosse debet discrimen inter affectate et deliberate commissas peccata, ab iis, quæ ex fragilitate committuntur, » de quo sic loquitur Blosius: « Aliud est labi in levia peccata ex occasione, aut humana fragilitate duntaxat, et aliud labi ex affectata negligentia; nam qui ex infirmitate sola delinquit, dum liber apud semetipsum est, odit vitia, eorumque vitat occasiones; quando tamen sese offerunt ipsæ occasiones, facile, aut linguæ incontinentia, aut sensuum nimia libertate, aut passione affectioneque indigna, aut consimili aliqua transgressione offendit, sex mox, ut ad se redierit, dolet, et penitus adversatur vel minima peccatorum labem, ob idque veniam repente consequitur. » Ille vero, qui ex affectata negligentia peccat, dum, malorum occasionibus e medio sublatis, liber apud semetipsum esse potest, miris modis concupiscit easdem occasiones, illisque plurimum afficitur, non sane propter peccatum, sed propter oblectationem, labitur quidem et ipse ex fragilitate fortassis, sed non ex mera fragilitate: qui tamen, si statim, culpa admissa, innovato proposito vere poenitentiam ageret, ipse quoque celerrime obtineret delecti remissionem. Quod confirmans Alvarez: Dictum est, ait, perfectam charitatem levisima quæque peccata non admittere, quia diligentissima cura ea cavet, et, si inciderit, lacrymis et gemitibus diluit. Perfectionis ergo hujus vitæ puritas in hoc sita reperi-

tur, ut omnia gravia peccata penitus fugiat, et corporalem mortem, immo et ipsos gehennæ cruciatus potius, quam aliquod grave crimen admittat; et ut levia peccata numquam de industria perpetret, et quæ humana fragilitas secum affert, quotidie numero minuat, imminuta qualitate extenuet, extenuata sæpissimæ odio ipsorum, et Dei ferventissimo amore consumat. Blosius, *in Para.*, an. c. III, n. 3.

« Octavo nosse debet triplicem modum, quo venialia peccata remittuntur, » quem S. Thomas sequentibus verbis assignat: Triplici ratione aliqua causant remissionem peccatorum venialium. Uno modo, in quantum in eis infunditur gratia, quia per infusionem gratiæ tolluntur venialia peccata; et hoc modo per Eucharistiam, Extremam unctionem, et universaliter per omnia Sacramenta novæ legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. Secundo modo in quantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum; et hoc modo confessio generalis, tunsio pectoris, et oratio Dominica operantur ad remissionem venialium. Tertio modo, in quantum sunt cum aliquo motu reverentiæ in Deum et ad res divinas; et hoc modo benedictio Episcopalis, aspersion aquæ benedictæ, quælibet Sacramentalis unctio, oratio in Ecclesia dedicata, et si aliqua alia sunt hujusmodi, operantur ad remissionem venialium peccatorum. S. THOM., q. 87 et 3.

« Novo nosse debet, quomodo venialia peccata ad mortale disponant. » Quod S. Antoninus sic ostendit: Qui peccat venialiter ex genere, prætermittit aliquem ordinem; et ex hoc, quod consuevit voluntatem suam in minoribus debito ordini non subicere, disponitur ad hoc, quod etiam voluntatem suam non subiciat ordini ultimi finis, eligendo id, quod est peccatum mortale ex genere, et secundum hunc ordinem, id est, dispositionem, intelligendum est, quod dicit Augustinus, *de Pœnit.*, dist. l. c, scilicet quod illa peccata, quæ humanæ fragilitati, quamvis parva, tamen crebra subrepunt, si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, et oppriment, sicut unum aliquod grande peccatum, scilicet mortale. S. ANTONIUS, p. I, t. XVI, c. 1. Et confirmans idipsum Alvarez: « Levias, inquit, peccata contempta nos in manifestum perditionis discrimen adducunt, non quia ipsa sufficiant nos perdere, sed quia sæpe sufficiunt ad grave cri-

men inclinare, in quo sensu dixit Augustinus Epist. cym, *de Levibus peccatis*; quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, et oppriment, sicut unum aliquod grave peccatum; quid enim interest ad naufragium, utrum uno gravi fluctu navis operiatur, et obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, et per negligentiam derelicta, atque contempta impleat navim, atque submergat? Neque enim id sapientissimus Pater dixit, quia putaret multa levia peccata uni gravi coæquari, sed quia hæc, si non navim nostri cordis operiunt, at aperiunt, ut magnum fluctum peccati gravis suscipiant. » ALVAR., t. I, l. I, p. II, c. xvi. Tannerus duplici modo ea disponere docet: 1. « Directe et per se: » quatenus generatim quemdam Dei ac rerum divinarum neglectum inducunt, et in certa materia, frequentata habitum generant, quo animus faciliatur ad actus similes etiam in gravi materia exercendos. 2. « Indirecte et per accidens: » quatenus remonent prohibens seu obstaculum peccati mortalis, scilicet fervorem charitatis, et aliarum virtutum habitum, peculiaria quoque gratiæ auxilia, quibus alioqui homo fuisset a peccato mortali inhibitus. TANN., l. II, *Dis.*, iv, q. 5, *dub.* III, n. 55. Quæ omnia complexus est breviter Sanct. Albertus Magnus, dum in compendio suæ Theologiæ dixit: « Peccatum veniale minuit fervorem charitatis, sicut aqua in ignem projecta, licet ignem non extinguat, fervorem tamen illius temperat. Item potentias animæ in bonis operibus lassat, sicut quando ponitur pondus super equum, minus erit promptus ad ambulandum. Item bona cœlestis gloriæ diminuit, non quidem illa, quæ jam habemus illi per meritum reposita, sed quæ deberentur, si venialia non fuerint, quia in eo tempore possunt aliqua bona fieri, quando illa fiunt. » S. ALBERT., l. III, c. xiii, *Com. Th.*

« Decimo nosse debet, cur periculosiora quandoque sint venialia peccata, quam mortalia: » de quo sic discurret Didacus Stella: Febris magna, ut erat hæc qua laborabat socrus Petri, cito curatur; at febris, quæ in ossibus latet, hæc vires rapit, et ad interitum ducit. Ita magnum peccatum raro nos in infernum ducit, nam ipsius magnitudo nos terret, ita ut in cognitionem ejus veniamus, quo fit, ut illius pœnitentiam agamus cum mentis nostræ meliori resipiscencia. At hæc peccata parva, in quæ quo-

tidie delabimur, et ad quæ, ob ipsorum parvitatem, non respicimus, hæc, inquam, sunt, quæ in interitum celeri cursu nos vocant. DID. STEL., c. iv, *Luc.* Et confirmans iterum Alvarez, magna, inquit, et aperta peccata eo justis minus periculosiora sunt, quo vel aspectum eorum satis enormem et tetrum exhorrent; at minima, eo ipso, quod minima, periculosiora videntur, quia dissimulanter intrant, latenter cor possident, et abscondite ad miserabilem ruinam disponunt. ALV., c. i, l. V, p. II, c. x.

« Undecimo nosse debet astutias Diaboli in hac materia usurpari ab eo solitas, » quas S. Bernardinus paucis verbis indicavit, dicens: Tantæ quippe astutiæ est serpens antiquus, ut hominem Deum timentem non mox invadat suggestione aperti sceleris, sed primum paululum restringit rigorem justæ discretionis; qui autem modica spernit (ut dicit Ecclesiasticus) paulatim decidet. S. BERN., s. III, fer. 3 *post Pasc.* Unde merito S. Ephrem hortatus est, dicens: Vos hortor, obtestorque, fratres, ut non solum a gravioribus peccatis ac vitiis temperetis, sed etiam ab illis, quæ parva apparent et levia, quæ tamquam minimi ac nullius momenti, fere ab omnibus negligi, spernique solent, quasi nulla de similibus reddenda foret ratio, cum interim per ejusmodi nos spernere etiam quærat diabolus. Omni ergo diligentia ac studio, etiam in minimis illis, dolos atque insidias diaboli cavete, ut cum Christo sempiterna gloria fruamini. S. EPHR.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

DE PECCATO MORTALI.—Ex occasione thematicis: « Ecce defunctus efferebatur: » LUC., vii, 12, potest peccator adolescenti huic mortuo comparari, et 1. ostendi, quod et ipse per suggestionem a temperie et quiete mentis dimoveatur: per delectationem infirmetur: per consensum moriatur: per consuetudinem efferatur: per contemptum sepeliatur: per obdurationem gravi lapide opprimatur. 2. Quod oculus extinctæ animæ sit corpus: quatuor portitores amor peccati, timor pœnitentiæ, spes longioris vitæ præsumptio de Dei misericordia. Sepulchrum stulta securitas conscientiæ, quæ veluti gravi mole opprimit hominem, ne videat, in quo dis-

crimine sit. 3. Quod, ut ad vitam revocetur hic defunctus, debeat Christus per suas internas inspirationes ei efficaciter dicere : Adolescens, tibi dico, surge. 4. Quod resideat hic defunctus, quando per peccati detestationem se erigit ad Deum, et ad voluntatem ejus faciendam : incipiat loqui, cum peccata confitetur : surgat omnino, cum per opera satisfactionis, et vitæ emendationem ambulat in Dei lege : detur matri suæ, cum Ecclesiæ restituitur, ejusque curæ ac sollicitudini commendatur.

Ex occasione thematis : « Noli me tangere : » potest narrari historia de Fenella Regina, quæ, cum odium concepisset erga maritum suum Kemetum, pomum præparari jussit exteriori quidem specie pulcherrimum, sed intus sagittis plenum, eaque arte confectum, ut in eum, qui pomum ab altero ablatum arriperet, omnes illæ sagittæ erumperent; hoc ergo simulans amorem et specialem benevolentiam cum obtulisset marito, ille incaute illud arripiens, misere a telis erumpentibus interemptus est. Subenferatur postea idem cuivis peccatori contingere a mundo, carne, et diabolo, dum et hi pomum pulcherrimum, scilicet concupiscentiam divitiarum, voluptatum, honorum offerunt, seu, quod idem est, ad peccatum per consensum arripiendum invitant, sed non alio cum effectum, quam quod innumera tela, id est, damna erumpentia misere animam perimant. Unde poterunt breviter ejusmodi damna explicari, præcipue quod noceat peccatum fortunis, famæ, corpori, animo, privans omni et summo bono, et onerans gravissimo, et summo malo, poena scilicet æterna damni et sensus. Unde merito peccatori suadendum, ut prævideat hunc dolum mundi, carnis et diaboli, ac in omnibus suis operibus ac tentationibus memoret novissima, seu exitum hujus pomi arrepti, ut in æternum non peccet.

Ex occasione thematis : « Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, » ECCL., XI, 33, potest peccatum pestis comparari, ob quatuor potissimum causas. 1. Quia, sicut pestis est malum valde hæreditarium, quod facillime ex consortio pestiferorum aut usu rerum ab illis usurpatarum contrahitur, unde monet tam sollicitè Sapiens : Attende a pestifero. 2. Quia, sicut pestis, cito interitum affert animæ; anima enim, quæ peccaverit, ipsa morietur, teste Ezechiele. EZE-

CHIEL., XVIII, n. 4. 3. Quia, sicut ulcus seu bubo per pestem generatus vehementer urit et cruciat corpus; ita peccatum gravissimum cruciatum animæ per stimulum conscientiae affert. 4. Quia, sicut ob pestem aversantur, et fugiunt homines pestiferum; ita peccator ob peccatum mortale a Deo, Angelis, Sanctis, et etiam hominibus in terra odio habetur, deseritur, et declinatur. Inferatur ergo, si homines pestem corporalem tantopore timent, et tam solliciti sunt in mediis pro ea avertenda præparandis et adhibendis, quanto magis similis cura et industria pro peste hac spirituali avertenda sit adhibenda. Et 1. quidem Deus et Sancti invocandi. 2. Consortia pestiferorum hominum, et loca peste infecta seu occasiones peccandi declinanda. 3. Varia remedia pestiferum aerem excludentia usurpanda, præcipue Angelica timoris Domini, succus amarus seu lacrymæ ex corde serio penitente, et amore divino accenso expressæ; cibus S. Eucharistiæ sumptus, quia qui ab hoc abstinent, et jejuni sunt, facile contrahunt malignum peccati habitum : ungentum considerationis novissimorum temporibus, id est, intellectui et voluntati illitum.

Ex occasione thematis : « De ligno scientiæ boni et mali ne comedas : » GEN., II, 17, potest peccatum huic ligno comparari, et pessimi effectus ex ejus comestione secuti explicari, videlicet 1. « apertio oculorum » juxta illud sacri textus : Et aperti sunt oculi amborum, GEN., III, 7. quia, ut bene Serapion scriptor Græcus advertit, sit quotidie, in nobis, quod in primis Parentibus factum est : quando peccamus, tunc cæci sumus; ubi peccavimus, tunc primum agnoscimus, quantum mali admisimus, nostrique facti nos pudet, tædet, ac poenitet. Apud FAB., conc. in Dom. 7 post Pent. 2. « Nuditas : » nam et illi cognoverunt se esse nudos. Quod et per peccatum tanto detestabilius contingit, quanto gravior est ablatio gratiæ et virtutum supernaturalium, quam vestium corporalium. 3. « Confusio et pudor : » ideo enim se soliis ficuum texerunt; magis autem peccator sentit hunc effectum, ut cui merito objicitur illud S. Pauli : Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus non erubescitis? ROM., VI, 21. 4. « Stimulus conscientiae : » hic enim absconderunt se a facie Dei. Quod idem paritur peccator, quia, ut bene dixit

Musonius apud Gellium, cum quis per voluptatem aliquid turpe gessit, quod suave est, abit, quod turpe et triste est, manet. Hinc et Caino dictum a Deo : Si autem male egeris, statim in foribus peccatum est, id est, stimulus peccati. GEN. IV, 7. 5. « Metus pœnæ : » hinc enim dixit Adam : Vocem tuam audiui, et timui : tanto magis autem timere debet peccator, quanto plura et graviora peccata admisit. Incitandi ergo Auditores, ut vel primorum Parentum exemplo sapiant, et ab hoc pomo abstineant. Vide FABRUM, l. c.

Ex occasione thematis : « Ite, ostendite vos Sacerdotibus : » LUC., XVII, 14, potest peccatum lepræ comparari ob varias causas. 1. Quia sicut lepra totum corpus, ita peccatum totam animam inficit. 2. Quia sicut lepra tetrum odorem in corpore, sic peccatum in anima infamiam, quæ pessimus est odor moralis, generat. 3. Quia sicut lepra separat a consortio hominum, ideoque leprosi ex urbe excluduntur, sic peccatum a consortio Dei et sanctorum et civitate cœlesti excludit. Inferatur ergo, quam æquum sit, ut cum decem leprosis, de quibus Evangelium Dominicæ decimæ tertiæ post Pentecosten loquitur, ad Christum confugiatur, dicaturque : Jesu, Fili David, miserere nostri. Et quoniam Christus pariter dicit : Ite, ostendite vos Sacerdotibus : huic ipsius consilio serio pareatur.

Ex occasione thematis : « Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia, quæ scripta per Prophetas de Filio hominis : » LUC., XVIII, 31, potest ostendi, quomodo per peccatum passio Christi renovetur, et 1. quidem « vendatur » pro vili pretio voluptatis cum Juda. 2. « Vinciatur » per funes et vincula inordinatorum affectuum. 3. « Negetur » cum Petro, dum verbis confitetur se nosse ipsum, factis autem negat. 4. « Flagelletur » per actus peccatorum repetitos, sicque impleatur illud Psalmi : Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores. PS. CXXVIII, 3. 5. « Coronetur : » per contemptum et cogitationes malas in capite præcipue residentes. 6. « Cruce gravetur : » peccata sua quavis cruce graviora ipsi imponendo juxta illud Isaïæ : Cum sceleratis reputatus est, ipse peccata multorum tullit. ISAIÆ., LIII, 12. 7. « Crucifigatur » juxta illud Apostoli : Rursum crucifigentes sibi-metipsis Filium Dei, et ostentui habentes,

HEB., VI, 6. Unde merito S. Bernardi sequentibus verbis homines peccatores alloquentem introducit : Cur me graviori criminum cruce, quam illa, in qua quondam pependeram, affixisti? gravius enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua invitus pendeo, quam illa, in qua tui misertus, mortem tuam occisurus, ascendi. Videri potest hæc omnia fusitus deducens Henricus Engelgr., p. II, *Lucis Evang.*, conc. in *Dom. Quinq.* et Julianus Haynense in *fer. 6 Parasceve*. Verit. pract.

Ex occasione thematis : « Obstupescite cœli super hoc, et portæ ejus desolamini vehementer, dicit Dominus; duo enim mala fecit populus meus : » potest gravitas peccati per ingeniosam Parabolam ab Eusebio Nierembergio propositam in hunc modum proponi : Fœmina erat Æthiopissa et invenusta (Anima) quæ pedibus et manibus ligata (funibus et vinculis peccatorum suorum) trahebatur a latronibus (dæmonibus) et volutabatur per foetida loca (turpium voluptatum) ut in fornacem ardentem (inferni) conjiceretur. Hujus Rex quidam (Christus) cui nemo similis, misertus, ut eam liberaret (solus erat), exposuit se morti pro ea, et acceptis multis vulneribus, fuso toto cruore, fugavit latrones, et illam sanguine sua mundavit, tum in Sponsam accepit, et Reginam coronavit; extruxit illi aulam magnificam (orbem terrarum) mireque eam exornavit (tot stellis et aliis rebus pretiosis) undique sculptam relinquens imaginem sui (nempe in omnibus creaturis) ut amorem illius sibi conciliaret. Disposuit quoque familiam, et donavit ei servos innumeros, quin et ipse ministravit illi in obsequiis humilibus (tum per humanitatem assumptam, tum per cooperationem in omnibus actionibus) delicias suas reputans esse cum illa. Insuper instituit hæredem regni sui, promissis donis multo majoribus, si fidem servaret. Verum illa, contempto Rege (per peccatum) sollicitavit ad adulteria servos viliores, qui stabula curabant, et renitentes, fidemque Regi servare cupientes cogebat ad adulterium. Subinde cum benignior erga illam esset sponsus, omnino illum hostibus (mundo ac carni) prodidit, tradiditque, qui excæcarunt illum, et illuserunt. Denique imagunculas Regis, quæ per angulos aulæ incisæ fuerant, contempto Rege, venerabatur; cumque Sponsus coram illa esset, amplexus illius desiderans, illa

terga vertebat, pertæsa Regem et icones illas quæritans. Quo facto; duo illa mala commisit, quæ populum suum fecisse, Deus tantopere quæstus est dicens : Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, quæ continere non valent aquas. Quæ omnia fusius apud NIEREMB., l., c., explicata videri possunt. EN. NIEREMBER., in l. *de Adorat.* l. I, c. vi.

Ex occasione thematis : « Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam, » MAT., ix, 7. possunt explicari potiora media ad peccatum vitandum. 1. Ergo demonstratur, peccatorem esse similem Paralytico ad probaticam piscinam jacenti, cum vere et is langueat in omnibus membris, seu potentiis, non possit se juvare, atque adeo auxilio Christi opus habeat. 2. Ostendatur, quod et ipsi curato dicat Christus : « Surge » per veram pœnitentiam, ac detestationem peccatorum; « tolle lectum tuum » deserendo occasiones peccandi, tam externas quam internas propriarum concupiscentiarum inordinatarum. Et « vade in domum tuam : » Id est, totis viribus ea, quæ ad tuam salutem et commodum spirituale pertinent, pertracta; in his enim tribus tota substantia veræ conversionis ac pœnitentiæ consistit. Vide FABRUM, conc. II, *Dom.* 18 *post Pent.*

Ex occasione thematis : « Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Hiericho, et incidit in latrones : » LUC., x, 30, potest peccator huic homini comparari; et 1. ostendi, quomodo et ipse descendat ab Jerusalem (seu statu gratiæ) in Hiericho (seu statum peccati) incidat in latrones (id est, dæmones) qui spoliaverunt eum (virtutibus et meritis, et gratia) et plagis impositis (id est, vulneribus peccati inflictis) semivivum (nempe corporali dumtaxat, et non spirituali etiam vita viventem) reliquerunt. 2. Ostendatur quomodo curari debeat, scilicet per « oleum misericordiæ divinæ, » pro quo proinde sæpius orandus est Samaritanus Christus, et per « justitiæ vinum, » idest propriam cooperationem ac pœnitentiam. De quibus vide FABRUM, conc. ultima in *Dom.* 12 *post Pentec.*

Ex occasione thematis : « Surgam, et ibo ad patrem meum : » LUC., xv, 18, potest peccatoris status cum statu filii prodigi comparari; et 1. quidem ostendi, quomodo et cum quo fructu recesserit a patre, nempe quod in primis incurrat indignationem pa-

tris, hæreditatem amittat, dissipet substantiam acceptam (id est, gratiam, virtutes, et merita tam præsentia, quam futura) pascat porcos (id est, foetentes cupiditates ac passionem suas) et delectetur siliquis porcorum (voluptatibus immundis, nec tamen illis ad votum satiari possit). 2. Quomodo redierit in seipsum; surrexerit et iverit ad patrem exequendo statim propositum : doluerit de peccatis, eaque patri confessus sit : satisfactionem se obtulerit dicendo : Jam non sum dignus nominari filius tuus. De quo vide Julium Hayneufe in veritatibus practicis. Fer. 5 *infra hebdom.* 24.

DE PECCATO VENIALI. — Ex occasione thematis : « Beatus vir, qui inventus est sine macula : » ECCL., xxxi, 8, potest dici, quod multæ quidem sint maculæ, quæ sponsam aliquam sponso minus placentem et dilectam efficiunt, sed præcipue scabies, utpote quæ totum plerumque corpus, atque adeo singula membra inficit, et maculat. Talis autem scabies est ipsum peccatum veniale; id quod fusius ex comparatione ostendi potest. Et 1. quidem propter « originem; » quia sicut scabies ex nimia abundantia malignorum humorum nascitur; ita peccatum veniale ex nimia concupiscentia rei alicujus creatæ. 2. Propter « fœditatem : » qui sicut scabies omnem corporis pulchritudinem tollit, ideoque, licet non omnino a consortio sponsi excludat, tamen minus, amabilem facit, et horrorem ac displicentiam parit; ita idipsum respectu Dei peccatum veniale facit. 3. Propter « effectus : » quia sicut scabies valde magnam corpori molestiam et pruritum affert, ac interdum si ad interiores corporis partes repellatur, omnino mortem affert; ita et ipsa peccata venialia magnum valde pruritum animæ afferunt propter inordinatas concupiscentias, quæ quiescere eam non sinunt, et sæpe, si augeantur, ad mortem peccati mortalis disponunt. 4. Propter « modum curandi : » quia sicut scabies plerumque per aquas et balnea curatur; ita peccata venialia per aquas lacrymarum, ex pœnitentiæ fontibus haustas : ad quas proinde frequentius adhibendas auditores excitentur.

Ex occasione thematis : « Socrus autem Simonis tenebatur magis febribus. » LUC., iv, 38, potest peccatum veniale feбри comparari. 1. Quia omnem animæ speciem, et pulchritudinem, sicut febris corpori, affert, 2. Quia sicut febris immodico æstu et

frigore corpus graviter vexat; ita ipsum graves et molestos æstus concupiscentiæ, et frigus cupiditatis spiritualis in anima producit. 3. Quia sicut febris corpus valde debilitat, et ad lucra ex laboribus capienda inutile facit; ita ipsum vires animæ sum-mopere imminuit, atque a lucro meritorum cœlestium impedit. 4. Quia sicut febris in-valescens ad mortem disponit; ita et ipsum, nisi mature per pœnitentiam curetur, paulatim per habitus malos generatos ad mor-tem peccati mortalis perducit. Excitentur proin Auditores, ut mature ad medicum Christum in Sacramento Pœnitentiæ et Eu-charistiæ recurrant, quia teste S. Bernardo, hoc Sacramentum et sensum minuit in mi-nimis, et in gravioribus tollit omnino con-sensum. Vide FABRUM, conc. III, in *Dom. 5 post Pent.*

Ex occasione thematis : « Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te : » CANT., IV, 7, ostendi potest. 1. Quanti semper ab hominibus æstimata sit, et etiamnum æsti-metur pulchritudo, quantasque vires ea habeat ad amorem omnium hominum con-ciliandum; quanto pluris proin facienda sit spiritualis animæ pulchritudo, per quam ipsius Dei, Cœlitumque amor conciliatur. 2. Ostendatur, sicut pulchritudo corporalis per tria vitia corrumpitur, nempe per vul-tus nigredinem, maculas, et rugas, ita id ipsum in spiritali quoque pulchritudine contingere, utpote quæ et in ipsa corrumpitur aut imminuitur, vel per nigredinem peccati mortalis juxta illud Jeremiæ : Deni-grata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti, in plateis : THREN., IV, 8. et Jobi : Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt præ caumate : JOB., XXX, 30, vel per maculas peccati venialis, et rugas imperfectionum, seu languoris spiritualis, de quibus Apostolus locutus est dicens : Ut exhiberet sibi ipse gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, neque rugam. EPH., V, 3. Ostendatur gravitas hu-jus maculæ tum ex bonis, quæ impedit per diminutionem amoris, ex quo tamquam radice omnia bona oriuntur animæ; tum ex acerbitate lixivii aut balnei, quo in altera vita purganda est, nempe per purgatorii ignem. Qua de re videri possunt Nicolaus LANCIZ., opusc. XVI, toto, sed præcipue cap. XI, et Jac. ALVAREZ, de *Extinct. vitior*, p. I, l. I, c. VI, et seq.

DE RELAPSU. — Ex occasione thematis :

TOMUS III.

« Qui stat, videat ne cadat : » I COR., X, 11, potest peccatum morbo caduco com-parari, ob tres præcipue causas. 1. Quia si-cut epileptici frequenter cadunt et affligun-tur in terram; ita et consuetudinarii pecca-tores. 2. Quia sicut illi arcentur a consortio hominum, et ministeriis sacris; ita et epi-leptici spirituales ab usu Sacramentorum, aliorumque ministeriorum sacrorum utili saltem usu repelluntur, et ad optatum cum Deo et Sanctis familiaritatem non admittun-tur. 3. Quia sicut epilepticus morbus præ-cipue sanguinis humani haustu curatur; ita et relapsus in peccatum frequenti sump-tione corporis et sanguinis Christi cave-tur.

Ex occasione thematis : « Non inveniens requiem, dicit : revertar in domum meam, unde exivi » LUC., II, c. XXIV, potest ostendi gravitas relapsus ex triplici capiet. 1. « Ex parte Dei; » quia talis peccator magis a Deo derelinquitur; nam, ut languor prolixior aggravat medicum, et semel atque iterum de medico sanatum, sua tamen culpa reci-dentem, medicus tandem fatigatus fastidit, et irritò labore fatigatus deserit; ita Dei in-dulgentia, et misericordia sæpius abuten-tem justitia Dei deserit. Hinc Christus ægro-to dixit : « Ecce sanus factus es : jam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. » JOAN., V, 14. 2. « Ex parte dia-boli, » quia sicut, quando captivus diabolus elapsus, iterumque deprehensus arctius a lictore custoditur; ita et dæmon eum, qui semel iterumque per pœnitentiam manus illius evasit, cautius custodit, et vehemen-tius impugnat, assumens secum septem spiritus nequiores se. 3. « Ex parte pecca-toris : » quia ut convalescens periculosius labitur, et per frequentatos actus frontem et pudorem exuit, et consuetudinem induit; unde, ut expertus est S. Augustinus, ex voluntate perversa fit libido, et dum servi-tur libidini, fit consuetudo, et dum consue-tudini non resistitur, fit necessitas, seu dura servitus. S. AUG., I. VIII, *Conf.* c. V. Ob quam causam S. Ambrosius dixit : Facilius inveni, qui innocentiam servarent, quam qui congrue pœnitentiam agerent. S. AMB., I. II, de *Pœn.* c. X. Vide STAPL., tex. VI in *Dom. 4 Quadrag.*

Ex occasione thematis : « Noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat : » potest explicari triplex potissimum moti-vum, ob quod relapsus caveri debeat,

1. «Propter summam ingratitude[m] : » quæ enim major ingratitude excogitari potest, quam si captivus ad mortem damnatus, et summa cum difficultate et pretio ab interitu liberatus, ultro iterum se per antiquum delictum in pristinam captivitatem conjiciat? aut æger pretiosissimis medicinis, et maximis impensis liberatus, ultro sibi et malitiose antiquum morbum accersat? 2. «Ob turpitudinem summam : » quid enim turpius, quam cum porcis in luto, unde paulo ante exierat, et ablutus erat, denuo volutari? quid fœdus, quam materiam ex ore ejectam sponte resorbere, et ad antiquum vomitum redire? 3. «Ob stultitiam maximam : » quæ enim major stultitia, quam semel cum avicula e laqueis ereptum esse, et tamen ultro ad easdem insidias redire? cumque ipsa etiam bruta, asini maxime, nulla vi adigi possint, ut ad locum, ubi semel ceciderunt, redeant, solum hominem ad pristinās peccandi occasiones redire, et recidere?

ALII CONCEPTUS.

DE PECCATO MORTALI. — Gravitas. In Epistola, quam S. Paulus ad Hebræos dedit, cum docere vellet, unde accersere nobis solatium inter ærumnas, et robur ad fortiter perferenda adversa debeamus, jubebat attentis oculis Christum Magistrum, et Ducem nostrum arbitrari, qui omnia cruciatuum et dolorum genera expertus fuerit, atque idecirco non misereri non possit eos, qui rebus afficiantur adversis. Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, «tentatum autem per omnia, pro similitudine, absque peccato;» *HEBR., IV, 15.* Hic locus multas dubio procul patitur difficultates. Nam quantum verba Apostoli sonant, videtur ille dicere, quod Christus solum apparenter tentatus fuit: Tentatum pro similitudine; quodque illius tormenta fuerunt magis picta, quam vera; sed cum fidei certum dogma habeat, Apostolusque ipse doceat, quod Christus reapse, non imaginarie, vere, non apparenter passus est, quomodo verba ejus recte accipiemus? verus illorum sensus facilis est, et obviu[s]. Nonne dicit S. Paulus, Christum fuisse tantatum, vexatum, passum absque peccato? certum est. Quod ergo dicit, tale

est: Non aio ego, Christum non fuisse vere tentatum, afflictum, cruciatum, passum; hoc dicere volo, tantam esse peccati malitiam, ut omnes miseriæ, cruciatus, dolores, si cum illo conferantur, magis picti, quam veri videantur, ut propterea Christus, quia absque peccato fuit, magis pro similitudine tentatus, quam reapse; et apparenter potius, quam vere passus fuerit, quamvis inexplicabiles cruciatus tulerit. Granditer, et magnifice amplificavit Apostolus malitiam peccati, quæ tanta sit, ut dolorum et cruciatuum nomen non mereantur quantivis illi dolores et cruciatus, a quibus absit peccatum. *Did. Nyss., in Vit. Abra. l. II, c. ix.*

S. Bruno alicubi ait: «Superflua, et nociva sola, peccata sunt.» Graviter dictum illud, superflua sola peccata sunt. Superfluum vocatur id, quod nulli usui est ex quo nihil utile fieri possit. Solum ergo peccatum superfluum est; ex illo enim nihil nisi malum, et noxium hauriri potest. Cætera mala superflua dici nequeunt, nam «diligentibus Deum» (ut sanctus Paulus *Rom. viii. 28*, habet) «omnia cooperantur in bonum,» et etiam illa, quæ mundus in malis non bene censet. Ingeniosa charitas et alchimix sanctioris perita, solerter ex ferro ærurnarum producit aurum, ad conficiendam coronam gloriæ, et tamquam sedula apis ex omnibus legit mel, non ex suavi rosmarino solum, verum ex amariore genista etiam. Ex omnibus meritum lucra facit servus Dei. Ergo si omnia mala, quæ conjuncta habent gratiam Dei, convertuntur in bona, nullum aliud malum erit præter peccatum, quod omnia bona sic pervertit, ut convertat in mala. S. BRUNO, *s. de Nat.*

Quærit Angelicus Doctor S. Thomas, utrum in virtuosis hominibus posset esse verecundia hoc est, an quid si quod illis adferre ruborem queat. At postquam ventilavit quæstionem, sic de illa pronunciat: «Senes, si virtuosus carent verecundia, sunt tamen sic dispositi, ut si in eis esset aliquid turpe, de hoc verecundarentur.» Quam apposite hoc in loco Angelicus Doctor senes virtuosus adjunxit? Senem quidvis decet, nullius rei illum pudet. Ubique loqui, et sedem, quam vult, deligere potest. Non illum dedecet neglectior vestitus, horridula verba quamquam proferat, tametsi ejus impexa sit oratio, tametsi incompti inornatique sermones, non erubescit. Tales sunt etiam virtutis studiosi, verecundia carent,

solum peccatum est, quod illis dedecori esse posset, solum peccatum vident esse indecorum, et adferre posse ignominiam. S. THOM. II, II, *quest.* 144.

Salomon inter alia sapienter dixit: «Laudavi magis mortuos, quam viventes, et feliciorum utroque judicavi, qui necdum natus est.» ECCLES., IV, v. 3, velut dixisset: Expendi in statera vivos, mortuos, nondum natos, et in altera quidem lance posui vivos, cæteros in altera, et visa sunt mihi graviora pondera horum, quam illorum. Possemus hic jam sciscitari, cur Salomon mortuos supra vivos extulerit, et utrisque feliciores arbitratus fuerit eos, qui nondum in hanc lucem editi essent. Videtur enim is, qui non est, in comparisonem eorum, qui sunt, vel certe fuerunt, venire non posse. Sanct. Ambrosius hanc nobis adimit dubitationem, inquires: Mortuo præfertur, qui natus non est, quia peccare nescivit. Qui nescit quid sit peccare, nescit quid sit esse infelicem: propterea ille vere infelix est, qui vivit, eoque nomine beatior illo est, qui mortuus; jam enim cessavit peccare, et, absolute loquendo, major est infelicitas illius, qui actualiter peccator est, quam ejus, qui æternis apud inferos cruciatibus addictus, quia hic jam non est in eo statu, in quo peccare queat: (quamquam viventi etiamnum peccatori spes sit reliqua, quod a malo statu suo cum opitubatricis gratiæ Dei auxilio evadere possit) et mortuum, cui vita, simulque potestas peccandi decessit, hac re superat ille, qui numquam vivit, quia numquam etiam, quid esset male agere, scivit. Itaque tametsi inter non natum, et damnatum, sit quædam conditionis inæqualitas, alter alterum excedat, ambo tamen felicitate præstant vivo, quia hic potest delinquere: illi vero vel non possunt, vel prorsus nesciunt, quid sit Deum offendere. Hinc arbitrari licet, quanta sit miseria peccare, et quod hæc sola sit suprema infelicitas. Et videtur Salomon invenire non potuisse, unde censeret hominis beatitatem, nisi inde, quod vel peccare nequiret, vel quid sit peccare, ignoret. S. AMBR., lect. XVIII, in *Ps.* CXVIII.

Jacob Patriarcha quibusdam domesticorum suorum sic aiebat: «Abjicite deos alienos: surgite, et ascendamus in Bethel, ut faciamus sibi altare Deo.» GEN., xxxv, 3. Illud «surgite» est vox accendentis animos ad strenue agendum, quemadmodum copiarum

militarium ductor verbis exhortatoriis incitare, et inflammare suos milites ad fortiter dimicandum solet. Ubi notandum, quod numquam sic locutus fuit familiæ suæ Jacob, in quocumque periculo versaretur, ac ne tunc quidem, quando fratrem cum manu armata venturum timebat, et nihil nisi certam ab illo necem, extremamque stragem expectabat. Tametsi enim domesticos suos admodum aciei ordinatæ digessit, verum hic, cum eos ad abjiciendos deastros hortaretur, tamquam ad rem ancipitem et discrimine plenam excitasset, aiebat: surgite, quod verbum curam, sollicitudinem, diligentiam, ac vigilantiam significat. Cur vero sanctus Patriarcha suos ea occasione tam vehementer erigere, tam acriter incitare studuit? Eratne periculi aliquid præ foribus? Aut hostis a tergo forte imminerebat? Aut buccinarum clangor aures illi, pectusque perstringebat? Aut splendentium armorum hostilium apparatus, strepitus, aspectus cor illius exterrebant? Nihil horum. Quid ergo illum tam sollicitum, et anxium habebat? Abdicatio falsorum deorum, quos vernaculorum quidam colebant: Abjicite deos alienos, aiebat, abstinete a peccando; et unum, solumque Deum venerari suadens. Hoccine vero tantum curæ, sollicitudinisque illi adferebat? Hoccine animum illius discruciabatur? Hoccine pervigilem et insomnem faciebat? Prorsus istud illum sollicitabat vehementer, et premebat graviter, et torquebat acriter. Nam peccatum est inter hostes maximus, perniciosissimus inter inimicos, inter adversarios omnes maxime formidandus. Nam iratus, et armatus ad necem frater, et furiosus Caban, et totæ ærumnarum cohortes contra hominem aliquem foederatæ, parvi momenti sunt, dummodo a conjuratione illa unum absit peccatum. Ac propterea Jacob ad hoc abjiciendum, fugandum, fugiendum tam studiose excitat suos, et totis animis rem istam agere hortatur. Ad hunc nempe inimicum ex anima ejiciendum, et conficiendum, omne animæ robur verti debet; quia illud est sola et suprema infelicitas, cui mala omnia de via cedunt, et concedunt, et tribula pendunt. NYSS., *Pol.* VII, l. IX, c. 1.

Quæstio non levis est, cur divina severitas permiserit, ut discipulorum, quotquot fuerunt, ac futuri sunt perfidiosissimus, sævus ille sui ipsius carnifex, cum in sublimissimo ligno suspensus esset, creparet me-

dius. Quod ad communem aliorum cautionem annotandum Archi-Apostolus Petrus putavit, dicens : « Suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscera ejus ; » Act., I, 18. Mirus supplicii, et vindictæ modus ! cum autem tam varia essent pœnarum genera, quas expetere a perjuro illo, et sacrilego proditore divina providentia potuisset, quid causæ sit, quod ad eum modum plectere illum voluit, ut ex arbore pendulus dirumperetur medius ; suspensus crepuit medius ? Ecstaticus Doctor Dionysius Carthusianus in eorum verborum commentario ait : Crepuit medius, qui Dei, et hominum mediatorem tam vili pretio impiissime vendidit. Titulus honoris, quo Gentium Apostolus instauratorem orbis donat, is est, quod sit Deus inter, et homines sequester : « Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, » inquit : I TIM., II, 5. Hoc ille in crucis arbore administravit, ibi extincta omnis inimicitia, et pax pretio sanguinis illius constabilita. Quid vero sceleratus discipulus egit ? Magistrum suum indignissime, quia minimo pretio vendidit, Mediatoremque Dei, et hominum, in manus sanguinariorum hostium illius contradidit, ut probrosæ crucis pœnali uncino laceratus, turpem vitæ faceret inter supplicia clausulam. Hoc fuit maledicti Apostoli nefarium crimen. Quæ vero illius pœna ? Ea, quod suspensus crepuit medius. Pendulus ex arbore, rupto ventre crudelia, fœda, et foetida tota profudit viscera. At si hoc illius flagitium fuit, quod Mediatorem Dei, et hominum vendidit, consequenter in lignum egit, decet hoc ita Judas, ut in ligno moriatur, et rumpatur medius. Ut hinc intelligas per ea plecti hominem, per quæ Dei incurrit offensam : suspensus crepuit medius, qui Dei, et hominum Mediatorem tam vili pretio impiissime vendidit. DION. CARTH., ap. Nyss., in *Phœni.*, I, I, c. VI.

Sanct. Ambrosius in Lucam scribens, dicere videtur, stridorem dentium, vermes, et fletum in inferno proprie et effective non esse, sed Scripturam sacram solum per stridorem dentium exprimere voluisse immensam acerbiter pœnarum inferni. En verba ipsiusmet sancti Doctoris : Neque corporaliū stridor aliquis dentium, neque ignis aliquis perpetuus flammarum corporalium, neque vermis est corporalis ; sed hæc ideo, quia sicut ex mala cruditate febres nascuntur et vermes, ita si quis non decoquat peccata sua, velut quadam interposita sobrietate

et abstinencia, sed miscendo peccata peccatis, tamquam cruditatem quamdam veterum, et recentium delictorum, igne aduretur proprio, et suis vermibus consumetur : unde et Isaias ait : « Ambulate in lumine ignis vestri, etc. » Ignis est, quem generat mœstitia delictorum ; vermis est, eo quod, irrationalia animæ peccata mentem rei, sensumque compungant, et quædam exedant viscera conscientiæ, quæ tamquam vermes ex unoquoque nascuntur, tamquam ex corpore peccatoris. Denique Dominus id per Isaiam declaravit, dicens : « Et videbunt membra hominum prævaricantium in me, et vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur. » Stridor quoque dentium prodit indignantis affectum, eo quod fero unumquemque pœniteat. S. AMBR., I, VII, in *Luc.* Sed contraria asserens damnatos vero et corporeo igne cruciari, communis et certa est, teste Tannero. TANNER., t. II, d. IV, n. 54.

Quæstio est, quæ ratio sit, quod, cum peccator portatilem quemdam secum deferat infernum, nihilominus tripudiet, saltet, rideat, gaudeat, et jucundetur, haud secus, quam si in deliciis degeret Paradisi ? Pro hujus quæstionis resolutione observandum est, quod, quando filii a parentibus in ea valle, a qua gehenna nomen suum desumpsit, idolo Moloch sacrificabantur, ne matres et proximo sanguine filiis sacrificandis conjuncti, ex eorum clamoribus, ululatibus, et gemitibus inauditis contristarentur, harmonicos solebant excitare organorum, cantuum, tympanorum, tubarumque strepitus, qui horribiles infantium illorum stridores penitus absorbebant, adeo ut nec quicquam audirent. Eodem pariter artificio serpens ille astutus utitur circa peccatores : ne enim ad considerandum miserabilem, in quo degunt, statum, mentem suam applicent, eosdem voluptatum, deliciarum, gaudiorumque mendanorum blandimentis totaliter occupat, tenent tympanum et cytharam, gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. MANSI, *disput.* II, n. 9.

De talpa scribunt naturales Philosophi, quod intra terram cæca vivat, eaque pascatur, et nutriatur, oculos autem suos nunquam aperiat, nisi quando moritur. Certe in ordine ad explicandam impij peccatoris conditionem, nulla potes in medium adduci aptior similitudo ; hic enim ad imitationem

serpentis infernalis patris sui (vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis perficere) terram comedit omnibus diebus vitæ suæ: statuerunt oculos suos declinare in terram: conglutinator est in terra venter eorum; ipsoque sapiente teste, cæci sunt; Excæcavit enim eos malitia eorum; in articulo autem mortis aperiunt oculos suos, numquam in æternum in tenebris illis infernalibus claudendos. Unde S. Gregorius Magnus ait: Oculos, quos culpa claudit, pœna aperit; tunc igitur, quantumvis inviti, distincte videbunt, et intelligent omnia peccata sua, quibus tot annis Creatorem et Salvatorem suum offenderunt; qui tamen tunc Salvator ipsorum non erit, utpote cujus iustissima sententia fuerunt ad æternæ perditionis barathrum condemnati. Tunc sive quis rapuit, sive avare quæsit, sive injuste inimicus cujusquam fuit, inquit D. Chrysostomus, sive quid aliud improbum designarit, universus peccatorum chorus designatur, et oculis sese offert, statque acerbis conscientia accusator. IDEM, *disp.* v, n. 3.

DAMNUM. — Cum in protoparentem nostram iratus Judex pronunciaret, hanc illi pœnam inter alias denuntiavit: « In dolore paries filios; » GEN., III, 16, velut aliis verbis dixisset: acerbissimi erunt dolores, et vehementissimi cruciatus, quibus afflictaberis, quoties uteri tui pignora edere, et ad usuram lucis communem eniti voles. NYSSEN., in *Phæn.*, l. I, c. VII. Basilius Seleuciensis ea sacri Textus verba sic illustrat; Tu, cum fructu interdicto te non abstinueris fructu uteri tui misere cruciaberis. Mortalium viventium ærumnosæ matris prima culpa ea fuit, quod ad vetitam arborem manum cupidam prælicenter extendit, « tulit quæ de fructu illius, et comedit, » GEN., III, 6. Quod filii vocentur fructus ventris, id sacrarum litterarum trita phrasid habet. « De fructu ventris tui ponam super sedem tuam, » aiebat ille PSAL. CXXXI, 11. Et beata Elisabeth Mariæ: « Benedictus fructus ventris tui. LUC., I, 42, sunt alia præterea sine numero loca, ubi tali nomine donantur liberi. Ut ergo intelligeremus, in eo quemque plecti, in quo deliquit, et ex ferro culpæ ab artifice Deo cudi gladium pœnæ, idcirco hæc nobis doctrina in primo supplicio, quod de prima peccatrice sumptum, tradita fuit, et salutare illud documentum datum; nam quoniam in arboris vetitæ fructu peccavit, in sui ventris fructu, hoc est, filiorum diffi-

cili partu pœnas luit. Cum fructu interdicto te non abstinueris, et fructu uteri tui misere cruciaberis. BASIL. SELEUC. par. III.

Non intempestive etiam huc veniet quædam Moysis Bar-Cephæ observatio qui sciscitatur, quid mysterii subesse possit supplicio, quo Deus protoparentum nostrorum seductorem castigavit, illud his verbis expressit Dominus: « Quia fecisti hoc, super pectus tuum gradieris, terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. » GEN., III, 14. Sed quare hunc primi sceleris sollicitatorem, qui blandiloquentiæ suæ lenociniis primos peccatores in culpam impulit, tali pœna mulctavit, ut per terram secundum pectus reptaret, et solum pro victu tenuem pulverem haberet? et cum in victu decernendum ejus supplicium esset, cur magis a terram, quam aliam quamdam rem vilem comedendam damnatus fuit? Ad hoc respondit Auctor, quem dixi, libri de Parad. part. I. Pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ, nempe in pulverem redegeisti primos parentes, pulvere igitur vesceris tota vita. Pœna, quam primis parentibus pro suæ prævaricationis merito Dominus inflixit, sic habebat: « Pulvis, et in pulverem reverteris. » IBID., 19. Hæc pœna suam originem duxit ex transgressione, in quam veterator serpens Evam, Eva conjugem suum Adam pertraxit; de vetitæ autem arboris fructibus comedere sub certa inevitabilis mortis mulctæ interdictum erat, idque his verbis: « De ligno scientiæ boni, et mali ne comedas: in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris. » GEN., II, 17. Sed accedamus ad rem, ut videamus, quam congruat conceptus cum argumento hujus capitis. Evam per serpentem, tamquam instrumentum induxit demon ut ambitiosa cupiditate consequendæ Deitatis vititum comederet fructum. Male circumscripta mulier recens nupto marito persuasit ut eundem degustaret fructum, qui postquam illius precibus cessisset, solam ex convivio mortem cum ipse, tum uxor reportavit, ex qua in pulverem ambo indeclinabiliter convertendi erant. Omnem hanc illis tragædiam dolosus serpens suis officiis adornavit. Dixit nunc Dominus: Cum serpens eo deliquerit, quod fuit sollicitus incitator, ut homines verterentur in pulverem, sit etiam deinceps tam venenosæ bestię cibus non alium, quam pulvis, ut palam fiat, quod Deus parem sceleribus inferre pœnam sciat, et ad eum modum punire hominem, quo ab

illo offenditur. In pulverem redelegisti primos parentes, pulvere igitur vesceris tota vita. NYSS., l. IX, c. VIII.

Admiranda fuit olim divitis Epulonis obsecratio, qua ex ardenti pœnæ suæ stagno Abrahamum interpellavit : guttulam aquæ nonnisi unicam, ad inflammatæ linguæ refrigerium supplex deposcebat. Oratio ejus talis erat : « Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam ; » Luc., XVI, 24. Oh ! in quantam miseriam, et penuriam redactus fuit homo, paulo ante tam splendide, et laute vivere, atque epulari solitus ! Extremum Lazari digitum implorat, deciduamque ab illo stillulam aquæ petit, qua linguæ ardorem vel nonnihil mitigaret, quo intolerabiliter afflictabatur. O quam subtile, et commodum est themati nostro, quod in hanc rem beatissimus Papa Gregorius excogitavit ! Is lib. XVIII, *Moralium*, c. XII, sic scribit : Videmus in verbis divitis ex subtilissimo Dei judicio, quam digna tali culpæ pœna responderit. Agente namque inopia, illic usque ad minima petenda compulsus est, qui, agente tenacia, usque ad minima neganda pervenit. Quid retribuui subtilius, quid districtius potest ? Diligenter considerandum secretum Dei judicium, quo in divitem illum Epulonem animadvertit, quando tam inopem fecit, ut inter ultrices flammæ unicam solam, nec aliam, quam aquæ guttulam postulant. Quamobrem vero tali supplicio addictus fuit, ut unam aquæ guttulam angelus peteret, et consequi non posset ? Attentis oculis legite quæ apud S. Lucam dives, et avarus Epulo pauperi Lazaro faciebat, cum ad ejus fores fame tantum non enectus jaceret : « Jacebat ad januam ejus cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat, » Ibid., 20, 21. Tam importuna, et molesta esuries ulcerosum infestabat Lazarum, et ut latratus et exactiones immanes inanis ventriculi, solis micis fortuito relictis ante mensam avari divitis delapsis compescere vellet, et neque tam facile, tenueque, et parabile famis levamen illi quisquam ferret. Dicit tunc Gregorius : Notate mihi hic magnitudinem sapientiæ omnipotentis Domini, et justi Judicis, quomodo divitem Epulonem eo torqueat, quo peccavit. Ille nolebat occurrere naturali desiderio, quo miser Lazarus suam diræ famis duram necessitatem micis decidui panis

depulsam optabat : luat ergo tantam inhumanitatem suam expectatione, et expetitione stillulæ aquæ, et numquam obtineat ; ut vel hinc liqueat, num sapienter supremus Judex noverit disponere, ut ex ferro culpæ confletur gladius pœnæ, hoc est, ut affligatur gutta aquæ petitæ, neque impetratæ, qui deliquit mica panis postulati, et non concessi. Quam digna tali culpæ pœna respondit, namque illuc usque ad minima petenda compulsus est, qui hucusque ad minima neganda pervenit ; quid retribuui subtilius, quid districtius potest ? Ibid.

In ipsis adeo brutis animalibus reperimus, quo thema nostrum constabiliamus, de quibus patientiæ sponsus Job dixit, ut iis nonnunquam pro magistris, et vitæ moderatoribus utamur, inquires : « Interroga jumenta, et docebunt te : » Job., XII, 7. Videamus ergo, quid phoenix noster Basilius dicat de iis animalibus, quæ de morte vivunt animalium aliorum. Animalia, quæ sanguine gaudent, et quæ aliis exitium adferunt, certum est longe minus fecunda esse ; quapropter leonis vix læna mater evadit. Hæc ille hom. IX in *Hexam.* At quid latentis mysterii habere potest, quod animalia, quæ venatu, et cæde vivunt aliorum animalium, et vitali sanguinis alieni pascuntur liquore, eo plectuntur supplicio, ut rarum habeant propagationis suæ speciei fructum, quem natura tam ardentè desiderat ? In promptu causa est ea, de qua hic agimus, quod videlicet Dominus ea re nos vult docere, quod eo soleat illi uti ad vindictam, quo peccans utitur ad culpam, id quod in ipsis adeo brutis animantibus observat, ut propterea illis non permittat longam posteritatis successionem, quæ aliis abbreviant vitam, ut producant suam. Animalia, quæ aliis exitium adferunt, certum est, longe minus fecunda esse, scilicet, ut ne diu in sobole vivant, quæ vivere diu alia non sinunt. Ibid.

Peccatum quidem simile esse volunt particulæ negationis, « non, » quæ, ut Logico-rum axioma habet, est malignantis naturæ, quia, quidquid post se invenit dictionis, destruit ; sit quisquam prudens, sapiens, sanctus, solitarius et plurimis aliis virtutibus excultus, ut omnia hæc illi ornamenta detrahas, quid facto opus ? A capite omnium encomiorum, quæ in illum conguessisti, unum « non » statue, ita illa elogia prorsum abolevisti, ut ille, quem antea tam

multis commendasti, jam non prudens sit, non sapiens, non sanctus, non solitarius, quia negatio (quæ est illius insignis malitia) omnia corrumpit, ac destruit, quæcumque post se invenit. IDEM, § 2, in *Dom.* § *Quad.*

Cicero dicebat, vitam justi debere esse instar carminis, cui si vel syllaba desit, aut exeret, ex sibilis : nihil accedere superfluum versui, nihil decedere necessarium debet ; tantam requirit res ista integritatem et æquitatem ! Talis debet esse vita justi, sit quispiam amans aliorum, sit patiens, sit frugi, sit dives virtutum, uno peccato evertere omnem illum apparatus potest.

Quadrat huic proposito illud cujusdam sancti emblema, quo ille pro consiliorum suorum, et rerum, quas animo designarat, insignibus utebatur : eratque brachium præferens gladium, quo detruncabat septem capita hydræ Hercules, cum hac adscriptione : Aut omnia, aut nullum : commodum est causæ præsentis emblema ; serpens enim, ut ferunt, quo cum Hercules depugnasset, septiceps erat, quem ut expugnaret, necessum erat omnia, uno ictu simul demetere capita : nam cum unum solum amputabatur, ex illa alia septem renascebatur. Itaque fortissimus Hercules septem capita ejus simul desecuit, et sic de Hydra triumphavit. Hoc propositum habere debet homo Christianus, et curare, ut aut omnia flagitiorum monstra obtruncet, aut nullum expugnasse putet : nisi enim omnia peccata capitalia subigas, numquam exis victor ; nam si unum solum reliquum facias, id te superare, ac dejicere poterit. In quam rem dixit S. Dorotheus, *Doctrina*, xi : Si unicum tantum passionem anima habituatam habuerit, ex ea subjecta jam hosti mora etiam minima, in captivitatem duce-
retur. *IBID.*

Alexander Magnus Calisthenem, quod illius vitam reprehenderet, turpiter obtruncavit. Fuit Calisthenes Philosophorum sui sæculi facile sapientissimus, ac modestissimus. Illud ergo Alexandri factum, cum expenderet Seneca qq. natural. l. VI, c. xxiii, dicebat : Hoc est Alexandri crimen æternum, quod nulla virtus, nulla bellorum felicitas redimet, quod unum omnibus, quæ in illo sunt illustria, obfuscandis sufficit. Nam quoties quis dixerit : Occidit Persarum multa millia, idque militum pene paucorum opera, opponetur : Et Calisthenem occidit, cujus interneccionis umbra totam

triumphorum illius lucem, et gloriam obscurat. Majus est hujus flagitii pondus, quam omnium virtutum : Quoties dictum erit : Occidit Darium, penes quem tunc magnum regnum erat, opponetur : et Calisthenem occidit : ista occisio tanti illius triumphum mors erit. Quoties dictum erit : Omnium oceano tenus vicit, ipsum quoque tentavit novis classibus, et imperium angulo Thraciæ usque ad Orientis terminos protulit, sic, ut nullum esset regnum quod non invaderet, et occuparet ; non aliqua natio, quam non subigeret, dicetur : Calisthenem occidit, et quid illa omnia, quando una Calisthenis obtruncatio perpetua Alexandrum fedat nota ; vel si illis multo plura, et memorabilia præstitisse, omnia licet antiqua Ducum, Regumque exempla transierit, ac superarit, longissimoque post se intervallo reliquerit ; nihil tam magnum erit, quam scelus Calisthenis. Hinc videamus, quanta sit unius peccati malitia, quam violentum illius venenum, cum Seneca putarit, unicum solum sat fuisse obliterandis omnibus Alexandri triumphis, quos magnitudine animi, brachii robore, et industria ingenii sibi paravit : Nihil tam magnum erit, quam scelus Calisthenis. *IBID.*

Per peccatum occidit homo animam suam ; ubi nota, quod peccator assimilatur mortuo propter tria. Primo propter consimilem defectum, propter similem effectum propter similem aspectum. Primo corpus distemperatur ; secundo infirmitatur ; tertio moritur ; quarto portatur extra domum ; quinto sepelitur ; sexto a vermibus consumitur. Isto modo anima, primo destemperatur per tentationem et cogitationem de peccato ; secundo infirmatur, per comitantem delectationem ; tertio moritur, per consensum ; quarto asportatur, et elongatur ab hominibus, per culpæ suæ abominationem, et diffamationem apud homines ; quinto sepelitur, per malam consuetudinem ; similiter enim, ut terra vel lapis superpositus oneratur, et opprimit corpus, ut non resurgat ; ita mala consuetudo, quæ est quædam moles gravissima, opprimens, et incitans homines ad peccandum ; sexto corpus mortuum a vermibus consumitur, et mens privata vita gratiæ, a verme conscientiæ, desperationis et finalis impœnitentiæ, corroditur, mordetur. S. ANTONIN., p. I, t. V, c. v, § 12.

Mors facit corpus regidum, frigidum, putridum, horridum, terreum, atque ponde-

rosam; isto modo peccatum mortale facit animam rigidam, superbam, et inobedientem ad Deum; frigidam per invidiam; foetidam per luxuriam; putridam per gulæ immoderantiam. Quantumcumque homo fuerit amabilis, pulcher, et delicatus, statim post mortem erit horribilis, turpis, et abominabilis, et a communione hominum separandus; sic anima ante peccatum pulcherrima et formosa videtur, adeo, ut de illa dici possit illud Canticorum quarto: «Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te;» sed per peccatum spoliatur gratuitis, et vulneratur naturalibus; fit foetida, et abominabilis coram Deo, ut dicat illud Ezechielis xvi. «Abominabilem fecisti decorem tuum.» Et tunc per peccatum anima misera separatur a communione fidelium, et ab amicitia Dei, et Angelorum honorum. PROV., xiv. «Miseros facit populos peccatum.» IDEM.

Didacus Stella de peccato sequentem habet considerationem. Vipera non inficitur suo proprio veneno, nec basiliscus, nec alius serpens, nec quidem bestię suo proprio veneno interimuntur: at vero peccatum ita pessimę conditionis, et naturę est, ut sua propria subjecta perdat, et destruat. Apud Isaiam dicitur: «Ova aspidum ruperunt: qui comederit de ovīs eorum, morietur, et quod confortum est, erumpet in regulum.» Porro ova aspidum exteriorem speciem habent pulcherrimam, valdeque placentem; at vero interius venenum continent pestiferum, et ex iis, dum fota sunt, aspides egrediuntur. Ita quoque voluptates, et delicię mundanę et carnales appetitibus nostris quidem placent, sensusque carnis recreant, et oblectant, cum tamen animę et corpori necem et ærumnas inferant æternas. Dm. STELLA., in *Luc.*, c. ii.

Olim in monte Ephraim certus quidam vir nomine Micha habitabat, qui fabricatum quoddam a se idolum, in capellam quamdam collocarat, atque ad idem debito cultu venerandum prędivite stipendio Levitam quemdam, qui ei ministraret, conduxerat. Accidit autem, et nonnulli de tribu Dan in illis finibus circum vagarentur milites, armata manu domum viri illius ingressi, ut tamquam in regione illa prorsus peregrini, de via, quam inituri essent, ab ipso informarentur, conjectoque oculo in prędictum idolum, quod pretiosum erat, illud una cum ornamentis sacerdotalibus

sustulerunt, reclamantem vero Levitam, ne se illis opponeret, tribus suę Sacerdotio provisum secum duxerunt: Micha autem domum revertens, furtumque idoli sui subito notans, propero gressu milites insecutus est, clamans et ejulans; milites autem se ejulatus hujus causam nescire fingentes, eum interrogarunt: Quid tibi vis? cur clamas? Quibus desolatus Micha respondit: «deos meos, quos mihi feci, tulistis, et Sacerdotum, et omnia, quę habeo, et dicitis mihi, quid tibi est.» Mira profecto res hæc fuit, etenim hic Micha nihil aliud perdiderat, quam partem quamdam marmoris vel metalli, id est, falsum quoddam simulacrum, ex marmore vel metallo fabricatum, in quo deum suum venerabatur, tametsi revera dæmon honorem illum acciperet, et tamen tam amare plorabat, dicebatque, omnia sibi sublata esse, quę habebat: Et omnia, quę habeo. Nos vero revera sumus illi, qui, quando per peccatum Deus nobis eripitur, seu a nobis recedit, vere dicere possumus: Deum meum, et omnia, quę habeo, amisi. Unde S. Seraphicus Franciscus dicere solebat: Deus meus, et omnia; tamen tantum abest, ut propter hoc lamentemur, et ploremus, ut potius lætemur, cum male fecerimus, et exultemus. Porro Michę invito fictum hoc numen sublatum fuit: nos vero facimus quidquid possumus, omnemque industriam adhibemus, ut illud amittere valeamus, siquidem multis cum sudoribus et molestiis peccandi occasiones inquirimus, ut vere dicere possimus: Lassati sumus in via iniquitatis, ambulavimus vias difficiles: cæterum vero nemo infinitum hoc bonum, id est, Deum nobis eripere potest, nisi ultro, citroque volentibus, ac proinde sanctus ille Monachus, qui jugi semper gaudio perfusus conspiciebatur, gaudii sui causam edicere rogatus, respondit: Quia Christum a me tollere nemo potest. MANSIUS, *Dist.* viii. n. 3; JUDIC., xvii et xviii.

Est certum quoddam genus fulminis, quod aurum sacculo inclusum absorbet, et consumit, sacculo exterius remanente, sicut prius erat, sine ullo læsionis vestigio. Idem quoque per culpam mortalem accidit animę: hæc enim insensibiliter thesaurum divinę gratię animę Christianę eripit, ipsa anima in oculis nostris manente, sicut prius erat, adeo ut, licet peccator ad ignem condemnatus sit immortalem, et extra gratiam

Dei positus, potestati dæmonis sit traditus, nihilominus sæpe post exsatiatos appetitus suos lætior et jucundior erit, quam unquam alias fuerit. IDEM., *Dist.* XI, n. 4.

Simile peccatum est Sacerdotis degradationi, quo spectaculo nullum dari potest funestius, aut lacrymabilius, quia eidem indumentis sacerdotalibus amicto, et calicem in manibus portanti, hic ab Episcopo e manibus illius tollitur, ornamentis quoque et vestibus sacerdotalibus sigillatim exuitur, idque verbis improprium indignitatis suæ expressivis adhibitis; ac tandem justitiæ seculari extraditur, ut per sententiam criminalem mortis supplicio pro merito adjudicetur. Sed eheu! quam est funestior, et compatibilior degradatio, qua anima ab æterno Pontifice Christo in conspectu totius curiæ cœlestis degradatur, dum opulentis despoliatur gratiarum, donorum, virtutum, et meritorum, omniumque aliorum bonorum operum ornamentis, ac tandem in manibus et potestate dæmonum relinquitur. Quid mirum igitur, si eidem animæ in potestate dæmonis relictæ, vires amplius non suppetant eidem diabolo resistendi? S. BON., l. III, c. VII, *Compend. The.*

Deus in libro Levitici Moysi, quoad ferentes sacrificia, præcipit dicens: « Offeret pro peccato suo simile partem Ephæ decimam, non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. » Porro, omnia hæc in figura contingebant illis; numquid enim de nobis cura est Deo; quid intererat sapientiæ illi increata ejusmodi ritus, et minutias pro oblationibus faciendis præscribere, nisi in illis latuisset aliquod mysterium, animabusque utile et salutare documentum? Porro quod in hoc sacrificio pro peccato faciendo exclusum fuerit oleum, hujus ratio facile intelligitur, quia cum per oleum denotetur, lætitia: (unxit te Deus tuus oleo lætitiæ) minime conveniebat oleum, quia quando de peccati expiatione agitur, compunctio potius, et planetus requiritur. At vero quamobrem etiam incensum, quod orationis est symbolum, ab oblatione facienda rejicitur? Oleaster nodum hunc solvit dicens: Si enim per thus orationes intelligas, deprehendes, quam ægre ferat Dominus bona malis involuta. MANSI, d. XII, n. 3. *Horatius Mansi.* S. Hieronymus in Epistola quadam ad Celantiam, multorum reprehendit errorem qui multa bona opera, cum conscientia et remorsu gravis peccati con-

jungunt, persuadentes sibi, illa quoque Deo placitura esse: seque inde habituros esse meritum salutis æternæ; ita enim scribit: « Quid autem prodest tenuari abstinentia corpus, si animus intumescat superbia? Quam laudem merebimur de pallore jejunii, si invidia lividi simus? Quid virtutis habet, vinum non bibere, et ira atque odio inebriari? » S. HIER., l. I, *Ep.* II.

S. Greg. super illa verba Jobi: « Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, » acute observat, Prophetam non dicere: vulneravit; sicut enim loqui aliquando unius est, colloqui vero duorum, vel fortasse multorum; sic antiquus hostis, quia nos ad culpam sine nostra voluntate, non rapit, nequaquam lumbos nostros vulnerare, sed convulnerare dicitur, quia hoc, quod ille malum suggerit, nos sequentes, et voluntate propria implemus, et quasi cum ipso nos pariter vulneramus, qui ad perpetrandum malum ex libero arbitrio ducimur. Quonam respicere creditis illud a S. Paulo nobis suggestum consilium: « Nolite locum dare diabolo. » Quisnam adeo reperietur incurius, qui vel in domum suam, vel in lectum suum, et maxime vero in sinum suum excipere, aut admittere, velit serpentem? Multo igitur minus admittet dæmonem. Et tamen quotidie videmus, quod illi indulgeatur aditus, non solum intra sinum, verum etiam intra cor nostrum. S. GREG., l. XXIII, *Mor.*, c. IX.

Idem Sanctus exponendo textum alium Jobi: « Aspergatur in tabernaculo ejus sulphur, » hanc supplicii hujus reddit rationem. Sulphur enim quid aliquid aliud, quam fomentum ignis est, quod tamen sic ignem nutrit, ut fetorem gravissimum exhalet. Quid itaque in sulphure, nisi peccatum carnis accipimus? Quod dum perversis cognitionibus, quasi quibusdam fetoribus mentem replet, æterna ei incendia præparat, et cum foeteris sui nebulam in mente reprobatur dilatatur, contra eam flammis subsequentibus quasi nutrimenta subministrat; nam quia per sulphur fetor carnis accipitur, ipsa sacri eloqui historia testatur, quæ contra Sodomam, ignem, et sulphur pluisse, Dominum narat: qui cum carnis ejus scelera punire decrevisset, ipsa qualitate ultionis notavit maculam criminis. Sulphur quippe fetorem habet, ignis ardorem; qui itaque ad perversa desideria ex carnis fetore arserant, dignum fuit, ut simul et igne et

sulphure perirent. IDEM, I. XVIII, *Mor.*, c. XII.

S. Antonius Paduanus ait : Quinque porticus sunt quinque considerationes, quas debet habere peccator : debet enim considerare : Majestatem, quam offendit : « Si peccaverit vir in virum, placari potest ei Deus, si autem in Dominum peccaverit quis orabit pro eo ? » I REG., xxv. Maculam, quam contraxit. Quid enim tam foedum, quam peccatum ? JEREM., III. 2. « Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis. » Bonitatem, quam contempsit, ROM., II, 4. « An divitias bonitatis ejus, et patientiæ et longanimitatis contemnis ? » Gloriam, quam amisit, Ps. XVIII, 18. « Noluit benedictionem, et elongabitur ab eo. » Pœnam quam promeruit æternam, MATH., XXIII, 41. « Discedite a me maledicti in ignem æternum. » S. ANT., s. 6, *post Dom.* 1. *Quadr.*

Ab Apologo quodam de ericio dicitur, quod spinis toto corpore refertus, cum se velut in rotundum quemdam, et parvulum globulum constrinxisset, a diversis animalibus locum sibi in eorum cavernis indulgeri petierit, eo quod venatores suum latibulum totaliter destruxissent : at vero cum apud omnia petitionis suæ passus esset repulsam, adeo blande se apud vulpem insinuare novit, ut de nulla sibi inferenda molestia securus, eum sic intra se contractum hospitio suo exceperit ; postquam vero ericius vulpis foveam ingressus fuisset, paulatim adeo se dilatare cœpit, ut spinæ vulpem pungentes eandem foveam suam egredi, et derelinquere coegerit. Ex qua fabula utilissimam quamdam nobis elicere moralitatem licet, quæ, ni fallor, ab Isaia Propheta tacite insinuata fuit ; nam de anima quadam Deo rebelli id sensu morali disserens ait : « Ponam eam in possessione ericii ; » enim vero dæmon se ex multis animalibus perfectis exclusum videns, ab iisdem parvulum sibi in corde ipsorum aditum indulgeri postulat, blandam illis ingerendo suggestionem, appetitui nostro consentaneam, v. gr. voluptatis sensualis, honoris, gulæ, vel alterius similis ; et si contingat primos hosce motus ab illis recipi, et per aliquam indultam moram blande tractari, mox ipse pro obtinendo in peccatum consensu strenue laborare non cessat, donec impetret, quod intendebat ; hoc pacto, inquit Chrysostomus, si introierit, cuncta di-

latat, et amplificat, illi enim dumtaxat iniitiis opus ; si vero nactus fuerit initium nocendi, omnia sibi suoapte ingenio vestigat, et amplificat. S. CHRYS., in c. XIV, *Isaiæ*.

Cancer marinus, dum ostreis et conchylis venando insidiatur, a naturæ magisterio hac præditus est proprietate, ut ad hoc, ut ostrea compos fiat, occasionem expectet, qua illam suam aperiet domunculam, in qua latet ; mox enim ut hæc aperitur, ipse subito quemdam ejus labiis interjicit lapillum, vel lignum, vel aliud quid simile, ne totaliter claudi possit ; et hoc adhibito artificio ingreditur domunculam, et ostream devorat. Serpens erat callidior cunctis animalibus terræ, id est, diabolus ; hic enim animæ nostræ, quam Redemptor noster margaritæ similem dixit, indefesse insidiatur ; hic igitur mox, ut cor nostrum, quod mysticum quoddam est conchylium, creaturis aperimus, in iisque affectum aliquem inordinatum exponimus, hac occasione bene uti sciens per suggestiones, blandimenta, et illecebras suas, tantum efficit, ut sensim et paulatim animam ingrediatur, ejusque possessionem capiens, inæstimabilem illam devoret, aut deprædetur gemmam, de qua sacer textus ait : « Inventa una prætiosa margarita, abiit, et vendidit omnia, quæ habuit, et emit eam. » MANSI, d. IV, n. 2.

Latrones magis experti hanc habent consuetudinem, ut quando domum aliquam directe et immediate ingredi nequeunt, ne dejiendo portas, vel ostia, aut aperiendo fenestras strepitum faciant, qui illos in auribus incolarum prodit, parvulum quemdam astutum, et ad hoc edoctum juvenem per crates ferreas, vel alias modicas domus aperturas, in eandem domum immittunt, qui tandem fores domus intus aperiat, per quas commode ad deprædandam domum ingrediuntur. Eodem quoque artificio latro infernalis nobiscum frequenter utitur, ut domum animæ nostræ omnibus spiritualibus donorum, gratiarum, et meritorum thesauris, quæ cœlo comparando congregaveramus, despoliare possit. In APOCALYPSI quidem Deus ipse dicit : « Veniam ad te tanquam fur : » melius autem verba ista inimico generis humani adaptari possunt ; hic enim, ut nobis in tenebris ignorantiae et cæcitatibus constitutis, et salutem æternam furando eripere possit, diligenter attendit ad aperturam malæ alicujus nostræ propen-

sionis, per quam postea modicam quamdam venialis culpæ intromittit suggestionem, v. gr. alicujus verbi inhonesti, incauti obtutus, vani gestus, vel blandæ alicujus salutationis: singula enim ista ei sufficiunt, ut portam cordis ad delectationem morosam, ad desiderium, ad consensum, ac denique ad opus aperiri faciat, et sic misera anima omnibus bonis suis exuitur, et spoliatur. MANSI, *d. n. 4.*

Peccatum, teste S. Bonav. est sicut falsitas in panno: nam sicut mercator de falso panno non ostendit emptori medium, neque finem, sed tantum caput; sic diabolus, qui est mercator peccati, ostendit fatuo emptori solum caput panni, id est, delectationem culpæ, non medium, id est, remorsum conscientiæ, vel finem, id est, pœnam gehennæ. S. BERN., in *Diet. sal.*, tit. I, c. II.

CONCEPTUS.

DE PECCATO VENIALI. — « Damnum » Didacus Stella ad nostram instructionem ita scribit: Cavendum est diligenter a prioribus peccatis, nam licet parva tibi in principio videantur, paulatim, et sensim in gravissima incides, et in profundum malorum; ideoque Ecclesiasticus ait: « Tamquam a colubri fuge peccatum. » Videbitur tibi parum commendasse fugam peccati, siquidem non dixit: Fuge peccatum tamquam ab unguibus leonis, aut tamquam a tigridis dentibus, aut tamquam a facie draconis, nam coluber parum veneni habet. Intelligit hic ECCLESIASTICUS parvum peccatum, a quo fugere debet. Quare? quia Isaias, dicit cap. XIV, quod « ex radice colubri egrediatur regulus. » Basiliscus inter reliqua animalia venenosissimus est, et adeo malus est, ut solo intuitu hominem interficiat, atque ideo per illud intelligitur gravissimum omnium peccatorum. Fuge igitur a parvis, et a prioribus peccatis, ne forte oculis basilisci interficiaris, siquidem ex parvis peccatis gravissima oriuntur. In Ægyptum misit Dominus cyniphe, quæ musculæ sunt parvæ; at postea magnas muscas misit, inde intelligas post parva mala majora subsequi. DID. STEL., in c. II, *Luc.*

Refert Olaus, quod, dum avis quædam in Suecia in celsissimis montibus Dostrinis densissima nive contextis volitaret, contige-

rit, ut alarum suarum concussione aliquantulam nivem commoverit, quæ super aliam nivem decidens, eandem secum raptabat, donec tandem magis, magisque adauctæ nives in vastam quamdam molem, et veluti montem niveum excreverint, quæ ingenti impetu deorsum cadens, omniaque obvia saxa et ligna secum raptans, in castellum quoddam cecidit, ad radices dicti montis situatum, ejusque muros, domusque, cunctis castelli incolis interfectis, in terram prostravit. Quam historiam credibilem esse existimo, cum factum, quod in ea refertur, non sit impossibile. Et vero sicut castri hujus totalis destructio, et tot hominum inibi habitantium strages, a modica nive per volitantem avem in montis vertice commota suam traxit originem; ita quoque multæ civitates in periculorum sæpe rediguntur factiones et schismata, et per strages et intestina, ac irreparabilia bella totaliter desolantur; et si in harum irreconciliabilium inimiciarum inquiratur causa, omnes hæc calamitates sæpe ex unico lascivio aspectu, vel verbo pungente et contumelioso, suam traxisse originemprehenditur. OLAUS MAG., l. XIV, XII.

Debet nos semper illud Nabuchodonosoris somnium, et cautos reddere, et sollicitos efficere; vide obsecro visionis ejus statuam, vide, inquam, a quanta sublimitate incipitur, et in qualem tandem finem deducitur. Sæpe videmus aliquos, quibus aliud in vita sua transacta non fuit studium, quam ut in virtutibus, et perfectione Christiana proficientes quotidie vitam agerent integerrimam, optimis moribus decoram, exemplarem, et ædificatoriam, postea nihilominus horrendum in modum, quasi in cœnum, ut S. Bernardus ait, fuisse prolapsos. At vero quisnam terribilis illius naufragii scopulus extitit? Quinam aries aut quænam machina fuit, quæ ingentem hunc Colossum in terram miserabiliter prostravit? « Abscissus est lapsis sine manibus; » exiguus lapillus, id est, unicus impudicus aspectus id ipsum fecit; unicum verbum et iræ passione probatum, intestinum aliquod et veteratum odium parturire prævalet. Statua, quæ ex auro incipit, inquit præfatus Ricardus, et in testam definit; puto, quia nemo repente sit turpissimus, sed qui minima negligit, paulatim defluit. RICH. A S. VICT., ap. Mansi, *d. v. n. 5.*

In occidentalis Indiæ insula, Isabella

dicta, minutissimi insecti genus inter arenas nasci ferunt, quod Ninguam vocant, id postquam pedes incedentium invaserit, intrans digitorum ungues, et cutem, vix initio sentitur, attamen nisi crebra lotione, et scalpro interimatur, quidam in cute oriuntur folliculi, in quibus maxima lendium copia, ab eo generata, ita brevi tempore multiplicatur, ut cuncta exedens, nullum aliud deinde remedium relinquat, nisi membri præcisionem, aut ustionem. FAB. JUST., in c. iv *Tob.*

In antiquis legitur historiis, quod dum ad transferendas ingentis magnitudinis et ponderis militares machinas cannabini funes, sive rudentes deessent, fœminæ loci illius ad communem patriæ defensionem, capitum suorum comas unanimiter sibi præscindi fecerint, ex iisdemque in locum rudentum ex cannabe complexorum, validissimi consecti fuerint funes, cannabinis minime cedentes. « Militia est vita hominis super terram, » in qua inimicus infernalis, munitissimum animæ justæ fortalitium strenue impugnat, quia vero huic ad deducendas in suggestos tormentarios machinas suas peccatorum gravium et mortalium validissimi rudentes desunt, ideo peccata venialia, levia licet, instar capillorum eoque multiplicare satagit, ut exinde rudentes, valideque ad promovendas machinas suas funes fiant. MANSI, d. v, n. 5.

Quod Absalon comam nutrierit, quod eandem eodem quo aurum, pretio venderit, quod elegantem adeo et speciosam in capite suo capillaturam portarit, soli vanitati attribui, adeoque parvi aestimari poterat, et tamen videte, quisnam hujus capillaturæ ejus finis fuerit. Ait enim sacer textus : « Accidit, tu occurreret Absalon servis David, sedens mulo; cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum, et magnam, adhæsit caput ejus quercui, et illo suspensio inter cælum et terram, mulus, cui insederat, pertransivit. » Hocque modo ex capillis suis ad quercum suspensus, tribus lanceis perfossus fuit. In quo facto Deus nobis insinuare voluit, quod, dum capilli, idest, peccata levia multiplicantur, ipso permittente, fiat, ut in peccata mortalia incidamus, ideoque tandem in patibulo infernali suspensi hærerere cogamur. Verum quidem est, quod cor ejus tribus lanceis transfossum fuerit, hoc tamen infortunium capillorum

suorum culpa ei accidit; licet enim sola peccata mortalia mortem homini æternam adsciscant, attamen hoc homini ut plurimum contingit in pœnam peccatorum venialium, quorum emendationem socorditer neglexit. Ib., n. 8.

Cornelius a Lapide ait verba illa Ecclesiastici : « Qui spernit modica, » multis accommodari posse, ut studioso, qui parva negligit, in scholis, et studiis, paulatim decidet, nec scientiam acquireret, sed perdet; infirmo, qui morbos modicos negligit incidet in majores; militi et Duci, qui parva in bello negligit, paulatim decidet, seque et exercitum perdet; patrifamilias, qui parva familiæ damna negligit, decidet in magna; mercatori, qui parva lucra spernit, amittit majora : unde mercatorum ditescere satagentium hoc est axioma : Nullum lucrum quantumvis exiguum negligito. Idem sibi prefigat mercium spiritualium, id est, virtutum, meritum et coronarum cœlestium mercator, ut ne minimam quidem augendæ virtutis meriti, et coronæ occasionem amittat. Quocirca Patres passim hanc sententiam adaptant peccatis levibus, quasi dicant : Qui spernit peccata levia, et venialia, sensim defluet, et tandem incidit in gravia et lethalia. CORNEL., in c. xix, *Ecc.*

Videmus nonnumquam vastum aliquod navigium, opulentis mercibus onustum, explicatis undique, ventoque tumidis velis, Oceani undas tanta cum velocitate pererrans, ac si alas haberet; mox vero idem videbitis navigium, adeo fortiter in iisdem undis immobiliter hærerere defixum, ac si ad ejectam hæreret anchoram, et tamen hujus morosæ hæsitationis et defixionis causa, est parvulus quidam pisciculus, Remora communi nomine a naucleris appellatus. Quis diceret, hunc pisciculum tanta esse naturali vi præditum, ut in alto mari vastum aliquod tam immobiliter, tantoque tempore firmare et immobiliter sistere posse navigium? Quæ ergo talis mora, inquit Cassiodorus, ut in tantis tranquillitatibus velocia necdum fuerint destinata navigia, cum stellarum non mergentium lucidum sidus, tendi carbasa festinantes invitet, et aeris sereni fides, properantium nequeant vota terrere, aut forte incumbente Austro, remigiisque juvantibus meatus navium Eche-neis morsus inter undas liquidas alligavit; aut Indici maris conchæ, simili potentia labiis suis navium dorsa fixerunt, quarum

quietus tactus plus dicitur retinere, quam exagitata possint elementa compellere? Stat pigra ratis, tumentibus alata velis, et cursum non habet, cui ventus arridet. Sine anchora figitur, sine rudentibus alligatur, et tam parva animalia plus resistunt, quam tot auxilia prosperitatis impellunt. Enim vero anima nostra, cœlo possidendo a Deo creata, et pretioso Christi sanguine redempta, instar navigii cujusdam, pretiosis virtutum, donorum, et gratiarum cœlestium mercibus onusti, in hujus mundi mari magno explicatis et vento tumidis velis velociter progreditur, ut ad fortunata beati Regni littora feliciter appellat; et tamen sæpe contingit, quod in medio cursu, per aliquod notabile tempus, firmiter sistatur, et retardetur, ut Deo se conjungere, et ad portum ardentem desideratum pertingere non possit, ideoque suspirat et ingemiscens sæpe dicit: « Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? Undenam vero fastidiosam hanc moram provenire existimas? Nimirum ab unica Remora, ab unico parvo piscicula, id est peccato veniali; idipsum animæ nostræ navigio contingit. Anima enim pœnam peccati venialis, non solum per dilationem beatificæ visionis Dei punitur, quando jam est soluta a corpore, verum etiam quando adhuc corpori unita est, retardatur, ut S. Thomas de Aquino ait, ne prompte in Deum feratur. Cassiod., l. I, var. xxxv.

Anima electa in sacris Canticis dicebat: « Si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. » At vero quonam mysterio ostium illud solis tabulis cedrinis, non vero ex quovis alio ligni genere formatis ocludi voluit? Pro responsione notandum est, quod lignum credrinum solidum sit, et densum, nec ulla rimas admittat, nec tineas patiatur; per ostium vero cor intelligitur: « Ego sto ad ostium et pulso. » Vult igitur, ut ostium illud, id est, cor compingatur ex tabulis cedrinis, id est, ita obturetur et ocludatur diabolo, ne etiam per minimum quodvis peccatum eo penetrare possit: « Nolite locum dare diabolo. » Audite S. Bernardum dicentem: Quid a te quærit, qui tanta sollicitudine te quæsit, nisi te sollicitum ambulare cum Deo tuo? Hanc autem sollicitudinem non facit, nisi Spiritus Sanctus, qui nec minimam paleam intra cordis, quod possidet, habita-

culum patitur residere. S. BERN., s. 1 de Spir. S.

Isaias Propheta olim sancte gloriabatur, dicens: « Gaudens gaudebo in Domino, et exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis, et indumento justitiæ circumdedit me: » qualisnam vero hæc prerogativa, qua sanctus hic Propheta gaudebat, fuerit, ex sequenti S. Greg. doctrina intelligere possumus; hic enim ita scribit: Justitia indutus sum, et vestivi me, sicut vestimento. Vestimento utique, dum vestimur, ex omni parte circumdamur. Ille ergo justitia sicut vestimento vestitur, qui se undique bono opere protegit, et nullam partem actionis suæ peccato nudam relinquit: nam qui in aliis actionibus justus est, et in aliis injustus, quasi hoc latus cooperuit, illud nudavit, nec jam bona sunt opera, quæ subortis aliis pravis operibus inquinantur. S. GREG., l. XIX, Mor., c. XIII.

Vide sæpe cymbala magna et bene sonantia inutilia redacta, non quia in frusta contracta fuerint, sed quia nescio quo vulnere scissa, et perdita reperiuntur. Dum autem vis in eis inutilitatis causam inquirere, etsi millies ea undique circum lustres, non invenies, senties tamen, si pulses, quia rauce sonant: nam scissura illa adeo subtilis, et imperceptibilis est, ut percipi, aut discerni nullo modo possit. Sic quoque sæpe videbitis virum æstimatum ab omnibus, tanquam eximia virtute et perfectione præditum, juvandis animabus plane deditum, austeritate vitæ, continentia, et solitudine se conficientem: ejus tamen vox in auribus Dei ingrata erit, nec tamen hujus displacentiæ causam, etiamsi studiose inquiratis, invenire poteritis, licet revera causa illius sit, vel occulta quædam illius superbia, et præsumptio de sui ipsius virtute et perfectione, vel aliqua interius in animo delitescens inordinata ambitio vel alia similis passio: hæc enim sola ad confundendam et destruendam omnium operum suorum cæteroquin virtuosorum et meritoriorum harmoniam sufficit. PHILO., l. de Temul.

Si qua civitas contra insidiantes inimicos magno valletur aggere, fortibus cingatur muris, ex omni parte insomni muniatur custodia, unum vero in ea foramen tantummodo immunitum per negligentiam relinquitur, inde proculdubio hostis ingreditur, qui undique exclusus videbatur, ascendit. Civitatem mentis suæ quanta munitione val-

laverit Phariseus, audiamus : « Jejunio bis in Sabbato, decimas do omnium, quæ possideo, cui præmisit : Gratias ago tibi, etc. » magna certe munimina adhibuit; sed videamus, ubi insidianti hosti immunitam foramen reliquit, « quia non sum, sicut Publicanus iste : » ecce civitatem cordis sui insidiantibus per elationem aperuit, quam frustra per jejunia, et eleemosynas clausit. Incassum munita sunt cætera, cum locus unus, de quo hosti patet aditus, munitus non est. Gratias recte agit, sed perverse se super Publicanum extulit; civitatem cordis sui extollendo prodidit, quam abstinendo et largiendo servavit. Victa est per abstinentiam gula, destructa ventris ingluvies, superata est largitate tanacitas. Quibus hoc laboribus actum credimus? Sed o quot labores uno vitio percussi ceciderunt! quanta bona unius culpæ gladio sunt perempta! S. GREG., l. c.

Christus legem appellavit jugum omnium præceptorum : « Tollite, » inquit, « jugum meum super vos. » Ubi diligenter est animadvertendum, quod non dicit : Tollite jugum super collum vestrum, aut super humeros vestros, sed super vos totos; universa enim Christiani hominis pars jugum legis asportare debet; quo sane argumento concludimus, quod qui hujus oneris partem recusaverit, sciat, se totum jugum abjecisse. DIDAC. STELL., in c. III *Luc.*

S. Thomas Aq. in illud Christi : « Iota unum non præteribit, etc. » sic discurret : Secundum Rabanum Iota significat Decalogum; apex significat minimam particulam præcepti, vel minimum significativum legis. Vult ergo dicere, quod iota unum, id est, unum de decem mandatis, aut unus apex, id est, minimum significativum in lege, non peribit a lege, donec omnia fiant, id est, non remanebit, quin impleantur et perficiantur.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Catharina Genuensis dicere solebat : Cognotissimum mihi est, quod quando amor purus vel exiguiSSimam imperfectionem deprehendit, si Deus non averteret, in pulverem redigeretur, non corpus modo, sed et anima nisi esset immortalis. *Vit.*, c. xv.

Cicero in adversis casibus hoc se sapientem solari debere dicebat, quod sciat, nullum malum esse nisi peccatum. CICERO, l. III, *Tusc. qq.*

S. Theresia dicebat : Faxit Deus, ut timeamus id, quod debemus timere, et intelligamus, majus malum posse advenire ab uno peccato veniali, quam a toto simul inferno, cum hæc sit ipsissima veritas. *Vit.*, c. xxv.

S. Catharina Genuensis alias dicebat : Quid putas præstare, quantive facerem, etiamsi tot sanguineas lacrymas profunderem, quot maris sunt guttæ, ut satisfacerem pro peccatis meis? arbitraris pro minimo peccato satisfactionem? nequaquam. Nam si tantum patere, atque tamdiu, quamdiu ipse diabolus, adhæc tot cruciatus et martyria in hoc tempore sustinerem, quotquot mente comprehendi possunt, non crediderim, amorem posse hæc apud Deum significationis loco ducere, nec invenire vocabulum huic negotio congruum. *Vit.*, c. xxxix.

Recte de peccati gravitate majori cecinit Juvenalis :

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
JUVEN., Sat. VIII.

Nec male Seneca : Cum videris forum multitudine refertum, et septa concursu omni frequentia plena, et illum circum, in quo maximam sui partem populus ostendit, hoc scito, isthic tantumdem esse victiorum, quantum hominum. SENECA., l. II, *de Ira*, c. VIII.

Philippus Rex dicere solebat, mirari se, quomodo peccati mortalis reus dormire aliquando posset. PÆD. CHR. p. I, c. II, § I.

S. Thomas mirabatur, posse hominem lethalis culpæ consciunt, atque adeo in damnationis æternæ periculo constitutum, unquam ridere et lætari. *IBID.*

Cum Damocles Dionysii Regis felicitatem assidue deprædicaret, jussu ejusdem Regis in aureo lecto, inter unguenta, coronas, odores, juxta mensam regis cibis instructam collocatus experiri regiam fortunam jussus est, quos tamen attingere non est ausus, eo quod fulgentem gladium e seta equina suspensum, capiti suo impendere viderit. Cum autem et peccator gladium vindictæ divinæ vertici suo semper imminentem videat, quomodo hic timor non omnes ei mundi delicias sordere faciet! Non

male sane Plutarchus : Pravi homines, inquit, malitiam in se suam contemplantes, ob voluptatem vanam statim gratiam habentem, inveniunt spei inanem esse eandemque semper abundare metu, dolore, memoria tristi, et de futuro sinistrarum suspicionum plenam esse. PLUTARC., *de Vera numinis vindicta*.

Apollodorus aliquando in somniis vidisse scribitur, sibi cutim a Segthis detrahi, deinde elixari se, et cor sibi ex lebetē dicere : Ego tibi horum causa sum. Idem profecto etiam peccatoribus cor suum dicit, dum futuras inferni pœnas illis ostendit. *IBID.*

FUGA. — Aristoteles dicere in Ethicis suis ausus est : Melius est mori, quam facere aliquid contra bonum virtutis. ARIST., l. III, *Eth.*

Publius Mimis quoque dixit : Tolerabilior est, qui mori jubet, quam qui male vivere. *BUSEUS, in Panar., fol. 385.*

Moyses contrivit vitulum aureum in pulverem minutissimum, et dedit populo ex eo bibere, docens nihil prorsus peccati remanere in pectore debere. *STAPL., text. in Dom. 3 Quadr.*

Pharao multis plagis percussus tandem Dei populum dimittere voluit, sed ita, ut oves, et armenta in Ægypto remanerent; cui Moyses dixit : Cuncti greges pergant nobiscum; non remanebit ex eis ungula, quæ necessaria sunt in cultum Domini Dei nostri. Applica peccatori et diabolo. *IBID.*

In LEVITICO præcepit Deus, carnem juveni et pellem ejus extra castra comburi, quia sacrificium erat pro peccato, ut hac oratione insinuaret, nullas reliquias peccati in animo remanere debere. *IBID.*

In DEUTERONOMIO quoque præcepit : Aras eorum subvertite, et confringite statuas, lucosque succendite, et sculptilia comburite : ut ostenderet, etiam omnem peccati memoriam esse abolendam. *DEUT., VII, c. 5.*

Idem significantius S. David expressit dicens : Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini : nam de aliis liquoribus, si affundantur, vel pars aliqua, vel odor, vel color manet : nihil simile in aqua effusa videre est. *THR., I, 49.*

Sauli præcepit Deus : Percute Amalec, et demolire universa ejus : non parcas ei, et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid : sed interfice a viro usque ad mulierem, et parvulum atque lactantem, bovem et ovem,

camelum et asinum. Idem de peccato dictum sibi credat peccator. *I REG., XV, 4.*

DAMNUM. — Tullia filia Servii Imperatoris, ut citius regnaret, patrem sua manu interemit, et in plateas ejici jussit, ubi ipsa in regio curru transire debebat; hortante autem auriga, patris corpus conculcatum iri, si pergat, dixit illa : Perge, perge, regium calca sanguinem, dummodo impirem. Annon idem faciunt peccatores calcantes sanguinem Christi, ut satisfacere queant cupiditatibus suis? *KIFFELIAS., t. II, Nilli mystiri., conc. XIX, n. 9.*

Recte de remorsu conscientiae dixit Seneca : Nullum conscius peccatorum tuorum magis timueris, quam temetipsum. Alium enim potes effugere, te autem numquam. Nequitia autem est ipsa sui pœna. *SENECA., l. de Mor.*

Quidquid præter Deum, et non in ordine ad Deum diligimus, pignus diaboli est. Quod a nobis, dum repetit, et ejus occasione aditum in cor nostrum habet, per illud unum ad alia peccata nos trahit, vel certe a Deo nostro satis distrahit. *STAPL., tr. V, in Dom. 3 Quadr.*

Lysimachus Thraciae Rex coactus ob ingentem sitim, aquæ scypho se regnumque suum hostibus tradere, epota aquam exclamasse dicitur : Deus immortalis quæ hæc mea infelicitas qui me, totumque regnum meum tantilo corporis oblectamento vendidi! Quod ipsum tanto verius et majori cum dolore dicere potest peccato, quando præstantius est regnum, quod pro vilissima voluptate vendidit. *PLUT., in Apophth. Reg.*

Esau, ubi audivit præreptam sibi a Jacob benedictionem esse, irrugiit clamore magno, quanto magis peccator dolebit, si omnino Patris, et tanti quidem gratia excidisse se advertit. *GEN., XXVII, c. 34.*

Peccatum hydræ merito comparatur, quæ septem capitibus constabat, sod uno abscisso, statim alia pullulabant, donec Hercules obruncato capiti ignem admovit, et protuberantiam novi capitis impedivit. Merito ergo et peccator ignem charitatis divinæ adhibet, ne amputato uno peccato aliud subnascatur. *BEIRLINCK., tex. V, in fest. S. Magd.*

Phœnici quoque non male comparantur peccatores, quæ ad sui combustionem ligna comportare dicitur; sic enim et peccator per peccata sua materiam pro æterno

incendio congregat. FAB., conc. III, in *Dom.* 24 post. *Pent.*

Cassianus Tartarorum Rex cum filiam Regis Armeniæ post devictam Syriam in uxorem petiisset, hæc tam deforemem peperit filium, ut nulla ratione Rex persuaderi potuerit, hunc suum esse filium, ideoque uxorem velut adulteram morti adjudicavit, a qua tamen per miraculum liberata est. Justius hanc sententiam vereri potest peccator, si per gratiam in sponsam a Deo electus tam deformem peccati partum illi pariat. ID., conc. III, in *Dom.* 24 post *Pent.*

manæ, et in *Promptuario* text. IV, in *fer.* 2 *Pent.*

Henricus Engelgrave, *Dom.* 6 post *Epiph.*
Antonius Dauroltius, in *Floribus Exemplorum* c. VI, §§ 1, 2 et 3.

Josephus Mansi, in *Bibl. morali*, tr. LXXXVIII.

PERFECTIO CHRISTIANA.

QUOAD ESSENTIAM.

Recte Horatius cecinit :

Seditione, dolis, scelere atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.

HORAT.

Humanum est peccare : at in peccato perseverare diaprocul a peccato, procul a fulmine. [bolicum.
Peccatum blande ingreditur, sed in fine mordet, ut
Peccanti fructus, diri post crimina luctus : [coluber.
Peccatum et infamia sunt inter se confinia.
Nemo læditur, nisi a seipso.
Nullum malum, nisi peccatum.

AUCTORES.

Franciscus Arrias, tr. *Integro.*

Joannes Busæus, in *Panario.* V. eodem.

Petrus Canisius, t. IV, de *Peccato in genere.*

Jacobus Alvar., de *Extinctu vitorum.*

Nicolaus, Lancizius, *opus* XVI.

Bernardinus Rosignolius, lib. II, de *Disc. relig.* a c. VI.

Philippus D' Outreman, in *Pædagogo Christiano* p. I, cap. II et III.

Ludovicus Granatensis, in *Locis communibus*, fol. 226. et seq., in *Duce peccatorum*, passim.

Joannes Peleus, de *Summo bono.*

Joseph. Langius, in *Polyanthæa.* V. eodem.

Mathias Faber, conc. III, in *Dom.* 5 post *Pent.* et conc. IV, in *Dom.* 13 post *Pent.*
Item conc. V et IV, in *Dom.* 19 post *Pent.* et conc. III, in *Dom.* 24 post *Pent.*

Laurentius Beirlink, in *Theatro vitæ hu-*

DEFINITIO. — Est plena et absoluta finis sui ultimi consecutio; tunc enim res quælibet in sui genere perfecta censetur, cum finem, propter quem creata aut facta est pene obtinuit, uti omnium introductione patet; unde cum finis hominis sit, ut Deo serviat, eumque reveratur, laudet, et amet in hac vita, in altera autem perfecte possideat, facile patet, perfectionem illius in perfecta charitate consistere, per hanc quippe moraliter unitur Deo, et quantum in hac vita fieri potest, possidet Deum. Hinc Apostolus ait : Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. COLLOSS., III, 14.

DIVISIO. — Dividitur in perfectionem vitæ « activæ, contemplativæ, et mixtæ, » de quibus S. Bernadus ait : Bonum acquirit gradum, qui bene ministraverit : meliorem forte, qui bene vacaverit Deo : optimum autem, qui perfectus est in utroque. S. BERN. in S.

EX SCRIPTURA.

QUALITAS. — Ambula coram me, et esto perfectus. GEN., XVII, n. 1.

Timete Dominum, et servite ei corde perfecto. JOS., XXIV, n. 14.

Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester cælestis perfectus est. MATTH., V, 48.

Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam timor poenam habet; qui autem timet, non est perfectus in charitate. I JOAN., IV, 18.

Ego veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant. JOAN., x, 10.

Qui servat Verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est: et in hoc simus, quoniam in ipso sumus. I JOAN., II, 5.

Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo, et veni sequere me. MATT., XIX, 21.

Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. JAC., III, 2.

Perfectus eris, et absque macula cum Domino Deo tuo. DEUT., XVIII, 13.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Si vis perfectus esse, tu, qui perfectum te esse pollicitus es, quid aliud, quam perfectam secutus es vitam? Perfectus autem servus Christi nihil præter Christum habet, aut si quid præter Christum habet, perfectus non est, cum se perfecte Deo sit pollicitus, aut mentitus est. Os autem, quod mentitur, occidit animam; igitur ut concludam, si perfectus, cur paterna bona desideras? si perfectus non es, Dominum fefellisti. S. AUG., I. *de Perf. just.*

Nemo perfectus est, qui perfectior esse non appetit, ex eo perfectiorem quisque se probat, quo ad majorem tendit perfectionem. S. BER., in *Epist.*

Deo, a quo nos sumus facti, nos reddamus nec dominari nobis ea, quibus sumus naturaliter præpositi, permittamus, dominetur utilis ratio, subjiciatur corpus animo, animus Deo, et impleta est tota hominis perfectio. S. PROPS., I. III, *de Vita Contempl.*

Perfectus est, qui ad perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus, damnablebus, atque ipsa etiam peccata venialia non negligens mundare elemosynis. S. AUG., I. c. IX.

Indefessum proficiendi studium, et jugis conatus ad perfectionem, perfectiore reputatur. S. BER., in *Epist.* CXXIII.

Hominis proprium est, ut semper proficere appetat et numquam ab inquisitione torpescat, et ad hujusmodi proficiendi sollicitudinem naturali impulsu ducitur, et ad hoc est conditus, ut potiora semper concupiscens perveniat quandoque ad id, quo nihil est melius, quod est ipse Deus. S. LAUR. JUST., in præm. *de Grad. perfect.*

TOMUS III.

Summa rationalis creaturæ perfectio est, principio suo conjungi, illique, quatenus licet, assimilari. Quo enim fuerit illi similior, eo erit perfectior. GRANAT., *Loc. com.*, fol. 115.

Electis, cum foris ætas corporis intus, si dici liceat, crescit ætas virtutis. S. GREG., I. XXI *Mor.* cap. XIII.

Christus, sicut in illo ipso homine, quem gessit, ita in nostris mentibus quosdam gradus corporeæ ætatis exequitur. Nascitur, crescit, roboratur, senescit. Sed orandus, ne in nobis diu aut jugiter parvulus aut infirmus, et pauper sit. S. PAULIN., *ep.* III *ad Sever.*

Verus amor gradu uno contentus non est, ad altiora semper nititur, et ad perfectiora indesinenter concupiscit attingere. Quas habet, non magni facit virtutes, proficiendi accensus desiderio. S. LAUR. JUST., c. II *de Cast. connub.*

Hæc est in omnibus sola perfectio, suæ imperfectionis cognitio. HIER., in *Epist. ad Theoph.*

Tanto quisque perfectior est, quanto perfectius sentit dolores alienos. GREG., in *Homil.*

Valde perfectorum est, ostenso opere, auctoris gloriam quærere, ut illata laude privata nesciat exultatione gaudere. GREG., *Moral.*

Hominis perfectio, continentia sibi, innocentia proximo, patientia utrique. BERNARDUS, super *Cant.* serm. LXX.

Homo perfectus cantus sibi, placens Deo, utilis suis. IBID., serm. LIX.

Quicquid verum est ac bonum, id perfectum non potest esse nisi fuerit singulare. LACTANT.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Omnis perfectio in hac vita quamdam imperfectionem sibi habet annexam. L. I, c. III, § 4.

Quare quidam Sanctorum tam perfecti et contemplativi fuerunt? quia omnino seipsos mortificare ab omnibus terrenis desideriis studuerunt, et ideo totis medullis cordis Deo inhærere, atque libere sibi vacare potuerunt. L. I, c. XI, § 2.

Totum et maximum impedimentum est, quia non sumus a passionibus et concupis-

centiis liberi, nec perfectam Sanctorum viam conamur ingredi. *IBID.*, § 3.

Neque tunc aliquid magni te reputes, aut specialiter dilectum existimes, si in magna fueris devotione, atque dulcedine, quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis, nec in istis consistit profectus et perfectio hominis, in quo ergo, Domine? in offerendo te ex toto corde tuo voluntati divinæ, non quærendo, quæ tua sunt, nec in parvo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate, ita ut una æquali facie in gratiarum actione permaneas inter prospera et contraria, omnia æqua lance pensando. *L. III, c. XI, § 2.*

Domine, hoc opus est perfecti viri, numquam ab intentione cœlestium animum relaxare, et inter multas curas quasi sine cura transire, non morè torpentis, sed prærogativa quadam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo. *L. III, c. XXVI, § 4.*

EXEMPLA.

Noe, ipsius S. Scripturæ testimonio, vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit. Hinc et gratiam invenit coram Domino. *GEN.*, vi, 9.

Abrahamo dixit ipse Deus : Ego Dominus omnipotens : ambula coram me, et esto perfectus, ponamque fœdus meum inter te et me, et multiplicabo te vehementer nimis. *GEN.*, xvii, 1. Et iterum : Faciamque te in gentem magnam, benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. *GEN.*, xii, 2.

De David Rege ipse Deus etiam testatus est : Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. *ACT.*, xiii, 22. Hinc addit : Oleo sancto meo unxi eum : manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum. *PS.* lxxxviii.

Sed et de Job dixit Deus ad Satan : Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo? Hinc et mortuus est senex, et plenus dierum. *JOB.*, i, 8.

S. Paulus de seipso scribit Philippensibus : Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu

Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrificiam. Non quod jam acceperim aut perfectus sim : sequor autem, si quomodo comprehendam, in quo et comprehensus sum a Christo Jesu. Fratres, ego me non arbitror comprehendisse ; unum autem, quidem retro sunt, obliviscens, ad ea vero, quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. *PHILIP.*, iii, 8.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius omnes suas cogitationes, verba et opera in Deum tamquam finem referebat. Hinc et assiduo in Constitutionibus et Regulis verba ista : « Ad majorem Dei gloriam : majus Dei obsequium semper intuyendo ; » repetebat, ita ut dicentis quadraginta duabus vicibus eum id repetiisse, Lancizius testetur. Ex his nimirum oriebatur gaudium illud spirituale, quo hic Dei servus plene repletus erat : illa serenitas, quam semper in vultu præ se ferebat, illa pax interior animi, sed et perfectissimum dominium suarum commotionum et perturbationum consecutus fuerat. Unde ipsemet aliquando dicere auditus est, se vivere non posse, si quid in anima sua humanum, et non omni ex parte divinum adverteret, *Relat. pro Canoniz.* Quocirca Julius III Pontifex de eo dixit : nihil, quod pium, sanctumque non sit, in exemplari Ignatii vita, moribusque reperiri. *LANTIZ.*, ep. xviii, c. vii. P. Andreas Frutius intimus S. Ignatii subditus, et Angelus ab eo nuncupatus, dicere solebat, cœlestem Christi gratiam quasi ingenitam eique connaturalem videri. Alii vero domestici excellenti judicio pollentes, admirati ejus sanctimoniam dicebant, vere et ad vivum expressam esse in eo omnem illam perfectionem, quæ tum in Constitutionibus Societatis a S. Ignatio conscriptis, tum in aureo libello Thomæ de Kempis, tum in libello exercitiorum legitur. *IBID.* Nominatim vero P. Ludovicus Gonzalez Confessarius Regis Lusitaniæ, vir summi judicii et prudentiæ confessus est, se nullo tempore orationis, vel lectionis tantopere ad amorem Dei incitari, quam eo tempore, quo S. Ignatium aspexisset. *LANCIZ.*, *Op.* n. 322. S. Francis-

eus Xaverius autem tanti eum aestimabat, ut coram domesticis, non nisi sanctum vel beatum appellaret, litteras ad ipsum flexis genibus scriberet, et nomen illius adhuc viventis a litteris rescissum, in reliquiaria theca circumportaret. *IDEM, Op. xviii, c. xviii.*

S. Franciscus Xaverius perfectissima sua vita tantam sibi sanctitatis opinionem conciliaverat, ut statim ab obitu pro Sancto haberi et coli cœperit, non a Christianis tantum, sed Ethnicis etiam, pluresque etiam post mortem mortui fuerint resuscitati, lampades autem coram ejus imagine suspensæ sola aqua superinfusa sine oleo arderent, immo interdum extinctæ, sponte accenderentur. *IBID.*

B. Aloysius unice conabatur, ut mentis suæ lumen factis æquaret, et ut quodlibet munus, officium, negotium cum Christi Sanctorumque exemplo consentiret. *LANCIZ. Op. viii, n. 226.*

B. Stanislaus Kostka, teste Sacchino, adeo in cunctis rebus absolutam honesti formam tenore æquabili tenuit, expressitque, ut vel consueta disciplinæ domesticæ munera obiens, quemdam splendorem insolitum et lucem adderet. Itaque etiam cum eadem solum, quæ cæteri faciebant, plura tamen atque ampliora videbatur præstare, quam cæteri. *IBID., n. 284.*

P. Petrus Faber tum exemplo Christi, qui tringinta annis prius facto docuit, quæ verbo postea docturus erat, incitatus, tum quod sciret Deum valde desiderare profectum nostrum persuasus, nitebatur quotidie insignem progressionem in perfectione facere. Quem in finem sequentes industrias adhibebat. 1. Quotidianam singularum actionum ordinationem. 2. Accuratum examen conscientiæ. 3. Tristem peccatorum, et plenam dolore confessionem. 4. Sollicitudinem pie sacrificandi. 5. Sacramentorum prudentem et consideratam administrationem. 6. Diligentem et perattentam psalmodiam. 7. Frugiferam verbi divini tam in privatis colloquiis, quam publicis concionibus tractationem. 8. Frequentem renovationem et inspectionem sui status. 9. Compunctionis internæ, et assiduæ occupationis studium. *Vita, l. II, c. xi.*

De P. Baltassare Alvarez revelavit Deus S. Theresiæ quod tunc in terris adeo excelso in gradu perfectionis sit constitutus, ut eo tempore nullus esset n altiori. *Vit., c. xi.*

P. Joannes de la Placa Hispanus, Societatem jam Theologiæ Doctor ingressus, ita perfectionis omnes assecutus est, ut Novitius adhuc tyronum Magister fieret, et in rebus spiritualibus a gravissimis Patribus consulere-
retur. Colleg. M., annuæ 1602.

P. David Locher per plures annos enixe precatus est, ut ex hac morte quantocius evocaretur ad vitam, vel si porro hic vivendum esset, ut non viveret, nisi sanctus. Unde illud illi non infrequens: Aut mori, aut in sanctum evadere. *Annuæ 1650, f. 22.*

Joannes Berchmannus non solum in rebus semel susceptis constans fuit, sed etiam semper nova excogitabat media ad profectum suum spiritualem. Ejus axioma fuit: Nisi ego sanctus evadam interea, dum sum juvenis, numquam ero sanctus. *Vita, p. II, pag. 82.*

P. Sebastianus Barradius tantam sanctitatis famam sibi comparaverat, ut in Lusitania tota sanctus audiret, et illa vox omnium esset, si illa adhuc tempora forent, quibus populi, doctorumque consensus aliquos sanctos declararunt, Sebastianum statim illis fuisse annumerandum. Ultimis concionibus e cathedra descendens, sat negotii habuit, ut vestem a contrectantium oculis evellet. Multi peregre venere, ut solo ejus aspectu sanctitatis pleno ad virtutem accenderentur: alii, ut fimbriam aut capillos a tonsore impetrarent, dicentes, se non minoris ea facere, quæ attigisset, quam si canonizatus esset. In *Narr. præfixa itinerar. Fil Israel.*

P. Sebastianus a Campo tantæ erat sanctitatis, ut, ubi per urbem campanarum pulsu mors ejus innotuit, omnes eum statim ut Sanctum invocarent. Vestes illius omnes scissæ sunt a populo concurrente, immo et aliquot pedum digiti amputati, ex quibus mox purissimus sanguis cum omnium stupore effluxit. Reliquiæ ejus omnes morbos et infirmitates curabant, et innumera miracula patrabant. *Annuæ Sardinie 1609. Col. Salsaridane.*

SIMILITUTINES.

QUALITAS. — Sicut is, qui Grammaticam docet, perfectus quidem Grammaticus dici potest, superior tamen illo, et perfectior est

Rhetor, et his omnibus longe eminentior Philosophicæ doctrinæ perfectio; et cum S. Paulus dicit: Non quam jam assecutus aut perfectus sim; ad apicem cœlestis perfectionis videbatur aspicere. Cum vero dicit: Quicumque ergo perfecti sumus, etc., ad humanæ tantum perfectionis gradum respexit. ORIGEN., l. X, in *Ep. ad Rom.*

Sicut is, qui fundamenta jacit domus, aut unum, alterumve parietem ædificat, non dicitur domum extruxisse, sed illi tantum hæc laus attribuitur, qui singula membra ædificii ad perfectum perducit; ita neque is, qui in virtutum studio se exercet, requiritur statim dici potest, sed insuper requiritur, ut etiam ad charitatis apicem ædificium spirituale perducatur. IDEM., in *Ep. ad Rom.*

Sicut domus etiam illa mundissima dicitur, quæ quamprimum aliquis sordidis pedibus ingressus est, statim eluitur, et purgatur; ita perfectus dici adhuc potest, qui interdum labitur in levia peccata, modo illa statim per confessionem aut contritionem debeat. FAB., conc. v, in *Dom. 5 post Pent.*

Sicut Dux militaris, si constanter hostem impugnet et vellicet, egregii Ducis nomen obtinet, licet non omnino expugnet, et debeat, imo quandoque minus feliciter pugnet: sic perfectus Christi miles dici potest etiam, is, qui interdum a passione vincitur, modo a contentione pugnæ non desistat. IDEM.

Sicut si nihil nutrimenti decederet ex quotidiana cibi sumptione, in magnam proceritatem corpora excrescerent; ita virtus perfectorum, cum ad modum ciborum ingesta non egeretur, altiores semper per sese participantem efficit, sui semper adjectione magnitudinem augens. S. GREG. NAZ., in *Ps. Beati qui habitant.*

Sicut Zeuxis Dianæ simulacrum a Crotoniate depingere jussus, omnes virgines speciosas in uno loco colligi jussit, ut futuri elegantiam operis ex earum posset specie mutuari; sic et perfecti ex variis virorum sanctorum virtutibus, unius in se veri Dei restaurant imaginem. S. PETRUS DA., apud Lanciz, *Op.* III, n. 286.

Sicut in utero imperfectus infans non statim conerescit in hominem, sed paulatim formatur, et gignitur; ita multo magis cœlestia Mysteria multis gradibus atque promotionibus acquiruntur, et tum, qui per multas exercitationes et varia rerum peri-

cula progressus fuerit, perfectus evadet. S. MACAR., hom. 1.

Sicut participatione Christi, Christiani appellationem adepti sumus; ita per consequens convenit, omnium quoque sublimum virtutum ac perfectionum nos adseiscere communionem et societatem. S. GREG. NYS., *de cerf. hom. Chr. form.*

UTILITAS. — Sicut stilla aquæ modica multo infusa divino deficere a se videtur, dum et saporem vini induit, et colorem: et quomodo ferrum ignitum, et cadens ignis simillimum fit, pristina, propriaque forma exutum: et quomodo solis luce perfusus aer in eadem transformatur luminis claritatem, adeo ut non tam illuminatus, quam ipsum esse videatur; ita perfecti, dum Deo toti immerguntur, deificantur quodammodo, ut in Deum penitus transformentur. S. BERN., *s. de Dilig. Deo.*

Sicut volucris, cum utramque habet alam, facile se per aerem librat; quæ tamen si unam tantum haberet, difficulter se a terra elevarer, cum sola sit onus, utraque vero levamen; ita qui sola statuit servare præcepta, cum magna difficultate se, suamque mentem ad cœlestia attollet, atque in perpetuo labendi periculo versabitur: secus vere, qui et præcepta, et consilia Evangelica servare decrevit. FAB., c. in *Dom. 4 post Pent.*

MOTIVA.

Quia sic « Creationis » beneficium exigit: nam, ut sapienter S. Leo; si fideliter et sapienter creationis nostræ intelligamus exordium, inveniemus hominem a Deo ad imaginem Dei conditum, ut imitator sui esset Auctoris; et hanc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo divinæ benignitatis forma resplendeat. S. LEO., s. 1, *de jejun. x, mense.*

Quia « Incarnationis » beneficium id mereatur: nam, ut recte dixit S. Laurentius Justinianus: hæc potissima Incarnationis Christi causa fuit, quatenus per assumptum hominem documenta saluberrima tribueret Deus, quibus peccator homo amissa recuperaret dona, deformatam reformaret imaginem, et cœlestem, a qua elongaverat multum, remearet ad patriam. S. LAUR., JUST., *s. de Exalt. cruc.* Hinc merito monet S. Greg. Nazanz. Simus ut Christus, quoniam Christus quoque sicut nos: efficiamur dii propter

ipsum, quoniam ipse quoque propter nos homo factus est. Hunc enim, ut alibi ait, magistra lex tendit, huc exinanita deitas, aut assumpta caro. S. GREGOR. NAZ., *Or.* XI, in *Pas.*

Quia beneficium « Redemptionis » idipsum suadet : nam ideo, teste Apostolo, Christus dilexit Ecclesiam, et tradidit seipsum pro ea, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. EPH., III, 7.

Quia etiam beneficium « Glorificationis » ad id impellit : hic enim quivis merito illud Abrahamo olim factum promissum applicat : Ambula coram me, et esto perfectus : et noli timere, Abraham : ego ero protector tuus, et merces magna nimis. GENES., XVII, 2, xv, 1.

Quia « filiorum sæculi exemplum » stimulos addit : Quem enim ambitiosum, ait S. Bernardus, vidimus aliquando contentum adeptis dignitatibus, ad alias non anhelare? sic et curiosi cujusque non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Quid? eorum, qui avaritiæ serviunt, aut amatores sunt voluptatum, seu vana sectantur hominum laudes, nonne et ipsorum insatiabilia desideria arguunt nos negligentiae ac tepiditatis? Pudeat certe spiritualium bonorum nos minus cupidos inveniri. Erubescat anima conversa ad Dominum, minori affectu sectari justitiam, quam iniquitatem antea sectaretur. Est enim causa valde dissimilis. Stipendium quippe peccati mors : fructus autem justitiæ vita æterna. Pudeat proinde negligentius nunc in vitam, et quam prius in mortem ire, et minore studio salutis inquirere, quam perditionis augmentum. S. BERN., *Ep.* CCCXLI, ad *Monach.*

MEDIA.

« Vehemens desiderium; » nam, ut sanctus quidam Doctor ait, quidquid toto corde, tota intentione, tota desiderio vis, id est certissime. CORN., in *Gen.*, c. IV. Et, S. Augustino teste, tota vita boni Christiani sanctum est desiderium proficiendi. Hic sinus noster est, hic saccus, et, quia angustus est, extendendo facis capaciores. S. AUG., t. IV, *Ep.* I, JOAN.

« Oratio assidua : » Sic enim Salomon

exemplo suo suasit, dum dixit : Optavi, et datus est mihi sensus, et invocavi, et venit in me Spiritus Sapientiæ, et præposui illam Regnis et sedibus, et divitias nihil duxi in comparatione illius. Quæ omnia æque, imo potiori jure perfectioni applicari possunt. SAP., VII, 7.

« Lectio frequens librorum spiritualium : » nam huic convenit illud S. Pauli : Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. Cujus medii efficaciam S. Augustinus, S. Ignatius Loiola, alique plures sunt experti. II TIM., III, 16.

« Vitæ et exempla Sanctorum frequenter ob oculos proposita : » nam, ut S. Gregorius Nyssenus ait : Credendum est idcirco vitas præstantissimorum virorum exquisitissime prescriptas esse, ut vita nostra imitatione ad virtutem et bonum rectius deducatur. S. GREG. NAZ., I. *de Vita Moys.* Quod ipsum confirmans S. Basilius : Vitæ beatorum hominum, inquit, litteris traditæ sunt veluti imagines quædam vivæ divinæ Reipublicæ, ad bonum operum imitatione propositæ. Unde quemadmodum pictores, quando imaginem ex imagine pingunt, identidem ad exemplar respicientes, characterem ad suum opificium inde transferre conantur; ita oportet eum, qui studet seipsum omnibus virtutum partibus perfectum reddere, Sanctorum vitas velut simulacra quædam viva et efficacia respicere, illorumque bona opera per imitationem sua facere. S. BASIL., *Opusc.*, c. VII.

ASCETICA.

Septem fere sunt capita, quæ de perfectione, tanquam proprio objecto, scire debet Asceta. Primum est, ut sciat, quid requiratur ad perfectionem, scilicet, ut declinet quis perfecte a malo, id est, peccato, et faciat bonum, id est, id « quod » Deo magis placeat : et « modo » qui ei magis placeat : et « fine » qui ei maxime placeat. Hoc enim indicavit ipse Christus, dum dixit : Estote et vos perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est, scilicet, cognoscendo et amando perfectissime seipsum, ac omnia propter seipsum et gloriam suam perfectissime ope-

rando. Unde Rodriquez tres ponit gradus hujus perfectionis, seu perfecti amoris. RODRIG., p. I, t. III, c. xiv. Primus est, ut, omni affectu erga terrena exuto, in solo Dei beneplacito quiescat, dicereque possit cum Esther : Tu scis, Domine, quod numquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum, usque in præsentem diem, nisi in te, Domine Deus Abraham. ESTHER., xrv, 22. Minus enim te amat, teste S. Augustino, qui aliquid amat, quod propter te non amat. Secundus est, ut etiam erga seipsum omnem amorem exuat, seque non nisi in Deo, et propter Deum amet : id enim Christus insinuavit, dum dixit : Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me. LUC., ix, 21. Tertius est, ut operetur, non ut ipse Deo placeat, sed quia placet ipsi Deus, vel quia placet Deo, quod operatur ; ita ut, quemadmodum S. Bernardus loquitur, delectet non tam nostra vel sopita necessitas, vel sortita felicitas, quam quod ejus in nobis, et de nobis voluntas adimpleta videatur. Quem gradum extollens idem Sanctus, o amor sanctus, exclamat, et castus ! o dulcis et suavis affectio ! o pura et defæcata intentio voluntatis, eo sane defæcior et purior, quo in ea nihil de proprio jam admixtum relinquitur : eo suavior et dulcior, quo totum divinum est, quod sentitur ! Sic affici, deificari est. S. BERN., *de Dil. Deo*.

Alterum est, ut meminerit, non omnes ad hanc summam perfectionem sectandam vocatos esse, atque adeo etiam non promiscue hortetur ad illam, aut inducat, sed potius saluberrimæ doctrinæ a S. Gregorio prolata sit memor : Mons, inquit, altitudinem virtutum designat, ad quam Angelus hortatur : qui non viderit, se posse conscendere, melius etsi, ut in Segor, id est, in parvula civitate remaneat, contentus laicali, et communi vita, quam montem virtutis arripiat, et ad sæcularia redeat. « Est civitas hæc juxta, » etc. juxta dicitur, et tamen ad salutem tuta, quia activa vita est, nec a mundi curis ex toto discreta, nec a gaudio salutis æternæ aliena. S. GREG., in *Gen.*, xix.

Tertium est, ut sciat perfectionem non in asperitatibus corporis, aut aliis similibus rebus et exercitiis sitam esse, uti interdum aliqui falso sibi persuadent, sed hæc media dumtaxat esse ad perfectionem, uti recte Abbas Moyses apud Cassianum advertit, di-

cens : Jejunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, quia non in ipsis constitit disciplinæ finis, sed per illa pervenitur ad finem. In *COLL. PP.*, coll. v.

Quartum est, ut firmiter sibi persuadeat, nunquam se veram quietem possessorum, nisi perfectionem, ad quam vocatus est, assequi sincere studeat ; nam, ut sapienter Abbas Joannes dixit, miserum et cujuslibet artis ac studii disciplinam quampiam profiteri, et ad perfectionem ejus minime pervenire. ABBAS JOAN., in *sua Coll.*

Quintum est, ut ordinate ad perfectionem tendendum meminerit ; nam, ut recte advertit Sanct. Bernardus ; Nemo repente sit sumus, et ascendendo, non volando, apprehenditur summitas scalæ. S. BERN., s. I, *de S. And.* Quod confirmans sanct. Laurentius Justin. Quisquis, ait. in spirituali exercitio cupit perfectionis culmen attingere, juxta Prophetæ admonitionem, ascensionis sibi in corde spirituales componat gradus, per quos de virtute in virtutem proficiens, ipsum Deum ex parte comprehendere valeat, a quo plenissime comprehensus est. S. LAUR. JUST., in *Proem. de Grad perf.*

Sextum est, ut non concidat animos, si interdum in perfectionis studiose languere, aut omnino cadere advertat, sed potius novas vires, et servorem assumat memineritque sententiæ a S. Hieronymo prolatae : Hæc una præsentis vitæ perfectio est, ut te imperfectum agnoscas. S. HIER., in *Epist. ad Ctesiph.* Cui etiam S. Augustinus adstipulans : Semper inquit, tibi displiceat, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti ; si autem dixeris : sufficit, et periisti. Hinc ait, Apostolum prius suam imperfectionem confessum esse, et postea se perfectum dixisse, quia ipsa est perfectio hominis, invenisse se non esse perfectum. S. AUG., s. XIII, *de Ver. Apostol.*

Septimum est, ut non statim perfectum se esse judicet, si nullius aut certe non multarum imperfectionum aut culparum sit conscius ; nam, ut sapienter S. Gregorius dixit. Plerumque hi, quos jam perfectos homines aestimant, adhuc in oculis summi Opificis aliquid habent imperfectionis. Sic sæpe imperiti homines nedum perfecte sculpta sigilla conspiciamus, et jam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc Arti-

fex considerat, et limat : laudari jam audit, et tamen ea tandem meliorare non desinit. S. GREG., l. IV, *Dial.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Crates impossibile esse dicebat quemquam inveniri, qui numquam lapsus est, sed veluti in malo punico granum quoque aliquod putrescere. LAERT., ap. *Langium*.

Rex Theodoricus dicere solebat : Culpæ genus est, non te fecisse, quod summum est. CASSIOD., l. V, ep. v.

Recte quoque Sanct. Ambrosius : Imitatores, inquit, sui nos voluit Deus, ut prius faciamus aliqua, postea venustemus, et semper venustemus magis ac magis. S. AMB., l. I, *Hex.*, c. vii.

Galenus dicere solebat : Cuique curandum, ut aliquando vivat continentius, et melius hodie, quam heri. GALEN., I, V, *de Cur. morb.*

Pulchre etiam Plutarchus : Maceriam aliquam, inquit, aut sepem conficientibus, nihil refert, obvium quodque lignum, aut lapidem humi jacentem adhibere, aut columnam a monumento delapsam subjicere; quomodo, et homines vitiosi omnia facta promiscue, omnes temere actiones congerunt, et coacervant. At qui in virtute exercenda proficiunt, quibus vitæ veluti regii et sacri ædificii jactum est aureum fundamentum, nihil eorum, quæ temere aguntur admittunt, sed veluti amussi rationis aptant singula, atque concinnant. Quo de ædificio usurpari potest Polycleti dictum, qui difficilimum opus eos tractare pronuntiavit, quibus lutum est ad unguem exigendum. PLUTARCH., *de Cognosc. profectu*.

DIGNITAS. — Nihil est similius, et gratiosius Deo, quam vir animo perfectus bono, qui in tantum homines cæteros antecellit, quantum ipse a diis immortalibus antecellitur. LUCIUS APULEJUS, *de Deo Socrates*.

AUCTORES.

Alphonsus Rodriquez, *de Perfect. christiana*.

Ludovicus de Ponte, *de Perfect. Tomis* quatuor.

Lucas Pinellus, *de Perfect. christ.*

Bernardinus Rosignolius, *de Disciplina christ. perfect.*

Nicolaus Lancizius, *opusc.* III, cap. x, et *opusc.* x, toto.

Ludovicus Granat., in *Loc. comm.*, f. 144.

Matthias Faber, conc. II, in *Fer. 3 Pent.*, et conc. v, in *Dom. 4 post Pent.*

Josephus Langius, in *Polyanth.* V. eod.

PERSEVERANTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua in bonis operibus ad finem usque persistimus, et molestiam ex rei laboriosæ diuturnitate proveniente superamus. Unde differt a constantia, quod hæc difficultates aliunde, quam a diuturnitate provenientes superet. JAC. ALV., t. II, l. III, p. II, c. IX, § 7.

DIVISIO. — Dividitur plerumque in « finalem, » et non « finalem. » Finalis est, qua quis ad mortem usque perseverat in bonorum operum exercitio, sine qua nemo salvari potest, uti ipse Christus indicavit, dum dixit : Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. MATTH. x, 23. Non finalis est, qua quis ad tempus tantum aliquod, vel in particularibus quibusdam virtutum exercitiis ad finem illarum perseverat, de qua potissimum hoc loco agitur; nam prior est speciale Dei donum, quam electis suis Deus ex singulari prædestinationis favore conferre solet.

ACTUS. — Pericula cadendi, et in virtute perseverantiæ deficiendi, sagaciter indagare, et salubribus contra illa mediis se præmunire.

Seipsum variis motivis ad perseverandum exstimulare, maxime efficaci illo, et a S. Bernardo aliisque frequenter usitato stimulo : Ad quid venisti? Item illo a continentia erga S. Augustinum usurpato : Potuerunt isti, et istæ, et tu non poteris?

A lapsu, si forte per frugalitatem is contingat, cito resurgere; hoc enim, ut recte advertunt Theologi et Ascetæ, est unum ex mediis, quibus Deus ad prædestina-

tionem hominis executioni mandandam utitur.

Amorem vitæ, timorem mortis, minasque, ac promissa generose contemnere; ob hæc enim plerumque a perseverantia defleunt homines.

GRADUS. — Tres assignantur, teste P. Jeremia Drexelio. Primus est, velle ac cupere perseverare: virtutis quippe cultor seipsum exstimulans, cur, inquit, tam stultus sim, ut, cum cœperim spiritu, consummem carne. Nolo esse arundo ventis agitata: nolo mutari cum luna. In *Rosis Mar.*, p. I, c. XII, § 1.

Secundus est, firmiter velle, quod recte cœptum est, seseque cunctis obstaculis acriter opponere: perseverantiæ, quippe cupidus cum S. Paulo exclamat: Omnia possum in eo, qui me confortat. PHILIP., IV, 13.

Tertius est, cum gaudio perdurare usque ad finem: nam fatigationem quies, laborem sequitur merces. Sic igitur curramus, ut comprehendamus.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Currebatis bene, quis vos impedit veritati non obedire? Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos. GAL., V, 7.

In disciplina perseverate. HEB., XII, 7.

Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non convertar, donec deficiant. PSAL. XVII, 38.

Statuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos. PS. XXXIX, 3.

Quærite Dominum, et confirmamini: quærite faciem ejus semper. PS. CIV, 4.

Homo sanctus in sapientia manet, sicut sol, stultus sicut luna mutatur. ECCL., XXVII, 12.

Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. I COR., VII, 20.

Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem: et contemplanbor, ut videam, quid dicatur mihi; et quid respondeam ad arguentem me. HABAC., II, 1.

Sta in testamento tuo (id est, pacto, quod cum Deo inivisti, addicens te ejus servituti) et in illo colloquere (id est, de illo in animo tuo tracta, cogitans quid illud a se requirat,

et quomodo id observes;) et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum: confide autem in Deo, et mane in loco tuo. ECCL., XI, 12.

Cupimus unumquemque vestrum eandem ostendere sollicitudinem ad expletionem spei usque ad finem: ut non segnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui fide et patientia hæreditabunt promissiones. HEBR., VI, 11.

Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. JOAN., XVII, 4.

Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus. JOAN., IV, 34.

Fratres nolite deficere benefacientes. II THESS., III, 13.

NECESSITAS. — Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei. LUC., IX, 62.

Væ his, qui perdiderunt sustinentiam, et qui dereliquerunt vias rectas, et divertunt in vias pravas. Quid facietis, cum inspicere cœperit Deus? ECCL., I, 16.

Qui perseveraverit, usque in finem, hic salvus erit. MATTH., X, 23.

Nescitis, quod ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium. Sic currite, ut comprehendatis I COR., IX, 24.

Videte vosmetipsos, ne perdatis, quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiat. Omnis, qui recedit, et non permanet in doctrina Christi, Deum non habet. JOAN., II, 8.

Memor esto, unde excideris, et age pœnitentiam, et prima opera fac: sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris. AP., II, 5.

UTILITAS. — Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem, ut tentemini, et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ. AP., II, 10.

Qui vicerit, et custodierit usque ad finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, et reget eas in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringentur. IB., 26.

Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. I COR., XV, 53.

Bonum facientes non deficiamus, tem-

pore enim suo metemus non deficientes. GALAT., VI, 9.

Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis, et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. LUC., XXII, 28.

Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servari: in reliquo reposito est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex, non solum autem mihi, sed et iis, qui diligunt adventum ejus. II TIM., IV, 7.

Filii Sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. TOB., II, 18.

DIGNITAS. — Participes Christi effecti sumus, tamen initium substantiæ ejus usque ad finem firmum retineamus. HEBR., III, 14.

Manete in dilectione mea. Si mea præcepta servaveritis, manebitis in dilectione mea; sicut et ego Patris mei præcepta servavi, et maneo in ejus dilectione. JOB., XV, 10.

Ecce venio cito: tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius, et scribam super eum nomen Dei mei. AP., III, 11.

Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus. AP., III, 21.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Bonam vitam ego puto, mala pati, et bona facere, et sic perseverare usque ad mortem. S. BERN., in s. II in vig. SS. Petri et Pauli.

Non quærentur in Christianis initia, sed finis et perseverantia. Paulus male cœpit, sed bene finivit. Judæ laudantur exordia, sed finis proditiōe damnatur. S. HIER., I, I, contr. Jov.

Vidit Jacob Deum in summitate scalæ, non in ejus fine vel medio, ut intelligeremus, non sufficere bene cœpisse, sed bene consummasse. Id., in ep. x ad Fur.

Spes omnes nostræ in consummatione atque fine consistunt. Quid mihi prodest, si fata viridantia herbis spem messis offendant et me sub ipso falcis tempore, subita vel

aeris intemperie, vel pluviarum inundatione decipiant. EUSEB., hom. V, ad Mon.

Non est magnum inchoare, quod bonum est, sed consummare, hoc solum perfectum est. S. AUG.

In quo vocatus es opere, firma anchoras et funes, ne in pelagus navis tua paulatim impellatur, et tunc docebit te experientia, quali pace in portu constitutus fueris. S. EPHR., adhort. IV.

Neminem audiamus, non carnem et sanguinem, non spiritum quemlibet descensum a cruce suadentem. Persistamus in cruce, moriamur in cruce, deponamur aliorum manibus, non nostra levitate. Virtus in pace acquiritur, in pressura probatur, approbatur in victoria. S. BER., s. I, in Parasc.

Sicut caput nostrum pro peccatis nostris acerbiter sustinens passionis usque ad consummationem, id est, usque ad perfectionem omnium Scripturarum, quæ de ipso erant, perseveravit patienter; ita et nos, si hujus capitis membra esse volumus, in omnibus adversitatibus nostris virtutem perseverantiæ conservemus, ut in fine confidenter dicere possimus: Consummatum est. IDEM, de Pass. c. XIV.

Seraphicus Bonaventura ait: Obedientia semem recipit, patientia fructificat, perseverantia metit. In Ps. LXVII.

Credere vere, est credere inconcusse, firme stabiliter, fortiter, ut jam ad propria non redeas et Christum relinquo. AUG., tr. CVI, in Joan.

Fides vera non est, si non sit perpetua, sed possit deficere. AMB., I, c. II ad Cor.

Quicquid necessitate fit, cito solvitur, quod voluntate arripitur, perseverat. HIER., et hab. XVI, quæst. II, vos aut.

NECESSITAS. — Omnes virtutes absque perseverantia contra vitia pugnare possunt, sed sine perseverantia omnino vincere non possunt, Domino dicente: « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. » S. BER., t. II, s. LXVI, a. 1, c. III.

Admonendi sunt, qui inchoata bona minime consummant, ut cauta circumspectione considerent, quia, dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerint cœpta, convellunt. S. GREG., III, p. Past., c. XXXV.

Quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? ideo Paulus aiebat: Sic currite, ut comprehendatis. Ibi, tu Christiane, fige tui cursus, profectusque metam ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit,

obediens usque ad mortem non perveneris, bravium non prehendes. S. BERN., ep. CCLIII.

Incassum bonum agitur, si ante vitæ terminum deseratur; quia frustra velociter currit, qui prius, quam ad metas venerit, deficit. S. GREG., l. I, *Moral.*

Absque perseverantia nec qui pugnât, victoriam, nec palmam victor consequitur: vigor virium, virtutum consummatio est. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. S. BERN., in ep. CXXIX.

Recte inchoare, et non consummare recte monstri portentique est simile, cum enim sic agitur, humano capiti cervicem pictor equinam jungit. S. HIER. et S. AUG., ser. VIII, ad FF. in *Er.*

David non ait, clamo, sed clamavi de profundis, dans in hoc perseverantiæ documentum, ut si primo non exaudiris, ab oratione non deficias, immo precibus et clamore insistas. Vult Deus rogari, vult importunitate quadam vinci. Ideo tibi dicitur: Regnum cœlorum vim patitur; et violenti rapiunt illud. S. GREG., in VI *Ps. pœnit.*

Alacriter incumbendum est inchoatis, cum vicinitas perfectionis affuerit, spes affectus, tædium laboris excludit. Magnum genus incitamenti est, credere desiderata compleri. CASSIOD., V, ep. XV.

UTILITAS. — Scias diabolus soli perseverantiæ invidere, quam solam novit a Domino coronari. S. BERN., in ep.

Uxor Loth respiciens retro, in statuam salis conversa est. Quid est hoc, inquit S. Augustinus? et respondet: Salis condire est, et res conservare. Vult igitur Dominus nos meminisse uxoris Loth, et dum, quid ipsi evenerit, mente evolvimus, a simili infortunio nobis diligenter caveamus, et hac cogitatione velut sale conditi, prosequamur cœptum iter nostrum, nec oculos reflectamus, nec nos quoque similem exitum malo nostro experiamur. S. AUG.

Hinc Joseph, qui inter fratres usque in finem justus perseverasse describitur, solus talarum tunicam habuisse perhibetur. Nam quid est talaris tunica, nisi actio consummata? Bene igitur cœpta cunctis diebus agenda sunt, ut cum malum agendo repellitur, ipsa boni victoria constantiæ manu teneatur. S. GREG., l. I, *Mor.* c. XX.

Perseverantia et stabilitas in operatione

patenter ostendit, operantem in Electorum numero computandum, ac virtute perseverantiæ esse redimitum; solum non perseverasse, est amisisse coronam. S. LAUR. JUST., de *Lign. vit.*, c. IV.

Perseverantia filia singularis est summi Regis, finis virtutum, earumque consummatio, sine qua neque qui pugnât, victoriam nec victor palmam consequitur. *Idem.*, c. II.

Perseverantia sola est, cui æternitas redditur, vel potius, quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino: « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. » *Idem.*

Felix, et omni dignus beatitudine, quem extrema dies Christo occupat servientem, quem Salvatori militantem invenit: « Qui non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta. » S. HIER., ep. XXXIV.

Esto in pœnitentia firmiter confirmatus, vitam bonam, quam cœpisti tenere, non deseras, propositum bonæ vitæ conserva jugiter, beatus eris, si permanseris; beatus, si perseveraveris. Salus perseverantibus promittitur, præmium perseverantibus datur: « Beati qui custodiunt iudicium, et faciunt justitiam in omni tempore. » Non est beatus, qui bonum fecit, sed qui bonum incessabiliter facit. S. ISID., l. I, *Synod. in fine.*

Perseverantia victrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimitalis vinculum, sanctitatis propugnaculum. S. BERN., *ibid.*

Perseverantia impetrat, quod vult, unde Dominus ait de amico, qui media nocte vadit ad amicum, ut panem, si perseveraverit pulsans, obtineat, etsi non dabit, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit, quotquot habet necessarios; si enim homo perseveranter petenti dat ex tædio, multo magis Deus qui sine tædio largissime donat, quod petitur, perseveranter petenti donat ex amicitia. Et quomodo non dabit perseverantibus in prece, qui ut gratis tribuat nobis, hortatur, ut petamus? S. LAUR. JUST., de *Vit.* c. II.

Bonam vitam ego puto, mala pati et bona facere, et sic perseverare usque ad mortem. BERN., in *serm.*

DIGNITAS. — Magis Deo propinqua similitudo est, in qua animus virtutis magnitudine, summi boni quasi gestat magnitudinem; et perseverantiæ in bono constantia, æternitalis ejus incommutabilitatem. Et hæc est similitudo in tantum propria, ut non jam

similitudo, sed unitas spiritus nominetur, cum sit homo unus cum Deo spiritus, non tantum virtute volendi idem, sed expressiore quadam unitate virtutis, aliud velle non valendi, S. BERN., *de Vit. solit.* c. xxvi.

Cœpisse, multorum est; ad culmen pervenisse, paucorum. S. HIER.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Multi sequuntur Jesum usque ad fractionem panis, sed pauci usque ad bibendum calicem passionis. Multi illum laudant et benedicunt, quamdiu consolationes aliquas ab ipso percipiunt. Si autem Jesus absconderit, et modicum eos reliquerit, aut in querimoniam, vel in dejectionem nimiam cadunt. Qui autem Jesum propter Jesum, et non propter suam propriam aliquam consolationem diligunt ipsum in omni tribulatione, et angustia cordis, sicut in summa consolatione benedicunt. L. II, c. xi, § 1 et 2.

Erubescere Sidon, ait mare, et si causam quæris, audi quare. Pro modica præbenda longa via curritur, pro æterna vita a multis vix pes semel a terra levatur. Pro vana re et parva promissione die noctuque fatigari non timetur, sed pro dolor! pro bono incommutabili, pro præmio inæstimabili, pro summo honore, et gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubescere ergo, serve piger et querulose, quod illi paratiores inveniuntur ad perditionem, quam tu ad vitam. Equidem a spe sua nonnumquam frustantur, sed promissio mea neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promisi, dabo; quod dixi, implebo, si tamen usque in finem fidelis in dilectione mea quis permanserit. L. II, c. iii, § 2 et 3.

Ubi est fides tua? Sta firmiter, et perseveranter. Esto longanimis, et vir fortis, veniet tibi consolatio in tempore suo. L. III, c. x, § 2.

Eia, fratres, pergamus simul, Jesus erit nobiscum. Propter Jesum suscepimus hanc crucem, propter Jesum perseveremus in cruce. Inceptum est, retro abire non licet, nec relinquere oportet. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores, simus parati mori

fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, ut fugiamus a cruce. L. III, c. lvi, § 5.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Christus de seipso dixit: Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. JOAN., xvii, 4. Et in cruce dixit: Consummatum est. JOAN., xix, 28. Sed et S. Bernardus de eo dixit: Descendat, si Rex Israel est; immo vero quia Rex Israel est, titulum regni non deserat; cum enim salvus esse non poterit, nisi qui perseveravit usque in finem, quanto minus poterit esse Salvator. S. BERN., in *die Parascev.* Additque S. Thomas: Si de Cruce descenderet, virtutem nobis patientiæ usque in finem non demonstrasset. S. THOM., in *Matt.*, c. xxvii.

Nehemias Jerosolymitanam civitatem renovans, etsi undique se opponerent adversarii, et qua contumeliis, qua insidiis, qua vi, et dolo impedire eum molirentur, invitus tamen in opere persistebat; immo et ad fœdus ineundum vocatus dicebat: Opus grande ego facio, et non possum descendere ne forte negligatur, cum venero, et descendero ad vos. II ESDRÆ, vi, 3.

Eleazarus unus de Primoribus Scribarum ad carnes manducandas compulsus, cogitare cœpit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, ingenitæ nobilitatis canitiem, atque a puero optimæ conversationis actus, et secundum sanctæ et a Deo conditæ legis constituta respondit, præmitti se velle in infernum, quam carnes illicitas manducare. II MACH., vi, 23.

S. Tobias cum ab infantia timuerit Deum, et mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatatis evenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. IBID., c. ii.

Matathias Princeps clarissimus, et magnus in civitate Jerosolyma ad immolandum diis a ministris Antiochi sollicitatus, intrepide respondit: Etsi omnes Gentes Regi Antiocho obediant, ut discedat unusquisque a servitute legis patrum suorum, et consentiant mandatis ejus, ego et filii mei, et fratres mei obediemus legi Patrum nostrorum. Propitius sit nobis Deus, non est no-

bis utiles, relinquere legem et justitias Dei. I MACH., II, 19.

Joseph Patriarcha unum habebat propositum placere Deo, hoc nulla temporis varietate immutatum est, nec fratrum invidia, nec conditione servitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ repromissis, nec squalore carceris, nec postea tumore Ægyptiæ potestatis, sed semper unus fuit, et varietatem temporum redimens malos dies vertit in bonos. S. GIER., I. III c. v.

Hoc idem et de Job sentiendum est, quod per varia tentamenta vexatus, nec divitiis, nec damnis, nec orbitate, nec vulnere, nec exprobratione amicorum, nec sollicitudine, nec postea honorum omnium restitutione mutatus est. IBID.

Quis fortior Paulo! quis beatior? Ille tamen vas electionis Dominicæ, non ante sibi coronam vindicavit, quam certamen omne consummaretur, ideoque ait: certamen bonum certavi, cursum consummavi, fidem servavi. S. AMBR., *Exhort. ad Virg.*

Simeon Susotionis filius tredecim annos natus, cum ad Monasterium Timothei abbatibus admitti petens repulsam tulisset, quinque diebus et noctibus sine cibo et potu perseveravit, mori ibidem paratus, nisi quinta die receptus fuisset. MARULUS., I. V, c. VIII.

In Mexico vir impudens constantis pudicitiae foeminam aggressus, cum nec promissis, nec minis eam expugnare potuisset, tandem solitariam inventam apprehensis capillis humi raptare, pugnis cedere, pedibus conculcare, et arbori alligatam verberibus crudeliter excipere ausus est, sed illa invicta animo, malo, inquebat, vitam potius per quosvis cruciatus, quam pudicitiae florem amittere: amisissetque, ni Deus in tempore auxilium, id est, qui suo adventu nefarium proci consilium turbaverunt, submisisset. DREX., in *Ros. mar.* p. I, c. xv, § 4.

In Anglia anno millesimo quingentesimo nonagesimo, vir simplex et pius, Georgius nomine, eo quod annis compluribus, Catholicis latentibus operam et obsequia sua detulisset, mulctæ loco in pistrinum detrusus, molam trusatilem circumagebat, sed ita ut omnibus diebus festis B. Virgini sacris, nec promissis, nec minis, nec verberibus, nec longa inedia adigi ad talem laborem potuerit; unde constantiam ejus (quam amentiam interpretabantur) videntes domesticæ, lacerare cessarunt. IBID.

Frater quidam quotidie tollebat pelliculam, in qua jacebat solus, ut exiret e fratrum Congregatione. Et quando vesper advenit, dicebat sibimetipsi: Crastina die hinc recedam: mane autem appropinquante dicebat: Extorquebo mihi hic stare et hodie propter Dominum. Quo modo cum impleset annos novem, abstulit ab eo Dominus omnem tentationem. *Vit. PP.* lib. IX.

S. Philippus Nerijs tantus fuit perseverantiae amicus, et cultor, ut, postquam voluntatem Dei esse cognovisset, ut Romæ manens, bono spirituali publico illius urbis deserviret, ibidem sexaginta annis firmiter permanserit, absque eo, quod unquam inde egressus fuerit, præterquam ad visitandas septem basilicas, ac proinde jure dicere potuit: Justificationem quam cœpi tenere, numquam deserui. Suis quoque illud passim insinuando repetebat: Non qui inceperit, sed qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit. *Vit. S. Ph. Ner.*, I. II, c. XXI, n. 5.

Qui fortitudinis numeros omnes expunxerit, heros ille mihi, Christophorus Columbus occurrit, cujus nomen, dum stabit hæc rerum machina, quænam oblitterabit vetustas? Id perseverantia factum est, qua per annos plures superbo aulicorum fastidio rejectus, atque pro insano facere creditus, quod novum orbem audentibus polliceretur, Anglicanam, Lusitanicam, et Castellanam aulas diu, ac frustra fatigavit. Sed vicit perseverando, ipsaque repulsæ nobili patientia Isabellam Reginam a condito ævo sapientissimam perpulit, ut levi Caravellarum (myoparonum id genus est) periculo, promissorum fidem vellet experiri. Idem, quamquam post primam navigationem, temporis vitio res essent implicatissimæ, navigare tamen, ac nova littora per ignota maria posteris aperire perseveravit, nulla laborum intermissione, donec quarto in Hispanias reversus, in ipso novarum rerum molimine, fato extinctus est, gloriæ immortalitate omnibus omnium sæculorum heroibus antefendus. JOAN. RHO., I. VI, c. VII, n. 1.

Qua die de Mauris capta est Ceptua urbs, hærentibus proceribus, atque ob formidolosos hostium in propinquo vires in ejus præsidio futuros se negantibus, unus Didacus Menesius inventus est, qui Regi operam suam deferret, Maurosque scipione, quem in manibus haberet, abacturum se polliceretur. Audax dictum, et pugnacis animi nobilem

impetum perseverantia nobilitavit. Duodeviginti, quibus eo in præsidio superfuit, annis, ut Mauro semper imminenti occurrere semper promptus esset, humeris contextam lorica numquam exuit, ut illa instar vestis jam sponte in scruta decideret. Plus quam ferrea homini fuit perseverantia, cui ferrea fatiscente lorica, vis illa indomiti animi perseveravit; sed gloriæ aurum nullo nisi ferro emitur perseverantiæ. *IB.*, n. 3.

Triennalis Ostendæ obsidio, merito Alberto Austriaco Belgii domino, debetur, in qua sæpius periculo propiores fuisse legimus, qui vicerunt. Sed quamvis senescente militum, centurionum, ac tribunorum virtute, absumptisque copiis, abeundi consilia non modo ut honesta agitentur, verum ut necessario urgerentur, perseverandum tamen duxit Albertus, et vicit Nam mala, quæ tempus invehit, tempore mitigata vincuntur; cum idem venenum sit, et antidotum. *IB.*, n. 4.

Stetit olim Mariæ Velæ Virgini Hispanæ sententia, ut, quoties precationis, quam sibi privata pietate præscripserat, appeteret hora, toties alla ad materteram, apud quam eodem Virginum Collegio fuerat Religione educata modeste adiret, et rogaret, si quid se vellet, solemnibus verbis : Quid jubes domina? Id illa animum induxerat facere, memor laudatissimæ Pauli vocis, qua se Deo, utcumque placuisset, fingendum, nulla exceptione, permisit, dicens : « Domine, quid me vis facere? » Rem ut meditantem facilem, sic experienti difficillimam, cum sæpe cursandum per domum esset, et sæpius veniret in mentem, operam ludi : satis jam constituto orationis tempore, tenuit tamen constantissime decennio toto, nec nisi materteræ morte finita ea est, obedientiæ ac modestiæ exercitatio. *IB.* n. 7.

Joannes Tellerius Ordinis Minimorum, haustæ a puero in Odeo canendi Deo disciplinæ ad miraculum usque erat retinentissimus. Quamquam enim tum Magistratibus plurimis, tum etiam supremo generalatus honore olim occupatus, supra octogesimam ageret ætatem, consuetas canendi vigiliis numquam omisit, et quandiu vita superfuit, a divinis laudibus numquam abfuit; quod et suis admirationi fuit, et omnibus exemplo erit, ne Magistratus aut ætatis excusatione usi, ea studia intermittant in quibus mori decorum est. Vera virtus non nisi ad metam mortis adjungit. *IB.*, n. 9.

Antonius cum primum solitudinem inhabitare decreverat, ne verberibus quidem dæmonum absterri potuit quin quod cœperat, persequi pergeret. Perseveravitque ita ab octavo decimo ætatis suæ anno usque ad centesimum quintum, quo in Domino quievit, cui servierat, Angelorum sortitus gloriam, quia in perseverando dæmonum contempserat injurias. *MAR.*, l. V.

Paulus primus post Christum eremi cultor, sic Deo serviens perduravit, ut a decimo sexto ætatis suæ anno, quo solus desertum adiit usque ad centesimum et decimum tertium annum quo vita defunctus est. *IB.*, *Ibib.*

Nathanael Anachoreta semper clausus vixit, Episcopos ad se venientes reverenter excepit, abeuntes ad limen usque officii gratia prosequutus est. Neque ut inde pedem efferret callida diaboli evocatione induci potuit, sicque septem et triginta perseverans annos elatus inde non egressus est, et corpus pariter cellamque relinquens in consortium receptus est beatorum. *IBID.*

Elpidius Abbas per quinque et viginti annos nunquam se ad Occidentem vertit, semper fere orans et illum cui nomen Oriens, jugiter contemplans. Non putavit nefas esse retro aspicere, sed sibi voluit imperare, ut cum corporis appetitum ab eis etiam quæ licita erant refrænasset, facilius ab illicitis custodiret. *IBID.*

UTILITAS. — Noe totis centum annis, quibus arcam ædificavit, licet varie illusum a vicinis, et contribulibus suis, nequaquam tamen ab opere destitit; hinc solus cum uxore ei filiis salvati meruit. *GEN.*, c. vi.

Turba, quæ triduo Christum secuta est, meruit, ut Christus de ea diceret : Misereor super turbam, quia ecce jam triduo perseverant mecum, et non habent, quod manducant, et dimittere eos nolo, ne deficient in via. Statimque tam liberaliter pavit, ut non saturati tantum sint, sed etiam duodecim cophini ex reliquiis impleti sint. *MATT.*, xiv, 32.

Senex quidam a juvene Monacho visitatus, cum expectare eum jussisset, et ipse interea obdormivisset septem postea insignes coronas eidem Monacho præparatas vidit ob septemPLICEM coronam, quam propter septem tentationes, quibus ad somnum incitabatur, generose superatas promeruit. *PETRUS SANCH.*, in *Regn. Dei*, p. VII, c. ix.

SS. Lupicinus, et Romanus cum eremum

inhabitare volentes, a dæmonibus magno tumultu excitato, lapidibusque in eos projectis, recessissent, et apud honestam matronam divertissent, hæc ubi, quid ipsi in eremo accidisset, intellexit, ad perseverantiam eos adhortata est, illam S. Scripturæ sententiam in memoriam revocans: Resiste diabolo, et fugiet a vobis. Qua adhortatione animati in eremum sunt reversi, et constanter ibi permanserunt. *IBID.*

S. Eulogius cum ægrum in platea repertum in domum suam deportasset, eique tempore sat longo magna cum diligentia et charitate inserviisset, tandem post annos quindecim in tanto servitio exactos cum pessime ab eo tractaretur, eumque ideo ad S. Antonium duceret, ab hoc uterque ad perseverantiam animatus, ad domum suam cum festinatione redierunt, et Eulogius quidem post dies quadraginta, leprosus vero triduo post in Domino quieverunt. *PALLAD., in Vit. xxvi.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius in rebus arduis urgendis constantissimus erat. Causæ hujus constantiæ erant, quod ante, quam quidquam aggredieretur, omnia circumspiciebat, et examinabat. Deinde quia multum orabat, lacrymis gratiam a Deo petens, unde sæpe voluntatem divinam divinitus intelligebat, non sinens se ab ea evelli. Denique quia viros peritissimos, quorum curæ res commissæ erant, consulebat. Idem si quæ negotia in certum diem destinasset nulla tempestate, nulla difficultate ab eorum expeditione ad constitutum tempus impediri se permittebat. In adeundis viris Principibus cunctas aulæ molestias alacritate mirabili devorabat, semel aditu exclusus, commodam admissionem horas ipsas quatuordecim jejunos expectabat. Si quid semel re bene perspecta, consiliariisque adhibitis, decrevisset, non facile cedebat. Hinc Julius III, festive Principes monebat, ne cum Ignatio contenderent, ni victi vellent discedere, videlicet ob ejus in rebus agendis constantiam, et fortitudinem. Miram illius in ædificando Collegio Germanico constantiam, fusius apud Orlandinum loco citato videre est. *RIBAD. l. V. Vit. vi, n. 9.*

S. Franciscus Xaverius licet Meliaporæ

in templo ita a dæmonibus cæsus sit, ut triduo decumbendum fuerit, persistebat tamen in oratione, invocans, B. Virginem, et statim ubi convaleuit in templum rediit, qua constantia fracti dæmones nihil ausi fuerunt, nisi quod Monachorum more in Choro quasi Matutinum recitarent. *Hist. Soc., l. XII, n. 9; Vit. l. II, c. xv.* Ejusdem miram in itinere ad Mauricenses, et Japoniam suspiciendo constantiam, quisquis apud Tursellinum in ejus vita legerit, admirabitur profecto, potuisse reperiri hominem, qui contra tot difficultates ex omni omnino parte occurrentes, totque virorum sapientissimorum, et amicorum dehortationes in eo consilio immotus persistere, tam feliciter ad optatum exitum perducere potuerit. *Vit., l. III, c. ii et xvii.*

P. Petrus Faber in adeundis viris Principibus, in excubando præ illorum foribus pro Dei gloria amplificanda constantissimus erat. Imo semel juvenem ex conducto ad confessionem venturum sex horis expectavit, cumque temporis jacturam ægrius ferret, mire a Deo illustratus est, secum ipse enim mox ratiocinans, si tu, inquit, tot horas propter Deum ad fores Principum sæpe collocas pacate, cur in Christi minimo expectando non æque acquiescas? an censes minus hinc, quam illinc repositum in cælo coronarum? Quoties tu ad ostium tui pectoris pulsantem Jesum surdis auribus detines, et tamen non vis, ut ille tædio victus recedat? esto igitur et tu talis in minimos ejus, qualem ipsummet in eos fore crederes, si corpore præsens esset. *Vita, l. II, c. xiv.*

P. Claudius Jaius mira subtilitate tempus in vitæ quotidianæ functiones partitus, mira præscriptum tenebat constantia. *Hist. Soc. p. I, l. XII, n. 36.*

P. Balthassar Alvarez in iis, quæ officium ejus postulabat, servandis, licet minutissima forent, constantissimus erat, neque deponebat eorum curam, et sollicitudinem usque ad ultimam diem et horam, quo illud perficiebat. Hinc cum ad observationem regulæ Rectoris de visitandis interdum existentibus in oratione, feriam sextam designasset, nullam prætermisit unquam, etiam si plures occupationes haberet, aut nocte præcedenti gravi aliqua molestia fuisset affectus. Idque adeo constanter tenuit, ut ipsa feria sexta, discessit Villagarzia, ut esset Provincialis Toletanus, discessurus, proximæ

post orationem, visitavit adhuc pro more cubicula. *Vita*, c. xxiii, § 2.

Joannes Ortunius examen particulare fecit, et defectus adnotavit usque ad diem præcedentem ipsam mortem; semper enim habuit libellum absconditum, in quo notaret eos, in quo imitatus est Sanctum Ignatium, de quo idem scribitur. *Vita P. Balth. Alvar.*, c. xxx.

P. Alphonsus de Barzena cum nocte ad orandum surgeret, crebro eum dæmon extractum e cubili varie cruciabat, et hoc duodecim annis, neque tamen unquam propterea ad orationem surgere intermittebat. *Ann. Pervan.*, 1598, f. 418.

Joannes Berchmannus in rebus semel susceptis vel maxime constantiam amabat; hinc modum dormiendi, quem in Novitiatu coeperat, per totam vitam servabat. *Vita*, p. I, f. 38.

P. Didacus Sotus quoad in Societate vixit, bis quotidie in se flagello sæviebat; et cilicium continuum ferebat; ita ut octo ante obitum horis inventa sint duo cilicia ferrea adeo constringentia carnes, ut opus esset frangi, quo possent extrahi. *ENGELGR.*, *Dom.* 3 post *Pent.*

P. Thomas Sanchez, quæ semel in animo conceperat pietatis exercitia, totis quadraginta annis, quibus in Societate vixit, numquam interrupt, nec quidquam in negotiationis studio remisit. P. RHO, in *Exemplis virt.*, l. VI, c. vii, § 9.

P. Petrus Rodericus per dimidiam horam crudeliter se flagellabat, ea animi constantia, ut eo ipse die, quo obiit, idem temporis spatium in eodem supplicio insumperit. *ENGEL.*, l. c.

Immani triginta annorum tractu, tanta casuum varietate, quanta legitimo prope humani ævi spatio, ignoto apud Sinas capiti, atque avitas religiones conatu ultimo convellere nitenti, accidisse facilis est conjectura, probatam perseverantiam in medium adfert Matthæus Riccius, quem Sineses suæ fidei Magistrum venerantur. Excellens plane hominem virtus imbuit, atque inter lenta difficillimæ molitionis tædia exercitum roboravit. Etenim cum sibi parum, plerisque aliis nihil apud eam gentem proficere videretur, atque adeo alio migrandi, quo eum paratior atque uberior fructus invitaret, illi fieret potestas, ipse tamen locum, stationemque obtinere decrevit perseverantia incredibili. Itaque perfecit demum

sedendo, quod alii properando impederant; et quod suspicacia inter ingenia, atque inextricabilis linguæ ambages quinque propemodum lustra, quasi operam luderet, pauculos ad Christum Jesum Dominum aggregaverat; extrema demum senecta plurimos genuit, ea virtutum, ac litterarum apud barbaros æstimatione, ut et mortuum amplissimo sepulturæ honore fuerint prosecuti, et socios operis ac laborum ejus maxime commendatione receperint. Certissimus igitur est perseverantiæ fructus, qui licet sero, numquam tamen dubio fallit eventu JOAN. RHO, l. VI, c. vii, n. 2. *Ex nostris.*

Extra hujus nostræ mortalitatis fines, qui perpetua rerum vicissitudine incursantur, agere videbatur Thomas Sanctius; tam firma illi per omnem ætatem virtus fuit. Vivebat autem ex Ephemeride, in qua singulos per temporum articulos, ac diei cuiusque momenta, quid sibi continuo esset agendum, anxie descripserat. Non ipsi cœlo, ausim dicere, tam fixæ ac ratæ sunt leges, quam Thomæ suæ illæ virtutum tabulæ, quæ si æreæ fuissent, vim tamen temporis fortius non respuissent. Nulla unquam mutavit die, quod semel indixerat sibi. Addebatur ad singula: Id vero non facias, etiamsi disrupparis; invenitque eum suprema dies propositi tenacem, adeo, ut in cilicio tantum non confecerit. Hoc demum est virtutem colere, quæ cum æternitatis rudimentum sit, quis nisi pessimo consilio, eam temporis accommodet? *Id.*, n. 3.

Joannis Lorinis insignem in studis perseverantiam, tum spissæ eruditionis ingentia decem volumina testantur, tum nos adolescentes Romæ satis admirari vix potuimus, quum in Bibliotheca stantem, atque laboriosissime studentem statis perpetuo horis, hoc est, majore ac meliore diei parte, nullo feriarum discrimine intueremur. Idem quinquaginta amplius annis ad primum nolæ ictum e lectulo exiliverat, idem divinum missæ Sacrificium ad supremam usque ætatem nullo unquam die atro, nisi quo fieri nefas est, obtulerat; aliaque plurima virtutum decora, quamquam annosus senex ab usque prima retinebat adolescentia: ut non eadem esset ætas, eadem tamen erat virtus, quam nec ferunt anni venientes, nec auferunt recedentes. *Id.*, n. 4.

Jacobum Crucium senem annosissimum

(nam duos supra nonaginta annos natus excessit) proximis hisce annis severitatis pristinae, ac modestiæ retinentissimum vidimus; quam enim a puero in Societate hauserat officiorum rationem, in ea nihil mutavit. Admonitus sæpe ab amicis, ut sibi aliquid indulgeret, posse hoc fieri, nullo virtutis, quam in tuto haberet, nullo exempli damno; quis enim grandævam illam ætatem mollius habendam ignoret? Nolle se deterioribus assuescere, per jocum res pondebat. Itaque præclaro modestiæ edito, relictoque posteris exemplo, dignissimus, ut puer centum propemodum diceretur annorum, in sinu perseverantiæ conquievit. Pari virtute Mantuæ Carpentanorum supremos bene longe vitæ dies transegit Gonzalius, cui et ipsi cum res gestæ, tum ætas quietem, atque otium persuadere poterant, si potuisset virtus pati, verum huic otium, atque emori, idem cum sit, Ægydius Gonzalius fruges se consumere nolle, dicebat, posse virtutem ultra consuetam senectutis metam decurrere, quæ sæpius ante adolescentiæ carceres currere incipiat; sui nempe illam juris esse, quæ nihil tempori debeat. *IB.*, n. 7.

Nunnius Ribera, qui suscepta semel animarum procuratione apud Molucas, eo in opere per immensa rerum discrimina plures jam annos magnis ærumnis perfunctus, salutem illis afferre satagerat, ad extremam usque vitæ horam in opere perseverare voluit, eique immori. Veneno a Barbaris propinato septem supremos vitæ dies, dum conficitur, cum pedibus ingredi non posset, circumferri suorum manibus jussit, et de fide, deque christianæ vitæ officiis disputans, ac sacramentorum ope confirmans, non antea dealiis bene mereri destitit, quam vivere. Ut enim tunc flumina labi, terrasque irrigare desinunt, cum in mare prorumpunt, sic virtus, nisi ad Deum venerit, cessatione torpere nescit. *IB.* n. 7.

Ineuntis, abeuntisque anni dies perseverantiæ semper habuit operatos Didacus Martinus; nam sub anni initium operum omnium, quæ sibi facienda censeret, syllabum conficere, sub ejusdem exitum, eorum rationem exigere consuevit, tanta perseverantis animi laude, ut his vitæ rationariis omnibus subscribere potuerit: Factum est. O viros vere numeris omnibus absolutos, qui destinata felicissime absolverunt! *IBID.*, n. 9.

EXEMPLA PROFANA.

Agis cum in carcere interrogaretur ab Ephoro, num poeniteret eorum, quæ gessisset, impavide respondit, se nulla tangi poenitentia consilii cum prudentia honestoque conjuncti, etiamsi prævideret, se mortem præmii relaturum loco, sciens, ipsam virtutem satis magnum esse præmium, quicumque sequatur eventus. *JOS. LANG.*, in *Polyanth. fog.* 246.

Socrates morti adjudicatus propter sinceram Philosophiæ professionem, ad judices conversus dixit: Equidem vos omnes singulari benevolentia complector, parendum tamen et potius duco Deo immortalis, quam vobis. Itaque quamdiu spirabo, et poterò, numquam Philosophiæ curam abjiciam, nec vestri admonendi, moreque meo adhortandi ad virtutem, quemcumque ex vobis nactus fuero. *IBID.*

Diogenes cuidam monenti, ut jam senex quiesceret a laboribus, quid, inquit, si in stadio currerem, utrum oporteret jam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere. *LAERT.*, l. VI.

Anaxarchus cum a Nicoereonte Cypri Tyranno in saxo concavo tunderetur, tunde, ait tunde Anaxarchi vasculum, Anaxarchi constantiam non teris. *POLYANTH.*

Xantippe de Socrate marito dicere solebat, quod semper vidisset illum eodem vultu domum revertentem, quo exierat. *ERASMUS*, l. I, *Apop.*

Didacus Menesius ut Mauro semper imminenti occurrere semper promptus esset, humeris contextam loricam numquam exiit totis duodevicinginti annis; ita ut illa instar vestis jam sponte in scruta decideret. *ENG.*, *Dom.* 3 post *Pent.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut venatici canes dum vident unum leporem insequentem, aliquamdiu cum ipso currunt, sed postea lassati revertuntur, solus vero ille, qui videt leporem, pergit, et sequitur, donec eum deprehendat, nec impeditur ab intentione cursus sui propter illos, qui revertuntur, sed

neque de spinis, et vepribus cogitat; ita Christianus, qui Christum quærit, cruci indesinenter intendit, quæ occurrunt, scandala præteriens, donec ad Crucifixum perveniat. *Vit. PP.*, l. V, libel., vii, n. 35.

Sicut is, qui domum ædificavit, vix ullam apud aliquos in fundamento ponendo difficultatem experitur, magnam tamen in ea consumanda, ita ut, quo altius muri assurgunt, eo et major sit labor, graviorque expansa; ita spiritualis ædificii fundamenta incipere, nullam quidem difficultatem habet, omnis autem in eo perficiendo labor est. *S. EPHR., Exhor. ad piet.*

Sicut in agone omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium; ita virtutes quidem omnes currunt ad regnum Christi, sed una sola accipit bravium; nam currunt mundi contemptus, paupertas, vigiliæ, elemosynæ, obedientia, abstinencia, patientia, sed sola perseverantia coronatur. *ENG., Dom. 3 post Pent.*

Sicut statua basi, ita vir bonus instituto innixus, ab honesto nullatenus discedere debet. *SOCRATES, ap. Stob., s. I, de Prud.*

Sicut viator ab incepto itinere desistit, donec terminum attingat; ita, qui peregrinum se in hoc mundo esse meminit, non prius a virtutum cessat exercitio, quam terminum suæ peregrinationis, nempe beatitudinem, sit assecutus. *LANG. in Polyant., f. 891.*

Sicut quadratus lapis sex æqualia habens latera, in quocumque horum ceciderit, firmiter et immotus jacet; sic non contristabit justum, quicquid ei acciderit, sed in omni casu immobilis permanebit. *S. ANS., in Sim., c. CLXXIII.*

NECESSITAS. — Sicut molestus est discipulus Præceptoris suo, qui perpetuo discit, et numquam proficit; molestior, qui priora negligit; ita apud Deum intolerabilis est, qui ad pejora semper descendit, et virtutis rudimenta amittit, quæ prius accepit. *Polyanth., f. 891.*

Sicut, qui adverso flumine lembum trahit, si remiserit manus, statim retro labitur, et fluentibus aquis, quo non vult, ducitur; sic humana conditio, si paululum se remiserit, discet fragilitatem suam. *S. HIERON., l. III, contra. Pelag.*

Sicut gubernator prius laudari non potest, quam in portum navim deduxerit; ita nec homo laudari potest, priusquam in stationem mortis successerit, nam et ipse sui

gubernator est, et jactatur profundo; quamdiu in salo est, tamdiu inter naufragia. *S. AMBR., l. de bon. Mort. c. IX.*

UTILITAS. — Sicut palma vastior est in summitate, quam esse cœperat in radice; ita sæpe Electorum conversio plus finiendo peragit, quam proponit inchoando, et si trepidius prima inchoat, ferventius extrema consummat. Hinc Job dixit: Sicut palma multiplicabo dies. *S. GREG., l. XIX, Mors. c. XXVI.*

Sicut in lusu Damæ rusticus, qui totam aream percurrit, et ad finem tabulæ pervenit, in Regem mutatur, et pro libitu vagatur; ita et homo quivis si aream hujus vitæ constanter feliciter percurrat, in Regem cœli eligitur, ubi plena libertate fruatur. *ANONYM.*

MOTIVA.

« Exemplum Dei, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, » ut dicit S. Jacobus c. I. Beotius quoque ait: Immobilisque mapens dat cuncta moveri. *S. LAUR. JUST., c. II, Lig. Vit.*

« Exemplum Sanctorum, » qui in amando, et fruendo Deo omnes sunt fixi, stabiles, et immobiles absque eo, quod unquam per totam æternitatem retrocedere possint: in qua beatitudine, inquit S. Augustinus quod semel adipiscitur, semper tenetur S. quoque Bernardus de cœlestis Paradisi incolis ait: Incessanter laudant Creatorem suum. *MANSI., tr. LXXX, dis. v, n. 24.*

« Exemplum sæcularium: » Videmus enim per quotidianam experientiam, quod avari in habitis divitiis non quiescant, sed eas magis, magisque semper accumulunt; carnales in voluptatibus carnalibus sectandis insatiabiles existant; ambiotiosi, tametsi ad dignitates, et honores capacitate et meritis suis superiores ascenderint, iis tamen minime acquiescant, sed ad gradus altiores se vehere continuo studio satagant. Erubescat igitur anima conversa ad Deum (verba sunt sancti Bernardi) minori affectu sectari justitiam, quam iniquitatem antea sectaretur. Sed audite differentiam, quam sanctus et mellifluus Doctor hac in re assignat; ita enim ibidem subdit: Est enim quoque causa valde dissimilis, stipendia quippe peccati mors: fructus autem spiritus

vita æterna. Pudeat proinde negligentius nunc in vitam, quam prius in mortem ire, et minori studio salutis acquirere, quam perditionis augmentum. Nonne ipsorum insatiabilia desideria arguunt nos negligentiam et tepiditatis? Pudeat certe spiritualium nos bonorum minus cupidos inveniri.

S. BERN., ep. i, c. xli.

« Exemplum irrationabilium creaturæ, » nam cœlestia corpora, ex quo a Deo creata sunt, continuo peragunt cursus suos. Idem aquæ fontium et fluminum servant, quæ continuo fluunt. Naturæ arborum et plantarum semper continuant, quoadusque perveniant ad debitum fructuum complementum. II PETR., iii. « Omnia perseverant ab initio creaturæ. » Et : dicit ECCLESIASTICUS : « Opera, quæ fecit Deus, perseverant; » Unde Propheta ait : « Ordinatione tua perseverat dies. » S. AUGUST., de Vet. conviv., tr. xx.

« Necessitas : » cum nemo salvus esse possit, nisi qui in finem usque perseveraverit.

« Æquitas : » cum enim Deus æque semper, et constanter in nos liberalis sit, an non æquum erit, ut nos quoque constanter illum diligamus, eique serviamus.

« Utilitas : » quod enim majus præmium optari potest, quam audire olim illud Christi elogium. Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis : et ego dispono vobis regnum, ut commendatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedatis super thronos judicantes duodecim tribus Israel LUC., xxviii.

« Dignitas : » Quid enim magis honorificum, quam Deo similem fieri? Certe hanc clausulam omnis perfectionis, vocat idem Sanctus pro qua Christus oravit, dicens : Pater volo ut, sicut ego et tu unum sumus, et ita et ipsi in nobis unum sint. S. BERN., de Vit. Solit., col. xxvi.

« Jucunditas : » Quid enim jucundius ; quam dicere in morte posse cum S. Paulo : Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi ; in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex. II TIM., iv, 7.

« Facilitas : » Quam vel ipsi filii sæculi, levissimis plerumque præmiis illecti, et inter gravissima quoque obstacula perseverantes demonstrant. Potuerunt ergo isti et istæ, ob tam parva lucra et commoda, et tu non poteris ob infinites majora?

MEDIA.

« Exemplum Christi : » Nam ut recte S. Bernardus advertit, a Christo dicti sumus Christiani ; nonne igitur ea via, qua Christus ambulavit, ambulare debemus ; qui non solum ad redemptionem nostram consummandam de cœlo in terram descendit, verum etiam, ut nobis Christianis in operibus nostris velut norma, speculum, et exemplar imitandum ob oculos versaretur ; Unde S. Paulus exhortabatur Hebræos, dicens : « Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum. » Quasi diceret ; ne in stadio virtutis currentes aberremus, vel defatigemur, vivæ considerationis oculum in Salvatorem dirigamus, qui nullum unquam opus inchoavit, quod non pariter ad ultimam suam perfectionem usque perduxerit. Ac proinde priusquam in cruce expiraret, in celebri illo sermone, quem præcedentis vesperi crepusculo ad Apostolos suos peroravit, his æternum Patrem suum verbis est affatus ; « Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. » Idem medium etiam Rupertus Abbas suasit, dicens : Ejusdem perseverantiæ, quam persuadet, dicens : « Esto fidelis usque ad mortem, » in semetipso exemplum præbuit, « factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis » Quando in crucis patibulo suspensus hærebat, obstinatissimi Hebræi hisce verbis ei acclamarunt ; « Descendat nunc de cruce, et credimus ei. » Quam vero ob causam de cruce descendere noluit, maxime, quando id faciendo omnes Hebræos ad finem amplectendam inducere poterat? Numquid de cœlo eo fine descenderat, ut se Filium Dei esse manifestaret : Ut credat mundus ; quia tu me misisti? Numquid specialiter Judæis protestatus fuerat dicendo : « Non sum misus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel? » Enim vero ad hoc, ut in eum crederent, per triginta tres annos inter ipsos cœlestem potius quam humanam vitam duxerat, Evangelium prædicarat, patraverat miracula, Ecclesiam fundarat, instituerat Sacramenta ; ob eundem quoque finem præcedenti vespere se captivum abduci permiserat, sanguinem sudarat, amarissimumque passionis calicem lubens acceptarat ; et tamen nunc, quando se ipsum credere velle

protestantur, dummodo de cruce descendat, nullum eis præbet auditum, et haud secus, ac si surdus esset, eorum petitionibus ne verbum quidem respondit. Quid ad hæc dicemus? Sanctus Bernardus in serm. 1 de Resurrectione, ita scribit : sed dicunt : « Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere? » Immo vero, si descenderit, neminem salvum faciet. Cum enim salvus esse non possit, nisi qui perseveravit usque in finem, quanto minus poterit esse Salvator. Alios ergo salvos fecit, nam salvatione, cum sit salus, ipse non indiget. Operatur salutem nostram, nec eandem deesse patitur Sacrificio vespertino, hostiæ salutari. Novit, inique, quid cogites. Non tibi dabit occasionem surripiendæ nobis perseverantiæ, quæ sola coronatur. RUPERTUS, lib. II, in *Ap.*, t. II.

« Oratio ; » Hinc S. Philippus Neri suum assiduo exhortabatur, ut Dominum continue rogarent pro doni perseverantiæ concessionem, ac proinde laudabilem, illam introduxit consuetudinem, quotidie circa crepusculum dicendi quinque Pater et quinque Ave Maria, ut Deus iis permotus, constantem in ejus servitio perseverantiam clementer concederet. Egregium institutum! Cum enim omne donum optimum atque perfectum (quale vel maxime est donum perseverantiæ) desursum sit, descendens a Patre luminum, merito instantem a Deo peti debet. *Vita S. Ph. Ner.*, l. II, c. XXI.

« Propositorum renovatio crebra : » Hinc iterum S. Philippus Neri suum monebat, ut quotidie optima quæque renovarent proposita, nec unquam in tentationibus, quæ contra illa a dæmone patiuntur, a spe deciderent, quoniam Deus, quotiescumque hominem vult insigni aliqua decorare virtute, vitiis eum prius oppugnari oppositis permittit. Docebat amplius, spiritum devotionis initio abunde cœlitus imperiri, sed postea Dominum nonnumquam fingere se longius ire, ac proinde in tali casu hominem constantem esse debere. *IBID.*

« Pauca sibi proponere, nec supra vires assumere negotia. » Hanc ipsam ob causam S. Philippus Neri asserebat, non facile intermittenda esse pietatis opera, quæ unusquisque sibi præscripserit, ideoque minus prudenter agere eos, qui spiritualibus exercitationibus plus nimio se onerant. Suos igitur monebat, ut modicam sibi rerum spiritualium provinciam diligerent : eam-

que semel susceptam numquam deponerent : quoniam si dæmon vel semel ad quidpiam intermittendum hominem inducat, eundem iterum ac tertio ad idem inducere non desistet ; quo tandem prorsus omnia evanescant. Quam ob causam sæpenumero illud suis repetebat : « Nulla dies sine linea. Idem medium sapienter suasit Seneca, dicens : *Æstimanda sunt ipsa, quæ aggredimur, et vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ. Debet enim semper plus esse virium in latore, quam in onere. Necesse est, opprimant onera, quæ ferenti majora sunt. Quædam præterea non tam magna negotia sunt, quam secunda, multumque negotiorum ferunt, et hæc restringenda.* SENECA, l. *de Tranq.*

« Aliorum ruinas considerare : » Uti S. Hieronymus suasit dicens : « Aliorum ruinæ exempla justorum sunt. » Quantumvis enim Tertullianus zelosissimus fuerit fidei Catholicæ professor ; quantacumque etiam Origines penes eandem Ecclesiam sibi merita comparavit, prout de utroque tum ex eorum libris, pietate et doctrina plenis, tum ex Annalibus Ecclesiasticis abunde constat ; attamen ambo in hæresim turpiter sunt prolapsi ; unde deducitur, quanti referat illud observare documentum Apostolicum : « Cum metu et tremore salutem vestram operimini. » Seneca moralis ait : « Felix sapientia, quæ ex aliorum discitur insipientia. S. HIER., in *Ezech.*, c. XXVI, n. 15.

« Amor Dei purus : » Sicut enim ignis tamdiu non deficit, quamdiu materiam habet ; ita amor Dei, numquam extinguitur, cum materiam illius, scilicet Deus, deficere non possit.

« B. Virginem quotidianis, licet parvis, obsequiis sibi demereri : hujus enim amor, uti prædestinationis, ita perseverantiæ quoque obtinendæ signum probabile jure merito existimatur.

« Eleemosynæ tam defunctis, quam vivis exhibite, constans frequentatio : » de hac enim vere scripsit S. Hieronymus, non meminisse, se mala morte fuisse defunctum, qui libenter opera charitatis exercuit, eo quod multos habeat incersores, impossibile autem sit, multorum preces non exaudiri.

« Quotidie de novo incipere, seque ad perseverantiam exstimulare : » ita enim S. Antonius suis suasit, dum morti proximus ad eos dixit : « Ego quidem, filioli,

secundum eloquia Scripturarum, Patrum gradior viam; jam enim Dominus me invitat, jam cupio videre cœlestia; sed vos, viscera mea, admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdatis, hodie vos religiosum studium arripuisse arbitremini, et cœptæ voluntatis fortitudo succrescat. »

« Timor Dei : » uti S. Bernardus suasit dicens : « In veritate didici, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere. » S. BERN., super *Cant.*, s. LIV. Certe Osius Episcopus, cui parem nulla vidit, et luxit ætas, quem Arriani ipsi Synodorum Principem appellarunt, Orbis universus velut ævi sui miraculum suspexit, Constantinus Imperator uti Patrem venerabatur, laterique suo velut assiduum monitorem adhærere volebat, in conciliabulo quodam Sirmiensi ignominiose prostratus, et Nicænæ fidei, quam extulerat ipse, proditor atque desertor extitit, et in extremam centum annorum ætate Ursacii et Valentis hæresim amplexus est. BAR., *an.* cccclvii. Sed et Jacobus Anachoretas post quadraginta annos in eremo exactos, miraculaque multa patrata, cum ea ipsa Virgine, ex qua dæmonium expulerat, primum fornicatus est, postea omnino eam interemit. SUR., xxiii, *Joan.*

« Brevem sibi vitæ superstitis periodum circumscribere : » sic enim, quicquid difficile videbitur, ipsi temporis brevis leniet, atque ad perseverantiam incitabit. Sic SS. Theodorus et Lucius spiritu inconstantiae afflati, semper modicum tempus, quo adhuc perseverarent in proposito, præfiniebant, donec omnino tentatio evanuit. PETRUS SANCH., in *Reg. Dei*, p. VII, c. ix.

« Affectuum moderatio : » nam sicut poma verminola ante tempus decidunt, bona vero et integra in arbore per radios solis excoquantur; ita plures turpiter deciderunt, quos intus vermis superbiæ, impatientiæ, aut alterius inordinati affectus corrosit. ENGELGR., *Dom.* 3 post *Pent.*.

ASCETICA.

Tria potissimum de hac virtute scienda sunt, beneque aliis inculcanda ab Asceta, quæ percommode per similitudinem Na-

varchi navim pretiosis mercibus onustam ex aliena regione in patriam transvehentis, indicantur.

Primum est, ut, quemadmodum Navarchus tanto magis æstimat officium sibi commissum, tantoque majorem diligentiam adhibet in navi, ad ipsum portum perducenda quanto plures ac præstantiores merces sibi commissas novit; et ipse Asceta tanto majorem habeat, de vita ad finem usque rite instituenda æstimationem, quanto plura magisque præclara merita jamjam sibi pro altera vita collegit. Quem in finem sæpius proderit ponderare infelicem conditionem illorum mercatorum, qui post ingentem mercium quantitatem comparatam, post innumera pericula superata, in ipso portu naufragium faciunt. Quam quidem deplorandam fortem pathetice S. Basilius his verbis describit : O miserabile spectaculum ! o sortem lugendam ! post jejunia multa, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post uberes effusas lacrymas, denique post annorum viginti seu triginta abstinentiam, ob indulgentiam, inconsiderantiamque, nudum omnibus ac tot laborum mercede privatum reperiri, et similem fieri mercatori cuidam diviti, qui in portu naufragium facit omnium, quæ tanto labore ac sudore sunt parta ! S. BASIL., hom. xxi, in *Prot.*

Secundum est, ut, quemadmodum Navarchus studiose, et constanter præparat, ac illæsa conservare studet omnia instrumenta ad navim feliciter dirigendam necessaria; ita idem etiam Asceta suo modo facere conetur. Quinque autem sunt Navarcho specialiter necessaria. 1. « Notitia viæ, » quam per inspectionem chartarum, et siderum cœlestium potissimum comparare oportet : per quam spiritualiter intelligitur scientia earum rerum, quæ ad vitam Christiano modo, id est pie ac modeste instituendam requiruntur, quæque tum lectione librorum spiritualium, tum consideratione saluberrimorum exemplorum a Christo et sanctis (qui sunt quasi sidera cœlestia) relictorum obtinenda est. 2. « Velum, » quod suo tempore pro vento excipiendo expandatur; per quod in sensu mystico voluntas ad omnem divinum impulsum, omnesque S. Spiritus inspirationes excipiendum paratissima signatur. 3. « Anchora, » per quam tempore tempestatis ingruentis contra impetum ventorum ac

procellarum adversantium atque quassantium firmetur, per quam merito spiritualiter spes ac fiducia in Dei sanctorumque auxilio intelligitur, juxta illud S. Pauli : In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem consilii sui, interposuit jusjurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam. 4. « Alimenta, » cibi ac potus, per quæ mystice intelliguntur corporis ac sanguinis Christi, nec non verbi divini, et aquæ in vitam æternam salientis, id est, gratiæ actualis crebra, imo assidua participatio. 5. « Remorum duplex ordo : » per quorum primum intelligi potest virium ac potentiarum tam corporearum, quam spiritualium ordinata applicatio : per secundum vere virtutum tam Theologicarum, quam moralium serium constansque exercitium.

Tertium est, ut, sicut Navarchus summa cum sollicitudine præcidere, et declinare satagit pericula, ex quibus jacturam navis aut mercium pati posset; ita similem cautelam ac diligentiam ipse quoque Asceta adhibeat. Quatuor sunt autem ejusmodi pericula, videlicet. 1. « Tempestates : » per quas recte tribulationes variæ, ad impatientiam, et desperationem impellentes intelliguntur, contra quas proin se per generosam, et invictam patientiam armare debet. 2. « Piratæ : » per quos dæmones, divitiis spiritualibus meritorum spoliare satagentes intelliguntur, contra quos proin fortiter audaci, et constante repulsa tentationum pugnandum est, juxta sancti Jacobi monitum : Resistite diabolo, et fugiet a vobis. JAC., IV, 7. « Syrenes : » per quos carnales tentationes recte intelliguntur, contra quos proinde obturatione aurium, id est, oculorum et mentis ab iisdem aversione pugnandum est. 4. « Scopuli : » id est, desideria inutilia et nociva divitiarum, quæ mergunt homines in interitum, et perditionem : I TIM., IV, 9. qui proinde generoso contemptu, et directione navis, id est, mentis ad portum cælestis Patriæ, per considerationem, æstimationem, et dilectionem cælestium bonorum declinandi sunt.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Consummatum est : » dici potest, multos quidem hactenus conatos fuisse compendia brevi doctrinarum, ad vitam recte instituendam pertinentium suggerere, sed nullum brevius, universalius, et aptius unquam assignatum fuisse, quam a Christo in Cathedra crucis existente, dum dixit : « Consummatum est : » id quod proinde per totam concionem demonstrari potest. Et 1. quidem de brevitate constat. 2. Universalitatem quod attinet, probari potest ex eo, quod omnis generis homines, præcipue artifices, mercenarii, agricolæ, vinitores, navarchi, milites, peregrini, cursores, pugiles, oratores hac doctrina indigeant, utpote quorum omnium felicitas et gloria in eo consistit, ut dicere possint; Consummatum est; vere enim respectu omnium, operis victoria finis. 3. Aptitudo ex eo probari potest, quod nulla doctrina æque excitet ad vitiorum constantem fugam, et assiduum virtutum exercitium ac ista utpote sine qua observata constat, neminem posse ad supremæ felicitatis possessionem pervenire, cum fixum sit Christi effatum : Qui perseveravit usque in finem, hic salvus erit. Vide ENGELGR., in *Dom. 3 post Pent.*, § 2.

Ex occasione thematis : « Hic homo cœpit ædificare, et non potuit consummare : » dici potest quemvis hominem sibi propriam habitationem pro altera vita exstruere debere, juxta illud S. Pauli testimonium : Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. I COR., V, 4. Unde. 1. ostendi potest, quam pretiosa, et jucunda sit domus illa, utpote de qua merito dici queat : Beati, qui habitant in domo tua. PS. LXXXIII, 5. 2. Quibus sumptibus, et operis ædificanda sit, scilicet sumptibus Dei, id est, gratiæ divinæ, opera cooperationis nostræ in bonis operibus perficiendis, uti ostensum est illi sutori, qui, quoties die Sabbati lucrum suum per hebdomadam factum in pauperes distribuit, domum auream in cœlis ædificare visus est. 3. Quantopere conetur diabolus nos impedire, ne domum istam absolvamus, utpote sciens,

neminem in eam admittendum, qui non perfecte eam absolverit : quomodo proinde imitandi sint Judæi murum ædificantes, qui altera manu opus faciebant, altera gladium tenebant, quo hostes repellebant. II ESDRÆ, IV, 17.

Ex occasione thematis : « Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi : » II TIM., IV, 7, dici potest vitam nostram certamini cursorum similem esse, eo quod. 1. Sicut cursores numquam subsistere solent; ita neque nobis id liceat, juxta S. Augustini testimonium : Quantumcumque hic vixerimus, quantumcumque profecerimus, nemo dicat : Sufficit mihi, justus sum. Qui dixerit, remansit in via : non novit pervenire. Ubi dixerit : Sufficit, ibi hæsit. S. AUG., in Ps. LXVI. Hinc S. Bernardus, non proficere, inquit, sine dubio deficere est. S. BERN., ep. CCCXLI. 2. Quia sicut nemo accipit bravium et coronam, nisi qui ad metam pervenerit; ita neque in cœlis olim coronabitur, nisi qui cursum consummarit, uti ex citato S. Pauli testimonio liquet; non enim quærentur in Christianis initia, sed finis, teste S. Hieron. hinc quia Paulus male quidem cœpit, sed bene finivit, coronari meruit. 3. Quia sicut qui currit, omnes a se vestes non necessarias, aliaque impedimenta cursus abjicit, ut expeditior sit ad currendum; ita idem etiam ab eo, qui cursum vitæ suæ feliciter peragere desiderat, agendum est, uti S. Paulus suasit dicens : Omnis, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere; et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. I COR., IX, 25.

Ex occasione thematis : « Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro, aptus est regno Dei : » dici potest vitam nostram agriculturæ similem esse, utpote cujus unicus finis sit, hac in vita serere et metere quod in horrea celestia inferamus, et unde æternum pascamur. Ostendatur proinde. 1. Quam impigre agricolæ exequantur omnia officia ad agriculturam pertinentia; quam constanter, et fortiter omnes difficultates, sive a tempestatis incommodis, sive laboris diuturnitate, sive aliunde proveniente spernent; quamque adeo, quivis homo agrum animæ suæ arare per mortificationem, fecundare per bonorum operum exercitium, occare per mortificationem, stercorare per humilitatem, custodire et munire per prudentem cautelam debeat.

2. Pariter ostendatur, si agricolæ omnes labores spes messis jucundos, et leves facit, quanto magis quemvis Christianum spes messis spiritualis, quæ bonitate ipsa, et quantitate, et duratione incomparabiliter messem corporalem superat, animare debeat ad quasvis difficultates fortiter atque constanter superandas.

Ex occasione thematis : « Videntque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cœlum : Angelos quoque Dei ascendentes per eam; et Dominum innixum scalæ : » GEN., XXVIII, 12, dici potest, nos omnes per hanc scalam, id est, mandatorum observationem, et virtutum variarum exercitium, ascendere debere : cacumen autem hujus scalæ esse perseverantiam, cui merito Deus inniti dicitur, eo quod per illam solam ultimate obtineatur possessio Dei. Per Angelos autem descendentes, et ascendentes significari, numquam homines per hanc scalam ascendere conantes quoad profectum spiritualem in eodem statu permanere, sed vel ascendere, vel deficere juxta commune Ascetarum effatum dicentium : In via Dei non progredi, regredi est.

Ex occasione thematis : « Facta est quasi navis institoris : » PROV., XXXI, 14, potest dici vitam nostram similem esse navi institoris pretiosissimas merces meritum cælestium in supremam Patriam transvehenti. Ostendatur proinde. 1. quanti momenti sit hæc navigatio, quam quivis homo velut Navarchus dirigere, et peragere debet. 2. Quomodo omnia necessaria instrumenta, puta velum, anchoram, remos, tormenta, et similia præparare, et adhibere debet. 3. Quomodo varia pericula ab hostibus, Syrtibus, Syrenibus, fluctibus vitare oporteat. Quæ omnia fusius supra § 2. explicata sunt.

Ex occasione thematis : « Fratres, nolite deficere benefacientes : » proponi possunt tria motiva præcipua, ad perseverantiam in bonis operibus incitantia. Nimirum primum ex constanti beneficentia Dei, quam ostendit per beneficium conservationis, protectionis, et consolationis; an non enim constantiam mutui amoris, et servitii extorquebit? Secundum ex utilitate, et commodo nostro, quod percipiemus, si nullum quasi momentum præterire sinamus, quod non in Dei honorem gloriamque promovendam impendamus. Tertium ex conatu diaboli, quo perseverantiam impedire nititur, de-

sumptum est, eo quod norit, omnem nostram felicitatem ab illa pendere, cui proinde vel hac ipsa de causa fortiter, atque constanter resistendum.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Sanctus Paulus Apostolus Corinthios, quos ad fidem converterat, catechizare volens, virtutem perseverantiæ in operibus bonis, utpote proprium veri hominis Christiani characterem, præcipue commendavit; nam, ut Sanctus Hieronymus in epistola quadam ait: Non quærentur in Christianis initia, sed finis; Paulus male cœpit, sed bene finivit; Judæ laudantur exordia, sed finis proditiōe damnatur. Sanctus Augustinus usque ad triginta et amplius annorum ætatem sensualitati habenas laxavit, rescipisciens autem divinoque se servitio addicens, ad ultimam et decrepitam usque ætatem baptismalem conservavit innocentiam. Idem S. Paulus Colossenses pariter ita monet: «Sicut ergo accepistis Jesum Christum Dominum; in ipso ambulate radicati, et superædificati in ipso, et confirmati.» Ubi Divus Chrysostomus ly radicati in favorem nostrum, hoc modo exponit: Radicati, hoc est, fixi, ac stabiles; quod enim est radicatum, seu radices egerit, non poterit transplantari. Vide quam proprias, et appositas ponit distinctiones. Similiter aliud verbum, scilicet, et confirmati in ipso, ponderans ait: Hoc est, ipsum tenentes tamquam superfundamentum ædificati; si quis in tuto non ædificaverit, labascit. Enim vero radix est quæ truncum arboris sustinet, arboris vegetat, totamque arborem fructificare facit. Cumque profundius in terram penetraverit radix, arborem evelleret, aut eradicare impossibile est, nisi forte recenter plantata fuerit. Apostolus igitur in primis illis fidelibus, ad instar fundamenti alicujus, requirebat stabilitatem et firmitatem, ut bonorum operum fructus reddere possent. MANSI, tr. LXXX, disc. I, n. 1.

Ludovicus Granatensis in introductione ad symbolum refert, quod dum quidam ex Germaniæ Primatibus interrogaretur, quamnam sectam populi territorio suo vicini profiterentur, respondit: «Anno superiori talem quidam tenebant, qualem autem hoc

anno profiteantur, profecto ignoro.» Idem Granatensis, de superiori suo sæculo, id est, immediate præterito, scribit, quod, habita sectarum ad illud usque tempus in diversis locis traditarum ratione, deprehensum fuerit, quod hæretici a primo hæreseos exordio usque ad tempus illud, centum octodecim diversas sectas professi fuerint. In *Symb.*, p. II, c. VIII.

Notum est illud Spiritus sancti testimonium dicentis: «Justus ut palma florebit.» S. Gregorius exponens locum illum Jobi. «In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies;» de palma ita scribit: Palma tarde proficit, sed diu in viriditate subsistit. Idem Sanctus Doctor aliam ejusdem palmæ assignat proprietatem, inquit: Palma vastior in summitate est, quam esse cœperit in radice, quia sæpe electorum conversio plus finiendio peragit, quam proponitincohando. Quam eandem proprietatem paulo post melius declarat, dicens: Hoc habet palma, quo e cunctis aliis arborum generibus differt. Omnis namque arbor in suo robore juxta terram vasta subsistit, sed crescendo superius angustatur, et quanto paulisper sublimior, tanto in altum subtilior redditur. Palma vero minor ab imis inchoat, et juxta ramos ac fructus ampliori robore exurgit, et quæ tenuis ab imis proficit, vastior ad summa succrescit. Cum igitur palma, quæ paulatim magis semper proficit, virtutem perseverantiæ adeo vivaciter repræsentet, consequens est, ut ab illa desumpta similitudo, justis et fidelibus conveniat. S. GREG., l. XIX, *Mor.*, c. XVI.

Sanctus Petrus primos fideles, et cum illis omnes successive illorum posteros, in Epistola sua paterne monet, ne in hoc nimium confidant, quod scilicet ad fidem vocati fuerint, nisi etiam eidem per opera bona perseveranter fuerint cooperati; «Satagite,» inquit, «ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis.» Quonam vero modo vocationem nostram certam facere possimus Glossa nos docet, inquit: Certam facit vocationem, qui in bonis operibus perseverat. II PET. I.

Paradisus utique terrestris, cælestis Paradisi verus est typus; observastis ne autem, quodnam Deus ad illius Paradisi januam statuerit impedimentum, ut aditum nobis ad eundem præcluderet? «Collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, et flammeum gladium, atque versatilem;» ad de-

notandum, quatuor esse præcipue quæ nobis obstaculo sunt, ne consequamur gloriam, scilicet cupiditas nimia sciendi, quæ in Cherubim denotatur, cui propria est scientia. Secundum, concupiscentiæ carnali nimis deditum esse, quæ significatur in igne (flammeum.) Tertium est odium, sive vindicta, quarum typus est ensis, vel gladius. Quartum denique nimia nostra in bene operando instabilitas, et volubilitas (versatilem). MAN-
SI, l. c. *disc.* III, n. 5.

Isaias ait : « Semita justi recta est, rectus callis justi ad ambulandum. Dic sodes, quænam est differentia inter viam rectam, et curvam? Hæc nimirum, quod in via recta, quanto magis proceditur, tantomagis homo a termino a quo elongatur. Non vero id fit in via, quæ in gyrum vertitur, quanto enim diutius in illa procedis, tanto magis appropinquas ad locum, unde recesseras. Idem prorsus accidit reprobis, de quibus dicitur : in circuitu impij ambulant; tametsi enim ab hac vel illa suspecta conversatione recessisse videantur, in bonis tamen propõitis nequaquam persistunt, sed subito ad peccata pristina, revertuntur. » Præcordia fatui, quasi rota carri, et quasi axis versatilis cogitatio illius, » inquit ECCLESIASTIC. Talibus proinde dici potest : « Vos ex patre diabolo estis, desideria patris vestri vultis perficere; » tales enim eadem cum ipso via incedunt, circum-eundo; ipsemet namque dæmon apud Jobum ait : « Circuitivi terram; » Et S. Petrus de eodem inquit : « Circuit quærens, quem devoret. » Cæterum via viri justi, et perfecti recta est, rectus callis justi, « via mandatorum tuorum cucurri, » inquit Psalmista; et S. Apostolus ad Philippenses de seipso scribit : « Ad anteriora extendens me ipsum, ad supernæ vocationis bravium. » Consideratione digna sunt, quæ S. Bernardus in hæc verba scribit : Qui in circuitu ambulat proficiscitur quidem, sed nihil proficit. Væ homini, qui sequitur hunc circuitum! si conaris avellere, paululum sequi videbitur, sed in dolo, circuitus est, aliunde reditum parat. Væ homini illi, qui sequitur hunc circuitum! Ly autem væ, communiter est æternæ comminatio damnationis. IBID., n. 6.

Propheta Regius inquit : « Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit. » Circa quæ verba S. Hieronymus ita scribit : Propterea dicuntur, et in Psalterio Psalmi Graduum quindecim, et

primis dicitur : « Ad Dominum cum tribulaler clamavi : » et in secundo : « Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi; et semper procedit et proficit, et ascendit in sublimiora. » Quod dicit, hoc est, « ascensiones in corde suo disposuit; » felix est, qui quotidie proficit, qui non considerat, quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, ut proficiat. Sanctus ascensiones in corde suo ponit, peccator descensiones. Quomodo qui sanctus est, quotidie proficit. « Beatus vir qui disponit ascensiones in corde. » Videte consequentiam scripturarum : « Etenim benedictionem dabit, etc. » S. HIER., in *Ps.* LXXXIII.

D. Chrysologus de magni Baptistæ genitoribus disserens (de quibus sacer Textus hoc perhibet testimonium : « Erant ambo justi ante Deum, incedentes in omnibus mandatis. » Incedentes, inquit, ut ostenderet cucurrisse in virtutibus, non stetisse, et ambulasse in via justitiæ, non sedisse. S. CHRYS., § 31.

In sacris Canticis anima sancta tribus vicibus in sublime ascendisse legitur, et quotiescumque de hisce ascensionibus sit mentio, sacer Textus semper loquitur cum admiratione. Etenim *Cantic.*, 3. dicitur : « Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi? » *Cant.*, 6. habetur : « Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens? » Denique *Cant.*, 8. dicitur : « Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? » Sciendum vero est, quod tribus hisce ascensionibus tres correspondeant gradus, vel status vitæ spiritualis, incipientium videlicet, proficientium, et perfectorum. Prima ascensio fit a terra, et e deserto ad instar fumi, qui suam a terra habet originem, et hæc est ascensio eorum, qui se noviter Dei servitio dedicare incipiunt; horum enim conversio fumo assimilatur incensi et myrrhæ, ob amaritudinem, quam poenitentia extrinsecus solet habere annexam. Secunda ascensio est proficientium, eaque cælum versus dirigitur, ubi planetæ lucidissimi, stellæ nimirum, luna, sol resplendent; et virtutes, exempla, operumque virtuosorum, et Sanctorum merita denotat; unde Christus ait : « Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. » Tertia ascensio est perfectorum, et hæc donis et gratiis adeo copiosis, et abundantibus est referta, ut dicatur deliciis affluens, siquidem

consolationes, quibus anima Deum intime amans perfunditur, sunt inexplicabiles. Observandum vero est id, quod vel maxime proposito nostro deservit, quod in omnibus hisce tribus statibus, etiam perfectorum semper fiat mentio salendi, ascendendi, etc. quia ut S. Bernardus ait : Nemo perfectus est, qui perfectior esse non appetit, et in eo quisque perfectiorem se probat, quod ad majorem tendit perfectionem. MANSI, *dis.* vi, 11.

Dilaudat cœlesti Magister fidum quemdam, et officio suo probe functum œconomum, inquiens : « Quis putas est fidelis dispensator, et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram. » LUC., XII, 24. Probi et integri dispensatoris partes in multis hæ sunt, ut domesticis annonam, et quæcumque victus requirit humanus, tempestive ministret. Subdit autem statim divinus Magister : « Beatus ille servus, quem cum venerit Dominus ejus, invenerit ita facientem, » IBID., 43. Notavit in modo loquendi Christi Cardinalis Cajetanus, quod non eum, quem sic aliquando fecisse, sed quem ita facere tunc invenerit, cum Dominus illius venerit, beatum fore affirmavit. Beatus ille servus, inquit, quem invenerit sic facientem, non quod ita fecerit, sed quod perseveret faciendo. Beatus, non quia in bonis actibus diu vixit, sed quia his immortalis fuit. Itaque parum proderit homini Christiano, quod tanquam strenuus miles in palæstra virtutum contra passiones suas fortiter dimicare cœpit, bellumque sanguinolentum omnibus animæ suæ hostibus indixit, si mox ut ignavus cedat, et tanquam meticolosus fugiat. Perseverare constanter, pugnare pertinaciter debet, ut labor illius sit fructuosus, et defatigatio suam obtineat coronam. NISS., I. I, c. VII, in *Vit. Abra.*

Quæstio est, quid mysterii habeat, quod Simoni Petrus adjungitur, quando obedientia cum salute, hoc est, Simon cum Jesu locutus fertur? Non satis erat dixisse : « Dixit Simon ad Jesum? » non erat satis, inquit præclare S. Petrus Damianus. Tametsi enim Simoni, hoc est, obedienti jure sit debita salus æterna, debet tamen comitem habere Petrum, qui significat petram, ut sit nobis documento, quod ille solum obediens lauro in cœlis immortalis coronabitur, cujus obedientia pro basi habet petram, sive rupem, sic ut neque nutet, neque vacillet, sed reli-

giosa cum pertinacia, et gloriosa contumacia in finem usque pergat. Verba, quibus sanctissimus Cardinalis ea expressit, sic habent : Solis obedientibus æterna salus hæreditario jure debetur, si tamen ibi sit Petrus, idest, si obedientia non vacillet, aut titubet, sed fundata sit supra firmam petram. IBID.

Huc ibant Regis Prophetæ oculi, quando aiebat : « Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, » PSALMO LXIV, 12. Beatissimus Papa S. Gregorius Magnus de his verbis sic habet : Quasi corona anni benedicetur, cum finito laboris tempore, virtutum remuneratio confertur, dies vero hujus anni sunt singulæ quæque virtutes. Sed quid est, quod non mensibus, non diebus, non horis, sed anno tantum benedicetur : « Benedices coronæ anni? » Cum annum hunc dies virtutum faciant (dies vero hujus anni sunt singulæ quæque virtutes) cur non eisdem præmium addicitur, sed soli anno corona promittitur? Causa ea est, quod tametsi singulæ virtutes suam habebunt remunerationem, eam tamen absque perseverantia consequi non possumus, idcirco anno promittuntur benedictiones, quia ille est finis pugnæ, terminus laboris, exitus vigiliarum, clausula defatigationum : nam fuisse pium, et virtutis studiosum uno mense, fuisse una hebdomade, sanctum, una hora castum, humilem, probum, parum proderit, nisi in finem vitæ versemus in illis. Itaque annus, et finis benedictionem habebit, non mensis, non hebdomas, non dies, non hora, quia solus ille salvus erit, qui in finem anni, seu vitæ perseveraverit. S. GREG., I. IV, *Mor.*, c. XVIII.

Suadet S. Petrus Damianus, ut firmiter animoseque perduremus in itinere virtutum, ut perennis quietis palmam consequamur; et concludit exhortationem his verbis : Vitæ modum, quem semel arripueris, perseveranter tene, constanter exequere, ne scenica, quod absit, a temetipso vertigine videaris discrepare. Hæc ille difficilia verba : Quid autem voluit sibi vir Sanctus, cum ait : Ne scenica a temetipso vertigine videaris discrepare? Quid est vertigo scenica? Ego dicam. Prodit in scenam histrio, ut personam amantis, Principis, Capitanei, Imperatoris referat. Repræsentat ille amantis blanditias, Principis potentiam, Capitanei fortitudinem, Imperatoris majestatem. Et quid posthæc? Statim a scena ad suum ho-

minis vulgaris statum redit. Facile est cernere, hunc neque Capitaneum esse, neque Principem, neque Imperatorem, quia regiis tam subito depositis insignibus, non alia, quam quilibet e vulgo, veste utitur. Dicit tunc Damianus : Persta firmus, et animosus in fœlici virtutum via, quam semel tenere cœpisti, ne scenica a temetipso videaris vertigine discrepare, ne videaris velut in scena repræsentare aliquandiu personam hominis pii, pœnitentis, humilis, religiosi, liberalis in egenos, continentis, et casti, denique vero exneas, qua intraras, virtutisque, et pœnitentiæ, et religiositatis, et liberalitatis, et continentiae, et castitatis vestitum abjicias. Nihil feceris, si ita feceris, neque optatum laborum tuorum fructum consequeris. Ut obtineas, quod expetis, non debes esse histrionicus christianus, sed in uno sanctæ vitæ proposito usque ad extremum vitæ spiritum constanter perdurare. Forte aliud quid voluit magnus Cardinalis, quod cum Bernardi sententia superiori admodum congruat, cum jubet curare, ne scenica quis videatur a semetipso vertigine discrepare. Quid agitur in comœdia, quid in scena, sive theatro? Nullus locus crebriores habet vicissitudines et mutationes, nullus tam varias larvas, quam confabulatio scenica. Qui pridie sanctum referebat, is postridie latronem viarum repræsentat, qui heri personatus erat amasius, ille hodie pastorem agit. Quælibet dies habet suas speciales figuras. Dicit nunc S. Petrus Damianus : Si vis consequi, mi frater, beatitudinem, si Deo æternum frui, vitæ modum, quem semel arripueris, perseveranter tene, constanter exequere, unam tantum boni et religiosi hominis personam repræsentat, unum semper bonum, et impigrum Dei servum referre stude, cujus unicuique perpetuumque studium sit, colere virtutem, et mandata dominica observare, et hisce operibus usque ad supremam vitæ periodum immorari. S. PETRUS DAMIA., t. III, *Opuc.* xxv, c. xxvii.

Hunc in finem creavit Deus hominem, et posuit illum in theatro hujus mundi, ut repræsentationi det operam. At quemnam repræsentabit? Deum ipsum. Hoc Dominus affirmasse videtur, quando de homine creando deliberans aiebat : « Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram. » GEN., I, 26. Qui Imperatorem repræsentat, ille imaginem, similitudinem,

figuram illius referre dicitur. Idem dicit supremus Conditor, et Benefactor, cum ait : « Faciamus hominem ad imaginem, similitudinem nostram, » ut imaginem, et similitudinem nostram repræsentet. At quomodo id recte et decenter perficiet. S. Ambrosius hoc dicit : Qui Deuteronomium adire jubet, illudque legere, quod ibi dicitur : « Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est, DEUTERON., VI, 4. Quid voluit Dominus iis verbis indicare? Respondet sacer Doctor, id voluisse, ut, velut ipse semper unus est, ita semper unus sit, qui illum sic vult repræsentare in terris, ut comprehendere, et consequi possit in cœlis. Quare sic concludit : Ad similitudinem Domini unus est, atque idem, non hodie sobrius, cras ebriosus, hodie pacificus, crastina die litigiosus. Hæc ille epistol. I, tom. V, qui hodiernum diem inesus transmittit, cras cibis se infarcit superfluis : qui hodie est pœnitens, cras laxus : qui heri modestus, hodie dissolutus, ille imaginem Dei non repræsentat. Verum qui in colenda castitate, in observantia, temperantia, in studio virtutum semper unus est, ille bene refert similitudinem ejus, ad cujus imaginem est factus, eoque æternum fruetur. Soli enim perseverantiæ decreta est palma et constituta laurus. Quare recte dicebat Bernardus : Stude perseverantiæ, quæ sola virtutum coronatur, non inveniatur apud vos, est, et non, ut sitis filii Patris vestri. NYSSEN., I. II.

NECESSITAS. — Ingens illa statua Nabuchodonosoris in sommo repræsentata caput habebat aureum, pectus argenteum, ventrem æneum, tibiae ferreas, ac denique pedes testaceos. Quæ statua adeo vivaciter delineat illum, qui virtuose vivendo cœpit, pessime tamen postea consummat, ut aptior ad illum exprimendum similitudo excogitari non posset. Etenim auro amor Dei denotatur, qui vitæ perfectioris est fundamentum. Per argentum vero divinæ legis observantia innuitur, juxta illud Psalmi : « Eloquentia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum. » Per ferrum et chalybem solidissima metalla, diuturna in operibus bonis stabilitas, et perseverantia designatur. Per pedes vero testaceos, qui causa fuerunt, ut ingens illa statua corrueret, et comminueretur, omniaque prædicta metalla in pulverem redigerentur, pessimus intelligitur finis, quem illi, qui ad ultimum usque spiritum

non perseverant, communiter habere solent. Unde Ricardus de S. Victore ait : Opus de-
testabile, et dignum confusione, quod
inchoatur ex auro, et consummatur in testa
et ferro. O confusibiles operarios, qui in in-
itio conversionis suæ opus suum inchoant
ex auro, et consummant in luto. MANSI,
tract. LXXX, *disc.* II, n. 5.

Nulli ignota est ingens illa strages, quam
Deus, EZECH., IX, inter homines cujus-
cumque ætatis, sexus, conditionis, et pro-
fessionis, cum hoc tamen pacto instituit :
« Omnem, super quem videritis Thau, ne
occidatis. » Verum scire percuperem, cur
omnes illi, qui hoc signo Thau insigniti
erant, ab hoc flagello remanserint immunes,
et exempti ? Hugo Cardinalis observat, hanc
litteram Thau, in Alphabeto Hebraico esse
postremam, figuramque crucis præ se ferre,
ac proinde figurare perseverantiam : Ultima
littera in Alphabeto signatur, inquit Hugo,
ad denotandum, quod qui omnia præcepta
non servaverit usque ad ultimum occidetur.
Idem quoque S. Bernardinus in supradicto
sermone innuit : Ecce igitur, qualiter in hac
strage a Deo ordinata, universum genus
humanum edoceatur, qualiter irreparabilia
æternæ mortis damna redundant in eos, qui
hoc perseverantiæ caractere signati non
sunt. *ib.*, n. 9.

In Exodo increata Sapientia vestem nobis
describit summi Sacerdotis, qua Sanctua-
rium ingressurus indui debebat ; inter alias
autem hujus vestis conditiones, una est,
quod scilicet in extremitate ceu fimbria ves-
tis illius, quæ ad pedes usque propendebat,
mala punica per circuitum suspendi debue-
rint : « Deorsum vero ad pedes ejusdem
tunicæ per circuitum, quasi mala punica
facies. » Circa quod nascitur quæstio, cur
potius Deus mala punica, seu poma granata,
non vero alia poma, maxime in fimbria ves-
tis suspendi voluerit ? Omnia in figura con-
tingebant illis. Petrus Blesensis in epistola
quadam ita scribit : « Omnis gloria ejus filiæ
Regis ad intus, in fimbriis aureis ; fimbriæ
sunt vestimenti extremitates. Est ergo glo-
ria sanctimonialis in fimbriis ; nihil enim
prodest gloria bonæ conversationis in prin-
cipio, nisi ut gloriosus sit et finis. Porro
nemo est, qui malum granatum inter omnes
alios arborum fructus hoc privilegio gau-
dere ignoret, quod scilicet verticem corona-
tum habeat. Atque ideo symbolum est per-
severantiæ, quæ sola coronatur ; unde ani-

ma, quæ in cœleste Sanctuarium ingredi
desiderat (de quo Psalmista canit : « Donec
intrem in Sanctuarium Dei : » in fimbria,
idest, in vitæ suæ fine perseverantiam habere
debet. » *ib.*, *disc.* IV, n. 2.

Ingeniosam apud Doctorem Seraphicum
observationem invenio, siquidem ad illum
se Apostoli textum reflectens : « Omnes qui-
dem currunt, sed unus accipit bravium, »
ita scribit : Sic de virtutibus potest dici, nam
virtutes ad Regnum Christi currunt, sed una
sola accipit bravium. Nam currunt mundi
contemptus, paupertas, vigiliæ, eleemosy-
næ, abstinentia, patientia, sed sola perseve-
rantia coronatur ; nam « qui perseverave-
rit usque in finem, hic salvus erit. » *ib.*,
n. 4.

De mancipiis Hebræorum hæc in veteri
lege statuerat Dominus : « Si emeris servum
Hebræum, sex annis serviet tibi, in septimo
egredietur servus liber gratis. Cum quali
veste intraverit, cum tali exeat, » *Exodi*,
xxi, II, 3. An forte Sacramenti aliquid ha-
beat, quod post absolutam sexennem servi-
tutem cum tali veste servus abire jussus est,
qua cum advenit ? Quid emolumenti adferre
poterat homini jam libero, quod similiter
vestitus esset post exantlatos labores, ac tum,
cum primum eos adierat ? Beatissimus Pater
S. Gregorius monet, a cortice litteræ tran-
sire ad nucleum spiritus, ut inveniamus
mysterium, quod hac in re est magnum.
Servus est, omnis homo, sex anni, omne
tempus præsens, quo vitam hanc laborando
exigimus, quia enim Deus sex diebus mun-
dum hunc fabricatus est, et die septimo re-
quievit, recte senario numero omnis vita,
quam in mundo agimus, significatur, post
quam dabitur denarius diurnus quietis æter-
næ his, qui strenue laborarint. Sex ergo
annos, hoc est, per omnem vitam, homo
Deo servit, demum vero donabitur quiete,
si tamen, cum quali veste intravit, cum tali
exeat. Quomodo hoc fiet ? si primordiis vitæ
extrema respondeant, si, quod strenue cœpit,
fortiter prosequatur, et in finem constanter
perducatur ; nam si mox languere incipiat,
et remittat primos spiritus, et torpescat, sta-
timque vestem mutet, idest, a bono proposito
desistat, quid juvat inchoasse ? Verba Magni
Gregorii in hanc rem ex homil. III, lib. I, in
Ezechiel. sic habent : Cum quali veste intra-
verit, cum tali exeat ; quia omnino necesse
est, ut unusquisque nostrum in hoc, quod
incipit, perseveret, atque usque ad finem

operis in ea, quam inchoavit, intentione periret. D. NYSS., p. II, § 5, in *Dom. Sexag.*

UTILITAS. — Axioma Philosophorum est ab omnibus receptum : « Quod scilicet forma dat esse rei. » Sicut igitur charitas est, quæ operibus nostris valorem, et pretium attribuit, ita perseverantia omnibus virtutibus dat formam, omniaque merita ita extollit, ut neque charitas, et amor Dei præmium vitæ æternæ sine perseverantia acquirerent, quia ut S. Augustinus ait : Perseverantia informat meritum. Et Sanctus Bernardus in epistola quadam dicit : Perseverantia sola meretur viris gloriam, coronam, virtutibus. MANSI, *discor.* IV, n. 7.

In DEUTERONOMIO legitur : « Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum. » At vero quandonam Deus hoc ærarium aperturus erit ? In tempore suo ; Deus enim tempus hoc opportunum longe melius novit, quam nos. Unde S. M. Ecclesia in Collecta quadam sic Deum precatur : « Tua nos, quæsumus Domine, gratia semper præveniat, et sequatur, ac bonis operibus jugiter præstet esse intentos. » Cum igitur quando mysticæ hujus messis tempus futurum sit, ignoremus, necessum est, ut semper præparati simus, atque in operibus bonis perseve- mus. IB., *disc.* VII, n. 3.

Apud S. Marcum c. VIII, legitur copiosam quamdam multitudinem pedestri itinere nulla prorsus ciborum annona provisam, in asperum quoddam desertum Christum secutam fuisse diu, noctuque, idque non uno aut duobus diebus, sed per integrum triduum « cum turba multa esset, nec haberent, quod manducarent ; » vel, ut Syrica legit : « Nec esset quicquam, quod ederent, » tandem vero miraculoso illo convivio ad satietatem usque fuisse refecta ; nam sacer textus ait : « Manducaverunt. » Nec hoc solum, verum etiam « saturati sunt, et sustulerunt, quod superaverat de fragmentis, septem sportas. » Hæc autem saturitas illam figurabat cœlestis convivii abundantiam, de qua David ait : « Satiabor, cum apparuerit gloria tua. » At vero quinam illi fuerunt, qui huic mensæ accubuerunt ? Utique non omnes, qui Christum a principio fuere secuti, sed illi tantum qui cum patientia ad finem usque illum sustinuerunt, et ad tertium usque diem in fame et siti illum perseveranter fuere secuti. Unde Paulus de Palatio ait : « Satiatur in fine tridui, non initio conversionis, vel in medio sed in fine. » Motivum quoque, quod Salva-

to rem nostrum induxit, ut tam lauto illos convivio pasceret, fuit illa perseverans patientia, quam triduo in fame et siti illum sequendo exhibuerant, ait enim « Ecce jam triduo sustinent me. » Apud S. Matthæum loco sustinent, habetur : « Perseverant mecum. » IB., n. 5.

DIGNITAS. — Ibat quondam sponsa tam concitis pedibus, ut suavi admiratione perfunderet non solum terræ habitatores, verum etiam cœlorum Palatinos, ut certatim utrique (ex sententia melliflui Bernardi, Hailgrini Cardinalis, Abbatis S. Pantaleonis Wolver, et aliorum) non sine magno stupore exclamarent : « Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra, ut luna, electa ut Sol, » CANTIC., VI, 9. Matthæus Cantacucenus ex Rege Monachus Basilianus, Vincentius, Richardus illius interpretes, et alii, quos jam dixi, aiunt : Admirantium est ista vox. Sed unde ita nasci admiratio potuit, unde tam novum videri illis, quod sponsa lentis sensim incrementis augescere, et luce paulatim majore splendere cœpit, ac primum quidem ut aurora obscure micare, deinde ut luna rutilare amplius, demum ut sol radiis suis mundum totum implere ? Hoccine tamquam novum sit, et inauditum, in stupore adducere potuit, homines pariter, ac Angelos ? Potuit. Immo si contra egisset, atque ut sol primum splendicare cœpisset, dein vero ut aurora paucula luce scintillasset, nihil mirum fecisset, quia hoc fit communiter, et passim ab omnibus, ut cum fervore bonum suscipiant, et mox cum tepore et torpore dimittant. Luctuosum ac miserandum, quam vulgare Christianorum pene omnium vitium. At si quæ anima progrediatur, quasi aurora consurgens, tacitisque et continuis profectibus eo perveniat ut solis instar fulgeat, illa admirabundorum hominum, et Angelorum voces meretur, digna, cui superi, atque inferi acclament : « Quæ est ista, quæ progreditur, etc. » Digna, quam velut singulare quoddam prodigium attoniti prædicent, et in cælum laudibus vehant. NYSSEN., in *Vit. Abra.*, l. I, c. VI.

Est et alia historia in S. Scriptura proposito nostro accommodata. Etenim Spiritus S. qui Hagiographorum movit, et direxit calamos, totus est in vaccis quibusdam nobis commendandis ; animalibus cæteroquin, prout constat, stolidis, ut proinde illis Apostolus dicat : « Numquid de bobus Deo est

cura? » Cum enim Philisthæi Arcam plastro novo super imposuissent, eidem trahendo duas admoverunt vaccas. Ibant autem in directum vaccæ per viam, quæ ducit Bethsames, et itinere uno gradiabantur, et pergentes et mugientes, et non declinabant, neque ad dexteram, neque sinistram, ob quam in gradiendo constantiam et stabilitatem, absque eo, quod retrospicerent, licet vitulos suos mugientes audirent, dignæ æstimatæ sunt, quæ in sacrificium divinæ Majestati offerrentur, et excitato ex lignis plastrum, quod taxerant, igne concremarentur. Omnia autem in figura contingebant illis. Etenim in Arca, quam vaccæ super plastrum deducebant, reclusæ erant divinæ Legis tabulæ; animalia autem hæc, quæ Arcam hanc, absque eo, quod retrogrederentur, aut retrospicerent, portabant, illos præfigurabant fideles, qui constanter et perseveranter, non respicientes retro, humeris sub præceptorum evangelicorum jugum submissis gradiuntur in Bethsames, idest, in veram solis illius civitatem, qui tribus radiis seu luminibus in una luce resplendet. *MANSI, disc., n. 3.*

Sponsa in sacris Canticis, per quam Ecclesia figurabatur de cœlesti Sponso suo ait: « Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas. » Ex quibus verbis deduci posse videtur, tam caput, quam plantas sponsi aureas fuisse, nam paulo ante eadem sponsa dixerat: « Caput ejus aurum optimum. » Ergone viliores et infimæ corporis partem, qualis pes est, qui sordes et immunditias continuo tangit et calcit, a sponsa per instinctum Spiritus Sancti ex eodem metallo concretam fuisse dicit, ex quo caput factum fuerat? Ergone tam caput, quam pedes aurei sunt? Omnino, ita se res habet, sed omnia in figura. Per caput enim aureum principium operis boni ex amore Dei elicit, et in gratia Dei facti intelligitur: quando vero in anima hæc capitis et pedum mutua relatio, et correspondentia reperitur, certum nobis æternæ prædestinationis signum ab eadem insinuatur, quia qui perseveravit usque in finem, hic salvus erit. *IB., disc. IV, n. 9.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Qui a perseverantia deficit, similis est statuæ aureæ a Nabuchodonosore

visæ, cujus caput aureum, brachia et pedes argenteum, venter æreus, crura ferrea, pedes lutei erant. Sic enim multorum infantia aurea est propter statum innocentiae: pueritia argentea, quia jam peccare leviter incipiunt: adolescentia ærea propter graviora peccata: juvenus ferrea propter peccandi consuetudinem: virilis ætas lutea, dum, qui spiritu cœperunt, carne consummant. *DANIEL., l. II, v. 31.*

Deus in Veteri Testamento non tantum primitias, sed et decimas, quæ ultimum quasi sunt in messe, petiit. Item ut omnia animalia, quæ ei offerebantur, caudam haberent, ut per hanc perseverantiæ necessitatem indicaret. *Exod., xxii, 29.* Unde S. Gregorius, ille, ait, bene immolat, qui sacrificium boni operis ad finem debitæ perducit actionis. *LEV., iii, 9.*

Quidam senex, desperantem, quod assidue in peccata reincideret, atque adeo ea penitus vitare non posset, excitavit exemplo filii, qui jussus a patre agrum amplum a zizaniis purgare, cum impossibile id sibi judicaret, modica, quam quotidie expurgaret, parte assignata, intra breve tempus purgationem absolvit. *Vit. PP. l. IX.*

Inter Apophtegmata antiquorum Patrum hoc non minimum erat: Quocumque in loco consederis, non te cito inde moveris, sed in eo permane. *LYRÆUS in Apoph. S. Igna., l. II.*

Habent hoc inter cætera boni mores, placent sibi, et permanent: levis est malitia, sæpe mutatur, sed non in melius. *SENEC., ep. XLVII.*

Maximum indicium malæ mentis est fluctuatio: hoc ergo a te exige, ut, qualem institueris præstare te, talem usque ad exitum serves. Effice, ut possis laudari, sin minus, ut agnosci. De aliquo, quem vidisti heri, merito dici potest: Hic quid est? Tanta mutatio est. *IDEM, ep. cxx.*

Horatius justum et constantem virum pulchre sequentibus versibus describit:

Justum, et tenacem propositi virum,
Non civium ardor parva jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente qualis solida, neque Auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna manus Jovis;
Si fractus illabatur Orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

L. III, carm.

Agesilaus cum audisset, maleficum

quemdam tormenta summa cum constantia sustinuisse, dixisse fertur : Quam miser est homo, qui constantiam in res tam flagitiosas, ac turpes collocat. PLUT., in *Lacon*.

Zeno dicebat, facilius esse utrem inflatum mergere, quam quemvis probum virum invitum ad aliquid agendum cogere; nam invictus animus, rationis recte placitis conformatus, cedit nemini. POLVANT., f. 247.

Chilon dicere solebat, tarde quidem agredienda esse omnia : verum cum semel excepta sunt, contantissime in agendo perseverandum. SABB., *S. de Prud.*

Quidam dixit, virtutes omnes professas, et voti tenaces esse debere, alludens ad claustrum Monialium, quibus puellæ sæculares ad tempus commorantur, et subinde evagantur, ipsæ autem Moniales ob professionem constanter perseverant. ENGELGR., in *Dom. 3 post Pent.*

In vestis aaronicæ ora infima inter campanulas aureas mala punica purpurecebant; quæ quia inter fructus excellent, merito virtutum præmia significant, sed non conferenda nisi iis, qui opus ad extremam fimbriam, idest, ad finem perduxerint. EXOD., xxxix, 22.

Ante omnia hæc cura, ut constes tibi. Majus est, ut proposita custodias, quam ut honesta proponas. Sed plerisque vita per lusum agitur, judicia nostra tantum prava, sed et levia sunt. SENECA., *de Otio*. Fluctuamus aliudque ex alio comprehendimus : petita relinquimus, relictæ repetimus : alternæ inter cupiditatem nostram, et pœnitentiam vices sunt. Nemo proponit sibi, quod velit, nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit, nec tantum mutat, sed reddit, et in ea, quæ deseruit ac damnavit revolvitur.

Perseverandum est, inquit idem Seneca, et assiduo studio addendum robor, donec bona mens sit, quod bona voluntas est. *Ep. xvi.*

NECESSITAS. — Petrus Aldobrandinus Cardinalis dicere solebat, perseverantiam esse virtutum baculum, quo nisi nitantur, omnes corruunt. DREX., in *Trismeg.*, l. I, c. viii, § 10.

Pulchre ad perseverantiam hortatur S. Cyprianus his verbis : Hortamur vos per communem fidem, per pectoris nostri veram circa vos et simplicem charitatem, ut gloriam vestram forti, et perseveranti virtute teneatis. Adhuc in sæculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quo-

tidie dimicamus : danda opera est, ut post hæc initia ad incrementa quoque veniatur, et consummetur in vobis, quod jam rudimentis felicibus esse cœpistis. Parum est, adipisci aliquid potuisse; plus est, quod adeptum est, posse servare. L. I, *ep. v.*

Si te lunæ contristat occasus, inquit S. Ambrosius, quæ se semper reparat ac reformat, multo magis contristare te debet, si anima profectu virtutis impleta cum fuerit postea per inconstantiam mentis atque incuriam a suo deflexa proposito, studia sua sæpe commutet, quod est insipientiæ ac stultitiæ. Unde et Scriptura ait : Stultus ut luna mutatur. In *Hexam.*, l. IV, c. viii.

Quid prodest, quod discedis, qui undique adstrictus es vinculis passionum : quin hinc atque illinc circumvallant vitia sua? Digne aliquis discederet, si eo ire posset, ubi enim diabolus invenire non posset. Nemo se fallat : non fugiet adversarium de loco in locum, sed de vitio ad virtutem, de passione ad emendationem; si eum fugias, sequitur. Emenda te, et fugiet te, sicut ait Apostolus : Resistite diabolo, et fugiet a vobis. FAUSTUS REGIENSIS, fol. 2, *ad Monach.*

UTILITAS. — In excelso est beata vita, sed perseverantia penetrabilis. SENECA, *ep. lxxv.*

O Fratres mei, inquit sanctus Augustinus, non tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes, quod perseverantia informat meritum, colorat boni propositum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad bravium, cunctos conducit ad portum. *Serm. viii.*

Hæc (scilicet perseverantia) est virtus, quæ Deum ligat, quæ omne bonum informat, qua laureantur Martyres, qua Virgines coronantur, qua Sacerdotes sublimantur, et Confessores. *IBID.*

DIGNITAS. — Hoc summæ honestatis insigne est, hanc totius probitatis unicam fidamque custodem custodiri a vobis firmiter hortor, et precor. S. BERN., *ep. cxxix.*

Flavius Vespasianus dicere solebat, Imperatorem stantem mori oportere, ut significaret, constantiam Imperatorum propriam esse virtutem. *Chronol. Princ. et series Imper.*

Rupes alta in mari assurgens cum inscriptione : nec flumine, nec fulmine, nec flamine : (intellige movetur) animi generosi, et constantis symbolum est. ANONYM.

AXIOMATA.

Vetus Juristarum pronuntiatum est : non sufficit litem instituere, si non in ea perseveres. DIGEST., *de Inoff. testament.*, l. XV.

Operis victoria finis, seu, finis coronat opus. OVID., *Metam.* vi.

Principium servet, medium tepet, ultima frigent. Hoc corrigit perseverantia faciens, ut rectius dicatur : Principium friget, medium tepet, ultima servant. ANONYM.

Eodem modo illud Proverbium : Mane plasterium, meridie convivium, vesperi convitium, et propudium, mutat in hoc : Mane principium, meridie convivium, vesperi delictum et gaudium. ENGELGR., *Dom.* 3 *post Pent.*

Exitus acta probat.

AUCTORES.

Theophilus Bernardinus, *de Perseverantiæ præsidii.*

Joannes Busæus, in *Panario* V. *Inconstantia.*

Jeremias Drexelius, in *Rosis Marianis*, p. I, c. xv.

Eusebius Nierembergii, in l. *de Adoratione in Spiritu, et veritate*, l. III, c. vii. Item, in *Doctrinis Asceticis*, l. II, doctr. vi, c. iv.

Petrus Sanchez, in *Regno Dei*, p. VII, c. ix.

Jacobus Alvarez, tom. II, l. III, p. II, c. ix, § 7.

Hieronimus Platus, *de Bono status religiosi*, l. III, c. xxxii.

Lucas Pinellus, *de Perfect.*, l. III, c. xii.

Bernardin. Rosignolius, *de Discipl.*, l. IV, c. xxxii.

Henr. Engelgr., conc. in *Dom.* 3 *post Pent.*

Josephus Mansi, *Bibl. moral.*, l. XXI, tr. lxxx.

Joannes Rho, *Virtut. var.*, l. VI, c. vii.

PIETAS ERGA PARENTES.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua iis, qui ortus et educationis nostræ principium sunt, debitum cultum tribuimus. Unde hæc virtus parentes quidem primario, secundario tamen etiam ad Patriam, fratres, aliosque sanguine conjunctos se extendit. S. AUG., l. LXXXIII, qq. q. iii.

DIVISIO. — Dividi potest in pietatem erga parentes « carnales, et spirituales, » quorum illi vitæ temporales vitæ auctores sunt, dum vel ex baptismo nos susceperunt, vel in rebus ad fidem Christianam pertinentibus instruxerunt, vel alio modo ad salutem nostram cooperati sunt. BEIRLINCK, tom. VI, fol. 348.

ACTUS. — « Non erubescere conditionem parentum, » uti recte S. Ambrosius ait : etsi pauper est (pater) et non habet divitiarum copias, quas relinquat filiis, habet tamen ultimæ benedictionis hæreditatem, quas sanctificationum opes successoribus largiatur. Et multo plus est, beatum, quam divitem fieri; ideoque, et Jacob festinabat ab Isaac sumere benedictionem. Hanc conditionem filiorum Benedictus Pontifex diligenter observavit, dum matrem suam pretiosis vestibus indutam in conspectum admittere noluit, nisi vilioribus statum suum humilem decentibus indueretur. S. AMBR., l. *de Bened. Patriarc.*

« Eosdem honorare; » nam, teste S. Hieronymo, primus gradus pietatis est, ut, quos auctores tibi voluit esse Deus, honores obsequiis, abstineas contumeliis, sed nec vultu lædenda est pietas parentum. Meretur cæcitatibus subire supplicium, qui parentum vultus torvo visu despexerit. S. Hieron., in *verba illa : Honora Patrem.*

« Eos timere; » quemadmodum ipse Deus præcepit : Unusquisque patrem suum, et matrem suam timeat. LEVIT., xix, 3.

« Etiam amare illos; » nam ita ipsa lex naturæ jubet, teste S. Ambrosio, quæ omnibus animantibus tenerum erga parentes suos amorem indidit. In PSAL. cxviii,

« Obedientiam debitam illis præstare; » ita enim Apostolus præcepit dicens : Filii, obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim justum est. *EPHES.*, VI, 1.

« Victum, aliaque necessaria si his indiguerint, subministrare : » ut S. Hieronymus monet : Fauces tuæ necdum lacteum perdiderunt saporem, quem tibi pia mater infundens, linguam tuam pavit potu corporis sui; impende patri, matrique servitium, qui numquam tuos vagitus horrentes totum in te lambebant osculis corpus. Aliam hujus obsequii rationem assignat S. Ambrosius, dum ait : « O Fili, quantum tibi sumes iudicium, si non pascas parentem ! Illi debes, quod habes, cui debes, quod es. Si non propter gratiam et salutem, propter verecundiam pascere. » *Lib. de bon. Patrem.*

« Periculo eripere : » Sicut Æneas fecit, patrem suum ex incendio Trojano eripiens, ut Virgilius testatur sic loquentem introducens :

Mene efferre pedem, genitor, te posse relicto
Sperasti, tantumque nefas patrio excidit ore?
Alterum in alterius mactatos sanguine cernant.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Audi patrem tuum, qui genuit te : et ne contempnas, cum senuerit mater tua. *PROV.*, XXII, 22.

Qui timet Dominum, honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt. *ECCLES.*, III, 8.

In opere, et sermone, et omni patientia honora patrem tuum. *IB.*, 9.

Fili, suscipe senectam patris tui, non contristes eum in vita illius, et si defecerit sensus, veniam da, et ne spernes eum in virtute tua; eleemosyna enim patris non erit in oblivione. *IB.*, 12.

NECESSITAS. — Si quis suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. *I TIM.*, V, 8.

Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem, et est maledictus a Deo, qui exasperat matrem. *ECCL.*, III.

Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur. *EXOD.*, XXI, 15.

Maledictus, qui non honorat patrem

suum, et matrem : et dicet omnis populus : Amen. *DEUT.*, XVII, 16.

Oculum, qui subsannat patrem, et qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilæ. *PROV.*, XXX, 17.

ÆQUITAS. — Honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ tuæ : memor enim esse debes, quæ et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. *TGB.*, IV, 3.

Filii, obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim justum est. *EPHES.*, VI, 1.

Filii, obedite parentibus per omnia : hoc enim placitum est in Domino. *COLOSS.*, III, 20.

Honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris. Memento, quoniam nisi per illos natus non fuisses, et retribue illis, quomodo et illi tibi. *ECCLES.*, VII, 29.

UTILITAS. — Honora patrem tuum, et matrem tuam, ut sis longævus super terram. *EXOD.*, XX, 12.

Honora patrem tuum, et matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, et bene sit tibi. *DEUT.*, V, 16.

Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. *PROV.*, I, 8.

Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis, et in die orationis suæ exaudietur. *ECCLES.*, III, 6.

Sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam. *IB.*, 5.

Honora patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio illius, et in novissimo maneant. *IB.*, 10.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Christianorum est prima pietas, honorare parentes, et labores educationis rependere, atque omni studio quæcumque ad eorum quietem pertinent, curare. S. CYRILL. *HIER.*, *Catech.*, VII.

Amandus est genitor, at præponendus Creator. Hoc audivimus in CANTICIS CANTICORUM : Ordinate in me charitatem; idest, facite gradus et cuique, quod debetur restituite. Nolite anteriora posterioribus subdere : amate parentes, sed præponite Deum parentibus. S. AUG., ser. VII, *de Verb. Dom.*

Honora patrem tuum, sed si te a vero patre non separat. Tamdiu scito sanguinis copulam, quamdiu ille suum noverit Creatorem. Alioquin David protinus tibi dicet : Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum. S. HIER., *Ep. x, ad Furium*.

Ordinate in me charitatem. Rectus ordo est, post Deum amare patrem et amicos. Si tamen necessitas venit, ut utrumque servari non possit, odium in suos, pietas est in Deum. IDEM, in *Cant*.

Primus gradus pietatis est, ut quos auctores tibi voluit esse Deus, honores obsequiis, abstineas contumeliis, nec vultu lædenda est pietas parentum. AMBR. sup. *Matt*.

Parentum cura habenda est ad ultimum usque spiritum. S. CHRYS., sup. *Joan.*, hom. xxiv.

Diligamus illos, qui nobis cogitatione conjuncti sunt, et quos proximos novimus, diligamus, et quos adversarios in via Dei compatimur, odiendo et fugiendo nesciamus. S. GREG., in *Evang*.

Meretur cæcitatæ suæ subire supplicium, qui parentum vultus torve visu despexerit, et elatis oculis læserit pietatem. HIER., in *Math*.

ÆQUITAS. — Honora tuos parentes, quia Dei Filius suos honoravit : legisti enim : erat subditus illis. Si Deus servulis, quidni tu parentibus? Honoravit igitur Joseph et Mariam Christus non naturæ debito, sed pietatis officio ; honora ergo et tu parentes. S. AMBR., lib. VIII, in *Luc.*, c. vii.

Disce, quid parentibus debeas tuis. Tu matris debes pudoris injuriam, virginitatis dispendium, partus periculum, matri longa fastidia, discrimina, cui miseræ in ipsis votorum fructibus majus periculum est, et cum ediderit, quod optavit, partu absolvitur, non timore. Quid anxios patres loquar filiorum profectu, multiplicatos alienis usibus census, jactaque agricolæ semina propterorum ætatibus profutura. S. AMBR., lib. VIII, in *Luc.*, c. iii.

Pasce matrem tuam. Etsi paveris matrem, adhuc non reddidisti dolores : non reddidisti cruciatus, quos pro te passa est : non reddidisti obsequia, quibus illa te gestavit : non reddidisti alimenta, quæ tribuit tenero pietatis affectu, immulgens labris suis ubera : non reddidisti famem, quam

illa pro te toleravit, ne quid, quod tibi noxium esset, ederet, ne quid, quod lacti noceret, hauriret. Tibi illa jejunavit, tibi mandicavit, tibi illa, quem voluit, cibum non accepit, tibi quem noluit, cibum sumpsit, tibi vigilavit, tibi flevit, et tu illa egere pateris? *IBID.*, l. VIII, c. xvii.

UTILITAS. — Qui rectam viam sequi voluerint, murum in modum proficient, si didicerint, nullam rem excellentiorem fore, quam pietatem filiorum, observantiamque in suos parentes. Ideo dixit Deus : Honora patrem tuum, et matrem tuam, ut bene sit tibi. Parentes enim imaginem Dei quodammodo gerunt. S. CYRILL. ALEX., lib. IV, in *Gen*.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

PIETAS EXERCITA. — Christus subditus erat parentibus suis usque ad trigesimum annum, ideoque ætate, sapientia, et gratia profecit coram Deo in hominibus. *LUC.*, ii, 13.

Thomas Morus Ageliæ Primas flexis genibus a patre suo benedictionem solitus est petere. *Pædag. Christ.* part. I, cap. vi, § 3, n. 3.

Alphonsus Aragonum Rex patri Ferdinando obviam progressus, equo desiliit, ac pedibus eum comitabatur ; monenti autem patri, ut procerum more equo conscenso adequitaret, respondit : Aliis liberum sit agere, quot voluerint. Ego nunquam adducar, quin Regem et eum ægrotum pedibus sequar. *FABER.*, p. I, conc. v, *Festo*.

Salomon Rex venienti ad se matri suæ surrexit in occursum ejus, adoravitque eam, et sedit super thronum suum, positusque est thronus matris Regis, quæ sedit ad dexteram ejus. *III REG.*, ii, 19.

Joseph Patriarcha videns patrem suum mortuum ruit super faciem ejus, flens et deosculans eum. Præcepitque servis suis et medicis, ut aromatibus condirent patrem. Et celebravit exequias planctu magno ac vehementi septem diebus. *GENES.*, xxx, i, 10.

Rex Britaniæ, nomine Leyr partiturus regnum suum inter tres filias, quærebat ex singulis, quantum ipsum diligerent. Respondentibus primis duabus seipsum diligere plus quam animas suas, tertia dixit ;

se diligere eum ut patrem, addiditque : quantum habes, tantum vales, tantumque te diligo. Ob quod dictum iratus pater ipsam exhæreditavit, reliquis duabus regnum divisit. Quæ tamen scenescentem patrem maritorum opera regno spoliavit; ad eam vero, quam exhæreditaverat, Regni Franciæ nuptam confugiens dixit : O filia, quam vere mihi dixisti : Quantum habes, tantum vales, tantumque te diligo. Dum enim habui, quod darem, multum valui apud sorores tuas : tunc vero cum nihil habeam, nihil prorsus valeo. Itaque a filia sua receptus, et benigne habitus, iterumque regno restitutus est. Vide : « Plura in Appendice, quorum seriem index dabit. FAB., conc. viii in *Parascev.*, § 38.

Constantinus Imperator, tanti habuit Helenam matrem suam, ut potestatem ei faceret regiis thesauris utendi pro suo arbitratu, utque civitates duas matris nomine ad sempiternam ejus memoriam insigniret; defunctam etiam honoribus maximis prosequens, ac eidem statum publice instituens, quæ, Suida teste, Augustæum nuncupata est. RUFFINUS, l. X *Hist. Eccles.*, vii et viii.

Civis Toletanus quidam, cujus pater faber aurarius a Petro primo Rege Castellonis ob falsas suspensiones morte damnatus erat, amore erga patrem compulsus, lacrymis precibusque agere non destitit, ut, servato patre, ipso pro eo occideretur. Quod assecutus vitam amisit, ut in vita servaret eum, a quo ipse per genituram acceperat vitam, tanto omnibus aliis in hac charitatis laude præferendus, quanto aliis rebus omnibus vita charior est. FULGOS., l. V, c. iv.

De Josepho legitur, quod patrem una cum filiis et nepotibus suis in Ægyptum vocaverit, et magno cum honore lætitia et amplexibus eos suscepit, et tempore famis sustinuerit. GEN., xlv, xlvi et xlvii.

David cum Regis Saulis furore fugiens incertis vagaretur sedibus, parentes suos Regi Moabitarum commendavit. I REG., xxi.

Tobias Tobiae filius, ut paternæ cæcitati remedium quæreret puer adhuc, omniumque rerum ignarus domo peregre profectus cœlestem meruit ducem sortiri, cujus ductu felix exitu, felicior reditu puer præsentissimum attulit patri remedium, eumque semen manuum suarum labore sustinuit. TOB., xi.

Philippus Romanorum Principum primus fidei sectator, patrum suum adeo reveren-

ter habuit, ut in imperium se consentiente evectus gloriaretur se patrem habere, cui posset obedire non tantum ut filius, sed etiam ut Imperator. FAB., conc. iv, in *Festo S. Nicol.*, n. 2.

Quædam filia, Calvinistis in Gallia grassantibus et ingentem stragem edentibus, per media cadavera irruit, et patrem quæsivit, inventumque adhuc spirantem humeris extulit et curavit. IBID.

Childebertus et Clotarius fratres regia Francorum stirpe orti, atque ipsi Reges, cum de regni possessione armis disceptarent, essentque acie dimicaturi, Clothildis matris interventu ferrum inhibuere, maternis precibus et lacrymis moti : inde non solum prælio abstinerunt, sed concordēs facti mutuo se complexi sunt. *Sabell.*, l. III, c. v.

PIETAS MALE NEGLEGTA, ET PUNITA. — Cham, quia debitam patri reverentiam neglexit, et nuditatem illius fratribus manifestavit, cum tota posteritate maledictus est. GEN., ix, 22 et 23.

Esau contra parentum voluntatem uxores secutus alienigenas, primogeniti benedictione spoliatur, et natu minori Jacob tamquam servus subjicitur. GEN., xxvi, 34.

Rebellis Absalom impla in patrem Davidem arma movere ausus, tribus lanceis ex arbore suomet crine suspensus transfoditur. IBID., xxvii, 33 et 40.

Carolus Ludovici Germaniæ Regis natu minor filius celebri Episcoporum, et Nobilium Francofurti confessu a dæmone possessus est, quod adversus patrem rebellasset. Ita ipsemet deinde liberatus a dæmone fassus est, addiditque, toties se maligno isto hoste correptum fuisse, quoties impia illa studia animo versasset. III REG., xviii, c. ix, 14.

S. Bernardinus refert, adolescentem octodecim annorum et in patibulum actum, de repente capillo et barba cana visum esse, Deumque hoc prodigio docuisse, ad quam ætatem pervenisset hic adolescens, si morigerum se parentibus præbuisset. BARON., an. 873, tom. XII, ser. xvii *Dom.* 2 *Quadr.*

De alio narrat S. Bonaventura et alii, quod cum coram patre prandere cum ipso volente caponem abscondisset, hunc, ubi pater discessit, recipere volens in horridum bufonem conversum viderit, qui ex lance in faciem insiliens, totam a mente in frontem occupavit, nec ante mortem avelli potuit.

Quin et si qua parte bufoni molestia afferebatur, eadem ipse in simili corporis parte sentiebat. Unde iussus ab Episcopo per Provinciam circuire, ut omnes ejus exemplo saperent. PÆDAG. CHRYS., p. I, c. VI, § 3, n. 8.

In Frisia quidam a filio suo male tractatus, et per domum raptatus cum ad limen domus pervenisset, dixit: Satis nunc est, fili, nam et ego hucusque tantum patrem meum, et avum tuam crinibus traxi. *IBID.*, n. 10.

Servus quidam, cum Dominum suum eques secutus fuisset, et pecuniam, quam ille perdidit, non advertisset, ab eodem irato pede truncatus, facta confessione intellexit ab Angelo, hanc poenam a Deo immissam in castigationem culpæ, quam admisisset, eo pede quondam suam matrem indigne ex curru deturbando. Vide: « Plura in Appendice. » *IBID.*, n. 12.

PIETAS LAUDABILITER INTERMISSA. — Sanct. Franciscus cum a Patre coram Episcopo urgeretur, ut bonis cederet, vestem exuit, eaque projecta ante patrem dixit: Hucusque te patrem judicavi in terris, amodo secure dicere possum: Pater noster, qui es in cœlis, apud quem omnes thesauros resposui. *S. BON.*, in *Vit.* c. II.

Nivardus S. Bernardi frater, etsi omnibus fratribus cum Bernardo fratre ad Religionem abeuntibus, ex asse hæres a parentibus scriptus, atque adeo ad manendum in domo paterna incitatus fuerit, genere tamen conditionem respuit, iniquum dicens, si fratres, cœlo rapti, sibi terram relinquunt. In *Vit. S. Bern.*, l. I, c. v.

S. Basilius etsi multis lacrymis et lamentis eum mater a proposito vitæ monasticæ arripiendæ deterreret, nequiquam tamen a proposito ut discederet, emolliri atque moveri potuit, ut de ipso S. Chrysostomus narrat. *S. BASIL.*, l. de *Sal. docum.* 104.

Albertus Falchenbergensis Comititis filius et Regis Galliæ affinitate conjunctus, Ordinem Prædicatorum ingressus, cum a Theodorico consobrino variis argumentis, et præcipue commemoratione materni doloris, ex quo aut jam obiisse, aut brevi obitura credebatur, ad redditum impulisset, Albertus oculos ac dignitum in tabulam, quæ ex adverso pendeat, et Christum inter B. Virginem et S. Joannem in cruce pendentem repræsentabat, intendens dixit: En Dei Filius, cum matrem et consobrinum, utrum-

que sibi tam charum, doloris gladio confossum videret, tamen e crucis patibulo, quod facile poterat, descendere noluit, sed in ea cum suo et illorum cruciatus usque ad mortem permansit. Quare nec ego quidem hanc religiosæ vitæ crucem, quam semel conscendi, deseram unquam, quamvis matrem, quam narras, et te consobrinum ad pedes meos exanimis jacere videam. Quin potius tu quoque in hanc eandem crucem mecum conscendis, teque mundi hujus laqueis expedis, in quibus hæres cum tanto periculo? Qua oratione motus Theodoricus, idem institutum secutus est. *HIER. PLAT.*, de *Bon. stat. Rel.* l. II, c. XXXIV.

EXEMPLA DOMESTICA.

AFFECTUS ERGA PARENTES ET CONSANGUINEOS DEPOSITI. — S. Ignatius, dum ei inter orandum litteræ e patria redduntur, eas mox ne apertas quidem in caminum ardentem conjecit. Idem in Epistola ad Ducem Najanæ scripsit: Possum tibi omni asseveratione affirmare, totos decem undecimve annos ad nullum ex Loyolea familia ne litteram quidem me scripsisse; persuasi enim mihi, cum sæculo universo nuntium misi, illam quoque propter Christum me semel reliquisse, neque debere eam repetere. *Vit.*, l. V, c. I.

S. Franciscus Xaverius in Indiam profisciscens persuaderi non potuit, ut modico diverticulo patriam reviseret. *Hist. Soc.*, p. I, l. II, n. 91.

B. Aloysius de propinquis adeo curam ex animo deposuerat, ut eos omnino ex memoria delevisse putaretur. Unde ipsemet factus est, eos numquam sibi in memoriam venire, nisi cum singulariter eos Deo commendaret. *Vita.*

S. Franciscus Borgia postquam a Deo vocatus est, nihil antiquius habuit, quam oblivisci populum suum, et domum patris sui. Imo ne in sermone quidem deprehendi cognatorum affiniumque ullum amorem passus est. Litteris ea de re ab Antonio Araozio Roma missis respondit: Meos equidem amare non desii, Deumque quotidie venerans precor, salvos incolumesque esse jubeat. Et forsitan gratior Deo precatio, quæ quam minimum carnis, et sanguinis habet admistum. Pereat ille amor, ut vivat, quem

quæro, cœlestis. Audita morte Isabellæ filiæ insperato extinctæ dixit : Depositum acceperam, repetiit Dominus. Reddamus itaque quod par est, alacriter : quodque tamdiu usuram ejus dederit, grati testationem animi debimus. Igitur non lugendum, præsertim cum his vitæ miseriis et corporis vinculis soluta emergerit, et in Beatorum sedes Dei clementia ut spero et opto, commigrarit. *Vita*, l. c. vi.

P. Petrus Faber ex Hispania in Germaniam proficiscens, suam ipse patriam in conspectu positam, et prope quam tenendum erat iter, ne quidem spe lucri animarum a religiosa severitate deflectens, avertis oculis missam fecit. *Hist. Soc.*, p. I, l. III, n. 66.

Joannes Berchman, audita patris morte, jam verius, aiebat, dicam : Pater noster, qui es in cœlis : de reliquo nihil commotus. *Vit.*, p. II, fol. 44.

P. Antonius Pinna cum aliquando e nostris unus aliunde veniens, nomine fratris ejus Germani eum salutasset, et quædam etiam mandata sollicitè dedisset, qui hoc rei est aiebat, adhuc mihi unus frater ! Adhuc, ait hospes, imo valet, ac viget, ac plurimam tibi salutem dicit. Hic Pater subridens ait : Ejus epistolam abhinc tres annos accepi, quam etiamnum obligatam servo, et pro atramentarii operculo commode utor. *An. Pro. v. Eus. Coll. Ebo.* 1608.

P. Baltassar Alvarez affectum erga consanguineos adeos mortificatum habuit, ac si nec patrem, nec matrem, nec cognatos haberet. Numquam ab eo audiebantur, unde esset, aut quos haberet cognatos, nec in eorum negotia se ingerebat. Cum Romam proficisceretur, licet tribus tantum milliaribus a patria distaret, noluit tamem eo divertere, aut ullo indicio ad se accersere. Nihil ab eis volebat accipere. Dicebat, Religiosum debere esse quasi Melchisedech sine patre, et matre. *Vita*, c. xiv.

P. Gonzalus Sylveira a consanguineis ad domum invitatus, respondit, se humanum amorem qui sensu magis, quam ratione percipitur, perfectiori jam charitate permutasse, nullius apud se pretii esse ullum sanguinem præter eum, qui redemptionis humanæ pretium fuit, a quo in ara crucis effuso a peccatis ablutus, et a Dæmone vindicatus esse, eo se quotidie ali, Dum Sacra peragit mysterabili Christi consanguineus sit : turpe autem sibi videri, ut, qui tali

propinquitatis vinculo cum Deo ipso conjunctus est, ullam præterea in humanis curandam putet consanguinitatem. *Vita*, l. I, c. viii.

P. Franciscus Pavonus amorem consanguineorum ita exuerat, ut ne parentem quidem suum, ex quo Societatem ingressus est, aut viseret, aut allocutus sit, præterquam cum ex Provincialis imperio bene sibi ab eo precari postulavit. *Biblioth. Script.*

EXEMPLA PROFANA.

Cum mater quædam capitali crimine damnata, Triumviro in carcere strangulanda tradita esset, custos carceris vero non statim strangulare, sed inedia conficere decrevisset, interea vero filiam diligenter excussam, ne quid sibi aut potius inferret, in carcerem solatii causa admisisset, hæc aliquot diebus uberum suorum lacte comperta est sustentasse ; unde senatus tanta pietate commotus vitam matri, matrem filiæ dedit, et utrique perpetuam alimoniam assignavit, ipsum vero locum Pietati templo exstructo consecravat. *VALER. MAX.*, l. V, c. iv.

Lyparis adolescens Neapolim profectus est, ut patrem e prædonum manibus liberaret : itaque in servitutem se dedit, patreque libertati restituto, ipse remo addictus in prædonum potestate permansit. *JOVIAN. PONTIUS*, l. II, c. iv, *de Obed.*

Scythæ olim cedebant Dario Regi eorum regionem vastanti usque ad ultimas Asiæ solitudines. Interroganti deinde ab eo per Legatos, quem tandem fugiendi finem, aut quod pugandi initium facturi essent responderunt, se neque urbes, neque agros, pro quibus dimicent, habere ; cæterum cum ad parentum suorum monumenta devenirent, sciturum demum quomodo Scythæ pugnare consuevisent. *HERODOTUS*, l. IV.

Decii Imperatoris filius, cum pater eum Regem nominare, et diademate insignire vellet, renuit dicens : Vereor ne si Imperator fiam, dediscam esse filius. Malo non esse Imperator, sed humilis filius, quam Imperator, et filius indevotus. *IBID.*, ex *Pet. Bles.* ep. XLVII.

Cornelius Scipio patrem luminibus orbatum scipionis instar regebat. Unde Scipionis cognomentum sibi, et toti familiæ acquisivit. *IB.*, n. 3. ex *Chav. de prud.* l. I, c. x.

Quintus Cicero Marci Ciceronis fratris filius patrem ad necem quæsitum occuluit, nec ullis tormentis ad eum prodendum compelli potuit. *IBID.*, ex *Dioc.* l. XLVII.

Atys filius Cræsi, cum esse natura mutus, ubi tamen vidit hostilem gladium paterno jugulo imminentem, solutus dentium claustris prorupit in verba, quibus docuit affectum animi sui. *VAL. MAX.*, l. V, c. IV.

Coriolanus cum a Romanis inique damnatus ad Volscos descivisset, et ab his in Ducem electus Romanam Urbem oppugnasset, Romani desperata defensione Veturiam matrem, et Voluminam uxorem ac liberos ejus in castra miserunt, veniam precaturos, quorum precibus ita permotus est, ut exercitum ab Urbe abduxerit, atque ab obsidione liberarit. *IBID.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut, quo fortius connexa sunt duo vincula, tanto difficilius separantur; ita quo magis per vinculum cognationis adstricti sunt filii parentibus, tanto magis iisdem per amorem adhærere debent. *ANONYM.*

Sicis is, cui multum datum est, ad multa reddenda obligatur; ita cum nemo plus dederit, quam parentes, haud dubie etiam illis major reverentia, amor et obsequium debetur. *IDEM.*

Sicut ciconiæ decrepitos parentes humeris suis ab uno loco ad alium portant; ita parentum quisque suorum onera, et imperfectiones magna cum charitate in se suscipere, ferreque debet. *IDEM.*

Sicut catuli et pulli parentes suos, quocumque præcedant, sequuntur; ita veros filios laudabilia parentum suorum vestigia præclare æmulari decet. *IDEM.*

NECESSITAS. — Sicut is, qui viæ ignarus ducem non eligit, aut sequi recusat, graviter erret, necesse est; ita felicem vitæ suæ progressum frustra sperant filii, qui parentum suorum ductum sequi recusant. *IDEM.*

Sicut pomum ab arbore separatum, putredine obnoxium, exitioque proximum est: ita liberi, qui genitoribus velut arboribus suis per amorem conjuncti non manent, non longe absunt a perditionis periculo. *IDEM.*

UTILITAS. — Sicut palmites conjuncti viti multum et pretiosum fructum afferunt; ita liberi per amorem et obedientiam bene uniti parentibus multum fructum producent, atque ætate, sapientia, gratia coram Deo et hominibus, sicut olim Christus parentibus subditus, proficient. *JOAN.*, xv.

Sicut pullis ex omni capite melius prospectum est, si gallinæ sollicitudini curæque se committant, quam si proprio conatu arbitrioque vivere, alereque se vellent; ita liberi numquam commodum suum melius promovebunt, quam si parentibus suis totos se regendos, alendosque committant. *ANONYM.*

JUCUNDITAS. — Sicut artificem nihil magis recreat, quam si opus undequaque perfectum produxisse se advertat; ita et parentes nulla majori voluptate afficiuntur, quam si filios omnibus numeris absolutos genuisse se advertant, juxta illud Salomonis: Filius sapiens lætificat patrem: Filius vero stultus mœstitia est matris suæ. *PROV.*, x, 3.

Sicut agricola vehementer exultat, ubi generosos fructus ex arbore legit, quam suis ipse manibus consevit, magnaue cura produxit; ita parentes summum percipiunt gaudium, cum optimos mores vident liberorum, quos ipsi genuerunt, tantaque sollicitudine educarunt. *POLIT.* t. VI. *Epist.*

MOTIVA.

« Præceptum naturæ: » uti colligitur ex omnium brutorum, præcipue vero ovium instinctu, quæ vel ex mille aliis omnino similibus matrem suam agnoscunt, et sequuntur. *DEUTER.*, v, 6.

« Præceptum Dei: » juxta illud Deuteronomii: Honora patrem tuum, et matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. *ECCL.* ix, n. 29.

« Æquitas: » quam Salomon indicavit dicens: Honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris. Memento, quoniam nisi per illos natus non fuisses. « Et Tobias: Memor enim esse debes, quæ et quanta pro te sit passa in utero suo. » *TOB.*, iv, 3.

« Utilitas: » quam Deus per Moysen promisit, dum præcepto supra citato addidit:

« Ut longo vivas tempore, ut bene sit tibi. » DEUT., v, 16.

« Necessitas : » ob metum poenarum, hanc virtutem negligentibus decretarum : si enim jam olim in veteri lege præcepit Deus, ut filius protervus, et contumax, comessionibusque ac luxuriæ vacans, lapidibus obruatur ; quanto magis in lege gratiæ, ubi, sicut major parentum erga filios cura exigitur, ita major quoque ab his reverentia, et amor expectatur, degenerum, et protervorum filiorum contumacia plectetur. DEUT., xi, 18.

MEDIA.

« Exemplum Christi frequenter considerare : » qui, cum tantus esset, tantam reverentiam, amorem, et obedientiam, tanto tempore, nempe triginta annorum spatio exhibuit. LUC., ii, 51.

« Exemplum Ethnicorum § 7, allata pendere : » ut vel sic erubescamus, quod filii hujus sæculi (et tenebrarum) prudentiores (et parentum amantiores) sint filii lucis. LUC., xvi, 8.

« Exempla brutorum sæpe ob oculos objicere : » quibus et si natura denegavit rationem non tamen denegavit pietatem, teste S. Chrysostomo. S. CHRYS., hom. de Absal.

« Beneficia a parentibus accepta crebro ponderare : » sic enim excitabimur ad illud Siracidis monitum implendum : Retribue illis, quomodo et illi tibi. ECCL., vii, n. 29.

« Exempla filiorum ob pietatis officia neglecta castigatorum, diligenter considerare : » ut vel eorum damno sapientes, ad debitum parentibus honorem taque amorem exhibendum compellamur. Ideo namque Deus Absalonem in alta arbore pendere, et perire voluit ut tam tragicum exemplum facilius caderet in oculos illorum, qui similem ipsi proterviam irreverentiamque committere non verentur. II REG., xviii, 9.

ASCETICA.

Tria sunt præcipue, quæ circa hanc virtutem bene apprehendere, aliisque inculcare debet Asceta, Primum est, ut bene

sciat et doceat, quæ officia filii debeant parentibus, quæ quidem omnia ad tria fere revocari possunt. Sicilicet « ad Amorem : » ad quem spectat, eos magni estimare, et revereri (idest, non lædere vel minima ratione,) ac honorare tam verbis, quam factis. 2. « Ad obedientiam : » ad quam spectat, ut illorum non tantum imperia, sed nutus etiam, et consilia inquirantur, et impleantur. 3. « Ad subventionem : » sive in victu, si opus est, subministrando : sive in periculis hostibusque avertendis : sive in auxiliis pro morte feliciter obeunda, supplicioque Purgatorii devitando præstandis.

Alterum est, ut bene cognoscat, quando, et cur non obediendum sit parentibus, nimirum juxta regulam a S. Hieronymo indicatam, dum dixit : « Honora patrem tuum, sed si te a vero patre non separat; tamdiu scito sanguinis copulam, quamdiu ille suum noverit Creatorem. » S. HIER., Ep. x. In hoc ergo casu non esse parentibus obediendum, cum communi Theologorum sententia docet S. Thom. idque ob triplicem rationem. 1. Quia, et ipse etiam Aristoteles, alique Ethnici agnoverunt, in iis, quæ ad corporis naturam pertinent, omnes homines pares, nec quisquam altero superior aut inferior est. 2. Quia, cum paternum jus sit participatio auctoritatis a Deo, a quo est omnis paternitas, merito Deo potius, tamquam supremo Domino, quam parenti tamquam vicario obediendum est. II, ii, q. 104, art. ult. Hinc pulchre S. Bernardus, sola, inquit, causa, qua non liceat obedire parentibus, Deus est. Ipse enim dicit : Qui amat patrem, et matrem plusquam me, non est me dignus. S. BERN., Ep. cxi. 3. Quia a Deo infinites plus, quam a parentibus accepimus, nempe corpus et animam, cum tamen ab his nec ipsum corpus sine Dei opera accepissemus, uti Job indicavit dicens : Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti, ossibus, et nervis compegisti me, et visitatio tua custodivit spiritum meum. JOB., x, 10. Unde merito S. Hieronym. dicebat : Non es ejus, cui nata, sed cui renata es. S. HIER., Epist. ad Heliod.

Tertium est, ut sciat, quomodo non obedientiam tantum negare in certis casibus, sed etiam amorem parentibus, atque adeo odisse eos debeamus. Id quod præclare S. Augustinus ostendit sequentibus verbis : Sicut præceptum, quo perdere jubetur

animam nostram, non ad id valet, ut se quisque interimat, quod inexpiabile nefas est : et tamen valet, ut interimat in se carnalem affectum animæ, quo cum impedimento futuræ vitæ præsens vita delectat. Hoc est enim quod dictum est : Oderit animam suam, et perdat eam. Quod tamen diligendo sit, quandoquidem apertissime fructum ejusdem animæ acquirendo in eodem præcepto commemorat dicens : Qui perdiderit eam in isto sæculo, in vita æterna inveniet eam. Ita et de parentibus recte dicitur, ut, qui eos amat, perdat eos, non more parricidarum interficiens, sed spirituali gladio Verbi Dei carnalem affectum eorum, quo et seipsos, et eos, quos genuerunt, irritamentis hujus sæculi obligare conantur, pie fidenterque percutiens et occidens, illud in eis vivere faciam quo fratres sunt, quo cum filiis suis temporalibus parentes æternos Deum Ecclesiamque cognoscunt. S. AUG., *Ep. xxxviii, ad Lætum*. Neque tristitia parentum inde secutura absterre debet; nam, ut bene D. Climacus dixit : Melius est contristare parentes, quam contristare Dominum Jesum : hic enim nos creavit, et salvavit; illi sæpe suos amando perdiderint. S. CLIM., *Grad. Amor Dei*, ipsiusque sanctum desiderium, extinguit in anima carnalem parentum amorem : qui autem utrosque amores in uno corde claudi posse putat, is seipsum decipit. Vetus ista est ars diaboli, inquit Platus, quæ illi in parente nostro Adamo nimium bene processit. L. III, c. xxxiv. Nam quid interest, inquit S. Augustinus, utrum in uxore, an in matre, dum tamen Eva in qualibet muliere, caveatur; nam ista umbra pietatis de foliis illius arboris venit, quibus se primi parentes nostri damnabili pietate texerunt. S. AUG., *Ep. xxxviii*. Merito ergo S. Hieronymus Nepotianum adhortatus dixit : « Ecce adversarius in pectore tuo Christum conatur occidere. Licet parvulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine et scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat : licet in limine pater jaceat, per calcatum perge patrem. Siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem. S. HIER., *Ep. ii*.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis : « Subditus erat illis : » explicari potest : 1. Quomodo filii debeant esse subditi parentibus, scilicet integre, prompte et fortiter exequendo omnia, quæ Dei legi et voluntati non sunt contraria : ubi ceter, breviterque indicari potest, quando et cur interdum obediendum non sit parentibus, ut § priore ostensum est. 2. Explicari potest fructus ex tali obedientia sperandus, scilicet is, quem Christus repræsentavit crescens ætate (quem Deus indicavit dicens : Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram) sapientia (ad quam vel maxime conducit obedientia juxta illud Siracidis : « Fili, concupiscens sapientiam conserva justitiam, et Deus præbebit illam tibi) et gratia coram Deo et hominibus (quia nihil perinde gratum utriusque facit, quam si deprehendatur in omnibus et per omnia prompte parere). » ECCL., I, 83.

Ex occasione thematis : « Honora patrem tuum et matrem tuam : » explicari possunt commoda ex debito cultu parentibus exhibito oriri solita, quæ quidem breviter Moyses loco citato indicavit, addens : Ut longo vivas tempore, et bene sit tibi. Quibus verbis tres videtur significasse fructus, scilicet. 1. Ut bene sit in bonis temporalibus, quæ vel maxime a filiis morigeris sperari possunt. 2. Ut bene sit in corpore, dum a malis intrinsecis et extrinsecis custodietur, qui talem cultum exhibet, sicque longo vivet tempore. 3. Ut bene sit in anima, dum sicut ipse suis superioribus, ita passiones ipsi subjectæ erunt, sicque fiet, ut suavissima animi pace fruatur, meritaque spiritualia in immensum augeat. DEUT., v, 16.

Ex occasione thematis : « In opere et sermone, et in omni patientia honora patrem tuum : » ECCL., III, 2. Explicari possunt officia filiorum erga parentes, nimirum. 1. Honor et reverentia. 2. Obedientia. 3. Obsequium et servitium. Quæ omnia tum ex hactenus dictis facile amplificari, tum apud FABRUM CONC. v, in *Festo S. Nicolai* fusius explicata videri possunt.

Ex occasione thematis : « Jerusalem, Jerusalem, quoties volui congregare filios

tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti?» MATT., xxiii, 37. Possunt per comparationem pul-lorum explicari officia filiorum erga parentes. Nempe. 1. Quod agnoscant matrem suam, et ament. 2. Quod magna cum fiducia ad ipsam tum pro alimento, tum pro defensione confugiant. 3. Quod ei perfecte obedi-ant, sequentes semper et ubique ductum ejus. Ut autem hæc omnia promptius et perfectius præstentur, explicari potest, quo-modo vicissim parentes talibus filiis omnia gallinæ officia, nempe sollicitam curam in generando, educando, protegendo impleturi sint.

Ex occasione thematis : « Aspice, et fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est : » EXOD., xxv, 40, possunt filii ad pietatem triplicium exemplorum propositione excitari, nimirum. 1. Christi aliorumque hominum sanctorum. 2. Ethnicorum. 3. Brutorum, præcipue ciconiarum, dicique, hunc esse funiculum triplicem, quo filii ad pietatem erga parentes obstringuntur, qui-que difficulter rumpitur. Quem in finem exempla § 4 et 6, allata servire possunt.

Ex occasione thematis : « Retribue illis » (parentibus) « quomodo illi tibi : » ECCL., vii, 29, explicari possunt beneficia a parentibus accepta, scilicet, « generatio, educatio, nutri-tio, protectio, ditatio : » ac singulorum magnitudo tum ex difficultate ipsius operis, tum ex intentione affectus, tum ex aliis circumstantiis demonstrari. Deinde ostendi potest, quomodo compensari debeant filii hæc beneficia, scilicet, pro generatione amorem, pro nutritione reverentiam, pro educatione obedientiam, pro protectione fi-duciam, pro ditatione gratitudinem exhi-bendo.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Solon cum nullam pœnam in parentum percussores lege sancivisset, causam rogatus, eam esse dixit : quod nul-lam prolem tam efferam fore crederet, quæ tantum nefas ausura esset. ALEX., l. XXXI, c. iii.

Parentes negligere, nec Deus, nec homo mentis compos ullus consulet, dicebat Plato. PIATO, l. II, de Leg.

Alibi vero dicebat idem Plato : Putare

quisque debet omnia, quæ possidet, eorum esse qui genuerunt et educarunt. PLATO, l. III, de Leg.

Talem te, dicebat olim Isocrates, erga parentes præsta, quale se tibi liberos tuos exhibere optares. STABEUS, in Sent.

Parentes, juxta Ciceronem, charissimos habere debemus, quod ab his vita, patrimo-nium, civitas, libertas tradita est. CICER., de Orat.

Parentes non amare, impietas est, non agnoscere, insania, ut recte sensit Seneca. SENEC., l. III, de Benef. c. i.

De ciconia sic scribit sanctus Ambrosius : Quam vero rationabilium excedat pietatem ac prudentiam ciconiæ clementia, conside-randum. Nam depositi patris artus, per lon-gævum senectutis, plumarum tegmine ala-rumque remigio nudatos circumstans sobo-les, pennis propriis foveat. Et quid dicam? collatio cibo pascit, quando etiam ipsa re-parat naturæ dispendia, ut hinc atque illinc sublevantes senem fulcro alarum suarum ad volandum exerceant, et in pristinos usus desueta jam revocent pii patris membra. Quis nostrum levare ægrum non fastidiat patrem? Qui fessum senem suis humeris imponat, quod in ipsa historia vix credibile habetur? Quis, ut pius sit, non hoc servulis mandat obsequium? At vero avibus non est grave, quod pietatis est plenum; non est onerosum, quod solvitur naturæ debito. Lib. V, c. xvi.

Pelicanus a filiis ejus sanguine superin-fuso ad vitam revocatis, unanimi cura fo-vetur, et nutritur. BEIRLING., them. v, in fest., S. Andreae.

UTILITAS. — Pietas fundamentum est omnium virtutum; parentem ut Deum ve-nerari ac vereri debemus. CICERON., pro Plan.

Pietas ciconiæ eo usque frequenti testifi-catione increbuit, ut congruæ mercedem remunerationis invenerit. Nam Romanorum usu pia avis vocatur. Habet etiam universorum suffragia; nam retributio beneficiorum ἀντιπελαργωτός vocatur πελαργός enim ciconia dicitur. Virtus itaque ab his nomen accipit, cum relatio gratiarum ciconiæ vocabulo nuncupatur. S. AMBR., l. V, c. xvi.

DIGNITAS. — Nihil est tam honorificum liberis, quam debitum honorem parentibus offerre. LARIPID., in Herc.

Nulla vi verborum, nulla ingenui facul-tate exprimi potest, quantum opus sit,

quamque laudabile, quamque numquam a memoria hominum exiturum posse hoc dicere : Parentibus meis parui cessi, ad hoc unum contumax fui, ne beneficiis crederem. Certate, obsecro vos, et fusi quoque restituite aciem. Felices, qui vicerint : felices, qui vincentur. Quid eo adolescente præclarius, qui sibi dicere potuit (neque enim fas est alteri dicere) Parentem meum beneficiis vici? Quid eo fortunatius sene, qui omnibus ubique prædicabit, a filio suo se beneficiis victum. SENEC., l. III, *de Benef.*, c. XXXVIII.

AUCTORES.

Joannes Busæus, in *Viridario*, f. 519.

Petrus Sanchez, in *Regno Dei*, p. VI, c. II.

Jacobus Alvarez, tom. II, l. III, p. II, c. VII, § 4.

Henricus Engelgrav., conc. in *Dom.* 1 post *Epiphan.*

Mathias Faber, conc. v, in *Festo S. Nicolai.*

Laurentius Beyerlinck, themate v, in *Festo Beati Andreæ.*

FINIS TOMI TERTII.

INDEX

PRÆCIPUORUM TITULORUM

TOMI TERTII

NUMERI PAGINAM INDICANT

Mansuetudo	4	Oculorum custodia	439
Martyrium	30	Odium	461
Matrimonium	88	Opus bonum	467
Mendacium	101	Oratio	473
Minimorum cura	123	Otium	535
Misericordia erga vivos	129	Passio Christi	543
Misericordia erga defunctos	174	Patientia	577
Modestia	205	Paupertas	656
Mors	217	Pax	685
Mortificatio	346	Peccatum	693
Mulier	372	Perfectio christiana	752
Mundus	379	Perseverantia	759
Nobilitas	385	Pietas erga parentes	783
Obedientia	388		

251.3
L 833

*** 32289

LOHNER, TOBIAS

AUTHOR

Bibliotheca Manualis Concionatoria

TITLE ed. Cordier-Baud

Tom. III, M-Piet

DATE
LOANED

BORROWER'S NAME

Healy

Crain

Whitman

Kohl

32289

